300
14
1200
300
4200

300
13
900
300
900

600
14
2400
600
8400

1

850
850
1700
2
2400

[illegible]

Allegoriarum moraliumq; sententiarũ in vtrũq; diuinę legis instrumentum (excepto dũtaxat psalterio, in quod seorsum molimur opus) abs triginta pręclaris & religione & doctrina viris, quorũ nomina iam pridẽ in cælis scripta sunt & in tergo huius subscribẽtur, mira industria cõcinnata miscellanea secundum Bibliorum ordinem: Cum indice ad seriẽ literariã pręmittẽdo.

Cumq; gratia et priuilegio amplissimo, ne quis pręter Badium triennio proximo imprimat.

Vẽnũdantur in officina & tabernis literariis Eiusdem Iodoci Badii Ascensii.

Fr. Alonso de Riuera

A. setiẽbre. 1559

D.Michaeli Bodeto Regio Consiliario prudentissimo, Pariumq; Franciæ ac Lingonesi. Archiepiscopo & optimo & dignissimo: Iodocus Badius Ascensius, Chalcographus, cũ omni obseruantia Salutem.

QVandoquidem, vt Idumęus ille diuino elogio & sanctitate & sapientia & tolerantia vir incõparabilis, pręclare definit, Militia seu tentatio est vita hominis super terrã: notiq; philosophi placito, prudẽtium (siqui sunt) vita, assidua est mortis meditatio: quocirca Rex ille ad vnguem & ad cor diuinũ factus, & vates eximius Dauid, hæc iusta lãce pensitans, In imagine (inquit) pertransit homo, sed & frustra cõturbatur. Thesaurizat, & nescit cui cõgregabit ea. Et nũc, q̃ est expectatio mea, nõne dominus? q.d. maxime. Vnde paulo mox ad dñm sic profat̃ Aduena ego sum & peregrinus, sicut omnes patres mei. Cui sentẽtiæ subscribens apostolorũ princeps Petrus, ait. Obsecro vos tãq; aduenas & peregrinos. Quã peregrinationẽ idem psaltes & Rex Dauid prolixiorem videns, sic deplorat. Hei mihi, quia incolatus meus prolõgatus est. Quãdo (inquã) vita nostra & laboriosa est exercitatio, & amara mortis meditatio, & periculosa difficilisq; peregrinatio: prudenter faciunt, pręsul ac princeps prudẽtissime, qui sibi in hac peregrinatione, comites, aut potius duces eligunt facũdos, prudẽtes, & fidos. Quocirca pro virili mea, vetereq; instituto, ac qua in omneis mortales afficior charitate, delegi cum mihi (quoniã sui pręcipue memor est charitas, & tardiusculũ me sentio) tum aliis omnibus hac via ingredi paratis, triginta magnos proceres atq; insignes duces, tam facundos vt merito pro vehiculo sint: in quibus quod in iureconsultis Romanis Laurentius Valla miratus est, ꝙ videlicet cũ aliquot etiam seculis inter se distarent, sic tamen sermonis latini elegantiam & proprietatem pariter obseruarint, vt vno tempore, vnoq; ore locutos putare possis, optimo iure demiremur. Cum enim allegorias atq; ethicen tractent, cuiusmodi, vt de mathematica cecinit Manilius: Ornari res ipsa negat, contenta doceri: sic tamen elegantes sunt & culti, vt nos æui nostri vel merito pudeat, quo res Theologica in tantam decidit barbariem. Tam vero prudentes, vt nullum emittant verbum, quo non vel deus ipse ad nos, vel nos ad deum ipsum loquamur. Vbiq; enim aut admonent & mouere volunt, aut deprecantur & supplicant. Tam deniq; integros & sanctos, vt neminem decipiant, neminẽ destituãt, neminem se qui volentẽ ad ęternam non perducant beatitatẽ. Qui cũ tanti sint & tam egregii, sic tamen sunt modesti, vt vix nomina sua profiteri audeant. Vnus em̃ illorũ, qui non ab re primipilus censeatur, quoniã reliquos ad iter istud transigendũ conduxit, contentus in libro vitæ scribi, nomen suũ subticuit, & quæ ipse interfatur, Cantica sine titulo inscripsit. Hos aũt proceres ac vitæ nostrę duces certe religiosos & sanctos viros: eorũq; doctrinam & castam & sanctã vt honorifico hospitio accipias, & ab improbis morsibus defendas te Michael optime, Parium ac Regulorum Frãcię & sapiẽtia & vitæ honestate facile princeps, mirum in modum rogamus. Hæc summa est. Vale. E chalcographia nostra in Parrhisiorum Academia ad Idus Febr. Anni salutis humanæ supputatione Romana. M.D.XX.

Nomina Authorum sequentis operis.

Adam de Persenia.
Ailredus.
Aithardus.
Balduinus.
Bernardus.
Bruno.
Cantica sine titulo.
Cassianus.
Drogo.
Ernaldus.
Galfridus.
Gillebertus.
Gregorius.
Guilielmus de Cailloe.
Guilielmus de S. Theodoro.
Hildebertus.
Hugo de sancto Victore.
Hugo de Foilleto.
Ysaac.
Odo de Morim.
Odo Tusculanus.
Petrus Rauennas.
Petrus Damianus.
Petrus Longobardus.
Petrus Cantor.
Radulphus.
Ricardus de S. Victore.
Sellio.
Stephanus Cantuarien.
Vverricus.

Aplicasse a la libraria deste Convto de S. Diego de Sevilla

Fr. Juo de Sta Lucia
Alxo Proal

Index Alphabeticus.

In noīe domini. Incipit Tabula serie literali in sequens Allegoriarū opus collecta ad numerum foliorum.

Index Alphabeticus.

transfigurat se in angelum lucis. fo. I. d.

Index Alphabeticus.

Index Alphabeticus.

Index Alphabeticus.

FINIS INDICIS.

Allegoricarum & moralium sententiarũ in vtrũq; diuinæ Legis instrumentũ ex sanctis & laudatis auctoribus collectanea.

Ricardus de Sancto Victore.

Quomodo prima mũdi creatio moraliter agatur in nobis.

ca. 1. A IN principio creauit deus cœlũ & terram. Cœlũ spiritus. Terra corpus. quia sicut cœlũ terra sublimi⁹ & solidius: sic excellẽtior & dignior est corpore spiritus. Mundus in prima cõfusiõe est homo in sua iniqtate. Et deus in media cõfusione lucẽ primariã creat qñ peccatorẽ diuersis cõfusum sceleribꝰ lucis intimæ radiis illustrat vt qd sit: qd esse debeat: agnoscat: & ad normã recte viuendi semetipsum disponat. Significat itaq; lux primaria cognitionem peccati.

Bernardus.

Q2 carnalis cogitatio coercẽda sit: vt spiritualis amplius augmentetur.

B ℭTerra autẽ erat inanis & vacua vsq; hodie in ciuibꝰ Babylonis. Aquarũ cõfusio. i. cõfusio cogitationũ: terrã facit inanẽ & vacuã. Dum nãq; fluitat circa carnẽ cogitatio vniuersa: nullũ ex ea sperare est fructũ salutis. Diuidant̃ ergo aquæ ab aquis: quatinꝰ aĩa quoq; partẽ sibi vendicet sollicitudinis & meditationis. Sane inferiores certis limitibus coerceant̃: certis cõtineant̃ alueis: vt necessitatis terminos nõ excedant: vt perinde superiores copiosius dilatent̃. Ex hoc sane dñs dat benedictionẽ: & terra nostra dat fructum suum.

Stephanus de spiritali scientia.

C ℭEt tenebræ erant super fa. aq. Abyssus sacra scriptura. Tenebrę sunt nõ in abysso: sed super faciẽ abyssi: quia obscuritas nõ est in medulla: sed in cortice. Et spiritus. i. spiritualis intelligẽtia fere. super fa. a. Qđ fert̃ de loco ad locũ mouetur: quia spiritualis intelligẽtia huc & illuc dimoueri potest. at litera: quasi fundamentum immobilis manet.

Hugo de Sancto Victore.

Q2 spiritualis vir diiudicat omnia.

ℭEt vidit Deus lucẽ ꝙ esset bo. & di. lu. a te. D Nõ negligẽter trãseũdũ est qđ dicit̃: vidit deꝰ lucẽ ꝙ eẽt bo. & di. lu. a te. &c. Fecit & vidit. deinde diuisit & vocauit. Quare vidit? Noluit prius diuidere q̃ vidisset. prius vidit si esset bona: & tunc demum diuisit lucem a te. & vo. lu. di. & te. noctem. Adducet enim omne opus suum in iudicium. Non solum opera alia q̃ in luce fecit: vidit deus ꝙ essent bona: sed ipsam quoq; lucẽ vidit deus ꝙ esset bona: & diuisit lucẽ a te. Nam ipse angelus malus trãsfigurat se aliquãdo in angelũ lucis: & ingerit se ad decipiendam mentẽ: quasi lux vera. Sed hæc lux non est diuidenda a tenebris: nec dies vocãda: sed nox. Propterea priꝰ vidit deus lucẽ si esset bona: vt nõ statim credamus. o. s. sed ꝓbemꝰ. s. si ex deo sunt. Sed si cætera opera sua in luce vidit si essent bona: in qua luce vidit lucẽ si eẽt bona? Nihil em̃ sine luce videri potest: sed nec tenebrę sine luce videnť: quanto magis lux nõ videtur sine luce? Verum alia lux fuit increata: in qua ista lux creata videbatur ꝙ esset bona: quia illã imitabatur quæ semper est bona. Qđ enim ab ipsa discordare videtur: malum esse videtur: & qđ ei simile esse videtur: bonũ esse videtur: & vtrunq; non nisi in ipsa & per ipsam videtur. Hæc ipsa lux est: qua & nos videre oportet omnẽ lucẽ si bona est: nec poterimus iudicare vere de luce si bona ẽ: donec ista luce fuerimus illuminati q̃ vere bona est. Spiritualis em̃ diiudicat oĩa: & ipse a nemine iudicatur: & si spiritus dei in nobis vere habitat nõ nos poterunt decipere spiritus erroris: etiã si in luce veniat ad nos: quia habebimꝰ lucẽ in nobis: in qua nobis manifestũ erit de oĩ luce si bona est: & sic fiducialiter diuidemus lucẽ a tenebris: & iudicabimus nõ solũ inter tenebras & lucẽ: sed etiã ĩter lucẽ & lucẽ. Parũ est ad ꝑfectũ inter lucẽ & lu. diuidere: hoc est virtutes a vitiis sequestrare: nisi sciamus ĩter diẽ & diẽ iudicare: & sciamus omnẽ diẽ iudicare: vt sapiamus qui sunt illi motus: qui sub virtutum specie: quasi luce aliena ad nos veniũt: & q rursum illi sint: qui verã virtutis claritatẽ prætẽdunt: & in ipsis quoq; virtutibus non solum q̃ bona sint: sed q̃ sint etiã potiora ꝓbemus. Spiritualis em̃ diiudicat oĩa &c. Itaq; geminum est iudiciũ. Primũ in quo lux iudicat̃ & videt̃ si bona est: vt diuidat̃ a te. Secundum quando opera ipsa q̃ in luce facta sunt ad iudiciũ vocãtur: & videtur quia ipsa quoq; bona sunt.

Hugo de Sancto Victore.

Q2 nullum testem bona conscientia vereatur.

ℭFiat lux: & facta est lux. Incipiens deus opera E

sua vt persiceret:primũ fecit lucem:vt cætera omĩa postmodum faceret in luce. Significauit enim nobis se non amare opera quę in tenebris fiunt:quoniã mala sunt:quia omnis qui male agit:odit lucẽ:& nõ ve.ad lu.vt nõ ar.o.e.quoniã mala sunt. Qui autẽ fa.verita.ve.ad lu.vt ma.o.e.quia in deo sunt facta.Ipse autẽ qui veritatem facturus fuit:in tenebris operari noluit:sed venit ad lucem:& fecit lucem:vt manifestaret se per lucẽ. Deus enim auctor tenebrarũ nõ est:sed lucis:quia peccatũ tenebrę est & peccatũ nihil est:& sine ipso factum est nihil.

Hugo de Sancto Victore.

Q; ad vidẽdum tenebras nostras oportet nos gratiæ lumine præueniri.

F ¶Et diuisit lucem a tenebris.Ego puto hic magnum aliquod sacramentum cõmendari:quia omnis anima q̃diu in peccato est:quasi in tenebris est & quadam cõfusione:sed nõ potest euadere cõfusionẽ suam:& ad ordinẽ iustitiæ formamq; disponi:nisi illuminetur primum videre mala sua:& discernere lucem a tenebris:hoc est virtutes a vitiis:vt se disponat ad ordinem & veritati conformet.Hæc igit̃ anima in confusione iacens facere nõ potest sine luce:& propterea necesse est primũ vt lux fiat:vt videat semetipsam:& suæ turpitudinis horrorẽ intelligat:& applicet se atq; coaptet ad illam rationabilẽ disputationẽ & ordinẽ veritatis. Postq̃ sese ordinauerit:statim icipiet ei lucere sol iustitiæ:quia sic in promissione dictũ est. Beati mundo corde:quoniã ipsi deũ videbunt.Prius ergo in rõnabili illo mũdo cordis humani creatur lux:& illuminat̃ cõfusio:vt in ordinẽ redigatur.Post hæc cum fuerint purificata interiora eius:venit lumẽ solis clarum:& illustrat eã. Sic lex p̃cessit gratiã:sermo spiritũ.Ioannis.x. lux lucẽ:lucerna solem.& ipse Christus prius humanitatẽ suam demonstrauit:vt post manifestaret diuinitatẽ:& vbiq; lux lucẽ præcedit: lux quæ peccatores ad iustitiã illuminat:illam lucem q̃ iustificatos ad beatitudinem illustrat.

Hugo de Sancto Victore.

Qui sunt tres dies qui diem contẽplationis p̃cedant.

G ¶Quarta die sol illuxit.Sic nulla anima meretur lumen solis accipere & summæ veritatis claritatem contemplari:nisi tres dies isti in ea præcedant.Prima quidem die fit lux.Secunda firmamentũ. Tertia cõgregantur aquæ.quæ omĩa spiritualia p̃ferunt documenta.Primum in corde peccatoris creatur lux:quando semet ipsum agnoscere incipit:vt diuidat inter lucẽ & tenebras:& nõ fit de q̃bus iam dicit̃. Vę qui dicunt bonum malum:& malum bonum:ponentes lucem tenebras:& te.lucẽ.Post hæc aũt cum cœperit inter lucem & tenebras diuidere & lucem diem:tenebras quoq; appellare noctẽ id est cum mala sua veraciter per iudiciũ rationis improbare:& laudabilia lucis opera eligere cœperit:restat vt fiat in eo firmamentũ: hoc est in bono proposito corroboret̃ diuidens inter aquas superiores & inferiores,id est desideria carnis & spiritus:vt medius & mediator duo sibi aduersantia:nec permisceri sinat: nec transponi. Nouissime sequitur in dispositionis ordine diei opus tertiæ:vt congregentur aquæ quæ sub cœlo sunt in vnum locum ne carnis desideria fluxa sint & vltra metam necessitatis se expandant: vt totus homo ad statum naturæ reuocatus:in vnum locum omne desiderium colligat:quatinus & caro spiritui:& spiritus subiectus sit creatori. Quisq; sic ordinatus est:dignus est lumine solis:vt mẽte sursum erecta: & desiderio in superna defixo lumen summæ veritatis contemplanti irradiet:& non iã per speculũ in ænigmate:sed in seipsa:vt est:veritatem agnoscat & sapiat.

Stephanus Cantuariensis.

De differentia peccatorum.

H ¶Et diuisit lucem a te. Peccatum mortale a gratia.Sol eñ secum non sustinet in eodem hemisphęrio noctem:sed quãdo nox est superius: sol est iferius:quia dũ mortale peccatũ regnat in hoĩe:homo solẽ nescit.i.Christi gratiã cõtemnit:& hũc cõculcat sub pedib9.Quãdo vero sol in eo regnat:diabolũ cõculcat:& habet sub pedibus suis.Verũ sicut sol nebulã sustinet:sic gratia veniale peccatum.

De misericordia dei.

I ¶Factũ est vespere & mane.Quãdo iustus errat cadit:& est vesper gratiæ:quãdo resurgit: mane.Nec fit mẽtio de nocte:quia si fueris iustus: & cadas & resurgas:deus ex vespere & mane vnũ diẽ reputat:nõ noctẽ mortalis pcĩ cõputat:iuxta promissionẽ suam.Quacũq; hora ingemuerit peccator.

De humilitate nostra.

K ¶Item bene post vespere sequit̃ mane:quia vespere significat perfectionẽ operis:mane ichoationem.vnde cũ cõsummat̃ homo tũc incipit. Hiere.3.Patrẽ me vocabis:& post me ingredi non cessabis.hoc est:quasi semper te inchoantẽ reputabis. Item Tota die contrista.ingre.In signum huius rei vestimenta filiorum Israel nõ erant attrita.semper enim debemus habere vestes recentes:qui volumus nuptiis interesse.

Radulphus.

Q; anima dum subiacet tẽpori, agendi & contemplandi vicissitudinibus sit addicta.

L ¶Factum est vespere & mane dies vnus. Mane fit animæ: quotiens per contemplationis & meditationis studium, æterno lumini se ingerit. Vesperã autem patitur: mox vt ad tenebras exterioris actionis relabitur. Quæ tamen ne in noctem tenebrosam descendat: opus est vt lumen omissum citius repetat: & studiis spiritualibus se restituat. Vnde Moyses post vesperam statim factum mane subiungit dicens. Factum est vespere & mane dies vnus. Qđ per omnes sex dies repetitur. Necesse est enim: vt per omnes sex mundi huius ætates humana anima has vicissitudines patiatur: donec septima illucescẽte, nulla amplius vespera subsequatur. Nam & Salomon nos ammonet dicens. Mane semina semẽ tuum: & vespere nõ cesset manus tua: quia nescis quid magis oriatur: hoc an illud. Q; si vtrunq simul: melius erit. Et quasi illam mane partem collaudans: Dulce (inquit) lumen & delectabile est oculis videre solem.

Hugo de Sancto Victore.

Q; sit inter spiritum & carnem ratio firmamentum.

M ¶Et vidit Deus q̃ esset bonum: & ait: fiat firmamẽtũ in medio a. Noluit Deus ad sequens opus transire: donec diiudicasset primum. In illo qui in terris fabricatus est mundo: terra. s. sensualis natura hominis deorsum cõsistit. Sursum autẽ in cœlũ scilicet puritas intelligentiæ fertur. Duas vero istas dissimiles in vno homine naturas: magna quidem desideriorum moles hincinde fluctuantium sæpe oberrat: quia & aliud est qđ subtus caro ex ĩfirmitate pressa appetit: & aliud quod spiritus sursum per contemplationẽ veritatis eleuatus intendit. Tunc ratio media ĩteruenies: quasi firmamẽtũ quoddam in medio sese collocat: atq hic supercœlestes aquas, id est desideria spiritus: illic autem eas quæ sub cœlo sunt: carnis. s. appetitus separatim disponit: & ita non potest inferior corruptela superiorẽ animę puritatẽ inficere: neq ipsa quæ sursum est synceritas, ad ea quæ subter sunt abiecta & vilia sese sinitur inclinare.

Stephanus Cantuariẽsis de p̃latis.

N ¶Et diuisit aquas ab aquis. Ecclesia est firmamentum: quasi in bono confirmata: quę habet aquas superiores: id est p̃latos: & inferiores: id est subditos. Et diuisit aquas ab aquis: quia vita prælatorũ longe debet esse a vita subditorum.

Contra inanem gloriam.

¶Et vocauit Deus firmamentũ cœlum. Mens iusti: quę per bona opera firmamentũ est: recte cœlum dicitur: quia & sculpta est virtutũ floribus: & cõscientiæ gloriam celat. O

Hugo de Sancto Victore.

Q; dilatanda sit charitas, cupiditas coercẽda.

¶Congregentur aquæ quæ sub cœlo sunt in locum vnũ. Hoc mirũ videt: q̃ aquæ q̃ sub cœlo sunt cõgregant in loco vno: & illę q̃ sunt super cœlũ nõ congregantur: sed relinquuntur diffusæ: atq expansæ: quasi q̃ coarctari nolint: vel colligi. Quid putas hoc sibi vult: nisi q̃ charitas dei diffusa est in cor. n. per spiritũ sanctũ qui datus est nobis? Et istæ sunt supercœlestes aquæ: qa adhuc excellentiorẽ (ait Apostolus) vobis viam demõstro. Si linguis hoĩm & ang. &c. Iam videmus quare aquę istæ nõ debuerũt colligi: & in vnũ coarctari: quoniã charitas amplificanda est semper & dilatãda: & q̃to latius pandit: tanto celsius sublimat. Quæ autẽ sunt sub cælo, cõgregandæ sunt & cõstringendæ in vnũ locũ: quoniã affectus aĩæ ĩferior nisi certa lege cõstringat: non potest apparere arida: nec germina producere. sicut Apostolus castigat stigat corpus suũ: & in seruitutem redigit: ne forte cum aliis. &c. P

Bruno.

Cur maris & terrę p̃ria vocabula sũt mutata.

¶Et vocauit Deus aridã terrã: congrega. q̃. a. ap. ma. Quare mutato noĩe aridã Deus vocauit terrã: nisi qa iã tũc sanctã ecclesiã: q̃ p terram designat: flagellandã, cõterendã, multisq modis affligendã, significabat? Terra eñ a terẽdo dicit: quã & colẽdo, & calcãdo hoĩes & cuncta animalia terũt. Aquarũ vero cõgregationes, maria dixit: quoniam etsi audire & intelligere sacras scripturas dulce sit & suaue: facere tamen quod iubẽt asperũ est & amarum. Mare enim ab amaritudine nomen accepit. Q

Stephanus de cõuersatiõe sanctorũ.

¶Fiant luminaria in firmamẽto cœli & diuidãt diẽ & noctẽ: & sint in signa & tempora & dies & annos: vt luceãt in fir. & illu. ter. Ecclesia est firmamẽtũ: luminaria viri iusti: qui bonos & peccatores diuidunt: & sunt in signa & tempora. i. in signa temporũ. i. tẽporalis miseriæ. Oẽs eñ qui pie volunt viuere per. pa. Item duo tẽpora sunt. Vnũ amatorũ dei: aliud amatorũ mũdi. In signũ horũ tẽporum sunt: vt vnũ expectemus: aliud caueamus. Præterea in signũ sunt pœnę reproborũ: quia si illi in vita p̃senti sic puniunt: signũ ẽ q̃ reprobi ĩ futuro plurimũ puniant. Itẽ sunt ĩ dies & annos. Per septẽ dies septẽ opera misericordiæ designant: R

quæ debent exerceri in præsenti vita:quæ diebus.vii.voluit.Sex sunt in euāgelio:septimū in Thobia.Per annos vero vita æterna designat.

Ailredus.

Q₂ tam regnum,q̄ sacerdotiū sit corruptum.

S ¶Fecit Deus duo magna luminaria:luminare maius:vt pēsset diei:& luminare minus:vt p̄esset nocti.Sunt in sanctæ ecclesiæ firmamento a dño creata duo magna luminaria:sacerdotiū scilicet & regnū,rex & episcopus,princeps & clericus.Dies spiritualia:nox secularia,pfigurat.Ita luminare maius,sacerdotium:vt preſit diei:id est spiritualib⁹:luminare minus,regnū:vt psit nocti.i.secularibus.Cōtra naturā proinde est si sol nocti:si psit luna diei: Si princeps ad spiritualia se ingerat:si sacerdos seculariū negociorū tenebris cōscientiæ suæ serenum obnubilet.Væ nobis qui in ista infelicia tēpora incidimus:in quib⁹ sol in tenebras est cōuersus. Eia videāt ipsi pontifices quorū vices gerunt: quorum obtinuerunt cathedras:quorꝫ infulis gloriant̄:& iudicēt ipi:si nō est ita vt cernim⁹ Considerent quos scientiæ radios:q̄ virtutum lumina:quas charitatis scintillas:q̄ spiritualiū correptionū fulgura,suis emittebāt tēporibus Gregorius, Ambrosius,Aug. Hilarius, Martinus & mille alii.Felicia tempora:in qbus tā raro malus:q̄ nūc bonus in ecclesia inuenitur. Nunc etiā luna versa est in sanguinē. Nā manus principum plenæ sunt sanguine,exactionibus,& vectigalibus effundentes viscera miserorum,iustificantes impiū pro muneribus:& iustitiam iusti auferentes ab eo.

Hugo de Sancto Victore.

Q₂ de massa generis humani alii tolluntur ad cœlos:alii relinquuntur in infimis.

T ¶Producant aquæ rep.animæ viuentis. Duo sunt genera animantiū:q̄ ex vna origine prodeunt:sed nō vnā mansionē sortiunt̄.Pisces in originali sede pmanēt.Volatilia sursum tolluntur:quasi supra id qd̄ facta sunt.Sic de vna massa corruptibilis naturæ,vniuersa gn̄is humani ꝓpago trāhit̄.Sed aliis deorsum in ea in q̄ nati sunt corruptione iuste relictis:alii sursū dono gratiæ ad sortē cœlestis patriæ eleuant̄.

Stepha.Cantua.de duplici lætitia.

V ¶Nota ꝙ ludus ceti signū est tempestatis: ita gaudiū diuitū,signū est tempestatis æternæ. Vel in bono sic. Cetus gaudet in tempestate: & sancti in tribulatione.

De Compunctione.

X ¶Crescite & multiplicamini.Semper incrementum bonorū operū & multiplicationē desiderat Deus.Et replete aquas maris:quia in omnibus bonis desiderat amaritudinē cordis.Vnde myrrha & aloes cū vniuer.vn.quia cum bonis operibus nostris oportet ꝙ assit carnis mortificatio,& amaritudo cordis.

De hominis dignitate.

¶Faciamus hoīem.In tribus notat̄ dignitas hominis.In deliberatione creationis.In dignitate ꝑlationis.In excellētia formationis.Per hoc ꝙ cū deliberatione fecit Deus hoīem,innuit̄ nobis vt omnia cum consilio faciamus. Y

Hugo de Sancto Victore.

Cur ab vno omne genus hominum sit creatū.

¶Creauit Deus hominē ad imaginē & simili. Z suā.Creauit Deus primū hoīem vnū: vt vnū esset generis humani principiū:quatenus & in hoc diaboli superbia cōfunderetur:& humanę naturæ humilitas diuinæ imaginis similitudine glorificaretur. Diabolus nāqꝫ aliud adeo principiū cōcupierat.& idcirco vt magis eius superbia cōfunderet̄,hoc hō in dono accepit: qd̄ ipse peruerse rapere voluit,& obtinere nō potuit:vt i hoc etiā imago dei in hoīe appareret:ꝙ sicut Deus oībus rebus creationis principiū extitit:ita ille oībus principiū esset generationis.& oēs hoīes dū se ab vno,& vnū esse cognoscerēt:oēs se quasi vnū amarēt:& sic in dei amore veraciter permanerēt:siquidē sine vnitate nil subsistere potest.

Ailredus.

Q₂ per.vii.dies virtutes totidē designantur.

COmpleuit deus die.vii.o.opus qd̄ fe. & re.ab omni opere qd̄ par.Sit nobis fides q̄si prim⁹ dies:quo fideles ab infidelib⁹:q̄si lux a tenebris sepamur.Sit spes secūdus:p quā in cœlestib⁹ habitantes:& p fidei meritis sola sperantes cœlestia:ab iis q terrā sapiētes,& a deo sola terrena flagitātes:sub cœli firmamēto aquarū instar dilabunt̄ & fluitant, deo ꝓmouēte,discernimur.Tēperātia nobis q̄si dies tertius illucescat:in quo nobis carnales cōcupiscentias q̄si aquas amarissimas,necessariis terminis coercētib⁹,appareat terra cordis nr̄i arida & inaquosa:sitiens dn̄m deū suū.Iā vero prudētia q̄si diei quarti lumē erūpat:ī quo sol sapiētię:luna sciētię:sed & exēpla sanctorꝫ: tāq̄ stellæ nobis appareāt.Sit nobis fortitudo quasi dies quint⁹:p quā hui⁹ maris magni & spatiosi tolerem⁹ ꝓcellas:ac pisces sp̄uales effecti,vitā nostrā īter vndas seruem⁹:ac mētis nr̄æ desideria:quasi volatilia pēnata ad cœlestia erigētes, multiplices bonorū operum fructus deo benedicente reddamus.Porro diem sextum nobis iustitia dictet:per quam diuinam similitudinem reinduti atrocissimis vitiorum bestiis ter- 2. A

renisq; desideriis: quasi reptilib⁹: corporisq; motibus: quasi iumentis, generosa auctoritate imperemus, agentes, vt corpus menti, mens Deo subdatur: sicq; dictante iustitia cuiq; q̃d suum est tribuatur.

Cur solis auibus seclusis cæteris animantibus dei benedictio tribuatur.

B ¶Notandum vero ꝙ nec bestiis nec iumentis siue reptilibus: sicut piscibus ac volatilibus cœli benedictionem Dei legimus accessisse: & tamen crescunt sicut & ipsa: ac multiplicantur super terram. hominibus enim datur benedictio: non iumentis. Nimirum sanctis affectibus quos piscibus volatilibus credimus comparandos: debetur benedictio: debetur spiritualis generationi successio. Verum sicut homini ad Dei imaginem & similitudinem creato: bestiæ & iumenta deo benedicente subduntur: sic in ipsam imaginem & similitudinem iustitiæ meritis reparato: spirituales bestiæ quibus successio nec debetur, Dei imperio substernuntur. Restat septimus dies: id est sabbatum: in quo omnia opera ista consummantur: in quo requies vera suscipit: in quo labori nostro terminus ac finis indicitur. Ipsa est charitas oīm virtutum consummatio: sanctarum animarū suauis refectio: honesta morum compositio. Ipsa radix & ramus: arbor & fructus: solatium in pugna: præmium in corona. Ipsa ergo dies septimus in quo diuina gratia nos reficit. Ipsa septimus mēsis: in quo post tētationis diluuiū arca cordis nostri suauiter requiescit.

Stephanus de humilitate.

C ¶Benedixit deus diei septimo. Omne opus bonum ex fine pensatur. Et nota ꝙ dies septimus non legitur habuisse vespere: sed mane: quia homo debet semper reputare ꝙ sit in mane: & non in vespere: id est in initio boni operis: non in consummatione: & semper esse in portis filię Sion: id est in ingressu boni operis. Vnde beatus homo qui inue. sa. & qui afflu. pru. quia reuera beatus est qui habet bonorum affluentiam: & tamen se reputat inuenire: id est nunc primo habere. Item q̃tum distat ortus ab oc. l. f. a. n. ini. n. quia debet se reputare in oriente: id est in initio boni: & peccatum in occasu: & hoc est vt tu sis in ortu: & peccatum in occasu.

Galfridus.

Q2 Christus fons vitæ in quatuor flumina diuiditur cum per quatuor euangelia prædicatur.

D ¶Fons ascendebat e terra irrigans vniuersam superficiem terræ. Sepultus est Christus in terra: sed ascendit de corde terræ viuus & fons vitæ: vt omnem terræ superficiem irrigaret: id est omnes qui habitāt super terram. Quiq; terrigenæ haurite aquas de fonte sal. Idem est fons & fluuius de loco voluptatis: de sinu patris egrediens: & diuidit in quatuor capita dū per quatuor euangelia prædicatur. Nomen vni Physon: quod dicitur os pupillæ: & Matthæo congruere potest: qui quod vidit id loquitur: plura de humanis Christi actibus scribens. Nam Ioannes intentus iis potius quę audiuit. Reliqui duo non ipsius domini: sed apostolorum discipuli fuisse creduntur. Circuit terram Euilath: qui est parturiens. Iudæis dicitur hebręo sermone scripsisse Matthęus: & nouellæ illi ecclesiæ ex Iudæis vix quidem parienti: sed magnos viros habenti: qui per aurum optimum & bdellium & onychinum siue prasinum & carbunculum cōmendatur. Gion secundus præruptum sonat: & Marcus nobis non tam scribit historiam: q̃ prærupto quodā sermone sparsim videtur carpere quę spiritus suggerebat. Circuit autem omnes terminos Aethiopiæ: primus scribens ad gētes: primus vt legitur in passione ipsius: in toto Aegypto & finitinis nationibus euangelizans. Tygris: id est sagitta vadens contra Assyrios: qui dirigentes interpretantur: Lucam nobis exhibet scribentem ex ordine veritatem contra eos qui conabantur ordinare narrationem: & quæ erant diuina, humano sensu dirigere præsumebant. Quartus ex paradisi fluminibus euangelista Ioannes Euphratē nobis: id est frugiferum repræsentat: diuini verbi fruges afferens cæteris vberiores. sed nec dicitur quo vadat. Non enim per terram graditur ille cum cæteris. Deniq; & aquila est. Et quis diceret: quo volauit? An adhuc de eisdem haurire fontibus: de eisdem fluminibus bibere liber? Bibite & inebriamini Charissimi.

Item moraliter vnde vt supra.

¶Itaq; & si aliter eadem considerare delectat: E
Physon nobis oris mutatio: Hiat⁹ terræ Gion interpretatur. Tygris & Euphrates non mutantur. Sagittam ille: ille frugiferum sonat. Et forte si fuerit qui aduertat: concinunt iis quatuor æque quatuor illa de psalmo. Dominus soluit compeditos. Dominus illuminat cæcos. Dominus erigit elisos. Domin⁹ dirigit iustos. Et de Apostolo. Qui factus est nobis sapientia a deo patre: & iustitia: & sanctificatio: & redēptio. Et propheta. Vocabitur nomen eius admirabilis: consiliarius: deus fortis. Cæterū oris mutatio vitæ correctio est. Hæc circuit omnē

terrã Eiulath:quia qcũq; a timore domini con cipientes parturiunt spiritũ salutis:per hunc saluantur. Ibi aurum optimum nascitur:vt superabundet gratia vbi peccatũ abundauerat. Ibi inuenitur bdellium:arbor nigra:sed aromatica:& lapis onychinus vngui similis: qui in carne ortus desiit esse caro:siue etiã prasinus & carbũculus:hoc est viri quiq; perfecti:vt nõ desperet peccator se quoq; in eandem eminentiam gratiæ posse pertingere per hãc mutationem dexteræ excelsi per quã & ille. Gion hiat⁹ terræ absorbens om̃ia delicta velut in profundum mersa:pœnitentiæ satisfactio est. Circuit autem om̃es angulos cõscientiæ:& vitæ tenebrosæ singula quæq; explorat:tanq̃ terminos Aethiopiæ. Sagitta subtiliter penetrans:& cito volans prudentia:cõtra Assyrios vadit cogitationes sathanæ & eius astutias non ignorans. Euphrates ferẽs fructus iustitiæ nõ dicit quo vadat:quia iustitia omnibus debetur:reddens vnicuiq; quod suum est:& om̃is fructus noster in amore boni. Iam vt quaternarios sibi conferas:in oris mutatione soluit cõpeditos redẽptor admirabilis. Maius em̃ hoc q̃ mortuos suscitare. In hiatu terræ elisos erigit sanctificator Deus. Solus em̃ peccata remittit. In sagitta cæcos illuminat sapiens cõsiliarius:qui docet hominẽ scientiam. In frugibus iustitiæ diligit iustos iustificator fortis:qui operatur in nobis nõ solum velle:sed perficere pro bona voluntate.

Quid sit deum in faciẽ hominis vitæ spiraculum inspirasse.

F ¶Formauit igit̃ Deus hoĩem de li.ter.& inspi. in faciem eius spi.vi. Ad hoc referunt qui studiosius eadẽ facta vel verba scrutant̃:q̃ rõnis capacẽ fecerit & virtutis. Qđ autẽ alibi dicit̃: Verũtamẽ in imagine pertrãsibit homo:q̃uis intelligit̃ satis iuxta literã q̃ nostræ nos mortalitatis admoneat:q̃ instar somnii vel cuiuslibet phantasiæ transeat vita nostra : nonnulli tamẽ sic intelligere volũt:q̃ similitudine virtutis amissa:in imagine tamen rationalitatis transeat homo:videlicet qđ animę est retinens etiam cum amiserit qđ ad spiritũ pertinebat. Verumtamẽ ex quo assumpsit hominẽ Deus: dignũ prorsus vt aliq̃tenus etiã deũ sapiat homo:& oĩs eius operatio,sermo,cogitatio,diuini aliquid timoris habeat & amoris.

Quomodo vitæ fluuius ab vtero virginis erumpens in quatuor flumina deriuetur.

G ¶Fluuius egrediebatur de loco voluptatis. Locus voluptatis,vterus virginis. Vnde fluuius ipse miserationis:fluuius voluptatis lętificans ciuitatẽ dei in quatuor capita diuidit̃:quãdo saluator natus ex matre factus est nobis a Deo patre sapientia & iustitia:sanctificatio & redẽptio. Redemptio:soluẽs a vinculis peccatorũ. Sanctificatio:ad resistendũ tentationibus. Iustitia:dirigẽs iustos in viã salutis per custodiam mandatorũ. Sapiẽtia:illuminãs cæcos ad intelligentiam mysteriorum.

Stephanus Cantuariensis de compunctione.

H ¶Fluuius egrediebat̃.&c. Fluuius iste est gratia spiritus sancti:quę fluit per loca:id est corda humilia. Hũc fluuium cõtemnunt diuites sed pauperes de eo hauriũt,om̃ibus est em̃ cõmunis. Item aqua fluminis est dulcis:& tamen in mare fluit:& gratia spirit⁹ sancti dulcis est: & tamẽ germinat amaritudinem in corde. Vnde liber deuoratus a Ioanne dulcis erat in ore: & tamen amaricatus est in ventre.

Hugo de Sancto Victore.

Q; vt homo gratiam dei agnosceret in paradiso sit positus non creatus.

I ¶Tulit dñs Deus hoĩem:& po.e.in pa.vo. In tali loco & talibus referto delitiis:posit⁹ est homo nõ creatus:quatenus beneficiũ dei non naturæ imputaret:sed gratiæ.

Lombardus.

Q; instrumento triplici diabolus vsus sit ad hominem capiendum.

K ¶De ligno scientię boni & mali nõ com. Lignũ scientiæ boni & mali quasi instrumẽtum fuit diaboli ad hominẽ supplantandũ.& vide versuti hostis astutiã. Ad capiendũ em̃ genus humanum misit hamũ,sagenã,rete. Vnde Abacuch. Totum in hamo subleuauit:traxit illud in sagena sua:& cõgregauit in rete suũ. Quasi hamũ misit cũ ait ad mulierem. Cur p̃cepit vobis Deus:vt nõ com.de o.l.pa. Cui mulier. De fructu lignorum paradisi vescimur,vsq; ne forte moriamur. Explorato ergo per hamum versutę interrogationis quid mulier timeret:illud per sagenã falsæ promissionis remouit dicens: Nequaq̃ moriemini. Addidit etiã rete cũ ait. Quocunq; die com.aperientur oc.ve.& e.s.d. sci.bo.& ma. Vides q̃ artificiosa malitia genus nostrũ piscator ille pessimus irretiuit? Quasi hamus fuit interrogatio:sagena negatio:rete promissio deitatis.

Isaac.

Q; tria in vnoquoq; homine cõsiderãda sunt.

L ¶Quacũq; hora com.mo.moriemini. Tria in quocũq; hoĩe cõsiderãda sunt. Concupiscentia carnis. Sensus aĩalis. Mens rõnalis. Hæc sunt in

vno vnicuiusq; hominis paradiso: vir: mulier: serpẽs. Cõcupiscẽtia prurit. Delectat̃ animalitas. Cõsentit rationalis volũtas: & pctm̃ perficitur: & a semetipso peccator foras eiicit̃. Hoc quottidie agit̃ ab hoĩe in hominẽ cũ peccat. Tẽtatur em̃ quis a ꝓpria cõcupiscẽtia aliqua. vii. principaliũ. Delectat̃ sensus aĩalis: & cõcipitur peccatũ. Cõsentit volũtas rationalis & parturitur. Peccatũ autẽ cũ fuerit cõsummatũ, id est per plenũ volũtatis consensum natum: occidit vtrũq; parentẽ: & sic operat̃ mortẽ. Quacunq; em̃ die vetitũ comederint: morte morient̃. Tẽtatur ait Apostolus a ꝓpria cõcupiscẽtia abstractus & illectus. Cõcupiscentia cũ cõceperit per delectationẽ. s. parit peccatũ: peccatũ autẽ cum fuerit cõsummatum per consensum: parit mortem consentienti & delectanti viro & mulieri.

Bernardus.

Q; Adæ dormitio non somnus corporis fuit: sed mentis excessus.

M ¶ Immisit dominus soporẽ in Adã. Mihi videt̃ incõmutabilis veritatis ĩtuitũ & abyssum diuinæ sapientię, corporeis excedẽs sensibus obdormisse. Qđ ex verbis eius coniici potest: dũ tãq̃ ebrius de cella vinaria veniẽs: & eructãs illud magnũ sacramẽtũ: qđ tanto post in Christo & in ecclesia Apostolus cõmendauit: Hoc nunc os (inquit) ex ossibus meis: & propter hoc relinquet homo patrẽ & matrẽ: & adhęrebit vxori suæ: & erunt duo in carne vna. Neq; em̃ cõmunẽ arbitror fuisse soporem aut nostris similem somnis: quos nec cõtemplationis excessus: nec miserationis affectus: sed infirmitatis defectus immittit: quos nec veritas: nec charitas: sed necessitas parit. Graue siquidẽ iugum non quidem in principio super Adam: sed iam super filios eius.

Gillebertus.

Q; tunc spiritualiter in infirmiorem mollescat sexum: cum prælatus discipulo condescẽderit.

N ¶ Tulit dominus vnã de costis Adã & ædif. in mu. Cõtemplationis gratia, cõpassionẽ nõ euacuat: sed informat: & mẽtis excessus cõtemperantẽ reddit infirmis. Deniq; dũ dormit Adã: virilis costa in infirmiorẽ mollescit sexũ: & propter socialẽ copulam de latere viri formata est mulier. Immo in sociã mulierẽ Adã ipse cõuertitur: & cõformatione quadã trãsit in cõiugẽ. Ideo dũ euigelat: charitatis vocẽ primã emittit in cõpari sua seipm̃ agnoscẽs. Hoc nũc inq̃t os ex ossibus & c. An nõ Paulus tibi videt̃ virilem dignitatẽ in humiliorẽ sexũ deflectere cũ dicit se factũ infirmis infirmũ? Quasi spiritualis Adã Aeua efficit̃: dũ subiectis compatitur apostolica firmitas: & sublimitas virtutis & scientiæ: sobrietate quadam capacitati temperatur infirmorum.

Bruno.

Q; qui carnis amorem vicerint, tanq̃ qui propriam naturam transcenderint: merito cęteris hominibus præferantur.

¶ Tulit dominus vnam de costis Adã & ædif. e. in mu. & repleuit carnẽ pro ea. Vt maior inter hominẽ & mulierem dilectio foret: nõ aliũde: sed de viri costa facta est. Vnde fit: vt naturali quodam amore viri insectãtes costam suã mulieri adhærere cupiant: quasi carni suæ. Cuius amoris appetitum: qui diuinitus in se adiuti: vincere queunt: quasi propriam naturam dimicando vicerunt: & merito cæteris hominibus præferuntur. Subtracta quoq; costa locus eius non osse: sed carne repletur. vt ex eo etiam nos infirmiores & molliores esse sciam⁹: q̃ mulieribus adhæremus. O

Galfridus.

Q; anima a Christo receperit vt ossea sit per virtutem: carnea per amorem.

¶ Hoc nunc os ex ossibus meis & car. de car. m. De qualibet fideli anima vel ecclesia electorum potest hoc intelligi. Os ex ossibus Christi, est ecclesia: vt sit pudica. Caro de carne: vt sit amica. Os ex ossibus: vt resistat vitiis. Caro de carne: vt respondeat beneficiis. Os ex ossibus: vt custodiat fortitudinem. Caro de carne: vt obtineat pulchritudinem: & in vtroq; dignantissimi sponsi dignam præferat similitudinem. Sicut enim ille decorem induit & fortitudinem: sic de illa legimus: quia fortitudo & decor indumẽtum eius. Vnde & subditur. Hæc vocabitur virago: quia de viro sumpta est. Nec immerito fidelis anima dum resistit viriliter, virago vocatur. De viro siquidem sumpta esse: & a viro vires sumpsisse probatur. Alioquin nihil de similitudine eius haberet: nisi de plenitudine eius acciperet. P

Odo de Morim̃.

Q; sancta ecclesia in contemplatiuis sit ossea in actiuis carnea.

¶ Hoc nunc os ex ossibus meis. Quod factũ est de carne carneum est: & quod de osse osseum. Q Ossea est ecclesia in contemplatiuis: qui mente excedunt deo. Carnea in actiuis: qui sobrii pro Christo.

Bernardus. Q; viris religiosis non

tam vires diaboli: q̄ astutia sit timenda.

3 R Serpens er. callidior. c.a.ter. Non est quod vobis timeam a viribus sathanæ fratres mei: & satellitum eius: cū nouerim illius fortitudinē traductam per vulnera redēptoris: & deductā ad nihilū a versutiis & astutiis eius. Timeo vobis in qbus ptim subtilitate naturæ: partim experientia tēporū: sub tot annorum milibus eruditus: fragilitatē humanæ naturæ quaqua versum se verterit non ignorat. Sic em̄ ille insatiabilis homicida non vrsos, non leones, non fortia terræ animalia delegit: sed tortuosum & callidum serpentem: qui per sinuosa volumina, nūc caput cauda, nunc caudā capite tegere cōsueuit. Deniq; & serpens erat nō fortior: sed callidior. c.a.ter. Mentē mulieris explorās: sciens ingenio, nō viribus laborandū: Cur inquit p̄cepit vobis dominus ne comederetis? Quæ respondit: Ne forte moriamur. Qđ deus affirmauit: ista sub dubio iā ponit. Nequaq̄ inquit moriemini. Deus affirmat, mulier dubitat, sathan negat.

Hugo de Sancto Victore.

De serpentis astutia & corpore in quo protoplasto apparuit.

S ¶Serpens erat callidior cæ.a.ter. Venit ad hominem in serpente callidus hostis: qui fortassis si permissus fuisset in forma columbæ venire maluisset: sed hoc vas sibi spirit⁹ sanctus reseruauit: quia pfecto digniū non erat: vt spiritus malignus illam formam homini odiosam faceret: in qua postmodū eidem spiritus sanctus apparere debuisset.

Qꝫ nequitia etiam in diabolo timida sit inuenta.

T ¶Cur præcepit vobis deus vt nō co. Vide quāta est cōfusio & timiditas nequitiæ in cōspectu virtutis. Stans coram: & coram fœmina hostis superbus ex sola malitia cogitata nondū dicta cōfunditur: & quasi se iā priusq̄ etiā loqueret̄ deprehensum metuēs: nō audet exire in verba persuasionis: donec animū tētans interrogatione p̄sentiat. Cur inquit p̄cepit vobis deus: vt nō com. de.l.pa. Respōdit mulier. De fructu l. qđ est in me.pa.præ. nobis deus ne com. & ne tan. illud: ne forte mo. Nouissime serpēs dixit: Nequaq̄ morie. Deus affirmauit, mulier dubitauit, diabolus negauit. Nequaq̄ autem diabolus coram muliere verba dei negare præsumpsisset: si non prius ipsam mulierem dubitantē inuenisset.

Galfridus.

Qꝫ disciplinæ censura lignum sit sanans morbum a ligno scientiæ boni & mali contractum.

¶De fructu lignorū quę sunt in para. ves. Primus hortolanus Adam omnibus sibi paradisi lignis & eorum fructibus concessis solum legitur gustasse lignum scientiæ boni & mali: qđ solum ei fuerat interdictum. Inde nobis cōcupiscentia innata per quam nitimur in vetitum semper cupimusq; negata. Vt ergo contraria contrariis curentur: tanq̄ lignum scientiæ boni & mali dominus tribuit ad medelam, disciplinam. s. de qua legitur: primum q̄ nō sit gaudii: sed mœroris. deinde q̄ exercitatis per eā pacatissimos afferat fructus. Et q̄ melior a malo ad bonum transitus: q̄ a bono ad malum. V

Quomodo homo per veritatem dei moritur: per misericordiam conseruatur.

¶Scit enim Deus q̄ in quocunq; die com. ex eo ape. o.v.&c. Ergo inuidus est: iniquus est: crudelis est. Videte laqueos: videte versutiam: si sententiam tenuerit deus: ait ille versutus, bonitas eius non apparebit: si mutauerit veritas eius peribit. Quid facies domine deus? Cito mendax appares de imposito tibi mendacio. Sed vbi est bonitas tua? Vbi sunt misericordiæ tuæ? Ille te nec timeri voluit nec amari Habemus iam vnde timeam⁹: sed timor solus solam habet pœnam. Vnde amabimus? vnde sperabimus? Ille vtrāq; molam tulit a nobis: & spem videlicet & timorem. Sed adhuc nobis vna non sufficit: neutram pro pignore accipi tu iussisti. Innotuit veritas: incussit timorem: quia stultus timere nesciuit donec acciperet. Veniat super nos misericordia tua domine: vt amemus te. Vexatio dedit intellectum: miseratio mutet affectum. Manet veritas: qua morior. Veniant mihi miserationes tuæ & viuam. Et quo modo illæ superueniant isti? Nā & istam manere necesse est. Nisi steterit veritas: misericordia vera non erit. Angustiæ vndiq;. Væh peccatis nostris: quæ in istas nos angustias detruserunt. Quid faciet nobis deus? Incipit mentiri. An obliuiscetur misereri? Laudate dn̄m om̄es gētes: laudate eum omnes populi. laudate semel: laudate iterum. Q m̄ confirmata est super nos misericordia eius: & ve. domini manet in æternum. Per aliam viam reducit nos in patriam. Inuenit consilium magni consilii angelus. Non subuertit iudicium: sed misericordiam superexaltat. Non mortem quam minatus est aufert: sed facit eam ianuā vitæ. Nam peccatum gratis remittit: sed ipse portat. Vtrunq; nobis in eodem opere probat: quantum peccata oderit: & quantum diligat homines. X

Bernardus de mendacio.

Q ꝙ primis parentibus diabolus persuasit.

Y ¶Eritis sicut dii sci.bo.& ma. In primo opere cõditionis nostrę de limo terrae plasmauit de⁹ hominẽ:& inspi. in fa.e. spi.vi. Mira cõmixtio. Limus terrae:& spiritus vitę. Limus quidẽ iam creatus erat:q̃ñ in principio creauit deus cęlũ & terrã. At spiritus nõ cõmunẽ plane, sed singularem habet conditionẽ. Nec in massa creatur:sed singulari quadã excellentia inspiratur. Compacta & cõfoederata sunt in homine caro & anima:Illa plasmata:haec inspirata. Sed cui hac vnione praestatur? Iuxta sapientiam filiorũ huius sęculi:vbi sociant̃ summis inferiora: pręualent qui potestatem habent:& humilioribus vtuntur pro libito. Non sic in opere tuo deus: non ad hoc sociasti spiritũ limo. Quis non videat quantũ praestet corpori anima? Siquidem omnis sensus in anima est. Charitatẽ mihi coniũctio ista commẽdat. Charitatẽ in proprię cõditionis pagina lego. Et quidem magna hęc cõditio:sed si stabilis permansisset. Nunc autem diuino licet sit signata sigillo: siquidem ad.i.s. s.cre.deus ho. heu diruptum est sigillũ. Accedens ille pessimus latro recens adhuc sigillum fregit. Eritis ĩquit, sicut dii sci.bo.& ma. O maliuole:O maligne:ad quid eis hui⁹ similitudo scientię? Sint certe sicut dii recti, iusti, veraces. Sint sicut deus:in quẽ peccatũ non cadit. hoc quippe sigillo stãte stabit vnitas illa. Iam experimur miseri quid nobis persuaserit versutia diabolicę fraudis. Fracto nãq; sigillo sequitur dissidium amarũ:triste diuortium. Vbi est quod dixisti nequam: Nequaq̃ moriemini? ecce oẽs morimur:& non est homo qui viuet, & nõ videbit mortem.

Galfridus.

Q ꝙ ad malum nos trahere vniuersus diaboli sit conatus.

Z ¶Eritis sicut dii sci.bo.& ma. Ad scientiam boni & mali nos ꝓuocat inimicus:licet malit nos malum semper & malũ, vel malũ & peius nosse:videlicet malis initiis peiores ꝓgressus:pessimum finẽ dare. alioquin si bona nobis omnimodis dissuadere nõ potest, prima esse maluerit, etiam in hoc ipso ad exitũ viae pergens & calcaneo magis insidians.

Bernardus.

Quanti mali sit si non exteriorum sensuũ curiositas compescatur.

& ¶Vidit mulier lignum. O Aeua quid tam intente tuã mortẽ intueris? Quid spectare libet: q̃d manducare non licet? Oculos inquit, tendo non manũ:non est interdictum ne videam:sed ne comedam. Etsi culpa non est, culpę t̃ñ indiciũ est, nisi mens se minus curiose seruaret:tua curiositas tempus vacuũ non haberet. Te eñ intenta ad aliud:latenter interim in cor tuum illabitur serpens:blandiens alloquit̃. Blanditiis rationẽ:mendaciis timorẽ compescit: Nequaq̃ inquiẽs morie. Auget curã dum incitat gulã. Acuit curiositatem: dum suggerit cupiditatem. Offert prohibitum:& aufert concessum. Porrigit pomum:& subripit paradisum. Haurit virus peritura:& perituros paritura. Perit salus:nõ desistit partus. Nascimur, morimur. Ideoq; nascimur morituri:q̃a prius morimur, nascimur. Propterea graue iugũ super omnes filios tuos vsq; in hodiernum diem.

Hugo de Foill.

Q ꝙ propter tria pomum carnis illecebris comparetur.

¶Tulit mulier de fructu lig.& com.& de.vi.s. Aeua quottidie primo parẽti offert pomũ: q̃a caro spiritui suggerit volũtatis affectũ. Pomo eñ voluptas carnis per similitudinẽ comparat̃ In pomo eñ tria sunt:odor, color, & sapor. Et in voluptate tria, id est fauor, honor, & amor. A Fauor itaq; mundi est quasi odor pomi. Color honor. Sapor, amor. Sicut enim naribus dulcis odor attrahit̃:sic totis desideriis animi, famae sęcularis fauor affectatur. Sed caret pomũ pulchritudine coloris: si voluptas priuet̃ honore mundanae potestatis. Odorẽ vero sapor sequit̃ quando opere desideriũ voluptatis impletur. Monstrat diabolus Aeuae pomi colorẽ p suggestionẽ. Odorat Aeua per delectationẽ. Consentit Adã per delectationis amorẽ. Hęc in nobis quottidie fiunt. Suggerit eñ diabolus, delectatur caro, spiritus consentit.

Galfridus.

Q ꝙ ex facto domini arguuntur qui cunctantur ad gratiam:& saliunt ad vindictam.

¶Cum deãbularet dñs in para.ad au.&c. Nõ B sic postea venit ad spõsam: q̃ in magno se gaudens amore ꝓuentam in eo ꝙ venientem cum celeritate conspiceret:Ecce inquit, venit hic saliens in montibus. Nunc vero deambulare dicitur:quęrens latentẽ inter frutices peccatorem Sic eñ sanctus quidã exponẽs q̃d de Ioseph legitur:quia inuenit eum vir errantem in agro: Errabat inquit, quia errãtes quaerebat. Sic velut cunctabũdus & mutare paratus q̃d intendebat dñs deambulabat:nec ferebat̃ ĩpetu: sed quasi moras nectens retractando & expectãdo an poenitere peccator vellet: hincinde pergebat. Retardabat̃ & lẽtis gradibus incedebat:vt pote qui veniebat tristẽ mortalibus inferre sententiam. Ad sponsam vero veniens festinat, &

lętis admodũ saltib9 aduolat: ęternę reparationis afferens medicinã. Nihil ergo mirũ: si salt9 istos p̃uidens, ante arcã fœderis propheta Dauid saltauit. Nihil mirũ si & Michol sterilitate dãnata est: q̃ mysticos saltus, sacramentũ videlicet huius exultationis irrisit. Adhuc eñ hodie plebs reproba Iudęorũ dũ nobis saluatoris aduentũ inuidet: Dauidicos salt9 irridet: tãto proinde subdita maledicto: vt cũ sterilitatis damno: legitimi quoq; viri sit dãnata diuortio. Nobis aũt vt ex his morale aliqd sumam9: sicut in saltib9 istis vigor charitatis innuit: sic in deãbulatione illa fraternę correptiõis grauitas cõmendat: vt discam9 ex istis cuilibet indigẽti cũ omni festinatione & alacritate succurrere: Ex illa vero cuiuslibet offensę vindictã cũ multę deliberationis põdere retractare. Absit autẽ vt similes eorũ simus: qui cũ petunt suffragari, dissimulando deambulãt: & cũ sitiunt vindicari, saliunt & festinant.

Bruno.

Q̃ timenda nequitia dat testimonium condemnata.

C ¶Et cum audissent vo. dñi deam. in pa. ad au. post me. abscondit se Adam & vxor eius. Quã vocẽ dñi: fortasse minãtis, & quia peccauerant terrorem significãtis. Siue eñ quia nudi erant ei apparere erubescebãt. Sed quare ad aurã deambulasse dicit? Qui eñ aurã quęrit æstuationis calorẽ se passum esse demonstrat. Vnde datur intelligi: q; primi hoĩs peccatum deum in iram cõmouerat, nõ q; istę passiones in deum sint: sed q; eius voluntas nisi humanis affectionibus significari non potest. Q̃ aũt hora erat post meridiẽ, eorũ occasum significabat & mortem. Propinquabãt eñ nocti: quia ad mœrorẽ de lętitia p̃perabant. Hoc autẽ quasi hęreditariũ nobis reliquerũt: vt peccantes nos abscondamus: & impia quadã excusatione nostra facinora semper occultare conemur.

Hugo de sancto Victo.

Q̃ Deus quãdoq; fugam simulat: vt auidius reuocetur.

D ¶Cum deambularet dñs in para. ad au. post me. vocauit & dixit: Adam vbi es? Nõ ambulauit, sed deambulauit: huc & illuc quasi errabũdus & vagus in directũ non vadẽs: sed pergẽs quocunq;: hoc est deambulauit. Et quare deambulare itaq; voluit? Vt ostenderet se talem foris: qualis intus cœperat ille esse. Iam enim in eo mota erat veritas & fluctuabat: & ideo veritas foris deambulabat. deambulabat tamen: & non discedebat. Neq; abiit in directum: elanguens quasi irreuocabilis, nec reuersurus amplius: sed prope gyrans & iuxta deambulans, abiit: & non abiit: modo vadens: modo rediens & magno quodam incerto æstuans: quasi nolens sedem suam deserere: nec valens pollutã mansionẽ sustinere. Quid facis Adam? Quare siles? Voca discedentem: sequere fugiẽtem: qm̃ adhuc prope est: & expectat si forte reuocetur & ideo moram facit: & blãde minat abscessum læsum se dolens & violenter eiectum: & redire velle si forte inuitetur vt veniat. Sed heu non est qui memor sit amoris: qui charitatis recordetur: cui cordi sit societatis affectus. Vbi es Adam? Adam vbi es? Audiui inquit, vocem t. & abscondi me. O abscondite vbi es? Q̃ longe es: & q̃ prope es. Q̃ longe es ab illo: & q̃ prope es illi. Quærit te deus tuus: vt tu ipsum inuenias. & quęrit te vt & tu ipsum quęras, & dicas: Domine vbi es? Et tu ergo quid facis? Nã ipse perdidit: tñ quærit. Si perdidit: nõ totum perdidit, quia videt quod perdidit. Non enim quęreret: nisi videret. Tu aũt quid? Adam vbi es? Tu totum perdidisti: quia perdidisti ne habeas: & videre desisti ne regras. O ĩfidelis Adã vbi est recordatio tua? dure: indurate: & obdurate: non te emollire potuit tanta benignitas: tanta flamma: tam ingens ardor dilectionis: vt liquefieres & curreres post eã? Tu vero q̃d facis? Audiui inquit, vocẽ tuã: & abscondi me. Quare? Ideo q; nudus essem. Ergo fugis veritatem: quia amas prauitatem.

Bernardus.

Q̃ excusatio peccati celat turpitudinem: sed non aufert.

¶Vocem tuam audi. in pa. & ti. Quid ne timeat sermonem veritatis: qui lætari vult cũ malefecerit, & in rebus pessimis exultare? Sed friuolũ nimis tegimẽ quęris anima misera: prorsus inutile tegumentum folia sunt ista q̃ consuis. Operiunt: sed non calefiunt. Celant vulnera: sed non sanant. An vero diu tegere poterunt? Absit. Fluent certe: & effluent folia. ad primũ radium solis siccabũtur. & disperget ea flatus tenuis auræ. Nihil eñ occultum: q̃d nõ reue. &c. Non eñ erit vbi lateant miseri. Nudi astabunt ante tribunal Christi: vt audiant vocem iudicii: qui ad vocem consilii aures obturauere. E

De primorum parentum quadruplici vestimento.

¶Timui eo q; nudus essem. Videre mihi videor quatuor virtutibus amictum hominẽ primum. Misericordia scilicet & veritate: Iustitia & pace: ab ipso suæ creationis exordio. & vt p̃pheta meminit: Vesti. sa. indutum. Est enim in his quatuor salutis integritas. Nec fine his omnibus potest constare salus. Pręsertim cum F

nec possint esse virtutes: si ab inuicē separenē. Acceperat ergo homo misericordiā: custodē. s. atq; pedissequā: vt ipsa præueniret atq; sequeretur eū: ipsa protegeret & conseruaret vbiq;. Vides qualē nutriciū cōtulit paruulo suo de⁹ qualē dedit pedissequā homini recens orto, sed illi necessarius est eruditor, tanq̄ ingenuę & rationabili creaturę: vt nō sicut iumētū aliquod custodiretē: sed tanq̄ paruulus educaretur. Cui sane in mysterio nemo poterat aptior inueniri q̄ veritas ipsa: q̄ eum in agnitionē summę perduceret aliquādo veritatis. Interim vero ne sapiēs īueniretē vt faceret malū, essetq; peccatū & tanq̄ scienti bonū & nō facienti: iustitiā quoq; qua regeretē accepit. Adhuc autē & pacē qua foueretur & delectaretur addidit manus benignissima creatoris: Pacē vtiq; duplicem: vt nec intus pugnæ: nec foris timores, id est nec caro concupisceret aduersus spiritum: nec esset ei creatura vlla formidini. Quid huic deerat: quē misericordia custodiebat: docebat veritas: regebat iustitia: pax fouebat? Sed heu homo iste descendit ab Hierusalem in Hiericho: & īcidit in latrones: a quibus & ante omnia legitur despoliatus. An non despoliatus qui dn̄o veniēte nudum se esse cōqueritur? Timui inquit, eo q̄ nudus essem. Nec vero poterat reuestiri: nisi sua Christ⁹ amitteret vestimēta. Sicut eī iustificari in aīa nisi interueniente corporali morte non potuit: ita nec reuestiri sine eius spoliatiōe. Sed spoliatum quatuor virtutibus hominē diximus⁹ quonā modo sit spoliatus singulis videamus. Perdidit homo iustitiā: quum Aeua serpentis, Adam mulieris voci potius obediuit: q̄ diuinę Erat tn̄ residuum aliqd qd̄ apprehendere possent: idq; dn̄s suo illo scrutinio innuebat. Prior em̄ iustitiæ portio: non peccare. Secūda per pœnitentiā damnare peccatū. sed abiecerunt etiā illud: cōuersi in verba malitię ad ex. exc. in pec. Perdidit & misericordiā: cum sic exarsit Aeua in concupiscentia sua: vt nec sibi: nec viro, nec filiis parceret vniuersis. Adam quoq; indignationi diuinæ mulierem pro qua peccauerat obiecit: quasi post tergū eius volens declinare sagittam. Priuata est etiā veritate mulier. Primo quidē male detorquens quod audierat: morte morieris, dicens. Ne forte moriamur. Demum serpenti credens penitus abneganti & dicenti: Nequaq̄ moriemini. Priuatus etiā & Adā veritate: vbi eam erubuit confiteri volatilia excusationum operimenta prætendens. Pacē quoq; protinus amiserunt: quia non est pax impiis dicit dominus. Nonne em̄ contrariam legem inuenerant in membris suis: quos de nouo pudere cœperat nuditatis? Timui inqt, eo q̄ nud⁹ essem. Non sic miser: nō sic paulo ante timebas non q̄rebas folia: licet nudus corpe sicut modo.

Petrus Rauennas.

Q̄ merito doleat, qui incipit a mœrore.

¶ In dolore paries filiū. Qualis finis est vbi origo pœnalis? In vita lætitiam quam tenebit: qui vitæ sumit exordia de mœrore? Ecce inquit, in iniquitatibus conceptus sum &c. Inde est q̄ ab vtero in via peccatorū proiicimur: & delictorum iter totas currimus per ętates. G

Hugo de Foilleto.

De quatuor vocibus & obediendi forma.

¶ Quia obedisti voci v. t. p. q̄ meæ. Quatuor sunt voces: vxoris, mundi, diaboli, & dei. Audiam ergo quid loquatur in me dn̄s deus. Nū quid loquatur diabolus: nunquid loquatur caro: aut mundus. Vox vxoris: vox carnis. Vox autem carnis: voluptas. Vox mundi vanitas. Vox diaboli iniquitas. Vox dei bonitas. Voci igitur vxoris obediunt: qui carnis suggestionibus non contradicunt: & plus voci vxoris: q̄ voci creatoris. Est autē vox creatoris ad subiectos de prelatis, dicens. Quę dicunt facite &c. Vt peruersis obedias prelatis, monuit: qui etiā male operātibus obedire iussit: vt sic ingrediaris cum Dauid sub Saule: & eundē honores licet reprobum cū Samuele. Inobedientes ergo & superbos seipsos esse testātur: qui prælatis licet peruersis non obediunt: & eos non venerantur. Nec bonis tn̄ obedias in malū: nec peruersis contradicas in bonum. H

Bernardus.

Q̄ primi hominis pœna multa sit misericordia temperata.

¶ Terra es, & in terram ibis. Grauis equidē sententia: sed nō sine grādi misericordiæ tēperamēto. Dura admodū: sed si merita pēses: indulgentię plena. Siquidē nō min⁹ iuste peccāti diceretē Terra es: sed ex hoc sub terrā ibis. Iustus foret etiā tūc iustus dn̄s: & laudabilis nimis: sed non ego idoneus q̄ laudarē. Tūc quoq; nihilominus⁹ dicerē: si tn̄ dicere possem. Iustus es dn̄e, & rec. iu. t. At nō infern⁹ cōfitebitē tibi: neq; mors laudabit te: sed nos q̄ viuim⁹ benedicimus dn̄o. Pepercisti ergo creaturę tuę: pepcisti gloriæ nominis tui: vt descendentē de Hierusalē non tn̄ vsq; in Hiericho patereris abduci. Semiuiu⁹ adhuc in via semilaudare possū. Vbi tot⁹ vixero: ibo totus in laudē: & dicēt oīa ossa mea. De⁹ q̄s similis tibi? Propter hoc cū iratus fuisses: misericordię meministi: nō dānans hoīem in loco pditionis: sed in loco afflictionis humiliās. Quid causaris o homo? qd sentētiā quereris duriorem? Terræ addictus es: factus e terra; vt ipsa tibi I

sit patria quæ materia fuit. Sed audire inquies velim: Spirit⁹ es: & ad spiritũ ibis. Siquidẽ etiã spiritus sum. Audiui aũt ab Apostolo: quia dominus spiritus est, & ab ipso: quia spiritus est de⁹: & spirituũ pater. Vt quid ergo tenet me mater carnis: quia caro ex parte: spirituũ pater non recipit: cũ ex parte spiritus sim? Agit hoc non tam substãtia q̃ culpa. Traxit animam corpus in regionem suam: & ecce præualẽs opprimit peregrinam. Factum nãq; est talẽtum plũbi: non aliunde tñ: nisi quia sedet iniquitas super illud. Corpus ei aggrauat animam: sed qđ corrumpitur. Corrũpitur: immo etiã mortuũ est propter peccatũ. Itaq; licet quodãmodo cœlum sit homo, cœlestibus spiritib⁹ similis, substantia qa spiritualis, & forma qa rationalis: minime tamen iam leuare eũ ista sufficiunt: nec audire mereatur. Cœlũ es & in cœlũ ibis. Frustra glorietur de libertate arbitrii quę in mente est: captiuus ducitur in legẽ peccati: quæ in carne est. Nam etsi forte videreẽ duplex funiculus posse alteri æque duplici præualere: vt videlicet quid sibi terra gemino quodã iure tan q̃ patria & materia vendicat: ob geminã nihilo minus quæ prędicta substantię & formę similitudinẽ cœlum quoq; recipiat, vt cœlestẽ. Sed iam triplicatus inferior ille & deorsum trahẽs peccato, f. accedẽte funiculus: nisi illic quoq; occurrerit gratia: non rũpetur. Itaq; ibo mihi ad montẽ gratię & colles miserationũ: quarũ thesauros omnes repositos audio penes Christum. Deniq; propter salutem quã operaturus erat in medio terræ, non confestim sub terra posuit hominẽ vt peccãdo meruerat: sed in terra.

Ricardus de sancto Victo.

Quanta sint erga nos diuinæ viscera pietatis.

K ¶Ecce Adam factus est quasi vnus ex nobis. Pensa homo dei pietatẽ si potes. Contẽptus a nobis: contemptũ nostrũ sustinere non potuit. Reiecit homo ad quã formatus est similitudinem diuinã. Deus e uestigio conformauit se ad illam qua homo transformauerat similitudinẽ humanam. O qualis reformatio honoris. O qualis detersio exprobrationis: trãsformatũ similitudini iumẽti habere iam deum similẽ sui. Cesset ergo iam vetus opprobriũ. Ecce eñ audio vnam aliquam ex tribus in trinitate personis, personare in vocem exprobrationis. Ecce Adam factus est quasi vnus ex nobis. Merito certe exprobrastis: sed nunquid semper exprobraturi estis? Certe si ironice dicitis: quia hõ factus est quasi vnus ex nobis: nos decætero dicemus tam fidenter q̃ veraciter: quia deus factus est quasi vn⁹ ex nobis. Dictum est illud in voce exprobrantis & obloquẽtis. Dicamus nos istud in voce exultationis & cõfessionis. Quod igitur dictum est per ironiam de Adam primo: iã dicere possumus ex sentẽtia de Adam secundo. Ecce factus est Adã quasi vn⁹ ex nobis: sciens bonum & malum.

Bruno.

Q₂ flammeus sententię gladius peccatorẽ vel illuminat vel condemnat.

¶Eiecit dñs Adam de paradiso voluptatis: & collocauit ante pa. vo. cherubin & flammeum gladium atq; versatilẽ ad custodiendã viam ligni vitæ. Cherubin plenitudo scientię interpretatur: ecclesięq; doctores significat, in quib⁹ sapientiæ & scientiæ thesauri sunt reconditi. Cũ autem quis de paradiso: id est de sancta ecclesia propter peccatũ suum eiicitur, ne ad lignum vitæ, id est ad carnẽ Christi participandã accedere prẹsumat: ab his interdicitur. Stãt enĩ cũ gladio spiritus: quod est verbum dei: & ab ecclesiæ introitu peccatores constanter repellũt. Est autem iste gladius lucẽs, & flammeus, splẽdidus & sine rubigine: quo qui percussus fuerit, aut illuminatur: aut exuritur. Est autem & versatilis facilis & velox ad feriendum. Vndiq; circa se delinquẽtes percutit: pauperes & diuites condemnat. L

Bernardus.

Q₂ fides sine operibus mortua reputetur.

SI recte offeras & recte non diuidas peccasti. Inuisibilis animi statum nunciat fides & actio. Rectum iudica: si fide catholicum & rectum opere comprobaris. Si quo minus, curuum censere nõ dubites: sic nẽpe habes. Si recte offeras, & recte non diuidas peccasti. Recte quidẽ quodcũq; horum offers. Recte autem ab alterutro nõ diuidis. Noli esse rect⁹ oblator, & prauus diuisor. Quid diuidis actum a fide? Inique diuidis fidem perimẽs tuã. Nã fides sine operib⁹ mortua est. Munus mortuum offeres deo. Si eñ quædam fidei anima ipsa deuotio est: quid fides q̃ non operatur ex dilectione nisi cadauer exanime? Bene honoras deũ munere fœtido? Nõ mirũ si Caim insurrexit in fratrẽ: qui suam prius occiderat fidem. Quid miraris o Caim si ad tua non respicit munera: qui te despicit? Si manũ deuotioni: qđ animũ das liuori? Non concilias tibi deum discors tecum. Non placas, sed peccas: etsi nondũ impie feriendo: sed tñ diuidendo non recte. Si nondũ fratricida: iam tamen fideicida. Nunqđ rectus vel quando manum porrigis deo: cuius cor in terram trahit liuor & fraternum odiũ? Quo modo rectus cuius fides mortua: cuius ca. 4 M

opus mors:cuiꝰ nulla deuotio,amaritudo multa! Erat quidem in offerente fides:sed non in fide dilectio.Mors fidei separatio charitatis.

Ailredus.

Qꝫ in bono opere tria deceat inueniri.

N ¶Si directe offeras:recte au.n.di.pec.Recte offert qui bonū agit.Sed non recte diuidis:si modus in agendo nō excedit. Vnde patet,quia in omni opere bono tria obseruāda sunt. Virtus discretionis.Puritas intentionis. Fundamentū humilitatis.Discretio spectat ad modū actiōis: intentio ad causam:humilitas ad fructum.

Stephanus.

De sumenda eucharistia.

O ¶Vbi est Abel frater tuꝰ? Hoc ei nō incōgrue dicitur,qui sumpto Christi corpore redit continuo ad sordes pristinas,& seculi vanitates.

De Charitate.

P ¶Nunquid custos fratris mei sum ego? Qui aliorum contēnit salutē:non solum Caim: sed & diuite qui sepultus est in inferno peior est. Nam Abrahę dixit.Rogo te vt mittas Lazarū in do.pa.m.&c.Andreas non cōtentus propria salute,adduxit Petrum ad Iesum,& Philippus Nathanaelē:vt sic cortina trahat cortinam: & qui audit di.ve.Propter societatem & charitatem commēdandā pcipitur in Leuitico:vt offeratur par turturum,aut duo pulli columbarum.Turtures contemplatiuā:Columbę actiuam vitam designant.Et quia in vtraqꝫ debet esse charitas:q̄ inter pauciores q̄ duos esse non pōt:ideo & duo turtures:& duo pul. col.offerri iubenť. Et quia in vtraqꝫ vita duplex cōtinētia.s.mētis & corporis esse debet. Verum cum in vtraqꝫ vita sit vinculū & vnio charitatis:tamen qa maius vinculū & est & esse debet in cōtēplatiua q̄ in actiua:vnde in ea nō diciť meū sed nostrum:& in actiua econtrario:Ideo diciť par turturum,& duo pul.col.Expressius ei designatur amor per hoc nomen par,q̄ per duo. Item postq̄ beata virgo cōcepit saluatorē:abiit in mont.cum fest.vt Helisabeth parienti Ioannem pstaret obsequiū.Vade & tu fac similiter.

Hugo de sancto Victo.

Qꝫ cor hominis in totꝰ diuisum sit : quot sunť ea quæ concupiscit.

Q ¶Vagus & profugus in terra homo propter peccatū suum a facie domini proiectus,ab intima contemplationis illius luce foras venit : eo qꝫ profundius ad terrena desideria mentem inclinat:quo magis supernorū dulcedinē: quorū iam gustum perdidit:incipit obliuisci: sicqꝫ fit vagus & profugus super terram. Vagus scilicet per inordinatā concupiscentiā. Profugus p peccatricem conscientiā.Cuius etiā voce illud apte subiungitur.Quisquis inuenerit me occidet:quia mentē diuino desertam auxilio:q̄cunqꝫ tentatio impetierit subuertit. Cor autē hominis quod prius amori diuino affixum stabile perstitit:& vnū amando,vnū permansit:postq̄ p desideria terrena diffluere cœpit : quasi in tot diuisum est,quot sunt ea q̄ cōcupiscit.Ecce morbus hoīs:cor.s.inquietū & fluctuās.Causa morbi:amor mūdi.Remediū morbi:amor dei.

Bernardus.

Qꝫ reprobi maiores æstimant corporis, q̄ animæ læsiones.

¶Maior est iniquitas m.q̄ vt ve.me. Quid ergo? R Renuat consolari anima t.si non mereť veniam.Hoc solū deplora.Hoc solū plange: aliud ne cogites quidē.Sed nūc inquit.Omnis qui inue.me occi.me.Graue.s.damnū si puniať corpus:quādoquidē anima iam periit.Sic enī occidendū se criminabať infelix:tanq̄ p magno beneficio habiturus, si phibereť occidi. Quod factū est,cōsolationē miserā obtinuit quā q̄rebat oblitꝰ est cōsolatiōis maximę:p qua multo studiosiꝰ supplicare & remediū q̄rere oportebat.

Gillebertus.

Qꝫ mala conscientia semp timeat deprehendi.

¶Oīs qui iue.me:occi.me. Qꝫ dissimilis Caim S sponsæ:quę se inuentā gloriatur,& dicit.Inue. me.&c.Nihil enī tam refugiunt fallaces & ficti q̄ ab his custodibus inueniri.Et si deprehēduntur:nō facile conuertunť.Caim siquidē factus vagus & pfugus super terrā:& inueniri formidās ait.Oīs q inue.me occi.me.Nō vult peccatū occidi:nō vult pati salutarē in cōfessione verecūdiā medicinalē castigationē magistri.Non vult iueniri:qa nō vult mori.Nā vbi nō vereť interfici:sed magis se foueri confidit: imprudēter se iactat indisciplinatus affectus.

Stephanus de Cupiditate.

¶Omnis qui inue.me &c.Per Caim qui interpťatur T possessio: intellige diuites huius mundi qui timēt amittere se & sua.Vnde illic. Tre.ti. vbi nō er.id est p amissione tēporaliū,nō æternorū.Vnde q timet pruinā,veniet sup eū nix.

Petrus Rauennas.

Qꝫ amissis cęlestibus reprobi ad consolationē temporalium se conuertunt.

¶Et egressus Caim a facie dn̄i ha. in ter. pro. V ad o.p.Eden.Eden locus est voluptatis.Reprobi igitur de loco veræ voluptatis eiecti,in orientali se parte constituunt:dum transitoria prosperitate decepti quid perdiderint non aduertunt:sed quasi in luce magnæ felicitatis attendunt. Hinc est qꝫ homo dum mortem suam

non sentit,nullam sollicitudinem sui gerit: sic ꝙ in breui dum negligit ad illos dolores pertrahitur:quos pręsui magnitudine dissimulare nō patiatur:& quibus iam euadendi exitus non reperiatur.

Stephanus de duplici generatione.

X ¶Lamech accepit duas vxores. Bigamus est q vult gaudere cū seculo:& regnare cum Christo.Cōtra quod dicit.Nemo potest duob⁹ dn̄is seruire.Nota ꝙ in generatione iustorū non fit mentio de fœmina. Item generatio iustorū denario:Impiorū clauditur in denario:quia mali sunt in transgressione decalogi : boni vero in eius obseruatione.Item in generatione malorū vltimo ponitur Noema q̄ interpretatur mors, siue stupor. In bonorum Noe:qui interp̄tatur requies.Item in generatione malorū septimus ponit̄ Lamech,qui interpretatur humiliatus: qui erat pessimus.In bonorū Enoch:qui interpretatur dedicatio,quia boni in fine dedicabūtur deo.Mali humiliabunt̄ in gehenna.Item in generatione malorū primus ponitur Enoch: q interpretat̄ dedicatio.In bonorū vltimus Noe: qa mali hic volūt dedicari: sed boni in futuro.

Hugo de Foilleto.

Quæ sit disciplinæ vtilitas: & ꝙ ex ea mentis requies generetur.

ca. 5 Y Lamech genuit Noe: id est disciplina requiem.Interpretat̄ em̄ Lamech percutiens:quod est propriū disciplinæ. Noe vero requies interpretatur: qui tunc nascitur:quando mens ab exterioribus per disciplinam reprimitur.Hic est Noe qui construit arcam,id est ædificat animā:qui irrationabilia animalia in inferioribus ordinat : homines & volatilia in superiore parte locat, id est motus carnales subiicit:spirituales superponit.Si autē inundauerit diluuiū carnis: tunc intrat arcam mentis, & licet circunfluant torrentes iracundiæ,fluenta luxurię:voragines gulæ:licet ebulliant fontes delectationū : abyssus cupiditatū: maria conturbationū: intrat tn̄ securus ad arcam,id est quietus animus clauso a foris silentii ostio:possidet animā.Sed & Lamech interfecisse Caim legitur.Caim autem possessio interpretatur,cuius?diaboli:non dei sui:non magistri ꝓprii:non cōmunis.Inter folia iacēs Caim occiditur:quia peruersus in leuitate cordis & in multiplicitate verborū volutatur. Sic ergo per Lamech Caim occiditur:& ex alio Lamech Noe nascitur:vel per disciplinā nutritus quiete mentis afficitur.Accusatur Caim de morte fratris.Qui em̄ nulli obediunt:qui seipsos possident:qui exemplū prauæ operationis fratribus ostendunt:quid aliud q̄ fratris animam ꝑpriis manibus,id est propriis actibus occidunt? Quid igit̄ vtilius disciplina: quæ quietem generat:peruersos necat?

Hugo de sancto Victo.

Quantum deus diligat homines: quorum interitu cruciatur. ca. 6

Z Videns deus ꝙ multa malitia hominū esset in terra,& cuncta co.cor. intēta esset ad ma.omni tempore:pœnituit eū ꝙ hominē fecerat in terra:& tactus do.cor. intrin. & p̄cauens in fu.de.inqt homi. quē cre. Primum considera ꝙ non facile pietas prouocatur:nisi multa fuerit malitia nostra. Verum pœnitentia dei non est mutatio intentionis a primo ꝓposito:sed mutatio operis a ꝓprio instituto.Et nota ꝙ pereūte hoīe: de⁹ dolore cordis intrinsecus tangi dicit̄.Ibi enim dolor fuit: vbi amor.Amat em̄ vniuersa q̄ fecit.Sed amor hominis intus in corde creatori fuit:quoniam in tantum homo ab ipso dilectus est:vt ab ipso esset bonus : & in ipso beatus. Sed quid quod dicitur:pręcauens in futurū? Nūquid deus aliquando vt faceret quæ facienda non erant?Sed sciendū ꝙ cautela dei non est præsidentis circūspectio:sed subiectorum correctio.Nam in malo faciendo tam cauet qui terret ne fiat: q̄ qui timet ne faciat.

Bernardus.

Quomodo deum pœniteat hominē se fecisse.

A ¶Pœnitet me fecisse hominē. Pœna me tenet mihi incumbit sustinere pœnā: pœnitētiā agere pro homine quē creaui. Non potest hic calix transire:nisi bibam illum.

Hugo de sancto Victo.

Quare per arcam ecclesia figuretur.

B ¶Fac tibi arcam de lignis leuiga.Arca Noe est ecclesia:quā verus Noe: id est dn̄s noster Iesus Christus gubernator & portus inter procellas huius vitæ regens per se ducit ad se.Trecentorum cubitorum longitudo præsens seculū designat:quod tribus tēporib⁹ decurrit:id est tēpore naturalis legis:tēpore scripturæ:tpe gratię:p q̄ sancta ecclesia a principio mūdi vsq; ad finē a p̄senti vita ad futurā gloriā tēdit.Quinquaginta cubitorū latitudo vniuersos fideles designat qui sub vno capite sunt constituti.i. Christo.Nam.l. constat ex septies. vii.xlix. qui numer⁹ vniuersitatē fideliū designat,& vno superaddito:qđ Christū significat:q est caput ecclesię suę:& finis desideriorū nostroꝝ. Propter qđ in vno cubito arca cōsummatur. Altitudo xxx.cubitorum.xxx.volumina diuinæ paginæ significat:id est.xxii.veteris testamenti:&.viii.

noui. In quibus summa omniũ cõtinetur, quæ deus vel fecit, vel facturus est per ecclesiã suã. Tres mansiones significant tres ordines fideliũ Inferior arcæ latitudo maiorem numerũ carnalium significat. Quod em̃ in superiorib⁹ cõtrahitur, spiritualium paucitatẽ designat. Tũc fabricata est arca: quando de latere Christi pfluxit sanguis & aqua. Qꝫ si altitudo in quinq; mansiones intrinsecus distinguatur: arca est ecclesia. Quinq; mansiones sunt quinq; status: tres psentis vitæ, & duo futuræ. Primus est carnaliũ: de quib⁹ Apostolus. Nõ potui loqui vobis quasi spiritualib⁹: sed quasi carnalibus &c. Secũdus eorũ qui animales vocant, de quibus dicit. Animalis homo nõ percipit &c. Tertius spiritualiũ. de quib⁹ dicit. Spiritualis diiudicat omnia &c. Quartus animarũ corpore exutarũ Quintus in anima & corpore resurgentiũ: qui supremus est: & cubito supremo cõtiguus. Qꝫ tres inferiores mãsiones secundũ altitudinem parietũ in directum ascendũt: & versus supremum cubitũ non inclinatur: hoc significat: ꝙ ꝗtumlibet in hac vita proficimus, adhuc tamen in facie conditoris nostri quasi aduersi sumus: quia per meritum ascendimus fidei, sed per præsentiam contẽplationis ad ipsum nõ inclinamur. Vnde & spõsa dilectum suum stare post parietem memorauit. Qꝫ autẽ arca in tecto suo sursum in vnũ colligitur: quid aliud significat, nisi ꝙ quum ab huius vitæ tenebris educti fuerimus: tunc omniũ desideriorum nostrorum finẽ ad vnum referemus: quando sicuti est deum videre cœperimus: vt iã nil libeat nisi eius faciem sine intermissione intueri: eius dulcedine sine fastidio satiari: eius amore sine defectu perfrui. Hoc est em̃ ad ipsum tẽdere & ad ipsum pertingere: semper eum & per desiderium quærere: & per cognitionẽ inuenire: & per gustum tangere.

Qꝫ per arcam mens hominis moraliter designetur.

Moraliter autem quisquis se ab huius mundi delectatione separare, & virtutibus operam dare contendit, cooperante gratia dei ædificare debet intus ædificium virtutum: cuius longitudo in fide trinitatis. ccc. cubitos habeat. In latitudine charitatis. l. In altitudine spei quæ est in Christo. xxx. vt sit cum bona operatione longus: in dilectione amplus: in desiderio altus: vt cor sursum habeat, vbi Christus in dextera dei sedet. Vnde & ipsius crucifixi caput in altitudine crucis positum est. Manus in latitudine expansæ sunt: vt affectus cordis nostri vsq; ad inimicos diligendos extendat. In longitudine crucis corpus Christi positũ est: vt non sit remissa operatio nostra: sed extensa: & perseueret vsq; ĩ finẽ. Tres vero mãsiones, sunt tres voluntates: quas vnusquisq; nostrũ in se habet Prima est carnalis. Secũda animalis. Tertia spiritualis. Carnalis est laxare frena cõcupiscentię Spiritualis, sic spiritualib⁹ studiis inhærere: vt etiã necessarios carnis vsus optet excludere. Inter has autẽ voluntas animę cõsistens, nec vitiis oblectat: nec virtutũ doloribus acquiescit: castitatẽ sine carnis maceratione: cordis puritatem sine vigiliarũ labore cupiẽs obtinere: humilitatem Christi sine honoris mũdani iactura exhibere. Postremo sic vult futura consequi bona: vt nõ amittat psentia. Sed aculei carnis nequaꝗ nos in hac teporis noxia puritate stare permittunt: sed ad illam quã horremus frigidam & plenã sentibus vitiorũ pertrahũt. Rursum cũ succensi feruore spiritus sine vllo respectu fragilitatis humanę opera carnis volumus extinguere: & nosmetipsos totos ad immoderata virtutũ studia cordis elatiõe cõferre: carnis imbecillitas interpellans ab illa nimietate nos reuocat ac retardat. & ita fit vt animę volũtas quodã iusto moderamine tẽperet: vt nec a dextris mens spirit⁹ ardore succẽsa: nec a lęua caro pponderare vitiis permittat: & sic ad illud quartũ qđ volumus salubriter peruenimus: vt virtutes nõ otio, sed iugi sudore & cõtritione spiritus acquiram⁹. De hac lucta dicit Apostolus. Spiritu ambulate & de. c. nõ per. Caro em̃ cõcupiscit aduersus spiritũ: & spiritus aduer. car. Hęc aũt sibi inuicẽ aduersant &c. Nũc de arca sapientię disseramus. Si per studiũ meditationis assiduę cor nostrũ inhabitare cœperim⁹, iam quodãmodo temporales esse desistimus, & quasi mũdo mortui intus cũ deo viuim⁹. Tũc quicqd fortuna extra molit facile contẽnimus: si ibi fixum est cor nostrũ vbi verũ est gaudiũ, & nunꝗ eripiendũ. Tales igit habeamus cogitationes: quia de tali materia fabricam⁹ arcam nostrã. Ista sunt ligna ꝗ in aqua missa natant: in igne posita ardent: quia tales cogitationes fluxus carnaliũ cogitationũ deorsum non premit: sed flamma charitatis incendit. Ne timeas hũc ignẽ tectis tuis. Væh tibi si nõ arserit hoc igne tabernaculũ tuũ. Postea bituminabis eam intus & extra. Intus vt charitatẽ non amittas: extra vt mansuetudinẽ exhibeas. Bitumen calidę naturæ est: & nascitur de terra fulminata. Et charitas procreatur in anima timore diuini iudicii percussa. Trecenti cubiti, consideratio mirabilium: quæ deus ab initio seculi vsq; in finẽ p suos operat electos. Cubita. l. vita fideliũ, quam tibi ad exemplũ proponis. Triginta

vero scientia scripturarũ. Isti sunt termini patrum t. quos tibi transgredi nõ licet. In hac ergo archa, id est ĩ secreto cordis nostri latere debemus a strepitu huius mũdi. Sed quia nostra infirmitas diu in silentio nos intimæ contemplationis pausare non patitur: exitum habemus, ostium & fenestrã. Ostium significat exitum per operationem. Fenestra exitũ qui fit p cogitationẽ. Ostium deorsum est: fenestra sursum: quia actiones pertinent ad corpus: ad animam cogitationes. Hinc est ꝙ p fenestrã aues exierunt, per ostiũ bestię & hoĩes. Qꝫ autẽ per aues anima significet: & per hoĩem corpus: habemus in libro Iob. Homo nascitur ad laborem & auis ad volatũ. qm̃ si volumus ad contẽplationẽ aĩam subleuare: necesse est corpus p exercitia laboris atterere. Qꝫ ostiũ in latere ponit, hoc significat: ꝙ nunq̃ a secreto cordis nostri per operationẽ exire debemus ex proposito intentionis: sed ex accidẽti occasione necessitatis. & ideo de fenestra hic tacuit: quia etsi per cogitationẽ aliquãdo voluntate, nunq̃ tñ per operationẽ, nisi ex necessitate exire liceat.

Qꝫ de archa mentis ad actionem modis quatuor exeamus.

D ❡Quatuor modis eximus per actionẽ. Pro vsu corporis: pro instructione mentis: & pro vtroꝙ dupliciter. Nã ad vtrũꝙ boni & mali exeũt. Mali pro explenda voluptate similes immũdis animalibus. Boni ꝓ necessitate: similes mũdis. Boni plati qui ex quiete, non ex ambitione: sed ex obedientia ad publicum prodeunt: similes sunt Noe: qui exiens de arca sacrificium obtulit: quia per fructum p̃dicationis, dãna recuperant contẽplationis. Illi vero qui in honore positi subiectos despiciunt, similes sunt Cham: q denudati patris verenda derisit: & ob hoc meruit sententiam maledicti.

Qꝫ ad contemplationem quadrupliciter exeatur.

E ❡Quatuor modis eximus per contẽplationes. Primus modus quãdo cõsideramus oẽm creaturã quid ex se sit. Secũdus quid ex dono creatoris. Tertius quomodo vtat deus ministerio creaturarũ ad sua explenda iudicia. In hac cõsideratione audimus oẽm tribus vocibus creaturam nobis loquentẽ. Prima vox dicit: Accipe. Secunda: redde. Tertia: fuge. Beneficiũ, debitũ supplicium. Prima famulãtis. Secunda admonentis. Tertia cõminãtis. Vox famulãtis. Cœlũ dicit. Ministro tibi lucem in die vt vigiles: tenebras in nocte vt pauses. Ego ad oblectationem gratas tẽporũ vicissitudines pario: teporẽ veris æstatis feruorẽ: autumni plenitudinẽ: algorem hyemis. Aer dicit. Vitalem tibi prębeo flatum: & omne genus auiũ ad tuum mitto obsequiũ. Aqua. tibi potum præbeo: sordes purgo: arentia rigo: & diuersorũ genera piscium ad tuum esum ministro. Terra. ego te porto, nutrio pane, conforto, vino lętifico. Vox admonẽtis. Mũdus, seruio tibi: quia factus sum ꝓpter te: vt & tu seruias illi q fecit & me & te. Si sentis beneficium, redde debitũ. Vox comminantis. Ignis: a me cõbureris. Aqua: in me submergeris. Terra a me absorbeberis. Infernus: a me deglutieris. Quartus modus contẽplationis: quando inspicimus creaturas ad explendã carnalis concupiscentię voluptatẽ. Hoc oculo Aeua lignũ vidit ꝙ eẽt pul. vi. &c. Qui sic exeũt similes sunt coruo qui reuersus non est: quia dũ q̃d foris male delectat inueniunt ad archã cõscientię amplius redire nolũt. Reliqua vero tria contẽplationũ genera in exitu columbę figurata sunt: q̃ quũ emissa esset: & nõ inue. v. re. pes ei⁹ re. est ad ar. por. ra. oli. vi. in. o. s. Vacua exiuit: sed vacua nõ rediit: quia foris inuenit quod intus nõ habuit Nec tñ foris amauit: quod intus detulit. Ramus oliuæ virentis bonũ mentis affectum demonstrat. quia sępe viri sancti: q̃to magis opera diuina foris aspiciunt: tanto magis intus in amore cõditoris viridescunt. Tres mansiones sunt, tria genera cogitationũ. Rectum: vt bonũ sciam. Vtile: vt quod scio operibus expleã. Necessarium: vt q̃d foris hominibus exhibeo: deo interius reprẽsentẽ. & tũc in supremo ad vnũ id est charitatẽ archa colligitur: vt iam vnum cogitemus: vnũ expectemus: vnũ desideremus dominũ Iesum Christum. Columna in medio archæ erecta in altitudinem. xxx. cubitorum cui vniuersa fabrica ĩnitit: cuius p̃cisio sursum per quadrũ in singulis lateribus vnius cubiti mensuram habet: ipsa est lignũ vitę: q̃d plantatũ est in medio paradisi: id est dñs Iesus Christus in medio ecclesię suę quasi pręmiũ laboris merces opis: meta itineris: corona certaminis. Iste est mons domus dñi pręparatus in vertice montiũ, ad quẽ fluunt oẽs gentes: & de. iiii. angulis archę, quasi de. iiii. partib⁹ mũdi ascẽdũt. Alii de calore orientis: id est feruore spiritus. Alii de calore occidẽtis. i. cæcitate ignorantię.

Stephanus de memoria passionis.

❡Vox patris ad filium. Ostiũ archę facies in latere tuo. Archa Christus: Ostium archæ vulnus lateris. Et bene dicit deorsum: quia quum duæ naturæ sint in Christo: in inferiori vulneratus est. De hoc ostio dicit Ioãnes. Vidi ostiũ apertũ in cœlũ. id est vulnus in latere Christi. Vel sic vt dicat Christiano. Pone ostiũ archæ F

in latere tuo:id est in corde tuo repone vulnerum Christi memoriam.

Bruno.

Q: mundi pericula quanto de sublimiori:tanto liquidius conteplamur.

ca. 8. G ET aperiens Noe tectum arcæ aspexit viditq; q exiccata esset superficies terrę. Cum hoc per fenestram satis cognoscere posset:ad hoc tamen intuendum sup tectum arcæ ascendere maluit. Quia quanto virtutũ gradib9 altius quilibet ascẽderit: tãto magis mũdi huius aquas, aduersitatesq; despiciens spem sibi psperitatis in futurũ pmittit.

Q: nullum immundum animal deo debeat immolari.

H ℂ Tollens de cunctis volucribus & pecoribus mundis: obtulit holocausta super altare: odo. q; est do.o.fu. Quia omnis caro corruperat vitam:totusq; mũdus aquis diluuii purificatus fuerat : ideo de mundis omnibus animãtibus deo offerre holocaustum necesse erat: quatin9 qui cunctis hostiis offensus fuerat:cunctorum sacrificio placaretur. Solus autem homo hoc sacrificio nõ est immolat9: qa restabat vt Christus suo tẽpore immolaretur verus agnus qui tollit peccata mundi. Tamẽ & Noe quodã modo immolatus est:cuius deuotione & pia volũtate magis q̃ illo animaliũ fumo delectatus est deus. Vnde dicitur:Odoratusq; est &c. Nullũ animal immũdum immolatur deo: qa soli sancti & a peccatis mundati dño placent.

Stephanus de virtute pœnitentię.

ca. 11. I POnam arcũ meũ &c. Arcus fit ex repercussione radiorũ solis: & nube humida. Nubes humida fuit Maria magdalena:quãdo pedes dñi lauit: & capillis tersit. Fuit ẽt solis radiis repcussa: id est gratia respersa:& lachrymis resoluta. Color igne9 refertur ad dilectionem. Et dimissa sunt ei peccata multa:qm̃ dilexit multũ. Cęruleus ad pœnitẽtiam. Vnde lachrymis rigauit pedes dñi. Item fuerat prius in cœno luxurię: sed modo ponit in nubib9 cęli:& sic est fœdus inter nos & deũ. Quis em̃ desperare potest vbi tã peccatrix tã gl'iosa effecta est: Vnde Osee. Dabo vobis vallem Achor ad aperiendam spem. De hoc arcu iacit sagitta: vt infigat vulnus amoris in cordibus auditorum.

De passione domini.

K ℂPlantauit Noe vineã:bi.q; vi.& inebri.est. Bene dicit inebriatus:quod nõ facit vna potatio: sed plures. & Christus pro nobis multiplices sustinuit passiones.

Hugo de sancto Victo.

Quomodo de carnis vitiis exeamus.

EXi de terra:& de cog.t.& de do.pa.t. & ve.i ter.quã monstra.tibi. Per timorem eximus de terra nostra. Per gratiã de cognatiõe. Per dolorẽ de domo patris no. Per fidẽ & dilectionẽ dñm cõseqmur & sic in sexto gradu terra nobis pmissa per cõpũctionẽ demõstratur. De terra nostra exim9: cũ exteriora relinquim9. De cognatione:cũ vitiis in nobis & ex nobis natis abrenunciamus. De domo pa.no.cũ mũdũ cũ suis oib9 a corde nostro sequestramus: & ipsum cor in sola æterna defigimus. Pater noster:secũdum illam natiuitatẽ qua in peccatis nati sumus:est diabolus qui peccati est auctor. Et ita egressis alia a dño terra ostendit: qñ nobis pfecte mũdo mortuis: etiã quiddã iam de futuris gaudiis quasi delonge odorare conceditur. Afflatus enim spiritu sancto insolito animus gaudio hilarescit: & miratur quale ad gustandũ esse possit:qđ tam mire etiã per odorem reficit. ca. 12. L

Petrus Rauennas de tribus abrenunciationibus.

ℂExi de terra & de cog.t. & de do.pa.t. Tres esse abrenũciationes, scripturarũ sanctarũ demonstrat auctoritas. Prima est qua vniuersas diuitias mũdi, facultatesq; cõtẽnimus. Secũda q̃ mores ac vitia affectusq; pristinos animi carnisq; respuimus. Tertia qua mentem nostrã de presentibus vniuersis ac visibilib9 euocãtes, futura tãtũmodo ac inuisibilia cõtẽplamur. Quę tria vt simul perficiãtur:etiã Abrahę legimus dñm pcepisse cũ dicit ad eũ. Exi de terra t.&c. De terra tua:id est de facultatib9 mũdi:operibusq; terrenis. De cognatiõe tua:hoc est de cõuersatione & moribus vitiisq; prioribus:quæ nobis a natiuitate cohærentia velut affinitate quadã ac cõsanguinitate cognata sunt. De domo patris t.hoc est omni memoria mundi huius:quę oculorum occurrit obtutibus. M

Hugo de Foilleto.

Q: quidam religionis affectant pulchritudinem:non virtutem.

ℂ Ecce vxor tua ante te: accipe eam & vade. N Religio assimulat mulieri castę:quę ab aliquo diligit: vt in vxorẽ ducat: ideo scilicet q pulchra sit:q nobilis:q abũdans diuitiis:q sapiẽs videatur:vt in illius pulchritudine delectet:& de nobilitate filiorũ gl'iet: vt augeant sua illi9 cẽsu:& seruent sensu. Huic mulieri põt assimulari religio, quę pulchra est in contẽplatiõe. Sapiens in sui circũspectione. Nobilis:qa libera est a peccati seruitute. Diues hęreditate:cuius hęreditas est regni cęlestis ęternitas. Amat luxu-

riosus pulchrā:sed nō amat castā.Sic qn̄q̧ carnalis anim⁹ tactus pulchritudine religiōis: religiōis īduit habitū. Cū aūt castitatis mūditiā reperit:displicet qđ placuerat. Sic vxorē Abrahę:quā rex Aegypti ꝓpter pulchritudinē rapuerat:itactā reddidit marito dicēs.Ecce vxor tua &c.Quid hoc inqt fecisti mihi?Quare nō dixisti mihi qa vxor tua est?hoc est ꝙ nō pfunctorie:sed legitime teneat̄ cōiugio. Sed dixisti sororē tuā nullis legib⁹ astrictā & naturę sociā Quis & hoc ignorat nostris tēporib⁹ in ecclesiis euenisse? Sūt em̄ quidā q delicatā ac voluptuosam fore credūt religionē expertem laboris:vacātē ocio: & adeo habitum religiōis indiscrete rapiunt, votū faciunt:pfessionis vinculo cōstringunt.Cū autē religionis ordinē & cōsuetudines eiusdem aduersantes carni nouerint:in hęc verba ꝓrūpunt.Putauim⁹ inquiūt pondus religionis leuius esse.Quis em̄ pōt ferre claustri tędiū:diuturnitatē silentii:pōdus laboris:asperitatēvestis:parsimoniā cibi?Sic ergo vxorē suā reddūt Abrahę expellentes eā:vt liberi remaneant in Aegypto.Abrahā vero ascēdit ad Aegypto in Bethel:id est carnaliū voluptatū cōsortia deserēs:in domo dei manet:hoc enim Bethel interpretatur.

Qꝫ tria pacem cohabitantium soleant conturbare.

ca. 13. O Non sit rixa inter me & te.Abrahā cuius hęc verba sunt:religiōis est forma exēplū cohabitātiū. Tria sunt vero q̄ pacē cohabitātiū turbare solēt.i.qn̄ aliqs mouetur ad irā ꝑ seipo: ꝑ amico: vel ꝑ cōmodo.Hęc tria remouit Abrahā dū hitauit cū nepote.Primū remouit dicēs:Nō sit rixa īter me & te. Secūdū cū diceret.Neq̧ inter pastores tuos & pastores meos.Tertiū posuit.Ecce inqt tota terra ante te est.hoc est si de me:si de amico:si de possessione dissensio est:omnibus cedo. Si autē de moribus nō conuenit:discede a me.

Stephanus.

Quid debet respicere homo.

P ¶Leua oculos tuos de loco in quo nunc stas:& vide ad ori.& occi.& meri. & aqui. Ad orientem respicit qui aduentum Christi primū vel secūdum attēdit.Ad occidentē qui peccata cōsiderans plangit.Ad austrū:q Christi erga nos beneficia prospicit. Ad aquilonē qui sibi pręcauens dęmonis insidias repellit.

Ricardus de sancto Victo.

Qꝫ ex perceptiōe præsentiū munerū firma sit expectatio futurorum.

ca. 15. Q Sume mihi vaccam triennē & caprā trimā & arietē annorū triū; turturē quoq̧ & colūbam. Fecit Abrahā qđ ex diuina institutiōe accepit:& sup hostias suas accepto cœlitus igne:signū qđ optarat obtinuit:qđ & magnę dilectionis fuit indiciū: & maioris spei præbuit incentiuum. Minora nanq̧ beneficia libenter impensa dant ausum absq̧ dubio pręsumendi maiora. Sic arras accipimus : vt incōcussam cōuentionis certitudinē teneamus. Igitur & nos si ignem cęlitus missum acceperimus:puto ꝙ de diuinis ꝓmissionibus iam vlterius omnino dubitare nō poterimus.Ignē inqt veni mittere in terrā &c. Absq̧ dubio qui hūc ignem accepit:de ęternæ hęreditatis ꝓmissione dubitare non poterit. Profecto vbi charitatis abūdantia est:diffidentiæ locus esse nō pōt. Perfecta em̄ charitas foras mittit timorem.

De terra lacte & melle manante.

¶Videam⁹ ergo quę sit terra:quę lacte & melle manat:quā cū Abrahā in hęreditatē accipere:& de manib⁹ Chananeoꝝ debem⁹ violenter eripere.Sed vbi quęrēda est terra:quę tāta dulcedine tota redūdat?De regno autē cęlorū credimus:ꝙ intra nos sit.Vnde & sui generis terrā viuētiū.s.nihilomin⁹ intra nos esse credere debemus.Spiritualis em̄ est hęreditas:quę spiritualibus ꝓmittitur. Si vultis,terra est ꝓpter stabilitatē.Si vultis cœlum ꝓpter sublimitatē. Si spirituales sumus:si spūaliter sapimus:terrā hanc intus:nō exterius requiramus.Hęc terra multa prorsus dulcedine manat:qa cordis iocunditatē cōscientię securitas parat.Promissionis terra:cōscientia secura.Terra melliflua:iocunda cōscientia.Merito terra talis Chananeis qui pessimi omniū erāt aufertur:& Iudęis:qui tunc tēporis fuerūt optimi, confertur.hęc em̄ terra aut valde malorū,aut valde bonorū.Profecto securitatē cōscientię nō valent vel solent nisi aut valde boni,aut valde mali habere. Sūt em̄ impii q ita securi sunt:ac o.h.ius.impi⁹ em̄ cū venerit in ꝓfundū malorū contēnit.Deniq̧ perfecta charitas foras mittit timorē:& e vestigio intromittit securitatē.Si em̄ cor nostrū nō reprehēdit nos:fiduciā habem⁹ ad deū.In lacte & melle ītellige duplex gaudiū cōscientię securę & bonę.Geminū sane gaudiū integra cōsciētia parit:de beatitudine.s.mētis & corporis. Lac de carne ꝓfluit:mel cū rore de cęlo descēdit.lactea qdē dulcedo de carne trahit̄:qn̄ ex corporis beatitudine gaudiū generat̄.Melliflua dulcedo velut e cęlo defluit:qn̄ de incorruptibilitate mētis inęstimabilis quędā gratulatio surgit.In lacte dulcedo sola:nō tn̄ summa.In melle & summa & sola. In cōtēplanda em̄ Christi hūanitate iocūditas quidē magna:nō tn̄ sum-

ma. In contẽplanda autem eius diuinitate: iocunditas & sola & summa.

Quid per sacrificium Abrahę spiritualiter designetur.

S ¶ Iubetur itaq; Abraham vt dictũ est sumere vaccam &c. Quid est q̃ dñs a summo patriarcha nõ bouẽ, sed vaccã quęrit? Nũqdnã in hoc genere hostiarũ plus fœminã q̃ masculũ diligit? Forte sic est. Neq; em̃ a tãto amico exigeret qđ minus ipse diligeret. Sed scim⁹ de boue qa iugũ portare põt: lac aũt dare nõ põt. Vacca vero vtrũq; facit. O quale sacrificiũ & obediẽtię iugũ hũiliter portare: & iter quęlibet obedientię ardua cordis dulcedinẽ seruare: & nil aliud p verba q̃ dulcorẽ lacteũ destillare. Bouẽ quoq; facit obediẽtia fortis. Vaccã quoq; obedientia dulcis. Bouẽ offerre est obedire viriliter. Vaccã, obedire gratãter. Prõpti ergo & parati simus q̃tũ in nobis est: nõ solum meliorib⁹ vel ęqualib⁹: verũetiã peiorib⁹ talẽ obedientiã exhibere: & cõstabit nos vaccã triennẽ iuxta imperiũ dñi obtulisse. Nũc de capra videẽdũ. Patet autẽ ex supiorib⁹: cur capra poti⁹ q̃ hirc⁹ ad sacrificãdum exigat̃. In hirco ergo vel capra voluntarius intelligit̃ contẽptus. Et qa lac capra prębet: caprã offerre est cõtẽptũ suũ cũ magna cordis dulcedine sustinere. Si ergo cõtẽptus patientiã amplecteris, offers hœdũ de capris. Offers caprũ cõtẽnẽdo cõtẽptũ tui. Offers caprã: exhilarescẽdo ad illatã iniuriã. Cõtẽpti ergo a superioribus & coęqualib⁹ & ab inferiorib⁹ libẽter: imo & gratulãter illatas iniurias & opprobria sustineam⁹: & sic caprã trimam dño offerimus. Nunc de ariete videamus. Arietẽ offerimus: si in spiritu lenitatis delinquentes corripimus: & pro dño zelantes cõtra pręuaricatores pię seueritatis cornibus sæuimus. Agnum offers humiliter acquiescẽdo. Ouẽ deuote blandiendo. Arietẽ pie increpãdo. hoc siquidẽ vere magnũ est: corpus mansuetũ sibi extorquet zelare p dño: & ferire cornibus delinquentes. Ille trium annorũ arietẽ dño immolat: q nõ solum impotẽtiores vel ęque potẽtes: sed etiã potentiores liberę increpationis cornibus impugnat quoties regula veritatis hoc dictat. Sed si mensam locupletẽ dño volumus exhibere: debem⁹ ad similitudinẽ Abrahę ex turture & colũba adhuc quartũ vel quintũ ferculum supaddere. Studiis igit̃ perfectę opationis adiungamus etiã studia contẽplationis. Per actionẽ quasi in terra cõuersamur. Per cogitatũ & desideriũ in sublimib⁹ subleuamur. Quasi ergo pẽnata animalia deo offerimus: quoties ex deuotionis officio ad futurorũ consideratione pẽna contẽplationis volamus. Per turturem & columbã intellige contẽplationẽ geminã. In turture cõtẽplationẽ omniũ malorũ: in columba æternorũ bonorũ. Turtur em̃ solitudinẽ diligit: & soliuagus incedit: & in hoc formã timoris gerit: qui semp diuerticulum quęrit. Columba gregatim volat: & ex eo formam dilectionis ostentat: quæ corda semper conciliat: & in vnã pacis concordiam ligat. Verũ quia quę intus agimus fiunt propter solum deũ: & quæ exterius partim ꝑpter deũ tm̃: & partim ꝑpter ꝓximũ: Recte dicitur q̃ Abrahã animalia diuisit: aues vero nõ diuisit. Debem⁹ vero nõ solum hostiã nostrã sic diuidere: sed etiã diuisiões ipsas altrĩsecus cõtra se inuicẽ ponere: & vtrãq; partem alterna cõsideratione pensare. Nam in his quæ propter ꝓximũ facimus, offensam dei cũ omni cautela cauere debemus. Et in his quę propter deũ, in quãtũ possumus scandalum ꝓximi vitare debemus. Vtrãq; autẽ hostiam iuxta exẽplum Abrahę oportet a volucrum rapacitate defendere: quas (vt scriptum est) Abraham abigebat. Debemus ergo ineptas cogitationes & quaslibet immissiones per angelos malos per increpationẽ ferire: & hoc erit hmõi volucres abigere. Et vtinã vnusqsq; nostrũ huiusmodi studiis eo vsq; insistat donec sol occumbat: & vanitatis amor paulatim deficiat: & carnalis prudentiæ radio subducto, feruor concupiscentiæ tepescat.

Hugo de Foilleto.

Q; spiritalib⁹ vnitas: carnalibus diuisio soleat euenire.

¶ Descendebant volucres super cadauera: & abi. e. a. Animalium corpora Abraham diuisit: T
Aues vero indiuisas dimisit. Aues sunt spirituales. Animalia corda carnalia. Aduersus se inuicem animalia diuiduntur: dum p diuersa desideria carnales distrahũtur. Porro aues indiuisæ remanent: quia spirituales semp vnitatis vinculum tenent. Super corpora vero diuisa volucres descendunt: quia in diuisione carnalium dęmones desiderii sui pastum quęrũt. Sunt & aliæ volucres: importunæ scilicet cogitationes: quę in ipso nostræ orationis sacrificio quãdoq; se ingerunt: & qđ in nobis deo immolamus: hoc rapere vel cõmaculare volunt. Sed Abrabam abigente defugiũt volucres: qa manus sanctæ discretionis intus fugat immũdos spiritus & peruersas cogitationes. Non solum autem volucres: sed & muscę de Aegypto venientes sacrificantes in deserto sequuntur.

De tribus muscis Aegypti.

¶ Tres sunt muscę Aegypti: id est vanitas: cu V

riositas: & voluptas. Musca vanitatis inquietat & maculat sacrificiũ humiliati cordis. Musca curiositatis sacrificium orationis. Musca voluptatis sacrificiũ mortificatę carnis.

Hildebertus.

Q; pro tẽtationũ incursibus nõ debeat sacerdos a sacrificiis abstinere.

X ¶Descendebant vo.s.ca.& a.e.a. Mille sunt occursantium phantasmata cogitationum. Mille suggestiones diaboli. Quę dum se sacrificãtiũ mentibus importuno ingerũt illapsu: dum eas ad diuersa distrahunt: dum hęreticã moliũtur inducere prauitatem: quid aliud faciunt: q̃ velut quedã muscæ sacrificãtes altaris ministros infestant & impediunt. Talium portenta muscarũ ꝓpulsanda Abraham præsignauit: cum a sacrificiis aues abigeret incursantes. Et quia super sacrificia tm̃ descẽdisse leguntur: nõ etiã interrupisse cœptum officiũ: sacerdotes Christi tẽtationes quas perferunt ita docentur abigere: vt a sacramentis altaris talis eos lapsus nõ cogat abstinere. hic enim defectus infirmitas est quæ virtutem perficiat: non quæ virtutis opera in irritum deducat.

Ricardus de sancto Victo.

Quanta in contemplationis sopore diuinitus reuelentur.

Y ¶Cum sol occubuisset sopor irruit sup Abraham: & horror magnus & tenebrosus inuasit eum. Solis itaq; occasum sopor: soporem sequitur horror. Sopor irruit quãdo spiritualis quispiam repẽtino impetu in mentis alienationem transit. In quo sopore multa sępe cõspicit: quę sine horrore videre nõ possit. Videt eñ q̃ sint bona quę ꝑdidit: q̃ sint horrenda mala quę meruit: q̃ facile sit omni hora cadere: q̃ impossibile semel lapso p seipsum resurgere. Deniq; attẽde qd Abrahã quasi p soporẽ didicerit: & animaduertes q̃ merito ĩhorruit. Scito inquit prę noscens: q; peregrinũ sit futurũ semẽ tuũ in terra nõ sua: & subiicient eos seruituti: & affligẽt quadringẽtis annis. Per semẽ Abrahæ intellige ipsas virtutes: vel virtutũ ęmulatores. Nonne virtutes ipsæ Pharaoni deseruiunt: qñ sinistra intẽtione fiunt: & p hypocrisim deprauatæ nil nisi mortis lucra cõquirũt! Nõne semẽ Abrahę Pharaoni in luto & latere seruit: quãdo quilibet fortis ęmulator virtutum in modũ Dauid in aliqd flagitiũ cadit! Valde siquidẽ est rarũ: & vere paucorum magna agere: nec se magnũ putare: multis pręminere: neminem despicere. Vasa itaq; misericordię cũ incipiũt de suis meritis intumescere: pia dispẽsatione cadere pmittuntur: vt discant humiliter sapere: & de sua infirmitate vera sentire. Et eo vsq; oportet te Pharaoni Aegyptiisq; subesse: vitiis vitiorũq; incẽtoribus deseruire: donec plenæ experientię magisterio docearis in cauendis vel corrigendis malis: in obtinẽdis vel conseruandis bonis: nil omnino de tua virtute præsumere. Quod est q̃dringẽtis annis Aegyptiis deseruire. Per quatuor nãq; nostra infirmitas: plenitudo p annũ: per.c. vniuersitas designaẽ. Verũtamẽ gẽtẽ cui seruituri sunt ego iudicabo: & post egredientur cũ magna substantia. Tu autẽ ibis ad populũ tuũ in pace: sepult⁹ in senectute bona. Generatione quarta reuertẽtur huc. Necdum impletæ iniquitates Amorreorũ sunt vsq; ad pręsens tẽpus. Siue vitia, siue incẽtores vitiorũ intelligas, vtrosq; habet deus atterere: & de bonorum cordibus exturbare. Et illa quidem sic atterendo: vt quãdoq; omnino nõ sint. Istos vero dãnando: vt decętero semper miseri sint: & bonis in aliquo inęternũ pręualere nõ possint. Et post hoc inquit egredientur cũ magna substantia. Scimus quidẽ quia filii recõciliationis ex casu suo erudiunẽ ad discretionẽ, ad circũspectionẽ, ad humilitatẽ, ad patientiã & cõpassionẽ. Tu ibis ad prẽs tuos. Quid est ad patres suos ire: nisi eodẽ virtutũ tramite quo alii in vitę via pręcessere ad intimę quietis tranquillitatem agilitate bonorũ operũ ꝑperare! Ergo ad pacem properabat q in pace iturus erat. Sepultus in senectute bona. Prius homo moriẽ: vt postmodum sepeliaẽ. Mortuus quidem desinit videre: sed nõ statim videri. Sepultus vero desinit videre simul & videri. Qui vult ergo huic mundo mortuus esse: oportet illum oculos illos claudere: quos in primis parẽtib⁹ legimus apertos fuisse, & oblectamẽta sensuum nec attendere, nec aduertere. Sed & tunc qui eiusmodi est, quasi post mortem sepulturã inuenit: quãdo per sapientię studium, ęternitatisq; desiderii in talem statum ꝑficit: qualem carnalis quilibet nõ dicã scire: sed nec suspicari possit. Et quarta generatione reuertẽtur huc. Prima generatio seruientiũ, nec reclamãtiũ. Secunda reclamantiũ, nec pręualentiũ. Tertia pręualentium & laborantiũ. Quarta pręualentium & quiescentiũ. In solitudine nãq; cõmorãtibus cibo q; cęlesti victitãtibus qd aliud esse oportuit officii genus q̃ vacare & videre q̃ suauis est dñs! Necdũ eñ impletę sunt iniqtates Amorreorũ. Secundum differentiã morũ dispensanẽ merita singlorũ. Amorreorũ itaq; iniqtates tũc cõpletæ videnẽ: qñ pro enormitate sceleris ad imprudẽtiã & cordis duritiã abũdanter sufficiunt cõterẽdã. Adhuc repetit scriptura: quod supi⁹ iam dixerat: vt q sint q solis occasum seq

soleant plenius ostendat. Cum ergo inquit occubuisset sol facta est caligo tenebrosa: & apparuit clibanus fumãs: & lampas ignis transiens inter diuisiões illas. Ad hoc ignem clibano immittimus: vt eius interiora nõ exteriora calefaciamus. Incẽdio itaq; clibani intellige amorem spũalium, amorẽ internũ. Quãdo ergo sine respectu mercedis virtus ꝓpter seipsam diligit: qñ etiã sine retributionis intẽtione bonitas ipsa ꝓpter semetipsam amatur: vere & absq; dubio amoris incendiũ in intimis succendi: & ne ad exteriora erũpat in intimis coerceri videt. Verũ fumans idcirco dicit: qa quãtũcũq; homo in hac vita in charitate profecerit: si futuræ vitæ plenitudinẽ cogitet non videbit nisi quædam amoris inchoatio extitisse. Fumus etiam oculos vrit, lachrymasq; producit. Et charitas secundum vitæ præsentis statum ex conscientię recordatione animũ cõpungit.

Bruno.

Qꝫ ignis gehennæ incendere poterit corpora reproborum.

Z ¶ Cũ occubuisset sol: facta est caligo te. & ap. cli. fu. & l. ig. trãs. i. di. illas. Solis occasus q finis est diei, huius seculi finẽ designat. Caligo tenebrosa ipsa de qua dicitur. Quia sol obscurabit: & luna nõ dabit lumẽ suum. Siue etiã tenebrę quas in inferno patientur iniqui. Clibanus fumans & lampas ignis, huius seculi conflagratio est: quia vltimo iudicio totus mũdus terribiliter succẽdet. Bene autẽ ignis inter diuisiones transisse nõ tm̃ cadauera cõsumpsisse dicitur: qa iam peracto iudicio cunctisq; immortalibus factis transire p eos ignis poterit: penitus tñ incẽdere & consumere nõ poterit. Si vero p solis occasum mors Christi intelligat: p caliginẽ vero tenebrę quę in eius passione factę sunt: quid erit clibanus & lãpas ignis? spiritus sanctus qui die quadragesima descendens super Apostolos venit: atq; per eos transiuit.

Ricardus de sancto Victo.

Quid caro lasciuiens pariat: quid afflicta.

ca. 16. A Ingredere ad ancillam meã. Toties Sara ancillam suã viro suo copulat: quoties mẽs ad explenda carnis desideria rationis cõsensum inclinat. Sed ex hoc ancillę dominio homo ferox Ismael nascitur: q postea Sarę filium persequitur: quia ex indulta carnis libertate violentus & fere intolerabilis cõcupiscentię motus surgit: q pene mẽtis statũ, rectæ intẽtionis studiũ pene subuertit. Sed debet Sara cõtumaciã Agar reprimere: quia docet nos lasciuientẽ carnẽ inedię & laboris exercitio mẽtis dominio subiugare. Sed quo difficilius vsus prauę cõsuetudinis vincit: tãto mẽs nostra depotita tandẽ victoria gloriat. Nã postq̃ Agar humiliata dñę subdit ex Sara Isaac nascitur: qa si semel sibi carnem subdiderit: magnum nec mirum de se mens gaudium parit.

Stephanus. de Abstinentia.

¶ Ingredere ad ancillam meã &c. Abraham ingreditur ad ancillam ex auctoritate vxoris: cũ dñs per gratiã inspiratã homini aliqđ bonum opus elicit ex maceratione carnis. B

De scientia spirituali.

¶ Vtere ea vt libet. Per Sarã gra. no. t. p Agar lex intelligitur. Gr̃a siqdẽ vtitur lege vt libet: quia multis modis frangit literã: & exponit: & sic per diuersas expositiões affligit. Cerimoniæ fractę sunt: & panes dum franguntur multiplicati sunt. Vetus em̃ lex est quasi cera quę quãlibet formã suscipit. Vnde venis Agar & quo vadis? qsi a deo venis: & in terrã miserię & tenebrarũ vadis. hoc põt cuilibet peccatori dic. C

Contra inanem gloriam.

¶ Hic erit ferus homo. Ex carne nascitur ferus homo: id est primi motus q nulli subiicit. Nã velit, nolit ratio, surgit prim⁹ mot⁹. Vel aliter Semen qđ nascitur ex Agar: opa sunt iustorũ: quę adeo fera sunt: vt etiã hoĩs subterfugiant visum: ne manibus hominũ capi possint. D

De gemino desiderio.

¶ Notãdum q; ante centenariũ Abrahę natus est Hismael filius carnalis. Centenario autem Isaac filius spiritualis: qui risus interpretatur. Centenarius designat perfectionẽ desiderii vitę ęternę. Quęcũq; ergo opera facias circa desideriũ beatitudinis ęternę: carnalia sunt: nec sũt meritoria ęternę iocũditatis. Quę vero cẽtenarius quasi habens in desiderio æternam gloriã illa erunt spiritualia: & merebuntur peruenire ad illum risum: de quo dicitur. Et ridebis in die nouissimo. E

De spiritali circuncisione.

ca. 17. F Circũcidite ex vobis omne masculinũ. Abraham est vir iustus: qui debet circũcidere omne masculinũ: id est omẽ opus bonum purgare. Non enim est aliquod bonum opus quod non indigeat purgatione. Puluis em̃ Apostolorũ pedibus adhęsit. Vnde sedebit, & emundabit, & purgabit filios Leui. Item iustitiæ nostræ quasi pannus mẽstruatæ. In circuncisione autem parum est: quod abscinditur respectu illius qđ remanet. Ita magnum est bonum quod remanet: licet malum excutiatur. At fœmininum opus nullatenus debet circuncidi: sed ex toto deleri. Isaac de senib⁹ natus est: & Christus in fine tẽporis incar

natus, vespere em̃ mundi ortus est sol iustitiæ.

De pœnitentia.

G ℭAbraham in senectute circũcisus est: & quilibet homo a spirituali circũcisione grauitate ętatis non debet reuocari.

Ricardus de sancto Victo.

Quomodo electi ad aduẽtum visitationis dominicæ sint supensi.

ca. 18. H Apparuit deus Abrahã in cõualle Mãbre se. in. o. ta. in ipo fer. di. Quidã exẽplo Abrahę de corpore suo q̃si tabernaculũ faciũt: & ad dñi se accingũt militiã: & ꝙ viuunt patienter tolerant: vt dñi lucris deseruiant etiã cũ ꝓprię quietis detrimẽto: dñicũ tũ aduentũ in ostio pręstolant̃: & ad suę visitatiõis horã suspẽsi suspirãt cũ desiderio & expectant. Quid est aũt de habitaculo suo domini transitũ attẽdere: nisi ex his quę circa se diuinitus gerũtur, diuinę dispositionis moderamẽ cooperatiõis eius gratiã subtiliter itelligere? Tũc vero mactat̃ vnde pascat̃ dñs: qñ mens aliqd de propria voluntate abscidit: qđ prius libẽter fouit: quãdo id de propriis studiis amputat: vnde dño altius separare se sperat.

Stephanus De discretione.

I ℭFestinauit Abrahã in taber. ad Sarã. Tabernaculũ est cõsciẽtia. Primo debet hõ carnis ĩfirma discutere: & post dicere Saræ: id est carni. Misce tua sata similę. Simila est cogitatio pura: quę ꝓcedit ex duab⁹ molis suis spe & timore. Panis est operũ cõsummatio. Aqua qua reficitur, lachrymarũ effusio. Coctio charitatis ardor. Cinis abiectio nostrę cõditionis.

De humilitate.

K ℭCucurrit ad armẽtũ: id est ad exẽpla sctõrũ: & tulit inde vitulum. Vitulus minim⁹ est respectu bouis. Ita & opera nostra minima reputare debemus: quãtũ ad merita antiquorũ.

Ricardus de sancto Victo.

In quibus quatuor fragilitas humana deficiat.

L ℭLoquar ad dñm m. cũ sim p. & ci. Puluis ad oẽm flatũ de loco suo excutit̃: & quocũq; eiicit̃ nũq̃ nisi alieno ĩpulsu leuat̃. Substracta nãq; ꝓtectiõe diuina, hõ ad iimici suggestionẽ in qđcũq; malũ deiicit̃: & semel reiectus ad stat⁹ rectitudinẽ nũq̃ rectitudine ꝓpria roborat̃. Cinis ex se oĩno nullum germẽ ꝓducit: & aliũde susceptũ nõ dicã ad incrementũ: sed ad sustentamẽtũ nutrire vlla sua piguedine oĩno nõ sufficit. Nullũ siqdẽ boni opis germẽ põt homo ex seipso sine operãte gratia ꝓducere: & cũ gratia operãte habere iam cœpit: p semetipm sine ei⁹ cooperatione omnino nõ poterit custodire.

Stephanus de Continentia.

Viri ciuitatis vallauerũt domũ. Sodomitę vallauerũt domũ tuã: qñ tẽtationes & maxime luxurię te impugnãt. Loth est ratio: quę tũc domũ egredit̃ cũ tẽporalibus se immiscet. Verũ tũc debet ostiũ mentis claudere: ne aditus ostii pateat hosti. ca. 19. M

Bruno.

Qꝫ sancti tam carnẽ q̃ substantiã pro defensione legis disperdere nõ formident.

ℭHabeo duas filias: quę necdũ cognouerũt vi. &c. Per has duas filias carnẽ nostrã & substantiã quã possidemus arbitror figurari. Has aũt sancti despiciunt: has iniquorꝫ furori subiiciũt magisq; his priuari volunt: q̃ peccare in lege dei: & testamẽtorũ nõ defẽdere puritatẽ. Duo nanq; angeli: duo significant testamenta. N

Stephanus de exẽplis bonorum.

ℭApprehẽderunt manũ eius. Qui apprehendit manũ alicuius: manus eius manui suæ annectit: qđ est dare exẽplum bene agendi. Man⁹ Loth apprehendit̃ per exẽplum maiorũ operũ: manus filiarũ p continua opera & minora. O

De Pœnitentia.

ℭNe stes in oĩ circa regione. id est oẽs circũstãtias peccatorũ deuita. hinc in Ecclesiastico. Nimis odito execrationẽ. i. peccatum qđ est opus execrabile. Quidã em̃ peccatũ odiũt: sed nõ nimis: qa peccata fugiunt: sed occasiões sequunt̃. Itẽ mulier Chananea egressa est a finibus suis. Itẽ supbiã vanitatis loquẽtes pelliciunt eos qui parũ fugiũt. Itẽ in ecclesiastico. Noli circũspicere in vicis ciuitatis: ne oberres in plateis eius. P

De exemplis malorum.

ℭVersa ẽ vxor Loth retro respiciẽs in statuã salis. qđ bñ cõgruit mysterio. Statua em̃ q̃si hõ liniamẽta corpis habet: sed sensu caret. Silr̃ q retro respicit: & ad carnalia suspirat desideria: q̃si formã habet hoĩs: sed ab oĩ sensu mẽtis penit⁹ est alien⁹. Deniq; sicut sal cibos cõdit: sic casus malorũ cautio est bonorũ. hoc est ꝙ Sanson in ore leonis mortui mel inuenit & comedit. Q

Canticum sine titulo.

Qꝫ aliud sit cõuiuiũ carnaliũ: aliud pfectorũ. ca. 21.

Fecit Abraham grãde cõuiuiũ in die ablac. Isaac. Habẽt carnales aliqñ qlecũq; cõuiuiũ ex delectatiõe rerũ spũaliũ: cũ sacris eloquiis vel audiẽdo vel legẽdo delectent̃. Sed grãde cõuiuiũ nõ ẽ: qa citi⁹ carnalia repetẽtes spũalia deserũt: & iõ vsq; ad satietatẽ refectiõis ĩternę puenire nõ possunt. Dies autẽ ablactatiõis Isaac. i. animę ad supna gaudia spe alacri ꝓperãtis illustratio est diuinę cõtẽplatiõis: vbi ineffabile cõuiuiũ nõ simplicitate lactis: sed appatu diuinę dulcedinis celebrat̃. R

Qz puteus est sacra scriptura.

S ¶Puteus est sacra scriptura: quã auferũt Abraham: id est Christo: & ei iniuriam faciũt serui: id est ambitiosi: dum pfectum diuinæ paginę ad ambitionem & lucrum retorquẽt.

Bernardus.

Qz de immolatione voluntatis proprię nõ moriatur gaudium: sed nascatur.

ca. 22. T TOlle filium tuũ vnigenitum quẽ diligis Isaac &c. Oblat⁹ Isaac sanctificat⁹ est nõ mactat⁹. Et tu ergo si vocẽ dñi audieris intus in aio: & dicat tibi vt offeras Isaac, tuũ qdcũq; gaudiũ imoles deo, interpretat eñ gaudiũ siue risus: fideliter obedi: ne timeas. Nimirũ etsi rem grãdẽ dicit tibi pphe ta: facere debes: & obtẽperãdũ est ei p oia: etiã si oportuerit ipm Isaac iugulari. Nũc autẽ qcqd affectio ppria iudicet securus est: non Isaac sed aries morietr. Nõ pibit tibi lętitia: sed cõtumacia: cui⁹ vtiq; cornua veprib⁹ hęrẽt: & sine punctionibus anxietas esse non põt. Tẽtat eñ te dñs: nec mactat Isaac, vt opinaris. Viuẽs viuet: sz eleuat⁹ vtiq; sup ligna vt i sublime gaudeas: nec in carne ppria: sed i cruce dñi glieris: p quẽ nimirũ crucifixus & ipse es: sed mũdo.

Galfridus.

Qz gustata dei suauitas feruentiores ad pœnitentiam nos remittat.

V ¶Expectate hic cũ asino: ego & puer &c. Asin⁹ noster pœnitẽtia est: cui vniuersa onera nostra imponim⁹: cũ de peccatis qbuslibet pœnitem⁹. Quicqd eñ deliqris: vñ restat cõsiliũ? vñ remediũ? vt pœnitẽtiã agere nõ morere. Porro pueri duo: timor pœnę: & desideriũ vitę. his duobus sanct⁹ Abrahã dicit. Expectate hic cũ asino: ego & puer illuc pperãtes cũ adorauerim⁹ reuertemur ad vos. Illi⁹ eñ adoratiõis: illius deuotionis: illius gaudii spiritualis: & rara hora & breuis est mora: silentiũ fortassis vix dimidia die: vix dimidia hora. Reuertit itaq; Abrahã sctũs ad pueros: reuertit & ad sinũ affectuosi⁹ pinde & pręmia desiderãs: & supplicia metuẽs, & peccata deplorãs. Cęterũ q̃ libenti⁹ exinde est rediturus ad dñm: q̃ desiderabili⁹ gaudiũ repetiturus expertũ: postremo q̃ studiosi⁹ illũ velut redeũtẽ ad ppria secutur⁹ ad ampliorẽ notitiã veritatis: ad tolerantiã cuiuscũq; molestię tẽporalis & cõtẽptum mortis: ad purissimã deniq; similitudinẽ dei in plena iam & pfecta abolitione peccati. Erit eñ hoc cũ exhibuerit sibi Christus gloriosam ecclesiam nõ habentẽ maculam neq; rugam, vel aliquid huiusmodi.

Drogo.

Qz sancti in spelunca duplici debeant sepeliri.

ca. 23. X IN electis sepulcris nñis sepe. mor. t. Habet mundus electa sepulcra: illos vtiq; quos elationis fastigiũ: vel supstitionis operositas pspicuos reddit. Deniq; tota Aegyptus sepulcris plena est. Neq; eñ erat domus in qua non iaceret mortuus. Illa sepulcra filii Israel cupierãt i deserto cũ dicerẽt: Forte deerãt nobis sepulcra in Aegypto &c. In talib⁹ sepulcris noluit Abrahã mortuũ suum sepelire. Sed vbi? in spelunca duplici: vbi spes bonorũ operũ, & amor cõtẽplatiuę deuotionis requiescit.

Stephanus De incarnatione domini.

ca. 24. Y EGressus est Isaac ad me in agrũ. Alia litera ad exercitãdũ. hebrę⁹ vt loqret: id ẽ vt oraret. Silr Christ⁹ egress⁹ ẽ de sinu pris. vñ Exiui a pa. & ve. i mũdũ. Tũc egressus ẽ cũ icarnat⁹ est: vt loqret. i. annũciaret regnũ dei: vel vt oraret: qa sol⁹ ascẽdit in montẽ orare: & vt meditaret: sicut dicit Hieremias. Dicit dñs: Ego cogito cogitatiões pacis: & nõ afflic. s. vt pacẽ reformẽ oĩmodã iter deũ & hoĩem inter hoĩem & angelũ. Et excogitauit nouas & admirabiles adinuẽtiões. Sicut legit. Notas facite i pplis adinuẽtiões ei⁹. Hę sunt adiuẽtiões inauditę: q mor. mo. destru. & vi. re. re. Itẽ annũciate iter gẽtes studia ei⁹. Ipe eñ studio suo talẽ adinuenit nouitatẽ: q quãto hõ subtilior est: tãto magis cõcludit. Quãto. n. qs diligẽti⁹ bñficia passiõis attẽdit: tãto magis cõfundit: eo q nihil dignũ tãtis bñficiis repẽdere possit. deniq; ad exercitãdũ egress⁹ ẽ. Ipse eñ exercitat⁹ fuit in armis: qb⁹ diabolũ expugnauit. Et in agro. i. in mũdo inclinata iam die. i. in vespera mundi.

Ailredus.

Z Quanta sit sacrarum efficacia lectionum.

¶Exiit ad me Isaac i a. Quęcũq; scripta sũt: ad nostrã doctrinã scripta sunt: vt p patiẽ. & conscrip. spem hẽam⁹. Dico vobis fres: nihil poterit aduersi cõtigere: nihil tã triste vel amarũ emergere: qd nõ mox vt pagina nos sacra excepit: aut euanescat citi⁹: aut facili⁹ toleret. hic ẽ ager in quẽ sctũs Isaac iclinata iã die pgit ad meditãdũ: vbi ei occurrẽs Rebecca illũ q acciderat sua lenit suauitate dolorẽ. Quoties mihi Iesu bone dies vergit i vesperã: qties puę alicui cõsolatiõi qsi diurnę luci itolerabilis dolor velut nocturna caligo succedit: vertũt i fastidiũ onera. Oneri sunt cũcta q̃ video. Siqs loqt vix audio. Vix sentio: i modũ silicis cor obdurat: hęret ligua: oclorũ vena siccat. Quid tũc? Exeo certe ad meditãdũ i agrũ: sacrũ reuoluo codicẽ. Meditatiões meas cerl ịprio: cũ subito mihi occurrẽs Rebecca. s. tua gra Iesu bõe sua luce tenebras discutit: pellit fastidiũ: duritiã frãgit. Mox suspiriis

cedunt lachrymę: & lachrymas cęleste gaudiũ comitať. Infelices, quos cũ tristia queq; ꝑturbãt non hunc agrum ingrediuntur: vt gaudeant.

Stephanus de humilitate.

& ¶Viso Isaac Rebecca de camelo descẽdit. Camelum ascendit: qui carnem affligit. Sed viso Isaac descẽdere: est considerata passione Christi sua bona paruipẽdere.

Idem. De amore temporalium.

ca. 25. A Alter plantam fratris manu tenebat: id est spirituales: qui sicut carnales nõ egrediuntur primi: nec festinant ad hæreditatẽ terrenã: sed expectant ęternam. Et ipsi tenent plantam malorũ ne pes eorũ ad malum currat: & semp a malo volunt eos retrahere. Vel tenent plantã in manu quidem, illud quod sub planta est conculcatur: & quod boni pretendunt & preligunt in opere: mali illud conculcant & abiiciunt.

Hugo de sancto Victo. sup Ibo mihi. Quomodo Iacob & Esau spiritus & carnis proprietas designetur.

B ¶Factus est Esau vir gnarus venãdi: & homo ag. Iacob autẽ vir simplex habi. in taber. Esau venator: & studiis agrestibus deditus erat. Iacob vir simplex domi habitabat. Quid hi duo fratres: nisi duos motus qui in hoie sunt designant: hoc est cõcupiscẽtiã carnis & spiritus? Scimus aũt ꝙ dicit Apostolus: nõ prius quod spiritale: sed qđ carnale: hoc est ꝙ Esau prius nascitur. Cũ ergo cõcupiscentia spiritus roboratur: concupiscentia carnis marcescit: hoc est Esau a postgenito Iacob supplantatur. Item cõcupiscentia carnis quasi Esau venator foris pascitur. Cõcupiscẽtia vero spiritus: quasi Iacob vir simplex: intus delectatur. Est ergo Seyr pilosus carnis motus turpis: & indecorus. Et bene pilosus: in carne radicem figit: sed excrescendo carnẽ excedit. Ita carnis motus de necessitate oritur: sed excrescendo vsq; in voluptatẽ ꝑfluit. Et sicut pilus pręcidi: sed euelli sine dolore nõ potest: sic supfluitas sine detrimento carnis pręciditur: sed nõ necessitas.

Gillebertus de quatuor puteis Isaac.

ca. 26. C Profectus inde Isa. so. a. p. Isaac post calũnię puteum, post puteum inimicitiarum duos puteos effodit: puteũ latitudinis: & puteum satietatis. In illo cœpit homo rixari cũ vitiis. In isto cœpit fructu delectari virtutis. Noluit cũ Phylisteis puteũ habere cõmunẽ: qui interpretantur potione cadentes. Puteos inimicitiarũ & calumnię reliquit Phylisteis. Corruunt plane qui bibũt de erroris & schismatis puteo: bonus autẽ puteus de cuius aquis qui biberit exaltabit caput, non potione cadet. Quasi foueã fodit: q terreni sensus acumine scripturę soliditatẽ penetrat & violenter scindit: ecclesięq; incognitũ dogma ꝑducẽs & obscura mysteria. Sed & qui subtili scrutinio & dolosa machinatione fraternę vnanimitatis solida perforat: & discordię venam aperit: qui se conspirationum claudit & signat in puteo. Phylistinorum est hic puteus: Nihil tibi sit cõmune cum illo. Non hæ aquæ fideles sunt: nõ aquę viuæ: non potest sibi constare discordia: non potest inter parietes schisma perpetua pax seruari. Ipsum schisma infidum est sibi. Si potes has aquas pestilentes exicca. Sed & seculi oblectamenta vniuersaliter falsam pręferunt refrigerii speciẽ: & similem concupiscentiam sedant ad horam: sed quasi sub ipso ortu statim arescunt: nec fluunt vena perenni. has etiã aquas assidue deuita. Sectare vero puteos cęlestium delitiarũ: puteos aquarũ viuẽtium: quæ fluunt impetu de Libano.

Ricardus de sancto Victo.

Qꝫ gratũ deo sacrificiũ offerat: q tã iustũ q̃ iniustũ sui cõtẽptũ potest æquanimiter tolerare.

Affer mihi duos hœdos op. vt ex e. fa. ca. es. pa. tu. quibus li. ves. Vides ꝙ duos 27. eũ hœdos parare oporteat: qui ad pa D tris benedictionem anhelat. In hœdo cõtẽptus voluntarius intelligitur: certe cũ male agis: iuste contẽneris: sed si patientiã amplecteris: hœdinis carnibus patrẽ pascis. Qui autẽ inter bona opera cõtẽnitur: & tamẽ patientiã amplectitur: fercula geminare videtur. Geminos ita ꝙ hœdos offerre: est tam iustum q̃ iniustum patienter sufferre contẽptum.

Bruno.

Qꝫ Christus pr̃i suo quasi duos hœdos obtulit dũ ꝑ nobis carnẽ & sanguinẽ immolauit.

¶Pelliculas hœdorum circũdedit manus. Hoc E Rebecca fecit Iacob: hoc m̃lta sapiẽtia Christo. Venit ergo Christus hœdorũ pellib⁹ inuolut⁹ id est carnis peccati similitudine vestitus. Hoc em̃ primũ fuit hoĩs indumẽtũ q̃ñ de paradiso expulsus est. Tali igiť veste indut⁹ venit Christus ferens secũ duos hœdos optimos: alterũ ꝑ peccato: alterũ in holocausto: carnẽ videlicet & sanguinẽ suũ. his em̃ & pc̃m originale soluit: & deus ab indignatiõe placatur. Hos aũt hœdos coxit Rebecca: quę interpretať multa patientia. Multa em̃ patientia hoc fecit ꝙ Christus pro nobis se coqui & occidi permisit.

Bernardus.

Qꝫ Christus homo factus nõ culpam assumpserit: sed naturam.

F ¶ Vox quidē vox Iacob est:ma.aūt &c.Iacob in hoc loco typū Christi habuisse Christiana pietas non ignorat. Tuū est dn̄e Iesu qđ audi tur:qđ videt̃ nostrū.Qđ loqueris,sp̄us & vita qđ videt̃,mortale & mors.Agnosco denigratę formā naturæ. Agnosco tunicas illas pelliceas ꝓtoplastorum peccantiū habitum. Deniq; temetipsum denigrasti formam serui accipiens in simi.ho.factus:& ha.in.vt ho. Agnosco sub pelle hœdi:qui pct̄m significat: & manū quæ peccatū non fecit:& collū p qđ mali contagiū non transiuit. Ideoq; non est inuentus dolus in ore ei⁹.Noui ꝙ sit lenis natura:mitis & hu milis corde:blandus aspectu:suauis spiritu:& quidem vnctus oleo lętitiæ præ consor.t.Vn de ergo nūc adinstar Esau pilosus & hispidus? Cuiusnā rugosa & tetra imago hæc:& vnde hi pili?Mei sunt.Nam pilosę manus similitudi nē exprimūt peccatoris.Meos agnosco hos pilos:& ī pelle mea video deū saluatorem meū. Non tamen Rebecca sic illū īduit:sed Maria: tanto digniorem qui benedictionem acciperet quanto sanctior qui peperit. Et bene ī meo ha bitu:quia mihi benedictio postulatur.

Qꝫ cęlestis consolatio sola sapit: si sola capiatur.

G ¶ Non vnā tm̄ benedictionem habes pater:preciosa est diuina consolatio:nec omnino tribuitur admittētib⁹aliená.Infelix Esau qui dixisti. Non vnam benedictionē habes pater. Quāto melius diceres cū ꝓpheta. Vnam petii a dn̄o: hanc requiram.Indignus em̄ benedictione cęlesti cōuincitur:qui dubio q̄rit affectu.duplici petit intentione aliud sibi refugium parans si forte eam non optinere contingat.

Galfridus.

Quomodo peccator de vitiis egrediens proficiscitur ad virtutes.

ca. 28. H Egressus Iacob de Bersabee pergebat Haram. Expedit vt Iacob de Bersabee luctator.s.de puteo satietatis exeat in nobis.Expedit vt & ipsi pergamus Haram,qđ interpretatur res cū arca. Et forsitan sine arca thesaurus: qui in vasis fictilibus habetur.Res cum arca possessio iā secura.Sed accedendū prius ad puteū:sed ingrediēdum:sed bibendū ex eo & bibendū vsq; ad satietatē. Nimirum aqua ꝓfunda sensus in corde viri ītrarat ad hunc puteum:& satis biberat qui dicebat: Ad meipsum anima mea turbata est. Intrat nec gustat qui consciētiam ꝓpriam discutere incipit:sed continuo resilit:& quasi necdū potatus egreditur:vt in curis exterioribus occupetur. Bibit,sed non satis qui mediocriter dolet & deflet qđ vehementius oporteret.Bibit & satis qui iuxta modum reatus sui modū cōpūctionis ostēdit.Bibit vltra q̄ satis,qui modum desperatus & absinthio inebriatus excedit. De puteo satietatis luctator egreditur: quotiēs ex sufficienti cōtritione cordis ad resistēdum vitiis animat̃.Nec sufficit egredi nisi pergat Harā: qđ interpretatur res cum arca: & itelligi potest nucleus cum testa: mel cū cęra: Christus cum litera:vel īterna deuotio cū disciplina exteriori,quā necesse est interim varia cū vicissitudine nūc oriri p internā illuminationem:nūc occidere p dispēsatoriā eius subtractionē.Locū vbi quiescat inuenit in scriptura sacra præteritoꝝ in actiua vita:vel p̄sentiū exempla sanctorum.Ipsi sunt lapides:quos sup ponēs capiti suo velut reponens in corde suo & dormit & quiescit a sccularibus sese negociis faciēs alienū. Videt scalam quę est vita nostra.Huius summitas cęlos tangit:tam deuotione præsenti q̄ remuneratione futura.Duobus eius lateribus patientia & obedientia commendatur.Gradus scalæ profectus vitæ.Ascēdunt per eos angeli:& descendunt dum sectatores angelicæ puritatis:& æmulatores societatis eorum quāto magis ꝓficiunt:tāto humiliores existunt. Huic innixus dn̄s respicit sup filios hominum:vt videat si est intelligēs aut requirens deum.

Bruno.

Qꝫ semper virtutū baculo debeam⁹ inniti.

I ¶ Tulit Iacob lapidem vnū:& sup.ca.s.dor.in.e.lo.&c.Dicamus quid lapis:quid scala: qđ angeli significent.Lapis iste sup quem Iacob dormiuit Christus est:q plurib⁹ in locis lapis vocatur.Super cuius pectus Ioannes quoq; euangelista non minora q̄ Iacob videre meruit. Super hūc em̄ lapidē dormit. Beati em̄ mortui: qui in domino moriuntur:quicūq; videre cælestia desiderant. Scala vero quæ cælos tangit virtutum & bonorum operū concatenatio intelligitur.Sicut em̄ p scalā quibus gradib⁹ ad altiora conscendit̃:ita de virtute in virtutē ꝓficiscentibus videbitur deus deorum in Sion. Angeli vero qui per hanc scalam ascendebant & descēdebant sanctos viros significant:q virtutum gradibus & bonis operibus ad cælestia regna conscendūt.Sic em̄ itur ad astra. Qꝫ autem & descēdere dicūtur hoc significat:qa sancti viri in hac vita sine peccato esse nō possunt Bene autem huic scalæ innixus siue obfirmatus dominus stare videtur:vt nos quoq; doceat:ꝙ semper virtutū baculo debeamus inniti.

Stephanus de Acidia.

K ¶ Supposuit lapidem capiti suo. Quidam dormientes lapidem non supponũt capiti. Multi em̃ quiescũt ab operibus exterioribus: sed nõ supponunt lapidem capiti: id est non faciunt hoc p amore Christi: & ideo nõ merentur frui visiõe angelorum. Vnde viderũt eam hostes: & deriserunt sabbata eius.

De Triplici Titulo.

L ¶ Triplex est titulus. Pręcordialis in ore. Memorialis in corde. Triumphalis in opere.

Bernardus.

Q2 ad virtutum culmen sit iugiter annitẽdũ.

M ¶ Vidit Iacob scalã. Vidit in scala sanct9 Iacob angelos ascẽdentes. Nũqd sedẽtem quẽpiam/ siue stantẽ? Non est stare om̃ino in pẽdulo fragilis scalę. Neq3 in incerto mortalis vitæ qcq̃ i eodem statu pmanet. Nõ habemus hic manentem ciuitatem: nec futurã adhuc possidemus: sed inqrimus. Aut ascẽdas necesse est/ aut descẽdas. Si attentas stare: ruas necesse ẽ. Minime qdem bonus est q melior esse nõ vult. Et vbi incipis nolle fieri melior: ibi desinis esse bon9: Inter pfectum & defectũ mortalis vitę nil medium inuenitur. Sed quo modo ipm̃ corp9 nostrum continue aut crescit aut decrescit: sic necesse est semp spiritum pficere/ aut deficere. Interest tñ q nequaq̃ iuxta ordinem corporalium vicissitudinum etiam spũs sua vel incrementa capit vel detrimenta patitur. Nã semp in robusto & vegeti corpore anim9 mollior atq3 tepidior iacet. Et rursum in corpore debili & infirmo fortior viget promptiorq3 spiritus. Quod se expertum contestatur Apostolus dicens. Qñ infirmor: tũc fortior sum & potens.

Q2 in humilitate veritas cognoscat̃.

N ¶ Illud quoq3 q in scala quę in typo humilitatis Iacob monstrata est: dñs desup innixus apparuit: quid nobis aliud innuit: nisi q in culmine humilitatis cognitio cõstituit̃ veritatis? Dominus quippe de sũmitate scalę pspiciebat sup filios hominũ tanq̃ veritas: cuius oculi sicut fallere nolunt: ita falli nõ possũt. An nõ tibi videtur de alto clamare & dicere regrẽtib9 se? Nouit em̃ q sunt eius: Trãsite ad me q cõcupiscitis me: & a gene. me. imple.

Ricardus de Sancto Victore.

Q2 relinquenti carnales illecebras virtutũ possessio promittatur.

O ¶ Dilataberis ad orientẽ & ad occi. & septẽt. & me. id est pfecte cognosces qd sit sperandũ: qd timendum: quid odiendum: qd amãdum.

Bruno.

Q2 decimis suis homo decimus redimatur.

P ¶ Cunctorũ q̃ de. m. de. of. t. Nondum de decimis lex scripta erat: & iam se Iacob decimas daturum esse promittit. Hoc autem Abrahã fecisse legitur. Mirum nisi p hoc significare volebant: vt quia decimus est hõ: Nouẽ em̃ sunt ordines angeloꝝ: illuc quasi p pignore sui decimas mitterent: vbi se quasi decimas venturos esse sperabant.

Stephanus.

De Osculo & amplexu dei. ca. 29.

Q R Vens Iacob in oscula Rachel amplexatus est eã. Tũc de9 osculat9 est hominẽ: cũ habet trãqllitatẽ cõscientię: & latiorib9 pceptis isistit. Tũc vero eũ amplectit̃: cum arctioribus consiliis eum astringit.

Ricardus.

Quid p Liam & Rachelẽ mystice designetur.

¶ Seruiã tibi pro Rachel fi. t. nu. 7. annis. Duas R Iacob vxores habuisse legit̃: quarũ vna Lia: Rachel altera dicebat̃. Lia fœcundior: Rachel formosior. Lia fœcũda: sed lippa: Rachel fere sterilis: sed forma singularis. Rachel doctrina veritatis: Lia disciplina virtutis. Rachel studiũ sapiẽtiæ: Lia desideriũ iustitiæ. Septem annis Iacob pro Rachel seruit: & videnẽ ei dies pauci p. a. m. Quid miraris? Quid sapientia ardẽtius diligitur: dulci9 possidetur? Eius decor omnẽ superat pulchritudinem: eius dulcor omnem excedit suauitatẽ. Hic est em̃ q sapiẽtes om̃es esse volunt. Pauci tñ admodũ sapiẽtes esse possunt. Nec mirũ si dña tm̃ diligitur: cũ eius pedissequa. s. mũdi sapientia tanto amore a mũdi philosophis requirat̃. Nũquid de iustitia similiter dicimus? Nunqd ęque iusti oẽs esse volumus: & non possumus? Immo om̃es vtiq3 iusti esse potuissent: si perfecte voluissent. Iustitiã em̃ pfecte amare: est iã iustũ esse. Sapientiam & multũ diligere potes: & ipsa carere. Hic est q fere omnes Liæ tantũ abhorrent coniugia: qui in Rachelis amplexus vehementer suspirant. Perfecta em̃ iustitia iubet inimicos diligere: illata mala patiẽter portare: oblatã gloriã declinare. Sed ab huius mũdi amatorib9 qd stulti9 qd laboriosi9 reputat̃? Hinc est q ab eis Lia & lippa credit̃: & laboriosa vocat̃. Quotiens igit̃ in lectione diuina p cõtemplatione cõpunctionẽ reperio: i cubiculo Rachel nõ ipsam sed Liã me dubito reperisse. Nam sicut Rachelis est meditari, discernere, cõtẽplari: sic ad Liã ptinet flere, gemere, suspirare. Sed licet adhuc de his duabus vxorib9 Iacob diligentius inquirere: & exprimere qđ sentimus. Omni spiritui rationali gemina qdã vis data est ab illo patre luminum a quo omne datũ optimũ: & oẽ donũ perfectum. Vna est ratio: altera affectio. Ratio qua

discernam⁹: Affectio qua diligam⁹. Ratio ad veritatē: Affectio ad virtutē. Hæ sunt duę il lę sorores a dño desposatę colla coliba. Hierusalē & Samaria. Hæ sunt spūs rōnalis vxores geminę: ex qbus oritur generosa ꝓles: & regni cęlestis conciuis & hęres. Ex ratione oriunt̃ cōsilia recta: ex affectiōe desideria sancta. Spūalis Liæ: id est afflictionis proles. vii. sunt virtutes. Siquidē nil aliud est virtus q̄ aī ordinat⁹ affectus & etiā moderat⁹. Ordinat⁹ ad id qđ eē debet. Moderat⁹ qñ tātus est quāt⁹ esse debet. Prīcipales ergo affect⁹. vii. sunt: q ab vna animi affectiōe alternatim surgūt: spes scilicet & timor gaudiū & dolor: odium amor & pudor.

Quib⁹ studiis i nobis oriat̃ dei timor.

S ℭVidit deus hu. m. Initiū sapiētię timor dñi. Hęc est prima virtutū proles: sine qua cęteras nō potes habere. Qui talē filiū habere desiderat: mala q̄ fecit non solum frequēter: sed & diligēter attēdat. Hinc magnitudinē sui sceleris illic potētiā iudicantis. Ex tali consideratione timor nascit̃: fili⁹. s. ille q iure Ruben: hoc ē fili⁹ visiōis vocat̃. Et eo nato certe mr̄ exclamat. Vidit de⁹ humilitatē meā. eo ꝙ tūc veraciter incipiat videre & videri: deum cognoscere: & a deo cognosci: videre ꝑ intuitū formidinis: videri a deo ꝑ respectū pietatis.

Qꝛ vere dolēs facile veniam cōsequat̃.

T ℭModo cōfitebor dño. Post Ruben Simeon nascit̃: quia timorē necesse est vt dolor sequatur. Vñ & hic fili⁹ Simeon, id est exauditio iure vocat̃. Qui em̄ vere pœnitet: qui veraciter dolet: absq; dubio & absq; mora intelligētiā accipiet. Oratio em̄ q̄ ex corde cōtrito & humiliato ꝓfert̃: citi⁹ exauditur. Humiliato per timorem: & per dolorem contrito.

Qꝛ spei & amoris fibula spiritus electorum domino copuletur.

V ℭSed quę consolatio pœnitentib⁹ vere & amare lugentibus nisi vna spes venię? Hic est terti⁹ filioꝝ: qui additio vocat̃ vel additus. Qui iure nō dat⁹: sed addit⁹ noīat̃: ne ante timorē & cōdignū dolorē pœnitētię de spe venię qs præsumat. Et quia extunc īcipit quædā familiaritas inter deū & aīam fieri: & amicitia cōfœderari recte mater nato Leui ꝓclamat. Nunc copulabit̃ mihi vir meus. Verus animę spōsus de⁹ ē: quē tūc nobis veraciter copulamus: qñ ei ꝑ verū inhæremus amorē. Immo vero tūc sibi nos ille cōnectit: qñ nos qbusdā internis commerciis ad suū amorē accēdit: & arctius astringit. Qđ est em̄ cor tā ferreū: qđ diuina pietas sua ꝓsentia nō emolliat: & sua dulcedine nō alliciat? Post talē ergo amorē quarto loco Iudas iure nascit̃: q cōfitēs noīat̃. Qđ em̄ qsq; approbat hoc amat: & quo plus amat, amplius approbat Illa vtiq; est vera laudatio: illa pura confessio: q̄ ex casta dilectione surgit: quæ ex laudis ammiratione procedit.

Qꝛ veraciter diligens semꝑ laudat.

ℭQuid dicis Lia? Quid clamas ꝑ Iuda? Nūc inquit confitebor dño. Semp em̄ laudas: si semp amas: semperq; desideras: quē semp amas. Ecce de. 4. filiis Lię primus est timor pœnæ. Secūdus dolor pœnitētię. Terti⁹ spes venię. Quartus amor iustitię: & post hoc desinit pere. Sufficere enim sibi existimat cum se vera bona veraciter amare considerat. X

Qꝛ ꝓprium sit amantis velle videre quod diligit.

DA mihi liberos al. mor. Quid putas i corde Rachel agitur? quib⁹ putas desideriorū ęstib⁹ agitat̃: cū videat sororē suā matrē filioꝝ lętā: se aūt sterilē ꝑmanētē? Quid ergo dicit viro: Da mihi inquit liberos: alioquin moriar. Absq; dubio studiū sapientiæ si non ꝓficit/deficit. Sed quid est ꝙ Iuda nato Rachel ad amorē ꝓlis solito amplius iardescit? Per Iudā intelligimus amorē ordinatū: amorē cęlestiū. Nato itaq; Iuda, id est bonorū desiderio inuisibiliū exurgēte atq; feruēte īcipit Rachel amore ꝓlis æstuare: quia incipit velle. vbi amor, ibi oculus. Libenter em̄ respicim⁹ quem multum diligimus. ca. 30. Y

Qꝛ imaginari cōsueuimus q̄ pure intelligere non valemus.

ℭHabeo famulā Balā: ingre. ad il. Sicut ꝑ Rachel rationē: sic ꝑ ei⁹ ancillā ītelligim⁹ imaginationem. Facit ergo qđ pōt. Cogitat ꝑ imaginationē: qa necdū valet per intelligētię puritatē. Et qa duplex est imaginatio: duos Bala filios: Dan. s. & Neptalim gñauit. Ad Dan ꝑtinet cōsideratio futuroꝝ maloꝝ. Ad Neptalim futurorū bonoꝝ. Verū qa ꝑ officiū Dan illecebras cogitationis deꝑhēdim⁹ arguimus & dānam⁹ recte Dan iudiciū appellam⁹. Neptalim etiam est ꝑ considerationē ꝑmioꝝ aīos accendere ad supna. Qui ex eo ꝙ ꝑsentiū bonorū multitudine vel magnitudine/quot vel quanta esse possint futuræ vitę gaudia colligit: cōparatio vel conuersio merito appellatur. Z

Stephanus de memoria passionis.

ℭAccepit Balā in cōiugiū. Bala inueterata interꝑtat̃. Rachel sterilis erat: q̄ dedit Iacob Balā ancillā suā in cōiugē: vt ex ea saltē filios susciperet. Sic debet facere claustralis cū præ acidia cōtēplationi vacare nō pōt. Accipiat Balā id est Christi passionē: vel vetera peccata redu A

cat ad memoriā. Hic est panis subcinericius q̄ datus est Helię dormiēti sub iunipero: nostræ .s. abiectionis memoria.

Ricardus.

Q̄ȝ vnde sensualitas foris atterit: inde ad puritatem cordis affectio p̄paratur.

B ¶Sentiens Lia q̄ parere desiisset: Zelpham ancillam suam ma. tra. Si per Zelpham sensualitas accipit: quā aliam q̄so virtutis p̄lē potest ipsa gignere: nisi q̄ discat in reb⁹ p̄speris temperanter viuere: & in aduersis patiētiā habere? Isti sunt Gad & Aser duo filii Zelphæ: rigor .s. abstinētię & vigor patiētię. Gad prior nascitur, Aser posterior: quia prius est vt tēperantes simus ad bona p̄pria: postea vt fortes sim⁹ ad toleranda mala aliena. Hęc est gemina virtutū p̄les: quā Zelpha q̄dē parit in dolore: verūtamen ad magnā beatitudinē dn̄ę suę. Hinc est q̄ Gad nato Lia exclamat dicēs feliciter: & iterum p̄ Aser dicit. Hoc p̄ beatitudine mea. Mea inq̄t nō sua. Vn̄ em̄ sensualitas exterius p̄ carnē atterit: inde ad puritatē cordis affectio p̄parat. Deniq̄ duo sunt ex q̄bus cōstat gaudium beatitudinis: carere. s. eo q̄d nolis: & habere q̄d velis. Qui ergo p̄ cęlestiū desiderio voluptatē odit: p̄fecto p̄ abstinētiā hostē suū vbiq̄ poterit declinare. Vn̄ & vigor abstinētię Gad: id est felicitas dicit: q̄ vbiq̄ seculi blandimenta q̄ detestat conculcat. Deniq̄ si beatus creditur q̄ vbiq̄ q̄d amat inuenit: iuste vigor patientiæ Aser hoc est beatus nominatur: cū vndiq̄ obuiat in corporis afflictione q̄d optat.

Stephanus. de vtilitate prædicationis.

C ¶Videns Lia q̄ pare. desi. &c. Cum Lia nō potest amplius parere dat Iacob Zelphā ancillā suā: quia ecclesia q̄n̄ p̄ veros p̄dicatores nō potest habere filios, placet vt p̄ mercenarios habeat. Zelpha em̄ os hians interpretat. Et tales os amplū quādoq̄ habēt ad p̄dicādū: etsi per auaritiā habeāt cor cōstrictū. Hoc est q̄d Apostolus dicit. Siue ex occasione siue ex veri. Christus annū. in hoc g. & gau. Boni vero os & patulū habēt: & cor nihilominus dilatatum. Os nostrū patet ad nos ocho. & cor nostrū dilatatū est. Tolerādi sunt itaq̄ in ecclesia mercenarii: quia q̄n̄q̄ generant Gad: q̄d interpretatur felicitas: & Aser: qui beatus.

De Contemplatione.

D ¶Nota: q̄diu Lia fœcūda fuit: Iacob nō suspirat ad patriā: sed q̄ cito de Rachele generat filiū: tā cito suspirat ad reditū. Ita & vir iustus dū actiuę laboribus exercet ad cęlestē patriam nō anhelat. Sed q̄ cito se cōtulit ad contemplationis requiē: & fruitur cōtemplatione diuina: tūc totis mētis affectibus ad sup̄na suspirat. Inde Gregorius. Dum considerantur cælestia: vilescunt terrena.

Ricardus.

Q̄ȝ mētē q̄ se ab appetitu laudis vanę nō temperat, sancti spiritus copula non fœcundet.

¶Egressus Ruben tp̄e messis triticeę in a. rep. E Mandra. Timere deū p̄pter seipsum: hoīes autem p̄pter deū: est Ruben nūc int⁹ morari: nūc exteri⁹ inueniri. Exit ergo tp̄e messis triticeę: q̄n̄ ex impio exercet se i opib⁹ iustitię. Sed quātus qualisq̄ bonę opinionis odor: de ipso circūquaq̄ spargitur: q̄ nulla molestia/ nulla inopia a studio obediētię p̄pedit? Hę sunt Mandragorę quas Ruben inuenit: quas ab ipso mater ei⁹ Lia accepit. Has q̄dē tūc accepit: q̄n̄ oblata laus affectū tāgit: & in aura popularis fauoris delectatur puerse. Harum partē Rachel petit: Lia cōcedit vt virū accipiat: quę p̄lis desiderio flagrat. Mentem em̄ quę suadente ratione appetitū vanę laudis nō tēperat: ad virtutis prolem spiritus sanct⁹ p̄culdubio nō fœcūdat. Suadet ergo affectioni ratio humani fauoris appetitū sub suo moderamine temperare: si ad virtutis multiplicādā sobolē cupit de diuīa sp̄us copula exultare. Mandragorarū itaq̄ possessio sub Rachel potestate redigitur: q̄n̄ laudis appetitus sub rationis dominio moderat. Notādū sane q̄ Rachel nō oēs sed partē petit: quia difficile est vt animus q̄uis renitens, ex oblata laude non aliquantulū hilarescat. Debet itaq̄ amor humanæ laudis nō solū temperari: sed & si fieri pōt abscidi. Vnde & Lia nō de sola parte gloriat dicens ad Iacob. Ad me inq̄t intrabis: mercede em̄ cōduxi te p̄ mādragoris filii mei. Absente adhuc viro vix Lia partem concedit: sed in eius aduētu desiderio eius succensa vberi⁹ nil sibi ex eis vlterius voluit reseruari. Sic nimirum mens hominis dum spirituali dulcedine tangitur: quicquid prius cor humana laude concupierat, libenter obliuiscitur. Quia ergo singulari laude solemus efferre quem videmus etiam post virtutū opa nō solum de dei: sed de hominum parua offensa: non parū tremere: recte Rubē Mādragoras post natos Gad & Aser inuenisse dicit: quia quēlibet ex opib⁹ p̄claris ad timorē nō ad tumorē p̄fecisse miramur. Iure ergo p̄ tali p̄le: id est p̄ interno gaudio Lia mādragoras cōtēpsit: vt talē filiū habere posset. Mēs etem̄ q̄ i laude hoīm delectat: experiri q̄d sit ipternū gaudiū nō meretur. Recte ergo post natiuitatem Gad & Aser, Lia talem filium genuit: quia nisi per abstinentiam & patientiam ad verum gaudium non pertingit. Patet iam ratio cur hic filius Isaac dicatur: qui

merces interptat. Huius aūt mercedis totiēs q̄ si quasdā primitias accipimus: quotiēs ad illd internum domini nostri gaudium introimus & ex parte aliqua degustamus.

Bernardus.

Qꝫ non metet qui minime seminauit.

F ¶Cras respondebis mihi iustitia m. Hodie iustitia colit: cras respōdebis. Hodie exercet: cras fructificabit. Aliogn qd nō seminauerit homo nec metet: nec illucet dies crastina: cui non luxerit hodierna.

Galfridus.

Qꝫ p tria virgarum genera tres Ecclesiæ ordines designentur.

G ¶Tollens ergo Iacob virgas populeas virides & amygdalas: & ex platanis posuit eas ī canalibus aquarū. Canales vel scripturarū codices vł decursus trāseūtiū significāt populoꝝ. Virgę ex populis/vnde suauia conficiunt vnguenta: misericordię in populis viros cōmēdāt. Virgę ex platanis quarū solida pulchritudo & leuigata planities ędificiis pręstat gratiam & decorē: religiosorū hoīm irreph̄ēsibilis est sanctitudo ꝓbabilib⁹ domū dei ędificans & illustrās exemplis. Virgę ex amygdalis tertiū ordinē significāt platoꝝ. Quarū vtinā singula die altera post p̄sentem vitam: vt illa quōdā Aaronica fœcundior cęteris innotescat. Vtinā frōdes ꝓferat ad obumbrandū reis vtilius: q̄ ex foliis ficuū perizomata primi texuere parētes. Vtinam flores gratiæ & deuotionis exhibeat: quibus interim fulciantur amore languentes. Vtinam ꝓducat amygdalas: id ē nuces lōgas: fructum. s. qui non transeat: fructum salutis & sacietatis æternę. Quis & aliter intelligere liceat: & referre frondes ad verba doctrinæ: flores ad exempla vitę: summū fructum ad orōnis effectum.

Bruno.

Qꝫ nec mundi delitias ad nos: nec nos ad ipsas ascendere permittamus.

ca. 31. H Veni ineamus fœdus: vt sit testimonium inter me & te. Ponam⁹ fœdus cū Laban: ponamus hoc fœdus cū mundi delitiis & voluptatibus: vt neqꝫ ipse ad nos neqꝫ nos ad ipsas vlterius reuertamur. Huius autem fœderis testis sit Galaad. Interpretatur enim Galaad aceruus testimonii: per quē scripturas sacras intelligimus: in quibus sanctorū testimonia sunt coaceruata. Hæc aūt separant nos a mūdo. Hæc sunt quæ nos separāt ab huius seculi vanitate.

Stephanus.

I ¶Veni ineamus fœdus. Mūdus cum viro iusto vult inire fœdus: vt peruersam cum eo cōcordiā habeat & amorē. Iustus autem hoc fœdus iniit cum mundo: vt tm̄ ab eo pcipiat necessaria: & supflua abiiciat. Sed videt ꝙ vir iustus cū mūdo cōuenire nō possit: nec facere pactū: quia cōtrarii sunt. Potest autē: sed eo modo: quo deus cū diabolo fœdus iniit. Vnde in Iob. Nūquid feriet tecū pactū? In pacto duarū cōuenit conuenientia psonarum. Diabolus ita ꝙ vult illud: qd vult deus: sed intētione diuersa. Sic & mūdus in psequutione iusti suā exequtur voluntatem: nihilominus & iustus qui in sua tribulatione letatur. Vel aliter. Iacob iniit fœdus cum Laban in monte Galaad. Galaad aceru⁹ testimonii: p quem sacra scriptura designat. Per Laban auūculum Iacob/carnalē intellige parentelā. Debemus itaqꝫ fœdus inire cū parentibus nostris: sed in mōte Galaad, id est ī testimonio scripturarū: vt. s. eos diligam⁹: quomodo & quatenus nobis de eoꝝ auctoritate p̄scribitur. Non em̄ abiicere debēt penitus hunc affectum: etiā pfectionem professi. Nā & Christus pfectionis forma: in cruce positus curā habuit matris suę: nec tñ ꝓpter eam descēdit de cruce: sicut nec Iacob ꝓpter Laban de monte.

Bruno.

Qꝫ qui mundum fugiunt mox in dei militia computantur.

Iacob abiit itinere quo cœpat: fu. ꝙ ei ob. an. dei. quos cum vi. ait. Castra dei sunt hæc. Merito Iacob postq̄ separat⁹ est a Laban: angelos obuiam habet: qm̄ qui mūdū relinquūt mox in dei militia cōputant: & q̄ fugiūt castra seculi castra dei videre & habitare merentur. ca. 32. K

Odo Tusculanus.

Quomodo cœnobialis congregatio castris militaribus comparetur: & aciebus eorum.

¶Castra dei sunt hæc. Ego si exaltatus fuero a terra, ait Christus: omnia traham ad meipm. Sic & nos cum incipimus exaltari a terra, id est cum spirituales efficimur: omnia debemus trahere ad nosipsos: & in omnibus nostrā ędificationem inquirere. Si ergo quid agatur in castris militātium consideremus attentius: inueniemus proculdubio in castris nostris multa similia actitari. In castris nihil otiosum: nihil luxuriosum: nihil superfluum: nihil inordinatum. Hæc omnia in castris sanctæ congregationis manifestum est inueniri. Procul ab eis est otiositas: de qua dicitur. Inimica est otiositas a. quæ etiam legitur extitisse iniquitas Sodomæ & Gomorræ. Nihil in L

eis luxuriosum:qm omibus amica est castitas: quã etiã professi estis. Vnde hęc castra? Castra nõ immerito a castrãdo dicũtur:in quibus ne mo digne militare potest:nisi seipm castrauerit ꝓpter cœlorum regnum. Nihil superfluum:quoniam nobis multa necessaria desunt: nihil ĩordinatũ:quoniã iuxta Apostolũ:omnia honeste & secundum ordinem fiunt in nobis. Hunc ordinem obseruari in castris quærebat legislator cum diceret. Homo secundum ordinem suum incedat in castris. Omnia qdẽ fecit deus in pondere & numero & mensura: nec aliquid inordinatum reliquit siue in cęlo siue in mundo. Vnde & beati illi angelici spiritus ordines appellantur. Solus infernus sine ordine est: vbi vmbra mortis & nullus ordo. In castris vniuersalis ecclesię:cuius ordinẽ spiritus sanctus ĩ cãticis admiratus ait. Quis est iste qui progre. quasi au.con.ter.vt.c.a.or. Et item. Quid videbis ĩ Sunamite nisi choros castrorum? Non sunt hęc castra Phylistinorũ:sed filiorũ Israel. Et sicut de castris pręcepit Moyses:vt hęc ponerentur ad orientem: & hęc ad occidentẽ:hęc ad aquilonem:& hęc ad meridiem:Sic & nostra possum⁹ ordinare. Sint ergo nouitii & nouiter ꝓfessi ad oriẽtẽ:qbus de nouo incipit oriri sol iustitiæ:in qbus rutilare incipit initium quoddã cõuersationis honestę. Vel ideo ad orientẽ:quia ortũ solis & iustitię & veri oriẽtis:de quo dicitur. Vobis timentibus no.m.ori.sol iusti. Et ecce vir oriens no.illi. in memoria habẽt. Affectiones em̃ nouiter cõuersorũ pręcipue circa Christi incarnationem versantur. Ad occidentem vbi dies clauditur sint infirmi:qbus iam iãq; imminet dies mortis. Ad aqlonẽ sint cõuersi & obedientiales. Hi sunt saga cilicina:quę pluuias & tempestates arcẽt a tabernaculo. Ipsi em̃ impetus mũdi & tẽpestates sustinent:vt alii libera mẽte deo vacare possint. Ad meridiem vbi clarior & feruentior dies, sint prælati & claustrales:in qb⁹ amplior fidei calor esse debet:q & ꝑ cęteris maiori cognitione dei replentur.

Guilielmus de Caill.

Quid ꝑ Iacob & ei⁹ baculũ mystice designet.

M ¶In baculo m.tran.ior. istum:& cum duabus tur.reg. Solet dici:ꝙ dulce loqui miseris:veteresq; reuoluere questus. Sed mihi videtur a miseria liberatis id multo magis optimum atq; dulcissimũ. Siquidẽ inter dulcia nihil dulcius memorię faucibus influit:q̃ veterum recordatio passionum. Hic est ꝙ patriarcha Iacob propaginis & pecunię fœcunditate suffultus/inter lenocinia diuitiarum & blandimenta fortunę dulcem habet & tenuitatis antiquæ memoriam:nec pręsentium copia statum oblitterauit pręteritę paupertatis. Non videtur mihi fratres vir iste desipere:nec plus q̃ oportet sapere:sed sapere ad sobrietatem: q prosperitatis illecebras aduersitatis cõmemoratione declinans: lęta tristibus:& lęta quasi tristia lętis conferendo temporibus ipsa temperauit:& vnde poterat impius superbire: pius ĩcenditur: & opulẽtia penuriam inueniẽs efficitur simul in vnum diues & pauper. Sed iam si placet amicus hic sermo superius ascẽdat:& de superioribus loquẽs ad superiora nos eleuet:vt ascẽdenti domino morem gerens:q cũ duabus hodie turmis regreditur:duas ei vtinam turmas coascẽdentes adhibeat:& verba loquentis: & auditorũ corda. Videmus ergo quomodo appositi verba capituli domino congruant ascendenti. In baculo m.transf.&c. Singulariter sum ingt donec transf. Singulariter trãsiuit: & pluraliter remeauit. Paup in trãsitu:diues & abũdãs in regressu. Trãsiuit ĩ baculo carnis:in baculo diligẽtię pastoralis:ĩ baculo crucis. Trãsiui Iordanẽ istũ. Iordanis interp̃tat̃ descẽsio eoꝝ: id est descendentiũ. Omnẽ descẽsum descẽdentiũ dñs trãsiuit. Nemo sic se hoĩm inclinauit: q̃ ille q fecit hoĩem: ĩ eo ꝙ exinaniuit se formã serui accipiens:& habitu inuẽt⁹ vt hõ. Nec huius Iordanis trãsitura hõ recõpẽsaret etiam si trãsiret in afinũ. Nã lõge magis distat creator a creatura:q̃ aliqua creatura distat ab alia. Nemo etiã sic curã egit gregis sui. Nemo sic diligẽtiam expleuit pastoralis officii. Nemo sic ad morũ ĩfirmitates cõdescẽdit & corpoꝝ:vtriusq; hoĩs subueniẽdo miseriis:& vtrũq; liberans & vtriq; ꝓuidẽs libertatẽ. Trãsitũ quoq; mortis sic nemo trãsiuit: si reuerẽtiã morientis & genus mortis attẽdas. Sed ecce fratres iã trãsierũt oĩa illa:cessit doloris vesperũ lętitię matutino. Trãsiuit Christ⁹ nõ decętero trãsiturus. Ipse em̃ resurgẽs ex mortuis iã nõ morit̃:mors illi vltra nõ dominabit̃. Iã cũ duab⁹ turmis regreditur:vtriusq;.s.stolę dotibus:corporis dico & aĩę singulari qdem sublimitate vel poti⁹ omni felicitate ditatus.

Quę sit causa supradictę significatiõis.

¶Nunc quare ꝑ Iacob Christũ intelligam⁹/audite. Posset certe rõ multiplex ad lumẽ deduci: sed interp̃tatio nois sola sufficiat. Iacob luctator aut supplãtator ĩterp̃tat̃. Sane.4.ei⁹ luctas sacrę paginę cõmẽdat auctoritas. Luctatus est in vtero cõtra fratrẽ. In domo contra eundem Contra Laban in Mesopotamia. Contra angelũ cũ reuerterer̃ in via. Similiter & dñs his quatuor modis luctatus esse videt̃. Nã in cælo ve- N

lut in vtero sanctorꝝ angelorũ secretario quodã genitali luctam habuit contra luciferũ:qui ideo frater dicitur:quia prim⁹ & pcipue similis ei extitit:sicut legit. Tu signaculũ similitudinis &c.quia quanto in eo sublimior fuit natura: tãto dei similitudo magis videbat expssa.Ideo maior dicitur frater:quia creaturę totius metã & mẽsurã excessit dicens. Ascẽdens in cælũ &c.Prius qdẽ nasci voluit:iuxta illud. Et tu Lucifer mane oriebaris. Exiuit prior ab vtero pilosus & hispidus:deiectus de cælo:sed dominus plantam ei⁹ tenuit:& lapsum finaliter & irreuocabiliter condemnauit. Pilosum & hispidum eum nominamus: quia cum dignitatem amisit angelicã:totus in hispidũ versus & neglectũ absqꝫ affectione factus sine misericordia:sine fœdere degenerauit:& defecit ĩ bestiã.Secũdo cũ eodẽ luctam dñs habuit ĩ domo:dum hominẽ ab eo seductũ in paradiso/nõ secũdũ votũ eius puniuit æternaliter: sed misericorditer: donec veniret tempus miserendi eius.Q; eñ putauerat diabolus hominẽ sicut ipsum irremediabiliter puniẽdũ/ hic elucer:ꝙ homini captiose pmiserat. Eritis sicut dii,id ẽ sicut nos ab vnitate diuisi ppetuo cõdẽnandi. Tertio luctam aggressus est dñs cũ toto mundo:quasi cũ tota domo Laban:qñ videns mala multiplicata sup terrã: adducto diluuio/deleuit hoiem de supficie terrę:& quodã baptisma te generali domũ Laban in futurorꝝ psagia cãdidauit.Laban siqdẽ cãdidatio iterptat. Quarto luctat⁹ est cõtra angelũ:angelum dico magni consilii.s.cõtra seipsum. Vidẽs eñ dñs duritiã hoĩs & stultitiã:quã neqꝫ pudor deiectionis suę:nec dolor mortalitatis iã inflictę:nec timor de cõsideratione ruinę angelicę vel generalis illius vindictæ factæ per diluuiũ reuocabat a culpa:vt euadere mereretur a pœna:dolens tñ nobilem creaturã in pcipitia corruentẽ misericordię suę secũ litigãtis motũ & pulsũ: sed iterum veritatis suę reclamãtis cõsideratione repssus/cõtrariũ motũ priori motui isurgere videt:q nõ illũ in misericordię partẽ flecteret:sed fixũ in sentẽtiæ latę seueritate teneret. Contendentib⁹ in hunc modũ in corde dei misericordia & veritate sollicitus diu deus & anxius suo modo:q pacis semp sedet ĩ medio:cui illorũ cederet,neutrã volẽs offendere:q vtrãqꝫ diligit:qa misericordiã & veritatẽ diligit deus dũ ista sollicitat & illa reclamat: dũ ipellebat ista:& illa repellebat:pius aduersus sedẽs non mediocriter angebat.Sed tñ cui ppriũ est misereri semp & parcere:misericordiæ valẽtiores excepit ipulsus.& si dici liceat:in veritate non stetit,Nec dico tñ ꝙ a veritate ceciderit:sed p misericordiã cõdescẽdit.Hãc luctã nõ ignorauit ille q dixit:Quę te vicit clemẽtia: vt ferres nostra crimĩa?Hęc est lucta qua caro pualet & virtus cęlica cedit & succũbit. Victus ergo dominus:& p misericordiã miser effectus/baculo sustẽtatiõis indiguit.Et vt miserię nostrę posset sequi vestigia baculũ nostrę carnis assumpsit.In hoc certe baculo trãsiit Iordanẽ istum: qui per infirmitatẽ carnis assumptę cursũ nostrę mortalitatis expleuit.In bacu.inqt m.trãs. Iordanẽ istum. Nos certe transimus in baculis quos infirmitas geminata debiles effecit & inualidos culpę inumerę & pœnę. Sed dñs trãsiit in baculo q sine iniquitate cucurrit & direxit de solo pœnalitatis torrente bibẽs ĩ via.

De Quadruplici virtute baculi.

¶Huius ergo baculi semp memoriã retinẽtes O quicqd fœdũ caro nostra vobis suggesserit ad nihilũ deducẽtes:mũditię statuam⁹:qcqd iniquum mẽs lęsa cõceperit aduersus fratrẽ ĩ hoc baculo cõteramus:cõsiderãtes & sedulo cogitãtesq̃ fuerit flexibilis ad veniã:ad patiẽtiã fortis:rectus ad iustitiã. Deniqꝫ charitatis ignem q semp in altari ardeat,ĩ hoc baculo nutriam⁹.

De Baculo puerorũ:& humilitate.

¶Hic baculus spiritualiter nobis congruit,q̃si pueris.Solent enim pueri baculos pueriliter P equitare:quorum pueritia nobis seria dictat:si mũdanæ cõtẽnẽtes equos superbiæ:quorꝝ ascẽsor cadit retro/saluatoris pueritiã in stultitia. hui⁹ baculi p hũilitatis vestigia psequamur.

De Baculo prelatorum pastorali.

¶Est & alius prelatorũ baculus:qui sollicitudinem tenet custodię pastoralis. Docet hoc ipsũ Q compositio baculi pastoralis: vt in ipso quem gestat doctrinam pastor accipiat quã alius administrat.Est eñ recuruus circulariter in se reductus in summo:directus in medio:acut⁹ in fine.Cuius schematis sacramẽtũ versifice satis eleganter quidã expressit dicens. Attrahe per summũ:medio rege:punge per imũ: Attrahe/ sustẽta:stimula vaga/morbida lẽta. Curuetur q̃so prælatus in summo:humilis in potestate sua & accessibilis oib⁹ absolute.Sit directus in medio causarũ oĩm siue tẽporaliũ siue spiritualiũ ęquus arbiter:dei & hoĩm sequester & medius.Pungat vero per imum:illos scilicet q in imis habitant & ab infimis desideriis nõ resurgunt.Sed heu ferrum in imo non habent:id ẽ zelum per quem & hominum ima fodiant,& cordium profunda scrutentur.

Ailredus de quadruplici lucta.

¶Et ecce vir luctabat cũ eo. Luctã multiplicẽ R habet qlibet christian⁹,habet ei luctã cũ carne:

luctam cum dęmone: luctam cũ mundo: luctã cum deo. Verum prima est incipiẽtium. Secũda ꝓficiẽtiũ. Tertia eorum qui probanť. Quarta eoꝝ qui perficiunť. Prima quidem laboriosa. Secunda periculosa. Tertia tędiosa. Quarta fructuosa. Qui igiť in tribus primis victor extiterit: incipiat luctari cum deo suo transiens de Mesopotamia in Bethel: de inferioribus ad superiora: de humanis ad diuina: de corporalibus ad spiritualia. Porrige ergo in altum brachia duo o anima: orationũ. s. & meditationũ. Infer ea ĩ ipsa secreta dei cęli: vbi Christus est ĩ dextera dei sedens: ĩ sta opportune importune vt videas faciem eius: vt descendat ad te: vľ te trahat ad se: vt gustes q̃ dulcis est: q̃ mitis: q̃ misericors. Itaq; si in meditatione vel oratione tua exarserit cælestium desíderioꝝ ignis si æstuans & anhelans cælestibus q̃busdam mouearis affectibus: & modo quasi comprehensum quẽ diligis sentias eẽ ꝓsentẽ: mõ elapsum de manibus doleas & suspires absentem: lucta spiritualis est nomen tibi Israelis imponens.

Stephanus.

¶Iacob debilitatus benedictionẽ obtinuit: hoc est ꝙ virtus in infirmitate perficitur.

Ricardus.

Quomodo verecundia per vanam gloriam corrumpatur.

ca. 34. S Egressa est Dina vt videret mulíeꝝ regionis illi⁹. Est Dina tam admirandæ pulchritudinis: quæ & intuẽtium oculos in sui admirationem facile trahat: & admirantium animos cito sua dulcedine alliciat. Quis eñ ignorat quomodo molestia verecundiæ homines omnibus & cõmẽdabiles reddat: & amabiles efficiat? Huius rei Sichen ille filius Emor testis sit: qui ei tam ardenti amore inhęsit: vt mallet oẽs mares suos absq; mora circuncidere q̃ ista carere. Sed quis est Sichen? vel quis est pater eius? vel quid sibi volunt huiusmodi nomina? Sichen qđ interpretatur humerus vel labor: & Emor: qđ sonat asinus. Sed si eoꝝ facta consulimus: q sunt citius inuenimus. Qui sunt enim qui solẽt nõ tam pro deo: q̃ ꝑ Dina: non tam pro conscientia, q̃ ꝑ verecundia pudenda sua circuncidere: q̃ amor ꝓpriç excellentiæ: amor vanæ glorię? Attende nũc ergo hunc Emor: q̃ sit stult⁹: & inuenies ꝙ certe asinus nuncupetur. Quid eñ stulti⁹: q̃ de malo proprio vel de bono alieno in aliquo gloriari? Sed & ꝙ Sichen humerus vel labor diciť: ad idem pertinere videtur. Humeris enim onera portamus: & hoc agẽdo vtiq; laboramus. Supponit itaq; Sichen humerum ad portandum: & libẽter desudat: sed ad nomen sibi solũmodo faciendũ. Hic itaq; est Sichen ille qui egredienti Dinę occurrit: oppressamq; corrumpit. Integritatem ergo quã int⁹ conseruare fortassis potuit, egressa amittit. Nã qm̃ verecundiæ venustas ab omnibus commẽdatur/laudatur/amať: Dinã egredientẽ: & sua intima deserentẽ subito hominũ laudes excipiunt: & eam dum fauoribus demulcẽt/ corrumpunt. Verũtamen Dina corruptiõis suę dãna violentia quadã potius q̃ voluntate patiť: cũ blandienti prauæ delectationi quãtum præualet reluctatur.

Qꝫ multum irasci debeat: qui aĩm senserit vana laude fœdari.

¶Egresso Emor p̄re Sichen vt loquereť ad Iacob: ecce filii eius veniebant de agro: auditoq; qđ acciderat irati sunt valde. Notandũ sane ꝙ vno eodẽq; tempore, & Dina corrũpiť: & ei⁹ fratres in pascẽdis suis pecoribus occupantur. Mens eteñ q̃ charitate cæterisq; virtutib⁹ pollet: sicut de suis malis dolere: sic & de ꝓximoꝝ bonis assolet congaudere. Verus itaq; amor ꝓximi pascẽdis pecoribus fratrũ pascua prębtat: vanus amor sui, corruptiõis Dinę occasionem ministrat. Qꝫ autem res patrem non latet etiã priusq̃ ad fratres sermo perueniat: quid aliud nobis insinuat: nisi ꝙ corruptelæ notitia aĩm prius per cogitationem: q̃ ꝑ affectum pulsat? Sed cũ res ꝑ cogitationẽ sæpius replicatur: qñ ꝙ vsq; ad cordis ĩtima penetrat: affectũq; trãsuerberat. Cum ergo rei sollicitudine anim⁹ afficitur, vsq; ad fratres Dinæ sermo turpitudinis ꝑuenit. Et tunc vt scriptum est irati sunt valde. Et iterum: ꝙ essent sæuientes ob stuprũ sororis suæ. Docet nos hoc fratrum ira vel potius insania: quantũ sibi debeat quisq; irasci, q̃liter indignari, cum agnoscat suam consciẽtiã inani gloriatione fœdari.

Qꝫ nemo q̃libet sanctus nisi in solo deo debet gloriari.

¶Responderunt filii Iacob Sichen: & patri ei⁹ in dolo. In hoc valebimus fœderari: si circuncidatur in vobis oẽ masculini sexus. Cũ vnusquisq; omnia mala quæ gessit mente diligẽter reuoluit: cum filio Emor circũcisionis pactum componit. Nam quid est aliud dicere: morum tuorum pudenda abscinde: q̃ masculoꝝ tuorũ prępυtia circũcide? Et quid est dicere: alioqn non poteris nõ impudenter gloriari: q̃ alioqn Dinæ nõ poteris copulari? Si enim Sichen gloriatio: si Dina verecundia: quid aliud erit gloriatio impudens: gloriatio sine verecundia: q̃ Sichen sine Dina? Verũtamen hoc in dolo pro

ponebant. quis em̄ Sichen hoc facere potuisset indignum tamen tali matrimonio iudicabant. Et quidē etiam si possemus omnia īhonesta nostra de nostra vita penitus amputare: nihilominus tn̄ deberemus nō de nostris meritis: sed tātum in domino gloriari.

Stephanus. De Pœnitentia.

X ¶Tertia dies qn̄ grauissimus est dolor vulnerum, est satisfactio bonorū operum: quę tepidis sunt grauissima: & in amaritudine mentis faciunt ea: cū potius satisfacere in exultatione mētis deberent. Vnde Oliua radicē & folia habet amara: fructū vero dulcē. Oliua est pœnitentia Radix contritio: Folia cōfessio: q̄ in amaritudine cordis fieri debet. Fructus aūt satisfactionis in hilaritate dulcedinis degustandus est.

Ricardus.

De tribus diebus circuncisionis.

Y ¶Et ecce die tertio quando grauissimus vulnerum dolor erat: arreptis duo filii Simeō & Leui gladiis fratres Dinę aggressi sunt vrbem cōfidenter. Mirum quomodo tam pauci tantam stragem facere potuerunt. Sed nimirum adiuuit eos electa opportunitas temporis: dies scilicet circuncisionis tertius: qn̄ dolor solet esse grauissimus. Sed quid sunt isti dies? vel cur tātum dicuntur esse tres? Si per noctem ignorantia: recte per diē intelligit̄ notitia. Primus itaq; est cognitio eorū: q̄ extra nos sunt. Secūdus q̄ intra nos. Tertius quæ supra nos sunt. Extra nos corporalia. Intra nos spiritualia. Supra nos diuina. Primo itaq; die considerationis primæ recurrit ad memoriam amputata licentia amatę consuetudinis. Vnde & absq; dubio dolor efficitur grauis: quia non relinquitur sine dolore: quod possidetur cum amore. Secundo die considerationis secundæ inuenit se animus per detrimenta corporis peruenisse ad damna mentis: & fit vtiq; dolor q̄to iustior, tanto fortassis & grauior. Tertio die considerationis tertiæ deprehendit se grauia de sententia propria pertulisse: sed grauiora debere de diuina sentētia expectare. Hic est ille dies tertius in quo dolor solet esse grauissimus. Gladius Simeonis exprobratio. Gladius Leui est exactionis. Solet em̄ Simeon corruptæ menti exprobrare vehementer malum: quod fecit. Leui vero solet violenter exigere bonum: quod fieri oportuit. His stimulis quorundam mens exagitata ea etiam sępe inchoare præsumit: quæ nullatenus preualet cōsummare. Hinc illa quorūdā immoderata tristitia: hinc aliorum indiscreta abstinentia: quæ non solum vires corporis: verum etiā virtutem euacuant mentis. Quosdam etem̄ vidimus tā irrationabili tristitia absorberi: vt nullius possent consolatione aliquatenus releuari. Alios p̄ immoderatā abstinentiam tam grauiter corruisse: vt nulla postmodū delitiarum copia: nulla cocorū diligētia posset eis satisfacere.

Qꝛ in bonis quę non propter deum aguntur non debeat consuetudo deseri: sed intentio castigari.

¶Turbastis me, & odiosum fecistis Chananeis Z
Merito ergo Iacob incōsultam eorū audaciam redarguit: seueritatē q; tā indiscretā merito reꝑhendit. O q̄to satius erat viros nō tā paulatī perducere: q̄ inopinata morte percutere. Hinc itaq; diligēter q̄sq; attendat quomō circūcisis suis debeat ꝑcere: quos tn̄ meminit se, nō tn̄ ꝑpter deū circūcidisse. Qui sunt huiusmodi circūcisi: nisi mores in bona intentione correcti? Nec tn̄ debemus in talibus morū honesta destruere: sed intentionem mutare.

Bruno.

Quanto zelo sancti idololatriam persequatur. ca. 35

Ederunt Iacob deos quos habebāt: & inaures quas habebāt in aurib9 eorū. A
At ille infodit ea subter Terebinthū. Post hęc ascēdit in Bethel qđ interpretatur domus dei. Nemo em̄ habitat in domo dei: q̄ diis seruit alienis. Mundantur præterea, & vestimenta mutant: vt anima & corpore baptizati Christū induere mereant̄. Iacob aūt & deos & inaures terrę infodit: vt & mortui intelligant̄, & ad hoīes decipiendos vlterius nō appareant. Sed quare inaures cū eis infodit: nisi vt nemo vlterius in eorū memoria aures hoīm sollicitare p̄sumat? Sūt em̄ inaures auriū ornamēta: ꝑ quib9 auditus intelligit̄. Aures eī q̄ nō audiūt: ornatę nō sunt. Sic igit̄ Iacob domesticorū suorum aures circūcidens ad deorū laudes audiē das surdas: & sine auditu esse volebat.

Stephanus. de Patientia.

B ¶Eo t̄pe mortua est Delbora nutrix Re. Delbora interp̄tatur apis: q̄ duo habet: mel & aculeū Talis est tribulatio q̄ pungit carnē, & animum vngit. Hęc est nutrix Rebeccę: id est patientię. Tribulatio em̄ cōseruat patiētiā. Vnde tribulatio patientiā operat̄. Itē gloriabor in tribulationibus. Itē oē gaudiū existimate fratres mei cū in tem. v. inci. Hæc mortua est: immo debet viua dici: quia viuos reddit. Vnde oēs q̄ pie volunt viuere in Christo. v. p. p. Sed bene mortua dicit̄ & sepulta: qa iustis mortua est tribulatio. Nihil em̄ reputāt illā: sed de ꝑsecutione poti9 gaudēt. Sepulta est aūt sub quercu. i. sub cruce Christi: quia eius exemplo sancti in tribulatione gaudent. Quercus ramosa est. Et passio

Christi plures habuit circunstantias. Glandes quæ sunt cibus porcorum, portat. Et Christus pro peccatoribus passus est.

Bruno.

Q sancta ecclesia pariat moriendo.

D ¶Egressus inde Iacob venit in ter. quæ du. est. in qua cum parturiret Rachel ob di. par. peri. cœ. Pulchre i eo loco peperit Rachel: in quo ecclesia sumpsit initium. de qua scriptu est. Audiuimus eam in Effrata. Effrata enim ipsa est Bethleem: in qua Christus domin⁹ noster secundum carnem natus est. Pariens autē filium moritur Rachel: qm sancta ecclesia moriēdo parit.

Stephanus. De duplici morte.

E ¶Verno tēpore mortua est Rachel. Notandū q quędam anima moritur in hyeme: quædā in in vere. In hyeme quæ moritur in mortali. In vere q moriēs mundo renouatur deo. Et talis est illa quæ est Rachel: id est videns principiū: sed & finem vitæ & suæ conditionem diligenter considerans.

Ricardus.

Q ad cognitionē dei: gradus sit cognitio nri.

F ¶Cum parturiret Rachel ob difficultatē partus periclitari cœpit. Sicut per Ioseph gratia discretionis: sic per Beniamin gratia intelligit contemplationis. Vterq de eadē matre nascit: quia & dei cognitio, & sui ex ratiōe percipitur Lōge post Ioseph Beniamin nascit: quia anim⁹ qui in sui cognitione diu exercitatus plenequ eruditus non est: ad dei cognitionem nō extollitur. Frustra cordis oculū ad videndum erigit qui necdū idoneus est ad videndū seipsum. Nascente autem Beniamin Rachel moritur: quia mens ad contemplationē rapta qtus sit humanæ rationis defectus veraciter experit. Sed hic Beniamin in Aegyptum descendit: qm ab æternitatis luce quasi de cœli vertice vsq ad mutabilitatis tenebras radios deponit intelligētię.

Stephanus. De Prælatis.

G ¶Sepulta Rachel egressus est Iacob trans Turrim gregis. Similiter pręlat⁹ si sepulta Rachel id est contēplatione ad regimen ecclesiæ assumptus fuerit: debet turrim gregis transcendere: id est eminentiā subditorū bonis operibus excedere. Venit Iacob ad Isaac patrem suum. Bene Isaac qui risus dicitur: pater est Iacob: id est luctatoris: quia nisi spes in lucta consoletur hominem, ipse deficiet.

Ricardus.

Q mala nostra discretio deprehendat.

ca. 37 H Accusauit Ioseph fratres suos crimine pessimo. Vitium quod deus singulariter detestat nullū aliud q hypocrisis rectius intelligitur. Augustino itaq testāte, simulata æquitas, non est æquitas: sed duplex iniqtas. Hoc vitiū p Ioseph detegit: qm insidias malū per detectionē deprehendit & arguitur

hipocresi

De virtute discretionis.

I ¶Israel diligebat Ioseph super oēs filios suos: eo q in senectute sua genuerat eum: fecitq ei tu. pol. Per Ioseph discretio figurat. Hic est ille Ioseph: qui quidē sero nascitur: sed plus ceteris a patre diligit. Quis ei nesciat vera bona animi sine discretione nec posse acquiri: nec etiam cōseruari? Merito ergo illa virtus singulariter diligitur: sine qua nulla cōquiritur, nulla cōseruatur. Sed vix sero talē filiū meremur accipere quia ad discretionis perfectionē nō sine magno vsu experientię erudimur. Hic inter fratres tunica talari solus vestitur: quia illa sola actio ad consummationis talū: debitumq finis terminum perducitur: quę per discretionis moderatur prudentiā. Hic est ille somniator, somniorū q interpretator: quia vera discretio in ipso tētationis articulo ex ipsius qualitate futura pericula deprehendit: & aliis quibuslibet cogitationum suarū confessionē, imminentiū malorū insidias detegit: & de futuris periculis cautos reddit. Hic est Ioseph: quē æmulantur sui: venerantur alieni: quem vendunt Hebręi: emunt Aegyptii: quia facilius alienæ cedunt prudentię: erroris sui tenebras cognoscentes: q de sua iustitia vel sapientia psumentes. Hic est Ioseph sponsus virginis, amator non violator castitatis: quia discretio custos: non corruptor esse solet internę puritatis. Hic est ille puer & nuntius qui beato Iob in omni persecutione sua solus potuit remanere: qui ei damna renuntiare studuit: quia nisi per discretionē virtutum damna anim⁹ nec cognoscit, nec corrigit. Nescit puer ille cum pereuntibus perire. Nescit discretio per rerum detrimenta: per tentationū argumenta deficere sed proficere. Merito talis filius Ioseph nuncupatur: qui augmentū interpretatur. Vnde recte de ipso per patrem eius dicitur: filius accrescens Ioseph & decorus aspectu Ipse est qui fratrum suorum negligentias non negligit: qui & excessus arguit, & viam regiā incedere facit. Hinc est illa discordia grauis: de qua scriptura loquitur. Quia oderant eum fratres sui &c. Monita em Ioseph videtur eis grauia: dura instituta: consilia importabilia. Quid durius, quid difficilius: q nil faciendum negligere: & in omni facto suo nūq modum perturbare: nunq ordinē confundere: nunq mensurā excedere? Crede mihi: nil a se animus difficili⁹ extorqt: q vt in oi affectione sua modū seruet.

discretio gra[tia] vn[...]

Stephanus.

De triplici genere prælatorum.

ca. 38 K Nota ꝙ Her & Onā cõiuncti Thamar non suscipiunt semē ex ea:& a domino occiduntur. Her & Onā cõiuncti Thamar interfecti sunt a dño. Sela qui nõ est cõiunctus saluatus est:& viuit. Sic multi per regimen ecclesiæ moriūtur:& qui prelationes refugiunt conseruantur.

Ricardus.

Quomodo peccatrix anima dei copula perfruatur.

L ¶Nunciatum est Thamar:ꝙ Iudas ascenderet in Thannas ad ton. o. Quæ depositis suæ viduitatis vestib⁹ &c. Iudas Christum significat. Oues fideles. Pastores, doctores: qui adipe frumenti:id est verbi dei gregem dñi pascunt. Iudas aūt de ouibus suis lanam colligit : quando Christus a fidelibus suis bona eorū opera recipit. Thamar cū habitu meretricio est anima cū peccato. Quæ bene ad biuium venit:quādo ad confessionem accedit. Meretrix nanq; sedens in biuio manifestat officium suum:& anima in cōfessione peccatum suum. Quā scilicet animam Christus sicut Iudas Thamar prægnantē facit quando illi post confessionē peccati dona infundit spiritus sancti : datq; pro arrabone, futuræ retributionis fidē pro annulo:pro armilla operationem bonam:iustitię rectitudinem pro baculo.

Stephanus. De Pœnitentia.

M ¶Thamar depositis viduitatis vestibus, assumpsit theristrū. Vidua dicitur:quasi a viro idua id est separata. Vestis viduitatis est & tunica quæ a viro separat, id est tunica maculata : id est culpa quæ a deo separat animā. Tum Thamar sumit theristrum : id est extenuationem corporis:quæ est optima contra ardorem æstatis. Nihil enim tantum valet contra incentiua vitiorum:q̄tum ieiunium & mortificatio carnis.& ita mutat vestem. Prius enim fuit induta culpa: nunc vero induta est iustitia. Decet etiam sedere in biuio quod ducit Thanna. Biuium est facere non facienda,& omittere facienda.& hæc via ducit ad defectum totius boni: id est inferni. Sedere in tali biuio est confiteri omissiones & commissa. Thamar simulauit se meretricem, similiter & pœnitens debet prętendere faciem peccatoris.

N De triplici genere hominum.

¶Dedit ei pro arra annulum : armillam:& baculū te. in manu. Per hæc tria designantur tria genera hominum in ecclesia. Per annulum quo fit desponsatio, incipiētes. Per armillam quæ est ornamentum brachii, proficiētes. Per baculum quo debiles sustentantur, intelliguntur perfecti. Anima vero fidelis debet habere annulum in fide:armillam in operatione:baculum in pusillanimum consolatione.

De confessione.

¶Notandum ꝙ Thamar ad vnum concubitū gemellos concepit:quia vere confitens duplicē consequitur gratiam:scilicet affectum declinādi a malo:qui per Phares intelligitur: & faciendi bonū:qui nomine Arā figuratur. Sed prius oritur Phares:quia prius est malum omittere. Sed tamen Aram prius manum extendit:quia mali odium solet benefaciendi desiderium pręuenire. O

Hugo de Foilleto.

Q; triplici armorum genere castitas impugnetur.

Iniecit vxor domini sui oculos suos in Ioseph. Solent homines tribus generibus armorū vti ad defensionē: Telis videlicet:hasta:& gladio. Lōge positi vulnerātur telis. In illos qui cuspide tangi nequeunt: vibratur hasta. Cum pugnant comminus, officium suum gladius implet. Similibus armis vtitur impudicitia ad expugnandum hominem exteriorem:quod in Ioseph cōtigisse probatur. Ait enim scriptura. Et iniecit vxor domini sui oculos suos in Ioseph. Hæc sunt impudicitiæ tela: quibus vulnerantur multi longe positi. His telis pudicitiam oculorum opposuit. Nec tantū petulans est libido:sed etiam procax. Ait enim Dormi mecum. Hæc est vibratio hastæ: blandientis scilicet adulteræ sermo. Huic opponitur cordis munditia. Venenata enim colloquia non recipit mundi cordis puritas. Nec tātum petulans & procax est libido:sed etiam importuna. Tenuit enim vxor domini sui vestem Ioseph. Et vt ait beatus Ambrosius : teneri vestem potuit:qui teneri nō potuit animo. Hic est gladius quo confligitur comminus:mollis videlicet adulterę tactus. Huic resistit Ioseph per mūditiam corporis. Respuit enim adulteræ tactū: rupit fimbriam ne serperet contagium. ca. 39 P

Bernardus.

Ne quis de bonis diuinitus acceptis inaniter glorietur.

¶Non est ex omnibus bonis do.m. quę non in mea sint po.&c. Magna & rara virtus est: vt magna licet operantem:magnum te nescias: & manifestam omnibus tuam:te solum latere sanctitatem:mirabilem te apparere:& contemptibilem reputare. Hoc ego ipsis virtutibus mirabilius iudico. Fidelis reuera famulus es : si de Q

multa gloria domini tui etsi non exeunte ex te tamen transeunte per te nil tuis manibus adhęrere contingat. Tunc iuxta prophetam proiicis auaritiam ex calumnia: & excutis manum tuā ab omni munere. Ioseph cum domum domini sui creditam sciret: dominā non ignorauit exceptam: & ob hoc non acquieuit cōtingere. Nō est inquit, ex omnibus bonis domini mei: qđ nō in mea sit potestate præter te: quæ vxor eius es. Mulierem nouerat esse gloriam viri: & iniquū iudicauit vice contraria inglorium facere qui se fecerat gloriosum. Aduertit homo dei sapientia prudens virum vxorem fortiter tanq̄ propriam zelare gloriam, sibiq; ipsi retinuisse seruandam non alii credidisse: & manum ad non concessum extendere non pręsumpsit. Quid ergo? homo zelat gloriā suam: & deum audet vel le fraudare sua tanq̄ non zelātem. Sed audi qđ dicat. Gloriam meam alteri non dabo.

Ricardus.

De his qui cum spiritu cœperint, carne postmodum consummantur.

ca. 41 R Idebam inquit Pharao. vii. boues pul. ni. quas se. vii. de. & ma. quæ eas deuo. Per vaccas quæ lac præbent: vnde butyrum conficitur: dulcedo charitatis exprimit̃. Pingues vidit prius: macilentas posterius. Mallem prius tenues & postmodum pingues. Oīs laus in fine canitur. Sed est multo facilius atq; frequētius feruidam tepescere charitatem: q̄ tepidam incalescere, atq; icandescere. Q̃ multos videmus initio suæ conuersionis spiritu seruentes, spe gaudentes, postmodum paulatim tepescere: donec omnino deficiant: & ad similitudinem vaccarum de fortibus inualidę: & de pinguibus fiant macilentæ. de quibus scriptū est: quia deuorauerunt omnem priorum pulchritudinem. Res itaq; valde stupenda & nimis dolenda. Scimus eñ quia multo frequentius: multoq; facilius veram charitatem corrumpit charitas ficta: q̄ fictam corrigat charitas vera. Corrumpunt enim mores bonos colloquia mala. O quotiens ardentem charitatis flammam flatus adulantis & detrahentis excussit: & in fumum tetrum conuertit: qui prudentium oculos obnubilaret & vehementer faceret caligare. Illud sane notandū: quia semper vaccarū maciem sequitur spicarum corruptio: sic sane sic teporē affectionum semper sequitur vel comitatur sterilitas cogitationum: & q̄tum tepescit affectus ad concordiam charitatis: tantū hebetatur intellectus ad perspicaciam veritatis.

Q̃ magna sit virtus illicitos motus animi etsi nō oīno delere, rōnis ipio subiugare.

Absq; imperio tuo non mo. quisq̄ manū aut pe. in om. ter. Ae. Magnū iusti imperium oēs rebelles animę posse motus reprimere & cohibere ab actu: q̄uis necdū possit omnes perfecte delere: & in regno suo pacem plenariā reformare. Quis itaq; non possit oēs pacis aduersarios extinguere: magnum tamen si nulli liceat sine eius imperio pedem vel manū mouere. S

De iis qui hoc quod scientia tenent: opere non exercent.

Cyphū furati estis: in quo bi. do. m. & si quo augu. solet. Calix est iustitia. In hoc calice bibit nō ille qui dominat̃ in Aegypto: sed ille cui data est oīs potestas in cœlo & in terra. Ex hoc ergo bibit: cui illud suauiter sapit qđ cōmēdat linea ęquitatis. Hic est calix in quo augurari solet: quia iustitię suæ examine nostra etiā pēsat occulta. Hunc calicē in manu tenet q iustitiā suā opere exercet. Alii qđē hūc nō in manu: sed vt ille Bēiamin ī sacculo portāt: qa qđ iustū sit sciētia apphendunt: & per memoriam tenēt: sed in opere nō ostendūt. ca. 44 T

Stephanus.

Redegit Ioseph segetes in manipulos. Ille redigit se. in manipulos: qui qđ docet verbo: adimplet opere. Ad nutum Ioseph vēdebatur frumentum. hoc est quod dicit̃. Frustra laborat lingua prędicatoris: nisi adsit gratia redēptoris. V

De contemptu mundi.

Exploratores estis. Et nos debemus esse exploratores Aegypti, id est mundi: vt videamus infirma illius: quia nil in eo firmū, aut stabile: sed totū mobile & caducū. Sed quare negant se exploratores? quia Christus eorum cognoscit merita qui minime de se præsumunt. X

De obedientia.

Simeon remāsit obses: donec adduceret̃ Beniamin. Simeon interpretat̃ audiens mœrorē vel tristitiā: & significat obediētiā: Beniamin vero filius dexterę: & obediētia est obses aduentus filii dexterę: quia tunc liberabit̃ cum ille venerit. Y

Idem.

Nō videbi. faciem meam nisi fra. v. mi. ad. vobiscū. id est nisi rudes & simplices ad me: q̄tū in vobis est, pdicatione vestra conuertatis. Z

Cantica sine titulo.

Cum quibus donariis ad verum Ioseph tendere debeamus.

Sumite de op. t. fruc. i vasis vestris. & deferte viro munera: modicum resinæ & mellis & storacis & stactes & terebinthi & amygdalarum. Hę sunt species aromaticæ vitalē spirātes odorem: quas si ad veri Ioseph. i. filii dei festinantes &

præsentiam fideli nobiscum dilectione tulerimus: nulli dubium: quin ab eo vitæ cœlestis alimenta feliciter cõsequamur. Sumite inquit, de optimis ter. fruct. De optimis inquit. Sunt enim boni terræ fructus: sunt meliores: sunt optimi. Sunt boni pœnitentię fructus in vitiorum extirpatione. Sunt meliores piæ deuotionis exercitio virtutum. Sunt optimi diuinę cõtemplationis in cognitione cœlestium. De optimis igitur terræ fructibus in puræ conscientię vasis sumimus: quãdo perfectę religionis instituta cum supernę contẽplationis studio laudabiliter viuẽdo exequi conamur. Viro munera deferimus: quando cum virtutũ odoribus cõspectui saluatoris ardentissimo nos affectu pręsentare satagimus. Modicum inquit, resinæ & mellis. Per resinam quæ odore quidẽ suauis est sed gustu amara: pœnitentię dignitas designatur: quę mentem deuotã deo vitali amaritudine afficit: sed diuinũ respectum grata fragrantiæ spiritualis dulcedine reficit. Sed huic oblationi mel iungit: qm̃ amaritudinem piæ compunctionis dulcedo subsequitur diuinæ consolationis. Vnde secundũ multitudinẽ dolorum meorum &c. Et storacis. Storax arbor est Arabiæ: de cuius virgulis lachryma profluit. Storia gręce, gutta latine. Distillatio eius in terrã cadens immunda est. In virgulis & calamis adhęrens munda & albida. Huius igitur arboris gutta quę in terrã cadit: eorũ designat lachrymas: qui ad hoc se in lamentis afficiunt: vt hominibus sancti esse videant: & iuxta illud oraculi prophetici victimas deferunt in profundũ Quæ autem adhærens calamis in superioribꝰ se solidat, lachrymas nobis sanctorum solo superno amore rẽsentat manantes. Stacte virga est robusti corticis & purpurei: foliis vt piperis Et hęc species illos designat: qui pro gloria regni cœlestis omnem lenitatẽ in se districte castigant: & ne in hoc tepescant opere feruore spiritus: quem piper significat: ad amorem & desiderium supernorũ se semper accendunt. Tria nãq; sunt: quę sanctũ perficiunt hominẽ: disciplina, dignitas, charitas. Disciplina propter depressionem vitiorũ. Dignitas propter libertatẽ virtutum. Charitas propter interni profectus infatigabilẽ affectũ. Terebinthus generat resinam omnibꝰ pręstantiorẽ. Et in hac specie circa puritatem animi perfectam habemus diligentiam: qua mens in diuinę contẽplationis arcana suum iugiter librare conatur intuitũ. Amygdali pręcęteris arboribus citius florescunt & fructus emittunt: per quas non immerito studium illud virtutũ accipitur: quo cũ Apostolo mens ardentissimo profectus spiritualis desiderio accensa proclamat: Quia plus oĩbus laboraui. Harum igit specierũ senarius numerus perfectionem significat: quã nobiscum ferentes ad verum Ioseph properamus securi.

Odo de Mom. Cur Effraim licet iunior Manassę pręferatur.

Extendens Iacob manũ suam dexterã posuit super Eff. vi. fratris. Sinistram a͠ut super Ma. qui erat maior natu cõ mutãs manꝰ. Maior est natu Manasses Effraim quia præcedit obliuio temporaliũ: & sequitur fructificatio virtutũ. Dignior manus ponitur super Effraim: minus digna super Manassen: quia sublimius est intendere virtutibus: q̃ obliuisci mundum: & concupiscentiam eius. ca. 48 A

Bernardus.

De diuersis cogitationum generibus.

¶Ruben primogenitus meus nõ cres. &c. Tria sunt genera cogitationũ. Sunt em̃ nonnullę interdum otiosę penitus: quas tam facile abiicere q̃ recipere potest anima: dũmodo secũ habitet assistens dominator vniuersæ terræ. Sunt aliæ violentę magis & fortius inhęrentes: quę scilicet ad necessitates pertinent: & quasi ex eodem assumptę limo: de quo & nos facti sumus: quæ si paululũ insederint: auelli nequeunt sine lęsione & difficultate. Sępe em̃ sic afficit nos cogitatio carnalis de cibo, de potu, de veste: vt vix eradicari queat a cordibus nostris. qđ non aliũde est: nisi ꝙ & ipsa limosa & viscosa limosam & viscosam inuenerit terrã. Non sine causa em̃ dictum est hominem plasmatum, non de terra qualibet: sed de limo. Vide em̃ q̃ limosum sit corpus: sic ꝙ ipsi quoq; spiritui tam fortiter & pene indissolubiliter inhęret: vt vix cum multa afflictione possit aliquãdo separari. Quid ergo agendũ cum limosa illa cogitatio mentem suggerit: plane explanandũ nobis cũ sancto Iacobo atq; dicendũ. Ruben primogenitus meus non crescas. Ascẽdisti em̃ cubile patris. Rubea em̃ & carnalis atq; sanguinea cõcupiscẽtia hęc est: quę cubile nostrum ascendit: cũ non solum memoriã tangit: sed ipm̃ volũtatis statum ingreditur: & polluit praua cogitatione. Bene autem primogenitus noster dicit appetitus ille carnalis: quia ab ipo ortu nostro in nobis pullulat: cum cætera vitia processum temporis ex malitia mundi huiusq; variis occasionibus contrahãtur. Oportet ergo reprimere, quem extinguere non possumus appetitum: aut q̃ cito cubile nostrum ingreditur crescere eum nullatenus patiamur: sed sub nobis sit: & nos dominemur ipsi. Iam vero tertium cogitationum genus immundũ nimis ac fœtidum: quod nec ad B

mittere vlla ratione debemus: sed alonge prę sentire fœtorem, & tota virtute refellere, toto animo propulsare: conuersi statim ad gemitus lachrymisq; ac suspiriis inuocantes spiritum q adiuuet infirmitatē nostrā. Sic nimirū cōfusus abscedēs nō tam facile deinceps simile viriliter aliquid resistentib⁹ nobis, malignus hostis offer re psumet. Dico aūt cogitationes, luxurię, inui dię, vanę glorię: & horū similiū. Primum itaq; genus cogitationum lutū est: sed lutum simplex: id est nec inhęrēs, nec fœtēs: nisi forte imo retur in nobis: & per incuriam & neglígētiam nostrā in alterū gen⁹ cogitationū labamur: qd quotidie experimur. Secundū lutum non simplex: sed viscosum atq; limosum est. Tertium sic cauendum est non tanq̄ lutum aut limus: sed tanq̄ fœtidissimum stercus.

Ricardus.

Q͂ꝫ necessarius sit homini timor dei.

ca. 49 C Ruben primogenitus meus tu for. m. prin. do. m. Primus in donis maior in imperio. Tu iquit, fortitudo mea. Per Ruben intelligiẗ timor dei. Quis em̄ in solo p̄lio vnq̄ victor extitit: vbi spirit⁹ aduersus carnem: caro aduersus spiritū cōcupiscit: si sine timore pugnauit? Recte ergo primogenit⁹: quia a timore dn̄i omne bonū inchoaẗ. Recte fortitudo diciẗ: quia per timorem domini cor contra cōcupiscentias roboraẗ. Recte doloris principium: quia timorem dn̄i dolor vtilis comitatur. Primus inquit, in donis: maior in imperio Inter omnia dei dona quę ad salutem hominis spectare videntur: primum & principale donum bona voluntas esse cognoscitur. Per quā in nobis imago diuinæ similitudinis reparaẗ. Hoc est illud principale donum: quod Ruben tribuitur: quia absq; dubio per timorem domini mala voluntas commutatur in bonam. Maior in imperio. Omnia em̄ quæ cōstat homines amare: sperare, odisse: pro quib⁹ dolere vel gaudere solent, multiplicis timoris causas ex se gignere valent.

Q͂ꝫ malum sit modum excedere in timore q̄libet ordinato.

D ¶Effusus es sicut aqua: non cres. quia as. cu. pa. tu. & macu. stratum eius. Si per Ruben debemus ordinatum timorem accipere: cur quæso iubet eum Iacob non crescere: nisi ꝙ malum est in q̄libet ordinato timore excedere modū? Per aquam carnalis prudentia figuratur. Vnde cū mundanæ scientiæ aqua superabundat, cauendum est: ne timor sollicitudinis vltra mensurā excrescat. Quæ est autē Balę: id est imaginationis corruptio: nisi cogitationis iordinata & imprudēs euagatio? In tantū qn̄q; timor supfluus imaginationē nō dicā corrūpit: sed & ꝓstituit: vt in tpe quidē oratiōis a suis se fornicationib⁹ vix aut oīno tēperare non possit. Cū em̄ prę nimia sollicitudine mundanorū negotiorū phantasias mēs in oratiōe recipit: quasi Bala ad fornicationes sinum suum expandit.

Ricardus.

Q͂ꝫ grauiter delinquant qui in sui corporis afflictione nullis consiliis acquiescunt.

¶Simeon & Leui fratres vasa iniquitatis bel. in consi. eorum nōve. anima m. & in cœtu eorum non sit gloria mea. Per Simeon nimia afflictio. Per Leui imoderata abstinētia figuraẗ. O quales bellatores: qui dū fortiter egisse videri volunt: pacis suæ socios violenter occidunt. O viros cōsultos: qui dū id præsumunt quod efficere non possunt: illud etiam amittunt quod efficere potuerunt. In cœtu eorū nō sit gloria mea Non est gloriatio bona ambulare in magnis: & mi super se. Quia in furore suo occiderunt virum: & in voluntate sua suffoderunt murum. Quid per virū: nisi vigor mentis: quid p murū nisi disciplina intelligiẗ corporis? Vir itaq; ille amator Dinę tūc vere occidiẗ: qn̄ per afflictionem nimiā vigore mētis exhausto vsq; ad apertam impudentiam animus effrenaẗ. Tunc murus destruiẗ: qn̄ per immoderatā abstinentiam rigor prioris disciplinę penit⁹ dissipaẗ. Sed hoc est in iis sup oīa detestabile: ꝙ nulli⁹ q̄libet prudentis viri consilio acquiescunt: nec tūc quidē cum iam incipiant vel corpore deficere: vel corde tabescere. Quorū pertinacia maledictionis iaculo percutiẗ: cum per Iacob ad illos diciẗ. Maledictus furor eorū quia pertinax: & idignatio eorum: quia dura. Mirabilis pertinacia: sed nō minor insania: a deuio erroris sui non nisi solo impossibilitatis frēno posse retineri. Hoc autē totū fit p Dina: id est p humana verecundia.

Ricardus.

Q͂ꝫ verus zelus non sit q ad feriendum: q̄ ad ꝓtegendum promptior inuenitur.

¶Zabulon in littore maris ha. & in statione nauiū pertingēs vsq; ad Sydonē. Debet Zabulon non solum delinquentes corripere: sed etiā eos tempore tribulationis contra persequentes defendere: alioquin verus zelus non est: si paratior est ad feriendum q̄ protegendū. Ideo nanq; ha. in li. ma. vt extrema terræ muniat & defendat. Illorum ergo periculis se opponit: quos assiduis persecutionum procellis conspicit fatigari. Vt enim naufragantibus semper paratus ad ferendum sit auxilium: in statione nauium commoratur. Ad Sydonem etiam

vsq; pertingit: quotiens versuti hostis insidias detegit: quotiēs falsorū fratrum fraudulēta cōsilia dephendit: quorū sermo (teste Apostolo) vt cācer serpit. O qualis est hic filius, qui nō solum seipsum, sed & alios cōtra vitia eripit, munit, & defendit. Nescio an possit hac gratia iterim maiorē aliquā deus homini conferre: q̄ vt ei⁹ ministerio peruersi hoīes in melius immutentur: vt de filiis diaboli, filii dei efficiantur. O qualis dos, q̄ta dignitas: talē gratiā a deo accipere. Non debuit dei spōsa a sponso suo aliā dotem accipere: non decuit cœlestē sponsum spōsę suę aliā dotem donare: q̄ vt per adoptionis gratiā possit deo multos filios generare: & de filiis irę filiisq; gehēnę, regni cœlestis heredes ascribere. Vnde & merito Zabulon nato Lia mater eius exclamat. Ditauit me deus dote bona.

Qꝫ paucis & cōtēptibilibus sit cōtentus: qui futurę vitę gaudia pgustauit.

G ¶ Isachar asinus fortis ha. inter ter. vidit re. q; e. bo. & te. q; opt. & suppo. hu. su. ad por. & fact⁹ est tributis seruiens. Illud internū gaudiū est illa terra quā Isachar vidit & cōcupiuit: p qua asinus factus: & effectus fortis libenter suppo. hu. ad por. Multum sibi vilu erat: qui se asinum animal scilicet pene præ cæteris vilius reputabat. Multum concupiuit terrā quā vidit: pro qua ad omnē laborem fortiter perdurauit. Vilis ergo vt iumentū: fortis ad se mortificādum habitās inter terminos pene nō plene hāc morientiū terrā deseruerat. Pene non plene illam viuentiū terram apphenderat: qui inter terminos habitabat. Quia vilissimis, q̄a paucissimis huius vitæ bonis contentus erat: huius terræ miseriæ extrema tenebat. Quia per frequentes mentis excessus vitę perennis dulcedinem pręgustabat: illius beatæ terræ initia contingebat. Vidit requiem: q; esset bona &c. Si ibi nō esset: ibi eam minime cōspexisset. Et si bona nō esset propter eam hume. ad portā. minime supposuisset. Vidit requiem &c. In illa labor non est: sed ad illam sine labore peruenire non potest. Huius terrę fructibus mens hominis sępius saciata: & aliquatenus impugnata subito contra omnia pericula fortitudinem accipit admirandam. Hinc est q; post Isachar Zabulon nascitur qui habitaculum fortitudinis interpretatur: qui sua pericula paruipendēs, domini iniurias fortiter vlciscitur: & emendat. Nouit eī q; nihil sic placet deo, nil sic placat deum, quomodo zelus animarum.

Qꝫ a perfectis viris non solum volūtas illicita: sed & otiosa cogitatio cōtemnatur.

H ¶ Dan iudicabit populum suum: sicut alia tribus in Israel. Ad filios Zelphæ pertinet disciplina operum. Ad filios Liæ dispositio voluntatum. Ad filios Rachel scientia affectionū. Ad filios vero Balæ moderatio cogitationū. Quælibet ergo cognatio quasi in sua tribu iudicat: quando voluntate voluntas: affectione affectio opus opere castigatur. Quotiens igitur aliquid agimus iniustum vel volumus: statim nos arguimus & damnamus. Sed nunquid ęque cum aliquid inutile cogitamus? Multorum est seipsos reprehendere de peruerso opere vel praua voluntate: pauci sunt qui seipsos diiudicent de inordinata cogitatione. Sed quia perfecti viri hoc faciunt: & facere eos oportet qui perfecti esse volunt: ideo Iacob prædicit. Non facile in prauam delectationem: in cōsensum autem nunq̄ pertrāsit. Et ita erit vt Dan: qui iudiciū nominatur: de quo solo dubium est vtrum populum suum habeat iudicare: cum solus si fieri possit ne cæteri habeant quod iudicent: non solum assidue: sed districte debeat iudicare.

Stephanus. De Pœnitentia.

¶ Factus est Isachar tributis seruiens. Isachar interpretatur merces: & significat populum Christianum precioso Christi sanguine redemptum. Nos enim sumus merces Christi. Vnde sic in lege præcipitur. Non moretur opus mercenarii apud te vsq; mane: quia non debemus differre vsq; in crastinum: quin statim Christo reddamus mercedem suam: id est corpora nostra hostiam sanctam deo placentem. I

Vverricus.

Qꝫ multos præsertim nouitios glorię deiiciat appetitus.

¶ Fiat Dan coluber in via ce. i se. mot. vn. equi vt ca. ascen. eius retro. Hoc de hun ana gloria dicitur: quæ blande & insidiose plures decipit & euertit. Quid est enim fauor humanus: nisi ventus vrens: aura corrumpens: latrunculus spolians: homicida insidians: coluber in via & ce. in se. mot. vn. e. vt ca. ascen. eius retro. Vir quippe vanus erigitur in superbiam, & vanitate sui sensus velut equo præcipiti fertur in ruinam. Huius nimirum serpens vulnerat & subuertit vestigia dum veluti blandiens capiti tenera illius laudari facit primordia. Haud secus ni fallor cōtingit homini: qui anteq̄ vel deum vel seipsum diligere sciat: diligi a proximis nimis affectat. K

Stephanus.

¶ Gad accinctus prœliabitur ante eum: & ipse accin. re. Prelatus sic debet pugnare ante subditos vt etiam redeat ad seipsum pugnādo interius pro seipso. L

Ricardus.

Q₂ vere abstinens nō solum carnales sensus ꝑ disciplinam restringit: sed etiam per mortificationem extinguit.

M ℭGad accinctus pręante eum.i. Dan. Dan iudicium interpretatur. Gad vero est rigor abstinentię. Tunc em̄ Dan contra ꝓditorū perfidiā intrinsecus vtiliter vigilat: & cogitationū ordinat disciplinā: cū Gad extrinsecus occursantes hostes excludit viriliter & expugnat. Prius ita ꝙ Gad accingit̃: vt postmodū fortiter prælief. Tunc aūt se accingit: qn̄ sensuū dissolutionem per disciplinā restringit. Forti vero ꝑlio dimicat: qn̄ desideria carnis ꝑ afflictionē trucidat.

Q₂ contemplantium & acuta cogitatio & eloquium fit suaue.

N ℭNeptalim ceruus e. Per Neptalim: qui cōparatio vel cōuersio interpretat̃, cōtemplatio nō immerito figurat̃. Solet nāqꝫ cognitā quālibet rerū visibiliū naturā conuertere ad spiritualē intelligentiā. Vnde & prōptus in meditatione est: & affabilis in sermone. Siquidem ꝑ Iacob de ipso dicit̃. Neptalim ceruus est dans eloqa pulchri. Ceruus nāqꝫ dicit̃ propter currēdi facilitatē: emissus ꝑpter currēdi auiditatē. Ceruus animal velox nimis: & multū currere potest, ꝙ emissus est. Recte ergo Neptalim ceruus emissus dicit̃: quia per contēplationis gratiā multa percurrere valet: & propter dulcedinē multū ei currere placet.

Explicatę sunt allegoriæ excellentium virorum super Genesim. Sequuntur super Exodum.

Stephanus. De dignitate sanctorū.

ca. 1 O HAec sunt nomina filiorū Israel.id est bonorum. Soli em̄ boni habēt nomen. Vnde diues non nominat̃ quasi ignotus dn̄o. Pauper vero tanq̄ familiaris Lazarus nominat̃. De malis dicitur. Vocauerunt nomina sūa in terris suis. Ecōtrario de bonis. Gaudete quia noīa vestra scripta sunt in cœlis. Vnde in cōfirmatione & baptismo & circuncisione puero nomen imponitur. Acsi dicatur. Soli mūdi interius nomen habēt. Aegyptię mulieres: id est carnales aīę nō pariūt anteq̄ veniat obstetrix, id est sciētia timoris dn̄i, vel verbū ꝑdicationis: sed Hebręæ: id est fideles animę pariunt fructū bonorum operū: anteq̄ audiant ꝑdicatorem.

De Adulatione.

MOyses respuit mām̄as Aegyptiarum: sed vbera suę gē.ag. Similiter & opus bonū materno debet lactari vbere.i. educari frumēto gr̃ę: non palliari adulatione. ca. 2 P

De Prelatis.

ℭMoyses defendit puellas, & adaquauit gregē earū. Sic & bonus ꝑlatus subditos suos ꝓtegere debet & pascere. Vnde sicut dicit Gregori⁹, Boni ꝑlati ꝑ ligna pomifera designant̃. Lignū em̄ pomiferum pascit, & vmbraculū facit. Sic & prælatus suis subditis debet vmbraculum protectionis, & pabulum refectionis. Q

Petrus Damianus.

Q₂ ad dei seruitium ipsa quandoqꝫ mundi tribulatio nos impellat.

ℭAfflicti filii Israel a Pharaone operibus luti, & lateris. Sicut ꝓuidentia diuina disposuit ad educendū de Aegypto Israeliticū populū ducem Moysem: cū iam Pharao ad opprimendū duris operib⁹ esset excitatus: quaten⁹ Israelitarum populos Aegypto deformiter inhęrentes alius dū vocaret quasi traheret: alius velut impelleret dū sequiret: vt dū plebs in seruitio turpiter figit̃: dū malis impulsa, vel ꝓuocata bonis moueat̃. Hoc etiā in populo dei agit̃ frequētius cū ꝑdicatis cœlestibus ꝑmiis sæuire in electos reprobi permittunt̃: vt si vocati ad terrā promissionis venire negligimus: pressuris saltē sæuientibus impellamur: atqꝫ hæc Aegyptus vita videlicet pręsens: quę nos oppressit blandiēs adiuuet premens: quatenus quæ dum foueret iugo nos seruitutis attriuerat: libertatis viam dum affligit ostendat. R

Hugo de sancto Victo.

Q₂ vita carnalis facile contēnitur: cum dulcedo spiritus degustatur.

VIdebat Moyses ꝙ rubus ardebat: & nō comburebat̃. Prope est illis sapientia: qui appropinquāt ei: & in cōcupiscentias alienas ab ea nō elongant. Vnde & Moyses quū adhuc Aethiopissam haberet nō nouerat nisi ignē cōsumētem: & ideo mirabatur: ꝙ rubus arderet & nō combureba tur. Q₂ diu em̄ animus in infimis & carnali cōcupiscentia vinctus nondū ad amplexus peruenit sapientiæ, in igne consumente est & deuorante vsqꝫ ad perditionem. Flamma enim libidinis & amor carnis eos quos accendit consumit. Amor vero sapientiæ lumen habet: ca. 3 S

sed non consumptionem: quia etsi accendit frigidos: ardentes tamen non comburit. Propterea Moyses mirabatur: quomodo arderet rubus: & non cōbureretur. Nā & ipse ardebat: quia vxorem Aethiopissam habebat. Neq; hoc ei miraculum fuit: sed ardere & nō cōburi: qđ expertus non fuit: & ideo ipso miraculo trahebatur: vt trāsiret & videret visionem maximā quomodo rubus ardebat & nō combu. Et currere cœpit in concupiscentiam suauiorem: & obliuisci Aethiopissę amorem: quia nigra erat: neq; similis ad istam Sunamitem: quæ senes calefacit: & iuuenes non vrit. Huius eñ Sunamitis: id est sapientiæ amorē significabat ignis ille quo rubus ardebat & nō comburebat. Et ideo Moyses postq̄ sensit q̄ suauiter arderet flāma eius, nō ampli⁹ teneri potuit Aethiopissę amore: sed accenso corde igne meliori vsq; ad colloquium peruenit altissimi: & missus est in populi saluationem. In igne enim Deus loquebatur: & de igne audiebatur: & per ignem intelligebatur. Mens enim ipsa in igne Deum conceperat & per ignem Deum cognoscebat. Aethiopissa igitur: id est vita carnalis a Moyse præ huius amore cōtemnitur: quia & ipsum cum amatoribus suis patris sui diaboli subiicit seruituti: nec potest liber esse: donec Deus in igne adueniat & appareat in dilectione. Tunc enim facile contemnit qđ male amauerat: cum gustare cœperit qđ dulcius concupiscat. Propterea soluit calceamentum: libenter iam carnalibus cōcupiscentiis abrenuncians, degustata illius dulcedine, & agnita suauitate.

Stephanus de fuga seculi.

T ❡Q̃diu Moyses fuit amicus Aegyptiis non apparuit ei dominus: sed extincto Aegyptio postq̄ in desertum fugit: statim audire meruit vocem diuinā. Similiter & q̄diu prælatus vel vir iustus secularibus curis deprimitur: apparitione diuina confortari minime promeretur. Ideo nāq; in Pathmos insula relegat⁹ Ioannes scripsit Apocalypsim, & ei reuelata sunt diuina mysteria. Ideo dominus in rubo qui spinosus est apparuit: quia quandoq; mittēdus erat ad populum spinis obsitum peccatorum.

Bruno.

Qꝫ in terra sancta nō licet indui pellibus mortuorum.

V ❡Ne appropies huc. id est ne quæras ea quæ supra te sunt: noli virginis castitatem: noli Christi incarnationem inuestigare. Sol. cal. de pe. t. Quare hoc? Locus enim in quo stas terra sancta est. In terra sancta nō licet habere calceamenta: non licet indui pellibus mortuorum; Ideo enim Adam in paradiso nudus: exiens zona pellicea indutus est.

Galfridus.

Quid Rubus significet: qui ignem euasit incōbustus.

❡Solue calceamēta de pedibus tuis. Locus eñ in quo stas terra sancta est. Sancta omnino: in qua eidē magna apparuit visio. Rubus ardens qui nón combu. Mirabile hoc non imitabile erat. Nec aliud fuit dicere intuenti: Sol. cal. de pe. t. q̄ venerari te: & mirari debere memento magis: q̄ imitari posse qđ conspicis. Siquidem ignis ille non carnalis concupiscentiæ erat: sed gratiæ spiritualis: & illibatæ virginitati virt⁹ obumbrat altissimi. Qꝫ q̄ intelligi possit rubus ardens qui non comburebatur: non modo virginis caro: quæ veram de se carnem concipiēs minime corrumpebatur: sed natura quoq; humana: quæ diuino ab igne in personæ vnitatē assumebatur: minime tamen consumebatur. Vel eadem ipsa humanitas quæ in igne passionis tanq̄ testa solidabatur: vel ecclesia Christi: quæ medias inter flammas persecutionum seruāda præsignabatur. Et nec hoc ipsum Iudeis quorum Moyses & curam pariter & figuram gessit, imitabile fuit. In pressuris enim tribulationū magis ac magis synagoga defecit: in quibus suo tempore non modo perseuerauit ecclesia: sed creuit etiam & profecit.

Adam de Perseuia.

Qualiter Aegyptus a sanctis spiritualiter spolietur.

❡Et spoliabitis Aegyptios. Qui teipso Aegyptum inuestieras: qui Aegyptios mores & tenebrosos actus tuos: aut excusationis arte: aut accusationis palliatione tegebas: quasi spolias Aegyptum cum denudas & detegis in vera confessione teipsum. Cum dilectione tua seculum priuas: cum aurum sapientiæ tuæ curis secularibus subtrahis: cum argentum eloquentiæ tuæ studio consecras sanctę taciturnitatis: cum membra tua impudentiæ & inhonestati subducis: cum exemplo conuersationis tuæ cæteros quosq; (q̄tum in te est) corrigis: quasi Aegyptum spolians preciosa quæq; in vasis & vestibus tecum tollis. Bene ergo Aegyptum spoliat: qui peccatorum suorum nigredinem in confessione denudat. Bene Aegyptum spoliat: qui pellem Aethiopis mutans se aspergit Christi hysopo & dealbat. Bene Aegyptū spoliat: qui nō modo iugū peccati a se excutit: verum etiam quaslibet peccandi occasiones præcidit: & a se nodos perfidę iurisdictionis absoluit. O felix violentia: qua sic deprædamur Ae-

gyptum,& diabolicæ tyrannidi auferimus ius antiquum. Felix inquam violentia qua dū enitimur ne simus præda peccati, felici deprædatione diripimus regnum Dei.

Bruno.

Q; diuina correctio quibusdā in virgam: quibusdam vertitur in draconem.

4. QVid est qđ tenes in manu tua? Respondit. virga. Dixitq; illi dominus. Proiice illā in terram. Proiecitq;,& versa est in colubrū: ita vt fugeret Moyses. Interrogat Moyses non propter aliud nisi vt suæ responsionis vinculo teneat. Ipe em est cōfessus se tenere virgā: quā mox in serpentem versam fugiēs exponit. Credat huic signo qui nō vult credere verbis. Sed quid per virgā nisi Dei correctio? Vnde. Virga tua & baculus tuus ipa me cōsolata sunt. Hæc aūt virga illis vertit in draconē: qui leniter correcti emendare se nolūt. Quia qui incorrigibiles existūt: tandem diuinæ vltionis irā & indignationē super se sæuientē sentiūt. Vnde Psalmista. Reges eos in virga fer. & tan. v. fi. con. e. Sic igitur diuina correctio aliis est virga: aliis est draco: alios misericorditer castigat: alios insatiabiliter percutit. Huius autē caudā Moyses tenet: & in virgam serpēs cōuertit: qñ aliquis vir iustus vindictam peccatoribus imminētem suis orationibus auertit. Cū em deus ab vltionis ira placat draco seuiens in virgam vertitur.

Stephanus. de prælatis.

& ¶Quid est qđ tenes in manu tua? Vult qdem dñs ꝙ platus cōsideret: q̄tū sibi cōmissum sit & excogitet ꝙ cui plus cōmittitur: plus ab eo exigit. Virga est potestas iudicādi. Virgam in terrā proiicere est potestatē iudiciariā ad terrena deflectere. In colubrū vertit: cū de potestate peccatū egredit: qđ fugere debemus. Vnde quasi a facie colubri fugit peccatū. Cauda est finis potestatis: quā ipse debet tenere: vt memor sit ꝙ ipe qui iudex est aliorū: a deo in fine iudicabitur. Et ita per cōsiderationē finis coluber redibit ī virgā: id est potestas in directionē.

De humilitate.

A ¶Mitte manū t. in si. t. Vir iustus manū suam: id est actionē debet in sinū reponere: & a sinu retrahere: id est in secreto cordis actionē suam discutere: & sic illa actio quā prius existimabat mundā post discussionem apparebit immūda.

Bruno.

Q; per muscas fornicatio designatur.

B ¶Dic Pharaoni. Dimitte po. alioquin immittā in te & in seruos tuos: & in populum tuum: & in domum tuam omne genus muscarum. Factumq; est ita. Corrupta est terra ab huiuscemodi muscis. Quid per muscas: nisi spiritū fornicationis: ipsamq; omniū vitiorum turpissimam libidinē intelligimus? De qua Apostolus. Om̄e inquit peccatū qđ fecerit homo extra corpus est. Qui aūt for. in cor. s. pec. Vnde & hic dicit ꝙ ab huiuscemodi muscis terra fuerit corrupta. Quid em ita vt libidinis æstus terrā: id est carnem nostrā corrumpit? Huius autē multæ sunt species: idcirco & muscæ diuersorum generū fuisse referunt. Qđ quia grauissimas dicit: quantū hoc vitiū in omnibus grassetur innotuit. Hę tamē muscæ nō erūt in terra Iessen vbi filii Israel habitabāt: quoniā sancti viri ieiuniis, vigiliis, orationibus, carnis maceratione a se omnem libidinem repellunt.

Stepha. de mysterio trium dierum.

5. C VIam trium dierū &c. Triduū Moysi est cordis contritio: oris confessio: operis satisfactio. Huic triduo respōdet triduū primæ creationis. Prima dies: quādo creata est lux: significat cōtritionē per quā menti infundit lumē gratiæ. Secunda quādo factum est firmamentū: & diuisæ sunt aquæ ab aquis: significat cōfessionē: in qua homo cōfitēs retractat opera sua: & discernit mala a bonis. Tertia qñ ꝓtulit terra herbā virentem: & lignum pomiferum: significat diuersa opera satisfactionis. Huic triduo respōdet triduum Abrahę qui tertia die venit ad sacrificii locū. Huic etiā triduo respondet triduū Esaiæ qñ per tres dies iuit nudus & discalceatus: & planxit peccata populi.

De cupiditate.

D ¶Dispersus est populus propter paleas. Quidā em sectant negotiationē: qdā curiā: & alii alia ministeria: & hoc totū fit ꝓpter paleas. i. ꝓpter tēporalia acquirēda. Vñ Aug. Palea es: & non times: ne totus ardeas? Paleas dum sequeris palea efficeris.

De pœnitentia.

E ¶Filii Israel postq̄ statuerūt egredi de Aegypto: grauius afflicti sunt q̄ ante. Hoc est. Fili accedēs ad ser. dei &c. Diabolus cōtemptus surgit in scandala. Hinc est ꝙ dñs statim post baptismū intrauit desertū & tentatus est. Hinc est ꝙ prima māsio egressionis de Aegypto fuit Ramesse: id est cōmotio tineæ: quia statim in primo recessu a peccato commouetur tinea: id est diabolus. Vnde Iob. Maledicāt illi qui maledicunt diei: qui para. fra. sus. le.

Hugo de Sancto Victore.

Q; tres dñi tres habebant Pharaones.

F ¶Ecce constitui te deum Pharaonis. Ecce duo

dii.Immo tres.Moyses in Aegypto:homo in mundo:Creator in coelo. Et habet vnusquisq; Pharaonẽ suũ.i. negotiatorẽ & cõtradictorem suũ.Pharao interpretat̃ negãs eũ.i.deũ.Dominum inquit non cognoui:& Israel nõ dimittã. Quid est negare deũ?Summũ bonũ negare qd ipse est.Qui negat(inquit Apostolus)Christũ, Antichristus est.i.Christo cõtrarius.Sic q sum mo bono est cõtrarius:negat ipsum.Moysi aduersat̃ tyrannus Aegyptius:homini mundus: Deo diabolus.Primus crudelitate.Secũdus ad uersitate. Tertius iniquitate. Primus sæuitiã. Secundus pœnam.Tertius apponit malitiam.

Bruno.

G ¶Tulit Aaron virgã corã Pharaone:& ser.ei⁹: q̃ ver.est in co.Venit Moyses ad Pharaonẽ nõ cum gladio:sed in virga.Vnde si pœnitere voluisset:facilem ad ignoscendũ deũ:per hoc cognoscere poterat.Sed quia pœnitere noluit:in colubrũ virga cõuertit:vt maioribus dignus suppliciis,maioris correctionis tormẽta se expectare intelligat.Et ideo qui virga nõ corrigit: draconi id est diabolo traditur puniendus.

Qr̃ tam sapiẽtes q̃ insipientes a cura secularium fatigantur.

8. H Extende virgã tuam & percute pul.t. & sint cyniphes ĩ vniuersa terra Ae. Quid per cyniphes:qui & hoĩes & iumẽta nimis angustiis inquietabãt:nisi cura & sollicitudo rerũ tẽporaliũ intelligit̃?Cum enim aliquẽ ꝑ hac substãtia trãsitoria & fugitiua tã anxie laborare,discurrere,sudare, & festinare videas:q̃ cyniphes eũ stimulẽt & sequant̃,tibi videtur.Qui merito de terræ puluere oriunt̃: qm̃ hæc talis cura & sollicitudo ad terrena & fugitiua bona hoĩes inuitãt.Et isti qdem & in hominibus sunt & in iumentis:quoniam sapiẽtes & insipientes fatigant.

Stephanus.de detractione.

I ¶Percutite virga puluerẽ:& erum.cy.tam in ho.q̃ in iu.Cyniphes sunt sermones detractoris. Hoc aĩal modicum est & inquietũ.Magna impetit & acriter pungit.Lingua enim modicũ mẽbrũ est:& magna exaltat. Virga Aaron est directio sermonis domini.Hac debet percuti puluis.i.vita malorũ reprehendi:& sic nascun tur cyniphes:quia dum impius acriter reprehenditur:vel occulte tibi detrahit:vel in aperto cõtumeliã facit.Et erũt in hoĩbus & iumentis.i.verba detractionis in oĩbus regnãt:tam in platis q̃ ĩ subditis.Hoc autẽ nõ potuerũt magi facere:qa bonis detrahit̃:nõ aperte malis aut miseris.Soli eñ miseri ĩuidia carẽt.Digit⁹ dei est hic:qa operatio bona ẽ occasio detractionis.

Bruno.

Quid sit cinerẽ de camino in cœlũ spargere. 9.

K Dixit dñs ad Moysen & Aaron.Tollite plenas manus cineris de camino:& spargat illũ Moyses in cœlũ corã Pharaone:sitq; pul.sup o.ter.Ae.Erũt eñ in hominibus & iumentis vulnera:& vesicæ tur.in omnem terrã Ae.Ecce iam nõ animantia tantũ sed & ipsi hoĩes ꝑcutiũt̃:vt qui virgã non sentiunt,saltẽ corrigant̃ tormentis.Quid enim per caminũ:nisi afflictionem:& quid per cinerem:nisi populũ iam diuturno afflictionis igne crematũ?Cinis eñ de camino tollit̃ & in cœlũ spargit̃:quãdo afflicti populi ꝑces in cœlo exaudiunt̃.Et bene qdem per manus Moysi cinis in cœlũ spargit̃:quãdo Christi & sanctorũ manibus oĩs populus dño p̃sentat̃.Vulnera vero & vesicæ turgentes:quas & videre horribile:& pati intolerabile est:futura illa tormenta significant:qbus nulla possunt cõparari tormẽta.Hæc autẽ illos expectãt:qui obstinato corde vsq; ad finem in sua malitia ꝑseuerant.

Stephanus.de vtilitate tribulationis.

L ¶Pluit dñs grandinẽ. Pluuia suauis est:grando cõtundẽs:& deus ipsa sua sanat percussione,& nutrit.Manus eñ eius ꝑcutit & medetur.Vñ fulgura in pluuiã fecit.Fulgur vrit: pluuia nutrit:quia ipsa tribulatio nutrit.Nam & fame corporis deus animam pascit:vnde & alat eos in fame.Ignis ergo & grando mixta pariter sunt: quia dum deus hoĩem punit:& signum amoris sui impẽdit.In igne enim feruor diuini amoris exprimitur.

De Adulatione.

10. M Orate pro hac morte.Nota q̃ plagam locustarũ mortẽ appellat.Adulatores eñ oẽ bonũ exterminãt.Ventus flãs ab occidẽte ꝓiecit locustas in mare rubrũ:quia cõtra venenũ adulationis medicina est recordatio peccati p̃teriti:& cõsideratio futuri iudicii.Ventus spiritus sanctus:qui flat ab occidẽte:cũ facit hominẽ sua mala opera recordari. Mare rubrũ est ignis iudicii:qui locustas submerget,qa oẽm adulationẽ puniet & cõsumet.

De vanitate mundi.

N ¶Ordeum læsum est.Primitiua enim læsa sunt serotina autem non sunt læsa.Qui enim festinant ad percipiendum temporalia: læduntur in spiritualibus & æternis. Qui vero expectãt æterna:illæsi manẽt.Vñ hæreditas ad quã festinat̃.&c.Itẽ Recepisti bona ĩ vita tua.Itẽ in Esa.scd̃m Ho.Qui crediderit:non festinet.Itẽ. Mane rubens cœlũ,notat imbres,sero serenũ. Itẽ Substãtia festinata minuet̃:sed q̃ paulatim

colligitur, multiplicabitur. Ordeum cibus est iumentorũ. Hæ sunt delitiæ seculares. Virens erat ordeũ. Viridis color pascit oculos. Sic & diuites in suis diuitiis delectanť. Linũ est munditia carnis: sed ideo læsum est: quia folliculos germinabat: id est in elationem excrescebat.

Hugo de Foilleto.

O Moraliter de decem plagis Aegypti.

¶Orate ꝑ me: vt recedat a me plaga: & di. po. Pharao qui populũ dei dimittere promisit nec tamen dimisit: illos designat qui vitæ melioris emẽdationẽ promittũt: nec culpã dimittũt nec in spiritu colũbino cõtritionem: sed in voce coruina dilationẽ quęrũt. Quorũ terra diuersis plagis affligiť: nec emollitur: sed ex consuetudine peccãdi magis ac magis induratur. Tunc eñ dñs aquas in sanguinẽ cõuertit: cũ de rerũ causis animus carnaliter sentit. Terra ꝑducit ranas: cũ in aliquo garriẽti dominatur vana loquacitas. Cynomyia siqdẽ & scyniphes sunt importuni mẽtis impet⁹: & canini mores. Mors pecorũ mortẽ designat cogitationũ: quæ pecoribus assimulari solẽt: quãdo rationabili intellectu carẽt. Sic eñ homo cõparatus est iumẽtis insipientibus: & similis factus est illis. Sexta plaga est cũ tument vesicæ: & corrũpunť viscera. Qđ fit dũ interiora mentis tument odio: & ebulliunt ira. Plaga vero grãdinis in fructibus: iniquitatẽ manifestã designat in operibus. Plaga locustæ: instabilitas est animæ: q̃ ore lædit cum detrahiť. Dat saltus: dum ad carnales se extendit affectus. Plaga siquidẽ tenebrarũ, cæcitatem designat animarũ. quæ palpabiles esse cõprabanť: dum peruersa q̃ mens cogitat opere ꝑpetranť. Hoc eñ palpabile est: qđ manu tangi potest. Nota ꝙ inter plagã grandinis & plagam tenebrarũ, media ponitur plaga locustarum. Ab iniquitate eteñ q̃ designatur ꝑ grãdinem: fit quasi saltus locustarum ad æternæ cæcitatẽ dãnationis. Nouissima plaga est mors primogenitorũ. Primogẽita siquidẽ mẽtis moraliter sunt voluntas: & intentio cuiuslibet operantis. Dum eñ voluntas & intentio corrumpuntur: quasi primogenita Aegyptiorum morte percutiuntur.

Stephanus. de perseuerantia.

P ¶Nec remanebit ex eis vngula. i. extremitas: quia diabolus semper insidiatur calcaneo: id est fini hominis. Vel aliter. Per vngulã discretio. Prælatus siquidem non vult: ꝙ aliquis discretus sapientiam suam ad amorem mundi retorqueat: sed ad æterna. Et hoc est non remanere vngulam in Aegypto.

De mysterio passionis.

Nota ꝙ luna. xiiii. ad vesperum immolatur pha se. s. quãdo sol est in occidente: luna in oriente: quia in morte Christi nata est ecclesia. Vnde quidã de Christo. Globo fertur sublimari: vt luna surgens de mari suo stet in ordine. 12. Q

Galfridus.

Quid p carnes agni, lactucas, & panes azimos designetur.

¶Edent carnes nocte illa assas igni: & azimos panes cũ lac. a. Carnes assę igni: significant corpus Christi: hostiã. s. pacificã. Siquidẽ caro ẽ in veritate: panis in specie. Agrestis lactuca, Christi significat passionẽ. Vel panis azimus est bonum opus vanitatis expers: solã & verã habẽs puritatẽ intẽtionis. Lactuca autẽ amara est pœnitentiæ labor: & tolerãtia tribulationis. Siqd enim habere videtur amaritudinis: ne mireris antidotum est qđ antiqui serpentis venena depellat. Opponitur siquidẽ ligno scientiæ boni, & mali, lignum aliud scientiæ mali & boni. An non bonũ & malũ voluptas habẽs pœnas? an nõ malũ & bonum necessitas quæ parit coronam? Nam bonũ & bonum expectatio nostra est: vbi erit sanctitatis & beatitudinis plenitudo. Malum & malũ tormentum malitiæ æternum habẽs & cruciatũ pariter & reatum. Etiã nunc bonum & malum in vitiis blandiẽtibus: & velud lenibus quibusdã radicibus est spinarum. Malum & malũ ĩ inuidia: in immũditiis desperatione cæterisq; noxiis & amaris. Malũ autem & bonum pœnitentiæ luctus. Bonũ & bonũ fructus est charitatis. Et quidẽ nil penit⁹ nobis aduersarius noster nisi malum & malum cupit: sed ad hoc trahit per bonũ & malũ. Nil etiã dñs optat nobis: nisi bonũ & bonũ: sed ad hoc iam per malũ & bonũ reuocat & reducit. R

Stephanus. de contemptu mundi.

¶Cum lactucis agrestibus. Lactucæ agrestes sunt amaritudo sumpta ex agro: id est ex consideratione seculi: quas comedimus: cum amarũ mundum reputamus: & tunc sumus digni accedere ad sacramentum. S

Galfridus.

Quomodo pascha mystice sit agendum.

¶Renes vestros ac. & cal. ha. in pe. te. ba. in ma. Hic per renes corporeas voluptates: ꝑ pedes autẽ terrenos ĩtelligere licet affectus. Oportet eñ comedentes carnes agni: nõ modo carnales cohibere libidines: sed desideria nihilominus: & in animo ipso mortificare terrena. Aut si renes cingimus in vtrisq;: pedes nostros & operum gressus exemplis iam conuenit calceare sanctorum. Nã ꝙ Apostolis qdẽ calceamentorũ vsus interdicit, ad hoc forsitã pertinet qđ eisdẽ alibi T

idem dominus ait. Nisi abundauerit iustitia vestra plus q̃ scribarũ & pharisæorum: non in trabitis in regnum cœlorũ. Sed & Moyses ipe cuius postmodum ministerio calceamenta pci piuntur haberi: sua iussus est soluere: cũ ei pri mus in Madian dominus loqueret. Neq; enim Moysen tunc oportuit sacerdotis Madian: vel circũmanentium cæterorum exempla sectari: cum ad nouum opus assumeret: sed nec Apo stolos imitari opera præcedentiũ: quin potius nouam magis sequentibus tradere formã vi-tæ. Nobis autem deesse calceamẽta nostra etiã prohibet legislator: vt nihil agat monachus: nisi qđ cõmunis monasterii regula: vel maiorũ cohortantur exempla. Sane baculos tenẽt: qui non satis propriis cõfidunt viribus: sed auxilio gratiæ innituntur. Cuius diuisiones & multi plicem opem nõ immerito baculos appellam⁹. Vnde propheta. Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt. Alioquin iuxta literã quoq; pcinctus & calceatus: & qui iam baculũ arripuit: apparet: quia iam paratus est ad mi-grandum. Sed & hoc necessarium est Hebræis & celebrantibus pascha: qđ vtrunq; transitum sonat. Etenim phase: id est transitus domini. Accingere ergo & calceare: & baculũ appre-hende: vt paratus appareas ad pariter transeũ dñi. Transeũte domino Aegyptiorũ primoge-nita oĩa perierũt: sed percutientur & reliqui oẽs Aegyptii: vbi oĩs plebs hebræa transie rit. Nam primogenita qdem principalia sunt peccata: vel in anima: vel in corpore: tanq̃ ho-minibus & iumentis. Reliqui sane Aegyptii etiam nunc persequentes multiplices interim negligentiæ nostræ sunt & tentationes: sine quibus hæc vita non agitur.

Bruno.

Q; in Christi transitu deletum est chirogra-phum diaboli.

V ¶Et transibo per terram Aegypti nocte illa per. oẽ pri. in ter. Ae. ab homine vsq; ad pec. Agno etẽ immolato, Christo domino cruci fixo, postq̃ dominus inclinato capite tradidit spiritum: mortua sunt omnia primogenita in terra Aegypti: quoniam originale peccatum per vniuersum mundũ in omnibus illis periit qui crediderunt & baptizati sunt: vt peccatũ qđ per lignũ cõcupiscentiæ cœpit, per crucis lignũ destrueret. Merito autẽ ab homine vsq; ad pecus moriunt: qm̃ sine personarum acce-ptione in omni gẽte, in oĩ sexu, in omni æta-te, oĩa peccata originalia destruuntur.

Stephanus.

X ¶A primogenito Pharaonis &c. Per primoge nitum Pharaonis: superbia. Per primogenitũ captiuæ: auaritia. Nã semper auarus eget. Per primogenitũ iumẽtorum, luxuria designatur.

De fuga seculi.

¶Notandũ q; Moyses fecit tres plagas: & Aa-ron tres: & dñs tres: quia ad educendũ filios Israel ex Aegypto: oportet vt dñs operet gra tiam infundẽdo: & lex per pdicationẽ instruẽ-do: & prælati pœnitentiam iniungendo. Y

De compunctione.

¶Tulit populus farinam &c. Et nos de fructi bus Aegypti debemus portare farinã. Fruct⁹ Aegypti sunt opera mala. De iis farinã facim⁹ cũ peccata sæpius ad memoriã reducẽdo com minuimus. Cõspersa. Cõspersa farina est aqua cõglutinata. Et nos lachrymis debemus totũ respergere: & portare in humeris. i. in opere: & ligare in pallio charitatis. Sicq; panib⁹ subcine riciis debemus nos reficere. i. cõditionẽ nostrã attẽdere: quia. s. puluis sumus: & in pul. Antẽ q̃ fermentata esset. Multi habẽt cõspersam fa-rinã: sed cũ fermẽto: vt qui laudem de lachry mis quærunt: & inanem gloriam captant. Z

Bruno.

Q; fides nostra pereat nisi bonis operibus re-dimatur.

Omne primogenitũ hoĩs de filiis t. pec cato redimes. Hoĩs primogenitũ fi-des est: sine qua impossibile est place-rẽ deo. Hęc oĩm virtutũ prima in mentibus fi delium nascitur. Hæc prima a sacerdotibus in Christianorum cordibus generat. Sed quia fi-des sine operibus mortua est: vt pcio redimat necesse est. Baptizatus es, fidem habes. Cessas a bono opere: moritur fides tua. Si ergo in his q a bonis cessant operibus fides otiosa mortua est: q̃to magis ĩ homicidis, adulteris, sacrilegis fides mortua esse credenda est? Apostolus eñ dicit. Qui suorũ & maxime domesticorũ curã nõ habet: fidem nõ habet: & est infideli dete-rior. Non igit semel: sed multotiẽs fides redi-menda est. Redimat ergo. Sed q̃to pcio? Quin q; vtiq; siclis argẽti. i. quinq; corporis sensib⁹. Qui tũc quidẽ argẽtei sunt: quãdo p sua pu-ritate digni fiunt qui in dei thesauris repo-nantur. B &

Stephanus, de incarnatione Christi.

¶Ego eduxi vos in manu forti. i. in filio. Sed deberet dicere in manu debili: quia in primo aduentu nil nisi infirmitatem ostendit. Immo bene dicitur forti: quia fortes nos fecit. Immo fortissima: dum non armata: sed clauis con-fixa diabolum superauit. A

Resurrecion

Bruno.

Q; eos qui mundum relinquunt, ab iis qui in mundi sunt oportet elongari.

B ¶Noluit dominus ducere populum per terrā Phylistiim: quæ vicina est. Ne forte si bellum insurgeret contra eum: cito reuerteret̃ in Aegyptum. Sed circūduxit eum per desertū longo itinere. Per hoc significare voluit: quia non breuis, neq; facilis via est: quæ nos ad patriā ducit. Sed per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cœlorum. Deniq; q̃to plus in seruitio dei exercitati: longius ab hoc mundo recedimus: tanto minus vitiorū insurgentium bella timemus. Si vero in terrā Phylistiim venientes: q̃ Aegyptiis vicina est: ebrietati & voluptati operā damus: Phylistiim nāq; cadentes poculo interpretantur: facile quidem in prælio victi reuertimur in Aegyptū. Q; autem filii Israel armati descenderunt de Aegypto, significatio est: qa ex quo mundū relinqmus, semp cōtra vitia & malignos spūs a dextris & a sinistris armati pugnare debemus.

Stephanus.

C ¶Filii Israel ossa Ioseph secum asportauerunt. Ossa Ioseph secum ferre est virtutis exemplū a Christo sumere. Hoc autē debet facere: quos ipse adiurauit dicens. Pone me vt signaculum super cor tuum &c.

De contemptu temporalium.

D ¶Nubes erat in die &c. Ignis lucet: Nox vero obscura est. Per diem prosperitas: per noctem aduersitas designat̃. Nubes ergo est in die: & ignis in nocte: quia prosperitas obscura est iustis: & aduersitas clara.

Bernardus.

Quāto euāgelica perfectio antiquorum patrū iustitias excedat.

14. E Erat eis aqua quasi murus a dextris: & a sinistris. Aliud est in luto aquarum multarū maris diuisi fundo iter carpere terrena licite possidendo: aliud ipsam nouis gressibus vndā calcare oīa relinquendo. Sed tēpori gratiæ ꝓrogatiua hæc debebat̃ Petro nouum iter: & noui typus itineris seruabatur. Antiquorū sane patrū diebus donec in terris videretur: & cū hoībus cōuersaretur deus maiestatis: non erat euāgelicæ forma perfectionis: sed spiritū domini solo interim spiritu sequebant̃. At vbi verbū caro factum est: & habitauit in nobis: iam in eo tradita est imago vitæ: & cōuersatiōis exēplar: qđ oporteat etiā corporaliter imitari: vt vtroq; sequentes vestigio: nō vlterius cū patriarcha Iacob altero femore claudicemus.

Ricardus. de duplici mœrore.

¶Erat eis mare quasi pro muro a dextris & F a sinistris. Mœror ex cōsideratione & trepidatione malorū, mare a sinistris: mœror ex cōtēplatione & expectatione bonorum, mare est a dextris. Et erat inquit eis aqua quasi p̄ mu. a dex. & a sinist. quia in vno excludimus concupiscentiā: in altero vitamus negligentiā. quia qui expectat p̄mium: extendit se ad meritū: & qui meruit pœnam: sollicite declinat culpam.

Bruno.

¶Dn̄s regnabit in æternū & vltra. Hoc est q̃ G vel dici: vel cogitari possit. Si enim dn̄s regnabit in æternū & vltra: quid dicā? In æternum dixi. Quid vltra dicerem non habui.

Stepha. de memoria passionis Christi.

Ostendit ei lignū &c. Si tu inueneris 15. aquas Marach. i. si pœnitentia tibi vi H detur amara: respice lignū crucis: reduc in memoriā beneficiū passionis: & sic tibi oīs tribulatio dulcis fiet. Et nota ꝙ non dicitur: dulcoratæ sunt aquæ: sed in dulcedinem versæ: qđ multo maiorē notat dulcedinē. Reduc me in memoriā: & narra siquid habeas vt iustificeris. Quasi dicat: cōfer opera tua cruci: & vide q̃ ineq̃lis fit ad me recōpensatio tua.

De Acedia.

Notandū ꝙ populo murmurāte man 16. na descēdit. Hoc est qđ dicit̃. Dū me I diū silentiū tenerent oēs &c. Hinc est ꝙ dn̄s natus est in nocte: vt ostēderet mundū nocte cæcitatis opp̄ssum. Sed adueniēte māna, cessauit murmur. Ita si aliq̃ murmuratio fit in claustrali, reuocet ad memoriā crucifixum: & statim cessabit tentatio. Itē per collectionē māna. i. inspectationem sacræ scripturæ tollit̃ languor acedię. Vn̄ Dormitauit a.m.prę.te. Ecce murmur. Cōfirma me ī verbis tuis. ecce māna.

De incarnatione domini.

¶Mane iacuit ros p circuitū castroꝝ. Per mā K na qđ descēdit die dominica, intelligit̃ Christꝰ qui ea die visitauit nos oriens ex alto. Qui ros dicit̃ propter beneficiū incarnationis. Vn̄. Rorate cœli desup. Primus eñ aduētus fuit in rore: sed secūdus erit ī fulgure. Vn̄ in Ecclesiast. dicit̃. Ros obuiās ardori venienti humilē fecit aquilonē. Ros. i. beneficiū incarnationis: obuiās ardori vitioꝝ: humilē fecit aquilonē. i. diabolū. Hic ros iacet per circuitū castroꝝ. Vn̄ dn̄s in circuitu populi sui. Nota ꝙ māna iacuit quasi ros p circuitū castroꝝ: qa intellectꝰ sacræ scripturæ descēdēs ex gratia vndiq; nos defendit.

Balduinus.

Cur Christus prunæ mystice comparetur.

L ¶Cumq; ope. super. ter. apparuit in solitudine minutum & quasi pilo tunsum in similitudinē pruinę super terrā. Māna minutū erat quia totū qđ de Christo credit̄ aut p̄dicat̄, ꝑpter ei⁹ inęstimabilē humilitatē: quasi propter nimiam exiguitatem subtile est & incōprehensibile: & hoc apud fideles: apud infideles autē contemptibile est & paruū. Manna quasi pilo tunsum erat nō solum quia Christus tunsionibus persequentiū sese exposuit: sed positus est in signū cui contradicitur: & verbum fidei in pila contradictionis tunditur: quia a multis impugnatur: & in ipsa tunsione literali sensu exuitur: sicut exui solet folliculis vel frumētum vel milium vel aliquid tale: qđ in mortario pilo terit̄. Christus quoq; tunsione passionis & pilo crucis mortalitate exutus est. Christus per pruinā variis ex causis potest significari: tum quia cādorem habet per munditiā sanctitatis: tū quia terrā cordis nostri impinguat & fœcundat: tū quia rigore disciplinæ fluxa vitiorum restringit: tum quia incentiua carnalium desideriorū refrigerio gratiæ extinguit.

Qꝫ Christus vermis dicitur tribus modis.

M ¶Dixit Moyses: nullus re. ex eo vsq; ma. Qui non audierunt eum: sed dimiserunt quidā ex eis vsq; mane & scatere cœpit vermibus atq; compu. Non remanebit quicq̄ ex eo vsq; mane: quia in præsenti vita quisq; debet credere qu od prædicatur: & operari quod iubetur: & nō vsq; in mane differre: id est ad tempus quo præoccupetur morte vel iudicio: quando erit mane: hoc est clara & manifesta meritorū cognitio. Illi vero qui nō audierūt Moysen & dimiserunt manna vsq; mane: qđ scatere cœpit vermibus: atq; cōputruit: Iudæos huius temporis significant: quia verbum dei per Moysen sibi ministratum in lege male seruant: qđ vermes peccatorum eis generat: & eis cōputrescit & in corruptionē vertitur. Christus autē vermis dicit̄ tribus modis. Pro vera humanitate. Vnde in figura Christi de Dauid dicitur. Tenerrim⁹ ligni vermiculus. Et illud Esa. Noli timere vermis Iacob. Item pro vili abiectione: sicut in psal. Ego sum vermis & nō homo: op. ho. & ab. ple. Itē pro mordaci seueritate: sicut dicitur tinea. Hinc apud Osee. Ego quasi tinea Effraim: & quasi putredo domui Iacob. Hoc autem exemplo de manna dānatur malū auaritiæ: qua pecunia male seruata possessori suo in vermem vertitur: qui non morietur. Sed & gratia fidei in eo qui non operat̄. Gratia quoq; sapientiæ vel scientiæ sine gratia sermonis cū steriliter habetur: & in bonum vsum nō assumitur: sicut manna in vermē vertitur: quia bonum dei donum ei in malum cedit a quo male habet̄. Sequitur. Colligebant autē mane singuli q̄tum sufficere poterat ad vescendum. Hi studiosos operarios significant: q studiosi sunt operarii operant̄ cibum qui nō perit: incipiētes mane, hoc ē mox initio fidei vel cōuersationis.

Qꝫ manna liquefit cum Christi seueritas in dulcedinem nobis commutatur.

¶Cumq; incaluisset sol liquefi. Hoc multis modis intelligi potest. Christus sol iustitiæ tūc incaluit: quādo feruorē suæ charitatis pro nobis hora sexta crucem ascedēs effudit. Qui autem sol est secundū ꝙ lucet: ipse & manna est secundum ꝙ se nobis fruendū & participādū indulget. Qui cū desiderio amoris & affectionibus cōpassionis in mortem resolutus est: tunc vere manna liquefactū est. tunc em̄ apparere cessauit: quando ad tempus humanis obtutibus se subtraxit. Vn̄ & dicit. Modicū & iam nō videbitis me &c. In nobis vero incalescit sol: quādo cor nostrum desiderio diuini amoris feruescit tunc & manna liquefit: quādo verbum dei per amorem Christi cor nostrū liquefieri facit. Vn̄ & sponsa dicit. Anima mea liquefacta est vt dilectus locutus est. Sic autē dicit̄ manna: hoc est verbū dei liquefieri per effectū: quia liquefacit sicut eloquiū ignitū: quia ignit: & molliti sunt sermones super oleum: quia cor emolliūt. Vel manna liquefieri dicit̄: quia Christus cū in corde suscipitur: quodā modo per cōpassionē resolutionē patit̄. Quomodo em̄ cor peccatoris a sua duritia resoluitur: si non Christus a duritia iudicis relaxatur? Qui cū peccata soluit: sicut glacies in sereno soluit̄: ipse tūc a seueritate iudicis resoluit̄: vt ī verbo eius mēs attacta in spe veniæ & amoris desiderio mollius resoluat̄. Incalescit sol iste q̄nq; sup iustos q̄si p irā & māna liq̄facit: q̄si vt deficiat efficit: dū dulcedinē corporalis aut sp̄ualis cōsolationis ad tp̄s subtrahit. Hinc & Ionas subtracta sibi consolatione vmbraculi inarefactiōe hederę grauiter p̄doluit. Mīro aūt mō: sicut ex cōsequētib⁹ patebit: māna qđ ad solē deliquuit: ad ignē duruit. In quo ostēdit̄ ꝙ mēs ad solem iustitię cōuersa cū per desideriū amoris liq̄facta resoluit̄: tūc ad ignē passionis p virtutē patiētię duri⁹ solidat̄. Quod ostēdit q dicit. Factum est cor meū tan. ce. li. in me. ven. m. a. tan. tes. vir. m.

Balduinus.

Qꝫ tempus legis spem solam: tempus gratiæ spem possideat cum salute.

O ¶In die sexto colligebant cibos duplices: id est duo gomor p singulos hoīes. Spē vitæ æternę: p iustitiā fidei ab exordio mūdi: p q̄nq; ætates

vsq; ad Christũ omnes iusti habuerunt.& hoc est:vnũ gomor per singulos dies vsq; ad sextã colligitur.A nobis autem in sexta ætate quasi sexto die ante sabbatum:hoc est ante requiem animarum duo gomor colliguntur:quia æternæ vitę spem habemus:& pignus:id est ipsum auctorem & consummatorẽ fidei nostrę Iesum Christum.Sexto autem die vnum gomor colligitur:& cõsumitur:alterum colligitur & seruatur.Spes quippe vitæ æternæ:quæ in præsenti habetur:cum hac vita deficit.Cum enim plene videbitur res:tunc omnino euacuabitur spes.Alterum autẽ gomor colligitur & seruat̃ panis.s.vitæ æternæ:qui nunc comeditur.Nec obsistit huic sententiæ:q; mãna seruãdum mãdatur:cum præsens refectio ad futurã refectionem comparata vix quædam prælibatio est & magis futuræ refectionis præparatio.Sic enim vt nunc edimus prægustare per efficientiã huius cibi,hoc est colligere & seruare.Mãna enim colligimus:dum per gratiam huius sacramẽti quotidianis profectibus id agimus:vt in futuro plenius manducare valeamus.Mãna seruamus:quando in cõdigna veneratione huius sacramenti vsq; in finem perseueramus.

Q; quę parant̃ æternitati maneãt: quæ tempori non perdurant.

P ❡Fecerunt filii Israel:vt pręceperat Moyses:& non computruit:neq; vermis inuentus est in eo:dixitq; Moyses.Comedite illud hodie:quia sabbatum est domini:idcirco non inueniet̃ hodie in agro.Sex diebus colligite,in die autem septimo sabbatum est domini:idcirco nõ inuenietur.Q; reposita pro sabbato non corrumpuntur,signum est quia bona pro futura requie facta in futuro integra manent.Quę autem propter præsentem vitam & amorem seculi fiunt,corrumpunt̃:& ex his vermes ebulliunt. Comedite &c. Recte dicitur:Comedite illud hodie:quia sabbatum est domini. In vita enim futura tempus erit comedendi:non colligendi.Quicunq; enim hic colligis:labores manuum tuarum illic manducabis. Beatus es & bene tibi erit.Recte adiungitur.Non inueniet̃ hodie in agro:quia post hanc vitam nõ licebit operari.Sex inqt dies colligetis:hoc est in refectione bonorum operũ viuite:in septimo autẽ die,sabbatum est domini:& non inueniet̃ mãna:qđ colligi possit.

Cur Manna dicitur verbum dei.

Q ❡Erat manna quasi semẽ Coriandri albũ:gustusq; eius q̃si similę cũ melle.Recte mãna quasi semen Coriandri dicitur:quia verbum Dei aliud coram oculis habet:vnde nutriatur infirmus:aliud intus cõtinet:vnde fortior roboretur.Christus enim condescendit infirmis in leuibus,minimisq; præceptis:vt qui eum non potest capere in sublimitate vitæ perfectioris: eum capiat in mediocritate vitæ leuioris.Mãna autem dicitur album:quia verbum Dei ab omni labe mundũ est & purum.Q; autẽ verbum Dei dulce sit sicut mel,ostendit qui dicit. Q; dulcia faucibus meis eloquia tua &c. Q; gustus eius sit quasi similę cum melle, ostendit qui dicit. Cibauit illos ex adipe frumenti: & de petra melle saturauit eos.

De scientia spiritali.

❡Nota q; sapor mannæ per coctionem apparebat.Ignis siquidem tribulationis vim verbi dei in homine apparere facit.Vnde Gregori⁹. Si verbum Dei in corde figitur: tribulationibus probatur. R

Galfridus.

Q; Hur & Aaron monachos hoc loco significant & prælatos.

Manus Moysi erãt graues:Aaron autem & Hur sust.manus eius.Pugnabatur contra Amalech populũ allingentem:spirituum.s.immundorum suggestione:& adulatione nocẽtium.Vincebatur Amalech:eleuatis Moysi manibus.i.legis operibus. At illæ erant graues.Nec eñ facile erat opera legis subtiliter intelligere vel implere: donec in ecclesiæ petra sedit:vbi & opera ei⁹ velut Aaron & Hur nõ modo in seipsis:sed etiã in aliis sustentare videntur. Ille quidem prælationis officio:hic perfectionis exemplo. Et forte ipsi etiã per seraphin designantur:quod nomẽ ardentes vel incendentes sonat. Hur quoq; (vt aiunt) ignis interpretatur. Oportet sane eos qui votum gerunt monasticæ professionis,cõuersatione feruẽtes:eos autem qui gradum tenent ecclesiasticæ dignitatis:etiam accẽdentes cæteros inueniri.Nec immerito per pontificẽ Aaron prælati intelliguntur ecclesiæ:in cuius nomine:qđ sonat montem fortitudinis,admonentur q̃ sit eis potissimum qui huiusmodi dignitatibus sublimantur, necessaria fortitudo. Crebro siquidẽ dicitur eis.Euge euge.sed summos feriunt & fulgura mõtes.Et quidẽ nõ minus ab eis:q̃ a cæteris religiosam vitam professis operum perfectio quęritur. 17. S

Cantica sine titulo.

Q; bonorum discipulorum operibus fulciant̃ prælati.

❡Aaron autem & Hur manus Moysi sustentabant.Tigna & parietibus incumbunt:& tecti tabulas sustinẽt:& a laquearibus sibi affixis T

decorem sumunt. Boni namque auditores nimium doctori tribuunt: quando venerabili eorum vita conscripta: siquid in se infirmū reperit corrigit: & ibi cadere vbi alios prædicando a lapsu reuocat, erubescit. Hic beati Moysi manus (si quidē moralem sequamur sensum) Aaron & Hur sustinent: qa prędicatoris operatio a bonis auditoribus sustentatur: siue vt lapsum declinet: siue vt in virtute proficiens victoriam de aduersariis reportet.

Stephanus. de vtilitate prędicationis.

ca. 19. V Totus mons Synai fumabat: quia tam maiores q̄ minores in ecclesia perstrepescente buccinā prædicationis debēt emittere fumū compunctionis.

De exemplis malorum.

ca. 20. X Non facies tibi sculptile. Perniciosissima res est ad exēplum alterius viuere. Vnde in Esaia. In ędib⁹ Babylonis respōdent sibi vlulę. Vlula auis stercorea: & rostro crepitat. Hi sunt luxuriosi huius mundi: qui respondent adinuicem delitiose viuendo: vnus ad exemplum alterius. Sculptile quidem fit ad imaginem & reprępsentationem alterius: & quia sculptum est: gloriā mundi designat. Vnde in Naum. Erit sculptile & conflatile sepulcrum tuum. Tunc est sculptile & conflatile sepulcrum hominis: quando honor mundi incipit ei fœtere: & eum abiicit: ac se ibi fuisse mortuum recognoscit.

De triplici genere peccatorum.

Y ¶Non omnē similitudinē: quę est in cęlo & in terra & in aquis. Per hęc intelliguntur tria genera peccatorum: quę & Petro in disco ostensa sunt. Vidit em̄ volatilia, quadrupedia, & reptilia. Per volatilia superbi designantur. Superbia cęlestium mentes inhabitat. Per quadrupedia luxuriosi: qui terræ totis pedibus affiguntur. per reptilia, curiosi & cupidi: qui perambulant semitas maris. Similiter & hic notantur: per similitudinem in cælo, superbia. Per similitudinem in terra, luxuria. Per similitudinem in aquis, curiositas.

De Misericordia Dei.

Z ¶Ego sum deus visitans peccata patrum in filios vsque in tertiā & quartam generationē. Ecce iustitia. Et faciens misericordiā in milia. Ecce misericordia: quæ in tantū pręcellit iustitiā: quāto plus comprehenditur per milia, q̄ p tertiam & quartā generationem.

De triplici iuramento.

& ¶Non assumes in vanū nomē dei tui. Per hoc ꝙ dicit vanum, triplex ꝓhibet iuramentum. s. incautum, superfluum, & falsum.

Bruno.

Qꝫ nosmetipsos debeam⁹ altare dn̄o cōsecrare. A

¶Altare de terra facietis mihi. Altare de terra, homo est: quia de terra factus est. Quasi. d. vos ipsos consecrate mihi. hoc em̄ altare Christi carnē & sanguinē suscipit. In hoc altari fit illud sacrificiū: de quo dicit. Sacrificiū deo spiritus cōtribulatus. Vnde & subditur: Et offere. super e. holo. & pacifica vestra. In hoc enim altare offerimus: vnde nobis placabilē & propitium facimus: oues videlicet & boues. Oues em̄ offerimus: quādo patientiam & simplicitatem deo vouemus. Boues autē quādo nos sub Christi iugo humiliamus.

Stephanus. contra inanē gloriam.

¶Si eleuaueris cultrū tuū sup eo pollu. Altare B est mens hominis: vbi nō est construendū ędificium de sectis vel politis lapidibus. Lapis enim nō politur nisi vt videat. Vnde lapis q in fundamento ponitur nō politur: quia videri non potest. Ille ergo construit altare de sectis lapidibus: qui ideo facit opera sua, vt videantur: & vt fauorem acquirat humanū. Sed abscondendum est opus: qa vt ait Salomon, Iustus quasi fundamentū subsistit. Si ergo eleuaueris cultrum: id est opus tuum cura & arte humana polire volueris: polluetur.

De Ambitione.

¶Non ascendes per gradus ad altare meū. id C est ad regimen ecclesiæ per gradus consanguinitatis vel dignitatis tēporalis. A deo em̄ esse debet, ꝙ prælatus erigitur ad culmen regiminis ecclesiæ. Vnde attendite vobis & vniuerso gregi: in quo posuit vos spiritus sanctus regere ecclesiam dei.

Bruno.

Qꝫ in fide trinitatis nulla graduum distinctio sit habenda.

¶Non ascendes per gradus ad altare meū ne D reueles turpitudinē tuam. Hoc altare fides est trinitatis: ad quā ille quidem per gradus ascēdit: qui maius & minus in trinitate credit, & intelligit. Plane igitur & non p gradus ad hoc altare ascendamus: & patrem & filium & spiritum sanctū ęquales esse credamus. Per gradus em̄ ad hoc altare Arrius ascendit: ideoque eius turpitudo, eius stulta, eius nefanda hæresis, cunctis gentibus est reuelata. Ascendens enim cecidit, fusisque visceribus turpiter & inaudita morte interiit.

De mysterio sex ciuitatum: & morte summi pontificis.

Qui percusserit hominē volens occidere: morte morieт. Homicidę alii cor- ca. 21. E

poris:alii animę.Hęretici & adulatores animas occidunt.Quod quia sponte faciunt:nisi pœnitentiā egerint: morte morientur æterna. Hoc & de homicidis corporis intelligendū est.Qui autē nō est insidiatus: sed dominus illum tradidit in manu eius: constituam tibi locum in quo fugere debeat. Hoc autem de illis intelligitur:qui nō sponte:sed casu hominē occidūt. his ad ciuitates fugitiuorū fugere conceditur. In quibus manere debent:donec maximus pōtifex moriatur. Sex enim ciuitates ęquali spatio inter se diuisæ fuerant: in quibus se tales tuebantur homicidæ. Sed quid per sex ciuitates:nisi sex dies in quibus operari licet? Quid vero per maximū pontificē: nisi Christum intelligimus?Fugiant igitur homicidę ad has ciuitates: vt q̄diu in hac vita consistunt: non otiose in his ciuitatibus: id est in his sex diebus vitam ducant: sed dura pœnitentia carnem domantes: mortis periculū desudent euadere. Vnde etiā extra eas inuenti impune occidebantur:quoniā & peccatores sine pœnitentia reperti dānabuntur.Manebant autē in ciuitate donec summus pontifex moreretur: qm̄ ante Christi passionē etiā peracta pœnitētia ad cęlestem patriā redire nō concedebatur.

Guilielmus de Calloe.

De solicitudine & officio prælatorum.

F ¶Si rixati fuerint homines:& percusserit alter alterum pugno vel lapide:& ille mortuus nō fuerit: sed iacuerit in lecto: & innixus baculo suo egressus fuerit foras:reddat impensas qui percusserit.Rixantur homines cū prelatus subditum arguit.Percutitur alter pugno vel lapide:cum de auaritia: quæ contractione manus significatur:vel de duritia quę signatur in lapide,subditus increpatur. In pugno.v. digiti contrahuntur & palmā tegunt.In quinq; digitis contractis & palma inuoluta:sex opera misericordiæ contracta intelligo: quæ magis ad proximi compassionē deberent extendi. Tunc vero nō moritur percussus iste:sed iacet in lecto:cum pręuaricator ad cor rediens conscientiam suam ęgram & ream vnde accusatur attendit:& innixus baculo charitatis vel cōsolationis:vt a prędicta duritia cōualescat.Per opera misericordiæ foras egreditur: vt aliorū necessitatibus opituletur. Impēsas autē accipit a percussore pcussus: cū modū subueniēdi pximo edocetur subditus a pręlato.

Radulphus.

Q; mortis meretur sententiā:q peccatorē qui conuerti iam cœperit,fecerit desperare.

Si effringens fur domū siue suffodiens fuerit inuentus: & accepto vulnere mortu⁹ fuerit:percussor nō erit reus sanguinis. Q; si orto sole hoc fecerit: homicidium perpetrauit:& ipse morietur.Fur qui domū alienā effringit aut suffodit,ille est: qui proximi sui conscientiā aut vi aliqua: aut praua suasione corrūpens: innocentiæ thesaurum conatur subtrahere. Ex iis sunt (ait Apostolus)qui penetrant domos,& captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis. Hūc furē quisquis sub noctis tenebris percusserit: innocens erit: quia q̄diu prauitatis suæ cæcatur caligine:quisquis eum morte dignum pronunciauerit:nō peccabit.hoc est em̄ occidere eū:quomodo Iob dicit deo. Sordibus intinges me. id est intinctum monstrabis. Si vero orto sole hoc fecerit: homicidiū perpetrauit, & ipse morietur: quia si peccatori sol iustitiæ ortus fuerit: & affectū verę pœnitētię ei īfuderit,quisqs ab spe venię eū excluserit:desperationis mucrone furem pfodiens homicidiū perpetrauit: ideoq; & ipse mortis sentētia dignus erit. 22 G

Bruno.

Q; tam carnem nostrā,q̄ proximū a via veritatis errantem reducere debeamus.

Si occurreris boui inimici tui aut asino errāti:reduc ad eum. Inimicus noster est sermo diuinus:qui semper nobis.i. carni nostræ contraria præcipit. Et q̄uis hic bonus noster inimicus carnem nostram semp affligat & persequatur:tamen si eius bouē aut asinum: id est doctum vel indoctum aliquem errare videmus, ad eum reducere debemus: quaten⁹ eius salutifera mādata suscipiat:& ab illius plenis pręsepib⁹ nō recedat.Carnē quoq; nostrā:quę prius eius iugo: quasi bos subdita fuerat, aut quasi asinus eius onus portauerat, si iam fatigatā fugere & errare senserimus: ad eum debemus reducere:& quicqd nobis pręceperit siue ieiunare,siue vigilare,siue aliud agere iusserit adimplere. 23 H

Q; Christi sanguis nec confici:nec recipi debeat ab iniquis.

¶Tribus vicibus per singulos annos mihi festa celebrabitis. Tribus vicibus in vno anno festa celebrat: qui in vnitate & trinitate deum adorat. I

De fermento.

¶Non immolabis super fermento sanguinem victimę meę.Fermētum corruptionē,& peccatū,malitiā, & nequitiā Apostolo testāte,significat.Sanguinem vero victimæ: Christi sanguinem intelligimus.Pręcepit ergo sanguinem vi K

ctimę super fermento nō immolari:id est Christi sanguinē ab iniquis nō recipi nec sanctificari. Sup fermēto nāq; victimę sanguis imolatur: qñ Christi sanguis vel ab iniquis sacerdotibus conficitur:vel iniquis ad bibēdum traditur.

De discretione.

L ¶Non coques hœdum in lacte matris.f.q̄diu sugit hœdus lac matris: tener est. Hœdus est peccator. Mater cōcupiscētia: lac est cōcupiscētię suauitas. Dicit ergo prelato. Nō coques hœdum.i.dissolute viuere non facies petōrē. Qd eñ in liquido coqtur, dissoluit. Nec in errore suo eū blāditiis cōfouebis:sed aspe increpabis.

De pœnitentia.

24 M Vlit Moyses sanguinē,& aspersit populū:reliquā vero partē fudit sup altare. Qui sanguine respergit,in aliqua parte intingit:in aliqua nō. Qui vero sanguine operit,totus intingit. Martyres sunt altare qui toti opti sunt sanguine Christi. Vnde isti sunt q venerūt ex magna tribulatiōe &c. Nos vero etsi opiri nō possum⁹:saltē respgi debem⁹ sanguine Christi: vel agni:vt nos exercitemur in ieiuniis,in vigiliis,& in aliis bonis operibus.

Galfridus.

Q; per Hur & Aaron dei & proximi dilectio designetur.

N ¶Habetis Aaron & Hur vobiscū &c. In Aarō & Hur,amorē dei & proximi accipite: quia in his duobus mādatis vniuersa lex pēdet & prophetæ. Nihil est qd timeatis,si tales cōsiliarios vobiscū habueritis. Per Aaron amor dei significat:qa Aaron mons fortitudinis interpretat. Et qs est mōs fortitudinis:nisi amor oīpotētis? Vis nosse q̄ fortis mons iste sit? Charitas ait Apostolus nūq̄ excidit:& charitas oīa suffert. Hunc montē diabolus nō facile aggredit,sciēs scriptum:q̄ q tetigerit montē la. Hur q lumē siue ignem significat,amorē proximi nobis euidenter insinuat.q̄ eñ amor proximi lumē sit: Ioannes ostendit dicens. Qui diligit fratrem in lumine manet. Ardeat ergo in nobis ignis diuini amoris:& sic int⁹ ferueat:vt foras exeat p exhibitionē fraternę dilectiōis. Hoc nāq; mādatū habemus a deo:vt q diligit deū,diligat & fratrem suū. Ha,q̄ frigidus est inquā: nō ardet ignis iste. Parum dixi. Mortuus est,iuxta illud. Qui nō diligit:manet in morte.

Stephanus.de protectione Dei.

O ¶Habetis Aaron & Hur vobiscum &c. Aaron habitaculum fortitudinis : est Christus: Hur ignis spūs sanctus:quorū custodię cōmēdamur a pře. Et siqua q̄stio,id est aduersitas nos grauat:aut pulsat tētatio:ad eorū suffragiū recurrimus. Nec dubiū:quin si persistimus:p montē fortitudinis infirmitas roborat:& p gratiā sancti spūs ignorātia illustratur. Vnde bene in remedium cōtra hęc duo habemus auxilium filii & spiritus sancti.vt dicamus:Dominus illuminatio mea,contra ignorātiam:& salus mea, contra infirmitatem.

Petrus Rauennas.

Q; in cōtēplatiōe discim⁹:qd facere debeam⁹.

¶Ingressus Moyses mediū nebulæ ascendit in montē. Mons iste est fastigium contēplationis: P cuius ascensio est vera sui cognitio. In hūc mōtem dñs descēdit:Moyses ascēdit. In hoc mōte de tabernaculi constructione dñs docuit: Moyses didicit. Quid per tabernaculum fœderis: nisi status intelligitur perfectionis. Qui ergo montē quasi per nebulam ascēdit: id est qui diligēter attēdit qualis sit:restat vt ex diuina reuelatiōe cognoscat,qualis esse debeat:quale mētis ædificium deo construere:quibus obsequiis oporteat hunc placare.

Galfridus.

Quæ sit arcę fabrica:quæ factura.

Ompingite arcam de lignis Sethim: 25. Q longitudo arcę habeat duos semicubitos. Latitudo vnū & semis. Altitudo similiter. Ligna Sethim (vt aiunt) imputrebilia,leuia:& similia sunt albę spinę. Ligna in arcam vel homīes in ecclesiā vel virtutes in animā:vt cohęreant cōpinguntur. Imputribilitas perseuerantia est. Quasi putrescunt & paulatim deficiūt:qui cū spiritu cœperint, carne cōsummant. Leuitas,tractabilitas morū: maxime vt leuari facile possit sursum. Spina cōpunctionē significat. Albedo innocētiā. Singulariter alba spina passio est immaculati agni Iesu Christi. Nec multū distant a qualitate albæ spinæ: qui pœnitētiā & molestias sustinēt p peccatis quę deliquerūt:& cōfessione diluerūt. Pene eñ nō ibi fuit peccatū qd iam ibi nō est. Nigra vero est spina cū punitur culpa,nec expiat. Vel aliter. Albedo notat hilaritatē: Nigredo tristitiā. Alba igit est spina:quū in tētatione gloriamur:nec multū distans si saltē patiēter ferim⁹ Nigra si indignatiōe & mœrore tabescim⁹. Lōgitudo arcę,longanimitas patiētię. Vñ eñ ipatiens anim⁹ vincit molestiis:q̄ quasi breuior vltra eas nō ptendit,ęterna nō meditat. Sed quare hic duo cubiti? Nō solet in bonis esse duplicitas. Verū est:sed cōtra duplicitatē impugnātiū opus est duobus cubitis. Qñq; eñ amici:qñq; inimici impugnāt. Nihil tñ in humanis molestiis grauius:q̄ amici ipugnatio. Vnde in Psalmo. Si inimi.m.m.m.sus.v. Vel qa iterdū alius

palam, alius clam persequitur: opus est in longitudine cubitis duobus. Vel duo cubiti duplex longanimitas in malis tolerandis & bonis prestolandis. Veh enim iis qui alterutrum perdiderunt. Hi sunt duo cubiti longitudinis. In latitudine quoque sit cubitus: ut ad quoscunque possumus & quantum possumus etiam ad remotos, etiam ad inimicos opem ferendo manum extendamus. Similiter etiam in altitudine nobis sit cubitus: ut que sursum sunt in omni actione nostra queramus, & celibem vitam agamus. Apostolus addit etiam profundum dicens. Longitudo, latitudo. s. & profundum. Nec alia est dimensio: sed alia mensuratio. Nam sublimitas ab imo sursum, profundum mensuratur a summo deorsum. Ceterum quam profunda est arca: tam etiam alta: & tam sublimis apud deum cuiusque vita, quam humilis apud se eius conscientia: nec modo qui se humiliat: sed quantum se humiliat exaltatur. In omnibus autem mensuris istis, vel cum duobus cubitis: vel cum vno, additur & dimidius. Vbi integer cubitus perfectionem: dimidius imperfectionem designat. Saluantur autem cum perfectis: si tamen fideliter eis adhererent, etiam imperfecti. Aliter. In ipsis perfectis non deest imperfectio. Vnde Paulus. Non quod iam apprehenderim: aut iam perfectus sim. Et paulopost. Quicunque igitur perfecti sumus: hoc sentiamus. Vel aliter. Cubitus perfectio operis. Mensura enim brachii est. Dimidius superexcrescens: desiderium voluntatis facultatem actionis excedens. Aurum fides que igne probatur. Hac deauratur intus & foris: ut coram deo & hominibus intentio pariter & actio sit fidelis: & ut resistamus fortes in fide tentationibus: siue ab exteriore suggestione, siue ab interiori occasione, irruentibus. Corona victorie signum: ut quia vndique imminent hostes, nulla ex parte cedat fides. Vel corona sup nos pondus eterne glorie in celis: & excedens non modo merita: sed & vota. Hec in circuitu: quia omnibus vere fidelibus promittitur. Vel corona in summitate posita designat: quod finis non pugna coronat. Anguli cordis nostri affectiones quatuor: in quibus ponuntur annuli totidem virtutes. Obtineat ergo prudentia tristitiam: ut salubriter poenitendo contristemur. Fortitudo desiderium: ut magnanimiter magna desideremus. Temperantia timorem, ne nimium licet nimia & nimis promerita mala timeamus: & timore ipso ab omnibus concupiscentiis noxiis temperemus. Fortiter enim optare & nimis diligere: non autem timere debemus. Quin & desiderium fortes efficit in tribulationibus: timor a voluptatibus temperantes. Iustitia quoque gaudium teneat: ut in ea sola nobis complaceat: de ea sola mens gaudeat. Habeamus etiam vectes duos: tolerantiam laboris pertinentem ad dextrum latus, gaudii & desiderii: & tolerantiam doloris ad sinistrum, tristitiae & timoris. Sint etiam de lignis Sethim, ut supra, operti auro fidei: quia in ipsis quicquid non est ex fide, peccatum est. Vel fides operit: ut quasi non videamus, non reputemus: sed dicamus. Momentaneum hoc &c. Et non sunt condigne passio. Nunquam extrahantur donec arca in Hierusalem statuatur in loco suo: ut parati simus dum viuimus ad vtrumque tolerandum. Ponatur testificatio: ut lex dei nostri sit in cordibus nostris: iuxta illud. In corde m. abs. e. t. ut non pec. t. Inde arca dicitur quod arceat, & repellat volentes tollere: quod maxime facit societas morum, tanquam compactio lignorum. Legimus enim quod postmodum ibi posita est vrna aurea habens manna, dulcedinem intimam diuinae sapientiae designans: & virga quae germinauit: id est spes resurrectionis. Pietas enim & custodia legis quam continent tabulae, promissionem habet vite que nunc est & futurae.

Bruno.

Q. de sanctis quasi lignis Sethim tam arca quam corona fabricetur.

¶Arcam de lignis Sethim compingite &c. Arca est caelestis illa ecclesia: quae caeli velamentum transgressa iam habitat & moratur in sancta sanctorum. De hac autem arca Ioannes Apostolus ait. Et apertum est templum domini in caelo: & visa est arca testamenti eius in templo eius. Haec autem arca compingitur atque construitur de lignis Sethim: id est de lignis fortibus & imputribilibus: de lignis spinarum quibus Christus coronatur. Christi namque corona sancti sunt quoniam pro ipsis & certauit & vicit & coronatus est. Omnis autem arce dimensio aliquid imperfectionis habere videtur: quoniam in longitudine & latitudine dimidium posuit: in altitudine vero semissem. Hoc autem ideo fit: quia nobilis illa & celestis arca nondum perfecta est: neque vsque ad seculi consummationem perficietur. Quotidie namque aliquid edificatur in ea: quotidie deferentibus angelis lapides, id est sanctorum anime illuc ascendunt: e quibus eius muri aedificentur. Vnde. Benigne fac domine &c. R

Stephanus, de beata virgine.

¶Fac tibi arcam &c. Arca est beata virgo: que deaurata fuit, non aurea: quia peccati fomitem habuit: etsi postea sit extinctus. Propitiatorium vero totum aureum fuit: quia Christus fomitem non habuit: nec habere potuit. Hec est arca que circunferebatur: & corruerunt muri Hiericho: quia populus in laude beate virginis gloriatur: & quandoque per eius exemplum & predicationem de ea S

muri:id est peccatores corruunt, & cõuertun tur ad dominũ. In arca erat Vrna: in qua erat mãna:qa in vtero beatę virginis diuinitas cor poraliter habitauit. Hęc vrna est aurea:qa a fo mite mũdata. Vnde. Quę est ista quę ascendit sicut au.cõ.pul.vt lu.electa vt sol? In cõceptiõe sua fuit sicut aurora caligine fomitis respsa. In natiuitate vt luna. In incarnatiõe verbi:vt sol. In assumptiõe vero:vt castrorũ acies ordinata.

Bruno.

Quid arca,vrna,& virga,designet.

G ¶Pones in arcam testificationẽ:quã dabo tibi. Hanc testificationẽ legẽ intellige quã in duab⁹ tabulis lapideis dñs scripsit. Hæc autẽ in arca posita est:qm̃ sanctorũ cordibus tradita est. Et bene lex in arca clauditur:euãgelium autẽ cir ca arcam per quatuor angulos ponitur: quo niam legis ritus & cerimonię absconsę iacent: Euãgeliorũ vero pręcepta per quatuor mundi partes diffundũtur & prędicãtur. Erat autẽ in arca ista vt Apl's ait, vrna aurea habẽs mãna:p quã Christũ intelligim⁹ oĩs sapiẽtię & scientię dulcedine plenũ. Erat ibi & virga Aaron quæ fronduerat:id est virgo Maria:quę arida & si ne semine peperit filium.

Qr dominus nunq̃ nisi vere pœni tentibus misereatur.

H ¶Facies & propitiatoriũ de au.pu.duos cubi tos & dimidiũ habebit longitudo eius,semis sem & cubitũ latitudo. Propitiatoriũ oraculũ vocat:quo arca tegebatur. Merito autem arca dei:id est sanctarũ animarũ & beatorũ spirituũ collectio ppitiatorio tegitur:quãdo dei clemẽ tiam & ppitiationẽ sup se semp intuentes non solum quę petũt & orãt: verũetiã oĩa quęcũq; desiderãt,adipiscũtur. Est aũt de auro mũdissi mo:qm̃ tam sapiẽter ppitiatur deus: vt in sua propitiatione nunq̃ fallatur: qm̃ nisi pœniteat nulli vnq̃ ppitiatur. Et qm̃ nec semp, nec oib⁹ deus ppitiatur:ideo in ppitiatorii quoq; dimẽ sione imperfectum aliquid,semissem videlicet & dimidium posuit.

Qr ad scripturã accedere debeat: quideum voluerit inuenire.

I ¶Inde præcipiã & loquar ad te.i.siquãdo tibi loquar:siqñ filiis Israel mãdauero: ibi me quę ras,ibi me inuenies: ĩde tibi loquar. Vñ? desup propitiatoriũ: & de medio duorũ Cherubin. Qui ergo vult loqui cũ deo:veniat ad cheru bin:currat ad scripturarũ testamẽta: ibiq; deũ & loquentem & propitiantẽ inueniet.

Stephanus.de sacra scriptura.

K ¶Facies mensam de lignis Sethim. Mensa est sa cra scriptura. Hęc fit de lignis Sethim:quę sũt similia albę spinę. In his autẽ tria notantur: Spi na:albedo:imputribilitas. Hęc notauit Hiere mias:qui emit a socero suo agrum Manathot. Et dedit ei socer duas chartas in testimoniũ: quas ipse vocat librum signatum & apertum: quia vna erat clausa:& alia aperta. Et dixit ad Baruch. Sume librum signatũ & librum aper tum: & repone in vase fictili: vt maneant per multos dies. Emptio ista est comparatio vitæ æternæ: quæ continetur in nouo testamen to: quod est liber apertus:& in veteri,quod si gnatus. Et hi duo libri reponuntur in vase fictili: id est in fragilitate & vilitate literæ ex terioris. Cum ergo dicitur Librum signatum & apertum: notatur albedo:cum dicit In vase fictili,spina:cũ dicitur Vt permaneant,impu tribilitas.

Bruno.

De quatuor virtutibus:prudentia,iustitia,for titudine,& temperantia.

Decẽ cortinas de bysso retorta: & hya. 26.
ac pur.coccoq; bis tincto varia.opere L
pluma.fa. Per hęc quatuor & quatu or elementa & quatuor principales virtutes si gnificantur. Sed primũ de virtutibus videa mus. Hyacinthus igitur qui cęlestem & diui num colorem habet:prudentiã significat:quæ de cælestibus a deo descendit: secũdum illud: Omnis sapientia a domino deo est. Purpura vero qua reges & principes induuntur, iusti tiam designat. Vnde & eis dicitur. Diligite iustitiam qui iudicatis terram. Per coccum ve ro qui sanguinei est coloris, fortitudo nota tur: qua sancti martyres vsq; ad sanguinem resistentes in Christi fide fortissimi extiterunt. At vero per byssum quę de terra oritur,tem perantia intelligitur. Quoniam sicut terra omnium elementorũ media est: & in se omnia recipit elementa:ita & tẽperantia inter omnes virtutes media discurrit: omnesq; coniungit atq; conciliat. Harũ igitur virtutum executio est materia cortinarum.

De quatuor elementis.

¶Per hęc etiam quatuor elementa signantur: M
de quibus & homines constant:qui cortinæ ta bernaculi merito nuncupantur. Per byssum siquidem terra:per hyacinthum aer: per pur puram aqua: per coccum ignis satis congrue designantur. Tot sunt autem hæ cortinæ: ex quibus hoc tabernaculum: id est sancta eccle sia construitur: quot sunt gentium nationes. Quę quidẽ ideo decem esse dicũtur:qm̃ dena rius numerus oẽs in se numeros cõtinet. Idem igitur est.x.qđ oẽs. Has ergo cortinas Apostoli

texuerunt. Vnde & doctor gentium beatus Paulus de arte schoenofactoria viuebat. Ponebant igitur Apostoli byssum retortam in cortinis: quoniam terrã: id est terrenos & peccatores a mundi voluptatibus ad Christi amorem & fidem retorquebant, Ponebãt & hyacinthũ: quoniã sola cælestia contẽplari & diligere hominibus suadebant. Ponebant & purpurã: quoniam ad baptismi gratiam eos vocabant. Ponebant & coccũ bis tinctum: quãdo vt igne spiritus flagrarent: & deũ ac ꝓximũ diligerent: eos admonebant. Coccus em̃ est q̃ igne amoris ardet. bis tinctus vero q̃ duplici amore rubescit. Fiunt autẽ hę cortinę opere plumario: quaten⁹ & ipsæ volare valeant: & oẽs intuentes volare doceant. Hic em̃ hę cortinę fiunt: sed hic diutius manere nõ debent. Sumũt enim pẽnas vt aquilę: volabunt & nõ deficient.

Q iustos excedant & numero & potentia peccatores.

N ¶Facies & saga cilicina. xi. ad operiẽdũ tectum taberna. Plura sunt saga cilic. q̃ cortinæ: insup & lõgiora: quoniã peccatores & plures sunt q̃ iusti: & magis diuitiis & honoribus sublimati. Hęc tamẽ tectũ operiũt. Hęc a grãdinis & pluuiarũ iniuriis tabernaculũ defendũt: qm̃ si monachi & sacerdotes oẽs essemus: facile a Sarracenis & prędonibus ecclesia cõculcaretur. Vnde p̄ regib⁹ & cęteris q̃ in sublimitate sunt positi, orare iubet Apostolus. Et mẽbra cõtẽptibilia magis necessaria ecclesię dicit.

De tribus elementorũ ordinibus.

O ¶Facies & operimentũ aliud tecto de pel. arietum rubricatis: & super hoc rursum aliud operimentũ de hyacinthinis pellibus. Tria em̃ operimenta habuit tabernaculum: id est ecclesia. Primũ cilicinum. Secundum pelles rubras. Tertium pelles hyacinthinas. Cilicinum pœnitentes. Pelles rubricatæ, martyres. Hyacinthus vero quia cælicum & aerium colorem habet, significat confessores. Vel quia peccatoribus ad fidem conuersis statim in ipso fidei initio pœnitentia iniungebatur: non immerito primum indumentũ eorũ cilicium erat. Sed cũ quidam eorũ statim suscepta pœnitentia prius etiam q̃ baptizari potuissent ad supplicium tracti decollarentur: Quid aliud isti q̃ pelles rubricatas post cilicium induebant? At vero q̃a mox in rubricatis pellibus corpus inuolutum relinquens cæli secreta anima penetrabat: Tertium quidem operimentum pelles hyacinthinas suscipiebat.

Quid in positione vtensilium tabernaculi mysterii designetur.

¶Pones & propitiatorium super arcam testi. in P sancta sanctorũ. Mensamq; extra velum & cõtra mẽsam cande. in late. taber. meri. Mensa em̃ stabit in parte aquilonis. Propitiatorium ponitur super arcam: quando respectus diuinæ miserationis subueniendo respicit ecclesiam. Mensa autem ponitur extra velum: quia sciẽtia sacri eloquii nulli inuidiose absconditur: sed cunctos satiat: qui ad eam cum gratiarum actione desiderant accedere. Ponitur autẽ contra mensam candelabrum: vt fercula posita videantur: quoniã nisi Christo illustrante diuina scriptura intelligi nõ valet. Ipse em̃ lux est vera quę illuminat omnẽ hominem venientem in hũc mũdum &c. Et q̃a deus ab austro veniet: idcirco in latere meridiano candelabrũ ponitur. Quia vero ab aq̃lone panduntur mala sup omnẽ terrã: ideo in parte aquilonis ponitur mensa. Illũ locũ maxime munire debemus: per quem hostes in nos irrũpere timeamus.

Stephanus. de discretione.

¶Duæ incastraturę fiant. Connexio tabularũ Q bonorũ operum cõnexionẽ significat. debet em̃ vnũ bonũ opus cõtinue sequi aliud. Vel duæ incastraturę significant duplicẽ humilitatem: quã debet homo habere in corde & in opere. Vel geminam discretionem: quã debet homo habere in principio operis & fine. In principio ne corrũpatur per intentionẽ. In fine p̄ discussionẽ. Prius em̃ considerari debet aial ne vitiosum sit: anteq̃ offeratur: & post pellis detrahi & carnes in frusta concidi.

Sello.

Quid per duo legis altaria mystice designetur.

FAcies altare æneum &c. Duo altaria 27
in lege fieri ꝓcepta sunt: quorum al- R
terum erat sub diuo: alterũ in tabernaculo. Altare sub diuo quinq; cubitis mensuratur: super quo comburebantur carnes: & effundebatur sanguis. Hoc altare illos significat: qui pugnant cõtra illicitos motus carnis: q̃ p̄ quinq; sensus aguntur: in quo igne diuini amoris cremantur carnalia desideria: & effunditur sanguis peccati. Hoc erat sub diuo, non in tabernaculo: quia isti adhuc in terrenis operibus demorantes nondum in cellam vinariã: id est in cognitionem diuinorũ secretorũ introducti sunt. Nondum peruenerũt ad illud: Vacate & videte: quoniã suauis est dominus. Porro altare in tabernaculo vbi accendebat sacerdos incensum mane & vespere, perfectos significabat: q̃ carnis tẽtationib⁹ supatis a seculi actibus alieni: hostiã laudis igne charitatis accẽsam in ara cordis frequẽter offerũt in odorẽ

suauitatis domino. Istud vno cubito mensuratur: quia perfecti in charitatis vnitate firmati ad vnitatem æternæ felicitatis omni desiderio tendunt. Hoc etiam in quinq; cubitis, & in vno signatur: quod imperfectorum numerus maior est: quam perfectorum. Nec prętereundum quod illud æneum: istud aureum est: quia imperfecti velut ęs in confessione resonant peccatorum. Perfecti vero ictus tribulationum patienter sine sono murmurationis tolerant: velut aurum quod non resonat sub ictibus malleorum. Illi laborant in actione: isti quiescunt in contemplatione.

Bruno.

De vasis tabernaculi & lebetibus.

S ¶Facies & lebetes ad susci. cineres & forcipes atq; fuscinulas: & igniū receptacula. Malus lebes ille de quo dicit. Moab lebes spei m. Hi autem lebetes boni sunt: qui altari deseruiūt: qui altare mūdant: qui altaris cineres suscipiunt. Per hos eñ sacerdotes intelligūtur: qui dei altare qđ est ecclesia ab omni sorditate tergētes, aliorū cineres & peccata in se suscipiunt: & ab ecclesia longe proiiciunt. Suscipiunt eñ vt deleant nō vt teneant. Hi autē & forcipes tenēt: quibus carbones de igne trahāt. Carbones eñ de igne trahere est eos qui tribulationis & angustiarū igne exurūtur: fraterna charitate adiuuare & consolari. Idipsum autem per fuscinulas: quod & per forcipes intelligimus. Idem eñ est cū fuscinula carnes feruētes de olla trahere: quod carbones ardentes de igne eripere. Sed quid per ignium receptacula: nisi eos qui charitate feruētes hospitalitatem sequuntur: & omnes quos pro Christi nomine affligi: vel eius amore flagrare cognoscunt: omnē eis humanitatem exhibentes libenter recipiunt? Si enim carbones Christifideles afflicti & charitate feruidi intelliguntur: quicūq; eos recipit: ignium receptaculum est.

Q) de oliueto prelatus sumi debeat, non spineto.

T ¶Pręcipe filiis Is. vt affe. tibi o. de arb. oli. pu. piloq; contusum: vt ar. lu. semper in taber. testi. extra velum: quod ap. est testi. Oleum a filiis Israel affert: qñ aliqs vir gratia spūs sancti & pietate & misericordia plen⁹: a toto pplo eligitur. Suscipitur autē de arboribus oliuarum: id est de doctrina & congregatione sanctorū: quatenus & pacem diligat: & sanctorum patrum dulcedinem & saporem imitetur. Sit autem vita & moribus purus: immo purissimus: & sicut Apostolus ait: irreprehēsibilis. Sit quoq; pilo contusus: non delicatus, nō otiosus: sed in tribulatione & iniuriis per patientiam probatus. Et iste quidem ad hoc eligitur: vt ardeat lucerna semper in tabernaculo testimonii: vt nunq̄ tabernaculum sit sine lucerna: vt nunq̄ ecclesia sit sine lumine: vt nunq̄ populus sit sine episcopo & doctore. Ipse enim est lucerna. Ipse sit & oleo plenus: ipse sit misericordia & pietate repletus. Debet autē ardere hæc lucerna extra velum: vt ab omnibus videatur: vt omnes illuminet: & secundum euangelium luceat omnibus qui in domo sunt. Sed extra quod velum? Extra illud quod appēsum est testimonio: qđ claudit testamētū: qđ celat nobis & abscondit diuina mysteria.

Odo Tusculanus.

Q) curam triplicem prælati subditis debeant adhibere.

¶Applica ad te Aaron. f. t. vt sa. fa. mihi. Lex & sacerdotium q̄ familiariter sibi conueniant fraterno nomine voluit dominus assignare. Vnde nec ait Voca, sed applica. Qui ergo vult fūgi sacerdotio: oportet eum in lege domini iugiter meditari. Curæ pastorali q̄tum sit necessaria cognitio legis dei in aperto est. Cura eñ pastoralis in tribus consistit: in cura vulneris: id est peccati: in custodia sanitatis: in promotione virtutis. De curando vulnere dicitur. Curam illius habe. De custodia sanitatis. Vos estis sal terræ. Sicut enim caro aspergitur: ne soluatur in saniem: sic & ouis pastorali vigore confirmatur: ne laxetur in peccati putredinem. De promouenda oue vsq; in perfectionem domin⁹ dicit. Bonus pastor educit oues: & cum eas eduxerit: ante eas vadit: & eum oues sequuntur. Sacerdos igitur si ignoret legem dei: quo suum officium exequetur: qui nec etiā de vulnere sciret iudicare: præsertim curare? Cum ergo reprobandus sit ex mala vita: debet potius reprobari ex ignorantia. Peccat sacerdos: caute peccet: vt saltem noceat sibi soli. Si vero cæcus fuerit: non se solum: sed totum gregem trahit in foueam. Si quis tamen est qui de sua cura caueat sibi: non tamen eius casus suo minus imputatur pastori. Est enim in ipso vt ouis cadat. Audacter dico: quot prouidere debet animabus: tot animarum homicida est. V

Bruno.

Q) Episcopus debeat ad virtutum exercitium indumentis sacerdotalibus excitari.

¶Facies superhumerale de au. & hya. at. pur. coccoq; bis ti. & bys. re. o. po. Respice Episcope ad onus quod portas: respice ad suphumerale. Vides ibi aurum: da operā & studiū sapiētiæ. X

Vides ibi hyacinthũ: intuere cęlum & contẽplare deum. Vides ibi purpurã: serua iustitiã. Vides ibi coccũ bis tinctum: tingat te si necesse fuerit pro dei & proximi dilectione, sanguis martyrii. Vides ibi byssum retortã: carnẽ doma, macera, & afflige: vt & spiritui seruiat: semperq; candidior & mũdior fiat. Sit autẽ suphumerale opere polymito, multisq; coloribus variato: quaten⁹ in pulchritudine exteriori: qualis interius esse debeat, facilius episcopus intelligere valeat.

Qꝫ bonus vitę finis laudabili principio debeat respondere.

Y ¶ Duas oras iunctas habebit in vtroq; latere sum, vt in vnum redeat. In qua re nil aliud significari putamus: nisi vt tota vita nostra sic in bonis operibus continuetur: vt & principio finis concordet: & bonũ qđ cœpimus: vsq; in finem nõ relinquam⁹. Duę nãq; orę in vnũ redeunt: dum prima & vltima vitæ nostræ in boni perseueratione cõueniunt.

Qꝫ in pontificis pectore veritas & doctrina pari debeant fœdere copulari.

Z ¶ Pones in rationale iudicii doctrinam & veritatem: quæ erunt in pectore Aaron quãdo ingredietur corã dñõ. Hoc episcopi audiãt: hoc diligentissime attendant: & considerent, quid significet: ꝙ sup pectus Aaron doctrina & veritas ponuntur. Ille enim episcop⁹ rationale in pectore nõ habet: in cuius corde nõ est doctrina & veritas. Quid enim sine doctrina docebit? Quid sine veritate iudicabit. Ideo enim rationale iudicii dicitur: vt in rationali sit doctrina: in iudicio sit veritas. Semper igitur rationale, semper pectus suum episcopus intueatur: sufficit illi liber iste: tota lex vtriusq; testamenti: si scientiam in pectore habet: si tamen intelligit: quod in pectore habet. Sed quomodo non intelligit pectus quod in pectore est? Quomodo cor illud non videat: cuius pondere premitur? Ideo enim tam prope & super ipsum cor rationale ponitur: vt quid significet: & quid velit intelligat. Stat rationale super cor: quasi magister super discipulum. Admonet cordis oculos: rogat vt ad se dirigãtur, inspiciant, & legant.

Radulphus.

Qꝫ solos vere pœnitentes expiet sanguis Christi.

A ¶ Portabit Aaron iniquitates eorũ: quæ obtu. & sancti. fi. is. Neq; sanguis Christi expiat omnes: neq; fides sola sufficit: vt inter eos quos expiat numeremur: nisi sanguinis Christi vtilitatem congruæ pœnitentiæ satisfactione meremur. Vnde scriptum est. Portabit Aaron iniquitates eorũ: quę obtu. & sa. fi. is. Aaron quippe noster dominus Iesus eas tñ fidelium iniquitates portat: & passionis suæ supplicio expiat: quorum confessionem deo obtulerint: & sanctificauerint eas: hoc est digna emendatione correxerint.

Adam de Perse.

Cum omnia fecerimus: non in operibus nostris: sed in misericordia redemptoris spem habeamus.

¶ Et pones in fronte Aaron au. la. Post omnia indumenta sacerdotalia, lamina in fronte pontificis ponebatur. hoc significat: ꝙ cum vestimentis illis: quibus sanctæ virtutes, & opera bona signant, induti fuerimus: vtpote summi mẽbra pontificis: nõ in virtutibus nõ in operibus nostris: sed ĩ Christi sanguine spem nostrã ponere debem⁹: teste Apostolo. Spes capitis est munimentũ. & galeam inquit spem salutis. B

Bruno.

Qꝫ per tortam, crustulam, laganum, fides, spes, charitas, designantur.

Tollesq; tortam panis vnius: & crustulam cõsper. o. & la. de ca. azi. quod po. est in con. domini. Per hæc tria fidem spem & charitatem intelligimus. Sicut enim panis inter omnes cibos, ita fides omnium virtutum, prima & maxima est. Sine fide enim impossibile est placere deo. Hæc prima dicitur. hæc in baptismo suscipitur. Est autem torta panis vnius: quoniã & fides vna est. Sic eñ Apostolus ait. Vnus dominus, vna fides, vnũ baptismũ. Sed quare torta? Torta enim coronæ similitudinẽ exprimit. Per fidem aũt venitur ad coronam. Vnde Apostolus cum dixisset. Bonũ certa. certaui, cur. consum. mox addidit. De reliquo re. est mihi co. ius. Crustula vero spem significat. Qꝫ enim in sartagine frigimur: ꝙ in craticula assamur: ꝙ diuersis tribulationibus affligimur: hoc totum spes futurę beatitudinis operatur. Quid vero per lagani latitudinem: nisi charitatem? de qua dicitur. Latum mandatum tuum nimis. Hæc autem omnia & azima sunt & oleo lita: quoniam syncera & incorrupta sunt: & sancti spiritus gratia perfusa. Hęc vero de canistro azimorum tolluntur: quoniam in sacra pagina reperiuntur. ca. 29. C

Qꝫ non intercisa sed continua debeat esse sanctificatio sacerdotum.

¶ Omnia quę pręcepi tibi fa. sup Aa. & fi. eius. Septem diebus consecrabis manus eorũ: & vi- D

tulum pro pec. of. per sin. di. ad expi. Quid est vii. dieb⁹ cõsecrabis manus eorum? Audite episcopi & sacerdotes. Nullus dies prætermittit. Oi die cõsecrari debẽt manus vestræ. Non enim sunt nisi. 7. Qui igitur. 7. diebus consecrat: oĩbus diebus consecratur. Consecrat autem qui semper manus & opera custodit vt mũda sint: vt nil mali operentur: & vt cunctis bonis operationibus insistant. Offert autem & vitulum ad expi. per singulos dies: qui nunq̃ vnigeniti filii dei obliuiscitur passionis.

Radulphus.

Quid per matutinum & vespertinum sacrificium designetur.

E ¶Hoc est qđ facies in altari. Agnos anniculos duos per singulos dies iugiter: vnũ agnũ mane & alterum vespere. Decimam partem simile cõspersę oleo tunso: qđ habeat mẽsurã quartam partem hin. & vinũ ad bibendum eiusdẽ mẽsurę in agno vno. Alterum vero agnum offeres ad vesperã iuxta ritũ matutinæ oblationis: & sanctificabitur altare in gloria mea. Altare holocausti/ecclesia est. Hæc agni illi⁹ oblatione sanctificat: de quo scriptũ est: ecce agnus dei &c. Huius agni holocaustum matutinum fuit: qñ iustitię mane mũdo apparuit. Est & vespertinũ: quia vsq; in secul: vesperã ecclesia sanctificatur per ipsum. Sed & p singulos dies mane offert: cũ singulis fidelib⁹ eius grã lumẽ fidei aperit. Offertur & vespere: cũ eius auxilio credens iustitia consummatur. Totiẽs quippe offertur p nobis: quotiẽs oblationis suæ vtilitatem cõfert nobis. Decima similę quę agno adiungitur/perfectam illius puritatem designat. Oleum vero quo simila conspergitur/eam quã nobis exhibuit innuit charitatem. Tũso, id est tribulationibus probato. Quaternarius numerus qui in oliuæ mensura seruatur/eiusdẽ dilectionis exprimit infirmitatem. Hic eñ nũerus pro perfectione & soliditate solet poni. Vnde & quatuor sunt euangelia: ad designãdam irreuincibilem eorũ auctoritatẽ. Et ligna arcæ quadrata fuerunt: vbi sanctorum exprimitur fortitudo. Quadratum nãq; in quocũq; latere stat: sic & sanctorum virt⁹ & in aduersitate & in pspęritate rigorẽ sui ppositi retinet & cõseruat. Seruat & in vini libatione mẽsura eadem: quia de ei⁹ morte gaudium indeficiens generi prouenit humano. Et sanctificabitur inquit altare in gloria mea. Dei gloria est non nostra: q nos non quærentes se quæsiuit: non eligentes elegit: non vocantes se prior nos vocauit.

Stephanus, contra inanem gloriam.

C Ornua ex ipso erant. Nota q̃ ait ex ipso: & non aliunde. Hypocrita enim habet cornua ex iactãtia & inani laude. Diues a pecunia. Paup a tenuitate. Tũc eñ cornua sumit. Iustus autem non aliunde: q̃ a semetipso. Vnde omnis gloria. fi. re. ab intus. ca. 30. F

Radulphus.

Q fides integra equaliter ab oĩbus exigat.

¶Hoc dabit omnis qui transibit ad nomẽ. dimidiũ sicli iuxta mẽsuram templi. Diues non addet ad mediũ sicli: & pauper nõ imminuet. In hoc pręcepto vel in hac oblatione aperte mõstratur/non morũ sanctitatẽ in qua sanctorum diuersa ẽ gratia: sed fidei firmitatẽ describi: quæ sanctis omnibus cõmunis est: in qua nec diuiti quicq̃ addere: nec pauperi detrahere licitũ est. Hęc aũt recte per dimidiũ sicli exprimitur. Siclus quippe. xx. obolos habet. Quapropter. x. oboli qui ĩ sicli dimidio reperiunt, numeri sui perfectione/perfectã fidei doctrinam insinuant. Nam idẽ siclus mẽsurã templi habere pręcipitur. Quisquis enim plenã fidei mẽsurã habere satagit, necesse est vt eã non hęreticorũ sed orthodoxorũ patrũ doctrinę cõformet. Denarius itaq; iste in se quidẽ pfectus est: sed tamen sicli non plenitudinẽ: sed mediocritatẽ continet: qa fidei nostrę plenitudo totũ qdem habet: qđ saluti satis sit humanę: verũ ad plenitudinẽ illã visionis dei: quæ in futuro repromittitur sanctis: vix dimidiũ explet. Ex parte ĩquit Aplus cognoscimus: & in parte prophetamus. G

Galfridus.

Q per sicli dimidium, fidei integritas designetur.

¶Diues nõ addet ad mediũ sicli: & pauper nõ minuet quid ab eo. Dimidi⁹ siclus ẽ fides: q ad salutẽ sola sufficere nõ possit: si facultas suppetit operãdi. In opib⁹ aũt ali⁹ alio ampli⁹ offert deo: ĩ fide aũt nec augeri licet oĩno/nec minui. H

Radulphus.

Q tam tabernaculum: q̃ vasa eius sancti spiritus oleo consecrantur.

F Acies vnctionis oleum: & vnges ex eo taber. testi. & arcam testa. mẽsam q cum vasis suis: candelabrũ & vtensilia eius: Altare thymiamatis & holocausti: & vniuersam supellectilem: quæ ad cultum pertinet. Vnctio ista quæ sit Ioãnes manifestat cum dicit. Vos vnctionẽ habetis a sancto: & nostis omnia. Hoc oleo vngitur tabernaculum, cũ filii ecclesiæ vt domus dei efficiant: & in Christi membra transeant, sancto spiritu consecrantur. Qui enim spiritum Christi non habet: hic non est eius. Vngitur arca in sanctis sanctorũ ca. 32. I

collocata: cũ eadẽ ecclesia nõ in hac peregrinatione, fidei sanctificationẽ: sed iã in patria caelesti iustitię pfectionem circũdata ex omni parte auro: id est diuinę visionis illustrata fulgore / p eiusdẽ spũs gratiã adipiscit. Cãdelabrũ quoqȝ hac ipsa vnctione sanctificat: cũ lucerna fideliũ, bona. s. eorꝫ opa: p quę corã hominibus lucẽt: vt eis pdesse possint, ab eodẽ spũ charitatis gr̃am cõsequuntur. Mensa autem sacrę scripturę formã habet. Ipsa est qppe quae nos ad deum tendentes ne deficiamus reficit & confortat. Vnde Dauid. Parasti in conspectu meo mẽsam aduersus eos q tribulant me. Nam & mensa hęc in pte Aquilonis stabat: vt datur intelligi, quia cõtra impetus aduersarii nobis ad consolationẽ attributa est. Mensa itaqȝ oleo vngitur: quia scriptura sacra non humano sensu sed p spũm sctm̃ nobis administratur.

Qꝫ qui secundum carnem ambulant sancti spiritus nesciũt vnctionem.

K ℂHoc oleum sctm̃ erit mihi in genera. v. Caro hominis nõ vngetur ex eo. Qđ quomodo dictũ sit quęri potest: cum Aaron filiiqȝ ei⁹ ex eo vngi praecipiantur. In pmptu tñ est aduertere eã quę ad vsum carnalẽ ptinet, exhiberi vnctionẽ: nõ eã quę ad sanctificationem. Vnde nõ dicitur: Homo nõ vngetur ex eo: vt voluptatem poti⁹ carnis amputãdã intelligat: q̃ officium cõsecrationis. Vnctio ista spiritus est. Vnguento itaqȝ isto caro hominis vngi non potest: qa qcunqȝ viuunt secundũ carnẽ: sancti spũs nesciunt vnctionem. Quicũqȝ autẽ dederit ex eo alieno exterminabitur de populo suo. Hoc ad spũm sanctũ videtur non posse referri: cũ de illo dñs testetur: quia alienus eũ accipere nõ potest. Sed sunt nonnulli q qđ nõ habent habere se simulãt. Quicũqȝ ergo hac vnctione p meritũ suũ priuati vnctos se ex ea videri appetũt: isti cũ ab ea alieni sint: fallaciter sibi eã vsurpãt.

Galfridus.

Qꝫ comminatio domini in iudęorum populo sit completa.

L ℂDimitte me vt irascatur furor meus: & fa. te in gẽtẽ magnã. Aliquaten⁹ etiã tũc impletum: si nõ de ipsa gente, de ipsa tñ cognatione videtur: vt ex tanta multitudine terrã pmissionis vix intrent duo. Nec imerito forsitã in duob⁹ illis duas eiusdẽ populi ptes pręfiguratas accepim⁹: alterã qdẽ in initio dñicae vel apostolicae prędicationis ex tribu Iacob suscitatã: alteram vero in fine seculi velut ex quibusdã iã faecib⁹ Israel conuertendam.

Stephanus. de dulcedine dei.

M ℂDimitte me vt irascatur furor meus. Quasi tu tenes me vel tenere potes. Per hoc ergo dedit fidutiã exorãdi & impetrãdi p eis. Si enim velles verberare filiũ tuũ: & diceres sedẽti iuxta te: Dimitte me vt verberẽ filium meũ: nonne quodam modo hortareris vt te exoraret ne verberares eũ? Tenuit ergo Moyses deũ: seru⁹ dominũ: creatura creatorem.

Bruno.

Qꝫ quasi tabulas frãgere sit de rigore iustitię aliquid misericorditer relaxare.

ℂVidẽs Moyses vitulũ iratus est valde: piecit N qȝ de manu tabulas: & cõfregit eas ad radicẽ montis. Irascitur Moyses & frãgit tabulas. Populus peccat: & tabulę frãgũtur. Populus peccat: lex destruitur. Vt qđ hęc? Si eñ Moyses tabulas nõ fregisset: populo nõ pepcisset. Et qđ pderat: qȝ orãdo deũ placauerat: si ipe eos ex legis imperio occidisset? Lex eñ dicit. Qui immolat diis / occidetur, pręterq̃ dño soli. Noluit igit cũ tabulis: noluit cũ rigore legis ad populũ deliquẽtẽ venire: sed tabulas fregit: legẽ euacuauit: & populo deliquẽti pepcit. Quotiẽs eñ epũs respectu pietatis alicui misereť: & timens ne in peius ruat: nõ secũdũ canones eũ misericorditer iudicat: totiẽs tabulas frãgit: & legis auctoritatẽ relinquit. Hoc autẽ nõ magnũ puto esse peccatũ. Vnde & Moyses p fractis tabulis nusq̃ a dño reprehẽditur. Sed audi qđ sequtur. Arripiẽsqȝ vitulũ quẽ fecerant combussit & contriuit vsqȝ ad puluerem. Quẽ sparsit in aquã: & dedit ex eo potũ filiis Israel. hic enim cui Moyses irascere ostẽdit. Vitulo eñ irascebatur: & pctm̃ destruere conabatur. Sed quare misit in aquã? & quare ex eo potũ dedit filiis Israel? Fortasse vt foenũ biberet vitulũ: qm̃ vitul⁹ comedit foenũ. Bibũt aurũ Iudaei: qa cupidi sunt & auari. bibũt aurũ idoli: qa idololatrę & sacrilegi. sic eñ hęc mortifera potio: haec doctrina idololatrię eorꝫ viscera penetrauit: vt vix aliquãdo ab idolorꝫ cultura potuerit auelli.

Galfridus.

Qꝫ exẽplo sacerdotũ populus aurũ sitit.

ℂAurũ dederũt mihi: & pieci illđ i ignem: & O egress⁹ ẽ hic vitul⁹. Mira res: si tñ vera: qȝ hui⁹ auctor idololatrię sacerdos extiterit. Audi ergo sacerdos auare: Aurũ tibi datũ est. Nõ eñ ex tuo illud habes vel patrimonio: vel labore: sed ex oblatiõe fideliũ. Sed acceptũ in ignẽ aurum mittere est in ipsi⁹ cõcupiscẽtiã corda hominũ inflammare. Ignis eñ auaritiae signat ardorẽ. Et in hũc ignẽ ab eis aurum mittitur: quorũ maxime exemplis agitur: vt ardenter ametur. Quae eñ est subuersio maxima populorũ? nonne auaritia sacerdotum? Inde studium hoc &

& cura vehemẽtius terrena colendi/& immoderatius incũbẽdi eiusmodi lucris augẽdis,nõ in solis iã cõsciẽtiis oritur:sed foris etiam manifesta operis executione profertur.

Stephanus.de Auaritia.

P ℭNotandũ ꝙ populus nõ adorauit totũ vitulũ:sed caput vituli. Vitulus est luxuria:caput delectatio.Hãc diabolus cupit ab hoĩe adorari,id est vt delectet̃ in peccato. Vel quia caput prima pars est:vult semper ipsum esse in principio:non in fine.

De dulcedine dei.

34 Q QVo transeũte corã eo &c.Notãdum ꝙ dñs ante nos transit quasi nobis se offerens:vt vel tangendo cor nostrũ: vel ad bonũ mouendo ad se alliciat.Tunc etiã trãsit:cũ pauperes nobis causa miserendi ostẽdit:sicut auceps volucri quã cape captat,escæ demonstrat illecebram.

De Humilitate.

R ℭNota ꝙ post oĩa tabernaculi ornamẽta pili caprarum ponũtur:qa post oĩa bona opera opus est pœnitentia.

Explicita Exodo:incipit Leuiticus.

Radulphus.

Q; per hostias & holocaustum duo conuersationis genera designentur.

ca. 1. S HOmo qui obtulerit ex vobis hostiã dño de pecoribus,id est de bobus & ouibus offerens victimas: si holocaustum fuerit eius oblatio:ac de armento masculũ imaculatũ: offe.ad ostiũ tabernaculi testi.ad pla.sibi do. In hostiis legalibus quędã holocausta:quędã vero hostię dicebant̃.Holocausta tota in altari cremabantur,Inde dicta holocausta:q̃si tota incensa. Hostiarũ aũt pacificarũ/solis crematis adipib⁹:cætera in sacerdotũ/seu ipsorũ qui obtulerant cedebãt vsũm.Sed hęc mystice disseramus.Hæc eñ sunt duo genera cõuersationis:eoꝝ.s.qui ꝑfecte mũdo renũciãt:& se deo exhibẽt holocaustũ:& eoꝝ q suis in mũdo licite ꝑfruunt̃:quorũ carnes nõdũ qdẽ spũali feruore assumũtur: sed sanctificatę qdẽ sine criminis admixtiõe:ex magna tñ parte offerẽtiũ voluptati deseruiũt.

De triplici genere Holocaustorum.

T ℭSũt aũt tria gña holocaustoꝝ.Primũ bouis. Secũdũ ouis aut caprę. Tertiũ auiũ:turturis.s. aut colũbarũ.Qui quicqd laborãdo ꝑualẽt:totũ circa ꝓximoꝝ obsequia dño cõsecrant: bouis immolãt holocaustũ.Qui laborare nõ valent: sed tñ ꝓximo erogãt qd possident:ouiũ instar vellus suũ aliis cedũt:& tanq̃ lactis dulcedine sic operũ innocẽtia:& morũ simplicitate possessores pascũt.Holocaustũ vero auis offerũt: q operã dãtes sciẽtię ad hoc vacant : vt deum cognoscant.Holocaustũ igit̃ bouis:qd lex primũ ponit:vt cœpimus exequamur.

De holocausto bouis.

ℭHomo q obtulerit &c.In hostiis pacificis nul V
la habetur discretio maris & fœminę.vtrunq; eñ offerri põt.In holocaustis vero soli masculi offerunt̃.Ad illã eñ mediocrẽ vitã mẽs etiã infirma sufficit.Ad ꝑfectionis vero celsitudinẽ nõ nisi virtus idonea est.Masculũ ergo immaculatũ offeret: ne.s.labores q deo cõsecrant̃ ex aliqua ꝑte per criminis admixtionẽ fœdent̃.Teste eñ Salomone:Qui in vno offenderit multa bona ꝑdet.Sed qm̃ in bono ope intẽtio semper ad eũ dirigẽda est:cõsequẽter adiũgit:ad ostiũ tabernaculi ad placãdũ sibi dñm. Tabernaculũ hoc in loco/cęlestis societas itelligitur.Quisquis ergo ꝑ bonũ qd agit,placari sibi dñm cõcupiscit:in omni suo ope necesse est nõ fauores humanos inutiles:sed regni cęlestis ingressum expectet.Hinc nos admonet dñs.Attendite ne iustitiã vestrã fa.co.ho.&c.Sequit̃.Ponetq; manũ sup caput hostię:& acceptabilis erit:atq; in expiationẽ eius ꝑficiẽs.Manus impositio deuotionẽ offerẽtis significat.Cũ igit̃ offerẽtis manus sup hostię caput ponitur : innuitur nobis ꝙ voluntarie deo sacrificãdum sit: vt acceptabilis eadem fiat oblatio. Sic quoq; in expiationem illius ꝑficiet.Immolabisq; vitulũ corã domino.Nõ corã hoĩb⁹:vt videat ab eis:sed corã dño:vt ipse.s.videat & approbet deus.

Quomodo fundatur sanguis holocausti per altaris circuitum.

ℭEt offerent filii Aaron sac.san.eius fun.per al X
taris cir.qd est ante ostium tabernaculi . Filii Aaron nonnunq̃ rectores ecclesiæ:nõnunq̃ vero quilibet fideles accipiuntur.Per sanguinem qui vita carnis est:prauam intelligimus volũtatem.Funde sanguinem & caro moriet̃.Tolle malam voluntatem/ nec erit qui mala operet̃. Fundunt ergo filii Aaron sanguinem:quia doctores sancti assiduitate sua de discipulorũ cordibus expellunt malitiam.Et quoniam per dei timorem hoc agitur:hæc ipsa effusio,dei oblatio appellatur.Fundentes inquit per altaris circuitum.Altare Christus est:quia oblatiões nostras ei imponim⁹:& per ipsum acceptas patri

fieri posse speramus. Per huius ergo altaris circuitum sanguinem fundim⁹: dum Christi virtutes mēte reuoluētes vitiosos affectus a nobis eiicimus. Verbi gratia: dum mansuetudinem illius recolimus: nostram iracūdiam abdicamus. Et sic de singulis est agendū. Si vero nomine altaris sancta ecclesia designatur: per ei⁹ circuitum sanguinem fundimus: dum sanctorum: qui in ea aut sunt aut fuerunt, sanctitatē considerantes, in singulis quaquauersum oculos tendimus/correctionis nostræ exempla videmus. Hoc autem ad ostium tabernaculi fit: quia dum in hac ecclesia peregrinamur, cælestis illius patrię aditum suspiramus.

Quomodo holocaustum frustatim imponatur altari.

Y ¶Detractaq; pelle hostię artus in frusta concident: & subiiciēt in altari ignē strue lignorum ante composita: & membra quę cęsa sunt/desuper ordinantes. Tūc holocausto pellis detrahitur: cum is qui perfectam aggreditur vitā, exteriori substantia spoliat. Vel nostrę hostię pellem detrahimus: cum minime vitę nostræ superficie cōtenti/interiora illius subtilius pscrutamur. Multa eñ videntur q̄ non sunt. Vnde & artus illius in frusta concidendi sunt: vt. s. conuersationis nostræ actiones singulas examinātes: ne sub virtutū specie vitia lateant/sollicite perscrutemur. Ignis vero in altari nostro subiicitur: si a nobis ibidem lignorū strues anteponatur. Ignis iste charitatis feruor est: qui p spiritum sanctum nobis tribuit. Si ergo ligna cōgesseris: ipse subiiciet ignē suū. Ligna sunt cogitationes sanctæ: quæ calorem illius concipiunt, & nutriūt excitatum. Si igitur in labore sancto deficere nolumus: ignem istum sedulis pcibus nobis subministrari rogemus. Mox eñ vt feruor charitatis in corde torpuerit: & manus ab opere fatigata cessabit. Oīs eñ labor amāti tolerabilis videt: a negligēte vero si leuis sit: itolerabilis iudicatur. Sup ligna vero cęsa mēbra ordināda sunt. Membra sunt singulę actiones. In his ergo ordo quidā ordinādus est vt scilicet potentiora infirmioribus pponātur: & singulis quibusq; locus congruus: & persona: & tempus seruetur. Verbi gratia: Sancta actio q̄q̄ laudabilis sit: eius tñ assiduitas sapiētiæ studiis non parum obsistit. Certis itaq; tēporibus intermittēda est: vt percipiēdæ sapientiæ vacatio necessaria concedatur. Scriptū est enim. Sapientiam scribe in tempore otii &c. Et hæc cōsideratio in cæteris est habēda. Sic igit ordinentur: vt vbi maior vtilitas est/maior sollicitudo impendatur. Quæ vero sint quę ordinari præcipit, exequitur dicens. Caput. s. & oīa quæ adhęrent iecori intestinis & pedibus lotis aqua. Caput hostiæ nostræ, interior intentio ē: quæ in omni opere obtinet principatum. Hæc in primis super ligna ordinanda est: euangelicis. s. præceptis coaptāda: vt iuxta dominicum mandatum simplex & munda sit: ne forte p illius damnationem totius laboris nostri reprobatio subsequatur. Qui autem adhærent iecori, adipes sunt. Adipes sunt affectus: sed inter est plurimum: quo inflammentur incendio: an etiam vtrum per negligētiam torpeant: & quasi sine igne remaneant. Sūt enim nonnulli qui carnales iam voluptates abiiciunt: nec tñ feruore debito ad spiritualia desideria cōsurgūt. Quorum vero affectus ad huius mundi cōcupiscentias ardentius incitatur, horum adipes igne cōtrario perurunt. Nos itaq; adipes nostros super lignorum cōpositionem ordinare debemus: vt varium discursum affectuū ad diuinę voluntatis regulā reuocare conemur. In testinis inquit & pedibus lotis aqua. Quæ sūt intestina: qui pedes! Intestina nostra aīę nſę interiora sunt. In quib⁹ dum multa inutilia siue etiā noxia versam⁹: quasi stercora ī vētre portamus. Pedes vero actiones nostrę sunt: quę quotiēs terrenum aliquid operātur: quasi terram tangendo pulueris cōtrahunt sordes. Lauāda igitur intestina/lauandi sunt & pedes: vt congruis fletib⁹ abluti, sacrificiis diuinis fiant idonei. Potest & per pedes actionis cuiuslibet: siue etiā vitę nostræ cōsummatio intelligi. Salubriter igitur hoc præcipitur: vt siquid boni agimus: si in omni vita nostra deo militamus: fonte lachrymarum toti⁹ laboris nostri terminū abluamus. Vix eñ bonum opus compleri pōt sine alicuius admixtiōe peccati. Adolebitq; sacerdos super altare in holo. & sua. o. do. Altare istud cor nostrum est. iuxta qđ illud. Oblatio iusti impinguat altare. In hoc altari struūtur ligna: cum sanctæ cogitationes congregantur. Adduntur quoq; & hostiæ membra: cum sanctæ mētis studium efficacia boni operis comitatur. Sacerdotis vero ea est adolere, id est succendere. Illius tamen sacerdotis qui ignem venit mittere ī terrā: qui facit angelos suos spūs.

Ricardus.

Quæ sit veræ obedientiæ forma.

¶Detracta pelle hostiæ artus in frusta concident: & sub. in al. ig. Docet hic Moyses quomodo vitulus debeat immolari. Vitulus noster ī Libano pascitur: cum voluntatem nostram nō nisi in rebus honestis sequimur. Hunc autem mactamus: cum omnem singularitatem amo A

re obedientiæ abdicamus. Secamus vero, cum mentem de p̄sumpta libertate acriter increpamus. Sed hunc vsq; ad frusta diuidit: qui quæ ꝙ singularitatis suæ opera distinguit: & se in singulis de præsumptionis audacia reprehendit. Tūc autem nil amplius supest: nisi vt igne compunctionis vel flamma diuinæ dilectionis eousq; cremetur: quousq; omnis voluntas huius arrogantiæ sopiatur. De huiusmodi holocausto quasi quidam adhuc cogitationum cinis remanet: qui omnino nobis perire non debet: quia vtiliter satis suas quisq; præsumptiones reminiscitur: quando in hoc conscientia humiliata confunditur.

Radulphus.

De holocausto pecorum.

B ℭQ; si de pecoribus oblatio est, id est de ouibus siue de capris holocaustū, ag. anniculū & absq; macula offeret. Notādum ꝙ oui capram coniungit. Capra autem aut hœdus: ꝙ scilicet hoc genus animantis olidum luxuriosumq; sit peccatorum gerit imaginem. Inde est ꝙ agnus paschalis iuxta. lxx. de ouibus & capris sumi iubetur. Quia Christus qui pascha nostrum est: ex iustis & peccatoribus carnē assumpsit. Cum igitur capra peccatoris vel peccati gerat imaginem: quid est ꝙ in holocaustum domino iubemur offerri? Nunquid acceptum fieri potest deo peccatum nostrum? Sed sciēdum ꝙ cuius non placet executio: placet mactatio. Idem vero computatur ouis & capræ holocaustum: quia in eodem vbi prioris malitiæ vetustatem deponimus: nouitatem innocentiæ domino consecramus. Bos vero & ouis licet sanctitatis speciem gerant: ideo tamen mactari iubentur: quia nemo mundus a sorde: nec iustificabitur in conspectu domini omnis viuens. In agno autem anniculo propositi firmitas figuratur. In anno enim solis expletur circuit⁹. Ne ergo simplices vouere præsumerent qđ postea explere non possent: agni anniculi iubetur fieri holocaustum. Diu nāq; deliberādum est, qđ semel statuēdum est. Qđ dicitur absq; macula supra expositum est.

De holocausto auium.

C ℭSin autem de auibus holocausti oblatio fuerit domino: de turturibus & pullis columbæ offeret eam sacerdos ad altare. Aduertendum attentius: ꝙ dominus cum aues sibi in holocaustum offerri iubeat: non cygnum expetit qui magnitudine corporis præstat: qui plumarum candore nitidus: etiam colli protensione caput in altum leuat: nec mergulo delectatur qui frequentius aquis immergitur: nec accipitre: qui mortibus pascitur alienis: sed turturē petit & columbam: quarū columba societatis, turtur vero castitatis amator ē. Vtraq; tñ hęc auis gemere nō canere solet. Per aues sciētiā figurari iā dixim⁹. Manifestū est igit nō illam a dño sciētiam approbari quæ sibi magna videt iuxta illud. Vęh qui sapiētes estis in oculis vestris. vel quæ de nitore eloquētiæ gloriatur: vt de quibusdam scriptū ē. Posuerunt in cælū os suū. Sed nec illa placet: quę sicut mergulus aq: sic carnalibus voluptatibus absorbetur. Nec illa quoq; accepta: quā accipitris instar malitia comitatur. Sed turturem amat dominus & columbam. Ergo scientiæ sanctimonia cum pace associāda est: sine quibus nemo videbit deum. Monemur quoq; in auibus istis, illam magis scientiam appetēdam quæ gemitum doceat: q̄ quæ plausum: quæ miseriam nostrā nobis aperiat: q̄ quæ risum. Hęc est em̄ vera scientia: de qua Salomon ait. Qui appo. scientiam appo. & do. Notādum vero ꝙ auiū holocaustum ad ipsum altare offertur. Altare cor nostrū est. Soli igitur sunt qui perfecte ad corda redeant, ii qui per scientię studium & sanctam meditationē apud se i arcano mentis habitare nouerūt.

Radulphus.

Quomodo aues debeant immolari.

ℭEt retorto ad collum capite ac rupto vul. loco decurrere faciet sanguinem sup crepidinē altaris. Ad collū caput reflectitur: vt quasi corpus suū respicere videatur. Cum enim mandata dei addiscimus: discutere nos debem⁹ vtrū hęc etiam opere expleamus. Scienti nanq; bonum & non fa. pec. est illi. Ac rupto inqt vul. loco. Sic caput a corpore per illud vulnus separabatur: vt non tamen prorsus abrumperetur. Innuitur ergo ꝙ a cura carnis mens abstrahēda sit: non tñ omnino: sed sicut ait Apostolus. Curam carnis ne feceritis in desideriis. Rupto ergo vulneris loco decurrere faciet sanguinem super crepidinem altaris. Sanguis appetitum significat. Sicut em̄ ex sanguine sua caro viuit: sic anima ex appetitu. Qualis enim fuerit appetitus: talis & vita illius. Altare cor nostrum. Crepido vel basis/est fundamentum. Illud scilicet fundamentum: præter qđ nemo aliud potest ponere: qđ est Christus Iesus. Sanguis ergo qui rupto vulnere defluit a corpore ad fundamentum decurrat: vt appetitus & amor noster: qui a carnalibus voluptatibus recedit: in Christum transeat, iuxta illud. Defec. in sa. t. a. m. Defecit a vanitatis appetitu: vt ardenter iam sitiat veritatem. D

Vnde supra.

E ¶Vesiculā vero gutturis & plu.pi.prope al. ad ori.pla.in loco in quo ci.ef.so. Recolendum ꝙ studiosorū oblationē tractamus. Quid vero studiosis magis timēdū est:q̄ tumor elationis! Sciētia em̄ inflat.Huius igit̄ auis nostræ vesicula guttur[ꝓiicienda est: tumor.s.q de eloq̄n tię pōpa oriri solet,penitus excludēdus.Plumę vero quæ sunt nisi peregrinorū leuitas studiorum:vt versificandi peritia:dialecticorū garrulitas:quę om̄ia mēti dn̄m metuenti:& circa lamēta potius occupatę nihil remedii : nil poterunt vtilitatis conferre.Plumæ ergo & ipę ꝓiciantur vt a seruis dei hm̄oi studia cōtēnant̄. Vbi aūt hęc ꝓiici debeant,lex signanter expssit.Prope al.inquit ad o.pla.in loco in quo cineres ef.solent.Per oriētem vnde mūdo lux imittitur:diuinę cognitionis illuminationem intellige. Ad orientem ergo inflationem nostram abiicimus:quum dei magnitudinē aliquaten⁹ cōtemplātes:de nobis humilia sentire icipim⁹. Ad oriētē quoq; plumę cadūt:qa fidei pcepto lumine:mētē quā penetrat timor dei: quā salutis suæ cura sollicitat:minime supfluis studiis operā dare delectat.In loco in quo ci.ef.so.In loco cineris,id est mortis meditatione vesiculam cū plumis ꝓiice:vt dū iugiter finē tuū conditionēq; mortalitatis recogitas,inanē iactātiam cum omnibus superfluis mox deponas.

Vnde supra.

F ¶Cōfringetq; ascellas ei⁹:& nō secabit:nec ferro diuidet eā. Ascellas frāgere,est acumē ingenii nō sibi tribuere:sed sub diuino munere humiliter infirmitatē ꝓpriam cogitare. Et non secabit:nec ferro diuidet eā. Non est auis nostra secāda nec ferro diuidēda: qa qcūq; cęteris amplius aliqd in sciētia ꝓfecerint: caueant oīmodis necesse ē:ne corpus Christi diuidāt:ne suę eruditionis p̄sumptione a doctrina patrum recedere præsumant.

De oblatione similæ.

2 G Anima quum obtulerit sacrificii oblationem dn̄o:simila erit eius oblatio: fundetq; sup eā oleū.Recte post auis holocaustū simila sequitur:quia quisquis p studium sapiētię terrā mētis inhabitat: purgationi illi⁹ īsistere debet:vt nequaq̄ exteriori sanctificatiōe cōtēt⁹ sicut a corpe prauos recidit act⁹ sic & a mēte eorūdē extirpet affectus. Hæc est em̄ simila,puritas scilicet cōscientię. Nā simila pura farina est furfuris admixtione purgata.Huic aūt similę oleū supfundit̄: quia mens cōcupiscentia carnali tanq̄ furfureis integumētis exuta diuina charitate repletur,Hęc autem simila non oleo conspergi:sed sic offerri iubet̄: sed dū offert̄,oleum sup eā fundi iubet̄:qa hoc datum optimū & hoc donū pfectū desursum est descēdēs a p̄re luminū.Et ponēt thus.Thus orationis speciē habet teste Psalmista:q ait.Dirigat̄ o.m.sicut incen.in cōs.t.Post olei ergo infusionē:huic similę thus iponit̄:qa nō nisi amātiū orōnis ē virtus.Amor nāq; desideriū parit: desideriū orātes facit.Ac deferet ad filios Aaron.qa subditoꝝ virtutes p̄latoꝝ doctrina īformādę,iudicio examinādæ:orōnibusq; cōmedādæ sunt.Quoꝝ vnus tollet pugillū plenum similę & olei:ac totū thus:& ponet memoriale sup altare in odorē suauitatis domino. Vnus iste filius Aaron Christū significat q de ei⁹ stirpe ad nos descēdit. Vnus dicitur quia singularis.Hic itaq; tollet pugillū plenū similę & olei: ac totum thus:& incēdet coram dn̄o.Q̄d aūt reliquū fuerit, erit Aaron & filioꝝ ei⁹.Anima nāq; quę p spūs sancti gr̄am verę dilectōis pinguedinē cōcepit:partitur in duo:quū & deum diligere & ꝓximū iubet̄.Notandū tn̄ ꝙ similæ pars sola:thuris vero nō pars: sed totū dn̄o iubet̄ incēdi. Orationis em̄ sacrificiū nō nisi dn̄o soli offerendū est:similę vero partē cū oleo ille filius Aaron manu stringit:& cōcremādā altari imponit:qa Christus dexterę suę virtute mētis nostrę ifirmitatē a multiplicitate terrenarū cogitationū colligit:& collectā extollit:vt spiritu illius adiuti saltē ad horā in orōne dn̄o astare & cōpunctiōis igne coram ipso ardere possimus.Neq; em̄ similę p̄tē mediā:sed tm̄ pugillū plenum in altari cremari pcepit:vt itelligam⁹ hanc viuę orationis potentiā nec ipsis pfectioribus nisi raro posse conferri.Pars igitur illa manu stringitur:vt domino offeratur:quia mens nostra cōstricta leuatur:sparsa vero ad ima relabitur.

Galfridus.de similæ sacrificiis:& qd per hæc mystice designetur.

¶Aīa quum obtulerit oblationē sacrificii dn̄o simila erit eius oblatio.Sicut multis laboribus de terreno fructu remotis paleis & furfure vix producitur simila:sic in terrenis actibus nil dignum eius sacrificiis inuenitur:nisi & leuitas operū,& impuritas cogitationum sollicita examinatione fuerit remota. Cui tamen similæ:sicut lex iubet:& insundendum oleum dilectionis:& superponendum thus orationis.Et thus quidem totum offerendum deo. Solus nempe orandus & adorandus est deus. Nam & quotiens oramus sanctos:hoc oramus:vt orēt pro nobis deum: & per ipsos quoq; ad eum oratio tota refert̄.Oleum autem diuiditur:quia duo H

sunt mādata prima & maxima: dilectio dei & ꝓximi. Sed & simila pariter diuidatᷓ: vt ad honorē dei & vtilitatē ꝓximi oīs nostra actio dirigatᷓ. Hinc est ꝙ eiusdē similę conspersæ oleo portionē offerri dn̄o legalis sanctio iubet. Reliquū aūt (inquit) erit Aaron & filioꝝ eius. Sed quę portio dn̄i? Plenus sane pugillus quē offerendū vnus e sacerdotibus tollit. O plenū pugillū: vel plenū potius & pusillū. Nihil em̄ magnū exigit: sed nil vacuū recipit deus. Reliquū inquit nō sibi quisqꝫ tollat: sed sit Aaron & filiorū eius. Quid? inquies. Ego igitᷓ qui portaui pondus diei & ęstus nihil accipiā? Patiebar æquanimiter: immo etiā gratulabar: quū viderē solum tollere te pugillum: quē verebar vel decimas saltē vel aliquid amplius accepturū. Gratulabar īquam: siquidē arbitrabar reliquū hoc mihi esse relictū. Hoc ergo te scādalizat: qđ datur Aaron & filiis eius? Sic tibi seruanᷓt poti⁹: immo etiam & augenᷓt incremēta frugum iustitię tuę. Deniqꝫ & si viuere vis & tu de hoc reliquo: esto de filiis Aaron. Nec causaberis illud datū Aaron & filiis eius: Christus est & discipuli eius. Inter eos igitur accipe reliquum hoc: nec cū eis diuidas: immo totum cōmunices: sine inuidia possideas: sine diuisiōe possideas. Magis aūt sperare licet: dū id modicum eis cōmunicas: quicqđ illorū est tuū esse p̄sumas. Hęc dicta sūt de simila simplici & sacrificio qđ nō coquitur: quale tn̄ fortassis hodie: nā dies mali sunt: vel a nemie vel a paucis offertᷓ. Oēs em̄ qui pie volūt viuere in Christo persecutionē patiunᷓt. & siquis nō aduritur suo scandalo: tn̄ vritur alieno. Coquitᷓ aūt sacrificiū aut ī clibano/aut in sartagine/aut in craticula: sicut in ipsa legis lectione discernitᷓ. Clibanus est quædam regularis disciplina: cui⁹ decoctio diuturnior est: sed tolerabilior: sollicite si nō desipiūt ꝓuidentibus iis qbus est credita dispēsatio: & discrete moderantibus ne vehementior ignis adurat: aut tepidior forte non coquat. Sed ad hoc quis idoneus? Quis temperabit hunc clibanum: vt nec nimis ferueat nec nimis tepeat: sed eo efficacius quo discretius panes sacrificii coquat? Heu dn̄e deus: qđ de cōmuni & terreno pane non fieret: multi hodie imperiti imprudēter & impudēter p̄sumimus qđ nescimus: & inexptū nobis officiū clibani spiritualis accipimus. Iн̄ est ꝙ nūc ęstus acrior q̄ oporteat: nūc tepidior q̄ expediat inuenitur. Sartago est vehementior quęlibet tribulatio: cui tn̄ vberior consolatio sociatᷓ. Hęc lagana oleo lita. Hæc simila nō solum cōspersa oleo: sed etiam supfusa. De qua tamen signanter tibi præcipitur vt eā diuidas minutatim. Nam hmōi diuisionē cliban⁹ nō reqrit: & craticula dedignatur. Ille min⁹ eget: egere ista non nouit. ibi pœna tolerabilior: hic aīus tolerātior. Oportet autē vt molestia grauioris alicui⁹ tribulatiōis afflictus velut in sartagine frixus solo tibi oleo abūdātiori cōsolatiōis subueniēte: ne cremari incipias: hæc lagana diuidas minutatim. Dico aūt: ne sicut quosdā insipiēter īterdū facere nouimus: ipse tibi dies & annos & longa tempora coacerues: tanq̄ simul oīa debeas sustinere q̄ simul nequeunt ꝓuenire. Sufficiat magis diei malitia sua: vt cōsiderās qa nō consurget duplex tribulatio necdū tā multiplex q̄ tibi fortassis ipe fingebas, frixurā diuidas minutatim. Iā vero craticula fortiū est: qb⁹ certamē datᷓ forte: vt vincāt: & discāt ꝙ oīm patiētior est sapiētia. Oēm em̄ molestiā q̄uis acerrimę tribulationis velut flāmā sęuiētis incēdii nō mō patienter tolerāt: sed gratāter acceptāt. Sed nec videtur qcūqꝫ eiusmodi est, tanq̄ in sartagine versari in oleo quodā cōsolatiōis: sed tanq̄ in craticula assari exposit⁹ oīno & supposit⁹ prunis ī ipo repudio cōsolatiōis. Nō tn̄ ardet sed cogtᷓ igne tribulationis roborat⁹ soliditate virtutis. Qꝫ si dixeris rarū hodie sacrificiū hoc inuenirī: illud pariter intuere: raro etiā in craticula similā coq. Et qđ rarū est iuxta literā: iuxta figurā rari⁹ nō mireris. Cęterū si nō essent hęc, mystica coquitᷓ simila: et ī aqua sępi⁹ q̄ in craticula coquitᷓ: & in cinere vt panis subcinerici⁹ fiat. Et vęh ei si nō fuerit reuersat⁹. Cinis em̄ est corpus mortis. Qui ergo in carne ambulat: velut in cinere panē coquit. Et male coquitᷓ si nō reuersatᷓ: vt caro q̄ pniciose p̄mebat in seruitutē aliqn̄ redigatᷓ. Aqua ē p̄ns seculū: qđ labitur & labetᷓ in æuū. In hac coquitᷓ aqua qui seculariter patitᷓ: q desiderio glorię secularis affligitur. Indigna diuinis sacrificiis vtraqꝫ coctio nec acceptabilis est corā deo q̄libet grauis afflictio si carnalis fuerit vel secularis intētio. Deniqꝫ vt fermēti & mellis debeat nō natura damnari: sed figura vitari: primitiæ & munera recipiunᷓt ex eis: sed altari ꝓhibenᷓt imponi. In melle em̄ carnalis illecebra: in fermēto malitia & neqtia designanᷓt. Cōgrue aūt fermento malitię & iniqtatis opponitᷓ oleū gratię & charitatis. Sed & mellis carnalis illecebrę sal pœnitentiæ & disciplinæ.

Radulphus de sacrificio similę in clibano.

¶Cū autē obtuleris sacrificiū coctū in clibano i de si. panes absqꝫ fer. cōsper. o. subauditur offerre poteris. Quid per clibanum qui sibi commissa æstu & ardoris nimietate inuoluit, nisi

pressura huius mundi & tribulatio fideles vndiq; coangustans intelligitur! De qua ex persona martyrum psalmista ait. Omnes gẽtes circũ.me.& in no.do.quia vltus sum in eos &c. Hęc vero tentationis nimietas perfectis quidẽ pbatio: infirmis vero subuersio est. Quod in ipso apostolorum principe manifeste apparet: qui ante olei superfusionem: ante spiritus sanctificationem, ad ancillæ vocem extimuit: & mortem timens vitã negauit. Post acceptum vero spiritus donum/nec ipsos principes reueretur cõstanter affirmans: quia oportet obedire deo magis q̃ hoibus. Anteq̃ ergo simila nostra clibani incendiis committatur oleo supfundẽda: quia nisi mens humana virtute spiritus antea solidetur: igne tribulationis admoto/nõ coqui poterit sed consumi. Ait ergo: cum obtuleris &c. Notandũ q̄ quicunq; clibano passionis examinãtur, panes sunt dicti: q̄ virtute constantiæ roborati & quasi cibus Christi effecti post tribulationis clibanum in corpus illius cæleste id est in societatem angelicam transferuntur. Vnde beat9 Ignati9 p martyrio Christi dãnatus ad bestias, ait. Fermentum dei sum. Bestiarum dentib9 molar: vt panis mundus efficiar. In panibus ergo duo lex seruari præcipit: vt.s. absq; fermento sint: & oleo cõspersi. Qđ exponens beatus Petrus ait. Nemo vestrum patiatur quasi homicida: aut fur. aut ma. aut ali. ap. Si aũt vt Christianus, nõ erubescat. Beati em̃ qui psecutionem patiuntur propter iustitiam. Panes ergo quos deo offerimus, absq; fermento sint: vt cum mala ab hominib9 patimur: nõ reatus criminis vindicetur in nobis: sed fidei pietas impugnetur. Conspersos oleo. Testatur nãq; apostol9. Si tra.cor.m.ita vt ar.cha.au.nõ ha.nihil mihi prodest.

De Sacrificio in sartagine.

K ¶Et lagana azima oleo lita.s.offerre poteris: & hoc est qđ ait. Si oblatio tua fuerit de sartagine, id est si eadem lagana obtuleris. de panibus siquidẽ nil amplius loquit. Similę inqt cõspersę oleo & absq; fermẽto: diuides eã minutatim & scindes supra oleum. Per sartaginem mẽtiũ frixura ostenditur. Quid aũt ita sanctorũ mentes vt zelus dñi frigit & cruciat! Hęc tñ oblatio oleo conspergit: quia feruor dulcedine spiritus temperatur. Igit si oblatio tua fuerit de sartagine, similę erit cõspersę oleo. Sãcti em̃ doctores cũ verba asperę increpatiõis mouẽt: charitatis amore sequũt: nõ inflatione elationis intumescunt. Mori nãq; p eis parati sunt: quos quasi vsq; ad mortẽ sequẽtes affligũt. Et lagana azima oleo lita. Lenitas quippe mãsuetudinis nõ solũ in corde esse: verũ etiam in corripiẽtis verbis apparere debet: vt scilicet ille qui corripitur tanto libentius diligẽtis etiam vulnera suscipiat: q̃to ob vtilitatẽ suã oĩa fieri nõ ignorat. Fiat ergo vt p quẽdã sapiẽtẽ dicit. Obiurgatiõi semp aliqd blãditię admisce. Et diuides eã minutatim. Simila minutatim diuidẽda ẽ: vt zelus nostri impetus temperetur: & singula nostra verba examinãtes: ne qd contumeliose: ne quid immoderatius proferamus: sollicitius perpendamus.

De Sacrificio in Craticula.

¶Si obtuleris sacrificium de craticula. qđ vt sicut cætera de simila fiat: oleo cõspergetur. Craticulę ignis non vndiq; inuoluit clibani more: sed inferius supposita torret. Sancti igit doctores cũ vitia subditorum redarguũt: & prauę eorũ obuiãt voluntati: si qd molestię ab eis sustinẽt verbo cõtumelioso, seu substantię temporalis aliq̃ diminutiõe: quasi craticulę adustionem patiunt. Sed & quilibet fideles cũ seu ab inuisibilibus inimicis, siue etiam voluntate & deliberatione ppria dum carnem mortificãt: & seipsos affligunt: mediocre aliquid sustinẽt: qđ nõ nimis opprimat: nec patientiæ humanæ vires excedat. Craticula est cũ suppositi æstu lento quidem sed assiduo fatigantur. Hæc ergo simila huiusmodi igne torrenda: iubet oleo conspergi. Cauendum etenim est ne charitas nostra molestiarũ assiduitate fatigata: aut erga deũ cuius dispensatione hoc patimur: aut erga homines a qbus hoc patimur, extinguat. L

Qr a sacrificiis nostris arcẽda sint tam malitia q̃ voluptas.

¶Nec quicq̃ fermẽti aut mellis adolebit in sacrificio domini. Quicquid ĩ nobis ẽ vñ nos placere posse præsumimus: sicut malitiæ peste vacuum: sic a voluptate carnis fieri debet extraneum. M

Qr ad sacræ scripturæ consilium vitã nostram componere debeamus.

¶Non auferes sal fœderis dei tui de sa.t. Nullus sensui suo se committere debet ad seruitutem domini accedẽs: sed diuinæ ecclesiæ auctoritati. Fœdus em̃ dei testamẽtum dei dicitur: id est scriptura sacra: tam vetus q̃ noua. Hoc itaq; sale optimo sacrificia nostra sapida reddãtur: vt scilicet omnia interiora nostra ad diuinorum pręceptorum regulã componamus. N

Qualem nouiter conuersi tenere debeant disciplinam.

¶Si obtuleris munus primitiarum frugum t. domino de spicis adhuc virentibus, tor. e. igni. & con. in m. f. Notum est q̄ spicæ virentes nisi O

adustæ igni:& confractæ:palearum integumē ta non ponunt.In hunc modum mētes neophitorū:qui ꝑ primitias frugū cōgrue designant desideriorū carnaliū humoribus adhuc grauidæ:absq; tribulationis igne:& propriȩ voluntatis cōfractione:mundanorū affectuū paleas a se minime abiiciunt.Nā adustionis ignē sibi adhibent:cū abstinentia corpus affligūt:laborib⁹ subdunt:vigiliis ac frigoribus defatigant. Ad huius rei exemplū dominus mox baptizatus xl.dieb⁹ ieiunauit:& populus ille antiquus de Aegypto adductus eremi vastitatē & solitudinis illius ardorē.xl.annis sustinuit. Spicarū aūt cōfractio in propriȩ voluntatis abrenunciatione cōsistit.Cōfringit em̄ homo seipsum,quādo suis voluntatibus cōtradicit:& nō suo:sed alterius arbitrio viuere incipit.Sequitur. Et sic offeres primitias tuas dn̄o fundens supra oleū & thus imponēs:qa oblatio dn̄i est.Quid oleū nisi cordis hilaritatē significat? Vnde.Vnxit te deus de.t.o.lę.Funde ergo super primitias tuas oleum:vt cū propter deū alterius te subdis imperio:obedientiæ laborem libenter sustineas & deuote.Hilarē em̄ datorem diligit deus.Thus quoq; imponere debes.i.in opus quod aggrederis,diuinū auxilium precibus assiduis impetrare.Quia oblatio dn̄i est. Ad malū quidē nobis sufficimus:ad bonum vero diuino adiutorio indigemus.

Quomodo Capra debeat immolari.

3. P Si capra fuerit eius oblatio,& pacificorum hostia:& obtulerit eam do.po.m. ʃ.sup ca.ei⁹:immo.q; eā in intro.taber. testi.&c.Notandū q cū ouis hostia offertur,ob infirmitatē operis ab introitu tabernaculi elongatur.Caprȩ vero victima in ipso introitu immolari iubet.Sed si cuipiā timorē cōuersationis suæ indicat infirmitas:si cuiusq̄ ꝑsumptionem reprimit & retardat:nōne eius potissimū quē præteritorū facinorū remordet cōscientia? Quid est igitur q peccatoribus tanta accedendi libertas conceditur:quum ii qui q̄uis magnis virtutibus vacuā,innocentē tn̄ se recolūt transcurrere vitam longius stare ꝑcipiant? Sed hæc est sacræ consuetudo scripturæ:quia pene vbiq; peccatores si reuerti voluerint,in spē reuocare conatur.Inde est q sæpius eorū ꝓponit exempla:in qbus cū prius abundasset peccatū: superabūdauit & gratia.Vel qui ab statu iustitiæ miserabiliter lapsi:fructuosa postmodū poenitentia primā meritorꝫ gratiā trāscenderint. Hinc est etiā q ipse dn̄s Iesus surgens a mortuis nō genitrici sanctissimæ se primitus manifestauit:sed sicut ait euāgelista,primo apparuit Mariæ Magdalenæ de qua eie.vii.dę.Et hoc totum agit vt spē misericordię recipiāt:qui malorū suorꝫ memoria perturbati cito poterāt desperare.In iis vero in qbus innocētia cōmendat incauta reprimēda est ꝑsumptio:quia adeo sibi q magnorꝫ criminū cōsciētia nō vrgent blādiri solent:vt licet ad omne opus bonū pigri:ingressum tn̄ supernū sibi patere nō dubitet. Sequit. Tollētq; ex ea filii Aaron in pastum ignis dn̄i adipē qui operit ventrē:& qui tegit vniuersa vitalia.Quicūq; em̄ vitæ veteris immunditiā derelinqt:si nō vult ad ea relabi q̄ deserit:in primis necesse est vt ventrē restringat: ne forte dominante gulę vitio per carnis illecebrā quicquid fortiter aggressus fuerit perdat. Muros enim Hierusalem prin.co.de.

Qꝫ adipē suo vescitur qui laudibus propriis delectatur.

¶Omnis adeps dn̄i erit iure perpetuo in gn̄a. & c.h.v.nec adipē nec san.o.co. Nō oēm adipē sicut omnem sanguinem generaliter comedere vetat.Adeps autē morticinorū legis præcepto in vsus cedit humanos.sed hoc dictum est de adipe bouis & ouis:sed mysterium requiram⁹. Adeps hostiæ deuotionem insinuat offerentis. Hunc domino incendit:quisqs in sancti executione propositi diuinā gratiam ardenter expetit:qui dei nō suam in suo opere gloriam quærit.Qui vero munus dei sibi applicat:qui se:nō muneris largitorē laudari affectat:adipe suo vescitur:quia deuotionis suæ laudibus saginatur.Nec adipē ergo nec sanguinē omnino comedetis:quia nec praui operis appetitū recipere debes:nec tibi si quid boni egeris,applicare. Q

Ricardus.

Qualiter satisfaciat qui in corrigēdis vitiis modum discretionis excesserit.

Sacerdos pro peccato ignorantiæ of. vitulum.Sacerdos vnctus prælatus charitate erga proximum pius:& erga deū deuotus.Eiusmodi sacerdos quanto subiectos verius diligit:tanto eorum errata vehementius insectatur & odit.Sed sæpe dū eorum culpas minus discrete percutit: dum percussorū vires pensare nescit vel negligit:charitatē in eis minus caute feriens,extinguit.Per ignorantiā itaq; peccat,quādo malū vn̄ debuerat amputare accumulat. Sacerdos igitur qui indiscrete agēdo dū bonū intēdit ꝑ errorē delinquit,vitulū ꝓ peccato suo offerat: & obediēdi potius q̄ imperādi desideriū decætero habeat:qui creditū sibi regiminis officiū ad plenū prout oportet dispēsare nō posse ꝑ experientiā ꝓbat.Offert igit vitulū de armentis 4. R

qui fieri iam optat quasi vnus ex subiectis. Notandum sane q̄ nō bouē sed vitulū iubet offerre: ne pastoralē curā quā semel accepit, audeat temere & inconsulte abiicere.

Bruno.

Q̄ mors Christi apud patrem misericorditer interpellet.

S ¶Cumq; intinxerit sacerdos digitū in sangui. asperget eū septies corā dño contra velū sanctuarii. Sacerdos iste Iesus est: qui per propriū sanguinē introiuit semel in sancta: ibiq; eū spargere non cessat mortē suā patri offerendo: pro nobis interpellādo: atq; omniū hoim genus sui sanguinis aspersione sanādo. Sed quare septies? quia septē sunt dies. Qđ em̄ septies fit: omī tēpore fit. Septies ergo spargit̄ sanguis vituli: qa vsq; ad seculi consummationē spargit̄ sanguis Christi. Hoc autē cōtra velū sanctuarii. i. cōtra dei ipsius oculos, maiestatē, atq; præsentiam.

Radulphus.

Q̄ maiorū crimīa pœna sint maiore puniēda.

T ¶Si peccauerit princeps & fecerit vnū e pluribus per ignorantiā qđ lege dñi prohibetur: & postea intel. pec. s. of. ho. d. hircū de capris immaculatū. Principē quēlibet ex doctoribus & sanctioribus hic appellat. Verū alia hostia principi: alia cuilibet de populo terrę imponit̄. Principis em̄ q̄to scientia maior & sanctitas eminētior: tāto si peccauerit reatus vehemētior erit. Seruus nāq; sciēs volūtatē dñi & nō faciēs pl. v. m. Pricipis itaq; reatū maiorē, durior necesse est pœnitētia subsequat̄. Hircū ergo ei lex deputat, nō caprā: vt quia prius in mādatis dñi viriliter egerat: vnde & principis honorat⁹ est noie: nūc postq̄ a iustitiæ culmine inimici subreptione siue proprio vitio deiectus est, forti se zelo cōtra seipm̄ erigat: & in criminis sui vindicta non fœminā sed marē exhibeat: & postea intelliget pctm̄ suū. Ego peccati notitiā non eā hic accipio qua vnusqsq; qui male agit scit peccatū esse qđ agit: sed eū peccata sua veraciter cognoscere æstimo qui pctm̄ q̄ pernitiosum sit quātave pœna plectendū pauido corde perpēdit. Sicut em̄ nō cognoscit deū qui nō eum vt dign⁹ est diligit: teste Ioāne: Qui dicit se nosse deum & man. e. nō cust. m. est: Sic nec pctm̄ cognoscit quisquis nō ei dignā odii vicē repēdit. Qui ergo sic suū cognoscit pctm̄: offerat hostiā hircū de capris imaculatū. i. sic perpetrata crimina plāgat: vt plāgendo decætero nō cōmittat. Sequit̄. Ponetq; manū super caput ei⁹. Nō em̄ coactā sed spōtaneā agere pœnitētiā oportet: nec humano timore ad hoc cōpelli: sed amore diuino & proprię salutis intuitu prouocari.

Q̄ perfecte pœnitentes innocentū meritis coęquantur.

¶Cumq; immolauerit eū in loco vbi solet mactari ho. co. do. immo. qa pro pctō est. Videt̄ pœnitētiæ meritū sicut de capra dictū est, interim cōmēdare. Scripturę quippe sanctę intentio est pctōribus si cōuerti voluerint spei fiduciam reformare. Vñ etiā lex hircū: qui ꝑ peccato offert̄ in loco holocausti imolandū decreuit: vt. s. pctōres si dignos pœnitētiæ fruct⁹ attulerint, eūdē cū iis qui pfectionis iter ab initio gradiunt̄ meriti gradū adepturos se esse cōfidant. Vnde in Ezech. Porta ad aquilonē ea oīa quæ porta ad orientē habet: perhibet̄ habere. Oēs em̄ q ab vtero in innocentia pstiterint: portā ad orientē habēt: qa eis regni cœlestis aditus a lumine qđ acceperūt patet. Et oēs qui in peccatis postmodū lapsi torporis sui frigore sunt depssi: si per pœnitētiā redeāt: portā ad aquilonē habēt: qa eis etiam post peccati sui frigora regni aditus per misericordiam patet. V

Q̄ sacerdotis sit ei quem vere pœnitentem nouerit veniam impetrare.

¶Cum igit̄ immolauerit prīceps in lo. ho. tin. sa. di. in san. hostię ꝑ peccato tangēs cornua altaris ho. & r. f. a. b. ei⁹. Sacerdos aut Christi aut ꝓpositi cuiuspiā typū tenet. Sanguis vero hostię ꝑ peccato, lachrymę sunt peccatoris & corporis afflictio. Nō est autē negligēter transeundū q̄ sanguine isto prius cornua altaris tingūtur: deinde qđ reliquū est, ad basim eius funditur. Per altare pſentē ecclesiā: per cornua altaris plātos: per basim ipsius, Christū dicimus figurari. Docemus quippe p hāc sanguinis partitionē luctu & afflictiōe nostra primū satisfaciēdū doctorib⁹. Deinde p eorū absolutionē ad diuinā indulgētiā ptingēdū. Eis quippe dictū est. Quodcūq; ligaueritis super terrā &c. Ad hos itaq; accedēdū est: vulnera p cōfessionē pādenda: flendū corā eis: vt altaris cornua sanguine nostro tingant̄: & fletibus nostris ad cōpassionē flectant̄: sicq; cōmissa nr̄a & meritis lauent: & potestate relaxēt. Decet em̄ peccatorē hęc humilitas: vt sine mediatore aliquo iusto petere indulgētiā nō ꝓsumat. Verum hoc solū nec debet: nec pōt sufficere: immo qđ reliquū est sanguinis ad basim altaris funde: vt. s. apud deū ꝑte qđ potes facias: gemas corā illo: qa spūs contribulati sacrificiū illi nō desistas offerre. Hoc aūt sacerdos facere dicit̄ digitū suū ī sanguine tingēs: qa vel Christ⁹ spūs sui intinctu: vel plātus suis orōnibus & doctrina nos docet qd agere debeamus: & iuuat vt explere possimus. X

Q̄ affectus noster nulli debeat tur

pitudini adhærere.

5. Y ANima q̃ te.a im.siue qđ oc.est a bestia aut per se mor.vel qđlibet aliud rep. & o.f.imun.f.rea est.& deli. Aĩa imũ dũ tãgit:qñ alieno pctõ cõsentit. Occisum aũt a bestia eũ intelligimus qui inimici suggestione labit̃ in pctm̃.Per se aũt morit̃ qsqs propria deliberatione iniqtati subiicit̃.In reptilibus vero illi exprimunt̃ qui toto corpore terræ adhærentes,tota vita,tota intẽtione terrena sequuntur.Horũ igit̃ oĩm tactus imundus est. Verũ non sine causa ĩpositũ existimo:Et oblita fuerit immunditiæ suæ.Si em̃ tetigerit immundũ:& immunditiæ suæ oblita nõ fuerit:nũquid non immũda erit? Sed nota quia parcit̃ fragilitati humanæ.Quis est em̃ qui nesciat humanorum affectuũ inuito nõnunq̃ etiã ĩpo qui patit̃,labilem discursum? Si igit̃ repẽte affectus tuus ad aliqua illicita se inflectat:qđ est q̃si mortuũ tangere:si tu sentiẽs statim repugnaueris nõ ĩmũdus es:immo si viceris:corona donaberis.Si vero libẽter in ea moratus fueris:etiã si opere nõ expleas,pollueris.Hæc est enim obliuio de qua lex loquitur.Obliuisci etenim est paruipẽdere.

Qꝫ qui carnem suam affligere proposuerit:non debeat a proposito resilire.

Z ❡Aĩa q̃ iurauerit vt vel male quid faceret:vel bene oblitaqꝫ intelle. pec.f.agat pœnitentiam ꝑ peccato.Quisqs mala agere ꝑponit certũ est quia nutu ipso quo iniquitatẽ affectat delinqt. Verũ si malũ animi ꝑpositũ vsqꝫ ad opus perduxerit:peius facit. Perseuerantia em̃ in malo nõ cõtinẽtia sed pertinacia:nec fides sed incorrigibilis perfidia dicẽda est.Hic tamẽ malũ non ꝑ culpa sed ꝑ pœna accipit̃:cũ quis.f.peccata sua indicãs carnis suę afflictionẽ deo vouit.Male ergo sibi facit qsqs quia deũ cõtempserat sibi iratus pœnas debitas a se exigit & extorquet. Bene vero agere est vitiis abrenunciãdo,bonis operibus insudare.Si aũt oblita voti sui postea intellexerit,i.si negligens reddere qđ vouerat: postea super hoc ipso se reph̃enderit:agat pœnitentiã ꝑ peccato:digna scilicet satisfactione diluẽs qđ neglexit:& offerat agnũ de gregibꝰ siue capram.Tãq̃ diceret:qđ prius vouerat & nõdum reddiderat,reddat. Male & bene faciat carnẽ affligẽs & bonis operibus insistens. Hæc nãqꝫ est ouis & capra:bonorũ operũ executio: & malorũ punitio.Nec cõtrariũ videat̃ ꝙ siue ouis,siue capra offerri iubetur:cum nos vtrũqꝫ dixerimus offerendum. Siue enim aliquando copulatiuũ est:vt cũ dicimus siue serui siue liberi oẽs vnũ sumus in Christo.i.serui & liberi.Et in hoc eodẽ libro. Vestis linea siue lanea quæ leprã habuerit aut certe pellis vel aliquid ex pelle confectum est ostẽdetur sacerdoti.Hic em̃ siue aut vel pro & particula accipiuntur.

De sacrificiis turturis & columbæ. A

❡Sin autẽ pecus of.non po.of.d.tur.vel duos pullos columbarũ:vnũ ꝑ peccato & alterum in holo.Magna hominũ erga dei cultũ & suã salutem negligẽtia:sed maior dei erga homines longanimitas & misericordia.Ecce em̃ cũ peccatoribus pœnitentię & vitæ correctioris remedia ostensa sunt: siquis salutis iter aggressus defecerit:& in suo proposito segnior factus,bonum quod inchoauerat implere distulerit:diuina adhuc patiẽtia subportat̃:& q̃ diutius viuit expectatur vt impleat qđ ꝓmisit.Si vero morte imminẽte aut graui infirmitate incũbẽte exequẽdi voti facultas adẽpta fuerit,nec sic deseritur. Sed si vel tunc cõuerti voluerit:via illa ostenditur qua saluet̃.Offerat enim duos turtures vel duos pullos colũbarum.Turtur & columba ꝑ cantu gemitũ habẽt. Qui ergo nec seipm̃ affligere nec iustitiæ opus exequi sufficit:vt ꝑ miserat gemat.Duplicẽ autẽ gemitum eũ habere oportet:siue quia malũ egit qđ nõ potest digna satisfactione abluere:vel quia bonũ quod deo vouerat nõ vacat explere:& hoc est vnum pro peccato:& alterũ in holocaustũ offerre. Sequitur.Et dabit eos sacerdoti.Vnde ostendit̃: nõ nisi per p̃latos,aut certe per summũ pontificẽ Christum si illi defuerint:peccatorũ satisfactionẽ acceptari posse.Qui primũ offerens pro peccato retorquebit caput eius ad pennulas ita vt collo hæreat:& nõ penitus abrumpatur. Quid per pennulas nisi virtutes animæ significant̃:quibus illa ad cœlũ volat? Caput ergo retorquet̃ ad pennulas quũ mẽs quæ hoĩs caput est ꝑ peccatis suis anxia dolet:talem execrans dulcedinem vitiorũ,virtutũ cõcipit appetitũ. Ita inquit vt collo hæreat:& nõ penitus abrũpat̃.Dignũ qđẽ est vt q vitã totã in delitiis egit saltẽ iã morte vicina caput secernat a corpore mẽtis,f.intẽtionẽ a carnis voluptatibꝰ ꝓcurandis auertat.Nec tamẽ penitꝰ abrũpat̃:vt carni scilicet in necessitatibꝰ nõ in desideriis seruiat̃.

Qꝫ in fine pœnitentibus nec certa damnatio nec certa indulgentia promittitur.

❡Qꝫ si nõ quiuerit manus eius of.duos turtures vel duos pullos colũbarũ,of.ꝑ pctõ si.partẽ ephi.de.Per similã hic cogitationum subtilitas designat̃:q̃ per confessionẽ sacerdoti humiliter aperit̃.De hac autẽ decimam partẽ ephi offerre ꝑcipit̃.Quid in denario nisi ꝑfectio intelligitur? Dignũ est em̃ vt qui peccatorũ suorũ confessionẽ facit,cõsummet eam omnia quæ reuo B

care ad memoriam potest domino pandés:nõ alia ṗdés:alia abscõdés. Non mittat in eã oleũ nec thuris aliqd imponat:qa ṗ pctõ est:tradet ꝙ sacerdoti. Q; oleũ in ea nõ mittit inde est,ꝙ iis qui eiusmodi sunt certa misericordię spes nõ ṗmittit. Cõfessio nãq; quã nullus comitat fructus boni operis quãq; iterni gemit⁹ nõ cõmẽdãt icertũ ẽ vtrũ a dño recipiat. Vñ beat⁹ Augu.i quodã sermõe ait. Agẽs poenitẽtiã ad vltimũ & recõciliat. Securus hinc exeat:ego securus nõ sum. Nũquid dico damnabit? Nõ dico: sed non liberabit. Vis te a dubio liberare? Age poenitẽtiã dũ sanus es. Nec thuris aliqd imponas. Thus orationis formã habet sicut scriptũ est. Dirigat oratio mea &c. Cũ ergo thus ṗhibet imponi:q̄si orationis fiducia homini denegat. Qui em̃ peccata sua nec ṗbabilius viuẽdo corrigere:nec tñ ea digne deflere põt:puto verecũdia exigit:vt indignũ se diuina misericordia iudicet:nec ipudẽter & q̄si libera fronte eã sibi cõferri exoret. Petat tñ sed q̄si nõ petendo speret sed desperãdo: dum & se indignũ veniã cõfitetur:& tñ sola dei misericordia fieri posse credat vt saluet. Sicq; nos deũ rogãtes dicim⁹ vt dimittat quę conscientia metuit:& adiiciat qđ oratio non praesumit.

Quid agere debeat sacerdos pro eo qui in fine tantum confitetur.

C ¶Qui plenũ ex toto pugillũ hau.cremabit super al.in me.e.qui obtulit:rogãs ṗ illo & expiãs Reliquam vero partẽ ipse habebit in munere. Quãto minus vnusq̄sq; de suis cõfidit meritis tãto magis indiget vt iuuet alienis. Quapropter bonus pastor q subditi pene desperati recipit cõfessionẽ,intercessiõis suae beneficiũ misericorditer illi impẽdat:vt apud deũ si fieri possit ṗ eo obtineat qđ reus ipe meritis suis obtinere se posse desperat. Hoc est ergo qđ dicit de simila oblata:plenũ pugillũ hauriat:& super al. cremab.in memo.eius q obtu.qui peccatoris cõfessione recepta:& cognitis eius criminibus:si charitatis flãma i altari cordis succẽdit:necesse est vt periclitãti cõpatiẽs ṗ diluẽdis eius criminibus saltẽ breui tẽpore coram dño vsq; ad lachrymas cõpungat. Rogãs ṗ illo & expians.i. quãtũ in se est expiare cõtẽdẽs. Reliquam vero partẽ &c. Merito in pctõris cõfessiõe partẽ accipit iproprie.s.mercedis lucrũ:illã retorquẽs:q̄ vt acceptabilis fieret:suis precibus eam iuuit.

Q; in om̃i bono ope ṗseuerãtia reqrit.

6. D Haec est lex holo. Cremabit in al.tota nocte vsq; mane. Intelligẽdũ est:ꝙ q̄cũq; hora diei,siue mane siue vespere holocaustũ incẽderet:sequẽti nocte tota sup altare relinquebat. Nobis vero innuit:vt si holocaustũ nosmetipsos deo obtulerimus:si flãma sancti amoris ardere coeperimus:perseuerem⁹ nec p̄ abũdãtia iniquitatis refrigescat charitas nostra:nec extinguat in nocte lucerna nostra. Lucerna quippe nostra ipa charitas est:qa ṗceptũ do.lu.il.oc. Ipsa em̃ quo gressum tẽdamus operis intus nos erudit:& dum q̄ agimus aliis ostendit,quo sequi debeãt eisdẽ accẽdit. Si igit post tenebras noctis p̄sentis ęternũ nobis mane oriri cupimus:ṗ custodia hui⁹ lucernę sollicite vigilemus:qm̃ siqs hic dũ adiuuit in cõspectu hoim ignis sui flãmã seruauerit:post vocationẽ suã decedẽtibus tenebris & vero mane illucescente:sub dei p̄sentia in ęternũ fulgebit. Vñ scriptũ est. Stellae quoq; dederũt lumẽ in custodiis suis. Vocatae sunt & dixerũt: Adsumus:& luxerunt ei cum iocunditate qui fecit eas.

De statu sanctorum post mortem.

¶Vestietur sacerdos tunica & femeralibus lineis:tolletq; cineres:quos vorãs ignis excussit: & po.iuxta al.spo. pri.vesti.indutusq; aliis ef.e. extra castra:& in lo.mũdi.vsq; ad fauillã cõsumi faciet. Magna hic sacramẽti ṗfunditas. Magna spes reposita mortalib⁹. Magna consolatio moriẽtibus. Si em̃ in crematione illa q̄ in altari fit,labor vitę nostrę accipit:q̄diu feruẽtes spiritu nos in sanctis operibus exercemus:qd cineres,reliquiae.s.illius cõcremationis,nisi qđ post vitam vnicuiq; nostrũ restat,designãt? Notum est quia iustorũ corporibus in pace sepultis,animae quoq; eorũ in manu dei sunt. Et quia beati mortui qui in dño moriunt. Amodo iam dicit spiritus vt re.a.la.s. Haec sunt iustorũ reliquiae: quoniã sunt reliquiae homini.pa. Cineres itaq; ab altari deponunt:quoniã iusti a labore in requiẽ suscipiunt. Cineres ad oriẽtẽ collocant:qa iustis (vt ait Iob) meridianus fulgor cõsurgit ad vesperã:ad occasum.s.vitae p̄sentis claritas subsequentis. Et quũ putãtur consumpti:oriũtur vt lucifer. Inde est ꝙ sanctorũ obitus natalitia nominant:quia quod sunt infanti angustiae materni vteri ad huius aeris libertatẽ:haec est iustis huius cõuersatiõis aerũna ad futurę gloriẽ amplitudinẽ. Locus quoq; in quo cineres deponitur,iuxta altare est:quia secundum vitae p̄sentis meritum retribuitur vnicuiq; post obitum. Non elõgantur cineres ab altari:quia nec hoies a suis meritis disiunguntur:sed sequuntur eos opera eorum:& recipit vnusq̄sq; prout gessit in corpore siue bonũ siue malũ. Sacerdos qui cineres deponit,tunica & femoralibus lineis induit:qa Christ⁹ qui districtione sententiae suae morte mulctat homines:vt suos mo- E

rientes consolaretur: terrenum corpus assumpsit i quo & ipe moreret. Sequit. Et idut[9] aliis vestimētis: efferet eos extra castra. Quid est cineres extra castra ferre: nisi iustos post aīarum suarū requiē: post corpor suor resurrectionē: in alteri[9] vitæ gloriā trāsfigurare! Sacerdos vestem mutat qui hæc agit: qa Christ[9] nō in forma seruili in q̄ prius despectus apparuit: sed in maiestatis suę gloria, vt seruos suos glorificet: apparebit. Cineres vero in locum mūdissimum efferūtur: & ibi vsq ad fauillam cōsumuntur. Quis est locus mūdissim[9] extra castra: nisi perfecta beatæ ciuitatis illius mūdities: oēm excedēs huius tpis sanctitatē: q̄ in hac vita a quoq nostrū acquiri pōt! Tūc em̄ Christus exhibebit sibi gloriosam ecclesiā nō habētē maculā a. r. Ibi ergo prorsus sanctor cineres cōsumenṫ: qa nec in corporib[9] eor vlla relinqueṫ corruptio: nec in animabus vitii turpitudo.

In quibus religiosi animus debeat occupari.

F ¶Reliquā partē similę co. Aa. & fi. ei[9] absq fer. & co. in lo. sanctuarii tabernaculi. Hoc de lege sacrificii & libamētor dicit. Aaron cū filiis suis Christū cū mēbris suis significat. Istis similæ reliquiæ comedendæ decernuntur: quia sancta mens post orationis & lectionis studia: quibus domino se præsentat & amore illius inflāmat cum proximorum vtilitatibus se impendit in vsum eor cedēs: quasi ab eis comeditur: qn̄ in suarū necessitatū puidētiā remediū eis cōfert. Et comedēt eā absq fermēto: vt. s. mēs religiosa cū proximor curā susceperit, cū eor vsibus se cōtulerit, simplici intentione hoc faciat: vt nec culpas redarguēs iræ suæ libidini seruiat: nec necessaria proximi pcurās, vanæ gloriæ deseruiat. Et comedēt eā in loco sanctuarii taber. Illicitū est nisi in loco sancto similā cōsecratā comedi: quia studiū animæ religiosæ: quæ se a mūdi actibus sequestrauit, nō in secularibus: sed in iis solum quæ ad deum pertinēt, debet proximis exhiberi. Cū igitur nuptiarum causa tractatur: quum augēdæ pecuniæ, quum bonorū seculi huius acquirēdorum ratio habetur: indignum est vt mens deo consecrata, q̄ ipsa possidere negligit, aliis studeat procurare. Concedit tn̄ eis in his etiā q̄ carnis sunt si necesse fuerit curā proximorū habere: sed sicut sui in necessariis duntaxat: vt. s. in huiusmodi proximorum fulciāt infirmitatem: nō expleant voluptatem.

Q fermento carere debeat quicquid domino præsentatur.

G ¶Ideo autem nō fermentabatur: quia pars eius in domini offertur incensum. Quæ sit huius similæ partitio superius diximus: geminum. s. studium propter geminam dilectionem dei & proximi: vt aliquando vacemus deo, lectioni & orationi studētes: aliquando vero proximorū curam pia sollicitudine pcuremus. Necesse est autē vt mens quæ subinde ad deum recurrere & incēsum ei orationis offerre desiderat, circa ipsa fraterna obsequia azimam se ei exhibeat. Simila igiṫ nostra ideo fermentari non debet: quia de illa parte dn̄o incēdi oportet: alioquin nisi fermento purgetur: indigna est q̄ domino psenteṫ. Fit hic vtilissima cōuersa. Sicut enim simila ista idcirco a fermento purganda est: vt pars coram dn̄o possit incēdi: sic ecōuerso ideo sæpius domino psentanda est vt a fermenti cōmixtione valeat sequestrari. Anima em̄ quę frequenter ad orationē se confert, compunctionis machina sup se leuata, & spiritu sancto illuminata: ibi discit q̄ pia affectione proximis subueniendum sit: & quāta sollicitudine interius secretum ab omni fermento mundādum sit. Q si etiam intentio in aliquo fuerit deprauata: ibi cito deprehenditur ac facile emendatur.

Bruno.

Q non intercisa sed continua debeat esse sanctificatio sacerdotum.

¶Hęc est oblatio Aaron & fi. eius: quam of. de. do. in die vnctionis suæ. Decimā partem ephi offerent similæ in sacrificio sempiterno: mediū eius mane: & medium vespere: quæ in sarta. o. con. fri. Hanc oblationē sacerdotes & episcopi in die vnctionis suæ pcipiuntur offerre: id est in sempiternū sacrificiū. Nō igitur vno sed omni die episcopus & sacerdos inungi & sanctificari & seipso melior fieri debet. Offerant aūt similæ decimam partem ephi. Quid per similā nisi sacerdotis carnem intelligimus! quæ dum cōpunctionis molis teritur & affligitur, suo bono exemplo quasi quodā cibo nutrit. Qui autē decimā partem offert, seipsum penitus totum offert: quia omnis homo decima est. Sed quia mane & vespere diem & noctem significat, medium suę oblationis mane, & medium vespere sacerdos offerre debet: vt die & nocte: id est omni tempore ab hac immolatione nō desistat.

Radulphus.

Q prælati mēs a iustitia debeat absorberi.

¶Omne sacrificium sacerdotum ig. consu. nec quis. co. ex eo. Quid est q sacrificium sacerdotum igne consumi præcipitur: nisi q mens boni pastoris amore iustitiæ penitus absorbenda docetur! Tunc acceptabit inquit sacrificium iustitiæ. Mens itaq quæ iustitiæ legibus totā se subdit: sacrificium suum igne consumit. Ab H

eius esu omnes prohibentur: quia illicitum est vt a pastore pro adipiscenda cuiuscunque hominis gratia a iustitia declinet. Comedit ergo similam pastoris: qui eam a regula veritatis ad suae prauitatis inflectens patrocinium de eius consensu voluptatem capit. Notandum autem quod cum dicit: Nemo comedet ex ea: etiam ipse a suae similae comestione arcet. Sicut enim alienae peruersitati obtemperare non debet: vt a iustitia declinet: sic nec in iudicandis subditis suę libidini deseruire.

De verae poenitentiae dignitate.

I ¶Ista est lex hostiae pro peccato in loco vbi of. ho. immo. co. do. Haec dignitas poenitentiae superius vbi capram ouis hostię iunxit, satis describitur. Sanctum sanctorum est. Sacerdos qui offeret comedet eam in loco sancto in ostio taber. Hoc est in quo sacrificiis eam coaequat. Vnde & sacrificium in sequentibus nominat. Sanctum inquit sanctorum est. Peccatorum poenitentia ideo sancta sanctorum dicitur: quia nonnunquam post multiplices lapsus resipiscentes: & iustitiae sectatores feruentissimi & ipsius iniquitatis cui succubuerunt expugnatores validissimi: quodque vtrumque bonum amplius commendat pro praeteritorum conscientia humiles & pauidi inueniuntur. Sacerdos qui offert hostiam comedet eam in loco sancto. Quis est sacerdos qui hanc hostiam immolat nisi qui per doctrinam suam peccatorem ad poenitentiam vocat? Iste ergo hac hostia vescitur dum super peccatoris conuersione plurimum delectatur. In loco autem sancto hostiam poenitentis comedere est eum qui a peccatis suis auertitur non iam damnandum credere: sed in sanctorum numero computare. Sequitur. Quicquid tetigerit carnes eius: sanctificabitur. Ille huius hostiae carnes tangit qui affectum suum poenitentium humilitati coniungit. Qui vero tangit sanctificatur: quia quicunque eos imitatus fuerit: ipse quoque a peccatorum suorum nexibus relaxatur.

Quod virtus confessionis abluit quicquid ex confitentis compassione sordium contraxerit mens praelati.

K ¶Si de sanguine illius vestis fuerit aspersa: lauabitur in loco sancto. Dicit beatus Grego. a bonis pastoribus viscera materna subditis exhibenda: vt si forte eos tentationibus infestari contigerit, ad eos quasi ad portum salutis confugiant: nec eis peccatorum suorum reuelare vulnera vereantur. Fit autem plerunque vt pastoris conscientia auditis subditorum tentationibus & ipsa tentetur: & velut aqua aliorum manus abluens: vnde eas mundat: ipsa sordidetur. Quod tamen doctoribus non nimis formidandum est. Nam tanto citius a suis liberantur: quanto misericordius aliorum tentationibus fatigantur. Dicatur itaque de hostia pro peccato: si de sanguine &c. Sanguis enim huius hostiae opera sunt corruptionis quibus peccator succubuit. Libera me inquit de sanguinibus &c. Hęc itaque quum per confessionem pastori deteguntur, plerunque licet ad corpus non vsque transeant: tamen vestem aspergunt: quia quamuis consensum non impetrent excitant appetitum. Quod enim vestis ad corpus: hoc ad consensum est appetitus. Vestis saepe sine noxa corporis aut maculatur aut scinditur: sic & appetitus plerumque absque salutis humanae dispendio consensu viriliter resistente per illicita multa raptatur. Lauanda igitur est vestis: sed in loco sancto poterit lauari: quoniam qui non suo vitio: sed sola compassione vt proximo fluctuanti subueniat huiusmodi perturbatione vexatur, non necesse habet donec se expiet a sacris sacrificiis se questrari. Et lauat ergo vestem suam & in loco sancto est: quia illecebra carnali qua exterius afficitur: pro viribus sine dilatione se purgat. sed tamen quod hanc pugnam sustinet, augmentum est ei retributionis non imminutio sanctitatis.

Galfridus.

Quod per vasa fictilia & aerea nostrum corpus & anima designatur.

¶Vas fictile in quo hostia pro peccato cocta est L confringetur. In lege vasa fictilia iubentur conteri: sed aenea confricari sicque purgari. Vasa nostra sunt corpus nostrum & anima: in quibus quasi in duobus vasis carnes sacrificii coquimus quum in altero digna poenitentiae opera facimus: in altero internę charitatis hostiam immolamus. Vnum conteritur alterum confricatur: quia corpus exercitio poenitentiae frangitur: anima quasi quadam spiritualis exercitium lima clarificatur. Hinc Apostolus ait. Exterior homo noster corrumpitur: sed qui intus est renouatur de die in diem. Dum fricatur namque animus ad aenei vasis exemplar non solum malitiae deponit ęruginem: sed incalescit etiam & maiorem suscipit claritatem: vt tanto amplius in amore veritatis proficiat quanto eum expressius ab omni nigredine prauitatis exercitatio spiritualis expurgat. Ita ergo nostra purganda sunt vasa: vt ad suscipiendum oleum gratiae spiritualis omnimode inueniantur idonea: munda videlicet maceratione poenitentiae & lauacro castitatis: solida operatione spiritus: & glutino charitatis. alioquin non poneret deus oleum suum in vasis nostris: si in eis vel maculam inspiceret vel scissuram: quia nec dat sanctum canibus: nec ante porcos proiicit margaritam. Qui sunt autem canes nisi qui se inuicem mordent & comedunt vt ab inuicem consumantur? Qui vero porci nisi qui coeno libidinis volutantur? Odibilis autem maxime canis reuersus ad vomitum: sed & sus lota in volutabro luti: videlicet qui in prioris malitiae rabiem de charitatis tranquillitate se deiicit: vel in pristinae libidinis immunditiam de puritate castitatis immergit.

Bruno.

Q, Christiani cor, Christi sanguini semper debeat innatare.

M ¶Hæc est lex hostiæ ꝓ delicto: sancta sanctorũ est. Idcirco vbi mactabit holocaustũ: mactabit & hostia pro delicto. Sanguis eius per gyrum altaris fundet. Fundamus charissimi huius hostiæ sanguinẽ per gyrum altaris: vt semper corda nostra in Christi sanguine natent: & nunq̃ eius passionis obliuiscamur.

Radulphus.

Q, non sit magnum eorum carnalia metere: quibus spiritualia seminamus.

Ñ ¶Sacerdos qui offert holocausti victimam ha. pel. ei⁹. Pellis holocausti q̃ est nisi exterior huic mundo renunciantiũ substantia? Pellẽ ait ꝓ pelle: & cuncta q̃ habet homo dabit ꝓ anima sua. Qui ergo proximũ sua exhortatione ad cœlestia pertrahit: terrenam eius substantiã in vsus proprios legali decreto habebit. Non est eñ magnum: si spiritualia illi seminet: & eius carnalia metat. Hoc iam in oñi holocausto faciẽdũ statuitur non bouis solum aut ouis: sed maxime auiũ: nõ illorũ legaliũ: sed spiritualiũ. Qui eñ sapientię student: & intelligẽtiæ pennis ad deũ volãt: hi maxiẽ a terrena possessione & exteriori occupatione expediẽdi sunt: vt fiat in eis qđ scriptũ est. Vacate & videte q̃a ego sum deus.

Q, deo bonum non placeat: quod mali commixtio fermentauit.

7. O Caro quæ aliquid tetigit immundũ: nõ co. sed cõbu. igni. Hoc de carne hostiæ quæ voto vel sponte offertur ꝑcipitur. Caro igitur victimæ nostræ tunc tangit immundũ: quum opus pietatis flagitii alicui⁹ aut facinoris crimini admiscet. Sed hęc nõ comeditur: immo cõburitur igni: quoniam eleemosynæ vel cętera opera pietatis quæ alicuius criminis admixtio polluit, a deo non suscipiunt quin potius æternis ignibus deputant. A patribus hoc obseruatũ ẽ: vt qcũq; capitalis alicui⁹ culpæ reus publice cõuinceret, donec resipisceret, oblationes eius ab ecclesia non susciperent.

Q, sanctorum vtilitatibus etiam malitia militat aliena.

P ¶Adipem cadaueris mortui & eius animalis quod a bestia captũ est ha. in vsus va. De morticino & a bestia capto supradictũ est: nunc de eorũ adipe videamus. Adipes eorũ sunt varii effectus q̃bus amatores huius mundi qui deo mortui sunt, rapiuntur. Hos comedere q̃dem non debemus, quia eorũ praua desideria ab omni munda cõscientia repellenda sunt: in vsus varios habere ꝑcipimur. Huiusmõi quippe homines sibi inutiliter viuunt, sanctorum tamen vtilitati deseruiunt. Verbi gratia: Nõ possunt sibi multi filiorũ dei domos ædificare: non possunt arare & serere: nec vestes sibi texere valẽt. Cum his igit̃ indigeant: nec tamẽ hæc sibi valeant preparare: ꝓuidit misericordia diuina, q̃ etiam malis bene vti solet, vt essent aliqui seculi amatores: qui licet carnali intentione hæc dicerint, accepto tñ ꝓcio in huiusmodi seculi necessitatibus obsequant̃. Ipsi quoq; qui ira & odio cõtra bonos deseruiũt, bonorũ militãt vtilitati: dũ patientiæ virtute exercitatis præmia æterna multiplicãt. Inde nãq; est ꝙ ipse humani gñis inimicus dũ cõtra Christianũ nomẽ infremuit: tot martyrũ milia sua isãnia coronauit.

Q, prælati in cunctis operibus suis non suã debeant quærere gloriã sed auctoris. Q

¶Sanguinẽ oñis animalis nõ su. in cibũ tã de auib⁹ q̃ de pecorib⁹. Doctores sancti cũ eruditiõe sua queq̃ ad sciẽtię studiũ ꝓuehũt: q̃si spiritualẽ auẽ offerũt. Hui⁹ aũt sanguinẽ nõ comedunt, quia amorẽ discipulorũ nõ cõuertũt in se: sed ad Christũ trãsmittũt. Plane eñ irã spõsi ꝓuocat puer: qui ad spõsę ministeriũ deputatus, loco spõsi amari se affectat. Vñ beat⁹ Apostolus, fidelis minister ecclesię: Nõ nosmetipsos ꝑdicamus: sed Iesum Christũ deũ nřm. Sed nec pecoꝝ siqua deo immolãt: sanguinẽ edũt: quia cũ simpliciores erudiũt, pestẽ cupiditatis quã de eoꝝ cordibus excludũt, & ipsi quoq; a se abiiciunt. Castigo ait corpus meum & in seruitutem redigo. &c.

De sacerdotalibus indumentis.

8. R Cumq; lauisset Moyses f. Aa. vest. põ. subucula linea. Nota ꝙ sacerdotes induturus prius eos lauat cõgruo satis ordine: vt qcũq; ad sacerdotiũ accedũt, primo ꝓcedentiũ delictoꝝ veniã cõsequant̃. Primo deponãt sordes vitiorum: & sic demũ suscipiant ornamenta virtutum.

De Subucula.

¶Prima in vestibus sacerdotalibus subucula linea ponitur. Linũ qđ de terra originẽ ducit: & multo labore, multaq; industria natiuũ deponit colorem: vt ad hunc quẽ in veste habet perducatur candorẽ: virtutẽ exprimit castitatis. Caro siquidẽ nostra ab ipsa parẽtũ propagine corruptelã trahẽs: multa nostra vigilãtia opus habet: vt eã cũ qua nata est immũditiã abiicere, & honestatis nitorẽ valeat possidere. Sed q̃a nõ solũ cũ labore acquirit̃: sed & cautelã multã exigit vt acq̃sita seruet̃, subucula iduta, subdit̃, Accinges eum baltheo.

De Baltheo.

¶Quid em̄ p baltheū qđ subuculā lineā astringit, nisi virtutis ipsius custodia designat? Neq; em̄ cum remissione & negligentia castitas poterit retineri: sed cohibendus est visus: obstruendus auditus: lingua refrenāda: ipsa etiam cogitatio a noxiis euagationibus restringenda. Sequitur. Et indues eum tunica Hyacinthina. Hyacinthus aeris prefert colorem. Quid ergo per tunicam Hyacinthinam, nisi cœlestis conuersatio exprimitur? Dignū est enim vt pontifex cum corruptionis opera declinat: etiam a mūdi huius tumultibus in quātū licet se subtrahens, militiæ diuinæ aptum se pbeat. Nemo quippe militans deo implicat se negotiis secularibus. Et superhumerale imposuit. Quia ī humeris onera portare solemus: per humerale patientiæ virtus intelligitur: quæ proximorum vitia q̄diu corrigere non potest: animi longanimitate consueuit portare. Qui enim locum prædicationis suscipit, mala inferre non debet: sed tolerare: vt ipse sua mansuetudine iram sęuientium mitiget: & peccatorum vulnera in aliis ipse vulneratus afflictionibus sanet.

De rationali.

S ¶Qđ astringens cingulo aptauit rationali in quo erat doctrina & veritas. In pectore Aaron rationale vittis ligantibus imprimitur: quatenus pontificis cor nequaq̄ cogitationes fluxæ possideant: sed ratio sola constringat. In hoc autem rationali doctrina & veritas esse perhibetur: quia doctrina veritatis in pectore pontificis debet esse reposita: vt scriba doctus in regno Dei: & cum optimum fuerit proferat de thesauro suo noua & vetera. Sed notandum diligenter: ꝙ superhumerale & rationale apta ta sibi inuicem & cingulo cōstricta narrantur. Nam neq; patientia sine doctrina: nec doctrina absq; patientia subsistere potest. Doctrina enim viri per patientiam noscitur. Sequitur. Cydari quoq; texit caput. vt in exhibitione operum visibilium de cordibus mundítia conueniatur. In omne quod agimus mens potius discutienda est: q̄ vani operis superficies. Si enim oc. tu. fu. simplex &c. Et super eam contra frontem posuit laminam auream consecratam in sanctificationem. Legalis pōtifex in fronte Dei nomē lamina insculptum portabat. Nostri vero pontifices non nomen quatuor literis deformatū: sed rē tanti nominis in vultu pferunt: cū mentis verticē a terrenarū rerū cogitatione erigentes radios in se solis æterni suscipiunt: vt si nō per naturā, tamē per gratiā Deo iam vniti diuinitatis ipsius participiū sumant. Vnde & tantam proximis sanctitatis virtutem exhibēt: vt tanq̄ diuini nominis titulum fronte præferāt: quicunq; eos perspexerint, Deum in eis habitare non dubitent.

Quomodo septiformis gratia sacerdotalibus conueniat indumentis.

¶Septem posuit or. sac. Quia septem sunt spiritus sancti dona: quæ quomodo sibi cōueniant videamus. In linea quæ exteriorē mundítiam significat: timorē accipe. Primus est em̄ eius pgressus, si nō affectus: saltem opera corruptionis abiicere. Sed quoniā virtus ipsa castitatis ne dispereat munienda est, accedit consiliū sensus cohibendi. Et hic est baltheus. In tunica vero Hyacinthina speciem habes fortitudinis & illius cœlestis firmamenti, cum anima proiectis aquis inferioribus terrenæ occupationis spiritualibus studiis tanq̄ aquis superioribus decoratur. Iam in superhumerali quid nisi pietas intelligitur? Pium est nāq; dum proximo succurrere vis, eiusdē vitia donec corrigatur ęquanimiter tolerare. Quinto loco rationale manifestæ scientiæ formā tenet. In cydari quoq; q̄ interioris mūditię typus est, intellectus apparet. Beati em̄ mundo cor. &c. Quæ domini sententia & ipsa in euangelio sexto loco posita est. Restat lamina aurea in qua figura sapientiæ manifeste signatur. Aurū enim diuinæ cōtemplationis claritatē designat. Illius ergo frons lamina aurea adornatur: cuius facies interior lumine speculationis diuinæ perfundit̄. Sed quoniam multi fuerūt qui cū cognouissent deū nō si. d. g. aut g. e. qb⁹ nihil pfuit deū cognouisse nec honorasse: ideo lamina pontificis consecrata dicit̄: vt in sanctoꝝ cordibus dilectioni societur: per quā & consecretur. T

Bruno.

Q; ampli pectoris sacerdos esse debeat, qui tanta continet sacramenta.

¶Tulit Moyses pectusculū eleuās illud coram dn̄o de ariete consecrationis in partē suā. Ideo Moyses sibi pectusculū vēdicat: quia pectorosi & sapiētes pōtifices esse debēt. Magnū em̄ pectus habere oportet: q hæc tanta seruare debet & reponere sacramēta. Sed quare corā dn̄o pectus eleuat: nisi vt corda & pectora nostra semper sint leuata ad cœlestia cōtēplāda? V

Radulphus.

Q; per Christi sanguinē a pc̄tis q̄ cauere non possumus, abluamur.

¶Sumēs Moyses vnguētū & sanguinē: q erat sup al. aspsit sup Aaron & vesti. e. & sup fi. e. & vestes e. Quid sibi vult hæc vnguenti sanguinisq; aspsio? Nōne iā Aaron vnctus fuerat: & filiorū illi⁹ manus cōsecratæ? Quid ergo rursus X

vnguēto aspergit? Sed nota grande & vtile mysteriū. Omnis homo q̄uis iam sanctificatus sit aut baptismo aut quolibet alio sacramēto, q̄diu viuit inter tentationes huius seculi non potest esse sine peccato. Si tamen confessi fuerim⁹ (ait beatus Ioannes) delicta nostra: fidelis est & iustus vt dimittat nobis de.n. & pur. v. ex.o. i. non tantum præterita: sed & siqua contraximus ex hac vita: quia nō potest homo q̄diu carnem portat non habere vel leuia peccata. Sed quomō fiet ista purgatio? Sanguis inquit, Iesu purgabit nos ab omni peccato. Ergo si peccas: nec em̄ potes omnino cauere q̄n aliquādo pecces: continuo vide: cōtinuo displiceat: cōtinuo dāna. Manet super altare vnguentū. Manet sanguis quo aspergaris & purificeris. Est em̄ in ecclesia gratia spiritus sancti: est fides passionis Christi: per quā peccati tui veniā consequaris. Hanc cottidianę pœnitentię purgationē significauit & illa pedum lauatio: quam dn̄s in cœna discipulis exhibuit. Dicat ergo. Sumēs Moyses vnguentū & s.&c. Vestimenta sacerdotum sunt opera iustitiæ: quibus coram omnibus adornantur: sicut scriptum est. Sacerdotes tui induantur iustitia. Sed q̄m hæc aliquando peccati macula polluunt̄: necesse est vt in hac aspersione mundentur. Asperguntur vero sacerdotes cum vestibus, quando & eorū conscientia a reatu prauę cogitationis: & eorꝝ conuersatio a reatu praui operis absoluitur.

Q̄ꝫ Christianus toto vitę suę tempore non aduersis frangi debeat, nec prosperis eleuari.

Y ¶ De ostio tabernaculi non exibitis. vii. dieb⁹ vsq; ad diem quo complebitur tempus consecrationis vestræ. Septem em̄ diebus finit̄ consecratio. Septem dies oēm præsentē vitam designāt: quæ. vii. diebus voluitur. In loco ergo sancto demoratur quisquis operibus occupatur. Præcipitur autē sacerdotibus ne de loco sancto exeant. vii. diebus: id est ne q̄diu viuunt ab obseruatione diuinę legis recedāt. Vii. inquit diebus finitur cōsecratio. In hac em̄ tantum vita sanctitas acquiri potest: transacta aūt vita præmium recipitur sanctitatis. Sequit̄. Die ac nocte mane. in taber. obser. custo. dn̄i ne mori. Diē ac noctem prosperitatē & aduersitatē intellige Sunt quidā qui per diem de loco sancto exeūt: quia nimium temporalium rerum abundantia aut extolluntur: aut intēperanter vtentes corrumpuntur. Per noctem vero de tabernaculo exit: qui inimici tentationibus fatigatus a iustitia recedit. Sed die ac nocte manendū in tabernaculo lex præcipit: vt scilicet nec prosperitas nos corrumpat: nec aduersitas frangat.

Q̄ꝫ spiritus sanctus iustorum sacrificia soleat inflammare.

¶ Apparuit gloria domini o. multi. & ecce ig. e. a do. de. ho. & adipes qui erāt super al. Quod cum vidissent turbæ, laudauerunt dominum ruentes in facies suas. Ignis egressus a dn̄o, spiritus sanctus est qui a patre filioq; p̄cedit. De quo ip̄e dn̄s. Ignem veni mittere in terram. Hic ergo ignis in terram missus: id est hominibus datus holocausta vorat: quia perfectorum corda in suum amorē rapiens: & ab affectibus mūdanis secernens omnē eorū virtutem & studia ad diuinam transfert militiam. Adipes vero pacificorum: non tamen ipsas hostias pacificas vorat ignis iste: quū mentes religiosorum secularium in affectū diuinæ dilectionis accēdit: Nō tamen ea integritate vt a mundanis negotiis prorsus alienare: & spiritualibus se studiis velint occupare. Cum autē religio diuina tam in p̄latis q̄ in subditis floret: hæc dei gloria quam videntes homines nō possunt nō glorificare & laudare tanti muneris auctorē. Ruentes inq̄t, in facies suas. In faciem cadunt: qui sponte sua se deiiciunt. Z

Q̄ꝫ per illatam peccantibus vltionem hominibus dei sanctitas innotescat.

ca. 10 A Sanctificabor in iis qui appropinquāt mihi: & in cō. o. p. g. Sanctificatur apd̄ homines deus: quū se sanctum esse demōstrat. Quomodo autē sanctitatē suam deus hominibus aperuit: nisi quū de peccatorib⁹ vltionem capiens se eorū nequitiæ non consentire ostendit? In iis autem qui appropinquant ei primum iudicat dn̄s: vt quia aliis quod suum erat non sunt norma viuendi, ad aliorū correctionem diuini in seipsis censurā repræsentent iudicii. Vnde & alibi per prophetā ait. A sanctuario meo incipite. vbi & Felchias princeps populi repente mortuus introducitur.

Petrus Rauennas.

Contra vitium ebrietatis.

B ¶ Dixit dn̄s ad Aaron: vinum & omne quod inebri. potest non bib. tu & fi. t. quando intra. in taber. testi. Hoc præceptū post mortem Nadab & Abiu datū est: vt cūctis īnotesceret: q̄ ebrietas eorum mortis causa extitit & erroris. Cum em̄ contaminare externo igne altare p̄sumunt ipsius altaris cōsumunt̄ incendio: vt sumerent de sacrificio pœnam: q fecerant de propitiatiōe peccatū: quod peccatū illis suscitarat ebrietas. Nam vini odor odorem fugarat incēsi: & ebrietatis ignis flammam prouocarat altaris. Vnde quia alienati vino alienū portauerūt ignē: mox

diuino igne referunt extincti. Ebrietas in alio crimen est: in sacerdote sacrilegium: quia alter animam suam necat vino: sacerdos spiritũ sanctitatis extinguit: contradicente Apostolo. Spiritum nolite extinguere.

Stephanus. de officio prælatorũ.

C ¶Quando intrabitis taber. Nota ꝙ tribus de causis Aaron ingre.tab.ad vic.fa.ad lu.ac.& ad thy.a.do. Sic & prælatus ecclesiæ facere debet. Quãdo ad peccatorũ destructionem ecclesiam intrat: tunc ad victi.fa. Quando ad exemplum inuitat auctoritate patrum: lucernas accendit. Quando in virtutem proficere facit: tunc thymiama super altare incendit.

Radulphus.

Q͛ illos imitari debemus qui scientiam quam corde ruminant: opere manifestant.

D ¶Omne aĩal qđ habet vngulã diuisam & ru. in peco.co. Cũ ruminatione cibi cœlestis & pes diuidẽdus est: vt distinctio boni & mali, super qua mens nostra per legẽ diuinã imbuit̃, in operibus quoq; nostris manifestet̃. Comedimus ergo mũda animalia: quũ iustorũ exempla considerantes, eorũ sanctitatẽ ꝓ viribus in nostrę cõuersationis corpus traiicim⁹. Comedenda itaq; sunt aĩalia q̃ & ruminãt & vngulam findunt: quia illi soli imitatione digni sunt: qui diuini verbi meditatione quid agere: quid non agere oporteat edocti: discretionẽ illam quam intellectu perceperũt, in actibus quoq; suis ostẽdunt.

Galfridus.

Q͛ nostra debeamus iugiter nouissima memorari.

E ¶Omne animal qđ habet vngulã diuisam & ru. in pe.co. Vngula nostra finis noster est: quã non findimus si nouissima nõ prouidemus. Nõ eñ vnum est nouissimũ hominũ: non est vnicus finis noster: sed diuisus in partes: & per partes valde cõtrarias. Prouidet autem nouissima & vngulam findit: qui circa eandẽ diuisionem sedula intentione versatur: qui in litera Pythagorica esse se meminit, & adhuc in ipsius literæ hasta positum ad diuisionem eius velociter cogitat peruenturum. Dico autẽ secundum ꝙ pueri dicere solent: cum a pueritia ad intelligibilem peruenitur ætatem. Sed tota hęc vita est puerilis: nec intellectu agit̃: sed in fide. Interim ergo vngulã findit & nouissima prouidet, qui in operibus suis diuisionẽ hanc: & hæc diuersa nouissima memorat̃, & animo versat q̃ sit diuersus interitus hominis & iumenti. Q͛libet fortis & velox equus ignotam viam minus facile currit: Et nos quomodo exeuntes ad dexteram ibimus sine offensione: nisi prius frequentauerimus viam?

Radulphus.

Q͛ solus quietis amor digne terrena valeat ministrare.

Omne quod habet pẽnulas & squamas tam in mari q̃ in fluminib⁹ & stagnis co. Pisces qui pennulas habẽt dare saltus super aquas solent. Squamę vero eorundẽ pisciũ tegumenta sunt: & quasi ad repellendũ impetũ fluctuũ piscibus concessę. Muniẽda est ergo mẽs quodã rigore virtutis: vt occupationis appetitũ si fieri potest nũq̃ ad se admittat: vt etiam cũ laborat, quiescendi desideriũ semper retineat. Solus eñ est qui etiã exteriores curas recte administrare valeat amor quietis. Notandũ vero ꝙ pisces isti aut in mari, aut in fluminibus, aut in stagnis esse perhibentur. ca. F

De triplici aquarum natura.

¶Hęc eñ triplex aquarũ natura triplicẽ mentium nostrarũ statũ designat. Sumus eñ mare G quũ apud nos tędio tabescimus. Flumina, quũ desideriorũ motu ad aliquid tẽdimus. Stagnũ quum in rebus quęsitis & acquisitis quasi securi gescimus. Siue ergo in mari, siue in fluminibus, siue in stagnis pisces fuerint, nisi pẽnulas & squamas habuerint, mũdi esse nõ poterunt: qa quolibet horũ statu mens detineat̃ humana: nisi subinde se ab huiusmodi cogitationib⁹ explicuerit, & veritatis reddiderit cõtẽplationi, fidei integritatẽ & iustitię rectitudinẽ conseruare non poterit.

Bernardus.

De tribus generibus piscium: quos mundos legis decernit auctoritas.

¶Omne quod habet pen. & squa. tam in mari H q̃ in fluminib⁹ & stagnis co. Habet eñ hoc mare magnũ & spatiosum manibus: pisces mundos: & dominica dignos mensa: quia & ex his q in seculo versantur, reliquit sibi multa milia quos apostolica sagena trahit: vt quum educta fuerit segregentur a malis. Habet & flumẽ pisces mundos quicũq; fideles inter dispẽsatores inueniuntur. Fluuius quippe est prędicatorum ordo non in eodem permanens, sed extendens se & currens vt diuersas irriget terras. Sunt & in stagnis mundi pisces, qui in claustris seruiũt deo ĩ spiritu & veritate. Et merito stagnis monasteria comparantur: vbi quodãmodo incarcerati pisces euagandi non habent libertatem scilicet parati semper ad epulas spirituales, dicant singuli intra se. Quando veniet q me deferat? Cunctis diebus quibus &c. Hi igitur sunt mundi si squamas & pennulas habent. Sunt squamæ multæ: sed vna ex eis quodammodo

lorica contexitur: quia vna est patientiæ virt9: licet singulis tribulationibus exhiberi singulas videamus. Iam vero sicut squamas ad patientiam: sic pennulas ad hilaritatem referamus. Hilaritas quippe leuat & subleuat, vt saltus quosdam dare videatur quisquis exhilaratur. Vt autem duas habeamus pennas: duplex nobis hilaritas quærenda est. Et forte propterea docet Apostolus. (Ille enim vere pennas habebat, quibus & vsq; in tertium raptus est cœlũ: & volauit etiam in paradisum) non solũ in spe sed in tribulationibus gloriari. Prorsus sublime volat, quem non modo futurorum bonorũ expectatio: sed præsentium quoq; malorum exhibitio ipsa delectat.

Stephanus.

I ¶Piscis habens squamas & pennulas asper est non tamen lubricus. Asperitas piscis, maceratio est carnis. Lubricitas, superflua cura eius.

Radulphus.

Quid aues significent, a quarum esu verus Iudęus legis imperio prohibetur.

K ¶Hæc sunt quæ de auibus comedere non debetis. Aquilam &c. Per aues dignitatum temporalium sublimitas designatur. Quia vero dignitas ipsa vitium non est: sed nisi diligentius caueatur, vitiorum nutrix est: honores quippe mutant mores: idcirco auium differentia datur: vt in eisdem honoribus qui probabiles, qui vero improbandi sunt, certis indiciis cognoscãtur. Ab immũdis autem cœpit: vt multitudinem reproborum poscentium demonstraret. Inęstimabile est enim quantum vitiis incremẽtum præbeat licentia potestatis.

De aquila.

L ¶Aquila ergo quæ inter cæteras altiora volando petere solet, superbiam exprimit potẽtium. De quibus scriptum est. Posuerunt in cœlum os suum.

De halięeto.

¶Halięetus rapina pascitur: sed quia viribus destituitur, minutis tñ auibus quibus præualet infestus existit. Sunt huius generis q̃plurimi: qui in solos pauperes violenti, ostendunt in aliis non voluntatem sibi deesse sed potestatem.

De Miluo.

M ¶Miluus quum rapere voluerit improuisus adest: & fere in omni rapina sua maxime insidiis nititur. Sunt in prædonibus multi similes qui vbi viribus non fidunt incautis insidiant.

De Vulture.

N ¶Vultur rixis & bellis gaudet propter cadauera præliorum: intantum vt etiam sequatur exercitum. Quibus igitur vultures isti comparandi sunt nisi iis qui seditiones vrbium affectantes, principũ sequũtur exercitus: vt quorum prosperitati molesti esse non poterãt: fortiorum viribus confractos expolient?

De Coruo.

¶Coruus vero auis nigra cadaueribus inhiãs eorum typum gerit qui per infidelitatem siue per carnis immunditiã decolorati erga seipsos primitus homicidæ etiam mortibus pascuntur alienis. O

De Laro: Mergulo: & Cygno.

¶Larus animal est & in aqua & in terra viuẽs: quia sicut auis quidem volat: vt aquatile aũt natat. Sunt autem & inter militares huius generis q̃plurimi: qui tunc militię laboribus atteruntur, & quasi in arido versantur: nunc vero petulantiæ luxu atq; luxuriæ resoluuntur. ¶Natura Merguli hęc est vt aquis se immergat, & sub vndis diutius immoretur: eos vtiq; designans qui voluptatibus carnis suæ penitus absorbentur. ¶Cygnus vero candoris eximii, qui protensione longi colli ex altitudine terræ atq; aquarum cibum trahit, eorum prætendit speciem: qui vestitus sui splendore plus æquo gloriantes de sola terrenarum rerũ abũdantia contemptis cœlestibus consolationem accipiunt. P

De Caradrio: Vpupa & Vespertilione.

¶Caradrios auis garrula: nimiam quorũdam redarguit loquacitatem. ¶Vpupa quæ nidificat in stercoribus, gemitum in cantu simulat eorum præfert speciem quos terrenis inhęrentes tristitia seculi grauat. ¶Vespertilio circa terram volat & vespera tm̃: vnde nomen accepit. Pennis etiam pro pedibus vtitur quando ambulat. In isto ergo satis congruenter expressi sunt: qui seculari scientia præditi circa terram volant: quia sola terrena sapiunt, meridiemq; diuinæ cognitionis ignorant. Cumq; incedendum quoq̃ fuerit pennis vehũtur pro pedibus: quia in secularibus proficere æstuantes, eandem sententiam non ad alios fructus nisi ad lucra conuertunt. Q

De Bruco.

¶Quicqd ambulat quidẽ sup quatuor pedes sed habet long. retro. cru. per quę salit super terram, comedere debetis: vt est Brucus. Oẽs q terrena facultate subnixi sunt quasi sup quatuor pedes incedũt. Si tñ de eadẽ abundantia sua nõ p̃sumunt, nec affluentibus diuitiis cor apponunt: sed iuxta Apostoli sententiam quæ R

retro sunt obli.in ante. se ex. Isti quasi longiora retro habent crura : per quæ saliunt super terram:quia per spiritum adiuti a posterioribus se suspendunt:& mentem ad ęterna sustollentes salutarem faciunt saltum. Brucus vero quem lex nobis proposuit exemplum,cũ sit modicæ quantitatis & fusci coloris,eorum nobis prætendit speciem qui in religionis habitu constituti si temporalibus subleuentur honoribus nec mentis deserunt humilitatem,nec habitus sui mutant deformitatem.

De Chamæleonte.

S ℭHæc inter polluta reputabuntur de iis quæ mouentur in terra : Mustella & Mus & Crocodilus:Chamęleon &c.Chamęleon non habet vnum colorem:sed diuersa est varietate respersum:vt Pardus:cuius corpusculum secũdum colores quos videt,facillima conuersione variatur:quum aliorum animalium non sit ita ad conuersionem facilis corpulentia. In infirmitate mansuetum se esse fingit:quum sit valde immansuetum animal. Agnosce in omnibus Chamęleontem. Sunt enim pleriq; qui omnibus placere cupientes vniuersorum se voluntati cõformant:facillimaq; conuersione variati diuersos alternant colores:dum scilicet cum irascentibus irascuntur: detrahunt cum detrahentibus:& eiusdem ipsius quem prius vituperando depresserant,mox si assit qui laudet, laudibus fauent. Huiusmodi homines q̃diu nulla potestate præditi sunt : immoderata adulatione omnibus blandiuntur. Quibus tamen si potestas cõtigerit quæ in cordibus eorum ponitur crudelitatem continuo manifestant. Testis est Absalon:qui ante regni peruasi tyrãnidem omnibus blãdum se exhibens adulabatur. Mox vero vt principatus culmen arripuit, scelestissimus parricida q̃tum in ipso fuit,nec patri pepercit. Sic tuto serpens etiam pestifera tractatur dum riget frigore:nec tamen desunt illi venena:sed torpent. Multorum crudelitas & ambitio & luxuria ne paria pessimis audeant fortunæ fauore destituuntur:eadem velle cognosces da posse q̃tum volunt.

Stephanus. De adulatione.

T ℭChamęleon animal est variis coloribus pictũ &c. Crudele:mansuetum se simulat:deniq; colorem rei cui se iungit recipit. Chamęleon igit̃ adulatores non incongrue signat:qui ita omnibus se conformant:vt secundum varios status hominum alias,& alias species induere videantur. Hinc Hiere. Manus misericordium mulierum coxerunt. paruulos.s. Et bene per mulieres adulatorum mollities figuratur. Qui paruulos decoquunt,qui infirma facta diuitũ seu potentum vanis laudibus eleuant,& extollunt Quorum os.ma.& a.ple.est q̃uis benedicere videantur. Vnde Vęh vobis quum benedixerint vobis homines.

De cupiditate.

ℭPer talpam quę cæca est,& terra quam effodit operitur & obruitur: designantur auari: q suis sæpe diuitiis opprimuntur. Vnde Iob. Impius absconditur in puluere suo. V

Radulphus.

Q; prædicatores ob auditorum vtilitatẽ possunt innoxie tractare de noxiis.

ℭFontes & cisternę & omnis aquarum cõgrega.munda erit. Contraria videtur lex loqui. Si X enim quippiam per appositionem morticinorũ contaminari potest : quid magis q̃ cisterna in quam cadauer delapsum cum putrefactũ fuerit,totam aquam illam corruptione sua abominabilem reddit? Sed literæ imbecillitas ante spiritum nos mittit. Fontes eñ sunt doctorũ mentes,in quibus bibita aqua:quam dedit eis Iesus,factus est fons aq̃ saliẽtis in vi.ę. Ipsi q̃ppe aquas spiritualis scientiæ,sancto spiritu ministrante in cordibus suis cõcipiunt:quas linguarum meatibus postea minus eruditis infundũt Per cisternas vero & aquarum congregationẽ auditores eorum congrue designãtur:quia veritatis dogmata quæ a doctoribus percipiunt: fideliter apud se congregant & cõseruant. Sed quoniam incumbit prędicatoribus sanctis necessitas:vt non solum de virtutibus:sed etiam de vitiis disputent: coguntur in meditatione sua vtraq; suscipere:vt quod de ipsis aliis loqui debeant,antea mẽte pertractent. Suscipiũt igitur intra seipsos morticina, nec tamen polluuntur: quia reprehensibile non est, si idcirco vitia inuestiges vt extirpes: si eo animo manu etiam apprehendas vt euellas. Vnde & sequitur. Si ceciderint super sementem non polluẽt eam. Sin autem quispiam sementem aqua perfuderit:& postea ea morticinis tacta fuerit, illico polluetur. Non enim reprehensibilis pollutave iudicatur scriptura:quæ styli sui serie turpitudines huiusmodi comprehendit. Cur autẽ non contaminetur scriptura:breuis est responsio:q; scilicet immunda tangens non fuerit aqua perfusa. Sancti quippe viri qui talia nobis scripserunt,nõ malo aio mala tractabant: & ab eorundem criminum delectatione velut excæcati cum posterorum memorię traderent non nos ad similia prouocare:sed a similibus reuocare studebant. In communi etiam locutione interest plurimũ quo animo quisq; quid dixe-

rit. Nam si obiurgans alium ad hoc solum vt corrigat; peccata sua ei obiiciat: non peccat. Si autem quispiam aqua semẽtem perfuderit, & postea morticinis tacta fuerit, illico polluetur. Si enim ad hoc aliena vitia loquaris vt persuadeas: si ea intentione fratri quod peccauit obiicias vt abiectiorem non correctiorem illum efficias: aqua prauę delectationis infectus morticinum tetigisti: & pollutionem eius tibi contraxisti.

Quibus oblationibus mulier pariens expietur.

ca. 12 Y Mulier: quæ suf. se. pe. mas. vii. di. immũda e. &c. Considerandum est quid sibi velit ꝙ ex decreto legis alia temporis quantitas parientibus masculos, alia iis quæ fœminas parturirent, indicitur: & ꝙ ipsa oblatio diuersa pauperibus & diuitib⁹ imperatur. Nã q̃ fœminam parturiret necesse habebat vt spatiũ temporis duplicaret. Illa vero quę neutrum pariebat, sed sterilis permanebat, reprobaerat & maledicto legis obnoxia. Et primũ qdẽ in his legalibus institutis nostrę miserę conditionis & originis admonemur: qui in peccatis concipimur: in doloribus parturimur: tãta culpa ipsum comitante: immo quasi operante cõceptum: quę enixę matri & tẽpli pręcludat aditum: & cuiuslibet sacrę rei interdicat attactũ. Statim em̃ mulier est in culpa dum concipit: & quæ se nondũ intelligit matrem: sola eam conceptio efficit peccatricem. Nam in partu iam non est culpa: sed pœna. Quid est ergo ꝙ non statim vt concipit: sed postq̃ peperit ꝓhibetur a templo: quę nõ pro partu, sed pro conceptu obnoxia fit peccato? Ni fallor hinc docemur: ꝙ non prius sit iudicandũ de culpa q̃ pateat: nec statim repellendum eũ a nobis qui concepit dolorẽ: anteq̃ peperit iniquitatẽ. Altius vero cõsiderantes inspiciam⁹ quid specialiter significet mulier quę suscepto semine masculũ parit: qd ve illa quæ fœminam: quid ea quę pro vitio sterilitatis legis maledictũ incurrit. Sicut ex euangelio didicimus, Semẽ est verbum dei. Mulier ergo quæ suscepto semine masculum parit, illam significat animam, quæ diuini verbi semine fœcundata perfectionem virtutũ quasi masculinam sobolem ex interna conceptione producit: nihil molle, nihil habens in sua cõceptione fœmineum: sed qđ pro robore fortitudinis & virtutis masculini partus formam quãdam præferat & exemplum. Illa vero quæ fœminã parit, illam animam significat: quæ etsi de semine verbi aliquem fructum proferat, remissas tamen & debiles actiones nullo virtutum culmine, nulla virilis fortitudinis perfectione consummat. Porro mulier sterilis animam illam significat quę semẽ verbi suscipit: sed boni operis fructum aliquem non producit. Quia vero anima quę masculũ parit multas interdũ subreptiones patitur: quibus partus sui puritas maculetur: necesse habet studio suæ purificationis intendere: vt in sanctuarium domini solẽnis postmodum valeat introire. Septem ergo diebus immunda permanet: vt peccatorũ suorum maculas toto tempore vitæ præsentis expurget. Hoc enim tempus quia. vii. diebus voluitur, per eosdem. vii. dies merito figuratur. Debet etiam. xxx. diebus, videlicet tribus vndenariis a templi limitibus abstinere, id est ante ingressum sanctuarii trinam transgressionẽ cogitationis, locutionis, & operis: quæ per triplicem vndenarium designatur, dignis pœnitẽtiæ fletibus expiare. Sic enim quadraginta diebus iuxta legitimum tempus purgationis impletis, id est præsentis vitæ spatio sub digna pœnitentia consummato, secura iam poterit felix anima ad atrium templi cœlestis ascendere: & operis sui fructum quasi natum sibi filiũ domino præsentare. Illi autem animæ quæ fœminam parit ad legitimam purificationem implendam spatium huius temporis duplicat: vt duplicem habeat pœnitentię luctum, quæ duplicem commisit in remissa cõuersatione reatum. Cum em̃ ille qui ad culmẽ perfectionis viriliter nititur vix vnq̃ aliter q̃ alicuius subreptionis casu labatur: is qui remisse & molliter viuit culpam duplicis reatus admittit: quia & subreptione labitur: & propria negligentia a consummatione boni operis impeditur. Vnde fit vt cum purgationem suam vna septimana, id est vitæ præsentis tempore segniter viuendo non impleat: secundam etiam septimanam: spatium videlicet post eius obitum vsq; ad diem iudicii prorogatum: ad consummationem perfectę purificationis assumat. Similiter etiam ei triplex ille vndenarius geminat̃: eo ꝙ trina illa transgressione tam per subreptionẽ q̃ per negligentiam labitur: vt merito ei duplicetur temporis pœna quæ duplici peccauit ex culpa. Videat autem ne tertium adiiciat: ne videlicet surreptioni & negligentiæ vitium quoq; propriæ prauitatis adiungat. Iam enim funiculus triplex difficile rumperetur: & forsitan illud peccatum incurreret: cuius nec hic nec in futuro veniam obtineret. Interim vero neutri licet aliqd sanctũ tangere: donec diebus purificatiõis impletis in sanctuariũ dñi valeat introire. Cõsideret igit̃ vnusq; qualẽ habeat partum, prauideat etiam quid habeat offeren

dum:vt ex hoc munus oblationis præparet:ex illo tempus purgationis obseruet. Sicut enim aliud tempus purgationis habet quæ masculum q̃ quæ fœminam parit: sic aliud offerre præcipitur quæ diuitiis affluit, q̃ quæ subiacet paupertati. Illa enim offerre debebat agnũ anniculum in holocaustum:& pro peccato turturem vel columbam. Hæc autem cuius manus agnum inuenire pro paupertate non poterat:columbas tãtũ vel turtures offerebat. Per agnum ergo verę innocentiæ designatur effectus:quam hostiam ille solus offerre poterit: qui nec sibi nocet, nec alterum lędit. Iungitur autem huic oblationi turtur vel columba : vt agno in holocaustum dato, auis offeratur nihilominus pro peccato. Licet enim tantũ profecerit:vt agnum anniculũ,id est perfectæ innocentiæ offerre possit effectum:quia tamen scriptũ est:De peccato repropitiato noli esse securus:necesse habet etiam qui eiusmodi est:vt ꝓ eo ꝙ se aliquando deliquisse cõmemorat,colũbæ vel turturis oblationẽ adducat : scilicet vel vt læsæ castitatis damnũ turturis gemitu defleat:vel iniquitatem in proximum perpetratã murmure columbino deplãgat.Possumus etiã in hoc loco per agnum intelligere Christum: quem ille quidem offerre dicitur qui eius innocentiæ puritatem moribus & actibus imitatur.Is vero cui non suppetit agnus anniculus,offerat pro eo turturem vel columbam:vt cum perfectę innocentiæ habere nõ possit effectum,habeat vel affectum.Quia sicut in agno effectus innoxii operis:sic & in aue affectus intelligitur innoxię voluntatis.

Bruno.

Qꝫ Christianus mortem Christi suo debeat in corpore circunferre.

Z ¶Qꝫ si nõ potest offerre agnũ sumet duos turtures,vel duos pullos columbarum: vnum in holocaustum : & alterum ꝓ peccato. Christus & turtur est:immo turturis:id est ecclesiæ caput:& pullus columbę:quia ecclesię filius. Ecclesię nãq; filia virgo Maria est:cuius ipse Christus filius est.Offert igiť homo duos turtures vel duos pul.col. Christũ videlicet & seipsum in holocaustum,illius passionis agendo memoriam:se pro peccato macerando & agendo pœnitentiam.

Radulphus.

Qꝫ peccata leuia inquinẽt quidem hominem, non damnent.

ca. 13 A Quod si obscurior lepra fuerit, & non creuerit in cute:munda.eum sa.quia scabies est. Si obscura fuerit lepra & non cre.in cu.id est si nulla criminis obiecti facta fuerit euidentia:nec hominis cõsciẽtia loquendo vel operando corruptionis suæ suspitionem auxerit:mũdabit sacerdos:quia scabies est.De scabie notum est ꝙ facile homini accedat:facile recedat.Quę licet molesta sit corpori:nil tamen affert qđ leprę cõtagio debeat cõparari. Ita sunt & peccata quædam leuiora & quotidiana: quæ non intentione malitiosa:sed aut infirmitate,aut ignorãtia sæpe cõmittim⁹ vt est intemperans,& effusa lętitia: lasciuię dissolutio:incircunscripta locutio: q̃ nec quid cui loquatur vt opus esset,discernit. Hæc & his similia licet mortifera non sint:humanæ tamen conuersationis spiritum deturpant:& grauioris etiam mali nõnunq̃ suspitionem proximis ingerunt. Sacerdos igitur qui personam examinandam suscepit,postq̃ nil criminosum dep̃hendit in ea,mũdare eam debet:id est mundã reputare.Etsi enim quispiam leuitatis arguitur:scabies ista est vtiq; non approbãda:nec tamen lepra est a castris sanctorum eiicienda.

Stephanus.

¶Nota ꝙ leprosus duabus vicib⁹ recluditur: quia sacerdos debet cõseruare subditum a peccato voluntatis & actus. B

Radulphus.

De variis lepræ generibus.

¶Plaga leprę si fuerit in homine add.ad sacer. & vi.e.Cumq; color albus in cute fuerit:& ca. mu.as.ipsa quoq; caro viua ap.lepra ve.iu.atq; inol.cuti. Videtur quidam iniquitatis processus a legislatore expressus: quum prius carnis tantũmodo,deinde viuę carnis lepra describiť. Sunt enim nonnulli qui peccandi affectum deliberationemq; suscipiũt:& per hoc iam leprosi dicendi sunt.Sed cum deprehensi fuerint & reprehensi:cum a castrorum ambitu: id est fidelium cœtu fuerint separati, cito seipsos erubescunt:& pœnitentiam sui gerũt. Omnis igitur qui eiusmodi est,iam in carne leprã habet: conscientia scilicet deprauata: sed nondum in viua carne:quippe quę tam cito moritur:& ab eo quod male ꝓposuerat tam facile reuocatur. Dicatur ergo plaga lepræ &c. Albedo hæc in corporibus ex morbo non ex natura contingit Ita & in morib⁹ ex alienatione charitatis & cõtemptus iustitiæ quasi quidam diuersus color procedit.In scapulis itaq; quę a naturali colore deficiunt,mentis intelligitur deprauatio: quæ iam longa consuetudine circa iniquitatis affectũ indurauit:q̃ post cõcupiscẽtias suas sine retractatione aliqua toto impetu ruit. Vnde & q eiusmodi ẽ nõ sacerdotis exigit discussionẽ:sed C

indubitatam separationem meretur.

D De lepra mundissima.

¶Sin autem effloruerit discurrens lepra in cute:& operuerit oem carnem a capite vsq; ad pedes quicquid sub aspectu oculorum cadit:considerabit eum sacerdos: etem lepra mundissima iudicabitur: eo q omnis in candoré versa sit:idcirco homo mundus erit. Quia cosurgút aliquando contra bonos testes iniqui: & mentitur iniquitas sibi, quando loquunt homines aduersus iustos iniquitaté. Est em lepra calumnię & falsæ criminationis: quá legislator prætereundam minime iudicauit. Hac quippe nec ille sanctus sanctorum carere potuit, immo noluit: q peccatum non fecit: nec inuentus est dolus in ore eius:& ab omni reatus contagio liber fuit. Esaias náq; ait. Et nos putauimus eum quasi leprosum & per. Hinc ipse per Psalmistam ait. Ego sum ve.& non ho.op.ho.& ab.ple. Qui em se plebis abiectionem insinuat: quem omnes scilicet a se abiicerent & excluderent: quid aliud nisi leprosum pronunciat? Quę tamen lepra in cute non in carne fuit: quia sceleratorum vocibus infamari vt reus potuit: sed cóscientia ei9 peccatum nesciuit. Discurrere itaq; in cutis superficie potuit: sed carnem eius nunq violare. Res nanq; discurrens nunq figitur, nec locum inuenit in quo stabiliatur. Insidiabantur enim quotidie omnium bonorum inimici Iudęi quęrentes rapere aliquid saltem ex ore eius vt accusarent eum. Sed conuicti rei ipsius euidentia & sapientiæ diuinæ vocibus confutati, palam profitebantur dicentes nullum vnq hominem sic loquutum fuisse. Lepra tamen conuitiorum & criminationis quæ ab aduersariis ingerebatur omnem carnem cooperuit a capite vsq; ad pedes: quia omnia quæ per eum gerebantur, sinistre interpretantes opinionem illius decolorare prout poterant nitebantur. Vnde & sponsa ipsius quæ est ecclesia, de se ipsa testatur dicens. Nigra sum, sed formosa. Ac si aperte dicat: In cute quidem mea aduersariorum conuitiis lepræ deformitatem sustineo. In conscientiæ tamen secreto sanctitatis quaquauersum pergrens effloruerit: id est gloriandi occasioné eis qui hæc propter iustitiam patiuntur: & sine culpa sua infamantur: præbuerit: & operuerit omnem carnem a capite vsq; ad pedes quicquid sub aspectu oculorum cadit. Omnia quippe quæ a iustis etiam laudabiliter ge[..]ntur, maledicorum linguis fuscantur: & sinistra interpretatione deprauantur. Considerabit eum sacerdos. Neq; enim decet iudicem popularib9 opinionibus fidem accommodare: sed propius accedere & tunc diligenter examinare. Cum igitur leprá florescentem deprehenderit: teneri hominem lepra mundissima iudicabit. Mundatur quippe potius homo ac per patientiam mentis crescit quum sine criminis perpetratione, criminis suspitione laborat. Eo q inquit, omnis in candorem versa sit: & idcirco homo mundus erit. In candorem lepra vertitur, quádo persona quæ nigra videbatur, deformitate infamiæ, candida & formosa deprehenditur rei cognita veritate.

De lepra carnis & cutis.

¶Caro & cutis in qua hulcus natum est & sanatum:& in loco hulceris cicatrix appa. alba siue subrusa, addu. homo ad sa. Et caro & cutis hulcere lęditur: quú & intus hominis consciétia flagitii perpetratione corrumpitur:& fama exterius dehonestatur. Hoc vero hulcus si per pœnitentiam sanatum fuerit, potest fieri vt in cicatrice macula appareat alba siue subrusa. In albedine voluptatum blandam superficiem: In rubore vero malitiosæ mentis & aduersum proximum insanientis formam intelligimus. Fieri autem solet: vt ex vno malo vtrumq; nascatur. Cum enim quis ad immunditiam cui renunciarat fuerit reuersus: iam post concupiscentias suas effrenus effectus, omnes qui sibi obsistút, qui redarguunt, inimicos attendit & persequit: etsi facultas suppetat morti tradere non cunctatur. Hic talis si repertus fuerit adducetur ad sacerdotem: id est sacerdotis iudicio immundus iudicabitur & infamis.

Qz de iis quæ nobis superfluunt debemus pauperibus subuenire.

¶Vir de cuius capite capilli fluunt, caluus ac mundus est: et si a fronte ceciderint pili, recaluaster ac mundus est. Capilli superfluunt corpori: vnde & merito terrenam substantiam designant. Quæ dum ad vsus necessitatis superfluit, etiam abscissa non sentit. Horum itaq; capillorum iure laudatur imminutio: quum ex abundantia præsenti nonnulla nobis subtrahimus: & Christi pedibus, sanctis scilicet qui membra eius sunt & adhuc in terra versantur, ea ministramus. Si quis vero perfectus esse cupiens: vendat omnia quæ habet, & det pauperibus: & iuxta præceptum Apostolicum habens victum & vestitum his sit contentus: hic aciem vultus sui ad videnda quæ dei sunt terrenarum facultatum obúbratione nudauit. Et primum quęrens regnum dei ab intuitu suo omnia ista remouit: solaq; cœlestia mentis suæ oculis proponit. Adhærerent tñ ei F

sed in posterioribus capilli: dũ nõ voluptas: sed necessitas quædam suggerit prouidenda, sine q bus transigi nequit vita humana.

Qꝫ duo in dandis eleemosynis sint cauenda.

G ℭSin autẽ in caluitio seu in recaluatione albus vel rufus color fuerit exortus: & hoc sacerdos viderit: condẽnabit eum haud dubie lepræ quę orta est in caluitio. In blanda visione albedinis, blandimenta supra ostendimus exprimi voluptatis. Rubens vero color sanguineã habet speciem: & malitię, iniuriarũq; præfert imaginem Hæc duo itaq; præcipue in facultatum distributione cauenda sunt: inanis. s. libido glorię: & crudelitas rapinarũ. Nam de vana ostentatione ꝙ per eã eleemosynæ nostrę depereant, dñs ipse testatur dicens. Cum facis eleemosynã &c. Qꝫ vero omnia quę de rapinis offeruntur execrabilia sint apud deũ: in Ecclesiastico legitur. Dona iniquorũ non probat altissimus: nec in multi. sa. e. propitia. peccatis.

Bruno.

De lepra triplicis indumenti.

H ℭVestis lanea siue linea quæ leprã habuerit in stamine atq; subtegmine: aut certe si pellis aut quicquid ex pelle confectum est: si alba aut rubra macula fuerit facta, lepra repu. Quid per vestem nisi carnẽ? Hac eñ induitur anima. De hac veste ait propheta. Vestimentum mixtum san. e. in cõ. & ci. ignis. Est autẽ hæc vestis in cõiugatis lanea: in virginibus linea & continentibus: in cæteris aũt omnibus pellicea est. Lana ei de carne oritur & carni adhæret. Linum vero extra carnem: & a carne alienũ est. Pellis autem caro mortua est. Et quidem de coniugato dicitur: quia adhærebit vxori suæ: et erunt duo in carne vna. Virgines vero quasi longe a carne, carnis nesciunt voluptates. Cæteri vero quasi mortua caro ipsam suam corruptionẽ nec sentiunt nec intelligunt. Huius autẽ vestimẽti lepra q̃uis multiplex sit, maxima tñ & specialis fornicatio intelligitur. Omne inquit, Apostol⁹ peccatum quodcunq; fecerit homo: extra corpus est. Qui autẽ fornicatur in corpus suum peccat. Tãto eñ omnibus corporeis vitiis hoc vitium maius est: vt ei cætera comparata esse vitia non videanť. Hæc igitur lepra quia non solum fornicatores & adulteros: sed etiam virgines & continentes & coniugatos sępe corrũpit: in lanea & linea & pellicea veste inuenitur. Huius autẽ signa sunt macula alba vel rufa. Sæpe eñ fornicatores pallore & rubore deprehenduntur: qñ & timore & amoris igne inficiuntur.

Radulphus.

Qꝫ idẽ sit finis & carnalis illecebrę & deprauatę virtutis.

I ℭPollutum iudicabit sacerdos vestimẽtum & omne in quo fuerit inuenta: & idcirco comburetur flammis. Hoc de lepra vestiũ vel pellium dicit. O igitur sententia non exponẽda: sed timẽda. Ecce eadẽ est cõsũmatio deprauatę virtutis quæ illecebrarũ carnalium aut infidelitatis. Ad eundẽ redit finem superba continentia, & carnalium voluptatũ immunditia. Quod nãq; impiis, & contaminatis in fine dicendũ est. Ite maledicti in ignem æternum.

Qꝫ quędam eo ꝙ superbiã generent possint salubriter ad tempus intermitti.

K ℭSin autẽ obscurior fuerit locus leprę: postq̃ vestis est lota: abrumpet eam, & a solido diuidet. Locus lepræ intelligitur quicquid homini superbiendi materiã dedit. Quidã eñ abstinentia, alii eloquẽtia, alii vero honoribus extollunť & omnino quicqd illud est in quo cęteris excellentior apparet, nisi custos sollicitus humilitatis fuerit: materiam ei tribuit superbiendi. Si ergo tale illud est qđ rationabiliter possit ad tempus subtrahi: si locus leprę fuerit subobscurus vt sacerdos incertus nec condẽnare eum pręsumat, nec de sanitate illius adhuc certitudinem habeat: expedit homini vt munere eodẽ priueť & quasi manu vel dextro pede abscisso seruet corpus suum ne gehennę tradatur.

Qꝫ frequenter inde crescat superbia vnde minui credebatur.

L ℭQꝫ si vltra apparuerit in his locis quæ prius immaculata erãt, lepra volatilis & vaga, debet igne cõburi. Vt patrũ testatur auctoritas, Superbia est quę & prima hominẽ corrupit: & nouissima ab eo recedit. Difficilis quippe eius curatio est. Ex contrariis etẽm sępe exoritur causis. Videbis hunc prę diuitiarũ affluentia: aliũ prę contemptu superbientẽ. Hunc fusca vestis: illũ purpura & byssus extollit. Hic eloquentia tumẽs oẽs mutos iudicat & elingues: ille taciturnitatem habens cunctos de loquacitate condemnat. Superbia igiť est (vt dixim⁹) q̃ postq̃ mẽtem possidere cœpit: vix extirpať. Nam frequẽter inde augmẽtũ capit: vnde minui credebatur. Ecce eñ ꝓcipit lex: vt postq̃ in vestimento lepra apparuerit: locus leprę a solido diuidatur: & quicunq; superbus deprehensus fuerit ei (si fieri potest) elationis materia subtrahať. Inuenies tñ qui nihil hac diligẽtia remedii cõsequatur. Nam si forte pro abstinentia gloriatur, subtracta ei ieiunandi facultate tumet cogitatione: dũ se tãtę virtutis attẽdit quã opus

refrænari: alios vero tam dissolutos & desides quibus etiam stimulis additis vix canonica cõtinẽtia valeat suaderi. Item si pro doctrina sua elatus docendi priuetur officio, sola cuius sibi conscius est inflatur scientia. Et si quis loco ipsius hoc opus susceperit, quicquid dicere potuerit paruipendit. Hæc est lepra volatilis & vaga: quę hinc euulsa alibi protinus oritur: & sedes mutans nullam certam occupat in qua extirpetur. Hanc ergo condemnat lex dicens: quia postq̃ deprehensa fuerit, debet igne comburi.

Hugo de Foilleto.

Quomodo duo passeres spiritualiter immolentur.

ca. 14. M SI quis mundatus fuerit a lepra: of.d. pas.e quib⁹ immolet vnum sa.in va. fic.super aquas viuas. alterum vero intigat in san.pas.immo.& eum liberũ in agrũ auo.per. Duo passeres sunt corpus & anima. Vas fictile fragilitas carnis moribundę. Aquæ vero viuæ, sciẽtia diuinæ scripturę: quæ nobis præstant spiritualem potum & ablutionẽ. Duos passeres offerimus cum deo corpus & animam cõsecramus. Qꝫ vero vnus passer immolabatur retorto ad pennulas capite: ita vt sanguis effunderetur: nec tamen caput a collo penitus abrumperetur: designat ꝙ ita caro nostra affligenda est per abstinentiam vt non penitus extinguatur. Qꝫ vero alter passer liber in agrum auolare permittitur: moraliter designatur ꝙ anima nostra carnalibus concupiscẽtiis edomitis: pennis contemplationis fit ad cęlestia subleuanda.

Stephanus.

¶Nota ꝙ ĩ sacrificio qđ fit ĩ emũdatione leprosi de quãtitate tacet agnorũ: sꝫ similę oleatę exprimit quãtitatẽ. Simila oleo cõspersa ẽ misericordia.i.eleemosyna: agnus mundítia. quia in facienda eleemosyna potest esse meta: sed non in mundítia.

Radulphus.

Quibus gradibus spiritualis emundatio consummetur.

N ¶Cumqꝫ lauerit homo vestimentum.s.ra.o.p. cor.& la.aqua. Pili corporis radunt̃ cum opera inutilia quantum possibile est amputãtur. Sed & homo ipse post vestimẽtorum suorum ablutionem aqua lauatur, si operibus illicitis a quibus se exterius obseruat in conscientiæ secreto consensum non præbeat. Post hanc aũt mẽtis & corporis sanctificationem quid de homine isto lex præcipiat audiamus. Purificatus inquit ingredieť castra ita dũtaxat vt maneat extra tabernaculum suum septem diebus. Homo iam purificatus castra ingreditur cum in sanctorum societatem, a qua prius merito suæ iniquitatis fuerat eiectus, recipitur. Sed quid est ꝙ in castra recept⁹ adhuc a tabernaculi sui mãsione excluditur? Tabernaculum ergo vniuscuiusqꝫ sua conscientia est, de hoc tabernaculo per Psalmistam dicitur. Ingrediar in locum taberna.ad.&c. Hoc tabernaculum q̃ admirabile sit nullus agnoscit: qui nondum illic ĩtrauit. Vix autem quenq̃ reperies, qui ad cor suum redire & secum valeat habitare. Septem igitur diebus homo iste qui emundatur manet extra tabernaculum suum, quia donec purgata mente & sedatis perturbationibus ad sabbatum tranquillitatis pertingat: tabernaculũ non prębet ei sua consciẽtia in quo requiescat. Sequitur. Et die septimo radet capillos capitis barbamqꝫ & supercilia ac totius corporis pilos. Capilli qui de capite fluũt, subtilissimę veritatis intelliguntur inquisitiones quæ de mente procedunt. Hos autem radunt qui cum apostolo dicunt. Non ꝙ sufficientes sumus cogitare aliquid ex nobis: quasi e. n. sed.s. n.de.est. In barba vero virtus exprimitur. Quã illi bene radunt qui sibi de propriis viribus fiduciã subtrahunt. Qui ergo capillos qui barbam radũt: consequenter & de superciliis id faciunt: quia qui nec operis virtutem nec ĩgenii subtilitatẽ sibi attribuunt: superbiendi materiam a se remouent & abscindũt. In superciliis enim superbia designatur: vnde a quodam dictũ est. Non est necesse superbis assidere liminibus: & graue supercilium & contumeliosam etiam humilitatem pati. Restant pili corporis: qui cũ ĩ prima purificationis die iam rasi essent: hic iterũ radi præcipiuntur. nimirum aliud in pria aliđ in septima die portendentes. Ibi enim operum carnalium leuitatem: hic autem vitiosorũ affectuũ importunitatem & cogitationũ inutilium superfluitatem designant. His eñ gradibus ad perfectionem venitur. Notãdum tamẽ ꝙ pili radi præcipiuntur: non euelli. Quantalibet nanqꝫ hominem virtus sanctę conuersationis euexerit adhuc ei de vetustate vitæ nascit̃ qđ & tollendum & quotidie pro viribus amputandum sit.

Qꝫ qlibet vere pœnitens debeat fraternę orationis remedia mendicare.

O ¶Rogabit pro eo sacer.co.do.& sa.sa.pro peccato. Qꝫ sacerdos pro eo rogare præcipitur frequens est in hoc volumine, quotiẽs a commissis homines emendantur. In quo vtiliter docemur: nullũ reũ q̃ veniã adipisci desiderat: sua

satisfactione debere esse contentum: sed intercessores alios adhibere: aliorum interuentu diuinam misericordiam reconciliare. Sic Iob pro amicis aduocat⁹ accessit: & qđ generale est genus humanum non nisi sanguine mediatoris propitiationem inuenit. Verum quid est quod ĩ expiatiõe huius leprosi post rasionem pilorum, post ablutionem vestimentorum in q bus peccatorum expiatio designatur, post etiã expiationem delictorum sacrificium pro pecca to præcipitur offerendum? nisi vt doceatur homo postq̃ a peccatis mundatus postq̃ a delictis sanctificatus est: etiam si iam cum apostolo dicere possit: Nihil mihi conscius sum: præterita sua crimina ad memoriam reuocare: vt si in præsenti non inuenit vnde cõsciẽtia mordeatur: præterita recordans & se in humilitate custodiat & gratiarum hostiam illi per quẽ inimici potestatem euasit offerat? Sacrificium ergo ꝑ peccato offerre est ex recordatione peccatorum memoriam humilitatis semper exquirere. Vnde et superbia decætero non audeat erigere caput.

Ricardus.

Qꝫ peccati vesperę statim mane venię subiungatur.

P ¶Et ipse lotus aqua immundus erit vsq; ad vesperam. Quicunq; ergo peccauerit, lauet vestimenta sua: pœnitentiam agat: & lachrymarum confessionisq; aqua ꝑlotus: ĩmundus erit vsq; ad vesperam. Cito mundatur qui pœnitẽtiam agit: nisi longum tẽpus iniungitur a mane vsq; in vesperam dimittuntur peccata. vna enim eademq; hora ortum & occasum: mane & vesperum peccatum habere potest si statim vt peccat homo corde pœniteat.

Radulphus.

Qꝫ doctoris conuersatio ex qualibet sui parte debeat esse munda.

15. Q Vir de quo egre. semen coit⁹ lauabit aq̃ oẽ corp⁹. s. & ĩmũd⁹ erit vsq; ad vesperã. Vestẽ & pellẽ quã habuit: la. aqua & immunda erit vsq; ad ves. Ad doctores pertinent quę dicuntur: qui aut virtutis ꝑtendũt imaginem: aut virtutis exhibent veritatẽ. In coniunctione vero carnali vir & mulier vna caro efficiuntur. Porro in collatione spirituali doctor & auditor in vno spiritu copulant̃. Dũ eñ ille ad loquendum procedit, iste ad credendum accedit: vna eademq; voluntas in vtrisq; formatur. Vir ergo de quo semẽ verbi diuini ad fœcundãdas audientiũ mentes egreditur lauabit aqua omne corpus. s. vt. s. iuxta possibilitatem fragilitatis humanæ in omnibus suis actibus irreprehensibilem se studeat exhibere, cui⁹ officii est aliorꝫ vitia rẽphẽdendo corrigere. Turpe ẽ eñ vt qui prædicat non furãdum furetur: qui dicit non mœchãdum mœchet̃. Quia tamẽ nemo est qui possit gloriari castũ se habere cor: & in multis offendimus omnes: immundus erit vir iste vsq; ad vesperam. i. vsq; ad huius vitę exitum. Non igitur diuinum semen cuius minister est: immũdum eum reddit: sed immunditiam suam illi ostendit. Dum enim pro ædificatione proximorũ lectioni meditationiq; insistit: discernit diligenter cum ad docendum venerit: quid hortet̃: quid arguat: quid laudet actum: qđ arguat perpetratum: studiisq; tam salutaribus mens illustrata seipsam perspicacius intuetur: multaq; apud se rẽphensibilia deprehendit: quæ nunq̃ attenderet nisi docendi necessitate ad hæc discutienda vigilare cœpisset. Homo itaq; iste qui lotus vsq; ad vesperum immundus manere perhibet̃: nõ solum corpus suum: sed & vestem & pellem qua indutus est lauare præcipitur. Quid ergo per vestem nisi virtutum ornatus: quid per pellem nisi vitiorum mortificatio designatur? Vtraq; autem hæc purganda sunt vt nulla praua administratione contaminẽtur. Doctor itaq; qui alios ædificare studet: non tantũ verbo sed maxime exemplo: si habet vestẽ, si pellẽ, lauet vtrãq;: vt sicut erubuit nudus incedere: sic etiam caueat nuditatem sordidis vestibus operire. Et vestis tamen & pellis immunda maneant vsq; ad vesperum. quia q̃diu vitę huius viam incedimus indumenta etiam lota quantulacunq; pulueris suspitione fœdamus.

Stephanus. de sumẽda eucharistia.

¶Si steterit san. & flu. ces. & c. Argumẽtum q; R licet quis habeat in conscientia q; iterum non peccet, tamen ad eucharistiam non statim accedere debet: immo pri⁹ debet se discutere & ꝓbare. Item non statim post cessationem flux⁹ accedit sanguinaria ad tabernaculũ, ita licet pœnitentia viuificet gratiam priorem, tamẽ non ita cito post pœnitentiam redit in statum pristinum: immo necessarius est vsus & cõsuetudo boni operis: vt patet in cęco illuminato qui prius non clare vidit.

De circunspectione loquendi.

Assumptoq; thuribulo. Thuribulum 16. dicitur hic lingua saluatoris igne spi S rit⁹ sancti inflammata. Thuribulum est inferius clausum: superius perforatum. hoc Paulus exponit dicẽs. Oñis sermo ma. de o. v. non procedat. Ecce inferius clausum. Sed si qs bo. e. ad e. fidei. Ecce superi⁹ perforatum. Itẽ su

perius non est apertum:sed perforatum:qa verbum nõ repente vel idiscusse procedere debet de ore tuo.Prunę aũt sunt verba sacra & spiritualia,quibus lingua Christi repleta fuit.

Radulphus.

Q; non solum operis sed & volũtatis malitia iram domini mereatur.

17. T HOmo qlibet de domo Israel & de aduenis qui peregri.inter e.si co.san.ob fir.fa.me. contra animam illi⁹ & dis. e.de po.s.quia anima carnis ĩ san.est. & ego dedi illum vobis vt super altare meũ expietis ꝑ animabus vestris:& sanguis ꝑ aĩæ piaculo sit. Vehemẽter terruit si quis ad tãtum tonitruũ surdus nõ fuit. Obfirmabo inquit faciem &c. Ecce q̃ graue sit comedere sanguinem:& dei ꝑterire mandata. Sanguis vt superius diximus carnalem significat appetitũ. Deus aũt nõ solum quid agam sed etiã quid appetã discernit Anteq̃ ergo qcq̃ mali exteri⁹ operemur:si sanguinem sorbuimus:si iniquitatem corde concepimus,mente a deo alienati:inimicitias ei⁹ incurrimus.Hoc est qđ dicitur. Qui comederit sanguinẽ &c.Nota tamen ꝙ non ait contra eũ sed contra animã illius:quia vbi iusti remunerantur:ibi etiã impii puniuntur. Canit̃ eñ in psalmo.Quis est homo qui timet dñm. Ac deinde.Anima ei⁹ in bo.demo.Cum igitur audimus qa aĩa carnis in sanguine est:& iuxta carnis sñiam verũ est:qa caro p sanguinẽ viuit:& iuxta figurã in appetitu praui opis fomes consistit carnalis conuersationis. Funde sanguinẽ & caro morietur:tolle malam voluntatem:nec erit qui mala operetur.Perpende igit̃ q̃ rationabile sit vt deus iustus qui odio habet iniquitatem,esum sanguinis execret̃:in quo toti⁹ iniquitatis dephendit originẽ. Et ego inquit dedi illum vobis vt super al.m.ex.pro a.v.& sanguis pro animę piaculo sit. Sanguis itaq; qui comest⁹ ẽ deũ exacerbat:qa sicut iigtat[cõsensus deo execrabilis est:sic renũciatio placabilis.

De detractionis vitio.

19. V NOn eris criminator & susurro in po. Criminator dici potest qui alieno delectatur improperio:& interdũ etiam q̃ nõ nouit libẽter ꝓximis crimĩa imponit. Cũ autem scriptũ sit:Iust⁹ in prin.ac.est.s.manifestũ est q̃ odiosum sit vt quis vitiorꝫ suorũ negligens aliena sollicitus inquirat:agnita insultando proferat:ea etiam quæ sibi non elucent: tanq̃ iam probata sint,criminãdi voluptate vera esse decernat.Susurrones vero sunt qui ĩ faciem blandi: proximorum mala latenter aliis insusurrant.de quibus Salom.Si mordeat serpens in silentio,nihil eo min⁹ habet qui detrahit.Et Apostolus.Detractores deo odi.

Stephanus.

¶Non stabis contra sanguinem proximi tui quasi cũ alio.i.sicut non debes nocere ei per te ita nec cum alio per consensum.Vel sic. Non sta.contra san.prox.t.Ego dominus.Quasi,hęc ꝑcepit ille qui sanguinẽ suum fudit ꝑ te.Ergo ꝓpter illũ cessare debes a sanguinis effusione. X

Galfridus.

Q; fide & morib⁹ Christo christianus debeat conuenire.

¶Non co. facies iu.t.cum al.generis a. Alterius generis animãtia diuersas intelligi volũt infidelium sectas.Cum quib⁹ coire est eorum moribus conuenire.Nec dubium quin ex magna iam parte sacerdotum incuria:ignorãtia: iniustitia:inconstantia:intemperantia cum alterius generis animãtibus fecerit sua coire iumenta.Alioquin quid putam⁹:vnde hęc soboles tam prodigiosa prodierit? Homines dico sacramẽtis diuinis imbutos:& flagitiis execrabilibus deditos. Coierunt & præualuerunt in malum:vt pene grauiora fidelium hodie crimina videantur:q̃ olim fuere gentilium. Item diuerso semine serit agrum:qui qđ verbis prędicat,factis negat. O vestẽ duplicem contritione duplici conterendam.Plane lineũ stamẽ,sed subtegmen laneum habet.nam lini cãdor:subtilitas:fortitudo:officium spirituale commendat.Lanę grossitudo mollities & origo, carnalia opera repsentat.Discrepat & dissidet a subtegmine stamẽ:sed vtrunq; lepra contaminat. Y

Radulphus.

Q; verbo prædicationis debent etiã opera cõsonare.

¶Agrum non seres di.se.Ager sancta est ecclesia:cui per apostolum dicitur.Dei agricultura estis:dei ędi.estis.Diuersum itaq; semen ĩ hoc agro seminat qui super cathedram Moysi constitutus dicit & non facit:bona loquitur & cõtraria operatur:verbo triticum spargit:exemplo autem suo peccati sementem in discipulorum cordibus iacit. Z

Q; qui corde sordet & facie nitet veste duplici vestiatur.

¶Vestem quæ ex duobus contexta est,non induas.Vestis adulterina & reprehensibili duplicitate commixta, est biformis habitus mentis & corporis:cum munditiam exterius.s.coram hominibus simulamus:immundos autẽ nos interi⁹ diuinis oculis exhibemus. A

Q; non sit de bonorum operum nouitate ꝑpropere præsumendum.

B ¶Cum igressi fueritis ter. & plan. in ea lig. po. aufe. præpu. e. Poma q̄ ger. im. e. v. nec edetis ex eis. Quarto anno omnis fructus eorum sanctificabitur laudabilis domino. Quinto autē anno co. fructus congre. poma quæ proferunt. Terra p̄missiōis vnicuiq; nostrū aīa sua ē. De hac quippe dicit. Beati mites, qm̄ ipsi possidebūt terrā. Ab hac terra longe peregrinant qui cūq; illecti voluptatib9 corporis: ægyptiacę seruitutis iugū ignominiosum ferūt: & repromissę patrię fertilitatem nōdum intelligūt. In hac autem terra ligna pomifera plantantur: cum euulsis ab anima vitiorum spinis virtutū plātaria inseruntur. Ex his em̄ cum mentem occupauerint: laudabiles prodeunt fructus, quorum tū auferimus p̄putia: cū ad primam eorū apparitionem nr̄a gaudia tēperamus: nec laudare præsumimus quorum qualitatem nōdū discernimus. Quidam enim bona nō bene faciunt: quia non dei gratiam sed humanam laudem requirūt. Fructus ergo noster donec creatori nostro consecretur immūdus est: quia nisi illi offeras qđ operaris, fructus tuus nullam tibi potest præstare fiduciam. Comeditur nanq; qđ approbat: & qđ operātē certę suæ remunerationis expectatione consolatur. Anno vero quarto sanctificatur laudabilis domino. Quaternarius numerus soliditatis & perseuerantię figuram tenet. Quadrū quippe ī quocunq; latere verteris: solide stat. Tunc ergo fructus nostri sanctificant cum vere in iustitia solidamur: cū s. nihil de nostra virtute præsumim9: sed totū qđ habemus, qđ possumus, de ipsi9 misericordia cōfitemur. Quinto aūt anno co. fru. cōgregantes poma quæ proferūt. Comedis fructus tuos cum super bono qđ agis gratularis. Sed tunc demū periculosa non erit lętitia tua: si primitus deo fruct9 eosdem sanctificaueris: vt discas cum humilitate gaudere: cogitās q̄a vnde gaudes dona ipsius sunt: non merita tua vt si gloriaris: in domino glorieris. Notādum autem quod dicitur. Congregantes poma quę proferunt. Vere enim ille congregat: qui licet crescat in virtutibus: humilitatem tamen sollicite conseruat.

Q̄ꝫ nō exprobrādū peccatori ad pœnitētiæ remedia fugienti.

¶Si habitauerit aduena in terra vestra: & mo. su. inter vos: ne ex. ei: sed sit inter vos quasi indigena: & diligetis eū quasi vosmetipsos. fuistis enim & vos aliquādo aduenę in terra ei. O p̄ceptum pietatis. O digna sacris legibus institutio. Forsitan aliquis dixerit iam hic p̄pheticę iudęos argui: q; in fine temporum gētes ad fidē accedētes repellere voluerunt: & pristinos errores suos vel exprobrare cœperūt. Et probabile satis est hoc etiā ītēdisse scriptorē. Sed prima literæ superficies tanta benignitate plena est: vt lectorem statim ad se trahat & ad inuestigandum aliud pigrum efficiat. Vbi tamē nō illum solum acceperim aduenam qui transiit de gente in gentem: sed maxime adolescētem illum qui patre relicto profectus est in regionem longinquam: iam quasi alienus a deo effectus & a sanctorum sorte separat9. si redire voluerit quicunq; huiusmodi est & ad paternam pietatē recurrere, quasi aduena futurus inter nos, non exprobremus ei: sed sic habeam9 eum quasi indigenam: & diligamus illum tanq̄ nosmetipsos: vt hac nostra benignitate recreatus: quotidie ad meliora proficiat.

Galfridus.

Q̄ꝫ sacerdos debeat bona coram deo & hoībus prouidere.

¶Sancti erunt coram deo & non pol. no. eius. D Hoc de sacerdotibus in lege mandatur: vt videlicet sancti sint coram deo: & coram hominibus nō pol. no. ei9. Sācti ope & veritate: nec opinione nomē polluāt sanctitatis. Vt qđ hęc: In censum ait enim domini & panes dei sui offerunt. Incensum ad sacrificia & orationem: panes ad prædicationem verbi dei arbitror referendos. Vt ergo apud deum acceptabile sit sacrificium vel oratio, sanctos esse necesse est coram deo. Vt apud homines non sit contemptibile verbum prædicationis, prouidere bona ē necesse coram eis: apud quos dum quocunq; modo prædicatorum vita sordescit: ipsa quoq; doctrina vilescit. Propter quod non immerito subinfertur: Et ideo sancti erunt. non sicut prius dictum fuerat coram deo: sed simpliciter vt intelligatur apud deum & homines. Sancti inquit erunt coram deo, culpā coram hominibus declinantes: & etiam notam culpę: & nō solum caste sed etiā caute viuentes.

Stephanus. de prelatis.

¶Scortum & vile prostibulum nō du. vx. Hoc E est quod Rebecca ait de Iacob filio suo. Malo mori q̄ filius meus ducat vxorem de alienigenis. Scortum communicat pluribus. Vnde per hoc conuersatio secularis accipitur: quā multi immo fere omnes sequuntur. Sacerdos ergo scortum in vxorem ducit, quando vitam communem quam sectatur alii imitatur. Nec etiā quę repudiata est a ma. Repudiatam ducere est vitam etiam laicis abominabilem consectari. Vnde in exo. Aduena qui tecum moratur in terra superior te erit: ipse fœnerabitur tibi & non tu ei.

Radulphus.

Q; cuius vita despicitur,restat vt prędicatio eius contemnatur.

F ¶Omnis qui habuerit maculā de se.A.sacer. non ac.off. hostias domino nec panes deo suo. Quę sint hostię quę a sacerdotibus debeant offerri apostol⁹ breuiter innuit dicens. Obsecro vos per misericordiam dei vt exhi.cor.v. h.vi. s.d.p. Hostię itaq; sunt qui carnis vitam deo īmolant vt deinceps melius viuant. Panes vero iidem ipsi sunt:sed iam iustificati & alienati a carne & sanguie:postq̄ illius iustitię conformātur qui de seipso testatus est dicens. Ego sum panis viuus qui de cæl.desc. Sicut ei qui in carne sunt deo placere non possunt:sic qui spiritu dei agūtur iam diuinę mensę idonei puritate mētis suę dei cibus efficiuntur. Has hostias hos panes illi sacerdotes deo offerunt qui verbo & exemplo suo prius eos ab iniqtate cōuertunt:& iam imitati qualiter in religione proficiant instruere non desistūt. A quo officio illi iure repelluntur qui maculas habent:& quicūq; vitiis suis adhuc deseruiunt in loco eminētiore constituti p̄esse possunt:sed prodesse vix possunt. Nam etsi fortassis officio exigēte bona docere cogantur:auditores vt est humana peruersitas ad malū prona, citius imitantur mores aliter loquentis q̄ obediunt monitis aliter facientis.

Q; sola charitas sanctificat opantem.

22. G Omnis alienigena n̄ co.de sc̄tificat̄. Alienigenā vocat:a fide Christi extraneū. Inqlin⁹ sacerdotis & mercenarius nō vescent ex eis. Sola charitas dei & p̄ximi sanctificare hoīem pōt.vbi vero cupiditas regnat sāctificatio nulla est. Sanctus nanq; spirit⁹ amor est:& oē opus ex hui⁹ amor̄ radice si nascit̄ ab eodem spiritu non sanctificatur. Inquilinus & mercenarius qui in domo dei hospes est migraturus:qui deo seruiens non ęternam salutem sed transitoriam ab illo quęrit mercedem:sanctificata non edit.qa licet iusto⁊ forsitā habeat opera:dum non diuina dilectione sed sua trahitur ambitione:iustitię sanctitatē in sua actione non recipit. Quem aūt sacerdos emerit & q vernaculus domus eius fuerit,hi comedent ex eis. Emitur seru⁹ a sacerdote cum data sibi pecunia animus peccatorū ad dei seruitutē conuertitur. Vernaculus vero est q sua spōte vel proprio ductus ingenio hanc sibi seruitutem imponit.

Q; a religionem professis tam obedientię q̄ perseuerantię perfectio requiratur.

¶Bouem & ouem aure & cauda amputatis voluntarie offerre potes.votum autem ex his solui non potest. In aure itaq; obedientiam:in cauda vero quia finis est corporis,ītellige perseuerantiam. Si enim homo qs ī proposito suo vsq; ad finem non permanet,caudam non habet:si arbitrio suo velit viuere nec alteri subditus esse,etiā nec aurem habet. Si tamē hmōi hostiam sponte sua offerat placere poterit. H

Stephanus. de perfectione.

¶Bouem & ouem & capram.hęc est iustorum oblatio. Vnde & ab his tribus solēt a domino commendari. Vnde erat Iob vir simplex & rectus ac timēs deum. Simplex:ecce ouis. Rect⁹: & bos. Timens deum:ecce capra. I

Radulphus.

Q; a dei sacrificio remouetur quē ad bonum operandum verbi dei memoria non fœcundat.

¶Omne animal qđ vel contritis vel sectis vel tunsis ablatisq; testiculis est non off.do.& in t. n.hoc oīno ne faciatis. Est in vnoquoq; homine quodammodo cōiugalis copula:dū ratio mariti personam tenet:voluntas vero vices vxoris exercet. Maritus vero iste quasi fontem seminis gestat: si memor diuinorū eloquiorum seruat apud se vnde voluntatem grauidā reddat:& desiderium illi bonę operationis infundat. Hęc est fœcūditas filiorum: si voluntas ad bene operandū inflexa in fructus prorūpat iustitię pariens filios ex quibus secundam videat generationem:ęternam,s.in regno dei percipiens retributionem. Sicut scriptum est. Et videas fi.fi.t.pa.s.is. Homo igitur qui sibi diuini verbi memoriam perdidit: eunuchus est amputatis testiculis.quia non habet vnde mentem suam grauidam reddat:nec habet vnde illi bene agendi affectum initiat. Contritos vero vel tunsos,id est lęsos testiculos habet:qui memoriam quidem verbi dei possidet sed inefficacē: dum graue iudicans quod iubetur ne surgere audeat timore conteritur:aut forte dum vitiorum passionibus languet:nec surgere mens ægra conatur. Huiusmodi ergo animal idoneum non est ad dominicam oblationem:cuius nullius boni operis habere studeat fœcunditatem. K

Q; qui in carne sunt deo placere nō possunt.

¶Bos & ouis & capra cum genita fuerint septem diebus erunt sub ventre matris suę. Die autem octauo & deiceps poterunt offerri dn̄o Cū gemina sit hoī collata natiuitas: Pria qua L

mundo huic nascitur. Secũda qua in deum renascitur. Duplex hic patet intellectus: vt illam dicamus matrem quæ prima nos abluit: carnalem scilicet conuersationem: cui se renunciasse gloriatur apostolus dicẽs. Cum autem placuit ei qui me segregauit &c. Et matrem dicamus ecclesiam: quæ quos prima morti genuit: regenerando vitæ restituit. Si ad primam igitur natiuitatem respicim9, omes nos sub vbere matris septẽ diebus sumus. Quia q̃diu vitã istam quæ septem diebus agitur solam diligimus: solis pascimur vberibus carnis, præter cuius voluptates nihil appetimus. Sed toto hoc tempore domino offerri nõ possumus. respuit enim ipse hmõi oblationem. testante apostolo. Quia qui i carne sunt deo placere nõ possunt. A die vero octaua & deinceps nostra oblatio nõ respuitur: quia quisquis futurę vitæ fidem receperit: & contemptis præsentibus ęterna quęsierit: iam placet creatori cum sub promissiõis eius expectatiõe cœperit iustificari. Videam9 & de matre ecclesia quomodo sub vberib9 ei9 constituti ad oblationem dominicam min9 sumus idonei. Quibusdã dicit apostolus. Tanq̃ paruulus in Christo lac. vo. p. d. non e. Nondũ enim poteratis: sed necdum quidẽ potestis. Q? vero septem diebus his nos oporteat vberibus enutriri docet idẽ apostolus cum causam nostrę imbecillitati subiungit dicens. Adhuc eñ carnales estis. i. carnis nostrę sensib9 dediti. Tã q̃ diceret. Nondum septem dierum spatiũ excessistis q̃diu mentem vestram rerum temporalium phãtasmatib9 occupatis. Die vero octaua tandem domino poterit p̃sentari cum renouatus spiritu mentis suę & spiritualis effectus ad inuisibilia contẽplãda surrexerit & amãda.

Stephanus. de pœnitentia.

M ¶Bos & ouis & capra cũ ge. fu. &c. Mater ẽ pœnitẽtia. fœt9 opus pro peccato: qa enutriri debet lacte pœnitentiæ. Bouẽ autem eadem die cum matre offerri: est i prima die susceptę pœnitentiæ se perfectum reputare.

Radulphus.

Q? facilius mala actio q̃ affectio resecetur.

N ¶Siue illa bos siue illa ouis non immolabũtur vna die cum fœtibus suis. Quid quæso contra pietatis affert sanctificatio filiorum: vt non eadem die possit fieri & parentum? Iuuenes ingt & virgines se. cum iun. lau. no. do. Omnes pariter admittit qui omniũ vitam quærit. Cur ergo in oblatione dominica matres cum fœtib9 conuenire non possunt? Quæramus alias hui9 capituli intelligentiam: redeamus ad nos: & inueniem9 in moribus qđ in diuersitate personarum inuenire non possumus. Paulo ante (si bene recolimus) tractatum est ꝙ iusti mẽs verbo dei grauidata parit, cuius bona volũtas in sanctas actiones prorumpit. Hæc est mater: hi sunt fœtus illius quos deo immolat: cum in exteriori conuersatione sua quicquid dei legibus contrarium inuenit pro posse suo trucidat. Sed cum iam lingua cessat a periurio: manus a furto: gula crapulam ebrietatemq; repellit: cum iam corpus fornicatiõi subtrahitur & omnis actio nostra iuxta legis diuinę regulam castigatur: tunc primum vitia altis sensibus radicata: quia prorumpere prohibentur: intus sęuiunt & mentem renitentem suis tentationibus lacessunt. Iam igitur fœtus suos domino mater ista mactauit: sed circa seipsam grauis ei labor est: quia voluptatum memoriam quib9 diu sponte se subdidit: cum ad deum tendere nititur etiam inuita gemensq; molestissimam sentit. Quasi ergo consolãs nos spiritus dei ne desperet quis cum in affectibus suis tãtam cõtradictionem offendit: bos inquit vel ouis non immolabuntur vna die cum fœtibus suis. Tanq̃ diceret: cũ recepta in verbis actibusq; disciplina insurgẽtia contra vos vitioꝝ certamina sustinetis: nemo terreat: noui abscõdita cordium vestrorum, imbecillitatem virium vestrarum: fieri nõ potest vt vna die mater cum fœtibus immoletur.

Galfridus.

Q? deo sit quicquid boni agimus ascribendum.

ca. 23. O

CVm ingressi fueritis terram quam ego dabo vobis: & mes. se. fe. ma. spi. pri. mes. v. ad sacer. &c. Terram hanc ingredimur: cum ad contemplanda bona eius: illa scilicet de quibus dicitur. Credo, vide. bo. do. in. ter. vi. auiditate mentis & cogitatione leuamur. Segetes terræ illius metimus & quosdam manipulos primitiarum facimus: si de suauitate paternæ patriæ aliquid prælibantes: initia saltem earum quæ ibi sunt; cõsummare: virtutum meritis: deuotis affectibus colligamus. Est autem eximius terræ illi9 manipulus castitas: q̃diu dignas ex dei munere supernæ messionis habet primitias: quas sacerdoti offerat consecrãdas. Pudicitia enim carnis ad primitias resurrectiõis: & vita cęlebs ad gloriam pertinet cælestem. Est alius terrę illius manipulus: communis vitæ sine aliqua proprietate societas. Tertius manipulus est de quo dicitur. Pacem meam do vobis: pacẽ me. re. vobis. Bonam ergo segetem terræ promissionis immo bonas primitias bonæ segetis

metunt: quicunq̧ continenter: communiter: concorditer viuūt. Quia vero manipuli tales ex illo vno prodeunt grano frumenti: quod cadens in terram mortuum est & fructum attulit: eidem ipsi sacerdoti nostro eosdem manipulos offeramus: eius videlicet ascribēdo gratiæ: q̄cquid iterim de cælesti cōtingimus messione Eleuabit enim illud coram domino vt acceptabile fiat pro nobis altera die sabbati: & sanctificabit illud cum deo patri virtutum nostrarum flagrantiam exhibebit: vt mereamur exinde perpetuę quietis trāquillitate donari. Quid vero sibi vult altera dies sabbati cum legislator alteram non ꝑmiserit? Sed iuxta literā Iosephus docet secunda die azimorum offerendos rite manipulos primitiarum: vt non dies vna sed solēnitas tota dicta sit sabbatum. Vnde post paululum ī eodem libro præcipitur filiis Israel. Mēse septimo septima die mensis erit vobis sabbatum memoriale clangentibus tubis. Quia ergo tota solennitas paschæ erat sabbatū ei⁹: die altera. i. secūda primitiarum erat oblatio celebrāda. Est autem in hac vita quoddam sabbatum: sed non magnopere cupiēdum quia nulla ibi pene tranquillitas: ibiq̧ perstrepit mundi sequentis iniquitas. Altera die sabbati requies est futura. Siquidem vera requies illa solis a quibus præsens fuit repudiata, debetur.

Bruno.

Q꞉ oblationi manipuloꝝ agnus & simila, vinū & oleum sunt iungenda.

p ¶Sequitur in Leuitico. Eodem die quo manipulus fuerit consecratus, cędetur agnus immaculatus anniculus in holocaustum domino: & libamenta offerentur cum eo duę decimę similę cōspsę oleo. liba quoq̧ vini quarta pars hin. Per agnum patientia denotatur. Oportet ergo vt nos cum aliarum virtutum frugib⁹ huius agni patiētiam offeramus: quia debilis virtus boni operis quam non roborat patientia tribulationis. Sciendum autem ꝙ in sacrificio agnus immaculatus exigitur: vt illa videlicet tribulatio nostram patientiam operetur quam nulla dehonestatio reprobæ vitæ minuit: sed sola persequentis impietas nobis immaculatam ingessit. Debet etiam agnus esse anniculus: consummata scilicet & perfecta patientia: vt vsq̧ ad finem perseueremus. Per duas decimas similæ contritio cordis & satisfactio operis designatur. Est autem vtraq̧ oleo conspergenda: quia & contritioni cordis & satisfactiōi operis spes veniæ ē inseparabiliter cōiūgēda. Has duas similas de tritico nostro. i. de fructu proprio offerimus. Superest tñ si dispēsandum cum seruis illud accepimus, vt de tritico verbi dei duas similiter decimas offeramus: quæ sunt exhibitio sermonis & exhibitio operis. Tunc enim in sermone proficimus si exemplum pariter boni operis exhibemus. Sit autem vtraq̧ hæc simila conspersa oleo: non corrupta veneno: & verbo dei & opib⁹ sanctis nullius admisceatur amaritudo nequitiæ: sed gratiæ semper oleo infundatur. Liba vini affectum innuunt gaudii: ꝙ spe gaudentes haberi conuenit quos molestia tribulationis affligit. Vnde non plenam vini mensuram, sed quartā solummodo partem exigimur. quia cum quatuor sint affectiōes animæ: timor & desideriū: dolor & gaudium: quartam solummodo mensurę partem offerimus cum quarta tñ affectione gaudemus.

Radulphus.

Q꞉ tam intētionis q̄ actionis lucernę sint charitatis oleo concinnandæ.

PRæcipe filiis Israel vt aff. tibi oleum 24
de oliuis pu. ac lu. ad cōcin. lu. iugiter Q
extra ve. testi. ī taber. fœderis. Pricipalis sanctorum lętitia non de vsu præsentium: sed de spe nascitur futurorum. Spes autem ipsa vt non fallat expectantes, per bonorum operum exhibitionem solidanda est. Præcipe filiis Israel, &c. Si enim cum gratia spiritus sancti ad legem accesserimus, implere poterimus quæ audimus. Q꞉ si de viribus nostris præsumimus, litera occidit nos: quia de iustitia edoctos ad exequendum pręuaricatores reddit inualidos. Oleum igitur afferendum est ad legem: sed non qualecunq̧ oleum sed oleum de oliuis purissimum ac lucidum. Charitas nanq̧ illa a nobis exhibenda est per quā om̄es sanctificati sunt qui fuerunt quasi oliuæ fructiferę in domo domini: charitas dei & ꝓximi: quę in cordibus electorum lucet. iuxta quod scriptum est. Prę. do. lu. il. oc. Qui enim odit fratrē suum in te. est &c. Ad quid autem afferatur hoc oleum: manifestat cū subdit. Ad concinnēdas lu. iu. Scriptum est. Lucerna corporis tui est oc. t. & Luceant opa vestra bona &c. Lucerna itaq̧ int⁹ ē simplex intentio quæ mentem deo lucidam reddit: & lucerna exterius opus bonum: quæ imitari volentibus iustitiæ viam ostendit. Vtraq̧ hæc lucerna oleo charitatis nutritur: quia dilectio & sanctę actionis lucem emittit: & ī ipsa actiōe mētem a duplicitate custodit. Cū his lucernis spei nostrę solennia celebrem⁹ sicut scriptū est. Sint lumbi v. p. & luc. ar. &c. Sed vbi ardere debent lucernę istę? Ex-

tra velum inquit testimo.in tab.fœd. Q̃diu enim in hoc corpore peregrinamur a dño illa interna gaudia credere possumus: videre nõ possumus nube carnis obsistente visumq̃ intercludente. Velum igitur testimonii prætẽditur oculis nostris, dũ ea quę scriptura futura prædicit credimus: illuc tamen visum traiicere non valemus.

Q̃ꝫ nemo nisi post diuię meditatiõis ĩstãtiã ꝓdicatoris sibi vsurpare debeat officiũ.

R ¶Accipies similam & coques ex ea.xii.panes qui singuli habebunt duas decimas: quorũ senos altrinsecus super mẽsam purissimam corã dño statues. Per similam subtilitatem cogitationum puritatemq̃ superius dixim⁹ designari. Simila vero cum conspersa fuerit, igne adhibito ad panis soliditatem ꝑducitur. Sic etiam & mens bona cum a dispersione & leuitate superfluarum cogitationum diuinæ coagulo discretionis in vnum redacta fuerit & circa vnũ occupata, assiduę meditatiõis igne decocta robur virtutis accipit. Mente nanq̃ decoquimus q̃cquid subtilius cogitamus. Vñ quidã sapiẽs ait. Alimenta quę accepim⁹ q̃diu in sua qualitate ꝑdurant & solida ĩnatant stomacho, onerí sunt. At cum ex eo quod erãt mutata sunt: tũc demum in vires & in sanguinẽ transeũt. Simila ergo donec coquitur: non est apta ad cibum. Cocta autem in panẽ transit & homines pascit. Pari modo iustoꝝ rudimẽta ad docendum non sunt idonea. Postq̃ vero meditatione assidua studioq̃ feruenti sciẽtię vires addiderint: iã idonei sunt ad docendum. Panes igitur sunt qui doctrinæ pabulo quã plenius assequuti sunt: ꝓximorum mẽtes reficiunt.

Quanti periculi sit psalmodiam sine mentis intentione labiis personare.

S ¶Accipies ergo inq̃t similã &c. Quid ad hæc dicitis vos qui labiis deũ honoratis: cor aũt vestrum ab ipso longe est? Vos aerem istũ impletis verbis, corde vacui. Cãtica omnia diuina sine sensu percurritis: & cũ multus labor in ore vestro sit: anima tamẽ vestra fraudatur bonis. Culmus stans dicit non est in eis: germen non faciet farinam. Vestra q̃ppe psalmodia nec spiritualem affectum germinat: nec sacræ meditationis farinam creat. Meditatio sola est q̃ mentem mutat, spiritui vires præstat. Ex simila nãq̃ (vt dictum est) panis coquitur: quia exercitatione interiori robur mentis acquiritur. Beatus enim vir qui in iustitia meditabitur: & in sensu co.ci.dei. Cibabit illum pane vitę & intellectus. Sicut ergo de vite amputantur palmites qui infructuosi videntur: vt fructuosis spatiositas amplior relinquatur: Paucorum nanq̃ fœcunditas sterili multitudini longe anteferatur: Sic iuxta apostolicam sententiam lõge vtilius esset pauca cum ędificatione proferre: q̃ reuerenda spiritus sancti oracula sine fructu mẽtis immo cum dei contemptu breui temporis spatio confuse transcurrere. Psallentes inq̃t beatus Augustinus, intelligere debemus quę proferimus: vt humano more non quasi auium voce cantemus. Vos q̃ multa dicatis attenditis: nec qualiter dicatis perpenditis: quasi non melius sit homini qui vnum panem in manibus habet & illo vescitur, q̃ asino qui centum forsitan portat & nullo reficit. Respexistis ad maius & ecce factus est minus. Prophetica exprobratio ista est. Intulistis inquit in domum & dixistis: Ecce de labore: & exsufflaui illđ: dicit dominus exercituum. Qđ enim precium ponere existimatis stipulę quæ spicam nõ habet? Quo modo placituram deo psalmodiam putatis in qua vox quidem orantis prætendit speciem: mens autem sine fructu est? Sed ad propositũ reuertamur.

Q̃ꝫ prædicatores sacræ legis meditationi debeant inseruire.

¶Accipies ergo similam &c. Panes igitur isti duodecim fieri præcipiuntur: vt Apostolicus in doctoribus reperiatur numerus: & in eorum doctrina sanctorum patrũ auctoritas conseruetur. Habent singuli panes decimas suas dum sancti prędicatores per geminam dilectionem: dei scilicet & proximi, legis decalogũ cõplent. Seni altrinsecus panes ponunť.i. duo & duo: vt prædicatiõis ecclesiasticę cõsonãtia prędsignetur. Hinc etenim dñs Iesus binos ad prædicandum discipulos misit. Hinc Moyses in dispositiõe tabernaculi binas singulis tabulis bases substituit. Tabulę nãq̃ tabernaculi, fidei sunt doctores: quorum virtute cælestis fabrica erigitur. Qui singuli binis basibus fulciuntur: dum ea quæ prædicant consona noui testamenti auctoritate confirmant: ædificati secundum apostolum super fundamentum apostolorum & prophetarum. Mensa autem super quã hi panes ponuntur sacra scriptura est: quę & nobis est spiritalis refectio: & contra quaslibet tribulationes proposita ad solamen. Quæ recte purissima dicitur: quia eloquia domini elo.cas.ar.ig.ex.pro.ter.pur.sep. Super hanc igitur statuuntur doctores cum a negotiis secularibus expediti lectioni vacant: atq̃ in ea hauriunt, quod postea aliis prædicando refundunt. Coram domino statuũtur: quia per hęc studia diuinis se aspectib⁹ acceptabiles reddũt. T

Ricardus, de mysterio anni iubilei.

25. V Sacrificabis mihi annum quinquagesimũ &c. Si septẽ septies ducimꝰ .xlix. ꝓculdubio efficimꝰ. Hic vtiq; ex diuino ꝑcepto festiuꝰ ducit: & q hunc sequtur iubileus vocat. Per septẽ mentis tranquillitatẽ intelligimus ꝑ eo ꝙ diẽ septimũ requiei cognouimus deputatũ. Item qa per .vii. dies totum tẽpus euoluitur: p .vii. cuiuslibet rei plenitudo vel perfectio figurat. Sanctus em̃ spiritus legitur septiformis. vnde & p septem gratia sæpe intelligit spiritualis. Septem igitur in .vii. ducitur: qñ plena perfectaq; mẽtis requies possidetur, vel qñ mens cuiuslibet post plenam requiem ad gratiã spiritualẽ attingit. Qui vero iam meruit spiritualẽ gratiã cũ plena mentis tranquillitate possidere: videtur quodãmodo annis septem septies reuolutis iam quadragesimũnonũ apprehẽdisse. Post hos annus quinquagesimus sequit qui iubileus dicit: qa post edomita carnis bella, post percepta spiritus sancti charismata, cũ mẽs quę sit, qualis ãte fuerit ad memoriã reuocat, magno nimirum gaudio exultat. Hoc anno possessio oĩs ad dñm ꝓpriũ reuertitur. Hoc anno seruus hebręus pristinæ libertati restituit. Tunc terra cõsueuerat sabbatizare: tunc populus terræ otio & cõuiuiis vacare. Tunc carnis nostrę terra sabbatizat: qñ eam carnalia desideria vlterius nõ fatigant: cũ eam spiritualia exercitia ex ipsa consuetudine iam delectant. In hoc anno vnusquisq; ad suã possessionem redit: quia si virtutũ quęlibet de sua possessiõe aliquid in alio tẽpore minus habuerat ex dei munere saltem in hoc anno recipiat: vt mens hominis in iubilum versa in dei laude perfecte rapiatur & plene. In hoc anno seruus hebręus ad libertatẽ redit, qui prius ad libertatẽ exire non potuit. Hebręus transiens interpretatur: & qui facit peccatũ: peccati seruus esse conuincitur. Transeunte itaq; animi effectu de cõcupiscẽtiis carnis ad cõcupiscentias spũs: & dicit & est hebręus. Qñ vero amplius delectationi prauę nõ substernit, desinit esse seruus. In hoc anno plebs Israelitica otio & conuiuiis vacat: quia mens contẽplationi dedita, quæ delitię spiritus sunt: auida prægustat. Tubis hoc anno canere debemus. Nam ęterna pręmia vel tormẽta amplificare cogitando sępius vel loquendo debemꝰ, vt in intentione nostra immobiles durare possimꝰ. Cito em̃ mens põdere laboris frangit: cito ad male dulces q̃s reliquerat delectatiões reuertitur: quę quę pręmia bonis quęve tormenta malis sint posita in futuro non recordatur.

Radulphus.

Q; per pręsentem laborẽ, & animarũ requies, & corporum immortalitas obtinetur.

❡Q; si dixeritis qd co. an. vii. si. n. se. neq; colle. X
fru. n. dabo bñ. m. v. an. vi. & fa. f. triũ an. se. q; anno. viii. & co. ve. fru. vsq; ad nonũ annũ. Dabo benedictionẽ &c. Hęc est benedictio qua benedicitur oĩs qui timet dñm. In .vi. quippe anno sumus nos pręcipue, qui & sextã huius mũdi ętatem agimus: & sub senario sancti opis exercitio laboramꝰ. Labor noster si secũdum deum est, seminis locum tenet: fructus huius seminis messis ipsiꝰ est: sic em̃ habes. Quę seminauerit homo hæc & metet. Pascit igitur sextus annus sua fruge prius seipsum: postea duos annos sequẽtes: quia etiã hic habent iusti fructũ suũ in sanctificationẽ in loco diuinę pascuę collocati: dum reficiuntur pane iustitię: finem autẽ vitã ęternã. Porro vita ęterna duos annos facit. Primũ ante corporũ resurrectionẽ, dũ iam requiescunt animę iustorũ. Secũdum post corporũ reparationẽ. Sed vterq; iste annus anni sexti frugibus locupletatur: dum p laborẽ præsentem & animarũ quies: & corporũ immortalitas obtinetur. Verũ qđ nunc seritur octauo anno sumitur: qa cũ spe resurrectionis moritur iustus & mortis suę amaritudinẽ expectatione futurę beatitudinis cõsolatur. Et comeduntur veteres fruges vsq; ad nonum annũ. Vetustas hic nõ pro corruptione ponitur: sed ꝑ antiquitate In nouenario autẽ ter terni inueniuntur: quæ est quadrata figura. Qđ vero quadratũ est ex omni latere stare potest. Cibus ergo spiritualis ad quẽ iam hic ex quãtulacũq; parte ptingũt animę iustorũ dum renouãtur de die in diem & sanctis saginantur affectionibꝰ: multo illis vberiꝰ post mortẽ datur: cum deposita sarcina carnis a seruitute pristina releuatę, veritatis perceptione magna quiete & bonorũ spirituũ societate lętantur. Hę sunt igitur veteres fruges: qbꝰ vsq; ad nonũ annũ vescunt filii Israel: quia hac interim prima stola cõtenti sunt sancti, donec beatam etiã in suis corporibus percipiant immortalitatẽ & gloriam.

Q; nullus exigat a proximo qui ea nõ commiserit in exemplo.

❡Non accipies a fratre tuo vsuras nec ampliꝰ q̃ de. Time deũ. t. vt viuere possit apud te fra- Y
ter tuus. Qui sunt q vsuras a fratribus exigunt: & amplius q̃ dederũt: nisi qui ad ea discipulos cogunt: quę ipsi nõ faciunt: quorum scilicet exẽplum nõ pręrogauerũt? Quos ipse dominus arguens, Alligant inquit o. gra. & impor. &c. Time ergo inqt deũ. t. vt viuere possit

apud te frater tuus. Notandũ ꝙ cũ timẽdũ ſe in hoc facto de⁹ inſinuet, tũc ꝓculdubio offendiť, ſi frater infirmus nimio pondere præfoceť.

Qꝫ gratiam ſpiritus & bonorum operũ copiã mandatorũ obedientia mereatur.

26. Z SI in ꝑceptiſ m.ãbu.& mã.me.custo.& fe.ea: dabo vobis plu.tẽp.ſ.& ter.gig. ger.ſ.& po.ar.re. Pluuia iſta viſibilis & bonis, & malis cõmunis eſt. Sed eſt quędam pluuia quã ſoli nouerũt iuſti. De qua ſcriptũ eſt. Plu.no.ſeg.d.h.t. Hęc ſancti ſpiritus perfuſio intelligiť: cuius etiam abundantia fluminis nomine deſignať, dicente dño. Qui in me credit flumina de v.e.ſ.a.vi. Hanc igitur pluuiam hunc ſpiritualẽ rorẽ qui ab illis ſolis ſentitur quorũ mens interius inebriať: promittit deus obtẽperantib⁹ ſibi: ſicut ipſe ait. Si diligitis me mã.m.ſer.& ego r.pa.& a.pa.da.vo. Datur autem pluuia iſta tpib⁹ ſuis: qa nõnunq̃ vtiliter ſubtrahiť ſpiritus ſancti gratia: vt homo ſibi relictus quid per ſe poſſit intelligat: & iterum tẽpeſtiue redditur ne vſquequaꝙ deſertus intereat. Poſtq̃ autẽ domin⁹ hãc ſuauitatẽ nobis infuderit: cõtinuo terra noſtra dabit fructum ſuum. Terra vero quę pluuiam iſtam nõ ſuſcipit nũq̃ iuſtitię fructum gignit. Et pomis arbores re. In arbore & vmbra eſt, quę a ſolis ardore protegit, & fructus qui paſcit. Arbor eſt igitur fructifera quiſquis proximis indigentibus & fructum ſuæ liberalitatis & vmbram exhibet protectionis.

Petrus Rauennas.

Quo ordine ſit in ſtudiis ſpiritalib⁹ ꝓcedendũ.

A ℭ Apprehendet meſſiũ tritura vin.& ap.vin. ſe. Legendo, & meditãdo metim⁹. Orãdo & cõtẽplando vindemiamus. Operando & prędicando ſeminamus. Et eſt hic quidem ordo rectus & cõpetens: vt primũ vel per lectionem diſcamus quid poſtmodum agere vel vitare debeamus. Sed quia quę ſcimus bona ꝑ nos implere nõ poſſumus prius oratione fuſa diuinũ auxiliũ impetrare debemus: & tũc ad bona agenda viriliter ꝓperamus. Apprehẽdet inquit meſſis vin.& vin.ſe.qñ.ſ.ex occaſione lectionis legẽtis mens cõpungiť ad orationẽ: & ex fuſa oratiõe roboratur poſtmodũ ad operationem.

Stephanus. de ſtudio ſcripturarum.

B ℭ Tunc placebunt terrę ſabbata ſua. Terra eſt ſacra ſcriptura: quę gaudet reliquiis ſpiritualis intelligẽtię. Ille ergo ſabbatizat in terra qui ſacram ſcripturã ad ſpiritualem doctrinã conuertit. Sunt autẽ qdã q eã ad lucrũ tpale retorquẽt, de qb⁹ ꝑ Eſaiã cõqueriť dñs. Seruire ingt me.fe.in.pec.v.laborẽ mi.prę.iniqtas veſtra.

Radulphus.

Qꝫ deo nõ placeat ſi minus q̃ nouerimus perſoluamus.

ANimal qđ immo.po.do.ſi quis vo.do. ſan.erit.& mu.nõ po.i.nec meli⁹ malo, nec pei⁹ bono. In primordiis cõuerſatiõis homo poſitus a modicis incipit: & nũc aliquid boni operis nunc pro ſatiſfactione pręteritorũ delictorum aliquã carnis afflictionem deo promittit. hoc enim eſt animal bonũ ſiue malum. Congrue ſiquidem per animaliũ figuram opus bonũ intelligitur: ꝙ ꝑ hoc animale corpus impletur. Malum autẽ animal afflictio carnis intelligiť: ꝙ ſcilicet patienti moleſta ſit nõ ꝙ diuinę legi cõtraria. De hoc malo ſic Salomon ait. Malũ eſt: malũ eſt dicit oĩs emptor cum receſſerit tũc gloriať. Quicũꝙ eñ ꝑ tẽporales tribulationes vitã emit ęternam, ad præſens moleſtum eſt illi quod patitur. Sed cũ hoc quod deſiderat adeptus fuerit: tunc gloriabitur. In tantũ igitur omnis apoſtaſia deo execrabilis eſt: vt quicqd ſemel ſanctificatũ fuerit nõ patiať ad id qđ fuerat reuocari: ſed oẽm excludit mutationẽ. animal qđ ſibi vouetur hoc exigit. Et ne aut melius malo: mitior.ſ.q̃ in voto fuerat carnis caſtigatio: aut ꝑeius bono minor videlicet q̃ promiſſa eſt boni operis executio, voti locum ſuppleat: interdicit. 27. C

Qꝫ charitas ſiclus ſanctuarii nominetur.

ℭ Omnis æſtimatio ſiclo ſanctuarii æſtimabitur. Siclus viginti obolos habet. Siclus ſanctuarii typum charitatis prętendit. Ipſe nãꝙ denarium in obolis ſuis geminat. Et charitas duobus pręceptis ſuis legẽ conſummat. Nõ igitur glorietur Cain: offerens munera de fructibus terrę ſuę, nõ cõfidat hypocriſis per diẽ affligẽs carnẽ ſuam: ſaccũ & cinerẽ ſternens: quę ſe cõmendat tonſa cute dentib⁹ atris: dum vult libertas dici mera veraꝙ virtus. Solo ſiclo ſanctuarii omnis oblatio noſtra ponderatur: nec conſiderat deus quãtum a nobis accipiat: ſed ex quãto. affectionibus interioribus omni iure actionũ preciũ datur: & quicqd ſine charitate fit pro nihilo reputatur. D

Qꝫ nos dei gratia ſemper & pręueniat & ſequatur.

ℭ Omnes decimę terrę ſiue de frugib⁹ ſiue de pomis dñi ſunt: & illi ſanctificanť. Numeri ſui plenitudinẽ denarius cõtinet: & ſicut numer⁹ idem ab vno icipit: ſic & in decimo cõſummať Cũ igiť dñs & primogenita & decimas ſuas eſſe teſtatur: myſtice nos docet ab ipſo eſſe ꝙ ad bonũ ſurgimus: ab ipſo ſi vſꝙ in finem per E

seueramus. Qđ tñ ipsius est nos redimimus: & nostrũ facimus, si omnẽ curã subinferẽtes gratiã illius apud nos perire nõ sinim⁹: & si humiliter cõfitemur ei⁹ esse muneris: si cursum nostrũ fine laudabili pficiamus. Hoc igit̃ subiungit. Si qs autẽ voluerit redimere decimas suas addat quintam partem eorum.

Explicitus est Leuiti. Incipiũt Numeri.
Stephanus. De prelatis.

ca. 1. G Filii Leui nõ sunt numerati cũ aliis: quia vita prelatorum debet excellere vitam subditorum.

De officio prelatorum.

Ac p gyrũ tabernaculi figẽt tẽtoria. Ex qualibet pte tabernaculi erat aliqua pars trib⁹ Leui: & ita nr̃i sacerdotes debent esse ex qualibet parte tabernaculi: qa si eos vocat pauper debent occurrere acsi eos diues.

De discretione.

H Hi nouissimi proficiscent̃. Nota q̧ filii Dan vltimi pficiscunt̃. sic necesse est, vt etiã bona opera nostra iudiciũ subsequatur: ne forte palea lateat inter grana.

De inani gloria.

6 I Vinũ & siceră &c. Vinũ est apertũ peccatũ. sicera & alia hmõi: vmbra & simulatio sanctitatis. Acetũ ex vino. Per acetũ acredo, & vetustas peccati pteriti. Acetũ igit̃ bibit qui quasi canis ad vomitũ: corruptiõe veteris neqtię delectat̃. Vuas recẽtes vel siccas. Vua est peccatũ. vñ Vua eorũ vua fellis & bo. a. In vua duo sũt: vinũ & acinus. sic & in peccato duo sunt: imũditia & delectatio. Vuas recẽtes comedere est apte & publice peccare: & in nouo pctõ delectari. Vuas siccas & passas comedit: q dũ pallorẽ prętẽdit in facie: de abstinentia sua gloriat̃ in mente.

De humilitate.

K Nota q̧ post expletũ votũ Nazarę⁹ capillos radere iubebat̃: hoc est q̧ cũ aliqs ad pfectiõnẽ venerit: tunc se primo reputet inchoasse.

Galfridus.

Quid altaris vnctio: qd ducũ oblatio designẽt.

7 L Obtulerũt duces in dedicatiõe altaris in die qua vnctũ est oblationẽ suã añ altare. Nõ dedignat̃ deus altare suũ: qđ sum⁹ nos, dedicare sibi p dona principũ: cũ illud inunxerit p seipm̃. Nã q̧ singuli qq̧ dieb⁹ singlis in ipa sibimet oblatiõe nõ dissimili succedũt: hoc nobis inuit nouos quotidie duces in pplo dei ad officiũ idẽ institui in quo pcesserũt q decedũt. Illorũ igit̃ oĩm prima oblatio acetabulũ fuit. Triste pricipiũ s; vtile: psertim dũ iportun⁹ & piculosus feruor tpis instat. Vnde & Ruth Moabitidi cõcessum ẽ vt intingeret buccellã suã in aceto ob duplicẽ ęstum tẽporis piter & laboris apposito messorib⁹ Booz edentib⁹ acetabulo. Siqdẽ prima omniũ necessaria est acerba qdã & molestioris acrimonię plena carnaliũ cohibitio voluptatũ: ipsis maxime q̃s videt̃ adhuc cõcupiscẽtię grauior ęstus vrgere. Appẽdit ãt hoc acetabulũ. cxxx. siclos. pudicitiã vl' oĩno cęlibẽ: vel si quis illã necdũ põt capere, cõiugalẽ. Legim⁹ eñ in cõmẽtariis euãgeliorũ cõiugatis. xxx. lx. viduis, virginib⁹ cẽtesimũ fructũ tribui: sed videt̃ duo nouissimi sub vna hoc loco significatione cõcludi. Offerẽda est Phiala post acetabulũ. Post voluptatũ cohibitionẽ psuadenda etiã diuinorũ obediẽtia mãdatorũ. Nec ducis est cyathũ offerre: sed phialam. videlicet nõ exilem: sed vberẽ exhibere doctrinã. Cęterũ meminisse debemus duces istos nec vinũ in phialis: nec acetũ in acetablis obtulisse. vasa exhibẽt: verba ministrãt. Nã implere ea & efficacia facere: dare. s. voci suę vocẽ virtutis: nõ humani officii: sed grę est diuinę. Attamẽ plena offerũt vasa nõ vacua sicut qdã: q nesciunt de qbus loquunt̃: neq̧ de qbus affirmãt. Inuenire est etiã apud alios similam quidẽ: sed oleo nõ consparsam: vtilem videlicet: sed absq̧ vlla gratię spiritalis infusione scientiã. Cęterũ altare vnctũ nec vasa vacua: nec similam aridã recipit: qa mẽs deuota nec inania verba nec sterilem scientiã diligit. Offerẽda igit̃ simila & cõspersa oleo in vasis argẽteis. vt in verbis pdicationis nõ modo subtilis iueniat̃ sciẽtia: sed ipis auditorib⁹ aliqd sapiat gr̃a spiritalis. Sequitur Mortariolũ aureũ plenũ icẽso. Nimirũ ppli ducẽ argẽtũ solũ offerre: eloqum solũ exhibere nõ cõuenit. Nec mortariolũ q̃rat alid q̃ seipm. Et q̃ dura necesse ẽ in mortariolo cõterant̃. Quãta sustinet quãta tolerat: quãtis subiacet tũsionib⁹ & pssuris. Nimirũ dicere illi necesse ẽ, imo vt dicere possit. Quis infirmat̃ & ego nõ infirmor? Quia vero charitas nõ inflat̃: cõgrue sat; nõ mortariũ: sed mortariolũ appellat̃. Sic nimirũ triplex qdẽ virtutũ sibi cooperãtiũ gr̃a charitatis patiẽtię & humilitatis sub vna oblatiõe mortarioli cõmẽdat̃. Est. n. p charitatẽ cõcauũ: velut quodã sinu tũdẽda qq̧ recipiẽs. p patiẽtiã forte vl' firmũ: nec in ipa tunsione deficiens. per humilitatẽ modicũ, & appellatiõnẽ mortarioli

nulla annositate despiciés. Nec mirabit̃ aureũ dici q̃ eiusmodi mortarioli preciũ ęstimare po tuerit: imo q̃ nouerit saltẽ digne mirari. Siq̇dẽ nõ tam pręstat aurũ argẽto q̃ eiusmodi chari tas fortis, & humilis q̃tũlibet benesonãti prędi cationis eloquio. Aliter quoq̧ solet p̃ aurũ sa pientia designari, quæ q̇dẽ admodũ necessaria est in hm̃oi exercitio positis, & in officiũ mor tarioli deputatis. Ardua em̃ res multorũ serui re morib⁹: nũc acetabulũ: modo phialã: modo sese etiã mortariolũ exhibere: postremo ẽt q̇d est maxime necessariũ cõfugere ad oratiõis au xiliũ: & vbi suã viderit nõ pręualere industriã incẽsum quoq̧ post similã, post auri p̃ciũ, post mortarioli patientiã adhibere. Et si vere fuerit aureũ: si modicũ: si mortariolũ sicut dicit̃, dan da vtiq̧ opera: vt incẽso impleatur. Alioquin nõ modo humilis nõ est: sed nec sapiens si de sua sapiẽtia vel virtute pręsumit: et nõ potius ad oratiõis studiũ pręsertim in tãta: & tã mul tiplici necessitate recurrit. Sed neq̧ ad hoc sa piat, vt faciat mala. Siq̇dẽ .x. siclos ad exẽplũ pa riter & meritũ in eodẽ mortariolo opus est in ueniri in obseruatiõe .s. decalogi: p̃ quã nec a su is quos tolerat auditorib⁹ despici: & a deo quẽ inuocat debeat exaudiri. Seq̇t̃ oblatio aĩaliũ: & offert vnusq̧sq̧ bouẽ: arietẽ: agnũ: hircũ. Primũ nãq̧ oblatus intelligit̃ a singulis ducib⁹ ex his singulis animãtibus tantũ vnus. Et q̇s est iste vnus? Ni fallor: Christus est, in parabolis Salo monis, vir inuẽtus in mille, & electus ex mili bus. Ipse igitur bos in vita: aries in doctrina: pa tientia, & innocẽtia agnus fuit. idem etiã tãq̃ hircus p̱ peccato nõ suo quidẽ: sed totius mul titudinis imolatus. Hunc offert bouẽ: & bouẽ de armẽto: q̃ ex patrib⁹ ortũ terrę incolam sub lege factũ: sed q̃ parẽ nõ habeat: legis iugũ sin gulariter ferentẽ p̱ suis tñ virib⁹ imitãdum re pręsentat. Offert arietẽ ducẽ gregis quotiẽs & hoc indicat q̃ singl'r docuit: q̃ singul'r vixit. Ni mirũ q̃ imitãdus in vita tã seq̄ẽdus est in do ctrina. Bos vnus: & vnus aries, oues alias atq̧ alias post se trahẽs: vt sit vnus grex, & vn⁹ do ctor: vni⁹ gregis. Offert etiã agnũ vnũ q̃ eiusdẽ p̱ponit innocentiã: & mansuetudinẽ singularẽ Agnũ sane anniculũ in earũdẽ iugi p̱seuerãtia & p̱fectione virtutũ. Atq̧ hęc oia in holocau stum q̇d est totum incẽsum: sola .s. charitate ad cõuersandũ inter hoĩes factũ hoĩem: ad dirigẽ dum hoĩm mores hoĩm ducẽ: ad cõuertẽdum etiã nocẽtes, vsq̧ ad mortẽ mãsuetũ & innocẽ tẽ. Nihilomin⁹ etiã p̱ peccato offerẽdus hirc⁹ vnus: q̃uis idẽ Moyses videat̃ significasse hir cis duob⁹, q̧ em̃ nõ poterat idẽ hircus occidi: & abscindere viu⁹: sacramẽtũ vni⁹ q̃tũ fieri po terat est exhibitũ in duobus. Post vnũ vero se quuntur multiplices hostię ab eisdẽ ducib⁹ of ferendę. Post sanctũ nempe sanctorũ p̱ponenda sunt exempla hoĩbus hoĩm etiã cæterorũ: licet prorsus inferiora: eo tñ efficaciora ad p̱suaden dum: q̃a nõ modo hoĩes similes nobis passibi les: sed tãtũ hoĩes extiterũt. Boues dicunt̃ apo stoli forti⁹ cęteris, & fructuosi⁹ in cultura agri dñici laborãtes. Arietes pastores cæteri: & re ctores spiritualiũ greges ouiũ p̱ salutaria scĩ vitæ pascua deducentes. Hirci in satisfactione pœnitẽtię post abũdantiã quoq̧ peccati gratia sup̱abundante viriles. Agni anniculi simplices quiq̧, & innocentes: mansueti & patientes in eisdẽ virtutib⁹ inter quaslibet mutatiões tẽpo rũ p̱sistẽtes. neq̧ em̃ oportet agnũ quẽlibet nisi anniculũ offerri: patientiã necdũ perfecte p̱ba tam magnopere cõmẽdari. Sed boues duo: arie tes: hirci: agni quinq̧ perhibent̃ offerri. Quina rius legẽ p̱pter primi legislatoris verba in to tidem libris disputata designat. Binarius eam quę supra legẽ est: charitatẽ: p̱pter eiusdẽ pię matris duo vbera .i. duo p̃cepta. Aliter ẽt duo boues: vel in prędicatione concordes innuunt: vel in terrenis etiã actionib⁹, q̇d difficile est: pa res: vnanimes: sociales. nã & illi qui terrã dei ec clesiam .s. colere prędicãdo debuerũt: dũ aduer sus sese inuicẽ calcitrant: frequẽter exorbitant: & modo arcã fœderis inclinant: modo paruu los quosq̧ suffocant. Post boues igit̃ duos offe rendi (vt dictũ est) arietes .v. hirci .v. agni an. v. videlicet ad exẽplum p̱ferendi aliis q̃ secun dum legem domini eius populo pręfuere: secũ dum eam vsq̧ ad vitæ terminũ innocentiam: & patientiam seruauere.

Stephanus. de pręlatis.

SEparabis eos de medio filiorũ Israel: q̃ g
quia ministri dñi populari disciplina M
nõ debẽt esse cõtẽti: sed morib⁹: & do ctrina longe ab aliis spectabiles apparere.

Petrus Damianus.

Q̃ qui non abstinuit a peccatis saltem pœni teat de commissis.

HOmo qui fuerit immũdus sup̱ aĩa si 9
ue in via p̱cul in gẽte vestra fa. phase N
dño mense secũdo. Prim⁹ mẽsis tẽpus est primęuę innocentię, & status vitæ incorru p̱tę post baptismũ, & ante lapsum. Secũdus mẽ sis tẽpus pœnitẽtię post lapsum. Hi per pœni tentiã reparati mẽse secũdo phase p̃nt celebra re: q̃a imũdi fuerũt sup̱ aĩa p̱priis fœdati pecca tis: vel cõsensu alienæ iniq̃tatis quasi cõtactu mortui cõtaminati: vel q̃a p̱cul fuerũt in via q̃uis in gẽte sua. Et vt hęc ab inuicẽ discernant̃

immũdus super aĩa intelligi põt q grauia iam cõmisit: at procul in via, qui scelera cõmittẽda disponit. Hic immũdus est in cõsciẽtia ꝑpetrati delicti, ille procul in via ẽ ꝓposito & desiderio peccãdi. Qui recte dicit in via esse: qa illuc mẽte ꝑgit, quo ꝑ intẽtionẽ cordis tendit. Qui autem mũdus est secũdum anteactã vitam: & in via nõ est, vt deserat iustitiã: hic dignus est primo mẽse celebrare phase. Dignior qppe ẽ innocentię puritas q̃ pœnitẽtię vtilitas. Si qs igitur mũdus ẽ, & i itinere nõ ẽ: & tñ nõ fecerit phase: exterminabit aĩa illa de ppl'is suis. Quibus verbis ostendit q̃to periculo a bono negligat: qđ dãnabiliter a malo vsurpatur.

Ricardus. de duabus tubis argẽteis.

10. FAc tibi duas tubas argẽteas ductiles
O Duab⁹ constat illũ tubis canere: q nouit nũc dei ꝓmissiões nũc eius minas digna amplificatiõe iugiter cõmẽdare. Has tubas habem⁹ argẽteas: cum nil aliud de his loqmur q̃ qđ scripturarũ auctoritate ꝓbam⁹. Ductile feriẽdo ꝓducit: & tubas ductiles facere iubemur: qa ea in audientiũ auribus melius ꝓferimus in quibus ipsi ꝑfecte compũcti sumus.

Stephanus. de prędicatoribus.

P ℭFac tibi duas tubas argẽteas. In tuba tria attendenda sunt. Cõpositio: sonus: & terror. Cõpositio quia in parte quę ori admouet angustior: est in parte finali amplior. hoc est: ꝙ prędicator debet sibi assumere arctiora pręcepta: & aliis laxiora: vt semp plus faciat, q̃ aliis faciẽdum imponat. Vnde manus meę distilla. myr. Manus myrrhã distillare est pręlatos exemplo sui ad carnis mortificationẽ subditos inuitare. Et nota ꝙ dicit distillauerũt: qa tanta mortificatio carnis debet esse in pręlato: vt magnũ sit subditis si vel stillam modicã valeant imitari. Sanus ẽ in tuba. Vnde Cla. ne ces. Et terror: qa prędicatio terrorẽ audientibus incutere debet. Et nota ꝙ duo sunt genera tubarũ: ductiles. s. & corneę. Ductiles martyres signãt: qa facti sũt passionũ tũsionib⁹ speciosi. Corneę vero virgĩes naturã carnis vt cornu supantes. Bñ aũt tubę istę ductiles sunt quoad eos q tribulati sub malleo proficiunt: & laudes resonant. Et argenteę quoad illos qui in carne nõ secundum carnem ambulant. Et duę ꝓpter cõcordiã charitatis.

Stephanus. de prelatis.

Q ℭNota ꝙ vno clangore venerũt principes: qa ad vnius iussionis vo. pe. & an. se. sunt re. Sic & prelati vna sola admonitione debent facere quę spectant ad cultum dei. Hoc cõtra illos potest induci: qui cum audiunt primam campanam secundam expectant, vel vltimã. Et nota ꝙ populus prolixiori clangore vocabatur q̃ princeps: quia prelati semper primi debent in bono opere inueniri.

Bruno.

Qꝫ superbus & potens ad viam iustitiæ verborum sit blanditiis reuocandus.

ℭNoli inquit Moyses ad Chab filium Raguelis, nos relinquere: sed veni nobiscũ: & eris ductor noster. Quid est ꝙ Moyses gẽtilem hoĩem ductorẽ exercit⁹ ponere vult: cuius ipe dñs ductor erat? Sciendum autẽ ꝙ homo vanus & superbus nisi quibusdã laudib⁹, & blanditiis suæ salutis consiliis nõ acquiesceret. vnde & nobis regula datur. Potentes homines & superbos etiã adulationibus ad iustitiã & veritatem cõuertere nõ est peccatum. R

Stephanus. de superbia.

ℭPræcessit columna nubis in die. Columna est Christus: quia rectus & firmus & fulciens iniquitates nostras. Pręcessit ergo columna nubis in die: quia Christus nulla luce claret illis qui se putãt esse in die: superbis scilicet & pręsumptuosis: & columna ignis in nocte: quia qui se infirmos reputant, igne sui amoris illustrat. Item per nubem & ignẽ duo Christi aduentus signãtur: qa in primo blãdus fuit & humilis. In secũdo erit asper & terribilis. Aliter, nox peccator: dies iustus. nubes ergo in die, & ignis in nocte: quia domin⁹ iustos obumbrat, & peccatores illuminat. S

Balduinus.

Qꝫ desideriũ verbi dei delitias soleat fastidire.

TAedere cœpit populum itineris & laboris: locutusq; ẽ cõtra dñm & Moysem: & ait. Cur eduxisti nos de ægypto, vt mo. in soli. deest panis: nõ sunt aquę. anima no. iaꝫ nauseat sup cibo isto leui. Verbũ dei nõnunq̃ ex facilitate intelligendi, vel ex copia legẽdi: & audiendi: & ex desiderio ciborũ ęgypti fastidiosis vilescit animis & in tędiũ vertit: nec sufficit eis panis vitę & intellectus: & aqua sa. & sa. quin panem furfureum: & aquam turbidam desiderant. 11. T

Qꝫ aliter frangat mãna aliter cõterat.

ℭCircũibat populus & colligens manna fran. mola: siue terebat in mortario coquens in olla, & fa. ex eo tortulas saporis quasi panis oleati. Qꝫ circumibat populus colligens manna, significat deuotionẽ fidelium qui prædicata de Christo mente perlustrant: vt spiritualem refectionem percipiant. Frangitur autẽ vel teritur mãna, duobus modis. vel cum diligẽter discutitur verbũ dei vt subtilius intelligat: vel cũ a nobis ꝑficiendi studio id agit: V

vt districtius custodiatur. Inter māna frangere & māna terere sic distingui potest: vt ad primū pertineant: quę difficiliora sunt vel intellectu, vel factu. Ad alterū vero quę alterutro modo faciliora sunt. Terebat populus in mortario manna coquens in olla. Est olla tribulationis, de qua Hie. dicit. Ollam succensam ego video. In olla autē tribulationis per ignem passionis, aut charitatis māna coquitur: quādo bonū quod in bonis est inter mala quę patimur magis magisq́ꝫ solidatur. Quod tūc quidem fit cū deus inter flagella magis diligitur: & propter deum is etiā qui nos persequitur. Torta autē vel per diminutionē tortula a torquendo dici videtur. Panis igitur pro eo ꝙ torquendo formatur, & formādo torquetur, tortula vocatur. Cū ergo legeris verbum dei pro testimonio fidei vel ędificatione charitatis ad aliud assumptum & quasi vsurpatum: q̄ ab initio positum esse videatur: memento quia popul⁹ dei ex māna trito tortulas faciebat. Pro charitate nanq́ꝫ seruanda sępenumero pro iustitia, quasi cōtra iustitiam nōnulla attētare necessitas imperiosa cōpellit. Pro hac seruanda sæpe rigor iustitiæ inflectendus est in tēperamentū misericordiæ. Sępe quod indultū est intuitu misericordię, reduci oportet in seueritatē disciplinę. Sępe tolerādum est minus malum, vt quod grauius est euitetur flagitiū. Deniq́ꝫ omnis iustitia bonorum in pręsenti quasi quędā inflexio est a summa perfectione: & si fideliter appēdatur: inuenitur minus habens. Licet igitur nō sufficiam⁹ omnes affectiones nostras vt dignū est in deū dirigere, vt eū toto cordis diligam⁹ affectu: cōsultius tamē est ꝓ modulo infirmitatis nostrę diligere q̄ omnino nō diligere. Et si non puras orationes quales debemus, possumus deo offerre: melius tamē est prout possumus orare: q̄ oīno nō orare. In oībus igitur quę agimus faciamus qđ possumus: vt & nobis illud valeat adaptari: qđ habuit hoc fecit. Verū in oīb⁹ quę circa alios disponimus q̄uis districtius interdum agēdum sit, misericordiā cogitare debem⁹, vt & ipsi a dn̄o misericordiā cōsequamur. Sic em̄ tortulę ex manna factę erunt saporis quasi panis oleati.

Cur ros & māna dicitur verbū dei.

Y ¶Cumq́ꝫ descenderet nocte sup castra ros desc. par. & man. Verbū dei cū perfuderit ros est: cū reficit māna est: cū prędicat perfudit: cū digne suscipitur & custoditur reficit. Māna ergo descendit cū rore: quia verbū dei in corda fideliū peruenit ex ꝓphetarū & apostolorū prędicatione. Nocte autē descendit: quia cū quietum silentium te omnia: &.n.in.f.c.&c.

Petrus Damianus.

Qꝫ tam ordinantes q̄ ordinati vno dei spiritu debeant vegetari.

¶Auferam de spiritu sancto: & dabo.lxx.viris. Z
Notādum ꝙ non ait, auferes de spū.t.tradesq́ꝫ eis: sed potius auferā & tradam. vt ꝑfecto ostēderet: qa nō homo hoī spm̄ sanctum tradit: sed solus de⁹: q prout vult gr̄ę suę dona distribuit. De spiritu autē Moysi viris dedisse dicit̄ dn̄s: vt & ordinatores vnū debere spiritū habere ꝑspicuum doceatur: quatenus rectores ecclesiæ vnū omnes cōcorditer doceant: atq́ꝫ in vnitate spūs vnanimiter viuāt. Sane in eo qđ de spiritu Moysi tolli dicit̄: atq́ꝫ aliis dari: nullū Moyses dispendium sui spiritus ꝑtulisse credendus est velut si ab ardēte lucerna lumē q̄libet materia mutuetur, nullo ꝑpter hoc lucerna ꝑprii splendoris detrimento minuitur.

Petrus Lombardus.

Qꝫ per murmurationis vitium anima vitiorum lepra perfundatur.

MVrmurauit Maria contra Moysem: 12. A
Maria ista quę cōtra ducē populi dei murmurat: illam designat aīam: quę nec deū timet nec homines reuereť: quæ cōtra deū murmurat, & suorū pręceptis nō obtēperat prelatorū. Fœdat̄ ergo vitiorū lepra cū ei⁹ inobediētia & ꝑtinacia publicat̄. Sed qđ faciendum est pastori? Clamādū ei est & dicendum. Obsecro dn̄e sana eā. Iubetur ergo eiici extra castra.vii.diebus & sic postea reuocari. Castrū peccatoris est eius cōscientia: in quo male latet dum pct̄m suū negligit cōfiteri. Eiicit̄ peccator extra castra ꝑ cōfessionē: sed post.vii.dies reuocat̄ data ei septiformis spūs gr̄a q̄ vere pœnitētibus nō negatur. Sic Petrus egressus est foras & fleuit amare.

Stephanus.

Quid sit hostes vt panem deuorare.

SIcut panē poterim⁹ deuorare eos. Ho 19. B
stes sicut panē deuoram⁹ dū frequēti meditatiōe peccata discutim⁹ & puniem⁹: qa ꝑ hoc aīę nutrimētū paramus. Vnde dedisti draconē escam populi ęthiopum.

Radulphus.

Qꝫ contactu sanctorū nemo immūditiā contrahat sed conuincat.

CVmq́ꝫ lauerit q vaccę portauerat cineres vestimēta sua, imūdus erit vsq́ꝫ 16. C
ad vesperū. hoc etiā dr̄ de sacerdote q eā imolat: & de eo q eā cōburit: & de illo ēt q aq̄s expiatiōis tetigerit. Quę igit̄ est rō cū vacca ista ob expiandas imūdorū maculas imolet̄:

vt qui eam immolat siue comburit immūdus fiat? Quæ ratio est: cū cineres tantę dignitatis sint: vt nō nisi a mundo homine permittant̄ ef ferri: ille tamē q ad eos mundus accesserit por tando cōtaminat̄? Si aqua illa cinerū admixtio ne sanctificata immundos emūdat dū sup ipos aspergit̄: qua ratione q tangit eā immūdus effi cit̄? Sed patet ratio. Oīs eñ qui sancta tractat nō exinde polluit̄: sed hac de causa īmunditiā suam sollicitus recogitare cōpellitur. Alioquin si se mūdum iudicat cū deo approximat, inter superbos reputabit̄, & immūdos.

Stephanus. de Acedia.

D ℂVenerunt in deserto syn. Claustrales sunt in deserto syn. i. in solitudine claustralis vitæ vbi obseruatur mandatū dei. Syn nāq₃ interpretat̄ mandatū. In hoc deserto moritur Maria: quæ stella maris dicit̄: cū p acediam gr̄a amittitur & tunc maxime oritur murmur cōtra p̄latos.

De Abstinentia.

E ℂMisit Moyses nūcios de cades ad regē Edom Cum per Edom diabolus figuretur mirum est ꝙ ab eo petitur licentia transeundi. Sed ab eo licentiā petere est eius insidias vigilanti oculo pręuenire: ne videlicet impediat viam nostram. Aliter per Edom qui pro vili edulio primogenita sua vendidit illi signātur qui propter gulæ illecebras ęterna hęreditate priuantur. De Cades igitur hoc ē de sanctitate debemus mittere ad regem Edom: qui cū in frugē melioris vitę proficimus: debemus metiri vires nostras, & carnis nostrę fragilitatē diligētius explorare: quātū. s. in ieiuniis, in vigiliis cæterisq₃ corporis exercitiis valeamus. Q₂ si intentioni tuę vires corporis videris responde re: tunc securus esto: qa per fines Edom ad terram ꝑmissionis poteris ꝑtransire. Ait itaq₃. Nosti oēm laborē &c. Homo cū p pœnitētiā se macerat & affligit: pręteritorꝫ debet habere mēoriā peccatorū: vt eorū interitu labores pœnitētię, vel facilius toleret, vel penit⁹ vilipēdat. Et nota ꝙ per terrā Edom erat cōpendiū ad terrā ꝑmissionis: qa nulli cōpēdiosius ad patriā cęlestem pueniunt: q̄ qui mortificāt carnē suā: & cogunt eā spiritui deseruire. Sed sunt qdam q circūeunt Edom opa cōmunia faciētes: q tñ ad deū pueniunt: q̄uis longo circuitu retardētur Gradiemur via p. Via publica gradit̄ q sic sibi puidet ī ieiunio: vt fratri caueat a scādalo. Respōdit autē Edom. Nō transibitis. Sic nimirū sic solet caro lasciua, & lubrica respondere. Caro eñ cū ad. s. Dixerūtq₃ filii Isrl̄ p tritā gra di. viā. In via trita nō est copia pabulorū. p viā tritā gradiūtur qui modico sunt cōtenti: & q suis vsibus applicant qđ alii vel respicere dedignantur. Seqtur. Si biberim⁹ &c. Hoc est si per aliquā delectationē titubauerint gressus nostri dabimus preciū. i. peccatū nostrū satisfactione debita puniemus: nulla erit in precio difficultas: quia nō ęstimabim⁹ pœnā dūmodo transeam⁹ ad gloriā. Sed statim caro egredit̄ obuiā spiritui cū carnaliū pplo voluptatū: exercitu grādi nimis. Vñ spiritui sæpe metū incutit: & ad vitam redire cōpellit aliquātulū laxiorem.

De contemptu mundi.

21. F A Vdiuit Chananęus &c. Q₂uis a diabolo plurics supemur: nulla tñ debet animū nostrū victorię despatio subiugare. Quia si vouerim⁹ deo nostro eius ciuitates & munimēta nos penitus deleturos: q̄ videlicet sunt delitię, & diuitię, & gloria mundi huius cęterę q₃ occasiones peccandi: nō poterit aduersarius impetū nostrū sustinere: sed tradētur hostes in manus nostras.

Ricardus.

Q₂ occultatā superbiā frequenter manifestus arguat lapsus carnis.

22. G C Astrametati sunt filii Israel in camp. Moab. Quoties post superbiā victi vitio cōcupiscentię substernimur: nō tā a natura q̄ ex vitio hoc patimur. Vnde Adam postq̄ cōtra dñm īsolēter ītumuit, erubescēda ī carne sensisse carnē tegēdo mōstrauit. Hinc est ꝙ cōtra moabitas filios Israel castra fixisse ꝑnūciat: & tñ Madianitas nō Moabitas supplātasse cōmemorat. Madian nāq₃ ex iudicio: Moab ex patre īterp̄tat̄. Tūc moabitas virtutū acie ipugnamus: qñ q̄ ex pręcedenti culpa quasi de p̄re oriri poterant: resistendo viriliter extirpamus. Tūc madianitidas offendimus qñ ex occulto dei iudicio in illud vitiū ꝑmittimur cadere de quo securos arbitramur nos posse existere.

Stephanus. de compunctione.

ℂVt horti iuxta fluuios. Licet aīa hort⁹ sit: tñ oportet ꝙ sit iuxta fluuiū. s. lachrymarū. Null⁹ H eñ adeo iustus qn indigeat pœnitētia. Vñ paterfamilias in vinea fodit torcular: & ędificauit turrim. Ecce licet esset turris ī vinea: oportuit tñ esse torcular. s. pœnitētię. Item Sedebit dñs conflans & emūdans ar. &c.

Galfridus.

Q₂ merito beata virgo stellę nomine designet̄. 23.

I O Rietur stella ex Iacob &c. Mira res: humanū genus ex limo factum est etiā ante culpam: & quomodo iam inde stella: Quomodo ex terreno germine siderea ples. Quę ē stella orta ex Iacob: nisi ea quę nobis nata est virgo Maria: ex progenie Abrahæ

clara ex stirpe Dauid: Stella prorsus magis re: q̄ nomine: cuius vita gloriosa vitam dedit seculo. Qꝫ euidens cęlestis in ea claritas, cęlibis vitę micat exēplum. Et quomodo nō siquis spiritalia spiritaliter intuetur: q̄tum interest inter glebas terrę: & stellas cęli: tantū inter eos q vitam carnalibus voluptatibus cęcam & sordidam gerunt: & qui gratissimo quodam pudicitię splendore coruscant? In quo tamē quę sola solem iustitię genuit: nō humanas tantū sed angelicas stellas supergressa est vniuersas. Nec modo exēplo stella hęc: sed auxilio lucet. Quis em̄ desperatę cōscientię tenebris obuolutus ad eam supplices leuauit oculos: & non protinus lucem vidit? Ambulem⁹ in vtroq̄ lumine eius vt non tenebrę nos comprehendant. Attendamus sideris claritatem: vt aliquādo valeamus intueri solis quoq̄ splendorē, de quo in prędicta addit̄ prophetia. Et exurget homo de Israel Hęc potissimū orientis stellę summa lętitia: hęc ipsius gratia spiritalis: q͞a per eam & ex ea homo natus est. de quo ꝓpheta: Homo natus est in ea: & ip. fun. eā al. Quid autē magnū addit? Orietur stella & ex ea homo. Sed homo iste clarior stellis: & stellarū omniū ipse creator. Nihil ergo mirum si ex humano genere stella oritur vnde etiā ort⁹ est sol ille q numerat multitudinē stellarū. Sequit̄. Et cōfriget oēs duces alienigenarū. Nō q̄libet homo iste est q multitudinē tantā conterat ꝑtāte. Et erit oīs terra possessio eius. Gr̄as tibi dn̄e q dignaris possidere & terram: q factus es spes nostra: faciens vtraq̄ vnū in te reconcilians ima summis: vt iam cælum homines: & tellus habeat stellas. Nōne em̄ semen Abrahę: sicut stellę cæli? Sed heu: & sicut arena maris. Grauis mixtura: sed deus illas discernit, & vocat nominatim.

Qꝫ reprobi salutis aspernantur cōsilia qui seductoribus acquiescunt.

k ¶Sequit̄. Hęreditas Seir cedet inimicis suis: Israel vero fortiter aget. Seir ipse est q Esau: sicut Israel ipse qui Iacob. Cedit igit̄ inimicis suis Seir q hispidus est, & pilosus, & crudelis, & supfluus, facinorosus, & flagitiosus. Cedit inimicis qui non cedit amicis: acquiescit hostili suggestioni qui amicabili suasioni impie reluctatur. Rigidus est nō cereus in vitiū flecti: qui monitoribus asper. Hęreditas igit̄ Seir: & hęres quisq̄ reprobatiōis Esau, hęres superfluitatis, & crudelitatis illius cedet inimicis. Israel autē electus, atq̄ dilectus, etsi alias lenis & mitis, contra inimicos tamē fortiter aget superās viriliter & resistens.

Ricardus.

Qꝫ pura mens ad illicitum carnis motum debeat acriter indignari.

¶Ornauerunt Madianitę fi. s. ornatasq̄ in conspectu filiorū Israel posuerūt, vt quilibet cōcupiscentia vict⁹ coiret: & sic oīs Israel iram dei incurreret. Quod semel historialiter cōtigisse cognoscit̄, hoc verus quilibet Israelita frequenter inuisibiliter experit̄. Tū hostes ipsius suas ei filias ornatas ostenderūt: quādo quasdam rerum cōcupiscibiliū imagines oculis mentis ei⁹ obiiciunt. In quarū consideratiōe: si se mens delectationi turpiter substituerit: ꝓculdubio ꝓtectoris sui offensam incurrit. Mira eius pręsumptio: q corā omni multitudine ad Madianitidē introiit: sed hunc Phinees gladius protinus inter illicitos amplexus perdidit. Sed nō min⁹ mirabilis ꝙ sępe mens inter ipsa desideria ęternorū, inter lachrymarū suspiria: nūc rerū delectabiliū nūc specierū cōcupiscibiliū phātasias per concupiscentiā respicit: sed fortis zelatoris impetus districtę increpationis gladio citius extinguit: quicquid illicitus cōcupiscentię ardor temerarie derelinquit. L

Stephanus.

PLuribus maiorē partē da, paucis vero paucior ē. Per terrā trenorū possessio figurat̄: in qua qui plures sunt maiorem partē habent. Ii sunt de quibus dicit Salomon. Stultorū infinitus est numer⁹. Pauciores vero. s. spirituales minorē habent partem. Hoc est ꝙ arca Noe lata fuit in imo, & angusta in summo. Item Venter tuus sicut acer. tritici. Aliter: de terra ꝓmissionis plures. i. pluris precii maiorem partē habebunt. 26. M

De Abstinentia.

AScende in montem Abarim. Moyses moriturus ascendit in montem: quia tanta debet esse carnis mortificatio in prælato, vt merito montis nomine censeatur. Vnde Ibo mihi ad montē mir. Item in monte mortificationis debet fieri speculatio. Vnde Statue tibi speculam po. tibi. ama. Et nota ꝙ Abarim transitus dicitur: quia transitoria est omnis mortificatio carnis. 27. N

De Innocentia Christi.

¶Nota ꝙ Moyses terrā ꝓmissionis intrare nō potuit: sed Iosue q ad aquas cōtradictionis nō peccauit. In quo notat̄ ꝙ oportebat hūani gn̄is liberatorē & itroductorē in cęlestē Hierusalē eē sine peccato. Solus Christ⁹ liberare potuit: qui peccatū nō facit. Hinc est ꝙ ipe dn̄s ad cœnam suos instruens, anteq̄ de passione subiungeret: hoc pręmisit. Venit princeps mūdi hui⁹ & in me nō habet quicq̄. q. d. ꝑ hoc poteritis scire ꝙ O

ego solus sum idoneus ad liberandum: quod sine peccato sum.

De dulcedine dei.

P ¶Munera mea & data m. obser. Bene cōpetit hęc litera proposito. Non enim possumus deū placare: nisi de iis quę nobis dedit. Vnde Augusti. Christus dicit. Da mihi ex eo quod tibi dedi. Habuisti largitorē: fac me debitorē. Habeā te foeneratorē. vnde Venite emi. abs. ar. &c. Ibi eī nō est cōmunicatio: vbi datur suū, & reddit suū.

De duplici oblatione.

ca. 28 Q Agnū mane offerre est initiū innocētię deo attribuere. Agnū in vespere offerre est in proposito innocētię perseuerare. Vinū autē cū agno offerre est cum innocētia cōpunctionē habere. Ex die scilicet qñ luna incipit decrescere: quia oportet vt a die transitus de ægypto, i. de peccato minuantur nobis tēporalia, si peruenire optamus ad æterna.

Bruno.

Quod spirituales debeant reddere vota sua.

ca. 30 R Vidua & repudiata quicquid vouerint: reddent. Quicquid bene vouerint. Nā mala vota frangenda sunt: quia enim suę libertatis sunt, & nullius potestate premuntur libere possunt vouere quod volūt. Per has aūt eas aīas intelligere possumus quę a mundi huius amplexibus & voluptatibus separatę: a stultis hominibus repudiantur, & habentur despectui. Tales vero quia sapientes sunt: & bona tantū agere desiderant: quicquid vouere voluerint, eorum iudicio relinquatur.

Stephanus. De innocentia Christi.

ca. 33 S Excelsa vastate. Nota quod nullus rex in Hierusalem excelsa attulit, nisi vnus Iosias ille qui dixit. Discite a me: quia mitis sum & hūilis corde. Nota etiā quod dicit vastate.

De amore mundi huius.

T ¶Erunt vobis quasi claui in oculis. Clauus firmiter infixus excęcat oculum. Clauus ergo in oculis est peccatū firmiter inhęrens & excęcās animam.

V Et quasi lanceę in lateribus.

¶Lācea est suggestio diabolica quę cor vulneratur. Et ille qui est vagabūdus lāceā in latere portat. Nisi enim lāceas haberent in latere curiales & clauos in oculis, nō ita ingeti essent. Et hoc est quod Sanson excęcatus positus est ad molā: Sedechias excęcatus & orbatus filiis ductus est in babylonē.

ca. 34 X De fuga seculi.

Pars meridiana incipiet a solitudine Syn. Quia cōtēplatio initiū habet a voluntaria paupertate. Bene autem est hæc solitudo, quia summa petit liuor: perflant altissima venti. Quę est iuxta Edom. i. mūdū qui semper pauperes, id est claustrales persequitur, sicut Laban Iacob. Et habebit terminos contra orientem mare salsissimū. quia ab amaritudine incipit. Graue ei est in pricipio pro Christo omnia relinquere. Qui circūibūt australem plagam: quia conseruare debent beneficia dei nobis exhibita, & maxime claustralibus. Ex forma ei crucifixi tota vitę claustralis norma colligitur. Et nota quod quatuor plagæ in hac diuisione numerantur: quarū finales termini tristitiam signant, quia in omni cōuersatione iustorum debet esse luctus communis, & perseuerans vsque ad mortem.

De prælatis.

Præcepit dñs filiis Israel vt darent leuitis suburbana ad alenda pecora. In quo notatur quod prælati habēt tēporalia ad pauperes sustētandos: nec solū in doctrina, sed etiam in corporali alimonia tenentur subditis subuenire. Vnde & de ciuitatibus leuitarū sum ptę sunt ciuitates refugii: ad signandū quod maxime bona leuitarū. i. prælatorū refugium pauperum esse debent. Vnde Hieronymus. Quicquid habent clerici pauperum est. ca. 35 Y

De duplici statu hominum.

¶Nota quod tres ciuitates refugii erāt trans Iordanem, & tres citra. & per hos duos terminos duplex status exprimitur poenitentię & iustitię: vt qui esse nō potest in vno, saltem sit in altero. Nam tertiā partem stellarum trahit secum cauda draconis. Ciuitatum citra Iordanē hæc sunt noīa. Bosor i solitudine, Ramath, Gaulon quæ nomina bene cōueniunt poenitentię. Bosor quę erat in solitudine, & interpretatur angustia, significat cellulam monasterii & sanctorū latebras monachorū. Secunda quæ dicitur mors excelsa, eis cōuenit qui moriuntur mundo & viuunt deo. Interpretatur enim visio mortis: quam semper debemus habere prę oculis. Tertia quę volutatio dicitur congrue, nihilominus exprimit poenitētes: quorū est in cinere & cilicio volutari. Vel aliter. Tres ciuitates citra Iordanē poenitētiam signant: quæ in tribus cōsistit. In amaritudine cordis, & hęc est Bosor quæ interpretatur angustia. In cōfessiōe oris, hęc est Ramath quæ dicitur mors excelsa. In satisfactione operis, & hęc est Gaulon. i. volutatio: quia poenitens debet in satisfactionis operibus versari. Ciuitates vltra Iordanē hę sunt. Cades quę sanctū sonat, & nomine suo iustorū omniū & maxime virginum exprimit sanctitatē. Sichen quę hu- Z

merus dicitur, ꝑlatos: quorum est ꝓcipue aliena peccata portare. Hebron q̄ vertit̄ in sociū, copulam significat maritalem. Et hi sunt tres iustorum ordines.

Expliciti sunt Numeri.
Incipit Deuteronomium.

Stephanus.

ca. 1 A Ate ex vobis viros Quasi dicat: nolo ĩpare, sed obedire subditis. Itaq; electionē subditis tribuit: sibi retinuit potestatē, ne plebs contēnat aut oderit si nō licuit habere quod voluit.

De digna pœnitentia.

4 B Deus noster ignis cōsumens est. Deus ignis dicitur: quia sicut igni nulla materia: sic nec dño vlla malitia resistere potest. Vel sic. Deus cōsumit bonos sicut fornax aurum, & consumit peccatores. i. peccata eorum. Ignis de terra facit metallum, hostes vero deuorat. Item deus ignis deuorans dicit̄: qa spiritus sancti gratia auide per pœnitentiā deuorat peccatores, & in suā naturam cōuertit. vnde Dñs mortificat. Ecce ignis cōsumens. Et viuificat. Ecce ignis deuorans.

Hugo de sancto Victore.

De virtute obedientiæ.

9 C Audi Israel, deus tuus deus vnus est. Ipsum adorabis: & ei soli seruies. Nō hoc totum est de præcepto: quia ante præceptum ad obedientiam animus pręparatur. Audi Israel. Hic nota obedientiam. Deus tuus. hic gratiā. Deus vnus est. hic doctrinam. Quasi diceret: obedientiā exhibe, gratiā intellige, veritatē agnosce. Audi Israel. hoc est: ausculta: acquiesce. Omnis em̄ virtus ab obediētia incipit: quemadmodū omne vitiū ab inobedientia procedit. Frustra naq; vel inobedienti gratia, vel contumaci doctrina, vel non intelligēti præceptū diceretur. Ipsum adorabis, hoc pertinet ad fidē. Et ei soli seruies, hoc ad opationē.

Adam. de disciplina silentii.

D Audi Israel & tace. Dum populo dei lex diuina ꝑponitur, in ipsis suis vitiis de facienda deo audientia, & de tenendo silentio Israel cōmonetur. Audi inquit, & tace. Deus tuus deus vnus est. Proinde verbi discipulus, aut se falso profitetur verbi discipulū, aut veraciter tenet & diligit silentii sacramentū. Quid hic dicturi sunt quidā tam monastici q̄ canonici ordinis professores: qui linguam & labia dei verbo dedicauerūt: & silentii disciplinę ex voti obligatione subdiderunt? Nihilominus assidue per multiloquiū diffluunt: & laborant oībus modis ne teneant quod vouerunt. Non est in ore eorū veritas. c. e. v. est. Nec potest munda veritas sedere in labiis quę loquuntur ex abūdantia vanitatis. Ex abundantia em̄ cordis os loquitur. Quid dicā de his qui venenū aspidum habēt sub labiis: sæpe impudenter turpia proferūt: detractionibus venenatis inseruiunt: mentiri: periurare: contēdere: peruerse interpretari quicquid boni viderint in aliis nullatenus erubescūt? Sepulcrum sane patens est guttur eorū. Et de sepulcro gutturis tot quasi mortuos efferunt, quot mortis exempla in aliorū perniciem proponūt, peruersa loquendo, & eadem actitando.

Q̄ triplex sancti spiritus donatio tres modos insinuet charitatis.

Diliges dominum deum tuū, ex toto corde, & ex tota aīa tua. Ad hanc forte triplicē amoris mensam respicit: triplex illa spiritus sancti donatio q̄ in euāgelio inuenit̄. Nam super dominū baptizatum in colūbę specie venit. Et idē dñs insufflās apostolis spiritū sanctū dedit. Et ipse spiritus sup apostolos in igneis linguis descendit. Per colūbę speciē mansueti cordis exprimitur innocentia: q̄ aliena est ab amaritudine fellis. Per insufflationē saluatoris: animatur in anima illuminātē potētia rationis. Per ignē in linguis: ardor exprimit̄ mētis: qui foris eructare non desinit memoriā abundantiæ expertę interius suauitatis. Ex his aliquantulū innotescit quare datur spiritus sanctus. Cum enim ipē sit dilectio, ad hoc proculdubio datur: vt p ipsum, & deus, & proximus diligat̄. Ipē em̄ cordis purgat affectionē, vt diligat dulciter: animę rationem illuminat vt diligat fortiter. E

Bernardus.

De triplici dilectione dei.

Diliges dñm deū tuum ex toto corde t. &c. F Amor cordis ad zelum quendā pertinet affectionis. Amor aīę ad industriam seu iudicium rationis. Amor virtutis ad animi reflectatur cōstantiā & vigorem. Dilige ergo dñm deum tuum toto & pleno cordis affectu: dilige tota rationis vigilantia & circūspectione: dilige tota virtute, vt nec pro eo mori timeas. Sit suauis affectui: contra male dulces huius vitę illecebras: & vincat dulcedo dulcedinem, sicut cla

uo clauus expellit. Sed sic nihilominus intellectui praeuia lux & dux rationi nõ solũ ob cauẽdas hereticę fraudis decipulas & fidei puritatẽ ab eorũ versutiis custodiendã: verũ vt cautus quoque sis nimiã ruinã, & indiscretã vehemẽtiã vitare in tua cõuersatione. Sit & fortis & constans amor tuus, nec erroribus, nec succumbẽs laboribus. Hos tibi christiane dilectiõis modos Christus exhibuit in seipso. Dilexit enim dulciter sapienter & fortiter. Dulce nẽpe dixerim: quod carnẽ induit. Cautum quod culpã cauit. Forte quod mortem sustinuit. Nam quos in carne visitauit, nõ dilexit carnaliter: sed in prudẽtia spiritus ęmulans nos dei ęmulatione, nõ hominis: & sane saniori affectu quam prior Adam Euã suam. Itaque quos in carne quaesiuit, dilexit in spiritu: redemit in virtute. Plenũ certe omni dulcedine videre hominẽ: hominis conditorẽ. At dum naturam prudenter selegit a culpa: mortẽ potenter propulit a natura. In carnis assumptione cõdescendit mihi: in culpę vitatiõe cõsuluit sibi: in mortis susceptione satisfecit patri. Amicus dulcis: consiliarius prudens: adiutor fortis. Nisi amasset dulciter non me in carcere quęsisset illa maiestas: sed iunxit affectioni sapiẽtiã quę tyrãnũ deciperet, iunxit & patientiã qua placaret offensum patrẽ. Disce christiane a Christo quomodo diligas ipsum. disce amare ipsum dulciter: fortiter: prudenter. Dulciter, ne illectus: prudenter, ne deceptus: fortiter, ne oppressus ab amore domini auertaris: ne mundi gloria seu voluptatibus abducaris. Dulcescat tibi prae his sapientia Christus: ne seducaris spiritu mendacii vel erroris. Luceat tibi veritas Christus: ne aduersitatibus fatigeris. Confortet te virtus dei Christus: Zelum tuum inflãmet charitas: informet scientia: firmet constantia. Sit feruidus sit circũspectus: sit inuictus: nec teporẽ habeat nec careat discretiõe: nec timidus sit. Ergo nõ abduci blandiciis: uec seduci fallaciis nec iniuriis frangi: toto corde: tota anima: tota virtute diligere est. Et nota amorẽ cordis quodammodo esse carnalem: qui magis erga carnẽ Christi & quae in carne vel gessit vel iussit cor humanum afficiat. Hic repletus amore facile ad oẽm de hmõi sermonẽ cõpungit: nihil audit libentius nil legit studiosius: nil freqntius colit: nil suauius meditat. Inde holocausta orationũ tanquam ex adipe vituli saginati impinguat. Astat oranti sacra imago aut nascẽtis aut dei lactẽtis aut docẽtis aut moriẽtis aut resurgẽtis aut ascẽdẽtis At quod tale occurrat stringat necesse est aim in amore virtutũ: carnis extirpet vitia: fuget illecebras: desideria sedet. Ego arbitror pcipuã inuisibili deo fuisse causam quod voluit i carne videri & homo cum hoibus cõuersari: vt carnalium qui nisi carnaliter amare nesciebãt primo ad suae carnis salutarẽ amorẽ affectiones restrĩgeret: atque ita gradatim ad amorẽ pduceret spiritalem. Nonne in hoc gradu adhuc stabant qui dicebant: Ecce nos reliquimus omnia &c. Solo profecto corporalis psentię amore reliquerant omnia: adeo vt futurę passiõis & mortis ne audire quidẽ verbum ęquanimiter sustinerẽt: sed nec gloriam ascẽdẽtis nisi cum graui mœrore suscipere. In carnis ergo deuotione interim cõsolet: qui i iustificantem spiritũ necdũ habet: eo scilicet modo quo habẽt: qui dicũt. Et si cognouimus Christũ secũdũ carnẽ sed nũc. i. n. v. Nã alias quidẽ nec sine spiritu Christus diligit: & si non in illa plenitudine. Itaque vt breuiter dicam, toto corde diligere est omne qd blanditur de carne propria vel aliena sanctę carnis Christi amori postponere. In quo & mũdi gloriam aeque apprehẽdo: quia gloria mũdi gloria ẽ carnis: & qui ea delectantur carnales esse non dubiũ est. Licet vero donum magnũ vel donũ spiritus sit: in carne Christi ista deuotio: carnalẽ tamen: cũ dixerim hũc amorẽ illius. s. respectu cum quo non tam verbũ caro sapit: quam verbum sapiẽtia: iustitia: veritas: sanctitas: pietas: virtus: & si quid aliud huiusmodi dici potest: & haec omnia Christus. An tibi ęque affecti videntur is qui Christo passo pie cõpatit: compungitur: mouet facile ad memoriam horũ quę pertulit atque huius deuotionis suauitate pascitur & cõfortat ad quęque pia: honesta: salubria: & ille qui iustitię zelo semp accensus est: veritatem vbique zelat: sapientię feruet studiis: cui amica sanctitas vitae & morũ disciplina: cuius mores erubescunt iactantiã: inuidiã nesciunt: superbiã detestantur: omnẽ humanam gloriam non solum fugiunt sed & fastidiunt & contemnunt: oẽm in se carnis & cordis impuritatem vehemẽtissime abominant: omne malum tanquam naturaliter respuunt: & qd bonũ est amplectunt. Nõne cõstat si cõpares vtriusque affectiones, quodãmodo illũ superiorẽ huius respectu amare quasi carnaliter. Bonus tñ iste amor carnalis per quẽ vita carnalis excludit, contemnitur. Vincit mũdus perficit in eo cũ sit rationalis, perficit cũ sit spiritualis. Porro rationalis tunc est, cũ in omnibus quae oportet de Christo sentiri: fidei ratio ita firma tenet, vt ab ecclesiastici sensus puritate nulla verisimilitudine: nulla hęretica aut diabolica circũuentione: aliquatenus deuiet. Itemque cum in propria conuersatione illa cautela seruatur vt discretionis meta nulla superstitione, vel leuitate, vel spiritu quasi seruentioris vehementia excedat. & hoc est diligere tota aia. Quod etsi

adiuuantis spūs vigor tantus accedat vt nulla vi laborum vel tormentorū, sed nec mortis metu iustitia deseratur, in hoc tota virtute diligit & est amor spiritalis.

Balduinus.

Cur deus de sui dilectione mandatum totiens inculcauit.

G ¶Diliges dñm deū tuū ex t.c.t.& ex t.a.t.& ex t.v.t.& ex to.mē.t. Quid sibi vult hęc verborū inculcatio, tam diligens, tam ꝑpensa: & in vno mandato? Vt arbitror, ob duritiam cordis nostri curauit de⁹ hoc verbū tam diligenter mādare, & quasi mandando alti⁹ imprimere sicut fieri solet in duriore ligno cui infigēdus est clauus. Nam propter ligni duritiam, non totus clauus statim intromittitur: sed crebra permissione addit, & intrare cogit donec tot⁹ infigatur. Iste sermo quasi quidam clauus est nostris cordibus infigendus. Hoc volens deus cor nostrū trāsfigere & penetrare, dicit. Diliges dñm deū tuū &c. Et altius infigēs ait. Et ex tota aīa tua. Et vt interius adhuc admittat subdit: Et ex omnibus viribus tuis. Et vt ad interiora intima perueniat: nouissime adiungit. Et ex omī mente tua. Et nimis mandauit hoc: quod voluit custodiri nimis. Est et alia ratio. Nā quia amor mundi totum cor nostrū occupat, & omnes cellulas eius implet: de toto corde eiiciēdus est amor mundi, vt & princeps huius mūdi eiiciatur foras: & ingrediatur amor totum cor sibi vendicans: vt in nouissimis finibus cordis nostri cognoscatur deus, & reminiscant & cōuertantur ad dñm vniuersi fines terræ. Sed quomodo toto corde possumus diligere deum cū cor nostrū nōdū nostrū sit, sed aliēi diripiāt illud? Multiplicati sunt iniqui super ca.cap.m. & cor me.dere.me. Verum si nō q̄tū tenemur diligere possumus: saltem q̄tum possumus diligamus. Nec imitemur iniquū debitorem, qui si non sufficit totū soluere quod debet: detrectat soluere q̄tum habet: quasi par culpa sit, nihil soluere, & non totum soluere.

Qꝫ quatuor sint in nobis quæ dei prouocēt charitatem.

H ¶Diligendus est igit de⁹, ī beneficiis suis toto corde: in promissis tota aīa: in iudiciis suis ex omnibus viribus: in præceptis ex omni mente Sunt autem beneficia dei: alia conditionis: alia reparationis: alia quotidianę cōsolationis. Ecce quomodo magnificauit deus facere nobiscum: multitudine beneficiorū nos obruit, & amorē molit beneficiis extorq̄re. Pro his aūt beneficiis tātis & tā magnis toto corde diligēdus est de⁹. Et merito dandū ē ei si q̄d postulare ip̄e dignet Sed dignatur ad hominē ei dicit. Da mihi cor tuum. Ex corde vult amari: qui cor sibi petit dari. Tota anima diligendus est deus in ꝑmissis suis, qui magna nobis dedit: sed maiora promisit. Promisit nobis a labore requiem: a seruitute libertatem: a timore securitatem: a mœrore consolationem: a morte resurrectionē: & in resurrectione plenum gaudiū & indeficiens. Pro his merito debet amari a nobis sine modo amoris. Nam promissiones dei omne desideriū superant. Cū ergo in cęteris rebus impatientia solet culpari: in expectatione tantæ ꝑmissionis laudabilis est vehemens impatiētia dilationis. Eum enim qui plus amat, & qui plus desiderat: dilationis impatientia plus cruciat. Hæc aūt affectio sancti desiderii significari pōt noīe aīę cū dicit. Diliges ex tota aīa: nec immerito. Aīa em̄ spūs est, & spū sancto afflata semp desiderat & suspirat: donec in illo respirat ad quē aspirat. In iudiciis suis diligēdus est deus ex oībus virib⁹ tuis. Boni cū a deo flagellant, alii in flagellis deū amant: alii ipsa flagella propter deū amāt. Hi in flagellis: hi de flagellis deū glorificant, & laudant. Illi in tribulatione patiētes deū in iudiciis amant. Illi in tribulatione gaudentes iudicia dei, quasi quędam beneficia gratanter acceptant: & in eis exultāt. De qualibus scriptum est. Exultauerunt filii iu. propter iu. t.do. Sunt & alii qui iudicia dei in tantū amāt vt non expectata disciplina patris: ipsi se iudicent & puniant: & de quotidianis peccatis quibus carere nō potest humana infirmitas quotidie vindictam expetant. De quibus Apostolus dicit. Si nosmetip.iu.n.vtiq̄ iu. Qui autem seipsum iudicat, & quasi reum punit: ipse simul & reus est & iudex & minister iudicis. Tota mente diligēdus est deus in ꝑceptis suis. Mens est quæ in homine principatur, summum & ꝑcipuum locum tenens, sed sicut omnibus quæ sub ea sunt se nouit esse prælatam: ita meminisse debet necessitate obediendi se deo fore astrictam. Obedientiam sane quam ab inferiori exigit: suo superiori æquissimo iure impēdit. Vę autem homini qui deo non obedierit. Pœna ei inobedientiæ erit illi ꝑualens ipsa mors. Mors autē sicut terribilis est ita & odibilis. Quę q̄m inobedientię cohæret: ipsa quoq̄ inobedientia ęque digna est odio, sicut & ip̄a mors. Per peccatum em̄ inobedientiæ in hunc mundum intrauit mors. Qꝫ si inobediētia ęq̄ odibilis est vt mors, q̄a ex ea ꝑcedit mors cur nō obediētia ęq̄ diligēda est vt vita: q̄a ex ea ꝑcedit, & in ea perseuerat? Obedientia enim deo obsequitur & voluntati eius: & vita est in voluntate ei⁹. Charitas autē dei & obedientia indiuiduo nexu sese

complectūtur, & ab inuicem nō disiungūtur. Hinc dñs ait. Si qs diligit me: ser. me, seruabit. Proinde qui mandatum dei amat, & voluntatem eius, obedientiam amat. Et qui obedientiā amat: iuberi amat.

Cassianus.

Q; frenare gastrimargiam: cætera prorsus extinguere vitia debeamus.

ca. 7 I

CVm introduxerit te dñs deus tuus in terrā quā datur⁹ est tibi: & deleuerit gētes mltas corā te Etheū & Gergeseū, & Amor. & Chana. & Phere. & Eueū & Iebuzeū. vii. gētes multo maioris numeri q̄ tu es, & robustiores te: tradideritq; eas dñs tibi percuties eas vsq; ad internicionem. Q; multo maioris numeri esse dicūt, hæc ratio est: q̄a plura vitia sunt q̄ virtutes. Et ideo in Catalogo quidem dinumerantur septem nationes in expugnatione vero earū sine numeri ascriptione ponuntur. Numerosior est em̄ q̄ Israel carnalium passionū populus: qui de hoc septenario fomite vitiorum ac radice procedit. De octo siquidem principalibus vitiis vnum certa ratione in hoc Catalogo omittitur. Certum est em̄ octo esse principalia vitia ex quibus cætera quæ humanū genus infestant procedunt. Hęc em̄ sunt gastrimargia. i. ventris ingluuies fornicatio: auaritia: ira: tristitia: acedia: vana gloria: superbia. Verum idcirco sub gentiū vocabulo nominata: nunc omnia non ponuntur eo q; egressis iam de Aegypto liberatis ab vna gēte validissima. i. Aegyptiorum, gastrimargię scilicet vitio caruisse cognoscimur. Quorū etiā terra in possessionem Israeli non dat: sed vt eā perpetuo deserat, & egrediatur ab ea dñi pręceptione sancit. Et idcirco ita sunt moderanda ieiunia vt non necesse sit per immoderationē cōtinentię reuerti rursus ad Aegyptiam terrā. i. pristinam gulę, & carnis cōcupiscentiā: quam cum mundo huic abrenunciaremus abiecim⁹. Q; autem illa gens in qua nati sunt filii Israel nō penitus extingui, sed tantūmodo deseri ei⁹ terra præcipitur: hæ vero septem vsq; ad internicionem iubētur extingui: hæc ratio est q; q̄tolibet ardore spiritus succensi eremum virtutum fuerimus egressi, vicinitate ac ministerio gastrimargię: & quodammodo quotidiano eius commercio nequaq̄ carere poterimus. Sē per em̄ in nobis edulii & escarum vt ingenitus ac naturalis viget affectus: licet amputare superfluos eius appetit⁹ ac desideria festinemus. Sic nanq; & Apostolus docet. Et curam inquit carnis ne feceritis in desideriis. Quod autē in desideriis prohibet, in necessariis mox concedit Habentes inquit, victum & vestitum his contenti sumus. Quod ita figuraliter in lege etiā mandatur. Non abominaberis Aegyptium quia incola fuisti in terra eius. Necessarius em̄ victus corpori non sine vel ipsius pernicie vel animę scelere denegatur. Illarū vero. vii. perturbationum velut omnimodis noxiarum de recessib⁹ animę nostrę penitus exterminādi sunt motus. De his em̄ dicit. Omnis amaritudo & ira & indignatio & clamor & blasphemia tollatur a nobis cū omni malitia. Hoc em̄ quidā senum sub hoc problematis colore figurans eleganter expressit. Multis inquit, creditoribus pater meus me reliquit obnoxium. Cæteris ad integrum solués ab omni cōuentionis eorum molestia liberatus sum: vni satisfacere quotidie soluendo non possum.

Petrus Damianus.

Q; dum leuioribus peccatis succūbimus, discimus nequaq̄ in grauiorū victoria superbire.

POstq̄ afflixit te dñs deus & probauit ca. 8
ad extremum misertus est tui: ne dicē K
res in corde tuo. Fortitudo mea & robur manus meę hęc mihi omnia præstiterunt sed recorderis dñi dei tui: q; ipse tibi vires prębuerit. Sæpe em̄ mens humana in se & fortia superat, & vnum fortasse qđ minimū est q̄uis solerter inuigilet: non expugnat. Quod diuina nimirum dispensatione agitur: ne humana cōditio vndiq; virtutibus splendēs in elationem subleuetur: vt in eo q; se superasse fortia quæq; considerat: dum vnum non potest diu conando subigere: non sibi sed illi victoriam tribuat, cui⁹ munere potuit q̄ subacta sunt superare. Illi dicitur. Hę sunt gentes quas dñs dereliquit, vt erudiret in eis Israelē. Israel nanq; reseruatis gentib⁹ erudit: dum mens nostra in paruis resistentibus discit: quia nequaq̄ ex se maiora subiecit.

Stephanus. cōtra inanem gloriam.

NOta q; oues nō tondent in hyeme, sed ca. 15
in ęstate: ne asperitate hyemis opprimantur. Hyems est vita p̄sens: ęstas vita futura. Oues in hyeme tōdet, qui causa inanis glorię opera sua ostētat. In ęstate vero, qui pro vita æterna laborat.

De humilitate.

CQ; si habuerit maculam &c. Nota q; immūdi animalis in se vel mutabat vel interficiebat primogenitū. Sed primogenitū animalis in se mundi: si aliquo casu maculā corporis vel velleris haberet, comedebat illud intra vrbis suæ portas, sed redimebat. Hoc est q̄cquid leue est in nostra cogitatione, vel maculosum in nostra

cõuersatione, vel claudũ in operis ꝓgressione, vel cęcũ ignorãtia mẽtis, aut aliq̃ pte deforme, aut debile nõ debemus deo ĩmolare.i. ĩputare, sed nobis. Qđ aũt bonũ est ĩ nobis ei attribuere: qa oẽ datũ optimũ desursum est &c. Et nota ꝙ dicit. Vescet̃ eis tam mũdus q̃ immũdus Vesci mũdo animali est aĩam bonis cogitationibus cũ proposito benefaciendi nutrire. Immũdo aũt vesci est memoria peccati aĩam reficere. hinc est ꝙ in benedictione Ioseph dicit̃ Bñdicat tibi dñs benedictione desuper. Ecce propositum benefaciendi. Et benedictione abyssi iacentis deorsum. Ecce memoria peccati.

De misericordia.

16 N Non apparebit in cõspectu m. va. i. sup bus qui est vt vesica vento turgida. Vel sic. Non apparebis in iudicio ante deũ: in cuius manus horrendũ est incidere. Vacuus, bonis operib⁹. Hic igit̃ ĩple manũ Christi mẽdicãtis: vt tũc ĩpleat manũ tuã. Nã diuites dormierũt somnũ suũ, & nihil iuenerũt in ma. s. Quare? qa nihil posuerũt in manib⁹ Christi.

O ¶ Nec phytões cõsulas. i. vẽtriloquos. qđ facit q̃ q̃rit an ieiunãdum sit ab eo quẽ gula illicit.

De prælatis.

19 P Nota ꝙ oẽs ciuitates refugii fuerunt leuitarũ. In quo notat̃: ꝙ cũ aliquis peccat, ad sacerdotes confugere debet.

Galfridus.

Quib⁹ causis hoĩes ab exercitu dñi reuertant̃.

20 Q Si quis ędificauerit domũ, & nõ dedi. e. re. de plio. Dedicatio domus solẽnis est quidam ad inhabitandũ ingressus Et sępi⁹ quidẽ intrat & exit q domũ ędificat: sed donec tota vel ex magna parte sit ędificata non dedicat: quia nondũ habitat eam Itaq; dum humana aĩa exterioribus tantũ rebus intenta pariter & distenta male interĩ otiosa vagat̃, nec secũ manet, nec domũ habitat cũ sancto Iacob: sed cum reprobo Esau venationẽ captat inanẽ: & fugacẽ sequit̃ ꝑdam transitorię voluptatis. Veruntñ excusabilior illorũ necessitas, & inopia miserabilis est: qui necdũ sibi domum ędificauerunt. Quomodo eñ exigendũ ab eis vt secũ maneant cũ vbi possint habitare non habeãt? Sic fatui quiq; vel paruuli in suis necdũ mentibus ædificiũ habent: nec possibile est eis manere domi cũ nõ habeãt domum. Cæterum vbi iam sapere & intelligere quisq; cœperit: domũ ędificat: nec ad insipiẽtiã sibi: si tñ etiam dedicat, & suæ vendicat mansioni. Fundamentũ domus istius in propria suiipsius cognitione subsistit. Parietum interior imprudẽtia agendorũ, posterior in factorũ recordatione exigit̃. Dextrũ & sinistrũ facit prosperitatis & aduersitatis cognitio: aut (si placet) discretio q̃dam iustitię & iniquitatis. Culmẽ domus & tectum in cõsideratione diuina & fidei ratiõe cõsistit. Hinc nẽpe animus in sublime porrigit̃, & quãdã ei exhibet vicẽ tecti mysteriũ fidei. Quã ti hodie sibimet eiusmodi domũ ędificare festinant: sed inhabitare dissimulãt: affectãtes magis facultatẽ q̃ vtilitatẽ sciẽtię: & habere domũ q̃ dom⁹ vsum. Videas deniq; domũ altã & amplã apertisq; vndiq; ostiis & fenestris patẽtibus iamiamq; obsoletã veterascere: iãq; paulatim decidere anteq̃ dedicet̃. Cuius auctor infelix & insipiens in plateis mendicat: & aliena hospitia circuit, cum domus eius satis miseranda nihilominus pateat alienis. Illic eñ nidificant volucres: & immũda q̃uis animalia cubant. Illic fures condicunt sibi: illic cõueniunt altercatores & impudici: illic symbola faciunt ebriosi. Vide ergo q̃ dignus sit qui remittat̃ ab exercitu dñi & eiiciat̃ de castris eius: qui domũ quidem ędificauerit: sed dedicare neglexerit. Desponsatio vxoris est votũ perfectionis & professio studii spiritalis. Dicit eñ de sapientia quidã: ꝙ amator sit pulchritudinis eius & sponsam sibi habere q̃sierit. Plantare vineã est ordinare sagaciter vitã suã: necdum cõmunẽ facere de qua vesci licitũ sit: non sic cõmunicare ꝓximis fructum vineę suæ vti cuiuis eorũ liceat emolumentũ capere, & refectionẽ ex eis. Vineam suã cõmunem facit qui corripit inquietos: cõsolat̃ pusillanimes: patiens est ad omnes.

Qꝫ gaudere in seculo: & regnare cũ domino nemo possit.

Si inueneris in via, aut in arbore nidũ &c. Qui nidũ humi vel in arbore inuenit, ipse est (ni fallor) q spẽ salutis & spiritalis fruct⁹: siue in actione hu 22 R
mili, siue in cõtẽplatione sublimi q̃rens vt pullos teneat, matrem patitur auolare pullorum. Videt̃ eñ hoc loco matris speciẽ gerere pñs vita: pullorũ noĩe spes futuroꝝ minui ꝑmiorũ Et quodãmodo matrẽ patimur auolare: si pñ tis vitę gaudia fugitiua nõ seqmur: & ĩplumes tenemus pullos ęternę btĩtudinis sola expectatione cõtenti. Et q̃ vereor ne contra legẽ quis nostrũ dum satagit matrẽ pariter tenere cũ pullis: illã quidẽ vnã vetulam & inutilẽ sibi rapiat sed inueniat tandẽ illos plures: & q pluris esse debuerãt euasisse. Neq; eñ facile est interĩ gaudere cũ seculo, & inęternũ regnare cũ Christo. Qꝫ si iuxta Apostolũ, mortua est viuens in delitiis vidua: quã idem ipse nec minus. xl. annorũ monuit esse eligendam: virilis hodie sexus vel ætas in eis quomodo sperat vitam?

Stephanus.

S ¶Non feres vineam t.di.se. Vinea ex qua nasci
tur vinum iucunditatis æternæ, est quodlibet
festum solenne. Illud seritur diuerso semine: cũ
in eo quidam luxuriȩ, alii gulȩ se tradunt. Vel
sic. Vinea anima, semen opus. Vineam diuer-
so semine serit, qui opera sua mundo & Chri-
sto placere contendit.

De patientia sanctorum.

ca. 23 T Balaam venit de partibus Mesopota-
miȩ Syriȩ ad maledicendũ Israel: quã
do diues extollit per diuitias ad pau
peres opprimendos. Sed diuitis maledictio.i.
pauperum oppressio, vertit eis in benedictio-
nem. vnde Fecit dñs medium fornacis quasi vẽ
tum roris flantem.

Bruno.

Qꝫ fugienti a facie gladii cum panibus conso-
lationis occurrere debemus.

V ¶Non tradas seruum dño suo qui ad te confu
gerit, habitabitqꝫ tecũ in loco quo ei placuerit
& ne contristes eum. Omnis qui facit peccatũ,
seruus est peccati. Huius aũt dñs diabolus est.
Si igitur talis seruus pœnitentia ductus ad
nos confugerit: non abiiciamus eum, neqꝫ a no
stra communione repellamus: sed habitet nobis
cum, & in sanctorum cœtu conuersetur. Ne-
mo eum contristet: nemo eũ de peccatis pteri-
tis turpiter reprehendat. Hoc eñ agere quid
aliud est: nisi eum iterum diabolo tradere, & in
desperationem inducere?

Stephanus. contra inanẽ gloriã.

ca. 24 X Si intraueris vineam &c. Vuas foras
portare est pro quȩstu, vel vana glo-
ria legere aut prædicare.

Y ¶Memento qd fecerit deus t. Mariȩ
sorori Moy. &c. Ex hoc loco habes ꝙ detracto-
res & murmuratores debent per excõmunica
tionem a castris ecclesiæ separari.

Galfridus.

Qꝫ de terra viuentium bona renunciantibus
non blasphemãtibus & incredulis sit credẽdũ.

ca. 27 Z Quando trans Iordanem eri. la. &c. Sȩ-
pius super hoc transitu Moyses ver-
ba fecit ad filios Israel: gemens quodã
modo & suspirans ꝙ nõ pariter ipse transiret.
Videtur eñ quasi quadã occasione prohibitus
innuitur tamẽ ꝙ neminẽ ad perfectum duxit
lex: quãdoquidẽ eductos licet populos de Ae-
gypto, minime tamen in terram promissionis
legislator induxit. Nam & ipsos qui de Aegy-
pto exierant in deserto nouimus interisse præ
ter duos. Filiis ergo dicit. Qñ transieritis &c.
Et in ipsis filiis nos intelligimur qui successim⁹
patribus veteris testamenti. Cauendũ aũt ne
credamus his qui detrahunt terræ promissio-
nis, videlicet terræ viuentium: & in desperatio
nem adipiscendȩ eius q̃ nobis promittitur hæ-
reditatis inducunt. Credẽdum potius his qui
renunciant meliora, meditationi sanctȩ & sacrȩ
deuotioni. Nam & nomina ipa virorũ ab eadẽ
significatione non discrepant. Caleph eñ totũ
cor dicitur. Et est filius Iephone.i. nutus. Ne
qꝫ eñ futura illa felicitas pleno interim sermo
ne nobis exprimit, sed innuitur magis in quo-
dam speculo vel ænigmate commendatur. Ex
ipso tamẽ nutu oritur meditatio cordis: vt ad
eius consideratione omnibus modis intẽdam⁹.
Iosue quoqꝫ qui saluator dicitur, fili⁹ est Naue
id est decoris, deuotionem sacri desiderii nobis
insinuans, quȩ ex considerato decore procedit.
Ea siquidem saluat, & sine ea meditatio sola nõ
sufficit. Hi sunt duo qui botrum afferunt de
terra ipsa, per quam plenissima quȩdam vbera
tas diuinȩ dilectionis inuenienda nobis in cœ-
lesti patria cõmendatur. Additur autem & fi-
cus bona, dulcedo suauissimȩ iucũditatis: quæ
in psalmo dicit Torrens voluptatis. Nã ficus
mala valde, voluptas intelligenda est carnalis
Per malum granatum sanctorum communio
designatur: cum multa grana vnum fecerunt
pomum, id est multi fuerunt vnum. Hȩc bona
dñi quæ visuros nos, & quibus fruituros nos
credimus in regione viuorum: cum in singu-
lis nobis dulcedo plenȩ felicitatis: inter nos in-
effabilis vnio fuerit gratissimȩ societatis: supra
nos quædam diuini amoris ebrietas mẽsuram
nostram vsqꝫ ad superaffluentiam cumulabit.
Sed iam ad verba Moy. redeamus.

Qꝫ a iugo legis veteris baptismi
perfusio nos absoluit.

¶Quando trans Iorda. &c. Iordanis baptismũ A
significat: nam per eum transiit lex: quia lex
& prophetȩ vsqꝫ ad Ioannem: qui Christum ba
ptizauit. Traducere Moysen conabantur qui
tentauerũt iugũ legis iponere baptizatis. Sed
cum honore sepulta est lex, & minister eius. Mi
nister circũcisionis Iesus qui venit ministrare
non ministrari, per baptismũ in hȩreditatẽ nos
introduxit. Quã deus promisit ei, quem patrẽ
multarum gentium appellauit. Aedificem⁹ er
go altare de lapidibus quos fer. non tetigit.

Quid per quatuor legis altaria de-
signetur.

¶Altare hoc, ẽ eccl'ia vl' ecclȩ sacerdotiũ qđ ex B
viuis lapidibus extruũt baptizati. Sed cauẽdi
sũt lapides secti q̃ sectas faciũt, hȩretica vl' schis
matica prauitate polluti. Põt tñ hoc altare qđ

~~[illegible]~~ Visitacion

deuteronomi. cap. 28. Si audieris vocem dni dei tui &c Venient super te omnes benedictiones iste. Benedictus tu in ciuitate, benedictus in agro [illegible]
[illegible]

precipitur post Iordanē transitū dño fieri: altū aliquod nomen sacrę religionis intelligi: quod suscepto baptismate Christi a suis ei fidelibus legislator admonet exhiberi. Nam & saluator ipse post baptismū in montē arduū ieiunatur⁹ ascendit. Nec oportet nos ex materia fragili tā q̄ ligneum altare construere, sed tanq̄ ex lapidibus asperioribus, videlicet obseruantiis in fame & siti: in laboribus & vigiliis multis. In quibus tamen ferrum cauere necesse est, & seruilē declinare timorem. Alioquin polluentur lapides altaris huius, si eos ferrum tetigerit: nec inueniet gratiam apud deum, qui seruili vrgente metu & humana quadam violentia q̄libet dura & grauia fuerit instituta sectatus. Vt ergo voluntarie sacrificem⁹ deo ꝑpter verba labiorum eius: non ob metū vindictę corporalis custodiamus interim vias duras. Nimirū sup altare ex lapidib⁹ quos ferrū nō tetigerit, in diuinis officiis & studiis spiritalibus holocausta offerimus deo nostro. In corporalibus vero laborib⁹, vnde qui viuunt vere monachi sunt, pacificas hostias immolamus. Quorū adeps incēditur: si in eis nō seculariter gloriet, sed qui gloriat in dño glorieť. Sacerdoti pectus immo pectusculum simul & armum dextrū offerimus si intētionē pariter & actionē nostrā eius q nobis pest volūtate & cōsilio dirigam⁹. Neq̄ illd nobis reticendū: q̄ altare de terra sibi fieri dñs ante ꝑcepit. Ex lapidibus aūt non ꝑcepit vt fieret: sed sic fieret vt lapides ipsi nullaten⁹ secarētur instituit. Nēpe suadēda magis & cōmendāda q̄ velut ex necessitate īponēda ꝑfectio. Neutrum tñ altare, nec de terra, nec de lapidibus: sed æneū in vestibulo tabernaculi: aureū intus in abditis fuisse describitur. Nec incongrue forsitan altare de terra humilitas pœnitentiæ: ex lapidibus aūt professio obedientiæ possit intelligi. Aeris quoq̄ materia q̄nquidē variis cōflationibus & tunsionibus ad diuersos vsus ꝑ arbitrio formať auctoris: & in longiora tempora pseuerat: iustitię exercitiū: Auri species studiū sapientiæ. Vnde etiā in altari æneo carnales hostiæ cremabanť: & vt diximus, foris erat in aureo quidē intrinsecus solū adolebať confectū ex aromatib⁹ thymiama. Ad hęc igiť actio & contēplatio pertinent, quas in veteri testamento p Liam & Rachelem: in euangelio per Marthā & Mariam nouimus commendari.

Stephanus. De timore seruili.

C ℂNota q̄ Hebrei respondebant amen ad maledictiōes: nos vero ad benedictiones: qa Iudei p pœna vitanda quā notat maledictio seruiebāt Nos propter ꝑmium consequendum: quod signat benedictio.

De doctrina Christiana.

ℂFaciet dñs cœlum æneū. Mystice cœlum est sacra scriptura. vnde Extēdēs cœlū sicut pellē. Ad huius doctrinā viuere debem⁹, sicut nauta q semp habet respectū ad stellam. Cœlum ergo ęneū est: qñ vita nostra tantū est in sono verborum: qñ ꝑdicatores verba quęrunt non opera. Sequiť. Et terrā ferream. Terra sunt corda auditorū: in quibus inspergiť semen. i. verbū dei. Quę ferrea est: cū dura est & obstinata: nec affert fructum in patientia. Et hoc fit qñ cœlum est æneum. qm̄ cuius vita despiciť: restat vt ei⁹ prędicatio contemnatur. D

ℂAscēdet super te aduena. Hoc nostris tēporibus cōpletū esse videť. Modo em̄ laici meliores sunt q̄ clerici. vnde ecclesia quasi hydropica est quia q̄cquid religionis habet: in pedibus habet. E

ℂPeccauerunt ei. Aliud est peccare deo: aliud nō peccare: & aliud peccare in deū. Dupliciter peccat quis deo. i. ad honorē dei: cōsecutiue. s. per gloriā ignoscēdi: quia ex peccato sequiť sæpe cōtritio: ex cōtritione remissio: q̄ est gloria dei. Vnde Tibi soli pec. Itē Da gloriā deo. Vel peccat quis deo per curā: quia qui peccat: curę dei se subdit: quia ab eo salutē sperat. Itē peccare nō deo, est quando aliquis sibi peccat: scilicet acquisitiue. i. ad damnū vel malum suum. F

De paucitate sanctorum.

ℂInuenit eum in terra deserta. hoc est qd̄ dicit Osee. Quasi vuas in. de. inue. Is. In deserto inuētę sunt aliis dulciores. Denip̄ quia rarę sunt ibi ideo inuenienti preciosę. G

De dulcedine dei.

CVstodiuit eū quasi pupillā oculi sui. ca. 32
Homo pro pupilla oculi tuenda totum corpus exponit. sic & Christus H
mēbra sua morti crucis ꝑ nostra salute exposuit. Moraliter. Homo quicqd potest facere debet vt pupillā. i. lucē gratię in se cōseruet.

De dulcedine dei.

ℂSicut aquila prouocans ad volandū pullos suos. Nota q̄ tribus auibus dñs se comparat: aquilę, vulturi, & gallinę. Aquilę, propter dilectionē: quia ꝑ cęteris auibus diligit pullos suos Vulturi, propter desideriū pœnitētię peccatorū: quia vultur cadauera diligit & sectať. Gallinę, propter cōpassionē: quia gallina in educatione pullorū adeo infirmať, vt plumis hispida voce rauca: alis demissa: etiam si pullos non videas, matrem agnoscas. I

Ricardus.

Q₂ vir spiritalis melle redemptionis, & oleo beatitudinis saginetur.

K ¶Constituit eum super excelsam terram: vt co. fruct. agrorum. Quæ est terra excelsa nisi vita spiritalis: vita honesta & sancta? Qui sunt fructus agrorũ nisi sensus sententiæq; librorũ? Vt suggeret mel de petra. o. q. de. s. d. Duo ponit: petram & mel. Et iterum duo: saxum & oleũ. Petra saxo est minor saxoq; fragilior. Petra & saxum Christum significant: sed petra Christum in sinu matris: saxum vero Christum in sinu patris. Mel de petra significat gratiam redemptionis: oleum de saxo durissimo gloriam beatitudinis. Sicut mel præ omnibus quæ comeduntur palato dulcius sapit: sic gratia redemptionis præ omnibus in cordibus electorum dulcescit. Et quomodo oleum cunctos liquores excellit: sic gloria beatitudinis q̃ summum bonum est: bona cætera superat & excedit. Talibus ergo fructibus reficitur qui a domino super excelsam terram cõstituitur.

Stephanus. de pœna reproborum.

L ¶Et ait, abscondam faciem meam ab eis. Nihil grauius q̃ dei visione priuari. Hoc est qđ dicit in sententiis de damnatis: q; non magis immo minus dolebunt de suo supplicio q̃ q; carebũt sanctorum consortio. Sed cõtra dicitur. Mitissima est pœna eorũ qui nullum actuale peccatũ originali addiderunt. Solutio. Mitissima nõ damno sed sensu. Et ideo alibi dicitur q; maxima est eorum pœna.

Bernardus.

Q; vir sanct⁹ tractat p̄sentia p̄terita & futura.

M ¶Vtinam saperent & intelligerent ac no. pro. In his verbis tria quidem nobis video cõmendari. Sapientiã: intelligentiam: prouidentiam. Arbitror sane eas tribus cõuenire temporibus: vt æternitatis quædã imago formet in nobis: præsentia moderantibus per sapientiam: præterita per intelligentiam diiudicantibus: nouissima prouidentibus ad cautelam. Hæc nãq; spiritalis exercitii summa: vt sapiẽter disponamus præsentia nostra: recogitemus in amaritudine animæ nostræ præterita: futura quoq; sollicite prouideamus.

Radulphus.

Q; timoris & charitatis impetus nulla possit malitia sustinere.

N ¶Quomodo persequebatur vnus mille & du. fu. de. mi. Virtus mirabilis & prorsus stupẽda: vt vnus cõtra mille: & duo p̃ualeant cõtra decem milia. Quis tamen ignorat q̃tam stragem inimicorum efficiat cũ egregius miles summi regis: timor videlicet domini: sub ducis sui protectione cõtra vitiorum exercitium dimicat. Quid cũ ei ille dei miles p̃cipuus & princeps militiæ dei scilicet amor adiungit? Quæ quæso hostium multitudo eorũ impetus ferre valebit? Qui timet deũ (inquit scriptura) nihil negligit. Ecce qualis p̃liator timor dei: qui nõ solum nequitias sed etiã negligentias oẽs ante se fugare consueuit. Longe tamen eum singularis fortitudinis p̃rogatiua præcedit ille dei miles electus in milibus qui omnia cred. o. per. o. susti net. Si ergo tantum præualent vnus vel duo vt nec eis resistere valeant decem milia: q̃tum efficere valet in vnũ collecta regis huius militia vniuersa? Mirabilis rex qui sic suos p̃ualet exaltare.

Stephanus. de vtilitate tribulationis.

DOminus de Sina venit. Sina interpretatur tribus vel tentatio: per qđ designat tribulatio: in qua dominus electos visitare sæpius cõsueuit. Et de Seyr or. est n. per quod peccati notatur memoria: quæ est homini occasio illustrationis diuinæ. 33. O

Idem. De dulcedine dei.

¶Viuat Ruben & non moriatur: & sit par in numero. Per Ruben enormes prius in peccatis qui per mortale cubile patris: id est conscientiã suã polluũt: in qua Christus debebat requiescere. Talis ergo Ruben: id iest peccator, qui prius mortuus erat: viuat in gratia & non moriatur æternaliter: quia nolo mortem peccatoris. Et sit par in numero: quia multi vocati: pauci vero electi. P

De perfectione.

¶Beniamin amantissimus do. &c. Amantissimi domini sunt claustrales: vt positiuum sit in pœnitentibus: cõparatiuũ in iustis: superlatiuum in claustralibus. Et hęc tria genera hoĩm per tria legis sacrificia designantur. Per hostiã quæ dicitur ab hoste vincẽdo: pœnitentes. Per victimam ab hoste iam victo: iusti. Per holocaustum qđ totum incensum dicitur: claustrales qui se ex toto domino obtulerunt. Q

Ricardus.

Q; de contemplatione sapientiæ: nec satietas nec fastidium generetur.

¶Beniamin amantissimus domini. Habitabit in eo confidenter tota die: quasi in ta. cen. & inter humeros eius requi. Per Beniamin qui fili⁹ dexterę interpretatur, dulcedo contemplationis intelligitur. Quid autem putas q; tota die in thalamo morã facit: q; ibi iugiter requiescit in tantum vt nec ad horam saltem exire velit. Illud autem scimus: q; in thalamis sponsus & sponsa soleant simul morari: amoris obsequiis in alterutrũ occupari: mutuis amplexibus confoueri. Mirandæ ergo pulchritudinis præroga R

tiua pollet quæcunq; sit illa Beniamin dilectæ: cuius contubernium nunq̃ fastidire valet:& a cuius amplexibus nec ad horam abesse valet. Dixi inquit sapientiæ: soror mea es: & pru.v.a.m. Propter castam autem & ardentissimam dilectionem: amicam hanc nominat & sororem. Intrans inquit in domum meam conquiescam cum illa. Non enim habet amaritudinem conuersatio illius: nec tędium conuict⁹ ipsius. sed lętitiã & gaudiũ:& in amicitia ipsi⁹ dilectio bona. Vnũ igit̃ scio q̃ quisquis huiusmodi amicę desiderio flagrat q̃to eam familiarius nouit: tãto amat amplius:& quo frequẽtius eius fruitur amplexibus eo vehementius eius desiderio exæstuat.

Galfridus.

Q; in benedictione Ioseph septiformis gratiæ spiritus designetur.

S ¶Benedixit Moyses filiis Israel per tribus suas. Post quosdam alios Ioseph quoq; ait. Crescenti & proficienti. quia hæc est interim omnis humana perfectio: pfectio de virtute in virtutẽ. De benedictione domini terra eius. Prima benedictio in spiritu timoris quam se dominus nobis dignat̃ exhibere qui ait. Si ego domin⁹ vbi est timor meus? In terra eius siue Ioseph siue domini soliditas humilitatis: qua dominus confert: Ioseph refert & exhibet ei. Sequitur. De pomis cœli & rore. Felix terra cui cœlum statim respondet & fructum suæ benedictionis impẽdit. Spiritus pietatis est: cuius pomis Ioseph vescitur ad consolationem, ad fœcunditatem rore perfunditur. Atq; abysso subiacẽte. Abyssus est cor hominis imperscrutabile. Spiritus scientiæ tertiam hanc benedictionem infundit: vt nouerit homo seipsum: ne ex pomis cœli magnitudo eum reuelationis extollat. Sequitur. De pomis fructuũ solis & lunę. Solis & lunę significatio multiplex est in scripturis. Orto sole semen qđ cecidit super petram arescit facta seculi persecutione. Mutabilitas lunę temporalis indicat felicitatis incertũ. Manifestior illa tentatio: hæc obscurior est: sed fortassis nõ leuior. Et beatus quem per diem sol non vrit: neq; luna per noctem. Beatior sane quẽ de fructu tentationis vtriusq; pomis gratię & benedictionis spiritus fortitudinis reficit & confortat. Sequitur. De vertice antiquorum montium. In antiquis est sapientia: & cõsilium a sapiente nõ perit. Supra modum in sublimitate nos suscipere oportet quasi montes patres antiquos: vt quẽadmodũ ex vertice capitis distributio sensuum seu montium in mẽbra corporis deriuat̃: sic ex illo nostro vertice spiritali totius nostri cõsilii moderatio & vitæ nostræ dispositio prodeat: vt ad spiritũ consilii benedictio verticis huius antiquorũ montiũ referatur. Sequit̃. De pomis collium æternorũ. Verbis vitæ æternæ capabilioribus quæ licet homini loqui. Nã ad poma montiũ æternorũ fortiũ necdũ sufficimus. Sicut autẽ sciẽtia rebus infimis & humanis attribuitur: sic intelligentia sublimibus & æternis vt ad spiritũ intellectus benedictio sexta pertineat. Sequit̃. Et de fructibus terrę & de plenitudine eius. Putas ne fruges optimas dicit: quas in vasis suis patriarcha Iacob filios suos ferre pcepit? an potius illas memorat fruges: quas sibi per Caleph & Iosue meminerat de terra promissionis exhibitas? Nihil super his temere definierim: sed in spiritu sapientię benedictionem sabbati & sabbatismi: quæ relinquitur populo dei. De frugibus terræ viuentium & de plenitudine eius: nondum in plenitudine arbitror exhiberi.

Item aliter: vnde supra.

¶Possunt autem & aliter in his septem benedictionibus totidẽ virtutes intelligi. In terra propositi sancti firma stabilitas: ancipiti deliberatione nõ fluctuans. In pomis rore cœli castitas corporis: prauos æstus cœlibi rore restringens, bonæ spei fruens odore, tenentem bonę opinionis odorem circũquaq; diffundens. In abysso subiacente humilitas profunda ex cõgnitione, subiacens ex affectione. Est abyssus non subiacens in his qui humilia sentiunt de seipsis: minus autem obtemperant iussis: cedunt consiliis: monitis acquiescunt. In pomis solis & lunæ gemina charitas: q; diuina tanq̃ sol luceat: sola fraterna vt luna congratulando & compatiendo mutetur. In vertice antiquorum montium obedientia prælatorum: suscipiens & reuerentiã exhibens in modernis & successoribus antiquorũ celsitudini patrum. In pomis collium æternorum iucunda deuotio superna gaudia prælibãtium in iubilatione. In frugibus terræ & plenitudine eius: sacræ contemplationis excessus, & in eandem transformãs imaginem diuinæ contemplatio charitatis. T

Stephanus, de patientia.

¶Inundationem maris tanq̃ lac sugent. Inundatio maris est abundantia tribulationis: quæ tunc sugitur cum dulcis a iustis reputatur. Deniq; sicut lac nutrimentum est puerorum: sic tribulatio pabulum sit electorum. V

Finis Deuteronomii.
Sequitur Iesu Naue seu Iosue.

Stephanus.

ca. 1. SVrge & transi Iordanē istū,& oīs populus tecū. Surge
X vt sis ad bn̄ operandū erectus: & trāsi Iordanē istū.i. humiliare:& oīs populus tecū:hoc est attende tibi & vniuerso gregi.
Y ℭ Nullus poterit nobis resistere. Si deus ꝓ nobis:quis cōtra nos? Pone me dn̄e iuxta te:& cuiusuis ma.pug.cō. me. Sicut fui cū Moyse sic ero tecum. Dn̄s licet Moysi multum familiaris extiterit:tn̄ puniuit eū:sic nō parcet ꝓlato delinquenti.

De imperfectione humana.

Z ℭ Nota ꝙ circa Iordanē duæ tribus & dimidia remanserunt:quia antiqui patres fidem trinitatis perfecte minime habuerunt. Sed & vltra Iordanem:hoc est in tempore gratiæ post baptismum nouem tribus & dimidia transierunt per qđ etiā quædā imperfectio designatur q̄ adhuc est in sanctis no.test. Vn̄ Multa habeo vobis dicere &c.& ita vtrobiq; est īperfectio. Nihil eīn perfectū est in hoīe.iuxta illud. Cū oīa bene feceritis &c. Hoc est ꝙ arca Noe in oīi sua dimēsione dimidiū retinuit cubitū. Item Quotquot perfecti sumus id sentiamus ꝙ imperfecti sumus. Itē Minimus in regno cœloꝝ maior est Ioanne baptista. Itē Qđ ego facio:tu nescis mō scies autē post. Itē Cū venerit qđ perfectum est &c. Itē quęlibet tabula tabernaculi duobus cubitis fiebat & dimidio. Item sedete in ciui.donec indu.vbi exal.

Ricardus.

Qꝫ promissa nobis præmia frequens cogitatio debeat explorare.

2. A ITe & cōsiderate terrā & vrbē Hierichio. Inspicite terrā & vrbē. Terrā quā deus fecit:vrbē quā humana inuētio instituit. Discutite bonū qđ deus creauit ad bonū nostrū:& malū qđ hō inuenit in malū suū. Si naturæ bonū cognoscimus:scimus quid excolere,qđ nutrire,qđ multiplicare debeamus. Si malū moꝝ nostroꝝ perspicim⁹:quos hostes cauere:quos aduersarios īpugnare:q̄les inimicos interficere oporteat nō dubitamus. Itē. Ite (inquit) & cō.&c. Quid est exploratores ante introitū suū pręmittere:& illius terrę in quam festinamus ītroire:q̄litatē sagaci perscrutatiōe velle ꝑnosse:nisi mētis suę cogitatiōes cœlestiū bonoꝝ exploratrices ī inuisibiliū perscrutiniū dirigere: & meditationes suas in id operis destinare:vt per inuestigationē īueniat:vn̄ possit affectionū suarū turbā in eorū amorē vrgere? Necesse est ergo nūcios post nūcios mittere.& primi sunt exploratores p̄miorū:quos ꝓpheta dn̄i Moyses p̄mittit. Scđi nūcii meritoꝝ:quos Iosue athleta p̄mittit. Aliud est eīn ꝓphetę officiū:aliud athletæ. Illius est futura p̄dicare:hui⁹ ꝑordinare agēda. Sed oportet(vt arbitror) primæ explorationi vehemēti⁹ incūbere q̄ secūdę. Hinc ē ꝙ fi.Isr.in p̄ria legatiōe mittūt plures. In scđa aūt pauciores mittunt. Sīqdē icōpabiliter maiora sunt futuræ beatitudinis pręmia q̄ possint esse qualiacunq; merita nostra.

ℭ Educ viros. Mulier viros suscipit,cū hō verbū dei audit:sed educit ille q verbū paruipēdit & ad hoc semp diabolus nitit̄ vt ab illis verbū dei educat,q illud ī mētis hospitio susceperūt. B
ℭ Si tātū nō ꝑdideris nos. Sācti p̄dicatores nō p̄mittēt nos dānari nisi nos ꝑdiderim⁹ eos.i.si verbū auditū neglexerim⁹. Proditor eīn ē verbi dei q nō adimplet opere qđ audit ī p̄dicatiōe. C
ℭ Nota ꝙ fi.Is.de Sethim veniūt ad Iord.& nō in terrā ꝓmissiōis. Sethim īterp̄tat̄ spina. Iust⁹ ergo de spina tribulatiōis & cōpūctiōis venit ad Iord.i.ad descēsum hūilē. Tribulatio eīn hūiliat. Vn̄ Dat⁹ ē mihi stimulus carnis m.&c. Itē Sagittę dn̄i īfixę sūt ī me q̄rū īdig.eb.s.m.oc. D

Ricardus.

Qꝫ magnū sit inter virtutū successus vilem in suis oculis apparere.

3. E IOrdanis ripas aluei sui tpe messis impleuerat. Quātū miraculū existimas tibiipsi vilescere eo p̄cipue tpe cū incipias veraciter magn⁹ eē magnusq; oīb⁹ apparere? Solēt sane(sed neq; hoc mirū ē glacialis frigoris seu etiā æstiui feruori siccitate) Ior.aquę minui atq; decrescere:& q̄libet elata mēs inter malitię frigus & nimios cōcupiscētię æstus sibi vilescere:& quis īuita īfirmitatē suā recognoscere:& a sua de se ęstimatiōe nō modicū detumescere. Quis q̄so tā īmane desipiat:q sibi īter scelera qn̄q; nō displiceat? Sed illud magnū erit:si in tpe messis & īter virtutū successus possit Iordanis vndas intra aluei sui ripas includere:& amoris priuati īpetū ītra metas modestię cohibere. Magnū eīn si nō erūpat ad illicita vel effluat ad īutilia. Magnū erit si nec seipm̄ diligit nisi q̄tū cōuenit vel expedit. Iorda.inquit ripas aluei sui tpe messis īpleuerat. Impleuerat inq̄t nō excesserat. Puto ꝙ nō sine cā nō nisi ī Iordane celebratū est tale miraculū:qđ interp̄retat̄ descensio eorum. Sed quę est ista descensio:nisi cordis humiliatio? Vel quorū eorū:nisi ipsorū descendentiū & sponte humiliantium? Quorū eīn descēsio voluntaria non est,in ipsis quidem est:sed eorū nō est:quia ipsis nō prodest. Aquæ autē vsq; ad Sarcham ītumuerūt. Sarcham interp̄tat̄ tribulatio eoꝝ. Sed quoꝝ eoꝝ nisi tribu

latio tribulatorum? Tribulatio autem voluntaria cuiq; est sua. Quam enim quisq; patienter siue etiam libēter suscipit, suā esse facit: q̄a suæ eam vtilitati deseruire cogit.

Galfridus.

Q̄ʒ tribulatione præsenti nobis æternam gloriam comparemus.

E ¶Steterūt aquæ descendētes in locū vnū: & instar mōtis intumescētes apparebāt ab vrbe quę vocat̄ Adom vsq; ad locū Sathan. quæ aūt inferiores in mare solitudinis qđ nunc vocat̄ mortuū, descēderūt vsq; quo deficerēt. Mare solitudinis amaritudo est cōsciētię peccatricis: quā in seipso singulariter quisq; solus & solitarius experit̄: per mare autē solitudinis ad dulcedinem solitariā peruenit̄. Sed quid dicimus ꝙ hoc mare mortuū vocat̄? Q̄ʒ vereor ne illud viuū inueniant in futuro qui nūc mortuū reputant: & qui interim paruipēdūt, in perpetuū nō euadent. Est qui magna redimat paruo ꝑcio, ait sapiens. Si perēnis tibi amaritudo debet̄: & euadere potes ꝑcipiens tēporalē: magna vtiq; paruo ꝑcio redemisti. Fateor mare est, sed mare mortuum in quo nauigas. Et q̄tas debes gratiarū actiones Deo: ꝙ mare vnū feruens & fremens salsissimum & intransmeabile merueras: & ecce tibi illud mari mortuo misericorditer commutauit? Vtinam per mortuum mare ad terrā viuentium valeas pertransire. Vtinam mortuū magis trāsuehat te: q̄ viuum absorbeat te. Dū viuit culpa: amaritudo etiam viua & vera est. Vbi autem amaritudinis causa viuere iam eadem amaritudine suffocata defierit: necdum vel de ꝓpitiato peccato expedit esse securum. Ipsa tamen amaritudo quodāmodo morit̄: dū subintrāte dulcedine tēperatur: & paulatim iā superatur ab ea. Vnde etiam inferiores aquæ quādoq; deficiūt: & Iordanis totus ad superiora conuertitur: vt qui se humiliat exaltetur. Cuius superiores aquas instar montis intumescentes viderat qui dicebat. Momentaneū hoc & leue tribu. nostræ &c. Et bene dum procul apparere dicuntur: non procul ab aquis: sed ꝓcul a cumulo & ab ipso monte aquarum. Nam & martyres sancti q̄ lætis oculis istas considerent aquas sic intumescentes: videlicet in tanta gloria resurgentes. Hoc est qđ ait ab vrbe quæ vocatur Adom vsq; ad locum Sarcham. Siquidem vrbs Adom: ipsa est (vt opinor) quā beat⁹ Hieronymus in libro de nominib⁹ locorū, Adotnin vocans, olim villulā: nūc ruinas inter Hierusalem & Hiericho, ascensum ruforum vel rubentium ait latine posse vocari: vt ad eos iure pertineat qui vsq; ad sanguinem restiterūt. Sarchan tribulatio eorum est: videlicet nō specialis aliqua & grauissima: sed quęcunq; cōmunis. Igit̄ ab ipsa passione mortis vsq; ad quaslibet vitę angustias apparēt intumescentes aquę Iordanis: & ad cōsolandos eos qui sunt in morte ipsa: siue in quibuscunq; positi fuerint tribulationibus & pressuris.

Ricardus.

Q̄ʒ deficientibus concupiscentiis mare consciētiæ serenetur.

¶Aquæ quæ inferiores erant, in mare solitudinis: qđ nunc vocat̄ mortuū: descēderūt vsque quo oīno deficerent. Quæ inferiores sunt necesse est in mare descēdere & in mari deficere. G Scimus autem quia aquæ q̄libet dulces sunt: cum in mare peruenerunt, dulcedinem suam seruare nō possunt. Quæ ergo in mare descendunt: cito amarescunt. Risus inquit vester vertetur in luctum & gaudium in mœrorem. hoc est dulcem aquam in mare descendere & dulcedinem amittere: & dulcem vertere in amaram. Notandum autem ꝙ hoc mare in quo tā celebre factum cōtigit: aliud prius nomen habuit. Vnde & signāter dicit̄ Mare solitudinis quod nūc vocat̄ mortuū. Qđ mortuū est, oīno se mouere nō pōt. Forte hoc mare postq̄ influentē & impellētē gurgitē nō habuit: a suo feruore defecit: & tumētes illas atq; ebulliētes fluctuationū suarū ꝓcellas amisit. Mens siqđē cœlesti desiderio feruens, puritati seruiēs, & ad ꝑfectionē tendens: q̄diu delectationes ex carnis impetu sentire cogitur: necesse est infimis desideriis & ad ima fluētib⁹ reluctet̄. Hinc est ꝙ sibi irascit̄ & indignat̄ & aduersus seipsam sæuire videt̄. Puto q̄a hmōi perturbatio & tumultuatio nō facit mare mortuū: sed viuū: sed inquietū: sed validū. Sed postq̄ cœperūt inferiores aquæ decurrere atq; deficere: & infimarū delectationū fluxus languescere atq; euanescere: incipit cōscientia pariter ad pacē & trāquilitatē seipsam paulatim cōponere: futuri iudicii metū magis magisq; deponere: & illas ꝓteritę indignationis & anxietatis æstuationes amittere & trepudationis motum ad similitudinem mortui non habere.

Stephanus.

¶Per arentē alueū transibāt. Per arentē alueū trāsire est tribulationē cum gaudio tolerare: & bene ait trāsire: quia non habemus hic manentem ciuitatem. &c. H

¶Nota ꝙ cū essent sacerdotes ī Iordane stabāt aquæ: q̄a cū sacerdotes bonis insistunt operib⁹: populus in bono perseuerat. I

De duplici circuncisione.

5. K Fac tibi cultros lapideos. Culter lapideus est sermo factus de Christo. Hoc cultro debet plātus subditos circūcidere. Prima circūcisio fit in baptismo. Secūda est in pœnitētia: quæ est secūda tabula post naufragiū. In colle prępu. Collis eminentiā notat: pputiū peccatū. Qui ergo attendit magnitudinē peccati sui: in colle pputii est. Vt ille q̄ dixit. Miserere mei deus &c. quia magnum est peccatum meum, opus est misericordia magna.

De pœnitentia.

L ¶Circūcisi sunt filii Israel: & manserūt in eodē loco. Circūcisi sunt fi. Isr. Hoc ē: educ me do. de la. ini. & de lu. fę. & statue supra pe. pe. me. hoc ē manserūt in eo loco. hoc est: lauamini: mun. es. & quies. per a. Sed nota q̄ dicit manserūt. Multi eñ pœnitēt ī quadragesima: sed post pascha mutant oīa: & ita isti non manent. Pœnitentia enim dicitur pœna tenax.

Galfridus.

Q̄ nos in hoc seculo timor & charitas circuncidunt.

M ¶Hodie abstuli a te opprobriū Aegypti. Dictū est hoc ad Iosue facta circūcisione nō in Aegypto: nō in deserto: sed in terra promissionis Iordane transmisso. Hoc in Aegypto non audiuit quia in hoc mundo tenebroso nemo sine aliquo opprobrio viuere poterit. In deserto nō ei dicitur: quia qui in claustro degunt nunq̄ ad purū se custodire sufficiunt. Circuncisio ista petrinis cultris fiebat & nostrā pfigurabat circuncisionem. Quid eñ est aliud petra circūcidere: nisi timore dei vel amore quicq̄d in nobis carnale dephēdimus amputare? Petra eñ erat Christ⁹ Sed nota q̄ alii cōcidunt: alii circūcidunt. Conciduntur qui manifesta & cōmunia peccata cōfitent & quasi a se resecant: vt iusti hominibus appareāt: & quæq̄ grauia & latentia in corde cælāt ne vilescāt. Vnde Apostolus. Videte malos operarios: videte concisionem. Circuncidūtur autē qui q̄tum patit humana fragilitas q̄cquid carnalitatis & superfluitatis in se dephendunt tā exterius q̄ interius: oris cōfessione, cordis contritione, & lachrymarū effusione p dei timore & amore satagūt abolere. Si quis in hoc seculo lubrico & scandali pleno: & in carne fragili cōstitutus ita circūcidi poterit: vt semp nō supsit q̄d amputari possit. Scriptū est vt leuitę pilos radant: vt euellāt. Ista progatiua nobis reseruatur in cœlis: quousq̄ merebimur audire. Hodie abstuli a te op. Aeg.

N ¶Hodie abstuli a vobis oppro. æ. Hodie. i. in tēpore gratiæ: quia euangelium tollit peccatum. Et nota q̄ iuxta Origenē: maius est peccatum post secūdam circuncisionē spiritui gratię contumeliā facere q̄ post primā circūcisionē peccare. Hinc est q̄ modo tempore gratię fornicatio sacrilegium dicitur. Corpus enim hominis tēplum dei dicitur. Vnde. Qui templum dei violauerit, disperdet illum deus. Vnde. Qui for. in cor. s. pec. & talis totū corpus ecclesiæ corrūpit.

De triplici pascha.

¶Nota filios Israel triplex fecisse pascha. Primū in Aegypto. Secundum in deserto. Tertium in terra promissionis. Primus transitus fit de peccato ad virtutes. Secundus a virtute in virtutem. Tertius a mundo ad patriam. Et nota q̄ in primo transitu & tertio facta fuit circuncisio. Prima est a culpa. Tertia erit a culpa & a pœna. Vñ & tertia facta fuit in Galgala. Tunc enim omnia reuelabuntur. O

Q̄ prædicator ab opere denominari debeat non ab ore.

Circuierunt vrbem viri bellatores. Nota q̄ pdicatores vocat bellatores non clamatores: quia plati ab operatione debent denominari. Hinc est q̄ Philippus erat de ciuitate Andreæ & Petri. Philippus os lampadis: & significat prædicatorē: cuius ciuitas. i. pdicatio nō est denomināda ab ore: sed ab operibus virilibus & firmis. 6. P

¶Silete donec veniat dies septima. Nota q̄ sex diebus iussi sunt silere: in septima clamare. quia modo tacent iusti contra angustiantes se: sed in futuro clamabunt. Q

De vnitate.

¶Vociferāte pplo muri Hiericho corruerunt q̄a vt dicit glossa: cū ppl's deuote & vnanimiter pdicationi respōdet: corruit munitio peccati. R

Galfridus.

Quātę maledictioni subiaceat qui cum spiritu cœperit: carne postmodum consummetur.

¶Imprecatus est Iosue dicēs. Maledictus vir corā dño q suscitauerit & ædificauerit ciuitatem Hiericho. In priogenito suo fundamēta illi⁹ iaciat: & in nouissimo liberorū ponat portas eius. Per Hiericho q̄d interptat luna, merito intelligit corpus nrm. Sicut eñ luna quoties iter eā & solē mediā sese terrena moles obiecerit: tenebrescit: sic caro nra: si terren⁹ amor incubat: rōni hui⁹ obediēs: vitiis obscurata sordescit. Quū autē semel tubarū clāgore septemplici: pdicatione videlicet spūali mortificata, Hiericho pstrata corruerit: maledict⁹ q̄sq̄s eā reædificauerit: vt carne consummet cū spū cœperit. Cui⁹ etiā fundamētū sine priogeniti amissiōe nō iacit: sine vltimę plis exitio porta nō ponit. Quid est eñ in restaurationē Hiericho huius funda S

menta locare:nisi totis nisibus & studiis impor tunis vitam corporis cōmunire? Et quid primo genitū nisi qđ pcipuū nos oportet gerere studiū, q̄rere videlicet dei regnū? Quid vero aliud est portas huius Hiericho ponere q̄ aduersus eloquia veritatis aures etiā corporis obturare? Et quid proles nouissima nisi bona quæuis extrema vel minima? Quotiens igitur in desideriis curam carnis perficimus:principalia bona amittimus. Q₂ si ipm auditū a veritate auerti mus:nec extrema iam bona vel minima retine mus. An aliter potius ciuitatis huius portæ claudunt dū homines moriunt? Hoc si recipimus, in primogenito nostro fundamēta ponun tur:cū amore carnis initium sapientiæ timor diuinus amittit:& in nouissimo claudunt portæ:dū nouissima etiā spes nobis perit in morte.

Stephanus.

7. T Filli mi da gloriam deo. Eum qui peccauerit filiū vocat:quia quē corrigendo punimus:vt amicū nō vt inimicū punire debemus:non libidine vindictę:sed zelo iustitiæ.

Quid sit furari sapientiam.

8. V Abscondit Achor auream regulam in terrā cōtra mediū tab. Aurea regula est sapientia:q̄ vitā nostrā quasi regula lineam in rectū dirigit. Hanc furat qui sapiētiam retorquet ad aliud q̄ sibi a domino datur ad multiplicanda.s.temporalia. Q₂ autem hæc regula quinquaginta siclorꝫ fuisse dicitur qui numerus est remissionis: hoc designat ꝙ ad hoc data est homini vt inde remissionem acquirat. Hanc regulam abscondit in terra qui terrenis inhiat:qui terrena cogitat & sectatur. Contra me.taber. Nota ꝙ vita hominis est sicut nauis:quæ extrema habet angusta & in medio est lata. Sic & principium & finis hominis in angustia est:si quid est ibi latitudinis:in medio est. Item qui bene vult regere nauim:in puppi sedet & prorā respicit. Sic qui bene vult regere vitā suam, respiciat principium & finem suum:& nō mediū.s.iuuentutē. Et ideo de isto eleganter dictū est:contra me.taber. quia oīa referebat ad iuuentutem suam.

X Nota ꝙ prima ciuitas quæ a transeuntibus in terrā pmissionis destruit:fuit Hiericho. sic ab introeuntibus claustrum:mundus primum est subuertendus.

Q₂ peccata funditus deleri nō possunt

Y Nota ꝙ filii Israel iubentur de præda Hai sibi aliquid reseruare:qđ non in destructione Hiericho. Et hoc ideo:quia per Hai peccatum intelligitur. Et dum peccatū destruit nō potest funditus destrui:quia semper remanent primi motus:sed Hiericho.i.mūdus potest funditus deseri. Item habitatores.i.demones & peccata debemus interficere:sed pdā.i.peccatores quos captiuos detinēt reseruare. & ita equites sunt interficiēdi:equi autem subneruandi.

Iosue nō cōtraxit manū quā i sublime erexerat. quia auxilium domini semper est cū iusto. Z.
Vñ. Ecce ego vobis.sum vs.ad cō.s. Itē in Esaia Nō te deseram neqꝫ relinquā. Item Iesus man⁹ leuauit in cruce:& potentiam ita nō deposuit quam ibi habuit:vt sicut triūphauit de diabolo:ita & per eā iustos de codē faciat triūphare.

De crucifixione diaboli.

Regem quoqꝫ suspendit in patibulo. Christ⁹ A
diabolum secum suspendit in cruce:sed adhuc diabolus ibi viuit:nec mori potest ex toto:sed erit ibi suspensus vsqꝫ ad vesperam.i.vsqꝫ ad finem mundi:& tūc deponet cadauer eius quia omnino morietur.

Vsqꝫ in psentē diē.i.vsqꝫ in diē q̄ semper est p B
sens.s.in æternū. qa tūc pœna eorū nō deficiet.

Ascendit Iosue de Galgala.i.de reuelatione. Ille ascendit de Galgala qui qđ meditatur in corde cōuertit in opus. 10. C

Galfridus.

Qua cruce quinqꝫ sensus corporis cōfigantur.

Præcepit Iosue seruis suis dicens. Aperite os D
speluncę:& educite ad me quinqꝫ reges qui in ea latitant &c. Quinqꝫ reges in spelunca:quinqꝫ sunt sensus in carne humana. Qui merito reges dicunt quia nō nisi per illos ipsa caro regitur. Tolle tactū:nec pedes incedūt:nec manus operant & sic de singulis. Hos reges tūc spirit⁹ noster suffocat:& in patibulo crucis affigit:si eos ita rōnis disponit arbitrio:vt nusq̄ diuertere valeāt absqꝫ eius iudicio. Crux in qua crucifigēdi sunt isti reges:q̄tuor cernit partes habere. Inferior est timor suppliciorꝫ. Superior est in spe futurorꝫ bonorꝫ. in lōgitudine pseuerantia virtutis notat. in latitudine:amplitudo charitatis designat. Primo itaqꝫ reprimēdus est sensus p timorē gehēnę, ne absqꝫ disciplina insolescat:& iterū p spē futurorꝫ bonorꝫ erigēdus, ne in desperationē corruat. Et qm̄ multi sunt q ad tēpus credūt & i hora tētatiōis recedūt: inter timorē & spē tādiu pseuerare debem⁹:donec gehēnā vltra nō timeamus.i.cū qđ sperauim⁹ teneam⁹. Sed & charitatē tā latā nos oportet habere vt valeam⁹ nō solū amicos:sed etiā inimicos discam⁹ diligere. Sic itaqꝫ bene crucifixus erit vetus hō noster:si oēs tā exteriores q̄ interiores nostri sensus rationis disponuntur arbitrio:vt videlicet timorem habeamus gehennę ne peccemus. Et si peccauerimus spē teneamus futurorꝫ bonorꝫ:ne desperemus. Et lōgitudinē

perseuerantiæ ne ante tempus deficiamus. Et charitatis amplitudinē:vt oēs deū diligamꝰ Nec immerito ī charitate notaṫ sensuū mortificatio:quia valida est vt mors dilectio. Igitur in cruce tali crucifigēdi sunt aduersarii nostri.

15. E Contra ascensum scorpionis.vt q̄tum ascendit scorpio in pungendo.i.culpa tantum ascēdat pœnitētia in satisfaciendo. Et bene per scorpionē voluptas peccati designaṫ:quia in principio blandiṫ & dulcescit in fine vero amarescit & pungit vt scorpio.

F ¶ Cariatharte:qđ sonat ciuitates quatuor:religionē designat in qua debēt hæc quatuor inueniri. Correctio delinquentiū. Consolatio infirmorum. Exhortatio perfectorum. Eruditio nescientium. Hinc est q̄ templum quod Ezechiel vidit in spiritu, latera habuit intrinseca & extrinseca paria.s.quatuor cubitorum.

Petrus Damianus.

Q̄ Christus suos milites non ad otium prouocet:sed laborem.

17. G SI populus tibi multus est ascende in syluam & succide tibi spatia in terra Pherezei & Raphaim:q̄a angusta est tibi possessio montis Effraim. Cum Iosue p̄cepit populo syluarū condensa succidere:hoc innuit:q̄ noster Iesus eiusdem.s. nominis:sequentibus se iubet male pullulantes syluescentiū vitiorum frutices extirpare. Hortatur vt nō fœdera:sed bellum cōtra Chananeos gerāt:vt mōtana cōscendāt:quatenus & vitiorum elaborēt debellare barbariā:& arduum virtutum festinent obtinere cacumē. Porro q̄ illi pusillanimiter conqueruntur aduersus eos qui ferreis vtebātur curribus se non posse consurgere:hoc est:q̄ nos imbecilles & fragiles sæpe diffidimus:tanq̄ ferreos currus sic aduersantes malignorum spirituum impetus sustinere. Nam cū petulantia gulæ:vorago luxuriæ:oīmq̄ vitiorū pestes tanq̄ frementium Chananeorum acies cōstipatis aduersum nos cuneis conglobantur:quid aliud q̄ Chananei nos ferreis curribꝰ impetūt: & ne de carnalis vitæ campestribus ad virtutē valeamus conscendere, salutis nobis aditus intercludunt.

Stephanus.de ciuitate refugii.

20. H NOta q̄ oēs ciuitates refugii q̄ fuerunt in terra p̄missiōis:fuerūt in mōte. Prelatus est ciuitas refugii:q̄a ad ip̄m cōfugimus cōsulēdū qui debet esse in mōte:hoc est in culmine sanctitatis.

Finitur lib. Iesu Naue.
Sequitur Liber Iudicum.

Hugo de Foilleto.

Q̄ confessio virtutum populum in terram promissionis inducat.

ca. 1. I POst mortē Iosue cōsuluerūt filii Israel d.dicētes. Quis ascēdet ante nos contra Chananeum & erit dux belli?dixitq̄ dominus. Iudas ascendet:& ecce tradidi terrā in manu eius. Iosue saluator īterp̄taṫ. Mors Iosue est priuatio sp̄ualis vitę. Filii Israel dn̄m cōsulunt quādo hi q̄ deū videre desiderāt ducē veniēdi ad terrā p̄missionis q̄rūt. Quis ascēdet inquiūt an̄ nos cōtra Chananeū & erit dux belli? Ascēdit q̄ de virtute in virtutē p̄ficit. Cōtra Chananeū ascēdere nitiṫ q̄ contra mūdana negotia totis viribus p̄liaṫ. In mūdanis siquidē negotiis quotidie bellū geriṫ:quia de his q̄ mēs cogitat vel manus agit:multotiēs animus grauaṫ. Sed ad hęc expugnāda Iudas eligiṫ:vt qđ ī his delinq̄t ī virtute cōfessiōis deleaṫ. Iudas inq̄t ascēdet.q̄a q̄ p̄ctā sua hūiliter cōfiteṫ:pp̄lm virtutū ad terrā p̄missiōis deducet. Et ecce in manu eiꝰ terra tradiṫ:cū trenis desideriis virtꝰ cōfessiōis dn̄aṫ.

Q̄ confessioni oratio sit iungēda.

¶ Et ait Iudas Simeoni fratri suo. Ascēde mecū in sorte mea. Iudas cōfessio:Simeon exauditio interpretaṫ. Qui cū p̄ctā sua cōfiteṫ necesse est vt a dn̄o exaudiri mereaṫ:vt cōtritionē verę cōfessionis sequaṫ deuotio internę orationis. Et q̄ se in cōfessione coram deo humiliat:suffragia sanctorū & oṙones fratrū sine cessatiōe quęrat. K

Stephanus.

¶ Cōphenderūt Adonibezech & cę.sum.ma. eius ac pe. Hoc facit p̄dicator:qn̄ sup̄bo ostendit ad quē finē deueniet de cogitationibꝰ & malis operibꝰ suis:vel cū īfirmitatē suā replicat ei dicēs. Quid sup̄bis terra & cinis? Adduxerūtq̄ eū in Hierusalē & ibi mortuus est. Tūc sup̄bus in Hierusalē adduciṫ:qn̄ bona cœlestia an̄ oculos eiꝰ ponunṫ. Et tunc ibi moriṫ cum propter hæc desinit esse sup̄bus. Vnde Ezechiel. Ost.fi. Is.tēplū & cōfun.deū suū. L

De virtute prædicationis.

¶ Oppugnantes filii Iuda Hierusalē ce.eam:& percus.in ore gla.traden.incen.ciui. Bene dicit oppug.q̄a regnū cœlorū vim patiṫ. Tūc sup̄na Hierusalē fit pabulū ignis qn̄ ad vocē p̄dicatoris fit ip̄a auditoribus nutrimentū charitatis. M

De confessione.

N ¶ Fuit dominus cum Iuda: & montana possedit: nec potuit delere habi. vallis quia fal. cur. habebant. Iudas maiora superat & minora delere non potest. Nam primi motus non possunt extirpari quin surgant. Falx in se recurua est. In curru aut notat velocitas: qa primi mot⁹ & cito surgut: & in carne de qua exeut reuertunt.

O ¶ Homo egressus de Luza est homo relinques bonam couersationem. Iste ostendit introitum ciui. quia malorum exemplo boni sæpius emendantur. Ille autem abiit in terram lm: qd interpretatur mare cogelascens. per qd intelligitur prosperitas mundi. Gelu enim videt solidum cum fragile sit. Sic prosperitas soliditatem promittit cum potius auferat: & mare est quia ipsam amaritudo sequitur.

De vtilitate persecutionis.

P ¶ Arctauit Amorreus filios Dan in mote. Tuc Amariscanus arctat homine in monte: quado persecutiones faciut eum proficere: nec de monte ad planitiem permittunt descendere.

De ambitione.

2. Q SEruierut filii Israel Baalim: ac dimiserunt do. Baalim iterpretatur superior vel deuorator. Illi ergo qui ad hoc laborant vt sint superiores vel vt aliquos deuorent res eorum emungendo: hi seruiunt Baalim.

Cassianus.

Q: ambidexter sit qui nec insolescit virtutib⁹ nec tentationibus fatigatur.

3. R ET misit eis saluatore Aoth: qui vtraq manu vtebat pro dextera. Vtraq manu pro dextera vtitur: qui nec aduersis frangitur: nec prosperis eleuatur. Habet enim vir sanctus dexteram: successus videlicet spirituales. In qua tunc consistit quando feruens spiritu desideriis ac concupiscentiis omnibus dominatur: quando ab omni diabolica impugnatione securus absq vllo labore vitia carnis vel respuit vel abscindit. Habet similiter & sinistra cum tentationum turbinibus implicatur: cum ad desideria carnis incentiuorum æstibus imflammatur: cum ei deniq vniuersa sordent instrumenta virtutum. Cum ergo in illis quæ dextere partis esse pdiximus minime fuerit subintrante gloria vanitatis elatus, & in istis que sinistræ partis sunt viriliter dimicans nulla desperatione conciderit: at potius de contrariis arma quædam patientiæ in exercitium virtutis assumpserit: vtraq manu vtitur pro dextra: & in vtroq actu triumphator effectus tam de sinistro statu q de dextro victoriæ consequitur palmam.

Stephanus.

¶ Capulus gladii Aoth logitudinis palme fuit Quia verbu debet opi respodere & ecouerso. Et accinctus est eo subter sagu in dextro femore: quia in prædicatore debet prius operatio q per sagum intelligitur apparere: q prædicet: & etiam a licitis prohibere se quadoq debet. S

De cupiditate.

¶ Erat Eglon crassus nimis. alia litera habet exilis nimis. Iunge simul. Cupidus em crassus est & exilis: quia semper auarus eget. Item diuites egu. & esu. Hinc Abacuc. Incrassata est pars eius. Mali enim sæpe crassi vocantur. Vnde Agab que interfecit Samuel, erat pinguissim⁹. T

¶ Aoth gladium in ventrem Eglon infixit ta valide vt ferrum capulus sequeretur. Aoth prelatus, Eglon cupiditas, ferrum verbum dei, Capulus operatio. Prælatus ergo sic persuadeat vt verbum operatio subsequat, nec educat gladium. Non enim ad horam sed semper impugnanda est cupiditas. Et clausis hostiis exeat vt gloriam de exterminatione cupiditatis non quærat. V

De prædicatione.

4. X SAngar percussit de phylisteis sexcentos viros vomere. Ecce iste plures occidit vomere q Aoth gladio suo limato & acuto: quia sæpe plus profuit simplex & rudis prædicatio: q exquisita atq polita.

Y ¶ Debbora significat prophetiam: quæ mel habet & aculeum: dum & vitam promittit & minatur infernum. Vel per Deb. que apis dicitur scientia accipitur: per Lapidoth viru eius qui fulgur dicitur bona vita intelligit. Debbora regit Lapidoth licet ipse dignior esset: quia homo. Sic vita per scientiam debet regi: & inde vita dignior est & melior q scientia.

Z ¶ Sisara fugiens peruenit ad tentorium Iabel vxoris Abercinei. Securiores fugiunt peccatores ad illum sanctum qui peccator fuit.

A ¶ Surge surge Debbora surge. Ter dicit surge quia surgendum est corde ore & opere.

B ¶ Sicut erat in hærbis cuncta vastauerut. Nullus est adeo malus quin aliquando seminet bonum: sed diabolus occupat illud & destruit ne semen illud faciat fructum.

6. C CVmq Gedeon excuteret & purgaret frumenta appa. ei an. do. Si separaueris speciosa a vilibus qsi os. m. eris.

D ¶ Coxit hœdum & de farine modio azimos panes. Hœdu coquere est cogitare in mente qualis sit futura caro hominis: panes azimos: id est opera bona sine fermento inanis gloriæ: farinæ modio: id est cum mensura.

Hugo de sancto Victo.

Q; per Gedeonis sacrificium crucis mysteriũ designetur.

E ¶Tolle carnes & panes azimos,& pone supra petram illam: & ius desup funde. Gedeon circũiens in vtero interpretatur: videlicet cõsciẽtiæ suę secreta diligenti examinatione discutiens. Accedit angelus salutis nũcius:& hœd⁹ coctus cũ iure suo,& panibus azimis cum Gedeone super lapidem exhibetur. Hœdus pecca ta designat animal fœdum & fœtidũ:cui iudicis sinistra debet:nec in lacte matris coquẽdus est:videlicet nec molliter:nec blande corripiẽdus excessus. Nõ lactis gratiã: sed virgam correctionis expetit: sicut sapiens ad filias lętum vultum prohibet exhiberi. Farinę modius moderata cordis contritio:quę in passione dñi misero defuit ꝓditori. Panes azimi: panes lachrymarum & doloris sine fermento simulationis: sine fermento Phariseorũ:quod est hypocrisis. Super lapidem ponere est agnoscere & confiteri:quia peccata nostra portauit. Ius carniũ cũ eiusdem carnibus exhibet:qui nõ sola opa: sed etiã noxios appetitus,& culpabiles plangit affectus. Virga crucẽ Christi significat. Summitas virgę qua sacrificiũ tangitur, & consumitur: primũ beneficiũ dominicæ passionis in expiatione peccati. Media longitudo virgæ est directio vitæ. Summitas altera in manu angeli: necdum in nostra: ipsa est quam præstolamur vita ęterna. Vnica enim est nobis in hac virga spes indulgentiæ ad remittendum peccatum. Spes gratię ad meritum obtinendum. Spes glorię: ad percipiendum fructum glorię sempiternę. Ad eadem tria ꝑtinet qđ de sanguine agni vt poneretur in vtroq; poste & supliminari,sanctio legalis cõstituit. Ostium eñ domus nostrę iudiciũ conscientię: qđ lex egredi ꝓhibet ne qs in eo quod ꝓbat se ipse iudicet. Duo postes ad duo genera ꝑtinent cogitationũ:accusantium, vel defendentiũ sup his quę cõmittimus mala vel bona. Hęret ostiũ dextro posti dũ innitit bonis:sinistrũ ꝑcutit dũ redarguit mala. Supliminare ad vota supna ꝑtinet & pręmia sempiterna. In qbus nobis oĩb⁹ necessari⁹ est sanguis agni:sine cuius fide:cõfessione:virtute:nec peccata possunt remitti: nec opa quęlibet accepta ri:nec cęlestia gaudia obtineri.

Stephanus.

F ¶Pones sup petram.i.Christũ.vt quicqd boni agimus deo tribuamus. Vnde in fine horarũ semp dicimus. Benedicamus dño. Et Zacharias. Sumes aurẽ & ar.& facies coronas,& pones eas in capite Iesu.

Contra inanem gloriam.

¶Per diem noluit facere: etiã si posset. In quo G instruimur:vt bona nostra sine scandalo proximorũ prout possumus faciamus.

De vsu temporalium.

QVi manu & lingua lãbuerunt aquas 7.
sacrę paginę:digni sunt verbo dei.vel H
per aquas tpalia designant:q̃ lambere est summatim tãgere:vt canes lambere solent. Nota ꝓprietatẽ canis. Percussus a dño nõ oblatrat:sed etiã post verbera redit ad dñm.

¶Narrabat aliqs somniũ suũ &c. Bñ ille narrat I de Gedeone quasi somniũ:qa amatorib⁹ mũdi quicqd de iustis dicit,videt eis quasi somniũ.

¶Oreb ĩterfecit in ꝑtra,Zeb ĩ torculari. Oreb K interpretat tẽtatio,Zeb deuoratio acus:qa praua cogitatio allidenda est ad Christũ:& praui actus interficiendi sunt in pœnitentia.

APprehendit Gedeon puerum de viris 8.
Sochot &c. Ecce puer docuit eũ.& sic L eos destruxit qui infirma mundi eli. vt.s.confun.

De pręlatis.

¶Quales fuerũt viri quos occidistis in Tabor? M Qui resp.similes tui. Et ille. Si serua.e. nõ vos oc. Tales sunt prelati,q ꝑ auaritiã atq; supbiã paupes & humiles:sicut Christus paup fuit & hũilis:occidũt. Verũ qa male seruauerũt subditos,ĩterficiũt a dño:sicut Zebee & Salmana.de luxuriosis nulla fit mẽtio:qa nõ sũt digni noĩe.

¶Gedeon fecit Ephot de ornamẽtis regalium N camelorum. Hoc contra illos qui aliquem eligunt in episcopũ ꝓpter sapientiã tantũ seculi. Itẽ Gedeon de pręda fecit Ephot.hoc cõtra illo qui de rapina faciunt eleemosynam.

ABiit Abimelech &c. Nota q; electio 9.
Abimelech procurata fuit:& ideo nõ O
habuit bonos exitus.

¶Abimelech rex factus bonos interfecit & va P gos exaltauit. Sic prau⁹ prelatus bonos humiliat,& prauos sublimat. Itẽ regnãte Abin Ionathan abscõdit:qa cũ surrexerint ĩpii abscõdent hoĩes &c. Itẽ nota q; iuxta q̃rcũ rex cõstituit.

¶Dixerunt ligna ad ramũ &c. Ramus primo Q mollis est:postea crescit in spinas. Talis est malus prelatus. Sub vmbra mea requiescite. hoc est:quod me videritis facere facite.

¶Accedens Abimelech iuxta turrim pugna R bat fortiter. Pauper qui nullũ habet accessum nõ ambit episcopatum:sed diues qui p amicos vel aliquo modo accessum habet:ille appropinquat & oppugnat fortiter:& ignẽ cupiditatis nititur supponere:cuius fum⁹ oculos excæcat.

¶Et ecce vna mulier fragmẽ molę desuper ia S

ciens illisit capiti Abimelech: & confre.cere.e. Quivoca.armi.&c.Hęc mulier est vanitas mũdi: quę labore & circuitu mũdi plures occidit qui tamẽ ab armigero se simulant interfectos hoc est sacrę scripturę imperio.

De prędicatione.

11. T Locutus est Iepte oẽs sermones suos coram dño in Masphar.Qđ dicit̃ speculatio vł cõtẽplatio.Qui eñ locuturi sunt sermones dñi,debent esse in specula.i.in eminẽtia bonę vitę:& corã dño: hoc est in humilitate,nõ ꝓpter gloriã vel cõmodũ tẽporale. Iepte reuertẽti de pręlio occurrit filia cũ tympano & cho. Quilibet homo habet filiũ.i.spiritũ,& filiã.i.carnẽ. Filia ergo iusto triũphãti occurrit cũ tympano:qa caro semp blanditiis delectat̃. vnde Esaias. Ecce dñs vocat ad fletum & planctum & cingulum sacci:& ecce gaudiũ &c.Verũ carni taliter insultanti dicẽdum est cum Iepte.Decepisti me ꝑ culpam, & decepta es a me per pœnam.

V ℂEcce in Effraim orta ẽ seditio.qa semp dissensio est inter fructificãtes & quęrẽtes tẽporalia.

De amore mundi.

12. X Qui respondit Thebolech:qđ interpretatur paleę spica.Nõ eñ potuit dicere sebolech qđ dicit̃ spica. Effraim.i. fructificantes in tẽporalib⁹ & amatores mundi nõ possunt dicere sebolech.i.loq de bonis moribus:sed thebolech.i.paleam:hoc ẽ de vanitate mũdi.vñ Esaias. Et erit quasi phytõis vox tua & eloquiũ tuũ de terra mussitabit. Item Et tu Galileus es.Nam & loqu.tu.te mani.fa.

Radulphus.

Qꝫ mens nil spirituale pariat nisi sancto otio se coniungat.

13. Y Erat vxor Manue sterilis: sed visitãte angelo Sãpsonẽ genuit. Nõ eñ sterilis poterat pmanere:quę tali viro extiterat iũcta.Manue siquidẽ interpretat̃ requies Per hãc igit̃ designat̃ ꝙ mens q̃ in mũdanis negotiis diu versata spirituales fruct⁹ nõ attulit si quietem sibi coniunxerit: si vacare voluerit vt deũ agnoscat,theoricis illuminationibus roborata fortem virũ proferre poterit.

Guilielmus de sancto Theod.

Qꝫ aliquos ĩdulta gr̃ę copia deteriores efficiat.

Z ℂSi dominus voluisset nos occidere nõ suscepisset sacrificium de manibus nostris.Sępe rudis & adhuc incipiens animus in eum orandi assumitur affectũ qui pro pręmio reddi solet meritis ꝑfectorũ.Qđ cũ fit:agitur vt vel in iudicium suũ nõ liceat nescire negligenti quid negligat: vel vt prouocatio charitatis amorẽ in eo gratię vltro se offerẽtis accendat. In quo ꝓ dolor plurimi falluntur:qa cũ pascunt̃ pane filiorũ iam se filios esse arbitrant̃: & deficiẽtes vnde ꝓficere debuerant ex visitãte gratia eua nescunt a cõscientia sua:arbitrantes se aliquid esse cũ nihil sint:& de bonis nõ emendant̃: sed indurant̃.Et cũ a bono patre de preciosiore gr̃ę substantia pascantur serui:vt affectent esse filii:ipsi gratia dei abutẽtes efficiunt̃ inimici.Et cũ ab oratiõe ad suas negligẽtias reuertũtur:illud vxoris Manue:etsi nõ ore corde tñ sępi⁹ replicant in seipsis. Si dñs voluisset nos occidere &c. Hoc est:nisi nos deus diligeret:nõ nos tantę dulcedinis gratia visitaret.

Stephanus.

De imitatione passionis Christi.

Proponam vobis problema. Christus nobis quotidie ꝓponit imaginẽ crucifixi:& si nõ soluim⁹ ei hoc problema, vt tollamus crucem nostrã sequẽdo ipsum:dabimus ei triginta sindones, & to.tu.qa persoluemus pœnã in corpore & in aĩa.Si autẽ soluerimus:& hoc intra septẽ dies cõuiuii.i.in pręsenti tẽpore qđ per septenariũ designatur,dabit nobis duas stolas corporis & animę. 14. A

De patientia.

ℂDe comedente exiuit cibus. Quãdo aliquis potens qui alios ꝑ potentiã opprimebat mortuus est:tunc dici potest De comedente exiuit cibus &c.i.de potente q pauperes comedebat exi.ci.qñ scilicet eius exẽplo alii sibi cautelam assumũt.Vel de co.ex.ci.qñ homo in ipsa angustia & amaritudine animi dulcedinẽ ĩuenit.Sicut Laurẽtius in craticula: in lapidib⁹ ꝓtomartyr Stephanus. Et hi ꝓblema soluunt corp⁹ & animã martyrio cõtradentes. Vnde & a vero Sampsone stolam duplicem obtinebunt. B

Sampson vxori suę hœdũ attulit. Et Iudas hœdũ Thamar misit,& rebecca dixit Iacob. Affer mihi duos hœdos. Hœdus est exprobratio peccati. 15. C

ℂCũq; Sampson vellet ĩtrare cubiculum vxoris suę:prohibuit eũ pater suus. Cũ Christus vult intrare cubiculũ cordis:prohibet eũ mũdus siue diabolus.Et mater.i.cõcupiscẽtia.quę semp ad animã Christi accessum impediunt. D

Galfridus.

Qꝫ nisi resistatur principiis, finis suggestionis diabolicę nos adurat.

ℂApprehendit Sampson trecẽtas vulpes: caudasq; earũ iunxit ad caudas:& faces ligauit in medio.Quas igne succẽdens dimisit.Quę statim prexerũt in segetes Phylistinorũ. Vulpeculę istę nõ ĩmerito trecentę dicunt̃:qa ꝑ tria cẽ E

tenaria multiplices illę subreptiones, quę trinā transgressionē.i.cogitationis, loquutiōis, & operis faciunt: figurant. Habent autē istę vulpeculæ faculas ardentes in caudis: qa subreptiones noxię: nisi a principio deuitētur, cū iam ad effectum venerint miserā conscientiā obruunt: & adurūt. Et merito cōburit̄ ardentibus faculis: qa noluit a subdolis cauere vulpeculis. Quod incendium nostris hostibus irrogamus: dū sic pdere reproborū fructus & eorū opera studiosa meditatione curamus.

F ¶ Aliter quoq; huiusmodi vulpiū caudis ardētes faculas alligamus: si post noxias subreptiones ex qbus trina illa transgressione ꝓlabimur igne cōpūctionis & pœnitētię succēdamur. Et proculdubio ignis iste cōburit messes hostiū: qa pœnitētię ardor opa cōcremat dęmoniorū: nec habebit diabol⁹ qd̄ in nobis de corpore suo metat: si id qd̄ semiat facula cōpūctiōis exurat.

Q꞉ per carnis blanditias deceptus spiritus ęternis suppliciis addicatur.

16. G Phylistiim sup te Sampson. Nisi Sampson Dalilę cōsensisset: hostiū virtutē sup se nō sensisset. Sit igitur mulier in potestate viri.i.caro sit subiecta spiritui: ne regnet peccatū in nostra mortali carne. Alioquin Dalila Phylistęū: Phylistęus accerset lebusęū. Phylistęū & lebusęū mūdū dico & diabolū: q cū Dalila carne nr̄a fœd⁹ ierūt: vt suffocēt spm̄ & eneruent. Hęc em̄ duplici armatura spm̄ aggrediens nūc blandimēto allicit: nūc fraude circūuenit: nunc columbę simplicitatē, nūc vulpeculę induit calliditatē. Quō dicis ait caro spiritui: ꝙ ames me? cū facias laborare, ieiunare: vigilare. Quō dicis ꝙ ames me, ait Dalila Sāpsoni: cū animus tuus nō sit mecū? Interim in dolo vulpeculę attēde qd Dalila fecerit. Defecit aīa ei⁹: & vsq; ad mortē lassata est donec fecit Sāpsonē dormire sup genua sua. Quid est Sampsonē dormire sup genua meretricis: nisi spiritū delectari in opibus carnis? Tūc tondet̄ Sampson & deturpatur: qa spūs carnali illecebra seductus gr̄a & decore virtutū spoliatur. Recedit a Sampsone fortitudo sua. Cesset necesse est opus iustitię vbi regnat carnalis lasciuia. Phylistęi eruunt oculos Sampson: & mūdi voluptates spm̄ priuant lumīe rōnis. Postremo Sampson ligat̄: & in carcerē trudit̄. Et spūs peccatorū suorū funib⁹ cōstrict⁹ pœnis ęternis addicit̄. Sic more vulpeculæ Dalila Sāpson seducit: sic caro quotidie spm̄ sibi cōsētiētē extiguit.

Stephanus.

H ¶ Qui rupit vincula. Nota ꝙ vxore clamante vincula rūpunt̄: qa sępe miseria carnis nō directe: sed quasi a latere nos ad bonū hortat̄: vt.s. cōditionē nostrā attēdamus. Sāpson ter ligat⁹ euasit: quarto victus ē: qa primi mot⁹ praua.s. cogitatio, & delectatio sine consensu mortifera nō sunt. Quæ vero sequit̄, occidit.

Ailredus.

Q꞉ per septem crines septem cogitationū genera designentur.

I ¶ Si rasi fuerit.vii.crines capitis.m.deficiet fortitudo.m. Custodite fratres maximā fortitudinē vestrā: quā instar Sampson.vii.vobis crines conseruant. Instant Phylistęi: dormientib⁹ funes iniiciunt. Sed nisi prius radant̄ crines septē nihil ꝑficiunt. De his funib⁹ ait ꝓpheta. Funes pctōrū circūplexi sunt me. Sed qa fecit qd̄ sequitur: Et legē tuā nō sum oblit⁹: alibi deo fidēter exclamat. Disrupisti vincula mea. Sūt aūt tres funes qbus nos appetūt Phylistęi. Cōcupiscētia carnis: Cōcupiscentia oculorū: & supbia vitæ. Vide o Sāpson ne dormias. Vide ne otio dissoluaris. Vide ne meretricis vanę.s. glię seducaris illecebris. Otiositas inimica est aię. In desideriis em̄ est ōis otiosus. Audiant hoc q occasiōes querūt vagādi: qb⁹ cōmune opus manuū onerī est: necessariis mētis opibus otio vacāt, & fabulis. Hi sunt quos sępe cernim⁹ Phylistinorū innexos funib⁹ nūc carnis stimulis agitari: nūc stultis occupationib⁹ infeliciter irretiri: nunc falsis virtutib⁹ vana sciētia extolli sup cęteros & inflari. Crines ꝓcedunt de capite: Cogitationes de corde. In septē itaq; cogitationib⁹ cōseruat̄ fortitudo tua: quarū duę sunt de ꝑteritis duę de futuris: tres de pręsentib⁹. Ad pręterita ꝑtinet recordatio creationis, & redēptionis. Ad futura horror dānatiōis: & cōtēplatio ęternę remuneratiōis. Ad pn̄tia autē consideratio nostrę infirmitatis: & diuinę bonitatis: cū memoria illi⁹ quā sępe expimur cōsolationis. Has sane cogitatiōes si letali somno sopit⁹ ꝑdideris meretrici.i.vanę glorię absorbēdas tradideris: q̄si impotēs & infirmus Phylistęis: nequā videlicet spiritib⁹ traderis cōtinuo illudendus.

oracion mental

Stephanus.

¶ Egrediar sicut & ante feci. sic multi per aliquod mortale lapsi: bona faciunt sicut prius: sed tamē se nō liberant. K

Hugo de sancto Victo.

Q꞉ animus deo inhęrens carnis illecebris non vincatur.

¶ Apprehēderūt Phylistiim Sāpson: & eru.oculos ei⁹ & clau.in car.mo.f. Qui in corpore laborē sustinere nolūt: ad laborē animę pueniūt: eorūq; mentem furor malorū desideriorū exagitat: quorū carnem pœna debita nō castigat: L

Sic nimirũ Sampson ille erutis oculis ad molã ponit̃:qa amisso animus lumie veritatis p appetitũ terrenorũ desideriorũ circũfert. Qui videlicet Sãpson q̃diu capillũ capitis habuit insuperabilis fuit. Sed postq̃ in sinu mulieris obdormiuit:caput capillũ pdidit:cõtinuo ab hostib⁹ capit̃ & cęcat̃:seruituti etiã addicit̃. Sãpson interpretat̃ sol eorũ:& significat animũ diuia cognitiõe illumiatũ. Caput Sãpsonis pricipale ẽ mẽtis. Capillus capitis radius est cõtẽplatiõis. Sin⁹ mulieris blãdimẽtũ ẽ carnis. Q̃diu ergo anim⁹ cõtẽplationi inhęret, a tẽtatiõe supari nõ põt. Q̃ si in delectatiõe resolut⁹ fuerit:ibiq̃ obdormierit:cõtinuo veritatis intimę lumẽ amittit: & interciso radio cõtẽplatiõis:prauis motibus repugnare nõ sufficit:tandẽq̃ erutis oculis ad molã ponitur qñ internę dulcedinis oblitus per terrena desideria dissipatur.

Stephanus. de victoria mundi.

M ¶Et apprehẽdens ambas columnas. Istę duę columnę sunt luxuria & cupiditas:quib⁹ innitebatur dom⁹:qa cõuersatio peccati maxime his duob⁹ subsistit. Tenẽs alterã lęua:dũ tpalia dãdo cupiditatẽ extinguit:& alterã dextra:dum luxuriã prę desiderio ęternorũ dissipat & cõtẽnit. Et bene dixit cõcussit for. co. quia fortitudine opus est ad destructionẽ peccati.

De mortificatione peccati.

N ¶Moriat̃ anima mea cũ Phylistiim. Anima. i. sensualitas &c. Mortificatur caro, vt mortificentur maligni spiritus.

O ¶Multo plures interfecit Sampson moriens q̃ occi. vi. qa vbi abundauit de. supa. & gra. Viderũt populũ absq̃ vllo timore iuxta Sydoniorum consuetudinẽ. Tales quęrit diabolus:qui absq̃ timore sint, sicut & mali prælati qui nec deum timent nec homines reue.

Hugo de Foilleto.

Q̃ frequenter vbi religionis humilitas quæritur, vanitas inuenitur.

18. P Venerũt filii Dan ad domũ Michę. Et inuenerũt ibi Ephot & sculptile atq̃ cõflatile. Dan iterpretat̃ iudiciũ. Iustus. n. iitio accusator ẽ sui. Filii Dan puidentes sibi sortẽ hereditatis designãt quosdã de seculo puidentes sibi ad habitãdũ domũ cõuersionis. Inueniũt aũt ibi qñq̃ ephot. i. habitũ religiõis, & cũ eo sculptile puersi opis & cõflatile cõfabulatiõis. Notũ ẽ q̃ cũ fieri debeat cõflatile, metalli spẽs circũpositis follib⁹ ponit̃ in igne:fit tumlt⁹ folliũ attracto & emisso aere cõmouent̃ cineres:crescit flãma: volãt scintillę. Sic in quibusdã ecclesiis euenire solet:dũ simul in aliquo loco cõueniunt otiosi fratres. Ponũt in medio metallum. i. materiã cõuitiorũ. Aerẽ folles emittũt, & attrahũt, cũ rumores audiũt fratres & referũt. Audit̃ ibi tumultus folliũ. i. dissensio impatientiũ. Cõmouent̃ cineres:qa cito turbant̃ leuiores. Crescit flamma:dũ succenditur ira. Volãt scintillę. i. verba discordię. Sic cũ Aaron fecisset vitulum cõfla. a filiis Israel petiit inaures. Inaures sunt rumores: qa sicut in auris imponit̃ auri: sic rumor auditui. Ex his igitur procedit vitulus petulantię. Qui si pcedat aufert nobis rectitudinẽ vię. Nõ eñ grauiter incedit:sed ludendo discurrit. Cũ ergo aliq̃ de seculo ad domũ religionis veniunt, & hæc inueniunt, domũ Michę se reperisse credũt. Michas interpretat̃:quis est hic. Dum autẽ inueniunt ephot. i. verba detractionis, exeunt quãdoq̃ & recedunt, & admirantes huiusmodi cõuersionẽ:quis est hic dicunt. multi siquidẽ istorum societate peiores fiunt:multi vero ab eis discedentes ad meliora transcendunt.

Stephanus.

De coniugio concupiscentiæ.

Q Vir quidam accepit vxorẽ de Bethleem &c. Per virũ spũs, p vxorẽ cõcupiscẽtia accipitur. Pater vxoris est diabolus. Secutus est eam vir suus contra sapientis edictum qui ait. Post cõcupiscentias tu. nõ eas. Mansit gener. i. spiritus in domo soceri. i. diaboli. qđ nõ est faciendum. Vnde Noli cõciliari cũ socero tuo &c. Tribus diebus. Delectatione, cõsensu, & opere. vel consensu:opere:& consuetudine. Gusta pri⁹ pauxillum panis. Semper ieiunium odit diabolus. Queso te vt hic hodie maneas:pariterq̃ lętemur. Semper ad lętitiam inuitat diabolus.

De ambitione.

¶Nota q̃ Leuites nõ vult manere in Iebus qđ interpretatur conculcata : sed in vrbe Rama pertransit:qđ sonat excelsum:& ibi illuditur ei. Sic multi sunt qui nolunt in simplicitate vitę manere:sed ad dignitates & celsitudinẽ perfectionis transeunt:vbi a malignis spiritibus sæpius seducuntur. Hinc est q̃ Loth in Segor nõ peccauit:sed in monte inebriatus a filiabus incestum cõmisit. R

S ¶Leuauerunt vocem viri Iuda, & fle. Ecce isti lugent filios Beniamin quos coacti erant punire:sic prelatus etiã quos punit lugere debet.

Finitur Liber Iudicum.
Sequitur Liber Ruth.

Stephanus.

ca. 1. T IN via reuertẽdi posita. Via notat pfectum, posita stabilitatẽ, quæ duo sunt necessaria. vnde Posui vos, vt eatis, & fructũ afferatis &c.

V ¶Orpha osculata ẽ socrum, ac reuersa. hec ẽ vxor Loth retro aspiciẽs. Sic multi pcepta cõmedãt eccl'ię: digito aũt. s. n. e. mo.

X ¶Hec faciat mihi de⁹ & hec addat. Dñs facit malis, & addit: subtractionẽ gratiæ in pręsenti & gloriæ in futuro.

De statu sanctorum in pręsenti.

Y ¶Nolite me vocare noemi. i. pulchram: sed voca me ma. i. ama. &c. Hęc est vox iustorũ in pręsenti: qui licet aliis pulchri sint: sibi tñ videnť deformes. Sed voca me ma. mõ em̃ cortinę latent sub sagis: & ligna Sethim albę spinę similia sunt. Et Gedeon tanq̃ panis subcinerici⁹ visus est. & in eccl'iastico de viro iusto dicit. Tãq̃ arcus refulgẽs inter nebulas gl'ię. Et in apo. Factus ẽ sol quasi sag⁹ cilicin⁹. Itẽ Nigra sum sed formosa. Item Adolescentulus sum ego: & cõ.

2. Z CVius est hęc puella. Quãdo quis sollicite spicas. i. sententias sacrę paginæ colligit, dñs a messoribus. i. doctoribus statum ipsius requirit. Qđ tunc facit cũ prouocat ad prędicandum. Vnde ipse quęsiuit a Philippo. Vnde ememus panes vt manducẽt hi? Sed nota ꝙ ĩ puella sit simplicitas, puritas: quę colligẽtibus spicas necessaria sunt. Rogauit vt spi. colli. q̃a oratio debet esse preambula lectiõis. Et ait Booz. Ne vadas in alterũ agrũ. i. ad alterã facultatẽ, ex quo audisti Theologiã: & iungere puellis. i. animabus simplicib⁹: quia a conuictu mores formantur.

A ¶ Vade ad sarcinulas. i. imple opere qđ audisti. Per hoc ãt ꝙ diminutiuũ ponit: notat ꝙ cũ oĩa bona fecimus: dicam⁹ serui inutiles sum⁹.

De memoria passionis.

B ¶Tinge buccellã. t. in aceto. i. ĩ amaritudĩe cordis. Vel in aceto, in mẽoria passiõis: & oĩa dulcia erũt tibi. Per buccellã bona opa designanť. Diminutiuũ vero notat ꝙ nõ sũt cõdig. pass. huius tẽ. &c. Itẽ, Id momẽtaneũ & leue tribula. Item In paucis vexati in mult. &c.

Contra inuidiam.

C ¶Si vobiscũ metere voluerit ne phi. Vnde Si reuelatũ fuerit sedenti: prior taceat. Et Moy. Vtinã oẽs prophetarent. Et de manipulis. i. sententiis proiicite ex industria. Dñs nõ omnia reuelauit expositoribus sacrę scripturę: & etiam dispensauit vt aliquid ex industria relinquerẽt de iis quę videbãt, vt sollicitudo nr̃a exercereť. Multa em̃ vidit Augustin⁹ q̃ nõ exposuit. Vt absq; rubore colligat. Multi em̃ mõ loquunť q nõ auderẽt loqui tẽpore maiorũ. Et colligentẽ. nemo cor. i. mala pristina nemo improperet.

NOn te videat homo, quasi: gloriã habe in cõscientia: non extra. 3. D

¶Nota locum in quo dor. Bo. Sic magdalena fecit locum Caluarię. Nõ in prato dormiuit: sed in loco damnatorum. E

¶Quicquid preceperis faciam. Sic pœnitẽs debet facere: nõ sibi pręscribere formã pœnitẽtię. F

De pietate Dei.

¶Expauit homo & cõturbatus est. Sic dñs cũ videt aliquẽ pœnitentem: conturbantur viscera eius ad miserandum. G

De imitatione passionis Christi.

¶Extende palliũ tuũ saltem parũ. Vt saltẽ reliquias passionis imitemur. Vnde & dñs comedit piscem assum, & dedit reliquias discipulis. H

¶Extẽde pallium. fac qđ corde cõcepisti: q̃tum dilataueris, tantũ accipies. Et tene vtraq; manu. actiua & contemplatiua. Cum dicit extende: notat profectum: cum dicit tene: firmitatẽ siue perseuerantiam. I

¶Nota ꝙ Ruth ꝑ se nõ collegit nisi tres modios, & sex recepit. Sic scholares nõ tantũ studendo colligunt, quãtum boni claustrales extẽso cordis pallio suscipiunt. K

Finitur Liber Ruth.

Sequitur Lib. Regũ Primus.

Stephanus, de inani gloria.

NOuacula nõ ascendet sup caput e. Fili⁹ Annę est op⁹ aliqđ cõtẽplatiuę. Huius filii caput raditur qñ op⁹ cõtẽplatiõis ad ianẽ gl'iam fertur. ca. 1. L

¶Effudi aĩam meam. Nota ꝙ in effusione res patet qđ sit: & res effusa vilis reputať. Sic pœnitẽs debet ostendere quę fecit: & se vilem reputare. M

¶Non vadã donec ablacteť infans. donec a mãma mũdi separeť. multi ascẽdũt añq̃ ablacteñť: q̃a multi promouẽtur anteq̃ aliquid sciant. N

Hugo de Foilleto.

Qꝫ carnem crudam comedit qui in religionis habitu, pro libito suo viuit.

2. O NOn accipiā a te carnē coctā ſed crudā. Carnē crudā nō coctā q̄rūt:q tribl'atio nis ignē fugientes pauptati ſe ſubtrahūt & labori. In camino etem̄ pauptatis decoq ſolent vitia carnis. Carnē crudā idcirco deſiderāt: vt qđ & quo modo & q̄tum velint ſibi coquant. Tales ſunt quidā qui morantur in clauſtro quaſi in Silo:qui nihil aliud faciūt niſi qđ vel quomodo, vel q̄tum volunt. Hi ſunt q cū mulieribus dormiunt:dum ſe carnis deſideriis coniungunt. Illos qui veniunt in Silo ne ſacrificent impediunt:cū nouiter conuerſos verbis & exēplis ab exercitio bonę operatiōis auertūt Accendi nō pmittunt adipem: qa extincto charitatis igne nō infundunt bonę actioni cordis dulcedinē. Tales ſubditos p̄lati negligentes nutriunt:q etſi q̄tū ad ſe bn̄ viuāt:qa tn̄ tales increpando nō corrigunt:mortaliter peccant.

Stephanus.de Inuidia.

3. P NOn poterat videre lucernā anteq̄ extin. Lucerna ſunt ſancti. Hely ſunt amatores mūdi:vt tyranni q ſanctos viuētes nō agnoſcebāt: ſed poſt mortem eos p miracula cognouerūt. Hoc eſt qđ legitur de Gedeone:q̄ confractis laguncul is apparuerūt lucernę. Multi etiā modo ſunt tales vt Hely:qui nunq̄ laudabūt probitatē in alio niſi poſt mortem.

Caſſianus.

Q̄ nihil aduerſus eos diabolus pręualeat qui ſuorū voluerint acqeſcere conſiliis ſeniorum.

Q ¶Surgens Samuel venit ad Hely. Ecce inquit adſum qm̄ vocaſti me. Nihil aduerſus minores callidiſſimus pręualet inimicus: ſi abſq̄ cōfuſionis opimento oīa cordis ſui ſecreta ſenioribus manifeſtent:atq̄ ab eis vel remedia vulnerū vel exēpla cōuerſationis ac vitę fiducialiter ſumāt. In tātū em̄ deo placita hæc ſentētia cōprobat̄: vt etiā ſcripturis ſanctis hanc inſtitutionē inueniamus inſertam:ita vt puerū Samuelem ſuo pręelectum iudicio nollet p ſemet ipſum diuini colloquii diſciplinā erudire: ſed recurrere ſemel & iterum pateretur ad ſenem eū quē ad ſuum cōuocabat alloquiū: etiā illius qui offenderat deum: dum ſenioris doctrina vellet inſtitui. Et hoc ideo, vt & illius qui ad diuinū miniſteriū vocabatur probaretur humilitas: & iunioribus forma ſubiectionis hoc proponeretur exemplo.

Odo Tuſculanus.

Q̄ Chriſtus ſit virtus militię Chriſtianę.

4. R CAſtra metati ſunt filii Iſrael iuxta lapidē adiu. Et nos chariſſimi ipſorum exēplo iuxta hūc lapidē noſtra caſtra collocare curemus. Alioquin ab hoſtibus ſubito capiunt̄:capta diſſipant̄: & in cineres redigunt̄, lapis em̄ iſte fortitudo caſtrorū eſt & pulchritudinis ornatus:& in circuitu ſeſe ducēs nō ſolū ſe murū ſed etiā antemurale cōſtituit. legit̄ em̄. Et dn̄s in circuitu ppl'i ſui. Bene autē lapis adiutorii:qa nō ſolū munimentū tribuit: ſed & adiuuat & defendit. De pīculis em̄ eius in funda accipimus, & contra Goliā rotantes glorioſam de aduerſario victoriā reportamus. Hęc eqdē caſtra cōgruū ſibi nomē a caſtrādo ſortiūt̄:qa null⁹ fideliū ī his caſtris militat niſi propter regnū cęlorū ſe fecerit eunuchū. In his caſtris militāt qb⁹ dicit Apl's. Deſpōdi vos vni virovir.caſ.ex.Chriſto. Quāto igit̄ gl'ioſiora de his caſtris dicunt̄:q̄toq̄ grauius iminet pīculū tāto ſup ea diligētiori cura vigilare debemus.

Stephanus.de cura carnis.

EXtales eorū pminētes cōputreſcebāt. 5. S
Extales .i.cogitatioes:eorū qui ſciētiā dei indigne detinēt. promi. per praua opa. cōputreſ. praua cōſuetudine. Et fecer̄t ſibi pelli.i.molles:cū poti⁹ debuiſſent dura feciſſe. Sedes pelliceas facere eſt mollitiē ſeculi in hac mortalitate quęrere.

Hugo de ſancto Victo.

Q̄ carnalis affectus bonum propoſitum non debeat impedire.

IBant vaccę in di. Vaccę arcā ſuppoſi- 6.
tam geſtātes & mugiētes recto itinere T
bethſamis vadūt:qn̄ fideles legis diuię meditationē iugiter ī corde ſuo portātes p viā boni opis ad cęleſtē patriā tēdūt:& pgētes p his quos adhuc carnalis affectus in hoc mūdo obligat, mugitus cōpaſſionis edunt:qui nec pp̄ter cōpaſſionē a recto itinere declinant:nec pp̄ter itineris ppoſitū a mugitu cōpaſſionis ceſſant. Hinc ē qđ Hier̄. ait. Plauſer̄t ſup te manib⁹.o.t.v. Plaudūt em̄ & ſiml' trāſeūt:qa ſic afflictis cōpaſſiōis ſuę affectū exhibēt: vt tamē a ppoſito recti itineris nō deficiant nec declinent.

Stephanus. De prelatis.

ET erat Saul electus bon⁹. Talis debet 9.
eſſe q ad curā eligit̄ aīarū. Saul iterp̄ V
tat̄ petitio. ſic pręlat⁹ debet poſtulari nō ſe ingerere, vt ſit vocatus tanq̄ Aaron. Melior. Orige. Ille eligēdus eſt in p̄latū de quo cōſtat q̄ iter alios ſit optim⁹. Ab humero, & ſupra eminebat. Per humerū opa itelligūtur:p hoc q̄ dicit ſurſum: ſcientia & doctrina: quę de iis quę ſurſum ſunt debent eſſe.

Petrus Lombardus.

De tribus virorum generibus qui ad lignum crucis reperiunt Saluatorem.

10. X Ait Samuel ad Saul. Cũ vener[ad quẹr
cũ Thabor, ibi te iue. tres vi. as. ad deũ
in Bethel. Vnus portans tres hœdos.
Alius portans tres tortas panis. Alius lagenã
vini. Et hoc signũ ꝙ vnxerit te de⁹ principẽ po
puli. Princeps vnctus qui a tribus ascẽdẽtibus
in Bethel inuenit, Christus vnctus est oleo lęt.
prę cõsor. s. Iste ergo inuenitur & vere a tribus
& hoc ad quercum Thabor. Quercus ista quę
parui quidẽ precii est: sed roboris imensi: crucẽ
significat saluatoris. De qua apostolus. Verbũ
crucis pereun. s. est &c. Ac si dicat. Crux Chri-
sti pereũtibus quidẽ quaercus videtur: arbor. s.
sterilis. His autẽ qui salui fiunt, cedrus est & li
gnum fructiferum. Sed qui sunt hi viri quo-
rum alius portat tres hœdos: alius tres tortas
panis: alius lagenam vini? Tres viri tria sunt
hominũ genera: Incipientiũ: proficientiũ: perfe
ctorũ, siue quos propheta vidit saluandos Noe
Daniel & Iob. Tres hœdi tria sunt sacrificia.
Hœd⁹ eñ in sacrificio offerebat. Recte ergo in
tribus hœdis tria signãtur sacrificia: Cõtritio
nis, iustificationis, deuotionis. De primo habes
Sacrificiũ deo spũs cõtri. De secũdo: Sacrificate
sacrificiũ ius. De tertio Sacrificiũ lau. ho. me.
Peccator eñ primo veterem hominẽ in se ma-
ctare debet per pœnitentiã: inde in nouitate vi
tæ ambulare per iustitiã: tandem deũ laudare
per ineffabilem lętitiã. Alius portat tres tortas
panis. In pane refectio spiritalis itelligitur: quę
est sacra scriptura. Et nota ꝙ non dixit panes:
sed tortas panis. Torta eñ panis cibus est rusti
corum, & eorũ qui sibi suisq; victum propriis
sudoribus elaborant. Et nos certe panibus istis
nõ nisi in sudore vultus nostri vescimur, & la-
bore. Primus eñ nostri generis propagator ve
scebatur panibus: & nõ torta: qa sine labore &
afflictione animi veritatẽ mysteriorũ dei: mẽtis
veritate & perspicacia capiebat: qđ nobis vtiq;
iam negatur. Tres igitur tortę panis tres sunt
intelligentię scripturarũ. Triplex panis triplex
intellectus. Historicus: Moralis, & mysticus. Hi
storicus facilior. Moralis dulcior. Mysticus est
acutior. Historicus incipientib⁹: Moralis ꝓficiẽ
tibus: Mystic⁹ pfectis congruit. Hic est triplex
panis in leuitico: In craticula, in clibano, in sar-
tagine. Panis in craticula qui totus & vndiq;
videtur: Historicus est intellectus. Panis in sar
tagine qui ex parte videt, & ex parte nõ videt
moralis est. Panis in clibano, q nõ nisi delõge vi
detur: mysticus est. Hi sunt tres panes in euan
gelio quos amicus ab amico postulat sibi dari.
Sunt & alię tres ciborum species. vnus est quo
vescimur exeuntes de ægypto: sed cito deficit.
Post hunc mãna succedit quod cælum distilla
uit. Tertius cum iam de terra sancta capimus
nouum fructum. Primus cibus est incipientiũ
eruditio. Secũdus qui pcipitur in deserto, pfi-
cientiũ. Tertius qui est e regione palmarũ: p-
fectorũ. Vere eñ fructũ palmę repperit q deui
cto hoste metã pfectionis cõtigit. Hos igit tres
panes vir secũdus portabit. Tertius lagenã vi
ni. In vino intelligitur mentis deuotio & lęti-
tia spiritalis. hoc est consideratio & delectatio
cęlestiũ gaudiorũ: quę nos facit terrena despi-
cere & amare cęlestia: quęrere quæ nõ viden-
tur: nõ quę videntur.

Stephanus.

Terua omniũ vestrũ oculos dextros. 11.
Semp diabolus sinistrũ oculum vult Y
suare: dextrũ eruere. hoc ẽ ꝙ Pharao
iussit masculũ interfici & fœminas reseruari.

De humilitate.

¶ Et recensuit eos in Bezech. Semp iustus de- Z
bet opa sua recẽsere in Bezech. i. in egestate nõ
in sufficientia: vt dicat seruus inutilis sum.

De conflictu vitiorum.

¶ Cõstituit Saul populũ in tres partes. Sic vir A
iust⁹ facit: cũ orõnẽ opponit supbię: ieiuniũ lu
xurię: eleemosynã auaritię. Phylistiim fecerũt
tres cuneos. Vnus pergit cõtra viam Effraim.
Tunc cuneus diaboli vadit contra Effraim qñ
tentat hoĩem p cupiditatẽ. Alius ingredit per
viã Be. qđ interpretat dom⁹ montiũ. Hac via
incedit qñ de supbia tẽtat. Terti⁹ ver. se a. i. ter
minũ. Termin⁹ terrę nostrę est caro nr̃a. Sicut
autem laboriosum est custodire extremitates
regionum, sic difficile est custodire carnem no
stram. Ad huius terminũ tendit diabolus cum
incitat ad luxuriam.

Contra inanem gloriam.

Ascẽdit Ionathas ad stationẽ Phylisti. 14.
pplo ignoráte. sed & prĩ suo nõ indica B
uit. hoc ẽ nesciat sinistra tua qd faciat
dextra. t. hoc ẽ ꝙ nesciente Laban fugit Iacob.

De pœnitentia.

Dixit Saul Cine. Recede ab amalech. Ci 15.
neus luct⁹. Amalech ppl's lugẽs terrã. C
Qui ergo vult eẽ Cineus. i. lugẽs pro
pctis: separet se a lingẽtib⁹ terrã. i. cõcupiscẽtib⁹
tpalia: qa Cain. i. possessio iterfecit Abel. i. luctũ.

De prelatis.

¶ Nota ꝙ Saul de asinis q̃rẽdis vocat⁹ ẽ: & Da D
uid de pascẽdis ouib⁹: qa null⁹ vocat ad regimẽ
nisi reuocet pctõres & bonos studeat custodire.

Bernardus.

Q; inobedientem faciat nõ quęcũq; transgres
sio: sed animus obstinatus.

16. E Quasi peccatum ariolandi est rep.&c. Non ait, nõ acquiescere: sed nolle acquiescere: vt nõ iussionis simplex ipsa transgressio: sed voluntatis superba contentio scelus idololatrię reputetur. Nõ est enim idipsum nolle obedire: & nõ obedire. Hoc quippe interdum erroris est: interdum & infirmitatis illud vero aut odiosę pertinacię, aut contumaciæ non ferendę. Nõ ergo qualiscũq; mandati pręteritio criminalem facit inobedientiam: sed repugnare seu nolle acquiescere.

Balduinus.

Qꝫ cuiq; sit idolum quicquid contempto deo pręcipue reueretur.

F ℭQuasi scel⁹ idololatrię. n. Atq seru⁹ nõ debet herilis impii esse arbiter: sed minister. Idolũ est autem hominis quicquid plusq̃ deum colit: aut diligit. Filiis ergo inobedientiæ voluntas sua idolum est: cuius motus contẽpta dei voluntate sequuntur, & quicquid ipsa iusserit quasi sacrosanctum adorant.

Bernardus.

Qꝫ ficta sit confessio detestanda.

G ℭPeccaui: sed honora me corã senioribus. Est cõfessio eo periculosius noxia: quo subtilius vana: cum iam etiam inhonesta, & turpia nobis detegere nõ veremur: nõ quia humiles simus: sed vt esse putemur. Appetere autẽ de humilitate laudem: nõ humilitatis virtus: sed subuersio. Verus humilis, vilis vult reputari: non humilis pr ędicari. Gaudet contemptu sui: eo solo superbit ꝙ laudes contẽnit. Quid peruersius: quidve indignius: vt humilitatis custos confessio superbiæ militet: & inde velit videri melior vnde videris deterior? Mirabile iactantiæ virus: vt nõ possis putari sctũs si nõ appareas scelerat⁹. At talis cõfessio speciẽ habẽs humilitatis nõ virtutem, nõ solum gratiam non meretur: sed & prouocat iram. Nunqd profuit Saul ꝙ se ad increpationem Samuelis peccasse confessus est? Culpabilis certe fuit illa confessio quę culpam nõ diluit. Qñ eñ humilem contemneret humilitatis magister: & cui humilibus dare gratiam ingenitũ est? Omnino nõ poterat non placari: si quæ in ore sonuit: in corde radicasset humilitas.

Galfridus.

Qꝫ in nostris miseriis cælestis consolatio quęrenda sit nõ humana.

H ℭAit Saul ad Samuelem. Peccaui. Sed nũc veni: honora me corã populo, & coram Is. Vę misero quia nõ perstitit pro indulgentia supplicans, & exorans: ꝙ consolationẽ aliam qualemcunq; non repulit. Vicisset eñ audeo dicere & diuinam flexisset iram, & sententiæ retractationem obtinuisset: si vere pœnituisset: si in fletibus perstitisset. Sed q̃cito miserum inuenit in sua reprobatione solatium: vt honorem retineret hũanũ. Et nos ergo qua fiducia de misericordię ĩpetratione pręsumimꝰ: q multũ q̃dẽ miseri sumus: sed miserabiles eẽ contẽnimus?

Bernardus.

Qꝫ vere misericors causam miserię nõ reqrat.

ℭLugebat Samuel Saul. Vera misericordia nõ iudicat: sed afficit: nõ nititur discussione, occasione contẽta. Non eñ expectatur ratio vbi affectio trahit. Iustitia meritum quęrit: misericordia miseriã intuetur. Lugebat Samuel Saul Miserans nõ deliberãs. Lugebat inquit Samuel Saul: q se cogitabat occidere: & ad ignẽ charitatis incalescente pectore liquefactus intus pietatis adeps foras emanabat ꝑ oculos.

Quibus armis sꝑbia perimatur.

Stans Golias clamabat aduersus phalangas Israel. Credo nõ icõgrue in sꝑbo homine superbiã designari. Ipsum 17. K eñ est peccatum maximũ quod specialiter insurgit aduersus eos q peccata cętera vicisse videntur. Nam & Phylistei illo tẽpore timebant Israel: nisi ꝙ tota eorũ fiducia de Golia pendebat. Vnde eñ eiusmodi animã sꝑbia tentet: quã sibi subiugauit inuidia siue cupiditas ea quæ solet deo vomitũ ꝓuocare: aut pigritia q̃ facit vt boum stercoribus lapidet? Et cui adeo cętera vitia dominantur: vt diiudicari se ab oĩbus tanq̃ male sibi conscius arbitret? Quis deniq; nisi manu fortis aduersus Sꝑbiã dimicaturus procedat? Armetur ipse contra Goliam: qui & vrsum vicerit & leonem: proiectis armis Saulis: scilicet sapientia seculari siue philosophicis traditionibus, siue etiã litera occidẽte colligit quinq; lapides de torrẽte: quos nimirũ cũ leuia queq; tolleret leuigare torrens potuit nõ etiã tollere secũ. Torrens est seculũ pręsens qđ vtinã pertranseat aĩa nostra scriptura teste Generatio pręterit: & generatio aduenit tanq̃ tumens vnda vndam impellens. Verbũ autẽ dñi manet inęternũ. Arbitror ꝓinde quinq; lapidibus istis quinquepertitũ intelligi verbum Cõminationis: promissionis: dilectionis: imitationis: & orationis. Horum quippe verborum copia late in diuinis scripturis reperit. Et forte ipsa sunt quinq; verba quibus loqui in ecclesia Apostolus gloriatur. Hęc autẽ verba transeunte mũdo nõ mõ manẽt: sed etiã leuigant: dũ ꝑ transeũtib⁹ plurimis multiplex est sciẽtia. Hos itaq; collectos in vase memorię reponat: cõsiderans quanta nobis minet deus: quãta ꝑmit-

tat:quantam nobis exhibeat charitatem: & q̃ nobis sanctitatis exempla proponat:quẽadmodum nobisq; orationum commẽdet istãtiã. In quo sane cõflictu funda quoq; necessaria est lõganimitatis formam habẽs:quã huic certamini nulla ratione deesse necesse est. Quoties ergo ꝓuocãte vanitate ad recordationem cõminationis diuinę:seu promissionis:aut quorumlibet cæterorum cõfundi cœperis & erubescere: deiect⁹ quidẽ est Golias:sed forsitan adhuc viuit. Accede itaq; propius ne forte resurgat & stans sup eum mucrone proprio caput eius abscide:& de ipsa quæ te appetit vanitate perimens vanitatem, nimirum humilius & abiectius tanq̃ de superbo homine sentiẽs de teipso & ita Goliam Golię gladio peremisti.

Galfridus.

Quibus armis Christus contra diabolum dimicauit.

L ¶Procedẽs Golias filios Is. pro. ad sui cer. Nullus ex nobis animositate proterua ineat hoc certamen. Nõ est eñ qui ad hoc sufficiat. Nõ eñ timet nos solos aduersarius noster:idcirco fidẽter prouocat ad singulare certamẽ: sciẽs qa vę soli:qui cũ ceciderit nullum habeat subleuãtẽ. Quãobrẽ opus erat vt veniret & subueniret magnus ille Dauid manu fortis & visu desiderabilis. Quid aũt veniẽs afferat audiam⁹. Ephi polẽtę & decẽ panes. Ephi mẽsura est tres modios capiẽs:nec incõgrue trinitatis & vnitatis nobis innuit fidem. Decem panes ad decalogũ pertinẽt mãdatorum:vt noster etiã cibus sit sicut ipsius Christi, paternam facere voluntatẽ. Et hęc fratribus suis offert: quia electis oĩb⁹ indifferẽter exhibet. Cæterum decẽ formellas casei tribuno singulariter offert. Quia ei lactis nomine simplex doctrina solet intelligi:per formellas casei exempla doctorum arbitror designari. Quasi eñ lac bibimus si doctrinam salutis haurimus. In caseum solidamus: si effectui operis mancipamus. Qđ vt competẽtius exeq valeamus:nõ modo caseus sed etiam formella casei debet esse vita prælati. Per denariũ aũt pfectio & vniuersitas designať:vt ad tribunum quisquis accesserit necessariã sibi apđ eum formam salutaris iueniat actiõis. Itaq; decem formellas in semetipso specialiter noscitur attulisse, qui ꝑlatos potissimum docens quod ipse fecit, cœpit de oĩbus facere & docere. Vnde ꝓcessurus athleta noster ad ꝑmium Saulis, primum tẽtauit arma dũ suscepit iudaica sacramẽta:sed eadem ipsa deposuit grauiora causatus:nõ volẽs discipulis iugũ imponere qđ nec ipsi nec patres eorum portare sufficerent. Tulit autẽ lapides quinq; limpidissimos de torrẽtẽ:& eosdẽ ipsos in pera posuit pastorali. Solet pera portari panibus nõ lapidibus reponendis. Sed quos tulit lapides, nobis facti sunt panes. Atq; ideo pastoralis pera cõtinet eos:ꝙ pastoribus sunt commissi ad impugnandum quidem diabolum:pascendum autem populũ dei. Legitur in psalmo de ipso vero Dauid & ipsius Dauid filio. De torrente in via bibit. Et forte ipse est torrẽs vnde lapides tulit. Torrẽs eñ est humana vita. Torrẽs inundans & trãsiẽs: subito crescẽs & intumescẽs. Tulit aũt lapidẽ de torrẽte ipso:qui solam asperitatẽ & duritiã tolerauit in mundo:oẽm gloriam respuẽs: oẽs amplexatus molestias huius vitę. Et si recte quinarius ad quĩquepertitam refertur corporis sensualitatem:Quinq; lapides tulit:qui iuxta illđ ꝓphetę:Vere languores nostros ipse tulit:molestias omnes corporis tolerauit. Erant aũt limpidissimi lapides isti. Et quidẽ prę cæteris oĩbus quos de eodẽ torrente vel post eum vel ante quis tulerit:planissimi per innocentiam vitæ:lucidissimi ad exemplum patientiæ:splẽdidissimi quoq; per remunerationem gloriæ. Et si limpidissimum lapidem vis videre:Mihi inqt absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Hoc iam lapide Golias in fronte percutitur dum ad crucis prædicationem conuersus prosternitur inimicus. Nam & ipsa quę circũuoluitur funda euangelii, nobis innuit prædicationem:cuius in omnem terram sonus exiuit. Qꝫ aũt suo ipsius gladio perimiť, illud significat qđ apostolus ait. De peccato damnauit peccatum in carne. Qꝫuis possit ea quoq; quã aduersus prædicatores aduersarius excitauit, per gladium crudelitas persecutionis intelligi:vt eodem perinde gladio cognoscatur extinctus:dum ex ipa martyrũ nece visibili fides poti⁹ ꝑfecisse & idololatria cernitur defecisse.

Stephanus. De inuidia diaboli.

¶Erat Phylisteus nomine Goliath de Geth. Ciuitas Goliath mũdus vel infernus:in quo diabolus noxios velut in torculari conculcat:habẽs altitudinẽ sex cubitorum & palmę. In Ezechiele legitur ꝙ vir ille cui⁹ species erat quasi æris candẽtis, habebat calamum mẽsurę in manu quo mensurauit templum. Et calamus ille erat sex cu. & pal. Ecce eadem fuit mensura & Goliath. Mẽsura templi consistit in diuersitate graduum in ecclesia. Et diabolus cõtra hos habet mẽsuram suam. Per sex cubitos intelliguntur opera actiuę:per palmam contẽplatiua. Bene ergo dicitur ꝙ altitudo Golię erat sex cubitorum & pal. quia contra cõtẽplatiuam & acti M

uam extendit se altitudo diaboli: & altitudini iustorum vult se commensurari.

De Luxuria.

N ¶Ocreas habebat ęreas in cru. Per ocreas excę catio luxurię. Ocreas ergo habent in cruribus qui se de incōtinentia sua defendere volunt.

De tela diaboli.

O ¶Hastile hastę eius quasi liciatorium tex. Hastile tētatio diaboli. Liciatorio texitur tela. Hastile vero diaboli quasi liciatoriū: qa p tētationem texuit telam mortalitatis nostræ & miserię: quia p tentationē eius incidimus in pctm̄. Vnde Pręcipitabit dn̄s telā quā orditus est super omnes nationes. Nota ꝙ Dauid vt ostēderet se idoneū ad pugnandū, dixit se leonē interfecisse & vrsum. Leo sanguinē sitit. Vrsus melle pascit̄. Prælatus ergo leonē & vrsum interficit: quando nec extollit̄ prosperis: nec frangitur aduersis.

De quinq; lapidibus.

P ¶Et elegit quinq; lapides de tor. Torrens ē fluxus seculi. Aqua enim torrentis turbida est & luto plena. Sic delitiæ mundi turbidę & peccato plenę. Lapis est dura increpatio. De tor. ele. la. quia prælatus debet sumere de mundo materiā increpationis. Quinq; lapides sumit cum ostendit gloriā mundi q̄ fallax q̄ breuis q̄ multis amaritudinibus sit respersa: q̄ transitoria: & ꝙ ad pœnā p̄paratio sempiternam. Et misit in peram. i. in vas ī quo lac mulget̄. Lac suaue est Pera ergo suauē exhortationē designat.

ca. 18. Q ¶Xpoliauit se Ionathas tu. i. bonis temporalibus: & dedit eam Dauid. Vnde Ecce nos reli. o. & s. su. te.

De duplici continentia.

R ¶Dilexit Dauid Michol &c. Michol interp̄tat̄ oīs aq̄ vel aq̄ de oībus. Maior filia Saulis est cōuersatio mūdi. Minor vero. s. Michol: cōuersatio claustri. Ille aūt q habet Michol, debet hēre omnem aquam. i. omne refrigeriū: & aquam de omnibus. i. refrigeriū de omnibus debet quęrere cōtēptū mūdi. Qui vult habere Michol debet dare ducēta p̄putia: vt auferat immunditiam cordis & immunditiā corporis.

Radulphus.

Q; Iudęi Christū ideo persequuntur ꝙ scripta non penetrant prophetarum.

ca. 20. S ¶Enit Ionathas filius Saul in agrū iuxta placitū Dauid: & puer paruulus cum eo. Notū est ꝙ Dauid Christū significat. Saul aūt illi⁹ populi typū gerit: cuius etiam suis tēporibus princeps fuit. Ab huius facie Christ⁹ fugit cū a iudęoꝝ notitia se abscōdit. Latet aūt ī agro: & vt scriptura dicit latet in loco q vergit ad austrū: qa occultat̄ Christ⁹ in scripturis loco vtiq; verbi segetibus abūdāti: & luminosam plagā mysticorū sensuū respicienti. Ionathan interp̄tat̄ columbę donū. Persecutoris filius & cōtra patris volūtatē Dauid p amicitiā copulatus chorū p̄phetarum designat q a spiritu sancto p̄phetię mun⁹ accepit: ex carnali Israel ort⁹: sed nr̄o Dauid licet patre persequente fœdere dilectiōis coniunctus. Venit ergo Ionathan in agrū in quo latet Dauid Venit quilibet p̄phetarū in agrū scripturarū: venit mente & ope: venit actu & ītellectu: venit iuxta placitū Dauid: qa vt filius dei per p̄phetas incarnandus pronūciaret̄ dispositio ei⁹ fuit. Venit & puer paruulus cū eo: quia carnalis ille populus sensib⁹ puer p̄pheticis scriptis adhæsit. Ad quē loquit̄ Ionathan dicēs. Vade & affer mihi sagittas q̄s ego iacio. Cumq; puer cucurrisset, iecit aliā sagittā trans puerū. Scriptura p̄phetica q̄si duas sagittas iacit: cū & historicū & mysticū legentibus intellectū infundit. Sed secunda sagitta puerū transit: quia mysterii indignatio carnalis Israel vires excedit. Vnde & subdit̄. Venit itaq; puer ad locū iaculi qđ miserat Ionathan. Et clamauit Ionathan post tergum pueri & ait. Ecce ibi est sagitta porro vltra te. Ipsa quippe scriptura satis inuit si sit q aduertat: & quasi clamore valido humanam nititur rumpere surditatē: aliud apud se inuestigandū esse p̄terq̄ litera sonat. Sed qa puer iste Moysem nō ītelligit, nec Christo credit. Vnde & Ionathā postq̄ iaculū scđm vltra puerum esse innotuit: iam ipsi Dauid loquēs: puero tamē nō aduertēte: Festina inquit velociter ne steteris. His quippe verbis odiū ei paternū innotuit. Sic em̄ & ante ambo disposuerant. Si igit̄ sagittę Ionathan intra puerū sunt. i. si aliqs ex illo populo sensus p̄pheticos ī scripturis cōprehēdit, pax est Dauid: qm̄ quicūq; fuerit qui scripturas recte ītellexerit, a Christi fide discordare non poterit. Si em̄ crederetis Moysi cre. for. & m. Cū vero sagittę puerū transeunt: Dauid pacem non habet. Inde est em̄ ꝙ populus ille quasi inimicū Christum persequit̄: quia legē prophetasq; non intelligens legis & prophetis Christum calumniat̄ contraria sensisse.

Stephanus. de triplici fœdere.

¶Vrrexit Ionathas & abiit ad Dauid 23. T
Nota ꝙ Ionathas ter iniit fœdus cū Dauid. Primo in domo. Secundo in agro. Tertio in deserto. Sic iust⁹ debet inire fœdus cum domino. primo in domo cordis. secundo in agro operis exterioris. i. ī opibus actiuę. Postea in deserto contemplatiuę vl' in nemore eminentioris vitę.

Hugo de Foill.

Q⁊ peruersum prælatum peiorem faciat salubris admonitio subditorum.

25. V HOdie increuerunt serui q fu.do.s.Nabal cuius verba hęc sunt,quosdã doctores designat:q cõmonitione subditorũ fiũt deteriores:qui pueris Dauid cibũ negant:qa pure viuere volẽtib⁹ verbũ dei nõ ꝓpinãt.Tõsorib⁹ vero suis cõuiuiũ parant:quia vacantes otio adulãtiũ cõfabulationes amant. Accusat Nabal Dauid & dicit.Hodie increuerũt &c.Peruersi siquidẽ ꝑlati dolẽt cũ vident nũerũ religiosoꝝ mltiplicari:timẽt cum vidẽt Dauid.i.bonos subditos, vngi in regẽ & Saul deiici.i.puersos ꝑlatos honore ꝑlationis priuari.Sed quare timent?Ne & ipsi priuentꝰ honoribus:ne loco eoꝝ restituatꝰ aliquis melior. Et indicauit Abigail Nabal oĩa verba q̃ audierat a Dauid:& emortuũ est cor ei⁹ intrinsecus & factus ẽ q̃si lapis.Boni siqdẽ subditi puersos magistros de negligẽtia cõmonẽt:sed ex cõmonitione deteriores fieri solent.

Cantica sine titulo.

Q⁊ fasciculꝰ sit bonorum: fasciculi reproboꝝ.

X ¶Si surrexerit aliqñ homo cõtra te & q̃rẽs animã tuam:erit aĩa dñi mei cu.quasi in fasci.vi. apd dñm deũ tuum.Porro anima ini.t.r.quasi impetu & circulo fundę.In hoc fasciculo custodieris & tu:si tibi fuerit fasciculus myrrhæ dilectus:qa p amaritudinem passionis pueniꝰ ad gaudium vitę pmanẽtis.Manifestum est autẽ ꝙ homo iste sit q nos ꝑsequiꝰ:cũ solũmõ aĩam q̃rere describatꝰ.Sed a facie ꝑsecutoris hui⁹ aĩa nostra velut in fasciculo apud dominum custodiꝰ:qñ p districtę custodiã disciplinę sese ad soliditatem virtutis cõstringit vt viuat:ne per fluxa vitioꝝ flumina rotata dispereat. Est igiꝰ fasciculus:sunt & fasciculi de quibus dicitꝰ.Alligate ea fasciculos ad cõburẽdũ. Fasciculꝰ ad bonos ptinet ꝓpter vnitatẽ charitatis.fasciculi reprobos denotãt:ꝓpter duplicitatẽ dolositatꝭ.

ca. 31. Stephanus.De periculo ꝑlatorũ.

Y SAul irruit sup gladiũ suũ. Hoc facit qui propria potestate abutiꝰ ad mortem ęternã.¶Et ꝑciderũt caput Saulis.Capita minorũ nõ ꝑciderũt.Caput ꝑcisum separatur a corpore.In hoc ĩtẽdit diabolus vt mẽs a corpe diuidatꝰ.Tũc em̃ mẽs est supra corpus cũ bene dirigit actus corporis.Vnde Aggeus,Ponite corda vestra sup vias ve. Et miserũt per circuitum. Per circuitum caput mittitur qñ mens per multa distrahitur.Vt annũciaretur.Ad hoc tẽdunt maligni spũs:vt pctm̃ maiorum diuulgetur:vt sic minores eoꝝ peccent exemplo.

¶Et sepelierũt ossa eius in nemore: est in abũdantia & voluptate,est memoriter retinere casus potẽtium ad cautelam. Et ieiunauerunt a peccatis septem dieb⁹,toto tempore ꝑsentis vitę:qa talis memoria facit a pctõ abstinere.Hoc est ꝙ mortuis priogenitis coacti sunt filii Israel de Aegypto exire. Z

Finis Lib.Regum.I.

Sequitꝰ Lib.Reg.II.

Hugo de Foill.

Q⁊ appetitus carnis vt ad voluptatẽ ptrahat animum,lapsum ei suggerat electorum.

CVm reuerteretꝰ Dauid a cę ca. de Amalech &c.Cũ reuer- 1. teretur Dauid a cęde Ama A lech: venit ad eũ homo de castris Saul &c.Post mortificationem virtutum carnis appetitus nõ tãtũ ꝓprios lapsus nũciat:sed etiam aliorũ defect⁹ narrat. Vt per exẽpla maiorũ ad voluptatẽ carnis ĩclinet mẽtes aliorũ. Quos em̃ Saul nisi superbos in ecclesia prælatos significat:qui ab humero & sursum eminere sibi videntꝰ sup vniuersum populum?Qui ĩ mõte Gelboe ab Amalechita pcussus occũbit: dum ĩ mõte supbiæ posita p diuersa carnis desideria mẽs fluxa decurrit.Sup Saul vt eum occideret Amalechites stetit: quia aĩus cui carnis delectatio dominatꝰ,cito perit. Sed tu charissime præcipe vni de pueris tuis.i.puræ discretioni:vt interficiat in te Amalechitem istũ: qui ausus est manũ mittere in Christum dñi.

Stephanus.

¶Nolite annũciare in Geth.Hoc est nolite sanctum dare canibus.i.detractoribus qui semper oblatrant.& significantꝰ p torcular. Neq; annũcietis in con.as. Quasi. Nolite margaritas vestras spargere ante porcos. B

De Prælatis.

¶Mõtes Gelboe.&c.Gelboe interpretatꝰ decursus.Per Gelboe vero intelligiꝰ altitudo defluẽs dignitas scilicet temporalis. Super illos nanq; qui dignitates amant nec ros venit nec pluuia id ẽ nec gratia nec doctrina. C

Radulphus.

Quanta fuit in Christum crudelitas Iudæoꝝ.

¶Montes Gelboe nec ros nec plu.ve.su.v.&c. D Gelboe interpretatur decursus. Montes Gelboe superba sunt Iudæorum corda ad amorẽ pręsentium decurrentia.Saul vnctus rex Christum significat quem vnxit deus oleo lęti.præ par.s.Hui⁹ clypeus intelligiꝰ singularis eius ĩnocentia:quia ex omni latere circũspectus nul

lum aduersariis iustę rephensionis aditum de reliquit. Hic tñ clypeus in montibus Gelboe abiectus est:quia sanctitas illius apud tumentia Iudęorū corda contemptibilis visa est:quasi non esset vnctus oleo. Tanq̄ enim omni gratia spiritali destitutus esset:& dæmonio plen⁹ asserebatur:& ea quę mirabiliter faciebat spūi immundo tribuebantur.

Bernardus.

Qz supbię vitiū oēm gřam demeretur.

E ℭMontes Gelboe nec ros nec plu.des.s.v.&c. Vt noueris q̄ ad angelos q̄ puaricati sūt ista loquať:Vbi inqt ceciderunt vulnerati multi. Qz mlti ī his maledictis mōtib⁹ de exercitu Israel ceciderunt a principio & quotidie cadūt. De quibus idem ppheta.Sicut vulnerati dormientes in sepulcris.Non ergo mirū si steriles & infructuosi permanent montes:vbi non cælici sed aerei colles:super quos nec ros nec pluuia descendūt:quippe auctore gratię & benedictionum largitore transiliente eos.Omnes mōtes qui in circuitu eius sunt visi.domus ag.a.t.Diabolo nempe qui per Gelboe designať:hic inde sunt mōtes:quos visitat dn̄s.supra angeli:infra hoīes.In pœnā siquidē suā locū in aere isto medium inter cęlum & terram cadens de cælo sortitus est vt videat:ipsaq̄ inuidia torqueať. dicēte scriptura.Peccator videbit & irasceť. Qz miser cum suspicit cælos: in quibus innumeros mōtes intueť diuina claritate fulgentes:diuinis laudibus resultantes: sublimes in gloria abundantes. Qz miserior cum respicit terram:montes q̄plurimos habentem fide solidos:spe excelsos:charitate spatiosos:virtutibus cultos:bonorum operum fructibus refertos:de rore cęli quotidianam capientes benedictionem.Timendum ergo nobis:ne veluti mōtibus Gelboe trāseat & a nobis si indignos sua visitatione cōspexerit.Quid supbis terra & cinis?Et angelos transit dn̄s execrans eorū supbiā Cooperetur ergo mihi ī bonum etiam diaboli malum:& lauem manus meas in.s.p.Si em̄ sic actum est cum angelo:quid de me fiet terra & cinere si forte superbia inuēta fuerit in me?Ille in cęlo intumuit:ego in sterquilinio.Quis non tolerabiliorē ī diuite q̄ in paupe supbiā dicat? Vę mihi: si tam dure in potente illo aīaduersum est pro eo q̄ intumuit cor ei⁹:quid de me exigendum misero & superbo?

Stephanus.de triplici vnctione.

2. F NOta q̄ ter inunctus est Dauid.Primo occulte ī domo patris.secūdo ī Ebrō sup Iudā.tertio sup totum Israel.Sic Christus inuisibiliter vnctus est oleo lę.p cō.s. Item quasi inunctus fuit qn̄ electi de iudęis adhęserunt ei.Tertio vnctus est qn̄ impletum est illud.Reminiscen.& cō.ad do.vni.fi.ter. Similiter & nos in baptismo oleo gratię inungimur. Secundo inungemur in stola animæ:quasi sup partem Israel.Tertio in vtraq̄ stola: quasi sup totum Israel.

De periculo prælatorum.

AVdierūt Phylistiim q̄ vnxissent filii ca 5.
Israel Dauid &c.Ecce Phylistęi venerunt cōtra Dauid:audito q̄ inunct⁹ G
esset in regem.Sic maligni spirit⁹ cum audiūt q̄ aliquis sit promotus in prælatum:ardēter q̄runt eū:vt p ipsum & subditos acquirant.

Galfridus.

Quæ prælia:quas victorias pro nobis contra diabolum Christus facit.

ℭAudierūt Phylistiim q̄ vnxissent Dauid regem sup Israel.Phylistęis insurgentibus fidelis quidē seruus Dauid non in viribus suis nō in sua prudentia confidebat:sed prænoscens impetum hostium consuluit dominum:& ipsius auxilium flagitauit. Benignus etiam domin⁹ deuoto famulo in necessitate subueniens: non modo docuit manus eius ad prælium:nūc quidem manifeste aduersus hostes procedere iubens:nunc post tergum:sed etiam egressus est in auxilium eius & iniquos ipse contriuit. Cæterum si nostra vita ipsa militia est: nec aduersus carnem & sanguinem,sed contra principes tenebrarum nobis est colluctatio:multo magis in spiritalibus bellis præsidia spiritalia quærere nos oportet.Per Dauid regem Christus dominus commendatur.Miseri qui super se eum regnare noluerunt: qui non vnxerunt eum regem.Vnxit eum pater spiritu sancto & virtute:sed vtinam vngamus & nos cum Maria caput eius & pedes diuinitati pariter & humanitati eius debita pietate deuoti.Vngimus em̄ sup nos Dauid regē:si deuote seruim⁹ & volūtarie sacrificamus ei.Qui quidem super omnes regnat: sed super Israel solū vngitur rex:quorum & pn̄s studium & futurum præmium in dei visiōe cōsistit.Qzlibet ergo doleāt & inuideant Phylistiim seq̄mur ītrepidi regē nostrū. Non nos eorum malignitas: non ipsa terreat vniuersitas.Magni sunt: maligni sunt: multi sunt: sed non proficient:non apponent nocere ei.Vngens igitur Dauid regem:scito quia audient Phylistiim:& ascendent quęrere Dauid: sed quærere ad perdendum.Neq̄ enim sibi illum cupiūt sed nobis inuidēt:in nobis regna-

re: in nobis illum viuere dolent. Ipsius etiam inuident gloriæ: ipsius opus impedire conãtur: opus nostrę salutis ipsum oderunt: & persequũtur ĩ nobis. Nam Phylistiim dæmones sunt: cadentes scilicet & ruina populi: qđ vtrũq; vno Phylistiim nomine designat. Ascẽsus eorũ aĩosi tas est p̃sumptiõis: sicut etiã descẽsus in p̃sidiũ volũtaria q̃dã hũiliatio, & appheñsio disciplinę. Seq̃t em̃. Qđ cũ audisset Dauid descẽdit in p̃sidium. Videt equidem dominus cogitationes & studia malignorum: sed interim ea audire poti⁹ in nobis dicitur q̃ videre: quia a nobis nõ visiõe eorum malignitas: sed sola quę ex auditu est fide percipitur. In nobis deniq; & nobiscum descendit Christus in præsidium dum nos introducit in claustrum. Nam religiõis p̃positum fortissimum quoddam præsidium est vbi etiam saluator ponitur murus & antemurale. Vbi licet victus aridior, sed mansio tutior est. Sequitur. Phylistiim diffusi sunt in valle Raphaim, id est gigantium. mundus est vbi mundi rectores principes tenebrarum discurrunt improbe: vndiq; diffunduntur. Cõsuluit autem Dauid dominũ dicens. Si ascendam ad Phylistæos. In nobis Christus interrogat patrem: cum inspirat vt interrogemus. Nemo in suis fidat viribus. Nemo suæ innitatur prudentiæ. Non enim semper vno modo aduersus Phylistæos nobis est procedendum. Nunq̃ autem nisi deo consulente & Dauid pręcedente. Bis ascenderunt Phylistiim: sed Dauid primo cõgressu vt legitur ascendit contra eos & diuisi sunt sicut diuiduntur aquæ: Nomen loci Baal Pharasim vocans. Secundo autem iuxta consilium domini non ascẽdit ĩ obuiã: sed gyrauit post tergum eorum veniens ex aduerso pyrorũ. Primo siquidem violenter aduersum nos & euidenter hostes insurgũt: & vim vi repellere omnes leges & omnia iura permittũt. In quo tamen ĩpetu & cõgressu terrẽt aduersis: prosperis prouocant: vt vere beatus sit qui nec capitur illecebrĩ nec molestiis superaẽ. Diuisis siquidem hostibus velut per medias acies victor incedit: nec declinans ad dexteram vt extollatur prosperis: nec ad sinistram vt murmuret in aduersis. Merito autem locus victoriæ hui⁹ Baal pharasim, id est diuisio hostium nominatur: quia vincere eos non præualet: quia inter varios casus rerum non discernit & diuidit nec medius graditur: sed nutabundus & ipse pariter hincinde iactatur. Sed quid dicimus q̃ dimiserunt hostes sculptilia sua: immo qđ mirabilius est, tulerũt ea Dauid & viri eius? Nunquid enim idololatræ facti sunt? Absit. Et si comminuisse dicerentur, tolerabilius fuerat q̃ tulisse. Sed sculptilia eorum prospera huius vitæ vel aduersa designant: in quantũ futura nobis vel præmia vel supplicia repręsentant. Ad hos igitur vsus inuiti quidẽ hostes sua nobis sculptilia deserunt. Ad hos vsus Dauid & viri eius eadem sibi tollunt: dum inuisibilia dei per ea quæ facta sunt velut in sculptura quadam intelligendo concupiscunt. Liber tñ Paralipomenon expressius indicat q̃ combusserunt ea: ne quis forsitan vel perfidię vel auaritiæ deputet q̃ tulisse dicuntur. Ibi tamẽ non sculptilium nomen scribitur sed deorum. Reliquerunt ait deos suos: quos Dauid iussit exuri. Addiderunt autem Phylistiim vt ascenderent: & diuisi sunt in valle Raphaim. Non enim per seipsos impugnare fideles vt cupiũt permittuntur: sed ex ipsis rerum euentibus occasionem exquirunt impugnationis: & importune captant opportunitatem tẽtationis. Consuluit autem Dauid dominum: qui respondit. Non ascendas in obuiam illorum sed gyra post tergum. Qđ est dicere. Nõ consideres qd p̃tendãt in facie: sed qd moliãẽ a tergo. Caudã magis q̃ vultũ scorpionis attẽde. Cõuertunẽ ei hostes ad callida argumẽta: quotiẽs pacta min⁹ p̃ficiũt tẽtamẽta. Gyra inq̃t post tergũ eorũ vt qd lateat dep̃hẽdas. Gyra inquit post tergum: non vt struas illis: sed illorum destruas magis insidias. Sequitur. Et venies illis ex aduerso pyrorum. Nemo miretur si in hoc verbo hęsitamus. Arbor siquidem nobis notissima pyrus, sed in diuinis parum vsitata scripturis. Multa quidẽ de pomis seu malis scriptura sacra commemorat: Pyros ibi ni fallor hactenus nõ inueni. Et quidem plura forsitan dici possunt de natura pyrorum: sed minus libenter ea prosequimur: in quibus nulla suppetunt testimonia scripturarum. De compendio igitur transeuntes dicere possumus eũ qui prius tentauit in pomo mutasse speciem: non deseruisse perniciem: quæsisse pyros: nõ vt ex malorum exhibitione min⁹ noceat: sed ĩ nexperta pericula quasi iacula non præuisa plus lædant. Mutat enim materiam non malitiam: cum insidiatur in pyro qui prius in pomo tentauit. Dicit Rabanus apud hebræos haberi, ex aduerso flentium, non pyrorum. Quod etiam de idolis eorum intelligendum putat: pro eo q̃ fletu digna & ad fletum ducentia essent. In quorum cacumine gradiens auditus est dominus: qa in eis quoq; sicut in diis ægypti excutit vltionem. Sed rectius forte dici videtur cacumẽ arborum q̃ idolorum. Pyrus ergo vt ait Isidorus, ab igne nomen accepit. q̃ in modum ignis deorsum latior: acutior in sublime contendat. Talis est seductoria quælibet inimici & fraudulenta suggestio sancti & spi-

ritalis amoris, feruoris habēs imaginē nō veritatem: speciē non virtutē. Sup cacumina arborū gradiēs dñs sonitū facit vt audiat: cum eorꝫ detegit fraudem vt cognoscat & sic deiceps caueat. Prima em̄ victoria vt dictum est, ī hostiū diuisione: secūda in eorꝫ dephēsione est. Seqt. Et psecutus est eos Dauid de Gabaon vsqꝫ dū venias Gezer. Gabaō collis: gezer fortitudo vl' adiutorium interptat. Collis superbia est: quę ī hmōi piris maxime insidiat. Nemo enim grauius aut perniciosius q̄ superbiēdo cęcat. Et bene superbia pro eo ꝙ nec planiciem teneat æqtatis nec vallem humilitatis: sed nec peruenit ad montem sublimis vitę & sacræ contemplationis collis dicit de modico volens crescere vt de maximo minuat. Hanc qui vicerit tādē veniet ad verā fortitudinē diuini adiutorii.

Quid per ea quæ gesta sunt in arcę reditu designetur.

ca. LVdam & vilior fiā plusq̄ fact⁹ sum.
6. &c. In libro Regum scđo legimus ꝙ
I sanctus Dauid arcam dñi in Hierusalem mira deuotione adduxit. Arca ista carnem Christi figurat: in quo oēs thesauri sapiētiæ: in quo plenitudo diuinitatis: in quo virgę mysterium euidenter apparuit, dū etiam mortu⁹ resurrexit. Quid ni exultaret & saltaret qui præuidebat & præfigurabat eius aduentum! In saltu nunc summa petimus: nūc ad ima redimus. Sic agit qui contemplatur diuina: & humiliat iterum ad intuenda vel agenda humana. Ascēdat homo vt deus ei dulcescat. Descēdat vt sibi ipsi vilescat. Michol idignat: ꝙ discooperuerit se: & nudatus fuerit: cum accinctus ephot idumēta regalia posuisset. Sed bene ea deposuit: qa expeditus & deuotioni suæ melius seruire & hostem vincere potuit. Sed quid respondet Dauid! Melior ait fiā & ero humilis in oculis meis. Gemina hæc virtus humilitatis. Alioquin si foris se magnificat q vilē intus se reputat: aut intumescit apud se qui foris vilescit: pōdus & pondus vtrūqꝫ abominatio est apud deum. Sequitur. Ante deum qui elegit me &c. Magnus est quem humiliat exaltatio: malus quē nec humiliatio. Sapiens in vtroqꝫ humilis est & deuotus: in quibus duobus est descēsus saltationis & ascensus. Siquidem nec vana lætitia nec tristis humilitas est accepta. Sicut enim videt p̄ciosior humilitas in exaltatione: sic in humiliatione deuotior. Igit dum adducit arca in Hierusalem Dauid saltat: quia Christus nunc sublimē nunc humilem se ostentat. Nunc adorat a magis: nunc fugit a facie Herodis. Nunc ad regnum: nunc ad supplicium queritur. Accinctus Ephot lineo, quasi pcinctus lintheo, corpore humano purissimo ad ministrādum assumpto. Vtinā nos inueniamur ibi: cum ī loco suo arca ponit: cum holocausta pfectorum & pacifica minorum filius offert deo patri. Ipsi em̄ sūt appellati virorum & mulierū noīe: quibus singulis etiā nō cōsummata hac repsentatione ne inaniter iterim hęc videat oīa eis ostēsa: diuidēte dño vnicuiqꝫ mēsuram fidei, operis, & deuotiōis, dat collyrida panis. i. verbum fidei & assatura bubulę carnis, id ē laboriosa actio excocta igne tribulatiōis: et simila frixa oleo: subtilis & pura cogitatio mentis: flagrans iucūda deuotione lętitię spiritalis.

Stephanus. De custodia carnis.

POsuit Dauid custodes in Idumea: sta- 8.
tuitqꝫ in ea psidium. Idumea terrena K
vel consanguinea. Hęc est caro nostra quæ de terra est & ad pcm̄ procliuis. Vñ ī ecclesiastico. Super filiam luxuriosam firma custodiam. Hui⁹ Idumeę custos est disciplina. Pręsidium aūt discretio: quia rationale debet esse obsequium nostrum.

De Humilitate Sanctorum.

DIxit Siba regi: superest fili⁹ Ionathę. Fi- 9.
lius Ionathę est fili⁹ gratię, iste claud⁹ erat vtroqꝫ pede: & fili⁹ gratiæ despectus est mundo scīa & actione. Hūc em̄ mūd⁹ cōtemnit: sed Dauid, i. Christ⁹ recipit. Iste fuit Miphibosech qđ decor ignominię interptatur. Filii em̄ gratię decori sunt deo: sed ignominiosi mūdo. Vnde Hęreditas mea pclara est mihi. Quasi, mihi preciosa est sed non mundo.

De Prælatis.

TVlit Naas seruos Dauid. Per seruos 10.
Dauid intelligunt plati: quorꝫ barba M
fortitudinē notat. Duplex fortitudo debet esse in platis. Opis. s. & sermonis. Media pars barbę rasa est qñ platus fortis in sermone & nō ī ope. Malūt autem filii Amon. i. maligni spūs vt media pars radat q̄ tota. qm̄ quāto sapientiores sunt plati si male viuunt tanto maius scādalū faciūt. qm̄ vt dicit Iuuenalis, Omne animi vitiū tāto cōspectius in se Crimē habet quanto qui peccat maior habetur. Et Ambro. Quāto maius est donum sciētię: tāto trāsgressor maiori subiacet culpę. Porro vestes pscidere est bona opera auferre: & hoc vsqꝫ ad nates ita ꝙ nates appareant. i. fœda opera & turpia luxuriæ. Hoc fit quando incontinentia eorum coram hominibus publice prædicatur.

MIsitqꝫ p manū Vrię. Nota ꝙ illi quorꝫ 11.
scīa ē eis ad dānationē: cū Vria defe- N
runt secū lrās mortis suę. Vñ Seru⁹

sciēs v.d.& nō faciens:vapul. mul.

De Pœnitentia.

12. AMon exosam Thamar habuit &c.Ita
O & nos admissū facin⁹ magis odio ha
beam⁹ q̄ añ ꝑpetrationē dilexeram⁹.

Deh hypocrisi.

FActum est vt Absalō tōderet oues.
13. Oues Absalō sunt hypocritę.Oues
P tōdere ē innocētiā ostētare.Sic vult
diabolus oues suas tōdere. Qđ ꝓhibet̄ in deu
teronomio. Nō tōdebis pri:oues:nec ara.i pri.
bo.i.non ostentabis opus simplicitatis:nec ma=
gnificabis opus fortitudinis:quasi ex te sit.

Hugo de Foill.

Q₃ de cupiditate malorum capite:cæsaries pē
deat vitiorum.

14. ABsalon semel i anno tōdebat̄:qa gra=
Q uabat eum cęsaries.Perseq̄bat̄ Absa=
lon Dauid: Iudas Christū: appetitus
carnis aīm. Aestuabat Absalon amore regnan
di.Hęc est radix oīm maloꝝ cupiditas.Ipa ē ca
put ex quo pēdet vitioꝝ cęsaries.Hæc est cæsa
ries quā nutriebat Absalon,& grauabat eū.Et
nō nisi semel in anno tōdebat̄.Et tūc crines su
os pōderabat ducētis siclis pōdere publico.Ab
salon pax patris interp̄tat̄.Ipse est Iudas.Audi
pacem patris. Qui intingit mecū manū in pa.
hic me traditurus est.Audi pacē filii.Quēcūq̄
osculat⁹ fuero ipse est,tenete eū.Osculo pacē ꝓ
mittit:ꝫ affligit.Comā nutriebat.Sed quō fur
erat?& loculos habebat:& semel in anno tōsus
est: qñ semel,30.argenteos retulit & i tēplo ꝓie
cit.Crines ducētis siclis pōderat:q nūerus est ī
mundoꝝ:qa pœnitētia ductus ait.Peccaui tra
dēs sanguinē.Si sciret iustitiā pōderis.i.pc̄ium
sanguinis,nō ad laqueū curreret : sed ad crucē
dñi humilis ꝓperaret.Ponderauit aūt pondere
publico:nō pōdere sanctuarii. Posuit ei talētū
plūbi sup qđ sedet diabolus : non leue pondus
misericordię,cui dñs supponit manū suā.

Moraliter.

R ℭSed & appetit⁹ carnis cęsariē nutrit:qa cogi
tationū supfluitatē ꝓducit.Quæ cęsaries gra=
uat mētē dū deprimit terrena inhabitatio sen
sum nihil co.Qui tōsus ī anno semel ducētis si
clis crines pōderat:qñ in oī vitę suę spatio cu=
piditatib⁹ seculi semel renūciat:& hoc in fine.
Tūc enim tm̄ ab his q̄ possidet spoliat̄:qñ suc=
cessione mortis vltimę a terrenis separatur.

Stephanus.de perseuerantia.

15. CVr venis nobiscū. Videt̄ dñs iustū
S repellere cū tētat̄. Vñ.quare me dere
liqsti?Itē.De⁹ repulisti nos.Sed tanto
fortius se vero Dauid debet astringere,quanto
vrgētiori p̄mit̄ tribulatione.Sicut Ethai qui di
cit. Viuit dñs & viuit a.t.&c.Q.neq̄ mors ne
q̄ vita.

Hugo de Foill.

Quanta vtilitas ex silentio generetur.

DEstruxit Chusi consiliū Achitophel. 17.
Chusi īterp̄tat̄ silentiū. Achitophel, T
ruina fratris.Destituit igit̄ Chusi cō
siliū Achitophel qa p silētiū illoꝝ q sūt q̄si rui
na fratrū adnihilat̄ cōsiliū. Prouidet Chusi ne
turbet̄ exercit⁹ Israel:qm̄ p silentiū īcursus & i
petus sermonū: a cōuētu fratrū deū videre de
siderantiū rationabiliter arceantur.

Stephanus.De pœnitentia.

ℭExpādit mulier velamē sup os putei:cū eccle V
sia pc̄um assiduitate delicta iuuētutis & igno.
si.abscōdit.Quasi siccans pti.cū carnis lasciuiā
p cōtinentię rigorē cōstrigit.Ac sic res latuit.s.
humanę vitę trāsgressio.Ascenderūt de puteo
hoc est post pœnitentiā bonis operib⁹ exerceri.

Hugo.

Q₃ obstinatū cor triū vitioꝝ lāceis pforetur.

CVmq̄ ingressus fuisset mulus cui in 18.
sidebat Absalon subter cōdēsam q̄r= X
cum & magnā;adhęsit caput ei⁹ q̄r=
cui.Absalon crinib⁹ inhęrens quercui: duritiā
designat cuiuslibet obstinati. Qui dum patris
exercitū fugeret,contigit vt cōdensę q̄rcui cri
nibus inhęreret.Absalon pax patris interp̄tat̄
qa p̄r̄eū licet psequērē patiebat̄:nō pax filii qui
p̄rem nolebat pati.Quærcus intus durior , ex
terius vero fragilior esse cōprobat̄. Cui Absa=
lon suspēsus inhæret:qa interi⁹ obstinationem
mētis,exteri⁹ vero fragilitatē carnis comitat̄.
Crinib⁹ inhęrēs suspēdit̄:qa supfluitatis amo=
re detinet̄.Mulus aūt cui isederat ptrāsiit: sed
ipse quercui suspēsus inhęsit:qa luxuria cui sp
inhęserat & dolus periit:sed poena peccati re=
māsit. Trib⁹ lāceis.i.auaritia:supbia:& luxuria
cor ei⁹ pforat̄. Vñ & vsq̄ in hodiernū diē acer=
uus lapidū magn⁹ sup eū ꝓiicit̄:qa pc̄tōrū siue
suppliciorꝝ multitudie īęternū grauat̄.Nec mi
rū si magn⁹ aceru⁹ lapidū sup eū fuerit q obsti
nationē vsq̄ in finē cor impœnitens gessit.

Stephanus.De sex digitis diaboli.

GIgas pcuss⁹ a Dauid senos habuit di= 21.
gitos i pedib⁹ & manibus.qa sex sunt Y
in cōsūmatiōe pc̄ti.s.cogitatio:loquu
tio:opatio:cōsuetudo:gloria de pc̄tō:despatio.
Hęc sunt sex latera in lapide q̄dro. Vñ i Thre
nis.Cōclusit vias meas lapidib⁹ quadris.

Galfridus.

Qui sint viri fortissimi qui principes in Da=
uid exercitu nominentur.

23. Z Haec nomina fortiū Dauid. Sedens ca thedra sapiētissimus Dauid noster verus vtiq; manu fortis fortes eligit immo etiā facit: nec mulieris cuiusq̃, nec puuli inter suorum nomina nomen admittens. Cū enim duplicem producat aciem mūdus: scādalis quidē paruulos deiicit: blanditiis allicit mulieres. Quāobrem necessaria est fortitudo virilis vt fortis sit quem aduersa nō fregerint: quē non illexerint prospera, fortior: quē nec ipsa rerum vicissitudo, fortissimus. Quibus nimirū sic inuicem succedentibus acrius sæuit tentatio: dum prosperitas amplius post aduersa blāditur, nec minus vrit aduersitas dum repente ingruit rebus inuidiosa secūdis. Nec immerito forsitan triplicem hunc fortitudinis gradum in Tau litera & in trecentis accipimus quos ex multitudīe copiosa Gedeon p̄liatur⁹ elegit. Ceterum trina illa distinctio fortium Dauid: quam in tres primos: secūdos totidem &. xxx. nouissimos inuenimus: nō incōgrue vt opinor ad nouissimos illos tres referatur ordines electorū: quos sub nomine Noe Daniel & Iob solos esse saluandos Ezechiel propheta cōmendat. Dico autem ecclesię p̄latos: religiosos quoq; & populos. Nec immerito numerus idē in secundis inuenitur & primis: q̄ ex parte non minima eadem sit vtrisq; ęmulanda perfectio. In his itaq; tribus & tribus non ipsorum ordinum genera credimus diuersa distingui cum plurima reperiantur in singulis: sed virtutes quasdam eisdem admodum necessarias commendari. Nam primus ille sedens in cathedra: añ omnia indicat oportere doctoribus non deesse doctrinam. Ars est enim artium regimen animarum. Nec minoris insaniæ q̃ imprudentię est si eiusmodi magisterium profiteatur ignarus. Sedens inquit in cathedra sapientissimus. Bene: optime. Alioquin ridicule satis in cathedra pręsidet: qui non pręminet in doctrina. Quia tñ ea etiam sola non sufficit: merito subinfertur. Princeps inter tres. Apta siquidem pricipatui doctrina sermonis: sed si fuerit duabus alis, exemplo videlicet operis & studio oratiōis adiuta. Vnde etiā primo huic historia Regum non protinus nomen datur: quia necdum ad nomen transit: si quis solum sine aliis charismatibus sapientię & scientię inuenitur accepisse sermonem. Nā etsi magnum illi exinde datum fuerit nomen in terra iuxta nomē magnorum qui sunt in ea: multū desipit si præsumit q̄ continuo etiam nomen suū similiter ascribatur in cęlis. Veruntamen in hoc primo fortium Dauid nō inanis fastus disertę locutionis sed spiritalis fructus sacrę p̄dicationis innuitur: dum infert: Ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus qui octingentos interfecit impetu vno. In quibus verbis prima est cōmēdatio humilitatis satis euidēs in cōparatione vermiculi. Sicut aūt ligneum robur sine ferro & osse tenerrimus penetrat vermis & atterit: sic doctrina sacra: secreta quadam virtute illabitur sensibus auditorum: et rigida corda conterit & cōfringit. Quinetiā sine violētia & acerbitate tanq̃ vnctio docēs de oībus ī mā suetudine, in suauitate, in spiritu sancto noxia oīa demolit̄. Deniq; & inermis iste vermiculus non ineffi cax fuit. Sequit̄ eñ q̄ vno impetu interfecerit octingētos: impetu vtiq; spūs: fidei zelo: vehemētia ei⁹ q̃ nunq̃ excidit charitatis: & eius tādem virtute in quo pōt oīa: quē ipse cōfortat. Ego hos octingentos vniuersitatem intelligo vitiorum. Quorum octo sunt principalia: sed ad pniciem hominū numerosus quidē exercitus sub signis militat singulorum. Lōgum opus esset singulos statim Duces verborum iaculis persequi: sed etiam eorum distinguere acies & impugnare q̃ longius. illud commemorasse sufficiat: nō icōgrue sub eiusmodi numero vitia vniuersa concludi. Quia enim quinq; sunt corporis sēsus & vis animę triptita: corpalia perinde vitia ad eorūdem sensuū corruptelam in quīqueptito distribuunt̄ exercitu: & aduersus animā rationalē: irascibilē: concupiscibilē isidiātes Chaldęi tres turmas faciūt spiritalium vitiorum. Neq; illud omittēdum est q̄ prudentia carnis quę equidem mors est: et sapientia huius seculi quę stultitia est apud deum: q̄ philosophorum doctrina & hæresum monstruosa diuersitas nōnullis videantur vitiis aduersari: sed facile est anima uertere quem admodū alia foueant dū alia psequūtur. Sola ē doctrina ecclesiastica nullū palpās vitiū: nulli assentiens: nulli parcens: sola est omnium piter inimica malorū. Sola deniq; vsq; adeo vno impetu interficiens octingentos vt offendentem in vno reū statuat omniū mandatorum. Merito proinde sedēs in cathedra suo non designatur ex nomine: vt quicūq; ille sit deferatur potius cathedrę q̃ personæ. Et siquidem sancta est: nō superbiat: sin alias: recta docentem nemo despiciat. Memento quia tua doctrina potissimū nō est tua: & tibi tribuere non oportet siqua feceris opera vitę: minus tamē verba doctrinę. Sede igitur: sede quiet⁹ & humilis. Sede in cathedra: ne vageris. Nam gyrouagū quidē si monachorum teterrimū gen⁹ est: quale erit abbatū?

De Gesbaan.

Sede igit̄ in cathedra sede in populo, quia id A

tibi sonat nomē Gesbaam: qđ sedēti. Hinc in libro Paralipomenon. Datū paulo minus ꝑteriui. Memēto quoq; vermiculi q̄ præ cæteris ꝑsides in sublimi. Et cathedrā saltem cui insides non solium æstimaueris aut tribunal. Doctoris abs te prudētiā magis q̄ sententiā iudicis aut regis præcepta speramus. Insta ergo doctrinæ sessor cathedræ: Clama: ne cesses. Teredinis cui cōpatat⁹ est, nō grādis ē morsus: sed iugis conatus: nec velociter ꝓficit: sed tamē perficit opus suū. Postremo etiā vno impetu interficere semper studeas octingentos. Non sic vanā gloriā detesteris vt gastrimargiā foueas. Nec sic vacuos ventres cibariis diligas, vt pecuniis gazophylacia repleāt. Sic ꝯsūptio resecet vt negligētia nō succrescat. Sic euellant scādaloꝝ spinę vt nō cōsēsus subeat aut dissimulatio delictoꝝ.

De Eleazaro.

B ¶Post hunc Eleazarus fili⁹ patrui eius Ahoi. Eleazarus adiutorium dei vel adiutorium sonat. Quid autē facere possumus sine adiutorio dei? Nihil vtiq;. Quinetiā sicut olim ꝑdicantibus vbiq; discipulis dn̄s cooperabat̄ sequētib⁹ signis cōfirmando sermonē: ita etiam nunc ad adiutoriū ꝑdicationis nihil tā necessarium q̄ perfectionis exēpla reperies. Sicut eñ tunc documenta salutis donec coruscantia illum signa perclleret incredulus execrabatur auditor: ita etiam nunc ad manum est excusatio negligentibus, nihil esse facilius dictu. Caueat proinde sedens in cathedra sapiētissimus quidē: sed non similiter faciētissimus: caueat ne qđ rigat pluuia doctrinæ verbis: scandalū vitæ sterilis peius vrat. Imitetur potius Eleazarum: cuius testimoniū quoq; virtutis a nominis interpretatione non discrepat. Legimus eñ ꝙ percusserit Phylistęos: donec deficeret manus eius & obrigesceret cum gladio. Manus actus est. Gladius verbum dei. Et multoꝝ manus hic gladio non cohæret: qui sic pugnant quasi aerem verberantes: non percutiētes aduersarios suos. Et si verba distinguimus, cū gladio manus deficit cauendo prohibita: cum eodē quoq; rigescit mandata viriliter exequendo. Quoniā necessarium vtrūq; doctori: & cauere qđ vetuit: & exercere qđ monuit. In eiusmodi die vt legit̄ facit dominus salutē magnā: & populus q̄ fugerat reuertitur ad spolia detrahēda cæsorum. Efficacior sane operis persuasio q̄ sermonis. Frequenter enim accidit vt victos reuocent exempla doctorum: quos in fugam egerāt vitia terga vertentes. Nec dubium quin reuertentes etiam cęsorum hostium spolia detrahant: cum eisdem vitiis de quibus viderunt triumphare platos, ipsi quoq; resipiscentes suorum officia subtrahant nequiter prius vsurpata membrorum.

De Semma.

¶Post hūc Semma filius Age de Arari. Terti⁹ C iste eam nobis cōmendat gratiā quæ plātis omnibus necessaria est, fructū orationis. Necesse est eñ: vt qđ minus verbis effecerint vel exemplis: ab eo q̄ solus oīa potest obtinere studeāt votis. Nimirum aduocati sunt: patroni sunt: q̄bus proprie ex officio cōpetit impetrare delinquentibus indulgentiā: negligentibus gratiā: laborantibus opem: proficientibus perseuerantiam: mortuis vitā. Nec miraberis (vt opinor) si celsitudinē hanc æstimaueris: ad primos tres peruenire nō posse quodlibet maximum e secūdis. Non quia personas aliquādo quasdā nō habeat gradus inferior nōnulloꝝ in superiori ordine positoꝝ meritis & virtutibus forte nō impares. Cæterum inter ipsos gradus nulla est cōparatio: adeo maius est ad salutē trahere plurimos etiam perditoꝝ: q̄ sibi ipsi captare sensum viæ compendia breuioris. Sed quomodo terti⁹ hic robustorum audiens dicit̄: & nō magis auditus? Semma eñ vt aiunt audiens interpretatur. Eū vero audientem esse necesse est qui debeat exaudiri. Nam qui loquitur anteq̄ audiat stultū se esse demonstrat: & confusione dignū non auditione. Sed & pater audiētis huius loquēs vel meditās dicit̄: vt noueris ꝙ hm̄oi collocutio nō foris audit̄: sed celebrat̄ intus in meditatiōe cordis. Ararites quoq; mōtanū sonat vt in sublime cōtendens etiam nubes penetret orationis incensum. Iam vero audiēs iste quid fecerit audiamus. Ascēdētibus phylistęis & populo fugiente stetit in medio agri lente pleni & tuitus est eum: percussitq; phylistęos & fecit deus salutem magnā. Quid ager iste lente plenus: nisi multitudinis dissolutę & negligentis pigra segnities? Itaq; stetit audiens iste montanus: stetit in medio agri huius lentiferi: sicut olim stetit Moyses & placauit & cessauit q̄ssatio. Hæc ergo de tribus fortibus ignauiter magis q̄ fortiter dicta sufficiant. In quibus vt breuiter colligantur tria quędam prælatis admodum necessaria & specialiter æmulanda credimus designari: verbum doctrinæ: exemplum vitæ: orationis effectum.

De aqua cisternę Bethleem.

¶An vero bethleemiticā quis desiderat aquā D & nostro sibi ministerio sperat ab eisdem fontibus exhiberi? Acceptam fortassis ipse repudiās fundet in terram: sanguinem magis appellans quem elicimus vehemētius emūgendo. Quid enim aliud mystice innuit optatio illa & illa

refutatio nisi Iudaicæ plebis expectationem in ipsa demum exhibitione ad excusationis verba cõuersam? Aqua frigida animæ sitiẽti nuncius bonus de terra lõginqua: q̃to magis qui de cœlo venit super oẽs est? De cœlo suscepit aquam cisterna Bethleemitica: aquã merito desideratã sed inique repudiatã etiã & effusam. Cęterũ expositio hæc superioribus ptibus non cohæret. Possumus autẽ sic intelligere: vt dicat̃ cisterna illa Iudaicæ plebis tenuisse figurã. Præsertimq̧ de Bethleem regũ dignitas traxit originẽ: cui⁹ aquã verus Dauid sitiẽs illi⁹ p̃cipue ppli visus est desiderasse figurã. Et primitias qdem aliq̃s per eosdẽ quos diximus primos tres robustos, p̃dicatores videlicet sanctos ei exhibitas nouimus: sed libatas dño & effusas in terrã, in toto seculi orbe dispersas. Quod autem dixisse legit̃ sanctus Dauid: Num sanguinẽ viroꝝ istoꝝ bibam: & eandẽ aquã bibere noluisse: ad hoc referri potest: q̄ cõuersis ad persecutionẽ apostolorũ Iudęis: cessauit eoꝝ vocatio: & in nationes dei gratia est diffusa. Iam vero primis vtcũq̧ tractatis veniendũ est ad secundos. In quibus nihilominus triplex quædã religiosis maxime sectanda videt̃ gratia cõmendari. Abisai pater sacrificii (Hoc em̃ nomẽ eius interp̃tat̃) feruorem indicat pœnitentiæ. Banaias cæmẽtarius vel ędificator dñi: fructũ obediẽtiæ. Asael factura dei: sacræ deuotionis affectũ. Quicquid em̃ in sacrificiũ dñi ab his qui vere huic mũdo renunciãt per mortificationẽ carnis offertur: ex contritione cordis & feruore interioris pœnitentiæ procreatur.

De Abisai.

E ¶Sed & virtus eiusdẽ Abisai quã fecisse narratur, ab eadẽ fortassis interpretatione nõ discrepat. Dicit̃ em̃ q̄ trecentos occiderit. In qbus cẽtenarium triplicat nõ cõmendatio perfectionis alicuius: sed multitudinis designatio. Vniuersa siquidẽ numerositas quã Chaldęi ĩgerũt tribus turmis irruentes, pœnitẽtiæ feruore pimitur: videlicet quicqd fuerit cogitatione, locutione, operatione negligẽter admissum. Ego vero easdẽ arbitror esse vncias quas appendebat ferrũ hastę Gigantis quẽ idẽ Abisai percussisse narrat̃. Validissima siquidẽ aduersum nos aduersarii hasta nostra est culpa: & nostra pręuaricatio: eius maxima fortitudo. Nec contentus tamẽ delictis prioribus accingit̃ ĩsuper ense nouo occasionẽ & opportunitatẽ nouæ semper tẽtationis exquirens. Quis vero ille est sic accinctus? Fateor dissimulabã: sed vereor ne qbusdã eadẽ dissimulatio sit molesta. Dicit̃ ergo Gesbi qd̃ interpretat̃, est in me. de Nob: qd̃ fortassis ad Nobe pertinet: & latratum sonat. Est autẽ concupiscentia carnis cõtraria legi mentis. De qua fatet̃ apostolus. Quia nõ est ĩ me bonũ. Fatendũ ergo cuiq̧ est: quia ĩ me hostis meus: sed ex latratu videlicet: ex suggestiõe maligni. Nec miret̃ quis quia visus est percutere deficientẽ Dauid. In nobis em̃ deficit sicut & proficit: qui in seipso semper idẽ est: & anni eius nõ deficiẽt. Deniq̧ in nobis format̃ Christus: ĩ nobis extinguitur spiritus. Est autẽ peccatũ ad mortẽ: p̄ quo nõ dicit̃ vt rogetur. Est blasphemiæ spũs qui nõ remittet̃. Est peccator impœnitẽs: & veniam nõ meretur. Alioquin sacrificiũ deo spũs cõtribulatus. & p̄sidio erit Abisai ne percutiatur Dauid: qui deficere videbat̃. Nõ solũ autẽ sed Phylistęũ ipsum percutit & occidit. Occidit eũ. Occidit etiã & trecentos. Nam virtus pœnitẽtiæ nõ modo imminẽtis adhuc violẽtiã tentationis extinguit: sed peccata iam etiã admissa cõsumit.

De Banaia.

¶Secũdum in his secundis locum tenere dicit̃ Banaias sicut supra meminimus cæmẽtarius vel dñi ædificator. Nimirũ pœnitẽtia destruit noxia: vt vtilia iam ædificet obediẽtia. Et magnifica satis Banaiæ huius opera legimus: sed obedientiæ per omnẽ modũ magnificẽtiora videmus. Q̄ si pro eo qd̃ habemus magnoꝝ operũ, magister magis dicit̃: sicut Hebręos tradere aiunt expositores nostri: euidentior est intellectus. Nã magistra operũ obedientia. De quo tandẽ habemus exp̄ssius scriptũ: quia fecit eũ sibi Dauid auricularĩũ a secreto. Nimirum cũ audiẽdi. i. obediẽdi aures haberet. Percussit autem Banaias leones tres & virũ vnum Aegyptium dignum spectaculo. q̃is duos primos leones homines magis fuisse autumẽt fortissimos quosdã duces Moabitarũ. Nos autẽ ĩ his om̃ibus grauissima quędam quatuor vitia moraliter intelligimus: & de eis victoriã obedientiæ designatã magnificis actibus Banaię. Duo primi leones Moab ad spiritũ gastrimargiæ & luxuriæ referantur. Grauiter enim vtraq̧ hæc vitia sęuiunt: & q̃ multis infeliciter pręualere noscuntur: quia etiam animal ipsum ex vehementia caloris non modo voracissimum esse, sed libidinosum perhibetur. Interpretatur autẽ Moab ex patre. & ex illius primi patris vitiata radice & in filiis deinceps hmõi vitia surgunt qui in cibi vetiti transgressione peccauit. Q̄ si merito inobedientię contraria legi mentis in membris nostris innata est lex peccati: liquet econtrario subditam deo animam obedientiæ merito obtinere etiã legẽ legitimæ dominatio

nis in carne sua:& de vtroq; vitio gastrimargiæ seculi & luxuriæ triumphantē ab eorum prius vsurpata tyrannide mēbra subtrahere. Alioquin qui in cibo inobediens esse adiecerit leonē,timeat illū qui prophetā de Samaria redeuntē pro eo ꝙ in via prohibitus comedisset occidit.De leone altero qd dicemus? Ego ipm arbitror esse:de quo vnus ex filiis prophetarū cum dixisset ad socium suum in sermone dñi percute me:& ille renueret:qa noluisti inquit ecce percutiet te leo. Caro etenim nostra cum insolescere cœperit:eo ipso monet vt percutiatur quo aduersus spiritum cōcupiscēs indicat opus esse vt castigetur.Loquitur autē hoc non in suo sermone:sed dñi.Non em̄ carnis suggestio est:sed diuinæ dispensatio pietatis:quotiēs ad ipsius mortificationem animus prouocatur ex occasione concupiscentiæ prurientis.Et percutitur a leone:qui renuit dum præualuerit aduersus eum tentatio libidinis:qui neglexerit carnis domare lasciuiā. Nec desipuit alter qui monentē percutere q̄ percuti a leone maluit. Nec vero vbicunq; illum:sed in capite vulnerauit ꝙ in ipō statim initio hmōi concupiscentia mulctari debeat & mactari.Tertius leo rugiens in cisterna iracundiæ spiritum significat intus in anima sęuientē.Dies niuis:tempus indicant aduersitatis.In diebus ergo niuis leo rugit in cisterna dum iracundiæ spiritus pondere aduersitatis oppressus intus furit in consciētia.Descendit autē Banaias ad eum:& rugientem intus occidit:dum obedientiæ mansuetudo subiectam deo faciēs animam persuadet vt voluntarie sacrificet ei. Ad obedientiam enim non magis noscitur pertinere vt faciat quis qđ iniungitur:q̄ vt sustineat qđ infertur.Nec vero aliud est vox hominis inter molestias murmurantis:q̄ furor leonis sub aceruo niuiū rugientis.Felix Daniel:quem in lacum missum eiusmodi leo immo etiā leonū multitudo non nocuit:dum iræ & indignationis occasio multiplex nō turbauit.Vir Aegyptius dignus spectaculo habens in manu sua hastam,superbiæ spiritus intelligitur.Dicitur autē vir spectaculo dignus sua æstimatione & vana quadam p̄sumptione virtutis.Sæpe etiā velut ratiocinando suadet.Nō est inquit neganda veritas: hoc vel illud nemo faceret cæterorum.Propter qđ inter cætera vitia viro magis q̄ beluæ operat̄. Aegyptius.i.persequens:ꝙ nō modo in prauis actibus:sed etiā in bonis aduersat̄. Primus aduersus nos arma corripit & deponit ea nouissimus.Habet enim in manu hastā:qiua in promptu & ad manum illi est occurrentibus aduersari:impetere gratis īmeritos:cōsurgere in innoxios sine causa. Nec immerito manus oīm contra eū non modo hominū:sed & dei:qui superbis resistere perhibet̄.Nimirum aduersaria semp & odibilis deo superbia est.Et qđ in cæteris vitiis nō videt̄,cæteris etiā inuisa superbis. Parū est ꝙ in manu hastā hic Aegyptius habere dicit̄:habet in ore.Inde est ꝙ pauper cū obsēcrationibus loquit̄:diues autē affatur rigide. Itaq; veniat Banaias:sed in virga:non in spiritu mansuetudinis.Descēdat ad Aegyptiū hūc & de manu hastam eius violēter extorqueat:q̄ transfodiat inimicū.Superbiæ vitium obediēs animus detestet̄.Arguat & contēnat ex eo ipo ꝙ cæteros oēs ipsa iudicare,oībus soleat aduersari.Nec mirū videat̄:ꝙ superbiam obedientiā perimat:quandoquidē primus gradus est humilitatis obediētia sine mora.Videtur autē ad hæc vitia quatuor pertinere triste illud ꝓphetæ Ioelis initiū.Quoniā residuū erucę co.brucus &c.nisi ꝙ alio ordine q̄ diximus hic,in prophetica exclamatione ponat̄. Neq; enim ordini subiacēt qui illuc trahunt:vbi nullus ordo:sed sempiternus horror inhabitat.

De Asahele.

¶Tertius in his secūdis fortibus Asahel.Quid magnificū egerit non narrat̄. Nimirum vacat deo sancta deuotio.Deniq; factura dei est & nō hoīs vt cōstet eum in vacante sibi homine mirabiliter operari.Rapit em̄ in cœlum:rapit in paradisum:rapit & facit ineffabilia verba audire quæ nō.l.ho.lo.Ne ergo quæras Asahel iste quid egerit.Secretū suum sibi & dño deo suo. Magnificat aīa eius ad dñm.In secundo eiusdē secundi libri capitulo de eodē legitur Asahele ꝙ velocissimus cursor fuit:quasi vnus de capreis quæ morant̄ in syluis.Vbi ipsius animantis naturā cōsiderantibus nō modo cursus velocitas:sed subtilitas etiā visus in eodē Asahele cōmēdata videt̄.Necessarie quidē. Alioquin perniciosa est pernicitas cursus si perspicacitas visus defuerit. Facile em̄ nisi clare viderit incurrit periculum qui cito currit.Atq; vtinam semper fugere vt caprea Asahel iste q̄ fugientem Abner improbe persequi aduersa hasta feriendus in inguine maluisset. Expedit enim p̄sertim affectuosissimis mētibus fugiēdo potius declinare contagia vitæ:& elongari fugiētes:q̄ infeliciter experiri quid incauta præsumptio soleat afferre periculi. Vnde quidā sanctorum.Sta in acie inquit:fortiter dimica:ego fugere malo q̄ spe victorię vinci.Itaq; ex his tribus pœnitentia quidē futuri purgat & ꝑparat ædificii loca:succidit vepres:arbores extirpat annosas:scindit petras:paludes siccat:valles exaltat:montes humiliat:immo etiam virtute si-

dei tollens mittit in mare. Obedientia deinceps extruit ampla palatia: fortissimas erigit turres: diuersi gñis arborũ hortos: & lacunas pisciũ locis ordinat opportunis. Nã deuotio cælaturis & picturis potiꝰ vacat. Bysso & purpura ornat parietes. Pauiméta nouis quotidie floribꝰ sternit: nouas semp delitias: nouas exhibet species pigmẽtorũ. Harũ sane virtutum verus quisqs cõtemptor seculi primã sibi dat: vt sua mortificet vitia. Secundã vero primũ quidẽ plãtis, deinde proximis oĩbus: vt in charitate illis obediens seruiat. Tertiã deo: vt in eius semper beneficiis, in misericordia eius, in memoria eius delectet: in laude eius & gratiarũ actione versetur. Qꝫ felix erit domus Dauid: dum eiusmodi stipata fuerit agmine robustorũ: dum inuenietur in ea plãtorũ dignitas salutaris doctrinæ verba: virtutum exempla: & orationũ studia sine intermissione sectari: religiosorũ sanctitas pœnitẽtiæ disciplinã: obedientiæ regulam: gratiã deuotionis magnanimiter æmulari: humilitas plebis in reuerentia sacramentorum & obedientia mandatorum dei fideliter conuersari. Ea quippe vident per ternarium vnum & alterum, & nouissimum tricenarium commendari. Quibus dum annumerari dignatur vnꝰ ille & vnicus cui dicitur: Quis similis tui in fortibus domine: illius ad nos exinanitione numerus noster implet: vt sint omnes triginta septem: ꝙ vnigenitus factus sit primogenitus in multis fratribus.

Qꝫ Iudæi Christum quem desiderauerant recipere noluerunt.

H ¶O siqs daret mihi aquã de cisterna Bethleem Hanc aquã desideratam rex Dauid bibere nolens effudit, nõ suo forsitan voto: sed typo potius alieno: in hoc facto pariter nobis exemplũ temperantiæ suæ: & Iudaicæ nihilominus per fidei signum relinquens. Effudit eã inquã, & libauit eam dño. Tu quoqꝫ si proprium coerceas appetitũ: & cõcupiscentiã nõ sequaris: obtulisti vtiqꝫ sacrificiũ gratum dño deo tuo. Exiguũ satis illiꝰ aquæ pciũ foret si biberet: magnum fuit dũ effunderet. Vilis res aqua: sed eo ipso temperantia pciosior in re vili. Cæterũ iam liquet dilectissimi ꝙ cisterna optata ĩ Bethleem desiderabilẽ habeat aquã nõ de terreni alicuius fontis aut putei vena: sed ex ĩbre cœlesti. Hauriũt tres robusti: audiũt & annũciãt tres pastores. Sed Iudæa quã desiderauerat aquã bibere noluit nec oblatã: quando omnes qui a pastoribus audierunt mirati sunt nõ imitati. Libauerunt postremo Iudæi aquam immolantes filiũ in conspectu patris. Sicut aqua effusus sum, ait ipse. Effuderunt eñ sanguinem Christi sicut aquam: qđ est sine reputatione. Effuderunt in quam Iudæi: & effuderunt non hic vel illic: sed in terrã. Ita est inebriata terra: sed adhuc Onager sitit.

Finitur liber Regum. II.
Sequitur liber Regum. III.

Stephanus.

Dauid nõ calefiebat. Nimirum frigus pertulit, quia de senibus natus est parentibus: vel quia multum in prælio sanguinem fuderat: vel potius ex quo angelũ cædentem populum vidit, pauore vehementi contabuit.

De ambitione.

¶Adonias festinauit & pꝯccupauit regnũ &c. K
Tales sunt qui in hoc seculo regnare volunt Filius Agith: quæ interpretat festiua vel solẽnis. & qui mundo adhærẽt, volunt esse semper festiui. Vnde pꝯccupauit regnũ: & ideo regno carebũt. Falsum est igitur qđ vulgo dici soler, Qui prior accipit non pœnitebit,
¶Cerethi viuificantes: Phereti mortificãtes. hi non interfuerunt conuiuio Adoniæ. L

De prælatis.

¶Imposuerũt Salomonẽ super mulã regis. Mula est caro nostra. Hęc est mula regis si bñ regatur. Salomon inungendus in regẽ: super mulã ponitur vt castiget carnẽ suã. Et adduxerunt eũ in Gion: qđ interpretat luctatio. Inungit ergo Salomon in Gion: ad notandũ ꝙ maxima lucta in dignitatibus fit & magnus labor. Itẽ Salomone inuncto timuit Adonias & oẽs q̃ inuitati sunt ab eo. Eodem modo qui in delitiis seculi viuunt terreri possunt: audito ꝙ Christꝰ inunctus est: & considerata humilitate incarnationis Christi. M

Hugo de Foilleto.

Qꝫ per mulam temperantia designetur.

¶Et imposuerũt eum super mulam regis. Mula ex equo & asino nascitur. Vnde hoc animal ex velocitate equi & asini tarditate naturaliter temperatur: & ideo per mulam intelligimus temperantiam. Super mulã sedens Salomon in Gion ducit: quia necesse est vt qui ad luctã regiminis trahitur, per temperantiã moderetur. Vtinã tales essent qui in ecclesia primatum tenent: vt in Gion luctantes contra vitia laborarent: ad compassionem vero fratrum vncti oleo sancti spũs extendi possent: vt inter Sadoch & Nathan mediũ incederẽt: & sic ex vna N

parte iustitiam:ex alia vero misericordiam ha-
beret.Sederet super mulã regis: vt in oibus te
nerent modũ temperantiæ & discretionis.

O Qꝫ necessaria sit ꝑlatis vnctio spiritalis

¶Vnxerunt Salomonē Sadoch sacerdos & Na
than propheta regē in Gion. Quælibet fidelis
anima Hierusalē dicit:quæ contemptis secula-
ribus curis meditãdo cœlestia cõtemplat.Prin
cipatũ huius ciuitatis obtinuisse dicit Dauid
manu fortis.Virtutē siquidē boni operis imitã
ri solet multoties abũdãtia pacis veræ. Inde est
ꝙ post Dauid Salomon Hierusalē obtinet: qa
animus qui bonis operibus abũdat,in pace ma
nere solet.Viuente autē Dauid Salomon in re
gem vngitur:quia vigente boni operis affectu
animus quiete mentis dominatur. Vnxerunt
inquit Salom.&c. Sadoch iustus: Nathan do-
nans:Salomon pacificus:Gion lucta interpre-
tatur.In Gion Salomon in regē vngitur:quia
cũ magna difficultate agitur vt anim⁹ sibiipsi
etiã in pace dominet:vt regat in pace subiectũ
populũ.i.diuersos motus carnis:& turbas mul
tiplicium cogitationũ.Salomon non vngitur nisi
quãdo ad culmē ꝑlationis sublimat. Honores
inquit mutant mores.Tunc em̃ Salomon.i.pa
cificus animus vnctione indiget:quia locus ꝑ-
lationis aut vix aut nunq̃ elationis tumore ca-
ret.Necesse est igit vt Salomon vngat:ne pellis
sicca rumpat.i.ne populus separet:sed regen-
tis animus humilitatis oleo molliat. Salomon
in regē vngitur quãdo pacificus anim⁹ gratia
sancti spũs fœcũdat. Est autē locus sancti spiri
tus animus humilis & quietus. Pellis perun-
cta absq; læsione patit vt in longũ vel in latũ sę
pius extēdat.Sic pacificus animus ad quælibet
opera misericordiæ trahit si oleo veræ humili-
tatis aliquoties perungat.Sadoch & Nathan
Salomonē in regē vngunt:qñ iustitia & mise-
ricordia animũ cuiuslibet potentis modestum
reddunt:vt extendi valeat per dispensationem:
ne vel ipse per irã rumpat:vel alios a se ipse se-
paret per nimiam crudelitatis oppressionem.

Bernardus.

Qꝫ synagoga tam sibi q̃ gentibus & cœlesti ec
clesiæ inuidebat viuētem puerum,immo vitã.

3. P Nec mihi nec tibi sit:sed diuidat. Vox
est synagogę Christum ecclesiæ inui
dentis.Ipsa siquidē nobis ipsum pepe
rit officio quodam matris,nõ affectu.Excussit
em̃ de sinu suo extra ciuitatem eiiciens & ele-
uans super terrã:tanq̃ dicēs ecclesiæ gentiũ &
ecclesiæ primitiuorũ quæ in cœlis est.Nec mi-
hi:nec vobis:sed diuidat.Diuiditur inquã non
inter vtrasq;:sed ab vtrisq;.Expulsum em̃ & ex
altatum:& quidem modice satis,tamen vt nec
in tuis esset manibus nec in terra,ferro vndiq;
coarctasti: ne forte vel hac vel illac excederet:
vt videlicet a te separat⁹ ad neutrã pueniret il
larũ.Sęua nimiũ mater:ita obortiuũ facere vo
luisti:dũ nõ esset qui excipere posset excussum.

Vverricus. Q

Qꝫ verã pueri matrē inueniat gladius Salom.

¶Date ei infantē viuum.Infans pro quo contē
tio agitur,Christus dñs est.Mallet synagoga
æmula & mala meretrix infantem necari q̃ ec-
clesiæ viuũ dari:sed in inueniẽda matre Salo
monis iudiciũ non errauit.Date ecclesiæ ait in
fantem viuũ.Hæc est em̃ mater eius.Quicũq;
em̃ fecerit voluntatem eius,ipse mater & fra-
ter & soror eius est.O fratres hoc nomē matris
non est singulare prælatis:q̃uis eius specialiter
huiusmodi incũbat officiũ:cõmune est & vo-
bis qui facitis voluntatem eius.Et vos matres
estis huius pueri ex quo a timore dñi cõcepi-
stis:& partu. spiritũ salutis.Vigila igit o ma-
ter sancta:vigila super curam recens nati do-
nec formet in te Christus.qa quo tenerior, faci
lius potest perire tibi:qui nunq̃ perit sibi.Spiri
tus enim qui in te est,si in te extinctus fuerit
redit ad eũ qui dedit illũ. Vigila inquã super
curã recētis nati:memor quia æmula tua dor-
miens oppressit filiũ qui datus erat ei.Quæ est
enim stulta & crudelis illa mater nisi carnalis
anima q̃ spiritũ extinguit negligentia & iner-
tia?Huiusmodi hoies cum religionis amiserũt
feruorē,ipsius tamē sibi arrogãt gloriam & no
men.Inde cõtentiones carnaliũ in capitulis:vbi
verus Salomon inuisibiliter ꝑsidet.Filius meus
aiunt carnales,viuit:& tuus mortuus est.Ego
spiritũ dei habeo:tu non habes:in me viuit ti-
mor dei:in te mortuus est:dum.s.ęmulant sibi
religionis auctoritatem:cuius spiritales habēt
veritatem:vt subducta eius auctoritate consue
tudines inducãt pro sensus sui libidine.Et re-
uera mater vult æmulæ dari infantem viuum
non inuidens ei gloriã,dũmodo habeat & vir-
tutem.Sed illa:nec mihi nec tibi:sed diuidatur
quia nimirũ sibi sanctitatis cupit honorem &
aliis relinquere laborē.Sed non errat qui iudi-
cat:etsi aliquãdiu dissimulet.Gladius Salomo
nis matrem inuenit:cui adiudicat indiuisum
sicut affectum charitatis sic effectũ potestatis:
sicut feruorem operãdi sic fauorem imperãdi.

Hugo de Foilleto.

Qꝫ pacis quietem quatuor inquietent.

Habuit Salomon pacē i circuitu.Qua 4. R
tuor sunt q̃ pacis somniũ inquietant.
Hostis.s.seruus,vxor,& vicinus. Ho-

ſtis eſt diabolus: ſeruus mundus: vxor caro: vicinus quilibet proximus. Cum ergo diabolus eiicit, mundus ſubiicit: caro affligit: proximus diligit: quid aliud agit niſi ꝙ pax ex omi parte ſtabilit? Sic autẽ Salomon pacẽ habet in circuitu: qui nõ turbat memoria pteritorum delictorũ: nec inquietat deſiderio futurorũ: nec frãgitur aduerſis: nec proſperis eleuatur.

Ricardus.

Q vanarum cogitationum copię ſuccedat bonarum per dei gratiam multitudo.

S ¶ Dabit tibi dñs latitudinẽ cordis: ſicut arenã q̃ eſt i littore maris. vt tãta ſit. ſ. copia cogitationũ bonarũ q̃ta fuit pri⁹ mltitudo inutiliũ & vanarũ cũ adhuc cor tuũ iuxta mare magnũ mũdi hui⁹: per deſideriũ requieſceret, & amore nimio inhęreret.

Stephanus, de paſſione Chriſti.

T ¶ Diſputauit Salomon a cedro quæ eſt in Libano vſq; ad hyſopum. A cedro vſq; ad hyſopũ Chriſtus diſputat: quãdo ſuperborum colla & humiliũ iudicat. Super ligna quoq; diſputauit dũ in cruce pendens arrogantiã ſeculi inclinauit vſq; ad humilitatẽ hyſopi. i. vſq; ad ſtultitiã crucis. Quę egredit de piete. Paries eſt caro nr̃a. Vñ. Ecce ipe ſtat poſt parietẽ. Qui innitit ſup parietẽ mordebit eũ vt coluber. De pariete ergo egredit hyſopus. i. humilitas: qa nihil magis hũiliat q̃ cõſideratio fragilitatis nr̃æ ſi cõferat ad Cedrum. i. ſublimitatẽ æternæ gloriæ.

Aithardus.

Q niſi tranſeuntes per ſecurim & malleũ, ſtructura cœleſtis ad ædificiũ non admittat.

6. V Malleus & ſecuris non ſunt audita in domo dñi. Hoc ſic intelligendum eſt ꝙ ante ædificationẽ templi dñi adhuc lapides in monte Libano extiterãt, adeo quadrati fuerãt & politi: ꝙ in ipſa ædificatione & ſtructura lapides ſibi cõuenieñter aptarent ad inuicẽ: & facillime ſine tũſione aliq̃ iũgerent. Nã antea ad extrahẽdos lapides & q̃drãdos malle⁹ & ſecuris plurimum neceſſarii extiterãt. Sed hoc multo meli⁹ multoq; verius de illa cœleſti ædificatione: quã verus Salomon Ieſus Chriſt⁹ de viuis laudibus quotidie ædificat in cœlis: accipitur. Vbi nec malleus reſonat: nec ſecuris: ſed magis gr̃arũ actio & vox laudis. De domo etiã ſpiritali quã iugiter ædificat i ſc̃tis, cõuenieñter poteſt intelligi. Nã multo ſudore multoq; labore ſudat: ſecuriq; ac malleo plurimũ laborat: anteq̃ ad illã quietẽ ad illã pacẽ quã ſolus Ieſus inhabitat veniat. Vt ergo forment lapides i Libano ſuperiore: primo extrahẽdi ſunt a Libano inferiore: vt forment in charitate dei: eruẽdi pri⁹ ſunt ab amore ſeculi. Eos autẽ nõ elicere & extrahere valde eſt difficile. Vt enim mũdus naturalis ex quatuor compactus eſt elementis: ſic & ipſi in mũdo quodã vanitatis velut ex quatuor ligant vinculis. Hoc ipſum ſiquidẽ eos ibi detinet: ꝙ ſunt i Libano monte. i. ꝙ mũdus eis candeſcit arridet & blandit: ꝙ in viis ſuis proſperantur: & ꝙ forſitan ad aliquod ibi culmẽ honoris ſublimant aut expectãt ſublimari. Detinet etiã eos moles propria. i. carnis ſuæ delectatio: propria quoq; durities. i. mẽtis ſuæ obſtinatio. Aliorũ quoq; lapidum cõnexio. i. carnalis quã ipſi ad alios & alii ad ipſos habent, affectio. Proinde inimici hominis domeſtici eius. Nõ em̃ ipſi in ædificium ſpirituale intrare volunt: nec familiares ſuos intrare permittunt. Hæ ſunt ſquamæ ſe prementes. Hic profecto malleus & ſecuris ſunt neceſſarii. Hic exercẽdi ſunt & audiẽdi ſi forte vel in eorũ ictibus in lapidib⁹ hui⁹ forma Libani q̃ eis candeſcit poſſit cõfundi: moles alleuiari: cõſtringi durities: cõpages diſſolui: vt ſic a maſſa pditionis diſſoluant & a Libano inferiore auellant: auulſi cędant: poliant: & i Libano ſuperiore q̃drent: atq; formentur: in domus ſpiritualis ſtructurã mittantur.

De platorũ diſciplinalibus inſtrumẽtis. X

¶ Cõcutiẽdi ſunt igit aliquãdo per fidẽ: aliquãdo minacius p rationẽ. Securis eſt em̃ cũ quis cõuenit ex fide: Malleus ex rõne. Obiiciẽda eſt eis peccati fœditas: & ſupplicii aſperitas. Quia autẽ carnalis anim⁹ magis abhorret ſuppliciũ propter aſperitatẽ q̃ peccatũ propter fœditatẽ: Securis eſt cũ huius exponit fœditas: Malleus cum illius opponitur aſperitas. In ſuppliciis quoq; ſecuris eſt: comminatio miſeriarum vitæ præſentis. Malleus comminatio miſeriarum vitę ſequentis. Vel ſecuris in rerum amiſſione malleus in corporũ flagellatione. Vel ſecuris in igne purgatorio: malleus in æterno. Huiuſmodi ſecuribus & malleis cooperante gratia ſpiritus ſancti duri nõnunq̃ lapides a lapidicinis inferioris Libani extrahunt. i. a mundi vanitate & cõuerſatione carnali. Sed nunquid iam ceſſabũt: vt deinceps nõ audiant malleus & ſecuris? Immo neceſſari⁹ eſt adhuc eoꝝ vſus. Adhuc em̃ rudes ſunt: & formari indigẽt & q̃drari. Abbas igit altera manu ſtringat malleũ & altera ſecurim. Malleo vtat ad cõtumaces atq; rebelles: ſecuri ad humiles atq; tractabiles. Per malleũ increpet aſpius. Per ſecurim arguat modeſtius. Malleũ ergo & ſecurim portet non mõ ad aliorũ correptionẽ: ſed ad ſui corporis caſtigationẽ & cordis humiliationẽ. Alioqn magis incurrẽt. Nã ſicut i pſenti nõ ſunt ſicut cæteri

hominum: sic nõ erunt vt cæteri in futuro: vt hic nõ sunt in gradu aliis æq̃les: sic & aliis tũc erũt aut superiores in gloria: aut inferiores in cõtumelia. Recepturi siquidẽ sunt aut duplicẽ coronã aut duplicẽ pœnã. Subiecti quoq; plati sui malleo & securi nõ sint cõtenti: sed quisq; sibimetipsi securim gerat in cordis cõpunctione & malleũ in carnis afflictione. Securis autẽ quotidiana nobis incũbit in colluctatiõe aduersus carnẽ & sanguinẽ. Malleus vero in colluctatione contra spiritalia nequitiæ in cœlestibus. Qñ etiã foris sunt pugnæ: intus seditiones: Securis est exterior psecutio a manifestis hostib9. Malleus vero psecutio interior a falsis fratrib9 Nulla eñ pestis efficacior ad nocendũ q̃ familiaris inimicus. Huiusmõi malleis & securib9: hmõi tũsionib9 & psuris lapides expoliti atq; quadrati cõueniẽter & cõdigne trãseũt in ædificiũ spũale: suisq; aptant locis p man9 artificis disponunt pmãsuri sacris ædificiis. Vniuersos autẽ vbicũq; dispositos firmiter in vnũ cõpaginat cęmẽto spũali: cæmẽto spũs dei: glutino videlicet perfectæ charitatis: docẽs eos seruare vnitatẽ spũs in vinculo pacis. Ipse dei filius hic est cęmẽtarius: cęmẽtũ spiritus sanctus. Hic iã silẽt malleus & securis. Qui eñ pfectionis tãtæ sunt vt ĩ ędificio dei sic locari sint idonei: incedũt in oĩbus iustificationibus dñi sine querela & sine offensa. Nec oportet vt icrepent vel arguant: sed nec etiã vt admoneant. Ipsi eñ in libertate spiritus cõstituti hilares datores voluntariũ offerunt sacrificiũ immo holocaustũ. Perfecta siquidẽ charitas ab eis foras misit timorẽ quasi malleũ incidendi dãnationem: & quasi securim timorẽ amittendi beatitudinẽ. Quisquis talis est q̃tum adiicit decori domus dei: q̃ pulchre ibi est & q̃ ordinate: q̃ aliis concorditer: q̃ domui vniuersę decenter. Superiores quoq; reueretur vt patres: siqui sunt subditi eis prouidet vt filiis. Eis qui a dextris ĩ profectu sunt & gaudio spirituali sic congratulat acsi sua esset gratia. Eis etiã qui in sinistris in aliquo defectu sunt siue in aliqua tentatione vel qualibet corporis aut animi vexatiõe, sic cõpatitur acsi ipse pateret. Alioꝝ siue bona siue mala reputat sua.

Hugo de Foilleto.

Qꝫ per templi pauimentum allegoricẽ fratrũ concordia designetur.

Y ¶Pauimẽtum texit Salomon auro interius & exterius. In oraculo. s. & in templo. i. in contemplatione corã deo: & in actione corã proximo. Est autem mysticum pauimentum humilis cõcordia fratrum: qui spirituali fraternitate sub monasterii regula humiliter seipsos psternũt calcandos etiam persequentibus concordi societate: ne in dispositione pauimẽti sciẽtia quæ inflat: inter fratres inęqualitatis offendiculum ponat: ne in aliquo nobilitas generis scrupulũ faciat elationis: ne is qui de seculo ad monasterium aliquid de proprio attulit: remissior in labore: paratior in habitu: delicatior in victu: honoratior præ cæteris esse velit. Sed ordinatis fratribus in pauimento beniuolę subiectionis detur vnicuiq; sicut vnicuiq; opus fuerit iuxta cõstitutũ apostolicę dispensationis. Texit itaq; pauimentum auro: prius tamen marmoreos lapides super terram sternens: deinde vero marmori tabulas superponens abiegnas: in marmore scilicet fidei fortitudinem: in abiete spei altitudinẽ: in auro precium charitatis designans. In his igitur est ambulandũ desideranti peruenire ad cœleste regnum.

Moraliter.

¶Sed & moraliter pauimentum domus intrinsecus & extrinsecus auro tegitur: ita scilicet vt prius marmor ac deinde tabulę abiegnę supponant. Intelligit itaq; in marmore propositi firmitas: in abiete desiderii proprietas: in auro intentionis puritas. Habes nunc abietem in medio cum marmore & auro: vt si quid desiderandum est: desideres in puritate & firmiter conserues. Est igitur morale pauimentum humilis concordia morũ: intrinsecus & extrinsecus vestitum auro: interius. s. intentionis puritate: exterius bonorum exemplorum splendidissima charitate. Super hoc pauimentum calcas dum in puritate superni desiderii firmiter ambulas. In hoc oratorio si pronus ores: aurum nõ terram vides. Vbi est enim puritas mentis non apparet puluis terrenæ cupiditatis. Nihil eñ erat in interioribus templi qđ non tegeretur puritate auri. Si eñ respicis sursum, vides aurum: quia dum contemplaris cœlestia pure diligis deum. Dum respicis parietes, aurum vides: quia proximum pure diligis propter deũ. Nil igitur erat in templo quod non tegeretur auro: quia in perfectorum mente nil est qđ nõ vestiatur supereminente puritate amoris. Z

Gillebertus de triplici gñe ostiorũ.

¶Fecit Salomon in ingressu oraculi ostiola. Facta sunt ostiola de lignis oliuarũ. Nisi perunctum ostium Christus ingredi nescit. Ideo in templo de lignis oliuarum ostiola facta sunt: per quæ in sancta sanctorum introitus patet. Huius etenim ligni materia vnguentarii est ministra liquoris. Ostiola dicta sunt & oliuarũ. Arctus introitus: sed in pinguedine gratiæ sine difficultate illaberis: vbi subtilis est intelligentia & secretũ mysteriũ, nõ laboriosus pate A

bit ingressus si deuotionis & charitatis oleo q̃si ostio volueris vti. Et puto ꝙ cōueniēs est de tē plo prolatū testimoniū. Templū eñ dei sanctū est qđ estis vos. Habe ergo in templo tuo ostia per quæ summus pontifex solus ingrediatur in intimum tui cordis recessum. Claude ostiū: obde pessulū, nisi quando dilectus tuus pulsat ingredi volēs. Habe ostiū circūstantię: prospice circūstanter: constāter resiste. Obliuio & ignorantia nō subrepat: improbitas nō irrūpat. Et si ita mauis distinguere: solicitam meditationem reputa ostiū: orationē quasi pessulū. Tali firmatum repagulo: hostili nō patebit impulsu ostiū tuū. Vbi vero vocē & pulsum audis dilecti: vbi manus eius subtilē & per foramē sentis attactū aufer pessulū: ostiū aperi: cuncta cedant obstacula. Si fieri potest mediū parietē totū aufer: vt libere se dilectus tibi totus infundat. Verū quomodo ostio eget ille q in euāgelio ait: Ego sum ostium? Miranda ratio: ostium est: & pulsat ad ostiū: intrare vult per quē quisquis introierit saluabitur & pascua inueniet. Magna est ostiorum distantia. Est eñ ostium in argumētis naturæ: est ostiū in sacramētis ecclesiæ: & est ostiū in experimentis gratię. In primo ostio naturalis rationis ductu inotescit nobis per opera operans sapiētia: & ad aliquid veritatis intromittimur. Per secundū in eo ꝙ salutaribus sacramētis initiamur ad ecclesiæ vnitatē, intramus ad cōmunionē sanctoꝝ. In hoc sic quidā int⁹ sunt vt tñ quasi foris sint: donec accedant ad tertiū qđ familiarē interpretamur accessum per charitatis affectū in copiā quandā & cōtemplationem dilecti. Ostium hoc tā secretū tā intimū nō oībus patet: sed soli sponsæ pbet accessum. Verūtamē parum quid īteresse reputa: tu ne ad illum ingrediaris: an ad te ipse. Nisi ꝙ tunc videris ingredi ad ipsum cum tu quasi pueniens & prior rogas. Ipse vero ad te cū ipse te pueniens pulsat affectū, improuisus illabit: & nil tale meditantem insperatæ dulcedinis mouet attactu. Quādo pulsat hoc modo ad ostium tuum: noli morari: surge: festina: ne forte declinet.

Stephanus. de fuga seculi.

B ¶ Fecit Salomon in introitu templi postes de lignis oliuarum. Templū est religio. Ostium tēpli est ingressus religionis, cuius postes quadrāguli debent esse: qa q̃ cito claustrū quis ingreditur renunciare debet quatuor. s. carnalibus desideriis: diuitiis mundi: carnalibus amicis: ppriæ voluntati. Vnde & limē templi in Ezech. erat quadrangulū. Itē hæc quatuor debēt facere corde & ore. Vñ & postes duos fecisse dicit.

Cantica sine titulo.

Quib⁹ platoꝝ mētes virtutibus sint inscriptę.

Inter coronulas & plectas &c. In opere tēpli opus basium interrasile erat & sculpturę inter iūcturas. Per bases doctores ecclesiæ designant. Interrasile quippe opus basiū dicit: quia pastoꝝ vita p districtā disciplinæ cœlestis custodiā ab oñi vitioꝝ grossitudine se solerter extenuat: vt cōtinentię exercitio polita virtutū sculpturas cū decore suscipiat. Quales autē sculpturę in ipsis fuerint basibus: manifestat cū ibidē subiungit. Inter coronulas & plectas leones & boues & cherubin. Vbi notandū: qa nō erat vlla ex pte plana supficies basiū: sed vndiq; mysticis sculpta figuris quia sanctoꝝ mentes immo vniuersa eoꝝ conuersatio virtutis in oībus ptendit gratiā. Neq; aliqua in eis hora inanis & vacua pterit: in qua piis vacare operibus vel sermonibus vel certe cogitationibus desistāt. Coronulas quippe in se sculptas habēt cū ad vitæ perennis ingressum iugiter anhelāt. Plectas habēt cū inter desideria vitæ cœlestis vinculū fraternæ societatis nunq̃ dissoluūt. Habēt & leones cū peccantes q sibi cōmissi sūt libere redarguūt & castigāt. Habēt etiā boues cū leonib⁹: quia in ipsa correctione spiritū māsuetudinis nō amittūt. Ruminant & vngulā diuidūt: quia iuxta qđ in sacra pagina legūt discretionē sermonis & operis in ipso feruore arguendi custodiunt. Deniq; & cherubin, qui plenitudo scientię dicit, habēt: qa in sacris eloquiis solerter attendūt ꝙ de oībus iudiciis suis ęquissimo iudici rōnem reddituri sunt. Vñ valde metuūt ne aut p seueriore iustitia aut p nimia pietate irā districti iudicis incurrāt. Hinc est ꝙ ibi subditur. Et super leones & boues quasi lora ex ære pendētia. Super leones quippe & boues lora dependent quando sancti doctores & in seueritate districtiōis qua peccantes iudicant, & in mansuetudine lenitatis qua pœnitentibus remittunt: iudiciū sui timent auctoris: ne forte iniuste ligando ipsi ab eo cuius iudicium errare nequit exorbitent. 7. C

Stephanus. de quadruplici gratia.

¶ Per quatuor partes quasi humeruli subter luterem retinebant. Per hos humerulos significatur quadruplex gratia: scilicet gratia liberans: protegēs: transiens: & saluans. Vel per humerulos istos designatur dilectio: & obedientia: patientia: & humilitas. Hi de basibus procedebant quia hæc debent habere prælati. D

Ricardus.

Quantis profectibus mens spiritalibus dedita studiis augeatur.

ca. 10 E ¶ Venit regina Austri a finib⁹ terrę audire sapientiā Salomonis. Quę est ista regina Austri, & illius calidę regionis inhabitatrix, & dña, & videndi Salomonē desiderio succēsa, nisi ꝗlibet anima sancta: sensibus & appetitibus carnis, cogitationib⁹ & affectibus mentis fortiter p̄sidēs & sūmi regis veriq̧ Salomōis dilectiōe feruēs? Vidēdi desiderio ardēs eiusmodi regina sūmę sapiētię regē ꝓpositis ęnigmatib⁹ cū frequētib⁹ interrogationib⁹ impetit: qn̄ ꝗlibet aīa deuota de diuino adiutorio p̄sumens inuestigandę veritatis studio vehementer existit. Audit quod querit: qn̄ & illa ad quę ex ꝓpria industria nō sufficit: sępe inter orationū suspiria ex diuina reuelatione cognoscit. Videamus adhuc quod sequitur. Videns autē regina Saba omnē sapiētiam Salomonis, & domum quā ædificauit, & cibos mensę eius: & habitacula seruorū, & ornatus ministrorū, vestesq̧ eorum: & hol. ꝗ of. in do. dñi, non habuit vltra spiritū. Ecce modo videns describitur: quę prius proponens & quærens proponebat. Vide tn̄ quid viderit: & intellige ꝗta intellexerit. Vidēs inquit, regina oēm sapiētiam Salomonis. Ecce ꝗta, ecce qualia animę deuotę, animę studiosę datur ex diuina reuelatione cognoscere. Attende ꝗ miranda videndo cognouerit: ꝗ p̄ admiratione ad spiritus sui defectum peruenit. Quid aūt aliud illi fuit spiritū nō habere nisi mēte excedere? vel vnde ei hoc accidit nisi multa admiratione?

Ailredus.

Qꝫ sex virtutum gradibus conscendi debeat cathedra pastoralis.

F ¶ Thronum sibi fecit rex Salomon &c. Hic diligenter fratres attendite quibus gradibus ad curam ascendendū est pastoralē, vt facilius humani generis pestē dn̄andi. s. libidinē caueatis magisq̧ tuti velitis (vt dicit) in imo consistere ꝗ periclitari in summo. Ac primum: Nolite ęmulari in malignantibus. Qui cū sint fornicatores, adulteri, molles, masculorū concubitores impudenter & irreuerēter ascendūt cubile patris sui, & maculant stratum eius: thalamum Christi vertentes in prostibulū: & sanguinem eius adeo cōculcātes: vt p̄cium eius nō solū in vana & noxia: sed qđ horribile dictu est, & in mercedē turpitudinis deposito pudore profligant. Nolite ęmulari in talibus, licet prosperentur in viis suis: qm̄ tanꝗ fœnū velociter arescēt: & q. ho. her. ci. de. Qui em̄ inutilem seruū proiici iubet in tenebras exteriores: quid faciet de indigno, de impudenti, de pestilenti, de se in Christi cathedrā turpiter ingerenti? Sed his omissis de gradibus videamus. Est autem primus gradus cōuersionis. Secundus purgationis. Tertius virtutis. Quartus scientię. Quintus contēplationis. Sextus charitatis. Hi sunt forte sex illi gradus quos in throno Salomonis scriptura describit. Thronus autē Salomonis apte dicit cathedra sacerdotalis: ad quā si quis sine his gradibus nitit, nō tam sessurus ꝗ ruiturus ascendit. Vtrum autē. xii. leonculi illius magni leonis de tribu Iuda. xii. filiis de quibus dicitur: Non possunt filii sponsi lugere, ꝗdiu cum eis est sponsus: Vtrum etiā aurum sapientiæ: æternitati rotunditas: fini posteriora: duæ manus duplici charitatis actioni possint cōuenienter aptari: vestris meditationibus discutiē dum relinquo.

Hugo de Foilleto.

Quomodo thesaurus animę dęmonum dentibus demolitur.

IN anno quīto regni Roboā ascēdit Sesach rex Aegypti ī Hierl'm & tu. thesauros domus dñi, & thesauros regios, & vniuersa diripuit: & scuta aurea ꝗ fecit Salomon: pro quib⁹ fecit rex Roboam scuta ærea. Sesach interpretat̃ byssus cilicii. Cilicium est vestis pœnitentiū: byssus delicatorum. De cilicio autem byssum faciunt qui asperitatē vitę in voluptatē vertunt. Tulit em̄ Sesach thesauros dom⁹ dñi. i. secreta diuini cōsilii: sed & thesauros regios abstulit: qa discretas dispensationes voluptas dissoluit. Scuta vero aurea sunt sacrę scripturę verba. Scuta sunt, quia verę fidei firmitatē defendūt. Aurea sunt quia ex puritate procedūt. Quę scuta Salomō fecerat: quia quietus animus contra hæreticos in pace defensiones parat. Pro quibus rex Roboam scuta ærea fecit. Scuta ærea sunt secularia verba. Scuta sunt, quia multoties veritati resistunt. Fiūt ex ære. i. ex sonora materia secularis eloquentiæ. Aes em̄ qn̄ tangitur procul auditur: quia impetuosus animus cū manu reprehensionis tangitur, ad lites & iurgia prouocatur. Aurum vero silet percussum: quia pacific⁹ anim⁹ nō sentit cōuitiū. Et vniuersa inqt, diripuit. vniuersa Sesach rex Aegypti diripit: qa voluptas carnis qcqd alii cōgregāt in vsus proprios cōsumit. Hoc aūt in anno quinto Roboam agitur: qui latitudo populi interpretat̃. Dum em̄ anim⁹ per quinq̧ sensus corporis se dilatat: hunc voluptas sine contradictione deuastat.

ca. 14 G

Correccion … son escudos de bronce …

Stephanus.

DEmetam posteriora tua. Iustis demetit anteriora dn̄s. i. aufert temporalia vt det æterna. Malis vero posteriora 16 H

demetit.s.vitam æternam.vnde virū iniustum
mala capient in interitu.

Stephanus.

7 I Non habeo panem nisi q̄tū potest ca.
pu.sa.in hydria.Farina verbū dn̄i:pu
gillus operatio.Q̄tum ergo fidelis re
cipit de verbo domini:tantū debet in opus cō
uertere. Hydria est vas aquaticum : farina in
hydria,est subtilitas sacræ scripturæ.

Gillebertus.

Q̄ꝫ multiplex sit species lectorum.

K ¶Pone puerū sup lectū meū.Magnū & multi-
plex mysteriū reperies in lectulis p oēm scriptu
rarū textū sed nō est ad lectulū Salomonis. In
lectulo nil aliud spōsa diligit,nisi ꝙ lectul⁹ est,
& in eo copia sit suū amplectēdi Salomonē.Est
ergo lectulus quem sibi Iob sternit in tenebris.
Et est lectulus quem Dauid rigat in lachrymis
Est lectulus in quo languens decumbit. Et est
lectulus in quo defunctus resurgit. Talis Heli
sei:talis Heliæ lectulus.Vterqꝫ defunctum ho
spitę mulieris filium in lectulo suscitauit. Ille
expādit se super mortuū,iste incuruauit. Vn⁹
in vtroqꝫ Christus.Ille exinaniuit se vt formā
serui susciperet,& æternitatis suæ longitudi-
nem infra temporalis breuitatem naturæ con-
traxit.Ipse expandit se cum spiritū sanctum in
nobis abunde effundit.Sinus ille matris defun
ctum premere poterat nō viuificare. Litera em̄
occidit:spiritus autem viuificat.Sed verus He
lias illum in cœnaculum tulit:& ad spiritualē
intellectum prouexit.Iustus autem ex fide vi-
uit.Ideo tribus metitur vicib⁹,vt trinitatis co
gnitionem conferat,& diuidat mensuram fidei
Plangit lex literę sensum extīctum: sensum car
nalem.Sed Christus hunc sensum tulit : spiri-
tualem restituit.Et Paulus legi se mortuū di-
cit,vt viuat in Christo.Bonum vt & tu moria
ris,non modo veteri legi,sed & veteri homini
vt suo te viuificet in lecto qui peccata nostra
tulit in corpore suo:vt peccatis mortui iusti-
tiæ viuamus.Etiam nūc si quis matris nostræ
conuentus huius sancti viduę apud quā sustē
taris vtcunqꝫ bone Iesu: Si quis inquam filius
eius moritur:tu resuscita.Mortuus est qui vel
tędii vel desperationis mole obruitur: in quo
nil est viuidę deuotionis:feruidi spiritus. Qui
etsi legis præcepta non deserat:etsi infra regu
lę gremium se concludat:frigido tn̄ & moribū
do languet affectu in opere suo suaue nil sen-
tiēs.Verum talis molli & fœmineo matris est
sinu fouendus:ne exasperatus abūdantiore tri
stitia absorbeatur.Non expedit ei extra mater
ni sinus ambitum reperiri: ne forte non tollat
eum verus Helias in cubiculū suum.Quos re
suscitat Christus mulierum fletibus vbiqꝫ do-
nat.Sic viduę filium,sic sanctarū fratrem mu-
lierum: sic parentū præcibus suscitauit puellā
Tolle bone Iesu,& hunc mortuū nostrū de ma
tris gremio.Regularis hęc & exterior obseruā
tia neminem ad perfectum adducit. Introduc
illum ad molliorem lectum mollioris spei:per
quam approximet deo.Experiatur q̄d expectat
quoniā bonus dn̄s expectātibus se: animæ quę
renti illum.Vnius horę experiētia: multorum
temporum labores exhilarat. Tunc nouus red
ditur matri,postq̄ tu illum te ipso vestisti.Ideo
te super ipsum expādis:vt q̄d est fœdum in eo
operias:quod nudū vestias.Bonus huius lectu
li vsus:qui breui hora in tempora sequentia ta
lem alacritatem transfundit

Stephanus.

¶Tribus vicibus expādit se Helias super pue-
rum:quia Christus a tribus principalibus vi- L
tiis.s.superbia:auaritia:luxuria:curauit genus
humanum.

De duplici hostia.

Dentur nobis duo boues. Deus habet 18
suam victimā:diabolus suam. Qui ei M
macerant se & labores sustinent,vt su
periores efficiantur in hoc mundo:sunt bos in
terfectus a prophetis Baal:qui superior interp̄
tat̄.Qui vero pro deo se mortificant:sunt bos
mactatus ab Helia:prophetę Baal sunt diuites
& potentes huius mundi.

Odo de Morim̄.

Q̄ꝫ ad perfectionem tendenti sit puerilitas re-
linquenda.

Venit Helias in Bersabee Iudę,& dimi 19
sit ibi puerum suum.Bersabee verti- N
tur in puteum abundantiæ.Et hic pu
teus est plenitudo legis.i.dilectio. Ipsa virtutū
omniū radix & perfectionis vinculū. Ipsa fons
proprius cui non cōmunicat alienus:ipsa est q̄
redditur,& semper debetur:hauritur nec exin
anitur: effunditur & crescit: diuidit̄ & auge-
scit:datur & tenetur: dimittit̄ & habet̄. Huc
veniēdū est:quia ęmulāda est charitas & sectā-
da:sed puer dimittendus:quia a dilectione pro
cul puerilitas est arcenda. Dimisso vero puero
secure iam pergitur in solitudinem.Puer enim
squalorem eremi: laborem itineris tolerare ne-
quiret:ardorem sitis:famis inopiam ferre recu
saret. Q̄ti cū puero pergunt in solitudinē:&
eius impedimento deficientes in via:nō perue
niunt ad montē dei Oreb.Solitudo siue deser-
tum,religionis professio est,& disciplina de cœ
lo cœlestis.Desertum,quia deserit noxia: abdi

cat inhonesta. Solitudo, quia vnitatem diligit: solum qđ bonum est exequitur.

Qꝫ perfecti viri in cura sui corporis aliquando sibi debeant dispensare.

O ¶Proiecit se Helias & obdormiuit in vmbra iuniperi. Qui quiescit: quiescat in vmbra iuniperi: vt sub lege disciplinæ in exercitio virtutis gaudeat, non respiciens in vanitates & insanias falsas. Qui omne gaudiũ existimat cum in tentationes varias inciderit: & gloriať in tribulationibus pro effectu eorum: in secreto dormit: in vmbra iuniperi: in locis pungentibus. Vel qñ fatigati quiescere est, sub vmbra quiescit iuniperi: qui in proposito religionis dispensatorie a districtione ordinis aliq̃tulum se relaxat. Nemo eñ tam feruens est & validus, cui interdum non prosit indulsisse sibi. Continua eñ afflictio nonnunq̃ tædium parit, & viribus minuitur, qui sine discretione atteritur.

Ricardus.

Qꝫ electi defectus proprios magis intelliguñt cum diuinitus illustrantur.

P ¶Stetit Helias in ostio speluncę. Sunt q seipsos ad exemplum Heliæ in spelunca vident: & carnem suam pro ergastulo habent: dũ huius molestiam moleste sustinent. Vultis audire q̃ inuitus viuebat, qui in speluncę suę ostio stabat? Tolle inquit, a me dñe animã meam &c. Quid autem est ꝙ vultum suũ operuit qñ dominũ transeuntem habuit: qui in id ipsum sic suspensus stetit? An forte sub dñica præsentia imperfectum suũ perfectius agnouit, & imperfectionem suam videri erubuit? Videre tamen voluisti: qui videri timuisti. O q̃ multi sunt qui iam se paratos credunt: & tñ sub ipso visitationis suæ articulo illic trepidãt timore vbi antea nõ erat timor: & exitum quem prius anxie requirebant: iam fieri formidant. Denicꝫ dum spiritum vehementem commotio: commotionem ignis: ignem sibilus aurę leuis sequitur, transeuntis dñi præsentia deprehẽditur, quia dum mens magnis mirisꝗ quibusdam perturbationibus subito sæpe sentit se totã concuti: & modo nimio dolore excoqui: vel pudore cõfundi: & iterum prȩter spem & ȩstimationem ad magnam animi tranquillitatem componi: velit nolit viuificantis gratię operationem perpẽdit & diuinitus luce clarius hęc agitari cognoscit.

Stephanus.

De periculo prælatorum.

20 Q ET pugnabis contra Samariam. Semp nititur diabolus custodiam prelationis subuertere. Quãdo vult filios Israel expugnare, tunc obsidet Samariam.

Quibus diabolus significetur.

SI mortuus fuerit Achab in ciu. co. e. 21
ca. si in agro co. e. vo. Talis dicitur diabolus R
qualem facit hominẽ esse: vnde significatur in Iob per piscem: per volucrem: per feram: per bouem. Piscis est: qñ facit hominem curiosum per auaritiã. Volucris cum superbire facit. Bos: cum facit hominem debrutescere per luxuriam. Canis est: quando facit eum detractorem. Cum sumus in ciuitate. i. in vita seculari: morimur detractione per elationem.

Qꝫ canes sunt aulici et detractores.

LInxerunt canes sanguinem eius. Isti 22
sunt canes aulici qui pascunť de peccato S
mali prælati. Vel linxe. san. eius detrahentes ei in abscondito.

Finitur Lib. Reg. III.
Sequitur Lib. Reg. IIII.

Galfridus.

Qꝫ humanus animus per dei gratiam & erudiať in terris, & ad cœlestia subleuetur.

FActum est cum tollere vel ca.
let dominus Heliã per tur 2
binem in cœlum: He. c. di. T
pater mi. &c. Helias Helisei magister & dñs, gratia est spiritalis fidelem erudiens animam: cui etiam dominatur. Nam & nomen ipsum Helię deꝰ meus interpretať: sicut Heliseꝰ diciť dei mei salus. Per qđ non incongrue intelligiť qui salutem suam attribuit domino deo suo. Sed hic magister quasi in terra gradiť dũ discipulũ instruit qualiter in terra debeat cõuersari: & cũ ipso est dũ ipsius opera & affectꝰ: mores & studia scrutať corrigit: dirigit: moderatur. In cœlũ ab eo tollitur: cũ iã ei diuina potius suggerit q̃ hũanæ: cœlestia q̃ terrena. Eleuatio hęc nõ humani arbitrii, sed diuinæ est volũtatis: cuius spũs non modo vbi vult: sed & qñ vult spirat. Et nos quidem statim vellemus: sed ille scit qñ oporteat: qñ velit. Nec mirũ ꝙ ad illã trãquillitatẽ tolliť Helias per turbinẽ. Siquidem oportebat etiam Christũ pati, & sic ingredi in gloriã suã. Q̃to magis nos oportet per multas tribulationes introire in regnum dei?

De raptu Helię.

¶Ibant simul Helias & Heliseus de Galgal. Felix cui gratia nõ defuerit: nec in eo fuerit otiosa: vt simul eant, illa præueniens, & illeobtem- V

perans & cooperās. Galgala volutabra sunt: & seculi huius instabilia & incerta designant: vbi omnia vanitas vanitatum: & nihil vnq̄ in eodem statu permanens: vbi piger in lecto suo voluit: & sus in volutabro luti: vbi nemo quietam inuenit sedem: sed suum vel amat vel tolerat quisq; volutabrum. Sequitur. Et ait Helias ad Heliseum. Sede hic. Dominus misit me ad Bethel. Ait ille. Nō dimittam te. Nunquid inobediens extitit domino suo? nō puto. Et tertio idem repetitur dum trium dierum via perficitur.

De prima profectione Heliç.

X ¶Bethel domus dei est, videlicet cor hominis vbi per fidem habitat deus: siue etiam domus disciplinæ: vbi velut sub tanto patrefamilias & domino domus digne deo conuersari necesse est. Itaq; recedendum a volutabris huius seculi, & migrandum est ad firmam domus huius habitationem. Curiositas & vagatio nugacitatis deserenda est: & assumenda cura cordis & custodia disciplinæ.

De secunda profectione Heliç.

Y ¶Secunda ꝓfectio dicitur in Hiericho. Absit autem vt incidat in latrones: quē deducit Helias. Hiericho luna īterpretať: & per eā mutabilitas frequenter innuitur: iuxta illud. Stultus vt luna mutatur: sa. per. v. sol. Sed intelligi per eam potest etiam castitas corporis: sicut per solem charitas cordis. Inde em̄ tota claritas hui⁹ lunæ, sine qua omnis eius gratia fallax & vana est pulchritudo. Et q̄ pulchra est casta generatio cum charitate tanq̄ luna cum sole. Nam & illa frigida: & ille calidus est. Sequiť. Venerunt filii prophetarum qui erant in Bethel ad Heliseum & dixerunt ei. Nunquid nosti, quia hodie tollet dn̄s dn̄um tuū a te? Filii prophetarū apostoli sancti & doctores noui testamēti. Nec dubium quin in Bethel & Hiericho habitēt q eiusmodi sunt. Qui etiam indicant Heliseo ꝙ tollendus sit dominus suus ab eo: quia ad gratiam spiritalem euidentius q̄ lex & prophetæ inuitant & prouocant filii prophetarum. Sed dicitur etiam eis. Silete, & ego noui. quia nec oculus vidit, nec auris audiuit, quę per spiritū sanctum reuelat dn̄s seruis suis. Incipiunt ergo loqui, sed protinus silent: quib⁹ nec omnino tacere, nec oīa licet hominibus loqui: secundū ꝙ quidā sanctus ait: Verba mihi ineffabilia. Et si nō profert vt audiam: offert tn̄ vt cupiam. Iordane transmisso opportune Heliseus monetur vt postulet quod voluerit qui priori gratię nō ingratus: secundā magis postulat vt ei spirit⁹ duplicetur. Eo autem secunda gratia gratiæ ipsi⁹ ad superna eleuatio est: vt nisi viderit nō obtineat. Nam & ei quoq; soli sic eleuať a quo videtur. Alioquin necdū illi ascendit qui ascendentem nō meruit intueri. Quod autem dicit Rem difficilem postulasti: q̄ verū sit ipsa indicat paucitas obtinentium in huius duplici spiritu duplex irriguum. Si em̄ difficile est sufficiētem diuinę gratiæ opitulationem vel in nostris actibus obtinere: q̄ difficilius homini scrutari etiā alta dei? Quod quidē secundus spirit⁹ facit. Nam primus nostra potius ima scrutať. Sequitur. Dū simul pergerēt: & incedentes sermocinarenť. Via hęc ad gressum operis ptinet sermocinatio ad studium cordis. Ecce currus igneus. ferueš cogitatio: qua diuina bn̄ficia crebra & affectuosa meditatiōe īstar rotarū sedula mente voluunť. Et eq igneí. spiritalia desideria eundē currū trahētia. vnde quidā sanctoꝝ ait. Vis scire quid amas? attende quid cogitas. Diuiserunt vtrūq;. Viuus em̄ sermo & efficax pertingit vsq; ad di. spirit⁹ & a. Et Heliseus videbat. Ipsa visio erat diuisio: dum ex ipsi⁹ ignis lumine perspicatius agnoscebat, q̄tum ab his quę humana sunt differant quę diuina. Sic igitur in cœlū Helias rapitur. Sed memento, qa vt superius dictum est, per turbinē ascenditur ad serenitatem: per laborem pertingitur ad requiē. Helise⁹ clamat, pater mi. c. i. & a. e. Liquet qa iā ab eo su⁹ ille dn̄s in patrē tolliť & attolliť: liquet ꝙ ex seruo in filiū adoptatur. Currus Israel & auriga eadē gratia est: quia diuinę visioni operam dantes & vehit & dirigit: dū afficit simul & erudit. Nam zelus absq; sciētia currus est sine auriga. Et non vidit eum amplius. Quodā modo prius videbat dum adhuc ille eū de visibilibus instruebat. Et apprehendit vestimenta sua &c. Vtinam detur & nobis apprehendere & scindere vestimenta nostra in duas partes: & folia ficus discerpere: omnē videlicet simulationem a nobis & tollere, & pura confessiōe innotescere q̄ta vanitate & simulauerim⁹ eam perfectionem virtutis quæ deerat, & dissimulauerimus eam q̄ potius inerat prauitatē impuritatis. Hæc em̄ non apprehendit, nisi qui deprehendit: non scindit, qui non acriter reprehendit. Et leuauit pallium Heliæ. Pallium hoc iustitię exercitium est: quod ei quodāmodo ceciderat q dicebat. Corporalis exercitatio ad modicum vtilis est: pietas valet ad omnia. Leuandum tn̄ & ipsum est: ne modica spernens paulatim decidas. Alioquin ne te dixeris Helię pallium non habueris: ne te iactites offerre hostiā holocausti intus in corde tuo, si exterius eius pelle carueris in opere tuo. Deniq; pallio hoc Heliseus Iordanis aquas diuisit, & easdem He-

lias ante diuiserat. Sed Heliæ prima diuisio videtur ad propositum animi: secūda autem per Heliseum facta ad eiusdem executionem propositi pertinere. Aquę enī Iordanis tribulationes sunt voluntarię humilitatis. Occurrūt aūt in cogitatione prius terrēdo, q̄ in opere exercēdo. Vtroq; tn̄ occursu animum quodā modo detinent: & transitum negare videnť. Sed erudiens gratia pallium inuoluit & stringit: dum nos instruit, ne exteriorem cōuersationē effluere patiamur: sed victum & vestitum habentes debeam⁹ esse cōtēti. Et pcussas exinde diuidit aquas, dū psuadet nō metuere imīnētes tribulatiōes in hoc seculo, ex eo q̄ nihil magnū nobis q̄ramus in eo. Verūtn̄ sicut prius erudiēs nos gratia & deducēs, nos docuit: necesse est vt easdē aquas ipo tandē occurrētes effectu eodē modo diuidere studeam⁹. Et si prima percussione diuisę non fuerint, inuocemus deum Heliæ, & iterum percutiam⁹. Diuisio hęc, distributio est tribulationū quas patimur: vt inferior pars diluendis peccatis nostris, superior deputeť diuinis promissionibus obtinēdis. Sed nō statim fit hęc diuisio: q̄ primo quidē vix nobis videatur sufficere posse quęcūq; patimur ad excusanda q̄ fecimus. Postea tn̄ si non desistimus diuidentur: p memoriā vtiq; & fiduciā ipsius quę vocauit nos, & deduxit, gratię dei nostri.

Item vnde supra.

Z ¶Factum est dum tollere vellet dn̄s He. p. t. in cœlum, ibant Helias & Heliseus de Galgal. Benedictus deus qui maiorum pręmia incitamēta facit esse minorū, & cūm omnib⁹ suis ad oīa vnus ipse sufficiat, dignantissima tn̄ dispensatione in opere salutis humanę cooperatores habere homines non recusat. Sic Heliæ gloriam Heliseo proficiendi fecit esse materiā. Dum enī in cœlum Helias rapiť, Heliseo spiritus duplicatur. Semper enī gratiā auget discipulorum: virtus patefacta priorum: & dum in eis videt quę ęmulenť, ampliora ipsi incrementa virtutum & desiderant & merentur. Ad hoc pertinet q̄ Heliam tollere volens in cœlum dominus: hoc prouidit vt cū eo pergeret Heliseus: nec tamē in cœlū pariter raperetur. Sed vnde eos abiisse scriptura cōmemorat? De Galgalis inquit, ibant Helias & Heliseus. Galgala rotationē vel volutabra interptatur. Quid per hoc intelligitur nisi incessabiliter transiens mūdus & concupiscentia eius? Necesse est igiť vt hinc eat, hinc fugiat quisquis vt in cœlum tollatur expectat. Et ait Helias ad Heliseum. Sede hic, quia dn̄s misit me vsq; in Bethel. Cui ille. Non dimittam te ait. & secutus est eum. Sic in Hiericho: sic deinde in Iordanem velut dehortantem & inuitum magistrum discipulus pię deuotionis prosequebatur affectu. Cæterum ipsa dehortatio magnifica poti⁹ & efficax videtur extitisse suasio. Dum enim dicit q̄ dominus inuitat eum: quodāmodo seruum dn̄i vt imiteť inuitat. Habes simile apud Iosue: cū de dei cultu ad populum loqueretur, nec auertere eos valens, sed id quod erat optimū efficacius persuadere cōtendens, non poteritis ait seruire domino. Deus enī fortis ęmulator est: nō ignoscet sceleribus vestris &c. Sic Helias Heliseū sedere monens, non eum remanere: sed bonū eius voluntarium esse volebat. Sed quis iste triplex progressus: ad Bethel: ad Hiericho: ad Iordanem? Bethel domus dei interpretať. Et per eam (ni fallor) cor hominis vbi per fidē de⁹ habitat, designatur. Hiericho significat lunā, & ad carnē non immerito referť humanā. Iordanis descensus eorum, transeuntē, & sine intermissione labentem nobis innuit mundū. Primo igitur ad cor suū electus quisq; a dn̄o mittiť: vt ibi potissimum fiat humanę conuersationis initium. Inde transeundū ad corpus: quod per Hiericho designať: qđ nomē luna interpretať. Sicut enī lunæ nullus splendor est nisi a sole: sic corpori nulla gratia nisi a corde. Sed dices: Quomō in hanc tā pestiferā vrbē mittiť quis a dn̄o? Attn̄ sicut in Bethel eundū est ad cordis conuersionem: sic mittente dn̄o & in Hiericho trāseundum: & ad ordinandum corporis conuersationem. Neq; enī animę pœnitenti actus vel habitus sui est corpis negligēdus. Quinetiā ad Iordanē dn̄o pcipiente eundū est, vt eius aquę mirabiliter diuidanť. Viri quīquaginta de filiis pphetarū qui sequi delonge, & econtra stetisse leguntť: ppter quīquagenariū numerū viros innuunt spiritales. Et beati qui Iordanem istum elōgauerūt fugiētes, & ecōtra steterūt odiētes.

Galfridus.

Quō Iordanis p Helię palliū spūaliter diuidať. A
¶Tulit Helias palliū suū & inuoluit eum. virgam Mosaicā imitatus, cui⁹ percussione Moyses rubrū mare diuisit. Sicut enī in virga quam manu ferimus operū rectitudo: sic exterior quidam habitus cōuersationis nostrę significatur in pallio. Cuius etiā inuolutio velut quędā restrictio & districtio fuit. Et quō eiusmodi pallio Iordanis iste percutiť: sic quodāmō pfecta cuiuslibet serui dei cōuersatio in suis amatorib⁹ percutit & affligit hoc seculū: dū grauis est eis etiam ad videndū. Sequiť. Et diuisę sunt aquæ. Euidentius nobis in libro Iosue & Iordanis diuisio, & vtriusq; partis distinctio commendať.

Steterunt aquę ait, descendentes in loco vno: & ad instar mõtis intumescẽtes apparebant: q̄ autem inferiores erant, in mare solitudinis: qđ nunc vocatur mortuum: descenderũt. Hęc est Iordanis huius diuisio: dũ alius in prosperitate inaniter intumescit ad instar qdẽ mõtis: sed liquidi plane non solidi, & celeriter inde cõplanandi: alius in aduersitate impatiens a flagellis p̄sentibus ad perpetua tormenta descendit.

De duplici spiritu Helię.

B ℭCum autẽ trãsissent, dixit Helias ad Heliseũ Postula quod vis vt faciã tibi: anteq̄ tollar a te Dixit ei Heliseus. Obsecro vt fiat spiritus tuus d. in me. Prudens discipulus: qui nõ nisi spiritũ postulauit. Qꝫ aũt duplicẽ petiit dupliciter vł etiã tripliciter potest intelligi. Aut em̃ duplicẽ spiritũ, quẽ etiã Helias habebat: aut duplicẽ: quem prius ipse. s. Heliseus haberet. Aut reuera difficilem rem spiritũ duplicẽ quem Helias habuisset, optabat. Et hoc quidẽ vltimũ nõnulli ęstimãt esse impletum in exhibitiõe signorũ: ꝙ duplo in illis ab Helia Heliseus effulsit. Siue etiam duplicẽ petit spiritum magistri suscepturus officiũ, vt quam sibi prius acceperat gratiã nunc acciperet proximis erogandã. Aliter ab Heliseo duplex q̄ Helias habuerat postulatur spiritus: nõ quia in seipso diuisus est spiritus: sed quia in munere suo vel opere duplicatur. Vnꝰ est em̃ spiritus ꝑ quẽ charitas diffũdit: ea tñ in amorẽ dei & proximi diriuat̃, nec adesse credẽdus est vnicus ille spiritus: vbi duplex nõ inuenit̃ effectus. Cum em̃ in seipso sit simplex: in nobis nũq̄ poterit fieri nisi duplex.

Bernardus.

De duplici gratia luminis & feruoris.

C ℭOro vt fiat spiritus tuus d. in me &c. Nõne tibi videtur Helias ascendẽtis dñi gessisse personam: Heliseus vero chorum Apostolicum in ascensione Christi anxie suspirantẽ? Sicut enim Heliseus ab Helia nullo pacto auelli poterat: sic nec Apł i a Christi p̄sẽtia separi. Quis est ergo spũs iste duplex q q̄rit̃: nisi illuminatio intellectus & affectus purgatio? Res difficilis: qa rarus est in terris qui illã habere videat̃. Nõ dubito ego intellectũ omnium vestrũ illuminatũ esse: sed non affectũ æque esse aut purgatũ manifestis approbo cõiecturis. Oẽs qđ bonũ est nostis, & viã per quã incedere, & quõ incedere debeatis: sed voluntas nõ vna est. Quidã em̃ ad oĩa vię & vitę huius exercitia non solũ ambulant, sed & currũt vel magis volant: vt etiã vigilię breues, & cibi dulces: & pãni suaues: & labores non solũ tolerabiles, sed & appetibiles videãt̃. Alii aũt nõ sic: sed corde arido & affectione recalcitrante vix trahunt̃ ad hæc: vix gehẽnali timore cõpellunt̃. Miseri & miserabiles: vt pote socii tribulationis: sed cõsolationis nõ ita. Nunquid abbreuiata est manus dñi, vt omnibus dare nõ possit qui aperit manum suam: & im. o. a. benedictiõe? Cur ergo? Quia scilicet nõ vident Christũ cũ tollitur ab eis. i. non cogitãt quõ orphanos eos reliq̄rit: ꝙ peregrini & aduenę sint super terrã: ꝙ tandiu sęculẽti corpis horrido carcere teneant̃, & non sint cum Christo. Inde autem tam perniciosa tepiditas emanat: quia affectus. i. voluntas eorum nondum purgatus est, nec bonum sibi volunt sicut nouerunt a propria cõcupiscentia abstracti grauiter & illecti.

Qꝫ Heliseum pueri deridentes significent Iudęos in cruce dñm blasphemãtes.

D ℭAscende calue, ascende calue. Mali pueri qui sic sacrę frontis caluitiem obiiciũt Heliseo: sed boni pueri quos per contrarium illorũ ad laudem exhortatur Psalmista dicens. Laudate pueri dominũ: laudate nomen domini. Vt in ore sanctorum infantium & lactentium perficeretur laus, quæ in ore defecerat Iudęorum. Ascẽdit siquidem crucem caluus noster mũdo pro mũdo expositus, & reuelata facie ac discooperta frõte purgationem faciens peccatorum probrosę & austerę mortis ignominiam tam non erubuit q̄ nec pœnã exhorruit: vt nos opprobrio sempiterno eriperet, & restitueret gloriæ. Nec mirum. Quid ei erubesceret qui ita lauit nos a peccatis nostris? non quidem vt aqua diluens sed retinẽs sordes: sed veluti solis radius desiccans & retinẽs puritatẽ. Est quippe dei sapientia vbiqꝫ attingens ꝓpter munditiã suam.

Stephanus. de abiectione sanctorũ.

ℭEgressi pueri irridebant eum dicentes. as. cal. Allegorice de Iudęis & Christo. Moraliter: Heliseus est claustralis vel q̄libet iustus: qui dũ ad Bethel. i. ad domũ dei ascensiones in corde suo disponit: Pueri. i. sapientes huius mundi, eũ derident: mũdus contẽnit & deserit. vnde Deridetur iusti simplicitas. Tales derisores deuorant vrsi. i. spiritus maligni: qui bene per vrsos significantur. Vrsus debilis est in capite, & fortis in renibus: & diabolus debilis in initio peccati, & fortis in consummatione.

De dięta prælati.

E ℭAbiit Heliseus in montẽ Carmeli, & inde reuersus est in Samariam. Mons carmeli est scientia circũcisionis. i. intelligentia scripturæ. Hæc debet esse dieta prælati: cum Heliseo scilicet a meditatione scripturarum reuerti in Samariã. i. tractare negotia subditorũ. Hoc ẽ ꝙ Moyses

quãdoq ingrediebatur tabernaculũ: quãdoq egrediebatur. Hoc est q dñs pdicabat & faciebat miracula ĩ cãpestrib⁹, & orabat in mõtib⁹.

De duplici humilitate.

Facite in alueo torrẽtis huius fossas & fo. Alue⁹ est receptaculũ aquarũ,
3 & significat cor hoĩs, quod est rece-
G ptaculum cogitationũ. Sicut torrens cum impetu fluit per alueũ: ita cogitationes per corda claustraliũ. Vel per alueũ torrentis intellige receptaculum pœnarũ, quas debet homo pati ad imitationẽ Christi. Duplex fossa est humilitas interior: & exterior. vnde Discite a me: quia mitis sum & humilis corde.

De spiritali scientia.

H ¶Non videbis ventum. i. conflictũ disputationis: neq pluuiã doctrinę, & alueus replebitur aquis scientię. Hoc sępe videt in claustralibus qui scholas non intrãt: nec disputationibus intendunt, & scientiam habẽt per gratiã: quia se humiliant &c. vnde Ioannes. Non necesse habetis vt aliquis vos doceat: sed vnctio e. do. vos in omnibus.

Galfridus.

Q p charitatis abundantiã de manu creditoris diaboli & plebs iudaica liberetur.

4 Clamabat mulier ad Heliseũ. Seruus
I tu⁹ vir me⁹ mortu⁹ est. Et ecce creditor venit vt tollat duos filios meos ad seruiendũ sibi. Mystice quidẽ ipa est mulier: vt Apl's memorat: alligata legi dum viueret vir eius: sed eodẽ mortuo iã soluta. Clamabat aũt ad Heliseũ, qui dei mei salus ĩterpretat: hoc est ad Iesum qui salutem operat. Seruus tuus vir meus mortuus est, ait synagoga: in his videlicet mẽbris suis, qui pręterisse iã tempus & adesse gloriam cognouerunt. Et tu nosti, quia seruus tuus vir meus fuit timens deum. Laudat quẽ mortuum nunciat: seruum tñ & timentẽ dicit: q in seruitutem genuerit lex: & seruitutis habuit in timore spiritũ. Creditor improb⁹ & crudelis exactor diabolus erat. Duos sibi ad seruiendũ tollere veniẽs filios synagogę gemi nos & adoptiuos, Iudęos videlicet & pselytos Et propheta ad mulierem. Quid habes in domo tua? Totum siquidem foris habuit synagoga. Nõ habeo quicq in domo mea, nisi parum olei quo vngar. Iudęus eñ vix seipsum vel domesticos diligere nouerat: vt putabat licite odiens inimicum. Cui propheta. Pete inquit, ab omnibus vicinis vasa vacua non pauca: quod est dicere: Opportunitates & occasiões exhibẽdę dilectionis & benignitatis exquire. Patiens esto ad omnes si fieri potest: quod in te est, cũ omnibus hominibus pacem habeto. Postremo nõ vsq septies: sed vsq septuagesies septies dimitte peccanti: vt in vasa non pauca diffusum oleum multiplicetur. Sic nimirũ prophetico operi euangelica verba respondent, & quæ ibi figuraliter innuitur, euidenter hic commendatur dilatatio charitatis. Monet etiã mulier ingredi domũ, ne foris maneat cũ filio seniori, & claudere ostiũ ne exteri⁹ rursus vagari ĩcipiat.

Item moraliter vnde supra.

¶Moraliter etiam potest intelligi. Clamat anima quęuis ad saluatorẽ: quia mortuus est vir K
meus seruus tuus & timens deum. Quod virile erat in me ad seruiendum tibi in timore tuo elanguit & occubuit. Venit creditor ille vtiq supradictus. Idem enim communis est & specialis vel creditor vel redemptor. Sicut etiam reddere creditori, & de reliquo viuere in vtroq sensu non dissimiliter intelligimus: ex dissimili videlicet olei multiplicatiõe, vel omnes simul vel singulos & indulgẽtiã obtinere & vitam. Duo filii animæ amor & timor. Et vę miserę cuius filios ad seruiẽdũ sibi creditor tulerit: vt seruiliter & culpabiliter timeat & amet, vt vtraq ei⁹ affectio crudelissimo seruiat creditori. Exigua siquidem fœneratur: & magna recipit: pro trãsitoria voluptate perpetuos exigens cruciatus. Et ait propheta. Quid habes in domo tua? Multi enim nesciunt foris distenti. Ad interiora dormitant, & sinunt perfodi domum suam. Nesciunt seipsos: aliena curiose vestigãt: improbe perscrutantur. Nouit seipsam nouit inferiora sua quæ dicit. Non habeo quicq in domo mea: nisi parum olei quo vngar. Q bene tñ si vel parum olei, non multum assit fellis: absinthii: vel aceti. Illa eñ effundere q diffũdere melius foret. Olei modicum: parua deuotio. Vicinę mulieres: angelicę potestates & sanctorũ animę: siue etiam quęlibet creaturę, inqtum cõditę sunt a bono deo, diuinę laudis & dilatatę deuotionis nonnullã tibi occasionẽ & aptitudinẽ ministrantes. Vasa tibi opera sunt: vasa exempla sunt bona. Vas etiã ipa quã diximus diuinę laudis & deuotionis occasio. Petenda sane a singulis q ab eis cõmodari posse videtur. Sed illud quoq sciendũ: q oẽs nobis vasa vacua pbeant: ne ab eis q pbuerunt impleãtur. Nec illud cõuenit obliuisci: q habẽtes vasa vacua virgines fatuę dicant, & in nuptiis nõ receptę. Vt aũt impleri debeãt claude ostiũ sup te & super filios tuos. Claude interim ne aliqñ tibi claudat. Claude sup te: ne claudat cõtra te. Claude inquam: vt nec tuorũ quisq exeat: nec se aliquis ingerat externorum. Et ne timeas

decuius plenitudine omnes accepimus

claudere: nouit Iesus ianuis clausis ad discipulos introire. Nec exeas, sed nec respicias quidē foris: ne quæras exteriora, ne cupias. Sed nec illis pateat ostiū tuum: vt quomō habes in psalmo: Diuitiæ si affluant: animum nō apponas. Et nunc vehementius solito abundante malitia & inundante diluuio quodam impuritatis: vanitatis, & omniū peccatorū q̄ felix anima q̄ clausit ostium super se, & super filios suos, vt nec amet exteriora, nec timeat. Sed q̄ beatior cui etiam aforis clauserit ostium dominus vt quēadmodum ipsa p̄sens seculum negligit, & ab eius actibus fieri satagit alienam: sic etiā negligatur a seculo. Eiusmodi siquidem animę q̄libet modicū olei suppetat, timor tñ, & amor vasa congrua ministrabunt: exhibendę scilicet beniuolentię: exercendę gratię: deuotionis augendę: vt magis ac magis crescat oleum eius. Sed & quando iā vasa defecerint non deficiat neq; pereffluat: magis vero stet & maneat sibi siquando forte tanq̄ vas aliud occasio quęlibet oriatur: & adhuc oleum dilatetur.

Bernardus.

Q; mundanis consolationibus spiritalis consolatio non miscetur.

L ¶Stetit oleū vbi vasa vacua non inuenit. oleū stare necesse est: nec mittunt vinum nouum in vtres nouos, vt ambo cōseruentur. Neq; eñ spiritus & caro: ignis & tepiditas in vno domicilio commorantur. Presertim cū tepiditas ipsi deo soleat vomitum preuocare. Sunt eñ quidam qui amant in carne sua terrenas consolatiunculas, siue in verbo, siue in signo, siue in facto, siue in aliquo alio. Et si hæc aliquādo interrumpunt, non tñ penitus rumpunt. Inde est q; raro affectiones suas dirigunt in deū, & eorum compunctio non continua sed horaria est. Impleri autem visitationibus dñi anima quæ his distractionibus subiacet: non potest: & q̄tomagis euacuabitur illis: tanto amplius istis implebitur: si multum, multū: si paruū, parum.

Stephanus.

M ¶Faciamus ei cœnaculum. Per mulierē istam significat pars inferior rationis: quę q̄nq; mouet superiorem. Cum eñ quis videt pauperē afflictum penuria, & ex visu innascitur ei affectus benefaciendi: tunc pars inferior mouet ad bonum: tunc Martha vocat Mariam: tunc mulier inuitat virum vt faciat cœnaculū Heliseo. i. domino.

N ¶Cum egressus isset ad patrē &c. Filius hui⁹ mulieris sunt Iudei q mortuus est tpe messis. i. pręcationis. vnde Leua. oc. ve. ecce regio. iam albę sunt ad messem. Item in meridie plena est lux: quæ fuit quando Christus prædicabat. Et tunc mortuus est Iudaicus populus cum deberet lucere bonis operibus. vnde Esaias. Impegimus in meridie quasi cæci. Hoc idē significatū est per filiam Archisynagogi quæ mortua est cum nubilis erat.

De remedio acediæ.

¶Cum isset puer ad messores ait. Caput meū doleo. Puer vadit ad messores, cum aliquis nititur ad opera supra vires. Talis cito dolet caput. i. mentem per acediam, & tædium ex difficultate operis inchoati. Talem facit pater redire ad matrem. i. sensualitatē, vt suam. s. infirmitatem agnoscat: & viribus suis opera commensuret. Collocauit eum super lectulum Helisei. Talis ponendus est in lecto Helisei: qa ei debet annunciari passio Christi. Et sic ex eius recordatione iucundū ei videbitur & dulce: quod prius graue & anxium videbatur. Q

Hugo de Foilleto.

Q; mundana felicitas tribus incommodis sit obsessa.

¶Caput meū doleo: ca. m. do. Caput hominis est principale mentis. Dolor vero capitis est appetitus mundanæ felicitatis. quæ ideo dolor esse dicit: quia quęritur cum labore: possidetur cum timore: amittitur cū mœrore. Puer ergo caput suum dolet, dum puritas animę de trāsgressione mentis pœnitet. Sed prędictus puer bis caput suum doluit, dum puritas animę de delectatione & consensu peccati fleuit. P

Bernardus.

Q; inuocatio nominis Iesu nulli morbo inefficax inuenitur.

¶Tolle baculum &c. Habuit Iudęa quosdam Iesus: quorum vacuis gloriabatur vocabulis. Illa eñ nec lucent, nec pascunt, nec medentur, sicut nomen dñi mei Iesu lucet p̄dicatum: pascit recogitatum: inuocatū lenit & vngit. Et vt p̄curramus per singula: vnde putas in toto orbe tanta fidei lux nisi de prædicato Iesu? Nonne in huius nominis luce nos vocauit in admirabile lumen suum? vt merito dicat nobis Apostol⁹. Fuisti aliquādo tenebrę: nunc autē lux in dño. Hoc deniq; nomen corā regibus, & gētibus, & filiis Israel, portare iussus est idem Apostolus & portabat nomen tāq̄ lumen, & illuminabat patriam, & clamabat omnibus lumen sup candelabrum, annuncias in omni loco Iesum Christum & hunc crucifixum. Quomodo lux ista insplenduit: & perstrinxit cunctorū oculos: q̄ñ de ore Petri tanq̄ fulgur egrediens: claudi vni⁹ corporales plantas solidauit & bases: multosq; spiritaliter cæcos illuminauit? Nunquid non Q

ignē sparsit cum ait: In nomine Iesu Christi na. s. & a. in pace? Nec tm̄ lux est nomen Iesu: est & cibus. An non totiēs confortaris quotiēs recordaris? Quid æque mētem cogitantis impugnat? Quid ita exercitatos reparat sensus: virtutes roborat: vegetat mores bonos atq; honestos: castas fouet affectiones? Aridus est omnis cibus animę: si nō oleo isto infunditur: insipidus si non hoc sale conditur. Si scribas: nō sapit mihi nisi ibi legero Iesum. Si disputes aut conferas: nō sapit mihi: nisi sonuerit ibi Iesus. Iesus mel in ore: melos in aure: in corde iubilus. Sed est & medicina. Tristatur aliquis vſm: Veniat in cor Iesus: & inde saliat in os: & ecce ad exortum nominis lumen nubilum omne diffugit: redit serenum. Labit̄ quis in crimē: insup currit ad laqueum desperando: Nonne si inuocet nomē vitæ confestim respirabit ad vitam? Cui aliquādo stetit ante faciem nominis salutaris: duritia vt assolet cordis: ignauię torpor: rācor animi: lāguor acediæ? Cui fons forte siccatus lachrymarum: inuocato Iesu non cōtinuo erupit vberior: fluxit suauior? Cui in periculis palpitanti & trepidanti iuocatum virtutis nomē non statim fiduciam pręstitit: depulit metum? Cui quęso in dubiis ęstuanti & fluctuanti ad inuocationem clari nominis non subito emicuit certitudo? Cui in aduersis diffidenti: iam iamq; deficienti: si nomen adiutorii sonuit: defuit fortitudo? Nimirum morbi & languores animę isti sunt: illud medicina. Deniq; & probare licet. Inuoca me ait in die tribulationis: eruam te & ho. me. Nihil ita irę impetum cohibet: superbiæ tumorē sedat: sanat liuoris vulnus: restringit luxurię fluxum: restinguit libidinis flammam: sitim temperat auaritiæ: ac totius idecoris fugat pruriginem. Siquidem cū nomino Iesum, hominem mihi propono mitē & humilem corde: benignum: sobrium: castū: misericordem: & omni deniq; honestate & sanctitate conspicuum: eundemq; ipsum deū omnipotētem qui suo me & exemplo sanet & roboret adiutorio. Hæc omnia mihi sonant cum insonuerit Iesus. Sumo itaq; mihi exēpla ab homine: & adiutorium a potente: illa tanq̄ pigmētarias species: hoc tanq̄ vnde acuam eas: & facio confectionem cui similem medicorum nemo facere potest. Hoc tibi electuariū habes o anima mea reconditum ī vasculo vocabuli huius qđ est Iesus: salutiferum certe: quodq; nulli vnq̄ pesti inueniatur inefficax. Semper tibi in sinu sit: semper in manu: quo tui omnes & sensus in deum dirigantur & actus. Deniq; & inuitaris. Pone me ait vt signaculum super cor tuum vt s. s. b. t. Habes ergo vnde & brachio medearis & cordi. Nec mirū si synagoga ī tenebris est vsq; adhuc fame et infirmitate laborans: & non saluabitur nec satiabitur quousq; sciat Iesum meū dominari Iacob & finiū terræ: & conuertatur ad vesperam: vsq; circūeat ciuitatem. Habuit enim vt dictum est quosdā Iesus.

Qz preambuli Iesu per Helisei baculum designentur.

¶Sed illi præmissi tanq̄ baculus ad mortuum prophetam præueniens fuerunt: & sua interpretari nomina nequiuerunt. Vacua em̄ erāt. Superposit⁹ mortuo bacul⁹ est: & nō erat vox neq; sensus: quoniam baculus erat. Descendit qui baculum misit: & mox saluum fecit populum suum a peccatis eorum: probans se eē qđ dicebatur. Quis est hic qui etiam peccata dimittit? Ipse profecto qui dixit. Salus populi ego sum. Iam vox est: iam sensus est. Sentitur infusa salus & beneficium non tacetur: intus sensus: foris vox. Compungor & confiteor: & confessio vitam indicat. A mortuo enim tanq̄ ab eo qui non est perit cōfessio. Ecce vita: ecce sensus: suscitatus perfecte sum. Nihil enim aliud est mors corporis nisi cū sensu priuatur & vita. Peccatum qđ est mors animæ, nec compunctionis mihi sensum: nec confessionis reliquerat vocē. Venit qui peccata dimitteret & vtrūq; restituit dicens animæ meæ: Salus tua ego sum. Quid mirum si cedit mors vbi vita descēdit? Iam corde credit̄ ad iustiti. o. aūt cō. f. ad sa. Iā oscitat puer & oscitat septies dicēs. Septies ī die laudem dixi tibi &c. Sed quid sibi vult septenarius iste? Sed nec illud vacat: q; propheta incumbens super mortuum ad mensuram puerilis corporis se contraxit. Os suum ori illius coniunxit: oculis oculos: manibus man⁹. Hoc semel contulit vniuersitati. Hoc singuli quotidie actitari sentimus: cordi scilicet tribui intellectū: & ori ædificatiōis verbum: & manibus opus iustitiæ. Dat sentire fideliter: dat proferre vtiliter: dat efficaciter adimplere. Et est funiculus triplex qui difficile rumpitur ad extrahendas animas de carcere diaboli: & trahēdas post se ad regna cælestia: scilicet si recte sentias: si digne proloquaris: si viuendo confirmes Oculis suis tetigit meos interioris hoīs frontem claris luminibus ornans fide & intellectu. Ori meo iunxit suum: & mortuo signum pacis impressit: quoniam cum adhuc peccatores essem⁹ recōciliauit nos deo mortuos iustitiæ. Os ori applicuit inspirans iterato in faciē meam spiraculum vitæ: et quidem sanctioris q̄ primo. Nam primo in animam viuentem crea

uit me: scdo in spiritu viuificante reformauit. Manus suas meis supposuit: exemplum præbens bonorum operum, formam obedientiæ. Aut certe manum suã misit ad fortia: docens ma. meas ad prælium & di. me. ad bellum.

Quid significent oscitationes pueri suscitati.

S ¶Et oscitauit puer septies. Sufficiebat ad gloriam manifestãdi miraculi oscitasse semel: sed multiplicitas & insignis numer9 mysterii nos admonent. Si illud ingens vniuersi generis humani corpus exanime attendas: vides vbiq; ecclesiam: ex quo propheta incumbẽte vitam recepit, quasi septies laudem dicere cõsueuit. Si teipsum attendas, in hoc te noueris vita viuere spiritali: ac mysticum hunc implere numerum: si sensualitatis tuæ quinarium charitatis binario subiicis: exhibesq; iuxta apostolum mẽbra tua seruire iustitię ĩ sanctificationem, quę prius exhibuisti seruire in. a. i. Aut certe si eundem quinarium proximorum saluti impertiẽs ad perficiendum septenarium duo hęc adiicias: Misericordiam & iudicium cãtate deo. Sũt & aliæ septem oscitationes: septem. s. experimẽta, sine quibus vera & certa salus rediuiui spiritus non constat: quatuor ad sensum compũctionis: tria ad confessionis sonum pertinentia. Qui viuit: cui vox & sensus est: in se eadem recognoscit. Porro sensum recuperasse te scias si tuam conscientiam quadruplici sentis compũctione morderi: pudore gemino, & gemino metu. Nam vitam ad perficiendum septenarium triplex confessionis species attestatur. De quibus postea videbitur. Nonne & sanctus Hieremias in suo planctu obseruat hũc numerum!

Qz geminus timor: & pudor geminus per oscitationes quatuor designentur.

T ¶Et tu igitur in tua lamentatione pro te formam habens propheticam: deum cogita factorem tuum: cogita benefactorem: cogita patrẽ: cogita dominum. Ad oĩa reus es: plange per singula. Ad primum & vltimum respondeat timor tuus. Ad duo media pudor. Pater sane non metuitur cum pater sit. Patris est misereri semper & parcere. Et si percutit virga: nõ baculo percutit: & cum percusserit sanat. Pater na vox est. Percutiam & ego sanabo. Non ẽ ꝑinde quod a patre formides qui etsi quando feriat vt emendet: nunq̃ tamen vt vindicet. At vero cogitãtem ꝙ patrem offenderim, etsi nõ est qđ terreat: est tamen quod pudeat. Voluntarie em̃ genuit nos verbo veritatis: nõ stimulo carnalis cupiditatis excussit: quemadmodũ genitor carnis meæ. Deinde non pepercit vnigenito pro sic genito. Itaq; ipse patrem sese mihi exhibuit: sed non ego vicissim me illi filium Quanam fronte atollo iam oculos ad vultum tam boni patris tam malus filius! Pudet indigna gessisse genere meo. Pudet tanto patre vixisse degenerem. Exitus aquarũ deducite oculi mei: operiat confusio faciem meam: vultum meum pudor suffundat: occupetq; caligo: deficiatq; in dolore vita mea: & anni mei ĩ gemitibus. Pro pudor quem fructum habui, in quib9 nunc erubesco! Si in carne seminaui: de carne non metam nisi corruptionem. Si in mundo: & ipse transit & concupiscentia eius. Quid caduca, vana, & prope nulla: quorum finis mors est infelix & insanus præferre non erubui æterni patris amori & honori! Cõfundor: confundor audire. Si ego pater, vbi est honor meus. Sed etsi pater nõ esset obrueret me beneficiis. Instaurat aduersum me testes: vt alia innumera taceam: huius corporis victum & vsum temporis: & super omnia sanguinem dilecti filii sui clamantem de terra. Pudet ingratitudinis: q̄q̄ ad confusionis cumulum arguar mala reddidisse pro bonis & odium pro dilectione. Minime quidem mihi a benefactore sicut nec a patre timẽdũ. Nã sine pœnitẽtia sunt dona ei9. At quãto de illo benigni9, tãto de me indigni9 sentire cogor. Heu qđ vel nũc tribuã dño ꝑ oĩ. q̃ retri. mihi! Qz si segnior forte minus suas partes exequitur pudor: timor excitetur in adiutorium Sepone parum pia vocabula patris & benefactoris: ad austeriora conuertere. Nempe vbi legitur: Pater misericordiarum e. deus to. cõ. legitur nihilominus. De9 vlt. do. legitur De9 iustus & fortis. legitur De9 iudex. legitur Terribilis in consiliis s. f. ho. legitur Deus zelans. Qz pater est ꝙ beneficus: tibi est: ꝙ do. & creator: sibi. Etenim propter semetipsum fecit omnia. Quid ergo! quod tuum est tibi defendit & seruat: putas & pro se aliquando non zelabit! Putas sui non requiret principatus honorem! Requiret plane: & a redempto seruitium: honorẽ & gloriam ab eo quem plasmauit. Esto ꝙ dissimulet pater & ignoscat beneficiis: sed non dominus non creator. Et qui parcit filio: non parcet figmento: non parcet seruo nequam. Pensa si potes cuius sit formidinis & horroris: tuũ atq; omnium contempsisse factorem: offendisse dominum maiestatis. Nam si reũ regiæ maiestatis q̄uis humanis legibus, humano plecti capite sancitũ est: quis finis cõtemnẽtium diuinam omnipotentiam erit! Tangit montes & fumigant: & tam tremendam maiestatem audet irritare puluisculus vno leui flatu dispergẽd9

& non recolligendus. Ille timẽdus est, qui postq̃ occiderit habet potestatem mittere in gehẽnam. Paueo gehennam: paueo iudicis vultum ipsis tremendum angelicis potestatibus. Contremisco ab ira potentis: a facie furoris eius, a fragore ruentis mundi: a conflagratione elementorum: a tempestate valida: a voce archangeli & a verbo aspero. Contremisco a dentibus bestiæ infernalis: a ventre inferi: a rugientibus præparatis ad escam. Horreo vermẽ rodẽtem: ignem torrentem: fumum & vaporem: sulphurem & spiritũ procellarum. Horreo tenebras exteriores. Quis dabit capiti meo aquam: & oculis meis fontem lachrymarum: vt præueniam fletibus fletum & stridorem dentium: & manuũ pedumq; dira vincula: & pondus catenarum pmẽtiũ: stringentium: vrentiũ: nec consumentium? Heu me mater mea: vt quid me genuisti filium doloris, filium amaritudinis & indignationis & plorationis æternæ? Cur exceptus genibus: cur lactatus vberibus: natus in combustionem & cib⁹ ignis? Qui sic afficitur sensum recuperauit. & in duplici metu isto: itemq; pudore illo duplici habes oscitationes quatuor.

De tribus circũstãtiis cõfessionis.

V ¶ Tres quæ restant, ex voce confessionis supplebis: si tamen corde humili: simplici: fideli pcesserit illa confessio. Omne ergo quod remordet cõscientiam confitere humiliter: pure: fideliter: & has vices implesti. Sunt eñ q gloriantur cum male fecerit: & e. i. r. p. Quos denotãs propheta ait. Peccata sua pdicauerũt vt Sodoma. Et hoc vitiũ maxime seculariũ est. Qq̃ & de ipsis qui religiose vestiti & religionẽ pfessi sunt, nonnunq̃ aliquos audim⁹ reminisci & iactitare mala sua præterita: quę verbi gratia aliquãdo gladiatorio vel argute lratorio gessere cõflictu: siue aliud qd secũdum mundi vanitatem fauorabile: sed ad animę salutẽ nociuũ: perniciosum: damnosum. Secularis adhuc animi indicium est: & humilis habitus qui gestatur a talibus non sanctę nouitatis est initium: sed priscę vetustatis operculum. Nonnulli talia q̃ si dolendo & pœnitendo rememorant: sed gloriam in intentione captantes commissa sua nõ diluũt sed seipsos illudunt. Nam deus non irridetur. Veterem hominem non exuerũt sed nouo palliãt. Nã non prodit aut proiicitur vetus fermentum sed statuitur. iuxta illud. Inueterauerunt ossa mea dum clamarem tota die. Sed est confessio eo periculosius noxia quo subtili⁹ vana: cũ ipsa etiam inhonesta & turpia de nobis detegere non veremur: non quia humiles simus sed vt esse putemur. Appetere autẽ de humilitate laudem non est humilitatis virtus sed subuersio. Ecce cur humilem esse debere dixerim confessionem. Oportet esse & simplicẽ. Non intentionẽ forte quia latet homines, excusare delectet si sit rea: nec leuigare culpam q̃ grauis: nec alieno adumbrare cũ inuitũ nemo coegerit. Primum illđ non confessio est sed defensio: nec placat: sed prouocat. Sequẽs mõstrat ingratitudinem: & quo minor reputat̃ culpa eo minuitur & gloria indultoris. Sed minus libenter beneficium datur: qđ minus necessarie prouenire sentitur. Veniam pinde sibi abiudicat qui munus largitoris attenuat. Qđ quidẽ facit omnis qui reatum suum verbis eleuare conatur vel factis. Iam a postremo primi hominis dehortetur exemplum: nec culpam diffitẽtis nec veniam consequentis. Non dubium qn ob reatus mulieris admixtionẽ. Genus excusationis est: cum argueris tu, alium incusare. Sit aũt fidelis confessio: vt confitearis in se de indulgentia penitus non diffidens: ne tuo te ore non tam iustifices q̃ condemnes. Iudas certe pditor & Cain fratricida cõfessi sunt sed diffisi. Alter Peccaui, inquit, trad. sang. iustum. Alter Maior est, inquit, iniquitas me. q̃ vt ve. me. Et verax licet nihil eis profuit infidelis confessio Hæ itaq; tres confessionis obseruantię iunctæ quatuor superioribus compunctionis, septenatium implent.

Vverricus.

Quid per septem oscitationes pueri designet̃.

¶ Et oscitauit puer septies &c. Primum vitæ redeuntis in hominem idicium est si strenuus & impiger sit ad actionem. Nam perfecta resurrectio eius in hoc dũtaxat moribundo corpore: si oculos aperiat ad contemplationem. Qđ tamen non ante promeretur intellect⁹ q̃ crebris suspiriis & vehementibus desideriis dilatetur affectus, vt tantę capax maiestatis reddatur. Qđ velut per quosdã gradus incrementum resurgendi, in mortuo quẽ suscitauit Heliseus signat̃. Qui cũ ad vitã rediret: primo dicitur quia calefacta est caro pueri. Deĩde qa septies oscitauit: & sic demum aperuit oculos. Caro pueri cor carneum est in Christo paruuli: cui prima spes vitæ est si dicere potest: Concaluit cor meum intra me &c. Amplius autẽ & euidentius ad resurrectionem proficit: cum desiderio & esurie quadam iustitię oscitare frequentius incipit, vt dicat. Os meum aperui &c. Oscitatio ista distensio est affectus: vt capacior fiat spiritus vitę: quatenus post alia charismata gratiæ septiformis, infusus etiam spiritus intellectus & sapientiæ, oculos tandem ad X

contemplandum deum faciat aperire. Primus ergo calor vitæ redeuntis est: cum bonus exercetur actus. Secundus resurrectionis profectus est: cum per orationes dilatatur affectus. Perfectio autem cum ad contemplandum illuminatur intellectus.

Galfridus. De lepra Naaman.

5. Y Naaman princeps militiæ regis Assyriorum erat vir fortis & diues, sed leprosus &c. Naaman iste cuius nomen decorum sonat, Syrus erat, i. sublimis zelatus, plus attendens q̄ꝫ diues & potens erat, q̄ q̄ꝫ leprosus. Videntur autem per lepram manifesta iam & quasi foras erumpentia peccata signari. Inde erat q̄ꝫ leprosi specialiter extra castra fiebant, nam de occultis temere est iudicare. Eiusmodi autem hominib⁹ peccandi materiã opes ministrant. Potestas alit audaciam publicandi peccata. Vxor eius gloria eius, secundum illud apostoli. Q̃m vxor gloria viri est. In illi⁹ obsequiis puella Israelitica captiua tenetur, dũ diuinæ legis scientia velut a latrũculis capta & addicta quodammodo vanę gloriæ peccatoris hoĩs famulat̃. Interdũ tñ accidit vt dominę suę suggerat hæc puella: q̄ꝫ per prophetam qui in Samaria est, mundari possit dominus eius a lepra. Optat em̃ quodammodo ipsa sciẽtia secularium, vt erubescant res confusione dignas facere: qui tantopere appetunt gloriari. Sic per occasionem primũ eis Christus annunciatur. Ipse est em̃ verus Heliseus. i. dei mei salus: habitans in Samaria. i. custodia electorum suoꝝ. Ipse est qui diuinitus saluat: & mundat a præteritorum maculis delictorum. Ipse est qui custodit ne in eadẽ recidant: & iterum inquinent quod lauerunt.

De fluuiis Damasci.

Z ¶ Vade & lauare septies in Iordane: & mundaberis &c. Interest vbi laueris, fluuios Damascenos israeliticis aquis ne pręferas. Damascus sanguinis potus vel sanguinis osculum: amor peccati est. Mandit em̃ quodammodo peccatũ qui difficilius acquiescit: & de vua acerba obstupescunt dentes eius: quoties post cõmissum cogitatione accusante turbatur. Bibit autẽ et osculatur qui incũctãter admittit & sibi complacet in admisso. Ad hoc pertinet osculũ manus suę: qđ sanctus Iob scelus maximum & in deum negationẽ esse testat̃. Dicit̃ etiã Damascus sanguis sacci: p qđ videt̃ non in cognitione peccatum carnis intelligi. Habet aũt Damascus fluuios Abana & Farfar, quoꝝ prior interpretat̃ lapides: posterior talpę siue suffossiones. Et priori quidẽ immergit̃ qui in luxurię actibus obdurat mẽtẽ: obdurat frõtem: vt nec deũ timeat nec hominem vereat̃. Potẽs est autẽ deus de lapidib⁹ i. s. f. a. Nam posteriorem fluuiũ potius eligit: nec in Abana sed in Farfar mergitur qui suam studet occultare miseriã: velut talpa fodiens & expers lucis ad lucem venire timens ne arguant̃ opera eius. Et q̃ male vter: q̄ꝫ abluit̃ non mundatur: dum neuter suas deponit maculas sed easdẽ alter dissimulat alter occultat. Inueniet hęc duritia duriorẽ: & qui noxias interim fouent latebras: proiicientur in tenebras exteriores. In tenebris siquidem positus iam non intus sed foris erit. Alienus quidem a luce veritatis: sed ab ea palam & publice rédargutus.

De septiformi lepra.

¶ Peccamus per visum: per auditum: odoratũ: gustum: tactum: per ardorem libidinis: & incessum pedum. Sic exhibemus membra nostra arma iniquitatis peccato. Sic per om̃e corpus lepra diffunditur: & a summo vsq; deorsum cõtaminat vniuersa. Inde est q̄ꝫ ĩductus iuxta doctrinam apostolicam presbyter ad ĩfirmũ, cum impositiõe manuũ orat & postulat vt ipsa quã dixim⁹ septiformis in eo lepra debeat aboleri. A

De lepra visus.

¶ Peccauit Eua p visum: lignũ vetitũ ĩtuẽs: sic oculis delectata vt nescio quõ viderit q̄ꝫ suaue foret etiã ad vescẽdũ. Sic p visum ille visu desiderabilis lapsus est in pct̃m lauantẽ se fœminã intuẽs & cõcupiscẽs. Licet aũt voluptas carnis & curiositas p fenestras intrẽt & exeãt oculoꝝ sed in eis, vt sanctus ait papa Grego. Sup̃bia specialiter principat̃: & prima sibi corripit humani corporis mẽbra q̃ initiũ est oĩs pc̃i. Quid ergo nobis facto opus est: nisi vt auertam⁹ oculos qui aĩam dep̃dant̃, ne videãt vanitatẽ: illi⁹ prouerbii memores: q̃m oculi sapiẽtis in capite eius: oculi aũt stultor. in. f. ter. Deducant igitur oculi nostri diuisiones aquarum: nõ morti feras concupiscentias introducant. B

De lepra auditus.

¶ Multa & ĩ scđo sensu p̃nicies apđ illos q pruriũt aurib⁹ & a veritate auertũt aurẽ & ad fabulas cõuertunt̃. Specialiter aũt ad meritũ audit⁹ obediẽtia: ad reatũ ĩnobediẽtia p̃tinet. Vt etiã sup̃bia oculos occupat: sic inobediẽtia peccat maxime per auditum. C

De lepra odoratus.

¶ De pc̃is ad odora. p̃tinẽtib⁹ qđ dicem⁹? null⁹ ĩ nobis tã ĩnoxi⁹ sensus appet: nec magnope vt opinor sup his q̃ p odoratũ ĩter nos pc̃ã fiant: vł plãgẽdũ nobis est vł pauẽdũ. Sed ẽ spiritalis odor & spiritał olfact⁹, de q̃ spõsa. In od. vnguẽ D

torum tuorum currimus. Et apostolus. Christi bonus odor sumus. Odor opinio ē. Legimꝰ etiam ꝙ fortis equus procul odoreť bellum. Si quidem futurę vitę p̄sagiū sumere, quodāmodo olfacere est. Nec peccat per odoratū qui sagaciter pręuidet in futurum. Peccat autē qui negligit. Peccat etiam quisquis temere sibi arrogat & pręsumit. Peccat etiam per odoratum qui suaueolentia nimis captat: vel contraria cum fuerit necesse non sustinet. Peccat & aliter per quēdam interioris hominis odoratum qui famosos in qualibet seculari excellentia viros seculariter ęmulatur. Peccat nihilominus per eūdem, qui meliorum opinioni inuidet: vel minime cōdelectatur. Peccat et qui crudeliter negligit famam suam: vel ī ea vane complacet sibi. Peccat qui imminentia sibi pericula perniciosa securitate dissimulat: vel paratis eregione lucris spiritalibus non intendit.

De lepra gustus.

E ¶Non est nouum humano generi peccare per gustum, sic Euā, sic Esau legimꝰ deliquisse. Eua vetitam sumpsit escam: Esau immoderatius concupiuit. Filios etiam Heli delicatior appetitus traxit in culpam. Sodomitas vero cum superbia & inhumanitate in crimen mersit pessimū etiam quantitas immoderata ciborum. Ionathas horam regia auctoritate præfixam: licet quadam necessitate præuenerit, nec poterat iudicium mortis euadere nisi eum populꝰ liberasset. Quoniā quę prius ingressa ad homines per gustum: per eundem etiā nunc multipliciter in eis culpa diffunditur: diligenter cōsiderare nos conuenit: quid: quantū: quale: quo desiderio: quomodo: vbi: sumamus.

De lepra tactus.

F ¶Nouimus quinq; sensuum tactum per omīa membra diffundi: & generalior cæteris corpus obtinet vniuersum. Per quē peccāt qui mollibꝰ vestiuntur: qui nec frigoris molestia tāgi sustinent nec caloris. Specialiter tñ manibus solet idem sensus attribui: ꝙ liberius vndiq; moueantur & protendantur ad tactum. Est autem lasciuus: est etiam violentus: & vterq; illicitus & iniquus. Ad lasciuum pertinet quod dicit. Qui tangit picem inquinabitur ab ea. Ad violentū: qđ dominus ait. Nolite tangere Christos meos.

De lepra libidinis.

G ¶Ardor libidinis q̄ sit improbus ipse quoq; beatus expertus est Benedictꝰ. Qꝫ vero sit idē indignus: illud canticum probat, qđ nemo potest canere nisi virgo. Infelix & inhonesta gentilitas quę præteritę cōditionis humanę & futurę redemptiōis diē Veneri deputauit. Crudelis tamen potius & versipellis inimicus humani generis, qui in loco Caluarię ad abolēdā memoriam dominicæ passionis immundissimum eiusdem Veneris idolum statui p̄suasit. Atq; vtinam sicut per Helenam sanctam purgatus est ab impurissimo idolo locus dominicæ passionis: ita omnes adoratores per ipsius gratiam mereantur ab eadem contaminatione mundari.

De lepra incessus.

¶Per incessum pedum peccat qui iubentis vocem vicino obedientiæ pede non sequitur. H Peccat & ille: qui statutos a patribus terminos in sui ordinis præuaricatiōe transgreditur. Felix sponsa quæ pedes lauat & inquinare veretur. Qui lotus est, ait dominus, non indiget vt p. l. Et quantum indiget quęris? Nisi lauero te ait idem ad Petrum: non habebis partem meacū. Non erit societas nostra cum deo patre & filio, nisi peccata etiam venialia fiāt de medio. Egent enim venia etiam venialia: & paulatim decidit qui minima spernit. Nemo interim in terreni huius itineris puluere suscipere lauacrum confessionis, & indulgentiæ beneficium obtinere perniciosa securitate dissimulet. Peccant per incessum pedum: qui instabiles sūt & inquieti.

Bernardus.

Qꝫ nobis Iordanis facta est Christi descēsio in nobis septemplicem purgans lepram.

¶Vade & lauare septies in Iordane. Heliseus I noster Naaman leprosum septies in Iordane mergi pręcepit: qui interpretatur descensus eorum. In humilitate domini Iesu Christi a septēplici lepra purgamur. Septempliciter enim occupauit nos lepra superbiæ: In proprietate possessionum: in gloria vestium: in voluptate corporum: in ore dupliciter: similiter & in corde.

De lepra domus.

¶Prima est lepra domus qua diuites esse volu K mus in hoc mundo. Sed ab ista mundamur si mergimur in Iordane. i. ī Christi descensu. Descendit enim ab inenarrabilibus cæli diuitiis & veniens in mundum nec istas qualescunq; diuitias habere voluit: sed in tanta paupertate venit vt natus continuo poneretur in præsepio quia nō erat ei locus in di. Qui bene mergitur hic, quando quæret diuitias huius mūdi? Et vere magna abusio: nimis magna vt diues esse velit vermiculus vilis: propter quem pauper fieri voluit deus Sabaoth & dominus maiestatis.

De lepra vestis.

L ¶In lepra vestis: omnem mundi huius pomposam intellige vanitatem. Nam ab illa nihilominus in Iordanis mersione mundaberis. Ibi inuenies Christum pannis vilibus inuolutum: factũ opprobriũ hominũ & abiectionem plebis.

De lepra carnis.

M ¶Lepra quoq; corporis mundamur in ipso Iordane, si bene cogitantes dominicam passionem erubescimus sequi corporis voluptatem.

De lepra oris.

N ¶Et in ore vt diximus duplex est lepra: impatientiæ scilicet & iactantiæ. Impatientię in aduersis: iactantiæ in prosperis. Sed a prima mundamur si illum attendimus qui tanq̃ ouis ad occisionem ductus est: & non ape. os s. A secunda mundamur si imitemur illum qui non quęrebat gloriam suam.

De lepra cordis.

O ¶In corde duplex est lepra. Propria voluntas & proprium consilium. Lepra vtraq; nimis pessima: eoq; deterior quo interior. Voluntatem dico propriam: quę non est cõmunis deo & hominibus, sed nostra tm̃: quando qđ volum⁹ nõ ad honorem dei: nõ ad vtilitatem fratrum: sed propter nos ipsos facimus. Huic recta frõte cõtraria est charitas quæ deus est. Hæc enim aduersus eum inimicitias exercens est: & guerrã crudelissimam. Quid enim odit deus aut quid punit propter propriam voluntatem? Cesset volũtas propria: & infernus non erit. In quem enim ignis ille desæuiet nisi in propriam volũtatem? Etiam nũc cum frigus aut famem patimur aut aliquid tale: quid lęditur nisi voluntas propria? Q; si voluntarie sustinem⁹: iam ipsa voluntas communis est: sed infirmitas & velut pruritus voluntatis adhuc de proprio est: & in illo omnes pœnas sustinemus: donec penitus consummatur.

Quid sit voluntas.

P ¶Nam voluntas illa proprie dicitur cui assentimus, & cui se liberum ĩclinat arbitrium. Hęc autem quæ inuitos tenent, non volũtas est sed corruptio voluntatis.

Quãtum malum sit voluntas propria.

Q ¶Porro voluntas propria quo furore dominũ maiestatis impugnet: audiant & timeant serui proprię voluntatis. Primo nempe subtrahit semetipsam, & subducit eius dominatui cui tanq̃ auctori seruire debuerat dum efficitur sua: addit adhuc. Et qđ in se est, oĩa quoq; quæ Dei sunt tollit & diripit. Quem enim modum sibi ponit humana cupiditas? Dico fiducialiter: nemini qui sit in ꝓpria voluntate, posset tot⁹ mũdus sufficere. Sed adhuc addit. Et ipsum qđ in ipsa est, punit deum voluntas propria. Omnino enim vellet deum peccata sua aut vindicare non posse, aut nolle, aut ea nescire. Vult ergo eum non esse deum. Crudelis plane & execrãda malitia: quæ dei potentiam, iustitiam, sapientiam perire desiderat. Hæc est crudelis bestia, fera pessima: rapacissima lupa: & lęna sęuissima. Hæc est immundissima lepra animi: propter quam in Iordane mergi oporteat: & imitari eum: qui non venit facere voluntatem suam.

De lepra proprii consilii.

¶Lepra vero cõsilii ꝓprii eo ꝑniciosior est quo magis occulta: & quãta ea qs abũdat tanto sibi sanior esse videtur. Hæc illorũ ē qui zelum dei habent: sed non secundum scientiam: sequẽtes errorem suum & obstinati in eo: ita vt nullis velit consiliis acquiescere. Hi sunt vnitatis diuisores: inimici pacis: charitatis expertes: vanitate tumentes: placentes sibi & magni ĩ oculis suis: & ignorantes dei iustitiam & suam volentes constituere. Et quę maior superbia q̃ vt vnus homo toti congregationi iudicium suũ pręferat tanq̃ ipse solus habeat spiritũ dei? Idololatriæ scelus est nolle acqescere: & quasi peccatum ariolandi. Eant nunc qui se faciunt religiosiores aliis. Ecce arioli & idololatrę facti sunt, si tñ ei qui dixit hoc: plus q̃ sibi iudicãt esse credendum. Neq; huic dissonat veritatis sermo. Si ecclesiam non audierit, sit ti. s. e. & pu. Mergere ergo in Iordane quicunq; huiusmodi es: & attende quid fecerit magni cõsilii angelus. Inuentus enim in medio doctorum audiens eos & interrogans, quodammodo increpatus est a matre: & mox qđ cœperat intermisit. Quis iam non erubescat obstinatus esse in consilio suo: quando consilium suum sapientia ipsa deseruit? Cum ab his septem purgatus fuerit ęger, quasi post septẽ sellas quærat quædam fercula, spiritus sancti scilicet dona. R

Q; per septem apparitiones Christi post passionem septem dona spiritus sancti designentur.

¶Porro sicut in vita domini ante passionem septẽ purgationes inuenim⁹: sic in apparitionibus septẽ q̃ post resurrectionẽ factę sunt, septẽ illa dona sancti spirit⁹ possum⁹ accipere. In prima spũm timoris accipe: qñ veniẽtib⁹ mulieribus sanctis descẽdit angelus de cælo & terręmotus factus est: ita vt ipsas timore perterritas oportuerit ab angelo cõsolari. In spiritu pietatis apparuit Simoni: quia magna oĩno & ve S

re domino Iesu digna pietatis dignatio: ꝙ ei q̄si singulariter & præ cæteris dignatus est apparere: quem præ cæteris de negatione eiꝰ rea conscientia confundebat: & vbi abūdauit peccatum superabūdaret & gratia. In spiritu sciētiæ duobus pergentibus in Emaus scripturas exposuit. In spiritu fortitudinis ianuis clausis intrauit ostendens manus & latus, sicut solent in signum virtutis clypeorum foramina demōstrari. In spiritu consilii frustra in piscatione laborantes mittere in dextram rete consuluit In spiritu sapiētię die quadragesimo eis apparuit: qn̄ videntibꝰ illis eleuatus est: & viderūt filium hominis ascendentem vbi erat priꝰ. Vsꝙ ad illam enim diem quasi per stultitiam prędicationis saluos faciebat credentes. Postq̄ vero coram eis ascendit ad patrem, iam cœpit sapientia declarari.

V verricus. de lepra Naaman.

T ¶Vade & lauare septies in Iordane. Si dixisset lauare ter & mundaberis: continuo intellexissem trinam mersionem qua mundant̄ baptizati. Nunc autem cum lauare septies dicat: quid sibi vult septenarius iste? aut quis est Iordanis ille? Iordanis dicitur descensus eorum. Quorū? Illorum vtiqꝫ q humiliātur ad pœnitentiam. Qui quanto profundius descendunt per gratiam humilitatis: tanto se penitus mergunt & plenius abluunt spiritalis alueo Iordanis. Ad me ipsum conturbata est anima mea: memor peccatorum suorum: ꝓpterea me.e.t.i. de terra Ior. quomodo in descensu humilitatis mundaueris Naaman leprosum. Descendit inquit & lauit septies in Iordane iuxta sermonem viri dei & mundatus est. Descende & tu anima mea de curru superbiæ in salubres aquas Iordanis: q de fonte domus Dauid toto iam profluit orbe in ablutione peccatoris & menstruatę. Hæc est nimirum humilitas pœnitendi, q̄ dono pariter & exemplo profluens Christi toto iam prædicatur orbe: totiusqꝫ purgat crimina mundi. O Naaman Syri (non. n. vnus sed innumeri) o inquā diuites sed leprosi: supbi sed criminosi: quare tā vehementer abhorretis lauari his medicinalibus aquis? Cur vobis ita viluit noster iste Iordanis præ fluuiis Damasci? Dicitis enim si forte querētibus aliquando cōsilium salutis imitanda prædicetur humilitas & paupertas Christi: Nunquid non meliores sunt fluuii Damasci. o. a. I. s. vt la. in e. & mūder? Quid est? Nūquid nō meliꝰ est & ad purgationem peccatorum efficacius quotidie benefacere de abstinentia mundi: q̄ semel omnia relinq̄do pauperem fieri? Sedenim audi Naamā: fluuium Damasceni absorbebit leuiathan & non mirabitur. Nam de Iordane si habet fiduciam ꝙ influat in os eius: spes eum frustrabitur. neqꝫ enim grāde reputat quantiscūqꝫ prẹter humilitatem christianā virtutibus affluas: cū etiam pauperes ipos deuorare se posse cōfidat. Sꝫ nihil in eis inimicus proficiet. Damascus secūdum nomen suū ciuitas sanguinis est: & aquę eius sanguine mixtę sunt, quia opera etiam bona carnalium & secularium vix a quocūqꝫ peccato pura sunt. & quō id qđ infectū est sanguine, sanguinē mūdabit? qua ratione leprā id qđ leprosum est curabit? Audi saltē Naamā domesticos tuos: humiles amicos: fideles consiliarios Naamā recedebat indignās aduersus virū dei. At illi pater inquiūt, etsi rem grādem dixisset tibi ꝓpheta: certe facere debueras. Fidele ꝓrsus verbum rationis & sapiētię plenū. Quippe suggestio est rationabilium hominis sensuum quos sibi deꝰ testes retinuit aduersus hominē ipsum. nō credere nāqꝫ ꝓphetæ dei est iniuria: non tētare omnia pro salute, odium est sui ipsius & inuidia. Quid em̄ grande esse potest in p̄cepto nisi salꝰ est ī ꝓmisso? Quāto magis nō debet in grande vel difficile discedere ab Iesu qa mitis est & humilis corde: cum in eo pariter inueniat̄ & requies animę & p̄sens medela spiritalis lepræ pignusqꝫ salutis ęternę. Tādem vix ęgreqꝫ obtinet a supbo pectōre vt descendat & lauetur in Iordane. Si tñ septies lauet totumqꝫ se plenius & sępius mergat: nō morat̄ effectus salutis fidē prophetico facere sermoni. Sed pro dolor quāta est huius nostri miseria temporis quia nō solū diuites sed etiā leprosi paupes ita inueniunt̄ delicati vt vix vsqꝫ ad talos salubribus intigi patiant̄ aquis. Aut si semel lauerint mox sibi plenissime videant̄ mundati. At Heliseus nō ita sentit: sed signāter exprimit septies lauare & mundaberis. Sciebat nanqꝫ humilitatem Christi: quæ nobis imitanda est: si perfecte volumus mundari: septēplicis esse virtutis.

In quibus septem humilitatem nobis a Christo exhibitam imitemur.

¶Prima virtus: ꝙ cum diues esset: paup factus est. V Secunda ꝙ paupertati extremitatē adiiciēs in præsepi positus est. Tertia ꝙ matri subditꝰ. Quarta ꝙ serui manibꝰ inclinauit caput. Quinta ꝙ discipulū furē & ꝓditorem sic tulit. Sexta ꝙ sic māsuetus ante iniquū iudicē. Septima ꝙ pro crucifixoribꝰ tā clemēs ītercessor fuit apđ patrem. His vestigiis licet satis alonge gigātē sequeris: si paupertatem diligis: si inter paupes extremitatē eligis: si monasterii subditꝰ disciplinæ: si minorē tibi pateris p̄esse: si falsos fratres

equanimiter tuleris, si mãsuetudine vincas cũ iudicaris: si charitatẽ repẽdas illis a quibus in iuste pateris. Hæc humilitas plene sine iniuria vnici baptismi baptizat: quia mortẽ Christi nõ iterat: sed mortificationẽ & sepulturã criminũ instaurat: & qđ in illo baptismo gestum ẽ spe- cie: hic rursus implet veritate. Hęc siquidẽ hu militas cælos aperit: spiritũ adoptiõis restituit. Pater agnoscet filium: quippe in inocẽtia & pu ritate pueri regenerati reformatum. Vnde bñ de Naamã scriptura meminit: quia restituta ẽ caro ei⁹ sicut caro pueri paruuli: significãs vt arbitror, quia eorũ qui sic se abluũt non solum corda recuperãt inocẽtiam paruulorũ: sed etiã corpora secũdum quẽdam modum puerilem vẽdicãt sibi puritatẽ mortificatione mẽbrorũ.

Stephanus. De exemplis sanctorum.

X ¶ Cõcede mihi seruo tuo vt tollam onus duo rum bur. de ter. Terra sancta ẽ cõuersatio san- ctorum. Burdo habet naturam asini & equi. Equus est feruens: asinus hebes, & caro nostra feruens est ad malum: hebes vero ad bonũ. Eo- dem modo tam caro q̃ sensualitas conuersatio ne sanctorum debet onerari: & exemplis in- formari.

Petrus Damianus. De lepra Giezi.

Y ¶ Egressus est ab Heliseo Giezi leprosus quasi nix. Giezi puer Helisei si prophetarum filiis vt mentitus est argenti talenta suscipiendo cõsu luisset: nequaq̃ subeũdę lepræ sententiam per- tulisset. Nam idcirco plaga percussus est quã dator amiserat: quia nõ ad hoc aliena suscepit vt in opus pietatis expenderet: sed vt suæ con cupiscentiæ satisfaciens in proprii iuris pecu- lium possideret. Et bene leprosus quasi nix di- citur. Nix enim alba sed frigida. Hypocri- ta nanq; qui se per sanctitatis adumbratæ fi- gmentum trãsfigurat in angelum lucis nullis inferuet ęstibus charitatis: atq; adinstar niuis simul est albus & frigidus: q; piis quidem se de seruire operibus simulat: sed viscera solidę pie- tatis ignorat.

Galfridus.

Quid duo stateres significent, quibus modius similæ & duo modii hordei comparantur.

7. Z Rant autem quatuor leprosi in por- ta Samariæ &c. Leprosi quatuor vt ęstimo omnes sumus qui quatuor vi tiis: pusillanimitate: imprudentia: intemperan tia: & iniustitia laboram⁹. Vel melius forsitan qui eorũdem vitiorum virus occultum per cõ fessionem & satisfactionem foras eduxisse vide mur. Samaria autem, custodia est de qua san- ctus orat educi. Educ inquit de custodia ani- mam meam &c. Quã pfecto custodiã: etsi nec- dum ad exeũdum: ad intelligendum tamẽ ali⁹ nobis interpres patefecit: pro custodia carcerẽ ponens. Hæc ergo custodia & hic carcer vita est pręsens & hoc seculum nequã: in quo velut obsessi famę perimus. Clamat autem prophe- ta vnus: & omnis vno ore prophetia promit- tit. Cras in porta Samariæ modi⁹ similæ state- re vno: & duo modii hordei sta. vno. Infelix q non credis & audis: videbis & non comedes. Non miremur q; laboret fame Samaria: quan doquidem super manum increduli innitit pri- ceps mundi. Sed videbit aliquãdo qđ nõ credit nec gustabit: sed in porta cõculcabitur, q in Sa maria multum extollitur. Nos autem quæra- mus staterem vnum & alterum: vt die crasti- na quæ est vita futura, modium similę vnum & duos hordei habeamus. Grande commerci- um: nec tamen dabitur gratis. Non enim fru- stra exaudiet dñs: & omnipotens singulorum causas ituebitur. Sed cur hordeum ibi aut cur modii duo vbi abundat simila? Lauda Hierusa lem dñm qui adipe frumenti & nõ hordeo sa tiat te. Sed si animaduertimus, hordeum cibus est iumentorũ. Viue igitur anima modio simi læ: nam iumẽtũ corporis duos hordei modios quęrit. Immortalis siquidẽ anima: de medulla tritici viuet illius qđ seminatum fructificauit in terra. Corpus redactũ in cineres resurrectio nem suam & suam longe inferiorem beatitudi nẽ pstolat. Alioquin velut vnũ quendã modiũ habebũt corpora reproborum. Resurgẽt enim impii non ad vitam sed ad supplicia sempiter- na. Si ergo nos hoĩes iusti: & iumẽta nr̃a sunt corpora: vtinã illi iusti simus q nõ solũ iumẽta sua sed suorũ nouerit animas iumẽtorũ. Vtinã q̃ramus staterem vnũ & alterũ dicẽtes. Sitiuit in te anima mea q̃ mul. t. ca. m. Illa vice ppter similam: ista ppter hordeũ. Multipliciter tamẽ ppter hordei modios duos. Stater (vt aiũt) au reos tres appẽdit. Et dicit stater q; trib⁹ solidis stet. Solidos aũt ipos aureos vocãt. Alii staterẽ aiũt quatuor scrupulos cõtinere: qđ est ponde ris genus. Quęramus vtrũq; staterem: vt ex al tero modiũ similæ: ex altero duos modios hor dei habeam⁹. Norunt fere omẽs triplicem esse vim animę: quę rationalis: cõcupiscibilis: irasci bilis sit. Corpus aũt cõstare ex quatuor elemẽ tis: q̃ sunt terra, aq̃, aer, & ignis. Quibus iterim si sic vtimur vt oportet: staterẽ vnũ habem⁹ & alterũ nec: confundemur in porta Samarię: sed magnifice nostra nobis cras iustitia respõdebit A prima igitur creatione sua rationalem fecit aĩam: de⁹ vt inter vitia & virtutes diuinit⁹ illu minata discerneret. Cõcupiscibilẽ: vt virtutib⁹

adhęreret. Irascibilem vt a vitiis dissideret. Infelix qui ponit lucem tenebras: rationis oculo caligante. Felix autē cui dicitur. Dilexisti iustitiā & odisti iniquitatē. Habet em̄ in tribus aureis staterem: in quib⁹ modiū similę mercatur: qui veraciter discernit quid expediat: ac deinceps nihilominus plena affectione sectatur qđ expedit: qđ nō expedit insectatur. Modius autē similæ plenitudo satietatis internę: ad quā sine vlla hęsitatione pueniet animus discretus, & deuotus, & zelans. Nam & duos nihilominus hordei modios: quos prędiximus iumentū corporis obtinebit: si interim quidē in eius cōuersatione staterē habeat quatuor scrupulos continentem: grauitatē scilicet, socialitatē, tractabilitatem, atq; feruorē. Decet em̄ grauem & stabilem inueniri hominē: ne videatur inefficax illa portio quā terreni in se habeat elementi. Cęterū terrā sibi inuicē aqua cōglutinat: & in puluerem soluitur: nisi humore aliquo colligetur. Aeris aūt natura leuis & mobilis hoc pręstare debet hominibus, vt pfacile moueantur ad nutum maxime pręceptoris. Ignis semp in sublime cōtendit. Et q̄ bene ignis inuenit: qui feruore conuersationis quotidie quātū præualet ad exteriora altiora prouehitur. Hic nimirum in quatuor scrupulis stater corporeę cōuersationis duos meretur modios resurrectionis, & glorificationis: si ex terra in nobismetipsis graues ex aqua proximis sociales, ex aere prelatis tractabiles: deo autē exhibeamus nos ex igne feruētes. Alioquin si rationale nostrū suspitionibus, & credulitate cęcetur: cōcupiscibile noxiis desideriis deprauetur: irascibile zelo malæ amaritudinis inflammetur: si ex terra nobis segnities vel auaritia: ex aqua autē luxuria vel imoderat⁹ hūanę laudis appetit⁹: ex aere loquacitas vel curiositas: ex igne crudelitas vel supbię fastus excreuerit: corrupti itrinsec⁹ & extrīsec⁹ abominabiles, videbim⁹ cū incredulo illo bona dn̄i nec gustabim⁹ ꝙ neutrū staterē habeam⁹.

De leprosis qui fugam hostium & ciborum copiam nunciauerunt.

A ℭQꝫ si interim pio quodam mentis excessu cū leprosis quatuor exeamus ab hac custodia inueniemus proculdubio hostes versos in fugā qui obsedisse putantur inclusos: nec iam redire licebit: nisi ad annūciandum qđ inuenim⁹ quātum tn̄ licuerit homini loqui: sicut Paulus dicebat: Siue mēte excedim⁹ deo siue. s. s. v. Arguit em̄ eos qui inuenerint hęc, cōscientia sua nec quiescere patitur: donec indicauerint aliis sicut et viri illi ad inuicē dixisse legūtur. Non recte facimus. Hęc em̄ dies boni nūcii est. Si tacuerimus & noluerim⁹ nūciare vsq; mane: sceleris arguemur. vt em̄ illuxerit matutinū: non docebit vir proximū suū: sed erunt oēs docibiles dei. Interim autē pręcipit, nec immerito: vt qui audierit: dicat veni. Et sane efficaci⁹ illius verbum: & credibilius testimoniū est, qui sibi multa ante reposuit: ac deinceps ad bonum nūcium quod euangelium sonat: nō de leuitate: sed de charitate procedit.

Stephanus. de vanitate mundi.

Iezabel depinxit oc. s. sti. Hęc est vanitas mundi, quę depingit oculos suos: quia nō agnoscitur a stultis: sed a sapientibus pictura eius agnoscit. Et ornauit caput suū, & respexit p fenestrā: vt tenuiter videretur. Ecce caput ostēdit nō posteriora: & ideo placet vanitas mūdi: quia posteriora eius nō vidētur: sed anteriora quę placēt. vnde Labia meretricis mel distillant. Et Boetius. Quid dicam de voluptatibus: quarū appetitus plenus est anxietate: satietas plena pœna? Sed dn̄s ostendit posteriora sua Helię existēti in petra. Duo eunuchi. Eunuchi sunt boni prelati qui se castra. ppter reg. cę. Istis dicit: Pręcipitate eā. Multi eunuchi sunt, qui castę viuunt: sed hoc ppter populum, vt laudent. Isti nōdum pręcipitauerūt Iezabel: adhuc cū illa sūt in fenestra. Aspersus est paries sanguine. Sanguis interius est in corpore: paries mortalitatē designat. Paries ergo aspersus est sanguine Iezabel: cū nostra mortalitas nobis demonstrat q̄ sit vana gloria mūdi Nō repererūt nisi caluariā. Ecce dn̄s voluit vt extrema Iezabel cōseruarent: qa quocūq; modo Iezabel pereat: dn̄s vult vt prę oculis habeamus extrema, quę in miseria sunt: & nō media quę in gaudio sunt. Et nota ꝙ Iheu caluariā Iezabel pedesq; ac summitates manuum sepeliri pręcepit: quia nullas peccatorum reliquias debemus reseruare. 9. B

Drogo.

Quid per mortē Iezabel mystice designetur.

ℭAspersus est sanguine paries: & equorū vngulę: qui conculcauerant eam. Hoc de Iezabel meretrice scriptū ē: quę vestita erat decore meretricio: & pinxerat oculos suos stibio. Quę deiecta est in terrā: & tanq̄ stercus a pretereuntibus cōculcata. Decaluata est em̄ supbię vertex: nō est iam qui dignetur aspicere: nisi qui voluerit nefas eius abhorrere: vt lauet manus suas in sanguine peccatoris: & velut equus fortis, & velox meretricē proiectam confodiat vngula sua: & cōculcet: & trāseat. Propter hoc & paries adhuc sanguine⁹ relictus est: vt terreat viros sanguinū & dolosos, qui ppter auaritiā C

suã lapidant humilẽ Naboth. Sed canes impudentissimi amatores cadauerũ carnes fornicarias sibi incorporant. Vnde & sanguinem eius cõsequenter lambũt: quia sicut libidinis, ita & vltionis participes erunt. Alii vero sunt canes qui fiunt ex inimicis ab ipso: qui famẽ mystice patiuntur, & circũeunt ciuitatẽ nõ Babyloniç sed ecclesię: & qđ mortuũ a vitiis ibidem reperiunt comedunt & sibi cõsepeliunt.

Stephanus.

10. D ¶Nũquid cor tuũ rectũ est cũ corde meo? Da manũ tuã, & leuauit eũ i cur. suo. Sic debet dicere prelatus ad viros religiosos viuentes sub iugo obedientię: qui significant p Ionadab. Q̃ si eũ diligũt ex corde, vt dent ei manũ. i. suffragia orationũ, & ipse leuet eos in currũ suum. i. participes eos habeat, & consultores in disponendis negotiis curę pastoralis: cuncti sacerdotes Baal coram eis cõuocantur: & de ambitione & terrenorũ desiderio condẽnantur.

De contemptu mundi.

11. E ET fecerunt p ea latrinas. Viri iusti reputant vt stercora quę amatores mũdi ęstimãt preciosa. Iehu deleuit Baal sed vitulos aureos nõ deleuit. Sic mlti auaritiã & ãbitionẽ extinguũt: sed tñ a pciosis cõuiuiis nõ recedũt. Vitulꝰ ẽm aureꝰ est lasciuia pciosa.

De scientia spirituali.

12. F FEcit Ioas rectum cũctis diebꝰ Ioiadę Sacer. Ioas iterptat memoria dñi. Ioiadas dilectꝰ dñi. Memoria ergo dñi bonũ facit si sit cũ dilectione dei: aliter nõ. Hoc est ꝙ sciẽtia cũ dilectione ędificat: sine charitate siquidem inflat, sicut Ioas malum fecit: & elatus est mortuo Ioiada.

G ¶Mortuo Ioiada Ioas vniuersum argentũ qđ potuit inuenire in thesauris dñi: misit Azaeli regi Syrię. Eodẽ modo ibutꝰ sacris literis oẽm sciẽtiã mãcipat regi Syrię. i. supbię: nisi habeat secum Ioiadã. i. dilectionẽ dñi: nisi memor sit mandatorum dei ad faciendum ea.

H ¶Surrexerũt serui &c. Duo sui sunt mũdꝰ, & caro. q interficient te: licet habeas mẽoriã dñi: & multa scias: nisi caueas tibi p bona opera.

13. I DOne manum super arcum. Hic est ordo rectus: quia ex quo didicisti sacrã scripturã manum debes ponere super eam. hoc est in opus conuertere qđ didicisti.

De incarnatione Christi.

20. K VIs vt ascẽdat vmbra. x. li. &c. Nota ꝙ Ezechias doluit: qa timebat ꝙ Christus de semine eiꝰ nõ nasceret. Vñ & signũ qđ datũ ẽ ei significauit icarnationẽ. Primus igit gradus p quẽ sol iustitię descẽdit, fuit in Adam. Secũdus in Noe. Tertiꝰ in Abrahã. Quartus in Aegypto. Quintꝰ in Moyse. Sextꝰ in Iosue. Septimꝰ in iudicibꝰ. Octauus in pphetis. Nonus in regibꝰ. Decimꝰ in põtificibꝰ. Cũ dñs illumiasset istos p fidẽ: tandẽ ad ortũ reuersus est. i. incarnatꝰ quasi in hora decima. Vñ cũ Andreas dixisset dño: Rabbi vbi hitas? & dñs veni & vide: ibi sic dicit. Erat aũt hora diei decima. q. d. memor sis signi Ezechię facti.

De duplici fraude diaboli.

¶Misit Merodab literas ad Ezechi. &c. Literas mittit diabolus, cũ ad inanem gloriã scientiam hominis retorqueri facit. tunc munera mittit cũ p auaritiã corda subuertit. L

De vitiis aulicorum.

EErexit aras Baal. Erigere aras Baal, ẽ cogitare i corde suo, & disponere quomodo possit esse superbior. 21. M

¶Et obserua. auguria. Obseruare auguria est adulationibꝰ intẽdere. Per aues ẽm intelligunt adulatores: q leues sunt & oi vento cedunt. N

¶Et fecit Phytones. Phytões sũt vẽtriloq. Magnates terrę phytones faciũt: qa de vẽtre & de his q̃ ad vẽtrẽ ptinẽt loquũt, & alios loq faciũt. O

De pace spiritali.

ET colligeris ad sepul. tuũ in pace. Ecce dñs pmisit Iosiæ sepulcrũ pacis, & tñ occisus est: qa tribulatio tpalis nõ aufert pacẽ quã dat dñs. Vñ de martyribꝰ dr. Corpora sanctorũ in pace sepulta sunt. s. in pace pectoris quam nõ aufert gladius. 22. P

ABstulit equos solis qui erãt in introitu templi. Equi solis sunt qui rapido cursu feruntur ad inanem gloriam acquirendam. tales profecto debent a dignitatibus ecclesię amoueri. 23. Q

De sumenda Eucharistia.

¶Succidit lucos. Lucos succidere: & replere ossibꝰ mortuorũ ẽ vitę secularis delitias exterminare p mẽoriã mortis. Iosias facturꝰ phase purgauit terrã & tẽplum, & eiecit figuras idolorũ Eodẽ modo accessuri ad sacramẽtum corporis & sanguinis dñi purgare debent terrã. i. carnẽ & tẽplũ. i. animã: & eiicere a corde figuras idolorum. i. turpes imaginationes. R

Cassianus.

Q̃ per vanã gloriã luxuria qñq; reprimatur. 25.

AScendens Nabuchodonosor rex assyriorũ, filios Israel qui erant in Aegypto ad suam transtulit regionem. Sępe supueniente cenodoxia vitium fornicationis excluditur: qđ pulchre satis in hac Regũ historia possumus annotare: vbi populum Israelem a Nechao rege Aegypti captiuatũ Na S

buchodonosor, vt dictũ est, ad suã transtulit regionẽ.s. vt nõ eos libertati pristinę & genitali restitueret regioni: sed ad suas abduceret terras longius asportãdos: q̃ fuerant in terra ęgypti captiuati. licet eñ tolerabili⁹ sit cenodoxię q̃ fornicatiõis vitio deseruire: difficili⁹ tñ a cenodoxię dñatione disceditur. Quodãmõ eñ lõgiore itineris spatio captiuus abduct⁹: laboriosi⁹ ad genitale solũ, & libertatẽ patrię reuertit. Meritoq; p ĩcrepationẽ ei dicit. Quare ĩueteratus es in terra aliena? Recte siqdẽ ĩueterat⁹ in terra dicit, quisqs a terrenis vitiis nõ nouatur.

Finitur Liber Regum. IIII.

Sequitur Liber Paralipomenon. I.

Stephanus. de vita claustralium.

ca. 1. T Ognationes scribarum habitantes in labes canentes atq; resonantes: & in tabernaculis cõmorantes. Cogna. scri. sunt religiosi q scribas. i. expositores sãctarũ scripturarũ p cõformitatem vitæ imitant. labes iterp tat exiccãs vl' siccitas. Religiosi ãt hitare debẽt in labes, hoc ẽ in siccitate, vt in eis siccet noxi⁹ humor cõcupiscẽtię. Canẽtes p iocũditatẽ mẽtis & resonãtes p mortificationẽ carnis. Vl' resonãtes. i. ore & spũ psallentes: & in tab. cõmo. qa nõ habẽt hic manẽtẽ ciuitatẽ: sed futu. ingrũt.

De doctoribus ecclesię.

4. V Ognationes domus byssum opantiũ in domo iuramẽti. Est sacra scriptura domus: qa in ea quiescere debem⁹. Iuramẽti: qa auditores ei⁹ debẽt eẽ iurati ad faciẽdũ pręcepta eius. Vnde Iuraui & sta. cus. iudi. iust. t. Per byssum ĩtelligit mũditia carnis. Operãtes byssum sunt vacãtes mũditię carnis. Cognatiões operãtiũ byssum sunt imitatores eoꝝ q dant exẽplũ cõtinẽtię. Tales cõgruit eẽ in domo iuramẽti. i. in exercitio sacrę scripturę.

De vita claustralium.

X I sunt figuli habitãtes in plantationibus, & in sepib⁹ apud regẽ. In opibus suis cõmorati sunt. In quatuor versat religio Cister. Rudes sunt informandi. Proficientes exhortãdi. Delinquẽtes corripiendi. Pusillanimes cõsolandi. Cũ dicit: Hi sunt figuli: Notatur ĩformatio rudium. Cũ dicitur Habi. in plan. exhortatio pficientiũ. Cũ dicit In sepibus, correptio delinquentiũ. Sepes eñ sunt disciplina, quę claudit religionem. Apud regem Christũ morantes in operibus suis. sic notatur consolatio pusillanimũ. Consolari eñ pusillanimes opus est regis.

Finitur Liber Paralipomenon. I.

Sequitur Liber Paralipomenon. II.

De perfectione Sanctorum.

P Rębuit Salomon rex argentum & aurũ quasi lapides: & cedros quasi sycomoros. Rex cęlestis vult, vt illi qui sunt argentũ p bonã locutionẽ, & aurum quo ad syncerã operationẽ: sint lapides per stabilitatem & fortitudinẽ, & vt lapides tribulationibus exponant: & pedibus conculcent. Pręterea hoc exigit: vt illi qui cedri sunt p eminentiam vitę: sycomori. i. ficus fatuę sint ĩ ppria opinione: licet dulcedinẽ habeant gratię: vt fatui reputẽtur a mũdo. Vnde Si qs vult esse iter vos sapiẽs, stultus efficiatur. Cedros quasi sycomoros prębet domin⁹: cũ monet maiores humiliter obtemperare minoribus. ca. 1. Y

7. Z Vmq; cõplesset Salomon fundẽs preces ignis descendit de cęlo, & deuorauit holo. & maiestas dñi impleuit domũ. Cõpleuit Salomon noster mysteriũ nostrę redemptionis: cũ dixit in cruce. Consummatũ est. Fudit pces, dicens. Pater serua eos. Ignis descendit: spiritus sanctus sup apostolos. De hoc igne dicit. Ignẽ veni mittere in terrã, & qd vo. nisi vt ar. i. accẽdat corda fideliũ. Deuoratio est auida cibi sumptio. Ignis deuorauit holo. quia spiritus sanctus cũ quadam delectatione illos assumpsit & inflammauit.

De pugna diaboli.

¶ Ascendit Sesach rex ęgypti. Sesach significat diabolũ: q dñatur in ęgypto, in mundo, in tenebrosis, in filiis mœroris. In Hierusalem ascẽdit: qa ad hoc nitit, vt turbet vnitatẽ ecclesiasticã. Sesach interpt̃at byssus cilicii. Diabol⁹ eñ eos q sibi adhęrẽt sp ducit de bysso ad ciliciũ: de voluptate ad amaritudinẽ: de mollitie ad aspitatẽ A

Bernardus.

Q; solum veris iudæis vera cõsolatio debeat. 20. B

O Iuda & Hierusalẽ nolite timere &c. Veros alloquimur iudęos nõ lr̃a: sed spũ: semẽ Abrahã: cui⁹ multiplicatio sicut pmissa legit: sic videt impleta. Sed nec illi Hierusalẽ dicim⁹ q̃ occidit pphetas. Vñ. n. illã cõsolemur sup quã dñs fleuit: q̃ data est in subuersionẽ? Illi dicim⁹: quę de cælo noua descẽdit Nolite timere veri cõfessores: q nõ solũ ore: sed toti pariter ex oĩ parte dño cõfitemini: induti

confessione sicut vestiméto. Vera cõfessio est si omnia opera vestra opa eius sunt:& confiteant ei gemina quadam confessione: vt duplicibus vestiamini: confessione pccatorũ vestrorũ: & confessione laudis diuinę. Tunc em̃ vere iudæi eritis si oĩs vita vestra confiteatur: vos pctõres & dignos m̃lto maiorib⁹ pœnis: dũmodo summe bonũ: q p his leuibus & transitoriis ęterna supplicia cõdonat: quę meruistis. Quisquis em̃ ardéter nõ desiderat pœnitẽtiã, videt opib⁹ dicere nõ indigere se pœnitẽtia, & ita suã nõ cõfitet culpã, aut nõ pdesse ei pœnitẽtiã, & sic diuinam nõ confitetur bonitaté. Vos auté estote veri iudęi: sed & Hierusalẽ vera, vt nec iam timeatis: si pacẽ nõ habetis: immo qa in hoc seculo perfectã habere nõ potestis: saltem videte eã: & cõsiderate, & desiderate eã. His dicimus Nolite timere: hos consolamur: nõ eos q viam pacis nõ curant. Nam si illis dicit Cras egrediemini: cõminatio erit ista nõ consolatio. Soli nimirũ dissolui desiderãt: & egredi cõcupiscũt qui pacem vident, & sciunt qa si terrestris domus eorũ huius habitatiõis dissoluat, qui. ędi. h. ex deo: & nõ illi, qui in insaniã versi suis cõpedibus delectant. Deniq; hi tales moriẽdo nõ tam egressi dicẽdi sunt q̃ ingressi: qui nõ in libertatẽ nec in lucem vadũt: sed in carcerẽ: sed in tenebras: sed in ifernũ. Vobis aũt dicit. Nolite timere. cras egrediemini. Cras, hoc ẽ in pxio. Cras egrediemini. Vñ nisi de cõclaui hui⁹ sclĩ? de ergastulo hui⁹ corpis? de cõpedib⁹ necessitatis, curiositatis, vanitatis, voluptatis? q̃ ẽt inuitis nobis pedes tenẽt affectiõis. Quid em̃ ẽ spũi nro cũ trenis? Cur nõ spiritalia desiderat: spiritalia q̃rit: spiritalia sapit? Sed corp⁹ qđ corrũpit aggrauat aĩam &c. Necessitates multę miseri corpis detinẽt nos. Visc⁹ qdã praui desiderii & delectatiõis terrenę volare nõ patit, & citius retrahit mẽtẽ si forte aliqñ ĩ hęc leuat. Sed nolite timere: cras egrediemini de lacu miserię: & de luto fęcis. Agite diem istum in Christo: vt ambuletis sicut & ipse ambulauit. Nolite timere cras egre. & sic semp cũ dño eritl. Vel qa significantius dictum est: Et dñs erit vobiscum: sic intelligamus, vt dum sumus in corpore possimus nos esse cũ dño. i. adhęrere eius voluntati sed nõ est ille nobiscũ vt cõsentiat nostrę voluntati. Vellemus enim iam liberi esse: cõcupiscimus dissolui: egredi desideram⁹: sed adhuc differt ille certa de causa.

De duplici die: tpali videlicet & ęterno.

C ¶Hodie scietis quia veniet dñs &c. Duo sunt dies q in verbis istis nobis expressius cõmẽdantur. Primus, q a primi hoĩs creatione labit vsq; ad finẽ mũdi. Dies cui sancti sępi⁹ maledixisse noscuntur. In hac die nascimur vniuersi: si tamẽ dies debet: & nõ nox potius nominari: nisi q lumẽ rationis quasi quãdã scintillulam: illa nobis insuperabilis misericordia dereliquit. Secunda vero dies erit in splendoribus sanctorũ in ppetuas ęternitates: cũ inclaruerit illud sereníssimũ mane: cui est misericordia repromissa, & absorpta erit nox in victoria: cũ dimotis vmbris & tenebris splendor verę lucis sursum & deorsum: intus & exterius cũcta pariter occupabit. Sed ad nostrum diem reuertamur. Et quidẽ in hac ipsa die homini deus rationẽ pręstat: tribuit intelligẽtiã. Sed necesse est, vt exeũtem de mũdo illuminet lumĩe scientię suę. Sed quę est ista scientia? Profecto qa veniet dñs, etsi qñ scire nõ possumus. Hoc est illud totũ quod exigit a nobis. Paucorũ est ista scientia: qa pauci sunt qui saluãtur. Putas qa illi qui cũ malefecerint exultant & lętantur in rebus pessimis vel sciant vel cogitent: qa veniet dñs? Si dixerint: tu noli credere, qa q dicit se nosse deum, & mandata eius nõ cus. m. est. Nõ em̃ ita se oĩ impuritate pollueręt, si dñm venturũ scirent, vel formidarent: sed vigilarẽt vtiq;: & nõ sinerent perfodi conscientias suas.

Stephanus. de inani gloria.

AMasias post cędẽ Idumeorũ deos eorũ statuit sibi in deos & adorauit eos. 25. D
Qui vitia mortificat ex qb⁹ orit supbia, nec ipsam supbiã eliminat: iste est Amasię q interfecit filios Seir: & adorauit deos eorum.

De duplici sabbato.

FIlii Israel seruierũt regi Babylõis do 36. E
nec celebraret terra sabbata sua. cũctis. n. dieb⁹ desolatiõis egit sabbatũ. Est sabbatũ cęli qñ caro affligit afflictionib⁹: & sabbatizat aĩa a vitiis. Est sabbatũ terræ. s. otiũ corporis: dũmodo est in otio: de facili seruit regi Babylonis.

Hugo de Foilleto.

Quantum disciplina proficiat dissolutis.

MAnasses in carcere positus in catenis 33. F
& cõpedib⁹ deũ cognouit quẽ pri⁹ liber cognoscere noluit. Tales sunt qdã claustrales: q q̃diu sui iuris sunt puerse viuũt. Dũ vero in claustro q̃si ĩ carcere tenent astricti catenis obedientię & timoris: dũ cõpedes ẽt addunt: qa vagari vel egredi foras nõ pmittũtur fit quãdoq; vt deũ quẽ prius despexerãt correcti diligant: & qui fecerãt de libertate seruitutẽ faciant de necessitate virtutẽ. Quos igit puersos propria fecerat libertas, deuotos reddit per correctionẽ aliena potestas.

Finitur Paralipomenon lib. II.

Sequitur Esdrę Liber.I.

Stephanus.De ꝑsecutiõe sanctorũ.

3. G DEterrẽtibꝰ eos p circuitũ ppl'is.volẽtes ędificare tẽplũ dño ꝑsequunť cupidi terrenorũ.vñ Viri impii abominãtur simplices.Bñ ãt dicit Deterrẽtibꝰ: qa ꝑsecutio tpalis nõ nisi terror ẽ.Quasi laruæ qdã sũt inuidi iustorũ:q cũ ad seruitutẽ dei accedũt,ꝑsecutores cõtra se irritãt.vnde Eze.Pars meridiana a Thamar ad aquas cõtradictiõis ꝑueniebat. Thamar interpretať amara cõmutata palma. Qui voluerit eẽ thamar.i.sustinere amaritudinẽ mortificatiõis in carne:& cõmutari p cõfessionẽ a malo ad bona opera:& aspirare ad palmã gloriæ:ꝑueniunt ad aquas contradictionis.i.multos habent cõtradictores.

De triplici genere bonorum.

H ¶Nota ꝙ Esdras filios Israel vocauit filios trãsmigratiõis:filios captiuitatis:filios ꝓuincię: & hoc ad insinuandũ triplicẽ statũ filioꝝ.Trãsmigratiõis:quo ad pœnitẽtes:q trãsmigrãt de vitiis ad virtutes.Captiuitat(:quo ad statũ iustitię in qua captiuãt se iusti ad sustinẽdã pœnã. Prouincię:quo ad gloriã ęternã ad quã tẽdũt.

De die iudicii.

I ¶Nota ꝙ idem terminꝰ fuit cõsummatiõis domus dei,dedicatiõis,& ĩterfectiõis hostiũ iudęorũ.s.mẽsis Adar.xii.q est finis anni.Similiter in fine seculi domꝰ dei cõsummabitur cũ abster. omnis la.ab o.s.& dedicabitur in susceptione vtriusq; stolę: & hostes vere pœnitẽtiũ interficientur per sententiam iudicii.

De prelatis.

K ¶Steterũt sacerdotes in ordiñ.suis, & leui. in vi.s.Cõsummata do.do.i.cõfirmatis fidelibꝰ in bono,stent sacer.in or.i.faciãt qđ monẽt:& nõ solũ verbis sed opibꝰ ad bona opa ĩuitẽt.Si hortanť subditos ad mortificãdũ carnẽ: ipsi silr se mortificẽt:nec de cruce mortificatõis descẽdãt

7. L ESdras parauit cor suũ vt inuestigaret legẽ dñi,& faceret,& doceret in Israel ꝓceptũ atq; iudiciũ. Esdras.i. adiutor,significat ꝑlatũ q debet subditos adiuuare in spũalibus & tẽporalibus si opus fuerit.Felix ẽ ꝑlatus q dicere põt.Paratũ cor meũ deꝰ ad mãdata custodiẽda:paratũ ad implẽda:paratũ ad bonũ docẽdũ:patũ ad bonũ operãdũ.Ad illa tria q̃ prelatis sunt necessaria debet prelatus parare cor suũ.i.ad sciẽtiã,vitã & doctrinã.Vt ĩuestigaret.Ecce sciẽtia.Et faceret.Ecce vita.Et doceret.Ecce doctrina.

Hugo de Foilleto.

Qꝫ ad predicationis instãtiam fidelis quilibet a curis secularibꝰ ad se redit.

10. M SEdit oĩs ppl's in platea domꝰ dñi mœrens p pctõ & pluuiis. Domus dei est domus cõfessiõis:q̃ plateã habere phibetur qñ curis secularibꝰ ĩplicať.Sed q diu lęti p plateã discurrere cõsueuerũt,qñq; in eadem platea sedẽtes p pctõ gemũt.q in domo dei secularitati studuerãt,postmodum ad se reuersi quietę mẽtis desiderãt esse: nec tm̃ p pctõ: sed etiã p pluuiis foris stare nequeũt: sed totis animi desideriis interius esse quęrũt. Tempus inquiunt pluuię est:& nõ sustinemꝰ stare.Pluuia est catholica doctria.Foris em̃ stare nõ sustinet quẽ doctrinę spũalis pluuia ꝑurget. Surrexit em̃ Esdras sacerdos:& dixit.vos trãsgressi estis & duxistis vxores alienigẽas: & nũc date cõfessionẽ dño deo patrũ vestrorũ:& separami a populis terrę & ab vxoribꝰ alienigenis.Ecce pluuia.i.correctionũ doctrina.Vxores vero alienigenę sunt seculares curę:ex qbꝰ cõfessio datur: dum culpa cognoscit.A populo terrę & ab vx. ali.separatur qui terrena negligit: & cui curæ seculares odio habentur.

Item.

N ¶Moraliter domus dei platea,recordatio pcti. Qui aũt p hãc plateã discurrere cõsueuerant nũc ĩ ea p pctõ tremẽtes sedẽt,& q ĩeptę lętitię diu studuerãt pctm̃ lugẽt.In hac platea Esdras sacerdos q carnes ĩmolat.i.animus q desideria carnis ĩ se mactat:pplm ĩcrepat: qa ꝓceptũ dñi trãsgressus fuerat.Separamini ĩnqt a po.t.& ab vx.ali.Ppl's terrę sunt terrenarũ rerũ cõcupiscẽtię:vxores alienigenę carnis blãditię.Ab his mẽtẽ separãt qui mũdi cõcupiscẽtias negligũt:& blandimẽtis miserę carnis mẽte cõtradicunt.

Sequiť Lib.Neemię.qui est Esdrę.II.

Quid per plateas portę aquarũ & portę Effraim allegorice designetur.

8. O SEquiť de platea quę est ante portã aquarũ:in qua ppl's cõgregať quasi vir vnꝰ dicẽtes Esdrę scribę vt afferat librũ legis Moysi. Porta aqrũ est admonitio scripturarũ.Platea pctõꝝ mẽoria.Añ portã igiť aqrũ platea eẽ dr:qa p admonitionẽ scripturarũ pctm̃ ad mẽoriã reuocať. In qua ppl's quasi vir vnus colli-

git, dũ in vnitate pseuerat magſis & fratrib⁹. Et ſic librũ legis Moyſi poſcit, vt ꝑ legẽ corrigat qđ cõtra legis pcepta geſſit. Platea quę eſt ante portam Effraim, vltima ponit. nihil eñ pdeſt laborãti niſi fructus opis in fine colligat. Effraim eñ frugifer interptat. Initiũ igit boni opis porta eſt pœnitẽtis. Poſſumus aũt hãc plateã vocare pœnitẽtiã. Platea eſt qñ adhuc in ea plãgim⁹ qđ deliquim⁹: ſed ĩ ea lutũ delem⁹ dũ ꝑ pœnitẽtiã laboramus. De platea qñq; egredimur, & ad eã qñq; reuertimur. Egredimur cũ a ſeculari vita recedimus. Reuertimur, cũ ad ea quę male geſta ſunt a nobis, detergenda mẽtem reuocamus.

Item.

P ℭMoraliter. Porta aquarũ eſt gra lachrymarũ. Platea vero, quę eſt ante portã aqrũ, ẽ cõtritio animę ꝑ deletiõe pcti. In hac platea popul⁹ cõgregat quaſi vir vn⁹. Popul⁹ cogitationũ q ſe ꝑ diuerſa ſparſerat, cũ ꝑ cõtritionẽ in vnũ colligit, ſecretũ mẽtis ĩtrat. Librũ legis audire deſiderat: vt tranſgreſſionis culpã emẽdare valeat & in meditatiõe diuinę legis attẽtior fiat. Ad plateãvero q̃ eſt añ portã Effraim anim⁹ ducit qñ ꝑ fructũ boni opis ad ſpem veniæ reuocat.

Stephanus de diſcretione Dei.

2. Q EGreſſus ſum ꝑ portã vallis nocte. Nemias cõſideratur⁹ diſſipationẽ muri Hieruſalẽ: egreſſus ꝑ portã vallis per eandẽ rediit. Similiter primo ſe debet humiliare q ſcrutat vitã alterius, & poſt ſcrutiniũ ſilr. Hoc ẽ ꝙ deus iudicatur⁹ adulterã: primo digito ſcripſit in terra, & poſt ſentẽtiã ſimiliter.

Hugo de Foilleto.

Quomodo aĩa de captiuitate reuerſa ſuę Hieruſalẽ multiplices ruinas attendat.

R ℭEgreſſus ſum ꝑ portã vallis nocte: & ãte fontẽ draconis, & ad portã ſtercoris, & cõſiderabã murũ diſſipatũ, & portas ei⁹ cõbuſtas igni. Porta vallis virt⁹ ẽ hũilitatis. Per portã vallis Hieruſalẽ ingredit q hũiliter ad pacẽ rediens mente deo recõciliat. Per portã vallis egreditur: vt deſtructionẽ ciuitatis videat, q ruinas eccleſiæ vel lapſus aĩę hũiliter feſtinat reparare. Et ante fontẽ draconis. Fons ẽ origo fluminis, & diabolus initiũ angelicę, & hũanę defluxiõis. Per fontẽ diabolus intelligit. vnde & deorſum fluẽs interptat. Deorſum fluit q a deo & corde & opere recedit. Eſt autem diabolus fons draconis. i. initium elationis. Draco cęteris ſerpentib⁹ maior eſſe dicit: qa caput ſupbię etiã cęlum tetigiſſe dignoſcitur. Ante fontẽ igitur draconis tranſit, qui ruinam angeli & lapſum hominis ad memoriã reducit. Et ad portã ſtercoris. Porta ſtercoris eſt virtus confeſſionis. Sicut eñ fimus per portam extra ciuitatẽ vehitur: ſic per confeſſionẽ, peccati fœtor a mente eiicitur. Et conſiderabã murũ Hieruſalẽ diſſi. & por. eius cõ. ig. Murũ Hieruſalẽ diſſipatũ conſiderat & circũit: qui lapſus carnis & ſciſſuras mentis diligenter attẽdit. Conſiderat portas igne cõbuſtas: ſenſus ſcilicet corporis igne luxurię & flãmis iracũdię conſumptas. Et tranſiui portam pontis. Pons ibi conſtruit vbi de vno ad aliud tranſitur. Pontem facimus cũ pœnitentiã agimus. In ponte ligna ponimus dum tranſeunti animæ carnem ſubiicimus. Pontem tranſimus quando de vitiis ad virtutes tranſmigramus. Si vero porta fontis legitur: ſicut in quibuſdã codicibus reperit: nõ eſt mirũ ſi portã ſtercoris ſequatur porta fontis: vt fœtor criminis lachrymis emũdetur. Et aquęductũ regis. Aquęductus eſt deſideriũ cõtẽplandi. Dñi aqua: gratia. Qui ductus dicitur eſſe regis. i. ratiõis ſuo iudicio cuncta regentis. Et nõ erat ingt locus iumento: cui ſedebã: vt tranſiret. Cũ ad aquæductum regis perueniret, nõ erat iumento locus vt tranſire poſſet. Iumentum eſt hebetudo mentis: ſiue ſenſualitas carnis: quę non facile tranſit ad gratiã contẽplationis. Et aſcendi inquit ꝑ torrentẽ. Per torrentẽ forſitan Cedron. Cedron interpretatur triſtis vel mœror. Aĩa igit de captiuitate reducta. i. nouiter ad deũ cõuerſa: mœrens & triſtis aſcẽdit ꝑ torrentem compunctionis. Hic eſt enim ordo conueniens, vt prius defleat quod male geſſerat: & poſt ad gaudium diuinę contẽplationis aſcendat. Et conſiderabam murum. Iterũ cõſiderat murum. murũ deſtructum iterum conſiderat qui lapſus corporis & animę ruinas in mentem per recordationem ſæpius retractat. Et reuerſus veni ad portam vallis, & redii. Ad portam vallis per quã exierat reuertitur. Per hoc enim innuitur: vt quicquid agitur humilitatis beneficio condiatur.

Qualiter in anima duo viri aſſignẽtur moraliter.

MElchias fili⁹ Erem ędificauit in Hieruſalẽ mediã ptẽ vici. Sũt in aĩa qdã vici morales: diuerſę videlicet virtutũ ſpecies. Sicut eñ ĩ materiali vico ſũt diuerſi ordines hoĩm: ſic in vicis aĩę ſũt diuerſitates morũ. Habet aũt aĩa vicũ timoris: habet & vicũ amoris. Vic⁹ timoris deſcẽdit ad portã vallis. i. humilitatis. Vicus amoris ducit ad portã põtis. i. ad cõtẽplationẽ futurę retributiõis. In vico timoris habitãt ſerui & mercenarii: in vico vero dilectiõis habitãt q patrũ hereditatẽ expectãt. 3. S

Q; defensiõis scuto alii sic:alii sic vtãt.

T ℂ Aedificauit Melchias filius aurificis vsq; ad domũ Nathineorũ, & scuta vẽdẽtiũ cõtra portam iudicialem. Sunt in morali Hierusalem vicus sacerdotum,& vicus scuta vendentiũ. Vicus sacerdotũ, est vicus sanctę exhortationis, quę ducit ad portã sterquilinii.i.ad portã confessionis. Sicut.n.fimus eiicitur p portã sterqlinii:sic etiã p portã cõfessiõis eiicit̃ fœtor pc̃i. Est etiã vicus scuta vẽdentiũ. Sũt em̃ qdã qui scuta emũt,& scuta gerũt: q̃a in necessitate fratres defendũt. Sũt & alii q scuta faciũt,& scuta vẽdũt:q̃a licet ĩgeniũ & ptãtẽ iuuãdi alios habeãt:ñ tñ absq; pecunia fr̃es ĩ necessitate iuuãt Scutũ ĩ manu tenet q qd̃ ore loq̃t op:b⁹cõplet. Scutum cõtra hostes eleuat,q in defensiõe pauperũ auxilium p posse pręstat. Scuta martyres emerũt:q̃a p defensiõe diuinę legis corpora sua ad supplicia tradiderunt. Scuta autẽ vendunt q p iustitia munera accipiũt. Sed domũ scuta vẽdẽtiũ cõtra portã iudicialẽ esse scriptura dicit.illos em̃ q iustitiã vendunt conscientia reprehẽdit:& cõtra portã iudicialem domus eorũ positę sunt:quorũ mens,& cõscientia veritati cõtradicũt. Hoc autẽ mystice vel moraliter agitur quotiẽs aliquis vir ecclesiasticus cupiditate vincitur: vel quotiẽs animus laude remuneraẗ adulatiõis. Nec mirũ si in Hierusalẽ.i.in ecclesia,vel in aĩa istud agitur. Est ecõtrario in Damasco.i.in seculo vel in sc̃lari aĩo vic⁹ rect⁹, & dom⁹ Iudę reperiat̃. Vñ Paul⁹ in vicũ rectũ & domũ Iudę reperitur.

Stepha. De malorũ exemplo.

4. V Si ascenderit vulpes transiliet murũ eorũ lapideũ. Vulpes transilit murũ lapideũ:cũ apd̃ eos q videbantur aliqñ in bono ędificati maiorem efficaciã habent mala exempla q̃ bona.

Quibus virtutum frondibus anima fidelis a vitiis obumbretur.

8. X Egredimini in montẽ & afferte frondes oliuę:& frondes myrti,& ramos palmarũ,vt fiant tabernacula. In mõtẽ egredimur qñ ad mõtẽ misericordię precib⁹ subleuamur. Ipse est forsitan mons oliueti. Afferte inq̃t frõ.o.i.opera misericordię. Oleos.n.gręce,misericordia dicit̃ latine. Myrt⁹ tẽperatiuę naturę dicit̃ esse. Palma vero in altũ crescit. Per oliuã igit̃ op⁹misericordię. Per myrtũ virt⁹ tẽperantię. Per palmã spes veniæ. His itaq; frondib⁹ & his ramis in platea portæ Effraim tabernacula fiunt:qñ prędictę virtutes a pruina tẽtationis & calore delectatiõis animũ fructificantẽ vndiq; defendunt.

De vtilitate lectionis.

Aedificata ciuitate fecerũt festũ tubarũ in initio.vii.mẽsis. Per hoc innuit ꝙ post ędificationẽ opus est lectione. 8. Y
Post consummationẽ boni operis necessariũ est audire instructionẽ sacri sermonis.

De duplici gratia.

Filii Iuda mãserũt in Bersabee vsq; ad vallẽ Hennon. Bersabee q ĩterpretat̃ puteꝰ satietatis vel puteꝰ septimꝰ,significat gratiã:vallis Hennon ĩfernũ. Bersabee fuit terminus filiorũ Iuda a pte australi: vallis Hennon a pte aq̃lonari. Per hoc significat̃ ꝙ in choantibus viuere termĩn⁹ est hinc amor gratię:illinc timor gehennę. 11. Z

Sequitur Liber Tobię.

Idem. de alacritate iustorum.

2. A Relinquens Tobias prandium peruenit ad corpus. Nota festinantiam facti. In oĩb⁹ opib⁹ tuis esto velox. Itẽ Flu. ipe.le.ci.dei. Itẽ Andreas statim relict͂ re.se.ã do. Sic Maria vocata a Martha statim surrexit. Sic Ioseph exurgẽs a sõno statim fecit,qd̃ p̃cepit angelus.

De auaritia.

B ℂ Tobias.i.peccator fatigatus a sepultura.i.tędio bonorũ operũ affectus iactat se iuxta parietẽ.i.desideria carnis. Ex nido hirũdi.&c. Nidus hirũdinis ẽ cõuersatio viri iusti: q habet se ad modũ nidi. q̃a int⁹ habet mollitiẽ purę cõscientię:exteri⁹ aspitatẽ abstinẽtię:& ẽ tenax p cõstãtiã mẽtis. De hoc nido dr̃. In nidulo meo ma. Dormienti tędio affecto calida ster.inci.sup o.ei⁹.i.tpalia igne cupiditatis accẽsa. Illa em̃ quę nõ mouent hoĩem frigida sunt nec excęcant.

De scientia spiritali.

1. C Sub chirographo dedit memoratũ argẽti põdus. Hoc est ꝙ dñs iussit dari pecuniã verbi dei ad vsuram. Chirographus dicit̃ a chir chiros qd̃ est manus: & graphe scriprura. Sub chirographo ergo pecuniã dare est doctrinã bonis opib⁹ cõfirmare.

Galfridus.

Q; amor temporalium mentem cęcet.

D ℂ Cũ obdormisset Tobias &c. Seniorem Tobiã hirũdinũ stercora calida cęcauerũt. hirũdines sunt q pastũ nõ nisi volãdo capiũt.qrũ nulla est nisi in spiritali meditatiõe & sacra cõtẽplatiõe

refectio. Inde est ꝙ infima cūcta pro Christo lucra non deputant: sed arbitrantur vt stercora. His interim q̄uis ex necessitate potius q̄ amore visum impedit: sed nō tollit oīno. Quarum amor quasi stercorū calor nō modo lippitudinem gignit: sed ingerit cęcitatem. Et q̄ male sibi: q̄ male prȩuidet aliis qui nō videt. Ridiculosa res an periculosa magis speculator cęcus? Plangēdus est an ridendus doctor inscius: prȩcursor claudus: Prȩlatus negligēs: Prȩco mut⁹?

Qꝫ magna sit vitæ prȩsentis paupertas sed nō minor sequentis vbertas.

D ¶Memor esto fili ꝙ pauperē vitam gerim⁹ &c. Pater sanctus filium admonet: vt paupertatis prȩsentis, & futurȩ vbertatis meminerit. Sic nimirum humanus animus facilius discit & plenius quȩ sursum sunt sapere nō quȩ sup terrā dum vrgetur hinc: & expellitur tędio: illinc autē trahitur desiderio. Alioquin minus facile q̄libet modica deserit qui maiora nō sperat: minus vel maxima quęuis ꝓmissio prouocat: qui tenere iam magna se reputat. Nec parū ignorantia humanis sensibus nocet: sed obliuio forte nō min⁹. Sed nec mediocrē locū tenēt inter ea quorum nobis & scientia, & memoria vtilis est ad salutem, prȩsentis vitȩ inopia: & bonorū copia futurorū. Nobis facile ē iam scire ꝙ vitā ducimus pauperē: tn̄ difficile est scire q̄ pauperem. Tanta est siquidē hęc pauptas, vt leuiter satis agnosci: sed nō leuiter valeat cōprehendi. Et magna quidē paupertas ipsa sciētię. Pauca siquidē de prȩteritis: de prȩsentibus pauciora: de futuris paucissima nouimus: nulla forsitan de ęternis. Et quæ sola omniū miserabilior est ignorantia: nescit homo vtrū amore sit dignus an odio. Multa & multiplex est pauptas nostra sed qđ nihilo minus conuenit obliuisci: multo magis & multa bona habebim⁹ si timuerimus deū. Et vt quodā paupere modo de pauptate loq̄mur, consideranda nostrorū in hac paupere vita quā ducimus: pauperies corporū: pauperies facultatū: virtutū egestas: inopia psonarū. Egena prorsus humana corpora: & prȩ cūctis vt arbitror animantibus insufficientia sibi & pluribus egentia adminiculis. Nam & quadrupedia quęlibet seu etiā volatilia ex humana cohabitatione cęteris etiā sui generis fieri fragiliora, & quodāmodo pauperiora videntur. Sic & paupertas substātię mūdialis etiā ipsis quos prȩ cęteris dicimus locupletes, inuenitur tam cōmunis: vt vix alicui sufficere videatur nedū abundare: qđ habet. Crescit cū terrena facultate cupiditas: nec est remediū aliquod paupercule cupiditatis vel cupidȩ pauptatis: nisi pauptas alia: pauptas voluntaria. Quid aūt dicim⁹ de paupertate virtutū? vbi hodie iam antiqua illa martyrū patientia? vbi iustitia cōfessorum? vbi hodie prȩlatorū indefessa custodia lucris inhians animarū? vbi subditorū simplex obediētia sine discussione solis obtēperans nutib⁹ prȩlatorum? Sic se prȩlati suspectos: sic suspitiosos exhibent seruituti: vt facile iam sit inueniendus qui renuat, qui redarguat, qui resistat: si quis vt olim patres fecisse legim⁹ ad experimētū obediētię: aut crudele: aut iutile forte p̄cepe rit. Quis em̄ p̄latorū talē sese discip̄lis exhibet: tales iuenerit ip̄e discip̄los: vt p̄cipe audeat p̄ri in furnū p̄icere filiū inocētē: aut aquā vehere de lōginquo: vn̄ surcul⁹ aridus donec germiet irriget? Qꝫ multū errat si qs hodie sibi multū locuples in virtute videt̄: qn̄ & apostolo Paulo dicit̄: quia virtus in infirmitate perficitur. Sola tamē hodie abundat in hac paupere vita iniquitas: nā charitas refrigescit. Verū iniquitatis abundantia: summa inopia est. Igitur hæc pauper vita parū habet de vita. vita q̄ppe mortalis mixtura quędā est vitȩ & mortis: sed minus habēs vitȩ, q̄ mortis. Quinetiā hanc eandē qualēcūq; pauperculā vitā nō tenemus vt manentē: sed ducimus vt euntē. Sequitur. Habebis multa bona: si timueris deū. Duo quędā in hac cōsolatione considero: ꝙ & mutauit numerū: & cōditionē prouidus pater adiecit. Cōmunis siquidē pauptas vitȩ cōmunis oībus: q̄bus ipsa est vita cōmunis. Nō sic autē illorum multitudo bonorū. vnusquisq; em̄ accipiet secundum laborē suū. Habebis multa bona inquit si timueris deum. O vitam pauperem & multa bona. sed quid agimus ꝙ illa certa est: hęc aūt sub si? Ibi em̄ nihil cōditionis adiiciens Memor esto inquit qm̄ pauperē vitā gerim⁹. Hic vero. Ha. m. bo. si timuer[deū. Sed q̄lis ip̄a cōditio? q̄ multum est hoc ad bona multa? O si rem grandem dixisset: certe facere deberemus. Quāto magis: q̄a dixit Ha. mul. bo. si ti. deum? Quis em̄ nō timeat deū? Quid ni timeat maiestatē p̄uul⁹: iudicē reus: seru⁹ dn̄m: hō deū? Et nomē ip̄m dei terribile ē, & theos, vt aiūt, dicit a terrore. Vnde etiā ethnic⁹ ait. Prim⁹ in orbe deos fecit timor. Quid ergo magnū exigimur vt timeamus deū? Multi modi timendi deū: & multa materies: & ī eo pariter & in nobis. Nō fallere eū possum⁹: nō latere: nō iudicio cōtendere cōtra eū: nō resistere irȩ eius: cōsilio tamē necesse est frȩnare timorē: nec sic timeas deum vt effugias: sed ad eū. Vn̄ etiā bene filiū admonēs bonus pater adiecit. Omni tēpore consilia tua in eo p̄maneant. Nō em̄ p̄manere consilia poterūt quęcūq; in eo nō erunt. Reprobant em̄

dñs cogitationes populorũ:&.re.cõ. prin.Non eorũ approbat actiones: in qbꝰ reprobas iuene rit cogitationes.Nõ placẽt opa vbi fuerũt praua cõsilia. Mutanť quidẽ vicissitudines operũ & succedũt sibi iuicẽ varii euẽtus rerũ: in qbꝰ necesse est interdum mutari cõsilia: sed in ipso mutenť,nec dimoueãť ab ipo. Qlibet ergo ar rideãt pspera:qlibet aduersa sequiant:oĩ tpe in ipo cõsilia tua pmaneãt. Dignũ prorsus vt oĩa faciat cũ cõsilio:q solꝰ iter oĩa fctũs ẽ cũ cõsilio.

Stephanus. Vbi et qualiter sit orãdũ.

3 F Errexit Sara in supius cubiculũ domꝰ suę.In supiori mẽtis nostrę debemꝰ orare.Christꝰ ĩ mõte orat: Daniel ĩ cœnaculo:Helias & Helisęꝰ habẽt cœnacula. Et xp̃s in cœnaculo pascha celebrat.Et tribꝰ diebus & tribus noctibus nõ mãducauit neq; bibit.Sola oratio piguescit:quã macies corpis pascit. Sed in oratiõe psistẽs cũ lachrymis depcabať dñm. Orõ deum lenit:lachryma cogit:hęc vngit:illa pũgit. Vnde Nõ despicies pces pupilli:nec viduã si effundat loquelã cũ gemitu.Itẽ Quãdo orabas cũ lachrymis &c.Itẽ Gedeõi reuertẽti a Galgalis angelus apparuit in loco flentiũ.

Isaac.

Quid designetur per nuptias filiæ Raguelis.

G ¶Tradita est Sara.vii.viris,& interfecit eos dęmoniũ.Dicẽdũ quid significẽt illę nuptię.vii.virorũ:& totiẽs homicidę filię Raguelis:quã Tobias filius Tobię sine piculo ducere potuit:q dęmone fortiorẽ angelũ comitẽ,imo & ducẽ habuit.Tobias & Tobias,pr̃ & filiꝰ,vetꝰ & nouus cęcus & vidẽs,hõ & hoĩs filiꝰ. Sed de hoĩe vel filio hoĩs aliqñ scd̃m carnem, aliqñ scd̃m aĩam aliqñ scd̃m vtrũq; sermo conficiť. Nũc igiť Tobias aĩam significet filii hoĩs:Sara vero cõmuniter carnem hoĩs:Angelus aũt dux & comes Tobię,ipm deũ dei verbũ, qđ aĩę quã semel suscepit,sapiẽter ducatũ pstitit: fideliter comitatũ:fortiter auxiliũ:prudẽter cõsiliũ.Septẽ vero viri morti magis q̃ mulieri cõiugati vniuersas aĩas pter dilectam Christi aĩam:q̃ carni Adam vniõe psonalis cõiugii copulatę sunt.Quæ oẽs vt diximꝰ nõ prius carni q̃ morti iũctę: ppter carnẽ tñ mortivnitę,& ppter mortẽ a carne sepatę.Dęmõ suffocãs naturalis illa originalisq; cõcupiscẽtia dať intelligi:q̃ domo Raguelis & cubiculo Sarę vbi fortior supuenit, eiiciť:ligať fugať. Vasa eiꝰ.i.naturalia q̃ captiua tenebanť dirũpunť.Duciť captiua captiuitas, thalamꝰ purgať,liberať domꝰ,Sara sine piculo traduciť Pater mirať mysteriũ agnoscẽs. Angelo gr̃as egit:epulas parat:viciniã iuitat.Plena sunt hęc mysteriis:redũdãtia sacramẽtis,Angelus dum Tobias nuptias celebraret abscedit: vt verus hõ nascẽdo:lugẽdo: sugẽdo:nõ sãdo tanq̃ sponsus Tobias appareat. Post tp̃s vero nõ vacuus neq; sine chirographo pciosi debiti redit: vt in aliquibꝰ idẽ ipse qui homo est,deus innotescat.

Stephanus.

5 H Nde te habemꝰ bone iuuenis.Ex filiis Israel,i.ex videntibus deũ.s.ex angelis. Hinc argumẽtũ habemus ꝙ aliqs nõ mẽtiť si accipit verba aliter q̃ vsus accipiat.

De contemptu temporalium.

6 I Xiuit Tobias vt lauaret pedes suos Exit cũ Tobia lauare pedes q considerat vitę psentis decursus: vt mũdenť animi defectꝰ.vnde Sordes eiꝰ in pedibus eius nec recor.est finis sui,Iuxta fluuiũ Tigris sedet ad lauandũ pedes,qui considerat q̃ velociter tẽporalia transeant.

Idem ibidem.

K ¶Et ecce piscis immanis.Piscis iste qui vult opprimere Tobiã,significat potentes pauperũ oppressores.Quẽ expauescens Tobias cla.Sic pusilli oppssi a potẽtibꝰ clamãt ad do.Sic Petrus cũ vidisset ventũ validũ veniẽtem ti.& cla.do. saluũ me fac.Apphẽde bran.eius.vbi piscis fortior est.hoc est ĩ statu meliori cõsidera eũ.& extrahe a fluuio ĩ siccũ.i.a gloria mũdi separa & iudica seorsum,& videbis eũ palpitantẽ.i.videbis ꝙ vix viuat.vñ. Vidi stultũ fir.ra.& ma.p. eiꝰ statim.Exentera hunc piscẽ.i.cõsidera interiora eiꝰ q̃ sint oĩs spurcitię plena.Et cor eiꝰ & fel & iecur repone tibi.i.sapiẽtiã eiꝰ & malitiã & amorẽ tpaliũ cõsidera:& hęc valebũt ad medicinã.vnde Per agrũ pigri ho.trans.& c.Et infra.Quod cũ vidissem posui in corde meo &c.

L ¶Diabolus tẽtat in pricipio cœnę & in medio & in fine.Primę tẽtationi occurrendũ p bñdictionẽ:medię p eleemosynarũ largitionẽ:vltimę p gr̃arũ actionẽ.Itẽ nota: ꝙ si oẽs de genere tuo morbo vno mortui essent:tu cũ timore sumeres cibũ illũ qui esset morbi illius occasio.

Guilielmus de Call.

Q; caro Christi baculus appelletur.

10 M Eu me fili mi:vt quid te misimus peregri.lu.o.n.ba.se.n. Baculꝰ hic caro lesu Christi itelligiť. Sũt aũt q̃relę triũphantis ecclesiæ compatientis verbi incarnati doloribꝰ:& psentiã ipsiꝰ auide suspirantis.Hic eĩ baculꝰ partẽ illã ecclesię q̃ cęcutiebat & senescebat in terris,in fine tẽporũ illuminare venerat & fulcire. Vnde & cõpetẽter ad hũc sẽsum referť qđ sequiť. Nũq̃ fuisset pecunia illa pro qua misimus filiũ nostrũ peregrinari. Pecunia em̃ illa fuit primorũ parentũ culpa:quã cũ vsu

ris peccatorũ fœnerator auidus quotidie exigit: & post mortem exiget cũ fœnore tormentorum. hic est in quo ambulauerunt patres nostri aduenę & peregrini super terrã. In hoc Simeon senex inuenit Lumen ad reuela. gen. & emortui p̃ nimia senectute corporis nobile firmamentũ. Puto ꝙ cũ spiritu venisset in tẽplũ & hunc baculũ suscepisset in manib⁹, baculũ senib⁹ familiarẽ vel obliuioni tradidit vel abiecit.

Stephanus.

N VBi introieris in domũ tuam statim adora dñm &c. Prius iubet orare q̃ det medicinam.

De gaudio spirituali.

¶Canis p̃currens blandimẽto caudæ suæ gaudebat. Cauda finis corporis perfectionẽ significat: vel mercedem quę in fine reddetur: qua p̃cepta gaudebũt fideles. Hoc est quod dicitur. Ridebit in die nouissimo.

Ibidem.

¶Tobias data manu puero: occurrit in obuiã filio suo. Non debemus dedignari si a minoribus doceamur. Et cœpit flere prę gaudio. Sic pœnitens gaudere debet pariter & dolere.

De potentia seculari.

O ¶Venerunt Achior & Nabath gaudentes ad To. Ecce isti supra in aduersitate insultabant: modo in prosperis cõgratulant. Non agnoscit in bonis amicus &c. Cum fueris felix, multos numerabis amicos.

De duplici statu pœnitentium.

P ¶Et per. vii. dies epulantes cũ gaudio. Hic habes de septenario gaudii, alibi de septenario luct⁹ vt in Iob. Amici Iob sederũt cũ eo in terra. vii. diebus. Item in Ezechiel. Mansi ibi septem diebus mœrens in medio eorũ. Sic nos debem⁹ esse in septenario huius vitæ in epulis & luctu vt epulemur in dño, & lugeamus p̃ peccatis.

De gratiis agendis.

Q PAter quã mercedem dabis ei? Si meipm tradã tibi. s. non ero condignus proui. a. Nõ sunt cõdignę pas. hui⁹ tẽ. &c. Itẽ Micheas. Quid dignũ offeram dño &c. Itẽ. Quid retribuã dño p̃ o. q̃ re. Item Iob. Nõ poterit ei vnũ res. pro mil. Item Sapien. In paucis vexati sunt &c.

Quomodo sit orandum.

R ¶Bona est oratio cũ ieiunio & elee. Ieiuniũ & oratio sunt duę alę quib⁹ anima volat ad deũ. Oratio est contra superbiã: Eleemosyna contra auaritiam: Ieiunium contra luxuriam.

S ¶Nos sumus quasi peregrini in terra aliena tẽpore nebulę: & ideo timere debem⁹ latrones.

Finitur Liber Tobiæ.

Sequitur Liber Iudith.

Idem de Iudith.

Applicat illud Eccli. XXVI.

SIcut sol oriẽs ĩ mũdo ĩ altissimis dei sic mulieris bonæ species in ornamẽtum domus eius. T Sol exaltatur, non crescit nec decrescit: clar⁹ est & purus, fulgidus & calidus. Nec est idẽ fulgidum & clarũ. Vitrum quidẽ clarum est: non tñ fulgidum. Hęc omnia cõueniunt Iudith. Ipsa eñ fuit pura per continentiã: fulgida per formam: clara per prudentiam: calida per dilectionẽ dei: exaltata per fortitudinem: non creuit per elationẽ nec decreuit per pusillanimitatem: quia nec timoris habuit angulũ: nec elationis supercilium. Hæc fuit in ornamentũ domus. i. ecclesiæ.

De adulatoribus.

SAgittarii Holophernis cooperuerũt faciem terrę sicut locustę. Sagit. Ho. V id est diaboli, sunt adulatores. Lingua eñ adulatoris ad modũ locustę totũ virorem gratię depascit. vnde Iob. Nũquid suscitabit eum quasi locustas &c. Dicit Gregori⁹ Quia lingua adulatoris est locusta: quæ torpet in frigore aduersitatis: sed fallit in ęstate p̃speritatis. Item locusta est gloria mundi, quæ cito a saltu cadit.

Ibidem.

¶Descendit Holophernes in campos Damasci X in diebus messis. Facile delitiosi vincuntur. Damascus interpretat̃ poculum sanguinis. Potare autẽ sanguinẽ est potari in delitiis carnis. ideo sanguis prohibit⁹ est in lege. Dies messis sunt dies quadragita. Tunc ei est messis bonoꝝ operum: tunc est etiam vindemia compunctionũ. In his diebus descendit diabolus, cũ te incitat ad edendum cum maxime ieiunare deberes, & succendit oĩa sata. i. bona opera & arbores bonas. s. cogitatiões: & vineas, cordis cõpũctiones

De sollicitudine prelatorum.

ET miserunt in omnẽ Samariã per circuitum. i. eorum curã egerunt quos Y custodire debebant: & hoc per circuitum, ne vel quid eis deesset, vel alicui deditus esset hosti. Heliachim sacerdos circuiuit omnẽ

Israel. Item Leuitę p gyrũ tabernaculi figẽt tẽ-
toria. Item Dñs circuĩbat omnẽ Galileã. Item
Circui. & immo. in ta. e. Itẽ Iob. Nubes spargũt
lumen suum quę lustrant cuncta per circuitũ.
Item Apostoli nõ cessabant in tẽplo, & circa do
mos docentes. Item Tobias circuĩbat per oẽs q
erãt in captiuitate: & monita salutis dabat eis.

Ibidem.

Z ¶Pręoccupauerũt oẽs vertices mõtis. i. viros
acuti ĩgenii. Hos pꝛoccupare deberẽt plati & da
re reddit⁹ qb⁹ theologiã addiscerẽt: ne cogerẽt
addiscere lucratiuas sciẽtias. vñ Quid faciem⁹
sorori nostrę puulę? Si mur⁹ est ędif. sup eũ p. s.
ostiũ &c. Murus est btũs: ostiũ simplex aliquis.

Idem.

5 A TVnc Achior dux oĩm filiorũ Amon
ait &c. Ecce iste erat hostis illoꝝ: & tñ
cõmendat eos. Iusti etiã hostib⁹ sunt reuerẽdi.

6 B CVm cessasset loqui Achior irati sunt
oẽs magistratus &c. Qui fastu mũdi
superbiunt præconia veritatis audi
re nõ possunt. vnde Non recipit stultus verba
pru. nisi ea dix. q̃ ver. in cor. eius.

De alacritate iustorum.

C ¶Achior ducitur in Bethulia a seruis Holo.
quia sæpe serui mundi sunt occasio boni.

D ¶Quẽ soluẽtes duxẽrt Bethuliã. Sed nõne ma
lũ est solui a cruce? vñ oram⁹. Cõfige ti. t. c. m.
Vtrũq; debes esse: ligatus vt carnem maceres:
solutus vt cum alacritate facias. vnde Quasi
morientes: & ecce viuimus.

E ¶Intuere superbiã illorũ, & respice humilitatẽ
nostrã. Ideo sic dicunt: quia contrariis iuxta se
positis vnũquodq; magis elucescit.

De doctrina Christiana.

F ¶Tunc Ozias fecit cœnã magnã. Añ cœnã &
post orauerẽt. Sic tu cũ vis refici verbo dei: pri⁹
ora vt salubriter audias, & postea orandũ est
vt ad implenda quæ audieris conualescas.

De periculo prælatorum.

7 G VEnerũt p crepidinẽ mõtis. Crepido dr
a creperũ qđ est dubiũ. mõs significat
eminẽtiã vitę. Oĩs ei altitudo dubia ẽ & suspe
cta. vñ Deiecisti eos dũ al. Et Iob. Vereb. ope. m.

De studio literarum.

H ¶Pręcepit Holo. incidi aq̃ductũ. Tunc incidit
diabol⁹ aq̃ductũ cũ facit iterrũpere studiũ lite
rarũ. Hoc est qđ legit. Porro fa. s. nõ inue. in is.
Itẽ Puteos quos fodiebãt pꝛiarchę obstruebant
Philistei. Itẽ Iudęi denũciauerũt Aplis ne am-
pli⁹ lo. in no. Ie. Erãt aũt nõ lõge a muris fõtes
dogmata pꝛiorũ: q sciẽtię & honestatis aliqđ cõ
ferũt solatiũ. Ex qb⁹ furtim videbant haurire
aquã ad refocillandũ potius q̃ ad potandũ. No
ta furtim & refocillandum.

I ¶Defecerũt cisternę & collectiones aquarũ. Sic
& tibi si nõ haurias quotidie aliqđ vel medita
tione propria vel industria aliena: quę in scho-
lis hausisti, deficient.

De cupiditate.

K ¶Tũc ad Oziã cõgregati sũt oẽs viri & fœmię
fil' vna voce dicẽtes. Iudicet dñs inter nos & te
&c. Hi sunt carnales q malũt florere in tpalib⁹
q̃ egere, & ideo citi⁹ lędunt. vñ in Exodo. Linũ
& hordeũ lęsũ est: eo q; hordeũ esset virẽs &c.

8 L QVod facere disposui probate si ex deo
sit. Omnia fac cum consilio.

De sollicitudine prælatorũ.

M ¶Stabitis vos ad portã nocte ista. Ecce pꝛsbyte-
ris cõmendat portam. i. sollicitã castrorũ dei cu
stodiã. Vnde & ianitori pcipit vt vigilet.

N ¶Nolo vt scrutemini actũ meũ. Ecce hic phi-
bet ne simus curiosi scire cogitationes aliorũ.
Hinc sacerdotes sumãt exemplũ: ne indiscrete
scrutentur sibi confitentes.

De abstinentia.

10 O ET vnxit se myrto optimo. Mortifica-
tione carnis & virtutũ odore: vt ver
mes qui non moriuntur occidat.

De discretione.

P ¶Imposuit abrę suæ ascopam vini. i. mortifica
tionem carnis, sed cum mensura.

De pœna reproborum.

11 Q TVnc iussit eã introire vbi erãt reposi
ti thesauri ei⁹. Tunc ingredit hõ the-
saurũ amatorum mũdi qñ cõsiderat
pœnã q̃ eis parata est. Ad orandũ deũ suum p
triduũ. Hoc est triduũ Iudith: triduũ Moysi:
& triduũ Pauli. s. contritio, cõfessio, satisfactio.

De amatoribus mundi.

R ¶Dixit Holo. ad vagao eunuchũ &c. Hic erat
cubiculari⁹ Holo. Oẽs aũt cubicularii ei⁹. i. fa-
miliares mũdi sunt eunuchi. i. steriles. Vagao
interpretat ipsa vallis æstuans. Familiares eñi
sunt mũdi vallis. i. receptacula sordiũ & ęstuã-
tes amore terrenorum.

De gaudio spiritali.

S ¶Magnificata ẽ aĩa mea hodie &c. hoc dicit qa
accedebat ad iterficiẽdũ Holo. Sic nos gaudere
debem⁹ accedẽtes ad iterficiẽdũ mũdũ ĩ nobis.

De amatoribus mundi.

13 T VT sero factũ est, festinauerũt serui Ho
lo. &c. Ecce familiares mũdi qñ sero. i.
aduersitas venit recedũt: sed in die p
speritatis veniũt. Ecõuerso faciunt cubicularii
Christi. vñ Anima mea desid. te in noc.

De contemptu mundi.

V ¶Accessit ad columnā & pugionē exoluit. Pugio ligatus ad columnā est gloria mundi adnexa potentiæ seculari. Hoc gladio totus mundus fere occiditur. Euaginat cum gloria mūdi nude & aperte inspicit per exempla mortuorꝝ.

De eleemosyna.

X ¶Et euoluit corpus eiꝰ truncū. Corpus trūcū euoluere est diuitias distribuere. Hoc qđ Iosue ꝑceptū est: vt hostes occideret & equos subneruaret. Equi sunt diuitię quæ ferunt hoīem vel ad cœlum vel ad infernū. Hi subneruātur per eleemosynam.

De abstinentia.

Y ¶Tradidit caput Holopher. ancillę suę. Hęc ē caro: q̄ caput Holopher. gerit: cū ꝑ maceratione ostendit in se victoriam mundi superati.

Z ¶Et exierunt duę quasi ad orationē. s. mēs & lingua. vn̄ Cor meū & ca. m. ex. l. i d. vi. Ecce caput Holo. & ecce conopeū eiꝰ. Conopeū ē reticulū cōtra muscas & culices: q̄le solet pōi sup altare.

A ¶Vt ꝓbes q̄a ita est: ecce caput Holo. Ille q in manu. i. in ope ostendit se cupiditatē abiecisse potest aliis ostendere caput Holo. Qui vult ergo vt fidē habeant ei Samaritani, oportet vt prius hydriam. i. mundi cupiditatē abiiciat.

De compunctione.

B ¶Videns Achior caput Holo. angustiatus ꝑ pauore cecidit & ęstuauit aīa eius. Quādo peccatores vident aliquē diuitē oīa contēpsisse: & cōuersum ad deū: timēt pro peccatis suis, sicut Achior factus est videns viso capite Holopher.

14 C Tunc ingressus Vagao plausum fecit manibꝰ. Hoc faciūt amatores mūdi: cū suspicant̄ Holo. dormire cū Iudith. i. cū suspicant̄ potentē opprimere iustum plaudunt: q̄m lau. pec. in de.

De perseuerantia.

15 D Persecuti sunt eos in ore gladii, quousq; perue. ad extre. fi. suorū. Non debet miles Christi otiosus esse: hoste intra portā manēte. Hostis est primꝰ motꝰ vel fomes peccati: qui semper est in carne. fines nostri sunt cogitatio, locutio, opus.

E ¶Omnia quę erant illorū abstulerunt. Omniū militū Christi: q̄uis impar labor, vna tn̄ debet esse intentio & deuotio: vt q̄cq̄d ab hostibꝰ possunt auferre: ad ornamētum cōferant ecclesiæ.

16 F Erat populus iocūdus secūdū faciem sanctorū. Sicut decet sanctos: quasi nō excedebant in lętitia. vnde Iob. Siquādo ridebā ad eos non credebāt mihi: & lux vultus mei non cadebat in terram.

Finitur Liber Iudith.

Sequitur Liber Hester.

Idem.

In diebꝰ Assueri re ca.
gis q regnauit ab 1
India vsq; Aethi. G
Aethiopia tenebrę vel caligo dicit̄. Super illos aūt quos obscurāt pctā, non regnat Christꝰ. vn̄ Regnū meū nō est de hoc mundo.

¶Pueris suis. Talium est em̄ regnū cœ. Alii non intrabunt ad hoc conuiuiū. Si qs est paruulus veniat ad me.

De deuotione.

¶Nō erat q nolētē cogeret, q̄m nolentē nō co H
git dn̄s: filios vult nō seruos. Tāq̄ hoīes suos ducit, nō tanq̄ asinos. vnde in ędificio tabernaculorum Moysi dictū est: Ab omni vltroneo accipies. Item Voluntarie sacrificabo tibi.

De prælatis.

Duellę tradunt̄ sub manu Egei eunu 2
chi. Egeus q lętꝰ & festiuus interp̄tat̄ I
ꝑlatos designat: q se castrāt ꝑpter reg. cœ. q festiui debēt esse: vt habeāt sabbatū pectoris: & seruilia opera nō faciāt. Itē in festis fit maior apparatꝰ: & in ꝑlatis maior debet esse apparatꝰ operū. vn̄ Filii Sion inclyti & amicti auro puro. & in Exodo. Vestes summi sacerdotis cōtextę sunt auro.

De humilitate.

¶Mardocheꝰ manebat ad ianuā regis. Necdū K
ꝑdiderat Hester patriā & ppl'm suum. Mardo. manebat &c. Beatus qui vigilat ad fores meas quotidie. Itē. Beatꝰ vir q in sa. mo. &c. Necdū ꝑdi. &c. Ecclesia nil agit per arrogantiā. Q̄ pulchra es absq; eo quod intrin. latet. In tabernaculo erant exterius saga cilicina: intus cortinę.

De ambitione.

Aman erat de stirpe Agag. Agag festi 3
ua solēnitas vel tectū interp̄tatur. De L
stirpe ergo Agag sunt qui ad tectū. i. dignitates & solēnitates festiuas. i. gloriam mūdi tendunt.

De persecutione iustorum.

¶Mense primo qui vocatur Nisan, anno. xii. M
regni Assueri, missa est sors in vrnā &c. Cum gratia abundat nititur diabolus insurgere in iustos. vn̄ Fili acce. ad ser. dei &c. Sors est dispositio dei: quoniā qui ad sortem dei pertinēt, occiduntur. vnde Hie. Pars dn̄i semper mactat̄. ¶Et exiuit mensis. xii. hic est finis anni. Sēper em̄ fini insidiatur diabolus. vnde Insidiabitur cal. tuo. Item Ipsi cal. me ob.

De vtilitate tribulationis.

N ℭOptie nosti ꝙ nō expediat regno tuo vt populus iste īsolescat ꝑ licētiā. Licet iste mal⁹ sit: optimū tñ verbū loquit̃. Dñs em̄ suos permittit tribulari: ne insolescāt ꝑ licentiā loquendi.

De humilitate.

40 O Scidit vestimēta sua. Scidere vestimēta ē virtutis speciē ab oculis remouere, hoc est hostię pellē detrahere. Idē infra habes Cū deposuisset Hester vestes suas &c. Vel vestimēta scidere est discrete opera sua scrutari.

De charitate.

P ℭNe putes ꝙ aīam tuā tantū liberes. Ne q̄ras q̄ tua sunt: sed q̄ Iesu Christi. Multi em̄ viuūt sibi: vt Cain, qui ait. Nunquid custos &c. Sed væ his qui viam Cain abierunt.

De imitatione passionis Christi.

Q CVm vidisset rex Hester reginam placuit ocl'is ei⁹. Et extēdit virgā aureā cōtra eā quā tenebat manu. Quę accedens osculata est summū virgę ei⁹. Hęcvirga crucē significat: quā extendit dñs, cum dicit. Si qs vult post me ve. &c. Propter hoc crux ponit̃ in propatulo, vt cū ecclesiam intras statim crucem videas: vt sequaris Christum.

De tribus ordinibus saluandorum.

R ℭEtiam si dimidiā partē regni mei petieris: impetrabis. Hęc clausula ter dicit̃: quia trib⁹ ordinibus dabit̃ regnū cœlorum. s. ꝑfectis, pœnitētibus, & fidē habētibus, sed non tēpus operādi: quales sunt paruuli baptizati. Hoc idē significatū est in euangelio vbi discipuli traxerunt rete plenū. cliii. piscibus. C. sunt perfecti. l. pœnitentes. iii. fidē habentes etsi non spatiū operādi. Hi sunt etiam Noe Daniel & Iob.

De ambitione.

S ℭRegina Hester nullū aliūvocauit ad cōuiuiū cū rege ꝑter me. Si plātus gloriat̃ de electione sua, ꝙ sol⁹. s. electus est: recordet̃ Amā: q solus vocat⁹ fuit ad cōuiuiū reginę, sed malo suo.

Contra hypocritas.

6 T QVid ꝑ hac fide honoris & ꝑmii cōsecut⁹ ē Mardoche⁹? Dñs nō remūerat opa ꝑ quib⁹ reddita est merces. Ideo hypocritę & praui diuites nihil accipiēt in futuro: quia iam receperunt mercedem suam.

7 V ETiā reginā vult opprimere me ꝑsente Ecce oratio Aman dicit̃ oppressio: qa in die iudicii iniquorū oratio erit irritatio. vnde Et oratio eius fiat in peccatum.

8 X De mysterio Christi.

SCribite Iudęis sicut vobis placet ex regis noīe: signantes literas anulo meo. Signantes literas. i. sacrā scripturā, anulo. i. cruce, quā quasi anulū habuit dñs ī manu cū cruci fuit affix⁹. Anulū fecit sibi dñs de cornibus crucis. ℭHęc erat consuetudo: vt ep̄lis q̄ ex regis noīe mittebant̃: & illi⁹ anulo signatę erant nemo auderet cōtradicere. Sed euāgeliū ex xp̄i noīe & ei⁹ anulo signatū est: incipit em̄ sic. Initiū euāgelii Christi. & etiā ei⁹ anulo signatū ē. vñ etiā diacon⁹ lectur⁹ euāgeliū signat librū faciēs ibi crucē: & tñ fere oēs cōtradicūt euāgelio

De curru charitatis.

ℭEt ꝑ veredarios missę. Veredi sunt eq vehētes rhedā. Veredarii sunt illi q ꝑsunt veredis & hic accipiunt̃ ꝑ nunciis q sunt in eqs. Nota ergo ꝙ charitas biga est: qm̄ mediāte charitate fert hō qđ alias ferre nō posset: sicut equus mediāte biga qđ alias ferre non posset. Hō ergo se subiiciēs operib⁹ charitatis difficilib⁹ est veredus: qui ꝑsunt veredis sunt ꝑdicatores. Vnde Paulus. Quicūq; spiritu dei agunt̃, hi sunt filii dei: quasi hi qui trahunt rhedam. Y

De perfectione claustralium.

9 Z NOta ꝙ Iudęi qui fuerūt ī Susis, diuti⁹ interfecerūt q̄ alii. Susa significāt mūdū. Qui ergo in mūdo sunt, cū maiori lucta interficiūt, q̄ q extra mundū viuūt: claustrales scilicet, illi em̄ vna die hostes suos occidūt: quando scilicet suis rebus abrenunciant.

Finitur liber Hester.

Sequitur liber Iob.

Galfridus.

Q; pro deo sunt non tm̄ superflua sed necessaria relinquenda.

2 A PEllē ꝑ pelle & cūctā substātiā. s. d. h. p. a. s. legit̃ de sctō Ioseph ꝙ ī manib⁹ adulterę chlamydē reliqt, & nudus sed incōtaminat⁹ abscessit. Similiter in euāgelio alter adolescēs reiecit sindonē: & a persecutorib⁹ nudus ꝑfugit. In vtroq; adolescētia addit ad meritū: ꝙ hmōi ætas lubrica esse soleat & infirma. Beatus vero Bartholomęus ipsam pellē deseruit vt aīam custodiret. Per eum qui reliquit chlamydem eos possum⁹ intelligere q ęquanimiter sustinēt carere sup̄fluis: sed nō sic huius vitę necessariis. Siqdē necdū nudus est q chlamydē deserit. Nā q sindonē: sequit̃ Christū. Ille vero felicissimus est qui nō modo chlamydē reliqt: sindonē piecit: sed patiēter & ipsam corporis pellē amisit. Nullū ei deinceps aduersus huiusmodi hoiem locū calūnię inimicus inuenit, vt si dicat Pellē

p pellē &c. Quid est em̄ pellē p pelle: nisi chlamydē p sindone: sindonē p cute: videlicet superflua pro necessariis: vel ipsa etiā necessaria huius vitæ pro eiusdē conseruatione relinquere?

Bernardus.

Quibus tentationibus vita mortaliū fatiget.

5 B IN sex tribulationibus liberaberis: & in septima nō apphēdet te malū. Prima tribulatio & occupatio grauis ipa est necessitas huius miseri corpis qd dū modo cibū, modo somnū, modo vestes, cęteraq similia q̄rit: freq̄nter tribulat nos & īpedit ab exercitio spirituali. Secūdo loco tribulant nos vitia cordis: vt est leuitas cordis: suspitio impatiētię & iracūdię motus: inuidię morsus: laudis appetitus: & filia q̄ quotidie experimur in nobis. Tertia & quarta est tribulatio prosperitas & aduersitas huius mundi. Nota me hic dicere tribulationē q nos īpediat ab exercitio. Vtrinq siquidē cauēdū est a laqo tētationis & q̄renda arma a dextris & a sinistris. Quīta tribulatio, ignorātia nostra est. In multis em̄ oīno incertū habem⁹ qd agere debeam⁹: ita vt quid orem⁹: sicut oportet nescim⁹. Sexta tribulatio est aduersari⁹ noster q tāq̄ leo rugiēs. c. q. q. de. Atq vtinam in sex tribulationib⁹ his liberaremur, vt vel in septima nō tāgeret nos malū periculū. s. in falsis frībus. Vtinā soli īpugnarēt nos maligni spūs cū suggestioīb⁹ suis, & nihil nocerēt hoīes pniciosis exēplis: persuasionib⁹ īportunis: sermonib⁹ adulationis vel detractioīs atq aliis mille modis. Videris certe q̄ necessariū sit vt aduersus hęc septē pericula qbus īpedimur septiformis spūs scti auxilio subleuemur. Pro his ei septē qbus ab obseruātia decalogi retardamur, in luctu pnię septuagesima agit. vn̄ & reticet alleluia solēne: & hūanæ trāsgressionis historia a capite recensetur.

Bernardus.

Q. vsu q̄libet grauia leuigentur.

6 C QVę prius nolebat tāgere aīa mea: nūc p āgustia cibi mei sunt. Quid nō īuertat cōsuetudo? Quid non assiduitate duret? Quid nō vsu cedat? Quantis q p amaritudine pri⁹ exhorrebāt, vsu ipo malū in dulce cōuersum est? Primū ei tibi īportabile videt aliqd: pcessu tpis si assuescas iudicabis non adeo graue: paulopost etiā delectaberis: ita paulatim in cordis duritiā itur: & ex illa in auersionē.

De quatuor militiarum generib⁹ & stipendiis earundem.

7 D MIlitia hoīs vita est sup terrā. Quatuor sunt quorū in hac vita deseruimus obsequiis: caro, mūdus, diabolus, deus. Carni militam⁹ gulę illecebris seruiēdo, luxurię stimulis obseq̄ndo. Mūdo militam⁹ auaritię ęstibus anhelādo: honoris altitudinē affectādo. Diabolo militam⁹ bonorū pfectib⁹ īuidēdo: cōtra deū supbię spū intumescēdo. Deo aūt militamus pietatis opibus hūiliter insistēdo: potestates aerias virtute spūs oppugnādo. Habēt & singuli pricipes isti donatiua ppria. Caro suis tironib⁹ elargit mometāneā voluptatē: mūd⁹ trāsitoriā sublimitatē: Diabol⁹ ppetuā captiuitatē: Deus interminabilem felicitatem.

Quātā sollicitudinē circa actionem & otium iustus gerat.

E ¶ Si dormiero dico qn̄ cōsurgā: & rursus expectabo vesperā. hoc est: & quiet⁹ neglect⁹ & occupatus perturbatę nihilomin⁹ qetis me arguo. Vides virū sctm̄ inter fructū opis & somnū cōtēplationis grauiter ęstuare: & in bonis licet sē per versantē semp tn̄ quasi de malis pœnitētiā agere: & dei cū gemitu momētis singulis ingrere volūtatē. Vnicū qppe in huiusmodi remediū seu refugiū oratio est: & frequens gemitus ad deū: vt quid qn̄ & quatenus nos facere velit assidue demonstrare dignetur.

Quos propria cōfundit indignitas diuina donatio consolatur.

F ¶ Quid est hō qa magnificas eū &c. Quid est hō? sine dubio vanitati silis fact⁹ ē: hō ad nihilū redactus est: hō nihil est. Quomō tā penitus nihil est hō quē magnificat de⁹? Quomodo nihil erga quē appositū est cor diuinū? Respiremus igit, qa si nihil sum⁹ in cordib⁹ nostris: forte in corde dei pōt aliqd latere de nobis. O pater misericordiarū. O miseroꝝ pater, q apponis erga eos cor tuū. Scio, scio, nihil est. Vbi est thesaur⁹ tu⁹, ibi est & cor tuū. Quō nihil sum⁹ si thesaurus tuus sum⁹? Oēs gētes quasi nō sint: sic sunt añ te. Sic qdē ante te: sed nō sic itra te. Sic in iudicio veritatis tuę: sed nō sic in affectu pietatis tuę. Nec mirū. Vocas eī ea q̄ nō sunt tāq̄ ea q̄ sunt. Et nō sūt ergo: qa q̄ nō sunt vocas: & sunt qa vocas. Licet eī nō sint q̄tū ad se: apud te tn̄ sunt: iuxta Aplm̄. Nō ex opibus sed ex vocāte. Sic sic consolaris in tua pietate quē in veritate tua hūiliasti: vt magnifice dilatet in tuis, q merito angustat in viscerib⁹ suis. Sigdē vniuersę vię dñi mīa & veritas re. t. e. & tes. e. Testamentū. s. pietatis & testimonia veritatis. Lege hō iuxta teipsum: lege in corde tuo de teipso testimonium veritatis: etiā hac cōmuni luce iudicabis indignū. Lege in corde dei testamentū qd firmatum est in sanguine mediatoris: & inuenies q̄ longe spe possidere q̄ re tenere videris. Quid est homo qa magnificas eū? Magn⁹ vtiq sed in illo: qa magnificatus ab illo. Quō em̄ nō magn⁹ apud illū cui tā magna cura est de eo.

Ipsi vero cura est de nobis. Et ꝓpheta. Ego ait, mendicus sum & paup: dn̄s sollicit⁹ est mei. Plane artificiosa cōnexio vtriusq̧ cōsiderationis: qa velut momēto descēdens pariter & ascēdēs se pauperē & mendicū, & deū pro se sollicitum vidit. Angelicū istud est ascēdere & descēdere sicut veritas ait. Ipsi tn̄ nō sic ascēdunt vel descendunt sicut hoīes. Ascēdunt angeli per cōtēplationē: sed ꝓpter nos descēdunt ꝑ cōpassionē. Q̄ aūt descendunt nō cadunt angeli sancti diuina ꝑparatio facit: a qua hęc eis ipa volūtas ꝑparata est & facultas. vnde nō solū administratorios, sed etiā missos in ministeriū, Apostolus testat̄. Quid ni mittat illis angelos ꝓ quib⁹ ipse a patre voluit mitti? Quid ni ꝓ eis inclinet cœlos: ꝓ quib⁹ ipse cœlorū rex inclinauit se ita vt digito scriberet in terra? Dn̄e inclina cœlos tuos. Parū est. Et descende. Quid vltra? vt quib⁹ cōdescendit, faciat coascendere sibi.

Q̄ nemo grauiori prematur sarcina q̄ seipso.

G ¶O custos ho. q. p. me cō. tibi: & f. s. mi. ip. gra. Nullū mihi on⁹ iportabilius meipso: nulla grauior sarcina est. Fact⁹ sum mihi talētū plūbi: & recedit iniqtas sup illud. Sed audiā vocē solatii Venite inquit, ad me q la. & o. es. & ego re. v. Igit̄ felices liquet esse qui exonerati sunt, & sequūtur dn̄m expediti. Arctissimū eñ nos foramē expectat: sed quē sequimur, cōseq nolum⁹.

Galfridus.

Q̄ in sola dei misericordia sit lętandum.

10 H Si ipius fuero vę mihi est: si iustus, nō leuabo caput, saturat⁹ afflictione & miseria. Quid ē q̄ dn̄s dicit. Leuate capita vestra: ecce appropiquat redēptio vestra. Et beat⁹ Iob nō leuaturū se caput dicit. Quare leuare caput nō poterat: nisi quia adhuc redēptio lōge erat? An magis non expedit leuare caput, vel in pctō, vel ī iustitia, sed ī redēptione & mīa? Oēm inquit, adipē & sanguinē non comedetis. Et de ligno sciētię bo. & ma. ne co. Q̄d est dicere. In vestris nec pctīs nec iustitiis exultate. Nā velut pānus mēstruatę oēs iustitię vestrę. Nō ergo peccator nō iustus: sed redēpt⁹ a dn̄o caput leuet. Nā & liber quē accepit Ezechiel & comedit: carmē hēbat & lamētatiōes & vę. Vę pctōri. Lamētationes iusto: q afflictione & miseria saturatur. Carmē: q mīas dn̄i ī ęternū cātabit. Male leuabat caput q dicebat. Nō sum sicut cęteri hoīm. Ille aūt peius q dixit. Aīa habes multa bo. i. p. r. Pessime aūt leuant caput in vitiis q lętant̄ cū. m. f. Primis, videlicet exultātib⁹ in iustitia sua, dicit̄. Cū feceritis oīa q̄ ꝓcepta sunt vobis, dicite serui inutiles sum⁹. Mediis quoq̧ ꝓcipit̄: nō altū sape: nec sperare in incerto diuitiarū suarū. Nouissimis dr̄. Nolite iniq̄ agere. & rursū. Quid gl'iaris ī ma.

Galfridus.

Quid ꝑ librū, plūbi laminā, vel silicē designet.

19 I Quis mihi tribuat vt scribant̄ ser. m. &c. Per libros antiquos scōs ꝓceptibiles disciplinę cōmendat. Plūbi lamina synagoga erat: mollis & dissoluta: grauis & onerosa gerētib⁹. Lamina īquā erat ampla nūerositate: mollis instabilitate, murmure grauis. Stylus ferre⁹, spūs timoris necessari⁹ laminę plūbi: crebrius intonans Ego dn̄s: & vltionē aīaduersionis intētans. Silex gētilitas, ad sculpendū difficilis: sed nō facilis ad delēdū. Cui sane sculpturā potius q̄ picturā sermonū suorū sanctus exoptat, vt nō vana sit simulatio, sed expssa similitudo. Sic in nobis hodie libri spēm tenēt q magis dociles sunt & prōpti: plūbi laminę, q in ei⁹ natura molliti: tā graues aliis q̄ in sua cōuersatiōe remissi: silicis duri corde indomiti: ītractabiles: inhumani. Vel aliter. liber est ad scribēdū aptus sedula meditatio, iuxta illud. De⁹ sciētiarū dn̄s est: & ipsi ꝑ. c. Lamina plūbi stylū ferreū suscipiēs facilis obediētia ꝓceptorib⁹ nō resistēs Grauis tn̄ in semetipsa ad custodiā disciplinę vt nulla curiositate rapiat̄. Silex inuincibilis patiētia: & presertim īiuriarū tolerātia. Adamas durus, sed ꝓciosus, illā innuit fortitudinē quā ꝑsentis vitę felicitas non emollit.

Q̄ resurrectionis fidē Iob multis argumentis astruat.

¶Sequit̄. Scio eñ q̄ redēptor meus viuit. Dic mihi homo. Quomodo scis qa viuit qui ꝓ redēptione tua mortuus est: si amodo grauē reputas molestiā corporis: iniuriā operis: contumeliā cuiuscūq̧ sermonis? Quomodo scis redēptorē tuū viuere, nisi idē senseris in teipō? Hoc iustus senserat cū dicebat. Scio q̄ re. m. vi. & in no. di. de ter. sur. s. liquet eñ q̄ ex illius resurrectione: suā sperabat. In nouissimo inqt, die de t. s. s. Nihil tibi o homo incredibile promittit̄: ab humo vnde prodieras denuo surrecturū. Ipsa tibi fidē materia persuadet: quę te ꝓtulit: quę recepit: vt credat̄ aliqn̄ reddituram. Efficacior tn̄ persuasio virtus auctoris: vt quo plasmāte surrexeris: quo iudicāte cecideris, eo nihilominus vocante resurgas. Sed quādo veniet hora? In nouissimo die. Christus primo dierū omniū resurrexit: nos in nouissimo. Nā primitię Christus: & cōsummatio seculi tp̄s messis. Rursum ait, circūda. p. m. & in. c. m. vi. d. s. m. Dic mihi bone vir: qd exuuiis talib⁹ opus habes? Nō potes sine pelle tā lacera, tam misera carne beari?

Repleta est ista putredine & sordibus pulueris illa exaruit,& cõtracta est. Quid facient in regno dei illa scissa hulcerib9,& vermib9 ista scaturiẽs? Sed erit ĩquã ipsa pellis & caro ipsa: sed corruptio ista nõ erit. Igit dũ castigo & redigo in seruitutem, ad illã vitã foueo & nutrio carnem meã. Nonne deo subiecta erit anima mea? Sed & caro mea requiescat in spe. Merito totũ exigit qui totũ saluat: & qui totum ei non exhibet: totũ perdit. Totũ exigit: totũ recipit: totũ reddit benignus exactor: fidelis debitor: redditor copiosus. Non em̃ parum deesset animę si nuda & sine sua carne assisteret ei: q in hũana carne gloriã non dedignabit exhibere diuinã. Sequit. Quem visurus sum.e.ip.& non a. videlicet q̃tũlibet in qualitate mutatus: sed tñ ego ipse proprietate psonę & vtriusq̧ substantię veritate. Et non alius inqt. Vt quid inculcãs verba multiplicas? Quia propemodũ alius: sed tñ ego ipse & non alius. Interim nãq̧ quomodo videor ego ipse: dũ nondũ eodẽ statu permaneo? Tunc ego ipse factur9 sum videns eũ q idẽ ipse est: filis factus ei. Et oculi mei cõspecturi sunt. Claudamus fenestras morti: vt aliquãdo pateant vitę. Caueamus puluerẽ terrenę cupiditatis: fumũ vanę glorię & elationis: luxurię lippitudinẽ super oĩa fugiam9. Vtamur magis collyrio lachrymarũ: quas abstergat oculis nostris manus benignissima cõditoris. Reposita est ait sctũs, hęc spes mea ĩ sinu meo. Vę nobis sciolis q de fõte putei nostri nõ bibim9 aridis faucib9 aliis propinãtes. Sanctus Iob scribi & sculpi sermones suos optabat, nõ sui negligens, sed proximos diligens vt seipsum. Animaduertite & videte pauperẽ & inopẽ percussum hulcere pessimo: vnde glorief: quas reposuerit opes & thesaurũ suum vt custodiat. Siquidẽ cordis sinus est non corporis, in quo reposita est spes ipsius. Ac si dicat. Nemo tollet a me hoc refrigerium meũ: hoc gaudiũ spei meę: sed reposita est hæc spes mea in sinu meo: donec tandẽ ipsius exhibitio rei sinum amplificet & dilatet & superefluat q̃libet dilatatum.

Radulphus.

Quomodo a dño peccator de malo in bonum: de bono in melius conuertatur.

22 L
Habit p terra silicem: & pro silice torrentes aureos. Vere absq̧ gratia spiritus sancti nihil boni possum9 operari. Ipse em̃ & leuat nos ab imis, & puehit ad summa, & purgat a vitiis, & virtutibus ditat. vnde & in Iob legit. Dabo pro terra silicẽ, & pro silice torrẽtes aureos. Per terrã quippe terrena cõuersatio: per silicẽ boni operis fortitudo: p torrentes vero aureos doctrinę cœlestis affluẽtia designat. Pro terra itaq̧ silicẽ dat: cum carnalẽ & abiectam vitã bonę operationis fortitudine mutat. Pro silice quoq̧ torrentes aureos pstat: cum boni operis laborẽ cœlestis sapientiæ mercede remunerat.

Ricardus.

Q aurum humanitatis Christi conflatum sit in vtero virginali.

Auro locus est in quo conflat. Dauid dicit. Terra dedit fructũ suum. quod est, virgo Maria Christũ. In hac terra beata inuentus est lapis ille sine manibus excisus: qui creuit in montẽ magnũ: & imple.v.su. ter. Puto q̧ in hac terra secundũ Moysi sententiã nascit aurũ. Et aurum terrę illius optimũ. Ibi inuenit bdellium & lapis onychin9. Qualẽ quęso dicim9 hãc terrã in qua facile inuenim9 aurũ optimũ si volumus, & lapidẽ preciosum? Sed quid dicturi sum9 de terra illius terrę auro tam optimo tã pcioso? Puto q̧ secundũ hoc quod in beato iob legit: quoniã & huic auro locus est in quo conflatur. Sed quis quæso huius cõflationis locus? an forte est vterus virgine9? Quis huius operis cõflator auriq̧ mundator nisi spũs sctũs? Huius sane operatione in vẽtre virginali conflatũ est aurũ & decoctũ ad purũ natura humana purgata: & ab oĩ labe mũdata verbo vnita, & in vnã psonã cõiũcta. In hoc cõflatorio, & ex huiusmodi auro format9 est anulus: lapis pciosus ĩposit9: forma summi regis & imago ĩpressa & pene expressa. Aurũ optimũ caro Christi: Lapis pciosus aĩa Christi: Figura & imago pr̃is diuinitas Christi. Qui cũ sit splẽdor & figura substãtię ei9: nihilomin9 tñ hũanitati nostrę est vnit9: vt ex duab9 naturis tribus q̧ substãtiis esset quasi in vnũ anulũ iunct9 mediator dei & hoĩm, hõ Christus Iesus: & fieret dexterę excelsi ornat9. Huiusmodi anuli signaculo signatũ ẽ illud edictũ ĩ quo liberata est captiuitas Iudęorũ. Hic est anulus Aman principi ablatus & clemẽtia regis Mardocheo cõmissus: & quẽ hæretica puersitas perdidit: ordo catholicorũ doctorũ acqsiuit. Hic anulus in manu pdigi filii, sed reuersi patris clementia misericorditer reformatur. 28 M

Radulphus.

Q non est munda misericordia quæ de fonte iustitiæ non procedit.

Iustitia indut9 sum. Beatus Iob opera sua enarratur9 q̃ misericorditer indigẽtib9 impẽderat, pmisit dicẽs. Iustitia indut9 sum. Ille qppe bene agit q̃ pia sunt q scit prius seruare q̃ iusta: vt collatus in pximos ri- 29 N

uus mię de iustitię fonte ducāt. Nā multi pxi mis quasi opa mię impēdunt: sed iniustitiæ fa cta nō deserūt. Qui si veraciter proximis mise ricordiā facere studerēt, sibi ipsis prius debue rant iuste viuendo misereri.

Adam de Persenia.

Cur vmbrę & calamo platus negligēs cōparet

40 O Sub vmbra dormit i secreto calami, i locis humētibus. Vmbra est obscura, frigida, & inanis. Talis est platus negligēs & mercenarius pastor. Obscurus est per imprudentiam: frigidus per desidiam: & per negligentiam est inanis. Subditos quidem suos vmbra operit: sed dum illis præesse & non prodesse satagit: q̄tum in se est: exemplis suis quasi ramis interpositis ipedit ne lux gratiæ ad subditos penetrare possit. Sub tali vmbra Beemoth dormit: quia in subiectorum cordibus tāto securius requiescit, q̄to per culpæ cōsensum pastorē ipsum sibi familiarius obligauit. Calamus autē sonorus est: vacuus intus & nitidus foris: natura fragilis: culmo gracilis: agilis leuitate. Quid est aūt secretum calami nisi tenebrosa consciētia monachi sub prætextu religionis? Sonorus quidē est iste calamus per frequētiam diuinæ laudis: foris nitidus de specie sanctitatis: sed vacuus est intus carens solido veritatis. Est fragilis ex infirmitate naturæ: tenuis ex necessitate paupertatis professę. Est & agilis ex incōstantis animi leuitate. In huiusmodi calamo est secretū: occultæ simulationis negotium. In quo tanto securius dormit q̄to secretius: tanto cōfidētius habitat q̄to callidius omi specie sanctitatis se pallians nullū reprehēsorē formidat. Quis eñ reprehendat hominē habitu religiosum: corpore castum: victu sobrium: vultu maturum: orationi assiduum: ad opera obediētiæ promptum: in cunctis disciplinæ obseruantiis indefessum? Et tamen hęc omnia plerunq; sine virtute animi obseruantur: dum per illa nō intus: sed foris gloria quæritur. Loca humentia: ora detrahētium siue quid aliud impudice labiis aut lingua agentiū. Loca humētia sunt vētres se ingurgitantiū comessationibus, & ebrietatibus deseruientium, vel obscœnę partes corporum cubilibus & impudicitiis incūbētium. In his Beemoth tanto voluptuosius dormit q̄to cōsuetius sus immunda lutosę carnis volutabro se inuoluit.

Finiuntur Moralia illustrium virorū dicta super libros Beati Iob. Super Psalterium autem & Cātica canticorū duo seorsum habentur opera grandia: Alterum domini Iacobi Parez Christopolitani Episcopi: quod iam sæpicule impressimus Alterū quod iam sub prelo nostro est: Collectarium Herentalli & de Turre Cremata in Psalteriū. Et venerādi patris Thomę Cistertiensis: ac longe Reuerendi Cardinalis Domini Ioannis Halgrini de Abbatisuilla in Cantica Canticorum.

Sequuntur Moralia dicta in Parabolas Salomonis.

Adam de Persenia. De septē diebus.

Initium sapientiæ timor dñi. Amor perfectus: sapiētiæ plenitudo. Felix anima quā timor initiat ad sapientiam. Amor in sapientia perficit: & ad splendorē prouehit sempiternū. In ipso sane tanq̄ in veri luminis aurora finem sortitur nox criminum: & initium accipit salutis. In illo sapientiæ matutino nocti malitiæ pscribitur terminus: & sapientia etiam de suis vitiis vincit malitiam & expellit. O sapientiæ diem. O splendorem gratiæ: quæ ignorantiæ vel malitiæ tenebras suo eliminat matutino. Certe cum venerit amor: cum meridies efferbuerit: cū aquiloni discessum imperauerit auster: nil deincpes obscurū aut frigidum in nostræ rationis aere remanebit. Immo iam celebratur secretæ illius cōtemplationis solenne sabbatum: ad quod perducit & dirigit præcedentiū obseruantia feriarum. Prima siquidem feria est spiritus timoris domini: qui mentem resolutis vitiorum tenebris quadam nouæ lucis iucūditate perfundit. Secunda spiritus pietatis est: qui piæ fidei fundamētum collocat & cōponit: & ad diuini cultus amorem mentem emollit. Tertia est spirit9 scientiæ: qui dum fluxos motus fluctiuagosq; discursus lubricæ sensualitatis sub iudicio rationis coarctat: rectęq; intentionis firmitatē ab his lubricis motibus alienam separatamq; demonstrat: quasi aquas inferiores in vnum congregat: & aridam rectæ intētionis apparere facit: quam pro suæ grauitatis pondere, aut pro spiritalium germinum fœcunditate terram vocat. De hac arida dicitur. Anima mea sicut terra sine aqua tibi. Quarta: spiritus fortitudinis est: qui dum nos cōtra rebelles motus & aduer

ca. I. A

santes incursus zelo discretionis accendit: & ad executionē bonorum operum fortes & longanimes reddit: firmamentū fidei nostræ qbusdā sideribus exornat & pingit. Fides em̄ sine operibus mortua est: sicut & firmamentū nisi haberet luminaria esset obscurū. Quinta est spirit⁹ cōsilii: q dū astuta hostis cōsilia mēti denudat: & retegit: q̄si quasdā bestias & reptilia super faciē terrenitatis nostrę repētia ad cautelę nostrę circūspectionē ostēdit. In hac etiā feria. i. spirit⁹ cōsilii, discimus quomō de his in qbus a deo nobis cōsultū est nostris pximis cōsulamus. Sexta est sp̄us intelligētiæ: qui dū nostrę rōnis acumē inuisibiliū cognitione certum & nobile reddit quasi tūc primū & plene formatū hoīem in paradisum voluptatis īducit. Septima hinc feria. i. sabbatū sp̄us requietionis. Sp̄us sapientiæ est: per quē mēs tanto cœlestiū non mō sapore cognitionis: sed sapore dulcoris afficit: vt qcquid cœleste nō sit, ei in tædiū & amaritudinē conuertat. Verū his omissis q̄ supra nos sunt: ad q̄ nō experiēdo trāsuolauimus: ad timoris feriam cuius interim obseruātia paruitati nostræ congruit: redeamus. In hac timoris dn̄i feria tanq̄ in initio sapientiæ: tanq̄ in aurora diei gratiæ tanq̄ in ingressu lucis æternæ oportet satagere paruulos: vt prima cœlestis philosophiæ discere studeāt elemēta. Disc. ingt a me: quia mi. sum & hu. co. In primis igit̄ discēda est humilitas: q̄ timoris magisterio obtinetur. Timor aūt eo ꝙ mētē humiliat eo illuminat: qa humilibus dat gratiā deus: & ītellectū dat paruulis vnctione magistra. Timor vero ea rōne humiliat: q̄ aut cōpungēdo vt stimulus: aut cōuertēdo vt malleus tumorē animi detumescere facit. Detumescit animi tumor: cū vanus & vētosus mundi amor ī cordis vesicā male collect⁹ eicit: & vitę eius locū occupat amor volūtarię paupertatis.

Quam timor dei suis legat discipulis lectionem.

B ¶Initiū sapiētiæ timor dn̄i. Sub timoris magisterio tenera paruulorū initia cōuenit erudire. Castigat em̄ amico verbere aīm: ne aut de gn̄is aut sciētiæ nobilitate supbiat: ne de corporis incolumitate lasciuiat: ne de successib⁹ aut de lasciuiis īsolescat. Bon⁹ magister timor est. Vbiq̧ animū cōtinua sapiētię lectione sollicitat: ne interruptis feriis ad otia vanitatis diuertat. Deniq̧ de parsimonia in cōuiuiis legit: in cubilib⁹ de pudicitia: de fragilitate ī colloquiis: in actionibus de iustitia: in moribus de innocentia: in obsequiis de modestia: de disciplina in claustris Fili si sub eius magisterio vixeris: faciet te docibilem: ac per hoc immortalis sapientiæ nō ignarū. Dei agnitio immortalis est sapientia: & si dilectio cognitioni affuerit, bonū te facient & beatū. Bonū primo: postea beatū: qa ad beatitudinē gradus est bonitas: sicut fructū in naturalibus flos pcedit. Vbi se botrus in florē nō suderit: inanis est fructuū expectatio: nec illi beatitudo speranda est cui bonitas non infloret.

Galfridus.

Quātæ vtilitatis sit veram sapientiā inuenire.

C Beatus homo qui inuenit sapientiā & qui af. pru. In beato Benedicto nō tā cōmendāda est gratia signorum: q. s. mortuū suscitauit: leprosum mūdauit: futura pdixit: q̄ ꝙ inuenit sapiētiā p quā sibi obtinuit sanctitatē & prudētiā ad multoꝝ salutē. Illud poti⁹ pdicādū in eo qđ nobis ē studiosius ęmulandū. Relaxat em̄ pedē ab itroitu mūdi necdū sua plāgēs pcipitia: sed expauescēs ad aliena: & sanctimoniā poti⁹ illibatā seruare desiderās q̄ iuflantē sciētiā obtinere. Et sapiēter recessit ido ctus: cū in scholis multos dyscolos inuenisset. Qꝫ multorū magister factus est & in sacris & salutaribus disciplinis: q in studiis noluit secularibus detineri. Traxit sapientiam de occultis cū in arctissimo specu se contulit.

Bernardus.

Quomodo sapientia sit quærenda.

D ¶Beatus homo qui inuenit sapientiā: & qui af. pru. Quære ergo dū inueniri potest: & dū prope est inuoca illam. Vis audire q̄ prope sit? Prope est verbum in corde tuo & in ore tuo: tantū si recto illud quęsieris corde. Erige cor. Surge de lectulo. Sic em̄ corde inuenies sapientiā: ore afflues prudentia: sed affluere nō effluere cura vel euomere. Nimirū mel inuenisti si inuenisti sapientiā: tantū ne multū comedas: ne satiatus euomas illud. Sic comede vt semp esurias. Nā & ipsa dicit. Qui edūt me adhuc esuriēt. Noli reputare multum qđ habes: noli satiari: ne euomas: & hoc ipsum qđ videris habere auferatur a te: quippe qui ante tempus quærere destitisti Quæramus ergo sapientiā in corde: & sapientiam quę est ex fide: quēadmodū apostolus ait. Nō plus sapere q̄ o. sa. sed sa. ad so. Sobria siqdē sapiētia est in pœnitudine peccatorum pręteritorum: in contemptu præsentium commodorum: in desiderio futuroꝝ pmiorum. Inuenisti plane sapientiam si prioris vitę peccata defleas si huius seculi desiderabilia paruipēdas: si æternam beatitudinem toto desiderio concupiscas. Sicut vero beatus homo qui inuenit sapientiā sic beatus vir vel etiam beatior qui moratur in sapientia. Forte enim ad effluentiam spectat Sane in his tribus ore affluis sapientia vel prudentia: si sit in ore confessio proprię iniquitatis sit gratiarum actio & vox laudis: sit etiam fere

mo ædificationis. An vero etiã in opere affluẽdum est sapientia? Et maxime. Queramus ergo triplicem affluentiam in opere. Itaq; si vos melius nõ habetis: puto ego qđ ad opus ptinet, copiose satis affluere sapiẽtia: quicunq; inter vos cõtinẽter: obediẽter: patiẽter cõuersaẽ. Tãtũ vt fidelis obediẽtia propriã mortificet volũtatem. Humilis cõtinẽtia carnalẽ amputet pariter voluptatẽ. Hilaris patiẽtia corporalẽ & mũdialem viriliter sustineat aduersitatem.

Galfridus. de triplici fructu sapientiæ.

E ¶Primi & purissimi fructus eius. Fructus nouissimus illos manet qbus aliquãdo dicturus ẽ iudex. Venite benedicti &c. Medius eorũ est qui in dño moriunẽ. Primus eñ ipsius q inuenit sapientiã & in psenti etiã vita gustat. Lignũ vitę est apphendẽtibus eã: & qui tenuerit eã beatus. Si lignũ vitę est q̃liter apphendiẽ: cũ cherubin & flãmeũ gladiũ atq; ver. collocauerit dñs ad custodiẽdã viã l.v. Nõ desperationẽ inferat: sed desideriũ magis ingerat: cõsilium suggerat hęc custodia: opus est diligẽtia: opus est prudentia. Nemo simulatorie nemo temere accedat ad lignum qđ a cherubin custodiẽ: in qbus est plenitudo sciẽtię. Opus est tẽperãtia: qa gladius imminet q superflua resecet vniuersa. Sed nec tepide accedẽdũ. Magnanimitate opus est & feruore: qa gladi⁹ etiã flãmeus phibeẽ. Nihilominus sectanda est iustitia vt reddamus cuiq; qđ suũ est: quia gladius versatilis nihil dissimulat nihil itactũ ptrãsit. Et nũc si sic apphendiẽ sapiẽtia, in ea viuiẽ & ex ea. Verũtamẽ solus ille beatus qui non modo apprehenderit: sed tenuerit. Solus enim qui perseuerauerit saluus erit. Inde est q̧ in vita hoĩm cauẽda laudatio: nec eñ militiæ: sed victoriæ exhibeẽ gloria triumphalis.

Bernardus.

Q; vanũ sit mundi gloriæ & diuitiis inhiare.

F ¶In sinistra eius diuitię & gloria. Filii Adã genus auarũ & ambitiosum audite. Quid vobis cũ terrenis diuitiis & gloria tẽporali: q̃ nec verę nec vestræ sunt? Aurũ & argẽtũ nõne terra est rubra & alba: quã solus hoĩm error facit aut magis reputat p̃ciosã? Deniq; si vestra sunt hęc tollite ea vobiscũ. Sed homo cũ interierit nõ sumet oĩa. Verę ergo diuitiæ nõ opes sunt: sed virtutes: quas secũ cõsciẽtia portat: vt imperpetuũ diues fiat. De gloria quoq; dicit apostolus Gloria nostra hęc est testimoniũ cõsciẽtiæ nr̃æ. Hęc est vtiq; vera gloria q̃ est a spũ veritatis. Gloriã vero quã ab inuicẽ accipiũt q gloriã q̃ in solo deo ẽ nõ q̃rũt, vana est. Insipiẽs tu q mercem cõgregas in saccũ ptusum: q thesaurũ tuũ alieno in ore cõstituis: ignoras q̧ arca ista non claudiẽ nec habet seras? Q̃to melius sapiũt qui thesaurũ ipsi sibi seruãt: aliis nõ cõmittũt? Verũ nũquid semp seruabũt? Nũquid semp abscõdẽt? Veniet cũ manifesta erũt abscõdita cordis q̃ vero fuerint ostensa nõ cõparebunt. Hinc est q̧ veniente dño fatuarũ virginũ lampades extinguunẽ: & q receperũt mercedẽ suã a deo nesciuntur. Propterea vtile est abscõdere magis q̃ ostẽtare si quid habemus boni: sicut & medici cũ eleemosynã petũt, nõ p̃ciosas vestes ostẽdũt: sed seminuda mẽbra: aut hulcera si habuerint: vt citi⁹ ad misericordiã vidẽtis anim⁹ inclineẽ.

Bernardus.

Qualiter via domino sit paranda.

G ¶Viæ eius vię pulchræ. Si hoc de dño dictum est: & eũ ad nos venire volumus: pulchræ faciẽdæ sunt viæ nostræ. Cauẽdũ igitur ne flagitiosi simus vel iniqui: ne vel elati. Molesta est gradiẽtibus via quę fossas habet: nec minus est illa q̃ crebris est ardua collibus. Paranda est igitur via plana & acceptabilis dño: nequa ĩ nobis sit aut dolositas vulpiũ: aut elatio volucrũ. In his quatuor nobis parãda est dño: vt nõ porci: nõ canes: nõ vulpes aut volucres: sed pudici & pacifici simplices simus & humiles.

Hugo de Sancto Victore.

Q; in arbore sapientiæ tanq̃. xv. gradus. xv. sunt profectus.

H ¶Sapientia est lignum vitæ iis qui apprehenderint eã. Iesus Christ⁹ verus deus & verus homo est: in homine præbens exemplum, in diuinitate remediũ. Ex humiliatione susceptæ infirmitatis & superbiam nostram reprimit: & illuminat cæcitatem. Ex virtute maiestatis & animas nostras cibo inuisibili pascit: & corpora obumbratiõe spiritus ab æstu vitiorũ ptegit. Idẽ ergo nobis & lignũ vitę & liber efficiẽ. Lignũ quia obumbrat & pascit: liber quia increpat & erudit. Increpat elatos: illuminat cęcos. Esurientes cibat: æstuantes obumbrat. Hoc ergo lignũ .i. sapientia dei in cordibus electorũ tanq̃ in paradiso inuisibili, per timorẽ seminaẽ: rigaẽ per gratiã. Per dolorẽ moritur: radicatur per fidẽ. Per deuotionẽ germinat: oritur per cõpunctionẽ. Per desideriũ crescit. Per charitatẽ roboraẽ. Per fidẽ viret. Per circũspectionẽ frondet & expandit ramos. Per disciplinã floret. Per virturẽ fructificat. Per patientiam maturescit. Per mortem carpitur. Per contemplationẽ cibat. Per timorem seminatur sapiẽtia: quia timor dñi initiũ sapiẽtiæ .i. charitatis. Timor aũt dñi ipse ad nos charitatẽ adducit: qa dũ docet timere periculũ, facit amare p̃sidiũ. Per gr̃am rigatur. Post q̃ eñ mẽs hoĩs a delectatiõe carnali p timorem

abstracta fuerit: necesse vt statim iã aliqd spiritalis gaudii pregustare incipiat, ne si omnino a delectatione aliena remanserit: quasi semen aridũ absq; humore ad germẽ sapiẽtiæ cõualescere nõ valeat. Per dolorem moritur. Sicut eñ semina germinare non possunt nisi prius in terra cõputrescant & quodãmodo moriant: ita nos germẽ bonũ proferre nõ possumus, nisi prius p salubrẽ quẽdam & viuificũ dolorẽ huic mundo moriamur. Per fidẽ radicat sapiẽtia: quia p fidẽ firmatur animus, & constabilitur affectus. Qui autẽ in fide hesitat: neq; in timore, neq; in amore dei valet esse perfectus: per deuotionem germinat. Deuotio est feruor bonę voluntatis, quẽ mens cohibere non valens certis manifestat indiciis. Hęc diuidit in tria: in zelum, & cõpassionem, & beneuolentiam. Zelus est dum p amore iustitię defensorem se offert animus: calumniã veritatis pati non sustinẽs. Cõpassio est quãdo aliorũ miseriis cõdolemus. Beneuolẽtia est quãdo prõpta voluntate beneficia rogata annuimus. Per cõpũctionẽ oritur. Cõpunctio mentem accendit: mens aũt accensa illuminat: illuminata, veritas manifestat: & sic sapientia orit. Compunctio igit & quasi palus acutus terrã cordis nostri fodit, & quasi ignis rubiginẽ exurit, & quasi splendor tenebras pellit. Per desiderium crescit. Sicut compunctio incendio comparatur: ita desideriũ simile est fumo, qui de ipso nascitur, qui in directum ascendit: & quanto magis sursum tollitur tanto amplius extenuatur: tandemq; eleuatus in sublime ab oculis intuentium prorsus subducitur. Per charitatẽ roboratur. Charitas similis est vino. Vinum nãq; eos quos inebriauerit, reddit alacres: fortes: obliuiosos: & quodãmodo insensibiles. Sic charitas mundat mentem: cõscientiam exhilarat: deinde audacẽ reddit: quãdo per munditiam conscientiæ fiduciam præstat. Obliuionem quoq; generat: quia dum cor ad ęterna trahit: omniũ quæ transeunt memoriam ab animo funditus euellit. Insensibilẽ reddit: quia dũ mentem per internã dulcedinem medullitus replet, quicquid exterius amarũ infertur contẽnit quasi non sentiat. Per spem nitet. Spes futurorũ bonorum in mẽte: quasi scintillatio quędam est quæ nutritur in fomite: & hæc non patitur arescere arborem sapientiæ. Per circũspectionẽ frondescit & expãdit ramos. Quidã sunt in qbus sapientia in altum crescit. Quidã vero in quibus in latum se expandit. In contemplatiuis in altũ: in actiuis in latum. Per disciplinam floret. q oĩa p similitudinẽ in bono opere inuenimus. Sicut enim in flore fructus pmittitur, sic in bono opere pmiũ expectatur. Itẽ sicut flos per speciẽ fulget: & per odorẽ demulcet: sic & bonũ opus & prȩsentes illuminat: & absentes accẽdit. Per virtutem fructificat. Fructus boni operis est virt⁹ occulta rectæ intentionis. Bonũ nãq; opus sine bona intẽtione est flos sine fructu in arbore. Per patientiã maturescit. Inchoata virtus nõ pdest nisi ad finem perducatur. Per mortem carpit. Quando fructus maturus est, tunc decerpitur vt ad patrisfamilias mensam veniat. Et nos cum ad modulum nostræ perfectionis perducti fuerimus, ab hac vita per mortẽ pcidimur vt ad æterni regis conuiuiũ trãsferamur. Iuxta illud. Veniat dilectus meus in hortum suum & co. f. po. s. Per contemplationem cibat. Iuxta illud. Adimplebis me læ. cum vul. t. &c. Ecce arbor sapientiæ per. xv. gradus vsq; ad summum peruenit incrementum. Hic autem numerus ex. vii. & viii. componitur: & magnum cõtinet sacramentum.

Bernardus.

Quomodo castrum cordis muniendum sit & seruandum.

OMni custodia serua cor tuum: quia ex ipso vita procedit. Duob⁹ modis a corde vita pcedit. Aut quia corde credit ad iustitiam: & iustus ex fide viuit: & mundo corde deus videtur. Aut quia Christus vita nostra qui nunc per fidem habitat in cordibus nostris, erit cum apparebit, & nos cum ipso in gloria: & qui nunc latet in corde tunc de corde ad corpus procedet configurandus corpori claritatis suæ. Vulgo dicitur: bonum castrũ custodit qui corpus suum custodit. Nos autem non sic: sed vile sterquilinium custodit qui corpus suum custodit. Quoniam qui seminat in carne de car. cor. & me. &c. Qui vero in spiritu de spiritu &c. Ac si dicat: colendum & custodiendum magis est animæ castrum quoniã ab ipso vita procedit. Sed castrũ hoc in terra inimicorum suorũ vndiq; impugnat: & ideo oĩ est custodia obseruãdũ. i. oĩ ex parte muniendum, inferius, superius, ante, retro, a dextris & a sinistris. Inferius impugnat cõcupiscentia carnis: quia caro cõcupiscit aduersus spiritũ. Superius imminet iudiciũ dei. Horrendũ nãq; est incidere in manus &c. Retro mortifera delectatio ex recordatione pteritorũ delictorũ. Ante instantia tentationũ. A sinistris arrogantiũ fratrum inquietudo. A dextris obedientiũ fratrũ feruor & deuotio: & hoc duobus modis: aut bonis eorũ actibus inuidẽdo: aut singularem eorũ gratiã æmulando. Ergo contra carnẽ rigor vigilet disciplinæ: contra iudicium dei iudicium cõfessiõis. Hoc fit duplex. Manifestũ de manifestis: occultũ de occultis. Et si nosmetipsos iudi. &c. Contra delectationem ex memoria pctorũ

frequentia lectionis. Contra tentationes orationis instantia. Cõtra fratrũ inquietudinẽ patientia & cõpassio. Aduersus obedientiũ fratrũ feruorem cõgratulatio & discretio. Cõgratulatio expellit inuidiã: Discretio nimiam ęmulationẽ.

Ricardus.

Quanta diligentia bonorum operum sint seruanda principia.

k ¶ Omni custodia serua cor tuũ: qm̃ ex ipso vita pcedit. Quod est corpus sine vita: hoc est opus sine intentione bona. Vita igit̃ ex corde pcedit quãdo per cõsiliũ intentio deprauata corrigit̃. Nã mors potius q̃ vita ex ipso pcedit, qñ ex cõsilio bona intẽtio deprauat̃. Quid igit̃ iuuat bonorũ operũ plẽ gignere: & eã per intẽtionis deprauationẽ necare? Et quale quæso erit si liberorũ nostrorũ interfectores cõscientia propria nos esse cõuincit? Alii in ipso pposito ex mala intentione opera sua corrumpũt. Alii post exercitia virtutũ ad oblationẽ vanæ laudis ab intẽtione pristina inanescũt. Quid illi nisi abortiuos faciũt? isti q̃si iam natos seu etiã adultos occidũt? Nõne meli⁹ est nõ gignere q̃ abortiuũ facere: satisq; vtili⁹ plẽ nõ parere q̃ vel dormiẽdo opprimere vel ex cõsilio trucidare? Nõne meli⁹ ẽ vt vadã absq; liberis: q̃ immolẽ filiũ meũ dęmonis? Nõne multo felicior est sterilis q̃ filiorum suorũ necatores sine mĩa: & comestores viscerũ hominum & deuoratores sanguinis?

Cassianus.

L Q̃ta solertia sit in via domini procedendum.

¶ Ne declines ad dextrã neq; ad sinistrã. i. ne tibi de virtutibus blandiaris: & dextris successibus extollaris: ne deflectẽs ad sinistrũ tramitẽ vitiorũ secũdũ apostolũ: gloriã tibi ex eis in tuã cõfusionẽ cõquiras. Nã cui sub specie succinctę vestis ac nitidę aduersarius cenodoxiam nõ potuit gñare, p squalida & inculta ac viliore conatur inferre. Quẽ nõ per honorẽ deiicere: humilitate supplãtat. Quẽ sciẽtiæ & locutiõis ornatu nequit extollere, grauitate taciturnitatis elidit. Si ieiunat palã, gloria vanitatis pulsat̃. Si illud cõtẽnẽdæ glĩæ causa cõtexerit: eodẽ vitio elationis obtundit̃. Ne vanę glorię cõtagio maculet̃: orationes prolixius sub fratrũ vitat celebrare cõspectu: & q eas latẽter exerceat: nullũ q habeat cõscium: nõ effugit aculeos vanitatis. Pulchre seniores naturã morbi huius in modũ cepe bulborũq; describũt: q̃ vno decoriata tegmine: alio rursum inueniunt induta: totiesq; reperiunt̃ obtecta quotiẽs fuerint expoliata. In solitudinẽ quoq; cũctorũ mortaliũ cõsortia cã glĩę fugiẽtẽ, psequi nõ desistit: quãtoq; vniuersum qs vitauerit mũdũ tãto eũ acri⁹ insequit̃.

Hugo de Foilleto.

Q̃ ppter duos, fauo mellis meretrix cõparet̃.

M ¶ Fauus distillans labia meretricis: & nitidius oleo guttur eius. In fauo mellis duo sunt. i. mel & cęra, & in facie meretricis similiter duo sunt decor & gloria: hoc est pulchritudo oris, & dulcedo sermonis. Cęra succendit ignem: mel pbet dulcedinẽ: sic pulchritudo meretricis igne libidinis inflãmat carnẽ: blandimẽto vero lenocinãtis sermonis subuertit mentẽ. Stillat mel ex cęra dũ meretrix verba sua mollit & facit dulcia. Hãc autẽ dulcedinẽ æternę mortis amaritudo comitat̃. Vñ sequit̃. Nouissima illius q̃si absinthiũ & acuta q̃si gladius biceps. Mors æternæ dãnationis per gladiũ: amaritudo vero desperationis per absinthium designatur.

Cassianus.

Q̃ non solum consensus: sed contactus turpis cogitationis inquinet mentem nostram.

N ¶ Fili noli demorari ĩ loco eius: nec intẽdas oculum tuũ in eam. Cũ p̃teritorũ memoria vitiorũ nostrũ pulsauerit sensum: ita ab ea resiliendũ est: sicut refugit honestus & grauis si impudicę ac procacis fœminæ ĩ publico aut colloquiis aut amplexibus appetat̃. Qui vtiq; nisi se a cõtactu eius festinus abstraxerit: & vel breuissimã horã inhonestę cõfabulationis admiserit: etiã si cõsensum pudẽdę respuat voluptatis, infamiæ tñ ac rephensionis notã cunctorũ p̃tereuntiũ iudicio nõ euadit. Ita etiã & nos oportet cũ fuerimus in hmõi cogitationes pestifera recordatione deducti, raptim ab earũ cõtẽplatiõe discedere: & implere illud qđ a Salomone pcipit̃. Fili inquit noli demorari in loco eius: neq; intendas oculum tuum in eã. Ne vidẽtes nos angeli immũdis ac turpibus cogitationib⁹ inuolutos nõ possint de nobis p̃tereũtes dicere. Bñdictio dñi sup vos. Impossibile nãq; est mẽtẽ bonis cogitationibus immorari: cũ principale cordis ad turpes atq; terrenos circuitus fuerit deuolutum.

Galfridus.

Qui sint putei & qui cisternæ.

O ¶ Bibe aquã de cisterna tua &c. Habẽt ĩ puteis venas fontiũ hoĩes pfundi sensus qui biberint aquã saluatoris: & facta est in eis fons aquę salientis. Habẽt cisternã q licet in seipis nihil inueniant: ab aliis tñ dicta studiose colligũt & conseruãt. Habet & cisternã & fontẽ putei: qui de corde suo tãq̃ doctus scriba noua pariter pferre nouit & vetera.

Quãtis periculis obnoxius sit platus.

6. Illi mi si spopõderis p amico tuo, defixisti apud extraneũ manũ tuã. Est sponsio obediẽtiæ: sed nõ minor spon P

sio p̄uidẽtiæ est. Non eñ debitũ maius est se-
quẽdi q̄ p̄cedẽdi: obtẽperandi q̄ imperandi. Ma
gna spõsio diuinæ ꝓpitiationis & humanę salu
tis ducẽdi p̄ viã iustitię: & itroducẽdi ad gloriã
vitę ęternę. Magna spõsio medẽdi aı̃abus: & ser
uiendi multoꝝ moribus. Magna & metuenda
p̄missio: nec parũ debere se æstimet qui hoc de
bet. Grauis seruitus & dura necessitas: p̄sertim
si quorũdã ex his q̄bus seruiẽdũ est consideret
improbitas. Importabile onus, nisi id nos cõso-
let qd̄ dñs ait. Qd̄ ipossibile est apd̄ hoı̃es possi
bile est apud deũ. Nec parũ desipiet si q̄s spõde
re audeat nisi ꝓpter eũ, qd̄ exhiberi nequeat ni
si per eum. Alius enim ꝓ seipo: alius ꝓ amico
suo spõsionẽ hãc facit. Pro seipo spõdet qui suã
q̄rit in ecclesiastica p̄latione vel tẽporalẽ gloriã
vel vtilitatẽ quãlibet trãsitoriã: vel corporalem
etiã voluptatẽ. Et vę pastoribus pascẽtibus se-
metipos. Male etiã ꝓ amicis & ꝓximis suis spõ
dẽt, q̄ nõ timẽt semetipos periculis terribilibus
imergere: vt eos valeãt i hoc seculo p̄mouere.
Dicẽs ergo Si spopõderis ꝓ amico tuo: cõsciẽ
tias cõuenit singuloꝝ: & radicẽ cordis interro
gat vt discutiat hõ seipm̄: & sollicite p̄scrutet
q̄nã intẽtione se tali obligauerit spõsioni. Nec
eñ deũ habet patrẽ, nec sapiẽtiã matrẽ, quisq̄s
aliã in ipsi⁹ officio habet intẽtionẽ q̄ ipsi⁹ amo
rẽ. Nã & Petrus a dño pri⁹ de amore iterrogat
q̄ aliq̄d ei de pascẽdis ouib⁹ iponat. Et sane spõ
dendũ nobis est & ꝓximis nostris ꝓ deo: & pro
proximis deo. Vtrũq̄ tñ ad eũ nobis est referẽ
dum: vtrũq̄ fundãdũ & iudicãdũ semp in eo.
Fidelis siq̄dẽ mediator ad hoc cõstituit, vt hu-
manã offerat deo pœnitẽtiã: diuinã hoı̃bus re
ferat gratiã. Oportet ergo spõsorẽ istum apud
deũ fideliter & prudẽter proximorũ culpas di-
luere: vota & opera suis orõnibus cõciliare gra
tiã: ipetrare miam: volũtatẽ annũciare diuinã.
Et qm̄ ad deũ nobis referẽdus est ipe etiã amor
ꝓximi: eiusdẽ nobis in vtraq̄ spõsione intuitus
habẽdus amici: vt illud etiã qd̄ videt propter
ꝓximũ fieri: totũ sibi vẽdicet amor dei. Ille eñ
amicus summ⁹ & vnus sic amorẽ nostrũ sibi p̄
cipit penit⁹ exhiberi: vt tñ velit diligi & i se pa
riter & in suis. Magnus q̄dem amicus & verus
animi custos, q̄ apud extraneũ non patit defigi
aı̃m: etsi manũ. Alioq̄n spõsionẽ hãc si spopõde
rit q̄s nõ ꝓ amico suo: sed ꝓ hoc seculo: nõ solã
manũ: sed aı̃m defigit apud extraneũ. Quis eñ
extraneus nisi q̄ extra est mũdus? & vtinã semp
nobis extraneus sit: nũq̄ domesticus: nũq̄ ami-
cus. Quis in his verbis intelligi etiã potest: q̄
idẽ nobis q̄ reputãdus amicus est in sponsione
timẽdus sit etiã velut extraneus in reddẽda ali
q̄n rõne. Cauẽdũ eñ ne forte velut q̄dã amoris
familiaritas videat audaciã alere: facere negligẽ
tẽ, sicut vulgo dicit: q̄ familiaris dñs famulum
nutriat iprudẽtẽ. Audiẽs igit Si spopõder. pro
amico tuo, de. apd̄ extra. m. t. hoc semp cogitat
q̄ etsi fuerit amicus tibi deus in suscipienda
hmõi spõsione: in reddẽda tñ rõne inueniẽdus
sit quodãmõ tãq̄ extraneus: & iudicaturus sine
p̄sonarũ acceptione. Ad hoc etiã p̄tinet qd̄ in-
fert. Illaqueat⁹ es verbis oris tui: & captus pro-
priis sermonib⁹. Verbis nostris illaq̄amur, si for
te dũ corripim⁹ alios: nõ corrigim⁹ nosmetipos
Inexcusabilis eñ est sicut ait ap̄ls, oı̃s homo q̄
iudicat. si tñ in quo iudicat alterũ, seipm̄ cõde-
mnat. Sermonib⁹ nostris capimur, si magna di-
cimus & parua facimus. Vel forte etiã dũ bo-
na loquimur: praua committimus. Audiamus
igitur consilium sapientiæ quod sequitur.

Quõ p̄latus possit a periculis liberari.

¶ Fac ergo fili mi qd̄ dico: & temetipm̄ libera. Q
Nõ glorieris q̄ filiis tuis dicat de te: Quęcũq̄
dixerit facite: sed tu ipe facito qd̄ dico. Si eñ vt
alios liberes: bene loqueris: temetipm̄ nõ liberas
nisi bñ etiã operreris. Vñ aũt liberemur, pia ma
ter in eo aperit eũ subiũgit. Quia incidisti i ma
nus ꝓximi tui. videlicet si qd̄ dico nõ feceris. Si
proximum hũc intelligimus eũ quẽ & sæpius
sic vocamus, grauiter satis hodie vt experimur
in manus proximi incidimus: non faciendo qd̄
dicimus. Inde enim vilescit auctoritas prælato
rum: crescit temeritas subditorum. Et si illis
non expedit iudicare eos quorum non fuerint
iudices cõstituti: non nobis multo minus expe
dit sic viuere inter eos, vt occasionẽ demus ex
nostris offensionibus manifestis, quas non de-
buerant iudicãdi. Aut si illos eatenus cohibue
rit timor dei vt non audeant manum mittere
in Christum dñi: incidimus tamẽ in manus ꝓ
ximi: dũ p̄bemus velut opportunitatẽ faciendi,
materiam. s. iudicandi. Nec nostrum: sed illius
est meritum: si incidentibus nobis ipse cõtinet
manum. Si vero nõ continet, & nostrum est, &
illius peccatũ. Nõ ergo improbe exigas: nõ im
prudẽter suadeas: vt ille tibi parcat: sed magis
temetipm̄ libera, faciẽdo videlicet quod diuina
gratia nõ ꝓpria cõcupiscẽtia: sapiẽtia nõ mali-
tia: mater suggerit nõ nouerca. Discurre sicut
olim Moyses inter deũ & populũ: illi supplicãs
illos iudicãs. Suscita inquit amicũ tuũ: & vtrũ
q̄ sollicita. suscita vt amicus amicũ: nec apud
deũ p̄sumptuosus: nec apud proximũ malitio-
sus: sed illinc fiducia: hinc velut q̄dã s̄euitia, ex
amore vtraq̄ pariter oriat. Bene inter ꝓximos
amicũ suscitat: qui velut quibusdam stimu-
lis vrgens inclamat. Surge qui dormis &c.
Nec incongrue illico subinfertur. Non dederis

somnum oculis tuis: nec palpebræ tuæ dormitent. Alioquin quõ suscitabis alios somnolētus? Veruntamē si nõ nimis videtur curiosum a somno oculorũ: dormitationē discernere palpebrarum: opus est nobis oculis: sed palpebris forte nõ minus. Multis eñ multorum suspecti sunt oculi: & q vident plurimũ oculati: plurimis inueniunt hodie odio & terrori. Quãobrē nõ mõ inuestigare: sed plurima dissimulare nos cõuenit: & nõnulla nescire. Qꝫ si vigilãtia opus est in rebus cõsiderãdis: nõ minori forsitan in dissimulandis. Bene ergo vigilat: etsi palpebras quãdoq; cõplodat: q nihil negligit: etsi multa dissimulat. Bene etiã clausis palpebris nõ dormitat qui q̃tum expedit singula curat: etsi plura quasi nõ videat. Aliter: q̃si dat somnũ oculis qui videt facienda: sed negligit. Dormitat palpebris qui male sibi de ignorãtia blãdiens, qđ scire poterat & debuerat: nõ inquirit. Vigilat oculis qui nõ negligit pensare qđ sciat. Vigilat palpebris qui cõsiderat etiã qđ ignorat. Sequit. Eruere quasi damula de manu: & quasi auis de insidiis aucupis. Sicut eñ stupis vt aiunt insipiens sese scarabeus magis ac magis cornibus intricat: sic est oĩs qui ad secularia negotia aduocatus nõ accelerat vt se eruat: sed moras nectit: occasiones exquirit vt se obliget amplius: & immergat. Et qd aliud sua cõferunt cornua scarabeo? Nõ eñ ceruus vt saliat & transiliat: sed scarabeus vt hæreat. Melior est damula de manu sese eruens. Eruere inquit q̃si damula de manu: & si tenere te voluerit mũdus, excutere & fugam arripe. Recurrat piscis ad aquam: ne moriat in sicco. Recurrat monachus ad disciplinã ne periclitet in seculo. Et q̃si auis (inquit) de insidiis aucupis. Male tenemur his laqueis, si occupatione plationis nõ in cœlũ euolent corda nostra: sed terrenis hæreãt desideriis tanq̃ retibus aucupis.

Hugo de Sancto Victore.

Qꝫ per exteriorē hoĩem hõ interior dignoscat.

R ¶Homo apostata vir inutilis, graditur ore peruerso: annuit oc. terit pe. di. loquitur: prauo corde machi. dolum: & omni tempore iurgia seminat. Huic extemplo veniet perditio sua: nec habebit vltra medicinã. Qꝫ sit iste perditioni proximus ipsa sua actione satis demõstrat, qui per inquietudinis vitiũ in semetipso pacem perdit: etiã pri⁹ q̃ foris inueniat obsistentē. & quo pcipitãdus sit patet: si occasionē foris inuenerit: quē nullo turbante exterius: sua intus leuitas & impatientia ad furorē pcipitē rapit. Vnde in fine furoris ĩdiciũ expssit dicēs. Oĩ tēpore iurgia seminat. Quia hic est ordo pditionis: vt primũ hõ per inquietudinē cõstãtiã deserat: ac sic tandē vsq; ad impatientiã foris erũpat. Nemo igit eos parũ delinqre putet: q cõtra disciplinã ad inordinatos gestus mẽbra sua inflectũt, & eorũ indecenter actiones peruertũt: quia nunq̃ scriptura tam seuere istos exteriores motus in nobis reprehenderet, nisi oĩs exterioris hoĩs inhonesta figuratio ab interiori mẽtis corruptione manaret. Proinde necesse est vt vnũquodq; mẽbrũ in eo ad qđ creatum est officio se cõtineat neq; alterius mẽbri ministeriũ sua admixtione cõfundat. i. vt oculi videãt: aures audiãt: & sic de reliquis. Est eñ q̃si q̃dã resp. corpus humanũ: in quo singulis mẽbris sua officia distributa sunt.

Galfridus.

Qui sint qui cœlestes diuitias obtinebunt.

Mecum sunt diuitię & gloria: opes superbæ & iustitia. Non incõgrua sane connexio gloriæ & diuitiarum: quas vtrasq; pariter sapientia secũ esse testat. Notandum tamen q̃ hmõi gloriam & diuitias quas comitat iustitia, nõ ad sinistrã ptinēt sapiētię sicut legit de qbusdã. In sinistra illius diuitię & gloria. Nimirũ cor sapiẽtis ĩ dextra illius. Et sane vt veritas ipsa testat: vbi est thesaurus tuus ibi est & cor tuũ. Itaq; nemo cũctet: nemo dissimulet: infirmus dicat qa fortis sum. Regnum eñ cœlorũ vim patit: & robusti diripiũt illud. Egestatē vt legimus operat manus remissa: & robusti habebũt diuitias. Fratres si tãta faciũt hoĩes, tãta sustinēt p diuitiis terrenis fallacib⁹ & caducis: quid nõ deberēt p cœlestibus veris pariter & æternis? Quibus equidē obtinẽdis in oĩbus & per oĩa necessariũ robur mẽtis contra humana odia, opprobria, dãna, supplicia. Iuxta illđ. Beati eritis cũ vos oderint hoĩes &c. Alios eñ humana magis aut terret: aut grauat offensa. Alios verborũ iniuria. Alios iactura rei familiaris: illos molestia corporalis. In qbus oĩbus diuitias veras soli poterũt obtinere robusti: qui poterũt pteritorũ malorũ, psentiũ, futurorum nõ recordationi, nõ dolori cedere, non timori. Ad hoc itaq; opus est fortitudine: sed nõ sola: quia nec sola illa est virtus. Omnis autē virtus necessaria est his qui vere volũt esse robusti: vt fortitudo, prudentia, temperantia, iustitia: sine quibus nullum est robur mentis.

Vverricus.

Qꝫ oẽs mũdi diuitias pauptas supet christiana T
¶Mecũ sunt diuitię & gloria, opes supbæ & iustitia. Bonę opes prsus diuitię salutis: in qbus superbit vt iustitia nõ deserat. Fratres supbia ista est glia exultãtiũ in dño: & insultantiũ mũdo, q̃ nihil habeat tam pciosum vt paupertati valeat comparari sanctorũ. O q̃ pusillo aĩo estis

cur non superbitis mecum in opibus istis? Superbiam istam non damnat: sed remunerat magister humilitatis: si videlicet ita magnanimis sit in cõtemptu mundi vt omnẽ gloriã eius q̃si de sublimi despicias: & nihil pendas præ amore & gloria tuæ nuditatis. Omnino diues es si in paupertate gloriaris.

Bernardus.

Q̲ Christus.vii.columnarum sibi domum virginem præparauit.

9. V Sapientia ædificauit sibi domum &c. Cũ multis modis dicat̃ sapiẽtia: quærendum est de qua sapientia dicit̃ ꝙ ædi.si.do. Dicitur em̃ sapientia carnis q̃ inimica est deo: & sapientia huius mundi q̃ stultitia est apud deũ. Nulla talis sapientia ædificat: immo destruit quãcunq; domum inhabitat. Est alia sapientia q̃ desursum est: & ipsa est Christ⁹ dei virtus & dei sapiẽtia. Hæc sapiẽtia de sinu patris ad nos veniens ædificauit sibi domum: ipsam.s.matrẽ suã virginẽ Mariã: in qua.vii.columnas excidit. Quid est autẽ in ea.vii.colũnas excidere: nisi ipsam dignũ sibi habitaculũ fide & operibus pparare? Nimirũ ternarius numerus ad fidem propter sanctã trinitatẽ: quaternarius pertinet ad mores propter quatuor principales virtutes. Q̲ aũt in beata Maria sancta trinitas fuerit p p̃sentiã maiestatis: vbi solus filius erat per susceptionẽ humilitatis: testat̃ nũcius cœlestis qui ait. Spũs sanctus superueniet in te &c. Ecce habes altissimũ: habes filiũ: habes spiritũ sanctũ.i.patrẽ & filiũ & spiritũ sanctũ. Neq; em̃ potest esse pater sine filio: aut sine patre fili⁹ aut sine vtroq; pcedens ab vtroq; spũs sanct⁹. Manifestũ est ergo fuisse in corde virginis fidẽ sanctæ trinitatis. Vtrũ autẽ quatuor principales virtutes possederit videamus. Et primũ an fortitudinem habuerit. Quõ em̃ illi fortitudo abesse potuit, q̃ abiectis secularibus põpis: spretis voluptatib⁹ carnis: soli deo in virginitate viuere pposuit? Porro ꝙ tẽperãs, prudẽs, & iusta fuit, ex angeli collocutione & ipsius respõsione luce clarius cõprobamus. Salutata em̃ ab angelo tã venerabiliter nõ se extulit quasi q̃ singulari gratiæ priuilegio benediceret̃: sed siluit & qualis esset hæc salutatio secũ cogitauit. Qua in re qd nisi temperãs fuit? Cũ vero de cœlestibus mysteriis ab eodẽ angelo doceret̃, diligẽter quæsiuit quõ conciperet & pareret q̃ verũ nõ cognosceret. Et in hoc prudens extitit. Iustitiæ autem pfert insigne: vbi se ancillã dñi cõfitet̃: Fuit igitur beata Maria fortis in proposito: tẽperans in silentio: prudens in interrogatione: iusta in confessione. His itaq; quatuor morum columnis & tribus fidei prædictis extruxit in ea sibi domũ sapientia cœlestis: quæ adeo mentem eius repleuit vt de plenitudine mentis fœcundaretur & caro: ac virgo eadem sapiẽtiam carne tectam pareret, quam prius mente pura conceperat. Nos quoq; si, eiusdem sapientiæ fieri domus volumus necesse est vt eiusdem.vii. columnis extruamur.i.vt fide & moribus ei p̃paremur. Et in moribus solam puto iustitiam sufficere, cæteris tamen virtutibus circũfultã. Itaq; ne errore fallatur ignorantiæ sit ei pũia prudentia. Sint hincinde temperantia atq; fortitudo: ne forte labat̃ vel in dexterã vel in sinistram declinando.

Quibus virtutũ studiis sedes in anima domino præparetur.

Sapientia ædif.s.do.ex co.vii. Quæ est dom⁹ X sapientiæ? Vtiq; anima iusti: quæ sedes dicitur sapientiæ. Merito plane: quia iustitia & iudiciũ præparatio sedis tuæ. Iustitia virtus est qđ suũ est vnicuiq; tribuens. Si ergo desideras in anima tua sedem parare sapientię: tribue tribus vnicuiq; quod suum est.s.superiori: inferiori: æquali: & digne paras ei in iustitia sedem suam. Redde in quã reuerentiam prælato & obedientiam quarum altera cordis: altera corporis est. Nec enim sufficit exterius obtemperare maioribus nostris: nisi ex intimo cordis affectu sublimiter sentiamus de eis. Q̲ etsi tam manifeste indigna innotuerit prælati alicuius vita vt nihil omnino dissimulationis, nihil excusationis admittat: propter eum tamen a quo est omnis potestas, eum quem talem nouimus excelsum reputare debemus: non præsentibus personæ meritis: sed ordinationi diuinæ & dignitati ipsius officii deferentes. Sic & fratribus nostris iter quos viuim⁹ ipõ iure fraternitatis & societatis humanę cõsilii sumus & auxilii debitores. Hęc em̃ volumus vt & ipsi nobis impẽdant: Cõsiliũ quo erudiatur ignorantia nostra: auxilium quo iuuetur infirmitas nostra. Sed forte erit qui dicet: Quod ego consilium dabo fratri: cui nec vnũ verbum dicere fas est absq; licẽtia? Quod auxilium impẽdere est cum nec minimum quid agere liceat absq; obedientia? Ad quod ego. Non deerit certe quod facias: tãtummõ charitas fraterna nõ desit. Nullũ ergo cõsiliũ melius arbitror, q̃ si exemplo tuo fratrẽ tuũ docere studeas q̃ oporteat fieri, prouocans eum ad meliora, & consulens ei nõ verbo neq; lingua: sed o.& ve. An vero vtilius aut efficacius auxilium est q̃ vt ores pro eo: vt non dissimules redarguere culpas eius vt non modo nullum ei offendiculum ponas: sed & sollicitus sis quãtum præuales, tanq̃ angelus pacis de regno Dei scandala tollere: & occasiones

scandalorũ penitus remouere. Si te talem consiliarium, & auxiliarium fratri exhibes, reddis ei qđ debes. Porro sicut forte prelatus es: huic sine dubio teneris debitor sollicitudinis amplioris. Exigit a te & ipse custodiã & disciplinã. Custodiam: vt possit cauere peccatũ. Disciplinã: vt qđ minus cauit: nõ maneat impunitũ. Qꝫ etsi nemini fratrum preesse videris: habes tñ sub te cui custodiã hanc, & disciplinã oporteat exhiberi. Dico autẽ corpus tuũ: qđ sine dubio regẽdum accepit spũs tuus. Debes ei custodiam, vt non regnet in eo peccatũ: nec mẽbra eius arma fiant iniquitatis. Debes disciplinã, vt dignos faciat pœnitentie fructus castigatum, & subditũ seruituti. Lõge tamẽ grauiori & periculosiori debito tenentur astricti: qui ꝑ multis animab⁹ reddituri sunt rationẽ. Quid ego infelix: quo me vertam: si tantũ thesaurũ: si preciosum depositum illud qđ sibi Christus sanguine ꝓprio preciosius iudicauit, cõtigerit negligentius custodire? Si stillantem in cruce dñi sanguinẽ collegissem: essetq; repositus penes me in vase vitreo: quod & portari sepius oporteret: quid animi habiturus essem in discrimine tanto? Et certe id seruandũ accepi, ꝓ quo mercator nõ insipiens, ipsa. s. sapientia sanguinẽ illum dedit. Sed & habeo thesaurũ istum in vasis fictilibus: & quibus multo plura q̃ vitreis imminere pericula videantur. Accedit sane ad sollicitudinis põdus, & timoris, ꝙ & meã, & proximi cõscientiã seruare necesse sit: neutra mihi satis est nota. In eo tñ excusabilis videor: si vt predixi debitam exhibeo pariter disciplinã: & custodiam. Qꝫ si priora quatuor nõ defuerint. i. erga prelatos reuerentia, & obedientia: cõsilium, & auxiliũ erga fratres: quo ad iustitiã ꝑtinet, nõ imparatã sedem inueniet sapiẽtia. Et fortassis he videantur septẽ columne: quas excidit in domo quã edificauit sibi. Septima vero querenda est. Quid vero prohibet sicut. vi. in iustitia, septimã intelligi in iudicio? neq; eñ iustitia sola: sed iustitia ait, & iu. p. se. t. Deniq; si prelatis, & equalibus, & inferioribus reddimus qđ oportet: nihil ne accipiet deus? At ei plane quod debet retribuere nemo potest: ꝙ tam copiose accumulauerit super nos misericordiã suam: ꝙ tam multa delinquimus ei: ꝙ tam fragiles, & nihil sumus: ꝙ tam plenus & sufficiens ille sibi, & bonorum nostrorũ nõ egens. Audiui tamen sanctũ quẽdam dicentem. Honor regis iudicium diligit. Nihil quod in se est a nobis exigit amplius. Tantũ dicamus iniquitates nostras: & iustificabit nos gratis. Diligit eñ animã, que in conspectu eius, & sine intermissione considerat, & sine dissimulatione diiudicat semetipsam. honorat quippe veritatem: qui se, & sua omnia in eo statu quo veritas habet, & agnoscit veraciter, & humiliter confitetur. Audi manifestius a te iudiciũ exigi post iustitiam. Cum feceritis inquit hec omnia, dicite: Serui inutiles sumus. Hæc plane ꝙ in hoĩe est digna sedis preparatio dño maiestatis: vt & iustitie mandata studeat obseruare, & semꝑ indignum sese & inutilem arbitretur.

Galfridus.

Qꝫ etiam in præsenti, dolore non careant gaudia reproborum.

Risus dolori miscebit, & extrema gaudii luct⁹ occupat. Infelix mixtura est si materia lugubris fallacẽ sibi formã induat gaudiorũ, & effectum letitie causa tristis vsurpet. Nec illius interim risus dolore caret qui delitias cõputat esse sub sentib⁹, & licet foris intentus vel distentus poti⁹ parum intus sentes sentiat, cõpungitur tñ in cubili suo. Ceterum si in huiusmodi perniciosa gaudii commixtione ꝑstiterit: luctus sane nõ mixtus mixti gaudii occupabit extrema: vt cum dixerit pax & securitas: subitaneus illi superueniat nunq̃ effugiendus interitus. Qđ eñ extremũ fuerit erit æternum. 14. Y

Bernardus.

Quibus de causis omnia fecit deus.

Vniuersa propter semetipsum fecit dñs. Alibi dicitur quia omnia ꝓpter electos. Aliter tamẽ propter se: aliter propter suos. In eo eñ ꝙ oĩa propter se, preueniens cõmendatur origo. In eo autẽ ꝙ dicitur omnia ꝓpter suos, magis exprimitur fructus sequens. Oĩa propter semetipsum gratuita bonitate, ꝓpter suos ꝑ eorũ vtilitate. vt illa efficiẽs causa sit: hec finalis. Oĩa ergo ꝓpter temetipsum fecisti deus. Vnde qui esse vult sibi non deo, nihil incipit esse inter omnia. 16. Z

Cantica sine titulo.

De triplici statu sanctorum.

Gemma gratissima expectatio prestolantis. Sicut cũ aliquis puerũ necdũ per se ambulare scientem, vt eum in gressu proprio firmet, ostendit ei pomũ vel aliquid aliud qđ sui decore oculos eius alliciat: desideriũ excitet: vt rei cõspecte intentus ad eũ perueniat: Sic dñs vt a tẽporalibus nos auocet promittit eterna: vt rerũ amorẽ labiliũ meliorũ desiderio superem⁹. Ait ergo. Gẽma gratis. expec. ꝑst. Ac si cũctis mortalib⁹ clamet. Qꝫ diu tam ꝑdite reb⁹ miseris & pereũtib⁹ adheretis: & beata ac ꝑmanẽtia, que a puris mẽtib⁹ expectanẽ, negligitis? Aspicite gẽme speciose naturã 17. A

& rerum feliciũ in ea cõsiderate figurã. Gẽma pura: leuis: & lucida: puritatẽ, leuitatẽ, claritatẽ quã sancti prestolant, designat. Hęc etiã in hac vita habẽt sancti tanq̃ gẽmam gratam: habẽt eam post hãc vitam vsq; ad diem iudicii tanq̃ gẽmã gratiorẽ: habebũt illam post generalem resurrectionẽ tanq̃ gẽmam gratissimã. In præsenti etenĩ vita puritas sanctorũ est in emendatione vitiorũ, leuitas in tranquilla cõpositione motuum, claritas in cõtemplatiõe cęlestiũ gaudiorũ. Porro post hanc vitam vsq; ad diem iudicii, puritas sanctorũ est illud cõscientię gaudium: qđ nec pręteritorũ malorũ memoria: nec pręsentiũ molestia: nec timor futurorũ in aliquo minuit aut pturbat. Leuitas autẽ eorum ibi est inturbabilis, & vndiq; pacata internę gentis suauitas: & omniũ vitiorum ac quarũlibet impugnationum asperitate nõ tam depressa q̃ penitus exclusa, in summa iocunditate serenitas. Charitas vero eorũ ibi ẽ lucida tota: nõ horaria sicut hic: sed perseuerans cõtẽplatio veritatis: & semel accepta sine amittendi timore iugiter possidetur. Iam vero beata resurrectione celebrata cũ immortalibus receptis corporibus Christo feliciter cœperint cõregnare, quę vel qualis sit ibi eorum futura pietas, leuitas, claritas: quis digne cogitare, qs capere, qs enarrare sufficiat?

Petrus Rauennas.

Q; iudicium sine mĩa sit palatium sine rege.

21. B Qui obturat aurẽ suã ne audiat pauperem: & ipse clamabit ad dñm, & nõ erit qui exaudiat eũ. Quõ petit misericordiã qui negauerit? Iudiciũ inquit sine misericordia fi. illi q nõ f. m. Proinde qđ est sine rege aula regis: hoc est sine largitate ieiunium. Aula regis fulget auro, nitet marmore, picturis splendet, grãdescit spatiis, leuatur culmine, amœnatur tectis, ipõ terribilis ẽ secreto: sed sine rege honorẽ nõ habet: caret glĩa: est vacua solitudo. Sic ieiuniũ licet innocẽtia radiat: castitate fulget actu: pingitur moribus: micat sanctitatis incessu: toto magnificat ornatu: sed sine misericordia, gloriam nõ habet: mercede caret palmã nõ tenet: pdit fiduciã supplicãdi: ĩpetrãdi meritũ nõ capessit, attestante scriptura: quę dicit. Qui claudit aurẽ suam &c.

Galfridus.

Q; de omni hoste obedientia triũphabit.

C Vir obediens loquitur victorias. Vere nõ victoriam: sed victorias. Triplicẽ eñ loquitur victoriam de mũdo: triplicẽ de peccato: triplicem de seipso. Scim⁹ quoniã mũdus in triplici maligno posit⁹ est: in maligno curiositatis, cupiditatis, voluptatis. Curiositas ad dignitates, & dominationes affectandas insudat. Cupiditas ad pecunias, & possessiones ampliandas anhelat. Voluptas ad ollas ęgypti, & delitias terrenas aspirat. Ecce quomõ triplici victoria de mũdo triũphat obediẽtia. Triplici modo similiter triũphat de peccato. Triplex nãq; est funiculus peccati. Est eñ peccatũ in deũ: est in proximũ: & est in seipsum. In deũ peccat, qui diuina iudicia detrectando diiudicat: diiudicando condemnat. In pximũ delinquit qui in necessitatib⁹ ei subuenire dissimulat: cũ habeat vnde possit. Ille peccat in seipsum, qui in aliquo suę carnis flagitio cõmaculat corpus suũ. Tertia nunc restat de seipso: & hanc sicut cæteras triplicem esse conspicio. Tria nanq; sunt, quę ad vincendos nos nõ mediocriter obsunt, natura, consuetudo, sua vniuscuiusq; vita. Vt igitur plenam quisq; de seipo capiat victoriã, vicat necesse est naturã, vincat cõsuetudinẽ, vincat vitam suã. Vincat naturam nõ secũdum statum illum: in quo creata est: sed secũdũ istum, in quo remansit: scilicet corruptionis. Oportet eam restringere, nõ extinguere, reprimere nõ opprimere. Seruiat ergo ne sęuiat: ancilletur ne dominetur. Alioquin qui secundum eam vixerit morietur. Vincat nihilominus consuetudinẽ illam scilicet quæ de corruptione nascitur: nõ illam quę per rõnẽ introducitur, & prudentia & discretione nutritur. Graue est eñ prauam consuetudinẽ abrũpere: difficile est inolitam abolere. Sed nec sic plane teipm viceris: nisi & vitam propriã odio habueris.

Cassianus.

Q; desides ac remissi virtutum gloria minime vestiantur.

Vestietur pannis dormitatio, vel vt in veteri translatiõe habet. Vestietur cõscissa, & pãnosa oĩs somniculosus. Sine dubio eñ nõ merebit illo incorruptiõis vestimẽto ornari de quo Apostolus pręcipit. Induimini dominũ Iesum Christum. Et iterũ. Induti lorica iustitię & charitatis. Et de quo etiã ad Hierusalem dicitur. Induere vestimẽtis glorię tuę, quisquis somno otii vel acidię superatus nõ industrię suę labore: sed inertiæ pannis operiri maluit. quos abscindẽs de plenitudine scripturarum nõ vestimẽtum glorię nec decoris, sed ignominiosum excusationis velamẽ: suę coaptauit ignauię. Solent eñ dicere qui eiusmodi sunt. Operamini nõ cibũ qui perit: sed q permanet in vitam ęternam. 22. D

Q; septem sunt quę licet iustus cõmittat, tamen iustitiam nõ amittat.

24 E Septies cadit iustus & resurgit. Quid aliud est cadere q̄ peccare? & tñ cū dicat septies cadere, pnūciat nihilominꝰ iustus: nec iustitię eiꝰ p̄iudicat lapsus fragilitatis hūanę, q̄a multū interest inter sancti & peccatoris hoīs lapsum. Aliud est enim admittere mortale pctm̄: & aliud cogitatiōe q̄ pctō nō caret, pueniri: vel ignorātię aut obliuiōis errore aut facilitate sermonis offendere: aut ad pūctū a fide catholica aliqd hesitare: aut subtili q̄dā cenodoxiæ titillatione pulsari: aut necessitate naturę aliquātisper a summa perfectione recedere. Hęc em̄ sunt septē lapsuū genera: in q̄bus vir sanctus licet nōnūq̄ cadat: tamē iustus esse nō desinit. quæ q̄uis leuia videant̄ ac parua, tamē faciunt eū sine pctō esse nō posse.

Q̄ in vitiorum victoria nemo debeat de propriis viribus gloriari.

F ¶Cū ceciderit inimicꝰ tuꝰ ne gaudeas. i. si suggestionē inimici adiuuāte dei gr̄a oīno cōtēpseris, penitusq̧ extinxeris: noli inaniter gloriari. Hoc em̄ ē qđ subiūgit. In supplātatiōe aūt eiꝰ noli extolli: ne videat dn̄s & non placeat ei: & auertat irā suā ab eo. i. ne pspiciēs elationē cordis tui, ab eius impugnatione discedat: & incipias derelictꝰ ab eo rursus prima quā p dei gratiā ante supaueras, passiōe vexari. Nō em̄ orasset pphęta dicens. Ne tra. do. bestiis a. cō. ti. nisi scisset ppter inflationē cordis quosdā, vt humilient̄: eisdē rursus vitiis q̄ vicerāt tradi.

Petrus Damianus.

Q̄ prius extirpāda sunt vitia vt virtutes postmodum inserantur.

G ¶Diligēter exerce agrū tuū, vt postea ędifices domū tuā. Incassum conat̄ ędificare fastigiū: q in arena quę dissilit collocat fundamētū. Qui virtutū lapidibꝰ festinat atriū sublime cōstruere: priꝰ eū necesse ihorrētia carnaliū delectationū dumeta purgare. Diligēter inq̄t exer. agrū tuū &c. Ille quippe bene domū mētis ędificat, q prius agrū corporis a spinis vitiorū purgat.

Bernardus.

Q̄ qui plus iusto delectatur propriis, alienis laudibus mordeatur.

25. H Mel inuenisti? comede qđ sufficit tibi. Noli mltū comedere: ne forte satiatꝰ euomas illud. Pōt nō incōgrue hoc loco mellis noīe fauor hūanę laudis itelligi. Meritoq̧ nō ab oī: sed ab īmoderato mellis huiꝰ edulio phibemur. Est. n. cū vtiliter hūanas laudes recipimꝰ fraternę dūtaxat charitatis ītuitu, & ad salutē eorū q nobis ppterea faciliꝰ acq̄escūt. Hac ergo pcitate seruata mellis huiꝰ moderata comestio nō nocebit. Inuēto aūt melle īmoderatius vescit̄, quisq̧ apponēs oīno cor suū fauore humanę laudis inflat̄. Vis aūt noscere qn̄ euomat īmoderatꝰ epulo mellis eduliū, qđ vsq̧ ad satietatē sumens modū parcitatis excessit? Tūc sine dubio, cū fauore ip̄o cōtētus humano nō aliū fructū quęrēs: tūc inquā mlta cū anxietate euomit qđ cū pniciosa delectatione comedit: cū aliū quēlibet laudari audiēs cōtabescit. Mens em̄ dedita vanitati, & arrogātia tumēs: laudem alterius suā reputat vitupationem.

Cassianus.

Q̄ anima quā tristitia cōfecerit, deo nec vestimentū nec ędificiū potest esse.

¶Sicut tinea vestimēto, & vermis ligno, ita tristitia viri nocet cordi. Satis euidēter ac pprie vim noxii huiꝰ ac pniciosi vitii sermo diuinꝰ expressit. Vestimētū nāq̧ tinearū esu attactū nullꝰ precii vel honesti vsus poterit vlteriꝰ hr̄e cōmerciū. Similiter lignū vermibꝰ exaratū nō iā ad ornatū vel mediocris ędificii: sꝫ ad cōbustionē ignis merebit̄ deputari. Ita igit̄ & aīa q̄ edacissimis tristitię morsibꝰ deuorat̄, inutilis erit vel vestimēto illi pōtificali qđ vnguētum spūs sancti de cęlo descēdens infudit. iuxta illud. Sicut vnguētū in capite qđ descēdit in bar. bar. Aaron. qđ descēdit in oram vestimēti eius. Sed nec ad structurā tēpli illius spiritalis atq̧ ornatum poterit ptinere: cuius Paulus sapiēs architectus posuit fundamentū dicens. Vos estis tēplum dei: & spūs sanctus habitat in vobis.

Bernardus.

Q̄ propria opprimatur a gloria qui veritatē quęrit studio vanitatis.

¶Qui scrutator ē maiestatis opprimet̄ a gl'ia. K
Ita dico: nisi simplicē & purū oculū attulerit: si nō dei: sed suā quęsierit gl'iam. Alioq̄n sua q̄sq̧ opprimit̄ nō dei gl'ia: dū pcliuis ī istā: ad illā leuare ceruicē nō sinit̄: nimirū grauē cupiditate.

Adam.

Q̄ nō tam sit amor q̄ amentia nō redarguere quos amamus.

Meliora sunt vulnera diligētis: q̄ fraudulenta odiētis oscula. Noli irasci vera dicēti amico: q̄a si veritas odiū parit: nō id tñ agit iter eos q sanctę charitatis vinculis astringunt̄. In odiū vitiorū sanctus amor ignescit & loq̄t̄: & in illos inuehit̄ magis, quos magis diligere cōprobat̄. Amicoꝝ pcere vitiis: adulatio est nō dilectio: nec tā amicitiā q̄ amētiam sapit: nō redarguere quos amamus. 27. L

Galfridus.

Q̄ laus vitę pręsentis maledictio nominetur.

¶Qui de nocte assurgēs magna voce bn̄dicit amico suo: maledicēti similis erit. Nox est vita M

ista mortalis, ignorantię tenebris tetra, & culparũ obscura caligine. In ea tñ cõsurgens amico suo voce grandi benedicit q in vita sua laudare hominẽ & non parce laudare pręsumit. Itaq; similis est maledicenti: dum inutiliter vtilem somnũ excutit: & beatificans in errorẽ inducit: vel nõ recipienti misero molestus lucem ingerit quã ille nõ diligit: iuxta illd. Et diẽ hominis nõ desideraui: tu scis.

Qꝫ prelatus non de intentione: sed de opere debeat iudicare.

N ¶Diligẽter agnosce vultũ pecoris tui. Sicut de occultis alieni cordis temere ẽ iudicare: sic de eis quę i facie sunt nõ licet dissimlare pastori. Habet & vultus probabile quoddã voluntatis indiciũ. vnde etiã dicit obtinuisse vocabulum. Cauẽdum ergo pastori ne inueniat in iudicanda intentione cordis suspiciosus: sed nihilominus attẽdendũ ne sit in cõsiderãda exteriori cõuersatiõe remissus. Vultũ em̃ pecoris sui nõ solum agnoscere: sed diligenter iubet agnoscere: vt nõ pręsumat facilẽ sese hre notitiã: sed adhibeat diligentiam. nõ em̃ semp eris priceps: sed summo pricipi reddes rationẽ. Alioqn corona ingt datur a gñatiõe in gñationẽ. Ideo em̃ vt ait apl's, plures facti sũt sacerdotes: ꝙ mor. iter. ma. nõ possent. Iesus autẽ eo ꝙ maneat in ęternũ: sempiternũ habet sacerdotiũ. Illis ergo corona datur a gñatiõe in gñationẽ: a qbus eiusdẽ coronę ratio exigit: & in illis inenit hęc vicissitudo: qb⁹ vicaria credit dispẽsatio. Quid autẽ pro eius coronę adeptiõe ambitio humana nõ faceret si ppetua foret? Nũc autẽ habet hęc corona terminũ, & nõ habet cõcupiscẽtia modũ. Seqt. Apta sunt prata: & apparuerũt herbę virẽtes. En pratũ gratissime vernãs, gl'iosissime florẽs, cõgregatio sancta fideliũ. Apparuert herbę virẽtes. Appuerũt inquã & disparuert: vcꝫ sctĩ pres, q añ nos fuerũt: sꝫ iã pterierũt. nec diu iuẽta sũt loca eoꝝ vacua. Quicũq; em̃ decidãt, facile satis & abũdãter iueniunt q p eis illico collocent. Collecta sunt fœna de mõtib⁹. qa oĩs viror exaruit: & virẽtiũ hũiliata altitudo viroꝝ.

Hugo de Foilleto.

Quã diligẽtiã plati debeãt subditis adhibere.

O ¶Cõsidera diligẽter vultũ pecorl tui. Vultũ pecoris sui cõsiderat, qui qd singuli subditoꝝ possint nõ ignorat. cui p cõfessionẽ corda, p circũspectionẽ opa, p expimentũ qd possint, p effect⁹ quid velint, ratio manifestat.

Qꝫ sol⁹tior grãm custodiat quã meret.

28. P Beatus homo q semp est pauid⁹. In veritate didici nil ęque esse efficax ad gratiã pmerẽdam: retinẽdã, recuperãdã: q si oĩ tẽpore corã deo inueniaris nõ altum sape sed timere. Time ergo cũ arriserit gratia: time cũ abierit, time cũ denuo reuertet: & hoc est semp pauidũ eẽ. Cũ adest, time ne nõ digne operis ex ea. Sed supbię spũs si impedire nõ pręualet actionẽ: tentat intẽtionẽ: suggerẽs & suadẽs quaten⁹ effectũ gratię arroges tibi. Q đ qdẽ genus supbię intolerabile esse nõ ambigas. Timẽdũ ẽ ergo manẽte gra. Quid si recesserit? Nũ multo magis timẽdũ? Plane multo magis: qa vbi tibi deficit gra: deficis tu. Audi qd dator gratię dicat. Sine me (ait) nihil potestis facere. Time ergo subtracta gratia tanq̃ mox casur⁹. Time deo tibi vt sentis irato. Time quia reliquit te custodia tua. Nec dubites in cã esse superbiam si nõ appareat: etiã si nil tibi conscius sis. Nunqd em̃ qui humilib⁹ dat gratiã: humili auferet datam? Ergo argumẽtum superbiæ priuatio gratiæ est. Qꝫ q̃ tamẽ interdum subtrahitur gratia siue retrahitur nõ pro superbia quę iam est: sed quę futura est nisi subtrahatur. Habes huius rei euidens documentum de apostolo: qui stimulos carnis suę sustinebat inuitus: nõ qa extolleretur: sed ne extolleretur. Iam si gra repropitiata redierit multo amplius tunc timẽdum: ne forte cõtingat recidiuũ pati: quod vtiq; deterius est.

Galfridus.

Qꝫ sapiẽti q̃diu viuit in tẽpore, sit timẽdum.

Q ¶Beat⁹ homo q semp est pauidus. Sẽp. i. oĩ tpe. Nã in illa beatitudine qs timebit? Nũc aũt iterim time siuis eẽ secur⁹. Simeõ iust⁹ & ti. & spi. san. e. in e. Ne mireris ꝙ timuerit iustus: & in quo spũs sctũs erat. Non em̃ erat vacuus corã latrone viator: & quõ nõ timeret? Thesaurũ magnũ habebat in vase fictili: & timoratũ fuisse miraris? Tua credo securitas: aut de inopia: aut de ignorantia est. Aut enim deest quod possit auferri, aut deesse iam putas qui possit auferre. Time igitur vel ob hoc ipsum: ꝙ te inuenis nõ timentem.

De duplici pgenie pprię volũtatis.

Sanguisugæ duæ sunt filiæ. Pessima mater voluntas propria: cuius sunt duę filię nõ degeneres: iniquitas scilicet & voluptas. Hęc animã inquinat: illa cõtrahit, & quodãmodo rugat. Sed quid loquitur ad discipl'os dñs? Nisi abundauerit iustitia vſa plusq̃ scrib. & Pha. nõ intra. in reg. cę. Ex hoc etiam patet ꝙ nullam animã Christus sibi spõsam assumet: nisi quę nõ habuit maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi. Et fortassis ad flagitiũ macula: ruga ad facinus nõ incõgrue referatur. Nos ergo nõ putemus sufficere no- 30. R

bis, si facinorũ rugas, & flagitiorũ maculas declinam⁹. Oportet vt nec huiusmodi aliqd inueniat in nobis: nõ sermo, nõ habit⁹, nõ aspectus, nõ etiã cogitatus ipse lasciuũ aliquid redolere videat, nõ simultas aliqua, vel radix amaritudinis occupasse animũ, vel in signo quolibet apparere. Memẽtote sermonis illius. Ab omni specie mala abstinete vos.

De quatuor viis quæ dei sapientiæ sunt ignotę.

S ℭ Tria sunt mihi difficilia, & quartũ penitus ignoro. via aquilę in cęlo, via colubri in petra, via nauis in mari, & via viri in adolescẽtia sua. Verbũ sapientię est hoc: sed quid est qđ sapientię dei ignoret? Horrendum nobis est potius q̃ querẽdum. Presertim cũ ignorare dei, reprobate fit nõ ignorare. Ignorat eñ dñs impios: quẽ ipsi nõ norũt: iuxta illud. Ignorans ignorabit. Et forte de huiusmodi ignorãtia ad seipsam loquebatur spõsa cũ diceret. Nesciui: anima mea turbata est propter quadrigas. Aminadab populus meus spontaneus. Istę sunt rotæ illę volubiles quatuor affectionũ, in quib⁹ humanus voluitur animus: gaudiũ. s. & tristitia: timor & desideriũ. Ad affectionẽ lętitię ptinet via aqlæ in cęlo: cũ in psperitatib⁹ vitę pñtis extollit qs & eleuat: seu etiã cũ falso sibi de iustitia q̃si blãdit. Ad affectũ tristitiæ ptinet via colubri sup petrã: cũ ĩ aduersitatib⁹ vitę pñtis mens hũana tabescit ĩfecta veneno mortifero, & supra petrã quasi coluber reptãs. Et q̃uis elatis ad sapiẽtiã difficilis sit accessus: nõ min⁹ forsitã grauis est despatis, & cõsternat aĩo in reb⁹ aduersis. Vnũ eis remediũ ẽ, vnũ cõsiliũ, vt exaltatũ in ligno serpentẽ ęneũ pia cõsideratiõe respiciant: & dũ eius dolores attẽdunt, qui in carne mortali de⁹ erat æternus, suas omnes molestias paruipendant. Affectus timoris via nauis est in mari. Nihil eñ in reb⁹ humanis terribilius, nihil piculosius est, q̃ inter flatus aeris: & fluctus maris: inter auras instabiles, & vndas mobiles ligno fragili credere vitã suã: & vix duob⁹ digitis a morte distare. Sic fluctuant quos metus agitat: & vana sollicitudo cõturbat, vt nullum inueniat spei ancora firmamentũ: nullum prorsus, aut penitus scopulosum littus appareat. In huiusmodi naui dormit atq; dormitat qui custodit Israel: quia nõ est qui suscitet: q inclamet: Dñe salua nos perim⁹. Isti difficile quidẽ ad sapientiã redeũt: dum quę sua sunt quęrũt potius & cogitant: q̃ quę sapiẽtię dei. Affectio desiderii sicut efficacior ad salutẽ: sic ad pniciẽ vehemẽtior cõprobat: ipsa est via viri in adolescentia post cõcupiscẽtias suas euntis: via q̃tenebrosa: & lubrica: peruersa & auersa a deo: nec modo aliena a sapientia: sed vsquequaq; remota, & penitus ignorata. Nõnullos tamẽ diuina pietas reuocat: & ab ipsa sicut ad nescientem animã, & turbatam ppter quadrigas Aminadab dicit & clamat. Reuertere reuertere Sunamitis: re. re. vt intueamur te. Reuertere quater dicit, vt viis quatuor reuertatur, vt quæ nesciens nesciri pariter merebatur: sciat & videat semetipsam: vt eam pariter intueatur & spõsus. Hoc eñ est qđ dicit: Vt intueamur te. ambo pariter tu & ipse. Reuertere igitur a via aquilę Sunamitis. i. misella: a via colubri supra petrã: a via nauis in mari: & viri in adolescẽtia sua. Ipsis forsitan viis quatuor, vitia totidem imprudentia, iniustitia, pusillanimitas, & intẽperantia principantur.

De eo qđ scriptum: Per tria mouetur terra &c.

ℭPer tria mouet terra, & quartũ sustinere nõ potest. T Per seruum cũ regnauerit. Per stultum cũ saturatus fuerit cibo. Per odiosam mulierẽ cũ in matrimoniũ fuerit assumpta, & p ancillam cũ heres fuerit dñę. De regno serui alio loco idem Salomon ait. Vidi seruos in equis, & principes ambulantes quasi seruos super terram. Et sanctus Dauid: Vidi impiũ superexaltatum, & ele. sicut ced. Li. &c. Qđ nõ solum diuina geritur vltione: sed humana etiã animositate, & pusillanimitate. Amant cathedras: sed latebras fouent. Extollũtur inaniter, & ignauiter submittuntur. Siquidẽ tumiditas & timiditas, pondus & pondus: & vtrunq; abominabile est apud deum. In equis iniqui superbiunt sed suis prauitatibus hũiles & deiecti nõ nitũtur manibus, vt morẽtur in domibus regum: sed vt serui pedibus ambulant super terrã: sola suis affectibus, & terrena sectantes. Immo vero quod infelicius est: ascendunt vsq; ad cælos, & descendunt vsq; ad abyssum: & anima illorum in malis vtrisq; tabescit. Pro nefas: hodie sues volant in cęlum, & in cœno aquilę volutãtur: insolenter abiicitur pia seruitus sacrę ministratiõis, & impudenter terrenę cupiditatis seruit⁹ indigna suscipit. Silr etiã stult⁹ satiatus cibo, & suppetẽtib⁹ sibi subsidiis tpalib⁹ intent⁹ pariter & cõtẽt⁹ formicę puidẽtiã q̃ sibi parat ĩ messe, negligit imitari. Eiusmodi stultis improperat apl's dicẽs. Iã satiati estis: iam diuites facti estis. Odiosam sumit in mřimonio mulierẽ, q nõ aliqñ ex necessitate vel ex charitate fraterna: sed ex pposito quasi iugiter cohabitaturus, corporeã eligit voluptatẽ: nec cubile ponit in petra sicut lepusculus, qui securitatem

magis,q̃ suauitatē: loca aspera q̃ amoena sectatur. Siquidem mulier a mollitie nomē accepit, & odiosa voluptas est habēs pœnā. Ancilla heres dn̄ę. Sapientia huius mūdi: quę stultitia est apud deū, qm̄ ei quę desursum est pudica & pacifica, subripit, & subducit possessionē mentis humanę. Nimirū inter seruiles & liberales artes secularis etiā doctrina distinguēs illa corporū exercitiis: ista studiis deputat aīorū. Rectius tn̄ ancilla dicit̄ oīs pitia tpalis cōmodis seruiēs cū sit dn̄a, quę illam edomat, & affligit. Ipsa est quę ad salutē ppriā & ędificationē ptinet pximorū. Ad aliqd forsitā pōt esse vtilis hęc ancilla: sed cauendū oīmodis ne fiat hæres dn̄ę suę. Alioquin si insolens esse cœperit, & contēnere dn̄am ppter cōceptū suū, ꝙ speret grāde aliqd se facturā, coerceat̄ necesse est, & duri⁹ castiget̄. Immo etiā si peperit & effectū obtinuit aliquē spei suę: illud oīmodis attēdēdū: ne fili⁹ ancillę filio liberę colludat, ne illudat: ne p eo vel cū eo etiā hęres fiat. Siquidē cernere est nōnullos sapientię poti⁹ hui⁹ mūdi q̃ diuinę & spirituali deditos dare operā magis augēdis opib⁹ q̃ moribus corrigēdis. Vnde etiā cū ad tria pcedētia mouet̄, id potissimū tra nō sustinet, ꝙ omissis studiis spiritalibus qui pastores debuerāt esse animarū studiosius aliena sectantur.

Item aliter, vnde supra.

V ¶Per tria mouet̄ terra: & quartū sustinere nō potest. Per seruū cū regnauerit &c. Seruus regnauit tēpore psecutorū apud eos: quib⁹ seruilis timor pręualuit, vt negarent. Stultus satiatus est cibo apud hęreticos: q panes abscōditos sic edebāt, vt ēt eructarēt. Mulier odiosa hodie ducit̄ in mr̄imoniū, apud ābitiosos & vanę glīę deditos: qa mulier glīa viri. In his trib⁹ mouet̄ terra: quia turbata est ecclesia. Cęterū tandem aliqn̄ hęres erit ancilla dn̄æ: qn̄ tpe Antichristi in Iudęis, qui messiam inaniter expectatum sibi iam tunc visi fuerint inuenisse, quodāmodo succedet ecclesię synagoga.

Moraliter de eodem.

X ¶Moraliter etiā mouetur terra: turbatur ecclesia: Per seruum cū regnauerit. i. hominē criminosum, & seruū peccati, cū ecclesiasticę pręlationis obtinuerit dignitatē. Per stultū cū satiatus fuerit cibo. i. populum imperitū cū fastidierit verbū dei. Per mulierē odiosam cū assūpta fuerit in mr̄imoniū. videlicet cū officiales religiosarū congregationū qui pprietati renūciauerāt, velut odiosę mulieri dantes libellū repudii, occasione administrationis ei iterū copulantur. Per ancillam cū fuerit hęres dn̄ę suę: qđ claustrales tangit qui voluptatē carnis saluti pręferunt animarū, vel spiritali deuotioni obseruantias corporales.

Item aliter.

¶Potest etiā intelligi ꝙ affectiōes quatuor turbant & cōmouēt statum mentis: sed desideriū grauius reliquis tribus euertit. Timor eñ ad seruum pertinet, iuxta illud. Si ego dn̄s vbi est timor me⁹? Satietas stulti vana lętitia ē in reb⁹ friuolis & caducis. Mulier odiosa in mr̄imoniū ducitur ab eo q vsq; ad desperationē tristitia absorbet̄. Forte ipsa est Thamar. i. amaritudo: quā ob hoc ipsum filio suo tradere Iudas veret̄ Ipse tamē ignorans in via gignit ex ea Phares & Zaram: diuisionē & orientem: vt ex cōfessione & amaritudine tristitiæ generetur diuisio a peccato, & vitę deinceps melioris exortus. Ancilla dominę hęres efficitur cum cupiditas pręualet charitati: & eadē extincta ipsa potius p desideria noxia dominatur. Y

Quę sint quatuor minima terrę in quibus sapientia cōmoratur.

¶Quatuor sunt minima terrę, & ipsa sunt sapientiora sapientib⁹. Forsitan apud eos qui cū infirmis pximis infirmātur, & opibus student interim in hac vita: cibum sibi parat in messe prouida pariter & operosa formica. Cubile sibi lepusculus ponit in petra apud eos, qui inualidi quidē: sed eiusdem suæ inualitudinis non ignari in fructibus pœnitētiæ custodiunt vias duras. Similiter in his qui fraternitatis amatores vitam gerūt sub regulari professiōe cōmunem sine violentia voluntarie deo sacrificātes: regem locusta nō habet: & egreditur vniuersa per turmas. Nihilominus in his qui a mādatis dei intelligūt, & conātur assurgere ad cōtēplationē cęlestiū premiorū p obedientiā mandatorū, stellio manibus nititur, & mo. in ędibus re. Formicę dicit̄. Quidqd pōt operari man⁹ tua, cōstanter opare &c. Lepusculo dicit̄. Ingredere in petrā: abscō. in fo. hu. Et beat⁹ homo q semp est pauidus. Locustę dicit̄. Ecce q̃ bonū & q̃ io. ha. f. in v. Stellioni dicit̄. Fili cōcupisti sapientiā serua man. & dn̄s prę. e. tibi. Qui sectantur opera misericordiæ, non modo horrea sua exinaniunt sed seipsos: & cū infirmis infirmantur: & cū paruulis paruuli fiunt. Lepusculus plebs inualida oīa opera sua veret̄: nec currere audet nec in terra suauiter viuentiū vbi sapientia nō inuenitur: nec in locis humētibus vbi leuiathā dormit: sed in petra ponit cubile suū. Locustæ nomen hoc loco si simpliciter intelligatur sine antiphrasi, stabilitatē in cōgregatione commēdat: & eorū arguit leuitatē qui ad negotia seu studia secularia curiose vagantur, si per anti- Z

phrasim, illos notat q p̄nitia & terrena amāt ac si manētem habeant in hoc seculo ciuitatem. Deniq; turbas cauet locusta: & egreditur vniuersa per turmas, vt castrorum acies ordinata. Vbi illud magis mirabile: ꝙ cum regem nō habeat, tamen sine rege in grege suo permanēs militię seruat legem. Et quidem necesse est vt pręeant alii: alii & sequātur. Et q̄ necessaria est in congregatione prelatio: tam noxia est in pręlatione elatio. Sane p turmas egrediuntur qui in exterioribus obseruantiis socialiter & cōmuniter ambulant. Nam in studiis spiritalib⁹ ingrediūtur quodāmodo singulariter: prout mēsuram fidei vnicuiq; diuidit deus. A stella stellio nomen accepit: ꝙ natiua quadam pictura decoris, velut aureis guttis rutilans illustreē. Sic in viris religione conspicuis ipsa quoq; exterior conuersatio tanq̄ pellicula stellionis diuersarum signis est insignita virtutum: aurea quędam pro loco & tēpore experimenta fidei preferens, & exēpla. Nec alii pedes, alię manus stellionis: sicut in viris virtutis affect⁹ & actus idem sunt: & in nullo diuersi: ipsis nituntur: & ad deū in cęlū leuant corda cū manib⁹ nō sublimitate q̄libet pspicacis īgenii vel solius studio lectionis: sed exercitatione iustitię.

Q; tripliciter a domino visitemur.

31. A Date siceram mœrentibus: & vinū his qui amaro sunt animo. Bibant & obliuiscantur egestatis suę: & dolorum nō recordentur amplius. Aperte his verbis vinū illud quod lęti. cor ho. non otio dissolutis, non diem in cachinnis, & fabulis expēdentibus: sed iis qui amaro sunt animo repromittit: sicerāq; illam, quę de pomis nouis, & veteribus, quę in sponsi delitiis sponsa conseruat, conficitur non epulantibus & potantibus: sed propter angustias huius vitę mœrentibus & egestatis: ac dolore laborantibus pronūtiat esse donādam. Bibant inquit, & obli. e. s. laboris. s. magnitudinē diuina cōsolatione afferens minuendam: iuxta illud. Secūdū mul. do. m. m. c. con. t. lę. a. m. Tripliciter autē visitat suos deus. Visitat autē aliquādo ad excitationē: aliqn̄ ad consolationem: aliquādo ad premiū. Ad excitationē dormientes: ad consolationē laborantes: pro pręmio ad cęlestia suspirātes. Prima ergo visitatio ad sanctitatē prouocat. Secūda sanctitatem cōseruat. Tertia remunerat. Prima terret cōtēnentē, vel allicit timentē. Secūda fouet & promouet annitentē. Tertia amplectit venientem. Prima est quasi stimulus deuium corrigēs. Secūda quasi baculus debilem sustētās. Tertia lectulus quietum suscipiēs. Quod igitur poterit esse maius diuinę miserationis indiciū: q̄ vt illa suauitas illa iucunditas, illa mira serenitas in qua nihil inquinatum incurrit: animę inquinatę adhuc gratiam suę visitatiōis impriat: nec solum terrore cōcutiat: sed omnia mentis claustra seris vitiorum obserata sua penetrabilitate perscindens fœdis adhuc labiis quoddā suę dulcedinis imprimat osculum: ac ineffabili suauitate sua blandiatur auertenti: cunctantem alliciat: animet desperantem? O dulcis dn̄e quid retri. ti. pro o. quę retri. mihi.

Balduinus.

Q; carnis pulchritudo sit turpitudinis velamentum.

¶Fallax gratia & vana est pulchritudo. Quid est vana pulchritudo, nisi pl̄chra vanitas? Aut quid est fallax gr̄a: nisi grata fallacia? Cernentibus em̄ gratiose placet: sed spectantes fallit, & intuentiū oculis quasi quibusdā pręstigiis illudit. Nā si interioris oculis acumine hūani corporis intima penetrent: qd est pulchritudo carnis: nisi velamētū turpitudinis? nisi pretextus quidam latentis ignominię, & confusionis? Sub gloria em̄ carnis latent occulta dedecoris: quę pudor est nominare: sed & ipsi homini horror est etiam cogitare. B

Finitur Liber Prouerbiorum.

Sequitur Ecclesiastes.

Hugo de sancto Victo.

De triplici genere vanitatis.

V Anitas vanitatū dixit Ecclesiastes. Vani. vani. & oīa vanitas. Cū pondere pronunciandū est: ꝙ de se tanq̄ de alio loquitur. Dixit Ecclesiastes, q. d. Q̄d tantus ac talis dixit: vanum esse nō potuit etiā si de vanitate dixit. Vbi autē putatis mens illius erat cū hęc diceret? Supra hominē erat. Aliter em̄ oēm hominē mendacē esse nō videret. Sunt autē tria genera vanitatū, mutabilitatis, cupiditatis, mortalitatis. Prima duobus modis in rebus consideratur: siue qa inanes sunt: siue quia transitorię: inanes qa ostendunt q̄d nō habent: transitorię qa nō pmanent. Secūda in tribus cōstat: in cōcupiscentia. s. oculorū: in cōcu. carnis: in supbia vitę. Tertia in duob⁹. In pœna. s. quę atterit per defectum: & in pœna quę p mortē dissoluit: & in putredinē ire cōpellit. ca. 1. C

Galfridus.

Q; p hoc capitulum Oritur sol &c. multa de dn̄o saluatore mystice designentur.

D ℭOritur sol & occidit &c. Verus sol iustitiæ dñs Iesus Christ⁹ q in nocte natiuitatis suę ortus est, & in passione occidit, in die ascẽsiõis reuersus est in locũ suũ. Huius solis q solus lucet vere in se pariter & i suis, iocũdus ort⁹, occasus lugubris, festiuus vero p oĩa redit⁹ ad locũ suũ Ibi renascẽs gyrat p meridiẽ: & reflectit̃ ad aqlonẽ. Renascet̃ sol qñ iterũ appebit expectãtib⁹ se in salutẽ. Nec pegre, sicut olim diuersorii locũ nõ habẽs. Nõ reclinabit̃ in presepiũ vbi loc⁹ nõ su⁹ ẽ: sed iumẽtorũ. Nõ pẽdebit in ligno vbi locus latronũ. Nõ iacebit in tumulo vbi locus mortuo℞. Ibi inquit renascens gyrat p meridiẽ electos oẽs a dextris positos pleno & perpetuo feruore dilectionis suę: & lumĩe cognitiõis illustrãs. Illic eñ etiã nũc q̃dã spei p̃sumptiõe pascit: & cubat. Illic suos facit recũbere, & trãsiẽs ipse ministrat. Sed reflectit̃ etiã ad aquilonẽ: ita vt a sua deiiciat presumptiõe superbũ, & cũ oĩbus q sũt ex parte ei⁹ suppliciis tradat ęternis. Sic sapiens verbis innotescit paucis dñicę incarnationis mysteriũ: passiõis occasum: ascẽsionis triũphũ, secũdum etiã saluatoris aduẽtũ & electorũ gloriã & iudiciũ reproborum.

Moraliter. vnde supra.

E ℭSed & nobis singulis orit̃ sol & occidit: & ad locũ suũ reuertit̃. Oritur sol cũ suã infundẽdo nobis gratiã dixerit dñs de tenebris lucẽ splendescere. Occidit cum accidit illud de psalmo. Auertisti fa.t.a me & factus sum cõ. Oritur ti mentibus deũ: & occidit negligentib⁹ & perniciose securis: sed ad locũ suũ reuertit̃ post occasum: qm̃ nouit dñs q sunt eius nec eos derelinquit. Timeat cui sol occidit: sed mlto magis ad quẽ nõ reuertit̃ cũ occiderit. Gyrat p meridiẽ crebrius inspirando feruorẽ dilectionis cũ lumine cognitionis. Reflectit̃ ad aquilonẽ: ad humilitatis custodiã immittendo timorem.

Item aliter.

F ℭAliter p solem feruor tribulationis intelligit̃ sicut patet in parabola seminantis. Sol iste quotiens sup nos oritur: meminisse debemus quia etiam occidit, & q̃libet vehemẽs tribulatio celeri disparebit occasu. Reuertet̃ tñ ad locũ suũ, vt conscientiã vrat iniqui, & ibi grauius maligнetur: vbi sumpsit originẽ malignandi. Vnde sanctorũ quidã miserũ esse definit nõ qui iniuriã patitur: sed q facit. Vbi etiã quotiẽscũq͂ renascens gyret p meridiem: vt filios lucis affligat. Ne timueris: ne ęmuleris in malignantibus: ad aquilonẽ sine dubio reflectetur, & vnde panditur omne malum: illud etiã omnes maliciæ suę vires: omnẽ virus, & oẽm impetũ retorquebit. Iustius hoc veneno nihil est: q̃d in suũ grassatur auctorẽ: nec qui bibit moritur: sed q ppinat, sicut de sctõ Sabino põtifice in dialogo legitur: nam bibente eo nec ignorãte poculum toxicatũ: archidiaconus longe positus corruit qui fecerat propinari. Ibunt prorsus impii in flammã ignis quã succẽderunt, & vnde oritur illuc reflexa stabit iniquitas.

Ricardus.

Q₂ ex defectu gratię nostra plenius infirmitas cognoscatur.

ℭOritur sol & occidit & ad locũ suũ re. Ibiq͂ renascens gy. p me. & flectit̃ ad aquilonẽ. Sol oritur quãdo veritatis intelligẽtia cordi inspirat̃. Idemq͂ occidit cũ intelligentię radius obscuratur. Sed post occasum ad locũ suũ re. vt iterũ renascatur. Solis huiusmodi locus ipse est animus. Quid est ergo solem ad locũ suum redire nisi mẽtis intuitũ ad sui cõsiderationẽ reflectere? Post occasum ergo sol ad locũ suũ reuertit̃: quia p subtractionẽ gratię ad defectus sui considerationẽ mentis oculus reuerberat̃. Per hoc eñ ꝙ diuina gratia se ad tẽpus subtrahit, cogitur cognoscere homo ꝙ nihil p se possit. Oritur ergo sol & occidit, & ad locũ suũ reuer. Intelligẽtię sol post ortum suum, & sublimis cõtẽplationis ascensum: iterũ ad locũ suũ reuertitur, & ad sui circũspectionẽ cordis oculus reuocat: vt ad altiora iterum subleuet̃. Cor eñ q̃d ad sui considerationẽ obdormit, cito contẽplationis gratiã quã accepit amittit. G

Q₂ omnis delectatio carnis in amaritudinẽ terminetur.

ℭOmnia flumina intrant in mare: & mare nõ redundat. Scimus quia flumina dulcem faciũt aquã: sicut maria amarã. Quid igitur est flumina intrare in mare: nisi omnẽ delectationẽ carnalem terminari in amaritudine? Omne ergo flumen mare intrat: quia extrema gaudii luctus occupat. Omnis aqua dulcis in mare decidens in amarã vertitur: qm̃quidẽ risus dolore miscebitur. Omnia flumina in mare feruntur, & omnis dulcis aqua in amarã mutatur: qa oẽ oblectamẽtũ, vt dictũ est, in fastidiũ vertitur, & omnis delectatio carnis in amaritudine terminatur. Sed flumina in mare intrãt: & mare nõ redũdat: qa in oĩ afflictiõe nostra: qa in oĩ pcussione sua diuina ęquitas modũ seruat: qa in oĩ eo ꝙ nos ad vltionẽ vel ad correctionẽ pcutit metas iustitię nõ excedit. Mare ergo nõ redundat: quia malitię nostrę meritũ miserię nostræ quãtitas nõ exuperat. H

Galfridus.

Q₂ nouę gratiæ materia sit exhibita iugiter actio gratiarum.

I ℭOmnia flumina intrant in mare: & mare nō redundat. Vis nosse cur ita? Ad locum vnde exeunt flu. reuert. vt iter. A simili. In duob⁹ omne studiũ nostrum omnis nostra cōsistere debet intentio: vt postulanda gratia: & gratia referenda. Sed quid opus est vt omnis nostra gloriatio & gratiarũ actio in deum transeat: quia solus omni gloria plenus: solus sibi sufficiens bonoꝝ nostrorum omnino non eget? Sic glorificatur ab hominibus deus: quomodo in mare influunt aquæ: quibus tñ non abundat. Et quid erit si in mare nō influant? aut fontes siccari necesse est: aut diluuio redundāte vniuersa deleri.

Qꝫ licet expleatur carnis concupiscētia, nec tēporali caret amaritudine nec ęterna.

K ℭAd locum vnde exeūt flumina reuertunt vt iter. flu. Qđ est dicere. Concupiscētiam ex qua oriunt voluptates, non sanāt vel satiāt sed irritant. Experta siquidem carnalis voluptas vrget aīm stimulo grauiori: & ad locũ vnde iam semel prodiit iterũ proditura reuertit: dum expleta cōcupiscētia nō cōpescit. Hęc carnalis illecebrę gemina pernicies: videlicet ꝙ in perpetua amaritudie finiat: & iterum quoqꝫ magis irritet animũ q̄ delectet: amplius habens anxietatis in cōcupiscētia q̄ ī experiētia voluptatis.

Hugo de sancto Victore.

Qꝫ cordi humano nullum bonum sufficit pręter summum.

L ℭNon saturat oculus visu: nec impletur auris auditu. Mirum est: cor humanũ toti mũdo nō sufficit nec illi totus mundus. Ipsum mundo non sufficit quia cũctę res difficiles non valet eas homo ser. ex. Mundus illi non sufficit qa nō saturat oculus visu &c. Ergo sciētia succũbit affectus transcēdit. Tēdit se sciētia quãtũ pōt: & totũ cape nō pōt. Amor vero totũ haurit & adhuc saturari nō pōt. Quare hoc? quia sciētię charitas supeminet: nec cordi hũano quicq̄ sufficit donec ad deũ pueniat & ī illo feliciter regescat. Magna igitur hominis felicitas cui nullũ bonum sufficeret præter summum.

Qꝫ labor exterior hominem sępe reuocat ad quietem.

M ℭHanc occupationem pessimam dedit deus filiis hominũ vt distendant in ea. Occupatio est distractio & illigatio mētiũ: quę auertit & dissipat & illaqueat aīas ne quæ salutis sunt cogitare præualeant. Vt distēdant in ea. i. vt se tendant & distendāt: laborēt & deficiant & reuertant & sanet eos. Si enim in occupatiōe sua nō laborarēt: dulcis fieret nimis ipsa occupatio & nollent illā deserere & ad veritatē redire. Agamus ergo gratias tantę pietati: quæ nos in nostra auersione laborare facit: quia sepiuit spinis viam nostrã: quia ī cibum absinthiũ & fel ī poculum dedit vt reuertamur & conuertamur ad ipsum virũ & spōsum animę nostrę. Item vt distendant in ea. Quid est distendant? Exteri⁹ intumescāt: interi⁹ inanes fiant. Nam qđ distēditur foris quidē maius apparet: sed intus soliditatem amittit. Sic mens humana dum ad inquirēda quæ extra ipsam sunt tendit: ne semet ipsam cōsideret ipsa inquisitione plurimum ꝑpeditur. O distēsio perniciosa quo trahis aīm? quantum promittis & quãtum tollis? Promittis homini totum quod ipse non est: & tollis totum quod ipse est.

Quę sit differentia inter spiritalē lętitiam & carnalem.

Risum reputaui errorem: & gaudio 2 N
dixi: quid frustra deciperis? Spiritale gaudium nequaq̄ animũ dissoluit ad risum: sed ea tm̃ lętitia quę a carnis blandimento cōcipit: etiã ꝑ carnis motũ facile appetit. Lubrica em̃ mēs semē puersum qđ primum sine molestia cōcipit, quasi parturiens postmodum sine pudicitia effundit. Notãdũ aũt ꝙ gaudiũ tm̃ arguit: risus vero reprobat omino, quia risus omni modo malus est: gaudium nō semper malum est: & idcirco illum reprobat: hoc castigat. Propterea īquit, Risũ re. er. & ga. d. Quid frustra deciperis? Frustra decipit quia ipsę delectationes mundi a consideratione futurorum cor auertere possunt: sed a pressura supuenientium liberare non possunt.

Qꝫ contemplationis otium debeat actio præuenire.

Tempus spargēdi lapides & tēpus col- 3 O
ligēdi. Si ꝑ lapides fortia virtutũ opera accipim⁹, dispsio lapidũ est mltiplicatio bonoꝝ operũ. Lapides enī spargere ē fortium exempla operum in multorum notitiam longe lateqꝫ efferre. Colligere vero est post laboris studium: bonorum operũ percipere fructum. Tempus itaqꝫ spargendi lapides & tempus colligendi: quia pri⁹ debeat se homo in actiuę vitę studiis exercere vt possit postmodũ fructum sui operis in gustu contemplationis percipere.

Qꝫ electis interdum gratia dispensatorie subtrahatur.

ℭTempus amplexandi, & tēpus longe fieri ab P
amplexu. Sunt quidam amplexus sapiētiæ & interni amoris delectabiles nexus: cum mens introrsum admissa suę dilectionis gaudium apprehendit: & quasi quibusdã desideriorũ astrin

gẽs brachiis fœdus init cũ dilecto: & pascit pactum ppetis mansionis. Sed qa cito relabit, adiungit tempus lon.fi.ab amp.fugit em̃ dilect⁹ sed non fugit vt effugiat:sed absc̃odit se tm̃ & celat in irritationem dilectionis:vt quærat in desiderio & non inueniat quoadusq ardentissime diligat. Hinc est q subdit Tempus acqrẽdi & tempus pdendi.Qñ em̃ dilectus psens est successus omniũ multiplicat virtutũ:& repletur domus ĩterior oĩmoda vbertate. Tunc sterilia faciũt fructũ:et q̃ emarcuerãt impinguãt fœcunditate.Patrata sunt oĩa: sancti afflagrãt affectus: diuitias suas anima ipsa mirat quas possidet.Sed ne forte successus continuus aliquatenus cor humanũ p elationem pcipitet: sequit tempus pdẽdi. Vt dum abeo ad tempus salubri dispensatione successus virtutũ tollit melius p humilitatem in virtute solidetur.

Qui de certamine trepidat:spe victoriȩ confortetur.

Q ¶Tempus belli & tẽpus pacis. Vt simul agnoscat hõ q sine pugna nemo ad victoriã puenit Et qui legitime certat,post adeptam victoriam in pace requiescit. Idcirco em̃ post tẽpus belli tempus pacis ponit:vt q de c̃ocertationis frangi poterat:de pacis dono consoletur.

Bernardus.

In qbus iumẽto similis habeat homo.

R ¶Vnus interitus hoĩs & iumẽtoꝝ.Hõ em̃ per peccatũ c̃oparatus est iumentis i.&.s.f.est illis. Igit qdni similiter exeat qui similiter vixit?More bestiali incubuit terrenis:morte bestiali excedet terris.Quid etiam mirum si similem sortimur exitũ qui similẽ habuim⁹ introitũ? Vnde enim hominibus nisi de similitudine bestiali ille intemperans ardor in coitu:tam immoderatus dolor in partu?Ita homo & conceptu & ortu:in vita & morte comparatus est iumentis insipientibus & similis factus est illis.

Q nec ipsa iustitia sit vltra q̃ satis est appetenda.

7
S Noli nimiũ eẽ iust⁹.Hoc dicit:nõ q iustitia bona non sit: sed quia dum adhuc infirmi sumus oportet ipsam nobis bonã gratiã temperari:ne forte elatiõis aut indiscretionis vitiũ incurramus. Sicut em̃ sol iste corporeus licet sit bonus & valde necessarius:tñ & feruor ei⁹ si tẽperat⁹ nõ fuerit,ĩfirmo capiti:& splẽdor infirmis oculis nocet:nec ẽ solis culpa sed infirmitatis:sic sol iustitiȩ ẽ.Quid est em̃ q incessanter orãtes & supplicantes non possum⁹ ad eã quã desideram⁹ abũdãtiã grȩ puenire? Nũquid auarus aut inops fact⁹ est de⁹: ĩpotens aut ĩexorabilis? Absit hoc.Sed ipe cog. fig.nostrũ.Nõ tñ ppter hoc a petitiõe est cessãdũ:qa etsi nõ dat ad satietatẽ:dat ad sustẽtatiõnẽ. Etsi cauet nobis a feruore nimio: tñ fouet nos tanq̃ mater calore suo. Noli nimiũ esse iustus.Esto q possis esse fortassis nimiũ iust⁹:possis & nimiũ sapiẽs:sed plane bonus vltra modũ esse non potes:aut vltra q̃ opottet.

Quomodo sit spiritalis faciẽda minutio vt animȩ sanitas conseruetur.

¶Noli nimiũ esse iust⁹.Minuẽdi sanguinis duplex est cura.Interdũ qualitas: ĩterdũ quãtitas obest:nec minus perniciosa immoderata abũdãtia q̃ corruptio.Liber meus est iste.Sanguis aĩȩ meȩ voluntas est.Naturȩ siqdẽ cognat⁹ p cȩteris humorib⁹ sanguis dicitur: & animæ vita in voluntate est. Minuat ergo praua volũtas: q̃ morbi causa ẽ spiritalis. Minuat inquã dum penitus exhauriri exiccariq nõ põt.Scindat & apiat vena ferro c̃opũctionis:vt pcti etsi nõ oĩs sensus certe c̃osensus effluat & abiiciat.An vero dubitas inueniri & in aĩa sanguinis inutilẽ inutilis abũdãtiã? Audi sapiẽtẽ medicũ: qui & ipsum docet iustitiȩ sanguinẽ minuendũ.Noli inqt nimis esse iustus.Simile est illud apostoli. Nõ plus sape q̃ oportet sa.sed sa.ad so.Cui putas venȩ pcẽdũ si & iustitia & sapiẽtia eget minutione? Quis em̃ sanguis vtilior? Illud tñ memẽto:nec nimis iustũ,iustũ nec ebriã(vt ita loquar)sapiẽtiã oportere sapiẽtiã nominari.Sic ĩ sanguine corporis vbi excreuerit nõ iã nutrimentũ affert corpori sed detrimẽtũ. Quãobrẽ si peccare delectat adhuc sanguis vitiosus ẽ:& minuere festinato.Si vis agere pœnitẽtiã punire mẽbra oportet:corpus affligere: iudicare temetipsum.Iustũ id qdẽ:sed nec id nimis.Alioquin reprimẽdus est feruor immoderat⁹:ne noceat vnitati:seruiat indiscretioni. T

Cassianus ex alia translatione.

Q peccator nisi fuerit c̃ofessus nõ sanatur.

Si momorderit serpẽs nõ in sibilo: nõ est abundãtia incãtatori.i.si p c̃ofessiõnẽ suggestio siue cogitatio diabolica in cãtatori cuiq spũali.s.viro q carmib⁹ scripturarum mederi protin⁹ vulneri & extrahere de corde c̃osueuit noxia venena serpẽtꝭ patefacta nõ fiũt:succurrere piclitãti pituro nõ poterit. V

Q sicut nemo repẽte fit summus:sic nec turpissimus quidem.

¶In pigritiis humiliabit c̃otignatio.Lapsus qspiã nequaq̃ subitanea ruina corruisse credẽd⁹ est:sed aut prauæ institutiõis decept⁹ exordio aut p lõgã mẽtis incuriã paulatim virtute aidecidẽte:& p hoc sensim vitiis increscẽtib⁹ casu miserabili c̃ocidisse.Añ c̃otritionẽ em̃ prece X

dit iniuria: & aſi ruinā mala cogitatio. Queād modū dom⁹ nunq̄ ſubitaneo ad ruinā ꝓcūbit ī pulſu: niſi aut antiq̄ vitio fundamēti: aut lōga īhabitātiū deſidia ſtillicidiis primū puiſſimis penetrātib⁹ corrupta ſenſim fuerit munimēta tectorū. Quib⁹ p vetuſtā negligentiā in maiorem modum patefactis atq̄ collapſis, priuatim poſt hęc īfluet pluuiarū tempeſtas. In pigritiis eñ humiliabit cōtignatio: & ī ſegnitie manuū ſtillabit domus. Qđ animę ſpiritaliter euenire idē Salomō aliis verbis ita deſignat dicēs. Stillicidia inquiens eiicient hominem in die hyemali de domo ſua. Eleganter ergo mētis incuriā domui cōparauit tectoq̄ neglecto: p quā primo quidē velut minutiſſima q̄dā penetrāt ad animam ſtillicidia paſſionum. Quę ſi velut parua & leuia negligant, corrumpūt tigna virtutū: & poſt hęc influūt imbre largiſſimo vitioꝝ: p q̄ in die hyemali .i. in tpe tētatiōis ingruēte ipugnatiōe diaboli expellit mens de habitatiōe virtutum.

Bernardus.

Q̄ perpetuo poſſeſſura ſit anima quicquid in exitu ſortietur.

ii. Y Siue ad auſtrū ſiue ad aquilonē ceciderit lignū, in quocūq̄ loco ceciderit ibi erit. Auſtri calor & lenitas in ſcriptura ſacra bonā ſolet habere ſignificationem. Ab Aquilone vero pandit oē malū. Porro hoīes ſicut arbores ambulātes vidit aliqs. Excidit ergo arbor in morte: & quacūq̄ ceciderit ibi erit: quia vbi te deus inuenerit ibi te iudicabit. Videat quo caſura ſit anteq̄ cadat: qa poſtq̄ ceciderit iam nō adiiciet vt reſurgat: ſed neq̄ vt ſe vertat. Qua pte caſura ſit arbor ſi ſcire volueris ramos ei⁹ attēde. Vñ maior ē eoꝝ copia: & pōderoſior: inde caſurā nō dubites: ſi tñ fuerit tūc exciſa. Rami noſtri deſideria nr̄a ſūt qb⁹ ad auſtrū extendimur ſi ſpiritalia fuerint: ſi carnalia, ad Aqlonē. Quę vero ꝓpōderēt mediū corpus indicat. Ea nēpe ꝓpōderāt q̄ ſecum attraxerunt corpus. Sic eñ corpus noſtrū eſt iter ſpiritū cui ſeruire debet, & carnalia deſideria q̄ militāt aduerſus aīam vel ptātes aerias: ac ſi iumētū cōſtituas iter raptorē & ruſticū. Quicqd ille minet, qcqd intētet: ſi iumentū nō duxerit: vincit inermis agricola latronē loricatū. Sic q̄tūcunq̄ ſęuiat malignus: quantūcunq̄ praua deſideria crucient: ſi vas ſuū vēdicat ſibi aīa: viciſſe credenda eſt.

Galfridus.

Q̄ ſollicite cuiq̄ mortaliū finis ſui qualitas ſit penſanda.

Z ¶ Siue ad auſtrū ſiue ad aquilonem lignū ceciderit ibi erit. Prouideat igit ſibi anteq̄ cadat. Poſtq̄ enim ceciderit non adiiciet vt reſurgat. Sed nec ad oriētē vel occidētē cadere pōt: ſed ſiue ad auſtrū ſiue ad aquilonē. Stat qdē ī oriēte qui proficit: & in occidēte q deficit. Et inter dū apparet clarior q declinat & lucidior veſpa q̄ aurora: cū ſit a plenitudine meridiani luminis illa remotior q̄ iā recedit & elōgat: q̄ q acce dit etſi ꝓcul poſita videat. Nec facile ē diſcernere inter mane & veſperā, iter crepuſculū & aurorā. Vel magis facile ē decipi inter iſta ſi quis incremētū neſciat aut defectū. Nā inter aquilonē & auſtrū: inter meridianā .ſ. claritatē & profundam medię noctis caliginē, nemo vidēs ambigere pōt. Quis aūt aqlo vel qs auſter niſi plenitudo lucis & caligo ꝓfundiſſima tenebrarū? Felix arbor q̄ ad illū ceciderit auſtrū, erit enim in illo meridie totius boni ſatietas indeficiens quā nec oculus vidit nec auris audiuit. Plena erit felicitas: q̄ nihil nos mediocriter iam delectet: nihil modice placeat: nihil parū amet. Plena erit, qa corpis ſimul & aīę ineffabilis erit & diuina q̄dā voluptas: incogitabilis & incōphēſibilis felicitas. Cōtinua erit dupliciter, quaſi loco ſimul & tpe, nullā vel in reb⁹ intercapedinē vel in momētis viciſſitudinē delectationis iuenīēs. Erit cōtinua, q̄ in omnibus oīno reb⁹ electi oēs pleniſſime collætent in deo: ī ꝓximis oībus: in ſeipſis & in oībus creaturis. Erit aūt qđ pfectiſſimū eſt etiā ſempiterna: ſicut viciſſitudinis neſcia ſic etiā finis ignara. Porro infelicitas miſeroꝝ quoꝝ ceciderit ſors ad aquilonē nihilominus eregione & vehemēs erit & continua & ęterna: qđ e cōtrariis q̄ pdiximus facile quiuis intelligat. Iā q deſiderat pſcire quo cadat: vbi iterim ſtet cōſiderare nō negligat. Siqdē & auſtrū oriēs: & occidēs vergit ad aquilonē: vt pinde quanā pte caſurus facile qſq̄ coniiciat ſi ſtuduerit cōſiderare quo tēdat. Verūtñ in his oībus fides poti⁹ eſt conſulenda q̄ facies.

Q̄ neceſſaria ſit memoria creatoris.

Memēto creatori tui. Inter oīa Salomonis verba & multiplices ei⁹ parabolas vt qbuſdā videt nihil obſcurius his q̄ ꝓpe finē libri eccleſiaſtes porat ad mēoriā excitās creatoris. In qb⁹ admonitū cōuenit eſſe lectorē: q̄ ab eo loco vbi ait: Memento creatoris tui: vſq̄ ad illū, Spūs redeat ad dñm q dedit illū: tota pēdet orō, & hoc ſolū cōcionator noſter intendit vt q̄ ſit neceſſaria creatoris memoria īſinuet: dū ſeqt q̄ grauia mala pturiat ei⁹ obliuio. Memēto igit creatoris tui. Dū videre adhuc nō licet vel memoriā ei⁹ amplectere ſi pñtiā ei⁹ cōcupiſcis. Memēto cre. t. Nihil vtilius. Ea nēpe mēoria tollit extollētiam, & ſub eo hu ii. A

miliat:tollit diffidētiā,& aduersus inimicū erigit & cōfortat.Memē.cre.t. Parū est hoc. Ego ampli⁹ aliqd addo.Memēto redēptoris tui.Nihil ei ꝓfuit creari nisi redimi ꝓfuisset.Salomō suæ gñationis hoībus qđ erat notū p tpe loqbať.Nobis clamat apl'us.Empti estis ꝓcio mag. &c.Nō mediocriter piculosa est bñficii huius obliuio:odibilis foret oībus bonis si quis hoīm hoī inueniret ingrat⁹,p cuius operā videretur auditū recepisse vel visum. ampli⁹ tñ si ipsius mēorię itellectū. In dieb⁹ iuuētutis tuę.Quos forte arbitraris plurimos:sed finient breui. In dieb⁹ ingt iu.t. Velut copiosa quadā luce ꝓspitatis & fortitudinis iuuenilis:qñ qđ iuuat & delectat habes,añq̄ veniat qđ affligat. Vñ subdit.Anteq̄ veniat tēpus afflictionis.Quicunq; affligit imputet sibi:qa forte aliter meminisse noluit creatoris.Memoriā dei velut a cōtrario nobis cōmēdat, dū copiose insinuat qd periculi ex obliuione dei & beneficiorum ei⁹ ingratitudine pueniat.Sibi em̄ relinquit q illi⁹ non recordať.Est ergo sensus. Anteq̄ veniat tp̄s afflictionis pręsentis seculi:vt p tētationē eas i pditionē.Notādū etiā est hoc qđ dicit.In dieb⁹ iu.t.id est in tpe discretionis & itelligibilis ętatis. Nā in pueritia velut in hasta lrę Pythagoricę i differēter viuebas.A iuuētute vero necesse est vt vel ad dextram memor dei,vel imemor ei⁹ trāseas ad sinistrā.Sequiť.Et appropiquēt anni de qb⁹ dicas,nō mihi placēt. Acsi dicat. Memēto cre.t.añq̄ hæc & hęc veniāt.qa si memor ei⁹ nō fueris:hęc sequēť.Pōt idē qđ p tp̄s afflictionis,etiā p ānos istos itelligi:vt qđ noluisti pri⁹ timere:fatearis tibi postmodū iā nō placere. Et possunt itelligi anni multi, multitudo tētationū. Vel aliter.Sicut pietas ꝓmissionē habet vitę q̄ nūc est,& futurę:sic impietas deū nō colēs nec memorās interim affligiť:postmodū & damnať:qa nō est nūc pax ipiis:sed in posterū minus.De impatiētia & rancore aī dānatoꝝ minus dicit & plus significat:cū nullū eis tormētū sit graui⁹ q̄ cōtra stimulū calcitrare. Possēt etiā dānationē euadere si possēt iustitię cōcordari:& i ipa sibi vltiōe vt iustū fuerat cōplacere.Seqť.Añq̄ tenebrascat sol.i te.s.vel tibi.& lumē & luna & stellę.Sol spiritalis ītelligētia vel doctrina euāgelica pōt itelligi.Lumē.i.rō hūana vel ꝓpria experiētia.Solet em̄ hoc primū eē & grauissimū in tētatiōib⁹ nostris:ꝙ vniuersa subtrahiť cognitio veritatis.Ea aūt quadripṫita est:in ītelligētia spiritali & hūana rōne & fide & exēplis sanctoꝝ.Vel aliter:i euāgelica doctrina & experiētia nr̄a:& lege Moysi & verbis doctorū.Intelligiť ergo luna fides vel lex Mosaica.Stellę vero sc̄tōrū exēpla vel doctoꝝ scripta.Seqť.Et reuertanť nubes post pluuiā. Qđ nubes ad pluuiā,hoc culpa ad pœnitētiā. Aliter.Post pluuiā succedit serenitas:cum post lachrymas orōnis sequiť trāqllitas mētis.Nubes vero post pluuiā reuertitur:quotiēs post orōnē cogitatiōes nostrę priori caligine iterū cōfundunť. Aliter.Dū pc̄tā nr̄a inter nos & deū separant,ipa est nubes q̄ opponiť ne trāseat orō.Debuerāt aūt cessare cū in lachrymarum imbrē soluunť:sed ad imemorē creatoris iterū reuertunť.Qñ cōmouebūť custodes dom⁹. ne sicut solebāt idigna q̄q; arceāt ab igressu.Ad hoc ei fuerāt cōstituti: vt cōsiderās qs cōsiderantē se deū,timeat incōgrua cogitare:gehēnā timens prauis affectionib⁹ locū dare:cęlū desiderās indignū recipe aliqd in intētiōe.Habet em̄ dom⁹ nr̄a q̄ est mēs nr̄a,vestibulū cogitatiōis:palatiū affectionis:thalamū intētiōis:& ad singula op⁹ est custodib⁹& ostiariis.Obseruet igiť fores vestibuli intuit⁹ & reuerētia inspectoris occulti. Ianuam palatii,timor inferni.Ostiū thalami,desideriū regni.Et nutabūt viri fortissimi.a priori.s.cōstātia.Quia nemo repēte fit turpissimus Cauēda sane cōmotio & nutatio: q̄ ruinæ q̄dā origo & pditionis accessio est.Nutabūt ingt viri fortes.i.custodes ipsi,vel hoīes q custodes tales añ habere meruerāt vt vix auderet tētator accedere.Et otiosę erūt molētes imminuto numero.molētes.i.cogitatiōes timoris & spei:qb⁹ tāq̄ aīę dētib⁹ debet cib⁹ cōmoli,vt vtiliter possit in cōsciētię stomacho digeri.Vbi altera mola subtrahiť,altera frustra relinquiť.Vñ etiam ꝓhibet lex nequa earū p pignore auferať.Prodessent em̄ hmōi cogitatiōes si plures eēnt:sed qa rarę iō etiā otiosę.Cōtingit aūt hoc iis q nō meminerint creatoris:vt ex aliqua occasiōe interdū qdē sed inefficaciter cogitēt q̄ pri⁹ solebāt cogitare vtiliter dū frequēter. Et tenebrascēt vidētes p foramina. In cōsideratione sui.s. Vbi em̄ affectiones lāguerit,etiā a cogitatione aīus tenebrascit. Vid.p fo.i.curiose iā nūc negletis ꝓpriis aliena scrutātes.Vel pri⁹ subtiliter spiritalia intuentes. Et claudēt ostia in plateis. Vbi nihil occultū.Latere em̄ cupiēt:& inaniter posse spabūt in euidēti, in publico:vbi oēs facile dephēdūt. In humilitate vocis molētis.i.malo studio aliena bona cōterētis & cōminuētis. Quasi em̄ plāgēdo neqter humiliati loquētur submissa voce detrahēdo.Et cōsurgēt ad vocē volucris.Inaniter.s.gloriātes i testimonio famę nō ꝓprię cōsciētię.& miseri q nō cogitāt q̄ volucris & volatilis sit.Cōsurgēt inquā.i.eleuabūtur,ab humilitate.s.quā antea simulabāt. Qui em̄ occulte detrahūt,vt opportunitatē sibi iuenisse videnť exultāt:exaltāt vocē:& pri⁹ demissum cōtinuo leuāt caput.Vox ē volucris blāda:sed nequam:adulatio q̄dā trāsitorię ꝓspita

tis,& fallacia diuitiarũ.de qb⁹ sapiẽs ait:qa faciẽt sibi pẽnas & auolabũt.Quia vero ad vocẽ volucrũ hui⁹ cõsurgũt,ad carmẽ cęleste ĩfelicit obsurdescũt.Et hoc est qđ seqt̃. Et obsurdescẽt oẽs filię carminis.Obsurde,inquã sicut aspides q̃ alterã aurẽ infigũt terrę:alterã obturãt cauda:dũ hinc quidẽ obediũt carni:inde peccãt in spe:& sibi tñ de cõfessione vltima blãdiunt̃.Fi. car.id est deuotę affectiones: q̃ prius oriebant̃ ex carmine promissę iocunditatis. Hoc carmẽ apud Iezechielem legitur scriptum:cum lamẽtationibus huius vitę quę bonis & malis inueniuntur esse communes.Vnde etiã vita ipsa a fletu incipit:& cum illo væ maledictionis ęternæ. Ab his siquidem lamentationibus alius ad carmen transit:alius ad vę,id est ali⁹ ab hac vita ad veram lætitiam:alius ad ꝑpetuam maledictionem. Excelsa quoq; timebunt. Quasi dicat.Nec in ipsa elatione sua qua renuũt hũiliari sub timore dei,poterũt esse securi.Et formidabũt in via.Quãlibet em̃ elongent̃ a via vitę,nõ carebũt sollicitudine & timore. Florebit amygdalus.Amygdalus nux lõga est: q̃ ẽ spes ęternitatis:qua nihil lõgi⁹.Florebit ĩ specie pietatis:nõ fructificabit in virtute:qa sola exinde impin.lo.eosdẽ flores deuorãs,ꝓpria.s. vanitas vel aliena loquacitas. Hyemalis q̃dã ꝓpropera gloria tpis hui⁹ in florib⁹ amygdali arguit̃:ꝙ florere appetat ante tps.Siquidẽ arbor illa hyeme floret. Impinguabit̃ locusta.impinguatum cor cõtẽplationis saltus dare nõ poterit.Vnde Incrassatus est dilectus.Locusta leuitas est vanę glię:vel detractores aut adulatores ore nocẽtes nec loco stãtes: qa qui verũ dicit nõ laborat.Dissipabit̃ capparis.Hebræus habet verbũ ambiguũ:qđ & cap.amor interptat̃.Capparis spleneticos curat vt aiũt purgãdo melãcholiã sicut charitas fraterna malitiã. Est ergo sens⁹. Cappa.dissipa.i.frña charitas dissoluet̃.q̃ p cappa.designat̃:qa herba vl' arbuscula est calidissima & in parietib⁹ orit̃: p q̃s fraterna vnanimitas intelligit̃. Qm̃ ibit hõ in domũ ęternitatis suę.Oblit⁹ em̃ se esse in tabernaculo errãdo tẽdit in domũ seculi huius:quã amãdo quasi fingit ęternã.Suã dicit nõ vere sed quã sibi ipẽ fecit. Misera domus rea cõsciẽtia:cui⁹ fundamẽtũ obstinatio.tectũ simulatio.Paries ãterior negligẽtia.Posterior impœnitẽtia. Dexter paries ingratitudo bñficioꝝ. Sinister ĩpatiẽtia tribulationũ.Vtriq; em̃ aduersus eũ q salutẽ nostrã in rebus q̃rit vtrisq;, velut obiectis parietibus claudimur:si ingrati ad beneficia,duri ad flagella fuerimus.Et circũibunt in platea.i.in via lata & ampla.quid ergo facerẽt in angusta:circũibunt exquirentes & vix inuenientes vnde plangant:vnde murmurent:vnde causent̃. Occasiones em̃ murmurationis exq̃runt: nũc verba nũc facta nunc suspitiones ꝓprias sectãtes. Plangentes anteq̃ rumpatur funis argenteus. Plan.ꝙ nõ oĩa ad votũ prorsus occurrãt.Non timentes sicut debuerãt, ne via lata in ꝓfundum demergat inferni: sed causantes ꝙ sibi adhuc videat̃ angusta.Et maior est nũc planctus in platea q̃ olim fuerit in via arcta.Funis.i.sermo diuinus:qui opera nostra coercere solebat. Rumpitur hic funis cum iam stultus non corrigit̃ verbis. Meminisse expedit creatoris: ãnq̃ immemores eius om̃ino dissoluti inueniamur nec fune ligati nec vitta redimiti. Funis iste argenteus dicit̃:qa p argentũ diuina eloquia figurant̃.Et recurrat vitta aurea.i.diuina sapientia subtilis & ampla:q̃ per aurũ sępissime designat̃.Nõ aũt quo recurrat dicit̃:quia nescim⁹ vnde veniat aut quo vadat. Accurrit em̃ cęlitus illapsa:peccatis exigentib⁹subtracta dispet. Clauis affigit̃ qui timore vrget̃. Vitta ligatur qui promissione tenet̃. Visco cõglutinat̃ q charitate deo vnit̃.Et conterat̃ hydria sup fontem Hydria.i.prompta q̃dam & facilis intelligẽtia sup scripturam planam & euidentem. Et confringat̃ rota sup cisternam.i.artificiosa & quasi circũiens meditatio sup scripturã aptã atq; profundam.Errat qui ad fontem applicat rotam:nec minus qui hydriam exhibet ad cisternam. Perdit em̃ plana qui ea tanq̃ profunda rimatur:& ab abditis vacuus redit qui solam intuens superficiem penetrare interna nõ nouit. Fons incarnatio Christi est:qñ veritas de terra orta est.Sup hũc hydria cõfringit̃ cũ mens nr̃a nõ in memoria humanitatis Christi afficitur. Cisterna est ꝓfundior & secretior sapiẽtia desursum collecta:sicut cęlestis pluuia colligit̃ in cisterna.Qui haurire non põt nec de fonte nec de cisterna:iã neq; in pinguedine terræ nec in ro.cę.de.e.bñd.sua:sed cęlũ ei æneũ ẽ: & terra ferrea est : cui videlicet nec in humanitate nec ĩ diuinitate Christi est deuotio vlla.Et reuertat̃ puluis in terrã suã vnde erat.Puluis hũore carẽs q̃nq; haurire iã nec de fonte põt nec de cisterna.Perniciosæ em̃ iterũ terrę ĩcipit adhęrere q priuat⁹ humore gr̃ę tanq̃ puluis sibiipsi desiit cohęrere.Et spũs redeat ad dñm q dedit illũ.Spũs.i.gr̃a pri⁹ accepta: q̃ in suã ꝑniciẽ immemor largitoris ei⁹ abutit̃.Hoc redire ĩnotescere est. Vñ em̃ siłatorie pri⁹ auertit̃: illuc tandẽ ĩpudẽtię aĩositate reuertit̃.Sicut de pace oblata dr̃ ꝙ nõ recepta ad eum q obtulit reuertat̃ Sic in vanũ accepta gratia q̃ ĩdigno tribuit̃: & ab eo quasi repellitur:ad largitorẽ suũ reuertit̃ Et si nõ ꝓficit ad salutem eius cui tribuitur,ad

ipsius q̃ contulit gloriã nõ iniuste referẽ: vt in oĩbus donis & iudiciis suis ipse glorificeẽ. Hic spũs daẽ gratis: vt merito subtrahiẽ ĩgratis. q̃d si metuis: meméto (vt expedit) creatoris.

Q̃ vana gloria amygdali flore pascitur & non fructu.

B ¶Florebit amygdalus: impĩguabitur locusta. Amygdalus est nux longa. cuius specie simul & noĩe intelligiẽ spes ęterna. Nõ em̃ defacili ĩ nuce sicut in pomo ptingiẽ ad saporẽ. Q̃ si in nuce spei q̃dam similitudo: ęternitatem innuit lõgitudo. Hmõi arbor frondet in sermone: floret in spe: fructificat ĩ ope & veritate. Itaq̃ fructus eius locusta nõ nouit: sed impinguaẽ vbi illa floruerit. Delectaẽ siq̃dẽ & foueẽ quadã specie pietatis: sed ad fructũ ei⁹ nõ puenit. Nec ĩmerito vbi decẽ plagis opposita. x. pcepta tradunẽ, falsus testis locusta vocatur: nõ modo q̃ ore noceat sicut illa: s; q̃ nullaten⁹ loco stet vt locusta. Siq̃dẽ a cõtrario eiusmodi obtinuit nomen: q̃ minime certã in loco vno hincinde saliẽs habeat statione͂. Sic nimirũ falsus testis circũit & tergiuersat, certũ nõ hñs fundamẽtum veritatis cui innitaẽ. Et quid tam falsum ẽ, q̃d tam fallax q̃ gloria vana?

Petrus Lombardus. Mystice de proprietate amygdali.

C ¶Florebit amygdalus: impĩguabiẽ locusta: dissipabiẽ capparis &c. Amygdal⁹ ista Christus ẽ. Amygdalus eĩ tria habet: corticẽ, testã, & nucleũ: & Christ⁹ in trib⁹ cõsistit substãtiis. In eo q̃ppe est cortex carnis: testa mẽtis: nucleus deitatis. Cortex amaritudinẽ habet: testa fortitudinẽ: nucle⁹ dulcedinẽ. Sed q̃ñ floruit hęc amygdalus? In resurrectione: q̃ siccata & mortua visa est in passiõe & morte. Florẽte aũt hac amygdalo impinguata est locusta. i. populus gentilis, & dissipata capparis. i. pplus Iudęorũ. Per locustã nõ imerito pplus gẽtiũ designaẽ. Locusta em̃ saltu moueẽ: nec nisi saliẽdo ambulat: & inordiate ferẽ. Hęc est gẽtilitas: q̃ olim nõ pedetẽtim: sed quasi saltu raptabatur p vitia. Et audi Paulũ de huius locustę saltib⁹ disputatẽ. Qui mutauerunt inq̃t g. incor. dei in silitudinẽ cor. hoĩs. Pessimus hic salt⁹. Sed audi & alios salt⁹ imo pcipitia q̃dã. Seq̃ẽ. In silitud. vol. & q̃dru. & serpẽtiũ. Sic saliebat locusta hęc donec venit saliẽs ĩ mõtib⁹ & trãsiliẽs colles: vt post locustã salire faceret. Hęc itaq̃ locusta cũ prius eẽt tenuis & macilẽta: squalida & infœcũda, florente amygdalo ĩpinguata est. i. resurgẽte dño deuotione fidei repleta & pinguedĩe charitatis. Sed impinguata locusta, dissipata est cappar; quia dum sterilis peperit plurimos, q̃ mult. habe. fi. infir. est. Capparis petrę inhęrere dẽ, & renibus valere. Sic quõdã synagoga Christo inhęrebat.

Finitur Ecclesiastes.

Sequuntur Cantica Canticorum.

Bernardus.

Q̃ spiritalis ardor desiderii exteriorẽ hominẽ decoloret.

NIgra sũ sed formosa sĩ. Hie. s. t. c. s. p. s. D Nolite me cõsiderare q̃ fusca sũ: q̃a decol. me sol. Acsi manifeste spiritalis q̃spiã dicat teneras & ĩfirmas mentes exhortãs. Quid laboriosa q̃q̃ & hũilia cõuersatiõis nostrę tã sedulę nũeratis? Saga cilicina sunt, & pelles arietũ rubricatę: q̃b⁹ ĩterior ille splẽdor & interna tegaẽ gloria: & illęsa pulueris & ĩbris iĩuria cõserueẽ. Neq̃ em̃ tristitiæ aut necessitatis ẽ exterior iste neglect⁹ & nigredo forisecã: sed occulti splẽdoris & exultatiõis ęternę. Decolorauit me sol. i. lux ĩterior exterioris ĩpatiẽs. Nimirũ ignis est: & inania folia non admittit. Alioq̃n aut exuri folia, aut si pualuerint, ignem extingui necesse est. Spiritũ ait apostolus, nolite extinguere.

Q̃ hœdos pascat qui exteriorib⁹ sensibus est intentus.

¶Pasce hœdos tuos. Hœdos q̃ pc̃m̃ significãt recte oculos aures q̃ appellaueri. q̃m̃ sicut mors p pc̃m̃ in orbẽ, sic p has fenestras ĩtrat ad mentẽ. In his pascẽdis se occupat curiosus, dũ scire nõ curat qualẽ se relinquat int⁹. Hõ si te vigilãter attẽdas, mirũ est si ad aliud vnq̃ intẽdas.

Balduinus.

Quomodo charitas tripliciter ordinetur.

INtroduxit me rex in cellã vinariam: Ordinauit ĩ me charitatẽ. Cella vinaria est cella cordis. Vbi ẽ vinũ cõpunctiõis & vinũ amoris. Cella inquã cordis, sed eorũ q̃ cõuertunẽ ad cor. Ordinauit ĩ me charit. E Charitas ordinaẽ ęstimatiõe, ęmulatione, & electione. Aestimatiõe q̃dẽ, cũ vero iudicio mẽtis oĩb⁹ melior, dignior, pciosior ęstimaẽ. Parũ ẽ aũt sic sentire de ipsa: & sola ęstimatiõe oĩb⁹ eã pferre: nisi & affectiõe oĩb⁹ pponaẽ: vt añ oĩa & sup oĩa desidereẽ. Sed & hoc parũ est: nisi & electiõe ordineẽ: quaten⁹ sic q̃raẽ vt habeaẽ & teneaẽ. Aestimatio igiẽ in iudicio rõnis est: ęmulatio ĩ desiderio volũtatis: electio ĩ cõsilio discretiõis.

Gillebertus.

Qui sint q ambire debeāt lectulū Salomonis.

3 F Lectulū Salomonis ambiunt.lx.fortes ex fortib⁹ Is.om.te.gla.& ad bella doctiss. Vide quō amplę delitię arcta cī gūt custodia. Fortes sūt qui ꝓrogāt & iustitia operis & notitia legis. Nō est de fortib⁹ Israel qui cū vulneratᵣ nō dolet: cū verberatᵣ nō sentit stupidus manēs ad oēs stimulos ancipitis gladii verbi penetrabilis: & gloriatᵣ si cōtra sapiētię stimulos calcitret. Nō talis Maria: cuius animam acsi mollem materiā gladius ptransiuit. Me vtinā facile obtineat verbū validum: in me operetᵣ ei⁹ efficacia: & aiam meā hic penetret gladius: vt & ipa quasi in gladiū cōuertatᵣ contra spiritales pugnatura neqtias. Quid mittis manū ad fortia qui ex fortissimis nō es? Custodiā vt qd suscipis q desidiam nō excutis? Quid lectulū ambis q gladium nō habes? Aut si habes gladiū verbi: hēs eū ī vagina nō habes ī lingua. Nō tenes manib⁹ linguę verbi dei versatilem gladiū. Volubilis est sermo: spūs flāmeus ē: sed nescio quomodo extra naturā suā ī manu tua hebetatᵣ: restringitᵣ: & pigrescit. Quid igitᵣ tibi vsurpas officium cuius vsum non habes? Vniuscuiusq; ensis sup fe.s. Vt seipsum primo corripiat: custodiat semetipm. Vniuscuiusq; ensis sup fe.s. Vt vbi est tentatiōis occasio, ibi maior verbi ꝑoccupatio fiat: cōmonitio crebrior. Propter timores nocturnos. ꝑpter lapsus subitos: ꝑoccupatos casus. Sup femur. nō ꝑpter femur s; ꝑpter ti.nocturnos. Forte qa nō ē col. aduersus carnē & sanguinē, q signatᵣ in femore: sed aduersus mundi rec.tenebrarū harū: iō ꝑpter ti.noct. cōtra spiritales neqtias. Quāto feliciorē sortita ē luctā q Salomonis cōtinetᵣ ī lectulo. Amplectere igitᵣ verbū qcūq; ī lectulo cōtineris. Vtere eo sicut ī lectulo nō sicut ī belio. In lectulo locus est nō ensib⁹, sed amplexib⁹ strictis. Noli fortis esse ne tibi foris esse contingat. Quid tibi cū cōflictu cui totū de affectu cōstare debet? Quę spōsa est, nō disputātis & confligentis sectatur negotiū sed otiū amplexantis.

Gillebertus.

Q; nō debeat christian⁹ nisi ī cruce dñi gl'iari.

G Ascensum fecit purpureum. Vere ascensus purpureus quem Christi signauit cruor: & passionis ei⁹ colorauit fides. Et vide q cōgruo modo sibi cōcinūt colūnę argenteę, & ascensus purpureus. In illis sapis fideliter: in isto sentis humiliter. In illis meditatio: in isto imitatio. Non enim in sermone tm̄ est regnum dei sed in virtute. Quid tu istic dices qui humiliationem seruitutē reputas? Seruus nō est quē regalis purpura nobilitat. Humilitas suscepta pro Christo regiam ꝑfert dignitatem. Hic tu pedē libenter pone: vt pes tuus intinguatur in sanguie Christi. Euacuaris a gloria Christi, si alia re nobilitari præsumas. Nam si compateris, & cōregnas.

Bernardus.

Q; qui Christum videre cōtemnit in exilio securus, in iudicio non videbit.

Egredimini filię Siō &c. Animę seculares debiles, delicatæ, filię & nō filii, in quibus nihil est fortitudinis: nihil virilis animi: egredimini de sensu carnis ad intellectū mentis: de seruitute carnalis cōcupiscētiæ ad libertatē spūalis ītelligētię. Et videte regē Salomonē. Alioqn nō erit vobis tutū videre Ecclesiastē. Idē enim q Salomon. i. pacificus in exilio est, ecclesiastes. i. cōcionator erit in iudicio: Idida. i. dilectus dñi in regno. In exilio māsuetus & amabilis: in iudicio iustus & terribilis: in regno gloriosus & admirabilis. Vbiq; rex est. Licet enim regnum eius non sit de hoc mundo: tamen rex est etiā ī hoc mūdo. Interrogat⁹ siquidē, ergo rex es tu? Ego inquit in hoc nat⁹ sum & in hoc veni in mundum. Hic ergo rector est morum: in iudicio discretor meritoꝝ: in regno distributor ꝑmiorum. Egredimini proinde filiæ Sion: & videte eum ī diademate quo coronauit eū mater sua in corona pauꝑtatis: in corona mīę. Siqdē coronat⁹ est & a nouerca sua corona spinea: a mr̄e corona misericordiæ: coronādus a familia sua corona iustitię. coronat ei eū & pr̄ corona gl'ię.

Q; humiliati capitis membra debeant conformari.

Egredimini fi. Si. & vi. r. sa. in dia. quo coro. e. mater sua. O regē. O diadema. Mater synagoga, nō matrem se exhibēs sed nouercā, regē nostrum corona spinea coronauit. Pudeat sectari gloriā mēbra qb⁹ caput suū tā īgloriū exhibetᵣ: peccatoꝝ. s. nr̄oꝝ circūdatū spinis. Pudeat sub spinato capite mēbrū fieri delicatum: qđ amictū iterim purpura nō tā honori sit q irrisiōis.

Q; monachi dentibus & tonsis ouiū gregibus comparantur.

4 K Dentes tui sicut grex tonsarū &c. Nō sunt hi dētes de qb⁹ dicitᵣ. De⁹ cōteret dētes eoꝝ. Sūt em̄ dētes ecclesię: cuius decorē dn̄s cōcupiuit. Quę cū tota sit pulchra pulchrior tn̄ appet ī dētib⁹. Dētes cādidi sunt & fortes: carne carēt & corio. Nihil intra se pati possunt. Nō est dolor sicut dolor eoꝝ. Clausi sūt labiis ne videātᵣ. Indecēs est cū videtᵣ nisi ridēdo. Toti corpi masticāt cibū: nullū iñ trahūt saporē. ñ facile cōsumūt. Per ordinē positi sūt. Supiores alii & alii īferiores: & cū īferiores moueātᵣ: supiores nūq. Dētes isti sūt hoies mōastice

professionis:qui de toto ecclesiæ corpore qđ cã didum est,cãdidiores videnť:qui.s.cogitationũ sicut actionum peccata deplorãt.Fortes sunt q bus tribulatio pro solatio: contumelia pro gloria:inopia ꝓ abundãtia ducit. Hi carnem non habẽt:quia ĩ carne carnis obliti sunt. Corio carent:quia nitorẽ & distensionem mundanarũ sollicitudinũ nõ habẽtes ĩ pace in idipsum dormiunt & requiescunt.Nihil morari intra se patiuntur:quia nec modicũ quidẽ offendiculum tolerabile reputant aut inter se aut in consciis singulorum.Non est dolor sicut dolor eoꝝ:qa nihil tam horrẽdum & horribile est sicut murmur & dissensio in cõgregatione. Clausi sunt labiis ne videanť.& nos materialib⁹ vallis circũcingimur:ne seculariũ oculis & accessui pateamus.Indecens est si appareãt nisi ad risum: quia nihil turpi⁹ q̃ monachus p vrbes & castella discurrens:nisi cum illa cogit q̃ operit mul. pec.Charitas em̃ risus est:quia hilaris:lęta:non tñ dissoluta.Dentes toti corpori cibum masticãt:quia ꝓ toto corpore ecclesiæ viuis.s.& defunctis orare sunt cõstituti.Nullum inde saporem habere debent:nullam sibi gloriã assignare.Nõ facile cõsumunť:quia quãto annosiores tãto feruentiores & eo rapidius currunt: quo vicini⁹ ꝓpiquãt ad palmã.Per ordinẽ positi sũt: quibus scilicet cibus & potus:vigilare & dormire:laborare & quiescere:& cętera oĩa in pondere & numero & mẽsura cõstituuntur. Alii superiores:alii inferiores:quia alii prælati: alii subditi: & sic superiores inferioribus iunguntur vt ab inuicẽ non discordẽt. Cum inferiores sæpe moueantur:supiores nunq̃ moueri debent: quia etsi subditi turbenť:cõstãtia prælatoꝝ immobilis pseueret. Sicut grex tonsarũ inqt &c. Bene monachi tõsis ouibus comparanť. Bene em̃ tonsi,& vt dicitur presse tonsi,quibus nec corda nec corpora nec mundanum aliquid in proprietate relictum est. Lauacrũ baptism⁹ est de quo ascẽdit qui ad celsitudinẽ vitæ pfectionis assurgit.Descendit autem qui se vitæ mancipat inhonestę.Omnes gemellis fœtibus:quia verbo pariunt & exemplo.Et sterilis non est in eis:quia nullus est infœcundus.

Gillebertus.

Qꝫ feruens oratio deum liget:vulneret:& incendat.

L ¶Sicut vitta coccinea labia tua. Nimirũ ea labia ligant & rutilant quæ de tali ventris fructu loquuntur.Concepta ĩ corde charitas quasi ignis flãmigerãs coccineo colore labia ĩficit per quæ erumpit.Calor de excelso missus ĩ corde,germanũ labiis præstat colorem. Quid em̃ aliud sibi vult ꝙ coccinea dicuntur: nisi ꝙ in hoc flãmea demõstrãtur:eo ꝙ coccus igneo rubet colore?Labia hęc iã nõ altaris carbone purgari indigẽt:& exteriori igne aduri. Ipsa enim de interiori ignis flãma iam flãmea sunt:& cõceptum visceribus de excelso ignem aliis seminãt.Salutarem vtiꝗ disseminãt scientiã:legem igneã quã dñs venit mittere in terram.Bñ coccinea labia:quæ hunc ignem non solum in terram sed etiam in cælum mittunt.Deniꝗ & ipsum cęli dominũ succẽdũt.Ideo coccinea labia commendat:ꝙ ibi coccinea sunt:ꝙ ibi calentia videnť:ꝙ illa flammea sentit:& in mutuã amplius charitatẽ succẽdũt.Mira res.Ignis ipse ẽ: et nostris tñ inardescit scintillis. Quid ni? Et gladius est verbum dei:& tñ vulnerať. Vulnerasti inquit cor meum soror mea sponsa vulnerasti cor meũ m.v.o.t. Vulnerať oculo:labio ĩ flãmatur etiã & ligať.Ideo vittæ cõparať.Sed charitas vulnus est:vitta coccus. Vides q̃ acuta,q̃ tenax, q̃ ignea est charitas?Talibus inhęrendo vtere labiis:tenaci velut vitta vĩculo memoriꝗ cordi tuo dilectum astringe:agglutina: succende illum succenso affectu.

Qꝫ sit vmbra triplex:fraus:fides:mysteriumꝗ.

¶Donec aspiret dies & inclinenť vmbræ.Plures hic vmbrę sunt. Vmbra fallacię:vmbra refrigerii:vmbra figuræ. In prima serpens dormit.In secunda sponsa quiescit.In tertia sponsus delitescit.De prima dicitur.In vmbra dormit.De secũda. Sub vmbra illius quem desideria se.De tertia.Quia sapiẽtia ĩ mysterio abscõditur.Omnes istę reclinabũtur vmbræ cũ aspirauerit dies. Vmbrę fraudis:fidei:& mysterii. Qui pascuntur ĩ liliis. Qui inter lilia pascitur inter illa reficitur:illa esurit. Beati em̃ qui esuriũt & sitiunt lilia iustitiæ:lilia castitatis: oĩm lilia gratiarum.Si esurire beatum: multo magis inter illa pasci: & ipsa virtutum esuries pascit:& delectat auiditas:odor cibat sednõdum satiat.Satiabor cum appa.g.t. Totum qđ inde haurimus in odore est. Occultatur forma:sed famã audimus.Tenuis quidem in fama,in fumo,in odore cib⁹.Dulcis sed tenuis. Infelix plane qui inter quędã lilia positus inter lilia sanctæ congregationis vbi varię vndiꝗ virtutes redolent:nihil tñ suaue: nihil liliorum simile nouit odorari. M

Hugo de sancto Victore.

Quibus profectib⁹ aĩa visitationẽ dñi mereať.

¶Vadã ad montem Myrrhę & co.li.& lo.spõ. N meę.Nota ꝙ non semper domi est sponsus iste Cauet enim ne forte vilescat amor su⁹. Et ga

citius in tædium veniret si semper psens esset: ideo aliquãdo se subtrahit: aliquãdo ad tēpus recedit: vt dū quærit absens, strictius teneat præsens. Tunc forte aberat quãdo hęc dicebat. Sed ne mora longior obliuionem gigneret, redire disponebat: & ait. Ibo mi. &c. Secum loquit quid facturus est: quia ad dicendū dulce est: qa ad faciēdū dulce est: & nescio quo pacto: quod multum cupimus: nunq̄ loqui fastidimus. Ibo inqt mihi. Sibi vadit: qa singularis amor participem secreti nō recipit. Ad montē Myrrhæ & colles li. Myrrha mortificationem carnis significat: Libanus qui interpretat decandidatio, mundítiam cordis. Hæc est via per quam sponsus ad spōsam venit: Mons Myrrhę & col. li. Quia primum per abstinentiā concupiscentia carnis occidit. Deinde per munditiā cordis ignorantia mentis abstergit. Postremo quasi tertia die ad colloquiū sponsæ veniens desiderio suo animam accendit. Ideo conuenienter dicit mons Myrrhę & col. li. nō mōtes. qa in afflictiōe debemus eē cōstātes: & ĩ successu virtutū humiles.

Gillebertus.

Q̄ intentione pura cor domini vulneretur.

O ℭVulnerasti cor meum in vno oculorū tuorū: & in vno crine colli tui. Cor durum, & male durum, in quo verba ista vulnera non generãt. Cordis vulnus vehementiam designat amoris. O vere dulce cor: quod nostris mouetur affectibus: tangitur amore. Nonne beatam animā reputatis quæ ipsum cor domini nostri Iesu Christi piis affectibus transfigit & penetrat? Acutus & efficax & vere violentus affectus ille est, qui tuum Iesu bone meretur & mouet affectum. Magna est & violenta vis charitatis: ipsum affectum dei attingens & penetrans: & velut sagitta iecur eius transfigens. Quid mirum si regnum cœlorum vim patitur? Ipse dominus violenti amoris vulnus sustinet. Sed vide quibus iaculis vulneretur. Vulnerasti inqt cor meum in v. oc. t. & in v. cri. col. t. Ne parcas sponsa talibus sponsum appetere telis. Aspectibus piis quasi spiculis vtere. Noli in hoc negotio remissius agere. Noli contenta esse dilectū vulnerare semel: sed concide illum vulnere super vulnus. Bonū vulnus de quo virtus egreditur. Tetigit mulier fimbriā: & virtutem de se sensit Christus exire. Q̄to magis cū cor eius non leuiter tangit: sed vulnerat: gratiā de se emanare sentit? Vulnus illud nō est sine sensu: ideo puri aspectus in illum spicula vibra. Reputa illum quasi signum ad tales sagittas. Tales fauorabiliter excipit: quia tales iacit. Respexit Petrum: & cor eius percussit: & compunxit ad pœnitentiam. Vulnerati cordis lachrymæ dãt signa. Talia in me vtinam multiplicet vulnera a planta pedis vsq; ad verticem: vt non sit in me sanitas. In vno cr. c. t. In intentione pura. cui crini vt dignum est respondeat cogitatus.

Balduinus.

Qualiter & q̄bus iaculis deus ab aīa vulneret.

ℭVulnerasti cor m. soror m. spon. vul. cor m. in vno oc. t. & in v. cri. colli tui. Cum sororem nominat, communionem indicat & naturæ & gratiæ. Hoc est eñ cōmercium amoris. Accepit naturam: & cōmunicauit gratiam. Cū spōsam nominat: indicat fidem dispensationis, & sacramentum indissolubilis coniunctionis. Sed quæ soror dicit & sponsa, cur vulnerasse dicit cor fratris & spōsi? An & amor sua vulnera habet? habet vtiq;. Facilis eñ & prōptus vulnus tam suaue q̄ salubre & sufferre pariter & inferre. Attendamus igit quō sponsus cor suum a sorore & sponsa vulneratū dicit: nec semel dicit: sed secūdo ingeminat vulnus &c. Nempe propter nimiam charitatem qua nos dilexit: cum essemus mortui peccatis, vitā nobis desiderauit & sibi mortē. Hinc eius vulnera in cruce suspensi. Hinc peccatorū nostrorū vulnera sunt sanata. Hinc nobis salus est ministrata. P

De gemino vulnere charitatis.

ℭDesiderium ergo nostrę salutis, & pro nostra salute desiderium proprię mortis, duo vulnera sunt. Alterū amoris: alterū doloris: immo vtrūq; amoris. Vtrunq; eñ desiderium de amore processit: quo p̄uenta est sponsa vt sic diligentē p̄dilecta diligeret: & in oñi puritate sancti amoris sanctiq; timoris immaculatā se illi cōseruaret. Sed quid sibi vult q; in tota pulchritudine sponsæ q̄ tota pulchra dicit: nō vulnerat sponsus nisi in vno oc. & vn. cri. colli? Sed sciendum q; ante oīa illi placēt. Et q̄ sunt illa? Puritas sancti amoris, & puritas sancti timoris. Hec ĩ vno oc. illa in vno cri. colli intelligitur. Q

De vno oculo sponsæ.

ℭIste autem oculus non est: sed vnus oculorū est. Vere vnus: quia vni intentus vnum amat: vnum curat: vni adhæret. Sed quo magis hæret q̄ oculo? Nam vbi amor, ibi oculus. Oculus autem quia potest videre & videri: illex & index solet esse amoris. Nam sua pulchritudine amorem prouocat: & secreta significatione nūciat. Pulchritudine dico fideli & vera, non fucata vel ficta. R

De vno crine colli.

ℭNunc autem quomodo vnus crinis componatur videamus. In vertice vbi summitas capitis est, capilli in diuersa se vertūt: & alii ad frontem descendunt: alii ad occiduam capitis par- S

rem. Alii hinc inde ad aures & tempora. Et in mulieribus (quæ comam nutrire solent) capilli compti & ad pulchram æqualitatem depexi: a vertice vsq ad frontem discriminātur: & hinc inde ad collum & humeros reducuntur vbi in vnum crinē colliguntur. Et quia cætera nota sunt mysterium videamus. Sponsa quoq Christi vt oculis ei9 placeat curā capillorū suorū nō negligit. Religio em̄ Nazareorum & fortitudo Sampsonis in capillis est. Subtiles igitur cogitatiōes sanctarū cogitationū & affectionū de vertice mentis: hoc est de cogitatione dei in quatuor partes diuiduntur & pectine discretionis discriminanť: & aliæ sunt de bonis æternis quę ad frontē descendūt: alię de malis quæ retro respiciunt: aliæ de bonis vel malis tēporalibus q̄ ad dextram vel ad sinistram hincinde se diuidunt. Hi capilli oculis sponsi placere probanť: quia dicit. Auferte malum co.v.ab o.m. Oīes autē capilli sponsæ ad collum vbi est iugū obedientiæ reducunť & in vnum crinē nodo timoris constringunť: quia in oībus semper obediētia in timore dei cogitāda est: sicut scriptū est. Qđ pcepit deus hoc co.s. Vnus itaq crinis in collo: vnitas est cordiū cogitationū in iugo obedientiæ: quas timor dei in vnum colligit. & idissolubiliter cōstringit. Hic timor, qđ sparsum est colligit: qđ dissipatū est vnit: qđ malū est expellit & excludit: q̄ bona sunt & nutrita custodit. Hoc deniq cor mūdū & immaculatū facit & oīi custodia custodire satagit. Prima custodia est ne qđ mali in opus exeat. Secunda ne malus sermo de ore pcedat. Tertia ne qđ mali in corde remaneat: vnde aspect9 spōsi offendi debeat. Hinc cor spōsi vulneratur. Hinc sponsa laudať: quia mulier timēs deū ipsa laudabitur.

De tribus emissionibus sponsæ.

T ¶Emissiones tuæ paradisus. Vox est cœlestis Hierusalem congaudentis huic q̄ peregrinať in terris. Sunt autem tres emissiones. Prima cō iugatorū pœnitentium in mundo. Secūda cōuersorum continentium in claustro. Tertia prælatorū prædicantium & orantiū p populo.

De prima emissione.

V ¶De prima emissione dicunt angeli quibus est gaudium super v.pec.poe.a. Quæ est ista quæ ascendit per desertū sicut virgula fumi ex aro. myrrha & thu.& v.p.pig. Ascendere autē dicitur anima pœnitens per desertum.s.terram in uiam & inaquosam peccatorum suorū recordando. Ascendit sicut virgula fumi eadem peccata humiliter confitendo. Quę confessio recte fieri sicut virgula fumi dicit: quia per plures peccatorū species tāq̄ fumus de thuribulo p plura foramina deriuať. fumus cum nunq̄ habeat splendorem: nōnunq̄ tamē habet odorem. Qđ autē fumus cōfessiōis habeat odorē quēdā pietatis innuitur cū subiungit. Ex aromatibus myr.& thu. Cōfessionē em̄ semp debet comitari myrrha & thus.i.mortificatio carnis & oratio cordis. Alterū em̄ sine altero aut parū valet aut nihil. Nā si quis carnē mortificet & orare dissimulet: superbus est & dicit ei. Nunquid manducabo carnē thau.&c. Item si orauerit & carnē mortificare neglexerit, audiet. Quid vocatis me dñe dñe &c. Et illđ. Qui auertit aurē suā ne au.le.&c. Vtrūq ergo alteri suffragať dum cōstat q alterū sine altero reprobať. Sequitur. Et vniuersi pulueris pigmētarii. Post recordationē & cōfessionē peccatorū, post mortificationē & orationē exhibēdus est fructus eleemosynarū. Quæ bene puluis dicunť: quia de terrena substantia fiunt. Pigmētarius vero: quia suauissimum odorē emittūt. Hinc est q ab angelo Cornelio dicit. Oīones tuę & eleemosynę tuæ ascenderunt in memoriā in conspectu dñi Nisi em̄ suaue aliquid redolerent ascendere in conspectu dñi non valerent. Vel vniuersi pul. pig. dicit quia non solum magna: sed minima quęq conterenda sunt per confessionem, diluēda per compunctionem.

De Secunda.

X ¶Secunda emissio est vita cōtinentiū in claustro vel eremo. In hac nulla fit mentio deserti: vel fumi: vel pœnitētiæ: sed lucis: splendoris atq virtutis. In huius laude angelica voce cantatur. Quæ est ista q̄ asc. sicut auro. cōsur.p.vt lu.elec.vt sol.&c. In qbus verbis triplex ei9 virtus ostēdit, humilitas, castitas, charitas. Aurora qppe finis est noctis & initiū lucis. Nox autē vitam peccatoris: lux significat vitam iusti. Aurora ergo quæ fugat tenebras & lucē nunciat: merito humilitatē designat: quę sicut illa diem & noctē: ita ipsa diuidit iustū & peccatorē. Nā ab humilitate iustus quisq incipit & inde pficit. Vnde etiā aurora cōsurgēs dicit: quia virtutū structura surgēs ab humilitate tāq̄ pprio fundamēto erigit. Qđ autē sequit. Pulchra vt luna: castitatē demōstrat. Luna dicit splendorē suū nō a se habere: sed a sole attrahere: q̄toq solis cōspectui magis cernēda opponit: tanto maiore sui pte ab eiusdē solis lumine illustrať. Similiter cōgregatio sancta siue quęq fidelis aīa si veri solis obtutibus offerať intuēda: sine dubio ex visiōe illius admittit ptinus in se decus qđdā pulchritudinis & venustatē castitatis. vñ fit vt ex lumine ei9 crescēs & pficiēs etiā ad pfectionē pueharť vt de illa sequať qđ dicit: electa vt sol. Quare vt sol? An ideo qui iusti fulgebūt

vt sol in regno p.e. Sed vnde sicut sol fulgebũt nisi de splẽdore vestis nuptialis? Hac veste. i. virtute charitatis qsqs indut⁹ fuerit: eaq; i se recte ordinauerit, erit ꝓculdubio terribilis hostibus suis vt castroꝝ acies ordinata. Nã de cæteris q̃ dẽ virtutibus q̃tascũq; sine charitate habuerit nõ curãt dęmones. Põt etiã ĩ eo qđ dicit̃ electa vt sol: pseuerãtia ĩtelligi q̃ tm̃ electoꝝ est. In eo qđ sequit̃; terribilis vt castrorũ acies ordinata: discretio mater virtutũ per quã terrent̃ & fugant̃ dæmones: acqrunt̃ & cõseruant̃ virtutes.

De tertia.

Y ¶ Tertia emissio cõuenit sanctis pdicatoribus de quorũ vita & doctrina vox illa sub admiratione profert̃. Quæ est ista q̃ ascẽdit de deserto de. af. in. f. d. f. in prima emissione dictũ fuerat p desertũ: In hac dicit̃ de deserto, qa ibi pœnitentes cõpungũt spinæ per quas incedunt. Hic vero doctores quicqd de seculo subripere potest sublimi mẽte calcauerũt. Sed quęrendũ est quę sunt illæ delitiæ qbus affluere dicunt̃. Et quis ille dilectus, aut cur sup eũ inniti dicunt̃. Neq; eñ parui æstimãdæ sunt q̃ a supnis ciuibus delitiæ nominant̃. Siquidem hmõi deliciæ mẽtis sunt non ventris: animi, nõ corporis: spũs, non carnis: rõnis, nõ sensualitatis. Quas vt breuiter aliquo modo describã: ipsæ sunt abundãs infusio gratiæ spiritalis. Affluere hmõi delitiis est verbo & doctrinæ insistere: opus spirituale instanter exercere. Sed necesse est vt in his oĩbus nõ suã: sed auctoris q̃rat gloriã. Ipse est eñ dilectus eius sup quẽ innitendum est: vt videlicet ipsius gratiæ & auxilio ascribat̃ opus eius, per quẽ oĩa & ad quẽ oĩa referunt̃. Cur aũt sup eũ inniti debeat ipse dilectus docet. Sine me, inqt, nihil potestis facere. Acsi dicat. Si deliciis vultis affluere mihi innitimini. Beatus ergo Paulus affluit delitiis cũ dicit. Gratia dei in me vacua nõ fuit. & illud: abũdãtius inqt oĩbus laboraui Magnæ delitiæ. Sed ne illas amittat innititur super dilectũ. Nõ autẽ ego inqt: sed gratia dei mecũ. Rursum affluẽs: oĩa possum ait. Et innititur: dicẽs. in eo qui me cõfortat. Hęc de tribus emissionibus in significatione triũ gñm hoĩm dicta sunt. In qbus pria emissio est pœnitẽtia. Secũda iustitia. Tertia doctrina. Primo eñ pœnitendo cõuertunt̃. Secũdo bene viuẽdo iustitiã exercẽt. Tertio si bene pfecerint ipsam iustitiã quã vita tenẽt verbo docẽt. Sed qm̃ virtutibus insidiant̃ vitia: & ita iuxta sunt posita, vt qui ab illis declinauerit, istoꝝ laqueos ĩcurrat: oportet vt sit pœnitẽtia sine pudore ne. f. erubescat cõfiteri peccata. Caueat iustitia simulatiõnẽ: eliminet platio elatiõnẽ. vbi eñ magnitudo gratiarũ: ibi magnitudo discriminis est.

Gillebertus.

Q; a sponsa sponsus inuitatus eam ad amoris studia reinuitet.

VEniat dilectus meus ĩ hortũ suũ. Verus amor nõ tantũ blandit̃ & applaudit dilecto psenti: sed etiã in absentem inardescunt vota ipsius. Falsus vero & simulatorius absentẽ obliuiscit̃, psenti blandit̃. Nõ sic sponsa nõ sic: sed absentẽ desiderat: psente lętatur. Nota tamẽ q; non nisi post multa pconia & descriptionẽ pulchritudinis eius dilectũ inuitare psumit. Temerarię siquidem psumptionis est prius q̃ aptus sis ad cõtemplationis vsum inuitare dilectũ. Tu illũ ad delitiandũ tecũ sollicitas: qui forte adhuc sordes delictis. Hortus tuus sentibus horret & sterilescit: & illuc Iesum inuitas? Inuita illũ nõ vt delectet̃: sed vt deleat qđ plantauit dextera tua. Inuita eũ vt purget prio & postea plãtet: & tẽpore cõgruo de plãtatione comedat dextræ suæ. Veni in hortum meũ soror mea sponsa. Vehemẽs amator est dominus ad vnã inuitationis vocẽ aduolat libens in hortulũ sponsæ. Quasi puolat & puenit immaturate veni inquiẽs. Accipiatur hoc verbũ imperatiue: sic apte cohærebit qđ dicit veni. Nõ est piger, non est parcus retributor: sed incõtinẽti spõsam reinuitat. Veni in hortũ meũ soror m. sp. Durus ẽ affectus quẽ nõ pmonent ĩuitatiões & reinuitatiões istę tã dulces. Quid hac vicissitudine grati⁹? Quid mirabilius isto cõmercio? O admirabile cõmerciũ: dilectus dei patris: gloria cœli: angelorum delitiæ: ad hortulos nostros inuitari se permittit & ad suos reinuitare nos ptermittit.

Bernardus.

Q; tres sint status electorum.

A ¶ Comedite amici & bibite & inebriamini charissimi. Tres sunt status electorum. Primus laboriosus: sed fructuosus. Secũdus ociosus: sed minime fastidiosus. Tertius gloriosus. Laborantes vocat deus ad cibũ: iam posito corpore quiescentes ad potũ inuitat: resumẽtes corpora vt inebriẽtur impellit. Quos & vocat charissimos .i. charitate plenissimos. Nã & in cæteris quos amicos appellat differẽtia ẽ vt hi q in carne grauati adhuc gemunt chari habeantur per charitatem quã habẽt, qui vero iam soluti carnis cõpede sunt eo sint chariores: quo & promptiores & expeditiores facti sunt ad amandũ. Porro prę vtrisq; merito noiant̃ & sunt charissimi q recepta iam stola secũda in corporibus cũ glia resumptis tãto in dei ferunt̃ amorẽ liberiores & alacriores: q̃to de proprio nil iam residuũ est qđ eos aliquatenus sollicitet vel retardet. Qđ neutrũ reliquorũ statuũ sibi vẽdicat, cũ ĩ priori

corpus cū labore portet: in secūdo nō sine aliq̄ proprietate desiderii expectet. Primo igit̄ fidelis aīa comedit panē suū: sed in sudore dū per dilectionē operat̄. Ipm em̄ opus cibus est. Carne vero exuta iā pane doloris nō cibat̄: sed vinum amoris tāq̄ post cibū haurire permittit̄. Non purū tn̄: sed sicut spōsa dicit in cāticis. Bibi v. m. cū lac. m. Vino em̄ diuini amoris miscet etiā tūc dulcedinē naturalis affectionis qua corpus suū resumere glorificatū desiderat. Cęterū hoc adepto q̄d solū deerat q̄d iā īpedit a seipsa quodāmō abire & ire totā ī deū? Merito iā charissimi qui charitate inebriant̄: merito inebriati, q̄ ad nuptias agni introduci merentur.

Arilredus de triplici somno.

B ¶Adiuro vos filiæ Hierusalē ne suscitetis dilectā quoadusq̄ ipa velit. Est somnus cōtumeliosus, iniquitas: & est somnus miserādus: infirmitas. Et est somnus gloriosus, charitas. Cōtumeliose dormiēti ait Paulus. Surge qui dor. Dormiēti in infirmitate vel pigritia dicit sermo diuinus. Vsquequo piger dormis? Ait spōsæ dormiēti inter medios cleros q̄ de amplexibus spōsi gloriat̄: Lęua eius inquiens sub capite meo & dextera eius amp. me. Inter vbera spōsi, in sinu spōsi, super pectus spōsi, suauiter requiescit. Ecce sponsi somnus iste beatissimus cōfirmat̄ dicentis. Adiuro vos filiæ Hierusalē ne susci. di. quoadusq̄ ip. ve. Rogo qn̄ volet. Quādo his carere amplexibus: ab his auelli vberibus, insuper sinu vel pectore volet separi? Certe qn̄ charitas ipsa q̄ eā hoc cœlesti somno sopiuit excitare voluerit ad ostium stās & pulsans. Aperi mihi soror mea, spōsa mea. Audiēs deinde illa caput amici plenū rore & cincinnos ei⁹ guttis noctiū euigilat, surgit, aperit ostiū: relictisq̄ delitiis quibus fruebat̄ ad capillos eius, i. illos q̄ fide illi adhærēt q̄ ex nocte ignorātię aliq̄d aquilonaris frigoris cōtraxerūt erudiēdos, charitate suggerente ptransit. Hinc beatissimus Paulus optabat anathema a Christo esse p̄ fratrib⁹: salutē multoꝝ propriis licet summis præponens delitiis.

Gillebertus.

Quāta sit feruentis violentia charitatis.

C ¶Filiæ Hierusalē nūciate dilecto q̄a amore langueo. Vos nūciate q̄bus patet ad dilectū familiaris accessus. Vos nūciate qui estis exptæ q̄ta sit amatorii virt⁹ amoris: q̄a amore lāgueo Nō lāguet amor: sed lāguet amās. Vbi viget amor viget lāguor si absit q̄d amat̄. Quid est lāguor nisi affectio q̄dā de absente dilecto amātē cōficiēs? Amor vehemēs patiētis simul afficit & carnē & mētē. Illius lasciuiā extinguit: hui⁹ lętitiā pstringit. Lāguet caro dum eius lāguidior & remissior motus efficit̄ lāguet animus dū æstuātis voti nimietate cōficit̄. Sic em̄ in cōsumpta materia & iam deficiēte languidiora reddunt̄ ignis incēdia: & deus noster ignis cōsumēs est. O potēs & p̄potēs passio charitat̄ si nō tēperet̄ & nō tollat̄. Iure potēs aīm quem possedit sui ipsius efficit impotē. Cū semel fuerit accēsa in mente: attingit a fine vsq̄ ad finē fortiter: facit ad q̄d venit & prosperat̄ & crescit nec deficit: donec deficientē reddiderit animā: & aliquādo quidem intēsioribus votis exęstuat hora orationis maxime. Tūc quidē languet amans: q̄a spiritus vehemēs pertransit in illo & nō subsistit. In exitu horę illi⁹ dicere pōt: filię Hierusalē nūciate dilecto: quia amore liquesco. Ante hāc horā languor est: sed in exitu eius in liquefactionem vertit̄ languor. Ideo tu cū oras nō sinas animū fluitare: nō declinare ad alia vt cū felici fuerit hac passione tactus ad illam se stringat, donec plenius inficiatur & percurrat̄ & cōsumat̄. Nō em̄ definet quousq̄ totum percurrat & ebibat hoīs spiritū: Sicut vir desideriorum, i. orationū elanguit Daniel ex visione cœlesti vt nihil virium remaneret in ipso.

Balduinus.

Q̄ȝ inique agat contra dominum qui tam vehementer amantem non diligit.

PONE me sicut signaculum super cor tuum. Acsi diceret. Ama me sicut ego te. Habe me in mēte tua, in memoria, in desiderio, in suspirio, in gemitu & singultu tuo. Memento o homo qualem te fecerim: quali dignitate te nobilitauerim: quomodo sub pedibus tuis omnia subiecerim. Memento non solum q̄ta tibi fecerim: sed q̄ dura, q̄ indigna pro te pertulerim. & vide si non inique agis contra me si non amas me. Quis enim te sic amat sicut ego? Quis a te sic amari desiderat vt ego? Quis defēsor vitæ tuę periculum duelli subiit nisi ego? Vt ergo vicissitudinē amoris mihi rependas exere brachia: vires exerce. Pone me vt. s. s. c. t. Pugna pro me sicut ego p̄ te. Ne mihi simulatione adulatoria blandiaris: vt dicas dn̄e amo te. Si amas ostēde q̄a amas. Ama nō verbo & lingua: sed opere & veritate. Tuū periculū vertit̄: pugna est de aīa tua: de salute tua nec vinci poteris nisi ex te: nec vincere nisi per me. Proinde pone me vt signaculū super cor tuū & sic tibi victoria cedet. Pone me igitur vt signaculum super cor tuum: vt me tota virtute diligas: super brachium tuum, vt quæ mihi placita sunt tota dilectione perficias. Pone me super cor tuū, super omne q̄d cogitas: q̄d amas q̄d tibi cordi est, vt oēe q̄d charū est postponas & me semp supponas: & me semp plus diligas non solū q̄ q̄d extra te est: sed plusq̄ q̄d intra

te est. Quoniam autem probatio dilectionis est exhibitio operis: Pone me super brachium tuũ vt de me solo confidas vt sic te exerceas operã do pro me vt opereris ex me.

Sequitur.

E ¶Quia fortis est vt mors dilectio, dura quasi inferus æmulatio. Si tibi durũ videtur hoc qd causari potes cõtra me! Et ego custodiui vias duras. Si me velis æmulari: scito quia dura est sicut inferus æmulatio. Oportet te bibere calicem quem ego bibi. Ego mortẽ gustaui: ego ad inferna descendi: sed solutis doloribus inferni resurrexi. Si tu per æmulationis studiũ volens me imitari te senseris grauari & quasi in inferno cruciari: hoc est qđ a te exigo: hoc est qđ desidero: hoc est qđ consulo: vt ad modicum crucieris quasi in inferno: ne sine fine crucieris in eo. Aemulatio eñ quasi inferus est: similis loco pœnali. Sed hęc est via quę ducit ad introitum regni.

Vverricus.

Q sancti angeli nos psallentes vacuos dimittant si vacui dimittantur.

F ¶Quæ habitas in hortis amici auscultant. Fac me audire vo. t. Cuius vocẽ in ecclesia deceat audiri hic aperte mõstrat. Illi eñ hic dicit qui habitat in hortis non qui habitat in sepulchris Corpora autẽ peccatorũ quid sunt nisi sepulchra mortuorũ? Qui ergo subditi sunt corporibus suis nõ in hortis habitãt: sed in sepulchris deumq; exasperãt donec educit vinctos in forti. forti voce inclamet. Lazare veni foras. Illorũ igitur vox debet audiri: qui in hortis habitant qui in le. do. me. die ac noc. qui quot libros legunt tot hortos perambulant: quot sententias eligunt tot poma carpunt. Dupliciter tamẽ potest intelligi qđ a sponso dicitur. Quæ habitas in hortis a. a. f. me. au. vo. tu. Vel ꝙ deuotum amatorem inuitet ad psallendum vel orandũ vel ꝙ sanctum prædicatorẽ excitet ad loquendum. Quod vt magis persuadeat amicos audire memorat angelos. s. orantem vel psallentẽ fidelẽ vel ꝑdicatẽ. Vbi primo intueamur qua disciplina cordis & corporis nos oporteat in cõspectu angelorum psallere vel orare ne vacui dimissi nos vacuos dimittant, qui venerant amici. Quinimmo sponsus ipse qui stat ad ostium & pulsat si nulla ei deuotio digna deintus respondens aperiat: recedet conquerens & dicens. Attendi & auscultaui: nemo quod bonum est loquitur &c.

Finiuntur Cantica Canticorum.
Sequitur liber Sapientiæ.

Galfridus.

Q simplici animo dominus sit quærendus.

Diligite iustitiã qui iudicatis terram. Multi terrenã vituperant conuersationem. Multi causantur & arguunt ꝙ terra data sit in man⁹ impii: ꝙ mũdus positus sit in maligno: sed eadẽ agunt ipsi qui iudicant: nec iustitia placet eis per quã terra iudicatur ab eis. Sentite de dño in bonitate: vt q̃tũ terra vituperatur tantũ cœli & terræ domin⁹ cõmendetur. Et sicut sentitis quia bonũ nõ est hic esse: sic sentiatis intimo cordis affectu: quia bonum est esse cum domino: quia bonus dñs sperãtibus in eum: animæ quęrẽti illum. Et in simplicitate cordis quęrite illum. Est eñ velut quædã plica & duplicitas cordis: si nõ quæris bonitatẽ quã credis, si non appetis quod cognoscis: si nõ desideras qđ cõsideras q̃ sit desiderãdum. Nec frustra quæritur: sed inuenitur ab iis qui toto corde requirũt & qui nõ tẽtãt illũ sicut quis tẽtãs vadũ paratus est retrahere pedem. Nõ tẽtat qui nõ sibi aliã cõseruat cõsolatiõnẽ si cõtigerit nõ inuenire diuinã: sicut Saul & Cain fecisse legunt: quorũ alter electus a facie dñi optauit ne occideret: alter sese audiens reprobari a dño vel corã ppl'o petiit honorari. Apparet aũt eis qui fidẽ habẽt ĩ illũ. Fides aũt substãtia sperãdarũ rerũ argumẽtũ nõ apparentiũ ab ap'lo definit. Attamẽ apparebũt aliqñ q̃ nũc interim nõ apparẽt. Apparebit dñs iis q in eum credunt cum non apparet.

ca. 1. G

Q tam fictionem q̃ negligentiam spiritus sanctus aspernatur.

H ¶In maliuolam aĩam nõ introibit sapiẽtia &c. Maliuola aĩa est q̃ in corde odiũ retinet & rancorem. Corpus autẽ subditũ peccatis est qđ cõtra ap'lm fornicationi nõ dño & passionib⁹ desiderii seruit & illecebris voluptatũ. Fictio disciplinę hypocritarum arguit vanitatem. Quis possit etiã sic distingui: ꝙ sanctus disciplinæ spiritus fugiat fictum. Et merito nomẽ ponitur disciplinæ. Quis eñ tã disciplinatus apparet q̃ hypocrita tristis? attamẽ sp̃us amator disciplinę & ordinator & dator odit & aspernat: fugit & execrat eiusmodi disciplinã. Cogitatio autẽ sine intellectu, carnalis est & secularis. Sola aĩo versans visibilia & caduca. Intellectus enim est de spiritualibus & inuisibilibus. Quæ vero sine

intellectu est cogitatio solũ iam exteriorẽ sequitur sensum & in sola corporearũ rerũ imaginatione versat. Intelligere intus legere est. Nõ aũt intus legit q circa exteriora vagat. Secũdũ vulgare nostrũ. Intelligere ĩtro tẽdere sonat. Et nõ tendit intro: sed foras: q nõ solũ terrena agere: sed & cogitare assidue delectat. Potes autẽ si libet & vacat diligẽtius ĩtueri virtutes quatuor iisdẽ vitiis inuenire cõtrarias. Dico aũt magnanimitatẽ, tẽperãtiã, iustitiã & prudẽtiã. Quãtũ ĩ diuinis & secularib⁹ literis authẽtica satis & oĩbus nota distinctio. Sicut eñ in finib⁹ magnanimitatis patiẽtia locũ obtinet singularẽ: sic impatientia mater odii & rãcoris ex quadã animi imbecillitate pcedit. Nã etsi videt velut quãdã pferre molẽ dũ ex ira anim⁹ turget: nõ est illa animi magnitudo: sed tumor. Deniq; sicut scãdalizare prauorũ est hoim sic scãdalizari paruulorũ, veritate dicente. Qui scandalizauerit vnũ de pusillis istis &c. In reliqs autẽ reb⁹ euidens est q tẽperantia restringat corporis pctã: coerceat voluptates: q fictionẽ hypocrisis iustitia cõdẽnet: q prudẽtia cogitationibus tribuat ĩtellectũ. Sequit. Et corripiet a supueniẽte inigtate. Si de aĩa dicit quã spũs fugit: terribilis hęc corruptio q̃ sic corripit vt nõ corrigat: sed corrũpat. Sed est pctm̃ causa peccati & est pctm̃ poena peccati: cũ sit nihilominus vtrũq; pctm̃. Atq; ea maxime causa in oĩbus nos vel leuissimis debet vehemẽter terrere pctĩs ne forte si minus illa ad dãnationẽ sufficere videant, eorũ tñ neglectũ iustissime indignãte deo grauiora sequant. Recedẽte eñ spũ quidni iniqtas supueniat? Abscedẽte dño qdni irruat hostis? Immo vero alios septẽ nequiores se cõuocabit qui videbant exisse vt quã inuenerit male vacuam domũ faciãt peius plenã. Sic ergo nõ ĩpune feret q talẽ se exhibuit in quo sapiẽtię spũs nõ maneret. Sequit. Benignus est eñ spũs sapiẽtiæ & nõ liberabit maledictũ a labiis suis. O benignitas. Nũq̃ est cuiq̃ violẽt⁹, nemĩnẽ saluet inuitũ.

Bernardus.

Q ad sacram lectionem non debeat accedere cor impurum.

I ¶Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictũ qđ est vita incõtinẽs. Ante carnẽ eñ disciplinę studiis edomitã & mãcipatã spiritui. Ante spretã & obiectã seculi pompã & sarcinã indigne ab impuris lectio sancta psumit. Quomodo nempe lux incassum circũfundit oculos cæcos vel clausos: ita homo aĩalis nõ pcipit ea quę sunt s. dei. Nec eñ est spiritui sancto pars cũ mũdi vanitate: cũ veritatis sit spiritus aut cum sapiẽtia carnis quæ stultitia est apud deum.

Galfridus.

Q castitas cum charitate sit aĩæ pulchritudo.

O q̃ pulchra est casta generatio cũ charitate. Castitas & charitas faciũt hãc pulchritudinẽ. Sine altera enim corpus in putredinem defluit: Sine altera vero animus extinguibilẽ sibi flammã de ardore suę obstinationis accendit. Qđ ne cõtingat dñs discipulos admonens ait. Habete sal in vobis & pacem habete inter vos. Sal castitatis: ne corpora libidine corrumpant. Pacẽ charitatis ne corda dissensione scindant. Alioquin & illa cũ putruerint: vermem generant qui nõ morietur & ista si in deum vel in seinuicẽ collident ignẽ emittunt, qui nullatenus extinguetur. 4. K

Bernardus.

Q vir iustus tantũ meruit in tempore q̃tum voluit cucurrisse.

¶Cõsummatus in breui expleuit tẽpora multa. Bene multa qa vniuersa cõplectit. Quõ eñ nõ expleuit oĩa tẽpora q transiit ad æternitatem? Qta sane tẽpora: nõ longęuitate: hoc est nõ annorũ serie vel dierũ numero: sed mẽtis deuotione & inextinguibili semp pficiẽdi desiderio percurrere potuit, tãta sibi ĩ meritis nõ immerito vẽdicauit. Retinet qppe virtute qđ amisit in tpe. Porro vera virt⁹ finẽ nescit: tpe nõ claudit. L

Galfridus.

Q periculosius sit semel q̃ sæpius iudicari.

Nouissimũ iudiciũ his qui psunt, fiet. Iudicãt quotidie in ecclesia dei prelati subditos: semel veniet dñs iudicare plãtos. Quotidianũ monachis suis abbates vidẽtur exhibere iudiciũ. Sed nunqd melior est abbatũ cõditio qui vident expectare nouissimũ. Et q̃ miseri sunt qui glorian q humanum videant euasisse q̃ trepidi veniãt ad diuinũ. Q terribile illud capitulũ qđ semel erit: & nihil deinceps supererit corrigendum? 6. M

Bernardus.

Q spiritus domini multipliciter operetur.

Spiritus domini multiplex. Vere multiplex: quia multiplex filiis hominũ inspiratur. Siquidẽ cõceditur eis ad vsum: ad miraculum: ad salutem: ad auxilium: ad solatium: ad feruorem. Ad vsum vitæ bonis & malis, dignis pariter & indignis: communia bona abundantissime tribuens ita vt videatur hic discretionis limitem non tenere. Ad miraculũ in signis, prodigiis, & variis virtutibus. Sed quia nõnullis hanc quoq; gratiã sine propria vtilitate largit, infunditur ad salutem cum in toto corde nostro reuertimur ad dominum deum nostrum. Ad auxiliũ vero datur: cum in omni collocatione adiuuat infirmitatem nostrã. Nam cũ testimoniũ phibet 7. N

spiritui nostro q filii dei sumus:ea inspiratio est ad cõsolationẽ. Daẽ etiã ad feruorẽ:cũ in cordibus pfectoꝝ vehemẽtius validũ ignẽ charitat[is] accẽdit:vt nõ solũ in spe filioꝝ dei:sed etiam in tribulationibꝰ gliẽt:cõtumeliã reputãtes gloriã:opprobriũ gaudiũ:despationẽ exaltationẽ.

Quomodo sapientia vincit malitiã.

S. O Sapientia vincit malitiã:dũ Sathanã conterit dei virtus & sapiẽtia Christus. Attingit ergo a fine vsq ad finẽ fortiter:& disponit oĩa suauiter: in cœlo quidem deiiciendo superbum:in mundo superãdo malignũ:in inferno spoliãdo auarum Et disponit oĩa suauiter:in cœlo stãtes angelos cõfirmando. In mũdo venundatos redimendo. In inferno captiuos liberando.

Qz charitas omnia complectatur.

P ¶Sapiẽtia vincit malitiã:cum nec inimicissimo hoĩ negari quãtulũcunq affectũ charitas ambitiosa pmittit. Attingit a fine vsq ad finẽ fortiter in instituẽdis & cõtinẽdis rebus:disponit oĩa suauiter in ordinãdis & beandis affectibus.

De cõflictu vitiorũ pariter & virtutũ.

Q ¶Sapiẽtia vincit malitiam. Attingit ergo a fine vsq ad finẽ &c. In cœlo deiiciẽdo supbũ:in mũdo supando malignũ:in ĩferno spoliãdo auarũ. Disponit omnia suauiter:in cœlo stantes angelos confirmando:in mundo distractos redimendo:in inferno liberando captiuos. Vel aliter. Constringit timor contra negligentiam. Qui enim timet deum nihil negligit. Si autẽ negligẽtia præualuerit:parit curiositatem. Qui eñ in seipso non quiescit:foras cogiẽ euagari. Hęc ergo hoĩem a corde suo eiicit:cõtra quam pugnat pietas. ¶Est eñ pietas cultus dei:& in corde coliẽ q in corde crediẽ habitare. Curiositas si superet parit experiẽtiã mali. Dũ eñ euagaẽ p multa,facile inuenit animꝰ vbi adhæreat:vbi noxiam experiaẽ dulcedinẽ. Cõtra hãc pugnat scientia docẽs quid tutum sit experiri:quid nõ. Si vero pualeat experiẽtia:gñat cõcupiscẽtiam vt transeat in affectũ cordis. Transit autem in affectũ cordis qui legem spreuit:transiliit honestatem:nec ratione regiẽ:nec inhibeẽ pudore. Timorem autem dñi penitus dereliquit: & est apud eum pro lege voluptas. Solo vehiẽ appetitu. Sequiẽ cõcupiscẽtiã solam. Aduersus hãc cõcupiscẽtiã cõgreditur fortitudo:quia nulla iam nisi in manu forti liberatio est. Castigandũ ergo corpus:extenuanda adeps de qua prodit iniquitas: & peccandi occasiones auferendæ. Alioquin si cõcupiscentia extincta non fuerit: nascitur de ea cõsuetudo:vt sæpe sine æstu desiderii ad rem illicitã protrahatur. Ex hoc iam melius est ingenium q̃ vires. Et opus est spiritus consilii:ne forte dum psequimur cõcupiscẽtiam,substãtiã destruamus. Cõsuetudo si victa nõ fuerit:parit cõtemptum. Aduersum istum pcedat necesse est spiritus intelligentiæ illuminans tenebras nostras & lucẽ ostendẽs miserationũ dei. Intelligẽtia eñ est de inuisibilibus & abditis:quæ nec experientia cognoscit nec ratio cõprehendit:quale est Vbi abundauit peccatum superabundauit & gratia. Qz si nõ præualuerit intelligentia reducere animũ ad spem contemptus deiicit in malitiam. Qui eñ despærat de venia:quã potest consolationem quærit deinceps in hac vita. Iam non est liberari nisi contra malitiam cõgrediatur sapientia:vt clauus clauum expellat:& dulcedinẽ perniciosam amaram reddat dulcedo spiritualis immissa. Sic sapientia vincit malitiam. Attingit ergo a fine vsq ad finẽ:a timore ad sapientiam fortiter eradicans vitia singula: & disponit omnia suauiter:singulas inserendo virtutes. Expellit enim negligentiã & timorem immittit:expellit curiositatẽ & immittit pietatẽ & sic de aliis. & tandem expulsa malitia sapientia regnat. Ergo quod negligẽtia obdormire fecit:cõcupiscẽtia peius excitauit:attraxit experientia:tenuit cõcupiscentia:ligauit consuetudo:cõtemptus trusit in carcerem:malitia iugulauit. Econtra iuuãte sapiẽtia timor excitat:demulcet pietas: sciẽtia dũ suggerit quid & quomodo factũ sit apponit dolorẽ:fortitudo erigit:cõsilium soluit:intellectus de tenebris educit in lucẽ:sapiẽtia cibat & salutaribus reficit alimentis.

Quõ debeat homo imitari sapiẽtiam.

¶Sapientia attingit a fine vsq ad finem fortiter:& disponit omnia suauiter. R Attingit a fine vsq ad finem fortiter:hoc est a summo cœlo vsq ad inferiores partes terræ:a maximo angelo vsq ad minimum vermiculũ. Attingit autẽ fortiter non quidem mobili discursione vel locali diffusione vel subiectæ creaturæ tantum officiali administratione:sed substantiali quadam & vbiq præsenti fortitudine:quia vniuersa potẽtissime mouet:ordinat:administrat. Nec aliqua in his laborat difficultate:sed disponit oĩa suauiter placida volũtate. Vel attingit a fine vsq ad finẽ fortiter:hoc est ab ortu creaturæ vsq ad finem destinatũ a creatore:siue in quẽ vrget natura:siue quẽ accelerat cura:siue quem cõcedit gratia. Attingit fortiter dum nil horum euenit:quod non prout vult potenti ordinat prouidentia. Sic & homo imitetur sapientiam vt & vitiis resistat fortiter.

Qz primos parentes corporis cor
ruptio non grauabat.

9. S Corpus qđ corrumpit aggrauat ani=
má. Nõ dicit corpus simpliciter: sed
corpus qđ corrumpit: vt immunē ab
hoc grauamine primi parētis aīam noueris ex=
titisse, donec corpus adhuc gereret īcorruptū.
Nimirum in libertate posuit eū deus: vt inter
summa & infima versans, & in illa excederet si
ne difficultate, & ad hæc sine illecebra aut ne=
cessitate descenderet. Illa penetrans naturali vi
uacitate & puritate mētis: hæc auctoritate di
iudicans præsidentis.

Qz Christus in nobis illuminat in
tellectum: spiritus sanctus purgat affectum.

T ¶Corpus qđ corrumpitur aggrauat animam
& deprimit terrena inhabitatio sensum multa
cogitantem. Per sensum hic arbitror intellectū
designari: qui tunc vere deprimitur cum mul
ta cogitat: cum non colligit se circa illam vnā
& vnicam cogitationem, quæ concipitur de ci
uitate illa cuius participatio eius in idipsum.
Huiusmodi intellectū oportet deprimi & dis=
trahi per multa multis & multiplicibus mo=
dis. Animā vero existimo dici affectiones quæ
corrupto corpore diuersis passionibus afficiun
tur: quæ mitigari nunq̄ possunt ne dicam sana
ri: donec voluntas vnum quærat & tendat ad
vnum. Duo ergo sunt quæ nobis purganda
sunt: intellectus vt nouerit: affectus vt velit.
Christus intellectum illuminat: spiritus sanct[9]
affectum purgat. Venit em̄ filius dei: & tot &
tanta mirabilia in mundo operatus est, vt me=
rito intellectum nostrū ab om̄ibus mundanis
rebus euocauerit: vt semper cogitemus & nūq̄
cogitare sufficiamus: quia mirabilia fecit. Quis
em̄ cogitare sufficiat qualiter rerū dn̄s p̄uene
rit nos: venerit ad nos: subuenerit nobis: & sin=
gularis illa maiestas voluerit mori vt viuere=
mus: seruire vt regnaremus: exulare vt repa=
triaremus: & vsq; ad seruilissima inclinari vt
cōstitueret nos super om̄ia opera sua! Talem se
obtulit apostolis apostolorū dn̄s. Et quia disci
puli carnales erāt: & deus spiritus est: nec bene
cōuenit spiritui & carni: vmbra corporis sui tē
perauit se eis: vt omnē cogitatum eorum ab
humanis rebus ad carnem suā adunaret: & sic
de carne transferret ad spiritū. Non tibi videt
eis intellectū illuminasse, cum aperuit illis sen
sum vt intelligerent scripturas? Sed illi sanctissi
mæ carni assuefacti verbum de discessu eius
audire non poterant: quia intellectus humilia=
tus erat: sed nondū purgatus affectus. Eleua=
tus igit in cœlū spiritū sanctū misit: qui affe=
ctum illorum, i. voluntatem mundauit: immo
potius alterauit: vt iam magis velint dominū
ascendisse, q̄ prius detinuisse voluerant. Sic er=
go eorū intelligentia illuminata per Christū, &
voluntas emūdata est per spiritū: vt sicut bonū
nouerint sic & velint: qđ non solum perfecta re
ligio vel religiosa perfectio est.

Quomodo iustus per vias rectas a
domino deducatur.

IVstum deduxit dn̄s per vias rectas 10.
& ostēdit illi regnum dei. Est iustus V
qui in principio sermonis accusator
est sui. Et est iustus qui ex fide viuit
Et est iustus qui absq; terrore est. Et primus bo
nus: quia accedit ad viā. Secundus melior: quia
currit per viā. Tertius optimus: quia iā appro=
pinquat ad finē viæ. Hic tamē accipiamus pri=
mum, quē fortassis velocius inueniemus. Hūc
deduxit dn̄s & non alius: quia ipsius est de via
iniquitatis ad viam veritatis reducere, & dedu
cere per eā. Per vias inquit rectas. Viæ em̄ dn̄i
viæ rectę: viæ pulchrę, plenæ, & planæ. Rectę si
ne errore: quia ducūt ad vitā. Pulchræ sine sor
de: quia docent munditiam. Plenæ multitudi=
ne: quia iam totus mundus intrat Christi sage
nam. Planę sine difficultate: quia donāt suaui=
tatem. Et ostendit illi regnū dei. Regnū dei cō
ceditur, promittit, ostenditur, percipitur. Con
ceditur in p̄destinatione. Promittitur in voca
tione. Ostenditur in iustificatione. Percipitur
in glorificatione. Et dedit illi scientiam sancto=
rum. Scientia sanctorum est hic temporaliter
cruciari, & delectari in æternum. Et in contra=
rium sciētia malorū relabit. Alia est sciētia mū
di: q̄ docet vanitatē: alia scientia carnis; q̄ docet
voluntatē. Illa tanq̄ pater: ista tanq̄ mater no=
bis est. Sicut em̄ mater filio suo semper optat
quietē: sic caro incrassata nec minimis saltē di=
gitis patit se cōtingi. Et sicut pater vult filium
suū huc illucq; discurrere: vt addiscat aliquid
vnde magnificet: sic & mūdus vult hominem
multis laboribus intricari: vt habeat vnde su=
perbiat, vnde infletur. Honestauit illū in labori
bus. Nōne & nos in ipsis laboribus nostris ho=
nestamur: cū om̄ia quę facimus ad vnitatis vin
culū adunamus! Nōne & hæc vilitas, hæc de=
formitas, hæc semicincia honorant a princip=
bus terræ! Væ nobis si exultauerimus nisi
in Christo & pro Christo. Væ nobis si vendibi
lem obtulerimus paupertatē. Et cōpleuit labo=
res illius. Vel hic in p̄seuerātia: vt vsq; ad finē
iustitiā nō relinquat. Vel illic in gloria: vt gau
deat in æternū. Felix vtraq; cōpletio: cū & hic
morit iustus plenus dierū: & illic oritur in lon
gitudinem dierum. Vtrobiq; plenus: hic vide=
licet gratia: illic gloria.

Serlo.

Q tribus modis iusti spolia diripiūt impiorū.

X Iusti tulerunt spolia impiorū: & decantauerunt nomen sanctū tuum dn̄e. Videndum est quomodo iusti sine culpa tulerūt spolia impiorum. In euangelio legit. Regnum cœlorū vim patitur: & violenti diripiunt illud. Regnū cœlorum locus est iustorū. Quomodo autē non sunt violenti, de quibus dicit: quia tulerūt spolia impiorum? Quod quia mystice dictū sit, ipsa rerum experiētia docet: cum versa vice iustos magis ab impiis, q̄ impios a iustis spoliari videamus. Impii vero & dęmones & homines intelligunt: & vtriq; a iustis similiter spoliātur. Ipsi quippe angelo qui primus cōditus est, per prophetam dicit. Omnis lapis preciosus operimentū tuū &c. Quod operimentū tunc perdidit, cum per superbiā deiectus sanctorū angelorum societatē amisit. Sed hæc spolia iusti tollunt, cū per pœnitentiā semetipsos cruciantes & crudeles sibimet existentes consortiū angelorum, quod illi per superbiam amiserunt: isti p pœnitentiā assequunt. Sed & cum aliquē verbis & exemplis de peccato ad iustitiā conuerti faciunt: quasi spolia sua dęmonibus impiis tollunt. Sed & hominibus impiis spolia auferunt, quādo mala opera quasi vestimēta sordida abiicere compellunt. Q aūt hoc faciunt, non humanę virtuti: sed diuinę pietati ascribunt. Et hoc est qd̄ dicit. Et decantauerunt nomen sanctum tuum dn̄e. Et victricē manum tuam laudauerunt pariter dn̄e deus noster.

Adam de Perse.

Q deus quęrit a creatura, quod contulit creaturæ.

n Y Omnia in pondere & mēsura & numero disposuisti dn̄e. Si mediatori vis amicitias iūgere: si digne vis mysterio mediatricis assistere: vide ne discedas a medio: vide ne quid nimis: ne quid facias sine modo. In oculis hominum piis conformare moribus conuiuentiū: sed in conscientia corā deo si potes alios transgredere diligendo. Hoc solum est in quo moderator seculorū nostra delectat immoderantia: cū nostri amoris affectio in ipsum sine modo intendit & mēsura. Ipse auctor oīm: omnia in pondere & numero & mensura condidit: & qd̄ creaturis contulisse cognoscit, hoc requirit. Habe ergo pondus, serua numerū: mēsuram tene, & diuidi nō poteris ab auctore. Falsitas non habet pondus, vnde fertur & euolat in incertum. Pondus nescit leuitas: cor nō sinit esse stabile neq; firmum. Numerum non seruat singularitas: cum sit numerus collectio vnitatum. Vbi regnat diuersitas nō est collectio, sed diuisio vnionū. Modū ignorat superfluitas: & nihil ab ea admittitur mensuratū. Beatus igit quem ponderis grauitas reddit stabilem: ratio numeri socialem: moderantia mensurę frugalē Stabilem in fide: socialē in charitate: frugalem in conuersatione.

Galfridus.

De tribus verbis, & tribus silentiis. 18

Z Dum quietum silentium continerent omnia &c. Opportune in silentio & quiete quod nocturnis horis potissimum conuenit, sermo viuus & efficax exponitur. Ipsum tñ silentium in quo venit Verbum caro factum: non reuerentię sed negligētię fuit. Nocturnis aūt horis exorta est lux in tenebris. Venit autem durus bellator contra fortem armatū: qui in pace atriū possidebat. Q si mediū silentium: sicut habet translatio altera, medio noctis itineri copulamus: tria nobis verba, & tria erunt consideranda silentia. Primo igitur ad primos patres locut⁹ est deus per voces angelorum: sed siluit verbum istud, & factum est silentium primū. Rursus locutus est populo. s. per scripturā legis & prophetarum. Cum aūt nec illud iam verbum audiret, factum est silentium secūdū: qd̄ hic medium dicit: in quo venit sermo omnipotēs, verbum. s. incarnatū. Tertium vero silentium erit, cū & huiusmodi cessauerit tempore Antichristi. Huiusmodi sane propter electos necesse est breuiari dies, sicut Ioannes ait. Factum est silentiū in cœlo quasi media hora. Vnde etiam de tēpore priorum verborum seruati sunt duo, Enoch. s. & Helias: q in tertio illo silentio debeant subuenire. Nobis quoq; loquitur deus & prouocat ad virtutem per humanę priuilegium rationis, vt erubescat viuere pecus quē deus hominem fecit. Per sacramentū fidei: vt christianus gentiliter viuere timeat. Postremo p votū religionis, vt non seculariter agat monachus: vel conuersus. Si primum vel secundū non exaudit, in medio iam silentio verbum tertium venit. Si & illud contemnitur, tēpus est Antichristi. Sēper autē silentium verbi dei comitatur nox: quia mandatū lucerna est, & lex lux, & lucerna pedibus verbū dei. Nec immerito propter triplicē hūc sermonem ter in die natiuitatis dn̄i missarum solennia celebrantur: quarū tertia solēnior est duabus. Tertio siquidē omnipotēs sermo de cœlo in terram a regalibus sedibus in præsepium venit.

Hugo de sancto Victo.

De triplici silentio.

&c ¶Dum medium silentium teneret omnia. Tria sunt silentia. Primum largitoris. Secundũ desperatio curationis. Tertiũ adeptio sanitatis. Primum ante legem, quando homo non agnouit morbum suũ: vnde nec quęrebat remediũ. Sed subintrauit lex: quę ostendit languidis vulnera sua: & statim ruptum est silẽtiũ: quia cœperunt ęgri salutem quærere. Sed considerans homo neminem per legem posse iustificari, quasi diuturnis clamoribus fatigatus, & iam desperans siluit: & secutum est secundũ silẽtium. Tunc ergo omnipotens verbũ dei patris in carnẽ veniens rupit silẽtium: locutum est pacem: dedit gratiam: proposuit veniam: promisit misericordiam, & cœperũt ægri currere ad medicum: pura fide cordis, & vera confessione oris: flagitantes remedium. Et hoc in hac vita agitur: vt homo per dei gratiam recipiat sanitatẽ Sed cum plenam sanitatem receperit: tunc tertium illud beatũ, & sine fine silẽtium subsequetur. Inter primum & mediũ silentium multa verba sonuerunt, scilicet legis mandata. Inter medium & vltimũ sonat vnum verbum, id est gratia dei. Bene omnia. i. non solum illa quę in petitione desperabant: sed & quæ in promissione defecerãt. Et nox in suo cursu medium iter perageret. Pręsẽs vita nox est: vita futura dies. Nox ista habet vesperam: illa dies aurorã. Vespera præsentis noctis fuit inclinatio vnius diei. Aurora illius diei, inclinatio præsentis seculi. Vespera huius noctis fuit ex quo Adam peccauit. Aurora sequentis diei a resurrectione Christi vsque in finẽ seculi. Videamus quo nox ista currat. Per mortalitatem currit in mortẽ: per mortem in damnationem. Igitur vita mortalis deorsum currit. i. in infernum. Vita immortalis sursum, id est in cœlum. Iter mediũ stadium vitæ præsentis quod nascendo intramus: viuendo percurrimus: moriẽdo eximus. Quando ergo nox mediũ iter in suo cursu habuit, nisi quando mors omnes in stadio vitę pñsentis repperit: secum ad inferos traxit? Vide ergo ordinatissimum diuinæ dispẽsationis cõsiliũ. Quando omnis recuperandę salutis spes perierat: & mors omnia secum deorsum rapiebat: peccatum ad summũ venerat: tunc omnipotẽs sermo mittitur liberandis: vt amplius diuinæ munus gratiæ cõmmẽdetur. Venit inquit. Quis? Vnde? Quo? Sermo altissimi vnicus patris rex filius regis. De consensu patris ad tolerantiam passionis: de ęqualitate maiestatis ad patibulum crucis: de sede regali ad officinã peccati: de lumine cœli ad tenebras īferni. Sed nũquid ideo regnum perdidit? immo eos qui seruierant peccatis liberans, vsque ad conregnandum sibi sublimauit. Et ideo fortassis a regalibus sedibus venit.

Finitus est Liber Sapientię.
Sequitur Ecclesiasticus.

Galfridus.

Q; qui nouissima sollicite præuiderit, sapienter media gubernabit.

Imenti dominũ bene erit in extremis &c. Non desipiunt qui nouissima prima, & prima nouissima faciunt, solliciti maxime de extremis: ne extrema gaudiis luctus occupet. Qui nauem regit non in prora residet: sed in puppi. Sic noster etiã nauis gubernator animus: nostrę cõuersationis arbiter prospere cuncta dirigit, si fuerit intentus extremis Nam ea memorans non peccabit. ca. 1 A

Q; peccatum timor hominis reprimit: dei celat.

¶Timor dñi expellit peccatũ. Nam qui timet hoĩem cito cadit. Humanus etenim timor ad horam fortassis exterius peccatũ coercet & reprimit: sed eo ipso interius imprimit potius quam expellit, & occasione sumpta vehemẽtius mox ebullit qđ inclusum fuerat non extinctum: vberius pullulat qđ præcisum superficie tenus nõ radicitus amputatũ. Verũtamen etsi nulla videret vtilitas timendi deũ: vnde nobis securitas non timendi? Quis enim scit si dignus est amore an odio? Timeamus itaque: quia in multis offendimus & qualiter dñs ea reputet, quanti ęstimet, qualiter iudicet, ignoramus. B

Balduinus.

Humilitas in dignitate fit dignitas dignitatis.

Quanto magnus es humilia te in oĩbus, ac si diceret. Secundũ magnitudinem dignitatis ęqua sit mensura humilitatis. Humilitas in honore: honor ẽ ipsius honoris & dignitas dignitatis. Oĩs dignitas ipso dignitatis noĩe digna est si humilia dedigneť. Humilitas aũt sine honore ipa sibi suff. cit ad honorẽ. Honor vero sine humilitate sese perducit ad confusionẽ. Itẽ quanto magnus es &c. Si egregius es: esto tñ de grege. Si oĩbus pręes, nõ dedigneris subesse. Considera teipm̃ & magistrum tuũ: & in quo opere se confiteať magistrũ. Considera quid fecerit: quid dixerit. Nõ veni inquit, mi- 3 C

nistrari sed ministrare. Ecce quid dixit: & quid fecit. Humiliauit se vsq; ad pedes discipulorũ suorũ. Quis hoc fecit? Is cuius est terra scabellũ pedum eius.

Bernardus.

De duplici confusione.

4 D Est confusio adducens peccatũ: & est cõfusio adducẽs gloriã & gratiã. Bonus pudor quo peccasse aut certe peccare cõfũderis, & oĩs licet humanus arbiter forte absit: diuinũ tñ q̃ humanum tanto verecũdius reuereris aspectũ, q̃to verius deũ q̃ hoĩem cogitas puriorẽ. Tantoq; eũ grauius offendi a peccãte, q̃to cõstat longius ab illo esse oẽ pctm̃. Huiuscemodi pudor fugat opprobriũ: parat gloriã: dũ aut peccatũ oĩno non admittit, aut admissum pœnitẽdo punit, & cõfitẽdo expellit. Q; si qs cõfiteri cõfũdit: id quoq; vnde cõpungit: talis pudor pctm̃ adducit & gloriã de cõcupiscẽtia perdit, qñ malũ q̃d ex ꝓfundo cordis cõpunctio conat̃ expellere, pudor inept⁹ obstruso labiorũ ostio nõ ꝑmittit exire.

Radulphus.

Q; firma q̃ libera debeat esse iustitia ꝑlatorũ.

7 E Noli quęrere fieri iudex nisi valeas virtute irrũpere iniqtates: ne forte extimescas faciẽ potentis, & ponas scandalum in agilitate tua. Tanq̃ diceret ne velis suscipere regimẽ populi, nisi tantę sis cõstantię vt nõ reuerearis personã potentis: sed cum omni fiducia arguas delinquentes: ne forte scandalizes tibi commissos si te agilẽ viderint, & ad nutum humanum flexibilem. vbi & apte subiungitur. Non pecces in multitudine ciuitatis nec te immittas in populum neq; alliges duplicia peccata. vt scilicet non tantũ pro se sed pro subditis cogatur reddere rationem. Neq; enim in vno erit immunis. i. in aliquo horum, quia & suorũ & alienorũ luet supplicia delictorũ. Quicunq; ergo locũ iam tenet, caueat necesse est ne adulando potestatibus peccatis se contaminet alienis & dum humanam declinat offensam diuinam incurrat vindictam.

Vverricus.

Q; pauci sunt q dãna ꝑditi tpis magnipẽdant.

F ¶De negligẽtia tua purga te cũ paucis. Oĩno si de negligẽtia nos purgarem⁹, de paucis essem⁹ Nunc aũt qm̃ non modo minima, sed & maxima negligimus: Longe a paucis de terra diuisi sumus: & de nobis dicit ille qui paucitatẽ sanctorũ multitudini ꝓfert negligentiũ, inter multos erant mecũ. Et q̃d hodie tã propriũ simul & cõmune his quos religiones fouet vmbra sicut negligentia? vt de meipso loquar quotiens derident h. s. m. Quotiẽs dormitauit aĩa m. p. t? Diemq; fere totũ acsi reuocabile tẽpus esset in inertia cõsumo? Illud aũt miserrimũ est q̃d hodie non putat̃ iactura sed lucrũ. si dies q nobis ad purgationẽ dati sunt elabant̃ nobis dormiẽdo, ꝓtereant & pereant negligendo. Gentilis vt aiunt cũ sederet ad mẽsam venissetq; in mentẽ nihil strenuũ aut memorabile se egisse illo die cũ gemitu graui & dolore mẽsam reppulit exclamans. O amici diẽ perdidi. Nos hodie dicere videmur diẽ lucrifeci: si sine opere totus per inertiã possit elabi. Sic nullus fere est q tpi preciũ ponat q cogitet apud se q̃tũ ad cõparandã ęternitatẽ valeat dies vna. Putasne est aliqs in nobis qui quotidianã dierũ suorũ a semetipso rationem exigat? qui cuiusq; diei dispendia vel emolumenta sibi diligẽter describat? vt si dep̃henderit se hodie negligẽter egisse vindicet in semetipsum, de cętero cautius agat? Beatus ille seruus quẽ cum venerit dies extremus inuenerit ita facientem.

Bernardus.

Q; iugis mortis memoria faciat timoratum.

¶Fili memorare nouissima tua & ineter. nõ p. G

Nimirũ hęc maxime recordatio facit timoratum, timor expellit peccatũ, & negligentiã nõ admittit.

Q̃ta sit hominis pudoris doloris timorisq; materia.

¶Fili memorare no. t. &c. Recole primordia, attende media: nouissima memorare. Cogita vnde veneris & erubesce. Vbi sis & ingemisce. Quo vadas & cõtremisce. Agnosce primordia tua & erubesce comparatum te esse iumentis insipientibus &c. Memorare nouissima tua & time ne abeas etiam post iumenta. Pro consortio angelorũ sortitus es consortium iumentorum. Erubesce, vis nosse quo deuenisti? In locũ vtiq; afflictionis vbi dolor & labor & afflictio spiritus. Nemo in hoc seculo neq̃ quod vult habere potest. Quãdoquidẽ nec iustus iustitia satiatur: nec voluptuosus voluptate, nec curiosus curiositate, nec inani gloria ãbitiosus. Ecce vnde doleas q; in exilio posit⁹ es, in deserto moraris, in tenebris ambulas, & in lubrico & in su. vul. t. vesceris p. t. An non in ama. morat̃ oculus tuus: quotiẽs ista consideras & deploras pariter cũ ꝓpheta dicens. Heu me, quia incolatus me⁹ ꝓlongatus est &c. Habes prima, habes media: sed q̃ sũt nouissima ipa sunt mors, iudiciũ, & gehẽna. Quid horribilius morte? q̃d iudicio terribili⁹? q̃d gehẽna põt intolerabili⁹ cogitari? quid vltra metuet q ad ista securus est? O homo si pudorẽ perdideras ad nobiles pertinẽtẽ,

ſi dolorem nõ ſentiebas qđ eſt etiã carnalium vel timorẽ non omittas qđ eſt etiam iumentorum. Oneramus aſinũ: laboribus fatigamus & non curat, quia aſinus eſt. At ſi in ignẽ impellere: ſi pcipitare velis in foueam, cauet q̃tum põt vitam diligens, timens mortẽ. An non ergo iuſtum eſt vt q iſta nõ timet, audiat iſtud verbũ increpatorium: Abi poſt veſtigia gregum &c. Time homo qui in morte ſeparandus es a bonis omnibus huius corporis: cũ dulce carnis & animę cõnubium amaro ſit ſeparandũ diuortio. Time quia in terribili iudicio pręſeruãdus es illi in cuius manus durũ eſt incidere: & eo examinante quem nihil latet: ſi quidem inuenta fuerit in te iniquitas: tollendus es ne videas gloriã dei. Time quia in gehẽna cũ diabolo & angelis eius ęternis es ſupplicijs cruciãdus. Et hic eſt timor qui initium dicit̃ ſapientiæ, non dolor vel pudor. Vnde nõ primordia non media iuberis, ſed nouiſſima memorari. Validior eñ eſt ad reſiſtendũ peccatum timor q̃ pudor vel dolor, quia & dolor poteſt de qualibet huius mũdi conſolatione: & pudor de multitudine cõſolari. At timor nõ ita. Nam in morte nihil omnino de bonis huius ſeculi feret ſecũ. In iudicio nec fugere poterit nec reſiſtere. In gehẽna vero ſicut nulla redẽptio: ſic nulla conſolatio poterit inueniri.

Qꝫ homo donec Chriſtus in eo vixerit non laudetur.

II. I NE laudes hominẽ in vita ſua. An forſitaſſe non eſt homo laudãdus in vita ſua: quę tentatio eſt ſuper terram: nec ideo tñ laudãdus nõ eſt cũ mortu⁹ pctõ viuit deo? Vana quidem laus & ſeductoria qua laudat̃ peccator in deſiderijs animę ſuę: ſed multũ cõmendãda illius vita q dicere põt. Viuo ego iam nõ ego: viuit vero in me Chriſtus. Cũ ergo laudatur homo in quo iã viuit non ipſe: ſed Chriſtus: nõ in ſua laudat̃, ſed in Chriſti vita. Ac per hoc nõ laudat̃ contra ſententiã quę phibet hominẽ laudari in vita ſua. Cur vtiq; humanis laudibus dignus nõ erit quẽ ſui nominis quoq; deus laude dignat̃, dicente Dauid Pauper & inops lau. no. t. Laudat̃ Iob quia patienter ſua amiſit: dũ adhuc viueret in corpore laudatur.

Vverricus.

Qꝫ a ſapiẽtia tria ſoleant auertere cor hoĩm.

14 K BEatus homo q in ſapiẽtia morabitur & qui in iuſtitia meditabit̃ &c. Prorſus hęc eſt beatitudo: hęc ſapientia: ſi moreris in ſapiẽtia vt perſeuerãter eam teneas Non eñ qui ſtatim inuenerit: ſed qui tenuerit eã beat⁹ eſt. Sed nõ ibi quieuit immo addidit: & qui affluit prudẽter: vt ſcilicet in ea demoreris & contubernio atq; cõuictu ipſi⁹ delecteris nec diſcedas a magiſterio ipſius donec meditãdo iuſtitiã: cogitando circũſpectionẽ dei affluere prudentia poſſis. Verũ alios repellit a ſapiẽtia quam inuenerãt ſuperbia cordis. ſicut de pphetis teſtatur Apoſtolus. Alios ſicut in Salomone patet abſtrahit illecebra carnis. Alii in leuitate & incõſtantia mẽtis leui perturbatione offenſi eã relinquũt q. ſ. ad tẽpus credunt, & in tẽp. re. Quare aũt recedunt? quia radices nõ habẽt quib⁹ teneant̃. Quomodo aũt radicari poterunt niſi morent̃? Sic iuſtus plantatus in domo dñi nec radicari nec fundari in charitate poterit niſi mora & ſtabilitate loci. Si autẽ radicatus non fuerit: nec florẽ: nec fructũ qui maneat afferre poterit. Et ſi florere viſus fuerit tali cui⁹ ſpei initio diceret̃ de illo: Ante meſſem totus effloruit & immatura perfectio germinauit. Et ſicut alias dicit̃. Si fecerit fructum alieni comedent eũ. Si ergo vis in ſapientia morari: ſtude in iuſtitia meditari. In iuſtitia aũt meditaris: ſi in ſilentio tuo qđ eſt cult⁹ iuſtitię non malicias quas malign⁹ immittit: aut phãtaſias quas cor tuũ parturit: aut inanes philoſophias ſeu fallaces theorias q̃ ſunt velut ęgri ſomnia admittere patiaris. Si aũt quaſi violẽtę irruũt cogitationes noxię, pone tibi virilẽ & fidelẽ cuſtodiam: quę omni cuſtodia ſeruet cor tuum. Dico aũt timorẽ dei qui nihil negligit, qui nullum in diſcurſum intrare pmittit: ſępius interrogans etiã angelũ lucis, noſter es an aduerſariorũ? Vndiq; eñ ſibi circũſpicit tanq̃ oĩ hora cogitans circũſpectiones dei: quę ſine intermiſſione intueri ac iudicare corda filiorũ hominũ attendit. Pulchre autẽ dictum eſt in ſem. cogi. quia prorſus ſine ſenſu eſt, & a corde exceſſit qui timorem dei cogitare negligit: qui põdus tantę maieſtatis ac iudicii ſibi imminentis vel incũbentis non ſentit. Signãter quoq; circũſpicere dicit̃ deus qui oĩa tam pręterita q̃ futura habet præſentia.

Bernardus.

De multiplici aquarum vſu.

AQua ſapiẽtię ſalutaris potabit illum. K
Multiplex eſt aquarũ vtilitas. Eſt eñ L
vtilis aqua ad lauãdũ ad potandũ: ad cibos coquẽdos. Sic aqua ſapiẽtię ſalutaris quæ haurit̃ de riuulis ſcripturarũ. Etẽm ſermo diuinus nõ modo potat aĩam ſitientẽ, ſed lauat, dicẽte dño. Et vos mũdi eſtis propter ſer. quẽ lo. ſ. vo. Sed & crudos carnis cogitat⁹ igne ſancti ſpiritus accẽdẽte coquit diuinũ eloquiũ, ac

vertit in sensus spiritales cibos mentis.

Galfridus.

Qꝫ etiā in debili corpore diuinis sit laudibus insistendum.

M ¶Nō est speciosa laus in ore peccatoris. In pœnitentis autē ore minus iucunda adhuc. Attamen nemo interim negligat pensum reddere seruitutis: nemo opus dei faciat negligēter. Sed doleo caput doleo pectus: deficit corpus q̃tum libet mihi baculū applices: non est vox neq; sensus. Periculosa medela, medicum nunc inuocare. Enimvero non est opus sanis medicus: sed malehabentibus. Debueras & continuo moriturus auxiliū flagitare diuinū. Debueras etiā statī expiraturꝰ sacrificio laudis honorare deū quoniam illic iter quo ostēdat tibi salutare suum. Sed omisisti iam multo tempore opus dei nunquid profuit tibi? Adhuc, vt video, nihilominus forte etiam amplius doles aut dolere te putas. Expergiscere: exercere in laudibus creatoris. multis affuit in eius opere desperata etiā valitudo. Sed & modicum si oportet in eiusmodi interim exercitio corpus affligi. Vigiliis & labore vbi putas melius posset insumi, qđ in quolibet etiā ocyo nec tardius forsitan oportuerat mori? Nā & in omni interim fatigatione satis nos debet beata illa expectatio consolari: ꝙ in summa iocunditate animi simul & corporis psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vitę nostrę in domo domini.

Radulphus.

Qꝫ vehemēs increpatio ramos mali operis nō radicem amputet voluntatis.

20 Quam bonū est correptum manifesta-
N re pœnitentiam? Sic em̄ effugies voluntarium peccatū. Hoc fit cum peccator corripientis se mansuetudine comperta eius piam indignationē gratāter amplectit̄, & increpantem diligens aduersus reatum suum in iracundiam suscitatur. Sic em̄ (inquit) effu. vo. pec. Ergo si violenta & contumeliosa adhibeatur increpatio: licet ad tēpus propter timorem praui operis fiat intermissio, volūtatis tñ prauę mutatio non sequetur.

Qꝫ magna sit peccatoris angustia dum nouis vetera vult mutare.

27 Sicut in medio compaginis lapidū pa-
O lus figitur: Sic inter mediū venditionis & emptionis angustiabit̄ peccatis. Cum em̄ homo carnis illecebris assuetus prauę cōsuetudini suę reniti cœperit & agrū supernę hęreditatis suarum voluptatū continentia comparare voluerit, magnas patitur angustias: dum hinc caro compellit vt ex more sibi obsequat̄: hinc spiritꝰ repellit vt magis cœpta perficiens brauiū sancti certaminis fideli perseuerantia consequat̄. Magnę igit̄ sunt ibi angustię sicut diximꝰ, sed laboris huiꝰ cōsolatio subinfertur cū dicit̄. Contereť cū delinquēte delictum. Hoc em̄ maxime in cōtritione sua debet hoīem releuare: qđ dū ipse conterit̄ & aculeus carnis retundit̄, & quē ex carne traxerat reatꝰ aboletur. Quia tñ periculū est ne fatigatus deficiat: nisi inquit, in timore dei tenueris te cōstanter: cito subuertetur domus tua.

Qꝫ quidā ad correctionē sic accedāt vt nō inde correctio sed corruptio subseq̄t̄

Concupiscētia spadonis deuirginauit 20
iuuēculā: ita & q facit p vim iudiciū. P
Spado ad coitū nō spe trahit̄ posteritatis. Scit eī se gignere nō posse: sed ardore cōcupiscētię istigat̄. Corrūpere itaq; pōt virginē, īpregnare nō potest. In hūc modū & q ad proximi increpationē non vtilitatis alicuius consideratione ducit̄, sed furoris sui impetu raptat̄ dum sine mensura culpas vindicat: lędit non subuenit, & cui semē melioris propositi infundere debuit: grauius corrumpit.

Galfridus.

Qꝫ peccati occasio etiā longe posita sit vitāda.

Quasi a facie colubri fuge pctā. Puto 21
nō q̃ret de colubro & peccato qui Q
primā p̄uaricationē ītroisse meminit per serpentē. Lubrica res est, pectore & ventre gradit̄, plena veneno mortifero. Anima eī q̃ peccauerit ipsa morieť. Noli ergo sustinere donec mordearis: mox vt videris fuge: fuge a facie eius: ne expectaueris morsum eiꝰ. Non dicas quid mihi nocet si proximus est coluber tñ & me non mordeat non occidat? Immo vero quod de colubro non diceres, minus dixeris de peccato. Nec accedētis lenocinia feras, sed vt fugeres a facie colubri etiam longiꝰ positi sic multo magis a peccati. Et faceres hoc si tibi charior foret animę vita q̃ corporis.

Item.

¶Quasi a facie colubri f.p. Acsi dicat: non sis R
contentus non incurrere morsum, fuge etiā tactum. Immo etiā non sufficiat tactum euadere sed etiā & accessum. Parum est serpentem non sentire contiguum: periculosum est vel habere vicinum.

Bernardus.

Qꝫ puersi vnde debuerāt īpinguari lapidant̄.

De stercoribus boū lapidatꝰ est piger. 22
Arguere & īcrepare interdū necesse S
est. Et qs ignorat simū esse verbū īcrepatoriū, verbū amaricatoriū, verbū īproperii:

& q̄ si nō excusat necessitas: ipsum etiā minus deceat proferentē. Sed hoc fimo etsi quosdā impinguari, tñ & alios plane & lapidari & indurari videmus. An non impinguatur qui increpatus benigne accipit, mansuete respondet, libenter emendare conat̃? Hæc plane salubris & fœcūda impinguatio est. Ex ea ergo pinguedine quā generat oleum peccatoris abundantius pullulant spinę & tribuli. Quid autē faciemus tibi o piger: qui ad hanc misericordiā irritaris magis & exasperaris? Nōne bonus fimus spargitur i agrū tuū: vnde ergo lapides habet? Sed tu inimice homo: qm̃ qui diligit iniqtatē odit a. s. Tu iniq̄ hoc facis qui desidiā tuam non excutere sed excusare pergens fimum tibi peruertis in lapides, & vnde impinguari debueras lapidaris.

Q̄ʒ decor temporalium non ornet hominem, sed induret.

T ¶De stercore boū la. p. Vę misero qui dū stercoratur putatur ornari. Bos erat Paulus qui omnia mūdana arbitrat̃ vt stercora vt Christū lucrifaceret. His vero stercoribus lapidatur piger qui ea amplexat̃, & Christū lucrifacere negligens corde vacuo & deserto foras cogitur euagari. Sicut em̃ exercitii spūalis & curę corcontemptus exteriorum: sic eorundē sollicitudo certum signum est mentis incultę.

Galfridus.

Sub quibus testibus peccet homo.

23 V PArietes cooperiunt me: & sunt vndiq̄. Quis me videt? videt iudex qui scrutat̃ Hierusalē in lucernis. Videt aduersari⁹ qui flagitia suggerit & instigat. Videt cœlestiū testiū multitudo: execrans & indignabunda recedēs. Vide ipe quid facias: qa secundū vulgare prouerbiū: si fuerit qui faciat: erit qui dicat. & secundū poetam, Vt serui taceant iumenta loquentur.

Balduinus.

Q̄ʒ populus dei tribus nominibus designetur.

24 X IN Iacob inhabita in populo. s. quē dilexi. Iacob em̃ dilexi: Esau odio habui Ac si diceret̃ ei. Inter bonos sit conuersatio tua, & cū iustis sit habitatio tua. Inter malos ei nō est requies: sicut scriptū est. Migrauit Iuda propter afflictionē &c. Et de quibusdā scriptum est. Cōmixti sunt inter gētes & di. o. eorum &c. Ergo malorum societas fugienda est animo semp, sed nō semper corpore. Lima em̃ pernecessaria est in officina fabrorū eradens rubiginē ferri vt elimatū splendeat ¶Seqt̃. In Israel hereditare: hoc ē stude: satage vt hereditetis in Israel nō in Aegypto. Non inter gentes quæ ignorant deū: sed in populo Israel. Sola ergo hereditas Israel requiem quęrētibus est q̃renda & perseueranter. Nam qui pseuerauerit vsq̄ in finem hic saluus erit. Vnde & additur. In electis m. mit. ra. charitatis scilicet dei & proximi. Populus ergo iustorum tribus modis & quasi tribus nominibus significatur: in Iacob, in Israel, in electis m. Iacob em̃ est secundū simplicem prudentiā in qua simpliciter ambulat: & omnia maligni supplantat molimina, ne supplantatus ius suum perdat. Israel vero est cū tam fortis est vt deū sustineat, vel tam beatus vt videat. Electus autem est: quia cum nondū diligeret, prior est dilectus. Dilect⁹ autem est & electus ad requiem a deo sibi præparatam quæ in tempore suo ei dabitur: & triplici felicitate consummabit̃, hoc est cōmunione beatissimæ societatis, visione ipsius diuinæ maiestatis: stabilitate īterminabilis ęternitatis.

Adam de Perseñ.

De laude virginis matris.

¶Quasi oliua speciosa in campis. Si virginem Y nostram oliuam dixerimus: erit oleum partus eius. Virgo sane nostra est oliua speciosa in cāpis: quia gratia eius & misericordia oībus est cōmunis. In campis posita florem cāpi protulit: ex cui⁹ amœnitate pulcherrima campestria sibi humanę turpitudinis nuditas procurauit. Campestria sunt perizomata velamenta turpitudinis quę de flore isto sibi consuunt quicūq̄ per fidem & amorem virginei partus criminū verecunda deponunt. Est etiam spe. in campis quia ecclesiarum pulchritudo specialis. Speciosa quippe facta est & suauis: ex qua spe. for. pręsi. ho. nascit̃ sanctæ suauitas vnctionis. Christi ecclīę cāpi cōgrue dici possunt, quos disciplinę cœlestis aratrum colit: doctrina euāgelii serit: iustitiæ executio fertiles reddit. In his campis est oliua fructifera mater misericordiæ virgo Maria. De oliua profluit pinguedo olei: fundit gratiæ plenitudinem: misericordiæ vnctionem profert mater Christi. Q̄ʒ iucundum, q̄ suaue est illi cohęrere! q̄ salutiferū intra puerperę diuersorium remorari! Si infirmus es, de diuersorio illo abundanter profluit oleum infirmorū. Si sanus es & de testimonio cōscientię arridet tibi iustitiæ sanitas: oleum lætitiæ suscipis ex Maria. Species morū, operum decor, meritorū glīa, totū de gratia Marię suscipit̃ cū amat̃. Cū em̃ plena sit gratię & tota misericordię delitiis afflues nihil gratię oīno accipim⁹, qđ nō nobis cōferat part⁹ ei⁹. Nostra est virgo, nostra sunt virginis viscera: nr̄ est virginis part⁹: nr̄a sūt q̄ penes illā de cœlestib⁹ actitat̃. Periculosū ē ergo

ad punctum ab illa discedere apud quā nostrę suauitatis delitię reponunt. Diuitię salutis sapientia & scientia penes virginem nostris vsibus reseruantur. In partu nimirū virginis thesauri sapientię & sciētię ad locupletationē pauperum absconduntur. Propter miseriam inopum & ge. pau. venit de corde patris Christ⁹ in cor virginis, & in virginis vtero pauperū gazophilatiū collocauit. Inde pauperes spiritu locupletati sunt quos mundi superbia vanitate & mēdacio non ditauit Filii ho. vsq; gra. cor. a corde virginis elongatis. Vt quid di. va. & q̄, men. cū ītra nostrę virginis vterū mirificauit dn̄s sanctum suū. Cur nō properatis ad oleū. Vestrū est quod hic agitur. Nulla eīn ratione diues omniū deus pauper fieret: nisi vt se pauperibus coaptaret. Nulla ratione oliuam fructiferā in campis poneret, nisi vt misericordiā virginis cōmunē oībus exhiberet. Hinc est q̄ non regibus in palatiis, nō diuitibus in vrbib⁹ suis mysterii huius ratio primo innotuit: sed pastorib⁹ q̄ in cāpis erant: q̄ supra gregū suorū custodiā vigilabant. O saluantis benignitas: o nascentis miseratio: O puritas & pietas pariētis. O vtinā essem ego de paruulis quibus hæc reuelata & acta sunt vt philosophari interim de aliis non liberet. Quid dulcius q̄ verbi interesse cunabulis: q̄ in diuersorio Christi feriatū & liberū esse & infantiæ colludere tā felici. Ignoscite quæso ignoscite puero si hubera de cœlo plena nō deserit: si sacrosanctū pectoris virginalis sacrariū nō dimittit ad icōtamiata vestigia virginis: piscina posita est pietatis vbi pueri balneantur. Nostis ætatē huiusmodi frequentiori lauacro indigere. facillime sordes contrahit: & opus est vt materna sollicitudine consuetiori balneo diluant. Proīde a cōtubernio sacrę virginis lōge procedere tutū non arbitror. Quis eīn mihi p̄uideret in talib⁹ si indulgētissimę matris misericordiā elongarē? Tenebo illā: non discedā ab illa: quia si misericordię eius sollicitudo defuerit: facile fecero abortiuum.

Vuerricus.

Q; cōuenienter vitis odor virgineo partui cōparetur.

Z ¶Ego quasi vitis fructificaui suauitatē odoris Hęc verba & Christo & ipsius matri cōueniūt Sed quia prim⁹ patet intellectus, quō beatę virgini cōueniant videam⁹. Respōdeat ergo Maria blasphemiis tā pro se q̄ pro filio: cunctasq; hereses solo interimat verbo, & dicat. Ego quasi vitis &c. Acsi aperte dicat. Partus quidē me⁹ non habet exemplū in sexu mulierū: sed habet similitudinē iu naturis rerū. Queris quomodo virginitas genuit saluatorem? Sicut flos vitis odorē. Si corruptū inueneris florē pro eo q̄ dedit odorē: violatū crede pudorē, quia edidit saluatorem. Quid potes calūniari in proprietate similitudinis? Quid eīn est aliud virginitas q̄ flos inuiolati corporis? Quid aliud est flos virginitatis q̄ suauitas odoris? Tu tñ caue ne bono moriaris odore. Glorietur ergo Maria & dicat Ego quasi vitis &c. Pulchre quasi vitis. Nam botrus cyperi dilectus suus illi de quo nō solū torcular passionis rubrū mustū expressit præciosi sanguinis quo calix p̄clarus inebriat: Sed & quotidie deuotio sancta sibi vinū exprimit quod lęti. cor hoīs & inebriat voluptate gaudii & amoris. Et flo. me. fruc. ho. & ho. Prorsus IEsus est suauitas odoris inuitans: honestans: sanctificans: honor glorificās. Suauitas odoris qua velut ad viam adducimur: honestas per quam deducimur: honor ad quē perducimur. Pulchre autē honestas dicit̄ quasi honoris status. Neq; enim honor ille summę dignitatis & glorię statim: tunc in nobis habere posset, nisi nunc honestas vitę & morū sedem ei p̄pararet Est ergo Iesus primo suauitas odoris iis quos vocat. Deinde honestas iis quos iustificat. Demum honor illis quos magnificat. Bene autem nō ait flos sed flores: quia cum virgo sancta est flos virginitatis in ea multiformis est. In Maria tamē gratia singularis præ omnibus multipliciter floruit, quæ tota pulchra intus & foris, tota vernabat quadam florentia & venustate pudoris.

De triplici forma in Christo.

¶Ego mater pulchrę dilectionis & timo. & agni. & sanctę spei. Vere matri notus erat filius quem tam pulchre & commode his virtutum describit nominibus. Verum alia est in Christo forma corporalis: alia moralis: alia ītellectualis. In corporali frater est: in morali magister: in intellectuali deus noster est. Corporalem suscepit vt impleret sacramentum: moralem exhibuit vt præberet exemplum: intellectualem seu diuinam reuelabit ad præmium. Hunc commendans nobis beata virgo Maria sic ait. Ego mater pul. di. &c. Ergo ne iste est filius tuus o virgo virginum? Ergo ne talis est dilectus tuus o pulcherrima mulierum? Plane talis est dilectus meus: & ipse est fi. me. o fi. Ie. Dilectus meus est pulchra dilectio in seipso: dilectus meus est pulcher timor spes & agnitio in illo qui natus est ex ipso. Ipse eīn est non solum quem diligimus timem⁹, agnoscim⁹, & in quē speram⁹: sed etiā hęc omnia operat̄ in nobis, atq; his virtutibus veluti quibusdā membris & partibus in nobis A

perficitur & formatur. Tunc eñ perfecte pro modulo huius vitę Christus in te reformatus est: si veritatem quę ipse est agnouisti: & agnitã glorificasti: timore. s. & spe, & ne spes cõfundat charitas sit diffusa ĩ corde. Sed quia nõ est talis positio nominũ, ipsam etiã videamus: & ex ipsa aliquid ędificationis trahamus. Sicut enim de agnitione timor nascitur, quẽ ne in desperationẽ concidat, spes consolatur adiuncta: ipsiqȝ spei ne confundat, charitas suffragatur: ita versa vice dilectio parit castũ timorem, timorqȝ cũ dilectione illuminat agnitionem, secundũ illud Qui timetis dñm: diligite illũ: & illuminabũtur corda vestra. Quãto aũt verius illuminato corde deus agnoscitur: tãto fiducialius in eum speratur. Vnde est illud. Sperẽt in te qui nouerunt nomen tuũ dñe. Pulchre autẽ & proprie dicta est pulchra dilectio: cũ charitas deus sit, ac p hoc sũma pulchritudo sit: quia virtus ista fere tota pulchritudo ecclesię. Sed & sanctorũ dilectio ab amore hominũ fuerat distinguenda siue turpi, siue officiali, siue etiã naturali.

Galfridus.

Qȝ indignus sit sapientia, qui eam concupiscere, pœnam putat.

B ¶Transite ad me omnes qui concupiscitis me. Gratia sapientię dei, quę summã meriti nostri cõstituit in concupiscentia sua. Sicut eñ mãdatum primũ & maximũ vt diligamus deum: sic pcipuum meritũ animę, concupiscentia sapientię est. Quid graue nobis imponitur: vt diligamus deũ? Quid molestũ exigimur: vt sapientiam exigere debeamus? Quid eñ deo amabilius? Quid sapiẽtia concupiscibilius? Nullus videbit nobis intolerabilior ad sapientiã trãsitus si aduertimus q̃ optabilis sit accessus. Impossibile est nõ transire quocũqȝ sit transeundum: imus & sine intermissione trãsimus. Bonus est deus (aiũt seculares) qui in pximo iuuat. Vę miseris qui sustinentiam perdiderint. Trãseamus ad sapientiã omnia transiliendo & despiciendo. Ad centuplum pertinet, spiritus meus super mel dulcis: ad vitam ęternam, super mel & fauum. Hic gratia spiritalis: ibi perẽnis gloria cõmendatur. Gratiã eñ & gloriam dabit dñs. Spiritus meus sup mel dulcis: deuotio. s. spiritalis super omnẽ delectationem gaudii secularis. Et hęreditas mea super mel & fauum. Beatitudo perennis super omnẽ materiam cuiuscunqȝ delectationis terrenę & temporalis.

Bernardus.

Qȝ quicquid amarum videtur vnctio spiritus dulce facit.

C ¶Spiritus meus super mel dulcis. Molestus est quandoqȝ nobis pœnitentię labor: corporis afflictio grauis: abstinẽtia onerosa. In vigiliis dormitat anima nostra præ tędio: non ob aliud sane q̃ propter inopiã spiritus. Ille eñ si adesset, laborem & pœnitentiã nostram faceret non solum non molestam: sed etiam desiderabilem & delectabilẽ esse. Adeo eñ dulcis est: vt ne ipsa quidem dulcedini eius præualere queat amarissima licet, mortis amaritudo. Quid igit̃ non temperat illa dulcedo quæ mortem quoqȝ facit esse dulcissimam? Quę resistere possit asperitas vnctioni, q̃ mortẽ facit esse suauissimam?

Qȝ qui nõ delectatur præsentibus futurorum memoria consolatur.

¶Memoria mea in generatione seculorum. Qȝ D
diu stare præsens cernitur seculũ: in quo generatio aduenit, & generatio pręterit: non deerit electis consolatio dei memoria, quibus nondũ de præsentia plena refectio indulgetur. Memoria ergo in generatione seculorũ: præsentia in regno cœlorum. Sed q̃ generatio ex dei capit recordatione solamen? illa scilicet quæ dicere potest. Renuit consolari anima mea. Iustũ quippe est: vt quos præsentia non delectant: p̃sto eis sit memoria futurorum.

Qȝ paupertas voluntaria genus martyrii iudicetur.

Beatus vir qui post aurum non abiit: 31
nec sperauit in pecunia & thesauris. E
Quis est hic, & laudabimus eũ? fecit eñ mirabilia in vita sua. Vere martyrii genus est voluntaria paupertas. Quid eñ mirabilius aut quod martyrium grauius: q̃ inter epulas esurire: inter vestes multas & preciosas algere: paupertate premi inter diuitias quas offert mundus: quas ostentat malignus: quas desiderat noster ipse appetitus? An non merito coronabitur qui sic certauerit: mundũ abiiciens promittentem: irridens inimicum tentantẽ: & quod gloriosius est de seipso triumphãs & crucifigens concupiscentiam prurientem?

Qȝ non debes a subiectis exigere quod prælatis nolueris exhibere.

Principem seu rectorem te constituerunt: noli extolli: sed esto in illis tanq̃ 32
vnus ex illis. Quomodo est tanq̃ vnus ex illis, F
manens inter humiles superbus, inter subditos rebellis: immitis inter mansuetos? Vt te putemus tanq̃ vnum ex illis, videamus tam exhibere paratum q̃ exigere obedientiam: videamus tã libenter ppositis obtemperare subiectum, q̃ imperare subiectis. Qȝ si semper vis obedientes habere: & nunq̃ esse: probas te non esse tanq̃ vnum ex illis: dum vnus esse

tenuis ex obediētib⁹. A quibus si te supbiendo segregas reputari inter illos te noueris: de quibus scriptum est: ꝙ alligant onera grauia &c.

Galfridus.

Vtilis expositio super hoc quod sequitur.

G ¶Ante grandinem pręibit coruscatio: & ante verecūdiam praeibit gratia &c. Sapiēs his verbis a visibilibus ad inuisibilia: & ad moralia a naturalibus sumit exhortandi materiam. Vbi etiam qualitas nobis est attendenda prouincię in qua scripsit. Nam in ea potissimum coruscationes & tonitrua grando sequitur: sicut legimus signū fore de caelo: ęstiuo tempore mugire tonitrua. Admonet ergo sapiens ꝙ vidēs qs ꝙ praecedat coruscatio multum quidem lucida sed breuissima: grandinem frigidam: molestam atq̧ diuturniorem: consideret qđ praeat transitoria claritas perpetuam confusionem & horrore ęternae damnationis lux impiorū breuis. Et bene ait. Nō veniet vel aderit sed praeibit & anteq̃ veniet illico praeteribit. Exponens deniq̧ qđ dixerat subdit qđ intendebat exinde commendandū. Et ante vere. pręi. gratia. O si illam ęstimare possemus verecundiam futurę reprobationis, qua conuicti in iudicio impii maxime qui pietatis speciē habuerunt erubescēt. Inde enim sibi interim blandiuntur quicunq̧ peccant in spe ꝙ videatur longe vltio a peccatoribus: a quibus magis longe est salus. Quāobrem si sapis non qualis interim veniat: sed qđ praeat aestimabis q̃libet grata prosperitas parum transiens sed confusionem quae non similiter transeat post se trahens. Et dominus q dem reliquit post se benedictionem. Mundus autē scorpius est & cauda pungit, cum inebriatus fueris ponēs qđ deterius est. Sequitur em̄. Et pro verecūdia accedet tibi bona gratia. Pro confusione videlicet praesenti quā vel sibi ipse ingerit vel ab altero ęquanimiter tolerat: quisquis vere interim poenitet bona gratia ei accedet non subito irruens & illico transiens: substantia em̄ festinata minuetur. Signanter autē dictū est Accedet nō tribuet, vel aliquid simile, vt intelligas ꝙ in ipsa tribulatione solatium capere debeas de ipsius gratię accessione: & sic necdum sentiendo praesentem: iam tñ̄ accedentem praesentiendo. Vnde illud. Expectatio iustorum lętitia. Et bene ęterna ꝓmissio bona gratia dicitur. Bona gratia quae ꝓ eo maxime grata erit: quia omnino gratuita apparebit. Igitur si tibi teipsum debes parare regno qđ paratū est ab origine mundi: sic accedere ad bonā gratiam quae accedit: accede ergo ad accedētem. Accede vt illumineris & hora surgendi ne te trices sicut illico subinfertur. Hora surgendi est dum bona gratia accedit. Et bene omnis ꝓsens vita non tempus dicitur esse: sed hora. Tu ergo dū hora est ne te curis aliis īplices vel in trices. Inde enim dolosos homines tricatores ꝙ in modum tricę implicitę: & sicut in libro Iob legitur eorum sunt semitę inuolutę. Sequitur. Pręcurre autem prior in domum tuam. Domus nostra mens est nostra velut piscina cogitationū velut aquarum collectio. Bene ergo sapiēs admonet in domum suam & intra semet ipsum priorem praecurrere & dum expedit interim poenitere. Priusq̃ inuitum in hac domo obseratis ostiis & fenestris colligat & recludat qđ minatur ꝙ arguat eum & statuat cōtra faciem suam. Pręcurre ait in domum tuam: anteq̃ iudex in lucernis scrutaturus adueniat. Scrutare ipse conscientiam tuam: in confessione faciē eius pręueniens. Pręcurre prior in domum tuā ne vacuam illam inueniat & cū. vii. nequioribus se qui exiit spiritus malignus introeat. In ipsa deniq̧ domo tua quidnam agere debeas subinfertur. Et illic, inquit, auocare vt audias quid loquatur dominus deus: illic auocare a curis. Felix zacheus qui domino vocante festinus descendit & praecurrēs in domū suam suscepit eum gaudens. Auocare ait. Expellitur quis dum flagellis vrgetur. Vnde cū occideret eos quaerebāt eum. Extrahitur q beneficiis quasi ligatur & cum benefecerit ei, domino confitetur. Auocatur autem qui sciens verbum bonum esse super datum optimū sola voce monentis vel promittentis auellit. Sequitur. Et illic lude. Et quomodo inquies ludam? Sicut Dauid ante arcam. Lude illic ī domo cōsciētię, intus non foris semꝑ gaudens, & tamen tanq̃ tristis secretum habens gaudium in testimonio cōscientię tuę, foris tñ̄ nihilominus grauitatem exhibens disciplinę. Et signanter ait: Tuas conceptiones age vt attēdas qđ tibi congruit ne maiora praesumas. Inde enim quidam verbis abortiua faciūt vel etiā mōstra pariunt ꝙ suis conceptionibus non attendūt. Cauendum tibi ne easdem conceptiones agas in delictis aut in verbo aut in corde. t. delicto consentias vel etiam supbias de operibus tuis bonis: sicut qui dicunt manus nostra excelsa. Si quidem perniciosa est conceptio vbi fuerint opera bona sed verbum superbum siue cordis siue oris: vt insipienter de bonis actibus glorieris. Peior tamen vbi & opera mala fuerit & verbum supbum, videlicet si peccata ꝑdicaueris. Vicinior forte saluti in delictis & verbo humili: si peccata confitearis. Optima autem in bonis actibus & verbo humili secūdum monita

saluatoris. Cum se, inquit omnia quæ pręc.vo. &c. Delictum est quæ præcipiuntur non facere: quod plerunq; ex pusillanimitate cōtingit. Verbum autem superbum præsumere quę ꝓhibentur & hoc grauius: sed ab altero in alterum labitur & paulatim decidit. Iam vero capitulum idē congruo fine concludens: sup his omnibus ait: benedic dominum. Ad hunc eñ finem oportet cuncta referri: vt auctor omniū debeat super his omnibus sine fine laudari. Ita ꝙ nec de malis vllo mō nec de bonis in te glorieris: vt neq; in delictis neq; in bonis sit verbū superbum: sed opponatur ei in oībus his gratiarum actio & vox laudis. Benedic dominum non modo tuum sed vniuersitatis qui fecit te vt nil magnum reputes si benedicis ei qui fecit te, si factis dicta rependis.

Item aliter vnde supra.

H ¶Ante grandi præi.co.&c. Cum in bonum omnia cooperentur electis etiam quæ videntur esse non bona: nulli mirum videri debet si non semper interpretanť in malum quæ videntur esse molesta. Grauis equidem grando sed tamē non inutilis est pręsertim si intēpestiua nō fuerit. Sic est spiritus timoris vtiliter affligens & salubriter grādinans vt ipsius percussiōe mēs timorata frigescat. Nam & dominus ait. Vtinā te.cali.aut fri.inue. Huiusmodi grādo sensu grauis interim sed vtilis est effectu, dum terram cordis constringit & noxia perimit germina, vt vberiores bonorū proferat operum fructus. Et ipsam tamen eiusmodi grandinem pręeat necesse est gratię coruscatio. Alioqn nec dolere nec erubescere poterit anima semetipsam nisi prius illuminata per gratiam. Siquidē nec caueri nec horreri vitia possunt nisi cognita. Quotiēs ergo dolere hominem & confundi super peccatis suis ac insolito quodam videris timore rigescere, quem lętari cum male fecisset hactenus noueras: diuinam illi coruscationem nō dubites affuisse & præisse gratiam eiusmodi confusionem. Quia vero sola in nobis remunerat sua munera deus, pro eadem etiam verecūdia rursus accedet gratia melior & iucundior q̄ præcessit: vt quem prius inuenerat dominus timore frigidum ex illa gratia præeunte: inueniat etiā amore calidū ex gratia accedente. Non enim inuenit vel frigidum vel calidū nisi quem ipse facit. Sic ante grandinem horribilis huius timoris pręibit coruscatio, i. diuinę illuminatio veritatis. Exponens ergo qđ de coruscatione & grandine dixerat: ante verecūdiam ait præibit gratia. Magna est erubescentia animæ pœnitentis: quia conuersa & compuncta velut in sceleribus suis deprehensa per coruscationem: in quibus hactenus per dissimulationem latuit, confunditur & erubescit. Alioquin vę ei si erubescere noluerit & nescierit, si non fuerit confusione confusa vt merito cesset ei deus irasci & coruscationes immittere quibus terreri posset & corrigi. Notandum vero ꝙ verecundiam hanc gratia præit. Visitatio. s. veritatis imissa gratis vt sibi imputet homo, vnde erubescit: non autem sibi tribuat ꝙ erubescit: nec desperet ꝙ sic verecundatur. Siquidem nō modo humiliare voluit sed ad pœnitentiam pœnitentes animare qui ait. Et ante vere, pręibit gratia. Quomodo eñ de ipsi⁹ gratia despare aīa q̄libet verecūda debebit, quā & prius q̄ verecundareť accepit. Et miro dei munere: miro ope q̄to magis obstupescit ad gratiam: tanto amplius erubescit ad culpā: & quo verecundia grauior eo gratia certior, immo & dulcior est. ¶Sequiť. Et pro verecundia accedet tibi bona gratia. Est verecundia adducens peccatum & est verecūdia adducens gratiam & gloriam. Et quæ magis adducere gratiā credenda est q̄ quæ ex præeunte gratia orta est? Merito suæ respondet origini: & pro ea accedit gratia quā præcedit. Sic enim vere gratia quæ pro verecundia redditur: quia ex gratia etiā verecūdia oritur. Itaq; & pro præeūte gratia quæ succedit accedet vt gratia pro gratia non minus gratuita sit q̄ prima. Et bona quidem verecundia sed grauis magis grata. Hęc autem non modo bona sed etiā grata est & bona. s. iucunda. Iam vero ad gratiam ipsam prouocat cum subiungit. Et hora surgendi ne te trices. Horam hanc ipse nouit qui cum voluerit clamat: Lazare veni foras. Q̄ si te grādinās timor afflixit: si prostrauit coruscatio: & illico iacuisti infirmatus salubriter & cōfusus ac mēte deiectus: si teipsum quasi tricando & miseriam propriam sedule cogitando iterum atq; iterum reuoluisti: multo magis accedente bona gratia & euocante te ex hoc lectulo: ex hoc tumulo tuo incunctanter prodire teipsum deserens & ad deum surgere debes: & ad īuitum bonitatis eius aciē mentis dirigere. Aut tricare vulgo dicim⁹ decipe & est sensus. Ne te trices: ne teipsum decipias & defraudes particula boni doni cū venerit hora surgendi & summa magis q̄ infima meditandi. ¶Sequiť. Præcurre prior in domum tuā. A præsenti tabernaculo priusq̄ cogaris exi: pri⁹q̄ te ei⁹ ruina eiiciat siue opprimat & te mūdus expuat. Nec q̄ras locum in diuersorio sed ad domum æternam quā si nescis: i cęlis habes. & beatam illam mansionem non segniter & cunctāter accede.

Et illic ait,auocare videlicet ab hoc seculo pariter & a teipso ab omnibus curis & cogitationibus aliis:Et illic lude iucūdus in his quę ad uocans loquitur tibi dominus de⁹ tu⁹. Et vt quidam ait:lude troco:cuius pars inferior q̃dam angustia in latitudinem rotunditatis superioris excrescit. Vnde quasi troco ludere ē: delectabiliter mente voluere,qualiter p̄sentis tribulationis angustia surgit in ꝑpetuā abundantiā felicitatis æternę.Et illic age cōceptiones tuas,vt nō modo exultes interim cogitādo & præuolendo,sed æterna gaudia concipias desiderio:quę tādē parere possis in regno. Illic ergo & gaudia tua & studia vigeant & nō ī delictis:nō in verbo aspero,ne scilicet aut exultes aut cōfidas in iniquitate,qđ est ludere & agere cōceptiones in delictis vel in tuorum pręsumptione & iactantia meritorū qđ est in verbo supbo.Bonum est enim bona habere merita:Sed habita dei dona credere & ī sola gaudere & cōfidere misericordia saluatoris.Vnde subinfertur.Et super his omnib⁹ benedic deum qui fecit te. Sup coruscatione & grandine &c.Vel quia plurimi codices nō super his sed in his omibus,habēt:Benedic dominum in his omnibus vt benedicas in omī vita tua & in his perseuerās glorifices nomē eius.Siquidē vera est & idonea benedictio digna opatio & disciplinata cōuersatio, ex qua per multorum ora abundat gratiarū actio & diuina laudatio.

Cassianus.De virtute discretionis.

I ¶Omnia fac cum consilio &c.aut:Sine consilio nihil facias. Discretio non solum lucerna corporis nostri sed etiam sol ab apostolo nuncupatur,secūdum illud.sol non occidat sup.i.v.Hęc etiā vitę nostrę gubernatio dicit.Iuxta illud.Quib⁹ nō est gubernatio cadūt vt folia. Hęc cōsiliū rectissime nominat̄ sine quo agere oīno nihil scripturæ auctoritate permittimur : ita vt ne ipsum qdē spirituale vinū qđ lętificet cor hoīs sine illius moderatione sinamur percipere.Secūdum illud. Omnia fac cū consilio.Cum cōsilio vinum bibe. Et iterum. Sicut ciuitas muris diruta & nō circundata: Sic est vir qui sine cōsilio aliquid agit. Cuius priuatio q̃ perniciosa sit monacho huiusmodi testimonii exemplum ac figura declarat:dirutę eum ac sine mutis comparans ciuitati.Deniq; hęc est solidus cib⁹qui nō,nisi tātū a perfectis & robustis,potest sumi:secūdum illud. Perfectorum autem est solidus cib⁹ &c.Verū vera discretio non nisi vera humilitate congritur.Cui⁹ humilitatis hęc erit prima probatio:si vniuersa nō solum quæ agēda sunt:sed etiam quę cogitantur seniorum reseruentur examini vt nil suo quis iudicio credens illorū per omnia definitionibus acquiescat. Tā diu namq; suggestiones noxiæ dominātur in nobis,q̃ diu celantur in corde.Omni igit̄ conatu debet discretionis bonū virtute humilitatis acquiri qua nō solū istud obtineamus: sed etiam ab omi nimietate cōseruemur illęsi.Vetus nāq; sentētia est.Omnes nimietates ęquales sunt.Ad vnum nanq; finem nimietas ieiunii ac voracitas peruenit:eodēq; dispēdio vigiliarum immoderata continuatio monachū quo somni grauissimi torpor īuoluit. Vel immo perniciosius cōtinentia immoderata q̃ satietas remissa supplātat. Ab hac namq; intercedente salutari compunctione ad mēsuram discretionis cōscendi potest:ab illa nō potest. Quapropter secundum apostolum:Per arma iustitię: quæ a dextris,sunt & a sinistris recto moderamine transeundum.Quicqd igit̄ gerendum nostra cogitatio suggesserit oī scrupulo retractantes atq; in nostri pectoris trutina collocātes ęquilibratione iustissima perpēdamus. An plenū sit honestate communi.An timore dei sit graue. An humana sustētatione:aut aliqua nouitatis p̄sumptione sit leue. An meriti eius pōdus inanis cœnodoxiæ nō imminuerit vel arroserit gloria.& sis ea ptinus ad examen publicū trutinantes,idest ad prophetarum & apostolorū actus ac testimonia cōferentes, vel tanq̃ imperfecta nec illorū pōderi cōsonantia omni diligētia refutemus.

Galfridus.

Qꝫ sic sit studēdum vt defectus modis omnibus declinetur.

Vnus ædificans & vnus destruens: 34
Quid est nisi labor?Ac si dicat.Pro- K
ficere in aliquib⁹,& in aliis rursum
deficere quis profect⁹?Sic est omis cui crescit
benignitas erga proximum,sed non similiter
charitas erga deum.Cum augetur erga præ
positos reuerentia,& nō similiter erga subdi
tos disciplina.Qui circūspectior solito in ser
mone,sed remissior inuenit̄ in opere.Qui ma
gis obediēs min⁹ patiēs.qui grauiori abstinē
tia castigat & in seruitutē redigit corp⁹ suū
sed minori custodia seruat cor suum.

Bernardus.

Qꝫ orationem tepor,timor & temeritas soleant impedire.

Oratio iusti penetrat cælos. Aliter. 35
Oratio humiliātis se nubes penetra L
bit,& donec ꝓpinquet nō cōsolabit̄:

& nō discedet donec altissimus aspiciat. Tria
sunt q̄ orōnis efficaciā soleāt īpedire. Interdū
eñ grauiter īpedit orō a pusillanimitate spūs
& timore īmoderato. Cū .s. sic cogitat hō pro
priam indignitatē vt nō cōsideret dñi pieta-
tē. Sed cum ad me turbata fuerit aīa mea me
mor sum mltitudinis mīę tuę & respiro ī ea.
Et cū introiero in potētias meas, nolo memo-
rari iustitię tuę soliꝰ. Verū sicut piculū est si
fuerit oratio nimis timida: sic cōtra piculū est
si forte fuerit temeraria. Temeritatē eñ dico
qñ is in cuius cōsciētia pctm̄ adhuc vt vitiū
aliqd̄ regnat, ambulat in magnis & mirabili-
bus sup se, minꝰ sollicitus ꝑ periculo aīæ suę.
Tertiū periculū est si sit orō tepida & non ex
viua affectione ꝓcedēs. Timida qdē orō cælū
nō penetrat, qa restringit aīm timor īmodera
tus, vt oīno non dico ascēdere, sed nec ꝓcede
re queat. Tepida vero ī ascēsu lāguescit & de
ficit in eo ꝙ non habeat vigorē. Nā temeraria
ascēdit: sed resilit quia resistit̄ ei. Nec tm̄ non
obtinet gratiā sed meretur offensam. Quę ve
ro fidelis & humilis & feruens oratio fuerit:
cęlum sine dubio penetrabit, vnde certum est
ꝙ vacua redire non potest.

Galfridus.

Quantis calamitatibus vniuersitas humani
generis opprimatur.

40 LL Graue iugū sup oēs filios Adam &c.
Quē nō humiliat cōceptꝰ impurus
& lugubris ortꝰ: aut vñ ei gaudiū ī
vita sua quę īcipit a mœrore? Vtinā quos sic
ꝓoccupāt culpa & pœna: cito anticipet mia
tua dñe. Quid putamꝰ q ex vtriusq̨ parentis
corruptione cōcipit̄ & in dolore pturiētis ꝑ
ducit̄, ad qd ipse nascit̄? Vt ad volandū auis,
sic hō nascit̄ ad laborē. Nemo glorieẗ, nemo se
se extollat: nemo sibi cōplaceat in seipso. Onꝰ
hoc sup oēs filios Adā dicit̄. Nullus excipit̄.
Nō psona hoīs sed nec tpis hora. Quid. n. est?
Iugū eñ & graue iugū. Super quos? Sup pau
peres super ignobiles super seculi cōtēptores
vel ab eo forte cōtēptos? Parū est, sup oēs in
quit filios Adam a die ex. de vtero ma. e. vsq̨
in di. se. ī ma. o. O qualis mater: qualis ille vte
rus terræ tumulus sepulturę, & tamen pari-
tura est ipsa, quos cōcipit reddituta. Dura oī
no conditio qñquidē non est nobis excutere a
ceruicibus graue iugū donec ingrediamur se
pulchrū: nec euadere vitę huius laborē nisi ꝑ
mortis horrorē. Ecce eñ ex illo interim gra-
ui iugo imminet hoīm fames & sitis & ardor
febriū & dolor viscerum & multipliciū ęgri-
tudinum vel molestus timor, vel meticulosa
molestia. Inde homo insipienter extollitur, im
patiēter atteritur & aduersitatis indignatio-
ne crepat cū intimuerit ꝑsumptione aīosita-
tis. Inde succēdit ira, tabescit inuidia: ebrieta-
te mergit̄: crapula suffocat̄: īquinat̄ luxuria:
auaritia stimulat̄. Inde etiā īani sollicitudine
& varia suspitiōe laborat. Inde eū voluptas il
licit: curiositas agit: timor contrahit: mœror
cōsumit. Vñ ergo hęc vita: vñ hæc via diligi
tur in qua etiā qsqs ille est qui cautissime gra
dit̄ sepissime labit̄. lędit̄, impigit, offendit, cor
ruit & quassat̄? Nā & sicui forte ad votū suc
cedere interim vniuersa videnẗ, delicias cōpu
tat esse sub sentibus. Misera ꝓinde vita q̄ sic
ꝓdit, sic procedit, sic orit̄, & sic progreditur.

Qꝫ menti temporalibus deditę mor-
tis memoria sit amara.

O Mors q̄ amara est memoria tua hoī 41 M
pacē hn̄ti ī substātiis suis. Amara ē:
sed salubris si dulcedinē noxię dele-
ctatiōis excluserit. Vtiliꝰ absynthiū q̄ mellitū
toxicū: seu mel toxicatū. Cui tñ specialiter ē
hęc memoria mortis amara? hoī pacē hn̄ti in
substātiis suis. Substātias dicit opes terrenas
quas substare oportuit hoī, & nō ipm hoīem
eis instare. Sup eas ē q ꝑsidet & dispēsat. In eis
est: q delectat̄ & amādo inhęret. Sub eis, q an-
xia sollicitudīe ꝑmit̄ & laborat. Væh substā-
tiis talibꝰ īmo vęh ei q initit̄ harūdineo bacu
lo vt cōfractꝰ manū pforet īcūbēti. Pacē, ingt,
habēti in substātiis. s. & sufficiētiā sese habere
reputāti in eis. Viro ait quieto & cuius vię ī
omnibꝰ sunt directę: Et quis ille est? Nemo in
veritate sed sua ęstimatiōe nōnulli. Viro qeto
Quilibet negligēs & piger sapiētior sibi vide
tur septē spūalibꝰ siue oībꝰ viris pferētibꝰ in
eū sentētias rephēsiōis. Et adhuc valēti cape
cibū videlicet in spe peccādi. Qꝫ si interim dis
simulet cibum sumere spiritalem & mentē su
am reficere verbo dei, adhuc sese id posse præ
sumat & quādo volet accepturū, nesciens ꝙ
magis spiritꝰ vbi vult spirat & nō potest ho
mo a semetipso accipere quicq̄. Vel qa mors
ex morsu pomi ꝓhibiti supuenit: amara ē me
moria eiꝰ adhuc valenti accipere cibū, non re
cipere promissum: sed accipere vetitū, videli-
cet adhuc diuinum præuaricari mandatum.

Bernardus.

Cur Apostoli viri nunc nominentur.

Illi viri misericordię sunt, quoꝝ pie- 44 N
tates nō defuerunt. Plane viri mise-
ricordię, siue quia misericordiam cō
secuti: siue qa misericordia pleni, seu qa mise
ricorditer a deo nobis donati. Et vide quā mi
sericordiā cōsecuti sūt? Paulus de se ait. Qui

fui blasphemus & persecutor iiuriosus:sed mi sericordiam consecutus sum.Verũ apud beatum Petrũ aliđ habeo:eo carius quo rari⁹. Nã peccauit Paulus sed ignorans.Petr⁹ vero cum cecidit apertos habebat oculos:& tñ post tam grauem lapsum ad tantã rediit eminentiã sanctitatis.Potes tamen non inconuenienter accipere viros miæ.i.misericordia plenos : siue viros mię datos ecclesiæ vniuersæ.Scimus enim ꝙ viri isti nec sibi vixere nec sibi mortui sunt: sed ei q pro ipsis mortu⁹ est. magis autẽ nobis omnibus propter illum.Pro nobis facit eorum vita:eorum doctrina:etiam & mors ipsa.Etenĩ in conuersatione continentiam: in prędicatiõe sapientiam: in passione sua patientiam cõtulerunt.Quartum vero vsq͂ conferre non cessant qđ est suarum fructus orationum.

Sequitur.Quę sunt quę iustitiam soleant interimere.

O ¶Quorum iustitiæ obliuionem nõ acceperũt. Vis vt nec tua accipiat obliuionem? a triplici caue periculo:& florebit inæternũ ante dñm. Legis,quia tepid⁹ es incipiã te euomere ex ore m.si auerterit se iustus a iustitia sua &c.oium iustitiarum suarum nõ recordabor.Legis,quibusdã dicendum est in iudicio.non noui vos: illis sine dubio qui mercedem suam receperũt. Ergo omnis iustitia tepida,omnis transitoria, omnis vendita,erit in obliuione corã deo.¶Sequitur.Cum semine eorum ꝑmanẽt bona. Manent enim in nobis vsq͂ hodie apostolorum vestigia:& eorum religio,quia ex deo est,dissolui non potest.Vestes Israelitici populi.xl.annis in deserto perseuerauerunt integrę:multo magis vestes apostolorum super iumentũ Christi appositę.Cum semine inquit eoꝝ.Quod est semẽ eorum?quia mox addit hereditas sancta nepotes eorum:iidem profecto & semen sunt & nepotes.Meministis legalis mandati.Vt suscitet super semen fratris sui sine semine defuncti. Quis sine semine?Singulariter ait sum ego donec tran.Ideoq͂ resurgens.Vade inquit:dic fratribus meis.Acsi dicat fratres sunt: faciant qđ fratres. Ergo per euangelium ipsi nos genuerunt non tamen sibi sed Christo: quia ꝑ euangelium Christi.Itaq͂ semen apostolorum sum⁹ per prædicationem:sed per adoptionem & hereditatem semẽ Christi & apostolorũ nepotes.

Qꝫ homo fide deo placeat: hominibus lenitate.

45. P IN fide & lenitate ipsius sanctum fecit illum.Fide calcatur mũd⁹ Ioãne dicente . Hæc est victoria quæ vin. mun.fi.n.Nã in spiritu lenitatis dura quęlibet & aduersa ęquo animo tolerantur. Qui sic sequitur Christũ: hinc fide calcat maria ne capiatur illecebris:inde in patientia possidet animã suam ne molestiis frangatur.

Item.

¶In fide & lenitate &c. Nunq͂ hominibus sine lenitate:non plusq͂ deo sine fide placere possumus.Merito ergo in his oportet nos esse patos quibus & deo conueniamus cuius imaginem visuri sumus:& nobis inuicem vt in nobis eã pariter videamus.Ante omnia tamen fides q̃renda est vt committat homo se deo:credat se ei:iactet in eo cogitatum suum. Nam sibi ipsi fidere:non fidei sed perfidię est.Is vero fidelis ẽ qui nec sibi credit nec in se sperat,fact⁹ sibi tã q͂ vas perditum.Porro id quidem facit sola humilitas cordis:vt non sibi fidelis anima innitatur.Vt autẽ perfecta sit sanctificatio:etiã mansuetudinẽ & socialis vitę gratiam a sancto sanctorũ discamus oportet. Q

Finitur Liber Ecclesiasticus.
Sequitur Esaias Propheta.
Galfridus.

Quãtis incõmodis peccatoris aĩus sit obsessus. ca. i. R

OMne caput languidũ,& oẽ cor mœrens. Caput lãguidũ est elatio sine sanitate.Cor mœrẽs: cogitatio sine cõsolatione. Ideo quidã in corde suo manere nequeũt:ideo foris vagi & ꝓfugi se se fugiũt:qa int⁹ in semetipsis cor mœrens inueniũt quotiẽs ad se veniunt.¶Sequitur.A planta pedis: actione.s. terrena quæ non est discreta vt plãta vituli:vsq͂ ad verticem elationis non est sanitas.Vuln⁹ quippe & liuor notę & plaga tumens impudẽtiæ,insolentiæ,impœnitentiæ:non est circũligata nec curata medicamine:neq͂ fota oleo.Inde est enim ex tumore ipso ꝙ disciplinę ligamina,ꝙ pœnitentiæ medicamina, ꝙ etiã monita leniora & velut quædam olei fomenta non recipit.Vnde etiam in eodẽ propheta. Scio,inq̃t, ꝙ durus sis.neruus ferreus ceruix tua & frõs tua ænea est.Flexibilis enĩ debuit esse neruus sed superbię vitio neruus ferreus & ęneus: inflexibilis fit mens humana . Qꝫ si peccatorum suorum funibus quisq͂ cõstringiť:Vę ei qui ligatus fuerit neruo tali.Nõ enim facile poterit neruus ferreus solui.Frõs ęrea impudẽtia est.

Licet enim valde teratur: difficile est vt extera tur. Illorum ergo frons ærea est qui cõfusione non sunt confusi & erubescere nescierunt.

Ricardus. De tribus incõmodis generis humani.

S ℭOmne caput languidum & omne cor mœrens &c. Caput est liberum arbitriũ. Cor consilium. Pes carnale desiderium. Caput ergo languet: quia liberum arbitrium ad omẽ bonum torpet. Cor mœret, quia malũ quod patitur cõsiliũ sicut nec ignorare sic nec dissimulare valet. Pes, cum in toto corpore, quia concupiscentiæ malum vndiꝗ. Consideremus itaꝗ si placet tria ista quę posuit: languorem: mœrorẽ sanitatisꝗ priuationem. Languor est infirmitas ꝑseuerãs: totũ corpus eneruãs. Mœror ẽ dolor intus sęuiens acri⁹ & per lachrymas foras erũpens. Infirmitas autem priuatio sanitatis. Est etiam mœror lachrymarum effusio: visusꝗ hebetatio vnde & omne cor mœret quia ad omẽ consiliũ rationis acumen hebet. Ecce triplex vitium. Fastidium boni. Desideriũ mali. Vtriusꝗ ambiguitas discernendi.

De tribus peccati generibus.

T ℭVulnus & liuor & plaga tumens &c. Possumus per vulnus intelligere mortuũ extra domum. Per liuorem mortuum intra domũ. Per plagam tumentem mortuum iam putrescentem intra tumulum. Per vulnus: peccatum actiõis per liuorem autem intelligimus peccatũ cogitationis, per plagam tumentem, peccatũ consuetudinis. Et notandũ, quia sicut nil aliud est plaga tumens q̃ vulnus in tumorẽ versum: sic peccatum consuetudinis nil aliud est q̃ actionis malum in consuetudinem ductum. Peccatum ergo per actionem manifestum quid aliud est q̃ vulnus apertum vel cadauer elatum Et quid aliud est peccatum adhuc in cogitatione latens nisi liuor sub pelle putrescens vel cadauer dom⁹ suę latebras necdum deserẽs? Vel quid aliud est consuetudo mala & iam per infamiam putrida: q̃ plaga ex putredine iã timida, vel fœtẽtis cadaueris membra iam tabida?

Item aliter de eodem.

V ℭVel p vuln⁹ qđ est sine tumore: sed & nihilo minus sine omni curatione possumus ĩtelligere peccatum qđ accusamus nec tñ deserimus. Per liuorem, peccatũ qđ per hypocrisim tegimus. Per plagam tumẽtem, peccatũ qđ p contumaciam defendimus. Trib⁹ itaꝗ modis peccati contritio aperitur: trib⁹ modis obducit: tribus modis inflatur. Aperitur homini in seipso per cognitionem. Proximo per actionem. Deo p cõfessionẽ. Hoc de vulnere apto & crimine manifesto. Item ad liuoris similitudinẽ peccati cõtritio nobis abscondit per errorem. Deo per taciturnitatem. Proximo per simulationẽ. Insuper peccati macula in modum plagę tumentis tripliciter intumescit. In seipso per malitiam: coram proximo per impudentiam: contra deũ per contumaciam.

Item aliter de eodem.

ℭItem per vulnus tristitiam. Per liuorem inuidiam. Per plagam tumẽtem iracundiam possumus accipere. Quis eñ nesciat quomodo tristitia soleat seipsam totam ĩ verbis producere & per querimoniã effluere: & iuxta vulneris modum quasi quoddã sanguinis profluuiũ & plãctu & gemitu effundere? Inuidentię autem malum sub silentio se abscondit: quia liuida mens ne contẽptui pateat suum manifestare vitium erubescit. Solet tamen hoc malum semper se ipsum certis indiciis prodere sed iuitum, eo ꝙ habere soleat toruum respectum, amarũ respõsum, pallidum vultum: & iuxta liuoris similitudinem exterius euidẽter appareat q̃uis sub dissimulationis pelle latens per verbum nõ erũpat. Ita vero ad illatam iniuriam de indignatione intumescens & plagę tumentis more per minas & contumelias foras erumpẽs dum pudore aut timore sępe ex magna parte coerceat sæuit latius ĩterius per votum q̃ exterius per verbum. Ecce quãta similitudo tristitiæ cum vulnere: inuidiæ cum liuore: iracundiæ cũ plaga tumente. X

De triplici remedio trium generaliũ incommodorum.

ℭVulnus & liuor & plaga tumẽs nõ est circũ. n. c. m. n. f. o. Ecce triplex malum tibi subiungitur triplex remedium: in ligamentis: curamentis & fomentis. Ligamenta autem intelligim⁹ in mandatis: curamenta in minis: in promissis fomenta. Cõgrua satis similitudo vinculorũ & mãdatorum. Vinculis siquidem coarctamur: & mandatis vtiꝗ duris a nostris voluptatib⁹ coercemur. Vincula attrahẽtia ꝓceptiones: retinẽtia ꝓhibitiões, admonitiones astringentia. Pręceptio est eoꝝ q̃ fieri oportet. Prohibitio eorum q̃ fieri nõ licet. Admonitio est eoꝝ q̃ qđã expedit fieri cum tñ sine culpa possint ꝓteriri. Itẽ triplex curatiõis gen⁹ in diuinis. s. cõminationibus. Cõminatio correctionis reprobatiõis dãnationis. De primo dictũ ẽ. Quẽ diligit de⁹ corripit, flagellat aũt oẽm filiũ quẽ re. De secũdo, ergo cui vult miseretur & q. v. i. De tertio, tũc dicet illis qui a sinistris eius erunt. Ite maledicti in ignẽ æternum. Item triplex olei gen⁹ Y

in diuinis promissionibus. Prima olei species ē promissio veniæ. Secūda pmissio gratię. Tertia promissio gloriæ. Primum olei genus fouet salubrius. Secundum ardet clarius, Tertium sapit dulcius.

Galfridus. vnde supra.

Z ¶Vulnus & liuor & plaga tumens &c. Vuln⁹ est cum intus lęditur consciētia. liuor est cum etiam foris decoloratur vita. Plaga tumens cū additur impudentia. Vulnus & liuor est cum minus prouidentur bona coram deo & hominibus. Plaga tumens cum nec timor dei de vulnere nec erubescentia sequuntur de liuore. Vulnus est sine liuore nōnūq̄ vt dū minus caste geritur tamen caute. Vulnus & liuor sine tumore: cum cœperint qui excesserunt non altum sapere sed erubescere, sed timere. Nihil autem sic repellit samaritanum illum clementissimū quomodo tumor iste, ne vuln⁹ alliget, ne vinū in fundat & oleum. vnde signanter de eadem plaga subiungitur. Non est circūligata nec curata me. nec. fo. oleo, nō est circūligata ꝙ nemo sit qui coerceat. Non curata medicamine. Nemo quippe ē qui arguat. Neq̧ fota oleo. Nemo em̄ qui vel leni admonitione eos conuenire pręsumat q̄q̄ foueri forte videbitur oleo quodam reprobo. oleo peccatoris. fouent enim vitia qui vitiis fauent. Siqdē ad perniciē nō ad salutem plaga hęc fouetur, cum laudatur peccator in desideriis animę suæ.

Bernardus.

Q̄ Christus fructus sit seminis patribus repromissi.

A ¶Nisi dominus exercituū reliquisset nobis semē quasi Sodoma fuissem⁹: & quasi Gomorræ similes essemus. videtur mihi quasi quoddam semen fuisse diuinę cognitionis tanq̄ e cęlo iactatum in terras: allocutiones & promissiones factę cęlitus ad pr̄es. s. Abraham Isaac & Iacob. Floruit autē hoc semē ī mirabilibus q̄ ostensa sūt ī exitu Israel de ęgypto ī figuris & ęnigmatib⁹ per totum iter in deserto vsq̧ ad terrā promissionis: & deinceps in visionibus & vaticiniis prophetarum. In ordinatione quoq̧ regni sacerdotii & vsq̧ ad Christum. Christ⁹ autem seminis huius & horum florum fructus esse intelligitur. Sed prodeunte fructu flos decidit. quia veritate apparente in carne, figura ptransiit. Christo enim nascente oīa transierūt q̄ in figura contingebant eis.

Odo Tusculanus.

Q̄ se Christus vt nos meteret, seminauit.

B ¶Nisi dominus reliquisset nobis semē sicut Sodoma essemus &c. Hoc est semen quod rorantibus cęlis ī terram vteri virginalis nubes pluerunt. Hoc semen infidelitate iudęorum mortificatum, fide populorum multiplicatum est. Hoc semen egressum de cælo cum fructu suo recurrit in cęlum. Iuxta illud: Cum exaltatus fuero a terra omnia traham ad meipsum. Hoc semen est verbum dei, quod nisi dominus virtutum nobis reliquisset, a dei nostri laudibus ora nostra penitus clauderētur. & spinis peccatorum & opum asperitate essem⁹ reprobandi. Sodoma enim muta: Gomorra aspera interpretatur. Iniuriosus est autem suo factori qui ab eius laudib⁹ obmutescit. Iniuriosus proximo: qui spinosus peccatis: nō est ei sociabilis in moribus. De quibus ait Apostolus. Sine affectione absq̧ fœdere, sine misericordia.

Bernadus.

Q̄ humilitatis licet zeli boni nigredo, conscientię det candorem.

¶Si fuerit peccata vestra vt coccinū quasi nix dealbabuntur &c. felix nigredo quæ mentis cādorem parit, lumen sciētię. conscientię puritatem. Audi quid per prophetam deus promittat istiusmodi nigris, quos aut humilitas patiētiæ aut charitatis zelus tāq̄ solis ęst⁹ decolorasse videtur. Si fuerint peccata vestra vt coccinum ait. q. n. d. Non est contēnenda in sanctis extera ista nigredo quę candorem operatur internam, & sedem præparat sapientiæ. Candor est enim vitę ęternę sapiētia vt sapiens definit & cādidam oportet esse aīam in qua ipsa sedē elegerit. Q̄ si anima iusti sedes est sapientiæ: haud dubie dixerim animam iusti esse candidam. Et fortassis iustitia ipsa candor est. C

Galfridus.

Q̄ deus mons in se, vallis hominibus sit effectus.

IN die illa erit mons domus domini pparatus in vertice montium & fluent ad eum omnes gentes &c. Sed quomodo fluent ad montem? Non em̄ solent sursum vergere fluida sed deorsum. Inter medium mōtium pertransibunt aquę ait sanct⁹ Dauid. Sed mons iste præparatus in vertice montiū: Oīb⁹ quoq̧ vallib⁹ humilior erat. Alioquin quomodo ascendentes angeli & descendentes super filium hominis viderentur? Erat quidem mons præparatus in vertice montium. Iuxta illud. Qui de cęlo venit super oēs est: sed nihilomin⁹ oportebat humilitatis doctorem docendis oībus humiliorem esse. Si igitur in hāc vallem descendis: nihilominus conscendis in montem qm̄ q se humiliat exaltabit. Deniq̧ baptizat⁹ ē in Iordane cui⁹ nomē interptat̃ descēsus eorū. D

Descēdit vt exaltemur. Inde est ꝙ Iordanis in quo baptizatꝰ est, descēsus eorꝝ nō eiꝰ interpretatur. Fratres, christianam humilitatem & veram conuenit esse & deuotam. Nec simulata nec ideuota: nec tristis humilitas habet gratiā apud deum. Siquidem deꝰ est veritas: & quod verum non est nihil est coram eo. Sed nec complacere ei potest in nobis, super eo quod nō placet etiam nobis. Non est descensus eorum: Nō est humilitas eorum qui simulant qđ non habent: & pellem subinduunt alienam.

Bernardus.

Qꝫ quæ sanari vult anima in Christi vulneribus abscondatur.

E ℂIngredere in petrā & abscondere in fossa humo, a facie timoris domini & a gloria maiestatis eius. Infirmę adhuc & inerti aię quæ iuxta quod in euangelio quidam de semetipso confitetur: Fodere nō valet & mendicare erubescit: fossa ostenditur humus vbi lateat: donec cōualescat & proficiat vt possit & ipsa per se sibi cauare foramina in petra per quę intret ad interiora verbi: animi vtiꝗ vigore & puritate. et si intellexerimus fossam humum illam quæ ait. foderunt manus meas & pedes meos, nō erit ambigendum de sanitate citius adipiscenda animę vulneratę quæ in ea demorabatur. Quid ei tam efficax ad curanda consciētię vulnera: nec non ad purgandam mentis aciē q̄ Christi vulnerum sedula meditatio!

Qꝫ qui Christum nunc viderit humilem: postmodum videat & sublimem.

6. F Vidi dominum sedētem super solium excelsum: & plena erat domus a maiestate eius &c. Magnum spectaculum. Et beati oculi qui viderunt. Hoc quippe contemplari sanctorum omnium vnicum semper desiderium fuit. Ipse est deus in quē desiderant angeli prospicere: quem videre vita æterna est. Sed aliam audio eiusdem prophetæ & eiusdem domini lōge dissimilem visionem. Vidimus enim & nō erat ei similis neꝗ de. & re. e. t. le. &c. Nō sine causa ibi vidimus, Scriptum est, Hic vidi. vt scilicet itelligas illam esse communem: hanc vero excellentiæ singularis. Tu quoꝗ si desideras videre sublimē: humilē priꝰ Iesum videre curato. Intuere prius exaltatum in deserto serpentem si videre desideras in solio residentem. Ista te humiliet visio: vt illa exaltet humiliatum. Reprimat & sanet ista tumorem tuum, vt illa repleat & satiet desideriū tuum. Exinanitum vides, nō sit ociosa visio: quia exaltatum ociose videre nisi poteris. Similis eris illi cum videris eū sicuti est. Esto & nunc similis ei videns eum sicut pro te factus est. Si enim ne in humilitate quidem similitudinem eius abnuis, certa tibi sublimitatis quoꝗ similitudo debetur. Nunq̄ ille socium tribulatiōis a communione glorię patietur arceri. Quia ergo si compatimur & cōregnabimꝰ: sit interim meditatio nostra Christus: & hic crucifixus. Ipsum amplectamur brachiis quibusdā vicarię dilectionis. Ipsum sequamur studio pię conuersationis. Opportune siquidē visione prima tanq̄ hyemali adhuc in tempore nō super solium: sed in inferiori atꝗ humiliori habitatione videtur. Duplicem quidē solet habere magna domus quęlibet māsionem, ęstiualē supiꝰ, inferius hyemalē. Igitur dū ipsa etiā discipulorum corda brumali adhuc glacie stringerētur & Petrus quoꝗ nō minus gelido corde q̄ corpore calefaceret se ad prunas: tempus omnino nō erat habitandi in solio. At vbi cātabitur canticum nouum. Hyems abiit & recessit: Flores apparuerunt in terra nostra: opportune tūc iam ascendetur in solium: & habitabit dominꝰ in excelso. Puta ergo Esaiā cū hoc loqueretur illius gloriā temporis oculo pręuidisse prophetico. Vidi inquit dominū sedentē sup soliū excelsum &c. Sed quale est soliū istud! Neꝗ enim altissimus in manifestis & manufactis inhabitat. Nulla omnino materia corporalis apta tāto solio tāto habitatore videtur. Viuis est construēda lapidibus fabrica spiritalis quā vera & ęterna vita sua inhabitatiōe dignet. Qđ si minus tanto sufficit ędificio angelica creatura ꝑuaricatorum minorata ꝑcipitio, suscitet de terra inopem & de puluere erigat pauperem v. s. p. e. s. g. t. Et ꝓpterea fortassis ipse qui vidit non modo excelsum soliū, sed eleuatum quoꝗ describit: vt & angelorum stabilis celsitudo: & hominū misericors eleuatio designetur.

Qꝫ post resurrectionem terra nostri corporis sit replenda.

ℂPlena erat omnis terra maiestate e. Replebi- G
tur maiestate domini omnis terra: quādo iam iam voluntatis eius trangressio vlla non erit: magis autem, quādo creatura ipsa liberabitur a seruitute corruptionis. Erit enim cęli nouū & terra noua: vt quoquouersum verteris oculos in ipsa tibi rerum facie diuina videatur resplendere maiestas. Sed est tibi altera q̄dam terra propinquior: & super hac amplior iustior ꝙ sollicitudo. Nemo quippe carnē suam odio habuit. Consolare ergo eam, vt & ipsa regescat in spe: audiens nimirum quia replebitur maiestate domini omnis terra. Replebitur ergo maiestate domni omnis terra: quando prorsus de

medio fiet & peccati omnis sensus & debitum mortis. Replebit inquā omnis terra nostra dñi maiestate qñ resurrectionis gloria vestiet: induet imortalitatis stolam. Configurabit corpore claritatis Christi. Iam vero quid in ipa visione ꝓphetica sequatur attende.

Qꝫ humiliare se debeat qui vult a domino sublimari.

H ¶Et ea, inquit, quæ sub ipso erant, r.tem. Propterea humiliare sub potenti manu dei. vt.t.e. in tēpore visitationis, vide vt sub ipso inuenia ris. Alioquin nō poteris esse cū ipso. Quid em̄? putas indifferēter admittet hoïes in illud tātę beatitudinis tēplum? qui ne angelos quidem ipsos indifferenter reliquit in eo? An nō discernat inter glebas q discreuit inter stellas? Qualē vero putas necesse est hominē inueniri: qui repudiati locū angeli sortiatur. Plane immunē ab omni iniquitate: sed ab ea maxime: quę in ipso quoqꝫ angelo inuēta est ad odium sempiternū. Sola deo placet humilitas siue in angelo siue in hoïe. & qui sedit in throno solos elegit subditos, e quibus repleat tēplum. Bene ergo propheta cū dixisset, vidisse se dñm sup solium excelsum: et e. ne forte aut excelsum intelligeres de eo dictū est, qui ait. Ascendā sup altitudinē nu. aut eleuatū referres ad eos hoïes qui in supbiam erigunt: Addit. & quę sub ipo erāt re.te. vt manifeste intelligas nō eam altitudinē cōmendari, quę extollitur aduersus eū: sed eos in tēplo siue in solio fore qui sub eo sunt. Alios quidē excelsos stabilitate solida, alios ex imo leuatos miseratiōe diuina. Ab initio siqdē creaturę elegit angelos deus: in quibus beati tēpli illius plenitudo cōstaret: sed in eis fuit qui diceret. Ponam sedem meā ad aquilonem, & populum qui sibi crederet: habuit. Miser ipse qui sine deo esse maluit q̄ sub deo. miseri & illi qui videntes furē cucurrerūt cū eo. Exierūt infelices, & vacuus relictus est locus quē accipiat alter: infelix de quo clamabitur. Tollatur impi⁹ ne videat gloriam dei. Vt quid em̄ hanc lucē tēporalem miser vidit qui gloriā illam nō merebitur intueri? Vtinam nunq̄ nihil vidisset oculus meus si illa (quod deus auertat) frustrandus est visione.

Qꝫ lux eius stare non poterit cuius splendor nō prodierit ex ardore.

I ¶Sequit̄ In visione ꝓphetica. Seraphim stabāt sup illud. Seraphin nomen est supernorū spirituum ordinis vnius de nouē summi atqꝫ supremi. Verū hoc loco (vt arbitror) nō in ea ponitur significatione. Prȩsertim cū innumera illa sint agmia. Hic duo tm̄ seraphim describebāt. Et ego qdē si licet in hac parte vnicuiqꝫ abundare in sensu suo: in duobus Seraphim duplicē intelligi puto creaturā rōnalē, angelicā. s. & humanā: nec mireris hominē Seraphin factū: memēto qa creator & dñs Seraphin factus est homo. Ad cōtumeliā tuā: o supbe qui creatus inter angelos: inter angelos stare nō meruisti: ecce rex noster nouos in terra angelos fabricaturus aduenit. Atqꝫ vt tabescas amplius & liuore ꝓprio torquearis: nō qualescūqꝫ nec inferioris alicuius ordinis: angelos sed Seraphim. Audi qd ipse loquat̄. Ignē, ingt, veni mittere in terrā. & q.v. nisi. v.a. vult ergo. Seraphim fabricari: vt ibi stent, vñ tu corruisti Seraphim ingt, stabāt sup illd. Vt qd tu q mane oriebaris lucifer in veritate nō stetisti: nisi qa Seraphin nō fuisti? Seraphin quippe ardens siue incēdēs interpretatur. Tu vero habuisti miser lucē: sed ardorē nō habuisti. Bonū erat tibi si ignifer magis esses q̄ lucifer: nec tam immoderato appetitu lucēdi: vt eras frigidus ipse frigidāqꝫ eligeres regionē. Ioannes Baptista erat lucerna ardens & lucens: & voluerūt iudȩi ad horā exultare in lumine eius: sed non ipse. Quid ergo? Ipsum audi. Amicus, inquit sponsi stat: & gau. g.p.u.s. Stat Ioānes neqꝫ em̄ arūdo est vēto agitata. Stat qa amicus, stat quia ardens. & Seraphim stare describunt̄. Vere amic⁹ spōsi q pcedentis de thalamo suo non ęmulat̄ gloriā: sed patat viam: sed prędicat gratiā. Vt ipse de plenitudine eius accipere mereat̄. Lucet ergo Ioannes tanto clarius q̄to amplius feruet: tanto verius q̄to min⁹ appetit lucē. Fidelis lucifer q solis iustitię nō vsurpare venerit: sed prenūciare splendorē. Nō sum ego, inquit, Christus: venit fortior post me. Et illud. Ego baptizo vos aqua ille baptizabit vos in spū sancto, & igne. Ac si manifeste lucifer dicere videat̄. Quid admiramini intuētes splendorē meū? Nō sum ego sol: longe alium videbitis eū. In eius cōparatiōe tenebrę sum: & nō lux. Ego tāq̄ syd⁹ antelucanū matutino vos rore perfundo: ille emittet in feruore radios suos: soluet glacies: paludes siccabit: algentes calefaciet: pauperibus erit ꝓ vestimēto: nec dissonat a verbo iudicis vox ꝓcursoris: sed manifeste ignē a Ioanne ꝓmissum Christus exhibet dicēs. Ignem veni mittere in terrā &c. Dicas fortassis in igne vt feruorē sic & splēdorē esse. Nō cōtendo, licet feruor ei substātialior esse videat̄. Ipm audiam⁹: qd magis in igne cōmēdet. Ignem ait veni mit. in ter. & q.v.n.v.a. Cognouisti certe quid velit. Quid lucere festinas? Perniciosus est iste appetitus lucendi; feruere em̄ multo melius. Deniqꝫ si tam vehementer splendere desideras: qđ videri vis, esse

curato:& primũ quęre feruorem. nec dubium quin splendor adiiciatur tibi. Alioquin incassum laboras:quia vanus splendor absq; feruore,mutuata,aut magis certe simulata lux est: quę nõ ab igne procedit. Q; autẽ mutuatũ est ad modicũ poter(vsurpare. Erit maior cõfusio, qđ nõ erat tuũ:tuum voluisse videri. Luna(vt aiunt)habet absq; feruore splẽdorẽ: sed & ipm mutuatur a sole. Ideoq; tam frequenter:immo semp mutatur:nec vnq̃ in eodẽ statu pmanet. Sic profecto sic stultus,vt luna mutat̃.sa.p.u. s.ille inq̃ stultus qui in decore suo perdidit sapiẽtiã.i.qui refriguit in splẽdore. Cecidit ergo lucifer tãq̃ fulgur e cęlo:Seraphim vero stabãt sup illud. Stabant plane Seraphim : quia charitas nunq̃ excidit.

Quę sunt alę Seraphim:quis volatus.

K ¶Cũ dixisset ppheta. Seraphim stabant,adiunxit.Sex alę vni:& sex alę alteri. Quid sibi volũt alę istę? Credo sicut in statione imutabilitatẽ: sic in volatu alacritatẽ promitti:ne insensibilis quędam & quasi lapidea stabilitas existimet̃. Sed dicas si alas habere necesse est:quare tam multas? Audi quod sequitur: duabus alis velabant caput:duabus pedes: & duab⁹ volabant. In quibus verbis videre mihi videor q̃ de statione dictum est:volatu manifestius explicari. Quo eñ Seraphim volabant nisi in eũ: cuius ardent amore? Vide flammã quasi volantẽ: & stantem simul nec miraberis Seraphim stantes volare:stare volantes:sed quia dixim⁹ quo volant: ipsas quoq; quibus volant alas videam⁹. Ego opinor nõ incõgrue pẽnas istas agnitionẽ & deuotionẽ intelligi posse:quibus in eum qui supra ipsos est rapiuntur. Leuat quippe cognitionis ala: sed sola non sufficit. Ruit citius qui vna tm̃ ala volare cõtẽdit:& quo magis attollitur peius colliditur. Experti sunt philosophi gentiũ qui cũ cognouissent deũ, nõ sicut deũ glorifi.sed exarserũt in cõcupiscentiis suis. Traditiq; in reprobum sensum vsq; in ipsas passiones ignominię irruerũt. Sed & zelus absq; sciẽtia quo vehemẽtius irruit eo corruit grauius impingens nimirũ atq; resiliens. vbi vero intelligentiã charitas:agnitionẽ deuotio comitatur volet secure quicũq; huiusmodi est: volet sine fine:qa volat in æternitatẽ. De capitis & pedũ velatione extat a patrib⁹ pbata snĩa:dei caput pedesq; velari: eo q̃ lateat qđ ante mũdũ fuerit:qđve futurũ post cõsummationẽ.

Aliter de sex alis.

L ¶Vt eñ testat̃ interpres noster in hebręo verbũ est cõe qđ interpretari possit eius & suã,vt Seraphim iuxta hebręi sermonis ambiguitatẽ: vel facie pedesq; dei,vel suã opire faciẽ pedesq; dicant̃. Qđ si de ipsis: licet accipe sic pingant̃: vt operto capite & pedibus solum appareat corpus mediũ: sed & ipsum nõ penitus ppter alas quib⁹ volare phibetur. Cõsidero siquidẽ quasi quoddã corpus caput & pedes meos in verbis apostoli qbus ait. Quos pręsciuit & pręedestinauit.c.f.i.f.s.qa quos pstedinauit hos & vocauit: quos autẽ vocauit hos et iustificauit:& quos iustificauit,hos & magnificauit. Ita initiũ meũ solius gratię est: & nõ habeo qd mihi in prędestinatione attribuã. Non sic sane ab ope iustificationis alienus sum:operatur:& illud gratia: sed mecũ. Vides ne queadmodũ Seraphim ĩ medio appareat aliquatenus? Porro cõsummatio soli⁹ gratię. Velat igitur Seraphim caput suũ duab⁹ pẽnis si & veraciter cognouerit & humiliter fateatur:qa misericordia eũ sola pręuenerit. Velat & pedes alis ęque duabus si misericordiæ: quę subsecutura est nec ignarus extiterit nec ingratus.

Quid sit domini fieri voluntatem.

¶Vidi dñm sedentem sup solium excelsum. Sedere pręsidentis,dominãtis & regnãtis est. Maxime autẽ sedere sup soliũ dñationẽ notat. Sed nũqd ipm soliũ q̃libet excelsum & eleuatũ sub ipso nõ erat? Et quomõ illud replebat tẽplum? Disce ex his quę audis:soliũ nõ machinã imaginari corporeã:sed angelicã intelligere creaturam. Si eñ sedes sapientię aĩa iusti: q̃ dignior sedes angeli sancti? Hoc solium glorię eius excelsum p naturã:sed multo magis p gratiã eleuatum. Igitur agmina sunt angelorũ in qbus sedet deus: & quę sub ipo sunt tẽplum replẽt: licet oĩs terra ipsius plena sit maiestate. Vbiq; eñ regnat,vbiq; impat, vbiq; maiestas ei⁹: sed gr̃a forte nõ ita:nõ sicut potestas sic & volũtas ei⁹ bona & beneplacẽs & pfecta. Fit eñ volũtas eius de oĩbus,fit p oẽs,nõ in oĩbus tamen. M

Quid sit stare Dei:Angeli:& hois.

¶Sequit̃ Seraphim stabãt sup illud, aliter dñi, aliter angeli,aliter hoĩs intelligi cõuenit statione. Stat Christus p patre zelans,patris gloriã quęrens:& tanq̃ fidelis vnigenitus zelo patris adiuuans & adoptiuos. sic illũ stantẽ Stephan⁹ vidit quẽ habuit adiutorẽ. Sane angelica statio ministratio ẽ,dicẽte ppheta,milia miliũ ministrabant ei &c̃. nam hoĩs stare psistere est in vigore animi:& obseruatione ppositi. Sic Moyses stetit in cõfractione in cõspectu dñi,vt auerteret irã eius. Sic stetit Phinees & placauit. Sed qđ sibi vult q̃ nõ vnũ,nõ plurimos stãtes se vidisse ppheta phibet:sed duos? Hoc constat ex eo qđ adiunxit sex alę vni,& sex alę alteri, & bñ duo N

stabāt. Vę em̄ soli: qa si c.n.h. subleuantē. Vę tibi superbię spiritus solitarie, pręsumptiōis amator: nō stetisti in veritate expulsus es, pes superbię stare nō potuit.

Item aliter de pręmissis.

O ¶ Sex alę vni, & sex alę alteri. Ad qd multiplicitas ista pēnarum? Duabus ingt, velabāt caput eius & duab⁹ pedes &.d.vo. Grāde mysteriū dico qđ sentio, nō affirmans tn̄: sed coniectans. Quid em̄ existimare nos vetat deiecto lucifero ad puigiles excubias Seraphim cōstitutos, sicut eiecto hoīe Cherubin ad custodiā posuit deus Nec incōgrue Cherubin flāmeus gladius tradit: vt a ligno vitę incisio pariter & incēsio qb⁹ nihil carni terribilius manū phibeant corpalē. Porro Seraphim tātū alas accipiūt qrū velamīe arceant oculū spiritualē. Velaī igit caput velātur & pedes vt nec alta dei nec pfunda eius iniqu⁹ ille valeat cōtēplari: mediū tn̄ aliquid eidem ipio vidēdū: sed ad iuidendū relinqtur & velantur alis q̄ sic illū arceant vt istos sustineant: & sustollant, Quęrendū tn̄ est: qbus alis volare dicant? Alas istas naturę & gr̄ę dicim⁹ psertim cū pri⁹ in his ipsis: & solii celsitudo & eleuatio a nobis fuerit assignata. Viuaci siqdē itellectu p naturā, & feruēti affectu p gr̄am stare p misteriū & volare, s₃ p studiū phibent: nec scrutatores sūt maiestatis vt opprimant a glia, q̄ nō min⁹ diligāt q̄ intelligāt. Supb⁹ ille lucifer alteri tm̄ innixus alæ casum facere potuit nō volatū. Sustulit eū naturę viuacitas: sed defectus gr̄ę mox deiecit. Ipsi ergo interpositū est velamē qđ nulla naturę iā viuacitate ptrāseat vt eius qui sup soliū sedet caput, aut pedes valeat ītueri. Sed qs nobis reuelabit hoc caput & hos pedes: nisi sp̄us q nouit oīa & scrutat ēt alta dei? Ego em̄ opinor ipa eē quę hoc loco capitis noīe designant. Secūdū hoc caput ei⁹ maiestas, ei⁹ potestas, ei⁹ sempiterna virt⁹ atq₃ diuinitas. Caput ei⁹ secūdū illud pphéticū, iustitia ei⁹ sicut mōtes dei. nā qđ sequit. Iudicia tua abyssus multa. nō incōgrue videbit pedū posse appellatiōe signari. Sūt em̄ velut qdā pedes eius iuestigabiles vię ei⁹, inscrutabilia iudicia ei⁹, pfundū sapiētię, & irreph̄ēsibilis qdā ei⁹ & icōprehēsibil' dispositio ei⁹. Ad hos pedes ipm̄ icarnatiōis dn̄ice mysteriū spāliter noscit ptinere: & oīs opatio nr̄ę salutis. Quib⁹ vero putam⁹ alis hoc caput Seraphim velāt? vt nulla suę subtilitate naturę nequā oculus i illā qat irrūpere veri lumis claritatē? Duab⁹ ni fallor alis suę: videlicet ipsorū glię & felicitatis, quęris quēadmodum? Audi. Quotiēs enim sursum dirigit aciem in angelicam statim felicitatē, & gloriā malignus offendit, & effundit oculum pessimus humor liuor ppri⁹: vt penetrare vltra nō possit. Quis em̄ tā grauis pruritus oculi q̄ inuidia ē? Sed & pedes dn̄i duab⁹ ęq̄ alis Seraphim velant: prudētia. s. & felicitate. Cū em̄ fideles ministri sint & prudentes: sic diuina negocia gerūt, & saluti puident electorū: vt malign⁹ ille deprehēdere oīno nō possit. Ex hoc pedū velamento factū reor, vt nesciēs dn̄m glię fecerit crucifigi. Ex hoc quotidie fieri: vt salutis nostrę negotiis: ignorās seruiat & inuit⁹. Sic itaq₃ Seraphim duab⁹ (vt dictū est) alis caput dn̄i velant: ipsa. s. sua admiratione in qua delectant feliciter, ac veneratiōe in qua sublimiter gliant. Duab⁹ pedes fidelitate atq₃ prudētia. Duab⁹ autē volant, naturę vt diximus pspicacia: & efficacia gratię. Sane mediā quasi quādā lōgitudinē nudam visibilēq₃ relinquunt lōganimitatē. s. & benignitatē dei, hoīes ad pœnitentiā inuitantis. Cęterū nequissimus ille ex hac visiōe, & in p̄senti torquet acrius: & grauius cruciabitur in futuro.

Item aliter vt supra. Galfridus.

¶ In anno quo mortu⁹ est rex Ozias vidi dn̄m sedentē sup soliū excelsum. Mors Ozię interit⁹ P est synagogę. Ozias em̄ iste violauit tēplū, sacerdotiū vsurpauit: nec imerito p p̄sumptiōe frōtasa in fronte pcussus a lepra. Descēdit dn̄s aliqn̄ plebē suā visitās, sed nō sedit, dignū siquidē in ea suę maiestatis soliū nō inuenit. In ecclesiæ solio sedet, & sedebit dn̄s i ęternū. Etsi qn̄ forte concutit soliū hoc nunq̄ deiicitur: solidū est & pmanebit in finē. Nō videt, nō cōsiderat sedētē in solio q̄ impingit in soliū: sed nec ille q timet ne soliū cadat. Boues calcitrāt, iclinari arca videt. Attn̄ cōtine, retrahe manū, ora ne pcutiar sup temeritate. Cęterū qd ipulsor merebit, si sic mltabit temerari⁹ sustētator? Sessurū ergo (ni fallor) & regnaturū in eccl'ia, cū hęc diceret ppheta puidit, cui synagoga nec cōgruam sedē nec regiū exhibebat honorē. Q₃ autē hoc soliū excelsum dr̄ ad actionē spectat: q₃ eleuatū ad cōtēplationē. Quis & alit possit itelligi soliū hoc excelsum i his q innocētiā seruauerūt, eleuatū in his q p pœnitētiā redierit. In vtrisq₃. n. dn̄s regnat, & vnū soliū facit ex vtrisq₃. Glificat p innocētiū sanctitatē: sed nec aspnat pœnitētiū satisfactionē. Cęterū quomodolibet excelsum sit, & eleuatum, opus est vt in oibus & per omnia inueniat subditum deo. Siquidē quę sub ipso erāt replebāt tēplum. ¶ Seqtur Seraphim stabant sup illud. Quot putas Seraphim stabant? vt liquet ex sequētibus duo. addit em̄. Sex alę vni, & sex alę alteri. Quid p duo Seraphim: itelligim⁹ nisi monasticę pfectiōis viros, ecclesięq₃

prelatos? Et sane nõ minus a prelatis q̃ a ceteris religiosam vitam professis operũ perfectio queritur, vt sex alis alter sicut alter Seraphim subleuetur. Nam eiusmodi numerũ ad plenitudinem operũ nouimus pertinere. Sed quonã modo duabus faciem domini velant, duab⁹ pedes, duabus volant? ad quid em̃ velant faciem domini, vt nõ videant? Sed nihil tam cupiunt q̃ videre faciem eius, an aliis velant? Sed nõ valet videri q voluit inuidere. Quid ergo? videri timent, & ob hoc velant faciem domini? Sed oĩa nuda sunt: & aperta oculis eius. Audi quid sanctus Dauid dicat. Auerte faciem tuam a peccatis meis. Item Caligabant oculi Ysaac, vt subriperet Iacob benedictionẽ. Oculi autẽ hui⁹ patris caligare non possunt, an velari possint tu videris. Audi eum dicentem per ꝓphetam: Si impius egerit pœnitentiã ab oĩbus peccatis suis: oĩm iniquitatũ eius nõ recordabor. Itaq; si sic accipe placet ꝙ duo Seraphim duab⁹ alis velabãt faciem domini: alę ipsę, ni fallor, nõ incõgrue ĩtelligi possunt satisfactio pœnitẽtię & correctio iustitię, vtrũq; em̃ pariter ad ĩdulgẽtiã est necessariũ. Qđ si aliter faciẽ velare ĩtelligunt: quasi ne videant: alę ipsę, quib⁹ faciẽ sibi velant timor & pudor possunt nõ incõuenienter intelligi. Et metuũt em̃, & erubescũt ad vultum glorię magni dei. An magis velant faciem dum sibi velatam esse cognoscunt, & non valent vt optant videre, interim reuelatam? Sed quibus aliis volant? vt arbitror fide & reuerentia. Fideliter em̃ & reuerenter p speculũ & in ęnigmate eũ interim intuentur. Pedes dñi aduentus eius. Pedes similes auricalco: sicut habes in Apocalipsi. Velut in camino ardẽti aurum erat: sed simile auricalco: cum dei sapientia Christus est inter homines cõuersatus. Caminus ardens tẽtatio tribulationis: hos pedes velabat Apostol⁹ cũ dicebat: mihi absit gl̃iari: nisi in cruce dñi nostri Iesu Christi &c. Velant igitur Seraphim pedes dñi duab⁹ alis si tegũt iniuriam crucis pietate deuotionis & imitatione dominicę passionis. Duabus autẽ alis volandum est cogitatione: & auiditate. Timeo ne in nobis hodie plura sint reptilia q̃ volatilia dum per eos qui curam debent gerere spiritualem: terrena potius prędia, & ędificia dilatantur: q̃ exercitia spiritalia augeantur, vt frugum iustitiæ incrementa succrescant. Clamare autẽ debẽt Seraphim: alter ad alterũ. Sanctus sctũs sanctus dñs de⁹ sabaoth, vt nõ mõ seinuicẽ cohortentur: sed in seinuicem dominũ glorificent: & superiores inuicem arbitrentur. Si em̃ sanctus pater, etiam eos qui patres vocantur prę se ferre conuenit sanctitatem. Si sanctus filius, non sunt conformes imagini filii qui noluerunt dare operam sanctitati: si deniq; sanctus spiritussanctus, sanctos necesse est inuenire eos maxime: qui spiritualium gregum inueniuntur esse pastores.

Hugo de sancto Victo.
De duabus piscinis.

Vade, inquit dominus ad Esaiam, in 7.
occursum &c. Et de inferiori piscina 22.
postea sic ait. Congregastis aquas pi Q
scinæ inferioris, & domos Hierusalem numerastis. Hierusalem est anima duę naturę animę sunt duæ piscinę. Superior est ratio per quam cælestia comprehendit, inferior sensualitas per quã affectat terrena. Superior aquęductum habet in agro fullonis. Fullo est Christus qui pãnos suos calcat: quia electos suos per tribulationẽ emundat, vt eos super niuem dealbatos sibi faciat vestimentũ. Cumbus fullonis, ista conuallis est lachrymarũ: in quã ad cõculcãdum proiecti sumus: sed dum calcamur vnimur & mundamur: quia pressura tribulationis: & culpam abluit: & charitatẽ accendit. Igitur fullo iste agrum habet vbi flores inueniuntur optimi ad colorãdos pãnos. Ager est sacra scriptura vbi pascuntur animalia dei: in qua inueniũtur diuersarũ precepta virtutũ quasi flores qdã ad aĩas colorãdas: & cardi quoq; ad depectenda superflua. Bene ergo p agrũ fullonis transit aquęductus piscinę superioris quia per studium diuinę lectionis aperitur via cordi nostro vsq; ad contẽplandum lumen diuinitatis, vt illinc quasi de fonte spiritualium donorum descendant p radium contẽplationis ad irrigãdum sinum nostrę mẽtis. Piscina inferior ẽ sensualitas, hęc habet quinq; aquęductus, quinq; corporis sensus: per quos huius mundi oblectamenta influunt. Sed iam verba quę supra posuimus differamus. Congregastis, inquit, aquas piscinæ inferioris. Non est vitium aquas piscinę inferioris bibere: sed est vitium cõgregare: qa licet nobis vti bonis transitoriis ad necessitatem: sed non diligere ad superfluitatẽ. Domus Hierusalem numerare, est cõsiderata multitudine hominũ timere defectũ rerũ, & nõ confidere in magnificẽtia largitoris. Vñ & postmodũ subiũxit. Aq̃s piscinę veteris collegistis, & nõ respexistis ad eum qui fecit eam: quasi diceret. Temporalia bona quę transeunt & veterascunt auare collegistis: & datorem earum æternum respicere non vultis: sed animas ad perpetuam vitam creatas tẽporaliter deficere timetis.

Ricardus.

Q? de vera dilectione & mansuetudine grata mentis refectio praeparetur.

R ¶In illa die nutriet homo vaccam boum, & duas oues, & prae vbertate lactis comedet butyrũ. Labor paru⁹: sed fructus est nõ modic⁹. in lacte intelligite cordis dulcedinem. In butyro autem cordis exultationem: & butyrũ quidem pinguedo est lactis, & verum gaudiũ impinguatio est cordis. Sed forte quaeritur cuiusmodi nutritura sit: de qua talis fructus sperari possit? Absq; dubio vbi non est vera dilectio non potest esse vera dulcedo: quę etiam sine perfecta mansuetudine non potest esse pfecta. Dilectio in boue: in oue mãsuetudo notatur. Et ouis quidem animal pacificum, & admodum mansuetum: vacca autem prae caeteris pene domesticis animalibus erga foetum suum miro affectu ducitur: In tm̃ vt foetu amisso sepe lac suum subtrahere videatur. Solent autem prudentiores foeminae mortui foetus pellem foeno repletam matri ostendere: & ex solo veri foetus simulachro ad lactis sui effusionem ipsam plurimum animare. Sic certe sic, vera charitas pro sola specie simulati amoris veram beniuolentiam rependit: & verae benignitatis impendit dulcedinem. Ecce lac quod quaesiuimus, & quale omnino quaerere debemus? Lac benignitatis, de vacca charitatis, de tali boue lac tale. Habet autem & carnalis dilectio dulcedinem suam, sed foedã,
I sed sordidam: nam & capra quidem lac habet: sed foetet. Stude ergo seruare pacẽ & trãquillitatem cordis sub tempore ppriae tribulationis: satage exuberare iocunditate, & serenitate cordis in affluentia alienę commoditatis. Et hac affluere copia non tam ouini q̃ bouini lactis. Dulcedo cordis ex alienis infusa successib⁹ facit lac bouinum: dulcedo cordis inter pressuras proprias custodita facit lac sed ouinum. Butyrum autẽ vaccinũ facit de proximi sui iocunditate laetari, ouinum vero de tribulatiõe propria gloriari. In illa, inquit, die &c. Sed quae est haec vacca sola secundum prophetę sentẽtiam nutrienda? An forte in eo quod vaccam dicit foetum illius subintelligi voluit: eo φ vacca dici non possit quae foetum nunq̃ habuit? Et forte secundum hoc in vacca, & in vitulo intelligenda est gemina dilectio. Ecce vacca diu quęsita, & tandem aliquãdo inuenta: hanc diligẽter nutrite; & sollicite custodite. Sed quid sibi volũt oues duae vel quomodo eas poterim⁹ inuenire? De oue certum est φ nec laedere nouit nec rebellare. Cornua gerit, & nemiñe concutit: dẽtes habet, & neminem mordet, neminẽ impugnat, nemini repugnat. Sic se habet mansuetudo vera tamen cum tranquillitate perfecta. Q? neminem impugnat, est innocentiae, φ nemini repugnat, patientiae. In his duabus virtutibus mãsuetudo perfecta consistit. Hae sunt duae illae oues quas propheta habere nos voluit, & nutrire. In illa ĩquit die nutriet homo vaccam boum. Dies haec tempus est gratiae: tempus redemptionis nostrae. Sub huius diei tempore possum⁹ pinguia satis & vberrima pascua in Christi dictis, & operibus inuenire. In quibus valeamus praedicta animalia copiose nutrire.

Galfridus.

Q? relicta Christi humilitate ad diuitias & honores aspiret Christianus.

Pro eo φ abiecit populus iste aquas 8
syloę, quae fluunt cum silentio &c. S
Abiecit populus iste aquas syloę: ille inquam populus qui suscipit, vel suscipere compromisit. Ex magna siquidem parte sui quod manifestum: & miserrimum est, populus hodie Christianus recessisse videt ab eius imitatione: cuius sperat passione saluari. Dicitur autem φ aquae syloę cum silentio vadant, φ fideles animos Saluatoris exempla q̃ humana quaelibet verba affectuosius moueant, & promoueant efficacius. Quinetiam ad eos vadunt aquae syloę in silentio: quos de omnibus docet vnctio potius q̃ eruditio. Hoc silentium est cultus iustitiae, fortitudo sanctorum Esaia dicente: In silẽtio, & in spe erit fortitudo vestra. Nempe silentium hoc tranquillitas mentis est, pax & serenitas cõscientiae: in tribulationibus aequanimitas patientię. In periculis fiduciae certitudo. In pace vadũt aquę syloę: quando in pace vocat nos deus, et in pace est locus ei⁹: cuius nec turbulenta: nec tumultuosa doctrina. Quid est autem φ abiiciens aquas syloae populus stultus et insipiẽs Rasim, et filium Romelię dicitur assumpsisse? Sicut perhibuere maiores, Rasim interpretatur excelsus. Similiter autem Romelias excelsum sonat: non simpliciter tamen sed cum additamento. Nam excelsus domini dicitur interpretari. Esto igitur vt de elatione calũniemur excelsum, de eccelso domini qd dicemus? Nunqd nõ bonũ nõ est vel excellere vel cõculcari, vel iopiã pati, vel abũdare: vel humiliari, vel gloriari tm̃ in domino? Tibi dñe derelictus est paup, et humiles tuos pauperes tuos te audire didici nõ sublimes. Scio tñ φ potentes quoq; nõ abiicis cum tu ipse scis potens. Videtur sane in his duobus duplex

elatio reprehendi. In altero quasi simplex & euidens in gloria seculari. In altero quodammõ palliata, vel fucata noĩs vmbra dñici, sanctitatis presumptione, vel ambitione ecclesiasticę dignitatis. Nam & in filio iam euidẽter arguit̃. Siquidẽ facete filius Romelię transcẽsus dicitur, vel transgressus. non bona igitur nec vere dñi est celsitudo, vbi fuerit orta trãsgressio. Alioquin si qs improbe velit adhęrere verbo, & excelsum dñi contẽderit esse vas solidum qđ nullatenus debeat incrustari: sed probatis licet annuere. Neq; enim Romeliam ipsum: sed filiũ plane degenerẽ reiector aquarum syloe populus assumpsisse culpatur. Sit excelsus dñi sanctorũ apostolorum chorus: senatus quoq; venerabiliũ sacerdotum, qui sublimes non min⁹ merito q̃ officio, & virtute magis q̃ dignitate cõspicui sũt vel videnť eẽ, & nũc vel olim fuisse legunť. Atq; vtinã patris huius terminos nemo transgrederetur eorũ qui sapiẽtiũ, & nobilium sese filios gloriãtur. Terminos ipsos vultis audire? Victũ & vestitũ habẽtes (ait vnus ꝓ oĩbus) his cõtenti sumus. Quid ergo dicemus? Tam pauci hodie victum & vestitũ habẽt q̃ pauci cõtenti sunt his quę habẽt. Quęnã fuit hęc antiquorũ prĩcipũ inhumanitas, quos cõmendant historiographi pietate deuotos, & liberalitate magnificos extitisse, ꝙ ministris ecclesiæ ne ad victũ quidem & vestitũ subsidia necessaria prouiderũt? Quę tenacia vel ipsorũ hodie qui substãtiam mũdi habẽt, ꝙ viscera sua claudunt, nõ dico a fratribus: sed a patrib⁹ suis quos vidẽt victum & vestitũ nõ habere: nec terrena metunt ab eis stipendia, qui nõ cessant cęlestia seminare? An habẽt & cõtẽti sunt his q̃ habẽt? Quid ergo deinceps tãtę exactiões, artificiosę munerũ emũctiões, pauperũ oppssiões, diuitũ adulatiões, ĩ negociis circũuẽtiões, in iudiciis subuersiones, meditatiões in pecuniis sibi volunt? An potius victũ & vestitũ q̃ri tm̃ est cũ tanta bona habeant? Si in tãtis dapibus victu & vestitu, in tantis opib⁹ carẽt, putas qñ sunt habituri? Sine causa laborant paternos transgressi terminos, nunq̃ sunt inuẽturi, qbus valeant esse contẽti. Nam qui volunt diuites fieri incidunt in tẽtationes & in laqueos diaboli. Qui volunt ait, nõ qui fiunt: nam velle adiacet: perficere aũt nõ inueniunt. Rarus hodie est qui dominicum illud verbum opere prędicet: quia beatius est magis dare q̃ accipere. Cęterum qualis erit Rasin si talis est filius Romelię. Si min⁹ illos q ecclesiastica fiunt dignitate sublimes, dũ iudicii timor reprimit, cui⁹ etiã sunt pcones, diuinę reuerentia maiestatis cuius obtinẽt vices, sanctorum patrum memoria ex quorum sibi meritis auctoritatis priuilegia vẽdicãt. Ipsa deniq; plena gratię & sanctitatis officia quæ frequentãt, quid illi faciant quorum sublimitas est & potestas tota de seculo non de cælo? Q̃ difficile per foramen acus camelus intrabit? Q̃ rari hodie diuitum quod iustum & ęquũ est seruis præstant q̃uis scientes in cęlo dominũ se habere? Si super homines positi, quomodo videť obliti ꝙ ipsi sint homines? Reuocãs nos ab assumptione hui⁹ filii Romeliæ veritas ait. Quę dicũt facite &c. A quo esset q̃uis aliter reuocabat ad aquas syloe: qbus dicebat nescitis qd petatis. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum? Sed vęh miseris q vanitatib⁹ occupatos, & inani glorię deditos beatificãt, felices existimant: ęmulantur. Ipse est populus syloiticas aquas abiiciens: & assumens Rasin, & filium Romeliæ.

Q̃ eum quem Christus reliquerit diabolus occupabit.

¶Propter hoc, inquit, adducet dominus super eos aquas fluminis fortes: & multas, regẽ Assyriorum: & omnẽ gloriam eius &c. Assyrii dirigentes interpretantur. Quid vero dirigentes: nisi ignita iacula tentationũ & emissionum, quæ fiunt per angelos malos? Heu q̃ grauiter etiã rectos corde fatigant. Misera plane commutatio ad perditionis auctorem spreto saluatore, conuerti. Non enim dubiũ per regem Assyriorum principem dęmoniorum intelligi. Per aquas fluminis nihil aliud q̃ superbię vitium existimo designari. Cuius aquæ fortes & multæ, cogitationes sunt multiplices, & violentæ. Nec aliud est deducere flumen istud regem Assyriorum, q̃ ꝙ vbicũq; superbia præualet ille regnet. Et notãdum ꝙ non veniat: nisi adductus nec tentare valeat, nedum pręualeat tentando nisi domino iudicante permissus. Ad hoc flumen noxia omnia pertinere noscuntur: ꝙ initium sit omnis peccati superbia. Quam euidentius exprimens ait regem Assyriorum & omnẽ gloriam eius. Infelix anima super quã gloriatur qui de sola pditione lætatur. Ascẽdet (ait) super oẽs riuos eius: & fluet super omnes ripas eius. Riuos dicit internos animi cogitatus: ripas autẽ exteriores humani corporis artus. Nihil obstat intelligi quibus iidẽ riui donec supereffluãt cõtinẽtur. Itaq; riuos ingrediť: dum occultis cogitationib⁹ per suggestionẽ iniquitatis illabitur. Super riuos ascẽdit quotiens præualet, & dominatur: necdũ tamẽ su

per ripas fluit: donec concepta iniquitas per aperta preuaricationis opera demonstratur. super vniuersas ripas fluit: quãdo nec deũ timet peccator: nec hominẽ reueretur. Et ibit, inquit, per Iudam inundans & transiens. Prochdolor nõ per egyptum: vel p Samariã tm̃. Iudas confitens dicitur. Sed verbis confitetur: factis autẽ negat. vt rex Assyriorum inundet, & transeat. inundat eñ, nequitias alias atq; alias suggerens. transit, nullum in his quę suggerit inueniens obiicem: nullam contradictionem. Q̃ facile illi transitus negaretur: si ascenderet quis ex aduerso & se murum opponeret. In suspirio vno, in vno gemitu si ex corde pcederet: trãsitus negaretur: in vna eleuatione oculorum ad cęlum, ille tam impetuosus poterat aduersarius coerceri. Ille enim mendax est qui nos impetit. incuruatur vt transeat qui inundat: & transit: dum suggerendo obtinet quod intendit. Sequitur. Et inundans vsq; ad collum veniet: nimirum guttur in collo est & ex gutture vox procedit: venit prorsus vsq; ad collum: nec multũ iam superest: vt ipsam etiã Iudas vocem suę confessionis amittat: & emittat potius vocẽ blasphemiæ: & infidelitatis. Aliter etiã vsq; ad collum venit: quoties pœnitẽtię, & confessionis remediũ pręripit peccatori: Atq; vtinam, aut paucos occuparet ista pernicies, quę sic detinet occupatos: sed non est ita. Sequitur eñ. Et erit extensio alarũ eius in latitudine terrę tuę. O Emmanuel. Alas habẽt electi ad contẽplationẽ: reprobi ad electionẽ: maxime tamen ille omniũ reproborum caput rex Assyriorum: qui sibi visus est ascensurus super altitudinẽ nubium: sed tanq̃ fulgur de cęlo cecidit: sicut postmodum eius discipulus Simon Magus ex alto corruit: sicq; confractus est vt amitteret plantas qui pennas assumpserat. & volare incipiens: nec iam ambulare posset. Eiusmodi sunt pennæ strutionis. vel sicut de mulieribus legitur: quę sedentem in amphora impietatem leuant: sicut alę milui. Adhuc tamen extendit alas suas rex Assyriorũ infelices pullos ad volandũ prouocãs: prouocans ad ruinam: cuius alę geminę quędã sunt species vanitatis, appetitus laudis, & elatio cordis. Alarum extensio, ostentatio, vel suggestio vanitatum. Quẽadmodum autem latitudinẽ terræ impleat, quis nõ videat? Nempe terrena sapiũt quos lata via ducit ad mortem. Et quod valde plangendũ est terra ista: o Emmanuel tua est: tua inq̃ professione Christianę religiõis: cuius latitudo populi est multitudo. Tu dñe huius conditor es & redẽptor: quare data est in manus ipii? Visus in terra Emmanuel dici & esse dignaris. Sed quid prodest terrę tanta indignatio? immo q̃plurimũ videtur obesse q̃plurimis. Vę terrę a cymbalo alarum istarum, quę tanq̃ cymbalum ipsis alis tunditur, & pulsatur. Væ multitudini vocatorũ populo durę ceruicis: q abiecit aquas syloe: cõmunionẽ Emmanuelis: & consortium aspernatur: & in vacuum accipit gratiã saluatoris.

Bernardus.

Q̃ facile donet paruulus nobis natus.

PAruulus natus est nobis, & filius datus est nobis. Quis nesciat q; puer leuiter placari põt, & facile donat. Pauperes sumus: parum dare possumus: tamẽ reconciliari possumus pro paruo illo si volum⁹. Totum qđ dare possum miserũ istud corpus est. Illud si dedero satis est. Si quo minus: addo corpus ipsius: nam illud de meo est: & meum est. De te dñe suppleo, quod min⁹ habeo in me O dulcissima reconciliatio, satisfactio suauissima, facilis, sed perutilis: parua, sed nõ paruipẽdẽda, etenĩ q̃ facilis modo: tã difficilis postea. & sicut modo nemo est q reconciliari nõ possit: ita post paululũ nemo erit q possit. Q̃m sicut benignitas apparuit vltra omnem spem: vltra omnẽ ęstimationem: similem expectare iudicii districtionem. 9. V

Vverricus.

Q̃ ideo verbum patris vnitũ sit carni vt beatitudo miseriam absorberet.

¶Puer nat⁹ est nobis &c. Puer antiquus dierũ. Puer forma corpis, & ętate. antiquus dierũ in cõprehensibili. s. ęternitate. Q̃q̃ & in ipsa sua dierum antiquitate, & si puer nõ sit: nouus tñ semp sit: imo nõ tam nouus sit q̃ ipsa nouitas in se semp manẽs: & innouãs oĩa. A quo quęq; res prout recedit inueteraẽ: prout reaccedit renouaẽ. Et nouo quodã mõ. vnde antiqu⁹ inde nouus: qm̃quidem ęternitatis ipsius fine initio nascendi: ipsa est & antiqua nouitas, & noua antiquitas ipsius. alia tamen est nouitas hui⁹ tẽporalis natiuitatis: quia puer natus est nobis innouãdis: q ab ęterno de⁹ nat⁹ est angelis beatificandis. Illa qdẽ nouitas amplioris est glorię: sed ista pfusioris misericordię. Ista siqdẽ p me: qa mia indigebã: qm̃ miseria circũdatus erã: & miseria quã expiare nõ poteram. Ostẽde nobis domine misericordiã tuã nostra indutam miseria, & nouo miserandi genere de ipsa miseria, miserorũ operantẽ remedia. Ad hoc siquidem ars misericordię beatitudinẽ dei, & miseriã hominis in vnitatẽ mediatoris tẽperauit. vt operantes sacramento vnitatis p virtutẽ resurrectionis beatitudo miseriã absorberet: morteq; X

vitã deglutiat: & totus homo glorificatus in diuinę cõsortiũ naturę transeat.

Ailredus.

Q; Christus crucis imperio secularium superbiam subiugauit.

10. Y Suscitabit dñs sup eum Regẽ, scilicet assyriorũ flagellum iuxta plagam madian in petra Oreb: & virgam eius super mare, & leuabit eã in via ęgypt. Flagellato siqdem diabolo & pcusso q rex est sup oẽs filios supbię: leuauit dñs virgã suã sup mare: & leuauit eã in via ęgypti. Mare seculũ virga crux, via ęgypti: via illa lata: & spatiosa, quæ ducit ad mortẽ. Gratias tibi dñe Iesu: quia exaltasti virgã tuã sup mare: prosternẽs cruci tuę supbiã seculi: principatus & potestates ei subiiciẽs Vere, crux tua pmit fluctus seculi dñe, psecutionũ sedat tẽpestates, & mitigat tẽtationũ pcellas. leuasti etiã eã in via ęgypti, vt obstructa via lata quę ducit ad mortẽ: illam arctam & angustam ostendat quę ducit ad vitã. An nescitis? An nõ sentitis? Feruet in carne aliqñ æstus cõcupiscentię, in mente ira deseuit indignationis & amaritudinis iamiã poorũpit: & instar maris qđ vehemẽs exagitat vẽtus oĩa iteriora hoĩs cõturbantur. Sed leuãte supra hoc mare crucẽ suã Iesu: sedant oĩa, oĩa conquiescunt.

Gilbertus.

Q; p gratiã tã iniquitas, q̃ infirmitas auferat.

Z ¶Cõputrescet iugum a facie olei, cõputrescet graue iugũ filiorũ Adã a facie olei. Ex quo cœpim⁹ alio noĩe vocari & inuocatũ ẽ sup nos nomen secũdi Adam: cuius vt oleum effusio est nomẽ eius. Vis audire iugũ hoc graue & dirũpi & putrescere? Qui ppitiat oĩbus iniquitatibus tuis q. s. o. i. t. Iniquitas tota & semel remittitur: diruptũ ẽ iugũ. Infirmitas adhuc sanat. Iugum cõputrescit. deniq qđ cõputrescit lente deficit: nõ deficit semel. Propositũ voluntatis pręcidi quidẽ põt & quasi dirũpi: sed inueterata passio nõ tam deciditur q̃ dediscit. Et qñ operãdę salutis impossibilitas aufertur per gratiã: tũc quasi dirũpit captiuitatis Iugũ: sed quę residet adhuc boni difficultas dum paulatim seruatur eius videtur iugum cõputrescere. Computrescet, inquit, vt q̃uis nõ semel totum. tamen putredine quãdoq conficiendum docet intelligi.

Bernardus.

Q; Christus veram de primis parentibus carnem traxit.

11. A Egredietur virga de radice Iesse. Ex oĩbus quę saluandis fuerãt populis necessaria: nihil penit⁹ defuit saluatori. Sed illud diligenter attende q florẽ hunc de radice nõ de virga dixerit ascensurum. etem si noua Christi caro in virgine creata esset ex nihilo, qđ existimauere nõnulli: nõ de radice flos sed forte de virga poterat ascendisse. Nunc autem q prodiit de radice sine dubio cõmuni ab origine cõmunẽ probatur habuisse materiam Nam q super eũ spiritus requieuit: nihil in eo contradictionis fuisse declarat. In nobis enim quia nõ omnino superior est spiritus nõ requiescit: carne nimirum aduersus spiritũ, & spiritu aduersus carnem concupiscente.

De septem donis spiritussancti.

De spiritu timoris.

¶Requiescet sup eũ spiritus dñi. Prima gratia est timor dñi: qui hanc habet gratiam: omnẽ odit iniquitatem. Sine hac gratia gratiarũ prima quę totius religionis exordium est: nullum bonũ pullulare vel manare põt. Sicut. n. securitas vel desidia causa & mr est oĩm delictoꝝ: Sic timor dñi radix & custos est omniũ bonorum. Oĩe vero virtutũ ędificiũ: illico vergit in pręcipitiũ: si huius gratię amiserit pręsidiũ. Et qđ plura? Cõnexa sunt timor & religio, nõ manere potest alterũ sine altero. Iste ergo diuinus timor qui eũ quẽ perfectum imbuet paupertati subiicit: & a malo diuidit: Ita est primus in ordine gratiarũ sicut pauptas in serie btitudinis. B

De spiritu pietatis.

¶Secũdũ charisma est spũs pietatis illi secũdę btitudini similes. de quo dñs ait Beati mites, &c. Et illud Discite a me, qa mitis sum &c. Vñ beatus Gregorius Qui virtutes sine humilitate cõgregat, est quasi qui in vẽtũ puluerẽ portat. Sicut em puluis validi venti flatu dispgit: sic oẽ bonũ sine humilitate inanis glorię vento rapitur. Multo etiã meli⁹ est peccatorẽ esse humilẽ: q̃ iustum arrogantem. C

De spiritu sapientię.

¶Tertiũ donũ est spũs sciẽtię, de quo Salomon. Qui addit sciẽtiã addit & laborẽ. vera nãq sciẽtia est nos mortales esse, & caducos & fragiles & in hoc exilio in hoc ergastulo in hac peregrinatione dolendũ & legendũ esse. Vnde dicit in tertia btitudine huic tertio dono congruenti: Beati q lugent qm ipsi consolabuntur. D

De spiritu fortitudinis.

¶Quarta gratia est spiritus fortitudinis quartę beatitudini similis: qua dicitur Beati qui esuriũt & sitiũt iustitiam. Qui enim iustitiam esurit & sitit cõtra omnia aduersa fortis insuperabilis & imperterritus existit. E

De spiritu consilii.

F ¶Quintum donum est spiritus cõsilii qui aliis facit compati & misereri, competens quintæ beatitudini qua dicit. Beati misericordes. Hãc principaliter trifariam exercemus: vel qñ sex eius quę in euangelio legimus opera implem⁹: vel quando delinquentes corrigere, & ad bonũ reducere studemus: vel quando iniurias nobis illatas facile indulgemus.

De spiritu intelligentię.

G ¶Sexta gratia est spiritus intelligentiæ sextæ beatitudini congruens qua dicit. Beati mundo corde &c. Nisi eñ mẽtis intuitus diligẽter purificatus fuerit, mystica ac diuina liquide intelligere nequit. Qui vero vult sincerum ac lucidum intellectum habere prauarum cogitationum phantasias, ac nebulas studeat effugare: omniq; diligentia cor seruare.

De spiritu sapientiæ.

H ¶Septimum donum est spiritus sapientiæ scilicet quidã internus sapor ac suauissimus gustus. hoc diuinę sapientię interno gustu superna prægustamus: cõtẽplantes q̃ amœnum sit cœlicolis interesse vbi nil poterit quod displiceat esse, nil qđ placeat abesse. Hęc septima gratia septimę beatitudini congruit, de qua dñs ait. Beati pacifici. Qui eñ mentem pacificam & serenam habent: de supernis dulcius sapiunt & subtilius vident. Hæ septem gratiæ septem sunt mulieres virum vnum apprehendentes, septem spiritus super florem requiescentes, septem in candelabro lucernę fulgentes, septẽ in lapide oculi, septem spiritus ante thronũ dei.

Adam de Persẽñ.

Q; linguæ volubilitas, lege silentii debeat refrenari.

I ¶Desiccabit linguam maris Aegypti. Bonum prestolari salutare dei cum silẽtio. Salutare dei mysterium est: & gratia verbi incarnati: cui audiendi aurem non accommodant qui linguam Aegypti non desiccant, id est qui loquacitatis superfluæ fluxum nõ cohibẽt & linguã a multiloquio non castigant. Qui dimittit aquam, vt dicit scriptura, caput est iurgiorũ. Dimittere aquas est linguã maris Aegypti non tenere. i. linguæ fluxum amaricantis minime cohibere. Quid eñ tã tumidũ, & tam instabile q̃ mare? Quid tã amarũ q̃ iurgiũ? Et quid mare Aegyptium nisi cor amaricãs & tenebrosum? Aegyptus eñ tenebrę interpretatur. Aquas inq̃ maris Aegyptii dimittit qui per linguę mysteriũ cordis amaritudinẽ & tumidam vanitatem effundit. Nonne tibi videtur iurgiũ esse contra verbi incarnati mysteriũ? contra regulę pręceptum? contra cõsciẽtię testimonium? loquentẽ excedere terminos & silentii frangere votum? Certe verbum deus quandã silentii legem indixit: cum de omni verbo ocioso in die iudicii rationem reddendã cõminatus est, & predixit. Silentiũ eñ est non omnino nõ loqui: sed pone custodiam ori tuo, & ostiũ circunstantię habere in labiis tuis. Vt quomodo & qñ oporteat vbi & q̃tũ debeas: qđ & vnde cõueniat eloquaris. Est eñ tẽpus tacendi, & tẽpus loquendi. Sit itaq; vox dñi super aquas vt aquę siloe & fluãt cũ silentio, vt verbis tuis verbũ deus presideat & lingue pręcipitis volubilitas lege silentii refrenetur.

Bernardus.

De quinq; fontibus saluatoris.

Haurietis aquas in gaudio de fontib⁹
saluatoris. Fõs est nobis Christus de⁹ K
qui nũq̃ poterit exhauriri. Multiplex est aquarũ vsus, sordes abluũt. vnde illud. Qui dilexit nos & lauit nos a pc̃is. n. in. s. s. Sitim extinguit. Vnde aqua sapientiæ. s. p. i. Terti⁹ vsus aquarum est irrigatio quam maxime necessariam habent nouellę plantationes, alioquin aut minus proficient, aut ex toto peribunt pre nimia siccitate. Quærat ergo deuotionis aquas quisquis seminauerit bonorũ operũ semina, vt feruore deuotionis & dulcedine spirituali condiant. Putas inueniri poterit quart⁹ fons vt paradisum recuperem⁹ quatuor fontiũ irrigatione amœnissimũ? Nã si paradisum denuo nobis reddẽdum non speram⁹, quomodo regnũ cœlorum sperabimus? Si terrena, inquit, dixi vobis &c. nunc autem vt exhibitione præsentium firma sit expectatio futurorum, paradisum habemus multo meliorem & longe delictabiliorẽ q̃ primi parentes habuerunt. & paradisus noster Christus dñs est, in quo tres fontes inuenimus: quartum queramus. Habem⁹ de fonte misericordiæ ad diluendas culpas aquas remissionis, de fonte sapientiæ ad potandam sitim nostram aquas discretionis, de fonte gratiæ ad irrigãdas bonorũ operũ plãtas: aquas deuotiõis. Queramus ergo ad decoquendos cibos aquas feruentes, aquas ęmulationis: hę nimirum cõdiũt & decoquũt affectiões nostras, & ebulliũt de fonte charitatis. Siquidẽ ex dulcedine deuotionis diligens iustitiam ex feruore ęmulationis odio habet iniquitatem. Et forte de fontibus istis prædixit Esaias. Haurietis aquas in gaudio de fontibus. s. Hãc autem promissionẽ præsentis vitæ esse non futuræ: patet ex eo qđ sequitur. Dicetis in illa die. Cõfitemini dño & inuocate nomen eius. Inuocatio quippe presentis tẽporis est sicut scriptum est. Inuoca me in

die tribulationis. Ex his quatuor fontibus tres proprie conuenire videntur tribus ecclesię ordinibus, singuli singulis. Nam prim⁹ omnibus cõmunis est. In multis em̃ offendimus omnes, & necessariũ habem⁹ fontem misericordiæ ad diluendas offensionũ sordes. De cętero Iob maxime fontem sapientię quęrat: quando ipse magis inter medios laqueos ambulat. Ita vt magnum videamur si a malo declinet. Danieli vero currendum est ad fontem gratię cui pœnitentię opera & labores abstinentiæ deuotionis aqua necesse est impinguare. Oportet em̃ vt in hilaritate omnia faciamus: quoniã hilarem datorem diligit deus. Fõs vero ęmulationis Noe conuenit specialius: quia maxime prælatos decet hic zelus. Quatuor istos fontes adhuc in carne viuens nobis in semetipso Christus exhibet: quintum q̃ est fons vitę post hoc seculum repromittens. Forte etiã propter hos quatuor fontes, quatuor in locis vulnerat⁹ est adhuc viuẽs in cruce. Propter quintũ quũ iam tradidisset spiritum transforatur in latere.

Q; Christus in se nobis quatuor fontium reparet paradisum.

L ¶Haurietis aquas in gaudio de fontib⁹. s. Pro paradiso quem perdidimus restitut⁹ est nobis Christus saluator. Sicut ergo de vno fonte paradisi deriuantur quatuor flumina ad irrigandum paradisum: ita de pectoris eius arcano procedunt quatuor fontes ex quibus hauriuntur quatuor aquarũ genera, vnde tota irrigat̃ ecclesia. Sunt aũt quatuor fõtes, veritas, sapientia, virt⁹ & charitas. Ex his fontib⁹ hauriuntur aq̃: ex singulis singulę. De fonte veritatis sumũtur aq̃ iudiciorũ: de fonte sapiẽtię aq̃ cõsiliorũ de fonte virtutis aq̃ p̃sidiorũ: de fonte charitatis aquæ desideriorũ. In aquis iudiciorũ cognoscimus quid liceat, quid non: in aquis consiliorum discernimus, quid expediat, quid non. Sed quia electis recte per hęc gradientibus non desunt tentationes: tentantur autem duobus modis, Aut em̃ blandimentis seducuntur aut terroribus concutiuntur, Idcirco armandi sunt cõtra terrores præsidiis diuinæ virtutis: contra blandimenta desideriis supnæ charitatis. Quid enim prodest nosse, quid liceat, & expediat, si posse perfici non contingat? Ideoq; post aquas iudiciorum & consiliorum quęrẽdo sunt aquæ præsidiorum. Rursum posse quid valeat si horum omnium non sit finis charitas? Recte itaq; post iudicia, post consilia, post præsidia, hauriũtur de fontibus charitatis desideria: vt quicqd sapim⁹ aut loquimur, quicquid operamur aut patimur: æternę vitæ finis concludat.

Ailredus.

Q; tripliciter sub onere seculi laboramus.

ONus Babylonis. Babylon significat mundũ, cui⁹ amor cupiditas est q̃ re M uera on⁹ est graue multos p̃mens, & ad inferiora incuruans. Tripliciter aũt miseros onerat, labore, timore, dolore. Cũ labore siquidem peruenit homo ad id quod eripit: cum timore possidet: cum dolore amittit.

Q; crux Christi super mũdum tripliciter exaltetur.

¶Super montem caliginosum leuate signum. N Mons iste Babylonẽ significat, id est mũdum. Mons propter superbiam: caliginosus propter errorem. Super hunc montem dominus signũ eleuauit: cum per crucem suam de mundi superbia triũphauit. Q đ em̃ alicui rei superponitur: aut pręmit, aut claudit, aut supereminet. Supposita sunt duo cherubim archę testamẽti vt altius eminerent. Superpositus est lapis puteo vt clauderet. Superponitur torculari prelum vt premat. Super montem igitur caliginosum vexillum crucis extollitur: vt sua virtute mundi huius potentiam premat: superbis redẽptionis nostrę mysteria claudat: apud mites vero & humiles omni mundanę gloriæ supereminea t.

Q; tam vocem q̃ manum tripliciter eleuemus.

¶Exaltate vocem. Vocem exaltat qui spiritualia prædicat: qui loquitur diuina, qui cœlestia repromittit. Exaltate vocẽ, leuate manum. O Leuantur manus in oratione, leuant̃ in bona operatione, leuantur in miraculorum exhibitione. Incumbit quippe prędicatoribus vt pro ipsis q̃bus prędicant orent. Primum vt audiãt, deinde vt credãt. Postremo vt in ipa fide ac bonis operibus perseuerent. Incũbit nihilominus illis vt iis quæ docent nõ contraria faciant: vt mens, vox, manusq; concordent: intentione, sermone, actione.

Q; angeli crucis memoriam frequenter imprimant menti nostrę.

¶Super montẽ caliginosum leuate signũ. Ad P angelos credo vox ista dirigit̃ quos dñs animarum nostrarũ iussit esse custodes: vt cordibus eorũ quos adhuc mũdus delectat vel tentat recordationẽ crucis imponãt: & singulis vitiis q̃ animã vel vastant vel impugnant: singulas crucis virtutes opponãt. Hi sunt administratorii spirit⁹ in ministeriũ missi propter nos: qui ĩter sunt psallẽtibus, assistunt orantibus, legẽtibus & meditãtibus assunt. Isti se spiritib⁹ immũdis opponũt: illecebras mũdi suadẽtibus exemplũ

dñicę passionis obiiciunt: mentem ira inflāmare volentibus dñicę patientię bonitatem opponūt elationē illis immittētibus: humilitatē humilis Iesu nobis suggerunt imitandam.

Q tria remedia tribus peccatorū generibus opponantur.

Q ¶Pręterea contra tria peccatorū genera quib⁹ peccam⁹ cogitatione.s.locutione,& opere: tria hęc a nobisipsis auctoritate pphetica exigunt. Super montē caliginosum leuate signū, exaltate vocem, leuate manū. Cor quippe nostrū cū per naturā sublime sit: & per profunditatē inscrutabile: mons caliginosus dici potest: qđ necesse est crucis semper memoria muniamus ne cogitatione peccem⁹. Iubemurq₃ exaltare vocē ne peccemus sermone, necessariū sane pręceptū pſertim hoc tēpore quo fere omniū lingua tota die circa infima vel noxia q̄q₃ versat: & rar⁹ sit qvocem in sublime sustollat. Eya fratres pudet dicere quomodo cōuenientibus multis in vnū detractiones vndiq₃ sonent & ferueant iudicia, seriis vtilibusq₃ ptermissis & vana & ludicra in medium proferunt. Contra hæc eñ iubet nos propheta exaltare vocē: vt sermo noster de cœlestibus sit, qui vel dei timorē incutiat vel amorem infundat, vel augeat scientiā vel mores cōponat. Iubemur & manus leuare vt thesaurizemus in cœlum vbi nec erugo nec ti.de. vt videlicet oīa opera nostra transmittamus ad cœlū.

De triplici ordine prędicatorum.

R ¶Ego mādaui sanctificatis meis & vocaui fortes meos in ira mea, exultantes in gloria. Tres hic prędicatorū ordines exprimuntur. Quorū primum sanctificatos appellat. Secundū fortes in ira sua. Tertiū exultantes in gloria sua. Notatur & triplex ecclesię status, electionis, persecutionis & pacis. & sanctificatio ad electionem, ira ad persecutionē, gloria refert ad pacem. Primū itaq₃ electi sunt Apostoli & discipuli Christi quos pfecto sanctificatos appellat, pro quib⁹ specialiter illam orationē effudit: qua dicitur. Pater sanctifica eos in veritate. Optime autem dicit. Ego mandaui.i. præcepi sanctificatis meis vt eos hic intelligas designari: qui ab ipso eius ore mellifluo prædicandi ministerium suscepe runt. Secundus ordo martyrū est, de quibus dicitur. Vocaui fortes meos in ira mea. Ira dei multis modis intelligit in scripturis. Dicit eñ iratus deus aliquando cū affligit: aliquando cū parcit: aliquādo cum hominū resistit desideriis aliquando cū fauet. Hic autē dicit ira dei siue qua electi puniti sunt vt coronarent: siue qua permissi sęuire tyranni vt amplius punirētur. In hac eñ martyres fortes inuenti sunt q ignē ferrum bestiasq₃ perpessi fiducialiter proclamabant. Quis separabit nos a charitate Christi? Terti⁹ ordo est doctoꝶ exultātiū i gloria Christi. Iam eñ posita erat ecclesia in superbiā seculorum: sed & nos fratres sanctificemur in gloria eius. Hoc autem vere facimus si castitas expellat luxuriā, fortitudo tentationes euincat, humilitas vanitatem excludat. Habemus prætera sanctificationem ex fide & sacramentis Christi: fortitudinē ex charitate Christi: exultationē in spe promissorum Christi.

Q debeamus semper nostra nouissima memorari.

¶Vlulate, quia prope est dies domini, vlulatū S
peccatorib⁹ ppheta indicit, quos in pœna vel in pœnitētia vlulaturos pūidit. Vlulat⁹ qppe vehementē luctū qui cū clamore fit cōueniēter significat: quē nimirū illata miseris extorquent supplicia. Vel a cordibus electorū amara elicit pœnitentia. Diem autem dñi diem appellat iudicii, in quo dñs in potentia & maiestate apparēs, reddet vnicuiq₃ iuxta opera sua. Hic sane dies vnicuiq₃ tūc īcipit quādo egressus de corpore vel futurę beatitudinis primitias recepit in requie: vel initia dānationis in aīa quam est in corpore recepturus. Hęc vtiq₃ dies tanq̄ vastitas a dño veniet: a dño sane. Vere eñ dñe numerus mensiū nostrorum apud te est: & constituisti terminos nostros q pręteriri non poterūt Quid eñ dies illa non deuastat? Nudus egressus sum de vtero matris meę ait quidā sanct⁹, & nud⁹ reuertar illuc. Vbi ergo diuitię, vbi lętitię, vbi pulchritudo corpis, vbi fortitudo? Omnia certe morienti vastant. Felix mens a qua diei, huius recordatio non recedit.

Quāta mala in extremo iudicio tā corpora q̄ mentes occupent reproborum.

¶Propter hoc oēs manus dissoluentur, & omē T
cor hoīs tabescet & contereť. In manib⁹ intelligiť opatio. Oportet ergo nos opari donec dies est. Veniet eñ nox in qua nemo potest operari. Aut eñ in bonis operib⁹ requiescet: aut in malis punieť. Die itaq₃ illa dñi oēs manus dissoluētur: qñ alii ligatis manibus & pedibus mittuntur in tenebras exteriores. Alii post opera sex dierū excipiunť a sabbato.i. requie admissi ad delitias interiores. Proinde cauendū est malum opus. Quotiēs eñ peccas, materias pœnarum quib⁹ torquearis pręmittis ad inferos. Tu igiť ignē accendis quo ardeas: tu fœtorem suscitas, q̄ crucieris: tu vermes viuificas q te cōsumāt: tu tenebras paras q te excęcent. Tunc manus tuę dissoluenť, vt nec aptę sint ad operandum nec validę ad resistendū, sed dissolutę ad patiē-

dñi. Tunc & omne cor hominis, id est secūdum hominem viuentis tabescet profluente vndiq; ex conscientiæ latebris sanie immunditiarū & sordibus vitiorum, ex quib⁹ & vermis procreatur qui non moritur & accenditur ignis q nō extinguitur. Et conteretur vt nec in spem veniç aliquando respiret. Sequitur. Tortiones & dolores tenebunt eos videlicet quorum man⁹ fuerint dissolutę, & quorum fuerit cor tabidū & contritum. Tortiones ventris sunt dolores membrorum. Omnia autem flagitia ex ventre sumunt originem: & per cætera mēbra facinora perpetrantur. Anxietatem igit̄ mentis quæ imminente iam morte ex flagitiorū recordatione procedit, per tortiones intellige. Illam vero quā facinora memorata parturiēt, per dolores. Quæ enim flagitiosis tūc erit tristitia cum viderint se vilissimę ac breuissimę voluptatis putredine æterna supplicia meruisse? Quæ ēt tūc facinorosis anxietas, quorum crudelitati crudelissima tormenta reddentur? Felices proinde q bus ventris delitię, has tortiones non parant: quorum membra hic circunciduntur, vt hos tunc dolores non sentiant.

Q; multa in extremo examine quę nunc homines approbant veritas reprobabit.

V ¶Facies combustę vultus eorum non transeūt in vētum: Peccata nostra, nec obliuioni traduntur: sed velimus nolimus in cōscientia nostra exarantur. Dicit enim Apostolus quosdam cauteriatam habere conscientiā. i. iniquitatis flamma combustam. Quę quidē combustio plerūq; a nobis absconditur dumviuimus. Sed nec nos nec ipsos q aderunt spiritus poterit latere quādo morimur. Merito igitur ait. Facies combustę vultus eorum. Dissolutis quippe manibus & corde cōtrito īter tortiōes & dolores quos morte īminēte sustinēt pctōres ęcūq; nō fuerit pñię medicamento, aut vnguento cōtritionis sanata: erūpēt in mediū & multa quę nunc videntur sanissima: tunc apparebunt adusta.

Q; futurę calamitatis magnitudo quadrupliciter designetur.

X ¶Ecce dies dñi venit crudelis & indignationis plenus, & irę furorisq;. Quatuor futurę calamitatis indicia hic notant̄, crudelitas scilicet, indignatio, ira, furorq;. Crudelitas est quando pœna modū excedit. Indignatio qñ personę alicuius qui fecit iniuriā, certa aliqua nota & vilitas īnotescit. Ira in voce solet apparere vel vultu. Furor ī actu. Dies itaq; iudicii crudelis erit quia in ea maxime crudelitatis species apparebit: quando elemēta ignis calore soluent̄: & in conspectu dñi ignis exardescet: & in circuitu eius tempestas valida. Plenus erit indignationis, quando diuina maiestas & hominis innotescet infirmitas: manifestumq; omnibus erit quomodo aduersus tantam potestatem: tanta sęuierit īfirmitas vt nullum lateat q̄tū debeat indignari rex glorię qui tantam sit passus iniuriam a vilissimo puluere. Eritq; plenus irę quādo vox illa terribilis audietur. Discedite a me maledicti in ignem ęternum: q. prę. e. d. & an. e. Quam profecto sententiā iudicis furor sequit̄ tribulantis: quādo euntibus illis in cōbustionē ęternā nulla erit effugiendi facultas, nulla spes deinceps euadendi.

Guilielmus.

Q; facile cōtēnit oīa qui se cogitat moriturū. y

¶Non ponet in ea tentoria Arabs. Arabs occidens interpretatur. In carnaliū delitiarū consideratione mentis affectū non figit: quisquis se tanq̄ in occidente constitutū agnoscit, nec corpus suum casso labore reuocare studebit ad ortū: qđ quotidie declinare cōspicit ad occasum.

Ailredus.

Q; terra hominum tripliciter habitetur.

ET requiescere eos faciet super humū 14 suam. Beatitudo magna promittit̄. Z Humus nostra, caro nostra est: multi sunt sub ea, multi in ea, pauci sup eā. Sub ea sunt quib⁹ carnis concupiscētia dñatur In ea sunt q semp quę carnis sunt meditant̄ & agūt. Sup eā sunt a quib⁹ ipa ne insolescat labori b⁹, vigiliis atq; ieiuniis, castigatur. Prim⁹ carnalis est. Secundus animalis. Tertius spūalis.

Q; ab antichristo sancti tripliciter succidentur.

¶Ex quo dormisti non ascendit qui succidat A nos. Mortuo antichristo nō erit qui cedros ab ietesve succidat. Non ascendit. Ascensus superbiam vel potentiam vel prudentiam exprimit. vt intelligas nullum post eum tanta superbia erigi vel exaltari potentia, vel callere prudentia: vt in paradiso dei in ecclesia scilicet quoslibet pfectos quasi cedros & abietes a fidei fundamento succidet: siue per superbiam sęuiendo, siue per potentiā opprimendo, siue per prudentiam seducendo.

Q; dormiens diabolus ad nostri perniciem facile suscitetur.

¶Vel sic in psona diaboli. Ex quo dormisti nō B ascēdit q succidat nos. Ad regē Babylonis pricipē. s. tenebrarū vox ista dirigit̄. Obdormisti o Sathana nō īteristi. nulla ergo securitas. Facile ei excitat̄ q dormit. pax est & requies, sed perfectis: verū nec ipsis cōtinua potest esse aut plena donec nouissima inimica destruatur mors.

Q praecipue tria poenarum genera antichristo sint parata.

C ¶Subter te sternetur tinea & putredo, & operimentū tuum erunt vermes. Poena aeterna q̄ totā vel diaboli vel antichristi substantiā occupabit satis manifeste describit. A parte inferiori tinea demolietur: a pte superiori vermes corrodent: putredo intus cōsumet. Vel moraliter Tinea quę sic occulte, & quasi insensibiliter cōsumit: diaboli est suggestio. Putredo q̄ horrorē & foetorē generat imunda delectatio: vermes q manifeste corrūpunt: cōsensio. Ex his aūt oīb9 materia nascit̄ suppliciorum siue intus in conscientia siue exterius in poena.

Q quidā per mentis superbiā etiā perfectis se iudicent pręferendos.

D ¶Quomodo cecidisti de coelo Lucifer, q mane oriebaris? Cauete superbiā fratres, cauete. Q multi ei(qd̄ dolēs dico) si forte se vident in luce sapiētię profecisse: verbo etiā & exēplo aliis profuisse: vt merito luciferi noīe digni habeantur, ita vt mane.i. in initio suę cōuersationis cęteris eiusdē vitę cōsortibus clariores habeant̄, occulta primū interius elatione tumescunt: p̄latos suos despiciunt, & nunc eos simplicitatis & insciētię arguunt, nunc ꝙ in tēporalibus occupant̄ derident & detrahunt. Inferiores se cūctos aspiciunt, oēs deniq; p̄latione iudicant indignos. Tūc & quisquis talis est dicit in corde suo: ascendam in coelum.i. cum mea conuersatio sit in coelis semp: dignus sum qui in coelestibus.i. spiritualib9 p̄sim. Vt qd perditio haec? Perditio ingt tātę sapiētię, tātę virtutis & eloquentię q̄ ita ꝑdessent: sed quia in inferioribus sedeo prodesse non possunt. Supra sidera igit̄ dei ego istar luciferi cęteris exaltabo sedē meā: in monte testamenti sedens similitudinē mihi de aliis proficiendo acquirā. Cum em̄ testamētum sacra appellat̄ scriptura, mons testamenti non incongrue charitas dici potest: quae omnibus excellentior virtutibus in se totam legem continet & prophetas. Nihil ergo magis arrogans ambitiosus q̄ in charitate pręesse se pollicetur. Vbiq; contra prelatum suum in angulis susurrans, & maxime eum duritię & inhumanitatis accusans. Describit & ante fratrum quasi depingit oculos qualis debeat eē abbas, q̄ modestus, q̄ pius, q̄ amans subditos, q̄ eorū cōpatiens laborib9, infirmitatibus condescēdens. Tunc ita charitate ordinandum esse refectorium, de infirmitorio tā misericorditer disponendum, scripturarum auctoritate confirmat: vt audientes in cordibus suis respondeant, o si iste esset abbas! Qualis abbas iste! q̄ sapiens, q̄ eloquens, q̄ misericors, q̄ humanus! Et ille hoc aduertens. Quis inquit, similis mihi in nubibus coeli? Talis aliquando cum sui fuerit cōpos voti & ad praelationem quā ambierat aut propria machinatione aut aliorum factione ꝓmotus, dei gratia spoliat9, de virtutibus fictis ad vitia manifesta prolabitur, & sic exosus omnibus proiicitur vt mereatur audire. Quomodo cecidisti de coelo qui m.o. Et qa tales ad corpus illi9 nephādi capitis certū est pertinere quali poena digni habeantur propheticus sermo non tacet.

Q ad ruinam proximi mens humana dupliciter inclinetur.

¶Sequitur. Verūtamen in infernū detraheris in profūdum laci. Digna retributio vt qui coelum voluit elatus conscēdere in infernum trahat̄ inuitus: nec ad quamlibet partem inferni sed q coeli summa petebat ad ima descēdat inferni. hoc est quod ait in profundum laci. Hoc etiā de mēbris diaboli dici potest: ꝙ post huius mūdi gloriam impiumq; dominatū sint ad inferos detrahenda. Qui te viderunt ad te inclinabunt̄ teq; prospiciēt. Vere fratres q viderit oculis cordis diligēterq; cōsiderauerit ex quāta pfectione & gloria corruerit diabolus & angeli eius: ex quanta sanctitate in barartū quotidie turpitudinis corruant superbi: mirū est si non inclinatur, si nō humiliatur, si nō timet, si nō ante oculos & pristinam gloriam & sanctitatem & pręsentem infelicitatē obiicit, vt hanc vel illas videns inclinetur humilitate atq; prospiciat iugi recordatione. Sane qd̄ dicit. Ad te inclinabuntur, ipsos maxime respicit qui post lucis opera, post bona bonę conuersationis initia de consortio sanctorū quasi de coelo cadentes ad tenebrarū opera conuertuntur: ad quos boni quadā cōpassione inclinant̄, eorū lugētes perditionem quorū approbauerant sanctitatē. E

Q hominum tria genera dicūtur tripliciter obdormire.

¶Omnes reges gentium dormierūt in gloria: vnusquisq; in domo sua. Tu autem proiectus es de sepulchro tuo sicut stirps inutilis pollutus & obuolutus cum his qui interfecti sunt gladio. Audite hęc reges terrae qui concussi a sathana non potuistis subuerti. Somnus sane gloriosus quo reges post victoriā sopiunt̄: quia beati qui in dn̄o moriunt̄. Vere magnum est obdormire in gloria. Alii em̄ obdormiūt in cōtumelia, alii in misericordia, alii in gloria. In cōtumelia, in peccatis perseuerātes. In misericordia, poenitentes. In gloria, martyres & innocentes. Vnusquisq; in domo sua. Hęc sunt illa ęter F

na tabernacula:in quibus pfecti recipiunt imperfectos: llos scilicet qui de mammona iniquitatis sibi faciunt amicos. Hę sunt in domo beatissimę mansionis:pro varietate virtutum differentię habitationum. Quod autē alia translatio habet: Vir in domo sua: his verbis illud arbitror designari:ꝙ qsq; in conscientia sua spreta aliorum ęstimatione letatur gloriā in semet ipso habens & non in altero. Regibus itaq; sic dormiētib9 quid erit de eo a quo cōcussi sunt? Quid erit?

Qꝫ tam antichristo q̄ eius mēbris eorum corpora sint sepulchra.

G ¶Tu autem inquit,proiectus es de sepulchro tuo sicut stirps inutilis. Ipsi9 antichristi oīmq; reproborum sepulchra eorum sunt corpora:in quib9 anima illorum putredine vitiorum corrumpitur:& omnium immunditiarū sanie foedatur. de quib9 sepulchris tunc eiiciuntur:quādo animæ extractę a corporibus proiiciuntur in tenebras exteriores. Proiiciuntur autē quasi stirps inutilis,cui nil aliud debetur q̄ ignis pollutus & obuolutus. Pollutus propter peccati contaminationem. Obuolutus propter irrecuperabilem vitę emendationem. Suis quippe peccatis dicitur obuolutus qui in sceleribus vitam finiens nulla spe euadendi consolatur. Sed & ille omnium iniquorum prīceps proiicietur de sepulchro suo quasi stirps inutilis. Sepulchrum eius omnes reprobi sunt. A quo tūc ꝓiicietur:quando ipse quoq; mittetur in ignem æternum. Sequitur. Pollutus & obuolutus cū his qui interfecti sunt gladio:& descenderunt vsq; ad profundum laci. Diabolus igitur pollutus dici potest sanguine scilicet multorū quos gladio iniquitatis occidit. Obuolutus malitia & desperatione:vt reparari non possit. Cuius sicut q̄ cæterorum maior est malitia:ita intolerabilior erit & pœna. Licet eñ cum cęteris perditis ad profunda laci,id est ad profunda descēdat inferni:in ipso tamen profundo acriora expendet supplicia, qui non alieno suggestu peccauit,& aliis peccata suggessit. Vnde & sequit̃. Quasi cadauer putridum non habebis consortium:neq; cum eis in sepultura. Antichristus eñ vel princeps eius diabolus sicut nullus est quem non superet in malitia: ita nullus est cū quo consortium habeat in sepultura.

Qꝫ ad virtutum verticem conscēdentes duobus oneribus a dæmoniis soleant onerari.

H ¶Onus Phylistiim Phylistiim qui iterpretant̃ potione cadentes:illos significant qui superbia inebriati ceciderunt ab habitatione cœlesti. Isti miseros onerāt nūc tentatione nūc afflictione. Phylistiim etiā supbi qq; intelligi possunt:q cōfidunt in virtute sua:& in multitudine gratiarum spiritualium gloriātur. Hi sunt qui cum Loth egressi de Sodomis & mōtem conscendētes virtutum inebriantur a duabus sororibus supbia & vana gloria,& sic isensibiliter ad turpiora illecti,etiā in abominationes pessimas delabunt̃:vt merito dicātur Phylistiim,id est potione cadētes. In anno autem quo mortuus est rex Achaꝫ factum est onus istud. Quandiu enim in te vitia viuunt quorum intentor est Achaꝫ: & colluctatio tibi grauis est cum carne & sanguīe,crebraq; tibi licet optime pugnāti vulnera infliguntur:non audet belua illa caput erigere, non audet aduersus timidum & pauidum in procīctu positum & quotidie mori formidantē aut exitialem inire conflictū. At si mortuo Achaꝫ quieuerint incentiua libidinum,& auaritię ęstum,iræ impetum,horrorē tristitiæ,voracitatem gulæ,liberalitas trāquillitas lætitia spiritalis sobrietasq; suppresserint: mox virulentum caput coluber erigit tortuosus:ac veneni sui infusione animam inflans,primo virtutibus reddit inanem:deinde sub ipso tumore vitiorum putredinem generans in ea, quæ se euasisse gloriabatur, vitia prosternit.

Qꝫ dei contēptum superbia soleat generare.

¶De radice colubri egredietur regulus, id est de superbia dei contemptus. Regulus rex serpentum est:& dei contemptus omnium potentissimus vitiorum. Quę tunc magis damnabilia iudicantur quando non ex ignorantia vel infirmitate sed potius ex contemptu generantur. Nascitur autem contemptus ex superbia: quia nisi prius mens humana tumuerit,ad sui creatoris iniuriam non erumpit. Et semen eius absorbens volucrem. Si enim contemptus desperatio est:q̄ confessionē excludit, irridet pœnitētiam, satisfactionem abiurat: Impius enim cum venerit in profundum.m.c. Per volucrem animal pennatum & celeri volatu superiora petentem:spes significatur:per quam æterna temporalibus pręponentes,mente in cœlestib9 habitamus. Sed hanc volucrem absorbet desperatio:quando auulsis pennis quibus ad cœlestia peruolat̃,anima declinat ad infima:vt contemnens p̄sentia futura amplectatur:nihilq; vltra desideret cum nihil sit vltra qđ speret.

Qꝫ ad curam corporis redire cogatur q̄libet spiritalis.

15 K Oñus Moab: Moab qui interpretaẽ de patre naturalẽ illam exprimit necessitatem quam semper pater generatione transfundit in filium, sicut sunt omnia quæ ad corporis pertinent curam. Verum quale est onus quo cogimur post solis splendorem ad carnis huius curam quasi ad fœtidum cadauer redire: & post spiritales cibos mẽtis procurare onera ventris! Taceo de illis quorũ deus venter est: qui sic isto onere prægrauantur, vt ipsam iustitiã ac diuinam doctrinam venalem habeãt, dantes queq; preciosa pro cibo: verum de illis quid dicam qui in ipsa sacra professione contristantur si cibus vilior, si potus minus sapidus apponatur, si præparetur tardius si negligentius accuretur! Hi sunt qui hoc onus iugiter portant, qui ad ollas carniũ quas comederant in Aegypto suspirant.

Q᷑ in triplici genere mansionum habitant Moabitę.

L ¶In triuiis eius accincti sunt sacco: super tecta eius: & in plateis eius omnis vlulatus descẽdit in fletum. De Moabitis alii sunt in triuiis, alii in plateis, alii super tecta. Qui in triuio est potest diuertere hac & illac ne ab omnib⁹ videatur. Platea oculis omnium patet: nec aliquid in ea potest esse celatũ. Moris est in terra Hierosolymitana vt tecta domorũ non in sublime erigantur, sed sternantur in latum: vt qui voluerint populo aliquid denunciare vel prędicare super tecta cõscendant. Itaq; in triuiis Moab sunt qui occulte peccant, in plateis qui se manifeste sceleribus fœdant, super tecta qui nõ solum peccant, sed etiã & peccata sua excusant & pdicãt. Qui ergo occulte peccat: simplex sufficit ei cordis corporisq; contritio, quæ per saccum cõgrue figuratur. At qui manifeste flagitia queq; committit eget vlulatu, vt eius vera non lateat conuersio, cuius non latuit scelerum magnitudo. Porro qui peccatum suum sicut sodoma superbia tumens prædicat: necesse est vt in fletum descendat: vt sicut peccans in montem cõscenderat elationis: ita humiliatus descendat ad vallem plorationis.

De triplici modo peccandi.

M ¶Potest & triuiũ appellari triplex ille modus peccandi: cogitationis, locutionis, & operis. Sed & tripertita vis animę per quam fit omne peccatum: memoria scilicet voluntas & ratio: triuium potest nõ incongrue dici. Igitur qui triplici concupiscentię cedit, qui cogitatione sermone opereq; delinquit: cuius memoriã cogitatio fœdat, volũtate etiã delectatio maculat, rationem peccati consensus eneruat: iste in triuiis Moab misera sorte versaẽ. Saccus luctus in diciũ est. Iste est luctus de quo diciẽ. Væ vobis qui ridetis nunc: quia plorabitis & flebitis vos. Quia itaq; in triuiis Moab lętanẽ cũ male fecerint & exultant in rebus pessimis, accingentur sacco, i. luctu miserabili contabescent. Per tecta etiam, si placet, intellige potentiam vel excellentiam mundi. In plateis vero in quib⁹ ludi & spectacula exhibenẽ libertatem peccãdi. Eis ita q̃ qui in seculi huius sublimitate glorianẽ vel nullo disciplinę freno coerciti præcipites in vitia feruntur, sanctus Esaias descensum fletũq; pphetat: vt scilicet pro potẽtia in qua se super cęteros quasi super tecta positi extollũt: & nullo prohibẽte quasi in plateis positi peccãt, sciãt se cum vlulatu ad inferos descensuros, proiiciẽdosq; in tenebras exteriores vbi erit fletus &c.

Q᷑ ad vocem pœnitentis a domino misericorditer respondetur.

¶Cor meũ ad Moab clamabit. Gratias tibi Iesu bone. Vere miserationes tuę sup omnia opera tua. Cum propter deũ cor hoĩs conteritur, mox cor dei ad ipm̃ conuertiẽ. Per cor dei affectus pietatis & cõpassionis eius exprimiẽ. Cor meũ ad Moab clamabit. Moab vlulat ĩ pœnitẽtia: Christus clamat in misericordia. Moab vlulat confitendo: Christus clamat remittẽdo. Respondet itaq; clamor vlulatui, affectus affectui misericordia misero, medicus ęgro, laborãti & dolenti cõpassio. Clamas enim dñe intus in aĩa mea: qñ desperatũ in spẽ erigis: qui animo iã se corporeis caloribus inclinãti rorẽ refrigerii salutaris infundis. Sic quotiẽs in his & ꝓ his aĩa mea vlulat sibi, totiens cor dei clamat cõpatiẽdo mihi. Sed o dñe q̃diu aduersum me istarũ passionũ tentatio molesta deseuiet! N

Audi quod sequitur.

¶Vectes eius vsq; ad Segor vitulam conternantem. Segor interpretatur parua: humilitatem vtiq; significans quę de diuite pauperem, de inflato gracilem, de magno paruum, de superbo humilẽ facit. Quæ congrue vitula dicitur: qđ genus animalis lactis abundat: q̃ deus superbis resistit, humilib⁹ aũt dat gratiã. Diciẽ autem vitula conternans, i. tertium agẽs annũ Quæ ætas in bobus & apta iugo & ad fœtum habilis inuenitur. O

De triplici humilitate.

¶Per vitulã igitur trina humilitatis perfectio designaẽ. In tribus em̃ perfecta cõsistit humilitas, vt. s. seipm̃ homo contẽnens subdat se maiori propter deum. Deinde æquali: tertio minori & omnibus inferiorem ac viliorem se iudicãs subditus sit omni creaturę propter deum. Ve P

ctes fortitudinē roburq; significant quod vitiis peccandi tribuit consuetudo. Vectes igit̃ Moab.i.robur carnalium passionū:vsq; ad segor vitulam conternantem perueniunt: quia vbi perfecta humilitas fuerit,tota illius vis feruorq; quiescit.

Qꝫ salutaris mœror fenestram habeat ostium & foramen.

Q ¶Post ascensum Luith flens ascendet,& in via Oronaym clamorem contritionis leuabunt. Luith interpretatur genę.Oronaym foramen mœroris.Per Luith igitur.i.genarum lachrymas flens ascendit:donec ad foramen mœroris perueniens:leuet contritionis clamorē. Notandum autē ꝙ ait in via Oronaym, id est foraminis mœroris.Quale hoc foramē? Quis cognouit?Habet em̄ mœror salutaris ostiū suū. habet fenestram,habet & foramen. Per ostium frequens est in quamlibet domū ingressus. Per fenestram patens aspectus.Foramen nihil corpulentum admittit:luci soli & aeri peruiū prębens oculo explorandi libertatem:sed perscrutandi adimēs facultatem.Per ostiū igitur fidē: per fenestram spem.Per fidem secreta dei & rimamur : per spem adoramus. Per speciem tangimus:fides docet omnia:spes promittit futura:species exhibet promissa.

Quod non sint hypocritarum lachrymæ fructuosæ.

R ¶Aquę nemrim desertę erūt.Nemrim pardus interpretatur.Est em̄ pardus animal maculosum & variū:qđ vitę & moribus congruit hypocritarū qui foris candidi,int⁹ sunt obscuri: In quorum veste vilitas,sed in mēte cupiditas. Et vt breuiter dictum sit,qui aliud agunt & aliud simulant, in omnibus operibus suis ventum pascentes. Exitus aquarum deduxerunt oculi eorum.Sed aquæ istę desertę erunt:quādo veniens ille qui illuminabit abscondita tenebrarum & manifestabit consilia cordiū,lachrymas steriles & infructuosas ob hominum tm̄ oculos exortas: omni gratia & remuneratione ostendet esse priuatas.

De triplici ariditate.

S ¶Quia aruit hęrba,defecit gramen: viror oīs interiit.Quasi hęrba initiū est bonę cōuersationis:quasi gramen fructus boni operis:quasi viror puritas intentionis.Sed in hypocritis aret hęrba quando bonę conuersationis principiū vanitate corrumpitur:deficit gramē, quando in laudibus operę non perseueratur.Omnis viror interit quando intentionis puritas ardente cupiditate deseritur. ¶Secundū magnitudinē operis & visitatio eorum,dura valde in hypocritas profertur sentētia:vt scilicet secundum magnitudinē scelerū metiatur magnitudo pœnarum.Circuibit clamor terminū Moab. Hic est clamor de quo superius ait. Cor meum ad Moab clamabit.Clamor iste circuit terminum Moab:quando vox dei loquentis in nobis fines vitiorum discutit:& ipsorum vitiorum horrorem nobis infundit.

Qꝫ lachrymæ non purgant sed inquinant quę pro tēporalibus effundūtur.

¶Aquæ dybō repletę sunt sanguine. Aquę dybon quæ interpretant̃ fluxus, eorū lachrymas significāt qui pro fluxu rerum temporalium T aut rident si habeant, aut plorant si amittant. Ideo aquæ dybon repletę sunt sanguine : quia ii qui pro temporalibus ridēt,malo suo rident & qui ꝑ iis plorāt malo suo plorant.Nihil em̄ purgationis huiusmodi afferūt lachrymę: sed insuper abundantiori eos peccati sanguine fœdāt:ideo sequitur. Ponam super dybon additamenta.Addit quippe dominus dolores doloribus eorū:vt de lachrymis ad lachrymas trāseant:ingrediantur q; terrā duabus viis:& contritione duplici conterantur. Qꝫ misera sors eorum qui nati de muliere breui viuunt tempore:& hic replent̃ miseriis multis:& post hāc vitam pœnis traduntur perpetuis!

Qꝫ Christus quasi de petra deserti ad nos venerit:de duritia Iudæorum.

EMitte agnum domine dominatorē 16
terrę de.p.d.ad.m.f.S.Petram deser- V
ti)vt existimo speluncam illam appellant: quæ in locis desertis natura vel arte excisa in petra Loth excepit de sodomis fugientem.De hac petra deserti in magna admiratione agnum dicit ꝓcessurum: quia in ea genitus est Moab: de cuius semine nata est Ruth,cuius filius Obeth,cuius filius Iesse,cuius filius Dauid,de cuius genere nat⁹ est Christus. Montem Sion qui erat in Hierusalem ad literam dicit:vel montem filiæ Sion templum vel excellentiam vocat.Allegorice petra deserti dicitur synagoga : eo ꝙ quadraginta annis eremi habitatrix effecta bibebat de spiritali cō sequēte eos petra:multisq; in infidelitate pereūtibus in perfectioribus fidei firmitatem seruauit.Vel certe de petra deserti ad montem filię Sion agnus emittitur, cum de vmbra legis ad veritatem transiit euangelii.

Qꝫ eos qui Christo voluerint copulari oporteat quęrere quæ sursum sunt,non quæ super terram.

¶Sicut auis fugiēs & pulli de nido volātes:sic X
filiæ erunt Moab in transcensu Amon. Amon

interpretatur illuminatio eorum. Vt igitur filiæ Moab agno illi qui emissus de petra deserti peccata abstulit mũdi salutaribus nuptiis copulentur: necesse est de inferioribus ad superiora conscendant, & relictis erroris & ignorantiæ tenebris salutari nomine perfundantur: dicantq; cum propheta. Signatum est super nos lumen vultus tui domine. Sic autẽ ascendentes aui fugienti pullisq; de nido volantibus comparantur: quia frustra iacitur rete ante oculos pẽnatorum. Igitur anima Moabiticis vitiis implicita de tenebris in lucem: quasi in trãscensu Arnon progrediens: aui comparatẽ fugiẽti pullisq; de nido volantibus: vt in ea hic intelligatẽ fuga quæ abrenunciantium spectat conuersionem: & volatus ad perfectorum pertinet cõtemplationem.

De triplici modo & triplici genere auium.

Y ¶Est autẽ nidus concupiscẽtiæ & est nidus torporis & inertię: est & nidus disciplinę. Sũt vero volucres quæ volare nitunẽ nec volant: & dũ pennis velle videntur anniti mox carnis pondere pressę ad infima delabuntur. Tales fuere coturnices: quæ vno tantũ cubito a terra suspensæ: sed mox instar lapidis ad terrã deiectę israelitarum gulæ desiderata satietate satisfecerũt. Hæc sunt vitia carnis voluptatesq; corporeæ quæ in vanam quandã lætitiam animam extollunt: sed expleta libidine conscientiam in ima detrudunt. Hæc in nido concupiscẽtiæ nutriũtur: sed volatum cœlestem nullatenus sortiuntur. Sunt & aliæ aues quas nidi suauitas intantum delectat vt vix etiã parentũ morsibus expellantur. Tales sunt animæ pigræ & inertes q̃ infelici quadam quiete adeo dissoluuntur: vt ad nulla virtutum opera vel correptæ quidem nullatenus accingantur. non sic columba: nec sic pelicanus: nec sic anima quæ se ad nidum contulit disciplinæ: vt in eo sub patre spirituali a matre gratia cibis salutaribus pasta plumesceret: & sic alis innocentiæ & simplicitatis elata de tenebris vitiorum ad splendorem virtutũ conscenderet: de publico ad solitudinem: per solitudinem ad scientiam: per scientiam ad sapientiam.

Qr animus tener & parum tenax recti ab his quæ nocere poterant abscondãtur.

Z ¶Fugientes abscõde & vagos ne prodas. Habitabunt apud te profugi mei Moab: esto latibulum eorum a facie vastatoris Moab iam cõuersum: iam purgatum a vitiis: iam virtutibus adornatum sermo diuinus alloquitẽ: vt sicut ipm fugientes abscondat & qd̃ sibi factum est alii promptus exhibeat & benignus. Fugiẽtes igitẽ fornicationem necesse est vt abscondantur. Et qui vagi & istabiles sunt corde adhuc & ad vitia proni cauẽdum est ne malis doctoribus vel viciorum incentoribus prodantur. Cõsiderare igitẽ & diligenter explorare oportet singulorũ a seculo fugientium qualitatem atq; naturam qd magis possit obesse vni q̃ alteri: quo insuper spiritu qs tenteẽ, quo agiteẽ affectu: sicq; puidere vt siue a vitiis siue a dæmonib⁹ siue a sua ipsius vel natura, vel corruptione, vel affectu, vel consuetudine siue ab alicuius hominis societate, vel suggestione, vel exemplo impugneẽ congruum singulis latibulũ pbeatur. Alii abscõdẽdi sunt ab oñi exteriori occupatione: alii a quorũdam familiaritate & cohabitatione: alii sub vmbraculo silentii ab ira & indignatione vtiliter absconduñẽ: alii sub victus parcitate & paupertate a naturalibus incentiuis salubriter protegũtur: alii sub laborum & vigiliarũ vmbra a cordis peruagatione & spiritus instabilitate absconduntur: alii psalmis & orationibus meditatione & lectione a spirituum immũdorum insidiis defenduñẽ. Ait ergo Esto latibulum eorum a facie vastatoris. i. singula virtutũ exercitia singulis vitiis qbus subditi impugnãtur appone.

Qr in ecclesia Christi diuersitas graduum diuersitatem non facit animorum.

¶Super hoc venter meus ad Moab quasi cithara sonabit. Super hoc qd̃ dixi. Ipse Moab vẽter meus q.c.s. Venter Christi ecclesia est. In vẽtre enim viscera continentur. Ibi cor vitalem motũ vniuerso corpori præstãs. Ibi hepar calorẽ corporis nutriens & vitalem sanguinem per oñia corporis membra diffundẽs. Ibi cætera intestina singula singulis officiis ad nutrimentũ corporis deputata. Ita in ecclesia dominus ordinauit alios quidem apostolos: alios autem prophetas, quosdam autem pastores & doctores in opus ministerii in ædificationem corporis Christi. In cithara quoq; cũ multę sint chordę & vnaquæq; proprium habeat sonũ: ita tamen omnes certis proportionibus & numerorũ rationibus disponuntur vt in vnam concordiam omnes cõueniant: & pulcherrimus sonus vnus fiat de oĩbus. Ita ergo cũ in ecclesia Christi diuersi gradus & diuersi sint ordines, diuersa insuper habeãt dona virtutum: omnia tamen in vna charitate fundantur, per quam vnum pulcherrimum sonum disputando componunt. A

De quatuor chordis citharæ spiritualis.

¶Verũ valde felix est anima in qua instar chordarum citharæ omnia sunt composita & ordi B

nata vbi virtutes virtutibus conueniunt:& exte rioribus interiora respondēt.Sunt autē virtu tes quasi chordæ spirituales quæ inter duo li gna superius.s.& inferius extensę crucis myste rium pfigurant.Prima omnium chorda tempe rantia est:per quā homo mortificans membra sua q̄ sunt.s.super terrā oīa Christo cōfigit Hęc chorda pfundo crucis īfixa est:vt inchoās a timore grauē sonum cōpunctionis & cōfessio nis emittat. Secunda,iustitia a parte superiori crucem tangit vt reddēs vnicuiq; qđ suum est in acutissimam vocem charitatis erumpat. At chorda prudētię quasi ī trāsuerso ligno crucis inter alias duas cōsistens vnius subtilitatem & alterius grauitatē discretionis suaui sono cōtē perat.Porro chorda quarta fortitudo,longitu dinem crucis amplectit,cæteris subsistēdi præ stans virtutē & gratū patientiæ sonū emittēs. Verum singulas has plures e latere chordæ comitant virtutū:& in multarū chordarū di uersitatib9 certis spiritaliū numerorū rōnibus vnam harmoniā cōponunt.Moab igit natura lem corruptionē q̄ in mēbris nostris est vel eos qui secundū eā viuunt significat. Tūc proinde ad Moab vēter pphetę instar citharæ sonat:qñ aliqs perfect9 lubrico cuilibet virtutum suadet cōcordiā & discordiā vitiorū:opponēs frugali tatem luxuriæ,patientiā iræ,cupiditati chari tatē.Sed vnusquisq; cū hęc in se persenserit,tā gat citharam & stimulos passionū memoria do minicę passionis obtundat,& lateritiū murum vitiorū qui vsu cōsuetudinis obduruit:crucis virtute prosternat.Hinc pfecto vox ista conue nienter aptatur vēter meus ad Moab q.c.so.& viscera mea ad murū cocti lateris.Hæc est ci thara Dauid cuius sacratissimus sonus fugat dæmones:iram mitigat:extinguit libidinem.

Quanta miracula in claustris lin gua soleat perpetrare.

21. Onus duma.Duma interpretatur silen
C tium.Scitis fratres q̄ multos silentiū onerat & grauat quies.Ita vt tacenti bus & quiescētibus oīa oneri sint. Caput do leat,vēter rugiat:caligēt oculi:renes pene soluā tur exeuntibus:& huc illucq; vagātibus & lo quētibus iocunda sint oīa. Tradant obliuioni dolores:singulis mēbris sua reddant officia.O q̄ta est virtus linguę quę cœlos serenat, caput alleuiat,cōsolidat renes,genua dissoluta corro borat.Hæc infirmum in laboribus infatigabilē reddit:patientem in ieiuniis:paratū ad iter:ad obedientiam promptū.Itaq; si videris monachū in claustro residentē:huc illucq; circumspicere, oscitare crebrius,manus ac pedes extēdere,nūc librū ponere,nūc resumere.Postremo quasi qui busdam stimulis agitatū de loco ad locum,de auditorio in auditorium cursitare,sub onere duma eum suspirare non dubites.

Bernardus.

Qr ira dei corrigēs misericordia dei sit cēsenda 26.
Misereamur impio & non discet facere D
iustitiā.Tūc magis irascit deus cū nō irascitur:nec erit amore eius dignus qui eius indignus castigatione censet. Miseri cordiā hāc ego nolo.Super omnē irā miseratio ista sepiens mihi vias iustitiæ. Volo irascaris mihi pater misericordiarū:sed illa ira qua cor rigis deuium:nō qua extrudis de via.

Ricardus. De his qui pœnitere dissi mulāt spatium pœnitentiæ postulantes.

Manda remanda &c. Taceo de illis qui 28.
foris sunt q̄ spūalem dilectionē nec dū E
scire potuerūt:qui dñi mādata ex do ctorū quotidie dictis vel factis audiunt:nec tñ acquiescūt,quotidie peccātes,quotidie pœnitē tiæ tēpora dari sibi postulātes.Ex qbus dū qdā verba vitæ libēter audiūt qd aliud q̄ studiū:q̄ manda remāda dicunt?Et dū quotidie pecca ta peccatis accumulant qd aliud q̄ expecta re expecta per desideriū clamāt:quotidie spatium pœnitētiæ postulātes & resipiscēdi quotidie tē pus pponētes:quotidie plongātes?Certe ad sa tiandū desideriū suū totū huius vitæ spatium carnali mēti videt permodicū.Et de eiusmodi aīa quę mō in vno vitio:mō in altero multa tē pora expendit, totūq; tamē velut mometaneū reputat,qd quęso aliud in diuinæ patiētię aure q̄ modicū ibi,modicū ibi resonat?

Quanti periculi sit si in sacra pagi na minus sanctitati q̄ scientiæ studeatur.

Manda remanda &c.Quid de nobis obsecro F
dicturi sumus qui habitū religionis suscepim9: qui spiritualibus exercitiis mācipati sumus: q nil aliud iniuncti officii habemus,nisi legere, psallere,& ornare,meditari,& cōtemplari,vaca re,& videre qm̄ suauis ē dñs?Nūqd nā nos nō pudebit eadē dicere,& dilectū nostrū in huius modi sermonibus fatigare?Māda remanda ex. re.modicū ibi,mo.ibi.Quotidie ni fallor vos q lectioni vel meditatiōi īsistitis,ei9 nūcios susci pitis:mandata cognoscitis.Quotiēs ex abditis scripturarū recessib9 nouos ītellectus eruimus qd aliud q̄ quosdā dilecti nñi nūcios suscipim9? Sępe nāq; fit vt vna eademq; scriptura dū multi pliciter exponit,multa nobis ī vnū loquat.Mo raliter docēs qd dilect9 noster nos facere velit. Allegorice admonēs qd p nobis per semetipm fecerit:anagogice proponēs qd adhuc de nobis facere disponit.Et q̄ multi sunt qui hmōi nun cios quotidie accipiūt:de tēpore tamē pristino

vel negligentia parum aut nihil corrigere vo lunt. Sciunt sane vnde possunt gloriari:non autē ædificari.Scientiam quidē nō sanctitatem affectant.Et nō tam sancti q̄ scioli esse desiderant.Dū igitur quotidianis nisibus nouos sensus quęritant:quid aliud q̄ māda remanda per studium clamant? Verum q̄to magis taliū copia nūtiorum abundat:tanto sane acerbius tanto molestius propria nos cōscientia accusat & cruciat.Hinc fit sępe vt vitā nostram corrigere disponamus:semper tamē differamus:& dum fieri in futuro proponimus:fit vt illud futurū semper sit futurū.Et ī his oībus dilecto nostro cātamus cāticum odiosum:expecta reexpecta.

Galfridus.

Q̄ timenda sit pœna vehemens & æterna.

33. G Q Vis habitabit ex vobis cū igne deuorante &c.Minus timendus esset si vel rationabilis esset:vel terminabilis cruciatus.Nūc autē penitus misera habitatio vbi dolore acerrimus ignis deuorātis:& nullus est terminus in ardoribus sempiternis.Nā humana omis interim afflictio:aut leuis:aut breuis aut vtrunq̧ pariter iuxta illud.Momentaneū hoc & leue tribulatiōis nostrę &c.alioquin aut tolerabilis est si diuturna:aut si qua forte intolerabilis fuerit:cito trāsit.Misera habitatio vbi nulla est consolatio:vel de pœna minori vel de fine supplicii.Siquidē nec lentus erit deuorans ignis:nec in sempiternis ardoribus vllus finis.

Vverricus.

Q̄ pollutos admittat disciplinæ semita non transmittat.

35. H E Rit ibi semita & via &c.Et erit ibi.i. in antiquis cubilibus draconū:in terra vtiq̧ deserta & inuia,semita & via sicut hodie cernere est:quia in feris & incultis hoībus qui sine lege viuebant:in ipsis inuenit̄ ordo vitę & disciplina.Et hęc via inquit sancta vocabit̄:quia nimirū sanctificatio peccatoꝝ est perditorūq̧ salus.Quāta vero virtute ac reuerētia sanctitatis p̄mineat:inde ꝓbat ꝓpheta:qa non transibit inq̄t pollutus per eā.O mi Esaia Ibunt igit̄ polluti per aliā viā.Immo poti⁹ hac oēs:hac veniant:hac incedāt.Immūdis em̄ p̄cipue Christus hanc viā strauit qui venit quęrere & saluū facere qđ perierat ī viis seculi.Quid igit̄? Trāsibit pollut⁹ per viā sanctā? Absit.Veniat q̄tumlibet pollut⁹ ad eā:nō tamē trāsibit pollutus per eā:quia cū trāsierit iā pollutus nō erit.admittit quidē via sancta pollutū:sed statim abluit admissum:qa diluit om̄e cōmissum tanq̄ vere baptismus alter pœnitētiū.Hic plane hic baptizat nō Ioannes:sed baptizat Iesus baptismo pœnitētiæ.Hic patet fons dom⁹ Dauid in ablutionē pecoris & mēstrui.Propterea ei via hęc pollutū admittit:sed pollutū nō trāsmittit:qa via arcta est:& q̄si foramē illud angustum est:quo serpēs innouādus cū exuuiis suæ vetustatis venire pōt:sed cū ipis trāsire nō pōt sed nouū suaq̧ nuditate vestitū melius trāsit⁹ angustia extricās oēm quē attulerat vetustatis squalorē.Bene ergo prudētiā serpentis imitari rogamur:q nec aliter īnouari possum⁹ nisi per angustū coarctemur.Sane ꝙ illi⁹ antiqui serpētis insidias euadamus:si per hāc arctā viā hui⁹ noui serpētis exēplū sequamur:Esaias ꝓmittit qui de eadē via subdit.Nō erit ibi leo;& mala bestia nō ascēdet per eā.Nec inuenieẗ ibi.Securi ergo simus si de hac via nō exorbitam⁹.Pōt leo ille q circuit quęrēs quē deuoret iuxta iter scādalū ponere:laqueū abscōdere:viatores rugitu terrere:sed persistētes in via lædere nō potest.quippe cui via ipsa terror & supplicium fortitudo simplicis via dn̄i:& pauor his q operant̄ malū. Q̄ si nimis arctā viā causaris:p̄spice finē quo re via ducit.Si em̄ oīs cōsummationis videris finē:cōtinuo dices.Latū mandatum tuū nimis.Si minus videre potes,crede videnti Esaię qui oculus tui corporis est:ipse vtrūq̧ videbat cū id qđ sequit̄ dicebat.Et ambulabunt hāc viā qui liberati fuerint & redempti a dn̄o & veniēt in Sion cū laude,& lætitia sempiterna super capita eorū.Gaudiū & lætitiā obtinebūt:fugiet dolor & gemit⁹. Qui satis hūc finē cogitat puto qa nō solū viā dilatat sibi:sed etiā pēnas:vt iā nō ambulet:sed volet:assumit sibi.

Galfridus.

Quanta sit efficacia lachrymarum.

C Onuertit se Ezechias ad parietē & fle- 38. I
uit fletu.Secundum literā vel ad templū cōuersus est cui domus regia iungebat̄.Vnde etiam velut desiderās audiuit die tertia se illuc ascēsurum:vel secretū petiit quale potuit oraturus vt qui videt in abscondito videret lachrymam eius. Mystice vero hic est paries medius inimicitiarum quem solueret venit in semetipso qui peccata nostra pertulit in corpore suo super lignum.Siquidem peccata nostra separāt inter nos & deum.Dicebat ergo.Obsecro dn̄e memēto quęso quō ambulauerim corā te ī veritate & in corde p̄fecto &c.Ac si dicat:non accipiat obliuionē apud te iustitia mea:iniq̄tatū aūt mearū ne memineris.Ego ad parietē verti faciem:tu a lite.Miseratus dn̄s sic orātē:p suū ei ꝓphetā cōsolatiōis verba mādauit. Audiui inq̄t orationē tuā:vidi lachrymā tuā. Vides q̄ sit efficax res oratio:q̄ festinus & fidelis legatus lachryma supplicātis.A maxilla ascēdit in cœlum & altissimus nō despiciet eā.

Quid non poterit qui propheticũ sic mutauit oraculum, diuinã flexit sub om̃i celeritate sententiam? Necdũ quippe in mediũ atrii processerat Esaias & iam Ezechię oratio penetrauerat coelos. Conuertamur nos igitur ad parietẽ: Ploremus corã dño q fecit nos. Et si merita forte nõ suppetunt illius offerenda memoriæ: instemus lachrymis & tãto magis precibus insistamus. Deniq; si diligẽter aduertimus: nec illi dictũ est. Audiui perfectionẽ tuã. Memoratus sum iustitiæ tuæ: sed orationẽ tuã audiui &c. Q2 si ille statim auditus est qm̃ iustus erat: & tu tamẽ si perseueraueris audieris. Nõ est illa diuina sententia quã legisti. Peccatores deus nõ audit. Immo vero sicut ipse testat̃ peccatores vocare venit. Et tu illũ metuis inuocare? Vt qd vocat nisi vt audiat? Audiui inqt orõnẽ tuã & vidi lachrymas tuas. vtilis res gratia lachrymarũ qñ & lachrymã videt deus & se eã vidisse cõmemorat. Infelix ego cui terra dat̃ australis & arẽs, & neutrum datur irriguũ postulãti. Forte quia non sedeo super asinũ meum, nec duritiã siue stoliditatẽ meam sedula meditatione coerceo. Quis dabit capiti meo aquas, & oculis meis fontem lachrymarũ? Alioquin timeo ne nõ adiiciat mihi dominus quindecim annos cuius nec oratio nem audierit nec lachrymã viderit. Puto eñ p annos quindecim non incõuenienter intelligi vitã illam beatã quæ sola est intelligibilis ætas & nõ iã tẽpus: sed æternitas. Puerilis est iterim vita nr̃a & vt paruuli agimus: vt paruuli sapimus quotquot sumus. Illa vero ætas beata & æterna ipsa est dies tertia qua ascensuri sumus in templum domini sicut dictum est Ezechiæ.

Qui sint tres dies post quos in templum domini conscendemus.

k ¶Prima eñ in hac vita dies laboris. Secunda post mortẽ dies requiei. Tertia post resurrectionem dies est felicitatis. Vnde & Osee propheta promissum cõicans Ezechię viuificabit nos inqt post duos dies. In die tertia suscitabit nos & vi. in cõspectu eius. haud dubiũ quin in tẽplo ei9 vbi oẽs dicẽt gloriã. Et magna qdẽ promissio: sed nõ minus est signũ. Siquidẽ reuersus est sol decẽ lineis p gradus quos descẽderat sicut legit̃ i Esaia. Et qdẽ qđ ad literã ptinet magnũ id fuit & singulare: qđ a l spiritũ lõge amplius vbi de sole ipso vt arbitror nemo iã dubitat. Neq; eñ est qui se abscondat a calore eius.

De decem lineis per quas sol legitur descendisse.

l ¶Quærẽdę igit̃ lineæ istæ. x. per quas descẽderit & ascẽderit. Nã qui descẽdit ipẽ est & q ascẽdit. Et fortassis ordines. x. creaturæ rationalis liceat suspicari linearũ nomine designari, nouẽ scilicet angelorũ, hominũ vnum. Quẽadmodũ autẽ per easdem lineas descenderit vel redierit diligentioris eget inquisitionis. Nã q descenderit & ascẽderit om̃ibus iam fidelibus est manifestum. Vsq; adeo siquidẽ semetipsum exinaniuit: vt non modo minoratus ab angelis: sed opprobrium hominum & plębis abiectio videret̃. An non infra homines visus est descendisse cũ ad inferos vsq; peruenit? Vnde etiam vt quidã ait, Mirum nõ erat apud superos tenebras esse cum sol descendisset ad inferos. Cæterum redit & ascendit vnde descenderat. Neq; inter homines vel in vno quolibet angelorũ ordine stetit. Sic decem lineis creuit vmbra dum inclinatus est sol. neq; aliquid magnũ id foret nisi rediret per eosdem gradus, & decresceret magis vmbra q̃ cresceret. Alioquin quid nobis prodesset si remaneret filius hominis in corde terræ? Loquebatur aliquando beatus Bernardus iocunda quadam deuotione super his decem diebus quibus post ascensionem domini promissum paraclitum orantes discipuli præstolabantur: dicebatq; videri posse: velut detentum ab ordinib9 singulis angelorũ per dies singulos saluatorẽ ad patrẽ die decimo peruenisse: & humano quodã more inducebat singulos ordines solennibus eum processionibus & triumphalibus cãticis occupãtes. Et cum vellet trãsire eos causantes q apud homines tantam fecerit moram, non modo passurus: sed etiam suscitatus. Ad eos autem nec declinare vellet. Quin etiã iuxta illud de euangelio cogẽtes illũ & dicentes Mane nobiscũ dñe quoniã aduesperascit & m. e. i. d. Itaq; dieb9 nouẽ detẽtus decimo tãdẽ super oẽs choros angelorũ collocatus: sine vlla deinceps mora promissum spiritum in filios adoptionis effudit. Quod quidem an possit huic signo redeuntis per decem lineas solis aptari: vos iudicate. Illud tamẽ om̃ibus modis constat quoniam signum est nostræ salutis ascensio saluatoris. Sed quærẽdum videtur cũ cõstet duodecim horis diurnum solis cursum constare: cur decẽ tantũ lineas in eodem signo descendisse vel ascẽdisse dicat̃. Forte eñ pręter has decẽ duę quędã sunt lineæ quarũ in altera semper stetit: ad alterã nõ peruenit. Prima siquidem cõgrue diuinitas intelligit̃: initiũ diei fons luminis & toti9 deinceps claritatis origo. Hãc igit̃ nunq̃ trãsiit, nunq̃ ab ea descẽdit Christus deus noster. Hæc quidem prima linea rõnalis substantiæ nõ creaturæ: sed creatricis. Ex qua deinceps prodiere quas diximus lineæ decẽ per quas sol descẽdẽs trãsiit & ascẽdit. Nã earũ nouissima spiritibus forte malignis cõgrue depu

tatur:in quibus velut crepusculũ quoddã diei imitať & noctis perspicax sensus:sed malitiosus affectus nec oĩmodo luce carẽs intelligẽtia:sed voluntas nimirum tenebrosa. Cæterum nã ad eiusmodi lineã sol peruenit. Nunq̃ eñ & nusq̃ vt ego arbitror,vel corporeus sol in crepusculo noctis apparuit:ne modo malignis spiritibus spiritalis sol illuxit:sed ne hoĩbus in eorũ sorte dãnatis.Nec miremur ꝙ linea dicit in spiritib⁹ quoqꝫ malignis.Licet eñ nimia prauitas inueniať in eis:peruersitas nimia,nimia fortitudo, oĩs tamẽ eorũ tã est iusta potestas q̃ iniusta voluntas. Sic ad lineã æquitatis prauitas dirigiť vel inuita,vt nemini vnq̃ nocere iniuste possint:cũ oĩbus velint.Et in ipsa demũ iustissima vltione qua pereũt qui redire aliq̃n noluerint: quodammodo ordinetur inordinata voluntas.

Item vt supra.

M ¶Reuersus est sol decem lineis &c.Quia duodecim horas constat esse diei:duas q̃dẽ nouissimas in cæteris creaturis licet intelligere:vnam in irrationabilibus,in insensibilibus alterã.Cæterũ & si illas etiã velut quadam luce perfudit qui sua ꝑ hæc inuisiblia patefecit:nõ tamẽ ad eas vsqꝫ descẽdit.Illuminat angelos:illuminat hoĩes cętera quidẽ oĩa velut tenuiter attingẽs,& suauiter vniuersa disponẽs.Vtinã ab eis quas nõ attingit:per eas quas trãsiit lineas nos reducat. In vndecimã eñ lapsus est lineã qui post cõcupiscentias suas vadit:quẽ nõ ratio regit humana:sed trahit impetus & appetitus quodãmodo bestialis. Porro in duodecimam venit qui sine affectione,absqꝫ foedere,absqꝫ misericordia est:obstinati animi & duri cordis apud quẽ nec verba prosunt,nec verbera,nec beneficia,nec flagella.Reducit autem ab his in hoĩem cũ ipsius beneficio de insensibilitate obstinationis,& violentia propriæ affectionis reuocamur ad arbitriũ rationis.Cæterũ nouẽ lineas quę sequunť sic distinguere possumus:vt in trib⁹,cordis intentio:in tribus,locutio dirigatur.de q̃bus idẽ loquiť Ezechias.Memento queso quõ ambulauerim corã te in veritate &c.& q̃d beneplacitum.f.i.o.t.f.Angeli nobis,vt legimus minima, archãgeli maiora annũciant.nec ĩmerito forte videnť minora dici mandata legis:maiora autẽ cõsilia perfectiõis. Deniqꝫ paruulus est qui sola studet interim obseruare mãdata. Angeli eorũ semper vidẽt faciẽ patris:maior dicẽdus est qui cõsiliis perfectionis obtẽperat.Q̃d si illa angeli hæc archangeli suggerũt:per easdem cõscendimus lineas,si suo ordine exequi vtraqꝫ satagimus.Per virtutes etiã miracula fiunt.Sed nolo vos talia æmulari.Securius &fortassis vtili⁹ sibi humilitas tua miraculis illustrať: si lucet lux tua corã hominibus vt videant o.t.b.verbi gratia.Præceptum est q̃d lex dicit.Nõ furtum facies.Consilium est q̃d Ioannes ait.Qui habet duas tunicas det non habenti.Miraculum vero est q̃d Martinus etiã;vnã chlamydem scidit & dedit egeno.Item præceptũ est.Fugite fornicationẽ.Consilium est qui non nubit melius facit.Miraculũ ꝙ nostri tẽporis virgo nobilis nasum sibi præ nimio castitatis amore:ne nubere cogeretur abscidit.Cæterum ad exequẽda mãdata,consilia vel magnalia dei, necessaria fortitudo.Iam vero potestates malignos spiritus coercere principatus & bonis operibus facienda disponere.Dominationes obedientibus cęteris mira quadã potentia p̄eminere credunť.Horũ igitur triũ ordinum imitatio quædã nobis in cordis perfectione quærenda est.Huius autem primus est gradus noxios vitiorũ affectus tan q̃ spiritus coercere malignos.Secundus,in bonis etiam affectionibus discernere & præferre cæteris meliores.Tertius gradus qui est summa interim perfectio cordis vt mihi videtur suo ipsius animo dominari:vt libere iam perfectus quisqꝫ etiã q̃d laudabiliter & vehemẽter cupit quotiens necessitas exegerit deserat vel omittat & inueniatur quodammodo & ipse spiritus prophetarũ subditus esse prophetis.Nec mihi errare videbiť si qs etiã tria hæc iustitiæ tribuenda decreuerit.Deniqꝫ thronos aiunt dici per quos diuina iudicia exercẽtur:cherubim quoqꝫ scientiæ plenitudinem designant: seraphim ardentes vel incendentes sunt.Beatus sane qui sermones suos disponit in iudicio ne offendat in verbo,ne quid dicat q̃d noceat proximo,q̃d displiceat deo.Et quidem iustus qui in principio sermonis accusator & iudex est sui. Et vt breuiter tria ista complectar:vtilis sermo est fideliter & veraciter iudicare seipsum: vel etiam alios de excessu sapienter instruere de processu,accendere de ingressu felicitatis æternæ.In quibus vtiqꝫ tribus prudentia maxime necessaria est:per quam lingua erudiatur vt discrete,diserte,deuote loquatur:ad vitia deuitanda cum thronis, ad opera instituenda cum Cherubin, ad inflammãda corda cum Seraphin.

Bernardus.

Qui sunt qui consolationem domini mereanť.

Consolamini consolamini popule me⁹ 40 N
dicit dominus deus vester.Non tñ semel dicit cõsolamini:sed secũdo vt certi simus ꝙ tã corpus q̃ aĩam sit saluaturus qui neutrũ suscipere est dedignat⁹.Sed in q̃bus putas?Plane in pp̃lo suo.Ipe eñ saluũ faciet nõ quoscunqꝫ:sed pp̃lm suũ a pec.e.Et postmodũ

non om͠e corpus:sed corpus humilitatis configurabit corpori claritatis suę. Vis nosse populū eius? Tibi derelictus est pauper ait hō secundū cor dei. Sed & ipse in euangelio. Vę vobis diuites qui habetis hic cōsolationē vestrā. Quid em̄ cōsolet eos qui suā habēt cōsolationē? Nō cōsolatur Christi infantia garrulos, nō consolantur Christi lachrymæ cachinātes: nō cōsolant̄ pāni eius ambulātes in stolis: nō cōsolant̄ stabulū & ꝓsepe amātes primas cathedras in synagogis. Cæterū angeli nō alios cōsolant̄: Vigilantibus pastorib⁹ & custodiētibus vigilias noctis. s.g.s. euāgelizatur gaudiū nouæ lucis, & eis natus dicit̄ esse saluator. Pauperib⁹ atq; laborātib⁹ nō vobis diuites q vestrā habet̄ cōsolationē: & nec diuitū īter ipas noctis vigilias dies sanctificat⁹ & nox in diem mutata est. Dicēte angelo. Quia nat⁹ ē vobis hodie saluator: vtiq; in hac nocte.

Guilielmus de Call. Qꝫ Christus vnicuiq; iuxta meritorū suorū tribuat q̄litatē.

O ¶Qui mēsus est pugillo aquas & cœlū palmo pōderauit. In pugillo digiti cōtrahunt̄. In palmo extendunt̄. Pugillū facit qui petēti pauperi manū claudit. Palmū qui porrigit. Bene ergo aq̄s pugillo metit̄: cœlos vero ponderat palmo dn̄s. Quia secularibus q velut aquę defluūt in mare gehennę secūdū manuū cōtractionē: Viris vero cœlestibus secūdū digitorū extensionē retribuet. vt & isti pugillo mēsurent̄, & isti palmo pōderent̄. Scimus etiā quia saluator noster palmū fecit in cruce: digitos extēdit. Dn̄s igit̄ cœlos palmo pōderat: qa pondus vitę cœlestis ex imitatione suæ passiōis pēsat. Scimus etiā ꝙ manus in pugillū colligit̄ vt aliqd feriat̄. Aquę ergo pugilli mēsurā expectāt: qa carnalis cōcupiscētię fluxus extremæ ꝑcussionis vindictā cōtra se ꝓuocat. Hinc dn̄s per ꝓphetā: Super manus meas depinxi muros tuos Sion. Muri Sion sunt q alios custodia muniūt spirituali. Muri itaq; isti sup man⁹ dn̄i sunt dipicti qa ꝓlatos ecclesię man⁹ saluatoris vulnerib⁹ cōfossę aut cōmēdāt: aut cōdēnāt. Hinc est ꝙ rōnale mēsurā palmi habuit: ꝙ summi pōtificis pectus ornauit. Cū em̄ sacerdos meditatiōe dn̄icę passiōis bene sciū secūdū vires suas metit̄: in eius pectore rōnale iudicii mnsuram palmi habere reperitur.

Galfridus. Quæ gratiæ significētur per arbores ecclesiæ solitudini repromissas.

41. P Dabo in solitudinē cedrū & spinā &c. Horrēdū desertū & vasta solitudo: cū notus tm̄ in Iudea erat deus. In cæteris autē nationibus nō erat deū intelligens aut requirēs, misera solitudo vbi regnabāt vitia, colebant̄ idola, dæmonia adorabant̄. Et nūc miseratione dexterę excelsi mia dn̄i plena est terra, idola corruerūt, princeps mūdi eiect⁹ est. Quid retribuimus dn̄o ꝙ in tēpus acceptabile & dies salutis sua nos miseratione seruauit? Quāti pręcesserūt ꝑterierūt & perierūt: qa sine deo fuerūt? Quid meruim⁹ nos ne cum ipsis eo tēpore nasceremur? Dabo inq̄t in solitudinē cedrū sublimē in platis eccl'iæ. Eccl'iæ vitā supeminēs huius arbor͡ altitudo cōmēdat: vt nō sit sicut populus sic sacerdos sed deorsū gregib⁹ iclinat͡ q̄ sursum sūt q̄rētis appareat forma pastoris. Nihilomin⁹ etiā fortis cedrus & īputribilis eosdē ꝓlatos admonet: de tolerātia tribulationū & ꝑseuerantia puritatis. Quid etiā de cedri huius odore loquamur? Magnū aliqd & eximiū ꝑfert: delectat hoīes: serpentes fugat. Sic apostolus Paulus & ei⁹ similes Christi bonus ordor erāt. Odor opinio est: odor testimoniū boni. Odor ꝑcipuus & immēsus notoria sanctitas & īsignis fama virtutis. Pingit cedrū lingua mea quā vita nō exprimit: & quā opere nō exhibeo cōmēdo ore ꝑsonā. Sed cū hmōi cedro opus ē spina & myrtho & lino oliuæ, opus ē abiete vlmo & buxo simul. In q̄bus oībus attēdēdum ꝙ cū oēs vel plures ex eisdē arborib⁹ ꝑ diuersas regiōes in locis īueniant̄ īcultis tāto mag͡ mysticū sensum req̄rit: quāto minus iuxta literā digna videt̄ eē ꝓmissio. Itaq; cū cedro opus ē spina vel ipsam cedrū necesse est etiā spinā esse. Dico aūt vt peccata delinquentiū nō dissimulet: sed pungere magis studeat q̄ palpare. Verūtamen nō modo durū magistri: sed patris pium ostendat affectū vt cum spina myrthū exhibeat. Siquidē lenis huius natura virgulti tēperatiua & releuandis apta doloribus. Propter qđ inter myrtheta ꝓphetæ apparuit olim q vēturus erat ad medendū cōtritis corde & captiuis indulgentiā ꝑstiturus. Est & oliua fructifera qui fuerit efficax in doctrina minister sciētię salutaris. Facile est ipsis quatuor totidē spiritus assignare virtutis: vt magnanimitas cedro: spinę iustitia: tēperātia myrtho: ligno oliuę prudētia tribuat̄. Sed & facies quatuor aīaliū eisdē nihilominus congruum: aquilæ leonis bouis & hominis. Excellit in auibus aquila celsiore volatu: sicut inter arbores celsitudine cedrus. Leonina facies & humana spinæ & myrtho cōuenienter aptant̄. Sicut em̄ leo cruētus ē spina cruētās, sic humanus dicit̄ misericors & moderat⁹ & mit͡. Exuit hominem qui humanitatem non exhibet & naturæ iniuriosus existit: ad instar bouis arantis cōsciētię terrā aperit ꝑdicator strenuus & fidelis. Secunda promissio illos respicit quos in tribus saluandis dominus voluit nomine Danielis intelligi. Ait em̄. Ponam in deserto abietem

& vlmū & buxum. Ad pcedētia referēdum vt nouerimus ordinē ipsum qui in his tribus nouissimis cōmendat̄ esse supparē fore: qui in primis fuerat ante pmissus. Cōmunis em̄ & illi apostolica pfessio est: & si nō platio vel pdicatio. Et fortasse pp̄ter hoc in vigintiquatuor senioribus duplicat⁹ est numerus aplorū: ꝙ eoꝝ pfessio Noe & Danieli pariter sit cōis. Ponā in deserto abietē & vlmū. Abies ē q reūnciat mūdo q̄ sursum sunt quærēs & sapiēs: nō est abies qui nō pficit. Minus autem qui respicit retro. Abies est mens deuota deo. Vlmus qui proximo officiosus existit. Vlmū em̄ se exhibet qui sterilem & infructuosum se reputat. Et fructibus alienis opitulādo cōmunicās perinde suos facit: efficaci⁹ sibi pstās dū videt q̄rere magis qd̄ vtile plurib⁹ q̄ qd̄ sibi. Buxus arbustū magis q̄ arbor nō sicut arūdo vento agitata est in locis humētibus vbi leuiatā dormit: sed in petrosis oritur in aridis & inaquosis, vbi ille q̄tumlibet quęrēs nō inuenit requiē. Attamen viret foliis nec hyeme nec æstate marcescēs: ꝙ in viris veręligionis humilitas & patientia diligat hilaritatem vt nō fiant sicut hypocritæ tristes. Insuper & lignū eius cæteris solidius pœne osseā obtinet firmitatē: virtutē eius nō abnegās cui⁹ pfert speciē pietatis. Libet huic pmissioni beati malachię cōferre versiculos & tribus bona quatuor coaptare q̄ ex bono thesauro pferens studuit cōmēdare vir bonus vt cōueniāt duo primis ęque duob⁹, vltima referant̄ ad buxū. Spnere mūdū, spernere nullū, spernere sese, spernere se sperni quatuor hæc bona sunt. Abies velut ex alto deorsum aspiciēs: despicit mūdū & terrena non reputās aspernat̄. Nullū despicit vlmus onera aliena suscipiēs & sustētās. Buxus ī magnis nō ambulans difficile frangit̄ vel secatur, hmilitatis & patiētię typum gerēs. Et quō seipm̄ spernit humilis sic patiēs spernit se sperni. Eisdē tribus illa etiā tria cōueniūt super quibus nos erudiens apparuit gratia saluatoris vt sobrie, iuste, pieq́ꝫ viuamus. Ad buxū sobrietas pertinet ꝙ non in terra suauiter viuentiū vbi nec sapientia inuenit̄: sed in locis scopulosis & aridis oriat̄. Ad vlmū iustitia ꝙ exhibeat cuiq́ꝫ qd̄ suū est, Insuper & seipsam. Ad abietē pietas cultus dei: ꝙ ei vacet, ei soli placere cōtendat. ¶ Sequit̄. Vt videāt & sciāt & ītelligāt pariter & recogitēt. Quasi diceret. Ad hoc dabo platos subditis: ad hoc ponā ī ecclesia viros in religiōe pfectos vt nō mō sibiipsis: sed & aliis vita eorū psit ad verā vitā, & vidētes sciant q̄ certa sunt & manifesta recogitēt rumināndo & deliberādo q̄ dubia, intelligāt q̄ occulta. Sciant reprobare malum & eligere bonū: quā sciētiā tollit amor peccati dum pīudicium voluptatis arbitrium volūtatis excecat. Terribilis qdē secūdū volūtatis examen. Aug. ait nullū esse tā veniale pctm̄ vt nō fiat criminale dum placet. qd̄ de eo tamē intelligēdū est placito in quo animi obdurati & impœnitētis obstinatio desperata cōsistit. Cæterū iuxta nostrā reputationē nihil est tā criminale vt nō fiat veniale dū displicet. Sic igit̄ ex visione videlicet ex cognitione cedri & cæterorū pficiūt ad scientiā qui vidēt & ex eoꝝ cōparatione sibi displicent & vilescūt. Hæc scientia timori & pietati succedit: qa tūc primū salubriter qsq́ꝫ cōpūgit̄ cū a diuinis iudiciis expauescēs pietatis cōsolatione respirat. Recogitare cōsilii est: & dicunt̄ aīalia mūda quę rumināt. Et queadmodū necessaria ē fortitudo vt cognoscens iniquitatē suā & pœnitēs qui firmū gerat propositum opera deinceps meliora sectādi: sic fortitudini opus consilio vt recogitādo deliberet, qd liceat, qd expediat, & iter ipsa qd maius aut minus. Intellectus ad occulta iudicia pertinet vt nō secūdū faciē: sed iustū iudiciū iudicemus. Qui necessarius est maxīe pp̄ter spinā, vlmū & buxū. Nā cedrus myrthus, oliua, secūdū faciem acceptant̄: abies abiit & recessit surrexit nō est hic: cōmendet̄ an vituperet̄ ignorat. Succedit huic intellectui sapientia vel magis accedit q̄ in spūalium charismatū donis summa est & suprema. Siquidē sapiētia trahit̄ de occultis. Ipsa est q̄ adipe frumēti satiat intelligētē, vt nō modo illust ret̄ lumine veritatis: sed eiusdē etiā sapore fruatur & delectetur in ea.

Ailredus. Q𝑧 sancti pdicatores quatuor modis exaltant vocem suam.

QVā pulchri sup mōtes pedes annūciātis & pdicātis pacē &c. Sancti apostoli viriq́ꝫ apostolici quos ad debellādum 52. Q atriū fortis Christ⁹ misit ī mūdū vocē suā quadrifarie exaltarūt: regni dei pdicatione: bonorū cœlestiū pmissione: cōtēptu psentiū: intētione futuroꝝ. Inde est ꝙ de ipsis cū admiratione pp̄heta exclamat. O q̄ pulchri sup mōtes virtutū pedes. i. affectiōes euāgelizātiū pacē hoībus bonę volūtatis, pp̄ter bona cœlestia terrena spnētib⁹. Pulchri sane pedes qb⁹ nec saltē puluis adhęret: sed velut posita ī peluim aqua ab ipso Christo abluit̄: aut ī ipsos pp̄ter quos cōtrahit̄ ipo dn̄o iubēte excutit̄. Quicqd em̄ pdicatores vel plati ex occasiōe officii sui terrenarum affectionū pulueris cōtrahūt: vel ab ipsa charitate p q̄ cōtrahit̄ Christo operāte diluit̄, scd̄m illud Charitas operit multitudinē peccatorum: vel in ipsos pro quibus laborant si fuerint ingrati vel inobedientes excutitur vt totum nec pdicatori: sed ipsis potius imputetur.

Gillebertus.

Q; pacē nobis peperit afflictio carnis Christi.

53. R Disciplina pacis nostræ super eū. Disciplinam debitę nobis pœnæ Christus sustinuit: vt nobis iustitiæ pacem refunderet. Ipse punitus, tu repropitiatus. Et tu punitus: sed pœna tua pacem tibi parturire nō potuit. Hostia immunda contaminatos mundare nō poterat, nō modo alios: sed ne seipsam quidem. Et pœna igitur erat & pax non erat. O misera & grauis disciplina super filios Adā conterens & non protegens: puniens & nō purgans: consumens & non concilians. Consumit sed carnis substantiam non culpam. Quid illi & paci? Quando pacem conferet cui est cū peccato cōmercium? Quando conferet gratiā qui non aufert culpam? Iustitia enim & pax osculatæ sunt. Disciplina ergo pacis nostræ super eū qui nobis attulit fructus pacatos iustitiæ.

Serlo.

Quomodo sancta ecclesia in terris a domino construatur.

54 S Ecce ego sternam per ordines lapides tuos & fundabo te in saphiris: ponam iaspidem propugnacula tua & portas tuas in lapides sculptos & omēs terminos tuos in lapides desiderabiles. Lapides in Hierusalem dominus sternit, cum fideles quosq; in aptis officiis in ecclesia disponit. Fundat in saphiris qui sunt aerei coloris cum iustos vitam cœlestem ducentes sustentamentum aliorum constituit. Iaspidē ponit ꝑpugnacula q est viridis coloris: quia illi qui in fidei viriditate persistūt & nulla persecutione fuscanť: sunt aliorum in sancta ecclesia defensores. Lapides sculpti portę dicuntur: quia illi qui q̄d prædicant verbis, factis ostendunt vere sunt aliorum introductores ad vitam. Hi vere sculpti sunt qui q̄d verbis annunciant, in seipsis per bonā operationē demonstrant. Ii lapides desiderabiles termini ponunť ecclesiæ, q̄a in omni tēpore vel loco placēt ei iusti i officiis ecclesię fideliter laborātes.

Galfridus.

Q; vehemens desiderium gratiam promereť.

55. T Omnes sitientes venite ad aquas. Et q non habetis argentū properate emite & comedite: quasi diceret. Qui nō habetis precium: precium date. Offerte meritum qui meritum non habetis. Immo qui de merito non præsumitis, desiderium exhibete. Credite domino si mihi non creditis. Optimū huius poculi precium, sitis: magnū huius gratię meritum: feruens desiderium cordis. Benignus spiritus sapientiæ inuitū non coget: voluntarium non fraudabit.

Bernardus.

Q; nummo voluntatis propriæ dona gratiæ sint emenda.

¶ Venite emite absq; argento & absq; vlla cōmutatione vinum & lac. Nō ignoratis quid lactis dulcedo: q̄d vini designet austeritas. Quid est autem emere absq; argento & absq; vlla cōmutatione? Nō talis est emptio apud amatores hui⁹ seculi: sed apud auctorē seculi alia esse nō potest. Propheta dixit domino: deus meus es tu quoniam bonorum meorū non eges. Quam igitur ei conmutationem dabit homo pro aīa sua: qui nullius eget: & cuius sunt vniuersa? Gratia gratis datur: etiā cū emitur gratis emitur: quia q̄d dať ꝑ ea nobis melius retineť. Nū mo igitur propriæ voluntatis emenda sunt omnia: quam dimittētes nihil amittimus: & lucramur plurimum cōmutantes illam in melius, vt cōmunis fiat quę propria fuit. Porro cōmunis volūtas charitas est. Emimus ergo absq; cōmutatiōe recipiētes q̄d nō habuimus & q̄d habuimus melius retinētes. Quando vero cōpatietur fratri qui in propria voluntate nescit compati nisi sibi? aut quando amans seipsum: diliget iustitiam, & odio habebit iniquitatem? Simulare quidem potest ante oculos hominū etiā & semetipm̄ seducere vt cū priuato amore vel odio ducitur: cōpassionis affectum aut zelum putet esse iustitiæ. V

Galfridus.

Vbi & qualiter dominus sit quærendus.

¶ Quærite dominum dum inueniri potest: inuocate eum dum prope est. Inquirendo deum considerandum est quomodo sit quærendus: qua causa vbi & quando. Tribus modis quærēdus est. In corde in opere in sermone. In corde per pœnitentiam delictorum: per contemptū mundanorum: per desiderium supernorum. In opere misericordiam exhibendo indigenti: humilem obedientiam ꝑsidenti: firmam patientiā disciplinæ cœlesti. In sermone per confessionem peccati: per laudationem dei: per ædificationē proximi. Qua causa sit quærendus deus satis apparet: cum sine eius auxilio nec a malo abstinere nec in bono perseuerare: nec ad ipsum possimus peruenire. X

Gillebertus.

Q; in sermone diuino & scientiam & feruorē quærere debeamus.

¶ Verbum quod egredietur de ore meo non reuertetur ad me vacuum: sed faciet quæcūq; velim & prosperabiť in iis ad quæ misi illud. Ad quæ? habes in euangelio. Ignē veni mittere in terrā & q. v. n. vt ar. Semē est verbū dei: & in eo (sicut apud Iob legis) & lux æstus spargiť Y

super terrā. Sed nescio quo pacto lux amplius germinauit. Et dilexerūt homines magis lucē q̄ feruorē: nisi id quod ipsi magis sibi de luce placent. q idipsum quod lucet nō amplectunt. An nō tibi videtur didicisse naturā ignis nō succēdens. Cū audis aliquē quasi gloriantē & dicentem, non me illę scripturæ sacrę sermo ędificat quid aliud tibi videtur dicere q̄ ꝑdidit in me efficaciam verbū ignitū? Sterilitatem suā imputat verbo qd̄ q̄tum in se est crescit: & fructificat. Qꝫ gloriosa frater iactātia ꝙ nō te sermo diuinus ędificat q ista loqueris? Forsitan euersa & euulsa nōdum sunt vetera: ideo noua superędificari nō valent, nō germinare, nō gigni. Felix in quo amoris mūdani desiccatus est humor & viror deficit. In eo facile igniti verbi vis operat. verbū dei, & lucet & ardet neutra in te virtute priuetur: sed geminam de isto semine concipe fœtum. Sterilis reputatur vterus qui istis fœtibus nō grauidatur.

Bernardus.

Qꝫ peccatorē deceat dn̄m humiliter deꝑcari.

58. Clama ne cesses, quasi tuba extolle vo
Z cem tuā. Quasi tuba, inquit, qa in spi
ritu vehementi increpādi sunt temerarii. Me etem̄ ait quęrūt q seipsos nōdū nouerunt: nec tamē hoc dico vt peccatoribus auferam orandi fiduciā: sed volo eos orare tanq̄ gētem q̄ peccatū fecerit nō iustitiā. Orent ergo ꝑ indulgentia peccatorū suorū in aīo cōtrito, & spū humilitatis. Temeritatē em̄ dico qn̄ is in cuiꝰ cōscientia pctm̄ adhuc aut vitiū aliqd̄ regnat: ambulat in magnis: & in mi.s.s. minus sollicitus ꝑ periculo animę suę.

Stepha. De duritia cordis humani.

& Palpauimus sicut cęci parietē & quasi
59. absq; oculis attrectauimus. Cęcus cū
palpat parietē eū qdē tāgit: sed qualis vel quātꝰ sit paries nō dep̄hēdit. Igit sicut cęcꝰ parietē palpat q mortalitatē ac infirmitatē suā attēdit & cognoscit: & inde nō humiliatur.

Galfridus.

Qꝫ deꝰ & virtutes & virtutū p̄mia largiatur.

? Pro ęre afferā argētū & ꝑ ferro aurū &
61. ꝑ lignis ęs, & ꝑ lapidibꝰ ferrū. Aes pa
tiētia, ferrū ꝑseuerātia animi ē, & labor iprobꝰ vicēs oīa: sicut oīa ferrū domat. hęc igit in oī actiōe viriliter agit. Illa in tribulatiōe ꝑcussione nō deficit. Lignū fragilis & carnalis affectꝰ. Lapis est animꝰ obduratꝰ. Argētū & aurū diuitię salutares, quas ꝓmisit deꝰ diligētibꝰ se. Nō ergo daret dn̄s ꝑ ęre argentū, & ꝑ ferro aurū: nisi ante dedisset ꝑ lignis ęs & pro lapidibus ferrū. Nō redderet pręmia ꝑ virtutibꝰ, nisi virtutes ante ꝑ vitiis statuisset.

Bernardus.

Qꝫ mltiplicē cęlestis medicꝰ attulit disciplinā.

Spiritus dn̄i sup me eo ꝙ vnxerit me. 61.
Veniebat vt audis vngere cōtritiōes A
anfas ac lenire dolores. lōq; venit vnctꝰ venit māsuetꝰ, & mitis, & multę.m.o.t.se. Sciebat se ad infirmos descendere: exhibuitq; qualem oportuit. Sed qm̄ multę erāt infirmitates multa quoq; ꝓuidus medicus medicamēta curauit afferre. attulit spm̄ sapientię & intellectꝰ spm̄ cōsilii & fortitudinis, spm̄ scientię & pietatis, & spm̄ timoris dn̄i. Vides quot phialas plenas odoramētis cęlestis medicus pręparauit: ad sananda vulnera miseri qui incidit in latrones Spūs aūt vitę erat in phialis. Ex his ꝑfecto infudit oleū meis vulneribꝰ infudit & vinū: sed minus q̄ olei. Sic nēpe cōgruebat meis infirmitatibus vt miam supexaltaret iudiciū quēadmodū vino oleū superfert effusum. attulit ꝑinde quinq; cados olei vini nō nisi duos. Vinū siquidē timor tm̄ & fortitudo fuere: reliqua quinq; oleum ꝓpria suauitate designant. In spū fortitudinis tanq̄ potēs crapulatus a vino descēdit ad inferos cōtriuit portas ęreas: & vectes ferreos cōfregit: alligauit fortē, & vasa captiuitatis eripuit. Descēdit nihilominꝰ i spū timoris: sed timēdus nō timidus. O sapiētia quāta arte medendi in vino & oleo animę meę sanitatem restauras fortiter suauis & suauiter fortis: fortis pro me, suauis mihi.

Petrus Rauennas.

Qꝫ crucis iniurias Christus ad nostra nititur merita detorquere.

Expandi manus meas tota die ad po 65.
pulū incredulum nō credentē: sed cō B
tradicētē mihi. Vide misericordiā saluatoris. rogat deꝰ: qa nō tā vult esse dn̄s q̄ pr: rogat ꝑ misericordiā ne vindicet ꝑ rigorē. Tota die, inqt, expādi manꝰ: nōne q manꝰ expādit ipso habitu rogat? Expādi manꝰ meas: distēdit mēbra: dilatat viscera: pectus porrigit: offert sinus: gremiū pandit: vt patrē se tātę obsecrationis demōstret affectu. Audi & alit rogātē deū. Popule meꝰ qd feci tibi aut quid cōtristaui te. Nōne dicit? Si diuinitas ignota est: vel caro sit nota? Videte videte in me corpꝰ vestrū, mēbra viscera vr̄a, ossa vr̄a, vestrū sanguinē. Et si qd ē dei timetis? quare vel qd vestrū est nō amatis? Si deū fugitis quare nō recurritis ad parētē? Sed forte vos passionis meę quā fecistis magnitudo cōfundit. Nolite timere, crux hęc, nō meꝰ sed mortis aculeꝰ. Claui isti nō infigūt mihi dolorē: sed vestri mihi altiꝰ infigūt charitatē. Vul

nera hęc nō educūt gemit⁹ meos:ſʒ magis vos meis viſcerib⁹ introducūt. Extēſio corporis mei vobis dilatat̄ in gremiū:nō meā creſcit in pœnam. Sanguis meus nō mihi deperit:ſed vobis derogat̄ in precium. Venite ergo redite,& vel ſic probate patrē quē videtis pro malis bona, pro iniuriis amorē, pro vulneribus tantis tantā rependere charitatem.

Cantica ſine titulo.

Q̄ deus electos ſuos contēplationis vberibus conſoletur.

66 C Sicut mater cōſolatur filios ſuos &c. Sicut em̄ puerū deſiderio materni lactis affectū ipſa mămarū ingeſtiōe gēitrix cōſolat̄:ita de⁹ electorū corda deſiderio ſuę beatę viſionis fatigata ineffabili contēplatiōis ſuę manifeſtatione ſolatur.

Finitur Eſaias propheta.

Sequitur Hieremias.

Bernardus.

Q̄ prelati non gloriam vel ocium ſectari debeant,ſed laborem.

ca. 1. D Vt euellas & deſtruas,& diſpdas & diſſipes &c. Quid horꝫ faſtū ſonat? Ruſticāi magis ſudoris ſchemate q̄dā labor ſpiritalis expſſus ē. Dice prelate exēplo ꝓphetico pſidere nō tā ad imperitādū, q̄ ad factitandū qđ tēpus reqrit. Diſce ſarculo tibi opus eſſe nō ſceptro:vt opus facias ꝓphetę. Et qđē nō ille regnatur⁹ aſcēdit:ſed exſtirpaturus. Putas ne & tu iuenias aliqd elaborādū in agro dn̄i tui? Et plurimū nō plane totū quiuere emūdare ꝓphetę. Quādo ergo libet gloriari vbi ociari nō licet.

Petrus Damianus.

Q̄ duplici culpę ſubiaceat qui linguę impetū non refrenat.

2. E Duo mala fecit populus meus,me dereliquerūt fontē aquę viuę & foderunt ſibi ciſternas diſſipatas, q̄ cōtinere nō valent aquas. Ocioſis verbis aſſuetus duplici culpę videt̄ obnoxius:qui & diuinas laudes ad quas ex iure tenet̄ abiicit & ſupfluę loquacitati aqua ꝓhibetur inſiſtit:ſicut de qbuſdā dicitur:duo mala fecit populus me⁹. Qui nimirū derelicto fonte aquę viuę:hoc ē poſtpoſito verbo vitę ora ſua ciſternas faciūt:ex qbus nō noui:ſed veteris hoīs verba preferūt:quēadmodū non recentem de fonte:ſed ſentinoſam potius aquā preferūt. Et quia labia ſua moderata neſciunt diſcretione reprimere, ciſternę diſſipatę aquas nequeunt continere.

Caſſianus.

Quomodo vicia debeant extirpari.

Nouate vobis nouale, & nolite ſerere ſup ſpinas. 4. F
Facilius cuiuſlibet arboris noxia latitudo ac ꝓceritas exareſcit:ſi antea radices eius qbus innititur vel nudatę fuerūt vel abſciſę. Et infeſtantes humores aquarū cōtinuo ſiccabunt̄ cū generator earum fons ac pfluentes venę ſolerti induſtria fuerūt obturatę. Quāobrem vt acidia vincat̄ ante ſuperanda eſt triſtitia. vt triſtitia ꝓpellatur: ira prius eſt extrudenda, vt extinguat̄ ira, philargyria calcāda eſt, vt euellat̄ philargyria fornicatio expellēda eſt, vt fornicatio ſubruat̄, gaſtrimargię eſt vitiū caſtigandū, inanis vero gloria atq̄ ſuperbia aliter nos impugnant: & aliter expugnant̄. Sola em̄ humilitas preualet iis duabus.

Bernardus.

Q̄ ſcientię cibus conſcientię grauet ſtomachū niſi charitatis ignibus decoquatur.

¶ Ventrē meū doleo, ventrē meū doleo. Sicut G
cib⁹ indigeſtus & q bonā nō habet decoctiōnē malos gn̄at hūores & corrūpit corp⁹ nō nutrit ita & m̄lta ſcīa īgeſta ſtomacho aīę quę eſt memoria:ſi decocta igne charitat̄ nō fuerit: & ſic p quoſdā artus animę mores. ſ. atq̄ actus traſfuſa, atq̄ digeſta quatin⁹ ipſa de bonis quę nouerit vita atteſtante & moribus bona efficiat̄: nōne illa ſcientia reputabit̄ in peccatū tanq̄ cibus cōuerſus in prauos noxioſq̄ humores? An nō malus humor peccatū? An nō mali humores praui mores? An nō iflatiōes & tortiōes in conſcientia ſuſtinebit q hmōi eſt ſciens, ſ. bonū & nō faciens? Et forte in pſona talis aīę ꝓpheta plangit dicēs. Ventrē meū doleo vētrē meū doleo:niſi qđ ipſa geminatio geminū videt̄ innuere ſenſū. Puto em̄ ꝙ & in ſua pſona potuit hoc dixiſſe ꝓpheta:qđ videlicet ſcientia plenus & ęſtuans charitate, & oīno effundere cupiēs nō inueniret q curaret audire. Et ſic quaſi oneri ſua ſibi ſcientia erat:quā cōmunicare nō poterat. Plāgit itaq̄ pius eccleſię doctor tā illos qui ſcire cōtēnunt quomodo ſit viuendum q̄ illos qui ſcientes male nihilominus viuunt.

Galfridus.

Q̄ aquā ciſterna faciat frigidam cum mens in malitia perſeuerat.

Sicut frigidā facit ciſterna aquā ſic frigidā fecit malitiā ſuā. 6. H
Hoc dicit de aīa in malitię ſtudiis obſtinata:vbi em̄ in pectore pctōris efferbuit pœnitētię zel⁹:nō cul

pa frigescit: sed tãq̃ bulliẽs aq̃ cõsumit. Frigidã facit cisterna aquã quotiẽs in q̃dã isensibilitate perpetratã cõseruat mens obstinata malitiam.

Bernardus.

Qꝫ p mensura charitatis ęstimet aię latitudo.

1 ℭEt inhabitabo in eis & deambl'abo in illis. O quãta illi aię latitudo, quãta & meritorũ progatiua, quę diuinã in se pręsentiã & digna inuenit suscipe, & suscipiẽs capere? Quid illa cui & spatia suppetũt deãbulatoria ad opus maiestatis? Nõ est pfecto intricata forẽsib⁹ causis cu risve secularib⁹, nec vẽtri & luxurię dedita: sed nec curiosa spectãdi: seu cupida oĩno domĩnãdi vel etiã timida dñatu. Oportet nãqꝫ prio his cĩ bus vacuã esse aĩam, vt celũ fiat atqꝫ habitatio dei. Sed & odio siue inuidię aut rãcori minime prorsus indulgẽdũ. Deĩde necesse est eã crescere ac dilatari, vt capax sit dei. Porro latitudo eius dilectio eius. Sicut ait apl's: Dilatamini in charitate. nã etsi aĩa minime cũ sit spũs corporeã recipit quãtitatẽ: tñ cõfert illi gfa qđ nega tũ est a natura. Crescit qdẽ & extẽdit: sed spiritaliter. Crescit nõ in substantia: sed in virtute. Crescit & in glia. Ergo quãtitas cuiusqꝫ aię ęstimet de mẽsura charitatis quã habet: vt q̃ multũ habet charitatis magna sit, q̃ parũ parua: q̃ vero nihil, nihil: dicẽte aplo Paulo. Si charitatẽ nõ habuero nihil sum. Qꝫ si quãtulãcũqꝫ habere cœpit, vt saltem diligẽtẽ se diligere curet ac salutare vel fratres suos, & eos q se salutant: iã nõnihil qdẽ illam aĩam dixerim, q̃ in rõne dati & accepti socialẽ saltẽ retinet charitatem.

Galfridus.

Qꝫ qui in tẽplo male vixerit de templi nõ debeat confidere sanctitate.

7. k NOlite confidere in verbis mẽdacii &c. Quę sunt ista verba mẽdacii in quib⁹ nos pphã cõfidere phibet? Tẽplũ dñi. t. d. tẽplũ dñi est. Primũ qdẽ nõ vidẽt verba sed verbũ vnũ tertio repetitũ. Et si ppter repetitionẽ verba dicũt, quõ verba mẽdacii? nõne eñ tẽplũ dñi ẽ ecclia Christi? tẽplũ dñi illđ et qđ Salomon ędificauit suo tpe fuit? An iõ verba mẽdacii erãt qa fecerãt illud spelũcã latronũ? Timeamus & nos & cogitem⁹ quõ nos oporteat conuersari in domo dei. Vę nobis si et nobis ppter mala nr̃a opa relinquat dom⁹ nr̃a deserta. Pauẽs sctũs Iacob q̃ terribilis est, inqt, locus istę &c. Vane & pniciose cõfidit in verba mẽdacii q sic dicit, tẽplũ dñi, tẽplũ dñi ẽ. acsi ob ipsi⁹ gratiã tẽpli sua prauitas vel nõ appeat deo vel displiceat vel ab eo puniri nõ debeat: cui⁹ oclis cũ oĩa nuda sint & apta qđ in tẽplo suo in sanctuario suo cõmittit ignorabit? nõ est ipẽ q suę domus vitia vltimus sciat: neqꝫ illũ si fuerit in sacerdote latebit q in angelis repit prauitatẽ. an forte videat & negligit? Immo vero graui⁹ illi displiceat necesse est suorũ negligẽtia ministrorũ. Et quõ inquies curare credẽdus est qđ tãdiu tolerat, & dissimulat? O si scires q̃ longa est vltio, breuis tibi dissimulatio videret. Dissimulat ad pniam: tu vero tibi poti⁹ irã thesaurizas. Aut forte scđm multitudinẽ irę suę non q̃ret, & tibi pcet q peccãtib⁹ angelis nõ pepcit?

Qꝫ difficile morbus inuidię remedium consequatur.

ECce ego mittã serpẽtes regulos qbus nõ est icãtatio, & mordebũt vos. Sciẽ dũ est inuidię morbũ difficili⁹ ad medelam q̃ cętera vitia peruenire: nam eũ quem semel veneni sui peste corruperit pene dixerim carere remedio. Ipsa nãqꝫ est lues de qua figuraliter dicitur p prophetã. Ecce ego mittã serpẽtes regulos &c. Recte igit mortiferis basilisci venenis morb⁹ inuidię cõparat: qua primus ille oĩm venenoꝝ auctor & princeps & periit, & pemit. nã añ sui q̃ ei⁹ cui iuiderat iteremptor: priusq̃ in hoĩem mortis virus infunderet ipsa se pdidit. inuidia eñ diaboli mors itroiuit ĩ orbẽ terrarũ. Imitant autẽ eũ q sunt ex pte ei⁹. Sicut eñ ille q prim⁹ eiusdẽ mali peste corrupt⁹ est nec medelã pœnitẽtię, nec fomẽtũ vllius curatiõis admisit: ita & ii q iisdem se pcutiendos morsibus tradiderũt, oẽm opẽ sancti incãtatoris excludunt: qa cũ vtiqꝫ nõ culpa eorũ qb⁹ inuident: sed psperitate crucient: erubescũt ipsam pdere veritatẽ extrinsecus quasdã sibi supfluas & ineptas causas offẽsiõis ingrũt: qrũ qa oĩmodo falsę sunt vana curatio est: cũ illud mortiferũ vir⁹ qđ nõ vult pdere lateat in medullis. de quib⁹ ille sapientissimus cõpetẽter expressit. Si momorderit serpẽs nõ in sibilo nõ est abũdãtia incãtori. Isti eñ sunt taciti morsus qb⁹ solis sapiẽtiũ medicina nõ subuenit: nã vsqueadeo incurabilis est ista pnicies, vt blandimẽtis exasperet, inflet obsequiis, munerib⁹ irritet: qa vt idẽ Salomon ait, nihil sustinebit zelus. Quãto eñ ampli⁹ aut humilitatis subiectione, aut virtute patiẽtię, aut munificẽtię laude pfecerit: tãto ille maiorib⁹ stimulis incitat: qui nõ nisi ruinã aut mortẽ ei⁹: cui iuidet, cõcupiscit. Quis aũt est q se vt satisfaciat iuidenti a bonis corruere aut a prosperis alienari, aut calamitate aliqua velit inuolui? Quapropter ne totũ quicqd in nobis iuidum est: vno tãto huius mali morsu basiliscus interimat: diuinũ, cui nihil impossibile est, imploremus iugiter auxiliũ. Cętera etem venena serpẽtiũ. i. carnalia pctã: qbus vt cito inuoluitur: ita facile expurgat hũana fragilitas: habẽt aliqua vulnerũ suorũ vestigia: qb⁹ q̃uis

8. L

terrenum corpus perniciosissime cõtumescat: tamẽ si theriacę remedium aut ipsam salutariũ verborum medelam aliquis peritissimus diuinorum carminũ incantator admouerit: ad ppetuam animę mortẽ pernicies virulenta nõ peruenit. Inuidię autẽ quasi a regulo serpẽte effusum virus ipsam vitã religiõis ac fidei priusq̃ vulnus in corpore sentiatur excludit. Hos aũt serpẽtes deus mittere dicit: nõ quia sit auctor inuidię: sed quia tales in reprobum sensum tradi iusto dei iudicio promerentur.

Bernardus.

Qꝫ detractor q̃tum in se ẽ perimat charitatẽ.

9. M Intrauit (al's ascẽdit) mors p fenestras nostras. Tunc mors per fenestras nostras ingreditur: cũ prurientibus auribus, & oribus letale poculũ detractionis inuicẽ nobis ministrare cõtendim⁹. Nõ veniat anima mea in consilio detrahentiũ: quoniã deus odit eos, dicente apostolo. Detractores deo odibiles. Nec mirũ cũ id pręcipue vitiũ charitatẽ q̃ de⁹ est, cęteris acrius impugnare, & pseq cognoscatur. Oĩs eñ qui detrahit primũ, qdem seipsum prodit vacuũ charitate: deinde qd aliud intendit: nisi vt is cui detrahit veniat in odium vel contẽptũ ipsis apud quos detrahitur. Ferit ergo charitatẽ in oĩbus qui audiũt lingua maledica: & q̃tum est in se necat funditus & extinguit: nõ solum autem si in absentibus vniuersis ad quos volãs verbum forte per eos qui pręsentes sunt venire contigerit.

Cassianus.

Qꝫ dęmones a nobis superati contritione duplici conterantur.

17. N Indue sup eos iram furoris & duplici cõtritiõe cõtere eos. Nulli dubiũ est cũ dęmones a nobis fuerint supati, eos cõtritione duplici cõterendos. Primũ ꝙ hoĩbus expetentib⁹ sanctitatẽ illi eã possidentes amiserũt: causaq; extiterũt pditiõis hũanę. deinde ꝙ spũales substãtiæ fuerint a carnalibus terrenisq; deuictę. Vnde & in eos torquet: illa cõfusio quę nos manebat si ab ipsis fuissem⁹ elisi, secũdũ illud Caput circuit⁹ eorũ, labor labiorũ ipsorũ operiet eos. Et cõuertetur dolor ei⁹ in caput eius. Sicut igit & nos qñq; elidunt, & ipsi similiter eliduntur: nec victi sine cõfusione recedunt. Has igitur ruinas hostium suas victorias intuens vnusquisq; sanctorũ: cũ exultatiõe pclamat. Persequar inimicos meos & cõ. eos donec deficiant.

Bernardus.

Qꝫ Iesus vir etiam in vtero matris fuerit.

Nouum creauit dñs sup terrã. Fœmina circũdabit virũ. 31. O Quę est hęc fœmina? Quis vero iste vir? aut si vir quomodo a fœmina circũdatus? aut si a fœmina circũdari potest quõ vir? Et vt apertius dicam quomõ simul potest & vir eẽ in vtero matris? Hoc est eñ a fœmina circũdari. Si dixisset fœmina circũdabit infantẽ vel puulũ: nec nouum videretur nec mirũ. Nũc vero quia nil tale posuit: sꝫ dixit virũ: verto me ad cõceptũ partũq; virginalem. Si forte inter plurima noua ac mira quę ibi inspicit qui diligenter inquirit, etiã hanc quã de ppheta contuli reperiã nouitatẽ. Ibi agnoscitur lõgitudo breuis, latitudo angusta, altitudo subdita, pfunditas plana. Nunqd nõ facile est inter hęc agnoscere fœminã virũ circundantẽ: cum Mariã videas Iesum suo vtero circũplectentem. Virum autem dixerim Iesum fuisse nõ solum cũ iam diceret, Vir propheta potens in ope & sermone: sed etiã cũ tenera adhuc infantis mẽbra dei mater blando vel foueret in gremio, vel duraret ĩ vtero. Vir igitur erat Iesus necdum etiã natus: sed sapientia nõ ętate, animi vigore nõ corporis, maturitate sensuũ, nõ corpulentia mẽbrorũ, neq; eñ minus habuit sapiẽtię vel potius nõ min⁹ fuit sapientia Iesus cõceptus q̃ natus: paruus q̃ magnus. Siue ergo latens in vtero, siue vagiens in pręsepio, siue iam grandisculus interrogans doctores in tẽplo, siue iam pfectę ętatis docens in populo ęque plenus fuit spũ sancto.

Balduinus.

Qꝫ per filios Ionadab triplicis ebrietatis abstinentiam doceamur. 35.

P Pręcepit Ionadab filiis suis vt nõ biberent vinum. Et illi quidem voto patris sui obedierũt. Propter hoc, hęc dicit dñs, Non deficiet de stirpe Ionadab cunctis diebus stans in conspectu meo. Vnde & in his dieb⁹ nostris sũt filii Ionadab imitatores Christi stantes in conspectu dñi. Christus eñ verus est Ionadab in omni obedientia spontaneus, & deuotus. Abstinẽtia nazaręorũ, & filiorũ Ionadab sacramentũ fuit, & exẽplum, & signũ. Illis siquidem fuit sacramentum ad sanctificationẽ nobis exẽplum ad imitationẽ: & signũ ad eruditionem. In hoc eñ ad triplicem abstinẽtiam spiritualiter informamur. Tria siquidem sunt, quę mẽtes hoĩem ebriosa obliuiõe & obliuiosa ebrietate ab amore dei alienant: amor aĩę: amor carnis: amor mũdi. Hoc ẽ amor pprię volũtatis carnal' voluptatis mũdanę vanitat[amor mũdi van⁹ ẽ: amor voluptatis dulcis: amor pprię voluntatis ptinax. Vix. n. aĩa qcq̃ plus amare põt q̃ ppriã voluntatẽ ppriãve sentẽtiã. Propterea

cũ a ꝓpria volũtate retrahit̃,quaſi a ſe auulſa, quaſi inflicto vulnere ſaucia cruentat̃. Amor proprię voluntatis vinũ eſt mentẽ inebrians & oẽs ſenſus eius ꝑturbãs: vtputa,auditũ ne audiat obedientiã:oculos diſcretiõis ne videãt veritatẽ:cęteroſq; ſenſus ſuis officiis deſtituit in medio eorũ miſcens ſpiritũ vertiginis. Vinum ꝓprię voluntatis eliquatũ eſt: & expreſſum in torculari inobedientię, de vua acerrima quã comederũt patres nr̃i: & dẽtes filiorꝝ obſtupeſcunt. Adã pater inobediẽtię vinũ hoc miſcuit & poculũ mortis filiis ꝓpinauit:q̃ſi diceret. Bibite ex hoc oẽs.& adhuc qdẽ bibũt ex eo oẽs pctõres terrę Chriſt⁹ ecõtra q nõ venit facere volũtatẽ ſuã:ſed pr̃is calicẽ obediẽtię vſq; ad mortẽ ꝓpinauit nobis dicẽs Bibite ex hoc oẽs, Iudæi increduli & inobedientes dño in cruce pẽdenti & eorꝝ ſitienti ſalutẽ obtulerũt vinũ quale fuit in reprobis morib⁹ eorũ:& cũ guſtaſſet noluit bibere abſtinẽs a vino tanq̃ nazarę⁹. Bonũ eſt ergo homini nõ bibere hoc vinũ. Norunt hoc illi q omnẽ voluntatẽ ſuã ſuſpectam habent: q ſe ſibi nõ credũt:ſed alieno arbitrio ſeſe regẽdos cõmittũt:qui ſemp trepidant a ſe & quaſi per ſe aliqd velle,& ꝓpterea vinculis obedientię ſeſe ligant,& voluntatẽ ſuam in neceſſitatẽ cõuertunt, & libertatem in ſeruitutẽ redigũt ſed hęc oĩa ꝓpter Chriſtũ: vt in Chriſto ſit ſeruitus libera: & neceſſitas voluntaria.

Sequuntur Threni eiuſdem.

Hugo de ſancto Victo.

Qꝫ pręlatos ſubditi tripliciter alloquentur.

2. Q MAtribus ſuis dixerũt.vbi eſt triticũ & vinũ? Sciendum ꝙ tribus modis vita ſubditorũ prælatis loquit̃. per miſeriã ꝑ deſiderium, per obedientiam. Petũt quãdo indigẽt: quãdo deſiderant,quãdo audire parati ſunt. Vbi eſt inquiunt triticũ,& vinũ. Nõ petunt hordeũ & aquã:ſed triticũ & vinũ? Per hordeum lex,per triticũ Chriſtus intelligitur. Sed quare triticũ dicatur eam per dei gratiã & legendo diſcimus:& edendo ſentim⁹. Quatuor autem modis Chriſtũ comedimus. Chriſtum comedim⁹ quãdo corporaliter ſacramentũ corporis & ſanguinis eius ſumẽdo animas noſtras ſpũaliter ſaginam⁹ q̃ñ credẽdo diligim⁹:q̃ñ illius opa imitamur:q̃ñ audiẽdo verbũ dei in nouę vitę cõuerſationẽ tranſimus.

Quõ peccata debeant deplorari.

R ⁋Deduc quaſi torrentẽ lachrymas ꝑ diem & noctem, & nõ taceat pupilla oculi tui. Quaſi dicat,qui te multũ peccaſſe conſideras: neceſſe eſt vt nec in magnitudine:nec in diuturnitate doloris tibi parcas. Vel ita. Deduc quaſi torrẽtẽ la.&c. Torrens cũ magno impetu decurrit: ſed quo vehemẽtius defluit: tanto citius pertranſit. Recte ergo cõpunctionis feruor torrẽti cõparat̃:qa q̃to maior vis doloris in cõpũctione fuerit:tãto citius diuina cõſolatione ſupueniente ꝑtranſit. Sed quia inchoare bonũ parũ prodeſt:niſi ꝑſeueranter teneatur: recte ſubiungitur ꝑ diem & noctem. Verũ aliter peccator:aliter iuſtus plorat:ille nãq; ex recordatiõe peccatorũ deorſum lachrymas ducit:iſte ꝑ deſiderio ſupnę patrię:ex intimis ſuſpiria trahit. Neq; taceat pupilla oculi. Verbũ miſericordię eſt iſtud. Pupilla inquit,nõ ſolum marginẽ oculorũ,ſed ipſum viſionis radium ꝓcella lachrymarũ irrũpens obtenebret: vt dum id etiã qd tenerũ eſt affligit̃ citius ad miſericordiã pietas iudicis moueatur.

Quomodo confeſſio,quomodo pœnitentia ſit agenda.

⁋Cõſurge:lauda in nocte in principio vigiliarũ tuarũ &c. S Conſurge:lauda. Qꝫ pulcher ordo! Primũ tranſacta mala fletibus tergere:poſtea ad bona agenda conſurgere: deinde laudare.nõ eſt em̃ ſpecioſa laus in ore peccatoris:neq; põt veraciter bona agere q prius nõ ſtuduerit mala p̃terita efficaciter emẽdare. Lauda,inq̃t, in nocte ĩ pricipio. Pctõr ſub flagello poſit⁹ gratũ deo ſacrificiũ imolat:ſi & de ſua iniq̃tate ſe arguit:& de ſua tribulatiõe deũ laudat. Vñ cũ dixiſſet in nocte:hoc eſt in tribulatione:ſtatim adiunxit in pricipio. Primũ em̃ pctõr euigilat: q̃ñ mala ſua agnoſcere incipit. Secũdo q̃ñ agnita pœnitẽdo corrigit. Tertio q̃ñ ad bona agẽda ſe cõuertit. Quarto q̃ñ bona opa ſua cuſtodit. Seq̃t. Effũde ſicut aquã cor.t.a.c.d.d.t. Cæteri liquores cũ effũdunt̃,vel quadã piguedine ſuplinita: vel ſapore ĩfecta vaſa relinquũt. Sola aq̃ ſic effũdit̃: vt mũditia vaſis nullis ei⁹ reliquiis maculet̃. Qui ergo peccata ſua cõfitẽtes aliq̃ vel negligẽtię vel erubeſcẽtię cauſa effundere timent:q̃ſi in vaſa cordis ſpiſſi liquoris reliq̃as retinẽt: q vero pctm̃ oĩno: ſed nõ peccãdi affectũ eiiciũt:in vaſe ſaporẽ noxiũ adhuc ſeruãt.

Galfridus.

Quare nox dicitur vita pręſens.

⁋Conſurge in nocte &c. Nox in ſcripturis ſacris pręſentis tẽporis aduerſitatem ſignificare T ſolet. Ponit̃ etiã ꝑ tenebris & nigredine pctõrũ qa vt ait btũs Gregori⁹ vita peccatoris nox eſt. Ponit̃ et̃ ꝑ ignorãtia. Amblate dũ lucẽ habetis ne tenebrę.i.nox ignorãtię vos cõphẽdãt. Si ergo horꝝ triũ qdlibet ĩ nocte cõgrue ĩtelligit̃ mł'to cõgruẽti⁹ vita pñs q̃ tria iſta cõplectit̃. Mltã

siquidē aduersitatē habet: qa nō solū corpaliū necessitatū exteri⁹: sꝫ spūaliū tētationū interi⁹ frequēs nos ꝑturbat incursus. Habet & pc̄ti nigredinē: nā q̄libet iuste: q̄libet sobrie & pie viuētes tn̄ dū in carne corruptibili sūt oēs peccāt & egēt misericordia dei. Quātā autē boni habeāt ignorātiā facile ē agnoscere. Nā licet cognitionē dei: & secretorū cęlestiū qs accepit corpe tn̄ qđ corrūpit aggrauat⁹ obscure adhuc: & sub qbusdā figuris cęlestia cōtēplaꝩ. qa igiꝩ hęc tria cōtinet vita pn̄s, recte nox vocaꝩ: quēadmodū ob plenitudinē lucis & pfectā cognitionē dei, itēqꝫ purissimā sc̄titatē futura vita dies dn̄i dr̄. hanc diē iacēdo nōnulli expectantes cōsurgere in nocte cōtēnūt. Cū aūt dies illucescere, & sol splēdidissim⁹ Christ⁹ Iesus in sc̄do aduētu suo vniuersū orbē irradiare cœpit: tūc prio sed iā sero surgere volent. Nos aūt ipleam⁹ qđ ait scriptura. Cōsurge in nocte. In hac nocte dormiūt q spūalia nō attēdūt. Vigilant sed nō surgūt q ad bona q̄ intelligūt corda nō erigūt. Vigilādū est ergo cogitatiōe: sed auiditate surgēdū. nec solūmodo surgēdū est: sed etiā cōsurgendum.

Cū quibus nobis sit in oratiōe surgēdū.

V ¶Surgēdū eꝫ est nobiscū cū deo cū ꝓximo. nobiscū debem⁹ surgere. i. ab ociosis & noxiis cogitationib⁹ mētē restrīgere: & sic ad deū cor integrū leuare: nā nisi toto & pfecto & integro corde nequaq̄ cōsurgim⁹. Cū ꝓximo etiā cōsurgēdū est nobis, vt erga aliquē zelū & inuidiā nō habētes solliciti sim⁹ seruare vnitatē. s. in vinculo pacis. Hic apl's, leuātes, inqt, puras man⁹ sine ira & disceptatiōe. Et dn̄s: Si duo ex vobis consenserint sup terrā de oī re quā petierit fiet eis nisi autē cōsenserint nō īpetrabūt, nisi cōuenerint nō cōsurgēt. Surgere aūt cū deo q̄ sit necessariū nullus ignorat: nā licet ad opus bonū totis virib⁹ enitamur: tn̄ nihil facere possum⁹ sine ipso. si soli attētemus congredi cū diabolo facile nos deiicit: facile nos expugnat. Nō timet nos solos surgentes cōtra se: nisi dn̄o cōsurgēte iuuemur. Surgam⁹ igiꝩ cū deo: nā si soli surgim⁹ nihil ꝑficim⁹. Si sol⁹ surgit ipe, nihil meremur. Idcirco nō dicit surge: sꝫ cōsurge ī nocte. vt vcꝫ nobiscū p ītētiōnē: cū ꝓximo p cōcordiā cū deo p cooperationē gratię cōsurgamus.

Quo tēpore sit surgendum.

X ¶Sequiꝩ. In pricipio vigiliarū tuarū. nōnulli in fine, alii nec in fine, qdā in medio, pauci vero in pricipio surgūt: ī fine cōsurgūt q terrena toto corde scrutanꝩ: nec tn̄ regnū dei oīno cōtēnūt: sed ęternis caduca mūdanis cęlestia anteponūt a pn̄ti ꝓspitate cupiūt trāsire ad regnū: sꝫ illđ, aut sine rerū suarū dispēdio, aut nullo mercari incōmodo volūt. Sūt aūt q nec etiā in fine vigiliarū suarꝫ cōsurgūt: q post oīm voluptatū suarū affluentiā, de cęlestib⁹ vel audire sermonē, vel meditari fastidiūt. In medio autē vigiliarū cōsurgūt: q nunc cęlestia terrenis pręferūt: nec terrena cęlestib⁹. In pricipio vero quoqꝫ vna sollicitudo est bonis opib⁹ & oī spiritali desiderio cęlestia appetere. Nō surgere ī fine pessimū est. Surgere in fine minus malū. Surgere in medio insufficiēs bonū. Surgere in pricipio ē optimū. Sequiꝩ. Et effunde sicut aquā cor tuum: a. c. d. dei tui. Nō magnipēdit aliqs aquā effundere. Effudit aquā Dauid qui cōcupierat eā, & libauit eā dn̄o: hoc quoqꝫ faciendū est nobis: vt cū nimiū aliqd affectam⁹, etsi parū dn̄i ꝑceptis obuiat prauę volūtati nostrę effectū denegem⁹ & ipam cōcupiscētiā effundam⁹ nō magnipēdentes nr̄as frāgere volūtates ꝑpter amorē dei & odium ꝓprię volūtatis. Nō eꝫ debes ęstimare cōcupitę rei materiā: sed pseq cōcupiscētiā. Effundere etiā debem⁹ corda nr̄a pia cōfessiōe anī deū sicut aquā: vt quēadmodū cū aq̄ effundiꝩ nihil ibi occultū relinquiꝩ: ita in corde nr̄o nil relinquamus abscōditū: sed oīa ī cōfessiōe dn̄o reuelem⁹. Sed cū oīa nuda sint & apta oclis ei⁹ quō ei valeo reuelare cōsciētiā meā? Sed reuela ei viā tuā ne videaris velle celare. Effūde anī eū cor tuū, vt videas qa videt te. Mūda cor tuū cōfitendo ei, vt mūdato corde videntē te videas. Sola autē cōfessio nō sufficit: sed ad bonū op⁹ assurgendum est: vnde & subditur.

Quomodo manus debeant eleuari.

Leua ad eū man⁹ tuas. Cui⁹ eleuatiōis triplex ē cā. debem⁹ qppe man⁹ leuare ad opandū, ad accipiēdū, ad offerēdū. Ad operādū vtrāqꝫ manū leuem⁹: dexterā opa bona faciēdo: sinistrā aspera fortiter sustinēdo. Qui. n. bona agit: sed mala ꝑpeti negligit: dextrā leuat nō sinistrā. Qui autē & bn̄ operaꝩ, & fortiter aduersa sustiet: vtraqꝫ manu vtiꝩ ad salutē, vtrāqꝫ leuat. Leuādę sunt ēt ābę man⁹ ad accipiēdū dexta & sinistra. dexta ad accipiēda spūalia, vt pote ītelligētiā scripturarū: reuelatiōnē mysterioꝝ, timorē vel amorē dei & filia. Sinistra ad accipiēda victui necessaria sanitatē corporis mēbrorū valitudinē, & cętera ad corpus ꝑtinētia. Qui spūalia petit a deo: sed aliūde carnalia: dexterā ad accipiendum leuat nō sinistrā. Ad offerēdū quoqꝫ manus leuādę sunt: vt nō solum spūalia: sed & carnalia: quę accipim⁹ gratias p eis agēdo dn̄o offeram⁹. His ergo tribus modis manus leuātes ad ipsum misericordiam ipsius ꝓmerebimur. Lęua, inquit, ad eū man⁹ tuas & in t. Nō ꝓsumas de merito & miserebiꝩ tibi gratis. nō eꝫ meritū habem⁹ nō pacis, qb⁹ dei miam cōparem⁹. Sed cū viderit nos

Y

in cõsurgēdo in prīcipio vigiliarū sollicitos:in cordis effusione humiles,in manuū eleuatione fideles miserebitur nostri deus noster.

Bernardus.

Q; q in ętate tenera senē induit p eo q quieuit a viciis,iudex cū dño residebit.

3. Z Bonū ē viro cū portauerit iugū ab adolescētia sua &c.sedebit solitarius &c. Nō dixit sedet,sed sedebit solitari⁹ cū habuerit honorē singularitatis illius. videlicet iudiciarię potestatis insigne:qđ sancti in terra sua possidebunt, cū lętitia sempiterna erit eis. Sed quare hoc? Quia leuauit supra se: id est cū adolescēs esset, & ętatis adhuc lubricę sentiret ardores senē induit relinquēs qđ erat assumensq; qđ nō erat.leuauit se supra se:qa nō respicit ad se:sed ad illū q est supra se.Sedebit.n. & tacebit,& mouebit a strepitu diabolicarū tētationū a strepitu carnaliū desiderioꝝ a strepitu mūdi.Felix aīa quę linguas istas nō exaudit audiat licet.Illa multo felicior(si tamen aliqua est) cui penitus nō loquuntur.

Galfridus.

Quāta sollicitudine actus nostri & studia sint scrutanda.

A ¶Scrutemur vias nr̄as & reuertamur ad dñm: Leuem⁹ corda nostra cū manib⁹ ad deū in cęlo. Vię nr̄ę,exterior qdē in exercitiis operū:īterior autē cōstat in studis aīorū. Scrutemur in illis qd agim⁹,in istis qd intēdam⁹. Videat qsq; qd faciat:& cur faciat:qliter viuat & ad qd tēdat. Videti aūt qd faciat,ēt qd nō faciat parit attēdendū.Nō est em̄ q multū gaudeat q se īuenit in his quę facit faciendis non facienda miscere aut in his quę nō facit simul etiam cū omittendis omittere faciēda. Et prima quidē operū cōsideratio circa licitū. Scđa circa id qđ expedit vel nō expedit exercēda. Stricta em̄ est & imperfecta iustitia:tm̄ qd liceat intueri:nec facile stabit in ea si qs ea velit esse cōtētus.Amplior aūt & abūdātior iustitia qcqd nō expedit p illicito reputare:& salutarib⁹ qbuscūq; velle pere cōsiliis nihilomin⁹ q̄ pcept[.Hic spatiosus ad manēdū loc⁹:hic firma statio,māsio tuta,q nō facile pereat q nō modo periculum declinat:sed etiā & elōgat. facile em̄ cauet piuriū q nō iurat oīno,mēdaciū q tāq̄ iustitię cultui studet silētio. Ebrietatē q vinū nescit:crapulā q ieiunat.Iā vero in studiis ipsis & secreta cordis intētiōe cōsiderādū cuiq; est diligēter,qnā affectio psideat eius opib⁹: vtrū videlicet pręcipuū sibi in intētiōe vēdicet locū timor poenę an desideriū glorię an odium culpę,an amor iustitię. Cęterū si qđ absit potestatis alicui⁹ vel honoris ambitio si fauor human⁹,vel turpis gr̄a lucri,si terrenę cuiuspiā necessitatis vel molestię metus:si humanę verecūdię timor,si carnalis qlibet cōcupiscentia,si secularis curiositas:si deniq; perniciosior oībus totius peccati fomes voluntas ppria dñat:& nō qdē regit,aut dirigit studia:s; subruit:aut subuertit ne id qdē dissimulandū est,& palpādū.Scrutaber[hęc si nō desipis:scrutaber[& dolebis.alioqn quō leuas qđ vbi iaceat nō requiris.Et sane scrutāda cuiq; sua impfectio,vt pficiat: sed multomagis sua iniquitas, vt resurgat.Ecce em̄ in his quatuor quas pręlibauimus causis: etsi aliis alię pręualent nulla tamē earū est culpabilis: nulla salubris.Scrutemur itaq; & videam⁹ vias nostras ne forte cū videantur nobis vel aliis hoībus bonę,finis earū in profundū demergat inferni. Amemus eū & magis amare conemur p quē iam recepim⁹ qđ habemus:& adhuc ampliora speram⁹. Q; etsi vias nostras & cogitatiōes inuenerimus lōge positas a cogitationibus eius & viis: sicut em̄ exaltant cęli a terra sic exaltatę sūt vię ei⁹ a viis nostris:& cogitatiōes ei⁹ a nostris,nō frāgamur aīo nec despem⁹:sed iterū:iterūq; reuertamur ad dñm:& q̄tū possum⁹ p ipsi⁹ auxiliū leuem⁹ corda nostra cū manib⁹ ad deū in cęlū.

Hugo de Foilleto.

Q; quidam quū spiritu cœperint, carne postmodum consummantur.

Qui nutriebātur in croceis amplexati sunt stercora.Crocus in oriēte nascit, colorat & saporat. In croceis ergo nutriuntur q initio cōuersionis suę interius sapore virtutū reficiunt:exteri⁹ vero boni opis exēplo colorant. Sed ii q sic in croceis nutriunt amplexant stercora:dū post sobrietatis & cōtinentię vitam reuocat eos vētris cura. 4. B

Gillebertus.

Q; frequentare secularia,propositum sanctitatis & habitum decolorat.

¶Candidiores nazarei ei⁹ niue nitidiores lacteru.e.ātiquo Saphiro pulchriores.Denigrata ē sup carbones facies eoꝝ.Magna certe collaudatio:sed misera cōmutatio.Cādor niuis,lactis nitor,eboris rubor,pl'chritudo saphiri:& puritas carbonis obducit nigredine.Denigrata est sup carbones facies eoꝝ:& nō sūt cogniti i plateis. Nō sūt vtiq; p nazareis cogniti iā in plateis.Si lebo de aliis:ordinis nr̄i cernite viros q̄ admirabile erat nomen eoꝝ in vniuersa terra, in initiis quando vix erāt in plateis statim cogniti pro sanctitatis signo erāt in eis. Nunc autem nullo religionis discrimine,nullo priuilegio cōuersationis, aut nullo, aut pertenui destincti C

& signati sunt a ceteris. Ideo non sunt cogniti quasi nazarei. In plateis. frequētia platearū decolorat nazareos & peregrinā speciē inducit.

Balduinus. De proprietate lactis.

D ℂNitidiores lacte. Oleū lac adeps pinguedinē habent & nitorē. Hæc est misericordia, de qua dn̄s ait. Misericordiā volo, & nō sacrificiū. Nitorē & dulcedinē lactis ii habēt: q necessitatib⁹ indigētiū misericordit̄ subueniūt, vt potent̄ a lacte eorū, & satientur. a. u. c. eorū. Oleum vero qui animas ꝓximorū perfectius deo zelant, q ꝓ alienis peccatis dolent: & lugent, & in visceribus charitatis & intima medulla pietatis, ꝓximos suos qui ignorant & errant deo cui in spiritu sancto seruiūt lachrymosis suspiriis cōmēdant. maior est autē zelus animarū q̄ pius affectus circa passiones corporū. Ille nitor lactis est hic olei, quod omnibus liquoribus superfertur. ille quasi exterior pinguedo est in sacrificio: hic est adeps interior.

De ebore.

E ℂRubicūdiores ebore antiquo. Rubor in facie caloris aut pudoris indiciū ꝑferre solet. Rubicūdi sūt nazarei, calore deuotiōis feruidi, & honestatis reuerētia pudibūdi: delicati sūt sensus eorū: ad oēm turpitudinē erubescūt. Pudet īhonesta videre. Pudet nō de se solū: sꝫ de aliis turpia audire. Pudet turpia dicere, pudet & cogitare. Ebur autē antiquū fortitudo iustoꝝ est, qualis fuit in antiquis iustis sub lege: & nūc est in his q eorū imitatores inueniunt̄. Vere ebori ꝑferūtur antiquo, nā ꝑfectio euāgelii: legis imꝑfectioni ꝑfert̄: lex em̄ neminē ad ꝑfectū adduxit.

De saphiro & q̄tuor gradib⁹ ꝑfectiōis.

F ℂSaphiro pulchriores. Ordine pulcherrimo perfectionis pulchritudo cōmēdatur. Primus grad⁹ ꝑfectiōis est ab oī corruptiōe vitia ꝑn̄tis immaculatū se custodire: quātū ꝓmittit humana fragilitas. Secūd⁹ curā ꝓximi oīno nō negligere quātū suppetit hūana facultas. Terti⁹, ī calore sanctę deuotiōis & cū rubore scī pudoris dura & idigna fortiter tolerare: q̄tū sinit hūana īfirmitas. Quart⁹, ē in bonis agēdis, & ī malis ꝑferēdis semp oculū intētiōis ad deū dirigere: & ad ei⁹ gloriā cūcta referre q̄tū ꝓualet humana possibilitas. In corde ergo nazareorū, sic est puritas intētiōis, vt in decoro vultu oclorū pulchritudo: quorū rara pulchritudo pulchritudinis: & decor est ipsius decoris: & pręcipua pulchritudo boni opis, ipa ē puritas intētiōis. Hęc est aūt pulchritudo Saphiri. Saphir⁹ nāq; cęli habet colorē, puri & sereni cęli speciē imitatur, nō tn̄ assequit̄: nam a superiore superat̄. Pulchrior quippe est puritas cęli q̄ Saphiri: sic pia rectaq; intentio cū spe cęlestiū & desiderio, in aliis habet puritatē puri cęli, in aliis purissimi. Sūt em̄ q purissime deū diligūt nō cū ceteris, sed ꝑ ceteris: alii vero ꝑ ceteris: sed tn̄ cū ceteris. In his amor solus est in illis summus est. Sūmus amor alterū non excludit amorē, solus amor alteri⁹ amoris consortiū nō admittit.

Quid sit vere viuere in vmbra dei.

ℂSpiritus ante faciē nostrā, vel sic. Spirit⁹ oris nostri Christus dn̄s captus est in peccatis nostris. Cui diximus. In vmbra tua viuem⁹ in gētibus. Quia scilicet nūc videmus per speculū in ęnigmate: at istud sane donec viuim⁹ inter gētes: nam iter angelos aliter: qū iam indifferēti felicitate cū ipsis videbimus eū etiā nos, sicuti est. Hoc est in forma dei, & nō in vmbra. Spiritus ante faciē nostrā &c. vmbra eius caro eius vmbra eius fides. In vmbra, in gentibus, in luce cū angelis. In vmbra sumus q̄diu per fidem ambulamus, & nō per speciem.

Finiuntur Hieremię Threni.

Sequitur Baruch propheta.

Cantica sine titulo.

Quanta mala parere consueuit obliuio dei.

Quid est Israel q̄ in terra inimicorū es? Inueterasti in terra aliena cōmorat⁹ es cū mortuis, deputatus es cū iisq in inferno sūt. Terra nr̄a est memoria creatoris nostri, in qua dignis morib⁹ cōuersando semia fidei, & sanctitatis sollicite seminamus: & ex ea fructū cōtēplatiōis diuinę, & ętnę btītudinis metim⁹: aliena vero terra quę & īimicorū dicit̄ obliuio dei ē, q̄ diuia postponētes mādata ab illa supnę pacis regiōe captiuos abducit, & ęternorū bonoꝝ pœnurię miserabilit̄ supponit. In hac terra tepid⁹ Israel dānabili vetustate vilescit, cū hō ad dei cōtēplationē cōdit⁹ bonū ad qd̄ creatus est q̄rere negligit: & terrena in quę merito suę trāsgressiōis ꝓiectus est, infideliter amplectit̄ & diligit. Cū mortuis cōmorat̄, cū praua cōsuetudine pc̄tis qbus mors ęterna debet̄ iuoluit̄. Cū iis q in inferno sunt deputat̄ cū ex abūdantia malorū mortifera desperatiōe deprimit̄. Et q̄ taliū malorū causa? Dereliqsti, inquit, fontē sapiētiæ: in fontes solent inspicientes suos vultus agnoscere. Quod autē exterior homo in fonte: hoc agit interior in veritatis contēplatione.

Finitur Baruch propheta.

Sequitur Iezechiel Propheta.

Galfridus.

Qualis prælatus esse debeat:cui plebem subditam oporteat conformari.

ca. 1. H Similitudo quatuor animalium. In specie horum aïalium quæ prophetæ apparuisse legunt: solos pastores & prædicatores ecclesiæ credimus designari. In qbus simul apparuit facies leonis bouis & hoïs & aqle, vt ex his quatuor commendaretur qles eosdem deceat inueniri. Oportet em̃ vt omnis q præest populo dei, leonẽ se exhibeat terribiliter confligendo delicta, bouẽ strẽnue tractãdo terrena, hominem benigne hominibus compatiẽdo, aquilam sublimiter euolando, & subtiliter cõtemplando diuina. Si enim singula congrue dispensarent in eis q̃ vident in ecclesia gerere principatũ: vna et q̃tuor habẽs facies sup terrã rota iuxta hæc aïalia appereat: nec tã facile sctã ecclia scinderet. licet ei singulis ecclesiis singuli videantur præesse pastores, & animalia sancta trahere quodammodo rotas plures: esse tñ debet aspectus earum & opera velut si sit rota in medio rotę: vt oẽs siml' ecclesias vni⁹ catholicę inueniatur ambit⁹ contineri. Sit ergo aspectus velut si sit rota in medio rotę ad fugiẽdam dissimulationem, sint & opera ad euitãdam simulationem. Quidam em̃ dissimulãt qđ sentiunt & nõ habent aspectũ: quidã forte simulant qđ non sunt, sed opera non inueniuntur in eis. Cęterum cum euntibus animalibus irent & rotę & cum stantibus starent, & cũ eleuatis a terra pariter leuarent: si spiritus vitæ esset in rotis alioquin q̃libet in virtute proficiant pastores q̃libet perseuerent, q̃libet quærãt quæ sursum sunt: nunq̃ eos plebes eorum industria præualente nisi spiritu trahente, sequent. Nũc aũt qđ miserandum est & dolendum pluribus in locis, cũ retrocedentibus animalibus reuertũtur simul & rotæ, & cũ cadentibus cadunt & cum incuruatis ad terrã pariter incuruantur.

Item aliter vnde supra.

I ¶Euntibus animalibus ibant simul & rotę eorum &c. Bñ dicit eũtib⁹ magis q̃ loquẽtib⁹. Licet em̃ loqui & prædicare plãtis icũbat: ire tñ magis est necessariũ. Eundũ est em̃ tam prælatis q̃ subditis pariter post obediẽtiam. Standũ vero & resistendum est ne post cõcupiscẽtiam abeatur. Credimus em̃ q sicut aïalia sancta pastores, sic intelligi possunt rotę congregationes quæ vtinã sicut decet & expedit inueniant volubiles.

Radulphus.

Q in spectaculi virtute virtus hominis non virtutis nomine sit censenda.

¶Dum fieret vox super firmamẽtum stabant aïalia & sub a.s.ad vocẽ desuper veniẽtem alas deponere est: cognita supna potẽtia virtutes pprias humiliare & cõsideratione creatoris nil aliud de se q̃ abiecta sentire. K

Q qui mentem in vnũ colligit sursum diuinitus rapiatur.

Emissa similitudo manus apprehendit me in cincino capitis mei: & leuauit me spirit⁹. Quid per cincinũ i quo capillorum multitudo cõglobatur, nisi cogitationũ adunatio designat nfarũ? Propheta igit per cincinum apprehẽsus & eleuatus est: qa qsquis multitudinem corporeorum phãtasmatum a se abiicere & mentem suam constringere non negligit: manu superni adiutorii ad altiora conscendit. ca. 8. L

Galfridus. De sex viris qui interius vasa gestabant.

Appropinquauerũt visitationes vrbis: & vnusquisq vas interfectiõis habet in manu sua. Et deinde de sex viris: Vnicuiusq aũt interit⁹ in manu ei⁹. Licet em̃ angeli fuerint qui prophetæ apparuerunt, ipa tñ verba hoc videt inuere: q hoïes ipsi singuli quiq sese interimũt. Iuxta illud. Qđ est dicere. Tu tua pditio: sed salus i me est. Possunt tñ sex intelligi vitia vt medius septimus virtutis speciem gerat. Sic enim habes Ecce. vi. viri veniebant de via portę superioris quę respicit ad aquilonẽ. Vtinam hæc nobis via spinis & maceria sepiat. Forte em̃ a porta supiori poterat aliqd boni eẽ nisi ad aquilonẽ respiceret, vñ pãditur omne malum. Vę eis qui ad aquilonem respiciũt ad quos iimic⁹ sibi viã facit, ad quos libere venit & de quorum cordibus verbũ rapit. Vęh quibus ille est porta qui per eũ nõ nisi ad mortem itrant: porta superior: nam iferior forsitan homo malus suggerens mala. 9. M

Q in plerisq religiosis vanitas interiora corrumpit.

Aquila grandis magnarum alarũ & lõgo membrorum ductu &c. Aquila hæc vana gloria est: grandis sua ęstimatione non veritate. Magnarum alarum scilicet cogitationum quibus ambulat vel magis euolat in magnis & mirabilibus super se. Lon- 17. N

go membrorum ductu describit̃ dũ terrenis facultatibus dilatat̃, & longitudinem sibi ꝑmittit dierũ. Plena plumis & varietate.i.vanitate & mutabilitate. Libanꝰ cãdidatio vł dealbatio dr̃.sicut olim quidã lauantes vestimẽta sua vidit in spiritu quoꝝ facies postmodum in cistertiensi cœnobio inter eius initia recognouit.ad huius libanũ accedit aquila vt tollat medullã cedri,& summitatẽ frondium eius euellat. Dũ subducit īterdũ robur aię ignorãtis,& exterioris etiã conuersationis & honestatis excellentiora dispergit:sola ei de specie pietatis infima & abiecta relinquens.

Hugo de Sancto Victore.secundũ aliam literam.Qꝫ pœnitẽtia nõ sit in vice criminum differenda.

33. O Vacũqꝫ hora peccator īgemuerit saluus erit:nõ dixit biduo aut biennio ante mortem si īgemuerit: sed quacũqꝫ hora īgemuerit.Noli ergo ponere tẽpus misericordię dei ne forte iudiciũ tuũ tibi aduersetur. Noli ponere legẽ q̃ tibi non expedit.Peccator es,ama misericordiã:qa si nõ amas nõ mereris.Nec tñ sub hac spe tibi secure ꝑccandũ est.Nam q̃uis ī fine si vere pœnitueris tibi venia promittit̃:tñ ꝙ in fine vere pœnitebis non promittitur.Valde siquidẽ difficile vt vera sit pœnitentia quæ tam sera venit.Quando enim cruciatus membra ligat & dolor sensum opprimit:vix homo aliquid cogitare potest. Ergo si vis esse securus age pœnitentiam dũ sanus es: dum mens sibi vacare põt exerce illam in opere suo.Valde suspecta debet esse pœnitentia quæ coacta esse videt̃.Facile est vt homo se qđ posse non dat̃, velle putet.

Damianus . Qua cautela nostro debeamus corpori prouidere.

P ¶Proiecisti me post corpus vestrum.Deũ post
.23. corpus suum proiicit qui ꝑ vitę huius necessariis vel incommodis a propositi rectitudine vł dignitate naturę suę in honorem vel amorem corporis sui finit in aliquo aliqñ degñare spũm suũ.Ideoqꝫ durius qdẽ tractandum corpus ne rebellet:ne insolescat:sic tñ vt seruire sufficiat quia ad seruiendum spiritui datũ est.debemꝰ ergo habere corpꝰ nr̃m sicut ęgrũ nobis cõmẽdatũ:cui etiã mł'tũ volẽti īutilia sunt negãda: vtilia vero īgerẽda ẽt nolẽti:sicqꝫ de eo agere, sicut de nõ nr̃o:sed eiꝰ a quo ꝓcio magno empti sumꝰ:vt glorificemꝰ eũ in corpore nostro.

Galfridus.Cur sancti ossibꝰ:lignis reprobi comparentur.

37. Q Ssa arida audite verbũ dñi. Ossa nos oportet eẽ nõ ligna : & ossa qdẽ arida q̃ nec noxio humore putrescãt: nec lẽta teneritudine in fragmenta dissoluant̃. Sunt eñ qdã ligna nõ ossa, & alii ligna humida,alii ligna arida,Sũt qdã ossa humida,qdã arida. Ligna sunt & non ossa in quibus nihil est solidũ nihil firmũ.Ligna humida sũt quos ꝓsentis vitę ꝓsperitas irrigat,& foliis ac floribus trãsitoriæ felicitatis exornat . Et ii subito flatu cuiuslibet tribulationis arescunt.Ligna vero arida sunt quos nec temporalis prosperitatis humor irrigat,nec spiritalis gratiæ dulcedo confortat:qui tanto dignius perpetuis ignibus reseruantur,q̃to diutius a bonorum operum facultate & spiritualiter & temporaliter aruerũt.Cæterum ossa humida sunt qui rebus quidẽ terrenis abũdãt sed contra noxias & illicitas voluptates firmi nihilominꝰ & stabiles perseuerãt.Ossa vero arida sunt:viri religiosi q̃ carne pariter & cute deposita nihil carnale sapiũt.Nihil de claritate trãsitoria q̃rũt:ita qdẽ humore ꝓsentium voluptatũ vacui: vt maneant semꝑ internę virtutis firmitate robusti.Os humidũ erat Iob qñ erat ei familia celebris & substãtia mł'ta nimis. Quia vero ī tãta bonorũ affluẽtia nunq̃ nõ respexit datorẽ cõseruatorẽqꝫ bonoꝝ: nil ei prosperitatis humor nocuit quo minꝰ eũ in fortitudie sua timoris dñi soliditas retinuerit.Deniqꝫ orbatꝰ pignoribꝰ,rebꝰ spoliatus,carne pariter & cute nudatus:aridum os efficitur tantoqꝫ fortius in immensa illa tribulatione ꝑstitit q̃to in eo duriꝰ affluentiæ prioris humorem ęstꝰ tentationis excoxit.Talia sunt ossa arida vel quondã ossibus ꝓsignata quæ Iezechiel in campo vidit & ad ea viuificanda a quatuor ventis spiritum euocauit. Ossa enim arida in campo sunt viri religiosi in mũdo:qui igne diuino vehementer afflati dum præsentibus solatiis consolari renuunt ad ęternam dulcedinẽ feruentius inardescunt.Vt aũt hęc ossa viuificẽtur, prius singula ad iũcturas suas accedũt, deniqꝫ ligantur neruis,carnem suscipiũt,cutis velamine vestiunt̃.Accesserũt ait propheta ossa ad ossa &c.ad se inuicẽ ossa decampo accedunt:cum viri religiosi de diuersis mundi partibus congregant̃. Accedit post cõiũctionẽ ossium tenax ligatura neruorum:si postq̃ viri religiosi simul habitare conueniunt, obedientiæ quoqꝫ ac stabilitatis professione ligantur vt ꝓpositum teneãt,vt ꝓpositis pareant,vt in suscepti ordinis disciplina iugi firmitate ꝑsistãt.Sed qm̃ expedit vt seruitio cõditoris spõtaneꝰ quis intendat potius q̃ coacꝰ,nec velut ex tristitia aut necessitate obediat,non solum neruis astringimur:sed & carne vestimur . Illa scilicet de q̃ dicit̃.Auferam a vobis cor lapideum &c.vtq̃s in dei seruitio neruus obedientiæ retinet,afflictionis etiam volũtarię caro desuper induta cõ

firmet. Postremo necesse ē vt supextēdat & cutis honestas videlicet religiosę conuersatiōis: i qua & ędificet ꝓximus & deus glorificetur.

Qualiter a quatuor ventis spiritus sanctorum mentibus infundatur.

R ¶ Quia vero tota ista cōpositio nihil adiuuat nisi deꝰ nobis virtutē gratię spiritalis infundat, qñquidē caro non ꝓdest qcq̄ sed spūs est q viuificat, desiderandus est spūs, & a quatuor vētis iuxta mysterium propheticū euocandus. Porro ex quatuor ventis a quibus spiritus est vocandus, duo tātū ponunt̄ in cantico. vbi dicit̄. Surge aquilo & veni auster &c. Significat em̄ aquilo timorem iudiciorū: auster vero desiderium p̄miorū: vt ille a malo reuocet, iste ad bonum inuitet. Vnde ēt aquilo quasi cū turbine surgit, auster flatu suauissimo venit. Vehemēter em̄ iudicii timore cōcutimur: sicut desiderio regni suauiter delectamur. Et qa nō solū ex timore pœnę & auiditate glorię gratiā spiritalem accipimus: sed in ea etiam tā ex memoria beneficiorum dei: q̄ ex peccatoꝝ nostrorū recordatione proficimus: superest vt non solū ab aquilone & austro sed etiam ab oriente & occidente salutarem spūm expectemus. Tūc em̄ ab oriēte spūs venit cū ex diuinoꝝ bñficiorū memoria, ad charitatē dei irreuocabiliter animamur. Tunc ab occidente si peccatorum nostrorum recordatiōe salubriter compūgamur. Recte aūt p occidēt̄ peccata nostra, p oriētem beneficia diuina signantur, qa & nos peccādo de statu rectitudinis cadimꝰ: & deꝰ quotiens nos in benedictionibus præuenit: velut sol iustitiæ iucūdum nobis radiū suę dignationis ostēdit. Sic igit̄ ex omni parte possumꝰ proficere: si vndiq̄ nouerimꝰ spiritum attrahere & gratiam eius exquirere. Qꝫ aūt recepto spiritu super pedes suos ossa rediuiua steterūt: id significare videt̄: q̄ viri sancti recepta spiritali viuaci quadam hilaritate ad laudes cōditoris exiliūt, & a timore iudicii ad spem gratię cęlestis assurgūt.

Qꝫ in nobis virtutū profectus domini bonitas operetur.

47 S ET ecce aquæ egrediebātur a latere tēpli dextro. Aqua ista mltitudo dulcędinis domini est: quæ a latere dextro emittit̄: & ad filios dextrę mittitur. Ea aūt vsq̄ ad talos peruenit: dū nos afficit & īstruit vt gressus rectos faciamus pedibus nostris. Procedit vsq̄ ad genua cū ad tolerantiam tribulatiōis & viriliter stādum pro iustitia debilia genua roborauerit. Pertingit etiā vsq̄ ad renes, si carnalis fomitē voluptatis vel ex maxima iam parte refrigerat: vel etiam prorsus extiguit. Nimirum aqua ista vnicuiq̄ crescit secūdū q̄ metiri ipse voluit q emittit. Pria aquæ huiꝰ egressio per fidem sacramentorum. Secunda p obedientiam mandatorum, tertia per tolerantiam tribulationū. quarta p mortificationē agit̄ voluptatū. Quia em̄ mortua est sine opibꝰ fides: tunc primū prima eius mēsura complet̄ cum ad talos aq̄ ꝑuenerit. Et quia sine patiētiæ virtute infirma titubat actio: & qui genu flexerit vt aquam hauriat ad numerum trecentorum & sacramentum Tau sub Gedeone non peruenit: tunc plenum erit & solidū opus nostrum cum ad genua aqua peruenerit. Quia vero vt perficiat̄ in nobis etiā contra voluptatum illecebras eadem nobis est exercenda fortitudo, necesse est vt ad renes aqua ꝑueniat. Postremo quia superefflluentem mensuram lętitiæ spiritalis sola obtinet mortificatio perfecta carnalis voluptatis: post quartum tādem millenarium in immensum aqua consurgit. In q̄bus etiā quatuor millenariis, virtutū totidem spiritꝰ intelligere licet. Primus ad prudētiam fidei. Secundus ad iustitiam actionis. Tertiꝰ ad magnanimitatis constantiam. Quartus ad tēperantiam pertinet castitatis. Et quia solus est deus q in his om̄ibus nouit singulorū vires & mensuras omniū comprehendit: recte de eo propheta ait. Mensus est mille cubitos: & traduxit me p aquam vsq̄ ad talos. Item mensus est mille alios & traduxit me vsq̄ ad genua. Rursus mēsus est mille & traduxit me vsq̄ ad renes. Iterū mensus alios mille & torrentem nō potui pertransire qm̄ inundauerūt aquę torrētis &c. Nimirum ipse torrēs voluptatis ē torrens inundans gloriæ.

Qꝫ superbia sterilis humilitas sit fœcunda.

¶ Aquæ istę quę egrediunt̄ ad tumulos sabuli orientalis descendūt ad plana deserti. Infelix synagoga comparata qdē orienti quia salus ex Iudæis est: sed tumida fiľ & sterilis tanq̄ tumulis sabuli plena. Nempe ad eam egressa est doctrina Christi: sed conuersa ad gentes ad deserti plana descendit. Caueamus sabuleos tumulos: quia sterilis semper elatio est & frumento valles abundant. Poterit ēt arbor sterilis succēsionem euadere, declinare securim, si fuerit circūfossa & mittātur stercora subter eam. Et vere tales nobis species, talia pigmenta nunq̄ desunt. Multum vero mltos impinguat ad gratiam, ad gloriam ꝓuehit suorum memoria & confusio peccatorum.

Finitur Iezechiel propheta.

Sequitur Daniel itidē propheta.

Richard9. De mysterio statuę aureæ.

ca. 2. V

TV Rex videbas, & ecce q̄si statua vna grādis. Ecce vt videre potes imago illa q̄ ꝑ visionē cernit̄ varia ꝑmutatione semp̄ ī deteriora ducitur: & q̄ in sūmo a ꝑciosissima materia incepit, per multiplicia detrimenta decurrens tādem ī vilissimā materiam desinit. Qđ enim inchoatur ex auro, ad vltimum consūmat̄ in luto. Vt igit̄ breuiter cōstrigā qđ super his iuxta generalē quandam consideratione sentiā, vnūquēq; oportere puto iuxta ꝓpositā ostēsę visiōis formulā, apud semetipm̄ a propria ęstimatione decrescere/& a sui considētia magis magisq; si regnum cęlorum ī semetipso ędificari exoptat: illud vtiq; regnum quod nūq̄ possit finiri. Omnis homo naturaliter seipsū amat & approbat: & sane ī q̄tū diligit intantum & magnipendit. Et quia modus dilectionis est sine modo, sine mēsura est ęstimatiōis ꝓprię magnitudo. O q̄ rarū vt hō inueniri possit q cōtra apostoli sniam nō se putat aliquid esse cum nihil sit. Sed nunquid saltē aliqd paruum? Immo vero & valde magnum vt singulariter loquar pene plusq̄ aurū: cum sit veraciter vile lutū. Reuera magna ꝑuersitas de seipso ꝓsumere & de pietate domini desperare. Si em̄ multū de tua virtute confidis, ibi te in altum erigis & quasi adinstar montis intumescis, vbi te submittere & vallē facere debuisses. Bonū ē ergo dicere huic monti tollere & mittere ī mare. Propter hmōi cōturbabit̄ terra & transferēt̄ mōtes ī cor maris. Ecōtrario si de dn̄i ꝓtectione diffidis: ibi proculdubio satis praue & ꝑuerse vallem efficis, vbi montem excelsum habere debueras. Vbi igit̄ sunt praua ī directa & aspa in vias planas: eiusmodi omnis vallis implebit̄ & omnis mons & collis humiliabitur. Et tunc temporis eleuabitur mōs dom9 domini supra verticem montium. O quanta mentis altitudo & firmitas in sola dei pietate confidere, & in eiusmodi confidentia fixum manere. Hic est ille mons qui post statuę deiectionem proprięq; confidentiæ exterminationem: ex modico in īmensum crescit: vt inæternum moueri nō possit. Qui cōfidit, igt, in dn̄o sicut mōs Sion &c. Hic igitur mons quem oportet vniuersam terrę superficiem implere: ita vt nil audeat homo de sua industria nil omnino nisi de domini virtute præsumere. In hoc eminenti metropolim & sedē ipii debet habere regnū charitat̄ qđ iuxta Danielis sententiam non dissipabitur inæternū. Ecce qd tibi statuę hmōi erectio ꝓponat vel deiectio. Quid est statua nisi effigies humana? Quid ē itaq; statuam hoc est silitudinē humanam per visionem cernere nisi hūc vitę modum vel ordinem quasi per speculū & in ænigmate oculo contemplationis aspicere? Tu rex inquit videbas, & ecce statua vna grandis. Si modum vl' qualitatem humanæ vitæ perscrutari velis, si ad dignitatem conditionis, si ad facilitatem corruptionis, si ad difficultatem reparationis, ad quodlibet horum te verteris: videbis te in singulis deficere & nihil horum ad plenum posse comprehendere. Et statua q̄ grādis sublimis terribilis describitur, ad triplicem considerationem merito adaptat̄. Attēde ergo magnitudinem statuæ in consideratione culpę originalis scilicet & actualis. Altitudinē in consideratione gratiæ, iustificātis scilicet cōfirmantis & glorificantis. Terrorem in consideratione pœnę secundum iudiciū. s. corruptionis reprobationis & damnationis. Qđ aūt dicitur stabat cōtra te, nō mlta egit expositiōe. Tūc ꝓculdubio cōtra vnūquēlibet hmōi statua erigit̄ quando speculantis animi fœditas, infirmitas, calamitas oculis eius ingeritur: & qualis sit vl' esse possit ei per reuelationē ostenditur, vt eius impudentia cōfundatur, humiliet̄ superbia, duritia conteratur. Hæc statua caput habet aureum, & finem testeum. Prima pars aurea, secūda argētea, tertia ęrea, quarta ferrea, quinta testea. In auro intelligitur charitas, in argēto veritas, in ære simultas, in ferro crudelitas, in testa fictili fragilitas. Testa enim facile frāgitur, & per eam recte impatientiæ fragilitas designatur. Ferrum qđ cætera omnia metalla comminuit & domat, crudelitatis violētiam designat quæ resistētia quæq; premit vt opprimat. Aes autem argentum imitatur in sono: sed multū dissonat in ꝑcio. Sic & simulatio suauem adulatiōis tinnitum habet in sermone, & dulciter resultat in opere, sed per cōsilium & desideriū vere pallet in corde. Argentum quoq; quo frequentiori vsu atteritur, eo vtiq; clarius redditur: Sic veritas quo magis discutitur, eo meli9 cōmēdat̄. Charitat̄ claritatē auri fulgor exprimit: quæ cælestis desiderii igne flammescit. Et sicut aurū cęteris metallis præfert̄, sic charitas virtutes cęteras supgreditur. O quātū est īter testam & aurum, inter finem statuę & principium. Ex auro incipit: in testam desinit. Puto qa nemo repente fit turpissimus. Sed qui mini

ma negligũt paulatim defluunt. O cõfusibiles operarios: qui initio cõuersiõis suę opus suũ inchoãt ex auro, & tandẽ consummant ex luto. Quam multos videmus in initio suę cõuersiõis spe gaudẽtes: spiritu ferueẽtes it. p. sollicitos in ope: studiosos ĩ lectiõe: deuotos ĩ oratiõe. Quid isti videnẽ tibi nisi in auro opari & in charitate ĩiatiari? Sed cum paulatim a pristino desiderio tepescũt: nec tñ inchoata deserũt: caput aureum in argẽteũ pectus cõuertunt. Aliud est eñ bonum sequi ex desiderio, atq; aliud ex solo cõsilio. Studeat tñ in argẽto operari: cui forte deest copia auri. Si non potes bona agere ex dilectione, age tamen saltem ex veritate, & veritas liberabit te. Vide tamẽ quomodo sermo diuinus illum arguat: qui opus aureum in argẽteum cõmutarat. Scio inquit opera tua & laborem & patientiam tuam. Ecce opus bonum ecce brachia ecce corpus argẽteum. Sed vide qđ sequitur. Sed habeo inquit aduersum te q̈ charitatẽ dereliqueris. Arguitur ergo qui bonum opus agit: q̈ charitatem primam reliquit: & aureum caput in pectus argenteũ deflexit. Quicũq; huiusmodi te esse perpendis memor esto vnde excideris: & age pœnitentiam & prima opera fac: alioquin time qđ loquitur. Sin autẽ inquit venio tibi & mo. c. t. d. l. s. nisi pœnitẽtiã egeris. Time ergo nisi ad priora bona redeas, ne adhuc in deteriora cadas. Non enim potest homo in eodem fixus diuti⁹ stare. Quid enim per candelabrum gestatoriũ luminis nisi opus bonum opus veritatis? Huiusmodi cãdelabrũ stat in loco suo: quãdo opus bonum surgit ex proposito bono. de loco autem suo transfertur quando bona boni operis intentio in malam cõmutatur. Notandum vero q̈ lumen extinguere non minatur sed mouere candelabrum: quãdo non cessant opera: sed intentio deprauatur Sic igitur opus argenteum in ęreum trãsit & est quidem frequens hoc malũ inter filios hominum. Sæpe eñ qđ pri⁹ quis ex veritate agebat: ad laudes hominum resolutus ex vanitate postmodum operatur. Talis igitur ęris more suauiter tinniuit extrinsecus: sed voluntatis deprauatione pallescit intrinsecus. Hũc etiam domin⁹ increpat cum ait. Scio opera tua qa nomen habes: q̈ viuas, & mori. es. Nec te quicunq; huiusmodi es latere existimes. Immo audi quid tibi per pphetam dicatur. Denuda turpitudinem tuã r. c. t. f. & tũc reuelabiẽ ignominia tua & videbiẽ opprobrium tuũ. Denudata aũt turpitudine tua, cũ iam cœperint vẽter & femora ærea apparere: incipies mox adulatoribus tuis immo irrisoribus tuis sordescere & de die in diem magis magisq; vilescere. Iã tunc vel irasci incipies, indignari, & crudeliter persequi quibus antea multum fauere studuisti. Et q̃ blandus eras prius: tam eris postmodum asper & durus. Sic ęs tuum mutabitur in ferrũ: diceturq; tibi. Quomodo conuersus es in amaritudinem vitis? Hoc autem est in istis pręomibus mirabile q̈ sicut prõpti & audaces ad mala inferenda sic sunt pusillanimes supra modum impatientes ad toleranda illata: vt recte mirari possis: quonãmõ cõuenire possit ferrũ cũ testa, tanta crudelitas cum tãta impatiẽtia. Ecce statua in qualẽ finem desinit: quę post caput aureum fictiles plantas accepit. Filii Sion inclyti & amicti auro primo quomodo re. i. v. t. op. in. fi. Quomodo obest au. m. c. opus. Quin est auro tractabilius quid testa fragili⁹? Quomodo se charitas attrectare quõ attenuare permittet? quæ oĩa suffert: oĩa spat: oĩa sustinet. Quid aũt voluptate contẽptibili⁹? qđ delicata mẽte deteri⁹? q̃ semp & in prospis p concupiscentiam resoluiẽ: & in aduersis p impatiẽtiã frangiẽ? Vę illis ait scriptura q pdiderunt sustinentiã q dereliquerũt vias rectas q diuerterũt in vias prauas. Vt igiẽ ea q̃ diffusius diximus ad compendiũ reuocemus: In capite aureo intelligiẽ deuotio. In mẽbris argenteis discretio. In æreis simulatio. In ferreis: idignatio: ĩ testeis dissolutio. Itẽ p caput intelligiẽ intẽtio, p pect⁹ deliberatio, p brachiũ exercitatio, p ventrẽ compassio, p femur humilitas, p tibiam seueritas.

Item aliter vnde supra.

X ¶Si quis autem quod de statua dicitur in malum velit accipere, eius assertioni facile cedo: sic tamen vt hic sensus minime condemnetur. Secundum hãc itaq; acceptionem, per aurum potest intelligi arrogantia, per argentum iactãtia, per ęs pertinacia, per ferrum sęuitia, per testã impatientia. Aurum siquidem omnia metalla pcii sui dignitate præcedit: & supba mẽs cæteros omnes in sui cõparatione despicit. Argentum suauem & admodum dulcem sonum habet, & iactantia in suæ laudis præconio blãdã iucũdãq; se exhibet. Aes eo q̈ valde durabile existat pertinaciam figurat, quę suo proposito vix vel nunq̃ deflecti q̃at. Ferrũ eo q̈ cętera metalla domare soleat: sęuitiam satis conueniẽter designat quæ cæteros premere solet. Per testam autem quæ facile frangitur recte impatiẽtia designatur. Aureum itaq; caput sibi fabricat: qui sibi arrogat sanctitatem. Pectus argenteum & brachia argentea circũferre videtur: qui de cõsilii & operis sui rectitudine gloriatur. Quasi ventrem & fœmora habet ærea qui in his etiam pertinax permanet quæ propter vilitatem despicere vel propter inhonesta

erubescere deberet. Tibias ferreas habere se ostē
dit, qui contra superiores per audaciam se eri-
git, & inferiores per sęuitiā premit. Testeis plā
tis nititur qui terrenorum amori immodera-
tius incumbens ad impatientiam effrenat. Vę
igitur talib⁹. Quid eñ his iā poterit fieri: vel q̄
iam spes vlterius haberi q ꝑpter arrogantiam
nullo modo possunt a suo tumore deiici: nec
propter pertinaciam de suo errore cōuinci: nec
propter ferri duritiā de suo torpore redargui?
Sed nec horum tñ ferream seu lapideam duri-
tiam despice. Potens est enim deus de lapid. ist.
s.f.a. Vide eñ qđ sequit. Videbas iquit donec
abscissus ē lapis. s. m. &c. Ecce lapis sine manib⁹
abscidit: vñ ferri duritia conterat. Et quidē re
cte. Quę eñ manus talē lapidē incidere seu ēt
abscidere posset qui ferrū conterere vel commi
nuere praeualeret? Sed qđ non potest humana
industria fit in voluntate diuina. Sed quid est
ꝙ sine manibus voluit hoc perficere? An forte i
huiusmodi ferreis & obduratis mentibus me-
lius operatur inspiratione q̄ percussione: corri-
giturꝙ saepe interna illustratione, quem non
possunt flagella corrigere? Percussi inquit vos
& non doluistis: renuistis recipere disciplinam.
Sed cum multo sit leuius apud nos dicere q̄ fa
cere sępe tñ i his etiam mentibus in quibus vi
detur pcutientis man⁹ defecisse: operatur q̄dā
miro & incōphensibili mō iterno suo verbo vł
sibilo. Lapis itaꝙ sine manib⁹ absciss⁹ timor dñi
diuinitus inspiratus. In ictu huius lapidis sta-
tua deiicitur & opus destruitur mōstruosum.
Sicut per tumorem mēs deiicit a proposito bo
no: sic sane per timorē excutit a proposito ma
lo. Sicut eñ initium oīs peccati supbia, sic ii-
tiū oīs sapiētię timor dñi. Percussit, inquit, sta
tuam in pedibus eius ferreis & fictilibus & cō
minuit eos. In inferioribus & deterioribus suis
vtiꝙ statua cōcutitur: qñ mens elata atꝙ puer
sa per spiritum timoris domini ad iniquitatis,
& infirmitatis suae consideratione reuerberat.
Tunc contrita sunt inqt pariter ferrum testa
ęs argentum: & aurum. Vidisti superius qbus
gradib⁹ bonitas defecit: creuit peruersitas. Vi
de nunc quomodo gradatim proficiat toti⁹ bo
nitatis fundamentum humilitas. Prius erube-
scimus vera mala: postea ficta bona. Nouis-
sime etiā vera bona cū sint impfecta & incon-
summata. ¶Sequit. Et redacta quasi in fauillā
ęstiuę areę &c. Quid p ęstiuū tēpus nisi feruo-
rē spūs: Et qd p aream nisi prudētiā spūs intel-
ligimus? Quid itaꝙ area nisi spiritalis itelligē
tia? In hac area veritatis grana a figuratum pa
leis: virtutis annona a vitiorum aristis: aeterna
bona a falsis transitoriis vehementis discussio-
nis trituratione eiiciuntur. Verūtamen paleas
excutere nō sufficiat nobis: sed studeam⁹ etiā
earū tumulū igne supposito vertere i fauillā: &
transeuntium nitorem mutare in nigredinem
& affectum nostrum in eorum contemptū vel
odium transformare. In hac area desudat: qsqs
spiritalis esse desiderat. Spiritalis enim iudicat
omnia &c. Quae rapta sunt a vēto, nullusꝙ lo-
cus inuentus est in eis. Raptis a vento nullus
locus eis inuenitur: quia post diu quaesitā vix
ꝙ impetratam veniā cōtra similes tentationes
mens non solū cautior sed & robustior inuenit.
Nullus igitur locus eis potest inueniri: cū ad
similē corruptelā nec sensus decipi nec affect⁹
potest corrumpi. Sed quid est ꝙ lapis i quo sta
tua percutitur non crescit in rupem sed muta
tur i montē? Sed scim⁹ qa perfecta charitas fo-
ras mittit timorem. nescit eñ perfectio augere
formidinem sed mutat & magnificat in cōfidē
tiae montem. Qui confidunt in domino sicut
mons Sion. &c. Hoc somnium Nabuchodono-
zor vidit, sed Daniel exposuit: quia profecto
alia est gratia per quā cognoscimus iudicia di
uina: atꝙ alia per quā diiudicam⁹ merita pro-
pria vel aliena. Felix aūt cui vtrāꝙ habere cōti
git: & cui eo adhuc tpe visio hęc ostēdit eiusꝙ
interptatio reuelatur: dū adhuc rex est & pas-
sionibus suis dominari potest. Tu iquit rex re-
gum es &c. Rex regum est rationabilis consen
sus qui oībus cordis corporisꝙ motibus praesi-
det: & in traditionis suae iura accepta tamen
diuinitus potestate coercet.

Qualiter a diabolo i nobis multiplex puritas impugnetur.

FEcit rex Nabuchodonozor statuā au-
ream & praecepit vt quicūꝙ nō ado-
raret eam statim mitteret in fornacē
ignis ardentis. Tres aūt pueri qui statuę flecte
re genua noluerūt: eius impio in ignem mitti
tur. Puer a puritate dicit: & qui pur⁹ est puer
merito nūcupatur. Est autem alia puritas mē
tis alia puritas oris & alia actiōis. In corde sim
plicitas: in ore veritas: in opere synceritas. Hos
igitur tres pueros habere credimur cum san-
ctum est qđ meditamur: verum qđ loquimur:
iustum qđ operamur. O felix nimium & deo
nostro grata horū triū puerorū sancta ętas: p-
pter vnam puritatis concordiam in voluntate
sermone pariter & actione. Videt hoc rex Ba-
byloni⁹ & inuidet & equidē ad adorādā statuā
suam auream compellit: sed detrectātibus ado
rare/fornacis incendium praecepit praeparare.
Facile eñ eorum sanctitatem deridet & despi-
cit si eos ex sua sanctitate in superbiam erigere

possit. Quid enim est statuam auream adorare nisi superbiæ & vanæ gloriæ in talibus studiis deseruire? Tūc em̄ eos in regno suo libēter patit̄:cū elationi militare eorū studia intuet̄. Sed cū hoc videt despici,iubet icēdiū pparari. Quos em̄ p gloriā elatiōis superare nō pōt:arbitrat̄ se posse per flāmam libidinis. Rex Babylonię est ille qui est rex sup oēs filios supbię. Ministri qui ad tale opus dirigunt̄, fornicationis spūs appellant̄.ab his fornax accendit̄: qñ caro nostra ardore libidinis inflammat̄. Accēsa fornace pueros ligāt:& ī ignē piiciūt. Pueri extra fornacē inueniunt̄ : qa studiis spiritalib⁹ & cælestiū contemplationi intenti:pene in carne se esse obliuiscunt̄. Esse em̄ pueros est quodāmō extra carnē esse,nil corde nil lingua nil manu carnali tractare. Sed tūc quasi ligant̄:qñ tentationibus violētis dephēsi a suis studiis ppediūtur. Tūc velut intra fornacē sunt qñ carnis stimulo fatigati nil altū cogitare plāgere & flere possunt. His angelus dei ī adiutoriū venit,qa diuina ptectio fideles suos nunq̄ in certamine dereliqt. Ab his flāma excutit̄:qñ diuina virtute ardor libidinis extinguit̄. Mediū fornacis angelus q̄si ventū roris flātē efficit:& puerorꝫ linguā in laudē creatoris resoluit. Mediū fornacis est intimū cordis. Flāte ergo spū sancto rore cęlesti pfundit̄:& ex diuina inspiratiōe cōsciētia tota refrigerat̄. Pueris liberatis chaldęos flāma succēdit:qa cū bonis pualere nō possunt: insidiantes malignos inuidię flāma cōsumit.

Serlo. Qꝫ auream statuā adorare est voluptatibus carnis adhęrere.

Z ¶Fecit Nabuchodonozor rex Babylōięstatuā aureā:& iuxta fornacē. Nabuchodonozor diabolū designat q rex est Babylonis.i.omniū confusione malitię degētiū. Facit hic rex pessimus statuā quā suis pponit adorādā de plurib⁹ metallis:de operibus.s.carnis & desideriis hui⁹mūdi:q̄ auri claritas nō incōueniēter designat. Parat similiter & fornacē:vt quos p deceptionem nō pōt attrahere:p tribulatiōes destruat & dolores. Porro īstrumēta musica illi⁹ suggestiōes sunt qb⁹ ad vanitatē reprobos allicit & incautos. Pręcipit igit̄ vt auditis musicis instrumentis adorēt statuā:qa p suggestiones suas corda terrenorꝫ nitit̄ iclinare:vt relicto legitimo dei cultu opa carnis & desideria hui⁹ mūdi venerādo sequant̄. Qd̄ em̄ qsq; plus diligit & honorat hoc illi de⁹ est:sicut aurū auaris,libido luxuriosis. Faciūt ei qdā deos phātasmata & vanas imaginationes in cordib⁹ suis: & sic tēplū dęmonū efficiunt̄. Sequunt̄ igit̄ deo contēpto Babylonii opa carnis: & ī his statuā venerant̄ ne sentiāt ęstū ignis. Idē fornacē sequūt̄.i.desideria mūdi ne pœnuriā patiāt̄. Filii āt Hebręorum exēplo Moysi mag[is] eligūt affligi cū pp̄lo dei: q̄ tēporalis pc̄ti habere iucūditatē. Isti contēnētes statuā in fornacē mittūt̄. Quicūq; em̄ volūt pie viuere in Christo:necesse est vt ab īpiis multa patiant̄. In hoc igne tm̄ vīcula eorꝫ cōburunt̄,nō corpora:qa si quæ sunt in eis maculę abluunt̄:& eorꝫ aīę expurgant̄. Idē ignis fornacis comburit Babylonios.nā sicut sub eodē igne aurū rutilat palea fumat: & sub eadē tribula stipulę cōminuunt̄ & frumēta purgātur:Ita eadē vis tribulationis bonos purgat & viuificat:malos damnat & deuastat. In eadem siquidem tribulatione mali deū detestantur & blasphemant:boni deprecantur & laudant. Sic pari motu exagitatū horribiliter exhalat cœnum:& suauiter fragrat vnguētum.

Richardus. Quid dom⁹:quid palatiū spiritaliter designent.

Ego Nabuchodonozor quietus erā in domo mea & florens in palatio meo. 4 &
Quid p domū intelligimus nisi conscietiā,& qd p palatium nisi cōsciētię securitatem,securitatisq; fiduciā? Nā & palatiū dom⁹ est:nō quęlibet tn̄ domus palatiū dici pōt. Palatium nāq; est dom⁹ quædam fortis sublimis atq; regalis. In domo itaq; sua qetus sedet:quā sua cōscientia non remordet. In flore fruct⁹ speratur : & per florem certa bonorum futurorū expectatio figuratur. Flos est ichoatio fructuū futurorum:et per florem innouatio notat̄ profectuum. In flore ergo figuratur vel certa præmiorū expectatio,vl' noua pmotio meritorꝫ. In palatio itaq; suo floret:q sub bonę conscientiæ testimonio coronā glorię secur⁹ expectat. In palatio etiā sedet et floret q inter magna opa sua q̄ libēter facit adhuc maiora et meliora in corde pponit. Sōniū inquit vidi qd̄ pterruit me:et cogitatiōes in strato meo et visiōes capitis mei cōturbauerūt me. Sōniū videre est in diuiæ cōtemplatiōis arcana,mēte trāsire. Hmōi somniorū alia deterrēt,alia demulcēt. Demulcet sane nec mirū ęternorū cōtēplatio gaudiorꝫ: terret vero iudiciorꝫ speculatio diuinorꝫ. Cogitatiōes meę,inqt,in stratu meo. Quid hic intelligit̄ p stratū nisi intimę qetis ociū? Visio vero capitis illuminatio sensus ītellectualis. Cogitatiōes itaq; suę in stratu suo & visiones capitis sui nonnūq̄ pterrēt:cū ex eo qd̄ secū post diuiæ reuelatiōis arcanū meditationis suę ocio negocioso ptractat ad salubrē sollicitudinē vtileq; formidinē euigilat. Visio inqt capitis mei ī cubili meo.

De mystica arbore.

A ¶Videbam:& ecce arbor in medio terrę & altitudo eius nimia. Visio capitis in cubili percipitur quando in secreto ocio mens humana aspiratione subleuatur diuina. ¶Videbam: & ecce arbor &c. Quid intelligimus per magnitudinem arboris nisi immersum robur virtutum? Nonne magna illa arbor fuit quæ plenitudinem gratię & fortitudinis accepit? Stephanus, inquit, plenus gratia & fortitudine. Ecce arbor magna, arbor robusta, arbor procera, magna ad bona agenda: fortis ad mala toleranda: procera ad sublimia contemplanda. Sed vide quisquis hæc audis vel legis si forte altitudo tua est magna. Vide inquam & diligenter attende ne sit forte & nimia. Hoc fortassis in hac discripta arbore, reprehensibile fuit & causa succisionis extitit, quod altitudo eius nimia fuit. Sequitur. Et aspectus illius erat vsque ad terminos vniuersa terrę. Aspectus eiusmodi arboris vsque ad terminos vniuersę terrę porrigitur: quando nominis eius dignitatemque eiusmodi est morum similitudine propinqui, & morum dissimilitudine longinqui pariter reuerentur. Auctoritasque eius tam a malis quam a bonis timetur. Folia eius pulcherrima & fructus eius nimius & esca vniuersorum erat in ea. In foliis verba, in fructu scientia, in esca doctrina. Foliis fructus vestitur & verbis compositis scientia adornatur. Os enim sapientis ornat scientiam. Fructus bonus sapit & pascit, & scientia spiritalis spiritalem esuriem per sacram admonitionem suauiter reficit. Esca vniuersorum est plena eruditio omnium: discreta admonitio singulorum, & fructus eius inquit nimius. Vbique nimietas noxia est. Fructum nimium arguit qui dicit. In supuacuis rebus noli scrutari multipliciter. ¶Sequitur. Subter eam habitabant animalia & bestię: et in ramis eius conuersabantur volucres cæli: et ex ea vescebatur omnis caro. Per animalia & bestias homines intellige animales mentes carnales & penitus seculares. Per volucres accipe spiritales studiorum bonorum & sanctorum desideriorum alis ad cælestia volantes. Per animalia intelligimus mentes, voluptati deditas, per bestias iracundas de quibus recte dicitur. Subter eam habitabant animalia &c. Eo quod huiusmodi mentes per concupiscentiam vel iracundiam dissolutę: iustę quidem premi debeant rigore disciplinę. Recte in ramis & quasi sublimioribus, conuersabantur volucres cęli, quod spiritales viri & cælestibus desideriis succensi, merito debeant et in auctoritatem erigi, & digno honore sublimari. Subter eam inquit habitabant &c. Ergo in imis bestias coercebat: spiritales vero subleuabat in alta.

Quod asini loco volatilium hodie ridicule statuuntur.

¶Discant prelati nostri, discant hic quid facere debeant. B Discant inquam indisciplinatos premere mores: honorare & attollere bonos. Quid quæso hoc genus monstri est quod nostri temporis arbores vrsos & leones portant in ramis: Volucres vero cęli & quęlibet animalia pennata contra conditionis iura premunt in ramis? Quid quæso est quod facitis qui eiusmodi bruta & bestialia corda in sublime attollitis & velut in aere suspenditis? Si vere eos diligitis cur eis non parcitis? Nam dum eos ad alta suspenditis: eis ruinam vtique præparatis. Conuersentur volucres cæli in ramis: locumque teneant in summis, quos penna subleuat sanctitatis. Bestię in imis resideant & qui pronos vultus habent per appetitum carnis, districtionem sentiant pię seueritatis & iustę humiliationis. Audiamus quid adhuc de hac arbore dicat & quid quisque timere debeat, discat & ingemiscat. Et ecce inquit vigil & sanctus de cælo descendit & clamauit fortiter & ait.

Qualiter arbor spiritualiter succidatur.

¶Succidite arborem & præcidite ramos eius &c. C Alia sunt quæ boni angeli per seipsos faciunt, alia quæ fieri permittunt. vt nulla omnino sine eorum dispositione & sapientia fiant. Bona itaque fiunt eorum cooperatione, mala autem eorum permissione. Quem ergo rectitudinis statum subuertere malum esse cognouit, bonus angelus præcidere arborem noluit. Verumtamen quod hoc vnius meritum vel vniuersitatis bonum exigere cognouit: fieri permisit. Quod autem dicit: præcidite permissionem intelligite: non autem præceptionem. Neque enim hoc est malignis spiritibus obedientia iniuncta: sed licentia indulta. Hoc siquidem eos tandem aliquando facere permisit: quod eos diu desiderasse minime ignorauit. Hic est quod a Iudea domino dicitur. Quod facis fac citius. Vnde patet quod sine dei permissione nil in nostra sectatione præsumunt: quoniam non nisi permissi hanc arborem succidunt. Arbori itaque succiditur quando constantię virtus tentationibus paulatim attenuatur: tandemque funditus tollitur. Succisa arbore præciduntur & rami, quia virtute animi deficiente paulatim bona opera subtrahuntur. Arbor succiditur & ramus præciditur: quando animi virtus in occulto, & virtutis opus deficit in aperto. Succisa igitur arbore ramisque præcisis, folia excutiuntur fructusque dispergitur: quia deficiente virtutum proposito virtutumque exercitio, prius gratia bene loquendi tollitur, tandem & gratia recte intelligendi subtrahitur. & merito. Plus enim scandalizat quam ędificat audientes castigatio prædicatoris peruersi. ¶Sequitur. Fugiant bestiæ quæ subter eam sunt, & volucres de ramis eius. Bestiæ siquidem quæ prius subter eam erant fugiunt: quando

subiecti ipsius eius obedientiæ detractāt:& car
nales quiq; magisteriū ei⁹ cōtēnunt. Volucres
cœli de ramis ei⁹ fugere:est spiritales quosq; vi
ros vitę illius horrere infamiā,cōsortia declina
re. Verūtamē germē radicū eius in terra sinite.
Tūc arbor quasi radicit⁹ auellit:qn̄ post perpe
trata mala etiā in desperationē p̄cipitat. Quasi
ei radices suas arbor amittit:qn̄ oēm correptio
nē perdit,& in desperationē cadit. Quid itaq;
aliud est hm̄oi arboris germē radicū post ruinā
remanere:nisi post lapsum pœnitētiæ ꝓpositū
retinere & pœnitētiæ fructū de diuina pietate
sperare? Et alliget vinculo ferreo & ęreo in hęr
bis q̄ foris sūt:& rore cœli tinguat:& cū feris
pars eius in hærba terræ. Cor eius ab humano
cōmutet & cor feræ detur ei,& septem tēpora
mutentur super eum. Quid autē intelligit re-
ctius in vinculo ferreo & ęreo q̄ puerilitatis in-
domabilis cōsuetudo? In ferro audacia. In hær-
bis terrę bona īfima,bona terrena. Quasi ergo
vinculo ferreo in hęrba terræ mens deprauata
alligat:qn̄ in carnaliū voluptatū amore ex pra
ua cōsuetudine obdurat. Et rore cœli ītingua
tur. Quid intelligimus p rorē cœli nisi subtiles
& vix intelligibiles suggestiones diaboli? Rore
itaq; cœli mēs deprauata ītinguit:qn̄ p sugge
stiones diaboli diuersis erroribus imbuit. Qui
igit in hęrbis terrę foris alligat oportet vt rore
tinguat. Nā post deprauationē morū etiā sens⁹
deprauat & multis erroribus facile implicatur
Hinc est q; in euersione Hierusalem rex prius
filios,postea oculos amisit.

De triplici inquietudine cordis.

7. D Videbā ī visione mea nocte,& ecce qua
tuor vēti cœli pugnabāt in mari ma
gno &c. Videam⁹ nūc qd sit hoc ma
re magnū in quo Daniel vidit hāc q̄cūq; sit pu
gnā vētorū. Quis aūt nescit mare q̄ sit instabi-
le & īquietū qd̄ semp mouet ad oēm flatū im-
pulsumq; vētorū? Recte itaq; ī eo cordis muta-
bilitas & incōstātia figurat,eoq; vere sit similis
fluctui maris qui a vento mouet & circūfert.
Est aūt hoc malū triplex. Est em̄ mutabilitas p
positi pmissi & voti. Propositū est qd̄ qsq; sta-
tuit apd̄ semetipm̄. Promissum qd̄ apd̄ pximū
Votū qd̄ apd̄ deū. De primo dicit. Vult & nō
vult piger. De secundo:nubes & vētus & plu-
uię nō sequētes,vir gloriosus & pmissa non cō
plēs. De tertio:si qd vouisti deo ne moreris red
dere. Displicet em̄ deo īfidelis & stulta pmissio
Stulta pmissio est q̄ fit de eo qd̄ fieri non licet
vel qd̄ deus facere phibet. Infidelis promissio
est quā pœnitētia sequit vel cordis duplicitas
comitat. Nec tamē qui tali voto se obligāt pro
libitu eiusmodi vinculū abrumpere debēt:sed
ad arbitrium eorum absoluendi sunt qui pote
statē ligādi atq; soluēdi acceperūt & habent. In
mutabilitate ꝓpositi notat vitiū incōstātis ani
mi. In mutabilitate pmissi scandalū proximi. In
mutabilitate voti cōtemptus & iniuria dei.

Quæ sit pugna ventorum.

¶Quæ est autē ista pugna ventorū nisi fortis E
īpulsus & vehemētia tētationū? Diuersitas ve-
ro ventorū cœli cōtrarii sunt affectus animi.
Aliter em̄ spirat cōcupiscētia & aliter flat ira-
cundia. Aliter autē & aliter cōfidētia vel diffi
dentia. Sæpe inter fortes concupiscentiæ æstus
violētosq; impulsus anim⁹ ad semetipm̄ redit
atq; acriter rephendit:sibi irascit:sibi indignat
& cōcupiscentiæ flatibus iracundia ex aduerso
flando reluctat fortiter & resistit. Sed cū post
momētaneā quietē violētior surgit & solito va
lidius impellit mētis statū,pene euertit:intātū
vt iamiam deficiat & in diffidētiā cadat. Flāte
itaq; diffidentiæ vēto miserabilius q̄ prius ani
mum periclitari contingit. Timendū nāq; val
de ne ventus iste vehemens repente irruat e re
gione deserti,& cōcutiēs cōsciētiæ domū,totū
mentis statum euertat. Sed deo aspirante vires
resumit confidentiæ ventus: & ad diuinam
misericordiā recurrens animus iactat in domi
no curā suam & sic in se mentis reparat cōstan
tiam. Ecce pugna ventorū quā in nobis verius
experimur & sæpius q̄ legamus in libris.

De pugna quatuor bestiarum.

¶Quatuor inquit bestiæ ascēdebāt de mari di F
uersæ inter se. Quid quęso est bestias post vēto
rum pugnā de mari ascēdere nisi bestiales mo
tus & irrationabiles impetus post tentationū
violentiā de cordis instabilitate exurgere & p
rumpere in apertū? Quasi bestialem em̄ formā
sibi īduit qui bestialiter viuit. Quid nisi bestiæ
sunt quęlibet vitia vel quęlibet praua deside-
ria? Eiusmodi bestiæ mores lacerāt,virtutes iu
gulant,animas suffocant.

De Prima bestia.

¶Prima bestia quasi Leæna:& alas habebat vt
aquilę. In descriptione primæ bestiæ intelligi- G
mus vitiū insolentiæ. Insolitū quasi nō solitum
dicimus vel cōtra solitū,& inde insolētia dictū
putamus. Recte ergo insolentia dicitur quādo
passim & temere præter solitum pręsumitur.
Prima inquit bestia quasi Leęna. Dicitur leo tā
tæ feritatis esse vt prouocatus nec mortem ti-
meat nec periculo mortis a furoris sui impe-
tu se retardet. Leo inquit fortissim⁹ bestiarum
ad nullius pec.oc. Vides in leone q̄ stulta auda
cia & q̄ audax stultitia. Nonne leoninæ vide
tur audaciæ ad faciendum sibi nomen ambula
re in magnis & mirabilibus super se? Omnia

vltra vires psumere: contempto maiorum præcepto ieiunia, vigilias, & huiusmodi obseruantias vltra modum extendere, & nec saluti parcere, nec animæ morte in debitę obedientię contẽptu horrere? Nota qꝫ nõ leoni: sed leenæ assimilatur: quia hic sexus impetus sui vehementia proteruior & pertinacior inuenit. Vide ergo q̃ bestiale & vere leenę simile sit nulli⁹ cõsilio, nullius acquiescere pcepto: sed in temeritatis suæ audacia pertinaciter perdurare.

De duabus alis primæ bestiæ.

H ¶Vultis & hoc breuiter audire quid sentiã de hmõi bestiæ alis? Videtur mihi vna esse præcipitationis: altera præsumptionis. Ecce alæ duæ & ambæ aquilinæ. Quis hoc de aquila nesciat qꝫ cæteris pene omnibus auibus celerius vel celsius volare soleat? In præcipitatione attende celeritatem volatus. In præsumptione volatus celsitudinem. Dicitur autem aquila rex auiũ & leo bestiarũ. Nunquid nõ ergo ille videtur aliquid habere leenæ & aliquid aquilæ, qui præsumit tam in actiua q̃ in contemplatiua vita præcedere cunctos: & in vtraqꝫ singularem & summum locum tenere? In terra est leena. In cœlo est aquila. Qui se præsumit cęteris omnibus incedere fortius, volare sublimius: incedere per actionem, volare per contemplationem.

De auulsione alarum.

I ¶Aspiciebã donec auulsæ sunt alæ eius, & sublata est de terra. Prius alæ auelluntur, postea & ipsius bestiæ corpus de terra subleuatur. Prius contemplatiuæ postmodum actiuæ etiam vitæ gratia amittitur. Quid enim est alas suas perdere, nisi sublimes contemplandi volatus amittere? Cum enim post multos ieiuniorum & vigiliarum excessus ceperit corpus tabescere, caput dolere, velis nolis oportet alas deponere, ad terrã redire, & carnis curã agere. Et melius est vt sponte deponanť q̃ inuito auellanť. Quid est alas auelli, nisi amittere cũ dolore ingenti & sine vlla spe recuperãdi? Sic itaqꝫ post alarum auulsionẽ & terræ inhabitatio denegať qa post substractã cõtẽplationis gratiã etiã bene operãdi gratia animo superbiẽti subtrahiť. Sed vbi quæso de cætero erit hæc bestia de cœlo amissis alis deiecta & sublata de terra? An forte iterũ in mare descẽdet qui de mari ascendit? Sic vtiqꝫ sic sæpe qđ ex cordis psumitur leuitate post multam mẽtis fluctuationẽ in amaritudinem terminať. Sic de terra in mare trãsitur, sic montes in cor maris transferunť. Quid eñ est montes in cor maris transire nisi de magni conaminis culmine in nimiã cordis maliciam cadere? Et supra pedes quasi homo stetit. Et vtinam vel sero desinat se angelum credere & tandẽ aliquãdo desinat supra hominẽ pręsumere. Iam nõ volat vt angelus, nec ambulat vt homo: sed stat vt nunq̃ requiescat. Assidue ergo stat quia sine intermissione laborat. Pedes sine incessu fatigat: sine fructu laborat. Supra pedes stetit vt homo. Grãde spectaculũ: sed fœdum miraculũ videre quadrupedẽ bestiam, leoninam deniqꝫ formam se supra duos pedes contra cœlũ erigere: & cõtra naturam erectam stare. Quæ est ista erectio mõstruosa, nisi enormis quædã & nimis detestãda superbia? Cõtra cœlũ se erigit qui diuina iudicia rephẽdit. Et cor eius datum est ei: Cuius eius? Non leenæ sed hominis. i. carnaliter sapientis. vel tunc veraciter cor hominis accipit: quãdo per multã experientiã errorẽ suũ intelligit, & tamẽ suum defectum q̃ aliorum profectũ plenius recognoscit.

De secunda bestia.

¶Et ecce bestia alia similis vrso in parte stetit & tres ordines &c. In hac secunda bestia recte intelligiť inuidẽtia. Est eñ vrsus vt omnes nouimus animal deforme, & qđ in locis remotis & abditis soleat habitare, & in hoc ipso formã gerit inuidię. Nã & ipa quidem vtpote fœditatem suã erubescẽs semper studet latere. Est eñ vrsus aĩal malitiosum, & sęuũ, & forte est eiusmodi inuidiæ vitium. Inuidia est odium alienę felicitatis. Est autem vrsus animal plurimũ inquietum: ita vt ad stipitem ligatus nunq̃ pene desinat vel in circuitum pergere, vel pedibus fixis caput nunc in hanc nũc in illã partẽ iactare: & in hoc habet formam non modo inuidiæ, sed inuidentiæ: quæ animũ nullo pene momento sinit requiescere. Diciť eñ de hac bestia qꝫ in parte stetit. Nemo eñ repente fit turpissimus: sicut e cõtrario nemo repẽte fit summ⁹. Quasi adhuc itaqꝫ ĩ parte cõsistit: quãdo ad aliqua bona agenda antiqua adhuc consuetudo trahit. K

De tribus ordinibus dentium. L

¶Et tres ordines erant in ore eius & in dentibus eius. Ipsa scriptura denunciat quomõ tres ordines erãt in ore eius, i. in dẽtibus eius. Quid autem in dentibus rectius intelligimus q̃ malitiæ & inuidentiæ morsus? Est autem propriũ inuidentiæ alienam vitam rodere & obtrectationum morsibus lacerare: qđ tribus modis tã q̃ in ore tres habens ordines exequitur. Solet enim liuida mens semper manifesta mala multiplicius exaggerare. Dubia queqꝫ in deteriorẽ partem vertere. Aperta autem bona quia negare non potest, arte qua pręualet offuscare, & de eis aliquid minuere. Primũ est obloquutionis, secundum derogationis: tertium detractionis

Obloquutio est malæ opinionis disseminatio. Derogatio bonæ opinionis euacuatio. Detractio bonæ opinionis attenuatio. Sequitur. Surge comede carnes plurimas. Quid est carnes comedere nisi aliena infirma dente maledico lacerare? Sed quod dicitur. Surge comede. Quid quæso erit. Præceptio, an permissio, suggestio, an instigatio? Sed si a bonis angelis dictum putamus permissionem tantum intelligere debemus, Si autem a malis tam suggestionem q̃ instigationem vera ratione intelligere compellimur.

De Tertia bestia.

M ¶Post hæc inquit aspiciebam & ecce altera quasi pardus & habebat alas auis quatuor super se, & quatuor capita erant super bestiam, & potestas data est ei. Certe cum volucres volant seipsas supra semetipsas leuant, & per inane suspendunt. In pardo autem hypocritarũ fraudulentia figuratur qui per totum corpus maculis quibusdam respergitur. Nam hypocritæ quidẽ sanctitatẽ ꝓtendũt: sed peruersum est q̃d diligunt. Nõne igitur eiusmodi mentis seipsas supra semetipsas attollũt & ꝑ inane suspendũt cũ propter ambitionẽ & inanẽ gloriã duræ districtionis obseruantias pene vltra humanæ possibilitatis mẽsuram extendunt? Et q̃d aliud est multa capita habere q̃ nil simpliciter agere? Omne enim q̃d hypocrita agit vel agendo intendit, ambitioni deseruit.

De quatuor capitibus bestiæ tertiæ & quatuor alis.

N ¶Prima itaq; species huius mali est affectatio libertatis. Secunda affectatio dignitatis. Tertia auctoritatis. Quarta potestatis. Prĩo vt subesse refugiat. Secũdo vt de gradu in gradũ ad maiora conscendat. Tertio vt vir magni cõsilii appareat. Quarto vt in domo dei summum locum & honorem obtineat.

De quatuor alis.

O ¶De alis vero vt breuiter exprimam q̃d sentio Vna dicat̃ simulationis. Alia dissimulationis. Tertia ostentationis. Quarta excusationis. Simulatio est de occultis bonis. Dissimulatio de occultis malis. Ostẽtatio de bonis manifestĩs. Excusatio de manifestis malis. Ostentatio & simulatio a dextris existunt & his duabus volãt dũ se proximis cõmendantes gloriam suam circũquaq; dilatant. Excusatio & dissimulatio remanent a sinistris: quia in his duabus corpus suũ velant & fœditatem occultant. Et potestas data est ei. Et absq; dubio miro dei occultoq; iudicio, maiora sunt pene q̃ hypocritæ facere possunt, & faciunt districtioris vitæ obseruantias custodiunt q̃ qui propter deum se affligunt. Et cum constet ꝙ omnis caro fœnum & om̃is gloria eius quasi flos agri: plus tamen laborant sępe sectatores vanitatis ꝓ vana gloria & trãsitoria q̃ veri æmulatores iustitiæ pro vera gloria & æterna.

De Quarta bestia.

¶Nunc de quarta bestia breuiter perstringamus. Post hoc inquit aspiciebam in visione noctis. Et ecce bestia quarta terribilis atq; mirabilis & fortis nimis. Dentes ferreos habebat magnos, comedens atq; comminuens & reliqua pedibus suis conculcans. Dissimilis autem erat cæteris bestiis quas videram ante eam, & habebat cornua decem. Vide quod genus monstri in vitiis sit: cui nullum inter alia comparabile inuenitur. Scimus autem ꝙ mens quæ inuidia & impudentia corrupta fuerit: de cætero nulli omnino nec sibi nec alios parcit. Nam inuidia tollit huiusmodi amorem & cõpassionem proximi. Impudẽtia vero moderantiam & circũspectionem sui. Et sæpe qui eiusmodi sunt multos labores & dolores patiuntur: immo libenter tolerant vt alios affligant, & malunt ipsi miseriam sustinere q̃ aliis nõ inferre. Vide ergo q̃ sit mirabile q̃ve horribile hominem humanitatis oblitum, hominem exuere & cor induere beluinum. Fortis etiam nimis est qui ob mala proximis inferẽda tam patiens est ad ipsa etiã toleranda. Dẽtes autem & vngues ferreos habere dicitur: qui ad omnẽ crudelitatem verbis & operibus in proximos effrenatur. Deniq; om̃ia cõminuit & conculcat qui nõ solum aliorum infirma: sed & fortia carpit & damnat: & pro posse adnihilat. Omnia itaq; per diffamationem lacerat, & q̃d infamare non potest, per despectum calcat. Vt autem cætera taceam in hoc maxime videtur hæc bestia cæteris dissimilis esse: ꝙ in hoc nouissimo statu nescit mẽs improba erubescere.

Q; per dei gratiam qui modo bestia fuerat in hominem reuertatur.

¶Aspiciebam donec throni positi sunt. Et antiquus dierum sedit. Vbi abundauit iniquitas superabundauit & gratia. Ex hoc loco facile est aduertere quoniã nulla nostra malitia diuinã misericordiam vincere potest. Quid enim est ꝙ post succedentes sibi bestias posito throno antiquus dierum sedit, nisi ꝙ post multa vitiorum detrimenta ille qui est ante omnia tẽpora æternus per visitantem gratiã cor lubricũ infirma propositi stabilitate figit, & sibi mansionem constituit? Et quid est ꝙ bestiarum potestas aufertur nisi ꝙ per visitantẽ gratiam vi

tiorum sopita tyránide regnũ peccat destruit.

Galfridus.

Quomodo intelligitur Belis destructio.

4. R Tulit Daniel picem & adipem & pilos & coxit pariter fecitq; massas & dedit in os drachonis: & diruptus est dracho. In passione Christi diruptus est dracho magnus qui inter pilos picem: & adipem deuorauit ignarus. Siquidem inter peccatores occisus est qui peccatum non fecit: inter eos qui insensibiles & sine spiritu vitæ voluptatibus dediti sola radicantur in carne, & eos qui tenaci malitia tetri ex procera arbore prodeũt: ꝙ crudelitas oriatur ex animositate superbiæ si solos tales vorasset minime crepuisset. Sed cũ pice & pilis adeps coquitur & eorum peccata expiat: quibus dignanter gratia Dei sese communicat. Si propter admixtum ipe dracho crepuerat vt ipsi etiam exeant qui fœdi prius & fluxi extiterãt. Qđ si de solius Christi psona id intelligimus ex qua dictum legimus: ero mors tua o mors: in pilis caro siue concupiscentia licet orta de carne. In pice similitudo culpæ significatur, diuinitas in adipe. Sed quid dicim⁹ ꝙ ante drachonem istum sanctus Daniel etiã Bel destruxit? Vtinam ante mortem nostram domine destruas vetustatem. Hoc enim interpretatur Bel. Daniel iudicium dei est in quo princeps mũdi huius eiicit & veritate cognita a vanitate liberamur. Rex Cyrus qui hęres interpretatur, humana ratio: quoniã hæreditario iure configit interiores animi motus & exteriores tegit corporis sensus. Huius regis conuiua Daniel præ cęteris honoratur amicis, cum cœperit mens humana inquantũ iam cõperit iustum approbare iudiciũ & acceptam habere notitiam veritatis, sed ex magna parte quos regere & coercere debuerat confusos adhuc affectus vanitatẽ vetustatis adorãs: idolũ itus luteũ, foris æreũ nr̃a est vanitas ad prioris hoĩs pertinẽs vetustatẽ. Lutũ luxuria est. Aes loquacitatẽ vel auaritiã notat: quarũ vtraq; se ctantur foris: quos interius libido corrumpit. Nec comedit idolũ hoc quia nescit vtralibet cõcupiscentia refici: q̃uis videat suis quibusdam epulis ad esuriẽ potius prouocari. Templũ huius idoli sua cuiusq; cõcupiscentia peccatoris in quo vt occultum deprehendamus introitũ: & appareãt nobis ĩpressa vestigia: crebra mortis meditatio cineris aspersio est.

Finitur prophetia Danielis.

Sequitur Osee.

Stephanus, de pœnitentia.

ca. 1. S Et abiit & accepit Gomer filiã Debelaim. Gomer cõsũmata, Debe. voluptas. Et sępe dñs illã aĩam q̃ in voluptatibus est cõsummata carnalib⁹: ad pœnitẽtiam vocat. Nõne dñs assumẽs Magdalenã assumpsit Gomer filiã Debe. Multi veniũt in Baby. & ibi curanť. Vbi abũda. de. s. gra. Eruisti a.m. ex ĩferno infe. De execratiõe & me. an in cõser. Dixit dñs ex B. & m. c. s. si. bu. Nõne vulgariter diciť ꝙ castra munitissima nõ fiũt ĩ locis amœnis: sed asperis & horribilibus. Alia interp̃tatõe Debelaim diciť palata, & ẽ massa ficuũ siue caricarũ. Hanc massam Esaias hulceri Ezechię iubet apponi. Secũdũ hoc filia Debe. est filia peccati. Per ficus eñ p̃cã intelligunť. Vñ primi parẽtes post pc̃m̃ de foliis ficus fecerunt sibi perizomata. Qđ adhuc faciũt qcũq; pc̃m̃ per circũstãtias sicut folia fructus tegũt. P̃cã q̃dẽ sicut ficus dulcia videnť delinquẽtibus. Apponenda est ergo massa ficuũ vulneri vt pc̃m̃ cureť recordatione peccati. Sic verus Dauid caput Golię p̃prio illi⁹ amputauit ense. Sic Iudich caput Holofernis. Sic Hester Amã p̃prio patibulo iubet suspendi. Sic infructuosa ficulnea stercorũ appositiõe pinguescit. Sic Lazarus aperto suscitat⁹ est monumẽto vt locũ in quo iã quatriduanus iacebat agnosceret. Itẽ Iudas misit Thamar hœdũ: & Isaac libenter hœdũ comedit. de capra fœtida nascitur hœdus sapidus.

De humilitate.

¶ Voca nomen eius Iezrael. Iezrael semen Dei. T
Quia bonũ opus qđ p̃lat⁹ vel per eũ cõuersus facit: nõ sibi sed deo debet attribuere: q̃a semen dei est, non hoĩs. Et bene bonũ opus semẽ diciť q̃a q̃tũcũq; aliq̃s sit perfectus: semp debet semẽ dei in terrã liberi arbitrii iacere & tanq̃ de nouo inchoare. Vñ & dixi. Nũc cœpi. Itẽm: Tota die cõtristatus ingrediebar. Itẽ cũ cõsummauerit homo tũc incipiet. Et apostolus. Posteriorũ oblitus in anteriora me extendi.

De ambitione.

2. V Auferat fornicatiões a facie sua & adulterium a. de m. n. s. Per for. vitia subditorum. Per adulte. prælatorum. Per hoc notatur ꝙ sicut adulter. grauius est q̃ fornicatio. Ira peccatum prælati grauius est q̃ subditi. adulte. est in medio vberum cõscientia vertitur in ambitionem & lucrum.

De passione Christi.

X ¶ Agricolæ nolentes segetes suas a viatoribus cōculcari caput viæ spinis claudunt. Sic Iudæi ne locum & gentem amitterent caput Christi spinis confixerunt.

Cantica sine titulo. Quō sancta anima a domino per vias iustitiæ deducatur.

Ecce ego lactabo eam & ducam eam in solitudinē & dabo ei vinitores eius ex eodem loco: vallem Achor
2.
Y ad aperiendam spem. Lactat dominus animam quando suę bonitatis gratiā eius inspirat affectibus. Et eam in præsenti & peccatorum venia releuandam & virtutum gratia confirmandam & in futuro beatitudinis æternæ gloria sublimandam misericorditer pollicetur. Item lactat eam cum suauitatis æternæ refectam dulcedine ad appetenda summa regni cœlestis gaudia vehementius accendit. In solitudinem ducit cum suauitatis intimæ iocunditate gustata tumultus omnis vitæ mortalis ne degustatis priuetur bonis: ei suggerit deuitare: & quieti mētis toto desiderio interna aspiratione hortatur intendere. Ibi loquitur ad cor eius cum eam a vitiorum opprobriis liberatā de secretis cœlestium gaudiorum per contemplationis intimæ gratiam & licentius instruit & īfundit vberius. Dat ei vinitores eius ex eodē loco. i. ex ipo mētis trāquillo statu discretioni militātes cogitatiōes producit: q̄ vinitorū more q̄cq̄d in corde lingua & opere superfluū pullulat amputare: & qđ ad ædificationem proficiat plātare satagant & nutrire. Et quoniā q̄ apponit sci. & do. dat ei vallē Achor qđ interp̄tatur cōturbatio ad aperiēdā spē, cū eā ad hoc excitat vt in humilitatis exercitio sanctis semper laboribus insistat & omnē a se nociuæ securitatis torporem abiiciat.

Galfridus.

Quæ sunt iudicia aīæ quæ a dn̄o desponsat.

Z ¶ Despōsaui te m. in iudicio & iustitia &c. Animas sibi singulorū Christus desponsat: cū sua illas dignatione Christus p̄ueniens benedictione subarrat. Præcipua siquidē eius munera & certissima q̄dā despōsationis eius iudicia sunt hæc de q̄bus etiā Iudęos ī crepās veritas ait. Reliquistis q̄ grauiora sunt legis iudicium & misericordiā & fidē. In iudicio & iustitia nosipsos arguere & castigare: in misericordia & miserationibus p̄ximis subuenire: in fide cū deo sollicite ambulare debem⁹. Sane tria hæc grauiora legis auctoritate nō pondere videlicet potiora & p̄ciosiora sūt & vere bona. In q̄bus q̄cūq; sese inuenerit aīa se deo placitam & ab eo nouerit desponsatam.

Item Stephanus de pœnitentia.

¶ Et sponsabo te. Ter dicit spōsabo ad notandū triplex dilectionis testimonium. s. cordis, oris, & operis. Vn̄ ter quęsitū est a Petro: An diligeret dn̄m. Ter etiā dicit spōsabo q̄a tripliciter despōsatur aīa peccatrix Christo. s. p cōtritionē confessionē, & satisfactionem. Hiero. Nota misericordiā dei: meretrix diu fornicata ad virum reuertitur, nec recōciliari viro: sed sponsari dicit & vide distantiā inter dei & hoīm cōiugia. Homines de virgine non virginē faciunt: sed deus meretricibus iunctus virgines reddit. A

De malitia mundi.

¶ Maledictio & mēdaciū & homicidiū & furtū & adulteriū inūdauerūt. Signāter dicit inūdauerūt: vt notet pc̄torū abūdantiā. Tūc fluuius inūdare dicit: tū aluei sui ripas excedit & vicina loca occupat. Similiter cū pc̄m̄ publice p̄petrat & alios corrūpit tūc dicit inundare. Item fluuius in mare fluit, & pc̄m̄ in inferni amaritudinē. Dicit etiā pc̄m̄ inūdare vt per hoc notet eorū origo. s. q̄ ex aquis tēporaliū p̄ueniūt. In cuius rei significatione aquæ Aegypti conuersæ sunt in sanguinē: qđ fit quotiēs ad vsum peccandi tēporalia conuertunt, & sanguis sanguinem tetigit & vnum peccatum aliud attraxit. B

De adulatione.

¶ Et ad iniquitatē subleuauit aīas eorū Glossa. quia nō solū nō corrigunt: sed & laudāt & impunitatē promittūt: vnde illi ad peccādū subleuant. Signāter ait subleuant, qui em̄ aliquē subleuat efficit vector eius. Et sicut homo qui vehit facili⁹ & cū minori labore trāsit viā q̄ si incederet pedes: sic facilius peccat qui adulatiōis vehiculo inducit ad peccandū. Item qui reum iudici ostēdit nōne idē facit: acsi dicat vt in eū aīaduertat? Similiter qui adulando pc̄torem subleuat, idē est acsi deo dicat vt in eū animaduertat: cui⁹ etiā dānatiōis participē se ostēdit. C

De luxuria.

¶ Fornicatio & vinū & ebrietas aufert cor. Vere fornicatio aufert cor etsi quędā alia peccata sint maiora. Vnde ille in euangelio q̄ se vxorē duxisse dixit non se excusauit. Certe vxor & amor vinum moderabile suadēt. Illa pudore caret liber amorq; metu. Deniq; ī Cātilena dicit. Domine deus quis meum cor furatus est? D

De cupiditate.

Facti estis sicut rete expansum super Thabor. Thabor interpretatur veniens lumen. Hoc lumen est sacramentū dominici corporis & sanguinis qđ quotidie ad nos venit. Rete igitur super Thabor expandit qui mysteriū nostrę redemptionis cōuertit in ministeriū suæ cupiditatis celebrādo missas obolarias. Et cū Iudas Christū mortalē 5. E

& passibilem triginta argenteis vendiderit: nostri sacerdotes iã sedentem ad dexteram patris pro vno obolo vendunt.

De pœnitentia.

F ¶Ego quasi tinea Effraim & quasi putredo domui Iuda. Tria sunt principalia propter quæ comeditur a tinea vestimentũ. Vel quia vetus est: vel quia in vsum non assumitur: vel in tali loco ponitur ꝙ solis radiis nõ exponit̃. Vestimẽtum nostrũ est corpus nostrũ. Hoc vestimentũ vetus est cum inueteratum est in peccatis. In vsum nõ assumit̃: cum ieiuniis nõ affligit̃ nec dei seruitio mãcipatur. Radiis solis nõ exponit̃ cum per cõfessionem veri solis radiis nõ patet. Itẽ mala ligna putrida vocant̃. Putridũ lignũ lucet in nocte: sed non solidũ siue sanũ. Nox est vita præsens in qua lucẽt mali siue florẽt & boni vix apparent. Sed sicut putredo lignũ putridum cõsumit: sic eos dñs in pœna consumet. Vel potest accipi ĩ bono. Dñs em̃ nobis est vermiculus: vel putredo: cum virorem temporalium vel amorẽ in nobis depascit. Tinea etiam & putredo nobis est: cum facit nos considerare ꝙ putredo cõsumet corpora nostra. Vnde, qui quasi putredo consumendus sum & quasi vestimentũ qđ comedit̃ a tinea.

Cantica sine titulo.

Quõ deus sit homini tinea & putredo.

G ¶Ego quasi tinea Effraim & sicut putredo domui Iuda. Tinea de veste nascit̃, & eandẽ vestẽ de q̃ nascit̃ dissipat & corrumpit. Effraim vero fructificatio interpretat̃. Sũt itaq; q bonis fructificantes operibus: sed per ostensam religionẽ secularia magis commoda cõsequi q̃ diuinam adipisci gratiã cupientes. Quibus plerũq; contingit vt hac occasione qđ cupiunt assequant̃ & ad exteriora prouecti dũ multiplicibus curis desiderãter inseruiunt: bona quæ non recta intentione inchoauerant derelinquũt. Dũ igit̃ suscepta cura quæ eis ex occasione exstensæ religionis imponit̃: eiusdẽ religionis studia dissipat quasi tinea vestem de qua nascitur lacerat & cõsumit. Cũ autẽ ad hoc peruenerint vt etiã diuina cœperint fastidire & ad fabulas se conuertẽtes auditũ a veritate auerterit & sicut solẽt hoĩes ab ĩtroitu putredinis auferre faciẽ sic illi a spiritalib⁹ intẽtionẽ amouerit: tũc eis dñs putredo & tinea non immerito fieri ꝑdicatur. Qđ quia dñs iusto iudicio fieri ꝑmittit: ipse facere dicit̃ qđ eius permissione perficitur.

Galfridus

6. H VEnite & reuertamur ad dñm. De sanctis aĩalibus dictũ est: ꝙ ibãt & nõ reuertebãtur. Hic autem dicit̃: Venite & reuertamur ad dñm. Sed cũ dicit̃. Ibãt & nõ reuer. Ibi cõmẽdat̃ pseuerãtia: nõ ĩpœnitẽtia denotat̃. Ibãt em̃ & reuer. ad dñm. ibãt & nõ reuertebant̃ a dño. Bonum est enim semper ad eum vel eundo vel redeundo accedere. Nam ab eo recedere nunq̃ bonum. Venite & reuertamur ad dñm. Si diceret: Ite, lapideũ signũ miliariũ videret̃ qđ nõ mouet̃, & viã docet. Herodianũ est verbũ. Ite & ĩterrogate diligẽter de puero. Si vero diceret Reuertamur, venite, & nõ diceret reuertamur: in veniẽdo se sociũ exhibere videret̃: sed in reuertendo nõ ita. Nũc vero ait. Venite & reuertamur ad dñm. Simul ĩquã reuertamur, & ipe similiter opus habeo. Dñs vniuersorum est verus dominator & durus domitor eorum qui auertunt̃ & nõ reuertuntur ad eũ.

Idem.

I ¶Ipse cepit & sanabit nos. Quare ĩcipit dñs & nõ cõtinuo sanat? Subest em̃ ei cũ voluerit posse: sed cooperatorẽ expetit & expectat vt cooperet̃ qsq; ei in suã & ꝓximi sanitatẽ: & hoc ipm solius dignationis. Opus eius est ꝙ operamur. Opus ei⁹ est vt cooperemur ei. Percutiet & curabit nos. Nõ nos ꝑcussio terreat quã curatio comitat̃. Curat em̃ a culpa dũ ꝑcutit. Viuificabit nos post duos dies. Nõ cõmuni vita fidei sine q̃ nec venire ad eũ nec reuerti valemus: sed superiori q̃dã & feliciori q̃ speciali⁹ ei ex quo viuimus inhæremus. Sicut em̃ vita corporis est aĩa: Ita aię deus. Et qdẽ sine eo nec sobrie viuit̃ ad salutẽ: nec iuste exequit̃ qs qđ iustũ est: licet sobrietas potius nobisipsis: ꝓximis vero iustitia debeat̃. Tertia pietas est cult⁹ dei ex quo verius viuit q duob⁹ illis cõpositis meruit iã accedere & diuino sese studuerit cultui mãcipare. Spiritalis em̃ cultura ĩ sollicita circũspectiõe, sedula meditatione, fideli deuotione, cõsistit. Et quasi tũc primũ viuificat nos & suscitat deus qñ iã efficit vt nõ mõ in nobismetipsis & erga proximos: sed in cõspectu eius viuamus. In eius videlicet cõtẽplatione sub ipsius examine, sub ei⁹ testimonio, sub ei⁹ desiderio & amore. Aliter etiã licet duos dies intelligere vt ad creationẽ & redẽptionẽ hoĩm referant̃. Quib⁹ succedit tertia ꝑ spũm adoptionis viuificãs eos q pctã mortalia cõuersione sua in seculi renũciatione præueniunt, suscitãs eos q secũdam tenuerũt tabulã post naufragiũ. Quia em̃ dies a diuisione nomẽ accepit. In prima die per priuilegiũ creationis discernunt̃ rõnales a cæteris creaturis. In secũda fideles ab infidelibus, ꝑer ꝑciũ redẽptionis ꝑ spiritũ adoptionis. In tertia ab aĩalibus spiritales. Et viuemus in conspectu eius intuentes non quę videntur sicut Moyses qui inuisibilem sustinuit tanq̃ videns. Sciemus sequemurq;

in eius cultu & conspectu sciendi & sequendi cōspiciemus affectū. Sūt quidā qui zelū habēt sed nō scientiā: q gestiūt sequi: sed nesciūt. Alii sine zelo scientiā norūt sed nolūt, & seipsos iudicāt in eo qđ ꝓbāt. Nesciuit mulier in ꝑuaricatione seducta: sciuit Adam sed sequi noluit.

Stephanus. de mysterio trium dierum.

k ¶ Venite & reuertamur ad dñm &c. Nō dicit ite sicut faciūt magistri nostri & ꝑlati bene docēdo & male viuēdo. Ipse cepit nos. in verbo capiēdi q̄si coactio notat̄. Capit em̄ ꝑ gratiā deus hoīem fugientē ꝑ pctm̄. Vnde. Nemo venit ad me nisi pater meus traxerit eū. Item Trahe me post te. Itē Cū exaltatus fuero a terra oīa tra. ad meip. Itē sup illū locū semē Abrahę apphēdit dicit glo. Apphēdit nos tāq̄ seruos fugitiuos. Propter illā fugā designādā sic dispositum erat tabernaculū & etiā tēplū ꝙ sancta sanctorū erāt ad occidētē. Nūc vero apphēso fugitiuo caput ecclesię est ad orientē. Propter idē habuit Christus in passione faciē ad occidētem. Viuificabit nos post duos dies &c. Primus istorū dierū est stat⁹ pœnitētię: secūdus ꝑfectionis siue iustitię: tertius gloriæ. Hos tres dies designauit dñs in euangelio cū ait. Ecce ego hodie & cras dæmo. eii. & sani. ꝑfi. & tertia die cōsum. Dæmonia eiiciūtur in statu pœnitētię: sanitates ꝑficiunt in statu iustitię: cōsummatio fit in statu glorię. Et nota ꝙ hic & in euāgelio duo primi dies cōiungunt̄ ad notandū ꝙ q̄tumcūq̧ in ꝑsenti iustus sit aliq̄s: tamē idiget pœnitētia. Ad idē est ꝙ filii Israel pasti sunt cibo duplici. s. farina conspersa quā tulerāt de Aegypto, & māna anteq̄ intrarēt terrā ꝓmissionis. In figura istorū dierū ciuitas Hierosolymitana trinomia fuit. Est enim dicta Ihebet. i. cōculcata qđ fit ꝑ pœnitentiam. Et salem. i. pax quod fit in statu iustitię. & vltimo Hierusalē. i. visio pacis qđ fiet in gloria Isti sunt tres dies. Pascha. s. in quo comedebant grana manibus confricata. Pentecoste, quando comedebāt panes nouarū frugū. Scenophegia in quo comedebat̄ de oībus frugibus iam tunc oībus collectis. Scenophegia interpretat̄ fixio tabernaculoꝝ. Hęc est status glorię in quo corpora nostra immobilia erunt & immutabilia. Itē cum dicitur: Amauit eum domin⁹: sic notatur status pœnitentiū. cum dicitur, Et ornauerūt eum, status iustorū. Et cū subiūgit, Stola glorię in. e. status beatorum. Hoc est ꝙ thamar interpratur amaritudo, cōmutata palma. Hoc est ꝙ Petrus traxit rete plenum. cliii. piscibus. Ternarius ad incipientes, qui fidem habent trinitatis. Quinquagenarius ad proficientes siue iustos. Centenarius ad perfectos. Istos tres dies breuiter Esaias designat. Si reuertamini & quiescatis, salui eritis. Et in psalmo. Cum auerterit dominus captiuitatem Sion per pœnitentiam exultabit Iacob in statu iustitiæ & lætabit̄ Israel in statu gloriæ. Debet em̄ homo esse nux cuius cortex amarus, testa solida, & nucleus dulcis. Per amarum cor, pœnitētia: per testam solidā, iustitia: per dulcem nucleum, dulcedo gloriæ. Vel prædicti dies possunt omnes accipi de pręsenti vt primus sit contritio: secundus cōfessio tertius satisfactio. Vnde Moyses. Ibimus viam trium dierum in so. vel cogitatio, locutio, operatio. Hoc est triduum Sauli: triduū quo parētes inuenerūt Christum: triduum lonę: triduū Christi in sepulchro.

Bernardus.

¶ Viuificabit nos post duos dies i. d. t. s. n. Decet vt queadmodū caput pcessit, sequātur mēbra. In patibulo. vi. feria redemit hoīem ipsa die qua fecerat hoīem in initio. Sequente die sabbatizauit in monumento consummato opere qđ susceperat. Tertia vero, quę prima dierum est, primitiæ dormientium nouus homo apparuit mortis victor. Ita & nos quicunq̧ sequimur caput nostrum tota hac die, qua plasmati & redempti sumus, nō cessemus agere pœnitentiā non cessemus tollere crucem nostram: perseuerantes in ea sicut ipse perseuerauit, donec dicat spiritus vt requiescamus a laboribus nostris. Persistamus in cruce, moriamur in cruce, deponamur aliorum manibus non nostra leuitate. Caput nostrum deposuere viri iusti. Nos vero dignatione sua deponant angeli sancti: vt consummata viriliter die crucis, secunda, quę post mortem est, quiescamus suauiter, dormiamus feliciter in sepulchris: expectātes beatam spem & aduentum gloriæ magni dei. L

Stephanus. de exemplo malorum.

Reuelata est iniquitas Effraim & malitia Samariæ quia operati sunt mendacium. Hic manifeste habetur ꝙ peccata principum & prælatorum, salutem impediunt subditorum. Nota ꝙ ait reue. quia non sufficit eis peccare latenter: immo iniquitates suas reuelant vt alios corrumpant. Vnde Esa. Super montem excelsum & sublimem posuisti cubile tuum: & illuc ascendisti vt immolares hostias. Operati sunt mendacium: id est terrena sequuntur: in quibus nihil est nisi mendacium. Promittunt enim felicitatem quam conferre non valent. Vnde Hiere. Vere mendaces erant colles: & multitudo montium fuit mendax. Colles sunt minores dignitates: montes maiores. 7. M

De tentationibus diaboli.

N ¶Omēs adulterātes q̄si clibanus succēsus a coquēte. Cor malū merito dicit̄ clibanus a coquēte succēsus. Sicut em̄ accēdens clibanū intus nō intrat: sed exterius ignē facit & ministrat: nec ignis exit de clibano: sed gyratur īterius, & clibanum ad coquendū panem calefacit: sic diabolus per suggestionē cor hoīs accēdit: ita ꝙ sub stātialiter ī cor hoīs nō ītrat. Hoc em̄ facere nō potest. Vnde ꝙ dicit̄ ītrasse in cor Iudę, intelligendū est per suggestionem nō per essentiā. Ille ignis nō procedit exterius quousq; succensum sit cor ad coquendū panē impietatis & totum cor sit exustū. Vnde Hiere. Pellis nostra exusta est quasi clibanus. Panis impietatis est ipse homo: qui primo frāgit̄ in farinā per diuersos circuitus & curas hui⁹ mūdi. Deinde farina aqua conspergit̄ & fermento fermentat̄. Aqua & fermentū duę sunt filiæ Loth. i. declinātis: q̄ ipm inebriant. s. cōcupiscētia & superbia. hoc est qđ dicitur. Pectore & ventre repes.

De ambitione.

8. O Mvnera dederūt amatorib⁹ suis. i. adulatoribus & etiā spiritibus malignis. Sed etiā cū mercede cōduxerūt nationes. i. causa ꝓmotionis prece vel precio sibi fauorem laicorum acquirunt.

De obstinatione malorum.

P ¶Iudas multiplicauit vrbes munitas. i. seipsum in malitia muniuit & confirmauit. In ciuitate malorum murus est quadratus: cuius vnum latus ē mala spes siue malus amor: aliud est malus timor. Tertiū est malū gaudiū. Quartū est malus dolor. Iste murus ædificatus est magnis lapidibus q̄drīs & q̄busdā minutis cæmēto cōiūctis. Lapides minores & maiores sūt minora & maiora pctā. Cęmētū aūt calceū fit de lapidibus in clibano coctis & in puluerē redactis admixta aqua. Lapis durus ī clibano coctus & tādē in puluerē redactus cor est humanū qđ ī clibano curarū mūdi decoctū in puluerē cupiditatis redigit̄. cui aqua cōcupiscētię admixta fit cęmētū: qđ est tenacius si admisceat̄ harena. qđ valde mirabile videt̄. Harena q̄dem sterilis est & arida & ideo dissoluta. Et tñ cęmētū calceū tenacius facit & durabilius. Quid per harenam nisi tēporalis abūdantia? Quæ licet in se arida sit sterilis & dissoluta, tamē cęmētū ex cupiditate & luxuria factum tenacius reddit.

9. Q QVid facietis in die solen. Hęc solēnitas est dies iudicii: q̄a tūc solēnizabūt sancti. Et nota ꝙ duplex festū solet dici solennitas. Modo quidē simplex festū est. s. in stola aīæ. Sed tūc erit duplex festū: quia boni recipient duplicē stolam. s. aīæ & corporis. Et mali operient̄ diploide confusionis.

¶Profunde peccauerūt sicut in diebus Gabaa. R
Nota sicut per nullū factum antiquorū expressius potuit Esaias notare pugnā & victoriam Christi cōtra diabolū q̄ per factū Gedeonis cū dixit: Iugū oneris eius & virgā humeri eius & sceptrum exactoris eius superasti sicut in die madian: sic p nullū factū flagitiosorū antiquorū expssius potuit Osee magnitudinē peccati q̄ p factū Beniamitarū violēter opprimētiū vxorē leuitę: & per factum eorū qui in ira petierūt regē. s. Saulē in Gabaa inūctū. In his duob⁹ notat̄ abominabilis luxuria atq; superbia.

De perfectione bonorum.

¶Quasi vuas in deserto inueni Israel: & quasi S prima poma ficulneę. Ex vuis vinum elicit̄ per pressurā: & religiosi per pssuras tētationū tāq̄ vinū ab acino eliquatū ī cellario dñi reponunt̄. Et sicut vuę in deserto nō crescūt: sed illuc aliūde afferunt̄: sic viri pfecti nō sūt de hoc mūdo Et q̄si prima poma ficul. Quę gratius & auidi⁹ sumunt̄. Serotina em̄ poma non ita sunt grata sicut prima. Hæc em̄ primos radios solis plene suscipiūt: vnde & citi⁹ matura sunt. Tales fuerūt apostoli & primitiui fideles qui æstū psecutiōis plene susceperūt, & ideo pmaturi siue prima poma fuerūt. Tales sunt hodie etiā cōtēplatiui, & ideo gratiores. Nota ꝙ per vuā cui⁹ sapor pūgitiuus est, amaritudo siue punctio habita de peccatis in carnis maceratione signat̄. Per poma vero ficulneæ quorū sapor dulcis, interna dulcedo animiq; iocunditas designatur.

De inani gloria.

¶Effraim ad interfectores adducet filios suos. T
Quidā nō adducūt: sed interfectorē expectāt. Ad īterfectorē adducūt filios suos: q occasionē peccādi nō expectāt sed q̄rūt. Interfectorē expectāt qui occasionē peccādi nō quęrūt: sed cū se obtulerit suscipiūt. Aliter. ad īterfect. fi. ad. qui bona q̄ faciūt mūdo ostendūt. Vñ Ezech. quia thesauros suos ostēdit Babyloniis ipsos amisit. Certe qui bona q̄ agit mūdo ostēdit similis est simiæ: quæ fœtum suum vrso ostendit: quem ille protinus deuorauit.

Bernardus.

Q₂ præpropere studet scientię qui conscientiā non purgauit. Secundum aliam literam.

SEminate vobis ad iustitiā: metite spē 10. vitæ: & il. vobis lumen scientiæ. Vltimā posuit sciētiā tāq̄ picturā q̄ statū habere nequeat sup inane. Et ideo illa duo pmisit & subiecit illi tāq̄ si solidū aliq̄d picturę substerneret. Securus iam intendā scientiæ: si vitæ prius per beneficium spei securitatem accepero Tu ergo seminasti tibi ad iustitiam, si ex vera iustitia, notitia tui euigilasti timere deum, V

temetipsum hũiliasti,fudisti lachrymas,eleemosynas profudisti, cæterisq; pietatis actionibus mancipasti, si ieiuniis & vigiliis afflixisti corpus,si pectus tonsionibus,cœlos clamoribus fatigasti:hoc seminare ad iustitiã ẽ. Semina sunt bona opa:bona studia: semina lachrymæ sunt. Ibant inquit,flẽtes mit.se.sua. Sed veniẽt cum exultatione portantes manipu los suos.Merito cũ exultatione,cũ reportant manipulos glorię At istud inquã in resurrectione in nouissimo die:& est nimis longa expectatio. Noli animo frangi,noli deficere a pusillanimitate spiritus. Habes interim de primitiis spiritus:qđ ad pręsens in exultatione metas.Metite ait spem vitę Non te modo mittit ad diẽ nouissimũ quãdo res iam erit in re & nõ in spe:sed de pręsenti loquit.Prorsus magna lętitia & exultatio multa nimis cũ vita venerit. Sed nunqd tantę lętitiæ spes erit sine lętitia?Spe gaudẽtes ait Apostol9. Quisquis itaq; post amara & lachrymosa conuersionis suę primordia respirasse in spem atq; in quoddã serenũ supnę cõsolationis,pẽnis gr̃ę subleuatũ se euolasse lætat:is profecto iam metit suarũ recipiẽs fructum temporaneũ lachrymarum.Felix qui tantũ iam messuit,habens interim fructũ sanctificationẽ, finem vero vitam æternam.

Stephanus,de passione.

10 X Ego quasi nutrix Effraim.Sicut nutrix frangit linguam suã vt contemperet se puero balbutiẽti:sic Christ9 condescẽdit nostrę infirmitati vt cõtemperaret se nobis. Pręterea paruula re allicit paruulũ ad se amplexandã:sic Christ9 paruula re,s.temporalib9 allicit nos ad suũ amorem. Et hoc est.Ego quasi nutrix Effraim por.e.in bra. m.in cruce distẽtis.Ibi eñ extẽdit dñs brachia sua ad amplectendũ nos & portandũ. Et sicut nutrix ad alliciendũ paruulum plene extendit brachia:& q̃tum potest: cũ tamẽ paruula extẽsiõe possit eũ colligere & ãplecti: sic & Christ9 fecit.In funiculis Adã trahã eos &c.Duob9modis trahit nos:cõminando.s.& ꝓmittẽdo,Aliter.In fun.&c.Duo ꝑcipue retrahũt hominẽ a pctõ,mẽoria passionis dñi,& cõsideratio finis.

Vverricus.

Q2 qui nondũ capit cœlestia,suspendatur interim a terrenis.

Y ¶Pendebit populus ad reditũ meum.Pulchre omnino & proprie pẽdebit tanq̃ inter cœlũ & terram, vt licet adhuc apprehendere cœlestia non valeat:non velit tamẽ tangere terrena. Et si aliquando tangit,non nisi summis articulis.i. extremis partibus animę propter necessitatem corruptionis nostrę cui seruire cogimur q̃diu vanitati creatura subiecta est nõ volẽs. Vulgo dicitur:male expectat qui pendet.Ego autẽ dico:feliciter expectat qui sic pendet.Quãobrem elegit hoc suspendiũ anima mea: & in ipso suspendio mortem ossa mea vt perseueranter in cruce ista pendere merear donec immoriar.

Stephanus.

De duritia cordis humani.

¶Quasi leo rugiet.Mirum est ꝙ leone rugiente animalia irrationabilia figũt gressus suos & vltra non audent ꝓcedere.Ex Christo vero leone per cõminationẽ rugiente non est in nobis q̃ rationales sumus, qui gressus suos figat & dicat.Cogitaui vias meas &c. Z

De memoria incarnationis.

Adducet dñs ventum vrentem.i. pater filium peccata tollentem,& ad sui amorem accendentẽ.Merito dei filius dicit ventus vrens: qa nihil est qđ adeo debeat in nobis nociua vrere sicut memoria ĩcarnationis. Vnde Proba me dñe & t.m. &c. Nihil est etiam qđ tantũ debeat ad amorem accendere: q̃ humilitas incarnationis. vñ cũ dixisset psal. In sole posuit tabernaculum.s.subiunxit:nõ est qui se abscondat a calore eius.i.cõsideratio quomodo in sole.i. in ęstu persecutionis posuit tabernaculum suum, quis est qui se neget amori eius?Inde est ꝙ cũ ventum est ad illum locum symboli:& homo factus est:flectimus genua,qa illud specialiter nos prouocat ad amorem. 13 A

Finitur Osee.

Sequitur Iohel.

Galfridus.

Q2 per quatuor pestes,quatuor vitia designẽtur.

Residuũ erucę comedit locusta &c. Eruca toto corpore repens luxuria est. Sed huius quoq; residuum q̃tulũcũq; fuerit:locustam sane non effugit.Sed q̃tum hoc erucę residuum inuenitur? vbiq; serpit,vbiq; sęuit,vbiq; lenocinat. Non vrbanos ciues,nõ barbaras pręterit nationes,non muratas vrbes,nõ altas rupes,non tuguria pauperum, nõ castra militum,non mercatorũ nundinas,non ꝑtoria iudicum,non palatia regum, non oẽs forsitan cathedras magistrorũ:sed nec huius qdem re- ca. 1 B

siduum omne saluabit. Et ait locusta: iam salio impatiēter portionem q̄ me contingit expectās Et interdū cū eruca incipit cōuiuari, sed multo magis vbi forte pigrior illa defecerit, alacrior ista consurgit. Quę est em̄ locusta nisi vana gloria? Dedignat̄ pedibus ambulare, & quibus volare possit pennas non habet: inanes salt⁹ velociter occasura sectat̄. Sic vbi floret amygdal⁹ ibi etiā locusta piter ipīguat̄. Et notādū φ erucę locusta cōuescitur cum turpiter sordet quis & inaniter gloriat̄. Residuū eius comedit quotiens is qui luxuriā fugit, vanam gloriam non euadit. Cæterum quid putamus, & illa aliqd deserit? Siquidem & brucus esurit. nimirū magnus ei venter est in paruo corpore. vel magis sol⁹ ei vēter est in toto corpore. Et vt arbitror gastrimargiā indicat. Frequēter eī hoīes quos ab elatione & ambitiōe desperatio retrahit, gulæ vitium tāq̄ sibi relictos occupat & assumit aliogn ne huius quidē residuū oē saluabit. Erugo adest & tanq̄ auidior & insatiabilior omniū residua omnia p̄stolatur. Si quis em̄ gastrimargiam fortassis euasit: frequenter huic auaritia dn̄atur: nisi φ interdū etiam velut impatiens & multū improba non expectat vt residuū bruci comedat, sed ipsa rapit & sibi tollit ac deuorat. Nonnullos em̄ videmus prę amore pecunię: vt minus appetant satisfacere gulæ. Nō inconuenienter auari aīam erugo comedere dicitur, quę terrenis incubat vel metallis vel frugibus. In ipsis deniq̄ rebus tota versat̄ quas erugo & tinea demolit̄. Igitur erucę residuū a locusta subsiliente peruadit̄ cum pudicitię bono non bene fatua virgo extollit̄. Residuum locustę bruc⁹ comedit: cū velut de magnis & mirabilibus sup se iam desperās miser totū se gastrimargię vitio tradit. Residuū bruci erugo cōsumit: cū insipiēter alteri quis reponit quod sibi negter substrahit, siquidē cui cōgreget nescit.

Petrus Lombardus.

De quatuor ducibus aduersarię potestatis.

C ¶ Residuum erucę comedit brucus &c. Quatuor sunt duces in exercitu diaboli: qui p̄ has pestes quatuor designant̄, luxuria, vana gloria, gastrimargia, iracundia. Multi per hos principes de pusillo grege dn̄i pręcidunt̄, & alii quidē trahunt̄ inuiti, alii trahunt̄ illecti, alii abeūt seducti, alii recedunt spontanei. Habent & duces isti satellites suos. Prim⁹ itaq̄ est negligētia Secūdus curiositas. Terti⁹ carnis cōcupiscētia. Quartus cōsensus. Quintus cōsuetudo. Sext⁹ cōtemptus. Septimus malitia: cum iam datus in reprobum sensum, non solū iam facit iniqtatem sed & diligit. Ex primo vitio fit piger ad bonum & negligens conscientię proprię. Itaq̄ negligentia tardat, curiositas impedit, concupiscentia ligat, consensus stringit, consuetudo trahit, contēptus p̄cipitat: malitia incarcerat carcere desperationis. Sed habet rex noster duces in exercitu suo: habet & milites: quorū arma potentia dei. Cōtra ergo quatuor illa vitia virtutes ęque quatuor opponunt̄, Iustitia, Fortitudo, Prudētia, Tēperantia. Illis qui inuiti trahuntur, necessaria fortitudo, illectis tēperantia seductis prudentia, iustitia spontaneis. Sequuntur aūt duces istos septē gratię sp̄us sancti quarum virtute & industria aduersę partis fortitudo conteritur.

Stephanus. de vitio gulæ.

¶ Vlulate oēs qui bibitis vinum in dulcedine D quoniā periit ab ore vestro. In dulcedine. i. ad delectandum, nō ad satisfaciendū naturæ. Q̄m periit ab ore vestro. Postq̄ ei transiit iudicium palati nō melius sapit optimū q̄ mediocre vel vile. Et nota φ signatius dixit. Periit q̄ dixisset perit vel peribit: quia adeo est instantanea delectatio gulę, vt potius dicēda sit pręterita q̄ futura vel duratura, licet sit in præsenti.

De pœnitentia.

¶ Accingite vos ad pugnam, & plangite sacerdotes: vlulate ministri altaris. Nota cū minores inuitant̄ ad planctū, pręlati inuitant̄ ad vlulatum: per quod grauius esse notat̄ eorū peccatū. Ingredimini in pœnitētiā cubate in sacco. i. in cilicio. Per hoc φ dicit cubate, notat̄ φ hilariter sit āplexāda pœnitētia tāq̄ refectio grata vt dicat pœnitens. Cibabis me pane lachrymarum &c. Per ciliciū autē bene pœnitentia designatur. Fit ei de pilis caprarū, & designat p̄cti circūstantias: quia sicut capra tegit̄ pilis, sic peccatum circunstantiis. Ex capra. i. ex voluntate peccandi nascit̄ hœdus sapidus qui postea fit hircus fœtidus, quia primo dulce & sapidū videt̄ peccatum in p̄gustatione: sed postea fœtor est in consuetudine. Istos pilos caprarum pœnitens tondere debet: quia nō solū peccati substātiā confiteri debet, sed etiā circūstantias peccati. Ex pilis istis debet sacerdos cilicium texere: quia secundum peccati circunstantias pœnitētiam debet iniungere.

Bernardus.

Q̄ꝫ paruulū Christū nō nisi paruul⁹ app̄hēdit

E Conuertimini ad me ī toto corde vr̄o &c. Quid sibi vult φ pręcipit dn̄s vt cōuertamur ad eū? Vbiq̄ eī est, oīa replet, & complectit̄ vniuersa. Qua me vertā vt conuertar ad te dn̄e deus? Consilium istud est secretū est quod solis credat̄ amicis. Mysteriū

regni dei Apostolis reuelatur in aure. Nisi cō uersi fueritis inquit &c. Agnosco plane qua velit vt cōuertamur. Ad paruulū cōuerti necesse est. Ad hoc siquidē puulus datꝰ est nobis. Quid tu īflaris o hō: qd extolleris? Sublimis qdē dñs sed nō ita pponit tibi. Laudabilis magnitudo illiꝰ, nō etiā imitabilis. Eleuata est magnificētia eiꝰ, & nō poteris ad eā, nec si te ruperis apphēdes. Excelsus qdē dñs, sed humilia respicit: humiliare & apprehēdisti. Hęc plane est lex pietatis. Si forte sublimitatis esset via pposita, & illic iter quo ostēderet salutare dei: quanta facerēt hoīes vt exaltarent? q̄ crudeliter inuicē sternerēt? inuicē cōculcarēt? q̄ īpudēter reperēt manibus & pedibus conarētur in altum vt imponerent sese hoīes sup capita aliena? Et certe qui contendit supgredi proximos multas inueniet difficultates: multos habebit ęmulos: multos patieƭ cōtraditores, ascēdētes equidē ex aduerso. Nihil vero faciliꝰ est volēti q̄ hūiliare seipm Hoc verbū est quod omnino nos reddit īexcusabiles: vt ne tenue nobis velamen pretēdere liceat. Sed iam ad hunc paruulum quonāmodo conuerti necesse sit videamus.

Quomodo sit ad Christū couertendū.

G ¶Conuertimini inquit ad me in toto corde vestro. Si dixisset cōuertimini, nihil addēs eēt nobis forsitan libere rñdere: factū ē: iā aliđ ppone mandatū. Nūc aūt spiritualis vt audio cōuersionis nos admonet q̄ non vna die perficiƭ: vtinam vel in oī vita quā degimus in hoc corpe valeat cōsummari. Corporis nāq̧ conuersio si sola fuerit erit nulla. Forma siquidē cōuersiōis est hęc: nō veritas vacuā virtute gerens speciē īpietatis. Miser homo q totꝰ pgēs in ea q̄ foris sunt: ignarus est suorū interiorū. Exteriorē qppe superficiē intuens salua sibi oīa suspicaƭ non sentiēs vermē occultū q interiora corrodit. manet tonsura: vestis necdū mutata est. Ieiuniorū regula custodiƭ, statutis psalliƭ horis, sed cor lōge est a me dicit dñs. Attēde sollerter quid diligas qd metuas, vñ gaudeas, aut contristeris, & sub habitu religiōis aīm secularē: sub pānis cōuersiōis īuenies cor puersum. Totū eī cor ī his q̄tuor affectionibꝰ est: & de eis accipiēdū puto qđ diciƭ vt in toto corde cōuertamur ad dñm. Conuertaƭ pinde amor tuus, vt nihil oīno diligas nisi ipm aut pp̄ter ipm. Conuertaƭ etiā ad ipm timor tuus: qa puersus est timor oīs quo metuis aliqd pter eū aut pp̄ter eū. Sic et gaudiū tuū & tristitia eq̄ cōuertanƭ ad ipm: vt nō nisi secundū eū doleas aut lęteris. Si em̄ p tuo siue pximi peccato doles bene facis, & hęc tibi tristitia est ad salutē. Si gaudeas ad mūera gratię, hoc gaudiū sanctū est & securū gaudiū in spiritu sancto. Debes & in dilectione Christi fraternis cōgaudere psperitatibꝰ, aduersitatibꝰ cōdolere. Verū nec ipa corporalis cōuersio parui pēdēda est, qa spiritualis adminiculū noscitur esse nō paruū. Inde est ꝙ in loco hoc cum dñs dixisset in toto corde, addiƭ ptinus in ieiunio qđ vtiq̧ corporis est. Volo tñ admonitos vos esse obseruandū illud, non escis tm̄: sed ab oībꝰ illecebris carnis, & vniuersa corporis voluptate īmo vero ieiunādū est longe a vitiis q̄ ab escis sed est panis a quo vos ieiunare nolo. Panē dico lachrymarum. Sequiƭ em̄ in ieiuniis & fletu & planctu. Exigit em̄ a nobis planctū cōuersatiōis pteritę pnīa. Exigit fletū desideriū futurę btitudinis. Parū ei placet huiꝰ vitę nouitas q necdū vetera plangit: necdū plāgit admissa pctā, necdū plāgit tēpus amissum. Si non plangis plane nō sentis aīę vulnera, cōscientię lęsionē: sed nec futura satis gaudia cōcupiscis si nō quotidie postulas eas cū lachrymis. Minus tibi nota sunt si non renuit cōsolari aīa tua donec veniant. Sequiƭ. Et scindite corda vestra & nō vestimēta vestra. qbus verbis manifeste prior ille populus Iudęorū & duritia cordis & vanę supstitionis arguiƭ. Crebra siqdē apud eos scissio vestiū, sed non cordiū esse solebat. Quando em̄ scinderenƭ corda lapidea q̄ nō poterāt nec circūcidi. Scindite inquit corda vestra. Quis in nobis est cuius volūtas circa vnū aliquid solet obstinatior inueniri? Scidat cor gladio spūs qđ est verbū dei: & in multas festinet minutias discptiri: aliogn nō ē cōuerti ad dñm ī toto corde, nisi scisso corde. Donec em̄ vnā illā accipias in Hierusalē cuius est participatio in idipm, multa tibi interim pcipiunƭ. Et si in vno offēderis factus es oīm reus. Spiritus em̄ dñi multiplex ait Sapiens, nec potes sequi multiplicē sine multiplici scissione. Scindamꝰ itaq̧ corda nostra q̄tinus integra vestimēta seruemus. Vestes em̄ nostrę virtutes sunt. Bona vestis charitas. Bona vestis obedientia est. Beatus qui custodit vestimēta hęc vt nō ambulet nudus. Nec modo seruat integrā vestem scissio cordis, sed & talarem facit & polymitā. Hinc nempe virtutum perseuerantia: hic conuersationis pulchrę discolor vnitas. Hinc illa gloria filię regis in fimbriis aureis. Pōt tñ & aliter hęc scissio cordis telligi: vt si prauum fuerit scindaƭ ad cōfessionem: si durū ad compassionē. Quid ni scindaƭ hulcus vt sanies effluat? Quid ni scindaƭ cor vt visceribus affluat pietatis? Vtilis prorsus vtraq̧ scissio vt nec peccati lateat virus in corde, nec indigēti proximo claudamꝰ viscera misericordię: vt misericordiam consequamur.

Stephanus, de prelatis.

H ¶Sol conuertetur in tenebras, & luna in sanguinē. Sol prelati, luna principes. Hi sunt duo luminaria magna: quorum vnum præest diei alterum nocti. Sed cum sol iste sæpe passus sit eclipsim per vmbram terre obnubilātem, & solis splendorē lunæ auferentē: modo ad hoc deuenit res ꝙ sol conuersus est in tenebras peccatorum: & luna in sanguinē rapine.

De cupiditate claustraliū.

3 I
Filios Iuda & filios Hierusalem vēdidistis filiis græcorū vt lōge faceretis eos de finibus suis. Filii Iuda & Hierusalē sunt viri religiosi qui filiis græcorū vēduntur cum causas & lucra mundi sectant, & ita longe fiunt de finibus suis.

Finitur Iohel propheta.

Sequitur Amos propheta.

Cantica sine titulo.

Q. iuxta mores hominum diuine similitudinis variatio comparetur.

ca. 2 K
Ecce ego stridebo sup vos sicut plaustrum onustū fœno, diuersis in locis rebus diuersis se spiritꝰ assimilat, in nuptialibus vero mysteriis nō se flori similē, sed ipm se florem esse demonstrat. Ego sum inquit flos campi. Quia em̄ in flore pulchra suauia leta monstrantur: se florē non immerito nominauit, q summa pulchritudo, summa suauitas, summa lætitia est. In carnali vero & duro populo se plaustro assimilat, tinee & putredini comparat nō suam vilitatem que omnino nulla est pronuncians, sed illorum indignitatē declarans. Quorū vno pœnitētibus consulit, altero negligētes terrori adiicit. Plaustrū nāq; onustum fœno in trāsitu suo portat & stridet. Cū igitur pœnitentes fœnum carnalium delectationum per quas in se peccata cumulabant (omnis em̄ caro fœnum) ad memoriam reuocāt & lōganimē patientiam dei qua eos in tantis malis diu tolerauit miranē, & laudant: in eorū cordibus deus quasi plaustrū onustū fœno incedit. Cū vero terrorē tremendi iudicii eius quo impœnitentes condēnandi sunt cogitant: et vt damnationem euadant districta se semper castigant pœnitentia: in eis deus non solū onustꝰ sed stridens etiam transit: onustus per sustentationē misericordie: stridēs p seueritatē iustitie.

Stephanus, de periculo ꝑlatorum.

Quomodo si eruat pastor de ore leonis 3 duo crura aut extremū auricule &c. L
Summa est ꝙ sicut de ore leonis modicissima pars eruit & maxima cōsumitur: sic cū multi sint ꝑlati maior pars peribit & cōsumet a leone. s. a diabolo. Et parue reliquie salue fient per illū pastorē q dicit. Ego sum pastor bonus. Duo crura duplex cōtinētia mētis & corporis. Extremū auricule obedie̅tia ꝑseuerans: quia vt dicit legisperitus, nō intelligit iurisdictioni parere q qd̄ extremū est in iurisdictione nō facit.
¶Percutiam domū hyemalem. i. illos ꝑlatos q M
docent & non faciunt. Sicut aquilo ventꝰ hyemalis sonorꝰ est & asper & stridet, sed nō pluit cum domo estiuali. i. cū illis prelatis qui faciūt & non docent, immo sunt muti qd̄ non sufficit in prelatis, immo bifores debent esse value, scilicet vt bene viuant & bene doceant: quia vt ait Hiero. Innocens & absq; verbo conuersatio q̄tum ꝓdest exemplo: tantū nocet silentio.

De ternario vitiorum.

Percussi vos in vento vrente &c. Hæc 4
tria ponunt. s. ventus vrens, aurugo, N
eruca. Vētus ille vrēs asper & siccꝰ est superbia: Aurugo ad literā dicit quasi aure rubigo q̄ apud Iohelē dicit erugo, sed hoc nomē duas habet significatiōes: quia dicit erugo quasi eris rubigo, scilicet cuiusq; metalli vitiū. Itē dicit aurugo, q̄si aeris rubigo: & sic accipit hic in Amos, & est segetū vitium ex aura siue ex aere ꝑueniens stringens culmū & sic impediēs ne humor ꝑueniat ad granū. Aurugo hec auaritia est stringens cor auari & impediens ne humor cōpassionis perueniat ad pauperes q̄ sunt grana electa. Hec aūt prouenit ex aura fortune q̄ modo flat leniter: modo penitꝰ cessat. diuitiæ em̄ modo veniūt modo recedunt, vel ex aere. i. ex tēporaliū vacuitate. vnde bene hoc vitiū vacuo insidet culmo. Eruca vermis quasi immobilis olera virentia depascēs est luxuria q̄ virorem temporaliū & ipsius hoīs vigorē depascit.

De compunctione.

¶Facti estis q̄si torris raptꝰ ab incēdio. In bono O
sic Raptus ab icēdio torris fumat. Siliter q aq̄ spūs sancti irrigati de incēdio vitiorū rapiunt fumant ꝑ lachrymosam cōpunctionē. Fumꝰ ei post incendiū remanens. i. memoria pc̄ti prouocat lachrymas. Itē torris in parte de incēdio raptꝰ cōsmuptꝰ est, & in ꝑte manet itéger. Siliter peccator de incēdio peccatorū ereptꝰ in parte est cōsumptus: qa tp̄s qd̄ in peccato cōsumpsit amisit: sed in parte manet itéger quia tēpus satisfaciendi deus illi reseruauit. Vel sic in malo. Nō formidet cor tuū a duabus caudis titionū

Nota ꝙ titio quãto est viridior vel ꝓpter lutũ in quo diu iacuit pinguior immo sordidior: tãto peiorem ex se fumũ emittit. Sic qui diutius & feruentius in amore seculi virent, vel in cœno luxuriȩ iacent, peiorem & magis amarũ in fine fumum emittunt.

P ℂQuapropter hoc faciã tibi Israel. Non determinat q̃ sunt illa q̃ cõminatur. Infligit em̃ de⁹ pœnã tẽporalẽ, & cõminatˀ ęternã, licet non determinet. Quod facit vt sic suspensi in incertitudine cõminationis credãt q̃cunq; deteriora sibi infligi, vel ideo cõminatio nõ determinatˀ: quia scd̃m qđ hõ hic se finaliter habet fiet ei.

De fuga seculi.

5
Q In oĩbus plateis erit plãctus: & in cũctis q̃ foris sunt dicetˀ vȩ vȩ. In omni plaga, quia in oĩ siue ꝑ oĩ latitudine vitæ secularis punietˀ homo & in c. q. fo. c. di. vȩ vȩ ꝓper peccatũ scilicet & delictũ. id ẽ ꝓpter ꝑpetrationẽ mali & omissionẽ boni Istud duplex vȩ est biuiũ in quo sedit Thamar in quo religatus erat asinus qui ad Hierusalẽ adductus est. Vel duplex vȩ dicitˀ ꝓpter diploidem cõfusionis, quia induentur in corpore & in aĩa q̃ foris sunt. Malũ ergo foris eẽ. Caim vt fratrẽ occideret foras est egressus. Dina foras egressa corrupta est. Esau foras egressus benedictionẽ amisit, & Iacob domi manẽs benedict⁹ est. Hebrȩi in domibus suis manẽtes non sunt tacti ab angelo exterminatore. Et discipulis intus congregatis apparuit Iesus.

De die iudicii.

R ℂReuelabitˀ quasi aqua ad iudiciũ. Bene iudiciũ aquȩ cõparatˀ: quia sicut aqua sordes abluit & decliuiũ sequitˀ, & in vno subsistit, sic iudiciũ sordes in electis purgabit, & ab eis descendens ad reprobos pueniet, morabitq; in eis.

De hypocrisi.

S ℂMigrare vos faciã trãs Damascũ. Damascus ĩterp̃tatˀ bibẽs sanguinẽ vel sanguis cilicii. Et significat eos q̃ sudore cilicii. i. pœnitẽtiȩ afflicti & macerati sanguinẽ dñi bibunt. Et sic Damascus in bono accipitˀ: sed dñs malos q̃bus hic cõminatˀ nõ faciet in Damascũ migrare. & pœna eorũ in ĩfinitũ excedet pœnã quã ꝑ xp̃o hic patiũtˀ sancti. Vel sic in malo. s. vt noĩe sanguinis pœna ĩtelligatˀ, vt in Sophonia. Effundetˀ sicut humus sanguis eorũ, & corpora sicut stercora eorũ: malos ergo faciet dñs transire in Damascũ. i. in potũ sanguinis vt. s. bibant pœnã ęternam. Sed hypocritas faciet migrare trans Damascũ. i. graui⁹ aliis puniet eos. Et bene pœna ęterna sanguis cilicii dicitˀ. Sicut em̃ ciliciũ fit de pilis caprarũ animaliũ fœtidorum: sic pœna ęterna de circũstantiis peccatorum.

De vanitate temporalium.

Trãsite in calãne & videte si latior &c. 6
Sũma hęc est. Viris ecclesiasticis dicitˀ T
vt cõsiderent si seculares habeant ampliores diuitias & possessiones q̃ habeãt ipsi. & descẽdite in geth palestinorũ. Bene ista iungũtˀ Geth eĩ ĩterp̃tatˀ torcular, & significat doloris tonsionẽ quã habẽt amatores mundi. Palestini vero interp̃tantˀ potiõe cadẽtes. Potione. s. secularis felicitatis q̃ bene cũ geth iungitˀ, quia oĩs tp̃alis felicitas amaritudine & dolore est respsa vñ filii Israel voluerũt reuerti ni ęgyptũ ad pepones & allia. Pepones vt dicit Grego. dulces sunt. Allia vero ꝓuocant lachrymas. In ęgypto eĩ. i. in mũdo nõ est dulcedo sine amaritudine.

De adulatione.

ℂTollet eũ propinquus suus & cõburet eũ vt efferat ossa de domo. Hęc ẽ sũma ꝙ qdã carnes mortuoꝝ cõburũt & efferũt ossa. Carnes fœtidas in domo adulatores cõburũt: cũ vitia eorũ quib⁹ adulantˀ tegunt & abscõdunt. Ossa efferunt cũ opera q̃ fortia esse videntˀ p̃dicant & extollunt: velut si p̃latus vel princeps pauperem spoliat. adulator illđ vľ oĩno tacet vel crimẽ eẽ negat, & causa iustitiȩ factũ esse affirmat. Si vero ad ecclesiã pergat vel pauperibus aliqđ tribuat: illud satagit prædicare & efferre. V

De perfectione.

ℂNunqđ currere queũt in pętris ęqui: aut arari potest in bubalis? Petrȩ istȩ viri sunt sancti & maxime claustrales: de quib⁹ zach. lapides sancti eleuabuntˀ. Item dñs Ezechieli ait, vt adamãtem & silicẽ posui te. Vnde sciendũ est ꝙ viri sancti interdũ lapides interdũ vermes dicuntˀ. Vnde Noli timere vermis Iacob. Vermes qdẽ molles sunt, lapides vero duri. Sic qui sanctis vult cõiungi inuenit eos molles: sed q̃ eos vult impugnare inuenit eos duros & fortes. In his petris equi. i. dȩmones currere nõ possunt: nec in his bubalis terrenorũ curiositas exerceri. Sicut em̃ bubalus circulũ habet in naribus quo regitˀ, sic claustrales odorẽ vitȩ ęternæ: quo in huius vitȩ pręsentis exilio reguntur. X

De pœna reproborum.

In oĩ loco ꝓiicietˀ silentiũ. hoc ẽ qđ dicitˀ. ĩpii ĩ tenebris cõticescẽt. Itẽ. amice 8
quõ huc ĩtrasti nõ habẽs vestẽ nuptialẽ? At ille Y
obm. Nõ em̃ dãnatis dabitur remedium colloquii quo possint alleuiare supplicium.

Finitur Amos propheta.

Sequitur Ionas.

De vtilitate tribulationis.

ca. 1 Z M Isit dñs ventũ magnũ in mare &c. Ecce Ionā fugitiuũ tenuit mare, & ad deũ reduxit. Quod fit q̃tidie dũ illi q adeo recesserant ꝑ pssuras & tribulationes ad ipsum reuertuntur.

De negligentia prelatorum.

A ¶Ionas descendit ad interiora nauis & dormiuit somno graui. Attēde ꝙ cęteris periclitantibus & multũ timentibus Ionas dormiebat: qa sępe q a bono statu cadunt cum vanis huius seculi curis inuoluunt̃ longe peiores fiunt q̃ illi qui semꝑ fuerant mali. Et accessit ad eũ gubernator & dixit ei. Quid tu sopore deprimeris? Quid est hoc nisi ꝙ ille q caput fuerat malorũ q̄n͂qꝫ malũ redarguit ꝑlatũ: tã q̃ peiorē se? hoc est ꝙ asina subiugale aĩal alloquuta est Balaā. Itē Naũ Niniue quasi piscinę aquarꝫ aq̃ ei⁹. Ipsi vero fugerũt, state state & nō est q reuertat̃. Ecce Niniuitę.i.mũdani, Israelitis.i.ꝑlatis dicunt state vita, state doctrina, & non est q reuertat̃.

Contra inanem gloriam.

3 B ET ꝑdicauit in ea iuxta verbum dñi.i. eo modo quo præcepit dñs. Si eñ des eleemosynā non vt reficias viscera indigentis, sed vt careas tedio interpellantis: facis quidē quod dñs ꝑcipit, sed non sicut dñs pręcipit. Et ideo rem & meritum perdis.

C ¶Adhuc.xl.dies.i.adhuc est locus pœnitentię & niniue subuertet̃.i.peccatũ orient̃. Vnde & signãter ait: subuertetur.i.subter vertet̃.s.qđ deorsum est fiet superi⁹ & econuerso. Propter qđ dicitur Vniuersum stratũ eius ver.in in.e. Itē mulier quęrens dragmā domum euertit.

D ¶Surrexit rex de solio suo. Nota ordinē pœnitentię atqꝫ progressum. Primo surrexit rex per compunctionē: deinde abiecit vestimentũ per confessionē: postea indutus est sacco & sedit in cinere per humilem satisfactionem.

De vsu temporalium.

4 E P Arauit dñs deus hederam. Hedera q̃ non sine adminiculo surgit in altum & si caret adminiculo serpit in terrā: est viror tēporaliũ cui⁹ admiculũ est virt⁹, qua subtracta, viror tēporaliũ serpit in terrā, quia terrena appetere facit, & ascendit super caput Ionę vt esset super caput eius vmbra non verum corpus, sed in futuro erit super caput Ionę solidum corpus. Laborauerat eñ prædicando & iam solatiũ tēporalium erat ei necessariũ Et lætatus est Ionas super hedera lætitia magna: & quia magna, ideo dolet de eius amissione. Quod eñ cum amore possidetur, cũ dolore amittitur. Et parauit deus vermem.i. ablationem temporalium, vel vermem Christũ qui depascit virorem hederę. Considerata eñ Christi paupertate, omnia tēporalia vilescunt. Et ita percussa est hedera & exaruit.

Finitur Ionas.

Sequitur Micheas.

De doctrina christiana.

ca. 1 V Erbum dñi quod factũ est ad Micheā ꝑ morasthiten. Micheas humilis, morasthites hęres. Recte igitur verbum domini factum est ad Micheam morasthiten: quia humilib⁹ & cohęredib⁹ Christi proponendũ est verbum vitæ. Et valles abundabunt frumento. Item declaratio sermonum tuorum illuminat: & intellectum dat paruulis.i. humilibus. Item si quis nō sus.reg. dei sicut puer nō intrabit in illud. Regnum dei ibidem dicit̃ sacra pagina quā si quis non susceperit sicut puer.i.humilis non intrabit in illud.i. in ei⁹ intelligētiā.

Contra prelatos.

G ¶Quod scelus Iacob.i.coniugatorum & laicorum luctantiũ & laborãtium. Nonne Samaria id est ꝑlati custodes aliorũ. Et quæ excelsa.i.suꝑbia Iudę.i.cõfitentis eccl'ię. Nōne Hierusalē.i. literati qui per scientiā sunt visio pacis, sed operibus carent.

H ¶Ponā Samariā in aceruũ lapidum in agro.i. ꝑlatos duros & inutiles nec solidatos glutino charitatis.

De perfectione.

I ¶Decaluare & tōdere. hoc est o tu claustralis decaluare.i.oĩa tꝑalia ꝑ Christo relinque vt sis filius chorę.i.Christi in caluaria crucifixi q nihil ꝓpriũ habuit in terris. vnde Vulpes foueas habent &c. Et tōdere hoc est, tu quilibet homo tondere.i.tēporalia tibi imminue si nō vis penitus decaluari. Alterutrum enim fieri oportet, aut caluitium scilicet omnia relinquendo, aut tonsurā partē diminuendo, hoc est ꝙ Iosue iussus est equos hostiũ subneruare. Decaluare dico suꝑ filios delitiarum tuarum. Fili.delitiarum sunt qui voluptatibus gaudēt: vel sensualitatis motus illiciti ꝓ qbus reprimēdis debes decaluari. vnde bene sequitur. dilata caluitium

sicut faciũt boni claustrales qui omnia ꝑ Christo relinquũt, quod & ostendit tonsura capitis quæ maior est in illis q̃ in clericis, & in clericis maior q̃ in laicis. Dilata caluitiũ. Non quocunqꝫ modo: sed sicut aquila, defigendo mentis intuitum in verum solem non habendo respect⁹ ad ambitionem, vel fauorem populare. Et merito hoc facere debes, quoniam captiui ducti sunt ex te: quia non solum de actiuis quidam a diabolo captiuanẽ, sed etiam de cõtemplatiuis.

De perfectione claustralium.

4 K ET tu turris gregis nebulosa filię Siõ vsqꝫ ad te veniet: & veniet potestas prima regum filię Hierusalẽ. Ad literã turris gregis est tẽplum siue locus templi, propter multitudinem ouium quę ibi immolabanẽ & propter eminentiã templi. vel turris gregis dicitur locus iuxta Bethleẽ, in quo cecinerũt angeli. Gloria in excelsis deo. Mystice turris dicitur claustralis conuersatio propter virtutũ fortitudinẽ & eminentiã sanctitatis. Cõuersatio vero actiuorũ villa dici potest quã hostes inuisibiles tãq̃ nõ munitã de facili expugnant. Gregis dicitẽ ꝑpter simplices quibus sicut turris ꝑsunt maiores. Hæc turris nebulosa dicitur: quia sicut nebula solem obscurare videtur, sed ea diffusa sol gratius lucet, sic vita claustralis quę quasi sol ariditate cibi & asperitate habitus apud seculares obscurari videtur. vnde & eam contemnunt, tandẽ hæc nebula in morte corporali discussa grauior apparebit. Et hæc turris est filię Sion, id est speculationis. Vsqꝫ ad te specialiter veniet, licet ad omnes veniat Christus ad illos tñ specialiter venire dicitur qui eum spiritalius imitantur nudi nudũ sequentes. Et notandũ ꝙ hoc verbum veniet geminaẽ, ad signandum geminos Christi aduentus. In secundo autem potestas poniẽ. non in primo: quia in primo pauper & humilis apparuit. in secundo magn⁹ & terribilis apparebit. Et hæc potestas est regũ filiæ Hierusalẽ.

De paupertate.

5 L IN virga percutient maxillã iudicis Israel. Pauperes dicũtur maxilla Christi: qa sicut in maxilla cognosciẽ qualis sit homo: sic in pauperib⁹ q specialius q̃ alii Christum imitantur apparet qualis fuit Christus. Hos in virga potentes percutiunt dũ imperiis & auctoritate premunt.

De vtilitate persecutionis.

M ¶Et tu Bethleem &c. Bethleem domus panis dicitur, quę prius dicta effrata quod sonat furorem vidit. Si ergo vis esse Bethleem. i. dom⁹ panis qui de cœlo descendit, & vis habere illũ panẽ, oportet vt sis prius effrata. i. videns furorem persecutorũ. Oẽs em̃ qui pie volũt viuere ꝑsecutionẽ patienẽ. Prius est em̃ esse bennoni. i. filiũ doloris q̃ beniamin. i. filiũ dexterę.

De vsu temporaliũ.

¶Auferam equos tuos de medio tui. i. abundãtiam tẽporaliũ de corde tuo: nõ dicit de stabulo sed de animo, qa si equi sunt in stabulo ad necessitatẽ nunq̃ debent esse in animo ꝑ amorem vel superfluitatẽ. vnde diuitiæ si af. no. c. a. N

Bernardus.

Querimonia saluatoris de populo Christiano: sed Esaię quinto videnẽ hęc congruere.

¶Popule meus quid debui tibi facere & non feci? Quid causę ꝙ inimico meo vsqꝫ libet magis seruire q̃ mihi? neqꝫ ille creauit vos aut pascit aut tpa vestra disponit. Si parua hęc videnẽ in gratis nõ ille, sed ego redemi vos. Sed q̃ ꝑcio? non argẽto vel auro, non sole vel luna, nõ saltẽ aliquo angelorũ, sed cruore proprio. Cęterũ si neqꝫ tã multiplici iure debitũ a vobis ẽ dicere famulatũ, omissis oĩbus his mecũ saltẽ ex diurno denario conuenite. nihil vobis ille nocuerit nihil ipse videar ꝑfuisse, illi obtẽperate q pluria vobis & potiora polliceẽ, apud quẽ certior copiosiorqꝫ remuneratio est: vt illud quoqꝫ benignissima miseratione dissimulẽ ꝙ bonorũ vestrorũ nõ egẽs vobis tantũmodo velim esse cõsultum: ne ꝑsentia suscipere detractetis q̃ nunc offero dona gratię, futuris glorię munerib⁹ eadem augenda promittens. O

Hugo.

Q̃ homines a deo ingratitudinis arguantur.

6 P POpule meus memẽto q̃so quid cogitauerit Balach rex Moab, & qd r̃nderit ei Balaã fili⁹ Beor de Sechim vsqꝫ Galgalim, vt cognosceres iustitiã dñi. Scimus inqt apl's q̃m diligentib⁹ deũ o. co. in b. &c. Propheta ergo iniquus maledicere volens pp'lo dei ad benedicendũ licet inuit⁹ cõpelliẽ, qa mala q̃ reprobi bonis inferunt illorũ saluti dño disponẽte cooperanẽ. Dicit ergo Popule me⁹ &c. Erubesce miser homo. Tu nunq̃ obliuisci debueras ꝙ tãtũ dilect⁹ es a deo vt tibi maledictionẽ inimicorum tuorum non tantũmodo nocere nõ permitteret: sed eam quoqꝫ tibi in benedictionẽ cõmutaret. Verum q te horũ reminisci rogat, ingratũ & immemorẽ bñficiorũ eẽ demõstrat. Balach interpretaẽ elidens, ipse est Sathanas. Moab ex patre illorũ. s. reproborũ. Balaam populus vanus, Beor in pelle, Sechim spina, Galgalim voluptabrũ. i. cura & voluptas. vt cognosceres iustitiã dñi, acsi diceret. Ideo aduersarii isti cõtra te ex ꝑte relaxati sunt vt agnosceres

periculum. Ideo prohibiti sunt vt intelligeres vnum esse tibi præsidium. Tantis ergo beneficiis acceptis nil aliud restat nisi vt ꝓtectori tuo incessanter gratias agas.

Q Quod diuinę trinitati triplex ab homine sacrificium debeatur.

Q ¶Indicabo tibi o homo quid sit bonū, & quid deus quęrat a te. Vtiq; facere iudiciū & diligere misericordiam & sollicitū ambulare cū deo tuo. Tria hęc sunt q̄ offerre debes: quia deꝰ trinitas est: & non nisi trino sacrificio placari pōt. Offer ergo iudicium filio iudici, misericordiā spiritui sancto charitati, sollicitudinē paternitati. Nunc ausculta quale sit iudiciū quod facere iuberis. Primum est de teipso. Secundū inter te & proximū. Tertium de proximo tuo. In iudicio de teipso debes esse districtus: de te & ꝓximo iustus: de ꝓximo pius. Teipsum sic iudicare debes. Considera si facis oīa quæ facere debes: quod si ita est gaude, sinautē time. Inter te autem & proximum sic. vide quid illi facis, & quid ille tibi. Si ille tibi bonum & tu illi bonum reddis: malus non es. Si ille tibi malū, & tu illi malū: bonꝰ nō es. Si ille tibi malū, & tu illi bonum: bonus es. De proximo vero sic. vide quid ille facit. Si certum bonū paruum, magnū existima, magnū maius iudica: si dubium bonum, verū puta. Si certū malum est, magnū paruū, paruū minꝰ iudica. Si dubiū malum est, bonū puta: hoc est iudicium verū bonum deo placitum. Sequitur: diligere misericordiā. Nō solū facere sed diligere, quia magis facit qui affectu pietatis compatitur: q̄ qui ex debito perceptionis miseretur. Oportet ergo te primum facere iudicium: vt quod recte discernis, opere compleas. Deinde diligere misericordiā vt bonum quod agis non ex timore facias sed amore. Postremo sollicitū incedere ne vel bonum quod necdū habes non merearis accipere, vel bonum quod habes amittas.

Stephanus. de inani gloria.

R ¶Tu calcabis oliuam, & oleo non vngeris. i. tu venaberis gloriam humanā, de qua dicit, oleū adulationis: & tñ eam minime assequeris.

Cassianus.

Cur & silenter & breuiter sit orandum.

7 S AB ea quæ dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui. Cū ad orationē stamus cū summo nobis est orandū silētio nō solū ne fratres astātes nostris susurris vl' clamoribus aduocemꝰ, & orantiū sensibꝰ obstrepamus, sed vt ipsos quoq; inimicos nostros q orātibus nobis maxime insidianť, lateat nostrę petionis intentio. Ita em̄ pręceptum illud implebimus: Ab ea q̄ dormit in sinu tuo c.c.o.t. Ob qđ frequenter quidē sed breuiter est orādū: ne immorantibꝰ nobis inserere aliqd nostro cordi insidiator valeat inimicus.

Finitur Micheas propheta.

Sequitur Naum propheta.

Stephanus. de ira dei.

VLciscens dñs & habens furorem, vlciscens dñs. Bene dicit bis vlciscens dñs Primo propter pœnam præsentē. Secūdo propter pœnam futurā. vel bis propter pœnam corporis & pœnā animæ. ca. T

Habēs furorem. istud signanter dictū est: quia qui furorē non cohibet: immo cum impetu furoris agitur: potius potest dici ꝙ habeat eum furor q̄ ipse furorē. vnde super illud Iob. Cum apprehenderit eū. s. gladius non poterit ei resistere neq; hasta neq; thorax. Diciť qui p abrupta furoris gradiť nō apprehēdere gladiū, sed a gladio apprehēdi: sed qa talis impetus in deū non cadit recte diciť habens furorem. Licet em̄ sit iratus: nulla tñ ira dominabitur ei. Verūtñ graue est cū pro peccatis hominū ille qui misericordia est irasci cogiť. vnde Esaias. Sicut in valle q̄ est in Gabaon irascetur vt faciat opus suum. Alienū est opus eius. Quasi alienum est hoc opus ab eo cui propriū misereri est semper & parcere.

De memoria peccatorum.

¶Et inundans non faciet innocentē. i. q̄uis inundat tñ illum quē inundat nocentē ostendit esse sibi vt peccatorū suorū iugiter recordeť. hoc est ꝙ Iudas postq̄ grauidam fecit Thamar misit ei hœdum. i. exprobratio peccati. vel sic. Mundans abluendo culpam, non faciet innocētem liberando a pœna. V

De humilitate.

ET facies omnium sicut nigredo ollæ. Olla exterius ignis ardore nigrescit: sed interius ciborū coctiōe pinguescit Sic qui cibos spirituales in se decoquunt q̄to magis in virtutibus crescūt tāto plus in oculis carnalium vilescunt. 2 X

De amore temporalium.

PLures fecisti negociationes tuas q̄ stellę sint cœli. Sicut stellas negocia multiplicat qui plus cumulandis diuitiis 3 Y

q̃ bonis operibus multiplicandis inuigilat. Illę etiam sunt negociationes mercatorum Babylonis qui ob vilissimam voluptatem & momētaneā p̄ciosissimas aię suę dotes exponunt.

Finitur Naum. Sequitur Abachuc.

Idem in libro de contemptu mūdi.

ca. 1. Z ONus qđ vidit Abachuc p̄pheta. Abachuc iterpretatur amplexus siue amplexatio : qa quasi disceptando luctatur cum dn̄o. Vel quia diligēs dn̄m & ab eo dilect⁹. Et tu si fuer[is] Abachuc & cū angelo magni cōsilii luctari volueris & anima tua cum sapiētia colluctetur, multa videbis onera contra Babylonem & Chaldęos. i. contra mūdum & mūdi amatores: quia qđ mundus delicias, tu onus graue reputabis. Et bene Abachuc p̄pheta dicitur qđ sonat videns. Non est enim videns q̃ terrena amplectitur sed qui deum.

Idem ibidem.

A ¶Ex semetipso iudicium & onus eius egredietur. Quia sicut iudicant alios iudicio terribili sic & ipsi iudicabuntur. O hō si inimicus odio esset habēdus nemo magis tibi inimic⁹ teipso. Hō tibi subtrahit terram, tu tibi cęlum, tu ipse thesaurizas tibi iram in die irę.

De voluptate carnis.

B ¶Totum in hamo subleuabis. In hamo esca voluptatis desiderabilis ostenditur: sed vncus tenax latet qui cum esca comeditur. Sic in cōcupiscentia carnis ostendit diabolus escam voluptatis sed latet aculeus peccati: vel si videatur propter voluptatem amplectendam paruipendit. Sic in quibusdam regionibus caupones nolunt alicui bonum vinum vēdere nisi emat & de corrupto.

De imitatione Christi.

3. C DOmine audiui auditum tuum & timui. Dn̄e au. aure interiori. Auditūm tuū qui est de te & a te. Auditū. s. incarnationis & passionis. Et timui prae magnitudine operis & admiratione. Sed nonne deberet exultare p̄pheta & quilibet nostrū consolari audita incarnatione Christi? Certe si bn̄ agimus icarnatio nobis est solatium atq; remediū Si vero male, valde nobis est timendum. Quia cui plus committitur plus ab eo exigitur. Nobis autem commissa est villicatio magna, scilicet beneficium incarnationis. Et ideo redditu-ris villicatiōis rationem timere necesse est. Nā qui eā nobis tradidit dicit. Nonne oportuit pecuniā meā dari ad vsurā : & e. ve. cū vs. ex. illā? Pecunia ista ē imitatio hūilitatis Christi. Vsura vero est qđ supexcrescit incedēdo p semitas consiliorum. Sed quomō vsuram persoluemus cum ad sortem non perueniamus? Merito ergo timendum est.

De triplici anno.

¶In medio annorum viuifica illud. Triplex est annus: culpę, gratiae, & gloriae. De primo: anni nostri sicut a. me. de secundo. Benedices coronę anni benignitatis tuae. De tertio. Annus retributionis meę venit. In medio annorū istoꝝ scilicet ī anno gratię venit Christus. Ante faciem ei⁹ ibit mors. i. diabolus: sicut ī triumphis victi ire solent ante victorem. D

De poenitentia.

¶Incuruati sunt colles mūdi. Cū aliqd icuruat medium conculcat. Et extrema versus conculcantem incuruantur. Similiter cum dominus per gratiam vitam peccatoris conculcat: peccator sua extrema scilicet principium & finē considerat. i. ad deum incuruatur & humiliatur. E

Galfridus.

Q; ab eo qui aeterna diligenter inspexerit, facile bona vel mala temporalia cōtemnantur.

¶Incuruati sunt colles mūdi ab itinerib⁹ ęternitatis eius. Sunt colles mundi sicut & mōtes dei. Sed isti non commouebuntur in saeculum sęculi, illos necesse est ab aeternitatis intinerib⁹ icuruari. Qui sunt colles mūdi? nisi tumor glorię & cumulus miserię temporalis? Et certe huiusmodi colles quantulūcūq; videanť stabiles & sublimes: incuruenť tn̄ necesse est & in nihilum redigantur, si aeternae glorię & perpetuae poenę tēporalis felicitas & aduersitas comparētur. Hoc eīn saliēs in montibus veritas indicat q; nō sūt cō. p. hui⁹. t. ad. f. gl. Et vę eis quos voluptas breuis addixerit cruciatib⁹ sempiternis Sic nimirū incuruat colles mūdi ab itineribus ęternitat[is] & eosdē trāsilit dū salit ī mōtib⁹: qa cū ęterna nobis vl' bona vl' mala pponit q̃ sint cōtemnenda tā prospera q̃ aduersa vitę p̄sentis ostendit. Siquidem huiusmodi nobis saltus & vt ita dicam transsultus commendans beatus Gregorius papa ait. Si bonum diligitur mens ī bonis melioribus. i. caelestibus delecteť. Si malū metuiť mala omnino aeterna proponanť. vt dū illic esse cōspicit & ampli⁹ qđ diligat & amplius qđ ptimescat, hic omnino non haereat. F

Stephanus de vanitate mundi.

¶Veniētib⁹ vt turbo ad dispgendū m. Reuera vt turbo qa supbi hui⁹ mūdi cū impetu oppri G

munt sed cito transeũt. Vñ in ꝓuerbio. Quasi tẽpestas non erit impius. Iust⁹ aũt quasi funda mẽtũ sempiternũ. Optima cõparatio. Fũdamẽ tũ em̃ imobile est & firmũ. Vñ Esaias. Et erit vir sicut q abscondit a vento. Et sicut riui aq̃rum in siti. Et sicut vmbra petrę ꝓminẽtis. Ecce triplex remedium cõtra ternariũ infelicẽ. s. Abscõsio a vento contra turbinem supbię, riui aquarũ cõtra sitim auaritię. Vmbra petrę cõtra ęstũ luxurię. Itẽ remediũ designat cũ dicit. Sup oẽm gloriam ꝓtectio & tabernaculũ erit ĩ vmbraculum diei ab ęstu cupiditatis, & in securitatẽ & abscõsionẽ a turbine supbię & a pluuia luxuriæ. Cũ ergo sit fundamẽtũ ita imobile & munitũ cur metuat turbinẽ. Turbo em̃ nõ nisi puluerẽ & paleas rapit. ℭ Abscidet de ouili pecus. i. de ecclesia fatuus. Tales aũt q non sunt in ecclesia merito etsi numero sint dicunt pecora campi. Bene aũt stolidi oues dicunt quarũ hęc est natura vt vidẽres domũ ardere ĩ ignẽ se ꝓcipitẽt nec exire volunt etsi possint.

Finit Abachuc. Sequit Sophonias.

Stephanus. de prælatis.

ca. i. H E T nomina ædituorũ cum sacerdotibus disperdam. Aeditui suut custodes templi. s. sacerdotes. Aeditui ergo cum sacerdotibus. i. ęditui & sacerdotes sunt q episcopi esse volunt: et simul regibus deseruire. Et attende qđ ait dispdã noĩa ędituoꝝ. Quasi dicat iõ dico noĩa quia nõ iuenio rem nominũ. Vel ideo dicit se disperdere eoꝝ noĩa qa nihil est ꝙ magis tales appetant: q̃ sua noĩa celebrari.

De pœna reproborum.

I ℭEt erit in die hostię. i. ꝑditionis malorum q̃ dicit hostia qa deo placebit & omnibus electis visitabo in malo specialiter sup pricipes & sup filios regis. Attende ꝙ dñs non est contentus comminatione generali ꝑmissa: sed specialiter nobilibus huius seculi cõminat qđ non solum hic ſʒ ĩ plurib⁹ locis scriptura hęc obseruat. Et sup oẽs qui induti sũt veste ꝑegrina. Hoc ad literã cõtra illos q vestes variãt & icidũt cõtra illos ẽt q ñ sũt cõtẽti cõi mõ peccare: ſʒ faciũt ad iuẽtiões ĩ pctĩs. Vñ Esaias. Mltiplicasti pigmẽta tua. i. voluptates misisti legatos tuos ꝓcul.

De ambitione.

K ℭEt visitabo sup omnẽ q arroganter ingredit limẽ. Hebręũ habet trãsilierũt limen, qđ faciũt qui confessione neglecta quæ est limen intrãdi ad deum: dignitatem ecclesiasticã vel ordines assumũt imitantes sacerdotes dagon qui limẽ templi calcare nolebant sed transiebant. Vnde limen est sensualitas quã qui non calcauerit cõculcabitur inæternum.

De pœna reproborum.

ℭVox clamoris a porta piscium & vlulatus a secunda: & cõtritio magna a collib⁹. Quia dicitur in textu a secunda porta: Et secundũ dicit respectu primi. Intelligitur porta pisciũ, porta prima. Porta prima est visus. Secũda auditus. damnati qdẽ clamabũt in iudicio a prima porta: qñ omnia scelera prę oculis videbũt. Et vlulabũt a secunda: illam terribilẽ audiẽtes sententiã. Ite maledicti &c. Bene aũt visus porta piscium dicitur quia per pisces curiosi signantur. Curiositatis autẽ oculi sunt ministri. Vel sicut habes ĩ glossa. Prima porta est baptismus. scđa pœnitentia. Vnde a prima porta clamabũt infideles: quia nunq̃ receperũt baptismũ. A scđa vero vlulabunt mali christiani. Illi itaq; clamabunt & isti vlulabũt: qa pro eodẽ genere peccati grauius punientur. Hinc Petrus. Melius est viã veritatis non agnoscere &c. Itẽ Esaias. Vlula porta: clama ciuitas. Vel prima porta ẽ egressus de sepulchro. Scđa vero ingressus in infernum. clamor ergo erit a porta prima cũ dicet. O vos mortui qui iacetis in sepulcris &c. Vlulatus aũt erit a scđa cũ dicet. Ite maledicti &c. Et cõtritio nõ qualiscũq; immo magna erit a collibus. i. a potentibus huius sęculi & supbis.

De obstinatione malorum.

ℭVlulate habitatores pilę. Pila est vas in quo tũdunt grana vt suis folliculis exuãt. Pilla ista est mũdus. Grana tã boni q̃ mali. Pilũ psecutio quã faciũt mali. In hac pila boni exuũt folliculũ vetustatis & puriores reddunt: mali vero quãto ãpli⁹ tũdunt tãto ampli⁹ indurant. Vñ in ꝓuerbio. Si cõtuderis impiũ in pila quasi tip. de sup. feri. peri. non aufe. ab eo stultitia sua. iuitatur ergo ad vlulatũ habitatores pilæ. i. q ĩ mũdo multipliciter atterunt & ipsum nihilominus amplectuntur. M

Bernardus.

Qʒ tremẽda in futuro iudicio subtilitas sit iudicantis.

ℭScrutabor Hierusalem in lucernis. Valde timendum est scrutinium iudicis. Acuto visu ẽ, nil inscrutatũ relinquet oculus eius. Scrutabor inquit Hierusalem. Quid tutum in Babylone si in Hierusalem manet scrutinium? Puto hoc loco prophetã Hierusalẽ noĩe designasse illos qui in hoc seculo vitam ducũt religiosam, mo N

res supnę illius Hierusalē cōuersatiōe honesta & ordinata pro viribus imitātes. Et nō veluti hi qui de Babylone sunt: vitā ī turbatiōe vitiorū scelerūq; cōfusiōe vastātes. Deniq; illoꝝ peccata manifesta sunt pcedētia ad iudiciū: & nō egēt scrutinio sed supplicio. Mea aūt, q videor esse monach⁹ & Hierosolymita, pctā aut certe occulta sūt noīe & hitu monachi adumbrata. Et idcirco erit subtili ea īuestigari discussiōe: & q̄si admotis lucernis de tenebris ī lucē pdi.

De pœna reproborum.

O ¶Et erit fortitudo eoꝝ in direptionē. Mltiplex est fortitudo maloꝝ. Nā aliter diripi nō posset Quidam em̄ fortes sunt ad luxuriā: qdā ad rapinā: & sic de aliis vitiis. Sed in iudicio spiritus luxurię diripiet partē suā: & spūs auaritię suā. Et sic de cęteris spiritib⁹ malis: quoꝝ qsq; ostē

P det quid lucratus fuerit ī hoīe. ¶Dies irę, dies illa &c. Si recte cōputes vndeci gtōs ī hac enumeratione inuenies p quos trāsgressio siue pœna trāsgressiōi debita designat. Vndenari⁹ em̄ nūerus est trāsgressionis: quia excedit denariū nec puenit ad duodenariū. Hinc ē q; psalm⁹ ille q principaliter de trāsgressiōib⁹ agit vndecim⁹ est. Saluū me fac de⁹ qm̄ de. s. Siliter Apls dicit Cert⁹ sū qa neq; mors, neq; vita &c. Vndecim enūerauit, dās p hęc intelligi q; nulla trāsgressio pōt ecclesiā separe a charitate dei. Propter hoc etiā in tabernaculo vndeci saga fuerunt: q̄ designāt pœnitētiā trāsgressiones delētē. Itē in vndenario fuerūt apostoli tēpore passionis: qn̄ defecerunt a fide. Item persequutores ecclesiæ comparantur sic. Cogitauerunt vnanimiter simul aduersum te, disposuerūt ta. idu. &c.

Galfridus. Qz per quatuor ciuitatū nomina quatuor vitia designentur.

2

Q Q Vęrite dn̄m oēs māsueti terrę &c. Et post pauca gaza destructa erit &c. Gaza interpętat fortitudo eoꝝ: pp ppriā fortitudinē supboꝝ. vn̄ pphā, q cōfidūt ī dn̄o mutabūt fortitudinem vt in sua vc; destruāt Aschalō, ignis est homicida. Azot⁹, ignis gn̄ationis. Nec dubium per hęc nomina crudelitatem & libidinem designari. Aschalō sicut aiūt eradicata interpętat: & curiositas nunq̄ fixa vel stabilis: vaga semp & profuga sup terrā circūq; q; vagat. Diuertamur ergo ab his q̄tuor ciuitatibus perituris. Reuertamur a superbia, a malitia, a luxuria, a curiositate: vt non supra, non cōtra, nō infra, non extra nos ambulemus sed ītra nos, vbi est regnū dei. Feliciter em̄ reuertit & conuertit qui secum, & in se vertitur. In nobis videt veritas tanq̄ in imagine sua: in nobis sapientia tanq̄ in sede sua: in nobis Christus tanq̄ in domo sua.

Stephanus, de duritia cordis hūani.

VE prouocatrix ciuitas redempta. Ser 3
mo pphetícus cōtra ecclesiam dirigi R
tur q̄ deū misereri volētē sibi in amaritudinē cōuertit: & prouocat ad puniēdum: quātū ad quosdā q in ea sunt numero nō merito. Redēpta sanguine Christi. O puersitas: prouocatrix & redēpta. Quid em̄ tā arguit maliatiam nostrā q̄ redēptiōis nostrę modus & causa? Vnde cū Esaias de bn̄ficio redēptionis hūanæ agens dixisset: Rorate cæli desup &c. vsq; Ego dominus creaui eū, mox subiūxit. Vę qui cōtradicit factori suo testa de saniis terrę. Nūquid dicit lutū figulo: qd facis? dicēs. Itē corp⁹ meū deli. per &c. vsq; Et scio qn̄ nō cōfundar: subiunxit, dicens. Iuxta est qui iustificat me: qs contradicet mihi? Stemus simul. Quis est aduersarius me⁹? Accedat ad me. Accedat inquā & videat ppter se multatū morte, turpatū cruce, sputis illitū, plagis liuidū, spinis coronatū, lancea perforatū: & esse aduersarius erubescat. Hinc dominus per Zacha. Sibilabo eis & congregabo eos quia redemi eos. Quasi solo sibilo opus est: non prædicationis turba. Ait igitur: Vę tibi &c. deinde ex indignatione mutat personam, dicens. Colūba nō audiuit vocē dei sui.

Finitur Sophonias. Sequitur Aggęus.

Petrus Lombardus.

Quæ sint tres viæ quib⁹ itur ad mortem: quę sint quibus reditur ad vitam.

POnite corda vestra ca.
sup vias vr̄as. Ascē 1.
dite in mōtē. Porta S
te lignū & ędificate domum: & acceptabilis mihi erit dicit domin⁹. Notādum valde qđ dicit. Ponite corda vestra. Et nō dicit videte aut cōsiderate. Vt sciat vnusquisq; quanta cura & sollicitudine ambulare debeat vias cordis. Tres sunt viæ quibus itur ad mortem. Tres quibus reditur ad vitā. Prima via mortis est a dei voluntate q̄ omniū causa est & magistra recedere. Et hoc fit duobus modis. Pede & manu. Pes superbię est affectus, vel motus ex ipso ortus. Manus peccatoris, suggestio praui suasoris. Pede ajdeo recessit angelus, manu homo primus. Secunda est curam carnis facere in desideriis. Tertia non esse suis contentum, sed more fluentis aquæ ad oīa effluere. Ecce triplex via mortis. His tribus dietis infelix homo ad illa: magistra om̄ium volū

tate recedit. Prima dieta facit remotū: secūda remotiorē: tertia remotissimum. Prima est ꝓprię voluntatis vsurpatio. Secunda carnalium voluptatum abusio. Tertia cęca & excęcans terrenorum ambitio. Prima vero via redeūdi ad dominum, est terrena abdicare: et velut stercora iudicare. Secunda carnis desideria mortificare. Tertia diuinę voluntati nostrā subiicere. Pria via est abdicatio temporalium. Secunda mortificatio carnalium. Tertia impletio spiritualiū .i. obedientia. Obedientia vero in tribus consistit, in humilitate cordis, in patientia opis, in ꝑseuerantia bonitatis.

Stephanus. de vanitate mundi.

T ℂComedistis & nō estis satiati. Mūdi delitię nō satiant: quia oīs voluptas hmōi famē sui patit. Nec implet hominem sed exhaurit. Aquā em putei Samarię qui biberit sitiet iterum. Ecōtra inebriantur cōuiuæ Ioseph.

Idem ibidem.

2.
V QVis est in vobis derelictus qui viderit domum istam in gloria sua? Et nunc qualē vos videtis eam? Sic & tu si consideres feruorem ecclesię primitiuę & teporē pñtis, exclamabis gemens. Et nūc qualē videtis vos eā? Hinc est ꝙ ecclesia dicit: vt castroꝝ acies ordinata: quorū talis ē dispositio: vt sarcinę & pedites & q̄q; vilia ī medio: ī frōte & ī fine fortiores qq; ponāt.

Idem in eodem.

X ℂAdhuc vnū modicū & ego cōmouebo nō solum cæ. sed & ter. id est aerē & terrā: qa quātū ascendit curiositas hominū in altū: tm̄ ascēdit ignis iudicii. Quid ergo fiet de curiosis si propter eos vident elemēta puniri? Sciēdū vero ꝙ aqua & aer penitus consumentur: cælum vero & terra in melius mutabuntur.

Finitur Aggęus. Sequitur Zacharias. Idem Stephanus.

De quatuor affectionibus

ca.
1.
Y LEuaui oculos meos & vidi & ecce q̄tuor cornua &c. Quatuor hęc cornua quatuor sunt affectiones, hęc sūt cornua quæ venti lauerunt Iudam. i. clerum & Israel. i. laicos: & Hierusalē. i. cōtēplatiuos.

Z ℂEt ostēdit mihi dñs quatuor fabros: qui sunt quatuor euāgelistæ q merito quatuor cornua deiicere dicunt: quia quatuor habēt facies qua rū q̄libet deiicit vnū cornu. Facies hois, i. mēmoria īcarnatiōis & natiuitatis deiicit amorem tēporaliū. Facies vituli. i. memoria resurrectiōis, deiicit amorē mūdanū. Nolite timere eos q occidūt corp⁹ &c. Quia capill⁹ de capite vr̄o nō pibit. Facies aqlę elidit spem falsā dū erigit verā: qa est eleuat⁹ nubib⁹ & spem fecit credētib⁹.

De Humilitate.

3
NVnquid non iste est torris erutus de igne? Merito sacerdos vel qlibet Christianus torris dicit erutus de igne: qa torris in parte combustus est in parte nō: & ppterea fumat & fœtet, sic quilibet christianus debet esse torris reputatiōe sua. s. vt igne pcti credat se esse cōsumptū: & sic fumat fumo cōpūctionis et fœtet sibi ꝑ exprobrationem pcti. A

De vanitate mundi.

4
QVis em̄ despexit dies paruos. i. breuē seculi voluptatē? q̄si dicat, rarus. Dies nostri. sicut ara. me. Cū em̄ numerus annorū nostroꝝ octogenariū vix excedat: nostū sicut aranea meditamur: q̄ vt muscas capiat euiscerat semetipsam. B

De Auaritia.

5
HAec est amphora egrediēs. Sicut amphora os patulum habet & duas ansas: sic auaritia nō explet. Ansæ vero eius sunt sua retinere, rape aliena. Est bona amphora pœnę scilicet vel pœnitentia. De qua in euangelio. Ecce introeūtibus vobis in ciuitatē occurret hō amphorā aquæ portās. Amphora aquę est pœnitētia lachrymosa. Vū bñ ī domo portātis hāc amphorā sibi iubet dñs pascha parari: quia secura mēs quasi iuge conuiuium. C

ℂVidi, & ecce duę mulieres egrediētes, & spūs in alis earū. Duę istę mulieres iuxta Gregoriū sunt supbia & vana gloria. Possunt tñ cōgrue dici, supbia & luxuria, vt illū Ioānis ī canonica ternariū habeamus. Et merito dicunt portare auaritiā: qa oēs auari ideo cōgregāt, vt habeāt vnde pascāt luxuriā suā: qa nō habet vñ suū pauptas pascat amorē: vel vt cęteris dñentur. Quę bene dicunt alatę qa veloces sunt ad effūdendū sanguinē. Et alę istę sunt dignitatis inflatio & honor[elatio. Hę sūt alę supbię: alę luxurię, sunt gula & incontinentia. D

Cantica sine titulo. Quomodo deo militet spiritus electorum.

6
IN prima quadriga eq rufi. In scda nigri. In tertia albi. In quarta varii & fortes. Equi isti quoslibet sanctos deasignant q Christū in corpore suo circumferūt & honorant. Siquidem vnusquisq; electus corpus suum diuino mancipat officio. Aut honore virginitatis candidum: Aut triumpho martyrii rubicundum: Aut humilitatis exercitio E

nigtũ aut diuersarũ virtutũ varietate decorũ. Sed iam interioris equitatis gratiã videamus. Eques itaq; dei animus est deuote supius intẽtus obsequiis qui castra virtutũ sollicitis plustrat excubiis vt vitiorũ ab eis retũdat impet⁹, accessus ꝓpellat. Quod vt efficacius exerceat facilius expleat, equũ cęlestis desiderii ascẽdit & hostiles cuneos intrepidus adire contendit. Sed ne tale desiderium indiscrete feruens cum periculo sessoris discurrat: considerans qa dñs mansuetos in iudicio dirigit: sellam ei mansuetudinis imponit. In qua vt securus sedeat striuilia ei a dextris inserit & sinistris: humilitatẽ conseruans in prosperis, fiduciam in aduersis: Calcarib⁹ etiam.s.timoris & amoris diuini. Pedes affectionũ suarũ ęques iste exercit⁹ satagit communire. Tunc demũ arma apostolicę traditiõis assumit, in oib⁹ gerẽs scutũ fidei & galeã, spem salut[is], idui festinãs lorica iustitię & gladiũ spũs qđ ẽ verbũ dei exercitũ, in manib⁹ tenẽs.

Stephanus. de timore domini.

8 F VNusquisq; malũ cõtra amicũ.i.proxi
mum suum nõ cogitetis: nedum faciatis. Vñ in ecclesiastico. Memento nouissimorũ: et desine inimicari. Certe si dñs & seruus in eodẽ carcere positi idẽ expectarent iudiciũ: dñs caueret diligenter ne opprimeret ibi seruũ. Et nos ĩ eodem sumus ergastulo colligati.s.in mundo vel in corpore mortis huius.

9. G EXulta satis filia Siõ &c. Satis dicit ꝑ
pter quosdã qui nõ exultãt sed desperãt: & alios q nimis exultãt: nimiũ de venia p̃sumẽtes. Illi satis exultãt q de dei mĩa cum operum satisfactione præsumunt.

De imitatione sanctorum.

11. H PRoiice eos ad statuariũ. Statuari⁹ iste
fusor videlicet statuarũ ẽ dñs pater. Statua est exẽplũ qđ fit ad memoriã alicuius rei. Vnde de⁹ pater fudit in te statuã Petri vel Pauli cũ menti tuę imprimit memoriam & imitationẽ alicuius eorũ. Qđ autẽ statua accipiat ꝑ mẽoria alicuius rei ostẽdit vxor Loth q̃ versa est in statuam salis vt nos condiret. Item in libro Regum legitur ꝙ Salomõ fecit in templo duo cherubin ope statuario quia plenitudo verę scientiæ est sanctorum imitari exẽpla. Vnde in Leuitico præcipit vt corp⁹ vituli atq; omne holocaustũ super struẽ lignorũ comburatur. Itẽ in Iosue. Cum videritis arcam domini transeuntem & sacerdotes leuiticę stirpis eã portãtes: cõsurgite & sequimini p̃cedentes. Ait itaq; Christus. Proiice argẽteos quib⁹ venditus sum.i.passionis meę memoriã ad statuarium.i.ad patrem meum vt ipse imprimat eam tibi & faciat imitari non solum substantiã sed etiam pludia passionis, decorum precium quo appreciatus sum ab eis scilicet Iudęis vel ab eis qui passionem meam paruipendentes in lucrum temporale conuertunt eam, vt cupidi sacerdotes. Et proieci illos in domum domini .i.in cor meum ad statuarium vt inde statuam fundat, Christi passionẽ imprimens mẽti meę.

De Prelatis.

¶Sume tibi vasa pastoris stulti.s.peram & ba- I
culum fistulam & sibilum. Vasa ista prudentis pastoris sunt cum vsum eorum habet & in eis se exercet. Sed tunc dicuntur esse stulti pastoris: cum quis dignitatem habet sed dignitatis officium non exercet. Vsum istorum vasorum exponit apostolus in epistola ad Thessal. prima dicens. Rogamus vos fratres corripite inquie. consola. pusill. susci. infirmum. Patientes estote ad omnes. Corripite, inquit, Ecce vsus peræ id est sacræ scripturæ. Vnde Dauid sumpsit lapidem quo prostrauit Goliam. Conso. pusil. ecce sibylus. Susci. infirmum, ecce baculus. Patientes estote ad omnes, Ecce fistula qua labores releuantur.

Radulphus.

Qꝫ planctus sanctorum quatuor gradibus distinguatur.

INdie illa planctus erit magnus ĩ Hie 13.
rusalem sicut planctus Adramon in K
campo Magedon. Hierusalẽ designat ecclesiã. Adramõ iuxta. LXX. malogranatũ interpretatur, vel vt expressius dicamus ort⁹ malorum granatorum. Roon quippe gręce posuerunt quod signat nõ vnam arborem malorum granatorum.i.mali punici sed locũ his arboribus cõsitum. Magedon quoq; pomorũ eius interpretatur. Quis aũt est ortus malorum granatorum nisi ecclesia cui sponsus in canticis loquitur dicens. Ortus conclusus soror mea.s.ortus conclusus. Emissiones tuę para.ma.punicorum. Hæc aũt ciuitas, hic ortus in campo magedõ situs est. videlicet in campo fructifero in loco pomorũ eius: quia totũ occupans orbem locũ prius sterilem fertilẽ reddidit & iocundũ. Iuxta hanc vrbem Iosias rex qui interp̃tat̃ dñi salus occisus est: quia Christus dominus dum nobis p compassionẽ iunctus est in carne mortali qua nobis conformatus est mortem suscepit & moriens viuentibus causa salutis fuit Sicut ergo ciuitas ad Adramon Iosuæ mortẽ plãxit sic & nos regis nostri: nõ qđ doleam⁹ qa mortuus est immo gratias agamus ꝙ pro nobis mori dignatus est: sed in cõtemplatione crucis in lachrymas soluimur: dũ ꝑpendimus

q̃tum fuerit pondus captiuitatis noſtrę quæ
ſine tanto precio ſolui non potuit. Et chari-
tate illius compungimur admirantes quę vi-
cerit eũ clementia vt noſtra crimina ferret tan
tus, & nr̃ę mortis ignominiam ſuſtineret. nõ eſt
tamen vnꝰ oĩm plãctus: quia diuerſis affectibꝰ
agimur ſinguli. Et diſſimilis eſt nobis gemẽdi
materia dumquidam timore cõpũgunt̃, quidã
amore. Vnde & ibi ſubiungit̃. Et plãget terra
familię & familia ſeorſum. Familię domus Da
uid ſeorſum, & mulieres eorꝝ ſeorſum. Familię
domus Nathan ſeorſũ. & mulieres eorum ſeor
ſum. Familię domus ſeorſum: & mulieres eorꝝ
ſeorſũ. Familię do. le. ſ. & m. e. ſ. Fami. ſemei. ſ. &
in. Om̃es familię, reliquæ fa. & fa. ſ. & m. e. ſ. Per
Dauid igit̃ qui poſt adulteriũ & homicidium
digna ſatiſfactione veniã meruit: eorũ deſignã
tur lachrymę q reatus ſui magnitudinẽ ppen-
dẽtes timore cõpũcti graui mœrore torquent̃.
Nathan vero ꝓpheta cuiꝰ alloquutiõe Dauid
pct̃m ſuũ agnouit & planxit: vtiq; eos figurat
qui de ꝓximorum ſalute ſolliciti eorum pecca
ta lachrymis ꝓſequunt̃ nũc orando ꝓ ipſis, &
nunc agẽdo pro illis a peccati voragine reuo-
care nituntur. Iam vero tribꝰ Leui q interp̃tat̃
aſſumptus, tribus ſacerdotalis & ſancta nonne
euidẽter illorum typũ gerit qui iã p ſpũm ſan
ctificati & in amorẽ virtutũ aſſũmpti amplius
plangunt ꝙ bonis perẽnibus deſunt: q̃ plange
bãt priꝰ qñ adhuc ęterna ſupplicia mẽorabãt.
Quia vero charitas ſanctorꝝ ſicut proximorũ
peccata deplorat, ſic & bona perẽnia proximis
exoptat! Sequitur tribus Semei qui interp̃tat̃
auditio mea. Lxx. namq; p ſemei vt ſenſum ꝓ-
pheticum aperirẽt Simeõ poſuerunt. Qui igit̃
p ſemei ip̃i & p Simeon recte ĩtelligunt̃: qa qui
deum audiũt p̃cipientem vt benigni proximis
exiſtant ipſi quoq; petentes a dño exaudiũtur
vt qđ aliis ĩpẽdũt citius aſſequant̃. Date em̃, i-
quit, & dabitur vobis. dilectio em̃ fraterna ip̃a
eſt quæ diuinam ſingulariter meretur exaudi
tionem, iuxta qđ dñs ip̃e promittit dicens. Si
duo ex vobis conſen. &c. Omnes ergo hę fami-
liæ plangere ꝓhibent̃ & ſeorſum tamen & ſeor
ſum, qm̃ aliis atq; aliis affectibꝰ in lachrymas
reſoluũt. Quia vero ſpiritaliũ virorũ affectio
nibus aliquid ſimile hñt ẽt ꝑturbationes carna
lium ſicut ſanctorꝝ lachrymæ quibuſdã ab in-
uicem gradibus diſtinguunt̃: ſic carnaliũ fletꝰ
a ſpiritalis dignitate cõpunctionis lõgius ſepa
tur. Iuſti nãq; vel ſua vel aliena deflent pecca-
ta: ſed mundi amatores vulnus qdẽ peccati nõ
ſentiũt tp̃alia tñ flagella q̃ pro peccatis ſuis deo
iudicãte patiuntur vel ſibi vel aliis ꝑtimeſcũt.
Vnde dicitur & mulieres eorum ſeorſum.

Stephanus. de imitatione Chriſti.

A Turre Ananehel ędificabit̃ Hieru- 14
ſalem vſq; ad torcularia regis. Ana- L
nehel ĩterp̃tat̃ gratiſſimꝰ dño & deſi
gnat clauſtrales. A turre Ana. ædificat̃ &c. cũ
vita clauſtral' agit̃ ad imitationẽ paſſiõis Chri
ſti. Et bene iungit̃ turris cũ torculari: qa ſemp
iuxta p̃dictã turrĩ debet eẽ torcular pœnitẽtię.

De Pœnitentia.

¶Et erũt lebetes in domo dñi quaſi fialę corã M
altari. Iſti lebetes ſunt peccatores: qa ſicut lebe-
tes vrunt̃ exteriꝰ & carnes vrũt interiꝰ: ſic pec
catores vrunt̃ exterius ſuggeſtione diaboli &
interius vrunt & decoquunt malas cogitatio-
nes quas conant̃ in actũ ꝓducere, & ita ſunt i
teriꝰ quaſi clibanꝰ accẽſus. Hic eſt lebes de quo
Moab: lebes ſeu olla ſpei meę. Peccatores eĩ per
ſequendo fideles quodãmodo licet nõ intẽdãt
dñm reficiũt purgãdo amicos eiꝰ. Fiala i domo
dñi multos potãs eſt larga p̃dicatio ſiue pau-
lus ꝑlucidus larga p̃dicatione ſiue eminentia
vitę, lebes ergo factus eſt fiala in domo dñi: qñ
Saulus factus eſt Paulus. Hic eſt ꝙ de Magda-
lena canit̃. Poſt fluxa vitę ſcãdala de lebete fit
fiala. Et ſumẽt ex eis. ſ. lebetibꝰ & coquẽt i eis.
Multi ſunt q ex iſtis lebetibꝰ ſumũt ſed pauci
coquunt ĩ eis. Nã ex Magdalena q̃ p̃dicto mõ
lebes fuit ſumũt q eiꝰ lachrymas legũt: ſed ſolũ
ea coquũt q ad eiꝰ imitationẽ pœnitẽtiã agũt.

Finitur Zacharias.

Sequitur Malachias.

Stephanus. de Pręlatis.

O Nus verbi dñi ad ca.
Iſrael in manu Ma- i.
lachiæ. Malachias N
angelꝰ dñi dicit̃: &
ſignificat prælatos.
Onꝰ ergo verbi do
mini ad Iſrael ĩ ma
nu Malachię ẽ cor
rectio ad laicos quę
debet eſſe i oꝑatio-
ne ſacerdotis. Meliꝰ
enim inſtruunt exempla q̃ verba. Vnde vola-
bunt in humeros phyliſtiim & prę ſi. o.

De his quę retrahũt hoiem a peccato.

¶Si ego dominus vbi eſt timor meus! Tria O
ſunt quæ præcipue retrahũt a peccato. Amor
pudor & timor: quæ notauit dominus in euã-
gelio Ioannis vbi ait. Cum venerit paraclitus
ille arguet mũdũ de pctõ de iuſtitia & de iudi
cio. De peccato qa non crediderũt in me. De
iuſtitia, quia ad patrem vado. De iudicio

quia prĩceps mũdi hui⁹ iã iudicat⁹ est. De pec cato nos arguit prim⁹ aduẽtus Christi. Amor enĩ quẽ tunc nobis exhibuit nos debet retrahe re a pctõ. De iustitia nos arguit vita & exempla iustorum. Cũ enim legimus quot & quan ta passi sunt ꝓ Christo: pudor nobis esse debet ꝙ tã degeneres sumus. De iudicio vero nos ar guit vltimus Christi aduentus incutiendo timorem, hinc est ꝙ ad accẽdẽdũ Christi amorẽ & ĩcutiẽdũ timorẽ sępe fit mẽtio de duplici ei⁹ aduẽtu: sicut & hic patrẽ se vocat & dominũ.

Bernardus. Qꝫ sacrilegium sit sacer dotem nugis & scurilibus occupari.

2 P Labia sacerdotis custodiunt sciẽtiã & legẽ requirã de ore ei⁹. Legẽ inquã nõ nugas ꝑfectũ vl' fabulas. Itẽ seculares nugę, nugæ sunt: ĩ ore vero sacerdotis blasphemię ĩterdũ tñ si ĩcidãt ferẽdę fortassis: referẽdę nunq̃. Magis interueniendũ caute & prudẽter nugacitari. Prorũpendũ sane in seriũ quid qđ nõ modo vtiliter sed & libẽter audiť. Consecratum est os euãgelio: talibus aperire illicitum: assuescere sacrilegũ est. Verbũ scurrile qđ faceti vrbaniue noĩe colorãt, nõ sufficit peregrinari ab ore procul & ab aure relegãdũ est. Fœde ad cachinos moueť sacerdos: fœdi⁹ mouet. Porro detrahere aut detrahẽtẽ audire vtrũ horũ damnabilius sit non facile dixerim.

Vverricus. Qꝫ si diuinus ignis plene in nobis arserit: quid ĩ nobis puniat ignis pur gatorius non habebit.

3 Q Ipse autem sedebit quasi ignis conflãs & emundans ar. p. f. le. Satius est atqꝫ suauius fonte purgari q̃ igne. Verũ qui fonte mõ purgati nõ fuerint, igne hñt pur gari. Si tñ purgari meruerũt qñ. s. iudex ipe q̃si ignis cõflans sedebit &c. Nũc Christus aqua diluens, tũc ignis cõsumens. Modo fons patẽs in ablutionẽ peccatoris & mẽstruatę: tunc flãma sęuiẽs & ignis vorãs vsqꝫ ad medullas aĩę. De ardore siquidẽ irati foris ille purgatorius ignis exardescat in conspectu eius & inflã. &c. Ascẽdit, inqt, fumus in ira eius & ignis a facie ei⁹ exardescit. Inde cadẽt sup eos carbones pœnaliter purgatorii: quib⁹ modo nõ adhibẽtur carbones salubriter desolatorii: qualẽ illũ fuisse reor q de altari sublatus ꝓphetę labia emũdauit. Si igiť ignis ille quẽ dñs noster Iesus misit in terrã vehemẽter sicut est volũtas mittentis in nobis arserit: ignis ille purgatorius q in iudi cio filios purgabit Leui nõ ligna ñ fœnũ nõ stipulã cõsumẽda repiet ĩ nobis. Vterqꝫ qdẽ ignis purgatori⁹: sed satis differẽti mõ. iste siqdẽ vngendo purificat ille vrẽdo. hic refrigeriũ roris ille spiritus iudicii & spiritus ardoris.

Finitur Malachias propheta.

Sequitur Maccabęorũ Lib. I.

Stephanus.

ca. 1. R Vocauit Alexander nobiles q secũ erãt nutriti, & diuisit il lis regnũ. Sic faciũt mali diuites cũ moriũť: opes sub testamẽto diuitibus reliquunt nõ paupib⁹. Itẽ Roboã acqeuit cõsilio iuuenum & nobiliũ, & ideo diuisum est regnum eius.

Hugo de Foill. Quõ virtutum vasis fidelem animam diabolus deprædetur.

S ¶Antiochus illustris filius Antiochi regis qui fuerat Romę obses ascẽdit Hierosolymã ĩ mul titudine graui &c. Ascendit in Hierusalẽ rex Antiochus qñ in ecclesia dñať diabolus, vel in aĩa carnalis appetit⁹. Ascẽdit aũt in multitudi ne graui in abũdãtia delictoꝝ, in grauitate cu iuslibet criminalis peccati. Intrat in sctificationẽ cũ supbia qñ sanctificata p cõfessionẽ elationis spũs apit sibi corda. Accepit altare aureum & cãdelabrũ luminis. i. puritatẽ orõnis & lucẽ diuię cõtẽplatiõis. Accepit vniuersa sanctificatiõis vasa, diuersa videlicet virtutũ gña. Et oĩa cõminuit qñ diuersas virtutũ species in nihilũ redigit. Et accepit thesauros occultos quos in uenit & sublatis oĩb⁹ abiit in terrã suã. Thesau rus est sapiẽtię itellectus occultus diabolo: sed not⁹ deo. Quẽ tũc diabolus inuenit qñ p iactãtię spũm cęteris manifestũ reddit. Sublatis oĩbus in terrã suã Antiochus abiit, quotiẽs diabolus sublatis virtutibus ad terrena desideria mentes fidelium reducit.

Contra clericos. Stephanus.

T ¶Fecerũt sibi ꝑputia. Pelliculas sibi aptabãt ne viderenť circũcisi, sic faciũt clerici cũ sibi aptãt fallacias militares. Vt regnaret sup duoꝝ regna. s. Syriæ & ęgypti, Antioch⁹ regnat sup Syriã cũ diabolus repiť ĩ pectore quo ad supbiã: Sup ægyptũ, qñ in ventre quo ad luxuriam.

De tributo diaboli.

V ¶Post tres ãnos misit Antioch⁹ prĩcipes tributoꝝ, qa cõpletis cogitatiõe mala & loquutione cũ supaddiť op⁹ malũ ꝑfectũ obtinet diabolus ĩ hoĩe dñatũ & tributũ exigit peccatorum.

Hugo de Foill. Quõ in aĩa destructis virtutibus diaboli munitio construatur.

X ℭPost duos aūt annos misit principem tributorū in ciuitates Iuda. Cupiditas tributa recipit quia & in ecclesia & in qualibet anima exactiones cōplures agit, cū magna turba venit Hierusalē vt cōturbet simpliciū pacē. Sup ciuitatē irruit, & pplm simpliciū cogitationū ex Israel pdit. Et accipit spolia ciuitatis qn mētē virtutū spoliat indumentis: & eam igni succēdit dū concupiscentię flāmis comburit. Interi9 destruit domos & in circuitu eius muros. i. int9 conscientias & in circuitu opationes perfectas. & captiuas duxerunt mulieres, imperfectas scilicet mētis affectiones: & natos. i. act9 iperfectos. Pectora eorū possidēt cum diabol9 vl' carnis appetitus in potestate sua irrationabiles animi motus retinet. Et quę filii Israel custodire consueuerant antiocheni mactāt & māducant. Ciuitatem Dauid ędificant, dū mentē cuiuslibet manu fortis. i. bene operantis in ptē contrariā mutant. Muro magno & turrib9 firmis muniunt dū peruersa opa & eorū defensiones in circuitu ponunt. Et facta est illis in arcē. i. in summā puersę mētis elationē. Et posuerūt in gētē peccatorꝝ viros iniquos in aīa. s. gentē vitiorū. In ecclesia vero hæreticos graues christianæ fidei inimicos. Et posuerūt cū illis arma & escas Arma defensionis verba. Escę delectationes terrenę. Huiusmodi cibis arcem muniūt qui terrenis delectationibus mentem pascunt.

Stephanus. De discretione.

Y ℭIussit filios relinqre incircūcisos. Oīa opa hominū vult diabolus esse incircūcisa. i. discretione carētia vt sic ea in sorte suā valeat vēdicare.

De periculo prelatorum.

2. Z PRinceps es & clarissimus in ciuitate. Fac ergo prior iussū regis. Gyro falco bonus primam gruem nitit̄ appħēdere, sic pastores diabolus primo nitit̄ circūuenire. Vnde totū pondus plii versum est i Saulē. Rex Syrię pcepit seruis suis dicēs. Nō pugnabitis cōtra maiorem vel minorem quēpiam: sed contra regem Israel solum.

Contra ociositatem.

A ℭEt statuētes aduersus eos bellū in sabbato. In festis pcipue diabolus fideles decipe machinat̄: & occasione festi facit eos oberrare a rectitudine. Vn̄ sol. v. odi. a. m. Et nō respōderūt illis. Cū diabolus surgit p tētationes tentati debēt illis respōdere. Hoc est cōtra insultus eoꝝ multiplicare remedia: fundere deuotas orationes: & se mortificare. Simeon frater noster vir consilii ē, ipsum audite, semper in omnibus operibus nostris auditus mœroris sit cōsiliarius noster.

De confessione.

SVrrexit Iudas pro Matathia. Matathias donū dei. Mortua siqdē gr̄a dei p pctm̄ in hoīe: nō est aliud remediū 3 B
nisi bellatrix cōfessio. Cognouit Iudas & exiuit obuiā Apollonio. Apolloni9 miraculū siue mirabilis dr̄: & significat mūdū. Nā mūdani casus viro iusto sunt in miraculū & stuporē. Vn̄ Babylon di. m. posita est mihi in mi. Itē mūd9 mirabilis ē q quasi pstigiator phātasmata mouet Iudas ergo prio exiuit cōtra Apolloniū: qa cōfitēs primo pugnat cōtra mūdū. Et reuera non est vere Iudas nisi occurrat Apollonio: non est vere Iudith nisi āputet caput Holofernis. Ille occidit Apolloniū q pōt dicere, mihi mūd9 cru. est & ego mundo. Gladi9 Apollonii miseria vl' psperitas est mūdi. Iudas pugnat cum gladio Apollonii cum cōfitens attēdit quāta sit miseria mūdi, q̄ breuis voluptas: & p talē cōsiderationē cauet sibi. Et cōgregauit argētū multū. Argētū sine auro habet diabolus qa eloquētiā sine sapiētia, amat in ministris suis. Vn̄ ossa ei9 sicut fistulę ęris. i. illi q sonitū tm̄ hn̄t: & sensū bene viuendi non retinent.

Hugo de Foill. Quomodo inter cōfessionem & luxuriam bellum fiat.

ℭRex Antiochus volēs ire in Persidē reliqt Lysiam hominē nobilē de gn̄e regali sup negocia regia, & mandauit ei de omnibus quę volebat & de habitantib9 Iudęā & Hierusalē: vt mitteret ad eos exercitū ad euertēdā virtutē Israel & reliqas Hierusalē &c. Lysias ab Antiocho ad destruendam Iudęam & Hierusalē mittit̄: quādo spūs luxuriæ ad subuertēdā cōfessiōis pacē a diabolo destinat̄. Lysias enim generans interptat̄: luxuria siquidem plures filios gn̄at qa diuersos motus carnis ex se creat. Et venerūt in Iudęā & castra posuerūt in Bethoron. Veniunt in Iudęā dū ingrediūt̄ cōfessiōnis terrā. Et i Bethoron castra ponūt: qn̄ p irā, terrā cōfessionis inuadūt. Bethorō em̄ domus iræ interptatur. Est aūt Bethoron supior & inferior. Supior ira platoꝝ, inferior ira subditorū. Quamcūq3 istarum alienigenę obtineāt terrā cōfessionis turbant. Et occurrit illis Iudas cum decem milibus viris. Iudas exercitui Lysię cum decem milibus viris occurrit: quando vera confessio fulta decem præceptis legis diuersis luxuriæ motibus viriliter resistit. Et commiserunt & ceciderunt de exercitu Lysiæ quinq3 millia. Cum exercitu Lysiæ Iudas committit dū mens totis virib9 luxurię cōtradicit. Et sic de exercitu Lysiæ qnq3 millia corruūt: dū qnq3 sens9 corpis in ore gladii cōfessiōi succūbūt. Vidēs aūt Lysias

fugam suorum & iudæorum audaciam, abiit Antiochiā. Antiochiam Lysias abiit, quia luxuria diuitiarum abundantiam quærit. Antiochia em̄ paupertatis silentiū interpretaᵗ. Ibi paupertas silere dicitur vbi diuitię dominantur.

Stephanus.

4. D VEnit Gorgias in castra nocte & neminem inuenit. Et quęrebat eos in monte. Quādo diabolus neminē inuenit in lectis de sociis Iudę quęrit eos in mōte: quia cū nō potest per luxuriā confitentes deiicere, vult dominari per elationem.

¶Contritę sunt gentes & fugerūt in cāpum. i. in latam & spatiosam viam. Per viam horti fugit Sedechias & captus, excęcatus est.

Hugo de Foilleto.

Quomodo sanctuarii distinctio multiformis p confessionē & pœnitētiā restauretur.

E ¶Ecce cōtriti sunt inimici nostri. Ascendamus nunc mundare, & renouare sancta. Et ascenderunt in montē Sion: & viderunt sanctificationem desertā &c. Iudas fugato Lysia. i. destructa luxuria, & cōtritis hostibus luxuriæ. s. operib⁹: in montē Sion ascēdit, dū cōfessio p gradus virtutū sublimia q̄rit. Ascēdit mundare sancta & renouare. Cor mūdū (inquit) crea in me deus &c. A vitiis mūda virtutibus innoua. Et viderūt sancti desertā san. Sanctificationē desertā conspicit qui sanctitatē mentis a deo derelictā esse cognoscit. Tēplum em̄ sicut in eodē libro dicitur, luxuria & cōmessationibus erat plenū: & scortantiū cū meretricibus, sacratisq; ędibus mulieres se vltro ingerebant. Tēplum luxuria plenum esse dicitur, dum luxurię cogitationibus voluptuosis animus delectatur. Cōmessationes vero in eo fiunt: dum vitia carnis inuicē diuersis delectationū ferculis mentē pascūt. Scortantes cū meretricibus in eo habitant, dū vitia carnis cogitationibus animi concordant. Sacratis ędib⁹ vltro se mulieres ingerūt: dum mollities & blandimenta carnis in secreto mentis sese licēter abscondunt. Altare pphanatū & plenū illicitis esse legitur, dum mens ea desiderat, quę lege diuina phibentur. Portę cōbustæ iacent, dum sensuum aditus ardenti desiderio succensi ineuntib⁹ vitiis oīno patent. Virgulta vero in atriis nata sunt illicita desideria: qa sicut virgulta nullo colente crescūt, Sic in aīo vitia sponte surgere nō desistunt. Pastophoria diruta, sunt mentis secreta ab alienigenis. i. a spiritibus immundis destructa. Pastophoria siquidem sunt cellulę in intimis gazophylaciorum factę.

Quę virtutes per filios Matathię signentur.

¶Postq̄ igiᵗ Iudas missum ab Antiocho fugauit Lysiam. i. confessio luxuriā: dixit ad fratres suos. Ecce contriti sunt inimici nostri &c. F Fratres Iudę quatuor dicunᵗ. Simon, Ionathas, Ioannā, & Eleazar⁹. hi quinq; sunt filii Matathię. Matathias interpretaᵗ donū dei. Iudas cōfitēs Simon obediens: Ionathas colūba dans. Ioannā gratia Eleazarus auxiliū dei interpretaᵗ. Ii autem filii Matathię sunt, quia ex dono dei hæc omnia procedunt: Iudas igitur mūdat, Simon ædificat, Ionathas renouat, Ioannā ornat, Eleazarus protegit & conseruat. Iudas tēplum mūdat: quia confessio mentem a vitiis purgat. Simon ædificat: quia ad hęc obedientia laborat, vt ędificiū boni operis: in alterum crescat. Ionathas sancta renouare nō desinit: quia columbina simplicitas ędificat qđ calliditas antiqui hostis quotidie destruit, & in primo hoīe destruxit. Ioannā faciem templi coronis aureis ornat: quia notitiā victoriosę mentis gr̄a moribus cōmendat. Sed hęc oīa nihil proficiunt, nisi quando per Eleazarū. i. auxiliante deo: & ordinante fiunt. Si em̄ qđ agis nō deo, sed tibi ascribis, nō ędificas: sed subuertis.

Qđ mirum sit vt virtutum populus ciuitatē possideat: arcem teneant inimici. G

¶Ordinauit Iudas viros vt pugnarent aduersus eos, q erant in arce, donec mundarent sancta. Per arcem possumus intelligere mentis rationem, quā totiens alienigenę possident: quotiens menti vitia dominantur, vt eā a virtutibus alienent. Mirum est tamē q filii Israel Hierusalem obtinēt: alienigenę vero dominanᵗ in arce. Et nisi apostolus nodum quęstionis soluerет, dubitaret forte aliquis qualiter hoc fieri posset. Video (ait apostolus) aliā legē in mēbris meis repugnātē legi mentis meę &c. Ecce alia lex in mēbris, & alia ē lex mentis. Caro em̄ cōcupiscit aduersus sp̄m, & sp̄s aduersus carnē. Sic aliq̄n alienigenę dn̄antur in arce. Et etiā multi de pp̄lo q aduersanᵗ Iudę: manēt in ciuitate. Multa em̄ cū ipsa cōfessione in mēte sunt quę nocent: & tamē expelli nō possunt. Multa etiā ex mala consuetudine pcedunt quę rationi nō obediunt: sed quadam assiduitate mentem vincunt.

Quas virtutes ad capiendam arcem ordinet confessio.

H ¶Ordinauit igiᵗ Iudas viros &c. Viri sunt viriles affectus animi q aduersus eos qui sunt in arce pugnāt, quādo virtutes vitiis viriliter repugnant. Iudas ad pugnandum viros ordinat dum vera confessio suis in locis virtutes ordi-

nate locat. Ponit igiť in primo loco timorē pœ nę, in secundo dolorē culpæ, in tertio laborem pœnitētię. Sed ne desperet adiungit spem veniç timori, consolationē dolori, retributionē labori. Adiungit ēt ieiuniū cōpunctioni, vigilias orationi, lectionem meditationi, & sic in circuitu Iudas arcem obsidet, donec a vitiis mentem confessio purget.

Qui sacerdotes in templo domini debeant ministrare.

K ¶Et elegit Iudas sacerdotes sine macula, volūtatē in lege dei habentes: & mūdauerunt sancta: & ędificauerūt domū intrinsecus &c. Sacerdotes sine macula Iudas elegit quādo virtutes quę in ara pectoris deo ministrant immaculatas reddit. Qui in lege dei voluntatē habēt, qa aliter medullatū sacrificiū nō offerent. Et mundauerunt sancta. i. deuotionē ab omni malitiæ culpa. Et ędificauerūt domū intrinsecus, ipsam videlicet cōscientiā diuersis qualitatibus morum. Et sanctificauerūt ędem & atria: intus mētem & exterius opera. Et fecerūt vasa noua sancta. Vasa noua sancta faciunt q in nouitate cōuersationis iuxta pręceptum noui hominis. i. Christi corda sua cōponunt.

L ¶Et intulerūt cādelabrū & altare incensorū: & mensam in tēplum. Per candelabrū possum⁹ accipere verbū dei, p lumen candelabri doctrinam verbi. Per altare incensorū, deuotionē orationū. Per mēsam diuinę scripturę memoriā. Sicut em̄ aliquis in iis quę ponunť in mensa reficitur: sic animus iis quę ad memoriā reducit quasi diuersis ferculis saginať. Et obtulerūt sacrificiū sup altare holocaustorū nouū. Sup altare holo. sacrificāt dum in cōtritione cordis carnis desideria mactant.

Stephanus. de confessione.

5. M Venit Iudas tribus ordinibus post eos Et exclamauerūt turbis, & clamauerunt in oratione. Cū inimici adducūt prędam Iudas sequiť: qa cōfessio animas captiuas a potestate diaboli liberat & trib⁹ ordinib⁹ venit: quia peccata tripliciter insequiť. In primo ordine milites sunt oīa q̄ ad cōtritionē ptinēt. s. singult⁹, gemit⁹, lachrymę, suspiria, desideria. In secūdo q̄ cōfessionē circūstant loc⁹ tps qualitas peccati & alię circūstantię. In tertio q̄ exiguntur ad satisfactionē. s. ieiunium eleemosyna peregrinatio & his similia.

Idem de eadem.

N ¶Si transierit ad nos prior nō poterimus sustinere eū: qa potēs poterit aduersum nos. Si diabolus pcipit φ prelatus nō timeat iacturā tēporalem q stat cōstanter p defensione ecclesię tūc scit φ nō poterit pręualere aduersus eū. Si vero senserit prelatū pusillanimē: tūc securus est φ eū tētationib⁹ suis deiicere poterit. Cōcluserūt se q erāt in ciuitate & obstruxerūt portas lapidib⁹. Similiť q adherēt mūdanis delitiis & cōfidūt de affluētia tpali tāq̄ de munitiōe: portas auriū obturāt obstinatiōe pcti ne pdicatores audiant. Tales em̄ sunt q nolunt confiteri: quia sequelam cōfessionis eliminat mundi.

De perseuerantia.

¶Pręcepit Iudas vt applicarēt vnusqsq̄ in loco in quo erat. Oēs insultus debemus facere in effron qđ interpretatur puluis mœroris in vanitatē, videlicet mūdi. Applicare se ad muros effron secūdum locū stationis suę est vnūquēq̄ manere in ea vocatiōe: in qua vocat⁹ est. Vnusquisq̄ in loco suo effron impetit. Vnde vię factę sunt per mare rubrum: quia per diuersas vias exitur a seculo. O

Hugo de Foilleto.

Quomodo superbia sui opprimat oppressorē.

6. P IVit Eleazarus sub pedes elephātis & supposuit sę ei & occidit eū: & cadens in terrā oppressit eū. Eleazar⁹ elephātem occidit: & ab elephāte est occisus. Cecidit em̄ elephas sup eleazarum, & mole sui corporis oppressit eū. Per eleazarū illi q mūdi fastus tripudiant. Per elephantē supbia mūdi designatur. Dū em̄ vestis aspitatē, vilitatē cibi libēter patimur, dū labore callosa squalet man⁹ & frigore cutis riget & sole nigrescit tūc eleazarus elephātē occidit. Cū vero in hmōi fauorē quęrimus: tunc eleazarū cadēs opprimit elephas. Et pulchre p elephantē figurať supbia. vtriusq̄ em̄ natura similē habet cōpositionē. Elephātis natura talis esse diciť vt ossa illius iuncturis careant: & ideo flectere mēbra sua nequeat: sed semp stet. Et si aliqñ quietē corpori suo velit inferre: stādo latus suū inclinat ad arborem & sic somno vtiť, & quiete: sed hoīes regiōis illius in q̄ habitāt hmōi bestię: in die solent arborē succidere: vt cū nocte venerit cadat vterq̄ & elephas occidať. Vtrūq̄ fit succidiť arbor & occidiť bestia. Cūcta ista supbię cōueniūt & talis ē ei⁹ cōpositio: mēbra. n. supbię iflexibilia sūt. Cū em̄ aliqs supb⁹ loqť, si iponas ei silentiū nō acqescit: sed vt ait Salomon totū spm̄ suū pfert si cōfabulationib⁹ aurē prębuit & rephēdas negligit. Si aliqd operať, & cōtradicis nō cessat. Et sic flecti nequeūt art⁹ supbię. Stat semp sed male ad ppriā voluntatē quasi ad arborē lat⁹ iclinat supbus, vt quietē recipiat. Qđ em̄ p dispositionē pprię volūtatis facimus hoc geto suscipimus aīo. Si autē aliter ordineť p labore repu

tat. Succidatur ergo arbor ꝓprię volūtatis, vt cadat & occidat bestia superbię. Cauendum tamen ne occisa occisus reoccidat.

Stephanus, de misericordia Dei.

7. Q Nolite mihi ostēdere facies eorū. Verba sunt Demetrii q vehemēter inectēs vel nimiū ꝑsequēs interp̄tat. Hic ē diabolus q sibi ꝓhibet facies pc̄torū ostēdi: qa crudelis est, & nescit misereri. Ecōtra dn̄s in cōspectu suo peccatores apparare desiderat: qa semp paratus est eis misericordiā impartire.

8. R Et cœperūt eū viuū. Anthiochū. s. magnū regē Asię. Antiochus pauptatis silentiū dicit. Hic est fomes pc̄ti q sępe facit silere a laude dei. Hic viuus pōt capi qa primi mot⁹ nō possūt ex toto ꝑimi: sed cōphēdi. Porro eis tributū abstinentię debem⁹ iponere: & toti seq̄lę ipsorū. Ratiōe em̄ primorū motuū homo se mortificat & affligit.

9. S Post obitū iudę emerserūt viri iniq in oīb⁹ finib⁹ Israel. Sicut post mortē Gedeon filii Israel fornicati sunt cū baal. Itē mortuo Iuda ipii surgūt: qa mortua cōfessione in hoīe mali metus oriunt in mente.

10. T Ionathas habitauit in hierusalē & cœpit ędificare & innouare ciuitatem. Quicqd familiaritatis habuit cū Demetrio retulit ad ędificationē sc̄tę ciuitatis. Silr prelati gratiā quā adepti sunt debēt cōuertere ad ędificationē ecclię. Vnde Neemias fact⁹ pincerna regis ex palluit corā rege: & ędificādi ciuitatem licentiam impetrauit.

V ¶ Audiuim⁹ de te ꝙ vir sis potēs virib⁹, & apt⁹ vt amic⁹ regis voceris. Felix quē dn̄s dignat in amicitiā recipere. Misi tibi purpurā: imitationē passiōis meę. Paul⁹, stigmata Iesu Christi porto. Et coronā aureā: spem imarcessibilis glię: vt quę nr̄a sunt sentias iuxta illud. Hoc sentite in vobis qd̄ & in Christo Iesu.

12. X Ionathas nō dedit eis spatiū vt intraret in terrā suā. Simile est in Iudith: Timētes Holofernē p̄occupauerūt angusta mōtiū. Sp̄s maligni regionē nostrā itrāt: qn̄ tētatiōes in nobis oriunt. Quidā expectant donec tētatio vēiat & tūc reprimūt: sꝫ nos cū Ionatha orones tētationū, vt possum⁹ recēseam⁹.

De virtute incarnationis Christi.

A ¶ Cecidit murus q erat sup torrētē ad ortū solis. Mur⁹ sup torrētē est munitio sita in delitiis scl̄i. Mur⁹ iste cadit ad ortū. i. ad respectū dn̄icę natiuitatis: qa si attēdam⁹ paupculā natiuitatē dn̄i nō lętabimur de munitiōe sclari. Galfri.

8. B Et ędificauit Simō sup sepulchrū pr̄is & matris suę ędificiū altū visu. &c. Simon Christū significat cui⁹ pater secundum carnē fuit beata illa ꝓgenies de qua ipse natus est p successiōes mariū eadēqꝫ mater secūdum prosapiā fœminarum.

Qr per structuram sepulchri sensus historicus designetur.

¶ Sed qd dicim⁹ esse sepulchrū pr̄is & mr̄is & C
fratris Simonis? Mihi qdem videt saluo meliori intellectu sepulchrū hoc esse textū simplicē literalis historię vbi gesta priorū veluti ossa mortuorū cōdita delitescūt: aliqua vero de illis ad euidētiorē itelligētiā ꝓferēda vident in mediū. Prim⁹ parēs soporat⁹ a deo costa in mulierē formata diuinit⁹ euigilat: rogo q̄ eā extitit vt imitteret dn̄s soporē i adā? Quasi vero id facere nō posset vigilāte Adā, & mīme sentiēte. Quid dicem⁹ de Noe iebriato nudato atqꝫ irriso? Quid de simulata īsania Dauid? qd de saltatiōe ipsi⁹ añ arcā dn̄i? Quid in his q̄so atqꝫ hmōi viuidū qd forte qd deniqꝫ hn̄s sp̄m vitę: imo si sola supficies literę attēdat qd nō exāgue qd nō ridiculum qd nō deniqꝫ mortuū videat? Hęc & hmōi text⁹ p̄mit historię: quasi mortuos fabrica sepl'turę. Supstructū est postmodū ędificiū euangelicę pfectiōis sublimitas aplicę cōuersatiōis reuera altū visu. Vn̄ vn⁹ ꝓ oīb⁹ nr̄a, ingt. cōuersatio in cęlis ē. Patet q̄tū fuerit hoc ędificiū altū visu nec ociosuꝫ qd̄ subdit lapide polito retro & āte, reuera lapides sc̄i eleuant sup trā ei⁹ sup sepulchrū illud, vis nosse apti⁹ qd sint lapides isti? Vos ingt, tanq̄ la. vi. s. m. d. semp. Itē supędificati sup fū. a. & p. Apl'i ipsi lapides erāt hui⁹ ędificii & p̄ciosissimi qdē mltimodis tribulationū malleis fuere ppoliti & nitidi. Vn̄ & vox illarū est p multas tri. o. n. in. m. regno dei. Itē alibi, nullā requiē habuit cato nostra. Polit āte polit & retro lapis iusti vel meli⁹ lapis iustus. Añ qdē, cū prętēdit qdē oculis disciplinę formā & virtutis exēplū. Sed ne sepulchrū appeat dealbatū: politū eē curat a retro, idqꝫ prępue quo human⁹ nō penetrat visus verū ille ocul⁹ q scrutat corda & renes. Qd̄ vtiqꝫ fit cū abdicam⁹ occulta dedecoris, habētes fidē & bonā cōsciētiā. Quā qdē repellētes: etsi iustificēt se corā hoīb⁹ circa fidē naufragant soli. s. fidei fundamēto sine opib⁹ initētes. Si qs inuētus fuerit disciplinatus, in opere cōtritus, & mūdus corde, dign⁹ est hoc ędificio. Politus em̄ est ante & retro. Et statuit inquit. vii. piramides: vnā cōtra vnam.

Qr per septem piramides septiformis gratia designetur.

¶ Septē piramides sunt septē sp̄ualia dona. Qd̄ D
vero dicit vnā cōtra vnā germanā quādā societatē & cōcordiā iparū gr̄arū designat nō discrepantiā aliquā vel oppositā habētē qualitatē id autē cuiusmodi sit opepreciū est demonstrare.

Hęc dona de qb⁹ loqmur & de qb⁹ vtinā digne eloquamur cōbinatū nominat Esaias. Spūs sapientię & intellectus spūs cōsilii & fortitudinis spūs sciētię & pietatis, iungunt sibi sapiētia & intellect⁹, vtpote naturali quadam cognatiōe vicini. Nāq; sine altero nō est satis alterū possidere, qn̄qdē & sapiētia sine ītellectū cęca est. Et nihilomin⁹ si nō affuerit sapiētia insipidus est īmo vt magis ꝓpriæ loquar īsipiēs intellectus. Vt ergo cooperent sibiīuicē ad salutē nectant mutuo fœdere charitatis, quatinus & sapiētiā intellect⁹ illustret, & sapiētia ītellectū cōdiat & dulcoret. Spūs quoq; cōsilii spūi fortitudinis sociat: eo ꝙ & cōsiliū inefficax sit nisi fortitudine roboret, & fortitudo nisi regat cōsilio: suo plærūq; īpetu cōquasset Itaq; se iuuent alterutrū: ne ve fortitudo ruat: dū ruit īcomitata cōsilio ne ve sit ībecille cōsiliū fortitudīe destitutū. iā vero vidēdū ē queādmodū scīa & pietas seinuicē cōsalutēt. Pietatē sane hic arbitror illā dici q̄ grece theosebia dicit. i. dei cult⁹. Hęc ne fatuo errore ducat comitatu ꝓculdubio eget sciētię. Vnde ad Samaritanā dn̄s, vos ingt adorat[qd̄ nescitis, nos adoram⁹ qd̄ scimus. Sed & scientia dānabilis est sine pietate: qa scienti bonū & nō facienti pc̄m̄ est illi. Docet proinde scientia, vt pietas nō sit erronea. Pietas agit vt nō sit scienria inutilis vel dānosa. Hoc itaq; modo cōstitutę sunt pyramides vna cōtra vnā: dum suas sibi efficientias. in pace in idipsum spirit⁹ sancti dona cōicauerit. At vero spūs timoris vallat vndiq; in medio cōstitutus: qppe cōis oībus & necessari⁹ nāq; sicut Initiū sapientię timor dn̄i sic plenitudo sapiētię timere deū hinc est illud nisi in timore domini, tenueris te instanter cito subuertet dom⁹ tua. Deniq; de timore dicit ꝙ de nullo aliorū dictum facile reperitur. Beatus vir q timet dn̄m. vel q intelligit. Septē ergo pyramides super ędificiū & sepulchrū statuunt a Simone vna cōtra vnā: qa spiritalis intellectus ab ipso erigit in cōcordia charitatis sup historias noui ac veteris testamēti. Quę nimirū scripturę sacrę palā est q̄to suscipiant honore quo cōplectant amore qua reuerētia qua diligētia ptractent a successorib⁹ aplorū scīs doctorib⁹. Hę sunt illę magnę colūnę quę circūpositę dicunt a Simone iuxta illd̄. Circūdate sion & cō: Sup istas etiā arma Simon circūposuit ad mēoriā ęternā. Arma doctorū q̄ sunt ostēdit Paul⁹ īpe bellator armis īclyt⁹. Arma ingt militię. n. n̄. c. sed sp. d. Itē alii p spm̄ datur sermo sapiētię De his armis loquit spōsus i laudē spōsę: nasus tu⁹ sicut turris Libani. Mille clypei pēdēt ex ea nasus ecclię, eminētes spiritales viri in facię ecclesię q occultorū veluti remotorū cognitionē cōtēplando quasi odorādo trahūt dū attrahūt spm̄ vn̄ totū corp⁹ vegetat & viuit. Hii sicut turris libani recipiūt & defensant eos q fugiūt a facie arc⁹. Ex illa depēdēt mille clypei vniuersa testimonia scripturarū. Oēs arc⁹ fortis. i. exēpla sanctorū. Sunt in ecclesia diuersę cōditiōes multę linguę varię pfessiōes: quibus filia regis decora varietate circūdatur. His quasi nauib⁹ vitę ꝓcellosum huius pelagus transmeatur: & vnus terrę portus oībus aperitur. Hę sunt naues quę iuxta colūnas positę a Simone referuntur. Sculptę tn̄ esse mēorant nec mō petra fide verū ipse petrinę fuisse credunt: quippe qbus viuere Christus est & mori lucrum. Petra em̄ Christ⁹. Nō tāgunt fluctib⁹ in alto, nō sunt et remote. Nec vētorū turbine cōcutiunt, imaculatos se custodiunt ab hoc seculo sancti nec ad eos spumea iniqui ęquoris amaritudo ptingit Insultus neq̄ spirituū q̄si circūstrepētiū flabra ventorū constanter frangunt: & prudenter eliadunt. O quot credētium millia quot cateruas aīarū sanctarū naues istę portauerūt ad portū salutis ęternę. Sunt autē iuxta colūnas a qbus nimirū accipiūt tutamen spei robur fiducię fidei munimentū. Videntur ab hoībus nauigantib⁹ mare, quę in mari nō sunt: & alii qdē sunt odor mortis i mor. a. b. vi. m. vi. Hoc ē sepl̄chrū qd̄ fecit Simon in Modin vsq; in hodiernū diē Sepulchrū dicit aperte totā illā fabricā supiectā eo ꝙ tota facta sit ornādi gratia, Modin interpretat iudiciū p qd̄ cōgrue designat eos fore idoneos ad arcana cōtēplationis q iudicare nouerit inter diē & noctē inter pollutū & mūdum. Absoluimus vt potuim⁹ allegoriarū mysteria: nunc stylum ad moralia cōuertamus.

Moraliter vnde supra.

Attēdēdū igit nomē & opus & officiū Simonis Maccabei. Si obediēs in simplicitate cordis E tui prelato tuo fueris Simon eris: si p obedientię fortissima atq; pclara arma nō cesseris carni, vt obedias cōcupiscētiis eius nec spiritalib⁹ negtiis Maccabęus es q pugnās īterpretat. Sed & opus Simonis exercebis si a te primo dehinc a fratrib⁹ tuis iugū gētiū, iugū dęmonū, iugū vitiorum potēter excusseris, & eduxeris te & quos potueris ī libertatē filiorū dei dux nihilomin⁹ fies piorū affectuū idēq; sacerdos mactator carnaliū desideriorū. Attēde tn̄ vigilantissime, neq̄ gener: tuū facias carnis affectū tradē do illi filiā tuā in cōiugiū. i. cogitationē tuam. Occidet em̄ te inebaritū vino luxurię: qa mors iuxta introitū delectatiōis posita est. Fac itaq; ędificiū sup sepulchrū pr̄is ac matris fratrūq; tuorū & statuę septem pyramides super illud.

Quid superbis terra & cinis? Quid eleuaris fili putredinis? quē putredo genuit putredo peperit mox futurus ipse putredo. Vnde tibi ceruicis erectio? Vnde extollentia oculorū? Ii sunt pater & mater Simonis. Quinimo & Cæsaris & Platonis diuitis ęque & paupis. Qui vero sunt fratres. Fratres quatuor, quatuor hūores corporis eodem patre, & eadem matre progeniti Horū vnum sepulchrū est cōtinentię virtus, ꝑ qđ mortificanda sunt mēbra n. quę sunt super terrā. Sup sepulchrū hoc ędificiū est faciendum id est diuersarū virtutum: seu lapidum multorum exercitiū apponendū. nō em̄ sufficit declinare a malo per mortificationē mēbrorum: sed studendum virtutibus, & iustitię operibus insistendum. Hoc autē de lapide polito singulari posito ꝓ plurali. Qui sunt hi lapides? Monstrat Apostolus, monens & instruens nos ædificare debere super fundamentū aurum argentū lapidem preciosum. Porro lapides politi lapides pręciosi, & tali fundamento digni, sunt honesti mores pręciosęq; virtutes. Politi & nitidi retro & ante: anteriorē partem dico vbi iusti faciem habēt ante iudicem, quē formidant: ante dn̄m, quē semper adorant. retro vero sunt ea quę foris sunt, quibus tergū obuertūt. Videndum sane ne forte aliquid nobis inuat requirēdum ordo ipse verborū. Videt̄ nāq; prępostere positum: cū dicit̄ retro & ante. Monemur autē ꝑ hoc mūdare prius qđ intus est calicis & parapsidis, vt fiat & id qđ foris est mūdum. retro em̄ sunt quę nō vident̄: antē vero quę patent. Primo itaq; mutādus est anim⁹, mūdādus affectus: quatenus ex simplici oculo cordis lucidū prodeat corpus opis. Poliendi igit̄ sunt lapides intus, poliendi sunt ante, vt in occulto fulgeāt ad meritū: & foris luceant ad exēplū. Hoc est ꝙ sup hoc ædificiū. vii. pyramides statuuntur quaten⁹ admoneamur spiritali deuotiōe nō tēporali retributiōe, & mala declināda eē & bōa opa faciēda. Septiformis ē em̄ spūs q nos septēplici grarū suarū collustratiōe viuificat: nā per spm̄ sapientię nostrā illumiat cęcitatē. Per spm̄ intellectus nostrā acuit hebetudinem. Per spm̄ cōsilii nostram informat & instruit dubietatē. Per spm̄ fortitudinis adiuuat infirmitatē. Per spiritū sciētię erudit ignorātiā. Per spm̄ pietatis delet iniqtatē nostrā. Per spm̄ timoris refrenat & cohibet cupiditatē nostrā. Pyramides ab igne dicunt̄ & spirit⁹ sanctus ignis est. Sup ędificium sepulchri septē pyramides statuunt̄: qa spūs septiformis bonis nostris morib⁹: & actionib⁹ vt actor inspirator & conditor supfertur. Queadmodū autē vna sit contra vnā, satis est superius explanatū. Et iis circūposuit colūnas magnas. Gratia salui facti estis, ait Apostolus Nos vero nō erimus ociosi si sapimus: ne tātę gratię iueniamur ingrati. Magnę columnę aīę sunt potentię naturales: quib⁹ omnis illa spiritalis fabrica sustentatur. Hę sunt autē ingeniū memoria ratio voluntas & cęterę animę dotes in quibus liberū quoq; arbitrium numeratur. Colūnas magnas circa pyramides ponimus cū operantē in nobis spiritū dei totis virib⁹ adiuuam⁹. Quia vero in expeditiōe versamur inermes ī acie stare nō possum⁹. Colūnas has sicut spiritales sunt: ita spiritalib⁹ armis op; adornari. Septem ni fallor armorū genera repperi in scripturis, quib⁹ iusti depugnāt necessaria militibus Christi. Horū quinq; in Apostolo sunt vbi monet assumere armaturā dei: scilicet loricā iustitię, scutū fidei, galeā salutis, gladiū spūs qđ est verbū dei. Et cal. inqt pe. in prin. & pri. Oportet & nos armatos hr̄e pedes vt ambulare & calcare possimus illesi sup serpētē & scorpionē. Calciamēta in pedib⁹ sunt sacramēta incarnatiōis Christi in fide, & ī affectib⁹ nostris restāt duo genera armorū quorū alterū in Iob inuenio, alterū in Dauid. Iob gloria mea semp innouabit̄, & arc⁹ in manu dextera instaurabit̄ Dauid quoq; nō spat in arcu suo nec saluari se asserit gladio suo. Fundā quoq; legit̄ habuisse puer Dauid ex q̄ emisso lapide philisteū ꝑcussit In arcu duo sūt lignū & neru⁹. Lignū nouū est testamētū in q̄ lignū crucis dn̄icę p̄dicat̄. Neruus q de carne extrahit̄ ver⁹ ē: qđ aīaliū sacrificiis occupat̄. Ex his duob⁹ quasi arcus cōficit̄ cū assertiōes nr̄as vtriusq; testiōniis cōim⁹: & fortes sn̄ias q̄si sagittarū missilia iaculamur. Fūda vero q̄ in gyrū circūacta lapides mittit, hūanę ratiocinationis argumēta designat: quę nō sine rotatu quodam: crepituq; verborū pōderosas iacit sn̄ias. Septē ergo gn̄a spiritaliū armorū sunt sicut ęque totidē vitia spiritaliū neqtiarū: q̄ tn̄ ꝑ satellites suos nos īfestare nō desinunt: nā & heretici cōtra quos arcu & funda pugnādū est, & gladio spūs, maxīe typo supbię cōtra nos cōcitant̄. Hinc memoria nob̄ ęterna cōgrit̄: qa si mēores fuerim⁹ nois dn̄i mēor erit & ipe nois nr̄i, qa noia nr̄a scripta sunt in cęlis. Inuit. hic scriptura cōposita dicit arma sup colūnas ad mēoriā ęternā. Verū ii q marię ꝓfessi sunt ociū & marthę negocia declinarē saltē obedientia cōpellēte qn̄q; cōtēplatiōis secreta deserere & exteriorib⁹ cōgūt̄ itēdere. Actiōes itaq; qb⁹ vel ad horā religiosi itēdūt ipę sūt naues q iuxta colūnas positę sūt: neq;. n. scti viri in vita sua ꝓiciūt intima sua: sed tūc ꝓcipue iuxta se sūt cū remoti vidēt a se, iuxta colūnas ergo naues qm̄ cū trena dispēsant cęlestia nō omittūt. Bn̄ aūt naues istę sculptę dn̄r. res. n. scripta ei⁹ rei veritatē nō gestat cui⁹ imaginē repn̄tat. inde est ꝙ is q nō accepit īvano aīam suā: siqn̄ foras exit nō tā occupat⁹ ē q̄ videt̄ extiorib⁹ curl.

Cęterũ si quispiã petulans negociis secularib⁹ ac si amaris fluctibus se multiplicauerit corde & aio, iam nõ sculpta nauis: sed vera ẽ, nec sup petrã stat: sed iactat̃ in aqs. Videre est nõnullos hodie q diuinã militiã habitu ꝓfitent̃: & se nõ erubescũt monachos dici: nihil magis abhorrere q̃ claustrũ, nihil ęque vt monachũ detestari, pulsare palatia, circuire forũ, exercere lites, lucris incũbere. Et sub ꝑtextu monasticę vtilitatis, gyrare vrbes, municipia frequẽtare: idq; sui putãt officii, reuerẽtiã exigũt monacho quẽ foris gerũt: sed interi⁹ abiecerũt. Pro nepotib⁹ ꝓ cõsanguineis ꝓ amicis: causis se ingerũt de cõnubiis placitãt mõ cõtrahẽdis, nũc si displicuerint rescindẽdis, doctiores de genealogiis hoim q̃ de euãgeliis disputare. O naues istę quõ vident̃ ab hoib⁹ nauigãtib⁹ mare: q̃ notant̃ subtilr̃ q̃ hostiliter irrident̃ ab hoib⁹ scl'i q̃tũ illarũ minima nõ ꝓ minimis reputant̃. Et q̃tum bonoꝝ quos honorãt atq; suspiciũt ędificãtur exẽplis: tm̃ immo vero amplius destruunt̃ a prauis.

De compassione prelatorum.

14. F Accepit Symeon ioppen in portũ. Per Ioppẽ quę interpⁱtat̃ pulchritudo, dignitas aliq̃ figurat̃. Hãc bon⁹ ꝑlatus in portũ accipit cũ in eius administratiõe securitatẽ prestat vexatis. sicut em̃ port⁹ solatiũ est nauigãtiũ: sic bon⁹ ꝑlatus angustiatis refugiũ. Vñ cũ essem q̃si rex circũstãte ex. erã tñ merẽ. cõso. Ecce iste ioppẽ ĩ portũ accepat q potẽtiã & nũerosã familiã cõuerterat ĩ solatiũ miſeroꝝ.

Item.

15. G Permitto tibi facere pcussurã ꝓprii numismatis in regiõe tua. Antioch⁹ prio pacifice scripsit Simoni, postea ab eo recessit. Sic diabolus cũ hoie ad tp̃s pacẽ simulat vt post validius insurgat: regio nostra, caro nostra est. Propriũ numisma Simonis. i. obediẽtię est maceratio carnis. Tunc ergo finit facere percussurã ꝓprii numismatis, q̃ñ ꝑ tẽtationes nõ irruens carnẽ macerare permittit.

Galfridus.

Q; de Iudęis ad gentes transiit scutum fidei.
H ℭMisit Simon Romã clypeũ aureũ habẽtẽ pondus minaꝝ mille &c. Si millenari⁹ itelligit̃ cõsũmatio nũeroꝝ, sapiẽtia aurũ, fides scutũ: liquet eo munere mystice figuratũ, & multiplicẽ cõsummatã sapientiã fidei trãsiturã ad caput gẽtiũ. Vñ etiã ab olim ꝓdixerat q ꝑ fidẽ habitat in suoꝝ cordib⁹ electoꝝ. Eripies me de cõtradictionibus populi: cõst. me in caput gẽtium.

Finitur Maccabęorũ. Liber. I.
Sequitur Maccabęorũ. Lib. II.
Stepha, De igne deuotionis.

Filii sacerdotũ nõ inuenerũt ca.
ignẽ: sed aquã crassam. Pri 1.
mitiui parẽtes abscõderũt I
ignẽ in valle. i. reposuerunt dilectionẽ Christi in mẽte. Sed si a successoribus eoꝝ modernis. s. prelatis mõ requirat̃ ignis: nõ inueniet̃: nisi aqua crassa. s. voluptas carnis q̃ citius ingnat q̃ emundat.

De pœnitentia.

ℭAccẽsus est ignis magn⁹ post aspsionẽ aquę: K
qa cũ pœnitẽs bñ recordat̃ pc̃ti: accẽdit̃ i eo feruẽs dilectio dei. Vñ Iezechiel Flumia ęgypti q̃si oleum adducã. Flumina ęgypti sunt voluptates q̃ q̃si oleũ adducũt̃: cũ ex recordatiõe voluptatũ aĩa spũaliter illustrat̃. Bñ aũt dicit̃ ignis magn⁹: quia vbi abũdauit delictũ supat & gr̃a. Hugo de Foll'. Quãta mala pariat in ecclesia Christi, ambitio prelatorũ ambit⁹ prelationũ.

Cum suscepisset Antioch⁹ regnũ q nobilis appellat̃: ambiebat Iason frat oniẽ 4. L
summũ sacerdotiũ &c. Ambiebat Iason frat̃ onie &c. Extũc ira tua dñe. Extũc venale sacerdotiũ. Extũc & nũc, adhuc. n. i eccl'ia ẽ Iason cũ onia: adhuc ꝓcib⁹ & ꝓcio, q̊rũdã celebrat̃ electio. Qui hoc ordie i eccl'ia mg̃ri fiũt gymnasiũ & ephebiã in Hierl'm. i. in eccl'ia qñq; cõstruũt. Gymnasiũ ẽ dom⁹ ĩ q̃ solebãt fieri ludi gẽtiliũ. Gymnasiũ ĩ Hierl'z ędificãt ꝑlati: q ĩter fr̃es sclaria narrãt: q cũ suis exhortatiõib⁹ auditores ad fletũ mouere deberent ad risũ mouẽt: Ephebiã vero ĩ Hierl'm cõstruũt: q secũ suspectas ꝑsonas & notabiles hr̃e nõ erubescũt. Eos q Hierosolymis sũt ãtiochenos volũt scribi qa diuites eẽ cupiũt & videri: & q añ cõuersionẽ scl'i cũ paucis ire cõsueuerãt: nũc ĩ mltitudie magna & apparatu copioso curias freq̃ntãt. Et ꝑ hoc simplicib⁹ dãt ĩtelligi: ꝙ pauptas nõ cõuẽiat ꝑlatiõi. Step.
ℭHęc ĩ sacrificiis Herculis expediũt̃. Herculi. i. M
fortitudinis deo sacrificãt q ĩtuitu potẽtię fortibus excellentibus adulant̃. Sicut dicitur de Iasone ꝙ miserit dragmas trecentas in sacrificiũ Herculis. Item Oseę de Effraim. Fœdus cũ Assyriis iniit, oleũ in Aegyptũ ferebat.

Cogebat̃ hedera coronari. Per hederã 6.
viror tpaliũ, hędera coronant̃ q se to N
tos amori tẽporaliũ impendunt.

Rex ei iussit q primũ locutus fuerat li 7.
guã ãputari. Fabian⁹. Quid gl'iosi⁹ po O
tuit mr̃i cõtingere! Lingua ꝓfessa nomen dñi prior debuit ꝓficisci ad dominũ.

Qui cũ Iuda erãt rogabãt ne hostibus P
recõciliaret̃. Pacẽ cũ diabolo faciunt qui partẽ peccati relinquunt partẽ retinẽt. sed q Iudę. i. vere cõfessioni adhęrẽt: nullatenus diabolo cedũt vel cũ eo fœdus ineunt.

Q ¶Reuersi sunt hora conclusi,nā erat ante sabbatū.Nō solum male agentes arctant̄ hora sed boni quādoq; rapiunt̄ anteq̄ cōfecerit hostes. Mulieres quę parauerūt vnguēta ad vnguēdū dn̄m nō potuerūt pficere imminente sabbato: sed post sabbatū suppleuerūt.

10. R Qua die ab alienigenis tēplum pollutum fuit contigit eadē die purificatiōnē fieri. Consequēs est vt quisq; se purget satisfaciēdo ea die tēpore reuoluto qua se polluit peccando.

11. S Apparuit eques pręcedens eos in vestibus cādidis aureis armis hastam vibrans.Eques q pręcedit fideles tendētes ad pugnā spūalem est Christus.vestis eius candida,est puritas carnis ei⁹: arma aurea,opera egregia:hasta vibrata,cōminatio iudicii. hasta longa est & ferrū habet in capite. Dn̄s patiens redditor:dn̄s patiens, Ecce longa:redditor:ecce ferrum.

Quomodo Christus ad pręliū suos milites antecedat. Hugo.

T ¶Appuit autē vir in veste cādida & armis aureis hastā vibrās &c. Vir iste dn̄s Iesus est cui⁹ vestis cādida vita purissima:cui sicut in euāgelio legere similē fullo nō possit facere sup terrā q̄ nulli⁹ pœnitēt[cōtritio ad illū valeat pueni re cādorē.Arma aurea fides īuicta.nēpe vt aurū ī igne sic fides ī trib'latiōe pbat̄.Et de ea monemur vt fortes in fide rugiēti aduersario resistam⁹.Hasta vibrata vel pdicatio veritatis vel virtus extitit passiōis,vtraq; em̄ ptāres aerias debellauit sed forti⁹ hasta crucis.Et beati q sic equestrē validū pręcedētē se & puocātē cōspiciūt vt ipsi quoq; aīs cōualescāt. Et quēadmodū ibi legit̄,nō solū hoies:sed & bestias ferocissimas & muros ferreos penetrare paratos sese ex imitatiōe ei⁹exhibeāt.Forte.n.p hoies illos nob licet intelligere tētatiōes q̄ velut ratiocinādo suadent & tanq̄ humano blandiuntur affectu. Quib⁹ si qs negligit resistere intēperātię vitio cādorē suę vestis sanctimoniā.s.actiōis amittit Bestias autē ferocissimas tūc nobis arbitremur opponi cū aduersum nos insurrexerit aduersarii violēti, vbi necessaria iam arma aurea fidei sunt:vt eidem violētię debeat animi virtute resisti.Mur⁹ ferre⁹ mortis horror nō incōuenienter accipit̄:quā dū velut hasta vibrata fortitudo martyrū penetrat nihil illis ampli⁹ obstat.

Hugo de Follieto.

Quid p aias Iudę & Nicanor[spūal'r designet̄.

14. V Rex demetri⁹ Nicanorē prępositū elephātorū ducem misit in Iudęā datis mādatis vt ipm Iudam Maccabęū caperet,& eos q cū eo erāt dispgeret.Demetri⁹ nimirū psequēs Nicanor lucerna stans. Iudęa cōfessio Iudas cōfitēs īterpretat̄. Quid igit̄ p Demetriū psequētē neminē possum⁹ītelligere nisi diabolum? Et qd p lucernā stātē:nisi mētis elatiōnē?Nicanor itaq; elephātorū turmis pponit̄ quotiēs incorrigibiliū mētibus supbia dn̄atur. Ossa siqdē elephātorū iuncturis carēt, vn̄ supbis assimilant̄ q a suo pposito flecti neq̄q̄ valēt. Mittit̄ itaq; Nicanor a demetrio.i.spūs elatiōis a diabolo mittit̄ in Iudęā vt destruat cōfessiōis terrā,vt Iudā capiat & eos q cū eo sunt dispgat vt eos.s.q pctā sua cōfitent̄ curiositate teneat: & puersa cōsuetudie liget.Et eos q cōfitētes cōsolant̄ īpediat ocio & cogitatiōe turbet. Audiēs tn̄ Nicanor virtutē comitū Iudę & animi magnitudinē sanguīe facere iudicium me.Hēt Iudas comites:diuersas vcȝ corpis & aīę virtutes. habet em̄ comites cordis gemitū laborē & ieiuniū & alios īnumerabiles, opa.s.pnię & hūiliatę mētis cogitatiōes.Cōtra hos Nicanor.i.supbię spūs virib⁹ nō resistit.hęc em̄ sūt q̄ carni & sanguini cōtradicūt.Quāobrē nicanor tres nūcios misit q dextras darēt & acciperēt.Tres nūcios mittit quotiēs pctōr in aliquo bono cogitatiōis locutiōis & opatiōis cōfessiōi cōsentit.Dextras dāt & accipiūt qn̄ īuicē bonisse cōsentire pmittūt.Et cū diu de his cōsiliū ageret̄ & ipe dux ad m'ltitudinē retulisset:oīm fuit vna snia amicitiis annuere.Diu cōsiliū agit̄,vt Iudę Nicanor recōciliet̄.hoc em̄ vix aut nūq̄ euenit vt supbus hūiliter cōfessioni sociari possit. Sed cū res ad hoc pducit̄ vt amicitiis annuat̄ tūc diē cōstituerūt,quo secreto īter se agerēt.Inter Iudā & Nicanorē dies cōstituit̄: qn̄ cuiuslibet aīm⁹ cōfitēdi pctā desiderio inflāmat̄. Dies cōstituit̄ dū ad lucē cōfessiōis pctōr inuitat̄.Et tūc inter ipos res agit̄ qn̄ aliqs pœnitēs pct̄m cōfitet̄. Et cōgruū colloquiū Iudas & Nicanor faciūt qn̄ pctōr qd̄ male gesserat detegit,& confessor diuersos pnię modos ponit.Morabat̄ aūt Hierosolymis & nihil iniq̄ agebat:gregesq; turbarū q̄ cōgregatę fuerāt dimisit, ī Hierosolymis Nicanor manet:qn̄ post pœnitētiā pacē tenet pctōr & nihil īique agit,qa ab iis q̄ male gesserat ī pace qescit.Greges turbarū q̄ cō.s.dimittit:qa de pteritis turbari neqt:sed ea q̄ pri⁹ ęgre tulerat post confessionē eq̄nimiter portat.Habebat aūt Iudā semp charū & ex animo erat viro inclinatus.Nicanor Iudam diligit dū peccator de his quę recolit sępe,ad confessionem recurrit.

Hugo.

Quibus tribus confessio soleat de diabolo triūphare.

5\. X IVdas Maccabeus & qui cũ eo erant inuocato deo per orationes cõgressi sunt manu quidem pugnantes: sed dñm corde exorãtes. Hęc sunt cõfessione necessaria lingua.s.cor & manus, vt in corde cõtritio, in lingua sit oratio, ĩ manu operatio. In cõtritiõe aũt doleat peccator culpã. In oratiõe petat veniã. In opatiõe agat pœnitẽtiã.

Y ¶ Et cognouerunt Nicanorem ruisse in armis suis. In hoc bello Nicanor moritur dũ in corde culpa cognoscitur, dum lingua veniã precatur, dum ꝑ pœnitẽtiã iniungit̃ manus humiliter operatur. Cum hoc agitur Nicanor morit̃: quia tunc sup̃bus ad humilitatẽ reuocatur.

Z ¶ Pręcepit Iudas caput Nicanoris & manum cũ humero abscissam Hierosolymis ꝑferri: linguam etiã Nicanoris pręcisam iussit particulatim auibus dari. Caput Nicanoris est intentio peruersę operatiõis. Manus ꝑuersum opus. Lingua detractionis verba. Caput Nicanoris amputat qui intẽtionem peruersi opis dãnat. manũ abscidit qui peruersum opus iudicat & reprehẽdit: lingua pręcidit̃ dum malus sermo per silentium amputatur. Lingua Nicanoris auib⁹ ꝑticulatim datur, dũ a pœnitente ꝑ his quę male gesserat sanctorum suffragia quęrũtur. Hęc autẽ Iudas Hierosolymis ꝑferri iussit: nihil enim proderit nisi pacem teneat qui peccata pręscidit.

Finitur Maccabęorũ Secũdus & ita instrumentum vetus.

Sequitur instrumentũ nouum. Et primũ Euangelium Matthęi.

Gregorius.

Qꝫ caro Christi ad capiendum diabolum hamus fuit.

ca. 1. A Liber generatiõis Iesu Christi &c. Dñs noster Iesus Christus ad redẽptionẽ generis humani veniens velut quẽdã de se in necẽ diaboli hamũ fecit. Quis ẽm nesciat ꝙ in hamo esca ostenditur aculeus occultat̃? Esca ꝗppe prouocat vt aculeus ꝑfigat. Assumpsit itaqꝫ dñs noster corpus, vt in eo diabolus quasi escam mortẽ carnis appeteret. Quã mortem dum in illo iniuste appetiit: nos quos quasi iuste tenebat amisit. In hamo igitur incarnationis eius captus est: Quia dum in illo appetiit escam corporis transfixus est aculeo diuinitatis. Hmõi hami linea illa est per euangeliũ antiquorũ patrũ propago memorata. In cuius extremo incarnat⁹ dñs. i. hamus iste ligaret̃ quẽ in iis aqs humani gñis depẽdentẽ cetus iste appeteret. Sed eo per satellitũ suorũ seuitiã morso mordendi vires vlterius nõ haberet.

Galfridus.

Qꝫ tria sunt nobis ad salutem necessaria.

¶ Ab Abrahã vsqꝫ ad Dauid gñationes quatuordeci: ab Abrahã vsqꝫ ad Dauid: a dauid vsqꝫ ad trãsmigrationẽ Babylonis & exinde vsqꝫ ad Christum. B Tria ẽm sunt nobis necessaria ad salutem quasi in seipso quiuis nostrũ pariat saluatorem: deuotio fidei: fortitudo operis: tolerãtia tribulatiõis. Abraham prima credendi via est: pater multarũ gentium: quia fides parens est omniũ virtutũ. Dauid manus fortis formã sanctę exprimit actionis. Transmigrare in Babylonẽ subire est confusionẽ, sustinere tribulationem. Quę ꝗuis pluribus ꝑpter peccata sua accidant, indignatur tamen deus iis qui recalcitrant: & suscipere renuunt disciplinam: sicut olim iudęis quãdoqꝫ chaldęis tradere noluerit. Sed & post annos. lxx. qui transmigrauerint reducuntur: quia in fine tẽporũ qui sustinuerint remunerabuntur. Post illam igit̃ triplicem patrũ seriem Iesus nascitur, qa electus quisqꝫ per hęc tria saluatur. In singulis autẽ distinctiõib⁹ generationes quatuordecim numerãtur: qa necesse est, vt in oĩbus decalogo legis euãgelia sociẽtur. Docemur ẽm in lege quid credẽdum, quid agẽdum, qd sit & sustinẽdum: sed in his oĩbus neminẽ lex adduxisse noscit̃ ad ꝑfectum.

Galfridus.

Quomodo intelligẽdum sit ꝙ de spiritu sancto vel de Maria Christus esse dicatur.

¶ Quod ẽm in ea natũ est de spiritu sancto est. C
Notandum ꝙ aliter Christus natus est ex Maria virgine, & aliter de spiritu sancto. Cũ ẽm dicimus ꝙ ex Maria natus est, de esse materiali intelligẽdum est. Cũ aũt dicimus qa de spiritu sancto secũdum humanitatẽ natus est: de esse potentiali intelligẽdum est: qa virtus & potẽtia spiritus sancti operata est natiuitatẽ illam. Sed cũ insepabilia sint opa trinitatis, q̃re maxime attribuit̃ opus illud spiritui sancto? Quia ineffabili bonitate dei actum est, vt deus homo fieret: ideo attribuitur spiritui sancto qui est bonitas procedens a patre & filio: qa in hoc opere ostendit deus bonitatem suam magis q̃ maiestatẽ suam. Ad maiestatẽ ꝑtinet timor, ad bonitatẽ amor. Et qa deus corda hoĩm voluit

trahere ad dilectionē sui: ideo factus est homo.

Bernardus.

Qꝫ magi fide sunt facti ne fierent serpentes.

D Ecce magi ab oriente venerunt ortū solem iustitię requirentes. Hodie magi adorauerūt nouū virginis partū seqntes nouū sideris ductum. Quid facitis o magi quid facitis? Iacentē puerū adoratis in tugurio videlicet in vilib⁹ pānis. Ergo ne deus est iste? deus in tēplo sancto suo, & vos qritis eū in vili stabulo: sed & aurū offertis. Si rex est ipse vbi aula regia, vbi thron⁹, vbi curię regalis frequētia? Nūqd aula est stabulū? thron⁹ psepiū: curię freqntia Ioseph & Maria? Quomodo ita insipiētes facti sunt viri sapiētes vt adorēt puulū despicabilē tā sua ętate q̄ pauptate suorū? insipiētes qdē facti sunt vt fierent sapiētes nō illis sordet stabulū nec pānis offendunt̄ nec lactētis infantia, pcidūt, venerant̄ vt regem: adorant vt deū. Profecto qui illos adduxit ipse & istruxit.

De magis et eorum muneribus.

E ℭMagi ab oriente venerūt hiero. di. Vbi est q natus est rex Iudęorū? Quā certa fides & nihil penitus hęsitās? nō quęrunt vtrū natus sit, sed vbi. Porro audito noīe regis Herodes successorē suspicat⁹ expauit. Nec mirū si turbat̄ Herodes, sed ꝙ Hierl'm ciuitas dei, visio pacis, cū Herode turbat̄ qs non miret̄? Patetꝗ q̄tū noceat iniqua potestas quū caput ipiū subiectos quoꝙ suę cōformat impietati. Misera plane ciuitas in qua regnat Herodes quoniam herodianæ particeps erit malitiæ q ad nouę salutis coetū herodiana mouebit turbatione. Nā herodiana malitia est nascentē velle extinguere religionē Si quid ergo ad salutē ptinens, si qd religionis orit̄ ei quicūꝗ resistit cū Herode nascentē psequit̄ saluatorē. Quęrentib⁹ ergo magis & sciscitante a scribis Herode dn̄icę natiuitatis locum illi iuxta prophetam nomen ciuitatis edicunt.

F ℭCūꝗ magi reliqssēt Iudęos ecce stella quā viderāt in oriēte antecedebat eos. Hic manifeste dat̄ intelligi ꝙ humanū flagitantes consiliū diuinum amisere ducatū. Et conuersos ad terrenum documētū signū coeleste deseruit. Vnde & relicto Herode cōtinuo gauisi sunt gaudio magno. Stella ei antecedebat eos. Et aptis thesauris suis ob. &c. Si solū obtulissent aurū videri fortasse poterant paupertati matris voluisse cōsulere. Nunc aūt offerētes pariter aurū, th⁹, & myrrhā, sine dubio spūalis obliuionis genus insinuāt. Aurū inter diuitias seculi videt̄ excellere. Quod p eius gratiā oēs deuote saluatori obtulim⁹: cū p ei⁹ noīe ex integro dereliqmus substantiā huius mūdi. Iā vero necesse vt q pfecte terrena cōtēpsimus flagrāti desiderio coelestia requiramus. Sic eīn offerim⁹ & thuris odoramentū. Erit aūt gratū sacrificiū & acceptabilis oblatio nostra si cū auro & thure fuerit etiā myrrha. Quę licet amara sit, tn̄ perutilis est & cōseruat corpus qd mortuū est ppter peccatū ne defluēs in vitiū putrescat. Hęc breuiter pro imitanda magorū oblatione dicta sint.

Galfridus.

Qꝫ tēporalē gloriā freqnter piculū subsequat̄. G

ℭCum natus esset Iesus in Beth. Iudę &c. Magnitudinē paruuli q natus est nobis coelū indicat, terra cognoscit, sed coelū penitus illū glorificat tā p rationales creaturas q̄ p rōnis expertes vt angelos & stellā. Terra aūt ex parte. Nā Herodes turbat̄ & oīs hierosolyma cū illo. In illo nobis indicat xp̄s ꝙ coelestis gl'ia tutior. Nā terrena gloria piculosa semp est plena discriminis. Prima adoratio, prima deuotio, quam exhibuere Chaldęi, qd periculi visa sit attulisse, euāgelii sequentia manifestant: ante grandinē preibit coruscatio ait sapientia. A Chaldæis saluator excipit̄, sed cōfestim fugere illū necesse est i Aegyptū. Sic ab initio: quid in fine? In ciuitatē Hierusalē tā gloriose suscept⁹: sexta postmodū die tā ignominiose est deiectus ex ea, & dicebat Si in viridi ligno hoc faciunt in arido qd fiet? quasi dicat. Si seculū neq̄ suo fidē nō seruauit factori, quid nobis deinceps de illi⁹ fide sperādū?

Qꝫ reprobatis Iudęis ad fidē gētilitas sit vocata.

ℭEcce magi ab oriente venerūt. Tres erant magi vt aiunt, ętatis etiā triplicis: senex, vir, adolescens. Iam tunc in sata tria mittebat sapiētia diuina fermentū, ex quo totū vsꝗ hodie fermētat̄. Hę sunc aq̄ quibus dignatus est immergi. hę sunt aq̄ quas conuertit in vinū. Dū eīn gentibus fortitudinē fidei, odorē spei, saporē cōtulit charitatis, ex aqua vtiꝗ vinū fecit. Sane desecerat primū vinū deuotio. s. Iudęorū. Qꝫ vero melius vinū posterius facile satis pie considerātibus, & quodāmodo mente gustātibus liquet. Sed vę tibi generatio mala & adultera ab īpro perio illo vinū tuū mixtū est aqua. Elanguit ea q̄ montes tollens in mare mittere cōsueuerat: fidei fortitudo, odor spei, tepescit, maior illis charitas refrigescit. Prorsus vinū nostrū mixtū est aqua, christianitas cum gētilitate confusa. Christiana sunt q̄ suscepimus sacramenta, sed mores reprobi, mores perditi æthnicos magis q̄ christianos & peiores æthnicis repręsentāt.

Petrus Rauen̄.

Cur Christus aduentum suum vsꝗ ad Herodis tempora reseruauit.

I ℂCū nat⁹ esset Iesus &c. Orit̄ origo boni, rerū generator, largitor gn̄is. Nascit̄ auctor naturę vt repararet naturā, genus redderet, originē recrearet, in Bethleē Iudę. Bethleē domus panis, Iuda vocat̄ cōfessio. In diebus regis Herodis. Quid est ꝙ tēpore regis nephandi deus descendit ad terras? miscet̄ diuinitas carni? fit corpori terreno cœleste cōmercium? Quid est? Et qn̄ non verius rex expulsurus tyrannū: vindicaturus patriā: libertatē redditurus aduenitat. Herodes refuga gētis alienę, gētis Iudaicæ inuasit regnū: libertatē sustulit: ꝓphanauit sancta: quicquid erat cultus, quicquid ordinis aboleuit. Merito igit̄ genti sanctę, quia humana defecerant: diuina succurrūt, & adest de⁹ ipsi cui homo deerat qui adesset. Sic iterū Christus veniet, vt antichristus subruatur: liberetur orbis patria paradisi reddatur, mundi perpetuet̄ libertas: seculi seruitus tota tollatur.

Qꝫ Christus homo factus cœpit habere stellam q̄ conducit vniuersas

K ℂEcce magi ab oriente venerunt ad orientem Plus cœleste de magis, q̄ de stella signum est, ꝙ Iudeę regē, ꝙ legis auctorem magus scit, nescit Iudę⁹, Hierosolyma aduersat̄ & refugit: Syria sequitur & adorat.

L ℂVbi est qui natus est rex Iudęorū? Vidimus stellā eius. Et quid non eius? Vere, vt ait ap̄ls. Cum esset diues pauper factus est. Cū esset in deitate sua diues: in nostra fit carne pauper: & habere cœpit stellā vnā, totā q̄ fecit habet & cōtinet creaturam. Verūtamen dicendo, Vbi est qui natus est rex Iudęorū? non interrogant sed insultant. Quādo sciētes interrogāt nesciētes, non ignorant, sed negligētes arguūt, malos ꝑdunt, contumaces verberāt, seruos dn̄o nō occurrisse causant̄. Nā quid ab hoībus quęrūt q per deū nouerant qđ q̄rebant? Quid illis lucerna tp̄ali opus qb⁹ cœli sid⁹ mirabile ꝑlucebat? Vbi est qui natus est rex Iudęorū? hoc est dicere, cur rex in ꝑsepe iacet, & non decūbit in templo? Cur non fulget in purpura, sed squalet in pannis? Cur latet in spelunca, & manifestus in sanctuario nō habet̄? Receperūt iumenta in ꝑsepe: quē in domo sua recipere vos spreuistis.

Galfridus.

Qꝫ ad Christum fides opus & deuotio nos perducunt.

M ℂVidimus stellā eius in oriēte, & venim⁹ adorare eū. In hoc vno verbo tria cōmendata sunt in q̄bus constat humanę summa salutis. Fide ei videm⁹: actione venim⁹: adoramus deuotionis affectu. Qđ si eadē tria tripliciter rursum diuidere placet, vt eoꝝ notitia plenior habeat̄ ad fidem pertinet firmiter credere q̄ de inuisibilib⁹ nobis annūciant̄, reuerēter suscipere q̄ sacramētis visibilibus celebrant̄, ac diligēter cauere etiā & vehementer abhorrere sacrilegia oīa q̄ eidē fidei aduersant̄. Parum est eñ credere euangeliis: si minorē q̄ debeas sacramentis ecclesiasticis exhibeas reuerentiā. Sed nec hoc sufficit si sortilegos cōsulas, si non carmina execreris, si non fugias hęresim simoniacā si cōtaminari ex cōmunicatorū cōmuniōe nō timeas. Sane via est vita p̄sens sicut de magis legit̄, qui per aliā viā redierint in regionē suam. Via quippe mutata est. Imus ergo sine intermissione dū viuimus, sed nō venimus ad Christū si reuertimur ad id qđ fuimus, si ad sinistrā vel ad dextram declinam⁹. Declinat ad sinistrā si quis fuerit in sacra cōuersatione remissior: ad dextrā vero, si fuerit nimis iust⁹: media est via regalis, & in ea simpliciter gradientes modestia dirigit, regit obediētia, tēperantia ducit ad Christū. Adorat autē q in dn̄o delectat̄ & mira q̄dā iucūditate ani cōsiderat q̄ bon⁹ ī se, erga hoīes q̄ benign⁹.

De adoratione & oblatione magorū.

ℂVidētes stellā magi gauisi sunt gaudio magno valde. Nō immerito ad aspectū stellę q̄ ad auditū etiā ꝓphetię ampliori gaudio sunt gauisi, cœlestē magis itineris ducē & comitē amplectentes: q̄ terrenū qđlibet affectantes. Acceptior eñ solet esse doctrina operis q̄ sermonis & minus gratāter accipit̄ verbum ꝑcipientis q̄ ꝑcedentis exemplū. Nos qui sapimus eosdē mirabimur magos potius q̄ Iudęos audire magis & facere q̄ docere & dissimulare parati. Sed qđ dicimus ꝙ sic inuentus est q sic quęsit⁹ est? Intrantes inq̄t domū inuenerunt puerū cū Maria matre eius. Hæc familia tota, hęc vniuersa familia nati regis, sed eadem virtute magis q̄ paucitate mirabilis & exigua numero sed merito satis immēsa. Vbi quomin⁹ etiā sc̄dm hominē īuenisse vident̄, qđ dignū esset veneratione aliqua necdū adoratione: eo certius liquet diuinū agnouisse mysteriū q pcidentes adorauerunt eū. Sed & munera ipa mystica fuisse quis intelligat. Offerunt eñ aurū, thus, & myrrham. Sed quid necesse erat vt scriberet̄ ꝙ thesauros aperiūt, Forte nobis eodē sermone hoc videbit̄ commendatū nequis thesaurū suū publice ferat tanq̄ velit vt aiunt depredari, sed intra conscientię cōtegēs claustra illi soli aperiat soli placare contēdat quē latere nō valeat nec si velit. Vnde ēt aperire ei vel coram eo nō innotescere q̄ nesciuit, sed fideliter cōsidetare est esse eius oculis oīa manifesta. N

Quomdo antiquus serpens a fideli

bus incantetur.

O ¶Magi dicunt serpētiū incātatores, qa illi bene diabolū incantāt: q eū p meliorationē vitę supplantāt. Qui fortassis tres, ideo dicunt: qa cogitatione, sermōe, & ope, se ab ei⁹ potestate potuerūt eripe: sed hac stella pꝛeūte. Vel fortassis, ideo tres esse dicunt: qa fide integra, fide firma, fide deuota muniti ipsi⁹ īsidiisne q̄q̄ diripiūt. Quid ei tā efficax ē cōtra serpētiū venenū q̄ deuota fides sctōrū? Vel alit. Ideo tres magi esse dicūt, qa hi vere incātatores serpentiū sunt: q p imitanda dñica humilitate in Bethleē ecclesię trinam actionē vere & pfecte exercētes oē serpentiū vir⁹ effugiunt. i. si suos relinquāt, si sua cōtēpnant, si se in tantū despiciāt, vt nō solū minores ipsi maioribus, vel pares parib⁹ verū etiā ipi maiores minorib⁹ etiā hūiliter sese subdāt.

Petrus Rauen̄. Qꝫ magorum oblatio copiosa sterilitatis arguat Christianos.

P ¶Apertis thesauris suis obtulerunt dño munera aurū, thus, & myrrhā. Iam nascente Christo venit tēpus & miraculū cœleste: radiat parituꝛa virginitas atqꝫ ortū diuini regis non stella iam nunciat, sed ipē solis ascensus. vnde & adoratur. Occurram⁹ oēs & muneribus sacris deū regēqꝫ virgineo fateamur pcessisse ex templo. Offeramus munera, quia nascenti regi semper publica paratur oblatio. Offeram⁹ munera: qa indeuotus est satis vacuus adorator, hoc pbat magus: quia onust⁹ auro, succēsus thure, sacratus myrrha, Christi cunabulis inclinat. Quale est: si ad gaudiū Christi nascentis fleat pauper, captiuus gemat, hospes lamentet, eiulet Christianus: festa cœlestia Iudęus semp decimis honoraait. Christianus qd de se sentit si vel cētesimis non honorat? Doleo doleo qn̄ lego xp̄i cunabula magos rigasse auro: & video altare corporis Christi christianos vacuum reliquisse. In hoc tpe pſertim qn̄ sic est pauperū fames vasta qn̄ se fundit turba lamentabilis miserorum.

Vuerricus.

Quid offerre debeat Christo christian⁹.

Q ¶Apertis thesauris suis obtulerunt magi dño &c. Et tu frater, quia rex es offer hęc munera cū regibus Christo, nec de paupertate causeris Forte si q̄rere nō pigeat, vel minimum aliquid apud te paternę resedit substātię. vn̄ aliqd initium valeas reparare, vellē foderes intra te. Solent nanqꝫ pciosi thesauri latere in abditis terrę. In agro absconditus erat thesaurus ille q desiderio sui compulit hominē oīa sua vēdere. In agro se dicebant thesauros abscōditos habere decem viri Israelitę, & per hoc euaserunt gladium homicidę. O quāti thesauri bonorū operum in agro corporis humani, & quāto plures in abscondito cordis si modo sit qui exerceat & fodiat. Si igit ad cor redeas, & corpus exerceas nō diffidas te inuenturū thesauros desiderabiles, & si nō auri stati in initio: certe vel myrrhę non inutilis. Inutilem aut vilem tu ne dixeris, qua Christ⁹ acceptat in munere qua sui corporis sepulturā non solū præsignari cum ei offerret: sed etiā voluit cōsummari cū ex ea pungeret. Si ergo apertius vis audire, myrrha in corde tuo dolor est: myrrha ī corpe labor: si tn̄ iste vel ille pœnitentialis est. Myrrha naqꝫ amarissimum gustum sui etiam nomine prodit. Effectu autem pter alias sui vtilitatis corruptioni resistit. Et qd gustu amari⁹, qd effectu salubri⁹ q̄ dolor quo peccator ad pœnitentiā contristatur? Quid vero labor corpis? Nō tam myrrha est q̄ fasciculus myrrhæ si credere velimus iis qui nup exiere de seculo, quibus oīs obseruātia regularis dulcis est ac facilis ad ferendū. Dulce nimirū habēt, amaritudinē cordis amaritudie mitigare exteriori tāq̄ cholerā stomachi potu absynthii. Sicut em̄ stomachus īmoderato vsu dulciū corruptus potione purgat amara, sic eorū qui suauiter vixerunt, & amaricata cōscientia nunq̄ melius q̄ contrario. i. vi & cōsuetudine curat austera. Maxime aūt si sępe det eis vinū bibere myrrhatū dñicę passiōis. i. potent vino cōpunctionis, qđ q̄to amarius est ex recordatione peccati, tanto salubrius est peccatori. Qꝫ sit ergo vtilis rudib⁹ & ipfectis exercitatio corporalis, & ipsi vos testes estis quomodo scilicet redimit de corruptione vitā nostrā amaritudo parcimonię & laboris. Ipsi etem̄ scitis quomō vermescerēt corda & corpa, si nō de manib⁹ laborātiū distillaret myrrha. An nō vermis luxurię nescio si alter nocētior ingredit blandiendo, mordet ridēdo, trāsforat delectādo, perimit consensu volūtario. An nō vermis acidia, tristitia? Sicut tinea ingt, vestimento & vermis ligno: ita tristitia viri nocet cordi. Beatus igit cui ad mortificādos huiusmodi vermes man⁹ pprię distillāt myrrhā p vniuersum sui. iāqꝫ puenit vngere corpus suū in sepulturā. Sed suū dicam an Iesu? imo & Iesu. Corpus em̄ illi⁹ mēbrū est Iesu. Quisqs ille ē q sic vnct⁹ est: nō ē qꝫ metuat verme q nō morit: qa iā ei mortu⁹ est vermis vn̄ ille orit. Si ergo nō sufficis aurū sapiētię vel thus deuotiōis offerre: offer vel myrrhā cōtinētię. Est aūt myrrha incipiētiū, th⁹ pficientium, aurū perfectorum. Sed digniora ab Euangelista in ordine proferuntur.

Odo de morin̄.

R Qꝫ triplex aperientium genus.

¶Apertis thesauris suis obtulerūt &c. Plures

legimus aperiẽtes. Currẽs vnus ex militib⁹ lancea latus Iesu aperuit, & continuo exiuit sanguis & aqua. Et spõsa in cãticis. Surrexi inqt, ad aperiendũ dilecto meo. Et ꝓpheta. Os meũ aperui & attraxi spm. Qui os suũ aperit & attrahit spm, offert aurũ. Spiritus est deus & caput ei⁹ aurũ optimum. Thus offert q lat⁹ aperit. In ara eñ crucis instar thuris fragrãtissimi caro Christi dedit odorem suũ. Aperientis dilectio manus distillat myrrhã, & myrrhã offert.

Galfridus.

Q ad reprimendã superbiam necessaria sit nostrorum memoria peccatorum.

S ¶Surge & accipe &c. Ad perdendũ inquit, nõ ad adorandũ sicut ipse fuerat pollicitus. Ite inqt, & interrogate diligẽter de puero. Sicut nõ nũq̃ ad virtutũ studia sꝑbia stimulat: ad opa bona elatio cohortat. Nã Herodes vt aiunt interptat gloriosus. Merito illũ magi declinãt & Ioseph fugit. Tolle inqt puerũ & matrem eius. Puer Iesus, opus significat salutare: mater eius fides est, vel syncera mẽtis intẽtio. Quãobrẽ si insidiat elatio & operi salutari dũ ꝓmittit obsequiũ parat exitium. Tolle puerũ, tolle matrẽ. Neutrũ deseras, neutrũ exponas Herodi: & fuge in Aegyptũ: fuge in tenebras ꝓprię cõscientię: & pctã tua corã te sint semp. Esto in Aegypto: nec recedas ab ea vsq; dũ ãgelus dicat tibi Qui eñ deducit ad inferos, etiã reducit. Bonũ est redire in terra Israel: sed Herode defuncto. Bonũ est habitare ĩ Iudea: sed si p Herode Archelaus fili⁹ ei⁹ nõ regnauerit. Ex elatiõe ambitio gñat & plerũq; cõregnat: nõnũq̃ succedit extinctę. Sed dices qd Archelao & ambitioni? Multũ p oẽm mũdũ. Nã ĩ sua .i. gręca lĩgua nomẽ ei⁹ prĩcipẽ ppl'i manifeste designat. Si versaris ĩ tenebris tuis, & vitia tua iugi meditatiõe consideras, morit tibi Herodes, & elatio cordis extinguit. Sed vę nobis si interim regnat in Iudęa etiã Archelaus. Iudęa cõfessio est & cogitatio bñficiorũ dei. Et fieri solet vt q sibi pstitã reputat gratiã: vnde aliis possit ꝓdesse: ãbiat & pceẽ. Noli obsecro noli. Expedit magis vt timeas illo ire. secede in partes Galilęę. Galilęa trãsmigratio facta interptat. Sed nostram hãc trãsmigrationẽ nesciat q trãsmigrat. Quis vero ẽ ille? Quis est homo q viuit & nõ videbit mortẽ? Si via vita, finis vię finis ẽ vitę. Nec natiua nobis est hęc trãsmigratio, sed factiua. ex nostro corpore nõ ex prima origine ꝓdiit nostra mortalitas: atramẽ vsus esse poterit ĩ hoc malo. Nõ ei parũ confert ad cõseruãdã & cõtinendã animi puritatẽ meditatio mortis: quã Basilius ait eẽ philosophię definitionem. Maxime vero contra ambitionem nulla est efficacior medicina.

Petrus Raueñ.

Q fuga mysterii fuerit non timoris.

¶Accipe puerum & matrẽ eius, & fuge in Aegyptum. Persequente homĩe deus fugit: seuiẽte terra cœlũ trepidat: volitãte puluere turbãtur angeli: & patris pauor filio fugiẽte mõstratur. Accipe puerũ &c. Si verũ refugiũ fugit, si auxiliũ latescit omnium, si formidat fortitudo cunctorũ, si se vniuersorum defensio nõ defendat: quare humana notat fuga, arguit trepidatio, formido culpat? Quare notat in crimine Petrus qui timet: Ioannes q fugit: discipuli oẽs q deseruerunt p pauorẽ? Quid sibi vult euangelista, q hæc scribit ad memoriã sempiternã? Deuoti militis est regis sui tacere fugã, referre cõstãtiam: virtutes loqui: timores silere: aperire fortia, reticere infirma: aduersa delere, prædicare victorias: q & hostiũ frãgere ausus sit & sociorũ possit excitare virtutẽ. Tolle puerũ & matrẽ &c. Reuerentius igit dixisset. Vade in Aegyptum, vt esset profectio non fuga, voluntas nõ necessitas: iudiciũ non metus, humanũ saltẽ si non diuinũ. At nũc mandat fuga mãdat cœlit⁹ & per angelũ: vt videat cœlũ occupasse timor anteq̃ terras. Fuge inqt in ęgy. In Aegyptum fuge a tuis ad extraneos ad sacrilegos a sctis a tẽplo tuo, ad dęmonũ phana, ad idolorũ patriã, a regione sanctoꝝ. O q̃ durũ, peregrinatio q̃ dura, sic resurget, sic nõ vacat intueri verecundiã virginis, timorẽ matris, sexus pudorẽ, periculũ Ioseph: & qd his durius est, Iudęos pegrinaturos in gẽtib⁹. Helię cõtra isidias liberi regis vidua vna suffecit: xp̃o cõtra Herodis captiui minas, Iudęa tota non sufficit. Helias missos ad se cœlesti igne cõsũpsit: xp̃o sola fuga fit salus. Hucvsq; fuge xp̃i q̃rimonias exageras se sufficiat. Fratres q fugerit Christ⁹ fuit mysterii nõ timoris. Bellicosus q in bello fugit artis ẽ nõ timoris. Potẽs qñ se subducit infirmo: Insequentem non pauet, sed foris ꝓducit. Vult eñ in aperto vincere qui publicam cupit referre ab hoste victoriam. Latens eñ virtus exemplum posteris non reliquit. Hinc est q xp̃s fugit vt cedat tpi nõ Herodi. Fugit vero ad Aegyptũ vt perfidiam Iudęorum per fidẽ gentiũ castigaret. Fugit etiã vt nostras fugas in persecutionibus temperaret. Martyr comprehẽsus debet tenere constantiã, nõ cõprehensus debet fugere persequentẽ. Persecutorẽ eñ qui prouocat, facit: corrigit qui declinat.

Richard⁹. Q bina cõfssio bimũ facit.

¶A bimatu & infra. Iussit Herodes oẽs puulos V occidi. Paruulus xp̃s, puulos amplectit. Sed Herodes eos vsq; ad mortẽ persequit, vt in eis xp̃s

moriat. Vis nosse q sunt hi paruuli vel quomõ bimi. Humilis cõfessio bimũ facit & paruulũ. Sed alia est cõfessio criminis, alia laudis. Qui p pctis suis dño cõfitẽt puenerũt ad annũ primũ. q illi p ei⁹ bñficiis cõfitẽt, attigerũt ad annũ secũdũ. Cõfessio itaq; crimis facit äniculos: adiũcta aũt cõfessio laudis efficit bimos. hos supbia pari mõ pseqt tãq filios veritatis & trucidat.

Hugo de sancto Victo.

Q; tria ad pfectã pniam requirãt. POenitẽtiã agite. In pnia tria sũt, dolor custodia futuri: satisfactio delicti. Do
X lor culpã placat: satisfactio vitiũ sanat: custodia sanitatẽ seruat. In hac fruct⁹ pniẽ cõstat. Sit aũt dolor plen⁹ custodia pfecta satisfactio cõdigna.

Bernardus. de duplici deserto.

DVct⁹ ẽ Iesus ĩ desertũ vt t.a.d. A spũ suo. i. a spũ sctõ duct⁹ ẽ vt de⁹ hõ. Plẽ
Y riq; viri religiõis ducũt tãq ĩ desertũ a spũ suo: vc; a spũ supbiẽ. Ducũt ĩquã ĩ desertũ. i. ĩ ppriã volũtatẽ, q nullũ facit fructũ bonũ sicut terra deserta deserẽs volũtatẽ dei. Volũtas ista desertũ est: nõ colit eam ille q dixit. Nõ veni facere voluntatem meã: sed eius q me misit.

Quãta sit virtus & vtilitas ieiunandi.

Z ¶Ductus est Iesus in desertũ. Diabolus semp primordia bona pulsat, tẽtat rudimẽta virtutũ semia in ipo ortu festinat extiguere: sciẽs, q ea fundata subuertere nõ possit. Hoc nõ ignorãs xps diabolo se qrẽti patiẽter ĩdulsit, vt & suo laqo teneret & caperet: vñ capere se putabat. Sicq; a Christo vict⁹ cederet christianis. Et cũ ieiunasset. xl. dieb⁹ &c. Videtis qa q quadragesimã ieiunam⁹ nõ est humana inuẽtio auctoritas est diuina, & ẽ mysticũ. Quadragesima quatuor de cadis quadratã fidei cõtinet disciplinã qa semp ẽ quadrata pfectio. Hãc igit ieiunem⁹ q corpori dedimus annũ demus animẽ dies, im pẽdim⁹ nobis tẽpora: tps deputemus auctori. Viuam⁹ dño paululũ q seculo vixim⁹ totũ. Sic q; muniti bella indicam⁹ pctis, cõflictus vitiis nunciemus securi de victoria: qa nec arma hostes poterũt supare terreni: nec diuino regi aduersa poterũt cõtraire mũdana: nec ĩ pcĩctu fi dei cõstitutos puenire poterit ĩimica subreptio Ieiunãtib⁹ eĩ nobis diabolus esurit q nrĩs semp saturat ex culpis. Ieiuniũ fr̃es scim⁹ dei arcẽ: xpi castra, murũ spũs, vexillũ fidei, castitatis signũ, sctitatis tropheũ. Hoc Adã in paradiso seruare cõtẽpsit, a quo p gulã ilico est eiectus. Hoc ĩ archa custodiuit Noe mũdũ: ebrietas eũ demersit. Per hoc Loth sodomiticũ restrixit incẽdiũ q p ebrietatẽ ĩcest⁹ est: adustus ĩcẽdio. Hoc Moysi diuino fecit frõtẽ lumie plucere: qñ cõmessatio & ebrietas Israeliticũ ppl'm simulachrorũ tenebrauit erroribus. Hoc Heliã puexit ad cœlũ qñ Achab gẽtilẽ ebrietas ad ĩferna deiecit. Hoc Ioannẽ in natis mulierũ fecit esse maiorẽ: qñ temulentia Herodẽ principẽ imperio mulierum reddidit homicidã. Quisqs ergo Christo expectante, cœlesti iã resonante tuba ad hoc virtutis exercitiũ venire neglexerit: pdit luctaminis pmium, virtutis gloriã, palmã iustitiẽ, desertoris etiã crimine notabit in futurũ. & q̃uis etiã solus de hoste posset obtinere victoriã: propter nos tñ & nostrã formidinẽ adesse iussit tota psidia de supernis.

Isaac.

Homila super Ductus est Iesus in desertum. A
¶Duct⁹ est Iesus inde. a spũ &c. Dñs Iesus oĩa agit aut missus, aut duct⁹, aut vocat⁹, aut spõtaneus. missus venit in mundũ. ductus vadit ĩ desertũ, vocat⁹ surrexit a mortuis. vñ habes. Exurge gloria &c. Ad passionẽ vero ppat spõtane⁹: factus tñ etiã in hoc obediẽs patri vsq; ad mortẽ. Doctor eñ & exẽpla obediẽtiẽ extra eã q sola via est ad vitã nec agere nec pati quicq voluit. ducit itaq; a spũ in desertum. Fratres, quotquot spũ dei agunt hi filii sunt dei. Sequitur. Et accedẽs tẽtator dixit. Si fili⁹ dei es &c. Sapientiã prim⁹ fraudulẽtus attẽtat, trãsfigurans se in angelũ lucis, & spiritũ cõsilii. Dic inquit &c. Ac si dicat. ne fame tabescas q virtute mẽtis supfluitatẽ & delicias calcasti, solo pane extremẽ saltẽ necessitati subuenias. Sed qa primo morsu vbi carnis teneritudinẽ crediderat in ossis soliditatẽ dentẽ elisit: reuocato serpens aculeo a calcaneo pedis ad superiora se erigit q molliora credit & duriora offendit. Vñ & assumens eũ statuit in sublime: sed vt pcipitaret in pfundũ. ac si diceret. Sublimis qdẽ & altus es q carnis cõcupiscentiã virtute abstinẽtiẽ exaltasti deo places, & ei iã ppe es q carnẽ excessisti nec debes amodo ignot⁹ esse vt vilis. Videant te volantẽ q attrito põdere carnis leuis es. Mitte ergo te deorsum, vt seruiãt tibi angeli q virtutis acqsisti merito, qd dono gratiẽ habẽt. vñ & tibi seruire debẽt, & in manib⁹ portabũt &c. Hic est ille basilisc⁹ rex serpentiũ q solo visu interficit quẽ halitu non occidit. Ideoq; post tẽtationẽ cõcupiscẽtiẽ carnis. i. aspidis tẽtationẽ & cõcupiscẽtiã oculorũ erexit rex serpẽtiũ. Verũ athleta & propugnator noster sicut postmodũ leonis rabiẽ calcabit fortiter: ita nũc serpentis virus declinat sapiẽter ambulãs super aspidem & basiliscum gressibus sobrietatis & humilitatis: draconẽ quoq; magnũ. s. ambitionem seculi & superbiam vitæ, quæ non est ex patre: sed ex mundo cõculcat, dũ oĩa regna mũdi & gloriã

eius sibi oblatam amore paupertatis exsufflat.

Qualiter Christus diabolū superauit.

B ¶Ecce qualis qualiter qualē vicit. Sapientia vicit astutiā, abstinentia gulā, humilitate inanē gloriā, paupertate seculi ambitionē. Veniēs ad sapientē, abstinentē, humilē, pauperē princeps mundi nihil in eo repperit sui: nihil rapere potuit non sui, a quo eiaculatis oībus astutię suæ telis recessit ad tēpus vsq; ad horā dn̄icę passionis vbi leo agnū aggredit̄: sed crudelitas mansuetudine superat̄. Temptat̄ virtus a sęuitia sicut hic sapientia ab astutia: sed virtute patienter vicit leonē qui prouidente circunspectione vicit draconem.

Item vnde vt supra.

C ¶Ductus est Iesus in desertū &c. Cū accessisset ad eū tentator dixit: Dic vt lapides isti panes fiant. Quid delicti foret aut de lapide panem creare, aut esurientē comedere: sed periculosū ē hosti credere ēt vera dicēti aut suadēti vtilia q eo cōsulētis induit habitū vt occulti⁹ serpat Pręterea viri spirituales q de cognatiōe carnis & sanguinis egressi obliti populū suū & domū patris solitudinē spūs sunt īgressi neq̄q statim ad oēm necessitatē acqescunt carni & sanguini qbus parū est superfluitatē oēm abscīdere nisi & necessitatē etiā circūcidāt, & qd̄ fūditus animali & infirmo corpori inficiari nō audent: sero tn̄ & parcius nō sine typo & murmure tandē indulgēt. Qui quotiēs esurit statim reficit: quid sit ieiuniū oīno nescit, cuius meritū cum esurire incipit. Nō eñ mādūcare ieiunare est, sicut post saturitatē edere supfluū: sic ante esurirē ociosum: cū esurie vero licitū: post esurirē strenuū: & eo strenuius quo longius, sic de cęteris corporis infirmitatibus & necessitatibus.

Vt contra oēs tentationes ad sacrā paginam recurramus.

D ¶Licet ei malignus iste ob innumera q̄ exierit tentamēta mille, artifex dicat̄: fidenter tn̄ dico omni adinuētioni eius de scriptura sancta facile posse cōueniēterq; cōcludi: absit eñ vt vicat malitia sapientiā & possit ipsa cōficere venenū cuius hęc non contineat antidotū. Et nos igit̄ dilectissimi exēplo dn̄i agētis, dicamus tētatori Vade Sathana. Sathanas eñ nobis. i. aduersarius, est oīs motus q ad casum inuitat. Stemus potius pedib⁹ nostris in atriis Hierusalē, & sine dubio ibimus in domum domini eisdem ipsis.

De duplici concupiscentia.

E ¶Concupiscentia vero duplex est. Altera qua cōcupiscit caro aduersus spiritū: altera qua cōcupiscit spiritus aduersus deū: & vtraq; mala Item est concupiscentia qua cōcupiscit spūs aduersus carnē, vt eā refrenet a vitiis, & subiuget rationi. Et alia qua cōcupiscit in deū vt eū apprehendat eoq; fruat̄. Vnde cōcupiscit & deficit anima mea in atrio domi, & vtraq; bona. Cōcupiscentia igit̄ nonnunq̄ sine diabolo orit̄, sed ortę vt crescat auxiliat̄. Bona vero & a dei gratia pręuenit̄ ad ortum & iuuat̄ ad perfectū & cōsummat̄ ad perfectū. Quare bona cōcupiscētia etsi tota intus agi potest: tota tamen de nostro esse non potest.

Q₇ diuersis de causis in nobis tentationes nascantur.

¶Tētatio itaq; q̄ tota de nostro int⁹ est aut ex necessitate orit̄ aīalis corporis, aut ex prurientis infirmitatis corruptione, aut ex recursu prauę cōsuetudinis aut insolētia gratię & virtutis F
Cū ergo callidus tētator & malign⁹ insidiator intus aliquē scītillulę fomitē signo quolibet depħendit plurima festinatione summa diligētia paleas vndiq; cogit cōcupiscētię quas cōperit aptas, quatin⁹ si p̄ualet de scintilla flāmā excutiat, & domum pectoris nostri de nr̄o simul & suo cōburat, sicut scriptū ē. Incēderūt igni sanctuariū tuū in terra. Dn̄s autē Iesus in deo est confirmatus contra pc̄tm̄ ex vtero, vn̄ legit̄. In te cōfirmatus sum ex vtero. Carne tn̄ animali adhuc sicut hō ante peccatū: infirmus vero vt filius hoīs p̄pter patris peccatū sola ea q̄tū voluit moueri potuit passione, q̄ ex necessitate descēdit, vel infirmitate corporis animalis.

De triplici statu naturę humanæ. G

¶Cū ei tres sūt hūanę naturę stat⁹ mutabilitatis. Ante pc̄tm̄, p̄pter pc̄tm̄, post pc̄tm̄. Primo de vno quoq; ver⁹ doctor & medic⁹ aliqd in se voluit exhibere vt qd fuimus, qd sum⁹ doctor admoneret, qd erim⁹ medicus exhiberet. Itaq; aīalis de p̄rio cibū desiderare potuit, & potū. I. firm⁹ de secūdo tristitiā & tædiū & pauorem mortē subire, cōfirmatus de tertio nullā vel in cogitatione titillationē de p̄prio, vel suggestionē malā de alieno admittere. Vn̄ oīs illa tētatio de pinaculo & mōte: exterior de alieno fuit. Prima vero de p̄prio nōnihil habere videt̄, vbi tā q̄ serpēs insidiat⁹ est calcaneo. Verūtn̄ qm̄ naturalē & ob id īculpabilē esuriē illa suggestio sicut nec creauit ita nec auxit, nec aliquo prorsus modo mouere potuit. Cū ergo post longa & stupenda ieiunia esurire aliquo exteriori signo depħēdit diu suspēs⁹ & stupēs: demū oportunitatē nact⁹ aggredi ad eū tētator p̄sumpsit.

Quanta opus sit nobis industria contra insidias tentatoris.

¶Videte ergo quanta opus sit sobrietate & vigilantia contra diabolum: qui tanta H

diligētia circuit & scrutat̄ oēm conuersationē nostrā & vitę modū: Necessitates & īfirmitates corporū & morū. Subitos quoq; ac varios euētuū casus ipsasq; naturę nostrę cōplexiōes sicubi de nobis ī nos aditū poterit īuenire, & materiā occasionēq; tētādi. Quare ergo minus solliciti sum⁹ occasiones salutis q̄rere, vel alterutrū vt vbi magis necessariū viderimus inuicē subueniamus & alterutrum onera fraterna portemus. Supportātes inuicē in charitate ait Ap̄ls Ipsa nimirū lex Christi est. Q̄d in fratre meo aut ex necessitate, aut ex infirmitate corporis siue morū incorrigibile cerno: quare nō porto patienter nō cōsolor libenter? sicut scriptū est. Pueri eorū in hūeris &c. An qa illa mihi deest q̄ oīa sustinet? Hæc vtiq; lex est Christi q vere languores n̄ros tulit passione: dolores portauit cōpassione: amans quos portauit, portās quos amauit. Qui aūt fratrē ī necessitate sua aggredit̄ qui infirmitati eius cuiuscūq; generis insidiatur legi se diaboli subdit, & eam implet.

A quibus sit homini ieiunandum.

I ℭEst etiā ieiunandū, non solū ab escis sed a curiositate sensuū & ambitione seculi q̄ sunt capita draconis a dn̄o Iesu ī deserto spirituali cōfracta. Date ī escā his q cū Christo ieiunare nolunt scilicet nigris: qui sicut æthiops pellem suam mutare non possunt.

k ℭSed notandū ad quos soleat tentator accedere. Cū acidiosos & tepidos nos videt quasi interioris hoīs defectus signū colligēs accedit. Et vnde reficiamur ostēdit: qui ad fortē, cōstantē, feruentē appropinquare nō audet, sed a longe obseruat. Ad acidiosum & talē q dicere potest oblitus sum comedere panē meū, & vacantē fabulis intus. i. cogitationib⁹ q̄ sunt sine intellectu a quibus sp̄us sctūs recedit, malignus accedit. Nō irruit, nec infringit: sed leniter & quasi modeste ne perterreat sub specie cōsulentis accedit. Dicit ergo Si filius dei es &c. Non autē q̄ dei filius talis erat: sed tales illa signabat esuries. O lapidāda malignitas q̄ lapide refici filiū dei suades. Hoīes cū sint mali norūt bona data dare filiis suis: petenti panē filio pater cœlestis lapidē daret aut pro pisce scorpionē, aut ꝑ ouo serpentē? Torpentē spiritū a desiderio & meditatione cœlestiū tanq̄ a pane angelorū ad lapidem frigidū durū & siccū inuitat. i. amorem & delectationē terrenorū, vt si illā consolationē ꝑdidit, ab ista recipiat. Aīa nostra rationalis sine delectatione oīno viuere nō pōt. Cōsolatio vero illi refectio & panis ē. Si aūt de mūdo & carne: vtiq; de lapide. Ad hanc ergo tētator mētē inuitat qua a dei delectatione languere cōsiderat. Vnde & in ordine vitiorū acidiā auaritia sequit̄, qa cadenti de cœlo mūdus iste blandit̄. At vero dn̄s Iesus ī deserto nec ociosus nec vanus, meditans in lege dei die ac nocte omni tētationi de scripturis sacris occurrit.

Galfridus. Item moraliter de eodē.

ℭSi filius dei es dic vt &c. Ille dicit vt lapides panes fiant q duriciā disciplinę quā ꝓfessus est cōuertit ad cōmoditatē vitę: non recolens in verbo dei sibi poti⁹ esse viuendū. Peius tn̄ dicit aliter vt panes lapides fiant cū necessaria suppetāt: occasiones q̄relę & murmurationis exq̄rēs. Ex magna parte mūdi hui⁹ declinastis insidias sed nolite esse securi. Vtinā sicut mūdū, sic corpora nostra & corda fugere nobis liceret. Nulli animę vera cōsolatio cōtra se: nulla sub se: nulla in se. Vtinā supra se quęrat, & inueniat eam. L

Petrus Rauen̄.

Q̄ʒ diuinæ filiationis sit indicium ventris inguuiem euasisse.

ℭSi filius dei es &c. Lapides esurieti offert: Talis est semp humanitas īimici sic pascit mortis auctor, īuid⁹ vitę Diabole fallit te puisio tua: Pōt de lapidib⁹ panē facere, q aquā cōuertit in vinū: sed signa fidei sunt pręstanda, non dolis & faciēda ad petētis salutē, nō ad faciētis iniuriā. Si filius dei es &c. Attendite q̄d de ieiuniis ipse sentiat, & iudicet inimic⁹. Si fili⁹ &c. Videtis q̄ iam nō hoīes, sed dei filios credit quos liberos a vētris cōspexerit seruitute. Signū panis petit, qui signum ieiunii pertimescit. M

Item.

ℭSi filius dei es &c. Erras diabole, cadere nō potest de⁹. Cōueniētius dixisses. Si fili⁹ dei es, ascēde ad cœlū: cū sit hoīs vtiq; ad ima cadere, dei sit cōscendere ad superna. Sed sicut suis suadet sic suis prouidet semper: sic suos eleuat vt de alto pręcipitet citius in ruinam. N

Petrus Rauen̄.

Q̄ʒ exercendis sit apta, virtutib⁹ pauperies expedita.

ℭVenite post me faciā vos fieri piscatores hoīnū. Q̄ʒ sit virtutib⁹ cognata paupertas: & terrena, & cœlestis comprobat disciplina. Athleta ad luctā nudus accedit, cōfligit & cū fluctibus nauta nudus. Miles ī acie nō nisi expedit⁹ astat & q tendit ad philosophiā totū q̄d in rebus est ante contēpnit. Est ergo virtutib⁹ cognata paupertas, & si paupertas virtutū parens & socia sic habet̄, sapere cōueniet: quare ad virtutis officium pauperes deus sic elegit. Petrus & Andreas, Iacobus & Ioānes germanitas cōbinata, īmo pauptas geminata in apl̄orū principes eligunt̄. Erāt censu paupes, sed innocētia locuple O

res. Arte viles sed vitæ merito ꝓciosi captores pisciũ sed piscatores hoim iam decreti. Venite inqt post me faciam &c. vt vitalis escę iactu vt hamo verbi cœlestis de mortis gurgite aĩas ad lucẽ tollerẽt sẽpiternã. captores pisciũ fiũt hoiꝫ piscatores de la labore trãseũt ad laborẽ: qa labor nescit lassescere meditatos. Oĩa q̃ desu ve niũt nõ fatigãt, virt⁹ exercitio pseuerat hic est ꝙ aplos suos Christ⁹ hũanis laborib⁹ exercere voluit: vt eos indefessos redderet in diuinis.

Bernardus.

Q Christus in montẽ de virtutib⁹ disputaturus ascendit.

5 P Videns turbas Iesus ascendit in mõtẽ. Vidẽs miserationis intuitu qm̃ erãt sicut oues errãtes. Quid est ꝙ priusq̃ dicere iciperet ascẽdit in mõtẽ, nisi ꝙ ĩ hoc ipo docuit ꝓdicatores verbi dei necesse habere desideriis animi, & cõuersatiõe sancta, ad sublimia tẽdere: & virtutũ conscendere montẽ? Et cum sedisset accesserunt ad eũ discipuli eius. Sedit vt ad eũ ad quẽ ne ipsi quidẽ angeli stantẽ attigere poterãt: etiã publicani & pctõres accedãt Accesserunt ad eũ dis. ei⁹, nõ tam incessu pedũ q̃ affectu cordis & imitatiõe virtutũ. Bene autẽ non turbę nõ quilibet de populo sed soli discipuli accessisse dicunt, quatin⁹ sicut testamẽtum vetus datum legit in mõte sina solo Moyse ascẽdẽte & populo expectãte deorsum: sic & modo susciperẽt montes pacẽ populo & colles iustitiam.

Isaac. de stella. homilia prima.

Q nemo turbam videat nisi qui fugerit.

Q ¶ Videns turbas Iesus. Vtinã & nobis qñq cõtingat turbam videre & illis dimissis ascensiones in corde disponere. Difficile est ei in turba turbam videre, ideo dimittenda est turba vt videatur & iudicet de ipsa. qui lucẽ nunq̃ vidit: nec tenebras nouit. Sic ops dñs postq̃ dixit de tenebris lumen splẽdescere, tunc diuisit lucem & tenebras, tunc discreuit, tunc diiudicauit, tunc vocauit lucẽ diẽ, & tenebras noctẽ. Et vidit inqt q̃si antea nõ vidisset: sic turbã nõ vidit qui supra turbã minime se leuauit. Turbę turbelã nõ sensit q silẽtiũ solitudinis nõ gustauit. Dñs Christus forte potuit solus non turbatus a turba in turba turbã videre quã tñ vidẽs dimisit & ascendit in montẽ. Heu q̃ti hodie turbas fugere ꝓponunt: eo tñ fugiunt quo ampli⁹ a turbis inueniũt & cõprimunt: licet tñ de quadã exteriori turba & modo historia sibi constet ego tñ illd̃ magis attẽdo qd̃ mores istruat, sup fundamẽtũ ędificet. Et licet turba exterior nõ possit aut vix possit eẽ sine turbela, mihi tñ magis suspecta est interior quędã turba eo turbãtior quo interior.

De tribus montibus.

¶ Relictis turbis ascendit in mõtem. Sequũtur discipuli cuncti & soli, non qa & oĩbus fortiores, sed quia spũ feruẽtiores. Lego tñ aliũ montem in quem non omnes, licet tñ oẽs igniti & feruẽtes sed pauci ascendunt: lego & alium in quẽ solus ascendit orare. In primũ ascendit docere. In secundũ ascendit gloriam suã ostendere. In tertiũ orare. Et hic est mons domus dñi pręparatus in verticem montiũ. Sic venit iste saliẽs in mõtibus & transiliẽs colles. Primo turbas omnes trãsiliens cũ discipulis salit in mõtẽ Secundo aũt ipsos tãq̃ minores transiliens cũ tribus tm̃ salit in montem excel. Tertio vbi nemo eum sequi potest vniuersitatẽ creaturę trãsiliẽs solus salit ęqualis ad ęqualem filius ad patrem. In primo solus filius auditur. In secũdo filius videt, pater auditur. In tertio nemo vidit vel audiuit patrẽ nisi fili⁹: neq filiũ nisi pater.

De tribus cælis.

S ¶ Tres isti mõtes tres cœli accipi possũt. In primo format spiritualis hoim vita. In secũdo mõstrat angelica. In tertio latet diuina. In primo signat ꝓsens iustitia. In secundo monstrat futura gloria. In tertio tãq̃ cœlo cœlorũ ascẽdit ad patrẽ vbi orat ipm & assistit vultui ei⁹ pro nobis interpellans.

Bernardus. de prima beatitudine.

T Beati pauperes spiritu. Vere apertum est os ei⁹ in quo oẽs thesauri sapiẽtię & scientię sunt recõditi, & eius vere hęc doctrina q̃ per prophetã dicit. Aperiam os meũ eructabo abscondita a cõstitutione mũdi. Quid eñ tam abscõditũ q̃ paupertatẽ esse beatam, attñ veritas loquit quę nec falli nec fallere potest. Sed vos isensati filii Adã diuitias q̃ritis diuitias desiderat vsq adhuc, cũ btitudo pauperũ diuinit⁹ fit cõmendata. Qua frõte vl̃ qua mente Christianus diuitias q̃rit postq̃ Christ⁹ btõs esse pauperes ꝓdicauit? Sed diligenter attende ꝙ non simpliciter pauperes noiat ꝓpter plebeios pauperes necessitate miserabili nõ voluntate: de hmõi hoc loco nõ dicit, sed de his q possunt dicere. Voluntarie sacrificabo tibi. Sed nec voluntaria quidẽ paupertas oĩs habet laudem apud deũ. Nã philosophi sua oĩa reliquisse legunt vt expediti mundialib⁹ curis studio vanitatis possent vacare liberius & nolebant censu abũdare terreno vt abundarẽt magis in sensu suo, hos discernit qd̃ dictũ est spũ. i. spiritali voluntate. beati vero pauperes. s. in spirituali intentione, desiderio speciali, propter solum

beneplacitũ dei & aĩarũ salutem qm̃ ip.est.r.c. Et merito. Nam si miserrimus ille hostis antiquus de cœlo eiectus est quoniã affectauit celsitudinẽ & sublimitatẽ præsumpsit, nonne consequens est beatos esse q spõte in pauptatis humilitate sese deponũt. Et vide q̃ sapienter sapiẽtia ordinauit contra primum peccatum remedium primũ opponens. Acsi dicat. Vis obtinere regnum cœlorũ qđ perdidit superbiens angelus qui cõfisus est in virtute sua, & in multudine diuitiarum suarũ: Paupertatis vilitatem amplectere & tuum erit.

Quanta sit virtus voluntariæ paupertatis

V ¶Beati pauperes spiritu quoniã ipsorũ &c. Si capis non contẽnis eorum amicitiã quos veritas beatos pronunciat, & reges cœlorum. Quã beatitudinem non inuidemus tibi. Nec enim cõmunicata tibi minuitur nobis. Nec nostri termini restringẽtur si & tu regnaueris. Quęnam inuidię causa potest esse vbi sortiũ magnitudine consorti multitudo nil detrahit? Volo te amicũ esse pauperũ, magis autem imitatorem: ille gradus proficientium est, hic perfectorum. Amicitia pauperum regum amicos cõstituit. Amor paupertatis reges: regnum cœlorũ pauperum est. Et est regiæ potestatis beare pro voluntate amicos. Magna dignitas, sancta paupertas est: quę non modo patrimonium sibi nõ quærit: sed & dat indigentibus.

De secunda beatitudine.

X ¶Beati mites &c. bene cõmendata paupertate etiã mãsuetudo prædicatur: quoniã relinquẽtibus omnia, prima solet esse tentatio de molestiis corporis & afflictione carnis insolita. Quid vero paupertas proderit si qđ absit pauper in murmuratione deuiat factus impatiens disciplinæ. Possidebunt inquit terrã: hanc ego terram corpus nostrum intelligo. Qđ si possidere vult anima si regnare desiderat supra mẽbra sua: necesse est vt sit ipsa mitis & superiori suo subiecta: qm̃ tale inueniet inferius suũ qualẽ se exhibuerit superiori. Armatur em̃ creatura ad vlciscendã sui iniuriam creatoris & ideo nouerit anima quæ rebellẽ sibi inuenit carnẽ suã se quoq; minus q̃ oporteat superioribus potestatibus esse subiectam, mansuescat ipsa & subiecta sit deo & his pariter qbus vice ei⁹ habet obedire prælatis, & continuo corpus suum inueniet obediens & subditum. & vide si non aduersus secũdi peccati vulnus secũda pcesserit medicina. Prima siquidem post angelicę pręuaricationis ruinam Eua peccauit inquietudine spiritus agitata. Quando expectare noluit vt de manu domini: vnde iam cętera acceperat perfectionem quoq; beatitudinis mereretur: sed pręripere illam serpentis consilio attentauit. Propter hoc paradisum perdidit terram deliciarũ: propter hoc in ipso corpore suo cõtrariam legẽ inuenit. Sed iã ad hãc dñi vocẽ desiderio mansuetudinis æstuas & cõquerens sup asperitatẽ cordis tui & beluinis qbusdã motibus vel indomita feritate, attende qđ sequitur.

De tertia beatitudine.

¶Beati qui lugent quoniã ipsi conso. Equum indomitum flagella domant, animam immitẽ contritio spiritus & assiduitas lachrymarũ. Ergo in oĩbus operib⁹ tuis memorare nouissima tua, mortis horrorẽ, iudicii tremendum valde discrimen, ardentis gehennę metum ab oculis cordis tui elongari nullatenus patiaris. Cogita peregrinationis tuæ miseriã & vitæ humanæ pericula & propriam fragilitatem & in huiusmõi cogitatiõe si pseueraueris dico tibi parũ senties quicqd foris videt̃ esse molestũ. Sed nec patietur dominus sine consolatione te esse. Beata esses Eua si post culpam consolationem quęreres lachrymarum. Nunc autem miserriam quęsisti consolationem de simili casu viri tui: & veneno pessimo totam infecisti posteritatem tuam: vt & vsq; hodie perditionẽ alterius suã alter reputet cõsolationẽ. Miserrima prorsus Euæ consolatio & eorum qui miseram hãc imitantur. Sed beati qui lugent quoniam ipsi &c. Verum quid aliud est hæc consolatio q̃ pcedẽs de spe veniæ gratia deuotionis & gustus sapiẽtiæ, licet exiguus? qbus interim benignus dñs afflictam refrigerat animã. Sed gustus ille nihil aliud est q̃ irritamentum desiderii & incentiuum amoris. ideo subinfertur.

De quarta beatitudine.

¶Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam. Qui esurit esuriat amplius, & qui desiderat abundãtius adhuc desideret: quoniã quantũcunq; desiderare poterit tantũ est accepturus. Immo vero nõ secũdũ imperfectionẽ modũ ve desiderii quoniam donec perfecte habeat, perfecte desiderare non potest: sed nec perfecte habere donec perfecte desiderat infirmiori palato cordis & animæ languenti adhuc dura & insipida res videtur esse. Iustitia: sed qui gustauerunt, ipsi sitiunt: qm̃ beati qui esuriũt illam: quoniam ipsi saturabuntur. O vere fęlix & gloriosa satietas O sanctum conuiuium. O desiderabiles epulæ, vbi anxietas nulla, nullum poterit esse fastidium. Iam vero hoc verbũ aduersum Adam pcedere credo q portionẽ videt̃ tenuisse iustitiæ eo q mulieri compassus est. Sed si esuriisset

iustitiam curasset reddere qđ debebat nō mo-
do vxori sed multo magis creatori. Debebat ei
vxori cōpassionem & disciplinā tanq̃ inferiori:
Deo aūt obedientiā & subiectionē. Sed q̃ multi
vsq; hodie factū illud grauiter diiudicāt. & tñ
insipienter imitant, indignant aduersus Adam
ꝙ obedierit voci vxoris suæ plusq̃ dei: & ipse
Euam.i.carnē suam audiuerit plusq̃ deū. Si mo
do p̄sentē videremus Adā in eo articulo posi-
tum coarctari: iter p̄cem vxoris & p̄ceptū crea
toris: nōne clamaremus aduersus eū dicentes:
Caue tibi miser: Seducta est mulier: ne acqescas
ei! Vt qđ ergo quotiēs apprehēdit nos tētatio
similis, nō persuademus similiter nobisipsis!

Sequitur de quinta beatitudine.

A ¶Beati misericordes quoniā ipsi mi.con. Bre-
uiter Zacheus vtrūq; vno verbo cōplectit, di-
cens. Dimidiū bonorum meorū do pauperibus
& si quē defraudaui reddo quadruplū. Vides
q̃tum esuriuit iste iustitiā: cui nō sufficit æqua
mēsura reddere, nisi restituat quadruplū. Ma-
gna quoq; misericordia est ꝙ dimidiū bonorū
suorū dat pauperibus. Iam vero Adæ crudeli-
tatem tangit hæc sententia qui videbat vxoris
amore prius peccasse. Videamus nunc q̃tū di-
ligat eam. Venit dñs igneū tenens gladium in
vltionē p̄uaricationis. Adā appone te discrimi
ni p̄pter illā: & dic. Dñe mulier īfirmior me est
mea est iniquitas: in me solum vindicta proce-
dat. Sed nō loquitur sic. Mulier inquit, quā de-
disti mihi &c. O peruersitas: pœnā pro ea susci
pere refugis & culpam admittere nō recusasti.
Quomodo oīa cōfudisti p̄niciose misericors:
vbi seuerus esse debueras & perniciosus, crude
lis vbi misericordiā īpendere oportebat! Nā de
linquere propter illā nullo mō, satisfacere pro
ea libenti animo debuisti. Sic enim oportet fie-
ri vt nunq̃ propter alium homo peccet: quod
est iustitiæ: & libēter aliena peccata portet qđ
est misericordiæ.

De sexta.

B ¶Beati mundo corde quoniam ipsi deum vi-
debunt. Vę mihi ab immūditia cordis mei qua
impediente necdū mereor ad beatam illam vi-
sionem admitti. Quāta sollicitudine danda est
opera vt mundari possit oculus quo viden-
dus est deus. Et ego triplici sorde inquinari
me sentio, concupiscentia carnis, concupiscētia
gloriæ temporalis, & pręteritorum cōscientia
delictorum. Sunt enim in anima motus quidā
desideriorum: quos nec ratione nec viribus ex-
tinguere possum q̃diu in hoc seculo nequā &
in hoc corpore teneor alligatus. Et tamen con-
tra sordes istas orationis oppono remediū. Sic
& contra peccati conscientiā cōfessionis reme-
dium est institutū. Et omnia in cōfessione lauā
tur. Ecce hic sunt, quæ mundant oculū cordis,
oratio & confessio. Omnis eñ in cuius consciē
tia clausum adhuc peccatū viuit: aut peccat in
spe, & ita sentit de deo, tanq̃ si minus ei peccata
displiceāt: aut peccat in desperatione, immiseri
cordem sentiens deum. horū neuter videt deū.

De septima.

¶Beati pacifici quoniā filii dei vocabūtur. Me- C
rito filii nomine vocabunt qui filii opus imple
uerint. Ipse eñ est per quē reconciliati, pacem
habemus ad deū. Ipse eñ est q pacificauit in san
guine suo: quæ in cœlis sunt & super terrā. Et
attende queadmodū in tribus prioribus sibipsi
recōciliatur aīa: in duobus q̃ sequunt proximo
in. vi. deo. In. vii. alios etiam recōciliat tanq̃ rece
ptus in gratia diuina felici familiaritate dona-
tus. Nam paupertate, mansuetudine, fletu re-
nouatur in anima similitudo quædā & imago
æternitatis oīa tēpora cōplectentis. Dū pau-
pertate futura meret: mansuetudine sibi præ-
sentia vendicat: luctu pœnitentiæ p̄terita quo
q; recuperat. Porro iustitia & misericordia per
fecte proximo cohæremus, dū quicqd nolumus
nobis fieri aliis non facimus per iustitiā: & quę
cūq; volumus vt faciant nobis homines & nos
facimus illis. Per misericordiam iam reconcilia
ti nobis & proximo per munditiam cordis re-
conciliamur deo. Beati vero, qui de sua recon-
ciliatione non ingrati & pro fratribus suis piæ
solliciti eos quoq; q̃tum præualēt, & sibi & deo
recōciliare laborant. Quibus eum laudibus di
gnum: q̃to amplectendum putas affectu fratrē
illum qui sine querela conuersans inter fratres
tota sollicitudine cauet ne quid in eo sit, qđ ab
aliis portari oporteat: & quicqd est in aliis one
rosum patientissime portat qui singulorū scan
dala: sua reputat.

De octaua.

¶Beati qui persecutionem patiuntur propter D
iustitiam &c. Istud maxime martyribus conue
nit. Nec est, deo gratias, modo tēpus p̄secutio-
nis: q̃ tamē si necesse fuerit debet patientissime
tolerari. Verūtamē qđ sibi vult, ꝙ eadē p̄missio
facta est pauperi: nisi quia vere, martyrii genus
paupertas volūtaria est! Deniq; propterea pau
peribus & martyribus regnū cœlorū p̄mittit
quia paupertate emitur: & in passione p̄ Chri-
sto absq; omni dilatione percipitur.

Aliter vnde supra.

Beati pauperes spiritu. Videmus pau B
peres aliquos q si verā haberēt paup
tatē: nō adeo pusillanimes inuenirent

& tristes vtpote reges & reges cœli.Sed ii sunt qui sic diligūt paupertatē vt nullam inopiā patiantur.Sunt alii mites sed q̄diu nihil dicitur vel agiť nisi pro eorū arbitrio.Patebit autem q̄ longe sint a vera māsuetudine si leuis oriatur occasio. Hæc māsuetudo quō hæreditabit q̄n ante hereditatē deficit.alios q̄q3 lugētes video sed si de corde ꝓcederēt illæ lachrymæ non tā facile illico soluerenť in risum.Nūc aūt cū abūdātius ociosa & scurrilia verba ꝓfluāt q̄ prius lachrymę:Lachrymas hmōi de his esse nō arbitror quibus consolatio diuina ꝓmittiť.Alii tā vehemēter cōtra alioꝝ delicta zelanť vt videri possent esurire & sitire iustitiā si esset apud eos de suis q̄q3 pc̄tis idē iudiciū.Sed cōtra alios tā impudēter q̄ inaniter æstuāt seipsos tā insipiēter q̄ inutiliter palpāt.Sūt alii misericordes de his q̄ ad ipsos nō pertinēt qui scādalizanť ꝙ nō datur hoībus abūdanter.Sic tamē vt ipsi ne in modico q̄dē grauenť.Qui si misericordes eēnt de suo deberent facere misericordiā:si non possent de terrena substātia.de volūtate bona darent his qui cōtra eos forte peccare viderenť indulgentiā.darēt dulce signū,verbū bonum vt eorū mentes ad pœnitētiā ꝓuocarēt.Deniq3 & his oībus quos in pc̄ō esse cognoscerēt cōpassionē impēderēt & oratioē.Alioquin mīa illorū nulla est,& mīam cōsequenť nullā.Itē sunt alii qui pc̄tā sic cōfitenť vt videri possint ex desiderio mundati cordis id agere nisi ꝙ ea q̄ ipsi spōte dicūt:ea ab aliis patiēter audire nō possunt Qui si vere mundari desiderāt vt videť nō irritarentur:sed haberent eis gratiam qui illis suas maculas demōstrarēt. Sunt alii qui si viderint quēpiā vel leuiter scādalizatū,valde solliciti sūt quō in pacē eum reducere possint: & viderenť pacifici nisi ꝙ eorū cōmercio si forte quicq̄ cōtra eos factū dictūve videbiť tardius vniuersis poterūt difficiliusq3 sedari.Qui si vere pacē diligerēt haud dubiū quin eā q̄rerent sibiipsis.

Hugo de Sancto Victore.

De duplici spiritus paupertate.

F ¶Beati pauperes spiritu.Paupertas spiritus duplex est.Nā sunt & corporales diuitię in affluētia rerum temporalium,& sunt spirituales in possessione virtutum. Vterq3 apud deū diues esse cōuincitur,& a regno cœlorū excluditur. & iste.s.qui temporalibus abundat superfluo:& ille qui quasi magnū aliquid de se existimans sua virtute stare gloriatur.Prima est ergo paupertas vt abiiciamus qđ grauat,in quo peccandi occasio. Et quia paupertas despiciť: sequiť humilitas qua ipsa etiā diligiť ꝓpter deū vilitas.Et quia rursus qui vilis est reuerentia læditur:necessaria est patientia qua omnia aduersa fortiter tolerentur.Paupertas læuem facit & expeditum.Humilitas modicum.Patientia fortem & robustum.Ecōtra diabolus suos primū diuitiarum pondere onerat vt deorsum ruāt. Secundo superbia inflat vt per latum incedant. Tertio per impatientiam frangit vt cito deficiant.

Vverricus.

Quibus gradibus ad perfectionis celsitudinem perueniatur.

¶Beati pauperes spiritu quoniam &c.Lætum prorsus ac nouæ plenū gratiæ,noui principiū testamenti & q̄tumlibet infidelem ac pigrum prouocās ad audiendum:sed amplius ad faciendum cū.s.beatitudo miseris exulibus & ægenis ꝓmittiť regnū cœloꝝ. Gratū inquā & auspicatū nouę legis initiū quādo in ipso statim initio tot beatitudinum benedictiones dat legislator: q̄bus delectati eant de virtute in virtutē:donec ad videndum deum deorum in Sion ingrediantur templum.de quo propheta dicit.Et in octo gradibus ascensus eius.Prima siquidē virtus inchoātium est renūciatio seculi,qua pauperes efficiemur spiritu.Secunda mansuetudo qua nos obedientiæ subdimus & assuescimus. Deinde luctus quo plorant peccata vel implorantur virtutes.Ibi nimirum gustamus vnde amplius esuriamus & sitiamus iustitiam tā in nobis q̄ in aliis:zeloq3 contra peccantes incipimus cōmoueri.Sed ne zelus immoderatior feratur in viciū,sequiť misericordia qua tēperetur.Et his studiis exercititatus iā forte erit idoneus vacare cōtemplationi & pro mūditia cordis filius dei appellari. Et sic pater & minister aliorū factus tanq̄ mediator & sequester pacificat inter ipsos & deū.Pacificat inter ipsos ad inuicem vel etiam ad ipsos qui foris sunt;sicut scriptum est in laude sanctorum patrum. Pacificantes in domibus suis.In hoc officio qui fidelis & constans extiterit sæpe virtutem & meritum sibi martyrii cōparabit persecutionem:patiens propter iustitiam: aliquādo etiam ab his pro quibus pugnabit:vt sit ei dicere.Filii matris meæ pugnauerunt contra me.Quātæ aūt gloriæ in cœlo sit culmen huius perfectionis inde vtcunq3 licet æstimari ꝙ ipsa abrenunciātium seculo p̄mordia tantæ dominus felicitatis prædicat.Beati pauperes spiritu &c.

De laude paupertatis.

H ¶Plane beati qui ꝓiectis vilibus sed grauibus sarcinulis hui⁹ mūdi volūt diuites fieri nisi de solo creatore mūdi p̄ter ipsum nil habentes & per ipsum omnia possidentes.An non possidēt omnia qui possident continentem & disponētem omnia:quorū deus portio est & hæreditas

qui vt nil desit timentibus eum cætera prout expedire nouit dispensat ad vtendũ: seipsum seruat ad fruendũ. Prorsus ergo beati pauperes Christi quorũ fides sic clusit mũdi sapientiam vt sola qs sit optim⁹ vsus diuitiarũ inuenerit. qđ videlicet & diuitiæ q̄ pauperẽ faciũt & miserum si diligant: tamẽ deinde diuitẽ faciũt & beatũ, si pro Christo cõtẽnant. Hoc tamẽ noueritis vniuersi ꝙ vera ac beata pauptas semper prius est in humilitate cordis q̄ in angustia rei familiaris. plus cõsistit in abdicatiõe superbię q̄ in cõtẽptu substãtiæ. Ridiculosum ẽ certe pauperẽ fieri rebus, nõ ditari virtutib⁹: relinquere oĩa nec sequi Christũ: sed magis forsitan in castris Christi partes iuuare Antichristi. Plane partes Antichristi adiuuat, qsqs superbiæ militat: nomẽq; sanctũ qđ verbis vel habitu profitetur moribus impugnat. Sed reuera vę tali. Paupere eñ supbo sicut nil detestabilius: ita nil miserabilius cũ eũ & paupertas nũc affligat & superbia imperpetuum pœnis addicat.

Cassianus. Q̄ armis mansuetudinis bella libidinis comprimantur.

¶Beati mites qm̃ ipsi possidebũt terrã. Nullus ęstus corpis declinabit nisi q animi mot⁹ añ cõpsserit. Nõ ergo aliter terrã nr̃am possidebim⁹. .i. nõ aliter ditioni nostræ rebellis hui⁹ corporꝭ terra subdet, nisi mẽs nostra pri⁹ fuerit patiẽtię lenitate fũdata. Nec poterit qs aduersus carnẽ suã insurgentia bella libidinis comprimere nisi prius armis mansuetudinis instruatur. Mansueti enim hæreditabunt terram.

Isaac. Q̄ octo istæ beatitudines quasi octo sunt alabastra vnguenti.

¶Beati pauperes spũ. Relicta est turba nil de firmitate: nil de vitio: nil de diei malitia. Sapientia semp sapiẽter agit & loquit. Volẽs post se adolescẽtulas trahere septẽ eis aperit thecas: vt delectatę odore, currãt post eũ. Cœlestis medicus alabastra pigmẽtaria reserat q̄ secũ veniẽs de sinu patris attulit, vt illius vulnera curet: q descẽdit ab Hiẽrl'm ĩ Hiericho & in. in. l. Et cũ se disset apuit os suũ. Igit cõtigat sedere cũ Iesu & ĩ mõte sedere ad pedes ei⁹ & accipe de doctrĩa illius. In turba stat & ambulat, agit & fatigat: ꝑmit vt q̄si nõ liceat sibi & discipulis suis mãducare panẽ vitæ & itellect⁹ & aquã sapiẽtię bibere q̄ ĩ ocio bibit: & q minorant actu, hauriũt eã. Puteus enim altus est: aperuit os suũ. Os vnde osculũ petit spõsa. Os speciosę supellectilis in q̄ erant oẽs thesauri sapiẽtiæ & sciẽtiæ abscõditi.

De prima beatitudine.

L Beati pauperes spũ. Beatitudinẽ loquitur ipsa beatitudo. Paupertatẽ factus pauper rex regũ. Mãsuetudinẽ mitis. Cõsolationẽ paraclytus. Saturitatẽ panis. Misericordiã ipsa mĩa. Mũditiã cordiũ mũditia. Patiẽtiã & filiationẽ, ver⁹ pacificus & verus fili⁹. Beati paupes spũ. Sapiẽter oĩno id prĩo loco ponit qđ oẽs desiderãt: a quo tamẽ fere oẽs exorbitant. Cur litigat, pugnat, negotiat, obsequit, vexat, vexatur, deniq; infelix est nisi vt fit beatus homo? Eo eñ qsq; beatum se credit quo qđ maiuult, efficit. Vnanimiter ergo oĩs homo beatitudinẽ appetens: sed de ipsa differẽter sentiẽs. Alius in voluptate corpis & suauitate tẽporali. Alius in virtute mẽtis. Alius in agnitione veritatis eã autumauerũt. Vnde oĩm doctor sola charitate sapiẽtibus & insipiẽtibus debitor primo corrigit errãtes: secũdo dirigit itinerantes: tertio admittit ad ianuã pulsantes: clamat pro deuiis ꝓpheta. Deduc me dñe in via tua. Pro viatorib⁹: ingrediar in veritate tua. Pro pulsantibusq; lętetur cor meũ vt ti. nomẽ tuũ. Itaq; via veritas & vita: corrigens, dirigens, admittens, sic inchoat.

Quãtũ discordet sapientia dei a sapientia mundi.

¶Beati pauperes spũ. Seculi hui⁹ falsa sapiẽtia & vera stultitia nõ itelligẽs de qbus loquit, neq; de qbus affirmat, sentẽtiã ponit. Beatos dicit filios q̄rũ dextera: dextera iniqtatis: & os loquẽs vanitatẽ, ꝓpter prõptuaria plena & cętera q̄ sequũtur: q̄ ad ĩcertũ pertinẽt pacis: & nõ pacis & ĩeptę letitiæ. cõtra quã sapiẽtia patris dei filius ꝓprius dextera patris, os loquẽs veritatẽ ꝓnunciat. beatos fore pauperes spũ reges regni ęterni. Acsi dicat. Erratis: corrigẽdi estis: beatitudinẽ q̄ritis: sed nõ est vbi q̄ritis & ẽ vbi nõ q̄ritis. Curritis ꝫ extra viã. Pauptas voluntaria ꝓpter me, ipsa est via. Pauptas via est nõ beatitudo. Audiam⁹ paupes pauperẽ. Expto credẽdũ est. Pauper natus est, paup vixit, paup obiit. Mori voluit, diues fieri noluit. Sed ardua ẽ via. Quippe sursũ itur. Ideo expeditos fore necesse est. Quid volum⁹? Quęrim⁹ beatitudinẽ? Ostẽdit veritas verã. Quęrim⁹ diuitias? Rex regna donat. Reges facit. Irretiuit hoĩes pessima pestis curiositas. Excusant eos iuga boũ qnq; a cœlestibus nuptiis: ĩ qbus de pauptate sumit plenitudo, de iopia saties de extremitate primat⁹: de vilitate dignitas: reges de labore: hos boues mactauit Heliseus vt expeditus sequeret Heliã. Et nos ergo simili forma sequamur Christum.

De secunda beatitudine.

¶Beati mites qm̃ &c. Non ait illã & illam: nec aliquã terræ q̄libet magnã portionẽ, sed terrã. Quis vnq̄ suo sudore: suis bellis hoc potuit? qđ opus est diu laborãdo q̄rere qđ necesse sit cito ꝑdere? Cœlũ pauperibus: terra mitibus. Quid

relictũ cõtẽtiosis? qđ ampli⁹ volũt q diuites fieri volũt? qb⁹ nõ sufficit cœlũ & terra qd eis fiet Filii hoĩm vsquequo graui corde vt qd diligit? &c? Mẽtit dignitatẽ, mẽtit ptãtẽ, mẽtit beatitudinẽ vanitas dñationis terrenę. Cur parũ cupis? totũ pmittit, via ostẽdit. pauperi btitudo cœli, miti beatitudo terrę debet. Quid ergo miseris cõtentiosis restat nisi miseria infernalis?

De tertia beatitudine.

O ¶Beati qui lugẽt. Poterãt ista sufficere ad corrigẽdos erroneos nisi diabolica malignitas lati⁹ pateret, & cãcrinũ malũ altius ppiusq̧ medullis inhæsisset. Latrat adhuc Cerberus & tertiũ caput cõcutit. s. prudẽtiã carnis: cuius domicilium venter: quẽ qui inhabitat deo placere non põt. Quo mihi inquit cœlũ & terra? quo diuitiæ in malũ dñorũ suorꝝ cõgregatę: quo potentiæ tumidæ & semp timidę? Foris sunt oĩa hęc Ego de me sollicita sum. Aĩa habes multa bona Epul. & bib. Diues habet nũmos: sed nõ habet. Viue dum viuis. cur teipsum ante tẽpus perdis? Incipe teipm agnoscere & beatus eris. Hic est error nouissimus peior prioribus. Ille lacus miseriæ: illud lutum fęcis. Sic ergo miserabiliter errãtes misericorditer reuocat sapientia dicẽs. Beati qui lugẽt &c. Hoc est ad gaudiũ via est luctus: ad cõsolationẽ desolatio: ad inueniendam aĩam perditio: ad possidendũ abiectio: ad amãdũ odiũ: ad seruandũ cõtemptus. Si vis te ipsum cognoscere, te possidere: intra teipm & nõ te qsieris extra. Redi itus puaricator ad animã tuã: & vide & plãge eã subiectã vanitati & iniquitati: & ne possit emergere captiuatã. Exi foras ad carnẽ & vide & luge eã subiectã corruptioni, mortalitati & ne possit exurgere ĩfirmitati. Et ne lõgũ faciã: nemo abyssum suę miserię suæ ignorãtię, suę difficultatis, suarũ penetrãs passionũ, suã monẽs cõsciẽtiã q nõ mag (vbi facile lugẽt hoĩes) in alicui⁹ ppinqui sui cuiuscũq̧ necessitudinis funere, afficit ad lachrymas cõpungit ad fletũ, mouet ad plãctũ: q̃ in suiipsius eo magis ppinquo quo intimo. Cur alteri⁹ misere tur q sui nõ miseret? Cõstat ergo nos foris eẽ a nobis: retro & non ante: nr̃i demũ vel oblitos vel igratos: quotiẽs videm⁹ iocamur, ociosis delectamur, pascimur fabulis: & verbis risum mouẽtibus ĩdulgem⁹: cęterisq̧ corporꝝ mollitiis effluimus. Vñ sobrię semp fuit sapiẽtię ad domũ luct⁹ magis q̃ ad domũ cõuiuii inuitare. Hoc ẽ in se q erat extra se hoĩem vocare dicẽs. Beati q lugẽt. Et alibi. Vę vobis q ridetis: fleuit q flere nos monet: risisse nõ legit. Sororũ lachrymę fratris resurrectionẽ meruerũt. Sororũ lachrymæ resuscitatorẽ flere fecerũt, vt & ĩ flẽdo te resuscites. Corpus ait apl's mortuũ est ppter pctm̃ sed spũs viuit ppter iustititiã. Itaq̧ qđ viuit ĩ nobis ploret & oret: vt qñq̧ resurgat qđ iacet & fœtet.

Quid significẽt septem dies in fletu mortuorum antiquitus obseruari.

¶Quãta fuit olim cura sanctis patribus & prophet? mortuos suos flere, solẽnes dies planctus habere p septẽ dies ppter tẽporis septimã, ptrahere. Et nos qbus illi flebãt, petulãtes plene cachinnamur aut ẽt olim mortui iã fœtem⁹: nemo ẽ q moueat benignũ Iesũ ad lachrymas. O sorores qd facitis? Quid facis actiua? Cur nõ laboras & ploras? qd tu cõtẽplatiua? cur nõ oras & ploras? Cur nõ vbiq̧ luct⁹ vbiq̧ desolatio & domi intus: & ĩ platea foris donec fremat Iesus seq̧ ipm turbãs dicat: nõ tam mortuo q̃ morti Exi foras vt mortale hoc absorbeat a vita. Beati em̃ q lugent nõ qa lugent: sed qa cõsolabunt Ecce quõ corrigit orbẽ q iudicat pplos in æquitate. Aequũ em̃ est benigno & sapiẽti deo & puersos corrigere, & correptos dirigere, & directos suscipere. Tria & tria, vnũ contra vnum. P

De auocantibus a deo, & reuocantibus ad deum.

¶Tria auocãt adeo ad mũdum, tria reuocãt a mũdo ad deũ. Oĩe qđ est in mũdo est cõçu. carnis, aut cõcu. oculoꝝ aut supbia vitę. Pria vxorẽ ducit. Scđa pbat iuga. Tertia villã emit, luxuria auaritia superbia. Sed nos in mõtẽ deũ sequentes audiamus quia beati pauperes, mites, compuncti, quoniã ipsorum est regnũ cœlorũ. Q

De quarta beatitudine

¶Beati q esur. & siti. &c. li. Sap. script⁹ est itus & foris: q̃si foris loquit q puersos corrigit q̃si intus q cõuersos dirigit. Iustitia est virt⁹ q̃ oĩa æquat, reddẽs cuiq̧ qđ suũ est. hãc lex naturæ cõtinet. Scriptura pcipit, euãgeliũ cõplet. Hac itaq̧ dirigẽdus est q beatitudinẽ q̃rit, ne cũ naturali lege maneat, vt phs: vel iustitiã ĩstituat, vt Iudęus. Hinc psumptor, hinc simulator. sed ustitię fidei se subiiciat vt Christian⁹ & hũilis accusator sui. Vide ne vnq̃ te aufugiat iustitia a manu ab ore a corde. Nã q cõtinẽs est iustitię apphendet illã. nõ aliã, sed plenã: sed pfectã: sed quietã. Ideo beati q esu. &c. Ipsa viaticũ in itinere iuxta qđ ex pte est. Ipa cœna ĩ pria, iuxta qđ pfecta est: nũc ad medicinã: tũc ad delectationẽ Cuius inchoatio: obtinet nemini ĩiuriã facere: profect⁹, illatã patiẽter ferre. pfectio oĩb⁹ bñfacere: si potest: si minus, velle. R

Vnde sequit. de quinta beatitudine.

¶Beati misericordes. Sed forte dicitis: vę nobis Sola mĩa mĩam cõsequit. Quid facere possum⁹ esu. sit. nudo vago & infirmo: incluso qui oĩa reliquimus q nil habem⁹ qbus oĩe peculiare terribiliter interdicitur? Sed audite cõsolationem. S

De duabus misericordiæ speciebus.

T ¶Misericordiæ duę sunt species. Dare & dimittere. Vnde dicitur date & dabit vobis. Dimittite & dimittet &c. Vtriusq̧ speciei tripartita est diuisio. Est enim iustitia in vtraq̧ magna maior maxima. Inchoans adulta robusta. Primus itaq̧ gradus dat de suis. vn̄, date eleemosynā. Secundus omnia sua, vt dicat: Ecce nos reliquimus omnia &c. Tertius se, vt dicat libenter impēdar & supīpendar. Hac maiorē dilectionē nemo h₃ vt a.s.po.q.p.a.s. Hæc retribuit dn̄o q̄tū pōt. Qui ī nullo repert⁹ fuerit mię gradu ī nullo erit īdulgētiæ loco. Sic & de alia specie. Nā & de debitis remittit & debita remittunt, & q se totum debet qn̄q̧ manumittit. Sunt & alia opera miæ. Nā & iniuria donat & consiliū dat & ofo īpendit & exēplū bonū p̄bet & disciplina erogat & alia multa in hunc modū. Qui ergo oīa reliq̄t: ipsos etiā q cōsequent miam iudicabit. Igitur beati misericordes. Hæc est totius actiuæ disciplinæ summa. non est quo pedes vltra gradiaris. Si vltra vis procedere volandum est. Quid em̄ amplius homo in hac vita mortali inter hoīes vel ad se vel ad alterū pōt q̄ vt p volūtariū māmonæ iniq̄tatis cōtēptū in se modicus sit & solidus: Per māsuetudinē aliis placidus & seuerus: p iustitiā fortis: & in seipso tot⁹ teres & rotundus: Per miam multis beneficus cunctis beniuolus? Per amorē pauptatis mūdū ridētē respuat. Per virtutē māsuetudinis iratū cōtēpnat. Per cōpunctionis munus se recipiat: sectādo iustitiā, deo se subdat. Per miam proximū colligat. Pauptatis amore modico cōtētus, miæ dulcore oīa cibus factus.

Sequitur de sexta.

Q₃ duobus modis mundandum sit cor.

V ¶Beati mūdo corde. Appetitiuū est oībus velle videre qd̄ amāt. Vn̄ post cætera cōgrue sequit. Beati mūdo corde qm̄ ipsi deū videbunt. Duob⁹ itaq̧ modis mūdādū est cor ad virtutē .s. & veritatē ad diligēdū & ad vidēdū. Sum⁹ ei claudi & cæci p ignorātiā & difficultatē: quaꝝ altera oculos rōnis claudit, altera pedes aīæ ligat .i. affectū. Mūdādū est cor nō solū a vitiis: s₃ ēt a phātasiis q̄ p sēsus corporeos ībibunt. De⁹ itaq̧ superiore sermone cor nr̄m a pria mundauit macula. Nunc vero mūdare nitit a scda: vt videlicet intueri possimus q̧ est sine omni corpore subsistēs: sine qualitate decoꝝ: sine tumore magnū: sine loco vbiq̧: sine tēpore semp. Primo itaq̧ discrete, sobrie, fortiter, iuste īstituēda est affectio: & in ea habitus animi bene instituti qui virtus dicit: & in charitatem formet & ordinet. Sicq̧ prius q esse desiderat spiritalis affectione q̄ rōne, cōuersatiōe q̄ meditatiōe pedib⁹ nitat vt surgat ī volatū. Et q̄a semp volare nō poterit, pedibus iterū se recipiat ne p̄ceps ruat.

De septima.

Beati pacifici. Quid q̄rit ampli⁹ seruus nisi vt fili⁹ fiat? Immo. Quis hoc auderet vel tenuerit opinari nisi id ipsa dei benignitas & p̄mitteret & pmitteret? Et notate gradus. inimici eramus pcti serui, liberi iustitię, liberauit nos fili⁹. Et vere liberi facti sumus a pctō & diabolo liberi facti iustitię: & hic primus gradus quē desiderās q̄dā clamat. O dn̄e libera aīam meā a labiis iniquis. Idq̧ cōsecutus exultat. O dn̄e q̄a liberasti me ego seruus tuus. Ego seruus tuus: nō dico fili⁹ tuus: sed fili⁹ ancillę tuę. Dirupisti vincula mea q̄bus q̄drupedē strinxerat diabolus, vt nec exire: nec liberari liberū esset. Nūc pedē moueo nūc manū aridā extēdo. De puerso cōuersus, de inimico seru⁹. Ecce q mala fecit vel bona male, inimicus deputat. Qui oīa bene nondū amicus sed seruus. Itaq̧ bn̄facere opera exequi virtutis iustitiæ & miæ ad seruū ptinēt. Amicus īterest secretis: nouit cōsilia. Quid adhuc expectamus? An vt de amicis tertio gradu fratres Christi filii dei ac p hęc hęredes ipsius efficiamur? Nā qui filii: & hæredes.

Galfridus. de mysterio candelarū.

¶Luceat lux vestra corā ho. &c. Deus lux ē & tenebrę in eo nō sunt vllę. Inde ē q̧ in diuinis solēnitatib⁹ obscurū nihil: nihil īuenit īdignū: s₃ ī luce cūcta clarescūt. Hoc ēt innuūt luminaria q̄ in die purificatiōis deferimus. In q̄bus videlicet & apis cærā: terra stuppā: flāma flāmā fine sui diminutiōe ministrat. Cęra ē docibilitas tractabilitas māsuetudo. Vn̄ poeta de adolescente ait. Cęreus in vitiū flecti. Apes sunt artificiosæ laboriosę subtiles plati solliciti vtiles & fideles. Apibus aūt hoc nomē natura īdidit q̧ nascant vt aiūt sine pedib⁹: siue q̧ pedib⁹ sibi cohæreāt & se inuicē cōplectant. Pedes affectiones sūt: in q̄b⁹ puluis adhęret gradiētib⁹ sup terrā. Nec sine pedib⁹ nascit q̄sq̄s ad plationis officiū pprio fert affectu: & suo poti⁹ appetitu q̄ fratnæ charitat[is] īntuitu, vel supioris arbitrio ptātis. Quāti pedati anteq̄ nati in cathedrā hodie pedibus suis insiliūt? Quāti irruūt poti⁹ q̄ trahant? Nec mirum si industria & fruct⁹ apū nō sequit vbi pedes ortū p̄cesserint, Et sine pedib⁹ nascēdi de fuerit natalis origo. Sed nec pedibus sese inuicē cōplectunt q sibi mutuis affectionib⁹ nō cohæ rēt: hoīes amātes singuli semetipsos. Apis vera habet volatū, habet aculeū, habet mel, habet cęram: In sublimi cōtēplatione cœlestiū secretoꝝ: In dura rephēsione inobedientiū & īquietorū: In dulcedine spūaliū cōsolationū & pbabiliū morū ædificatiōe. Et sibi q̄dā mellificāt: s₃ nō solis

dum fruunt dulcedine quam ex floribus suxerint scripturarũ, & eisdẽ suos reficiunt auditores. Cellulas quoq; terreas intra, artificiositate cõponunt: in qbus eiusdem liquoris gratia cõponatur. Sine aculeo apis inutilis, qđ sapientiũ verba vt stimuli in altũ defixi victũ sibi volando cõquirit & reuehit ad alueariũ suũ onusta regrediens. In tabulis cęreis vel cęreatis ad arbitriũ suũ stilus hoĩs notat & delet: scribit & corrigit: mutat & auget & minuit qđ ad pręposíti spectat officiũ sicut tradũt de ꝓpositione Grãmatici. Nolite ergo obdurare corda vestra charissimi, nemo cõtumax, nemo rebellis appareat ĩprobus, inobediẽs, obstinat⁹. In lapideis tabulis solius dei digit⁹ scribit q potẽs est de lapidibus filios Abrahę suscitare. Atq; vtinã cor lapideũ semp tollat a nobis & donet cor carneũ, cęreũ suadibile disciplinę capax, monitis acqescẽs hac de causa stupa vilis materies: nec cuiq; operi ꝓcioso: sed iniuriis deputať vtputa sordib⁹ detergẽdis, curãdis vulnerib⁹ oppilãdis foraminib⁹ & vt suũ ei pricipiũ reddẽs vulgariter dixerim obstupãdis. Et ĩ his oĩbus hũilitas cõmẽdať. Cęra sine stupa liquet forsitan sed non lucet: stupa sine cęra vritur & consumitur in momento. Vtilis ẽ cãdela charissimi: si hũilitas cordis intrinsecus luceat: foris gratia mansuetudinis ꝓferatur. Et magister bonus suis vtrãq; discipulis suo cõmẽdat exẽplo. Discite ingens a me: qa mitis sum &c. Sed cãdela quoq; sine lucis cãdore quid ꝓdest: nisi arserit: nõ lucebit. Semel accẽsa si fuerit, extĩcta fœtebit. Placet humilitas deo nostro. Placet mãsuetudo & spũs eius sup humilẽ & quietũ requiescit. Ignẽ inquit veni mittere in terrã &c. Flãma est charitas. Feruor gr̃ę spiritalis. Charissimi de⁹ nr̃ ignis cõsumẽs est. Accedite ad eũ. Accẽdite cãdelas vestras vt luceãt opera vestra bona etiã corã hoĩbus & multitudo fidelium ædificetur ex eis.

Cassianus.

Q; vacuus virtutibus non debeat prædicare.

Z ¶Qui soluerit vnum de mdanatis h.mi.& do. &c. Qui multa & maiora negligẽs dicere ꝑsũpserit: cõsequẽs ꝑfecto ẽ vt iã minim⁹ ĩ regno cœlorꝫ: sed ĩ gehẽnę supplicio maximũ habeať. Et ideo cauẽdũ est tibi ne illorũ ad docẽdũ inciteris exẽplis qui peritiã disputãdi ac sermonis affluẽtiã cõsecuti: qa possunt ea q̃ voluerint ornate copioseq; disserere sciẽtiã spiritalẽ habere credunť ab his q vim ei⁹ & qualitatẽ discutere nõ nouerũt. Aliud nãq; est facultatẽ oris & nitorẽ habere sermonis & aliud venas & medullas cœlestiũ intrare dictorũ ac ꝓfunda & abscõdita sacramẽta purissimo cordis oculo cõtẽplari qđ nullaten⁹ humana doctrina nec eruditio secularis: sed sola puritas per illuminationem sancti spiritus obtinebit. Nullũ ergo verbis docere ꝓsumas qđ opere ante non feceris.

Galfridus. Quæ sit iustitia modica: quæ sufficiens: quæ abundans.

¶Nisi abũdauerit iustitia vestra plusq̃ s.& ph. A
Exilis iustitia in ꝑceptiõe sacramẽtorũ & solos paruulos saluat. Sufficiẽs in obseruatiõe mãdatorũ & in ea salus est oĩm ppꝉorũ. Abũdans in ædificatione multorꝫ, discipulis Christi necessaria & successorib⁹ eorꝫ. Aliter Iustitia ẽ qđ suũ est, cuiq; reddere. Tibi, proximo, deo. Pc̃tã: subsidia, gloriã. Si tua tibi pc̃tã: nã aliđ tuũ nihil cognoscẽdo tm̃ & cõfitẽdo reddider[. Si ꝓximo dę abũdãtia terrenę subę q̃si micas tm̃ ĩpẽderis. Si cõtra deũ ĩ crimine tm̃ extolli timuer[: modica est iustitia, & moriens ad purgatoria loca trãsibis. Si dignos pœnitẽtiæ fructus: Si necessitate cõtẽtus ex duab⁹ tunicis alterã dederis nõ habenti, & de escis similiter feceris: Si gloriam dei in oĩbus tuę ꝓtuleris: sufficiẽs est iustitia. Mox ouans transibis ad locum refrigerii & quietis. Si verearis oĩa opera tua & iustitias tuas vt pãnũ reputes mẽstruatæ & inutilẽ te seruũ reputaris arguis & castigas: Si de tua tibi etiã substrahas necessitate & q̃si vnã tunicã partiaris. Si nullã reputes gloriã tuã vel iniuriã: nisi dei gloriã vel iiuriã ei⁹: patet tibi regnũ cœlorum.

Quę ꝑ scribas & Phariseos designenť.

¶Nisi abũ. iust. &c. Scribę æmulabanť literã occidẽtẽ: furfure & nõ adipe satiati Pharisęi a cęteris separanť aĩales spũm nõ habẽtes. Notať in scribis simulatio. Prẹsũptio in Pha. Et videbanť abũ. iust. illi forsan aliis. illi sibi, neutri deo. Non ĩtrabitis ingt in reg. c. Vbi idẽ reges & cœli: reges sub rege regũ: cœli ĩ qb⁹ sedeat sapiẽtia. Reges vt vilia q̃q; & ĩdigna vel agere vel appetere regi⁹ anim⁹ dedigneť. Cœli puri cõtra luxuriã cõtra auaritiã, alti firmi cõtra oẽꝫ leuitatẽ & ĩcõstãtiã, lucidi cõtra oẽꝫ ĩsipiẽtiã & seductionẽ. B

Cassianus.

Q; fraterna pax omni sit muneri præferenda. C
¶Si offers munus t.a.al.& rec.f.&c. Intãtũ non vult nos dñs noster alteri⁹ despectui habere tristitiã vt si aliqđ aduersũ nos frater habuit nec munera nr̃a suscipiat. i. nec orones a nobis ꝑmittat offerri: donec de aĩo eius iuste iniuste ve cõtẽptã tristitiã celeri satisfactiõe tollam⁹. Neq; ei ait: si hꝫ verã q̃relã aduersũ te: sed si habet ingt aliqđ aduersũ te. i. si leue etiã aliqđ ac vile sit q̃ fratris in te, excitata fuerit cõmotio & hoc memoriã tuã subita recordatiõe pulsauerit: scias offerre te ꝑcũ tuarũ spũalia munera nõ debere nisi prius qualibet ex causa ortã tristitiã de corde fratris tui benigna satisfactione depuleris.

Galfridus.

Qꝫ qui peccat in spe: veniam demeretur.

D ¶Non exibis inde donec reddas nouissimum quadrãtem. Hoc autem poterit nunq̃: propter ea nunq̃ exibit. Qꝫ si dominus ab ingrato, q̃d indulserat repetit, quando ei amplius aliquid quod petierit indulgebit. Quis nostrum si studiose quærit, in hac parte sibi timendũ esse non inuenit? Cæterum super oĩa, nisi fallor, causam se impietatis Pietas esse dolet. Quid enim tam impium, tam sacrilegum, q̃ quod multis est hodie tam commune: videlicet in spe peccare? Et q̃ iuste ei misericordiæ ianua clauditur: qui vt peccaret, ad ipsam confugere non veretur? Qꝫ si vultis scire q̃ pauci sint qui sibi satis ab hoc discrimine caueãt, vel ex iis de q̃bus videt̃ ꝙ sine crimine viuant, inde etiam magni homines inueniuntur aliquando spernere minima, ꝙ remittenda facilius arbitrentur. Nimirum a grauioribus abstinent etiam cum molestia grauiori, ne difficilius remittantur.

Balduinus.

Qꝫ oculus fidei lumen eripiat rationi.

E ¶Si oculus tuus dexter scandalizet te, erue eũ & proiice abs te. In sacramento altaris fides & humana ratio cõpugnant. Et hoc agitur inter eas vt altera alteri oculum eruat. Nec est finis huius pugnę citra alterius excæcationem. Habet enim humana ratio oculum suum. Habet fides & suum. Oculus rationis quasi lippus est & sępe visibilia & ꝓpe posita videre nõ potest. Oculus autem fidei acutus est: quo inuisibilia dei intellecta conspiciũtur. Circa virtutem sacramenti mens hebet: oculus rationis caligat. Om̃is sensus corporis obtundit̃. Manus in contrectatione sedula, experientia gustus, oculorũ intenta cõteplatio, nulla sua diligentia explorare nõ possunt nisi ea quæ hmõi panis esse solent. Ratio consulta hoc respondet q̃d carnalibus cogitationibus persuasum habet, & corporeis sensibus exploratum. Oculus enim humanæ rationis inuisibilia dei comprehẽdere nõ potest nisi collyrio gratiæ inungat̃. Vero quo ꝙ lumine illustretur: de quo scriptum est. Præceptum domini lucidum illuminãs oculos.

¶Si oculus tuus scandalizet &c. Hoc de oculo humanæ rationis non inconueniẽter accipitur qui pietati fidei scandalum est. Vnde & merito eruendus est. Melius est enim vnum oculũ sane fidei habentem ingredi ad vitam: q̃ duos oculos habentem alterum humanæ rationis, alterum fidei, mitti in gehennã. Quasi nẽpe duos oculos habet qui humana sapientia ducit̃, & fidem tantũ ex ea parte recipit vbi humanis rationibus consentanea ecclesię videt̃. Fides autẽ nostra maius testimonium habet q̃ ab humana ratione. Subnixa est eñ diuina auctoritate quę quidẽ summa ratio est omnẽ humanam rationem incõparabiliter superãs: vtpote veritas & in veritate statuens vniuersa.

Galfridus

Quomodo intelligẽdum sit Nolite iurare per cœlum.

¶Nolite iurare neqꝫ per cœlum neqꝫ per terram. Iurare est indubitanter asserere certam sibi securitatem promittere. Cum adhuc nesciat homo si sit dignus amore an odio. Sic iurare per cœlum est sine hęsitatione sperare salutem ob pudicitiæ cęlibatum. Terra est satisfactio pœnitentiæ Secunda quodãmodo tabula post naufragium: nec per illam iurare expedit, sed timere pariter & sperare, quia scabellum est pedum domini. Pedum sane duorũ, misericordiæ & veritatis. Iurat per Hierusalẽ quę est ciuitas regis summi qui temere pręsumit de consortio & cõmunione congregationis. Iurat per caput suum qui propriis innitit̃ meritis, cum non possit vnum de capillis minimæ cogitationis suæ vel album facere gaudio spũali, vel nigrũ tristitia salutari. Sit autẽ sermo vester est, est: non, non. Sit in gratulatione: sit in formidine. Nimirũ est, est: non, non, verba sunt defendentium & accusantium cogitationem. Vtriusqꝫ etiam repetitio non modo est confirmatio: sed affectionis expressio. Hinc desiderii & letitiæ: inde timoris & tristitiæ.

Petrus Rauẽn.

Qꝫ a Christianis iracundiæ caminus debeat extingui in scintillis.

¶Dico vobis non resistere malo. Dico vobis G vtiqꝫ Christianis. Cum hoc dicit, vult nos vitia non recompensare vitiis, sed superare virtutibus & in ipsis adhuc scintillis irã extinguere: quæ si peruenerit ad totum furoris incendiũ sine sanguine non sedatur. Ira vincitur lenitate, malitia bonitate calcatur.

Qꝫ qui ictum palmæ non sustinet palmam victoriæ vulneribus non acquiret.

¶Si quis percusserit te in dexterã maxillã pręH be illi & alteram. Hoc putat arduum qui q̃ta patientiæ præmia sunt non attendit. Nec potest vulneribus inuenire victoriam qui nec ictu palmæ acquirere vult coronam.

Cassianus.

Qꝫ iniurias irroganti debemus ex animo consentire.

¶Si quis percusserit te in dexteram maxillam I prębe ei & alteram. Subaudit̃ sine dubio dexte

ram. Q₂ alia dextera, nisi interioris hoīs (vt ita dixerim) facies nō pōt accipi. Per hoc penitus omnē iracūdię fomitē de ꝓfundis cupiēs aīę pe netralib⁹ extirpare. i. si exterior dextera tua īpe tū ferientis exceperit interior quoqꝫ homo per humilitatis assensum dexterā suā prębeat ver berandam cōpatiens exterioris hoīs passioni: & quodāmō succūbens atqꝫ subiiciens corp⁹ suū ferientis iniurię, ne exterioris hoīs cęde vel ta citus intra se moueatur interior.

Petrus Rauennas.

Q₂ eleemosyna facta per iactantiā pauperi non tam consulat q̄ insultet.

6. k ATtendite ne iustitiā vestrā faciatis co rā hoībus. Et vbi est illud. Luceat lux vr̄a corā hoīb⁹? Qui em̄ pōt celare ra diū solis: iustitię poterit occultare fulgorē. Hęc ergo cęlestis ꝑceptio vult iactātiā tollere, aufer re pōpā, ianē gloriā submouere. Iustitia. n. p se sibi abundat ad gloriā, spectaculū ppl̄i fauorē hoīm nō reqrit, a deo gēita cęlū expectat: ī ocu lis agit diuīa diuinis sup̄nis virtutib⁹ īmixta. Sēp a deo solo vt glorificet̄, expectat. Sed hęc iu stitia: q̄ ex deo ē: illa vero iustitia: q̄ est hypocri sis p̄sentē rapit mercedē: nō cogitās in futurū: cęcat oculos cęca ipsa, nō vidēs vult videri: ꝓ pter quā cęcitatē Christus pręsenti sic inchoat in pręcepto. Attēdite: hoc est attēdite: ne gestia tis attendi: ne iustitiā vestrā fa. vi. hoīb⁹. Qua re? Ne videamini ab eis. Et si visi fueritis: quid? mercedem nō habebitis apud patrē. Et causam quare dixerit hoc, subdit. Cū facis eleemosynā, noli tuba canere ante te sicut hypocritę faciūt. Bene tuba, qa talis eleemosyna hostilis ē nō ci uilis, nō misericordię dedita s₃ clamori. Ostēta tiōis nūdinatio, nō cōmerciū castitatis. Eleemo synā qsqs ostētat, insultat Fugiēda est hypocri sis, quę captu glorię verecūdiā pauperū nō re leuat, sed fatigat: quę de gemitu paupis pōpā suę gloriationis inquirit, & suam laudem dila tat pauperis ex dolore.

Galfridus.

Q₂ eleemosynarū impensę afflictio corporis sit iungēda.

L ℭCū facis eleemosynā nesciat sinistra tua &c. Quid est, nesciat sinistra tua: qd facit dextera: nisi ꝓpterea nō vacet ipa? Mlti em̄ sunt q pctā sua eleemosynis redimunt: & ꝓpter beneficia quę impendunt: aspera sustinere refugiunt. Si ergo qa eleemosynā dextera facit: sinistra va cat ab abstinentia: nouit & bene attendit sini stra, qd facit dextera.

Petrus Rauennas.

M ℭTe autē faciente eleemosynā &c. De⁹ sic mo nendo culpat nō loca, sed vota: nō opa, sed sen sum: studiū nō datorē, sibi dari vult qd̄ paupi dat. Vn̄ hō si deo fœneras testes hoīes nō req ras: fides arbitros non reqrit: qui credita diffa mat vrit verecūdia debitorē. Da ergo secreto: vt qd̄ dederis nō sit oneris: s₃ honoris. Nesciat (inqt) sinistra. t. &c. Putas q̄ vult nescire alte rū q hoc tui partē aliquā vult nescire. sicut no bis in dextera parte virtutes: ita nobis pars vi ciorū in lęua signat̄. In hoc ergo seculo fugia mus, quę a sinistris sunt: si in futurū a dextris desideramus assistere & audire. Venite benedi cti patris mei pci. re. &c.

Bernardus.

Corde clamet ad dn̄m qui voluerit exaudiri. M

PAter noster q es in cęlis. Vt clamādū in oratiōe sibi nouerit hō: īter primor dia suę orōnis ipm̄: quē oratur⁹ ē pa trē in cęlis esse ꝓtinus admonet̄: ꝙ videlicet & īpetu quodā spūs illo sibi iaculādā meminerit esse orōnē. Spūs est de⁹: & in spū clamet necesse est qsqs clamorē suū ad eū desiderat ꝑuenire. Sicut em̄ in faciē hoīs respicit tanq̄ homo: sed magis intuetur cor: sic ad cordis potius vocē q̄ ad corporis aures eius. Hinc est ꝙ Moyses fo ris tacens, intus auditur.

De oratione dominica.

ℭPater noster q es in cęlis. Fidelis oratio: cuius N ipa primordia diuinę adoptiōis & terrenę pere grinatiōis admoneant. Vt hoc sciētes ꝙ q̄diu nō sum⁹ in cęlo ꝑegrinamur a dn̄o: gemamus intra nos, patris p̄sentiam expectantes.

ℭSanctificetur nomen. Per qd̄ interim in nobis es dn̄e: p fidē in cordibus nostris habitans: quo niā nomen tuum inuocatum est sup nos.

ℭAdueniat regnū tuū. Veniat itaqꝫ qd̄ pfectū est, & euacuetur quod ex parte est.

ℭFiat volūtas. t. s. i. c. & ī. t. Vt laus Hierusalē, stabiliatur in terra. Quid em̄ modo est? Non quęrit angelus ab angelo gloriā in cęlo: & ho mo ab homine laudari cupit in terra.

Galfridus. De oratione dominica.

ℭPr̄ nr̄ q es in cęl̄. &c. Pręfatio breuis: s₃ efficax O tāgit q̄tuor fibras mētis. i. affectiōes, lętitię & ti moris, tristitię & desiderii. Siqdē dū recolimus patrē nos hr̄e dei: letitię cōceptiōe gaudemus. Sed nihilomin⁹ ad reuerētiā timor sollicitat, ne nos inueniat tātus pater indignos, degeneres, vel ingratos. Cū dicimus q es in cęlis, si nō de sipimus, animū mordet tristitia: ꝙ nobis ne dum inhabitet, sed longe peregrinemur a deo donec simus in cęlo. Nihilomin⁹ & merito cō cupiscimus fieri ciues cęli, immo etiā cęli: vt sit in nobis. Pater noster qui es in cęlis.

Item. De oratione dominica.

P ¶Pater nr̃ &c. Nõ dubiũ quin cęteris ea pſtet oratio quã dei virt⁹ & dei sapiẽtia Christ⁹ discipulis tradidit oraturis. Ne vereamur argui pręsumptionis: si deũ patrẽ nostrũ vocamus: qm̃ ipse nobis hũc patrẽ dedit, cuius ab æterno prius pr̃ extiterat. Ipse inquã fideles suos in cõmunionẽ huius filiatiõis asciuit: q ex vnigenito primogenit⁹ fieri nõ despexit. Inde ergo audacia postulandi, & impetrãdi fiducia est: qa & si nos vocati filii dei nõ sumus: ille tñ seipsum negare nõ põt, oĩno pater est q rogatur: Pater noster qui est in celis. Vere patronus efficax & misericors aduocatus, q interpellans ipse p nobis etiã ipsa nobis qbus ipi pariter supplicem⁹ orationis verba dictauit. Quid ni leuemus corda ad deũ in cęlum cũ dicimus Pater noster q es in cęlis? Sic prouocat aquila pullos ad volandum super eos volitans: qñ Mariã mittens magdal. Vade inquit dic fratrib⁹ meis: ascẽdo ad patrẽ meũ, & patrẽ vestrũ. Sursum igit̃ corda nostra, sursum vota, sursum tendat affectio, sursum dirigat̃ oratio: qa sursum habemus patrẽ, sursum habemus patriã & patronũ.

Petrus Rauennas.

Qz orationẽ longam non sustinet cui tardum est prębuisse.

Q ¶Pater noster q es in cęl'. Christus breuiter orare docet, quia cito vult postulata prestare: aut quicqd petentibus dedit: aut in respõdẽdo quã facit morã qui in dictandis precib⁹ vota. Totũ siquidẽ prestare voluit qui sua se prece voluit supplicari. Et idcirco totã petẽdi formã paucis aptauit verbis: qa cũ patrẽ postulat, multa prece filius nõ laborat. Sicut em̃ necessitas petere cogit gẽitũ: ita vrget charitas tribuere genitorẽ. Deniq; qd ẽ magis tremẽdũ: q; se dedit terris de⁹, aut q; nos dat celo? q; societatẽ carnis itrat ipe, aut q; nos consortiũ facit diuinitatis intrare? q; suscepit pauptatẽ nostrã: aut q; nos facit heredes suos sui vnici coheredes?

Qz maculam cęlo inferat qui cęlesti origini nõ responder.

R ¶Qui es in cęlis. Terrã ergo nesciat, amorem carnis ignoret, patrẽ pulueris nõ requirat, nil in se vitiis licere pmittat: q deũ patrẽ cęlestem repetit ad naturã: vt q se dei filiũ credit, actu vita, morib⁹, honestate tanto generi rñdeat: ne iterũ ad terrena descẽdens ad ipsam tãti genitoris tẽdat iniuriã. Viue ergo vt fili⁹ dei, & ne cęlo maculam inferas: & cęlesti generi degener appareas si aliqd gesseris inhonoste.

Cassianus. De oratione dominica.

S ¶Pater nr̃ q es in cel' &c. Videtis qualis forma oratiõis sit nobis pposita, in qua nulla diuitiarũ petitio, nulla mẽoria dignitatũ, nulla corporeę sanitatis seu tpalis vitę mẽtio cõtinet̃, nihil em̃ caducũ vult a se: nihil vile: nihil tpale ęternitatũ cõditor iplorari. Itaq; magnificẽtię eius atq; munificẽtiæ maximã irrogabit iniuriam quisqs sempiternis petitionib⁹ ptermissis, trãsitoriũ aliquid & caducũ ab eo maluerit postulare, & offensam poti⁹ q̃ ppitiationẽ iudicis sui vilitate orõnis incurrit. Pater nr̃. O felix oratio in qua mens familiarissime velut pr̃i pprio peculiari pietate colloquit̃. Panẽ nostrũ quoti. da nobis hodie. Cũ dicit quotidianũ ostẽdit q; sine ipso nequaq̃ vllo die spũalẽ vitã cape valeam⁹. Cũ dicit hodie, ostẽdit eũ quotidie eẽ sumẽdũ & hesternã pbitionẽ ei⁹ nõ sufficere: nisi nobis hodie sit̃ q̃q; fuerit attributus. Et dimit. no. d. n. s. & n. d. d. n. Secur⁹ hui⁹ orõnis fiducia de suis admissis veniã postulabit qsqs remissus erga suos dũtaxat nõ erga dñi sui extitit debitores.

Bernardus. vnde supra.

T ¶Adueniat regnũ tuũ. Regnũ hoc necdũ ex toto peruenit in nos: quotidie tñ paulatim aduẽtat: sensimq; in dies magis ac magis dilatat terminos suos, in his dũtaxat quorum per dei adiutoriũ interior homo renouatur de die in diem. inquãtũ em̃ regnũ gratię dilatatur: intãtiũ peccati potestas minuetur.

Ricardus.

Qz aliter a perfectis: aliter ab imperfectis iniurię dimittantur.

V ¶Dimitte nob debi. nr̃a &c. O ifelix psumptio irã dei aduersum se pcib⁹ puocare. Hõ hoi reseruat irã: & a deo quęrit misericordiã. Sũt autẽ q̃dã impfecti: quo⁊ impfectioni: sicut dicit Augustin⁹, diuina miserario cõdescẽdens cõcedit vt saltẽ tũc debitorib⁹ suis dimittãt cũ ipsi debitores indulgẽtiã ab eis sibi dari postulãt. Perfectorũ autẽ est oĩa oĩbus corde puro, vultu iocundo sine restauratione rerũ, sine satisfactiõe iniuriarũ: & sine cunctis precibus suis debitoribus indulgere: insuper & sua tribuere: & obsequia charitatis exhibere.

Hugo de sancto Victo.

Qz gulę vitium specialiter tẽtatio nominetur.

X ¶Et ne nos inducas in tẽtationẽ. Hęc petitio cõtra vitiũ gulę opponit̃. Idcirco aũt spãliter hęc pestis tẽtatio appellat̃: qa cętera vitia lõge sunt a natura hũana & ob hoc q̃to min⁹ rõnis pręsũt, tãto min⁹ tẽtatiõis adducũt. Tẽtare etem est callide expiri: & quasi blandis qbusdã conatibus pmissis ante violentã impulsionẽ pbare qd ęstimari possit de illo qd dubiũ est. Appetitus itaq; edẽdi: qa p insitã necessitatẽ dominat

tāto efficacius quicqd adducit iugiter q̄tomi nus pōt repelli. Itaq; tētat vitiū blande ꝑ necessitatē tāgens, si forte ꝑ illam emollire possit animā ad sup̄fluitatē, vnde nō petim⁹: vt ad illam quod est impossibile, nō veniam⁹, sed tantūmodo vt in illam nō inducamur.

Qz qui seruire deo renuit, seruus efficitur vitiorum.

Y ¶Libera nos a malo. Hęc petitio cōtra luxuriā dirigit. Ecce ad quē finē venit sup̄bia n̄ra! Diu eram⁹ soli oīm dn̄o seruiētes, sed sup̄bia suadēte, cōtra ip̄m ceruicē erexim⁹ & stati serui facti sum⁹ ēt vitiorū. Ecce ad te de⁹ clamam⁹ captiui q te cōtēpsim⁹ libi. Ecce q̄lē dn̄m cōtēpsim⁹ ecce q̄li tyrāno seruim⁹! Turpitudo tenet nos captiuos, vt n̄ra pręsumptio cōfundat. Libera ergo a malo: gl̄ia tua, nostra miseria. Vere malum est hoc dn̄e, & nō sicut cętera mala: crudelius ꝑsequitur, profundius nocet, efficacius lędit, blanditur vt fallat, lenocinat̄ vt perimat. Mentitur dulcedinē, vt amaritudinē infundat. Ideo difficili⁹ vincit̄, tardius extirpat̄ n̄ris desideriis: aduersum nos pugnat ad mortem, blandiente dulcedine, ipsam etiā penetrat voluntatem: & vt postmodū toti dominetur naturæ, ipsam rationē violenta quadam pestiferę delectationis ꝑsuasione inclinat.

Petrus Rauennas.

Qz hypocrisis vitiū de remediis morbos creat.

3. Z ¶Vm ieiunatis nolite fieri sicut hypocritę tristes. Hypocrisis subtile malū, secretū vir⁹, virtutū fucus, tinea sanctitatis, aduersa oīa palā impugnāt & cauent̄: tam facile q̄ vident̄. Hypocrisis sua stimulatiōe arte crudeli virtutes detruncat mucrone vitiorū: ieiuniū ieiunio ꝑimit: oratiōe, orōne vacuat: mīa miseratione ꝓsternit. Hypocrisis cognata febri, frigido poculo ꝓpinat ardorē. Extermināt facies suas &c. Hypocrisis dum cupit captiuare oculos: oculis fit ip̄a captiua: deniq; si facies ip̄a exterminat̄ ornamentū corporis qd̄ manebit! Si lumē qd̄ in te ē tenebrę sūt: Ipsę q̄tę erūt! Proinde cauēda ē pestilentia q̄ de remediis creat morbos, cōficit de medicina languorē. Sit ergo nostrū de simplicitate ieiuniū ignotū (q̄tū in nobis est) hoīb⁹, deo notū. Thesaurū nāq; q nō abscōderit ꝑdit. virtutes ꝑditę nō manebūt. Virtutes sicut ꝑditores suos deserūt: sic suos instant custodire custodes.

Bernardus.

Qz corꝑali ieiunio mētis hilaritas sit iungēda.

A ¶Cū ieiunas vnge caput tuū. Mira dignatio. Caput nostrū Christ⁹ est: quē vnxit p̄r pręꝑ participib⁹ suis accumulans sup eū vniuersa charismata benignitatis mā̄suetudinis suauitatis: abūdantius replēs eū visceribus misericordiæ: & muneratiōis. Vnctū deniq; misit ad nos quē nobis exhibuit plenū gr̄ę & pietatis. Sic a p̄re vnctū est caput nostrū & nihilomin⁹ vngi postulat & a nob. Cū ieiunas vnge caput tuū. Ita ne aquā petit a riuulo fons indeficiēs! Petit sine dubio aut certe repetit magis. Ad fontē em̄ vn̄ exeūt, flumīa redeunt vt iterū fluāt. Nō vero vt min⁹ habeat qd̄ dederat, repetit Christ⁹: sed ne tibi pereat qcqd ad eū referre volueris. Siquidē & fluminis aqua si stare cœperit cōputrescet & inūdatiōe facta supueniēs repellet: Sic plane sic gr̄arū cessat decursus, vbi recurs⁹ nō fuerit, nec mō nihil auget ingrato: s; qd̄ acceperat ei vertit in ꝑnicie. Fidelis aūt in modico cēset̄ dign⁹ mūere ā̄pliori. Vnge igit̄ caput tuū refundēs in eū q supra te est qcqd in te ē deuotiōs qcqd delectatiōis qcqd affectiōis. Vnge caput tuū: vt si qua in te est gr̄a referat̄ ad ipsum nec tuā quęras gloriā: s; ipsi⁹. Vngit em̄ Christū q bon⁹ ei⁹ odor ē i oī loco. Memēto sane aduersus hypocritas hūc ꝓcessisse s̄monē. Nolite fieri sicut hypocritę tristes, nō oīmodam nobis tristitiā interdicit: sed q̄ in facie est corā hoīb⁹: alioqn cor sapiētis vbi tristitia. Tristitia hypocritarum nō in corde, sed in facie est: exterminant em̄ facies suas. Nota q; nō dicit nolite esse sicut hypocritę: sed nolite fieri: hoc ē fingi. Sic qp̄pe vulgo dicit̄: tristē se facit, aut magnificat se & filia: q̄ simulationis sunt nō veritatis. Tu autē cū ieiunas &c. Exterminat em̄ faciē: tu lauare iuberis. Est autē facies quę in facie est cōuersatio: hāc fidelis Christian⁹ lauat ne qd̄ offēdiculū ꝓbeat intuēti: hypocrita magis extermi nat dū singularia magis & inusitata sectat̄. Sed nec caput vngit: cui⁹ affectio elōgat̄ a Christo & vanis fauorib⁹ delectat̄. Vngit poti⁹ semetipsum: vt ꝓprię fragrātiā opiniōis respgat: aut certe qa manifestū est nō esse caput hypocritę Christū, nec suū qualecūq; caput vngere pōt cui⁹ mēs nō ꝓpriæ testimonio cōsciētię: s; adulationib⁹ demulcet̄. Exterminat em̄ facies suas. Vides q̄ breui sermone hypocritas & singularitatis notat & arguit vanitatis. Vide etiam q̄ paucis, & corā deo suadeat bona & coram hominib⁹ ꝓuidere. Vnge. c. t. & f. t. l. hoc est sic te irrep̄hēsibiliter foris exhibe vt diuinā tibi cōciliare studeas gratiā, & ante oculos hūanos nō ꝓpriā quęras gloriā: sed auctoris. Pōt t̄n & alio mō lota facies cōscientia pura, & vnctū caput intelligi mens deuota. Qd̄ si id ꝓbas aduersus duplex vitiū qd̄ maxīe solet appetere ieiunātes hęc duo verba ablutiōis, & vnctiōis dicta vidētur. Alius em̄ ieiunat studio vanitatis & huic

dicitur,faciem tuã laua. Alius cum impatientia & rãcore, & huic opus est vt caput vngat. Est autem caput istud mens interior,quæ tũc vngit̃ ieiunio cum spũaliter delectat̃ in eo. An tibi nouũ videt̃ vt dicam⁹ caput vngi ieiunio? Ego plus dico,etiã & impĩguat̃. Nũq̃ ne legisti vt alat eos in fame? Est ergo ieiuniũ corporis capitis vnctio:& carnis inedia:refectio cordis. Quidni dixerim vnctionẽ quę & medet̃ vulnerib⁹ & exaspatas cõsciẽtias lenit? Emat hypocrita ieiunio suo oleũ pc̃toris:ego meũ nõ vendo ieiuniũ:ipsum mihi est oleũ quo vngar. Vnge caput tuũ inquit ne forte qd murmuris, aut impatientię subeat:nõ solũ autẽ:sed & gloriare in tribulatiõibus tam absq; oĩ studio vanitatis vt sit etiam facies mũda ab oleo peccatoris.

Petrus Rauennas.

Qꝫ homo securus dormiat q̃ sua domino cõmendauit.

B ¶Nolite thesaurizare vobis in terr & c. Quid tã paternũ qd sic veniẽs de amore qđ tã puidum cõsiliũ. Nihil tibi perire vult q̃ tua in thesauris cęlestib⁹ vult reponi. Qꝫ securus dormit q deũ suorũ meruit habere custodẽ. Qꝫ nescit curas q̃ nõ est anxius q̃ caret fastu seruorũ qui sua patri seruanda cõmendat? Pater q dat sua filiis,cõmẽdata nõ minuit filiorũ. Tineę nõ excludũt caustra,sed claudũt, & generãt,nõ repellunt,rubiginẽ nutriũt,seruata nõ vitãt: qa qđ de re nascit̃ nõ vitat̃. Vbi ẽ necessitas fures deesse nõ pñt. Qui ergo iter tineas,rubiginẽ, fures,sua ponit:exponit q̃ sua sunt nõ reponit. Qui ergo vult auaritiã vincere diuitias subroget nõ expectet. Fidelr nãq; p manũ paupis ad dñm,Deo fideiussore,portant̃. Man⁹ sigdẽ pauperis, Abrahę sinus:vbi qcqd accepit mox reponit manus paupis ĩ gazophilaciũ Christi:qa qcqd paup accipit,Christ⁹ acceptat. Da ergo pauperi terrã,vt accipias cęlum:da nũmũ vt accipias regnũ:da micã vt accipias totum

Bernardus.

Vnde dicatur simplex oculus,vnde neq̃.

C ¶Si oculus tuus & c. Non est oculus vere simplex qui fallit̃. Fallit̃ autẽ tam q dicit bonũ malũ q̃ q malũ bonũ putauerit. Ego vero vt interior ocul⁹ vere simplex sit,duo illi arbitror esse necessaria:charitatẽ in intẽtione,in electiõe veritatem. Nam si bonũ diligat:sed verũ nõ eligat,habet qdem zelum dei:sed nõ secũdũ scientiã,& nescio quẽadmodũ iudicio veritatis vera possit esse cũ falsitate simplicitas. Estote inquit prud. sicut ser. & .s. Premisit ergo prudentiam sine qua neminẽ satis esse posse simplicẽ sciret. Quõ deniq; vere simplex erit oculus cũ ignorantia veritatis? Aut vera põt dici simplicitas quã simplex ignorat veritas. Patet ergo laudabilẽ illã & a dño laudatã simplicitatẽ absq; his duob⁹ nõ eẽ bonis bñiuolẽtia atq; prudẽtia:vt ocul⁹ cordis nõ solũ pius q̃ fallere nolit: sed & caut⁹ sit:q̃ falli nõ possit. Cęterũ sicut oculũ simplicẽ duo ista faciũt bona.s.amor boni & cognitio veri:sic neq̃ oculũ duo e regiõe mala cõstituũt:cęcitas,q̃ fit,vt veritatẽ nõ agnoscat:& peruersitas,q̃ fit vt diligat iniqtatẽ. Porro iter hęc duo bona,& illa duo mala,duo sũt media. Vnũ bonũ p qđ ocul⁹ iterior,etsi falli q̃at ignorãtia veri:zelo tñ boni fallere pœnit⁹ nõ cõsentit. Alterũ vero malũ qđ licet veri notitiã nõ ipediat: amorẽ tñ boni pręmalitia mĩme sentit. Et qm oĩs res meli⁹ diuisiõe innotescit: scđm hoc duplex malũ & illud geminũ bonũ quadrifariã diuidam⁹ oculũ cordis:in bonũ,& meliorẽ,in malũ,& peiorẽ. Est q bonũ diligit & malũ nescius agit:hui⁹ bon⁹ ẽ oculus qa pius:nõ tñ simplex qa cęcus. Est q bonũ & libẽter agit & prudẽter ĩtelligit. Hui⁹ oculũ merito simplicẽ dixeri cui nec zel⁹ bon⁹ desit:nec sciẽtia hũc oculũ regit cũ respicit sup filios hoĩꝫ:vt videat si ẽ ĩtelligẽs aut requirẽs deũ. Est ecõtrario q bonũ minime diligẽs ex malitia qdem puersus est:sed sapiẽs, vt faciat malũ p ignorantiã cęcus nõ est. Quẽ ideo necdũ appellaueri neq̃ q vnũ ei, licet ad suũ malũ,nõ desit bonũ.i.sciẽtia. Sed est q bonũ forte qđ nõ diligit,agit: cui nõ incõgrue id qđ dicitur neq̃ assignauerim: eo q neutro careat malo nec cęcitate.s.nec puersitate. Dicit̃ siquidem neq̃ quasi nequaq̃:vt hunc solũmodo appellauerim neq̃ q nequaq̃, hoc est in nullo pœnit⁹ appareat bonus:sed sit vtroq; bono vacu⁹ .i.tam veri notitia q̃ beniuolentia.

Galfridus.

Qꝫ nõ sit magnopere p tẽporalib⁹ supplicãdũ.

D ¶Nolite solliciti esse,dicentes qd mãducabim⁹ & c. Parua sunt quę ad vsum pertinẽt hui⁹ vitę vt est sanitas corporũ,tranquillitas tẽporũ,terũ facultas:& hęc tam postulanda tenuiter vel de superfluo penitus expectanda, q̃ expetenda sint. Affectuosius autẽ in eis petitionib⁹ supplicãdũ:in qb⁹ causa agit̃ aĩarũ. Cũ videlicet & qs auferri sibi postulat periculosam q̃libet tentationem,vel conferri boni alicuius opis facultatem:seu cũ differri exitũ suũ aut quęrit obstudium pœnitentię: at forte quęrit̃ ob disideriũ vitę. Siquidem scire debemus etiã in his omnibus quoniam qd orãdũ sit sicut oportet nesciamus,ad obtinẽda quę huiusmodi sunt flagret anim⁹: eo tamẽ moderamine coercenda nobis affectio, & oratio dirigẽda:vt ipsius cõmittat̃ arbitrio:q solus nouit qd nobis expediat ad sa

lutē.Est aliud petitiōis genus:in quo iam cōditio nulla admittit.Neq; eīn cū hesitatione aut ambiguitate petendū,quod petendū necessario ad salutem.Hoc affectu charissimi & eiusmodi plena animi intētione postulemus in saluatoris nomine a pr̄e misericordiā indultricem, gratiā adiutricē,gloriā cōsummatricē.Nimirū in his tribus, affectuosissima illa sacerdotis versatur oratio:cū percepturus dn̄ica sacramenta & quidē opportune supplicat illi vt liberū sese a peccatis,& ipsius obedientię mādatis & in perpetuū sibi faciat adherere.

Petrus Rauennas. Q̃z sit miserum suspirare terrena cui cælestia promittuntur.

E ¶Nolite solliciti eē dicētes &c.Quis rex deuotis militibus debitā nō pcurat annonā? Quis dn̄s fidelib9 suis iusta cibaria nō mīstrat? Quis pater nō dat filiis? Si ergo nobis deus & rex & dn̄s & pater est,qd negabit? Stipēdiis suis militās derogat miles regi, suis viuēs sūptib9:dn̄s seruū accusat:p se sollicit9 fili9 culpat supstitē patrē.Noli ergo hō exacerbare patrē.Noli ergo homo exacerbare deū p te,taliter cogitādo. Quia & iustitia regnātis & dn̄antis studio & generātis affectu in se totā tui recepit sollicitudinē refudit:& causam,dicēdo.Nolite solliciti eē.&c.Et vere:o nephas q̄tū:o q̄ miserū:o tota infelicitate dignissimū q cū donet regno,suspirat panē,cū induat immortalitatis gl'ia, plāgit corporis vestimētū,geminę infelicitatis cōscius: nec credit fieri se felicē:& treno nutrit9 in puluere cęli incolam dubitat se futurum.

Hugo de sancto Victo.

Q̃z iudicii nr̄i qualitas de nr̄a pēdeat volūtate.

7. F Nolite iudicare & nō iudicabimini. nū qd si iniquo iudicio iudicabūt iniquo iudicabunt? absit.nulla quippe iniqtas apud deū.Sed ita dictū est in quo in.&c.Tanq̄ diceret in qua volūtate bn̄ feceritis in ipsa liberabimini,vel in qua male in ipsa puniemini.

Quō itelligēdum sit:in qua mēsura &c.

¶In qua mēsura mēsi fueritis &c Qd feceritis patiemi:nō vt si qs stuprū fecerit hoc etiā patiatur:s; qd pctō isto fecit legi, hoc ei lex faciat.i. qa legē talia phibētē de sua vita abstulit,auferat eū ēt ipsa lex de hoīm vita quā regit.vel in qua mensura &c. vt q eternā voluit hre pctī pfectionē,eternā inueniat vindictæ seueritatē.

Bernardus.

Q̃z superbia trabis nomine censeatur.

G ¶Hypocrita eiice primū trabē &c. Trabes in oculo grādis & grossa:supbia in mēte est:quæ quadā corpulētia sui:vana nō sana:tumida nō solida oculū mētis obscurat: veritatē obūbrat: ita vt si tuā occupauerit mētē, iam te videre, iam te talem qualis es vel qualis esse potes nō possis sentire:sed q̄lē te amas,talem te vl' putes eē vel speres fore.Quid eīn aliud ē supbia q̄,vt quidā sctūs definit,amor pprię excellentię? Vn̄ & nos possumus dicere p cōtrariū: humilitatē pprię excellentię esse cōtēptū. Amor vero sicut nec odiū,iudiciū veritatis nescit.

Q̃z via vitę tripliciter dirigatur.

¶Arcta ē via q̄ ducit ad vitā. Hęc via tripl'r distinguit,alia ē eīn sanguīea,alia purpurea, alia lactea,sanguīea i martyrib9: q in sanguīe agni suorū corpoꝝ indumēta lauerūt. Purpurea in cōfessorib9:q in sua carne vestigia dn̄icę passionis expsserūt p abstinētiā.lactea i virginib9 q̄ in seipis puritat angelicę cādidatū & virtutes sctimonię cōsecrarūt:& p viā mūditię ad āplex9,& thalāos veri spōsi virtutū pēnis felicit euolarūt. H

Cassianus. Q̃z perfectio sit paucorū.

¶Arcta est via q̄ ducit ad vitā.Considera te de paucis & electis effectū. Et ne exēplo ac tepore multitudinis refrigescas. Viue vt pauci:vt cū paucis merearis īueniri i regno dei. Multi eīn sunt vocati,pauci vero electi. Et pusill9 ē grex cui cōplacuit pr̄i hereditatē dare.Itaq; nō leue noueris esse peccatū:perfectionē pfessum quēpiam:ea quę sunt imperfecta sectari. I

Isaac.

Q̃z ipossibilitati nr̄ę diuina pietas se cōformet.

8. K Cum descēdisset Iesus de mōte.In mōtē sequūtur,discipli alacres& prōpti, spū feruētes.Descēdētē mors & carne grauis turba pręstolat.Dn̄s Iesus oīm saluator oīb9 oīa sic efficit: vt hūilib9 humilior,excelsis supior vbiq; ieniat.Sic se iclinās vt adulterio dephēsam aīam a demonib9 accusatā liberet,q̄ten9 digito scribat in terrā: ipse digito dei formans,terra de terra:ppter terrā.Sic se erigens vt ascēdat ēt sup Cherubim ibi volet ēt sup pēnas vētorū:vniuersorū.s.supgrediēs iustoꝝ virtutes,& cōtēplatiōes angeloꝝ.Ipm itaq; & vallē i quā descēdit:& planū p qd cū turba gradit & mōtē in quē ascēdit:mō cū oīb9 discipli:mō cū paucis: mō solus orare patrē, intelligo. Ipse eīn totū,qd deus est,existens:totū qd homo est permanēs:nec supra se pōt ascendere:ne deum excedat:nec ifra se descēdere,ne iumētum fiat. Ipse sancta & sublimis scala quā dormiens peregrinus vidit. Nam incola forte: & vigilans nō videret ad deum a terra erecta, vel ad terram a deo porrecta : quando vult per se, in se quo eum,nunc pauci, nunc plures,nunc hoīm nemo sequi potest,ascēdere.Beata anima quę dominū Iesum p oīa sequi pōt,currēs post odorē vnguentorū suorū:quocūq; ierit,sursū ascēdēs ocio contēplationis:deorsum descēdens officio

charitatis:ipm seqns ad subiectionē seruitutis, ad amorē pauptatis,ad patientiā famis & sitis & fatigatiōis,opationis,plorationis,orationis, cōpassionis,& deniqꝫ passionis q venit obedire vsqꝫ ad mortem & ministrare nō ministrari:& dare nō aurū nō argētū:sed cōsilium & auxilium multis:& animā suā ꝑ multis.

Quę sit forma perfectę vitę.

M ℭHęc ergo forma sit viuēdi,cogitatiōe & auiditate in illa pria cōuersari cū Christo,in erūnosa pegrinatione nullum charitatis officium recusare Christo:videat aīa cōtēplatiōe veritatis speciē suā supra se,visitet caro officio charitatis speciem suā iuxta se,& neutra peccabit in se.Visitans inqt speciē tuā nō peccabis.Si ergo viderit ca ro speciē.s.ēt īfra se,nō abhorreat,nō refugiat:nec ab obseqla & tactu refugiat pietatis.Nunq̄ eñ melius videre merebit̄ aīa ꝑ veritatem speciē suā supra se:q̄ si se inclinet caro per charitatē ad suam speciem infra se.

Quāto affectu agēda sint opa pietatis.

N ℭIdeo diuina sapiētia medicina pariter & doctrina:q̄ solo verbo potuit leprosum:tactu curare maluit:vt tu nō q̄ facili⁹:sed q̄ affectuosi⁹ potes,bñficiū impēdas:opus pietatis ipleas nihil abhorreas,illū semp attēdens ꝑpter quē facis.Ille eñ semp pulcher ē:semp mūdus: semp honestus:semp dignus in oī psona loco & ope.

Item Homilia vnde supra.

O ℭCū descēdisset Iesus de mōte &c.De⁹ mōs ē: & hō vallis:forma dei mons est & forma serui vallis.Cum ergo descendisset de cęlo ad terrā sequi eū iam poterāt turbę quę eū expectabāt quę sine ipso quo vadit,ire nō poterunt.Quo tñ eos ducit:primū qdē ad sanandū leprosum qđ fortasse ipsi erant & nesciebant.

De triplici infirmitate.

P ℭPrima ęgroti incōmoditas est sanitatē nō habere.Secūda infirmitatē nescire.Tertia medicinā nō quęrere.Quarta oblatā neglīgere.Coram male sanis bene infirmus sanatur,& agnoscens peccatū suū prius dicit vt iustificet̄.Iust⁹ eñ in primis accusator est sui.i.in prīcipio iustificationis sue accusat se.i.accusando incipit esse iustus.

De tribus partibus iustitię.

Q ℭPrima enim pars iustitię peccatoris est delicti accusatio.Secūda correctio.Tertia obseruatio obseruabo in.m.Ideo veniēs leprosus prius loquitur.Dñe si vis potes me mundare.Duo cōfitetur sui immūditiā,dei potētiam.Tertiū implorat.s.beniuolentiā:laudans inuocat dñm & ideo a lepra dimittit̄:laudās potētiā inuocat gratiā.Oīs q sic inuocauerit nomē dñi saluus erit.Et audiet volo mūdare.Sequit̄.Vide nemini dixeris:sed vade ostende te sacerdotib⁹ &c. Quid est hoc?a Christo mundat⁹ poterit Christi laudes tacere?Laudauit potentiam inexpertus,exptus gratiā.Deniqꝫ cur a Christo sanatus:mittitur ad sacerdotē.Sed audi.

Quāta sit dignitas sacerdotum.

ℭCū despōsasset sibi Christ⁹ ecclīaꝫ īfirmā,opś humilē,excelsus ancillam facit reginā.Qui retro erat sub pedib⁹ assumpsit ad lat⁹.De latere eñ eius exiit vñ eā subarrauit.Et pris oia filii sūt:& q̄ filii patris cū sint naturalr̄ vnū.sic oīa sua dedit spōsus spōsę:& oīa spōsę cōicauit sibi q̄ cū seipso & pre facit vnū.Spōsus itaqꝫ cū pre vnū & cū spōsa vnus, qđ in spōsa repit alienū: abstulit.affigēs illđ cruci:qđ naturale & ꝑpriū assūpsit & induit:qđ suiipsius ꝑpriū & diuinū cōtulit:abstulit diabolicū:assūpsit hūanū:cōtulit diuinū.Sūt itaqꝫ oīa sponsi sponsę: & honor cōfessionis & potestas remissiōis.Vade ostende te sacerdotib⁹ &c.Neqꝫ.n.min⁹ sunt soli⁹ Christi si ecclię sed nō sunt toti⁹Christi si nō ecclię. Memini igit̄ dicat sanatū se pctōr eē cū int⁹ gemuerit vbi sol⁹:sed nō tot⁹ Christ⁹ dimittit.si ostēdere se sacerdoti cōtēpsit cui dispēsatio credita ē remissiōis,& ob hoc hōr debet̄ cōfessiōis. Nā si dixerit:lepra iam redit,& imūdior iam merito dicit̄ a quo mūdator cōtēnit̄,q sub hac cōditiōe mūdauit vt mūdū se leprosus nō diceret:nisi se sacerdoti ostēderet, & mun⁹ offerret Sicut eñ dimissa dimittēti nō redeunt:sic cō donata intus,foris cōtēnēti cōfiteri,nil psunt. Sicut qui nō honorifi. filium nō ho.patrē qui misit illū:q nō honorificat spōsam nō honorificat filiū q suscepit eā.cuius vtiqꝫ contēptus in toti⁹ redūdat iiuriā trinitatis.Nihil ergo ecclesia pōt dimittere sine Christo:nihil vult Christus sine ecclīa:nihil pōt ecclesia nisi penitēti.i. quē Christus prius tetigerit:nihil vult Christ⁹ dimissum fuare ecclesiā cōtēnēti.Oīa ꝑ se pōt ops Christ⁹.s.baptizare:Eucharistiā cōsecrare: ordinare:pctā dimittere,& sīlia: Sed nihil vult sine spōsa,humilis & fidelis spōsus.Quod igit̄ de⁹ cōiunxit homo nō separet.Noli caput turturis prorsus abrūpere.Noli caput corpori detrūcare.Nō eñ decollari voluit Christus: sed cruce extēdi,distendi,suspendi:vt ima summa, media copularet.Noli ergo corpori caput subtrahere vt nusq̄ tot⁹ sit Christ⁹.Neqꝫ eñ tot⁹ Christ⁹ sine ecclesia vsq̄:sicut tota ecclesia sine Christo nusq̄.Propter qđ dicit.Nemo ascēdit in cęlum nisi q descendit de cęlo.Iste est solus homo qui peccata dimittit.

Petrus Rauennas.

Q̄z seruus Christi stare debeat non iacere.

S ℭDomine puer meus iacet in domo paralyticus. Videtis Cēturionē: anteq̄ discipulat⁹ subiret officiū locū magisterii fuisse sortitū. Pręberet em̄ petēdi formā: dat normā credendi q nōdū Christianę scholę ingressus est disciplinā. Dñe inq̄t. Puer me⁹ &c. q vocat, dñm suā fateť fidelr̄ huitutē. Et quō hic cēturio q sic agnoscit dñm puerū suū ausus est ꝓfiteri quasi nesciens serui ꝑculiū ad dñm ꝑtinere, aut ignorat cōia q docet tam ꝓfunda tā secreta. Puer me⁹. Meū dico q̄a iacet. Si tu⁹ eēt dñe nō iaceret. Ecce nūc inq̄t bñdicite do. oēs ser. do. q sta. &c. Nō q iacetis vt tuus sit surgat, vt tibi seruiat iam saneť: nā si q̄n seruis tuis aduersa ꝓueniunt nō sunt illis necessitatū causę: sed sunt certe victorię.

Bernardus.

Q̄z qui subiici nō cōfundiť iure aliis ꝓponať.

T ℭEt ego homo sum sub potestate &c. Nō iactabat cēturio potestatē quā nec solam ꝓtulit nec priorē. Dicturur⁹ q̄ppe hn̄s sub me. mi. Pręmisit hō. sine ptāte, prius se agnouit hoiem q̄ potestatē. Agnouit inq̄ se hoiem homo gētilis hō inq̄t sum: & homo sub potestate. Iā q̄cq̄d inferas suspectā nō hēbit iactātiā. Pręmissa siq̄dē est humilitas ne altitudo ꝑcipitet; nec īuenit arrogantia locū, vbi tā clarū insigne hūilitatis pręcesserit. Reuera q̄a nō cōfusus est de subiectione: iure ex prelatione meruit honorari.

Petrus. Rauennas.

Q̄z nautę ꝑitiā nō ꝓbat serenitas s; tēpestas.

V ℭAscēdēte Iesu in naui &c. Vbi Christ⁹ ecclię suę nauē mare seculi trāsfretatur⁹ ascēdit, gentiū flabra, Iudeorū turbines dęmonū nebulę sic ruerūt, vt totius mūdi fieret vna tēpestas regū spumabāt vndę sequiebant tēpestatū fluctus, sonabat rabies traditorū: ꝑplorū gurgites rotabanť: ꝑfidię notabanť scopuli mugiebāt littora Christiana lapsorū naufragia vexabāť. Et erat toti⁹ mūdi vnū discrimē vnūq; naufragiū. Tūc discipuli accedunt ad dñm. Suscitatus a discipulis Christus mare: hoc est mūdum corripit: tranquillat orbē. Reges mitigat, potestates placat, sedat fluctus cōponit populos Romanos efficit Christiāos, & ipsos quoq; executores Christianę fidei reddidit q fuerāt persecutores noīs Christiani. Gubernatoris nāq; peritiā nō ꝓbat serena tēperies: sed ꝓcellosa tēpestas blandiente aura nauem regit vltimus nauta: in confusione ventorū primi quęritur ars magistri.

Q̄z Christi odor paradisi nostro nos quęsierit in foetore.

X ℭOccurrerūt ei duo habētes dęmonia, de monumentis exeuntes. In monumētis sedē fecerāt mortis auctores. attēdite quæ sęuitia, q̄s furor, quę rabies dęmonū erga genus humanū: q̄uis breue tēpus hoim ferre nō possunt. contēti nō sunt homīes mori: sed viuos gestiunt sepelire: sed sepulchris mādāt vt hoies redigāt in sepulchra tūc hoies ad pręsentiā Christi exeunt de monumētis & versa vice captiuos ferūt a q̄bus fuerant captiuati. ℭQuid nobis & tibi fili dei. hoc est dicere. Vitę auctor, q̄d tibi cū mortuis? habitator cęli q̄d tibi cū sepl̄chris? odor paradisi q̄d tibi cū foetore. Quos de cęlo eiecisti: quos de ꝑadiso exclusisti, q̄bus nūc tollis vrbes regiones hītabiles negas, ꝑmitte nos habitare in sepulchris. Etsi nos ꝑsecutione tāta digni sumus tu tāta dign⁹ nō es īiuria. Quid nobis & tibi? Quid? q̄d iudici: & reo q̄d regi, & desertori. q̄d nobis & tibi fili dei. Hoc dicūt possessori fures: hoc dño prędones, tenēt spolia, prędā gestāt: Et quid sibi cū eo sit q sua reposcit interrogant. Quid nobis & tibi fili dei? Vt reddatis hoies mūdū restituatis auctori: & veniente creatore sciatis vobis in creaturas āpli⁹ nil licere. Quid nobis & tibi fili dei? Et vobis cū hoībus q̄d? Venisti ante tp̄s corri. nos: agnoscūt deū iudicē cōfitētur: clamāt iudiciū se debere & ꝑscribūt de tp̄e. Malis patiētia breuis bonis vltio tarda. Q̄d lędenis longū est: angustū est ad lędentes.

Q̄z maligni spiritus desiderāt mortē hominū qui sic desiderant & porcorum.

ℭSi eiicis nos hic, mitte nos in gregē porcorū. Y Digna petit indigna seruitus de monumētis si precatur mitti in porcos neq̄tia: vt foetores ad mittere nesciat: s; mutare. Coenū petūt ruētes e cęlo. Sordib⁹ vtiq; delectanť & coeno q semp foetore criminū & squallore vitiorū pascuntur Mitte nos in gregē porcoꝝ. Grex in gregē mititur, vt ꝓdatur dęmonū multitudo: vt appareat hoc duos portasse hoies q̄d numerositas nō valuit sustinere porcorū. Ait illis. Ite Traditur vile pecus nō ꝓ voluntate dęmonū: sed vt appareat quomodo mortes quęrunt hominū q sic porcos vt perderent quęsierūt.

De conuersione Matthęi.

ET cū transisset inde vidit hominē sedentem in. t. m. n. &c. Matthęus publicanus generat nobis nō paruā suis quęstubus quęstionē, & magnū nobis negociū sua negociatione proponit. Sed dicis quomodo? Deus pauperes suscipit: sed diuites non repellit. Abraham, Iob, & Dauid diuites fuerunt & sancti. Sed ad hæc respondemus. Fuerunt & sanctis diuitiæ vtpote a deo datę: nō turpiter acquisitę: cōcessę ad vsum vitæ nō ad mortis vsurā, Matthęū vel publicanum 9. Z

diuitię sic cupiditatis publicabant, magistrũ in fornace auaritię sic coquebãt, sic alligabãt vinculis cautionum. Sacculorũ põderibus sic premebant, vt leuare se ad innocentiã, surgere ad iustitiam, ad virtutẽ progredi nõ valeret. Vnde & sedere eius iam erat, subsedere nõ sedere. Hunc ergo talem cur vocauerit Christus: cur elegerit ad diuina, nisi quęratur altius, altissimã facit quęstionẽ: facit & scandalum q̃tum illo tẽpore circunstantium patefecit intentio. Quomodo enĩ infirmitas nõ laboret humana: quoniã videbat apud Christũ pecuniã sic valere vt daret fraudulẽto fidem: venali gratiã: cupiditatis magistro officiũ largitatis: publicano seculi cęleste secretũ. Vrebat videntes q̃ vsura quæ vastat terrã tollebatur ad cęlum, & hãc quã detestantur hoĩes diuinitas aduocabat: hęc oĩa fratres dicebãt Pharissęi quasi magnũ malum esset quod & malis poterat displicere.

Qz aurum naturam suam repetens cęlestes animos ad inferna deponat.

A ¶Cum transisset Iesus Indẽ inde hominẽ &c. Vidit plenius oculis diuinis q̃ humanis. Vidit hominẽ vt peccata hominis nõ videret. Vidit opus suum vt despiceret opera peccatorũ. Vidit illum deus vt videret deum. Vidit illum Christus vt ille pecunię latebras amplius non videret. Vidit illum sedentẽ: qa stare nõ poterat cupiditatis põdere depressus, & ipa tot⁹ cõscientia fraudis incuruus: aurũ natura graue sed grauior auaritia nimis. Hinc est q̃ plus habentem deprimit q̃ ferentẽ, & vehementius aggrauat corda, q̃ corpora: nascitur in terra profunda, scrutatur ipsa mõtium fundamẽta per squãmea maxima cęcis venarũ discurrit anfractibus: idem semp suam reperit naturã cęlestes animos ad inferna deponit. Auri furor ardentius humano feruet in pectore q̃ camin⁹ totis ignescit incẽdiis. Et acrius homines dissoluit in terra q̃ soluatur a calore flammarũ. Est cõmutatio sane vna, si homo sapiens illud per manus paupis mittat in cęlum: priusq̃ mittatur ab illo vt stultus in tartarum.

Quid sit in cõuersiõe diuitis attẽdẽdũ.

B ¶Sequit̃. Veni sequere me. Non dixit affer ad me. quia Matthęũ: nõ Matthęi sacculos reqrebat. Veni seq̃re me. hoc est. Depone põdera: dirumpe vincula: me seq̃re. quęre te, p̃de vsurã vt valeas te inuenire. Sed iam qd Pharissęis rñderit audiam⁹. Nõ est inqt op⁹ sanis medico: sed male habẽtibus. Ecce quare ad Matthęũ venerat Christus: vt auaritię curaret vulnera, vt sanies sanaretur vsurę. Euntes, inquit, discite qd est miam, volo & nõ sacrificium. Misericordiã voluit vt Matthæus qđ tulerat per miseriã in misericordias p̃rogaret, & inde redimeret pœnã, vnde cõparauerat culpam.

Qz resurrectio iacere voluerit vt resurgerent qui iacebant.

¶Quare cũ. pu. &. p. m. ma. v. Arguit̃ de⁹ quare inclinat̃ homini, quare cõiacet p̃cãtori, quare sitit reditũ p̃cãtorũ: quare acceptat miẽ fercula: quare sumit poculũ pietatis. Fratres, venit ad prandiũ Christus: venit ad cõuiuiũ vita vt secum cõuiuari faceret mortuos: iacuit resurrectio vt de sepulchris surgerẽt q iacebãt: decubuit innocẽtia vt p̃cãtores leuaret ad veniam. C

Qz ab acquirenda re dilecta nulla reuocet difficultas.

¶Nõ est opus sanis medicus. Quo medic⁹ nisi ad ęgrũ? Vbi bone pastor nisi ad ouẽ p̃ditã? Qñ se rex hostibus imiscet, nisi qñ vult liberare captiuũ? q preciosum fudit margaritũ loca squalida nõ dedignat̃ intrare: & illud iter stercora ipsa p̃rqrere nõ abhorret. In quo pręceps post filiũ nõ se dat mater? Iudex cũ vult ignoscere hoĩem respicit nõ culpã. Pater cũ misereri vult filio, affectũ cogitat nõ delictũ: & arguit̃ de⁹ q creauit hoĩem ad imaginẽ & similitudinẽ suã: quare hoĩem iter p̃cãtã charitate cõditoris inq̃rit. Et hinc murmurãt. Quid dicẽt? qd facient? cũ viderit eũ p̃pter hoĩeȝ ipas tenebras tartari penetrare? Seq̃t̃. Et surgẽs secutus est eũ. Generosus anim⁹ q sic ea quę magna putauerat, facile & quasi nulla cõtẽpsit. D

Qz ad malum malos liuor vniat q̃ bonos diuidere consueuit.

¶Quare nos & Pharissęi ieiunam⁹ frequẽter: discipuli aũt tui nõ ieiunãt? Cũ discipl'is Ioãnis q̃ est societas pharissęis, nisi qa iũxerat inuidia quos disiũxerat disciplina? hic iã sua iura, p̃dit zelus dũ iungit disiũgere cõsuet⁹. Iudęi postponi Moysen domio nõ ferebãt: discipuli Ioannis Christũ nolebãt vllaten⁹ Ioãni anteferri: sic in Christũ fremebãt vtrimq̧ liuore cõmuni. E

Qz euangelistę de agni vellere texuerunt regalis purpurã vestimenti.

¶Nemo im. cõmissurã pãni. ru. in vestimentũ vet⁹. Antiq legis sup̃ellectilẽ dicit Iudaicis studiis attritã, corruptã sensib⁹, sectis scissam: i purις actib⁹ obuolutã pãnũ rudem euãgelii nũcupat indumẽtũ. Sed intellige pãnũ nõ esse scissurę partẽ: sed texturę principiũ. Tũc enĩ primũ regalis indumẽti tela de Christi vellere texebat̃, de vellere qđ dabat agn⁹, & agn⁹ qui tulit p̃cãtã mũdi. Texebat̃ aũt regiũ idumẽtũ, qđ in purpureũ fulgorẽ cruor tigeret passiõis. Merito ergo Christ⁹ hũc pannũ rudẽ iudaicę vetu F

stati ꝓhibebat immitti ne peior scissura fieret. Si iudaica vetustas nouitatē scideret Christianā.

Qꝫ in desperatis causis sępe sit magistra necessitas.

G ¶Ecce mulier quæ fluxum sanguinis passa annis.xii.&c. In arduis lāguoribus dat crebro cōsilium vis doloris. In desperatis causis est sæpe magistra necessitas. inuenit ipsa passio sibi medicinā. Hic est ꝙ mulier verecūdo vulneri qualit subueniret iuenit vt fidei īsinuaret silētio: qđ īsinuare publico clamore nō poterat & secreta spūs via cęlestē perueniret ad medicū ad quē peruenire manifesto carnis itinere nō valebat. dabat audaciā pietas multa curātis. Sed fiduciam pandendi languoris necessitas auferebat. Quęrebat quomodo faceret occultū de publico, de turba secretum. Curabat ne causa sua ad curantis redūdaret ruinam. Prouidebat vt sibi salus redderetur salua reuerentia saluatoris. Accessit ergo retro quia ad videndum se iudicabat indignam: statimꝗ curauit fides intra ictum temporis quod annis.xii. ars hūana curare non potuit.

Qꝫ potenter subueniat Christi corpus cuius vestis fimbria sic medetur.

H ¶O qđ ista vidit habitare in īterioribꝰ Christi, q̄ in Christi fimbria diuinitatis totā vidit ihabitare virtutem? O q̄ docuit mulier quantum sit corpus Christi: quæ in fimbria tātū ecclesię mōstrauit. Miseri qui quotidie corpus Christi tractamus & sumimus & nostris vulneribꝰ nō curamur imo qđ magis flēdum est, mulier tulit medicinā de vulnere, nobis medicina ipsa retorquetur in vulnus. Nō enim deest Christus infirmantibus sed fides.

Bernardus. Qꝫ perseuerantia sola de virtutibus coronetur.

10. I QVi perseuerauerit vsꝗ in finem hic saluus erit. Perseuerantia sola meretꝰ viris gloriam, coronā virtutibꝰ. Prorsus absꝗ perseuerantia nec qui pugnat victoriam nec palmam victor consequitur. Vigor virium virtutis consummatio est nutrix ad meritum, mediatrix ad pręmium, soror est patientiæ, constantię filia, amica pacis, amicitiarū nodus, vnanimitatis vinculum, propugnaculum sanctitatis. Tolle perseuerantiam: nec obsequiū mercedem habet: nec beneficium gratiam: nec laudem fortitudo. Deniꝗ non qui cœpit sed q perse, vsꝗ ī fi. saluus erit. Saul cū esset paruulus in oculis suis rex est sup Israel cōstitutꝰ: nō perseuerās ī humilitate & regnum amisit & vitam. Si cautela Sāpson, si Salomonis deuotio pseuerantiam retinuissent nec is sapiētia priuaretur, nec ille viribus.

Qꝫ auris oculiꝗ testimoniū ratū fiat.

xi. K ITe renunciate Ioanni quæ audistis & vidistis. Nec breuius nec planiꝰ intimari valuit fidei certitudo, audita visa cōfirmāt vt duorum testimonium auris loquor & oculi ratum sit, haud dubiꝰ assero qđ auribꝰ oculisꝗ percepi: intonat tuba salutaris: choruscant miracula & mundus credit. Cito enim persuadetur quod dicitur dum qđ stupetur ostenditur.

Galfridus.

Quid per arundinem: quid per vestis mollitiē designetur.

L ¶Quid existis videre in desertum? Arundinē vento agitatam. Arundo vento agitata, & homines mollibus vestiti, sunt homines medulla virtutum vacui & seculariū deliciarū mollitie resoluti. Arūdo vento agitata est religio simulata. Foris pulchra per ostentationem operis intus vacua exinanitione virtutis. Sed quomodo non cederent gladio q non possunt resistere verbo? Quomodo persequutionum flumina sustinebunt quos comminationum flamina prima deiiciunt? Fieri solet vt arundines impulsę vento non solum agitētur, sed etiam strideant: sic pusillanimes quiꝗ & infirmi primo comminationis vento concussi dum nutant in se, murmurant inter se: & mira peruersitas ꝙ aduersus homines fragiles, aduersus deum sese exhibent contumaces. Mollities vestium ē corporearum illecebra voluptatum. Per diminutos dies Ioannis, p̄sentis temporis consolatiōes intellige, quæ nisi minuantur & deficiāt dies consolationis æternæ impediunt & retardāt. Et quia dies p̄sentis consolationis non sine violentia quadam vincimus recte dicitur ꝙ ab eisdem diebus regnum cęlorum vim patitur.

Qꝫ baptistę sanctitas tam Christi q̄ euangelistarum ꝑconiis commendatur.

M ¶Inter natos mulierū non surrexit maior &c. Salomon ait. Laudent te labia proximi tui. Sed q̄ feliciꝰ & gloriosiꝰ cū laudēt quēpiā labia dei sui? Deꝰ quippe nec falli potest nec adulari. Qꝫ sit ergo sublimis meriti & gratię excellētis beatus Ioannes Baptista, hinc aduertere liquet ꝙ hunc dominꝰ ita sanctis præferendum om̄ibꝰ iudicauit. Vnde nec semel quidem aut perfunctorie aut breuiter laudē eius attigit sed quotienscūꝗ se offerebat occasio sermonis, laudibꝰ eius delectabatur immorari. qđ satis probat historia euāgelii. Propterea Marcꝰ, Lucas, & Ioānes initia librorum eius præconiis dedicarunt vt videlicet auctoritas tanti nominis pria frō

te prelati totũ deinceps commendabilius red deret euangelium, & lucerna in ipso ingressu ac vestibulo ardens & lucens perduceret ad lucẽ q̃ lucebat in tenebris: sed neqbat a tenebris comprehẽdi. Mattheus em̃ cũ eũ natiuitas dñi tenuit initiis occupatum mox vt puerum nutriẽdum Nazareth cõmẽdauit, ad præcursorẽ & Baptistam eius stylum cõuertit: arbitratus imperfectum fore quicquid de sponso diceret si de dimidio amico sponsi reticeret.

Bernardus.

Q; regnum dei sola quatuor hominum genera possidebunt.

N ¶Regnum cælorũ vim patitur. Quatuor sũt genera hominũ regnũ cęlorum possidẽtiũ: alii violẽter rapiunt, alii mercant̃, alii furãtur, alii compelluntur ad illud. Rapiũt qui reliquerũt omnia & sequuntur ipsum. Sũt alii inferioris gradus a quibus metunt̃ carnalia dum spũalia seminãtur. Tales dicũtur mercatores quia dant in præsenti pauperibus temporalia: vt in futuro ab eis recipiãt ęterna: quæ non nisi per eos habere merẽtur. Necesse est enim omnes q in futuro iudicio examinãdi sunt vel esse iudicis amicos, vel apđ iudicẽ amicos habere intercessores. Habẽt ergo primũ beatitudinis locum qui intercedũt: habẽt hi pro quib⁹ intercedũt secundũ. Et iã alii qui nõnulla bona occulte faciunt pro quibus merentur regnum cęlorum: sed tamẽ furari illud dicuntur quia laudẽ hũanã vitãtes, solo diuino testimonio sunt cõtenti. Alii sunt qui compellũtur vt pauperes necessarii: quos hic ignis paupertatis deo dispensante probat, ne in futuro ignis iudicii damnabiliter puniat: de quibus dicitur. Compelle intrare &c. Compelluntur enim variis necessitatib⁹ & oppressionibus afflicti.

Galfridus.

Q; Ioannes victu & habitu vitam monasticã designauit.

O ¶A diebus Ioannis Baptistę r.c.n.pa. In beato Ioanne fuerunt sobrietas victus, asperitas habitus, fuga seculi & contẽptus. Daturus autẽ generalem pœnitentiæ formam, ordinem specialiter istituit monachorum. Ita vt cum habeãt multi in natiuitate eius gaudere: monachos oporteat specialiter gaudere: cum in eius natiuitate suum celebrat vnusquisq; natale. Induebat̃ pilis cameli: vt in vestimento pœnitentiæ circũferret exemplũ. De gibbo autẽ cameli nil habuit: quia nullius dignitatis terrenę fastigia cõcupiuit. Est alius periculosior gibbus quẽ supra dorsum fabricant peccatores dũ pctã pctis accumulant: & crimina criminibus coacetuãt.

Vescebat̃ aũt locustis & melle syluestri. Eis nimirum cibariis quę ad manũ erãt: ĩ qb⁹ conuenienter istruimur: vt his q̃ facili⁹ & propiqus ad vsus nostros occurrũt cõtẽti simus. Noluit etiã egredi locũ solitudinis vt mutaret panis dulcedinẽ mellis: quia male vnius dulcedinis dilectio fugitur, dum aspitatis intuitu in grauioris casus periculũ festinat̃. Locusta quę crebris saltib⁹ a terra se subleuat, spem æternę cõsolationis designat, qua totiẽs reficimur quotiẽs eiusdem spei beneficio aliqđ de supna dulcedine prælibamus. In melle syluestri altera potest quidẽ consolatio designari. Illa videlicet & in qua apostol⁹ gloriabatur dicẽs, Nõ solũ autẽ sed & gloriamur in tribulationibus. Hęc cõsolatio p mel syluestre merito designat̃: qa nil magis syluestre & a ciuibus huius seculi extraneum q̃ ęstimare gaudiũ: qđ ingerit̃ ad tormẽtum. Et forsitan hęc est pax quã nõ mũdus potest accipere: quia non pacifice potest ingruentis tribulationis angustias sustinere.

Q; tam regnum dei q̃ infernum quidam furant̃, qdã rapiũt vt mercantur.

¶A dieb⁹ Ioãnis Baptistę r.c.v.pa. Nõ ẽ regnũ esca & pot⁹ sed iustitia & pax & gaudiũ in spũ sancto. Si non potes illud rapere vel emere, saltem furare. Si non potes in illud vim facere, saltem vim patere & ingredere, vel compulsus. Ab oriẽte portę tres comparãtibus regnũ dei, per opera misericordię, per exercitia iustitiæ, per studia sapientiæ salutaris. Ab occidẽte portæ tres furantibus, per occultas afflictiões, per humiles confessiones: per secretas oratiões. Ab aquilone portæ tres patientibus: dum substrahitur qđ delectat, imponit̃ qđ affligit, qđ terreat intẽtatur. Ab austro portæ tres faciẽtibus, dum prauitas voluntatis, longinquitas cõsuetudinis, naturæ fragilitas superatur. Patet itaq; regnum cęlorum: & sibi homines mercãtur infernum, furantur, rapiũt: & compellunt̃ intrare. Pusillanimitas cogitur, intemperans animositas rapit, iniquitas comparat, furatur fatuitas oleo carens.

Bernardus.

Q; Ioannes nobis victu & vestitu pœnitentiã presignauit.

Q ¶Venit Ioãnes Baptista ñ mãducãs nõ bibẽs plane nec vestiens. Sicut em̃ nõ est locusta cib⁹ nisi aliquoꝝ forte irrationabiliũ aĩaliũ, sic nec pilus cameli hũanũ ẽ idumẽtũ. Quid tu camele pilos tuos deposuisti? Vtinã gibbũ magis deposuisses. Quid vos irrationabiles ferę & reptilia deserti, cibos exqritis delicatos? Ioãnes sanctus hõ missus a deo imo angelus dei quo nul

lus maior in natis mulierū innocētissimū illđ corp⁹sic castigat sic extenuat sic affligit. Vos i dui festinatis bysso & purpura & splēdore epulari. Heu hic est p̄sentis tot⁹ honor dei hic Baptistę reuerētia tota: Tota versatur hic vestra celebritas in popularis fauoris aura sectāda in gloria vestium & voluptate ciborū. Sed quid hoc ad Ioannem? Neq; em̄ fecit sic aut talibus vnq̄ potuit delectari. Apostolica perfectio ē vt victum & vestitum habentes his contēti sim⁹. Sed Ioannes etiam hęc contempsit.

Q. dominus ad refectionem conuocans viam monstret.

R ¶ Venite ad me omnes qui laboratis &c. Laborantes ad refectionē inuitat, ad requiem prouocat oneratos. Non tñ onus substrahit aut laborem: sed onere alio & alio labore cōmutat. Sed onere leui suaui iugo, in quibus requies & refectio: & si minus appareat tñ inueniatur. Graue onus iniquitas sedēs super ta.p. Sub hac gemebat sarcina: qui dicebat, iniquitates m.s.s.c.m. Quid igitur onus Christi onus leue: onus beneficiorum: dulce onus: sed ei qui sentit ei qui experit̄. Alioquin si nō auertas graue om̄ino & p̄iculosū oīferū aīal homo tēpore suę mortalitatis. Si adhuc portat peccata sua onus ē graue: sed iā forte exoneratus est a peccatis: minus quidē graue sed si sane sapit non minus grāde inueniet ip̄am. s. exonerationem. Onerat nos cū exonerat deus. Onerat beneficio cum exonerat a peccato. Vox onerati. Quid retribuā domino pro oībus q̄ retribuit mihi? Vox onerati. Sēper enim quasi tumētes super me fluctus timebam deum. Semper inquit hic est. Sicut ante sic post īdulgentiā peccatorum. Beatus homo qui ita semper est pa. nec minori angitur sollicitudine ne forte obruat̄ beneficiis q̄ peccatis.

Q. dominus ad refectionem conuocans viam monstret.

S ¶ Venite ad me oēs &c. Venite ī quā. Quo? Ad me veritatē. Quo? Per humilitatem. Quo fructu? Ego reficiā vos. Sed quæ est refectio quam veritas p̄mittit? Forte ipsa ē charitas vere dulcis & suauis cibus: charitas q̄ cōfessos alleuat, debiles roborat: mœstos lætificat: iugū deniq; veritatis facit suaue & onus leue. Bonus cib⁹ charitas quæ media in ferculo Salomonis consistens diuersarum odore virtutū, velut diuersi generis flagrātia pigmentorum, esuriētes reficit, iocundat reficientes. Ibi siquidem apponit̄ pax, patientia, benignitas, lōganimitas, gaudiū in spiritu sancto: & si q̄ sunt aliæ veritatis seu sapientię generationes. Habet & humilitas ī eodem ferculo suas epulas: patientię scilicet & doloris: & vinum compunctionis quas primo veritas incipientibus offert. Habet ibidem contēplatio ex adipe frumenti solidum cibum sapiētiæ: cum vino qđ lętificat cor hois: ad quod veritas profecto inuitat, dicens. Comedite amici mei &c. Media inquam charitate cōstrauit p̄pter filias Hierusalem īperfectas videlicet animas: quæ dum adhuc solidum cibum min⁹ capere possunt: lacte interim charitatis pro pane, oleo pro vino nutriendæ sunt. Quæ recte media describit̄ quia eius suauitas nec incipientibus præsto est, prohibente timore: nec perfectis satis ē pro abundātiori contemplationis dulcedie. Hi adhuc a noxiis carnalium delectationū humoribus timoris, amarissima potione purgandi, nondum lactis dulcedinem experiūtur. Illi iam auulsi a lacte epulari ab introitu glorię gloriosius delectantur solis mediis. i. perficientibus: ita iam melleas quasdam sorbitiūculas charitatis expertis, vt illis interim pro sui teneritudine contenti sunt. Primus ergo cib⁹ est humilitatis purgatorius cum amaritudine. Secūdus charitatis consolatorius cū dulcedine. Tertius contemplationis solidus cum fortitudine.

Galfridus.

Quantæ demētię sit contēpta cælesti refectiōe labori simul & oneri inhærere.

¶ Venite ad me omnes qui laboratis &c. Animaduertite & admiramini misericordiam dei. T
Ad pœnitētiam prius nos vocabat: inuitabat ad crucem: vt obedientiæ prēmium deberetur vt haberet meritum fides nostra. Cunctātibus & trepidantibus nobis ad nuptias nos inuitat. Vocat ad refectionem: etiā si rē grādē diceret certe facere deberemus. Quanto magis quia dicit, ego vos reficiam. Heu homines mente captos, vocant̄ ad refectionem & adhuc amplectūtur: ille suum onus, ille suum laborē: nec ab eis refectio quęcūq; negligitur: Sed tāta vtiq; quātus ipse est qui promittit. Vę prægnantibus & nutrientibus laborantibus & oneratis declinātibus ī obligationes. Ille em̄ conatur nescio qđ adipisci terrenum ille fruit̄ iam adepto. Videas etiam, qđ magis dolendum est, hominē qui diuinę iam p̄missionem refectionis gratāter suscepisse, & conuiuę cęlestis speciem p̄ferre videtur: mira quadam nec minus misera auiditate siliquas porcorum manducare. Quid istū nisi multa simulando & dissimulando negociantē dicas: nisi conceptis pręgnantem votis nisi studiis infelicibus laborantem? Videas alium post m̄lta forte conamia, qđ optauerat assecutum: impudēter quibusdam cogitationum brachiis amplectentem & in manibus sed inanibus se-

cum gaudiis exultantem. Iam oneratus est, & si onus aut dissimulat aut nō sentit iam filium lactat & velut in fundum possessionis suę se recepit. Verūtamen si labor omnis & on⁹ oē culpatur: quid ē ꝙ idē ipse q refectionē pollicetur adiungit: tollite iugū meū super vos! Sed labor eius reficit laborantem: & onus eius portat potius q̄ portatur.

Hugo de. S. Victore.

Q; ad Iesum veniēs de quouis incommodo remediū sortiatur.

V ¶Venite ad me oēs q laboratis &c. labore fatigati onere grauati inedia macerati. Venite ad me. Quales ad qualē? clausi ad ostium: ægroti ad medicū: naufragi ad portū: ad ostiū luminis ad medicū salut[ad portū quietis vacui vt lumine veritatis impleamini. Onerati vt peccatoꝝ pondere alleuiemini, laborantes vt quiete adepta consolemini.

Aireldus. De triplici labore rubrica.

X ¶Venite ad me oēs qui laboratis &c. Est labor in vitiis, requies in virtute, cōfusio in libidine, securitas in castitate, seruitus in cupiditate, libertas in charitate. Est quippe labor in vitiis labor pro vitiis labor contra vitia labor in vitiis qn̄ vt pessima desideria expleanť laborē mltis antiquus hostis importat. Labor pro vitiis, qn̄ quis pro malis quę fecit vel inuitus affligitur vel volens labore pœnitentiæ maceratur. Labor contra vitia: quando conuersus ad deū diuersis tentationibus fatigatur.

De triplici confusione.

Y ¶Est etiam cōfusio in vitiis, cōfusio pro vitiis confusio cōtra vitia: cōfusio in vitiis quādo homo pessimis passionibus dissipatur, non ratione regitur sed vitiorum tumultu confuse agitatur. Confusio pro vitiis, quādo deprehensus & conuictus criminis alicuius confunditur vł pœnitens vel confitēs quę commisit, salubri cōfusione purgať. Porro confusio contra vitia qn̄ homo conuersus ad deum tentationi quā patitur ex parte cōfusionis recordatiōe resistit. clamat nēpe de⁹. Venite ad me &c. Alias scriptū est vt inique ageret laborauit.

Bernardus.

Q; sola charitas on⁹ Christi leuiget & augeat iugum.

Z ¶Tollite iugū meū sup vos. Ac si diceret. Nō īpono iuitis sed vos tollite si vultis alioqn nō requiē sed laborē īuenietis aiab⁹ vestris. Bona lex charitas & suauis q̄ nō solū leuiter suauiter ꝙ portať sed etiā seruoꝝ ac mercenariorum leges portabiles ac leues reddit quas vtiꝙ nō destruit sed facit vt impleanť: illā tempat, istā ordinat vtrāꝙ leuigat: nunq̄ erit charitas sine timore sed casto, nunq̄ sine cupiditate sed ordinata. Implet ergo charitas legem serui cum infundit deuotionē: & mercenarii cum ordinat cupiditatem. Porro timori permixta deuotio ipm nō annullat sed castificat.

Quid veram mansuetudinem humili gignat.

¶Discite a me: qa mitis sū & hūilis corde. Collactaneę sunt humilitas & mansuetudo. Sicut enim mater præsumptionis electio: sic mansuetudo vera non nisi ex vera humilitate ꝓcedit. A

Item de gemina humilitate.

¶Discite a me qa mitis sum. Est hūilitas quā nobis veritas parit & nō habet calorem. Et est humilitas quā charitas format & inflāmat: atꝙ hæc in affectu, illa in cognitione cōsistit. Et enim tu si temetipsum intus ad lumen veritatis & sine dissimulatione inspicias & sine palpatione diiudices, non dubito quin humilieris in oculis tuis, factus vilior tibi ex hac vera cognitione tui: q̄uis necdum fortassis id esse patiaris in oculis aliorum. Eris igitur humilis sed de opere veritatis, non adhuc de amoris infusione. Nam si veritatis ipsius qui te tibi veraciter atꝙ salubriter demonstrauit sicut splēdore illuminatus: ita affect⁹ amore fuisses: voluisses qđ in te est eandem de te omnes tenere sententiam quam ipsam apud veritatem habere cognoscis. Sane qđ in te est dixerim, qm̄ pleruꝙ non expedit innotescere omnibus omnia quæ nos scim⁹ de nobis: atꝙ ipsa charitatis veritate vetamur palam fieri velle quod noceat agnoscēti: alioquin si priuato amore tui tent⁹ detines intra te iudicium veritatis inclusum cui dubium non est minus te veritatem diligere, cui proprium præfers vel commodum vel honorem? Christus semetipsum exinaniuit formam serui accipiēs, formā humilitatis tradēs ipse se hūiliauit, non necessitate iudicii sed nostri charitate. Poterat nimirum vilem se & cōtēptibilem demonstrare, sed plane non reputare: quoniam sciebat seipsum. Voluntate prom de humilis fuit in iudicio, sed cui placuit minimum reputari, cum se summum non ignoraret. Discite inquā a me, qa mitis sum & humilis corde. Corde dixit cordis affectu. i. voluntate. Itaꝙ necessitatem exclusit qui voluntatem confessus est. Non ergo sicut ego & tu. Inuenimus nos in veritate dignos dedecore & contēptu & omi extremitate etiam suppliciis & plagis, non inquā ita ille. Qui tamen omnia expertus quia voluit, tanq̄ humilis corde. Propterea dixi hanc voluntarię humilitatis speciem, non

redargutiōe veritatis sed charitatis intra nos infusione creari: quia cordis ē: quia affectiōis: quia voluntatis.

De duplici genere humilitatis.

C ¶Considerare est in his verbis qm̄ humilitas duplex est, altera cognitionis, altera affectionis quæ hic dicitur cordis. Priore cognoscimus q̄ nihil sumus & hanc discimus a nobis ipsis & ab infirmitate propria. Posteriore calcam⁹ gloriam mundi: & hanc ab illo discimus qui exinaniuit semetipm̄ &c. Qui ēt q̄situs in regnū fugit: quęsitus ad tanta probra, & ignominiosum suppliciū crucis, spōte obtulit semetipm̄.

Cassianus.

Q; melior sit infirmitatis conscientia vanitate virtutum.

D ¶Discite a me quia mitis sum &c. Discite inquam a me: Non vtiq; vt dęmones cælesti potestate pellatis: non vt mortuos suscitetis. Hęc enim si per quosdam seruos meos operor, non potest se inserere laudibus dei humana conditio: nec illam sibi in his minister & famulus decerpere portionem, vbi solius diuinitatis est gloria. Vos autem, inquit, hoc discite a me: qa mitis sum &c. Hoc enim est qd̄ cunctis discere & exercere possibile est: opera autem signorum nec semper necessaria, nec omnibus commoda sunt, nec omnibus conceduntur. Humilitas ergo est omnium magistra virtutum, ipsa est cælestis ædificii fundamentum firmissimū, ipsa est donum ꝓprium atq; magnificum saluatoris. Is enim vniuersa miracula, quæ Christus operat⁹ est, sine periculo elationis exercet: qui mitem dominum non sublimitate signoꝝ sed patiētiæ atq; humilitatis virtute sectatur. Verūtamen maius miraculum est de propria carne fomitem eradicare luxurię q̄ immūdos expellere spiritus de corporibus alienis. Itē magnificentius signum est, virtute patientiæ truculentos motus iracundiæ coercere q̄ aereis principibus imperare.

Aireldus.

Q; charitatis iugum non pręmat sed vniat.

E ¶Iugū meū suaue est &c. Iugum istud nō premit sed vnit. Onus istud pennas habet nō pōdus. Iugum istud charitas est: Onus istud fraterna dilectio est, hic regescitur, hic sabbatizatur hic a seruilib⁹ opib⁹ vacat.

Petrus Damianus.

Q; multa mala licet modica, grādi aceruo valeant exęquari.

12. F DE omī verbo ocioso quod loquuti fuerint hoīes &c. Audiat vaniloqua lingua, audiat ociosa, audiat scabiosa. Scabiosa inquā q̄ velut scabiem quādā atq; pruritum patitur nisi semper quodāmō acuto supuacuę loquutionis vngue scalpatur. Audiat & pauescat. Audiat terrorē iudicii de ore ipsius iudicaturi. Oē, inquit, verbū ociosum &c. Ponamus itaq; vt ociosum verbū, si cōtra sacrę scripturæ sentētias fas est dicere, leue sit & exiguū omnino peccatum: sed quid milio breui⁹? quid pluma leuius inuenitur? Verūtamen si plumarum vel miliorum inumerabilis multitudo cōgerit̄, necesse est vt ceruix portantis velut sub graui lapide imoderāter ꝓssa frāgat̄. Ex humētib⁹ quoq; saxis tenuis qdē & rara gutta distillat. Sed si vas subesse spacio longiore permittit̄ ita plenum ac si profluens vnda discurreret, inuenitur. Paruæ equidem cinifes sed innumerabiles, superbi Pharaonis, & totius ægypti supauere virtutem. Breue tempus est hora: sed dū hora horę cōtinua successione coniungit̄, toti⁹ vitæ nostræ cursus impletur.

Galfridus.

Quanto affectu a domino diligamur.

¶Quicūq; fecerit voluntatem patris mei &c. G
Diligamus ergo dominum Iesum Christū tan q̄ filium: qm̄ ipse, vt audio, a nobis maternum non dedignatur affectum. Neminē eīm respuit matrem suam fieri qui ab oīnibus vult patris volūtatem impleri. Et quia certi⁹ atq; affectuosius ab homine diligi voluit, filium sese hominis non modo fecit sed etiam nominauit totiens. Vtrum vero & ipse nos tanq̄ mater diligat, immo & matris amorem propria charitate trāscendat, idē ipse in propheta declarat. Ait eī. Et si mater oblita fuerit vt nō reminiscatur filii vteri sui: ego non obliuiscar tui.

Bernardus.

Qui in nobis & quæ semina seminauerunt.

EXiit qui seminat. O genus Adam q̄ multi seminauerunt in te & q̄ preciosum semē! Quā male pibis, & q̄ merito si ī te pierint: hęc oīa. Seminauit in terra nr̄a tota trinitas. Seminauerūt angeli apostoli martyres confessores & virgines. Seminauit de⁹ Pater de corde suo eructans verbum bonum. Seminauit & filius. ipse enim est qui exiit seminare semen suum. Pater enim non exiit: sed filius a patre processit. Venit in mundum vt q pri⁹ erat cogitatio pacis ī corde patri, fieret pax nostra in vtero matris. Seminauit & spiritus sanctus qa & ipse venit. Et apparuerunt discipulis dispertitę lingue tanq̄ ignis, ita tota Trinitas seminauit. Pater panem de cælo, Filius 13. H

veritatem. Spiritus charitatē. Seminauerūt angeli sancti prudentiam qui prius eam aliis errantibus tenuerunt. Sed & apostoli hanc ipsam seminauerunt nobis: quando recedentibus his qui mūdi huius sapientiam sequebant ipsi domino adheserunt. Scandalizati enim sunt audientes de sacramento carnis & sanguinis & vltra non erant cum eo. Discipuli vero iterrogati an & ipi vellent abire. Respōderūt ad quē ibimus? Verba vitæ æternæ habes. Necesse habemus fratres hanc prudentiā imitari: quia multi adhuc cum Iesu ambulant: donec veniat ad edendum carnē eius & sanguinem bibendū. i. ad cōmunicādū passionibus eius. Hoc enim & verbum illud & ipsum sacramētum significat Hāc itaq; prudentiā nobis apostoli seminauerunt: martyres vero manifestum est fortitudinem seminasse. Porro confessores seminauerūt iustitiā, quā in omi vita sua sequuti sunt. Hoc enim interest iter martyres & cōfessores: qd iter Petrum simul omnia relinquentē & Abraham, substantiam mundi in bonos vsus expendentem. Sic enim in breui consummati expleuerunt tēpora multa. Isti vero & longa & multimoda traxere martyria. Virgines sanctę temperantiā seminauerūt quę pfecte libidinem calcauerunt.

Petrus Rauennas.

Q₂ licet instet diabolus, dormiant serui: seruat dominus quæ sunt eius.

I ℭCū aūt dormirent homines &c. Inimice lucis refuga vigilasti laberasti sed nō latuisti: nā dormientibus seruis dn̄s ipse te videt. Desertor cæli puenisti, fecisti, sed minime pfecisti: deo perire nō possunt quę ipe custodit. Fraudis auctor in dn̄m non committis sed in seruos dn̄i facis vt eoꝝ negligētię: qd tuę fraudis ē ascribat ille ille te videt qui totius fraudis testis est & liuoris. Manet ergo seruos laboris sui fructus, manet & te tuę nequitię pœna: illi triticum ad horreum cęleste portabūt: tu tibi zizanioꝝ tuos portabi fasciculos ad gehēnā. Supseminauit inquit, zizania in medio tritici & abiit, quia diabolus hęreses inter catholicos, inter sanctos peccatū, inter simplices dolos, inter innocentes nequitiā serere consueuit: nō vt acquirat zizania sed vt triticum perdat: sed vt adimat innocētes. Hostis pl⁹ ducē q̄ militem petit, nec mortuos obsidet sed viuentes. Et abiit. Quia diabolus quidem impellit viribus sed postea q̄ prostrauit derelinquit.

Bernardus. De thesauro qui in agro corporis inuenitur.

K ℭSimile est regnū cælorū thesauro abscōdito. Triplicē nobis commēdat gradū: parabola triplex lectionis vnius. Ager est corpus: hic, dum adhuc dn̄ant passiones desiderioꝝ, iacet incultus & obnoxius maledicto: spinas & tribulos germinat: quid intus lateat ignorat. Quis eñ eo tēpore idoneum reputet ferre dignos pœnitentiæ fructus? Quid tam insipienter exponis homo corpus tuum? Nescis quid abscondi tum sit in eo. Quid enim r.c. inuenire est in eo opera salutis quibus regnū cæloꝝ poteris adipisci. Eme ergo agrum & a cōcupiscentiis tuis tibi vendica corpus tuum. Vbi vero thesaurū effoderis: esto iā negociator, & pciosas margaritas qre. Si pciosissimā vnā inueneris: etiā nunc vende qcūq; habes & eme eā. Quę est tam vna tam pciosa? Ego vnā hāc nihil aliud q̄ vnitatē arbitror esse. Quęrit ergo bonas margaritas q in opere salutis suæ non est cōtentus inferioribus: sed summa & excelsiora perquirit. Nihil ergo pciosius inuenienti vnitatem q̄ si parcat cęteris omnibus ppter eā, ieiuniis vigiliis oronibus audacter pferat fratrum vnitatem. Volo aūt vt in ea quoq; sic maneat non quasi vn⁹ ex omibus sed quasi cum omnibus vnus. Latū expandat sinū ex omni genere cogitationum: claudat intra viscera sua & oibus omia fiat: & congaudere paratus & compati. Erit enim, cū ad littus peruenerit: malos pisces a sagena charitatis excludet: & qcqd molestū ē foras mittet.

Galfridus.

Q₂ thesauri, margaritę, sagenę parabolis designentur.

L ℭSile ē regnū cęloꝝ the. abs. i. a. Itē sile est r. cæ. hoi negoci. quęrēti bo. margaritas. Item s. e. c. s. m. i. m. &c. Magnus ex istarū doctrina silitudinū vester debet esse pfect⁹: sicut ex multiplici similitudine multus erga nos docētis insinuat affect⁹. Ager iste q emit p eo q in ipo thesaurus occultat, hō est q diuinę grē, donum tāq̄ occultū cōtinet supna dispēsatiōe thesaurum. Hūc agrum volens emere de⁹ pr: oia q̄ habuit dedit: qn filiū suū vnigenitū carnem sumere, mortē subire p humana redēptiōe constituit. Deniq; ipe Christ⁹ vsq̄adeo hui⁹ agri auid⁹ negociator fuit: vt cū sibi p nobis nec a morte voluit parcere, velit insup nobis beatitudinē vitę suę idulgere. Et vere null⁹ magis p eo qd emit oia dat: q̄ q nihil sibi vt illud obtineat vel i vita vel in morte reseruat. Magnū sane qd emit: sed lōge maius qd pro eo donat. Verūtamē id ipm p quo hic ager emit i nobis qdē ē: sed nec nostrum est nec ex nobis. Quid eñ habes qd nō accepisti? Ipe deniq; i agro thesaurū illū deposuit, q sol⁹ depositū & repit & redemit. Ita eñ nō ē

nostrum siquid in nobis gerim⁹: vt etiam qđ in nobis sit nesciamus. Vnde Apostolus. Scio, inquit, ꝙ non habitat in me (hoc est, in carne mea) bonum. Erat tñ in eo thesaurus admodũ ꝓciosus, vt pote vas electionis existens. Nõdum in agro illo thesaurum absconditum cognouerat Ananias: cum solas in eo spinas considerãs & vrticas quodãmõ sup illo, dñicę negotiationis cõmerciũ improbabat. Ait em̃. Dñe audiui a multis de viro hoc quãta mala fecerit sanctis tuis in Hierusalẽ. Ac si diceret. In hoc tuæ emptiõis agro, vepres tm̃ & tribulos video, fructũ pro quo hunc emeris non agnosco. Sed dominus ad eum. Vade, inqt, qm̃ vas electiõis mihi est iste: vt portet nomẽ meũ corã gẽtib⁹ & regibus & populis Israel. Bon⁹ ergo hic ager cuius fructus in multitudine populorum exuberat. Bonus thesaurus, cuius in regum prætoriis educta in publicum margarita choruscat. Indicaẗ ergo Ananię thesaurus electiõis ne cõtrarium ĩprobet vtilis emptiõis. Possumus itẽ per thesaurum abscõditum in agro, eos spiritaliter intelligere: qui in huius seculi campo vitã quodammodo ducẽtes agrestẽ, thesaurum supernæ gratię: quem & ipsi in se absconditum ignorant: aliis etiã sub cõmuni habitu vitæ secularis occultant: vt cõsequenter illa preciosa margarita quã sapiẽs negociator oĩb⁹ suis traditis comparauit: eos nobis designet quoq; pietas & religio manifesta iã professione detecta quasi exposita in publico, margarita resplẽdet. Attendendum vero est ꝙ nec illi viuẽtes in seculo thesaurum absconditum tegũt: neq; hi tã q̃ non erubescẽtes euangelium, manifestam religionem publice profitentur: inani debẽt securitate torpescere: Sed vtrisq; cõsiderandũ est ꝙ discretio pisciũ quos sagena missa in mare cõgregat, futuri iudicii discretionẽ designat. Et vtiq; valde timẽdum est omnibus ne in illa separatione multi inueniant̃ reprobi q nũc existimant̃ electi. Sicut em̃ nos supnus negociator traditis oĩbus cõpauit: sic etiã discernendos in multitudine pisciũ demõstrauit. vt. s. empti discam⁹ emere: & nõdũ discreti futuræ discretionis examina ꝓuenire. Emim⁹ aũt & nos thesaurũ absconditũ, seu etiã margaritã, qñ relictis oĩbus Christum sequimur: & cęlestis regni gloriã nostroꝶ omniũ commutatiõe mercamur. Hęc autẽ gloria secũdũ iudicia diuersorũ, & margarita dici potest, & thesaurus abscondit⁹ His em̃ qui eius felicitatem ignorant, thesaur⁹ abscõditus est: his aũt qui eiusdem gloriæ claritatem quãtulãcũq; mẽte cõspiciunt, margarita. Iã vero ĩ tertia sĩlitudine sagenę nobis ẽ imitãda discretio vt sicut empti docemur emere, ita discernendi discamus futurę discretiõis iudicium præuenire. Littus igiẗ in quo pisces ab inuicem superantur, est vitę ꝑsentis occasus: qa ibi omnis fluctus humanæ superbię frangitur: ibi detumescit & deficit quicquid aura trãsitorię prosperitatis inflatur. Sciendum præterea ꝙ ex tribus propositis similitudinibus triplex nobis gradus spiritualium profectuum cõmẽdatur, vt sicut in agro exercitium iustitiæ, in margarita studium sapiẽtiæ, in discretione piscium sollicitudo pœnitentię designetur. Ager enim ab agendo dicitur: vt merito per agrum actiuę vitę exercitium figuretur. Thesaurus q in agro isto tegitur bona conscientia est quam ille assequitur qui omnibus suis ventis. i. volũtatis proprię abdicatis desideriis, non iam quęrẽs quę sua sunt, sed quę Iesu Christi ĩ agro iustitiæ fideliter operatur. Sũt tamẽ in hoc agro vrgentis affectionis spinæ, vrentis tentationis vrticę, & diuersarum tribulationum multiplices pũctiones. Ita ut interdum super ipsi⁹ agri emptiõe emptor murmuret, iuxta illud. Malũ est malum est dicit o. e. Murmurat siquidem ĩ emptione agri: sed gaudebit in reperti felicitate thesauri. Cæterum quia nõ semper expedit pluribus occupari cum debeamus interdum tranquilla quiete sanctæ contemplationis refici post operum exercitia, cælestis nobis promittitur margarita: sacræ scilicet doctrinæ incomparabilis sapientia. Verũ quia his omnib⁹ sagena missa in mare bonos interim & malos pisces congregat. i. Conscientia nostra cõtracta quodammodo per huius seculi fluctus ĩter bona quæ agimus multa mala concludit. Sedendum nobis est iuxta littus vt mortis memoriã ante oculos statuẽtes, confessionis remedio mala omnia foras mittamus. bonis siqua facimus in vasis nostris secretius consignemus. Et q̃uis pœnitentia ꝓcedere debeat, nihilominus debet & subsequi: vt qui ad brauiũ regni cęlestis thesauri anhelant: sicut in suæ cõuersionis initio anteactę vitæ crimina, pœnitentiæ satisfactiõe purgarunt, sic ea etiam mala ꝑ austerã pœnitẽtiã deleãt: q̃ alicuius subreptiõis casu ipsis bonis operib⁹ miscuerũt. Sũt em̃ & in florentibus iã vineis insidiãtes vulpeculæ: quarum ĩsidias tũc magis cauere nos conuenit cũ vitis nostra florida in fructus honoris & honestatis erũpit.

Hugo de. S. Victore. Qualiter in agro cordis, thesaurus sapientię sit quęrendus.

¶Simile est regnum cęlorũ thesauro abscondi M to &c. Regnum cælorum vita æterna est. Vita æterna Christus. Christus sapiẽtia. Sapiẽtia vero thesaurus est: & est abscõdit⁹ in agro cordis humani, vbi factus est ad imaginem & si-

militudinem sui creatoris homo. Q̄m̄ ita conditum est cor hominis, vt in eo tanq̄ in quodā speculo diuina sapientia reluceret: & qui in se videri nō poterat: ī sua imagine appareret. Magna prorsus dignitas hominis portare imaginem dei: & illius in se iugiter aspicere vultum. Sed postq̄ primus ille parens vetitum assequutus & interdictum tāgens, delectationem suā in terrā sparsit peccatis: puluis supiectus cordi humano, preciosum istum thesaurum ab oculis cordis abscondit: & caligo ignorantiæ oppāsa lumen sapientiæ intercepit. Abscōdit⁹ est ergo thesaurus: sed tunc inuenitur quando sapiētia oritur. Oritur autem quando veritas manifestatur. Thesaurum autem inuentum manifestat, qui acceptum donum sapiētiæ in ostentatione portat. Abscōdit vero qui accepto dono sapientiæ non foris in oculis hominum: sed intus coram deo inde appetit gloriari. Oportet etiam nos ire & vendere omnia quę habemus: & emere agrū istū. qa cui īterna gaudia reuelātur, pro eorū contuitu libenter debet contēnere: quibus in hoc mūdo potuerit delectari. Propter seipsam autem, non ob aliud reqrenda est sapientia. Nihil enim melius ista. & ideo ea indignus est, qui aliđ q̄ ipsam per ipsam obtinere intendit: qui nō vt possideat, sed vt venalē cōstituat sapientiam quęrit. Propterea si Christ⁹ est sapientia, qui sapiētiam pro humana laude quęrit, similis est Iudę qui Christum vēdidit.

Qꝫ alio ordine duris, alio mitibus sit loquendum.

N ℂScriba doctus in regno cælorum &c. Noua, sunt cōsolationes. Vetera, increpationes. Vetus em̄ lex pœnā ꝓposuit, quo terreret. Noua misericordiam, quo foueret. Quare ergo prius noua post vetera? Quia pietas loquiť: ideo prius palpat, postea percutit. Pusillanimes em̄ prius consolatione refouendi sunt vt surgāt: post ea terrore confirmandi ne cadāt. Contumaces & duri prius increpandi sunt vt timeant: post ea consolatione fouendi sunt ne desperent.

Petrus Rauen̄. Quomodo liuor oculum mentis claudat.

O ℂVenit Iesus in patriam suam &c. Nonne hic est fabri filius? Nonne mater eius dicitur Maria? Et fratres eius & sorores: nōne om̄es apud nos sunt? Non sic nubes cælum, nox diem, caligo solē, quomodo mētem cęcat & tenebrat inuidiæ liuor. Hoc Iudęus probat: qui Christi sapiētiam miratur: virtutes stupet: attollit opa. Et tamē ne in ipso videatur diuinitas: carnalium parentum quæq; commouet & diuulgat. Venit inquit Iesus in patriam suam. Miretur quis si conditor rerum, cælorum dominus, de⁹ omnium: patriam locūq; sortitur, quādo clauditur vtero, metitur cunis vberibus occupať, amplexať vlnis: & vt angustias tollat hūanas, hūanis se dedit atq; iactauit āgustiis. Hō ad te de⁹ per ista se deponit, te ꝑ ista sequiť. Per istas te requirit angustias, vt quem formauit opere, reformet exemplo: quem iudicio repulit, reducat affectu: & in se seruet, quem pręter se conspicit deperisse.

Qꝫ pater Iesu mundi faber mundi fabricam non malleo cuderit sed præcepto.

ℂDocebat in sy. e. i. Mirabantur nō gratia sed ꝑ indignatione. Stupebant liuore non laude. Furebant: quia quod sapere non poterant supba subsellia: stans humilitas perdocebat. Dicebāt: Hic est fabri filius: sed cuius fabri filius, nō dicebant. Dicebāt fabri fili⁹: vt arte vili ars lateret auctoris & diuinitatis nomen, fabrile nomē abscōderet. Caiphas prophano prophetat ore, & cū sacerdos esset, falsitatē suę sensum officio vicit veritatis, sententiamq; nō suo sed addicti probat imperio. Balaā maledico benedicit ore & cōduct⁹ ad nequitiam totam, tota loquitur mysteria veritatis. Et sicut ī spinis rosa, hoc est in frutice horrenti miri odoris flosculi germinant: Ita sensus aliquotiens pessimorum ad bona diuinitatis impulsu aguntur inuiti: vt non sit meriti sed mysterii qđ loquuntur. Qđ nūc iudaicę malitiæ euenisse cōtingit: dum in contumeliam dominicæ generationis per artē Ioseph, veri conditoris cōfitetur & loquitur qualitatem. Reuera Christ⁹ erat fabri filius sed illius qui mundi fabricam fecit non malleo sed præcepto. Et elementorum membra non ingenio sed iussu compegit: qui massam seculi auctoritate non carbone conflauit. Qui solem nō terreno igne sed superno calore succendit. Qui deniq; cuncta fecit de nihilo. Et fecit homo te vt operis æstimatione pensares opificem, & pro tantis beneficiis eis vicē in filio repensares. Nōne fratres eius & sorores apud nos sunt. Iudęe sororis Mariæ filii sunt non Mariæ. Nā & fratrum & sororum filios fratres nuncupat & diuina lex & humana cognatio. Beata siquidem Maria si alios filios habuisset a Christo: mater in ipso crucis tempore in ipso mortis articulo non discipulo traderetur: non commendaretur cognato: illi tamen merito commendatur vt ꝑ̄dicaturus virginitatis partū domi haberet vn̄ hoc dubitantib⁹ approbaret. Sequitur. Nō est propheta sine honore nisi in patria sua: qa inter suos posse morsus est, ad odiū est iter ciues eminere: proximos ꝓximorum vrit gloria. Propinqui si propinquo honorem debeant, compu

tant seruitutem.

Hugo de Foilleto.

Qꝫ turpe sit monacho seculi potentibus in illi citis adulari.

14 Q NOn licet tibi habere vxorem fratris tui. Hoc contra quosdam nostri temporis monachos recte ꝓponit̃ qui coniugia copulāt illicita: licita quādoq̨ dissoluūt: qui quorum nouerunt patres: Atauos nominant consanguinitatis: ordinem narrant de incertis iudicant, detestantur sæpissime qđ ignorant. Sed audiant qui huiuscemodi sunt, iudiciū Ioannis Baptistæ in causa cōsimili & erubescant. Non licet ait tibi habere vxorem fratris tui. Sed quid dicam? Nonne amat monachus causidicus de simul discumbentibus esse cum Herode: q̄ in vinculis & carcere teneri cū Ioanne? In quo conuiuio licet nō videat caput Ioannis in disco: videret tamen quæ effuso sanguine acquiruntur: Vaccam viduę, porcū pauperis. In carcere principis pauper moritur. Et tamē de substantia pauperis comedens monachus, principi blanditur.

Qꝫ duo sunt qui gratiam soleant impugnare.

R ℭSaltauit Herodias & p.H. Quādoq̨ cū Herode ī cōuiuio moraliter discūbim⁹: saltātē puellam conspicimus: caput Ioannis in disco videmus. Herodes siquidem pellis, gloria interpretatur. Oīs eīn gloria filiorū Sion ab intus: filiorū vero seculi deforis est. In cōuiuio igit̃ cū Herode sedemus dū in delectatione viciorū vanæ gloriæ fauorē quęrimus. Saltantem cōspicimus filiā Herodiadis: dū nobis placet vanitas curiositatis. Hæc sunt illa duo q̄ auferūt caput Ioānis: vanitas.s. & curiositas. Ioānes gratia domini interpretatur: huius gratiæ caput deus est. Caput igitur a corpore separatur, quando aliquis non deo: sed sibi ascribit qđ operatur.

Petrus Rauennas.

Quanti ad vnius animæ prædam hostium cunei glomerantur.

15 S DE corde exeunt c.ma.adul. Oīa hęc abintus procedunt & contaminānt hominem. Quæ spatia terrarū: quæ magnitudo vrbiū: quæ latitudo regionum tantos hostes ferre: tot capere inimicos: quot vitia: quot crimina humanos capiunt sensus, corda hominū patiunt̃. Ad vnā ouem. Heu cur gn̄a tota: tota feritas bestiarum q̄ magis eo sequiunt quo se satiare non possunt. Pro vnius captione hœdi: quare tot ꝑdones qui plus hinc coęstuāt & tabescunt quo capere nequeāt euitati? Quid ad vnam columbā tot aquilæ: vultures tot vo-

races & tāta cōgeries auium sordidarum? Hęc Propheta senserat cū dicebat. Circūdiderunt me mala: quorꝫ nō est numerus. Tolerabilis est hostis cū muro extrinsecus: quia foris positus cedit aliquando conflictui. Cum vero intus est inimicus & in ipsis penetralibus iam deseuit iste se oppressum intilligit & captiuum peruidet ac deplorat.

Isaac. de duobus egressibus saluatoris.

ℭEgressus Iesus secessit in partes Tiri & Si. &c. Duo sunt egressus Christi. Vnus a patre æternus. Alter temporalis: quando verbum caro factū est & habitauit in nobis: quādo exiuit a patre & venit in mundum: quādo cum in forma dei esset quasi patriæ suę fines egressus, exinaniuit semetipsum, formam serui accipiens: & similitudi. car. pecca. tanq̄ in partibus Tiri & Sidonis inuentus: sed ab his qui fines suos egressi in eisdem partibus ipsi ocurrunt. Fecit itaq̨ pius qđ pietatem decuit. Venit ad peccatores: sed ad peccata non potuit nec debuit. Venit ad auaros: sed nō ad auaritiam: ad cupidos, sed nō ad cupiditatem: ad luxuriosos, sed non ad luxuriam: deniq̨ ad vitiosos misericorditer venit, sed ad vitia misere nō peruenit. T

Vbi Christo debeamus occurrere.

ℭExeamus ergo & nos de fouea peccati in similitudinem carnis peccati. Exeamus de volūtate peccati in pœnitentiam peccati. Ibi enim Christum inueniemus. Ipse enim peccati pœnitentiam egit ꝙ omnino non egit. Sed dicitis, Si exiremus de peccato: quid opus esset medico? Vel quis per se potest exire de peccato? Vere maximum peccatum amor peccati: noli peccare etsi nondum potes nec peccare. Peccatum odi. & de peccato existi. Sed & hoc dicitis multum ad vos esse & absq̨ gratia dei homini impossibile odire peccatum: diligere iustitiam. Confiteant̃ dn̄o misericordiæ eius: quoniā qui gratis in pres Tiri & Sidonis manifeste secessit vbi mulier cōcurrere poterat illi: gr̄a de itimis suis mulierem vt occurreret, occulte extraxit. V

Quæ sit mulier Chananęa.

ℭMulier ista quælibet anima intelligitur a deo ꝑuenta vt odio habeat peccatum & diligat iustitiam. Cui tamē deest facultas vt nō ea felicitate bonum possit qua facilitate cupit. Ideoq̨ ꝓ filia sua rogat. i. libertate naturali q̄ difficultate opprimitur. Cumq̨ libera qua bonum diligit & iustum sit voluntas: captiua tamen sub pc̄tō ne id possit tenet̃ facultas. Vn̄ q̄si ab Apostolo edocta exclamat. Infelix ego mulier quis liberabit hanc filiam meam de corpore mortis X

huius.i.de oppositione dæmonis huius. Istud em̄ dæmoniū:de quo apostolus ait.Scio q̄ non habitat ī me &c.Sed quia nihil est q̄ eā sanare possit nisi gratia dei per Iesum Christū:ideo in stāter clamat.Iesu fili Dauid miserere mei.Dauid fortis manu dicitur:& forti opus est auxilio vt tam forte dæmonium expellatur.

Sequitur.

Y ¶Nō sum missus nisi ad oues &c.Missus est q̄bus p̄missus est.Israel q̄a vir vidēs deū interp̄tatur,mēs rōnalis recte intelligit̄.Domus itaq̄ Israel cōtinere illas mētes dicat̄:quarū numer⁹ diuina p̄destinatione ad ip̄m videndū ab æterno p̄scitus est.Igit̄.xcix.ouibus huius domus in mōtibus visionis & delectationis p̄prii pastoris.i.verbi dei,late spatiantibus & absq̄ terrore cubātibus in pascuis pinguibus hærbarū semp̄ virentiū,descēdit pius pastor vnā q̄rere q̄ perierat.Missus ē ad oues solas q̄ perierāt do domus Israel.Missus est ergo tanq̄ illusis veritas,errātibus via,mortuis vita,fatuis sapientia,infirmis medicina,captiuis redēptio,famelicis refectio,& ī his oībus missus ē ad oues q̄ perierāt do.Is.ne.s.perirēt.Missus deniq̄ tāq̄ aīa in corpus mortuū vt eius aduentu calefacta reuiuiscerent mēbra:fieretq̄ in membris veteribus vita noua:& in mēbris carnalibus vita sp̄ūalis:in terrenis mēbris vita cœlestis:& resurrectio prima:aut forte magis p̄prie dici poterit missus tanq̄ in corpus trūcum absq̄ capite, caput desuper immissum.Vñ sensum acciperet.Missus est pius pastor qui q̄d cōfractū erat solidaret:q̄d debile cōfortaret.Cōfractū autē & debile liberū erat hoīs arbitriū:q̄d olim supra se nitēs īfra se seruit:& se ferre nō valēs, se in se a se opp̄ssit & cōfregit.Cōfractū autē ac per hoc debilitatū in se surgere,oīno nō potuit per se.Cōsolidatū aūt ē & cōfortatū per fidē & charitatē Christi:ac per hoc fœtatū q̄m nōdū pingue est & validū donec simul cum.xcix.in pascuis pinguibus collocet̄:in vlnis portat̄.In sinu meo inquit fœtas ipse portabit.

Sequitur.

Z ¶Nō est bonū sumere panē filiorꝫ &c.Etiā dn̄e Nā & catelli edūt de micis q̄ &c.Forte hęc mulier intus illustrata per spiritū nouerat q̄d per Christū cui loquebat̄ ad gētes esset trāsferēda filiatio Iudæorū.Vñ & fidei feruore & desiderio rei impatiēs.Instat,& sacramētū ante tēpus reuelat dicēs.Etiā dn̄e. Nā & catelli edūt &c. O mulier magna est fides tua q̄ desiderio fermētata angustū pect⁹ supexcrescēs ītra secreti tui claustra se nō cohibet.Hic Esaias fœmineū pect⁹ virili cōstātia superās ait.Secretū me.m.se.m.m.Sequit̄.Fiat tibi sicut petisti:q̄a.s.magna est fides tua q̄ petisti.Qui em̄ pōt oīa credere potest oīa impetrare.Oīa em̄ possi.credēti.Ideo ergo fratres sæpius nō impetramus q̄a in postulatione hęsitamus.Fidei em̄ satis magnæ nihil est satis magnū.Cōparata em̄ grano sinapis etiā montes transfert.

Q̄ꝫ quatuor modis dicit̄ fides magna.

A ¶Fides autē quatuor modis dicit̄ magna.s.aut fidutia,aut sciētia,aut deuotione,aut cōstātia. Prima est q̄ illuminata facie mētis potēs ē reddere rōnē oīni poscēti de ea q̄ in nobis ē spe:& ad destruendū m.al.exto.se aduersus sciētiam Christi.Hęc autē in apostolo Paulo euidētissime claruit.Scd̄a vero potēs est & magna:nō tātū in sermone & sciētia:sed etiā in virtute secūdū quā signa & p̄digia facile fiunt.Tertia quidem magna est & potēs ad cōpunctionē & lachrymas,& totius huius mūdi fastidiū & desiderium faciei dei.Ista est q̄ in silentio monachorū susurro suaui ore ad os loquit̄ ad deū tāq̄ vir ad p̄ximū.Vñ & os eorꝫ sanctū ē & labia mūda p̄pter sermonē dn̄i quē frequētāt.Quarta potēs ē magna tā seruiētē q̄ blā.fortiter & cōstanter vincere mūdū.De hac Io.Hęc est victoria q̄ vincit mūdū p̄ria rōcinādo:secūda vim faciendo:tertia fugiendo:quarta etiam debellando.

Galfridus. Q̄ꝫ deus institutione sacramētorū nō p̄ditionis causas:sed salutis q̄sierit.

Q Vodcūq̄ ligaueris sup terrā erit ligatū & ī cœlis &c.Licet ligādi atq̄ soluēdi p̄tās a deo tradita sit hoībus:tñ 16.
B sine cōtritione & cōpūctiōe cordis & vera pœnitentia cōfitēti absolutio hūana nō sufficit:& ficte accedēti visibile baptisma nō sufficit.Sola aūt cordis cōtritio saluat nō h̄ntē cui cōfiteat̄ & fides sola nō inuenientē a quo baptizet̄.Occasionē em̄ salutis nō p̄ditionis exquirēs sacramēta Christ⁹ instituit:nec ī eis cōstituit sic salutē vt tibi etiā sine eis saluādi ademerit facultatē.

Bernardus. Q̄ꝫ humanus affectus cōtra diuinū consilium minime sit sequendus.

C ¶Vade post me sathana nō sapis quæ dei sunt. Quid est,non sapis quæ dei sunt?nisi non sapienter diligis humanum sequens affectum,cōtra diuinū cōsiliū.Et vocauit sathanā eo q̄ saluti licet nesciēs aduersaret̄:qui saluatorē mori p̄hiberet.Vñ & correptus repetētem postmodum triste verbum nō iam mori metuit:sed se cōmoriturū esse p̄misit.Nō tamē impleuit q̄a necdū ad illū p̄uenerat gradū in quo deus tota virtute diligit̄.Erat doctus tota aīa diligere sed adhuc infirmus non ignarus mysterii:sed martyrii pauidus.Nō plane illa fortis vt mors

dilectio fuit:q̃ morti succubuit. Fuit autẽ post ea, cum indutus virtute ex alto tanta tandem cœperat virtute diligere, vt in cõcilio ꝑdicare prohibitus nomẽ, cõstãter sanctũ prohibẽtibus: responderet. Obedire Deo o.m qua.h.

Qꝫ salutiferę crucis clypeo vniuersa maligni iacula propulsentur.

D ¶Qui vult venire post me &c. Acsi dicat. Qui vult facere voluntatẽ meã discat frangere suã. Sed cõtinuo bella ĩsurgũt: armanť cõtra nos ꝓtinus inimici: & nos armemur contra: & imitemur arma regis nostri, vt tollamus & nos crucem nostrã: in qua de inimicis nostris omnibus triũphemus. Audi qd psal. ꝓmiserit dicens. Immo sanct⁹ spũs per Psalmistã. Scuto circũdabit te veritas eius. Vt qd hoc? nisi quia vndiqꝫ nos bella circũdãt. Ab inferiori parte timor nocturnus insurgit. A sinistris sagitta volat in die. A dextris pambulat negotiũ tenebrosũ. Et vt nihil sit vacuũ, a supiori pte dęmoniũ meridianũ occurrit. Sed ecce in cruce salus nostra, tãtũ vt ei viriliter ĩhæream⁹. Verbũ crucis vt ait apl's per eũ stul.est. Ipsa est scutum quo circũdamur vt ei⁹ cornua quatuor q̃drifaria hostiũ tela repellãt. Sit ergo inferius cornu cõtra timorẽ nocturnũ. i. cõtra pusillanimitatẽ: q̃ de carnis afflictiõe ꝓcedit: id qđ sub nobis est corpus castigare studeamus & subiicere seruituti. Si quis vero nobis in faciẽ maledicit: si quis aperte mala suadere conať: in die volat sagitta & a sinistris est sinistro cornu excipiẽda. Qꝫ si adulať, si qua si cõsulẽdo venenũ propinat fraternę detractionis, odiũ seminare conať, si deniqꝫ iniquũ aliqd tãq̃ iustũ psuadere tẽtat, a dextris est mihi iste. Sed Iudas ẽ: osculo me tradit: & dextro cornu crucis negotiũ perambulãs in tenebris necesse est ꝓpulsari. Sed ecce dæmoniũ meridianũ superbię. s. spiritus, qui nimirũ in maiori virtutũ splẽdore acri⁹ ĩsurgere solet. Hęc q̃ ꝑniciosa sit sæpius nobis intimare curam⁹. Propterea quisquis es qui salutẽ tuã operari studes, cõtra hãc sup caput cornu crucis habere memẽto, vt nõ eleueris in superbiã: nõ exalteť cor tuũ: sed tela illa q̃ de sublimi veniũt, supereminẽs capiti tuo cornu crucis excipiat. Sane hoc solũ ẽ cui salutę & regni titulus inscribiť. Quia solus qui se humiliat saluari & exaltari mereť. Iam vt breuiter repetã, hæc sunt quatuor cornua crucis nostrę continẽtia, patiẽtia, prudẽtia, & humilitas. Felix anima quæ in hac cruce gloriatur.

De triplici genere ferẽtiũ crucẽ Christi.

E ¶Sed triplicẽ licet cõsiderare gradũ, incipiẽtiũ ꝓficientiũ ꝑfectoꝝ. Initiũ eñ sapiẽtię timor dñi mediũ spes: charitas plenitudo. Qui initiatur a timore, crucem Christi sustinet patienter. Qui proficit in spe portat libenter. Qui cõsummať in charitate amplectiť iam ardẽter. Qui timet deũ, ait sapiẽs, faciet bonũ. Sed parũ est. Scriptũ est eñ. Declina a malo & fac bonũ. Inqui. pa. & ꝑ.e. Noli esse salute cõtẽtus: pacẽ q̃re: ne sit tibi ꝑiculo etiã sal⁹ ipa. Audi ergo angelũ nato dño sic canẽtẽ. Gloria in excelsis deo & in terra pax hoibus bonę voluntatis. Quæ aũt bona voluntas, nisi ordinata? Et quęnam est illa? Profecto, q̃ rationi cõsentit dicẽti, Nõ sunt cõdignæ passiones &c. nec si vn⁹ oẽs sustineat. Hęc si iã sentire cœpisti: haud dubiũ q̃n libẽter feras crucẽ dñi & dicas. Parat⁹ sũ & non sum turbat⁹ &c. Attamẽ si vis esse perfectus, vnũ tibi adhuc necessarium est, gaudiũ in spiritu sancto. Siquidẽ & is qui timore coerceť, & patiẽs est, & q rõne spei duciť & beniuolens est, nisi etiã fuerit feruens spiritu, facile labi potest. At q̃ per spiritũ sanctũ diffundiť charitas, & patiens est & benigna: & qđ est amplius nunq̃ excidit. Fortis eñ est vt mors dilectio: non patiẽtia: aut spes. Dicit patiẽtia: Sic oportet fieri: quia timore vrgetur. Dicit bona voluntas: sic expedit & sic agendum est: qa spei attrahiť ratione. Charitas vero q̃ inflãmatur a spiritu: neqꝫ sic oportet: neqꝫ sic expedit dicit: sed sic volo inquit sic cupio: sic desidero vehemẽter. Videtis q̃ta sublimitas, q̃ta securitas, q̃ta suauitas charitatis. Felix anima q̃ ad hũc peruenerit gradũ. Sed nemo repẽte fit summus: ascẽdendo nõ volando apphẽdit summitas scalę. Ascendamus ergo velut q̃busdam duobus pedib⁹ meditatione. s. & oratione. Meditatio enim docet qd desit. Oratio ne desit obtinet. Illa viã ostẽdit, illa ducit. Meditatione agnoscim⁹ ĩminẽtia nobis pericula, oratiõe euadim⁹.

Petrus Lõbardus. de quatuor crucib⁹.

¶Qui vult venire post me &c. Quatuor sunt cruces diuersa meritoꝝ stipẽdia ꝑstolãtes. Pria charitatis: scda pœnitudinis: tertia exercitationis: q̃rta angariatiõis. Pria Christi q̃tuor habẽs diuisiones: latitudinẽ charitatis: longitudinem perseuerãtiæ: sublime spei: profundũ iudicioꝝ dei. Hęc crux est etiã ĩperfectorũ: sicut secunda incipientium. Immo crux prima est stantium. Secunda post lapsum resurgẽtium. Et est latronis dextri: quę in tribus consistit. In cõtritione cordis: in cõfessione oris in satisfactione operis. Tertia crux est eorũ qui sub spe cœlestiũ premiorũ multa & indigna patiunť non humiliter: non deuote: sed cum murmure & rancore. Et hæc crux fuit sinistri latronis. Quę est crux angariationis? crux Simonis: crux hypocritarum. F

Galfridus.

Quantum conferat homini vera sui cognitio.

17. G Assumpsit Iesus discipulos suos Petrũ .s.Ia. & Io.& e.in mõ.ex.se.Mõs iste ẽ vera sui cognitio.In hũc mõtẽ ascẽdere nõ põt q viç ducẽ Iesum nõ habet.Ipe est eñ via veritas & vita.Seqre ergo veritatẽ si vis in hũc ascẽdere mõtem. Via ardua:via secreta & multis incognita q̃ ducit ad mõtis huius fastigia.In huius mõtis cacumine Iesus trãsfigurat̃ in ipo Moyses cũ Helia videt̃:& sine ĩdice vter ꝙ cognoscit̃:in ipso vox patris ad filiũ audit̃. Quid hoꝝ nõ mirabile?qd hoꝝ non desiderabile? Vis videre Christũ trãsfiguratum?ascẽde in montẽ istũ:disce cognoscere teipm. Vis videre & absꝙ indice cognoscere Moysen & Heliam? vis absꝙ vllo doctore siue expositore ĩtelligere legem & proph?Ascẽde in mõtẽ istum:disce cognoscere teipsum.De cœlo eñ descẽdit γνῶθι σεαυτόν.i.nosce teipsum.

Q ad nostri cognitionem gradu

H triplici veniamus.

¶Sed qre cũ trib⁹ tãtũmõ discipulis ĩ hũc mõtẽ Christ⁹ ascẽdit?Sed forte in hoc opere docemur ꝙ sine triplici studio ad hui⁹ cognitionis celsitudinẽ nõ pducimur:Per studiũ operis,meditationis, & orõnis.Paulatim ꝓmouemur:& qñꝙ pducimur ad pfectũ.Sit tibi igit̃ certũ signũ ꝙ hui⁹ mũdi verticẽ apphẽdisti si Christũ clarificatũ cernere meruisti.Mox eñ vt te dux tu⁹ Christ⁹ collocauerit in sũmo,apparet tibi ĩ habitu alio,& te corã induit̃ lumine sicut vestimẽto.Et facta sunt ingt vestimẽta ei⁹ sicut nix & q̃lia nõ põt f.f.sup terrã.qa ille diuinę sapientię splẽdor quẽ ab alto speculationis vertice intuemur:oĩno p humani sensus prudẽtiã definiri nõ põt.Vide tñ ne Christo clarificato facile credas:nisi occurrãt ei Moyses & Helias.Suspecta est mihi oĩs veritas quã non cõfirmat scripturarũ auctoritas.Adhibeat sibi Christ⁹ duo testimonia in trãsfiguratione sua,si vult vt nõ sit mihi suspecta claritas illa tã magna & tã insolita.Hic igit̃ pcedat manifestatio.Illic occurrat tã apta q̃ figurata locutio.Alioqn ab altitudine diei timebo,verẽs ne forte seducar a dęmonio meridiano.Sequit̃. Et vox de cœlo facta est hic est fili⁹ meus dilect⁹.Oĩa superi⁹ dicta discipuli stãtes aspiciũt:sed ad tonitruũ diuinę vocis in faciẽ cadũt:qa ad id qđ diuinit⁹ inspirat̃ humani sensus succũbit capacitas:& nisi humanę rõnis angustias deseras,ad capiẽdũ diuinæ ĩspiratiõis arcanũ sinũ intelligẽtiæ nõ dilatat. Hic est ingt fili⁹ meus dilectus,in quo mihi cõplacui.Certe si filius ali⁹ q̃ pater esset,posset patri in filio cõplacere:sed ipe pr̃ sibi ĩ filio cõplacere nõ posset.Quid est dicere cõplacui:nisi qa sicut cõplacui mihi ĩ meipo:ita cõplacui ĩ filio?

Adam de Persenia.

Quibus virtutibus pollere debeat qui Christũ transfiguratum desiderat intueri.

¶Assumpsit Iesus Petrũ & Iaco.& Io.& duxit I illos in mõtẽ seorsum.Ornãdus est cõsciẽtiæ lectulus,floribus fulciẽdus est animus q parat̃ in mõtẽ ascẽdere vbi trãsfigurat̃ dilectus.Trãsfigurari eñ ipsam necesse est aĩam,& peregrinã terrenę cupiditatis deponere formã vt idonea sit trãsfigurati sponsi secretã cernere claritatẽ. Hinc est ꝙ Christus ascẽdẽs in mõtẽ vbi trãsfigurari debuit,tres tm̃ discipulos Petrũ.s.Ia.& Io.secũ assumpsit.In Petro nota firmitatẽ pfecti amoris.Plus eñ cęteris Petrus amauit:& a firma petra ob fidei cõstãtiã nõ ficte nomẽ traxit.Iacob q interprat̃ luctator siue supplãtator, humilitatẽ significat,q̃ & vitia supplãtat per innocẽtiã,& cõtra aduersa luctat̃ p patiẽtiã.Per Io.exprimit̃ carnis integritas:q̃ hoc meret̃ priuilegiũ vt ad incorruptę veritatis prouehat̃ secretũ.Si flores istos de horto voluptatis o fidelis aĩa decerpsisti,miris odorib⁹ spõsi gratiã delectasti,reuocasti absentẽ,pſentẽ fortiter tenuisti:& dixisti Tenui eũ nec dimittã.& illud.Dilectus meus mihi & ego illi.ex hoc trãsfigurata & cõfigurata similitudini eius cauere debes oĩmodis vt vult⁹ tui nõ sint amplius in diuersa mutati.Vnitatis eñ & idẽtitatis amator est spõsus tuus:q semp vnus & idẽ permanens eo suspectã habet oẽm varietatẽ quo oĩs pene varietas amica mutabilitati,mutabilitas vanitati,vanitas falsitati,quã detestatur veritas spõsi tui.Ex hoc eris videre idonea quõ resplendeat facies eius sicut sol:intueri vestimenta eius cãdida sicut nix,& nube lucida obumbrari.

Quomodo tribus.s.Christo Moysi Heliæ tria tabernacula faciamus.

¶Decẽter habes vnde facias tria tabernacula. K Spõso tuo vnũ:Moysi vnũ:& Helię vnũ.Quis est iste sponsus tuus nisi amor æternus?Hic pascat & cubet & tabernaculũ habeat in meridie, hoc est in feruore tuę charitatis. Moyses lator & zelator diuinę legis significat sciẽtiã vel zelũ regularis disciplinę:cuius tabernaculum est in fiscella scirpea,hoc est in tractabili & sine dolo iniquitatis cõsciẽtia humilis cordis.Per Heliã q &carne ĩteger dicit̃ fuisse,& ab helios hoc est a sole nomẽ trahit, significat̃ veritas & euidentia operum lucis q̃ quasi tabernaculũ habẽt in candelabro excellentię virginalis . Splendoris intuitus in facie sponsi est pręmium & remuneratio charitatis interim de dilati desiderii suspensione languentis . Splendor & charitas niueæ vestis est humilitatis gloria interim

vilitate & extremitate gaudentis. Obūbratio lucidę nubis & est hic ꝑ tectio & postmodū oīmoda liberatio beatæ virginitatis. Itra nubem istā receptæ virgines non nubēt neqꝫ nubent.

Ailredus. de tribus exactoribus.

L ¶Reges gentium a.qui.ac.t.a filiis an ab a! Et Pet. Ab alien. Cui do. Ergo in li. sunt fi. Tres sunt exactores tributa exigētes: Cęsar, diabolus & deus: & vnusqsqꝫ suā reqrit imaginē. Cæsar imaginē suā īpressam nūmo quē hoī in signū suæ dn̄ationis imposuit. Extorquet diabolus similitudinē suā, quā cōsentiēti animæ affectu vitiorum stylo consuetudinis vitiosæ inseruit. Durus ac crudelis exactor quotidianę turpitudinis solutionē requirit. Deus imaginem suam quā naturæ animæ rationalis impressit: a sua rationabiliter exigit natura.

Bernardus.

Qꝫ non oīa scādala æqua sint lance pēsanda.

18. M QVi scādalizauerit vnū de pusillis istis Non oīm scandala æqua sunt lance pensanda. Aliter nāqꝫ accipienda sunt scandala pusillorū & aliter pharisęorū. Illorū: quippe scandalū de ignorātia: istorū de malitia est: illi scādalizant quia veritatē nesciūt: isti qa oderūt. Vnde & pusillos illos arbitror appellari, ꝙ voluntatis quidē bonæ, sed non magnæ scientiæ existentes zelū dei habeant, etsi nō secundū scientiā. Taliū scādala curā nō irā prouocare solent spūaliū dūtaxat virorū. Indignū nāqꝫ est humanam mereri indignationem qui diuinam miserationem tam facile cōsequant.

Petrus Rauen. de triplici gn̄e scādalorū.

N ¶In procinctu belli semper sunt vigiliæ militū distributæ, vt insidiis nil liceat, nil pateat dolis. Perniciosissimus nimis repentinus est hostis Aut inscios præuenit, aut incautos occupat, aut opprimit dormiētes. Hinc ē ꝙ Christ⁹ rex noster ante secula, per totā seculi noctē milites suos ꝑmādatis vigiliarū vicibus cōmonuit cōtra veteris hostis subtilissimos dolos, cōtra latētes impetus vitiorū, cōtra scandala quæ nobis variis oriunt ex causis. Impossible est inquit vt nō veniāt scādala. hoc est dicere: impossible est vt nō veniant hostes. Scandalorū autē genera sunt diuersa: & prima sunt illa q̄ diaboli fraus parturit: secūda q̄ generat calliditas humana: tertia q̄ parit ī nobis suspicax & īcauta natura.

Bernardus.

De diuersis generibus scandalorum.

O ¶Vę homini illi p quē scādalū venit. Bonum erat ei si natus nō fuisset hō. il. Natus sane denuo: nat⁹ ad vitā: nat⁹ de spū: q carne postmodū cōsummat: expedit ei q scandala suscitat in sancta fratrum cōgregatione: vt suspendat in collo eius mola asinaria, & ꝑ suaui iugo & leui onere Saluatoris graui moli terrenę cupiditatis humeris eius imposita demergatur in profundū maris: hui⁹ qđ est seculū nequā. Minus em̄ dānabile erat ei in seculo perire: q̄ ī monasterio Perire autē necesse est hoīem qui charitatē nō habet. Si oculus tuus scandalizet te &c. Postq̄ ab exteriorib⁹ scādalis deterruit nos sermo dn̄i cus aspere satis cōsilium dat quid de nobis agēdum sit: scandalo quod interius patimur contrariam inuenientes legē in mēbris nostris. Porro tripliciter fit scandalū istud. Interdū enim est in nobis spiritalis intētionis oculus simplex & q gratiæ magis q̄ noster esse sit dicēdus. Sed scandalizat nos oculus noster dū voluntas nostra aliā minus castam importune ingerit intētionem. Sed erue inquit eum & proiice abs te. Hoc autē fiet si non cōsentias: sed abiicias: si resistas. Simili modo de manu ac pede est intelligendū. Cum em̄ bonis operibus intētos ad alia opera trahere volūtas propria conatur, manus nostra scādalizat nos: sed abscindi debet & ꝓiici a nobis vt nō cōsentiamus. Sic etiā proficere in sancta cōuersatione & ascendere de virtute in virtutē desiderātes sępius scādalū patimur a pede quodā pusillanimitatis & negligētię nostræ, qui descēdere magis ac remissius ire conatur: sed abscindi eū necesse ē vt pes gratiæ currere possit sine impedimento. Qꝫ autē dicit bonum nobis esse ad vitam intrare cū vno oculo aut manu: aut pede: eos notat qui voluntatem suā seu bona seu mala sit æque sequunt, & ingrediuntur duabus viis nūc bona nūc mala sectantes, secundū ꝙ variantur desideria sua.

Balduinus.

Qꝫ oculus fidei lumen eripiat rationi.

¶Si oculus tuus scandalizet te &c. In sacramē P
to altaris fides & humana ratio compugnat: & hoc agit inter eas vt altera alteri oculū eruat nec est finis huius pugnæ citra alterius excęcationem. Habet em̄ humana ratio oculū suū: habet fides & suū. Oculus rationis quasi lippus est & sæpe visibilia & ꝑpe posita videre nō pōt Oculus autē fidei acut⁹ est: quo inuisibilia dei intellecta cōspiciunt. Circa virtutē sacramenti mens hebet: oculus rationis caligat: oīs sensus corporis obtundit: manus in cōtrectatione sedula, experientia gustus, oculorū intenta cōtēplatio nulla sua diligētia explorare possunt: nisi ea q̄ hmōi panis esse solēt. Ratio consulta hoc respōdet qđ carnalibus cogitationibus persuasum habet, & corporeis sensibus exploratū. Oculus em̄ humanæ rōnis inuisibilia dei comꝑhendere nō potest: nisi collyrio gratię inūgat

verocꝫ lumine illustreť: de quo scriptū est. Præ
ceptū dñi lucidū illuminās oculos. Si oculus t.
iqt do. scādalizet te erue &c. Hoc de oculo hūa
næ rōnis nō incōuenienter accipiť, qui pietati
fidei scandalū est. vnde & merito eruendus est.
Melius est eñ vnū oculū sanæ fidei habentem
ingredi ad vitā q̄ duos oculos habentē, alterū
humanæ rōnis, alterū fidei, mitti in gehēnā ig.
Quasi duos nēpe oculos habet q humana sapiē
tia duciť, & fidē tātū ex ea parte recipit vbi hu
manis rōnibus cōsentanea esse videť. Fides aūt
nostra maius testimoniū habet q̄ ab humana
rōne. Subnixa est eñ diuina auctoritate: q̄ qui-
dem summa ratio est omnē humanā rōnem in
cōparabiliter superans vtpote veritas & in ve-
ritate statuens vniuersa.

Gillebertus. de vnitate.

Q ℭSi duo ex vobis cō. de q̄. re pe. su. ter. fi. e. a pa.
me. Si cōsensus duorū vel triū p̄ces īpetrabiles
faciūt, q̄to magis totiꝰ ecclesiæ ī Christo cōsen
sus? Quō nō impetrat vnitas q̄ ipsum cor dñi
penetrat? Vulnerasti inqt cor meū in vno ocu-
lorum tuorum & in vno crine colli tui.

Galfridus. Qꝫ amator medii medius non fit nisi in suo nomine congregatis.

R ℭVbi duo vel tres cōgregati fuerit ī noīe meo
ibi ego sū ī medio eorū. Amat mediū mediator
dei & hoīm: q in medio doctoꝝ inuētus est: me
dius stetit ad baptismū: medius pepēdit in cru
ce. Resurgēs quocꝫ stetit in medio discipulorū.
Mediꝰ etiā ad iudiciū veniēs segregabit agnos
ab hœdis. Interim aūt mediꝰ discernēs bonos a
malis. Magis aūt mediꝰ vtrincꝫ vocās, pc̄tōres
ad pœnitētiā: iustos ad perseuerātiā & ꝑfectū.
Sūt duo vel tres: sed nō cōgregati: q in se īuicē
inuehunť: īuicē mordēt vt ab īuicē cōsumanť.
Sūt cōgregati: sed nō ī noīe dñi: quoꝝ cōsensus
in fraudulētia: ī malitia: ī vanitate: ī augēdis di
uitiis: in cubilibus & īpudicitiis: ī iniuriis pro-
priis vlciscēdis. In noīe dñi cōgreganť q ipsius
gloriā ęmulāť: ipsiꝰ spū feruēt: ip̄m ī oībꝰ & p
oīa fidei oculis & mūdo corde nō desinūt ītueri
ibi prorsus ipse in medio est oībus sese offerēs,
oēs attrahēs, & seipsum impartiēs vniuersis.

Petrus Rauennas. Qꝫ facile congregationis oratio semper obtineat apud deū.

S ℭVbi duo vel tres &c. Vbi sunt q ecclię cōuē
tū p̄sumūt cōtēnere, & venerādę cōgregationi
p̄ces solitarias anteferre? Si duobus vel tribus
simul positis mediū se futurum & oīa ꝓmittit
q̄ postulatus fuerit p̄staturū, qd nō dabit plu-
rimis? qd in cōciliis & cōgregatiōe sanctoꝝ po
scentibus denegabit? Impossibile est camelū per
foramen acus trāsire. i. cor arrogātia tumidum
sponte angustū obedientiæ penetrare.

Bernardus. de colloqo Simonis & Iesu.

Dixit Simon Petrus ad Iesum. Ecce nos 19.
reliqmus oīa & secuti sumus te. Libet T.
sacratissimo huic interesse colloqo: &
intēta cordis aure ꝑcipere q̄ dicunť. Hæc nēpe
sunt verba q̄ cōtēptū mūdi in vniuerso mūdo
& volūtariā ꝑsuasere hoībus paupratē. Ecce in
quit, nos reliqmus oīa. Bene: optime. Nā & mū
dus trāsit & cōcupiscētia eius. Et relinqre ma-
gis expedit q̄ relinqui. Quid mirū si reliqt Pe-
trus oīa vt seqreť Christū? Exultauit ille vt Gi
gas ad currēdā viā. Nec eū sequi Petrus pote-
rat oneratus. Sed nec inutilis cōmutatio, ꝓ eo
q super oīa est, oīa reliquisse. Nā simul cū eo do
nanť oīa. Et vbi apphenderis eū, erit vnus ipse
oīa ī oībus q pro eo oīa reliqrūt. Oīa inquā: nō
tātū possessiōes: sed etiā cupiditates. Et eas ma
xime. Plus eñ mūdi cōcupiscētia q̄ subā nocet
& hæc fugiēdarū causa diuitiarū p̄cipua est, qꝫ
aut vix aut nūq̄ sine amore valeāt possideri. Li
mosa siqdē & glutinosa nimis nō mō exterior
verū etiā interior subā nr̄a videť. Et facile cor
hūanū oībus q̄ frequētat adhæret. Felices inte-
rim liquet esse q exonerati sūt & sequunť dñm
expediti. Arctissimū enim foramē nos expectat
si quē seqmur cōsequi volumꝰ: & ꝑ angustam
īgredi portā necesse est. Quid camele gibbū, qd
tu pecuniose ꝓditoris loculos tollis? Nō sic im-
pie nō sic ingredieris. Foramen acus huius sar
cinas non admittit.

Contra eos qui exemplo patrum veterum volunt diuitias obtinere.

ℭSed excusant aliq dicētes. Abrahā Isaac & Ia- V.
cob cęteriqꝫ sancti, nūqd non terrenas diuitias
habuisse leguntť? Sufficit nobis esse sicut illi fue
rūt. Si culpabilis eēt possessio diuitiarū: nunq̄
illi in diuitiis tātā a dño gratiā obtinerent: aut
tātā cōsecuti diuitias possiderēt. Quid respon
debimus nouis imitatoribꝰ sanctoꝝ veterū? Im
ponāt certe vitulos sup altare dñi, mactēt arie
tes, hircos īmolent: qa hæc Abrahā fecit, & hic
ritꝰ p̄rm: qbꝰ nos meliores nō sumꝰ. Sed hęc in
qūt vbi reuelata ē veritas trāsiere. Quid si ipas
q̄cꝫ tpales sāctoꝝ diuitias vmbrā fuisse dixeri-
mꝰ futuroꝝ? In figura siqdē eis oīa legimꝰ cōti
gisse. Deniqꝫ qdni terrenas diuitias palā possi-
derēt cū sola adhuc terrena palā ꝓmitterenť a
dño? Qui vero ducti sūt spū, vitæ p̄sentis bona
oīa respuūt, & eligūt mala oīa: vt merito dicāt
cū Petro. Ecce nos reliqmꝰ oīa & s. s. te. Sed q̄so
quēadmodū Petrus cū nihil fere ex oībus ha
buisse sciať tā fiducialiter gloriať sese oīa reli
qsse? Vñ sanctorū vnꝰ. A sequētibꝰ tāta relicta
sunt, q̄ta nō a sequētibus desiderari potuerūt.
Fidelis sermo: sed forsitan clausus & ipse est.

Nūqd em̄ voluntas habēdi tā multa cōplectit
vt reliquisse illā sit oīa deseruisse! Quis hoīm o
mnia affectare posset nedum piscator ille! Sed
quid cuiq; sufficere possit diligētius vestigato
& facile est inuenire oīa desiderantē. Nūdū em̄
ponere est cōcupiscentiæ modū donec videat
impleta: donec adepta sit qbus valeat esse cōtē
ta. Cæterū nec amator pecuniæ dicet aliquan-
do sufficit: nec libidinosus satiabitur voluptate
& crudelis sanguinē sitit & ambitiosus aut cu
pidus laudis humanæ adeptis dignitatū titu-
lis seu fauoribus nullum exinde oīno capit re-
medium: sed desiderio æstuat ampliori. Minus
aūt inuenit requiē qui sibi placere cupit & suis
.i. fatui eiusdā testimoniis gloriat. Quid igitur
poterit homini sufficere! Audite.

Qz sola iustitia possit animam satiare.

X ¶ Panis animę iustitia est. Et soli beati qui esu-
riunt illā: qm̄ ipsi saturabunt. Nimirū ad ima-
ginē dei facta est anima rōnalis; cæteris oībus
occupari potest: repleri oīno nō potest. Capa-
cē dei quicqd deo minus est nō implebit. Inde
est ꝙ naturali desiderio summū quiuis probat
appetere bonū: nullā nisi eo adepto requiē habi
turus. Vis puenire ad illud: incipe cætera trāsi
lire. Innumera em̄ sunt hęc & a cęteris pariter
requirunt. Qđ valet quisq; trahit in partē: nec
aliquādo poterit hic circuitus peragrari. Igit a
summo bono eo lōgius īueniris quo te ampli9
dederis caducis rebus & transitoriis appetēdis
Infructuosa ei via ē & inābulabilis: faciliusq; p-
uenies spretis oīb9 q̄ adeptis. Sic Petr9 fecerat q
dicebat. Ecce n. re. o. &c. Quid ergo erit nobis!
Dignū plane aplica fide & deuotiōe verbū. Iam
reliqsti oīa: iā dn̄m petere secutus es, & nūc de
mū qd sis adepturus interrogas. Vere Simon
vere obediens in auditione auris sine pacti con
uentione. Qtos hodie mūdi sapiētia maledicta
supplātat! Noli inqt pcipitāter agere, diu cōsi-
dera: diligēter intuere. Magnū est qđ pponis &
opus egēs multa deliberatione. Experire quid
possis: amicos cōsulē ne post factū pœnitere cō
tingat. Hęc sapiētia mūdi, terrena, diabolica, ini
mica salutis, suffocatrix vitæ, mater tepiditatis
eius quę deo solet vomitū puocare. Cū enim a
deo verbū esse nō dubites: qd opus est delibera
tione! Vocat magni cōsilii angelus. Quid alie-
na cōsilia pstolaris! Quis em̄ fidelior aut sapien
tior illo! Ab ore putei gehēnę eripior, & indu-
cias petā, & cūctabor exire. Amicos cōsulat qui
nō legit inimici hoīs domestici ei9. Sequit. Ait
illi Iesus. Amē dico vobis ꝙ vos qui secuti estis
me. Verbū cōfirmatiōis pmittit vt magnū no
ueris esse qđ sequit. Sed qd est ꝙ dicit in regña
tione! Aut q̄ est hęc noua regñtio! Neq; em̄ est
illa q̄ oportet hoīem nasci denuo: cū ad illā nō
valeat psens promissio pertinere. Ita est; nō solū
denuo: sed tertio hoīem nasci necesse ē. Interim
autem dignū est vt ea q̄ videt potior hoīs pri-
orq; portio, in homine prior reparet. At ipsam
aīam esse nemo ignorat. Prior ergo reficiat quę
prior corruit. Præsertim ꝙ ab eius culpa alte-
rius pœna prodierit, & ipsius corruptio corpo
ri quoq; fuit causa corruptionis. Hinc est ꝙ p
animabus primū saluator aduenit tollere vtiq;
pctā mūdi nō molestias carnis: qđ manifestius
docuit in seipso pœnis oībus corpus exponēs.
Animā autē immunē prorsus custodiēs a pctō
Nō sic hodie filii hoīm: sed aīæ curā negligunt
curā autē carnis pficiūt in om̄i desiderio. Neq;
em̄ peccare metuūt: sed puniri. Fili hoīm vsque
quo graui corde. Tēpus hoc aībus nō corpori-
bus est assignatū, dies salutis nō vtiq; volupta
tis. Cū em̄ iudiciū carnis ex aīa pendeat, nihil
carni pōt vtilius q̄ salus aīæ puideri: vt ī tēpo
re sit respectus illius & socia passionis: felicita-
tis quoq; cōsortiū mereat ī regñatione. Cū se.
f. h. i. s. &c. Consequimini aūt quē sequimini vt
cū ipse sederit & vos pariter sedeatis: insipiens
homo: qñ eū remorādo, respiciēdo, pēsando, pau
sando consequi speras! Exultauit vt Gigas &c.
& hilarē sine dubio diligit secutorē. Sedebitis
inquit & vos. O sessio. Quis mihi tribuat vt di
gnis exprimā verbis q̄ de sessione hac, cordis af
fectione cōcipio! Immo qs mihi tribuat sessiōis
hui9 imperturbata frui requie! Ecce em̄ nil ī me
sedet: sed cūcta ī motu sūt. Oīa nutāt: oīa flu-
ctuāt. Porro vbi cōcupiscit caro aduers9 spiri-
tū, spūs aduersus carnē: qd nā hoīs sedere vide
tur! nec sola iā cōcupiscētia pacē turbat, īpedit
sessionē. Sed duplex quoq; secūdū corpus mise-
rū hoīem cōtritio vexat psentis: videlicet sensu
doloris, & mortis metu futurę: cum & passibile
sit & mortale. duplex nihilominus agitare ani-
mā sollicitudo videt. Inter hęc nēpe fluctuat iu
giter donec pcti corpus īhabitat. Erit aūt cū lu
teū hoc egrediēs domiciliū a timore qdem pe-
nitus liberabit: Sed necdū ab expectatione. In re
gñatione vero sedebit corpus imortalitatis &
passibilitat gemīa q̄dā felicitate donatū, liberū
ob om̄i necessitate, ab om̄i corruptione securū
alienū & īmune ab om̄i cōcupiscētia, plenū glo
ria. Sedebit & aīa nil metuēs vltra, plena beati-
tudine & secura plenitudie feruēs. Sed qñ & q
bus erūt hęc! Vos inqt q secuti estis me &c. Iā
qdem sedet filius hoīs in sede maiestatis. Siqui-
dē ascēdēs ī cœlū sedet a dexteris dei. Sed cū se
derit dictū ē cū apparuerit sedēs. An magis au
debim9 dicere & ipm adhuc stare quodāmō vt
pote cuius necdū sedes consummata videtur.

non ꝙ illi plenitudini quispiam desit: sed ꝙ membra caput expectent. Audeat hoc testari quę meruit intueri. Ecce ait Stephanus. Video cœlos apertos & filiū hominis stantē a dextris virtutis dei. Cæterū in regnatione corporū se=debit in sede maiestatis: q pro aiarū regnatione sedebit in ignominioso supplicio crucis. Sedebitis ait sup sedē &c. Quid gloriosi⁹? iudicēt nūc & piudicēt supbi filii: & cū rege suo sedeāt: q sibi latera aglonis elegit. Caueāt q primas cathedras amāt, ne contingat carere secūdis. Et qui primos nunc cubitus eligūt incipiant cū rubo=re locum tenere nouissimū. Cæterū. Quid sibi vult ꝙ. xii. tribus Israel iudicaturos fore pmit=tit: in quibus & ipe mundus cognoscitur iudicandus? An quia tantum adhuc notus in Iu=dæa deus, vniuersitatem fidelium appellatione xii. tribuum voluit designari: & quasi solas meminit iudicādas ppter illud. Qui nō credit iā iudicatus est. Hęc est eñ pfectorū gloria singularis: inter ipsos etiā eminere fideles & cæteris quoq saluandis peminere auctoritate iudicatoriæ potestatis. Quid miseriæ est: ꝙ ad verbum tantæ promissionis negligentia humana dor=mitat? Sed dicūt homines. Magna quidē diuina promissio: sed longa nimium dilatio & molesta expectatio est. Terrenam deserere sortē & nec dum obtinere cœlestem, afflictio est intolerabi=lis, inconsolabilis dolor. Quid accelerare necesse est vt miseria prolonget? Misera prorsus & seductoria cogitatio est. Sed esto. Tibi multa annorū curricula restant: adolescēs es vsq in senectutē victurus & seniū. Quid necesse habes amitte=re tēpora, tāta pdere lucra? Nihil pciosius tēpore. Sed heu nihil hodie vilius æstimat. Trāseūt dies salutis & nemo recogitat: nemo sibi non reditura momēta perisse causat. An putas ho=mo biennii tantū aut triennii opus ab omnipotenti posse recompēsari? Sic abbreuiata est ma=nus dñi: vt cētū annorū non possit remunerare laborē? Sede: cōputa quid diebus singulis ac=quirere valeas certus equidē apud deū nullum bonum irremuneratū fore, & sicut nec capillū de corpore, sic nec momentū de tēpore peritu=rum. Sequit. Et omnis qui reliquerit patrē aut matrē &c. centuplū accipiet. Quid vltra dice=tis filii hoim? qñ & in hoc mūdo tāta nobis p=missa sunt vt exeuntes a sorte terrena amplior statim nos excipiat cōsolatio: qua nō mō patiē=ter sed & gratulāter expectes sortē sanctorū in regeneratione pmissā. Siquidē & ipsa expecta=tio iustorū lętitia est. Et attendite ꝙ Petro dñs tātū de futuro respōdit. Neq eñ sup his q ex=periebatur præsentialiter hæsitare poterat, aut opus habebat interrogare. An vero dubitat qs psentis esse tēporis centupli promissionē? Ma=nifeste id quidē verborū ipsa cōsequentia pro=bat: vbi centuplum accepturi, & possessuri dicimur vitam æternā. Cæterum ne quis omnino impudenti remaneat obstinationi locus: mitto vos ad euangeliū secundū Marcū: vbi pmissio eadē descripta manifestius inuenitur. Ait eñ Nemo est q reliquerit aut patrē aut matrē &c. propter me & ppter euāgeliū, qui nō accipiat cēties tantū nunc in hoc tēpore. Et addit signāter cum persecutionibus. Forte eñ cū audisset carnalis anima in tempore hoc centuplum promitti: coniectabatur etiā de temporalibus exhiberi. Sed pripit hunc intellectum nomen addi=tum persecutionis. Quid enim terrenæ est consolationis qđ non facile persecutio terrena tol=lat? Interim tamē vndecūq centuplū sint acce=pturi dummodo sit centuplū: cētupliciter pla=ceat, cōsoletur, ametur. Quid insanię est ꝙ cunctantur homines relinquere simpla pro centu=plis? Quid ad fidele negotium & nundinas quęstuosissimas auaritia intepuit, & obdormiuit humana? Poteram multa exēpla pponere: multos huius rei producere testes: Qui sicut au=dierunt sic experiuntur. Sed quando huma=nis credat experimentis qui veritati non cre=dit promittenti. Illud vehementius arbitrer admirandum ꝙ fideles magis in maximo q̄ in modico homines videantur. Non enim diffici=le est ei dare centuplum in psenti qui est daturus vitam æternam in futuro. Sed dicet ali=quis: delicatus sum homo peccator: nec subsistere in tanto labore sine gratia multa: nec ipsam valeo gratiam promereri. Quasi vero gratia non sit gratia: sed operum merces. Aestimas o homo quia personarum acceptio sit apud deū & non omnes omnia relinquentes tam copio=se consoletur. Omnis inquit qui reliquerit pa=trem aut matrem &c. Neminem excipit. Quid dicunt præter me qui excipiunt semetipsos a beneficio generali? Nimirum indignos se iudi=cant multo magis vitæ æternę, qui nec ipsum centuplum sperant.

De his qui centuplum sibi causan=tur deesse.

¶Sed dicit homo qui perditionis suæ occasio=nē quęrit & festucam: vnde sibi oculum eruat. y
Audiui inquit, de illo & illo qui reliquerant omnia: & ad vomitum sunt reuersi. Quomodo illi centuplū acceperant? Quid ad hoc dicemus An ex collegio discipulorū reprobari quis po=test nisi loculos habens? Sunt enim loculi non modo pecuniæ: sed propriæ voluntatis. Scrutetur pinde vias suas & studia sua qui pmissam

centupli gratiam sibi deesse causat: nec dubiũ quin inueniat angulum & diuersorium: non q̃dem filii hominis, sed aut foueã vulpis aut volucris nidum. Nihil sibi retineat, nihil suis: ne modicũ fermentũ totam massam corrumpat. Sunt em̃ qui sibi retinent aliquid, dñicæ vocis obliti qui nõ suã venit facere voluntatẽ &c. sed ĩ ipsis vigiliis sanctorũ ꝓprio aut desiderio aut te consilio adherentes sciolos sese faciunt, de se sibi aliquid retinentes. Sunt qui ꝓpinquis retinent & amicis quod abiiciunt a seipsis. Crudeles plane qui nequaq̃ proximos diligant tanq̃ se. Crudeles inquã, vel in se vel in suos: imo qđ verius est in vtrosq;. Nemo ergo cum se videt non omnia reliquisse, centuplum non accepisse miretur. Preciosa siquidẽ diuina consolatio est nec omnino tribuitur admittentibus alienam. Indignus em̃ benedictione cœlesti conuincitur qui duplici quęrit affectu, duplici petit intentione, aliud sibi refugiũ parans: si forte eam nõ obtinere contingat. Centuplũ inquit, accipiet: & vitam æternam possidebit. Illud consolatio p̃sentis laboris: hæc futuræ felicitatis consummatio est. Sic em̃ operariis huius seculi solet cibus in opere, merces in operis finem dari: sic & militãtib⁹ & stipẽdia ministrant̃ ꝑ necessitate tp̃is. Nouissime vero donatiuũ erogat̃ ꝑ quãtitate laboris: sic a filiis Israel donec terram promissionis intrarẽt manna in deserto nõ defuit. Et ab ecclesia post quęsitũ regni cœlestis aduẽtum quotidian⁹ panis quotidie petitur in oratione quã ipse saluator ĩstituit. At forte adhuc secularis quispiã dicat. Ostende mihi centuplũ quod promittis, & libens vniuersa relinquo. vt quid ostendã? Fides non habet meritũ: cui humana ratio prębet experimẽtũ. An homini magis ostendenti q̃ veritati credere promittenti? deficis scrutans scrutinio, nisi credideris nõ intelliges. Datum optimum est centuplũ: hoc descendens a patre luminũ. deniq;: An nõ oĩa possidet cui omnia cooperantur?

Quid sit centuplum repromissum.

Z ¶ An non centuplũ habet omniũ qui repletur spiritu sancto: qui Christũ habet in pectore. nisi qđ longe ꝑsusq̃ centuplũ adoptio filiorũ est libertas & primitię spiritus, delitię charitatis, gloria cõscientię. Regnũ dei quod intra nos est non vtiq; esca & potus: sed iustitia pax & gloria in se. s. Gaudium sane, non modo in spe glorię, sed etiã in tribulationibus. Hic est ignis quẽ voluit Christus vehementer accendi. Hic virtus ex alto quę Andreã fecit amplecti crucem, Laurentiũ ridere carnificem, Stephanũ in morte pro lapidantibus genua flectere ad orationẽ. Verum si in pręsentis commendatione centupli sermo deficit, & ex abundantia cordis angustia oris obstruit: Quid ni ad promissionẽ vitæ æternę defectum propriũ, ipsa etiam cogitatio fateat? Sed id quod ex parte est non valet eloqui, nec expertus de perfectione balbutire conetur. Oculus non vidit deus absq; te, quæ pręparasti diligentibus te. Pax em̃ est quæ exuperat omnẽ sensum. Pax super pacem, indeficiẽs exultatio, torrens voluptatis diuinę, flumem lętitię, gaudiũ plenũ. Cogita quicquid vis, quicq̃d potes exopta: excedit cogitatum omnẽ: desideriũ omne exuperat felicitas illa.

Isaac. Homilia prima.

Ecce ascẽdimus hierosolymã. Prosperũ iter faciat nobis deus salutariũ nostrorum. Et nos quoq; ascendimus hierosolymã. Ideo ei in monasterium descẽdimus vt Hierusalem ascẽdamus. Sic nempe: sic alites vt in aera se suspendant profundius omni corpore solo vbi resident, se imprimunt. Hominum quoq; & ferarũ eadem est ars naturę siue naturã artis, aut potius ars naturalis vt in sublime salire cupientes, humilibus terrę, quasi toto corpore insidẽtes incuruent. Arduũ est quo ascendere molimur: arctũ quo attentamus penetrare. Ideo expeditos nos esse cõuenit & subtiles. In altum em̃ repere onustum & per angusta inflatum intoire difficile. Non inflare hominem diuitias, nec onerare curas, nec crapulam grauare diuini est miraculi, non hũanę virtutis: ergo sequitur. Et filius hominis tradetur ad crucifigendum. 20 A

Quid sit filium hominis crucifigi.

¶ Oportet dilectissimi vt in singulis nobis dum nobis adhuc feria. vi. peragitur fili⁹ hoĩs crucifigatur. Quis est iste filius hominis? Vetus scilicet homo, veteris hominis filius. Ego em̃ cum sim personaliter homo vn⁹, ex anima rationali & humana carne subsistens: tñ duos & duorũ filios in me video: Veterem & nouũ: terrenum & cœlestem hominis filiũ, & dei filium. Nã qđ natum est ex carne caro est: quod natũ est ex spiritu, spiritus est. Itaq; ad pacis visionem properãtibus (hoc em̃ est Hierusalẽ) tradẽdus ẽ filius hominis: homo exterior ab interiore, & non sine aliqua seductione gentibus alienis. i. disciplinis & districtionibus regularibus abstinentię & vigiliis: cineri & cilicio: paupertati & silentio: laboribus & alieno imperio: vt ab his affligatur & cruci affigatur, donec fundit⁹ a proprio sensu & veteris vitę cõsuetudine moriatur. Quid quęrimus delitias & quietẽ? In cruce sumus: immo in mundo fuimus, & in inferno sumus: sed B

misericordiæ non iræ:in cœlo erimus in mun do peccauimus,hic punimur,ibi pausabimus: illic in delitiis,hic in pœnis:ibi in gloria: hic in sudore:hic in pugna,ibi in requie. Quid quęri mus suauem infernum? Quare ergo suauem & delectabilem requirimus mundũ? Abbas no ster,pastor sit animarum:tortor corporum. Pa ter,sit filii dei in nobis:nutritor & pędagogus, & tutor,quãto tempore paruulus est qui hęres futurus est. Filii autem hominis sit flagellator exprobrator,proditor, & seductor, expoliator, crucifixor, & sepultor. Quid si ipse negligens extiterit? nos ipsi simus nobis abbates.

Bernardus.de mysterio saluatoris.

C ¶Non veni ministrari, sed ministrare & dare animã meam in re.pro multis. Quod quidẽ cę terorũ nemo fecisse inuentus est. Bonus mini ster qui carnem suam in cibum,sanguinem in potum,animã ministrauit in precium. Bonus plane qui spiritu alacer,charitate feruens, pie tate deuot⁹ oẽs superat & vincit alacritate mi nistrandi:factus tanq̃ vnus ex illis,dissimulans niuriam & accumulans gratiam.

Galfridus. Quomodo a nobis Chri sti promissio mystice compleatur.

21 D Cum appropiquasset Iesus Hierosoly mis, & venisset Betphage, quod do mus buccæ interpretatur: cum.s.per fi dum annunciatur: Iam tunc vero per montem Olueti Hierusalẽ appropinquat. Nam in fide cumulus gratiarum: in Hierusalẽ glorię pleni tudo mittit duos discipulos spem & metum. Ite inquit,in castellum qđ contra vos,est in do mum fortis armati,diripere vasa ei⁹: & statim inuenietis asinam.in prędam mittit. Asina ca ro est lasciua,pigra,bestialis onerifera,sic sterg linium,vt frumentũ (si imposueris) portans adhuc ligata est caro tua cõsuetudine, concu piscẽtia & funib⁹ peccatorũ,ne dicas q̄ recepe ris discipulos Iesu.nam soluentibus illis si quis affectus,si sensus in malum pronus, si mũdus, si malignus obsistere vellet in nomine dñi q̃ ve lociter reprimerent. Pullus asinę:opera quę per corpus fiunt. Soluite,vt desistat a malo. Addu cite,vt faciat bonum. Imposuerunt vestimenta sua,habitum timentis & sperantis foris prætẽ dere. Alioquin si vt negligens & desperans in cedis non tibi saluator p̄sidet quem desuper ve stes suas sedere & p̄sidere faciunt spes & timor Et secundũ literã qdẽ viderit lector vtrũ ãbob⁹ asinæ.s. & pullo insederit dominus. Nam my stice quidẽ vtriq̄ insidet. Nec interest vtrum carni an operibus eius p̄sidere dicat̃. Cæterum sic gradienti turba plurima sua proponunt ex tra,& exterioris cõuersationis habitũ exhibẽt in hac via. Quid est dño & in iumẽto eius sua sternere vestimenta? Alii de arborib⁹ ramos cę dunt dum reuelant condẽsa aliqua de scriptu ris. Pręcedentis & sequẽtis turbę multiplices sunt cogitationes & multa cõsilia in nostra aĩa orationis & gratiarũ actionis. Non ei possunt interim nõ turbari vel priores dũ adhuc neq unt inuenire quid retribuant dño,pro omnib⁹ q̃ retribuit eis. Clamẽt ergo vtrę̄q̄ pariter, nõ aliud q̃ osanna Benedictus qui venit in nomi ne dñi. Neq̃ forte vel desideria nostra q̃rant mẽdaciũ:vel gratulatio nostra diligat vanitatẽ.

Richardus. Q̄ cœlestis Hierusalẽ nisi vectum asino non admittat.

¶Cum appropinquaret Iesus Hierosolymã & ve. Beth.ad montem olìueti &c. Profectus no stri promotio vel processio per montem olìueti fiat:& pietas nostra in immensum excrescat vt magnitudinis iure iuste mons appellari valeat vt discamus infirmorum non tantum minima sed etiã maxima,tã mentis q̃ corporis cum ani mi transquilitate tolerate. Profecto si hæc agi mus iam Hierusalem appropinquamus & pa cis plenitudinẽ eo vicimus, & attigimus quo obedientiæ ac misericordiæ altius apprehendi mus summitatem. Puto,quia iam erit opus asi num quærere,& inter eiusmodi virtutum in signia humilitatis sibi pręsidium vendicare,sic & Christus cum appropiquaret Hierosolymis asinum sibi adduci fecit, & super ipsum sedit. Scimus autem oẽs asinum animal esse sordidũ & vile,mansuetum sane, sed pene præ cæteris contemptibile:humilitatis itaq̄ vt arbitror for mã gerit:p quã anim⁹ sibi ipse vilescit & in cõ temptum venit. Et quidẽ sine eiusmodi anima li poterit forte processio nostra fore spectabilis non tamen absq̄ dubio sine eo erit vel esse po terit vsq̄ adeo admirabilis. Quis obsecro nõ di gne miret̃ choris p̄cedentiũ & sequentium, & hinc inde psallentiũ asinũ ĩteresse,& ĩter tã glo riosos solẽnesq̄ apparatus aĩal tam sordidũ ap parere. Nam nec nouũ nec mirũ de virtutibus gloriari. Sed illud magnũ atq̄ mirandum ĩter summa q̄q̄ ornamenta virtutũ,asinum nõ de dignari hũilitatis bono firmiter ĩhęrere. Vnũ eundẽ hominẽ oĩbus aliis mirabilem,sibi soli cõ temptibilem apparere. Vides certe quia in hoc negocio opus habemus qđ pene nobis excidit, & asina & eius pullo.i.humilitate & humilia tione. Pullus ex asina nascit̃,& ex humiliatione vera humilitas generat̃. Adducam⁹ itaq̄ asinã & pullũ cũ ea vt veraciter hũiles simus in mẽ te,& verã humiliationẽ exhibeam⁹ in actione.

Bernardus.

Quibus vinculis iumentum dñi sit soluendũ.

F ¶Si quis vobis al.dixerit dicite qa dñs his opus habet.Magnũ opus opus salutis. nẽpe hoĩes & iumenta saluare venerat multiplicãs misericordiam suam deus.Initiũ nostrę cõuersationis fouet ista dignatio,vt primũ ex ancilla filium generemus.Solutus est ad mandatũ dñi qui ligatus antea tenebat:aut non valens,aut non volens facere bene: aut vtroq; fortius vinculo alligatus,nec volens scilicet nec valens.Non nouit interim puriꝰ in dño gratulari, persuasum tenet placere illi qđ agit:& consolat in eo ꝙ sibi eum quodãmodo sese facere reputet debitorem.Nam processu tp̃is in eo magis afficiet vt suo sollicitet debito,& timeat ne forte tãtis beneficiis inueniat ingratus.Ad hoc quidẽ verax affectio & fidelis:hic filius liberæ,cum quo ancillę filius hæres esse non possit.

Galfridus. Qꝫ deuotionem præire debeat pœnitentię digni fructus.

G ¶Nũq̃ ex te nascat fructꝰ &c.Maledicta arescit ficus in qua deus fructum non inuenit.Sic illis euenit,qui non p̃mittentes dignos fructus pœnitentię ad sterilẽ ante tẽpus festinant deuotionẽ.Nec immerito etiã siccitas sequit vbi sterilitas inuenitur:vt amittat etiam præsentis iocũditatis affectũ q salutis nõ reseruat fructũ.

Bernardus.

Qꝫ profectus nostros dñs reputet fructꝰ suos.

H ¶Dabitur regnũ dei genti facienti fructus eiꝰ. Hi sunt quos enumerat Apl's dicens. Fructus autẽ est spiritꝰ,charitas,gaudium,pax,patientia &c.Fructus isti profectus nostri: hi accepti deo,quia ipsi cura est de nobis. Non de virgultis cura est deo:hoĩes non arbores amat deus, & nostros profectus suos fructus reputat.Tempus horũ diligenter obseruat,arridet apparentibus,& sollicitus satagit, ne pereant nobis cũ apparuerint:immo vero ne pereant sibi, se em̃ reputat tanq̃ nos.

Galfridus.Expositio parabolæ de rege & nuptiis quas filio suo fecit.

22 I Simile est regnũ cœlorum homini regi qui fecit nuptias filio suo &c.In his oĩbus quę hic scriptura loquit humana q̃dã narrari vident opera:sed diuina sunt cõsiderãda mysteria.Nec incõgrue regnum cœlorũ simile dicit regi suo.Nam & terrenum humile et caducum non dissimilem sortit principẽ fragilẽ & infernũ. Misit rex seruos suos vocare inuitatos ad nuptias, & nolebant venire.Vt ego arbitror, naturalis q̃dã iuitatio humanę est rationis impressio.Vnde em̃ naturaliter oĩs homo summũ appetit bonũ: inuitat quodãmodo ad illarũ gaudia nuptiarũ. Mittit tñ benignus rex etiam seruos suos, quia nec fides sine auditu,nec auditꝰ sine p̃dicatione, nec sine missione p̃dicatio est. Verũtñ de q̃bus simpliciter & præcise dicit,ꝙ venire noluerũt, nec ipam fidem recepisse vident. Qui vero secũdo vocant,non similiter noluisse,sed neglexisse dicuntur.Tertio vocans:Tauri mei,inq̃t,& altilia occisa sunt &c.Nec mirũ ꝙ carnalibꝰadhuc populis promissiones suas carniũ appellatione contexit.Quãdoquidẽ & seipsum p̃ eorũ salute carnis veritate vestiuit.Itaq; nemo nostrũ scandalizet & dicat.Nunquid manducabo carnes Taurorũ aut sanguinẽ hircorum potabo? Meminisse ei debemus, & voces dñi parabolas esse,& sp̃uales eũ nobis non carnales delitias p̃misisse.Et in carne quidẽ Taurorum cibus fortior,altilium esus delectabilior est.Vtraq; ergo videtur in suis dñs nuptiis: & parata suis enumerare cõuiuiis q̃cũq; vł ad necessitatẽ expetẽda sunt,vel appetenda ad voluptatẽ.Qꝫ miseri q ad illas nuptias venire negligũt, vbi solꝰ cibꝰ ad ęternaliter viuẽdũ,vbi delitię incõparabiles ad ineffabiliter delectandũ.In multis tñ nostrũ implet qđ p̃tinus subinfert.Illi aũt neglexerũt & abierũt.s.aliꝰ in villã,aliꝰ in negociationẽ.sed Villa ista caro nostra ẽ,villa porcaria, villa libidinis,plena spurcitiis.In hãc villã suã inuitatꝰ & negligens veri regis fieri cõuiua se recepit,q p̃missa cœlestia p̃niciose dissimulãs quasi licite corporeis voluptatibꝰ indulgere disponit.Seqt Aliꝰin negociationẽ suã.Multas causas sequũt somnia,& terrenę sollicitudinis ingẽtudinẽ cœlestiũ comitat incuria nuptiarũ.Nostra ni fallor negociatio pessima occupatio ẽ: qa ꝙ ex ea ociũ nobis negat eo ip̃o negociũ appellat. Seqtur.Reliq vero tenuerũt seruos eiꝰ & cõ.af.oc. Infelix q huiꝰ vocationis fidẽ nõ exhibet, sed lõge infelicior q retribuit mala p̃ bonis. Nec imerito illis potissimũ irascit rex.Siquidẽ peius est seruos eiꝰ p̃seq q̃ nõ seq.Tũc ait rex seruis suis Nuptiæ quidẽ paratæ sunt &c. Ite ergo ad exitus viarũ &c. Si via est vita nostra, viæ exitus terminꝰ vitę nõ incõuenĩeter accipit. Illo ergo piscatores suos sapiẽtia mittit quo vberior & facilior solet esse captura cũ ad memoriã nouissima reducunt. Vel aliter ad exitũ vię nõ ad mediũ vel ad initiũ mittit:qa vbi nos inuenerit iudicabit.Nesciũt quos ad exitꝰ mittit q ĩ medio perniciosa securitate torpescũt. Deniq; congregauerũt oẽs(ait)quos inuenerunt malos & bonos.Si quasi p̃ indifferẽti dictũ esset, congruũ magis erat vt boni preponerentur:& ita potiꝰ diceretur.Cõgregauerunt bo.& ma. Nunc vero signanter arbitror dictum ꝙ ad viarum exitus missi malos non respuant,vt tamen boni

fiant. Melius ergo inuenire melius est inueniri malos & bonos vt post peccata ad pœnitentiam conuertantur: q̄ bonos & malos: vt cum spiritu cœperimus carne postmodū cōsummemur. Intrauit autem rex vt videret discumbētes: & vidit ibi hoīem non vestitum veste nuptiali. Rex ille neq; vel de ipsis q̄ in facie sunt secundum faciem iudicat: nec acceptat in quib⁹ reprobat cordis affectum. Siquidem vestis exterior est conuersatio diligibilis & imitabilis coram hominibus: interior cōuersatio digna cœlorum regnis & angelicis apta consortiis. Et ait illi. Amice quomodo huc intrasti nō habēs veste nuptialē? Quisquis superna gaudia sperat cū indigne viuat, quasi sine veste nuptialiītrat ad nuptias. Sed consideranda est diligēti⁹ hui⁹ regis & maiestas etiā incōprehēsibilis, & dignatio amabilis, & īdignatio valde terribilis. Maiestas qua penetrat omnia: vniuersa discernit. Dignatio qua ante iudicium ad pœnitētiam prouocat, dum misericorditer conuenit quē reum inuenit. Indignatio qua eundē tacentem tenebris addicit, & suppliciis. Et nūc charissimi multos hodie conuenit rex ingrediens, aut per hominum linguas, aut p sacras scripturas, aut p suggestiones internas. Quotiens em̄ hoī peccata sua indicat, qui ipsi⁹ promissa sperat: idē est acsi dicat. Amice quō huc intrasti nō ha. ve. n. Sane propter sacramenta amicum vocat: cuius propter peccata habitum culpat. Tunc ait rex ministris. Ligatis manibus e. & pedib⁹ &c. Tūc videlicet nō vbi ille sine nuptiali veste introiit sed postq̄ admonitus siluit, interrogat⁹ obmutuit & noluit cōfiteri. Sed q̄ sunt vincula quib⁹ ligant̄ manus & pedes? Sane funiculis peccatorum suorū vnusquisq; constringit̄. Et funicul⁹ triplex etiā nūc difficile soluit̄ cū peccatū deliberationis & operationis cōsuetudine roborat̄ Ligant̄ man⁹ vt cesset actio: ligant̄ pedes vt obfirmatus in malo nunq̄ deinceps mutet̄. vnde ait quidā. Mens īposta manet. Proiicite eū in tenebras exteriores. Nimirū intus est lux: qa de⁹ lux est intus videt̄ veritas, intus lucet sapiētia Sed vę hoī q foras ꝓiicief in tenebras. Ibi inqt, erit fletus & stridor dentiū. hoc erit totū conuiuiū reprobę multitudinis, calix inebrians plenus fellis, nec tn̄ potus ille lachrymaꝝ ardentē in flāmis linguā refrigerabit quā stridor dentium lacerabit. Quid em̄ stridor dentiū nisi irę furoris nequitię & malignitatis indiciū? Siquidē vt ego arbitror, nullū erit tormentū graui⁹ malis q̄ malitia cordis & iniqtas ipsa puersissimę volūtatis. Nimirū sicut passiones oēs patiētia subleuat, sic impatiētia q̄libet leues aggrauat. Ibi ergo erit fletus ex dolore, stridor dētiū ex rancore. Alioquin si ęquanimiter ferre, si humiliter flere, si dicere posset, nos quidē iuste: nā digna factis recipimus: audeo dicere ignis ille inextinguibilis tn̄ extingueret̄, nisi ipa eorū indignatione & stridore dentiū accēderet̄. Sequitur. Multi sunt vocati, pauci vero electi. Q꜠ si timuimus oēs cū vnus eiiceret̄ consequens est vt timeam⁹ multū in reprobatione multorū. Quid em̄ terribili⁹ nobis potest dici: q̄ ꝙ multi sūt vocati p. v. e? Fr̄es, cū dixisset dn̄s discipulis suis, Vnus ex vobis me tradet: oēs dicebāt. Nūqd ego sum? nūqd ego? Ita ergo si vn⁹ ex toto hūano gn̄e periturus crederet̄: ne vn⁹ tn̄ ex oī b⁹ esse debuerat qs nō vehemēter expauesceret & cōtristaret̄? multo magis tn̄ cū dixerit q oīa nouit, Multi sunt vocati, p. v. e. timere debēt & tremere vniuersi. Nemo aūt miret̄ nemo scādalizet̄ ꝙ ī multis vocatis inueniēda sit paucitas electorū. In terrena eī messe ad quātitatē stipulę, paleę, furfuris, parua est quantitas similę purioris. Et si diligenter homo merita humana discutiat, nō habebit qđ aduersus electorem de electorū paucitate causet̄. Sed nisi multū desipiat ipse studebit vt inter paucos annumeret̄.

Bernardus. De duabus pœnis inferni.

Ibi erit fletus & stridor dentiū. Flet⁹ qdē ob ignē q non extinguit: stridor ob vermem q nō moritur. Plane fletus ex dolore, stridor dentiū ex furore. Fletum nempe tormētorū immanitas, stridorē dentiū vehementia ipsa tabescētis inuidię & obstinata malignitas extorquebit. K

Hugo de sancto Victore.

Qualiter de⁹ in se, qualiter ī ꝓximo sit amād⁹.

Diliges dn̄m deum tuum ex toto corde tuo &c. & proximum tuum sicut teipsum. Suffecerat si dixisset. Dilige dn̄m deū tuum. In hoc eī totum est. Si aūt vere diligit̄, diligit̄ vbicūq; inuenitur: in seipo, in ꝓximo, intus, & foris, sursū & deorsum, lōge & ꝓpe. Si mel dulce est, dulcis est fauus. Si mel diligis, & fauū receptaculum mellis. Sed mel ꝓpter seipsum diligitur. Fauus vero ꝓpter mel. Et si forte videris fauum melle carentē doleas vacua esse receptacula: & cupis ibi mel esse quod diligis. Ita & deum dilige quia dulcedo est ipse & bonitas & veritas. Proximum autem dilige, quia receptaculū est dulcedinis bonitatis & veritatis, & hoc in ipso dilige & ꝓpter hoc ipsum. Q꜠ si istis vacuum inueneris dole: & opta vt ista mereatur accipere. Propter hoc aūt & proximus amari ꝑcipit̄, vt per charitatē dei ipsum bonū diligas: per charitatem proximi bonum quod diligis proximo non inuideas. Hoc est em̄ diligere sicut se, cupere illi bonum quod sibi cupit. Primum quidem L

sibi: deinde illi. Nõ enim amat illũ sicut se, nisi prius amet se.

Bernardus.

De tribus generib⁹ hoim sequentiũ saluatorẽ.

23 M Omnis q se exaltat humiliabitur. O peruersitas, o abusio filiorũ Adã: quia cũ ascẽdere difficillimũ sit, descẽdere aũt facillimũ, ipsi & leuiter ascẽdũt & difficili⁹ descendũt, parati ad honores ad celsitudines gradũ ecclíasticorũ ipis ẽt angelicis hũeris formidandos. Ad seqndũ aũt te dñe Iesu vix iueniũt q vel trahi patiant, q velint duci per viã mandatorũ tuorũ. Alii ẽm trahunt q possunt dicere. Trahe me post te. Alii ducunt: q possũt dicere, Introduxit me in cellã vinariã. Alii rapiunt sicut Apl's raptus est ad tertiũ coelũ. Et primi quidẽ felices qui in patiẽtia sua possident aias suas. Secũdi feliciores: q ex voluntate sua cõfitẽtur ei. Tertii felicissimi: qui in ꝓfundissima dei misericordia quasi quodãmodo sepulta iã arbitrii potestate in diuitias gloriæ in spũ ardoris rapiunt nescientes siue in corpore siue extra corpus, hoc solũ sciẽtes, quia rapti sunt.

Qꝫ virt⁹ sit nõ humiliatio sed hũilitas.

N ¶Omnis q se exaltat humiliabit. Humilitas iustificat nos nõ humiliatio. Quãti humiliant q humiles nõ sunt. Alii cũ rãcore humiliant, alii patiẽter, alii libẽter. Primi rei sunt. Scdi innoxii Vltimi iusti. Qq̃ & innocentia portio iustitię est, sed cõsummatio ei⁹ apud humilẽ. Qui autẽ dicere põt: Bonũ mihi, qa humiliasti me: Is vere humilis. Nõ põt hoc dicere q inuit⁹ tolerat minus q murmurat, neutri horũ promittimus gratiã ꝙ humiliat. Et si longe hi duo a se differãt, & alter qdẽ in patientia sua possideat aiam suã alter i suo murmure pereat: neuter inquã gratiã promeret: qm̃ nõ humiliatis, sed humilibus de⁹ dat gratiã. Est aũt humilis q hũiliationẽ cõuertit in humilitatẽ. Nemini prorsus qd ipatiẽter fert bonũ est. Hilarẽ eñi datorẽ diligit de⁹. Vñ cũ ieiunam⁹ iubemur caput nostrũ vngere & faciẽ lauare, vt nostrũ. s. op⁹ bonũ spũali gaudio cõdiat. Etei sola gratiã quã pfert meretur lęta & absoluta humilitas. Quę ẽm coacta fuerit vel extorta: qualis est in viro patiente illo q possidet aiam suã: hęc iquã humilitas etsi vitã obtinet ꝓpter patientiã, propter tristitiã tñ gratiã nõ habebit. Generalẽ vero hinc audi regulã. Ois qui se humiliat exaltabit. significat ꝑfecto non oẽm exaltandã esse humilitatẽ, sed eã tm̃ quę de volũtate venit nõ ex tristitia aut ex necessitate. Nec ẽm ꝑ contrariũ ois qui exaltatur humiliandus erit: sed tm̃ qui se exaltat humiliabit, ob voluntariã vanitatẽ. Ita ergo non q humiliatur, sed q se sponte humiliat exaltabit ob meritum volũtatis. Esto ẽm ꝙ humilitatis materia per aliũ ministret: verbi gratia, probra damna supplicia: non tñ idcirco recte ab alio q̃ a semetipso hũiliatus ille dicit, q illa oia tacite & lęta cõsciẽtia causa dei subeũda decreuerit.

Gillebertus.

Qꝫ non ois vacatio contemplatio sit dicenda.

Runt duo in lecto vno, vnus assumet 24 O
& alius relinquet. Quasi lectus quidã est ociosa & quieta vita in ecclíæ gremio degentium, eorum qui nullo sunt ecclesiastici muneris onere occupati, nec prouidentiæ & dispẽsationis sollicitudine distẽti: sed libero sub alieno tegmine vtunt ocio. Nõ tñ oẽs rite & iure debito hoc ocio perfruũt: sed libertatẽ quã obtinent tẽporis, dant in occasionẽ corpis. Bonus ẽm lectus si quis eo legitime vtatur: & opportunitatẽ exterioris quietis in voluptatẽ cõuertat visionis internę. Hi sunt q assument ab hoc ecclesię cubiculo in illud cœleste: vt vbi Christus est & ipsi sint cũ Christo. Deniqꝫ vbi fuerit corpus, illic cõgregent & aquilę. Esto tu quasi aquila: & acutis vtere luminib⁹: spũali assuesce contẽplationi, cõmane in petris & in prę ruptis cõmorare silicib⁹, immo etiã singularis illius petrę q̃ Christus est, cauernas ingredere.

Bernardus. Qꝫ prælati imprudentia, redũdat in periculum subditorum.

¶Quisputas est fidelis seruus & prudens quẽ P
&c. Quęris fortasse quã escam: Meus inquit, cibus est vt faciã voluntatem patris mei. Et vita in vobis erit. Qua quidẽ nec pasci ipe, nec alios quis pascere poterit nisi sit fidelis & prudens, vt eã & intelligat & diligat. Diligat aũt fortiter & feruẽter. Qñ ẽm excusare ignorãtia possit hoiem q se magistrũ infãtiũ doctorẽ insipiẽtiũ profitet: Ignorãs ignorabit, & multos ignorare faciet ignorari. Quid enim periculi sit vbi non inuenit pastor pascua: ignorat dux viam itineris: vicarius nescit voluntatem dñi: Ecclesia quotidie multipliciter & miserabiliter experit. Est ei vt sacratissima sic & secretissima res voluntas dei, & occultum omnino consilium. Vtilis proinde lectio, vtilis eruditio ẽ. Sed multo magis vnctio necessaria est. Vnde autẽ scire videbitur q̃ sit voluntas dei bona & bene placens, & perfecta, qui nec pulsare, nec q̃rere, nec petere cõsueuit: qui donec alienarũ curam susciperet animarũ, nunq̃ suæ gessit curam:

Petrus Rauẽ.

Contra vitium ebrietatis.

¶Si dixerit seruus ille, morã facit dñs me⁹, & Q
cœpit ꝑcutere pueros & ãcillas, edere bibere &

inebriari.Proprie dixit,Edere bibere & iebriari & p.Ebrietas cędis mater,parēs litiū, petulātię deformiter est magistra:hanc qui habet, se non habet:hanc qui habet,homo non est: hanc qui habet,non facit peccatum,sed est ipse peccatum.Ebrietas est dęmon blandus, venenum dulce,voluntaria rabies,illecebra honestatis,& pudoris iniuria.

Galfridus.Qꝫ per terrenarū simili-
25 tudinē nuptiarū ad ęternas delitias iuitamur.

R Simile est regnū cœlorū decē virginibꝰ,quę accipiētes lāpades&c. Spōsus est Christus:ecclesia sponsa. Aeterna autē illa felicitas nō immerito nuptiis cōparat:ꝗ in humanis gaudiis nō mediocrem tenere videatur locum celebratio nuptiarum. Multa deniqꝫ solet in nuptiis frequētia esse hominū:opulentia rerū:exultatio animorū. Atqꝫ vtinā nō negligerent hoīes ad illius venire nuptias inuitati,qui vocatus ad humanas nō modo venire non renuit,sed suorum illas signorū primitiis illustrauit.

Cantica fine ti.Qꝫ veniēs spōsus & reprobos ī tenebris & electos iueniat qescētes.

S ¶Media nocte clamor factus est.Media inquit, nocte, dum & malos summę tenebræ circundederit,& bonos quies tenuerit,subito & insperato clamore diceṫ.Ecce spōsus venit. Nō solū tūc,sed & modo sanctis ī tranqllitate cordis qescentibꝰ,& ad se Iesum dulciter inuitātibꝰ sæpe diuina vox per internā gratiam quodā ineffabili iubilo resonat.Ecce sponsus venit.

Petrus Rauenn̄.

Qꝫ deus vendit amore pauperis regnum suū.

T ¶Esuriui & dedistis mihi māducare &c. Manducat deꝰ panē in cœlo,quē pcipit paup in terra.Qui dederit esurienti panē,dabit sibi regnū Negabit sibi fontēvitę,sitienti aquę calicē q negarit.Amore paupis deus regnū suum vendit vt illud emere valeat oīs homo.Fragmentū panis ponit in pcium,quia vult habere oēs, q tantū petit pcii q̄tum hoīes scit habere. Quid iā excusare poterit non ementem,quē tanta vilitas venditionis accusat?

Qꝫ ignis æterni nomine pœnarū infernalium vniuersitas designetur.

V ¶Ite maledicti in ignē ęternū &c. Sicut in hac vita nō solū ab igne,sed ab aliis quoqꝫ elemētis pœnę ac cruciatus pueniūt,ita etiā illic in aliis elementis,sicut et in igne pœnę damnatorum cōsistunt. Scriptū est em̄. Transeunt a frigore niuis ad calorem ignis.

Bernardus.

De dominici corporis sacramento.

Accepit Iesus panem,benedixit ac fre- 26
X git.Naturę nostrę susceptio quasi quędā panis est acceptio. Accepit Christꝰ vnde nos pasceret,cū p incarnationis mysteriū hoīem sibi vniret,nostrę carnis fœnū vertēs in frumentū,vt nos cibaret adipe frumenti, & satiaret de medulla tritici.Factū est nobis granū frumēti in corde bono semniādū & vberiꝰ multiplicādū.Factus est nobis q cor hoīs cōfirmat panis in verbo doctrinę,in exēplo vitę,in omni dono spūalis gratię,in oī cōsolatiōe nr̄ę miserię

Y ¶Benedixit qn̄ ppter hoīem seipm̄ sanctificauit,vt & ipse benedicere possit.Fregit. Si Iesus non fregisset quomodo vel mica ad nos peruenire!Fregit,distribuit,dispersit,dedit pauperibus.Fregit per gratiā vt suā & patris frāgeret iram.Dixit em̄ deus vt disperderet nos: si non vnicus electus eiꝰ stetisset in confractione ī cōsp. eiꝰ vt auerteret irā eius. Stetit qdē & placauit Per insuperabilē constantiā in cōfractione stetit infractus. Verūtn̄ ipse fregit dū spōtaneus carnem suam passionibus quasi frangendā hoc est atterendā exposuit.Ibi cōfregit potentias arcuum:ibi cōfregit capita draconis:ibi cōfregit oēs inimicos nostros in ira sua.Ibi cōfregit secūdum quēdā modū tabulas prioris testamēti ne simus sub lege.Ibi confregit iugū captiuitatis nostrę.Deniqꝫ totū fregit in quo nos frangebamur,vt totū qđ in nobis fractum erat solidaret & admitteret eos qui cōfracti sunt liberos.

Z ¶Dedit discipulis suis. Non opus est quęrere quid dederit.Ipse em̄ manifestat dicēs. Hoc est corpus meum.Corpus ergo suū dedit nec fine se.ad hoc em̄ corpus assumpsit vt se nobis daret.O datum optimum & donū perfectum descendens a patre luminū.Christus datus est nobis ad induendū,ad edendū, & offerendum, sicut indumentū,sicut alimētū,sicut pcium.Ad induendū quidē, sicut scriptū est. Quicūqꝫ in Christo baptizati estis Christū iduistis.Ad edēdū sicut nūc ipe dicit.Accipite & comedite ad offerēdū p nobis,& a nobis. Pro nobis p amaritudinē passionis & mortis:a nobis offerendū p cōemorationē eiusdē passiōis& mortꝭ,sicut ipe īstituit dicēs.Hoc facite in meā cōemorationē.

& ¶Dedit discipulis suis.In hoc p̄mōstrauit huius sacramenti gratiā ad eos pertinere q in numero fuerint discipulorū eius. Qui ergo extra disciplinā sunt,q magisterio Christi subiecti nō sunt,q secūdū suā sententiā nō secūdū Christi doctrinā vitam instituūt: isti ab hac gratia ita sunt alieni sicut noīe discipulorū sunt indigni.

¶Accipite.Illi rite dicunṫ accipere quibꝰ Iesus ait,accipite:quibus ipse dat:quibꝰ accipiendi licentiam pstat auctoritas tribuentis nō pręsum

ptio proprię voluntatis. Nā qui impudēter & irreuerēter se ingerunt: magis rapiūt & capiūt q̄ accipiunt: vt cōtra eorꝫ p̄sumptionē dictū videatur accipite, cū pmissum sit eū dedisse. Nūc huius sacramenti attende virtutem. Decreuit deus mortale hoc imortalitate vestire & mortalē vitā i vitā ęternā trāsferre. Propterea cibū in cibum mutauit panē vitę in panem vitę, sed panē vitę transitorię in panē vitę ęternę vt ex mutatione cibi in cibū credat & intelligat: speretur & expectet mutatio vitę mortalis in vitam immortalē. Vt dum mutabilitate temporum ad mortem trahimur ipsa morte, in melius mutandi mortem non timeamus.

Qꝫ homo in articulis fidei deo credere debet & non sibi.

A ¶Hoc est corpus meū. Credat homo firmiter, credat indubitāter, confiteat fideliter. Si videt impossibile iuxta humanā rationē si incredibile iuxta humanā sapientiā: verū semp & certū maneat in cōsciētia fidei ꝑpter diuini sermōis reuerentiā. Credat homo deo magis q̄ sibi, credat se deo, ne deus nō se credat illi. Credat spiritū suū deo vt sit credit⁹ cū deo spiritus eius. Credat rationem suam deo, & abneget semetipsum, & sicut audit a deo sic iudicet.

Qꝫ calicis acceptio voluntariam significet domini passionem.

B ¶Et accipiēs calicē. Acceptio calicis ꝑ mysticā significationē rei mox futurę intelligi pōt: mortis perferendę prōpta deuotio voluntariaq; susceptio. de quo calice dicit. Potestis bibere calicem quē ego bibitur⁹ sum. Calicē ergo accepit qa mortē sponte suscepit. Gratias egit. Gratiarū actio benedictio dici potest. Nā & deū benedicimus cū de collatis beneficiis gratias ei referim⁹. Oīs gratiarū actio causā respicit beneficii Sciēs Christus quāta sit hmōi gratia ineffabilis sacramēti, bona quāta hic ab ipso nobis sunt cōferenda, q̄ta mala mox ab ipso sint pferenda: pro vtraq; causa gratias patri agit videlicet ꝑ bonis p̄standis & pro malis tolerandis.

Qꝫ in diuersis diuersa efficiat calix xp̄i.

C ¶Et dedit illis dicens. Bibite ex hoc oēs. Calix dū digne bibet non oībus oīa cōfert: sed singulis singula: aliis tētationes leuigans: aliis augēs virtutes: modisq; aliis, largiēs singulis ꝑ vt vtiq; opus est. Et vt nemo expers relinquat: Additur oēs. Ad hunc ergo calicē oēs fideles cōmuniter vocant. Cōmunio ei fideliū est: mors illi ē quicūq; non bibit: Sed & q bibit indigne, iudiciū sibi bibit. Quid ergo faciet mortali peccato implicatus? Vtrobiq; periculū mortis est q̄ ipse mortuus est. Quid ergo faciet? consiliū in prō-ptu est. Conuertatur & viuat.

Qꝫ morte dignus sit qui de vitæ calice mortem bibit.

¶Tota igit dispensatio gratia dei & mię, zelus quoq; indignatiōis ei⁹ & irę, de hoc calice quodāmō deriuari vel ꝑpinari videt. Hęc est ei vita mundi in his qui salui fiūt: hic est iudicium mundi in his q pereunt: hic effundit deus profundissimę charitatis suę plenitudinē, hinc effundet totā incōprehensibilis irę suę indignationem. Arguet em̄ mundus de peccato in his qui perefit. nec apparet vnde magis pereant q perituri sunt q̄ q̄ tantū gratię ingrati existūt. Vę homini illi cui salus mūdi iudiciū, cui vita mors est, cui absolutio dānatio ē, cui gratia ira est: cui calix ꝑpiciationis calix idignationis est, cui vinū merū, fex est. Christ⁹ ꝑ nobis mortu⁹ est, nunqd gratis? Quid referemus in hoc seculo? quid respondebimus in futuro? Dicet ꝑto martyr Stephan⁹. Pro te lapidata est caro mea de⁹. Dicet Laurēti⁹: Pro te cremata ē caro mea de⁹ me⁹. Dicat: qcūq; plagā suā quā in corpore suo pro Christo accepit. hęc facta est mihi, quia iustificationes tuas exq̄siui. Dicat qcūq; carnē suā cōuitiis & cōcupiscentiis crucifixit. Pro te mortificata est caro mea deus meus. Impius autē & pctōr qd dicēt? q mortē Christi nō reputāt q sanguinē vuę meracissimę odibili irreuerētia tanq̄ fęcē existimant, & filiū dei cōculcāt. D

Qꝫ nouū vinum, nouū obedientiæ genus signat.

¶Non bibā amodo de hoc genimine vitis &c. E Non bibā amodo de hoc genimine vitis, quasi dicat. Non delectabor amodo obedientia qualis vsq; nunc sub lege fuit. Instat dies ille. i. tp̄s gratię vt vmbra euacuet, & ꝑpter noua ꝑmissa sub nouis p̄ceptis, nouisq; sacramētis religio augeat: & exēplo hūilitatis meę obediētia pficiatur in qua magis vobiscū delecter regno patris mei, hoc est in ecclesia. Qꝫ dicit donec bibā illd nouū. Per nouū significat ex aliqua parte eādē ecclesię obedientiam legis & euangelii, & ex aliqua parte innouatā. i. mutatā & auctā. Quid est ergo illud nouū vinū bibere nisi amore obedientię pati? Quid est vobiscū bibā illud nisi & vos ex amore obediētię cōpatiemini? Nouū erat vt ꝑ genimine vitis, calix biberet passionis: nouum erat vt pro agno immolaretur homo.

Bernardus.

Qꝫ Christ⁹ passur⁹ affectū suscepit īfirmorū.

¶Pater si fieri potest &c. Super asellum Christus ascēderat: vt ne hic quidē hostibus relinq̄retur. Agnosco plane in duce belli pusillanimā trepidationem. Agnosco egroti vocem: in me- F

dico charitatem: stupeo miserationem, expauesco dignationem. Misericors dñs non beati Andreę robustum sibi suscepit affectum: quia nõ est sanis opus medicus, sed male habentibus. Quid eñ magnum fuerat dñe Iesu si ascendẽte hora, propter quã veneras intrepidus stares tanq̃ qui potestatem habebas ponendi animam tuam: & nemo tollebat eam a te? Aut non longe gloriosius fuit quandoquidẽ propter nos totum agebatur, vt nõ modo passio corporis, sed etiam cordis affectio pro nobis faceret: & quos viuificabat mors tua: tua nihilominus et trepidatio robostos, & mœstitia lętos, & tędiũ alacres, & turbatio quietos faceret: & desolatio cõsolatos. Lego in Lazari resurrectiõe, quia infremuit spiritu & turbauit: nõ conditionis necessitate, sed suę beneplacito voluntatis. Nunc autem aliud iam amplius audio: vsq; adeo si quidẽ præualuit ea quę fortis est vt mors dilectio, vt Christum angelus dei confortauerit. Apparuit, inquit, euangelista angelus confortans eum. Quid dicam? Quem eũ? Minus mirarer si non penitus esset indicibilis. Confortãs ergo eum: cuius ne ipse confortator suus capere poterat maiestatẽ. Rogo te angele quẽ consolaris? an ignorabas quis esset: ad quem confortandum veniebas? Certe consolator est, paracletus est: alioquin non diceret ipse aliũ paracletum a patre mittendum apostolis: si non esset et ipse paracletus. Deniq; agnosco, & in hoc ipso paracletum maximũ: qui prope sit his q tribulato sunt corde. Nõ despero iam si molesta mihi videatur tribulatio quã patior: etiam si pusillanimus sum, etiam si desidero vt transferatur calix a me. Non despero inquã dũmodo addã & ipse: verũtñ non sicut ego volo: sed sicut tu. Didici etiã ex hoc ipo, non ad carnalẽ siue caducam recurrere consolationẽ: sed ad angelicã sed ad spũalẽ, sed ad cœlestẽ. Ita plane dũmodo nõ murmurem. Id eñ penit⁹ separet a me si nõ citius resipiscerẽ, non renuo etiã, si opus habeo consolari. Quid ni? Agnosco vitã meam in saluatore & de salute desperem?

De quatuor vigiliis & earum horis.

G ¶ Vigilate & orate ne intretis in tentationem. Vigilare & auscultare vereri omnia, & omnia obscurare timentis est. Negligentia semper pigra dormitat. Quatuor sunt vigilię noctis quibus singulis ternas horas antiquitas taliũ curiosa distribuit. Nobis etiam quędã parta materies & occasio iusti timoris. Sed & partium singulariũ subdiuisio tripartita, singulas toti⁹ noctis horas si diligẽter attendim⁹ vendicabit Timendus est eñ nobis iustus iudex quem in multis offendim⁹: committẽdo quę prohibet: quæ pręcepit omittendo: Sed & si quid interdum euenit fieri nõ quomodo cõuenit faciendo, sed minus prouide, min⁹ auide, minus strẽnue, minus deuote. Hæc igit̃ prima vigilia & hæ etiam horæ eius: vt propter hæc tria iudex terribilis timeatur. Verũtñ minus nobis fuerat formidandus q̃libet reis, q̃libet iustus iudex, nisi nuda forent nostra omnia illius oculis & aperta. Illi enim totum palam est & in manifesto quicquid sine teste cogitas vel committis. Tertium adhuc dico videt in te quod non vides ne ipse quidem: adhuc cum licet iustissimus et sciens omnia, si tamẽ minus posset minus esset terribilis peccatori. Nnuc vero de⁹ est cui⁹ irę nemo resistit. Vlciscitur sicut vult etiã in hac vita: & quẽadmodum nihil habet quis nisi quod acceperit: ita etiam ad manum est dño tollere, vl' recipere quicq̃d dedit. Punit quoq; post mortem ad loca purgatoria animas transferens: non nullorum etiã electorum vt ligna fœnum stipula non sine detrimẽto eorum quorum opus arserit, consumantur. Propterea felix quem repleuerit timor dñi: vt bene ei sit in ambobus extremis vitę. s. tẽporalis & tẽporis vniuersi. Iã de vindicta tertia q̃d loq̃mur? Flere magis libet q̃ aliq̃d dicere cogitantẽ. Cur exceptus genibus, cur lactatus vberibus qui in illis gehẽnalibus flammis arsurus est in ęternum? Minus est quicquid dicitur, quicquid legicur, quicquid creditur, quicquid timetur super igne deuorante & ardoribus sempiternis. Iustus est iudex sapiẽs potẽs, vt nec causam nostram tueri nec qualibet tergiuersatione excusare culpam nec sententiam declinare possim⁹. Vnum restat consilium, vnum remedium: vt in spe misericordiæ respiremus: nec eñ minor est in misericordia q̃ in potẽtia: in iustitia, in sapientia deus.

Petrus Rauen̄.

Q; frustra de aduersis quęritur qui sibi prospera non precatur.

¶ Vigilate & orate ne intretis in tentationem. H
In tentationem vadit qui ad orationem nõ vadit. Et quid est q̃ matutina prece toti⁹ diei custodiam volumus postulare? Quid est q̃ homini toto tempore astare libet & deo assistere nec puncto libet? Inimici certe est ista suggestio: decipere parat quos non patitur orationibus cõueniri. Quid igitur de aduersis quęritur qui sibi prospera non pręcatur?

Bernardus.

Q; etiam militis gladius debeat ecclesiæ militare.

¶Conuerte gladium tuum in vaginā. Vterq; gladius, & spiritualis scilicet & materialis ecclesiæ est. Sed is qdē pro ecclesia, ille vero & ab ecclesia exerēdus: ille sacerdotis, is militis manu. Sed sane ad nutum sacerdotis & iussum iperatoris.

Qz Christus ductor dici debuerit nō seductor.

27. K Seductor ille dixit adhuc viuens, post tres dies resurgā. Vere seductor: sed pi⁹ nō malitiosus. Quid tu nup Iudęe signabas lapidē monumenti? Deniq; Seduxisti me dñe, ait ppheta tuus in psona tua. Fortior fuisti & in. Seduxi vos o Iudæi i passiōe. nā i resurrectiōe iualuit & pualuit vincēs leo de tribu Iuda. Etem̄ si cognouissēt, nūq̄ dñm glorię crucifixissent. Quid ergo factur⁹ es? Etiā pdixit & iā reuixit. Diligēter explora signaculum sepulturę. Apertum est enim: datur tibi signū Ionę prophetę: quia & hoc ipse pdixit. Propter ea viri Niniuitę. cō. cōtra vos in iud. qui pphetę obtemperauerūt. Vos nec dño pphetarum. Vbi est qd dicebatis: Descendat de cruce & credimus ei? Crucis signaculū dirumpere voluistis pmittentes ad fidem vos intraturos. Ecce apertū est nō diruptum: introite. Aliogn si nō creditis resurgēti, nec descendenti vtiq; credidissetis. Quid tñ insistim⁹? Non sustinuet adire symphoniā & chorū senior frater. Occisum nobis saginatū vitulum indignatur. Foris stat omnino non acquiescit intrare: ingrediamur nos: & in hac tā pclara solemnitate: quid commendetur nobis, sedula cogitatione pēsemus.

Quid nobis insinuet resurrectio saluatoris.

28. L Empe resurrectio transitus vel transmigratio dicit. Christ⁹ em̄ non recessit sed resurrexit: nō rediit sed trāsiit transmigrauit non remeauit. Si post cōsummationem crucis in nostram hanc mortalitatem & vitæ præsentis ęrumnas Christus dñs reuixisset, ego eum non transisse dicerē sed redisse Nunc autem qui transiit in nouitatē vitę, nos quoq; inuitat ad transitum: vocat in Galileā. Quid nos dicim⁹ qui sacrā dñi resurrectionē paschę priuam⁹ noīe, vt sit nobis i reditū magis q̄ in trāsitū? Luxim⁹ his dieb⁹ cōpūctiōi & orōni grauitati & abstinētię dediti, ceterorum negligētias temporū sacro hoc quadragenario redimere & diluere cupientes. Communicauimus passionibus Christi: complantati ei sumus denuo per baptismum quēdā lachrymarū pœnitentię confessionis. Si ergo negligentias planximus quid causę est vt recidam⁹ nūc in easdē? Inueniemur nūc iterū curiosi vt ante, verbosi vt āte, pigri & negligētes vt añ, vani, suspitiosi, detractores, iracūdi ceterisq; impliciti vitiis q̄ tam anxie deplorauimus his dieb⁹. Sic amatores huius seculi inimici crucis Christi cui⁹ inuanum accepto nomine dicunt christiani, toto tpe quadragesimali ad instantes inhiāt dies resurrectionis, heu vt liberius indulgeāt voluptati. Prodolor peccandi tempus, terminus recidendi facta est resurrectio saluatoris. Ex hoc nempe comessationes & ebrietates redeunt, cubilia & impudicitię repetunt, & laxantur cōcupiscentiis fręna. Quasi vero ad hæc surrexerit Christus & non magis propter iustificationē nostram. Sic honoratis miseri Christum? Venturo parastis hospitium confitentes peccata cū gemitu, castigantes corpora, eleemosynas ipēdentes: & ecce susceptum proditis inimicis: immo exire compellitis priores nequitias admittendo. Quid em̄? Minus psenti debet q̄ vēturo? Minus reuerentiæ resurrectionis tempus exigit q̄ passionis? Sed vos vt manifestum est neutrum honoratis. Nam si compateremini & cōregnaretis: si cōmoreremini & cōresurgeretis. Nunc autem ex sola cōsuetudine temporis & simulatione quadam, humiliatio ista processit quā non sequitur exaltatio spiritualis.

Homilia super Vespere sabbati.

¶Vespere autem sabbati quæ lucescit in prima sabbati. Magnifice sanctis mulierib⁹ istis vespera hęc illuxit, quarum tristitia versa est in gaudium singulare. Ad vesperum enim flet⁹ & ad matutinum lętitia, dum merentur cognoscere suscitatum cuius venerant videre sepulchrū. Et ab ipsa sepultura eius locum considerasse dicuntur, sed propter sabbatum quieuisse. Erubescat nimiū temeraria nostra præsumptio leui quacūq; de causa plurimum etiam sine causa obseruantias sacras progredi pretergredi & audacter nō dispēsare sz dissipare ea quorum nulla ē nob credita dispēsatio. qñqdē mulierib⁹ sic amantibus nec in tali articulo obseruandi sabbati subintrauit obliuio. Vt em̄ trāsiit sabbatū cum adhuc tenebrę essent festinauit pmpta deuotio: nec nocturnas horruit tenebras quæ timuit de puaricatione reatum. Imitaberis vtrū qd si sapias, nec satisfacere negligēs proprię deuotioni, prius tamen obtemperās legi. Potest tamen forsitan dubitari an de industria diem tertium expectarint. Non enim sanctis potuit mulieribus excidisse qd infideles meminere Iudæi, videlicet dixisse dñm Post tres dies resurgam. Hoc si credit, nō incongrue dictum videtur quia venerunt videre sepulchrum videli- M

tet non sepultum. Quis expsse dicat ali⁹ euangelista: ꝙ emissent aromata vt vngerēt Iesum. Sed fieri potuit vt vtraqꝫ cogitatio in earū pectore versaret: & optarēt qdē resurrectionem: sed opus hactenus inauditū spate certius non auderēt: tanq̄ in initio quodā lucis, vel magis fluctuantes iter tenebras & lucē inter vespam sabbati & diei illucescentis auroram. Sed quid est ꝙ oēs euāgelistę licet eis & q̄dā ppria & q̄dam nō oībus sint cōia, passionē dn̄i & resurrectionem diligentius persequuntur: vt quemadmodū ait qdā sanctoꝝ, non sit aliud legisse q̄ scripta sunt q̄ q̄ facta vidisse! Ni fallor hoc iō fit quia hęc erant q̄ min⁹ oportuit ignorari, ꝙ sine passione dn̄i nemo habeat vnde speret, sine resurrectione quē speret. Omnibus em̄ in præmium ista pmittit. Sed & Mariā Magdalenā p̄ ceteris oīb⁹ ad monumētū stetisse, fleuisse, vidisse angelos, vidisse dn̄m angelorum euangelia sacra cōmēdāt. Qꝫ videlicet oīb⁹ pœnitētib⁹ hoc nō mediocrit vtile videat, vt vbi pctm̄ abūdauerat grā supabūdās & materiā ingerat psumendi, & exemplū pbeat ampli⁹ diligēdi.

Sequitur.

N ¶ Et ecce terrēmot⁹ factus est magnus. Iā em̄ desinebat qd̄ de terra erat in terrā redire & tēdebat i cęlū. Angelus em̄ dn̄i descēdit de cælo. & ac. re. la. & sede. sup e. Erat aūt aspectus ei⁹ sicut fulgur. Vestimēta ei⁹ sicut nix. Descēdūt vtraqꝫ de cęlo. Sed i niue mlta frigiditas: i fulgure ardor imēsus. Sed quō sibi facies ignea & niuea sociāt! Quō niuē illā fulgur nō liqfacit: aut ipsa fulgur si pualuit nō extinguit! Immo vero si ab initio de⁹ hominē vestis indigū nō creauit, sed indigētiā hāc reat⁹ puaricationis inuexit, ad qd ēt angelo vestis fuit! Sed angel⁹ ille talis apparuit qualē hominib⁹ expedire nouerat ille qui misit. Siquidē & aspectus ille fulgureus feruorē sacrę intētionis, & niuea vestis frigiditatem pariter & nitorē cōmēdat corporeę castitatis. Nam & dn̄s calidos nos inuenire optat aut frigidos. Calidos intus velut in intuitu cordis nostri. Frigidos foris in habitu corporis incorrupti. Illud etiā qd̄ alibi dr̄, Oī tempore sint vestimenta tua cādida, & oleū de capite tuo nō deficiat: ad idē ptinet, vbi forte videē incōgruū idē p oleū qd̄ igni fomenta præbet, qd̄ p igneū fulgur intelligi. Sane & liquoribus cæteris oleum superfert, & natura ignis in sublime cōtendit: & incorruptio facit proximū deo. Respondens autē angelus dixit mulierib⁹. Cui respōdens! Nihil eas legimus vel loquēti angelo respondisse, nedū pręmisisse cui respōderet. Sed respōdit earū trepidatiōi quā euidētius agnoscebat: respondit affectib⁹ qui supernū impleuerāt sublimi quadā vociferatione palatium. Nolite timere vos. Signāter dicit vos. nā nec custodes timerēt si similiter eis diceret aut si Iesus silr ab eis q̄reret. Cito, ingt, euntes dicite discipulis eius qa surrexit. Nō em̄ opus est mora. Iam dispgunt: & forsitan nisi ferię sabbati interuenissent, oēs iā dispersi fuissent. Et ne dubitēt, illud etiā dicite: ꝙ pcedet vos in Galilęā. Ibi eū videbitis sicut pdixit. Vt ipsa etiā recordatio pmissiōis fidē astruat resurrectiōis.

Galfridus. Item aliter vnde supra.

¶ Vespe, aūt sabbati q̄ lucescit in pria sabbati. O
v. M. m. & al. M. v. s. Hęc illa erat mulier quōdā i ciuitate peccatrix de q̄ septē dęmonia Christ⁹ legit eiecisse: & mirabit qs ꝙ altera iā dicat. Etiam q̄uis pœnitens anima non mediocriter alterat. Sicut olim cū cuidā monacho misera q̄dam mulier in flagitiis ante cognita pcaciter se ingerēs diceret, Ego sum, sed ait ille, Nō sum ego. Ita ergo nō qd̄ vereat pœnitēs & altera iā aīa sepulchrū iuisere saluatoris. Nō em̄ audet adhuc si non desipit cubiculū regis petere vel scrutari gloriam maiestatis. Venit igit Maria Magdalena & altera Maria. Prima fuit illa nō sola: altera quoqꝫ si volueris ipse eris. Tantū caue ne āte vesperam sabbati ad sepulchrum venias saluatoris. Sabbatū em̄ requiē sonat. Sed si nescis, laborantes & oneratos non sabbatizātes ad se dn̄s vocat. Ne q̄eris dilectū i lecto pprię volūtatis aut corporeę voluptat[. Veniat vespere sabbati: & sic deinde prima sabbati illucescat. Prælibatio est quietis æternæ & licentia q̄dam beatę expectationis. In hac vespera venit Maria Magdalena videre sepulchrum. Et tu si volueris altera esse potes & venire cum ea. Cōsidera ergo & imitare: adora & venerare dn̄icā passionem. Sequitur. Et ecce terræmotus fact⁹ est magnus. Caro em̄ aduersus spiritum cōcupiscens mutatione dexterę excelsi licet inuita cogit seruire iustitię. Vnde vero mota ē terra nisi qa cęli destillauerūt! Angelus ei dn̄i descēdit de cęlo. Diuię grę visitatio desursum. Et accedēs re. lapidē a mo. Quis hic lapis nisi grauis cōsciētia! Ea nobis pcludit aditū tumuli saluatoris: & sepat inter nos & deū. Hūc ergo lapidē diuinę grę indulgētia remouēs & reuoluēs sedet etiā sup eū. Sedet iquā vt opiat: sicut olim Rachel idola pris sui. Felix in quo grā supabūdat: et charitas operit mltitudinē pctoꝝ. Erat aūt aspect⁹ ei⁹ sicut fulgur. & v. e. s. n. Rex q sedet i solio iudicii ituitu suo dissipat oē malū. Fulgura dn̄e coruscatiōes: & in circuitu tuo cōcute & excute vitia & cōsume. Opus em̄ est vt des nobis niuē: vt quos fulgurat diuinitat[aspect⁹ foueat & refrigeret humanitatis & be

nignitatis. Terreat fulgur illud custodes noxios, qui militātes aduersus animā iter nostrum obsident & obseruant. Cōsolat̄ apparens benignitas & humanitas saluatoris nostri tanq̄ niuea vestis aīas poenitētes. Et respōdēs mulieribus dicat. Nolite timere vos. Scio q̄ Iesū q cru. est q̄rit[. Nescio iā q̄ fuerit hęc mulier ī ciuitate peccatrix, opui idola, sedeo sup la. p̄terita delicta nō reputo. Pręsētia tm̄ vota cognosco. Scio em̄ q̄ Iesum q crucifixus est q̄ritis. Nemo iter delitias videt̄ q̄rere crucifixum aut in gl'ia seculari aut in libertate p̄prię volūtatis Arctissima disciplina crucis vagari p̄hibet. Immo vero nō manū nō pedē nō lat⁹ aut hūeros patit̄ vel moueri. Acerbū & ignominiosum gen⁹ est mortis vt q voluerit q̄rere crucifixū nec voluptuosus de cætero nec gloriosus appeat. Surrexit nō est hic. Quid igit̄ nos hic agim⁹? qd hic sumus? Fratres non nobis hinc fugiēdū est, sed hac nobis eūdū. Nā & fuit hic q nō ē hic: sed hinc surrexit. Hæc via, ambulemus in ea, nō remaneamus aut fugiamus eā. Qui em̄ vult in Christo manere debet sicut ipse ambulauit & ipse ambulare. Sequit̄. Venite & videte locum vbi positus erat dominus. Alii quidem veniūt sed nō vident. Alii tanq̄ alōge intuent̄, dū memores dn̄icę passionis eā imitant̄. Neutrū suadet angelus: sed venite ait & videte locum. Venite profectu sacrę cōuersatiōis. Videte pię deuotionis affectu. Et cito eūtes dicite discipulis ei⁹ &c. Et ego fratres efficaci⁹ hoc vobis dicerē cito eundo q̄ multa loquēdo. Quis em̄ credat aut nō indignetur dicenti q̄a surrexit deus, cū in nouitate vitę ambulare & ipse dissimulet? Cęterū quid est q̄ discipulos suos Christus in Galilęę trāsmigratione p̄cedit? Sed quis illum audiat hęc dicentem quē non videat transmigrantē? Cito, inquit, eūtes. Q̄d est dicere transite currite vt oībus q viderint opera vestra clament, studia p̄loquant̄: q̄a surrexit dn̄s & suos p̄cedit in trāsmigratiōe discipulos. Nō ei sunt eius discipuli q cum eo pascha nō faciunt. i. nō trāseūt sicut ille benefaciēdo p̄trāsiit. Nō sunt eius discipuli quos curiositas vitę p̄sentis occupat, capit illecebra, spinę detinēt scandalorum.

Petrus Rauennas.

De mysterio resurrectionis Christi.

p ¶ Vespe aūt sabbati q̄ luc. ī pri. sa. Vespe diē finit nō ichoat: tenebrescit iuxta vsū seculi nō lucescit. Sed iam vesper nr̄ noctis p̄currit diē, mutat ordinē, dū cognoscit auctorē: radiat de nouitate mysteriū. Anhelat creatori seruire nō tēpori. Venit Maria Magdalena &c. Sero mulier currit ad veniā q̄ mature cucurrit ad culpam. Vespere q̄rit Christū, q̄ ī matutinis Adam se nouerat perdidisse. Venit Maria Magdalena & altera Maria videre sepulchrū. Quę de paradiso p̄fidiā sumpserat, festinat fidē sumere de sepulchro. Cōtendit rape de morte vitā q̄ de vita rapuerat mortē. Sequit̄. Et ecce terręmot⁹ f. est ma. Modo terręmot⁹ magn⁹. O si tūc vel leuis turbo arborē mortiferā deiecisset. O si nebulę fum⁹ illi⁹ mulieris tenebrasset aspectū. O si tetra nubes letalis pomi speciē caligasset. O si manus tangens incōcessa tremuisset. O si p̄cā diem tenebrasset obscura nox: & lamēta mundi & incremēta mortis & creatoris iīuriā tūc tulisset. Sed vitiis semp seruiūt blandimēta: lenocināt̄ dulcia dilectis: virtutib⁹ vero austera & fortia sūt amica. Deniq̄ si sic terra tremuit, cū suorū dn̄s resurrexit ad veniā, quēadmodū contremiscet cū noxior̄ resurget ad poenam? Dicēte p̄pheta. Terra tremuit & quieuit &c. Sequit̄. Et reuoluit lapidē. Reuoluit ad fidem qui p̄fidia fuerat aduolutus. Reuoluit lapidē vt idē esset vitę titulus q cœperat mortis tenere custodiā. Orate fratres vt nūc descēdat angelus & totā duritiā nr̄i cordis euoluat. Apeariat sensuū clausa nostror̄: resurrexisse Christū nostris etiā testet̄ mētibus: q̄a sicut illud cor cęlum est in quo viuit & regnat Christ⁹: ita illd̄ pectus est sepulchrum in quo Christus habet̄ adhuc mortuus & sepultus. Verūtamen hic rerum ordo mutatur, cum mortē nō mortuū deuorat hoc sepulchrum. Dom⁹ mortis māsio sit vitalis: vteri noua forma mortuum cōcipit parit viuū. Seq̄t̄. Et sedebat sup eū. Vt doctor fidei, vt resurrectionis magister. Sedebat super petrā vt soliditas sedis daret credentibus firmitatem. Supra petrā. Supra quā Christ⁹ erat ædificaturus ecclesiā. Ecce ego vobiscū sum vsq̄ ad cōsummationem seculi. Ergo nobiscū est noster Iesus. Cur nostrum non dixerim q dat⁹ est nobis? Filius em̄ dat⁹ est nobis hic noster Iesus, cū quo deus oīa nobis donauit. Nō sustinet a nobis abesse: intātū nos amat: sicut ipse q est sapientia patris ait. Delitię meę esse cū filiis hominū. Nobis est, fuit ante mortem, & ī morte, & post mortē nobiscū est & nunc & vsq̄ ad cōsummationē seculi donec simus nos cū illo q semp cum dn̄o erimus. Ecce quantū amat Iesus. Neq̄ mors neq̄ vita pōt eū separe a nobis in charitate q̄ nos dilexit. Propterea neq̄ mors neq̄ vita debet nos separare a charitate ipsius. Quis enim diligendus est si iste non est? Immo quis ita nobis diligendus est vt ille? Nam vt cętera taceam, si non sumus ingrati & maligni hoc sufficere debet q̄ ip̄e nos diligit. Nihil em̄ magis debetur amāti q̄ vicissitudo amoris. Et qui amat vult amari. Et hoc iustissime quidē.

At q̄ amari vult & amare non vult,mirũ ſi vl' iudicio ſuo abſoluit ne iiquus ſit. Vero aũt iu dicio q̄ amãtẽ nõ amat,& ipſe ĩdign⁹ ẽ amari.

Finitur Euangelium Matthęi.

Sequitur Euangelium Marci.

Galfridus.

Q; tam vanitatem cordis q̄ corporis volupta tem perſequi debeamus.

ca. 1. Q IOãnes Baptiſta lo cuſtas & mel ſyl- ueſtre edeb. Locu- ſta vanã gloriã ſi- gnificat:q̄ nõ ẽ nu triẽda ſed deuorã- da poti⁹ & crebri⁹ ruminando teren- da. An ꝑgitis etiã quęrere mel ſylue ſtre? Sylua q̄dã opa ca & horrẽda caro nr̃a eſt,incultis & ĩfructuo- ſis ſyluescens arborib⁹ videlicet & prauis operi bus. Q; ſi caro ſylua eſt, voluptas carnis mel ſylueſtre. Vtraq; igit̃ nobis ẽ deuorãda:& cre- bris reꝑhẽſionib⁹ tanq̄ duris morſibus cõterẽ da tã cordis vanitas q̄ corporis voluptas. Ego aũt nõ tã in ſeipõ q̄ i aliis beatũ Ioãnẽ arbitror eiuſmodi vitiis conſumẽdis intẽdiſſe:quẽ nimi tum et in vtero matris conſtat plenitudinem ſpũs accepiſſe. In ipſius etiã typũ cuius ꝓnun- ciabat aduẽtũ,locuſtas edebat & mel ſylueſtre: ſignificãs eũ vtrũq; genus hoĩm & corporali- bus delitiis deditos & animi vanitatib⁹ inſipiẽ ter intentos in ſua membra conuertere.

Ricardus.

Q; ad veram pœnitentiam quatuor requirãt.

R ¶ Vade & oſ̃de te ſacerdo.& o.m.q.ꝓ.M. Vnũ dñs fecit,tria ꝓcepit:leproſũ mũdauit,fil' & ire ꝓcepit,oſtẽdere, offerre. Quid eſt leproſũ mun dari niſi pc̃õrẽ quẽlibet pc̃õrum ſuoꝝ ſordes abominari? Quid eſt mundatũ leproſum ire ni ſi prioris vitę ſtatũ relinquere? Sacerdoti aũt ſe oſtẽdere eſt q̄lis pri⁹ fuerit,cui⁹ ꝓpoſiti mõ ſit ꝑ cõfeſſionẽ apire. Offert mun⁹ & q̄le Moyſes inſtituit,q̄ ad oẽm canonicę inſtitutiõis ſatiſfa ctionẽ iuxta ſacerdotis arbitriũ ſeipm̃ exponit. In primo conſideraĩ odiũ pc̃i. In ſc̃do votũ cõ tinẽdi. In tertio ꝓpoſitũ cõfitẽdi. In quarto ſtu- dium ſatiſfaciendi. Pro certo in vera pnĩa hæc quatuor ſunt reqrẽda. Vera nãq; pnĩa eſt abo- minatio pc̃i cũ voto cõtinẽdi,cõfitẽdi, ſatiſfa- ciẽdi. Notãdũ aũt in curãdis leproſis ꝙ q̄dam ſtatim curãt,& ſic ad ſacerdotẽ mittunt̃. Qui dã vero mittunt̃ & in eundo curant̃. Sunt qui ad primã pnĩę ſuę cõpũctionẽ habẽt animũ pa ratum & ꝓmptũ ad oẽ verę pnĩę debitum per ſoluẽdũ. Et in his nulla eſt mora emẽdationis. Quidã vero ad pœnitentiã cõpũcti ꝓpoſitũ q̄ dẽ hñt cõtinẽdi & cõfitẽdi, ſʒ ad cõdignã ſatiſ factionẽ ſũt tepidi. Sũt aũt plures quoꝝ differt̃ emẽdatio q̄ q̄ ſtatim mundant̃:q̄a magis abun dant pigri ad ſatiſfactionẽ q̄ prompti.

Q; non niſi mundę cõſcientiæ vinũ lę tificans infundatur.

2. S NEmo mittit vinũ nouũ in vtres vete- res.i.deus gr̃am peccatoribus non tri buit niſi prius a vetuſtate ꝑ pœniten tiã renouent̃. Alioq̄n vinũ rũpit vtres & ipm̃ effunditur.i.ſi ipſi ſacramẽta in quibus gratia continetur & confertur,accipere præſumpſe- rint,& ipſi priores de ꝓſũptiõe efficiũt,& gr̃a in eis minime manere ꝑmittit̃. Sed vinũ nouũ in vtres nouos mittendum eſt:& vtraq; cõſer. q̄a bono hoĩ gr̃a tribuit̃:& ipſe gr̃am acceptã cõſeruat: et gr̃a cõſeruata eũ iuſtificat. Et ne- mo bibẽs vet⁹ ſtatim vult nouũ.dicit eñ:Ve- t⁹ meli⁹ eſt. Nemini nãq; q̄diu delectat̃ in cul pa placet gr̃a. Sed poſtq̄ nouũ.i.iucũditatẽ gr̃ę bñ guſtauerit,ſtatim veteri nouũ.i.culpę gr̃am anteponit,quã largit̃ pius miſericors deus.

Q; qui Chriſtũ vere ſequit̃ in agro ſa crę paginę ſententias colligit meliores.

T ¶ Factũ eſt cũ ambularet Ieſus ꝑ ſata,diſcipu- li eius cœperunt ꝓgredi & vellere ſpicas. Per ſata ambulant qui ſacra eloquia inueſtigãt. In quibus eſuriũt diſcipuli dũ in eis ſentẽtias me liores diſcere concupiſcunt. Spicas colligũt dũ in eis quæ ſibi vtiliora videntur excerpũt. Col lectas fricant dum ſub palea literę grana requi runt ſpũalis intelligẽtię. Grana quoq; mandu- cant dũ ꝑ ſpiritualem intelligentiã virtutes & opera roborant & confirmant.

Petrus Rauennas.

Q; non correctioni ſed calũnię ſtudeant crimi num amatores.

3. V OBſeruabãt Chriſtũ Phariſęi ſi ſabba to curaret v.a.e. Sẽp offẽdũt bõa ma los,pia ĩpios,ſãcta ꝓphanos. Aut q̄ñ laſciuus diſciplinã, virtutẽ vitioſus, criminoſus innocentiã nõ accuſat? Obſeruabãt ſollicite ſacerdotes ſabbatis nõ ſi peccaret ſed ſi curaret. Amatores criminum calumnię inuigi lãt:inſidiant̃ in accuſatiõe virtutũ:quaſi cõtra ſalutẽ nõ pro ſalute ſabbatũ ſit ꝓuiſum.

Bernardus. Q; exemplo Chriſti pa- rentes nõ ſint carnaliter diligendi.

X ¶ Quę eſt mater mea &c. Optime docuit nos dñs hoc verbo ne ſolliciti ſim⁹ ſup ꝓpĩgs car- nis nr̃ę pluſq̄ religio poſtulet:q̄ñ de ipa mr̃e & tali mr̃e taliter reſpondit. Vbi mõ ſunt q̄ tam carnaliter & inaniter ſup carnalibus ꝓpinquis

solēt eē sollíciti acsi adhuc viuerēt & ipsi cū eis?

Petrus Rauēnas. Qꝫ Iesum quē diabolus nō potuit mouere muneribus, tentat adulatione pulsare.

5. Y V Idens Iesum a longe cucurrit & adorauit eū. Quid est diabole? Quem trina tētatione ꝑuocabas ad lapsum, quē ꝓmissiōe regni vt te adoraret subdolus ambiebas, hūc tremēs fateris & adoras? Ecce q honores oēs regni ꝓmittebat & glorię, habitare fœtidis corruptiōe cadauerū repit̄ i tumulis. Sic sic iste decipit cū ꝓmittit, vt ad inferna secū ꝓ trahat quos de supnis se consulētes fallax promissor illudit. Quid mihi et tibi fili dei sūmi? Nā & modo vt adulator nō vt deuot⁹ & obsequens hic adorat, euadere cupiēs pœnā, ꝑdam ꝑdere ptimescēs. Credit infelix vt eū quē tentatione vicere, quē muneribus nequit inflectere possit adulatione pulsare. Quid mihi & tibi? Quod puniendo & iudici: quod inuasori & domino. Quid mihi & tibi fili dei sūmi? Si agnoscis filiū, vtiq; non nescis hęredem. Si hęredem nosti: hereditatem capere cur ꝓsumis?

Qꝫ diem Christum apostoli.xii. quasi
6. horæ totidem comitantur.

Z E T vocauit Iesus duodecim discipulos suos. Post diuturna tpa tetrę noct̄ aurorę suę desiderato splēdore ęternus dies Christus noster eluxit in lucē: qui.xii. horas suas in aplīs suis.xii. signanter aptaret. Hūc beat⁹ Psal. ꝓphetali vidit spū cū canebat. Hęc ē dies quā fecit dn̄s ex. & l. i e. Vn̄ & apl̄s lucis ac diei filios appellat credētes. Vos inqt filii lucis estis & diei. Et cōuocauit.xii. discipulos suos. Duodenarius numerus iste ꝑ quaternariū numerū tripartitā nobis mōstrat & format quadrigā: ꝑ quā trinitas tota toto orbe vehit̄ & fert̄ excursib⁹, vt diabolū mitis bellator expugnet: vt mūdi supbiā māsuetus victor inclinet: vt discordias gētiū pacificus auferat ꝓ[illegible]liator: & destructo īferno hoc est peccati fouea diuturno nostrarū carcere aīarū hūani gn̄is captiuitatē liberā triūphi sui ꝑducat ad gloriā.

Qꝫ facile deuiat a iustitia qui deū nō habet in causa.

A ¶Dicebat Ioānes. Non licet tibi habere vxorē Phi. fratris tui. Ecce vn̄ Ioānes īcurrit odiū qa arguit criminosum. Dicebat Ioānes qđ erat legis, qđ iustitię, qđ salutis: certe qđ erat nō odii sed amoris. Ecce qualē consequut⁹ est ab ipo ꝓ pietate mercedē. Volēs inqt occidere eum timuit populū. Facile deuiat a iustitia q in causis non deum sed homines ptimescit.

Qꝫ diabolus Christi passionē in Ioannis sanguine prælibauit.

¶Pete a me qđ vis. Quid peteret luxuria nisi B castitatis īteritū, pudicitię necē, mortē sibi semper cōtrarię sanctitatis? Da mihi caput Ioānis. Si caput viri Christ⁹ iuxta apl̄m, iā nouello ore antiqssim⁹ serpēs Christi dn̄i tendebat ad mortē: iā tūc auidus draco in serui capite dn̄i passionē ꝑgustabat. Da mihi in disco. Cur i disco? Cur ꝑciose gestas qđ viliter occidit: nisi qa preciosa i cōspectu dn̄i mors sanctoꝝ ei⁹? Hoc ipm quod vis non agis quomodo vis. quia superna te vincit vis. Veruntamen nimis deciperis q vocē interfici posse credis. Ego sum, inqt, vox clamātis. Vox occidi nō pōt, sed magis clamat angustiis corpis absoluta. Sicut vox Abel i suo iā effuso sanguie magis sonat magis penetrat cęlū: Sic nunc Ioānes toto orbe clamat: totis seculis facinus tuū cūctis refert & ostētat in gētibus. Vnde & scire nos cōuenit, qa Ioānes de morte sua nat⁹ est: et de natali suo mortu⁹ est Herodes. Nat⁹ inquā Ioānes de terra in cęlum de labore ad requiē, de tētationib⁹ ad quietē, de cruciatib⁹ ad lętitiā, de īfirmis ad fortia, de caducis ad ęterna, de mundanis finib⁹ ad gloriā & coronam sempiternam.

Bernard⁹. Qꝫ triduo dn̄m sustinem⁹.

M Isereor sup turbā, qa ecce iā triduum 8. sustinēt me, nec hn̄t qd māducēt. Viā C triū dierū eas necesse est, in deserto si gratū deo tuo offerre voluer̄ sacrificiū: & triduo sustineas saluatorē si miraculi panib⁹ desideras satiari. Prima est dies timoris. Dies īquā declarās & illuminās tenebras tuas: īteriores. s. & horrēdū gehēnę suppliciū demōstrās, in quo sūt tenebrę exteriores. Hmōi siquidē cogitatio nr̄ę solet exercere ꝑmordia cōuersatiōis. Scđa ē pietatis: q̄ respiram⁹ in luce miseratione Dei. Tertia dies ē rōnis: in q̄ veritas īnotescit: vt tā q̄ ex debito quodā naturę fine alia cōsideratione creatori, subiecta est creatura seru⁹ seruiat redēptori. Miseri q non exiere: nec in deserto se quuti sunt saluatorē: sed miserabiliores oībus hoībus q ꝑfecti cū aliis, nō cū aliis sunt refecti. Porro siq fuere qui discūbentibus aliis post dumeta siue diuersoria queq̄s abscōdita latuere, hoīes hmōi ieiunos vacuosq; remāsisse qs nesciat? Sic eos q leuitate & curiositate ducti circūquaq; vagātes minime resederūt: aut q sederūt qdē sed nō i ordine nec in numero cęterorum.

Quib⁹ vitiis refectio spūalis impedit̄.

¶Pro hmōi rogo vos fugite simulationē oēm D & angulos ꝓprię volūtatis. Fugite īgratitudinē & spūm leuitatis. fugite obstinationē & neqssimū vitiū singularitatis: nisi forte, qđ absit, fraudare vultis aīas vr̄as panis edulio benedicti. Iā vero septē panes qb⁹ reficiamini, isti sunt.

De septem panibus.

E ¶Primus panis verbi dei: in quo vita hoīs est sicut ipse testat̄. Scd̄s panis obedientia est:qm̄ cibus meus est inquit vt faciā voluntatē ei⁹ q misit me. Tertius panis meditatio sancta:de q̄ scriptum est. Cogitatio sancta cōseruabit te.& alio loco noīari videt̄ panis vitę & intellectus Quart⁹ panis orātiū lachrymę, iuxta illud. Cibabis nos pane lachrymarū. Quintus est labor pœnitētię, vnde scriptū est. Labores manuum tuarū qa mādu cabis &c. Sext⁹ est iocūda vnanimitas socialis. Panis inquā ex diuersis granis cōfectus fermētatus sapiētia dei. Septimus eucharistia:qm̄ panis īqt quē ego dabo caro mea est p mū. vi. Hic panis duo opat̄ ī nobis:vt.s.ī leuiorib⁹ peccatis sensum minuat:in grauioribus vero tollat oīno cōsensum. Si qs vestrū nō tā sępe modo nec tā acerbos sentit mot⁹ iracūdię, inuidię, luxurię aut cęterorū hmōi, gratias agat corpori & sanguini dn̄i:qm̄ virt⁹ sacramēti operatur in eo.

Galfridus. Quomodo spiritualiter reficitur triduo sustinens Saluatorem.

F ¶Misereor sup turbā qa ec.tri.su.m.&c. Veritatē naturę ꝓbat hūanitatꝭ affect⁹. Et tu tibi ñ miserturū imo ñ miserātē putas cū triēnio forsitā sustinuerꝭ eū! Horas cōputat & momēta:si sustinētiā nō ꝑdideris, apd̄ ipm̄ nō ꝑibit ī finē. Prima dies sensui primo.s.visui tribuat̄. Visus aīę visus est rōnis p ea q̄ facta sunt inuisibilia dei cōspiciēs. Sic audit⁹ ad fidē, ad spē ptinet odorat⁹. Sustinet triduo qd mādu cet adhuc ñ hn̄s, qui in his exercet̄. Gustus in charitate est: sine cuius pane inops est oīs mēsa. Tactus in manib⁹ magis viget:cū vniuerso corpori sit cōmunis. Propter qd̄ ad illā magis apphēsionē felicitatis ęternę & beatę ꝓmissionis referat obtētū:vbi in virū pfectū oēs pariter occurremus. Iterum septem panes totidē sunt experiētiæ diuinę erga nos charitatis, & dignissimę qdā occasiōes nostrę nihilomin⁹ erga ipsum. Quarū prima ꝑuentio originariā nobis inseruit pietatē. Expectatio resipiscēdi cōtulit facltatē. Reuocatio vel cōuersio prauā mutauit in meli⁹ volūtatē. Remissio pręteritā diluit iiquitatē. Eruditio inducit in veritatem. Coopatio adiuuat īfirmitatē. Cōsolatio lętificat aīam n. Pisces ad tolerantiā patiētię referūtur. Nobis de paruitate pisciculorum & paucoꝝ numero nec gloriādum est nec curandum. Pauca sunt, parua sūt vniuersa q̄ ferim⁹:attā si pie sapimus sic viuit̄ & in talibus vita spūs nostri dū gratulamur i eis & gratias agimus domino super eis.

Petrus Rauennas. Qꝫ is quem deus illuminat cuncta temporalia paruipendit.

¶Video hoīes vt arbores ambulantes. Impfectis oculis grādescūt formæ, turbāt̄ species, res fallunt ipsę, qa nō iā visionem capiunt sed adhuc vmbrā sustinēt visionis. Et q̄re tū velut arbores non vt colūnę vel alid̄ qd, neqꝫ stātes sed ambulantes! Quia post curam Christi viderat ꝙ hoīes velut arbores transirent in hoc seculo nō manerēt. Tēporalem plātationē germē hūanū eē, in hac mox vita videt quē curauit Christus. Iterāda est ergo cura Christi vt pfecti oculi futura certa manētia videāt & ęterna. Iterū īquit īposuit illi man⁹ & cœpit clare videre oīa. G

Bernardus. Qꝫ carnis motus per gratiam dei reprimi valeāt non sanari. 9.

ET collidēs et multum discerpens eū H dęmon ex.a.illo. Ita dico nobis genus illud peccati qd̄ totiēs cōturbat nos (cōcupiscētias loquor & desideria mala) reprimi qdē debet & pōt p grām dei vt non regnet in nobis. Et sic nulla damnatio est his qui sunt in Christo Iesu. Sed non eiicitur nisi in morte qn̄ sic decerpimur vt aīa separetur a corpore.

Galfridus. Qꝫ nobis rigidi proximis esse propitii debeamus.

¶Habete sal i vobis &c. Hic seculariū sapiētiū I vnus ait. Ignoscas aliis multa, nil tibi. Qd̄ non bn̄ aliq puertēdo, amātes vt legit̄ semetipos & sibi ꝓpitii ꝓximis aūt graues & rigidi, habent sal īter se, & pacē in semetipsis.

Adam de Persen. ꝙ Christus dum quatuor modis viuificat peccatores, horis quasi quatuor insperatus aduenit. 9.

NEscitꝭ qn̄ dn̄s veniet sero an mane an K me. an me. no. an galli cantu. Sero venit qn̄ in extremis agētē & nō merentem inopinato grīę suę ꝑuētu a peruersitate corrigit & cōpūgit. Hoc tpe latrōi affuit:cui extrema agēti tā subito & fidei meritū dedit & paradisum apuit. Media nocte venit cū ī tenebris ignorātię vl' ī mediis tribulatiōib⁹ cōstitutū p indebitā grām educit ad refrigerii portū. In galli cātu, qn̄ ad ꝑdicatiōis vel sacrę lectiōis vocē audiētiū cōuertit corda. Mane venit qn̄ nocte elapsa & peccati voluntate deposita lucē pniæ matutinā splēdor pietatis infundit. An non sero ad Adā venit, cū ad aurā post meridiē die vergente in vesperam, innocentia declināte in culpā, abscōdēte se a facie solis, & charitatis ardor refriguit & īmortalitatꝭ splēdor occubuit! An nō media nocte in ęgyptū venit qn̄ ereptur⁹ ppl'm suū ī tribulatiōe maxima positū priogenita ęgypti pcussit! Sic ēt ī galli cātu venit qn̄ iuxta ꝓmissa legaliū sacramētoꝝ & voces prophetarū ad liberandū hominem p virginē

venit. Galli quippe cãtus secuturę lucis nũci⁹ etiã sermonẽ designat ꝓpheticũ quo verę lucis ꝓnũciat aduẽt⁹. Et ecce mane iterũ veniet, cũ post noctem huius seculi iudicii dies illucescet extremi.

Bernardus.

Q; Christus non cessit opprobriis Iudęorum.

15. L SI tu es rex Israel descẽde de cruce. O venenata lingua: verbũ malitiæ: sermo nequã. Nõ est Caipha qđ paulo ante dicebas. Expedit vt vn⁹ moriatᵗ hõ ꝑ populo & nõ tota gẽs pereat. At illđ qa mẽdaciũ non erat non loq̃baris de ꝓprio: nõ a temetipso dicebas. Si rex Israel est descẽdat de cruce. Hoc plane tuũ est: magis aũt eius q̃ mẽdax est ab initio. Quid em̃ consequẽtiæ videtᵗ habere vt descẽdat si rex est: & nõ magis ascendat? Sic non meministi serpens antique q̃ cõfusus abscesseris olim cum dicere præsumpsisses Mitte te deorsum: et hæc omnia tibi dabo si cadens adoraueris me? Sic tibi Iudęe excidit quod audisti quia dominus regnauit a ligno? Sed forsitan non audisti, quia nõ Iudęis sed nationibus hęc annunciatio debeatᵗ. Descẽdat inquiũt si rex est Israel. Immo vero quia rex Israel est titulũ regni nõ deserat: virgã imperii nõ deponat: cui⁹ imperiũ sup humerũ ei⁹. Noli inquiunt Iudęi ad Pilatũ, scribere rex Iudęorum sed q̃a ipse dixit rex sum Iudæoꝝ. Et Pilatus. Qđ scripsi scripsi. Si Pilat⁹ qđ scripsit scripsit Christus nõ ꝑficiet qđ icepit? Ipse em̃ cœpit & saluabit nos. S; dicũt? Alios saluos fecit: seipm non potest saluum facere. Immo vero si descenderit neminẽ saluũ faciet. Cũ eĩ salu⁹ eẽ nõ possit nisi qui ꝑseuerauerit vsq; in finẽ, q̃to minus poterit eẽ saluator. Alios saluos fecit. Nã saluatione cũ sit salus ipse non indiget. Operatᵗ salutem nostram: nec caudã patitᵗ deesse sacrificio vespertino hostię salutaris. Nouit iique qd cogites. Nõ tibi dabit occasionẽ subripiendę nobis ꝑseuerãtię: quæ sola coronatur. Sine causa maligne parasti sagittas tuas in pharetra, & discipuloꝝ suspiria cumulas opprobriis Iudæorũ. Illi quippe desperãt: isti improperant: sed Christum neutra tela nocebũt. Aliud tp̃s elegit cõfortandis discipulis & aduersariis confutãdis.

Quibus virtutum gemmis quatuor crucis cornua decorentur.

M ℂInterim patientiam magis exhibet: humilitatem cõmendat: obediẽtiam implet: ꝑficit charitatẽ. His nempe virtutũ gẽmis quatuor cornua crucis ornantᵗ. Et ẽ supeminẽtior charitas a dextris obedientia, patientia a sinistris, radix virtutũ humilitas in ꝓfundo. His ditauit trophęũ crucis cõsummatio dñicę passiõis: Cũ ad Iudęoꝝ blasphemias hũilis, ad vulnera patiẽs intus liguis, clauis exteri⁹ pũgeretᵗ. Nã & charitas in eo ꝑfecta est q̃ ꝑ amicis aĩam posuit: & obediẽtia cõsũmata cũ iclinato capite tradidit spũm. His priuare dotib⁹ ac spoliare gl'ia Christi satagebat ecclesiã qui dicebat. Si rex Israel ẽ descẽdat de cruce. Hoc enim est qđ dolet venenati serpẽtis astutia, exaltatũ in deserto serpẽtẽ ęneum cuius intuitu sanentᵗ vulnera q̃ inflixit. Alioqn quonam alio instigãte credim⁹ misisse vxorẽ Pilati ad ipm dicẽtẽ: Nihil tibi & iusto illi. Multa em̃ passa sum ho. ꝑ visum propter eũ. Timebat ergo iã tũc. Sed nũc maxime virtute crucis eneruari se sentiẽs inimicus. Sera ducitᵗ pnĩa: & quos instigauit ad crucifigendũ instigat ad suadẽdũ vt de cruce descendat. Audierat impi⁹ saluatoris vocẽ dicẽtis. Nõ sum missus nisi ad oues quæ pierũt dom⁹ Israel. Et nouerat quãtũ ꝑ salute illi⁹ ppl'i zelũ gerere videbatᵗ. Propterea malitiose nimis liguas erudiens blasphemoꝝ suggerebat vt dicerẽt: Descẽdat ĩ gens & credim⁹, q̃si nihil posset iã obstare qn descenderet qui eoꝝ credulitatẽ tantope desideraret. Sed cui parat isidias versipellis? Nempe ei in quo nihil perficiet inimicus. Non mouetᵗ pollicitatione, qui nouit oĩm corda: sicut nec exprobratione blasphema mitissimus oĩm mouebatᵗ. Eo q̃ppe tẽdebat malitiosa suasio nõ vt ipsi crederẽt sed vt nostra quoq; siqua erat fides in eũ oĩmodis depiret. Legẽtes em̃, Dei ꝑfecta sunt opa, q̃n fateremur deũ qui salutẽ opus reliquisset impfectũ? Sed audiamus qd ad hoc Christus respõdeat ꝑ ꝓphetam. Quęris signa Iudęe. Expecta me in die resurrectionis meę. Signum nõ dabitᵗ tibi nisi signũ Ionę ꝓphetę: nõ signũ descẽsionis sed signũ resurrectionis. Qđ si Iudęus nõ credit amplectatᵗ & gaudeat christianus. Clauso em̃ ꝓdiit tumulo q̃ de patibulo nõ descẽdit. An vero id maius sit iimici nr̃i sint iudices, q̃ tã curiose munierãt monumẽtũ signãtes lapidẽ cũ custodib⁹. Clauso inquã ꝓdiit tumulo rediuiuum corpus, qđ clauso virginis vtero natũ ꝓcessit ĩ vitã, & ad discipulos clausis ĩtrauit ianuis ĩ cõclaui. S; ẽ loc⁹ vñ clausis ꝓcedere ianuis noluit, carcer vtiq; gehẽnalis Cõfregit siqdẽ ferreos vectes: repagula vniuersa cõtriuit vt libere suos educeret: & plenis egrederẽtᵗ portis agmia dealbatoꝝ. Hui⁹ igitᵗ resurrectiõis miraculũ cui poterit cõparari? Legim⁹ qdẽ nõnulloꝝ ꝓcessisse resurrectiones aut magis suscitationes. Sed isti⁹ ꝑambulas: qb⁹ & duplici ꝑuilegio noscitᵗ ꝑminere: nã cęteri resurrexerãt iterũ morituri. Christ⁹ resurgẽs ex mortuis iã nõ moritᵗ. Illi mortui op⁹ hñt denuo susci

tari:Christus qđ mortuus est peccato mortuꝰ
est semel:qđ aũt viuit viuit deo:viuit ĩ ęterni=
tate.Est & aliud in quo resurrectionis huiꝰ in
notescat gloria singularis.Quis em̃ ex oĩbꝰ cæ
teris suscitauit aliq̃ñ semetip̃m? Ineffabile ẽ vt
a morte se suscitet ip̃e q dormit. Heliseus pro
pheta mortuũ suscitauit:sed alterũ nõ seip̃m.
Ecce em̃ quot annis iacet ĩ monumẽto qđ a se
nõ põt sperãs ab alio suscitari.Inde est ꝙ cæte=
ros dicimus suscitatos,Christũ resurrexisse: q
solus virtute ꝓpria victor ꝓdiit de sepulchro.

Qꝫ in pręsenti auris hauriat qđ non dum meretur oculus intueri.

N ¶Vidẽs.Cẽturio q ex aduerso stabat ꝙ cla.ex=
pi.ait.Vere hic hõ filꝰ dei erat.Ad vocẽ credi
dit,ex voce agnouit filiũ dei nõ ex facie.Erat ei
fortassis ex ouibꝰ eiꝰ de qbꝰ ait.Oues m.vo.m.
au.Auditus ĩuenit qđ nõ visus.Oculũ species
fefellit,auri veritas se infudit. Oculus ꝓnun=
ciabat infirmũ,oculus fœdũ,oculus miserum
oculus morte turpissima cõdemnatũ.Auri fi=
lius,auri formosus innotuit:sed nõ Iudęoꝝ qa
erãt ĩcircũcisi auribꝰ.Merito Petrꝰ abscidit au
riculam serui vt viam faceret veritati & veri=
tas liberaret eũ.i.liberũ faceret.Erat ille Cẽtu=
rio incircũcisus, sed non aure:qui ad vnã expi
rãtis vocem sub tot infirmitatis indiciis dñm
maiestatꝭ agnouit.Ideoq; nõ despexit qđ vidit
qa credidit qđ nõ vidit:non aũt ex eo qđ vidit
sed ex eo qđ audiuit,qa fides ex auditu.Dignũ
qdem fuerat ꝑ supiores oculoꝝ fenestras intra
re veritatem ad animam: Sed hoc nobis serua
tur in posterum.

Qꝫ per aures intret vita per quas mors primitus introiuit.

O ¶Nunc aũt vnde irrepsit morbus inde reme=
diũ itret:& ꝑ eadẽ sequaẽ vestigia vita mortẽ,
tenebras lux,tenebras serpẽtis antidotũ verita
tis.Et sanet oculum qui turbatus est:vt serenꝰ
videat quẽ turbatꝰ nõ potest. Auris pria mor
tis ianua,prima aperiatur:& vitę auditus qui
tulit reparet visum.Q̃m nisi crediderimꝰ non
intelligemus.Ergo auditus ad meritum, visus
ad pręmium est.

Qꝫ fides mortua in homine, Christus sit mortuus in sepulchro.

16. P MAria Magd.& Maria Iacobi & Salo=
me emerunt aroma.&c. Ab ap̃lo ac=
cepimus Christum ꝑ fidẽ habitare in
cordibus nostris.Vnde intelligiẽ tãdiu Chri=
stũ in nobis viuere,q̃diu viuit fides. At postq̃
fides nr̃a mortua ẽ, quodãmõ Christꝰ mortuꝰ
est ĩ nobis.Porro fidei vita charitas ẽ,q̃ ꝑ dile=
ctionẽ operaẽ. Tu ergo si viderꝭ hoĩem ĩ nobis
operibus strenuũ & feruore consolationis hila
rẽ,viuere in eo fidẽ ne dubites. Sed nõnulli cũ
spiritu cœperint heu carne postea cõsummã=
tur.Scimus autem quia iam tunc non perma=
net in eis spiritus vitæ.Et necesse est receden=
te spiritu fidem mori:quia spiritus est qui vi=
uificat.Quis enim magis mortuꝰ eo qui fouet
ignem in sinu suo,peccatum in cõscientia:nec
sentit nec excutit nec expauescit? Ecce igitur
Christus est in sepulchro fides mortua in aĩo.
Faciamus ei qđ sanctę fecere mulieres.Emerũt
aromata vt venientes vngerent Iesum.Et scia=
mus quia suscitare nostrum non est,sed vnge=
re nobis incumbit, ne scilicet fœteat qui huius
modi est, ne sit cæteris odor mortis,ne perflu=
at & penitus dissoluatur.Emant proinde aro=
mata sua tres mulieres,Mẽs,lingua,manꝰ. De
his em̃ Petrus mandatũ accepit tertio pascere
gregem domini.Pasce,inquit,mente,pasce ore,
pasce opere.Pasce animi oratione.Verbi exhor
tatione.Exempli exhibitione.

De aromatibus mentis.

¶Quęrat igiẽ mens aromata sua. Añ oĩa com Q
passionis affectũ,dehinc rectitudinis zelum.Et
inter hæc discretionis spũm nõ omittat. Quo
tiẽs em̃ peccãtẽ videris fratrẽ cõtinuo ꝓcedere
debet cõpassiõis affectꝰ tanq̃ cognatꝰ hũanita
ti.Quippe quẽ cõcipis ex teipso.Hic cõpassiõis
affectꝰ mitis qdẽ ꝓdest,qa aius liberalis quẽ ꝑ
se viderit anxiũ cõtristare erubescit.Sꝫ qd agi=
mus ꝙ nonnulli dura ceruice & attrita sũt frõ
te:vt quo magis eis cõpatimur tãto magis no
stra & cõpassiõe & patiẽtia abutãẽ? Nõne sicut
cõpatiebamur fratri,ita ipsi iustitię cõpatiẽdũ
est,quã videmꝰ tã ĩpudẽter abiici,tã ĩprudẽter
ꝓuocari? Scio ꝙ siqua in nobis est charitas,cõ=
tẽptũ hũc dei ferre ęquanimiter nõ possumus
Hic est zelus iustitię quo aduersus deliquẽtes
accẽdimur tanq̃ pietate ducti erga eã quã con
temni videmꝰ iustitiã dei. Verũtamẽ oportet
vt priora sibi vẽdicet cõpassiõis affectꝰ.Alioqn
ĩ spũ vehemẽti cõterimꝰ naues Tharsis,cõteri
mus calamũ quassatũ,extinguimꝰ lignũ fumi
gãs.Sed cũ vterq; aderit videlicet & cõpassiõis
affectꝰ & iustitię zelus, necesse est vt assit spũs
discretiõis,ne forte cũ oporteat hũc exhiberi il
le ꝓcedat & idiscretio cõfũdat vniuersa.Hẽat
itaq; mẽs nr̃a tertium spũm discretiõis,vt mi=
scẽs tpibꝰ tpa opportũe ęmulari & nihilominꝰ
ignoscere sciat.Sed vnde hęc nobis? neq; em̃ ta
lia profert virtutum germina terra cordis no
stri,sed magis spinas & tribulos germinat no
bis.Emere ergo oportet ab eo qui ait. Venite
emite absq; argento & absq; vlla commutatio
ne. Quã enim cõmutationẽ dabit hõ deo pro

gratia sua qui nullius eget,& cuius sunt vniuersa.Gratia gratis datur,etiã cũ emitur gratis emitur: quia qđ datur pro ea,nobis melius retinetur.Tria ergo aromata mẽtis nummo ꝓprię volũtatis emẽda sunt: quã qdẽ dimittẽtes nihil amittim⁹,et & lucramur plurimũ,cõmutantes illam in melius,vt cõmunis fiat quę ꝓpria fuit.Porro cõis voluntas charitas est.Emimus igiť absq; cõmutatiõe recipiẽtes qđ nõ habuim⁹,meli⁹ retinẽtes.Qñ vero cõpatieť fratri q ĩ ꝓpria volũtate nescit cõpati:nisi sibi? Simulare siquidẽ põt ante oculos homo etiã & seducere seipsum:vt cũ priuato amore vel odio ducitur,cõpassionis affectũ vel zelum putet esse iustitię.Verũ facile ẽ aduertere ꝙ̃ sint aliena a propria voluntate,quę ꝓpria sunt charitatis: cui illa recta fronte contrariam se constituit.

De aromatibus linguę.

R ¶Linguę quoq; aromata tria nihilomin⁹ sunt: modestia in ĩcrepãdo:copia ĩ exhortãdo: efficacia in persuadẽdo.Vis hr̃e hęc aromata? eme illa a dño deo tuo sicut & priora sine vlla cõmutatiõe: vt aliqd recipias,ꝑdas nihil Eme a dño moderatã correptione:qa oĩno magnũ qđdam bonũ datum optimũ est:qđ habeant pauci.Linguã em̃ vt ait Iaco.nemo domare põt. Videas multos,syncera licet intẽtiõe,leuiter dicere qđ grauiter audiať. Volat irreuocabile verbũ: & qđ sanare debuerat: quia mordacius videtur exasperat,& hulcerat magis,quãdo negligẽtię additur ĩpudentia:ac more phrenetici nõ solũ repellere:sed mordere tẽtat medici manũ.Multis quoq; nõ suppetit verboꝝ copia:sed prę sermonis inopia linguã suam palato sentiunt adherere.qđ & ipsum solet audiẽtibus obesse nõ parum. Aliis ad manũ est abundantia multa sermonis:sed quę dicũt minus sapiunt.Et quia gratiã nõ habent:minus efficacia sunt quę loquuntur.Emẽda sunt ista nummo confessionis vt prius peccata cõfitearis tua,ꝙ̃ ad purganda accedas aliena.Magnũ & mirabile sacramentũ aię suscitatio. Vide ne ad illud immũdus accedas.Quia vero innocens esse nõ potes:laua inter innocentes manus tuas.Omnia enim in cõfessione lauantur.Ad altaris officium nemo accedit in veste cõmuni,sed qui accessurus est albis induitur.Et tu ergo cũ ad dñi ꝓperas monumentũ,lauare,dealbare, induere vestimẽtis glorię,vt dicatur tibi.Cõfessionẽ & decorẽ induisti.qa vbi confessio,ibi in cõspectu dñi pulchritudo Legim⁹. Quia cui⁹ vita despiciť.i.vt prę.con.Sermo em̃ qdã viu⁹ & efficax est exẽplum boni oꝑis,facile ꝑsuadens qđ intẽdimus dum factibile probat esse qđ suademus.

De aromatibus manus.

¶Paret ergo et manus aromata sua.Continẽtiã in carne.Misericordiã in fratre.Patientiã in pietate.Primũ debes tibi.Secũdũ proximo.Tertium deo.Ante omnia ergo ꝑfectã continentiam quęre tibi:nõ solum a fornicatione sed ab omni corporis voluptate.Deinde adde misericordiã,quã debes ꝓximo cũ quo saluandus es. Deinde ẽt patientiã quã debes deo a quo saluãdus es.Hęc autẽ aromata nummo subiectionis sunt emenda: hęc est enim quę dirigit gressus nostros:hęcquę sanctę cõuersatiõis gratiã promeretur.Ipsa continentiã meretur,ipsa misericordiã ordinat,ipsa patientiã docet & donat. Cum his ergo aromatib⁹ accedẽdum est ad eũ in quo fides mortua est.Verũ si cõsiderem⁹ ꝙ̃ magnũ sit ad nos suscitare eũ qui hmõi est,ꝙ̃ difficile accedere ad cor eius qđ lapidea quędã obstinatio & impudẽtia claudit:puto ꝙ dicere habeam⁹ & nos.Quis reuoluet nobis lapidẽ ab ostio monumẽti. Attñ dũ sic trepidi veremur accedere:fit sępe,vt pietate solita pręparationẽ cordis nostri audiat auris dei:& ad vocẽ virtutis eius: resurgat qui erat mortuus. Angelus em̃ dñi hilaritas quędam in vultu eius apparet index:& fulgur quidẽ resurrectiõis accessum ꝓbens ad cor suum:imo aduocãs,ipsumq; obstinationis suę reuoluens lapidem & sedens sup eum:ita vt suscitata fide ipsa etiã linteamina quibus obuoluta fuerat, ipse demonstret dũq; omnia quę in corde suo prius actitabãtur aperit & confiteť quõ seipsum sepelierat intus ipsam tepiditatẽ suam: & negligentiam prodens,Venite,inquit,& videte locum vbi positus erat dominus.

Galfridus.

S

Qꝫ ꝑ tres Marias,fides,spes,charitas figuranť.
¶Maria Magda.& Maria Iaco.& Salome emerũt a.vt.v.v.le. Tres istæ mulieres,tres virtutes:quas enumerat apostolus.s.fides,spes,charitas possunt intelligi: quarũ fides concipit:spes appetit charitas apprehendit.Maria illuminatrix interpretatur:qđ spei & fidei videtur esse cõmune. Vtraq; em̃ occulta iudicat:illa ꝙ in veritate subsistant ista, ꝙ fuit nobis ex diuina ꝓmissiõe reposita,Magdalena turrita designat fidei fortitudinẽ:sicut dicitur de leone:cui resistite fortes in fide. Iacobus a Iacob.i.supplantatore nomẽ accepit, et exhibitione pręsentium supplantat expectatio futurorũ.Tertia Salome.i.pacifica dicitur:ꝑ quã nimirũ charitas cõmendatur.Emunt aromata dum acquirunt chrismata spũalia, sacrę cogitationis,pię actionis,purę intẽtionis.Numismata autem quibus T

hęc emunt, vilia sunt mundi stipēdia: vanitas curiositas, & voluptas: in qbus dū renuunt cō solari, ex eis quodāmodo mercant̄ qđ ꝑmerent dum illa abiiciunt & cōtēnūt. Emerūt aūt aro mata vt venientes vngerēt Iesum. i. vt saluato rem vnctū crederēt & sentirēt. Sūt em̄ nōnulli q Iesum fatent̄, & Christū nesciūt saluatorē, nō vnctū, nō suauē, sed grauē & asperū reputātes. Propter hoc vel accedere metuūt vel incipiūt resilire dicētes: qa durus ē hic sermo: q scilicet de mortis eius imitatione suādet. Ignorant mi seri qm̄ labor fingitur in pręcepto: & dulce sa pit gustui qđ auditui durum sonat. Ad hoc ꝑ tinet lapis ille magnus valde, de quo prius cau santes eū reuolutū subito cōspexere. Q₂ mul ti molestias adhuc & pōdus austerioris vitę re putando trepidant & cūctantur ingredi monu mentū, propositū aggredi salutare. Si vero ꝑsti terit pietas, si clamauerit ad do. gaudebit subi to reuolutū lapidem quē vix credidit aliqñ re uoluēdū. Quid aūt sibi vult qđ ꝑmittit̄: Et val de mane vna sab. ve. ad mo. or. iā so! An solē iu stitię intelligi cōuenit: vt hoc sit dicere, Orto iā sole, suscitato iam saluatore! An ipsum quoqꝫ visibilē solem credimus sicut obscuratū ad exe quias morientis sic celerius ortū ad gloriam resurgētis! Forte ēt valde mane cœperūt veni re a Bethania mulieres & puenerunt orto iam sole. Diuini siquidē noscit̄ fuisse cōsilii, vt q̄uis earū deuotio plurimū ꝑperaret nō nisi clara lu ce venirēt: & perspicue cernerēt oīa: ne ylla vel ipis vel ꝑ eas postmodum audituris ob caligi nem matutinā dubitatiōis occasio remaneret. Et introeūtes ī monumētū viderūt iu. se. sto. cā. coo. Nulla est in angelis sctīs ętatū credēda di stinctio: sed mystica poti⁹ cōmeōratio iuuētu tis. Infantilis quidē ętas fuerat ab initio seculi, vsqꝫ ad Abrahā: vsqꝫ ad Dauid puerilis paula tim in experientia & cognitiōe ꝑficiens. Extūc nouū robur adolescētię ī successiōe regū & va riis casib⁹ bellorū appuit: donec edito saluato re solidior ętas iuuētutis accessit. Extūc quodā mō virilis ętas toto tpe martyrū certamē for te sustinuit: sed in huius nři tpis senectutē fra gilem declinauit. vnde superest senium: cuius dies oporteat breuiari sub ꝑsecutione nouissi ma & grauissima antichristi. Et qa iuuēt⁹ ęta tū media esse cognoscit̄, ei tēpori quo saluator apparuit iure tribuit̄. Sicut em̄ meridies dicit̄ plena dies, sic mediū annorū in quo olim ꝑphe ta eū dixerat cognoscēdū, tpis vocat̄. Erat aūt a dextris angelus illius resurrectionē annūcians qui de sinistra ad dexterā, de tpali dispensatiōe ad gloriā trāsisset ęt͂nā. A dextris erat sinistrā cedēs hoib⁹, quos oporteat in regnū dei ꝑ mul tas tribulatiōes intrare. A dextris erat: qa lōgi tudinē dierū suadebat esse quęrēdam: nō sicut olim lex, terrenas ꝑmittebat diuitias: seu glo riā tpalē. legit̄ em̄ de sapientia ꝙ lōgitudo die rū in dextera eius: & in sinistra diuitię & glīa. Coopertū inqt stola cādida. Ipa angelorū sancti tas & innocētia sibi est stola candida: ad cuius nos ęmulationē suo ꝑuocant & cohortant̄ exē plo. Et qdē dilectus ecclesię cādidus & rubicū dus: vt ipa ꝑinde tāq̄ mulier fortis domesticos suos studeat vestire duplicib⁹. ab ipo em̄ nō so lius pudicitię sicut ab angelis: sed etiā patiētię qđ nō ab angelis sumit exēplum.

Bernardus.

Q₂ resurrectio Christi qdā fuerit solis ortus.

¶Et valde mane vna sabbatorū veniūt ad mo numētū orto iam sole. An nō mane fuit qñ or tus est sol! Erat em̄ aurora & ipsa obscura satis Tota Christi cōuersatio sup t͂rā vsqꝫ dū occu bās: & rursum oriens solaris suę ꝑsentię lumi ne clariori fugauit aurorā: & mane facto absor pta est nox in victoria. Attulit em̄ nouū de re surrectione decorē & sereniorem subito lucem quoniā etsi noueramus eū secundum carnem: sed nunc iam nō nouimus. V

Petrus Rauennas.

Q₂ sol qcqd amisit ī meridie recupat ī aurora.

¶Et valde mane vna sab. v. a. m. o. i. so. Si valde mane quomō orto iam sole! Sic nescit euāgeli sta qd dicat! nouit plane qd dicat: nec erroris re latio: sed rei gestę cœlit⁹ aperit veritatē. Dixe rat. Ab hora sexta vsqꝫ ad horā nonā tenebrę factę sūt. ergo sol q ꝑptea ꝙ dño cōpateret̄ abs cesserat, claritate vt cōsurgeret dño añ tps oc currit: & q vt suo cōmoreret̄ auctori ipam me ridianā mortificauerat claritatē, vt cōsurgeret auctori suo cūctis tenebris añ lucanus erupit. Valde mane. qa tūc sol vt mane faceret manica uit: & q añ fugerat nūc ipe noctē ꝑuenit fuga tur⁹. Vt reddat luci nox horas, q̄s terror dñicę passiōis inuaserat. Dicebāt, inqt, adinuicē. Quis reuoluet nobis lapidē ab ostio monumēti! Ab ostio monumēti an cordis: an sepulcro: an ocu lis! Mulieres, obseratum est pectus, oculi cordis sunt clausi: & ideo patefacti seplchri gloriā nō videtis. Seqt̄. Viderūt iuuenē sedē. a d. co. st. cā. Viderūt iuuenē: qa nescit resurrectio senectu tem neqꝫ ętates recipit ęterna ꝑfectio. Sedētē a dextris: qa resurrectio recipit nil sinistrum. X

Bernardus.

Ascēsurus dñs discipuloꝝ duritiā increpauit.

¶Recūbēti. vndecim disci. ap. il. le. Multā fidu ciā pręstat ꝙ libētius assit orationi incūbētib⁹ qñ nec recūbentibus dedignat̄ adesse, Cogno Y

uit enim figmentũ nostrũ: nec dedignatur necessitates nostras: sed miseretur. Si tamen curã carnis nõ in desiderio faciam⁹: sed in necessitate. Seqt. Exprobrauit incredulitatẽ eorum & duritiam cordis: qa his q viderãt eũ resurrexisse nõ crediderũt. Audis Christũ discipulos increpantem: imo qđ durius sonat, etiã exprobrãtẽ: nec quãdocũq: sed ea hora qua eis corporalem p̃sentiã subtractur⁹ videri poterat magis ab increpatione tacere debuisse. Noli ergo de cetero indignari si te quoq aliqñ Christi vicarius increpauerit. Id eñ exhibet qđ ascẽsurus in celũ suis Christus legitur exhibuisse discipulis. Sed quid est qđ dicit: qa his qui viderant eũ resurrexisse non crediderunt? Neq enim resurgentem illum quisq̃ legit vidisse mortaliũ. Hoc ergo de angelis accipiendũ: quibus resurrectiõis testimoniũ phibentibus apostolorũ pusillanimitas hesitauit. Iam vero vt faciat qđ scriptũ est Bonitatẽ & disciplinã & scientiã doce me: visitationis gratiã, exprobrationis cẽsurã, predicationis quoq doctrinã, doctrina sequatur, & dicat: Qui crediderit: & baptizat⁹ fuerit: saluus erit. Magna nimis videt̃ seclarib⁹ hoib⁹ in hoc verbo data fiducia, vereorq ne dare eã incipiãt in occasionẽ carnis, blãdiẽtes sibi plusq̃ oportet sine opib⁹ de baptismo & credulitate. Sed si cõsiderem⁹ qđ sequit̃, Signa eos q crediderit hec sequẽt: nõ minor forte videbit̃ ipsis quoq religiosis ex hoc verbo puenire despatio, q̃ ex verbo priore vane spei data seclarib⁹ occasio videretur. Quis eñ demonia eiicit? linguis loquitur nouis? serpentes tollit? Et certe hec & similia non tam sunt merita q̃ indicia meritorum adeo vt multi qui talia fecerit ipso teste iudice sint in iudicio reprobandi. Reddet eñ dñs vnicuiq iuxta opera sua nõ signa.

Quõ sancti signa spiritaliter operent̃.

Z ¶Sunt tñ & ipsa merita signa quedã credulitatis: ac p hoc & salutis. Primũ eñ opus fidei p dilectionẽ operãtis cordis est cõpunctio: in qua scilicet eiiciũtur demonia cũ eradicant̃ de corde pctã. Exinde q in Christũ credũt linguis loquunt̃ nouis: in cõfessiõe. s. pctõrum. Serpẽtes aũt tollunt: venenatis suggestionib⁹ resistendo. Q̃ siqua radix forte pullulat & stimulat aiam cõcupiscẽtia carnis: pfecto si mortiferum qđ biberit nõ eis nocebit: qa iuxta saluatoris exẽplum cũ gustauerint nolent bibere. i. cũ senserint: nolent consentire. Sic eñ eos nõ nocebit: qa nulla damnatio est his q in Christo Iesu sensus peccati absq cõsensu. Sup egros manus imponẽt & bñ habebũt. i. egras affectiones opibus bonis operient: & hoc remedio curabuntur.

Galfridus.

Q̃ deus resurrectionis sue testimoniũ multipliciter voluit commendare.

¶Recũbẽtibus. xi. dis. ap. il. le. & ex. in. il. Increpata incredulitas & duritia cordis, fidei firmitatẽ cõmendat: & dñice resurrectiõis certitudinẽ tribuit ampliorẽ. Sic eñ qđ facilius sculpit̃ facilius aboletur. Citius venit in dubiũ, qđ velocius fuerit psuasum. Propterea nõ cõtentus videri: audiri: & tangi: vt quartus etiã sensus perhiberet testimoniũ veritati, cũ discipulis suis vsq tertio voluit & cõuesci. Solus huic testimonio medi⁹ quinq sensuũ defuit odorat⁹, q ad pbandã hũani corporis naturã & soliditatem: ceteris quatuor minus efficax videretur. A

Qualiter iustus oi conueniat creature.

¶Euntes in mũ. vni. pdi. e. o. crea. Considerandum est quos dñs quo vel ad quid miserit eos quibus dicebat. Euntes in mundum vniuersum &c. Primũ quidem q pauculos paupercu los mittebat: nec fuit tñ dicere illis cũ Moyse q lingue essent impeditioris. In mũdum vniuersum mittebat eos, qui vix satis vnã nouerãt regionẽ: nec fuit q diceret cũ Abacuc, Babylonẽ nõ vidi & lacũ nescio. Mittebat ad euãgelizãdũ eos: cũ plĩmos eo psertim tpe mũdus haberet qui verba spernerẽt: q verbis plurimũ abũdarẽt. Predicate, inqt, oi creature. Vbi tñ solos intelligẽdos innuit homines dũ subiũgit. Qui crediderit & bapti. fuerit salu⁹ erit. Nõ imerito genus humanũ ois creatura dicit̃ q ois ei creatura licet aliter, atq aliter famuletur. Siquidẽ ppter hoies angelici ẽt spũs phibent̃ in ministeriũ mitti. Iumenta quoq psunt dũ variis vsibus deseruiũt. Sed & serpentes & fere dum seuiunt, qđ amisimus & ppter qđ innotescũt. Dicit etiã btũs Gregorius, q ois creatura dicitur homo: qa ois creature aliqđ preferat in seipso Esse qdẽ cũ lapidib⁹: viuere cũ arborib⁹: sentire cũ aialib⁹: discernere cũ angelis inueni̇t. Atq vtinã quis nrm i seipo iuxta hec oĩa tropologicũ hẽat itellectũ. A dño siqdẽ Nescio vos, auditura fatuitas virginũ nõ subsistit. Iustus viuit ex fide q̃ p dilectionẽ opat̃: iniusti aĩa dũ peccauerit morit̃, & nõ viuit. Sicut magnanimem reddit virũ studiũ deuotiõis: & affectuosa grarũ actio: sic icredulitas ignaua pusillanimẽ efficit & remissũ. Impetũ cõcupiscẽtie freno discretionis q rõnalẽ aiam invanũ nõ accepit, moderat̃ intẽperãtia discretionis arbitriũ subruit: & cõfundit. Sic essentia deest simlatorib⁹ & hypocritis, vita ifidelib⁹ & iniustis, sensualitas ingratis & indeuotis, discretio post cõcupiscẽtias suas euntib⁹, aiosis intẽperãtib⁹ obstinatio. Sũt vero lapides & firma soliditate subsistũt in structurã celestis edificii preparati. Viuunt arbores in B

agro dñi constitutę. Sentiunt aĩalia dei & ipsi⁹ beneficiis: in quorum merito reputãt et flagella: respõdent ꝑ virib⁹: appetũt sup vires. Discernunt in nobis angeli dum meditatione sedula ruminãtes diuina nobis iudicia nũciam⁹: qualiter alios admissurus in regnum, aliosve miseros in ignem sit missurus ęternum.

Bernardus. Qꝫ interdum sine baptismate fides proficiat ad salutem.

C ❡Qui crediderit & baptiza. fuerit saluus erit. Nota ꝙ saluator cũ diceret, Qui crediderit & baptizat⁹ fuerit saluus erit: Caute & vigilãter nõ repetierit, Qui vero nõ baptizat⁹ fuerit: sed tm̃, Qui vero nõ crediderit cõdẽnabiť. Innuẽs solam fidem interdũ sufficere ad salutẽ: & sine ipsa sufficere nihil. Quapropter etsi martyriũ vicẽ baptismi hr̃e cõcediť: hoc nõ facit pœna: sed ipa: nã absq; ipa nihil ẽ martyriũ nisi pœna Quia ergo martyrio pstat vt sine dubio ꝑ baptismate reputeť: & ipa ita infirma p se erit, vt qđ alteri dare potest sola nõ valeat obtinere.

Finitur Euangelium Marci.

Sequitur Euangelium Lucę.

Bernardus.

Qꝫ ii vere sancti sunt qui & dei memores, & bonis sunt operibus locupletes.

ca. 1. D Erant autẽ iusti ambo añ deũ incedẽtes in oĩbus mãdatis & iustificationib⁹ dei sine querela. Hoc de Zacharia, & Elizabeth legiť. Zacharias mẽoria dñi: Elizabeth dei mei saturitas interptať. Merito tales iusti referũtur, quos diuinarũ rerũ mẽoria a malis cogitatioib⁹, & dulcedinis supnę satietas ab oĩ praua delectatiõe reddebat imunes. Zacharias apparitiõis ãgelicę honorať cõspectu, Elizabeth dñici aduẽt⁹ in virginẽ cognitiõe digni⁹ sublimať in merito. Sãctis em̃ cogitationib⁹ ipi deo sociamur. Angelorũ custodia a malis munimur. Diuinę dulcedinis delectatione in bonis pficimur Zachariã in tẽplo de diuinis ꝑmissionib⁹ angelus instruit: Elizabeth btã Maria deũ in vtero gestans visitat in mõtanis: qa diuin⁹ sermo mẽtẽ diuinis intẽtã, & ab exterioribus vacantẽ tumultibus de cęlestib⁹ erudit: & diuina gratia eãdẽ in sublimi cęlestiũ delectatiõe locatã familiarius visitat, & sanat vberius.

Galfridus. Qꝫ lex muta iuxta literam loquitur spiritualiter intellecta.

❡Pro eo ꝙ nõ credidisti verbis meis er[it] ta. &c. E Nõ vacat a mysterio ꝙ mut⁹ pr̃ Ioannẽ genuit q vox clamãtis fuit. Sẽp em̃ meli⁹ vox in silẽtio generatur: & spiritalis ocii qete sapientia foris proferẽda pcipiť. Quinetiã merito sacerdos silebat incredulus, cũ pene nihil iam fidei deo suo Iudaic⁹ ppl's exhibebat. Moyses olim linguę ipeditioris erat: sed idẽ iam in Zacharia videbať ꝑsus eliguis. Adhuc tñ erat inuens illis. Siqdẽ min⁹ solita mysteria loqbať. Adhuc tñ velut signis qbusdã sacerdotiũ vetus: & ipsa legis litera mysticũ aliqd inuebat. Nec in lege: sed in plebe Iudęorũ erat ista mutatio: nimirũ quomin⁹ intelligebať eo silere ampli⁹ videbiť. Cęterũ Ioanne nato nõ solum loquiť pater: sꝫ replet⁹ spũ sancto ꝑphetat. Euidẽter em̃ iam & plenissime loquiť lex dũ spũal'r intelligiť: & silẽtiũ ei⁹ quo dãmõ soluiť dũ velũ tẽpli scindiť: & velamen tolliť de vultu Moysi. Sed qđ sibi voluerit cognati & vicini inuẽtes pr̃i Ioãnis: an & ipi piter obmutuerãt: mime. Nã dicebãt nõ inuebãt vti ꝙ mr̃i ei⁹, qa nẽo ẽ i cognatiõe tua q voceť hoc noĩe. Et si illi poterãt loq, & ille audire loquẽtes cur inuisse ei & nõ dixisse leguntᷓ Nimirũ frequẽter accidit & in multis videm⁹ vt surditas sit cognata silẽtio. Aliogn q audit dicit Veni. deniq; fides ex auditu: & q credit ẽt loqť: iuxta illđ. Corde crediť ad iustitiã &c. Et ꝑpheta Credidi ꝑpter qđ locut⁹ sum. Zacharias nõ potuit loq p eo ꝙ nõ credidit: ꝙ aures nõ habuit audiendi. Cęterũ vbi Ioãnes nat⁹ ẽ q vox clamãtis dictus ẽ, audiuit q obsurduerat, & q obmutuerat erupit in vocẽ gr̃arũ actiõis & laudis. Sed qđ tã valida ẽ vox Ioannis vt nõ mõ eã audiãt surdi: sed muti etiã ei in cõfessiõe cõclameť: nisi ꝙ lex dei exilẽ habẽs vocẽ nouissime vero nullã penitus habẽs iam velociter loqť. Quid em̃ aliud erat scriptura Moysi & ꝑphetaꝝ nisi qđã signa mutoꝝ. De qua dñs in euãgelio. Lex & ꝑphetę vsq; ad Ioannẽ. Et tũc regnũ dei euãgelizať: nõ innuiť: nec exili voce in aurẽ murmuratur: sed palam annũciať voce clamantis.

Petrus Rauennas.

Qꝫ in silentio vox concipitur & nutritur.

❡Et celabat se mẽsib⁹ qnq;. Erubescebat anus F fœta. Verecũdať vetula primi pt⁹: & puerperã nouã senectus abscõdit extrema: ne sterilitatis opprobriũ risus fœcũdę senectutis augeret. O qt̃o silẽtio vox nasciť. Pater tacet ex pœna, celat ex verecũdia mater. O qt̃a taciturnitate tuba inclamatura seculis gñať. O qđ secretũ diuini iudicis dat pconẽ. Quia sic ingt, mihi fecit dñs i dieb⁹ qb⁹ r̃spexit an. ob. me. iter ho. Honor cõiugii, matrimonii dignitas, ẽ ꝑcreatio dulciũ liberorũ. Satis. n. graue ẽ & sat[is] triste, & virgini

tatis carere pręmio & filioꝝ solatia nō habere.

Bernard. Qꝫ in Nazareth Missus angelus designet Christū florē virginitatis amare.

G ¶Missus est angelus Gabriel a deo in ciuitatem Galileę cui nomē Nazareth. Miraris ꝙ Nazareth pua ciuitas & tāti regis nūcio illustret & tāto? Sed latet in hac parua ciuitate thesaurus: latet iquā: sed hoīes nō deū. An nō thesaurus dei Maria? Vbicūqꝫ illa est, & cor eius: oculi eiꝰ sup eā. Vbiqꝫ respicit hūilitatē ancillę suę nouit cęlū vnigenitꝰ dei: ergo & Nazareth sicut patriā suā: sicut hęreditatē suā. Cęlum ex patre, Nazareth ex matre vendicat sibi: qa nō solū dei: sed & hoīs filiꝰ est. Nazareth aūt iterptat̄ flos. Amat florigerā patriā flos de radice Iesse: & libēter int̄ lilia pascit̄ flos cāpi & liliū cōualliū. Cōmēdat. n. florē plchritudo, suaueolentia, spes fructꝰ, gr̄a triplex. Te quoqꝫ florē reputat deus si tibi nec honestę cōuersatiōīs decor nec bonę opinionis fragrātia desit nec intētio futurę retributiōīs. Fructꝰ em̄ spūs ē vita ęterna. Ne timeas Maria, iuenisti gratiā apud dn̄m Gratiā vtiqꝫ plenā, gratiā singularē. Singularē angn̄alē? vtrāqꝫ sine dubio: qa plenā & eo singularē: quo gn̄alē. Nā sola gratiā oībus inuenisti. Bn̄dicta tu in mulieribꝰ & bn̄dictus fructꝰ vētris tui. Singulariter qdem fructus est ventris tui: sed ad omniū mentes te mediante puenit Sic em̄ totꝰ ros in vellere & totꝰ in area: sed in nulla pte areę totꝰ fuit sicut totꝰ in vellere fuit In te sola rex ille diues & pdiues exinanitꝰ imēsus abbreuiatꝰ & ab angelis paulominꝰ minoratus verꝰ deꝰ dei filius icarnatꝰ. Quo fructu vt oēs pauptate eiꝰ ditemur, eiꝰ hūilitate subleuemur, eiꝰ minoratiōe magnificemur, eiꝰ icarnatiōe adherētes deo vnꝰ fiamꝰ spūs cū ipso. Sed qbꝰ dabit̄ gr̄a nisi hūilibꝰ? Balsamū ē, purissimū & solidissimū vas reqrit. Et qd tā purū qdve tā solidū q̄ hūilitas cordis? Merito pinde respicit deꝰ hūilitatē ācillę suę. Quo merito? eo ꝙ aīam hūilē meritū nō occuparet hūanū quo minꝰ influeret diuinę gr̄ę plenitudo. Sed ad hāc nobis humilitatē qbusdā erit gradibus ascēdēdum.

Qꝫ tria sint quę gratiā soleant ipedire.

H ¶Primo enim cor hoīs qđ adhuc peccare delectat, nec miserā consuetudinē pposito vtiliore mutauit, ne sit gr̄ę capax ppriis vitiis prępedit. Secūdo vbi iam mores corrigere & priores neqtias de cętero nō iterare ppoīt, ipsa tn̄ pc̄tā pterita licet iā amputata quodāmō videant̄, dū in eo manēt gratiā nō admittūt. manēt aūt donec cōfessione lauent̄. Sed vę tibi si forte pc̄tis & vitiis perniciosior successerit ingratitudo. Quid em̄ tā euidēter gr̄ę aduersat̄? Tepescimꝰ pcessu tpis a feruore cōuersatiōis nostrę: paulatim refrigescit charitas: abūdat iniqtas: vt cōsummemur carne q spū cœpamꝰ. Inde est ꝙ minus iam sciamꝰ q̄ a deo donata sūt nobis inde uoti pariter & igrati. Timorē dn̄i relinqmꝰ: religiosam omittimꝰ sollicitudinē: verbosi, curiosi, faceti, ēt detractores & murmuratores, vacātes nugis: fatigātes laboris & disciplinę quotiēs sine nota id licet: quasi cōfestim sit etiā sine noxa. Quid ergo tātis repulsam obstaclis gr̄aꝫ nobis deesse miramur? Iā vero si qs deuotꝰ, si qs sollicitꝰ, si qs spū feruens, caueat sibi ne suis fidat meritis, ne suis operibus innitat̄. Alioquin ne hmōi qdē animā intrat gr̄a. nimirū plenus est: nec in eo iam iuenit gr̄a locū sibi. Pharisęꝰ ille elatus q stans orabat, vacuus rediit: qa plenitudinē simulauit. Publicanus vero q vacuū vas exhibere curauit gratiā retulit ampliorē. Nos ergo si gratiā cupimꝰ iuenire, sic abstineamus a vitiis vt de pręteritis quoqꝫ pc̄tis digne pœniteamꝰ. Solliciti simꝰ, & deuotos nos deo, & vere humiles exhibere. Petrus Rauen̄.

Qꝫ angelis cognata virgitas ab angelo salutet̄.

¶Missus est angelus Gabriel a deo. Vbi mediator est angelus humana cesset opinio, vbi cęlestis est nūcius, interpretatio terrena pellatur. I
Qđ p angelū deus mādat ille meret̄ scire q timet scire. Missus ē angelꝰ ad virginē: qa sēp est angelo cognata virginitas. In carne pter carnē viuere nō terrena vita ē: sed cęlestis. Et si vultis scire, angelicā gloriā acqrere maiꝰ ē q̄ hr̄e. eē angelū felicitatꝭ ē, virginē eē virtutꝭ. Angelꝰ ergo & virgo diuinū ē officiū nō hūanū. Seqt̄. Aue gr̄a plena dn̄s tecū. Aue hoc est accipe. Quid? virtutis munera nō detrimēta pudoris. Aue gr̄a plena. hęc est gr̄a q̄ dedit cęlis gl̄iam, terris deū, fidē gētibꝰ, finē vitiis, vitę ordinē, moribꝰ disciplinā. Ne timeas Maria. Quare? qa inuenisti. Timet nō qui inuenit: sed q pdit. Inuenit hęc cōcipiēdo supni germinis gr̄am, q̄ pariēdo nō pdidit virginitatis insignia. Ne timeas Maria. Quid timet q̄ securitatē rerū cōcipit, parit gaudia scl'orū? Quid timet q̄ suscipit eū quē timēt oīa q̄ timent̄? Quid timet cui iudex causę est assertor: integritas testis innocētię?

Bernardus. Qꝫ virgo se indignam angelica salutatione putabat.

¶Maria cogitabat q̄lis esset. i. s. Nimirū idignā se salutatiōe angelica reputabat: & forsitā talia meditabat̄. Vn̄ hoc mihi vt veniat angelꝰ dn̄i mei ad me? Ne timeas Maria. Ne mireris āgelū veniētē: & maior āgelo venit. Ne mirerꝭ āgelū dn̄i: & dn̄s angeli tecū. Quid ni videas angelū cū iā āgelū viuas? Quid ni visitet angelꝰ vitę sociā? Quid ni salutet ciuē sctōrū & domesticā dei? Angelica plane vita virginitas: & q nō K

nubent neq; nubentur erũt ficut angeli dei.

Q; qui per Mariã dona gratię nobis contulit eam a nobis voluit honorari.

L ℭInuenisti gratiã apud dominũ. Quid? plena est gratia: & adhuc gloriã inuenit? Digna prorsus iuenire qđ quęrit cui ꝑpria nõ sufficit plenitudo, nec suo põt esse cõtẽta bono. Sed ficut scriptũ est, Qui bibit me adhuc fitiet: ꝑtit sup effluẽtiã ad salutẽ vniuersitatis. Spũs ait, sctũs superueniet in te: & illud preciosum balsamũ tanta tibi copia influet vt copiosissime effluat circũquaq;. Ita est, iam sentimus, iam exhilarãtur facies nostrę in oleo: iam clamam⁹: Oleum effusum nomẽ tuũ. Verũ si oleũ effundit̃: sed nõ ꝑit. Intuere o homo consiliũ dei, cõsilium sapientię, cõsiliũ pietatis. Cęlesti rore areã rigaturus totũ velleri prius infudit, redempturus hũanũ gen⁹ pciũ vniuersum cõtulit in Mariã. Quare? Forte vt excusaret̃ Eua p filiã: vt querela viri aduersus fœminã deinceps sopiretur. Piissimũ sane consiliũ: sed latet & aliud: nec totũ hoc est. Intuemini igit̃ q̃to deuotionis affectu eam a nobis voluerit honorari, q totius boni plenitudinẽ posuit in Maria: vt siqd spei in nobis est, siqd gratię, siqd salutis, ab ea nouerimus redũdare q̃ ascẽdit delitiis affluens. Tolle corpus hoc solare qđ mũdũ illumiat, vbi dies? Tolle Mariã maris stellã, maris. s. magni & spatiosi, qd nisi caligo inuoluens & vmbra mortis & densissimę tenebrę relinquuntur? Totis ergo medullis cordium, pręcordiorũ affectibus Mariã hãc veneremur: qa sic est voluntas eius qui totũ habere nos voluit p Mariã. Volũtas inquã eius: sed ꝑ nobis. In oĩbus siqdem & p oĩa ꝑuidens miseris tentationẽ nostrã solatur: fidem excitat: spem roborat: diffidentiã abigit: erigit pusillanimitatẽ. Ad patrẽ verebar ꝗ accedere: solo auditu territus ad folia fugiebas: Iesum tibi dedit mediatorẽ. Quid nõ apud talem patrem filius talis obtineat? Exaudietur vtiq; p reuerẽtia sua. Pater eñ diligit filiũ. An vero trepidas et ad ipm? Frater tu⁹ ẽ: & caro tua: tẽtat⁹ p oĩa absq; pctõ: vt misericors fieret: hũc tibi fratrẽ Maria dedit. Sed forte et in ipso maiestatẽ vereare diuinã: q; licet factus sit homo, manserit tñ de⁹: aduocatũ vis habere & ad ipm. Ad Mariã recurre: nec dubi⁹ dixerim: exaudiet̃ & ipsa ꝑ reuerẽtia sua. Exaudiet pater filiũ. Exaudiet fili⁹ matrẽ. Ille patri latus & vulnera, ista filio pectus & vbera pręsentabit: hęc est scala peccatorum: hęc est mea magna fiducia: hęc tota ratio spei meę. Inuenisti, ait angelus, gratiã apud dñm. Feliciter. Semp hęc inueniet gratiã: & sola est gr̃a qua egemus. Prudens virgo nõ sapiẽtiã ficut Salomon, nõ diuitias, nõ honores, nõ potẽtiã: sed gratiã quęrebat: sola est eñ gratia q̃ saluemur. Quid nos alia cupim⁹? Quęram⁹ gratiã, & p Mariã quęram⁹: qa qđ quęrit inuenit, & frustrari nõ põt. Quęram⁹ gratiã apud deum: nã apud hoĩes gratia fallax. Quęrãt alii meritũ: nos inuenire gratiã studeamus. Quid eñ nõ gr̃ę est qđ hic sum⁹? Profecto misericordię dñi est q nõ sum⁹ cõsumpti nos. Qui nos? nos raptores, nos piuri, nos adulteri, nos homicidę, purgamenta deniq; mũdi hui⁹. Consulite cõscientias vestras & videte si nõ vbi abũdauit peccatum, superabũdauit & gratia.

Bernardus.

Q; mediante carnis vmbra virgo ferre potuit pręsentiam diuinitatis.

ℭVirtus altissimi obũbrabit tibi. Vmbra ista corpus est: nec vilis vmbra, quę de virtute altissimi firmatur. Et vere virt⁹ in carne Christi quę virgini obũbrauit: vt qđ impossibile erat mortali fœminę, obiectu tñ inuolucri viuifici corporis ferret pñtiã maiestatis, & lucẽ sustineret inaccessibilẽ. Virtus plane in bonis: cõtraria fortitudo debellata est: & virtus, & vmbra fugans dęmones, tutãs hoĩes: aut certe virtus vegetans, vmbra refrigerans. Virtus altissimi virgini obũbrauit, ne nimio splendore pstricta diuinitatis fulgur etiam illa singularis aquila tolerare nõ posset. M

Q; multiplex benedictio fructus vteri virginalis.

ℭBenedictus fructus vẽtris tui. Benedictus in odore, bñdict⁹ in sapore, bñdict⁹ in specie. Hui⁹ odoriferi fruct⁹ fragrantiã sentiebat q dicebat. Ecce odor filii mei &c. An nõ vere benedictus cui benedixit dñs? De sapore huius fructus q gustauerat taliter eructabat. Gustate & videte qm̃ suauis est dñs. Et itẽ Q; magna m̃ltitudo d. t. dñe. Et ipe fruct⁹ de se. Qui edit me, adhuc esuriet. Vtiq; ꝑpter saporꝗ dulcedinẽ hoc dicebat: qa semel gustatus magis excitat appetitũ. Audisti de odore, audisti de sapore, audisti de specie. Ex Sion ait ꝑpheta species decoris eius. Et alibi. Speciosus forma prę filiis hoĩm. Benedictus ergo fructus vẽtris tui. Ex cuius bñdictiõe: benedicta etiã tu in mulierib⁹: qa nõ põt mala arbor bonũ fructum facere. N

Vverricus.

Q; Ioannes vix plantatus in vtero, fonte vitę per os virginis sit rigatus.

ℭEx quo facta ẽ vox saluta. t. in au. m. e. in. in. g. in v. m. O incõpabilis gr̃a. O inęstimabil' diuinę virtutis potẽtia. Vox Marię dum aurib⁹ Elizabeth isonat: ad cor Ioãnis penetrat, q abstrusus intra materna latebat viscera: spm̃ ei⁹ animat O

gaudioq; vegetat salutari: & cui virtus naturę vix adhuc totã infuderat aĩam, virt⁹ vocis Marię pleniorẽ infundit ꝓphetiã: adeo vt etiã de plenitudine filii copiose videatur in matrẽ refundi. Vere flumina de vẽtre Marię fluebãt aquę viue, et fons vitę & gr̃ę oriebat̃ de medio paradisi ad irrigãda ligna padisi. Proxima erat fonti cedrus ista nobilis. Ioannẽ loquor cõ sobrinũ, & amicũ spõsi, pręcursorẽ Baptistam, & matrem dñi. Ideoq; nimirũ vberius irrigata intãtũ excreuit, vt inter natos mulierũ nihil posset illo sublimius inueniri.

Adam de Persen̄.

Q꞉ diuersa sunt genera gaudiorum.

P ¶Et exultauit spũs meus in deo salutari meo. Nota qa exl̃tatio alia mũdi, alia dei. Exultatio mundi in tribus cõsistit, in corporis icolumitate, in rerum prosperitate, in malitię impunitate. Exultatio hęc nõ est ex intimis, sed foris in rebus pessimis: nõ est spiritus in deo salutari: sed in desiderio salutari. Cęterũ Oĩs gloria filię regis ab in. Exultauit inquit spirit⁹ meus in deo salutari meo. In tribus exultatio Marię maxime perpenditur, q de ancilla efficitur mundi regina: De paupercula Dei mater & filia: De innupta virgo puerpera.

Bernardus.

Q꞉ nemo sapiens salutis scientiam vilipẽdit.

Q ¶Tu puer ꝓphe. altis. vo. Pręi.an.fa.do.pa.vi.e. ad.sci.s.pl.e. Ad dandam inquit, nõ salutẽ: neq; ẽm ille lux: sed sciẽtiã salutis, vt testimoniũ perhiberet de lumine. Scientiã inquit, salutis in remissionẽ peccatorũ. Nõ salutis sciẽtiã sapiens paruipẽdere põt? Ponamus tũ necdum venisse Ioannẽ, necdũ nobis significasse de Christo vbi salutẽ quęrimus. Peccaui peccatũ grãde qđ sanguine hircoꝝ vel vituloꝝ deleri nõ põt. Quia nõ holocaustis delectatur altissimus. Memoria mea infecta est fęce huius amurcę: nõ est nouacula, quę mẽbranã hãc radere possit: quia tota totã imbibit fęcem. Si peccati mei oblit⁹ fuero stultus sum, & ingratus: si in mẽoria mea pmanet: & arguet me ẽt in ęternũ. Quid igit̃ faciã? ibo ad Ioannẽ, & audiã vocẽ lętitię, mĩ̃icordię vocẽ, sermonẽ gratię, verbũ remissiõis & pacis.

Galfridus. Q꞉ Christus in via alligaret vulnera, pannis est inuolutus.

2. R Ecce ego euangelizo vobis gaudiũ magnum qđ erit omni populo. Gaudeãt multi in natiuitate domini. Sed quibusdam in occasiones voluptatis & ostentationis factus est dies ille: vt videlicet splẽdidi⁹ epulentur, & pcedant in vestib⁹ pciosis. Nõ hmõi gaudium nobis cõmẽdat cęlestis nũcius: nõ ad mẽsas delitiosas, vel vestes preciosas: ad pãnos magis & pręsepiũ vocat. Deniq; mediũ nobis exhibet, & annunciat saluatorẽ, qui curare veniat nõ orare: remediũ prębeat nõ cõuiuiũ. Verũtamẽ si diligẽter aduertim⁹ multa nobis reposita est gl̃ia sub his pãnis: & in illo pręsepio cęlestes delitię continẽtur. Gloria patris fili⁹ sapiens. Pãnosus factus ẽ, vt alliget vulnera nostra, & delitię angelorum factę sunt cibaria iumentorũ, vt in quo suauis est illorũ delectatio sit istorum refectio salutaris.

Bernardus.

Q꞉ panni Iesu nobis prędicent paupertatem.

¶Hoc vobis signũ: inuenietis infantẽ pãnis inuolutũ &c. In signum positi sunt pãni tui dñe Iesu: sed ĩ signũ: cui a mł̃tis vsq; hodie cõtradicitur. Multi qppe vocati: sed nõ multi electi: & ideo nec signati. Agnosco Iesum sacerdotẽ magnũ sordidis optũ vestib⁹ dũ altercaret̃ cũ diabolo. Vbi vero exaltatũ ẽ caput nostrũ sup inimicos nostros, ex hoc mutauit vestẽ: decorẽ induit: amictus est lumĩe sicut vestimẽto. Exẽplũ dedit nobis vt & nos eadẽ faciam⁹. Vtilior siqdẽ ĩ cõflictu lorica ferrea q̃ stola linea: licet onerĩ illa sit: hęc honori. Inuenietis inqt infantẽ pãnis ĩuolutũ, & positũ in pręsepio. Cur saluator cui⁹ ẽ aurũ pĩter & argẽtũ, sacrã in suo corpore dedicat pauptatẽ? aut cur pauptas ipsa tam sollicite enarrat ab angelo? neq; ẽm sine certi ratione mysterii pannis saluator obuoluitur, & ponitur in pręsepio, quando id manifeste in signum nobis cõmẽdatur ab angelo. S

Q꞉ interdum bona voluntas sine opere sufficiat ad salutem.

¶Gloria in excelsis deo. Et in terra pax hoĩbus bonę voluntatis. Magna qdẽ sed audeo dicere necdũ pfecta laus, donec veniat q dicat. Sinite paruulos venire ad me. Et pax hoĩb⁹ sine volũtatis vsu in sacramẽto pietatis. Cõsiderẽt hoc qui de voluntate & ope tam cõtentiosis solent disputatiõibus cõrixari. Cõsiderẽt & aduertãt neutrũ negligi oportere, vbi nõ videt̃ deesse facultas, pserti cũ vtrũq; sine altero (vbi tñ facultas deest) nõ modo salutẽ conferre possit: sed ẽt sc̃titatẽ. Sed & hoc quoq; firmit̃ teneãt: pdesse qdẽ op⁹ sine volũtate nõ aũt cõtra volũtatẽ. Vt vnde saluãtur infantes ide magis dãnent̃ ficte accedẽtes. Nihilomin⁹ sane in qbusdã sine ope volũtas sufficiẽs nõ aũt cõtra op⁹. Verbi cã rapit̃ qs ĩ bona qdẽ volũtate: sed necdũ pfecta nec dũ idonea martyriũ sustinere. Quis illi audeat p hac ĩpfectiõe negare salutẽ? Forte. n. ppiea nõ sinit̃ in illã grãdẽ tẽtationẽ venire ne deficiat & dãnet̃. In ea igit̃ impfecta volũtate in q̃ saluat̃: T

vt, deest facultas operis, iam nõ posset saluari propter defectum operis vel opus defectionis. Idem vero & in ignorantia posset accidere.

Q; qui preproperę querit gloriam perdat pacem.

V ℭ Glia in excelsis deo &c. Displicet mortalib⁹ angelica partitio, qua gloria deo, pax hoībus nũciatur, & dum vsurpãt gloriã turbant pacẽ Solus gloriam meretur qui facit mirabilia magna solus. Sicut apostol⁹. Soli deo honor & gloria. Porro cum nostro genere bene agitur si datur frui pace dei, pace cũ deo & qdem feliciter misericordit. Quonã ergo modo stabit pax hominũ corã deo: & cũ deo: si deo nõ potest esse apud hoĩes tuta gloria sua? O stulti filii Adã qui contẽnẽtes pacem & gloriam appetẽtes & pacem perdunt & gloriam.

Galfridus.

Q; sancti ẽt cũ suis interfectoribus pacẽ habẽt.

X ℭ Gloria in altissi. deo &c. Multi forsitan cũ die crastina audierint Lapidabant Iudęi Stephanũ apud se murmurabunt & dicent: heri audiuimus pacẽ nũciari & ecce turbatio. Quę est ista pax? De cęlo possunt qd volũt nũciare terrigenis: in imo positi scire non possum⁹ quenã illa sit gloria in excelsis. Cęterũ nõ videtur pax in terris pręsertim eis quibus promittitur hominibus: scilicet bonę volũtatis. Nunqd ẽm bonę voluntatis homo Stephanus nõ erat? Sic dilexit deum vt testimonium ei etiam inter saxa prębuerit: sic dilexit homines vt pro eis a quibus occidebatur in ipsa mortis hora flexis genibus exoraret. Et huic homini tam bonę volũtatis in terra quę pax fuit? Magna quidẽ pax etiã in terra: sed nõ de terra: nec etiam cũ terra. An putas quia nõ erat pax Stephano cũ obdormiuit in domino? an pacatus nõ erat qui se pacificũ exhibebat, qui inimicis pacẽ quęrebat qui pacare dñm & propitiare peccatorib⁹ tam deuotis precibus satagebat? O mira dilectio sic diligere & eos diligere qui occidunt.

Hugo de sancto Victo.

Q; bona voluntas sola sibi sufficiat: quæ tamẽ nõ valeat operari.

Y ℭ Et in terra pax hominibus bonę voluntatis. Totũ meritũ hominis in voluntate. Quãtum vis tãtũ mereris. Sed ne dicas: qd ergo opus est operari? Scias voluntatem haberi sine opere nõ posse si potueris operari. Nõ est ẽm voluntas si nõ operatur qd potest. Si autẽ nõ potest, sufficit ipsa sibi. Sed ideo post voluntatẽ etiã opus requiritur vt ipsa eo ope augeat. Tale est cor hominis vt opere suo amplius inardescat siue ad bonum si rectum est: siue ad malum si puersum. Quãtum ergo voluntas crescit tãtum & meritum.

Adam de Perseñ. q; per Christi pręsepium ordo monasticus figuretur.

ℭ Transeamus vsq; Bethleem. Transeam⁹ vsq; Bethleẽ: & a seculi actib⁹ diuertẽtis subire nullatenus hũile Christi diuersoriũ dedignemur. Z
Ibi puer natus est nobis. Ibi filius datus est nobis cuius exinanitio, nostra fuit repletio: cuius abbreuiatio est eruditio paruulorũ. O felix tugurium, o regum palatiis diuersoriũ pręferendum, qd cęlestis magisterii auditoriũ factũ est vbi verbũ paruulos tãto intelligibilius de pręsepio erudit, qto eis per silentium infantię suæ noua humilitatis decreta proponit. Vide fili si vere philosophari appetis, a Christi diuersorio ne discedas: ibi verbũ infans vagit quidẽ in cunis: sed prę Tullii facũdia: imo prę eloquiis angelorum ille vagitus est eloquens, qui linguas infantiũ facit disertas. Ibi inaccessibilis splendor obuolutus est vilibus pannis: sed quibus sordes criminum detergũtur. Ibi angelorũ satietas modico lacte alitur: Sed cuius alimento humiliũ nutrita simplicitas in adultam prouehatur ętatem. In pręsepi illo angelorum frumentum in hordeum vertitur: sed cuius pabulo pia iumenta in comportandis oneribus roborẽtur. Et certe Christi diuersorium monasterium dixerim: ad qd diuertẽs a malo vt facias bonum diuertisti. Pręsepium intra diuersoriũ claustrum dico intra monasteriũ: cui te professionis vinculo & loro disciplinę tanq̃ mansuetum animal obligasti. Quid autẽ hordeũ dixerim in pręsepio: nisi ordinẽ qui tenetur in claustro, vel intellectũ sacri eloquii, q difficulter elicitur de literæ integumento: vel sacrosanctum Christi corpus qd de altari sumitur in sacramẽto? Aristę qppe & palę hordei asperitates & difficultates exprimũt: quas tolerari oportet inter obseruantias ordinis instituti. Designant nihilomin⁹ figuras & ĩteguméta sacri eloquii. Signant & sacramentales illas species sub qb⁹ sumit vera caro Christi. Quid inquã sunt illę species color. s. & sapor forma & pondus quib⁹ tantũ mysterium obumbratur: nisi panni illi: quibus verbum infans in angustia pręsepis obuoluitur?

Bernardus.

Q; humilitas etsi prę cęteris non tamen sine cęteris virtutibus deo placet.

ℭ Et venerũt festinãtes: & inuenerũt Mariã & Ioseph: & infantem positum in pręsepio. Quid A
est q; sola ab angelo cõmendari videtur humilitas vbi dicit: Inuenietis infantem pãnis inuo

lutum & po.in pse.nec tn sola a pastorib9 inueniri? Forte speciali9 comendat angelus humilitate,quia ruentibus ceteris per superbiam ipse in humilitate stetisset. Aut certe pterea coelit9 annunciat humilitas:q hec quasi propria virtus diuine exhibenda sit maiestati. Sola tn non potuit inueniri,quia semper gratia pstatur humilibus.Inuenerunt ergo Mariam & Ioseph & infante positum in psepio. Sicut em saluatoris infantia manifestam ptendit humilitatem, sic per virgine continetia, iustitia per Ioseph viru iustum non incongrue designatur. Sane continentiam deberi carni quis nesciat? Iustitia vero virtus est qd suu est cuiq tribues. Et hec erga pxios e necessaria. Porro hulitas deo nos recociliat,deo facit ee subiectos,deo placet in nobis Itaq q fornicat, peccat i corpus suu:q iiurios9 est,in pximu.Elat9 qd in se est deu inhonorat.

Q emmanuel oia noia Iesum sonat.

B ¶Postq cosummati sunt dies octo, vt circunciderer puer:vocatum est nomen eius Iesus.Merito dum circuncidit puer qui natus est nobis saluator vocatur,q videlicet & ex hoc ia coeperit operari salute nostra immaculatu pro nobis sanguine fundens.Neq em ia querere est christianis cur voluerit Christ9 dns circucidi. Propter hoc siquide circucisus est,ppter qd natus propter qd passus.Nihil horu ppter se,sed oia propter electos.Nec in pcto genitus,nec a pcto circuncisus,nec mortuus est p pcto suo:magis aute ppter delicta nostra.Qd vocatu est ab angelo priusq in vtero conciperet.Vocatu plane non impositu.Nempe hoc nomen ei est ab eterno:a natura ppria habet,vt sit saluator.Innatu ei hoc nome non inditu ab humana vel angelica creatura.Sed qd dicimus, q egregius ille ppheta Esaias.s. hunc pueru multis noib9 appellandu fore pdicens hoc vnu tacuisse videt qd solum vt pmonuit angelus,vt testat euagelista vocatu e nome ei9. Ait ei.Puer nat9 &c.Et dei ceps.Et vocabit nome ei9 admirabilis cosiliari9 de9 fortis,pater futuri seculi,priceps pacis.Magna quide noia,sed vbi est nomen qd est sup oe nomen:nomen Iesu in quo oe genu flectat? Forte in his oibus illud vnu inuenies,sed expssum quodammodo & effusum:nec oino aut vocari posset aut esse saluator,si horu quippia defuisset.Nunqd no vere eu admirabilem singuli sumus experti, in mutatioe voluntatu nostraru? Hoc quippe est saluationis nostre principiu cu incipimus respuere qd diligebamus,dolere vn letabamur,amplecti qd timebam9,sequi qd fugiebamus,optare qd contenebamus. Admirabilis plane qui hec operat mirabilia. Sed et consiliarium sese exhibeat necesse est in electione poenitentie & vite ordinatione,ne forte sit nobis absq scietia zelus,& voluntati bone prouidetia desit. Sane opus est vt deu quoq pbem9 in remissioe prioru delictoru,quia nec sine hac sal9 nobis costare pot. Et nemo pot dimittere pcta nisi sol9 de9. Veru ne id qde sufficit ad salute,nisi forte expiamur in expugnado ipugnate nos:ne ab eisde rursu cocupiscetiis supemur,& fiant nouissima nostra peiora prioribus. Videt ne iam aliqd deesse saluatori? Plane deesset qd maximu e,nisi & pater esset futuri seculi: vt p eum scilicet in immortalitate resurgeremus q per psentis seculi patrem generamur ad mortem. Neq hoc satis si non etia princeps pacis pri nos recociliaret:ne forte sicut filii pditionis non salutis resuscitaturi videremur ad poena. Multiplicabitur eius imperium, vt merito saluator dicatur p multitudine saluandoru.Et pacis non erit finis, vt veram noueris esse salute quae non possit timere defectum.

Quare Christus voluerit circuncidi.

¶Postq cosummati sunt dies octo &c.Audiuimus congrua lectione de verbo abbreuiato qd fecit dns sup terra.Abbreuiatu ei in carne amplius abbreuiat carnis suscepta circucisioe. Minorat9 paulomin9 ab angelis dei fili9natura humana induit.Sed ia ne ipm respueres remediu humanae corruptionis, multo minorat ab eis. Agnus sine macula etsi no eguit,tn voluit circucidi,nec vestigiu vllu habens vulneris alligatura vulneris no refugit.Non sic agit peruersitas elationis humane.Erubescimus vulneru ligatura q de vulnerib9 interdu etia gloriamur. Que nemo pot arguere de pcto,ipse pcti remediu pariter & austeru sine vlla necessitate suscepit,nec repulit cultru lapideu,in quo vet9 illa quae eraderetur,rubigo non fuit. Nos econtra inuerecundi ad obscoenitatem culpae erubescimus agere poenitentia,qd extreme demetie est maleproni in vulnera,pei9 in remedia verecudi.Qui pctm no fecit,no dedignat9 est pctorem se reputari.Nos et esse volum9 & nolum9 estimari. Ita ne sano opus est medicina et non male habentib9? imo vero ita ne eget medicamine no eger:sed medicus? Vocatu est nomen ei9 Iesus,qd vocatu est ab angelo priusq in vtero cociperet.In ore ergo duoru vel trium testium stet omne verbum. Et ipm quod in propheta abbreuiatu,manifesti9 in euagelio legit caro factum.Nos respicit hec parabola.Christ9 ei nec angelico eguit testimonio nec humano.

A qb9 nobis salutis testioniu sit qredu.

¶Triplex proinde qrendu nobis est propriae salutis testimoniu.Et nos ei circucidi necesse est, & sic nome salutis accipere. Circucidi sane non D

litera,sed spiritu & veritate:nõ vno mẽbro,sed toto corpere simul.Quę est ergo moralis circũcisio nostra,nisi quã cõmendat Apl's, Victum ingens,& vestitũ habẽtes his cõtẽti sim⁹?Optime prorsus circũcidit nos et superflua resecat vniuersa,voluntaria hęc paupertas, pœnitẽtię labor,regularis obseruatio disciplinę.Cęterũ in hac circũcisiõe triplex nobis q̃rendũ est salutis nr̃æ testimoniũ: ab angelo & Maria & Ioseph. Oportet iquã vt ante oĩa magni cõsilii angel⁹ nobis imponat salutis nomẽ. Dehĩc quoq; ipsi⁹ cõgregatiõis necessaria est attestatio:q̃ tãq̃ mr̃ est singulorũ.Sed nec ipsi⁹ ministri cõtẽnendũ est testimoniũ ei q imitari q̃rit saluatoris exẽplũ.Hic est Ioseph locũ quidẽ obtinẽs spõsi, re aũt vera seruus & dispẽsator,qui pater vocať, magis aũt nutrici⁹ est.Sed dico eadẽ manifesti⁹ & ab his q foris sunt,et ab eo q intus est habere oportet testimoniũ bonũ.Cui⁹ ei oĩb⁹ grata nemini onerosa est cõuersatio.huic.n.sine dubio ppria de salute vniuersa fratrũ cõgregatio attestať.Frustra plane sup his dũtaxat q̃ sunt in manifesto neqssim⁹ ille fratrũ accusator trahat i cãm quẽ excusat vniuersitas fratrũ. Habet & a p̃latis testimoniũ qsqs & pctã secularis vitę, & p̃sentis quoq; tpis negligentias humili eis & pura cõfessione iudicãda exponit, & ipsorũ satisfacere studet arbitrio. Iã ne i his qdẽ pessimi illius timẽda ẽ accusatio: qñ nõ iudicabit dñs bis in idipm̃.An forte criminari volet intentionẽ,& in ea parte calũniã struere machinabiť,in qua nec fratrũ,nec ipsi⁹ patris testimoniũ satis efficax videať?Necesse est ergo vt in hac parte opituletur nobis testis internus q magis cor q̃ faciẽ intueť.A quo sane & incipiendũ est,vt nõ prius quicq̃ concipiať in aĩo,q̃ ab eo nomen salutis acceperit.Vbi vero in opus pcesserit manifestum,expedit iam exteriora quoq; sibi testimonia conciliare.

Q cauterium infixum est capiti pro totius corporis sanitate.

E ¶In circuncisione dñi habemus qđ amem⁹, & admiremur:habemus etiã qđ imitemur.Venit nãq; dñs propter nos,nõ solũ redimendos sanguinis effusione,sed et docendos verbis, & exẽplis nihilominus instruendos, Sicut em̃ penit⁹ erat inutile viam scire si detineremur in carcere:ita redimi non pdest si vię ignaros q prim⁹ inueniret,primus in carcerẽ retrudẽdos reduceret.Itaq; in maiore ętate patiẽtiæ & humilitatis, et sup oĩa charitatis cæterarũq; virtutũ manifesta dedit saluator exempla in infantia figuris velata. Assumens em̃ formã hoĩs paulo min⁹ minoratus est ab angelis.Circũcisus vero multo iam minus angelis minorať,quia non solum hoĩs,sed formã habet peccatoris,& infigiť velut quodã cauterio latronis. Quid est ei circuncisio nisi superfluitatis & peccati indiciũ? Quid facitis circuncidentes eũ?Putatis qa sup eũ cadere possit illa sñia.Mascul⁹ cui⁹ p̃putii caro circũcisa nõ fuerit p.a.i.de p.s. Põt obliuisci pater filii vteri sui?aut non cognosceret eũ nisi signũ circũcisionis haberet:imo vero siquo mõ posset nõ cognoscere filiũ ex hoc maxime signo poterat ignorare eũ inuẽta in eo circuncisione quã peccatoribus ipse puiderat ob purgationẽ vtiq; delictorum. Sed quid mirũ, si caput pro membris accipit curationẽ,quã tñ in seipso nõ habuit necessaria? Nõne et in membris nostris sæpe p vnius alteri adhibeť curatio? Dolet caput,& in brachio fit coctura. Dolent renes,& fit in tibia.Ita hodie pro totius corpis putredine cauteriũ quoddã infixum in capite est. Deniq; quid mirũ si pro nobis dignatus est mori? Totus siquidẽ est datus,& totus in meos vsus expẽsus est. Sed dicendum est iam quid in hac circũcisione nobis spũaliter indiceť agendũ.

De mysterio octo dierum.

F ¶Neq; em̃ sine causa in lege p̃ceptum,nec sine causa a dño completum est vt octaua die fieret circuncisio.Sed quis cognouit sensum dñi,aut quis cõsiliarius eius fuit?Non ignoramus iam oportere hoĩem nasci deũ.Nam propter hoc secundo natus est fili⁹ dei.In peccatis siquidẽ nascimur vniuersi,& necesse habemus renasci in gratia,qđ in baptismate quidẽ percepimus,sed totum periit in seculari vita.Nunc primũ miserante deo virtus gratię in nobis operať,vt in nouitate vitæ ambulemus. Ergo nasciť hõ qñ sol iustitię ort⁹ in aĩo peccatorũ illuminat tenebras: horrendũq; dei iudiciũ internis obtutibus offert,addens ad terroris vinculum breuẽ dierum numerũ & finem incertũ.Hęc plane vespera est ad quã demorabiť fletus,& necesse ad di matutini lætitiam, vt auditam faciat nobis misericordiam suam.Sic em̃ fit vespere & mane dies vnus.

De die iustitiæ.

G ¶Est autẽ dies ista iustitię reddens cuiq; quod suum est,nobis miseriã, misericordiam deo. In hac die puer nasciť,quãdo ex his q̃ diximus ad amorem pœnitentię,ad odiũ peccati anim⁹ excitatur.Sed periculosum est forte si velit inter seculi turbas agere pœnitentiã,vbi alii venenatis p̃suasionibus, alii vndiq; exẽplis peioribus ad peccatum alliciant, alii adulationib⁹ in vanam gloriam,alii detractationibus & impatientia animum eius deiiciant.

De die prudentiæ.

H ¶Pręcedat iam necesse est prudentiæ radius. Ostendat q̄tas & q̄ importunas p̄sertim in hac generatione opportunitates & occasiones peccati offerat mundus, & ingerat: q̄ debilis sit ad illas humanus animus: maxime qui in peccati consuetudine sit nutritus. In hac ergo die prudentię eligat de præsenti seculo nequam fugere, sed nōdum sufficit hoc. Forte enim vult eligere solitudinem non satis attēdens propriam infirmitatem, & periculosam diaboli luctam. Quid eñ periculosius q̄ solum luctari contra antiqui hostis versutias a quo videatur, & quē videre non possit?

De die fortitudinis.

I ¶Itaq; iam necessariam habet fortitudinis diē: vt nouerit custodiendā ad dñm fortitudinem & in acie multorū pariter pugnantiū esse quærendam, vbi tot sint auxiliarii, quot socii: & tales qui dicere possunt cum Apostolo: Quia nō ignoramus astutias inimici. Cōgregatio eñ ꝑ sui fortitudine terribilis est, vt castrorum acies ordinata. Vę autē soli: quia si ceciderit non habet subleuantē. Verum in hac fortitudinis die cum elegerit esse in cōgregatione multorū, nū qd eliget esse magister, q nōdū discipulus fuit? Et quomodo aut in se, aut in aliis mot⁹ irrationabiles poterit tēperare? nemo carnē suā odio habet. Quomodo ergo putatis si iam magister suus fuerit iste, quin facile sibi aliq̄ñ eo ampli⁹ quo familiarius condescendat?

De die temperantiæ.

K ¶Illucescat igitur dies temperantię, vt quęrat quomodo temperari & refrēnari possint incontinentes motus voluptatis: bestiales motus curiositatis: ceruicosi motus elationis. Eligat abiectus in domo dei, & subiectus esse magistro sub quo frangatur eius voluntas, & obedientię freno concupiscentia reprimatur. Sed iam in ipsa obedientię via, aliqua fortassis dura & aspera occurrere possunt, vt accipiat interdum p̄cepta nonnulla: quæ licet salubria sint, min⁹ tñ suauia videantur. Hæc si moleste cœperit sustinere, si diiudicare prælatum, si murmurare in corde, etiam si exterius impleat quod iubetur non est virtus patientiæ, sed velamen malitiæ.

De die deuotionis.

L ¶Iam vero cum in his diutius exercitatus fueris roga dari tibi lumen deuotionis, diem serenissimam, & sabbatum mentis, in quo tāq̄ emeritus miles in laboribus vniuersis viuas absq; labore, dilatato corde currens viam mandatorum dei. vt qđ prius cum amaritudine & coactione tui spiritus faciebas, de cætero iam cū summa dulcedine peragas & delectatione. Verum ad hanc perfectionem pauci ni fallor perueniunt in hac vita. Neq; eñ si quis aliquādo videt̃ hanc habere, continuo credat sibi necesse est. Maxime si nouitius est, nec per p̄fatos ascēderit gradus. Pius eñ dñs pusillos corde blanditiis talibus allicere solet. sed nouerint q eiusmodi sunt gratiam hanc p̄stitam sibi non datā Lōge aliter q exercitatos habēt sensus deuotionis hui⁹ felici iucūditate fruūt̃. Sed multi tota vita sua ad hoc tendunt, & nūq̄ pertingunt: q bus tñ si pie & p̄seuerāter conati sunt, statim vt de corpore exeunt, redditur qđ in vita dispēsatorie est negatū: illuc producēte eos sola gratia, quo prius tendebant ipsi cū gratia, vt consummati in breui expleant tēpora multa. Illis vero qui ad hanc deuotionis gratiā perueniūt vnum videt̃ restare periculū, & omnino timendum est eis a dęmonio meridiano. Ipse eī sathanas transfigurat se in angelū lucis. Hoc ergo timendum ei, qui tanta delectatione oīa facit, ne dum sequit̃ affectionē, corpus destruat per immoderatā exercitationē: ac deinde necesse habeat non sine magno sp̄ualis exercitii detrimēto circa debilitati corporis curā occupari.

De die patientiæ.

¶Necesse est ergo vt illucescat dies patientię: ꝑ quā omnia dura & asp̄a, tacita amplectaris cōscientia: te magis diiudicans & durius arguēs cui nimirum displicet, q̄ ad salutem sunt: & in cogitatione tua semp partem magistri, quo ad potes, aduersus teip̄m iuuans: & te in omnib⁹ accusare, illū magis excusare laborans. Porro iā in hoc loco cauendū est tibi vt arbitror a superbia. Magnū est eñ oīno sic vincere semetip̄m Melior est ait Salo. patiens viro forti &c. Considera q̄ manifeste propheta doceat necessariam esse humilitatē post patientiā, dicens. Verūtñ deo subiecta esto anima mea: quia ab ipso patiētia mea. Nonne videtur hic occasione patientiæ tentationem sensisse superbię? M

De die humilitatis.

¶Necesse est ergo vt illuminet cor tuum radius humilitatis, & declaret quid a te sis, quid a deo: vt altum non sapias: qm̄ Deus superbis resistit: humilibus autem dat gratiam. N

De die discretionis.

¶Ergo ne hoc incurrat qui currit, illuminari necesse est lumine discretionis quæ mater virtutum est, & consummatio perfectionis. Atq; hæc est octaua dies circuncisionis, in qua circunciditur puer: quia discretio vere circuncidit, vt non plus nec minus fiat. Nam & qui nimius est, fructum boni operis abscidit, sicut qui tepidus est & minus facit. In hac ergo die O

nomen imponitur, & nomen salutis. Nec de eo qui sic conuersatur, dubitem dicere ꝙ suam ipsius salutem operatur. Vsq; ad hunc enim diem possunt dicere angeli qui nouerunt secreta cœlestia: Sed ego nunc primum ei fiducialiter salutis nomen impono. At vero quia omnino rara ista auis in terris est, huius discretionis locum in nobis suppleat virtus obedientię, vt nihil plus, nihil minus, nihil aliter q̃ imperatum sit faciamus.

Vverricus.

Q; præsens tempus nobis ad pœnitentiam sit concessum.

P ¶Postq̃ impleti sunt dies purgationis Mariæ tulerunt Iesum in Hierusalem. O q̃ felix est de quo dici potest, impleti sunt dies purgationis eius: vt iam nihil ei aliud supersit nisi vt ferant eum in Hierusalem supernam, & sistant eum domino. Talis nimirum erat Simeon ille senex tam desiderabilis, q̃ plenus desideriis. Cũ iam olim vt arbitror, essent impleti dies purgationis, in susceptione domini Iesu impleti sunt dies expectationis. Verum nos fratres dies qui ad purgandum nobis dati sunt velimus nolimus, implemus. Sed væ si dies implentur, & purgatio minime impletur, vt postea necesse sit illo nos igne purgari, quo nihil pœnalius potest in hac vita vel acrius cogitari. Fratres breues dies hominis sunt: sed tam valde preciosi sunt: immo quo breuiores, eo ꝑciosiores quia dies sunt purgationis: cum statim postmodũ futuri sint dies retributionis.

De mysterio turturis & columbæ.

Q ¶Par turturum aut duos pullos columbarũ. Turturem commendat castitas. Huius enim merito digna fuit hostia pro virgineo partu dari. Licet vero alias per columbam spiritus sanctus soleat designari: quia tamẽ libidinosa auis est, non decuit offerri in sacrificium domini, nisi ea ętate quę nesciret libidinem. Turturis aũt nõ designatur ætas: qm̃ agnoscitur castitas in quacunq; ætate. Deniq; compari vno contenta est: quo amisso, alterum non admittit, numerositatem in hominibus nuptiarum cõdemnans. Nam etsi forsitan culpa propter incontinentiam venialis est: ipsa tamen tanta incontinentia turpis est. Pudet ad negocium honestatis rationem non posse in homine, quod natura possit in volucre. Cernere est turturem tempore suæ viduitatis, sanctæ viduitatis opus strenue atq; infatigabiliter exequentẽ. Videas vbiq; singularem, vbiq; gementem audias, nec vnq̃ in viridi ramo residentem prospicies, vt tu ab eo discas voluptatum virentia virulenta vitare. Adde ꝙ in iugis montium & summitatibus arborum frequentior illi conuersatio est, vt qđ maxime propositũ pudicitiæ decet, doceat nos terrena despicere, & amare cœlestia. Ex quibus colligitur ꝙ vox turturis sit etiam prædicatio castitatis.

Galfridus. De saluatoris oblationibus, & qualiter sint a nobis offerendę.

¶Obtulerũt ꝓ eo dño par turturũ, aut. d. p. c. R
Excitat nos in amore Christi, & matris eius tãta dignatio pro nobis exhibita, & ad custodiam disciplinę, eorum nos cohortantur exempla, nemo sua opera, nemo suos dissimulet domino filios exhibere: nemo speret nisi a suis sese parẽtibus offerendum, nec vacuus apparere præsumat in conspectu domini: Sed turtures & columbę pullos studeat exhibere, geminã scilicet pudicitiam cordis & operis, & duplicem fructum fraternę dilectionis, in corporalibus & spiritalibus commodis. Sic nos sibi oblatos recipit deus, si & nobis & proximis impendim⁹ qđ debemus. Aliter etiam turtures exterioris & interioris hominis indicant puritatem, vt non modo caueatur adulterium quod concupiscendo admittitur, sed illud etiam de quo dicitur. Immundus est omnis arrogans ante deum. Columbæ duę simplicitas, & benignitas, & earũ pulli, innocẽtię & bñficentię fructus, vt qđ sibi qs nõ vult fieri, nec ipse faciat alteri: faciat autẽ ei qđ sibi vult fieri. Qualiter autem offerri debeãt aues istę, legislator Moyses ait. Retorto ad collum capite, ac rupto vulneris loco decurrere faciat sanguinem super crepidinẽ altaris. Caput hoc, ꝓpositum est vtriusq; exercitii supradicti: qđ in omni opere sicut caput in corpore principatur. Quia tñ in multis offendim⁹ oẽs: nec tollatur omnino hoc caput, sed vt fluat sanguis qui pro piaculo animę est, inclinẽt & reflectatur ad collũ confessionis per quã expietur & acceptetur vtriusq; propositũ sanctitatis. Sed multi palpant, multi dissimulant, nec rumpũt vulneris locum: sed pro illis alia in confessione loquunẽ. Altare dei religiosa q̃cũq; ꝓfessio est, cuius crepido vel basis sacrę cõuersationis initium. Effundit sanguinẽ qui reatum propriũ cõfiteẽ. Sed nõ ad altaris crepidinẽ: si nõ etiã ꝓfiteẽ emẽdatius sibi deiceps esse viuẽdũ. Aliter etiã crepido altaris huius et basis, est ꝑlatus sacrę cõgregationis, cui totũ onus incũbit: sicut in gręca ligua rex Basileos nomen accepit. Fundit itaq; sanguinem, sed non ad crepidinem altaris, q cõpungiẽ quidem, sed nõ cui conuenit confiteẽ. Inde est ꝙ legali sanctione cognoscit esse decretũ: quaten⁹ sacerdos q offert victimã

holocausti habeat pellē eius, vt videlicet veterē quem exuit hoīem ei quisq̧ exhibeat, qui eum induit nouum.

Adam de Persenia.

De quatuor oblationibus Christi.

S ℭObtulerunt pro eo domino par turturū & duos p.c. Mira res, pcio auium redimit preciū nostrū, & redēptor noster redimit anteq̄ nos redimamur ab ipso. Habemus autē quatuor de Iesu oblationes distinctas, quarum prima facta est de ipso a parentib9. Secunda p ipso de auibus. Tertiā fecit de seipso. Quartā faciet ipe de suis In his oībus īstruimur qd credere, qd imitari, qd sperare debeamus. Prima oblatio de humilitate nos instruit, cū humiliter legi subiicit legislator & iudex. Secunda ad paupertatē voluntariā nos inuitat, cū vniuersitatis auctor & dn̄s hostiā pauperū p se elegit offerri. Tertia ad pietatis viscera nos emollit: cū pius dn̄s mori pro impiis p man9 nocentiū & crucis suppliciū nō refugit. Iā in quarta oblatione est pmiū nostrū cum. s. in fine mundi offeret & tradet regnum deo & patri: si tn̄ quintā de nobis exhibeamus ad meritū. Quintā de nobis facimus, si nosmetipos, & in legis obseruātia hūiles, & in cōtēptu mundi voluntarios pauperes, & in cōpassione proximi misericordes exhibeamus.

Galfrid9. Q̄ʒ qui Christū suscipere voluerit: ei deesse non debet spes & timor.

T ℭHomo erat in Hierusalem cui nomē Simeon & h.i.i. & ti. Vę securo peccatori: subitaneus ei veniet interitus, nec effugiet. Felix qui iustus in actione & in cogitatione fuerit timoratus. Timuit Simeon in quo Spiritus sanctus erat: Timuit qui responsum acceperat ab eo. Tibi peccator vnde securitas? Nec solum timoratus erat, sed expectās redemptionē Israel. Beneplacitū est dn̄o sup timētes eum & in e.q.s. s.m.e. Vtraq̧ res necessaria ad salutē. Timor sollicitat, spes consolat. Infundit vulneribus aīæ spes oleum, timor vinū. Q̄ʒ lætus Simeon venit in templum dn̄i, vbi tēpli dn̄m inueniret. Q̄ʒ lætus suscepit quē desiderauerat: q̄ lętus gestando sustinuit, quē sustinuerat expectando. Confortent igit corda nostra, & sustineāt dn̄m. Suscipiamus leue onus in vlnas. Exeramus & exerceam9 vtrosq̧ lacertos non summis tāgam9 digitis: aut etiā imitemur eos q nec digito suo qd imponunt aliis, volunt mouere. Duo sunt brachia, obediētię & patientię, sine qbus iterim verbum dei firmiter non tenet: bona faciens, & mala patiens. Si fueris in vtroq̧ nō segnis, si nō trepide, non tepide, sed viriliter agas, sed confortetur cor tuū & delectet, salutare dei in vlnis habes, in sinū foues, & ipse pariter confoueris. Est q gestat illud in hūero: cui onerosa ē ęqtas: cui molesta sobrietas: cui grauis est disciplina. Est qui videtur illud super caput positum circunferre: nec fraternę seruiens ædificationi sed suę ostentationi. Parū est ille timoratus & parum amans. Quia em̄ minus diligit, minus & metuit ne amittat.

Odo Tusculanus.

Q̄ʒ Iesum in vlnis accipere sit geminę bonę operationi operam dare.

ℭAccepit eum in vlnas suas. Per vlnas, id est per brachia opera designantur. Accipit igitur Iesus in vlnis: quia per bona opera perseuerat in nobis. vnde. Super quē requiescet spirit9 me9 nisi sup humilē, & qui. & tremen. verb. m. i. exequentem cum tremore mandatorum opera. In brachiis autem accepit, non in brachio: quia necessaria nobis est duplex operatio. Est em̄ opus quod delet culpam, & est opus quod gloriam promeretur. V

Galfridus.

Qui vbi & quomodo Christum debeant inuenire.

ℭNunc dimittis dn̄e seruum tuum in pace. X
Hoc nobis carmen cecinit canus senex: quēadmodum dulcius ante obitum concinit albus olor. Nato dn̄o angeli cecinerunt: oblato eo, iustus canit: qd̄ ad eorum gaudium iam iāq̧ trāsibat. nēpe Rectos decet laudatio. Adorato dn̄o non cecinere Magi, ne sapientiæ ascriberet humanę: immo vero munera ei obtulerunt, & mysticis donis dn̄m glorificauere nō verbis. Sic efficacior apud ecclesiam gentiū præfigurata deuotio q̄ apud populum Iudęorum: qui dn̄m labiis honorabat. Venerant prius pastores ad dominū: venerant & siderum contemplatores: Simeon forsitan venire non poterat: ipse ad eum venire dignatus est, & pręuenire eum in benedictione dulcedinis. Studeant necesse est pastores hominū sacrę deuotioni, vt dū custodiēdis gregibus solerter inuigilant, ex cœlesti admonitione festinent ad pręsepium scripturę sacrę: vnde sibi pariter & aliis vitalia referant alimēta. Nihilomin9 etiā perfecti quiq̧ claustrales q̄rendo & sapiendo quæ sursum sunt: non quæ super terram tanq̄ sidera contēplando, per ducatū fidei ad intelligentiam veritatis accelerēt. Tu vero fili qui studiis spiritualibus vacare nō sufficis, sed in exauditione & obauditione pręceptoris tui quem tibi commendat interpretatio nominis Simeonis, non pro tuoipsius arbitrio, non pro questu proprio terrenis laboribus occuperis. Expecta dominum viriliter age con-

fortetur cor tuum. Sustine eum qui pauperis in finem non obliuiscitur. Occurret tibi et gratiam gratis infundet. Nūc dimittis ait Simeon seruum tuum domine. Quis illi iam innotuerat quod longe postmodū dicturus erat dominus: Iam nō dicā vos seruos, sed amicos meos? Dimittis ait seruum, & admittis amicum: non spiritum seruitutis iterum in timore, sed tuā potius charitatē infundens. Dimittis clausum de ergastulo duplici seculi videlicet hui⁹ & corporis. Dimittis eū q vinct⁹ est liberū: & funiculo triplici carnalis videlicet, necessitatis, voluptatis, cōsuetudinis miserat⁹ absoluis. Væ miseris q̄tos hodie vincula pniciosa delectāt. Teneri volumus, mitti & timem⁹ omnino diuitem.

Adam de Persenia.

Q₂ triplicē lętitiā contineat canticū Simeonis.

Y ¶Nunc dimittis seruum tuum dn̄e. Notum est in hoc cantico quatuor esse versus: quia quatuor sunt lætitiæ cœlestis pgressus. Prim⁹ est in expectatiōe & desiderio pii cordis: vn̄ in primo versu se in pace dimitti proclamat. Secundus est in fructu & prouētu pię expectationis. vnde in secundo versu corporeis etiam oculis se videre salutare dei, hoc est Saluatorem exultat. Tertius est in charitate de profectibus alienis. vnde in tertio versu hoc salutare dei omnibus populis cōmunicari denunciat dicēs. Qđ parasti ante faciē omnium populorum. Quartus & vltimus progressus est sempiterni luminis reuelatio & gloriæ manifestatio: qđ in quarto versu cōmemoratur cum dicitur. Lumē ad reuelationem &c.

Bernardus.

Q₂ dilectio gladius appelletur.

Z ¶Et tuam ipsius animā ptransibit gladius. Est gladi⁹ amor dei: q Marię aiam nō modo cōfixit sed etiam pertrāsiuit, vt nullam in pectore virginali particulā vacuam amore relinq̄ret: sed toto corde, tota anima, tota virtute diligeret: & esset gratia plena. Aut certe ptransiuit eam vt acciperemus & fieret mater charitatis, cui⁹ pater est charitas deus parturiēs, & in sole ponēs tabernaculū eius. Et illa qdē vulnus suscepit amoris et suaue: Ego vero me felicem putauerim si summo quasi cuspide hui⁹ gladii pūgi interdū me sensero, vt vel modico accepto amoris vulnere dicat aīa mea. Vulnerata charitate ego sum.

Galfridus. Quomodo nobis inuicem Christum offerre & suscipere debeamus.

A ¶Erat Anna prophetissa filia Phanuel de tribu Asser. Magna siquidē fuit illa Anna, in qua sterilitatē naturæ gratiæ superauit vbertas, vt tantū prophetā pareret quæ tanto tēpore fuerat desperata de partu. Lōge vero maior Anna ista, quę per tot annos non discedebat de tēplo, ieiuniis & orationibus seruiens die ac nocte. Felix q̄ enixa est Samuelem, sed quę saluatorē felicior. Nec immerito de tribu Asser fuisse & filia Phanuel perhibet. Asser beatitudinem sonat: Phanuel faciē dei. Erat ei certissime Anna ista tanto tempore vidua, & talis vidua erat de genere bonorū & dicentiū deo: Exq̄siuit te facies mea: fa. t. d. re. Tales oblatio dn̄i legit habuisse psonas paucas nūero, sed pciosas merito & virtute. Imitemur et nos offerentes dn̄m, & eos q tāto gaudio suscepere salutē. Offeramus nobis inuicē Christū, & abinuicē suscipere eū studeamus. Maria illuminatrix, Ioseph augmentum, Simeon exauditio, Anna gr̄a interptat. Illuminatio ad doctrinā pdicationis: ad formā cōuersatiōis referat augmētū. Vtilis plane superogatio & salubre prorsus augmentum si ad verba doctrinæ exēpla vitæ superadiiciat qui pximis studet offerre salutem. Et notandum q̄ vterq̄ sexus pariter fuerit in vtrisq̄. In verbo em̄ doctrinę captanda fœcunditas, virilitas potius in exēplo. Alioqn praue admodū & puerse forti⁹ pdicat qs q̄ victitat ope q̄ sermōe fragilior. Nihilominus em̄ obseruanda suscipientibus in exhibitione obedientię fortitudo virilis: in gratiarum actione deuotionis pietas, & affectus quodammodo muliebris. Vnde etiā Simeon accepit eum in vlnas suas. Anna autem confitebatur domino, & omnibus loquebatur expectantibus redemptionem.

Item vnde supra.

¶Aliter etiam illuminatio nostra in conuersio B
ne cum a tenebris reuocamur ad lucē, augmentum nostrū est cū de virtute proficimus in virtutē. Dicitur quidē vterq̄ parens, iuxta illud. Cum inducerent puerum Iesum parentes ei⁹. Verius tn̄ Maria parens est, Ioseph nutricius saluatoris. Si quis a tenebris nostris, ad lucem iustitiæ nos adducit, Iesum parit in nobis donec formetur. Si quis ad meliora nos pmouet, Iesum fouet quasi iam natum. Ab vtroq̄ tamē Iesus suscipiendus est tanq̄ Iesus expansis vlnis & gratiarū actione deuota. Marię ianuam claudit qui tenebras diligit magis q̄ lucē. Excludit sanctum Ioseph qui eiusdem lucis nō admittit augmentū. Simeon Iesum recipit quotiēs exauditus a dn̄o q̄libet gratiā quis obtinuerit pcib⁹ impetratā. Anna etiā superueniens confitet, si quis nec postulatū aliqn̄ nec speratum diuinæ clemētię tam gratum q̄ gratuitū munus acci piat. Adest Simeō dū oratio supplicū exaudit.

Anna superuenit quotiés abundantia pietatis merita supplicum excedit & vota.

Hugo de sancto Victore.

Quid significet illud, ꝙ Iesus annorũ.xii.ascẽdit in templum.

C ¶Cũ esset Iesus ãnorũ.xii.&c.Duodeci annorũ in Hierusalẽ Iesus ascẽdit,qa post pfectionẽ operis & duplicatã charitatis virtutẽ ad pacẽ contẽplationis ꝑuenit. Parentes Iesu ab Hierusalẽ iter vnius diei redeunt,qa sensus carnis q p exercitiũ boni operis internã veritatẽ nutriũt,p exteriorũ delectationẽ retracti diu in ẽterna pace persistere nõ possunt.Christ⁹ in Iudea nascit̃ de virgine,& veritas in cõfessione nascit̃ de puritate.Vn⁹ dies,vna claritas,vnũ gaudiũ, vna bñdictio,quã Esau accipit:qa duplicẽ stolã nõ potuit pmereri. Hoc vni⁹ diei iter elongãtib⁹ ab Hierusalẽ:qa delectatio pſentiũ elõgare facit aĩos a cõtẽplatione ẽternorũ.Post triduũ Iesus in tẽplo inuenit̃,qa post correctionẽ cogitationis,loquutionis & operis, veritas in corde mũdo percipit̃.Inuenit̃ autem inter doctores & sapiẽtes,quia in sacra scriptura & sacri verbi doctoribus veritas cognoscetur.

Bernardus.

Qꝫ humanã superbiã dei subiectio cõdẽnarit.

D ¶Et erat subdit⁹ illis.Quis,quib⁹? Deus hoĩb⁹ de⁹ inquã cui angeli subditi sunt,cui prĩcipat⁹ & potestates obediũt.Subditus erat Mariẽ,nec tm̃ Mariẽ,sed etiã Ioseph ꝑpter Mariã.Mirare ergo vtrũlibet & elige qd ampli⁹ mireris : siue filii benignissimã dignationẽ,siue matris excellentissimã dignitatẽ,vtrinqꝫ stupor,vtrinqꝫ miraculũ:& ꝙ foeminæ de⁹ obtẽperet humilitas absqꝫ exẽplo:& ꝙ deo foemina principet̃ sublimitas sine socio.In laudibus virginũ singulariter canit̃ ꝙ sequunt̃ agnũ quocũqꝫ ierit.Quib⁹ ergo laudib⁹ iudicas dignã q̃ etiã pit? Disce hõ obedire.Disce terra subdi,disce puluis obtemperare.Erubesce superbe cinis.Deus se hũiliat, & tu te exaltas? Deus se hominib⁹ subdit,& tu dñari gestiẽs hoĩbus tuo te præponis auctori? Quotiens eñi hoĩbus pesse desidero,totiẽs deũ meum pire cõtendo. De ipso nãqꝫ dictum est. Et erat subditus illis.Si hoĩs homo imitari dedignaris exemplũ,certe nõ erit tibi indignũ seq auctorẽ tuũ.Sed nõ potes forsitã seq eũ quocũ ꝙ ierit.Dignare vel seq q̃ tibi cõdescẽdit. Hoc est si non potes sublimẽ cõscendere semitã virginitatis, sequere vel deũ per tutissimã viam humilitatis:a cuius rectitudine siqui etiam de virginib⁹ deuiauerint,vt verũ fatear, nec ipm sequũt̃ agnũ quocũqꝫ ierit.Sequit̃ siqdẽ coinqnat⁹ & hũilis:sequit̃ & virgo supb⁹.sed neuter quocũqꝫ ierit:qa nec ille ascẽdere põt ad mũditiã agni q sine macula est:nec vt ad ei⁹ mansuetudinẽ descẽdere dedignat̃:q non corã tondente,sed corã occidente se obmutuit.Attamen salubriorẽ elegit partem sequendi in humilitate peccator, q̃ in virginitate superbus. Cum et illius immũditiã sua humilis satisfactio purget & huius pudicitiã superbia inquinet. Sed felix Maria cui nec hũilitas defuit,nec virginitas.

Qꝫ semꝑ ẽque sapiens ẽque fuerit gratiosus.

¶Iesus autẽ pficiebat sapientia & ẽtate & gra. E apud deũ & hoĩes.Qđ de sapiẽtia & gr̃a hic dictum ẽ,nõ secundũ ꝙ erat, sed scd̃m ꝙ apparebat intelligendũ:non qa aliqđ ei nomen accederet,quia volebat ipe vt videret̃.Tu hõ cũ proficis,nec qñ nec q̃tum vis proficis:sed te nesciẽte tuus pfectus moderat̃,tua vita disponit̃.At vero puer Iesus q disponit tuã,ipse disponebat & suã.Et qñ volebat,& qbus volebat sapiens apparebat:qñ & quibus volebat sapientior: qñ & quib⁹ volebat sapientissim⁹. Similiter et cum semp oĩ gratia plen⁹ fuisset,siue quã apud deũ siue apud hoĩes habere deberet,pro suo tñ arbitrio eam nunc plus,nunc minus ostẽtabat: put cernentiũ vel meritis congruere vel saluti expedire sciebat.

Qꝫ cõsulti⁹ sit virgã q̃ malleũ sustinere

F Enimina viperarũ quid ostẽ. vo. fu.a v.ira? Facite dignos fruct⁹ poenitẽtiẽ. acsi diceret.Apprehẽdite disciplinam neqñ irascat̃ dñs.Sustinete virgã corripiẽtẽ,ne sentiatis malleum conterentem.

Vverricus.Qꝫ Ioãnis cõdemnẽtur exẽplo qui cẽteris detrahũt vt appareãt gl'iosi.

G ¶Existimante aũt populo & cogitante in cordib⁹ suis,ne forte ipse Ioannes.s.esset Christus: respondit. Quem vos me arbitramini nõ sum ego.Fidelis amicus spõsi magis amator dñi sui q̃ sui,se minui vt ille cresceret optabat:et de minoratione sui gloriã illi⁹ augere satagebat: ante apostolũ opere & virtute dicens illud apostolicum.Non nosmetipsos pdicamus,sed dñm Iesum Christum. Ideo nimirũ magna est gloria eius in salutari tuo,in Iesu tuo dñe,cuius iustitiẽ & bonitatis est diligentes se diligere,& glorificãtes se multo amplius glorificare. Maluit itaqꝫ Ioannes in dño sane q̃ in seipso vane gloriari:quia & maluit a dño veraciter q̃ a seipso fallaciter cõmendari.O filii hoĩs vsqꝫquo graui corde vt q.d.v.&.q.m. Vt quid vanã & mendacẽ gloriã diligitis,& gloriam abinuicem accipitis vel quæritis,& gloriam quæ a s.d. est nõ vultis? Sed quomodo quæritis? Vtinam agẽdo

fortia non loquendo sublimia. Vtinā saltem vera loquendo licet vane, & nō mentiendo plane Vtinā deniq; mētiēdo de nobis, nō ēt detrahēdo de aliis. Hoc iam nō est gloriā accipere, sed q̄rere, sed magis furari & rapere. Certe si gloriā ab hoīe nō q̄reres sed oblatam acciperes, iā ex hoc secundū veritatē non ambulares. Nunc autē quid? cū non solū accipis si offertur: sed et q̄ris cū nō offertur. Quid deniq; cū aliū velut trucidas venenosa & insidiosa līgua, vt gloriā eius tibi rapias, vt de malo ei⁹ tu melior, de cōtēptu ei⁹ tu gloriosior appareas? Sit ergo illud gloriam scilicet accipere vel quęrere ab hoīe, insipientiū vanitas: Quid istud nisi sęuientiū crudelitas? Sit certe illud vt min⁹ loquar, tentatio hūana: Quid istud nisi imitatio diabolica? Imitantur eum qui sunt ex parte eius.

Galfridus. Cur ad ostensionem sui spiritus sanctus columbam elegerit.

H ¶Descēdit spiritus sctūs corpali specie sicut columba in ip. Merito in specie auis p̄sentiā suā spiritus innotuit, qui desursum veniens vbi vult spirat, & nescit vnde veniat, aut quo vadat. Verūtū non edacis corui ingluuiē, aut violentiā rapacis accipitris, nō turpitudinem merulę, nō monedulę auaritiā, nō struthionis pēnas inutiles, nō pauonis vanā ostētationē, nō iracundiā cygnorū, non multarū garrit⁹ auiū, sed colūbę simplicitatē mansuetudinem & expertem fellis innocentiā spiritus sanctus elegit, quę muscarum vermium cadauerū fugitans, puro vescitur grano, illud nobis commendans q̄d in terra cadens & moriens multū attulit fructū. Prima auis huius cōmendatio legit̄ in scripturis cum secūdis parētib⁹ annuo clausis ergastulo signum dedit diuinę misericordię & suę liberationis. Siquidē per oliuę ramū vltoris humanę luxurię & p̄uaricationis diluuii finē columba rediens nunciauit. Baptismus Christi formam noscitur diluuii tenere, peccatores non emersuros ipse quoq; submergens: nisi q̄ illud personas p̄didit peccatorū, hic felicius hoīes saluans in profundum sola peccata deponit.

Guilielmus de calce.

De triplici processione spiritus sancti ad hoīes.

I ¶Factum est baptizato dn̄o, & orante descēdit spiritus sanctus corpali specie sicut columba in ip̄m. Tribus modis spiritus sctūs visibiliter inuenitur ad hoīes processisse, in colūba, in nube, in igne. Sunt vero tres status hominū, q̄bus istę processiones cōgruenter aptant̄, incipientium proficientium, perfectorum. Incipiētibus illabitur spiritus in columba: proficientes exaltat in nube: perfectos in igne probatos examinat & p̄ficit clariores. Cum videris hominem afflictū moestum, sollicitum, timoratum, meditantē vt columba, poenitētię penitus cruciatibus & columbinis gemitibus consecratum, spiritū in columba non dubites accepisse. Si vero toto conamine mentis & corporis ad virtutū perfectionem se rapiat, & studio sanctę cōtēplationis incumbens coeli ciuibus cogitatione & auiditate se ingerat, spiritum in nube suscepisse se monstrat. Si autem de virtute in virtutem semper ascendens in amore dei magis ac magis accenditur, & ignito vehementer sanctę prędicationis eloquio aliis accedat, in igneis linguis hunc spiritum accepisse patenter elucet.

Galfridus. Explanatio de lectione euangelica. Cum turbę irruerent.

Dvm turbę irruerēt ad Iesum vt audirēt verbū dei, & ipse staret sec⁹ stagnū Genezareth. Magni meriti est ap̄d deū desideriū verbi dei: q̄d ipsam quoq; irreuerētiā turbę irruētis excusat. Nō eñ ab eis cōsideratur maiestas dn̄ desiderat̄ vtilitas. Sed ne ab ip̄o q̄dē attēdit̄ ad quē irruāt, sed ad q̄d. Illud quoq; aduertendū: q̄ ad salutē ardenter irruit q̄ verbum dei medullit⁹ cōcupiscit. Nec saluator irruentib⁹ indignat̄: sed desiderātib⁹ fauet. Ruam⁹ igit̄ & nos, irruam⁹ ī retia verbi dei, vt eruamur de stagno Genezareth, & inter bonos pisces reponamur in vasis, exhibendi feliciter cōuiuio saluatoris, imo nō sicut turbę incōposite irruamus: sed disciplinate reuerēter & hūiliter accedamus. Accedētibus eñ nobis & desiderātibus verbū eius dignātissim⁹ & benignissim⁹ adest, stans vtiq; secus stagnū Genezareth, iuxta illud. Prope est dn̄s his qui tribulato sunt corde. Q̄d eñ aliud stagnū sic fluit, sic turbat̄, sic aurā generat sibi ipsi? Hoc nempe est q̄d Genezareth sonat. Aut certe stagnū hoc p̄ńs seculum signat: & interim stat nobis dn̄s secus illū vt ex eo nos eruat, non in eo ipse. Et q̄dē stagnū hoc alias mare Tiberiadis dicit̄. Sed cum plura habeat noīa hoc loco ei q̄d visum est mysterio cōuenire tribuit̄. Mare eñ videt̄ mundus magnitudinē eius mirantib⁹. Sed rectius dicit̄ breue stagnū latitudinē expectātibus ampliorem. Cęterū sicut in noīe maris seculi huius amaritudo, sic in stagno Genezareth ingenita q̄dam & repētina est designata cōmotio. Cum eñ aq̄ sint p̄pl̄i, in hoc stagno nō amnis statio, sed turbatio est: q̄ ipse sibi iugiter auram generat qua turbat̄. Vnde ei in hoc Genezareth aura nō gignitur? a dextris & sinistris, ab ante & retro, deorsum orit̄ & desursum. Nā & p̄speritas stultorum perdit illos, & occidit aduersio paruulorum. Aliter quoq; a dextris imminent turbationes quę ad augmentū fuerint meritorum:

a sinistris,in quibus magis expiatio peccatorũ Vel a dextris quę ad vtilitatē:quę vero ad perniciem,a sinistris.Est enim tribulatio quæ patientiam operatur.Et est alia per quam magis animus induratur.Videtur etiā a dextris aura procedere,cũ in nos aliqui pia intentione cõsurgunt:cum ex malitia,a sinistris.Qđ autem diximus ab ante & retro,ad apertas & occultas referimus persecutiones:ꝙ alius euidenter immineat:alius insidiet̃ a tergo.Sed nihilominus aura desursum oritur & deorsum,dum & superiores & inferiores impugnant nos aliquotiens & affligunt.

Sequitur.

L ¶Et vidit duas naues.Ego his nauibus obediētiam & patientiam intelligo:quarum altera in labore exercet:altera sustinet in dolore.Q̃ male mergitur qui sine his duabus nauibus stagnum istud ingredit̃.Descendunt aũt piscatores ab his nauibus,cum humiliter se fatentur his carere virtutibus.Lauãt retia quibus nihil viuũ:vtile nihil ceperunt:sed sordes potius cõtraxerunt:cum desideria sua & studia purgãt confitendo.Ea quippe sunt retia quibus nil boni adepti sunt:sed inania quædã & indigna sectati.Quæ vero de duab⁹ nauis sit Simonis,ipso obedientis nomine declaratur.Hanc Saluator ascendens rogauit eam reduci a terra pusillum vt videlicet in laboribus obedientiæ etsi terrena sit actio:sed intentio sit cœlestis.Pusillũ eñ a terra reducimur cum eadem opera q̃ vel ipsi prius egimus vel ab aliis secularibus cernim⁹ actitari,dissimili tamen intentione sectamur. Dignum vero est vt præcedat obedientia patientiam.Quatenus benefaciēs quis & colaphizatus sustineat,nõ tãq̃ adulter aut sacrilegus patiatur.Et sedens docebat de naui turbas.Est eñ nauis cathedra Saluatoris.Cęterũ doctrinę vacãtes tanq̃ in littore nauigamus:manũ mittentes ad fortia,iam in altum ducimur. Iuxta illud.Faciētes operationē in aquis mul,ipsi viderũt opera do.& mi.e.in p.Cessat aũt locutio vt actio iã accedat.Vt eñ cessauit loqui ait ad Simonem:duc in altum: & laxate retia vestra in capturam.Qđ est dicere:mediis licet in fluctibus ad hoc studium mentis & desideriũ applicate,vt opus aliquod bonum efficere tãq̃ vitale aliquid obtinere possitis. Sequitur.

¶Pręceptor per totam noctem laborantes nihil cepimus.In verbo autem tuo laxabo rete.Nox erat pristina conuersatio vitiorum tenebris obuoluta mortis operta caligine.In qua plurimũ laborantes si diligenter aduertimus nihil nos cepisse fatebimur.Felix qui retia laxat:qui studia applicat in verbo dei non ad arbitriũ propriæ voluntatis. Sed quid agimus ꝙ tantam piscium multitudinem rete concludit,q̃tã nauicula nostra non capit?Maiora siquidem cupimus & conamur plerunq; q̃ possumus.Et rete rumpitur dum desiderium præpeditur.Quod quidem sic piscantibus sæpe contingit,non modo ex infirmitate propria: sed ex malignitate etiã aliena. Annue igitur sociis qui sunt in naui altera,quisquis hęc pateris,vt patientia suppleat qđ se videt & dolet obediētia minus posse.Et bene eidē naui ipsoꝝ quoq; cõueniunt nomina singulorum.Erant enim in ea Iacobus & Ioannes:quorum prior luctator,sequens Dei gratia interpretat̃. Sic nimirũ duplex inuenit̃ patientiæ gradus:dum prius qui luctatur viriliter ne succumbat in tētatione,postmodum gratulatur feliciter & gloriatur in tribulatione. Et q̃ beati qui meruerunt obtinere quod sequitur. Venerunt & impleuerunt ambas naues.Altera eñ sine altera pręsertim in hoc stagno Genezareth nunq̃ impletur.Mergunt̃ aũt sed minime submerguntur dum tãq̃ seculi fluctibus illa quidem terrenis actibus hæc transitoriis aduersitatibus occupantur:sed minime suffocantur.Nec immerito Simon procidit ad genua Iesu,videns hoc non suæ virtutis esse. Stupor enim apprehēderat eum & eos qui cũ ipso erant.Nõ est sola obedientia.Comites habet non dissimiles sibi:mansuetudinem scilicet & humilitatem.i.Iacobum & Ioannem. Erant autē vt legitur isti duo filii Zebedei qui interpretatus dicit̃ fluens iste. In quo noĩe nõ inconuenienter,vt arbitror,spũs sanctus intelligi potest:de quo Dominus ait. Qui biberit aquam quam ego do &c.Hoc autem dicebat de spiritu,sicut Euangelista subiungit.Ab eo autem vtraq; hęc patientia gignitur,& quæ luctat̃ in Iacob,& q̃ in Ioãne gratias agit Deo.Quinetiã ab eodem obedientia est.Vnde etiam nihilominus ipse Simon Bariona.i.filius columbæ appellatur.In cuius specie spiritus sanctus ostenditur.Et ait ad Simonem Iesus:Noli timere. Ex hoc enim eris homines capiens.Iuxta literam in his verbis piscationis huius mysterium declaratur.Cæterum vt prosequamur qđ cœpimus,ne super hac gemina piscatione nimiũ timeat,vel miretur amplior ei quædam hominum captura promittitur.Pulchra promissio: sed timenda. Periculose ad hmõi mysterium piscationis assumit̃. Ne timeas inquit,maiora videbis.Periculosior tibi debetur & longe amplius meticulosa piscatio:homines eris capiens Sed quomodo homo capitur?Miro siquidē modo tergiuersari & subterfugere norunt hoĩes

nec humana vnq̃ industria homo capitur ad salutem. Hic ergo maxime necessarium est verbum Dei: necessaria virtus verbi. Sed q̃ iocundus finis & læta conclusio! Subductis ad terrã nauibus secuti sunt eũ. Quãdo nobis hoc erit? quando naues in hoc pelago fluctuantes immo periclitantes subducentur ad terram? Ipsa est enim terra viuentium: non quia in imo: sed qa in solido posita est: quæ quidem nec terit nec teritur: sed stabilis est & æterna possessio.

Guilielmus de Cal.

De triplici processione spũs sancti inuisibiliter.

M ¶ Tribus etiam modis spiritus sanctus inuisibiliter apparet. Aliis datur ĩ munus & nõ vsum muneris: aliis in vsum muneris & non in munus: aliis simul in munus & ĩ vsum muneris. Primi sunt boni: sed imperfecti: secundi mali: tertii boni & perfecti. Et primi quidem columbina simplicitate gemunt sibi. Secundi vero nubium more compluunt multos: in se autem rapiuntur in arida: in magnis & mirabilibus supra se: & dissipantur a ventis. Tertii pariter incendunt & ardent sanctorum desideriorum stimulis, in se nutrientes amoris incendia, & eloquiis dominicis alios inflammantes.

Petrus Damia.

Q: Deus dum quæ nostra sunt a malis auferri permittit, quasi per peccatum alterius nostrum tollit.

6. N Si quis abs. tua ne re. Multum nobis Deus pręstat cum nocitura petentibus negat: sed multo amplius cũ quę nocẽt habẽtib[9] aufert. Enuero seru[9] dei tũc debet timere cũ tẽporale quid percipit: tunc gaudere cum perdit: quia cui propositũ est cœlestia scandere, expeditius proculdubio vacuus q̃ onustus gradieẽ. Medicus sane sanguisugas tumẽtibus mẽbris apponit: virusq; simul ab intimis visceribus sorbere permittit. Diuersæ tamen intentionis est medicus & hirudo. Illa siquidẽ nil aliud gestit nisi vt sanguinem bibat: iste adhoc tendit vt languidus conualescat. Illa satiatur & moritur: ægrotus aũt dum perdit sanguinẽ recuperat sanitatem. Sic pius & misericors deus dũ quę nostra sunt a malis nobis auferri pmittit, quasi p peccatũ alterius nostra pctã tollit. Deniq; si hõ venenũ veneno nouit expellere, quid mirũ si omipotẽs deus ex alienis vulneribus nouit salutis nobis antidotum procurare?

Bernardus.

Quõ Deus in futuro replebit aĩas beatorum.

O ¶ Mẽsurã bonã & cõ. & co. & supefluẽ. &c. Tripliciter in illa æterna & pfecta beatitudine fruemur deo. Videntes eũ in oĩbus creaturis: habẽtes eũ in nobis ipsis: & qđ his oĩbus iocundius est, ipsam cognoscẽtes in semetipsa trinitatẽ: & gloriã illã sine vllo ęnigmate mũdo cordis oculo cõtemplãtes. In hoc em̃ erit vita æterna & perfecta vt cognoscam[9] patrẽ & filiũ cũ sancto spũ: & videamus Deũ sicuti est. i. non mõ sicut est in nobis aut ĩ cęteris creaturis: sed sicut est in seipso. Hęc cognitio summa beatitudinis, tritici medulla, adeps frumẽti quo ciuitas sancta Hierusalẽ satiaẽ. Nam cætere duę quasi cortex sunt. Mensurã ait dñs bonã & cõ. & co. & sup. dabũt in sinu vestro. Plenã in vniuersitate creaturarũ: cõfertam in interiore hoĩe nostro: coagitatam in exteriori: supereffluentẽ in deo ipso. Quẽadmodũ vero ĩ creaturis vidẽdus sit, possumus aliquo mõ intelligere: cũ & phi apostolõ teste p ea q̃ facta sunt Dei inuisibilia cõspexere Iam quõ in nobis habẽdus sit & hoc vel ex parte possumus cogitare. Constat enim triplicem esse vim animarum: rationabilem, irascibilẽ, cõcupiscibilẽ. Porro quõ circa rationale nostrũ & sciẽtia & ignorantia cõstat tanq̃ habitus & priuatio: sic & circa concupiscibile desiderium & cõtemptus: & circa irascibile lætitia pariter & ira versatur. Implebit ergo Deus rationale nostrũ luce sapiẽtiæ ita vt penitus nihil nobis desit in om̃i sciẽtia. Implebit cõcupiscibile nostrũ fonte iustitiæ vt oĩno desideremus eam & ea penitus repleamur. Sola est enim iustitia q̃ potest animã implere & beatificare eã. Cum ergo repleuerit Deus cõcupiscibile nostrũ iustitia, qcqd respuere debet anima respuet: quicqd cõcupiscere concupiscet: & ex omibus id magis appetet qđ magis fuerit appetendũ. Nec immerito concupiscibili nostro iustitiã attribuimus, ex qua aut iusti: aut iniusti reputamur. Cum vero irascibile nostrũ lætitia repleuerit deus: pfecta erit in nobis tranquillitas & in summam iocũditatẽ & lętitiã replebiẽ pace diuina. Et ĩ his q̃tum ad animã spectat perfecta beatitudo consistit: quãdo sciẽntia iam nõ inflat propter iustitiam: ira nõ cõtristat propter lętitiam: vt cesset puerbiũ illud Qui app. sa. appo. do. qñ iustitia nec indiscreta erit propter sciẽtiam: nec onerosa propter lętitiã: quãdo lætitia nec inepta erit propter sciẽtiam: nec impura propter iustitiã.

Galfridus.

Q: qualẽ mensurã obtulimus in meritis talem sumus in præmiis accepturi.

¶ Mẽsurã bonã & cõ. & co. & su. d. in s. v. Desiderãda promissio & cõsiderãda cõditio. In qua mẽsura mẽsi fueritĩ remetieẽ vobis. Sed qd offerimus? Offeramus vel auenam sterilẽ triticum recepturi. Offeramus vel furfur aridũ, adipem P

similæ prestolantes. Non est bona mensura nostra nisi conferta, & coagitata, & superefflueus fuerit, quia talis nobis promittitur, & similiter conuenit nos metiri. Nō est conferta mensura eius: sed vana religio, qui nō frenat linguā: sed seducit cor suum. Inueniatur obsecro solidum munus nostrum, & conferta mensura. Premat fortiter: vt nihil tumidū, nihil simulatoriū, nihil inueniatur in nobis perfunctoriū vel inane. Mensuram bonam vt plus capiat coagitent pariter & frequenter: a parte anteriori metus, & desiderium: a posteriori tristitia pœnitentiæ & gratulabunda actio gratiarum: a dextris quo ꝙ prudentia & temperantia: a sinistris iustitia & fortitudo: vt prudenter nos temperemus inter prospera huius vitæ: & pro iustitia fortiter toleremus aduersa. Aliter, coagitēt ab anteriori & retro priorū nostrorū memoria & ꝓuidētia posteriorum: ita vt illorū nos imitatores, inistis imitabiles præbeamus. Ita inquā, vt ex æmulatione priorum animemur ad tolerantiam: sed & nostra nihilominus magnanimitas temperetur, ne supra vires aliquid p̄sumam⁹. Similiter prouideamus & posteris: nec per nostrā iniustitiam vel imprudentiam nostris turbetur aqua vestigiis, quæ ad nos vsq; tam limpida decurrit. A dextris nobis sunt proximi qui proficiūt in virtute: qui vero deficiūt, a sinistris. Sic mēs nostra tanq̄ mensura nostra suis affectibus coagitata vtrinq;, vt tanq̄ vas electionis gratiam capiat ampliorem: dum proficientibus congaudet & accenditur simili desiderio, deficientibus condolet, & sibi metuēs dicit: Ille hodie & ego cras. Nec superfluum cuiq̄ videatur etiam de superfluētia cōmoneri. Nūqd non serui sumus inutiles si id solum qđ regula præcipit, qđ exigit ordo, qđ extorquet obedientia facimus? Addendum aliquid propria voluntate velut ad cumulum: sed hoc ipsum permissione prioris. Immo vero optandum supra qđ possumus: vt semper nobis sint in voluntate, & desiderio, & concupiscentia sp̄uali quæcūq; sunt sancta. Ea etiam quibus apphēdēdis exiguitas nostra nō sufficit. Sic mensura nobis vel immēsitas poti⁹ gloriæ supra modum in sublime reddetur in nobis ip̄is conferta, coagitata in om̄ibus, supereffluens circūquaq;.

Petrus Rauennas.

Qꝫ qui motus est ad preces viduæ, multo magis exaudiet Ecclesiā ꝓ resurrectiōe supplicātē.

Q ¶ Adolescēs tibi dico surge. Hortor charissimi vt vnius resurgentis exēplo ad fidem resurrectionis omniū nostrū cōcitemur, & credamus ꝙ crux Christi nostri corporis sit aratrū, fides semē, sulcus sepulchrū, resolutio germē, expectatio tēpus: vt cū ver dn̄ici aduētus arriserit, corporū nostrorū matura tūc viriditas vitalē resurgat in messem, nescituā iā caniciē, nescituā vel finē, nō passurā falcē, nō flagella sensurā: qa depositis in mortē vetustatis paleis nouum gloriosi corporis cōsurgit ī fructū. Si ad vnius viduæ lachrymas tēporales sic motus est Christus vt occurreret in via, vt ex oculis stillantia dolorū fluēta restringeret, vt pcuteret mortem & homini redderet vitā: exequias lugubres in festiuitatē natalitiā cōmutaret: qd faciet, quō inardescet viribus totis ad Ecclesiæ suę lachrymas iuges p martyres sacrū sanguinē sudantis donec vnicū suū hoc est populū Christianū occurrēs Christ⁹ de mortali feretro ppetuæ vitæ reddat in supernæ matris gaudiū sempiternū.

Qꝫ solennem Magdalena Christi mensam effecerit officiis pietatis.

Rogabat dn̄m qdā pharisæus vt manducaret cū illo: & ingressus domum Pharisæi discubuit. Et ecce mulier q̄ erat in ciuitate peccatrix. Pharisęi domū Christus intrauit non accepturus Iudaicos cibos: sed diuinam misericordiam largiturus. Neq; accubuit pocula saporata melle, floribus odorata sumpturus: sed pœnitentis lachrymas ex ipsis oculorum fontibus potaturus. Deus delinquentium gemitus esurit, sitit lachrymas peccatorū. Et ecce inqt mulier &c. Venit pietatis illa non voluptatis exhibitura cōuiuium. Deniq; & pœnitentiæ ponit mensam: ferculū cōpunctionis apponit. Panem doloris infert. Potū lachrymis temperat in mensuram. Et ad delitias deitatis totas totā pulsat cordis sui & corporis symphoniam. Organi planctibus dat clamorē. Citharā per suspiria lōga modulat: gemitus aptat in fistulā. Et dū pectus ipsam consciētiā arguēs sæpe pcutit, facit placitura cimbala psonare. Dūq; taliter apportat diuinis oculis cibos, totas misericordiæ copias sic reportat.

Qꝫ peccatorum lachrymæ cœlum rigent.

¶ In ciuitate peccatrix. Ciuitati peccatrix: quia fama sua famam totius tetigerat ciuitatis. Sicq; iam non peccatrix sibi: sed ipsius ciuitatis facta fuerat ipsa peccatum. Et cum accumberet dominus in domo pharisæi. Non ad stantē: non ad sedentem audet venire peccatrix. Deus cum stat corripit: cum sedet iudicat: prostratis coniacet: cum accumbentibus decumbit. Cognouit ꝙ accumberet in domo pharisæi. Inclinē ad miserandū supernā didicit maiestatem: & ideo credidit ꝙ esset sibi promptus ad veniam, qui pharisæi venerat tam promptus ad mensam.

Sequitur.

T ¶Attulit alabastrum vnguenti. Portauit oleũ: quia medicinam in tali vulnere a superno medico perquirebat. Stans retro secus pedes eius. Ad pedes tendit semper, citam veniã qui requirit. Et bene stans: quia iam cadere non potest q ad pedes Christi meruit peruenire. Stans retro secus pedes eius: vt Christi vestigiis innixa per curreret per viam vitę, quæ per viam cucurrerat mortis. Lachrymis rigat pedes eius. En rerũ ordo mutat̃. Pluuiam terræ cœlũ dat semp ecce nunc rigat terra cœlũ. Immo super cœlos & vsq; ad ipsum dominum imber humanarũ prosilit lachrymarum, vt iuxta psalmistam & de aquis fletuum illud cantetur. Et aquæ quæ super cœlos sunt laudẽt nomen domini. O quãta vis in lachrymis peccatorum, quæ omnem abluũt culpam, gehennam extinguũt, latã diuina promulgatione flectunt sententiam.

V ¶Et capillis capitis sui tergebat. Vacat ab excusatione paupertas: inhumanitas veniam non habebit: quia in totum sibi natura sufficit ad obsequium creatoris. Et osculabatur pedes ei⁹. Præcesserant interuenientes lachrymæ vt deuota oscula sequerentur: quia lachrymæ satisfactionis, oscula reconciliationis indicia portant.

Qꝛ nequaq̃ dei mundítia nostris sordibus inquinatur.

X ¶Hic si esset propheta sciret vtiq; quæ & qualis est mulier quæ tangit eum. Phariſæe erras stercora cõtingunt: sed non inquinant solem. Medicũ cũ tãgit vulnera putredo non polluit. Iudicem q̃uis tangat reus, maculare nõ potest. Sic peccator cum supplicat, cum tãgit Deum non ipsum sordidat: sed ipse & peccato caret omni, & rapit subito sanctitatem.

Qꝛ amore solo de cunctis criminibus triumphemus.

Y ¶Dimittuntur ei peccata multa quoniam dilexit multum. Inter omnia dei præcepta amor obtinet principatum. Diliges inquit deum ex toto corde &c. Ama ergo homo deum: & ama totus, vt possis omnia sine labore vincere & delere peccata. Teneræ militiæ & delicati conflictus est amore solo de cunctis criminibus victoriam reportare.

Bernardus.

Qꝛ periculosum sit alterum pedem domini sine altero morosius osculari.

Z ¶Remittũtur tibi pctã tua. Vade in pace. Magnam prorsus miseriam magna misericordia diluit, & abstergit. Et hoc quidẽ festinanter: qa sine vllo interuallo cõiunguntur lachrymę peccatricis & misericordia Saluatoris. Remittunt̃ peccata, & in pace dimittitur: vt nec de ꝑterito sit sollicita, & secura de futuro. Pedes isti quos Maria lauat, osculat̃, & vngit, sunt misericordia & iudicium: quorum alterũ sine altero osculari vel temeraria securitas est vel desperatio fugienda. Quis enim Dei misericordiam indesignanter attendens: non statim tepidioris vitæ quietẽ exoptet? Cũ eñ recogitat vniuersitatis dñm formã serui ꝓ seruis suscipere, triginta & trib⁹ annis operari salutẽ nostrã in medio terræ hui⁹, capi, ligari, lanceari, crucifigi, & hoc totum pati pro filiis hominum, statim deceptoria spe sibi blanditur & alludit: gaudet ob seruari in misericordia & miserationibus: iudiciũ nescit: ignorat iustitiã: & punienda æstimat non puniri. Fallitur qui sic osculatur misericordiæ pedẽ vt pedem iudicii non attendat. Rursus cum abducit os, & iudicii pedem crebrioribus osculis intertangit, siccatur carnis animęq; substantia, & vtrunq; hominis statum vehemẽtior aura percellit. Horrendum est incidere in manus dei viuentis, offendere creatorem, nescire dominum, recalcitrare dominantis imperio qui habet potestatem corpus & animam perdere in gehennam. Terribilis certe sicut ait apostolus, expectatio iudicii, quando ignis in conspectu eius exardescet & virtutes cœlorũ mouebuntur, & vacillantibus conscientiis latitudinem mundi validissimus ignis aduret. Nihil terribili⁹ q̃ videre latronis officinam plenã sanguine, cumulatam opprobriis, tormẽtis vndãtem. Quis hoc diutius cogitãs nõ statim cõtremiscat: & in desperationis rotet̃ abyssum? Non ergo est huic pedi morosius incumbẽdũ, ne pietatis intuitũ ferocia iudicantis intercludat. Vtrunq; igit̃ inungat pedem animæ pœnitentis affectus: & nunc misericordiã amplectens: nunc iudiciũ osculans contribulati spiritus offerat holocaustũ. Vide Mariam iudicii pedẽ fortiter attendentem, dum nobilis & lasciua mulier conuiuantium faciem nõ attendit: sed extenso corpore prouoluitur pedibus maiestatis doloris plena, timoris impatiens, compũctiõis iaculo vulnerata. Sed & misericordiæ pedem labiis impressioribus osculat̃: in cuius spe firmiter inhæret vestigiis redemptoris: donec audiat, Remittuntur tibi peccata tua.

De contritionis vnguento.

¶Sane ꝓciosum vnguentũ quo nõ solũ terrena domus: sed etiã cœlestis aspergit̃. Vilissimę aũt sunt species q̃bus conficit̃, & magna eorũ copia intra nostros hortulos poterit inueniri. Peccata igitur nostra plãtata in cõscientiis nostris: quorum numerositas præ multitudine numerari A

non potest, species eius sunt. Ipsa igitur in mortariolo pœnitentiæ macerationis pistillo cōtusa & respersa discretionis oleo, doloris igne supposito, & in aheno disciplinæ cocta, vnguētum exhibent preciosum & acceptum pedibus Saluatoris. Compendiose autem illud conficimus sapiēti rerum occasionem penitus relinquentes. Et licet materia videat̄ indignior tamē bonum est vnguentum istud quod domum replet; penetrat cœlos, angelos lætificat, & beatæ ciuitati lætitiam refundit, & gaudium, hoc est sacrificium iustitiæ: quia Sacrificium Deo spiritus contribulatus.

De vnguento deuotionis.

B ¶Secundum vnguentum est deuotionis. De recordatione beneficiorū Dei prorsus dignissima huius vnguenti compositio: & in istius cōparatione prioris consperſio vilipēdenda. Eius enim species de cœlesti paradiso allatæ sunt, & in terra filiorum hominum nequeunt inueniri Virtutes enim diuinitus collatæ, & in mortariolo cogitationis pistillo diligentissimę meditationis tritæ, & oleo exultationis superfusæ, suffuso igne iustitię, & humilitatis aheno decoctæ, faciunt vnguētum, & odore, & virtute mirabile: quod solum super caput domini recūbentis possit effundi, & exhiberi reuerētiæ maiestatis. Primum est sacrificium deo spiritus cōtribulatus. Secundum sacrificium laudis: quod honorificat deum. Pedes igitur vngimus Saluatoris cum de peccatis cōpungimur. Vngimus caput cum de collatis virtutibus virtutū largitori gratias cumulamus. Interstitii tamē morositas inter pedes esse debet & caput: quia difficillimus & ꝑsumptuosissimus saltus est a vestigiis ad verticem domini transuolare. Neq; enim eadem quæ vnxit pedes vnxit & caput: cum illa meretrix nihil horum fecisse legatur iuxta illud. Verte impios & nō erunt. Porro si duo præmissa vnguenta tantæ dignitatis sunt vt alterum pedibus: alterum complaceat capiti dominantis: tertium quod optimum est & superexcellens vbinam inuenire poterimus?

De pietate vnguento.

C ¶Est ergo tertium pietatis vnguentum: quod est super omnia aromata, morbis omībus & periculis salutare: quod nulli vnq̄ pesti inueniatur inefficax. De ipo nāq; sic legitur. Maria Magdalene & Maria Iacobi & Salomæ emerunt aromata, vt venientes vngerent Iesum. Vides ne in ipsa fronte capituli propositū ꝙ non vna vel duæ: sed tres vix sufficiūt ad emendū tantę cōpositionis vnguētū? Nec solū pedes aut caput: sed totū crucifixi corpus sibi vendicat ista confectio. Confectio sine dubio preciosa, quæ toti sufficiat corpori creatotis. Et attēde qa vnguētum pedibus infusum adeo dignantissima lenitate suscepit; vt pharissæum murmurantem parabolica prolixitate cōuinceret: & retorto sugillaret exemplo. Sed & de refuso super caput vnguento discipulos indignantes coarguit: bonum mulieris opus esse contestans, & tumidam eorum animositatem verbis compescuit moderatis. Hoc vero tam salubre, tam mirificū in mortuo suo corpore voluit expēdi qđ viuo vtiq; reseruabat. Duo em̄ corpora habet Christus: vnum quod suscepit in virgine: alterum Ecclesiæ: qđ charius habet benignitas redimētis. Deniq; illud pro isto morti exposuit & tormentis. Poterimus ne tam salubrem conficere confectionem? Vniuersæ miseriæ tam animarū q̄ corporum oculo pietatis inspectæ, species eius sunt. Istę ergo in mortariolo largitatis, dulcedinis pistillo cōfractæ; & delinitæ charitatis oleo succenso cōpassionis igne, & in aheno perseuerātiæ despumatę, vnguentū faciunt ipsis etiā angelis admirandum.

Gulielmus.

Q. Iesus tact⁹ ē dulcis: sed dulcior attrectād⁹.

Accessit retro, & tetigit fimbriam. Dulce satis est te Iesu bone quęrere: dulci⁹ tenere. In vno pius labor: in altero perfecta lætitia. Dulcis itaq; est attrectatio tui. Nā & ipse tactus fructu non caret. Mulier illa euāgelica felici furto attigit fimbriam Iesu: & statim stetit in illa fluxus sanguinis, fluxus carnalis illecebrę, carnalis delectationis: & iræ: & restincta sūt & desiccata sūt q̄ prius in illa fluida erāt, & totū hoc cōtigit ex cōtactu fimbriæ, qđ si caput ipm amplexari cōtigisset? nō mō staret & exsiccaretur sanguinis fluxus: sed emanaret impetus fluminis illius q lætificat ciuitatē dei. In turba in publico vix tangit̄ Iesus. Ideo sponsa in cāticis q̄ nō tātū tāgere: sed amplexari & attrectare verbū vitę desiderat: deuitās publicū, secretū elegit, secretum & lectuli & noctis. D

Bernardus.

Q. vir iustus & humilis vestimenti Christi fimbria nominatur.

¶Quis me tetigit? Mulier ꝓfluuiū sanguinis habēs dū timet Christū accedere, fecit ab eo exire virtutem. Vnde & indignātis quodāmodo verbū videt̄ qđ de ea dn̄s ait. Quis me tetigit? Non credo ꝙ sit inter vos quispiam: sed fortassis nonnulli in seculari conuersatione poterunt aliquando experiri quod loquor: vt inuiti fluuiū sanguinis paterent. Eius inquā sanguinis qui regnū dei nō possidebit. Etem̄ qui facit pctm̄ seruus est peccati: nec sua se poterit continere virtute & cum volet. Huic igit̄ minime E

per se ipsum ad Christum accedere:sed tangere siquam inuenerit eius fimbriam. Hoc est eñ considerare hominem,quem humiliorē viderit in Ecclesia:quæ est vestis Christi. Eum in quam qui elegit abiectus esse in domo dei oportet considerare:quoniam is vere est fimbria posita in ora vestimenti:ad quã spiritualis vnguēti descendens a capite copia tota decurrit.Hũc si beneficiis aliquibus vel prece humili aut confessione pura tetigerit,vt affectum eius erga se moueat ad compatiendũ sibi,habeat fidem sine dubitatione sanabitur.Illud tamen nouerit fimbria,non a se exisse virtutem:sed a Christo:qui & se tangi protestatur in fimbria.

Galfridus.

Q; vt Christum sequamur nos nobis oporteat abnegare.

9. F SI qs vult venire post me &c.Sicut in textu euangeliorum legētibus liquet de passione suadens loquebat̃:ad cui⁹ imitationem discipulos,turbas,& vt Lucas meminit omnes vocabat.O q̃ta benignitas:regis nostri gloria nolentē sequi non despicit,regis nostri militia iuitũ oĩno nõ recipit.Tãtum igitur cautus esto o homo, vt nõ affectioni ramusculos:sed radicē propositi nomine voluntatis intelligas.Itaq; si quis vult venire post Christũ abneget semetipsum.Sed quãdoquidē in arbitrio ponit̃ voluntatis:qd vobis necesse est vt migretis? Vulgo dicit̃.Qui bene est,vel potius cui bene est nõ moueat̃.Quæ nos vrget necessitas?quæ molestia cogit abire?Et quidem necessitas grandis:molestia multiplex.Sed non om̃is vir videt paupertatem,& plurimi hodie suis complacent in erumnis. Quid necesse est super hmõi prolongare sermonem?Sera est deliberatio an migrare expediat cum iam omnino oporteat & omnino necesse sit mori. Ipsa pro nobis vita gustauit mortem,& morituram se dissimulat irretractabiliter damnata mortalitas.Siquidē necesse erat illi dicere:Si quis vult post me venire:q̃si nullus hoc velit aut rarus. Omnes ad beatitudinem cupimus peruenire quã inuenire nunq̃ possumus sine ipõ.Ergo ad eum om̃es venire volumus. Bene.sed vtinam post eũ.Sic oẽs venire volumus.Nõ autē miremur ꝙ Si qs vult venire dixit:qa in ipsius articulo tẽporis nullũ penitus q vellet iuenit.Nullus eñ vel ex eis qui dicebãt Eamus & nos & moriamur cum eo,quo ipse ibat venire potuit. Expauit Petrus.Expauit discipulus quē amabat.Quomodo ergo Christum sequi poterim⁹? Non omnes possunt martyres fieri.Non om̃es virgines inueniri.Omnibus tamē pudicitia:omnibus patientia necessaria est ad salutē.Hoc eñ est qđ ait Abneget semetipm̃.In abnegatione sui repudiatio voluptatum,in tollẽda cruce tribulationum tolerantia commendatur. Q; pie,q̃ prouide,q̃ salubriter consulit & hortat̃. Abneget semetipsum.Onus enim graue & periculosum propriæ voluntatis: ex quo deinceps leuissimum importabile est:sine quo nihil est tolerabile.Abneget:si ne sit suus seruus vel dominus.Arundineum abiicit baculum qui abnegat semetipsum. alioquin si propriis viribus nititur deficit:si consiliis errat.A malo declinat qui sese abnegat. Veruntamen minus est declinare a malo,nisi bonum fecerimus:& nos abnegare, nisi ipsum sequamur.At baiulans sibi crucē ait.Si quis vult post me venire &c.Quia eñ hoc gen⁹ mortis erat acerbitatis & ignominię plenũ, post Christũ crucē tollere est ꝓpter molestias pariter & iniurias, molestias & iniurias sustinere. Adhuc etiam supplicium crucis habet hoc proprium, vt indifferenter corpus distrahens cruciet vniuersum.Nec modo membra: sed & viscera neruorum distentione torquentur.Solum videbatur in supplicio crucis caput liberũ a tormẽtis,vt afflictis vndiq; membris oĩbus corporis solus animus super emineat,solus inueniat̃ immunis.Sed quomodo poterat distentis vndiq; neruis neruorum omnium originaria quædam in cerebro radix non torqueri, dum eosdem neruos & violentia mortis contraheret,& fixura clauorum contrahi prohiberet?Solum videbat̃ caput liberũ. Sed illud in Christo etsi non clauis foratum, spinis tamen est coronatum.In nobis etiã cordis auctoritas præsidens mẽbris et si nullis tribulationũ vel tentationum penetratur aculeis tamen ipsis angitur suggestioribus,pungitur curis. Igitur si quis patienter exsoluerit etiam quæ non rapuit,& q̃ non meruit luerit,is potissimum & seipsum abnegat,& crucem suam baiulat,& occisum agnũ sine macula sequitur cuius per innocentiã pariter & patientiã imitator existit.Q; si mala q̃ meruit recipit patienter, humiliter recognoscit,q̃tum potest diuinę clementię supplicat,& de eius misericordia nõ diffidit,etiam is seipsum abnegans crucem suã tollit,& cum latrone saluato per fidem & dilectionem vestigia sui sequitur Saluatoris.Alioquin si pœnitentiam agere vel simulat vel dissimulat:si in suis affectionibus impatiens vel impœnitens perseuerat: palam est ꝙ seipsum non abnegat:crucem suam non portat:Christum omnino non sequitur:sed ab eius vestigiis per itinera suæ prauitatis elongat.

Gillebertus.

Q; q nõ dormit i sclarib⁹,nõ vigilat i diuinis.

G ¶Euigilantes viderunt maiestatem Iesu. De tribus discipulis qui IESum in monte transfiguratum viderunt hoc dicitur. Erant inquit grauati somno: in quibus reprimebatur sensus. Grauabatur & reprimebatur in ipsis quod erat ex ipsis, vt ad ea quæ mundi sunt cæci & hebetes, tantum ad cognoscenda quæ Dei sunt spiritu euigilarent excitati domino. Bene euigilat qui Dei cõsiderat maiestatem: qui audit arcana verba: quæ non licet homini loqui. Non licet ei dici in quo nondum Dei filius resurrexit. Nemini inquit dixeritis visionem donec a mortuis resurgat filius hoīs. Nõ potest ei dici visio in quo nondum Christus resurrexit. Nõ licet ei dici qui non est raptus in paradisum: in locum delitiarum: in locum de quo Petrus dixit. Bonũ est nos hic esse. Bene exuscitatur quẽ non homo tangit vt euigilare faciat: sed Christus.

Bernardus, de triplici genere salutationum.

H N Eminem in via salutaueritis. Euangelica sanctione præceptum est vt in via mortalitatis huius terrenis affectib⁹ inhærentem neminem salutemus. Quos autẽ ab hac vita suspensos viderimus, illis securæ salutationis gaudium offeramus. Vnde in Euangelio tria salutationũ gña inuenim⁹. Virgo siquidem Maria salutauit Elizabet. Angelus vero Mariam. Dominus autem Iesus salutauit discipulos post resurrectionem. Cum ergo viderimus eos qui in sterilitate vitæ huius seruierant montana confessionis ascendentes feruorem pœnitentiæ quasi filium quendam corde concipere, illis in verbo domini remissionis & gratiæ & veniæ largitatem debemus offerre. Quos vero in castitate & sanctimonia domino seruire conspicimus, inuitãdo ad meliora benedictionis & gratiæ fœcunditatem necessario promittamus. Quos sane in conclaui remotioris vitæ positos ad imitationis apostolicę fastigium tendere videbimus, illis quietis & pacis geminam soliditatem, cuius etiam in suo corpore præludia sentiunt vitæ, vocis ministerio spondeamus.

Galfridus.

Q꞉ periculum sit sine labore præmium percipere laborantis.

I ¶Dignus est operarius mercede sua. Verum est si tamen & mercenarius fuerit mercede cõtentus. De mercede operis est necessitatis perceptio non cõgregatio superfluitatis. Alioquin væ qui recipiunt, immo qui rapiunt mercedẽ nõ suam, sed operatorum, minus videntes ipsi quid operentur; quid faciant. Væ etiam eis qui hic totam recipiunt mercedem suam: vt siqua bona interim operentur, vix comparentur temporalibus stipendiis quę exinde consequuntur. Sed multo magis vę eis qui supra suã vel alienam magis operatorum mercedem & recipiũt & extorquent, congregantes non sua, & cui ea congregent ignorantes. Attendant quo fructu quo fine genimina sibi studeant propagare spinarum: quas debuerant & in aliis extirpare potius q̃ plãtare tanq̃ suffocatrices germinis verbi Dei, & materiam ignis æterni.

Bernardus.

Q꞉ Christus in mundum veniens castrum dicitur introiisse.

¶Intrauit Iesus in qdđã castellũ &c. Opportune satis hoc mihi loco ꝓphetica exclamatio assumẽda videtur. O Israel q̃ magna domus domini & ingens, cuius cõparatione castellum dicitur terrę huius spatiosissima latitudo. An nõ ingens patria & regio inæstimabilis, quando ab hac Saluator adueniens cum ingrederetur orbem terræ dicitur introire castellũ? Nisi forte castellum quis aliud intelligendum putet q̃ atrium fortis armati principis mundi huius cui⁹ vasa diripere fortior superuenit. Sed quid introisse eum dicimus in castellum? Etiam in angustissimum virginalis vteri diuersorium introiuit. Deniq꞉ & mulier quædam excepit eum in domũ suã. Felix mulier cuius domus Saluatore suscepto inuenta est munda quidem sed plane nõ vacans. Nisi forte quis vacuam dixerit quam salutat angelus gratia plenam. Neq꞉ hoc solum: sed adhuc in eam superuenturũ asserit spiritũ sanctũ. Ad qd putas nisi vt etiã superimpleat eam? Ad quid, nisi vt adueniente iam spiritu plena sibi, eodẽ superueniente nobis quoq꞉ superplena & superessluẽs fiat? Ipsa nempe mediatrix nostra: ipsa est per quam suscepimus misericordiam tuam deus: ipsa est p quã & nos dominũ Iesum in domos nostras suscepimus. Etenim nobis singulis castra sunt singula & singulæ domus. Si quis autem aperuerit introibit cœnabitq꞉ cum eo. K

Quomodo castrum corporis sit seruandum.

¶Est vulgare prouerbium, quod multorum in ore magis autẽ in corde versatur. Bonũ inquiunt seruat castellũ qui custodierit corpus suũ. Sapiẽs tamẽ nõ sic. Sed magis inquit, Omni custodia serua cor tuum, quoniam ab ipso vita procedit. Esto tamen, cedendum sit multitudini: bonum castrum custodiat qui custodiat cor suum. Illud sane quærendum: quænã

huic sit adhibenda custodia castro. Recte ne cu stodisse tibi videtur anima illa corporis sui castrum: cuius membra velut coniuratione facta inimico eius dominium tradidere? Sunt enim qui cum morte fœdus inierunt: pactum pepigerunt in inferno. Incrassatus est inquit dilectus &c. Hęc plane custodia q̄ laudatur a peccatoribus in desideriis carnis suæ. Nū in hac parte cedendum est multitudini? Absit. Paulū magis interrogemus vtpote ducem strenuum militię spiritualis. Castigo inquit corpus meū &c. Et alibi. Non regnet inquit peccatum in vestro mortali corpore. Vtilis profecto custodia: & felix anima quæ sic custodierit corpus suum ne vnq̄ sibi illud vendicet inimicus.

Quomodo peccatoris domus in carcerem commutetur.

M ¶Fuit enim aliquando cū meum hoc castrum tyrannidi suæ impius ille subiecerat potestatiue membris imperans vniuersis. Quantum eo nocuerit tempore præsens, adhuc indicat desolatio & egestas. Heu nec continentiæ murum in eo nec patientiæ antemurale reliquit. Exterminauit vineas, messuit segetes, arbores extirpauit: quippe etiam oculus meus iste depdabatur animam meam. Cæterum etiam tunc nec illi deerat carcer nec infernus. Ab ipso nāq; coniurationis & proditionis pessimę deprehensa principio non alibi q̄ in domo propria carcerali est mācipata custodię: nec aliis q̄ suę ipsius familiæ data tortoribus. Erat enim conscientia carcer. Erant tortores ratio & memoria. Atq; hi crudeles quidem, austeri, & immisericordes. Sed longe minus a rugientibus illis pręparatis ad escā qbus erat iamiamq; tradenda. Sed benedictus deus qui non me dedit in captionē dentibus eorum. Cum enim inferiori eam carceri tradere malignus acceleraret, sed & castrum ipsum ignibus cremare perpetuis vt digna per iuris fieret retributio mēbris, fortior supuenit.

Quomodo carcer per pœnitentiam in domum reformetur.

N ¶Intrauit in castellum Iesus. Qui fortē alligās eius vasa diriperet: vt quæ prius erant in contumeliam faceret in honorem. Cōtriuit portas æreas & cōfregit ferreos vectes, vinctū de domo carceris & vmbra mortis educens. Porro egressus est in confessione: ipsa est scopa qua mundatus carcer, & ornatus deinceps regularium institutionum iuncis quidem pulchre virentibus de carcere redit in domum. Habet ergo iā mulier domū suā. Habet vbi suscipiat eū cui super tantis beneficiis extitit obnoxia. Alioquin væ ei si eum recipere renuit: si nō detinet: si non cogit manere secum. Rediens enim qui eiectus est mundatam & ornatam domum inuenit: sed vacantē. Relinquit siquidem mulieri domus sua deserta quā Saluatoris hospitio dignam exhibere neglexit. Quomodo inquis? Poterit ne domus mundata confessione priore delictorum & obseruatione regularium institutionum ornatà indigna adhuc iudicari habitaculo gratię Saluatoris ingressu? Poterit sine dubio si superficie tenus mundata & iuncis virentibus strata interius plena sit luto. Quis enim suscipiendum dominum arbitretur in dealbatis mortuorum sepulchris: quæ videntur aforis speciosa: intrinsecus autem spurcitia & sanies vniuersa repleuit? Esto vt aliquando tanq̄ ipsa superficie delectatus incipiat primū apponere pedem, ei qui eiusmodi est, primam aliquā visitationis suæ gratiam indulgendo, nunquid non resiliet illico cum indignatione? nunquid non aufugiet clamitans? Infixus sum in limo pfundi: & non est substantia. Virtutis enim species & non veritas quasi qualitas est & nō substantia. Neq; enim ingressum eius exterioris potest conuersationis tenuis superficies sustinere: quando omnia penetrat: & in intimis cordibus habitatio eius. Q2 si spiritus disciplinæ corpus manifeste subditū nō peccatis inhabitat, fictū vtiq; nō mō declinat: sed etiā effugit atq; elongatur ab eo. An vero aliud est q̄ fictio excrāda si peccatum superficie tenus radas, non intrinsecus eradices? Certus esto quoniam pullulabit vberius: & mundatam sed vacātem domum cum nequioribus septem qui eiectus fuerat hostis malignus intrabit.

Quæ sit domus munda, sed vacans.

¶Vis videre mundatam ornatam vacantē domum? Hominem intuere qui cōfessus est & deseruit manifesta peccata præcedentia ad iudicium: & nunc solas mouet manus ad opera mādatorum corde penitus arido, ductus cōsuetudine quadā exteriorum quę ad modicū valent. O
Ne vnum iota præteriit. Sed camelum glutit dum culicē liquat. In corde em̄ seruus est propriæ volūtatis, glorię cupidus, ambitionis amator, aut hæc omnia & singula quæq; intus vitia fouens: & mentitur iniquitas sibi. Sed deus nō irridetur. Videas enim interdum sic palliatum hominem vt seducat etiam seipsum penitus, non attendens vermem qui interiora depascit. Manet enim superficies: & salua sibi omnia arbitratur. Inuenta autē occasione ebullire saniem quæ latebat in hulcere & excisam non extirpatam arborem in syluam pullulare videas densiorem. Qđ periculum si volumus

declinare, securim ad radices ponamus arborũ non ad ramos.

Quæ sint quę domino domum parant.

P ¶Mulier quędam Martha nomine excepit illum in domum suam. Et huic erat soror nomine Maria. Sorores sunt & debent esse contubernales. Occupatur hęc circa frequens ministerium. Illa dominicis est intenta sermonibus. Ad Martham spectat ornatus: sed impletio ad Mariam. Vacat enim domino: vt nõ sit domus vacans. Sed emundationem cui possumus attribuere? Erit enim si hoc inuenerimus domus in qua saluator suscipitur: & munda & ornata, & non vacans. Demus eam Lazaro, ei siquidem fraternitatis iure cum sororibus est domus ista communis. Dico autem Lazarum, quem quatriduanũ iamiamq; foetentem a mortuis excitat vox virtutis, vt videatur satis congrue formam gerere poenitentis. Intret ergo domũ saluator: & frequenter visitet eam: quam poenitens Lazarus mundat, ornat Martha circa actiones extrinsecus occupata Maria replet internę dedita occupationi. Sed forte curiosus quisq̃ requirat cur in pręsenti euangelica lectione nulla prorsus Lazari mentio fit. Arbitror sane ne id quidem a proposita similitudine dissidere. Virginalem etenim domum intelligi volens spiritus siluit nõ inconsgrue poenitentiam: quę malum factum vtiq; comitatur. Absit enim vt proprii quicq̃ inquinamenti domus hæc aliquando habuisse dicatur: vt in ea proinde scopa Lazari quęreret. Q; si originalem a parentibus maculam traxit, non minus Hieremia sanctificatam in vtero: aut non magis Ioanne spiritu sancto repletam credere ꝓhibet pietas Christiana. Nec enim festiuis laudibus nascens honoraretur si non sancta nasceretur. Sit ergo Lazarus apud eos, quorum necesse est ab operibus mortis cõscientias emundari. Secedat inter vulneratos dormientes in sepulchris: vt Martha tm̃: & Maria inueniantur in thalamo virginali. Neminem tamẽ moueat: ꝙ suscipiens mulier dominũ non Maria: sed Martha vocatur: quando in hac vna, & summa Maria, & Marthæ negocium, & Marię non ociosum ocium reperitur.

Quare Martha Christum suscepit non Maria.

Q ¶Intrauit Iesus in quoddam castellum &c. Quid est ꝙ ex duabus sororib⁹ altera tm̃ legitur suscepisse: & ea ipsa quę videtur inferior? Optimam partem elegit Maria: teste ipso quẽ Martha suscepit. Sed prior nata Martha videtur: et salutis initium sibi magis actio q̃ contemplatio vendicat. Laudat Christus Mariam, sed a Martha suscipitur. Amat Rachelem Iacob: sed Lia supponitur ignoranti. Si de fraude queritur, audiat non esse consuetudinis: vt iuniores prius tradantur ad nuptias. Q; si luteam hanc cogites domum, facile erit nosse quẽadmodum in ea Martha magis Christum excipiat q̃ Maria. Quod enim ait Apostolus, Glorificate & portate deum in corpore vestro: Marthę dicitur nõ Marię. Hęc enim corporis vtitur instrumento: cum illi magis sit impedimento. Forte tamen & Maria dominũ suscepit: sed in spiritu. Domin⁹ enim spũs est. Huic inquit erat soror noĩe Maria. Quę etiã sedens secus pedes illius, audiebat verbum illius. Vides ꝙ vtraq; suscepit. Hęc in corde: illa in voce, Martha autem satagebat circa frequens ministerium. Quę stetit & ait. Domine non est tibi curę ꝙ soror mea reliquit me solã ministrare? Putas in domo in qua Christus suscipitur, vox murmurationis audietur? Felix domus & beata congregatio: in qua de Maria Martha conqueritur. Nam Marię Martham ęmulari prorsus illicitum est. Alioquin vbi legis Mariam causantem: quia soror mea reliquit me solam vacare? Absit, vt qui deo vacat, aspiret ad tumultosam fratrum officialium vitam respondit autem ei Iesus Martha Martha sollicita es: & turbaris erga plurima.

Quanta sit contemplationis dignitas quę habet vbiq; dominũ defensorem.

¶Vide pręrogatiuam Marię quę in omni causa habeat aduocatum. Indignatur Pharisęus: queritur soror: ẽt murmurant discipuli. Vbiq; Maria tacet: & pro ea loquitur Christus. R
Optimam inquit, partem elegit sibi Maria: quæ non auferetur ab ea. Hoc illud vnum quod necessarium est. Hęc quã tam sedule propheta requirebat. Vnam petii a domino: hanc requiram &c. Quid tamen est ꝙ optimam partem dicitur elegisse. Quę enim cõsolatio laboranti, quasi in eius sugillatione partem vacantis attollere? Vnum ego arbitror est e duobus: vt aut de electione Maria laudetur, ꝙ pars illa quãtum in nobis est, sit omnibus eligenda: aut certe, vt neutrum dicatur nec in partem quãlibet pręcipitasse sententiam: sed ad obedientiam præceptoris in vtrũlibet sit parata. Vnum dicam: si tamen id de Martha

liceat suspicari. Nonne enim quasi ociosam reputasse videtur quā dari sibi petiit adiutricem? Sed carnalis est: & omnino non percipit, quę sunt spiritus dei. Si quis forte deo vacantem animam sua de vacatione redarguit, audiat optimam hanc esse partem quæ maneat in ęternum. Nūquid enim non rudis omnino videret si diuinę contemplationis penitus expers illam intraret regionem, vbi hoc vnum omniū opus, vnum studium, eadem vita? Habet autē quęcunq; perfecta est anima, simul & Marthę administrationem, & Marię et Lazari pœnitentiam. Magis tamen videntur ad singulos singula pertinere, vt in vna congregatione alii dediti sint fraternæ administrationi: alii vacent sanctæ contemplationi: alii in amaritudine animæ suæ recogitent annos suos: sicut vulnerati dormientes in sepulchris.

In quibus Maria Martha Lazarus debeant occupari.

S ¶Maria ergo pie & sublimiter cogitet de deo suo: Martha benigne, & misericorditer de pximo: Lazarus misere, & humiliter de seipso. Gradū suū quisq; cōsideret: nemini nos blādimur. Vtinam ne vestrum quispiam se seducat. Cui enim necessitas nō incumbit, vt turbetur erga plurima: vnum est necessarium: aut non turbari penitus: aut delectari magis in domino: aut si id necdum potes, non turbari erga plurima: sed vt de se propheta loquitur ad teipsum. Si inuenti fuerint (ait ppheta) in ciuitate hac Noe, Daniel, & Iob, ipsi iustitia sua liberabuntur. Verūtamen filium: aut filiam non liberabūt, ait dominus. Oportet igitur te frater ad quem de fabricanda siue regenda arca nil spectat: aut virum esse desideriorum, vt Daniel, aut cum beato Iob virum dolorum, & scientem infirmitatem.

A quibus cauere debeant Martha Lazarus & Maria.

T ¶Sed & ipsam Marthā admonitā esse volo, id iam quæri inter discipulos vt fidelis qs inueniatur. Erit autem fidelis si neq; quæ sua sunt quęrit: sed q̄ Iesu Christi: vt sit intētio pura: nec suam faciat: sed domini voluntatem: vt sit actio ordinata. Sunt enim quorum nō simplex oculus: et recipiunt mercedem suam. Sunt qui propriis feruntur motibus animorum: & contaminata sunt omnia quę offerūt: cum scilicet voluntates eorū inueniantur in eis. Gaude & gratias age Maria: quæ partem optimam elegisti. Beata quę venas diuini susurri percipis in silentio: in quo bonum est homini dominum præstolari. Simplex esto nō tm̄ sine simulatione: sed absq; multiplicitate occupationum, vt tecum sit sermocinatio eius. Vnde caue ne abundare incipias in sensu tuo, & velis plus sapere q̄ oportet, vt dum lucem sectaris, impingas in tenebras illudente tibi dęmonio. Sed nunc ad Lazarum redeamus. Vbi (inquit domin⁹) posuisti eum? Age igit̄ domine quęre quē amas: vt & amātem facias: & quęrentem. Quęre vbi posuerūt eum. iacet enim clausus, ligatus, oneratus. Iacet in ergastulo conscientiæ: tenetur vinculis disciplinæ: & tanq̄ lapide superposito premitur & opprimitur onere pœnitentiæ: maximę q̄ desit fortis vt mors dilectio & charitas omnia sustinens. Et in his omnib⁹ iam fœtet domine: quatriduanus enim est. Eum aūt dico Lazarū qui nuper mortuus peccato fodit sibi parietem vt videat abominationes multas & malas praui & inscrutabilis cordis sui. Sed quid est domine? iam fœtet: quatriduanus eīt est. Forte enim fœtorē istum, & quatuor dies istos, nō continuos quiuis intelligat.

De quatuor diebus quibus iacet Lazarus in sepulchro.

V ¶Ego primam arbitror timoris diem: qua nimirū irradiante cordibus nostris peccato morimur & quodāmodo sepelimur in conscientiis nostris. Secunda ni fallor agitur in labore certaminis. Solet nempe inter primordia conuersionis nostrę acrius insurgere tentatio prauę consuetudinis, & vix extingui possunt iacula ignita diaboli. Tertia nihilominus doloris esse videtur, dum recogitat quis annos suos in amaritudine animæ suę: nec tam laborat declinando futura q̄ pręterita plangendo deplorat. Miraris q̄ hos dixerim dies? sed tales sepulturę debentur: dies nebulæ & caliginis: dies luctus, & amaritudinis. Sequitur dies pudoris nō dissimilis tribus: quando iam horribili confusione operitur anima miseranda: dum nimis considerat: quæ & quanta dereliquerit: & in oculis cordis tetras versat caligines peccatorum. Animus huiusmodi nihil dissimulat: sed exaggerat vniuersa. Vtilis quidem exacerbatio: & digna miseratione crudelitas, facile sibi diuinam concilians gratiam: dum pro eo mens ęmulatur: etiam contra semetipsam. Verūtamen Lazare veni foras, ne in tanto fœtore diutius immoreris. Caro pu-

trida putredini proxima est: & qui confunditur vehementer & tabescit, prope est vt desperet. Veni inquit foras. Ac si dicat. Quousq; conscientię tuę caligo te detinet? Veni foras: procede: respira in luce miserationum mearum. Iam vero quid sibi vult qđ ait, Tollite lapidem: Et post pauca Soluite eum? Nũ quid post visitationem gratiæ consolantis cessabit agere poenitentiam, quẽ appropinquauit regnum cęlorum? aut abiiciet disciplinam si forte irascatur dominus & pereat de via iusta? Absit. Tollatur lapis: sed poenitentia maneat: non iam premens & onerans viuidam, & robustam mentem roborans atq; confirmans: nimirum cuius cibus sit quẽ antea nesciebat, domini facere voluntatem. Sic et disciplina non iam contingit liberum. Secundum illud. Iustis non est lex posita: sed voluntarium regit, & dirigit in viam pacis.

De castro cordis humani: & qualiter muniatur.

X ¶ Intrauit Iesus in quoddam castellum &c. Quod dominus ac Saluator noster semel et in vno loco visibiliter tunc temporis dignatus est operari: hoc etiam nunc vbiq; terrarum operatur quotidie inuisibiliter. Ecce enim, euangelio loquente, audiuimus q in quoddam castellum intrauit Iesus, & mulier quædam Martha nomine excepit eum &c. Quod est autem hoc castellum nisi cor humanum: qđ priusq̃ dominus ad illud veniat cupiditatis fossa vallatur: muroq; obstinationis clauditur, atq; in interiori latitudine sua Babylonica turre erigitur? Trina certe in omni oppido maxime sunt necessaria: quibus sustentetur, munitio qua protegatur, arma quib⁹ hostib⁹ resistat. Sic ergo & huius castelli incolę victum habẽt, voluptatẽ corporis, & seculi vanitatem: quibus pascuntur. Habent & qua reguntur proprii cordis duritiam, vt verbi dei sagittis potentibus vix aut nunq̃ valeant penetrari. Accincti sunt armis: carnalis scilicet sapientię argumentis: quibus cõtra hostes repugnant. Vnde scriptum est. Filii huius seculi prudentiores sunt &c. At vero Christo visitante & intrante castellum hoc euertitur: & pro eo nouum aliud pulchrũq; ac spirituale construitur. Impleturq; quod dicitur. Siqua in Christo noua creatura, vetera transierunt. Et ecce facta sunt omnia noua. Sublata quippe cupiditate expanditur ingens sinus desiderii: vt ad eius aduentum multo magis ambulet mens ad cælestia q̃ prius terrenis incubuerat. Iam ponitur murus continentiæ, antemurale patientię. Surgit autem hoc opus a fundamento fidei: & crescit per dilectionem proximi vsq; ad charitatem Dei: quæ est in superiori tabulatu: & in propugnaculis eiusdem muri. Qđ nimirum tunc perfecta est virtus continentię: qñ in vnitate fidei cũ proximis viuentes cõiter nõ supplicii metu, vel humanę laudis appetitu: sed solo diuini amoris obtentu a peccatis nos continemus. Vel certe ideo charitas Dei qua scilicet nos diligit super murum eius videtur: vt pro continenti suo pugnare significetur. Et quia continentia crebris validisq; tentatoris ictibus nõ possit stare: nisi eius gratia protegatur: idcirco antemurale patientiæ proponitur: ne ad impugnandam continentiam facilis diabolo pateat accessus. Qui ergo protegente patientia continenter viuunt, bene cũ Apostolo dicunt. Quis nos separabit a charitate Christi &c. Vides q̃ sol idus sit continnetium murus? Sed iam pulsemus ad portas eius: portas scilicet iustitię: vt aperiantur nobis: ingressiq; per eas videamus intus magna opera domini: ibi enim operante ipso construitur tanq̃ in monte Sion euangelica illa turris per quam humiliato corde ascendunt in cælum sancti de conualle plorationis, hoc est de humilitate vitę præsentis. Hic itaq;.i. in hoc culmine cum ad altum perueniunt qui bene proficiunt: fiunt iam locus sedes domino. Dum enim adhuc erant in muro continẽtiæ: & in acie stabant: impugnari poterant. Et primo tanq̃ adiutor notus erat in Iudæa deus. Cũ vero iam in ista statione consistunt: vbi dominum speculantur: in Israel magnum nomen eius. Et factus est locus eius, & habitatio eius in Sion: ibi confregit potentias, arcum, scutum, gladiũ, & bellum. Quia ibi nullus motus carnis resistit, & omnimodis subiecta est spiritui. Iam vero si quæratur de castelli huius habitatoribus: quis cibus ad sustentandum: qđ munimem ad protegendum: queve arma suppetant ad repugnandum: possumus satis rationabiliter respondere: q quẽadmodum carnalibus carnis opera fuerunt victus: ita his multo melior cibus sit fructus spiritus. Cibus etiam eorum vt faciant voluntatem patris. Cibus eorum verbum dei: quo pascuntur omnes sancti tam homines q̃ angeli. Munimentum est sicut dictum est: murus continentiæ: & antemurale patientiæ. Habent contra hostes ar-

ma,quæ deſcribit Apoſtolus: Loricam iuſtitiæ, ſcutum fidei, galeam ſalutis : & gladiũ ſpiritus qđ eſt verbum dei. Nec quenq̃ moueat ꝙ idem verbum dixerim eſſe cibum & gladium:quaſi impoſſibile ſit vel abſurdum. Nam idem Chriſtus dictus eſt panis, & lapis. Panis ſcilicet viuus:& lapis quem reprobauerunt ædificantes. Vtrunqꝫ quidem eſt per ſignificationem : ſed neutrum per proprietatem. Sed iam reuertamur ad propoſitum.

Quid Chriſtus intellectui,quid conferat actioni.

Y ¶Intrante Ieſu in hoc caſtellum. Duę ſorores Martha,& Maria,id eſt opatio & intellectus excipiunt illum. Excipiunt dixerim an excipiuntur? Sed vtrum dixeris illis prodeſt: non Ieſu. Et Ieſus quidem ad illas veniens duo confert congrua ſingulis,virtutem & ſapientiam. Virtutem operationi: ſapientiam intellectui. Ipſe enim eſt dei virtus & dei ſapientia. Sed qd eſt ꝙ intrantem Martha ſuſcipit: diſcurrit: miniſtrat: Maria autem ſedet:& in eius verba cor ſuſpendit:niſi ꝙ prior eſt actio: q̃ contemplatio? Quiſquis enim ad intelligentiam peruenire deſiderat neceſſe eſt vt prius per bona opera exerceatur. Sicut ſcriptum eſt. Fili concupiſcens ſapientiam &c.Et fide mundans cor eorum. Qua fide? Per dilectionem operante. Duobus autem modis Martha excepit dominum : & duplex ei conuiuium parat: quia duobus modis excluſerat eum, per flagitia ſcilicet & facinora. Flagitia quæ in nobis:facinora,quæ in proximis peccando committimus. Excepit ergo eum continentia : & beniuolentia: vt ſcilicet contraria contrariis curentur.Dum ergo Martha,id eſt actio,talibus parandis epulis occupatur multum ſatagens pro parte ſua, vult & Mariam intellectum,& omnia interiora ſua actioni inſiſtere:operationiqꝫ ſuę perficiendę operam dare. Itaqꝫ cõqueritur de ſorore ꝙ ab ea non adiuuetur . Vbi ſane aduertenda eſt delatio quędam & honoris obſequium erga dominum: ꝙ ſcilicet ipſo præſente non auſa ſit euocare Mariam : quinimmo & apud ipſum querelam depoſuerit,ipſumqꝫ dominũ vocauerit, in cuius poteſtate ſit imperare ſorori quicquid voluerit.

Qꝫ non vniformiter gratia conferatur.

¶Maria autem ſedit ſecus pedes Ieſu. Non Z omnibus vno loco frui datur grata præſentia ſponſi : ſed vt cuiqꝫ paratum eſt a patre ipſius. Non enim eũ nos elegimus:ſed ipſe elegit nos, & poſuit nos. Et vbi quiſqꝫ ab eo poſitus fuerit ibi eſt.Deniqꝫ mulier vna compuncta ſecus pedes domini ſortita eſt locum fidei : cum altera deuotionis ſuæ fructum ad caput inuenerit. Porro Thomas in latere Ioannes in pectore:Petrus in ſinu patris:Paulus in tertio cælo ſecretũ ſunt hmõi aſſecuti.Prior mulier ſtrauit ſibi in tuto hũilitatis. Poſterior etiã in ſolio ſpei. Thomas in ſolido fidei: Ioannes in lato charitatis: Petrus in intimo ſapientię:Paulus in luce veritatis.

Hugo de Foilleto.

Qꝫ tria in vere pœnitentibus debeant inueniri.

¶Martha Martha ſollicita es.Tria poſſumus A aſſignare in Martha: ſcilicet ſollicitudinem, turbationẽ, & queſtum. Sollicita eſt ne qđ agit fiat pigre:turbatur ne fiat tepide:cõqueritur,vt adiuuetur ne fiat tarde. Tales autẽ debent eſſe affectus pœnitentiã agentiũ:vt ſi quid eis pręcipiatur ſollicite perficiatur.Turbantur etiam ſi eis aliqua occurrerint: in quibus aliquando caſu vel infirmitate peccantes offenderint.Conquerũtur vt adiuuẽtur: quia religioſorũ preces & ſuffragia ſibi propitiari obnixius deprecantur.

Galfridus.

Qꝫ pręedicationi nec contemplatio nec actio valeat comparari.

¶Maria optimam partẽ elegit &c. Etiam ſi B melior eſt Marię vacatio,q̃ occupatio Marthę:tamen in illa domo tres fuiſſe memento. Ibi enim laborabat Martha: vacabat Maria dominus pręedicabat.Abſit autem vt vacatio illa Marię ſicut labori Marthę ita prædicationi dominicę pręferatur. Magnus eſt enim qui intra ſeculi huius tumultum irreprehẽſibiliter,vel ſaltem venialiter viuit:maior qui extra:maximus vero qui ſupra.

Bernardus.

Qui ſint tres panes qui petendi ſunt ab amico.

QVis veſtrum habebit amicum. C Vnum perhibet aduenisſe:nec tamen contentus eſt quęrere panẽ vnum. Puta ergo cum vxore &

mãcipio aduenisse: vt suum cuiq; panem apponere velit amicus. Ego amicum venientem ad me non alium intelligo q̃ meipsum, nemo quippe me mihi charior. Ad me ergo de via venit amicus: cum transitoria deserens ad cor redeo, nam tunc sibi quisq; vere amicus est: quoniam qui diligit ini.o.a.s. A die ergo conuersionis meę de via redit ad me amicus. Venit de regione longinqua: venit fame laborans: confectus inedia. Venit necesse habens inuenire amicũ. Sed heu me, pauperem elegit hospitem: & vacuum ingreditur habitaculũ. Sed ibo mihi ad magnũ illũ amicum: & dicam ei. Amice commoda mihi tres panes. Qui sunt isti tres panes? Credo nobis petendos esse tres panes, veritatis, charitatis, fortitudinis. His tribus egere me fateor veniente ad me amico de via: vt dixi, cum vxore: & mancipio. Deficit qppe ratio mea: ipsa est enim vir, prę ignorantia veritatis. Languet voluntas: ipsa est vxor, prę inopia affectionis. Infirmatur caro: ipsa est mancipium prę inopia fortitudinis. Nam & ratio minus intelligit quę agenda sunt: & voluntas minus diligit intellecta. Et adhuc corpus quod corrumpitur aggrauat animã, vt non quæcunq; volumus illa faciamus. Cõmoda ergo mihi amice tres panes: vt intelligam, vt diligam, vt faciam voluntatem tuam.

Petrus Rauennas.

Q̃ sit dandi cupidus qui quomodo obtineatur ostendit.

D ¶ Quis vestrum habebit amicum & ibit ad illum media nocte & dicet illi, amice cõmoda mihi tres panes &c. O q̃ dare vult q se inquietari taliter, talit patit suscitari. O q̃ pulsanti iste gestiuit occurrere, q secreti sui cubile ipsam collocauit ad ianuã. O q̃ negare noluit qui etiã deneganti qualiter extorqueret ostendit. O q̃ non ad ianuam dominus tm̃ sed ipsa ianua dominus fuit: qui dormientibus seruis pulsantis necessitatem solus & primus audiuit. O q̃ pius q̃ misericors, qui qđ mãdatis docet, probat & informat exemplis. Cum facis inquit eleemosynam, noli tuba canere. Et ibit ad illum noctu. Parum est ꝙ facientis misericordiam nox velabat: ꝙ largitatem dantis, pœnitentis obtegebat improbitas: nisi ad cumulum pietatis velandę ascriberetur et somnus. Verum non potuit nõ impetrare qđ voluit: qui vt reciperet hospitem & reficeret, totam sibi requiem denegauit. Aut quomodo sic petenti sic pulsanti non responderit ille qui in hospite suscipi cõfitetur, dicens: Hospes fui & collegistis me? Existimo hoc dixisse pulsantem, aut forte taliter conuenisse: feci qđ iussisti: redde qđ promisisti. Tibi credidi dicẽti Nolite solliciti esse de crastino. Vnde hesterno hospiti quod apponerem nõ reliqui. Sed dicis. Esto ꝙ petere possim, pulsare quẽadmodum potero cęleste secretum? Quẽadmodum? Iterando preces & expectando patiẽter iudiciũ Saluatoris. Quia qui indignatur cum mox auditus nõ fuerit, iste petitor supplex non est: sed imperiosus exactor.

Q̃ a patris muneribus omnis suspicio sit tollenda.

¶ Quis ex vobis patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi? Charitas dolum nescit. Si pater est non potest non amare: si amat, nisi quod bonum est dare nescit. Negat patrem qui de patris suspectus est largitate. Patris discutere non licet: patris monita retractare non conuenit. Sit paterni licet mandati species tristior: res tamen ipsa salutifera est & vitalis. Sic Abraham vbi patrem deum credit, mandatorum formas non attendit asperas & acerbas: circuncisionis recipit verecundiam: & quę cęlestis pater iubet non discutit: sed iudicat gloriosa. Parricidium considerat perscelestum: sed quia deus imperat totũ pietati cõmittit. Hinc Isaac patris super se gladium cum videret, cum dolere poterat, est gauisus. Hinc Iepte filia patris vota sua morte tota gratulatione persoluit. Verũtamen Iudæis hic panis in lapidem versus est, non dantis vicio: sed nequitia capientis. E

Galfridus.

De malitia hominis tripertita.

¶ Si vos cum sitis mali, bona data nostis dare filiis vestris: quãto magis pater vester cælestis dabit spiritum bonum petentibus se? F
Fideliter & efficaciter sermone breui magister bonos discipulos ad scientiam erudit: & ad pietatem accendit: si fuerit qui sic capiat intellectum vt sentiat vim verborum Indicat enim nobis quales simus: quid agimus: qualem habemus patrem, quid sit ab eo sperandum, & qualiter obtinendum.

Eo siquidem tota huius sermonis intentio dirigitur: vt mens nostra paternæ pietatis intuitu ad fiduciam animetur. Sed nec illud est negligenter audiendum: ꝙ malos nos veritas dicit: & hoc veraciter. Et vos inquit cū sitis mali &c. Quid eñ in nobis nisi malū: & malum valde? Scio (inquit Apostolus) ꝙ nō habitet in me: hoc est in meo corpore bonū. Quid in ore? Iacobū audiamus. Lingua (inquit) modicū mēbrū est &c. Multo magis prauum est cor hominis: & inscrutabile: hoc est tam prauum, vt ad finem suæ prauitatis scrutando nequeat peruenire.

De malitia carnis.

G ¶ Et carnis quidem malitia maxime tripertita videtur: ꝙ videlicet inueniatur illecebrosa, ꝙ infirma, ꝙ fallax. Primo quidem concupiscit aduersus spiritum per legem peccati quā habet: per fomitem iniquitatis quam possidet. Secundo etiam si castigatur, & in seruitutem redigitur, corrūpitur: deficit: infirmatur: multiplicibus suis necessitatibꝰ exigens violenter seruire animam cui debuerat ipsa seruire. Et peior quidem carnis stimulus q̄ eius infirmitas. Cęterum si simpliciter suę nobis impossibilitatis causam, suum innotesceret infirma defectum, esset vtiq; minus malum: nunc autem contra stimulum calcitrans bis pungitur exaggerando quod patitur: murmurat & conqueritur: sed et id modicum qđ potest dissimulat: & mentitur. Et tertium hoc est malum eius per qđ multi, dum quid boni possint facere nesciūt amplius mali fiunt.

De malitia oris.

H ¶ Iam de oris malignitate quid loquar? Quātus ignis q̄tam syluam incēdit. Pessime nonnulli diuinum miraculum æmulantur: vt dispertitas linguas: vt ignem accepisse videantur. Diuinus siquidem ignis nō scandalo vrit: sed amore magis accendit. Inflammatio autem gehennæ vrit linguas male dispertiēs vt quisq; nostrum sua cuiq; lingua: & quasi nunc græce, nunc hebraice, nunc latine loquatur: vt si eum audias hic, non illum putes: quem paulo ante audieras. Male igitur omniū linguis loquit̄ vir linguosus.

Qꝫ desideret a se postulari bonum spiritum bonus pater.

I ¶ Sequitur. Quanto magis pater vester cælestis dabit spiritum bonum petentibus se. Quid ad hoc dicimus? ergo mali sunt, quibus est pater cęlestis? O cōfusionem, o cōsolationem: o degeneres filios tanti patris, & patrem magnum degeneres filios denuo generantem. Quid eñ pater noster est primę creationis origine? nō modo prodest: sed obest degenerantibus nobis: nisi susceptus Christus a nobis dederit potestatem per bonum spiritum bonos fieri filios boni patris. Nihil enim nasci profuit, nisi redimi profuisset. O terrigenę filii hominum, si vobis est pater cęlestis: quid exultatis in terris? Dabit inquit spiritū bonum petentibus se. hoc eñ donum patris qđ solis prębet filiis, qui terrena pręstat etiā inimicis. Nec mirū. Tales enim q̄rit qui adorent eum in spiritu, & veritate. Super vultus accessere boni, ait poeta de eo qui inter cętera hospitalitatis officia non omisit quod sapiens ait. In omni dato hilarē fac vultum tuum. Inter homines enim vultus bonus super omnia reputatur: apud deum nō nisi bonus spiritꝰ acceptatur. Etsi plurimū interest inter hominē mortuū, & viuentem, longe tñ amplius inter non habentem hunc spiritū & habentē. Mortuus eñ homo nō iam nec audire: nec loqui: nec aliquid operari. Cadere tñ potest: fœtere: dissolui: & putrescere. Nec dissimilis est mors animæ: vbi deest spiritus vitę. Nō enim bona loqui aut meditari, agere vel diligere poterit qui bonum spiritum nō habuit. Peccare autem poterit: perire: perdere alios: cui spiritus iste defuerit. Studeamus igitur vt habeamus hunc spiritum: nihilominus caueamus ne extinguamus acceptū. Ait enim Apostolus. Spiritum nolite extinguere. Si eñ animales spm̄ nō habentes merito multū miseri iudicant̄: multo amplꝰ infelices qui spiritu cœperint si carne postea consummētur. Hunc igitur spiritum tam bonū tam necessarium: quibus potero meritis obtinere? quibus studiis retinere? Vt de compendio ad vtrunq; tibi respondeam: petentibus datur: & fictum effugit. Omnis inquit qui petit accipit. & hoc loco. Dabit spiritum bonum petētibus se. Tu ne illum emere cogitabis? Fecit & hoc Simon magus: & nequissimę cuiusdam hęreseos caput extitit: quæ succisa sæpius deterius reuiuiscit. Hic enim qui spiritum bonum non petiit merito nō accepit. Dabit enim pater bonus spiritum bonum petentibus se. O benignissimum patrem, qui id exigit quod nemo non possit. Si solis fortibus, ieiunantibus, laborantibus promitteret: forte non immerito pauper, delitiosus,

vel impotens desperaret: nunc vero petentibus donat,& petētibus se. Petere enim patrē potest etiam qui petitionis vocē proferre non potest. Nō enim patrem petit, qui corde nō petit. Petamus ergo eum qui dat omnibus affluenter, & non improperat. Qui non improperat quæ perperam egimus: non improperat nec arguit indignum esse qui postulat: neq̧ humano more in excusationem muneris accusationē solet prętendere postulantis.

Isaac. Homilia.

Q᷑ vnusquisq̧ familiariter ab vno aliquo dęmone tētationibus fatigatur.

K ℭErat Iesus eiiciens dęmoniū: & illud erat mutum. Roget vnusquisq̧ charissimi benignum Iesum: et hoc assidue: vt suum a se penitus eiiciat dæmonium, aut interim reprimat. Nam cum omnia nobis infesta sint dæmonia: & de damno nostro lætentur: vnumquemq̧ tamen familiatem habere Dæmonem qui eum in omnibus, & vbiq̧ obseruet, quem ignorare monachum non oportet, scriptura non tacet. Ego meū optime scio: nihil mihi notius: quia nihil nociuius. Quæ & cuiusmodi tentatio me sæpius & acrius vrget: & in qua parte facilius labor, scio. Vnde quotienscūq̧ in cōmune psallo versus illos qui imprecatorii videntur: & liberationem, & auxilium quęrere: cōtra illū dirigo. Et illud inquit, erat mutū. Meū mihi loquacissimū est, & de mūdi huius gloria, & decore, & delitiis longissimas & mendosissimas fabulas texit: de illis mille suspitiones susurrat: mira promittit: minatur nunc de sciētia, nunc de religione, nunc de genere, nunc de gratia, nunc de eloquentia mecum multa cōcionatur: ita sibi sępe aures meas auellit & occupat, vt nec legere vel legentem audire vacuum sit. Vnde & mihi loquens me penitus mutum efficit, stupidum reddit, & surdum. Et hinc mutus dicitur spiritus malignus: quia quos inuadit mutos facit a laude dei, & propriis officiis linguę rationalis.

Quibus sermonibus lingua debeat occupari.

L ℭSi quis loquitur, ait apostolus Petrus, quasi sermones Dei. Hoc igitur officium linguę rationalis agnosco. Nam loqui vana verba, & mendacii, contentionis, proditionis, detractionis, iactantiæ, cupiditatis, luxuriæ, aut etiam de qualibet scurrilitate: quę ad rem nō pertinet: in quibus omnibus lingua foris clamans, & garrula in auribus hominum, aut intus dæmonis sui familiari colloquio: mutum est deo. Vnde. Quoniā tacui inueterauerūt ossa mea: dum clamarem tota die.

Q᷑ tribus modis loquitur lingua verba dei.

ℭTribus igitur modis loquitur lingua sermones dei, dum deum laudat, dum se coram eo accusat, dum proximū ædificat. Qui ab his tacet, mutus est quātūlibet clamet. M

Hugo de sancto Victo.

Quomodo malitiam sapientia vincat.

ℭCum fortis armatus custodit atrium suum &c. Atriū est cor. Fortis armatus malitia. Fortior superueniens, sapientia. Arma, mēbra. Sapientia primum malitiam capit, per cognitionem eam deprehendens: postea ligat ab opere cohibens: deinde flagellat: quia primus affectus quasi quibusdam duris flagellis cęditur: quando per studium disciplinę ab eo quod appetit refręnatur: nouissime quasi mēbris in crucem extensis & a se diuisis clauis configitur: quando diuisis a se vitiis timore Dei animus penetratur. N

Bernardus.

Q᷑ multiplex sit efficacia verbi Dei.

ℭBeati qui audiūt verbū Dei &c. Vultis nosse q̄ beati? Primū quidem sonās in auribus anime vox diuina cōturbat, terret, diiudicat. Sed continuo si non auertis aurem viuificat, liquefacit, calefacit, illuminat, mundat: deniq̧ & cibus noster est & gladius & medicina: & confirmatio, & requies, & resurrectio, & consummatio nostra. Nec mireris q̄ verbum dei iam nunc inuenias omnia esse in omnibus: quantum ad iustificationem. Siquidem & futurum est omnia in omnibus ad glorificationem. Audiat illud peccator, & conturbabitur venter eius: a voce illa carnalis anima contremiscet. Omnia nanq̧ cordis secreta rimatur sermo viuus & efficax. Vnde licet mortuus in peccato si audieris vocem filii dei viues. Si cor tuum induratum est, emittet verbum suum & liquefaciet illud. Si tepid⁹ es, & euomi iam formidas nō discedas ab eloquio dñi: & inflammabit te: quia ignitum eloquium eius vehementer. Q᷑ si tenebras ignorantiæ plangis: diligenter audi quid loquatur in te dominus deus tuus. Et erit lucerna pedibus tuis verbum dei: & lumen semitis tuis. At forte tanto amplius doles q̄to clarius etiam peccata minuta illuminatus agnoscis. Sed sanctificabit te pater in veritate: quæ est vtiq̧ sermo eius: vt inter Apostolos merearis audire: Iam vos mundi estis propter sermones meos. Iam vero cum lag O

ueris manus tuas: Ecce parauit in conspectu tuo mensam: vt non de solo pane viuas: sed de omni verbo quod procedit de ore dei. Vbi si consistunt aduersum te castra: & prelium tentationis insurgit: arripe gladium spiritus quod est verbum dei: & in eo facile triumphabis. Q si, vt est certaminis, contingit in eo aliquando vulnerari, mittet verbum suum: & sanabit te, & eripiet te de interitionibus tuis, vt in te impleatur qd ait ille centurio. Domine dic tm verbo, & sanabitur puer meus. Sed et si titubas, confitere, & clama: Mei autem pene moti sunt pedes: & in verbis suis confirmabit te, vt experimento dicas. Verbo domini celi firmati sunt. In his itaq & eiusmodi perseuera, donec dicat spus, Vt requiescat a laborib9 suis. In hoc verbo requiesces dulciter: & suauiter soporaberis donec veniat: & omes qui in monumetis sunt audient vocem eius: & procedent. Quo! alii quidem in iudicium: alii in vitam. Et quis scit si est dignus amore vel odio! Tuc maxime Memor esto verbi tui seruo tuo domine: vt ab auditioe malorū nō timeam: sed beata magis auditio ad visionem: cum dices. Venite benedicti patris mei &c.

Petrus Rauennas.

Q nō sit deus dissensionis: sed pacis.

12. P Dic fratri meo, vt di. me. hęre. Non pōt fratri dicere Diuide: qui per prophetā ait. Ecce q̄ bonum & q̄ iocūdum habitare fratres in vnum. Nam quę maior hęreditas q̄ vinculum charitatis! Nam terrena hęreditas successores suos desecat & mittit in partes. Vnde nec hæreditas, sed pugna, sed nouerca filiorum, nō facultas. Ille vere ditat filios qui relinquit filiis plenissimā charitatem. Vnde & domin9 ait, Cauete ab omni auaritia: hoc est, abiiciatur auaritia, & nō erit in hęreditate contentio. Auaritia fratres nescit, parentes negat, germanos diuidit, amicitiam soluit, excludit affectum. hanc qui habuit, erit nullius suus non erit.

Bernardus.

Q deus debet esse causa: vt proximus diligatur.

Q ¶Primū quęrite regnum dei &c. Sponte pollicetur se daturum necessaria, superflua restringenti: & proximū diligenti. Hoc quippe quærere est regnū dei. Porro iustitię: est cum quo tibi est natura cōmunis, naturę quoq munus cum eo nō habere diuisum. Vt tamē perfecta iustitia sit diligere proximum, deum in causa esse necesse est. Neq enim pure eum diligit: qui in deo non diligit. Sed nec in deo diligere potest qui deum non diligit. Oportet ergo, vt prius diligatur deus, vt in eo diligatur proximus.

Petrus Rauennas.

Q quibus dura proponuntur certamina, magna pręmia statuuntur.

¶Nolite timere pusillus grex: quia com. p. v. da. vo. re. O bonitas effusa. O pietas inaudita. O ineffabilis affectio. In societatem census pastor oues assumit, atq ad consortium dominationis seruos dominus asciscit: ad principatum regni, rex gregem totius populi admittit. Sic sic dat, cuius deficere census: regnum minui: vacuari potestas non potest largiendo. Prouidenter autem pręmisit Nolite timere. Promissionē regni sine timore seruilis status audire non sufficit. Quia qui libertate vix dignus est, capere non valet infulas principatus. Regnum enim velle crimen est, audere periculum, temeritas nō timere. Q dicit cōplacuit, mun9 edocet trinitatis: quia qd erga nos filio placuit: hoc & placuit trinitati. Nolite timere &c. Pręmia statuunt his semp quib9 dura certamina proponuntur: ac pro magnitudine certaminis, pręmii proponitur magnitudo. Hinc est q Christus discipulis suis regnū ponit in pręmio, vt in certamine non cedant periculis, nō timori. Pericula despicit qui tendit ad regnum. Victorię cupidus nescit timere. Nolite timere pusillus grex. Pusillus mūdo sed deo magnus. R

Q deiectę mentis sit eum qui vocatur ad regnum vilis supellectilis meminisse.

¶Vendite quæ possidetis & date eleemosynam. Post largitatem regni & gratiam copiosius collatam, abiecta, & vilia peculia seruitutis iubet abiicere regnaturum. Plebeium cultum regia nō admittit potestas. Augustus honor non nisi diademate confertur & purpura Abiicere ergo debet habitū seruitutis qui se regem credit diuinitus consecratum. Hinc est q rex supernus, illum qui cum indigna veste maiestatis suę ausus est intrare conuiuium: ligari, pręcipitari, detrudi in tenebras iussit exteriores. Quia deformitas inuitati ad inuitantis redundat iniuriam. Denique non potest dominari oibus: nisi qui propriis nō tenetur. Deiectę mētis est q familiaris rei meminit cū vocatur ad regnum. Iacēs animus plebeiū nūmulum thesauris regalibus anteponit. Est autem S

cõsuetudinis,est animi felicis,vt ascitus ad regnum qđ fuit proprium,qđ priuatum,mox parentibus prærogare liberaliter:ne sit mendic⁹ animo qui cẽsu funct⁹ est & honore.

Q; sacculus qui per manus pauperis cælo inuehitur anulo fidei sit signandus.

T ¶Verum videtur duriter dici,Vẽdite q̃ possidetis.mox adiecit.Facite vobis sacculos qui nõ veterascũt:the.non deficien. in cęlis.Iterũ contristatus es,quia qđ habes,in cælis cogeris collocare.Rogo:crede deo tuo qui seruo credis:& magis deo q̃ hoĩ cõmoda. Sed si times ne qd inde præsumat,ne quid dispergat pietas latoris,signa fidei anulo sacculos tuos:vt tali custode dormias tu securus. Quia vbi ille est ibi locus null⁹ ẽ furi.Nõ poterit tibi tuã pecuniã denegare qui tibi omnia sua contulit:qui te regni sui honore ditauit & gloria.

V ¶Facite vobis sacculos qui non veterascẽt. Ecce docet auaritiam,qui cœperat suadere contemptum.Et qui temporaliter thesaurizantes arguebat,ad totum cupiditat[fomitem iubet sacculos sine fine perquiri.Christe quo te pertrahit amor tuorum?vt auarũ tibi lucrifacias facis eum qđ desiderat non qđ oportet audire.Sacculos imperas æternos:thesauros qui nõ deficiant vis parari : vt auarus dum consueta percurrit ad lucra:aut virtutem capiat:aut a virtute capiatur. Vere pater es:qui cum tuis quibuscũq; paruulis sic agis.Nam & nos interdum nostris paruulis petentibus noxia, ingerimus salutaria sub specie noxiorum,fallentes insipiẽtiã non decipientes affectum.

Gulielmus de Caill. De lumbis diaboli & filia eius.

X ¶Sint lumbi vestri pręcĩcti.Habet diabolus lũbos:et virtus eius in lumbis eius: habet lumbos et illusionibus plenos. In veritate quidem non stetit,sed abalienat⁹ ab vtero iacet in mẽdacio & mendacium gignit.Nam mendax est & pater eius.De tali patre talis filius. Sępe solet similis fili⁹esse patri.Qualis pater talis fili⁹ talis spiritus eius.Mendax pater,mendax fili⁹, mendax spiritus eius.Suggerit quidem hominibus vt beatitudinem non quærant in vitiis & voluptatibus variis, in quibus et maculantur a culpa & cruciantuř a pœna. Quid hac queso suggestione mẽdacius? Multos igitur filios fecit diabolus.Et primus quidem videtur cogitatio peruersa:quæ per eius suggestionem vitiato de corde procedit.Secundus delectatio quę sepe absq; deliberatione cogitationem amplectitur.sicut quandoq; fieri solet vt delectatio rationis pręueniat intuitum, priusq̃ aduertat,priusq̃ partes suas interponat.Et hi duo filii non adeo nocent:nã huiusmodi,peccatis venialibus annumerantur.Si vero filius terti⁹ procedeat post deliberationem,consensus dico ad delectationem: vel quartus filius , consensus ad actum:iam de talibus irascitur dominus & dicit. Visitabo peccata pa.in filiis vsq; in tertiã & quartam generationem.Nullo igitur angulo cohibentur lumbi diaboli.Magis autem animas quæ cingulum castitatis acceperunt,& lũbare dominicum ardentius persequuntur: & sępe cum multiplicauerint filios bonos,spuriũ accipiunt ex his lumbis:qui filios.lxx.sicut de Abimelech refert historia, interficit super lapidem vnum.Hoc totiẽs quotiẽs superbia de virtutum fœcunditate procedens virtutes funditus enecat & extĩguit.Qđ bene sup la.vnũ fieri memoratur. Superbos eñ duritia cordis & singularitas a via veritatis auertit,consequenter & a vita.Itaq; consideratione lumborũ diaboli videtur Dominus discipulis suis dixisse. Sint lumbi vestri præcincti.Ac si dicat:Dæmonum lumbos semper constat esse discinctos:hominum oportet esse cinctos : vestros decet esse præcinctos.Sint lumbi vestri præcincti. Videatur his verbis solam dominus damnasse luxuriam:sed non minus superbiam sugillat.Quid enim lumen ardens extinguit vt ventus? Et procul dubio superbię flatus flores bonoꝝ operum expirare compellit:arborem charitatis exsiccat Vtiliter ergo lumbos præcingit qui statuit ĩ corde suo non altum sapere sed timere:qui cogitationes in seminario cordis cohibet & restringit.

Q; tripliciter lumbos præcingere debeamus.

¶Tripliciter autem intelligi potest q; lumbos iubemur præcingere:q̃uis ad cõsilium magis spectet præcinctio q̃ preceptum. Lumbos bene præcingit qui tentationũ incentiua pręueniẽs sensus suos sollicite cõprimit & a voluptatib⁹ auertit.Lũbos ꝑcĩgit q gulã tenet,& a saturitate se tẽperat ne lũbi lubrice dissoluanť.Lũbos ꝑcingit qui om̃es sensus suos exteriores ne mortem anima per fenestras accipiat diligenter obseruat. Tenemur etiam lumbos præcingere.i. præ aliis cingere,qui virgineo partui spirituales quodãmodo cubicularii credimur deputati:spũali lumborum et cordiũ ꝑcellere castitate. Triplex nobis cingulum sacra scriptura cõmendat:Pudoris amoris honoris. Pudoris cingulum lumborum est:amoris cĩgulum pectoris:honoris cingulum capitis. Y

Bernardus.

Qui terrenis contenti sunt, cęlestia non expectant.

Z ℂEt vos si.ser.ex.do.s.Expectatio iustoꝝ lętitia. Nam peccator nil expectat.Ille inquã peccator qui bonis præsentibus non modo detentus sed et contentus nil in futurum expectat : surdus ad vocem illam.Expecta me in die resurrectionis meę in futurum.

Quis sit ignis diaboli quis ve dei.

A ℂIgnẽ veni mittere in terrã &c.Hic plane sacer ignis & benedictus quem pater sanctificauit, et misit in mundum, & cui benedicitur in ecclesiis. Sicut scriptum est In ecclesiis benedicite deo domino.Habet enim aduersari⁹ noster vt peruersus diuinorum operum ęmulator:habet inquam ignem suum et ipse,ignem concupiscentiæ carnalis,ignem inuidię & ambitionis:quẽ saluator in nobis nõ accẽdere sed extinguere venit. Deniꝗ si quis hũc alienum ignem in diuino offerre præsumpserit sacrificio:etiam si patrem habeat Aaron,morietur in iniquitate sua.

Galfridus.

Qꝫ merito arguẽdus sit qui ad Christi memoriam nec timore afficitur.

B ℂDicebat Iesus ad turbas.Cum videritis nubem orientem ab occasu statim dicitis,Nimb⁹ venit:& ita fit.Nubes oritur ab occasu quotiẽs prædicatio siue etiam meditatio nostra a defectu nostro sumit initium:& de nouissimis nostris nos admonet. Cui merito statim nimbus succedit:& deducunt oculi diuisiones lachrymarum. Australis flatus ab illo venit meridie vbi sponsus cubat & pascit:& ex eo æstus accenditur.de quo in Emaus euntes duo discipuli loquebantur: Quia cor nostrum ardens erat in nobis de Iesu.Propter qđ merito arguũtur qui faciem cæli & terræ probant exterius coniectãtes: & nec tempus Christi probãt vt ipsius accendantur amore: nec in seipsis iudicant quod iustum est,vt timore pariter & pœnitudine compungantur.

Bernardus.

Qꝫ male suę radici respondeat populus Iudæorum.

C ARborẽ fici habebat quidam plantatã in vi.sua.Per ficum Iudæorum populus exprimitur.Et bene fic⁹:quę licet bona patriarcharum radice prodierit : nunꝗ tamen in altum proficere,nunꝗ se humo attollere voluit:nunꝗ respondere radici proceritate ramorum,generositate florum,fœcunditate fructuum.Male prorsus cũ tua radice tibi conuenit arbor pusilla,tortuosa,nodosa.Radix eñ sancta. Quid ea dignum tuis apparet in ramis?Ficus ait scriptura protulit grossos suos. Nõ hos a nobili radice traxisti semen nequam Quod in ea ẽ,de Spiritu sancto est:ac per hoc subtile totũ & suaue.Tibi vñ hi grossi?Et vere quidni grossum in gente illa?Nec actus nec affectus nec intellectus sed nec ritus quem in colendo deum habuit.Nã actus imbellis, affect⁹ in lucris totus erat,intellectus in crassitudine literæ,cultus in sanguine pecudum & armentorum.

Galfridus.

Qꝫ male curua sit anima quã nec pręcepta nec promissa sursum erigunt.

ℂEcce mulier q̃ habebat spiritum infir.annis xviii. & erat in.nec poterat sursum respicere.&c. Prorsus mulier mollis & fragilis, quæ sursum respicere non potest:sed deorsum iugiter inclinatur. Nam & tempus ipsum non sine causa commemoratum est Saluatore dicente,ꝙ eam annis.xviii.sathanas alligasset.Denarius ad mandata:Octonarius ad resurrectionẽ noscitur pertinere.Et male malignus hostis in curuat animam quã vt sursum respiciat nec mandata diuina erigunt nec promissa. Peius tamen ligata per omnem modum, quæ vocata a Saluatore renuit,& manum imponentis repulit. Non enim vult dimitti ab infirmitate sua : quandoquidem nec vocata venit ad medicum nec manũ eius suscipere acquiescit. Quid est autem vocare ad se, nisi ipsam in opere suæ salutis animam præueniendo ad cooperandum studiosius inuitare? Quid est manum imponere nisi ꝙ operetur iniungere? Scimus autem ꝙ Saluator facere venit & docere,non sicut quidam imponentes non suas manus et sua opera sed onera grauia, quæ digito nolunt mouere. Et magna quidem præcipientis auctoritas: magna veritas promittẽtis:sed dulcior interim collaborantis societas, charitas præuenientis,familiaritas inuitantis. Alioquin curata est sed non est sanata,quęcunꝙ anima est quam nec præcepta nec promissa erigunt nec exempla. D

Petrus Rauennas.

Qꝫ Christus grano sinapis mystice comparetur.

ℂCui simile est regnum Dei? & cui simile ęstimabo illud? Cũ dicit Cui simile est, quasi quęrentis indicat & producit affectum:Et ille solus verbum,scientię fons, dicendi flumen, qui omnium corda rigat, sensus aperit,ingenium dilatat,in inuenienda similitudine nunc labo E

rat. Sed quid inuenerit audiamus. Simile est inquit regnum cęlorum grano sinapis. In quo potentiam totam supernę dominationis inclu dit: et illud regnum singularitate potens, ęter nitate felix, diuinitate fulgens, cælo terraqꝫ dif fusum in grani sinapis coarctat angustias. Igi tur si cęlestis regni maiestas oĩs ad grani sina pis similitudinem venit: quid quæritur ꝙ deꝰ ad hominem, dominus serui descendit in for mam? Christus factꝰ est regnum: qui velut gra num sinapis in hortum virginei corporis mis sus toto orbe crucis in arborem creuit. Atta men dedit fructus sui saporem, cum terit̃ pas sione: vt quicquid erat letale tunc suo sapora ret & cõdiret attactu. Deniqꝫ cum adhuc gra num integrum est, virtus eius habetur occul ta. Apparet vero vehementissime si teratur. Ita Christus corpore teri voluit qui noluit la tere virtute. Christus granum sinapis. Vnde magnitudo tota dei, tota hominis exiguitate minoratur.

Bernardus.

Qꝫ quiuis electus debeat se omnium nouissi mum reputare.

14. F CVm inuitatus fueris ad nuptias &c. Si in quo statu vnumqueqꝫ nostrum habet deus liquido cognosceremus: nec supra nec infra secedere debere mus, veritati vtiqꝫ acquiescentes. Nũc quia cõ silium hoc posuit tenebras latibulum suum: & sermo domini absconditus est a nobis: et ne mo scit vtrum dignꝰ sit amore an odio: iustius tutiusqꝫ iuxta veritatis cõsilium nouissimum locum nobis eligimus: de quo postmodum cũ honore superius educamur: q̃ præsumimus altiorem de quo cedere mox oporteat cum ru bore. Non est periculum quantũcunqꝫ te hu milies, quantumcunqꝫ reputes minorem q̃ sis hoc est q̃ te veritas habeat. Est autem grande malum horrendumqꝫ periculum si vel modi ce plusve extollas, si vel vni in cogitatione tua te præferas, quem forte parem veritas indicat, aut etiam superiorem. Velut si per ostiũ trans eas, cuius superliminare nimium bassum sit, non nocet quãtũcũqꝫ te inclinaueris: nocet au tem plurimum si vel transuersi digiti spatio plus q̃ ostii patitur mensura erexeris: Ita ĩ ani ma non est timenda quantalibet humiliatio. Horrenda autem nimiumqꝫ pauenda vel mi nima temere præsumpta erectio. Ideo noli te homo comparare maioribus: noli minoribꝰ: no li, alicui: noli vni. Qui scis o homo si vnus il le cuius vitam sceleratissimam ac singulariter fœdissimam horres, & propterea illum putas spernendum non solum præ cæteris sed etiam præ omnibus sceleratis: Quid scis inquam si melior et te & illis in se quidem futurus sit, in deo vero iam sit? Et non mediocrem, non vel penultimum, non ipsum inter nouissimos eli gere nos locum voluit, sed recumbe, inquit, in nouissimo loco: vt solus scilicet omnium nouis simus sedeas: teqꝫ nemini non dico ꝓponas sed nec comparare præsumas.

Galfridus.

Qꝫ in dilectiõe magnum maius maximum & nimium iudicatur.

¶Cum facis cõuiuiũ voca pauperes & de ac c. G
Magnum est si diligimus non merentes: maius si inutiles: maximum si ingratos: nimium si inimicos. Cum enim parum videatur esse, non tamen prauum retribuere gratiam pro gra tia & diligere eos qui nos diligunt: magnum erit immeritos beneficiis præuenire. Amplius tamen & acceptius coram deo illis etiã benefa cere qui nec retribuere posse videntur. Maxi mum vero est ĩgratos diligere nec ꝑterita qua si perdita beneficia plãgere: sed ea etiam amplio ribus cumulare. Quid illud iam nisi nimium erit, diligere etiã inimicos, amplecti renitentes, beneficiis prosequi etiam persequentes?

Bernardus.

Qꝫ iuga boum emerint qui sub corporeis sen sibus incuruantur.

¶Iuga boũ emi quinqꝫ &c. Non est mirum si H
non potest venire ad nuptias, si non potest se qui agnum tot iugorum paribus oneratus. Po ne miser, pone grauissimam sarcinam terrenã molem: pone illa quinqꝫ non hominum plane sed boum iuga quæ tibi insipienter emisti. Nã si veneris ad nuptias & pulsaueris non aperie tur tibi: sed respondebitur tibi deintus ꝙ non sit de bobus & asinis cæterisqꝫ iumentis insi pientibus cura deo. An non comparatum iu mentis hominem quis dubitet qui iuga eme rit iumentorum: nisi ꝙ ipsis iumentis stolidi or & bestialior bestiis comprobatur: ꝙ iuga ne cessitatis eorum propria ipse subeat volunta te? Quod em̃ illis natura est, huic culpa: dum tanq̃ vnum ex his quę ratione carent sine ratio ne degens & ipse sub corporeis similiter sensi bus inclinatur. Sed quid eum iuga boum subiisse causamur? Arguamus magis emisse. Illud enim stoliditatis miserandę: istud extre mæ dęmentiæ est. Dignus est operarius merce de sua. Nam vt mercedem quis pro opere tri

buat inauditum. Quid iuga emit & iuga boũ cui suaue iugum gratis offertur? Nam iugum Christi iugum hominis est. Siquidem et Christus homo. Nec modo gratis tribuitur, sed & copiosa his qui tulerint remuneratio est. Quid ergo pro iugo boum distrahis animam tuam: qui iugum Christi suscipiens emere poteras regnum Dei: mercari vitam: lucrifacere Christum? Nam sine iugo esse non potest homo: nimirum natus ad laborem. Denique vt cætera sileam, cum sine iugo esse non possim: quale hoc, eligere quinque potius q̃ vnum? Quis enim potest seruire quinque dominis, nedum quinque tyrannis, quinque prædonibus? Siquidem oculus meus deprædatur animam meam. An non sæpe aliud gula exigit: & ad aliud pruritus aurium vocat? Sic odoratus & tactus in diuersa trahunt hominem: forsitan & ad diuersa: dum vterque communem gestit præripere seruũ. Et trahit sua quęque voluptas. Est autem inuenire nonnullos, qui non modo quinque sed plusq̃. lv. emerit iuga nõ iam boum sed dæmonum. Contendunt ambitio & elatio. Altera nidum, altera foueam parat: volare altera iubet, repere monet altera: cum neutrum profecto sit hominis. Quis enim es tu ait hæc: quis vero ille vel ille: aut quæ domus patris eorum: vt eis in aliquo cedas: vt reuerearis eos: vt eis aliquatenus blandiaris? At bonus sermo bonum inuenit locum, ait ambitio: et interdum qui prodesse non potest, potest obesse. Dissimula primum: vinum bonum primum pone donec veniat hora. Auaritia quoque et appetitus laudis sibi inuicem aduersantur: & qđ congregat hæc, hic dispergit.

Gillebertus.

Quantæ dementiæ sit iuga boum emere qui sub vno deficit & succumbit.

I ¶Iuga boum emi quinque. Graue iugum super filios Adam a iuuentute eorum. Vere graue, qđ mulierem illam euangelicã annis. xviii. incuruauerat, ne sciret respicere sursum. Graue quippe iugum, qđ totum humanum genus in hac inclinata muliere excutere non poterat. Non poterat deponere & non desinebat apponere iniquitatem super iniquitatem, & infirmitatem super infirmitatem, & vtranque super alteram fœcunda satis sed infelici nimis fructificatione. Vis audire apponentem iugum super iugum? Audi quali se excusatione vnus de inuitatis ab euangelica subduxerat cœna. Iuga boum emi quinque. O stolida anima, tam inualida ceruice & attrito collo vnum illud portas quod tibi corrupta imposuit natiuitas, & plura comparas? Non indigeres emere quod gratis innascitur. Alia adiicis emere: et ab hoc quo premeris nec collum eximere potes. Iuga, inquis, boum emi quinque: & vnũ hoc tam graue, tã generale gratis excutere nõ potes. Nec tibi tñ p̃ciũ suppetit vnde te redimas. Nescis q̃ graui iugo teneris, nisi sanguĩe Christi auferri nõ valet. Abũdas vt plura emas: non abundas vt ab isto te redimas. O miserę diuitiæ tuæ: satis es locuples, non vt mitiges, sed vt multiplices vĩcula colli tui, & compedes aggraues. Sufficiat illud iugum graue quo opprimeris: Iugum hoc si nescis quædam est delinquendi necessitas & impossibilitas resurgendi. Iugum hoc difficultas est ad bonum & ad malum auiditas. Iugum hoc et iniquitas est qua reus teneris ad supplicium, & infirmitas qua pronus traheris ad vitium. Originalia sunt tibi ista & de propaginis vitio: & tu adhuc voluntaria accumulas onera. Curiositate quinque sensuum dum te exteriores extendis in species, interiorem concupiscentiæ flammam prouocas quę nisi Christi sanguine extingui non potest. Concupiscentia cum sola est satis inardescit: exterior vero materia si accedit insanit. Geminum incommodum: naturæ corruptio, & curiositas q̃dã exterius ei⁹ irritamẽta explorãs. Duplex icõmodũ, p̃prius ĩpet⁹, & hostilis ipulsus. Duplicatũ incõmodũ, flãma cõcupiscẽtiæ, & flatus incentoris. Iuga boũ emi quinque. Bene vtique boum: quia brutas mentes curiositatis atterat labor. Iugum si optas non habes necesse comparare. Tolle super te iugum Christi, iugum gratuitum non graue, iugum leue & suaue, iugum non quod laborem infligat sed requiem comparet.

Galfridus.

Quantæ dementiæ sit cum humanus anim⁹ recalcitrat contra deum.

¶Quis rex iturus committere bellum ad- K
uersus alium regem & cætera. Temerarium bellum quod sibi humanus animus proposuerit vt diuinæ voluntati & saluti propriæ reluctetur. Sed o regem aduersus regem alterum: hominem contra Deum. O regulum aduersus regem penitus alterum: aduersus omnipotentem, inopem & infirmum. Esto tamen habet iste vel potius habere sibi

videtur decem milia, subsidia scilicet et corporis vniuersa: vt quomodocunq; vel aeris temperies vel quarumlibet status rerum & qualitas temporum varietur, non illi desit vnde ad insipientiam recalcitrans reluctetur: Quid tamen hæc decem milia facient aduersus eum qui cum viginti milibus veniet? Habet enim potestatem quasi geminam, scilicet corpus & animam perdere in gehennam. Cogitemus igitur quia non possumus cum decem milibus occurrere ei, qui cum viginti milibus veniet ad nos: nec resistere q̄libet fulti corporalibus subsidiis, qui potestatem habet vitæ mortis & animæ simul & corporis. Mittamus proinde legationem humilis supplicationis: & rogemus quæ ad pacem sunt diuinæ reconciliationis. Eamus ei obuiam non bellum deinceps commissuri: sed de regno ei⁹ interrogaturi.

Q̄ prona sit humana malignitas alium iudicare.

L
15. ACcesserunt ad Iesum publicani & peccatores vt audirent illum. Oportuerat rationalium animalium facilem esse custodiam: & sic esset si suos vellent vt oportuerat iuuare custodes. Nunc vero dum colligitur grex inquietus dispergitur. Hincinde diffugiunt alia dum alia reuocantur. Offenditur ille, dum iste placatur: dum sanatur alter, alter grauius vulneratur. Sapientes sunt homines vt faciant mala, & collata sibi intelligentiæ munera non ad fructum salutis applicant: sed ad perniciem proprię voluntatis inflectunt. Ostendit hoc nobis lectio euangelica: dum accedentibus ad dominū publicanis Pharisæi aduersus eum murmurare narrantur: & redeuntibus peccatoribus ad salutem, procul abscedere iustiores. Hæc humani peruersitas cordis: accusant dominum Pharisæi q̄ recipiat peccatores: & eo vsq; ppria peccata dissimulant, vt non modo exaggerēt aliena, sed et Christum de eis insimulent, quem de suis nemo arguere præsumit. Quid autem dicerent ipsi si repelleret peccatores? Nunquid non superbum dicerent & crudelem? Sed inter hęc consideremus attentius q̄ sit prona ad iudicandum alios prauitas cordis humani: & hæc nobis consideratio geminum quendam fructum pariat salutarem: vt et vitium caueamus quodammodo geminum, & alienis iudiciis non plurimum moueamur. Vanus est labor, humanam quærere gratiam q̄ nec multum conferat: nec facile valeat obtineri. Q̄ salubrius et facilius placere deo q̄ hominibus. Ille enim non fallitur coniecturis: de suspitione non iudicat: occasiones improbas non exquirit: accusandi materiam non scrutatur.

Quantæ malitiæ sit erroneum acquiescere reuocanti.

¶Congratulamini mihi, quia inueni ouem quam perdideram. In his verbis domini euidens eruditio nostra, vt lætemur de conuersione & pœnitentia peccatorum. Et si minus forsitan eis congaudemus, vel ei qui recipit & recuperat q̄d amisit toto congratulemur affectu. De cętero si quis diligentius aduertat quę nā ista sit ouis & drachma: multipliciter satis dolere & tabescere poterit: et diuinam mirari dignationem, et suam concupiscere restitutionem. Angelicis enim connumerati spiritibus, et in illo tantæ gloriæ cœtu sicut euidēs est ab initio sumus cōputati cum pastor ille centum oues, drachmas decem mulier illa dicitur habuisse. Et quis tam stupidus vt nō medullitus doleat ab illo sese numero decidisse? Quod si casu aut necessitate factum fuisset dolendum quidem omnimodis quomodolibet deesse cœtui tam beato. Sed minus forsitan tabescendum tam graue damnum absq; reatu proprio sustinere. Nunc autem cum ipsa sponte errauerit ouis, ipsa sese drachma perdiderit, turpior est iactura quæ per negligentiam fit. Cæterum vbi vox pastoris quærentis & reuocantis auditur, fouere latebras, diuerticula quærere, insaniæ magis est q̄ erroris. Quærebat qui dicebat. Adam vbi es? Non eñ inuenerat vbi posuerat: nō in grege in quo annumerauerat. Quid absconderis? Quid declinas? Abundant in his pascuis noxia gramina, lutum, vepres, & ferę pessimę. Erranti tibi nil periculi deest, & non habes gratiam reuocantem. Quid illum pateris dum inclamat laborare, & raucas fieri fauces eius dum vtiq; quæritat, infigi in limo profundi, affligi carceribus, sentibus lacerari? Quid matronam nobilem exigua drachma fœdari puluere patit̄ dum euertit domū & vniuersa perlustrat? Deniq; quid tardamus angelicis illis spiritib⁹ noua inferre gaudia petentibus? Exiliamus ad illos pii pastoris humeros, & illis nos diuinæ clementiæ manibus offeramus, qui se nobis pastorem sollicitudine, affectione exhibet mulierem: vt reuocemur ad numerum tātū vnde ex

cidamus.

Gulielmus de Call.

Qꝫ gementes pro peccatis spiritum accipiant in columba.

N ¶Gaudium est in cælis super vno peccatore pœnitentiam agente. Felix anima quæ lauans per singulas noctes.i.per singula peccata, lectũ suum lachrymis suis cum ꝓpheta, vel cũ Anna flens largiter, baptismum pœnitentiæ salutaris in oratione frequenter inueniet, in columba spiritũ accipiens: qa cũ simplicib9 sermones ei9 vocẽ illam dominicæ cõmendationis suam faciẽs, Hic est filius meus dilectus, ipsum audite. Credite mihi fratres. Gaudium est in cælis super vno peccatore pœnitentiam agente. Et huiusmodi filio qui filio virginis vagienti vagitu puerili, pueriliter & simpliciter alludit, gaudent angeli & collaudant filium Dei.

Bernardus.

Qꝫ quatuor status conuersionem nostram soleant præuenire.

O ¶Erat hõ qui habebat duos filios &c. Quatuor sunt status qui præueniunt cõuersionem nostram. Vnus sub nobis ipsis. Tres sub principe mundi huius. Est enim anima sub seipsa cum propriam sequitur voluntatem libertate gaudens perniciosa. Hic est filius ille prodigus qui portionem paternæ substantiæ quę se contingebat accepit, ingenium scilicet et memoriam, vires corporis, cæteraqꝫ similia bona naturæ: quibus non ad dei sed ad suam vteretur voluntatem: essetqꝫ tanq̃ sine deo in hoc seculo. Est autem iterum homo sub se, cum proprię satisfaciens voluntati nondum tamen possidetur a vitiis & peccatis: quia qui facit peccatum iam non suiipsius est seruus sed peccati. Iã tunc ergo proficiscitur in regionem longinquam, qui prius quidem separat9 erat, sed nec dum elongatus a patre. Accepta qdẽ portione substantiæ factus est sui iuris. Et q̃uis recesserit ab actore, proximus tamen fuit q̃diu ab opere nõ recessit. Et hoc fit dum licita quidem sed nõ expedientia ꝓ sua sequit̃ voluntate. At postq̃ recesserit et a seipo, solus & declinans in peccatum, tunc iam in longissimam vere proficiscit̃ regionem. Quoniã ab eo qui summe & singulariter est, nihil longius eo qđ nullo modo est: nihilqꝫ remotum magis ab eo & ꝑ quem & in quo sunt omnia, q̃ peccatum qđ nihil est inter om̃ia. Porro iustum est vt fugitiuum patris filium alter sibi vsurpet in seruum. Vnde et profectus in regionem longinquam vni ciuium legitur adhæsisse, vni scilicet ex malignis spiritibus: qui pro eo ꝙ obstinatione irremissibili peccauerũt, & in affectũ malitiæ trãsierũt: iã non sunt hospites & aduenę: sed ciues & domestici peccati. Quid est autem ꝙ ei dicitur adhęsisse: nisi ꝙ factus est subditus illi? Deniqꝫ quemadmodũ adhęserit, sequentia manifestant. Sic enim habes. Adhęsit vni ciuium regionis illius: & misit eum in villam pascere porcos. Et nota ꝙ famis necessitate compulsus ciui maligno dicitur adhæsisse: sicut et Israel tempore famis descendisse legitur in Aegyptum. Periculosa plane & perniciosa fames quæ liberos miserę addicat seruituti, subiiciat operibus luti & lateris, porcis associet, immo seruos faciat esse porcorum. Porro vnde huic egestas tanta, nisi ex eo ꝙ legitur dissipasse eũ bona sua cum meretricibus viuendo luxuriose? Meretrices istæ carnis sunt concupiscentiæ cum quibus luxuriose viuẽdo dissipat bona naturæ, qui eis abutitur ad volũtatem. Huic egestas perniciosa succedit: eo ꝙ non satietur oculus visu, nec auris auditu impleatur. Mittitur ergo pascere porcos, id est corporeos sensus qui volutabro luti et spurcitiis oblectatur. Hi sunt porci quos eiecti ab homine maligni spiritus intrant. Eiectum enim a rationali nostro peccatũ, hoc est a mẽte, sensib9 corporis hęret: Apostolo teste, ꝙ mente consentiat legi Dei, carne vero legi peccati quæ est in membris nostris. Et alibi. Scio ꝙ non est in me, id est in corpore meo, bonum. Sed quid agendum est cum sic eiecti ab hominibus porcos inhabitant spurci spũs, nisi quęrenda remedia lachrymarum & currendum ad aquas, quarum abundantia male viuida radix peccati suffocetur. Quis hæc omnimoda extinctio peccati in fine poti9 sit expectanda & expetenda.

Qꝫ tripliciter seruimus principi tenebrarum.

¶Tripliciter autem mihi videntur homines ꝑ esse sub principe tenebrarum. Primum nec nolentes nec volentes. Sicut hi qui necdum habent voluntatis vsum, sunt tamen vasa iræ propter originale peccatum, donec per sacramentum baptismatis liberentur. Secundo modo volentes: cum iam voluntarie peccant. Tertio mõ nolentes: cum iam resipiscere vellent nisi ꝙ peccati cõsuetudie miserabilit̃ obligati iusto dei iudicio q ĩ sordib9 sũt sordescãt adhuc.

In quo tertio gradu laborare videtur prodig⁹ ille filius,& vere prodigus nimis,qui non modo dissipauerat sua , sed et semetipsum sub iecerat miseræ seruituti . Infelix venundatus sub peccato cum ad se reuersus dixit. Quanti mercenarii in domo patris mei abundant &c.Si quis autem expertus in semetipso facile credo i his verbis animum miserabilem recognoscet.Quis enim peccati consuetudine obligatus non se felicem reputaret si datum esset tanq̃ vnum ex his quos videt in seculo tepidos,viuentes tamen sine crimine,minime licet quęrentes quæ sursum sunt,sed quæ super terram? Quanti, inquit, mercenarii in domo patris mei abundant panibus.i.consolantur innocentia sua,& fruunt̃ ppriæ cõsciẽtię suę bono. Ego aũt hic fame pereo.i.insatiabilib⁹ crucior desideriis peccatorũ. Põt tamen intelligi φ nõ fame nec siti aquæ,sed diuini verbi sese perhibeat laborasse.Et hoc dixerim non φ ita sit,sed φ ita sentiat miser humiliat⁹ sub peccato. Neq; enim gloriantur testimonio conscientię quorum mercenaria intentio est. Sed peccator sanctissimum reputat quacunq; de causa alterum videat innocentem.Fac me inquit tanq̃ vnum de mercenariis tuis.Et hic est status quo sub deo incipiunt esse homines,qui tanq̃ mercenarii sub patrefamilias viuunt. Hi sunt quos in seculo videmus aut nullo aut exiguo desiderio æternorum velut sub mercede seruire deo & ab eo sola terrena quęrere quę desiderant.

Gulielmus de Call.

Quantum nobis contulit deus noster.

Q ¶Da mihi portionẽ substãtię &c.Quis vnic⁹ ꝓdigus inuenitur sicut ille vnigenitus patris qui portionem corporis scilicet & animæ quæ contingebat eum,& patrimonium(si dici debeat) quod a matre cõtraxit dissipauit atq; cõsumpsit cum meretricibus,id est cum peccatoribus & publicanis non luxuriose sed laboriose viuendo? Filius ille iunior euangelicus accepta famis iniuria defecit impatiens laboris , & in miseriis non subsistens: hic in fame cucurrit & siti euiscerans semetipsum & omnem ꝑciosam margaritam porcis spargens: qui precium eius repellere cogitabant . Effudit enim de spiritu suo super omnem carnem postq̃ remeauit ad patrem,nescio an carne, an spiritu magis prodigus,vt quos caro saturauerat, spiritus inebriaret.

Galfridus.

Quibus diebus a domino recedatur.

R ¶Adolescens filius abiit in regionem longinquam.Non est localis elongatio ista:siquidem non est locus vbi non sit deus:sed per noxiam dissimulationem in longinquam deuenimus regionem.Cum enim nullus vnq̃ vel tenuissimus motus a ratione quantulumcunq; extraneus diuinam possit attingere mẽtem,qđ omĩno nefas est suspicari: factus homo ad eius similitudinẽ ei tñ in eadẽ impturbabilitate non potuit adæquari. Pax enim dei non modo humanum omnem vsum superat , sed etiam sensum : vt sicut est a nemine prorsus intelligi nedum valeat obtineri . Cæterum hoc in homine decuit & adhuc decet ex priuilegio diuinæ similitudinis inueniri vt motus omnis et irrationabilis appetitus ad arbitrium rationis comprimi debeat & compesci.Cum enim diuina voluntas sit ratio humana,debet dirigi rationis arbitrio:alioquin si post concupiscẽtias suas homo ierit:& more pecudum gulam irã,rixam,luxuriam sequut⁹ fuerit:iam a Deo peccãdo recessit. Hinc iam longe abiit si remedium pœnitentiæ fugerit.Longius quoq; si in obliuionem & ignorantiam venerit veritatis. Amplius autem si eãdem veritatem & iustitiam ne agnitam quidem dilexerit. Q; vero pessime adhuc fugiens elongatur si æternam deserit concupiscere vitã si cœperit nõ expauescere nec gehennam:si propriam postremo diligere culpam? Hoc enim est ꝓfundum malorum quo deueniens impius iam contemnit.Grauis quidem septenarius & nimis longe factus est a Deo qui talibus iam dietis septem per contagia morũ & abrupta corruit vitiorum. Quid tamen credimus? Poterit ne eiusmodi anima de profundis clamare & leuare vltra ceruicẽ vt aspiciens alonge videat dei potentiam venientem? Veniet enim & subueniet diuina potentia faciens quod non valet humana:si quidem tam longe positus ad deum respexerit & ierit obuiam ei.

Petrus Rauennas.

De filio Prodigo.

S ¶Iunior filius in se reuersus dixit.Quãti mercenarii i domo patris mei ab.pa.Ego aũt hic fame pereo. Surgam & ibo ad patrẽ meũ &c. In se reuersus ẽ.In se ante redit vt redeat ad patrem:qui a se ante recesserat cum recessit a patre.A se migrat & ab homine totus transit in bestiam,paternæ pietatis immemor,gratiæ genitoris oblitus . Quanti mercenarii in domo pr̃is mei &c.Ego a.h.f.p.Fames reuocat quẽ saturitas expulerat . Fames illi patrem dedit sapere,cui copia tulerat genitorem sentire. Et si

tantum præstitit vel inuita fames, probate qd voluntarium possit conferre ieiunium. Oneratus venter ad vitia cor deponit: premit mentē ne supernam valeat pietatem sentire. Corpus inquit qđ cor. &c. Surgam & ibo ad patrem meum. Iacebat qui dicit: Surgam. Intellexit lapsum: sensit ruinam: iacere se turpis luxuriæ respexit in lubrico. Et ideo exclamat. Surgam & ibo ad patrem meum. Qua spe? qua fiducia? qua cōscientia? Qua spe? illa qua pater est. Ego perdidi qđ erat filii: ille qđ patris est non amisit. Apud patrem non intercedit extraneus: intus est in patris pectore ipse qui interuenit & exorat affectus. Vrgentur patris viscera iterū filium per veniam genitura. Surgens venit ad pa.s. Cum alonge esset. Quomodo lōge est iste qui venit? Quia nondum peruenit iste qui venit. Venit ad pœnitentiam: sed nondum peruenit ad gratiam pristini. Venit ad domū patris: sed nondum peruenit ad gloriam vel habitus vel honoris.

T ¶Cum alonge esset videt eum pater suus. Pater vidit illum, vt ille patrem posset attendere. Patris visus, filii venientis illustrauit aspectum: vt tota fugaretur obscuritas quæ circūfusa fuerat de reatu. Non sunt tales tenebræ noctis quales illæ sunt quæ de confusione veniunt peccatorum. Vidit illum alonge, & misericordia motus est. Mouetur misericordia q loco demoueri non pōt. Accurrit non progressu corporis sed pietatis affectu. Cecidit super collū eius, vt erigeret sic iacentem. Cecidit super col. ei⁹: vt amoris onere on⁹ tolleret peccatorum. Cecidit sup c. eius: & osculatus ē eū. Sic pater iudicat, sic emendat, sic peccanti filio dat oscula non flagella. Delicta vis amoris non videt. Et ideo pater peccata filii redemit osculo, clausit amplexu, ne nudaret pater filii crimina, pr̄ filiū ne fœdaret. Pater sic curat filii vulnera ne cicatricē filio nequiue relinquat. Et accurrit & cecidit sup col. e. & osculatus est eū. Rogo qs hic desperatiōis loc⁹? q̄ hic excusatiōis occasio? hic simulatio quæ timoris? Nisi forte timet̄ occursus: terret osculum: turbat amplexus: & cape ad vindictā nō ad recipe veniā pater creditur cum filium trahit manibus, claudit gremio, ligat lacertis. Sed hanc cogitationem debellatricem vitæ, salutis inimicam, auferunt q̄ sequuntur. Dixit autem pater ad seruos suos. Cito profer. &c. vsq; Perierat & inuentus est His auditis adhuc moramur? adhuc non currimus ad patrem? Cito profer. stolam primam & anulum. Sustinuit filii crimina q non sustinuit nuditatem. Hic est ꝙ a seruis ante voluit vestiri filiū q̄ videri: vt soli pr̄i nota eēt nuditas: quia pater solus nuditatem filii videre nō potest. Cito profer. stolam primam. Non dixit: Vnde venis? Vbi fuisti? Vbi sunt quæ tulisti? Quare tantam gloriam tanta turpitudine cōmutasti? Sed cito profer. stolam primam &c. Videtis quia delicta nō videt vis amoris. Tantam misericordiam pater nescit. Delicta q discutit prodit. Et date anulum in manu eius. Paterna pietas contenta non est innocentiam reparare solam nisi pristinum restituat & honorem. Et calceamenta in pedibus eius. Q꞉ pauper rediit q diues abscesserat. de tota pr̄is substātia calceamēta in pedib⁹ nō reportat. Date calceamēta in pedib⁹. ne vel ī pede remaneret enormitas nuditatis: vt calceat⁹ anterioris vitæ rediret ad cursum. Et adducite vitulum saginatum. Cōmunis vitulus nō sufficit nisi primus. Vitulus pinguis testat̄ paternę pinguedinem charitatis. Erat filius eius senior in agro. ¶Erat in agro terrā percolēs, se desertans. duritiam soluit cespitis, cordis prædurat affectū sentes eradicat & gramina, stimulos inuidiæ non euellit. Sic in segete cupiditatis fructū zeli colligit & liuoris. Audiuit inquit, symphoniam & choros. Inuidum fugat symphonia pietatis. O zeli timor. Duos non capit dom⁹ ampla germanos. Et quid mirum est? fecit hæc inuidia. Fecit vt mundi tota duobus esset angusta fratribus latitudo.

Gillebertus.

Q꞉ multis indulgeat dominus quibus tamen delectationis suę copiam non indulget.

¶Surgam & vadam ad patrem meum. Surgendum est ei qui in montana vult cum Maria conscendere. Prudenter ait Surgam: iturus ad eum qui in cælis est patrem: sed nimis exilem & macilentam spem reposuerat in sinu suo, mercenariam conditionem patrem rogaturus. Modeste quidem pro meritis: sed de paternę miserationis copia humiliter nimis & iniuriose sentiēs: vere famelici dans in hoc animi indicium & inedia confecti. Dicam inquit ei. Pr̄ fac me sicut vnum de mercenariis tuis. Nō enim poterat ieiunam & macram spem ad maiora porrigere. Surgam, inquit, & vadā ad patrem meum. Iste de quęrendo nil mouetur patre, tm̄ de flectēdo sollicitus: quæ autem sponsa est certa de gratia, postulat præsentiam tm̄. Surgā, inquit, & cir. ciui. p v. & pl. q. q. d. a. m. inuentionē sufficere reputās. Vide si non in p̄senti hæc possit obseruari distinctio qm̄ patris exposita est & parata cunctis indulgentia: deliciæ vero fugaces & reconditę & gaudentes latibulis. Ideo ille dicit, Vadā. Illa vero, Quærā.

Deniq; & pater occurrit pœnitenti. Sponsus se subducit diligēti. Misericordia eñ sui profusior est: delectatio parcior.

Vverricus. de prodigo filio.

X ¶Cū adhuc lōge esset vidit illū pater & mi.m. est: & ac.ce.su.col.e.& osc.est e. Quantum hæc verba sonare videntur, tardius videbatur patri filio veniā dedisse, q̄ illi accepisse. Sic festinabat absoluere reum a tormento cōsciētiæ suæ qua si plus cruciaret misericordem cōpassio miseri q̄ ipm miserū passio sui. Neq; hoc dicim⁹ q; in natura incōmutabili humanos ponamus affectus: sed vt i amorē illius summę bonitatis noster affect⁹ dulcescat: dū ipam plus nos amare q̄ ipi nos amemus ex filitudine discim⁹ hūana. Vide aūt quō vbi abūdauit delictū supabūdauit gr̄a. Reus vix sperare poterat veniā: Iudex immo nō iā iudex: sed aduocat⁹ cumulat gr̄am Cito inqt pferte stolā primā &c. Verū vt hæc oia ptercam. s. stolā primā. i. sanctificationē sp̄us q̄ baptizatus induit, & pœnitēs reinduit: Anulū fidei quo subarrat: Calceamēta qbus ad calcāda serpētū venena munit, vel ad euāgelizādū pparat: Vitulū saginatū q ei in altari immolat Festiua illa gaudia q̄ p recepto indicta filio toto celebrant cœlo: Vt hęc iquā oīa taceam⁹ & doctoribus tractanda seruemus: amplexus ille & osculū pietatis paternæ qd nō habet gratiæ & dulcedinis? qd nō felicissimi gaudii? qd non sanctissimę voluptatis? Cecidit inqt super col.e. & osculatus est eū. Cū sic sup eū affectabat qd agebat amplectēs & osculans nisi illū sibi vel se ipm illi īsinuabat se illi īspirabat: vt adhærēdo sibi vnus secū fieret sp̄us: sicut adhærēdo meretricibus vnū cū eis corpus fuerat effect⁹? Pater erat illi: summæ mīæ viscera suæ miserationis nō claudere miseris, in ipa sua viscera eos trahit suisq; inserit mēbris. Q̄ si tāta est gr̄a pœnitētiū q̄ erit gl̄ia regnātiū? Si ista sunt solatia miserorū q̄ erūt gaudia beatorū? Et q hoc pro gat in via qd seruat in patria? Vtiq; qd in cor hoīs nō ascēdit: vt ei similes simus & sit de⁹ oīa in oībus. Iā vero tu beate peccator: licet nō ideo beatus: qa peccator: sed qa pœnitēs de pctō: qd tibi rogo animi erat inter amplexus patris & oscula cū ppe desperatū refouebat? cū cor mūdū tibi innouās salutaris sui lętitiā refundebat Et quō inqt sermo explicabit qd mēs nō capit? Inenarrabiles gemit⁹ & īexplicabiles sūt affect⁹ quos de īcōphēsibili velut īpregnat⁹ pturit animus. Angustū est eis cor hūanū: vñ & scissum effundit seipm: & ardorē quē cōcipit: sed non capit, quibus potest modis lachrymis gemitus suspiriis euaporat ac digerit. Nūc quoq; ad te reuersus, cū hinc abūdātiā delicti tui illinc sup abundātiā gratiæ pensas: quid tibi parit cogitatio tua? Quid inquit? Intolerabilis in meditatione mea exardescit ignis, illinc dolore & pudore, hinc gaudio & amore. Nō me hoīem putarē: sed lapidē: si ita cordis duri existerē: vt me ipm non dolerē vel erubescerē: vel ita nequam & ingrati: vt nō totus in gaudium vel amorē illius patris liquefierē. Custodi igit o felix peccator, custodi sollicite ac vigilanter hūc spiritum tuū, hūc iustissimū humilitatis ac pietatis affectum: quo semp ita de te sentias in humilitate: de dño in bonitate: illud semp memoriter retinens. Pater iam nō sum dignus &c. Nihil eñ ita patrem promeretur sicut huiusmodi vocis affectus. Nec melius te filiū facies dignum, q̄ si semper confitearis indignum.

De laude humilitatis.

¶O felix humilitas pœnitētiū, O beata spes cōfitētiū: q̄ potēs es apud oīpotētē, q̄ facile vincis inuincibilē, q̄ cito tremēdū iudicē conuertis in piissimū patrē. Deniq; humilitas nō solū peccatores iustificat: sed etiā iustos consummat. Ipsa Y siquidē est oīm virtutū maxima: cū tñ virtutē esse se nesciat. Ipsa fere oīm radix, & seminariū fomes & incētiuū. Ipsa cumulus & fastigium, & custodia, & disciplina. Ab ipa incipiūt: p ipsam proficiunt: in ipsa cōsummant: per ipsam cōseruantur. Cūq; oibus vt virtutes sint tribuat, si qua earū defuerit, ipsa alterius defectum perficiens dispendium illius de se compensat.

Gillebertus. Cum q̄ta pietatis familia pater occurrat filio reuertenti.

¶Cū adhuc lōge eēt vidit illū pater s.&c. Mēs Z sapiētis, vt ait beatus Ambrosius, hospitalis debet esse. Mens eñ hospitalitatis officio fungit cum delinquentiū fratrū culpis compatit. Habet hæc domus ministros suos qui hospitibus seruiant. Pulsanti eñ ianuam peregrino charitas aperit: intrantem hilaritas recipit: receptū affabilitas detinet: esurientem collatio pascit fesso hūilitas seruit. Hęc hospiti debent: hæc reuertenti filio pater exsoluit. A longe eñ veniētem videt: occurrit: amplectit: occidit vitulū saginatū: ordinat chorū: symphoniā tangit. Sic & sp̄ualiū patrū pietas delinquentē discipulū cum per pœnitentiam redierit, longe venientē videt cōpatiendo: occurrit indulgendo: amplectitur sibi familiarem faciēdo: occidit vitulum saginatū mortificationē pdicando: Symphoniā tangit morū concordiā & vnitatē edocendo. Inuitat igit pietas desperantē: īuitū charitas trahit: iratū mīa pacificat: hilaritas securū reddit affabilitas familiarē: familiaritas secretū aperit Apertio secretorū amicitiā seruat. Morū concordia facit amicum proximo: humilitas Deo.

Sed dum hæc fiunt timeo ne frater ille qui foris erat superueniat & dicat. Pater tot annis seruio tibi &c. Reuera ille dicit esse extra domum cōpassionis q nescit beneficiū cōsolationis: q tā tū nouit increpare nō obsecrare. Sic tñ tēperanda est mīa regentis, ne īpunita remaneat culpa delinquētis. Sic qñq; spūales patres quosdā recipiunt quos fratres despiciūt: domū cōpassionis intrare dedignant: & q fratribus compati debuerūt crudeliores plātis fiūt. Ouē pditā Christus ad caulas violēta manu nō reduxit: sed humeris ppriis impositam reportauit. Sed & angeli super vno pctōre poenitentiā agente gaudent. Quid igit? Cōcordāt angelus & creator dū cōuertit peccator: & frater fratri dedignat cōpati cū pater spiritualis misericorditer ignoscit filio delinquenti.

Galfridus.

Explanatio lectionis de villico.

16. A HOmo quidā erat diues q habebat villicum &c. Diues erat q dixit & facta sunt oīa. Diues: qa meū est inquit aurum & argentū. Immo vilissimū eius marsupiū creā tātū monetā hñs psens seculū est: qđ expositū ē etiā seruis & inimicis. Oīno aūt incōparabiles eiusmōi opibus diuitiæ spūales & indeficiētes thesauri. Villa est vita nostra: & dū terrenis actibus occupamur, in rure degimus nō in ciuitate. Nec te dñm æstimes huius villæ: sed villicū: nō possessorē: sed custodē. Cōmissa est rationi tuę, fidei tuę, ex quo puenisti ad ānos discretionis & dimissus es in manu cōsilii tui. Noli igit esse securus. Veniet aliqñ dñs villæ & a suo exiget villico rōnē. Caue igit ne diuersis interim seruias vitiis: ne vel cogitationes habeas dissipatas. Alioqn dicet tibi deus. Quid hoc audio de te? Redde rōnē villicationis tuę. Misericors dñs futurū nobis iudiciū nō occultat. Bona dñi dissipās villic⁹ rōnē reddet: pdet villicationē. Sed quā rōnē reddet hō vl' de verbo ocioso qđ sine rōne platū ē? Felix quē sua ī eiusmōi articulo cōsciētia cōsolat: q non dissimulauerit interim de cōmissis suis purā facere cōfessionē suscipere paternā correptionē: dignā exhibere satisfactionē. Et ait seruus intra se. Quid faciā? qa dñs meus aufert a me villicationē. Nūc primū dñm recognoscit. Dñs est: licet ei qđ vult facere: resistēdi nulla facultas. Amissa aūt villicatione nihil post mortē aget deinceps hō p arbitrio suo: nec pmerēdi tēpus erit: nec īpetrandi nec operādi facultas: nec vtilitas supplicādi. Fodere ait nō valeo: vt in agro actionis thesaurū salutis inueniā. Mēdicare erubesco: ne audiā. Ite potius ad vendentes. Igit ne erubescas interim dū adhuc vtilis est mēdicatio: ne pigriteris dū fodere vales. Scio inquit qđ faciam: vt cū amotus fuero a villicatione recipiant me in domos suas. Vtinā saperes & intelligeres ac nouissima prouideres. Ad hoc eñ misericors iudex irā minat vt ignoscat: ad hoc arcū tetēdit vt parcat. Multos īuenire est ī villa nostra debitores ipsi⁹ sed duo sūt pcipui: p quos ego obediētiā & poenitentiam arbitror designari. Debet obedientia mādatorū executionē: debet poenitētia pro cōmissis satisfactionē. Cęterū obediētia nostra qcqd agat si charitatē nō habet nihil ē, de ea nāq; dicit, q cētū cados olei debeat: perfectā, s. iocunditatē, q̄ sola trāsit ad dexterā, ex hac vita, s. ad futurā: qñ fides cessabit & sciētia destruet. Scribe inqt quinqginta. Hic nūerus ad septies septē solā adiicit vnitatē. Qui aūt sunt septies septē nisi vniuersaliter oēs? Hæc sunt vasa nō pauca in q̄ pcipit Heliseus oleum mitti sine vlla exceptione: cū oībus hoībus qđ ex nobis est pacē haberi: qbuscūq; poterim⁹ beniuolētiā grām & misericordiā exhiberi. Sit etiā vnitas cū septenario: vt ad vnū oīa colligat: vnā requirat. Scribe inqt quinquaginta. q̄si dicat, habe hanc charitatē & fac qcqd vis. Sufficit hoc obediētię: qa hoc ē mādatū maximū. Poenitētia triticū deb3, i. cōtritionē: & cētū choros, i. pfectionē. Quid autē est Scribe octoginta? Firmiter tene: qcqd in hac vita minus feceris, exigēdū grauiter in futura. Hæc est octogesima qua purificat mulier q̄ foeminā parit. Et octoginta cōcubinę q̄ post filias Sion, i. virtutes angelicas, & sexagita reginas, i. pfectas aīas masculū pariētes, Reginā vnicā laudāt feliciter ascēdētem. Nā adolescētulę q̄ oino nō pariūt, a nūero & laudibus excludunt. Q̄z vtiliter sese instituit ad obediētiā q scribere admonet quinqginta. Sed & vehemēter accendit ad poenitētiā si īcessanter ei rō suggerit, Scribe octoginta: vt studeat magis magna redimere paruo pcio: qa nō erit huic similis illa purgatio. Sic laudat villicus iniqtatis: & prudētiores iueniunt filii hui⁹ seculi ī gñatiōe, i. cōuersiōe sua filiis lucis: videlicet pctōres q poenitētia īdigēt.

De Lazaro & diuite.

¶Homo qdā erat diues & induebat purpura B & bysso &c. Nolite ait dñs iudicare scđm faciē: sed iustū iudiciū iudicate. Quis eñ nrm hodie si videret hic diuitē purpuratū & illinc Lazarū hulcerosum, nō magis alterū beatificaret, nō alteri poti⁹ inuideret? Interroget qsq; cōsciētiā suā & post euāgelici testimonii certissimā oībus veritatē: si illū sic procedentē, istū videat sic iacentē, cui malit similis fieri: cui⁹ sortē sibi potius cupiat e duob⁹. Oēs in sinu Abrahę foueri cū Lazaro mag optam⁹ q̄ in illis gehēnalib⁹ flāmis cū diuite sepeliri. Et væ miseris: nolumus

ire quo volum⁹ puenire. Sed & vix aliqs quē nō libeat ire quo puenire nemo quē libeat. Sciētes & prudētes in illā quā edimus & timemus flā mā mittimus manus, mittimus linguas, mittimus corpora simul & aīas in gehennā: dum pręsentia magis attēdimus q̄ futura. Lazarus iste mēdicus plenus hulceribus iacēs ad diuitis ianuā & terrenę facultat[& corporeę inops sanitatis: nec vilis saltē tugurii habitaculo tegebatꝫ Ad hęc aūt & escę desiderio & eiusdē affligebatur inopia: & hūano destitutus solatio sic iacebat vt nō esset q eius non dico tergeret hulcera vel curaret: sed q saltē canes abigeret. Felix tū quicqd sensus renūciet, q̄libet visus horreat & carnalis reluctetꝫ affectus. Vero qdē iudicio vere felix. Contigit em̄ vt moreretꝫ & portaretꝫ ab angelis in sinū Abrahæ. Mortuus est aūt diues & sepultus est in inferno. Videbatꝫ ad dexterā dn̄i stare dū viueret: sed moriēs statim inuētus est ad sinistrā. Videbatꝫ & paup posit⁹ ad sinistrā dū multipliciter affligeretꝫ. Sed ad dexterā factus est dū in sinū Abrahę portaretꝫ. Sic cācellauit manus patriarcha Iacob dū filios Ioseph bn̄diceret. Itaq; illi ponunꝫ ad dexteram q inter cęteros iterim obtinēt pricipatū, q in hac vita ꝑualēt & ꝓsperanꝫ. Ad sinistrā vero qui in loco recūbūt nouissimo. Erit autē cū manibus cācellatis incipiēt & qui bona recipiūt cruciari & cōsolari similiter qui mala.

Petrus Rauennas. de diuite & Lazaro.

C ¶Homo qdā erat diues & induebatꝫ &c. Vsq; Sepultus est in inferno. En fratres q̄ rerū lamētāda mutatio. Pauperē portāt angeli: diuitē deglutit īfernus. Quare ergo sic exequiarū pōpa mentitꝫ? In obsequiū diuitis migrat tota ciuitas cū fun⁹ effertꝫ. Pauper vadit solus. Pauperē portat duorū miseratio baiulorū: nec quatuor vt mortuo: sed duo sub vno vecte quasi proiiciēdo oneri portitores addicunꝫ īuiti. Merito mox ei officia deputanꝫ angelica: cui tā crudeliter negata sunt ipsa extrema humanitatis. Funus diuitis antecedit lugubris turba seruorum. Feretrū pauperis ꝓcedit angelorū psallētiū multitudo. Sequitꝫ. Et portaretꝫ ab angelis ī sinu Abrahe. Sed cur Abrahā sic ambit pauperē, diuitē sic refugit, & refutat? Nōne & ipe diues fuit? Reuera diues fuit, ſ3 pauperi nō sibi: & opes nō habere, sed perogare gestiuit: magisq; in sinu pauperis, q̄ in horreis recōdere suas studuit facultates. Sicut toto vitæ eius ordine perdocetꝫ. Extorris patria, domus nescius, ipse & dom⁹ oīm fuit & patria: sciens se nō incubatorē: sed dispēsatorē diuinę positū largitatis. Et de eius hospitalitate qd dicā: cū ipm deū ei⁹ humanitas ad se inuitauit & cōpulit hospitari? Vnde & nūc parū se beatū credidit si in ipsa superna gloria ab hospitalitatis pio cessaret officio: & solus donis frueretꝫ diuinis: q hic humana bona crudelem se credidit si vnq̄ cuiq̄ negaret. At iste diues immo diuitiarū captiuus & ipsis cēsibus cōpedit⁹, in quo pietatis totus vtiq; & visus defecerat & auditus, nō iā personam nō pauperē sed ipsam mīam despicit. Ad ianuā suā Lazaro sic iacente purpura bysso epulis blandis ferrea viscera crudelis aīo nutriebat. q deus humanæ salutis auidus inquisitor emollire cupiēs nō tā Lazarū q̄ ipm pietatis cōflatoriū eius ꝓiecit ad ianuā. Conflatoriū dixi propter ferrea viscera. Census aūt magis ac magis diuiti adaugetꝫ: sed ipse adamāte durior. qcqd deus pauperis propter alimoniam cumulabat in cēsum, ille aut effundebat turpiter, aut crudeliter reponebat Itē vt nō taceret, vt clamaret, fames pauperi adaugetꝫ. Cupiēs ingt saturari de micis &c. At diues variis crapulatus ferculis īdigeriā suā ructabat ad cœlū, ne vocē pauperis æstuātis audiret. Itē deus qa obturatis aurib⁹ vnius oris nil erat vox clamātis, ad aperiēdū cor diuitis totū corpus pauperis vulnerib⁹ aperit: vt ī admonēdū diuitē tot essent paupis ora quot vulnera. Soluunꝫ viscera, hulcera ꝓducunꝫ, sanies effunditur, & tota pauperis caro componitꝫ in scena pietat[: vt quē vox esuriētis nō mouerat, vel suspiria, dolores, gemitus, tota ærūnarū cōgeries cōmoueret. Sed diues superbo oculo & insatiabili corde hęc oīa & audire, & videre, & sentire contēnit. Sed & canes veniebāt & lingebāt hulcera eius. Nouo mō humanitatis ordo mutatꝫ diues pauperē nec cadētibus de mēsa micis pascit: & Lazarus pauper qa alias nō habebat etiā de carnibus suis canibus humanus extitit. Verū illi nō ad morsum dētes: sed ad obsequium linguas sic ꝓducūt vt ī modū spōgię nō vexēt vulnera: sed detergant. Diues in canibus tuis famē pietas vicit: in te impietatē saturitas non euicit. Pater Abrahā miserere mei. Bene diceres si Lazarus in sinu residēs ipm pectus iudicis nō teneret. Gratis rogat iudicē quē sic innocēs cōfessor accusat. Mitte Lazarū. Quo? Ad infernū de gremio patris, de solio sublimi ad profundissimū chaos, ad tormētorum stridorē de sancta quiete, & de tāto silētio beatorū. Et mitte Lazarū. Vt video qd agit diues nō ē nouelli doloris: sed liuoris antiqui, & zelo magis incenditur q̄ gehēna. Est graue malis, est illis incēdiū nō ferēdū, quos aliquādo habuere cōtēptui videre felices. Quia crucior in hac flāma. Quid ē diues? Ab ęstu byssus nō defendit? Purpura nō resistit inferno? Vt itingat extremū digiti sui ī aquā. Puto diues ꝙ & aquam pauperi tu negasti. Vt intingat extremitatē digiti sui in aquā. Ergo iuxta te est aqua. Et si iuxta est, quare de

proximo nõ p̃sumis? Quare? Quia vinctæ sunt manus meę. Merito diues, q̃a solutis in debilitatẽ Lazari manibus subuenire tẽpsisti. Debet hõ debilibꝰ sua mẽbra ptiri: q̃ Iob nõ dare: sed reddere se dicebat. Ego inquit oculus fui cęcis &c.

Bernardus. Q̃ eos qui in p̃senti bona sua receperint, æternus maneat cruciatꝰ.

D ¶Memẽto fili quia recepisti bona &c. Inuenire est multos qui dicãt. Quid peccamus? Bona est oĩs creatura dei. Nostra licite possidemus: nostris vtimur facultatibus, & rapinis, & latrociniis abstinentes. Non pascetis in cruce coruos. Ego sane diuitẽ illũ cuius Saluator meminit in euãgelio, in nullo horũ audio accusari. Induebatur purpura & bysso: quotidie splẽdide epulabatur. Si crudelitatis arguit̃ q̃ substãtiam mũdi habẽs, & vidẽs fratrẽ egere, clauserit viscera sua ab eo: Quid Lazaros esuriẽtes, nudos, ægrotos: & plus de iumẽtis: plus de equorũ phaleris q̃ de istorũ miseriis cogitãtes? Sed ad tremẽdũ iudiciũ Abrahæ veniamꝰ. Nõ eñ Abrahæ: sed dei Abrahę sñia est. Memẽto fili &c. Verũ vtrũ q̃ est: nõ potest oĩno negari: ser sentẽtiã: q̃a paucis exp̃ssa totiꝰ negocii est: ille bona & iste mala recepit. Quid mõ? Nunc aũt ĩq̃t hic cõsolat̃: tu vero cruciaris. Expergiscimini ebrii & flete. Terribilis in iudiciis est deus super filios hoĩm Hæccine cruciatuũ causa tota q̃ in hoc seculo bona recepit? Ipsa plane. Neq̃ eñ nos ad hoc de paradiso voluptatis aĩaduersio diuina eiecit, vt hic alterũ sibi paradisum adinuẽtio humana p̃pararet. Homo ad laborem natus si nõ facit ad q̃d natus est, si. s. laborẽ refugit, ad q̃d venit in mũdũ, q̃d respõdebit ei q̃ misit eũ: q̃ vt laboraret instituit? Memẽto ait q̃ recepisti bona in vita tua. Si talis est finis, si tale est iudiciũ, vt extrema gaudii luctus occupet: nunq̃d nõ p̃ferenda sunt in hoc seculo mala bonis? Cæterũ si sic cruciãdi sunt qui ĩ vita sua bona recepęrũt, & habẽtibus cõsolationẽ p̃sentẽ væ intentat̃ æternum: cũ sint aliqui iuxta sapiẽtiã carnis scientes reprobare malũ & eligere bonũ: quis eorum poterit esse finis si secũdũ multitudinẽ cõsolationũ suarũ dolores obtinuerũt aĩas miserorũ? Cõsequens eñ videt̃ vt bona oĩa & oẽm seculi huiꝰ recipiẽtes cõsolationẽ nihilominꝰ vniuersum vę, & vniuersi maneãt cruciatus. Illi vero q̃ cõtrario ducti spũ vitæ p̃sentis oĩa bona respuũt, & eligũt mala oĩa, oĩa quoq̃ bona domini sui & omnem habituri sunt consolationem.

Petrus Rauennas. Q̃ oculus nisi cum virtuti paruerit, nunq̃ debeat auolare.

17. E Attẽdite vobis. Quo ista tendit admonitio p̃ter vsum? Attendite vobis. Vagus oculus, passiuus intuitus, ĩprobꝰ aspectꝰ suas nõ respicit ad ruinas: alienos currit, & decurrit ad lapsus: sua cæcus ad crimina ad aliena errata plucet: malorũ suorũ nescius, alienorũ est accusator & testis: suiq̃ tepidus ad reatũ, ad alterius & innocentis flãmat̃ & excãdescit examẽ. Vobis igit̃ attẽdite vt oculus aĩę sit fenestra, mẽtis speculũ, mẽbrorũ dux, nõ introitus vitiorũ. Nã ideo in orbẽ fit aspectus: arctat̃ angustissimus in pupillã: q̃tinus moderante visu videat nõ inuideat, p̃uideat, nõ p̃ripiat.

Q̃ fratris improbitas phrenesi mentis ascribenda sit non personæ.

¶Si peccauerit in te frater tuus increpa illum. F
Increpa illũ iudex, vt frater remitte q̃a libertati charitas & terrorẽ cõprimit, & suscitat fratrẽ. Furit frater, ascribe ægritudini, tu illum iuua vt frater. Nec furẽti ĩputa cõmissum: sed febri vt illiꝰ sanitas ad tuã gloriã recurrat: illius venia tuũ redũdet ad p̃miũ. Siquidẽ bona semper est venia: sed tũc dulcissima cũ debetur.

Bernardus. Q̃ quædam sunt quæ facta habent meritum non facta reatum.

¶Cũ feceritis oĩa quæ p̃cepta sunt vobis, dicite G
serui inutiles sumꝰ. Sũt q̃dã q̃ cõstat nõ fieri sine gloria: posse tñ nõ fieri sine culpa. Ideoq̃ digna esse p̃miis si fiãt: nec tñ suppliciis si nõ fiãt. Nã nõ tãgere mulierẽ, meriti est nõ mediocris & nullius tñ delicti p̃priã amplecti coniugem. Istiusmõi sunt q̃cũq̃ illi ca. euãgelico cõgruere p̃nt. Qui põt capere capiat. Et rursum q̃dam p̃ cõtrariũ: neglecta q̃dẽ offensam cõtrahũt, ĩpleta gloriã nõ merent̃: & damnãt cõtemptorem & actorẽ nõ glorificãt. Talia sunt q̃cũq̃ diuinitus lege pub. ĩponunt̃ hoĩbus: sine q̃bus nec saluari q̃ũt. Hinc illud apd̃ gẽtilẽ. Nõ feci furtum nõ pasces ĩ cruce coruos. Et in euãg. Si diligitis eos q̃ vos diligunt: quã mercedẽ habebitis? Nõne & Ethnici faciũt hoc? Et vniuersaliter. Cum feceritis oĩa q̃ p̃cepta sũt vobis. & Acsi dicat. Si solis cõtẽti estis p̃ceptis & traditionibꝰ ĩpositæ legis, & nõ spõte etiã vos p̃fectionis consiliis & suasionibꝰ mãcipatis, liberi q̃dẽ estis a debito: sʒ nõ p̃ merito gl'iosi: euasistis pœnã: sed nõ acquisistis coronã. Eapropter in talibꝰ gñalis hæc regula teneat̃: vt ĩ difficiliorībꝰ q̃dem agẽdis obeditio gratior q̃ grauior p̃uaricatio iudicet̃. Et in facilioribus minusq̃ onerosis contemptus p̃niciosior q̃ actus gloriosior iudicetur.

Quãtum malum sit ingratitudo.

¶Nõne. x. mũdati sunt &. ix. vbi sunt? Nõ est inuẽtꝰ q̃ daret gl'iam deo nisi hic alienigena. Multos videmꝰ vsq̃ hodie satis ĩportune petentes q̃d sibi deesse cognouerũt: sʒ paucos nouimꝰ q̃ dignas sup acceptis bñficiis g̃ras agere videantur. Nec est rep̃hensibile q̃ instãter petimꝰ: sed petioni negat effectũ q̃ ingrati inuenimur. Et forte etiã clementiæ esse videtur ingratis negare quod postulant: ne contingat nobis vt tanto H

grauius de ĩgratitudine iudicemur,q̃to magis
accumulatis beneficiis ingrati probabimur exti
tisse.Ergo mĩæ res est in hac parte subtrahere
mĩam:quẽadmodũ iræ & indignationis,mĩam
exhibere.Eã sane de q̃ loquit̃ dñs p pphetã.Mi
sereamur ĩpio &c.Qꝫ mltos eñ videm⁹ & plã
gim⁹:q dũmõ maneat habit⁹ & tõsura salua si
bi oĩa arbitrãt̃:nõ cõsiderãtes miseri quẽadmo
dũ ingratitudinis vermis interiora corrodens
ob hoc tantum corticẽ eũ quẽ vidẽt transfora
re dissimulet,ne forte recogitent & erubescant
ipsaqꝫ verecundia emẽdent̃. Qui sic interdum
ĩ nõnullis cõsumpta eẽ p̃sumit ĩteriora vniuer
sa vt nõ vereat̃ ad ea quoqꝫ q̃ foris apparent ve
nenatũ pducere caput.Nisi forte quos videm⁹
aperte apostatare a deo repẽte pessimos fieri ar
bitramur:& nõ magis paulatim defecisse cum
comederent alieni robur eorũ & nescirent.Vi-
des ergo nõ oĩbus prodesse ꝙ a lepra secularis
cõuersationis cuius pctã manifesta sunt,emun
dantur:sed nõnullis peius in occulto ĩgratitu-
dinis hulcus oriri:qđ tãto periculosius fit q̃to
interius.Et bene saluator in euangelio.ix.illos
vbi sunt q̃rit:qa longe a peccatorib⁹ salus.Nec
sine causa in nouenario inuenti sunt qui nõ re
deunt ad Saluatorẽ.In quo.s.numero quaterna
rius qnario iungit̃,& est nõ bona cõmixtio cor
poreæ sensualitatis & euãgelicę traditiõis.Qđ
tũc fit cum sic volumus euangeliis obedire:vt
quinqꝫ corporis sensus pariter oblectemus. Fe-
lix aũt Samaritanus ille q cognouit se nil habe
re qđ non accepisset:& idcirco seruauit deposi
tũ,& cũ gratiarũ actione ad dñm est reuersus.
Felix q ad singula dona gratiæ redit ad eũ in
quo est plenitudo gratiarũ: cui dum p accept[
nõ ingratos nos exhibem⁹ locũ in nobis facim⁹
gratię.Oĩno eñ nos sola a pfectu cõuersationis-
impedit ingratitudo nostra:dũ quodãmõ perdi
tũ reputãs qui dedit qđ ĩgratus accepit,cauet
sibi de cętero,ne tãto plura amittat,q̃to plura
cõferat ingrato.Felix pinde qui se alienigenã
reputãs etiã p minimis qbusqꝫ bñficiis nõ mini
mas refert grates,gratuitũ eẽ nõ dubitãs neqꝫ
dissimulãs qđ alienigenę ĩpedit̃,& ignoto.Nos
autẽ miseri & miserabiles cum initio dũ adhuc
nos alienigenas ęstimamus timorati satis & de
uoti satis & humiles inueniamur tã facile post
modũ obliuiscimur q̃ gratuitũ fit qđ accepim⁹
& p̃sumentes non bene de familiaritate dei nõ
aduertimus ꝙ mereamur audire:qm̃ inimici
hoĩs domestici eius.Facilius eñ tunc offendi-
mus eũ: quasi nõ grauius tũc q̃ a nobis admit
tunt̃ iudicãda nouerim⁹ esse:cũ legam⁹ in Psal.
Qm̃ si inimic⁹ me⁹ maledixisset mihi &c.Itaqꝫ
humiliemur magis ac magis sub potẽti manu
dei:& ei non verbo aut lingua:sed opere & ve-
ritate nos gratos exhibeamus.Neqꝫ eñ a nobis
gratiarũ dictionẽ:sed gratiarũ actionem exigit
dominus deus noster.

Galfridus.

Qualiter regnum dei habeamus in nobis.
¶Regnũ dei intra vos est.Verum est si iustitia I
& pax,& gaudiũ in spiritu sancto inueniat̃ in
nobis.Nõ eñ oĩe gaudiũ de regno dei est:sed
gaudiũ spirituale.A iustitia tamẽ est inchoãdũ
Hoc eñ innuit qui dicebat.Primũ quęrite re-
gnũ dei,& iustitiã eius. Iustitia pacẽ parturit:
Pax lætitiã sp̃ualem. Iustitia vero vnicuiqꝫ red
dit qđ suũ est.A teipso incipere libet.Redde er
go tibi qđ tuũ est.Puto aũt si diligẽter vniuer-
sa scruteris,nil tuũ inuenies aliud q̃ peccatum
hoc tibi pprĩũ tibi redde:in alterũ ne refundas.
Quid autẽ proximis reddes?Si sua illis oĩa red
dere velis:nihil in donis naturæ qđ gratię filiis
nõ cõmunices.Nõ immerito ergo nec sine cer
ta rõne pctm̃ quis suũ dicit:cętera oĩa nostra
inuicẽ dicimus,nemo sua.Quęcũqꝫ vero terre
na,sunt terrigenis cõicanda,& filiis hoĩm:qbus
vnã oĩbus terrã dedit ab initio deus.Porro spi
ritualia cõicãda accepim⁹:in alterutrũ admini
stramus tãq̃ boni dispẽsatores multiformis gr̃ę
dei.Siqs eñ ĩnotesceret nobis alien⁹ ab hac gr̃a
nec orãdũ:nec p̃dicãdũ ei:neqꝫ qcq̃ deiceps eẽt
impartiẽdũ gr̃ę sp̃ualis.Sed certissime ĩnotesce
ret dixi:vt nemo a nobis temere reprob⁹ iudice
tur ex his q̃ credunt̃ aut vident̃ in eo.Qꝫ si illa
naturę societas crudelitatẽ tenaciũ hoĩꝫ arguit
hęc sanctoꝝ cõmunio pie cõsiderãtib⁹ & amo
rẽ fraternitat[,& lętissimã quãdã fiduciã parit:
dũ electoꝝ oĩm oĩa,& nũc interim merita & p̃
mia nihilomin⁹ in futuro p eã pbant̃ eẽ etiã sin
guloꝝ.Sicut ei ĩ vno corpore mlta sũt mẽbra:
nec eũdẽ hñt oĩa actũ:sꝫ quẽ nõ hñt ĩ semetipis
hñt tñ in aliis p eiusdẽ corporis vnitatẽ,multo
veri⁹ & expssi⁹ electoꝝ oĩm vnũ caput & vnũ
est corpus:& singuli inuicem membra.

Cassianus.

Quib⁹ indiciis dei regnũ vel diaboli discernat̃. K
¶Regnũ dei intra vos est.Intra nos nihil aliud
esse põt q̃ sciẽtia aut ignoratio veritatis:& vel
vitiorũ amicitia vel virtutũ.Per q̃ aut diabolo
aut Christo regnũ param⁹ in corde.Cui⁹ etiã
regni q̃litatẽ describit apl's ita dicẽs,Nõ est eñ
regnum dei esca & potus:sed iustitia,& pax,&
gaudiũ in sp̃ũ sancto.Itaqꝫ si regnũ dei ĩtra nos
est,& ip̃m regnũ dei iustitia,& pax,& gaudiũ:
ecõtrario illi q ĩ iniustitia,& discordia,& tristi
tia mortẽ operãte versant̃,in regno diaboli &
in inferno ac morte sunt cõstituti.His eñ indi
ciis vel dei vel diaboli discernitur regnum.

Galfridus.

Q₂ inter continua pericula iugiter sit orandū.

18. L Oportet semper orare & nunq̄ deficere Si hoc fidelibus vniuersis ex dominica est admonitione sectādū, specialiter tamē monasticæ ꝓfessioni noscit̃ cōuenire. Ea siquidem Danielis ꝑsona significat̃ & nomine. Vir em̄ desideriorū vir etiā orationū est. Et bene semp̄ orat q bene semp̄ optat sine ītermissione. Efficacius em̄ apd̄ deū vota q̄ verba clamāt Et cōtinua cordis affectio iugis oratio ē. Felix Daniel aduersus quē occasio nulla nisi de lege dei potuit īueniri. Felix q maluit ꝑiculū mortꝭ īcurrere q̄ ab oratione cessare. Q̄to magis nos q̄bus imminet mors dissimulantibus, orantib⁹ promittit̃ vita, semp̄ orare cōuenit? Quid em̄? Offendit in via iumentū cui insides: aut forte qua veheris periclitat̃ nauicula: nunqd nō diuinū ꝓtinus inclamas auxiliū? Cesset oratio quotiēs deest necessitas, quotiēs nullū tibi imminet periculū, grauius etiā ipsa corporis morte periculū. Sed si nescis, Militia est vita hoīs sup terram: & cōtinua colluctatio aduersus nequitias spūales. Neq₃ aliud forte discrimen grauius potest aut periculosius īueniri: q̄ dissimulatio ipa periculi. Nunq̄ igit̃ deest orandi necessitas vbi nunq̄ est vera securitas.

Gillebertus.

Q₂ Pharisæus deo displiceat placens sibi.

M ¶Duo hoīes ascēderūt ī tēplū vt o. &c. Pharisęus bona sua enūerat: Publican⁹ sua crimīa cōfitet̃. Vnde & iustificatus præ illo descēdit. Vere ofo vere humiliantis se ipsas nubes penetrat Vides quō ascēdit odoramētū humilis orationis? Ascēdit Pharisęus in templū vt oraret: sed ofonis eius odor nesciuit ascēdere. Dona ĝrarū diuinitus sibi collata secū reputat & q̄si vnguēta recēset. Nō sum inq̄t sicut cęteri hoīm, raptores, iniusti, adulteri. Audi ṗ q̄bus vnctū se gloriat̃. Gloria eius in confusione aliorū. Non magna gloria: magna tamē sibi videt̃: ipsi redolet, nō tamē sup aromata: sed sup sulphura cęterorū. Ieiuno bis in sabbato. Pharissæe, tu de teipso testimoniū phibes: testimoniū tuū nō est verū. Duo q̄dē in oratione tua nō tā redolent q̄ fœtent, tumor & tepor. Tumor est in eo ꝙ Publicano īproperas. Tepor q̄dē ꝙ nihil oīno rogas. Quō em̄ nō tepebit ofo elatiōis vēto & inanitate satiata? Pharissęe nō oras: sed effers teipm̄.

Bernardus.

Q₂ deo nō oīs gratiarū actio sit accepta.

N ¶Deus gratias ago tibi. Sciēdum ꝙ non oīs gratiarū actio accepta est deo: nisi q̄ de cordis pudica & mera simplicitate ꝓcedit. Pudica propter eos qui de malis suis actibus gloriātes deo gratias dicere solēt: quasi deus in ore ipsoꝝ lætetur cū malefecerint, & exultet in rebus pessimis. Audiet q hmōi est. Existimasti inique &c. Mera ꝑpter hypocritas: sicut fuit iste pharisę⁹ q deū de bonis q̄dē verbo ten⁹ ĝlificātes corde retinēt qd̄ ore ṗbuerant. Et q̄m dolose agūt in. cōs. e. inueniet̃ iniq̄tas eorū ad odiū. Illi ipie sua deo mala: isti bona fraudulenter intorquēt sibi.

Isaac Homilia secunda. de eo ꝙ dum aperitur oculus exterior interior excæcatur.

O ¶Et erat verbū hoc absconditū ab eis. Frēs opera verba sunt: & oīa clamāt: sed adhuc qd significēt verba ista nescimus. Nescit em̄ hō vtrū dignus sit amore an odio. De fine sermonis sentētia pendet. Qualis inuenieris, talis iudicaberis. Rogādus es ergo Iesu bone vt coram nobis signum aliqd̄ facias, quo de dubiis certos reddas Cū inq̄t appropinq̄sset Iesus Hiericho, cæcus q̄dā sedebat sec⁹ viā &c. Hiericho luna dicit̃. Cū igit̃ appropinq̄sset vidēs lunæ, cæcus appropinq̄uit soli. Ille tenebris: nā luna aliq̄s tenebras h₃. Iste soli: q totus lux est: & tenebrę in eo nō sunt vllę. Itaq₃ cęcus ad lumē respirat, cū vidēs Hiericho appropinquat. Cū interior hō noster ꝑ inobediētiā superioris. s. dei, & obedientiā inferioris. s. mulieris excęcatus est ad intelligentiā exterior illuminat⁹ est ad cōcupiscētiā. Cū autē exterior infirmat̃ a cōcupiscētia, & eius appropinquat defectus, interior conualescit ad intelligentiam & eius adducit̃ ꝓfectus. Exterior em̄ homo noster hoīs terreni filius est, de terra est, de terra loquitur: terrenus terrena tractat: terrena meditatur: & in terrenis delectatur: ea videns, & ea sapiēs de q̄bus & in q̄bus oriundus. Interior vero quod olim poterat de creatore & suis oculis cernere, & pedib⁹ adire, manu capere, nunc cæcus & debilis sedens mendicat veritatis agnitionē a creatura: dū ꝑ ea q̄ facta sunt factorē inquirit, ꝓprii studii quasi clamore: aut dum foris quærit a magistro qd̄ gerit inscriptum a deo.

Petrus Rauen. de Zacheo publicano.

19. p Ecce dimidium bonorū meorū do pauperibus. Iste post mortem se credidit esse victurū qui dimidium bonorum suorum futuram iam trāsmittit ad vitam. Et merito. Quis enim militans non ad patriam mittit quicquid bellico sudore acquirit vt adolescentię labores, senectus delitiosa compenset? Igitur & Christianus cui militare est id quod viuit in seculo, quomō non cogitat vt pericula terrena cœlestibus ociis cōsoletur? Sequit̃. Et si cui aliquid fraude abstuli reddo quadruplum. Qui de fraude deo offert, cōmemorat crimina

non emendat: quia deus in tali munere exuuias suorum nõ pauperum misericordias intuetur.

Galfridus.

Explanatio lectionis Cum appropinquaret Iesus Hierusalem.

Q ¶Cũ appropinquaret Iesus Hierusalẽ vidẽs ciuitatẽ fleuit sup illã. Q̃z lapideũ cor & vere ferreũ pect⁹ qđ nõ his lachrymis emollit. O dignatio, O cõpassio, O mĩa Saluatoris. Vidẽs ciuitatẽ fleuit super eã. Vidẽs inquã & pũidens perituRã. Sed quare? Eo ꝙ nõ cognouit tẽpus visitationis suæ. Si eñ cognouissent nũq̃ dñm gloriæ crucifixissent. Ergo in vltionẽ sanguinis ei⁹ nõ ĩmerito deiecta est ciuitas sanguinũ: annos tñ, vt legim⁹, quadraginta expectata ad pœnitentiã post tantũ facinus nõ cõpuncta. In vltionẽ sanguinis eius, q̃ super se & sup filios suos, filii Hierusalẽ fuerãt ĩcrepati. Sicut dñm triginta denariis ad necẽ emerãt: sic de ipsis, vt aiũt, vndecies cẽtena milia fame & gladio pierũt: & cẽtũ milia venierũt. Vę mihi quẽ nec ꝓprii cõsideratio nec alieni cõpassio periculi mouet ad lachrymas. Vę etiã duro cordi qđ ad ruinã inimici vł forte ĩnocẽtꝭ cuiusq̃ lętat. Benign⁹ dñs sup inimicos & iniquos suo perituros scelere lachrymat & ait. Quia si cognouisses & tu. Aĩaduertite vocẽ lugẽtis vocẽ singultiẽtis & sermonẽ quodãmõ ꝑcidẽtis. Quid ẽ eñ Si cognouisses & tu: nisi scđm ꝙ ait beat⁹ Papa Gre. Mecũ pariter fleres? Quid est si cognouisses: nisi vtinã cognouisses? Et quidẽ in hac die tua q̃ ad pacẽ tibi. Dies Hierusalẽ erat dies felicitatis & glĩæ, iuxta illud. Mẽmẽto dñe filiorũ Edom in die Hierusalẽ. Et ĩ sua iterim die q̃ ad pacẽ illi erãt & ad trãsitoriã ꝓsperitatẽ ꝓspicere videbãt: sꝫ abscõdita erãt ab oculis eius: q̃ vẽtura in proximo: iam nũc a dño cernebant. Veniẽt inqt dies in te: nõ dies lætitiæ & iocũditatis: sed dies superuenient quos timere & pręcauere vt debueras neglexisti. Cæterũ si aduerteremus q̃ sequunt quõ cœpit Iesus eiicere vẽdentes & emẽtes de tẽplo: mirũ si nõ lugerem⁹, q̃ tã mltos etiã nũc in ecclesia vẽdentes & emẽtes videmus. Liquet eñ ꝙ ob auaritiã maxime eoꝝ q̃ in tẽplo negociabant, imminere ciuitatis excidia videbantur quando post lachrymas & querelas illi potissimũ sunt eiecti. Quid vero hodie nobis timẽdũ est si de similibus idem iudicium? Si sic dilexit dñs decorẽ domus illius, vbi irrõnales victimę cędebant: Si sic zelatus est ꝑ ea, vt q̃ viderũt recordarent verbi illius: Quia zelus domus tuæ comedit me: Quãto magis zelabit ꝑ domo sua vbi corpus eius & sanguis offert? Domus inqt mea dom⁹ orõnis vocabit. Vos aũt fecistis illã speluncã latronũ. Venditoribus & emptoribus dicit quia in sanctuario dei facta cõmercia non quęcũq̃ negocia: sed latrocinia reputant. Cœpit igit Iesus eiicere vẽdentes & emẽtes de templo. Eiicere cœpit quia nondũ eiecit, & certe timeo ne hodie paucos relinqueret si vniuersos eiiceret. Sed ꝑfecto q̃ cœpit ipse perficiet. Et forte propter hoc maxime pauci inueniunt electi ĩ mltitudine vocatoꝝ, ꝙ vehemẽter excreuerit vẽditorũ nũerus & emptoꝝ. Eadẽ eñ, nec dissimilis vtrorũq̃ ꝑditio. Nisi forte grauior nobis videt lepra Giezi q̃ dãnatio Simonis: & tolerabilior anathematizatio Petri, q̃ ĩterꝑtatio Helisæi. Cæterũ cũ sit morbus vterq̃ grauissimus eo iam ambo perniciosiores quo sibi cõiunctiores. Male enim in malum proficit alter ex altero. Et vtinã nec Simon venditorẽ, nec Giezi inueniat emptorem.

Hugo de Foilleto.

Per q̃ tria mens hoĩs domus dñi prophanet. R

¶Domus mea domus orationis vocabit. Vos autẽ fecistis illam spe. latronũ. Fit mẽs hominis qñq̃ spelunca latronũ: fit domus negociationis fit prostibulũ meretricis. Fit spelunca latronũ quãdo aliquis inuidẽdo fratri suo vt detrahat insidiatur & virtutum spoliet indumentis. Fit domus negociationis, quando ꝑ his q̃ agimus humani fauoris forũ frequentamus: & ibidem vendentes datã gratiam, & ementes vanã gloriam, laudẽ pro bono opere quasi stulti mercatores recipimus. Fit meretricis prostibulũ quãdo in thalamo castę mentis lupanar libidinosę delectationis erigitur.

Galfridus. Q̃z mentis caput leuandum sit in aduersis, in prosperis demittẽdum.

Leuate capita vestra: ecce appropinquabit redẽptio vestra. Nõ ĩmerito verbũ istud ad inuitãdos nos ad deuotionẽ vigiliæ dñicæ natiuitatis assumit: qđ a dño tñ dictũ nõ de prio eius aduẽtu: sed de vltimo innuit. Veniet eñ iterũ: q̃a iam venit: sed non veniet vt iã venit. Sic veniet, aiũt angeli, quẽadmodũ vidistis eũ euntẽ in cœlũ, manifestus videlicet & nõ occult⁹. Nec modo aduẽtus eius posterior a priore lõge alius erit: sed ipsa rerũ q̃litas valde dissimilis. Siquidẽ turbulẽtissimo seculi tẽpore veniet eius reparare statũ, cuius pacatissimo tẽpore venit ꝑdicare cõtẽptũ. Occultũ sese ꝑbuit ĩ seculi gloria: sed manifestabit in ruina. Væ q̃ apparere ĩ prosperis, latere cupiũt ĩ aduersis: nec caput demittũt ĩter ꝓspera humiles: nec leuãt ĩter aduersa securi. His ĩgt fieri incipientib⁹, terrę. s. motibus, cõfusione sonitus maris & fluctuum, signis in sole, & luna, & stellis, & cæteris q̃ sequunt, Leuate capita vestra. Non expectemus vt mundus nos obruat 21. S

qui necesse est ruat. Initia enim malorum illorũ præsentia iam scandala sunt. Immo vero malorum initia sunt præsentia blandimenta. Demittamus igitur capita, ne vanitatis aura nos rapiat. Leuemus etiam capita, ne nos torrentis mergat vnda vel trahat. Leuandum est igitur caput, & resistendum his qui dicunt animæ nostræ. Incuruare: vt transeamus. Sic eñ loquuntur tentationes diuturnæ, improbæ, & violentæ, & quodammodo dicunt, Non nos poteris sustinere. Cede ad horã. Hoc enim melius tibi vt trãseamus. Postea pœnitebis. Et quõ illudũt miseris. Vbi enim miseræ aĩæ ipsa transeundi pollicitatione deceptæ & incuruatæ semel inse derint, hærent firmiter: non recedunt.

Balduinus. Qꝫ illis hoc sacramentum proficiat qui imitantur exemplum.

22. T Hoc facite in meã cõmemorationem. Facite qđ ego facio, offerte quod ego offero. Sic viuite vt ego doceo. Efficit hoc sacramentũ in nobis, vt sicut Christ⁹ mortuus est pro nobis: ita & nos moriamur ĩ Christo & pro Christo. Illis enim proficit hoc sacramentum qui imitantur exemplum.

Qꝫ Christus in calice suo poculũ nobis amatorium propinauit.

V ¶Hic est calix nouum testamentum. Acsi diceret: hic constituta est causa, & virtus, & ratio implendi quę in nouo testamento ꝑcepta sunt & obtinendi quæ promissa sunt: hic est finis & consummatio legis: hic est plenitudo gratiæ & veritatis: hic est mysteriũ fidei, firmamẽtũ spei testimoniũ dilectionis meæ, exemplũ obedientiæ vestræ, pignus hęreditatis vestræ. Nouum eñ testamentũ est in meo sanguine cõfirmatũ: nulloq; ritu deinceps mutandũ, vt sit legitimũ sempiternũ. Hic calix amatoriũ poculũ est: qđ nobis cõfecit arte quã ipse nouit. Cũ hoc sanguĩe fuso amorẽ suũ effudit: cũ hoc ĩfuso amorẽ suũ infundit, lauãs nos a pc̃is nostris in sanguine suo. Sic eñ necesse erat nobis. Sanguine fœdatos sanguĩe oportuit emũdari. Libera me inquit ꝓpheta de sanguine. Et in Ezech. ad Hierusalẽ dicit. Trãsiens per te vidi te conculcari in sanguine tuo: dixi tibi viue.

Quã viuendi formam prælatis ecclesiæ Christus dedit.

X ¶Qui maior est vestrũ fiat sicut minor: Et qui ꝑest sicut q ministrat. Forma apľica hęc. dñatio interdicit, indicit ministratio. Et adiungit Ego aũt in medio vestrũ sũ tanq̃ q ministrat. Quis se iã titulo hoc ingloriũ putet quo se prior dñs gloriæ pſigniuit? O p̃clarũ ministeriũ, quo nõ id gloriosius principatu? Si gloriari oportet, forma sanctorũ pſigit: apostolorũ proponit gloria. Quis mihi tribuat similẽ fieri in gloria sanctorũ? Felix q dicere potuit. Plus om̃ibus laboraui. Gloria est: sed nil in ea inane, nil molle, nil resupinũ. Si labor terret, merces inuitet. Vnusq̃sq; eñ mercedẽ accipiet secũdũ suũ laborẽ.

Galfridus.

Qꝫ carnis cura postponẽda sit vt efficax habeat Y

¶Qui habet sacculũ tollat similiter & ꝑram. Sacculũ habet pecuniæ q diuinę legis sciẽtiam habet in corde. Perã habet cui ꝑ eloquentiã q̃si ad manũ fuerint & in prõptu, verba doctrinæ. Nihil horũ habẽtibus: nihil deerat. Quasi nec ꝓmeditãdum qđ diceret: adeo manifeste solus spũs loquebat in eis. Sed cessauit hoc signum sicut &c. Nec tñ expediret vt doctrina cessaret Propterea tollat qui habet: nõ negligat nõ abscõdat: qa forsitã sicut fides sine operib⁹, sic sciẽtia mortua est in semetipsa. Immo vero q nõ habet, vẽdat tunicã & emat gladium. Curã carnis postponat & tradat eam ieiuniis, vigiliis, & variis afflictionib⁹: vt pinde det ei sermo viu⁹ & efficax tanq̃ gladi⁹ biceps timore & amore corda penetrãs auditorũ. Neq; eñ eiusdẽ est vina ꝓbare & sentẽtias, & lectionis amor amorẽ vitiorũ carnis excludit: multis quoq; simplicioribus abstinẽtię studiũ, libertatẽ simul & efficaciã noscit cõtulisse sermonis: sicut disertorum etiã nõnullorũ sciẽtia a cõscientia suffocatur.

Hug. de Sanct. Vict. de duob⁹ gladiis.

¶Ecce duo gladii hic. Vnus corporalis, q scđm legẽ pœnã peccãtibus irrogat. Ali⁹ spũalis q secũdũ euã. culpas feriẽs, hoĩes sanat. Hi sũt duo nũmi q̃s misericors Samaritanus ꝓ cura lãguidis adhibẽda, ꝓlat[ ] cõmisit: vn⁹ monetę veteris & alter nouę: vt emant veteri, medicamina quę mordẽt, nouo q̃ fouẽt. Prima ad purgãda q̃ putrida sunt. Secũda ad viua cõfirmãda. Ista sunt duo debita, ꝑcepti. s. & voti. Debitũ ꝑcepti quo doctrina ĩpẽdit. Voti quo exẽplũ format. Hic ẽ gladius spũalis quo ꝓlati vitia hoĩm ferire debẽt: quẽ illis Petrus reliqt: si tñ sui seruoris hæredes existũt. Videte igit o pastores qđ facitis Christ⁹ in oculis vestris crucifigitur, & vos adhuc gladiũ in vagina habetis? Quid in passiõe Christi fecissetis q mõ ad pcutiẽdũ pigri estis? Forte qa discubuistis ad ollas Pharaonis & saginã diligitis, pigrũ vobis est surgere ad bellũ. Forte qa lac & lanã, nõ oues diligit[ ]: Ideo veniẽte lupo fugitis & de ouibus nõ curatis. Saltẽ si lac ouiũ cõeditis, carnes nolite comedere. Bon⁹ eĩ pastor ẽt carnẽ suã ouibus suis edẽdã dedit.

Cassianus.

Qꝫ manifesto odio grauior sit simultas.

A ¶Iuda osculo filium hominis tradis. Sępe ficta patientia ad iracundiā quā sermo succendit, & atrocissimas verborū transcendit iniurias maligna taciturnitas, leuiusq; tolerant̄ inimicorū vulnera q̄ irridentiū blandimenta. De quib⁹ ꝓprie dicitur per prophetā. Molliti sunt sermones super oleum, & ipsi sunt iacula. Verba callidorum mollia. Hæc autē feriunt in penetralia ventris. Nam & cum magna multitudo ad cōprehendendum dn̄m cum gladiis & fustibus, cum nuda venisset: nemo tn̄ in auctorem vitæ nostrę illo cruentior extitit parricida, qui cunctos ficto salutatiōis honore preueniens osculū subdolę charitatis ingessit. Cui domin⁹, Iuda inquit, osculo filium hominis tradis. Id est amaritudo ꝑsequutiōis atq; odii: hoc tegimen assumꝑsit, quo dulcedo veri amoris exprimitur.

Bernardus. De malo detractionis.

23 B ET facti sunt amici Herodes & Pilatus. Sunt nonnulli qui ineunt familiaritatem ad maledicēdū, concordes ad discordiā. Cōciliāt inter se inimicissimas amicitias: & pari cōsēraneę malignitatis affectu celebrat̄ odiosa collatio. Torquent̄ in bonis sociorū suorū, malis pascunt̄. Videas ambulare seorsum, & sedere pariter, moxq; laxare procaces linguas in detestādum susurriū. Vna vni coniungit̄, nec spiraculū incedit in eis: tanta est detrahendi libido, aut audiendi detrahentem. Conueniētibus sic in vnū, non est iam dominicā cœnam manducare: sed magis propinare & bibere calicē dæmoniorū, dum importantibus linguis aliorū perditionis virus: aliorum aures intrantē mortem libēter excipiūt. De talibus habes in psalmo. Detrahentē secretro proximo suo hunc persequebar. Nec mirum: cū id præcipue vitium charitatem quæ deus est, et quidē cæteris acrius videtur impugnare. Et vide quomodo omnis qui detrahit, primo quidē se prodit vacuum charitate. Deīde quid aliud detrahendo intendit, nisi vt is cui detrahit veniat in odium & contemptum ipsis apud quos detrahit? Ferit ergo charitatē in oībus lingua maledica, & q̄tū in se est necat fundit⁹ & extinguit: nō solū aūt in pręsentib⁹ sed in absentib⁹ vniuersis, ad quos volans verbū forte per eos q præsentes sunt peruenire cōtigerit. Vides q̄ facile et in breui ingentem multitudinem animarum velociter currens sermo tabe malitiæ huius inficere possit. Propterea dicit de talibus per os Dauid spiritus sanctus: quorum os maledictione & amaritudine plenum est &c. Vtiq; tam veloces q̄ velociter currit sermo. Vnus est qui loquit̄, & vnum tantū verbū profert: & tn̄ illud vnum verbū vno in momento multitudinis audientium dū aures inficit animas interficit. Cor siquidem felle liuoris amarū per linguæ instrumentū spargere non amara non potest: dicēte dn̄o. Ex abundātia cordis os loquit̄.

De triplici genere detractionis.

¶Sunt aūt tres species pestis huius. Alii quidē nude & aperte & irreuerenter vti in buccā venerit virus euomunt detractionis. Alii quodā simulato verecundię succo conceprā malitiam quā retinere non possunt obumbrare conātur. Videas alta pręmitti suspiria: sicq; quadā cum grauitate & tarditate vultu mœsto demissis superciliis & voce plangenti egredi maledictionē Et quidē tanto persuasibiliorē q̄to creditur ab iis qui audiunt corde contrito, & magis condolentis affectu q̄ malitiose proferri. Doleo inquit, vehementer pro eo ꝙ diligebam eum satis, & nunq̄ potui de hac re corrigere eum. Et ali⁹: mihi quidem bene cognitum erat: illud de illo per me nunq̄ innotuisset. At quoniā per alterum patefacta res est, veritatem negare non possum, dolens dico, reuera ita est. Et addit grāde damnum. Nam alias quidē in plurimis valet: cęterum in hac parte vt verum fatear excusari non potest. C

Quo sit ordine miserendum.

¶Filiæ Hierusalem nolite flere super me. Ordinem diligenter attende. Super vos primū, deinde super filios vestros. Temetipsum attende, vt aliis noueris compati: et vt arguas in spiritu lenitatis, teipsum considera ne tu tenteris. D

Qꝫ ineffabiliter humana malignitas misericordia dei superatur.

¶Pater ignosce illis &c. Vide opera dn̄i q̄ posuit prodigia super terram. Flagellis cęsus, spinis coronatus, clauis confossus, affixus patibulo, opprobriis saturatus, omniū tn̄ dolorum immemor ait. Pater ignosce illis. Hinc multę miserię corpis, hinc multę mīę cordis: hinc dolores hinc miserationes, hinc oleū exultationis, hinc guttę sanguinis decurrētis in terrā. Misericordiæ dn̄i multę. Vincent ne miserię misericordias, an misericordię miserias superabunt? Vincant misericordię tuę antiquæ dn̄e. Vincat sapiētia malitiā. Magna illorū iniq̄tas, sed nunqd maior pietas tua dn̄e? Multū ꝑ oēm modū. Nū qd reddet̄ inq̄t ꝓ bono malū: Quia foderūt foueā aīę meę? Plane foderūt īpatientię foueā, occasiones indignationis plurimas ministrantes. Sed quid eorū fouea ad abyssum mansuetudinis tuæ? Retribuentes mala pro bonis foueam fodiunt: sed charitas non irritat̄, non pręcipitatur, non excidit, non in foueā ruit. Absit vt muscę morituræ extermínent suauitatē vnguenti E

q̄d de tuo corpore fluit: quia apud sinū tuum misericordia,& copiosa apud eū redēptio. Musce moriture miserię sunt: muscę moriturę blasphemię sunt: musçę moriturę exultatiões & insultationes: quas tibi reddit generatio praua & exasperās. Tu aūt q̄d in ipsa eleuatiōe manuū tuarū, cum iā sacrificiū matutinū in holocaustū vespertinū transiret, in ipsa inquā virtute incensi quod cœlos accēdebat, terrā operiebat, Inferos aspergebat, clamas: Pater ignosce illis: quia nesciunt quid faciunt? O q̄ multus es dñe ad ignoscendū. O q̄ longe sunt cogitationes meæ a cogitatiōib⁹ vestris. Mira res. Ille clamat ignosce, Iudei crucifige. Molliti sunt sermões e.su.o. & isti sūt iacula. O Iudei lapides estis, sed lapidē pcutitis molliorē, de quo resonat tinnit⁹ pietatis, & ebullit oleū charitatis. Quō potabis nos dñe desiderātes te torrēte voluptatis tuę, q sic pfundis crucifigentes te oleo misericordię tuę?

Galfridus. Q̄ sicut lignum mortē sic & lignum crucis vitam cōtulit vniuersis.

F ¶Erat autem superscriptio scripta super il.lit. Hebraice, Gręce, & Latine. Scriptus est olim titulus crucis literis Hebraice, Gręce, & Latine: q vnū hoc lignum salutē oībus ministraret, q̄bus illa quōdā transgressionis arbor dānationē mortis intulerat. Nūc aūt vbi est lingua tertia ligua videlicet Hebręorū? nunqd non Christū exaltauit pater, vt oīs lingua confiteatur illū? Heu Hebręa hodie lingua a laude conditoris sola silet, quę tuas aliqñ sonare laudes dñe solebat. Impletū est q̄d dictū fuerat de pueris Hebręorū, Si ipsi tacuerint, lapides clamabunt.

Ernaldus.

Quāta latrōis cōfessio cōtineat officia pietatis

G ¶Neq̄ tu times deum q in eadē damnatione es. Et nos quidē digna recipimus: hic vero nihil mali gessit. Memento mei dñe dum veneris in regnū tuum. Credit latro & confitet̃, testis est innocētiæ Christi. Increpat maledicum, nec sibi parcit: sed tm̄ accusator est sui. Seipm̄ aduersum se sentētię seueritate prolata prosequit̃ Neq̄ tu inquit, times deū. Deū nō erubescit fateri quē ex inuidia nō ex merito nouerat crucifigi. Multa igit̃ pietatis officia simul cōplectit̃, credit, timet, compungit̃, & pœnitet, cōfitetur & p̄dicat, amat, cōfidit & orat. Fide illuminat̃, timore subdit̃, cōpūctiōe mollit̃, pœnitētia cōcutitur, confessione purgat̃, dilectione dilatat̃, prędicatione zelat̃, cōfidentia sperat, oratione impetrat. Ibi ergo philosophat̃ et prædicat & fatetur, vbi non tantū diffugiunt & tremunt apostoli, sed ipsi maligni spiritus iam impositi sibi freni saliuaria masticantes per antiquum organū suum linguam fœmineā nitebant̃ colligationes illas impietatis dissoluere. Sciētes, q̄a fortis armatus hoc ancipiti gladio erat eos de diu possesso huius mundi atrio eiecturus.

Drogo. Q̄ per latronem in cruce primus Adam mystice designetur.

¶Nos quidem digna factis recipimus. Redi ad cor pręuaricator Adā: & vide vbi & quomodo te requisiuit & inuenit nouus Adā. Ostēdit tibi in corpore suo ignominias aīæ tuę. Nō satis fuit q p colaphos & flagella et noua irrisionū genera post te fugientē clamitās et miserans p currit: sed vsq̄ ad nouissimū crucis suppliciū iam iam efflantem cōsecutus, inuenit & apprehendit. Quis em̄ latro ille nisi Adam fuit: qui ex quo primū in paradiso sui ipsius homicidiū perpetrauit, tandiu a Christo fugit reus, & abscōdit se, donec in crucis articulo nouissime cōsumpt⁹ & cōprehēsus, fugere & latere vltra nō potuit: sed culpā suā cōfessus est & pœnā libēter amplex⁹. Nos quidē inquit, digna fa.re. Hic autem quid fecit? O Adam q̄ sero in hęc verba prorupisti. non iā deābulat in paradiso dñs, sed in patibulo pro te figit̃, clauis configitur, lancea perforatur. H

Bernardus. vnde supra.

¶Latro de cruce clamat dicens. Memento mei dñe dū veneris in regnū tuū. Ergo ne ille p supplicium vadit ad regnū? Quis indicauit tibi q̄m oporteat pati Christum, & sic intrare in regnū suū? Mira res: Videte q̄ occulta sit fides, q̄ lynceos oculos habeat. I

Q̄ pręsentis vitæ tribulatio requiē mereatur.

¶Memēto mei dñe dū veneris in regnū tuum. K
Via vitę est tribulatio p̄sens, via glorię, via regni: secundū q clamat latro de cruce. Memento mei dñe &c. Euntē eī in regno vidit: quē, cū peruenisset sui memorē fore rogauit. Peruenit ergo & ipse. Et si vis nosse q̄ compendiosa via, eadē die: meruit cū dño esse in paradiso.

Drogo.

Q̄ humilis q̄ fidelis fuerit latronis confessio.

¶Memēto mei dñe dū v.i.r.t. O magna fides, L o spes, o charitas. Orat p futuris non p̄sentib⁹: nō vult de cruce deponi: sed in regno Cristi reponi. Quid em̄ aliud est dicere q̄ cupio dissolui & eē cū Christo? Nescio q̄d Paulus magis isto latrone cupierit. Memēto mei. O cor contritū & humiliatū. Quid minus vel humilius orare potuit q̄ sui memor esset? Memēto mei. Cuius mei? mei inquā tā indigni tā peccatoris.

Petrus Rauen̄.

Quare mulieres apostolis circa curam mortui

sollicitudine preferantur.

24 M VNa sabbati veniūt ad monumētū mulieres portātes aromata q̄ p. Vna sabbati. Bn̄ vna: qa resurrectiōis dies alterā nescit: lucis æternæ mater, noctis tp̄s ignorat. Perpetuis: dies ꝑpetuus illucescit. Et intrātes sepulcrū non inuenerūt corpus Iesu. Quid est ꝙ apostoli sepulcrum non visitāt; cum mulieres tā auide tam intrepide sepulcri inuadūt tristitiam: cōstanter dn̄m quærunt: cōmorantur! Fratres, mulier prima causa mali; via mortis, sepulcri titulus, lamenti materia fuit tota. Et ob hoc cæteræ nascuntur lachrymis, mancipant mœroribus, & in lamentis tantum fortes sunt quantum viribus inueniuntur infirmæ. Hinc est ꝙ lachrymis arma vincunt: lamentis totam virorū fortitudinē frangunt. Non est ergo mirū si ad lachrymas, ad sepulcrū, ad obsequiū dn̄ici corpis fœminę ardentiores apl̄is hic videt, vbi mulier pr̄ia currit ad lachrymas, qa prima cucurrit ad lapsū. Nec ē hic ꝑposter⁹ ordo, sed mysticus. Nō ei ꝑponunt apl̄is fœminę sed ad maiora seruant. Fœminę obsequiū Christi suscipiūt, apostoli passiones: illę portant aromata, hic flagella: illę intrāt sepulcrū, hi carcerē: illę festinant ad obsequiū, hi peruolant ad catenas. Verū ꝙ apl̄i resurrexisse dn̄m mulieribus nūciantib⁹, aut nō credidisse, aut deliramenta iudicasse referunt, grauiter nemo arguat. Decipi non potest q nō est facilis auditor: ignauus miles est q post exemplū inuenit incautus. Peritia nō segnities est, cū sensim miles veteran⁹ incedit. Sic Adā nouus cito cedit dū cito credit. At veteranus Petrus fœminā non facile audit sed vt veteranus deliberat, ne vt puer icurrat.

Ricardus de sancto Victo.

Qꝫ dum in carne viuit quasi in facie peregrina veritas appareat contemplanti.

N ¶Factū est cum fabularent & secū q̄rerent, & ipse Iesus appropinquās ibat cū illis. Quid est Christū, hoc est dei sapientiā, in peregrina specie p̄sentē habere: nisi veritatē non in sua simplicitate: sed per speculū in ęnigmate videre! Extra domū aūt & quasi in itinere hęc visio ostendit: quia sublimiū cōtēplatio per mentis excessum & velut trāsitu videt. Quasi duo sunt q exeuntes et ambulantes eiusmodi conspiciunt: qn̄ ratio et intelligentia modum excedētes humanū furtim quidē & raptim sublimiū spectacula ꝑcurrūt. Tunc dn̄s lōgius ire se fingit: nec tn̄ penitus recedit: qn̄ contēplationis gratiā quā misericorditer impēdere cōsueuit: non minus vtiliter ad tēpus subtrahit, vt melius per experientiā doceat cū q̄ta auiditate requiri debeat & retineri. Manere autē & ad eos intrare cōpellit qn̄ multa p̄cum instātia amissa gratia reparat vt visionē exterius oblatā introrsum trahat: & p excessū visa anim⁹ ad seipm reuersus memoriter retineat, & cōtēplationis gratiā de cętero familiari⁹ possideat. Cibos quales dn̄s amat, & qb⁹ delectari solet apponimus: qn̄ ꝑ recuperatione vel accumulatione gratię in voce exultationis & cōfessionis laudam⁹, bn̄dicim⁹, honoramus. In voce inqt, exultationis & cōfessionis sonus epulātis. Panis corā nobis a dn̄o frangit, qn̄ ꝓfūda mysteriorū mystica iterp̄tatione ipo ꝙ reuelante cognoscūt. Ex panis fractione dn̄s cognoscit, qn̄ ex infusiōe gratiæ & illuminatione cōscientię ipsi⁹ pręsentia declarat. Dn̄s autē qui & dei sapiētia, ab oculis intuētiū euanescit qn̄ ex cōtēplatione & admiratione diuinę sapiētię animo innotescit q̄tum ei⁹ incōp̄hensibilitas omnē humanā intelligentiam excedit.

Vverricus. Quant⁹ profectus sit in communis obseruantia disciplinæ.

¶Et factū est dum fabularent, & secū q̄rerent O
& ipse Iesus appro.ibat cum illis. Audiāt et gaudeant q in viis iustitię ambulāt. Audiāt inquā quia non solū inherētes studio cōtemplationis Iesus dignat et occursu & manifestatione sui. Nā & mulierib⁹ a monumento redeūtibus occurrere, & duobus eūtibus in Emaus apparere dignatus est. Agnoscit ni fallor experiētia quorundā nostrū, qa sępe Iesus quē q̄sierunt velut ad monumentū, ad memorias altariū, nec inuenerūt, insperatus occurrit eis in via laborum. Tunc nimirū accesserūt & tenuerūt pedes ei⁹ quorū.s.pedes nō tenuerat pigritia p̄ desiderio eius. Noli ergo tu frater nimis parcere pedib⁹ tuis a viis obedientię et discursibus operū: qn̄ quidē Iesus nō pepercit pedibus suis ꝑpter te, etiā a clauorū dolore: et adhuc eorundem amplexu & osculo pedū non grauat laborem remunerare aut releuare pedum tuorū. Nam et illud q̄tę cōsolationis erit, si se tibi vię comitē adiunxerit: miraq; delectatione suę sermocinationis etiā sensum tibi laboris ademerit: aperiēs tibi sensum vt itelligas scripturas, quas fortasse domi sedēs legebas & non intelligebas.

Bernardus. Qꝫ deus præsentiam suam subtrahit vt auidius requiratur.

¶Finxit se Iesus longius ire. Nō quia hoc vole P
bat, sed cupiebat audire, Mane nobiscum: qn̄ aduesperascit. Et alia vice super mare ambulās cum apostoli laborarent in remigando, quasi volens pręterire eos: ne tunc quidem illud volebat: sed magis probare fidem & elicere precem. Ergo istiusmodi piam simulationē, immo

salutarē dispēsationē quā tūc corpaliter verbū corpus īterdū exhibuit, nō cessat idētidē verbū spūs modo suo spūali cū deuota sibi aīa sedulo actitare. Prēteriēs teneri vult, abiens reuocari. Neq; em̄ hoc irreuocabile verbū. Ideo ei qn̄q; substrahit se vt auidi⁹ reuocet: reuocatus fortius teneat. It & redit ꝑ beneplacito suo. Et ire quidē illi dispensatoriū est: redire aūt semp voluntariū. Vtrūq; vero plenū iudicii. At penes ipsum horum ratio est.

Cantica sine titulo.

Qꝫ tria facere debeat cognitor veritatis.

Q ¶Et eadē hora reuersi sunt in Hierusalem. Cognito Iesu statim discipuli Hierusalē adeunt: consortia discipulorū regrunt: et quē in fractione panis agnouerant, annūciare festinant. Vbi salutare patet mysteriū, vt deuot⁹ veritatis cognitor & amator pacis deo placitę custodiā exerceat: sancta fratrū cōsortia diligat, & bona q̄ scientia & vita iam tenuit, ad ędificationē multorum prædicare non negligat.

Finitur euangelium Lucæ.

Sequitur euangeliū Ioannis.

Hugo de sancto Victore.

Quare dicatur filius verbum patris.

ca. 1 R Deus erat verbum. Sic verbum cordis cor ē. De corde verbum exit: & nō est aliud q̄ ipsum cor. Sic verbum dei nō potest aliud esse q̄ deus. Sapientia est verbū cordis q̄ de corde nascit̄, & ab eo nō separat̄, & est vna sapientia. Sic deus sapiētia est, & est vna sapientia deus & sapientia sua.

Bernar. Quanta sanctis a dn̄o potestas & gloria sit collata.

S ¶Quotquot recepunt eū dedit eis potestatē filios dei fieri. Magna a deo gloria: magna nobis ē collata potestas. An nō ptās filiorū dei est ista qn̄ etiā nobis seruiunt vniuersa? Sed forte dicat aliqs vestrū, quid hoc ad me? In pusillanimitate cordis sui talia meditet̄. Gloriēt de potestate filiorū dei: in qbus filialis erga eū feruet amor: viget affectus: & pręsumant oīa sibi cooperari in bonū q deū diligunt in veritate. Ego vero mendicus sum & paup, carens affectu filiali, expers dignę deuotionis. Ad quē ego. Affect⁹ iste quē q̄ris pax est: in patria est non in via.

Qꝫ verbum dei sequendo q̄ legēdo melius teneatur.

¶Verbum caro factum est. Qui Christum apprehendere cupit citius illū sequēdo q̄ legendo apprehēdere pōt. Quid q̄ris o homo verbū in verbo: qd̄ iam caro factū ꝑsto est oculis? Iā de latibulo ꝓphetarū egressus est ad oculos piscatorum. Iā de monte vmbroso & cōdenso tāq̄ spōsus de thalamo ꝓsiliuit in campū euāgelii. Iā q habet aures audiendi audiat illū clamātē. Qui sitit veniat, & bibat. T

Vverricus. Qꝫ is quē Christi non lętificat natiuitas, vel ipi⁹ vel reprob⁹ iudicat̄.

¶Verbū caro factū est. Quia de⁹ nō poterat nobis loq quasi spūalib⁹ sed q̄si carnalib⁹, verbū ei⁹ caro factum est, vt nō solum audire: sed et videre possit oīs caro qd̄ os dn̄i loquutū est. Et qa in sapientia sua nō cognouit mūdus sapientiā dei, dignatiōe ineffabili eadē sapiētia dei se stultitiam fecit: vt q̄libet idiotis vel hebetibus se discibilē p̄beret & p stultitiā p̄dicationis saluos facere credētes. Nō solū aūt visibile & tractabile: sed ēt gustabile & odorabile nobis verbū dei factū est. Quippe qd̄ per oēs vias sensuū aditū sibi ad aīam quęsierit: quatenus sicut p sensus mors intrauerat sic p eosdē rediret & vita. Qꝫ ergo verbū caro factū ē, nobis q toti sum⁹ caro: factū ē vt q̄ antea verbū dei poteram⁹ audire tm̄ iam carnem factū & videre possimus & gustare oēsq; sensus in testimoniū auditus conuocare: quaten⁹ oēs sensus nostri, consensu vno & vna voce confiteant̄. Sicut audiuimus, sic vidimus Incōparabiliter tm̄ amplius nūc cōcessum est visui q̄ vnq̄ fuerat auditui: cū modo videatur qd̄ deus est, & antea magnū haberet̄ audire verbū qd̄cunq; ex deo est. Et verbū quidem qd̄ ex deo est: vidi aliquādo cū tędio audiri: Sed verbū qd̄ deus nūqd poterit nisi cū gaudio videri? In me primum sententiā ferā, quia verbū qd̄ deus est cū se mihi in natiuitate sua videndū p̄beat in eo ꝙ sum, si non me lętificat, impius sum: si nō ędificat reprobus sum. V

Bernardus. De triplici gratia dei.

¶Et de plenitudine ei⁹ nos o. accepim⁹ g. p gratia. Ex his verbis innuit̄ ꝙ triplicem gratiam diuinitus accepimus. Vnā qua conuertimur, Aliā qua ī tētationib⁹ adiuuamur: Tertiā qua ꝓbati remuneramur. Prima nos initiat p quā vocamur. Scd̄a prouehit qua iustificamur. Tertia cōsummat qua glorificamur. Et prima qdē beneplacitū est. Scd̄a meritū. Tertia p̄miū. De prima dictū est. De plenitudine ei⁹ oēs nos accepimus. De duab⁹ reliquis dictū est, Et gratiā p gratia. i. munera ęternę glorię pro merito tēporalis militiæ. X

Hugo de sancto Victo.

Q[uod] meritum sit fidei non videre qđ credit.

Y ¶Deum nemo vidit vnq̃. Tñ fides qđ non vidit credit: & ex hoc meritũ fidei cõstat, nõ vidisse & credere. Propterea deus a principio nec totus humanę cõsciẽtię manifestus esse voluit, nec totus abscõditus, ne si tot⁹ manifestus esset fides non haberet meritũ, nec infidelitas locũ. Infidelitas eñ de manifesto cõuinceret, & fides de occulto non exerceret. Si vero totus abscõditus esset, fides quidẽ ad scientiã nõ adiuuaretur, & infidelitas de ignorantia excusaretur.

Bernardus. Q[uod] Christus non morbos corporis venit tollere, sed peccata.

Z ¶Ecce agnus dei: ecce q tollit peccata mundi. Nõ dicit morbos corporis, nõ molestias carnis sed pctm̃, qđ est morbus aĩę & corruptio mentis. Ecce inquit q tollit pctã mũdi. Vnde? Vtiq[ue] a manu: ab oculo: a collo: deĩde etiã a carne ipa cui altius infixũ est. Tollit peccatũ e manibus cõmissa pctã delẽs. Tollit ab oculo purgãs cordis intẽtionẽ. Tollit a collo violentã remouens dominationẽ. Sicut scriptũ est. Sceptrũ exactoris eius superasti.

Vnde supra.

A ¶Ecce agnus dei. Agnus sine macula, agnus q tollit pctã mũdi. Quis eñ pctã melius tolleret q̃ is in quẽ pctm̃ non cadit? Iste sine dubio me lauare potest quẽ cõstat ĩquinatũ nõ esse. Hęc manus opertũ luto detergat oculum meũ, quę sola sine puluere est.

Quid spolia significent agni dei.

B ¶Ecce agn⁹ dei, ec. q tol. p. m. Iste agn⁹ tã mitis q̃ magn⁹ lacte suo nos potat: carne cibat: lana facit indumentũ: pparat ornamentũ. Lac agni est doctrina suauis expressa de vberib⁹ duorũ testamentorũ, quasi duobus digitis. i. stylo & ingenio sanctorũ doctorũ. Caro agni est mortis ei⁹ memoria ad altare in sacramẽto quotidie replicata. Cuius similitudini cõplantamur simul vt resurrectioni coniungamur. Lana qua fit indumentũ quo qui indutus est abscondit, significat humilitatem in qua latitamus, et a seculo recognosci refugimus. Pelle mortificatio carnis intelligit: q̃ absq[ue] graui dolore ab agno non accipit. Hãc in seipso Christus ieiuniis, vigiliis & aliis carnis suę afflictionib⁹ ad vltimũ p passionẽ crucis ostẽdit. Hęc pellis ĩ die resurrectionis cũ stigmate vulnerũ oculis videriũ offert.

Petrus Damia. Q[uod] malus minister effectum non minuat sacramenti.

C ¶Hic est q baptizat. Quia quisq[ue] baptizãdi exhibeat ministeriũ, ille tñ operat virtutis intime sacramẽtũ. Illud siquidẽ cœlestis patrię munus de marsupio extrinsecus satagentis, sed de thesauro pfert inuisibiliter psidẽtis. Nam et si fur ille sit q seminat, terra tñ deo auctore vitę germina frugib⁹ administrat. Licet sordida sit man⁹ aut leprosa q̃ plãtat, mũdus certe fruct⁹ decerpit cũ ad maturitatis plenitudinẽ puenit. Ex adulterino sępe cõiugio pulchra soboles nascit: et ex obscœna voluntate parentũ spectabilis orit species liberorum.

Bernard. Q[uod] merito sit misericors quæ fontem misericordię parturiuit.

D ¶Deficiente vino dixit mater Iesu ad eũ. Vinũ nõ habẽt. Cõpassa est eĩ eorũ verecũdię sicut misericors sicut benignissima. Quid de fõte pietatis pcederet nisi pietas? Quid mirũ si pietatẽ exhibent viscera pietatis? Nonne q pomũ in manu sua tenuerit dimidia die, reliq̃ diei pte pomi seruabit odorẽ? Quãtũ ergo viscera illa virt⁹ pietatis affecit, in qb⁹ nouem mẽsib⁹ requeuit? Nã & ante repleuit mentẽ q̃ ventrẽ, & cũ processit ex vtero ab aĩo non recessit. Durior fortasse et austerior videri posset responsio dñi: sed nouerat ille cui loq̃ret: et qs loqueret illa nõ ignorabat. Deniq[ue] vt scias quõ respõsum ipm acceperit, aut q̃tum de filii benignitate psumpserit, ait ministris. Quodcunq[ue] præceperit vobis facite.

Q[uod] in verbo virginis fides & modestia commendatur.

E ¶Vinũ nõ habent. Q[uod] breuiter & q̃ reuerẽter suggessit, vñ pie sollicita fuit. Disce ergo homo in matre dñi magnã in mirabilib⁹ fidẽ habere & in magna fide verecundiã retinere. Disce verecũdia decorare fidẽ: reprimere psumptionẽ. Ipsa eĩ pietatis ęstũ pudoris tẽperãs vmbra, cõceptã pcis fiduciã verecũde suppressit, nõ frontose accessit, nõ palã loquuta ẽvt audacter corã oĩb⁹ diceret. Obsecro fili, deficit vinũ: cõtristãt cõuiuę: cõfundit spõsus: ostende qđ possis. Sed licet hęc aut multo plura pect⁹ ęstuãs, feruẽs loquerẽt affect⁹: priuatim tñ potẽtẽ pia filiũ mater adiuit: nõ potentiã tentãs sed voluntatẽ explorans. Vinũ inq̃t nõ habent. Quid modesti⁹? Quid fidelius? Nõ defuit pietati fides: voci grauitas efficacia voto.

Gillebertus. Q[uod] facile fides impetret quã verecundia comitatur.

F ¶Vinũ nõ habẽt. Humanũ recogitate morẽ in rogãdo. Nõne apud miseratorẽ alicuius cõmemorare miseriã ipm rogare ẽ? Efficax petitio ẽ modesta suggestio. Oppssi ĩfirma exponere, fortunę infelicitatẽ, insolẽtiã hostiũ, hęc inq̃ã exponere ĩ aure potẽtis, qđ aliđ ẽ q̃ ipm verecũda q̃dã pce ad auxiliãdũ ĩflectere. Quot ĩ locis apđ Psal. hũc pcis modũ inuenies? In euangelio inq̃t

Maria ad Iesum. Vinum nõ habent. Nõ precatur dñm : nec imperat filio, defectum tm̃ vini nũciasse cõtenta. Cum beneficis et ad liberalitatem propensis ita agendum est. Non em̃ est gratia violenter exprimẽda, sed ꝑponenda occasio.

Bernar. Qꝫ exẽplo Christi cõuersos ad dñm parentum cura non debeat occupare.

G ❡Quid mihi & tibi est mulier? Quẽ non moueat hęc respõsio: quã benignissimę matri suæ ac sanctissimæ Dñs respondit? Quid tibi & illi est dñe q̃ris: nõne qđ filio & matri? Quid ad illã pertines q̃ris: cũ tu sis benedict⁹ fructus vẽtris eius immaculati? nonne ipsa est q̃ saluo pudore cõcepit, & sine correptiõe te peperit? Nũc ergo dñe qđ molestus es illi, dicens: Quid mihi & tibi est? Multũ per oẽm modũ. Sed manifeste iã video ꝙ non velut indignans aut cõfundere volens virginis matris tenerã verecundiã dixeris hęc: cũ venientib⁹ ad te iuxta matris p̃cepta ministris nihil cũctatus facias qđ illa suggessit. Vt quid ergo hoc fecit? Vtiqꝫ ꝑpter nos: vt cõuersos ad dñm iã nõ sollicitet carnaliũ cura parentũ, & necessitudines illę non impediant exercitiũ sp̃uale. Quãdiu em̃ de mundo sumus, debitores nos esse cõstat parẽtibus. At postq̃ reliquim⁹ nosmetipsos, multo magis ab eorũ sollicitudine liberi sumus.

Qꝫ multiplici egent purificatione multipliciter inquinati.

H ❡Erant aũt ibi lapideę hydriæ sex positæ. Has nũc hydrias purificãdis veris Iudęis non litera sed sp̃ũ necesse habem⁹ imponere, vel magis appositas demõstrare. Quia ei nondũ ꝑuenit ecclesia ad perfectã purificationẽ, qñ eã sibi Christ⁹ exhibebit gloriosã nõ habẽtẽ maculã aut rugã aut aliqđ huiusmodi: multis īterim purificationibus opus habet: quaten⁹ sicut abundat pctm̃ abundet et indulgentia. Sicut multiplicat̃ miseria, sic & mia. nisi ꝙ non sicut delictum ita & donũ. Gratia em̃ nõ solũ pctã lauat, sed merita donat. Sex igit̃ hydrię positę sunt his q̃ post baptismũ in pctã labunt̃. De his em̃ loquimur, q̃ de his sumus. Exuimus tunicã veterẽ: sed heu pei⁹ reinduim⁹ eã. Sicut ergo qđ ali⁹ īquinauerat lauit alius : sic inqnatos a nobis, opus est lauari et a nobis. Aliena lauit aqua quos culpa inquinauerat aliena. Nec tñ sic alienã dixerim, vt negem nostrã. alioqn nec inquinaret. Sed aliena est: q̃ in Adã oẽs nesciẽtes peccauim⁹. Nostra q̃ etsi in alio nos tñ peccauimus: & nobis iusto dei iudicio imputat̃, licet occulto. Verũtñ vt iã nõ sit qđ causeris o hõ, cõtra inobediẽtiã Adę dat̃ tibi obediẽtia Christi, vt si gratis venũdat⁹ es, gratis etiã redimaris. Si nesciẽs in Adã peristi, nesciẽs viuificaris in Christo. Nunc aũt inqnatus culpa ꝑpria, ꝑpria nihilominus aqua mũdaberis: ab illo tñ & ꝑ illũ qui solus est purgationẽ faciens peccatorum.

De sex hydriis.

I ❡Prima igit̃ hydria, et prima purgatio in cõpũctione est. de qua legim⁹: qñ in quacũqꝫ hora ingemuerit pctõr oĩm iniquitatũ ei⁹ nõ recordabor. Secũda vero cõfessio est. Oĩa siquidẽ in cõfessiõe lauant̃. Tertia eleemosynarũ largitio. de qua, Date eleemosynã, & oĩa mũda sunt vobis. Quarta remissio iniuriarũ. scđm qđ orãtes dicim⁹. Dimitte nobis debita nr̃a: sicut &c. Quinta afflictio corp̃is. vnde et oramus vt ꝑ mundi abstinentiã deo canam⁹ gloriã. Sexta est obediẽtia p̃ceptorũ. iuxta illud. Vos mũdi estis ꝑpter sermonẽ quẽ loquutus sum vobis. Hę sunt sex hydrię positę ī purificationẽ nostrã. Quę vacuę sunt & plenę vẽto si ꝑ inani gloria obseruẽtur. Aqua replet̃ si timore dei custodiat̃, qm̃ timor fons vitę. Aqua inquam timor dñi est, etsi minus sapida, sed optime refrigerans aĩam noxiis desideriis ęstuantẽ. Aqua est quę iacula inimici ignea possit extinguere. Sed diuina virtute aq̃ mutat̃ in vinũ: qñ pfecta charitas foris mittit timorẽ. Dicunt̃ aũt lapideę hydrię non tam ꝑpter duritiam, q̃ propter stabilitatem.

Quid mensurę significẽt hydriarũ.

K ❡Capientes singulę metretas binas vel ternas. Duę metretę duplex timor, ne forte trudi ī gehennã: ne forte ab æterna vita contingat excludi. Sed quia de cõtingenti futuro sunt ista, et sibi blãdiri põt aĩa dicẽs: Postq̃ aliquãdiu ī voluptatib⁹ tuis vixeris ages pœnitentiã: nec ista iã carriturus, nec peritur⁹ in illa: bonũ est adhiberi et tertiũ : qui vtiqꝫ sp̃ũalibus notus est, eo vtilior quo de p̃senti. Timent em̃ qui nouerũt spiritualẽ cibũ, neqñdo fraudent̃ eo. Cibo siquidẽ forti egent q̃ manũ miserunt ad fortia. Viuant de paleis Aegypti q̃ deseruiũt in operibus luti & lateris. Nobis fortior est cib⁹ necessarius: qm̃ nobis grãdis restat via, vt ambulem⁹ in fortitudine cibi illius. Ipse est panis viuus: panis quotidianus, panis angelorũ. Hoc est cẽtuplũ qđ nobis promissum est. Sicut em̃ mercenariis et cibus datur in opere, & merces reseruat̃ in fine: sic Dñs vitam æternã reddet, & centuplũ interim repromittit et exhibet. Quid ergo mirũ si perdere timuit hãc gratiã qui iã cõsecutus est eã? Hęc est metreta tertia quã sub disiũctiõe signanter posuit eo ꝙ nõ oĩm fit, quia nec oĩbus centuplũ repromissum, sed solis qui omnia reliquerunt.

Qꝫ sponsę non copula sed præpara

tio per euangelicas nuptias designatur.

L ¶Audistis hodie miraculum factū in nuptiis initiū signorū dñi: cui⁹ historia satis admirabilis est, sed significatio est ampli⁹ delectabilis. Magnum eñ diuinæ maiestatis indicium fuit, ad nutum dñi aquas in vinum conuerti. Sed est alia multo melior mutatio dexterę excelsi. Oēs eñ nos ad spirituales nuptias vocati sumus: in quib⁹ vtiq; spōsus est Christus: sponsa est eius ecclesia. Iam eñ despōsata est illi: iam nuptiarū prandiū celebrat. Nam cœna in cœlo & in aula æterna parat. Verūtñ nunquid illic vinū deficiet? Absit. Paratum est illis nuptiis flumen vini. Hic vero nōnunq̄ vinū deficit: gratia scilicet deuotionis & feruor charitatis. Quotiens exoro matrē misericordię plus lachrymosas querimonias vestras vt suggerat suo benignissimo Iesu quoniam vinum non habetis.

Aliter de sex hydriis.

M ¶Erāt, ait euāgelista, hydrię sex positę. s. p. v. Patet nō plenitudinē, sed pparationē eē vbi op⁹ ē purificatiōe. Despōsatiōis ergo nuptię istę sunt nō copulationis. Nunc abluit sponsa nūc purificatur, vt in cœlestibus nuptiis sponso Christo sine ruga & macula presentet. Ego sex hydrias istas, sex arbitror obseruantias esse quas ad purificanda corda confitentiū sancti patres nostri instituere. Prima hydria est continentia castitatis: qua diluitur qđ ante luxuria inquinauit. Secunda ieiuniū: vt qđ maculauerat crapula, abstinentia mundet. Tertia est labor manuum: vt sordes quas per ociositatē contraximus, labore manuum diluant. Quarta est obseruantia vigiliarum: vt nocte surgentes ad con. do. nō bonas noctes præteriti tēporis redimamus. Quinta est silentiū custos. s. religionis, in quo erit fortitudo nostra. Sexta hydria disciplina est, qua non nostro sed alieno viuimus arbitrio, vt deleat quicqd indisciplinate viuendo deliquim⁹.

Q˜ prælati timorem domini subditis incutiant vt charitas subsequatur.

N ¶Implete hydrias aq̄. Mira res. ministri solliciti sūt de vini penuria: et dñs iubet īpleri hydrias aqua: illi de poculis cogitant: & dñs iubet vt vasa purificationis īpleant. Sic sic suspiranti Iacob ad Rachelis āplexus Lia a patre supponit. Prælatis hoc pcipit, q ministri Christi sūt, vt aqua hydrias īpleāt quotiēs deest vinū, ac si dicat. Illi deuotionē desiderāt, vinū reqrūt, feruorē flagitāt, sed nondum venit hora mea. Implete hydrias aqua. Incutite metū: & spū timoris nō tā vasa q̄ corda replete: qa vt ad charitatē veniāt initiādi sunt a timore. Interdū eī cōtigit vt hydrię istę plenę sint, sed veneno qđ ē iuidia, murmur, rancor, & detractio. Et pp̄ter hoc ne forte ista subintrēt dū vinū deest iubēt plati hydrias aq̄ implere, vt obseruent mādata dñi in timore donec veniēte charitate foras timor mittatur.

Q˜ aquarum tria genera Christus in suo nobis corpore consecrauit.

O ¶Implete hydrias aqua. Oēs ad nuptias agni vocati sumus, & in conspectu ei⁹ vacuos apparere non licet. Sed nos pauperes sumus, & vinū non habemus, hoc est martyriū. At ille. Implete hydrias aqua. Ergo nē aqua susciperet: si attulerimus eā? Vtiq; suscipiet. Nā & ipsam Christus nobis apposuit. Accipe ergo triplicē aquā quā tibi saluator apposuit. Plorat super Lazarū et sup Hierusalē, & hæc est aqua prima. Sudat imminente iā passionis hora: & hęc est aqua secūda: nō ab oculis tantū, sed a toto corpore manans. Sicut scriptum est. Et factus est sudor ei⁹ sicut guttę sanguinis. Tertia aq̄ est de. in ter. q de latere ei⁹ vna cū sanguine emanauit. Et tu ergo primā habes si rigas lachrymis tuis conscientię stratū, et dolore cōpūctiōis pteritorū diluis maculas peccatorū. Secūdā habes, si in sudore vultus tui vesceris pane tuo: & labore pœnitentię corpus tuū castigas, & restringis concupiscentię flammā. Est autē sanguinei coloris siue propter laborē, siue propter ipsum qui extinguit cōcupiscentię ignē. Iam vero si proficere potes vsq; ad deuotionis gratiam, potaberis aqua sapiētię salutaris, & spūs Christi qui super mel dulcis est, fiet in te fons aquæ salientis in vitam ęternam. Et nota hanc esse aquam quæ pcedit de latere dormientis, & sine omni molestia fluit. Oportet enim iam mortuū esse mūdo q in hac voluerit gratia delectari. Ergo vt breuiter repetā: Prima a pteritis delictis abluit cōsciētiā: Scđa vt futura caueas extinguit concupiscentiā: Tertia si ad eam peruenire potueris potat animam sitientem.

Hug. De sex hydriis & myste. nuptia.

P ¶Implete hydrias aqua. Galilea interptat trāsmigratio. Vita ergo psens Galilea est transmigrans de psentib⁹ ad futura. In Galilea nuptiæ fiūt: qa in trāsitu tēporis fructificat copula per mansurę dilectionis ecclesię ad Christū, aīæ ad deū. Sex hydrias, sex ętates vel in mūdo vel in hoīe intelligimus: quę aqs implent, qa iudicio plenus est mūdus. Iudicia tua abyssus multa. In omnib⁹ eñ operib⁹ dei nihil fit sine causa. Sed q̄diu dicere nō potest homo: Iudicia tua iocunda: nondum aqua in vinum conuersa est. Deficiente vetere vino hydriæ aqua implent: quia cū in vita hoīs carnales delectationes deficiunt diuinę cōsolatiōes succedūt. Quę qdē initiātib⁹

minus saporis conferunt: proficiẽtibus ampli⁹ dulcescunt: quia tunc aquę in vinum conuertũtur, quãdo in mente hominis opus dei quod laboranti primũ non sapit, per spiritualem intelligentiam illuminato dulcescit.

De duplici dilectione: dei.s.& mundi.

Q ¶Oĩs homo primo bonũ vinũ ponit &c. Inter amorem huius mundi, & amorem dei, hęc est differentia: ꝙ amor mundi in principio dulcis videt, sed finẽ habet amarũ. Amor dei ab amaritudine incipit, sed vltima eius plena sunt dulcedine. vnde et dicitur. Omnis homo primo bonũ vinũ ponit &. Omnis nãq; homo.i.carnalis, primũ bonum vinũ ponit: quia in sua delectatione falsam quandã dulcedinem sentit. Sed postq̃ furor mali desiderii mentem inebriauit, tunc quod deterius est propinat: quia spina cõscientię superueniens mentem quã prius falso delectabat grauiter cruciat. Sed sponsus noster postremo vinum bonũ porrigit: dum mentem quam sui dulcedine amoris replere disponit: quadam prius tribulationũ compũctione amaricari sinit, vt post gustum amaritudinis auidius bibatur suauissimũ poculũ charitatis. Et hoc est primũ signũ qđ facit Iesus co.d.s.& credunt in eũ: quia inde peccator & pœnitẽs Primum de misericordia dei fiduciam habere incipit: ꝙ post longa mœroris tædia Spirit⁹ sancti consolatione cor suum releuari sentit.

Galfridus.

De quatuor modis generationum.

R Oportet nos nasci denuo. Expauit Nicodem⁹ & admiratione percussus est audiẽs a Saluatore ꝙ denuo nasci homines oprteret. Sed oportet nasci denuo: et donec.iii.&.iiii.nati fuerint non peruenient ad plenitudinẽ status sui. Est eñ prima nostra generatio tam corrupta vt nec scđa illã, nec tertia satis expiet: donec tandẽ quarta succedat. Prima quippe natiuitas est cõmune cũctis hominibus vitæ carnalis initium. Secunda est cũ per fidẽ & sacramenta ad conuersatiõnẽ ipsi fidei & sacramentis idoneã regenerant in Christo. Tertia natiuitas est quãdo iam expiati per pœnitentiam dimittuntur in pace, et ab hac mortalitate transeũt in regionẽ viuorum. Ad hanc natiuitatẽ sanctorũ natalitia pertinent, q̃ soléniter celebrant. Quarta deinde in resurrectione mortuorũ est futura natiuitas: & forsitã ipa est quarta generatio, ĩ qua semẽ Abrahę reuersurũ in terrã promissionis ei legitur in visione promissum.

Q꞉ tria sint locorum genera.

S ¶Spiritus vbi vult spirat: & vocem eius audis & nescis vnde venit, aut quo vadit. Vnde venit spiritus, aut quo vadit? Sicut eñ inuisibilis est, ita & locus ei⁹. Locus alius vniuersalis: ali⁹ particularis: ali⁹ singularis. Loc⁹ vniuersalis est qui oĩa cõtinet. Locus particularis quędã continet & nõ oĩa. Locus singularis est q sic aliqd cõtinet, vt nihil aliud continere possit. Locus vniuersalis de⁹ est: de quo apostol⁹ ait. Qm̃ ex ipso & in ipso, & per ipsum sunt omnia. Et dñs de ipo. Ego sum via veritas & vita. Et apostol⁹ de dño. In ipso mouemur & sumus. Sumus in veritate, mouemur in via. Viuim⁹ in vita. Locus particularis est ecclesia: locus singularis est beata virgo Maria. de qua dicit ad Moysen. Locus in quo stas terra sancta est. Quis est ergo locus vnde venit spiritus sanctus? Profecto deus pater est. Venit eñ spiritus sanctus de patre & filio. Sed quo venit. In apostolos in Hierusalẽ cõgregatos in superiora cœnaculi. Ecce loc⁹. Ecce vnde venit spũs sanct⁹ & vbi. Quod aũt dicimus spiritũ sanctũ venire vel descendere, non localiter intelligendũ est: quia spiritus sanctus illocalis & incircũscript⁹ est & incõmutabilis. Sed quia pręsentiã suam inuisibilem quibusdã signis visibilib⁹ demonstrauit, dicit quia venit.

Ailredus.

Q꞉ a quatuor locis in homines spiritus sanctus aduenıat.

¶Spũs vbi vult spirat, & vocẽ ei⁹ audis: sed.n.v.v.a.q.v. Scis qñ venit: quia nõ sinit ignorare cũ spirare iã cessat. Sed nescis vnde veniat, aut quo vadat. Vnde venit aut quo vadit spirit⁹ q replet orbem terrarũ? Neq; ab ipso vox ista aliena est. Cœlum & terram ego impleo: & tamen venit & nescis vnde veniat: & vadit, & nescis quo vadat. Nescis certe vnde veniat, an a secretario misericordię: an a tribunali iustitię: an ex abysso iudiciorum: an ex thesauris scientię. Cũ enim vt excitet torpentem vel compũgat peccantem, vt consoletur afflictum: quasi ex cubiculo misericordię dicit processisse. Quando vero vt bñ operantẽ spũalis cõpũctiõis suauitate remunerat, ex iustitię eũ sede ad nos dicim⁹ descendisse. At vbi illorũ mentibus salutarem inspirat affectum: quib⁹ omnia cooperant in malum: qui ingrati beneficiis seruant suppliciis: q bus et bonum & malũ simul sunt ad tormentũ eum ex abysso iudiciorũ aduenisse nõ dubites. Si vero ea causa venire dignat vt mens huiusmodi visitatione purgata ad rimanda diuinæ secreta scientię luminosior apertiorq; habeatur quasi ex scientiarũ thesauris eum exisse confides. Sed nescis vnde veniat, cum nescias vtrũ amore an odio dignus sis. Et vtrum misericordiam pręroget, an mercedẽ restituat. An exera

ceat iudiciū scire non possis. Nescis & quo va dat, vtrū videlicet e vicino subsistat post modicū reuersur⁹: an lōgi⁹ eat post mltū tēporis reditur⁹: an offēs⁹ recedat nūq̄ denuo reuersur⁹.

Bernardus.

Q̄ꝫ exēplo Christi vt ascendamus prius descēdere debeamus.

V ℂNemo ascendit in cęlū nisi q descēdit de cęlo filius hoīs q est ī cęlo. Dn̄s noster Iesus Christ⁹ volēs nos docere quō in cælū ascēderem⁹, fecit qđ docuit: ascēdit in cęlū. Et q͞a ascēdere nō poterat nisi prius descēderet, assumpsit humanā naturā: in qua et ascēdere posset & descēdere. Descēdit itaq; quo inferi⁹ nō decuit. Ascēdit q̄ celsius nō potuit. Ipm̄q; descēsum egit fortiter quia dei virtus erat: ascēsū disposuit suauiter, q͞a dei sapiētia erat. Descēdit aūt, non cecidit: q͞a qui cadit sine gradu ruit. Qui aūt descēdit gradatim pedē ponit. Sūt ergo gradus in descēdēdo: sunt & ī ascēdēdo. Et in descēdēdo prim⁹ quidem gradus est a summo cęlo vsq; ad carnem. Scđus vsq; ad crucē. Terti⁹ vsq; ad mortem. Ecce quousq; descēdit. Vidim⁹ descēsum videam⁹ & ascensum. Sed & ille quoq; triplex est: & eius primus gradus gloria resurrectionis. Scđs potestas iudicii. Tertius cōsessus ad dexterā patris. De morte meruit resurrectionē: de cruce iudicis potestatē. Vt qm̄ in illa iniuste iudicatus est: de illa iustam obtineret iudicis cēsurā. Ipsam vero serui formā. i. carnē in q̄ passus & mortu⁹ est, resuscitatā euexit sup oēs celos, & sup oēs angeloꝝ choros vsq; ad dexterā patris. Quid hac dispositione suauius? vbi mors absorbet in victoria, vbi ignominia crucis vertit in gloriā, vbi ipa carnis humilitas ex hoc mūdo trāsit ad patrē. Sic p incarnationis suę mysteriū descēdit & ascēdit dn̄s, relinquēs nobis exēplū vt sequamur vestigia ei⁹. Sumamus & nos de mysterio eius moribus nr̄is exēplū. Descēdamus p viā humilitatis. Ponaturq; nobis prim⁹ ei⁹ grad⁹. i. prim⁹ pfect⁹ nolle dn̄ari. Scđs velle subiici. Terti⁹ ī ipsa subiectiōe q̄sli bet cōtumelias & iiurias illatas æq̄nimit pati.

Galfridus.

Q̄ꝫ in nobis crescat deus cum ea quæ ad carnis curiam pertinent minuantur.

X ℂHoc gaudiū meū īpletū ē. Illū oportet crescere me aūt minui. O beate Ioānes q̄ dissimile est gaudiū tuū a gaudio carnaliū. Tu gaudes q͞a decrescis & Saluator crescit: quidā gaudēt q͞a ipsi crescūt & alii decrescūt. Decrescat igit homo, crescat deus. i. decrescāt hoīs vitia & peccata: vt crescāt dei virtutes & munera. Cum em̄ crescūt, saluator crescit nō ī se sed ī nobis. Hoc spūale gaudiū significat mel syluestre qđ Ioānes edebat. Mel em̄ q̄si domesticū est carnalis delectatio. Syluestre vero & omnino remotum gaudere de spiritualibus & æternis.

Hugo de sancto Victore.

Q̄ꝫ ante intelligibilē ętatē nec malū ad culpā nec bonum ad meritum reputatur.

Q Viq; viros habuisti: & nūc quem habes non est vir tuus. Quinq; viri q b⁹aīa rōnalis primū legitime copulat sunt quinq; corporis sensus: scđm quos prima ętas vitę humanę sine rōnis discretione gubernat. Scđm quoꝝ. s. affect⁹ sensuū incedere si illi ętati nō natura sed vitiū eēt: nequaq̄ illi sensus viri sed adulteri poti⁹ appellati fuissent. Cū vero ad annos discretionis puenerit: si relicta veritate errorē sequat: ipse error tūc nō ei marit⁹ sed adulter appellat. Qđ aūt pri⁹ scđm solum motum sensuū incedēs operat, nec malū ei ad culpam nec bonum ad meritum reputatur. 4 Y

Galfridus.

Q̄ꝫ qui nunc per pœnitentiam sanati negligit in posterum non valebit.

E St aūt Hierosolymis pbatica piscina quæ cog. &c. Mēs nostra velut q̄dam piscina cogitationū, velut aquarū collectio qnq; porticus habet. s. corporis sensus: in quibus iacet cū sit hora surgēdi, multitudo lāguētū, cæcorū q nesciūt bona agere, claudoꝝ q nequeūt, aridoꝝ q nolūt, hūorē gr̄ę nō habentes expectātiū aquę motū: q mouebit oībus: sed quibusdā sero mouebit. Aqua pfunda sensus ī corde viri. Qui p āgelū dn̄i mouet cū diuinit⁹ cogitatio nr̄a timore cōcutit. Et qui prim⁹ īmergit sanat. Et q pfecte ī hac vita cōpungit salu⁹ erit. Nō silr aūt meret q postea venerit: q͞a post mortē etsi pn̄ia erit sed iā fructuosa nō erit. 5 Z

Hugo. Quid per aquę motū, quid p quinq; porticus designetur.

ℂAngelus dn̄i se. tē. descēdebat in piscinā &c. Piscina est sensualitas nostra: qnq; portic⁹ sunt qnq; corporis sensus. In his multitudo languētiū iacet: quia dum quinq; corporis sensus corruptionē peccati contrahim⁹, quasi in quinq; porticibus lāguidi iacem⁹. Sed angelus dn̄i se. t. d. in p. Et mouebitur aqua. quia dum diuina inspiratio pctōrē int⁹ tāgit, illico terrore iudicii carnalis cōsciētia cōturbat. Et qcūq; post motū aquę in piscinā descendebat sanus fit a q̄cūq; teneat infirmitate: quia diuina gr̄a peccator puētus si vere se ad pœnitētiā humiliat, & seipsum districte puniēdo diiudicat: de q̄libet graui delicto veniā promeretur. A

Gillebertus.

Q̄ꝫ sancta collatio & vulnera curet aię & eam

vulneret charitate.

B ¶Mouebaṫ aqua & sanabaṫ vn⁹. Nō est exigua sanctę collationis vtilitas. verbo et q charitatis est languor gnaṫ & q infirmitatis curaṫ. Nouit Cēturio vim medēdi efficacē in verbo. Ideo dicit: Dic tm̄ verbo. Bonū est si dicanṫ verba, sed nihilomin⁹ bonū est si scribanṫ. Volat em̄ irreuocabile verbū, nisi scripto ligeṫ. Deniq̧ si verbū medēdi vim habet cū diciṫ, cur nō habet cū legiṫ? Si bōa curatio, cur dicis, ñ cureṫ hoc mō lāguor me⁹? Hoc est dicere: q primo audit verbi vtilitatē capiat: ad posteros et longe positos nō ptingat. Hoc medicamēto q primus acceperit cōualescat ęger: virtutē ei⁹ post illū psentiat null⁹. In piscina illa post aquæ motū sanabatur vnus: sed in vno illo signata est charitas nō singularitas. Post primū curatū, nō est dictum de piscina illa. Exinanite exinanite vsq̧ ad fundamētum in ea, aquæ salutaris nec vestigiū maneat. Bonus aquę mot⁹ disputatio & exagitatio sacrę scripturæ. Bn̄ ei moueṫ cū prudēti vētilatiōe ad spūalē pmoueṫ itellectū. Bn̄ moueṫ, cū eius discussiōe auditor pmoueṫ. S₃ tñ nō ē passim oib⁹ hęc pmittēda licētia. Nec aquæ mot⁹ sanabat nisi cū angelus descēdēs tpe suo mouisset eā. Ille vtiq̧ angelus, cui⁹ labia custodiūt sciētiā, & a cui⁹ ore exqrēda est sciētia legis. Ergo, qđ qdē fatendū ē, magna texēdi verbi salutaris vtilitas. Sed cum alicui hoc opus pmittitur, vel magis cū exigitur ab eo.

Bernardus.

Q₂ vsq̧ in finem equanimiter debem⁹ pro deo ferre corporis passiones.

C ¶Tolle grabatū tuū & ambula. Grabatū corpus nostrū est: i quo pri⁹ lāguidi iacem⁹ seruiētes desideriis & cōcupiscētiis nostris. Nūc portam⁹ illđ cū spūi cogimus obedire. Et mortuū nr̄m portam⁹ qa corpus mortuū est ppter peccatū. Ambulam⁹ tñ nō currim⁹: qa corpus qđ corrūpiṫ aggrauat animam. Ambulam⁹ etiam in domū nostrā. In quā domū? in matrem oīm. Quia sepulcrū eo. dom⁹ eo. ineternū. Qui sub hoc onere ambulam⁹, posito eo qđ putatꝰ, quō curremus quō volabim⁹? Felix interim q passiones corpis sui ppter iustitiā ordinat. Vt qcqd patiṫ, ppter dei filiū patiaṫ: quaten⁹ et a corde tollaṫ murmuratio, & in ore versetur gratiarū actio & vox laudis.

Q₂ mutuatū lumē minime pseueret.

D ¶Erat Ioānes lucerna ardēs & lucēs. Est tm̄ lucere vanū, tm̄ ardere parū, ardere & lucere pfectū. Sapiens pmanet vt sol, ait scriptura. Stult⁹ autē vt luna mutaṫ. Quia em̄ splēdet luna sine feruore: mō plena, mō exigua, mō nulla videṫ. Mutuatū siqdē lumē nūq̄ in eodē pmanet statu: sed crescit: deficit: extenuaṫ: adnihilatur & penit⁹ nō cōparet. Sic sic qui cōsciētias suas i alienis labiis posuerūt: mō magni, mō pui, mō nulli: secūdū q adulātiū liguis vel vituperare placuerint vel laudare. At vero solis splēdor igneus est: & cū feruet acri⁹, etiā oculis lucidior exhibeṫ. Sic sapiētis ardor intern⁹ foris lucet & si nō daṫ vtrūq̧, curat semp ardere magis: vt pater suus q videt in abscondito reddat ei. Vę ei q luxit tm̄. Qui em̄ iudicat nos dn̄s est: qui ab oībus feruorē exigit, splēdorē nō ita. Ignem veni mittere in terrā. Et quid volo nisi vt ardeat? Hoc est cōmune mādatū: hoc exigiṫ ab vniuersis: & nulla si deesse contigerit admittiṫ excusatio. Cęterū singulariter aplīs & aplīcis viris diciṫ, Luceat lux vestra corā hoīb⁹. Nimirū tanq̄ vehemēter accēsis qb⁹ nō timeaṫ a flatu quolibet aut ipulsione vētoꝝ. Erat Ioānes lucerna ardēs & lucēs. Vere ardens et vehementer accēsus: quē sic poccupauerat flāma cęlestis vt iā Christi sentiret aduētū, qui necdū sentire poterat vl' seipm. Nimirū nouus ille ignis q recens lapsus e cęlo p os Gabrielis in aurē intrauerat virginis, et rursū p os virgis & mr̄is aurē itrauit ad puulū: vt ab ea hora vas electiōis suę spūs sctūs ipleret & lucernā Christo dn̄o pareṫ.

Q₂ triplicē feruorem Ioannes habuit & splendorem.

E ¶Ille, inquit, erat lucerna ardēs & lucens. Non ait lucēs & ardēs: qa Ioānis ex feruore splendor nō feruor pdiit ex splēdore. Sūt em̄ q nō eo lucēt qa feruēat sed magis feruēt vt luceāt: At isti nō feruēt charitatis spū sed studio vanitatis. Vultis nosse quēadmodū arsit Ioānes & luxit? Ego i eo triplicē vtrūq̧ posse arbitror iueniri et ardorem. s. & splēdorē. Arsit in seipo vehemēti austeritate cōuersatiōis. Erga Christū itimo quodā & pleno feruore deuotiōis. Erga peccātes pximos cōstātia liberę icrepatiōis. Luxit nihilominus vt paucis dixerim, exēplo, digito, verbo: et seipm ondēs ad imitationē: & luminare maius qđ latebat, ad peccatoꝝ remissionē: ipsas quoq̧ tenebras nostras ad correctionē.

Adam de Persen̄.

Quid p qnq̧ pāes hordeaceos mystice figureṫ.

6. ¶St puer vnus qui habet qnq̧ panes hordeaceos & duos pisces. Frēs, panibus hordeaceis pascimur si Iesū i deserto sequuti sumus. Desertū est vita claustraliū: quā nec mūdi cōcupiscētia calcat, nec ambitio tumultuosa frequētat, nec seculi luxus humectat. Desertū recte dr̄ vbi nec frumētū mundanę suauitatis, nec vinū erroris, nec oleū adulatiōis nasciṫ. Quid aūt intelligim⁹ in panib⁹ hordeaceis nisi lachrymas pœnitētię & cōpun

ctionis:q̄ inter ordinis obseruātias & instituta vitę claustralis effundunt? Has lachrymas panes appellat q ait. Fuerūt mihi lachrymę meæ panes die ac nocte. Hos panes hordeaceos facit ordo deuote seruat⁹. Nā & hordeū ab ordie dr̄ qa sicut hordeū habet austeritatē in esu: sic ordo in vsu seruādi difficultatē. In spica etiā hordei qbusdā ordinib⁹ grana disponunt. Vnde & hordeū dr̄. Qui igit in cōualle lachrymarū īter obseruātias ordinis suis se lachrymis cōsolat, q̄ si panib⁹ hordeaceis pascit. Hi panes ꝓducunt ꝓpter gnqptitā carnis illecebrā q̄ deflet. In gn ꝙ ei corpis sensib⁹ deū offendim⁹. Defect⁹ itaqꝫ nr̄os ꝑ pc̄tā sēsuū reficim⁹ panib⁹ lachrymarū.

De duobus piscibus.

G ℂEt ne ad pfectionē conuiuii pisces deesse causeris, duos pisces spem accipe & timorē. Vtrūqꝫ piscē in suo fonte piscaberis. Piscē timoris in lachrymis cōpūctionis: quas generat formido īcendii sempiterni. Piscē spei in lachrymis deuotiōis: q̄s creat amor & desideriū cælestis regni.

Bernardus.

Qꝫ a p̄re ad filiū nisi volūtarii non trahuntur.

H ℂNemo venit ad me nisi pr̄ meus traxerit eū. Quātoscūqꝫ trahere vel cōpellere videat benignus pr̄ ad salutē, q oēs vult saluos fieri, nullū tn̄ iudicat salute dignū quē ante nō ꝓbauerit volūtariū. Hoc qppe intēdit cū terret aut pcutit, vt faciat volūtarios nō saluet inuitos. Quatenus dū de malo in bonū mutat, volūtatē trāsferat nō auferat libertatē. Qꝫq̄ tn̄ nō semp iuiti trahimur. Nec em̄ cæcus aut fessus cōtristatur cum trahit. Et Paulus ad manus tract⁹ est Damascū vtiqꝫ non inuit⁹. Trahi deniqꝫ spiritaliter volebat qui et hoc ipsum magnope flagitabat in canticis. Trahe me post te.

Qꝫ pœnitentiā agere sit Christi carnem spiritualiter manducare.

I ℂNisi māducaueritis carnē filii hoīs & biberitis eius sanguinē nō habebitis vitā ī vobis. Sic loqbat dn̄s de pœnitētia, sed ī figura, tanq̄ his qb⁹ nō erat datum nosse mysterium regni dei. Quid em̄ est māducare carnē ei⁹ & bibere sanguinē, nisi cōmunicare passionib⁹ ei⁹, & eā conuersationē imitari quā gessit in carne? Vnde & hoc designat illibatū illud altarꝭ sacramētū vbi dn̄icum corpus accipim⁹: vt sicut videt illa panis forma in nos intrare: sic nouerimus per eā quam in terris habuerit conuersationem, ipsum intrare in nos ad habitandum ꝑ fidem in cordib⁹ nr̄is. Cū em̄ iustitia ingredit, ille ingredit q factus est nobis a deo patre iustitia.

Petrus Damianus. Quantum Christiano expediat Christi sumere sacramenta.

K ℂQui māducat carnem meā &c. Corpus Christi & sanguinē etiam ore carnis suscipe putile est. Terret em̄ aduersarius cū Christiani labia Christi videt cruore rubētia. Agnoscit em̄ pasto suæ perditiōis iudiciū, & diuinę victorię q̄ captiuat⁹ est et obtrit⁹ nō tolerat instrumētū.

Bernardus.

Quid sit carnem spiritualiter manducare.

ℂDurus est hic sermo. Hoc nobis solēt hoīes L respondere seculares: cū eis agere pœnitētiam suadem⁹. Durus, inqūt, hic sermo. Hoc ē qd̄ in euāgelio legim⁹. Loquebat dn̄s de pn̄ia ipa: sed ī figura: tāq̄ eis qb⁹ non erat datū nosse mysteriū regni dei. Cūqꝫ audirēt dicētē. Nisi māducaueritis carnē filii hoīs & bi.e.s. dixerūt. Dur⁹ est hic sermo: & abierūt retrorsum. Quid aūt ē māducare ei⁹ carnē & bibere sanguinē, nisi cōmunicare passionib⁹ ei⁹: & eā cōuersationē imitari quā gessit ī carne? Sed & q manet ī charitate, ī deo manet & de⁹ in eo. Sed tn̄ adhuc dicūt nobis multi: Durus est hic sermo. Ergo ne durum est momentaneum hoc & leue tribu. qd̄ supramodū in sublimi. æt. g. p. opa. in nobis? Durū est breuissimo & leuissimo labore cruciatus illos & tormēta redimere: q̄ nullus termin⁹ finiat, nullus sufficiat animus cogitare? Durum vobis videt cū dr̄, Agite pœnitētiam? Erratis: sed audituri estis aliqn̄ asperū verbū, sermonē durū, auditionem malam. Ite maledicti. &c.

Qꝫ aliter reprobis, aliter electis sapiat verbum dei.

ℂDurus est hic sermo. Prędicāte aliquādo Saluatore & sub mysterio edendi corporis sui ad cōmunicādum passionibus suis admonente discipulos, fuerunt q dicerēt. Dur⁹ est hic sermo Abeūtibus aūt illis inqsiti apl'i an et ipsi vellēt abire: Dn̄e, inquiūt, ad quē ibimus? Verba vitæ ęternę habes. Vides ne q̄ diuersa videt de verbo dei sententia diuersorum? Valde enim contraria sunt: Durus sermo, & verba vitæ. Idem cibus apponit: sed nō idē sapere videt vtrisqꝫ. Nec vero cessat vsqꝫ hodie partis vtriusqꝫ successio: inuenire est etiā nunc in ecclesia qb⁹ manifestū est qa verba q̄ Iesus loquit, spūs & vita sunt: ideoqꝫ sequūt illū quocūqꝫ ierit. Aliis durus videt sermo Iesu: nec possunt audire eum ignorantes ꝙ diffusa sit gratia in labiis eius. Inde est ꝙ pergunt miseri miseram quęrere cōsolatiōe. Non sic impii non sic: cū ītonuerit sermo durus & verbū asperū. Ite maledicti.

Vverricus.

Qꝫ ſmonē dei durū faciat nobꝭ duritia cordis.

ℂDurus est hic sermo. Esto, dur⁹ est: nūqd nō N ver⁹ est? lapis durus ē: nūqd nō p̄ciosus ē? Quare aūt veritas dura est tibi nisi ꝓpter duritiā cordis tui? Si cor tibi pietate mollesceret, plus

tibi soliditas veritatis q̃ vanitas mendacii vel oleũ adulationis placeret. Durus ē aiebāt hic sermo:qa quasi lapis virt⁹ erat ꝓbatio sapiētię. Id.eoq; nō sũt demorati ꝓiicere eã & retro abi

Nec ob aliđ ꝑciosum & electũ a deo lapidē reprobauerũt nisi qa durũ putauerũt. Et erat quidē petra Christus:sed virtute non duritia. Erat petra:sed q̃ conuerti posset in stagna aq̃rũ vbi mollia & humilia quibus influeret iuenit corda fidelium.

Bernardus.

Q̃ꝫ animę vita iustitia nominetur.

O ℭCaro nō ꝓdest qcq̃:spũs est q viuificat.Quid est Qui viuificat?Cũ ei mors aię pctm̃ sit: Aīa quippe q̃ peccauerit ipsa moriet:vita eius sine dubio iustitia est:qm̃ virtus ex fide viuit.Iust⁹ aũt quis est nisi q amāti se deo vicem rependit amoris?Qđ non fit nisi reuelante spũ ꝑ fidē homini ęternũ dei ꝓpositũ sup sua salute futura. Quę sane reuelatio nō est aliud q̃ infusio gr̃æ spũalis:p quā dũ facta carnis mortificantur,hō ad regnũ ꝑparat qđ caro & sanguis non possident simul accipiens in vno spiritu: et vnum se pręsumat amatum:& vnum redimet ne gratis amatus sit.

Q̃ꝫ oratio fidelis a dño nō spernatur.

P ℭNolite iudicare scđm faciē. s.i.iu.iu. Quid ē iustũ iudiciũ nisi iudiciũ fidei q̃ iust⁹ex fide viuit?Ergo iudiciũ fidei seq̄re,& nō expimentũ tuũ:qa fides qdē verax sed expimentum fallax. Quę aũt ē veritas fidei nisi qđ ꝓmittit ipe fili⁹ dei?Quicqd orātes petit[credite qa accipietis Nemo vestrum paruipēdat ořonē suā,dico em̃ vobis:qa is quē oram⁹ nō puipēdit eā. Priusq̃ egressa sit ab ore nr̃o,ipse eā scribi iubet ĩ libro suo:& vnũ e duob⁹ indubitant ꝑare possum⁹: quia aut dabit quod petimus, aut quod nobis nouit vtilius.

Vverricus. Q̃ꝫ prodigiũ tota trinitas se nostram effuderit in salutem.

Q ℭSi qs sitit veniat & bibat. O afflues liberalitas dei.O indeficiēs largitas bonitatis diuinæ. Spũm cui⁹primitias dedit Aplis,offert vniuersis thesaurũ suũ,fontē aquę viuę aperit tā hoibus q̃ iumētis tanq̃ et ipse omnib⁹ sapiētibus & insipiētib⁹ debitor sit.Parũ erat patri tradidisse filiũ vt redimeret seruũ,nisi daret & spũm sanctũ quo seruũ adoptaret ĩ filiũ.Dedit filiũ ĩ ꝑciũ redēptionis:dedit spũm in priuilegiũ adoptionis:se deniq; totum seruat hęreditatē ad optatis.O deũ(si fas ē dici)ꝓdigũ sui ꝑ desiderio hois. An nō ꝓdigũ,q non solũ sua sed et seipm̃ ĩpēdit vt hoiem recuperaret non tam sibi q̃ homini ipi. An non prodigum,qui sicut proprio filio suo non peperit sed pro nobis omnis tradidit illum: sic nec spũi sancto pepercit, vt ita loquar,sed noua & mira largitate sup oēm carnē effudit illum.Multũ qdē effusus sui ꝓdigus ille filius,q tam patrimoniũ q̃ seipm̃ donauit meretricib⁹: sed multo effusior pater in recuperationem perditi filii, q̃ ille in ꝑditionē sui. Si tñ vlla debet eē comparatio gr̃ę & pecunię,spũs & carnis,hoīs & dei. Clamat nāq; & dicit.Omnes sitientes venite ad aquas. Ecce ꝑsonas non accipit: cōditiōes nō discernit: merita nō req̄rit:tātũ sitire q̃s nouit venire velit. Gratia quippe nō admittit fastidiētes:sed sicut esurientes implet bonis,sic diuites dimittit inanes.O fastidiũ,tinea cordium,rubigo mentiũ languor pessimus animarum, q abominari facis bonum dei verbum,contemnere cæleste donum,fastidire māna propter ollas carnium.

Bernardus.

Q̃ꝫ in liberatiōe adulterę veritas & misericordia commendentur.

IEsus aũt iclinās se &c.Depħēsā ĩ adulterio mulierē idulgētia redēptor[absoluit.Magna mīa:in lege mādauit Moyses hmōi lapidare. Aiũt de peccatrice pctōres: de adultera Pharisęi.Iesus aũt iclinās se deorsum ad misericordiam flex⁹.Neq; enim Iudaici cordis erat.Digito scribebat: non tamen ĩ lapide sed in terra. Neq; hoc tm̃ semel: sed hic quoq; duplex scriptura sicut apud Moysen tabulæ duæ.Et forte veritatem & gratiam scribens,et iterum scribens terræ impressisse videtur: secundum ꝙ Apostolus ait. Lex per Moysen data est: gratia & veritas per Iesum Cstristum facta est. Considera an videri possit de tabula veritatis legisse vnde refelleret Pharisęos.Qui sine peccato est vr̃m prim⁹in eā lapidē mittat. Verbũ quidē abbreuiatum,sed viuum & efficax & penetrabilius gladio ancipiti. Q̃ꝫ grauiter enim ad verbum hoc saxea corda transfossa:q̃ vehementer hoc vno lapillo contritæ sunt lapideę frōtes: rubor confusionis & clandestinus probauit abscessus.Meruit quidem adultera lapidari, sed is punire gestiat q dign⁹ nō est ēt ipse puniri. Alioqn ipse sibi vicinior a se incipiat.In se prius sententiam ferat:exerceatq; vindictā hæc veritas. Cæterũ adhuc minus est.Et si accusatores refellit hæc veritas: sed ream necdũ absoluit.Scribat iterũ scribat gratiam: legat & audiamus. Nemo te condemnauit mulier?Nemo dñe. Neq; ego te cōdemno. Vade & amplius noli peccare. O vox mīæ.O audit⁹ lętitię salutaris.Auditā fac mihi mane mīam tuā qa in te ꝑaui dñe. Sola

nẽpe spes apd̃ te miseratiõis obtinet locum:& oleũ misericordię nisi in vase fiducię non reponis. Si est infidelis fiducia, solius vtiq̃ maledictionis capax: cũ scilicet in spe peccam⁹: q̃q̃ nec fiducia illa dicenda sit: sed insensibilitas q̃dam & dissimulatio pniciosa. Quę em̃ fiducia q̃ piculum nõ attẽdit? Aut qd̃ ibi timoris remediũ vbi nec timor sentit̃, nec materia ipsa timoris? Fiducia solatiũ est: nec eget ille solatio q letatur cum male fecerit, & exultat in rebus pessimis. Scrutemur ꝑinde vias nostras: & studia picula q̃ oĩa vigili intẽtione pẽsemus: dicat q̃sq̃ in pauore suo: Vadã ad patrẽ meũ: vt iam non nisi in sola dei misericordia respiremus. Hæc vera hoĩs fiducia a se deficiẽtis & innitẽtis deo suo. Hęc est fiducia cui mĩa non negat̃: sicut ait ꝓpheta. Bñplacitũ est dño sup timẽtes eũ. Hæc parua suppetit nobis: in nobis quidem timoris, in ipso aũt causa fiducię. Suauis & misericors est, copiosę misericordiæ, ꝓstabilis sup malitia, multus ad ignoscendũ. Credam⁹ saltẽ vel inimicis: q in eo nil aliũ vñ calumniã struerẽt inuenerũt. Cõpatiet̃ aiũt peccatrici: nec sibi oblatã vllatenus patiet̃ occidi. Tenebit̃ itaq̃ manifestus aduersari⁹ legis, cũ absoluerit lege dãnatã. In vestrũ o Pharisęi caput tota vestrę malignitatis adinuentio retorquet̃: diffiditis causę q iudiciũ subterfugitis. Nã illa q̃dẽ sine iniuria legis absoluit̃, q̃ sine accusatore relinquitur.

Hugo de Foilleto.

De quatuor libris vitæ.

S ¶ Iesus inclinãs se de. digito scribebat in terrã. Quatuor sunt libri vitę. Vnus scriptus fuit in paradiso. Ali⁹ in deserto. Terti⁹ in tẽplo. Quartus scriptus ab æterno, adhuc habet̃ in cælesti claustro. Primus scriptus est a deo in corde hominis. Scd̃s a Moyse in tabulis lapideis. Terti⁹ a Christo in terra. Quartus in ꝑsentia diuina. Primus liber est rõnis. Secũd⁹ correctiõis. Tertius gr̃ę. Quart⁹ diuię sapiẽtię. Liber q in paradiso scriptus est, ibidẽ est corrupt⁹ nec emendatus. Secũdus multotiẽs corrupt⁹ & multotiẽs emẽdat⁹. Tertius a Iudæis accusatus non tñ a deo reprobatus. Quartus nunq̃ est corruptus. Semꝑ idẽ ꝑmanet: nec vlli⁹ mẽdacii maculã in se habet. Cũ aliquis cogitat q̃d agere debeat, & hoc rõnabiliter disponit, q̃si ĩ libro rõnis legit. Cũ vero peccat & correctus pœnitet: quasi in libro correctionis legẽdo studet. Si aũt accusatus ab aliquo audiat a magistro: Vbi sunt q te accusabant? Vade & noli amplí⁹ peccare: legit in libro gr̃ę. Iesus autem inclinãs se deorsum digito scribebat in terrã. Habes nũc scriptorẽ libri & titulũ: habes pẽnã & calamũ: habes etiã pergamenũ. Inclinatio est miserãtis dei cõdescẽsio. Scrptor est Iesus. i. Saluator. Cõcurrũt hęc oĩa: vt q se inclinat saluet: quatenus q cõdescendit salutẽ ꝓstet. Titulus ĩ hoc ope, incipit liber gr̃ę. Non em̃ ꝑcesserãt merita vt dimitterẽtur peccata: sed dimittunt̃ ꝑcedẽte gr̃a. Pẽna vł calamus est Dei digitus. i. benignitas sancti spũs hoc calamo scribunt̃ tabulę Moysi. Pergamenũ est terra. i. corda terrenis desideriis plena, desiccata a sanguine & pilis. i. superfluitate & carnalibus desideriis. Libri materia ẽ pœnitẽtia, sñia de misericordia.

Petrus Lomb. De triplici libertate.

¶ Si vos fili⁹ liberauit &c. Triplex ẽ libertas, naturę, gr̃ę, & glorię. Libertas naturę ẽ libertas a necessitate. Libertas gr̃ę dr̃ a pc̃õ: q̃a p ipam cõsequimur veniã peccatoꝝ: sub quoꝝ iugo quasi serui tenebamur. Libertas glorię est illa q̃ ab oĩ corruptione liberat. Libertas itaq̃ naturę naturam nobilitat: libertas gr̃æ reconciliat: libertas gloriæ sublimat. T

Galfridus.

VOs ex p̃re diabolo estis. Pr̃ impioꝝ dr̃ diabol⁹, nõ natura ſ; imitatiõe. Duobus aũt modis fiũt aliq filii diaboli: lege cõceptiõis, & lege imitatiõis. Et primi q̃dẽ filii irę alii aũt diffidẽtię noĩant̃. Quatuor modis fiũt aliq filii dei: Prædestinatiõe, vocatiõe, iustificatiõe, magnificatiõe. Vñ Apl's. Quos ꝑdestinauit cõformes fieri &c. Est aũt ꝑdestinatio nõ existẽtiũ, vocatio aduersantiũ, iustificatio peccãtiũ, magnificatio ꝑueniẽtiũ. Ex his q̃tuor vnũ est in deo solo: tria et in deo & ĩ nobis. Prędestinatio nr̃a ĩ solo deo ẽ: Tria reliq̃ ĩ nobis sunt: q̃ sunt effect⁹ ꝑdestinatiõis, nõ cã. Prędestinatio nãq̃ est gr̃ę ꝑparatio: cui⁹ effect⁹ gr̃ę appositio. 8 V

Galfridus.

Q; p fidẽ & opa hũani cordis cęcitas illustret̃. 9. X

ILle hõ qui dicit̃ Iesus lutũ mihi fecit de sputo, & vnxit oc'los meos. O collyriũ efficax. O suauissimã & salutiferã vnctionẽ. Aliogn ex appositione luti cęcari poterat si videret. Sed nõ ex eo luto q̃d ex sputo factũ est saluatoris. Nã saliua dñi admixta pulueri, sapiẽtia dei ẽ vnita carni. Hoc nõ mõ mũdissimũ, sed mũdãtissimũ lutũ. Et tñ vere lutũ sed puri⁹ lõge q̃ cęlũ. Hoc lutũ oc'lis cordis apponit̃, dũ firmit credit̃, pie colit̃, fidel'r adorat̃. Et ne fides sine opib⁹ mortua reprobet̃, lauandus & illuminãd⁹ ad aq̃s Siloe mittit̃: q eadẽ vnctione linitur vt p eadem currat ad imitationem: post sacramẽta salutis ad exẽplũ ꝓperet Saluatoris. Neq̃ ei sufficit vnctio si cõtemnat̃ ablutio sicut sine vnctione nulla posset aqua diluere tenebras cordiũ, maculas delictorum.

Q; consideratio cælestium obliuionem pariat terrenorum.

Y ¶In iudiciū ego in hūc mūdū veni,vt q̄ nō vidēt videāt:& q vident cęcis fiāt. Vidēt & cęci fiūt: qui dū visibilia sola respiciūt,ad īuisibilia bona cōtēplatiōis oculū n̄ attollūt. Illi vero nō vidēt vt videāt,q īuisibiliū amore deuincti nunq̄ ad rerū visibiliū speciē,affectū suę considerationis inclinant:vt tanto perinde spiritualium deside riorum efficiantur compotes,quanto se studio sius seruant corpore claritatis expertes.

Balduinus. Qꝫ nemo debeat esse scru tator temerarius circa secreta domini.

Z ¶Si cæci essetis pct̄m nō haberetis. Sed qm̄ di citis qa videmus peccatū vestrum manet. Bo na cęcitas est i seipso magna nō videre:et quæ scire non licet pie ignorare. Propterea in cęlesti bus mysteriis & diuinis sacramētis oīs impia dubitatio a corde nr̄o ꝓcul pellēda ē:oīs curio sa inqsitio cōpescēda ē:vt fides q̄ habet veritatē cōsciētiā habeat ēt piā ignorātiā. Incōphēsibi lis em̄ dei sapiētia,inter angustias hūanę rōnis coarctari nō pōt. In hoc aūt sacramento hūana rō sub pietate fidei humiliāda est. Ita em̄ opor tuit:& ordo nostrę repationis hoc exigebat:vt imago dei q̄ p supbiam rationis deformata est in ipso sacramento redēptionis nostræ p humi litatem rationis debeat reformari.

Vverricus.

Qui se nō hūiliauerit,p ostiū hūile nō itrabit.

10. A Ego sum ostiū. Ait hoc paruulus ille q nat⁹ est nobis. Nisi ergo icuruet al titudo virorum eos hui⁹ humilitas nō admittit. Ideo nimirū cōquassabit capita in terra multoꝝ:& q elati accedūt,repulsi capite eliso cadēt retrorsum. Quid em̄ adhuc tu sup bis terra & cinis,postq̄ de⁹ fact⁹ ē humilis? Ad huc tu magnus es in oculis tuis,postq̄ de⁹ fa ctus est puus ī oculis tuis? Ille semetipm̄ exina niuit,vt pene videret nihil sine q̄ factū est nihil & tu in imēsum extolleris & inflaris,existimās te aliquid esse cum vere nihil sis.

Adam de Perseñ.

Quæ octo conueniāt pastoris officio.

B ¶Ego sum pastor bonus. Octo sunt in qb⁹ offi ciū boni pastoris disponit. Ad hoc em̄ vt sit pa stor hūilis vtilis & fidelis,debet hēre panē ī pe ra,canē in fune,baculū cū virga,cornu cū fistu la. Panis est verbū dei. Pera ē mēoria verbi. Ca nis est zelus pastoris: qa zelare habet ꝓ domo dn̄i sui,& deterrere lupos piis latratib⁹ sanctæ pdicatiōis & idefessę ōronis. Funis quo canis te net,moderamē zelantis & discretio q̄ zelus pa storis spū pietatis & sciētię temperat. Ne forte sicut ait Apl'us,zelū dei habeat sed nō secūdū sciētiā. Baculus est pię exhortatiōis cōsolatio:q̄ sustētet & cōsolet pusillanimes,ne in tpe tribu latiōis deficiāt. Virga ē potestatis auctoritas:q̄ corripit inquietos ne de īpunitate audaciā su māt. Cornu cuius sono terribili ad belli cōflia ctū milites aīant,est terribilis gehēnę cōmina tio:q̄ Christi milites cōtra vitioꝝ mollitiē spū fortitudinis accingunt. Fistula q̄ dulci⁹ canit, ęternę dulcedinis suauitatē designat. Quā sub ditoꝝ auribus fidelis pastor dulciter ac frequē ter inculcat. Dicit ergo. Ego sum pastor bon⁹. Pastor in verbo gr̄ę. Bonus in exemplo vitę.

Galfridus. Quanti periculi sit oues a boni pastoris monitis dissentire.

¶Bonus pastor aīam suā dat ꝓ ouib⁹ suis. Feli C ces oues qb⁹ fuerit pastor bon⁹. Felix pastor cui fuerit oues bonę. Graue piculū si abducit oues pastoris pfidia: si negligētia patit euagari. Sed grauis lucta si pastorē ouis nō sequit: si recalci trat:si nō audit. Expedit sane expedit gregi pio vel seq quē habet, vel q̄rere quē sequat. Si em̄ ille seq cogit,id puersum. Audiuit culpę pasto ris incūbere quicqd paterfamilias vtilitatis mi nus in grege poterit īuenire. Sic medius inter prēmfamilias & gregē pastor anxi⁹, neutrū qa dē vellet offendere:minus tn̄ eū quē min⁹ opor tet. Ferire timet:& minę minus timent. Dura sunt verba & ad verba nō corrigit stult⁹. Sed quotidie nobis ait grex īquiet⁹ noua iubent:& indies alia atq; alia resecant. Nimirū caulas ī struit pastor:vallū repat decidētē. Et tn̄ si indu cit lupos,aut deducit ad noxia gramina,nō ad hęreas illi. Alioquin si vtilia tibi sed min⁹ gra ta puideat,ne mireris. Nouit ei quē timeat:cui reddere habet rōnē. Sed vę p̄sumptioni iprudē tiū. Ouiū gregē iexpt⁹ & ignarus regēdū susci pere nō timet. Aīarū curā arripiūt ēt nō voca ti. Quasi vero non sit et custodia difficilior dū sese ipsi abducere & seducere nouerint greges hoīm: & iactura grauior dū de singulis exigit rōnē,q sic suas dilexit oues vt volūtariā p eis sustinuerit passionē. Felix grex cuius pastor sic vigilat in custodia vt diuinitus admoneat de pascua vberi,de psepio pleno,de iustitia & pa ce & gaudio spūali,in quib⁹ est regnū dei. Ipa ē quā suscipiūt pastores gregib⁹, iuxta illd̄. Susci piant mōtes pacē pplo & colles iustitiā. Neq; enim vel pax vel gaudiū vel iustitia ipsa secu ra gregi si aliter offeratur.

Petrus Rauēnas. De suscitatiōe Lazari.

11. D Omine ecce quē amas īfirmat. Sic di cētes affectū pulsant:īterpellāt amo rē:necessitatē necessitudīe gestiūt sub mouere. Lazarus mortu⁹ est: & gaudeo. Hoc ē amasse? Gaudebat Christ⁹ qa mœror mortis vertēd⁹ mox erat ī resurrectiōis gaudiū. Et gaudēs pp vos. Quare pp vos? qa ī morte & resurrectiōe

Lazari figura tota mortis & resurrectiōis dñicæ pingebat. Et qđ erat secuturū mox in dño: iam pcedebat i seruo. Et gaudeo ppter vos vt credatis. Necesse enim fuit vt cum Lazaro & discipulorum fides cōsurgeret, q̄ in morte Lazari fuerat cōsepulta. Vt credatis. qa non eram ibi. Et erat locus vbi non erat Christ⁹? Erat ibi Christus deus, non hō Christus. Dicebat itaq; q non erat ibi. hoc est in morte, in sepulcro, in inferno: vbi p me & meā mortē potestas tota mortis ē subruēda. ℂSequit. Dñe si fuisses hic frater meus nō esset mortuus. Immo si in paradiso tu mulier nō fuisses. Tu em̄ q̄sisti lachrymas, tu inuenisti gemitus, tu mortē gulę pcio comparasti. Sequitur. Ego sum resurrectio & vita &c. vsq; Ego credidi quia tu es fili⁹ dei viui. Qui ad Lazarum venerat qd sic occupat in Martham? Quid? Vt ante ista i fide surgeret q̄ ille resuscitaretur ī carne. Vnde merito illa currit p morte q̄ cucurrit ad mortē. Martha autē ingt, vt audiuit qa Iesus venit occurrit illi. Festinat ergo mulier ad veniā: quæ festinauit ad culpā. Ad redēptorē piū puenit seductor pessimus quā puenit. Resurrectionem q̄rit q̄ q̄siuit ruinam. Et ipsa quę viro mortē attulit, vt vitā viro referat hęc anhelat. Hic est q Christ⁹ mulierem sustinet: mulieri immorat: & hanc primum suscipit quā primā suasor decepit. Ac ne multis, perisset mulier si ante ad virū Christ⁹ dñs puenisset. Hinc est q p mulierem nascitur Christus dñs: hinc est q virum mulier semper ventris sui suscitat de sepulcro: vt doloribus reuocet quē depulit blādimētis: vt fastidio repet quē pdidit māducādo. Deniq; vbi Martha cōfessa ē Christū: & pia cōfessiōe qcqd fuit culpę ī psona mulieris deleuit: mittit ad Mariā: qa sine Maria nec fugari mors necv ita poterat reparari.

E ℂIesus vt vidit Mariam plorantē fremuit spū. Quare flet Christus? Certe ipse est qui dixerat Lazarus mortuus est. Et gaudeo. De quo gaudet mortuo, ipsum cum resuscitat lamētatur. Verum hoc habet natura corporis humani, vt producat lachrymas vis gaudii, vis mœroris. Quotiens enim viscera aut lętitię aut tristitię nimio arctantur impulsu, oculi in lachrymas mox erumpunt. Hinc est q Christus non dolore mortis sed illius recordatione lętitię lachrymatus est dicens voce magna. Qua voce? Illa voce qua omnes est mortuos perpetuam suscitaturus ad vitam. Fremuit spiritu: et tota se viscerum commotione conturbat: quia adhuc solum Lazarum & non oēs iam mortuos suscitabat. Sequitur. Vbi posuistis eum? Cum hoc dicit, mulieres increpat. hoc est: quē ego ī paradiso posui, ecce vbi vos posuistis eū. Et fremēs venit ad monumentū. Fremit spiritus vt caro viuescat. Fremit vita vt mors fugetur. Fremit indulgentia ne sententia contradicat. Fremit rursus vt geminatæ resurrectionis, mentis scilicet & corporis, demonstret insignia. Erat, inquit, spelunca. Spelūca plane vbi hominē diaboli latrocinium collocauit. Spelunca vbi vitā fraus condidit mulieris. Spelunca vbi dei plasma mortis rapacitas includebat. Domine iam fœtet. Mulier, & qđ fœtet cuius est? Non sentires fœtorem si in paradiso suasorem noluisses audire. Iā fœtet. Qđ perditori fœtet: non fœtet creatori. Iam fœtet. Qđ horret alieni opis euersor, amator sui operis non abhorret. Lazare veni foras. Tūc Tartarus ligatis manibus & pedibus Lazarum retulit ad superna, timens & tremens, ne dum soluit, ne dum moras facit ne dum tardius refert vnum, oēs cogeretur afferre. Sicq; factus est viuorum relator q raptor esse consueuerat mortuorum.

Bernardus.

Q; facile fides impetret quā verecundia comitatur.

ℂDomine si fuisses hic frater meus non fuisset mortuus. Magna fides qua credidit dominum mortem sua psentia prohibere potuisse. Modo aūt quid? Absit vt quem credidit viuū potuisse seruare, dubitet posse mortuū suscitare. Sed & nūc, iqt scio, qa q̄cūq; poposceris a deo dabit tibi deus. Deniq; q̄renti vbi posuissent eū: respōdit. Veni & vide. Quare? O Martha, magna nobis tuæ fidei insignia tribuis. Sed quomodo cū tāta fide diffidis? Veni, ingt, & vide. Cur si nō desperas non addis, Et resuscita? Si autē despas cur magistrum sine causa fatigas? An forte fides aliquando recipit qđ oratio non pręsumit? Deniq; appropinquantem cadaueri prohibes & dicis. Domine iam fœtet: quatriduanus est. O sanctæ mulieres Christi familiares, si fratrē vestrum amatis, cur eius misericordiam non flagitatis, de cuius potentia dubitare, de cuius pietate diffidere nō potestis? Rñdēt. Sic meli⁹ tanq̄ non orantes, oramus sic efficacius q̄si diffidentes diffidimus. Exhibemus fidem: perhibemus affectum: scit ipse qd desideremus. Sciamus quidem quia omnia potest: sed hoc tā grāde miraculum, tam nouum, tam inauditū, et si eius subest potentię, multum tamen excedit omnia merita humilitatis nostræ. Sufficit nobis potentię locum, pietati dedisse occasionem. Malentes patienter expectare quid velit: q̄ imprudenter quærere quod forsitan nolit. Deniq; quod nostris meritis deest, verecundia forte supplebit. Simili etiam forma si contige

rit aliquē de nostris fratribus in aīa mori: q̄diu adhuc iter nos erit pulsabo meis & ego q̄liscun q; peccator, pulsabo & fratrum p̄cibus saluatorem. Si reuixerit, lucrati erimus eū. Si vero nō meremur exaudiri, vbi iam tolerare viuos vel a viuis tolerari non poterit, sed incipiet offerri: semper quidem feliciter gemo: sed iā non ita fidenter oro. Non aperte audeo dicere: veni domine & resuscita mortuum nostrum: corde tamen suspēso tremulus intus clamo. Si forte, si forte, si forte desideriū pauperum exaudiet dominus &c. Et illđ. Nūqd mortuis facies mirabilia. Et de quatriduano. Nunquid narrabit aliqs in sepulcro misericordiā tuā &c. Mortuus vero est q p̄ctā sua defendit. Iam vero effertur quasi ad sepulcrum. s. in libertatem peccādi: cū expellis a cōsortio monasterii. Demum aūt quatriduanus dicit̄, cum per peccandi cōsuetudinē sepelit̄. Huiusmodi aūt etsi a cōib⁹ ōronib⁹ sese excludūt, absit tñ vt a nostris affectibus excludant̄. Viderint tñ in quāto piculo sint. pro quibus ecclesia palam orare non audeat: quæ fidenter pro Iudeis, pro hereticis, pro gentilib⁹ orat. Cum em̄ in parasceue nominatim oret̄ p quibuslibet malis: nulla tñ fit mentio de excōmunicatis.

Petrus Rauennas.

Bona q̄ sint bona nisi malorum cognitione nescimus.

G ¶Oīs q credit in me, non moriet̄ inæternū: sed trāsiet a morte ī vitā. Quō nō moriet̄ si a morte trāsit ad vitā? Morit̄ ergo qa morit̄ oīs q nascit̄ cōditiōe mortali. Sed viuit et ięternū oīs q nascit̄ de gn̄atione vitali. Sed dico. Qui potuit auferre mortē, quare hoīem voluit trāsire per mortem? Gratior em̄ medicus q anticipat morbos: q̄ qui in morbis ingerit serā: & nō sine dolore medicinā. Iudęi fuisset hic medicus Christus si medico ęgrotus non fuisset ingratus. Ille et vitam: dedit & hoīem ne ad mortem veniret admonuit. Sed ille qui aduersa nō senserat p̄spera seruare nesciuit. Bona q̄ sint bona, scire nisi maloꝝ cognitione nō possumus. Ergo magnificabit̄ Christus qui et ante inhabitam vitā dedit: & pditā modo reddit. Et hō plus gnarus erit: sibi cautior erit: plus gratus auctori.

Radulphus.

Q̄ humanę lachrymę fontē lętitię lachrymis fluere coegerunt.

H ¶Iesus vidēs Mariā plorātē lachrymatus ē. O vis o potentia lachrymarū q̄ cęli ac terrę dn̄m eū q angeloꝝ hoīmq; lętitia est ad lachrymandi humilitatē īfirmitatēq; deposuerūt. Lachrymę sunt q̄ Sammulis ortum impetrauerūt: quę aperuerūt Tobiæ oculos: & a nuru ei⁹ dæmonium excluserūt. Ipsę sunt p quas Petri negatio & Mariæ Magdalenæ crimina sub vnius horę momento deleta sunt.

Gillebertus.

Q̄ peccatum remissum a domino nemo debeat retractare.

¶Domine iam fœtet et quatriduanus. Reuolue euangelium: vbiq; Iesum inuenies & citum & copiosum ad veniam. Nā etsi quatriduan⁹ mortuus est: & publicati criminis fama, iā fœtet: vbi Iesus euocat & educit de tumulo consuetudinis prauæ, vbi Iesus soluit et remissionis effundit vnguentum: statim a facie eius fugit omnis fœtor antiquæ putredinis. Quis enim retractabit qđ nō īputat dominus? Quis tenebit errata quæ ipse remittit. Nō pōt male olere quod ip̄e abolet. Domine, inquit Martha, iam fœtet. Erras Martha: Iesus non tam fugit fœtida q̄ solet ipse fœtorem fugare. Exēplū dedit ecclesię suę, vt queādmodū ipse fecit ita & nos īuicē faciam⁹: hęc illi reliqt vnguēta. Quā desperātes semetip̄os tradidissēt īmūditię oī & auaritię: omniūq; vitioꝝ p̄cipites se dedissent i gurgitē: si non medicaminis huius traherētur odore. Tribularer, inquit, si nescirem misericordias domini. Misericordias in capite, misericordias in corpore ei⁹ qđ est ecclesia. Bonū est mihi misericordiam ministrare: sed melius misereri. Misericordiā quā debes ex loco, ex aīo solue. Exprime in te Christi affectum, cui⁹ vicem & officium suscepisti. Minister es ei⁹ qui diues est in misericordia: noli in alieno p̄durus inueniri. Eroga cōseruis tuis vnguēti huius mensuram in tēpore. Si in alieno infideles estis: quid vestrum est? quis dabit vobis? Affect⁹ tuus sit: nam domini est effectus venię.

Galfridus.

Q̄ anima nisi perdita fuerit propter deum minime conseruetur.

NIsi granum frumenti cadens in terrā mortuū fuerit ipsum solum manet. Si autē mortuū fuerit multū fructū affert. Qui a. a. s. p. d. In his verbis cōsequētia minor eē videt̄ dū frumentū etsi nō mortificet̄ vī solū manere dr̄. Aīa aūt pdita nō solet sola seruari. Et iuxta lr̄am qdā vt arbitror admonitio est a minori. Vt si frumētū qs semiat: qđ tñ poterat nō seminatū seruari: sed nequaq̄ multiplicari: multo magis animā seminet q̄ nō pōt nisi seminata seruari. Sed hoc, īquies, triticū qđ videmus manet quidem ad tempus: sed non manet in longū nisi seminādo fuerit renouatum Propterea cōgrue satis sup hoc verbo quidā ait

de dño. Se autẽ dicebat. Ille eñ vere solus mãsisset nisi mortuus cecidisset in terrã. Nos autem nec soli manebimus: sed non cõmorimur. Vnde etiã euidentius ait. Si quis mihi ministrat me sequat. Ad hoc pertinet qđ sapiẽs ait. Ad mẽsam magnã sede. at. ac. quę tibi apponis sciẽs: qa ta. o. te. pri. Ait ergo si quis mihi ministrat me sequatur. Talia pręparãs & ministrãs qualia prius a me ministrata videnť. Ministret vitã suam: ministret etiã si necesse fuerit mortem suã: vt qui viuit iam nõ sibi viuat sed deo.

Bernardus.

Qꝫ perdẽda sit vel martyrio vita vel pœnitentia carnis.

L ¶Qui amat animã suam perdet eam. Perdere autem dixit siue ponendo vt martyr: siue affligendo, vt pœnitens. Qꝫ ꝗ genus martyrii est spiritu facta carnis mortificare: illo nimirum quo mẽbra cędunť ferro, horrore quidẽ mitiꝰ: sed diuturnitate molestius. Vides ne hac sentẽtia magistri carnis sapientiã cõdẽnari: ꝑ quã aut in luxũ voluptatis defluiť: aut ipsa quoqꝫ bona valitudo corpis vltra ꝗ oportet appetiť?

De quatuor generibus hominum.

M ¶Qui mihi ministrat me sequatur. Quidam sunt qui nõ sequuntur Christũ: sed fugiũt: alii nõ sequuntur: sed preeunt: nõnulli sequuntur: sed nõ assequuntur: alii sequuntur & cõsequũtur. Nõ sequuntur, sed fugiunt qui necdũ peccare desistunt. De quibus scriptum est. Omnis qui male agit odit lucem. Et ꝓpheta. Ecce qui elongant se, a te peribunt. Non sequuntur sed pręeunt: qui magistrorũ sententiis suas pręferũt. Quorũ imaginẽ tenebat Petrus: cum pro salute nostra volentem pati dominũ increparet dicens. Absit hoc a te domine. Sequuntur sed non assequuntur, qui segniter ac remisse agunt: vel vsqꝫ in finem non perseuerantes de medio itinere reuertuntur. Talibus dicit apostolus. Remissas manus & dissoluta genua erigite &c. Sequunť & cõsequũtur qui viam humilitatis eius deuoto mentis affectu perseuerãter imitãtur. Huiusmodi loquitur dominꝰ. Qui mihi ministrat me sequatur. i. me imitetur. Quo fructu? vt vbi sum ego illic sit & minister meus. Fructus itaqꝫ hmõi imitationis mansio est ęternę beatitudinis.

Adam de Persen̄.

De triplici silentio & q̄druplici iudicio mũdi.

N ¶Nunc iudiciũ est mundi &c. Nunc, i. dũ medium silentium tenetur: dum iustitia custoditur, mundus merito iudicatur. Est eñ primũ silentiũ cũ primũ nascimur filii irę, tam cognitione verbi ꝗ gratia sacramenti carentes. Secũdum et medium est cũ cognitionem verbi & sacramenti percipimus in nouitate vitę ambulantes. Tertiũ in regeneratione erit: cũ veteris hominis oĩ antiquitate deposita plene extiterimus innocẽtes. Dum ergo mediũ silentium tenetur, mundus iudicatur. Iudicis eñ animꝰ eo maxime tẽpore debet in reum sentẽtiam iudicii aut dictare: aut ferre: quo imperturbatum & quietum se sentiens seruet ęquitatis amore. Hinc est ꝙ iudicibꝰ dicitur. Erudimini qui iudicatis terrã. Erudiri quippe debet iudex ecclesiasticus qđ & quando & quomodo debeat iudicare. Quid nisi mũdum? Qñ nisi cũ in silentio & quiete se habet? Quomodo autẽ debet iudicare nisi in quiete: vt per omnia discretionis amicus velit vbiqꝫ modum mẽsurãqꝫ tenere? Quadrupliciter itaqꝫ iudicãdus est mundus, debet enim cõtẽni, calcari, abiici, deuitari. Contẽni qa vanus calcari qa sordidus: abiici qa malignus: vitari quia ruinosus: ne amatorem suum ipsa ruina inuoluat.

Galfridus.

Quomodo Christus exaltatꝰ oĩa ad se trahat.

¶Ego si exaltatus fuero a terra omnia traham ad meipsum. Licet hęc verba de ascẽsiõe domini congrue possint intelligi: de sua tñ passione euãgelista testãte dicebat. Sed mirũ fuit ꝙ itellexere eũ Iudęi: vñ & rñderũt. Nos audiuimꝰ ex lege, qa Christus manet inęternum. Et quomodo tu dicis, o, e, fi. ho. Nõ eos docuit ĩfusa sapientia: sed stimulata cõscientia: & dicere eum intelligebant qđ ipsi facere disponebant. Ecce inquiunt totus mundus post eũ vadit. Et illud Si dimittimus eum sic, oẽs credent in eũ. Audiẽs hęc in spiritu Esaias clamabat. Quiescite ab homine cuius spiritus in naribus eius: quia excelsus reputatus est ipse. Aci dicat. Dimittite illum: quia si exaltatus fuerit vt intẽditis multo magis oĩa trahet ad seipsum. Quęnã oĩa? Cęlestia simul & terrestria. Cęlestia sunt btitudo & sanctitas. Terrena: culpa & pœna. Sicut etiã cęlici ciues perpetuã obtinent sanctitatem & felicitatẽ: sic propriũ nihil possidet homo nisi peccatũ & ipsius pœnã peccati. Mediator autẽ dei & hominũ sanctitatẽ & culpam in seipso per pœnitentiã copulauit: cũ perferens peccata nostra sup lignum, & nostram pœnitẽtiam agens in sua sanctitate permãsit. Vniuit etiam ꝑ patientiã, felicitatẽ, & pœnã: quia ꝗuis nõ fuerit dolor sicut dolor eius: in nullo tamẽ est eius felicitas minorata. In nobis etiã quadam connexione pœnitentia culpã & sanctitatem sociat: patientia pœnã & fœlicitatem. Illa eñ culpam sanctificat: hęc beatificat pœnam.

Tractū est rete, sed ante resurrectionē scissum: qñ multi recesserūt ab electis: qa nō erāt ab eis Trahit illud Simon: sed opus est Iacobo & Ioanne: qa nō sufficit obedientia: nisi patiētia suffraget. Quę primo qdem nō sine difficultate Iacobū perinde exhibet & Ioannē. Post resurrectionē vero trahit rete: nec rūpitur: qa nemo est deinceps exiturus. Trahit inquā rete plenum magnis piscibus. Quia quos deus pręsciuit, & prędestinauit, vocauit, iustificauit: tunc oēs magnificabit: qñ etiā oēs cētū quinquaginta tres sunt futuri. Cētenarius numerus ex denario constat p seipsum multiplicato. Sic cōplebitur cētenarius, quādo p cōsummatiōe decalogi denarii merces operariis impēdetur. Quinquagenari⁹ autē iubilei ē nūerus. i. resurrectionis: & cū ad suū redit hęreditas possessorē. Et exules filii Euę reducunt ad patriā. Ternarius numerus ad pfectionē trinitatis respicit: vt in charitate nō ficta, vniaris pximo: & ambo pariter adhęreatis deo. Felix q sic trahit: nec retinaculis aliis retinetur: nec clauis scandalorum affixus huic seculo, nec irretit⁹ vinculis pctōrū nec visco noxię delectationis adhęrens.

Quot modis electos dominus ad se trahat.

P ¶ Trahit igitur Christus, sed aliter atq₃ aliter. Quē quidē sequunt reptātes, euntes, currētes, volantes, & rapti. Reptat pœnitētia. Vadit obedientia. Currit libera, & expedita perfectio. Volat pię deuotionis affectus. Rapitur excessus sacrę cōtēplatiōis. In cęteris em̄ nōnulla liberi arbitrii cooperatio: In eiusmodi raptu tota soli⁹ gratię opatio est. Reptans Maria Magdal. trahebatur dn̄icis pstrata vestigiis: nec min⁹ erat mirabile int⁹ trahere eā, q̄ suscipe foris. Ambl'abat, cōi gressu: sed īuitat⁹ ad cursum tristitia p̄occupat⁹ ē: q mādata qdē seruauerat a iuuētute sua: sed cōsiliū perfectionis de relinquēdis oībus nō admisit. Currebant alacres & expediti posito gibbo cameli, q vēditis oīb⁹ precia ante pedes aplōrū in cōe distribuenda ponebāt. Volabant apl'i, dū gaudentes ibant a cōspectu concilii φ digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Raptus est Paulus, & audiuit quę nō licuit homini loqui.

Aliter de eodem.

Q ¶ Reptant q, sup fidei fundamētū ligna, fœnū, stipulāq₃ ędificāt. Vadūt q opibus pietatis insistunt. Currunt q spūalib⁹ desideriis anhelātes ad gaudia ęterna cōtēdunt. Volant & euolant aīę sanctę corporeis nexib⁹ absolutę: nā in tuba nouissima rapiemur oēs i obuiā Christo i aera.

Gillebertus.

Q₃ Christi passionis contēplatio ad se rapiat animū contemplantis.

¶ Cū exaltatus fuero a terra oīa trahā ad meipsum. Oīa quę in te sunt Iesu bone, quādā habēt alliciēdi efficaciā: & cogitātes sollicitāt in affectū. Sed ad oīa nō possum⁹ oēs attingere. Sublimia solis sublimib⁹ sunt, humilia oīb⁹. Quę maior humilitas q̄ exaltari in cruce? Et de hac ait. Cū exaltat⁹ fuero a terra &c. Efficax ad trahendū humilitas ista. Quid mirū? Quis nō ad simplicē cogitatū huius rei stupore & eccstasi repleat? Cui⁹ nō affectū fides hęc exhauriat, & infatuet, & reddat insufficientē? Facilis est ad cōtēplandum locus: sed fœcūdus ad gratiam. R

Adam de Persen.

Q₃ Christi lucra impediat negligētia platorū. S
¶ Si exaltatus fuero a terra oīa trahā ad meipsum. Fidelis pastor in eccl'ia, terrę secūdū aliquā similitudinē cōparat. Terra em̄ suo pōdere subsistit: quęq₃ sibi supiposita firmitate stabili gerit, sui fœcūdatate hoīes: & animātia pascit. Sic nimirū plat⁹ in eccl'ia: & pprię auctoritatis pōdere nititur: & subiectorū infirmantiū mores portat dū cōpatit, & fœcunditatē doctrinę cęlestis spūalibus & carnalib⁹ discretione cōgrua opportun⁹ elargit. Ab huiusmodi terra Christus exaltatur: cū de prelati vita & doctrina Christi ecclesia honorat. Sed heu terra hęc fere vbiq₃ inanis & vacua, & qbusdam sic obuoluta tenebris: vt nō tā terra q̄ tenebrosus iudicetur abyssus. Quid em̄ Christus ad se nō traheret, si nō retraheret puersitas platorū? Quis in quā Christū nō sequeret in ecclesia: si pastores ecclīę Christū in suis morib⁹ & ministeriis exaltarēt? Sed qđ ille sursum trahit, isti qtū in ipsis est, male viuēdo retrahūt: & q Christū portare Christo fructificare debuerant: Christo magis insultare q̄ Christū exaltare noscuntur.

Bernardus.

Quid pedum ablutio contineat sacramenti.

SI nō lauero te: nō habebis partē mecū. Aliqd latet in pedū lauacro qđ necessariū est ad salutē: qñ sine eo nec ipse Petr⁹ partē haberet in regno Christi & dei. Vide em̄ si nō expauit Petr⁹ ad tātę cōminatiōis terrificū verbū: si nō agnouit salutare eē mysteriū cū rn̄dit. Dn̄e nō tātū pedes &c. Et vn̄ scim⁹ φ ad diluēda pctā q̄ nō sunt ad mortē: & a qb⁹ plene cauere nō possum⁹ an̄ mortē, ablutio ista ptineat? Ex eo plane qđ offerēti man⁹ & caput pariter ad lauandū, respōsum est. Qui lotus est nō indiget nisi vt pedes lauet. Lot⁹ em̄ est q grauia pctā nō habet. Cuius caput. i. intētio & manus, i. opatio & cōuersatio mūda est. Sed pedes T

qui sunt affectiões aīę, dū in hoc puluere gradimur ex toto mūdi esse nō possunt: qñ aliqñ vanitati, aliqñ voluptati, aut curiositati plusq̄ oporteret cedat anim⁹, vel ad horā. In mltis em̄ offēdim⁹ oēs. Verū tñ nemo cōtēnat aut puipēdat. Impossibile est em̄ cū eis saluari: impossibile est ea dilui nisi per Christū, & a Christo. Nec ideo tñ p eis necesse ē nimis eē sollicitos: ignoscet facile: imo libēter, si modo nos agnoscam⁹. In huiusmodi quoq; quasi ieuitabilib⁹: & negligētia culpabilis est: & timor imoderat⁹. Hinc est q in oratione quā ipse instituit, quotidie p peccatis illis voluit nos orare. Sicut em̄ concupiscentiā ad humiliādos nos adhuc patit viuere in nobis: & grauiter affligere nos: vt sentiamus qd nobis gratia pręstet: & semp ad illius auxilium recurram⁹: Sic et de minoribus istis pctis pia dispēsatione nobiscū agit vt nō penitus auferant: sed in illis nos exerceat deus: & cū minima cauere nō possumus: certi sim⁹ q in nostris viribus maiora superamus: semperq; timorati & oīno solliciti simus quomodo eius gratiā nō amittamus: quā nobis tam multipliciter necessariam esse sentimus.

Petrus Lombardus.

Q; a nobis sint quatuor diligenda.

V ¶Mandatū nouū do vobis, vt diligatis inuicē sicut dilexi vos. Quatuor nobis diligenda: catholica proponit doctrina. Vnum quod supra nos. i. deū. Alterū qd nos sum⁹. Tertiū qd iuxta nos est. i. pximū. Quartū qd īfra nos est. i. corpus. magisq; animā proximi: q̄ corpus nostrū diligere debemus.

Bernardus.

Q; dupliciter intelligatur Ego sum via veritas & vita.

14. X Ego sum via veritas & vita. Viā dicit humilitatē, quę ducit ad veritatē Altera labor: altera fructus arboris est. Vnde sciam inquis, q ibi de humilitate loquutus sit, cū indetermiate dixerit, Ego sum via? Audi apti⁹. Discite ingt a me: qa mitis sum, & humilis corde. Se ergo pponit humilitatis exēplū: māsuetudinis formā. Si imitaris eū nō ambulas in tenebris: sed habes lumē vitę. Quid est lumē vitę, nisi veritas q̄ illuminās omnē hoīem veniērē in hūc mūdū: ostēdit vbi vera sit vita? Iō cū dixisset: Ego sum via & veritas: subdidit Et vita. Ac si diceret, Ego sum via quę ad veritatē duco. Ego sum veritas quę veritatē pmitto. Ego sum vita quā do. Hęc est enim vita ęterna, vt cognoscant te verū deum, & quē misisti Iesum Christum. Vel sic quasi tu dicas. Viam considero, id est humilitatē. Fructum desidero. i. veritatē. Sed qd si tātus est labor viæ: vt ad optatum lucrū nō possim venire? Respōdet, Ego sum via. i. viaticum quo sustenteris in via. Clamat igit errātibus & viam ignorātibus, Ego sum via: dubitātibus & non credentibus: Ego sum veritas: iam ascēdentib⁹ sed lassescentibus, Ego sum vita.

Adam de Perseñ.

Q; quasi ignis in lampade fit in sanctorū cordibus amor Christi.

¶Dñe ostēde nobis patrē & sufficit nobis. Hęc verba beati Philippi sunt: q os lampadis interpretatur. Ait ergo, Dñe ostēde nobis patrē. Ac si dicat: lāpas sum quidē dñe: sed tu scirpus es. Nūc extēde digitū tuū infundendo in me spiritus sancti oleū: & ostēde mihi patrē mittens in ossibus meis ignem. Diuinitas qppe ignis est qui tūc in lāpade puri cordis accēdit cū plene deus cognoscit. Qd nō fit, nisi cū puritas cordis accendit de amore redēptoris & fide. Y

Galfridus.

Q; ideo in carne Christus appuit vt ad diuinitatis intuitū nostri cordis oculum prępararet.

¶Qui diligit me diliget a patre meo. Et ego diligā illū. Et manifestabo ei meipsum. Nisi magnū aliqd & votis oīb⁹ appetēdū dñs in illa apparitiōe seruaret, nō tanq̄ mun⁹ eximiū suo pmitteret dilectori q eū ipse diligeret: & ostēderet ei seipsum. Hoc etiā cōsiderandū est: q hoc ipsum discipulis loquebat: q seipm pollicebat ostēdere. Itaq; nec oīno latebat qui videri poterat & audiri: nec se penitus ostēdebat: cū in finē suo hoc pmitteret dilectori. Miseri qbus illa apparitio ad illam summā atq; pfectā prępara tio quędā nō fuerit: vt paulatim diuinę luci assuefactus oculus cordis, in illa tāta coruscatione nō cęcutiat: aut caliget. Idē em̄ vtrobiq;, sed nō eodē modo apparere credēdus est. Nihil ergo mirū si seipsum ostēdere pmittebat. Deniq; adeo sol iustitię carnis nube tect⁹ apparuit, vt ostenderet eum stella de cęlo. Et intantū suę lucis radios absconderat: vt eius apparitionis lucerna etiam pararetur. Z

Bernardus.

Quomodo fructuose sermo dei sit seruandus.

¶Si qs diligit me sermonē meū serua. &c. Vbi sunt seruādi sermones dei? Sicut ait ppheta. In corde meo abscōdi eloquia tua &c. Sed quō in corde seruandi? An sufficit sola eos seruare memoria? At vero sic seruanti diceret apostolus: qm̄ scientia inflat. Deniq; & mēoriā facile delet obliuio. Sic igit serua sermonē dei: quō melius potes seruare, cibū corporis tui. Nam & ille panis viuus est & cibus mētis. Panis terrenus dū A

in arca est pōt a fure tolli, a mure corrodi, vetustate corrūpi. Vbi vero comederis eū: qd horū times? Hoc mō custodi verbū dei: beati em̄ q custodiunt illud. Ergo traiiciatur in viscera quędam aię tuę: transeat in affectiones tuas & in mores tuos. Comede bonū: & delectabitur in crassitudine anima tua. Si sic verbū dei seruaueris, haud dubium quin ab eo serueris. Veniet enim ad te filius cū patre.

De charitate Christi nimia.

15. B Maiorem charitatē nemo habet, q̄ vt animā suā ponat quis ꝑ amicis suis. Tu maiorē habuisti dn̄e Iesu ponens eam ꝑ inimicis. Cū em̄ adhuc iniqui essemus: per mortē tuā & tibi recōciliati sumus & patri. Quænā ergo videbit̄, vel esse, vel fuisse, vel fore huic similis charitati? Vix ꝑ iusto qs moritur, tu ꝑ iniustis passus es, moriens ꝓpter delicta nostra, qui venisti iustificare gratis peccatores, seruos facere fratres, captiuos cohęredes, exules reges. Nec sane aliud aliqd patientiā & humilitatē hanc ęque illustrat q̄ ꝙ tradidit in mortē animā suā, & peccata multorū tulit, etiā ꝑ transgressoribus rogans vt nō perirent.

Balduinus.

Qꝫ charitas de deo faciat quicquid velit.

C ¶Maiorē charitatē nemo hēt &c. Hęc Christi charitas in morte Christi violentior fuit q̄ Iudęorū iniqtas: nec potuit iniqtas nisi q̄tum permisit charitas. Iudas Christū vel Iudę⁹ morti tradidit: & hoc ex maligna iniqtate. Tradidit pater filium: tradidit et se filius: & hoc ex charitate: nec traditionis rea est charitas: sed innocens est etiā in morte Christi. Soli em̄ charitati licet quicqd libet: & impune. Sola deum cogere potest quasi impiosa. Hęc de cęlo deū deposuit, hęc in cruce posuit, hęc tā innocēter q̄ salubriter sanguinem Christi fudit in remissionē peccatorū. Ergo gratiarū actio tota ꝑ salute mūdi charitati debet̄: quę ita nos vrget violentia suę rōnis: vt par sit nos tātū Christū diligere q̄tū Iudęus potuit odisse. Humanū forte dico ꝓpter infirmitatē cordis nostri. Indign⁹ est em̄ amici noīe q minus diligit q̄ inimicus odit Indignus est remissione pc̄ōrū qui sic amanti vicissitudinē amoris redamādo nō reddit. Sed qualē pōt, ne dicā parē. Nā parē qs pōt? Nō sit nobis p̄ciosior sanguis ꝓprius q̄ amor Christi.

Bernardus.

Qꝫ ignorantia contemptum soleat excusare.

D ¶Si nō venissem & loquutus eis non fuissem: pc̄m̄ nō haberēt. Nō dicit similiter, Et loquutus nō fuissem: sed interserit Eis: ostēdens sine dubio nō ante cēseri inexcusabiles de cōtēptu: q̄ ad ipsorū vsq; missio notitiā pueniret. Nam si loquutus quidē fuisset: sed nō eis: inobedientię culpā ignorātia excusaret: nūc autē inquit: quoniā loquutus sum eis, excusationem nō habent de peccato suo.

Qꝫ carnis illecebris spiritualis consolatio non miscetur.

16. E Nisi ego abiero paclit⁹ nō veniet. Grāde mysteriū. Quid est em̄ nisi ego abiero paraclit⁹ nō veniet? Ita ne inuisa paraclito Christi p̄sentia? Aut cōtuberniū dn̄icę carnis spūs sanctus horrebat: q̄ nec cōcipi qdē nisi eo superueniēte potuerit? Sed hoc ē qd̄ dicit: nisi carnis p̄ntia vr̄is subtrahat̄ aspectibus, spūalis gr̄ę plenitudinem occupata nō admittit, nō recipit animus, non capit affectus. Si hæc ita sunt, audeat qs de cętero phantasticis qbusdā illecebris deditus, sectans lenocinia carnis suæ: carnis vtiq; peccatricis, genitę in pc̄is: assuetę pc̄is, in qua deniq; bonū nō est, illū expectare paraclitū. Audeat inquā qui huic sterquilinio semp īhęret, q carnē fouet, in carne semiat, carnē sapit, illā cōsolationē supnę visitatiōis, torrētē voluptatis illū, illam sperare gratiā spūs vehemētis, quā vt ipsa veritas testat̄, nec cū ipsa verbi carne suscipere apl̄i meruerūt vel potuerūt. Errat oīno si qs cęlestē illā dulcedinē cineri huic, diuinū illud balsamū huic veneno, charismata illa spūs misceri posse huiusmodi illecebris arbitrat̄. Falleris Thoma sancte, falleris si videre dn̄m speras ab apostolorū collegio separatus. Nō amat veritas angulos: nō ei diuersoria placēt: disciplina cōi, cōi vita, cōibus studiis delectat̄. Vsquequo miser diuerticula captas & cōsolationes proprię voluntatis tāto labore quęritas: tāto rubore mendicas? Sed qd faciam inquis. Eiice ancillā & filiū ei⁹ &c. Nulla est em̄ cōuētio veritati, & vanitati: luci ac tenebris: spiritui & carni, igni & tepiditati.

Hugo de sancto Victo.

Qꝫ et mala pręterita & collatam nobis gratiā debeamus iugiter meminisse.

F ¶Mulier cū pit tristitiā hꝫ &c. Duo sunt q̄ nobis semp sape debēt. Et mala vcꝫ q̄ euasim⁹, & gr̄a dei quā cōsequuti sum⁹. Mens etem̄ stulta cū malarū delectationū laborē nō meminit: easdem iterare nō metuit. Hęc sicut mulier cū angustia pariendi premit̄ carnalē voluptatē abominat̄. Sed cū memoria doloris a mēte recesserit: quia q̄tus admixtus sit ei dolor nō recolit, carnis iterū illecebras cōcupiscit. Nam si bene memorię saperet dolor q malā delectatiōnē sequtur: nō tāta auiditate ad eorū experientiā raperetur. Ipsa quoq; gratia accepta si menti forti-

ter inhereret nos a conditoris iniuria vel sola verecundia coerceret.

Galfridus.

Q; non petit in nomine domini qui temporalia postulat non eterna.

G ¶Vsq; modo nõ petistis quicq̃ in noĩe meo. In quo noĩe? Ego sum inqt q sum. Nõ ergo pe͡tũt in hoc noĩe q transeũtia nõ manẽtia tẽporalia appe͡tũt nõ eterna. nec videt̃ tpaliter ad apostolos: sed ad oẽs hoĩes generaliter dictũ. Siqdem prior ille populus patrũ terrena pe͡tiit & accepit. Neq; id mirũ. Celestia. n. necdũ poterãt adipisci: necdũ fuerat vox clamãtis audita. Appropinq̃bit regnũ celo͡rꝝ: vel Regnũ celorũ vim patit̃: vel Video celos aptos. Quidni ẽt terrena pe͡terẽt dũ terrenas adhuc victimas imolarẽt? In celestibus aũt sacrificiis iã reb⁹ inhiare terrenis q̃ indignũ, q̃ sacrilegũ, q̃ peruersum.

Petrus Lombardus.

Quid sit esse cũ domino.

17. H Pater q̃s dedisti mihi volo, vt vbi ego sum: & illi sint mecũ. Nõ simpl'r ait: Vt vbi ego sum & illi sint: quia mali sunt vbi ipse est q nusq̃ deest: sed nõ sunt cũ eo qa nõ ei p volũtatẽ cohe͡rẽt. Boni vero sũt vbi ipse est: qa eius obediunt voluntati.

Hugo de sancto Victo.

De his qui perfunctorie Christum querunt.

18. I Pilatus ĩterrogauit Iesum: Quid ẽ veritas? Et statim ĩgressus ẽ pretoriũ. Fecit ergo q̃stionẽ, & nõ expectauit solutionẽ. Sic multi trãsitorio feruore cõuersi ad deũ: vera bona desiderare incipiũt: sed eadẽ mentis mutabilitate iterum ad transitoria effusi, effectu in mẽtis ꝑposito nõ persistunt.

Gillebertus.

Q; Christus magis horreat linguaꝝ stimulos q̃ spinarum.

19. K Milites plectẽtes spineã coronã ĩposuerũt capiti ei⁹. Noli emulari ĩ malignãtib⁹. Neq; zelaueris eos q spineã capiti regis nostri ĩposuere coronã. Tale diadema nõ honorẽ: sed horrorẽ adducit. Horret Christus magis aspitatẽ mo͡rꝝ, lingue stimulos, q̃ spinarũ aculeos. In his p̃sertim q in silentii vocati sunt simplicitatẽ: in charitatis negociũ: in ocii quietẽ: in humilitatis scholã: in subiectiõis votũ in vniculũ vnitatis. Sed nõ est bonũ vinculum q̃n sibi mutuo cõfœderant̃: & in aliorũ obtrectationũ dexteras cõserũt Iudeorũ more dicẽtes. Tollam⁹ iustum q̃m inutilis est nobis: & contrarius operibus nostris. Vos autẽ emulamini pacis bonũ in bono semp. Nam & corone species quoddã vnitatis prefert indicium.

Bernardus.

Cur Christus crucis ignominiam & processionis gloriam copulauit.

¶Tolle tolle crucifige eũ. Dñs Iesus ꝓcessionẽ hr̃e voluit ad mortẽ veniens: vt amarior esset passio quã ꝓcessio p̃cessisset. Ab eodẽ em̃ pp̃lo eodẽ loco, eodẽ tpe paucis dieb⁹ ĩterpositis: primo cũ tãto triũpho susceptus est: postea crucifixus. O q̃ dissimile ẽ Tolle tolle crucifige eũ, Et Bñdict⁹ q venit in noĩe do. o. s. ĩ ex. Q; dissimile rex Israel: & Nõ habemus regẽ nisi Cesarẽ. Q; dissiles rami virẽtes & crux: flores & spine. cui prius prosternebant̃ vestimẽta aliena: ecce suis exuit̃: & sors mittitur sup ea. Ve tibi amaritudo peccatorũ meorũ, ꝑpter que soluenda tanta amaritudo necessaria erat. L

Drogo.

Q; Christus in crucis stipite iugiter inuenitur.

¶Et crucifixerũt eũ in Caluarie loco. Circuire possum celum & terrã & oĩa que in eis sunt: & nũq̃ te iuenio bone Iesu nisi tm̃ in cruce: ibi dormis, ibi pascis, ibi cubas in meridie. Sed vbi crucifixus es. In Caluarie loco. Beat⁹ vere loc⁹ in quo crucifigitur. Bona caluicies que tali veste vestit̃. Ad hãc caluiciem Heliseus tẽdebat. Ascẽde calue, ascẽde calue. Vide si non caluus est & noster Helise⁹. Filius ingt hoĩs nõ habet vbi caput reclinet. Caluus est qa regnũ ei⁹ nõ est de hoc mundo. Caluus est qa discipuli eius relicto eo fugerũt. Decaluet nũc dñs verticem filiarũ Sion: & faciat ibi Caluarie locũ: vt ibi figat̃ Christi crux vbi supbia locauerat sibi sedẽ. M

Bernardus.

¶Erat autẽ tunica incõsutilis &c. Tunicã istã que nõ diuidit̃: sed sorte prouenit: ego diuinã reor esse imaginẽ que nimirũ nõ assuta: sed insita ipsiq; impressa nature diuidi scindiq; non põt. Ad imaginẽ em̃ et sĩlitudnẽ dei factus est homo: in imagie arbitrii libertatẽ, virtutes habens in similitudine. Et similitudo quidẽ periit Verũtamẽ in imagine ptransiit hõ. Imago qdẽ in gehẽna ipsa vri poterit nõ exuri: ardere sed nõ deleri. Hec ergo nõ scidit̃: sed sorte ꝑuenit. Et quocũq; perueniat anima: ibi erit simul & ip̃a. Nã similitudo nõ sic. Sed aut manet in bono: aut si peccauerit anima mutat̃ miserabiliter iumentis insipientibus simulata. N

Vverricus.

Q; Christi mater ab eius cõsectatu nullis periculis potuit deterreri.

¶Stabãt iuxta crucem dñi Maria mater eius. Plane mater: qa nec in terrore mortis filiũ dese O

rebat. Quō em̄ morte terreri poterat cui⁹ charitas fortis vt mors, imo fortior q̄ mors erat? Plane iuxta crucē Iesu stabat: cui⁹ mētē dolor crucis simul crucifigebat: suāq; ipsius animā tam multiplex pertransibat gladius, q̄tis confossum corpus filii cernebat vulneribus.

Ernaldus.

Q; pro salute nostra Iesus carnem, Maria spiritum immolauit.

P ¶Stabāt iuxta crucē Iesu mr̄ ei⁹ &c. Vbi sunt misericordię tuę antiquę dn̄e? Quid differs? Iā venit hora: mater tua corā te est: & Ioānes quē diligis. Latroni loqueris, & matri non loqueris? Intuet̄ te illa benedicta in mulieribus, & fixis in te oculis vulnera tua materna pietate considerat. Et licet nō ignoret quid boni conferat mūdo passio tua: tn̄ parentis affectu cōmorit̄: & pectus maternū immanitate doloris arctat̄. Suspirat itrinsecus: & erūpētes reuocat lachrymas: & eo ampli⁹ anxietas intumescit: quo egredi prohibet̄: & p luctus lamētaq; dissoluit̄. Deniq; formido impabat dolori silentiū, & cingentiū Iudęorū torui in eā oculi illos turbines suffocabant. Verū illa tātarū procellarū salsuginē ebibebat: & qđ difficillimū erat, moriebatur & mori nō poterat: & clauso tanti doloris tormēto intrinsecus, alium vultū exhibebat. Nec poterat ex facie colligi crux illa aię & patibulum spiritus: in quo erat hostia viua bn̄placēs deo: & holocaustum medullatū: qđ cū ipsa incēderet tm̄ conscientię ministerio vtebat̄. Christus ergo carnem, Maria spiritū immolabat. Et sic vnum erat qđ diuersa exhibebat officia, qđ pater bonus, qđ filius pius, qđ sancta mater intēdebat, qđ in cōmune elaborabat dilecto te p̄ppitiante. Filius ad pectus matris, pater ad filii crucē & vulnera respiciebat. Vnde et securū accessum habet iā homo ad deū: vbi mediatorē causę suę filiū habet ante patrē: & ante filiū matrē. Christus nudato latere patri ostēdit latus & vulnera: Maria filio pectus & vbera: nec potest vllo modo esse repulsa vbi concurrunt & perorant omniū lingua disertius hæc clemētię monumēta. Maria ergo p salute mūdi obsecrat, filius impetrat, pater cōdonat.

Galfridus.

Quare Ioannes filius matris virginis appellat̄.

Q ¶Mulier ecce filius tuus &c. Quodā modo Ioannes virginis matris in virginitate filius fuit: cuius illa si nō carnē, carnis tn̄ integritatē edidit: & illum si nō hoīem tamen virginē genuit. Cęterum q̄ multos hodie parit sanctissima illa fœcundissimaq; virginitas. Q; felix eiusmodi generatio: suo equidem modulo fœcūda simul et incorrupta posteritas.

Ernaldus.

Quę sit quadriga qua deferamur ad cęlum.

¶Mulier ecce filius tuus. Pręsens erat & Ioannes: cui & dicit̄. Ecce mater tua. Nō est passus Christus vt iudaica rabies in sanctuariū suum pphanā mitteret manū: vel aliqua infestatiōe violaretur tēplum illud spiritus sancti. Positus est fidelis ędituus ad tanti thesauri custodiam. Discipulus qui in cœna dominica ceruical sibi in pectore magistri aptauerat: ecce iterum alio priuilegio honoratur: & post illud reclinatorium: in quo viderat, In principio erat verbū, & verbum erat apud deū, officina illa in qua verbū caro factum est: diligenter ei a filio cōmendatur. Petro cōmēdatur ecclesia: illi Maria: illi tumultuosa negocia: huic negocia: sed quieta: illi atria & vestibulū, & altaria sanguinū, huic cōmēdatur altare incensi, & sancta sanctorum. Ad culmen ministerii sui nullus secū admittitur: solus illi assistit ppitiatorio: solus illud vas aureū cōtinens māna, illud diuinę legis scrinium pontifex destinatus obseruat. Iam ergo quadrigā q̄ currēdū est ad patriā intueor vt p matrē ad filiū: p filiū vero attigere possit pœnitētis affectus ad patrem. Et in hoc ferculo quo nos ab hoc seculo euehit, tu beate Ioannes sis colūna argentea: mater ascensus purpureus: Filius media charitas: reclinatorium aureum: visio patris in decore suo: & ęternę pacis iocunda tranquillitas.

Drogo.

Q; Christus in cruce nostra vulnera nō propria sentiebat.

S ¶Sitio. Domine quid sitis? Ergo ne plus cruciat sitis q̄ crux? De cruce siles: & de siti clamas. Sitio. Quid? Vestrā fidē, vestrā salutē, vestrū gaudium. Plus animarū vestrarū q̄ corporis mei cruciatus me tenet. Et si nō mei, saltem miseremini vestri.

Balduinus.

Q; latronum crurifragium et in bonum accipitur & in malum.

T ¶Venerunt milites, & primi quidem latronis crura fregerunt, & alterius qui crucifixus est cum eo. Fractio crurum in latrone malo, & blasphemo animoq; fracto geminam potest indicare fractionem in malis: corporum scilicet & animorum. Fractio crurum in latrone pœnitente, & confitente indicare potest fractionem corporum in iustis, quorum corpora permittit deus conteri, & occidi, & ossa cōfringi, & dissipari. Vnde est illa vox martyrum. Dissipata sunt ossa nostra secus infernum. Crura

Christi infracta indicant inuincibilē ipsius & mēbrorū eius cōstantiā. Vnde & de sponso dicitur. Crura eius colūnę marmoreę.

Hugo de sancto Victo.

Q; desiderium etiam bonum debet discretione consilii castigari.

20. V CVrrebāt duo simul &c. Duob⁹ istis discipulis q̄ simul qdē currunt: sed nō simul pueniūt: duę affectiōes animę figurant: desideriū.s.& cōsiliū. Nā qd est ꝙ discipuli audita resurrectiōe ad monumētū currūt nisi ꝙ anim⁹ cū gloriā resurrectiōis audit, passionē appetit imitari? Et qd est ꝙ ille alter discipulus pręcucurrit citi⁹ Petro, nisi ꝙ amore saluatoris succēsi: plus p desideriū currim⁹ q̄ p cōsiliū pręsumam⁹? Prius ergo p desideriū ad monumentū venimus: sed visis linteaminib⁹ ante cōsiliū intrare nō pręsumimus. Hoc est quodāmodo visis linteaminibus subsistere, visis difficultatib⁹ passionū se ad ferendū imparē iudicare. Sed postq̄ cōsiliū posterius veniēs pri⁹ intrauerit: tūc & desideriū sequit̄. Quia postq̄ mēs deliberat in illo cōfidēdū esse q prior vicit: tūc amor in oībus p spem diuini auxilii ad tolerātiā aīatur. Iāiāq; ītrepidus īgredit̄ monumētū: qa tāto se ad mortē effecit paratiorē q̄to citi⁹ didicit p resurrectionē sui capitis vitę esse ītroitum mortem carnis. Q; autē ingressi monumētū sudariū qd erat sup caput Iesu, a cęteris linteaminib⁹ sepatū inueniūt, qd aliud significat, nisi ꝙ nos q pctōres sum⁹: etsi mortē p ei⁹ amore valem⁹ ppeti: scimus tñ ꝙ nostra mors morti eius q̄ sine pctō passus est: nō valeat coęquari. Nec incōuenienter alacritas, & feruor amoris p Ioannē iuniorē exprimit̄. Per Petrū vero senē & tardū grauitas & mora cōsilii figurat̄. Q; si cui videt̄ p Petrū q plus amauit desideriū debere significari, ad pn̄s nihil attinet: qa in psenti nil agit̄ qualis Petrus in mēte fuerit: sed quid exteriori significauerit actione. Signū occultū esse nō debet: qa qd per se occultū est occulta prodere nō potest.

Galfridus.

Quomodo Maria quęsiuit dominū & inuenit.

X ¶Mulier qd ploras? Quē qris? Beatę lachrymę quas tāt⁹ cōsolator abstergit. Fleuerat pri⁹ hęc mulier & fluebat illi irriguū inferi⁹ cū dimissa sunt ei pctā multa. Flebat autē, vt opinor, vberi⁹ & suauius de superiori irriguo: & prima vidit resurgentis dei de morte triūphū. Merito proinde duos vidisse angelos, ad caput vnum & ad pedes alterū perhibetur. Nam & ad pedes domini vnguentū fuderat: & ad caput & ad pedes aliquādo fleuerat. Et nunc flebat ad caput. Fleuerat eī prius suam confusionē: sed nunc flebat dominicā passionē. Deniq; currens ad apostolos, Tulerunt inquit dominū meū de mo. Et ad angelos: Tulerunt dominū meū. Ad hortolanū vero. Illi eī dicebat cui de se credebat. Dn̄e inquit si tu sustulisti eū. Felix aīa quę apud dn̄m inuenit gratiā. Felix quę gratię sese nō reddit ingratam. Quid eī gratię nō debetur. Multū diligat: cui multū dimittitur. Sed nec parū diligat: cui nō parū tribuit̄. Ecce eī etiā sanctimoniale pręstitit. Ille de corruptione surrexit. Plus debet vtiq; domino qui plus habet a dn̄o: si tamē nihil habet qd nō acceperit. Igitur Apostolis ipsis & apostolorū maximis redeuntibus a monumēto Maria stabat ad monumētū foris plorans. Stabat foris, quia intus dominicū corpus nō esse iā viderat. Stabat plorans: quia quid aliud ageret, qd offerret aliud nō habebat. Stabat ad monumentū: quia vbi eū alibi quęreret nesciebat. Clausa ferebat aromata foris quę comparauerat. Fluebant in lachrymis aromata pii pectoris: & p guttis sanguinis, quas ille in passione sudauerat, lachrymarū imbres ista fundebat. Inclinauit se & pspexit in monumento visura saltem vbi fuisset, quādo scire nō poterat vbi esset. Et merito duos angelos vidit, quę sola ad monumentū stans duos discipulos vicit: merito vnū ad caput, & vnū ad pedes vidit: quę in eo qd pie cœpit, pie perstitit & permansit. Qui dicunt ei: Mulier quid ploras? Sic offerre incipiunt verba solatii: sed lachrymas magis excitant dum solantur. Siquidem velut ebria: sed amore, sed desiderio, sed mœrore, nō mero, nullū capit ex angelica vel visione metū, vel allocutione solatium. Deniq; ex abūdantia cordis loquuta est: quia tulerūt inquit dominū meū. Non mouetur ad angelos duos mulier sola. Credo nec ad septem si septē fuissent. Sane ad apostolos dixerat: Tulerūt dominū: cū quibus optabat habere cōmunē nō modo eius dn̄ationē: sed laborē quærendi: & de ipsa inueniendi difficultate mœrorem. Nunc vero regressis illis a monumento quid illi restat quę sola remāsit, nisi vt dicat, Tulerūt dn̄m meū &c? Dum autē ad angelos loquitur, inter loquendum retro conuertitur. O desideriū flagrans & violentia impatientis amoris. Et tu bone Iesu vsquequo tollis animā eius? Transiuit vigiles: quādo inueniet amans anima quē requirit? Transiuit inquā vigiles, quia deuotione vicit Apostolos. Angelos quoq; pręuenit. Transiuit eos, cū eorum nec visione, nec alloquutione contenta retrorsum cōuersa est: & dominū vidit: sed tñ credidit hortolanū. Qui dixit illi. Mulier qd ploras?

Quē queris? Scire se indicat quia aliquē quęrat, interrogando quē quęrat. Non eñ ei dicit quid queris: aut qd quereris: sed quem quęris Nihil ergo mirū qui tetigit venam cordis si ei cordis intima respōderūt: nihil inquā mirum si dicenti quē queris, responsum est. Si tu sustulisti eum quē quęro: quē me quęrere ipe nosti.

Y ¶Quid autē vobis cogitasse videt, vt diceret: Si tu sustulisti eū dicito mihi: & ego eum tollam? Nūqd eū si seruandū sibi tulisse putabat tam facile sibi indicandū statim vt tolleret ęstimabat? Sed hęc erat ni fallor illius tunc cogitatio mulieris: propter diei festi reuerentiam ꝙ nō longe esset hortus a loco patibuli, in monumento hoc posuerant eū mœrore suo liquātes culicem & camelum glutientes. Et nūc vt rediit tēpus operandi: heu me miseram, hortolanus iste pręuenit. Purgauit hortū vt primū licuit: nec in eius monumento voluit dimittere corpus crucifixi. Pietatem pręcurrit impietas: & qđ solum poterant, de monumēto etiā mortuum abiecerūt. Hęc igitur & his similia cogitauit, & ait, Domine si tu sustulisti eū &c. Nōte ei deinceps oportebit admouere manus: tm̄ dicito mihi vbi posuisti eum: nō mihi ille licet fragili mulieri erit tam grauis vt tibi, nō odore, nō onere, non horrore. Ait illi Iesus. Maria. Vox dilecti mei. Quid mirū si ꝓtinus quę diligebat agnouit? Agnoscere se indicauit & agnitus est: vocauit eam: & illa respondit Rabboni. Qđ interpretat̄ magister. Sed Maria dum abiectum quęrit inuenit gloriosum: dū plorat despectum mortuū & sepultum: imo & sepultura ipsa vt videbat̄ indignū, adorat suscitatum: agnoscit dominū & magistrum.

Qꝫ quibusdam Christus hortolani, peregrini, spiritus vicem gerat.

Z ¶Conuersa Maria vidit dominū &c. Hortolanum eē credidit hęc mulier quē videbat. Eūdē etiā eadē die discipuli q ꝑgebant in Emaus peregrinū, apostoli spiritum ęstimabant. At ille iam hortulū cāpo mutare cœperat & dicebat. Ego flos campi. Ex angustiis eñ synagogæ ad latitudinē orbis terrę. i. de hortulo Iudęorū ad syluas gentiū ꝑtrāsibat. Interim autē conuersis ad se peccatorib⁹ speciē exhibet hortolani: extirpando vitia & inserendo virtutes, prauos eradicando mores & cogitationes noxias dissipando, plantando, & ꝓpagādo salubres. Inde genę ecclesię, religiosę videlicet congregationes sanctorū, areolæ dicuntur aromatū: arefactis humoribus carnaliū voluptatū: a pigmentariis quidē consitę: sed illius hortolani beneficio & gratia fructuosę. Cęterū si fugientes elongauerūt discipuli eius: vt eligant magis abiecti esse in domo eius ꝗ habitare in tabernaculis peccatorū: vt peregrinari doceat, ipse quoqꝫ pariter graditur & sese exhibet peregrinū: cuius facūdia pro vehiculo sit in via: nec modo ferat: & sustentet: sed accendat & inflāmet: vt dicant Nōne cor nostrū ardēs erat in nobis &c. Beati qui sic proficiunt & proficiscuntur in Emaus abiectum scilicet populū, pręferentes thesauris Aegypti improperiū Christi, vt p eū mundus illis & ipsi mūdo sint crucifixi. Siquidem Nemo militans deo, implicat se negotiis secularibus: sed omni abiectione, omni vilitate & extremitate contētus est. Cęterū longe fortius & pfectius est in ipsius seculi medio ab ipsius cauere contagio, & in ipsis quoqꝫ negotiis nō turbari: in igne nō vri: in puluere nō fœdari. Sed ad hęc qs idoneus? Nimirū q adhęret deo vn⁹ spūs est: & tanꝗ lilium inter spinas nō tam dolet sane ꝗ redolet. Magnus ille quicūqꝫ est q in carne nō ambulat: sed in spiritu: & sicco vestigio super aquas graditur, & domino sustentante nō mergitur. Nimirū longe amplius est spiritaliter calcare seculum ꝗ prudenter fugere: prodesse pluribus in spiritu charitatis, ꝗ in timore dei abesse velle ab iis quorū possit obesse conuictus. Itaqꝫ magnus est qui intra seculi huius tumultus, irreprehēsibilis vel saltem venialiter viuit: maior qui extra: maximus q supra.

Bernardus.

Qꝫ vires corporis ardens affectio nō metitur.

¶Si tu sustulisti eū &c. Cōsidera ꝗ vehementissimo affectu btā hęc mulier diligebat Christum regē. Dñe inquit, si tu sustulisti eū. Quē eum Maria? quē eū cū de nullo feceris mentionem? Ad quē relationē facis? Putasne ꝙ in oīb⁹ cordibus versetur ita memoria dilecti tui: sicut in consistorio cordis tui? Et ego inquit eū tollam. Mira res: hominē perfectę ętatis, virum cuius corpori vix centū librę sufficiunt vnguētorum, tenerrima mulier portabis & tolles? Ardens & affecta loquutio, quę de puritate amoris infusa ꝑmittit qđ implere non potest. Nihil enim amāti difficile esse videtur. A

Qꝫ ibi quęratur gloria vbi vanitas non subrepit.

¶Noli me tāgere: Nondum eñ ascendi ad patrē. Verbū glorię est: nēpe filius sapiens, gloria patris. Noli ergo ait gloria: noli me tāgere: noli interim quęrere gloriā, fuge potius & vide oīno ne me tetigeris donec perueniatur ad patrē: vbi sit gl'iatio iam secura: ibi illi in dño laudabitur anima mea. Nunquid nō videtur audisse dicentem: Noli me tangere: nondum eñ B

ascendi ad patrem: quę in cantico clamat. Fuge dilecte mi, fuge!

Qꝫ fides percipit quod manus vel oculus non meretur.

C ¶Noli me tangere, nondum em̃ ascendi ad patrem. Merito carnem rediuiuam verbi tangere prohibetur mulier carnaliter sapiẽs, plus tribuẽs oculo q̃ oraculo, id est carnis sensui q̃ verbo dei. Quem enim mortuũ vidit, resurrecturum non credidit: cum tamen hoc promiserit ipse. Deniq; non qeuit oculus vsq; dum satiatꝰ esset visus, q̃m nõ erat consolatio fidei nec dei rata promissio. Nonne cœlũ & terra & quicq̃d carnis oculus attingere potest, ante habẽt trãsire & perire q̃ iota vnũ aut vnus apex ex oĩbꝰ quæ loquutus est deus! Et tñ cessauit a fletu in visu oculi, quę noluit cõsolari ĩ verbo dñi, pluris habens experimentũ q̃ fidem. At experimẽtum fallax. Mittit̃ ergo ad certiorẽ fidei cognitionem: quę apprehẽdit q̃d sensus nescit, experimentum nõ inuenit. Noli me tãgere inq̃t, hoc est dissuesce huic seducibili sensui, innitere verbo: fidei assuesce. Fides nescia falli. Fides inuisibilia cõprehendens sensus penuriam non sentit. Deniq; transgreditur fines etiã rationis humanę, naturæ vsum, experiẽtię terminos. Quid interrogas oculum, ad quod non sufficit! Et manus q̃d explorare conatur q̃d supra ipsam est! Minus est quicquid ille vel illa renunciet. Sane fides p̃nũciet de me, quę maiestati nil minuat. Disce id habere certiꝰ: id tutius sequi: quod illa sua serit. Noli me tangere. Nondum em̃ ascẽdi ad patrem meũ. Quasi vero cum iam ascenderit tunc tangi ab ea velit aut possit. Et vtiq; poterit, sed affectu non manu, voto, oculo, fide, non sensibus.

Galfridus.

Qꝫ Christus secundum carnem factus est frater noster: vt nos secundũ spiritum faceret fratres suos.

¶Vade ad fratres meos, & dic eis. Ascendo ad
D patrẽ & patrẽ vestrũ &c. Ac si dicat. Vel nunc cognoscant eũ, q̃ licet repudiatus, & relictꝰ tpe passionis, non diffitet̃, aut abiicit eos in die glorię & honoris: neq; vlla iam claudicat ex patre fraternitas. Qui enim pro eis ex homine matre sum genitus, etiã eos in adoptiõe dei patris admisi. Pater meus pater eorũ: deus meꝰ deus eorum est. Et q̃uis ad distinctionem referatur q̃d dicit̃ Patrẽ meũ & patrẽ vestrũ: aliter em̃ & aliter est pater eius & noster: in eisdẽ tñ verbis intelligi potest forsitan non ea sola discretio, sed certius exprimens, & altius cordis imprimens inculcatio. Alioquin si patrem meum dixisset minus adhuc propter se dictũ pusillanimitas humana præsumeret. Nunc autẽ quibus nobis gratulandũ votis, quibꝰ est gaudiis exultandũ q̃ carnẽ nostrã sibi ĩduit, qui suũ nobis spiritũ collaturus aduenit: & filiꝰ fieri virginis dignatus est, qui nos filios dei patris efficeret. Felix cognatio, mira cõmunio, mira vtrinq; dignatio: & seipsum ad nos inclinantis, & eleuantis nos ad seipsum. Secundũ carnem factus est frater noster, vt nos secundũ spiritum faceret fratres suos.

Petrus Rauen̄.

Qꝫ apostolos ad mortem, vincula, & carceres
mittat charitas non pietas. E

¶Gauisi sunt discipuli viso domino. Quantũ post tenebras gratior lux est, & serenitas post tempestatis obscura, tantũ est acceptius gaudium post mœrorem. Sicut misit me pater, & ego mitto vos. Missi sermo non minorat filium sed declarat: quia non mittẽtis potestatem hic, sed missi voluit intelligi charitatem cum dicit. Sicut misit me pater, & ego mitto vos. Sicut misit me dñs, sed pater: sic ego nõ auctoritate iubẽtis: sed toto diligẽtis affectu mitto vos ad tolerantiã famis, ad onera vinculorũ, ad squalorẽ carceris, ad perferẽda omnia genera pœnarũ ad subleuandũ cunctis execrabile mortis iugũ Quę omnia vtiq; charitas humanis mentibus imperat non potestas.

Galfridus.

Explanatio lectionis euangelicę, Thomas vnus
de duodecim. F

¶Thomas vnus de duodecim qui dicitur Didymus, non erat cum eis quando venit Iesus. Multiplex est si diligenter aduertimus euangelicę huius vtilitas lectionis. Primum quidem fides ędificatur, cuiꝰ nobis ĩ illa & veritas simul & vtilitas innotescit, Veritas probatione discipuli: vtilitas dñi cõmendatione. Nobis siquidẽ ille explorator tã curiosus factꝰ est testis fidelis nos illa nihilominus sententia respicit saluatoris. Beati qui non viderunt & crediderũt. Q̃d enim oculis nostris non vidimus, vt perinde fides habeat meritum si pie sapimus, huius nobis apostoli oculis vidisse videmur, palpasse manibus, digitis attrectasse, nequod suspitionis incertũ subeat. Deniq; eadẽ nos etiã lectio simul & instruit ignorantes & dissimulantes sollicitat: & pusillanimes consolatur: & arguit indignantes. Neq; em̃ credendus est vnus discipulus iste pręceteris oĩbus vsque adeo meriti fuisse minoris: vt solus ipse visione domini iudicaretur indignus. Sed non vidit eum: quia non erat cum aliis quando venit Iesus. Quid dicis

singularitatis amator? Cõmunia loca, cõmunia opera, cõmunes orationes, cõmunẽ victum, cõmunes obseruantias, quid fastidis? Quid amas diuersoria, quid tantopere diuerticula captas? Christus noster in medio terrę operatus est salutẽ nostrã. Christus mortuus est vt dei filios cõgregaret in vnũ. Christus nascẽs locũ nõ habuit in diuersorio. Christus moriẽs duob9 aliis crucifixis hincinde ipe fuit medius. Christ9 resurgens stetit in medio discipulorum. Thomas aũt nõ erat cũ eis. Et certe ego illũ tũc ab eodẽ sacro cœtu noluerim abduxisse. Quid ei nõ habuisse videtur rediens & audiẽs a discipulis, vidimus dñm? Ex q̃ta credim9 ęmulatione, ex q̃to desiderio illã prorũpit in vocem. Nisi videro in manibus eius fixuram clauorũ &c. non credã. Sectemur igiẽ cõem vitã, cõem regulã diligam9, cõmunia instituta, & maiorũ ęmulemur exẽpla. Nõ sim9 ex his q separãt semetipsos animales spiritũ non habentes, dñm nõ videntes. Alioquin quisquis es qui causaris ꝙ oẽs q in circuitu tuo visitãs dñs a te trãseat procul, cõsidera diligentius, & inuenies nisi fallor, quocunq; modo te nõ esse cũ ceteris, qui nõ cũ cæteris eũ vides. Certus esto ꝙ sæpius ille venit, sed te non inuenit inter eos. Tu vero quẽ for te visitat deus, noli tibi tribuere, nec quasi propriis ascribere meritis qđ sanctæ fraternitatis gratia pcepisti, sin alias: vbi te separaueris quoquo modo non te sequeẽ spiritus: qui non nisi super quietũ & humilẽ requiescit. Nõ te sequitur spiritus vitę a ceterorũ vnanimitate diuisum: nõ magis q̃ humana aĩa membrũ corporis viuificare pergit qđ a ceteris fit præcisum. Nõ te sequiẽ Christ9 in dispsionẽ tuã q nisi colligere cõsueuit. Vbi inquit duo vel tres cõgregati fuerit in noĩe meo, ibi sum in medio eorũ. Vides qa mediũ amat, visitat congregatos. Caueãt dispsi: paueãt dispsores. Deniq; de sapiẽtia legis ipsa dicẽte. Delitię meę cũ filiis hoĩm. Nisi fallor, plali nũero voluit ĩtelligi pluriũ vnitatẽ.

G ¶Post dies octo iterum erant discipuli intus & Thomas cum eis. Venit Iesus ianuis clausis & ait. Pax vobis. Verus nãq; pacificus ipse est. Qꝫ si Christ9 in pace cõplacet sibi q in pace natus, pacem attulit suscitatus: qui pacẽ turbat, nunqd nõ est antichristus? Venit Iesus ianuis clausis. Non excludunt parietes Christũ si vnitas illum & vnanimitas congregationis admittit: ingreditur libere dummodo ibi nouerit locum suum. Illum vtiq; de quo propheta. Fact9 est inqt in pace locus eius. Vt eñ pręmisit euãgelista, Erant discipuli intus, & Thomas cum eis. Qua eñ ratione posset auelli? Prioris absentię pœnitudinẽ gerens, ni fallor iam ceteris adhęrebat, vt nõ facile iã patereẽ abesse. Dixit ergo dñs Thomæ. Mitte manũ tuã. Deprehensus es o apostole. Cuncta tibi quę dixeras replicanẽ. Quicquid fueras pridie velut de absente loquutus: ecce totum tibi proponit. Heu mihi dñe, tanq̃ non sint omnia nuda & aperta oculis tuis, meos ab illis infideliter & insipienter auertens indigna cogito, vana loquor, operor praua. Posuisti in neruo pedem meum, & obseruasti oẽs semitas meas. At ego miser sicut lepus (vt aiunt) dumetis caput infigens dum videntem me non video, me quoq; reputo non videri. Qꝫ beatus dñe qui sub tuo testimonio semper agit, loquitur, meditaẽ & viuit: immo vero qui sub tuo testimonio se viuere semp attendit. Nam sub tuo testimonio nemo non viuit. Affer inquit manum tuam, & mitte in latus meum. Quis hoc dicit? Christus vtiq; resurgens ex mortuis. Quantũcunq; turbata fuerit anima mea, huius misericordię memor ero. Quare peribimus, quare desperabimus, quibus tã benign9 est dñs, tã dignãter vota pręueniẽs paruulorum? Sed non sufficiat solatium capere tam gratuitę pietatis: dignationis & mãsuetudinis imitemur exemplum. Quis eñ nostrũ si sic loquutus fuisset, sic illum discipulũ conuenisset? Nõne sic potius nostra illum animositas increpationibus duris obrueret, iniuriis lacesceret: blasphemiũ argueret, sacrilegiũ increparet? Eia quid dixisti? Nisi videro in manibus eius fixuram clauorũ, & mittam manum meam in latus ei9 non credã. Tu manũ tuã in latus eius? Cuius tuã, & cui9 ei9? Tu ne dñicũ denuo lat9 aperies? Tu ne iterũ manus effodies saluatoris? Et dixisti. Nisi fecero hoc, nõ credã. Scilicet hoc curandũ magnopere: id omnimodis prouidendum: nisi fecero hoc nõ credam. Grauissimũ.s. damnum irreparabilisq; iactura: quasi vero vel tota mundi fabrica non credente te solueretur vel angelorũ curia turbaretur, vel ei patris confessio negareẽ, vel intolerabile quippiã proueniret. Qꝫ lõge alia via progreditur, qui loquiẽ in ꝓpheta: Nõ eĩ vię meę vię vestrę &c. Quid ergo? Mitte ait manum tuam, & cognosce loca clauorum &c. Ac si euidentius dicat. Cum quidem sic statuisti, sic animũ obfirmasti, vt aliter omnino non credas: mitte manum vt vel sic credas: & noli esse incredulus, sed fidelis. Quid autem mirum si mira continuo deuotione idẽ discipulus exclamauit, Dñs me9 & deus me9? Nõ erat iã qđ de ei9 diuinitate, qđ de veritate resurrectionis aliquatenus hęsitaret: quem nec arcerent claustra, nec secreta laterent.

Qꝫ modeste dñs Thomã increpauit.

H ¶Ego autem super his aliquatenus moueor. Quid eñ agimus? Ita ne semper pusillanimes consolabimur, & patientes erimus ad omnes, vt omittamus qđ de corripiẽdis inquietis apostolus monet: immo etiã rogat in domino? Nõ expedit quidẽ: cęterum si non desipimus, in hoc vel maxime modum seruabimus & obseruabimus horam. Deniq; si aduertimus quod in p̃senti sequitur lectione, congrua nobis prescribitur forma etiã huius rei. Siquidẽ respondit ei Iesus. Haud dubiũ qn discipulo cõfitenti. Quia vidisti me credidisti. Beati qui non viderũt & crediderunt. Correptio est: Neq; eñ oportebat vt non aliquatenus corriperet: sed q̃moderata q̃opportuna correptio, q̃ deniq; & apud discipulũ efficax & tali digna magistro.

Q ob humilitatis custodiam Christus in nobis remanere pctõrũ patit̃ cicatrices.

I ¶Infer digitũ tuũ huc & cognosce loca clauorum & .n.e.i.s.⁝. Sicut in corpe suo Christ⁹ retinuit cicatrices certa q̃dã dispẽsatione, sic in nostris etiã aĩab⁹ cicatrices patit̃ residere saluator. Siquidem ex recordatione peccatorũ suorum magis magisq; sibi qsq; vilescit: erga proximũ mitescit dulcescit ei saluator suus: iniquitatẽ pręteritã execratur: p̃sentem amplectit̃ gratiã: securitatẽ futurę beatitudinis ampli⁹ cõcupiscit. Si misericordiã Christi nõ diligis, si veritatẽ & seueritatẽ nõ metuis vltionis, reprob⁹ est sensus tuus & inimicus deo. Væ semel & vę iterum. Cantatur nobis, & nõ saltamus: lamẽtamur, & nemo q̃ plãgat. Cõmendatur nobis diuina pietas, bonitas, benignitas, dulcedo incomparabilis: & non amplectimur, sed dissimulamus & renuimus infelices. Irruunt super nos comminationum eius tonitrua, coruscant fulmina plena horroris: & ecce bonum dicimus deum: bonũ sentimus: ne indignatio ebibat spiritum nostrũ En peruersitatem. Si non est tã misericors de⁹ cur ipsius non amplecteris bonitatem? Vę mihi misero. q̃ vereor immo q̃ vereri ipse debueram, q̃ interim leuia reputo, ne grauissima reputet deus. Enimuero sensum magis q̃ actum ęstimat. Et vt quidam sanctorum ait, Nullum peccatum tam veniale qđ nõ fiat criminale dũ placet. Neq; id de transitoria delectatiõe credẽdum: quæ interdum subrepit etiam perfectis: sed de stabili quadam animi confœderatiõe p̃posito & consensu.

Bernardus.

Q de Christi vulneribus fons ortus est veritatis.

K ¶Dñs meus & deus meus. Vñ hoc reportatũ est oraculũ nisi ex foraminib⁹ petrę? Bona foramina q̃ fidẽ astruũt resurrectiõis & Christi diuinitatẽ. In his passer inuenit sibi domũ, & turtur nidũ vbi ponat pullos suos. In his colũba se tutatur, & circũuolitantẽ intrepida intuetur accipitrem.

Petrus Rauennas.

Q oculum mentis exacuat vis amoris.

Discipul⁹ quẽ diligebat Iesus, dicit dñs est. Primus qui diligitur videt: quia semper amoris oculus acutius intuetur: & semper viuacius qui diligit̃ sentit. Petr⁹ vt audiuit. Quæ res Petri sic tardauerat mentem, vt ab alio audiret dominũ qui cęteris consueuerat nunciare? Sed tardius dñm suum videbat qui vocem facile ancillę susurrantis audiuit. Petr⁹ vt audiuit tunica p̃cinxit se, & misit se in mare. Vere mirũ: qui in mari nud⁹ est in mare se demergit indut⁹. Sed innocẽtia nũq̃ nuda est, & reatus semprefugit ad velamẽ. Deniq; sic Adam vt nũc Petrus post culpam suã gestit tegere nuditatẽ: quia ambo vtiq; fuerãt ante culpam sancta nuditate vestiti. Misit se in mare vt esset prim⁹ in reditu, qui acceperat in ordine principatum. Tunica se præcinxit q p̃cingendus erat martyrii passione. 21 L

Bernardus.

Q cæteris apostolis nauiculæ singulæ, Petro maris vniuersitas sit commissa.

¶Sciens Petrus quia domin⁹ est, misit se in mare. Alii autẽ nauigio venerunt. Quid istud? Nõpe signum singularis põtificii Petri, per qđ nõ vnam nauem vt cæteri quiq; suam, sed seculũ ipsum susceperit gubernandum. Mare eñ seculum est, naues ecclesię. Inde est q altera vice instar domini gradiẽs super aquas vnicũ se Christi vicarium designauit, qui nõ vni populo sed cũctis pręesse deberet. Ita cũ quisq; habeat suã ei vna cõmissa est grandissima nauis. Facta est omnibus, ipsa vniuersalis ecclesia toto orbe diffusa. Vnde & dicebat dñs. Si diligis me Petre pasce oues meas. Quas? Illius vel illi⁹ ciuitatis, aut regionis aut regni? Oues meas inquit. Cui non planũ non designasse aliquas, sed assignasse omnes? Nihil excipitur vbi distinguitur nihil. Et forte pręsentes cęteri cõdiscipuli erant, cum cõmittens vni, vnitatem omnibus commendaret in vno grege & vno pastore. iuxta illud. Vna est columba mea, formosa mea, perfecta mea. Vbi enim vnitas, ibi perfectio. reliqui numeri perfectionem non habent, sed diuisionem recedentes ab vnitate. Inde est q alii singuli singulas sortiti sunt plebes scientes sacramẽtum. Deniq; Iacobus q videbatur columna ecclesiæ, vna est contentus Hierosolyma, Petro vniuersi M

tatem cedens. Pulchre vero ibi positus suscitare semen defuncti fratris vbi occisus est ille: nā dictus est frater domini.

Qualis pastor esse debeat & qualiter pascere gregem domini.

N ¶Petre amas me &c. Nō ociose totiēs repetitū est, Petre amas me: in commissione ouium. Ac si dicat dominus. Nisi me ames, & valde perfecteq; ames, hoc est plusq̃ tua, plusq̃ tuos, plusq̃ te, nō te intromittas de ouibus meis pro quibus sanguinem meum fudi. Terribilis sermo. Propterea attendite vobis pastores ecclesiæ, & precioso deposito quod vobis creditum est. Ciuitas est, vigilate ad custodiam & concordiam Sponsa est, studete ornatui. Oues sunt, intendite pastui. Et hæc tria ad trinam illam domini pertinent sciscitationem. Porro custodia ciuitatis vt sit sufficiens trifaria erit: A vi tyrannorū a fraude hæreticorum: a tentationibus dæmonum. Sponsę vero ornatus in bonis operib9, moribus, ordinibus. At pastus ouium communiter quidem in pascuis scripturarū tanq̃ in hæreditate domini. Sed est distinctio in illis. Nam sunt mandata quę duris & carnalibus imponūtur ex lege, vitæ & disciplinæ. Et sunt holera dispensationis: quæ infirmis & pusillis corde respectu misericordiæ apponuntur. Et sunt consiliorum solida fortiaq; pręcepta: quæ ex intimis sapientiæ proponuntur sanis, & qui exercitatos habent sensus ad discretionem boni & mali. Paruulis autem tanq̃ anniculis adhortationis lac potus datur non esca. Adhuc boni sollicitiq; pastores impiguare pecus nō cessant bonis exemplis, & suis magis q̃ alienis. Nam si alienis tantū, ignominia est illis: & pecus non ita proficit. Si enim apposuerit Moysi mansuetudinem, patientiam Iob, misericordiam Samuelis, Dauid sanctitatē, & cætera huiusmodi immitis aūt fit & impatiens & immisericors & minime sanct9: sermo minus sapide veniet ei, & oues minus auide capient. Bonus autē pastor hoc quoq; curabit, vt habeat in semetipso sal: sciens quia sermo sale conditus q̃tum placuerit ad gratiam tantum proficiet ad salutem.

O ¶Vt tamen eadem paulo expressius designemus, ad solam ciuitatis custodiam, vt q̃tum satis est procuretur, opus viro forti, spiritali, fideli. Forti, ad propulsandas iniurias: spiritali, ad deprehendendas insidias: fideli qui non quæ sua sunt quærat. Porro ad mores honestandos & corrigendos, quod ad decorem pertinet spōsę, necessaria est cū multa diligentia disciplinæ cēsura. Ferueat ergo necesse est zelo illo quo accēsus erat qui dicebat. Aemulor vos dei ęmulatione &c. Nā quomodo in pascua scripturarū educet greges dn̄icos pastor idiota? Et si doctus & non bonus fuerit, verendum ne non tā nutriat doctrina verbi q̃ noceat vita sterili. Temere itaq; hoc onus subitur absq; scientia pariter & vita laudabili.

Petrus Rauennas.

Qȝ nunq̃ ouis, discipulus, & ægrotus, caulas scientiam, sanitatem si sibi relicti fuerint consequentur.

¶Alius te cinget & ducet te quo tu non vis. P

Nunq̃ ouis ad caulas perueniet si pro suo libitu peruagetur. Nunq̃ scientiam discipulus poterit obtinere, si tot9 p̄ sua volūtate contenderit. Aegrotus quoq; nūq̃ poterit recipere sanitatem si pro suo curatus fuerit arbitrio.

Finiuntur Euangelia.

Sequuntur Apostolorum Acta.

Odo de Mor.

Cur ad consolandos apostolos duo tm̄ angeli descenderunt.

ECce duo viri astiterunt iuxta illos in
vestibus albis. Mi- Q
rum & inquisitione dignum videtur, cur tam pauci missi sunt, cur tam pauca loquuti: Cum et rei dignitas attestantium posceret multitudinem, & apostolorum desolatio non modica consolatione indigeret. Nato domino angelorum chorus canebat Gloria in excelsis deo. Ascendēte eo nisi duo apparuere. Dicam9 causam. Sed causam fortasse deuotioni potius seruientem q̃ rationi. Ascendente dn̄o, & nouā in cœlis speciem naturæ ingerente, superna illa curia admirata festiuo apparatu exiit ei obuiā & canticis spiritualibus laudes cecinit triumphāti. Fortasse idcirco tam pauci venere, ne tā festis deessent solēniis. Et qui venere, regressu celeri nouis se gaudiis sociarunt.

Bernardus.

Qȝ status, trāsmigratio, aspectus in cœlum in apostolis commendetur.

¶Viri Galilęi quid statis aspicientes in cœlū. R

Verba hæc angelorum ad apostolos tria præclara innuunt: quæ & ipsorum fidei insinuant veritatem: & morum continent honestatem. Quæ sunt transmigrare, stare, aspicere. Transmigratio triplex est. Primum quidem trans-

migramus carne per baptismi mysterium ab originali peccato. Secundo transmigramus ope re per pœnitentię remedium ab actuali pecca to. Tertio transmigramus mente per verita tis intellectum ab erroris vitio. Stare est in nul lam partē declinare. Qui status velut quadrus lapis inuenitur quadriformis, id est superius amando cœlestia: inferius contemnendo terre na: a dextris vilipendendo prospera: a sinistris ęquanimiter sustinendo contraria. In cœlum quoq; tribus modis aspicim⁹: Per foramen, per fenestram, per ostium. Ad foramen pertinet cō punctio, ad fenestram deuotio, ad ostium con templatio. In hac Iesus a nobis assumitur: quia semper in nobis habitat per fidē. Trāsit in qua lemcūq;, licet per speculum & in ęnigmate, spe ciem. Qui sic venit quēadmodum vadit: quia cum aliud sit opus, aliud fructus operis, ea dem tamen est intentio incommutabilis desu per manantis veritatis. Vel aliter. Qui nos sal uat noster Iesus, est salutaris operis effectus. Hic assumitur in cœlum, quando sicut scriptū est opera sanctorum veniunt in memoriam an te deum: & redit quando reddit vnicuiq; secū dum opera sua. Q assumitur in nube, diuinā protectionē intellige; quæ protegit vndiq; ope ra sanctorum ab incursu tentationum. Vel nu bes est ipsorum circunspectio sedula, quæ si de fuerit minus sunt opera salutaria.

Q ad trinam virtutem exemplum apostolicum nos inuitat.

S ¶Hi omnes erant perseuerātes vnanimiter in oratione &c. Expectabant siquidem cœlestem consolationem, cuius acceperant repromissio nē. Laudabili magnanimitate pusillus grex pa storis solatio destitutus: minime tamen dubi tans quin illi cura esset de eis: sed paternā pro eis gereret sollicitudinem: deuotis pulsabat supplicationibus cœlum: certus q penetrarēt illud iustorum orationes: nec pauperū preces spernerentur a domino: aut sine copiosa bene dictione redirent. Sed nec sine longanimitate p sistebant indeficientes, iuxta illud propheticum Si moram fecerit, expecta eum: quia veniens veniet & non tardabit. Porro vnanimitas legit euidenter expressa, q hæc sola diuini spiritus charismata mereatur. Neq; enim est deus dis sensionis, sed pacis. Neq; habitare facit nisi vnius moris in domo. Iure igitur præparatio nem cordis eorum audiuit auris diuina, nec ab expectatione sua confudit eos: qui & ma gnanimes & longanimes & vnanimes essent.

Certissima nanq; hęc testimonia sunt fidei, spei & charitatis. Et quidem euidenter spes longa nimitatem, vnanimitatem charitas operatur. Nunquid nō fides quoq; magnanimum facit? Facit, & sola. Quicquid enim sine fide præsu mitur: non est illa animi solida magnitudo, sed ventosa quædam inflatio & tumor inanis. Imi temur & nos triplicem hanc preparationem: si desideramus superefluentem mensuram spiri tus obtinere. Euidens fuit magnanimitas in cō uersione nostra: sit etiam in consummatione longanimitas: sit vnanimitas in cōuersatione. Huiusmodi siqdē aīabus cœlestis illa Hierusalē desiderat instaurari: quibus nec fidei magnitu do desit in suscipiendo onere Christi: nec lon gitudo spei in persistendo: nec charitatis iun ctura, quod est vinculum perfectionis.

Q Iudas nec cœlo nec terra recipi dignus fuit.

¶Iudas abiit in locum suum. Pulchre omnino in aere crepuit medius, aetiarum collega pote T statum: vtpote quē veri dei & veri pariter ho minis, qui de cœlo venisset operaturus salutē in medio terræ, proditorem, nec cœlum recipe ret, nec terra sustineret.

Q vinum de vera vite fusum apo stolos inebriauit.

Quomodo hi ebrii sunt cum hora diei tertia sit? Vere ebrii erant apostoli: sed 2 nō eo vino quo ab incredulis ebrii cre V debantur. Plane inquam ebrii, sed vino nouo, quod veteres vtres nō merentur accipere, nec continere valerent. Hoc nouum vinum vera il la vitis fuderat de excelso lætificans cor, non statum mētis euertens: vinum germinans vir gines, non apostatare faciens etiā sapientes. No uum vinum, sed habitantium super terram. Nā in cœlis quidē olim iā copiosissime redun dabat: non in vtribus, nec in testeis vasis, sed cella vinaria, in spiritualib⁹ apothecis. Fluebat per vicos & plateas omnes ciuitatis illius vi num in quo lætitia cordis non carnis luxuria est. Nam terrigenæ & filii hominum vinū hu iusmodi non habebāt. Sic igitur cœlum quidē vino proprio vtebatur, qd terra interim nescie bat. Sed ne ipsa quidē terra penitus inops, car ne Christi gloriabatur, cuius præsentiā cœlū nihilominus sitiebat. Quid ni fidelissimū fieret gratissimumq; commercium inter cœlum & terram: inter angelos & apostolos: vt exhibere

tur illis caro Christi, istis vinum cœli. Esset℞ in terra spũs: caro in cœlis: ac deinceps omnia omnib⁹ cõmunia inęternum? Nisi inquit, abiero paracletus non veniet. Hoc est dicere. Si nõ dederitis qđ amatis: non habebitis qđ desideratis. Expedit igitur vobis vt ego vadam, vos quoq₃ de terra ad cœlum, de carne ad spiritũ translaturus.

Balduinus.

Q₃ non sit sacerdotis euangelici pecuniam possidere.

5 X Argentum & aurum non est mihi. Digna vox principatu principiis apostolorum, principis ecclesiæ. Quid Petro & auro? Nonne Petrus dixit: Nos reliquimus omnia: quid ergo erit nobis? De mercede quęrenti non aurũ repromittitur vel argentũ. Hęc em̃ contẽnebat, quia in gloria egẽtium superbiebat. Vnde & agrorum precia ad pedes ipsius, ac cęterorum a fidelibus ponebãtur. Meritoq₃ ante pedes: quasi pedibus conculcanda, q̃ indignum erat, vel manibus attrectari.

Bernardus.

Q₃ Christum persequitur qui corpus eius, id est ecclesiam impugnarit.

9 Y Et subito circunfulsit eũ lux de cœlo. O vere inæstimabilis diuinæ dignatio pietatis. Illustrat cœlesti fulgore vel aforis: ĩtus adhuc luminis incapacẽ. Lucis & vocis testimonia credibilia facta sunt nimis, nec dubitare est de veritate q̃ se per vtrasq₃ ingerit, oculorũ scilicet auriumq₃ fenestras. ¶Saule Saule quid me p̃sequeris? Vere deprehensus est Saulus. Non est dissimulandi locus: non est facultas vlla negandi. In manibus sunt epistolę crudelissimę legationis: auctoritatis execrandę potestatis iniquę: Quid me p̃sequeris? An nõ persequebaẗ Christũ qui Christi membra trucidabat in terris? An vero persequuti sunt Christũ qui sacratissimũ illud corpus crucis affixere patibulo, & non p̃sequebaẗ eum qui aduersus corpus eius, qđ est ecclesia odio furebat iniquo? Deniq₃ si proprium sanguinem dedit in precium redemptionis animarum, non tibi videtur ab eo grauiorem sustinere persecutionem, qui suggestiõe maliuola, exẽplo pernicioso, scandali occasione, auertit ab eo animas quas redemit, q̃ a Iudæo qui sanguinẽ illũ fudit? Agnoscite dilectissimi, expauescite cõsortia eorũ qui salutem impediunt animarum. Horrendũ prorsus sacrilegium quod et ipsorũ videtur excedere facin⁹ qui dño maiestatis manus sacrilegas iniecerũt. Videbatur cessasse iã persecutionis tempus, sed vt palam factum est, nũq̃ deest persequutio christiano, sed neq₃ Christo. Et nunc qđ grauius est, ipsi Christũ persequuntur, qui ab eo christiani dicuntur. Coniurasse videtur contra te deus, vniuersitas populi christiani a minimo vsq₃ ad maximum. A planta pedis vsq₃ ad verticem capitis nõ est sanitas in illa.

Q₃ a suis rectoribus ecclesia spiritualiter impugnetur.

¶Egressa est iniquitas a senioribus iudicib⁹ vicariis tuis qui videntur regere populum tuũ. Non est iam dicere: sicut populus sic sacerdos: Z quia nec sic popul⁹ vt sacerdos. Heu heu domine deus, ipsi sunt in persequutione tui primi, q̃ videntur in ecclesia tua primatum diligere, gerere principatum. Arcem Sion occupauerunt, apprehenderunt munitiones, & vniuersam deinceps libere & potestatiue tradunt incendio ciuitatem. Misera eorum conuersatio plebis tuę subuersio est. Atq₃ vtinam nũc sola hac parte nocerent. Nunc autẽ dati sunt: sacri gradus in occasionem turpis lucri, & quæstum existimãt pietatẽ. Copiosissimę quidẽ pietatis inueniũt in suscipienda immo accipiẽda animarũ cura: sed hæc apud eos cura minor: & de animarũ salute nouissima est cogitatio. Inique agunt etiam cæteri contra Christum: multiq₃ sunt nostris temporibus antichristi. Hæc videt Christus & silet. Hæc saluator patiẗ & dissimulat. Propterea dissimilemus nos necesse est, & sileamus maxime de prelatis nostris, magistris ecclesiarum.

Q₃ Christum persequitur qui salutem impedit animarum.

¶Quid me persequeris? Vereor ne quis forte A sit in nobis domini persequutor: quia manifesta docuit ratio impedire salutem, esse persequi saluatorem. Quas ego de salute animę meę fratri illi gratias agere possum: qui mihi propinat detractionis fraternæ venenum? Merito detractores deo odibiles describuntur tãq̃ persequutores. Quid & is qui exemplo suo ad remissius agendum cæteros prouocat, aut singularitate turbat: aut inquietat curiositate, aut impatientia & murmuratione molestat: aut quocunq₃ modo contristat spiritum dei qui in eis est: Nõne & hic manifeste persequitur Christum? Vt ergo persequutorum & nomen & crimen longe sit semper a nobis: benignos semper & mites exhibeamus nos, inuicem supportantes in omni patientia: ad id quod melius & perfectius est alterutrum prouocantes.

¶Saule Saule qđ me p̃sequeris? Et ille. Quis es B dñe? Hinc p̃fecto daẗ intelligi q̃ vere circũfusa erat illi claritas nõ infusa. Audiebat dñi vocẽ

sed faciem non videbat: quoniam erudiebatur ad fidem. Et vt ipse postea docuit, fides ex auditu est. Quis es inquit? Ignotum persequebatur & ideo cōsecutus est misericordiam. Discite ex hoc iustum iudicē deū non modo quid fiat, sed etiā quo aīo fiat cōsiderare. Et cauete deinceps ne quis parua reputet, cum q̄libet parua scienter delinquere cōuincatur. Nemo dicat in corde suo: leuia sunt ista, non curo corrigere: non est magnum si in his maneam venialibus minimisq; peccatis. Hæc eñ est impœnitentia: hæc blasphemia in spiritum sanctum: blasphemia irremissibilis. Paulus blasphemus fuit, sed non in spiritum sanctum, quia ignorans fecit in incredulitate. Quis es inquit domine? Et dominus ad eum. Ego sum Iesus Nazarenus quem tu persequeris. Ego saluator quem tu persequendo peris.

Quæ sit forma verę obedientiæ.

C ¶At ille. Domine quid me vis facere? Hæc plane perfectæ conuersionis est forma. O verbum breue, sed plenum, sed viuum, sed efficax. Q̄ꝫ pauci inueniuntur in hac perfectæ obedientię forma, qui suam ita abiecerunt voluntatem vt non quid ipsi, sed quid velit dominus omni hora requirāt. Sequitur. Et dominus ad illum. Surge & ingredere ciuitatem, ibi dicetur tibi quid te oporteat facere. O sapientia suauiter vniuersa disponens. Eū cui tu loqueris erudiēdum de voluntate tua mittis ad hominem, vt socialis vitæ commendetur vtilitas: & edoctus per hominem discat & ipse secundū datam sibi gratiam hominibus subuenire. Sequitur. Apertisq; oculis nihil videbat &c. Felix cæcitas qua male quondam illuminati in pręuaricatione, tandem in conuersione salubriter oculi excæcantur. Sane ꝙ triduo Paulus sine cibo manet persistens in oratione: ad eos maxime pertinet, qui nouiter seculo abrenunciātes, necdū in cœlesti consolatione respirant. Sustineant ergo & ipsi dominum in omni patientia: orent sine intermissione, quærentes, petentes, pulsantes, quia exaudiet eos pater cœlestis in tempore opportuno. Exinde iubetur Ananias manus imponere Saulo: sed tanq̄ bene eruditus non continuo acquiescit. Vide enim si non etiam Paulus ipse doctrinam hanc tradit discipulo: Nemini, inquiens, cito manus imponas. Vidit ait dominus virum imponentem sibi manum vt visum reciperet. Paulus cum hoc vidisset non continuo illuminatus est: sed expectauit Ananiæ manum, quem venturum in somnis præuidit.

Ne magistri præsumant fieri qui discipuli non fuerunt.

¶Hæc dico, quia vereor ne forte quis sit inter nos qui solo se somnio præsumat illuminatum esse: nec iam æquanimiter patiatur ad manum trahi: sed doctorem sese profiteatur alienum. D Cui enim necdum administrationis cura iniuncta est, nec credita dispensatio, necdum præceptum vt videat & prouideat iis qui apertos oculos habentes nihil vident: quis hoc præsumere tentat nisi qui meditatur inania, & quasi somnia vana sectatur?

Cassianus.

Q̄ꝫ deus ob humilitatis gratiam hominem doceri velit ab homine.

E ¶Surge & ingredere ciuitatem, & ibi dicetur tibi quid te oporteat facere. Vbi sunt qui suo viuere arbitrio: suo cōsilio regi in ipsis maxime initiis suę conuersionis præsumunt? Ecce Paulum apostolum per semetipsum vocans & alloquens Christus, cum posset ei viam perfectionis reserare cōfestim: dirigere ad Ananiam maluit: & ab eo iubet viam veritatis agnoscere, dicens. Surge & ingredere ciuitatem &c. Mittit itaq; istū ad seniorē, eumq; illius potius doctrina q̄ sua censet institui: ne scilicet quod recte gestum fuisset in Paulo, posteris malum præsumptiōis prębethe exemplum: dum vnusquisq; sibimet persuaderet simili modo se quoq; debere dei solius magisterio atq; doctrina potius q̄ seniorum institutione formari.

Ricardus.

De duabus catenis quibus a diabolo mens hominis ligatur.

ERat Petrus in carcere vinctus cathenis duabus. Vultis scire quæ sint huiusmodi vincula quæ soleant mentes etiam meritis sublimes: quādoq; grauiter irretire? F Modo sordida titillatione caro inflammatur. Modo fœda cogitatione animus sordidatur. Quasi ergo carcerales tenebras incurrimus, quando his concupiscentię nexibus irretiti confusionis nostræ caliginem declinare volumus, nec valemꝰ. Sed illa sane mēs diuinæ consolationis reuelationem meretur: quæ non tam propria corporis sui ignauia, q̄ alienæ malignitatis proteruia has confusionis suæ tenebras patitur. Eiusmodi autem sancta anima ad diuinæ legationis aduentum eripitur quando ex diuinæ inspirationis gratia & reuelationis luce ab oppressionis suæ pondere releuatur. Felix Petrus, qui non solum meruit ab angelo eripi: verum ereptus etiam angelum sequi. Puto ꝙ non omnes qui ab angelo eripiuntur: angelica etiam vestigia comitantur.

Bernardus.

Q: non sit dignus festiuitatis requie,q in vigilia noluerit laborare.

14 G Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnũ cœlorũ. In huius rei sacramentũ sanctorum solennia ieiuniis prӕuenimus:ꝙ scilicet tribulatio pſens sit via festiuitatis ӕternæ. Indignus quippe soléni lętitia est,qui statutã vigiliæ abstinentiam non obseruat.Si renuis affligere animã tuam in vigilia,indignus iure censeris requie & exultatione festiua,Est autẽ vniuersum pſentis pœnitẽtię tempus vigilia quędã solẽnitatis magnæ & ęterni sabbatismi,quẽ prӕstolamur.Nec causaberis vigiliã longiorem si ęternitatẽ festiuitatis attendas.Licet eñ habere prӕparationẽ soleant solẽnia diurnã:illa cũ æterna sit,non exigit tamen ęternam.

Bernardus.

Q: sensualitas animæ nomine designetur.

20 H Non facio animam meam pciosiorem q̃ me.Optimus ęstimator rerum qui nihil sui sibi pferendũ existimat.Q: multi saluti proprię vilissimam modicãq; pecuniã prӕtulerunt:Paulus nec animã.Ergo differentiam facis inter te & animã tuam? Prudẽter quidem tu tibi pluris es q̃ quiduis tuum. Sed quo modo non anima tua tu? Arbitror ꝙ quia Paulus iam in spiritu ambularet,& mente consentiret legi dei,quia bona est: idcirco hanc ipsam mentẽ suam tãq̃ principale,ac supremum quiddam sui,dignum duxerit suũ potius q̃ suę cuiuspiam rei nomine designare.Reliquum vero qđ cõstat naturæ esse inferioris,& inferiori perinde vilioriq; essentiæ qđ est corpus inhærere, non modo officio viuificandi ac sensificãdi,sed fouẽdi,nutriendiq; desiderio:hoc inquã sensuale atq; carnale appellatiõe sui homo spiritualis indignum iudicans,inter sua magis censuit deputandum,q̃ se personaliter exprimendũ per illud.Cum me dico inquit,excellẽtius qđ in me est,in quo & sto per gratiam dei,mentem rationemq; intellige.Cum loquor animã meam:hoc inferius accipe quod carni animãdo vides accõmodatũ,immo & vinctum in concupiscẽtia.Id me fuisse sed iam non esse agnosco, quia non secundũ carnem ambulo,sed secundũ spiritum. Viuo ego iam nõ ego,secundũ carnẽ non ego: secundum mentem ego.Hanc ergo animã suã Paulus spernebat præ se,paratus perdere eam, iuxta consilium dñi.Tu quoq; si propriã deseras voluntatem:si corporis voluptatem:probabis te Pauli imitatorem: qui non facias animã tuam preciosiorem teipso.

Hic arguuntur monachi ciborũ differentias obseruantes.

¶Quid vos dicitis obseruatores ciborum:morum neglectores? Hypocrita & sequaces ei⁹ docent animas saluas facere in hoc mundo:Christus & eius discipuli perdere.Quẽ e duobus sequi magistrum eligitis? At manifestum se facit qui sic disputat:hoc oculis:illud capiti:hoc pectori vel stomacho.Legumina ait alter ventosa sunt.Caseus stomachum grauat:lac capiti nocet.Potum aquę nõ sustinet pectus. Caules nutriunt melancholiam.Cholerã porri accendũt. Pisces de stagno vel de lutosa aqua meę non cõgruũt cõplexioni.Quale est hoc vt in totis fluuiis,agris,hortis,cellariis vix possit reperiri qđ comedas? Puta te quęso monachum esse nõ medicum:nec de complexione iudicandũ,sed de pfessione. Num in euangelio legisti has differentias ciborũ? Aut in prophetis, aut in literis apostolorũ? Caro & sanguis profecto reuelauit tibi hanc sapientiã non spiritus patris. Epicurus atq; Hippocrates alter corpis voluptatẽ, alter bonam habitudinẽ pfert : me⁹ magister vtriusq; rei contemptum prædicat. I

Balduinus.

In qbus versari debeat cõuersatio sacerdotum.

¶Attendite vobis & vniuerso gregi. Primum vobis:deinde gregi.Habenda est ratio salutis ppriæ iis qui negocium procurant salutis alienæ.Castigatis moribus decet nos viuere quib⁹ credita est censura moralis disciplinæ.A se debent incipere quos primum oportet, pro se rationem reddere.Attendite inquit,vobis.Attẽdite quid estis secundũ naturã infirmę cõditionis:quid secũdũ functionẽ iniunctę legationis: quid secundũ potestatẽ acceptæ dignitatis: qd secundũ humilitatem debitę seruitutis. Attendite quid estis cũ aliis:quid propter alios:quid deniq; infra alios. Cũ aliis quid estis nisi hoies similes aliis,passibiles,ĩ peccatis cõcepti, moriẽdi necessitate constricti? Tales eñ decet esse põtifices,qui norunt esse compassibiles eo ꝙ sint & ipsi passibiles.Ergo quia homines estis:infirmi estis secundum naturam infirmæ conditionis.Secundũ functionẽ iniunctę legationis,propter alios,angeli pacis estis:in quibus deus posuit verbum reconciliationis : vt cum apostolo dicere possitis.Pro Christo legatiõe fungimur tanq̃ deo exhortante per nos.Obsecramus pro Christo reconciliari deo.Si autẽ angeli estis,in cœlis est cõuersatio vestra.Nõ eñ in carne,sed in spũ,sicut administratorii spũs in mi.propter eos q hę.ca.sal.Missi autẽ a deo qui facit angelos suos s.& mi.s.ig.vr. Vñ & vos discipulorũ

corda vrere & illuminare debetis: vt calore igniti eloquii pariter ardeant, & a calore eius non se abscondant. Mali vero sacerdotes cum boni angeli non sint: malis angelis rectius comparantur: qui de cœlo lapsi in veritate non steterunt: & honorem dignitatis angelicæ perdiderunt. Ne ergo & vos cadatis attendite: quia nō solum angeli estis propter alios: sed & dii estis supra alios. Et hoc secundum dignitatem acceptæ potestatis. Potestas vestra de cœlo est, & ex deo. Quis enim potest peccata dimittere nisi solus deus? Et vobis tamen data est potestas dimittendi peccata. Quia deus deorum locutus est & dixit. Quodcūq̄ solueris super terrā erit solutum & in cœlis. In hac autem potestate vestra deus semper repręsentatur a vobis in terra vt per vestrum ministerium semper pręsens sit quærentibus eum, non solum præsentia maiestatis: sed & repręsentatione suæ auctoritatis. Attēdite q̄tus honor illi debeatur a vobis: qui tam honorabile nomen dedit vobis. In hoc em̄ nomine timēdi estis & honorandi. Timendi vt iudices: honorandi vt patres. Timendi pro potestate: honorandi pro sanctitate. Sicui vestrū sanctitas deest, quod absit, timeat ille qm̄ iudex est. Timeat ille quoniā stetit in synagoga deoꝝ in medio autem deos diiudicans. Nouit enim qui sunt eius. Nam qui amant primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in synagogis & primas salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi: q sunt mercenarii: q sunt fures & latrones, qui non intrant per ostium: q sunt nummularii: qui vēdūt columbas in templo: q sunt canes muti: qui sunt operarii mali: totum hoc genus deorum inter falsos deos computandum videtur. Simulacra em̄ sacerdotum sunt & sicut imagines deorum aut idola abominationum in templo. Quēadmodū vnius veri dei cultus per idololatriam idolo indebite exhibet ita honorē diis. i. sanctis sacerdotib⁹ debitū indebite sibi vsurpāt, qui sibi sumūt honorē non vocitati a deo tanq̄ Aaron. Attēdite iterū humilitatem vestram & seruitutis necessitatem: & quid īfra alios estis. Si vultis audire, dicat ꝓpheta quid estis: qui ad dn̄m loquens ait. De fructu operum tuorum satiabitur terra producens fœnum iumentis & hærbam seruituti hominum. Ecce quid estis, iumenta & seruitus hominū: de tā alto in tā imū deuoluti estis Sicut scriptū est. Ascēdūt vsq̄ ad cœlos, & desc. vsq̄ ad a. Hoc igit̄ sentite in vobis qđ & in Christo Iesu. Cum em̄ esset ille deus in forma dei semet ipsum exinaniuit, formā serui accipiēs. Et vos dii estis. Exinanite vosmetipsos, & seruilē formā accipite: vt interdū efficiamini sicut hoīes propter homines: infirmi propter infirmos: sicut ille qui dicit. Quis infirmatur & ego non infirmor? Sequit̄. Vos posuit spiritus sanctus episcopos regere Ecclesiam dei. Hoc est enim officiū vestrum secundum geminū regendi modū dirigere & corrigere in iustitia & iudicio. His eī virtutibus sedes dei præparatur, aut corrigit̄. Sicut scriptum est. Iustitia & iudicium pręparatio sedis tuæ. Per vestram iustitiam vestrūq̄ iudicium præparanda est sedes dei in his q nō dum sessiles se deo sessori præbuerunt. hoc est in his qui nondum deo per obedientiam subiecti esse cœperunt. Pręparanda est in his etiam qui lapsi sunt vt erigantur: quia dominus supponit manum suam. ad vos omniū oculi respiciunt. Vita enim vestra speculum est sanctitatis, honestatis exemplū, & iustitiæ signaculum.

Epistola beati Pauli ad Ro. Bernardus.

Qꝫ philosophi non tā salubria q̄ sublimia sint sectati.

Deus illis reuelauit. Nec adiunxit Per spiritum suū. quia impiæ mentes contentæ sapientia q̄ inflat, illā quæ ædificat nescierūt. Reuelatio em̄ quæ ꝑ spiritū sanctū fit: nō solum illustrat ad agnitionem: sed & accēdit ad amorem, dicente Paulo. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Deniq̄ ipse apostolus dicat per quid cognouerunt. Per ea inquit quæ facta sunt intellecta &c. Vnde constat ꝙ nec perfecte cognouerunt quē minime dilexerunt. Si enim integre cognouissent: bonitatē q̄ pro eorum redemptione in carne nasci & mori voluit, non ignorarent. Sed audi quid eis de eo reuelatum fuerit. Sempiterna virtus eius & diuinitas. Vides quia qđ sublimitatis qđ maiestatis est, in ꝓsumptione spiritus nō dei: sed sui rimati sunt. Qꝫ aūt mitis sit & humilis corde non intellexerunt. Nec mirum: quia caput eoꝝ Beemoth nihil humile: sed om̄e sublime videt.

ca. i.

K

Qꝫ vera sapientia illuminat pariter & inflammat.

¶ Et obscuratum est insipiens cor eorum. Sol non omnes quibus lucet etiam calefacit. Sic sapientia cunctos quos docet quid faciendum sit non etiā accēdit ad faciendum. Aliud est diuitias multas scire & aliđ possidere. Nec notitia L

diuitē facit, sed possessio. Sic aliud nosse deū, & aliud timere. Nec notitia sapiētē: sed timor facit q̄ afficit. Tu ne sapiētē dixeris quē sua scientia inflat? Quis illos sapiētes dicat nisi insipientissimus: q cū cognouissent deū nō tāq̄ deū glorificauerūt: aut gratias egerunt? Et bene initiū sapientiæ timor domini: quia tūc primū deus animæ sapit cum eam afficit ad timendum: nō cum instituit ad sciendum. Times dei iustitiā: times potentiam: & sapit tibi iustus & potens deus: quia timor sapor est. Porro sapor sapientē facit: sicut scientia scientem: sicut diuitiæ diuitem. Quid ergo prior locus tantum præparat ad sapientiam? Præparatio rerum cognitio est. Verum hāc facile sequitur elationis tumor si non reprimat timor. Vt merito dicatur Initiū sapientiæ, qui se pesti insipientiæ primus opponit. Ibi itaq; accessus quidam est ad sapientiam hic ingressus.

Balduinus.

M Q꞉ auaritia spreto deo coli faciat creaturam.

¶ Qui mutauerunt gloriam incorruptibilis dei in si. cor. ho. Hoc auari faciunt: qui auaritiā sectantes postposita imagine dei amant, & colunt imaginem nūmi: cuius precium in errore & stulta hominum opinione consistit. Quid enim sunt argentum & aurum publicæ monetæ charactere signata: nisi quædam simulacra regum & opera manuum hominum? Hi sunt o auare, hi sunt dei tui quos toto corde, tota mente, tota anima diligis: quos pręcipuo honore colis: in quibus confidis: in quibus totā spem in omni necessitate ponis.

Q꞉ charitas in alterum semper tendat.

5. N Charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritū sanctū qui datus est nobis. Charitas quæ per gratiā in nobis est, aliquo modo repræsentat nobis qualis sit illa incomprehensibilis charitas quæ deus est: cuius natura siue charitas siue benignitas est. Natura charitatis est hęc, sicut intimo quodam sensu ipsius charitatis nobis medullitus intimatur, & amare & velle amari. Sicut enim ignis nō potest nō ardere: sic & charitas nō potest non amare. Amor enim ignis est: & amare hoc est ardere. Et sicut ignis non se continet intra se: sed in hoc moueri videtur vt semper attingat quæ incendat: sic & amor se semp in alterum transfert, & bonorū suorum requirit participem. Aestimatione enim charitatis omē bonum pulchrius elucescit cum in commune deducitur q̄tum decet.

Petrus Rauennas.

Q꞉ genus humanum mors deuoret ore.

¶ Per vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit & per peccatum mors. Si ex Niniuitis singularis populi & vnius vrbis nōnūq̄ homines diu lamentati sunt discrimen, q̄ mens non totis tenebris obscuretur: quos oculos in fontes non redigat: quādo vnius lapsus extitit ruina cunctorum, & vnius culpa omnium defluxit ad pœnam: ac parentis vitium vniuerso generi ferale exitium p̄parauit? Intrauit in hūc mundum. Miraris eū posteris obsuisse qui facinore suo damnauerit mundum? Peccatum aūt nec natura nec substantia est, sed accidens: & hoc est peccatū naturę: quod est fumus oculis: qđ febris corpori: qđ dulcissimis fontibus amara salsedo. Vtiq; purus & lucidus est oculus p̄ naturam: sed per fumi conturbat̄ & obscurat̄ iniuriam. Et per peccatum mors. O crudelis fera, & non vno capite in hominū genus sæuire contenta: quam videmus tota humanæ stirpis germina tam preciosa deuorantē trino ore. Si quidem peccatum capit, mors deuorat, deglutit infernus. Et ita in omēs homines pertrāsiit. O dura hęreditas, O crudelis, O miseri quibus nec adipisci libuit: nec renunciare licuit nos hęredes. Et ne hoc iniustum forsitan videatur: respondetur: quia omēs per vnum. Nunquid nō in semine tota arbor? Vitium ergo seminis, vitium est totius arboris.

Q꞉ lex peccati vulnus aperuit non sanauit.

¶ Lex subintrauit vt abundaret delictū. Venit P lex quæ & vulnus proderet, & tādem vetusto languori supernum aduenire medicum nunciaret. Venit lex quæ mandatorum fomētis in cutem produceret qđ in altum male letaliter sæuiebat. Venit lex vt gladio præceptorum apostema longi temporis aperiret: & collectam diu saniem salutaris subinde sequeret̄ effusio: Nec tamen p̄ se aut vulnus claudere, aut ægrotanti perfectam valebat reddere sanitatem. Et ideo sequitur. Vbi abundauit peccatum super abundet & gratia. Acsi diceret. Vbi dilatatum est vulnus, supereffusa est sanitas.

Q꞉ periculosior sit infirmitas quæ patitur recidiuum.

Quid ergo dicemus? Permanebimus in 6. peccato vt gratia abundet? Si prona Q est delinquētibus pietas: si futura bona malis præsentibus acquiruntur: quid nobis virtutum iter arduum, quid inter malos iugis seruandæ innocentiæ cruciatus? Augeant̄ humana facinora vt bonitas cœlestis exuberet. Ad hoc ipse respondet apostolus. Absit. Siquidem vt medicus non vulneri: sed curæ proficit

& saluti:ita & deus nõ peccato:sed homini largitus est gratiam. Nec ad multiplicãda:sed ad delenda delicta imbrẽ suæ pietatis effudit. Igit inimicus est curę, qui semper curari ęstuat:nec vnq̃ desiderat persanari. Fugienda est ista demẽtia. Recidiua enim letalis est sæpius ægritudo.

Ricardus.

Q; sit nouitas nullis passionibus subiacere.

R ¶In nouitate vitæ ambulemus. Ad illatam iniuriam hilarescere:obiectam cõtumeliã nõ erubescere:de tribulatione gaudere:nonne hoc est in nouitate ambulare:& secundũ aliquẽ modũ seipsum impassibilem ostendere:& suis passionibus non subiacere?

Balduinus.

De triplici homine:& triplici cruce.

S ¶Vetus homo noster simul crucifixus est vt destruatur corpus peccati, vt vlterius non seruiat peccato. Ego sum vetus homo morti vicinus:homo terrenus portãs imaginem terreni. Homo carnalis venundatus sub peccato. Homo animalis nõ percipiens ea quę sunt spiritus dei. Homo reus mortis & cruce dignus. Nec vna tantũ cruce. Alia eñ crux debetur terreno, alia carnali, alia animali. Et ego vnus homo om̃es isti:& om̃es isti in me vno & om̃es cogitationes eorum aduersum me in malum.

De homine terreno.

T ¶Homo terrenus vetus homo est. Cœpit eñ a dieb9 antiquis a diebus pręuaricatiõis Adæ. Huius imaginẽ portãt q terrena sapiũt:qui solum cogitant quę sunt mundi:qui nimis amãt terrenam substantiã, & terrenã gloriã:quorum cõuersatio in terra est nõ in cœlis. Nõ enim respiciũt cœlum:sed oculos suos statuũt declinare in terram. Lingunt & comedũt oĩbus dieb9 vitæ suæ:cõglutinatus est in terra venter eoꝝ. Sẽper intrãt in iferiora terrę donec deglutiant a terra:sicut Dathan & Abiron. Homo hm̃oi amicus mũdi est. Vnde & inimicus dei constituit. Hic est ei qui cõtra Christũ clamat dicẽs Tolle tolle crucifige eũ. Terreni nẽpe erant qui dicebãt. Si dimittimus eũ sic, oẽs credẽt in eũ: & veniẽt Romani & tollent locũ nostrũ & gentem. Nõdũ inuidia terreni hoĩs cõtra Christũ quieuit. Persequitur eñ Christum in nobis ne viuat Christus in nobis. Si qs ergo Christi est, armet se zelo vindictæ cõtra psequutorẽ Christi. Clamemus ad alterutrũ p Christo contra inimicũ Christi. Sed quã accusationẽ afferem9 aduersus hoĩem hũc? Ecce homo qui nõ ponit deũ adiutorẽ suũ:sed sperat in multitudine diuitiarũ suarũ:& pualuit in vanitate sua. Tolle tolle crucifige eũ. Si hũc dimittis nõ es amicus Cæsaris. Sic fecit:sic fiat ei. Crucifixit: crucifigatur. Dignus est cruce & reus est mortis.

De cruce hominis terreni.

¶Quænã inquis est crux hoĩs istius? Aestimo q cõtemptus mũdi. Quæ quidẽ crux quasi ex duobus lignis aptatur:cõtemptu.s.terrenæ substantię, & cõtemptu terrenæ gloriæ. Totus ergo extendat in cruce, in longũ & in latũ. In cõtemptu terrenæ gloriæ hoc est in voluntaria vilitate extẽdat altitudo eius:in cõtemptu terrenæ substantiæ, hoc est in voluntaria paupertate, extendatur latitudo eius. V

De homine carnali.

¶Est alia crux in qua appẽdẽdus est homo carnalis. Homo iste amat vinũ & pinguia:ocium & securitatẽ:indui purpura & bysso:quotidie splẽdide epulari. Quæcũq; desiderãt oculi eius nõ negant eis. Om̃ia desideria sua in impetum voluptatis relaxat. Quis aũt sit finis huius hominis, in parabola de diuite & Lazaro declarat. Mortuus est, inquit, diues & sepultus est in inferno. Melius est ergo nobis hm̃oi hoĩem morti tradere in interitũ carnis, q̃ cũ ipso trahi in puteũ interi9. Mortificãda est itaq; caro nostra & crucifigẽda vt destruatur corpus pc̃ti. iuxta vocẽ prophetæ dicẽtis ad dñm. Cõfige timore tuo carnes meas. X

De cruce carnalis hominis.

¶Quoniã vero ad carnalẽ hoĩem dictũ est, Tu vero odisti disciplinã:nulla dignior crux inuenit q̃ austeritas regularis disciplinę qua crucifigitur carnalis homo:cui cruciatus est disciplina quã odit. Hæc crux ex legibus abstinẽtię & cõtinẽtiæ quasi ex duobus lignis extruit. Abstinẽtia eñ gulã tẽperat:& lex cõtinẽtiæ in oĩbus sensibus mẽtis & corporis luxũ frenat:& in his est omnis carnalis homo. Y

De animali homine.

¶Aĩalis autẽ homo qs sit apl's declarat dicens. Aĩalis homo nõ pcipit ea q̃ sunt dei. Carnalis homo a terreno hoĩe amoris pprietate differre videt. Amat eñ ille terrã:hic amat opera carnis. Aĩalis aũt hõ vel sensu vel affectu cognoscitur. Aĩalis est sensu q nõ sapit ea q̃ sunt spirit9 dei. Aĩalis est affectu, cui nõ sapiũt ea quę sunt spiritus dei. Qui aĩalis est sensu ignorat & errat:in tenebris ambulat:nescit quo vadat. Qui aĩalis est affectu sine affectione est, diuini amoris affectũ in se nõ sentit. Z

De cruce hominis animalis.

¶Crux igit hui9 hoĩs est æmulatio dei secũdũ sciẽtiã. Sciẽtia ei & æmulatio arma sũt militiæ nostræ nõ carnalia, sed potẽtia deo ad destructionẽ munitionũ:qbus nos armam9 destruẽtes A

consilia & omnẽ altitudinẽ extollentẽ se aduersus omnẽ scientiã dei:& in captiuitatẽ redigentes omnẽ ĩtellectũ in obsequiũ Christi. Aduertere est in his verbis apostoli altitudinẽ aduersus scientiã dei extolli. Quæ est autẽ hæc altitudo nisi de qua dicit: Noli altũ sapere? Hæc est altitudo aĩalis hoĩs, q in vanitate sensus sui ambulat. Altitudo autẽ crucis scientia dei est, quę in captiuitatẽ redigit omnẽ intellectũ in obsequiũ Christi. Latitudo vero aĩalis hoĩs est aĩalis affectus. Vagat̃ eñ per illicita in via lata q̃ ducit ad perditionẽ. Latitudo vero crucis est affectus deuotionis in latitudinẽ charitatis. Sunt autẽ nõnulli qui æmulationẽ dei habẽt:sed non secundũ scientiã dei. Alii autẽ scientiã dei habẽt & nõ æmulationẽ. Verum vt ex duobus lignis crucis statura compingatur:iungenda est sciẽtiæ æmulatio:& scientia æmulationi, ne sit indiscreta deuotio:vel indeuota discretio.

Sequitur.

B ¶Vt destruat̃ corpus peccati vt vltra non seruiat peccato. Si per corpus peccati recte intelligitur cõsensus peccati, tunc corpus peccati vere destruit̃:cũ tentanti cõcupiscentiæ nõ cõsentitur. Carnalis autẽ homo quasi homo peccati est & filius pditionis, habẽs corpus peccati:cui cõcupiscentia quasi pro aĩa est, & cõsensus quasi pro corpore. Et cũ cõcupiscentię plene cõsentitur quasi corpus peccati viuificat̃ & iam peccato seruitur.

Petrus.

Q lex peccati sit occasio non peccatum.

7. C PEccatum non cognoui nisi per legem. Acsi dicat. Aurũ auaritia non est:sed auaritiã non cognoui nisi per aurum. Vinũ ebrietas nõ est: sed ebrietatẽ nõ cognoui nisi per vinũ. Pulchritudo corporis nõ est concupiscentia, sed formæ decus. Formæ cõcupiscẽtia me rapuit & pduxit ad lapsum. Peccatũ nõ cognoui nisi per legẽ. Vitia nõ nosse felicitatis est, nosse periculi, vicisse virtutis. Quod enim ignis aridæ segeti:hoc vitia corpori sunt humano. Nã si ad mentẽ & sensus peruenerint: inextinguibile gignit̃ & exhalat̃ incendiũ:& nisi iudex cœlestis corda rigauerit:oĩne robur cordis & corporis redigitur in fauillam.

Balduinus.

Q carnis motus canũ latratibus & latrunculis comparetur.

D ¶Iã nõ ego operor illud:sed qđ habitat in me pctm̃. Sic sunt ĩdisciplinati motus in corde vel in corpore nostro, sicut latratus canis, qui molestus est viatoribus magis latratu q̃ morsu. Latratus quidẽ molesti sunt & suspecti:sed morsus noxii:& latratus valẽt ad custodiã & cautelam. Nam interdũ pro nobis latrant & nõ semp cõtra nos:deo ita dispensante vt caute ambulemus:vt ad vigilandũ excitemur:ne vnq̃ per securitatem obdormiamus in morte. Q si canes latrant circa domũ:nunqd ideo nõ in pace custoditur domus? Et si contradictio aliqua est in carne nostra:non solũ rationi:sed etiã voluntati nostræ cõtraria:nunqd ideo nõ possidemus terrã? Immo possidemus, licet nõdũ oĩno vt volumus:sed vt pro tẽpore possumus. Et in regno pacis latrũculi inueniunt̃. Sed dẽphensi cõprehensi suspendnnt̃:aut aliis suppliciis addicunt̃.

Bernardus.

Q in nobis vitia non sunt mortua:sed compressa.

¶Scio qa nõ habitat in me bonũ. Qtumlibet in hoc corpore manens profeceris: erras si vitia putas emortua, & nõ magis oppressa. Velis nolis, intra fines tuos habitat Iebuzeus, subiugari potest, non exterminari. Scio inquit apostolus quia non habitat in me bonum. Parum est, & male esse fateatur. Ait: Nõ quod volo hoc ago sed quod odi, ipsum facio. Si autem quod odi illud facio, non ego operor illud:sed quod habitat in me peccatum. Deniq̃ medium vitiorũ virtus tenet. Ac perinde sedula eget nõ solum putatione:sed etiã circuncisione. Alioquin verendũ ne vndiq̃ illabentibus immo arrodentibus vitiis illa dum nescis, paulatim elangueat: aut si supercreuerint, suffocetur. Vnde in tanto discrimine cõsilium est obseruare diligenter & mox vt renascentiũ capita apparebũt: prompta seueritate succidere. Non potest virtus cũ vitiis pariter crescere. Ergo vt illa vigeat, ista crescere non sinantur. Tolle superflua, & salubria crescunt. Vtilitati accedit quicquid cupiditati demis. E

Q boni dicendi sunt qui mente seruiunt legi dei.

¶Scio quia in me non est bonum. Discernit qđ dicit in se:in carne sua interpretans propter contradictoriam legem quæ in ea est. Nam habet legem in mente, eaq̃ melior. An non lex dei bona? Q si malus est propter legem malã, quo modo non propter bonam bonus? Lex dei eius in mente ipsius:atq̃ ita in mente vt sit & mentis. Testis ipse est. Inuenio ait, aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ. Nunquid suum dixerit quod carnis suæ est:& non suum quod mentis suæ est? Q magis suũ sit fatetur ipse:cum malum quod in carne est ita a se alienum censet vt dicat: Iam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatũ. F

Et ideo forte signãter aliã dixerit legẽ inuentã in membris suis: ꝙ alienã hanc & quasi aduen titiã reputaret. Vnde Paulus non iam malus est propter malũ qđ in carne habet: sed bonus propter bonũ quod in mente habet. An nõ bonus qui consentit legi Dei quoniam bona est? Q, si seruit legi peccati, carne hoc facit non mente.

Q, velle bonum habeamus a domino: velle simpliciter a natura.

G ¶Velle adiacet mihi &c. Velle inest nobis ex libero arbitrio, nõ etiã posse qđ volumus. Non dico velle bonũ aut velle malũ: sed tantũ velle. Velle eñ bonũ pfectus est: velle malũ defect⁹: velle vero simpliciter ipm est qđ vel pficit vel deficit. Porro vt eẽt ipm creãs gratia fecit: vt pficiat, saluans gratia fecit: vt deficiat, ipsum se deiecit. Itaq; liberum arbitrium nos facit volentes, gratia beniuolos. Sicut eñ aliud est timere simpliciter, aliđ timere deũ, aliud amare, aliud amare deũ: Nã timere & amare simpliciter prolata, naturales sunt affectiones: cum additamẽto virtutes: sic aliud velle & aliud bonum velle Simplices nãq; affectiones naturaliter insunt nobis: quasi ex nobis: additamenta ex gratia. Quod ergo creatio donat, gratia ordinat: vt nil aliud sint virtutes q̃ ordinatę affectiões. A deo enim velle sicut & timere & amare accepimus in conditione naturæ vt essemus aliqua creatura. Velle autem bonum quomodo & timere & amare deum, accipimus in visitatione gratiæ vt simus dei creatura. Creati quippe quodãmodo nostri in liberã voluntatẽ: q̃si dei efficimur per bonam voluntatem. Porro bonam qui liberam facit: & ad hoc bonam vt simus initium aliquod creaturæ eius: quia expedit nobis magis oĩno non fuisse: q̃ nostros permanere. Nam qui voluerunt sui esse, vtiq; sicut dii scientes bonum & malum: facti sunt non tantum iam sui: sed & diaboli. Itaq; libera volũtas nos facit nostros: mala, diaboli: bona, dei. Cęterũ siue dei simus siue diaboli: non tamen similiter desinimus esse & nostri. Manet enim vtrobiq; libertas arbitrii: per quam maneat & causa meriti. Sane diabolo nostra nos voluntas mancipat nõ potestas eius. Deo subiicit eius gratia, non nostra voluntas.

Hugo de Sancto Victore.

Q, dei non viuit spiritu quem eius eloquium non accendit.

8. H QVi spiritum Christi nõ habet hic nõ est eius. Spiritum Christi non habet qui verba Christi audiendo non ardet. Spiritus enim sanctus in linguis igneis apparuit.

In quibus quisq; carni debeat vel non debeat obedire.

¶Fratres debitores sumus non carni vt secundum carnem viuamus. Debitores sumus carni vt eam cohibeamus ab iniquitate: exerceamus in virtute: & sustẽtemus in infirmitate. Sed debitores ei non sumus vt secundum illam viuamus. i. vt quod horret fugiamus: & quod diligit appetamus. Sic enim nec a malo declinaremus, nec bonum aliquando faceremus. I

Bernardus.

De triplici libertate.

¶Ipsa creatura liberabitur a seruitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum dei. Triplex est libertas. Est enim libertas a peccato, libertas a miseria, libertas a necessitate. Prima naturæ. Secunda gratiæ. Tertia vitæ vel gloriæ. Primo nanq; in liberam voluntatem & voluntariam libertatem conditi sumus nobilis Dei creatura. Secundo reformamur in innocentiã noua in Christo creatura. Tertio sublimamur in gloriam perfecta in spiritu creatura. Prima libertas habet plurimum honoris. Secunda virtutis. Tertia cumulum iocunditatis. Ex prima præstamus cæteris animãtibus. In secunda carnem: Mortem in tertia superamus. Solus autẽ Christus inter omnes filios Adam libertatem sibi vendicat a peccato. Sed & libertatem a miseria habuit potentia non actu. Nemo quippe tollebat animam eius: sed ipse ponebat eam. Et oblatus est, sed quia voluit. Sicut & natus ex muliere: sicut & factus sub lege. Fuit ergo & ipse sub lege miseriæ. Sed quia voluit: vt liber inter miseros & peccatores vtrunq; iugum fraternis a ceruicibus amoueret. K

Quomodo sanctis etiam mala cooperentur in bonum.

¶Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, his qui secundum propositum vocati sunt sancti. Non te terreat quod audisti nomen sanctitatis. Quod non secundum meritum: sed secundum propositum: non secundum affectionem: sed secundum intentionem sanctos vocat. Et tu ergo si posueris in corde tuo declinare a malo & facere bonum: tenete qđ accepisti & pficere semper in melius: sed & siqd aliqñ minus recte egeris, vt est humana fragilitas: nõ ĩ eo psistere: sed pœnitere & corrigere q̃tũ potes: eris sine dubio sanctus: sed cui L

interim clamare necesse sit. Custodi animã meã quia sanctus sum. Vis ergo nosse quẽadmodũ hmõi sanctis oĩa cooperant̃ in bonũ? Nõ curro modo p singula: inimici nostri sunt iudices. Si em̃ ipsi p nobis quõ nõ oĩa simul cũ illis? Porro nobis duplex aduersat̃ hostium genus, malum .s. duplex, qđ facimus & qđ patimur: culpa .s. & pœna. Itaq; cũ sit vtraq; cõtraria, erit vtraq; p nobis si volumus: vt pœna quidẽ a culpa liberet, & aduersus pœnã adiuuet culpa. Ecce em̃ cõpungimur in cordib⁹ nostris, & in cubili conscientiæ sup delictis pteritis. Sed delinit cõscientiã & corrodẽtiũ dẽtes peccatorũ cõterẽs reducit spẽ veniæ pœnitẽtia ista & volũtaria pœna quã patimur. Nõ solũ autẽ pterita: sed & futura repellit. Nã & tentãtia ppulsat vitia: & nonnulla sic perimit, vt aut raro aut nunq̃ venenatũ audeãt erigere caput. Sic pœna p nobis facit aduersus culpã, vt vel oĩno non sit, aut minor sit pœna. Culpa etiã agit vt aut nõ sit: aut minor sit pœna. Qui em̃ perfecte senserit pcti onus & aĩæ læsionem exteriorẽ, aut ex toto nõ sentiet aut parũ sentiet pœnam: nec reputabit laborẽ quo nouerit peccata deleri pterita, futura caueri. Sicut nec sanctus Dauid cõuitiantis serui reputauit iniurias, memor filii persequentis.

Q bonus sit comes bono spiritui, corpus hominis.

M ¶ Diligentibus deum omnia cooperãtur in bonum. Verũ id profecto: nam & ipsum corpus qđ aĩam dicit̃ aggrauare, vide quõ animæ diligenti deũ cooperetur in bonũ. Valet enim illi corpus suũ infirmũ, valet mortuũ, valet resuscitatũ. Primo ad fructũ pœnitẽtiæ. Secundo ad requiem. Tertio ad consummationem. Merito sine illo perfici non vult, quod in omni statu in bonũ sibi subuenire persentit. Bonus plane fidusq; comes caro spiritui bono: quæ ipsum aut si onerat iuuat, aut si non iuuat exonerat, aut certe iuuat & minime onerat. Primus status laboriosus: sed fructuosus. Secundus ociosus: sed non fastidiosus. Tertius etiam gloriosus.

Galfridus.

Q electis non solum bona: sed etiam mala proficiant ad salutem.

N ¶ Diligentibus deum omnia cooperantur in bonum. Non enim bona tantum, sed etiam mala bonis proficiũt ad salutem. Quid ni possint? Absit vt vincat malitia sapientiam. Et cũ multi etiam bonis in sui perniciem abutantur: bene malis vtentes nõnulli inueniuntur. Bene itaq; vtitur bonis qui facit: qui recte offerens, recte etiam diuidit: solam in his omnibus quæ recte egerit quærens salutem propriam, proximorũ ædificationem: gloriam dei. Iustitiæ est hoc, qđ suum est cuiq; reddere. Bene vtitur bonis qui recipit ea in timore & in gratiarum actione, & necessitatis consideratione beneficia sumit actoris. Temperantiæ hoc, quæ & ipsa secunda species est virtutis. Bene vtitur malis q̃ fecerit, q exinde non modo humilior intra conscientiam suam, sed etiam feruentior ad agendam pœnitentiã & sollicitior fuerit ad cautelã. Bene vtitur malis quæ patitur: qui eorum breuitatem leuitatem, vtilitatem semper attendit. Et horũ quidem duorum, prudentię alterum est, alterũ fortitudinis.

Cassianus.

Q mens perfecti debeat biformes euentus vniformi constantia superare.

¶ Scimus quoniã diligentibus deum oĩa cooperantur in bonum. Omnia inquam, siue mors, siue vita, siue prospera, siue aduersa. Vbiq; qui deum diligit, inuenit occasionem salutis. Verũ sicut de perfectis ac sapientibus hoc dicitur: ita de infirmis pronunciatur ac stultis: omnia aduersari viro insipienti. Nec prosperis em̃ rebus proficit: nec emendat̃ aduersis. Eiusdẽ nãq; virtutis est tristia fortiter superare: cui⁹ & moderari secunda. Et eum qui in vno eorũ superat̃, neutrum sufferre certissimum est. Facilius tamen quis elidi potest prosperis q̃ aduersis. Hæc enim inuitos interdũ retinent atq; humiliant & compunctione saluberrima vel minus peccare faciunt vel emendant. Illa vero mollibus mẽtem ac perniciosis extollentia blandimentis securos felicitatis suæ prouentu, ruina maiore prosternunt. Proinde mens viri iusti non debet esse similis cæræ vel alterius cuiusq; materiæ mollioris, quæ semper characteri signantium cedens pro eius forma atq; imagine figuratur. Q̃q̃ in se tandiu retinet donec alio rursum superimpresso signaculo reformetur. Atq; ita fiat vt nũq̃ in sua qualitate persistat. Quin potius debet esse velut quoddam adamantinum signatorium, vt inuiolabilem mensuram figuram sui semper custodiẽs characteris, vniuersa quæ incurrerint sibi ad qualitatẽ sui status signet atq; formet: ipsa vero insigniri nullis incursibus possit.

Q securus optat interire pro Christo qui nouit neminem posse mori pro Christo.

Optabam anathema fieri a Christo pro 9.
fratribus meis. Vas electionis charita P
tis repletus affectu, etiam anathema optat fieri a Christo: dummodo ei familia multiplex acquiratur, & ad gloriam sui patris, salus totius Israeliticæ plebis ac

crescat. Securius enim optat interire pro Christo qui nouit neminem posse mori pro vita.

Bernardus.

Q; in corde compuncto dominus inuenitur.

10. Q Prope est verbũ in ore tuo & in corde tuo. Nõ te oportet o hõ maria trãsfretare: nõ penetrare nubes: non grandis tibi ostẽdit via: vsq; ad temetipm occurre deo tuo: vsq; ad cordis cõpunctionẽ & confessionẽ oris occurre: saltem exeas de sterquilinio miserę cõscientiæ: quoniã indignũ est illuc actorem pietatis intrare.

Q; seruorum Christi fides & confessio sit ornatus.

R ¶Corde credit ad iustitiã: ore autẽ cõfessio fit ad salutẽ. Iustitia in corde: panis in domo est. Et beati qui esuriũt iustitiã: quoniã ipsi saturabũtur. Sit ergo iustitia in corde tuo. Et iustitia q̃ ex fide est. Hæc em̃ sola habet gloriã apud deũ. Sit etiã in ore cõfessio ad salutẽ. Confessionem inquam & decorem induere, quã maxime stolam in ministris suis Christus acceptat.

Petrus Rauennas.

Q; nihil desit homini qui deum habet.

S ¶Corde creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutẽ. Magnũ per hoc fidei nostræ videmus esse cõpendium, quãdo inter cor & linguã salutis humanę versat & geritur sacramentũ. Habes homo vnde credere debeas. Corde creditur ad iustitiã. Habes vnde debeas confiteri. Ore autem confessio fit ad salutẽ. Et qd dicam? Totum in se habet homo qui deum habet. Deũ vero habet: q eũ suũ credit & cõfitet actorẽ. Et q̃a corde credit ad iustitiã: ore aũt cõfessio fit ad salutẽ: sanctificate corda: mũdate labia: iustificate linguã: vt vox fidei baiula de pectore toto sanctitatis procedat exemplo.

Bernar. Q; in cõspecta mũdi fabrica dei potẽtia sapiẽtia benignitas cõmendent.

11. T Ex quo oĩa, p quẽ oĩa, in quo oĩa. Tria in magno huius mundi opere cogitare debemus. Videlicet qd sit, quõ sit, ad qd sit cõstitut⁹. Et in esse qdẽ rerũ inæstimabilis potẽtia cõmendat: q; tã multa, tã magna, tã multipliciter, tã magnifice sũt creata. In mõ aũt sapiẽtia singularis elucet, q; hæc qdẽ sursũ, hęc vero deorsũ, hęc ĩ medio ordinatissime sint locata. Si vero ad qd factus sit mediteris: occurrit tã vtilis benignitas, tã benigna vtilitas, quæ etiã ingratissimos quosq; multitudine & magnitudine beneficiorũ possit obruere. Potẽtissime siquidẽ ex nihilo oĩa: sapientissime oĩa pulchra: benignissime vtilia sunt creata.

Q; Christo qui se pro nobis obtulit nosmetipsos rependere debeamus.

Offerẽtes hostiam viuã deo placentem. 12.
V Quid offeremus aut qd retribuemus Christo p oĩbus quę retribuit nobis? Ille p nobis obtulit hostiã p̃ciosiorẽ quã habuit qua nimirũ p̃ciosior esse nõ potuit. Et nos ergo faciam⁹ qd possum⁹: optimũ qd habem⁹ offerẽtes illi, qd sumus vtiq; nosmetipsi. Quis mihi tribuat vt oblationẽ meã dignet maiestas tãta suscipere? Duo minuta habeo, corpus & aĩam meã. Vtinã hęc p̃fecte tibi deus possim ĩ sacrificiũ laudis offerre. Lõge em̃ vtilius mihi est vt offerar tibi q̃ vt deserar mihi ipi. nã ad me ipm aĩa mea cõturbat. Fratres, morituro dño Iudę⁹ mortuas hostias offerebat. Sed iã nũc viuo ego dicit dñs: nolo mortẽ p̃ctõris, sed magis vt conuertat & viuat. Nõ vult dñs mortẽ meã: & nõ libẽter offero ei vitã meã? Hęc est em̃ placabilis hostia: hostia deo placẽs: hostia viua. Sed in oblatione dñi tres fuisse legunt: & in hac quoq; tria a dño requirũt. Fuit in ea oblatione Ioseph spõsus matris dñi, cuius filius putabat: Fuit & ipa virgo mater, & puer q offerebat. Sit ergo & in oblatione nostra cõstãtia virilis, sit cõtinẽtia carnis, sit cõsciẽtia humilis, sit inquã in p̃posito p̃seuerãdi animus virilis, sit ĩ cõtinẽtia castitas virginalis, sit ĩ cõsciẽtia simplicitas & humilitas puerilis.

Petrus Raueñ.

Q; dandi sit auidus qui vt largiatur exorat. X
¶Obsecro vos per miam dei. Mira pietas quæ vt largiat exorat. Hic nãq; beat⁹ apostolus nõ humana petẽs: sed diuina cõferens sic p̃catur. Obsecro vos &c. Medicus austera remedia cum recipere persuadet ægrotos: agit p̃cibus nõ cõpellit imperio: sciẽs infirmitatis non voluntatis esse q; salutaria respuit quotiẽs profutura repellit infirm⁹. Et filiũ pater nõ potestate: sed amore ad rigorẽ p̃trahit disciplinæ. Sed quare non per virtutem dei aut gloriã p̃cat apostolus: sed tãtũ per miam dei? Quare? Quia per ipsam solam & crimẽ persequutoris euasit: & apostolatus tanti adeptus est dignitatẽ. Sicut ipse fatet dicẽs. Qui prius fui blasphemator & p̃sequutor: sed misericordiam consequutus sum.

Quas hostias Christianus sacerdos debeat immolare.

¶Vt exhibeat[is] corpora vestra. Ap̃ls sic rogãdo oẽs hoĩes ad sacerdotale fastigiũ iã p̃uexit. Vt exhibeat[is] corpora vestra hostiã viuã. O inauditũ Christiani põtificat⁹ officiũ: qñ hõ ipe sibi ẽ & hostia & sacerdos. Mirũ plane sacrificiũ vt corpus sine corpe, sanguis sine sanguie offerat. Sʒ hoc sacrificiũ, Christi descẽdit ex fora q corpus suũ p vita secli vitaliter ĩmolauit. Et vere Y

corpus suum fecit hostiam viuam qui viuit occisus. Hinc martyres morte nascuntur siue vitam inchoant: & in cœlo lucẽt qui in terris putabantur extincti. Et tu igitur induere sanctitatis stola: pręcingere balteo castitatis. Sit in velamento capitis tui Christus: crux in frontis tuę munimine perseueret. Pectori tuo appone diuinæ scientiæ sacramentum: in odore thymiama semper orationis accẽde. Arripe gladium spiritus. Altare cor tuum pone, & sic corpus tuum admoue dei securus ad victimam. Deus fidem non mortem quærit: votum nõ sanguinẽ sitit. Placatur voluntate non nece. Sic igitur fiet corpus tuum hostia viua, si nullo peccati iaculo fuerit sauciatũ. Non enĩ potest mori qui in tali gladio meretur occidi. Sanctam deo placentẽ. Quantũ enim immaculata victima placat deũ tãtum si maculata fuerit exacerbat. Rationabile sit obsequium vestrum. Obsequium ratione vigens: feruor est, quod non ratione frenatur. Quis enim nõ vocatus ad aulæ regalis se proripit seruitutem? Quis sine titulo militari militem se ausus est profiteri? Quis sine dignitatis infulis, nomen dignitatis inuadit? Hinc siquidem Saul tumẽs regali vertice dum putat sibi de sacerdotio qd licere: regnũ qđ acceperat altaris temerator amisit. Hinc Iudæus dum legẽ sine legis ratione excolit, legis interimit auctorem.

Bernardus.

Qꝫ id prius discendum sit quod vicinius est saluti.

Z ¶Dico autem per gratiam quæ data est mihi omnibus qui sunt inter vos non plus sapere q̃ oportet sapere: sed sapere ad sobrietatẽ. Nõ ꝓhibet sapere: sed plus sapere q̃ oportet. Quid ẽ sapere ad sobrietatem? Vigilantissime obseruare quid scire magis priusve oporteat. Tempus enim breue est. Est autem quod in se est, omnis scientia bona: quæ tamen veritate subnixa sit. Sed tu qui cum timore & tremore tuam operari salutem pro temporis breuitate festinas, ea scire prius ampliusqꝫ curato quæ senseris viciniora saluti. Nonne medici corporum medicinæ portionem definiunt, eligere in sumendis cibis quid prius, quid posterius, & ad quẽ modum quidqꝫ sumi oporteat? Nam etsi bonos cõstat esse cibos ꝙ eos deus creauit: tu tamen si in sumendo modum & ordinem non obserues ipsos tibi reddis plane non bonos. Ergo quod dico de cibis hoc sentite & de scientiis.

Petrus Rauennas.

Qꝫ sit etiam in scientia modus discretionis.

A ¶Non plus sapere q̃ oportet sapere. Omnium quidẽ ciborum sal salubre est cõdimentũ si mensura non desit. Alioquin si sine modo, & ipsum perit: & qđ salierit, ꝑdit. Amaricat enĩ minietas qđ poterat sapere mensura. Sic qui in nobis est sensus si modum teneat, dat saporem: intellectum parit: cor dilatat: auget ingenium: maturat discenda: audienda componit: fitqꝫ sibi dulcis & degustãtibus tota dulcedinis plenitudo. Et plane erit ille melleus sensus q ore proferat nil amarum. Ad hoc enim inuitat apostolus cũ ait. Nõ plus sapere q̃ oportet sapere: sed sapere ad sobrietatem.

Bernardus.

Qꝫ sanctorum est gaudere cum gaudentibus & lugentibus collugere.

¶Gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus. O q̃ breui sermũculo totius religionis depinxit insigne. Qꝫ eleganti clausula proposuit pietatem, æquitatem statuit, submouit inuidiã. His vberibus mater ecclesia lactat proficientes: perfectos nutrit. Facessat hinc secularis plausus, insania & lætitia mundialis abscedat. Quia non est gaudere impiis dicit dominus. Nunqd illorum os gaudio impleri existimas: qui lætantur cum malefacerint? Nunquid qui vestiuntur purpura & bysso, gaudium & lætitiam obtinebunt? Absit vt in terra suauiter viuẽtium, gaudiorum inueniatur materia, cum tantis alternationibus tota mũdi facies immutetur, & eleuãs allidatur & respiret allisus. Sed est gaudium continua sibi iocunditate firmissimum: qđ ꝑfectus animus de secura sibi cõscientia pollicetur. Mens enim ab huius mundi aspergine pure pressequ detersa: & in diuinæ contemplationis acumen totum desiderii sibi figens affectum, gaudens gaudet in domino. Talis anima minas aspernatur: nescit timorem: spem falsam eludit: & omnium scandalorũ immunis, in pace in idipsum dormiens requiescit. B

Quæ debeant esse verba prælatorum.

¶Gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus. Materni breuiter exprimuntur affectus: quia nec dolere paruuli nec valere queũt absqꝫ illa quæ genuit. Vtrobiqꝫ eam necesse est suis conformari visceribus. Hæc debent esse verba prælatorum quibus suos subditos lactent: congratulatio scilicet & compassio. Et congratulatio quidem exhortationis: compassio vero consolationis lac fundit. Porro vtraqꝫ speciem vberum cœlitus irrorari pio pectori suo spiritualis mater toties sentit quoties visitatione spiritus sancti illustratur. Videas eam mox plenis vberibus paruulis incubare lactãdis. Et ex vno C

quidem consolatoria, ex altero vero exhortatoria vberius ministrare, prout singulis expedire videbit. Verbi causa: Si quē forte ex iis quos genuit in euangelio, deprehendit aliqua tentatione concussum, & nō posse iam ferre vim tētatiōis: quomodo cōdolet? quomodo mulcet? quomodo plangit? quomodo consolatur? quot argumenta pietatis mox reperit: quibus erigat desolatum? Econtrario si promptum, si alacrem, si bene proficientem cognouerit exultat, aggredit salutaribus monitis, accēdit amplius instruit in quibus potest vt perseueret: vtq; in melius proficiat exhortatur. Oibus se conformat; omniū in se transfert affectus, matrē se probat non minus deficientium q̄ proficientium. Quātos hodie secus affectos videmus de iis qui animas regere susceperunt? Quod enim sine mirabili gemitu dicendum non est: Christi opprobria, sputa, flagella, clauos, lanceam, crucem, & mortem, hęc omnia in fornace auaritiæ conflant, & profligunt in acquisitione turpis quæstus: & precium vniuersitatis, suis marsupiis includere festinant: hoc sane solo a Iuda Scariothe differentes, q; ille horum omne emolumentum denariorum numero compensauit: Isti voraciori lucrorum ingluuie pecunias exigunt infinitas. Animarum nec casus reputatur, nec salus. Non sunt profecto matres: qui cum sint de crucifixi patrimonio nimium incrassati, impinguati, dilatati, non compatiuntur super contritione Ioseph. Qui mater est non dissimulat: habet vbera & nō vacua. Gaudet cum gaudentibus: flet cū flentibus.

Balduinus.

Q; membra sibiinuicem seruiant: sibi prosint.

D ¶Multi quidem vnum corpus sumus: alter alterius membra. Vnus autē spiritus totum corpus nostrum per mēbra & iuncturas & compages eorum viuificat: pacēq; mutuam conciliat: in qua vnitas ipsa conseruatur. Conciliat autem in mutuis obsequiis mēbrorum mutuaq; patientia. Attendite & videte quæ singula sunt propria, quomodo cōmuni vtilitati deseruiunt. Oculus nō tantū sibi videt: sed & pedes dirigit in gressibus eorum. Os non sibi tātum comedit: nec stomachus digerit: sed cōmune negocium geritur: & qđ toti corpori nutriendo & sufficiat & proficiat, ore sumitur: stomacho digeritur. Nōne lingua siqua pars corporis lædatur, quasi affectum cōpatientis & vocem patientis assumens: contra lędentem clamat: Quid me lędis? Nōne cor de cōmuni vtilitate sollicitum cōsilia disponit apud se ita & p aliis, sicut & p se? Nōne manus ad ministrādum natę, & ad seruiendum donatę, vt quotidiana docet experientia, ad obsequiū pedū sese humiliant? Q; si manus, vt casu nōnunq̄ accidit, ab altera vulneret: Nunqd quę lęsa est, zelo vindictę armatur, & percussa repercutit? Nonne illa quę lęsit quasi reatus sui conscia, & quasi dolore pœnitentię compuncta, velut satisfactionis nomine, sorori lęsę medelam curationis quam optimā potest, adhibere festinat? Nonne ipsa obsequii humilitate pro venia supplicat: & vt sibi ignoscatur orat? Nonne deuota sedulitate: & suæ benignitatis studio omnem malignitatis suspicionem excusat? Est & aliud qđ nos ædificare possit. Si pręsenserit oculus minacem gladium in caput feriendum vibrari, mox quasi inconsulte, aut timoris, aut furoris calore manus se interponit: & gladio opponit aut etiam occurrit, & in suum periculum festinat, dum capiti metuit sibi non metuit: & vt parcatur capiti: non parcit ipsa sibi. Quo queso nos trahunt hæc exempla: nisi ad mutuam patientiā: mutuā humilitatem: mutuam charitatem? Nonne deus scripsit legem amoris in nobis, quæ nos erudiat de nobis? Sed qui legem dedit, det nobis & benedictionem, Amen.

Bernardus.

Q; bona sint coram deo & hominibus prouidenda.

¶Prouidentes bona nō tm̄ coram deo sed etiā coram omnibus hominibus. Docet nos apostolus bona etiam coram hominibus prouidere. Sed inter hęc notandum: q; si in hac parte vt assolet minus opera nostra profecerit: sit iam nobis pro minimo, vt ab homine iudicemur. Non q; eatenus id oporteat paruipendi: vt non debeat quis secūdū deum et in timore eius, vel declinare, vel cōpescere scandala proximorū: Sed q; vbi necesse est alterum fieri e duobus, melius fit vt scandalum oriatur q̄ veritas relinquatur. Nam & veritas ipsa quę Christus est, causantibus pharisęis q; peccatores reciperet, pessimis licet hominibus rationē reddere nō neglexit: quorum tn̄ iudiciis vt peccatores abiiceret minime acquieuit. E

Cassianus.

Q; omni cedat iniuriæ mens quam charitas emolliuit.

¶Non vos defendentes charissimi: sed date locum irę. Id est nequaq̄ ad vindictam iracundia cogente tendatis, sed date locum iræ. Hoc est: nō sint corda vestra sic impatientię ac pusillanimitatis angustiis coarctata: vt violen- F

tam commotionis procellam cum irruerit sustinere non possint. Sed dilatamini in cordibus vestris suscipientes aduersos iracundię fluctus in illis extentis sinibus charitatis, quae omnia suffert, omnia sustinet. Et ita mens nostra amplitudine longanimitatis ac patiētię dilatata habeāt in se cōsiliorū salutares recessus: in quibus receptus quodammodo atq; diffusus teterrimus iracundię fumus protinus euanescat. Date locum iræ: aut cedendo locum, vel permittendo nocere. Vel certe ita damus locum iræ, quotiens cōmotioni alterius humili atq; tranquilla mente succūbimus: & quodammodo dignos nos qualibet iniuria profitentes impatientiæ obsequimur sæuienti. Cæterum ii qui ita sensum apostolicæ perfectionis inclinant, vt locum iræ illos dare existiment, qui ab irascente discedunt, videntur mihi discessione fomitem non abscindere: sed nutrire.

Bernardus.

Q; ex charitate sint omnia facienda.

13. G Nemini quicq̄ debeatis: nisi vt inuicem diligatis. Non voluit apostolus vt alia quælibet debita negarentur: cum alibi dicat. Cui honorē honorē &c. in hunc modum. Sed vt plenius intelligas quid in vtroq; senserit vel monuerit, vide quēadmodum inter radios solis minora quęlibet luminaria nō videntur. Sic ergo dilectio alia quęuis debita superans quasi sola regnet in nobis: vt quicqd debetur cęteris, sibi vendicet: & ex dilectione omnia faciamus.

Galfridus.

De quinq; somni generibus.

H ¶Fratres scientes quia hora est iam nos de somno surgere. In his verbis notandum est q; nō simpliciter tempus sed signanter horam nominat apostolus, q̄uis habeāt quidam codices, qđ notandum magis videtur: Scientes tēpus quia hora est iam nos de somno surgere. Horam dicens, innuit breuem moram: & sic omnem dilationis amputat occasionem. Nec putandum q; apostolus horam esse surgendi de somno dixit naturali. Quinq; enim species somni, præter eum qui in vsu omnibus esse cognoscitur, diuina nobis videtur insinuare scriptura. Primus speculatorius. Secundus dissimulatorius: Tertius reprehensibilis. Quartus damnabilis. Quintus indifferens & cōmunis est omni carni. In primo delectatio suauitatis. In secundo vmbra est dissimulationis. In tertio torpor negligentiæ. In quarto mortifera quædam mentis obliuio interioris hominis claudit oculos, & vigorem sepelit rationis. Quintus terrenorum actuum habet consummationem. Similiter colligit, dissimiliter aliquando resurrecturos. Primum nobis cōmendasse videtur sopor qui oblatis hostiis in Abraham legitur irruisse. Sed & somnus Iacob: in quo ei visio spiritualis apparuit: & ille forsitan Salomonis: in quo sapientiam petiit & accepit. Ad secundum vero non incongrue referatur, q; in grauissima tempestate propter ipsum orta Ionas iacuit sopore deprehensus forte deprehendendus. Euidentius ad eiusmodi somnum pertinuit, q; ventis sęuientibus & mari intumescente pręceptor nihil eis pręcipiens dormiebat in naui. Ad tertium somnū pertinuit, q; Noe temulentus nudatus & irrisus demum expergefactus erubuit. In quarto forsitan somno dormiens Loth filiarum maculatus est incestu: Sisara soporatus clauo tabernaculi tēpora trāsforatus occubuit: capite truncatus interiit Holophernes. Ad quintum omnes nos oportet esse paratos: quia quales nos exceperit tales est redditurus: & diuino exhibiturus iudicio. De quo dominus archisynagogi filiam suscitaturus dicebat. Non est mortua puella: sed dormit. Sic & Lazarum amicum suum dormire dicebat. Et primus eius testis Stephanus inter saxa frementium, & furentium populorū feliciter obdormiuit in domino. Primus Abraham in sopore suo super his quæ circa generationē suam mox futura disponebantur edoctus illam nobis speculationem cōmendat quę circa sensus solet allegoricos occupari ad temporalem statum ecclesiæ pertinentes. Visio sancti Iacob anagogica fuit: dum ascendentes, & descendentes angelos intuebatur: & dominū innixum scalæ. Salomon vero ad regendum populum dei sapientiam magis cognoscitur accepisse moralem. Similiter Ionas in secundo genere dissimulabat transgressionē suam, Sampson fortitudinem, Christus auctoritatem. Sed deprehēditur qui peccatum dissimulat: & meritum suum cogitur aliquotiens manifestare qui celat: & exercet officii potestatem qui dispensatorie sustinebat. In genere tertio somnus Noe, somnus ostiarię, somnus adolescentis qui Paulo prędicante cecidit: & expirauit. Hęc nobis innuunt q; iste minus cauet negligentiam in operibus suis. Ille minus prouidet sibi cōmissis. Alius parum intendit sui sermonibus pręceptoris. Dum enim sic dormiūt homines zizania in medio tritici superseminat inimicus. In quarto genere somnus Loth, Sisare, Holophernis, alios per ignorātiam, alios per hypo-

crisim, alios per intemperantiam obdormire in morte designat. Et in iis quidam ꝙ grauiter peccent nesciunt ignorãtes: sciunt sed nesciuntur simulantes: sciuntur & sciunt improbi, & impudentes. Væ miseris: ignorantia nostra quandoꝗ dãnabilis est. Sed peccata voluntaria & scienter cõmissa merentur vt in alia incidamus crimina etiam ignorantes. Qȝ si timendum nobis est ab incognitis (iuxta illud Delicta quis intelligit?) quid de eis facimus, quæ nos in illa pręcipitant? Meticulosa scientia: ꝙ peccati causa, & peccati pœna, peccatum est. De cętero periculosa hypocrisis: periculosa nihilominus impudentia est: nec occultare peccatũ nec prędicare consilii est. Nam & simulata ęquitas, duplex est iniqtas: & iniqtas dissimulata fit multiplex. Quinto genere oẽs dormire videntur mortui: sicut omnes sunt resurrecturi. Illo nobis somno quando sit dormiẽdum multo magis cõsiderare nos conuenit q̃ quando surgendum. Nam ad reliqua quatuor forsitan poterit pertinere qđ Apostolus ait, Hora est iam nos de somno surgere. Et duobus quidem nouissimis nunq̃ expedit indulgere: nũq̃ differre qui fuerit occupatus in illis. Hora est q̃tũcunꝗ monetur vt discedat ab iniquitate omnis qui inuocat nomen domini. Ne tardes conuerti ad dominũ ignorans quid superuentura pariat dies. Ab hoc somno mortis nunq̃ nõ est hora surgendi. Hora surgendi est: qa breuis mora viuendi. Duobus autem primis generibus dormitionis aliquo modo indulgendum: si tamen dicẽdum ꝙ indulgeatur primo cui tota auiditate potius incũbendum. Surgẽdum tamen est & ab illis, vt qđ fuerit dissimulatum tempore opportuno aliquando debeat exhiberi: & ad operationem interdum descendere nõ detractet cui fuerit datum vt ascenderet ad speculationem. Verũtamẽ ne tunc quidem dum manus in opere obedientię est, mens a sacra meditatione & oratiõe recedat. Iam de secundo genere dormitionum, siquid forsitan occultãdum humana verecundia persuasit: hora est vt excutere somnolentiã, discutere cõsciẽtiam, decutere verecũdiam debeamꝰ. Nũc enim propior est nostra salus q̃ cum credidimus. Videtur autẽ Romanis quibus scribebat Apostolus persuadere a maiori, vt si fidem susceperant cũ abessent longius a salute, qđ difficilius videbatur: multo magis nunc sectarentur opera fidei & salutis: & vigilantius exercerentur tanq̃ domestici fidei, & saluti propinquiores. Nobis autem cõsiderandum est in his verbis apostoli, ꝙ exurgentibus in occursum suum appropinquat dominus cum salute, & qui mane vigilauerint ad eũ inuenient eum. Prope est dominus iis qui recto sunt corde. Prope est salus cum insensibiles esse desierint. alioquin si obturauerint aures, si frontes obdurauerint, si obfirmauerint animos, si lapidea corda pretulerint, longe a peccatoribus salus.

¶Prima a salute recessio fastidium est languentis animæ: cum omnẽ escam abominans appropinquat ad portas mortis, languet oratio, friget deuotio, displicet lectio, horret etiam solitudo, excidit charitas, grauis videtur sobrietas, castitas insuauis, paupertas anxia, silentium triste, seruilis obedientia, humilitas vilis. Ex hoc iam quędam fascinatio nugacitatis de cubiculo negligentię in plateas curiositatis expellit: & seipsam ignorans anima ad pascendos hœdos egreditur. Nec deesse pericula poterunt improuide discurrenti per ardua montium, per prerupta rupium, ꝑ aspera veprium, per profunda paludum, per torrentium concaua, per condensa syluarum. Hostilibus insuper nexibus irretitum conditio seruilis excipiet: nec facultas suppetet resistendi. Quodꝗ miserius est, nec pigebit miseriæ, nec confusionis tantæ pudebit. Vnde ẽt spe reparationis adempta, eousꝗ demum perueniet in profunda malorum: vt contẽnens ineat fœdus cum morte ne parata supplicia audiens expauescat. Alioquin iustificari poterat si nõ foret fine timore. Cęterum si non modo a iudiciis dei timuerit: sed in spe veniæ pietatis intuitu respirauerit: sed dolore simul apposito conscientia reatum suum considerans erubuerit, tentationi restiterit, consulte pericula declinauerit, effusum prius animũ ad intelligentiam recollegerit, inter vitia & virtutes palato conualescente sapienter discreuerit, proculdubio saluus erit. I

¶Hæc autem omnia vnus atꝗ idem spiritus operatur, vnicus in essentia, multiplex in effectu. Inde est ꝙ spiritus sapientię & intellectus, consilii & fortitudinis, scientiæ & pietatis, & timoris domini perhibetur. In his septem donis tanq̃ septem dietis acceditur ad salutem sicut receditur totidem vitiis a salute. K

¶Primum est fastidium boni. Secundum curiositas. Tertium consideratio. Quartum inertia. Quintum negligentia. Sextum desperatio. Septimum obstinatio animi & contemptus. Cæterum inter folia tanta verborum poterit fructus aliquis inueniri si quisꝗ sollicita consideratione pensauerit quonam potissimum somni genere dormiat: qualiter surgat: a salute quo gradu distet: q̃tum illi appropiet vel ab ea forte recedat. L

Q non sit meridies donec ad lucis plenitudinem perueniatur.

M ¶ Nox præcessit, dies autem appropinquauit. Quando hoc dicebat apostolus? Quãdo sol reuersus ab inferis iam se ad alta cæli sustulerat significans tunc esse adhuc modicum lumen, vt appropinquasse q̃ venisse diem dicere maluerit. Quãto magis cũ adhuc similitudo carnis peccati instar densæ nobis operiret aurorã: ita vt Christo nec amara mors, nec crux pbrosa defuerit. Quãto magis inquã tunc exigua tenuisq; admodum lux fuit: & quę de auroræ magis q̃ de solis prodire præsentia videretur? Erat ergo aurora & ipsa subobscura satis tota illa Christi conuersatio super terram: vsq; dum occumbens & rursus exoriens solari suæ præsentiæ lumine clariori fugauit auroram: & mane facto absorpta est nox in victoria. Ex tunc eleuatus est sol: & sensim diffundẽs suos radios super terram cœpit paulatim vbiq; clarior apparere feruidiorq; sentiri. Verum q̃tũlibet incalescat, multiplicet, & dilatet radios suos per omne huius mortalitatis curriculum (erit enim nobiscum vsq; in cõsummationem seculi) non tñ ad meridianum perueniet lumen: nec in illa sui plenitudine videbitur modo, in qua videndus est postea ab iis quos hac visione dignabitur. O vere meridies, plenitudo feruoris & lucis, solis statio, vmbrarum exterminatio, desiccatio paludum, fœtorum depulsio. O perenne solstitium quando iam non inclinabitur dies. O lumen meridianum. O vernalis temperies. O æstiua venustas. O autũnalis vbertas. O quies & feriatio hyemalis. Aut certe si hoc magis probas, sola tunc hyems abiit & recessit.

Q perfecta religio sit arma lucis induere, & opera reiicere tenebrarum.

N ¶ Nox præcessit: dies autem appropinquauit. Abiiciamus ergo opera tenebrarum & induamur arma lucis &c. Abiiciam⁹ (inquit) opera tenebrarum: id est somnolentiam & ebrietatem. Nam qui dormiunt, nocte dormiunt. Et qui ebrii sunt: nocte ebrii sunt: vt tanq̃ in die non dormitemus: sed ambulemus: & hoc quidem honeste non temulente. Vides hominem cuius omne opus bonum: dormitat anima prę tedio? In tenebris est vsq; adhuc. Vides inebrietatum absinthio, sapientem plusq̃ oportet: cuius nec oculus visu, nec auris satiatur auditu: qui pecuniam aut simile aliquid diligens non satietur: longam instar hydropici sitim bibens? Filius noctis est & tenebrarum. Nec facile separantur hæc duo. In desideriis est omnis ociosus: id est in ebrietate omnis somnolentus. Excutiamus ergo soporem & ebrietatem; id est negligentiam & cupiditatem. In his enim duobus mandatis tota lex pendet & prophetæ. Quæ sunt, Declina a malo & fac bonum.

Hugo de sancto Victo.

Q Christo debeat indui Christianus.

¶ Induimini dominum Iesum Christum. Formam Christi, similitudinem Christi, hanc indue, assume, conformare, commentire. Sursum & deorsum pergit sapientia, a fine vsq; ad finem. Sursum maiestate, deorsum humilitate. Si altitudinem respicis: nemo est Christo sublimior. Si deiectionem, nemo humilior. Vide q̃tum descendit humilitate. Filius erat & factus est seruus: & accepit non solum conditionem serui vt subesset: sed & mali serui: vt vapularet. Et amplius, vt solueret per pœnam quod nõ rapuerat per culpam. Quis sic gloriari potest? Quis sic humiliari? Vsq; ad imum humiliatus: vsq; ad summũ exaltatus. Descende post Christum humilitate infima patiendo. Ascende post Christum charitate summa appetendo. Perge cum ipso vt crescas in ipso. Imitari potes, nõ ęquare. O

Bernardus.

Q dei regnum in voluptatibus non consistit.

NOn est regnũ dei esca & potus &c. Solet apostolus in verbis esse breuis: in sentẽtiis copiosus. Tam signanter vniuersa depromit: & sic intonat spiritu & virtute: vt in serie ordinem: in sensu plenitudinem: in vtroq; connexionem mirabiliter extendat. Non est, inquit, regnum dei esca & potus, sed iustitia & pax, & gaudium in Spiritu sancto. Quid ad hoc dicitis vos gulosi: quorum deus venter est: quorum omnes vsus aut in ventre: aut sub ventre? qui vt ait alter apostolus in luxuriis enutritis corda & corpora vestra? Audite, audite quia esca ventri, & venter escis. Deus autem & hunc & has destruet. O delicate qui delitiis & vitiis es circunfusus atq; confusus: confusionem expectas & mortem: non est regnum dei esca & potus: non purpura & byssus: quia diues ille vtroq; circunfluus in puncto ad inferna descendit. Quid ergo? Iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu sancto. Attendis & intendis: quia

gaudium in fine est. Sic fatui filii Adam præcipiti saltu iustitiam transilientes & pacem, rem finalem in principiũ cõuertere & peruertere vultis! Nemo enim est q gaudere non velit. Non stabit:& nõ erit illud:quia sicut nõ est pax impiis:sic nec gaudere ĩpiis,dicit dñs. Nõ sic ĩpii, nõ sic:sed prius est iustitiam facere:pacem inquirere:& sic demum apprehẽdere gaudium: immo a gaudio comprehendi. Sic conuentus ille angelicus prius iustitiam fecit cũ stetit in veritate, & veritatis deseruit desertorem. Posthæc illa pace firmati sunt quæ exuperat omnem sensum. Quia cum diuersis honorum primatibus ambiantur, nullus est q murmuret, qui inuideat nullus.

Qz per iustitiam & pacem ad verum gaudium peruenitur.

Q ¶Non est regnum dei esca & potus. Exhibent angeli iustitiam deo: pacem inter se:gaudium sibi. Sic & tu homo, noli prius rapere qđ tuum est, & iustitiam quã deo, & pacem quã proximo debes, contẽnere. Iustitia virtus est qua redditur vnicuiq; qđ suum est. Tu nõ solum iustitiam:sed multas & multiplices iustitias debes deo. Quicquid enim es, quicquid potes, debes creanti, redimẽti, vocanti. Sed cũ iustitiã feceris, fac & pacem. Si recordatus fueris ꝙ frater tuus habet aliquid aduersum te, sis humilis ad veniam petendam: si tu aduersus illum, sis facilis ad dandam. Et sic omnia mẽbra erũt in pace. Sic enim ad duo ista, charitatẽ.s.& humilitatem parati, nõ poterimus omnino dissensionem sentire. Discite, inquit, a me quia mitis sum & humilis corde. Mitis: quod pertinet ad charitatem:quę scilicet patiens est, benigna est. Humilis: qđ ad ipsam verbi pertinet ꝓprietatẽ. Sic procedẽtibus erit gaudiũ in spũ sancto. Loquar qđ expertus noui. Nunqd nõ orantibus nobis plerũq; omnia viscerum succutiuntur occulta ad memoriam gaudii illius quod est in Hierusalem, & lachrymarum vnda vultus meditantium superfundit! O si duraret. Si oblitus fuero tui Hierusalem : obliuioni detur dextera mea. Adhæreat lingua mea faucibus meis, si non meminero tui. Si non proposuero Hierusalem: in principio lętitiæ meę. Vere in principio lætitiæ : quia finis illic repositus est. Principium enim gaudii illius qđ hic quãdoq; sentimus, stilla est, guttula est de flumine illo descendens, cuius impetus lætificat ciuitatem dei. Quãdo veniet tempus vt perennibus gaudiis in ipso diuinitatis fonte profundius immergamur : vbi vnda ad vndam sine intercapedine & interpolatione continuetur. Eia ergo, eia ergo huic felici ternario feliciter insistamus, vt per iustitiam & pacem ad gaudium veniamus.

Epistola Prior Ad Corinthios.

Bernardus.

Qz nobis Christi non minus profuit infirmitas q̃ potestas.

QVod infirmum est dei, fortius est hominibus. Totũ nobis de Christo valuit:totum salutiferum, totũq; necessarium fuit. Nec minus profuit infirmitas q̃ maiestas. Quia etsi ex deitatis potentia peccati iugum iubendo submouit: ex carnis tamen infirmitate mortis iura moriendo concussit. Sed & illa eius stultitia per quã ei placuit saluum facere mundum, vt mundi confutaret sapientiam: confunderet sapientes: Qz videlicet cum in forma dei esset, deo ęqualis, semetipsum exinaniuit formam serui accipiens: Qz diues cum esset:propter nos egenus factus est: de magno paruus: de celso humilis: infirmus de potente: Et cętera quæ passus est voluntate non necessitate : hæc ipsius quædam stultitia, nonne nobis fuit via prudentię:iustitiæ forma:sanctitatis exemplum! Mors igitur a morte, vita ab errore, a peccato gratia liberauit.

ca. I. R

Galfridus.

Quomodo Christus factus sit nobis sapientia & iustitia & sanctificatio & redẽptio.

S ¶Christus factus est nobis a deo patre sapiẽtia & iustitia & sanctificatio & redẽptio. Igit̃ cui placet hęc nõ placere illi nõ potest : & qui hęc amat, illum nequit non amare. Factus est nobis sapientia, vt expectata futuræ gloriæ præmia per ipsius gratiam prelibemus. Iustitia, ꝙ ipse sit qui operatur in nobis & velle & operari & perficere pro bona voluntate. Sanctificatio, vt peccata quæ odimus eius ope & opere declinemus. Redemptio, vt ꝑ ipsum ab æternis, quæ peccando meruimus, suppliciis eruamur.

Qz latro prædicta quatuor in cruce habuerit.

T ¶ Qui factus est nobis a deo patre sapientia,& iustitia,& sanctificatio,& redemptio. Hęc quatuor vnusquisq; nostrum debet habere in se: Sanctificationem in contritione cordis: sapientiam in confessione oris,iustitiam in sanctificatione operis,redemptionem in consummatione virtutis. Qui enim perseuerauerit vsq; in finem,hic saluus erit. Hęc quatuor habuit latro qui in cruce Christum confessus est. Habuit sapientiam:quia per fidem illuminatus, tunc Christum deum esse cognouit: quando eum omnes discipuli reliquerunt. Habuit iustitiam : quia alterum latronem blasphemantem per charitatem corripuit: & seipsum per pœnitentiam accusauit, & Christi innocentiam fideliter prędicauit. Hanc enim triplicem portionem iustitię sonant verba latronis. Ait enim ad alterum. Nec tu times deum qui in eadem damnatione es? Ecce correptio per pietatem erga proximũ. Et nos quidem iuste (inquit) nam digna factis recipimus. Ecce cognitio culpę per pœnitentiam. Hic vero nihil mali gessit. Ecce prędicatio innocentię Christi. Habuit sanctificationem:quia per fidem & dilectionem Christum orauit, dicens. Memento mei domine dum veneris in regnum tuum. Habuit participium redemptionis. Sicut dominus ait. Amen dico tibi,quia hodie mecum eris in paradiso.

Bernardus.

Q; superna non verbo docentur, sed spiritu reuelantur.

2. V Nobis autem reuelauit deus per spiritum suum. Quę supra sunt,nõ verbo docentur: sed spiritu reuelant. Verũ quod sermo non explicat, oratio expetat, mereatur vita, puritas assequatur. Sane eorum admonitus quę supra se sunt: non te existimes mitti a me suspicere solem,lunam,stellas,non ipsum firmamentum, non aquas quæ super cælos sunt. Ista enim omnia etsi supra loco, precio tamen infra sunt: & dignitate naturæ. Sunt enim corpora: nostra portio spiritus est: quocirca superius quippiam frustra quęrimus quod non sit spiritus. Porro spiritus est deus sunt & angeli sancti, & ii supra nos: sed deus natura,angeli gratia superiores sunt. Vnũ siquidem nostri & angeli optimũ ratio est,Deus vero non sui aliquid optimum habet, vnde optimum totus.

Q; spiritualis nõ appetitum sequatur:sed iudicium rationis.

X ¶ Spiritualis homo omnia diiudicat,& ipse a nemine iudicatur. Hic talis oẽ opus suũ trina quadã cõsideratione pręueniet. Primũ quidem an liceat: deinde an deceat: postremo an expediat. Nam etsi constet in Christiana philosophia: non decere nisi quod licet: non expedire nisi qđ decet & licet: nõ continuo tamẽ qđ licet, decere aut expedire consequens erit. Non enim minus deiecti q̃ elati animi est,veluti rationis expertem non pro ratione: sed pro libitu agere : nec iudicio agi sed appetitu. Quid tam bestiale?

Petrus Rauennas.

Q; prędicator pro capacitate audientium verbum suum debet moderari.

Lac vobis potum dedi non escam. Debet prædicator nõ quid ipsum dicere,sed quid subditos audire deceat attendere diligenter:& paruulis impendere debitæ nutritionis obsequia,& blandimentis magis cõgrua q̃ peritię verba depromere: nõ quadrare, sed liquare sermones: & eos adhuc teneris faucibus,in modum lactis effundere: dicẽte apostolo. Lac (inq̃t) vobis potum dedi &c. Mutare voces,amare varios affectus. Et quid plura? mente,lingua,corpore,imbecillibus paruulorum motibus occupari. 3. Y

Gillebertus.

Q; prudens prædicator pro captu audientium verbum facit.

¶ Tanq̃ paruulis in Christo lac vobis potum dedi nõ escam. Z Vtinam istud attendant qui facturi in conuentu fratrũ sermonũ student magis alta q̃ apta dicere: facientes apud infirmas intelligentias miraculum sui,nõ ipsorum salutem operantes. Erubescunt humilia & plana docere, ne sola hæc sciſſe videantur. Erubescunt vbera habere,nudare mãmã,lactare paruulos. Quid istud est? Ideo ne consedisti in medio,cathedram tenens: vt scientiam iactes? an vt teneram subditorũ lactes infantiam. Subtilia texis: artem qui audiunt, mirantur: eloquentiam laudant. Bene quidem,tamen si gratiam sentiunt,si te disputãte audientium mouetur affectus: intellectus instruitur. alioquin quid ad pręsens negocium peregrina quędam adducere quę auscultantes non capiant? Magna eloquentiæ laus est causam quã susceperis apte exeq; ad eius cõmodũ cuncta referre: suscepto inseruire negocio. Nusq̃ eloquentię tuæ euidentius dabis signum : q̃ si humilem materiam exequaris ornate: & sermonis temperamento attollas quę per se iacere videbantur. Nec tam debes attendere quæ te dice-

re deceat hominem literatum, q̃ quæ debeant audire quos instruis. Quid enim inde consequuntur si ambules in magnis, & in mirabilibus, non dico super te, sed super eos qui assident? Sublimia loquens: sed non in tempore, quid aliud affectare videtur, q̃ vt dicatur de se quod dictum est de Saluatore: Nunq̃ sic loquutus est homo? Ascendisti cathedram vt alios ædifices, non vt teipsum infles: vt impleas, nõ vt exinanias teipsum: nisi eo modo quo se saluator exinaniuit formam serui accipiens, vt nos carnis suę lacte nutriret in salutem. Bonus imitator magistri Paulus, vbera non occultat: sed habere se iactat. Tanq̃ paruulis inquit in Christo &c. Ipse nouit cui mẽsam paret: & quibus vbera nõ occultet sed habere se iactet. Tanq̃ paruulis inquit, in Christo &c. Ipse nouit cui mensam paret, & quibus vbera porrigat.

Galfridus.

Qꝫ nec negligentes, nec refugas Christus saluet.

A ¶ Dei enim adiutores sumus. Coadiutores esse debemus nostri saluatoris in opere nostræ salutis: alioquin omnia quidem potest ipse: sed inuitos & negligentes saluare: regnare facere refugas, perfidos & pusillanimes, omnino nõ potest: nisi quia facere potest ex inuitis voluntarios: ex negligentibus studiosos: saluos ex perditis: suos ex alienis: ex pauidis perfidisq; magnanimitate robustos.

Hugo de sancto Victo.

Qꝫ super fundamentum Christũ diuersa ędificiorum genera construantur.

B ¶ Si quis autem superędificat super fundamentum hoc aurum, argentum, lapides preciosos &c. Triplex est amor: dei, mundi, peccati. Quidam em̃ solum deũ amant: & ii superędificant aurum, argentum, lapidem preciosum. In auro intellectum, in argento eloquium, in lapide precioso opus incorruptum. Quidam pręter deum aliud amant, plus tñ deum. Et ii superędificant lignum, fœnum, stipulam. In lignis affectum cognationis fœno, possessionis. In stipula, familiaritatis. In quibus omnib⁹ etsi peccatum non est: est tñ peccati occasio. Quidam contra deum aliquid amant. Et hi non superędificant, sed fundamentum destruunt: quia amor dei esse in corde nõ potest vbi non est vel solus vel summus.

Galfridus.

Quomodo diuersi fundamento fidei superędificant vitia vel virtutes.

C ¶ Alius ædificat super fundamentum hoc lignũ, fœnum, stipulam. Stipula leuitatem, fœnum carnalitatem, lignum rigidam impuritatem designat. Nam & inobedientia prima in ligno commissa ad idem pertinere videtur. Superædificat fundamento lignum, fœnum, stipulam, qui licet in professione sua stabilis perseueret, aut in propria voluntate rigidior, aut mollior circa carnem, aut in actu vel in gestu leuior inuenitur. Argentum ad eloquium benesonans, Aurum ad internam animi sapientiam, Lapides preciosi ad bonos pertinent mores. Possunt etiam per aurum opera bona: per argentũ eloquia bona: per lapidem preciosum animi virtutes intelligi.

Bernardus.

Qꝫ stultum sit in acceptis, tanq̃ ex se habitis gloriari.

QVid habes quod non accepisti? Si autem accepisti quid gloriaris quasi non acceperis? Nõ ait simpliciter quid gloriaris: sed addit quasi non acceperis: vt asserat reprehensibilem non qui in habitis: sed qui tanq̃ in non acceptis gloriatur. Merito vana gloria nuncupatur huiusmodi: veritatis nimirum solido carens fundamento. Veram enim gloriam ab hac ita discerne. Qui gloriatur in dño glorietur. hoc est in veritate. Veritas quippe dominus est. Vtrunq; ergo scias necesse est, vt quid sis, & ꝙ a teipso non sis: ne aut omnino videlicet non glorieris aut inaniter glorieris. 4. D

Galfridus.

Quomodo peccati fermentum debeat expurgari.

EXpurgate vetus fermẽtum, vt sitis 5.
noua cõspersio &c. Si de peccato re- E
propitiato securum esse sapiens dehortatur, quale erit de perpetrato, & vtrum adhuc repropitiato nescientem, esse securum? Fratres vetus offensa nouam aliquando recipit talionem: nouum ingerit vetus plaga dolorem. Vetus culpa nouam gignit confusionem. Quis es igitur quem peccati conscientia remordet? Rade fortius conscientiam ne quid inueniatur veteris inhæsisse fermenti: & corrumpatur tua omnis q̃libet azima, q̃libet noua cõspersio. Huius fermẽti, peccati scilicet, secundum virtutis species quatuor, quadrifaria debet esse purgatio. Prima siquidẽ tẽperantia frenat pręcipitẽ. Iuxta illud. Peccasti: qesce. Nec aliter dicit sane purgare fermentũ: nisi ꝙ illud quodámodo cohibet ne vlteri⁹ ferueat: & excrescat. Oportet aũt vt

deinceps istud radat iustitia per cōpunctionē: prudentia lauet per confessionē: fortitudo tergat per satisfactionem.

Quomodo pascha dñi edendum sit.

F ¶Epulemur in azimis syncerítatis & veritatis Inuitat nos Apostolus ad paschale conuiuium Opportune quidē, post quadragesimale ieiunium. Cum ieiunasset, esurire dignatus est etiā saluator: & ei sane angeli ministrarunt: nobis vero suū mittit apostolum, vt nobis ministret. Epulari igitur & gaudere nos conuenit: quia dominus noster mortuus fuerat, & reuixit. Vicit athleta meus: & quomodo non trepudiem? Pugnabant duo: fortis impegit in fortem: & ambo pariter corruerunt. Plane ita est. Sed fortior resurrexit. Surrexit dominus de sepulcro: superauit hostem, patrem repropitiauit. Attendamus igitur ad pacificam hostiam comedamus carnes agni cum azimo pane, & lactucis agrestibus. Siquidem caro est in veritate: panis in specie: agrestis lactuca in passionis cōmemoratione.

Petrus Damianus.

Q̄ꝫ synceras manus esse oporteat quæ Christi baiulant sacramenta.

6. G QVi adheret meretrici vnum corpus efficitur. Cur o sacerdos qui sacrum dare: hoc est sacrificiū deo debes offerre, temetipm̄ prius maligno spiritui non vereris victimam immolare? Fornicans enim a mēbris Christi abscinderis, & corpus meretricis efficeris: apostolo testante, q̄ ait. Qui adhæret meretrici &c. Quid tibi cū corpore, qui per carnis illecebrosę luxuriam mēbrum factus es Antichristi? Quę em̄ cōuentio lucis ad tenebras? Si igitur redemptor noster tātope dilexit floridi pudoris integritatē, vt nō modo de virgineo vtero nasceretur: sed etiā a nutricio virgine tractaretur: & hoc cū adhuc vagiret in cunis: a quibus nunc obsecro tractari vult corpus suum cū iam immensus regnat in cęlis? Si mundis attingi manibus volebat in præsepio positus: q̄tam corpori suo nunc vult adesse munditiā, iam in paternę maiestatis gloria sublimatus?

Gillebertus.

Q̄ꝫ Christum desidiosus non tam portare q̄ moleste trahere videatur.

H ¶Glorificate, & portate deum in corpore vestro. Qui dicit hoc, portari a nobis vult Christum. Sed gloriose nō cum tędio, nō cum murmure, nō cum indignatione & fluctuante proposito. Deniq; portari non trahi. Trahit cui onerosus est Christus, onerosa castitas, onerosa humiliatio, obedientia grauis, pauperies sordet. Deformiter portas qui sic conuersaris. Fascis quidem grandis tibi videtur fides, & pietas ponderosa: nō potes dicere, Fasciculus myrrhę dilectus meus mihi. Quid? Fœnum tibi videtur fides tua, sub cuius onere sic sedes, sic gemis, sic murmuras, quomodo plaustrum stridet onustum fœno. Non est fœnum Christus sed flos est, sed fructus est, sed lignum vitę est, lignum q̄d dat fructum suum in tēpore suo, & tu nō vis tempus expectare? Beati qui vescuntur tempore suo.

Hugo de sancto Victo.

Q̄ꝫ faciendum nō sit quod sine culpa nequeat consummari.

7. I BOnum est homini mulierem nō tangere. Quod sine culpa fieri nō potest: faciendum non est. Arguere vis fratrem tuum? Vide si potes sine culpa. Quid est sine culpa? Pure, pacifice, sine malitia, sine ira. alioquin si irasceris cum irascētem reprehendis, cadis in vitium q̄d damnas, & testis contra te efficeris. Si talis es, dimitte, noli tangere, ne tibi dicatur, medice cura teipsum. Ille q̄dē increpādus est: sed a te nō est.

Bernardus.

Q̄ꝫ nō sit charitati contrarium si peruersus a iustorum collegio separetur.

K ¶Infidelis si discedit discedat. Auferatur malus ne malos generet. Neq; enim potest arbor mala fructus facere nisi malos. Abscindatur vt ouis morbida a grege, vt putridum mēbrum a corpore, qui iam se nouerit haberi tāq̄ ethnicum & publicanum. Et ne timueris esse cōtra charitatem: si vnius scandalum multorū recōpensaueris pace. Quippe qui sua forte malitia fratrum cohabitantium turbare facile poterat vnanimitatē. Melius est enim vt pereat vnus q̄ vnitas.

Hildebertus.

Quātis pręconiis virginitas honoretur.

L ¶De virginibus pręceptū do, nō habeo: consilium autē do. Virginitas curarū est silentium, pax carnis, vitiorū redēptio, principatus virtutum. Virginitas contenta paruo, sollicita est pro natura, nō ambitiosa pro matrona. Damni virginitatis sicut nulla est reformatio, sic oīs recompensatio inferior. Impar mercimonium est: breuem quęstum iactura comparare perenni. Minus sibi prouidet quisquis gratiæ virginitatis aliud anteponit. Incomparabili comparantur precio quo fur sollicitetur vt asportet, dominus vt seruet. Nescit a quanta hęreditate decidit, quisquis vt hæredes relinquat

similitudinem angelorum deponit. Nun quid non intelligis sabbatum consilii non præcepti? Sabbatū quo feriat̃ ab ope carnis caro: qđ sapit quiddam supra carnem caro. Virginitas angelicam redolens cōuersationē cantat canticū nouum: qđ nemo potest dicere præter eos q cum mulieribus nō coinquinati sequuntur agnum quocūq̧ ierit. Quippe quibus fuit cū Christo quoddā virginitatis participium, quoddam est & in pmio consortiū. Sub hoc aūt spōso foecunditatem non impedit integritas: nec famulante concupiscentia filii generãtur. Beata nimirum sponsa: cuius pudor dum concipit non deperit: dum generat non laborat. Beatissimus etiā sponsus, cui nisi cohęreat nulla virgo est, nulla casta nisi eum diligat, nulla libera nisi ei seruiat. Eius prole nihil viuaci⁹: cum qua nulla propagatur mortalitas. Eius dote nihil vtilius: in qua sufficientiam comitat̃ ęternitas.

Bernardus.

Qꝫ ex modo sciendi improbatur scientia vel probatur.

8. M Qui se putat aliquid scire nōdum scit quomodo o.e.sci. Non probat Apostolus multa scientem, si sciēdi modum nescierit. Fructum enim & vtilitatem sciētię in modo sciendi constituit. Quid ergo dicit modum sciēdi? Quid nisi vt scias quo ordine, quo studio, quo fine, quæq̧ nosse oporteat? Quo ordine: vt id prius quod maturius ad salutem. Quo studio: vt id ardentius qđ vehementius ad amorem. Quo fine: vt nō ad inanem gloriā aut curiositatem aut aliqđ simile, sed tantū ad ædificationem tui & proximi. Sunt nanq̧ qui scire volunt eo fine tm̄ vt sciant: & turpis curiositas est. Et sunt qui scire volunt vt sciãtur ipsi & turpis vanitas est. Qui profecto nō euadent subsannãtem satyricum & dicentem. Scire tuum nihil est nisi te scire hoc sciat alter. Et sunt item qui scire volunt vt scientiam suam vendant: verbi causa, pro pecunia & honorib⁹: & turpis quęstus est. Sed sunt qui scire volunt vt ędificēt: & charitas est. Et itē q scire volunt vt ędificentur, & prudentia est. Horum omniū soli vltimi duo non inueniuntur in abusione scientię. Quippe qui ad hoc volunt intelligere vt bene faciãt. Reliqui omnes audiãt. Sciēti bonum & non facienti peccatum est illi. Ac si p similitudinem dicant. Sumenti cibum & nō digerenti perniciosum est ei. Cibus siquidem indigestus & qui bonam non habet decoctionem malos generat humores, & corrumpit corpus nō nutrit. Ita & multa sciētia ingesta stomacho animæ qui est memoria, si decocta igne charitatis non fuerit, & sic per quosdā actus animæ mores scilicet atq̧ actus trãsfusa atq̧ digesta: quaten⁹ ipsa de bonis quæ nouerit vita attestãte de moribus bona efficiatur: nonne illa sciētia reputabit̃ in peccatum, tanq̄ cib⁹ onerosus in prauos noxiosq̧ humores? Mal⁹ humor peccatum: mali humores praui mores. An non inflationes & tortiones sustinebit qui huiusmodi est, sciens scilicet bonum & non faciens? An non respōsum mortis & damnationis habebit toties in semetipso quoties in mentem venerit sermo quem dixit Iesus: quia seruus sciens voluntatem dñi sui & non faciens, digne plagis vapulabit multis? Vides ergo q̄ verum sit qm̄ scientia inflat? Volo proinde animam prio scire seipsam, q̧ hoc postulet ratio & vtilitatis & ordinis. Ordinis, quia qđ nos sumus primū est nobis. Vtilitatis, quia talis sciētia nō inflat sed humiliat: & est quędā præparatio ad ædificandum. Nisi enim super stabile fundamētum spirituale ædificium stare non potest. Porro se ad humiliandum nihil inuenire anima viuaci⁹ potest: q̄ si se in veritate inuenerit tm̄, nō dissimulet: non sit in spiritu eius dolus. Nam quomodo nō humiliabitur in hac vera cognitione sui cum se pceperit oneratam peccatis? mole hui⁹ mortalis corporis aggrauatam? terrenis intricatā curis? Carnaliū desideriorum fæce infectā cæcam, curuam, īfirmā, implicitā mltis erroribus? Expositam mille periculis? mille timorib⁹ trepidam? mille difficultatib⁹ anxiā? mille suspitionibus obnoxiam? mille necessitatibus onerosam? Procliuem ad vitia? Inualidam ad virtutes? Vnde huic iā extollentia oculoꝝ? Vnde leuare caput? Nōne magis cōuertetur in ærūna sua dum configitur spina? Cōuertet̃ ad lachrymas, ad planctus, ad gemit⁹. Conuertet̃ ad dominum, & temperabit mox amaram visionem sui lęta dei. Cui & dico: Ad meipm̄ aĩa mea cōturbata est p.m.e.t. Nec mediocrꝭ dei visio piū & deprecabilē experiri. Sicut reuera benignus & misericors ē & placabilis super malitia. Cuius natura bonitas. Cuius proprium est misereri semper & parcere. Tali itaq̧ experimento & ordine salubriter innotescit deus, cum prius se homo nouerit in necessitate positum: & clamabit ad dñm & exaudiet eum. Et dicet, Eruā te & ho.me. Et sic gradus erit ad cognitionem dei, tui cognitio. Et ex imagine eius qui in te renouatur. Ipse videbitur. Et vide q̄ necessaria sit vtraq̧ cognitio ad salutem. Nā si ignoras non habebis timorem dei in te, non humilitatem. Nemo igitur absq̧ cognitione sui saluat̃. Qui tamen ætatem habeat ac facultatem cognoscēdi. Qđ propter puulos loquor & fatuos

quorum alia est ratio. Q; si deum ignoras, non potes amare quem nescias: aut habere quem non amaueris. Noueris proinde te vt deum timeas: deum, vt ipsum diligas. In altero initiaris ad sapiẽtiam: in altero consummaris. Cætera indifferentia sunt, nec salutẽ si sciãtur, nec damnationem si nesciant habẽtia. Nec tñ dico cõtemnẽdam aut negligendam sciẽtiã literarum, quę ornat animam, & erudit, vt possit etiam & alios erudire.

Galfridus.

Q; ad supna festinet q verã sciẽtiã vult hẽre.

N ¶Si quis existimat aliqd scire nõdũ nouit quo modo o.e.s. Qui vero negligit in hac vita doceri, cũ fatuis iure virginibus est ignorãdus ignorans. Scire vultis quid docturus sit doctor bonus ĩ vita ęterna? Et ego vellem. Sed nõ est huius loci, huius tẽporis, minus aũt huius doctoris: ad æternitatem ꝓperet qui doceri desiderat: ad illũ doctorẽ venire sustinet, illum apprehendere studeat, cui oẽs erunt docibiles, & cui sponsa loquit dicẽs, Ibi docebis me. Et dabo tibi poculũ ex vino cõdito. Ex maximis eñ donis erit collatio illa scientiæ.

Vverricus.

Q; calicem dęmonum bibat qui fraternis detractionibus ebriatur.

O ¶Nõ potestis calicẽ dñi bibere & calicẽ dęmoniorũ. Non potestis mẽsę dñi participes esse & mensę dęmonum. An nõ tibi videt nõ mõ potatus sed & inebriatus calice dęmonioꝝ, qui libidinis, irę, impatiẽtię, aut similiũ raptat furore passionum? Ergo vt loquar de iis quę iã magis in vsu q̃ in crimine sunt: Puto ꝙ ille mensę dęmoniorũ particeps sit, & pascens eos pascatur ab eis, cuius os abundat malitia, & lingua cócinnat dolos: sedẽs aduersus fratres suos loqtur: & aduersus filium matris suę ponit scandalũ: qui etiã si non detrahit: libenter detrahẽtem audit, qui scurrilitate stultiloquii cachĩnãtes dissoluit. Videat ergo qui eiusmodi est, an dignũ sit vt volutat⁹ velut ĩ cruore ĩmolatitio & sordibus dęmonũ mox admittat ad mẽsam Christi & angelorum.

Galfridus.

Q; subiectos ędificẽt magistrorum opa plus q̃ verba.

ii. P Imitatores mei estote sicut & ego Christi. Pastores & plati qbus incũbit pascere gregem dei, estote eoꝝ forma vt vobis ipsi cõformari debeant non vos ipsis. Sic oĩno decet & expedit, vt pastoris boni dũ lingua reticet opus clamet. Vberrima siquidẽ est pascua gregum, vita pastoꝝ. Quia tñ intus videt dñs gregis, & maxime interiora remunerat, sit hęc forma ex aĩo, vt ędificet gregẽ q̃litas actiõis: dominũ gregis intẽtio pura lętificet.

Balduinus.

Q; corpus Christi indigne sumere sit non saluatorẽ sed iudicem manducare.

¶Qui manducat & bibit indigne iudiciũ sibi Q mãducat & bibit. Non dicit non digne, sed indigne. Quis eñ vsquequaq; dignus? vel qs digne accipiat quantũcũq; sit iustus, quãtũcunq; sit perfect⁹? Magis est dignatio dñi q̃ dignitas serui. At cum iniustus accipit, periculũ augẽt indignitas peccatoris & indignatio iudicis. Iudicium enim sibi mãducat. Quare iudicium sibi manducat? quia magis iudicem q̃ Saluatorẽ mãducat: nõ diiudicãs corpus Christi. Proinde Paulus corpus suum castigat & in seruitutem redigit ne reprob⁹ efficiat. Quo suo metu grauissime pauitãtia corda nostra pcutit, vt apl'i⁹ timeamus. Quid eñ faciet virgula deserti vbi contremiscit cedrus paradisi?

Bernardus.

De effectu gemino charitatis.

CHaritas patiẽs est, benigna est. Charitas patiẽs est: sufficit. Charitas benigna est, cumulus est. iii. R Noli vinci a malo: charitas abundãs est. Sed vince in bono malum, superabundans. Non enim sola patientia sed etiã benignitas dei Iudæos ad pœnitentiã adduxit. Quia benigna charitas ẽt quos tolerat amat, & amat tã ardẽter. Patiẽs charitas dissimulat, expectat, sustinet delinquẽtẽ: sed benigna trahit, adducit, cõuerti facit ab errore viæ suæ: deniq; cooperit multitudinẽ peccatorum.

Gillebertus.

Q; furti sit virtutem proximi vel detractione corrodere vel silentio sepelire.

¶Charitas nõ inflat, nõ est ambitiosa. Non eñ S charitas bonũ singulare aut si habet amat: aut si nõ habet optat. Nõ vult aliis pcellere, sed ipsum magl habere bonũ. M'lti vñ inflent nõ hñt: sed inflate satis optant vt habeãt. Deniq; charitas q̃ non q̃rit q̃ sua sunt, quomõ poterit qđ est alienum decerpere? Quid tu inuidia alienũ vis corrumpe bonum? Nunqd tibi adiicies qđ ab alieno decerpis? Ita forsitã. Sed si corporalis aliqd pecunię subtrahas, Nõ ergo in claustralibus rapacitatis hmõi vitiũ vereor. Est subtili⁹ quoddã rapacitatis gen⁹ inuide? Quid eñ? Rapacitatem non putas si pecunię parcis, famam decerpis? Aliena si corrodis bona, qđ ide tibi accrescit? Euidenti forsitan veritate alienę virtutis cõterunt in ore tuo dẽtes quos ad derogandũ parau eras. Non audes corrodere: nõ tñ po

tes collaudare. Sed nunqd nõ ideo rapis? Grauis rapacitas, cũ verã alterius gloriã etsi mẽdacio nõ corrũpis, silẽtio tñ sepelis. Vis audire in sola etiã ęstimatione rapacitatẽ? Nõ rapinã, inquit Aplus, arbitrat9 est esse se ęqualẽ deo. Inuidã aiam nõ põt intrare ęstimatio boni de bonis alienis. Nõ vult em intelligere ꝙ ali9 bene agat. Vt qd istud? nisi ꝙ liuor dũ priuatã semp excellentiã cogitat, alienã obscurat? Charitas autẽ nõ cogitat malũ, nõ gaudet sup iniquitate, et (vt sic dicã) sup ięqualitate: cõgaudet aũt veritati. Priuatũ nõ cogitat, medio quodam & cõ. lętat. Quæ sua sunt nõ q̃rit, sed q̃ Iesu Christi. Eius in omnibus gloriã vl' amat vel optat. Cõmunis est. Christus: mediator em est: & ideo eius nõ sunt q̃ media nõ sunt: sed ĩ ptẽ se restringunt. Quid tu liuor Christum vis in partem cõtrahere? Auarã vis esse grãm spũs cuius circa te solũ optas bñficia restrigi? Diues ẽ ĩ oẽs: et tu diminuere tẽtas affluẽtiã grę & ĩmẽsitatem redigere ad minutias? Aemuli cordis auaras dedignaꝛ Christus angustias: nescit ęmulatione tua eius bonitas detineri. Proflua est: nõ tuo soli, sed vicinis etiã se vasis eius oleum infundit. Fac vt illa mutuo tibi sint. Erunt autẽ, si cõmuni fueris bono lætatus.

Bernardus.

Qꝫ nõ charitatis sed stultitiæ sit eum qui sibi non sufficit aliis prouidere.

T ¶Charitas nõ q̃rit q̃ sua sunt. Sunt qdã q tantę sunt charitatis vt ante loqui q̃ audire parati sint, & prõpti docere quod nõ didicerũt: & aliis pẽsse gestiẽtes q seipos regere nesciũt. Ego nullũ ad salutẽ pietatis gradũ illi pponẽdũ existimo, de quo sapiẽs ait. Miserere animę tuę placẽs deo. Qꝫ si non habeo nisi parũ olei quo vngar, putas tibi debeo dare & remanere inanis? Seruo illud mihi: & oĩno nisi ad iussionẽ pphetę nõ pfero. Sed charitas, iqt, nõ q̃rit q̃ sua sũt. Et tu scis quãobrẽ nõ q̃rit q̃ sua sũt? Quia nõ desũt. Quisnã q̃rat qd habet? charitas q̃ sua sũt .i. pprię saluti necessaria nũq̃ nõ habet: nec mõ habet s3 abũdat. Vult abũdare sibi, vt possit & oĩbus: seruat sibi quantũ sufficiat, vt nulli deficiat. Alioqn si plena est pfecta nõ est. Cęterũ tu frater cui firma satis ppria salus nõdũ est: cui charitas adhuc aut nulla est aut adeo tenera atq; arũdinea quatenus oĩ flatui cedat, omni credat spiritui, omni circũferaꝛ doctrinę vento: immo cui tãta est charitas vt vltra mandatũ diligas pximũ tuũ plusq̃ teipm: et rursum tãtilla vt cõtra mãdatũ fauore liq̃scat, pauore deficiat, perturbeꝛ tristitia, auaritia cõtrahaꝛ, protrahaꝛ ambitione, suspitionibus inquieteꝛ, conuitiis exagiteꝛ, curis euiscereꝛ/honorib9 tumeat/liuore tabescat: Tu inquã ita in ppriis te ipsum sentiẽs quanã demẽtia quęso aliena curare aut ambis aut acqescis? Sed audi qd consulat cauta vigilq; charitas: non ꝙ aliis sit inqeremissio, nobis autem tribulatio: sed ex ęqualitate. Noli nimiũ esse iustus: sufficit vt diligas pximũ tanq̃ teipm. Hoc qppe est ex ęqualitate.

Qꝫ genus prophetię sit terrena despicere & amare cælestia.

¶Ex pte enim cognoscimus & ex parte pphetamus. Quid est ꝙ veritas ait: Lex & prophetę vsq; ad Ioãnem: cum iste non sit aduersari9 sed discipulus: q dicit: Ex pte ppheta m9? Cessauit ergo pphetia: qa iã cognoscim9, necdũ tñ tota cessauit qa adhuc ex pte. Cũ aũt venerit qd pfectum est: euacuabiꝛ qd ex pte est. Siquidẽ ante Ioãnẽ q fuerũt pphetæ vtrũq; aduentum dñi pphetabant: et quasi neutra adhuc pars salutis in notitia, sed vtraq; in prophetia erat. Sed quomodo adhuc ex parte pphetamus? Nempe iuxta apostolũ, non considerare q̃ videntur: sine dubio prophetare est: ambulare in spiritu: q̃ sursum sunt quærere: ex fide viuere: obliuisci q̃ retro sũt: & ĩ anteriora extendi, ex magna parte pphetare est. Sic pphetę olim quasi nõ fater homines sui temporis erãt: sed virtute & impetu quodã spũs dies illos trãsiliẽtes exultabant vt viderent diem domini. Et videbant: & lętabantur in ea. V

Galfridus.

Quid in electis fides, spes, charitas operentur.

¶Nũc aũt manẽt fides, spes, charitas &c. Harũ etsi charitas maior, neutra tñ reliquarum nõ magna. Fides mundat: spes saluat: charitas in nobis deum, & nos facit esse in deo. His studere sapere est: in his proficere salutis ascensus. Primum itaq; fidei gradum ad confessiõis mysterium referamus. Secundum ad studiũ inqsitionis. Tertium ad contemplationis excessum. Primus conuenit etiã idiotis, & vasa templi nõ nisi inuoluta gestãtib9. Secũdus discretis. Tertius spiritalibus & perfectis. Gradus spei sunt vt pp̃ter pctm nemo desperet: vt pp̃ter spẽ nemo peccet: vt cęteras spes vniuersas spes beata dispdat & dissipet. Gradus charitatis, vt amor dei pferaꝛ voluptatib9 huius vitę, & necessitatibus, & etiam ipsi vitæ. Sũmus hic gradus, ꝙ maiorẽ hac dilectionẽ nemo habeat q̃ vt aiam suã ponat quis pro amicis suis. X

Ailredus.

Qꝫ quatuor officia virtutum, virtutũ virtus charitas obtineat.

¶Nunc autem manent fides spes charitas tria Y

hæc: maior aũt horum est charitas. Cęterę virtutes sũt nobis aut quasi fesso vehiculum, aut quasi viatori viaticũ: aut quasi arma pugnātibus. At charitas, q̃ licet vt aliæ virtutes, virtutes sint, sit oportet in omnibus: specialius tamē ipsa, & requies fatigato, & viatori mãsio, & plena lux puenīēti, & pfecta corona victori. Quid enĩ est fides nisi vehiculũ nostrũ quo ad patriã vehimur? Quid spes nisi viaticũ nostrum quo in huius vitę miseriis sustentamur? Quid quatuor illę virtutes, Tēperantia, prudentia, fortitudo, iustitia: nisi arma sunt nostra quib⁹ pugnamus. At vbi charitate, q̃ in dei visione perficitur, illis dũtaxat quibus hic in fide inchoať, mēs fuerit pleni⁹ absorpta: nec fides erit. Quia qui cernitur & amať, nõ est opus vt credatur Nec spes erit: quia brachiis charitatis deũ amplecteri nihil restat qđ speretur. In his ergo oĩbus charitas obtinet principatum.

Galfridus.

Q͞z sint quinq; verba quę loquiť nobis deus.

14. Z Volo in ecclesia quinq; verba in sensu meo loqui vt alios instruã, q̃ decem millia verborum in ligua. Efficacior est doctrina operis q̃ sermonis. Illa ei quinario sensu corpori exhibet, qđ solo ore ista pnũciat. Attamen in vtraq; deus est qui loquiť nobis: siue p opera, siue per scripta, siue per humanam vocem, siue per naturalem rõnē, siue per internam inspirationem. In omnibus igiť & p omia verbum eius reuerenter & diligenter audiendum est: attendamus ad vocē si ad faciē aspiramus. Efficacior interim audit⁹ q̃ visus, & huic vitę magis necessari⁹. Potes cũ volueris loq ei: & ipsum pariter audire loquentem. Narrãt ini qui fabulationes, sed non vt lex tua: non vt reprehensio, non vt comminatio, nõ vt pmissio, non vt consolatio tua. Hæc sunt verba quinq; quę vtinã nobis dominus loquať in sensu. Vtinam docenti legem respondeamus studiosam percunctationem, interrogãtes sollicite de viis æternis. In hac eruditur animus: in reliqs quatuor quadripartitus mouetur affectus. Initiũ a dolore: nã & omnis homo cum nascitur primum dolet. Et bene, quia ide nos iitiari voluit deus vt in gaudio consummemur. Melius est enim vt tristitia vertatur in gaudium, q̃ extrema gaudii luctus occupet. Arguit, cum scelera mea & delicta ostendit mihi. Respõdet aũt huiusmodi voci, confessio humilis & cõtritio pœnitentiæ. Alioquin sequitur vox comminationis, dignam intentãs impœnitentibus pœnã. Hinc autem timor & tremor venerũt sup me. Et dixi. Miserere mei. Promittit autē pœnitētibus pmia vitæ æternæ: cui desiderium pœnitētiæ respondet. Vltima est consolatio: cui debeť in gaudio gratiarum actio & vox laudis. Sola hæc in futuro locũ habebit: & de primitiis spiritus iterim initianda: sine fine i fine cõpléda.

Petrus Rauennas.

Cur Apostolus se nominet abortiuum.

Mihi autē minimo tanq̃ abortiuo. Merito se Paulus tanq̃ abortiuum nuncupat: & miratur se fuisse natum q nouit se nulla tempora conceptionis ptulisse. Nã q̧ hostis adhuc ipe cum cęderet extrinsec⁹ sanctę matris vterum, & in ipso ortu pignora veneranda collideret, repente sanctum mutatur in germen, qui ipsius germinis fuerat fortissimus persecutor. 15. A

Bernardus.

Q͞z a plato cura non curatio requiratur.

¶Plus omnibus laboraui. Non ait plus omĩb⁹ profui aut fructificaui: verbum insolēs religiosissime vitans. Nouerat eñ hõ quē docuit de⁹ q̧ vnusquisq; secundum suum laborē accipiet non secundũ prouētũ: & ob hoc in laborib⁹ potius q̃ in profectibus gaudendũ putauit: sicut alibi dicit. In laborib⁹ plurimis. Deniq; & alibi legis, Curam illius habe. Curã igiť exigeris nõ curationem. B

Q͞z qui ex animo bono consentit operi dei, socius est operantis.

¶Non aũt ego sed gratia dei mecũ. Potuit dicere, p me: sed quia min⁹ erat, maluit dicere mecum: pręsumens se non solum operis dei eē ministrum per effectũ: sed operãtis quodãmõ socium p cõsensum. Qui enim qđ ope cõplēt, bona voluntate consentiunt: opus quod per eos deus explicat ipsis communicat. C

Petrus Rauennas.

Qualiter in cælestem hominem terrestres homines generentur.

¶Qualis terrenus, tales & terreni: & qualis cęlestis, tales & cęlestes. Queadmodũ non nati taliter, tales poterunt inueniri? Queadmodũ, nõ manēdo qđ nati sunt: & qđ renati sunt pmanēdo. Hinc est q̧ virginei fontis vterum cælestis spiritus arcanũ luminis sui admixtione fœcũdat, vt qđ origo limosę stirpis pfuderat sub misera conditione terrenos, cælestis pariat, et ad similitudinē sui pducat auctoris. Ergo iã renati, iã reformati ad nostri imaginē creatoris, qđ pcepit Aplus ipleamus. Sicut portauim⁹ ima. terrę, portemus & ima. cęle. Fuerat necessitas q̧ de terra cõcreti ad cęlestia aspirare nequiuim⁹ q̧ illecebris dominãribus coacti sumus illecebrarũ turbinē sustinere, ad istar nos dñi nostri sicut dixim⁹ iã renasci. Quos vtiq; cõcepit vis D

go,viuificauit spūs,portauit pudor,genuit integritas,nutriuit innocētia,edocuit sanctitas, Virtus exercuit,Deus adoptauit in filios,Imaginē ergo totā:totā similitudinē nostri portemus actoris:non maiestate,qua solus est,sed innocentia, simplicitate,mansuetudine,patiētia, humilitate,misericordia:qbus dignatus est nobis esse communis.

Bernardus.

Qꝫ tripľr hoiem pctm̄ primi hois occupauit.

E ¶Sicut portauim⁹ ima.terre.sic portem⁹ ima. cæle.Sicut fuit vetus Adā effusus ꝑ totū hominem & totū occupauit: ita totum obtineat Christus q totū creauit:totū redemit:totū glorificabit.Erat in nobis aliqn̄ vetus homo ꝓuaricator ille tā ī manu q̄ in ore & ī corde.In manu dupliciter ꝑ facinus & flagitiū.In ore similiter ꝑ arrogātiā & detractionem.In corde quo ꝙ ꝑ desideriū carnis & desideria glorię tpalis. Nunc aūt siqua noua creatura in Christo:vetera trāsierūt:& cōtra facinus in manu innocētia:cōtra flagitiū cōtinentia est.In ore contra arrogātiā verbū cōfessionis,cōtra detractionē verbum ędificationis,vt recedāt vetera de ore nr̄o.In corde vero contra carnis desideria charitas:humilitas contra gloriam temporalem.

Galfridus.

Qꝫ potēter triūphet de aduersario fides viua.

16. F Vigilate,state ī fide,viriliter agite &c. Inuitus aduersarius noster fidem aggreditur, expertus eius virtutem. Et qm̄ in morum corruptione efficacius malignat̄:qa tamē illa se opponit, īsurgere cogit̄ & in ipsam:& illas eius ꝑtes quę ad mores ꝑtinēt hodie magis impugnat.Cōfessionē minus necessariā esse mentitur:potestati detrahit platorū:q̄ etiā sunt criminalia venialia fingit.Dispēsat sed non inuenit̄ fidelis:iā ꝑ corpus multas disseminat prauitates in cōsultationibus mathematicorū,in maleficiis ꝑcātatoꝝ,ī variis erroribus occultoꝝ hereticoꝝ.Si nō dormiret in nobis fides,nihil aduersarius posset contra mores.Ne leuē putetis somnum, letalis est enim. Fides sine opib⁹ mortua est. Sed nec fides ficta laudabilis.Fragilis em̄ est q̄ fictilis est:nec in ea resistit̄ aduersario qui circuit tanq̄ leo. Vitā si dei obedientia mandatoꝝ, fortitudinē ꝓbat tolerantia tentationū.Sufficeret habere vitam si nō esset militia vita hois super terrā.Per vitā si dei Christus habitat in cordibus nr̄is.Per fortitudinē resistimus diabolo: & fugit a nobis.Extinguit ignea iacula scutū fidei:si extincta ipsa non fuerit.Inde est ꝙ nil penitus contra bonos mores efficere ꝓualet inimicus si fides viuit, si viget,si vigilat vt oportet. Vigilia prima secūdā ꝑturit:& q dignā gesserit ī cōsideratiōe fidei diligētiā,negligēs esse nō poterit in exercitatione iustitię.Cæterū nihilomin⁹ nobis vigilādū est,& orādū ad suscipiēdā deuotionē gr̄æ spiritualis.Siquidem radix arboris fides,stipes actio,flos & fructus spūaliū charismatū dona.

Qꝫ periculosum sit dominum non amare.

¶Si quis nō amat dn̄m nostrū Iesum Christū G sit anathema maranatha.Dn̄s est,sed salutē suis cōferens nō sua auferēs.Nec Saluator austerus vt crudeles medici,q sectionibus & cauteriis vel amarissimis potionib⁹ curāt:sed Christus est:vnct⁹ est:suauis et mitis.Si qs ergo nō amat eum,quē pro cōditiōe vt dominum,& ꝑ necessitate vt saluatorē,& ꝑ gr̄a diligere debet vt vnctū,sit anathema:qđ sepatio interꝑtatur. Quis non sepetur ab eo cui adherere bonum nō reputat? Nimirū a quo sit anathema innuit q subiecit Maranatha.Syrū ē: & īterpretat̄(vt aiunt) dn̄s venit.Nā & Mara syriace dn̄m sonat.ergo aduentum dn̄i interꝑtationis quadā ꝓprietate significat maranatha . Sicut osanna supplicantis votum, alleluia laudātis & exultātis affectū. Dulce vocabulum amātib⁹ dn̄m Maranatha:sed non amātib⁹ triste,terribile, & amarū.Qđ em̄ in priori aduētu & exhibuit & ꝓmeruit,ī posteriori exiget,& magnifice remunerabit vbi inuenerit:vbi non inuenerit, ꝑq̄ terribilit̄ vīdicabit. Est ergo sensus:q nō amat dn̄m nostrū Iesum Christū,sit anathema.i.separet̄ & excōicet̄:qa dn̄s venit,ad quem nō ꝑtinet:cum quo nulla ei pōt esse societas.

Finitur ad Corinthios Epistola Prior.
Sequitur Epistola ad Corinthios.II.

Bernardus.

Quare Christus pr̄ misericordiarum dicatur.

Benedictus deus & pater dn̄i 1.
nostri Iesu Christi,pater mi H
sericordiarū & deus toti⁹ cōsolatiōis,q cōsolat̄ nos in oī tribulatione nostra. In eo ꝙ dr̄ de⁹ pr̄ misericordiarum, ꝓprio noīe fili⁹ appellat̄. Ipse est em̄ de quo legitur.Misericordia dn̄i ab ęterno.Sed forte quis dicat: Quō illi ꝓpriū est misereri cuius iudicia abyssus multa? Sed & oēs viæ eius non solū misericordia,sed mīa & veritas. Verum id qdem.Cui vult miseret̄, & quē vult indurat.Sed ꝙ miseret̄ ꝓprium est illi.Ex se em̄ sumit mīam & velut seminariū miserēdi.Nam ꝙ iudicat & cōdemnat,nos eum quodāmodo cogimus:vt longe aliter de corde illi⁹ miseratio q̄ animaduersio ꝓcedere videatur.

Ipſum audi dicentem. Nunqd voluntatis meę eſt mors impii: & non magis vt cõuertat & viua? Recte igit nõ pr iudicior vł vltionũ dicit: ſed minatum. Non modo ꝙ patris videat miſereri potius q̃ indignari: ſed magis ꝙ miſerẽdi cauſam ſumat ex proprio: iudicãdi vero vel vlciſcẽdi magꝰ ex noſtro. Sed ſi ꝑpter hoc pater miſericordiæ, quare pr miſericordiarũ? Sed propter ſubſtãtiã duplicẽ qua ſubſiſtimus, cum ſit vtraqꝫ tã miſera, non incongrue duplex hoĩm dicat miſeria: licet ſit multiplex vtraqꝫ. Siqdẽ & cordis & corporis tribulationes multiplicatę ſunt: ſed ab vtriſqꝫ eruit q totũ hoĩem saluũ fecit. Cum ergo dei filiꝰ primo propter animas venerit: ſecundo ꝑpter corpora ſit venturus: non incongruũ videt vt in eo ꝙ patri miſericordiarũ benedicimus, duplicẽ hãc miſericordiã cõfiteamur. Qui cõſolat nos, inqt, in oĩ tribulatione noſtra. Non in hac vel in illa tm̃: ſed in omni. Vtinã nos de illis ſimus: non quibꝰ dicit vę: ſed quos conſolat dñs deus ſuus. Quis em̃ conſolat eos qui ſuã habẽt conſolationem? Non conſolatur Chriſti infantia garrulos. Nõ cõſolant Chriſti lachrymę cachinnãtes. Nõ cõſolant pãni eiꝰ ambulãtes in ſtolis, nec cõſolãt ſtabulum & p̃ſepe amantes primas cathedras in ſynagogis ſuis. Sed vniuerſam hãc conſolationem ſuã æquanimiter forte expectãtibꝰ in ſilentio dominum, lugentibus, pãnoſis, paupibꝰ, cedere videbunt. Cæterũ audiãt ꝙ & ipſi quoqꝫ angeli non alios conſolantur.

De teſtimonio.

Qꝛ ſingulorꝫ cõſciẽtię teſtimoniũ a ſpũ phibet.

I ℭGloria noſtra hęc eſt teſtimonium conſcientię noſtrę. Eſt teſtimoniũ cõſcientię nrę in quo gloriat Apłus, nõ qđ phibet cõſcientia, ſed qđ loquit ſpũs veritatis in ipſa. Cũ em̃ veritas applaudit, cum iuſtitia atteſtat, dei ſine dubio cõmẽdãtis vox eſt, & ſpũs ſancti teſtimoniũ phibẽtis. Acſi decertãti militi rex ſuus pro cuius amore & honore decertat, prope aſſiſtẽs lętꝰ applaudat, laudet fortia facta, ꝓximã clamitet eẽ victoriã: parata iã p̃mia, & coronam polliceat æternã. In quo teſtimonio gloriatur qdem probatus & ſtrenuus miles: non tñ quieſcit: ſed tãto virilius decertat.

Qꝛ vere ſapiens tantum in Domino glorietur.

K ℭGloria noſtra hæc eſt teſtimonium cõſciẽtiæ noſtrę. Securꝰ glorior ſi de gloria cõditoris nihil mihi vſurpo. Securus plane, qa iã nõ cõtra dominũ ſed in dño. Et certe gloriari ĩ ſolo deo non niſi a ſolo deo: nec parua iſta gloria. Quippe tã vera q̃ de veritate & in veritate: tã rara vt vix paucitas perfectorũ pfecte gloriet in ea. Sapiens itaqꝫ gloriator probabit opus ſuũ, & ad lumen veritatis diligẽter examinabit: & ſic in ſemetipſo gloriam habebit: & non in ore alterius. Stultus ſum ſi fiſcellæ labiorum tuorũ gloriam meam credidero: & cœpero eam mendicare abs te cum habere voluero. Nonne in tuo arbitrio eſt improbare me vel probare cũ volueris? Si retineo penes me, ipſe eam mihi nõ ſeruo: imo nec mihi eam credo. Ipſi potiꝰ repono ſeruandam qui potens eſt depoſitum meũ ſeruare in illum diem: cautus in cuſtodiendo, fidelis in reſtituẽdo. Nemo ergo laudari velit ĩ hac vita: quia hic qcqd fauoris captamus, deo furamur. Tibi enim vnde gloria putride puluis? tibi vnde? De vitę ſanctitate? Sed ſpiritꝰ eſt q ſanctificat non tuus ſed dei. An blãditur popularis fauor ꝙ verbũ bonũ & bene deprõpſeris? Sed deus dedit os & ſapientiam. Quid em̃ lingua tua niſi calamꝰ ſcribę? Et hoc ipſum mutuum accepiſti. Om̃is ergo de bonis noſtris referat ad eum laus: idqꝫ non ficte vt ab hypocritis, nec ſola conſuetudine vt a ſecularibus, ſed nec quadã neceſſitate vt iumenta ferendis oneribus applicantur: ſed ſicut decet ſanctos ſynceritate fida, deuotiõe ſollicita, hilaritate grata: ſed non diſſoluta. Immolantes itaqꝫ hoſtiam laudis, & reddentes altiſſimo vota noſtra de die in diem curemus omni vigilantia iungere ſenſum vſui, affectum ſenſui, exultationem affectui, grauitatem exultationi, humilitatem grauitati, libertatem humilitati: quo interdum liberis purgatæ mentis paſſibus procedamus & excedamus per inuſitatas quaſdam affectiones ſpirituales lætitias, in iubilei amœnitatibus, in lumine dei, in ſuauitate, in ſpiritu ſancto.

Qꝛ tuto vaſi committitur quicqd conſcientiæ commendatur.

ℭGloria noſtra hæc eſt &c. Sanum vas & in L concuſſum conſcientia & ſecretis ſeruandis idoneum: nullis patens inſidiis: nulli violentiæ cedens. Nulli quippe oculo vel manu acceſſibilis, excepto duntaxat ſpiritu: qui ſcrutatur etiam alta dei. Quicquid in ea repoſuero ſecurꝰ ſum quia non perdam: ſeruabit viuo, defuncto reſtituet. Quocunqꝫ vado ego, ipſa it mecum ferens ſecum depoſitum quod ſeruandum acceperit. Adeſt viuo: mortuum ſequit. Vbiqꝫ mihi vel gł̃ia vel cõfuſio ꝓ q̃litate diſpoſiti. Beati ergo qui in veritate dicere poſſunt. Gloria noſtra hęc eſt, teſtimonium cõſcientię noſtrę. Nõ poteſt dicere niſi humilis: q iuxta vulgare, & oculos campi ſemper metuere, & ſyluarũ aures

ſoleat habere ſuſpectas. Nō pōt dicere arrogās & præſumptor, qui ſeipſum impudēter oſtentās paſſim & vbiqꝫ tanꝗ per campum incedēs totus fertur in gloriam. Sed habet hic cāpus oculos, ſanctorum videlicet angelorꝝ, quos ſemper offendere ſolet indiſciplinata cōuerſatio. Similiter non pōt dicere hypocrita. Gloria mea teſt. c. m. Quia etſi iudicātiū ſcḋm faciē verbo, vultu, habituve ſimulatorio illudat opinioni, ſed non eius q ſcrutat̃ renes & corda, fallit vel euadit iudicium. Timeat ergo & iſte nemoris aurem, lingua manuqꝫ ceſſantibus. Auri tamē vbiqꝫ p̄ſenti de quacūqꝫ ſylua latebroſæ duplicitatis & ſpinoſę calliditatis, tacētis cor loquit̃ cogitatio confitetur.

Quomodo peregrinemur a domino & conuerſemur in cęlis.

5. M Qvādiu ſum⁹ in corpore pegrinamur a dn̄o. Videtur hæc ſententia contraria illi quā alibi idē dicit Apl̄us. Conuerſatio noſtra in cęlis eſt. Quō em̄ pōt aīa eodem tp̄e & in corpore peregrinari a dn̄o, & in cęlis ſimul eſſe cū domino? Sed hoc ip̄e ſoluit apl̄us dicens. Ex parte cognoſcimus & ex parte ꝓphetamus. Inquantum em̄ cognoſcimus tāꝗ p̄ſentia cōtēplātes, iā cū dn̄o ſum⁹. Inquantum aūt tanꝗ de futuris ꝓphetamus, credētes ꝗ nō intelligimus, ſperantes ꝗ nō videm⁹, a dn̄o peregrinamur & in corpore. Cū aūt venerit qḋ ꝑfectum eſt, hoc eſt glorię plenitudo, ꝗ in reſurrectione futura eſt: tūc euacuabit̃ qḋ ex p̄te eſt corporis ſcilicet omnis corruptio, ex qua cōtingit hęc ꝗ ex p̄te adhuc manet noſtra in corpore pegrinatio. Hoc eſt qḋ alibi plangit. Infelix ego hō, qs me liberabit de corpore mortꝭ hui⁹? Nō querit̃ tm̄ de corpore: ſed de corpe mortis hoc eſt hui⁹ quę adhuc durat corruptiōis: mōſtrās nō corpus ſed corporis moleſtias cauſam eſſe peregrinationis. Corpus em̄ qḋ corrumpit̃ aggrauat aīam. Nō corpus ſimpl̄r: ſed corpus qḋ corrūpit̃: vt corruptio corporis oneri ſit nō natura. Vnde qui intra ſemetipſos ingemiſcūt redēptionem expectant ſui corporis nō amiſſionē. Aut certe cōuerſatio noſtra ī cęlis eſt. Quō vbi dicit Apl̄us: Sp̄e em̄ ſalui facti ſumus. Spe itaqꝫ iā in cęleſtibus habitamus: cū adhuc re ipſa in terris peregrinamur & in corpe. Vel aliter. Habemus & vn̄ corpori & vn̄ dn̄o inhęreamus: illud viuificādo: illū credēdo & diligēdo. Neqꝫ em̄ p̄ſentior eſt ſp̄us noſter vbi aīat ꝗ vbi amat. Niſi forte magis eſſe putet̃ vbi inuit⁹ & ex neceſſitate tenet̃: ꝗ ſpōte & alacri fert̃ volūtate. Deniqꝫ vbi eſt theſaur⁹ tuus ibi eſt & cor tuū. Itē ſi deū amās aīa ex ip̄o viuit, vti corp⁹ ex ip̄a: quo pacto p̄ſentior eſſe cōtēdit̃ vbi dat ꝗ vnde accipit vitā? Fons em̄ vitę eſt charitas. Nec viuere aīam dixerim ꝗ ex illa nō hauſerit. Haurire vero quō pōt, niſi fuerit p̄ns ipſi fonti q charitas eſt, ꝗ deus eſt. Præſens igit̃ deo eſt q deū amat inquātū amat. In quo em̄ min⁹ amat: abſens ꝑfecto eſt. In eo aūt minus amare deum conuincit̃ ꝙ carnis adhuc neceſſitatibus occūpat̃. Illā vero circa corpus occupatio qḋ eſt niſi q̄dā a deo abſentatio? quid niſi pegrinatio? Et pegrinamur ergo a dn̄o & in corpe: cui⁹ nr̄a nimirū intētio & præpeditur ęrūnis, & cura charitas fatigatur.

Galfridus.

Qꝫ diſtricte ī extremo examine ſingula iudicet̃.

N ℂOmnes nos aſtare oportet an̄ tribunal Chriſti vt recipiat vnuſqſqꝫ ꝑut geſſit in corpe ſuo ſiue bonū ſiue malū. Solet interdū corporale faſtidiū ad exiguū aliqḋ & aliquatenus acre edulium releuari. Et qḋ omni rōnali ſpiritui tam acerbū ꝗ terribilis illa expectatio iudicii? Pūgit qdē & memoria mortis: ſed multo magis hæc cōpūgit. His verbis ꝗ p̄miſim⁹ nos inuitat apoſtol⁹ ad cōciliū ḡnale. Ḡnale ꝓrſus cōciliū, vbi deerit nemo: vbi oēs oportebit aſtare: nec modo oīm merita ſed oīm noīa iudicari. Nec ibi erit qḋ de qbuſdā nūc dr̄. Videt̃ vt illos defendat numer⁹. Sed nec vlla ibi erit acceptio pſonarū nulla ibi tergiuerſatio poterit ſuffragari. Nulla ibi diſſimulatio: vbi reddēda eſt ratio de verbo ocioſo. Multo magis ergo diſcutiēdū erit in corpore Chriſti qḋ eſt eccleſia, quē qſqꝫ gradū tenuerit, qualiter ad eum, qua intētione, quib⁹ meritis, qbus ſuffragiis introierit, q̄lit in eo ip̄e vixerit, qualiter aliis forte p̄fuerit: ſubſtātiam mūdi q̄liter acqſierit, qual̄r diſpēſauerit acqſitā. Quiſqꝫ ei recipiet ꝑut geſſit dū ī ſuo corpore fuit ſiue bonū ſiue malū. Qꝫ felices q in vita ſua receperit malū vt poſtmodū bonū recipere mereant̃. Et ꝗ miſeri q in bonis interim ducūt dies ſuos, vt in pūcto ad maximū debeāt deſcēdere malū. Hęc oīa ſi nō credūt̃ obſecro cur legunt̃? Si vero credunt̃ quō nō timent̃? Vnuſqſqꝫ ait recipiet ꝑut geſſit. Nihil ei cognatio, nihil diuitię, nihil ḡra q̄libet humana præſtabit.

Qꝫ grati debeamus eſſe deo ꝙ tempori gratiæ nos ſeruauit.

6. O Ecce nūc tp̄s acceptabile. Ecce nūc dies ſalutis. De tp̄e ḡrę ſicut ſtudioſe legentibus liquet, ad filios ḡrę Apoſtolus ſanct⁹ hęc locut⁹ eſt. Cui nos tpi diuīa miſeratione ſeruatos agnoſcere & meminiſſe cum multa ſemper gratiarum actiōe debem⁹. Neqꝫ em̄ nobis iam dicere eſt qa nemo nos cōduxit cū in oēm terrā ſonus apl̄icę p̄dicatiōis exierit

de fructu pœnitentiæ, de resurrectione mortuorum, de iudicii metu, de regni promissione cælestis. Quid vero metuimus vt non prioris ignorantiæ tempore inter innumeras generationes infideliũ nasceremur & nos in ppetuum perituri? Aut si illos iusto dei iudicio: sed occulto gehennalibus flãmis ignorãtia veritatis addixit, spiritui gratię cõtumeliam faciens genus electum, acquisitionis populus quid meretur? Acceptabile prorsus tempus hoc & dies salutis: in quo quicunq; inuocauerit nomen domini saluus erit. Et semp qdẽ obseruationẽ huius acceptabilis temporis habere omnium christianorũ vita debuerat. Sed quia paucorũ est ista virtus, dies saltem quadragesimæ studiosi⁹ ad meditãdum, ad actitãdum enixius ecclesia mater instituit, dum apostolicum illud capitulum ad commẽdationem temporis hui⁹ assumpsit.

Bernardus.

Q; imperitorum oculis sanctos afflictio corporalis decoloret.

10. P Epistolæ graues sunt inquiunt: sed pñtia corporis infirma, & sermo cõtẽptibilis. Si cõsiderem⁹ habitum exteriorem sanctorum eum qui in facie est q̃ sit humilis & abiectus & quadam neglectus incuria: cũ tamẽ intus reuelata facie gratiã dei speculãtes in eãdẽ imaginẽ trãsformamur a claritate ĩ claritatẽ tanq̃ a dñi spiritu: Nonne vna quęlibet talis aĩa merito respondebit suã ei exprobrantibus nigredinem: qđ ait sponsa in cantico, Nigra sum sed formosa filiæ Hierusalem? Vis tibi demonstrem animã nigrã pariter & formosam? Epistolæ inquiunt graues &c. Paulus hic erat. ita ne Paulum o filiæ Hierusalem de pñsentia corporis ęstimatis, & tanq̃ decolorem deformemq; contemnitis: quia cernitis homunculũ afflictari in fame & siti, in frigore & nuditate, in laborib⁹ plur. in piculis. s. m. in morte frequẽter? Hæc sunt quę Paulũ denigrãt: p hmõi doctor gentium reputatur inglorius, ignobilis, niger, obscurus. Emuero nonne ipse est qui rapitur in paradisum: qui vnum alterumq; perambulans vsq; ad tertiũ sui puritate penetrat cęlum? O vere pulcherrima anima, quã etsi infirmum inhabitãtem corpusculum, pulchritudo cęlestis admittere non despexit: angelica sublimitas nõ reiecit: claritas diuina non repulit.

Q; illi soli placendum est cuius sumus iudicio præsentandi.

Q ¶Qui gloriatur, in domino glorietur. Nouerat Apostolus gloriam propriam creatoris esse non creaturæ. Sed considerauit rationalẽ creaturã adeo affectare gloriam: vt aut vix aut nũq̃ compesci ab hoc desiderio possit: quippe quæ ad imaginem facta est creatoris. Propterea secundum datã sibi a deo sapientiã saluberrimũ adinuenit consilium, dicẽs. Quãdo quidẽ psuaderi vobis non potest omnino non gloriari, saltem Qui gloriatur, in domino glorietur. Et vide q̃ supexcedit Pauli phia phiam sapiẽtiũ huius mundi. Cum em̃ nonnullos viderent philosophi alienis delectari laudibus, & gloriam ab ĩuicem quærere, q inter eos fuerit pręcipui, prudenter aduerterunt vanã esse huiusmodi gloriam & penitus contemnẽdam. Sed considerantes & studiosius inquirentes quænam esset appetenda gloria sapienti: hæc iam plene euanuerunt in cogitationibus suis, propriam sufficere gloriã cuiq; arbitrãtes, quasi aĩa q̃ a semetipsa esse non potest a se possit esse beata. Sicut ergo cupidi laudis alienæ tota sollicitudie operam dabãt ea opari quæ homines mirarentur & laudarẽt: Sic isti sola ea iudicabãt eẽ sectãda quæ interior arbiter anim⁹ approbaret. Et hęc quidem est summa philosophia sapientium huius mundi: ipsa quoq; minus habens licet propiquior veritati. Vnde & vtrãq; gloriam sublimi contemplatione veritatis transcendens apostolus. Qui gloriatur, inquit, non in altero nõ in se sed in Domino glorietur. Et eam quæ veritati videbatur esse vicinior, maiori redarguens sollicitudine, & cõdemnans certo iudicio veritatis. Non enim q seipsum commendat ille probatus est, sed quem deus commẽdat. Vt qd em̃ aut de alteri⁹ hominis aut de meo ipsi⁹ iudicio sollicitus sim, cuius nec vitupio reprobus nec laude probatus ĩueniar? Fratres si me ante vestrum stare oporteret tribunal, merito super vestris laudibus gloriarer. Q; si vel meo essem iudicandus examine, iure meo ipsi⁹ testimonio cõtentus propriis laudibus delectarer. Nunc autem cum nec vestro nec meo, sed Dei sim iudicio pręsentandus, quãtæ insipientię (imo insaniæ) est: aut ĩ vestro me aut ĩ meo ipsi⁹ testimonio gloriari? Merito proĩde ait Apostolus. Mihi autem pro minimo est vt a vobis iudicer aut ab humano die: sed neq; meipsum iudico. Nihil mihi conscius sum, sed nõ in hoc iustificatus sum. In quibus verbis illud considerandum est, q; alienum iudicium pro minimo habẽs, suum quoq; nequaq̃ sequeretur. Nemo em̃ scit hominum quæ sunt in homine, nisi spiritus hominis q in ipso est. Q; si vel ipse qui ĩ hoĩe est spũs, oĩa quæ hoĩs sunt nosse posset: pfecto sufficeret testimonium eius. Nunc autem prauum est cor hoĩs & ĩscrutabile etiã sibiipsi, adeo vt pñsentia quoq; magna ex pte ignoret, futura vero sua oĩno nosse non possit. Quia tñ

aliquatenus nouit præsentia: si cor nostrum nõ reprehendit nos: non gloriam: sed fiduciam habemus ad Dñm. Cum autem veritatis quam nihil latet sentẽtiam de nobis tenere meruerimus: in ea plane secure poterimus gloriari. Illa enim perfecta erit & secura gloriatio, cum erit vnicuiq; laus a Deo. Nunc quoq; licet non plenarie, non sine timore & sollicitudine multa, aliquatenus tamen in domino gloriamur, testimonium perhibente spiritu sancto spiritui nostro q.f.d.s. Hinc enim vere possumus gloriari ꝙ tantum patrem habemus: ꝙ maiestati ineffabili cura est de nobis. Sed quid est quod ait: Nõ enim qui seipsum commendat ille probatus est sed quem Deus commẽdat? Quid est enim qđ in hoc seculo commendet Deus? Quomodo cõmendat veritas eum qui adhuc reprehensibilis inuenitur?

Qꝫ flagellum corporis diuinæ sit erga nos attestatio charitatis.

R ¶Ego, inquit, quos amo arguo & castigo. Apocal. tertio. Hæccine tota cõmendatio est? Prorsus q̃tum mihi videtur ipsa. Quę enim melior aut efficacior cõmendatio q̃ diuinæ erga nos attestatio charitatis? Testimoniũ vero amoris eius, nullum credibilius, nullum certius in hac vita, q̃ qđ desiderat propheta vbi ait. Corripiet me iustus in misericordia sua &c. Hæc nãq; increpatio qua iugiter nobis in occulto suggerit spũs veritatis qđ desit nobis: sup̃biã, negligẽtiã ĩgratitudinẽq; repellit. Quo triplici vitio oĩne paulominus religiosorum hominũ genus periculose laborat: pro eo ꝙ minus attenta cordis aure percipiant quid intus loquať is qui neminem palpat spiritus veritatis. Qđ nõnullis exinde ꝓuenit, nisi fallor, ꝙ propriæ gloriæ cupidi nulla rõne quiescere possint: cum in seipsis nihil penitus inueniunt vnde possint aliquatenus gloriari. Perfecta & secura gloriatio est cũ veremur oĩa opera nostra, sicut ait beatus Iob. Et cum Esaia, Omnes iustitias nostras tanq̃ pannum menstruatę reputamus. Nihilominus tñ cõfidimus etiã & gloriamur in dño: cuius mĩa tanta est super nos vt a grauioribus & quæ ad mortẽ sunt peccata custodiat nos, & tam benigne ipsam ĩperfectionis nostræ impuritatẽ nobis manifestet & cõdonet: vt humilitate & sollicitudine & gratiarum actione firmiter radicari iam non in nobis: sed in domino gloriemur.

Qꝫ nõ oĩs patientia debeat approbari.

II. S Libenter suffertis insipiẽtes cũ sitis ipsi sapientes. Magna est virtus patiẽtiæ: sed interdũ impatientẽ esse probabili⁹ Tu ne improbes illorũ patiẽtiã quibus Paulus dicebat, Libenter suffertis insipientes cum sitis ipsi sapientes? Ni fallor ironia erat, & non laus sed suggillatio quorũdam mansuetudinis, qui a pseudoapostolis trahi se in peregrina & peruersa dogmata patienter ferrent. Vnde & subdens: Sustinetis ait: si quis vos in seruitutẽ redigat &c. Nõ bona patientia cũ possis esse liber seruum te fieri permittere. Quæso te quale est istud pastori animarum, de mane vsq; ad vesperam litigare vel litigantes audire? Nolo dissimiles seruitutem in quam certe in dies dum nescis redigeris. Hebetati cordis indiciũ est, propriam non sentire continuam vexationẽ. Vexatio dat intellectum auditui. Verũ est: sed si nimia non sit, alioquin non dat intellectum: sed contemptum.

Hugo de Sancto Victore.

De triplici compassione.

¶Quis infirmatur & ego nõ infirmor? Triplex est cõpassionis modus. Est quippe cõpassio alia ex vitio, alia ex natura, alia ex virtute. Cõpassio ex vitio est, quãdo affectus illic ex reprehẽsibili dolore tangitur vbi illicito prius amore tenebatur. Cõpassio ex natura est, quando ex insito sibi pietatis affectu animus alienis ærũnis condolet. Cõpassio ex virtute est: qñ propter Deũ alienis doloribus cõpatimur. Cum. s. vel iustitiã p̃mi vel innocentiã affligi videmus. Prima culpabilis. Secunda irreprehensibilis. Tertia laudabilis. O igitur beata aĩa quæ cõpassionem habere potest. Omnes patiuntur, pauci cõpatiunť. Pati possunt impii: cõpati autem non nisi pii. T

Qꝫ apostolus verba reticens ineffabilia affectũ excitat, licet nõ instruat intellectũ.

¶Audiuit apostolus arcana verba quę nõ licet homini loqui. Scriptum est quia nemo scit quę pręparauit Deus his q diligũt eũ. Veruntamẽ qđ oculus non vidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit: apostolus sibi suiq; similibus per spiritũ reuelata fatetur. Forte hoc fuit quando in tertium cœlum raptus audiuit ea quæ non licuit homini loqui. Licet eñ auditui nostro non dederit gaudiũ & lętitiam: affectui tamen desiderium & cõcupiscentiam tanti boni cum hæc loqueretur, immisit. Vnde & beati patris Bernardi super hoc ipso verba tenemus Ait eñ cũ de apostolo loquereť, Verba mihi ineffabilia si nõ profert vt audiam, offert tamẽ vt cupiã. Felix anima quę primitias spiritus iã prelibat: & illic sese etiã nunc nõ minori animi alacritate q̃ auiditate ingerit. Inmo vero trãsfertur magis vt Enoch: vel etiam rapitur vt Helias in illud diuini secreti mirabile sacrarium. V

Bernardus.

Q; ille sibi parcit q minor q̃ sit desiderat æstimari.

X ¶Parco mihi, ne quis me existimet supra id qđ videt ĩ me aut audit aliqđ ex me. Si virtutē appetis hũilitatis, nõ refugias viã. Humiliatio em̃ via est ad humilitatē, sicut patientia ad pacem lectio ad scientiã. Prodest itaq; mihi insipientiã meam sciri: cui sæpe cõtingit a nesciētibus iniuste laudari. Terret me apostolus: q & ipse territus ait. Parco aũt mihi & c. Q; pulchre dixit parco. Nõ parcit sibi arrogans: non superbus: nõ cupidus vanæ gloriæ & iactator operũ suorum: qui vel sibi arrogat qđ est, vel mētitur de se qđ non est. Solus qui vere humilis est parcit animæ suæ, qui ne putetur quod nõ est, semper quod in se est vult nesciri quod est. Grāde reuera periculum audire quicq̃ de se supra q̃ sentit in se. Quis dabit mihi apud homines tantũ de veris digne humiliari: q̃tum datum est de falsis indigne gloriari? Illud mihi prophetæ iure assumerem. Exaltatus autē humiliatus sum & conturbatus. Et illud. Ludam & vilior fiam: ludam & illudar. Bonus ludus qui hominibus quidē ridiculũ, sed angelis pulcherrimum spectaculũ est. Bonus ludus est quo efficimur opprobrium abundantibus & despectio superbis. Et reuera quid aliud secularibus q̃ ludere videmur: cum quod ipsi appetunt: in hoc seculo, nos per contrarium fugimus: & quod ipsi fugiũt nos appetimus? More. s. ioculatorum & saltatorum: qui capite demisso pedibusq; sursum erectis præter humanum vsum stant manibus vel incedunt, & sic in se omnium oculos defigunt.

Finiuntur Epistolæ ad Corinthios.
Sequitur Epistola ad Galatas.

Bernardus.

Q; vir perfectus mortuus ad terrena, ad ea q̃ Dei sunt sit paratus.

2. Y Iuo ego iam nõ ego viuit vero in me Christ9. Felix mors quæ sic alienum seruat ab hoc seculo. Sed necesse est vt q non viuit in se, viuat Christus in illo. Et hoc est quod ait apostolus. Viuo autem iã non ego &c. Acsi diceret. Ad alia quidem omnia mortuus sum, non sentio, non attendo, non curo. Siqua vero sunt Christi, hæc viuum inueniunt & paratum. Nã si nõ aliud possum, saltē sentio. Placet quod ad eius honorem fieri video: displicēt quæ aliter fiunt.

Q; abundantia temporalium obliuionem pariat æternorum.

Quando venit plenitudo temporis, misit deus filium suum. Nimirum plenitudo & abundantia temporalium obliuionem & inopiam fecerat æternorũ. Opportune igitur tunc aduenit æternitas, quãdo magis temporalitas præualebat. Nam vt cætera sileam, ipsa pax tanta erat: vt ad vnius hominis edictum describeretur vniuersus orbis. 4. Z

Hugo de Sancto Victore.

Q; duo sunt in charitate, & seruitus & libertas.

Per charitatem spiritus seruite inuicem. Nota vtrunq; in charitate, & seruitutem & libertatem. Tunc quasi libera est charitas, cum sine acceptione mandati sponte se exercet in priuatis quibusdam operibus charitatis. Tunc autem quasi seruilis cum propriis volũtatibus postpositis omnimodo se accommodat voluntatibus proximorũ implendis: & cohibens se circa propria, dilatat se circa aliena. 5. A

Guilielmus de Cal.

Q; tripliciter in ecclesia spiritus sanctus nos disponat.

¶Spiritu ambulate. Alii in ecclesia disponunt ad sedendũ: alii ad standum: alii ad ambulandũ Ad iacendum neminem disponit spiritus dei. Verum q̃uis huiusmodi positiones sessio, status, ambulatio, secundum hominum merita distingui possint: vt sessio coniugatis: statio contemplatiuis: ambulatio p̄dicatoribus cõueniat: omnibus tamen congruit sedere per humilitatem: stare ad sui custodiam: ad subsidia mutuæ charitatis ambulare. Proinde prædicatoribus specialiter, generaliter tamen omnibus dicit spiritus: Spiritu ambulate. B

De spirituali ambulatione.

¶Nostis fratres q; non omnibus equis ambulatio cõpetit: sed eruditis & domitis: & quos ad hoc flexit sollicitudo magistri. Spiritualem a seculo ambulationem soli capiunt homines spirituales, disciplinati spiritualibus exercitiis: ab impetu secularium qui ambulant secũdum carnem: pedes mouere decētius cõpositis quodam modo passibus edocti. Tales sunt qui desideria carnis non perficiunt, etsi quandoq; faciunt. Solent equi quos trotare dicimus, eũdo se disiun- C

gere turpius multo & durius portare sessores. Ambulantes autem qui quadam pedum connexione mouentur, incedētes pulchrius: vt si diligenter attēdas, posteriorē pedem anteriorem semper trāsire quodā videas libertatis excessu ita vt velocius ambulent amplius excedentes. Nam longe alio modo distingui possunt ambulantes secundum spiritum: &, vt ita dicā, trotātes secundum carnē. Carnales enim disiunguntur incedentes: quos superbia disiungit a Deo: inuidia a proximo: ira a seipsis. Sic disiuncti a se inuicem & a Deo, nec Deū, nec hominē sessorē ricipiēt. Sed neqꝫ se ipsos portare dicendi sunt quos spiritus carnis quocūqꝫ impellit, ire compellit. Quicunqꝫ vero spiritu Dei aguntur, coniunctis passibus ambulant in cōnexione virtutum, Deo per humilitatē, per charitatem proximo, sibi per modestiam, vitæ curriculum persoluentes. Per humilitatem sub Deo ambulant. Per charitatē coambulant proximis. Per modestiam perambulant in medio domus suæ. In his etiam pedes posteriores, anteriores transeunt: quia carnis affectus & opera spiritualibus desideriis & studiis superāt & excedūt. Deniqꝫ sic omnes quos Deo legimus placuisse, receperunt duplicia pro o.p.s. & pœnitētię modum cumulantes addiderunt etiā laborare postmodū ad præmia meritorum. Placet certe Deo plurimū ambulatio pœnitentis: quippe q non vult mortem peccatoris: sed vt magis cōuertat & viuat. Placēt illi qui reliquerūt latā viā & spatiosam quæ ducit ad mortē, & per pœnitentię semitas difficiles Deū quærūt: & propter verba labiorum eius custodiunt vias duras. Talibus sæpe coambulat sub habitu peregrini: donec pœnitentiæ metam teneant, & noti fiant. Talibus vehiculū se frequenter exhibet in itinere: comes illis facūdus in via: faciens eorū cor ardens in eis dum loquitur & dicit. Qui sunt hi sermones &c. Optat sane pœnitētiæ viatores cōputare sollicite sermones culpę conferre diligēter & similiter pœnæ. Ne remisse pœnitēs minus soluat: aut omnē cum culpa substantiam deuorās iniquus supra modum fœnerator insistat.

Quid sit in albis cū dn̄o ambulare.

D ¶Sed notandū ꝙ si libenter ambulat dominus cum iis qui ambulant in tristitia: multo libentius cum iis qui ambulant in innocētia. De quibus ipse dicit. Ambulabunt mecum in albis qa digni sunt. Sicut enim pœnitētiam tristitia, ita innocentiam lætitia comitat. Innocentes ideo dominus saltare secum in albis testatur, lætitiā in albedine mundi cordis exponens: vt ex opposito remittentes intelligas nondum indumentum lætitiæ consecutos. In albis autem cum domino ambulant: qui vitæ mundītiā cūm integritate mentis & corporis habere meruerūt.

Qꝫ facilius innocentes q̄ pœnitentes ad spiritualem moueantur incessum.

¶Non eadem celeritate veteres equos ambulare videmus & pullos teneros. Illis enim violentia multa cum exercitio magni laboris infertur. His ætatis beneficio mansuetudo sufficit & ætas ductilis ad docendum. Illi compediuntur compedibus, & oneribus grauantur vt ambulent: his blandimenta plus conferunt. Similis quotidie differentia cernitur in illis quos pœnitentes dicimus: & aliis quos innocentes vocamus. Pœnitentes enim sunt quasi runcini veteres, qui diu iugum disciplinæ nescientes errauerunt ab vtero, carnis voluptatibus, mundi vanitatibus diutius assueti: quos diu superbia contra Deum mouit: inuidia contra proximum: & alia vitia per varia deuia depulerunt. Nec sine grādi difficultate huiusmodi ad spiritualem reuocantur incessum: quibus abstinentia carnis, laborum pondera, vigiliarum sollicitudo, & cæterę disciplinarum molestiæ regularium a prælatis imposita necessaria sunt ad salutem: vt in his quodammodo expediti a vago carnis impetu retrahantur: & ad spiritu ambulandum pedes suos tandem gratia cooperante componant. Verum non putemus ꝙ apostolus cursum prohibeat qui præcipit ambulare: sed infirmis loquēs temperantius dicit Spiritu ambulate, non volate, non currite. Vnde modestiam sui sermonis prosequens & explanans subiunxit. Et desideria carnis non perficietis. Quasi dicat. Si desideria carnis propter eius infirmitatem ex aliqua parte facitis, non tamē perficiatis.

Hildebertus.

¶Desideria carnis nō perficiatis. Virtuti nihil æque noxium est ac voluptatis admixtio in cōcessis. Negligēter cauet hostis, cuius ingressus pacificus expectatur. F

Bernardus.

Quibus promissis ratio alliciat & illiciat volūtatem.

¶Caro concupiscit aduersus spiritū &c. Dispo nit ratio castigare corpus & subiicere seruitutiuituti. At corpus seruus inutilis & piger conqueritur volūtati: q̄ male languida iacet & dicit. Nōne seruus vester ego sum, q vobis a prima mea etate tā sedule seruio? Nōne p vobis multos & magnos labores sustinui: & adhuc sustinere paratus sum? Ego em̄ tripliciter vobis seruio pro triplici quo laboratis incōmodo. Nam gula, nares, venter, genitalia seruiūt volupta G

ti, oculus & pes curiositati, auris & lingua vanitati. Manus vero quia vndiq; libere mouentur, ad omia nobis seruiunt, & membris omnibus suffragantur. Ergo ne tantum dedecus & damnum patienter sustinebitis: vt seruum vestrum tollat ratio violenter! Ad hęc verba frendet voluntas vetula, garrula, litigiosa, clamosa, progreditur nudo pectore, sparsis crinibus, hulceribus horrendis scaturiens. In hunc modum fertur obuia rationi: & multa cum indignatione exclamat & dicit. Hæc est tota fides quam mihi seruas! Meus est seruus, nō dimitto eum. Delinit ratio viperam inflāmatam: & dissimulat quod agendum est donec anima quiescat. Deinde inducens alia pro aliis inter loquendū, Vidi, inquit, pomarium pulcherrimis arborib⁹ consitum, & super delectationem est loci illius amoenitas. Vtinam surgere possetis & illuc venire. Fortassis nocet nobis tādiu in sterquilinio residere: & spatiari bonū eēt. At illa. Talia inqt mihi q̄rere debueras, & talia nunciare. Et ego q̄dē nescio vtrū possim. Attamē tētabo egredi & illuc ire. Igitur ratio quasi per posticum ostendit ei pulcherrimam arborē castitatis, enumerans q̄ta in se bona contineat: quomodo liber sit quisquis ea fruitur, a tantis & tam noxiis curis: quid iocunditatis habeat frons libera apud homines, & pura conscientia coram deo, & plura his similia tā de ea q̄ de cæteris virtutibus loquēs. Prudenter ergo allicit vt intret & paulatim gustare incipiat: donec delectata exclamet. Fulcite me floribus &c. Satiata est em̄ nō qdē iustitia, q̄ quāto plus edit, tāto ampli⁹ desiderat: sed iis q̄ prius tā ardēter desiderabat vt nō satiaretur oculus visu: nec auris auditu. Hęc oīa iā fastidit, & seruū suū de cætero libēs exponit magis autē & seipsam seruire iustitiæ.

Bernardus.

De diuersitatibus spirituum.

H ¶Si spiritu viuimus, spiritu & ambulemus. Paulus ex occasione spūalis naturæ q̄ viuimus ad spiritualem conuersationē nos excitat. Ac si diceret: si caro non prodest quicq̄: sed spiritus est qui viuificat ipsam: separari oportet preciosum a vili: vt secundum spiritum ambulemus non secūdū carnem. Sed qa sunt diuersa spirituum genera: necessaria est nobis eorum discretio. Pręsertim cum ab apostolo didicerimus nō omni spiritui esse credēdum. Videri em̄ potest minus eruditis & q parū h₃ exercitatos sensus oēm cogitationē nō alterius q̄ ipsi⁹ humani spirit⁹ esse sermonē. Qđ non ita esse & certa fidei veritas ꝓbat, & diuinarū testimonia scripturarū. Audiā, ait ꝓpheta, nō qd ego: sed qd in me loquat̄ deus. Et alius: Angelus inqt q loquebatur &c. Et in psal. didicimus fieri immissiones p̄ angelos malos. Vn̄ & timet apl's ne sicut serpens decepit Euā astutia sua: sic & discipulorū qbus loquit̄: corda decipiant̄ ab illo cuius Paulus astutias nō ignorabat. Vn̄ & ait. Nō est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem: sed aduersus principes tenebrarū &c. Esse tamē spiritū carnis nō bonū manifeste idē apostolus indicat: vbi inflatos quosdā spiritu carnis suæ testat̄. Et malū esse etiā spiritū huius mundi declarat: vbi gloriat̄ in dn̄o pro se & ꝓ discipulis suis q̄ nō eū acceperint: sed spiritū qui ex Deo est. Sūt ergo hi duo satellites maligni illi⁹ principis tenebrarū: vt dominetur spirit⁹ nequitiæ spiritui carnis & spiritui mūdi huius. Quisqs ergo ex his tribus spiritui nostro loquat̄, ne credamus ei quoniam sanguinem sitit, non quidem corporum: sed quod grauius est animarū.

Q꞉ vnumquemq; spiritum loquela propria manifestat.

¶Quis autē spiritus loquatur ipsa suggestio I declarabit. Semper em̄ spirit⁹ carnis mollia: spiritus mūdi vana: spūs malitiæ semp amara loquit̄. Quotiēs ergo iportune, vt assolet, carnalis cogitatio mētē pulsat: verbi gratia, cum de cibo, de somno & similib⁹ cogitantes humano quodā inardescim⁹ desiderio, certū sit nobis spiritū carnis esse q loquit̄. Cū vero de ambitione seculi, de iactantia, de arrogantia cæterisq; similibus cogitatio vana versat̄ in cordibus nostris, spiritus mūdi est qui loquit̄. Longe perniciosior hostis & maiori sollicitudine repellēdus interdū satellitibus ipsis terga vertētibus princeps ipse habēs irā ingentē tanq̄ leo rugiēs insurgit aduersum nos. Cū videlicet ad iram, ad impatientiā, ad inuidiā, ad amaritudinē animi ꝓuocamur importune ingerēdo siquid minus amicabiliter minusve discrete factum videtur aut dictū: siq̄ aut in signo aut i opere quolibet data videtur indignationis occasio, materia suspitionis. Huic ergo cogitationi non aliter q̄ ipsi diabolo resistēdū est: nec aliter ab ea q̄ ipsa perditione cauēdū. Fit tamē aliquādo vt spiritus noster a quolibet horū triū crebro superat⁹ & seruus addictus illi, heu in suā ꝑniciē, vices illius agat: vt iā sine omi alterius spūs suggestione, ipa in se aīa aut voluptuosas: aut vanas: aut amaras pariat cogitationes. Iā vero nō facile arbitror posse discerni quādo noster loquat̄ spiritus, quandove loquentem alterum ex illis tribus audiat. Sed quid refert loquentis nosse personam, dum constat perniciosum esse quod loquit̄! Si inimicus est, resistite viriliter inimico. Si tuus spirit⁹ est: argue eū: & miserabiliter plange: q̄ in tantam miseriam & tam miserabi

lem deuenerit seruitutem. Quotiens vero super castigando corpore, humiliando corde, seruanda virtute, & charitate fratribus exhibenda, seu cæteris virtutibus acquirendis, conseruandis, amplificandis, salubris cogitatio in mente versatur, diuinus est qui loquitur spiritus: aut per seipsum, aut per angelum. Et quemadmodum de humano atq; maligno spiritu dictum est: sic de angelico atq; diuino non facile est quis loquatur discernere, aut ignorare periculum: præsertim cum certum sit angelum bonū nunq̄ loqui a seipso: sed deū esse qui loquitur in ipso. Sollerter ergo studeamus de cętero, vt nec spiritū carnis mollia suadentē: nec spiritū mūdi vana suggerentē: nec spiritū nequitiæ audiamus immittentem amaritudines, & scandala seminantem. Huius autem vltimi specialiter astutias nosse necesse est. Interdum enim transfigurat se malignus ille & nequam spiritus in angelum lucis: vt virtutis simulatione plus noceat. Sed & tūc si diligenter aduertimus nunq̄ nisi amaritudinis & discordiæ seminaria spargit. Suadet enim nonnullis singularia ieiunia quædam, vnde cæteri scandalizentur: non quia ieiunium diligat: sed quia scandalo delectetur. Multa quoq; in hūc modum solet afferre, quæ tamen a diuina sapientia facile discernantur.

Qz a nobis ipsis accipimus materiam miserendi.

6. K Vos q̄ spūales estis hmōi instruite in spiritu lenitatis cōs. teip. &c. Cur hoc? Ne forte si proximi malū consideres & tuum nō attendas: mouearis non ad miserationem: sed ad indignationē: nō ad adiuuandū sed ad iudicandum: non ad instruendum in spiritu lenitatis: sed ad destruēdum in spiritu furoris. Mansueto igitur. i. eo spiritu fratri ægrotanti subuenias, quo tibi vis subueniri cū ægrotas. Et vt scias qualiter erga delinquentē mansuescere possis, Cōsiderans teipm inqt ne & tu tenteris. Cōsiderare libet q̄ bene discipulus veritatis, ordinē sequat magistri. In beatitudinibus em̄ quas dominus cōmemorat: primos misericordes pronunciat. Et apostolus cū spirituales hortatur ad instruendū carnales: adiunxit in spiritu lenitatis. Instructio quidē fratrū pertinet ad misericordes, spiritus lenitatis ad mites. Acsi diceret. Inter misericordes deputari non potest qui in semetipso mitis non est.

Qz aduentus Christi ad nos, nostra redemptio causa fuit specialis.

L ¶ Absit mihi gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Tria quedā præcipua in opere nostræ salutis intueor, formā humilitatis in q̄ semetipsum deus exinaniuit. Charitatis mensuram, quam vsq; ad mortē, mortem autem crucis extendit: Redemptionis sacramentum, quo ipsam mortē quā pertulit abstulit. Horū duo prima sine tertio sic sunt, ac si sup inane pingas. Magnum certe & valde necessariū humilitatis exemplū: magnū & omni acceptione dignum charitatis: sed non habent fundamentū, ac perinde nec statum, si desit redemptio. Volo totis nisibus humilem sequi Iesum. Volo eum qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me: brachiis quibusdam vicariæ dilectionis amplecti: sed oportet me agnū māducare paschalē. Nisi enim māducauero eius carnem & bibero eius sanguinem, non habebo vitā in me. Aliud est sequi Iesum, aliud tenere, & aliud manducare. Sequi salubre consilium: tenere & amplecti solenne gaudium: manducare vita beata. Caro em̄ eius vere est cibus, & sanguis eius vere est potus. Panis est dei qui de cœlo descendit: & dat vitā mūdo. Quis stat⁹ sine gaudio, sine cōsilio, sine vita? Nō aliud q̄ picturæ similitudo. Ergo nec humilitatis exempla, nec charitatis insignia, præter redemptionis sacramentū sunt aliquid. Igitur in passione Christi salus nostra, in cruce gloria, in morte vita.

Qz qui gloriatur in cruce, nec diaboli iaculis deiicitur, nec retibus irretitur.

¶ Absit mihi gl'ari &c. Quid ē hoc? Ergo crux amari potest: & crux preciosa est: & crux habet gloriationem? Ita est: si fuerit qui colligat, semper lignum crucis vitā germinat, fructificat iocunditatem, oleum lætitiæ stillat, balsamū sudat spiritualium charismatum. Non est syluestris arbor lignum vitæ apprehendentibus eā. Arbor est salutifera: alioquin quō dn̄icam occuparet terrā? Illā dico preciosissimā glebā: cui clauorum est infixa radicibus. Si nō esset hæc preciosior cunctis, fructuosior vniuersis, nunq̄ illo plātaretur in horto: nec illam permitteretur vineam occupare. Quid nos ad ista dicemus: q; non sapit etiam nobis quæ pro Christo est tribulatio: q; nō gloriamur in cruce, q; non gustamus manna absconditum? Sic em̄ victus esset diabolus: nec haberet penitus qd̄ afferret. Sufficeret enim hoc vnum nobis aduersus duplicem malitiā inimici. Habet enim nequissimus ille laqueos: habet & iacula, vt callidissimus venator hominum, & solum sitiens sanguinem animarū. Alios telis appetit malitiosæ cuiuslibet suggestiōis. Et in eis vulnerat multos: quorum tenuis est patientia. Alios voluptatibus irretire laborat. Et in his concludit multitudinem copiosam eorū qui in terra repunt, aut

M

volitant iuxta eam. Sit ergo gaudium in tribulatione, & non habet malignus vnde iam illiciat, vnde deiiciat. Nihil enim proficiet inimicus in eo quem Christi crux delectat, si carnalem suggerit delectationem. Et filius iniquitatis non apponet nocere ei, si ad asperandum animũ eius quãlibet immittere tẽtauerit amaritudinem. Nõ curat delitias qui ieiunio pascitur: multo minus potest pro eo murmurare in quo etiam delectatur.

Hugo de Sancto Victore.

De triplici cruce.

N ¶Mihi absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. In cruce Christi gloriatio. In cruce dextri latronis cõsolatio. In cruce sinistri cõfusio. In prima, pœna sine culpa: & post glorificatio. In scđa, pœna ꝓ culpa: & post remissio. In tertia pœna ꝓ culpa, & post dãnatio. Dicũt homines quando pœnã sustinent: si meruissemus non erubesceremus. Nunc autem iniuste pati ignominiosum est nobis. Obloquium videtur. Immo si pro culpa pateris, erubesce: si sine culpa, gloriare. Latro magis esse vis q̃ Christus. Et forte sinister blasphemator non dexter cõfessor. Tu enim pro culpa pateris, nec agnoscis, nec iudicem veneraris. Si saltem dexter fuisses, culpam humiliter agnosceres, pœnam patienter perferres: & mox veniam inuenires.

Finitur Epistola Pauli ad Galatas.

Sequitur Epistola eiusdem ad Ephesios.

Galfridus.

Q̃ nimia fuerit dei charitas ꝓ hoib⁹ ĩcarnati.

2. O Propter nimiã charitatẽ suam qua dilexit nos, cũ essemus mortui peccatis, cõuiuificauit nos deus in Christo. Propter (inquit) charitatem suam: non vtiq; propter nostram: quæ nec minima adhuc erat. In hoc enim est charitas non quasi nos dilexerimus Deum: sed quia ipse prior dilexit nos. Nec arbitremur ꝙ aliqd nimiũ dicat: q charitatẽ dei nimiã esse cõmẽdat. Nimia est eñ & ira eius. Immẽsus siquidẽ est deus nõ nisi in ĩmẽsum amat: sed nec iudicat quidẽ. Veruntamẽ non ad ipsum, sed ad nos potius referenda est vtraq; nimietas. Si eñ nostra consideratur indignitas, nimium diligimur: si infirmitas, nimis punimur. Q̃ terribilis es domine qui sic iudicas: q̃ amabilis qui sic amas. Nostra itaq; omnia tam sunt minima vt eorum comparatione omnis magnitudo sit nimia. Inde est ꝙ seipsum exinaniuit Dei filius dum nobis vniuit. Et vt quidam sanctorũ ait, Paruus factus paruos quæsiuit. Mira igitur vnitas, deitas, & humanitas. Nec minus mira vniẽtis eas nimietas charitatis. Sicut eñ de eodem mediatore Dei & hominum legimus, si non esset Deus verus: non afferret remedium: si non esset homo verus: non præberet exemplum: si non esset Deus homo, suum nobis non indicaret affectum. Ex diuinitate igitur adiuti vt possimus, & ex humanitate eruditi vt nouerimus: ex charitate affecti vt velimus, in vna mediatoris Dei & hominum Iesu Christi persona, quicquid nobis expedit, inuenimus. Sicut enim diuinitatis virtus adiuuat: sic exemplum humanitatis etiam duros corde & simplices informat, ꝙ mandata Dei non solum verbis: sed factis quoq; proponat. Quid vero aliud sic afficere potuit erga Deum homines ad mortem: q̃ ꝙ hominem Deus in personę susceperit vnionem. Non fecit taliter omni creaturæ siue terrenæ siue cœlesti: non enim ipsos angelos: sed semen Abrahæ apprehendit. Et olim quidẽ aiebat: ꝙ delitiæ eius, esse cũ filiis hoĩm. Sed nunc vere nimia eius charitas, vnũ esse de filiis hoĩm. Et nõ mouebuntur viscera nostra super hoc fratre nostro! Adhuc nobis considerare licebit q̃ multiplex erga nos fuerit eadẽ ipsa diuinæ nimietas charitatis. Siquidem magnũ est ꝙ ad homines Deus misit: maius ꝙ filium misit: maximum ꝙ in veritate carnis: nimium ꝙ in similitudinem carnis peccati. Quomodo enim non nimium quãdo ibi apparuit quod omnino non fuit! Non autem in filio sola carnis similitudo: sed veritas. Carnis autem peccati similitudo nõ veritas. An non maximũ ꝙ splendor paternæ gloriæ nõ modo carnis nube velatur: sed peccati similitudine denigratur! An non nimiũ ꝙ Dei fili⁹ est nõ mõ factus ex muliere: sed factus sub legẽ est! An nõ nimiũ ꝙ intingit hœdi sanguine tunica illa polymyta: ꝙ hœdi pellibus manus leues & colli nuda tegunt: ꝙ nostrarũ deniq; sordiũ pannis obuoluitur, cui⁹ vtiq; & solius paruuli vita sine sorde est super terram! Multum per omnem modum veritas carnis: sed nimium est similitudo peccati: nisi ꝙ persuadere vult peccatoribus vt suam similitudinem non deponant: nec super peccato etiam repropitiato velint esse securi, sed extincti pellibus hœdi manus & colli nuda semper operiant in operis satisfactione, & con-

fessione vocis aperta. Dũ enim vox in collo formatur, per collũ etiá non incongrue designat.

Bernardus.

Q͠ꝫ iustum est vt lauetur per alium qui per alium inquinatur.

P ¶Cõuiuificauit nos sibi donans omnia delicta nostra, delens quod aduersum nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis & illud tulit de medio affigens illud cruci, expolians principatus & potestates. Vtinam ego inueniar in his spoliis, quibus spoliatæ sunt cõtrariæ potestates: traductus & ipse in possessionem domini. Si me insequutus Laban arguerit ꝙ recesserim clam ab eo, audiet clam me accessisse ad eum, & ob hoc clam recessisse. Subiecit me illi causa secretioris peccati: subduxit me illi ratio occultioris iustitiæ. Aut si gratis venũdatus sum, cur gratis nõ redimar? Si Assur sine causa calumniatus est mihi, sine causa causam exigit euasiõis. Q͠ꝫ si dixerit: pater tuus addixit te: Rñdebo, sed frater meus redemit me. Cur nõ aliũde iustitia: cũ aliũde reatus? Alius q̃ peccatorem constituit: alius qui iustificat a peccato. Aliter in semine, aliter in sanguine. An peccatum in semine peccatoris & non iustitia in Christi sanguine? Si iustitia inquiet sit, cuius est? Quid ad te? Esto: sed sit etiam culpa: cuius est? Quid ad me? An iustitia iusti super eũ erit, & impietas impii non erit super eum? Non cõuenit filium portare iniquitatem patris, & fraternæ fieri exortem iustitiæ.

Q͠ꝫ Christus animæ non insideat quæ virtutibus non vestitur.

3. Q HAbitare Christum per fidem in cordibus nostris. Domino sessuro super asellum vestes suas discipuli substrauerunt, significantes Saluatorem seu salutem nequaq̃ insidere nudæ animæ, quam non vestitã inuenerit doctrina & moribus apostolorum. Et ideo ecclesia promissionẽ habẽs futuræ felicitatis, curat pręparare se in vestitu deaurato circũdatam varietate gratiarum atq; virtutũ: quo digna & capax plenitudinis gratię inueniatur.

Quid sit comprehendere cum sanctis quæ sit longitudo, latitudo, sublimitas, & profundum.

R ¶Vt possitis cõprehendere cum omnibus sanctis quæ sit longitudo, latitudo, sublimitas, & profundũ. Cõprehendere dicit non cognoscere vt nõ curiositate cõtenti sciẽtiæ, tota cura fructui inhiemus. Non eñ in cognitione est fructus: sed in cõprehensione. Quid sit cõprehendere inferius declarabo. Quid igitur est Deus? Longitudo. Quid ipsa: æternitas. Hæc est tam longa vt non habeat terminum, nõ magis loci q̃ temporis. Est & latitudo. Et ipsa quid? charitas. Quibus & ista terminis angustetur in deo qui nihil odit horum quæ fecerit? Vides tantã esse latitudinem. Vtinam si videas nõ tantam esse: sed ipsam id esse vnam q͞d alteram: nõ minus vnã q̃ duas: nec plus duas q̃ vnam. Deus æternitas: deus charitas est: lõgitudo sine protensione: latitudo sine distensione. Quid item deus? Sublimitas & ꝓfundum. In altero supra omnia: in altero infra omnia. Per sublime potentiam: per profundũ sapientiã eius considerata. Ex æquo etiam ista respondent sibi: dum & sublimitas inattingibilis cognoscatur: Paulo admirante & exclamante. O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei. Libet & nos exclamare cum Paulo horum vtrunq;, intuentes in Deo: & cum Deo simplicissimam vnitatem. O sapientia potens, attingens vbiq; fortiter. O potentia sapiens disponens oĩa suauiter. Res vna, effectus multiplex, operationesq; diuersæ. Et illa vna res est longitudo propter æternitatẽ: latitudo propter charitatẽ: sublimitas propter maiestatẽ: profunditas propter sapientiã. Nouimus hæc. Nõ ideo tamẽ arbitramur nos cõprehẽdisse. Nõ ea disputatio cõprehẽdit: sed sanctitas: siquo mõ tamẽ cõprehendi potest q͞d incomprehẽsibile est. At nisi posset, non dixisset apostolus, vt cõprehendamus cũ oĩbus sanctis. Sancti igit̃ cõprehẽdũt. Quęris quõ? Si sanctus es cõprehendisti & nosti. Si nõ: esto, & tuo experimento scies. Sanctum facit affectio sancta, & ipsa gemina. Timor domini, sanctus, & sanctus amor. His perfecte perfecta anima veluti quibusdam duobus brachiis suis comprehendit, amplectitur, stringit, tenet: & ait. Tenui eum nec dimittam. Et timor quidem sublimi & profundo: Amor autem lato longoq; respondet. Quid tam timendum q̃ potestas cui nõ potes resistere: q̃ sapientia cui abscondi nõ potes? Poterat minus timeri deus alterutro carẽs: nunc ergo perfecte oportet timeas illum cui nec oculus deest omnia videns, nec manus potẽs oĩa. Quid item tã amabile q̃ amor ipse quo amas & quo amaris? Amabiliorẽ tamẽ ĩficta æterna charitas facit, quæ dũ nõ excidit foras mittit suspitionẽ. Ama igit̃ perseuerãter & lõganimiter: & habes longitudinẽ. Dilata amorẽ tuum vsq; ad inimicos: & latitudinem tenes. Esto etiã in oĩ sollicitudine timoratus: & sublime profundumq; cõprehendisti. Aut si mauis, quatuor æquetua, diuinis quatuor rñdere facis: hoc est si stupes, si paues, si ferues, si sustines. Stupenda sublimitas maiestatis, pauẽda abyssus iudicioꝝ. Feruorem exigit charitas, æternitas perseuerantiam.

tiam sustinendi. Quis stupet nisi qui contemplatur gloriam Dei? Quis pauet nisi qui scrutatur profunda sapientiæ? Quis feruet nisi qui meditatur charitatem Dei? Quis sustinet & perseuerat in amore, nisi qui æmulatur æternitatem charitatis? Nam æternitatis quandam imaginem perseuerantia præfert: sola est cui æternitas redditur, vel potius quæ æternitati hominem reddit: dicente domino. Qui perseuerauerit vsq; in finem saluus erit.

De quatuor modis contemplationis.

S ¶ Et nunc aduerte in quatuor his, contemplationis quatuor species. Prima & maxima contemplatio est admiratio maiestatis: hæc requirit cor purgatum, vt a vitiis liberũ atq; exoneratum peccatis facile ad superna se leuet: interdum quoq; vel per aliquas morulas in ecstasi suspensum teneat ad mirandũ. Secunda autem necessaria est huic. Est eñ intuens iudicia Dei. Quę sane pauido aspectu dũ vehemẽtius concutit intuentẽ, fugat vitia: fundat virtutes: initiat ad sapientiã: humilitatem seruat. Virtutũ siquidẽ bonũ quoddã ac stabile fundamentum est humilitas: q̃ si nutet, virtutum cõgregatio nõ nisi ruina est. Tertia cõtemplatio occupat aut potius ociatur circa memoriã beneficiorũ: & ne dimittat ĩgratũ sollicitat ad amorẽ benefactoris. Quarta quę retro sunt obliuiscẽs in sola requiescit expectatione promissorũ. Quæ cũ sit meditatio æternitatis, nã quę promittuntur æterna sunt, longanimitatem alit, & perseuerãtiæ dat vigorẽ. Puto iam facile est quatuor nostra hæc quatuor illis apostoli assignare: dũ longitudinem cõprehendit meditatio promissorũ: latitudinẽ recordatio beneficiorum: sublimitatem contẽplatio maiestatis: profunditatẽ inspectio iudiciorum.

Galfridus.

De quatuor crucis dimensionibus.

T ¶ Vt possitis comprehendere cũ omnibus sanctis quæ sit longitudo, latitudo, sublimitas, & profundum. His verbis cõmẽdat apostolus formam crucis. Profundũ erat infixũ humi: sublimitas eminens super caput: longitudo ab imo sursum porrecta vsq; ad latitudinem: & latitudo lignũ transuersum. Hæc omnia in salute, in vita, & resurrectione aliter atq; aliter intelligũtur. Inuenire est homines quos magis terret cõsciẽtia pertinẽtium ad luxuriam peccatorum. Hæc infixa terræ profunditas, hoc profundum iniquitatis. Et ab ea, cõtraria crucis profunditate saluamur. Alios magis arguit conscientia vanitatis: q; nullã eius occasionem carnalis ministret infirmitas. Cui etiam ad salutem sublimitas crucis opponitur. Aliis grauior longitudo videtur: q; mane surrexerũt ad miscendam ebrietatem & potãdum vsq; ad vesperam: peccata sua vsq; ad canos ab adolescentia protrahentes. Quorũdam magis affligit quædam quasi latitudinis consideratio: q; iniquitatis suę diffuderint circũquaq; foetorem: nec tantũ coram deo: sed etiam coram hominibus, sine illius timore vel illorum pudore peccauerint. De huiusmodi dicitur. Quatriduanus est & iam foetet. Verũtamẽ ab huiusmodi lõgitudine & latitudine nulla nobis alia spes salutis nisi in passione Saluatoris: quã in longitudine & latitudine crucis pro nostra saluatione sustinuit.

Aliter de eodem.

¶ In præsenti vita per profundum timor gehẽnæ, per sublimitatem spes gloriæ cõmendatur. V
Ad hęc duo pertinet q̃d fideles duo reges dixerunt. Vadam ad portas inferi. Et Quando veniam & apparebo ante faciem dei. Minus deorsum penetrat qui seculariter timet. Minus in sublime cõtendit qui gloriã sectat̃ humanam. Longitudo ad perseuerantiã sanctimoniæ pertinet & virtutis, cui sola corona debetur. Latitudo ad distẽsionẽ fraternę dilectiõis: cui propriũ est velut ad dexterã protrahi & sinistram: gaudere cũ gaudẽtibus, flere cũ flentibus. Nihilominus in resurrectione futura profundum nobis promittitur in inscrutabili sapientia & sciẽtia: quã apostolus altitudinẽ clamat: sicut solet profunditas alta vocari. Vnde mulier Samaritana dicebat. Puteus altus est &c. Sublimitas erit in gloria: longitudo in æternitate: latitudo vero in plenitudine voluptatis: quam nulla deinceps sollicitudo vel molestia angustabit.

Bernardus.

De diuersis ascensionum generibus.

CHristus qui descẽdit ipse est qui ascendit. Ego credo Christũ in hoc ipso q; descenderit, ascẽdisse. Sic eñ oportebat Christũ descẽdere vt nos ascẽdere doceremur. Cupidi siquidẽ sumus ascẽsionis: exultationem cupimus oẽs. Nobiles eñ creaturæ sumus & magni cuiusdã animi: ideoq; altitudinẽ appetimus desiderio naturali. Sed væ nobis si noluerimus eum sequi qui ait. 4. X

De monte potentiæ.

¶ Sedebo in monte testamẽti, in lateribus aquilonis. Heu miser in lateribus aquilonis. Frigidus est mons ille: non te sequimur. Potestatis habes concupiscentiam: altitudinem præsumis potentiæ. Quanti tamen vsq; hodie foeda insequuntur infeliciaq; vestigia? Immo q̃ Y

pauci euadunt, quibus non dominandi libido dominet? Quem sequimini miseri hoies? quem seqmini? Nonne iste est mons in quẽ ascẽdit angelus, & diabolus factus est? Vel illud aduertite: ꝙ post casum suũ inuidia stimulante male sollicitus de supplantando hoie, illius tñ montis ascẽsum ei nullatenus ausus est suadere, in quo iam præcipitium cognosceret expertus.

De monte scientiæ.

Z ¶Sed non defuit versuto hosti quod ageret, similẽ ei montẽ alterum demonstrauit: Eritis inquiens sicut dii, scientes bonum & malum. Perniciosa est ascensio hæc, immo descensio magis est de Hierusalẽ in Hiericho. Pessimus mõs inflans scientia: in quẽ tñ vsq; hodie tanta videas concupiscentia plurimos repere filiorũ Adam ac si non nouerint q̃tũ pater eorũ in illius mõtis ascensu descẽderit, immo q̃ grauiter ceciderit, q̃tum tota deiecta sit & cõquassata posteritas. Nondum sanata sunt vulnera quæ tibi in ascensu montis illius inflicta sunt, dum adhuc in patre lateres, & nunc in propria persona conaris ascendere: vt sit error nouissimus peior priore. Ecce vobis montẽ alium demonstrauimus, non vt ascẽdatis, sed vt fugiatis. Ipse est in quem descẽdebat q voluit esse sicut deus sciẽs bonum & malũ. Ipse est quem vsq; hodie filii eius accumulant & eleuant, nihil inuenientes tã vile, vnde non velint montẽ eleuare scientię. Videas aliũ literarum, alium mundialis curię, istum placitationũ deo displicentiũ, illũ seruilis cuiuslibet artis tam vehementer affectare scientiã, vt laborem non reputet, tantũmodo possit aliquib⁹ doctior reputari. Sic ędificãt Babel: sic putant ad dei se peruenturos similitudinem. Sic concupiscunt qđ non expedit, qđ expedit omittentes. Quid vobis & montib⁹ istis: in quorum ascensu tanta difficultas est & tam graue periculũ? Aut cur eũ deseritis montem, cuius & facilis est ascẽsus & perutilis? Potestatis ambitio angelũ felicitate priuauit angelica: scientię appetitus hoiem immortalitatis gloria spoliauit. Ergo fugiendus nobis est mons vterq;, si ꝑcipitiũ angeli, si casum hoĩs expauescim⁹.

Qꝫ Christus nobis salubrem demõstrauit ascensum.

A ¶Quid tñ agimus? Ascendendi tenemur concupiscentia. Quis igit docebit nos ascensum salubrẽ? Christus qui descẽdit ipse est qui ascendit. Quia ergo non erat quo ascenderet, descendit altissimus, & suo nobis descẽsu suauem ac salubrem dedicauit ascẽsum. Descendit de mõte scientię, quia placuit deo per stultitiam prædicationis saluos facere credentes. Quid eñ tenello corpore & infantibus mẽbris videtur infirmius? Quid indoctius apparet paruulo, qui sola matris vbera nouerit? Quis impotẽtior eo cuius membra omnia clauis affixa: cuius dinũmerantur ossa? Quis insipientior eo qui tradebat in mortem animã suam? Vides q̃ multum descenderit, q̃tũ a potẽtia sua, q̃tum a sapiẽtia sua exinaniuerit seipsum. Sed nõ potuit altius in montẽ bonitatis ascendere: nec suã expressius commendare charitatẽ. Nec mirũ si descẽdendo Christus ascendit: quãdo priorũ vterq; ceciderit ascendẽdo. Docebat eñ ignarum vię, trahebat paruulũ, infantulum deducebat: ideo ꝙ velut quibusdã passibus ibat, vt de virtute in virtutem videret deus deorum in Sion. Iustitia eñ eius sicut montes dei. Sed iam saltus ipsos intueamur, quib⁹ exultauit vt gigas ad currendã viã, & cuius egressus a summo cœlo per gradus quosdam vsq; ad summum eius cucurrit.

De monte in quo trãsfiguratus est dominus.

¶Primum ergo cõstitue montẽ in quẽ ascẽdit cum Petro, Iacobo, & Ioanne. Vbi trãsfigurat⁹ B est ante eos. Refulsit facies ei⁹ sicut sol, & vestimenta ei⁹ facta sunt alba sicut nix. Resurrectionis gloria ista est: quã in monte spei contemplamur. Vt quid eñ ascendit vt transfiguraretur nisi vt doceret eos cogitatione ascendere ad futuram illã gloriã quæ reuelabitur in nobis? Felix cuius meditatio in cõspectu dñi semp est: q in corde suo delectationes dexteræ dñi vsq; in finem sedula cogitatione reuoluit. Quid eñ illi graue poterit videri: qui semp mente tractat ꝙ non sunt cõdignę passiones huius temporis ad futurã gloriã quæ reuelabit in nobis? Quid cõcupiscere poterit in seculo nequã cui⁹ ocul⁹ semper videt bona dñi in terra viuẽtium? semper videt ęterna prẽmia? Non sit molestum alicui obsecro ꝙ in monte hoc aliq̃to diutius immoramur. Quẽ eñ in eo non detineat sentẽtia beati Petri quã in eo protulit & de eo: Dñe, inquiens, bonũ est nos hic esse? Quid eñ tam bonum est, immo quid aliud videt bonũ q̃ in bonis animam demorari? quãdoquidẽ corpus nõ potest. Vos ergo filii hominũ ascendite ad cor altum, & exaltetur deus. Hic est enim mons in quo transfiguratus est Christus. Exonerate corda vestra graui mole terrenarum cogitationum, & leuate ea manibus quibusdam cogitationum, vt dñm transfiguratũ videatis. Circuite igitur charissimi cũ pietatis & deuotionis hostia visitantes animo supernas & multas quæ in domo patris sunt mansiones, humiliter prosternẽtes corda vestra ante sedẽ dei & agni

cum reuerentia supplicãtes singulis ordinibus angelorũ, patriarcharũ numerũ, cuneos pphetarum & senatũ apostolicũ salutãtes, suscipientes coronas martyrũ purpureis rutilantes floribus: redolentes liliis choros virginũ admirantes: atq̃ ad mellifluũ noui cantici sonũ q̃tum p̃ualet infirmitas cordis erigentes auditũ. Hæc recordatus sum (ait propheta) & effudi in me aĩam meam. Quare? Quoniã transibo in locũ tabernaculi admirabilis. Et iterum. Memor fui dei, & delectatus sum. Quẽ viderunt apostoli, vidit & iste: nec dissimili (vt arbitror) visione nisi q̃ spirituale totũ habuit hęc visio. Et vt nihil desit propositę similitudini: illi proni cecidisse legunt̃: hic vero suum fatetur spiritũ defecisse. Verũtamẽ quid prodest scire quo sit eũdum si qua debeas ire non noueris?

De monte in quo p̃dicauit dñs.

C ¶Alterũ proinde montem ascendas necesse est in quo prędicantẽ audies, & scalam erigentem octo distinctã scalarib⁹: cuius summitas cœlos tangit. Beati q̃ persequutionẽ patiunt̃ propter iustitiã &c. Iam si primũ ascenderas in montẽ iugi meditatione supernę glorię, istũ nihilominus ascendere nõ grauaberis: vt in lege ei⁹ mediteris die ac nocte. Sic eĩ audies & tu: Et quo vado scitis, pp̃ter primã ascensionẽ, & viã scitis pp̃ter secũdã. Propterea pone in corde tuo viã veritatis inquirere, ne forte de eorũ sis numero qui viã ciuitatis Hai non inuenerũt. Magis autẽ sollicitus esto ascendere non modo cogitatione cœlestis glorię, sed & cõuersatione, q̃ cœlestem gloriam mereatur.

De mõte in quẽ dñs ascendit orare.

D ¶Tertiũ nihilominus lego montẽ in quẽ ascendit solus orare. In primo igit̃ trãsfiguratus est vt scires quo tẽderes. In scd̃o verba vitę loquutus: vt scires quo p̃uenires. Orauit in tertio, vt eundi & perueniendi bonã obtinere studeas volũtatẽ. Et vide q̃ vtiliter orationis tp̃e etiã corporalis loci secretũ q̃rimus: qñ hoc ille nõ solũ docuit verbo, sed & cõmendauit exẽplo. Putas poterimus adhuc aliud de ei⁹ ascẽsione inuenire? Poterimus vtiq̃. Volo q̃ nec inuẽti ipsius immemor sis sup q̃d legit̃ ascendisse. Volo vt ne ipsum crucis ascẽsum omittas. Itaq̃ cũ iam & cognitio suppetit & velle adiacet, q̃d facis q̃ pficere bonũ nõ iuenis: sed asinini q̃dã & bestiales motus legẽ contrariã habẽt & captiuare te volunt. Vrget te cũ ieiunare cõsentis, gulę illecebra: cũ vigilare proponis, somnolẽtia premit. Quid facim⁹ huic asino? Asininũ eĩ est istud & cõmune cũ asinis. Ascende dñe super asinum istum. Conculca motus hos bestiales: domari debent ne dñari pręualeant. Propterea sequere anima mea & in hac ascẽsione Christũ dñm: vt sub te sit appetit⁹ tuus, & tu domineris illius. Nam vt in cœlum ascẽdas prius necesse est leuare te supra te, conculcãdo carnalia desideria quæ in te militant cõtra te. Sequere etiã ascendentẽ in crucẽ, exaltatũ a terra: vt nõ solũ sup te, sed etiã super omnẽ mundũ mentis fastigio colloceris. Absit tibi gloriari nisi in cruce dñi nostri Iesu Christi. Iã vero q̃d ex hoc restat nisi vt ad illũ ascendas qui est sup oĩa benedictus in secula? Dissolui & esse cũ Christo multomagis optimũ. Hæc est vltima ascẽsio, in qua implent̃ omnia, sicut ait. Christus q̃ descendit, ipse est qui ascendit super omnes cœlos, vt adimpleret omnia.

Adã. Quõ Christus adimpleuit oĩa.

¶Vt adimpleret omnia. Omnia adimpleuit q̃ cœlũ sanctis regnantib⁹, terrã iustis militantibus: tartarũ desperatis peccatorib⁹ deputauit. E

Cassianus.

Q̃ per irę vitium lumen extinguit̃ rationis.

¶Sol nõ occidat sup iracundiã vestrã. Id est ratio q̃ pro eo q̃ oẽs cordis cogitationes discretionesq̃ illustret, sol merito nuncupat̃, irę vitio non extinguat̃, ne eodẽ occidente perturbationum tenebrę cũ auctore suo diabolo vniuersum cordis nostri occupẽt sensum, & tenebris irę possessi velut in nocte cęca quid nos oporteat agere ignoremus. F

Q̃ vere pfectis iterdicitur oĩs ira.

¶Omnis ira & ĩdignatio & clamor & blasphemia tollat̃ a vobis cũ omni malitia. Cum dicit, Oĩs ira tollat̃ a vobis, nullã penit⁹ velut necessariã, & vtilẽ nobis excipit. Delinquentẽ itaq̃ fratrem si necesse est ita curare festina, vt dũ medelam leuiori forsitan febricula laboranti procuras iferre, non temetipm̃ tetriori morbo cęcitatis inuoluas. Oportet nãq̃ illũ q̃ alterius vulneri mederi cupit, omni lãguoris morbo alienũ sanũq̃ subsistere: ne forte ei illud dicat̃. Medice prius cura teipm̃. Nihil eĩ interest vtrũ aurea lamina plũbeave oculorũ obtutibus imponat̃. Differentiam cęcitatis non facit preciositas metallorum. G

Bernardus.

Q̃ per amorem fidelis anima nubat deo.

Estote imitatores dei, & ambulate in dilectione sicut & Christus dilexit nos. Talis conformitas maritat aĩam deo: cũ cui similis est per naturam: similẽ se nihilominus ipsi exhibet p voluntatẽ: diligẽs sicut dilecta est. Ergo si pfecte diligit, nupsit. Quid hac iocundius conformitate? quid optabilius cha- H

ritate, qua fit vt humano magisterio nõ cõtenta, per te o anima fideliter accedas ad deũ: Deo cõstãter inhęreas: Deũ familiariter percõteris: cõsultesq; de omni re: quãtũ intellectu capax, tantũ audax desiderio. Vere spiritalis, sanctiq; desiderii contractus est iste. Parum dixi: cõplexus est: vbi idẽ velle & idẽ nolle, vnũ facit spm̃ de duob⁹. Nec verendũ ne disparilitas personarum claudicare in aliquo faciat cõuenientiam voluntatũ, quia amor reuerẽtiã nescit. Ab amãdo em̃ amor dicit, nõ ab honorando. Honoret sane q horret, q stupet, q metuit, q miratur. Vacant hęc oĩa penes amantẽ. Amor sibi abundat Amor vbi venerit, cęteros in se oẽs traducit & captiuat affectus. Propterea q amat, amat: & aliud nouit nihil. Absq; amore & timor pœnã habet, & honor non habet gloriã. Et quidẽ soli deo honor & gl'ia: sed horũ acceptabit neutrũ deus si melle amoris cõdita non fuerint. Is p se sufficit: is p se placet, & pp̃ter se, ipse p̃miũ, ipse meritũ sibi. Amor pręter se non reqrit causam, nõ fructũ. Fructus eius vsus est. Amo qa amo. Amo vt amẽ. Solus est amor ex oĩbus aĩę motibus, sensib⁹, affectib⁹, in quo potest creatura, et si nõ ex ęquo, respõdere actori. Verbi gratia: Si mihi irascat de⁹ num illi similiter irascar? Nõ: sed pauebo, sed cõtremiscã, sed veniam deprecabor. Si dñatur, me oportet seruire: si imperat, obedire: non ab eo exigere vel seruitiũ vel obsequiũ. Nunc iã videas de amore q̃ aliter sit. Nã cum amat de⁹, nõ aliud vult q̃ amari, q ad hoc tm̃ amat vt amet, faciens ipsos amore beatos q se amauerint. Liceat proinde reclamare dilectã. Quid ni amet spõsa, & sponsa amoris? Quid ni amet amor? Merito renũcians cũctis affectionibus aliis, soli tñ incũbit amori, q ipsi respõdere amori habet, in redimendo amore. Nã cũ se totã effuderit in amorẽ, q̃tum est hoc ad illi⁹ fontes perenne p̃fluuiũ? Non plane pari vbertate fluunt amãs & amor. Anima & verbũ sponsus creator & creatura: non magis q̃ sitiens & fõs Quid igitur? Peribit propter hoc & euacuabit nupturę votum, desideriũ suspirantis, amoris ardor, p̃sumentis fiducia: quia nõ valet ex ęquo currere cũ gigante: dulcedine cum melle contendere: lenitate cũ agno: candore cum lilio: claritate cũ sole: charitate cũ eo qui charitas est? Non. Etsi em̃ minus diligit, nihil deest vbi totũ est. Docuim⁹ ergo oẽm aĩam licet oneratam peccatis, vitiis irretitam, captã illecebris, exilio captiuã, corpore carceratam, luto hærentẽ, infixam limo, affixam mẽbris, confixam curis, distentã negociis, contractã timoribus, afflictam doloribus, erroribus vagam, sollicitudinib⁹ anxiam, suspitionibus inquietã, & postremo aduenam in terra inimicorũ: iuxta prophetæ vocẽ, coinquinatã cũ mortuis, deputatã cũ his qui in inferno sunt: licet inquã sic damnatã, & sic desperatam, docuim⁹ tñ in se aduertere posse, non modo respirare in spe misericordię queat: sed etiã vnde audeat aspirare ad nuptias verbi cum deo inire fœdus societatis nõ dubitet: suaue amoris iugũ cum rege ducere angelorum. Nam (vt dixi) sic amare nupsisse est: quia non potest sic diligere, & parũ dilecta esse, vt in consensu duorum integrũ stet perfectũq; cõnubiũ.

Cassianus.

Q; merito iudicetur idololatra qui pecuniam pręfert charitati.

¶ Auaritia quæ est idolorum seruitus. Nõ immerito auaritiam idolorũ seruitutem testatur apostolus. Quisquis em̃ nõ cõmunicat necessitatibus egenorũ, & pecuniæ suę quã infideli tenacitate seruat, Christi pręcepta postponit, idololatriæ crimen incurrit: amorẽ scilicet materię mundialis, diuinę pręferens charitati. I

Galfridus.

De inutilitate & auaritia prelatorum.

¶ Auaritia quę est idolorũ seruitus. Vere quidem auaritia idololatria est: Omnium quidem malorum initiũ, causa, & finis. Nihil est iniqui⁹ ait Sapiens, q̃ amare pecuniã. Qui pecuniam amat, similitudinẽ colit inanem: solidã vero deserit veritatẽ. Suffocat verbũ dei diuitiarũ fallacia: fallax quędã imago, vmbra, figmentum. Parum est q; dicit idolum: somniũ est. Dormierunt somnũ suũ, & nihil inuenerunt viri diuitiarum in manibus suis: ex oĩbus quos somniãtes tenuere, thesauris. O deus q̃ multos errare hęc somnia faciũt. Cæterũ si graue scelus est & horrendum nefas: q; idolorum seruus diuinis astat altarib⁹: quid de eo sacerdote dicendũ est qui non modo idololatra conuincitur esse sed etiã idolum? O pastor, & idolum. Pastor dignitate & auctoritate, sed idolum vanitate, inutilitate, simulatione. Pastor officio: idolum ocio: immo vero nec officio pastor: sed solo nomine erectum pastoris simulacrum pro pastore. Timuerunt forsitan vbi primum viderunt stantẽ in specula: iam te secure stercorãt aues. Metuebaris vt pastor: iam sine metu vt idolum stercoraris. O pastor pascens teipsum, non em̃ gregem pascis, sed depasceris magis. O idolum pastorem simulans & mercenariũ agens, derelinquens gregẽ vt lupum videris venientẽ. Atq; vtinã tm̃ fugeres, tm̃ lupis exponeres, non etiã ipse cum eis, immo pręeis dispergere non timeres. Vtinam si non pasceres, saltem eis parceres non obesses. K

Quomodo intelligatur illud apostoli Non habentē maculam aut rugam.

L ℭCum sibi gloriosam Christ⁹ exhibeat ecclesiā non habentē maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi. Macula rationalis creaturę culpa est: ruga veteris corruptionis indicium. Quod aūt addit Nec aliq̄ huiusmodi, hoc nobis indicat nil iam futurum in ecclesia Christi, cum eam sibi, quā īterim parat & excolit, exhibebit quod vel accedere videat̃ ad vitium iniquitatis alicuius: aut vestigiū vetustatis. Noua oīa faciet deus, etiam cœlum nouū, & terram nouam, & non speramus ꝙ iuuētus nostra sicut aquilę renouetur? Possum⁹ aliter qđ de macula & ruga dicit̃, interpretari: vt euidens culpa pręferre maculā, simulata iustitia rugam facere videat̃. Ibi em̄ macula, vbi patens fuerit nota peccati: vbi vero duplicitas, ibi ruga. Decet igitur seruū Christi corā deo & hoībus sic prouidere qđ bonum est, vt nec maculam gerat, nec rugam habeat: sed nec aliqđ prorsus eiusmodi. Sit honesta, sit simplex cōuersatio: ne quid suū in ea reprobus ille reperiat. Nam miser in quo fuerit nęuus, sed in quo dol⁹ forte misereor. Nō em̄ mediocre cōfusionis augmentū, falsam gessisse speciem pietatis.

Cassianus.

Quibus armis contra vitia dimicamus.

6
M IN oībus sumētes scutū fidei ī quo possitis oīa tela neqssimi ignea extinguere. Ergo fides est, q̄ excipiēs ardentissima libidinū tela, metu futuri iudicii, & cœlestis regni credulitate mortificat. Et loricā inqt, charitatis. Ipsa nēpe est q̄ vitalia cordis nostri circundans atq; cōmuniens, letalibus perturbationū obiecta vulnerib⁹ contrarios retundit ictus: nec ad interiorē hoīem nostrū iacula diaboli penetrare permittit. Oīa ei suffert, oīa sustinet. Et galeā spē salutis. Galea capitis est munimē. Quia ergo caput nostrū est Christus, debemus istud semp spe futurorū bonorū velut inexpugnabili galea in cunctis tētationibus ac persequutionib⁹ cōmunire. Et pricipaliter fidē ei⁹ illesam atq; integrā custodire. Aliis em̄ mēbris truncatū quēpiā, licet debilē, possibile est tñ vtcūq; superesse. Sine capite vero nemini vel breuis vitę spatiū prorogat̃. Et gladiū spiritus, quod est verbum dei.

Finitur Epistola Pauli ad Ephesios.
Sequit̃ Epistola eiusdē ad Philippē.
Bernardus.

Qꝛ in Christo q̄tum ad naturæ debitum nullum singularitatis signum apparuit.

CHristus exinaniuit semetipm̄ &c. Patet ꝙ passio Christi potētissima est ad exhauriēda oīm genera pc̄tōrū. Sed quis scit si data ē mihi? Ita profecto, qa alteri dari non potuit. Nūquid angelo? sed ille non eguit. Nunquid diabolo? sed ille nō resurrexit. Deniq; non in similitudinē hominū factus est: & habitu inuentus vt homo. Exinaniuit enim semetipsum formā serui accipiēs. Filius erat: & factus est tā q̄ seruus. Nec solū formā serui accepit vt subesset: sed etiam mali serui vt vapularet: & serui pc̄ti, vt pœnā solueret cum culpā non haberet. In similitudinē hoīm nō hoīs: quia primus homo nec in carne pc̄ti, nec in similitudine carnis peccati creatus est. Christus aūt in vniuersali hoīm miseria pressius & profundius se immersit: ne subtilis ille diaboli oculus magnū pietatis dephenderet sacramentū. Ideo habitu & oī habitu inuētus vt homo. Nec in eo q̄tū ad naturę debitū signū aliquod singularitatis apparuit. Quia em̄ ita inuētus est: ideo crucifixus. Paucis vero reuelauit seipm̄ vt esset q credere. Reliquis abscōditus est: qa si cognouissent, nū q̄ dominum glorię crucifixissent. 2 N

Qꝛ imperfectum suum cognoscere scientia sit sanctorum.

EGo me non arbitror cōprehēdisse. Nemini pigrū sit vestigare qđ sibi desit: aut fateri quid sibi desit verecūdum. Sed loquatur cū apostolo. Ego me non arbitror cōpre. Hæc scientia sanctorū. Hæc longe abest ab illa q̄ inflat: hanc qui apponit, apponit & dolorē. Sed dolorē hunc nemo, nemo inquā sapiētiū subterfugit. Est em̄ medicinalis dolor, per quem stupor letalis animi duri & impœnitentis excludit̃. Et ideo sapiens qui dicere potuit. Dolor meus in conspectu meo semper. ℭEgo me nō arbitror cōprehendisse. Vnde autē quæ retro sunt obli. ad ea q̄ ante sunt me ex. Acsi dicat. Vnde remansit mihi ad remediū, ad spem, ad consolationē? Quid illud? Quæ retro sunt videl. obl. ad ea q̄ ante sunt, me ex. Magna fiducia ꝙ magnū vas electionis perfectum abnuēs profectum fatet̃. Ergo non ambulantē sed sedētem a mortis tenebris cōprehendi periculū est. Et quis sedēs nisi qui nō curat proficere? Id caueto: & si morte pręoccupatus fueris, in refrigerio eris. 3 O

Balduinus. Qualiter ab homine carnali tota trinitas impugnatur.

P ¶Inimicos crucis Christi. Si crux Christi quæ nobis portanda imponit, voluptati aduersatur & voluptas cruci: quomodo excusari possunt voluptatis amatores vt non iudicentur crucis persequutores? De quibus apostolus ait. Flēs dico: inimicos crucis Christi: quorū finis interit⁹ ē quorum deus venter est: & gloria in confusione eorum qui terrena sapiunt. Qui (vt dictum est) rei mortis Christi sunt, non sicut auctores vel factores, vel ministri mortis Christi: sed sicut mortis contēptores: qui sacramētum dispēsationis in se euacuant, consiliū altissimi irritātes: qui cœlesti benedictione & ineffabili gloria īdignos se faciūt: qui in delitiis agētes mysteriū crucis irridēt: qui filiū dei conculcāt: & sanguinem testamēti pollutū ducunt in quo sanctificati sunt: & spiritui gratię cōtumeliā faciunt. Vita carnalis: dei iniuria est: & in totius trinitatis contumeliā redundat. Iniuria siquidē patris est ꝙ filius cōculcat. Iniuria filii ꝙ sanguis eius quasi polluit. Iniuria spiritus sancti ꝙ gratia contēnitur.

Bernardus. Qꝫ non solum lætitia sed etiam expectatio lætitiæ sit iocunda.

4
Q Gaudate in dn̄o semper: iterū dico gaudete. Gaudete in exhibitiōe, iterū gaudete de promissione: qm̄ & res plena gaudio, & spes plena gaudio est. Gaudete quia iā pcepistis dona sinistrę. Gaudete qa expectatis gaudia dextrę. Lęua ingt ei⁹ sub capite meo & dextera illius amplexabit me. Lęua quidē leuat: dextera suscipit: læua medet & iustificat: dextera amplectit & beatificat. In lęua eius merita: in dextera vero pręmia continentur. In dextera delitię: in sinistra sunt medicinę.

Finit Epistola Pauli ad Philippēses.

Sequit Epistola eiusdē ad Collossē.

Qꝫ Christo compati debeat qui voluerit cōregnare.

3
R SI consurrexistis cū Christo, q̄ sursum sunt quærite &c. Acsi dicat. Si consurrexistis, coascendite. Si conuiuitis, conregnate. Sequamur igitur agnū quocunqꝫ ierit. Sequamur patiētem, sequamur & resurgentē. Sequamur multo libētius ascēdētē. Crucifigatur vetus homo noster simul cū illo: vt destruatur corpus peccati, vt vltra non seruiamus peccato: sed quomodo ipse resurrexit per gloriā patris: ita & nos in nouitate vitę ambulemus. In hoc em̄ mortuus est & resurrexit, vt peccatis mortui iustitię viuamus. Cęterū q̄ vitę nouitas locum exigit tutiorem, tam resurrectionis dignitas altiorem expetit gradū. Sequamur etiam ascendentē: quærere videlicet & sapere quæ sursum sunt, vbi ille est, non quæ super terram.

Galfridus.

Qꝫ sicut mors sic est resurrectio bipartita.

¶Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quærite. Duę sunt mortes, & duę sunt resurrectiones. Prima mors est animę, secūda corporis. Mors corporis, separatio ab anima. Mors aīę separatio est a deo. Hanc operatur peccatū, illam pœna peccati. Itē prima resurrectio animæ: secūda corporis. Resurrectionē animę operatus est humilis & occultus Christi aduētus Resurrectionem corporis gloriosus & manifestus perficiet. Et sicut corpus. i. homo exterior in resurrectione sua vitam & sensum recipiet, ita & anima in sua vtiqꝫ resurrectione vitā & sensum recipit, id est cognitionem & dilectionē. Qꝫ autem cognitio vita sit, veritas attestat dicens. Hæc est vita æterna vt cognoscant &c. Et ꝙ dilectio sit sensus hinc accipe. Sicut exterior homo in vita non discernitur, quia in toto se æqualiter viuit: in sensu autem discernitur, id est in quinqꝫ partes nouissimas, scilicet visum, auditum, gustum, tactum, & olfactū: quia aliter sentit in oculo: aliter in aure: & sic in cęteris: ita interior homo in cognitione quidē non discernit: sed in amore. Et sicut ille in quinque partito sensu diuidit: ita & iste circa quiqꝫ dei inuisibilia afficit: quæ sunt veritas, iustitia, sapientia, charitas, ęternitas. Aliter em̄ afficitur circa veritatē quā diligit ꝓpter libertatem: aliter circa iustitiā quā propter ęqualitatē: aliter circa sepientiā quā propter suauitatē: aliter circa charitatē quā propter virtutē: aliter circa ęternitatē quam diligit propter securitatem.

Qꝫ de morte triplici tripliciter resurgamus.

¶Si cōsurrexistis cū Christo q̄ sursum sunt sapite. Cū nouos ecclię filios ad formandū in eis Christū Apostolus semel & iterum parturiret, hortabatur eos aliquando passionū Christi participes fieri: aliquando resurrectionis eius gloriam ęmulari: vt intelligerēt mercedis suę præmiū, quo Christo cōicarēt in laborib⁹ passionū Si cōpatimur ingt & cōregnabimus: si cōmorimur & cōuiuemus: vt post certamina passionū T

veniat regnũ glorię,& post mortificationẽ carnis,resurrectio vitę sequat̃.Itaq; nobis est resurgẽdũ,si nondũ forsitã resurrexerimꝰ,ne frustra postmodũ cũ fatuis virginibus veniamus.Perscrutemur ergo cõsciẽtias nostras,vtrum iaceamus adhuc, an surrexerimꝰ. Iacẽt eñ alii sicut paruuli in cunis. Alii sicut paralytici in grabatis.Quidã velut mortui ĩ sepulcris.Quasi paruuli iacent in cunis q̃ nondũ intelligentes verę religionis celsitudinẽ:& virtutũ spiritualiũ dignitatẽ,ei tm̃ q̃ ad modicũ valet, corporali student exercitationi,sub elemẽtis mundi tãq̃ paruuli seruiẽtes,nec attẽdentes ꝙ caro nõ ꝓdest qcq̃, sed spũs ẽ q viuificat. Hos dixerim aliquatenus mortuos,vtpote viuificante spũ destitutos.Porro in grabatis quasi paralytici iacent, q acidię,ignauię torpore depssi, dũ vitæ suæ tpa negligunt, ad prima etiã corpalis exercitii opera nõ assurgũt.Qui & ipi nimirũ credunt̃ mortui,cũ vulgo etiã hmõi hoĩes tali soleãt appellatione censeri.Sunt etiã alii,qui tanq̃ oĩno mortui,quasi in sepulcris iacent,qui videlicet lõga peccatorũ cõsuetudine deprauati,nõ solũ peccare nõ desinunt,sed etiã mortiferę delectationis dulcedine in ipsis suis sceleribꝰ requiescũt. Resurgant igit̃ primi ad studiũ sapientię.Scđi ad opera iustitię. Nouissimi ad fructũ sapiẽtię. Nã & ipsis patet via inęstimabilis indulgẽtiæ.

Qualiter humana mens rotæ fortunæ in suis affectionibus comparetur.

V ¶Si consurrexistis cũ Christo,quę sursum sunt quęrite.Quærere ad studiũ cogitationis pertinet:Sapere ad auiditatis affectũ. Notandũ vero est:ꝙ cũ sint quatuor affectus animi:nec timor nec tristitia locum habẽt in regno dei.Sẽper eñ illic desiderant & lętantur vbi nulla sit anxietas in desiderio propter affluentiã gaudii & propter iuge desideriũ nullum in delectatione fastidium.Quẽadmodum eñ pingitur quatuor canthis rota fortunæ:in qua alius gloriatur elatus,alius descendit minorificatus,itẽ infimus axe premitur,alius iterũ fertur ad astra sic humana mens interim a μήνη.i.luna huiusmodi sortita vocabulum:in timore descẽdit:in mœrore iacet:surgit in desiderio : stat in gaudio cõstituta.Cęterum perfecta charitas foras mittit timorem: nec admittit sine multa consolatione mœrorẽ,desiderio magis & lętitię vacans. Qui sicut ignis defæcatior surgit in flãmam dum perfectus materiã sibi vendicat occupatam:Sic desideriũ ad lætitiã peruenit obtinens quod optauit.In quærendis igitur quæ sursum sunt, interim feruentissimi desiderii ignis exardescat in nobis,vt flagrantissimo cõcupiscamus affectu plenã felicitatẽ, certam securitatem,cõmunionem sanctorum, deinde & summæ trinitatis & humanitatis Christi beatificatam visionem.

Petrus Damianus.

Q̃ turpe sit linguam consecratã silentio,in vaniloquio relaxari.

SErmo vester semper in gratia sale conditꝰ sit,vt sciatis quomodo oporteat vos vnicuiq; respõdere. Sit lingua nostra modesta,sobria,discreta,pudica. Sit ori nostro saliua virgo die crescente, & nisi vtilitatis occasio ꝓbeatur,vsq; in crastinũ siue perendinũ diem incorrupta seruetur. Ponamus ori nostro custodiam,& ostium circũstantię labiis nostris Auceps non emittit accipitrẽ nisi anserem videat:Et monachus dimittit linguã suam si loquendi necessitas non assistat! Dedignatur venator catulum soluere nisi lepus appareat.Viliorẽ habet monachus linguã suã, quã ad nullius salutem vel commodum inutiliter soluat! Sudat lapis in manu oppugnantiũ mœnia,incassum volat verbum de ore stantis in sanctæ ecclesię disciplina! Arcus flexis cornibꝰ frustra non intenditur.Et rationale os ad effundenda irratiõabilia passim relaxat̃! Parcitur pharetrę ne ex ea sagitta non leuiter exeat: nõ parcitur linguę vt mordax in quẽlibet verbũ velut ictũ vulneris non infligat! Quid ad hoc dicimꝰ? Excusari certe non possumus. Facilius est eñ tacere q̃ loqui. 4 X

Finitur Epistola beati Pauli ad Colossenses.

Sequitur Epistola prior eiusdẽ ad Thessalonicenses.

Ailredus.

De triplici castitate.

VT sciat vnusquisq; vas suum possidere in sctĩficatiõe & honore nõ in passione desiderii.Sciẽdũ est ꝙ est castitas carnalis:castitas sensualis:castitas spiritualis. Castitas carnalis ẽ:si homo carnẽ suam ab omni coinquinatione cohibeat.Castitas sensualis est,si mẽbrorũ omniũ sensus ab omni illicita delectatione contineat.Castitas spũalis est,si oẽs affectiones immũdas, cogitationes impuras,a cordis sui oculis abigens,eas priusq̃ carnem affectũq; perstringant,eiiciat. 4 Y

Cassianus.

Z Quanta mala ociositas soleat generare.

¶De charitate fraternitatis nō necesse habem⁹ scribere vobis. Ipsi eī a deo edocti estis vt diligatis inuicē. Eteī illud facitis in oēs fratres in vniuersa Macedonia. Tanq̄ peritissimus medicus infirmitatē susceptorū blāda leniq; curatiōe fomentās laudis p̄misit obsequia: fecitq; eorū aures ad curā salutaris verbi placidas & paratas. Vnde & infert: Rogamus aūt fratres, vt abundetis magis. Adhuc eos blāda verborū lenitate demulcet: necdū forte deposita penit⁹ tumoris indignatione medicamēta austeriora posse sustinere conspexit. Quid est q̄ rogas beate apostole vt abundent magis. s. in charitate: de qua dixeras: De charitate fraternitatis non necesse habem⁹ scribere vobis? Dic q̄so qd est q̄ tātop̄e hęc p̄mittis? Et operā, inq̄t, detis vt q̄eti sitis. i. in vestris claustris vel cellulis cōmorātes, ne diuersis rumorib⁹ qui solēt ociosorū votis vel fabulis generari, inquieti effecti, aliis quoq; inq̄etudines inferatis. Et vestra negocia agatis. Nō vestra curiositate actus mūdi velitis inquirere ac diuersorū cōuersatiōes explorātes operā vestram, nō ad virtutū studia, sed ad detractiōes fratrū velitis impēdere. Et operemini manibus vestris sicut p̄cep. vobis. Nullus potest vel inq̄etus esse, vel aliena curare negocia nisi q̄ operi manuū suarū nō acq̄escit insistere. Et vt honeste ābuletis ad eos q̄ foris sunt. Nūq̄ potest apd hoīes seculi honeste īcedere, q̄ neq̄q̄ claustro & operi manuū suarū īhęrere cōtētus est. Sed necesse est eū honestū dū necessaria victus req̄rit, adulationi quoq; operā dare: nouitates etiā rumorū sectari, curarū fabularūq; conquirere, per quas sibimetipsi aditū paret, ac facultatē qua diuersorū domos valeat penetrare. Et nullius aliquid desideretis. Nō potest nō alienis donis inhiare, q̄ non vult substantiā victus sui quotidiani laborando acquirere. Videtis tot causas tā turpes ac graues vna vitii, ociositatis scilicet, labe generari.

Finitur Epistola. I. ad Thessalonicē.

Sequitur Epistola. II. ad eosdem.

2 Q̄z quiuis superbus supra dominum extollatur.

A Qvi extollit supra omne q̄d creditur & quod colit deus. Horret human⁹ audit⁹ verbum: vtinam abhorreat similiter cogitatum malignum pariter & affectū. Dico em̄ vobis: non ille tantū, sed omnis superbus extollitur supra deū. Vult em̄ deus fieri voluntatē suam: & superbus vult fieri suam. Iam videtur ęqualitas. Sed attende male congruam proportionem. Deus em̄ in his tantū q̄ę ratio approbat, suā vult fieri voluntatē: Superbus vero & cum ratione, & contra rationem.

Cassianus.

Q̄z sancti in prædicatione sua nūc asperis blāda, nunc blandis aspera soleāt cōmiscere.

3 Denunciamus vobis fratres in nomine dn̄i nostri Iesu Christi, vt subtrahatis B vos ab omni fratre ambulante inordinate, & non secundū traditionē quā acceperit a nobis. Itaq; ab iis qui vacare operi nolunt, iubet subtrahi, & velut mēbra ocii corrupta putredine, desecari: ne inertiæ morbus velut letale cōtagium etiā sanas membrorū partes tabe serpente corrūpat. Deinde infert. Ipsi em̄ scitis quēadmodū imitari oporteat nos. Immanē cumulum rephensionis exaggerat: cum hoc eos asserit non obseruare, quod & memorię eorum inhęserat, & ad imitandū non solum verbo instruente didicerint, sed etiā exēplo operū p̄uocante susceperint. Quia non inquieti fuim⁹ īter vos, sicut vos scilicet estis, neq; gratis panē manducauimus ab aliquo. Per singula verba increpationis auxesim facit. Doctor gentium, prędicator euangelii dicit se nō gratis panem ab aliquo manducasse, qui nouit dominū pręcepisse, vt qui euangeliū nunciat, de euangelio viuat. Et rursum. Dignus est operarius cibo suo. Cum vtiq; non gratis qui euangeliū prædicabat, tam sublime ac spirituale opus exercens, cibum sibi dominicę iussionis auctoritate pręsumeret: Quid nos faciemus, quibus non solum nulla prædicatio verbi cōmissa est, sed ne vlla quidem nisi animæ nostrę solius cura mandatur? Qua fiducia ociosis manibus gratis panem manducare audebimus, quē vas electionis euangelica sollicitudine & pręedicatione cōstrictus, sine opere manuum manducare non præsumit? Sed in labore inquit & fatigatione nocte & die operantes, ne quem vestrum grauaremus: Nō solum per totum diei spatium, sed etiā noctis tēpore, quod quieti corporis videt̄ indultum, hoc opus manuum pro escæ sollicitudine indesinenter vrgebam. Et ne forte tacitus operans exemplis & non monitis instruxisse videret̄, infert. Nam & cū essem⁹ inq̄t, apud vos, hoc denunciabamus vobis. Quoniā si quis non vult operari non manducet. Hic non iam doctoris vel medici vtit̄ ad eos consilio, sed districtione in eos iudiciarię pronunciationis inuehit̄: & apostolica auctoritate resumpta, velut ex tribunali in contēptores sententiā dicit. Qui

non vult operari non manducet. Verūtñ hac auctoritate cito deposita iterum ad viscera pii patris vel clementis reuertit̃ medici, & velut filiis susceptis etiā suis consilio salubri infert remedia sanitatis dicēs. His aūt q eiusmodi sunt denūciamus in dño Iesu, vt cum silētio panem suum manducent. Causas supradictorū vulnerum q̃ de radice ociositatis emergunt, vno operationis salutari p̄cepto curauit, vt peritissim⁹ medicorū, ceteras quoq̧ valitudines malas ab eodē cespite pullulantes sciens protinus extinguendas origine morbi principalis exempta. Vos aūt nolite deficere benefaciētes. Qui vos? id est qui vias nostras sectamini, nolite deficere benefacientes. i. humanitatē vestrā erga eos si forte neglexerint obseruare quę diximus, similiter impartite. Rursum ne forte hac lenitate p̄uocati quidā preceptis eius obedire contēnant itermiscet apostolicā seueritatē. Q̃ si quis verbo nostro per epistolā nō obedit, hūc notate & nolite cōmisceri cū illo vt confundat̃. Verūtñ nolite quasi inimicū existimare illum: sed corripite vt fratrē. Seueritati iudiciariæ paternā intermiscuit pietatē: & sententiā apostolico rigore prolatā clementi mansuetudine temperauit. Nam & notari iubet eum qui obedire contēnit, & cum illo non cōmisceri. Et tñ hęc fieri non odii vitio pręcepit: sed fraternę dilectionis & eorū emēdationis intuitu. Nolite inquit, cōmunicare cū illo vt confundat̃: vt qui non est meis p̄ceptis mitibus emēdatus: saltem publica omniū vestrū segregatione ad tramitē salutis incipiat aliquando reuocari.

Finitur Epistola ad Thessalonicen. Secunda.

Sequitur Epistola ad Timotheum Prima.

Bernardus.

De charitatis excellentia & vsu.

ca. i C

CHaritas de corde puro & conscientia bona, & fide non ficta. Tolle charitatē & castitas ipsa non placet, nec absq̧ illa q̄dlibet magnū bonū suscipit̃: nec cū illa q̄dlibet exiguū respuit̃. De corde ait puro. Puritas cordis in duob⁹ cōsistit. In q̄renda gloria dei & vtilitate p̄ximi: vt in oīb⁹ actib⁹ vel dictis suis nihil suū querat homo: sed tm̄ aut dei honorē, aut salutē proximorū, aut vtrunq̧. Pertingit pōs iste vsq̧ ad deum, ea fiducia qua non suā sed illius gloriā quęrit. Pertingit vsq̧ ad proximū, ea pietate qua ipsi non sibi prodesse desiderat. Hoc tanto puritatis bono gloriari nō potest veraciter, nisi qui extrinsecas gloriolas respuerit. Nec eī pure valet dei vel proximi q̄rere lucra, qui propria non contēpserit.

Quæ sit charitas de corde puro & conscientia bona.

¶Sequitur. Et conscientia bona. Duo sunt quę faciunt bonam conscientiā. Cōmissa flere, & flēda nō cōmittere. Horū neutrū solum sufficit. vtriusq̧ virtutis bene cōscius anim⁹ seipsum iam secure deserat, & quodāmodo perdat, vt alios lucrifaciat. Non timeat cū Hieremia & Iezechiele cū transgressorib⁹ captiuari: cum sancto Iob frater fieri draconū, socius struthionū: cum Moyse etiam deleri de libro vitæ: & cum Paulo esse anathema a Christo pro fratrib⁹: cū huiusmodi cōsciētia deniq̧ si necesse est ipsam intrare gehennā: securus medias penetret flammas. Cōparemus thesauros regū & fastigia regnorū cū hmōi cōscientia. Nonne p̄ tāto bono felicitas illa miseria reputabit̃? Et hāc fiduciā operat̃ charitas de corde puro & cōsciētia bona. D

¶Sequitur. Et fide nō ficta. Triplex est fidei diuisio. Est eī fides mortua: est ficta: est probata. E Mortua est q̃ p dilectionē non operat̃, quasi carens anima quę est charitas. Ficta est q̃ ex charitate quidē moueri inchoat ad bene operandū sed non perseuerans deficit & morit̃ tanq̄ abortiua. Et dicit̃ ficta eo sensu quo vasa lutea fictilia dicimus: non quia vtilia nō sint q̄diu sunt sed quia fragilia cū sint cito pereunt. De hac fide dicit̃. Hi sunt qui ad tempus credūt &c. Interrogo eos: qui dicunt charitatē ex quo semel accipit̃, recedere non posse. Ait veritas, hi radices non habēt, quia in tēpore credunt, & in tēpore tētationis recedūt. Vnde & quo recedūt? vtiq̧ a fide ad infidelitatē. Item quæro. Poterāt ne in illa fide saluari: an non? Si non poterant, quæ iniuria saluatori? Aut q̃ lætitia tentatori q̧ hinc recedant vbi salus non sit? Siquidē nec saluator zelatur nisi salutē: nec malign⁹ iuidet nisi saluti. Si autem poterāt quomodo aut sine charitate sunt q̄diu in illa fide sunt, cū sine charitate sal⁹ esse nō possit? Aut deserētes fidē nō deserunt etiā charitatē: cum charitas & infidelitas simul esse non possint? Recedunt ergo a fide, q̄a veritas id asserit. Consequēter & a salute q̄a saluator redarguit. Inde & nos colligim⁹ q̧ etiā a charitate, sine qua sal⁹ esse nō potuit. Si charitas semel habita nūq̄ deiceps amittit̃, frustra cōmonet discipulos dñs dicens. Manete in dilectione mea. Aut eī si necdū diligebant, nō

debuit dicere manete: sed estote. Aut si iã diligebãt, non erat necesse moneri de pseuerantia qa scđm istos priuari nõ poterant. Probata fides est, q̃ in tentatione non deficit. Qualis eñ sit cuiusq̃ fides, tribulatio probat. Sicui⁹ deficit (deficit eñ cũ ĩ charitate nõ pseuerat) & ficta esse dicẽda est. Sicui⁹ pseuerat, pbata & perfecta censetur.

De lege duplici, charitatis. s. & timoris.

F ¶Iustis non est lex posita. Notãdum q̃ alia est lex promulgata a spiritu seruitutis in timore: alia a spiritu libertatis data in suauitate. Nec sub illa coguntur esse filii: nec sine ista patiuntur. Vis audire qa iustis non est lex posita? Nõ accepistis (ait) spũm seruitutis iterũ in timore. Vis audire q̃ tñ sine lege charitat[nõ sint? Sed accepistis (inqt) spũm adoptiõis filioꝝ. Denique vis audire iustũ vtrũq̃ de se fatentẽ: & q̃ non sit sub lege: nec tamen sit sine lege? Factus sum (inquit) iis q sub lege erant quasi sub lege essem: iis q sine lege erant, quasi sine lege essem. Cum sine lege nõ essem, sed in lege essem Christi. Vnde apte nõ dicitur: Iusti non hñt legem: aut iusti sũt sine lege. Sed iustis nõ est lex posita, hoc est non tanq̃ inuitis imposita, sed volũtariis, eo liberalius data quo suaui⁹ inspirata.

De quatuor generibus supplicandi.

2. G Volo primũ fieri obsecrationes: Deinde orationes, postulationes, gratiarũ actiões. Quatuor orãdi modos videntur exprimere hęc verba apostoli.

De obsecratione.

H ¶Sunt enim quos adhuc conscientia terret & cruciat nondum accepta resistendi virtute: cũ scilicet adhuc primum in peccatorũ cœno iacentes spiritus veritatis irradiat, & excitãs erubescere facit & timere. Dum vident immanitatem criminum, meritorum exiguitatem, & velut ardentem coram se gehennam expauescentes: quia in se boni nihil inueniunt: aliunde apprehendũt vnde tegantur. Sciũt eñ q̃ non sit tutũ in conspectu dñi vacuos apparere: & multominus id licere plenis stercore manib⁹. Quia ergo timent & merito, p seipos accedere: studẽt quasi p alios supplicare. Tale est qđ oram⁹. Sancte Petre ora pro nobis. Maxime vero illud obsecratio est manifesta: Per passionẽ & crucẽ tuam, libera nos dñe: & cętera in hunc modũ. Tale est enim ac si latro dephẽsus & iam vicinus suspendio, nec inuenit in se vnde misericordiã deprecetur, extendens brachia dicat. Sic passus est Christ⁹ vt ad pietatẽ moueat circunstãtes. De talib⁹ dici põt q̃ regnũ cęlorũ vim patiť & vi. dir. i. Vim faciebat ĩ regno cęloꝝ publican⁹ ille, qui dum nõ auderet oculos ad cęlũ leuare ipsum cęlum ad se potuit inclinare.

De oratione.

¶Iam vero continendi virtute accepta secure accedit ad orationem, quæ nimirum est oris ratio: q̃ iam ore ad os loquiť cũ deo suo veniam postulãs p delictis. Q; si iam posueris in corde tuo a pctis deinceps abstinere: primũ ẽ vt cũ ipso dño in oratione loquens recogites omes annos tuos in amaritudine animę tuæ. I

De postulatione.

¶Dehinc postq̃ in lamentis pœnitẽtię aliq̃diu pseuerãs fiduciam cõceperis veniæ, accede iã securus ad postulationes: vt secure tanq̃ receptus in gratiam dñi, tibi & sociis tuis audeas petere qđ oportet. Ac fortasse postulas, quomõ nosse poteris, vtrum consequutus sis indulgẽtiam. Sic eñ conseruãdæ humilitatis gr̃a diuina solet pietas ordinare, vt quanto q̃sq̃ plus p ficit eo minus se reputet pfecisse. Nam & vsq̃ ad supmũ spũalis exercitii gradum si qs eousq̃ profecerit, aliq̃d ei de primi grad⁹ impfectione relinquiť, vt vix sibi primum videatur adeptus. Attamen si ambulas q̃ retro sunt obliuiscẽs, & ad ea q̃ añ sunt desiderio te extẽdas, ex pposito proficiendi curatum te esse non dubites. Impossibile eñ est in feruore cõuersationis hoiem ambulare peccatoꝝ adhuc sarcia pgrauatũ. Propter qđ fiducialiť postulare põt q eiusmodi ẽ: tãtũ caueat ne forte nõ postulãda: aut nimis q̃ nõ adeo sũt postulãda: aut tepide q̃ toto sunt affectu & oĩ tpe postulãda. Hæc autẽ sunt p qbus incessanter & q̃ obnixe potes clament ad deum desideria tua, vt habeas gratiã eius bonã, & placere possis in oculis pietat[ei⁹ & in eo viuas & moriaris in ipso: vt gľiam ei⁹ videre & ipso frui in perpetuũ merearis. K

De gratiarum actione.

¶Porro ad quartũ orationis genus qđ est gratiarũ actio, ppaucos credimus puenire. Et quo rarius, eo pciosius est. Multã eñ gr̃am inuenit apud deũ, quẽ exaudit anteq̃ inuoceť: & testimoniũ reddit spiritui eius: spiritus quẽ habet ex deo: qm̃ exauditũ est desideriũ ei⁹. Ita vt certus iã non orare sed gr̃as agere possit. Pria igiť . i. obsecratio verecũdo fiat affectu. Scđa quã p prie dixim⁹ orõnẽ, affectu puro, vt videlicet nõ dissimulem⁹ pctã, non nos palpemus, sciẽtes q̃ sic q̃sq̃ miam inuenit apud deũ, si inuẽtus fuerit durus iudex in semetipsum. Tertia. i. postulatio amplum quęrit affectũ, & fiducię latitudinem. Scriptum est eñ. Postulet in fide nihil hęsitãs. Credo eñ pptera dictũ. Quęcũq̃ locũ calcauerit pes vester, vester erit, qa tãtũ ipse L

trahimus quātum porrexerimus pedem fidei. Quarta q̄ est gratiarum actio, deuotione plenissima, & delitiis debet esse affluens. Vñ breuiter dico nonnullos (vt arbitror) experiri interdum in orōne hebetudinē quādā mentis, vt scilicet orantes labiis non satis attēdāt quę dicant, aut cui loquātur: pro eo ꝙ velut ex cōsuetudine quadā cum minus digna reuerentia & sollicitudine accesserunt. Quid eñ aliud cogitare debet homo intrās ad orationem, q̄ curiā cælestē illam ī qua rex regum stellato sedet solio, circūdante innumerabili & ineffabili beatorum spirituū exercitu? Quāta ergo cum reuerentia: quanto tremore: quāta illuc humilitate accedere debet a palude sua procedēs & repēs ranunculus vilis? Q̄ȝ tremebūdus, q̄ supplex, q̄ humilis, q̄ sollicitus, & toto intentus animo maiestati gloriæ, in pręsentia angeloꝝ, in concilio sanctorū, & congregatione assistere poterit miser homūcio. In cunctis igitur actionib⁹ multa est opus vigilantia: sed pcipue in oratione. Licet enim semper videamur a deo, tñ tunc pcipue psentamus & ostendimus nos quasi facie ad faciē cum deo loquentes. Porro q̄uis vbiq; sit deus, in cęlo tñ orandus est: ibiq; oratiōis tēpore cogitandus, vt mens nostra in oratorii tecto nō aeris spatio, non ipsa retardetur nubiū densitate. Iuxta illud. Pr̃ noster q es ī cęlis. Cęlū eñ quadā prerogatiua etiā sedes siue thron⁹ dei vocatur, qa ad eam comparationē qua deū in cælis vident angeli sancti & electorum animę, nos miseri & peregrini super terrā vix solum nomen habere videmur.

Ailredus.

Quid sit puras manus in oratione leuare.

M ¶Leuantes puras manus sine ira & discordia. Ille puras manus leuat in oratione, cuius conscientia tēpore orationis exultās bonorū actuū recordatione in quandam confidentiam sese attollit, & diuinis præsentat obtutibus. Quę quidem confidētia aut ex innocentia aut ex digna necesse est pœnitentia oriatur. Si videlicet aut non flenda commiserit, aut cōmissa digne defleuerit.

Hugo de Sancto Victore.

Q̄ȝ actio sine deuotione mortua reputetur.

3. N Corporalis exercitatio ad modicū vtilis est &c. Visibilis actio quasi corp⁹ est: interior deuotio q̄si spirit⁹. Actio per deuotionem viuit: sicut per animam corpus. Deuotio autem actionem viuificat, sicut anima corpus. Omnis enim actio q̄ sine deuotione est: mortua est. Visibilis igitur actio quasi viuit, & inuisibilis deuotio ipsa est vita. Q̄d autē viuit hoc moritur: sed q̄d vita est ipm nō moritur: quia actio transitoria sicut ex tpe initium habet: ita etiā finitur in tempore. Pietatis autem volūtas ex tempore inchoat: sed nō finitur in tempore.

Bernardus.

Q̄ȝ turpe sit monacho sibiipsi in corporis solatio dispensare.

Modico vino vtere ꝓpter stomachum tuum & frequentes infirmitates. Illi qui hodie nimis sibi blādiunt de hoc exemplo Pauli, attēdere debēt primū qdē apostolū minime sibi rē istiusmodi suadere, sed nec discipulū qdē ęque exposcere sibi. Deide nō monacho hoc intimari sed episcopo, cuius vita, tenerę & adhuc nascenti ecclesię pnecessaria eēt. Timotheus hic erat. Da mihi alterum Timotheū & ego cibo eū etiā auro, & poto balsamo. Cęterum tu tibimetipsi dispēsas, misertus tui. Suspecta est mihi (fateor) tua ipsi⁹ vice dispēsatio. Et vereor tibi illudi sub tegmine & nomine discretionis a carnis prudentia. Id te saltem admonitum esse volo: vt si ista tibi auctoritas Apostoli placet de bibendo vino modico, q̄d ille adiunxit nō prætermittas. 5. O

Q̄ȝ laqueus diaboli diuitię nominēt.

Qui volunt diuites fieri in hoc seculo incidūt in tētatiōes & in laqueū diaboli. Ergo ne laqueus diaboli diuitię sunt huius seculi? Heu q̄ paucos inuenim⁹ q ab hoc laqueo liberari exultēt: q̄ multos qui dolent ꝙ parum sibi videntur irretiti, & adhuc quantum possunt ipsi se inuoluere & intricare laborant? 6. P

Finitur Epistola ad Timotheum.I.

Sequitur Epistola ad eundem.II.

Bernardus.

Q̄ȝ mandata domini seruare debeat qui vult in eius populo numerari.

Nouit dñs q sunt ei⁹. Quid me vocatis domine domine & non facitis quæ dico? Vis scire an pertineas ad populum eius? vel potius vis esse de populo ei⁹? Fac quę dicit & cōputabit te in pplo suo. Fac quæ iubet in euangelio, in lege, & prophetis. Obtempera eius vicariis, prępositis tuis nō tantum bonis & modestis sed etiam dyscolis. Disce ab ipso domino: quia mitis est & humilis corde: & eris de beato populo ei⁹ quem elegit in hereditatem sibi. Vereor aūt ne multi se 1. Q

pfiteantur esse de populo eius, quos tamen ipse non habeat pro populo suo. Vereor ne de plerisq; qui quasi in populo eius religiosiores esse videnẽ ipse aliquando dicat: Populus hic labiis me honorat: cor autem eorum longe est a me.

Quomodo pontificis ministerium honoretur.

¶Honora ministerium tuum. Honorabis aũt grauitate morum, maturitate consiliorũ, actuum honestate. Hęc sunt q̃ officium episcopale maxime nobilitant & ornant. Omnia fac cum consilio, non tñ omnium aut quorũcũq; sed tñ bonorum. Bonos in consilio, bonos in obsequio, bonos habeas contubernales, qui vitæ & honestatis tuę & custodes sint & testes. In hoc te probaueris bonum, si testimonium a bonis habueris.

Vnde supra.

S ¶Honora ministerium tuum. Ministeriũ inq̃t non dominium. Ipsum itaq; honora nõ te. Nã qui quærit quę sua sunt, se cupit honorari nõ ministeriũ. Honorabis autem nõ cultu vestiũ, non equorum fastu, nõ amplis ædificiis: sed ornatis moribus, studiis spiritalibus, operibus bonis.

Q a domino iuste repetitur quicquid nobis eius pietas pollicetur.

3. T DE reliquo reposita est mihi corona iustitiæ. An in eo confidit sibi coronam esse repositam q; per illum opera bona fiebant? Sed multa per malos siue homines siue angelos fiunt bona: nec tamen reputantur eis in merita. An quia potius & cũ ipso: hoc est cum eius bona voluntate fiebant? Nam si inuitus (inquit) euangelizo, dispẽsatio mihi credita est. Si autem volens, gloria mihi est. Cæterum si vel ipsa voluntas, de quo omne meritum pendet, ab ipso Paulo non est: quo pacto eam quã sibi repositam præsumit, coronã vocat iustitiæ? An quoniam iuste iam ex debito requiritur, quodcunq; vel gratis pmittitur? Deniq; ait, Scio cui credidi: & certus sum quia potens est depositum meum seruare. Dei pmissum suum appellat depositum. Et quia credidit promittẽti promissum reperit. Promissum quidem ex misericordia, sed iam ex iustitia psoluendum. Est ergo quã Paulus expectat corona iustitiæ: sed iustitiæ dei non suæ. Iustum qppe est vt deus reddat qđ debet: debet autem quod pollicitus est.

Finitur Epistola. II. ad Timotheum.

Sequitur Epistola ad Titum.

Bernardus.

Quid deo, quid nobis, quid proximo debeamus.

SObrie & iuste & pie viuamus i hoc seculo. Hæc tria sunt conuersationi nostræ maxime necessaria: quoniã primum debemus nobis: secundum proximo: tertium deo. Nam qui fornicatur in corpus suum peccat: magno illud priuans honore & pauendo addicens pudendoq; dedecori: tollens membrum Christi & membrum faciens meretricis. Ego autem non ab ea tm̃ quæ tam abominabilis est: sed ab omni voluptate carnis continendum dico. Ante omnia perfectam hãc continentiam quære, quam tibi debes ipsi. Nemo enim te tibi propinquior est. Dehinc adde misericordiam, quam debes pximo: quia cum eo saluandus es. Deinde etiam patiẽtiam quã debes deo. Omnes enim qui pie volunt viuere in Christo persequutionem patiuntur. Vide ergo ne per impatientiam pereas: sed vniuersa pro eo sustine, qui prior pro te maiora sustinuit: & apud quem patientia infructuosa non erit. ca. 2. V

Quid in nobis sobrietas & iustitia, & pietas operentur. X

¶Sobrie & iuste & pie viuamus in hoc seculo. Vt scilicet in præsenti sobrietas obseruetur: vt iusta satisfactione præterita, quæ nobis sine fructu salutis præteriere tempora redimãtur: vt pietatis clypeum imminentibus de futuro periculis opponamus. Sola est enim quæ ad omnia valet pietas. Cultus scilicet Dei humilis & deuotus. Nec aliter nobis est prouidere nouissima, nisi vt vniuersa quæ nobis imminere videntur pericula, sedula nobiscum cogitatione versantes discamus de nostra omnino industria, magis aũt de nostris diffidere meritis & soli diuinæ nos protectioni committere pio quodam mentis affectu, & effectu, pię intẽtionis in ipsum. Habes & i euãgelio tria hęc: ipso tibi sermone dñi commẽdata. Beati (inq̃t) pauperes. Beati mites. Beati qui lugent. Beati qui sapiunt p desiderio cęlestium interno quodam

ſapore mētis pſentia reſpuere. Beati q nouiſſima prouident: & pietate cordis ad futuram tēdunt hæreditatem. Beati q priſtinum intelligētes errorem crebris lauāt lachrymis ſuū lectū. Et ſanctus Moyſes ait. Vtinam ſaperēt & ītelligerēt: ac nouiſſima prouiderēt. Acſi dicat: vtinam eſſet in eis ſpiritus ſapientiæ & intelligētiæ atq; conſilii. Vtinam hæc in nobis inueniātur: vt ſuauiter omnia noſtra p ſapientiā diſponamus: vt intellectu pręterita peccata damnemus: vt prouideamus futura conſilio. Vtinam ſapiamus ad præſentis vitæ moderationem: intelligamus ad pteritę correctionē: deuota ī deū fide puideamus vt felicē habeamus ipſo miſerante conſummationem.

Q꞉ per humanitatem Chriſti, dei benignitas innoteſcit.

3. Y Apparuit benignitas & humanitas ſaluatoris noſtri dei. Apparuerat potentia in rerū creatiōe. Apparebat ſapiētia in earum gubernatione. Sed benignitas miſericordię maxime apparuit in humanitate. Innotuerat Iudęis poteſtas in ſignis atq; portētis. Vnde ī ea lege īuenies ſępi⁹, Ego dn̄s: ego dn̄s. Philoſophis quoq; abundantibus in ſenſu ſuo maieſtas innotuit. Verūtamen & Iudæi ptāte pmebanť, & philoſophi ſcrutatores maieſtatis opprimebantur a gloria. Poteſtas ſubiectionē: maieſtas exigit admirationē: neutra imitationem. Appareat dn̄e benignitas tua cui poſſit homo qui ad imaginē tuam creat⁹ eſt, conformari, nam maieſtatē, poteſtatē, ſapiētiā nec imitari poſſumus nec expedit æmulari. Quouſq; anguſta eſt miſericordia tua in ſola angelorū parte: reliquam occupat iudiciū cū toto piter humano genere. Domine in cęlo mīa tua: & veritas tua vſq; ad nubes. Terram vniuerſam cōdemnas & aerias poteſtates.

Vnde ſupra.

Z ¶Apparuit benignitas & humanitas ſaluatoris nr̄i dei. Priuſq̄ appareret humanitas, latebat benignitas. Siquidē & pri⁹ erat. Nam mīa dn̄i ab ęterno ē. Sed vn̄ tanta cognoſci poterat? Promittebať, ſed nō ſentiebať. Vn̄ & a multis non credebať. Appuit igiť benignitas & hūanitas ſ.n. dei. Vbi dei innoteſcit hūanitas, iā benignitas latere nō pōt. Quid em̄ tātope declaret ei⁹ mīam, q̄ ꝙ nr̄am ſuſcepit miſeriā? Quid ita pietate plenū, q̄ ꝙ verbū dei ꝑpter nos factū fœnū? Magna & manifeſta benignitas, dei humanitas & magnum benignitatis indiciū declarauit, q humanitati addere dei nomē curauit. Ad Mariam miſſus Gabriel angelus filium dei loquitur, ſed non nominat deū. Benedictus deus qui talem nobis de nobiſipſis angelum dedit, vt noſter ipſe ſuppleret qđ ille non dixit. Quid enim ſic inſtruit fidem, ſpē roborat: charitatē accendit: quomodo humanitas dei? Vnum in quo cōueniunt Apl'us & angeli qui de Chriſti natiuitate loquūtur, id eſt in noīe ſaluatoris. Bn̄ dulce nomen illius nullus ex ipſis tacuit, quia hoc mihi maxime neceſſariū fuit. Alioquin qd agerem audiēs dominū veniētē? Nunqd nō fugerē ſicut Adā? Nōne deſperarē audiēs qa venit ille cuius legē ſic ꝑuaricatus ſum? cuius patiētia ſic abuſus ſum? cuius beneficio tam ingratus inuentus ſum? Quæ vero maior poterat eſſe cōſolatio q̄ in dulci vocabulo ſaluatoris? Pręterea & ipſe dicit: ꝙ non venit vt iudicet mūdum, ſed vt ſaluetur mundus p ipſum. Iam cōfidēter accedo: iam ſupplico fiducialiter. Quid enim timeā qn̄ ſaluator venit in domum meā? Ei ſoli peccaui: donatum erit quicquid indulſerit ille.

Finitur Epiſtola b. Pauli ad Titum.
Sequitur Epiſtola eiuſdē ad Hebręos.
Bernardus.

Quanta charitate ſancti angeli ſalutem deſiderent electorum.

Nonne omnes ſunt cū administratorii ſpiritus, in miniſterium miſſi propter eos qui hæreditatem capiunt ſalutis? O quantum deſiderant ciues cæli inſtaurari ciuitatis ſuę ruinas. Quomodo ſolliciti ſūt vt veniant lapides viui qui coędificētur cum eis. Quomodo diſcurrunt medii inter nos & deum: fideliſſime portantes ad eum gemitus noſtros, & ipſius nobis gratiam deuotiſſime reportantes. Plane nō dedignabunť vt ſim⁹ ſocii eoꝝ, quoꝝ facti ſunt iā miniſtri. Feſtinem⁹ obſecro, feſtinemus: tota nos multitudo curiæ cæleſtis expectat. Exultare fecimus angelos quando conuerſi ſumus ad pœnitentiam: proficiamus, & feſtinemus complere de nobis eorum lætitiam. Vę tibi quicunq; es qui deliberas redire ad lutum: reuerti ad vomitū. Putasne placatos habebis ī iudicio, q̄s tāto & tā ſpato priuare vis gaudio? Exultauerūt cū nos ad pniam

venimus,tanq̃ sup iis quos ab ipsa inferi porta cernerent reuocari. Quid nuuc erit si ab ipsa paradisi ianua reuerti viderint,& abire retror sum eos qui iam pedē alterū habēt i paradiso? Nā etsi corpora inferius:tñ habem⁹ corda sur sū. Nec soli angeli,sed & ipse angelorū creator nos expectat. Expectat aūt pariter & desiderat.

Hugo de sancto Victore.

De virtute verbi domini.

4. B Viuus est sermo dei & efficax & penetrabilior omi gladio ancipiti &c. Viu⁹ est vt credas. Efficax vt spes. Penetrabilior vt timeas. Viuus est i preceptis & phibitionib⁹. Efficax i pmissis & cōminatio nib⁹. Penetrabilior i iudiciis & dānatiōib⁹. Pene trabilior inquit oī gladio ancipiti. Anceps gladius ex ambabus partibus carnē incidit:& gladius dei corpus & animā in gehēnam perdit.

Sequitur.

C ¶Pertingēs vsq; ad diuisionem animę & spiritus. In vnoquoq; hoīe tria sunt: Caro,spiritus & mēs. Ad carnē pertinet delectatio. Ad spiritum cogitatio. Ad mētē discretio. In delectatione est superfluitatis concupiscentia. In cogitatione necessitatis prouidētia. In discretione veritatꝭ sentētia. Delectatio obtētu necessitatis ad supfluitatē pcipitat. Prouidētia rōnē p compassionē inferioris,inclinat a sentētia veritatis.

Sequitur.

D ¶Compagum quoq; & medullarū. Qđ explanans subdit. Cogitationum & intentionum. Compages sunt cogitationes. Medullæ intentiones. Primum foris sunt opera quasi cutis. Deinde delectatio quasi caro. Deinde cogitationes quasi ossa. Deinde intentio quasi medulla. Sicut enim cutis carnem tegit,sic opera delectationē. Et sicut ossa carnem fulciunt,sic cogitationes desideria pascunt. Et sicut medullæ ossibus interiores sunt,sic in cogitationibus intētiones latent. ¶Sequitur discretio cogitationum:q̃ magis est occulta:& difficili⁹ cōprehēditur. Quia em̄ ex prauis desideriis,bonę nonnunq̃ cogitationes oriunt: et rursus ex bonis desideriis prauę cogitationes pdeūt:non facile est cogitationū discernere qualitatē:cū nō solū ex pcedētibus sed etiā ex subsequētib⁹ eas oporteat iudicare. Verbi gfa:Nemo est q desideriū rapinę nesciat malū esse. Sed aliqñ ex desiderio rapiēdi noscit desiderium occidendi:& inde nascitur horror homicidii. Dū ergo ex malo desiderio cogitatio bonū gignens affectū prodit,q̃ si ex radice mala surculus bon⁹ facit dulcē fructū. Similiter aliqñ ex bono desiderio mala cogitatio nascitur:vt nonnunq̃ pollutionem carnis abominando turpitudinem carnalis concupiscentię cogitemus:et ex ipa nostra cogitatione ad delectationem illicitam inflāmamur. Et quasi de puro fonte manare cœperat:sed paulatim defluens in sentinam turpitudinis ibat.

Sequitur.

¶Non est vlla creatura inuisibilis in conspectu E eius. Oculus dei et longinqua capit,quia vbiq; pšens est:& intima,qa in omnibus est:& subtilia,quia perspicax est:& maxima,quia omnia in ipso sunt. Hoc psequitur dicēs. Oīa sunt in cōspectu eius nuda & aperta. Vł nulla creatura dicit,nulla actio,vel cogitatio,vel humana intētio. Ad quem nobis sermo.i.ad deū vel ad sermonem.subauditur vel est, vel erit,vł esse debet. Primū fit sermo dei ad nos: postea sermo noster ad deū. Duob⁹ modis fit sermo dei ad nos:interius p inspirationē:exterius per predicationem. Duobus etiam modis fit sermo noster ad ipsum. Vel cōsulēdo vel rōnē reddēdo. Si em̄ modo rōnē ex voluntate consulere ad faciendum nolumus,tūc ex necessitate de factis rationem reddemus. Vel aliter. Ad quē nobis sermo. Loquamur ad Christū de nobis vt ipse ad patrem loquatur pro nobis:quia pōtifex est vt offerat deo,populi preces & vota.

Bernardus.

Qꝫ ex Christi passionibus hoī fiducia gñetur. F ¶Non habemus pōtificē q nō possit cōpati ifirmitatibus nřis t.p oīa p si.absq; pctō. Bñdict⁹ de⁹,bñdicti dei fili⁹,i forma dei ipassibilis prius q̃ exinaniuisset se formā serui accipiens,sicut miseriam vel subiectionem expertus non erat: sic misericordiam vel obedientiam experimento non nouerat. Sciebat quidem per naturā nō per experientiam. At vbi minoratus est nō solum a seipso,sed etiam paulo minus ab angelis, vsq; ad illam formam i qua pati & subiici posset:in passione expertus est misericordiam,& i subiectione obedientiam. Per quam tamen obedientiam non illi scientia sed nobis fiducia creuit:dum ex misero genere cognitionis,is a quo longe errraueramus factus est propior nobis. Quando enim illi appropinquare auderemus in sua impassibilitate manenti? Nunc autē,apostolo suadēte,monemur cū fiducia adire thronū gratię ipsi⁹,quē in eo q passus ē ipse,nobis compati posse non dubitamus. Nō ergo debet absurdum videri,si dicitur Christum nō quidē aliquid scire cœpisse,qđ aliqñ nesciuerit:scire tamen alio modo:vt scire misericordiam ab æterno p diuinitatem:didicisse per carnem.

Hugo de Sancto Victore.

Qꝫ duplex esse debeat assumptio prelatorum.

5. G OMnis pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his q̃ sunt ad deũ, vt offerat oblationes & sacrificia pro peccatis. Duplex debet esse assumptio eorũ qui preficiũtur: scilicet vt int9 per grãm primũ assumant̃ ad virtutis excellentiam & foris per electionẽ & auctoritatem ad gradũ dignitatis. Verũ assumunt̃. alii foris & non intus: sicut mali prælati. Alii foris & intus, sicut boni prælati. Alii intus sed nõ foris vt boni subditi. Alii nec foris nec int9: vt mali subditi.

Bernardus.

Quõ intelligi debeat illud Apl̃i Didicit ex iis.

H ℭDidicit ex iis quæ passus est obedientiã. Pati voluit Christus vt compati sciret. Miser voluit fieri vt misereri disceret: non quia ante misereri nesciret, cuius misericordia ab ęterno: sed qđ natura sciebat ab æterno: temporali didicit experimento. Vel aliter potest intelligi: vt hoc quod dictũ est Didicit, nõ ad ipsum caput referatur in eius persona: sed ad corpus eius, qđ est ecclesia. Et sit sensus didicit ex iis quæ passus ẽ obediẽtiã hoc est obedientiã: didicit in corpore ex iis quæ passus est in capite. Nam illa mors, illa crux, opprobria, sputa, flagella, quæ omnia caput nostrum Christus pertrãsiit, quid aliud corpori eius. i. nobis, q̃ præclara obedientiæ documenta fuerint? Deniq; Christus passus est ꝑ nobis, vobis relinquens exemplum: ait Apostolus Petrus: vt sequamini vestigia eius. Ex iis ergo quæ passus est didicimus q̃ta nos qui puri homines sumus, oporteat pro obedientia perpeti: pro q̃ is q̃ & de9erat nõ dubitauerit mori.

Hugo.

Salus morte Christi quæsita quanta sit diligẽtia conseruanda.

6. I RVrsus crucifigentes & ostentui habẽtes filium dei. In hoc peccatores denuo renouari nõ possunt, quia & aliã crucem & aliam mortẽ filii dei habere nõ possunt. Non ꝙ pœnitentibus venia deneget̃: sed pro peccatoribus Christus iterum nõ moriet̃. Custodi ergo salutem tuã. Semel pro illa Christus mortuus est. Si illam amiseris, non poteris habere Christum alium qui pro te moriatur: vel eiusdem Christi aliam mortem. Dicit tibi Christus. Serua salutem tuam. Ego ꝑ illa mortu9 sum. Si illam amiseris, ego iterum mori nõ possum: tamen eadem morte amissam iterum reddere possum. Sed nolo mihi iniuriam facias quia si salutem tuam morte mea acquisitã voluntarie peccando iterum amiseris, quãtum in te est iterum crucifigi iterũ me mori cõpellis.

Balduinus.

Qꝫ tam iustorum q̃ impiorum meritis p̃mia respondebunt.

TErribilis ẽ expectatio iudicii & ignis 10. K
ęmulatio quæ cõsumptura est aduersarios. Ecce iam nunc in moribus hominum futuri iudicii figura pręcedit. Ignis eñ cupiditatis & libidinis & malignitatis accẽsus est in medio populorum: & late depopulat̃ habitatores terræ: quasi iã vicina sit mundi cõflagratio. Quæ cum venerit, configurabitur pœna culpæ. Qualis enim nũc est culpa talis erit & pœna. Vita eñ malorũ ignis est: & pœna eorũ ignis erit. Vitaq; iustoꝝ ignis ẽ: & sic ignis eorũ gloria erit. Ardent nunc iusti diuini igne amoris, quem dominus venit mittere in terrã: & quem vult vt ardeat. Ignis enim est in Sion & calor ignis erit in gehenna. Ardebunt iusti in futuro sed sicut seraphim ardebũt, & fulgebunt sicut sol in conspectu domini: & lucebunt in splendoribus sanctorum. Hæc erit eorũ gloria: qui sicut lucernæ ardentes & lucentes per charitatem sibi interius ardent, & ad exemplũ foris aliis lucẽt. Mali quoq; in futuro ardebũt: sed dissimiliter, de quibus dicit̃. Pones eos ĩ clibanũ ignis &c. Ardentiam nũc de quibus dicitur. Omnes adulterantes quasi clibanus ignis corda eoꝝ. Et de malis dicit̃. Supercecidit ignis & non viderunt solem. Ignis nempe quo mali ardent non illuminat sed excęcat: intãtum vt solem videre non permittat.

Bernardus.

Qꝫ fides de tribus humani generis hostibus soleat triumphare.

SAncti per fidem vicerũt regna. Quid 11. L
ni attribuatur fidei victoria, cuius est etiã vita? Iust9 autẽ ex fide viuit. Quoties ergo tentationi resistis totiens vincis malignum. Noli id propriis tribuere viribus: noli in te sed magis in deo gloriari. Quando enim ille fortis armatus tuæ cederet infirmitati? Aduersarius vester diabolus (ait Petrus) tanq̃ leo rugiens circuit quærens quem deuoret: cui resistite fortes in fide. Et beatus Ioannes. Hæc est (inquit) victoria quæ vincit mundũ fides nostra. Vides queadmodum sibi veritatis testimonia cõcinãt. Paulus fide regna vicisse sanctos: Petr9 prĩcipi mũdi resistẽdũ ĩ fide: Ioãnes: Hęc est inquit victoria q̃ vicit mũdũ fides nostra.

Adam.

Qꝫ Christ9 septẽ disciplĩas ꝑ pctĩs nr̃is accepit.

IN disciplina perseuerate. Tanq̃ filiis 12. M
offert se nobis deus. Totus in disciplina debet esse discipulus verbi: vt ex

verbere disciplinæ humilietur ad timorem, ad scientiā erudiatur, exerceatur ad patientiā, ad gloriā elimetur. Cū em̄ illud recolit, Ego quos amo arguo, & castigo: eo se præsumit dei filiū quo se sentit verberib⁹ disciplinę subiectū. Nō em̄ deest disciplina verbi magisterio: nec disciplinę ē expers, cū nomē trahat a verbere verbū patris. Quia & virga suæ potestatis verberat aerias potestates: & per virgā de radice Iesse, ex corde patris exiēs nostros correxit errores. Verbū em̄ incarnatum dum in carne sua verbera sustinuit, quę nobis debebantur: dum flagellis dorsum exposuit imitatores suos ad disciplinę sufferētiā informauit. Disciplina qppe pacis nostrę sup eum: & liuore eius sanati sumus. Q; si supra dorsum eius, qđ est dorsum innocentię, fabricauerūt peccatores: debēt corpus noxium, corruptū vitiis, flagellis subducere pœnitentes! Inspiciamus si placet quot disciplinas innocentię verbū in passione susceperit quarū proculdubio fidelis discipulus & imitator, & prædicator existit. Septē sunt vt considero, quarū primā sustinuit in flagellis. Secūdam in sputis. Tertiā in colaphis. Quartā in spinis. Quintā in clauis. Sextā in esca fellis. Septimā in lanceatione lateris. In his septem disciplinis vere liberalibus tota Christianę patientiæ philosophia consistit.

Balduinus.

Q; radix ęternæ dulcedinis sit amara.

N ¶Omnis autē disciplina in pręsenti quidem videtur nō esse gaudii sed mœroris. Postea autē fructum paratissimū exercitatis p eam reddet iustitię. Ad contēplatiuę vitę dulcedinē accedētibus, nō statim gaudium promissæ suauitatis occurrit, sed prius ostendunt amarissimū corticem cōpunctionis super anteactis criminib⁹. Deinde etiā durissimā testam inueteratę consuetudinis. Confracto tandem & debellato hoc vitio ostendet & aperiet sese fideliter & humiliter quęrenti animę suauitas domini.

Cassianus.

Q; nec equo calcar, nec reprehensio placeat delinquenti.

O ¶Omnis disciplina in pręsenti nō videt̄ esse, g. sed mœro. Etem̄ sectio vel vstio salutaris quæ illis qui hulcerū cōtagione putrefacti sunt, pie infertur a medico, mala tolerantibus existimatur. Nec equo calcar, nec emendatio suauis est delinquenti.

Petrus cantor. De triplici claudicatiōe.

P ¶Erigite genua dissoluta, & man⁹ remissas ad deū, ne claudicans quis erret: magis autem sanetur. Est triplex claudicatio: mortalis culpę vt qui deū colit pro tēporalibus & ęternis. Vnde & illud. Vsquequo claudicatis in duas partes. Si dn̄s est deus sequimini eum. Si autē Baal, sequimini eum. Nō potestis duobus dominis seruire. Sic etiā claudicat qui recipit vnū testamētum sine reliquo. Est & claudicatio infirmitatis humanę & licita, eorū q nō vtroq; pede vt virgines sequuntur agnum. Est & claudicatio virtutis & gratię, qua claudicauit Iacob: Et illi qui tēporalibus vtuntur solū p natura, & se suspendunt a reliquis p corona.

Cassianus.

Q; qui fraternis bonis inuidet, dei iudicia reprehendit.

¶Videte ne radix amaritudinis sursum germinans impediat. Hęc radix amaritudinis inuidia est: quę se erigens ad superna, in cōtumeliam ipsius qui bona homini confert, tendit auctoris. Nō em̄ aduersus hoīem, sed plane aduersus deū blasphemus extollitur: q nihil in fratre aliud nisi bonū meritū carpēs, nō hominis culpam sed dei iudicia reprehendit. Q

Bernardus.

Q; Christi gratia pręsto fuerit pręteritis pręsentibus & futuris.

IEsus Christus heri & hodie, ipē & in ęternū. Hesternū qdē ab iitio scl'i vsq; 13. ad dn̄icā ascēsionē: hodiernū vero diē R exinde vsq; ad seculi consummationē: Aeternū intellige post cōmunē omniū resurrectionē. Nulli horum deest Christus: nulli deest Iesus. Nulli deest vnctio, nulli salus. Patriarchis & pphetis in visione exhibitus est: apostolis in humilitate: nobis in fide: Angelis in specie. Quā sane speciem & electis hominibus ostensurū se promisit: nō quidem hodie: sed in ęternū. Deniq; iam transierat: iam nostrū illud illuxerat hodiernū, cū apostoli loquerētur. Etsi cognouimus Christum secūdum carnē, sed nūc iam nō nouimus. Videtur tamen etiā in hoc mane de carnibus agni nō nihil esse seruatū: sed qđ residuum est iam datur igni: q; videlicet vsq; hodie eadem caro nobis: sed spiritualiter nō carnaliter exhibeatur. Neq; enim est q; causemur nostro huic negatā tēpori, siue eam quę ad patres veteris testamenti facta est, apparitionem: siue eam quæ apostolis exhibita est, præsentiā carnis eius. siquidem fideliter considerantibus neutrā deesse liquebit. Adest enim nobis etiam nunc carnis ipsius vera substantia: haud dubium quin in sacramento assunt reuelationes: sed in spiritu & virtute, vt tēpori gratię quæ nūc est nihil in vlla gratia deesse pbetur. Nec mireris q; carnales illis manifestationes exhi-

buit,qui carnalem eius prestolabatur aduentũ. Nobis enim tãto efficacior gratia & reuelatio dignior necessaria est, q̃to excellentiora cõstat esse quę expectamus.

Finiuntur Epistolę.B.Pauli apostoli.
Sequitur Epistola b. Iacobi apostoli.
Gillebertus.

Q̃ vnguẽtũ patientię vicat vnctio charitatis.

ca. I.

S Omne gaudiũ existimate fr̃es mei cũ in tẽtatiões varias incideritis. Dixerat dñs In patientia vestra possidebitis aĩas vestras. Ipsa em̃ patiẽtia est velut quidã impassibilitatis odor Illuc siqdẽ mala nulla inferunt: hic vero patientię bñficio acsi vnguẽto quodã mitigatorio, etiã q̃ illata sunt, nõ sentiunt. Efficax & vtile oĩno vnguentũ: qđ etiã inter carnis vexationes animũ ab iniuria tuetur, & continet ne fatiscat, ne deficiat, ne laboret. Verũ adhuc excellentiorẽ vobis vnctionẽ demõstro. Omne gaudiũ existimate fratres &c. An non tibi videtur excellentiori pfusus vnguẽto q nouit in aduersis gaudere, q̃ q didicit in ipis nõ cõtristari? Minus est em̃ quo excluditur dolor, q̃ quo lætitia suadetur. Deniq; & inimicos non modo tolerare: sed etiam amare iubemur. Odor ergo dilectionis super omnia aromata.

Galfridus.

Q̃ vt nostras saluemus animas, omnẽ immũditiam & malitiam abiicere debeamus.

T ¶Abiicientes omnẽ immũditiã & abundantiã malitię, in mansuetudine suscipite insitũ verbũ &c. Cibus est animę verbũ dei: nec tam curioso expectatori q̃ auido proderit susceptori. Quis enim vestrũ ad panem hodie corporalem ociosus spectator accedet? Edant paupes & saturẽtur: nõ videant & mirẽtur. Ego vero (fateor) nõ parũ mihi timeo in hac parte. Siquidẽ min⁹ facile cordi infertur audientis, qđ non exit de corde loquentis. Felix qui in corde suo abscondit eloquia domini: qui verbũ insitum magis q̃ foris editum in mansuetudine suscipit. Dignũ erat, nullam penitus maculam, nullam nos malitiam nosse: sed quia nõ est istud virtutis, imo potius infirmitatis nostrę, studeamus interim abiicere qđ nõ possumus nõ habere. Abiicientes (ait) omnẽ immũditiã & abundantiã malitię. Vtraq; em̃ q̃ copiosa q̃ multiplex si cauentur in opere, subrepunt in sermone, in quouis gestu, in habitu, in cogitatu deniq; vel affectu. Q̃ occulte interdũ vel nęuus impuritatis suboritur: vel radix amaritudinis germinat dum nescitur. Et processu tẽporis si negligit̃ erũpet in regulum, qđ longa fuerit dissimulatiõe confotũ. Dicunt homines seculi, nihil sordis in suo sale mulierẽ fatuam inuenire. Et facit hoc non mũditia salis, sed quęrẽtis negligẽtia, vel poti⁹ nõ quęrẽtis. Abiiciamus ergo oẽm penit⁹ immunditiã & abũdantiã malitię, p quã charitas refrigescit, vt mũdo corde deum videre possimus: sed & pacifici filii dei vocemur & simus. Verbum hoc sapientię est: & nihil inquinatum incurrit in eã. Insitũ verbũ est, qđ intus loquitur deus per fidem, per rationem, per inspirationem, per testimonia scripturarum. In mansuetudine suscipite. Alioquin si vocat, & renuis: si extendit manum, & non sit qui aspiciat: si despicis omne consilium eius & increpationem: non te saluabit qui solus potest. Quid autem dicim⁹ ꝙ verbũ hoc dicit̃ animas nostras posse saluare? Si in verbo hoc possibilitas est nõ certa saluatio: vt qd ego ꝑ ambiguis certa reliqui, ꝑpter hoc verbum custodiens vias duras? Nolite metuere fratres mei: nõ ãbiguũ est, sed arduũ, sed difficile, sed imẽsum: ꝙ nemo alius potest saluare: scilicet animas nostras.

Gillebertus.

Q̃ lingua inflammata a gehenna ad bonum non valeat inflammare.

Lingua modicũ mẽbrum inflãmat rotam natiuitatis nostrę, inflammata & ipsa a gehẽna. g V Lingua praua iracũdię & indignationis occasiones requirit: iniurias vel falsas simulat vel veras exaggerat: quas debuerat dissimulare: ad offensam officia interpretatur: & venenati sermonis scintillas adhibet ad comedẽdũ cor suũ. Quid lingua nequã cordi tuo tales adhibes flãmas? sufficiat illi flãma sua, ardor carnalis cõcupiscẽtię, & leuitatis calor innatę: quibus cor tuũ acsi rota volubilis impellitur. Ignem hunc quẽ euomis, hauris de gehenna. Inflãmata (inquit) a gehẽna. Lingua hęc male coccinea est: sed vincta nõ est. Nõ em̃ ligat sed dissipat. Male succẽdit qa succidit vnita: quia dissidii verba scintillat. Flamma talis de inferis est. Nã flãma quę desursum est, pudica & pacifica est: bonis consentiẽs: & bonos faciens. Verbũ em̃ dulce & mul.ami.& miti.ini. Quasi flãmã flãma cõsumit, inferiorẽ superior, infernalem cęlestis: dum sapiẽs & suaue verbũ vincit malignũ, & dulce durum emollit.

Bernardus.

Qꝫ dei sapientiā pax & pudicitia comitentur.

X ¶Sapientia quę desursum est, primū quidē pudica est: deinde pacifica &c. Pudica qdē est, contra ꝓprię voluntatis impuritatē. Pacifica cōtra ꝓprii cōsilii obstinatā rebelliōnē. Audiant igit qui ꝓprię voluntatis & ꝓprii cōsilii lepra sordēt. Audiant q̄ breui versiculo spiritus sanctus lepram vtrāq; condemnet.

Vnde supra.

Y ¶Sapientia quę desursum est &c. Omnē ergo cogitationē in qua hęc duo nō cōcurrūt, a dei sapientia alienā nō dubites. Ea vero quę pudica videt, nec ad vitia trahit aperte, sed virtutis prętēdit imaginē, tūc demū a deo noueris esse si pacifica sit: si prelati tui atq; spūaliū fratrū approbet iudicio: qm̄ non faciet dn̄s verbū qd nō reuelauerit seruis suis. Quāta vero deuotione, q̄ta humilitate, q̄ta sollicitudine cogitatio salubris nō aliter q̄ diuinę dignationis sermo suscipi debeat.

Cur in laude sapientię: pudicitiæ patientia copuletur.

Z ¶Sapiētia q̄ desursum est p.q.p.&c. Bona pudicitię comes patiētia, quę in laude sapientię mutuo cōnectunt. Pudicitia modeste se ꝑ dignitate tēperat: patientia alienā imodestiā ęquanimiter portat. Illa ꝓprios motus informat: hęc alienos impetus ifringit: illa decor: hęc est fortitudo, Ideo dicit fortitudo & decor indumētū eiꝰ.

Adam.

Qꝫ indignus sit amore opificis qui ipsi prętulerit opus suum.

4. A QVi voluerit amicus esse huius mundi inimicus dei cōstituit. Amare certe q̄ mundi sunt, est contēpsisse cęlestia: est inimicū fieri ęternorū. Ab ęternis exulat bonis congsitor pręsentiū: nec dignus est amore opificis, qm̄ ipm opificē opi suo pręferre nō nouit.

Galfridus.

Qꝫ iustus nō sit qui peccata non facit, sed qui confitens satisfacit.

5. B COnfitemini alterutrū ꝑccata vestra: & orate ꝑ inuicē vt saluemini. Multū em̄ valet dep̄catio iusti assidua. Iustus est aūt q pctm̄ nō dico nō operat (Quis em̄ est ille?) sed q nō operit, nō abscōdit. Iustus autē q pctm̄ nō fouet, nō diligit, cōfitet. Confitet dico nō ꝓfitet. Accusat nō prędicat. Nō iactitat sed deplorat. Deniq; (vt ait dn̄s) dic tu inigtates tuas vt iustificeris: nec tibi iam dubitaueris dictū: qa multū valet dep̄catio iusti assidua. Vis scire q̄ multū? Amē amē (ait veritas ꝑ magnitudine rei prębēs incredulis iuramētū) et si qd petieritis patrē in noīe meo dabit vobis. Quis ergo petere iam dissimulat nisi q nō curat accipe? Quis negligit orare nisi q negligit ipetrare?

Finitur Epistola. b. Iacobi apostoli.

Sequitur Epistola. I. b. Petri apostoli.

Guilielmus de sancto Theodo.

Qꝫ quadruplex sit obedientia.

CAstificantes aīas vestras in obedientia charitatis. Est obediētia imperii & cōsilii, est subiectiōis, est charitatis. Puriꝰ aūt ac dulciꝰ scđm apostolū Petrū: ad pares siue ad minores suos filii obediētię castificant corda sua in obedientia charitatis, q̄ ad maiores subiugant ꝑ obedientiā necessitatis. In illa em̄ sola vel pręcipit vel cōsulit vel etiā obedit charitas hic autē pœnā vel timet vel minat impiosa necessitas. Et in illa obedienti sępe debetur maior gloria: in ista vero inobedienti maior semp intentatur pœna. ca. 1. C

Bernardus.

De tribus gradibus eorum qui se a seculi actibus alienant.

OBsecro vos tanq̄ aduenas & peregrinos abstinere vos a carnalibus desideriis &c. Felices qui se pręsenti seculo tāq̄ aduenas & peregrinos exhibent immaculatos se custodientes ab eo. 2. D

De peregrino.

¶Peregrinus siquidē via regia incedit, nō declinat ad dexterā neq; ad sinistrā. Iurgātes nō attendit: siue nubētes, aut choreas ducētes, aut aliud quidlibet facientes viderit, nihilominus transit: qa peregrinus est: & nō pertinet ad eū de talibꝰ. Ad patriā suspirat, ad patriā tendit. Victum & vestitū habēs nō vult aliis onerari. Beatus plane qui suū sic agnoscit, sic deplorat incolatū dicēs dn̄o: qm̄ aduena ego sum apud te & peregrinus. Magnū hoc quidē: sed fortasse gradus aliqs altior est. Nam & pegrinus si nō admiscet ciuibus: aliqn̄ tamē delectatur videre quę fiunt: vel audire ab aliis: vel ipse narrare quę vidit. His & huiusmodi si nō penitꝰ remanet, detinet tn̄ & retardat, dū minꝰ memor patrię minori accelerat desiderio. Nam & tātope potest in his delectari, vt inde nō solū remoret, & minus cito veniat: sed remanēs ex toto nec perueniat. Quis est magis alienꝰ ab actibꝰ seculi q̄ pegrinus? Profecto qbus dicit apostolus. E

De mortuo.

F ¶Mortui enim estis &c. Peregrinus certe potest facile occasione viatici plusquam oporteat detineri quęrendo & pręgrauari portando. Mortuus si desit et ipsa sepultura, non sentit. Sic vitupantes, sicut laudantes, sic adulantes audit vt detrahentes: imo vero nec audit quia mortuus est. Omnino felix mors: quę sic immaculatum seruat: imo penitus alienum facit ab hoc seculo. Sed necesse est, vt qui non viuit in se, viuat Christus in illo: sicut ait apostolus. Viuo ego iam non ego, viuit vero in me Christus. Acsi diceret: ad alia omnia mortuus sum: non sentio: non attendo: non curo. Si qua vero Christi, hæc viuum inueniunt & paratum.

De crucifixo.

G ¶Magnus gradus est iste: ac fortassis poterit adhuc superior inueniri. In quo quęrimus nisi in eo qui raptus est vsque ad tertium cęlum? Quis enim prohibet tertium cælum dicere si quem gradum supra istos poterit inuenire. Audi igitur ipsum dicentem. Mihi absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi: per quem mihi mundus crucifixus est & ego mundo. quasi dicat: non solum mortuus mundo, sed & crucifixus: quod est ignominiosum genus mortis: ego illi, pariter & ipse mihi. Omnia quę mundus amat, crux mihi sunt: Delectatio carnis, honores, diuitię, vanę hominum laudes. Quę vero mundus reputat crucem, illis affixus sum, illis adhęreo, illa toto amplector affectu.

Balduinus.

Quod mortis ęternę liberatio nos mortis alterius faciat debitores.

2. H CHristus passus est pro nobis: vobis relinquens exemplum vt sequamini vestigia eius. Obedientiam vsque ad mortem requirit a nobis sanguis Christi, qui pro nobis passus est nobis relinquens exemplum: vt sequamur vestigia: eius hoc est vt moriamur & commoriamur ei. Vicissitudinem pro vicissitudine & mortem pro morte exigit a nobis. O rem mirandam & stupendam. Inde obligamur vsque ad mortem obnoxii: vnde per mortem dimittimur a morte liberi. Inde debitum mortis contrahitur: vnde debitum mortis absoluitur. Iam ergo ex noua causa debitores mortis sumus, quam quis ex veteri culpa, nihilominus ex noua gratia. Sed mors peccatorum pessima, debitę pœnæ quędam est exolutio: Sic tamen vt ingratitudinis nulla sequatur absolutio. Preciosa vero mors sanctorum. Per mortem Christi est quędam gratiarum actio & vicissitudinis nonnulla similitudo. Hęc autem similitudo mortis, obedientia est vsque ad mortem.

Galfridus.

Qualiter pastores fieri debeant forma gregis.

¶Seniores obsecro pascite qui in vobis est gregem dei. Sic ille primus pastor pastores obsecrat: sicut & coapostolus eius Paulus peccatores obsecrans clamat. Obsecro vos pro Christo reconciliamini deo. Si ergo illi sic obsecrant, quanto magis dignum est: vt secundum quod sapiens ait, Pauperum obsecratione loquatur? Ego pręcipere habeo nec docere scio nec sufficio vel monere. Ceterum doceat apostolus Petrus. Qui pascere & puidere monet & spontanee secundum deum. Voluntarie quoque non turpis lucri gratia, neque ambitu dominationis: sed forma facti gregis ex animo. Etsi alia fuerit forsitan gregis actio, ea tamen sit pastoris intentio: vt studeat talis videri quem expediat æmulari. Neque enim spontaneus ille est quem paupertatis vrget dura necessitas. Aut voluntarius, quem cupiditas trahit. Trahit non nullos: sed qui eiusmodi sunt non mirentur faciem Moysi sibi apparere cornutam. Mirantur quamplurimi quomodo in ecclesia pecuniarum amor dissuadetur: quem sectari hodie ecclesia pene tota videtur. Vnde enim vitulus terrę cultor sic colitur? Quia ab Aaron aurum in ignem mittitur, & sacerdotum exemplo agitur vt ardenter ametur. Nam etsi magna de contemptu mundi dicantur, plus tamen attendunt homines quid agatur. Vident mensas dapibus simul & opibus oneratas, supellectiles varias, promptuaria plena, gazas multiplices, vel glorianter possideri: vel ardenter appeti: vel optari. Hoccine est pascere gregem domini? Nulla eis hæc ędificatio: nulla refectio spiritualis: nulla (inquam) ędificatio: nisi vt ipsi quorum infirma est conscientia: Idolothyta manducent. Nam auaritia idololatria est. Pascite (ait) gregem domini prouidentes. Alioquin in pascua quamlibet vberi pastor improuidus non tam ouium pastor est quam luporum. Non enim putent sufficere si prędicando gregem pascunt nisi prouidentes. Prouidere ergo necesse est & peruigiles excubias facere: feras abigere: caulas instruere: oues etiam ęgras curare: dispersas colligere errantes ad gregem reducere vel etiam reportare: lupum claua percutere: ouem cædere virga: Canem vnctum fune tenere: videlicet frænare zelum: nec quamlibet simplicium dissimulare peccata: nec vlli parcere tyrannorum. Facti (inquit) forma gregis. Nam formam illam in factis esse necesse est factitiam non fictitiam: sculptam non pictam. Vbi hodie forma gregis? Informis magis hæc vita est & deformis: modo signat calicem domini: modo talos agitat: versat aleam scacos mouet: aut in auibus cęli ludit: modo canes instigat in leporem, modo angelicum reformat alleluia.

Vt terribiliter nimis in eorũ aliquẽ vltio diuina peessit: q ipsa sacrificii hora dũ secretas orationes dicere debuisset, venatorias voces (vt aiunt) quibus fuerat assuetus cœpit audientibus oibus personare. Et cũ apparuerit princeps pastorũ nolite esse securi: qa exiget de cõmissis ouibus rationẽ. Apparebit sol iustitię: & oia simul faciet apparere. Q̃ beati q tunc pcipient immarcessibilem gliæ coronã. Q̃ vero miseri qui festinãt coronare se rosis anteq̃ marcescãt: vt immarcessibilẽ nõ pcipiant, pastorꝫ principe apparente, coronã. Nullum inquiunt, pratũ sit qđ nõ pertrãseat luxuria nostra. Transibit pfecto & ptransibit luxuria: sed nõ pœna.

Finitur Epistola b. Petri prima.

Sequitur Epistola b. Ioannis Prima.

Galfridus.

Q̃ Christum quiuis hominũ valeat imitari.

ca. 1. K

Qui dicit se in Christo manere debet sicut ipse ambulauit & ille ambulare. Ad hoc vẽit, ad hoc missus est a patre, apostolo teste. Quos pſciuit & predestinauit conformes fieri filii sui. Null⁹ vero est q veraciter possit dicere ꝙ Christũ sequi nõ possit. Sequi potest etiã qui nõ põt sequi quocũqꝫ ierit. Oẽs possumus imitari eũ cui nullus equari. Quis humilior, qs sublimior Christo? Quis tã diues: qs tã paup existit? Deniqꝫ qs tã sanct⁹, qs tam multiplicũ vel tã grauiũ onerat⁹ põdere pctõrũ? Patiẽter sustinete charissimi: nõ blasphemor? Nec Iudei qd possent oblog inuenerunt cũ diceret. Quis ex vobis arguet me de peccato? Peccata Christus nõ habuit sua, sed nr̃a portauit. Nec suã ei mater placẽtã fecit, vt nobis oibus coueścatur. Heu q̃ grauis esca aceto, felle, myrrha amarior, digna admiratiõe: plena dilectione cõmunio. Nullã tibi domine mater tua placẽtam fecit. Talem genuit ꝙ in nullo tuũ placitum, tuam veneris facere voluntatem.

Bernardus.

Quę sunt quæ a mũdi amatoribus requirũt.

2. L

Omnia quę in mũdo sunt, sũt cõcupiscẽtia carnis cõcupiscẽtia oclorũ & ambitio sclі. q̃ nõ sunt (inquit) ex p̃re sed ex mũdo. Viderit hic qsqꝫ cui⁹ sit spũs, qd diligat qd cupiat, qd sequat. Ecce eñ speculũ veritatis: tãtũ ne cõsiderato vultu cõsciẽtię suę ꝑtereat, & qualis fuerit obliuiscat. Ambitio curiositas & voluptas nõ ex patre sunt sed ex mũdo. Aut certe qa mlti codices habẽt nõ ambitionẽ sclі: sed supbiã vitę: in cõcupiscẽtia carnis vniuersã accipe corporalium sensuum delectationẽ: qua quidẽ nec ipsa curiositas caret: ac deinceps in cõcupiscẽtia oculorũ quęcũqꝫ ad humanũ diẽ & secularẽ gloriã & extrinsecã ꝑtinent veritatem. Porro in supbia vitę elationem cordis intellige. Hæc tria qui diligit, mũdũ diligit, & dei constitutus est inimicus.

Adam de Persen̄.

Quibus laqueis diabolus totũ mũdũ irretiuit.

¶Omne qđ in mundo est, est cõcupiscẽtia carnis, concupiscentia oculorũ, & supbia vitę. Ecce quib⁹ laqueis vniuersum orbem pene diabolus sibi irretiuit. Bestia hęc triformis non tam ascensura est q̃ iam de abysso ascendit, os habẽs, loquens ingẽtia, & nominibus plena blasphemię: totũ pene genus hoĩm tribus dictis cornib⁹ ventilauit: certatim properans sibi imprimere imaginẽ bestiæ, huius charactere se signari. Eius imago & character est quicqd exterius patet in homine qđ non deceat Christianum. Secularis vitę species, & flagitiorũ impudentia, inuerecunda turpium executio, bestialis huius seculi characterẽ appellamus. Quocirca apostolus habentibus spiritum dei formã eius bestię interdicit inquiẽs. Nolite cõformari huic seculo sed reformamini in nouitate sensus vestri. Elidat ergo cõcupiscentiã carnis sobrietas mater cõtinẽtię. Eliminet cõcupiscẽtiã oculorũ curiositatis inimica sanctę grauitas disciplinæ Amor paupertatis humilitatis nutricius exufflet superbiam vitę. M

Bernardus.

Q̃ pnia vel charitas pctã operiat electorum.

Omnis qui natus est ex deo nõ peccat. 4.
Hoc dictũ est de predestinatis ad vitã, nõ ꝙ oĩno nõ peccent, sed ꝙ peccatũ ipsis nõ imputet vel ꝙ punit cõdigna pœnitentia vel in charitate abscõditur Charitas quippe operit mltitudinẽ peccatorũ. Neqꝫ enim possumus hic penitus sine peccato esse seu miseria: possumus tamẽ iuuãte gratia nec peccato superari nec miseria. N

Q̃ predestinatus ad gloriam non permanet in peccato.

¶Ois q natus est ex deo nõ peccat, sed generatio cęlestis cõ. illũ. Nõ peccat inqt. i. nõ ppetrat nõ pmanet in peccato qa cõseruat illũ vt perire nõ possit ea quę falli nõ potest cęlestis generatio. Siue nõ peccat. i. tãtũdẽ est aeſi nõ peccet. O

Pro eo, s. q̃ nõ imputabitur ei peccatũ. Generatio em̃ cę. con. illũ. Sed generationẽ istam quis enarrabit? Quis põt dicere, Ego de electis sum? Ego de p̃destinatis ad vitã? Ego de nũero filiorũ? Quis inquã dicere põt reclamante scriptura: Nescit homo vtrũ dign9 sit amore an odio? Certitudinẽ nõ habemus: sed spei fiducia cõsolatur nos: ne dubitationis huius anxietate penitus cruciemur. Propter hoc data sunt signa quędam & indicia manifesta salutis, vt indubitabile sit eum esse de numero electorũ: in quo ea signa permanserunt.

Quę sint in electis signa salutis.

P ¶Porro inter ea quę fiduciã pręstant & materiam spei, maximũ est hoc q̃d dñs ait. Qui est ex deo verba dei audit. Nonnullos em̃ sic interdum audientes inuenies acsi nihil ad eos ptineant quę dicãtur: non intrare cor suum, non discutere mores suos, nõ cogitare ne forte q̃d audiũt dictum sit p̃pter eos. Magis autẽ si forte sermo dei viuus & efficax, qui suo & nõ ei9 qui loquitur arbitrio fertur quocũq̃ voluerit: si inquã manifeste aduersus vitia illa p̃cesserit quibus se illi sentiũt obligatos, dissimulant: & auertunt oculos cordis, aut qualibet adinuentione palliant vitia: & seducunt miseri semetipsos. In his ergo salutis signa nõ video. Magis autẽ vereor ne forte propterea nõ audiant verbum dei: quia nõ sint ipsi ex deo.

Bernardus.

De duplici dilectione.

Q ¶Nolite diligere verbo neq̃ lingua, sed opere & veritate. Est dilectio in actu, est & in affectu. Et de illa quidẽ quę operis est, puto esse legem datam hominibus, mãdatũq̃ formatũ. Nam in affectu quis ita habet vt mandat? Ergo illa mãdatur ad meritũ: ista in præmiũ datur. Cuius tamẽ initiũ profectũq̃ vitã quoq̃ pręsentẽ experiri diuina posse gratia nõ negamus: sed consummationẽ futurę deferimus felicitati. Aut si placet tibi de affectuali magis datũ fuisse mandatum, nõ inde contẽdo, dummodo acquiescas & tu mihi q̃ minime in hac vita ab aliquo hominũ possit vel poterit adimpleri. Quis em̃ sibi arrogare hoc audeat, q̃d se Paulus ipse fatet̃ nõ cõprehendisse? Nec latuit pręceptorẽ pręcepti pondus hominũ excedere vires: sed iudicauit vtile ex hoc ipso suę illos insufficientię admoneri: & vt scirent ad quẽ iustitię finem niti pro viribus oporteret. Ergo mãdando impossibilia nõ preuaricatores hoies fecit sed humiles vt omne os obstruatur & subditus fiat omnis mũdus deo: quia ex operibus legis nõ iustificabitur oĩs hõ corã deo. Accipiẽtes q̃ppe mãdatũ & sentiẽtes defectũ clamabim9 in cęlũ, & miserebit̃ nr̃i de9. At hoc dixerim, si consenserimus affectualem charitatẽ lege fuisse mãdatã. Sed actuali id poti9 cõuenire videt̃. Maxie ex hoc: q̃ cũ dixisset dñs, Diligite inimicos vr̃os: Mox de operib9 infert: Bñfacite iis qui oderũt vos. Item scriptura. Si esurierit inimicus tuus ciba illum. Si sitit, potum da illi. Et hęc de actu nõ de affectu. Et item dñs. Si diligitis me inquit sermonẽ meũ seruabitis. Atq̃ hic ad opera mittimur: p̃ iniunctam obseruãtiã mandatorum. Sic te ergo necesse est accipere q̃ iuberis diligere proximũ tuũ sicut teipsum: etsi nõ ita aperte expressum sit. Neq̃ hoc dico vt sine affectione simus: cũ inter magna & grauia hoim mala enumeret apostolus, sine affectione esse.

De triplici affectione.

¶Sed est affectio quã caro gignit. Et est quã ratio regit. Et est quã condit sapientia. Prima est quã dicit apostolus legi dei nõ esse subiectam nec esse posse. Secũda quã perhibet legi dei cõsentientẽ qm̃ bona est. Longe ab vtraq̃ tertia distat: quę gustat & sapit quoniã suauis est dominus: primam eliminans, secũdam remunerans. Nam prima dulcis, sed turpis. Secunda sicca, sed fortis. Vltima pinguis & suauis. Igitur per secundam opera fiunt: & in ipsa charitas sedet. nõ illa affectualis quæ sale sapientiæ condita pinguescens magnã menti importat multitudinẽ dulcedinis domini: sed quædam potius actualis: quę etsi nõdum dulci illo amore suauiter reficit: amore tamen amoris ipsius vehemẽter accendit. De hac dictum est. Nolite diligere verbo neq̃ lingua: sed opere & veritate. Vides quomodo caute incedit inter vitiosum atq̃ affectuosum: ab vtroq̃ pariter hãc distinguẽs actualem & salutiferã charitatẽ. Nec linguę mẽtientis in hac dilarione recipit fictũ: nec rursum afficientis exigit sapiẽtię gustum. Opere (inquit) diligamus & veritate. q̃ scilicet moueamur ad bene operãdum magis quodã viuidę virtutis impulsu q̃ sapidę illius charitatis affectu.

Cassianus.

Q̃ malũ põt suggerere diabolus non vrgere.

S ¶Maior est qui in nobis est: q̃ qui in mundo. Nullus hominũ posset oĩno vitare peccatũ q̃d cũq̃ maligni spiritus cordibus nostris inijcere voluissent: si eis queadmodũ ad suggerendum ita ad cõpellendum facultas violenta suppeteret. Quãobrem sicut in illis est inuestigationis copia, ita nobis virtus respuẽdi siue acquiescẽdi libertas est attributa. Quorũ tamẽ potentiã & impugnatiões si pertimescimus, etiã p̃tectio

nes atq adiutoria dei econtrario cōferamus. de quo dicit. Maior est ei qui in nobis est, q̄ qui in mūdo. Cuius etiā auxilia multo vehementiori virtute militēt p̄ nobis, q̄ aduersum nos illorū multitudo confligit. Nam bonarū rerum non tantū suggestor, sed etiā factor atq impulsor est de⁹: ita vt nōnunq̄ nos etiā inuitos & igno rantes attrahat ad salutem.

Bernardus.

Hominem esse in deo: & deū in homine, opus est charitatis.

4 T Deus charitas est: & qui manet in charitate in deo manet, & deus in eo. Per charitatē homo in deo: & deus in homine est. Sed homo quidē ab ęterno in deo tāq̄ ab æterno dilectus, qui tñ de prædestinatis sit. Deus vero in hoīe ex quo dilectus ab homine. Et si ita est, homo quidē in deo est, etiā quando in homine deus nō est. Deus aūt in homine nō est, qui non sit in deo. Manere em̄ in dilectione non potest: & si forte ad tempus diligat, non dilectus: sicut habes: quia ipse prior dilexit nos. Porro cū iam diligit q diligitur, homo in deo & deus in homine est. Qui autē nunq̄ diligit, nūq̄ dilectus est: ac per hoc nec ipse in deo, nec deus in ipso.

Q̄ ppter se solū deū diligere debeam⁹

V ¶Diligamus deū quoniā ipe prior dilexit nos. Non aliter ad verā perfectionē conscendere poterimus: nisi quemadmodū nullius alterius rei nisi nostræ salutis gratia prior nos ille dilexit: ita eū nos quoq nullius alteri⁹ rei nisi sui tm̄ amoris dilexerimus obtētu. Verū q sic eum diligit, superata omni impugnatione vitiorū pacis iam securitate perfruit: & transit in ipsius virtutis affectum, iugēq statū ipsius boni, cuius iam totus est, retentat: quia damno intimę castitatis nihil credit esse damnosius. Nec em̄ carius aut p̄ciosius quicq̄ pręsenti indicat puritate. Cui pœna grauis est, vel virtutū perniciosa transgressio, vel ipsius vitii virulenta contagio, huic nunq̄ nec reuerentia humanę p̄sentię adiiciet quicq̄ honestatis, nec minuet solitudo: sed vbicūq secum semp circunferens arbitram, non solū actuū, sed etiā cogitationū suarum conscientiā, ipsi potissimū studere contendit, quam nec circunueniri, nec falli, nec subterfugere se posse cognoscit.

Gillebertus. De triplici timore dei.

X ¶Perfecta charitas foras mittit timorē, velut inutilem & superuacuū: sed non timorē illum qui castus permanet in se.s. Est em̄ timor quē foras mittit veritas. Primus caut⁹. Secūdus castus & non permanens in se.s. Terti⁹ castus & permanens. Primus veret pœnam. Secūdus offensam. Tertius totus libera quędā & secura reuerentia est. Primus metuit puniri: secundus priuari, terti⁹ neutrū. Primū perfecta charitas exterminat. Secundū ad tēpus tolerat. Tertiū sibi indiuise collaterat. Frigidus timor est, & pigre incedit, satis habens tm̄ impune euadere. hunc timorem perfecta charitas foras mittit. Amor fastidiū nescit: feruidus est: & in anteriora extentus. Quid em̄ timebit charitas? Veteres offensas? Sed charitas operit multitudinē peccatorū. Infirmitatis proprię cōscientia timebit ne decidat? Sed fortis est vt mors dilectio. Tēporales p̄ Christo timebit molestias? Sed ne quidē æternæ si fuerint, defatigari & euanescere poterit cōsummata dilectio. Non ideo amat charitas vt pereat, sed mauult foris pœnaliter inęternū perire, q̄ vsu ęterni amoris priuari. Et quid mirū? Quid em̄ videbis in Christo qd̄ nō eius & nobis charitatē exhibeat & nostrā exigat? Totus est nobis charitatis illecebra: irritamentum amoris. Nullū in se meticuloso relīqt locū affectui. Totus amari vult, qui tot⁹ meret amari. Ociosus debet esse timor vbi tot īsignia relucent amoris. Proinde dedignat charitas timoris cōmerciū cogi nesciēs q̄ nesciat cōpesci.

Bernardus.

Q̄ cœlestem generationē tentationis victoria testetur.

Omne quod natū est ex deo vincit mūdum. Quotquot sunt cōcepti cū Christo, eos mūdus odit: sed cū Christo superatur pariter & ab ipsis. Confidite inqt, ego vici mundū. Sic manifesta est sermonis illi⁹ veritas quem apostolus ait. Quos p̄sciuit (iquit) haud dubiū qn deus pater hos & p̄destinauit cōformes fieri imagini filii sui. Vide cōformitatem: post ipsum adoptant vt sit ipse primogenitus in multis fratribus. Post ipsum odit eos mundus. Bene ergo qd̄ natū est ex deo vincit mundū: vt sit testimoniū cœlestis generationis victoria tētationis. Victores igit sumus, sed in ipso qui cōfortat nos: quia hæc est victoria quę vincit mundū fides nostra. Fide quidē in dei filios adoptamur. Fidē in nobis mundus in maligno posit⁹ odit atq persequit. Fide quoq vincitur & a nobis. Sequitur. Quis est em̄ qui vincit mundū nisi qui credit quia Iesus est filius dei? Certum est oēm qui non credit in filiū dei ex hoc ipso iam non modo victū esse sed etiam iudicatū. Verūtamen multos vide mus credētes Iesum filium dei esse, adhuc tamē mundi nihilominus cupiditatib⁹ irretitos. Sed dico. Putasne filiū dei Iesum credit q̄squis ille homo q ipsius nec terret cōminationibus, nec attrahit Y

promissionibus, nec pceptis obtēperat: nec con silijs acquiescit? Nōne is etsi fateat se nosse deū factis tamen negat? Porro fides sine operibus mortua est. Nec igitur mirum si nequaq̄ vicit qui nec viuit. Quęris quęnā viuida & victoriosa fides? Illa sine dubio per quā Christ⁹ habitat in cordibus nostris. Christus em̄ & virtus est, & vita nostra.

Sequitur.

Q͛ Christus non solum congregauit populum, sed & redemit.

Z ¶Hic est qui venit per aquā & sanguinē Iesus Christus. Non in aqua solū, sed in aqua & sanguine. Hoc ad differentiā Moysi arbitror accipiendū. Moyses siquidē in aqua venit, a qua & nomē accepit vt Moyses vocaret. Manifeste aūt plus q̄ Moyses hic: vtpote q venerit nō in aqua solum, sed in aqua & sanguine. Aquę multę populi multi. Venit ergo in aqua tātū q cōgregauit populum, sed populū non redemit. Nam & ipsa quoq; de seruitute ægyptia liberatio, non Moysi sed agni sanguine facta est.

Sequitur.

De triplici testimonio quod datur in terris.

A ¶Tres sunt qui testimoniū dant in terra, Spūs aqua, & sanguis. In aqua baptismum intellige. In sanguine martyriū. In spiritu charitatē. Spiritus em̄ est qui viuificat: & fidei vita dilectio. Deniq; si quęris, qd spiritui & charitati? respondeat Paulus: Quia charitas diffusa est in cordibus nostris p spiritū sanctū qui datus est nobis. Necessario quoq; spiritus addit aquę & sanguini: cū teste Apostolo, sine charitate quicqd habeas nihil profit. Iam vero qui baptismū aqua, martyriū diximus sanguine designari: memēto & vnicū & quotidianū esse baptismū: similiter & martyriū. Est em̄ martyrii genus, & effusio quædā sanguinis in quotidiana corpis afflictione. Est & baptismus aliquis in cōpunctione cordis, & lachrymarū assiduitate. Sic quippe infirmis & pusillis corde necesse est vt quem semel pro Christo ponere non sufficiunt, saltem mitiori qdē sed diuturniori martyrio sanguinē fundant. Sic & baptismi sacramentū, quoniam iterari non licet, iis qui sępius in multis offendunt, frequēti oportet ablutione suppleri. Vis nosse qui vincit mundum? Siquidē hoc ipsum beatus iste Ioannes indicat dicens. Nolite diligere mundū neq; ea quæ in mūdo sunt. Omne em̄ quod in mundo est, cōcupiscētia carnis est & cōcupiscentia oculorū, & ambitio seculi. Hæ sunt tres turmę quas fecerunt Chaldęi. Nobis igitur aduersus triplex genus tentationis triplici opus est munimento, vt carnis cōcupiscētia ipsius mortificatione vincatur: quam in sanguinis testimonio diximus intelligendam. Oculorum vero concupiscentiam superet studium compunctionis, & assiduitas lachrymarum. Ambitionis autē vanitatem virtus charitatis excludat, quæ sola castificat animā, sola purgat intentionem. Certū quippe triumphati mundi testimonium est, si corpus castiges, & subiicias seruituti, ne perniciosa libertate seruiat voluptati, si fletui pbeas oculos magis q̄ petulātiæ vel curiositati: si spiritali dilectione flagrās nulli animū dederis vanitati. Merito sane vnus est qui in terra pariter & in cœlo testimonium phibet spiritus: quia siue corporis afflictio cessabit, seu lachrymarum fons exsiccabitur: charitas nunq̄ excidit. Verūtamē licet maneat post aquam & sanguinem spiritus (Aqua quippe & sanguis regnū dei non possidebunt) interim tamen aut vix aut nullo modo inuenire est spiritum sine illis: quoniā hi tres (inqt) vnū sunt. Vt quolibet ex his tribus deficiente, adesse cætera non pręsumas. Simul vero iuncta testimonia ista credibilia facta sunt nimis: nec poterit cui in terris suppetunt hęc, carere testimonio vel in cœlis.

De triplici testimonio quod datur in cœlo.

¶Tres autem sunt qui testimoniū dant in cœlo, Pater & Filius & Spiritus sanctus. Et ne quā forte dissonantiam suspiceris, hi tres vnū sunt. Magnum profecto habituri sunt testimonium quos in cœlo pater susceperit tanq̄ filios & heredes, filius asciuerit tanq̄ fratres & cohęredes, Spiritus sanctus adhęrentes deo vnum spiritum fecerit esse cum eo. B

Q͛ in terris triplex testimonium phibetur electis.

¶Tres sunt qui testimonium dant in cœlo. Et tres qui testimonium dant in terra. Vt mihi videtur, triplex testimonium in cœlo stabilitatis est signum. Triplex in terra, reparationis. Illud angelos: istud homines. Illud beatos a miseris: istud iustos discernit ab impiis. Angelis si quidem qui in prima illa præuaricatione superbiente Lucifero steterunt, merito testimonium perhibet visio trinitatis: hominibus quos diuina miseratio saluat, spiritus, aqua, & sanguis. Tres enim sunt qui testimonium dant in terra spiritus, aqua, & sanguis. Scitis quia in primo homine peccauimus omnes, & in ipso cecidimus vniuersi. Cecidimus sane in carcerem luto pariter & lapidibus plenum. Exinde iacebamus captiui, inquinati, conquassati, donec ve- C

niret desideratus gentibus, qui nos redimeret, ablueret, adiuuaret. Hic est enim qui sanguinem proprium dedit in redemptionē: aquam simul produxit de latere suo in ablutionem. Emisit deinde de excelso spiritum suum, qui adiuuaret infirmitatem nostram. Vis ergo nosse an hæc aliquid operentur in cœlis: ne forte reus sis sanguinis domini quē euacuas q̄tum in te est: sed & aqua ipsa quę mundare debuerat, in sordibus permanenti iudicium damnationis accumulet: Spiritus quoq; cui resistis, non liberet maledictum a labiis suis? Cauendum enim ne sint tibi infructuosa, quia necessario essent pariter & damnosa. Quis est autem qui testimonium habet effusi non sine causa sanguinis Christi, nisi qui continet a peccatis? Seruus enī peccati est qui peccatum facit, vt si deinceps cōtinere potuerit, & iugum abiicere miseræ seruitutis: certissimum sit testimonium redemptionis, quā operatur sine dubio sanguis Christi. Verum non sufficit peccatori continentia, si non assit etiam pœnitentia. Habet ergo & ab aqua testimoniū, qui laborat in gemitu suo, lauans per singulas noctes lectum suum. Sed qd erit q longo catenarum vsu & carceris habitatione crudeli confracti atq; collisi defecimus in via vitæ? Inuocemus spiritum viuificatorem & adiutorem, confidentes quia dabit pater qui in cœlis est, spiritum bonum petentibus se. Sane nouum superuenisse spiritum certissime cōuersatio noua testatur. Iam (vt breuiter repetam) a sanguine & aqua & spiritu habes testimonium: si contines a peccatis, si dignos agis pœnitentiæ fructus, si facis opera vitæ.

Q in cœlo, in terra, & in inferno, triplex testimonium prębeatur.

D ¶Tres sunt qui testimonium dant in cœlo, Pater, Filiꝰ, & Spiritus sanctꝰ. Et tres in terra: Spiritus, aqua, & sanguis. Similiter tres in inferno. In Esaia legimꝰ. Vermis eorū non morietur: & ignis eorū nō extīguet. Duo mala sunt vermis & ignis. Altero roditur conscientia, altero concremantur corpora. Tertium additur desperatio, quæ vel eo intelligitur quod dicitur. Non morietur & non extinguetur. Iis qui in cœlo sunt, datur testimonium beatitudinis. Iis qui in terra, iustificationis. Iis qui in īferno, damnationis. Primum est testimonium gloriæ. Secundum gratiæ. Tertium iræ.

Finitur Epistola prima beati Ioannis Apostoli.

Sequitur Epistola beati Iudę Apostoli.

Bernardus.

Q spiritum vitæ non habeat quisquis ab vnitate diuiditur.

I sunt qui segregant semetipsos, animales spiritum non habentes. Nihil æque offendit angelos sanctos, quomodo dissensiones & scandala. Videre est animam hominis quemadmodum vniuersa corporis membra viuificet sibi cohærentia. Separa ergo quoduis a iūctura cæterorum, & vide an deinde illud viuificet. Sic est omnis qui dicit anathema Iesu. Quia anathema separatio est. Sic est (inquā) omnis qui ab vnitate diuiditur, ne dubites q̄n ab eo recesserit spiritus vitæ. Digne ergo contentiosos, & qui separant semetipsos, apostoli carnales & animales vocant spiritum non habentes. E

Finitur Epistola beati Pauli· Iudę. Apostoli.

Sequitur Apocalypsis beati Ioannis.

Bernardus.

Q a domino calidus diligit, euomitur tepidꝰ, frigidus toleratur.

Tinā frigidus esses aut calidus. Deus hominem inuenire cupit aut sui consideratione calidum, & charitatis igne flagrantē: aut sui ipsiꝰ cognitione frigidū, & aqua cōpunctionis ignita diaboli iacula restinguentem. Alioquin verendum est homini ne tepidum & nauseam prouocantem euomat ex ore suo. ca. 3 F

Cassianus.

Qualis periculi sit cū quis de feruore conuertitur in teporem.

¶Vtinā calidus esses aut frigidꝰ &c. O magna multitudo dulcedinis dei: & iustos ī ore tenet, & peccatores nō ante euomit q̄ denunciet euomendos. Verum non immerito eos dominus quos iam receperat in visceribus charitatis, noxie tepefactos cum quadam auulsione sui pectoris euomendos esse pronunciat: qui cū salutarem quodammodo ei prębere potuissent sub G

stantiam, euelli ab illis visceribus maluerũt: tã to deteriores effecti illis qui nunq̃ ori dominico illati sunt, cibis: q̃to id quod nausea compellente proiicim⁹, odibilius detestamur. Quicq̃d eñ frigidum est etiam ore nostro susceptũ, vertitur in calorẽ & salutifera suauitate percipit. Quod autem vitio semel pernicioso teporis est abiectũ, non dicã labiis admouere, sed etiã eminus ĩtueri sine ingẽti horrore nõ possum⁹. Rectissime ergo tepidus frigido pronunciatur deterior: quia facilius ad salutarẽ conuersionem, ac perfectionis fastigiũ carnalis quis. i. secularis vel gentilis accedit, q̃ is qui professus monachũ nec tamen viam perfectionis arripiẽs secundũ regulã disciplinę, ab illo semel spiritualis feruoris igne discessit. Dicit ei in corde suo qui eiusmodi est, Diues sum & locuples, & nulli⁹ egeo Cui illud quoq; qđ subsequitur consequenter aptat. Tu aũt es miser & miserabilis & pauper & cęcus & nudus. In eo fact⁹ etiã seculari deterior ꝙ nec miserũ se nec cęcũ aut nudũ aut emẽdatione dignum vel egere monitis alicui⁹, aut institutione cognoscit. Et ob hoc ne exhortationem quidẽ vllã verbi salutaris admittit: non intelligens ipso monachi se noĩe ꝑgrauari ac deprimi opinione cunctorũ, quia dũ creditur ab omnib⁹ & velut dei famulus colitur, necesse est vt in futuro vehementiori iudicio pœneq; subdatur. Postremo quid diuti⁹ immoramur in iis quę nobis experimento satis cõperta sunt ac ꝓbata? Frequenter vidimus de frigidis atq; carnalibus. i. de secularibus atq; paganis spiritualẽ peruenisse feruorem: de tepidis atq; animalib⁹ omnino non videmus.

Gillebertus.

Q₂ sancti licet deum semper habeant, semper tamen quærunt.

H ¶In medio & in circuitu sedis dei. Hoc de beatis illis oculatis animalibus & pẽnatis legitur. In medio & in circuitu sedis dei. O qualis ibi circuitus erit pergere ab ipo in ipsum: ire & redire: ire desiderio, delectatione redire: dum semper eius qđ experientia desiderat, præsentia satiat: vt mẽs possidentis & contuentis et illi sit per appetentiam intenta, & illo sit sufficienter contenta. In medio inquit, quia voti sui perducunt ad intima. Et in circuitu: quia semper voto rediuiuo ferunt in eadẽ ipsa. In medio, quia eorum iam completum est votum. In circuitu, quia non sufficiunt cõprehẽdere totum. In medio sunt admissa per gratiam. In circuitu sunt exclusa per differentem naturam. Quæ est eñ sedes ista, nisi ea de qua loquit Apostolus: Lux inaccessibilis quam inhabitat deus? Deniq; q̃tũ libet oculata sint beata illa animalia, tamen illuminat ea, vt q̃tum possint capiãt, & excedit ne ad totum sufficiant.

Bernardus.

De septẽ sigillis quibus signatus est liber vitę.

Vidi in dextera sedẽtis super thronum librum signatum sigillis septẽ, & non erat qui legeret vel aperiret. Et ego flebam multũ &c. Et vnus de senioribus dixit mihi. Ne fleas. Ecce vicit leo de tribu Iuda &c. Et vidi, & ecce in medio throni agnum stantẽ tanq̃ occisum: & venit & accepit de dextera sedentis in throno librum: & aperuit librum: & facta est lætitia magna. Leonem Ioannes audierat, & agnum vidit: agnus occisus est, agnus aperuit librũ, & aperuit leo. Deniq; dignus est (aiunt seniores) agnus qui occisus est, accipere fortitudinem. Non mansuetudinem amittere, sed accipere fortitudinem. Vt & agn⁹ maneat & leo sit. Plus dico: vt mihi videtur, idem etiã liber est qui non poterat aperiri. Quis eñ dignus inueniretur aperire hunc librum? Indignum se profitetur ipse Baptista Ioannes: quo in natis mulierum nemo maior surrexit. Venerat enim ad nos sapiẽtia, sed in libro clauso vtiq; & signato. Sed quid dicimus super his septẽ sigillis? An forte triplex animę virtus, ratio, memoria & voluntas, & quadrifaria corporis compositi ex quatuor elementis, in his septẽ intelligenda est: vt nihil de veritate humanitatis defuisse nouerimus saluatori? An magis humanitatis eius ipse est liber: & q̃renda sunt signacula septem? Septẽ eñ quędã arbitror inueniri q̃bus maxime celabat in carne ꝓsẽtia maiestatis, vt non possit aperiri liber, & sapientia q̃ latebat agnosci. Sunt autẽ quę occurrunt interim, matris desponsatio: qua part⁹ virginis & cõceptionis veritas velabatur: ita vt hoĩs fabri filius fabricator hoĩs putaretur: & infirmitas corporis qua plorãs & vagiens lactens & dormiẽs & cæteris subiacens necessitatibus carnis iacebat inter hæc virtus diuinitatis. Sic & circuncisionis signum suscipiens, peccati remedium, ęgritudinis medicinam, q morbum omnẽ tollere venerat & peccatũ. Et item in Aegyptum fugiens a facie Herodis reguli: nec dei filius agnosci poterat, nec rex cœli. Quid trina illa tentatio inimici, in deserto, in pinnaculo, supra montem? Si filius (inquit) dei es: dic vt lapides isti panes fiant. Et item: Mitte te deorsum. Neutrum Christus fecit, vt signaretur liber, & falleretur astutus. Deniq; eousq; seductus est, vt haberet iam pro constanti, hominem purum esse: & in tantam insaniam superbia cæca prorum

peret vt non diceret vltra. Si filius Dei es: sed, Hæc omnia tibi dabo si procidens adoraueris me. Sextum est signaculum crucis, vbi pependit inter latrones. Clausit & sepultura librum hūc nec vllum omnino signaculum sic astrinxit. Sepulto em̄ domino sola restare desperatio videbatur. Adeo vt discipuli ipsi dicerēt: quia nos sperabamus. Quis non illo fleret in tēpore clausum alti⁹ librū & nō esse q aperiret? Sed dignus est agnus qui occisus est: Leo q surrexit. Postremo liber ipse dignus est aperire seipsum. Resurgens nimirum a mortuis, resurgens autē virtute propria, & post tres dies sicut prædixerat, testimonium perhibentibus inimicis: & resurgens in tanta maiestate & gloria, indicat manifeste quæcunq̧ p̄diximus signacula vel operimenta, voluntaria non necessaria: nec conditionis fuisse: sed dignationis.

Qz altare sub quo clamant occisi Christi dicatur humanitas.

6. k SVbtus altare Dei audiui voces occisorum. Quas voces? Vindica domine sanguinem &c. Vox precis non laudis est ista. Sed quid est hoc altare? Ego p̄ meo sapere altare istud nihil aliud arbitror esse q̄ corpus ipsum domini Saluatoris. Credo ego q̧ super hoc, sensum eius habeam: cum audiā eū in euangelio promittentem. Vbicunq̧ fuerit corpus ibi congregabuntur & aquilæ. Interim ergo sub humanitate Christi, feliciter sancti quiescunt: in quam desiderant angeli ipsi prospicere: donec veniat tēpus quādo iam non sub altari collocentur: sed exaltentur super altare. Sed qd dixi. Nūquid humanitatis Christi gloriam, non dicā hominū: sed vel angelorum asse qui poterit quis, nedū superare? Quonā igitur modo super altare dixerim exaltandos eos qui nunc subtus altare quiescunt, visione vtiq̧ & contemplatione, non prælatione. Ostendet em̄ nobis filius vt pollicitus est, semetipsum non in forma serui: sed Dei. Ostendet etiam nobis patrem & spiritum sanctū: sine qua visione nihil sufficeret nobis.

Qz in vita beata tripliciter Dei visione fruemur.

L ¶Tripliciter em̄ in æterna illa & perfecta beatitudine fruemur Deo, videntes eum in omnibus creaturis, habētes eum in nobisipsis, & qd ineffabiliter iocūdius fit atq̧ beatius, ipsam quoq̧ cognoscentes in semetipsa trinitatem, & gloriam illam sine vllo ænigmate mundo cordis oculo contēplantes. Hæc vero cognitio est summa beatitudinis: tritici medulla: adeps frumenti quo ciuitas sancta Hierusalem satiatur.

Qz non nisi plenæ ecclesiæ dabitur beatitudinis plenitudo.

¶Sustinere modicum tempus donec impleatur numerus fratrum vestrorum. Aut sic. Dictum est illis vt quiescerent adhuc tempus modicum donec compleantur cōserui eorum, & fratres q interficiendi sunt sicut & illi. In plenam & perfectam beatitudinem nec sine nobis intrabunt sancti cum corporibus suis, nec sancti sine plebe, nec spiritus sine carne. Et merito quidem. Neq̧ enim præstari decet integram beatitudinem donec sit homo integer cui detur: nec perfectione donari ecclesiam imperfectam. Acceperunt tamen sancti iam singulas stolas: sed non vestientur duplicibus donec vestiamur & nos: Deo melius prouidente pro nobis, vt non sine nobis consummētur. Stola enim prima ipsa est (quam diximus) felicitas & requies animarū. Secunda vero immortalitas & gloria corporū. Vnde & dicunt. Vindica sanguinem sanctorum tuorum qui effusus est. Non tanq̄ vindictæ cupidi, nec de propriæ vltionis zelo: sed ex desiderio resurrectionis & glorificationis corporum suorum, quam vsq̧ in diem iudicii differendam esse non dubitant.

Quomodo stolæ martyrum in agni sanguine dealbentur.

LAuerunt stolas suas & candidas eas fecerunt in sanguine agni. Candidas 7. prorsus in sanguine: quia exiuit cum M eo & in eo aqua dealbans. Aut certe candidas in sanguine agni nouelli: sanguine inquam lacteo, cādido, & rubicūdo. Sicut ait sponsa in Cāticis Canticorū. Dilectus meus candidus & rubicūdus. Inde est etiā q̧ i stola cādida & fulgureo vultu testis quoq̧ resurrectionis apparet.

Bernardus.

Qz consultius sit oculos liquari in lachrymas q̄ in superbiam eleuari.

¶Absterget Deus omnem lachrymam ab oculis sanctoꝝ &c. Felices lachrymæ quas benigna N manus conditoris absterget. Et beati oculi qui talibus liq̄ri fletibus elegerunt, q̄ eleuari in superbiam, q̄ omne sublime videre: q̄ auaritiæ & petulantiæ famulari.

Qz angeli vota nostra Deo perferant, eius ad nos gratiam referentes.

8. O AScendit fumus aromatum in conspectu dn̄i de manu angeli. Ministrant angeli: sed de alieno: offerētes deo opera nr̄a bona, nobis ei⁹ gratiā referētes. Vn̄ merito p̄misit scriptura data fuisse angelo icēsa multa. Et addidit. Ascēdit fumus aromatū. Nostros

eñ sudores nõ suos, nřas non suas lachrymas offerũt deo. Nobis quoq; ei⁹ mũera referũt nõ sua. Nõ sic minister ille sublimior cũctis, & humilior vniuersis, qui semetipsum obtulit sacrificium laudis: qui patri offerẽs animam suam nobis ministrat vsq; hodie carnẽ suã. Hui⁹ ita ꝙ tanti ministri gratia nihil mirũ si dignanter nobis immo & libẽter angeli sancti ministrent. Ipsi eñ amant nos: quia nos Christus amauit. Dicitur certe vulgari quodã prouerbio. Qui me amat, amat & canem meũ. Nos vero o beati angeli catelli sumus domini illius quẽ tanto affectu diligitis. Catelli inquã cupientes saturari de micis quę cadunt de mensa dominorũ, qui estis vos.

Q; beatam virginem: amicta sole & stellis coronata mulier designauit.

Ignũ magnũ apparuit in cœlo, mulier amicta sole, & luna sub pedib⁹ ei⁹ & in capite eius corona stellarũ duodecim. Vehementer nobis vir vnus & mulier vna nocuere, sed gratias deo per vnum nihilominus virum & mulierẽ vnam omnia restaurant: nec sine magno fœnore gratiarũ. Nec eñ sicut delictum, ita & donum: sed excedit damni æstimationem beneficii magnitudo. Sic nimirum prudentissimus artifex quod quassatũ fuerat non confregit, sed vtilius omnino refecit: vt videlicet nouum nobis Adam formaret ex veteri, & Euam transfunderet in Mariam. Et quidem sufficere poterat Christus. Siquidẽ & nunc omnis sufficientia nostra ex eo est. Sed nobis bonum non erat esse hominem solũ. Cõgruum magis vt adesset nostrę reparationi sexus vterq;: quorum corruptioni neuter defuisset. Fidelis plane & prępotens mediator dei & hominum homo Iesus Christus: sed diuinã in eo verentur homines maiestatem. Deniq; quia deus noster ignis consumens est: quidni vereretur peccator accedere: ne queẽadmodum fluit cæra a facie ignis: sic pereat ipse a facie dei? Ita ꝙ iam ne ipsa mulier benedicta in mulieribus, videbitur ociosa? Opus eñ mediatore ad mediatorem istum. Nec alter nobis vtilior q̃ Maria. Quid eñ ad Mariam trepidet humana fragilitas? Nihil austerum, nil terribile, tota suauis est: omnibus offerens lac & lanam. Reuolue diligentius euangelicæ historiæ seriem vniuersam: & si quid forte increpatorium, si quid durum, si quod deniq; signum vel tenuis indignationis occurrerit in Maria, de cætero suspectam habeas, & accedere verearis. Q; si (vt vere sunt) plena magis omnia pietatis & gratiæ, plena mansuetudinis & misericordiæ, quę ad eam pertinent, inueneris: age gratias ei qui talem tibi mediatricẽ benignissima miseratione præuidit, in qua nihil possit esse suspectum. Deniq; omnibus omnia facta est: sapientibus & insipientibus copiosissima charitate debitricẽ se fecit. Omnibus misericordiæ sinum aperuit, vt de plenitudine illius accipiant vniuersi: Captiuus redemptionem: æger curationẽ: tristis consolationem: peccator veniam: iustus gratiã: angeli lætitiã: tota trinitas gloriam: Filii persona carnis substantiam, vt non sit q se abscõdat a calore ei⁹. Putasne ipa est sole amicta mulier? Esto siquidem vt de pręsenti ecclesia intelligendum propheticę visionis series ipa demonstret sed id plane nõ inconuenienter Marię videbitẽ attribuendum. Nimirũ ipsa est quæ velut alterum solẽ inducit sibi. Queẽadmodũ eñ ille oritẽ indifferẽter super bonos & malos: Sic ipsa quoq; præterita non discutit merita, sed omnibus sese exorabilem: omnibus clementissimam prębet: omniũ necessitates amplissimo quodã miseratur affectu. Nam & defectus omnis sub ea & qcqd fragilitatis seu corruptionis est, excellentissima quadã sublimitate pręceteris omnibus excedit & supergreditur creaturis: vt merito sub pedibus eius luna esse dicatur. Alioqn nihil magnũ dixisse videbimur, vt sit luna ista sub pedibus eius, quã sup oẽs angelorũ choros super Cherubim & Seraphim exaltatam nefas est dubitare. ¶Solet autẽ luna non modo defectum corruptionis, sed etiam stultitiam mẽtis, nonnunq̃ vero ecclesiam p̄sentis temporis designare. Illam quidẽ propter mutabilitatem: hãc propter susceptũ aliunde splendorẽ. Vtraq; vero (vt ita dixerim) luna sub pedibus Marię cõgrue satis intelligi potest: alio tamen atq; alio modo. Siquidẽ stultus vt luna mutatur: Sapiẽs permanet vt sol. In sole feruor & splendor stabilis: in luna solus splendor, atq; omnino is mutabilis & incertus. Iure ergo Maria sole amicta phibetur, quæ profundissimã diuinæ sapientiæ vltra q̃ credi valeat penetrauit abyssũ, vt q̃tũ creaturæ conditio patitur, luci illi inaccessibili videatur immensa. Candidissimus sane, sed calidissimus huius mulieris amictus. Insipientia vero omnis longe sub pedibus eius. Vt penit⁹ hæc longe sit a collegio virginum fatuarum. Iã si ecclesia lunę magis videtur intelligenda vocabulo, ꝙ videlicet non ex se splendeat, sed ab eo qui dicit, Sine me nihil potestis facere: habes mediatricem quã tibi paulo superius commendauimus euidenter expressam.

Quæ sit corona qua virgo virginum coronatur.

¶Sequit. In capite ei⁹ corona stellarũ duodeci. Q Dignũ plane stellis coronari caput, qd & ipsis

lōge clarius micans, ornet eas poti⁹ q̄ ornet ab eis. Quid ni coronēt sidera quā sol vestit? Sicut dies verni circūdabāt eā flores rosarū, & lilia cōuallīū. Quis illas æstimet gemmas? quis stellas numeret, qb⁹ Mariæ regiū diadema cōpactū ē? Supra hoīem est coronæ huius rōnē exponere: indicare cōpositionē. Nos tñ modulo nostræ exiguitatis abstinentes a periculoso scrutinio secretorum, non incongrue forsitan. xii. stellas istas. xii. prærogatiuas gratiarum intelligimus quibus Maria singulariter adornatur. Siquidē inuenire est in Maria p̄rogatiuas cœli, Prærogatiuas carnis, Prerogatiuas cordis. Et si fuerit ternarius iste p quaternariū multiplicat⁹, habebimus forte stellas. xii. qbus reginæ nostræ diadema p̄fulgeat vniuersis. Mihi sane rutilat fulgor primo quidem in Mariæ generatione: secūdo in angelica salutatione: tertio in spiritus sancti superuētione: Quarto ī filii dei inenarrabili cōceptione. Sed & in his quoq̧ siderum radiat decus: q virginitatis primiceria, q sine corruptione fœcunda, q sine grauamine grauida, q sine dolore puerpera. Nihilominus etiam spirituali quodam splendore in Maria coruscant, mansuetudo pudoris, deuotio humilitatis, magnanimitatis credulitas, martyrium cordis. Quid ergo sidereum fulget in generatione Mariæ? Plane q ex regibus orta: q ex semine Abrahæ, q generosa ex stirpe Dauid. Si id parum videtur, adde q generationi illi ob singulare priuilegium sanctitatis, diuinitus noscitur esse cōcessa, q lōge ante easdem patribus cœlitus repromissa, q mysticis præfigurata miraculis, q oraculis præmunita propheticis. Merito signū hoc magnum in cœlo apparuisse scribitur, qđ tanto ante de cœlo noscitur fuisse promissum. Iam in eo q tam reuerenter atq̧ officiosissime ab angelo salutata est: vt iam in regali solio supra omnes cœlestium ordines legionum exaltata videretur: & paulominus adoraturus fœminam quę solebat ab hoībus hactenus æquanimiter adorari: excellentissimum virginis nostræ meritum & singularis gratia commendatur. Fulget etiā nouus ille cōceptionis modus vt superueniente spiritu sola de sola sanctificatione Maria conciperet. Nam q verum Deum & Dei filium genuit, vt idem ipse Dei atq̧ hominis vnus omnino Deus & homo prodiret ex Maria: Abyssus luminis. Nec facile dixerim q vel angelicus oculus ad huius fulgoris vehementiam non caliget. De cætero sane virginitatem carnis & propositum virginitatis, ipsius quoq̧ p̄positi nouitas euidēter illustrat: q videlicet in libertate spūs legis Mosaicæ decreta trāscēdēs illibatā deo corporis simul & spiritus sanctimoniā vouit. Probat ei p̄positi inuiolabile fundamētū: q tā cōstanter p̄mitteti filiū angelo respōdet. Quomodo fiet istud &c. Forte em̄ primo turbata est in sermone eius: & cogitabat qualis esset ista salutatio: q benedictam sese audisset in mulieribus, quę benedici in virginibus semper optabat; Et hæc benedictio iam videbatur esse suspecta. Vbi vero in promissione filii manifestum virginitatis periculum videbatur: non potuit vltra dissimulare quin diceret, Quomodo fiet istud? quoniam virum non cognosco. Merito proinde illā meruit benedictionem, & hanc nō amisit: vt longe gloriosior fiat & virginitas ex fœcunditate, & ex virginitate fœcunditas: ac mutuis sese illustrare radiis hęc duo sidera videātur. Magnum enim est virginem esse: sed virginem mattem longe amplius. Iure etiā illud molestissimum tedium quo reliquæ omnes grauidæ mulieres laborare noscuntur sola non sensit, quæ sola sine libidinosa voluptate concepit. Vnde & in ipso suæ cōceptionis initio quando cæteræ mulieres potissimū miserabilius affliguntur, Maria tota alacritate montana conscendit. Sic & in partu q̄ lucidum est, q noua exultatione nouam edidit prolem, sola inter mulieres a communi maledicto & dolore parientium aliena. Si rerum precia ex raritate pensamus: nihil his potest rarius inueniri. Siquidem in omnibus istis, Nec primam similem visa est nec habere sequentem. Cæterū quæ restant adhuc imitationem requirūt. Nā precedentia non communicat nobis, sed secretum suum recipit sibi. Itaq̧ nihil horum exigitur a nobis. Sed nunquid si defuerit nobis etiā mansuetudo pudoris, si humilitas cordis, si magnanimitas fidei, si compassio mentis, negligentiam nostram singularitas excusabit? Gratissima sane gemma in diademate, micans in capite stella, rubor in facie hominis verecundi. Pudibunda fuit Maria: ex euangelio id probamus. Vbi enim aliquando loquax, vbi præsumptuosa fuisse videtur? Foris stabat loqui quęrēs cū filio, nec materna auctoritate aut sermonē interrupit, aut habitationem irrupit in qua filius loquebatur. ¶In omni textu quatuor euangeliorum (si bene memini) nō nisi quater Maria loquens auditur. Primo ad angelum, sed cū semel atq̧ iterū iā allocutus eam fuisset. Secundo ad Elisabeth, quando vox salutationis eius Ioannem exultare fecit in vtero. Tertio ad filiū cum esset annorum. xii. Quarto in nuptiis ad filium & ministros. Et is quidem sermo certissimus index ingenitæ māsuetudinis & virginalis verecundiæ fuit. Aliorum quippe verecūdiam suam reputans, sustinere non potuit, nec

vini dissimulare defectum. Deniq; legis in acti-bus apostolorum, ꝙ redeuntes a monte Oliueti vnanimiter perseuerabant in oratione. Si forte Maria affuit, nominetur prima: quæ supra omnes est tam filii prærogatiua q̃ priuilegio sanctitatis. Petrus & Andreas, Iacobus & Ioannes, & cæteri qui sequuntur, hi omnes perseuerabant vnanimiter in oratione cum mulierib⁹ & Maria matre Iesu. Ita ne & mulierū sese vltimam exhibet vt nouissima omnium poneret? Merito facta est nouissima prima: quæ cum prima esset, omniū sese nouissimam faciebat. Merito super angelos est exaltata: q̃ & infra viduas & pœnitentes, infra eam de qua eiecta fuerant septem dæmonia, ineffabili sese mansuetudine inclinabat. Et quidem manifesta satis in virgine ex hac ipsa mansuetudine virtus humilitatis elucet. Veruntamen licet in sua æstimatione tam humilis esset, nihilominus tamen in promissionis credulitate magnanimis fuit: vt quę nihil aliud q̃ exiguam sese reputabat ancillam: ad incomprehensibile hoc mysterium nullatenus tamen se dubitaret electam, & veram Dei atq; hominis genitricem crederet mox futurā. Agit hoc nimirum in cordibus electorum gratiæ prærogatiua diuinæ, vt eos nec humilitas pusillanimes faciat, nec magnanimitas arrogantes. Martyrium sane virginis quod inter stellas diadematis eius. xii. nominauimus: tā in Simeonis prophetia, q̃ in ipsa dominicæ passionis historia commendatur. Tuam ipsius animam pertransibit (inquit) gladius. Vere tuam animam pertransiit vis doloris virgo beata: vt plusq̃ martyrem non immerito prædicemus: in qua corporeæ sensum passionis, excesserit cōpassionis affectus. An non tibi plusq̃ gladius fuit sermo ille, reuera pertransiens animam, & pertingens vsq; ad diuisionem animæ & spiritus, Mulier ecce filius tuus? O commutationem. Ioannes tibi pro Iesu traditur, seruus pro domino, discipulus pro magistro, filius Zebedei pro filio Dei, homo purus pro Deo vero. Quomodo nō tuam affectuosissimam animam pertrāsiit hæc auditio? quādo & nostra licet saxea licet ferrea pectora, sola recordatio scindit.

Hugo de Sancto Victore.

Q mors Christi prius profuerit q̃ fuerit.

13. S Agnus qui occisus est ab initio seculi. Agnus occisus est ab initio seculi. i. iis qui fuerūt ab initio seculi. Hoc est, ad redemptionem, ad salutem, ad recōciliationem eorum qui fuerunt ab initio. Vt per hoc ꝙ dicitur ab initio, determinetur tempus non occisionis: sed salutis. Etiam inconueniens nullum erit, si semel & ab initio occisus esse dicatur. Prius enim mors eius profuit q̃ fuit.

Bernardus.

Q sequi agnum sit eius iudicium in omnibus venerari.

Si sequuntur agnum quocunq; ierit. 14. T Vere necesse est animas dilatari, quibus ipse vndiq; sequendus est agnus. Quo enim vadit? Attingit profecto a fine vsq; ad finem fortiter, disponens oīa suauiter. Vis adhuc nosse quo eat agnus? Et quo necesse habeāt beatę animę sequi eum? In omnibus requiē quæsiui. Hæc est plane requies domini, non intercisa, non circa aliqd certum restricta: quoniā in omnibus gaudet, in omnibus delectatur, in omnibus requiem quærit & inuenit. Nam & bona ei placēt in seipsis: & delectatur nihilominus bona ordinatione malorum. Diligit misericordiam & iudicium: nec modo in bonorū gloria sibi complacet: sed in ipsis quoq;, vtpote iustis, suppliciis. Putasne poterit humana anima in hoc gaudium domini sui & in hanc eius requiem intrare: vt & ipsa quoq; in omnibus delectetur: nec aliqua iam priuata affectione cōtrahatur in rugam: sed transeat in affectū quēdam generalem atq; diuinum? Poterit sine dubio, si fidelis inueniatur super pauca q̃ accepit militiæ suæ tēpore. i. super artus super sensus quos suscepit regendos: vt his probetur q̃ fidelis sit domino suo.

Gillebertus.

Q contemplationis ocium opus habeat non laborem.

¶ Beati mortui qui in domino moriuntur. A V modo iam dicit spiritus vt requiescant a laboribus suis. Spiritus hoc dicit, collatę vtiq; quietis exhibitione ex effectu gratiæ quomodo & ipse testimonium reddit spiritui nostro. Spiritus hoc dicit, quia spiritus hoc efficit. Amodo iam dicit spirit⁹ vt requiescāt a laboribus suis. A laboribus inquit non ab operibus. Opera enim illorum sequuntur illos. Opera sequunt spiritum, sicut calor ignem, vmbra corpus, lux solem, effectus causam. Qui sabbatizat in spiritu, non opus habet sectari opera. Opera enim sequuntur illum. Opera illorum. Quæ sunt opera illorum? Quę sunt opera quiescentiū? Opera mortuorum in Christo, consepultorum cum Christo, opera sabbatizantium. Festiua sunt, feriata sunt. Ocium valent opera ista. Festina ingredi in hanc requiem: in hunc sabbatismum. Sed vide ꝙ nō relinquitur sabbatismus nisi cō sepultis cum Christo. Nō relinquitur nisi post sextam diem. In qua aut vetus homo crucifigi

gitur, aut nouus perficitur. In hoc igitur sabbato, in hoc ocio sapientiã scribe, ne forte sabbata tua derideãt hostes. Scribe illã sup latitudinẽ cordis tui. Latũ em̃ ẽ cor qđ curę nõ arctãt.

Hugo de Sancto Victore.

Q; ad exemplar libri vitæ, libros conscientiæ vel scribere vel corrigere debeamus.

20. X Libri aperti sunt &c. Libri sunt corda hominum, liber vitæ est sapientia dei. Libri aperiuntur quãdo fiunt secreta cordiũ manifesta, liber vitæ aperietur quando vnicuiq; luce interiori manifeste patescet om̃e qđ faciendũ est. Et mortui ex his qui in libris sunt, non qui in libro iudicantur: quia peccatores ex suis operibus iudicabuntur. Libri nostri ad librum Dei scripti sunt, quia corda nostra ad similitudinem sapientiæ Dei condita sunt. Sicut dicitur. Signatum est super nos lumen vultus tui dñe. Adhuc scribi debẽt libri nostri secundum exemplar libri vitæ: sicut ait apostolus. Estote imitatores Christi sicut filii charissimi. Et si sic scripti non sunt, saltem corrigendi sunt. Conferamus itaq; libros nostros cum hoc libro, vt si aliquid aliter habuerint corrigantur: Ne in illa vltima collatione, si quippiam aliter inuenti fuerint habentes, abiiciantur.

Bernardus.

Q; Christus & sponsus sit in capite, & sponsa in corpore.

21. Y Idi ciuitatem sanctam Hierusalem nouam descendentem de cœlo, a deo paratam tanq̃ sponsam, ornatã viro suo. Et audiui vocem magnam de throno dicentem. Ecce tabernaculum dei cum hominibus: & habitabit cum eis. Ad quid? Credo vt sibi acquirat sponsam ex hominibus. Mira res: Ad sponsam veniebat, & absq; spõsa nõ veniebat. Quærebat sponsam, & sponsa cũ ipso erat. An duæ erant? Absit. Vna est colũba mea. Sed sicut de diuersis ouium gregibus vnum facere voluit, vt sit vnũ ouile & vnus pastor: ita cum haberet sponsam sibi inhærentem a principio multitudinem angelorum, placuit ei & de hominibus cõuocare ecclesiam, atq; vnire illi q̃ de cœlo est: vt sit vna sponsa, & sponsus vnus. Ergo ex adiecta ista perfecta est illa, non duplicata. Porro vnã conformitas facit: nunc quidẽ in simili deuotione: postea vero etiã in pari gloria. Habes itaq; vtrunq; de cœlo: & sponsum. s. Iesum, & sponsam. s. Hierusalẽ. Et ille quidẽ (vt videtur) semetipsum exinaniuit formam serui accipiens. At illã in quanã putamus forma seu specie, aut in quo habitu vidit descendentẽ ille qui vidit? an forte in frequentia angelorũ quos vidit descẽdentes & ascẽdentes super filiũ hominis? Sed melius dicimus q; sponsam tunc vidit: & agnoscẽs duos in carne vna. Dum enim sanct⁹ ille Emmanuel terris intulit magisteriũ disciplinæ cœlestis: dum supernæ illius Hierusalem (quæ est mater nostra) visibilis quædam imago & species decoris eius per ipsum nobis & in ipso expressa innotuit: quid nisi in sponso sponsam perspeximus, vnum eundẽq; dominũ gloriæ admirantes: & sponsum decoratum corona & spõsam ornatã monilibus suis? Ipse igit̃ q̃ descẽdit ipse est & qui ascẽdit: vt nemo ascendat in cœlum nisi qui descẽdit de cœlo. Vnus idẽq; dominus & sponsus in capite, & spõsa in corpore. Nec frustra ĩ terris visus est homo cœlestis: cum de terrenis cœlestes q̃plurimos fecerit sibi similes: vt sit qđ legit̃: Qualis cœlestis tales & cœlestes. Extũc & deinceps in terra viuitur more cœlestiũ: dum instar supernę illius beatæq; creaturæ, hæc quoq; q̃ a finibus terræ venit audire sapientiã Salomonis, cœlesti viro nihilominus casto inhæret amore, etsi necdum quõ illa iũcta per speciẽ, tamẽ sponsata per fidẽ.

FINIS.

Deo sint Gratiæ.

Habes itaq; lector studiose, allegoriarum & moraliũ sententiarum vtriusq; tam noui q̃ veteris instrumenti (excepto Psalterio, in quod seorsum paratur volumen) Collectanea, solerti indagine, & acri iudicio ex triginta claris & sanctitate & doctrina auctoribus decerpta: & industria ac impensis Iodoci Badii Ascensii in lucem edita. Cui cautum est speciali priuilegio & gratia ne quispiam alius triennio proximo imprimat &c.

Ad Idus Feb. M D. XX.

supputatione Romana.

Tropologiarum mysticarumqꝫ

enarrationum in utriusqꝫ divine legis testamentum libri
vigintiquatuor Venerabilis patris Petri Bertorij
Pictauiensis sacrarum literarum et Benedictine reli-
gionis Laudatissimi professoris Opus iuxta bibliorum
ordinem digestū et miscellanea expositione cōcinnatū
omnibus sacram scripturā vel intelligere vel interpre-
tari cupientibus imprimis cōmodum: nuperrimeqꝫ
Campestri censura ab erroribus repurgatum innumeris.

Epiſtola nuncupatoria huius operis.

FRATER LAMBERTVS CAMPESTER THEOLOGVS IOANNI COBERGO CIVI NORIMONTANO. S.D.

MAgnum eſt preſtantium viroꝝ grãm demeruiſſe: qm̃ id non aliter fieri poſſe ꝙ virtute credat. Huius muneris mi Coberge videris nõ imemor qui vt orbi chriſtiano bene cõſulas nec impenſas fugis nec operas: quo fit vt honoris virtutiſq; nomẽ per oẽm Germaniã futuris tranſmittis nepotibus. Facturꝰ ergo operepreciũ reor ſi (quãtum mee ſunt partes) honeſtis votis tuis aduero. Moralitatũ Petri Berthorij liber (ita eñ nuncupant) nuper in manus incidit meas: opus plane tum eruditũ tum venerandũ. Qd' cũ vidi per bybliopolas diſtrahi diuẽdiq; miro conatu, nũ tante frugis foret viſurus inieci ocellos: vidiq; opus oĩbus numeris laudabile. Ceterũ qd' nunc expetitur ſupræme correctionis vmbilicũ nõdũ ſortitũ. Tam & ſi eñ Adam petrus (vir alioqui apprime doctus) nauiam operi impenderit haud penitendam: videtur tñ magnus nonnunq̃ dormitaſſe Homerus eo ꝙ titulos ſuperliminares ſine librorum delectu affinxerit: & enarratiões hyſtoricas: allegoricas: anagogicas: vocabulo moralitatũ tranſegerit: quo quidẽ operis huius bona pars tũ honos tum profectus intercidit. Equidem qm̃ id primum habeo morem gerere Cobergoꝝ familie / idq; nõ ſegniter Siriaco meo Cobergie domus Anegotiis: curaui vt res quãto ſerius / tãto abſolutius ꝑdiret (& qd' dicitur) pulchellam nãciſceret coronidem. Nunc ergo tropologiarum librum mundis manibus prehendite tyrones euangelici: myſticum ſacre ſcripture ſenſum percũctemini: nec verborum ſimplicitati (que temporis vitio prouenit) autori abſterreamini. Porro ſi ſub iuſto iudice lis eſt (licet certẽt grãmatici) oratio eſt medio taliter trutinata examine: vt vltra citraq; nequeat cõſiſtere rectũ: Res imprimis eſt ardua / que ornari neget cõtenta doceri: vtq; ſemel dicamus reliquie ꝓſtant: licet vilibus inuoluant lyntheolis. Id eñ quatenus ipm Berthoriũ ſubinde proloquentem audite.

❡PROLOGVS TOTIVS LIBRI AVTORIS SVI EXPRIMENS INTENTVM.

CVM IAM PER OPACAM NATVRAE SyLVAM FLORES proprietatum lecturus percurrerim: & ipſius rerum naturæ maieſtate ſcrutata: poſt laborum & ſudoꝝ moleſtias: iam appropinquẽ ad litus: Reſtat poſt moralizatas ꝓprietates creaturaꝝ: figuras: necnõ ſuperadditas expoſitiões morales ænigmatũ poetarum: moralizare: & exponere figuras & parabolas ſcripturarum. Quia enim ſcriptum eſt ꝙ auditor ſapiens animaduertet parabolam & interpretationem: verba ſapientũ & ænigmata eoꝝ: occultaq; prouerbioꝝ exquiret & in abſconditis parabolarum conuerſabitur. Dignum mihi viſum eſt vnum tractatulum de moralizatiõe aliquaꝝ figuraꝝ Bibliæ huic operi meo inſerere: & paucas e multis eligere: & præter expoſitiões oẽs quæ poſitæ ſunt a doctoribus & a glo. aliquã moralẽ expoſitionẽ ad creatoris laudẽ & gloriam ordinare. Proteſtor igitur / ꝙ non intendo me intromittere vel curare de literali intellectu figuraꝝ hiſtoriaꝝ & ænigmatũ. Cũ reuera tenuitatẽ ingenii mei non deceat: ꝙ mittat ad tam ardua manũ ſuã: præſertim cũ ſancti doctores nihil intactum voluerũ dimittere: nec iuſtũ ſit ꝙ nitar ſolem facibus adiuuare. Solũ ergo aliquas figuras magis notabiles eligere intendo quas ſuperficialiter quãtum ad ſimpliciũ informationẽ vtiles iudicauero: ad mores applicare ꝓpono. Nec oĩa quæ pono hic / mihi attribuo: quinimmo multorum dicta me confiteor: & in multis paſſibus ipſoꝝ me verbis vel ſententiis vti humiliter recognoſco. Nunq̃ eñ mihi placuit alienã gloriam mihi attribuere: nec alioꝝ ingeniis derogare. Scio eñ ꝙ vnuſquiſq; in ſuo ſenſu abundat: ſecũdũ Apoſtolum. Et ideo nõ ignoro ꝙ homini naturaliter diſplicet ſi alius eius labores & opera ſibi attribuat & aſcribat: & alieno pallio ſeſe tegat.

¶ Opus insigne tropologiarum siue mysticarum enarrationum sacre scripture: promptum industria reuerēdi patris petri Berthorij bñdictine religionis professoris: ꝛ bonarū literarum scientissimi.

¶ Libri Genesis primum Capitulum: textus: In principio creauit deus celum ꝛ terram. Autoris moralitatum Capitulum. I

Historia

Deus in mundi creatione ante oīa tanq̄ magis necessariam: primo dierum oīm lucem fecit: virtute cui9 tenebras effugauit. Tandem vero die secunda firmamentum in medio aquarum constituit: quo aquas superiores ab inferioribus diuisit. Aquas enim die tertia in locum vnū coercuit: ꝛ aridam apparere mādauit. Et aridam vocauit terrā: aquas autem q̄ congregatas: maria nominauit. Postea autem incepit terra herbā virentem: ꝛ ligna fructifera germinare: lignaq̄ ꝛ herbe ceperunt fructus ꝛ semina procreare. Deinde die quarto deus duo luminaria magna in firmamento posuit. Duoq̄ luminaria magna: scꝫ solem ꝛ lunā: vt alter diei: alter nocti preesset formauit. Quinta vero die in aquis creauit pisces: qui in aqua remanserunt: ꝛ volucres: qui sursum ad aera volauerunt. Sexta vero die deus in terra iumenta: reptilia ꝛ bestias: ꝛ tandē hoīem creauit: ipsumq̄ in paradiso locauit: ꝛ sic in sex diebus sua opera consummauit: ꝛ mundum ſm creaturarū distinctionē formauit. In septimo vero die legit quieuisse: ꝛ nihil preter illum diem ꝛ eius sanctificationē fecisse.

Allegoria pulchra. ¶ Recte videt: ꝙ sicut deus se habuit in istius mundi maioris creatiōe sic quotidie se habet in minoris mundi: scꝫ hominis creatione: et moralis hoīs compositione. Dico ergo ꝙ lux est fides: firmamentum est spes. Aque superiores sunt a deo immisse tribulationes: Aque vero inferiores: sunt a carne nascentes tentationes. Terra est corpus: herbe ꝛ arbores sunt bona opera: fructus et semina sunt virtutes ꝛ merita: luminaria significant discretionem. Sol eternorū sapientiam: luna: eternorum noticiam: Pisces qui semper sunt in aqua: significant deuotionem. Volucres vero celestium cōtemplationem. Iumēta: pauperum adiutorium ꝛ subuētionem. Reptilia aliorū dolorum cōpassionem. Bestie significant demonum ꝛ vitiorū consyderationē.

E Homo vero ad imaginem dei factus: designat moralis hoīs compositionē: ꝛ mentis moralem perfectionem. Paradisus vero denotat finalem beatificationem: ꝛ glorie consecutionem. Dico ergo ꝙ ad hoc ꝙ minor mundus. i. vir perfectus moraliter constituat: primo necessaria est lux fidei: vt scꝫ mentē illuminet: ꝛ (Ac.9.a.) veritatem ostendat: ꝛ errorem ꝛ tenebras dissipet ꝛ cōfundat. Vñ dicitur: Circūfulsit eum lux de celo. Secūdo debet in ipso fieri firmamentum. i. spes: que scꝫ firma ꝛ solida debet manere: ꝛ inter aquas superiores tribulationum: ꝛ inter aquas inferiores tentationū (Eccle. 34.c.) immobilis perdurare. Spes enim in deū vtrobiq̄ iuuat: quia sicut dicitur: Qui timet dn̄m: nihil trepidabit: qm̄ ipse est spes eius. Sequitur: Protector sapientie: firmamentum virtutis: regnū ardoris: vmbraculum meridianum. Tertio ibi debet apparere arida: idest: penitentie ariditas: ꝛ aquarum: id est deliciarū carnalium debet cohiberi fluxibilitas: q: pro certo aque inferiores: idest carnis delectationes maria vocantur: pro eo ꝙ ipsas multe amaritudines concomitantur: sicut patet in luxuriosis: qui pro carnis delectationibus habendis multas molestias patiuntur Unde dicit: Et multi hominū mortui sunt ex aquis: (Apo.8.d.) quia amare facte sunt. Arida vero terra: que naturaliter et solida dicit: pro eo ꝙ penitētie ariditas in mētis soliditatem mutatur: inquantū scꝫ vt cōmuniter ille qui per abstinentiā ꝛ penitentiam a carnis voluptatibus est aridus: fortis est ꝛ stabilis. Ps. Fundauit terram super stabilitatē suā. (Psal. 103 a. f) Quarto debet in isto mundo scꝫ homine: poni luminaria clare ꝛ lucentis discretiōis: q: scꝫ ibi debet esse sol. i. sapientia de spūalibus: luna. i. sciētia de tēporalibus: stelle. i. sciētie de naturalibus. Ad virum perfectū pertinet: ꝙ ipse sit illuminatus ꝛ instruct9 in spūalibus ꝛ tpalibus ꝛ naturalibus. Vñ dicitur: Sol ꝛ luna steterunt in habitaculo suo. (Aba.3.) Quinto dico ꝙ ibi debēt esse pisces: qui valde sunt vigiles. i. diligētia vite actiue: aues volantes: idest: sublimitas contemplatiue: quia pro certo iste debet esse diligēs ꝛ mobilis: quantū ad ministrationem virtuose actionis: altus vero volucris ꝛ sublimis: quantū ad volatū contemplationis. Psal. Volucres celi ꝛ pisces maris: qui perambulant semitas (Psal. 8.b.) maris. i. pambulare debent semitas conscientie amare ꝛ deuote. Sexto debēt esse iumenta: idest: adiutrix proximorū compassio: reptilia. i. vitiorū que in nobis repunt meditatio: bestie: idest: demonū crudelium timor ꝛ consyderatio: vt sic dicat hō illud Psal. Mee (Psal. 49.b.) sunt omnes fere syluarū: iumenta in montibus ꝛ boues: Talibus etiam creaturis spūalibus preambulis frequēter creat homo ad imaginem dei: homo dico interior: idest: interior ratio ꝛ moralis perfectio: christiq̄ imago: ꝛ imitatio: qui finaliter ponitur in paradiso: idest in ecclesie militantis statu ꝛ officio: ꝛ finaliter in paradisi celestis gaudio ꝛ solatio. Vñ dicit: Plantauerat dominus deus paradisum voluptatis (Gen. 2.b.) a principio: in quo posuit hominē quē formauerat. (G) Et sic sequitur septima dies: idest mentis tranquillitas ꝛ quietatio: ꝛ etiam eterna requies ꝛ consolatio. Sex enim diebus: idest: sex pfectionis gradibus: oīa que ad minoris mūdi: idest: interioris hoīs constitutionē spectāt: possunt spūaliter fieri. Et sic dies septima: idest. quies mētis in hac vita: vel eterna tranquillitas in patria potest sequi. Vñ homini dicitur: Sex (Exodi 23.b.) diebus operaberis: septimo autē die cessabis. Et ibidem dicit: Sex annis seminabis terrā: septimo autem dimittas vt quiescat:

¶ Vel dicamus ꝙ mundus est ecclesia: in cuius scꝫ cōpositione cōcurrunt multa genera creaturarū. idest: personarū. Et primo quidē est (Allegoria.) ibi lux: idest: natura angelica: que habet hoīes illuminare: ꝛ errorum obscuritatē fugare. Sunt ibi aque inferiores ꝛ superiores: idest: sancti qui sunt in patria ꝛ iusti qui degunt in via. Est etiam ibi firmamētū inter vtrasq̄ aquas mediū. i. status prelatorū ꝛ ecclesiasticorum: qui scꝫ inter deum ꝛ populum medius currit: ꝛ inter superiora ꝛ inferiora firmus in fide ꝛ moribus persistit. Itē ibi sunt herbe virentes: idest: simplices populares: arbores fructificātes: idest: boni actiui ꝛ seculares: stelle lucentes: idest clerici atq̄ docto-

res: pisces natātes.i.viri deuoti. Aues volātes.i.viri
contēplatiui. Ibi est sol.i.christus: qui ꝑ charitatem
calefacit: luna: idest beata virgo: que noctē.i.peccato
res per pietatē humectat ⁊ rigat: terra seu arida: idest
viri sicci seu abstinentes: maria: idest: viri amari ⁊ pe=
M nitentes. Ibi sunt iumenta: idest illi qui ꝑ eleemosy
nas alios iuuāt. Reptilia.i.illi qui circa terrā repunt
scꝫ illi qui agriculture vacant: bestie ⁊ fere: idest nobi
les qui liberi ꝑ mūdi syluā ꝑambulāt: homo ad ima=
ginem dei factus.i.iusti qui ꝑfectionē christi ⁊ mores
in se ⁊ suis actibus representāt. Iste est ergo ille mun
Io.9.a dus de quo dicit dn̄s: Quādiu sum in mūdo: lux sum
Io.1.a. mundi. Et illud: Mundus per ipm̄ factus est. ¶ Uel
Aliter. dic ꝙ firmamentum est bonus prelatus: qui scꝫ debet
esse solidus ⁊ firmus inter aquas superiores: idest in=
ter deum: angelos ⁊ sanctos: ⁊ aquas inferiores: idest
fideles ⁊ subditos est mediator ⁊ medius: et duobus
magnis luminaribꝰ.i. duabus spiritualibus virtuti
bus: scꝫ sole indefectibili.i. iustitia: luna mutabili.i.
clementia: ⁊ stellis lucentibus: idest: prudentia debet
esse munitus. Iste ergo debet esse firmamentū per cō=
stantie firmitatem: medius inter deū ⁊ populū ꝑ ora=
tionis suffragium: ⁊ per prelationis autoritatē: me=
diator vero inter alios per concordiā ⁊ charitatē illu=
minatus: ⁊ stellatus per sapientiā ⁊ sagacitatē: per iu
stitiam ⁊ pietatē: necnō per multiplicitatē virtutum.
Gen.1.b Unde: Fiant luminaria in firmamēto celi. ¶ Uel dic:
Aliter. ꝙ aque superiores que sunt crystalline: solide ⁊ luci=
de: sunt viri iusti: qui super celos spe et contemplatio
ne morantur: ⁊ qui per sapientiam lucidi: ⁊ per cōstā=
Psal. tiam solidi dinoscuntur. Psal. Benedicite aque suꝑ
148.a. celos sunt dn̄o. Aque aūt inferiores que in vnum sunt
⁊ Dan. congregate: ⁊ maria ab amaritudine sunt dicte: ⁊ flu=
3.c. ctuose: ⁊ tumultuose: significant peccatores: qui scꝫ ꝑ
A malam amicitiā inuicē congregati: per inuidiā ama=
ricantur: per inconstātiam sunt fluctuosi: ⁊ per discor=
Esa.57. diā tumultuosi. Unde dicitur: Impij quasi mare fer=
d. uens: quod quiescere non valet. Firmamētū igitur.i.
bonus prelatus debet istos ab inuicē diuidere: ⁊ inter
eos dijudicare ⁊ distinguere: ⁊ ab inuicem eos separa
Matt. re. Unde: Diuidet agnos ab hedis: ⁊ ponet agnos a
25.c. dextris: hedos autem a sinistris. ¶ Uel dic ꝙ aque de
Aliter. quibus tam pisces ꝙ̄ volucres sunt creati: significāt
istam mortalem vitā: vel etiā istius seculi voluptatē:
que scilicet est principium ⁊ origo pisciū.i.malorum:
⁊ volucrū.i. bonoꝝ: sed ꝓ certo pisces.i.voluptuosi:
in istis aquis per complacentiā remanserunt: volu=
cres vero.i.contemplatiui ⁊ iusti: sursum ad bona spi
ritualia ⁊ eterna per affectum euolauerūt: ⁊ aquas vo
luptatis seculi in quibꝰ fuerant nati: reliquerūt. Ma
li enim non solent locum natiuitatis sue scilicet mun
dum dimittere: sed ibi gaudent more piscium enata=
Abac. re. Unde dicitur. Facies hominis sicut pisces maris.
1.d. Boni vero istum locū solēt fugere: ⁊ ad paradisi glo=
riam euolare. Unde canitur in hymno: Qui ex aquis
ortum genus partim remittis gurgiti: partim leuas
Aliter. in aera. ¶ Uel si vis: dic ꝙ illi qui sunt volucres.i.sciē
tifici ⁊ spirituales: libenter relinquunt patriam suā ⁊
Luc.4. natiuitatis sue locum: scientes illud: ꝙ nemo prophe
d. ta acceptus est in patria sua. Pisces aūt.i.voluptuo=
si: imbecilles ⁊ ignari: nesciunt patriam suam dimit=
B tere vel exire ⁊c. ¶ Uel dic ꝙ deus in principio fecit lu
Allego cem primordialem de qua dicit historia scholastica:
ria luc. ꝙ ipsius materia in solem cessit: itaqꝫ de ea sol postea
factus fuit. Ista igitur ꝙ̄uis sole eēt prior in tēpore:
fuit tamen minor in opere: quia licet nō erat ita clara
ista lux primaria que precessit: sicut sol postea qui suc=
cessit. Talis lux videtur esse beata virgo: que reuera
fuit purissima more lucis. Unde dicitur: Uidit deus Gen.1.
lucem ꝙ esset bona. De ista enim fuit factus sol iusti= a.
tie christus: quia ab ipsa fuit humanitꝰ incarnatus.
Illa ergo ꝙ̄uis in tempore ipso sole christo homine
fuit prior: in virtute tamen et efficacia fuit minor. Un
de ista potest dici: Fons paruus creuit in fluuium ma Hest.
gnum: ⁊ in lucem solemqꝫ conuersus est. ¶ Uel dic ꝙ 10.c.
ista lux que precessit solem: et ante solis creationē vi= Allego
ces ipsius exercebat: significat legem ante gratiam: ria ioā=
Ioannem ante christum: gratiam ante gloriam: ini= nis.
tium ante perfectionem: Ioannem ante saluatorem:
quia scilꝫ ista tanꝙ̄ minora et imperfectiora precesse=
runt: illa vero tanꝙ̄ maiora et magis vtilia successe=
runt. Unde Augustinus in homilia: Premittitur in=
quit Ioānes ante christum: paranymphus ante spō=
sum: seruus ante dominum ⁊c. Senarius numerus
in hoc videtur priuilegiatus: quia deus omnia ope=
ra constitutionis ⁊ creationis mundi: sex diebus cō=
pleuit. In hoc etiam ꝙ christus sexto die ⁊ sexta hora
diei mortuus fuit: et quia etiam homo sexto die fuit
creatus. Et quia dies iste septime diei que significat
requiem: fuit coniunctus: per istum numerū possum
intelligere laborem bone operationis. Unde dicitur. Exodi
Sex diebus operaberis: quia pro certo iste numerus: 23.b.
idest bonus labor bene numeratus ⁊ mensuratus no= C
bis in hoc commendatur: quia deus ipsum mundū
creando sacrauit: ⁊ ipsum recreando per sue passiōis
ministerium benedixit. Istum etiā dies septimus.i.
eterna requies immediate sequitur: quia scilicet post
honestum laborem iustum est ꝙ celi requies habea=
tur. Unde dicitur: Amodo iam dicit spiritus vt requie= Apoca.
scant a laboribꝰ suis. Sexta ergo die fuit creatus ho= 14.c.
mo: ad denotandum ꝙ ipse debet esse labori bonorū
operum deditus: quia dicitur: Sex dies sunt: in qui= Lu.13.c
bus operari oportet. Et Iob: Homo nascitur ad la= Iob.5.
borem. b.

¶ Capitulum secundum Textus: Igitur perfecti sunt celi et terra. Moralitatum Capitulum. II

Sicut dicitur in Genesi: Dominus a princi= Gen.2.b
pio paradisum voluptatis in orientali pla= Hysto=
ga plantauerat: ⁊ ibi posuit hominem quē ria.
formauerat. Erat autem paradisus ille ter=
restris locus amenissimus prope globum lunarem
positus: ⁊ in secreta mundi parte locatus diuersis ar=
boribus consitus: fontibus ⁊ fluminibus irrigatus.
Ibi enim est fons qui ascendebat de terra: irrigans
superficiem paradisi: qui tandem in quatuor flumina
diuiditur: que ad diuersas mundi partes mittuntur.
Ibi erat lignum vite: de cuius esu vita poterat con=
tinuari. Ibi etiam erat lignum scientie boni et mali:
per cuius esum intellectus poterat illuminari: ⁊ mēs
scientijs informari. Homo igitur formatus ibi poni=
tur: ⁊ vt videtur: paradisum operetur et seruet: et ibi
dominus deputetur. ¶ Paradisus potest significare Allego
virginem gloriosam: que proculdubio in oriente lu= ria vir=
cis gratie fuit sita: sursum ad celestia per affectum et ginis.
contemplationem erecta: a mundo per contemptum
diuisa: in se solitaria ⁊ secreta: aquis gratiarum irri=
gata: ⁊ virtutum arboribus fecundata. In ipsa enim
⁊ in eius medio fuit lignum vite.i. charitas: lignum
sciētie

scientie.i.veritas: fons cuncta irrigans: idest pietas: quadruplex fluuius.i.sue pietatis quadruplex ꝓprietas. Fons enim misericordie virginis benedicte in quatuor partes est diuisus/⁊ in quatuor flumina dispertitus: quia scilicet vnus de suis fluuijs vadit ad angelos ⁊ ad sanctos/vt letificentur: alius ad miseros/vt in tribulationibus consolentur: alius ad iustos/vt in bono fortificentur: alius ad peccatores/vt a criminibus releuētur. Bernardus eniꝫ dicit: ꝙ ista omnibus omnia facta est: et ꝙ in ipsa inuenit angelus letitiam/iustus gratiam/miser consolationem/peccator veniam. Unde legitur: Flumina eius manabant in circumitu eius. In isto ergo horto deliciaruꝫ posuit deus pater hominem: quem formauerat.i.christum: ⁊ ipsius fecit ipsum principalem custodem ⁊ dominum: quod scilicet factum est/cum verbum extitit incarnatum. Psalmista: Homo natus est in ea: ⁊ ipse fundauit eam altissimus. ¶ Uel dic ꝙ paradisus est ecclesia sancta ⁊ alta: et super sectas alias eleuata: et in oriente fidei constituta: vbi scilicet est fons sapiē‍tie/verbum dei scilicet christus: qui per quatuor flumina.i. quatuor euangelia aquam sue gratie nobis fundit: vbi lignum vite.i.crux que viuificat peccatores: vbi lignum scientie.i.fides/que sciētificat ignorātes. Ibi igitur ponitur homo.i. q̈libet fidelis/vt nutriatur ⁊ viuat: quia alibi non est salus. Uel etiam ibi debet poni ⁊ prefici in prelatum ⁊ dominum homo.i. persona rationabilis ⁊ iusta: vt eum operetur ⁊ exerceat/vt eum seruet ⁊ custodiat. Homo enim debet eē/⁊ nō fera: idest rationalis ⁊ humanus: cui paradisus committitur/cui custodia ⁊ regnum ecclesie commēdatur. ¶ Uel dic ꝙ paradisus est conscientia viri iusti alta/secreta/illuminata/irrigata: ibi est fons/scilꝫ gratie: ⁊ quatuor flumina.i. quatuor virtutes cardinales: lignum vite.i. memoria crucis: etiam lignum scientie.i.virtutis fidei ⁊ discretionis: atqꝫ sic homo.i. christus/istum paradisum per gratiam libēter intrabit: ipsumqꝫ custodiet ⁊ seruabit. Psal. Dominus custodit te/dominus protectio tua: super manum dexteram tuam. ¶ Quatuor flumina fuerunt in paradiso terrestri: que per diuersas orbis partes se vndiqꝫ diffundebant. Primum enim flumen erat Phison/qui circūit terram euilath: vbi est aurum optimum/bdellium ⁊ onychinus. Secundum est Gion/qui circūit Ethiopiam. Tertium flumen est tigris: quod vadit contra assyrios. Quartum autem est Eufrates. Ista quatuor flumina possunt significare quatuor virtutes/que in paradiso cordis nostri esse debēt. Phison enim qui interpretatur oris mutatio/significat confessionem: que scilicet terrā euilath/qui interpretatur dolens: idest contritionem debet circūire: vbi scilicet aurum.i.sapientia: bdellium stringens.i.abstinētia: onychinus/qui oculos facit tremulos: idest timor ⁊ tristitia debet esse. Gion/qui interpretatur luctatio.i. consyderatio: que scilicet contra spirituales hostes debet luctari: que debet ethiopiam.i. vitiorum ⁊ inferni caliginem circūire. Tigris qui interpretatur velocitas/est diligentia que debet opera bona velociter exercere. Eufrates qui interpretatur frugifer/est eleemosyna: que fruge sua debet pauperes enutrire. Ista enim quatuor flumina.i. iste quatuor virtutes debēt a fonte penitentie deriuari: vt inde possit paradisus conscientie irrigari. Unde dicitur: Ex corde quatuor oriuntur.

[Margin: Quatuor flumina. — Ezech. 31.a. — Psal. 86.a. — Aliter. — E — Aliter. — Psal. 120. — Tropologia. — f — Eccli. 37.c.]

¶ Capitulum secundum Textus: Sed et serpens erat callidior. Moralitatum Capitulum. III

Homo positus in paradiso/omnia ligna habuit in sua potestate: ⁊ ipsum lignum vite/quod erat in medio paradisi: excepto tamen ligno ⁊ fructu scientie boni ⁊ mali: et quod solum sibi deus interdixit. Uerūtamē sic factum est/ꝙ de nullo legitur comedisse nisi de illo quod fuerat sibi interdictum. ¶ Quod ad hoc potest applicari/ꝙ homo naturaliter nititur in vetitum. Auidus eniꝫ appetit homo illa que sibi sunt libera et concessa: licꝫ plus valeāt q̄ illa que fuerunt denegata: quinimmo res eoipso concupiscitur quo negatur. Sicut narratur de quodam qui cētenarius vixerat: nec vnq̄ ciuitatem suam exiuerat. Quod rex admirans/vocauit eum: ⁊ sibi interdixit exitum ciuitatis. Qui statim exire tentatus fuit: nec quieuit/quousqꝫ rex exeundi licētiam sibi dedit. Unde dicitur: Stulti ea que sibi sunt noxia cupiunt. Unde apostolus: Occasione accepta peccatum per mandatum operatum est in me omneꝫ concupiscentiam. ¶ Uel dic ꝙ lignum vite est diuina gratia: lignum scientie/est rerum notitia: que scilicet pro eo homini interdicitur: quia scilꝫ non est bonum ꝙ circa scientias animus plus debito occupetur: q̇nimmo necesse est ꝙ a nimio scientie appetitu/per debitam prudentiam refrenetur. Apostolus: Non plus sapere q̄ oportet sapere: ⁊ hoc/quia scientia inflat: charitas autem edificat: sicut dicitur alibi. Ueruntamen quidam sunt sicut Adam: qui plus diligunt scire q̄ viuere: et citius ad scientiam/q̄ vitam vel gratiā currunt: et potius appetunt fieri docti q̄ boni esse: sicut sunt illi qui querunt scientias curiosas ⁊ damnatas. Sicut etiam sunt illi qui pro scientia dimittunt horas vel similia: ⁊ propter hoc tales de paradiso/idest de statu salutis eijciuntur: ⁊ a ligno vite quam contempserunt/idest a vita eterna: gladio diuine sciētie/⁊ igne gehēne finaliter excluduntur. Apostolus: Nō plus sapere q̄ necesse est. ¶ Uel dic ꝙ lignum vite est sacra scriptura: lignum vero scientie/est mundi scientia ⁊ doctrina: hoc est verum ꝙ Adam et Eua qui erāt in paradiso ⁊ in statu ecclesie militantis: citius cucurrerunt ad lignum scientie mundane ⁊ lucratiue/q̄ ad lignum vite sacre scripture et gratie diuine: propter quod digni fuerunt abinde eijci/et bonis ecclesiasticis spoliari. Iuxta illud: Quia tu scientiam repulisti/expellam te ne sacerdotio fungaris mihi. ¶ Deus de vtero/idest de limo terre sine semine virili sexta die formauit Adam: quem quia nolebat esse solum/decreuit sibi dare simile adiutorium: et ideo ipsum in soporem misit: et de costa eius Euam formauit: quam vxorem et sociā sibi dedit. ¶ Terra ista inuiolata est virgo immaculata/de qua scilicet secundus Adam christus. sine virili semine: sexta die/idest sexta etate fuit factus. Unde illud Ezechielis. Illa terra inculta est quasi hortus voluptatis. Tandē vero sopor mortis in ipso immittitur: et Eua/idest sancta mater omnium fidelium ecclesia: de eius costa/idest de eius latere constituitur ⁊ formatur: que cum ipso per fidem socialiter desponsatur. Unde: Sponsabo te mihi in fide. ¶ Uel dic ꝙ in hoc ꝙ mulier facta est de viri latere/non de capite vel de pede: datur intelligi ꝙ vir debet vxorem suam tamq̄ sibi collateralem ⁊ sociam diligere: ⁊ eam

[Margin: Historia. — Moralitas. — G — Negata appetuntur magis. — Narratio. — Prou. 1.c — Ro. 7.b — Aliter. — Roma. 12.a. — 1.Cor. 8.a. — Ro. 12.a — Allegoria. — H — Ozee. 4.b. — Textus ca. 11.c. — Allegoria. — Eze. 35.a. — Ozee. 2.b. — Aliter.]

non sibi preficere/nec ei obedire: qꝛ de viri capite non
est facta: nec eam plus debito vilipēdere debet: quia
de pedibus non est creata: sed eam debet quasi sibi si-
milem honorare: ⁊ eam sociam reputare: quia de me-
dio/scilicet de latere est formata. Unde dicitur. Mu-
A lier quam dedisti mihi sociam/dedit ⁊c. ¶ Vel si vis
Ge.3.c. allega contra loquacitatem mulierum: ꝙ vir creatus
Aliter. est de terra/que est muta ⁊ non sonora. Mulier vero fa
Loq̄ci- cta est de osse: de re scȝ que est sonora ⁊ dura. Plenus
tas mu enim saccus terre sonat: plenus vero saccus ossibus tu-
lierum. multuat: ⁊ inde fit ꝙ mulieres q̄ de ossibus facte sunt
sunt loquaces. Viri vero de terra sunt formati sunt ta-
Textus citurni. ¶ Cum adam ⁊ eua essent in paradiso positi:
Ca.3.a. ⁊ ad producēdum prolem inuicem coniugati: serpēs
Histo- qui erat sapientior cūctis animantibus terre/accepit
ria. de fructu ligni vetiti. Et primo decepit mulierē: pro-
mittens ei si comederet/scientiam ⁊ aliqualiter deita
Ge.3.a. tem/dicens: Eritis inquit sicut dij/scientes bonum ⁊
malum. Mulier enim decepta comedit: ⁊ viro suo po-
mum comedendum tradidit: que etiam ad mulieris
vocem cōtra preceptum domini manducauit: ꝓpter
quod vterq; maledictionem incurrit: ⁊ de paradiso
eiectus fuit: ⁊ deus etiam ante paradisum angelum ⁊
ignem: idest murum igneum ⁊ gladiuȝ versatilem ad
Allego custodiendum ianuam collocauit. ¶ Allegorice per
ria. adam principem vel prelatum magnum intelligo: ꝑ
Euam vxorem eius aliquem consiliarium ⁊ collatera
lem ipsius assumo: serpēs autem inferiores balliuos
denotat: pomum vero vetitum substantiam designat.
Dico ergo ꝙ adam est quādoq; in paradiso: idest pn
ceps vel prelatus in suo deliciarū palatio/vel sue au-
toritatis fastigio: vbi pro certo semper vt cōmuniter
habet Euam coniugem: idest aliquem magnum con
B siliarium: idest collateralem: sibi igitur ⁊ collaterali
suo a deo omnis rapina interdicitur: ⁊ ne comedant
poma ligni scientie: idest ne deuorent vel rapiant bo
na subditorum: ⁊ maxime clericorum/religiosorum/
⁊ scientificorum virorum/eisdem denegatur. Unde
Ezech. dicitur: Sufficiat vobis principes israel: iniquitateȝ
45.c. ⁊ rapinas intermittite: iudicium ⁊ iustitiam facite.
Sed quid? pro certo serpentes venenosi: idest inferio-
res balliui: lignum scientie cum fructu suo pulchro:
⁊ ad vescendum suaui: idest diuites subditos cū suis
diuitijs primo Eue: idest illi principali cōsiliario ma
gistri sui deferūt ⁊ ad poma: idest ad bona eorum ra-
pienda eos inducunt: occasionesq; faciendi exactio-
nes ⁊ affligendi populum ipsis significant: ⁊ osten-
dunt illis dicentes ipsis illud quod ibidem sequitur:
Si comederitis/nequaq̄ moriemini: idest si rapue-
ritis bona talium/nequaq̄ peccabitis: quia scilicet
in hoc ⁊ in hoc deliquerunt: quia etiam bona subdi-
torum in necessitate sunt vestra ⁊c. Huiusmodi vero
inquiunt si sic feceritis/eritis sicut dij: idest apparebi
tis aliorum domini ⁊ magistri. His ergo ablatis et
delatis/Eua idest malus consiliarius: Ade viro suo
idest principi vel prelato/illud ipsum loquitur: et sic
de comedendo pomo vetito: idest de exigendo a sub-
ditis indebita subsidia/de imponendo falso crimine
inter eos conseritur. Quapropter ⁊ serpens deferens/
⁊ Eua consulens/⁊ Adā consentiens/⁊ autoritatem
C prestans: idest balliui ⁊ consiliarij ⁊ magistri a deo
Apoca. maledicuntur: erumnis culpe ⁊ pene finaliter suppo-
21.b. nuntur: ⁊ a paradisi gaudijs excluduntur. Et si vis/
dilata etiam contra seculares officiales ⁊ principes:
qui consilia facere non cessant/quomodo bona cleri
corum (que tamen sunt eis vetita) comedant ⁊ con-
sumāt. ¶ Vel dic ꝙ Adam est ratio vel spiritus: Eua Aliter.
sibi coniuncta est caro/sensualitas siue corpus: po-
mum est temporalis delectatio: serpens vero est dia-
bolus ⁊ tentatio. Igitur dico ꝙ Adam et Eua: idest
spiritus ⁊ caro inuicem coniunguntur: vt prolem bo
norum operum Eua: idest caro pariat: cum caro seu
corpus sit principium operandi/inuicem desponsan-
tur. Sed pro certo serpens: idest diabolus: pomum
vetitum: idest malam delectationem: primo mulieri:
idest carni presentat: que viro suo: idest spiritui vt cō
sentiat statim portat. Sic ergo Adā (Eua mediante)
comedit: quando animus: carne instigāte: male de-
lectationi consentit: quapropter vterq; paradisum:
idest salutis ⁊ gratie statum perdit: ⁊ maledictionem
vterq; incurrit: quia ⁊ spiritus amaritudinem/caro
vero miseriā inde sentit. Ignis vero ⁊ gladius: idest
cancupiscentia ⁊ desperatio ipsis opponitur: propter
que ab ingressu paradisi: idest a reditu ad gratiaȝ ex-
cludūtur. Psalmista: In ignem deijcies eos: ⁊ in mi- Psal.
serijs non subsistent. Constat enim ꝙ Adam et Eua 139.c.
idest anima ⁊ caro: postq̄ serpenti diabolo consenti-
unt/⁊ pomum vetitum comedunt: idest opus prohi-
bitum faciunt: non solum paradisum: idest statum
salutis ⁊ gratie perdunt: immo miseriam mentis et D
corporis/concupiscentiam ⁊ iracundiam/tamq̄ ignē
⁊ gladium incurrunt: necnon difficultatem peniten-
di/⁊ ad paradisum gratie reuertendi sentiunt: ita ꝙ
laboribus ⁊ miserijs extra subsunt: idest incurrunt.
Unde: Abraam autem portabat in manibus suis Gene.
ignem ⁊ gladium. ¶ Postq̄ Adam ⁊ Eua peccaue- 22.b.
runt/aperti sunt oculi eorum: et cagnouerunt se nu- Ca.3.b.
dos: ⁊ ad vocem domini timuerunt: et se quia nudi Histo-
erant/absconderunt: ⁊ folijs ficus suas turpitudines ria.
absconderunt. Reprehensi autem a domino/veniam
non petierunt: sed se excusantes: Eua in serpentem/
Adam vero in Euam/⁊ etiam in deum culpas suas
retorserunt: propter que paradisi palatium perdide-
runt. ¶ Sic vero peccator videns se reprehensum/et Mora-
cunctis gratijs viduatum ⁊ nudatum: vocem ⁊ con- litas.
sortium bonorum metuit: quapropter quantum pōt
se excusare contendit: ⁊ sub diuersarum palliationuȝ
folijs se abscōdit: nec vero dum redarguitur/veniam
petit: sed peccatum suum in alium repercutit ⁊ refun
dit: quapropter veniam non meretur/immo paradisi
gloriam perdit iuste: quia proculdubio qui turpitu-
dines suas occultat ⁊ celat: ⁊ de peccatis suis veniaȝ
non petit/sed ea potius operit ⁊ excusat: iustum est
ꝙ paradisi gloriam amittat ⁊ perdat. Unde dicitur: Prou.
Qui abscondit scelera sua/non dirigetur a domino. 28.b.
Qui autem confessus fuerit ⁊ dimiserit ea/miserico- E
diam cōsequetur. ¶ Angelus qui custodiebat viam Histo-
ligni vite ⁊ ianuam paradisi: habebat gladiū igneuȝ ria.
⁊ versatilem/ad prohibendum ne Adam post pecca- Ca.3.e.
tum de ligno vite sumeret/⁊ ne aliquis peccator pa-
radisum intraret. ¶ Sic vero angelus: idest prelatus
cui committitur custodia paradisi terrestris: idest ec-
clesie militantis: summe debet cauere ne Adam post
peccatum: idest ne quicunq; peccator aut indignus in-
grediatur ibidem: ⁊ ne quocunq; modo sumat de li- Mora-
gno vite: idest de officijs vel beneficijs que sūt in pa- litas.
radiso ecclesie: ⁊ propter hoc talis angelus vel prela-
tus debet habere gladium seuere iustitie: que tamen
debet

debet esse ignea/idest charitatiua: ⁊ debet esse versati
lis. i. vertibilis et/discreta: vt scilicet possit idignos
ab ingressu ecclesie cohibere: ⁊ ipsis lignuz vite/idest
fructus ecclesie denegare. Gladius enim iustitiam si
gnificat/qua delinquentes punit ⁊ truncat. Ista ta=
men debet esse ignea per charitatem: versatilis vero
per mutationis diuersitatem. Prelatus enim quan=
do iustitiam vel seueritatem facit: vel quando aliquē
gladio percutit: semper hoc debet ex charitate facere
ipsumqꝫ gladium iustitie non semper equaliter infli=
gere: immo vertibiliter/nunc vno modo/nunc alio/
nunc interimendo/nunc remittendo: debet enim va=
riare/sic ꝙ gladius iustitie versatilis dicitur/quādo
2.Re.10 d. f. fm conditionem locorum/temporum/causarum et
personarum diuersimode variat. Unde dicitur: Ua=
rius est euentus belli: ⁊ nunc hunc/nunc illum con=
sumit gladius.

¶ Capitulum quartum Textus: Adam vero cognouit vxorem suam Euam: que concepit et peperit Cayn: dicens: Possedi hominem per deum. Moralitatum. Ca. IIII

Historia. Adam et Eua primo genuerunt Cayn/qui
fuit malus: postea Abel/qui fuit bonus.
Deus enim munera Cain contempsit: ad
Abel vero ⁊ ad eius munera respexit. Tan=
dem vero Cain inuidia motus/Abel occidit: propter
quod ipsum deus maledixit/⁊ signum scilicet tremo=
Mora. rem capitis in facie eius posuit. Ipse vero extunc va
gus ⁊ profugus factus fuit. ¶ Adam est pater no=
ster deus: Eua est synagoga/que fuit primaria eius
Exo.4. f. vxor. Cain primogenitus fuit populus iudeorum: de
quo dicitur: Primogenitus meus israel. Abel vero
Allegoria. innocens fuit christus. ¶ Dico allegorice: ꝙ Adam
idest deus: primo Euam/idest synagogam habuit in
Ozee.1. 1. vxorem: de qua dicitur: Accipe tibi vxorem fornica=
riam/⁊ fac filios fornicationum. Et primo in ista vxo
re sua pessimum Cain filium/idest durissimum po=
pulum iudaicum genuit: tandem vero fratrez ipsius
b Cain/scilicet Abel/idest christum innocentissimum
produxit: ad cuius scilicet opera/sacrificia ⁊ munera
respexit deus: ipsaqꝫ pro redemptione humani gene=
ris acceptauit. Cain vero/idest ipsius populi iudaici
Esa.1.d munera/idest sacrificia ⁊ opera/que neminem iustifi=
cabant/contēpsit. Unde Esaias: Non offeratis mihi
sacrificium frustra: incensum abominatio est mihi.
Cain igitur/idest populus iudaicus/Abel fratri suo
idest Christo/eiusqꝫ sanctitati ⁊ miraculis inuidet:
Mat. 27. dum de Pilato scriptum est: Sciebat enim ꝙ per in=
uidiam tradidissent eum: ipsumqꝫ per crucem occi=
dit ⁊ mordet. Quapropter iste Cain/iudaicus popu=
lus vagus ⁊ profugus super terram ad litteram effi=
citur: ⁊ signum in eius facie ponitur/vt ab omnibus
cognoscatur. Iudei enim ad literam cognoscuntur
in facie: ⁊ propter peccatū mortis fratris sui Christi/
vagi ⁊ profugi sunt in orbe. Unde dicitur per prophe
tam: Abiecit eos dominus deus: quia non audierūt
Ozee.9. b. eum: ⁊ vagi erunt in nationibus. ¶ Uel si vis: dic ꝙ
Adam est spiritus/Eua caro. Isti ergo ante Abel pro
Aliter. ducunt Cain: quia scilicet prius faciunt mala opera
ꝙ bona: ⁊ magis naturale est mala facere ꝙ honesta.
Unde Seneca dicit: ꝙ virtutes magistro indigent:
sine magistro vitia discuntur. ¶ Uel dic generaliter Aliter
contra inuidos: qui scilicet quandoqꝫ vident alios Cōtra
magis acceptos inuident eis/⁊ dolent: vnde quantū inuidos.
ad vitam vel famam occidūt eos. ¶ Uel dic ꝙ Cain Aliter.
qui interpretatur possessio/est auarus: cuius caput b
est tremulum: quia scilicet auarus semper est in ti=
more. Iuxta illud Senece: Quantum accessimus ad Aliter.
successum/tantum accessimus ad metum. Tales etiā Job
sunt vagi super terram: quia nunꝙ sunt solidi/nec in 40.c.
aliquo statu fixi. ¶ Uel dic ꝙ Adam est deus: primo
genitus eius est lucifer: qui est principium viarum
dei. Iste ergo inuidens/secundum filium/idest ho=
minem occidit. Ipse vero nunc vagus ⁊ profugus ꝑ
hunc mundum discurrit.

¶ Capitulum sextum Textus: Cumqꝫ cepissent homines multiplicari super terram: et filias procreassent: vidētes filij dei filias. Moralitatum. Capitulum. V.

Genesis sexto dicitur/ꝙ videntes filij dei fi=
lias hominum ꝙ essent pulchre: acceperunt Historia.
vxores ex omnibus quas elegerant. Exinde
autem geniti sunt gigantes: qui in seculo
fuerunt viri famosi ⁊ potentes. ¶ Filij dei sunt viri
ecclesiastici: qui per spiritualem vocationem a deo
sunt in ecclesia generati. Isti tamen quandoqꝫ vident Moralitas.
filias hominum esse pulchras: ⁊ exinde accipiunt cō
cubinas: filij autem sui adulterini gigantes sunt/in=
quantum scilicet patres eorum de bonis ecclesie ali=
quotiens ditant eos: ita ꝙ in seculo magni fiunt.
¶ Uel dic ꝙ filij dei sunt quicūqꝫ fideles: filij homi= Aliter.
num sunt carnis delectationes: quas pro certo dum
in vxores accipiūt: gigantes/idest mala ⁊ monstruo
sa opera generant ⁊ producunt: quia pro certo omnis
filius/idest omne opus quod a carnis delectatione
prouenit: naturam giganteam/idest enormem ⁊ irra A
tionabilem sapit. ¶ Cum diluuium immineret su= Textus
per terram: precepit dominus Noe ꝙ faceret arcam Ca.6.c.
de lignis leuigatis: vt saluaretur vniuersuz semen in Historia.
ea. Facta est ergo cum mansiunculis ⁊ tristegis suis.
Et habuit trecentos cubitos in longitudine: quin=
quaginta cubitos i latitudine/⁊ triginta i altitudi=
ne. Linita fuit bitumine intrinsecus ⁊ extrinsecus:
ostium fuit inferius in latere: sursum vero fuit fene=
stra crystallina in summitate. Arca etiam deorsum
erat lata: sursum autem stricta/⁊ in cubito consum=
mata erat. De omni viuentium genere fructuum
atqꝫ seminum in arcam introducuntur. Ueruntamen
men deorsum animalia/sursum vero volatilia sta=
tuuntur: de istis etiam viuentibus posita sunt in
arcam de mundis septena/de immundis autem
bina: scilicet masculus et femina/tam de volucri=
bus/reptilibus ꝙ de iumentis. Esce autem con=
gregate sunt in arcam pro animalibus nutrien=
dis. Sicqꝫ factum est ꝙ animalia que in arca fu=
erunt/sunt saluata: cuncta alia in aquis diluuij
sunt delata. Tandem vero diluuium quod quadra=
ginta diebus incessanter durauerat/omnemqꝫ car=
nem consumpserat/cessare incepit. Arca autem su=
per montes armenie requieuit: sicut omnia ponun=
tur Gen.vij. cum explanatiōe: quam ponit magister Allegoria.
in historia scholastica. ¶ Dicamus igitur allegorice

ꝙ arca ista significat ecclesiam militantem: que scilicet de lignis leuigatis idest de personis bonis do-
B latis/et a superfluitatibus vitiorum absterſis consti-
tuitur: et in qua Noe cum filijs idest christus/vel aliquis bonus prelatus cum suis subditis dominatur et ab ipso prelato pro viribus ad saluationem efficitur fidelium et formatur: que proculdubio bitumine charitatis et gratie interius quantum ad affectionē/
Exo.25: et exterius quantum ad operationem inungitur ⁊ li-
d. nitur. Unde dicitur: Facies enim arcam de lignis sethim: interius et exterius deaurabis eam. Ista arca habet cenacula/mansiunculas et tristegam. idest diuersas statuum distinctiones: scilicet officia/ bene-
Joan. ficia / dignitates / conuentus / collegia / religiones
14.a. ⁊c. quia sicut dicitur in euangelio. In domo patris mei mansiones multe sunt. In istis tamen tristegis positi sunt ex omni genere animalium et volatilium idest ex omni genere personarum: quia scilicet ibi inueniuntur animalia munda et immunda idest boni et mali: scilicet volatilia viri contemplatiui. Iumenta idest viri actiui: reptilia idest peccatores et defectiui. Sed de istis istud est certum/ꝙ in tristegis idest in statibus ecclesie animalia reptilia debent esse deorsuz in statu subiectiōis: volatilia vero idest viri spirituales et contemplatiui/debet esse sursum in statu prelationis. quia reuera dignum est ꝙ in gradibus eccle-
Aliter. siasticis ille qui plus valet/sit superior: ille vero q̄ minus/sit inferior. ¶ Uel etiam animalia sunt actiui: q̄ occupantur deorsum circa terrena: volucres sunt con-
Pro.25 templatiui/qui occupantur circa celestia et suprema
d. vnde in Prouerbijs. Celuz sursum et terra deorsum.
C Item ista arca ecclesie habet ostium inferius per quod intratur/ hoc est fides: et fenestram superius/ p quam lux veritatis videtur: hec est visionis species. Hic enim inferius ambulamus per fidem: sursuz autem in patria ambulamus per speciem: quia scz nūc
1.Co.13 videmus per speculum et in enigmate: tunc autē fa-
d. cie ad faciem in claritate: sicut dicit apostolus. Item ista arca habebat longitudinem fidei: que habet tricentos cubitos propter trinitatem quam credit: altitudinem spei. que habet triginta cubitos propter fructum tricesimum/sexagesimum ⁊ centesimum. i. propter triplex celeste premium/quod expectat: latitudinem charitatis. que habet quinquaginta cubitos/
Ephe.3 propter spiritum sanctum qui datus est die quinqua-
d. gesima/qui eam inflammat. Apostolus. Possitis intelligere que sit lōgitudo/latitudo/sublimitas ⁊ profunditas. Item ista arca ecclesie inferius fuit lata/⁊ sursum stricta: ibi notatur ꝙ deorsum est lata in militante/inquantum multi sunt vocati: sursum stricta ī
Allego- triumphante/inquantū pauci sunt electi. ¶ Uel etiā
ria. dic/ꝙ ista deorsum est lata in militante / inquantum multi sunt subditi / multi actiui / multi imperfecti.
Esa.54. Sursum vero stricta/inquantum pauci sunt prelati
a. contemplatiui/pauci perfecti. Esaias. Multi filij deserte magis ꝙ̄ eius que habet virum. Breuiter arca ista ecclesie continet volucres contemplatiuos / animalia actiua: masculos perfectos feminas imperfectas: et mundos bonos/immundos malos. Cibum
D tamen bonorum temporalium et scripture et gratie habet pro omnibus nutriendis/et pro electis ⁊ repro-
Da.4. bis educandis. Unde dicitur. Esca vniuersorū in ea.
a. Ista est ergo que in cubito. i. in christo cousummat̄ ⁊ perficitur: ⁊ que in diluuio tribulationū ⁊ cōtemplationum per quadragenam vite presentis fluctuat et concutitur: vbi etiam quicūqꝫ in futuro per fidem et gratiaz inuentus fuerit/saluabitur: quicūqꝫ vero per pfidiaz vel peccatum extra manserit/ peribit et dānabitur: finaliter tamen super montibus situabitur et quietabitur/scilicet in iudicio: quando presens tribulationum diluuium auferetur. Psalmista. Fundamēta eius in montibus sanctis ⁊c. ¶ Uel dic ꝙ anima est arca/vel etiam vir perfectus: qui debet habere longitudinem fidei/ altum spei / latum charitatis ⁊c. sicut supra que bitumine diuine gratie debet esse linita: intus in conscientia/et exterius in apparentia: que de lignis leuigatis idest de bonis affectionibus debet constitui: inferius quantū ad alios debet per elesymonam esse lata: sursuz vero quantum ad se per abstinentiam debet stringi. Inferius debet habere ostiū hospitalitatis ad pauperes introducendos. Sursuz vero debet habere fenestram discretionis ad lucem veritatis speculandam. In hac ergo debent esse volucres. i. mūde cogitationes: animalia. i. viue operationes: semina/idest scientie et virtutes: ⁊ sic diluuium tribulationum et tentationum istam arcam non subuertet: sed finaliter in supernis montibus requiescit Allegatur vt supra. Psal. 86.a. Aliter.

¶ Capitulum octauum Textus: Recordatus autem dominus noe. Moralitatum. Capitulum. VI E

Cum diluuiū cessisset/ dimisit noe colūbā: q̄ cū sit mūda auis/⁊ nō inuenisset vbi requiesceret pes eius. nisi sup fetētia cadauera: q̄. s. tangere nō volebat. reuersa est ad noe iterū: q̄ apta fenestra ipsam itroduxit in arcā. Tādē emisit coruū q̄ inueniēs humani gnis cadauera/ad arcā redire noluit: sz cū cadaueribus foris māsit. ¶ Noe sigt deū patrē/q̄ reuera colūbā ⁊ coruū. i. bonos ⁊ malos p creationē emittit. Ipsosqꝫ ad huius mūdi diluuiū. i. ad fluctū tētationū vel tribulationū dirigit ⁊ trāsmittit: verūtn̄ qr mediāte isto tētationū vel tribulationū diluuio/q̄si totus mūdus plenus est cadaueribus. i. īmūditijs ⁊ carnalitatibus: iō colūba. i. psona simplex/ bona et colūbina. nō inueniēs in mūdo. i. in mūdanis negotijs ⁊ delicijs: vbi pes affectionis eius requiescere debeat iuxta illud Michee. Surgite et ite: qr nō habebitis hic requiē: Uoluntarie redit ad patrem suū deū/ scilz ad secreta consciētie per conpūctionē ad bona eterna per cōtēplationē/affectionē ⁊ orationē: refugiens deliciarum cadauera: negotiorūqꝫ ⁊ vitiorū diluuiū vilipēdēs: dicens illud Joannis: Exiui a patre/⁊ veni in mūdū: iterū relinquo mūdū ⁊ vado ad prēm. Sz reuera coruus. i. homines coruini/carnales ⁊ immūdi: de reditu ad deū vel ad conscientie secretū non curāt: immo exterius in cadaueribus. i. in mūdi īmūditijs ⁊ carnalitatibus se delectant: quapropter in arcaz salutis ⁊ paradisi vñ exiuerāt/nūq̄ intrāt ⁊ ad noe. i. ad deuz q̄ ipsos p creationē emiserat/ redire p penitētiā refutāt: dicentes illud Hiere. Indurauerūt faciē suā sup petram: noluerunt reuerti. Isti igitur arcaz paradisi seu statum salutis intrare refutāt: ⁊ in suis delectationibus ⁊ vitijs extrauagantur. Psalmista. Quibus iuraui ī ira mea: si ītroibūt in requiē meā. Ista potissime apparēt de religiosis/q̄ de arca. i. de claustri emittūtur ad tpalia ministrāda. Carnales vero ⁊ coruini: q̄ scilz

Historia. Anagoge pulchra. Mich. 2.c. Joā. 16 f. f Hiere. 5.a. Psal. 94.b.

qui scilicet more corui semper procrastinant peniten-
tiam/dicentes: Cras/cras ex toto manēt in mūdo: bo
ni vero in mundi negotijs aut delicijs requiē aut de-
lectationem non inueniūt: quandoqꝫ redeunt ad de-
uotionem ⁊ ad claustrū/qui secū deferunt ramū oliue
.i. misericordie bonum opus. ¶ Uel dic de apostatis:
Aliter quoꝝ quidam ex toto remanent circa cadauera .i. cir-
ca immundiciam luxurie. Alij vero redeunt ad noe .i.
ad prelatum in arcam .i. in ecclesiam vel in claustrū.
Tales igitur ramū oliue (qui misericordiam signifi-
cat) secum portare dicuntur: ꝓ eo ꝙ isti qui ad penitē
tiam redeūt/misericordiā ⁊ pacem merētur. Unde di-
Luce citur: Surgam ⁊ ibo ad patrem meū/⁊ dicam: Pater
15.d. peccaui in celum ⁊ coram te. Et ideo dicitur ꝙ noe ex
tensa manu apprehendit columbā: pro eo ꝙ prelatus
debet tales misericorditer recipere/⁊ ipsis concedere
veniam ⁊ tutelam: dicens illud Hieremie: Reuertere/
Hiere. ⁊ ego suscipiā te. Et illud Canticoꝝ: Ueni electa mea
3.a. ⁊c. ¶ Columba fuit emissa ante ad videndum/si ces-
Cant. sassent aque diluuij super terram. Que vespere redijt
1.d. ad noe/ferens ramum viridis oliue in ore suo ⁊ dilu-
ca.8.b. uium cessasse signans: ⁊ pacem redditā humano ge-
Mora- neri designans. ¶ Si vero dudum cum iam diluuiū
litas. peccati ⁊ damnationis genus consumpsisset huma-
num: missus est a Noe .i. a deo patre de ipsa arca para
disi columba .i. christus benignissimus atqꝫ mitis: q̇
scilicet in hoc mundo ramum oliue virētis .i. portio-
nem nostre humanitatis assumpsit: quam tandem in
ascensione in arcam paradisi ad noe .i. deum patrem
detulit: ⁊ eius virtute cessasse ⁊ consummatum fuisse
Tobie vitiorum diluuium intimauit/dicens illud Tobie:
12.d. Tempus est vt reuertar ad eum qui misit me. ¶ Uo-
ca.9.b. lens deus inire pactum cum genere humano: ꝙ dece
tero non esset futurum diluuium: nec per diluuiū cō-
sumenda omnis caro: promisit arcum suum ponere
in nubibus: vt esset signum federis prelibati. Arcum
inquit meum ponam in nubibus: ⁊ erit signum fede-
Allego. ris inter me ⁊ inter terram. ¶ Sic deus volēs huma-
Psal. num genus assecurare: ꝙ diluuium eterne damnatio-
7.c. nis nūqꝫ amplius inuolueret mundum vniuersum:
arcum suum tetendit ⁊ parauit illum/scilicet filium
benedictum: ipsumqꝫ in nubibus .i. in purissimis ma
rie visceribus posuit: ibiqꝫ colores duos principales/
H rubeum scilicet ⁊ celestem assumpsit. Rubeus vero co
lor significat carnem: celestis vero significat animā.
Sic ergo fuit deus pater mediante isto arcu huma-
no generi cōfederatus homo vero a dānationis dilu
Eccli. uio est liberatus. Uñ de christo dicitur: ꝙ ipse est q̄si
50.a. arcus refulgens inter nebulas glorie. Et sicut arcus
iste designat pluuiam. Uide in titulo suo.

¶ Capitulum nonum Textus: Benedixitqꝫ deus noe et filijs eius. Moralitatum. Capitulum. VII

Noe cepit esse vir agricola/et exercere terrā: plantauitqꝫ vineam: bibit vinum ⁊ inebria tus est: et nudatus iacuit in tabernaculo suo. Quod cum vidisset Cham filius eius/ verēda patris nō cooperuit: sed deridens patrē nuda- tum: hoc Sem et Japhet suis fratribus nunciauit. Qui statim pallium humeris suis imponentes: auer sa facie vsqꝫ ad patrem retrocesserunt/ipsumqꝫ ope- ruerunt: et eius turpitudinem nō viderunt. Propter quod cum euigilasset: Cham cum posteritate sua ser- uitute ⁊ maledictione dānatus est ab ipso. Sem vero et Japhet a deo benedictionis gratiam meruerunt.
¶ Istud potest applicari/ꝙ vtile est quandoqꝫ vitia ⁊ Mora.
defectus hominum dissimulare: periculum vero ipa
detegere vel videre. Quandoqꝫ vero noe .i. aliquis p̄-
latus vel princeps vino in quo est luxuria .i. vitijs et
carnalitatibus ebrius/in tabernaculo domus sue re- A
quiescit/et delectatur: turpitudinemqꝫ luxurie sue et
alioꝝ vitioꝝ ita oībus manifestat/ꝙ nudus sine vela-
mēto iacere videtur: ⁊ (qđ deterius est) ab alijs se vide
ri nullatenus opinat̄: cum tñ vitia eoꝝ nuda ab oīb9
videantur. Hieremias: Nudaui femora tua ante fa- Hiere.
ciem tuam: ⁊ apparuit ignominia tua. Sed pro certo 13.d.
tales nullo modo volūt videri nec explorari: q̇nimmo
si ad notitiā suā veniat ꝙ aliquis hō defectus sue tur
pitudinis viderit: solēt dolere/⁊ ipsis publice vel oc-
culte maledictionē vel punitionem inferre: ⁊ maxime
qñ sciunt ꝙ ille q̇ videt/deridet talia facta sua: ⁊ nitit̄
alijs publicare. Unde dicitur: Non est em̄ necesse tibi Eccli.
ea que abscondita sunt/videre oculis tuis. Et ideo q̇ 3.c.
sunt sapientes filij: tales turpitudines ⁊ infamias de
magnatibus/⁊ maxime de suis patribus .i. de suis pre
latis ⁊ p̄ncipibus audiant: ipsas videre vel explorare
non querāt. Juxta illud Michee: Nō queras iniqui-
tatē in domo impij. Immo palliū dissimulatiōis in-
duunt: ⁊ ab inquisitione retrocedūt: ipsosqꝫ quātum
possunt excusant atqꝫ tegūt/ne appareāt ꝓpter qđ ta-
les a talibus defectuosis magistratib9 bñdictiones ⁊
glorias acquirūt. Mali em̄ superiores illos potissi-
me solēt diligere/qui crimina sua studēt abscōdere et
celare: ⁊ sub dissimulationis pallio trāsire/⁊ ne appa-
reāt excusare. ¶ Uel dic ꝙ noe est pater ⁊ prelatus no- Aliter.
ster: q̇ scꝫ si in delicijs dormiat: ita ꝙ turpitudo suoꝝ B
defectuū in aliquo appareat: Sem et Japhet .i. boni
filij ⁊ subditi ipsum operire ⁊ excusare nitunt̄. Cham
vero .i. mali ⁊ ꝓterui subditi ipsum deridere: ⁊ turpi-
tudines defectuū suoꝝ alijs ꝓdere: ⁊ eas ī libellis ⁊ ap
pellationibus reuelare conantur: quapropter tales
seruitute ⁊ aduersitate dānantur. Boni vero ⁊ pacifi-
ci prosperitate fruūtur: cum scriptum sit in Leuitico: Leui.
ꝙ qui reuelauerit turpitudines patris sui/morte mo- 18.a.
riatur. ¶ Uel dic ꝙ noe decimus ab adam (qui inter- Allego.
pretatur requies) christum significat: qui decalogū pulchra
legis impleuit: et requiem paradisi donauit. Uinea
enim quā plantauit/domus israel est: vt dicit Esaias:
Ista enim est que expectata est vt faceret vuas: fecit Esa.5.a
autem spinas: quia scilicet ista vinum consolationis
domino debuit offerre: ipsa tamen ipsum spinis vo-
luit coronare: et acetum mordacis tribulationis ei-
dem studuit propinare: et eum in cruce aceto potare.
Psalmista: In siti mea potauerunt me aceto. Quia
pro certo ista est que ipsum creatorem ⁊ plantatorem Psal.
suum christum vino tormentorum inebriauit: ita ꝙ 68.c.
ipsum in lecto crucis per mortem nudum dormire fe-
cit: ita ꝙ cham filius eius .i. malus populus iudai-
cus videns turpitudinem eius .i. humanitatem eius
mortuā: ipsum derisit/cum dicitur: Uah qui destruis
templum dei salua temetipsum. Uerūtamen boni filij Mat.
ei9/Sem ⁊ Japhet .i. apostoli ⁊ christiani: verēda pa- 27.c.
tris .i. mortem ⁊ mortalitatem ipsius operuerunt: in-
quantum ipsam dignis rationibus esse necessariam
monstrauerūt: quapropter chanaan filius cham ma-
ledicitur: quia iudeoꝝ posteritas ꝓpter christi passio
nem maledictione dānatur: sicut ipsimet dixerūt: Sā

guis eius ſuper nos ⁊ ſuper filios noſtros. Boni ve-
ro filij.ſ.chriſtiani ⁊ apoſtoli/benedictione tam tem-
porali ꝙ̃ perpetua perfruuntur. Jdeo de iſta vinea cō-
Hiere. queritur dominus: Ego plantaui te vineam meā ele-
2.d. ctam omne ſemen verum: quomodo ergo conuerſa
es in prauum vinea aliena?

¶ Capitulum vndecimum Textus: Erat autem terra labij vnius. Moralitatum Capitulum. VIII

Hiſto- Cum gigantes eſſent ſuper terram/decreue-
ria. runt in campo ſennaar edificare turrim: cu-
ius ſummitas celum tangeret: vt ſcʒ in celuʒ
aſcenderent: et nomen ſuum inter homines
celebrarent. Habuerunt ergo lateres pro ſaxis/⁊ bitu
Turris men pro cemento. Jgitur cum edificarent: ⁊ iam tur-
babylō. rim illam in ciuitate babylonica vſqʒ ad duorum mi-
liariorum extuliſſent altitudinem/ſm Oroſium ⁊ ſm
Hieronymum ſuper Eſa.xiij. Jndignatus dominus
linguas eorum confudit: ita ꝙ alter alterius verba
nullatenus intellexit. Quapropter ab inuicem ſepa-
rati ſunt: ⁊ per mūdum ſm linguarum diſtinctiones
Mora- ſe diuerſimode diuiſerunt. ¶ Tales gigantes ſunt ſu-
litas. perbi/qui turrim.i.faſtigioſum ⁊ altū ſtatum in cam
po ſennaar: qui interpretatur fetor.i.in iſto mundo
D fetido edificare nituntur: ſurſumqʒ ad altitudinē celi
ideſt altos gradus ⁊ ſtatus vltra ꝙ̃ requirunt ipſorū
merita/aſcēdere moliuntur. Et hoc vt melius faciāt/
plures quandoqʒ in eandem ſocietatem cōueniunt: ⁊
ad hoc cōmuniter occupantur. Quapropter ſepe fit
ꝙ dominus contra eos indignatur: ipſorumqʒ malā
concordiam rumpit: ⁊ ipſos per mortem vel per infor
tunia diuidit: ⁊ ſic occulte faciente domino opus ma
Job.5. lum quod ceperant impeditur. Unde Job Diſſipat
b. cōſilia malignorum: ne poſſint manus eorum imple-
re quod ceperant.

¶ Capitulum duodecimuʒ Textus: Dixit autem dominus ad abraam: Egredere. Moralitatum Capitulum. IX

Hiſto. Cum abraam eſſet in vr: que eſt ciuitas chal-
deorum: apparuit ei dominus/dicēs: Egre-
dere de cognatione tua/et de domo patris
tui: ⁊ veni in terram quā monſtrauero tibi: ⁊
faciam te in gentem magnam. Abraam igitur in ter-
ram chanaan ducitur: vbi altare domino edificauit:
⁊ vbi dilatatio ſui ſeminis/totiuſqʒ illius terre poſſeſ-
+ Vr. Mora- ſio ſibi promittitur atqʒ datur. ¶ Uir qui interpreta-
litas. tur ignis/ſignificat mundum: qui ſcʒ vr chaldeorū di-
citur: pro eo ꝙ igne concupiſcentie mundus cōtinue
inflāmatur. Abraam autem eſt homo: cuius terra eſt
terrena poſſeſſio. Cognatio eſt carnalis delectatio.
Domus patris ſiue parentum eſt amicoruʒ affectio.
Terra vero quam deus nobis oſtendit: eſt vita ſpiri-
tualis/religio ⁊ perfectio. Dico igitur ꝙ abrae.i.cui-
libet peccatori: qui in vr chaldeorum.i.in mundo vel
E in igne concupiſcētie habitat: a deo precipitur/ꝙ in-
de quantū ad effectum exeat: ꝙ terram.i.terrenorum
amorē: cognationē.i.proprie carnis delectationē: ⁊ de-
corem domus patris ſui.i.proprij generis nobilitatem
⁊ honorē contēnat penitus ⁊ dimittat: ꝙqʒ ad terram
quam ipſe deus monſtrat.i.ad ſtatū penitentie vel ad
vitam ſpiritualē ſe transferat ⁊ tranſducat. Sic enim
ſibi promittitur dilatatio gratie/promotio ⁊ exultatio
glorie/⁊ poſſeſſio celeſtis patrie. Sicut etiā patʒ Chri-
ſto dicente: Uos qui reliquiſtis omnia: ⁊ ſecuti eſtis Mat.
me ⁊c. ¶ Uel dic allegorice/ꝙ abraaʒ eſt chriſtus: ter- 19.d.
ra eſt iudea: cognatio eius fuit iudeorū populus: do- Allego
mus ſua tēplum ⁊ ſynagoga. Jgitur predicta verba ria.
potuerunt eſſe patris dei ad chriſtum dicētis: Egre-
dere/quantū ad fidem ⁊ quantum ad credulitatē: de
terra tua/cognatione ⁊ domo.i.de ſynagoga/de tem
plo ſeu iudaico populo: ⁊ veni in terrā chanaan.i.po-
pulum gentilē: quā monſtrauero tibi: vbi ſcilʒ altare
tuū.i.eccleſiā edificabis: ⁊ ibi per fidem dilataberis ⁊
valebis. Unde dicitur: Jn illo tēpore erit altare dñi in Eſa.19.
egypto. ¶ Uel videtur ꝙ talia verba dicit diabolus c.
homini/quē videt in ſtatu religionis vel gratie. Mo Aliter.
net eñ hominē ꝙ terram ſuā.i.ſtabilitatem ſuā dese-
rat: ⁊ ꝙ cognationē ſuam.i.bonorū ſuorum ſocietatē
dimittat: ⁊ de domo patris ſui.i.de religione per apo
ſtaſiā fugiat: ⁊ recedat ⁊ ad terram chanaan.i.ad mū
dum mente ⁊ corpore ſe deflectat: et ibi promittit ſibi F
diabolus per vanam ſpem/ꝙ faciet eum in gentē ma-
gnam.i.ꝙ faciet ipſuʒ totaliter diuitem ⁊ potentem:
ꝙqʒ ipm in tēporalibus dilatabit: ⁊ ꝙ terrā chanaan
i.mundum in poſſeſſionibus cōtinuo ſibi dabit: ſicut
ſupra videbatur dixiſſe mulieri: Quacūqʒ die comede Gen.3.a.
ritis eritis ſicut dij. ¶ Fame inualeſcente in terra cha Textus
naan: deſcendit abraam in egyptum/vt peregrinare- ca.12.c.
tur ibidem. Pharao autem rex ſibi ſuam mulierē ab- Hiſto.
ſtulit: ſed tandem immunē ſibi eam reſtituit. Jpſe ve-
ro fame ceſſante in terram promiſſionis redijt. ¶ Sic Mora
vere cum quis vrgente fame auaritie: terrā promiſſio- litas.
nis.i.clauſtrum vel deuotionem dimittit: ⁊ in egyptū
i.in mundū ⁊ mundi negocia deſcendit: ſtatim adeſt
pharao rex egypti.i.diabolus princeps mundi: qui vxo
rem eius.i.diuinā gratiā ſibi tollit. Uerūtamen quā-
doqʒ deus ipſum ad penitentiam reducit: ⁊ vxorē ſuā/
ſcʒ gratiam ſibi reddit: ⁊ ceſſante fame auaritie/iterū
in terram promiſſionis.i.ſtatum ſalutis vel religionis
vel ad clauſtrum perducit: ita vt dicere poſſit illud pro- I.re.2.a.
phete. Dominus mortificat ⁊ viuificat: deducit ad in-
feros ⁊ reducit.

¶ Capitulum decimumtertium Textus: Aſcendit ergo abraam de egypto. Moralitatum Capi. X

Loth ⁊ abraam cū quis eſſent amici ⁊ fratres:
nequibant tamē habitare cōmuniter: quia Hiſto.
erat poſſeſſio eorum nimia. Loth igitur di
uiſus ab abraam/regionem circa iordanē
que irrigabatur vt paradiſus elegit: vbi cito poſt cuʒ
alijs captus fuit. Quatuor enim reges contra ſodo- G
mam vbi habitabat/venerunt: qui ipſum cum popu- ca.14.a
lo captiuauerunt. Abraam tamen occurrens aduer-
ſarijs obuiauit: ⁊ loth de eorum manibus liberauit.
¶ Sic vero quotidie fit/ꝙ illi quorum eſt poſſeſſio Mora.
nimia/ſcilicet diuites huius mundi: ſimul ſeu con-
corditer habitare non poſſunt: immo ab inuicem per
lites et controuerſias diuiduntur. Terrena enim poſ-
ſeſſio eſt diuiſionis occaſio. Sepe enim fit ꝙ loth qui
interpretatur declinans: ideſt aliquis qui ab abraam
ideſt a bonorum vicinorum ſocietate declinat: et ex
hoc circa iordanem mundane proſperitatis poſſe ha
bitare ſe putat: qui tamen ab hoſtibus: ideſt a vitijs
et tribulationibus captiuatur: ita ꝙ oportet ꝙ ab
abraam quem dimiſerat: ideſt ab illo fratre/ſocio vel
amico

amico/cuius societatem dereliquerat ꝛ contempserat/adiuuetur. Igitur non est bonum/bonam societatem et concordiā dimittere: nec solum seu solitariū manere: nec mundi prospera vltra debitum affectare: sed simul per concordiam quiescere ꝛ manere. Unde
Ge.2.c. dicitur: Non est bonum hominē esse solum.

Capitulum decimūquintum Textus: His itaqꝫ transactis factus est sermo dn̄i. Moralitatum Capitulum. XI

Dominus precepit abrae ꝙ sacrificaret sibi vaccam/capram/ꝛ arietem triennes/colūbāqꝫ ꝛ turturem. Abraam ergo animalia diuisit: volucres sine diuisiōe/ad partem pob suit. Tandem aues celi cadauera sacrificij volebant comedere: sed abraam eas abegit. In sero vero clibanus ardens apparuit: qui sacrificium consumpsit: dominus vero multa bona abrae promisit: ꝛ sibi secreta
Moralitas: plurima reuelauit. Reuera videtur ꝙ in istis sacrificijs significantur omnes illi quos sibi dominꝰ vult spiritualiter imolari. Ibi enim sunt aues. i. contēplatiui: animalia. i. actiui. Aues igitur precipiuntur non diuidi: pro eo ꝙ contemplatiui nec per mundi negocia/nec per affectiones varias sunt diuisi: immo per contemplationem in deum tendunt integri et pfecti.
Leui.1. Unde dicitur: Auem non secabit/nec ferro diuidet. Iste etiam aues scilicet contemplatiui/dicuntur turtures propter castitatem quā seruant: dicuntur colūbe propter simplicitatem quā amant. Isti etiam pro domino dicuntur oblati/scilicet par turturū aut duo pulli columbarum. Animalia autem (sicut dictum est) sunt actiui: qui scilicet circa terram. i. circa terrena negocia solēt occupari ꝛ manere: In istis vero est vacca iugo subdita/q̄ significat subditos: aries dux gregis/qui significat prelatos: capra macilenta/que significat penitentes laboriosos. Igitur quilibet istorū debet esse triennis: quia videlicet vacca. i. subditi/debēt eē triēnes p fidē trinitatꝭ quā debēt simpliciter credere. Uel per tria vota religionis: obedientiam scilicet/paupertatem et castitatē: que debent firmiter cōtinere. De quo dicitur. Funiculus triplex difficile rūpitur. Aries. i. prelati debent esse triennes/per tres vir
Eccles. 4.d. tutes theologicas: fidē/spem/et charitatē: quas debent habere veraciter: de quibus apostolus. Nūc au
1.Co.13. tē manēt fides/spes ꝛ charitas tria hec. Capra vero. i. penitentes debent esse triēnes/ſm tres partes penitētie: scꝫ cōtritionē/cōfessionē ꝛ satisfactionē: q̄s debēt
Exo.3.f veraciter implere: de quibus dicitur. Uiam triū dierum ibimus in solitudinem. Ut et sic quilibet istorū
Eccl.25 dicat illud. In tribus beneplacitum est spiritui meo
a. Talia igitur sacrificia. i. tales persone ab auibus. i. a demonibus tentantibus impetuntur: sed ab abraam i. a deo vel a bono prelato defendūtur. Clibanus etiā ardēs. i. charitas perfecta tales inflāmat: ipsosqꝫ deo immolat et presentat.

Capitulum decimūsextuꝫ Textus: Igitur sarai vxor abraam. Moralitatum Capitulum. XII

Moralitas. Cum sara vxori abrae sterilē se videret: tradidit ancillam suā abrae viro suo/vt sibi in ea filium generaret: que tandē inter genua sua pareret et ascriberet sibi partum. Agar autē concepisse se videns/contempsit dominā: quā cum affligeret/fugam inijt agar: quam tamen in deserto angelus vagantem et fugientem inuenit/sibiqꝫ dixit. Agar ancilla sarai vnde venis/et quo vadis? Consulit ergo angelus ꝙ rediret: ꝛ ꝙ sub manu domine sue ceruicem supponeret: et ne amplius superbiret cōtra eam. Filium etiam ex ea generandū predixit: ꝛ ab ipō duodecim duces processuros promisit. Istud po
Mora. B test exponi moraliter: ꝛ dici ꝙ abraam est homo/qui reuera habet vxorem et ancillam: qꝛ scilicet sarai vxor sua significat animā. Agar vero ancilla significat carnē. Sarai ergo. i. anima/de se est sterilis: quia scilicet anima de se/nec per se nihil potest operari vel facere: nec partū cuiuscūqꝫ boni operis generare: cū non habet organa. et ideo oportet ꝙ ancilla eius scꝫ caro/pariat filium. i. faciat bonum opus: quia licet a mēte pcedat boni operis ordinatio sicut a domina: tamen a carne procedit executio boni operis/sicut ab ancilla. Uerumtamen quia ista ancilla. i. caro: concepisse/ꝛ aliquid boni fecisse se videns: quandoqꝫ in superbiā erigitur: domināqꝫ suā contēnens/in deserto mundi circa bona terrena vagatur: ideo angelus. i. deus vel bonus predicator/vel prelatus: ipsam reprehendit tā de cōtemptu domine q̄ꝫ scilicet de fuga. Dicit ergo sic Agar ancilla sarai vnde venis/ꝛ quo vadis? O tu Moralitas. agar que interpretaris somniū vigilie. i. o caro q̄ semper somnias vigilias et ludibria huius mundi: q̄ es ancilla Sarai. i. anime: rogo vnde veneris aduerte: ꝛ quo vadis: ꝛ qualis est natiuitas tua/et qualis mors vnde nasceris: qualiter morieris: q̄ꝫ vilis ingrediēdo et q̄ꝫ flebilis moriendo: et caue ꝙ de cetero animā tuā dominam non contemnas: sed ei seruias/obedias et intendas: quia scilicet dicitur in psalmo: Oculi ancil Psal. 122. le debent esse in manibus domine sue. Uel dic qō quando domina anima laxat frenū ancille. i. carni: Aliter. ita ꝙ ipsam domina permittit concumbere carnaliter cū abraā/idest aliqua carnali vel temporali vo C luptate: tunc statiꝫ concipit hismaelem idest malum propositum: quod scilicet contra isaac idest cōtra virtutes quotidie facit bellum. concipit etiam quandoqꝫ diuitias/delicias et seculares scientias/et alia mūdi bona ita ꝙ tunc ista superba efficitur. intantum ꝙ domine sue anime nequaq̄ꝫ obedire dignatur. q̄nimmo si domina anima ipsam velit a superbia reprimere/et per abstinentiam affligere: statim solet ad desertum vitiorum transire: et a iugo virtutum fugere et abire. Unde dicitur. A seculo confregisti iugū: rupisti vincula: dixisti nō seruiam. Ista etiam per an Hie.2.d geluꝫ: idest predicationem vel religionē vel confessorem est reducenda: ꝛ sibi dicendum est: Agar ancilla ꝛc. per omnia sicut supra. Uel dic recte Sara signi Tropologia. pncipū. ficat mihi aliquos magnos consiliarios principum vel magnatum. qui quandoqꝫ habent aliquam ancillam. i. aliquam personā vilem et seruilem/scilicet de humili plebe natam: quā diligunt: et ipsam abraam viro suo supponunt: ꝛ in eius seruitio ponunt: et vt ipsi exinde filium suscipiant idest vt exinde lucrum et obsequium habeant: ipsas cum magistris promouēt et extollunt: qui tamen statiꝫ vt ceperint per diuitias impregnari/incipiunt superbire. ꝛ saram dominam suam illum qui ipsas ad officia promouent/ingrate solent contemnere: et de eo non curare: quapropter sepe fit qō tales solent eos affligere: et propter ingratitudinem ad fugaꝫ/idest ad amissionem statꝰ/quem eis procurauerunt compellere et vrgere. Et iō recte potest talibus consuli/ꝙ erga dominam idest benefactorem humilientur: et contra ipsum insur

Eccli. 4.a. gere non conentur. Unde dicitur: Magnato humilia caput tuum. ¶ Uel dic q sara significat prelatum:
Aliter qui ancillam suam.i.subditum suum pmittit immo etiam pcurat divitijs et beneficijs aliquotiens impregnari: quapropter sepe fit/q talis concepisse se videns/ et divitias vel scientias acquisivisse: contra eum superbit: ipsummet et eius mandata contemnit: intantum q si sara vel ipsum affligere vel corrigere nititur: statim p apostasiam/vel per appellationem ad desertum mundi et ad romanam curiam cito fugit: et vagabundus per mundum perambulat et incedit. Angelus igitur: idest quicunqz bonus debet talibus consulere/q redeant: et q sare.i.prelato suo obtemperent: et q humilitate previa ipsius pacem querant: dicendo illud
Hiere. 31.d. Hieremie: Revertere ad civitates tuas vsqzquo delitijs solueris filia vaga. ¶ Uel dic q prima vxor abrae
Allego. synagoge. fuit synagoga: que a principio fuit sterilis: et in fine isaac.i.christum: qui interpretatur gaudium: generavit. Ancilla sua est gentilitas vel ecclesia collecta de gentibus: que se concepisse spiritum salutis videns: dominam suam: idest ecclesiam de iudeis natam: pro eo q dominum crucifixerant/contemnebat: sicut dicit apostolus. Illam ergo tamq dominam alij honorare iubentur: et contra eam superbire vetantur. Unde
Ro.3.a postq apostolus dixit/q in ecclesia non est differentia greci et iudei: sequtur: quid ergo habet iudeus greco amplius? multum per omnia. ¶ Uel dic q etiam
Aliter. E nos qui sumus ex gentibus/non debemus synagogam/ quis induratam et sterilem/vilipendere: sed eam quadam reverentia honorare: pro eo q ab illa scripture et fidei principia habuimus. Que etiam papa facere dicitur: quia scilicet rotulam legis moysi a iudeis oblatam in die consecrationis sue osculari nullatenus dedignatur.

¶ Capitulum decimumseptimum Textus: Postq vero nonaginta et novem annorum. Moralitatum. Capi. XIII.

Histo-ria. Abraam preceptum fuit/q octava die omne masculinum circumcideretur: et q certa portio de sui carne preputij auferretur: vt sic po-
Allego. pulus dei a gentibus distingueret. ¶ Octava dies est tempus gratie: quod post sabbatum legis succedit. Nos igitur qui sumus in isto octonario.i. statu et tempore gratie: debemus esse a cunctis superfluitatibus circumcisi: et maxime a pputio carnis nostre.i. a pcupiscentia carnali: et sicut soli masculi/non femine circumcidebant: sic etiam hodie masculi.i.pfecti: non feminei.i.impfecti se a vitijs circumcidunt: et sicut in circumcisione nomen imponebat: sic boni qui a vitijs circumcisi sunt/nomen bone fame pre alijs consequunt. Unde dicit:
Eccle. 15.b. Nomine eterno hereditabit illum dns deus noster.
Aliter ¶ Uel dic q octonarius est tps future resurrectionis: vbi p certo caro nostra a cunctis superfluis passionib9 circumcidetur: et a cunctis defectibus secludetur. Unde:
Lu.2.c. Octava die venerunt circumcidere puerum. ¶ Anteq
Histo-ria. ca.17.a. et.c. abraam et sarai isaac generarent: precepit dns q nomen suum cresceret/et diceretur abraam: sarai quoqz nomen suum minueret et diceretur sara. ¶ Per abraam intelligitur intellectus: per sarai aut vxorem/intelligo vo-
Mora. f luntatem. Isti enim duo scz abraam et sarai debent simul isaac.i.bonam plem et bona opera parere: et fructum virtutum dno generare. Sed revera ad hoc requiritur/q abraam.i.intellectus crescat/veritatem cognoscendo. Sarai.i.voluntas decrescat/se a pcupiscentijs refrenando.

Intellectus enim quantum pot debet in actu suo.i.in agnitione veritatis crescere. Voluntas aut in actu suo.i.in concupiscentia boni/debet se rationabiliter moderare. Scriptum est enim: Post pcupiscentias tuas non eas: et Eccle. 18.d. a voluptate tua avertere. Si prestas anime tue pcupiscentias suas: faciet te in gaudium inimicis tuis. Debet ergo dicere sarai de abraam.i. voluntas de intellectu/ illud Joannis: Illum oportet crescere: me autem minui. Jo.3.d. ¶ Uel dic de piugibus: q quando vir crescit p boni- Aliter tatem: mulier vo decrescit p humilitatem: tunc faciunt isaac.i.risum et gaudium p communem iocunditatem: tunc enim piugium psperatur/qn mulier subijcitur/et homo dominatur etc. Quod tn est contra multas dominas hodiernas/que viris dominari nitunt. Unde dicit: Mulieres dnate sunt eis. ¶ Uel dic q vir est prelatus: q de- Esa.3.d. Aliter. bet crescere virtute et auctoritate: mulier est subditus: que debet minui humilitate: vt sic simul generent isaac i.risum: hoc est dictu: vt sic pseverent in gaudio et pspe ritate. Debet enim prelatus crescere/et se magnum ostendere: ne familiaritas pariat contemptum. Subditus vero debet humiliari et minui: ne superbia pariat despe- G ctu: vn dicit: Humilia te sub manu domine. Gene. 16.a.

¶ Capitulum decimumoctavum Textus: Apparuit aut ei dns in convalle mambre. Moralitatum. Capitulum. XIIII.

Sodomite populi pessimi dicebantur: qui scz Histo. per horribilem infectionem luxurie/viris abutebantur: advenas et pauperes recipere dedignabantur: et abundantia panis/et vite supbia fruebantur. Propter quod qz ipsos deus delere decre Ezech. 16.f. uerat: locutus fuit dominus abraam/dicens: q descendere volebat/vt videret si crimen illor fame et clamori hoim respondebat. Abraam autem audita dni voluntate/pro loth nepote suo qui habitabat in sodomis sollicitus: cum domino allegare incepit/q non decebat deum q perderet iustum cum impio. Sibi vero dicit dominus/q propter decem iustos si invenirentur ibi/ civitati toti parceret: benignitatem iugiter repromisit. ¶ Ista autem possunt exemplariter allegari: quo- Mora. modo mundi prosperitas causa est multorum malorum: quia sicut dicitur in Ezech. Hec fuit iniquitas Ezech. 16.f. sodome sororis tue/abundantia panis/et superbia vi- Aliter. te: et manum pauperi non porrigebant. ¶ Item potest allegari: q iudex non debet verbis credere/immo ad inquirendum veritatem criminis debet personaliter descendere: licet tamq privatam personam constaret veritatem facti ipsum scire: sicut scilicet constat: q dominus crimen istorum sciebat: et tamen velle descendere pro veritatis scrutinio se dicebat. ¶ Item potest Aliter. H allegari: q quando infortunium est futurum/quilibet debet esse sollicitus pro amicis: exemplo abraam/ Aliter. qui amore Loth cum domino disputabat. ¶ Item potest allegari: q iustus non debet orare pro iniusto q liberetur a pena/quamq sit propinquus: quia abraam non legitur orasse pro loth/nec pro eo allegasse: nisi inquantum supponebat eum iustum. ¶ Item Aliter. potest allegari: q pauci iusti sunt quandoqz causa salvationis magni populi: sicut patet hic: vbi dominus promittit se civitati parcere/si decem iusti invenirentur ibidem. Ista aliter exponere non oportet. ¶ Tres angeli missi a deo pro zodoma destruen- Histo. ca.18.a. da/inventi sunt ab abraam: et ad convivium invitati. Qui scilicet sub arbore quieverunt: pedes laverunt: et panes subcinericios et vitulum comederunt:

runt: qui tandem sibi generationem Isaac promise-
Mora-litas. runt. ¶ Sic vero quando abraam .i. homo offert deo
sacrificium ⁊ conuiuium spirituale .s. loturam pedum
.i. confessionem mundificatiuam: vmbram arboris .i.
crucis memoriam refrigeratiuam: subcinericium pa
nem .i. mortis cōsyderationem incineratiuam: lac .i.
deuotionem: vitulum .i. spiritalem cordis exultatio-
nem: tunc pro certo Isaac: idest risus eterne glorie si-
bi promittitur: ⁊ sibi a deo ⁊ angelis eternum gaudiū
Esa. 35. d. ⁊ leticia propinatur. Unde dicitur: Leticia sempiter-
na erit eis: gaudium et exultationem obtinebunt.
Anagoge. ¶ Uel dic ꝙ abraam est deus pater vel prelatus: qui
scz inuitat angelos .i. viros angelicos ⁊ iustos ad cō-
A fessionis loturā: ad arboris .i. crucis memoriā ad lac
deuotionis: ad recordationez future incinerationis /
⁊ comestionem vituli christi in sacramēto altaris. La
uentur (inquit) pedes vestri / ⁊ requiescite sub arbore
⁊c. ¶ Cum duo angeli in forma iuuenum / zodomam
ca. 19. a. Hystoria. aduenissent / ⁊ in platea mansissent: Loth recepit eos
hospitio. Sed cum viri ciuitatis / vt ipsi iuuenibus
abuterentur: fores domus irrumperent: Loth vero ꝓ
angelis quos credebat homines / a tanta immundi-
cia liberandis / vxorem et filias virgines ipsis malis
hominibus ad satiandā suā libidinem obtulit: quas
recipere non volebant: immo fores ipsius cōfringe-
bant: tandem percussi sunt ab angelis cecitate: ita ꝙ
ostium inuenire non valebant. In crastino vero ange-
li ipsum Loth / vxorem ⁊ filias eduxerunt: sed duo ge-
neri loth / submersionem vrbis future credere nolue-
runt: immo cum eis diceretur a Loth ꝙ exirēt: ipsum
loqui delyratorie crediderūt: quapropter ⁊ ciuitas et
ipsi cū populo / igne ⁊ sulphure in crastino perierunt.
Moralitas. ¶ Istud em̄ poterit allegari sine altera expositiōe ad
tria videlz ꝙ in peccato contra naturā mēs hominis
plus ꝙ̄ alijs vitijs excecat. Tales em̄ homines dicū-
tur cecitate percuti: pro eo ꝙ super omnes homines
hi sunt ceci. Isti etiā malefici ostiū non inueniunt: qr
ꝓ certo isti ostium paradisi / vbi sunt Loth et angeli /
Esa. 56. b. nō intrabūt. Esa. Palpauimus quasi ceci parietē. Et
ꝓpter hoc zodoma bn̄ interꝓ̄tatur muta: qr scz tales
B in iudicio erunt muti: ꝓ eo ꝙ excusationē aliquā nō
Psal. 30. e. habebunt. Ps. Muta fiāt labia dolosa. Itē allegari
pōt ꝙ minus malū tolerandū est ꝓ maiori malo vitā-
do: sicut Loth ꝓstitutionē vxoris ⁊ filiaꝝ sustinere vo
lebat / vt crimē sodomiticū vitaret. Item pōt allegari
ꝙ impossibile est eū a morte eripere / quē etiā occulta
dei ꝓuidētia decreuerat punire: sicut ptz de istis gene
ris Loth: q̄ noluerūt credere vt exirēt disponēte dn̄o /
Eccl's 7. b. ꝙ cū alijs cū q̄bus deliq̄rant interirēt. Unde dicitur:
Nemo pōt corrigere quē deus despexerit. Hoc em̄ quo-
tidie ꝑcipitur: quasi scz homo volūtarius i fata ruit:
ita ꝙ non obstāte ꝯsilio cōtrario ad infortunia letus
currit: ſm ꝙ occulta dei iustitia seu ꝓuidētia ipsum
ducit. Uel allega ista exēplariter ad bonū hospitalita
Heb. 13. a. tis: que liberationē sui ⁊ suoꝝ meretur. Unde apl's:
Hospitalitatē nolite obliuisci: per hāc q̄dam placue
runt angelis hospitio receptis.

¶ Capitulum decimūnonum Textus: Ue neruntq̄ duo angeli zodomam vespere.

Moralitatum Capi. XV.

historia. CUm deus ciuitatez zodome cum alijs qua-
tuor ꝓpter horrenda crimina sua igne ⁊ sul-
phure delēdas decreuisset: dictū fuit Loth /
ꝙ vna cum vxore ⁊ filiabus ciuitatem exiret:
ꝙꝙ in omni circa regione nullatenus remaneret: sed
in monte potius se saluaret. Dictum etiam fuit eis /
ꝙ non respicerent retro cum incederēt: sed ꝙ ad mon
tem recto itinere properarent: verūtamen quum iam
micarent fulgura / ⁊ audirētur tonitrua: ⁊ ignis ⁊ sul-
phur de celo mitterētur in vrbē: sicut testat Solinus / C
qui de zodoma loquēs dicit ꝙ ipsam de celo tactā te-
statur humus nigra. Uxor Loth reuersa retro respe-
xit: quapropter qr inobediēs fuit / statim in salis sta- Moralitas.
tuam versa fuit. ¶ Ciuitates iste mundum designāt /
⁊ etiā mundi status: vbi qr plurima crimina abunda
re noscunt: ꝓpter q̄ deus subuersionē ⁊ ignem ⁊ dāna-
tionem eisdē cōminat: cōsulit dn̄s deuotis hominib9
suis / ꝙ inde quantū ad effectū exeant / ⁊ in montē reli-
gionis ⁊ ꝑfectionis ⁊ etiaz contēplationis ascēdant:
ꝙꝙ in omni circa regione .i. in mundi negocijs ⁊ offi
cijs ⁊ delitijs non maneant / sed recedant: ⁊ ꝙ omnino
caueant / ne retro se respiciant: ⁊ ꝙ scz ad vitia que cō-
fessi fuerunt / ꝑ recidiuationē non redeant: nec ad mū
di bona quibus renunciauerunt / per desyderia retro-
cedant: nec per apostasiam se ab itinere salutis / quam
professi sunt / retrouertant. Quia sicut dicitur: Nemo Luce
mittens manum ad aratrum ⁊ respiciēs retro / aptus 9. g.
est regno dei. Retro em̄ non debet respicere penitens
recidiuando / religiosus apostatando / contemplati-
uus in mūdi se negocijs implicando: quinimmo ipse
debet continuare iter suum in bonum proficiēdo. Sz
ꝓ certo quidam sunt sicut vxor Loth: qui scilz toni-
trua tentationum audientes / ignem concupiscentie
sentientes / fulgura tribulationum videntes / retro re
spiciunt: ad vitia seu bona tēporalia que dimiserant D
se conuertunt: iter quod inceperant dimittunt: et per
inconstantiā vite retrocedunt. Sicut etiā de infideli-
bus amicis ptz: qui scilz audita modica tribulatione
vel difficultate / ab incepta fidelitate desistunt. Tales
em̄ sunt religiosi / qui scz ad bona mūdi quibus renū-
ciarunt / libenti animo retrocedunt contēpto religio-
nis ⁊ contēplationis monte / versus vallē mundi ne-
gocioꝝ respiciunt ⁊ accedunt. Tales igitur in statuā
salis mutantur: inquantum scz peccatores insensati /
duri ⁊ obstinati efficiuntur: ⁊ inquātum in viros ini-
quos vertunt. Ideo dicit dominus: Qui in agro est / Luce
non respiciat retro: memores estote vxoris Loth. 17. g.
¶ Cum loth de zodomis fugeret / ne igne ⁊ sulphure ca. 19. c.
deperiret: petijt a dn̄o ꝙ liceret sibi ciuitatem Segor Hystoria.
paruulā introire: sz qr ibi fiebat creberrim9 terre mo-
tus: necesse habuit exinde fugere / ⁊ ad montē ascēde-
re ⁊ ibi se saluare. ¶ Zodoma est vita carnalis / q̄ igne Moralitas.
⁊ sulphure luxurie fetet. Segor vita coniugalis / que
terremotus multarum sollicitudinuz sustinet: mons
vero est vita contēplatiua ⁊ ecclesiastica vel claustra-
lis / que stabilis ⁊ tuta manet. Loth igitur qui interꝓ̄
tatur declinans: est ille qui iuxta psalmiste consiliuz / Psal.
declinat a malo vt faciat bonum: qui scilicet ignem ⁊ 36. c.
sulphur carnalis vite fugit: ⁊ in Segor .i. in statu cō-
iugali tutus manere credit. Sed finaliter attento mo
tu tentationum / tribulationum et miseriarum istius
ciuitatis: ad montem religionis vel ecclesie ascendit:
⁊ sic a carnali inflammatione se liberat ⁊ euadit. Esa. Esa. 2. a
Uenite ad mōtē dn̄i. ¶ Loth in zodomis legitur bo- Hystoria.
nus fuisse: nec vnq̄ luxurie et ebrietati vacauisse: in
monte tamē vbi ꝓ se saluando fugam inijt / legitur se ca. 19. g.
inebriasse: ⁊ cum ꝓprijs filiabus incestū ⁊ adulterium E
cōmisisse. ¶ Sic vero hodie sunt multi alij qui de val Moralitas.
le ad montem .i. de mundo ad religionem / vel de secu-

lari statu ad ecclesiasticū ascendūt: ⁊ sic periculū dam
nationis euadere: ⁊ ibidē se saluare credūt: qui tñ ibi
dem ebrietati ⁊ luxurie vacātes: deteriores fiunt: ⁊ dā
nationis periculum plus incurrunt. De hoc cōque-
Hiere. ritur dñs: Quid est: inquit: ꝙ dilectus meus in do-
II.c. mo mea facit scelera multa.

Capitulum vicesimumprimuz Textus: Uisitauit aūt dominus Sarā sicut promi-serat: ⁊ impleuit. Moralitatū Cap. XVI.

Abraam duos filios habuit: scʒ Isaac de li-
bera: ⁊ Hismael d ancilla. Hismael aūt fuit
Histo-ria. ferus homo: venator ⁊ sagittarius: de quo
dicit supra. xvj. ꝙ manus eius cōtra oēs: ⁊
manus oīm cōtra eū: ⁊ e regione fratrum suorū figet
tabernacula. Isaac aūt fuit bonus ⁊ mansuetus. Ue
Gal.4. rūtamē Hismael (ſm Paulum aplm) semp fratrē suū
d. Isaac opprimebat: ⁊ eidē molestias magnas infere-
bat: qua propter cū Sara mater Isaac hoc quadam
die cerneret: dixit ad Abraā: Eijce ancillā ⁊ filiū eius:
Nō enim erit heres filius ancille cū filio libere. Igit
Agar cū filio hismael eijcit: vter aque ⁊ panis sibi ab
abraā in scapulis imponit: ⁊ dimissa p deserta sitiens
ꝙ vagat aqua ꝯsumpta. Angelus vero dñi apparens
f ostendit puteū sitienti: ⁊ sic eā cōsolat. ¶ Abraā signi
Tropo ficat bonū prelatū: q̄ reuera in domo sua. i. ecclesia ha
logia bet duo genera filiorū: quosdam bonos more Isaac:
prelati quos. s. diuina gratia generauit: quosdam vero ma-
boni los more hismael: quos sibi vxor ancilla. i. diabolus
vel simoniaca ambitio: vel carnalis affectio pcreauit
Sed reuera inter istos semp solent esse iurgia: q̄ his-
mael q̄ significat malos ⁊ maxime discolos ⁊ puersos
q̄ reuera p ꝯtradictionē ⁊ rebellionem: inuidiā ⁊ de-
tractionē oībus se obijciunt: ⁊ e regione fratrum suo
rum tabernacula sua figunt: inquantum oīm aliorū
voluntatibus cōtradicunt: ita ꝙ manus eorū contra
I.Thes. oēs: ⁊ manus oīm eis obsint. Unde apostolus. Deū
2.d. nō amant: ⁊ cunctis hominibus aduersant. Isti di-
co semp solent psequi isaac: q̄ scʒ mali semp sunt solli
Eccle. citi bonos offendere ⁊ eis inimicari. Ideo dicit: Con
33.b. tra bonū malum est: ⁊ contra vitam mors: sic ⁊ cōtra
virū iustum pctor. Sed quid? pro certo isti non debēt
esse heredes in ecclesia: nec quantū ad bñficia tempo
ralia: nec quantū ad bona spūalia. Ideo abraā. i. pre
latus: debet eos eijcere: ⁊ vna cum matre sua simonia
vel affectiōe carnali ab ecclesia segregare: dicēs illud
Judi. Judicū: Heres in domo nostra esse nō poteris: q̄ de
II.a. adultera natus es. ¶ Uel dic etiā moraliter loquēdo
Aliter ꝙ due iste mulieres: Sara libera: Agar ancilla: signi-
ficant animam ⁊ carnē: ⁊ Isaac filius significat ope-
ra bona q̄ ab aīa producunt. Hismael aūt filius ancil
le: significat opera mala: que a carnis cōcupiscētia p
creant. Isaac igitur ab hismaeli impugnari dicitur:
q̄ constat ꝙ carnis opera solent spūalibus operibus
G inimicari: ⁊ cōtra ea preliari. Unde aplus: Caro cōcu
Gal.5.c piscit aduersum spūm: ⁊ spūs aduersus carnē: hec em̄
sibijnuicem contrariantur. Sequitur: manifesta sunt
opera carnis. Abraam. i. homo: qñ videt istos duos
filios. s. hismael. ⁊ isaac. i. malos affectus: cogitatus:
⁊ opera cōfligere cōtra bonos: ⁊ in domo cordis sui
videt ipsa opera carnis: opera spūs molestare: statim
oportet ancillā ⁊ filiū eius. i. carnē ⁊ opera carnalia eij
cere ⁊ deprimere: ⁊ ad desertū penitentie mittere ⁊ pa
nem ⁊ aquā per abstinentiā sibi imponere ⁊ sic ibi an
gelum testamenti christum poterit inuenire. qui pu-
teum misericordie sibi poterit demonstrare.

Capitulum vicesimumsecundū Textus: Que postꝙ gesta sunt tentauit deus. Moralitatum. Capitulū. XVII.

Uolens deus tentare Abraam: pcepit sibi ꝙ
filiū suū quem diligebat Isaac tolleret: ipm
ꝙ sup quendā montē quē sibi ostenderet: oc Histo-
cideret: ⁊ ei immolaret. Tulit ergo Abraam ria.
secū filium suū Isaac vna cū duobus iuuenibus ⁊ asi
no: quos scʒ ad pedē montis dimisit. Ipse aūt Abraā
⁊ filius eius: q̄ ligna q̄bus erat sacrificandus porta-
bat: montē ascēdit: ignē ⁊ gladiū in manibus tenuit:
⁊ ligna sacrificio preparauit. Succensis aūt lignis: ac
cepit abraā filiū suum: ⁊ piecit sup arā Cumꝙ manū
ad gladium extenderet p filio occidendo ⁊ domino
immolando: statim affuit angelus qui phibuit: ⁊ q̄
arietem q̄ herebat in monte inter vepres: cornibus: lo
co pueri interficere sibi iubet. Sic ergo fit ꝙ dū aries H
occidit: Isaac liberat: sanusꝙ ad iuuenes reuertitur:
a q̄bus inferius aduētus ipsius expectabat. ¶ Abraā Allego
est de⁹ pater: Isaac dei filius: aries ipsius dei filij cor- ria pul
pus: ligna: vepres ⁊ ara: crucē designant: gladius ⁊ lā cherri-
ceam ⁊ clauos: ignis etiā passionis ardorē significat: ma.
duo iuuenes remanētes: duos pplos significant nō
credentes: iudeos scʒ ⁊ gentiles: asinus aūt qui eos
comitatur: significat stulticiā qua increduli hebetan
tur. Dico igit ꝙ Abraā q̄ interpretat de⁹ pater: isaac
filium suū immolandum in ara crucis decreuit: ita ꝙ
gladiū ⁊ ignē idest ipsius passionis asperitatem ꝯtra
eū preparauit: accidit tñ ꝙ isaac. i. filij deitas nil pati
tur: aries vero. i. christi sola hūanitas immolat: dum
scʒ cornua eius. i. manus ad modū cornuū extente in
ter vepres. i. inter ligna crucis clauotenus alligant: ⁊
crucis cornibus astringunt. Unñ dicit Cornua in ma-
nibus ei⁹. Duo vero iuuenes. i. duo ppli: iudei videlʒ Abac.
⁊ gentiles: in infidelitate sua p maiori pte manserūt: 3.a.
inquantū ad montē fidei nō ascenderunt: nec incarna
tionis aut passionis mysteriū cognouerūt. Qui etiā
asinū. i. stulticiā habuisse dicunt: p eo ꝙ isti in sua stul
ticia obstinati legunt: nec credidisse que credēda fue
rant pbant. Unñ: O stulti ⁊ tardi corde ad credenduʒ Luc.
in his q̄ locuti sunt pphete. Apls: Dicentes se esse sa 24.d.
pientes: stulti facti sunt. Roma.

Capitulum vicesimumquartū Textus: Erat aūt abraam senex dierūꝙ multorum. Moralitatum. Cap XVIII.

1.c.
B

Postꝙ Abraā de Sara vxore sua filium suum
isaac genuisset: ipsumꝙ filium immolare tē
tasset: ⁊ in loco filij arietem occidisset: filius
vero nihil mali passus fuisset: accidit ꝙ Sa
ra eius vxor mortua est. Quod videns Abraā: sicut di Histo.
citur hic: Seruū suū eliezer misit in mesopotamiā: ter
ram scʒ gentiliū: vt ⁊ filio suo isaac pcuraret vxorem. Gen.
Uenit igit in ciuitatem Nachor: vbi erat puella pul- 24.a.
cherrima scʒ rebecca: filia bathuelis: que descendit ad
fontem: vt impleret hydriam suam. Ab illa igit puel
la aquam sibi dari petijt. Que non eū solum: sed etiā
⁊ camelos suos adaquauit. Iste ergo seruus causam
legationis sue rebecce parentibus aperuit: ⁊ eaʒ filio
domini sui tanꝙ procurator: ducit in cōiugem: datis
ꝙ sibi armillis ⁊ ornamentis: ad domum domini sui
ducit: vbi isaac meditantem in agro repetit: que viso
eo statim de camelo descēdit: et pallio se inuoluit: ipe
vero

vero puellam factis nuptijs sibi matrimonialiter copulauit: eā℥ in tabernaculo sare matris sue introduxit: ⁊ eam tantum dilexit/ ꝙ amore eius mortem matris sue obliuioni dedit: ⁊ tandem duos filios/ esau. s. ⁊ iacob generauit: quorum Esau malus fuit: Jacob vero sanctus ⁊ optimus homo fuit. ¶ Sic vero postꝙ
Allego. abraam deus pater de vxore sua sara. i. de synagoga genuisset isaac. i. christum filium benedictū: aries℥ i. christi humanitas immolata fuisset in cruce: ipse℥
B isaac. i. ipsa filij diuinitas nihil passa fuisset: accidit ꝙ vxor sua synagoga per infidelitatem mortua fuit: inq̄tum scʒ fidem incarnationis filij non recepit. Vñ
Jo. 1. a. dicitur: In ꝓpria venit: ⁊ sui eum non receperunt. Et
Ezech. 14. c. Ezechiel: Mortua est vxor vespere: quapropter abraā deus misit seruum suum. i. apostoloꝝ ⁊ predicatoruʒ cetum ad terram ⁊ ciuitates gētiles: vt scʒ puellā nobilem/ scʒ ipsam ecclesiam de ipsa gentilitate natā/ filio suo christo in vxorē acciperet: qui scʒ hāc predicando rogāt vt de puteo ⁊ hydria naturalis philosophie quā habebat: ⁊ de aqua scientiarum quā ꝯtinue hauriebat/ camelos suos. i. fideles populos adaquaret: quia reuera ecclesia collecta de gentilibus puteo suo i. sciētijs physicis multum adaquauit fideles ⁊ multum etiā fugauit hereticos infideles sicut in Augustino apparuit: q̄ etiā ante fidem clericus inter gentiles magnus fuit. Igitur iste seruus. i. predicatoꝝ cetus: isti puelle. i. ecclesie primitiue armillas et ornamenta gratiarū ⁊ virtutū donauerūt. Isaac vero. i. christus/ q̄ iam ad meditādū in agro paradisi per ascēsionē ascēderat: ipsam puellā sibi matrimonialiter copulauit: eā℥ in tabernaculo matris sue. i. p̄ sacrā scripturaʒ q̄ fuit tabernaculum synagoge/ matrimonialiter introduxit: inq̄tum sibi scripturarum dogmata reuelauit. Ipsa vero ecclesia. i. puella/ viso isaac. i. cognita christi maiestate: de camelo/ idest de superbia gētilis fastus sehumiliando descendit: et pallio bonoꝝ operum se inuoluit/ exemplo hester: que viso Assuero dicebat:
Hester. 15. Vidi te dñe sicut angeluʒ dei/ conturbatum℥ est cor meū pre timore glorie tue: valde es admirabilis dñe: et facies tua plena est gratiarum. Sic igitur fit ꝙ ab Isaac ⁊ rebecca. i. a christo ⁊ ecclesia plures filij. i. plures christiani gignuntur quorum quidā iacob/ q2 boni:
C alij vero Esau/ q2 mali/ dici merentur: q2 reuera filij christi et ecclesie diuiduntur in duo: q2 quidam sunt iacob. i. boni ⁊ deo amabiles. Alij vero sunt esau. i. mali/ ⁊ deo odibiles. Unde Malachias: Jacob autem
Mala. 1. a. dilexi: esau vero odio habui. ¶ Cum Rebecca s̄m ꝙ dicitur hic cap̄. xxv. duos filios concepisset/ scilicet esau
ca. 25. c. Histo. malum/ ⁊ iacob bonum: ⁊ tēpus partus instaret: collidebant pueri in vtero suo ac si inuicem dimicarent quis eorum nasceretur prius: tamē factum est ꝙ esau qui malus est/ natus est primus: Jacob vero bonus/ natus est vltimus. Fuit ergo esau venator et ideo pater ipsum amabat: eo ꝙ de venationibus suis comedebat. Jacob vero qui erat simplex ⁊ agricola/ qui venationes non portabat: a patre non intantū dilectus
Mora. erat. ¶ Pater iste Isaac est prelatus: mater vero est ecclesia vxor sua. Igitur dico ꝙ ista mater ecclesia in vtero suo. i. in collegio vel in claustro quando℥ concipit plures filios: idest plures subditos: quosdaʒ scʒ Esau. i. malos: et quosdam vero similes iacob. i. bonos. Sic ergo fit ꝙ quando tempus appropinquat/ vtpote quando vacat aliquod beneficium: ita ꝙ aliquis ꝓmoueatur/ ⁊ ꝙ exterius pariatur: et per ꝓmotionem ad exterius beneficium emittatur: incipiūt in lucē isti pueri/ scilicet subditi collidere/ ⁊ parētes alter alteruʒ impugnare: ⁊ hoc q2 vult quilibet primus ad ꝓmotionem exire. Sʒ quid? Pro certo Esau qui fuit pilosus/ primus exisse dicitur: q2 scʒ hodie illi q̄ priores D exeunt/ dum tamen sint pilosi. i. diuites: primi ad beneficia ꝓmouentur. Illi vero qui sunt iacob. i. boni et simplices/ impromoti in claustri vtero dimittūtur: vel saltem alijs postponuntur. Breuiter enī istud est verum hodie: ꝙ illi qui sunt mali/ dum tamen sint venatores et exactores: et de venationibus diuitiarum suarum ipsis suis magistris munerū oblatores sunt ab eis p̄dilecti. Illi vero qui more iacob sunt simplices/ ⁊ pilis diuitiarum nudi: nec venationi rapinarū dediti/ ab eis sunt neglecti. Prelati enim ⁊ principes nullum subditum ⁊ officialem vel familiarē diligūt: nisi illum de cuius venatione comedunt/ vel a quo lucra vel munera ac emolimenta percipiunt: ⁊ de cuius rapina partem suam assumunt: nec alium in officijs suis libenter tenent/ promouent vel extollunt. Unde Mich. 3: b.
Michee: Si quis non dederit in ore eorum q̄ppiam: sanctificāt super eum p̄liū. Vide supra cap̄. de vipera. ca. 26. d
De quibus fit mentio Geñ. xxvj. ¶ De puteis quos Histo. abraā et serui eius/ Isaac ⁊ serui eius foderunt/ quos ei philistei pro viribus obstruebant: Potest dici ꝙ abraam est deus pater: serui eius fuerunt prophete: Isaac dei filius: serui eius fuerunt apostoli ⁊ euāgeliste. ¶ Igitur dico ꝙ isti puteos scripturarū fecerunt: Mora. q2 scʒ illi vetus testamentum/ isti vero nouū cōposuerūt. Sʒ p̄ certo palestini. i. iudei istos puteos nostros nituntur terra obstruere: dum intellectum scripturarum per terrenum sensum ⁊ peruersum exponendo conantur occupare.

¶ Capitulum vicesimumseptimū Textus: Senuit autem Isaac: et caligauerunt oculi eius. Moralitatum. Capitulum. XIX.

Isaac senex ⁊ cecutiens/ dum duos filios haberet: scilicet Esau primogenitum/ ⁊ Jacob vltimo genitum: ⁊ p̄mogenito suo benedicere decreuisset: vocauit eum/ precipiens ꝙ arcum et pharetram suā sumeret/ ⁊ ꝙ in venationem iret/ ⁊ cibos sibi gratos pararet: de quibus comedēs/ benedictionis gratiam sibi daret. E Historia. Igitur dum Esau pilosus ad venationem foris ꝓperans/ iussa patris exequit: Jacob frater eius iunior domi remanēs/ benedictionem suā surripit ⁊ furatur: de ꝯsilio enī matris rebecce duos hedos preparat: vestibus optimis esau se ornat ⁊ manus suas vt videatur pilosus/ hedorum pelliculis circūligat/ ⁊ sic cibos nomine Esau patri p̄sentat: qui tangens manus eius: pilosas esse sentiens/ filium primogenitum ip̄m putat dicens: ꝙ licet haberet vocem iacob/ ꝙ tamē manus erant Esau: ⁊ cum cibum comedisset paratū benedictionē sibi ⁊ suo semini statim donat: primogenitus vero qui iussu patris venabatur in agro: postea veniens nil reportat. Sic ergo factum est/ ꝙ virtute benedictionis iunior primogenito est p̄latus/ ⁊ minori fratri primogenitus est subditus: ꝙ℥ pater cecutiens/ dum minorē filiū p̄mogenitum credidit: vnū ꝓ alio benedixit: ⁊ sic iacob bñdictionem esau a patre habuit: virtute cuius in terra ꝓmissionis/ que de iure debebatur primogenito/ mox successit: ⁊ sic iacob: idest supplantator dict9 est: quia supplantauit fratrem taliter. Juste (inquit) vocatum est nomen eius iacob. ¶ Per istum isaac cecutiētem Mora. possum intelligere prelatum carnalem ⁊ ignorantē/ ⁊

parū per rōnem videntē: p vxorē eī rebeccā q̄ interp̄tatur/multū accepit: intelligit̄ carnis affectio seu ambitio/que sc̄z hodie accipit vniuersuz. Vn̄ Abacuch: Totum in hamo subleuauit. Per duos vō filios intelligitur subditoꝝ suoꝝ duplex ꝯditio: q2 sc̄z quidam sunt p̄mogeniti.i.boni/q̄ sunt filij ecclesie senes ⁊ maturi/exterius venationi dediti.i.in negotijs ecclesie occupati. Quidā vero sunt iuuenes ⁊ insciij: sicut sunt cognati et nepotuli/intus in domo ecclesie quiescentes: et circa patrem ⁊ prelatum in aliquibus officijs cōmorantes. Igitur dico ꝙ quādoqꝫ accidit ꝙ isaac: idest malus p̄latus per carnis affectionē/vel per ignorantiam cecus factus vult aliquā benedictionē.i.promotionem impēdere: ⁊ p̄mogenitū filiū.i.aliquē antiquum q̄ satis seruiuit ecclesie: intēdit p̄ma facie promouere: ita ꝙ sibi precipit ꝙ venationi ⁊ negotioꝝ administrationi vacet/vt benedictionē.i.promotionē reportet: dicens illud apostoli: Labora sicut bonus miles christi. Quia sicut dicitur in libro sapie: Bonoꝝ laborum gloriosus est fructus. Verūtamē sepe fit/ꝙ dum tales primogeniti exterius iussa patris ⁊ vtilitatē ecclesie faciunt: tunc instigante matre sua.i.carnali affectione ⁊ ambitione: iuuenes domi remanentes/ p̄mogenitos esse dicunt: inq̄tum sc̄z sibi debere dari promotiones asserunt: q2 cibos.i.munera simoniace: patri.i.prelato offerunt: ⁊ manus.i. opera obsequiaqꝫ et seruitia que fecerunt/ostēdunt vna cū pelle carnalis affectionis/vel ꝯsanguinee ꝯiunctionis quā pretendunt. Sic ergo fit ꝙ taliter decipiūt patrē.i.prelatū: qui se faciūt p̄mogenitos.i.magis bene meritos credere: ⁊ sic solent benedictionē.i.promotionem que debebatur p̄mogenitis ⁊ antiq̄oribus reportare. Sicqꝫ iuniores antiquiorib9 preferunt. Primogeniti vero boni ⁊ laboriosi/qui post venationis et laboꝝ studia p remuneratiōe reuertunt ad patrē: in subiectione remanent: ⁊ supplantatores ⁊ impij promouent: ⁊ terram p̄missionis.i.bona ⁊ pinguia beneficia consequūtur. Unde Eccl's: Vidi seruos in equis/⁊ principes ambulantes sicut seruos super terram. Mater eī eoruz.i. ambitio que optime parare cibos nouit: quibus prelati libenter vescuntur: duos hedos.i.munera duplicata ⁊ magna accipi mandat: vestesqꝫ optimas: idest exteriorem pompam recipi consulit: ⁊ tādem manus pilis.i.diuitijs ⁊ muneribus circumuolui precipit. Quibus tactis manualiter.i.apprehēsis iste pater.i. prelatus ipsum esse primogenitum asserit atqꝫ dicit: Nunquid tu es filius meus primogenitus esau? Tu es filius meus dilectus in quo mihi bene complacui. Tactui eī magis credidit q̄ auditui: q2 isti plus volunt munera tāgere/q̄ promissiones audire. Filij (inq̄t) accede ad me/vt tangam te. Accessit ⁊c. Statimqꝫ vt sensit vestimētorum eius fragrantiam/benedicens illi ait: Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni/cui benedixit dominus: Seruiāt tibi tribus: esto dominus fratrum tuorum. Vide ibi. ¶Vel dic ꝙ isaac.i. malus prelatus quando vult dare benedictionē.i.beneficium vel prebēdam/vocat primogenitum predilectū ⁊ ab eo preelectum ⁊ sibi dicit/ꝙ ad venationē vadat/ ⁊ sibi cibos offerat.i.ꝙ munera sibi procuret: ⁊ querat vbi beneficiū quod vacat/det sibi per benedictionē pro munere. Verūtamē sepe fit ꝙ dum procurat venationē suam.i.munera que debet sibi offerre/ab alio anticipetur: qui oblatis hedis.i. muneribus pro primogenito acceptatur/⁊ alius spe fraudatur. Sicqꝫ fit ꝙ ille qui prius cibos offert/⁊ q̄ pri9 munera symoniaca patri profert/ benedictionē et promotionē ab eo prius refert: ⁊ vt qui prior apportat/prior habeat: ⁊ q̄ prior offerat/reliquias prior tangat. Solent ergo isti mali et pessimi superiores alijs superuenientibus se excusare. Venit (inquit) german9 tuus fraudulenter/⁊ abstulit bn̄dictionē tuā. Benedixi ei et erit bn̄dictus. ¶Vel dic ꝙ iste pater est iudex: quia reuera illū non vere cognoscit. quē mediāte pilo.i.mediātib9 muneribus vel affectione examinat atqꝫ tangit: ⁊ ideo fit ꝙ talis bn̄dictionē alterius reportat/dū pro ipsa iudex iniuste iudicat: ⁊ alterius iustitiā sibi donat. Cōtra quod Esa. Ve qui iustificatis impiū p muneribus/⁊ iustitiā iusti aufertis ab eo. ¶Vel dic ꝙ isaac est de9/q̄ sc̄z duos filios habuit.i.duos populos/ sc̄z iudaicū pplm p̄mogenitū. Ozee: Primogenitus meus israel/et gentilez etiā iuniorē. Sed dū esau.i.ppl's iudaicus exteri9 circa sensum literalē scripture remanet: iunior gētilis domi remanēs.i.interius sensum scripture penetrās: patris benedictionē/sc̄z fidē christianā habet: ⁊ celi bn̄dictionē p̄cipiet. Iste eī dū patri suo deo ad instinctum matris sue gratie cibū virtutū cū pellib9 bonorū exēploꝝ p̄ntat: bn̄dictionē fidei et glorie que fratri suo primogenito.i.populo iudaico debebatur/reportat. Unde dicitur. Multi venient ab oriente ⁊ occidente/⁊ recumbent cum abraam/isaac ⁊ iacob: filij aūt regni ejcientur foras. Esau aūt p̄sequitur Jacob benedictum: ⁊ iudaicus populus odit ⁊ persequitur christianum. ¶Vel istud potest allegari de occulta dei prouidentia: q̄ preter et contra voluntatem ⁊ spez hominum suū introducit effectum. Decreuerat enim deus se Jacob benedictionem daturum: quapropter ipse fecit ꝙ contra propriam intētionē/ipm Isaac benediceret: ⁊ ꝙ frater suus tunc temporis foris esset: q2 scilicet sepe fit ꝙ deus hominem propter intentionez tanq̄ instrumento suo vtitur: vt finis quem intendit efficaciter consequatur. ¶Vel allega cōtra hypocritas. qui similes sunt Jacob: quia scilicet man9 idest opera sua cooperiunt pellibus idest fictis palliationibus: quapropter sepe fit ꝙ benedictionem idest promotionem reportant. ¶Vel dic ꝙ de hypocrita potest dici/ꝙ vox inquit vox iacob est/sed man9 manus sunt esau: q2 scilz vocē habent bonā et verba honesta/sicut iacob q̄ fuit bonus: manus autē impias habēt ⁊ opera mala/sicut esau q̄ fuit malus.

[Margin notes, left column: Abac. 1.d. — 2. Tim. 2.a. — Sap. 3.c — G — Eccle. 10.b. — Mat. 3.c. — Aliter. — H]
[Margin notes, right column: Aliter. — Esa. 5. — Allega fra. — Osee. 11. — Mat. 8. b. — Aliter. — Aliter. — Aliter.]

¶Capitulum vicesimumoctauum Text9

Vocauit itaqꝫ Isaac Jacob. Moralitatū. Capitulum. XX

Sicut dicitur Geñ xxviij. Jacob fugiens irā Esau fratris sui/recessit in Mesopotamiaz ad Laban auunculum suum/ vt sic a fratris impetu saluaretur. Dū igitur esset in via supposito lapide capiti suo/obdormiuit: ⁊ in somnis scalam celum tangentem aspexit/et angelos per scalam ascendentes et descendentes/dominūqꝫ innitum scale vidit. Tandem vero venit ad puteuz: cuius os grādi lapide claudebatur/vbi oues et cameli adaquabātur: post hoc Lyam ⁊ Rachelem vxores accepit: ⁊ ipsi Laban multas diuitias acquisiuit. ¶Reuera sic debet facere iacob supplantator idest quilibet qui vult diabolum supplantare. Si enim videt ꝙ Esau. frater suus idest diabolus vel etiam corpus propriū ipsū persequatur in patria patris/scilicet in mundo. ⁊ eū per diuersa vitia conetur occidere. debet statim patriam et mundum per contemptum exire: ⁊ ad Labā idest ad

[Margin notes: Historia. — B. — Moralitas.]

idest ad deũ ꝑ orationẽ/⁊ ad matris sue.i. diuine grẽ
mandatũ dꝫ in terrã alienã/scꝫ ad religionẽ vel eccle=
siã/vel ad morũ ꝑfectionẽ transire. Supra.xij. Egrede
re de terra tua ⁊ de cognatione tua/⁊ veni in terrã quã
monstrauero tibi. Dũ ergo talis viã ꝑfectionis ag=
gredit̃: necesse est ꝙ a mundi tumultibus q̇escere vo
lens/capiti suo supponat lapidem.i.christũ: q̇ est pe=
tra firma/scꝫ ipsi per spem et desideriuꝫ innitat̃: qḋ si
fecerit: in pace per mentis tranq̇llitatem q̇escet: scalã
plenã deo ⁊ angelis ꝑ quã in celũ ascendit̃.i. viã virtu
tum q̇ christus est: vbi ⁊ viri angelici ascendũt in celũ
cognoscet: tandẽ puteũ sacre scripture: q̇ grandi lapi
de/idest grãdi difficultate clausus ẽ: ⁊ q̇ pro adaquã
dis ⁊ potandis camelis ⁊ ouib9.i. magnis ⁊ ꝑuis or=
dinatus est reperiet: ⁊ tandẽ duas filias Laban / scilꝫ
Rachelẽ ⁊ Lyam.i. duas vitas filij dei/cõtẽplatiuam
⁊ actiuaꝫ in vxores accipiet: ⁊ ipsius Laban diuitias
C i. virtutes ⁊ merita vel glĩam eternã a deo ꝑcipiet et
Ge.41. acq̇ret: ⁊ sic poterit dicere illud Geñ. Crescere me fecit
b. dñs in terra paupertatis mee. Sꝫ sicut videmus ꝙ ia
cob q̄uis esset valde ditatus. Esau tñ fratrem suũ si=
bi occurrentẽ timebat: nec ipm̃ habere voluit sociuꝫ
vel vicinũ. Sic dato ꝙ hõ virtutibus sit ditat9 / semꝑ
debet fratreꝫ suũ scꝫ corp9 vel diabolũ timere/⁊ occur
sum ei9 scꝫ tentationũ suaꝝ impetum formidare: pro
Geñ.32 pter qḋ debet dñm exorare/dicens illud Geñ. Libera
c. me dñe de9 de manibus fratris mei: q̇ꝛ valde ipm̃ ti=
Aliter. meo. ¶ Uel dic ꝙ Jacob est christus: q̇ scꝫ ad instin=
ctũ ⁊ ad p̄ces matris sue.s. synagoge/patriã suam scꝫ
paradisum dimisit: ⁊ ad Laban.i. ad mundum ꝑ icar
nationem venit: vbi scalam q̄ celos tangit.i. crucẽ in
uenit: ⁊ ibi supposito lapide sepulchri dormiuit. Fa=
ctũq̃ est ꝙ duas filias mũdi.s. aiam ⁊ carnem sibi co=
Ge.32. pulauit vxores: ⁊ duas turmas ouiũ.i. gentes dupli=
c. cis ppl̃i acq̇siuit/iudeos.s. ⁊ gentiles ⁊c. Iste est eñ q̇
dicit: In baculo meo transiui iordanem istũ/⁊ nũc cũ
duabus turmis regredior. Qꝛ scꝫ christ9 iordanẽ mor
tis trãsiuit: ⁊ tãdem cũ duabus turmis.i. cũ fidelib9
vtriusq̃ ppl̃i ad p̄rem in ascensione rediuit/dicens il
Luc.15. lud Luc. Surgam ⁊ ibo ad patrem meum. ¶ Uel dic
d. ꝙ scala quam vidit Jacob/est beata virgo: q̇ stans in
Aliter. terra corporaliter/celos tangebat cordialr̃: ꝑ quã ⁊ q̄
mediante angeli ad nos descendere noscuntur: et cui
dñs ꝑ beatã incarnationem innixus fuisse comproba
Aliter. tur. ¶ Uel dic ꝙ scala ista est crux/cui scilicet dñs per
D sonalr̃ fuit innix9 ⁊ q̄ angelos.i. viros angelicos i ipã
ꝑ deuotionẽ deambulantes ꝯtinet: ⁊ stans in terra ce
Ca.32.f los virtualiter tangit et obtinet. ¶ Angelus volẽs da
Histo= re cõstantiam Jacob/ne esau formidaret: ꝑ noctẽ/cũ
ria. eo luctatus est. Sꝫ cum ipm̃ superare nõ posset / sicut
facietenus p̄tendebat: tetigit angelus femur ei9 /⁊ sta
tim emarcuit.s. neruus suus: ita ꝙ extunc Jacob fa=
ctus fuit claudus: et qꝛ angelum viderat/de Jacob
israel fuit dictus: ⁊ ne timeret esau/ꝑ angelum est mo
nitus. Dictuꝫ est eñ sibi: Non vocaberis vltra iacob
sꝫ israel erit nomen tuum: si inq̇t cõtra deuꝫ fortis fui
sti/quantomagis contra hoies fortis eris? ¶ Israel
qui interpretat̃ videns deuꝫ/significat illuꝫ qui hꝫ cõ
Anago templationem vel btificam visionẽ. Jacob vero illũ
ge pul= q̇ adhuc hꝫ p̄ntẽ luctam ⁊ huius vite tribulationes.
chra. Igitur dico ꝙ quãdo Jacob.i. hõ mortalis et peni=
tens/qui scꝫ est sollicitus de euadendo periculo ⁊ tẽ
tatione Esau.i. diaboli fratris sui/ab eodem patre ge
niti ⁊ creati: plerũq̃ accidit ꝙ angelus.i. deus luctat̃
cum eo.s. aliquas tribulationes immittit. ⁊ fit dum

neruum sui femoris.i. carnis eius potentiam marce=
facit/ipsumq̃ debilitat ⁊ restringit: ⁊ ita q̄tuꝫ ad cor=
poris virtutẽ ipm̃ claudicare cõpellit: fortitudinẽ ad
resistendum esau diabolo sibi tradit: eumq̃ finaliter
de iacob in israel mutat/qñ post luctam huius vite/
celi visionem sibi donat: vel inq̄tum ꝑ cõtemplatio=
nem ipm̃ ad deũ videndum eleuat ⁊ mutat. Tunc eñ
hõ de iacob israel.i. de viatore cõprehensor/vel de acti
uo cõtemplator efficitur: qñ neruus femoris.i. forti/
tudo carnis ⁊ voluptatis ipsius maceratur. Aposto= E
lus. Cum enim infirmor/tunc fortis sum. ¶ Uel dic 2.Cor.
ꝙ angelus est animus/iacob corpus: que inuicẽ pu= 12.d.
gnãt. Quia sicut dicit apostolus: hec sibiinuicem cõ= Aliter.
trariantur. Uerũtamen angelus.i. spiritussanct9 car/ Gal.5.c
nem superat: qñ femur eius.i. carnis voluptatem de=
bilitat: tunc etiam Jacob iste israel dicitur: ⁊ ad vidẽ
dum deum ꝑ fidem ⁊ cõtemplationeꝫ instruit̃: qñ ner Ro.8.c
uus femoris.i. voluptas carnis ipsius macerat̃. Apo
stol9: Si spũ facta carnis mortificaueritis/viuetis.

¶ Capitulum vicesimumnonum Textus: Profectus ergo Jacob venit i terram oriẽ talem. Moralitatum Capitulum. XXI

Cum Laban promisisset Jacob filiam suam Histo=
pro seruitio septem annorum quod fecerat: ria.
sic factum est qḋ cum die nuptiarum cũ Ra
chelem sibi debet reddere/que erat pulcher=
rima: supposuit sibi Lyam/q̄ erat turpis ⁊ lippa: in
alijs etiam mercedibus scilꝫ in ouibus sibi promissis
fuit sibi merces mutata: ita ꝙ Laban nunq̄ libenter
volebat reddere que per ipsum fuerant repromissa. Ge.31.f
Immutasti enim inquit mercedem meam decem vi= Mora=
cibus. ¶ Laban qui interpretatur candidatio/signi= litas.
ficat mundum: q̇ more rei candide visum discretiõis
obtũdit: vel etiã est diabol9/q̇ ꝑ delectamẽta dulceꝫ ⁊
candidum se ostendit. Igitur isti sunt quidã dñi/qui
nunq̄ qḋ ꝓmiserũt cõsueuerũt reddere: immo seruito
rum vel laboratorũ suorum solẽt stipẽdia cõmutare:
qꝛ scꝫ ꝓ Rachele reddunt Lyam: ꝓ p̄mio reddunt pe G
nã/ꝓ albis ouib9 reddunt nigras/ꝓ virtutib9 reddũt
culpas. Et reuera quotidie ꝑcipit̃ ꝙ ille q̇ mundo ser=
uit/nunq̄ attingit ad bonũ qḋ ab eo sperabat̃. Nulla
eñ est in reb9 fortune ꝯstantia: immo cõiter fit/ꝙ vbi
arridẽdo bona ꝓmiserit/reddit mala. Ideo tales mũ
di dilectores possunt dicere illud Esa. Expectauimus Esa.59.
lucem/et ecce tenebre ⁊c. Et alibi. Nunquid reddetur b.
pro bono malum? ¶ Uel si vis istud allega cõtra mo Hie.11.
dernos dominos/qui seruitoribus raro reddunt pro d.
missa: qꝛ scꝫ cum homo seruierit ꝓ Rachele idest pro Aliter.
bono beneficio: finaliter recipit Lyam. idest aliquod
bñficiũ parum valẽs: ⁊ qñq̃ quod est deterius/⁊ qñq̃
nihil habet. ita ꝙ iam proprie potest dicere illud Esa. Esa.49
Inuacuum laboraui/sine causa ⁊ vane consumpsi for a.
titudinem meam. ¶ Cum Jacob primo seruisset pro Ec d ca.
Lya/⁊ tandem pro Rachele/dicitur ibi ꝙ amorem se H. sto=
quentis p̄ori pretulit. ¶ Sic vero hodie cõe est cuiq̃ ria.
ꝙ si habeat aliquam vxorem/idest aliquem amicum Mora=
vel familiarem: ⁊ sibi superueniat alius magis nou9/ litas
primum quodãmodo respectu alterius contemnet:
⁊ vltimũ prediliget atq̃ volet. Apostolus. Aufert pri Heb.10.
mum vt sequens statuat. Cõtra quos dicitur. Ne de= b.
relinquas amicum antiquum. nou9 eñ non erit similis Eccl.9.
illi. ¶ Uel dic ꝙ lya lippa sed fecunda/est vita actiua c.
que est fructuosa. Rachel pulchra est vita contempla Aliter.
tiua/que est preciosa. Igitur dico ꝙ quãdo Jacob.i.

mortalis hõ q̃ est in hoc mundo/luctatur de lye cõnu
bio: transit ad Rachelis amplex9.i. de vita actiua trã
sit ad vitã cõtẽplatiuã: ⁊ de seculi negotijs ad celestia
ↄtẽplanda transfertur. Constat ꝙ primã vxorẽ.i. vitã
f actiuã et secularẽ paꝝ reputat: qñ ad Rachelẽ.i. ad vi
te ↄtemplatiue brachia se transportat: parũqꝫ reputat
terrena/qñ gustat q̃ sunt celestia: vilipẽditqꝫ vite secu
Leui. laris bona/qñ per cõtemplationez celestia gustat do
226. b. na. Vñ dr. Nouis superuenientib9 vetera pꝛjcietis ⁊c.

Capitulum tricesimum Text9: Cernẽs autem Rachel qꝺ infecunda esset. Moralitatum Capitulum: XXII

Historia. Cum Laban ↄcessisset socero suo ꝓ premio
sui seruitij oues: q̃ in grege suo qñqꝫ nascebã
tur nigre/qñqꝫ nascebant̃ albe/qñqꝫ nascebã
tur varie: sicut dr Gen. xxx. Jacob magna
cautela vsus est: q̃ scꝫ cũ oues tꝑe ꝑgnationis ad cana
les aquaꝝ ad aquare venirent: si volebat ꝙ fet9 albos
ↄciperent/virgas ex toto decorticabat/ipsasqꝫ in cana
lib9 añ oculos cõspicientiũ ponebat: ⁊ sic ouis ad aspe
ctũ albe virge fetũ albũ ↄcipiebat. Ecõtra qñ volebat
fet9 nigros producere/tunc solebat virgas cum pelle
in canalib9 ponere. Si vero varias habere cupiebat/
virgas partim decorticabat/⁊ partim cum cortice di
mittebat. Jmaginatio em̃ aĩalis ad aspectum virge
Allegoria. mouebat̃: ⁊ sic qualis erat virga/talis part9 ↄcipieba
tur. ¶ Dic ꝙ iacob significat deũ: virga qua median
te de9 pastor regit mundũ/significat prelatũ: oues ve
ro significant eccl'iam vel collegiũ: filij vero ouiũ desi
h gnãt subiectũ ppl'm. Jdõ dico ꝙ a qualitate virgaꝝ.i.
ꝑlatorũ sequat̃ qualitas agnorũ subiectorum. Oues
em̃.i. eccl'ie tales part9.i. tales subditos ↄcipiũt/qua
les virgas.i. quales ꝑlatos ↄspiciunt: qꝛ reuera agni
i. subditi tales efficiunt̃ q̃les virge.i. quales ꝑlati vel
suꝑiores vel ecclesiastici coꝝ aspectibus offeruntur.
Cum virgis em̃ nigris sunt nigri: cum albis albi/⁊ cũ
varijs varij: cum bonis boni: cum malis mali: cum
Ps. 17. d. mediocribus medij. Ps. Cum sancto sanctus eris.
¶ Vel dic ꝙ oues sunt simplices: qui reuera dum ad
Aliter. canales.i. ad predicatores sacre scripture veniunt: vt
puta qñ ad audiendos sermones accedunt: solent ta
les fetus.i. talia proposita et oꝑa ↄcipere/ quales vir
gas.i. quales exemplares regulas ibi solent videre:
ꝯm em̃ virgam.i. ꝯm exemplum quod in canali.i. ĩ pre
dicatore cernitur: fetus operis vel propositi in audi
Aliter. torib9 generatur. ¶ Vel dic ꝙ si virga.i. ꝑdicator vel
prelatus sit cortice bonorum temporalium/⁊ omnis
male cõuersationis nudatus: ⁊ omni affectu terreno
rum priuatus: solent oues.i. auditores simplices qui
talem aspiciunt/concipere albos fet9.i. facere bonos
actus. Econtra vero quando ꝑlati male cõuersatiõis
cortice sunt vestiti: tunc fetus et actus ouiuꝫ.i. simpli
Na. 2. c. cium subditorum/vitiorum nigredine sunt fedati.
Aliter. Unde dicitur. Facies eorũ sicut nigredo olle. ¶ Vel
dic ꝙ virge significant oꝑa et rigorem diuine gratie
et iustitie/quibus verberat filios pestilẽtes. Ps: Vir
gã virtutis sue emittet dñs ex siõ. Jste em̃ virge qñqꝫ
ps. 109. a. sunt nude et decorticate/inq̃tũ manifesta est dei iusti
tia: qñqꝫ cortices sunt oꝑte inq̃tum dei iudicia sunt
A Dico igitur ꝙ solo aspectu taliũ virgaꝝ/idest ex sola
cõsyderatione iudicioꝝ dei ⁊ sue iustitie operũ: oues
i. boni simplices: debent bonũ propositum concipere
et bona opera ꝑturire sol9 em̃ aspectus iustitie: ⁊ vir
ge rigoris sui/et tribulationũ quas imittit: facit ho
minẽ ↄciꝑe spm̃ salutis: ⁊ finaliter parere oꝑa grẽ vel ve
ritatis siue virtutis: qꝺ etiã de bonis subditis aparet
qꝛ scꝫ nõ debẽt expectare qꝺ a prelato virga percutian
tur: immo solo aspectu bene oꝑari tenentur. Esa. Do
mine a timore tuo concepimus. Esa. 26. c.

Capitulum tricesimũquartum Textus: Egressa est autem dina filia Lye. Moralitatum Capitulum. XXIII

Dina filia iacob volens videre mulieres re
gionis chananeoꝝ/exiuit ad videndũ. Quã
cũ vidisset sichẽ filius emor principis terre/ Historia.
adamauit eã: rapuitqꝫ et dormiuit cũ illa/vi
oprimẽs virginez. ¶ Reuera dina filia iacob signifi Moralitas.
cat aĩam filiã dei patris regio ista est mundus: vbi.s.
chananei gẽtiles/idest pctõres morant̃. Sichẽ autem
est diabolus: ⁊ emor est lucifer pater eius/ qui ĩ hoc
seculo principatur. Vñ dicitur. Venit em̃ princeps
mũdi huius ⁊c. Jgit̃ dico/ꝙ qñ filia iacob/idest aĩa
christiana/ vel etiã aliqua ꝑsona religiosa cupit vide Jo. 14. d.
re mulieres chananeorũ/idest delectatiões/ ludibria
et mollicies pctõrũ. ⁊ sic de domo religionis/idest de
secreto cõsciẽtie ad mũdi religionẽ ꝑ aliquã malã cõ
placẽtiã trãsit: ⁊ in aliquibus mũdi negotijs/nõ cre
dẽs malefacere/sed bñ estimans suã seruare virgini B
tatẽ: idest sue cõscie integritatẽ/se ingerit ⁊ immittit:
statim adest sichẽ.i. diabolus: q̃ per malos cõsensus
eam rapit: ⁊ ꝑ mala opera violat ⁊ corrũpit: ⁊ virgi
nitatem spũalis pudicitie sibi tollit: eãqꝫ secum ad do
mũ patris sui/scꝫ ad infernũ ꝓtrahit atqꝫ ducit. Vti
le ergo est ꝙ anima domũ cõscie nõ exeat: qꝺqꝫ exteri9
ad mũdi negotia nõ trãseat: ne forte diabolus ipsam
rapiat ⁊ corrũpat. Vñ Lu. Jn quãcũqꝫ domũ intraue Lu. 9. a
ritis/ibi manete ⁊ inde non exeatis. ¶ Vel dic ad li Aliter.
teram contra iuuenculas/q̃ domũ patris exeũt ꝓ vi
dendis mũdi ludibrijs: ad mũdi festa ⁊ conuiuia va
dũt: vbi scꝫ a iuuenibus luxuriosis facile decipiunt̃: ⁊
mẽte vel corpore corrũpuntur. Jdẽ vero est demonia
libus: q̃ plus volũt ꝑ mũdũ penes amicos circũire/
q̃ in claustro manere. Vñ sepe fit ꝙ corrũpuntur/⁊ ca
stitatis pudore priuant̃. Apl's. Discunt circũire do
mos: ⁊ cũ luxuriate fuerint/querunt nubere. 1. Ti. 5. b

Capitulum tricesimumseptimũ Textus Joseph cum sedecim esset annorum. Moralitatum Capitulum XXIIII

Cum igitur Joseph fili9 Jacob iunior a pr̃e Historia.
plus alijs fratribus diligeret̃: ꝓpter qꝺ tu
nicã talarẽ ei fecerat: ip̃mqꝫ secũ domi/cũ fra
tres irẽt ad pascua/detinebat. Et factũ est ꝙ
somniauit/ꝙ sol ⁊ luna et stelle vndecim ipsum vene
rabãtur ⁊ qꝺ manipuli fratrũ suorũ suũ manipulum
adorabãt: propter qꝺ ipsi fratres sibi q̃ plurimum in
uidebant. quapropter cũ pater ip̃m in pascuis ad fra C
tres visitandos misisset: ip̃mqꝫ de Sichẽ in dothaim
transiuisse cõperisset: statim quãdo eũ viderũt/in mor
tẽ ipsius cõspirare ceperũt. Jpsum ergo talari tunica
exuerũt/et in cisterna veteri eũ incluserũt: ⁊ tunicam
eius in hedi sanguĩe statim tingũt: ⁊ eã ad patrẽ mit
tẽtes/puerũ a feris occisum fingũt. Jp̃m vero puer
hismaelitis mercatorib9 vendũt. qui tãdẽ ad egyptũ
eũ deferũt: ibi deo operãte dñs egypti efficit̃: ita ꝙ pa
ter et fratres ꝓpter famẽ suam releuandam: ad eum
finaliter descendunt: et vadunt: ⁊ iuxta somnij visio
nem sibi obediunt et seruiunt. ¶ Jsta allegorice expo Allego.
nuntur

nuntur cōmuniter de christo. Iste est Joseph filius
iacob/idest dei p̄ris. ab ipso super oīa p̄dilect⁹. Uñ
Mat. dicit. Hic est fili⁹ me⁹ dilectus. Et tunica talari. i. hu
17. manitate vestitus: ab eterno somniās ꝛ p̄uidēs q̄ a
stellis ꝛ fratrib⁹ idest ab angelis ꝛ hoib⁹ erat merito
adorādus. Fratres igiꝫ istius quos pater ad pascen-
dos greges miserat/erāt pharisei: quos. s. de⁹ ad sim
plices instruēdos in scripture pascuis ordinauerat.
Isti tñ de sichē/q̄ interpretatur causa: in dothaim/
q̄ interpretaꝫ defectio/trāsiuerat: inq̄tū de bona cau
sa in defectū/de lege in pctm̄: de bono intellectu i ma
lū/improbe se mutarūt. Missus ergo ioseph. i. chri-
stus: in pascua mūdi hui⁹: pro suis fratribus visitan
dis/et pro hoib⁹ redimēdis/ipsos in dothaiz reppe-
rit: inq̄tū. s. in defectiōe pluriū vitioꝝ eos immersos
Deu. 32 inuenit. Unde. Inuenit eos in terra deserta: in loco
b. horroris ꝛ vaste solitudinis. Isti inuidētes sibi/ tu-
D nica humanitatis ipm̄ exuūt occidēdo: et eā sanguie
cruentāt ipm̄ flagellādo: in cisterna eūponūt corpus
sepeliēdo: hismaelite tñ. i. apostoli/ eum emunt ipz p̄
fidē recipiēdo: q̄ in egyptū. i. in gentilitatis pplm̄ eū
deferūt predicādo: vbi tandē dn̄s efficiꝫ/fidē suā ꝛ ec-
clesiā dilatādo: ita q̄ fratres sui. s. iudei: qui prius eū
vendiderāt/finaliter ad ipsum venient/ se sez ad eū cō
uertendo. ꝛ hoc q̄si fame. i. paupertate ꝛ inopia labo-
rauerūt per mundū vagando. Psal. famē patiētur vt
Ps. 58. canes: ꝛ circuibūt ciuitatē. Ipsi cōuertētur ad mādu-
b. candum. ¶ Uel allegari possunt/exēplariter: quomō
prouidētia dei hꝫ diuersos modos occultos sua ope
ra faciendi: ꝛ quō nō est possibile/ q̄ possint p̄ hoiem
Anago immutari: q̄nimmo sepe fit per easdē vias q̄b⁹ hō dei
ge. ordinationē impedire nitiꝫ/ad plenū effectum ipsius
peruenit. Isti em̄ visionē somnij sui/ne adorarent euz
impedire volētes/ipsum exterius vēdiderūt. Ubi tan
dē post labores et carceres dn̄s egypti factus est: ita
q̄ ipsum vbi non sperabāt/adorauerūt. Dn̄s em̄ mul
tas tribulationes et miserias quādoq̄ʒ immittit: nec
curat si hoiem vel ad pctm̄ laxari vel tribulationib⁹
Ps. 137 fatigari permittit: q̄ꝛ q̄d et qualis finis consequi de-
b. beat/ipse sentit. Excelsus em̄ dn̄s: et humilia respicit:
et alta a lōge cognoscit. Uñ ēt ipē Joseph dicit fratri
Ge. vl. c bus suis. Nolite timere inq̄t: nunquid possumus re
E sistere dei voluntati? vos cogitastis de me malum et
dn̄s vertit illud in bonū/vt exaltaret me. Duodecim
fuerunt filij iacob: duodecim fontes in helim: duode
cim lapides preciosi in veste aaron. xij. lapides insecti
in altari. xij. panes propositionis. xij. lapides de ior-
dane sumpti/ꝛ in signum positi. xij. boues sub mari
eneo constituti. xij. stelle in corona mulieris. xij. porte
xij. anguli. xij. fundamēta noue ciuitatis. xij. hore diei
xij. menses anni. xij. fructus ligni. xij. signa celi. ¶ Re
Allego. uera per istuz numerum. xij. possunt intelligi. xij. apo
stoli: vel etiam quicunq̄ʒ fideles. xij. apostolis creden
tes: ꝛ. xij. apostolos imitātes: q̄ꝛ pro certo isti sunt. xij.
patriarche: q̄ alios spiritualit̄ generauerūt. Sūt. xij.
fontes: qui alios gratia ꝛ doctrina irrigauerūt. Sūt
xij. preciosi lapides. q̄ vestes sacerdotis: idest ecclīam
ornauerunt. Sūt. xij. insecti altaris ecclesie lapides:
qui ipsum altare. i. fidem ecclesie sustinuerunt. Sunt
xij. panes: qui famelicos satiauerunt. Sūt. xij. boues
qui sub mari sacre scripture triturauerunt. Sunt. xij.
stelle: que mundum illuminauerūt: ꝛ in corona mu-
lieris. i. ecclesie reluxerunt. Sunt. xij. anguli: qui fun
damenta ciuitatis ecclesie stabilierunt. Sunt duode
cim fundamenta: que ecclesiam fortificauerunt. Sūt
duodecim hore diei: que diem diuine gratie distinxe-
runt. Sunt duodecim menses: qui solem: idest chri-
stum per gratiam continuerunt. Sunt duodecim fru
ctus: qui doctrina sua sana alios nutrierūt. Sūt duo
decim signa: que gloriam bonis: penā reprobis signi
ficauerunt. Isti ergo potuerunt dicere illud Geñ. Fra
tres sumus filij viri vnius. Ge. 42. e. f

Capitulum tricesimumoctauū Textus: eo dem tēpore. Moralitatū. Capitu. XXV

Cum thamar in habitu meretricum sederet
in biuio: accidit q̄ patriacha iudas trāsiēs Histo-
cum ea cōcubuit: q̄ pro arrabone anulū ꝛ ar ria.
millā ꝛ baculū propriū sibi dedit: q̄ sez du-
plicē prolē phares ꝛ zarā in ea genuit. Et cuz propter
adulteriū duceretur ad ignē: ondēdo p̄dicta pignora
q̄ sibi iudas dederat/liberata fuit: de viro inq̄t cuius Allego
hec sunt cōcepi ꝛc. vide pleni⁹ historiā Geñ. xxxviij. ria pul-
¶ Judas iste significat christū: qui leo de tribu iuda chra.
dicitur. Ista vero mulier significat animā: q̄ cum ha
bitu meretricis idest cum multiplici pctō: ꝛ cuz male
cōuersationis cōtagio in biuio mūdi sedet: q̄ mūdus
recte dicitur biuium: q̄ꝛ ibi homo facile deuiat. Sed
quid? pro certo plerūq̄ʒ cōtingit q̄ ver⁹ nr̄ iudas idest
christus/istā p̄ miam respicit ꝛ iuenit: secūq̄ʒ p̄ gratiā
cohabitat ꝛ cōcubit: anulūq̄ʒ fidei ꝛ baculū spei / seu
memorie crucis christi: et armillā charitatis sibi pro
arrabone concedit. duplicīq̄ʒ fetu. s. bona affectiōe in
terius/et bona operatione exterius eā impregnat. Et
vbi demones istā ad ignē pene ꝛ culpe nituꝫ trahere
misericorditer ipsam saluat: quia pro certo nunq̄ ani
ma igne male cōcupiscentie in p̄senti cōburiꝫ: vel etiā
igne gehenne nūq̄ post mortē dānaꝫ dū tñ predictā
arrabonē/sez anuluz/ armillā ꝛ baculū ostendere me-
reaꝫ. Ita q̄ tūc poterit dicere illud. In baculo isto Ge. 32. c
trāsiui iordanē ꝛc. In baculo em̄ crucis vel spei. Jor-
danis. i. flux⁹ mortalitatis nostre pōt tute trāsire aīa
et duplex partus duplexq̄ʒ turma bonorū operū/scilꝫ
interiorū et exteriorū/poterit in ea parturiri. ¶ Uel
dic q̄ talis mulier est falsus cōsiliari⁹ vel hypocrita: Aliter.
qui ne cognoscaꝫ/pallio falsarū palliationū ꝛ fraudū G
se velat: vt sic cōcubitū iude/idest familiaritatē dn̄oꝝ
habeat: ꝛ vt diuitijs impregneꝫ: ꝛ pastorali baculo et
anulo epāli/armillaq̄ʒ dignitatis ditetur. ¶ Uel dic Aliter.
q̄ hodie dato q̄ aliqua persona cōburi meruerit: si tñ
arrabonē ostēderit/idest si bona munera iudicib⁹ ob
tulerit/salua erit. Est em̄ vn⁹ lapis preciosus/q̄ cōbu-
ri vel puniri hoiem nō p̄mittēs: dicit illud. Esa. Cum Esa. 43
ambulaueris per aquā/tecū ero: cū pertransieris per a.
ignē: nō cōbureris. ¶ Uel dic q̄ iudas est iniquus iu Aliter.
dex: qui sepe alios punire nititur de eo crimine quo
ipsemet innodaꝫ. Uerūtñ q̄n crimē in ipm̄ inflectitur
q̄uis hō sit culpabilis/ipm̄ conatur liberare.

¶ Capitulum tricesimumnonū Textus: Igitur Joseph ductus est in egyptū. Mo ralitatum. Capitulum XXVI

Legiꝫ q̄ cū vxor phutifaris oculos iniecis- Histo-
set in ioseph/ita q̄ ipsi⁹ petisset cōcubituz: ria.
q̄ cū ꝛ ille negasset: ꝛ fugiens palliū dimi
sisset. Illa vero se vidēs cōtēptā: cōtrariū vi
ro suo dixit: et q̄ eā Joseph opprimere voluerat/accu
sauit: ꝛ palliū dimissuz in argumētū fidei ostēdisset:
propter quod vir ille nimis vxori credul⁹/ioseph car
ceri mancipasset: de quo tandem dn̄s miraculose eux Mora.
expediuisset. ¶ Pōt allegari cōtra fallaciā mulieris:

q̄ nō timet q̄nq̄ȝ ipudice libidinē appetere: nec timet
falsum crimē iponere: ⁊ argumēto fidei mlta fingere
⁊ pretēdere: nec facit ꝯsciam inocētē dānare: Uñ dr.
Ecc. 25. c. Nō est malitia sup̄ malitiā mulieris. ¶ Pōt ēt allega
ri cōtra viros modernos: q. s. nimis suis credūt vxori
Aliter. bus: ⁊ maxime vbi agit̄ d̄ pudicitia cōiugali. ¶ Pōt
ēt allegari ꝙ q̄cūq̄ȝ iustꝰ exēplo ioseph se dȝ potiꝰ pmit
tere diffamari/ ⁊ icarcerari q̄ legē dñi p̄terire: ⁊ maxie
qr dñs solet tales expedire/ ⁊ ad maiorē gloriam pmo
Aliter. uere: sicut apparuit in Susanna et in isto. ¶ Uel pōt
3. Esdre 3. c. allegari pro veritate ⁊ pro innocētia: que q̄uis aliq̄n
supprimitur/ finaliter tamen vincit. Unde dicit̄. Sup
omnia vincit veritas.

¶ Capitulum quadragesimū Textꝰ: His itaqȝ gestis accidit vt peccarent. Moralitatum Capitulum. XXVII

Historia. Uo familiares Pharaonis regis egypti in
carcere regis positi cū Joseph/ scȝ magister
pincernarū/ ⁊ magister pistorū/ viderūt som
niū vna nocte. Magister em̄ pincernarū vi
debat corā se vitē/ in qua erant tres propagines/ in q̄
bus vue florebant ⁊ maturescebāt: ita ꝙ ciphū Pha
raonis accipiebat ⁊ ibi vuas exprimebat/ ⁊ poculum
regi dabat. Magister vero pistorū tria canistra fari
ne portare se somniabat: ⁊ in superiori qd̄ oēs cibos q̄
fieri solent arte pistoria/ cōtinebat: aliisq̄ȝ excelsius p̄e
minebat: aues cibos comedere ꝯspiciebat. Ista ergo
somnia fuerūt a ioseph exposita/ taliter ꝙ pincerna in
fra tres dies debebat ad pristinū officiū restitui: ⁊ po
tū regi porrigere. Pistor vero debebat suspēdi: ⁊ aues
A Anago. carnes eiꝰ comedere. ¶ Pharao rex egypti deū sig̃t ce
li regē. Carcer aūt eius sig̃t istū mūdū: q̄ scȝ ꝯtinet pin
cernā ⁊ pistorē. i. poplm̄ bonū ⁊ malū: pincernā pro
pter defectū p̄mi parētis boni ⁊ mali: q̄ de domo pha
raonis. i. de p̄adiso fuerūt eiecti/ ⁊ in huiꝰ mūdi carce
re vinculati. Sȝ pro certo vterq̄ȝ somniat in carcere. i.
vterq̄ȝ cogitat de futuris. Boni em̄ q̄ in pīcerna figu
rātur: vidēt vitē. i. deū: q̄ hȝ tres propagines. i. tres p
sonas: q̄bꝰ accipiūt vuas. i. fidē: de qua. s. ipsi exp̄mūt
vinū. i. bona opa/ q̄ infundūt in calice regis christi/ in
Ps. 103 b. q̄tū ista letificāt regē christū. Ps. Uinū letificat cor
hoīs. Mali vero q̄ p pistorē designant̄/ vident ꝙ ipsi
habēt tria canistra. i. triplicē cōcupiscentiā ⁊ genus ci
Baruc. 3. b. borū. i. carnis ⁊ oris ingluuiē: ⁊ aues desup volantes
idest ⁊ vanitatē ⁊ superbiā. Uñ: In auibus celi ludūt.
Quis ergo finis ambor̄? proculdubio s̄ȝ expositiōeȝ
ioseph. i. s̄m sctōr̄ doctrinā boni sunt p̄miādi: qr. s. pi
cerna. i. cetꝰ bonor̄ post tres dies. i. post tria tpa hu
ius vite/ scȝ in die iudicii ad gradū pristinū. s. ad bti
tudinē ⁊ imortalitatē restituent̄: ⁊ in domo regis. i. in
paradiso recipient̄: ⁊ ad ꝓpinādū vinū letitie cū ange
lis admittent̄. Ecōtra vero mali post eosdē tres dies/
s. in die iudicii/ in iferni patibulo suspēdent̄: ⁊ eor̄ aie
Deute. 32. d. ab auibꝰ. i. a demonibꝰ comedētur: vñ dr: Consumen
tur fame: ⁊ deuorabūt eos aues morsu amarissimo.

¶ Capitulū quadragesimūprimū Textus: Post duos annos vidit Pharao somnium. Moralitatum Capitulum XXVIII

B Historia. Uidit pharao somniū. s. septē vaccas piguis
simas/ q̄ pascebant̄ i locis palustribꝰ. Post
q̄s erūpebāt septē alie macie cōfecte: q̄ con
sumptis ⁊ deuoratis prioribꝰ/ nullū saturi
tatis dedere vestigiū: sȝ simul macie ⁊ squallore torpe
bāt. Uidit ēt ꝙ septē spice pullulabant e culmo vno
plene atq̄ȝ pulcherrime. Alie vero septē p̄cusse vredie
oriebātur e stipula: q̄ prior̄ pulchritudinē deuorabāt
¶ Primo sciēdū est ꝙ numerꝰ septenariꝰ vniuersitatē Mora.
sig̃t/ s̄m Greg. eo ꝙ vniuersa tpa p septenariū dierum
currūt: ⁊ sic dicā ꝙ septē vacce pingues significāt vni
uersos diuites. Septē vero spice plene signāt vniuer
sa eor̄ tp̄alia bona. Uacce vero signāt d̄monū vniuer
sitatē. Septē vero spice squallide designāt illā q̄ ā et
inferūt/ vniuersalē aduersitatē: ⁊ sic igitur dico/ ꝙ in
ripa fluminis prospitatis mūdane iueniūtur hodie se
ptē vacce/ mūdi diuites diuitiis ip̄regnati: q̄ septē spi
cis. i. vniuersitate bonor̄ tp̄aliū sunt refecti. Sȝ reuera
ex alia p̄te/ scȝ post morte/ isti iueniūt septē vaccas ma
cras. i. vniuersitatē tormētor̄: a q̄bꝰ iste vacce pigues
cū spicis suis deuorabunt̄: ⁊ eternaliter ꝯsument̄. De
mones em̄ diuites deuorabūt: ⁊ sequentes aduersita
tes p̄cedētē ꝓsperitatē vastabūt: vñ sequit̄ ibidē. Ue
niēt septē anni tāte sterilitatis: ita ꝙ obliuioni det̄ cū
cta retro abūdātia. Ideo contra istas vaccas loq̄tur
Amos dicēs. Audite verbū dñi vacce pingues/ q̄ estis Amos
in mōte samarie: q̄ calūniā facitis egenis: ⁊ confringi 4. a.
tis paup̄es/ dicētes: afferte vt bibamus: qr ecce dies
venēt dicit dñs. ⁊ eleuabūt vos in cōtis/ ⁊ reliq̄as ve
stras in ollis ferueētibꝰ. ¶ Uel dic ꝙ iste vacce pmo si
C Aliter. gnificāt aliquos hoīes pingues/ diuites/ ⁊ sibi suffi
ciētes: sicut sunt q̄dā q̄ in ripa huiꝰ mūdi tenuerūt de
suis redditibꝰ bonos statꝰ. Septē vero macre sequen
tes significāt malos eor̄ filios ⁊ successores: q. s. q̄nq̄ȝ
ita sunt pauperes/ macri ⁊ infortunati: ꝙ pinguedinē
p̄decessorū suor̄/ ⁊ bona q̄ acq̄sierūt/ cōsumunt deuo
rāt atq̄ȝ vēdunt: ⁊ tñ nullā satietatem atq̄ȝ sufficientiā
proinde recipiunt aut acq̄rūt: ⁊ sic fit ꝙ squallor vre
do/ macies ⁊ infortuniū ipsorū/ vacuitasq̄ȝ stipular̄. i.
paup̄tates ⁊ tenuitas bonor̄ suor̄/ alior̄ plenitudinē
deuorat: ⁊ q̄cq̄d boni alii p̄decessores sui cumulaue
runt/ malor̄ successor̄ infortunitas deuastat: vñ dicit̄
Alii laborauerūt: ⁊ vos in labores eorum introistis.
Joan. 4. c. ¶ Uel dic ꝙ vacce iste macre sunt auari/ balliui ⁊ offi
Aliter. ciales vel p̄ncipes/ raptores ⁊ vorato res: q̄ scȝ tāte sūt
tenuitatis ⁊ paup̄tatis/ tātarūq̄ȝ expēsarum ⁊ isatiabi
litatis/ ꝙ nihil penitꝰ sufficit eis: q̄nimo dato ꝙ oēs
vaccas pingues patrie. i. oēs diuites hoīes sibi subie
ctos soleāt rapinis ⁊ exactionibꝰ deuorare ⁊ cōsume
re ⁊ vastare: nullum tñ saturitatis vel sufficientie vesti
giū in eis apparet: immo paup̄tate ⁊ miseria semp sūt
Prou. 11. c. repleti. Uñ dr. Alii diuidunt propria ⁊ ditiores sunt:
alii rapiūt nō sua: ⁊ semp in egestate sunt.

¶ Capitulum quadragesimūtertium Textus. Interim fames omnem terram vehementer. Moralitatum Capitulū. XXIX

Historia. D Enesis. xlii. dicit̄: cū fratres Joseph ad ip̄m
in egyptū vbi dñabat̄ venissent: ipse ibi fr̄es
suos cognoscēs/ nō est agnitꝰ ab eis. fecit er
go eis ꝯuiuiū. Et qr sciebat q̄ erāt primoge
niti: fecit eos ad mēsam p̄ores sedere/ s̄m ꝙ erāt anti
q̄ores: ⁊ dato ꝙ ibi esset Beniamin adolescentulꝰ/ ab
eo precipue p̄dilectus: eo ꝙ frater erat ipsiꝰ vterinus
ip̄m tñ antiq̄oribꝰ fratribꝰ nō preposuit: imo qr erat
Mora. iunior/ locum vltimū sibi dedit. ¶ Talis Joseph est
Ge. 49 c. christꝰ. Uñ dr: Filius accrescens Joseph. Fratres sui
sunt oēs christiani. Aplus. Primogenitus in multis
Ro. 8. f. fratribꝰ. Uterini ⁊ magis dilecti sunt religiosi ⁊ cleri
ci: qui sibi spūaliter sunt cōiūcti. Dico igit̄ ꝙ Joseph/
idest christus:

idest christ9:quis hodie sit a fratrib9.i.a fidelib9 ab
scōdit9 ⁊ ignot9:ipsos tñ inuicē diligit ⁊ cognoscit:⁊
q̄ sit eoꝝ etas.i.eoꝝ ꝑfectio/optime iudicat et discer
nit.Etas eñ virtutē ⁊ ꝑfectionē sigt:in qua quāto q̄s
est ꝑfectior/tāto honore paradisi est dignior. Uñ dr:
Sap.4 b. Cani sunt sensus hois/⁊ etas senectutis vita imacu-
lata.Qñ igit isti fratres christifideles in cōuiuio Jo
seph.i.in paradisum sunt locandi:optime cōsyderat
ipse christ9 etatē.i.merita singuloꝝ:ipsosq̧ ꝰm ꝑmo-
genita sua.i.ꝰm virtutes q̄s habēt/solet ordinare/⁊ ꝑ
mos vel vltimos collocare.⁊ hoc sine quacūq̧ acce-
ptione ꝑsonaꝝ:qꝛ pro certo fratres vterini.i.viri ec-
clesiastici nequaq̄ preferunt:quimmo si in moribus
sint ceteris minores/vltimiores ponunt.Ibi eñ non
E Aliter. est acceptio seu distinctio iudei ⁊ greci quinimo sepe
fit ꝙ greci q̄ primi sunt/sunt nouissimi/et nouissimi
primi.¶Uel dic ꝙ Joseph est ꝑlatus:q̄ reuera sūme
debet cognoscere etatē.i.merita subditoꝝ:⁊ dato ꝙ
ipsi eū nō cognouerunt.i.non visitauerūt nec obtule
rūt munera:nec adulādo applauserūt:ipse tñ dꝫ eos
cognoscere/⁊ eoꝝ sufficientias cogitare.Ergo qñ ipse
facit cōuiuiū.i.prouisionē aliquā:ipse debet in mensa
bñficioꝝ ecclesie ipsos collocare priores/q̄ in etate.i.
in virtutibus sūt maiores:qꝛ vere dato ꝙ beniamin/
idest q̄ illi habeāt aliquos fratres vterinos/idest ali
quos sanguineos/nepotes vel amicos: si tamen sint
Ps.67. g iuniores.i.morib9 imꝑfectores:nūq̄ dꝫ eos bonis et
prouectis ꝑponere:sꝫ premissis meliorib9 ipsis vlti-
Hester. i.b. mū locū dare.Ps.Ibi beniamin adolescētul9 ⁊c.Uñ
Hester:Bibebāt oēs in aureis poculis ⁊c.¶Dato ꝙ
Eo.ca. Text9 g Historia. Joseph fratres suos ordinate ꝰm etates suas collo-
casset ad mēsam:⁊ sic beniamin ꝑdilect9 ⁊ vterin9/eo
ꝙ esset iunior vltim9 locaret:nihil tñ propter hoc sibi
deperijt:imo portio ciboꝝ quā sibi ioseph dedit/por-
Moralitas. tionē alioꝝ fratrū in quinq̧ ꝑtib9 excessit.¶Sic vero
cū ītēs ioseph.i.fideles ecclie/nūc in locis graduū et
dignitatū diuersimode sint locati:ita ꝙ sepe fit ꝙ illi
q̄ sunt vterini.i.christo magis ꝑ charitatē cōiuncti/⁊
ab eo potissime ꝑdilecti:i mēsa bonoꝝ ecclie sunt vl
f timi ꝯstituti:qꝛ vero hodie plerūq̧ accidit: qꝺ illos
quos christ9 verus ioseph plus diligit: et quos sibi
charitas seu sctitas magis iūgit vltimos in ecclesia
Lu.14. b. vel mūdi dignitatibus ponit/dicēs illud Lu. Recū-
be in nouissimo loco.Ex hoc tñ nihil sibi deperit pro
pter ista:qꝛ ꝑ certo post mortē qñ christ9 distribuet ci
bos glie paradisi/isti alijs ꝑficiētur.⁊ portio glie quā
habebūt/alioꝝ glie ꝑferet:qꝛ reuera Christ9 illos qui
sunt mō vltimi/depressi ⁊ paupes:alijs q̄ mō sunt alti
Mat. 11.b. et diuites ꝑferet:ita ꝙ glia eis data alioꝝ gloriā pre
Aliter. cellet.Uñ dr.Erunt nouissimi primi ⁊c.¶Uel dic ꝙ
talis ioseph esse videt defectuosus prelatus : qui re-
uera de bonis ecclie solet suis fratrib9 vterinis.i. fi-
lijs/nepotibus et cōpatriotis et familiarib9 magis
Ephe. 5.f dare dato ꝙ alij antiq̄ores et meliores noscant esse:
sicut dicit apl's:ꝙ nemo vnq̄ carnē suā odio habuit:
sed nutrit ⁊ fouet eā.Ciph9 ioseph inuēt9 fuit in sac-
co beniamin iunioris fratris et minoris:ad denotan
dū ꝙ ciph9 diuie sapie in sacco.i.in corde humilium
inuenit:qꝛ quāto q̄s ē ꝑ humilitatē minor/⁊ ꝑ purita
Psal 67.f. tē iunior:tāto calice sapiētie plus potatur.Exēplū de
b.Joāne:q̄ erat apl's iunior:⁊ tñ intellectu fuit altior
Ca.37.c Ps.Beniamin adolescentul9 in mētis excessu.¶Si
Mora. cut dr in Geñ.Joseph emit ppl'm egypti in seruitu-
tē regis/dando eis frumētū regis.¶Sic vero predi-
cator.q̄ est dispensator frumēti/idest scripture ⁊ sciē
tie christi regis:ppl'm fideliū in ipsius regis christi
acq̄rit seruitutē:dū frumētū suū/idest doctrinā suam Psal. 80.c.
vel etiā eucharistiā ei pandit.Psal.Ex adipe frumē-
ti saturauit eos.¶Uel dic ꝙ ppl's pharaonis.i.dia- Aliter.
boli seruus efficitur:dum frumēto ei9/idest bonis tē- G
poralib9 satiatur.Unde in Prouer.Qui accipit mu Prou. 22.a.
tuum/est fenerator.

¶Capitulum quadragesimumoctauū Textus:His itaq̧ transactis: nunciatuꝫ est. Moralitatum Capitulum. XXX

Jacob in breui moritur9/voluit bñdicere duo- Historia.
bus filijs ioseph/scꝫ ephraiꝫ ⁊ manasse: vñ cū
esset in lecto cecutiēs:adduxit eos ioseph sibi
bñdicēdos ad lectū.Cū ergo primo genitū po
suisset ad dexterā/⁊ secūdo genitū ad sinistram:pater
manus supposit9 cācellauit:⁊ dexterā secūdo geni
to/q̄ erat sinister anteposuit:Sinistrā vero super pri
mogenitū assignauit:⁊ sic cācellādo ⁊ mutādo ma-
nus/dexter filioꝝ sinister/sinister vero dexter fact9 est
et bñdictionē primogeniti reportauit.¶Reuera iste Allegoria.
Jacob patriarcha pōt mihi significare deū. Joseph
vero significat mūdū vel quēcūq̧ q̄ hꝫ alios promo-
ueri/principē vel prelatū:ꝑ dexterā intelligitur ꝓspe-
ritas/ꝑ sinistrā vero aduersitas:ergo istud cōstat/qꝺ
Joseph.i.mūd9 aliquos ponit ad dexterā aliquos cō
stituit ad sinistram:qꝛ scꝫ diuites ponit in dextera ꝓ-
speritatis/paupes vero in sinistra aduersitatis. Sed Ps.83. b.
reuera iacob.i.christus in die iudicij/qñ bñdictionē
dabit legislator:⁊ ibunt de virtute in virtutē.et vide-
bitur de9 deoꝝ in sion:tūc manus sue munificētie cā-
cellabit/⁊ etiā eos ꝑmutabit.Sicq̧ fiet ꝙ dexterā pro
speritatis illis dabit/q̄ nunc sunt in aduersitatis sini
stra.Sinistram vero aduersitatis his dabit/qui nūc H
sunt in ꝓsperitatis dextera:⁊ sic fiet ꝙ dexteri fient si- Mar. 20.b.
nistri/et ecōuerso:⁊ qꝺ primi erunt nouissimi/et no-
uissimi primi.Esurientes impleuit bonis : et diuites Lu.1.e.
dimisit inanes.Joseph vero noluit sepeliri in egy- Ge.50. b.
pto:imo rogauit fratres/qꝺ in terram promissionis
portarent:quod finaliter factū est. Sic vero nec nos Exo.3.d
debem9 velle sepeliri ꝑ malā ꝯsuetudinem in pctō:im Psal. 141.b.
mo debemus rogare fratres.i.religiosos⁊iustos/qꝺ
inde suis doctrinis/exēplis et orationib9 nos educāt
Psal.Educ de carcere animā meam.

¶Moralitatum super Genesim finis.

¶Moralitatum liber secundus super exodum.

¶Capitulum primum Textus : Hec sunt nomina filioꝝ Israel.Moralitatum Capitulum I

Surrexit rex no Historia.
uus super egyptum/qui non no-
uerat opera Joseph seu beneficia
que egypto contulerat : propter
quod filios israel per magistros
operum q̄ plurimum opprime-
bat:ipsosq̧ sibi seruire in luto et
latere et paleis/ad edificationem suarū vrbium facie
bat.Ueruntamen sic fiebat/qꝺ quanto plus oppri-
mebat/tanto plus eorum populus crescebat.Qua
propter aliud genus oppressionis cogitauit:quia sci
licet vocatis obstetricibus: omnes quod nasceban-

tur:masculini sexus/submergi fecit:feminas vero re=
Mora. seruari mandauit. ¶ Tales videntur esse reges nri/
plati/iudices ꝛ pricipes noui/de nouo pmoti:vel no
ui iuuenes ꝛ inscij:vel noui/bonis pdecessorib9 suis
dissimiles/ꝛ in vitijs innouati:qꝛ reuera istoꝝ tota
cura est/filios israel.i.bonos subditos suos rapinis
et exactionib9:ꝛ tributis ꝛ seruitutib9 opprimere:ꝛ eos
p suos iniquos magistros operū/scꝫ balliuos ꝛ offi=
ciales affligere:ꝛ si q̄ bñficia a Joseph.i.ab aliq̄bus
eoꝝ amicis:ipsi vel eoꝝ progenitores receperint:so
lēt per ingratitudinē cuncta obliuioni dare. Istō pa
tet de multis principibus:q̄ si habuerint aliquē Jo=
seph.i.aliquē magnū cōsiliariū vel magistrū/a quo
receperūt seruitia vel obsequia.bñ solēt dū viuit/suis
amicis ab exactionibus parcere:sꝫ eo mortuo/solent
illos de ei9 genere plus q̄ alios infestare. Et breuiter
mali supiores hodie in regno ꝛ iurisditiōe sua/mascu
los filios.i.bonos ꝛ virtuosos nitunt̄ submergere ꝛ
extirpare femias vero.i.molles ꝛ defectuosos/ꝛ ad
Num. bñ operādū ihabiles/solēt seruare:ꝛ eos plusq̄ alios
31.b. supportare. Vñ dr: Cur feminas reseruastis? ¶ Vel dic
Aliter. q̄ pharao est diabolus:q̄ scꝫ israel.i.fideles quos per
pctm̄ subiugat/in trib9 specialiter occupat: videlicet
in luto inficiēte:idest/in luxuria:ꝛ in palea de leui vo
lante:idest/superbia:ꝛ in latere in igne durāte.i.i aua
ritia. Istos em̄ pfectos maloꝝ opeꝝ.i.capitalia vitia
vel p malos platos vel predicatores hereticos solet
B affligere:ꝛ fet9 masculos.i.bona opa i eis destruere:
ipsaq̄ꝫ in flumine carnalis voluptatis submergere.
feminas vero.i.molles actus ꝛ reprobos/solet in ho
mine vegetare. Vult em̄ diabolus/q̄ mala opera in
Aliter. nobis pullulent et succrescant:bona vero deficiant et
crescant. ¶ Vel dic ad literā:q̄ pharao diabolus per
obstetrices egypti.i. p malos platos de ecclesia ho=
die eradicat masculos.i.hoīes virtuosos. Ibi vero
Num. fouet/nutrit/ꝛ plātat feminas.i.carnales ꝛ defectuo
31.c. sos:vnde iste videtur dicere illud Num. Interficite
Allego= quicquid est generis masculini. ¶ Vel dic q̄ pharao
ria. est diabolus:qui semp hꝫ odio filios israel.i.christifi
deles:potissime masculos/idest probos hoīes ꝛ vir=
tuosos:ipsos in primitiua ecclesia vidēs ꝛ inuidens
multiplicari:p prefectos operū/idest p mundi tyran
nos faciebat affligi:ꝛ sic nomē christi et fidē eius pu
tabat posse destrui vel subuerti: verūtamē sic fiebat:
q̄ quāto plures affligebātur:idest quanto plures p
christi martyrio moriebantur/tanto fidelium nume=
rus amplius multiplicabatur:ꝛ status ecclesie in me
Prou. lius augebatur. Sicut em̄ dicitur i Prouerbijs. Nō
21.b. est sapientia/non est scientia/non est consiliū contra
deum. Et in historia tripertita legitur: q̄ Julianus
apostata volens christi sectam destruere: sciens qd̄
consueuerat in tribulationibus pficere: decreuit nō
tribulationibus/sed oblectationib9 sctōꝝ aīos im=
Aliter. mutare. ¶ Vel posset allegari pro generali puerbio
quod dicitur cōtra rusticos:quia si premuntur/taliā
Tex.ca. tur ꝛ suppeditātur/melius fructificāt:ꝛ ad modū vi=
2.a. nee computantur ꝛc. ¶ Cum pharao rex egypti mā=
C dasset omnes hebreorum filios submergendos: acci
dit vt Moyses nasceretur: quem cum mater iam tri
bus mensibus occultasset:ꝛ ipsum amplius seruare
non posset:fiscellam composuit/in qua vagientē li=
gauit:ipsumq̄ꝫ per fluuium fluctuare pmisit. Quem
cum Tramuth filia Pharaonis:que ad flumen lauā
di se gratia venerat/inuenisset:et eum corpore elegan
tem vidisset:matremq̄ꝫ pueri spectabat in litore/voca

uit:sibiq̄ꝫ paruulum nutriēdum cōmisit:ipsū Moy
sen/idest de aquis assumptum vocauit: quem tandē
adultum in filium adoptauit. ¶ Per regem egypti Aliter.
intelligitur rector mundi:qui scilꝫ a principio propt
peccatum Ade:decreuit cunctos filios humani gene
ris originali vulnere perimendos. Per mulierem he
bream intelligo sanctam ecclesiam matrē.que scilicet
hebrea:idest transiens dicitur:pro eo q̄ nō habet hic
manentē ciuitatē:sed ad futuram mouetur. Igitur
dico:qd̄ quotiens ista nostra ecclesia parturit Moy
sen:idest aliquem nouerit natum :primo debet eum
tribus mensibus tenere:idest in trib9 virtutib9 theo
logicis instruere:tandem debet eum in fluuio baptis
mi mergere:ꝛ fiscelle spei ꝛ diuine misericordie cōmit
tere:ꝛ tunc proculdubio statim adest filia regis:idest
diuina gratia:que scilicet fluuium baptismi frequē
tat:que ipsum de periculo liberat:ꝛ in filium recipit
ꝛ adoptat:ꝛ matri sue proprie: scilicet ecclesie: lacte
doctrine nutriendum cōmittit:ꝛ sic moysen. idest de D
aquis assumptum/ꝛ per aquas baptismi saluatum/ Aliter.
merito ipsū vocat. ¶ Vel dic q̄ mater significat car
nalem concupiscentiam:que filium suum peccatorē
tribus mensibus seruat:inquantum peccatis super=
bie/luxurie ꝛ auaritie ipsum ligat. Tandem vero ipꝫ
in fluuium ponit:quando fluxui mundi negotioꝝ
et temporalis prosperitatis ipsum exponit. Filia ve=
ro regis idest gratia vel etiam beata virgo:ipsum de
fluuio mundi liberat/quando a mundi fluxu ipsum
detrahit:ꝛ per penitentiam ipsum saluat:ꝛ in filium
per charitatem adoptat:ꝛ lacte sane doctrine nutrien
dum procurat :et mulieri hebree.i.penitentie vel reli
gioni:que transit de hoc mundo ad patrem/nutrien
dum assignat:vt dicamus diuine gratie illud Joan. Joā.19
Mulier/ecce fili9 tu9:et filio:ecce mater tua. ¶ Vel c.
dic q̄ paruulus iste significat humilium vulgus sub Aliter.
ditorum. Filia regis ecclesiam significat: que scilicet
in flumine diuine gratie vel penitentie lachrymose
ipsum balneare non cessat. Ista ergo filium suum:id
est fidelium vulgus:matri eorum/scilꝫ rectoribus et
curatis ceteris nutriēdum/scilicet lacte doctrie ꝛ sub
uentionis terrene cōmittit:ꝛ mercedem eterne glorie Scdm
promittit. Vnde ista est que dicit ibidē. Accipe pue= Jose=
rum ad nutriendum:ego reddam tibi mercedē. ¶ Se phum.
cundum Josephum:cum filia pharaonis Moysen
inuentum in flumine:primo cuidam mulieri egyptie
dedisset:puer de lacte ipsius bibere non volebat:qua
propter vocata est mater ei9 hebrea.que finem rei ex= Exo.2.b
pectans/in litore residebat:ideo soror eius dixisse le=
gitur. Vis vt vocem mulierem hebream/vt nutrire
possit infantulum? Ponit etiam ibidem: qd̄ dū puer E
creuisset:pharao diadema suū super caput moysi po
suit:qui statim illud de capite proiecit:qd̄ proditiose
factum rex considerans/ipsum occidere voluit. Sꝫ
ad probādū vtrū puerliter hoc fecisse:carbonē ardē=
tē sibi dedit:qui nutu diuino ipm in ore posuit.ꝛ lin=
guā sibi cōbussit:ꝛ inde factū est/q̄ semp impeditio=
ris ꝛ tarde lingue fuit sicut infra legitur. Obsecro te Exo.4.
dn̄e/non sum eloquens. ¶ Sic vere dꝫ facere bonus b.
moyses.i.bon9 religiosus:de aqua mūdane fluxibi=
litatis assumptus:quia reuera lac egyptiarū mulieꝝ
i.dulcedines mūdi sciaꝝ/deliciaꝝ/verboꝝ/adulatoꝝ
aut delectationū nō dꝫ sugere. Juxta illud. Fili si te la Prouī.
crauerit pctōres: ne acq̄escas eis. Sꝫ lac mulieris he= 1.b.
bree matris sue.i.dulcedinē deuotionis/doctrine et
grē: quā sibi dedit ecclesia vel religio mater sua:debꝫ
sugere

1.Pet. 2.a. sugere ⁊ gustare. Vñ dr. Lac cōcupiscite/rōnabile ⁊c.
Diadema etiā.i.honorē ⁊ dignitatem qua pharao.i.
mūdus vel diabol9 sibi ꝑ vias iniustas vult īponere/
dz silr refutare: ⁊ carbonē.i.ardorē charitatis seu diui=
ni timoris ⁊ penitētie dz eligere: ⁊ linguā suā cū eo dz
Heb. 11.d. tēperare. Vñ de moyse legit: ꝙ ipē beatius reputauit
improperiū christi thesauris egyptiorū. Jdō ꝑm aliā
lrām Esa.xliij.dr: habēs carbones ignis sede sup eos
et erūt tibi in refrigerio. Dz ergo talis vir ꝑfectus esse
Jaco. 1.c. lingue tardioris. Juxta illud. Sit oīs hō velox ad au
diēdū: tardus aūt ad loquēdū ⁊c. ¶ Cū moyses vide
Textus ca.2.b. f ret quadā die vnū egyptiū/q vnū hebreū ꝑcutiebat ⁊
eidē iniuriā faciebat: occidit eū/⁊ in sabulo eū sepeli-
uit: verū qr rumor exiuit in publicū / fugit in terram
Madian: vbi Jetro sacerdotis madiā oues pauit:
cui9 filiā in vxorē accepit. Et dū iste oues sacerdotis
de madian in deserto pasceret: mirabiles visiones ibi
Mora. dē vidit. ¶ Jstud exponit sic: Moyses q interꝑtatur
assumpt9 ex aqs: sigt hoiem penitentē q scz in aquis
lachrymose cōpūctiōis debet iugiter inueniri: ⁊ ibi a
matre sua.i.penitētia: vt a filia regis.i.a diuia grā re
cipiat: dz cōstitui ⁊ imponi. Egyptius significat pec=
catū vel carnē. Hebreus vero sigt aīam vel mentem.
Jgitur dico: ꝙ qñ moyses.i.penitēs/ videt ꝙ frater
suus spūs seu anim9/q debet dici hebreus.i.trāsiens
pro eo ꝙ ad deū ⁊ ad paradisum dz trāsire festin9: op
primitur vel iniuriatur ab aliquo egyptio.i. proprio
corpore vel a pctō: statim debet cōtra eū insurgere: et
ipm per cōfessionē occidere: ⁊ ꝑ satisfactionē sub sa=
bulo ⁊ asperitate penitētie abscōdere vel celare: ⁊ tūc
poterit fugere ad Jetro sacerdotē.i.ad deū per deuo
tionē: ⁊ filiā eius in vxorē accipere.scz sciētiā ⁊ discre=
tionē/seu gratiā/seu deuotionē ⁊ sic poterit oues idest
christifideles pascere ꝑ predicationē ⁊ eruditionē: ⁊ vi
siones celi videre ꝑ celestiū cōtēplationē. Vnde dicit
Ezech. 8.b. Eleuauit me spūs/⁊ duxit in hierusalē in visione dei.
¶ Vel allega ista generaliter/ꝙ de lege nature quili-
Aliter. bet tenetur oppressos ⁊ tribulatos defendere: ⁊ eis cō
Prouē. 24.b. tra impios subuenire. Vñ in Prouer. Eos qui ducū=
tur ad mortē/⁊ eos q ducūtur ad interitū/ liberare nō
G cesses. ¶ Moyses pascens gregē/cū duxisset oues ad
Textus cap.3.a deserti interiora: apparuit sibi dñs in rubo ardēte: vi
dit eñ in mōte Oreb rubū ardentē q nō cōburebatur
Histo= ria. quo cū appropinquare vellet/vt qd hoc esset videret:
ꝑcepit sibi dñs ꝙ calciamēta de pedib9 suis tolleret:
Mora= litas. eo ꝙ locus ille terra sancta esset. ¶ Reuera sic videt fe
cisse dñs pater: qr qñ filios isrl.i.fideles suos de im=
perio Pharaonis.i.diaboli: ⁊ de egypto.i. de iferno
liberare decreuit: vnū signū mirabile primit9 demon
strauit/scz signū btissime incarnationis: quo mediā=
te populū suū liberauit. Jpe eñ tunc in rubo arbore
spinosa.i.beata virgine spinis penitentie circūsepta:
moysi.i.humano generi vel iudeorū pplo apparuit:
ipsamqꝫ arborē igne sctī spūs inflāmauit: ⁊ mirabili=
ter impregnauit. Nunqꝫ tamen ista arbor beata virgo
ab integritate virginitatis fuit nudata / nec ꝑ incen=
diū carnalitatis cōbusta: sed semꝑ virgo ⁊ integra re
seruata. Verūtamē ad hoc ꝙ moyses.i. iudaicus po=
pulus mereatur istam visionē cernere/ ⁊ incarnatiōis
sacramētū cognoscere: necesse est vt de pedibus affe=
ctionū suarū calciamenta carnalis cognitionis/ sen=
sumqꝫ literalē auferat: ⁊ ꝙ inde ꝑ fidei cognitionē in
cedat. Qui eñ calciamēto carnalis sapiētie inuoluit
ad tantam visionē/⁊ ad tanti sacramenti cognitionē
pertingere non meretur. Necesse est ergo per fidē cal=
ciamentum tale soluere/⁊ omnem mundi sapientiam H
amouere: quia scilicet terra in qua sumus / sancta est
idest ecclesiam sanctā catholicam constat esse. Vnde
dicitur. Solue calciamentū de pedibus tuis: loc9 eñ Jos.5.b
in quo stas/sanctus est. ¶ Vel dic si vis: ꝙ ad hoc ꝙ Aliter.
homo diuinas reuelationes videat/necesse est ꝙ ad
interiora deserti: idest/ad secreta conscientie gregem
affectionum suarum ducat: ⁊ ꝙ calciamenta terreno
rum bonorum de pedibus affectionū suarū tollat.

¶ Capitulum quartum Textus. Respondens Moyses ait: non credent mihi. Moralitatum Capitulum II

Historia.

Inter signa q fiebāt coram pharaone pro libe
ratione populi israelitici: primum fuit de vir=
ga versa in colubrum. Vnde Exo. iiij. dicitur
qd virga quam tenebat moyses / proiecta in
terram/statī versa est in colubrū: ita vt timebat moy
ses non solum virgam illam recipere/sed etiam hanc
videre. Dñs tamē sibi precepit/ꝙ caudā draconis ac
ciperet: quod cum fecisset/in virgam iterum est cōuer
sa. ¶ Jstud applicatur ad statum populi iudeorum.
Virga eñ qua mūdus regit/significat filiū dei pa=
tris. Psal. Reges eos in virga ferrea: ⁊ tanqꝫ vas figu Psa. 2.e.
li confringes eos. Moyses vero q istam tenet/ popu=
lum iudaicum significat: qui reuera in principio istā Allego.
virgam/scilicet deum/in manu sua tenuit inquātum
ipsum credidit ⁊ amauit. Per colubrum / qui est res
corporalis ⁊ viua/intelligitur christi humanitas: q
scilicet fuit corporea ⁊ mortalis. Dico igitur qd quā
do virga quam tenebat moyses idest deus: quem cre A
debat populus iudeorum/in terram missus fuit: tūc
procudubio in draconem/idest mortalē hominē est
conuersus: ita qd moyses iste scz popul9 iudeorū fa=
ctus est tremebundus: ⁊ a fide incarnatiōis domini
fugitiuus. Judeus enim virgam in colubrum muta
uit dum dei filij ꝑsonā hoiem factam abhorruit: ⁊ eā Joā.1.
credere ⁊ accipere ⁊ recipere recusauit. Vnde dicitur: a.⁊.b.
Sui eum non receperunt: ⁊ verbum caro factum est
Verūtamen de diuino dispensationis mandato sic
fiet: ꝙ moyses iste idest iudaicus ppls istū serpentē
christum: cauda idest in fine per credulitatem acci=
piet: ⁊ tunc sibi vertetur in virgam/ inquantum ipm
finaliter deū credet: ita ꝙ tūc proprie potest dici illud
Psal. Virgam virtutis tue emittet dominus ex syon Psal.
dominare in medio inimicorū tuorū. Jn medio ini- 109.a.
micorum tuorum.i.in medio iudeorum.qui mō sunt
christi ⁊ fidei inimici. ¶ Vel dic ꝙ moyses est deus:
qui quādoqꝫ in manu sua tenet virgā.i. aliquā bonā Anagoge.
ꝑsonā: quā scz in statu gratie manu tenet: ⁊ eū in bo=
no retinet atqꝫ fouet. Verūtamē sepe accidit ꝙ deus
laxat manū suā/⁊ ꝑm occulta sue dispēsationis iudi=
cia ipm peccare ꝑmittit: ⁊ in terra eū proijcit. dum ad
mortē terrenorū per auaritiā vel apostasiā cadere eū
sinit: qui reuera in draconē ꝯtit/inquātū in virū pessi
mum cōmutat. Quod vtiqꝫ ad lrām videm9 de mul=
tis hominibus/q in ecclesia vel religione anteqꝫ in
terram proijcerent.i.anteqꝫ ad terrena administran=
da promouerent: erant virge.i.ꝑsone iuste ⁊ recte/ad
regendum alios optime dispositi. q tamē postqꝫ ad
terram.i.ad ministranda terrena dimittunt: vt pote
quando ad aliquod officium vel dignitatem ꝑmo= B
uent: tunc dracones.i.rapaces ⁊ crudeles efficiuntur
⁊ in malos homines cōmutantur. Quid refert (inqt
Tullius) an quis in beluam se conuertat: aut per ini-

q̃tatē ferinos mores induat? Fit tñ de talibꝰ qñqꝫ/ qḋ
moyses.i.deus ip̄os in cauda.i.in senectute ad miaꝫ
recipit:⁊ eos ꝑ penitētiā ad statū salutis reducit:⁊ sic
in virgas.i.in viros iustos mutant̄:⁊ a draconina se=
uitia ⁊ neq̄tia cōuertūtur Unde dicitur. Ipsa gemēs
Tre.i.c: cōuersa est retrorsum. ¶Uel dic ꝙ moyses est prelatꝰ
Aliter. de cuiꝰ manu qñqꝫ virga.i.religiosus apostatādo/ et
ad terrā.i.ad seculū redeūdo/fit draco venenosus mul
tipliciter peccādo:itaꝙ moyses.i.ꝑlatus:ip̄m timet
recipere/malā vitā ipsiꝰ abhorrēdo:ꝑ caudā tñ i fine
iste ꝑ moysen.i.ꝑ prelatū capit̄ ab ipsoqꝫ punit̄: ita ꝙ
sepe fit ꝙ iterū in virgā.i.in bonū virū mutat̄. Unde
1.Reg. dr̄. Mutatus est in virū alterū. ¶Moyses faciens si
10.b. gna corā pharaone/manū suā in sinū mittebat: et q̄
Ca.4. diu ibi stabat/sana erat: qñ aūt ipsam corā pharaone
b. extrahebat/tūc leprosa fiebat. Si vero ipsam iterum
Histo= in sinū retrahebat/ad sanitatē ꝓstinā redibat. ¶Ma
ria. nus in scriptura significat bonā operationē: sinus est
Mora= cōscie secretū ⁊ intētio. Dico ergo ꝙ qñ moyses idest
litas. vir iustus/tenet manū suam.i.bona opera sua in sinu
suo.i.in cōscie secreto: ipsaqꝫ in abscondito ⁊ occulto
C facit: tūc ipsa oꝑa ꝑseuerant vtilia atqꝫ sana. Si vero
ipsa de sinu secreti sui ꝑ ostentationē extrahat: ⁊ corā
Pharaone.i.coram mūdo demōstrare ipsa gaudeat
tunc lepra inanis gl'ie polluūtur/⁊ ꝑ iactantiā depra
uant̄. Quapropter necesse est ꝙ manus operatiōis no
stre/ad sinū nostrū.i.ad secretū redeat: al's in sanitate
⁊ mūdicia nūq̄ apud deū ꝑseuerat: ⁊ ideo hō q̇ gau=
Psal. det facere oꝑa sua bona corā hoibus/vt videātur ab
73.c. eis: reꝑhendit̄ in Ps̄. vbi dr̄. Ut q̇d auertis manum
Aliter. tuā ⁊ dexterā tuā/de medio sinu tuo in finē? Uel dic ꝙ
moyses est ꝑlatus: sinus est claustrū: ⁊ mēbrū eius est
quilibet subditus. Igitur dico: dato ꝙ moyses ha=
beat manus suas idest subditos suos ⁊ sanctos spiri
tualiter sanos ⁊ mundos: quādo tñ ipsos emittit de
sinu claustri sui exterius ad terrenas ministrationes
vel inter seculares eos mittendo/faciliter solent leprā
luxurie et auaritie incurrere: et quādiu extra fuerunt
immundi et luxuriosi manere. Sed pro certo tunc ite
rum sani efficiuntur/quando ad sinum claustri per
prelati industriam retrahuntur. Ideo dicat bonus
Luc: religiosus/foris in temporalibus occupatꝰ illud Lu
11.b. ce. Reuertar in domū meam vnde exiui. ¶Uel dic ꝙ
Aliter. ista manus est homo/qui de sinu diuine gratie ⁊ cha
ritatis emissus/leprosus efficitur et peccator: qui ta=
men tunc temporis spiritualiter sanatur quādo ꝑ pe
nitentiam ad hūc sinum reuertitur. Unde dicitur. Re
Hiere. uertere ad vaginam tuam o mucro. ¶Uel dic de apo
47.d. statis: qui tunc lepros ⁊ peccatores fiunt/quando de
Aliter sinu moysi idest de claustro apostatando/vel in publi
co inter seculares prodeunt. Tunc vero econuerso spi
ritualiter sani efficiuntur/quādo ad claustruꝫ/vel ad
christi vel prelati sui gremium reuertunt̄. Sicut ad li
D terā patet de religiosis ⁊ sanctimonialibus: qui quā
do nimis frequētant domus parentum/⁊ etiā curias
seculares/vel domos prelatorum: statim solēt lepraꝫ
auaritie ⁊ adulationis ⁊ suꝑbie incurrere. Ideo tali=
bus dr̄. Reuertere ad ciuitates tuas: Usquoqꝫ deli=
Hiere. cijs dissolueris filia vaga?
31.d.

¶Capitulum septimum Textus: Dixitqꝫ dominus ad Moysen. Ecce cōstitui te deū Pharaonis: et frater tuus. Moralitatū Capitulum III

TErtium signum quod ꝑcepit dñs ꝑ Moy=
sen/fuit de aqua cōuersa in sanguinē. Acce=
pit eñi aquā de flumie/⁊ fudit suꝑ aridā: ⁊ fa
cta est sanguis. ¶Sic vero loquēdo spūalr Histo=
sepe fit ꝙ dū aqua.i.aliqua simplex ꝑsona de suo flu= ria.
mine.i. de statu religiōis/deuotiōis vel cōpūctiōis ex
trahit̄.⁊ suꝑ aridā effundit̄.i.ad ministrationē terre= Mora=
norꝫ ꝯstituit̄: tūc vero sanguis.i.carnalis ⁊ luxuriosa litas.
efficit̄: nisi cū diligētia ꝑcaueat ne labat̄. Ps̄. Cōuer=
tit aquā eorꝫ i sanguinē. Uel expone sicut Apoca.viij. Psal.
⁊.xvj.dr̄ ⁊c. ¶Uel dic ꝙ talis aqua sigt̄ vsurarios et 104.c.
auaros/malos officiales ⁊ balliuos: q̄ suꝑ terrā dum Aliter.
effundunt̄.i.qñ in terra vel patria dñant̄: in sanguinē
i.in ꝑsonas crudeles ⁊ sāguineas ꝯmutāt̄. ¶Postq̄ Eodem
Aaron proiecit virgā suā i terrā corā pharaone: ⁊ ver cap.b.
sa est in colubrū: vocauit pharao incātatores ⁊ male= Histo=
ficos ⁊ sapiētes suos: ⁊ ꝓiecerūt singuli virgas suas/ ria.
⁊ silr̄ in colubros sunt cōuerse: virga tñ Aarō virgas
deuorabat magorꝫ. ¶Istud allegari pōt/ꝙ magi.i. E
hypocrite hoies ⁊ ficti/qñqꝫ ita bona oꝑa in apparē= Mora
tia faciūt/sicut aaron.i.sicut boni. Uerūtñ ista est dif
ferētia: ꝙ virga aaron suꝑstat alijs deuoratis.i. oꝑa
iustorꝫ ꝑseuerāt/opibꝰ hypocritarꝫ cōsumptis: q̄ re=
uera miracula.i.mirabilia ⁊ singularia oꝑa q̄ faciūt
iusti/sunt mirabilia. Illa vero q̄ faciūt hypocrite seu
mali hoies/sūt defectibilia. Uñ Seneca. Nihil qḋ fi= Aliter.
ctū est/est diuturnū. ¶Uel dic ꝙ Aaron summus sa=
cerdos significat magnos dños ⁊ ꝑlatos. Magi xo
significāt inferiores/balliuos ⁊ vasallos. Cū igitur
vterqꝫ habeat virgas versas in colubrū i.in rapacem
familiā: vel cum vterqꝫ virgam iurisditiōis sue in co=
lubrū.i.in rapacitatem cōuertat: inq̄tum tam maior
q̄ minor rapinis et exactionibus vacat: virga tamen
Aaron virgas magorū deuorare dicit̄: inquantum of
ficiales maiorum/officialibus minorum inimicātur
⁊ inq̄tum ad iurisditionem pape vel regis vasallorꝫ
dominia quotidie reprimūtur: ⁊ tūc proprie draconē
deuorat/qñ vnꝰ malus aliū malum grauat. Unde il=
lud. Ferrū ferro ꝯtollit̄ ⁊c.

¶Ex capitulo septimo Textus.c. Dominus deus hebreorum misit me ad te. Moralitatum Capitulum. IIII

PRecepit dñs Aaron/dicēs. Tolle virgā tuaꝫ/
et extende super riuos ⁊ lacus et paludes egy Histo=
pti: ⁊ cōuertātur in sanguinē: ⁊ sit cruor in oī ria.
terra egypti/tam in ligneis vasis q̄ in lapi= B
deis. Percussitqꝫ aquas/⁊ verse sunt in sanguinē: ⁊ cō
putruit fluuius/⁊ pisces q̇ erant in fluuio/mortui sūt
et non poterant egyptij bibere aquam fluminis: ⁊ fo
derunt sibi aquam per circūitum fluminis ad biben= Mora=
dum. ¶Per aquam in scriptura possumus intellige litas.
re elemosynam. Unde dicitur: Sicut aqua extinguit Ecc.3.b
ignem/sic elemosyna extinguit peccatum. Per cruo=
rem intelligo crudelitatē/ rapināqꝫ et aduersitatem.
Unde. Inebriabo sagittas meas sanguine ⁊c. Dica= Deut.
mus igitur ꝙ hodie per totam egyptum.i. per totuꝫ 32.f.
mundum tota aqua pietatis cōuersa est in sanguinē
crudelitatis: et hoc non solum in lacubus ⁊ paludi=
bus idest in statibus secularibus: immo etiam in ri=
uis et fluminibus idest in ecclesiasticis ⁊ regularibꝰ.
Uasa enim lignea idest ꝑlati eccl'iastici: vasa lapidea
idest principes seculares/⁊ laici pleni sunt crudelita=
tis cruore: nihilqꝫ habēt de cuiuscūqꝫ pietatis aut be
nignitatis humore. Pisces eniꝫ idest viri fluxibiles/
deuoti

deuoti et pii: qui erant in flumine ecclesie/mortui sunt: ipsumque flumen quasi iam est factum putridum per peccata. Et vt breuius concludam/quocunque se vertant egyptii i. pauperes/siue ad clericos/siue ad laicos/siue ad officiales principum siue prelatorum: totum inueniunt crudelitate et cruore plenum: ita quod non inueniunt quid possint bibere. i. a quo possint cuiuscunque beneficii refrigerium reportare. Ideo omnibus talibus potest dici: Manus

Esa. i. c. vestre plene sanguine sunt. ¶ Uel dic quod aqua signifi-
Aliter. cat prosperitatem mundi/que fluit et defluit sicut aqua: quia reuera in sanguinem carnalis infectionis hodie vertitur: ita quod pisces huius fluminis scz mundani di-

C uites/per peccatum luxurie moriuntur. ¶ Uel dic quod q-
Aliter. fluuius religionis/vasaque lignea et lapidea: idest ecclesiastici debiliores et fortiores/sunt pleni sanguine i. peccato: ita quod iam totum est putridum et corruptum: piscesque. i. viri pii/molles et benigni et deuoti iam penitus deficiunt. Ideo egyptii. i. seculares iam non inueniunt quid ibi de aqua bone doctrine/vel de bonitate exemplaris vite ibidem possint bibere vel haurire: quapropter iam necesse est eos deficere vel perire/et propter mala exempla ecclesiasticorum multipliciter esurire. Sanguis enim et non aqua. i. carnalis vita et non pura/mala doctrina et non bona/exempla inutilia et non sana/possunt hodie in flumine ecclesie reperiri/et in

Apoc. vasis. i. in consciētiis hominum. Unde Apocal. Et exiuit
14. d. sanguis de lacu vsque ad frenos equorum. Egyptii autem i. religiosi et penitētes iam non inueniunt in flumine huius mundi quid possent tute bibere: quinimmo necesse est eis terram proprii corporis per penitētiam fodere: vt aquam viuā. i. gratiam diuinam valeant reperire.

Psal. Ideo de diabolo pōt dici illud Ps. Qui conuertit aquas
104. c. eorum in sanguinem/et imbres eorum ne biberent. Secun-
Ca. 8. d. da plaga fuit de ranis. Preceptum est enim Aaron/quod
Histo. extenderet manum suā super flumina/et super riuos et paludes Pharaonis/dicēs: Sic ebulliet (inquit) fluuius ranas: et ascēdent domum tuam et cubiculum le-

D cti tui/et super stratum tuū: ingredientur domos seruorum tuorum: necnon et in populū tuum et in furnos tuos Et in reliquias ciborum tuorum etc. Sicque factum est quod rane terram egypti occupauerunt: et vsque ad lectos et cubi-

Mora- lia hoim intrauerunt. ¶ Rane loquaces significant
litas. detractores: qui reuera hodie quasi totum occupant mundū. In domibus enim regum et superiorum principum/ prelatorum et maiorum etiam et minorum/immo in ipsis cubiculis et secretis cameris eorūdē hodie ebulliunt tales rane. i. viri detractores et garrulosi adulatores/magniloqui et verbosi. Fluuius enim mundane prosperitatis ranas procreat: inquantum filios magniloquos/detractores/litigiosos et clamorosos generat. Ideo in libro

Sa. 19. c. Sapiētie dicitur: quod pro piscibus eructauit fluuius ra-
Eodem narum multitudinē. ¶ De puluere terre percusse nati
ca. 8. d. sunt cyniphes in tanta quātitate/quod totam terrā occu-
Histo. pauerunt: et regem et populū mirabiliter afflixerunt. Musce etiam alia vice in egypto in tanta quantitate nate sunt/quod domos egypti quasi penitus impleuerūt.

Mora. ¶ Sic vero de puluere ipso terre: idest de misero statu et humili plebe nascuntur quicque cyniphes et alie musce i. paruuli ballini et procuratores: qui quamuis nullius sint valoris/solent tamen omne genus hoim infestare: et regem et populum. i. maiores et minores indebite fla-

Ca. 5. a. gellare. ¶ Uiam trium dierū petebant filii Israel ire in desertum/vt sacrificarēt domino in solitudine: quia scz sacrificium nō audebāt in egypto inter idolatras deo immolare: et ideo se volebant pro deo digne sacrifi-

cando in solitudine elongare. ¶ Sic vero si tute et di-
gne volumus sacrificare domino/et laudis et spiritus A
contribulati eidem sacrificium immolare: ante omnia debemus appetere/quod de egypto. i. de peccato vel mundo mētaliter exeamus: et quod per viam trium dierum. i. per cordis contritionem/oris confessionem/et operis satisfactionem/desertum penitētie subintremus/et ibi deo per bona opera immolemus: homo enim nunquam digne dño immolat/qui se pharaonis. i. diaboli dominio per dierum istorum trium spacium non elongat: et qui desertum penitentie nō subintrat/dicendo illud Ps.

Ecce elōgaui fugiēs/et mansi in solitudine etc. ¶ Uel Psal.
dic quod egyptus est mundus/desertum religio: trium 56. b.
dierum via/tria religionis vota: quia pro certo dum ho- Aliter
mo est in egypto. i. in mundo: et mundi negotiis egyptiis peccatoribus sociatus/vix potest per bona opera domino immolare: et ideo necesse est/quod egyptum. i. mundum et sua negotia fugiat: et quod per viam trium dierum. i. per tria religionis vota/per obedientiam contra superbiam/per paupertatem cōtra auaritiam/per castitatem contra luxuriā/ad religionis penitentiam et soli-

tudinem se conuertat. Unde dicitur: Cepit Jonas introi- Jone.
re in ciuitatem itinere trium dierum. 3. b.

¶ Capitulū nonū Textus: Dixit autem dominus ad Moysen: Ingredere. Capitulū decimum Textus: Et dixit dominus ad moysen. Moralitatum Capi. V

Sicut ponitur Exo. ix. et xii. inter ceteras egy- Plage
pti plagas vna fuit animalium per tempesta- diuerse.
tem occisio. Altera fuit vlcerum et vesicarum B
per cineris aspersionē inductio: alia tonitruo- Histo.
rum et grandinū emissio: alia locustarū omne viride cōsumentiū introductio: alia tenebrarum oculos excecantium per triduū obscuratio: alia tādem primogenitorum mors et consumptio. ¶ Sic vero egyptii. i. peccato-

res plaga multiplicium vitiorum leduntur: quia scilz ante oia Mora.
tempestas tentationis occidit in eis animalia. i. animalitatem spūalem. s. discretionis sensum et motū bone operationis. Secūdo cineris in vētum sparsio. i. bonorum operum si que habēt in ventū elatio/seu ventosa ostētatio: efficit in eis vesicas tumoris. i. presumptiōis. Tertio accidit in eis tonitruorum/igniū et grandinum: idest discordiarū/inuidiarum/iniuriarum turbatio. Tandem per locustas. i. per motus carnales: accidūt in eis omnis rei viridis. i. omnium virtutū et viroris bone cōuersationis consumptiones. Quarto succedūt tenebre i. mētis excecationes et obstinationes. Ultimo moriū-

tur primogenita eorum. i. aie per eternas dānationes et af-
flictiones. Et sic patet quod verum est quod in Ps. scribitur: Psal.
Multa flagella peccatoris: sperantes autem etc. Sic di- 31. c.
cit dñs illud Hiere. Plaga inimici percussi te castigatione crudeli. ¶ Uel dic quod tenebre facte sunt in egy- Hiere.
pto tribus diebus/ita vt nemo videret triduo fratrē 30. c.
suum. Triduum tenebrarum significat triplicem mē- Aliter.
tis excecationem: illam scz qua homo non permittitur videre celestium felicitatem/terrestrium vanitatem et instabilitatem/infernorum periculum et acerbitatem. Quando enim in egypto. i. in corde peccatoris/isti tres dies tenebrarū. i. ista triplex excecatio mētis precedit: restat quod primogenitus eius. i. aia per vitia moriatur: et ab angelo percutiēte. i. a dei sentētia eternaliter occidatur. In plagis egypti vbi aqua conuersa est in sanguinem/

aialia mortua/tenebre facte/primogenita occisa etc. Eodem
¶ Terra iessen vbi erat filii israel/de his omnibus fuit ca. f.

immunis: quia scꝫ ibi erat claritas/cum egyptus ob
tenebraretur: ibi erat tranquillitas/cum egyptus tur
binibus premeretur: ibi erat sanitas/cum primogeni
Allego. ti egypti necarentur. ¶ Terra iessen potest significare
ecclesiam/vel statum ecclesie/vel religionis: que reue
ra ab egypti.i. a mundi cladibus est immunis: qꝛ pro
pter filios israel.i. ꝓpter iustos qui ibi sunt/ista terra
nõ patitur tribulationes ⁊ tentationes/excecationes
⁊ cordis obtenebrationes necnon primogenitorũ.i.
animarũ mortẽ ⁊ dãnationes/quas patiꝛ egyptus.i.
mundus: q̄nimmo sepe fit ꝙ isti habent quietem/cuꝫ
alij tribulantur: sciẽtie splendorem/cum alij habeant
obstinationẽ ⁊ ignorantiam: sanitatẽ ⁊ pacẽ/cum alij
Anagoge. tribulationibus infestantur. ¶ Uel dic ꝙ per egyptũ
infernus/⁊ per iessen intelligiꝛ paradisus/vbi sunt fi
lij.i. angeli ⁊ sancti/qui deum cõtemplanꝛ ⁊ vidẽt qui
scꝫ nulla egypti tribulatione vel tẽtatione leduntꝛ: im
mo in luce ⁊ ꝓsperitate ꝑpetua ꝯuersanꝛ: iõ egyptijs.i.
mundanis peccatoribus ⁊ dãnatis videtur dñs dice
Esa. 65. b. re illud Esa. Ecce serui mei comedent/⁊ vos esurietis:
serui mei bibẽt ⁊ vos sitietis: serui mei letabũꝛ/⁊ vos
D ꝯfundemini: serui mei laudabũt pre exultatiõe/⁊ vos
clamabitis pre dolore. Et breuiter/magna est diuisio
Luce 16. b. inter bonos ⁊ malos/inter saluos ⁊ dãnatos. Unde di
citur: Magnũ chaos firmatum est inter nos ⁊ vos.

¶ Capitulum duodecimuꝫ Textus: Dixit quoqꝫ dominus ad moysen ⁊ Aaron in terra egypti. Moralitatum Capi. VI

Histo. Cum deus decreuisset primogenita egyptio
rum tam hoim ꝙ iumentoꝝ occidere ꝑmo
genita vo filiorum israel intacta dimittere/
⁊ a morte eripere ⁊ saluare: ipsosqꝫ filios isrl
de egypto ad terram promissionis educere: precepit
agnum seu hedum occidi/⁊ domos ipsoꝝ hebreoꝝ in
superliminaribus ⁊ vtroqꝫ poste signari. Sicqꝫ factũ
est ꝙ angelus domos signatas sanguine/non tetigit
nec in eis primogenita occidit: immo populũ ibi ha
bitantem de pharaonis dominio per mare rubrũ edu
xit ad desertum. Domos vero egyptiorum que sangui
ne tacte vel signate non fuerãt/angelus inuasit: ⁊ ibi
primogenita interfecit. Ipsos vero tãdem egyptios
Anagoge. in mari rubro submersit. ¶ Sic vero cum a deo sit or
dinatum ⁊ decretum/ꝙ primogenita egyptioꝝ: idest
peccatores mortis eterne debeant subire periculum:
constat ꝙ ab hac sententia illi solum merebuntur sal
uari/qui sanguine agni immaculati christi voluerunt
per sue passionis memoriam consignari. Sole enim
persone que domos cordium suorum sanguine isto
E consignauerunt: ⁊ per mortis christi recordationem
super vtrũqꝫ postem cordis ⁊ oris istum sanguinẽ ha
buerunt: a percutiente angelo.i. a iudicante christo/ꝑ
dãnationem non tangentur: sed potius a mortis eter
ne periculo saluabuntur. Egyptij vero.i. peccatores/
qui nihil de isto sanguine habuerunt: ⁊ mortis ⁊ san
guinis christi memoriam ⁊ deuotionem ⁊ consigna
tionem non acceperunt: ab isto angelo.i. a dura chri
sti sententia ferietur/⁊ mortis eterne periculo suppo
nentur. Deus eñ illos solos a morte eterna saluabit:
in quoꝝ domibus.i. cordibus/sanguinem agni.i. san
guinis christi memoriam videbit. Unde dicitur: In
Ezech. 16. a. sanguine tuo viue: ipsosqꝫ de pharaonis diaboli im
perio liberabit: ⁊ ad terram ꝓmissionis scꝫ paradisuꝫ
per desertum penitentie destinabit. Illos vero q̄ isto
carent sanguine: in mari rubro.i. in inferni amaritu
dine suffocabit. Unde dicitur: Precioso sanguine agni
redẽpti estis. ¶ Uel istud applica realiter ad passio
1. pe. 1. b. Allego. passionis. nem christi: ⁊ dic ꝙ in egypto.i. in mũdo agnus chri
stus de dei mandato ⁊ ordinatione occisus est: vt scꝫ
virtute sui sanguinis hebrei/qui interpretantur trãs
euntes: qui scilꝫ manẽtem ciuitatem non habent: a ꝑ
cussione mortis eterne saluarentur: ⁊ mediante mari
rubro.i. amara cõpunctione desertoqꝫ penitentie ad
iuuante/ad terram ꝓmissionis.i. ad celi gloriã duce
rentur: egyptij aũt.i. infideles/qui istius agni sangui
nem.i. christi passionis fidem nolunt recipere/necesse
habebunt eterne dãnationis ⁊ percussionis periculũ
sustinere. Unde Ezech. xij. ꝙ angelus oẽs percussit
quos non signatos inuenit. ¶ Uel dic ꝙ egyptij sunt F Aliter.
vitia que tunc temporis submergũtur/q̄ñ filij israel.i.
boni/per mare rubrũ.i. per memoriã dominice passio
nis/vel per amaritudinem penitẽtie transducuntur:
filij israel farinam de egypto tulerunt: et inde panes
azymos confecerunt: sic vero catholici de farina ⁊ gẽ
tilium scientia veram doctrinam conficiunt: ⁊ panes
azymos theologie inde coquunt. ¶ Cum filij israel Eodem ca. a.
mare rubrum deberent transire/⁊ ad terram ꝓmissio
nis venire: precepit dominus ꝙ domus ⁊ familia insi
mul conuenirent: quoqꝫ agnum paschalem comederẽt
Erant tamen in comedẽdo agnum multe cerimonie
necessarie: quia scilicet non debebant comminui: nec
aliquid vsqꝫ ad mane seruari. Igne debebat esse assa
tus: ⁊ cum lactucis agrestibus accinctis renibus mã
ducatur: calciamenta in pedibus/et baculi in mani
bus debebant haberi: postes domus sanguine debe
bant inungi: ⁊ ipse agnus cum intestinis/capite ⁊ pe
dibus debebat festinantissime manducari. ¶ Ista Mora.
omnia possunt applicari ad esum agni immaculati:
idest ad receptionem corporis iesu christi: quia reue
ra ad hoc ꝙ nos qui debemus esse veri hebrei.i. per
mundum transeuntes/⁊ non manentes: etiam debe
mus esse filij israel.i. deum per fidem ⁊ contẽplationẽ
videntes: iuxta illud quod scribitur in epistola: du
dum nos huius mundi non sumus incole/sed adue
ne/sed ad hoc in mundum venimus/vt nobis ibidem
non liceat persistere. Si transire possumus mare ru
brum.i. mortis amaritudinem secure trãsire: ⁊ per de G
sertum purgatorij ad terram ꝓmissam/scꝫ ad paradi
suꝫ pertingere: necesse est ꝙ simul per charitatẽ ⁊ vni
tatem fidei communicemus: ⁊ ꝙ agnum paschalem
christum in sacramento altaris dignifice comedamꝰ.
Est igitur necessarium ad ipsius dignã sumptionem/
ꝙ ossa ipsius non comminuantur: ⁊ ꝙ nihil de eo su
perfluum reseruetur: et ꝙ nihil credatur de eo super
fluum/nec aliquid diminutũ. Ossa eñ integra seruã
tur/q̄ñ quicquid est necessarium/creditur: nihil vero
superfluuꝫ seruaꝛ/quãdo nullus error supuacuus ad Eccl. 42. d.
miscetur. Unde diciꝛ: Neqꝫ adiectuꝫ est/neqꝫ minuiꝛ.
Iste igiꝛ debet mãducari assatus in igne ꝑ feruorẽ di
lectionis: cũ lactucis agrestibus.i. dolore ꝯtritionis:
cũ accinctis renibus.i. cũ moderatione ꝯtinẽtie/⁊ lu
xurie restrictione: cũ pedibus calciatis.i. cum mortis
meditatione: cũ baculis in manibus/idest cũ crucis
spe ⁊ deuotione: cũ sanguine in ostio.i. mortis christi
⁊ sue passionis ⁊ sanguinis recordatione ⁊ cõpassio
ne. Calciamẽta aũt q̄ fiunt de pellibus animaliũ mor
tuoꝝ/significant mortis memoriã: baculus significat
crucem/sanguis crucem dominice passionis. Mãdu
cari etiã ⁊ recipi debet iste agnus.i. sacramẽtum cum 1. Cor. 11. d.
capite.i. cum deitate. Unde Apostolus: Caput christi
deus.

deus.Cum inteſtinis.i.cum humanitate:cum pedi=
bus.i.cum ſacramētoꝝ ⁊ articuloꝝ ſequela ⁊ vniuer
ſitate.Iſte eñ agnus nunꝙ digne recipit/niſi huma
Eccl.16 nitas ⁊ articuloꝝ veritas ꝑ fidē integre comedatur.
a. Vñ:Omnem eſcam manducabit venter.Feſtinanter
H aūt debet comedi:ad denotandū ꝙ circa inquiſitōeʒ
iſtius ſacramenti non debet homo imorari:nec etiā
circa miſſe celebrationē/vel euchariſtie ſumptioneʒ:
ne forte vane cogitatiōes vel dubitatiōes poſſint in=
ſurgere:quibꝰ poſſit fidei veritas vacillare:ſicut nul
lus niſi eſſet circūciſus/debebat de iſto agno comede
re:ſic nec de ſacramēto altaris debemus guſtare/niſi
fuerimus ꝑ penitentiā a vitioꝝ ſuperfluis circūciſi.
Iohe. Unde:Scindite corda veſtra ⁊c.

¶Capitulum decimumquartum. Textus Locutus eſt autem dominus ad moyſen. Moralitatum. Cap. VII

Um filij iſrael mari tranſacto per deſertum
Hiſto= transirent/voluit eis dñs ꝯtra oīa incōmo=
ria da de remedio ꝓuidere:⁊ qꝛ affligebantur
eſtu ꝑ diem/obſcuritate ꝑ noctē:⁊ qꝛ etiam
viam neſciebant/⁊ poterāt errare:panē nō habebāt/
⁊ poterāt eſurire:aquas non inueniebāt ⁊ oportebat
ſitire.Cum ſcʒ illa patria talis eſſet ꝓut cōiter dicit:
ꝙ nec panis ibi creſceret/nec aqua flueret/nec etiam
arbor vireſceret.: cum eſſet patria ſterilis atꝙ ſicca:
quatuor ſpecialia remedia ꝯceſſiſſe videt:qꝛ ſcʒ iſte ꝓ
uidit eis de colūna nubis ꝑ diē/q̄ eſtum obſcuritate
ſua tēperaret:⁊ de colūna ignis ꝑ noctē/q̄ ſua clari=
tate totū illuminaret:ſicut dicit Exodi.xiij.Itē ꝓui=
dit eis de māna/q̄ famem releuaret: ſicut dicit infra
A xv.de aqua a petra fluente/q̄ ſitim temperaret: ſicut
Mora Exo.xvij.Item de angelo qui eos cōduceret/⁊ ne er=
litas rarent caueret:ſicut dicit Exodi.xxiij.¶Sic vere cuʒ
filij iſrael.i.ſancti ⁊ ꝓbi viri in deſerto huius mūdi:
dum ad terram ꝓmiſſionis/ideſt ad paradiſum pere
grinando ꝑcurrūt:⁊ multa ⁊ plura ⁊ magna habeāt
incōmoda.i.ardorē male cōcupiſcentie/tenebras aūt
ignorantie:famem vo ⁊ ſitim auaritie/nec nō igno=
rantiam vie recte.i.iuſtitie:⁊ ergo ꝓuidit eis dñs de
remedijs opportunis:qꝛ ſcʒ ipſis miſit nubē.i.chri=
ſtum filium ſuū purū ⁊ nubeū:qui p̄dicando refrige=
rauit cōcupiſcentie ardorē.Ignem.ſ.ſpm̄ ſanctū/qui
illuminauit errorē ⁊ tenebraꝝ horrorē:māna.i.ſacrm̄
altaris/quo ſatiauit deſyderioꝝ amorē:aquā de petra
ſacre ſcripture qua tēperauit mali appetitus feruorē
angelū ducē.i.diuinā grām/qua demonſtrauit vie ve
Aliter ritatis ſplendorem.¶Uel dic moraliter ꝙ nubes eſt
Tropo rorifluum pietatis:ignis incendiū charitatis:māna
logica dulcedo deuotiōis:aqua lachrymoſe cōpunctionis:
pulchra angelus intellectus clare cognitiōis ⁊ diſcretionis.
Vñ dicit:Ecce ego mitto angelū meū/qui p̄parabit
viā ante faciem tuā.Nubes q̄ precedebat filios iſrael
in deſerto/facta erat ad modū colūne:vñ iſta dicebat
colūna nubis de die/ad refrigerandū ꝯtra ardorem:
colūna ignis de nocte/ad illuminandū ꝯtra tenebra
rum horrorem:ſicut dicit Exo.xiij. Stabat autē iſta
nubes ſuꝑ populū:⁊ q̄diu ſtabat/imobilis populus
B fixis tentorijs quieſcebat.Cū aūt nubes iſta moueba
tur ⁊ eleuabat/⁊ ppl's ſilr tentorijs motis nubem ſe=
quens ꝓficiſcebat.Quo facto iterꝝ vbi ipſam videbāt
ſtare/ipi finaliter ſiſtebant:ſicut dicit Numeri.ix.Vñ
ibidem dicit:Ad imperiū dñi figebant tentoria:⁊ ad
imperiū dñi deponebant ⁊c.Per iſtam nubeʒ poteſt
intelligi prelatus:qꝛ ꝓ certo iſte datus eſt filijs iſrael
ideſt fidelibus ſubditis ⁊ in principem ⁊ in ducem:q̇
ſcʒ ipſos ꝑ deſertū huius mūdi dirigat:⁊ ad terrā pro=
miſſionis.i.ad paradiſuʒ verbis ⁊ exēplis ꝯducat:qꝛ
ꝓ certo iſte debet eſſe colūna rōne ſtabilis firmitatis:
nubes rōne rorifluе pietatis : ignis illuminans rōne
limpidiſſime ſciētie ⁊ veritatis:qꝛ colūna debet alios
ſpūal'r ⁊ tꝑaliter ſuſtētare:qꝛ nubes debʒ alios doctri
nis ⁊ bñficijs irrigare:qꝛ ignis dʒ alios ꝑ charitatem
incēdere/⁊ ꝑ ſapiam illuminare.Ideo de tali p̄lato di
citur in Ps.Expandit nubē in ꝓtectione eoꝝ/⁊ ignē Pſa.
vt luceret eis ꝑ noctē.Quid ergo?pro certo iſte debet 104.d.
pplo.i.ſubditis ſuꝑſtare/⁊ cū eis ꝑſonaliter cōmane=
re:⁊ ꝑ iuriſditiōis eminētiā p̄eminere:⁊ ꝑ exēploꝝ da=
tionem ſuꝑ eos ⁊ corā eis preſentialiter ſe monſtrare.
Ppl's vo ſubditoꝝ ſe debet ꝯformare penitus iſti nu
bi.i.bono p̄lato diſcreto ⁊ ſpūali:⁊ ideo cū ipſo moto
ꝑ bona opera debet moueri:cū ipſo eleuato dʒ leuari
ꝑ ꝯtēplationē:cū ꝓficiſcēte dʒ virtutibꝰ ꝓficiſci:cum
ipſo ſtāte ⁊ manēte.ſ.in bono ꝓpoſito/debet ſimiliter
ppl's in fide ⁊ moribꝰ ſtabiliri.Vñ de ſanctis aīalibꝰ
i.de p̄latis/⁊ de rotis.i.de ſubditis dicit Ezech.Cum Ezech.
euntibus ibāt/cum ſtantibus ſtabant/⁊ cū eleuatis a 1.c.
terra pariter eleuabant:⁊ cū ambularēt q̄ prima erāt/
ſequebant ⁊c.¶Uel dic ꝙ colūna eſt chriſtus q̇ ſcʒ in Aliter.
die p̄ſentis vite nubeus/pluuioſus ⁊ miſericors inue= C
nitur.In nocte vo.i.in futuro iudicio vel in morte
igneus.i.ſeuerus ⁊ iuſtus ⁊ rigidus.In nocte.i.erga
impios ⁊ obſcuros.Ipſe eſt eñ qui ſm̄ diuerſas per=
ſonas/⁊ ſm̄ diuerſa tempora diuerſificat ſeipm̄:et ita
eſt nunc nubes miſericordiam pluēdo/nunc ignis iu
ſtitiam exequendo:ita ꝙ ſibi proprie poteſt dici illud
Eccli.Ecce ego in altiſſimis habito:⁊ thronus meus Eccli.
in columna nubis.De ipſo etiam dicitur:Deus no= Deute.
ſter ignis conſumens eſt.¶Uel ſi vis dic in malo:ꝙ 24.d.
nubes eſt malus qui dicitur columna nubea/propter Aliter.
inſtabilem vanitatem:columna nubea igne propter
ardentem cupiditatem.Et dicitur ſequi a populo ꝓ=
pter facilem malorum ſuorum exēplorum conformi=
tatem:populus enim nubē.i.prelatum qui ſibi p̄miſſ
ꝓmittit/ſolet ſequi:⁊ eius malis moribus conforma
ri.Quia ſicut dicitur:Qualis rector ciuitatis/talis
populus qui habitat in ea.Tales eñ duces inueniun Eccli.
tur hodie multi/ſcʒ qui hodie tenent preeminentiam 10.a.
huius mundi ⁊c.¶Cum populus dñi in egyptū trās ca.18.d.
mare rubrum eductus/videlicet ad terram promiſſio Hiſto.
nis/hieruſalē ꝓcederet:⁊ vt per regionem philiſtino=
rum breuius ⁊ facilius ⁊ plenius incedere poſſet/do=
minus noluit:ne forte populus philiſtinoꝝ ſibi bella
moueret/⁊ tedio affectus iterum in egyptum rediret.
Duxit igitur eos dominus per deſertum/q̄uis diffi=
cilis eſſet via:pro eo ꝙ ibi non erant homines/non ti D
mebantur prelia ſeu bella.¶Sic vero populus noui= Mora.
tiorum/et nouiter de egypto.i.de ſtatu infidelitatis
vel de peccato ſeu de mundo egreſſorum/⁊ ad fidē ſeu
penitentiam conuerſorum:debet a via philiſtinorum
ideſt a ſtrepitu mundanorum et peccatorum ſubmo=
ueri:ne forte per malorum ipſorum exempla/dicta et
facta/bella tentationum inſurgant:que iſtos faciant
ad egyptum.i.ad vitia retrouerti.Nouiter enim ad fi=
dem ad religionem ſeu etiam ad penitentiam conuer
ſus/bellis tentationum inſurgentibus/ad vomitum
reuertitur:ſi philiſteis.i.peccatoribus ⁊ infidelibus
miſceatur.Et ideo neceſſe eſt ꝙ tales ad inferiora de=
ſerti ducantur.i.in clauſtris et conuentibus/necnon

cum alijs bonis ⁊ fidelibus et in ipsis vijs penitentie difficilibus teneantur vt ad celestem hierusalem sine periculo perducãtur. Et inde est ꝙ religiosi solent nouitios suos de via philistinoꝝ.i. secularium ⁊ carnalium amicorum tollere: ⁊ eos quãtum possunt ab eis abscõdere ⁊ elongare ne forte ipsis contingat ad egyptum.i. ad seculum retroire: scientes ꝙ ẜm doctrinaꝫ christi Luce.ix. Nemo mittens manũ suã ad aratrũ ⁊
Allego. respiciẽs retro/aptus est regno dei. ¶ Vel si vis dic ꝙ populus fidelium qui per mare rubrum.i. per baptismum/pharaonis.i. diaboli euasit dominiũ debet philistinoꝝ.i. mundanoꝝ vel peccatoꝝ consortia fugere/⁊
Psal. per desertum religionis vel penitentie ad ꝑmissioneꝫ
54.b. paradisi venire/dicẽdo illud Psal. Elongaui fugiẽs: et mansi in solitudine.

¶ Capitulum decimumquartum Textus: Persequentesq̃ egyptij: ingressi sunt post eos: ⁊ omnis equitatus Pharaonis: currus eius et equites. Moralitatũ Cap. VIII

E
Historia. Egyptij vt filij israel intrauerunt mare rubrũ: ⁊ hoc q2 egyptij persequentes hebreos/ipos occidere voluerunt. Verũtamen sic actũ est ꝙ hebrei per mare sine periculo apertis aq̃s/ et ab vtroq̃ latere restrictis ⁊ diuisis transierunt: egy-
Moralitas. ptij vero remanserunt. ¶ Dic moraliter ꝙ egyptij qui hebreos nitũtur in seruitute tenere/sunt peccata que nitunt animas subiugare. Verũtamen isti hebrei ad mare rubrum.i. ad penitentie amaritudinẽ trãseunt: sic ꝙ isti liberi ⁊ salui euadunt: aquis vere cõpunctionis mediantibus/egyptij.i. peccata ibidem pereunt
Aliter ⁊ succumbunt. ¶ Vel dic ꝙ mare rubrum est mũdi ꝓsperitas/vel etiã vita p̃sens vel mundus: qui dicit mare ꝓpter fluctuositatem: rubrum/ꝓpter carnalitateꝫ. Hebrei igitur.i. viri iusti per istud mare possunt sine periculo transire: q2 scilꝫ aqua voluptatum non solet istos q̃tum ad affectionem tãgere: quinimmo isti solent per siccitatem paupertatis ⁊ penitentie penetrare/ ⁊ illesi ad celestẽ hierusalem felicitatis ꝑtransire. Vñ
Exo.15.c dicitur: filij autem israel ambulauerunt ꝑ siccum in medio mari. Egyptij autem.i. mali/nõ sic: q2 isti mare rubrum vite p̃sentis sine periculo nõ transeunt: quia videlicet aque deliciarum ⁊ voluptatum ipsos inuol-
f uunt: ⁊ sic per diuersa vitia ipsos destruũt ⁊ ꝯfundũt.
Psal. Ps. Inimicos autem eoꝝ dimersit in mare: q2 breui-
77.f. ter illud est verum/ꝙ boni ⁊ discreti viri solent qñq̃ ꝑ mundi fluxum ⁊ tẽporalia negotia bene vtendo illesi transire: vbi tamen mali qui bene ꝓsperis vti nesciũt/ solent per vitia succumbere ⁊ perire. Soli autem filij israel.i. discreti viri solum deum vidẽtes ⁊ ꝑ deuotionem ⁊ ꝯtemplationem ad deum mẽtaliter tendẽtes/a mari fluctuosi seculi non leduntur: vbi tamẽ alij naufragantur in ipo actu ꝑsecutionis/quo egyptij filios israel cõpellebant exire/dicentes: Omnes moriemur.
Ca.12.f. ¶ Immutauit dñs egyptioꝝ voluntatem: deditq̃ filijs israel gratiam in conspectu eoꝝ: ita ꝙ vasa aurea ⁊ argentea que ab eis petierunt hebrei/ipsis libenti animo egyptij ꝯcesserunt: ⁊ sic vltra mare rubrum/et ipsis egyptijs compellentibus/cum egyptioꝝ spolijs
Anagoge. recesserunt. ¶ Istud potest exemplariter applicari ad occultam dei ꝓuidentiam: que occulte potest voluntatem hominum mutare: ⁊ etiam contra propositum in contrariũ applicare: que etiã bonos de bonis maloꝝ solet aliquotiens ditare: ⁊ mercedem quã meruerant/ex alio latere q̃ sperabatur eisdeꝫ ꝓcurare. Constat enim ꝙ filij israel seruierant egyptijs multis temporibus/nec receperant aliquid ꝓ mercede: ⁊ iõ quãdo recesserunt voluit dominus ꝙ per talem modum ex vasis egyptiorum fieret eis satisfactio/vt haberent mercedem de seruitio. Unde dicitur: Iusti tulerũt spo- Sap.
lia impiorum. ¶ Vel dic ꝙ idcirco voluit dominus 10.d.
spolia deportari: vt tabernaculum quod fieri decreue- Aliter.
rat/posset exinde fabricari. Sic vero quando spolia G
egypti scꝫ sciẽtie mundi/philosophia scilꝫ ⁊ poetria ⁊ alia similia/ad cõpositionẽ ecclesie sunt vtiles: ideo vult dñs ꝙ a fidelib9 studeant ⁊ in animo reportent.
¶ Vel dic de bonis tꝑalibus: q̃ q2 ꝓ vita p̃senti sunt Aliter.
necessaria/ideo ꝑmittit dñs ꝙ a filijs israel.i. religiosis ⁊ ecclesiasticis acquirantur.

¶ Capitulũ decimumquintum Textus.d. Tulit autem moyses israel de mari rubro. Moralitatum Capitulum. IX

Egressi filij israel de mari rubro/ambulaue- Histo.
runt per desertuꝫ/⁊ venerunt in marath: vbi aque erant ita amare ꝙ ipsas bibere p̃ amaritudine non valebant: de quo cum populus murmuraret/orauit Moyses ad dominum. Qui ostẽdit eis lignum: quod cum misisset in aquas/in dulcedinem sunt mutate. Exinde autem venerunt helim: vbi erant duodecim fontes/⁊ septuaginta palme.
¶ Sic vero cum quis de mari.i. de mundo vel de pec- Mora.
cato egrediens: desertum religionis vel penitentie ꝑambulat: constat ꝙ ibi inuenit aquas amaras pluriũ tribulationũ ⁊ displicẽtiarum: que scꝫ sunt sibi amare.i. difficiles atq̃ dure/ꝙ ipsas nequit bibere.i. penitentiam sustinere: ꝓpter quod solet de statu illo conqueri: ⁊ ꝙ desertum huius intrauerunt murmurare. Talibus debet dari in consilio/ꝙ lignum scilꝫ crucis christi ꝑ cõsyderationẽ accipiant: ⁊ ꝙ tormẽta ⁊ amaritudines tormẽtoꝝ ipsius videant: ipsumq̃ in aqua H
amara quã bibunt.i. in tribulationum amaritudine quã sentiũt/misceãt: vnũq̃ cum alio recõpẽsent: ⁊ sic ꝓ certo huius amaritudo in dulcedineꝫ eis vertit: et quicquid erat difficile/leue et facile reperitur. Unde Iudith
dicitur: A ligno obdulcata est aqua amara. Quia 5.c.
ẜm Grego. Dulce est quod toleramus/si consyderamus quid bibit ad patibulum christus. Quia enim nostre amaritudines quas in deserto penitentie vel religionis sustinemus/respectu amaritudinis crucis Narra-
⁊ passionis christi nihil sunt: ideo si hoc lignũ appo- tio.
nitur/dulces fiũt. ¶ Sic de nouitio legit/cui asperitas ordinis dura fuit voleti igit recedere/apparuit in cruce christus/ostẽdẽs plagaꝫ lateris/⁊ dicẽs: Ex his salsa panẽ tuum hordeaceuꝫ quẽ comedere nõ potes.
Et extũc recessit tentatio de recessu. Benedictuꝫ ergo Sa.14.
lignũ per qd̃ fit iustitia. Sic ergo veniet homo finaliter in helim/qd̃ interpretatur fortis.i. ad fortitudinẽ ⁊ cõstantiã mẽtis: vbi.s. duodecim fontes/idest duodecim apostolos: septuaginta palmas.i. septuaginta christi discipulos poterat inuenire: quoꝝ virtus ⁊ soli- Aliter.
ditas suã incõstantiam poterit stabilire. ¶ Vel dic ꝙ amara aqua est fortis tentatio/vel generaliter q̃cũq̃ tribulatio: que tunc facilius sustinetur/quando ad lignum.i. ad crucis memoriaꝫ recurrit: ⁊ qñ ad christi passionem ⁊ deuotionem venitur.

¶ Capitulum decimumsextum Textus: Profectiq̃ de helim: venit omnis multitudo. Moralitatum Capi. X

A Populus adhuc carnalis/videns ꝙ panes ⁊
Distō. carnes ad comedendū nō habebat: cepit cō-
tra dñm murmurare: egyptiaqꝫ quas iā dimi
serat delicias memorare/dicēs: Cur eduxisti
nos in solitudinē/vt interficeres nos fame? Utinam
mortui essemus in egypto/qñ sedebam9 sup ollas car
nium/⁊ comedebam9 panes in saturitate. Quod audiēs
dñs/pluit illis et carnes ⁊ panes. Coturnices em̄ sup
castra eoꝝ ꝑ multitudinē ceciderūt: de qb9 singuli q̄n-
tū voluerūt/acceperunt: māna ad modū pruine de celo
cecidit: qđ ppl's ꝓ pane habuit ⁊ collegit: ⁊ murmura
Nota. re ꝯtra deū cessauit. ¶ Sic vero plerūqꝫ ꝯtingit ꝙ post
aggressionē alicui9 ardui ꝓpositi: postq̄ ingressum
deserti religiōis ppl's adhuc carnalis dolet de esu car-
nium dimisso/⁊ de panis defectu.i. de famis vel absti
nentie infortunio aliquotiens imisso: recordaturqꝫ car-
nes ⁊ panē.i. carnales delicias ⁊ tpales/q̄s in egypto
mundi dimisit: murmurat ꝯtra sterilitatē/paupertatē
⁊ penuriā quā intrauit. Dñs igit̄ qñqꝫ talib9 ex sua i-
effabili gratia mittit volatilia ꝓ carnib9.i. celsitudi-
nem ꝯtēplationis: mittit etiā māna dulcissimū ꝓ pa-
nibus.i. dulcedinē deuotiōis: ⁊ sic isti filij israel deser-
tum penitentie assuescūt: desyderiaqꝫ carniū.i. deliciaꝝ
carnaliū dissuescunt: ⁊ ꝯtēti statu suo/a deserto pnie
nullatenus resipiscunt: sꝫ ibidē pacifice extūc viuunt.
Psal. Ps. Pluit eis māna ad mādücādū cibaria misit eis
77.c. in abundātia. Et ibidem: Pluit illis sicut arena maris
Aliter. volatilia pennata. ¶ Vel si vis/dic ꝙ carnes signifi-
B cant eucharistiā: māna vero sacrā scripturā: q̄ sunt cibi
Allego. viuentiū in deserto. Manna qđ pluit dñs filijs i deser
to/erat q̄daꝫ cib9 q̄ ad modū pruine albe terrā operie-
bat. Eratqꝫ q̄si semē coriādri albū: gustusqꝫ eius quasi
simile cuꝫ melle/coloris videlicet bdellij: sicut dr̄ hic:
Nume. ⁊ sicut dr̄ alibi. Ppl's igit̄ istud colligēs/in mortario
11.b. ꝯterebat: ⁊ panes vel cibos inde faciebat siue conficie
bat. Erat aūt cibus iste dulcissimus ⁊ mirabilis: qꝛ ad
quemcūqꝫ saporem volebat hō/ꝯuertebat̄: sicut dicit̄
Sap. xvj. Erat etiā i hoc mirabilis: qꝛ cū singuli iuxta
certā mensuraꝫ gomor dictam: qñqꝫ aliq̄ plus/aliqui
minus colligerent: sic fiebat/ꝙ nec q̄ magis paraue-
rat/magis repperit: nec q̄ minus collegerat/repperit
minus. Residuum igit̄ qđ remanebat in campo/oriē
te sole dissoluebat̄: qđ vsqꝫ mane seruari nō debebat:
quicq̄d vero recollectum vsqꝫ mane seruabāt/scaturiēs
vermibus putrescebat. Preceptum est igit̄ aaron/ꝙ
vrnam auream manna impleret: ⁊ ꝙ eam perpetue rei
memoriaꝫ in tabernaculo seruaret. Sume inquit vas
vnum ⁊ pone in mari. Istum igit̄ cibuꝫ in deserto filij
israel habuerunt: ipm vero qñ in terram habitabileꝫ
eis ꝓmissam venerunt: ⁊ de terre fructib9 gustauerūt/
continuo ꝑdiderunt: sicut patet hic/⁊ etiam Josue.
Josue. ¶ Sicut sancti doctores exponunt: iste cibus scꝫ man
5.c. na/significat corpus christi in sacramento altaris: et
Allego. hoc primo rōne nois. Man em̄ seu mahu interpretat̄
q̄d est hoc: qꝛ scꝫ sicut dicit̄ hic/hebrei vidētes manna
de celo descendere/dixerunt: mahu/idest/quid est hoc
admiratiue loquendo. Sic vero quicūqꝫ bene ꝯsyderat
C cibum istum/scꝫ christum in sacramento altaris: me-
rito pōt mirari ⁊ dicere: mahu/idest q̄d est hoc: qꝛ ibi
sunt tot mirabilia/ꝙ merito pōt fieri questio de eodē.
Psal. Unde in psal. dicitur: ꝙ a dño factū est illud: ⁊ est mi-
117.c. rabile in oculis nostris. ¶ Item per manna intelligi
tur eucharistia rōne loci: qꝛ sursum de loco venit a po
Jo. 6. d testate diuina/nō humana. Unde dicitur: Pater dat
vobis panem de celo. ¶ Item rōne modi: qꝛ tantum

habebat qui multum/sicut q̄ parum colligebat: qꝛ. s.
in qualibet particula est totū corpus christi: ⁊ in oīb9
nō est nisi vnū. Unde dicit̄: Neqꝫ adiectū est/neqꝫ mi- Eccli.
nuitur. Qui em̄ plures hostias ꝯsecratas recipit: non 18.a.
magis habet de christo/q̄ ille q̄ solum modo sumit
vnam. Unus tantū recipit sicut cētum/⁊ ecōuerso. Et
ideo canit̄: Sumit vn9 sumunt mille/quantū vn9 tm̄
illi. ¶ Itē rōne virtutis: qꝛ scꝫ māna oēm saporem ha
bebat: ⁊ q̄cquid volebat comedens sapiebat. Sic eu-
charistia oēm habet virtuteꝫ: ⁊ ad oīa quecūqꝫ homo
voluerit/pōt valere: dum tñ hō sciat ipm debite et di-
gne recipere ⁊ tractare. Unde dicitur: Oēm habēs vir Sa. 7.c.
tutem/oīa ꝓspiciēs. Unde est illud: Simila cū melle:
idest caro cum diuinitate: vel panis species cū christi
corpore ⁊ humanitate. Unde Ezech. Similam ⁊ mel
et oleum comedisti. ¶ Item rōne finis: qꝛ tantuꝫ du- Ezech.
rauit q̄diu fuerunt in via: idest in deserto: et defecit 16.b.
eis in termino. Sic etiam sacramentuꝫ altaris est in-
stitutum ꝓ via huius vite: idest ꝓ transitu deserti hu-
ius mundi: quia reuera qñ veniemus ad terminū hu-
ius vie: idest ad terminum ꝓmissionis/⁊ ad habitacu D
lum paradisi: tūc deficiet nobis nubes ⁊ manna: idest
ignorantie obscuritas/⁊ sacramenti huius velata dif
ficultas. Nam qꝛ tūc comedemus de fructibus terre
ꝓmissionis: idest qꝛ tunc gustabimus suauitatē glo-
rie paradisi: incipiemus videre ꝑ specieꝫ q̄ nunc vide-
mus ꝑ fidem: ⁊ tunc amittemus vmbram/qñ plene vi
demus veram lucē. Unde apl's: Uidemus nunc ꝑ spe
culum ⁊ in enigmate: tunc autē facie ad faciē. ¶ Iteꝫ 1. Co. 13.
rōne similitudinis: qꝛ scꝫ manna erat simile semini co d.
riandri/quod est mors canibus.i. malis: ⁊ medicina
hominibus/idest rationabilibus ⁊ bonis Simile est
bdellio qđ est gutta amara/ꝓpter ꝯtritionis amari-
tudinem/quā comedens debet habere: et simile pani
oleatico/ꝓpter dei misericordiam/quā recipiens de-
bet habere ⁊ sperare. Quid igit̄? Pro certo duo erant
circa istud manna necessaria: scꝫ ꝙ vsqꝫ mane nihil re
seruaretur: ⁊ ꝙ ad perpetuam memoriam in vrna au-
rea poneretur. Sicqꝫ vero de isto sacramento necesse
est/ꝙ ipsum vsqꝫ mane ꝓ comedendo non reseruem9:
idest ꝙ in spirituali masticatione/disputatione ⁊ per-
scrutatione ipsius non nimium immoremur: ne forte
vermes erroꝝ et dubitationum circa illud in nostris Roma.
cordibus oriantur. Apl's: Non plus sapere q̄ oportet 12.a.
sapere. Et alibi: Non remanebit de eo quicq̄ vsqꝫ ma- Exo. 12.
ne. Debet igit̄ veraciter comedi: idest simpliciter con b.
fiteri: ⁊ in vrna aurea.i. in corde mundo ⁊ sancto per fi E
dem et deuotionem reponi. Unde dicit̄: Joseph autē Mat.
mercatus sindonem/inuoluit eum/⁊ posuit in monu 27.g.
mento. ¶ Vel si vis: dic ꝙ manna est deuotio/vel cele Aliter.
stis gratia/q̄ de celo venit: ⁊ q̄ si nimis sine comestiōe:
idest sine boni operis executione seruetur/putrescere:
⁊ vermibus/idest vitijs ⁊ malis cogitationibus defi-
cere consueuit. ¶ Vel dic ꝙ tunc manna deuotionis
⁊ celestis dulcedinis filijs israel.i. christi fidelibus de-
ficit: quando fructus terre.i. quando bonoꝝ terreno-
rum suauitas eis sapit: statimqꝫ spiritualiuꝫ dulcedi-
nem ꝑdunt: qñcūqꝫ fructus terre.i. terrenaꝝ deliciaꝝ ⁊
diuitiarum dulcedinem affectu ꝑcipiunt ⁊ attingūt.
Unde in Prouerbio. Anima satiata calcabit fauum. Prou.
¶ Vel dic ꝙ aaron.i. deus pater in vrna aurea/idest 28.a.
in vtero virginis: manna de celo missum/id est filium Aliter.
suum posuit: ipsumqꝫ in tabernaculo ecclesie perpe-
tuo per fidem custodiendum mandauit. ¶ Vel dic ꝙ Aliter.
manna est sacra scriptura: q̄ ꝑ studium teritur/ꝑ dis-

putationē ⁊ verā expositionē/ꝑ doctrinā in torculari exponitur. Itē ista est silis bdellio ꝑ asperitatē ⁊ amaritudinē reprehēsionis: silis pani oleatico ꝓpter dulcedinē ꝯsolatiōis. Ista est similis coriandro: propter hoc ꝙ ista est mors iudeis ⁊ hereticis ipsam male intelligentibus ⁊ est etiā vita bonis: q̄ꝛ scꝫ semen coriādri mors est canibus/⁊ medicina hoībus. Ista de celo descendit/inq̄ꝫtū scꝫ inspirata est a deo ⁊ ab āgelis.
Psal. 77.d. Psal. Panē angeloꝝ mādu cauit homo. ¶ Cū deus constituisset sabbatū custodire/⁊ in eo requiescere decreuisset: voluit die veneris duplicem portionē filijs
Eodem ca.a. Historia. israel māne in deserto mittere ⁊ pluere: ⁊ duplicē portionē mādauit eis colligere: vt sic possent in die sabbati quiescere: ⁊ a quocūq̄ꝫ manuali exercitio cessare.
f Ipsa vero die sabbati māna descēdere cessabat. Quapropter in die veneris in duplo ppl's colligebat. Ipsa etiā die veneris quicq̄d erat coquendū/coquebant: et quicq̄d fieri debuerat/faciebant: ⁊ post in die sabbati penitus q̄escebāt/sicut ponit̄ hic. ¶ Pōt illud appli-
Moralitas. cari generaliter: ꝙ bonū est bonos labores preoccupare: anteq̄ꝫ veniat tp̄s quo laborandū nō est/et bono labore fortius insudare. Quapropter ante sabbatum/ idest ante festa debemus actus nostros accelerare: et etiā si sit necesse/duplicare labores: vt i festo possim⁹

de sabato · & Aduerte

Anagoge pulchra. q̄escere/⁊ tranquilliter deo seruire. ¶ Uel dic ꝙ sabbatū significat requiē mortis: sexta vero dies significat laborē ⁊ exercitiū huius mūdi: iuxta illud: Sex dieb⁹
Exo.31. d. operaberis. Igit̄ cum sabbatū requiei mortis future nō sit tp̄s merendi vel operādi: q̄ꝛ etiā tunc dn̄s cessabit māna/idest dulcedinē gratie nobis mittere: nosq̄ꝫ extunc necesse habebimus ab oī ope meritorio q̄escere ⁊ cessare: oportet ꝙ cū durat ista sexta dies/idest tp̄s vite p̄sentis: cibos duplices colligamus: idest ꝙ gratiam ꝓ p̄senti/⁊ gloriā ꝓ futuro nobis ꝑ bona opera acq̄ramus sic vt in isto sabbato/idest in tp̄e post mortem habeamus quo in patria viuere valeamus. Nūc em̄ est tēpus quo ꝑ cōtritionem ⁊ charitatem coquamus delicta: et faciamus bona opera colligamusq̄ꝫ
G māna deuotionis/scꝫ in duplici mensura presentis et future saluationis. Quia vero nisi māna celestis dulcedinis nunc per bona opera ⁊ merita colligatur: certe tunc cum sabbatum mortis venerit/non inuenietur.
Eccle. 9.c. Ideo bene consulitur. Quodcūq̄ꝫ potest manus tua/ ante mortem operare: quia nec opus/nec rō est apud inferos quo tu ꝓperas.

¶ Capitulum decimumseptimuꝫ Textus: Igitur ꝓfecta oīs multitudo filioꝝ israel. Moralitatum. Capitulum. XI

Histo. Cum populus israel ꝑ desertū vsq̄ꝫ in raphidim penetrasset: ⁊ pre aque penuria murmurare cepisset: ꝑcussit moyses de precepto dn̄i petrā oreb: ⁊ egresse sunt aque viue. Simile ponit̄ in lib. Nume. ꝙ in deserto syn indigēs aqua po-
Nume. 20.a. pulus murmurabat ꝯtra Moysen dicēs: Cur eduxisti ecclesiā dn̄i in solitudinē/vt ⁊ nos ⁊ iumēta nostra moriamur? Cur ascendere fecisti nos de egypto: ⁊ duxisti nos in locū pessimū istū: q̄ nec seri pōt/nec ficum gignit: nec vineas/nec malogranata: nec insuꝑ aquā ad bibendū habet? Quo videns dn̄s/p̄cepit ꝙ loqueretur ad petrā ⁊ pp̄lo daret aquā. Percussit igit̄ Moyses silicē: ⁊ egresse sunt aq̄ largissime: ita vt ppl's bibe-
Moralitas. ret ⁊ iumenta. ¶ Per desertum raphidim/qd̄ interp̄tatur tentatio: ⁊ ꝑ desertū syn qd̄ interpretatur mēdacium/pōt cōmode sumi mundus: vbi scꝫ mendacia ⁊ tentationes abūdāt: ⁊ vbi ficus charitatis ⁊ dilectionis/vinea ꝯsolationis/malogranata sacre scripture ⁊ lectionis necnon aqua gratie ⁊ deuotionis deficiunt atq̄ꝫ cessant. Uñ dicit̄: Adulteriū/mendaciū/furtum ⁊ Osee. 4.a.
periuriū inūdauerūt suꝑ terrā. Petra oreb/qd̄ interp̄tatur ardor vel siccitas: ⁊ petra syn/qd̄ interpretatur odiū/significat christū: q̄ reuera fuit petra rōne firmitatis/ardor rōne charitatis/siccitas rōne pauꝑtatis/ odium scꝫ iudeoꝝ rōne sue inuidiose prauitatis. Uñ apl's: Petra aūt erat christus. Igit̄ dico ꝙ si in deserto huius mūdi sitis ardoꝝ maloꝝ ⁊ tentationū/penuriaq̄ꝫ bonoꝝ sp̄ualium nos affligant: nō restat nisi ꝙ 1.Cor. 10.b.
ad petrā oreb/idest ad christū ꝑ deuotionē curram⁹: ip̄mq̄ꝫ cum virga rōnis bis vel ter ꝑcutiamus: q̄ꝛ reuera aquas gratie ⁊ deuotiōis/aquāq̄ꝫ beneficioꝝ tēporaliū ⁊ sp̄ualium nobis fundet: ita ꝙ hoīes ⁊ iumēta.i.sapientes ⁊ simplices/donis ⁊ gratijs imbuet et infundet. Ps. Percussit petrā ⁊ fluxerunt aque: ⁊ tor- Psal. 77.c.
rentes inundauerūt. ¶ Uel dic ꝙ qñ tp̄s siccitatis et sterilitatis abundat: illi q̄ volunt aquā aut pluuiā im- Aliter.
petrare: debēt ad petrā/idest ad Christū vel beatā virginem recurrere ipsosq̄ꝫ virgis/idest orōnibus ꝑcutere: ⁊ sic ab ipsis poterimus aquā ⁊ pluuiā impetrare. Uñ dicit̄: Orauit: ⁊ celū dedit pluuiā. ¶ Uel ꝑ petraꝫ Ja.5.d.
intelligo beatū Petrū/vel etiā quēlibet sanctū: a quo Anagoge.
ꝓ certo aqua gratie sp̄ualis ⁊ tp̄alis extorquet̄/qñ cū virga affectionis ⁊ orationis sepius stimulat̄. Unde: Percussoq̄ꝫ latere petri/excitauit eū. ¶ Uel dic ꝙ pe- Act.12. b.
tra est peccator durus ⁊ obstinatus: quē qñ Moyses/ idest deus/p̄latus vel p̄dicator/virga tribulationis ⁊ Aliter A
correctionis ꝑcutit: ip̄m aquā lachrymose cōpūctionis/vel eleemosyne vel subuentionis emittere cogit. Nūq̄ꝫ etiā eū aquā doctrine ⁊ eruditiōis distillare cōpellit: sicut apparuit in Paulo: ita ꝙ hoīes ⁊ iumenta.i.bonos ⁊ malos inebriat ⁊ ꝑfundit. Cōstat em̄ ꝙ ꝑcussio tribulationis vel occulte inspirationis q̄ꝫtuꝫ ad deū: ꝑcussio correctionis q̄ꝫtū ad p̄latū: ꝑcussio redargutionis ⁊ monitionis q̄ꝫtū ad p̄dicatorem discretum: discretā facit petrā.i.duros ⁊ obstinatos peccatores aquas lachrymarū fluere/aquas eleemosynarū emittere/⁊ aquas scientiaꝝ aliquotiens distillare: et maxime qñ bis.i.pluries frequentat̄ ꝑcussio antedicta: ita ꝙ ab ipso tam hoīes q̄ꝫ iumenta potant̄.i.boni ⁊ mali diuites eleemosynis ⁊ scientijs recreantur.
Psal. Posuit desertum in stagna aquaruꝫ: terrā sine Psal. 106.d.
aqua in exitus aquarum. ¶ Uel dic ꝙ petra est sacra Aliter
scriptura: cuius difficultas ⁊ duritia non statim consueuit aquam doctrine fundere: immo oportet bis vel pluries studendo et exponendo suadere. Ibidem supra. ¶ Subiungitur historia/quomodo Amalech ve- Eodem ca.c. Historia.
nit ad pugnandum contra israel in raphidim. Moyses autem et Aaron et Ur/ascenderunt super verticeꝫ collis ad dominum pro bellantibus deprecandum. Cumq̄ꝫ leuaret manus moyses vincebat israel: si vero manum paululum remisisset/tunc israel vincebatur. Quapropter Moysen super lapidem sedere fecerunt: vr vero ⁊ aaron manus eius (quia graues erant) vsq̄ꝫ ad vesperam sustentauerunt. Sic factū est victis amalechitis/filij israel victoriam habuerunt. ¶ Amalech Mora. B
qui interpretatur populus lambens sanguinem: significat demones/vel etiam quoslibet homines malos: vel etiam quoslibet motus carnis malos/et cordis: qui sanguinem crudelitatis lambere ⁊ affectare noscuntur. Isti etiaꝫ contra israel/idest contra populum/nō cessant bellum facere: ⁊ ip̄m in raphidim/qd̄ interpretatur

interpretaꝛ tẽtatio:idest in mũdo tribulationib⁹ im=
pugnare. Unñ dicitur: Cõtra malum bonũ/ꝛ ɔtra vitã
Eccle. mors/ꝛ contra virũ iustum pctõr. Moyses significat
33.b. bonũ p̃latũ. Ur ꝛ Aaron significãt viros iustos:q̃ scꝫ
verticẽ collis.i.celsitudinẽ cõtẽplationis ascendũt/vt
ꝑ fideli pplo depcenꝛ. Ideo istud est verũ/ꝙ multum
ꝓficit oratio moysi israeliticis.i.oratio p̃lati subditꝭ/
oratio iusti pugnãtibus desolatis. Unñ dr: Multũva-
let deprecatio iusti assidua. Quia videlicet q̃diu pre-
Ja.5.d. latus ꝛ alij iusti orãt:tãdiu alij contra inimicos spiri=
tuales victorizãt. Sivero orare remittunt/tũc aduer=
sarij suos vincunt. Stet igitur Moyses/idest prela=
tus:super lapidẽ/idest super boni ꝓpositi firmitateꝫ.
Iuuent eumvr ꝛ aaron/idest viri iusti per mutuã cha
ritatem:ꝛ eleuent manus incessanter ꝑ orationis con
tinuitatẽ. Sic vincet populus eius hostium spiritua
Ibidẽ. lium vanitatẽ. Bene igitur dicitur: Orate ꝓ inuiceꝫ
Aliter. vt saluemini. ¶ Uel dic moraliter/ꝙ q̃diu moyses:
idest ratio ꝛ volũtas:ad verticẽ montis/idest ad desy
derium eternoꝝ preparãt/ꝛ manus per orationem ad
deum leuant:israel/idest motus spirituales in corde
carnales superãt. Si vero eleuationẽ manuũ.i.oratio
nem remittũt:tũc amalechite.i.motus carnales spiri
C tuales superãt atqꝫ vincunt. In decimooctauo ca.nõ
ponitur nisi de ietro moysi constitutione pluriũ iudi
cum ɔsulẽte:ꝛ hoc tamẽ talium qui timeãt deũ/ꝛ ode
rint auaritiã ꝛc. Quod magis videꝛ morale q̃ figura
le: Ideo omitto/ꝛ inde transeo.

¶ Capitulum decimumnonum Textus: Mẽse tertio egressionis israel de terra egy- pti. Moralitatũ. Capi. XII

Histo. Cum dñs vellet dare legẽ suo pplo scꝫ in mõ
te synai ardente ꝛ fumãte:vocibusqꝫ ꝛ toni-
truis ꝛ voce tube paulatim crescẽte:duo p̃n
cipaliter sunt eis iniũcta.s.ꝙ sanctificarẽt/ꝛ
vestimenta sua lauarẽt:ꝛ ꝙ terminos ipsis circa mõtẽ
assignarẽt/quos nullatenus p̃terirẽt. Solis em̃ moy
si ꝛ aarõ licitũ fuit ascẽdere/ꝛ in caligine cũ dño sursũ
stare:populo vo in mõtis pede sunt termini positi:
quos trãsire nullatenus sunt dimissi. Contestare inq̃t
pplm/ne velit trãscẽdere terminos ad vidẽdũ dñm/ꝛ
pereat. Sacerdotes aũt q̃ ad dñm accedũt/sanctificẽ-
tur. Sequiꝛ: Retrahe sacerdotes ꝛ pplos/ne trãseant
terminos:nec accedãt ad dñm/ne forte interficiat il=
Allegoria. los. ¶ Mõs significat sacrã scripturãvel etiã ecclesiã
in qua scꝫ dñs dat nobis legẽ/ꝑ quã incedere nos de=
Esa.2.d bemus. De qua diciꝛ: Uenite ascẽdamus in montem
dñi/ꝛ ad domum dei iacob:ꝛ docebit nos vias suas.
Iste em̃ est mõs altus/ꝑ difficultatẽ:mons caligino=
sus/ꝑ obscuritatẽ:mõs ardẽs/ꝑ alioꝝ inflãmationẽ:
mõs fumãs/ꝑ lachrymaꝝ in oculis cordis inductio=
nem:mõs tonãs/ꝑ cõminationẽ:mõs tubãs/ꝑ doctri
D ne eruditionẽ. Igiꝛ dico/ꝙ illi q̃ de isto mõte scriptu
re volũt legere ꝛ eruditionẽ accipere/duo debẽt p̃nci=
paliter facere:scꝫ vestimẽta ɔsciẽtie lauare/ꝛ datos si=
bi terminos nõ trãsire. Nõ est em̃ dignus hõ mõtẽ di=
uine scripture frequẽtare/nisi cuius mũdicia ꝛ cuius
castitas est ꝓbata. Unde diciꝛ: Lauamini/mũdi esto=
Esa.1.e. te. Et Psal. Quis ascẽdet in montem dñi:aut q̇s sta=
Psal. bit in loco sancto eius? Innocẽs manibus ꝛ mundo
23.a. corde:qui nõ accepit in vano ꝛc. Sacerdotes igitur/
idest viri ecclesiastici:qui ascẽdunt ad dñm.i.ad mõ=
tem ecclesie vel scripture:debent sanctificari:ne forte
puniri possent vel argui. Isti etiã terminos assigna=
tos non debẽt transcẽdere:ne forte possint ꝑiculũ re-
portare. Circa mõtẽ etiã ecclesie habet q̃libet terminũ
certum sibi datũ.i.certũ gradũ/officium seu statum.
Istos igitur terminos nõ liceꝫ queq̃ trãsire:q2 nec ec=
clesiasticus debet ad maiora ambire:nec simplex sub=
ditus debet fidei ꝛ scripture mõtẽ.i. arduitatẽ ꝑ scru-
pulosam indaginẽ tangere:nec ad videndũ dñm.i.ad
inquirendum secreta fidei plus debito se leuare:iuxta
illud apostoli: Nõ plus sapere ꝙ oportet sapere/sꝫ sa= Roma.
pere ad sobrietatẽ. Als q̃ presumptuose volũt mõtem 12.a.
ascẽdere.i.scripture alta secreta inq̃rere: faciliter p̃nt
per hororẽ ꝛ heresim deperire. Illi etiam q̃ per ambi=
tionẽ terminos sibi datos ꝛ gradus ꝛ status in mũdo
sibi ɔcessos ascendere querũt ꝑ mortẽ eternã pereunt
ꝛ succũbunt. Solis em̃ moysi ꝛ aarõ.i.solis viris sciẽ E
tificis/iustis ꝛ dignis:licitũ est mõtem istũ ascẽdere:
scripture difficultates ꝛ ecclesie dignitates tangere/ꝛ
sursum cũ deo possidendo vel contẽplando ꝑsistere.
Alij vero q̃ ad ista sunt indigni/debent ad pedẽ mon=
tis.i.in infimis in statu subiectionis/vel infra termi=
nos simplicis credulitatis humiliter remanere. Unñ Prou.
igitur dicitur: Ne trãsgrediaris terminos antiquos/ 22.d.
quos posuerũt patres tui. in Exo. ponunꝛ decẽ mãda Exo.20.
ta:sed ista ꝓprie moralia sunt:ꝛ ideo nõ sunt morali= a.b.
zanda. ¶ In fine tñ istius capli/precipit sibi dñs alta Eodem
re de terra vel insectis vel impolitis lapidibus fieri:q̃ ca.d.
scꝫ ferreis instrumẽtis nõ sunt secti. Uoluit etiã ꝙ ad Histo.
ascendẽdũ ad altare nulli gradus ɔstituerẽtur:ne for
te turpitudo ministrantiũ.i. sua genitalia viderẽtur:
cũ isti ministri/ꝛ forte etiã alij tũc nullis femoralibus
vterẽtur. ¶ Per altare possum intelligere virũ eccle- Mora-
siasticũ ꝛ prelatũ:in quo scꝫ debet sacrificium laudis litas.
et iustitie pre ceteris immolari:q2 reuera iste debet eẽ
de terra ꝑ humilitatẽ:de lapide ꝑ ɔstantie firmitatẽ:
insectus ꝛ impolitus per gestus ꝛ habitus ruditatẽ/
ꝛ per bone fidei simplicitatẽ: sine gradibus factus ꝑ
accessus facilitatẽ. Ferrũ em̃ crudelitatꝭ nõ debet istũ
tãgere:nec multi gradus/idest multi intermedij fami
liares/ianitores vel cubicularij/debẽt accessum ipsi⁹
impedire:q̃nimmo semꝑ se debet ad audiẽdũ cõque=
rentes/ꝛ ad subueniẽdum indigẽtibus prõptũ ꝛ faci=
lem exhibere. Nam turpitudo ministrantiũ/scꝫ symo
nia ꝛ superbia ꝑsonarũqꝫ acceptio quotidie conspici F
tur/q̃ñ multi gradus ianue ꝛ diuerticula sunt ante al
tare:idest q̃ñ ad prelatum vel p̃ncipẽ accessus diffici=
lis inuenitur. Quilibet em̃ istoꝝ solet ꝓ dãdo ingres=
su aliquid extorquere:ꝛ sic solent symoniamvel auari
tiam cõmittere ꝛ ita necesse est ministrãtiũ turpitudi-
nem videre vel apparere. ¶ Uel allega hic ꝙ altare de Aliter.
terra et de insectis lapidibus et de impolitis lapidi=
bus solet fieri:ad denotandum ꝙ deus in electionib⁹
vel assumptionibus suorum seruitoꝝ vel clericoꝝ ge-
neris nobilitatem vel vestium venustatẽ/seu alicuius
curiositatem nullatenus vult attẽdere. Illos em̃ qui Anago
sunt de terra.i.de infimo statu et paupere:ꝛ illos qui ge.
sunt impoliti ꝛ insecti.i.rudes/simplices ꝛ ignari:q̃ñ
qꝫ ad altaria sua.i.in prelatos vult eligi/et alijs astu-
tioribus ꝛ nobilioribus anteponi: Sicut apparuit in
apostolis ꝛ in ecclesie fundatoribus p̃mitiuis. Illos
etiã in paradiso sibi vẽdicat/quos mũdus ampli⁹ vi=
lipendit ꝛ calcat. Idõ dicit apls. Uidete fratres voca=
tionẽ vestrã q2 nõ multi sapiẽtes ꝭm carnẽ:non multi 1.co.1.d
potẽtes/nõ multi nobiles:sꝫ q̃ stulta sunt mundi/ele-
git dñs vt ɔfundat sapiẽtes:infirma elegit/vt confun
dat fortia:ɔtẽptibilia ꝛ ea que non sunt ꝛc. Non enim

vult dñs ꝙ tale altare ſcꝫ pꝛelatus/gradus habeat.i.
ꝙ gradus ꝯſanguinitatis vel mundane nobilitatis
attendat:ſed ſine ꝑſonaꝝ acceptiõe ⁊ affectiõe/ad iu=
ſtitiam ⁊ ad eccleſie ꝓmotiões oẽs faciliter ⁊ indiffe=
Deute. renter admittat. Vñ dicit: Siue ciuis ſit ille ſiue pere
j.c. grinus/nulla erit diſtinctio ꝑſonaꝝ. ¶ Vel dic ꝙ al=
Aliter tare ſignificat eccleſiaſticas dignitates:ad quas ſcꝫ
G nõ eſt ꝑ gradus ꝯſanguinitatis aſcendendũ:nec gra=
dus nobilitatis/familiaritatis vel tꝑalis poteſtatis
attendendũ:ꝙuis hodie multis magis placet canti=
cum graduũ ꝙ quodcũqꝫ aliquod diuinũ officium.
Aliter. ¶ Vel dic ꝙ altare ſignificat mentẽ humanã/vbi ſa=
crificium laudis ⁊ ſpũs ꝯtribulati dño imolat:lapi=
des ꝟo qui illud altare cõſtituunt/ſunt oꝑa. Sectio
aũt ſeu politio/que ſolũ adhoc fiunt vt videant:cui⁹
ſignũ eſt:qꝛ fundamenti lapides qui videri nõ habẽt
nullatenus poliunt:ſignificat appetitũ humane lau=
dis. Vult igit dñs/ꝙ altare ſuũ.i.ꝯſcientia viri iuſti/
lapides ſectos non habeat:ideſt ꝙ oꝑa oculis hoim
placentia non requirat:ſed potius de terra ⁊ de inſe=
ctis lapidibus .i. de humilibus ſine curioſa vanitate
Mat. operib⁹ altare hmõi ſibi fiat. Unde Mat. Attendite
6. ne iuſtitiam veſtrã faciatis coꝛam hominibus/vt vi=
Aliter deamini ab eis. ¶ Vel dic ꝙ altare eſt fides ad quam
ſcꝫ non eſt per gradus aſcendendũ:inquãtum ſcilicet
gradus maioꝛitatis ⁊ minoꝛitatis non ſunt in trini=
tate ponendi. Sicut fecit Arrius:qui poſuit patrem
deum/⁊ filium creaturam. Cuius ſcꝫ turpitudo appa
ruit: inquãtuꝫ licꝫ ſm hiſtoꝛiã tripartitã/Cõſtantino
polis in latrina ventre eius crepuit vel ꝓrupit. Vel
cuius turpitudo talium/ideſt hereſis manifeſtatur/
⁊ eoꝛum vituperium compꝛobatur.

¶ Capitulum vigeſimumpꝛimum Textus Hec ſunt iudicia que pꝛopones eis. Moralitatum Capitulum. XIII

H
Hiſto= PReceptum fuit in lege/ꝙ ſerui poſtꝙ ſex an=
ria nis ſeruiſſent:in ſeptimo liberi gratis dimit
terentur:ꝙqꝫ cum quali veſte intrauerãt/cũ
Deute. tali remitterent. Et ſicut alibi dr: Nequaꝙ
15.c. vacuos/ſed cum viatico ⁊ benedictione dñi eoꝝ ipos
dimittere tenebant. Vxoꝛem aũt ſi quã a ꝑncipio ha
buerant/poterãt ſecum ducere:⁊ etiam liberos ſuos/
quos vxoꝛ ſua ante ſeruitutem poterat ſibi peperiſſe.
In ſcriptura per numerũ ſenarium intelligit laboꝛ ⁊
Exo.31. opera. Unde Exo. Sex diebus operaberis. Per ſepte
d. narium ꝟo intelligit quies ⁊ conſolatio. Unde dicit
Geñ.2. Requieuit deus die ſeptimo ab omni oꝑe. Per ſerui=
a. tutem ꝟo aſſignat vel culpe vel miſerie ſubiugatio.
Roma. Unde apl's: Vanitati ſubiecta eſt oĩs creatura. ¶ Di
8.d. camus igit/ꝙ ſeruus eſt homo in moꝛtali miſeria cõ
Moꝛ= ſtitutus:dñs igit ſuus eſt mundus/vel etiam ꝓpꝛiuꝫ
talitas coꝛpus/vel etiã tꝑalis dñs vel pꝛelatus. Iſtud eſt igit
verũ ꝙ ſex annis:ideſt ꝙdiu durat tꝑs laboꝛis ⁊ oꝑa=
tionis ſcilꝫ ꝙdiu durat miſera vita pñs:neceſſe eſt ꝙ
ſeruus/ideſt homo moꝛtalis ſeruiat dño ſuo/ideſt ꝑ=
lato ſuo/ꝓpꝛio coꝛpoꝛi ſiue mundo:inquãtum ſcꝫ ne
ceſſe eſt ꝙ coꝛpoꝛis paſſionibus ⁊ mundi tribulatio=
nibus/pꝛelatiqꝫ tꝑalis iuriſditionibus ſe ſubmittat.
Verũtamen qñ ſeptimus annus.i.quies moꝛtis vel
future vite venerit:tunc hmõi ſeruitus ceſſabit:⁊ ſpi=
ritus ⁊ animus a cunctis paſſionibus carnis/et a cũ=
Roma. ctis mundi tribulationibus liber erit. Apl's: Creatu=
8.d ra liberabit a ſeruitute coꝛruptionis. Talis igitur de
ſeruitute mundi ⁊ coꝛpoꝛis ꝑ moꝛtẽ exiens duo debet
attendere:vt ſcꝫ viaticum.i.diuinã grãm ſeu euchari
ſtiam ſecũ habeat:⁊ vt veſtem qualem in mundo poꝛ
tauit poſt baptiſmũ ⁊ attulit/ſcꝫ innocentiã ſecũ tol=
lat. Cũ quali em̃ veſte innocentie mediante baptiſmo
ipm cõtigit ingredi:cũ tali neceſſe eſt eũ mediante pe
nitentia egredi:vt ſic egreſſus nõ deuiet ab ingreſſu:
⁊ vt ad baptiſmalẽ innocentiã quã in ingreſſu hẽbat/
redeat ꝑ penitentiã in egreſſu. Vñ dicit: Benedictus
eris ingrediens ⁊ egrediens. Vxoꝛ aũt eius/ideſt grã Deut.
ſeu etiã culpa/ſcꝫ cũ filijs.i.cũ oꝑib⁹:quos dũ in hac 28.a
vita ſeruiret/habuit:euꝫ poſt moꝛtẽ ſequant:inquãtũ
pꝛopter grãm vel culpã/vel ꝓpter bona vel mala oꝑa
penã vel premiũ aſſequent. Vñ apoc. Oꝑa em̃ illoꝛuꝫ
ſequunt illos. ¶ Vel dic ꝙ ſeptimus ãnus eſt ſtatus Apoc.
quietis ⁊ ꝯtẽplatiõis. Sex ꝟo anni deſignant ſtatum 14.c.
actiue vite/⁊ laboꝛis ſeu oꝑatiõis. Sic igit fit ꝙ hois Aliter
mens de actiõis ſeruitute eripit/qñ ad cõtẽplationis
ſeptenariũ ꝑuenit. Vxoꝛ tñ ſua ſecũ remanet/qñ priſti
na grã ⁊ charitas cũ ſuis filijs /ideſt cũ virtutibus et
meritis ſecũ manet. Seruus hebꝛeus debebat eẽ liber
anno ſeptimo/vt dictũ eſt. vxoꝛẽqꝫ ſuã quã habuerat/
⁊ liberos cũ ſeruus factus fuerat/debebat ſecũ ducere
Si ꝟo dñs ſuus ſibi vxoꝛẽ dederat:illa cũ ſuis liberis
debebat dño remanere. Sic ꝟo cũ hõ de mundi ⁊ dia
boli ſeruitute.i.de ſtatu peccati anno ſeptimo/ideſt ꝑ
ſeptem ſacrã egredit:debet pꝛimã vxoꝛẽ quã ante ſer=
uitutẽ pcti habuerat/ſcꝫ grãm ⁊ charitatẽ:⁊ eius libe
ros/ſcꝫ bona oꝑa ſecũ trahere ad libertateꝫ. Et illis ꝙ
per ſeruitutẽ pcti moꝛtificata fuerũt/reuiuificationis
cõcedere dignitateꝫ. Vxoꝛ em̃ quã habuerat ꝙ libera
erat.i.grã ⁊ bona oꝑa/que habebat ante ſuitutẽ pcti
moꝛtificata fuerãt/nõ moꝛtua/ſed quãtũ ad meritum
Et ideo iſta ſibi facto libero reſtituunt/inquãtũ ꝑ pe=
nitẽtiã reuiuiſcere cõpꝛobãt. Vxoꝛẽ ꝟo quã ſibi dedit
dñs iſte/ſcꝫ diabolus ſeu mũdus/ſcꝫ carnis ꝯcupiſcẽ=
tiam cũ oꝑibus malis:debet iſtis dñis dimittere:⁊ li
ber egredi ⁊ exire/dicẽs diabolo vel mũdo: Tolle qđ Mat.
tuũ eſt ⁊ vade. ¶ Cũ ſeruus hebꝛeus poſſit libere ſepti 20.b.
mo anno egredi ſi vellet:ſi ipſe diligẽs dñm ſuũ egre= Exo.
di nollet/ſed magis in ſeruitute manere vellet:debe= capa
bat ad oſtiũ tabernaculi coꝛã dijs adduci:⁊ debebat Myſti
ꝑfoꝛari auris eius ſubula:⁊ ſic fiebat ſeruus eius ſem ria.
piternus. ¶ Sic ꝟo cũ religioſus qui in ſeruitutẽ dñi Mora
intrauit:poſſit poſt annũ ꝓbatiõis exire liber:⁊ veſtes litas.
⁊ vxoꝛẽ quã pri⁹ habuerat.i.libertatẽ ⁊ quecũqꝫ bona
que ſecũ appoꝛtauerat/repoꝛtare. Si tñ vult remanere
in ſeruitio dñi:nec velit ad mundũ retroire:debet ap=
plicari ad deos.i.ſanctos patres ⁊ ꝑlatos:qui debẽt
eum ad oſtiũ tabernaculi ſiſtere.i.ad ꝯſiderationeꝫ et
affectiõeꝫ ingreſſus paradiſi inuitare:aurẽqꝫ ei⁹ debẽt
ſubula diuini timoꝛis ꝑ pꝛedicationẽ ſuere:⁊ ſic voto
emiſſo ꝓfeſſionis/debet ſeruus ꝑpetuus dei eſſe. Vñ
dicitur: Erant ſacerdotes dñi in religione perpetua.
¶ Hic videt ſupponere/ꝙ cũ quis caſu vel ſine deli= Exo.
beratione occidit hoiem:magis debet eſſe diuine oc= b
culte ꝓuidentie aſcribendũ/ꝙ malicie occidentis. Si Exo.
quis ꝑcuſſerit hoiem volẽs occidere eũ/moꝛte moꝛiat cap.
Si ꝟo non eſt inſidiatus ei:ſed deus tradidit eum in c
manib⁹ eius:ꝯſtitutũ locũ habebit vbi fugere debeat
Ac ſi ꝟo diceret:ꝙ talis non debet capitaliter puniri.
Unde videt ſupponere/ꝙ deus vtit tanꝙ inſtrumen
to:quapꝛopter iſte debet carere iniuria vel toꝛmento.
¶ Hic pꝛecipit/ꝙ ſi furatus fuerit hoiem conuictus Exo.
nore/moꝛte moꝛiat. Pꝛecipitur etiã ꝙ qui ꝑ induſtriã cap.
⁊ ꝑ inſidias hominem occiderit:ab altari debebit vt
moꝛeretur

Mora- moreretur auelli. ¶ Sic vero heretici ⁊ increduli/qui
litas simplices dño furant: pro eo ꝙ in seruitutē pctī depri
menť: qđ etiā de alijs malis suggestoribus possit dici
quales sunt vetule ruffiane: que verbis ⁊ inductioni
bus furanť iuuenculas castitati/⁊ subijciunt volupta
ti. Aplš: Per blandos sermones decipiūt mentes in-
Ro.16. nocentium. Et alibi: fur nō venit nisi vt fureť. Altare
c etiā .i. status ecclesiasticus nō debet a correctiōe seu a
Jo.10. punitione hoīem eripere: qui frēm suū .i. ꝓprium spm̄
b vel primū per mala exempla ꝯsueuit perimere vel cri-
minaliter necare. Criminosi etiā debent ab altari .i. a
statu ecclīe eijci ⁊ euelli: ⁊ ab ecclesiasticis beneficijs
destitui ⁊ deponi. Lu. Deposuit potētes de sede: ⁊ exalta
Lu.1.e uit hūiles. ¶ Si qs habebat bouē cornupetā/debe-
Eodem bat eū recludere: alš si hoīem occideret noxe tenebať
cap.c. bos vero lapidibus obrui merebatur. ¶ Talis bos est
Mora- malus subdit9/⁊ discipulus proteruus ⁊ ceruicosus:
litas. quē pro certo dñs suus/scȝ prelatus ⁊ iudex debet re/
D cludere infra claustrū laqueis statutoꝝ regularium:
vel etiā si sit necesse/in bono ⁊ forti carcere ne noceat
coercere: alš si suis exemplis ⁊ factis alijs nocuerit/
vel spūaliter vel tpaliter occiderit/scandalizauerit vel
leserit: dñs eius scȝ iudex vel prelatus /de pctō tenebiť
⁊ a deo qr ipm̄ non reclusit aut manu tenuit/punietur
Ipse vero bos cornupeta/idest malus subditus lapidi
1.Re.4 bus obrui .i. tpaliter ⁊ eternaliter castigari nihilomi-
d nus ꝓmereť: exemplo Heli: qui pro filioꝝ suoꝝ crimi
Eze.3.e nibus est punitus. Vñ tali dño videť dñs loqui: Ipse
iniquus si in iniquitate sua moriať: aīam aūt eius de
Aliter manu tua requiraȝ. ¶ Vel dic ꝙ talis bos est mulier
cornupeta/ceruicosa ⁊ ornata: q̄ vagari et discurrere
delectať: vt aspicientes eius pulchritudinē malis tē-
tationibus ⁊ cōplacentijs feriant. Dum igiť taliū pa
rentes vel mariti debent tales recludere: ⁊ ne discur-
rant pro libito ad festa ⁊ conuiuia/vicos ⁊ plateas/⁊
spectacula coercere: alš si quos per suas tentationes
spūaliter occiderint/apud deū tenebuntur. Ipse vero
bos mala aut fatua mulier/eterne damnationis lapi
Histo- dibus obruetur. ¶ Si quis mulierem pregnantē ꝑcu
ria. tiebat/⁊ abortiri faciebat: tenebať noxe quātum mari
Mora- tus ipsius expetisset. ¶ Sic vero si qs verbis vel factis
litas. percusserit ꝯscientiā mulieris pregnantis .i. alicuius
simplicis fetum boni ꝓpositi impregnati: partūq; bo
E ni operis impediuerit/⁊ aborsum pctī ꝓcurauerit/te-
nebiť de facto: ⁊ iuxta mariti .i. ꝓlati vel superioris ar-
bitriū: iste tenebiť in foro ꝯscientie soluere ⁊ satisface-
re per penitentiā de delecto. Magnū em̄ pctm̄ est/sim-
plices scandalizare: ⁊ fetū boni ꝓpositi qđ cōceperint
Matt. enecare. Vñ diciť: Qui scādalizauerit vnū de pusillis
18.a. istis minimis qui in me credūt: expedit ei vt suspēdať
mola asinaria ī collo eius ⁊ submergať in mare .i. ne-
cesse est ei ꝙ mola diuini timoris premať: ⁊ vt ī mare/
idest in amaritudine penitentie submergať. ¶ Si qs
Eodem foderit foueam/vel aperuerit cisternā/et nō operuerit
ca.d. eam: si ceciderit bos vel asinus in eam: reddet q̄ fecit
foueam ꝓcium iumentoꝝ. ¶ Cisterna vel fouea est pec
Tropo- catum qđ dato ꝙ nullus debeat facere: sed cuȝ fecerit
logia ipm̄ debet abscondere ⁊ celare: ⁊ a conspectu hoīm ne
scandalū vel malum exemplū pariat/operire: qr si cō-
trarium fecerit: foueamq; ꝓprij pctī publice reuelaue
rit: ⁊ cisternam alterius delicti diffamādo ⁊ detrahen
do aperuerit: ⁊ eius occasione ⁊ sui mali exēpli osten-
sione aliquis bos vel asinus .i. aliquis simplex intus
ceciderit/idest eius exemplo deliquerit: mortis et dā-
nationis ipsius reus erit. Ille em̄ qui foueam aptam

dimittit .i. qui pctm̄ publice facit: non solum teneť de
pctō qđ cōmittit: immo etiā de pctō qđ exēplo ⁊ occa
sione ipsius alius homo fecit. Utile igiť est non solū
peccata non facere: sed etiam si facta sunt ipsa a con-
spectu hoīm/ne forte scandalum pariant/operire. Vñ
diciť: Beatus qui custodit vestimenta sua/ne nudus Apo.16
ambulet. Qđ tñ non faciunt multi qui pctā sua non c
solum non operiūt neq; celant: imo ipsa ex industria
publicant atq; iactant. Esa. Pctā sua sicut sodoma ꝑ f
dicauerūt/nec absconderunt. ¶ Vel dic ꝙ cisterna est Esa.3.b
sacra scriptura vel fides nostra: cuius scȝ interiora se- Aliter
creta/non debēt bobus ⁊ asinis .i. simplicibus mani-
festari ⁊ aperiri: sed potius per simplicē expositionem
aliqualiter operiri: alš si ꝑ scrupulū erroris ibi peri-
clitenť atq; cadāt/de morte ⁊ damnatiōe eaꝝ tenebiť: q̄
scȝ occasionē delinquēdi ipsis dedisse videť. Predica-
tor igiť vel doctor debet ꝓm Ps. operire celū nubib9: et
dare terre pluuiam. Non est em̄ tutū cisternā fidei ta- Psal.
libus aperire: ⁊ de secretis dei corā eis disputare: imo 146.b
necesse est cū quodā operculo simplicis doctrine tali
bus predicare: iuxta illud aplī: Tanq̄ paruulis in
christo lac dedi vobis edere/non escam. ¶ Si bos ali 1.Co.3.
cuius bouem alterius occiderit: vendeť bos viuus: ⁊ a
precium eius cū cadauere bouis mortui inter vtrūq; Eodem
dñm diuideť. ¶ Sic vero si subdit9 vnius subditum cap.d
alteri9 offenderit: debēt duo dñi sine acceptiōe cōiter Histo-
ad faciēdā iustitiam intendere: cadauerq; .i. illū q̄ le- ria
sus est/per cōpassionē inter se diuidere: illū vero qui Mora-
lesit debēt vēdere/idest punitioni submittere: ⁊ etiaȝ litas
de cōi assensu precium mortis vel lesionis alterius in
ter se partiri: ⁊ in executiōe iustitie cōiter cōsentire: qr
reuera duo dñi principes vel prelati: vtrūq; factū/scȝ
cōparationē a parte patientis iniuriam/⁊ punitionē
a parte facientis debent cōiter prosequi: ad cōeȝ execu G
tionem iustitie cōiter inclinari. Illeq; cuius est bos
cornupeta/idest subditus qui fecit iniuriaȝ: nō debet
ipm̄ defendere/sed venditiōi ⁊ punitiōi exponere. Vñ
Augustinus dicit/ꝙ iustitia cōis est virtus ⁊c.

¶ Capitulum vicesimūsecundum. Textus.

Si quis furatus fuerit bouem aut ouem.

Moralitatum. Cap. XIIII

Um quis furari veniebat nocte: si deprehen
debatur/⁊ vulneratus moriebať: ꝑcussor de Histo.
homicidio non tenebať. Si vero fur volebat
de die furari: si quis eum occideret/debebat
tanq̄ homicida puniri. Et sic apparet ꝙ minus par-
citur furi nocturno q̄ diurno: ⁊ ꝙ magis priuilegiať
latro publicus q̄ occultus. ¶ Sic vero etiā inter nos Mora.
sunt multi spūales fures: scȝ detractores qui furātur
famam: homicide qui furanť ꝑsonā: raptores qui fu
rantur substantiā: heretici qui furātur fidē vel hoīeȝ.
Istud est verum/ꝙ magis sunt reprehensibiles qui
occulti sunt/q̄ illi qui sunt manifesti. Et sic dico/ qđ
magis est vituperabilis detractor occult9 q̄ iniuria- Eccl.
tor manifestus. Quia sicut diciť: Quēadmodū si mor 10.c.
deat serpēs in abscōdito: nihil eo minus habet qui
occulte detrahit. Item raptor absconditus/sicut est
vsurarius vel exactor/dñs vel prelatus: qui scȝ caute/
idest sub specie iustitie aliena rapit: magis est repre-
hensibilis q̄ raptor publicus. Item homicida secre
tus/sicut est ille qui occidit veneno/q̄ alius apertus
Item occulte scȝ nocens/vt hereticus q̄ quicūq; infi
delis vel peccator notorius. Itē predicator incogni- H
tus/q̄ quilibet notorius inimicus. Quia breuiter

M a quibus non põt caueri: ⁊ qui scꝫ nesciuntur esse ini-
mici: ⁊ qui ꝓprie de nocte furantur/nõ de die: idestꝗ̃
nocent abscõdite/non aperte: sunt magis periculosi:
⁊ ideo debent esse deo magis odiosi ⁊ hoibus. Et iõ
Hiere. 9.c. dicitˀ de istis: Pacem cũ amico suo loquetˀ: ⁊ occulte
ponit ei insidias. ¶ Item ibidẽ dicitˀ: ꝙ si ꝗs voluerit
Eodem cap̃.a. spinas cõburere: ⁊ posuerit ibi ignẽ: ⁊ ignis egressus
segetes seu spicas cõbusserit: dãnũ qui ignẽ posuit/
Moralitas. emẽdare debebit. ¶ Sic vero si prelatus vel iudex vult
cõburere spinas.i.peccatores: summe debet cauere/ne
ignis correctionis metas iustitie transcendat: ⁊ ꝙ se
getes cuꝫ spinis.i.iustos cũ peccatoribus inuoluat
Matt. 13.d. Melius est eñ malis parcere/ꝙ̃ bonos cũ malis in-
uoluere. Uñ dicitˀ: Ne forte colligentes zizania/eradi
Aliter. cetis simul ⁊ triticũ. ¶ Uel dic spine sunt vitia: que si
cõburere ⁊ euellere cum igne correctiõis cupias: caue
ꝙ correctiõis terminos non excedas als segetẽ virtu-
tum posses in eo ꝑ desperationẽ cõburere: ⁊ sic dñs ei9
idest deus/damnificatiõis sue damnũ posset a te repe-
tere: ⁊ sic te oporteret de damnatiõe eius per excessum
correctionis tue facta in die iudicij respondere: quin-
immo melius esset aliqua vitia in hoie dimittere/ꝙ̃
ipm nimis aspere corrigendo ad deterius ꝓuocare.
Eodem cap.b. Allega vt supra. ¶ Si ꝗs alteri mutuauerat vel cõmo
dauerat/vel precio conduxerat aliꝗd: ⁊ presente dño
rei debilitatũ fuerat vel aliqualiter peioratũ: nõ tene-
batur qui mutuo acceperat emendare. Si vero presens
non erat dñs dicte rei: tunc resarcire dãnũ mutuata-
rius tenebatˀ. ¶ Istud põt allegari/ꝙ cuilibet põt eẽ
Moralitas cura de re sua: ⁊ ꝙ magis punitˀ ille qui scienter ⁊ pre-
sentialiter ꝑmittit rem suã dãnificari/ꝙ̃ qui absenter
A vel ignoranter. ¶ Uel põt allegari ꝙ plus qñꝗ valet
Aliter ab sentia ꝙ̃ presentia. ¶ Uel istud a quibusdã exponitˀ
Moralitas moraliter. Sic eñ deus accõmodat rem suã/scꝫ hoiẽ
subditũ cuilibet prelato sub tali pacto/ꝙ eam debet
custodire: ⁊ de aia ipsius respondere: iuxta illud: Cu-
3. Reg. 20.g. stodi virũ istum: qui si lapsus fuerit/erit aia tua ꝓ aia
eius. Uerũtamen si iste cõmodatarius.i.prelatus fa-
cit tm̃ ꝙ dñs sit presens: vtpote q2 timorẽ dñi incutit
in cor ipsius peccatoris: ⁊ annunciat ei vitia ⁊ virtu-
tes: ⁊ etiam ipm admonet ne delinquat: si tũc ꝯtingit
ipm subditum ꝑ vitia deteriorari: non tenebitˀ iste p̃-
latus isti presenti dño.i.ipsi deo sic malo subdito pre
sentato de aia ipsius nõ tenebitˀ respõdere. Si vero ista
res sit cõmissa.i.subditi aia periclitatˀ ꝑ vitia dño nõ
p̃nte.i deo ꝑ ipm p̃latũ subdito non presentato: vel ti
more ipsius non incusso: vtpote q2 prelatus eum nõ
docuit/redarguit/nec correxit: tunc reuera tenebitˀ: ⁊
Eze. 33. b ad emendandũ/⁊ ad penitendũ vel hic vel in futuro
cogetˀ. Uñ dicitˀ sic: Si dicente me impio/morte mo-
rieris: non annũciaueris ei: ipẽ in iniquitate sua mo
rietur: aiam aũt eius de manu tua requirã. Si vero an
nunciaueris ei/ipse in iniquitate moretˀ: tu aũt aiaꝫ
Eodem cap.d. tuam liberasti. ¶ Dñs p̃cepit ꝙ p̃mitie ⁊ decime oim
Historia fructuũ nostroꝝ eidem offerantˀ. Decimas tuas ⁊ pri
mitias tuas non tardabis offerre. Decimã ergo ꝑteꝫ
deberemus dño dare: nouem vero ꝑtes possumus nobis
B licite retinere. ¶ Primitie significant bonoꝝ operuꝫ
Moralitas inchoationẽ: denarius qui est numerus ꝑfectus/desi
gnat opeꝝ cõplementũ ⁊ ꝑfectionẽ. Nouenarius aũt
qui denarium non attingit/significat impꝑfectioneꝫ.
Igitur dico ꝙ p̃mitie ⁊ decime reꝝ nostraꝝ.i.inchoa
tio ⁊ ꝑfectio bonoꝝ opeꝝ/deo sunt offerende: ⁊ eideꝫ
penitus ascribende: q2 reuera nullus põt vel bene in-
cipere vel bene ꝑficere/nisi a deo fuerit sibi datũ. Uñ

apls: Deus est qui operatˀ in nobis velle ⁊ perficere.
Cuius ꝯtrarium credidit Pelagius: qui dicebat ꝙ Phil. 2.b.
homo poterat inchoare/⁊ dñs ꝯsummare: ita ꝙ iste
qui credebat deo decimas ⁊ nõ primitias offerebat:
Leui. 2.c. cum tamen dicatˀ/ꝙ caput cum cauda hostie.i.princi
pium ⁊ finis operis deo debetˀ offerri: ⁊ deo tribui ⁊
Ro. 9.c. ascribi: q2 sicut dicit apls: Non est volentis/neꝗ cur-
rentis: sꝫ dei miserentis. Et alibi: Qui cepit in nobis/
Phil. 1.a. opus bonum ꝑficiet. Nouenarium numeꝝ.i.imperfe
ctionẽ nostroꝝ opeꝝ nobis retineamus/⁊ nobis ascri
bamus. Decimã vero.i.cõplementũ ⁊ ꝑfectionẽ coram
dño offeramus. Uñ dicitˀ: Offeretis holocaustũ dño/
Deut. 12.a. decimas ⁊ primitias. ¶ Precepit dñs offerri sibi oia
primogenita aialium: septem tñ diebus debebãt esse
Eodem cap.d. cum matre sua: die aũt octaua debebant dño offerri.
Si vero esset aial immundũ sicut asinus: debebat cum
oue huiõi primogenitum cõmutari. Si vero ille cuius
est primogenitũ asini/redimere vel cõmutare nolebat
statim ipm asini primogenitũ interfici vel necari de-
bebat. Unde supra: Primogenitũ asini mutabis oue
Exodi 34.c. qõ si non redemeris/interficies. ¶ Per primogenita
nostra possum intelligere bona opera: que ꝓ ea p̃mo
C genita nostra dicuntˀ: q2 hereditas eterne glorie tali-
Moralitas bus operibus sicut veris ⁊ p̃mogenitis heredib9 de-
betur. Talia ergo p̃mogenita.i.bona opera nostra de
bent deo offerri.i.ad dei laudem ⁊ gloriam ordinari.
Si aũt ꝯtigerit ꝙ habeamus p̃mogenitũ asini.i.ali-
quod bonum opus qõ habet aliquã asinitatẽ vel sto-
liditatem admixtam: vtpote q2 factum est indiscrete/
vel cum alicuius vane glorie intentione: ꝓculdubio
nos tenemur ipm cum oue.i.cũ bono ⁊ simplici ope
cõmutare: ⁊ bonam ouinam ⁊ simplicem intentioneꝫ
sibi apponere: ⁊ sic poterit illud qõ asininum fuerat
dño cõplacere. Si vero ipm cõputare noluerimus: ipm
pro certo interficere/idest penit9 submouere debem9.
Uerbi grã: Si quis ieiunat vel aliud bonum opus fa
cit ad vanam gloriam: illud est primogenitũ asininũ
si vero mala ⁊ inanis intentio submouetˀ: tunc asini pri
mogenitum cum oue spiritualiter cõmutatˀ. Si vero
malam intentionẽ tollere renuit: tunc suum asinũ pri
mogenitum/idest bonum opus stolide ⁊ inaniter fa-
ctum redimere non dignatˀ. Quapropter istud opus
tanꝗ̃ in nullo meritorium ⁊ penitus nihil valens de-
bet interfici: idest destrui ⁊ ꝯfundi: ⁊ apud deum ⁊ ho
mines condẽnari: q2 reuera asinus non est offerẽdus/
nisi mutatus cum oue: nec bonum opus mala inten-
tione vel sine discretione factum/deo placere dinoscitˀ
nisi fulciatˀ bona ⁊ simplici voluntate: que scꝫ ꝑ ouem
in sacra pagina designatˀ. Uñ de amicis Job dicitur:
D Dederunt sibi vnusquisꝗ ouem vnã. ¶ Uel dic ꝙ pri
Job vl timo.c. mogeniti prelatoꝝ sunt illi/ꝗ se debent ꝑ bona exem-
pla/opera ⁊ documenta deo offerre. Si vero habẽt ali
Aliter quod primogenitum asini: idest aliquẽ malum subdi
tum: ipsi pro certo debent eum pro virib9 pro oue mu
tare: idest bonum simplicem efficere. Qõ si nequeãt/
debent eum interficere: idest dure corrigere ⁊ punire.
Uel etiaꝫ si sua crimina exigant: ipm debẽt occidere/
vel carceri mancipare. Unde super eodem ca. Male-
ficos non patieris viuere super terrã. Dignus est eñ
de medio tolli/qui sua stulticia ⁊ malicia noluerit cõ
mutari: vt possit spiritualiter dño imolari: ⁊ digne ad
ipsius seruitium applicari: sicut de cananeis dicitur
Sap. xij. Nequam est natio illoꝝ ⁊ naturalis malicia
coꝝ: vt non possit mutari in perpetuũ. ¶ Uel dic ꝙ si Aliter
aliquis prior vel religiosus habeat primogenitum
asini

asini.i.aliquē malū subditū vel sociū: debet si pōt/ipz
mutare cū oue.i.cū aliquo simplici vel honesto: qđ si
platus superior noluerit faccre: tūc pōt ad eius inter
fectionē.i.ad ei9 rigosam punitionē ꝛ correctionē va
care. Tuti9 eñ est si pōt/ꝙ de eo sc expediat. Nō si nō
possit: necesse est ꝙ suā asinitatē cōfundat. ¶ Dñs ꝑ
Eodem cepit nō comedi carnē q̄ a bestijs fuerit ꝑgustata: sed
cap.d. canibus relinquēdā. Nō comedetis (inquit) carnē q̄
Mora= a bestijs fuerit ꝑgustata: sz ꝓijcietis canibus. ¶ Per
litas. comedere in scriptura intelligit imitatio. ¶ Ille eñ
aliū comedere dr: q̄ vitā ꝛ exēpla eius sibi mētaliter in
E corporat: ꝛ q̄ etiā mores ipsius imitatur. Per bestias
intelligūtur mot9 brutales ꝛ carnales. Per carnē ve=
ro intelligit ꝑsona luxuriosa. Igit caro.i.carnalis vl
luxuriosa ꝑsona: quā bestie.i.motus carnales ꝑ luxu
riā suffocauerūt ꝛ spūalr occidūt/non dz a nobis co=
medi.i.ꝑ imitationē recipi ꝛ assumi: q̄nimo talis per
sona dz canibus.i. alijs pctōrib9 comedēda ꝛ imitan
da relinqui: ꝛ canib9 ēt.i.inferni demonib9 cōdēnari
Et reuera istud est verū: ꝙ tales sic carnales ꝛ immun
di nō sūt digni māducari.i.amari vel imitari ab hoi
bus/sed potius a bestijs ꝛ a canib9: qr scz mores eorū
non sunt rōnabiles aut humani: sed poti9 bestiales/
3.Reg. inutiles ꝛ canini. Uñ dr. Canes comedēt Jezabel in
21.f. agro israel. ¶ Uel dic ꝙ bestie sūt heretici vel alij pec
Aliter. catores: q̄ si quē attrectauerint ꝛ corruperint/nō est di
gnus ab alijs mādúcari ꝛc. sicut supra. ¶ Cū oia pri=
Eodem mogenita essent dñi/cōcessit dñs ꝙ quodlibet aial ꝑ=
cap.d. mogenitū possit septē dieb9 cū matre sua esse: octaua
Anago die precepit ipsum sibi adduci ꝛ reddi. ¶ Septē dies
ge. significāt vitā ꝑsentē/que.s.septē dierꝫ circulo voluit
octaua vero dies est tēp9 futuri seculi: vbi scz corporꝫ
resurrectio celebratur: q̄ in octaua etate cōplebitur: si
cut ꝛ christus octaua die resurrexisse ꝓbatur. Igitur
cū oia primogenita.i.oēs iusti deo debeāt immolari/
et sibi spūalr dedicari: istud ꝑcipue fiet in octaua die
in resurrectione/qñ scz corpa ꝛ anime simul glorifica
būtur. Septē eñ dieb9.i.ꝑ decursum septē etatū cum
f Aliter. matre nostra.i.cū mūdo viuim9: in octaua vero die.i.
in futura resurrectione cū dño erimus. ¶ Uel dic qđ
octaua dies significat circūcisionē vitiorū.s.peniten=
tiā in qua scz hō deo offert ꝛ redditur: q̄ ꝑ septē dies
i.ꝑ septē pctā cū matre sua.i.cū mūdo morabatur: qr
scz nisi hō septē dies q̄b9 fuit cū matre sua.i.cū mūdo
i.in vita pñti: ꝛ septē pctā mortalia trāsierit/ad octa=
uā diē.i.ad circūcisionē penitētie attigerit: offerri deo
Leuit. tam in eccl'iasticis promotionib9 q̄ in celi ꝑlatiōib9
22.d. nō poterit nec debebit. Uñ dr. Septē diebus erūt sub
Aliter. vbere: octaua aūt die offerri poterūt deo. ¶ Uel dic
contra nimis iuuenes.q̄ nō sunt promouēdi/vel i sta=
tu eccl'ie quousqꝫ septenariū virtutū cōpleuerit/ꝛ octa
uam circūcisionē penitētie attingerint/offerendi ꝛc.

¶ Capitulum vicesimumtertium Textus. Non suscipies vocem mendacij. Moralitatum Cap. XV

Precepit dñs ꝙ si q̄s inueniat asinū vel bouē
Histo= inimici sui errātē/dz eum reducere. Si vero
ria. ipm in foueā cecidisse reperit/debet eū suble
Dat. uare. Inimic9 noster est diabolus vel pctm.
H.d: Unde dr. Inimic9 hō hoc fecit. ¶ Bos vel asin9 signi
Mora. ficat pctōrē: q̄ scz qñqꝫ dicitur errare/ qñ per ignoran=
tiam vel infidelitatem peccat: qñqꝫ dicitur esse in fo=
uea/quādo scz per profundam obstinationem delin=
quit. Si quem ergo talem bouem vel asinum idest si
quem diaboli seruum vel peccatorem erroneuꝫ vel in
vitijs profundatum viderimus/ipsum pro certo ex= G
pedite subleuare/ꝛ a vitijs liberare debemus: qr scilꝫ
exemplis/monitis ꝛ inductionibus ipm debem9 de Aliter.
fouea vitiorū eruere/ꝛ adiuuare monitis ꝛ inductio= Prouē.
nibus/et ad viā reducere veritatis. ¶ Uel dic ꝙ talis 22.b.
fouea est mala mulier. Uñ dr. Fouea profūda os alie
ne: cui iratus est dominus/incidet in illam. Talibus
ergo sic infoueatis/et in peccato luxurie cauernatis
ꝛ obstinatis/debemus cōpati: ꝛ eos iuuare pro viri=
bus/ꝙ possint ad viā salutis reuerti. Unde in Prouē. Prouē.
Erue eos qui ducuntur ad mortem. Multa particu 24.b.
laria precepta iniuncta sunt filijs israel/tam affirma=
tiue q̄ negatiue: ꝛ ideo hic dicitur sic. ¶ Ter in anno Eodem
apparebit omne masculinum tuum coram dño deo cap̄.c.
tuo: tribus vicibus per singulos annos mihi festa ce
lebrabitis. Nō immolabis super fermentum sangui
nem victime mee: non coques hedum in lacte matris Mora=
sue: non apparebis in conspectu meo vacuus. ¶ Re litas.
uera talia mandata spiritualiter dantur nobis. De9
enim vult ꝙ ter in anno coram ipso compareamus:
scilicet in contrione cordis/in confessione oris/in sa= Eo.5.a.
tisfactione operis: de quo dicitur supra. Uiam trium
dierum ibimus/vt sacrificemus domino. Item ꝙ tri
bus vicibus sibi festa celebremus/scilicet in fidei syn
ceritate/in charitate/in charitatis veritate/et in spei
iocūditate. Uñ dr. In tribus beneplacitum est spiri= Eccl.
tui meo. Item necesse est qđ ab hostia dñi/idest ab i= 25.a.
molatione bonorum operum nostrorū fermētum he
resis/malitie ꝛ hypocrisis deponamus: offeramusqꝫ
hedum idest animū nřm nō in lacte matris sue/idest
in oblectatiōe carnis concupiscentie non coquamus
ꝙ vacui virtutibus coram domino nō appareamus/ H
sed ꝙ semper pleni et opulenti virtutibus et meritis
persistamus. Unde Ruth. Nolo te vacuam reuerti ad
socrum tuam. ¶ Uel dic ꝙ hedus est christus: qui sci Ruth.
licet in lacte matris sue/idest in iuuentute non debe=
bat decoqui vel occidi: sed tempus virilis etatis po= 3.e.
tius expectari. Unde ipsemet dicit. Nondū venit ho= Allego.
ra mea. ¶ Uel dic qđ hedi idest religiosi/non debent Jo.2.a.
nimis iuuenes ad religionē adduci/ quousqꝫ habeāt Aliter.
discretionem. ¶ Promisit dominus populo suo da= Eo.ca.e
re angelum ductorem/dicens sic. Ecce ego mitto an= Histo=
gelum meum/qui precedet te et custodiet/et introdu ria.
cet ad locum quem paraui: obserua eum/et audi vo=
cem eius. Nec contemnendum putes: quia nō dimit
tet te cum peccaueris: et est nomen meū in illo. Si au
tem audieris eum/et feceris que ego loquor: inimic9 Mora=
ero inimicis tuis/ꝛ affligam affligentes te. ¶ Quā= litas.
uis istud possit intelligi de christo/qui est angelus te
stamenti: pro eo qđ a patre missus in mundum fide=
les custodit: ꝛ eos ad paradisum precessit/et eos vir=
tualiter ibi introducit: ad presens tamen per angeluꝫ
intelligo prelatum angelicuꝫ et deuotum: qui scilicet
a deo datur ꝛ mittitur: vt per ipsum populus exēpla=
riter precedatur/virtualiter custodiatur: ꝛ ad locum
paratum/idest ad paradisum finaliter introducatur
quia reuera talis debet esse a deo missus et datus: nō
affectione vel symonia procreatus. Debet etiaꝫ popu
lum precedere in omnibus virtuosis operibus/ ꝛ exē
plariter anteire. Debet insuper populum ab aduersa
rijs idest a demonibus ꝛ hereticis ꝛ tyrānis defende=
re/ꝛ viam salutis omni populo ꝑparare: ꝛ sic ipos ad
paradisum introducere: ꝛ suis monitis ꝛ predicatio=
nibus necnon suis deuotis orationibus/ celeste ha= A

Mal. 3.a bitaculum ꝑcurare. Unde dicit: Ecce ego mitto angelum meũ qui preparabit viam ante faciem tuam. Et ideo pro certo iste angelus.i.prelatus angelicus debet a populo obseruari: vox eius cũ reuerentia audiri/⁊ nullo modo ɔtẽni: sed sibi humiliter obediri. Nomen enĩ dei in ipso esse dicit: inquãtũ ꝑsonã dei. representat: ⁊ inquãtum ob dei reuerentiã eidẽ obeditur: ⁊ inquãtum cum q̇s peccat/ad puniendũ crimina ordinatur. Non dimittet inquit cum peccaueris. Ista est etiã ɔclusio: ꝙ cũ populus bene audit angelum istũ precessorẽ.i.cũ q̇s bene obedit ⁊ reueret suũ prelatũ ⁊ rectorẽ: deus efficit inimicis suis inimicus/ eũqꝫ ab afflictione liberat: ⁊ tuet ab affligentibus et

Col. 3.d iniquis. Bene ergo dicit apl's: filij obedite parentibus.i.prelatis vestris: hoc enĩ iustũ est. ¶ Cum filijs

Eodem cap.c Histo-ria. Moralitas. israel eẽt ꝑmissum ꝙ terras euei/gergezei ⁊ chananei/ ⁊ alioꝝ infideliũ adire ⁊ occupare possent: sup oia ꝑceptum est eis/ꝙ deos eoꝝ nõ colerent: ⁊ ꝙ fedus cũ eis nõ inirent: ꝙqꝫ opa eoꝝ nõ facerent: sed ꝙ lucos/ deos ⁊ statuas ipsoꝝ chananeoꝝ infideliũ destruerẽt ⁊ delerẽt. ¶ Sic reuera cuz ɔtingit ꝙ filij israel.i.boni clerici vel religiosi ad terras chananeoꝝ.i.malorum hoim pctõꝝ destinant: vtpote q̄ ad aliqđ officiũ vel aliquod beneficiuz inter seculares ꝑmouent: in quo

B necesse est cũ secularibus viuere: ⁊ eoꝝ negocia gerere/ ⁊ ipsoꝝ ɔsortia frequentare: summe cauere debent/ne deos taliũ.i.vitia que colunt/velint colere: ac opera eoꝝ facere vel fouere: ⁊ eis federa male societatis iungere vel ligare: quinimmo isti debẽt deos eoꝝ.i.vitia destruere: ⁊ eos mediante iustitia submouere. Qđ tñ est ɔtra multos ꝑdicatores/q̄ mittunt ad chananeos idest ad peccatores delendos ⁊ conuertendos ⁊ corrigendos: qui tñ deos eoꝝ adorant.i.vitia eoꝝ dissimulant: opa eoꝝ faciunt: ita ꝙ quãtum ad auariciam et adulationẽ ipsis secularibus deteriores fiunt. Fedus cum eis ineunt/inquãtum nihil aliud q̃ diuitũ fami-

Ozee. 12.a liaritatem querũt. Uñ dicit: Fedus cuz assyrijs inijt: oleum in egypto ferebat. Itez dic de prelatis qui non curant chananeos ⁊ tyrannos eradicare/imo student se eis cõfederare: ⁊ eisdem in oibus cõplacere: ꝑ suoꝝ nepotũ matrimonia secum eis matrimonialiter col-

Eodez cap.d Historia. Judic. 2.a. Moralitas ligare. ¶ Dicit dñs ppl'o israelitico: ꝙ hostes ei9 non intendebat statim vno ãno delere: ne forte terra in solitudinem redigeret/⁊ bestie ɔtra eũ multiplicarent: sicut etiam dicit Judic. Dñs totũ ppl'm chananeum a facie filioꝝ israel delere noluit: vt in ipsis filij israel ad vsum armoꝝ exercitarent: sed tñ hoc ꝑcepit/vt sub tributo viuere cogerent. ¶ Per hostes tribulationes intelligo/que scz ɔtinue nos molestant. Per bestias aũt motus carnales assumo/qui brutaliter nos infestant. Illud est ergo verum ꝙ deus de terra nostra/scz de corpore hostes nostros/scz mundi tribulatiões penitus ⁊ subito non euellit: q̇nimmo ipsas nobiscum viuere ⁊ manere permittit: qđ vtiqꝫ facit/ne bestie carnalium motuũ ⁊ tentationum ɔtra nos crescant: ⁊ ne virtutum solitudo ⁊ carentia in terra nostri corporis inualescant. Constat enĩ ꝙ cum q̇s sine tribulatione in ꝓsperitate viuit: terra sua.i.ꝑsona sua ad solitudinem ⁊ sterilitatẽ virtutũ faciliter tendit: ⁊ bestia deuo-

Deu. 32.d rans.i.carnis tentatio ipsum faciliter corrumpit et inuadit: ita ꝙ diabolus dicit illud Deu. Dentes bestiarum immittam in eos: cũ furore trahentium sup terram atqꝫ serpentium. Utile est ergo viro iusto habere tales scz mundi tribulatiões/vt in eis exerceat: ⁊ ne peiores hostes/scz bestie.i.carnis bestialitates ⁊ immundicie ɔtra eum augmentent. Ideo in psalmo

Psal. 33.c dicit: Multe tribulatiões iustoꝝ. ¶ Uel ista possunt allegari/ꝙ melius est ꝑmoueri malos q̃ nullos: ⁊ in terra ꝑmissionis.i.in ecclesia chananeos.i.peccato-

Aliter res ad tempus dimittere/q̃ beneficia vacua relinquere: q̄ scz beneficia in solitudinẽ redigunt/q̃ñ sine cultore diutius dimittunt. Paulatim ⁊ etiam successiue debent mali de ecclesia eijci: scz melius est ibidem malos ministros ad tp̄s dimittere: ⁊ eoꝝ vitia sub dissimulatione transire/q̃ ministris ecclesiam totaliter viduari. Qđ vtiqꝫ est ɔtra multos prelatos/qui scz beneficia vacantia diu dimittunt: pro co vt aiunt/q̄ nullum dignum inuenire possunt: ita ꝙ ꝓpter defectum rectoris ipsa beneficia destruunt ⁊ pereunt. ¶ Uel dic

Aliter D ꝙ cum filijs israel.i.contemplatiui ⁊ viri iusti vadũt ad occupandũ terram suam: ad domãdũ ⁊ subiugandum carnem suam: dñs hostes eoꝝ.i.carnis tentationes non statim delere vult: vt sic possint cum humilitate viuere: ⁊ virtutem sue ɔstantie ɔtra eas exercere: q̄ scz nulla virtus sine hoste regnat: ip̄os tñ hostes.i. carnis tentatiões vult cũ eis sub tributo ⁊ subiectiõe

Gen. 4.a viuere ⁊ manere. Uñ dicit: Sub te erit appetit9 tuus: ⁊ tu dñaberis ipsius. Quia al's bestie.i.peccata spũalia: sicut est superbia/elatio inanis gloria: ɔtra tales multiplicarent: ⁊ sic in solitudinẽ spũalez redigerent: ⁊ virtutum opulentia priuarent: q̄ reuera sepe fit/ꝙ illi qui carnis tribulatiões non sentiunt/de sua castitate superbiunt: ⁊ sic multiplicatis in eis bestijs.i.spiritualibus vitijs/nouissima eoꝝ peiora prioribus fiunt. Utile est ergo hostes.i.tribulationes ⁊ tentatio-

Heb. 5 nes sentire: vt discamus humiles fieri/⁊ nullatenus superbire. Juxta illud apl'i: Didicit ex his que passus est obedientiã. Et alibi: Quos tradidi sathane in in-

1. Co. 5 teritum carnis sue: vt spũs saluus fiat. ¶ Uel dic ad b

Aliter. literã: ꝙ diuina ꝓuidentia nunq̃ dimittit hoiem sine hoste: vt semp habeat qđ timeat: ⁊ exercitator ⁊ cautior inde fiat. Sicut etiam videmus de altis dominijs ⁊ regnis: que vt cõiter semp habent aliquos ꝑpetuos hostes/cũ quibus quasi ꝑpetua gerunt bella. Sicut patet de hispanis/qui pugnãt cũ aphricis: de latinis qui pugnant cum siculis: de anglicis/qui pugnãt cũ scotis: de gallicis/qui pugnant cum flamingis: ⁊ sic

E de alijs. Uidit enĩ diuina ꝓuidentia ꝙ virtus torpesceret: si ppl's hostes ɔtra quos vires exerceat nõ habeat: quapropter hostes hominibus occulte suscitat: ⁊ hoc regnis ⁊ ꝑsonis bonum ⁊ vtile putat fore: sicut ponit Orosius de Carthagine vrbe romanis rebellissima: quã cum romani post infinitas cedes ⁊ clades vicissent ⁊ cepissent diu deliberarũ est a senatu romano/vtrum illa vrbs deleri deberet: asserentibus plurimis non esse vtile ꝙ deleret: vt in vrbe rebellionibus dedita/virtus romana in bellis exercitaret: qui al's si sine hoste ⁊ timore viueret/ꝑ torporẽ ⁊ desidiam faciliter laxaret. Quia sicut dicit Uegetius: Sine exercitio ingenia in artibus/⁊ brachia in corporibus immarcescunt. ¶ Hic ꝑcipit ppl'o israelitico/ꝙ cum chana-

Eodem cap.d Historia. Moralitas. neis populis.s.pctõribus ⁊ iniquis fedus non ineat: ⁊ ꝙ in terra sua eos manere nullatenus sinat. Nõ habitẽt inquit in terra tua/ne forte peccare te faciant in me si seruieris dijs eoꝝ. ¶ Sic vere ⁊ nos nunq̃ debemus infidelibus scz iudeis/saracenis ⁊ hereticis confederari/vel cum eis amicitias cõtrahere/vel nobiscũ morari ꝑmittere: ne forte contingat simplices erroribus eorum decipi/⁊ ad adorandum deos eoꝝ.i.ad credendum eoꝝ ꝑfidiam inclinari. Idez dic de vsurarijs ⁊ alijs

⁊ alijs publicis peccatoribus. Ps. Non habitabit in medio domus mee qui facit superbiam. Ps. 20.b

¶ Capitulum vicesimumquartū Textus. Moysi quoqꝫ dixit: Ascende ad dominum. Moralitatum. Ca. XVI

Historia. Cum Moyses eēt accepturus legem a dño / ascendit in montem ipse ⁊ Aaron ⁊ Nadab ⁊ Abiu filij Aarō sacerdotes futuri / ⁊ septuaginta seniores ex israel. Sicqꝫ factum est ꝙ moyses sursum ad montis verticem ascendit: predicti vero in montis latere manserunt: vniuersus vero israel procul in pede montis. Moyses ergo solus ascendit / vbi quadraginta diebus ⁊ noctibus ieiunauit: ⁊ in duabus tabulis legem scriptam dei digito reportauit. Predicti autē Aaron ⁊ filij ⁊ seniores deum israel viderunt: ⁊ sub eius pedibus quasi opus lapidis sapphiri ad modū celi dum serenū est / aspexerūt: super pplm etiam facta est manus domini / ⁊ viderūt dñi maiestatem: ⁊ cum leticia comederunt. Moralitas. ¶ Sic ꝟo ad hoc ꝙ aliquis digne mereat accipere legem dei / ⁊ fieri legifer ⁊ prelatus / inter deum ⁊ pplm sequester ⁊ medius / multa sunt necessaria: qꝛ scilꝫ ipse debet dici Moyses / assumptus ex aquis: qꝛ debet esse de aquis fluxibilium delectationum abstractus: ⁊ per ipsaruꝫ abdicationem debet ascendere in montem celestium contemplationū: debet habere secum Aaron ⁊ seniores. i. viroꝝ prudentiū associationē. Debet intrare caliginē nubis. i. cordis ꝯscie ꝯtritionem: dꝫ duas tabulas habere / intellectum ⁊ voluntatē / seu rōnem ⁊ affectionē: vt scꝫ possit vbi deus virtutes et scientias scribere ꝑ grām ⁊ inspirationē. Debet quadraginta diebus ⁊ noctibus ieiunare / ꝑ ꝓprie carnis maceratōeꝫ. Sic enī faciens / legem dñi suscipiet: inquātum diuinam voluntatē agnoscet. Deum etiā israel videbit: et saphirum qui sub pedibus eius est. i. scabellū pedum B suoꝝ. s. humanitatē beatifice ꝯtemplabit ⁊ gustabit. Nullus enī videre deum in patria / nec cognoscere legem in via merebit: nisi qui abstinentiā / ⁊ ꝯtēplatōeꝫ ⁊ senioꝝ. i. bonaꝝ ꝑsonaꝝ associationē secret. Ezech. Sedebā in domo mea: ⁊ senes iuda sedebāt corā me. Ezec.8.a Aliter. Allegorica ¶ Vel si vis allega illud: ꝙ tres sunt principales gradus ⁊ status ecclesie / scꝫ supremus / medius ⁊ infimꝰ. Supremus est ꝓlatoꝝ: qui figurant in moyse sursum ascendente. Medius est clericoꝝ ⁊ religiosoꝝ: qui figuratꝰ est in aaron in latere mōtis cū suis remanēte. Infimus est laicoꝝ: qui figuratus est in pplo inferiꝰ residente. Vnusquisqꝫ enī ꝓm exigentiā debet deo appropinquare / ⁊ montē ꝑfectionis ascendere: ⁊ ꝓm magis ⁊ minus visionē dei israel participare / ⁊ legis diuine noticiā acquirere ⁊ habere. Perfecti enī sursum ad verticem ꝯtemplatiōis nouerunt ascendere. Mediocribꝰ ꝟo sufficit lateraliter circuīre. Infimis ꝟo secularibus necesse est inferius circa tꝑalia residere / ⁊ parum de tꝑalibus degustare. Vnusquisqꝫ tamē ꝓm gradum suum / solet ꝯsolationē suā a dño ꝑcipere / ⁊ fidei noticiam possidere. Apls. Diuisiones grāꝝ sunt. 1.Co.12 a. Aliter. ¶ Idēꝫ aūt dic de sacra scriptura: sicut summū apicē soli scientifici in ipa caligine mysterioꝝ intrant. Alij autem in latere. i. literaliter circa corticem historiarū immorant. Alij ꝟo sicut seculares de longe remanēt ⁊ versant: omnes tamen exinde ꝯsolatiōes plurimas consequunt. Idem dic de monte ecclesie dignitatuꝫ: Aliter in quibus scꝫ alij sunt superiores / alij medij / alij inferiores. ¶ Vel etiā idem dic de mōte paradisi / ⁊ de dignitatibus glorie sempiterne. Vnde dicit: In domo patris mei mansiones multe sunt. Jo.14. a ¶ Moyses legem accepturus / fedus inter deum ⁊ pplm inire voluit: et ideo duodecim vitulos imolari fecit: eorūqꝫ sanguie populum aspersit: ⁊ sic ꝯfederatus est dño populus: ⁊ legē eius suscepit: ⁊ quicquid dñs preceperat / se facturum ꝓmisit. Omnia inquit que locutus est dñs / faciemus. Eodem cap.d. H Historia. ¶ Sic ꝟo in ecclesia primitiua / moyses. i. christus / volens legeꝫ a patre acceptam populo fidelium dare: fedusqꝫ cuꝫ eis facere duodecim vitulos. i. duodecim apostolos: vel generaliter mltos aplicos viros occidi / ⁊ ꝑ martyrium immolari voluit: inquātum scilꝫ ipsos duodecim apostolos loco Joannis / Paulo substituto / per martyrium ad se vocauit. Sic ergo factum est / ꝙ populus istoꝝ sanguine ꝑfusus. i. apostoloꝝ ⁊ martyrum morte ⁊ passione firmatus / fedus ⁊ fidelitatem accepit: legem ⁊ fidelitatem credidit ⁊ suscepit: ⁊ voluntati dñi obediuit. Allegoria Maximū enī fidei fundamentū fuit sanguis apostoloꝝ ⁊ martyꝝ: qꝛ reuera ex hoc populus in fide firmat / ⁊ deo federat: quādo videt ⁊ ꝯsyderat / ꝙ taliū / tot ⁊ tātoꝝ sanguis pro fide dño imolat: inquātum scꝫ non est verisimile / immo nec possibile / ꝙ tot homines pro fide voluntarie morerentur: nisi ipsa fides ⁊ lex christi sup veritatē solidam fundarent. Vnde dicit: Hic est calix sanguinis mei noui testamenti mysterium fidei / qui ꝓ multis effundetur.

¶ Capitulum vicesimumquintū Textus: Locutusqꝫ est dominus ad moysen / dicens Loquere filijs. Moralitatum. Ca. XVII A

Dominus volens tabernaculum federis edificare: primo voluit certas materias ꝓ edificatione sibi spiritualiter dedicari: precepit Historia ergo ꝙ filij israel sibi vltro ⁊ volūtarie offerrent aurum ⁊ argentuꝫ: es / hyacinthum / purpuram / coccum bis tinctum / byssum / pilos caprarum / pelles arietū / rubricatas pelles hyacinthinas / ligna sethim oleum ad luminaria / aromata in vnguēta / ⁊ thimiamata boni odoris: lapides autē onichinos ⁊ gēmas ad ornandū ephot ⁊ rationale ⁊ superhumerale. De istis aūt vltro oblatis ꝓmittit se dñs velle sanctificationē sibi edificare / vt sic possit inter hoies habitare. Exemplar ꝟo istius domus edificāde moysi deus in monte sinai ostendit qn̄ dñi glīam vidit. Moralitas. ¶ Sic vero ad spiritualem edificationem tabernaculi anime / cōscientie vel ecclesie: in quo scꝫ deus spiritualiter commoratur: necesse est plura concurrere / scꝫ plures virtutes: que ipsi deo vltro ⁊ voluntarie debemus offerre / ⁊ spiritualiter dedicare. Iste ergo a nobis petit aurū idest sapientie claritatem: argentū. i. eloquentie suauitatem: es. i. predicationis ⁊ orationis sonoritatem. Vel argentum qđ dulciter sonat. i. suauitatem monitionis: es qđ aspere resonat / duriciam seuere reprehēsionis: hyacinthum. i. celestis conuersationis ⁊ apparentie venustatem: purpuram. i. verecundie grossitatem: coccum bis tinctum. i. duplicem dei ⁊ proximi charitatem: byssum retortam. i. cordis ⁊ carnis candidam castitatem. Itē debemus habere capillos caprarum. i. exempla penitentium ⁊ eremitarum: pelles rubricatas arietum. i. exempla christi martyꝝ ꝓ fide B occisoꝝ. Pelles hyacinthinas / que scilꝫ coloris sunt celestis. i. exempla christi ꝯfessorum ⁊ celeste viuentiū Item nos debemus habere ligna sethim: que erant incremabilia ⁊ imputribilia. i. perseuerantie stabili-

tatem: oleum oliuarum. i. suauitatem pietatis ⁊ cle-
mentie: aromata. i. thimiamata fragrātia bone fame
⁊ spūalis redolentie: lapides onichinos/ qui respecti
oculos tremere faciunt. i. ꝯsyderationē mortis ⁊ diui
ne iustitie. His enī rebus ⁊ virtutibus tabernaculum
federis. i. sancta ⁊ munda ꝯscientia ꝯstituit̃: ⁊ inde ra
tionale iudicij. i. vita rōnalis ornat̃: ⁊ sic ibi deo gra-
tissime immolat̃: dūtamen ista vltro ⁊ volūtarie a no
bis dño offerant̃: q᷑ scȝ nihil est meritoriū: nisi qđ est
vltroneum ⁊ voluntarium. Ideo dicebat Dauid in
Psal. 53. b psal. Voluntarie sacrificabo tibi. ¶ Precepit dñs fie
ri arcam de lignis sethim: que ꝫm sanctos erāt ligna
Eodem cap. a ad similitudinē albe spine: que nec aqua poterāt pu-
trefieri/ nec igne cremari: que erāt etiam alba ⁊ leuia/
Histo-ria. ⁊ albe spine similia. Erat ista arca quadrangularis: ⁊
sine pedib9 intus ⁊ exterius deaurata/ ꝫm Josephū:
quadam corona seu quodam circulo seu labio aureo
desuper circūcincta: quatuor circulos in quatuor an-
gulis habebat: in quibus mittebant̃ ⁊ vectes/ qñ eam
aliquis deportabat: quedam tabula aurea que dice-
batur ꝓpitiatoriū/ arcam tegebat: ⁊ hoc in longitu-
dine duos cubitos cum dimidio/ in latitudine cubi-
tum cū dimidio possidebat̃: ⁊ infra se tabulas legis/
vrnam cum māna/ librum deuteronomij virgam que
C floruerat ꝯtinebat. Duo v̾o cherubin desup̱ sedebāt:
que alas alterius ad alterum extendebāt: sicut dicit̃
hic/ ⁊ infra. xxxvij. ⁊ Deut. x. Et sic pȝ ꝙ ista arca quo
ad materiā erat aurea ⁊ sethinea: quo ad formā qua-
drangula/ quadriarcula ⁊ coronata: quo ad ꝯcomi-
tantia habebat ꝓpitiatoriū ⁊ cherubin: quo ad ꝯten
ta habebat tabulas/ māna ⁊ librum ⁊ virgā. Ista aūt
arca infra altare lateranense ꝫm quosdā est inclusa.
Allegoria ¶ Allegorice ista arca est ecclesia: que pro tanto arca
dicit̃/ ꝙ intra eam cuncta que ad salutem ꝑtinent re-
Gen. 6. c. ponunt̃. Vñ dicit̃: Facies tibi arcam de lignis leuiga
tis/ vt saluet̃ vniuersum semen. Ista igit̃ de lignis se-
thim. i. de sanctis hoībus: quos scȝ aqua voluptatuȝ
non corrumpat: ⁊ ignis cupiditatis non vrat: ⁊ quos
albedo castitatis/ leuitas paupertatis: et spinositas
asperitatis induat: debet esse ꝯstructa ⁊ intus ⁊ exte-
rius. i. affectione ⁊ cōuersatiōe debet esse ꝑ sapientiā
⁊ sanctimoniā deaurata: q᷑ ꝑsone eccl̃iaȝ ꝯstituentes
debent esse ꝑ sapientiā splendentes ⁊ auree: ꝑ indefe-
Cant. 3. d. ctibilem firmitatē debent esse sethinee: vt habetur in
Canticis. Reclinatoriū aureū fecit sibi rex salomon.
Ista igit̃ debet esse quadrata ꝑ ꝯstantiā immutabilē:
quadrāgula ꝑ quatuor virtutes cardinales: quatuor
habet circulos. i. quatuor euangelioꝝ doctrinam: in
quibus scȝ vectes/ qui erant de lignis sethim ⁊ spino-
sis: ⁊ qui erāt exterius deaurati. i. p̄dicatores ⁊ docto
res/ qui doctrinam habent auream ⁊ correctionē spi-
neam/ ꝑseuerantiā sethineā: iugiter debent inseri/ in-
D quantū scȝ ipsi habēt in euangelioꝝ doctrina ꝯtinue
meditari. Istisq; mediantib9 arca portabat̃: ad deno-
tandum ꝙ ꝑ sanctos p̄dicatores eccl̃ia in fide ⁊ i mo
ribus sustentat̃: Quis de multis vectib9. i. modernis
predicatorib9 possit hodie dici/ ꝙ ipsi non sunt vectes
fortes ⁊ sethinei: sed viles/ debiles ⁊ ferrei. De quib9
Esa. 45 a. diabolus dicit: Portas ereas ꝯteram i. malos prela
tos: vectes ferreos ꝯfringam. i. p̄dicatores ⁊c. Item
arca dicit̃ habere triplicem dimensionē: scȝ longitu-
dinem fidei/ altitudinē spei/ ⁊ latitudinē charitatis.
Verūtamen quelibet istaꝝ habet aliquid perfectum/
⁊ aliquid imperfectū. Cubitus perfectionē significat:
dimidius v̾o cubitus imperfectionē designat: q᷑ re-

uera longitudo fidei duos habet cubitos. i. duplicē
perfectionē: inquātum scȝ deitatē ⁊ humanitatē cre-
dit: vnamtñ dimidietatē. i. imperfectionē habet: in-
quantum scȝ non faciliter/ sed enigmatice cognoscit.
Charitatis etiam latitudo imperfectionē importat/
inquātum toto corde ⁊ tota aīa deum ⁊ primū suum
nunq̄ amat. Spes etiam cum sua altitudine dimidiū
cubitum. i. imperfectionē patit̃: inquātum scȝ spes no
stra semper cum aliquo timore miscet̃. Et breuiter nō
est aliqua mensura ꝑfectionis/ quin habeat aliquem
defectum imperfectionis. In paradiso v̾o nostra de-
fectio supplebit̃: qñ per beatitudinē oīa complebunt̃
Vnde apl̾s: Ex parte cognoscimus/ ⁊ ex ꝑte ꝓpheta- 1. Cor. 13
mus: cum aūt venerit qđ ꝑfectum est/ euacuabit̃ qđ ex d
parte est. Item ista arca. i. eccl̃ia/ habet supra se propi
tiatorium: inquantum in ipsa inuenit̃ ꝓpitiatio ⁊ re-
missio pctōꝝ: habet etiam coronam auream/ inquan E
tūm in ipsa inuenit̃ corona meritoꝝ/ habet cherubin
idest societatem sanctoꝝ ⁊ angeloꝝ/ ⁊ ꝯsortiū sapien-
tium ⁊ iustoꝝ. Cherubin que ꝫm Josephum erāt for-
me volatilium nulli alteri assimilantiū: quas moyses
in sede dei vidit: que scientie plenitudo interpretant̃:
significāt viros iustos/ scientificos/ discretos/ volati-
les ⁊ ꝯtemplatiuos: ⁊ in sede dei per ꝯtemplationem
assuetos: quos reuera arca eccl̃ie ⁊ religionis oȝ sup
se in statu prelationis habere: ⁊ secum vt eoꝝ regatur
consilio ꝯtinere. Vnde Ezechi. Eleuauerūt cherubin Ezech. 10.
alas suas/ ⁊ exaltata sunt. Item ista arca debet conti c.
nere tabulas ⁊ librum. i. legem diuinam ⁊ scientiam:
māna dulcissimum qđ de celo pluerat. i. deuotionem
⁊ clementiam: virgam Aaron que floruerat. i. seuerā
correctionem ⁊ iustitiam: legem scȝ ad simplices eru-
diendum. Vnde dicit̃: Dabo legem meam in visceri- Hiere.
bus eoꝝ. Māna dulcedinis/ ad delinquētibus com- 31. f.
patiendum/ ⁊ indigentibus dulciter subueniendum
Psal. Pluit illis māna ad māducādū. Virgā v̾o iu- Psal.
stitie ad ꝓteruos corrigēdū/ ⁊ ad oues diuine pascue 77. c
dirigendū. Psal. Virga directionis virga regni tui. Psal.
¶ Vel dic ꝙ arca ista significat aīam bonā vel quali- 44. b.
bet bonam ꝑsonam: ⁊ maxime eccl̃iasticū vel p̄latum Aliter
q᷑ scȝ talis debet esse sethineus/ vel imputribilis per
constantiā ⁊ patientiam: debet esse aureus intus per
diuinam sapientiam/ ⁊ extra per honestatem ⁊ per bo
nam apparentiam. Isti debent habere quatuor angu F
los. i. quatuor affectiones bonas: scȝ dolorem de pre-
sentibus malis cōmissis: gaudium in spiritusancto
de presentibus bonis factis: spem in deo de futuris
premijs: timorem de futuris penis. Vnde dicitur: Ex Eccli.
corde quatuor oriunt̃: scȝ bonū ⁊ malum/ vita ⁊ mors 37.
Bonum inquit ⁊ malum/ ⁊ virtus ⁊ vitium: in p̄senti c.
quātum ad gaudium ⁊ dolorem: vita ⁊ mors. i. p̄miū
⁊ tormentū/ quātum ad spem ⁊ timorem. Item iste oȝ
habere quatuor circulos. i. quadruplicē cardinalem
virtutem. Debet habere duos vectes deauratos. i. du
plicem fortitudinem ⁊ firmitateȝ: scȝ in corde contra
tentationes/ ⁊ in corpore cōtra tribulationes. Etiam
debet habere labium aureum. i. verbum ꝯtinens mū
diciam ⁊ veritatem: debet habere ꝓpitiatoriū aureū/
idest clementiā ⁊ pietatem: ⁊ debet habere cherubin
aurea. i. viroꝝ sapientum societatem. Vel cherubin/
qui interpretat̃ plenitudo scientie. i. scientiā ⁊ subtili
tatem. Ista enī omnia ꝑtinent ad prelatum/ vel etiam
ad quēlibet virum eccl̃iasticū siue iustuȝ: videlicet ꝙ Psal.
penitentibus faciliter ꝓpitiet̃. Psal. Apud te propi- 129. a.
tiatio est. Nō cherubin. i. viris ꝯtemplatiuis ⁊ scien-
tificis

Ecc.9. tificis concomitet᷑. Unde Eccl'iastici. Cū sapientibus
d. ambula. Mō a quatuor virtutibus cardinalibus do=
Eze.1.b tetur. Ezech. Quatuor facies vni. Et duobus vectib9
idest duobus lateribus fortitudinis/scz a dextris ⁊ a
Nu.13. sinistris.i.in ꝓsperis ⁊ in asperis roboret᷑. Unde dicit᷑
f Palmitē portauerūt in vecte duo viri. Item ista arca
idest prelatus debet ꝯtinere tria: scz tabulas cuz libro
idest diuine legis eruditionē: māna dulce.i.elemosy=
D nam ⁊ subuentionē/vel benignitatē ⁊ ꝯsolationē ⁊ cō
1.Tes.5 passionem: virgam floridā.i.iustitiam ⁊ correctionē.
c Iuxta illud apl'i: Corripite inquietos: ꝯsolamini pu=
sillamines: suscipite īfirmos: q2 scz prelatus debet ru
des informare: inquietos corripere: pusillanimes cō=
1.Co.13 Aliter. solari/⁊ afflictoꝝ misereri. ¶ Uel si vis/allega de hoc
sicut supra eodem. Debet etiam habere triplicem di=
mensionē.i.tres virtutes theologicas: scz longitudi=
nem fidei/altitudinē spei/⁊ latitudinez charitatis: q2
E 1.Co.13 sicut dicit apl's: Nunc aūt manent tria hec: fides/spes
d. ⁊ charitas ⁊c. Dilata vt supra. ¶ Uel dic ꝙ arca est
Allego christus/qui ex auro ⁊ ligno.i.ex deitate ⁊ humanita
ria te ꝯstat: qui scz secum habet cherubin.i.angelos qui=
Lu.2.b bus dominat᷑. Unde dicit᷑: Facta est cum eo multitu=
do celestis exercitus ⁊c. Propitiatoriū pietatis cum
Ioā.8. dixit adultere: Dimittunt᷑ tibi pctā tua. Quatuor cir
b. culi.i.quatuor euangeliste: duo vectes.i.duo populi
pendentes in circulis.i.in euangelijs ꝯtinue commo
Allego rantes ⁊c. Expone oīa alia vt supra. ¶ Uel dic ꝙ arca
ria alia est beata virgo: cuius lignū.i.aīa fuit imputribilis
nature: inquātum nullam pctī sensit corruptelā: que
scz in se ꝯtinuit tria.i.christum. Nā scz ibi fuit māna
de celo veniens.i.deitas: tabula legez ꝯtinens.i.aīa:
virga de terra nascens.i.corpus. Ista ergo fuit aurea
idest sancta intus ⁊ extra.i.in corde ⁊ corpore ⁊c. Dic
Eodem per oīa sicut supra. ¶ Precepit dn̄s fieri duos cheru=
cap.b. bin aureos ꝑductiles: non fusiles/sed malleo factos:
Histo qui iuxta arcam tegentes ꝓpitiatoriū ex vtroqꝫ latere
ria. ponerent᷑: ⁊ ꝙ due ale singuloꝝ alterius ad alteꝝ iun
B gerent᷑: ita ꝙ ipsis se mutuo tangentibus arca ⁊ pro=
pitiatoriū tangerent᷑: precipiebat᷑ etiam ꝙ isti mutuo
se reciperēt: ⁊ ꝙ vultus suos ad ꝓpitiatoriū verterēt:
qd̄ scz alis duabus (vt dictum est) operirēt. Alias vero
duas alas exterius extenderent ⁊ leuarēt. Prout vero
dicit Iosephus: cherubin erāt aīalia quedā quarum
Mora figura nunq̄ erat visa/sed a moyse in sede agni cōspe=
F litas. cta fuerat. ¶ Per cherubin prelatos vel viros eccle=
siasticos possumus intelligere: qui scz duo debēt esse
per charitatē ⁊ sanctitatem splendidi: perductiles.i.
malleis tribulationū perducti: ad malleationem per
correctionē ⁊ patientiā assueti: ⁊ iuxta arcam.i.iuxta
3.Reg. religionē vel eccl'iam ad eius ꝓtectionē ⁊ regimen cō
6.c. stituti. Unde dicit᷑ in libro Regum: Fecit in oraculo
duos cherubin de lignis oliuaꝝ decē cubitoꝝ altitu=
dinis: texit quoqꝫ auro: q2 reuera tales debent esse in
oraculo scz eccl'ie per deuotionē: duo per dilectionem
cherubin: qui interpretat᷑ plenitudo scientie/ꝑ scien=
tiam ⁊ discretionē: de lignis oliuaꝝ per pietatē ⁊ cō=
passionem: decem cubitoꝝ per decem mandatoꝝ im=
pletionem: cooperti auro per splendentem ⁊ lucidam
conuersationem. Quid vltra? Reuera dico: ꝙ isti che
rubin videlicet viri ecclesiastici seu iusti/debent esse
animalibus.i.alijs hominibus dissimiles per sancte
vite singularitatem: ipsorūqꝫ similitudo in sede debet
inspici ⁊ inueniri per dei exemplarē similitudinem et
conformitatē. Ale.i.affectiones istoꝝ se debēt inuicē
tangere per amicitiam ⁊ societatē: ⁊ alter alteꝝ debet

respicere per mutuam dilectionem ⁊ charitatem: vul A
tusqꝫ mentis sue debent ad ꝓpiciatoriū.i.ad dei ꝓpi
ciationē ⁊ misericordiā vertere ꝑ spem ⁊ intentionez
bonā/⁊ ordinatā ad dei voluntatē. Apostolus: Respi= Heb.12
ciamus in autorē fidei ⁊ ꝯsummatorē iesum. Ezech. a.
Due ale singuloꝝ iungebant᷑. Ps. Oculi mei semꝑ Ezech.
ad dn̄m: qm̄ ipse euellet de laqueo pedes meos. Isti 1.c.
ergo quasdam alas affectionū suaꝝ ad ꝓpiciatoriū Psal.
idest ad deum: ⁊ ad cooperiendū.i.ad ꝓtegendū arcā 24.c.
eccl'ie debent extendere Alas etiā ad exteriora.i.ad re
gimen exterioꝝ negocioꝝ/necnō ad amorē ⁊ vtilita=
tem ꝓximoꝝ debēt similiter dilatare: q2 reuera tales
cherubin/idest viri scientifici ⁊ ꝯtemplatiui non de=
bent solum ꝓpiciatorium.i.deum ꝑ ꝯtemplationem
respicere: non solum debet alter alteꝝ per dilectionez
tangere: necnō ad tangendū ip̄m oraculū ꝓtendere:
immo etiam ipsi debent alas sue discretionis ⁊ affe=
ctionis exterius ad ꝓximoꝝ vtilitatē extendere/⁊ ad
amorem subditoꝝ: necnō ad tp̄alium negocioꝝ regi
men dilatare: ⁊ sic cuilibet dicetur illud Ezechie. Tu Ezech.
cherub extentus ⁊ ꝓtegens/plenus sapia ⁊ perfectus 28.d.
decore: in delitijs paradisi dei fuisti ⁊c. ¶ Dic etiam Aliter.
si vis/ꝙ ista duo cherubin possunt significare Petrū
⁊ Paulum/vel alios quoscūqꝫ duos sanctos qui du=
ctiles ꝓpter martyrium pn̄t dici. ¶ Uel dic ꝙ isti che Aliter.
rubin.i.pleni scia pn̄t dici: q2 reuera isti alas ꝯtēpla=
tionis sue suꝑ ꝓpiciatorium.i.suꝑ ip̄m deum eleuāt
ipsasqꝫ alas mutuo iungunt/inquātum ad ꝯtēplatio B
nem deitatis simul conueniunt ⁊ intendūt. Alas vero
exterius dicunt᷑ extendere/inquātum ad nos ⁊ ad ex=
teriorum dei iudicium regimen operationes suas ꝓ
tendunt. Uultus sue cognitionis ⁊ affectionis in ꝓ=
pitiatorium.i.in deum vertunt/⁊ se mutuo respiciūt/
diligunt atqꝫ volunt. ¶ Uel dic si vis/ꝙ ꝓpiciatoriū Aliter
fuit christus/qui ſm Ps. ꝓpiciat᷑ omnibus iniqui= Psal.
tatibus tuis: ⁊ sanat oēs infirmitates tuas: qui scilz 102.a.
circa ⁊ supra se cherubin.i angelos habuit/quos scz
deus in custodiam ⁊ ministerium deputauit. Psal. Psal.
Angelis suis mandauit de te: vt custodiant te in oī= 90.c.
bus vijs tuis. ¶ Precepit dn̄s ꝙ fieret mēsa in taber Eodez
naculo/dicens sic: Facies mensam de lignis sethim cap.c.
habentē duos cubitos longitudinis: ⁊ in latitudine Histo
cubitum/⁊ in altitudine cubitū ac semissem: ⁊ inau= ria
rabis eam auro purissimo: faciesqꝫ illi labium aureū
per circūitum: ⁊ ipsi labio coronam interrasilem.i.in
tercellataz quatuor digitoꝝ: ⁊ suꝑ illam aliā coronā
dictam aureolam: ⁊ in quatuor angulis quatuor cir
culos precepit in singulis pedibus fieri/vt vectibus
impositis posset mensa portari: vectes vero de lignis se=
thim fieri voluit/quos auro purissimo deaurari man
dauit. Poni aūt voluit mēsa in tabernaculo ad aqui
lonem: ⁊ panes ꝓpositionis cū thure imponi manda
uit. Insuper ⁊ vasa libaminū.s.acceptabula/phialas
thuribula ⁊ cyathos ordinauit/⁊ mense sil'r supponi.
¶ Per mensam ſm doctores intelligit᷑ sacra scriptu Allego
ra: que scz in tabernaculo eccl'ie ad aquilonem.i.con ria pul=
tra frigus tribulationū ponit᷑: vt scz mundi tribula= cherri=
tiones ⁊ miserie ꝑ ꝯtemplationē ⁊ conuersationē scri ma.
pturarū temperet᷑. Psal. Parasti in ꝯspectu meo men C
sam/aduersus eos qui tribulant me. Ista ergo est de Psal.
lignis sethim: q2 est imputribilis per perpetuā dura= 22.b.
tionē. Psal. In eternū dn̄e ꝑmanet verbū tuū. Auro Psal.
purissimo dicit᷑ deaurata/ꝓpter excellentē ꝯditionē: 118.
q2 scz aurum artium liberaliū est purū: aurum ethice
seu moralis sciētie ē purius: auro vero sacre scripture

Prou. est purissimum. Uñ dicit̃. Primi ⁊ purissimi fructus
3.b. eius. Labio aureo/idest munda doctoꝝ ⁊ predicatoꝝ
Prou. eloquẽtia dicit̃ circũcincta. Et alibi: Labia mea dete=
8.a. stabunt̃ impiũ. Quatuoꝛ angulis ⁊ quatuoꝛ pedibus
idest quatuoꝛ exponendi generibus dicit̃ adoꝛnata:
scz historico/mystico/allegorico ⁊ tropologico. Ezec.
Ezech. Quatuoꝛ facies vni. Et quatuoꝛ circul'.i. quatuoꝛ do
1.b. ctrine partibus inuenit̃ distincta: que scz sunt docere/
qd̓ ꝑtinet ad veritatẽ: erudire/qd̓ ꝑtinet ad vtilitatẽ:
arguere/qd̓ est male dictũ: corrigere/qd̓ ẽ male factũ.
2.Tim. Unde apl's dicit/ꝙ oĩs doctrina diuinitus inspirata/
3.b. vtilis est ad docendũ/ad arguendũ/ad erudiendum ⁊
ad corrigendũ. Sed quid vltra? Reuera ista debet ha
bere coronã auream: inquãtum ipsam scientibus ꝓ=
mittit̃ premiũ essentiale Dicit̃ etiã habere coronam
aureolam: inquãtum ipsam docentibus ꝓmittit̃ vltra
Psal' hoc premiũ accidentale. Uñ Psal'. dicit: Corona au=
20.a: rea super caput ei⁹. Corona tñ ista aurea/idest ꝓmiuz
essentiale et dignitas glorie paradisi/quatuoꝛ est di=
gitoꝝ inquãtum scz ista habet quatuoꝛ genera prin=
D cipalia premioꝝ: que scz sunt visio/fruitio/tentio/et
Eze.1.b hũanitatis christi ꝯtẽplatio. Uñ Ezech. Quatuoꝛ pẽ
Ibidez ne vni. Et iterũ: Per q̃tuoꝛ partes eũtes ibant. Quid
d vltra? Reuera ista mẽsa diuine scripture habet suam
mẽsurã: scz lõgitudinẽ duoꝝ cubitoꝝ/id est sciam no=
ui ⁊ veteris testamẽti: ⁊ latitudinẽ vni⁹ cubiti/⁊ semis
sem: id est deuotionẽ sctõꝝ q̃ scz cubitũ habet inq̃tuz
veraciter credit: semissem tenet/inq̃tũ scz de bonis fu
turis aliq̃d vlteri⁹ sentit: quod tñ nõ est cõpletũ/sʒ im
1.Co.13 ꝑfectum existit. Uñ apl's: Et ꝑte cognoscim⁹/⁊ ex par
c. te prophetamus. Ista est igit̃ q̃ cõtinet duodecim pa
nes duodecim articuloꝛũ fidei/q̃ ꝓ vita fideliũ sunt
necessarij. Habet etiã libamina sciẽtiarũ et sacramen=
torum: vasa vero subseruientia hʒ multa id est multi=
tudinẽ doctoꝝ/scz ad libamĩa sacramentoꝛũ ministrã
da/⁊ ad libamina doctrinarũ fundẽda: q̃ a deo sunt
ordinata: dũ etiã ibi erat acetabula/q̃ dicunt̃ vasa pro
aceto seruãdo: ⁊ isti sunt q̃ docẽt cũ acredĩe correctio
nis: Cyathi q̃ sũt vasa rusticoꝝ: ⁊ isti significãt illos q̃
docẽt ĩfirmos cũ quadã supportatiõe cõpassiõis: phi
ale q̃ erãt vasa vitrea: dicta a philin quod est vitrũ: et
isti sunt illi q̃ ꝯsolant̃ pusillanimes/q̃ sunt fragilis et
vitree ꝯditiõis: thuribula q̃ erãt ad thurificãdũ apta
ta: ⁊ sunt illi q̃ docent alios/monẽdo ad officiuz ora=
tionis ⁊ deuotiõis Ideo de istis quatuoꝛ generibus
1.Tes.5. vasoꝝ/id est doctoꝛuz/videt̃ Apl's dicere: Rogamus
c. vos fratres/corripite inquietos/suscipite infirmos/
E ꝯsolamini pusillamines. Patiẽtes estote ad omnes:
semper gaudete: sine intermissione orate ⁊c. Et sic est
Matt. mensa domini/vbi deuoti nutriuntur. Unde dicitur:
15.c. Quia catelli edunt de micis que cadunt de mensa do
minoꝛum suoꝛum: vbi superbi iudei esuriem patien=
Psal. tur. Psalmista: Fiat mensa eoꝛum coꝛam ipsis in la=
68.e. queum. ¶ Uel si vis dic ꝙ mensa ista significat qua=
Aliter tuoꝛ genera vasoꝝ.i. quatuoꝛ genera doctrinaꝝ ⁊c. si=
Aliter cut supra. ¶ Uel dic ꝙ in ista mẽsa sunt quatuoꝛ vasa
idest libri ꝓphetaꝝ minoꝝ: quatuoꝛ pedes.i. quatuoꝛ
prophete maioꝛes. Due coꝛone.i. iob ⁊ psalmista/seu
Aliter lex ⁊ historiaꝝ libri. ¶ Uel dic ꝙ mẽsa est fides nostra
que est sethinea ⁊ incorruptibilis: q2 nunq̃ deficiet.
Lu.22. Unde dicit̃: Non deficiet fides tua. Deaurata: quia
c. semper miraculis splendet. Quatuoꝛ habet circulos
quia quatuoꝛ euangelia continet cum vectibus im=
positis.i. cũ foꝛtissimis cultoꝛibus quos habet. Ista
etiam duodecim habet panes.i. vniuersitatem arti=

culoꝛum fidei: vasa libaminum.i. vniuersitatez sacra
mentoꝝ: coronam intercellatam.i. multitudinem vir
tutum ⁊ meritoꝝ: coronulam resplendentem.i. certi=
tudinem premioꝝ. Unde etiam homini fideli dicit̃: Apoc.
Esto fidelis vsq̃ ad mortem: ⁊ dabo tibi coronã vite. 2.c.
¶ Uel dic ꝙ mensa tabernaculi significat pietatem/ Aliter
quã debẽt habere veri christiani ⁊ viri ecclesiastici: q2
scz isti debent habere panes ad esurientes cibanduz:
vasa libaminum ad sitientes potandum: thus odori
ferum.i. verba odoꝛifera ⁊ dulcia ad tristes ꝯsolãdũ:
coronã auream.i. beneficentiã ad dignos ꝓmiandũ:
que scz in parte aquilonari.i. in frigore tribulatiõis F
⁊ in sterilitate paupertatis debet principal'r inueniri
ad indigentibus subueniendũ. Uñ in psal'. Nunq̃d Psal.
poterit parare mensaz in deserto? Uel dic ꝙ talis mẽ= 77.c.
sa est homo pius ⁊ misericors ⁊c. sicut sup̃. ¶ Sicut Eodẽ
precipitur hic ⁊ Leui. Duodecim panes de simila pu cap.c.
rissima/de duab⁹ decimis debebat fieri: qui igne cocti Leui.
super mensam purissimã sex ⁊ sex altrinsecus debebãt 24.a.
statui: ⁊ patena aurea cum thure limpidissimo super Histo=
quẽlibet debebat poni: qualibet ṽo die sabbati debe= ria
bant mutari: ⁊ nouis substitutis panibus ⁊ incenso/
primi panes a sacerdotibus in loco sancto debebant
comedi: thus ṽo sup̃ altare debebat incendi. ¶ Duo
decim panes sunt duodecim apostoli: qui scz fuerunt Allego
de simila/que est flos farine frumenti: inquãtum ipsi ria
fuerunt flos ⁊ electio totius mundi. Unde in Cañ. Cañ.2.c
Floꝛes apparuerunt in terra nostra. Et iteꝝ: Ego ele= Joan.
gi vos de mundo. Igne cũ tribulationũ cocti sunt: 15.c.
inquantum toꝛmenta ⁊ supplicia sustulerunt. Unde
dicit̃: Calefactus sum ⁊ coxi panes. In mensa etiam Esaie.
ecclesie sex ⁊ sex alternatim sunt positi: inquantuz per 44.c.
charitatem semꝑ erant coniuncti: ⁊ nunq̃ ꝑ heresim
aut schismata ab inuicem sunt disiuncti. Uñ canitur
Hec est vera fraternitas: q̃ nullo potuit separari cer=
tamine ⁊c. Igit̃ isti sunt qui thus deuotionis ⁊ ora=
tionis habuerunt: ⁊ in mensa legis diuine ꝯtinue per
seuerauerunt: quousq̃ adueniente sabbato.i. eterne
requiei: ꝓmio exinde ꝑ mortem subtrahi meruerunt
qñ scz sacerdotes.i. sancti angeli: in loco.i. in paradi= G
so per charitatẽ eos comederũt: ⁊ sibi victimauerũt/
ipsosq̃ in suum beatũ collegium receperũt. Alij vero
panes.i. alij viri sancti martyres ⁊ ꝯfessores: post coꝝ
decessum loco coꝝ in mensa ecclesie vel fidei successe= Heb.
runt. Unde apl's: Aufert primum vt sequẽs statuat. 10.b.
¶ Uel dic ꝙ duodecim panes fuerunt patres veteris Alia al
testamenti: qui duodecim patriarcharuz successores legoria
fuerunt. Alij ṽo qui substituebant̃/significãt sanctos
noui testamenti: qui duodecim dicti sunt: q2 duode=
cim apostolis successerunt: vel quia duodecim articu
los fidei crediderunt. Igitur istud est veꝝ: ꝙ in men=
sa sacre scripture/legis diuine ⁊ fidei orthodoxe pri=
mo fuerunt duodecim primi panes.i. patres veteris
testamenti/qui scz ibi steterũt: ⁊ vsq̃ ad sabbatum.i.
ad requiem ⁊ libertatem noue legis christi inibi per=
manserunt: ⁊ thus orationis habuerunt/igneq̃ desy
derioꝛum cocti ⁊ exusti fuerunt. Sed vere adueniẽte
sabbato noue legis vel libertate gratie: tunc isti pa=
nes ⁊ coꝝ secta deficit: ⁊ alioꝝ nouoꝝ panum.i. noui
testamẽti appositio ⁊ ordinatio mox successit: quoꝝ
scz secta ⁊ traditio vsq̃ ad aliud sabbatum.i. vsq̃ ad Psal.
paradisi requiem est duratura: ⁊ tunc vmbris subla= 44.d.
tis est glorie claritas successura. Psalmista: Pro pa Leuit.
tribus tuis nati sunt tibi filij. Et Leuiti. Nouis sup= 26.b.
uenientibus vetera proijcietis. ¶ Uel si vis dic ꝙ isti Aliter
panes

panes erant de simila excocti cum thure rc. sic isti rc.
Aliter sicut supra. ¶ Uel si vis dic ꝙ panes primi sũt doctri-
ne ⁊ cerimonie primoꝝ patrum/qui duodecim dicun
P tur:q2 a duodeci.patriarchis natis/scȝ a iudeis ob-
seruate:⁊ eisdem date fuerũt:⁊ alij duodecim sunt do-
ctrine ⁊ traditiones aplõꝝ ⁊ suoꝝ sequaciũ: qui scilȝ
loco prioꝝ successerunt:⁊ mensam sacre scripture ⁊ fi
dei impleuerunt rc. ¶ Precepit dñs fieri candelabrũ
Eodem histo ria ad tabernaculum illuminandũ/pductile de auro pu
rissimo:cuius scȝ figura erat erecta in parte australi
tabernaculi:⁊ habebat vnũ hastile in medio:⁊ a quo
libet latere tria brachia sursum reflexa/que a moyse
calami sunt vocata:eo ꝙ de calamis aureis cõcauis
simul iunctis erãt pdicta brachia fabricata. In quo
libet vo brachio in tribus sui ptibus ciphi erant ad
nucis modũ:⁊ spherule volubiles:⁊ lilia que in iun-
cturis calamoꝝ ad ornatũ ⁊ pulchritudinẽ erant po
sita. In ipso vo hastili in quatuor locis ciphi/sphe-
rule ⁊ lilia silr erãt sita. Istud ergo candelabrũ septẽ
lucernas seu lampades desup habebat:in quib9 oleũ
continue ardebat. Habebat etiam emunctoria ⁊ vasa
ad extinguendũ emuncta:que oĩa ex auro purissimo
Mora litas erant facta. ¶ Istud candelabrum qđ tabernaculũ
illuminat/significat fidem:que ecclĩam seu mentem
lumine veritatis illustrat:que scȝ de auro purissimo
facta dicit:eo ꝙ nihil inquinatum aut erroneum in
ea reperit. Ad austrum etiam posita dicit vbi est clari
tas:p eo ꝙ in hac nihil est preterꝙ veritas. ij. Para.
rij. Et apud nos candelabrũ luminis ⁊ lucerna eius
Ista cũ duas habet ptes/scȝ diuinitatem ⁊ humani
tatem:⁊ ideo ab vtraqȝ parte tres habet calamos seu
A brachia in hastili posita:q2 scȝ dextera diuinitatis hȝ
tres psonas in vna natura:sinistra vo humanitatis
1.Ioã. 5,b. habet tres naturas in vna psona. Et sic bene dicitur:
Tres sũt qui testimoniũ dant in celo.i.in diuinitate:
Pater/verbũ ⁊ spũssanctus:⁊ hi tres vnũ sũt. Et tres
sunt q̃ testimoniũ dant in terra. i. in christi humani-
tate:Spũs/aqua et sanguis. Spũs dico. i. deitas:a
qua speculans.i.aĩa:sanguis.i.corpus q2 scȝ in chri
sto sunt in vna psona filij tres nature suppositi:scilȝ
diuinitas/aĩa ⁊ corpus. Ista est etiã q̃ habet hastile
in medio.i.certitudinẽ ⁊ rectitudinẽ veritatis: habet
ciphos in oĩ sua parte.i.plenitudineȝ iustitie ⁊ boni-
tatis:habet spherulas.i.circulos aureos.i.speȝ futu
re eternitatis:q̃ scȝ in circulo carente fine ⁊ principio
designat. Habet etiã lilia.i.candorẽ innocẽtie ⁊ puri
tatis:habet etiã septẽ lampades.i.septeȝ ecclesiastica
sacramenta. Habet septẽ lucernas.i. septẽ spũssancti
dona:habet oleũ diuine grẽ:habet emunctoria.i.do-
ctores q̃ supfluitates erroꝝ ⁊ dubioꝝ/q̃ possunt oc-
currere/solent abstergere:habet etiã vasa plena aqua
scientie.i.sanctos aplõs ⁊ pphetas/vel eoꝝ libros:i
quibus superfluitates istas errorum possumus extin
Zacha. 4. guere:inquantum in ipsis possumus veritatem olim
reperire. Istud est ergo candelabrum de quo dicitur
Allego ria de christo zacharie: Ecce cãdelabrum aureum totum:⁊ lampas
eius super caput eius:et septem lucerne super illud.
¶ Uel dic ꝙ candelabrum illud significat christum
B quantũ ad suum corpus mysticum/scȝ ecclĩam mili-
Ephe. 5a. tantem. Et sic dico ꝙ istud candelabrũ habet hastile
idest ipsam psonam christi tanꝙ fundamẽtũ ⁊ caput
ecclesie:quia sm apostolum: Caput ecclesie christus.
Habet duas partes:scȝ tempus ante legem/et post.
Et sic dico ꝙ iste habet tria brachia ab vtraqȝ parte/

idest patres ⁊ fideles veteris et noui testamenti:qui
scilicet tres dicuntur/pro eo ꝙ fidem trinitatis habe-
re noscuntur:vel pro eo ꝙ tribus virtutibus theolo-
gicis:scȝ fide/spe ⁊ charitate suffulti fuerunt. Uel p
eo ꝙ de triplici statu ecclesie:doctoꝝ scȝ ptinentium Ezech. 14.e.
et nubentium:qui scȝ figurant in noe/daniel et iob
constitisse merent. Et alibi: Noe genuit tres filios. Gen.6. b.
Et sic dico ꝙ ab vtraqȝ parte scȝ ⁊ ante incarnationeȝ
⁊ post tres calami sicut tria brachia.i. fidelium tria
genera ab isto hastili/scȝ a christo per fidem processe
runt:qui sursum per spem ⁊ desyderium erecti/se ad
ipsum christum per charitatem iterum reflexerunt:⁊
sic singuli calami.i.sancti fidem spem ⁊ charitateȝ ex
sue dispositionis ordine habuerunt. Ideo de ista re-
flexione/qua scȝ sancti ad hastile suum christum vñ Eccs.1. b.
per creationem exierunt reuertunt:⁊ per deuotioneȝ
⁊ charitatem reflectuntur:potest dici illud Eccs. Ad Eze.1.b
locum vnde exeunt flumina reuertunt/vt iterũ fluant
Ezechiel: Animalia ibant ⁊ reuertebant. De istis bra
chijs candelabri.i.de istis fidelibus ⁊ sanctis aduer-
tamus:ꝙ isti dicunt tribus calamis confecti:tribus
ciphis ornati:tribus spherulis volubilibus circũcin Tres calami
cti:⁊ qualibet iunctura repansis lilijs vallati. ¶ Cir- tres p
ca qđ sciendum/ꝙ isti tres calami qui erant cõcaui/ tes pe-
resonantes ⁊ solidi:vtpote q2 aurei: significant tres nitẽtie.
partes penitentie:scȝ concauitateȝ interioris contri-
tionis:hec est enim que cauat ⁊ perforat cor huma- C
num:resonantiam confessionis/et duriciam aspere
satisfactionis. Isti enim sunt illi tres dies/de qui- 2.para.
bus dicitur: Post tres dies reuertimini. Itẽ tres ci- 10.a.
phi/qui de sua natura habent capere liquores et ef-
fundere:significant tres partes salutaris doctrine/
philosophice/moralis ⁊ theologice. Isti enim sunt
tres ciphi/quibus boni studendo inebriantur:⁊ sim Psal.
plices inebriant: dum loquitur Psalmista. Calix 22.b.
meus inebrians ꝙ preclarus est. Ciphus enim do-
ctrinam significat: que scilicet inebriat atqȝ potat.
Unde isti sunt illi tres panes/de quibus dicitur in Lu.11.a
persona simplicis indigentis: Amice/accommoda
mihi tres panes. Tres spherule/anuli seu circuli/
principio ⁊ fine carentes/⁊ volubiliter calamos am-
bientes/significãt tres partes beate spei:que scilicet
versatur erga eternitatem/principio ⁊ fine carentem:
scilicet spem beate visionis/spem beate fruitionis/
spem beate tentionis. Ista enim sunt tria speranda/ Ezech.
⁊ in corde voluenda/⁊ continue meditanda. Ezech. 10.c.
Ipsas rotas coram me vocauit volubiles. Lilia que
sunt pura ⁊ candida/significant innocentiam ⁊ casti-
tatem quam scilicet debent viri iusti in cunctis suis
partibus habere:vt in omnibus que dicunt aut fa-
ciunt/possit castitas seu mundicia quantum ad se/
innocentia quantum ad proximum relucere. Unde
Cañ. En dilect9 me9 pascit iter lilia. Et sic ergo dico/
ꝙ brachia cãdelabri nostri.i.fideles tã veteris ꝙ no- D
ui testamẽti debẽt habere tres calamos.i.tres ptes
penitẽtie:tres ciphos.i.tres scientias salutares:tres
spherulas.i.tres spẽs triplicis felicitatis:lilia.i.can
dorẽ oĩmode puritatis. Ista debent hre iusti exẽplo
sui hastilis christi:qui etiam calamos/ciphos/sphe
rulas/idest predictas virtutes habuit exemplariter
sicut isti:dicens illud Joan. Exemplum enim dedi Joan.
vobis:vt quemadmodum ego feci/ita et vos fa- 13.b.
ciatis. Quid plura? Proculdubio dico ꝙ istud
candelabrum/idest ecclesia cum brachijs/idest cum

personis ⁊ fidelibus suis debet lampades bonorum exemploꝝ: oleum compassionis/pietatis ⁊ elemosynarum ⁊ beneficioꝝ: lucernas bonoꝝ documentorum habere: quib⁹ possint tabernaculū ecclie spūaliter illustrare. Unde dicit: Prudentes virgines acceperūt
Matt. 25.a. oleum in vasis suis cum lampadibus. Isti etiam debent habere emunctoria.i. largitatis ⁊ misericordie opera: que scȝ emundāt ⁊ abstergūt sup̄flua diuitiaꝝ suaꝝ: necnō vasa aurea plena aqua.i. bonos paup̄es plenos miseria seculi debent habere: in quibus extinguant ⁊ expen dant diuitiarū sup̄flua sic emuncta: ne si inextincta ⁊ inexpensa seruent/possint coram deo et hoibus petere: ⁊ cunctis hoc videntibus displicere: q̄ꝛ reuera sup̄fluitas lucernaꝝ istius cādelabri/⁊ sup̄flue diuitie ecclesiasticoꝝ fetere in mentibus hominū noscunt: qū in aqua miseriaꝝ paupeꝝ nullaten⁹ extin
Joan. b.21 guunt. Un̄ illud Joan. Pauperes semꝑ habetis vobiscū: ⁊ cū volueritis/potestis eis benefacere: q̄uis ꝓ certo ecclesiastici multi habeāt hodie suaꝝ sup̄fluitatum ⁊ diuitiaꝝ alios emunctores: scȝ malos officia-
E les ⁊ familiares: qui scȝ a suis dn̄is.i. ab eoꝝ subditꝭ
Prou. 30.b. emungunt: ⁊ rapiunt q̄cq̄d p̄nt. Salomon: Qui vehementer emungit/elicit sanguinē. Qui etiā h̄nt hodie alia vasa q̄ pauꝑes/in quibus sua sup̄flua extinguātur: scȝ nepotulos ⁊ carnales amicos: malas etiā mulieres ⁊ cetera siṁia/in quibus bona sua expenduntur Sed non sic bone lucerne cādelabri nostri christi seu
Allegoria de ecclesia. ecclie corporis sui mystici. Ideo illud est candelabruȝ luminis: de quo supra dictū est. ¶ Uel dic q̄ candelabrū ecclia est/pro eo q̄ ductilis dicit: q̄ꝛ diuersis tonsionibus ⁊ concussionibus verberat ⁊ ducit: ⁊ sic ꝑficitur ⁊ formāt: cuius scȝ hastile.i. prelatus debet esse ĩ medio ꝑ iustitiā ⁊ equitatē/⁊ concordiaȝ ⁊ cōitatem: cuius etiam diuersa brachia sunt diuersa beneficia/
Joan. 14.a. dignitates ⁊ officia: q̄ꝛ sicut dicitur: In domo patris mei māsiones multe sunt. Et ista pro certo habere debent calamos.i. viros prudentes alioꝝ merita men-
Ezech. 40.a. surantes. Ezech. Calamus mensure in manu eius. Ciphos scȝ doctores/alios doctrinis inebriantes. Psal.
Psal. 22.b. Calix meus inebrians q̄ preclarus est. Spherulas volubiles: idest viros diligentes ⁊ obedientes. Esa. Filij
Esa.11. d. amon obedientes. Lilia.i. viros castos ⁊ ꝯtinentes. Unde dicitur: Quasi lilia que sunt in transitu aque.
Ecc̄i. 50.a. Oleum.i. viros pios ⁊ patientes. Eccs. Oleum de capite tuo nō deficiat. Lucernas.i. viros doctrinis ⁊ exē
Eccs. 9 b. plis alios illuminantes. Lucas: Lucerne ardētes in manibus vestris. Emunctoria.i. viros alioꝝ vitia et
Lu.12.e sup̄fluitates morales ⁊ emungentes ⁊ corrigētes. Un̄
1. Tes.5 c. ap̄lus: Corripite inquietos ⁊c. Uasa extinctoria.i. sacerdotes/alioꝝ vitia in ꝯfessione extinguentes: et in
F aquis lachrymaꝝ oīa submergentes. Oēs aūt isti debent esse aurei per sanctitatē: ⁊ ad austrum claritatis positi per scientiā. Auster em̄ est pars mundi clarior: ⁊ significat luminis/gratie ⁊ scientie synceritatē. Un̄
Ezech. 40.a. Ezech. Uidi edificiū ciuitatis vergentis ad austrum
Aliter. ¶ Uel dic q̄ candelabꝝ loquendo moraliter significat virum iustum: ⁊ maxime ecclesiasticū vel prelatū: q̄ꝛ reuera iste debet per prudentie luminositateȝ eē ad austruȝ positus: q̄ꝛ australis pars est regio luminosa/⁊ aureus per sanctitatē: ductilis per patientie firmitatem/⁊ per tribulationē ⁊ aduersitatē: habens hastile in medio.i. fidei stabilitateȝ: a dextris ⁊ a sinistris.i. in prosperis ⁊ aduersis: debet habere brachia/hoc est bonoꝝ opeꝝ ꝓbitatem: que scȝ ab vtraq̄ parte debent esse tria: inquantum debet tres virtutes theologicas habere/scȝ fidem/spem ⁊ charitatem. Item iste debet habere ciphos.i. sacre sciētie libros ad alios ꝑ doctrinam inebriandum. Debet habere spherulas volubiles.i. diligētiam ad iniunctū officium seduliter exercendum: ⁊ ad obedientie obsequium exequēdum: calamos quib⁹ scȝ canit.i. laudes diuinas ad gratias peragendū: lilia.i. innocentie candorem ⁊ cōtinentie ad caste ⁊ honeste ꝯuersandū: oleum pietatis ad indigentibus cōpatiendū: lucernas sapientie ⁊ veritatis ad alios illuminandū: emunctoria prudentie/penitē
tie ⁊ largitatis ad sup̄flua vitioꝝ ⁊ diuitiaꝝ abstergē G
dum ⁊ emungendum: vasa extinctoria emunctoꝝ.i. temperātiam/pauꝑtatē vel ꝯfessionē ad sup̄fluitates hmōi ꝯsumendū. Confessio em̄ extinguit vitia: que a contritione seu penitentia emungunt: paupertas extinguit diuitias superfluas/que per largitatem stringuntur. Temperantia v̄o extinguit sup̄fluos mores:
qui ꝑ prudentiā euellunt. ¶ Uel ēt dic q̄ emūctoria Aliter
vitioꝝ.i. sup̄bie ⁊ auaricie ⁊ luxurie/sunt autoritates scripture: vasa v̄o vbi emuncta extinguunt/sunt corpora nostra fragilia ꝯsyderata: q̄ꝛ scȝ quicq̄d scriptura emungit ⁊ redarguit/ꝯsyderatio nostre fragilitatis extinguit: vitiumq̄ sup̄bie ⁊ luxurie qđ a scriptura redarguit/in ꝯsyderatiōe istius vasis fictilis emūgitur/extinguit ⁊ aufert. Sic igitur erit homo candelabrum ꝑfectiōis: vbi lucerna gratie ⁊ glorie ꝯstituet vt sic in templo dn̄i/⁊ in celestis regis conuiuio col-
locet. Exo. Posuit candelabrū in tabernaculo testi- Exodi
monij/⁊ e regione mense in parte australi: locatis per 40.c.
ordinem lucernis iuxta preceptum dn̄i. Et bene dixit q̄ candelabrum stabat e regione: ⁊ hoc in textu dicit: vt luceat ex aduerso: ad denotandū q̄ vir iust⁹ maxime prelat⁹ vel predicator/dȝ stare ex aduerso alioꝝ: scȝ vitia eoꝝ corrigēdo/⁊ arguēdo/vel palpādo/vel adu
lando. Un̄ dicit: E regione fratrū suoꝝ figet taberna Gene.
cula. ¶ Uel si vis/dic q̄ septē lucerne sunt septē spūs 16.d
sancti dona: vel septem virtutes ⁊c. sicut supra. Aliter.

¶ Capitulum vigesimumsextum Textus. Tabernaculum v̄o ita facies: Decem cortinas. Moralitatum Cap. XVIII.

Tabernaculum p̄ceptū est fieri a filijs israel ĩ Historia.
deserto: in quo precipue dn̄s coleret factuȝ est autem istud tabernaculum de tabulis de lignis sethim factis: laminis aureis coopertis/sursum stantibus ⁊ erectis: duobus vasis argenteis singulis sustentatis in lateribus incastratis: et acsi esset vnus paries simul iunctis: et vectibus immissis per longum tabernaculi: per anulos aureos quos habebat/fortissime roboratis. Et habebat tabula in longitudine decem cubitos: in latitudine cubitum ⁊ semissem: in spissitudine quatuor digitos. Erant autem ille tabule viginti a parte meridiei/⁊ viginti a parte aquilonaris/et sex a parte occidentis. Et sic tabernaculum a meridie ⁊ aquilone/⁊ ab occidente erat clausum. Ab oriente vero vbi lux subintrabat/apertum. Erat ergo longitudo tabernaculi cubitorum triginta: ⁊ latitudo et altitudo cubitorum
decem. ¶ Charissimi per tabernaculum in deserto in Allegoria de ecclesia.
telligitur ecclesia/que militat in hoc mundo. Cuius scilicet longitudo fidei habet triginta cubitos/propter fidem trinitatis quā credit: latitudo charitatis est decem cubitoꝝ/ꝓpter decem mandata que ꝑficit. Altitudo spei decē cubitoꝝ/ꝓpter p̄mia pro cōplemēto decē mādatoꝝ que expectat ⁊ sentit. Ista etiam debet esse

bet eē clausa/obstructa ⁊ obfirmata a parte austri.i.
contra ꝓsperitates. A parte aquilonaris ꝯtra aduer=
A sitates. A parte occidentis ꝯtra iniq̄tates. Aperta vero
debet esse a parte orientis: idest ad diuinas gratias ⁊
virtutes/⁊ ad affectandas eterne glorie firmitates.
Istud aūt potissime habuit ecclesia in principio sui
status: q2 scȝ tunc ꝓspera ꝯtēnebat: tunc occasum vir
tutum ⁊ statū vitioꝝ penitus nesciebat: sed respectu
istorum olim clausa erat. Ezechiel: Uidi portā in do=
Ezechi. mo dn̄i clausam. Supple: ne intraret terror aduersi=
B 44.a tatū/dulcor ꝓsperitatū/⁊ fetor iniquitatū. A p̄te vero
orientis.i. ad bona spūalia ⁊ ad ip̄m solem iustitie ꝑ
desideriū aperiebať: ⁊ ad solū amorem celestiū pande
batur. Ezechiel: Porta hec ap̄ta erit p̄ncipi. Igiť di=
Ibidē co q̄ tabernaculū ecclesie vel religiōis debet ꝯstitui
de tabulis imputribilibus ⁊ sethineis/idest de ꝑso=
nis sufficientibus atq̄ iustis: que scȝ debent esse sethi
nee ꝓpter imputribilitatē ꝑseuerantie/⁊ incremabili
tatem patientie: deaurate ꝓpter claritatē sapientie:
erecte ꝓpter eleuationē ꝯscientie: stantes ꝓpter forti=
tudinem permanentie: subtiliter incastrate et iuncte
propter ligamen charitatis ⁊ amicitie: ⁊ inuicem in
vnum parietem ligate: ꝓpter vnitatē pacis/amoris
Eze.i.c. ⁊ concordie ⁊c. Unde diciť: Due penne singuloꝝ iun
Ro.12. gebātur. Apostolus: Multa membra vnum corpus
b sumus in christo. Item iste tabule.i. ecclesiastice vel
religiose ꝑsone debent habere singule duas bases.i.
duo testamenta/que scȝ per doctrinā et eloquentiam
sunt argentea ꝓ fundamento: debent habere anulos
aureos/idest spem eterne retributiōis pro supplemē=
B to: vectes/idest viros fortis ꝯstantie pro cōplemēto.
Anulus enī aureus eternam retributionē significat:
caret enī p̄ncipio ⁊ fine/⁊ sic significat eternitatem: q2
enim diciť aureus/significat preciositatem: ⁊ q2 cōsi=
stit in anima ⁊ corpore/ideo ꝯtinet duplicitatem. Et
ideo tabule tabernaculi.i. bone ꝑsone: fortes ꝯtra im
pulsum tentationis ⁊ tribulationis redduntur: quādo
basibus sacre scripture fultiunť: ⁊ q̄n vectibus.i. san=
ctorum ⁊ doctoꝝ exemplis ⁊ autoritatibus ⁊ anulis
impositis.i. de eterna retributione mentionē facien=
tibus statuunť: qui scȝ vectes.i. sancti doctores: de li
gnis sethim.i. spinosi reprehendendo: alibi caste vi=
uendo/⁊ imputribiles ꝑseuerando debēt esse: ⁊ auro
tecti: inquantū per sapientiam resplendere noscunť.
Exo.25 Supra dicitur. Facies ⁊ vectes de lignis sethim: et
d. cooperies eos auro: debent ergo iste tabule.i. viri iu
sti habere decem cubitos in longitudine.i. ꝑseueran=
tiam in decem mādatoꝝ operibus: quatuor digitos
in spissitudine.i. quatuor cardinales virtutes. In la
titudine vero charitatis debent habere cubitum: idest
puram ⁊ simplicem affectionē: ⁊ semissem.i. aliqualē
celestium quāq̄ imperfectam degustationem. Debēt
etiam esse ab vtraq̄ parte viginti: qui cōstant ex qui=
nario quaternario.i. quatuor euangeliorum ⁊ quinq̄
libroꝝ legis habere spiritualis adimpletionem: sup=
addendo sex tabulas: qui est numerus ꝑfectus: idest
bonoꝝ operum ꝑfectionē. Unde de talibus tabulis
Exo.36 dicitur: Fecit tabulas tabernaculi de lignis sethim.
c. ¶ Tabernaculum federis quod factum fuit a filijs
Eodē israel in deserto quantū ad formam/erat oblongum:
cap.a. ab oriente apertum: ⁊ ab oībus alijs partibus circū=
Histo= clusum/⁊ desuper coopertū. in duas p̄tes/scȝ in scā ⁊
ria. in sanctasanctoꝝ distinctū. Materia istius taberna=
C culi fuerūt tabule deaurate/que sursum erigebantur
cortine mūdissime/que circūquaq̄ ducebanť: pelles

arietū rubricate ⁊ hyacinthine/quibus tabernaculū
operiebať: ⁊ desuꝑ saga cilicina vndecim/quibus ta
bernaculum tegebať. Quatuor enī habebat operimē
ta/scȝ cortinas byssinas/pelles rubeas ⁊ hyacinthi=
nas ⁊ saga vndecim. In tabernacl'o vero quatuor erāt
principalr̄: scȝ arca cū suis adiacentibus: scȝ ꝓpicia=
torio/cherubin ⁊ ꝯtentis in ea: altare thimiamatis: q̄
erant in sanctasanctoꝝ interius: mensa cū ꝓpositiōis
panibus ⁊ candelabris/que erant in sancta exterius:
velum vero quatuor coloꝝ/qđ a summo vsq̄ deorsum
pendebat: ⁊ sancta sanctoꝝ tanq̄ secretiorē cameram
a sanctis.i. a parte alia tabernaculi diuidebat: ita q̄
spacium sanctisanctoꝝ in latum ⁊ in longū/⁊ in altū
decem cubitoꝝ erat. Altera vero pars viginti cubitos
in longitudine ꝯtinebat. ¶ Exponam9 ista p̄mo mo= Mora
raliter/⁊ dicam9: q̄ istud tabernaculū significat aīaȝ litas.
virtuosam: vel generalr̄ quēlibet virum iustū ad ha=
bitationem dei que fit ꝑ grāȝ virtualiter ordinatam.
Apocal. Ecce tabernaculū dei cū hoībus: ⁊ habitabit Apoca.
cum eis: ⁊ ipsi ppl'us eius erūt. Debet igiť tabernacu 21.a.
lum interioris hoīs/scȝ mens vel ꝯsciētia esse oblon=
ga ꝑ patientie longanimitatē: ad orientē.i. ad deum
⁊ ad bona eterna/luminosa ⁊ clara: ap̄ta ꝑ affectionē
⁊ charitatē. Aliunde vero vndiq̄ clausum ꝑ discretam D
custodiam ⁊ sedulitatē. Quia scȝ a meridie.i. a parte
carnaliū amicoꝝ: ab aquilone.i. a p̄te temporaliū bo
norum: ab occidente.i. a p̄te carnaliū vitioꝝ se dȝ clau
dere ꝑ ꝯtēptū: a p̄te vero orientis.i. ad bona spūalia et
eterna dȝ aperiri per desyderiū ⁊ affectū. Psalmista: Psal.
Os meū aperui ⁊ attraxi sp̄m: q2 mandata tua desy= 118.
derabam. Esaias: Intra cubiculum tuum/⁊ claude Esa.26
ostia tua super te. Coop̄tū debet etiā esse quadruplici d.
cooperimento.s. cortinis byssinis.i. castitatis cando
re: pellibus rubricatis.i. charitatis ardore: q2 scȝ cha 1. Pet.
ritas operit multitudinē pctōꝝ. Pellibus celestis co 4.b.
loris/scȝ pellibus hyacinthinis.i. honeste conuersa=
tionis splendorib9. Unde Hiere. Hyacinthus ⁊ pur= Hiere.
pura indumentū eoꝝ. Sagis de pillis capraꝝ seu ci= 10.b.
licinis.i. penitētie duricia vel rigore. Unde Job: Sagū Job.
consui suꝑ cutem meam. Saga enī vndecim p̄niam/q̄ 16.c.
fit transgressione decem mādatoꝝ/significāt: eo q̄ de
cem legis dialogū/vndecim vero trāsgressionē signifi
cant ipsius. Saga vero asperā p̄niam significāt. Tali
ergo quadruplici operimēto/scȝ castitatis/honestat̄
charitatis ⁊ asperitatis: se debet hō tegere: ne vent9
elatiōis/puluis terrene affectiōis/⁊ pluuia carnalis Ezech.
delectatiōis possit in eum subintrare. Ezech. Byssus 27.b.
varia de egypto texta est tibi in velū. Hyacinthus et
purpura de insulis elisa facta sunt cooperimētū tuū
Byssus enī significat castitatem: purpura significat
charitatē: hyacinthus celestē cōuersationē vel hone=
statem. Insula que mari circūdať/penitentie amari E
tudinem ⁊ asperitatē. Dico ergo q̄ ad ꝯstitutionem
moralis tabernaculi.i. ꝯscientie viri iusti debent con
currere multa. Aurum.i. sapientie limpitudo: ligna
sethim imputribilia.i. patiētie fortitudo: tabule sur=
sum erecte.i. contemplationis altitudo: vectes recti/
fortes ⁊ longi.i. iustitie rectitudo/velum byssinū in=
terius.i. innocentie puritas ⁊ sanctitudo: cortine seu
tentoria variata exterius.i. ꝯtinentie mundicia ⁊ pul
chritudo: q̄ scȝ dȝ esse quatuor coloꝝ.i. inquātuȝ ibi
dȝ apparere q̄tuor virtutuȝ cardinaliū multitudo: ⁊
iō aīe sic cōposite p̄ōt dici illud in ꝑsona dn̄i dicentis
sic. Indui te bysso: calciaui te hyacintho. Indui te Ezech.
subtilibus: vestiui te discoloribus: similam et mel 16.b.

⁊ oleum comedisti: ⁊ decora facta es vehementer. Itē
intus in corde suo debet esse arca cuz cherubin.i. dei
angeloꝝ species/memoria ⁊ deuotio altare incensi.i.
feruēs apud deum oratio: candelabrū luminis.i.scia
⁊ discretio: mēsa cū panib9.i.pietas/eleemosyna ⁊ cō-
passio: vt sic de deo ⁊ de tali tabernaculo dicatur illud
Exo.4.c qd̄ dicit̄ Exodi: Cuz intulisset arcā in tabernaculum/
appendit ante ipsam velū: posuit ⁊ mensam ⁊ candela-
Aliter. brum ⁊ altare aureum sub tecto. ¶ Vel si vis dic ꝙ ta
bernaculum est beata virgo: q̄ arcam testamēti.i.chri
stum continuit: ⁊ candelabrum cum septē lucernis.i.
f spiritūsctm̄ cū septē donis habuit: altare deuotionis/
Allego. mēsamq̄ cōpassionis ⁊c. sicut sup̄ habetur: ¶ Vel dic
allegorice/ꝙ istud tabernaculum est ecclesia vel reli-
gio: qd̄ debet esse retro clausuz ante apertum/de tabu
lis deauratis factum/pellibus ⁊ sagis opertum. Vi-
de textum in capitulo p̄cedenti. ¶ In huius ergo cō
positione debent cōcurrere multa genera rerum.i.spi
ritualiū p̄sonarum: scz tabule plane/recte ⁊ deaurate.
Isti sunt illi qui ī rectitudine iustitie/⁊ in fulgore sa-
pientie sunt splendētes. Item velum de bysso retorta.
Isti sunt illi/q̄ honesta ꝯuersatiōe ⁊ exēplis sunt alijs
placentes. Aliud coopertoriū de pellibus rubricatis.
Isti sunt martyres seipsos ꝓprio sanguine rubrican-
tes. Aliud opertorium de pellibus hyacinthinis.i.cō
fessores celestia tm̄modo appetentes. Aliud de sagis
i.de pilis caprinis. Isti sunt illi/qui de fetore suoꝝ pec
catoꝝ sunt penitentes. Itē isti debent esse arca.i.viri
celestis gratie contentiui. Cherubin.i.viri celestium
cōtemplatiui. Altare incensi.i. viri orationum emissi
ui. Candelabrum.i.viri lucentes ⁊ aliorum eruditiui.
Mensa.i.viri pij ⁊ aliorū nutritiui. Tales igitur res
i.tales persone/d⁊bent tabernaculum ecclesie ꝯstitue
Psal. re/⁊ in eo habitar⁊. Psalmista: Quis habitabit domi
14.a. ne in tabernaculo tuo: aut quis requiescet in monte
sancto tuo? Qui ingreditur sine macula/et operatur
Anago iustitiam. ¶ Vel dic ꝙ tabernaculum est paradisus:
ge. vbi sunt tabule dolate/idest martyres: vela ⁊ tentoria/
idest virgines: quatuor opertoria/idest multimodi
confessores: scz byssini/idest proprie carnis mortifica
tores: rubricati/idest charitatiui: hyacinthini/idest
celestes ⁊ contemplatiui: de pilis caprarum/idest pe-
nitentie perpessiui. Ibi est arca/idest eterni thesauri
G infinitas: cherubin/idest angelorum societas: altare/
idest deuotionis sanctitas: candelabrum/idest beate
visionis claritas: mensa/idest beate fruitionis satie-
tas: ⁊ ligna sethim imputribilia/idest in omnibus i-
defectibilib9 eternitas: ⁊ ideo istud est illud taberna-
heb.9.c. culum/de quo dicit apostolus: ꝙ illud est pampli9
et perfectius tabernaculum non manufactū: idest nō
huius creationis. Tabernaculum federis duas habe
bat particulas: quādam scilz vltimam ⁊ interiorem a
parte occidētis: que decē cubitos habebat in longū/
⁊ totidem in latum/⁊ totidem in altum: ⁊ sic quadra-
ta esse noscebatur: ⁊ ista sanctasanctoꝝ cōmuniter vo-
cabatur. In qua scz arca cum cherubin ⁊ ꝓpitiatorio
manna/⁊ virga cum tabulis legis cōtinebant̄. Iuxta
quam etiam altare incēsi statuebatur: ad quod solus
summus sacerdos ⁊ indutus/⁊ non sine thure vel san
guine ingredi videbatur. Exterior v̄o ⁊ prima pars/
que in duplo longior erat q̄ ista: omnibus sacerdoti-
bus erat peruia: ⁊ per velum inter medium erat a san
ctissanctoꝝ distincta. Ibiq̄ erat candelabrū cuz suis
lucernis a meridie: mensa vero cum suis panibus ab
Aliter aquilone. ¶ Per istud tabernaculum potest etiā in-
telligi sancta dei ecclesia: que p̄culdubio duas habet
partes: scz militantem: que est in ingressu ⁊ oriente: q̄
sancta debet dici ⁊ esse: triumphātem vero/que est in
egressu ⁊ occidente.i.post mortem: que scz sanctasan-
ctoꝝ per excellentiam pōt dici. Iste em̄ sunt due par-
tes distincte: quarum prima in duplo maior est q̄ se- h
cunda: pluribusq̄ licitum erit ingredi ecclesiam mili- Anago
tantem q̄ ecclesiam triumphantē: qr scilz boni ⁊ mali ge pul-
nunc intrant simul: ibi vero soli intrabunt boni: q̄ sa- cherria.
cerdotes.i.sacri duces dici possunt: ⁊ qui virtutibus
erunt ornati: sanguine.i.christi passionis memoria: ⁊
thure.i.orationis fragrantia premuniti: ⁊ ideo om̄es
sacerdotes sancta poterant intrare: vnus vero solus si
ne socio in sanctasanctorum poterat introire: ad deno
tandum ꝙ multi sunt vocati/pauci vero electi. Istas Mat.
em̄ duas habitationes velum depictum/idest celum 20.b.
stellatum diuidit/illucq̄ nullus penetrat/nisi q̄ istud
velum transcendit. Continet ergo illa interior.i.do-
mus paradisi: altare aureum/idest diuinitatem: arcā
testamēti/idest humanitatem: ⁊ duos cherubin/idest
angeloꝝ ⁊ sanctoꝝ societatem: propiciatorium/idest
peccatorum remissionem. Istud autem anterius ora
culum continet cādelabrum fidei cum septē lucernis
donoꝝ spiritussancti: mensam scripture cū duodecim
panibus/idest cum duodecim apostoloꝝ ⁊ articuloꝝ
fidei doctrinis: cum vasis libaminum/idest cum om̄i-
bus ecclesiasticis sacramentis. Propitiatorium autē
interius ⁊ non exterius seruatur: ad denotandum ꝙ
peccatoꝝ ꝓpiciatio ⁊ remissio ab ecclesia triumphan
te/que est interius inter velum principaliter deriuat̄.
Quia sicut in psalmo dicitur: Apud dn̄m misericor- Psal.
dia: ⁊ copiosa apud eum redemptio. ¶ Vel dic ꝙ ta- 129.
bernaculū est bonus diues: q̄ quātuz ad duas partes Luce.
i.ad duos status potest considerari: videlicet quan-
tum ad meridiē p̄speritatis: vel q̄tum ad aquilonem
aduersitatis. Istud est verum ꝙ istud tabernaculum
i.bonus diues: debet habere ad meridiē i.quando vi- A
get p̄speritatis ⁊ opulentie tempus: candelabrum.i.
virtutem prudētie ad aquilonē vero/qn̄ viget frigus
paupertatis cōis ⁊ caristie tēpus: debet habere men-
sam cū panibus.i.virtutē pietatis ⁊ clemētie: vt sic per
prudentiā regat̄ in p̄speris: p clementiā vero sustētet
alios in aduersis: vt sic de pietate taliū dicat pauper Psal.
istud Psalmiste: Parasti in cōspectu meo mensam/ 22.b.
aduersus eos q̄ tribulant me. ¶ Velū inter sanctasan Eodem
ctoꝝ ⁊ sancta appensum/factū est de quatuor p̄ciosis ca.f.
coloribus: scz bysso retorta/purpura/hyacintho ⁊ coc
co bis tincto ⁊ contexto: ⁊ s̄m Iosephum/cunctis flo
rum ⁊ herbarum generibus/nullorūq̄ tn̄ animalium Mora-
imaginibus picturatum. ¶ Velū istud significat vi- litas.
rum iustū/⁊ maxime ecclesiasticum vel p̄latū: qui scilz
quatuor coloribus.i.de quatuor cardinalibus virtu-
tibus: videlicet bysso temperantie/purpura iustitie/⁊
cocco bis tincto fortitudinis/hyacintho celestis pru
dentie debet esse compositus ⁊ ornatus: inter celum ⁊
terram per celestium cōtemplationem suspēsus: inter
sanctuarium ⁊ sancta.i.inter ecclesiam triumphantē
⁊ ecclesiam militantē/vel inter deū ⁊ populū medius:
inquantū scz licet iste corporaliter sit in terris/tamen Sa.18.c
mentaliter est in celis. Vn̄ dicit̄: Vsq̄ ad celos attin- Deu.1.a
gebat stans in terra. Et Deute. Ego autem sequester
⁊ medius fui ⁊c. Acubus/idest compunctionibus ti-
moris diuini/vel cum mundi tribulationibus debet Psal.
esse picturatus: qr sicut in psal. dicit̄: Multe tribula- 33.d.
tiones iustoꝝ. Byssus em̄ seu linum q̄ de terra nasci-
tur/⁊

B tur/ ꝛ cuius viroꝝ.i. cruditas ꝑ artificiū tēperat/ sigt tēperatiā: purpura q̄ decet reges/ sigt iustitiā: cocc⁹ coloris ignei: q̄ fortissimū est elemētū: significat fortitudinē. Hyacinth⁹ vero, coloris celestis/ sigt prudentiā q̄ scꝫ inter alias virtutes magis appropinquat ad celestē ꝛ spūalē naturā. Tales ergo colores debēt veluꝫ tabernaculi.i. prelatū vel quēlibet iustū ꝯponere: ac⁹ diuini timorꝭ vel mūdane tribulatōis/ dꝫ cū pūgere ꝛ depigere: ꝛ i ipo flores virtutū īserere: aīalia vero.i. bestialia ꝛ carnalia vitia abdicare: cōtemplatio dꝫ eum in altū suspendere: charitas vero ꝛ cōcordia debēt eū medium inter deū ꝛ populū collocare: ꝛ sic eccl'ie poterit dicere illud Ezech. vbi dn̄s loquens ecclesie dicit sic. Eze.7.b Byssus varia de egypto texta est tibi in velū vt poneretur in malo. Hyacinthus et purpura de insulis elisa/ facta sunt operimētū tuū. Velum em̄ hyacinthinum ꝛ byssinū in malo nauis ponitur/ qn̄ iust⁹ ad ꝯtēplationē erigitur/ vel ꝑ cōtēplationem leuat. Aliter. ¶ Vel sic/ dic ꝙ byssus cādida est castitas: coccū bis tinctū est charitas: q̄ scꝫ debet eē bis tincta/ inquātū ad deū et proximū est extenta. Purpura rosacea est patiētia que more rose quanto plus teritur/ tanto magis fragrat. Hyacinthus celestis coloris/ est celestis conuersatio seu honesta apparentia: ꝛ cetera ꝑ omnia sicut supra. C Cortine que et tentoria quandoqꝫ dicunt/ sunt decem facte de quatuor dictis coloribus: que scilicet simul cum ansulis hyacinthinis ꝛ anulis aureis inuicem iuncte erant: ita ꝙ se immediate contingebant Ista autem saga cilicina vndecim immediate supposita sequebantur a quibus simul iunctis tabernaculum iterum tegebatur. Sed quia de modo tegēdi varie inter doctores scribitur: igitur obmitto hoc soluꝫ addens: ꝙ cortine que decem simul erant: q̄libet fuit mensure decemocto cubitorum in lōgitudine: ꝛ quatuor in latitudine. Saga vero que erant vndecim numero triginta cubitos longitudinis habebant: quatuor vero in latitudine continebant. Allegoria. Ista duo scꝫ cortine ꝛ saga/ significant vel significare possunt duos status hominū/ qui sunt in tabernaculo ecclesie militantis: videlicet ꝑfectos ꝛ imperfectos. Viri autem perfecti sunt quasi cortine: qui scilicet de quatuor coloribus idest de quatuor predictis virtutibus componuntur. Vide supra capitulo precedenti. Qui scilicet decem dicuntur/ eo ꝙ decem mandatorum opera prosequuntur. Dicuntur etiam habere octodecim cubitos longitudinis: qui numerus constat ex duodecim et sex: ad denotandum ꝙ duodecim articulos fidei debent credere/ et sex misericordie opera facere. Quatuor etiam cubitos habent latitudinis/ inquātū isti solent quatuor euangeliorum consilia adimplere. Isti etiam ansulas hyacinthinas idest bonas ꝛ celestes affectiones habere noscuntur: quibus anulis aureis idest desyderijs charitatiuis mediātib⁹ subijnuicem perspacem ꝛ concordiam vniuntur: ꝛ per perfectam amicitiam coniunguntur. Job. 41.b. Unde Job. Una vni coniungitur ꝛ nec spiraculum quidem incedit ꝑ eas. D Viri autem inperfecti/ rudes ꝛ incompositi designantur ꝑ saga hispida atqꝫ grossa: qui bene ꝑ numerū q̄ trāsgreditur decalogū.i. ꝑ vndenariū designant: pro eo ꝙ isti mādata plerūqꝫ trāsgrediūtur: triginta tamē habēt cubitos longitudinis: pro eo ꝙ fidē credūt simpliciter trinitatis: quatuor vero cubitos in latitudine habuisse dicuntur/ pro eo ꝙ quatuor euangeliorū doctrinā simpliciter profitentur. Isti ergo erāt exterius opertorium/ quod plus q̄ cortine ventis et pluuijs erat expositum: pro eo ꝙ tales simplices agriculturis ꝛ laboribus exterius exponūtur. Cortine vo i. ꝑfecti viri/ scꝫ religiosi ꝛ clerici: intus ad cōtemplationis officiū retinentur. Ista aūt saga simul iuncta dicuntur esse/ pro eo ꝙ tales per charitatis iuncturā debent se inuicem colligare. Quia breuiter siue sit cortina siue sagum idest siue sit quis perfectus siue imperfectus/ vel laicus vel religiosus vel secularis/ contemplatiuus vel actiuus/ per charitatem debent simul iūgi: et per pacem ꝛ concordiā copulari. Un̄ dr̄. Pueri mei mecū sunt in cubili. Lu.11.a

Aliter. ¶ Vel dic ꝙ quatuor opertoria tabernaculi.s. cortine/ saga/ pelles rubee/ pelles hyacinthine: significāt quatuor fideliū stat⁹. Cortine em̄ significāt virgines ꝛ innocētes. Saga designant penitētes ꝛ eremitas: pelles rubee martyres ꝛ pro christo sanguinē fundētes: pelles vero hyacintine cōfessores ꝛ doctores ꝛ celestia ꝯtēplātes. Eodem cap.g. ¶ Precepit dn̄s fieri tentoriū in introitu tabernaculi a parte oriētis.i. velū aliud de q̄tuor ꝑdictis colorib⁹.s. purpura/ cocco bis tincto/ hyacintho ꝛ bysso retorta: ꝑcepitqꝫ fieri quinqꝫ colūnas de lignis sethim: ipsasqꝫ auro vestiri ꝑcepit: ipsarum capita mādauit fieri aurea/ bases eneas: velūqꝫ ante columnas appēdi ꝛ duci precepit. E

¶ Dic ꝙ ꝑ istud tentoriū intelligit lex diuina vel etiā sacra scriptura q̄ scꝫ ex quatuor constat colorib⁹: eo ꝙ quatuor exponitur intellectib⁹. Quinqꝫ vero colūne patres veteris testamēti/ ꝛ omnes iudeos designant: qui quinqꝫ librorū moysi doctrinā cōfitent ꝛ tenēt: q̄ s. de lignis setim.i. fortes ꝛ imputribiles fuerūt: ꝛ auro tecti dicūtur/ pro eo ꝙ ꝑ sapiam splenduerūt. Allegoria. Isti ergo sunt qui in introitu tabernaculi.i. in ꝑncipio ecclesie militantis fuerūt tentoria.i. legis diuine sustentatores: sed pro certo modo sunt ipsi⁹ improbi desertores: q: scꝫ iudei primitus fuerūt boni/ nūc vero mali et obstinati sunt facti: ꝛ propter hoc bene dicitur/ ꝙ iste colūne habuerunt capita aurea idest bonū principium et ingressuꝫ: bases autem habuerunt eneas/ inquātū habent reprobum terminū et egressum. Caput em̄ aureum in bases eneas terminatur: qn̄ qui bene incipit/ minus bn̄ finit. Gal.3.a Alt.3.a Ideo iudeis potest dici illud Apostoli. Sic stulti estis insensati galathe/ vt cū spiritu ceperitis carne consumamini. ¶ Vel dic qd̄ quinqꝫ columne significant prelatos vel ꝑdicatores: qui scilicet quinqꝫ sensus corpales bn̄ cohibent et regunt quinqꝫ libros moysi spūaliter intelligūt ꝛ exponunt: christi quinqꝫ vulnera deuote meditātur ꝛ recolunt. Unde de Mathathia qui christū designabat/ 1.Mac.2.a. dicitur quod ipse habebat quinqꝫ filios. f Isti etiam colūne dicuntur/ pro eo ꝙ ipsi ad modum colūne per stabilitatem firmi/ per veritatem pleni/ ꝑ iustitiā recti ꝑ patientiam tribulationū scripti/ ꝑ exempla sanctoꝝ imaginibus picti esse tenentur: vt per eos alij in fide et moribus firmiter sustententur. Ps.74 a. Psalm̄. Ego confirmaui columnas eius. Igitur dico quod ante tabernaculum ecclesie debent quinqꝫ columne idest ꝑlati ꝛ predicatores stare/ ꝛ tētorium scripture legis vel etiam dei sustinere: ita ꝙ capita eoꝝ idest principia/ debent esse aurea scilꝫ ꝑ sapiētiam: bases vero.i. fines debēt esse erei/ ꝑ doctrinam ꝛ eloquētiam. In principio enim est sapiētia colligēda: tandē vero doctrina et eloquentia est habenda. Aurum enim sapiētiam significat: es vero quod sonorum est/ eloquentiam significat: sicut de statua Nabuchodonosor in Daniele dicitur: qd̄ caput habuerat aureum: ventrem vero habebat ereum. Dan.2.c. Velum ergo in talibus columnis

debet pēdere.i.innocētia ⁊ mūdicia/ꝓ eo scȝ qꝛ p̄dica
toꝛ ⁊ prelatus teneant pre alijs mūdi/casti ⁊ innocētes
Ezech. esse. Vn̄ Ezechie. Byssus varia de egypto tecta est ti=
27.b. bi in velū. Contrarium tn̄ ꝓh dolor pōt hodie dici de
Mat. multis: iuxta illud Matth. Velū templi.i. castitas/
27.f. scissum est a summo vsq₃ deorsum.

¶ Capitulum vicesimumseptimū Textus: facies et altare de lignis sethim. Moralitatum Capitulum. XIX

Histo= ria
PRecepit dn̄s fieri altare holocaustoꝝ/scȝ ꝓ=
pe ingressum tabernaculi ad oriētē intātum
ꝑut dicit Comestor: ꝙ sacrificātes poterant
videre ad interiora tabernaculi.s. vsq₃ ad ve=
G lum. Erat eñi illud altare ad modū vnius arce q̄dra=
te factū: ⁊ q̄tuor ligneis parietibꝰ/scȝ de lignis sethim
cōpositū/laminis ereis circūquaq₃ vestitū. Erat etiā
q̇nq₃ cubitoꝝ in lōgū/⁊ q̇nq₃ cubitoꝝ in latū/triū vō
cubitoꝝ interius cōcauū/inane ⁊ vacuū ⁊ nō solidū: in
quatuor angulis quatuor recuruis cornibꝰ ex ipso ꝓ=
cedētibus isignitū: ⁊ quatuor circulis ereis ex vtraq₃
parte q̇bus vectibus impositis portaret/ornatū. In=
fra vō erat craticula ferrea q̄ in medio pēdebat. A pte
vero orientis erat in altari fenestrula ꝑ quā ligna im=
ponebant ⁊ ignis fiebat: q̄ scȝ sacrificia.i.carnes iposi
Leui. tas cōburebat. Ignis etiā ibi iugiter ardebat. Et si=
6.b. cut dicitur: Leui. Sacerdos ip̄m de lignis impositis
Mora ꝑ dies singulos nutriebat. ¶ Igit dicamus moralr/
litas ꝙ altare significat virū iustum/vel etiā cor ⁊ mentem
seu ꝯsciam viri iusti. Et primo q̇dē illud debet esse āte
tabernaculū paradisi ꝑ ꝯtēplationē ⁊ affectionē. De=
bet esse de lignis sethim incremabilibꝰ ⁊ imputribili=
bus ꝑ patiētiā/ꝑ perseuerātiam ⁊ ꝑ durationē. Debet
esse factus ad modū arce ꝑ charitatē/capacitatē ⁊ cō
tentionē: qꝛ scȝ charitas ꝯtinet infra se deū ⁊ ꝓximū.
Debet esse ꝯcauū ꝑ ꝓfundā humilitatē ⁊ subiectionē.
Debet esse vacuū ꝑ spūalē paupertatē ⁊ terrenoꝝ ab=
dicationē. Debet eē nō solidū ꝑ sanctitatis p̄sumptio
nem: sed potius inane ꝑ timorē ⁊ ꝑ suijpsius iudiciū/
scilȝ q̄tum ad ꝓpriā reputationē. Debet esse laminis
ereis vestitū ꝑ sonorā alioꝝ reprehensionē/ad bonoꝝ
vocationē ⁊ p̄dicationē. Ad istud eñi sonare pertinet/
alios ad iustitiā p̄dicando trahere ⁊ vocare: exemplo
philippi/q̄ vocauit nathanaelē: ⁊ marthe q̄ vocauit
Jo.1.f. mariā. Vn̄ illud Hiere. Cor meū ad moab quasi fistu
Jo.11.d la cris sonabit. Istud altare quatuor debȝ habere cor
Hiere. nua.i.quatuor virtutū cardinaliū laudē ⁊ gloriā: que
48.f. scȝ ex eo debēt esse ꝓcedētia/inq̄tū cornua sue virtutis
⁊ glorie insunt ei ꝓpter ꝓpriā iustitiā/nō ꝓpter hypo
crisim aut fallaciā. Recurua debēt esse.i.in se reflexa ꝑ
sui reductionē ad ꝓpriā ꝯscientiam.i.ꝑ oīs elationis
repressionē ⁊ tēperantiā. Quatuor debet habere anu=
los.i.quatuor euāgelioꝝ doctrinā ⁊ sciētiā: ⁊ sic qua=
dratum debet esse ꝑ stabilitatē ⁊ ꝯstantiam: qꝛ reuera
Psal. cornua iustoꝝ.i.gloria ⁊ honor eoꝝ: de q̇bus in Psal.
74.b. dicitur: Exaltabuntur cornua iusti: debent ab ipso ⁊ a
ꝓpria virtute ⁊ iustitia ꝓcedere/⁊ nūq̄ ad mūdi lau=
dem se extendere: sed in seipsam ad ꝯsciētiam reflecte=
re: ⁊ in seipso quiescere/⁊ abscondendo suā iustitiam
se curuare: decor eñi tabernaculi erat sub sagis: et oīs
gloria filie regis ab intus. Unde dicit Ps̄. Cōstituite
Psal. diem solēnem in condensis/vsq₃ ad cornu altaris. Vn̄
117.b. illud Augus. in sermo. Tunc vnusquisq₃ tm̄ in seipso
habebit gloriā/⁊ nō in altero. Item istud altare debȝ
habere craticulā ferreā ad modū retis: idest dolorem
contritionis: q̄ tn̄ debet suspēdi catenulis spei/venie
et remissionis. Debet habere fenestrā ab oriente.i.ap=
turam fidei ⁊ discretionis: vt scilȝ ibi recipiant ligna
bone doctrine ⁊ exemplaris aliene ꝯuersationis: ⁊ vt
sic ibi accedatur ignis diuine charitatis ⁊ dilectiōis:
⁊ vt sic ibi crementur ⁊ castigentur carnes cuiuscūq₃
carnalis delectationis: homoq₃ in altari ꝓprij cordis
de seipso faciat holocaustum spūalis oblationis: de
quo in Psal. dicitur: Sacrificiū deo/spūs ꝯtribulatꝰ Psal. 50.d.
Craticula eñi supra quā carnes assant/dolorē contri=
tionis designat: q̄ ad modū retis oculata dicitur: eo
ꝙ purgata quasi spūales feras inuoluit: ⁊ districte ve
natur ⁊ ligat. Hanc catene spei ⁊ diuine misericordie
sustinēt: ne ꝑ desperationem cadat: exēplo Laurētij q̄
dicebat. In craticula deum nō negaui. Itē necesse est
ꝙ istud altare cordis habeat debitas dimēsiones vir=
tutum: vt scȝ habeat q̇nq₃ cubitos in longitudine.i.
quinq₃ plagarum christi memoriā ⁊ cōpassionē: q̇nq₃
cubitos in latitudine.i.quinq₃ sensuū corporaliū debi
tum regimē ⁊ cohibitionē: tres vero cubitos in ꝓfūdi
tate.i.sancte trinitatis fidē vel trium virtutum theo
logicarū ordinē ⁊ ꝑfectionem. Talibus ergo circūstā
tijs debet esse edificatum altare cordis nostri ⁊ talibꝰ
virtutibus preparatum: vt ibi fiat sacrificium bonoꝝ
operum deo gratū. Unde in Gen̄. Edificauit iacob al Gen. 35.
tare ibi dn̄o: ⁊ appellauit nomen loci illius domꝰ dei. a.
In isto ergo altari.i. in corde et conscientia viri iusti
debet ignis charitatis perpetuo viuere/⁊ nūq̄ ibi de=
ficere. Quod vt melius fiat/sacerdotes ⁊ prelati ⁊ pre
dicatores debent ligna.i. exempla et documenta/vel
etiam subuentionis ⁊ elemosynarum beneficia con=
tinue ministrare: vt scȝ possint istum charitatis ignē
in malorum cordibus enutrire. Leuiti. Ignis in alta Leu. 6.
ri meo semper ardebit: quē nutriet sacerdos subijciēs B
ligna per singulos dies. Et sicut vectes recti immit=
tebantur ab vtraq₃ parte in angulis altaris q̇bus por
tabatur altare: sic vere iustus debet habere duplicem
vectē.i.duplicem iustitie rectitudinem: vnā scȝ ad pre
miandum bonos: aliā ad puniēdum malos: ⁊ hoc a
dextris ⁊ a sinistris.i.indifferenter respectu diuitum ⁊
respectu pauperum/sine acceptione personarū vt sic
a ministris.i. angelis in celum facilius deferatur: qꝛ
reuera isti duo vectes.i. duplex iustitia qn̄ in anulis
affectionum cordis inseritur ⁊ radicatur/facit homi=
nem in celum portari: ⁊ coram deo ab angelis presen
tari: ⁊ etiam in presentia principum ⁊ magnatum per
famam ⁊ opinionē deferri: ⁊ in statu suo debito sine Psal.
offendiculo sustineri. Psal. In manibus portabunt 90.c.
te: ne vnq̄ offendas ad lapidem pedem tuum. Lapi= Eodem
dem dico.i.ad damnationis duritiam. ¶ Circa altare cap.a.
holocaustoꝝ erant multa instrumenta necessaria: scȝ
vectes ad altare portandum: forcipes ad ignem p̄pa=
randum ⁊ faciendum: ignium receptacula ad ignem
ad altare thymiamatis deferendum: lebetes ad cine=
res colligendum: fuscinule seu tridētes ad carnes sa=
crificiorum sup ignem regendum ⁊ ordinādum: nec Mo...
non ad eas de caldario extrahendum. ¶ Sic vero cir
ca altare cordis nostri multa instrumenta spiritua=
lia.i.multe virtutes necessarie esse probantur. Et pri=
mo quidem forcipes: que significant dolorem con=
tritionis: que scilȝ duo habet more forcipis brachia:
inquantum dolet de commissione mali ⁊ de omissio= C
ne boni. Unū: rego clauum in medio.i.spem venie seu Hiere.
propositum non reiterandi. Hiere. Duplici contritio 17.c.
ne contere eos domine Secūdo debēt ibi eē recepta=
cula

cula/ignium: q̃ significāt memoriā charitatis sancto
rum martyrū: et maxime Laurentij/ et aliorum igne p
deo cōbustorum. Uel etiam memoriam ignis. i. pas-
sionis christi et aliorū. Dicit ibi tertio: fuscinule seu
tridentes/ q̃ significant virtutē diuini timoris/ et etiā
exterioris carnis afflictionē: quia scʒ timor et penitē-
tia carnes. i. carnis voluptates solent pungere: et eas
de caldario concupiscētie extrahere: et in ignē spūalis
contritionis cōcremare. Et etiam tres dētes habere
dicitur inquantum penitentie tres partes tenere pro
batur: scilicet cōtritionē/ cōfessionē et satisfactionē: q̃-
bus sicut quibusdam dentibus carnes. i. carnales de
caldario diaboli extrahuntur. Quarto necessarie sūt
lebetes/ q̃ significant memoriā mortis: quia scilicet
cineres nostre resolutionis debēt per memoriā recol-
ligi: et in loco mundo idest mūda cōscientia reponi.
Quinto ibi sunt necessarij vectes ad ipsum portandū
scilicet spes eterne saluationis: q̃ scilicet duplex est: in
quantum scʒ necesse est sperare euasionē pene inferni/
et acquisitionē glorie paradisi. Et sic si altare cordis
nostri habet ista quinq̃ instrumenta: scʒ dolorē et cō-
tritionē passionis christi/ et sanctorū recordationē: pe
nitētiam seu carnis macerationē: mortis nostre con-
syderationē: salutis future spem et affectionē: digne
poterunt ibi sacrificia spiritus cōtribulati offerri: et
bona opera dño immolari: et igne charitatis et sancti
spiritus cōcremari. Ita qd tunc poterim9 dño dicere
D illud Psal. Lauabo inter innocentes manus meas:
Psal. et circundabo altare tuū domine. ¶ Uel si vis/ dic q
25.b. altare est vir iustus/ ad immolationē bonorum operū
spūaliter dño dedicatus: et cetera per oīa sicut supra.
Aliter. ¶ Uel si vis dic in malo: qd altare potest significare
malū pricipē vel platū: in quo vel per quē carnes alio
rum cremantur: et penis et afflictionibus affliguntur
Isti ergo habent multos subseruientes sibi: et primo
quidē forcipes. i. paruos balliuos: qui nō conātur ni
si ignē rapinarū. i. exactionū et accusationū succēde-
re. Alij vero sunt igniū receptacula. i. iudices vel ma
iores: q̃ accusationes acceptas solent audire et recipe
re/ et ad maiores referre. Alij vero sunt sicut fuscinule
idest mali determinatores: qui carnē. i. subditorū sub
stantias habēt extrahere et rapere. Alij sunt sicut lebe-
tes: scilicet notarij vel consiliarij: qui cineres habent
seruare idest memoriā accusationū habent inregistra
re: vt non obstante punitione iam facta: possint alīs
si necesse sit: ipsos propter hoc iterum impugnare. Fi
naliter autē veniunt alij q̃ sunt sicut vectes q̃ portant
eos. i. adulatores et mali confessores: qui scʒ istos nō
solēt corrigere: sed poti9 supportare: et mala facta eo-
rū vel dissimulare vel cōmendare: et sic solent eos sua
Zacha. uiter transducere ad infernum et reportare. Unde za-
5.b. cha. Quo iste deferunt amphoram? Et dixit ad me:
c vt edificetur ei locus in terra sennaar. Et sic igit istō
altare diaboli multis malis instrumentis instruitur:
et a multis malis familiarib9 frequētat. Istō ē ergo
altare cornutū p supbiā/ inane p vanā glām/ vacuū p
virtutū carētiā/ ereū et sonorū p iactātiā et impatiētiā:
igne repletū p auaritiā/ carnib9 cōburēdis aptatū p
carnalē luxuriā et c. Uide textū ca. pcedēti Ideo de tē-
plo et altarib9. i. de moderna ecclesia et multis malis
principib9: pōt dici illud Macha. Tēplū luxuria ple
Mac. nū erat et comessationibus. et altare illicitis q̃ lege p-
6.a. hibebātur plenū erat. ¶ Uel dic q altare sigt ecclīaʒ:
Allego. q̃ dʒ habere q̃tuor āgulos: et quatuor cornua et c. Po
ne oīa q̃ sunt supra capitulo pcedēti. Et circa se dʒ ha-

bere multa instrumenta. i. multarū psonarū gña: scʒ
forcipes. i. pdicatores: q̃ ignē charitatis habēt face-
re in alijs ardere et lucere: q̃ habēt duo brachia. i. sciē-
tiam vtriusq̃ testamēti cū vno clauo: idest consonan-
tiam vtriusq̃ Igniū receptacula sunt illi: qui ignem
tribulationis christi et martyrum: ignēq̃ infernaliū
tormentorum recolunt. Lebetes sunt illi: qui cineres
proprie mortis accēdūt. Fuscinule sunt boni iudices
qui carnes. i. carnales pungunt et extrahunt de calda
rio pcti. Uectes vero qui oīa supportant/ sunt prelati
qui altare ecclesie sustinent atq̃ portāt. Dēs autē isti
debēt esse erei. i. firmi et solidi/ inq̃tum in bono semp
perseuerare debent. Unde Iob. Nunq̃d cum eo fabri Iob.
catus es celos/ qui solidissime quasi ere fundati sūt. 27.b.
Talia ergo instrumenta: idest tales persone: debēt al
tare domini idest ecclesiam frequentare: dicentes il- Psal.
lud psal. Introibo ad altare dei: ad deuʒ qui letificat 42.b.
iuuentutem meam. ¶ Cum dñs duo altaria fieri mā Eo. ca.
dasset: scilicet altare holocausti et thymiamatis: pri- f
mum exterius vbi carnes immolabantur et cremabā
tur. Secundum scilicet infra tabernaculum: vbi incē
sum et thymiamata adolebantur: sic tamē fiebat q de
altari exteriori portabatur ignis ad interius/ vt ibi-
dē adoleretur incensum. ¶ Sic vero cum dñs ordina
uerit duo altaria. i. duplicem ecclesiam: scilicet mili-
tantē/ vbi carnes nostras habemus p penitentiam cō
burere et affligere: et interiorē q̃ est i tabernaculo pa- Anago
radisi: idest ecclesiam triumphātē: vbi thus orōnis et gia.
thymiama odorose deuotionis dño offeruntur. Istō
tamen verū est: q ignis charitatis et dilectionis de
exteriori transfertur ad interiorem/ et de altari holo-
caustorum ad altare thymiamatum et odorosorum q 1. Cor.
scilicet charitas fm apostolum/ nunq̃ excidit: immo 13. c.
illa eadē q̃ hic in cordibus fidelium incipit: ibi durat
et perficitur: et que in ecclesia militāte nascitur: in triū
phante cōpletur. Et nota si vis: q multa fuerunt que
istam duplicē ecclesiam significabant: scʒ Primo de
sertum et terra promissionis. Secūdo tabernaculum
in deserto laboris: et tēplum tandē factū in loco pa-
cis et quietis. Tertio ipsum tabernaculum significat
vtrāq̃: videlicet q̃tū ad duas suas ptes. s. sactā et sctā
sanctorum. Quarto duo altaria: sicut hic. Quinto
atrium exterius: et tabernaculum interius: sicut hic
patebit: et multa alia valde et c. ¶ Uel dic q talis dua Aliter.
litas significat duplicē statum ecclesie militantis: scʒ
statum laicorum: qui est exterius: et statū clericorum/
q̃ est interius. Uel etiā duplicē clericorū statū: scʒ cle-
ricos seculares: et clericos regulares. ¶ Uel dic q ista G
sunt duo mandata charitatis: vel etiā duo testamēta Aliter.
quorū scʒ vnū est altero pstantius: et vnū se habet ad
primum sicut exterius: aliud ad deuʒ sicut interius.
De testamēto etiam vetus se habet sicut exterius et p-
cedens/ q̃tū ad sensum literalē. Nouum vero sicut in
terius et dignius et succedēs/ q̃tū ad intelligētiā spūa Mat.
lē. Ista sunt etiā duo cherubin et c. Et breuiter sicut di 22.d.
citur In his duobus pendet tota lex et prophete. Eodem
¶ Precepit dñs fieri atriū iuxta tabernaculū ad me- cap.b.
ridiem cētum cubitorū in lōgitudine: et quadragita
cubitorum in latitudine cōpositum. s. de tētorijs et co Histo
lūnis: Erant autē tētoria p circuitum de bysso retor- ria.
ta: que. s. per circūitū sup colūnas stabāt: et a summo
vsq̃ deorsum quinq̃ cubitis depēdebant. In circūi-
tu vero ab vtroq̃ latere centum cubitis: et ab vtroq̃
capite quinquaginta circumibant. Ab vtroq̃ vero
latere viginti columne laminis argenteis cooperte

capitibus argenteis cum celaturis varijs adornate:
basibus aũt ereis sustẽtate: ꝛ in altũ q̇nqꜫ cubitis mẽ-
surate. In latuz vero decẽ colũne statuebant: quatuoꝛ
in introitu orientali ceteris preeminebant: in quibus
quoddam velũ de p̃dictis quatuoꝛ coloꝛib9 poneba-
Nota. tur. ¶ Dic si vis/ ꝙ atrium iuxta tabernaculum signi-
ficat religionẽ iuxta ecclesie sancte sedem. Colũne ei9
significant p̃latos. Cortine vero seu tentoria/ signifi-
cant subditos. Debẽt ergo iste cortine esse de bysso re
torta: ꝓpter candorem ꝛ nitorem duplicis castitatis.
Debent circũdare atriũ religionis per officium bone
B sedulitatis. Debent depẽdere a colũnis. i. a prelato ꝑ
subiectionem oĩs humilitatis. Debẽt habere q̇nqꜫ cu
bitos in altum ꝑ q̇nqꜫ sensuum custodiã. Debent ha-
bere centum cubitos in lõgum. i. ꝑfectam ꝑseuerãtiã.
Debẽt habere q̇nquaginta cubitos in latum. i. in iu-
bilei seu eterne q̇etis spem ꝛ letitiã. Ante vero iter eos
debet esse velũ depictũ. i. pictura totius honestatis: q̄
q̃tuoꝛ coloꝝ. i. q̃tuoꝛ virtutũ cardinaliũ hꝫ pulchritu
dinẽ ꝛ decẽtiã: ita ꝙ de istis religiosis possit dici illud
sup̃. ca. p̃cedenti/ vbi dicitur: Facies cortinas de bysso
retorta/ hyacintho ꝛ purpura/ coccoqꜫ bis tincto va-
riatas. Colũne autẽ iste scꝫ p̃lati/ vel perfectiores ꝛ fir-
miores religiosi/ debent esse vestiti lamina argẽtea ꝑ
pure intentionis nitorẽ: basi vero erea ꝑ ꝯstantis fir-
mitatis vigorẽ: q̇nqꜫ cubitoꝝ altitudinis ꝑ q̇nqꜫ sen-
suum custodiam ꝛ tenorẽ: celaturas etiã virtutum de-
bent habere ꝑ bonoꝝ exemploꝝ ostensionem ꝛ splen-
dorem. Inter ipsos etiã p̃latos debẽt esse quatuoꝛ al-
tiores. i. aliqui alijs eminẽtiores ꝛ perfectiores. In q̇-
bus scꝫ velum variatũ diuersaꝝ virtutuꝫ. i. regula/ lex
vel discipline obseruantia debet p̃ncipaliter pẽdere ꝑ
omnimodã iustitiam ꝛ rigorẽ: vt sic cuilibet tali colũ
ne. i. cuilibet p̃lato vel ecclesiastico solido vel firmo di
Hiere. catur illud Hiere. Dedi te hodie in ciuitatem muni-
I. d. tam/ ꝛ in colũnam ferream/ ꝛ in murũ ereum suꝑ oẽm
terram: ꝛ p̃liabuntur aduersus te: ꝛ p̃ualere non pote-
runt. In tabernaculo erant colũne in tribus locis. i.
quatuoꝛ interius in sanctuario/ que sustinebant velũ.
Item quinqꜫ exterius in tabernaculi ostio/ que susti-
nebant tentorium. Itẽ sexaginta foris in atrio que su
stinebant cortinarum byssinarũ ambitũ. Istud tñ ad-
A uerte/ ꝙ prime quatuoꝛ columne sanctuarij que erant
quatuoꝛ/ erant deaurate cum capitibus aureis: ꝛ ba-
ses habebant argenteas. Secunde que erant colũne
tabernaculi que erant quinqꜫ/ erant deaurate cum ca-
pitibus aureis: ꝛ bases habebãt ereas. Tertie colum-
ne atrij erant eree indute cum capitibus ereis: ꝛ bases
habebant ereas. Ubi aduertendum/ ꝙ colũne quãto
erant in loco digniori ꝛ secretiori: tanto erãt numero
pauciores: sed tanto eraut numero p̃ciosiores/ qd̕ ptꝫ
quia prime colũne sanctuarij nõ fuerunt plus q̃ qua-
tuoꝛ/ tabernaculi quinqꜫ/ atrij sexaginta. Prime etiaꝫ
bases habebant argenteas. Secunde ereas. Tertie to
te ereate vel eree fuerunt. Igitur dicamus ꝙ columne
significant viros iustos. Unde Apoca. Qui vicerit fa
Apoca. ciam illum colũnam in templo dei mei. Sed ꝑ certo
3. c. s̃m ꝙ sunt tres locoꝝ distinctiones: s̃m hoc sunt ista-
rum colũnarum scꝫ iustoꝝ diuerse cõditiones: ꝛ ideo
cum tria sunt p̃cipue iustoꝝ loca: scꝫ sanctuarium/ pa
radisus/ tabernaculum exterius. i. religio: atriũ. i. ec-
clesia secularis: constat ꝙ pauciores sunt in primo q̃
in secundo ꝛ tertio/ ꝛ in secundo q̃ in tertio: qꝛ scilꝫ in
sanctuario paradisi non sunt nisi quatuoꝛ. i. nisi illi q̄
quatuoꝛ euangelioꝛum doctrinam tenuerunt: q̄ qua-

tuoꝛ virtutes cardinales habuerunt: et qui quatuoꝛ
dotes corporis meruerunt. In tabernaculo perfectio
nis seu ꝑfecte religionis sunt plures/ scꝫ quinqꜫ: scilꝫ B
oẽs illi qui quinqꜫ sensus debite cohibere nouerunt:
vel qui quinqꜫ libꝛos moysi spũaliter impleuerũt. Uel
qui chꝛisti quinqꜫ vulnera in memoꝛia tenuerunt. In
atrio autẽ ecclesie sunt sexaginta. i. generaliter oẽs
illi qui sexies decem habent. i. qui sex pietatis opera
habent. Uel q̄ sex diebus bonos laboꝛes sustiuẽt: et q̄
denarium decalogi beneviuendo cõplent. Istud igit
est verum/ ꝙ primi sunt p̃ciosiores secũdis ꝛ tertijs: ꝛ
secundi tertijs: licet plures sunt tertij q̃ secundi: ꝛ se-
cundi etiam q̃ primi: qꝛ scꝫ plures cõtinet ecclesia q̃
continet patria: ꝛ plures habet secularium conditio
etiam q̃ perfectionis religio. Esa. Multi filij deserte Esa. 54
magis q̃ eius que habet virum. Et alibi: Multi sunt a.
vocati/ pauci vero electi. ¶ Sicut patet hic ꝛ in capi- Mat.
tulo p̃cedenti: fuerunt tria vela de quatuoꝛ coloꝛibus 20. b.
p̃ciosis facta: scꝫ bysso retorta/ cocco bis tincto/ pur- Ca. 10.
pura ꝛ hyacintho: scꝫ vnũ qd̕ pendebat ante arcã san ꝛ 27.
ctuarij. Secundum/ qd̕ pendebat retro mẽsam ꝛ can-
delabꝛum/ scꝫ ad tabernaculi introitum. Tertium qd̕
pendebat super quatuoꝛ altas colũnas ad atrij exte-
rioris ingressum. ¶ Sic vero cum ecclesia militãs ha Allego-
beat tres partes: scꝫ sanctuariuꝫ/ tabernaculũ/ ꝛ atriũ ria.
i. religionem/ que debent esse sanctuariuꝫ sanctitatis
cum arca clause humilitatis et altari diuini cultus/
oꝛationis ꝛ bonitatis. Item ecclesiam q̄ debet esse ta
bernaculum: que debet continere mensam pietatis/ ꝛ
candelabꝛum doctrine ꝛ veritatis. Item seculariũ sta C
tum/ qui debet esse atrium exterius: qui scꝫ debet ha-
bere colũnam/ scꝫ fidei firmitatem: ꝛ tentoꝛia byssina
i. conscientie ꝛ mundicie puritatem. Illud tamen est
verum/ ꝙ in vtroqꜫ statu/ gradu ꝛ loco inueniunt vela
picta ꝛ coloꝛibus preciosis conscripta. i. viri perfecti/
quatuoꝛ cardinalibus virtutibus adoꝛnati: qꝛ scilꝫ ꝛ
apud religiosos ꝛ apud clericos et apud laicos pos-
sunt vela quadricoloꝛia reperiri: ꝛ viri virtuosi/ hone
sti quotidie intueri: sicut patet: qꝛ de quolibet statu
fuerunt martyꝛes: ꝛ etiam cõfessoꝛes: sicut dicit ap̄ls:
Nunquid iudeoꝝ tm̃ est deus? Nõne ꝛ gentilium? im Ro. 3. d.
mo etiam gẽtilium: quasi diceret: nõ potest vnus sta-
tus ꝯtra alium p̃sumere: qꝛ vbiqꜫ potens est deus suã
gratiam influere: ꝛ sua vela quadricoloꝛia seminare.
¶ Uel dic ꝙ ista tria significãt tres saluandoꝝ status Aliter.
scꝫ continentes/ p̃latos ꝛ coniugatos: vel religiosos/
doctoꝛes ꝛ laicos ꝛc. sicut supꝛa. ¶ Uel dic ꝙ ista tria Anago
scꝫ tabernaculũ/ sancta/ ꝛ sctã sanctoꝝ/ significãt tres ge.
saluandoꝝ status: scꝫ statum penitentie/ statum iusti-
tie/ ꝛ statum gloꝛie: exẽplo ciuitatis hierusalẽ: que p̃-
mo fuit dicta iebus. i. conculcatio quo ad ecclesie pe-
nitentes tandem salẽ. i. pax ecclesie quo ad iustos: tã-
dem hierusalem. i. visio pacis ecclesie quo ad beatos.
Et sic quo ad ista tria sumunt aliqui illud Esa. Si re- Esa. 30.
uertamini ꝛ quiescatis/ salui eritis. Reuerti enim si- d.
gnificat penitentiam: quiescere iustitiam: in qua scilꝫ
homo quiescit a vitijs in conscientie tranquillitate:
saluatio autem significat gloꝛiam: salui inquit eritis. Aliter.
Et si vis dilata sicut supꝛa eodem modo. ¶ Uel dic ꝙ D
ista vela que in ingressu super columnas stabant/ si-
gnificant prelatos qui custodiunt ecclesiarum ingres
sum: inquantum scire debent qui ingreditur vel qui
exit. Isti ergo siue in religione siue in mundo siue in
ecclesia debent esse virtutibus picti/ ꝛ quatuoꝛ virtuti Eod. ca
bus cardinalibus decoꝛati. ¶ Nota ꝙ tabernaculuꝫ
nullum

nullum habebat ostium: immo ab oriente erat aper-
Mora. tum: vbi pendebat vnū coloratum veluz. ¶Sic vero
ecclesia que non claudit gremium penitenti: semper se
debet ⁊ intrantibus ⁊ redeuntibus ⁊ indigentib9 ape
rire: ⁊ nulli beneficium vel misericordiam denegare.
Aliter. ¶Vel dic ꝙ iustus debet esse apertus sacerdoti ꝑ cō=
fessionem: ⁊ pauperi ꝑ eleemosynā/hospitalitatē ⁊ cō
passionem: oībus dans ꝑ nullā fictitiam inuolutio=
nem: dicēs illud Job: Foris non mansit peregrinus:
Job.31. viatori ostiuz meum manifeste patuit. ¶Hic dicit ꝙ
d in atrio quantus erat paries aquilonaris/tātus erat
Eodem australis: in quo notatur ꝙ in ecclesia debz esse nulla
ca.b. personarū acceptio: ⁊ ꝙ tantū debet reputari/⁊ ita be
ne ꝓmoueri pauper vt diues/rusticus vt nobilis ⁊c.
Item sicut oēs columne atrij eiusdē erant fabrice vel
schematis/etiā oēs tabule vel cortine: qꝛ scilz oīa que
erant in tabernaculo/inter se erant similia ⁊ ꝯformia
in genere suo. Sic vere in tabernaculo ecclesie illi qui
sunt eiusdē ꝓfessionis ⁊ gradus/debent esse eiusdē cō
formitatis ⁊ status vt scz in moribus ⁊ habitibus in=
ter se cōueniant: ⁊ oīa in vnum cōcurrant. Unde in ca
pitulo ꝑcedenti dicitur ꝙ vna mensura erat sagorum
Apoca. oium. Et in Apocal. dicitur: ꝙ latera ciuitatis erant
21.c. equalia: quod tamen est hodie contra multos: q̄ scilz
E tam in ecclesia ꝙ̄ in religione alijs nō curāt esse in bo
no similes: sed magis ⁊ in moribus ⁊ in gestibus sunt
ipsis dissimiles ⁊ difformes: ⁊ potissime bonis perso
nis q̄ eos in suis statibus ꝑcesserunt. Contra quos di
Dañ.7. citur: Bestia quā vidi/dissimilis erat bestijs quas añ
b. videram. ¶Paxilli ⁊ oīa vasa altaris erant erea/dici
tur hic. In quo ⁊ oēs paxilli q̄ tabernaculum ecclesie
mediātibus charitatis funibus ꝑ stabilitatē firmant
i. prelati: vasaqꝫ alia. i. religiosi vel clerici: debent esse
erei. i. ꝑ ꝯfessionē/ꝑdicationē ⁊ gratiarū actionē sono
ri ⁊c. ¶Et nota ꝙ paxilli in tabernaculo erāt necessa=
rij ad suspendēdum ⁊ ad dilatandum seu extendēdū/
ad stabiliendum seu figendum. Sic ergo predicatores
vel prelati debēt alios ꝑ contēplationem ⁊ spem cele=
Col.3.a stium sursum suspēdere dicentes illud apostoli: Que
sursum sunt querite: ecclesiā augere ⁊ extendere: ⁊ etiā
per charitatem dilatare ⁊ diffundere: dicentes illud
Esa.54. Esa. Dilata locum tentorij tui: ⁊ pelles tabernaculo=
a. rum tuoꝝ extende. Debent etiā ⁊ ecclesiā ⁊ ꝑsonam fi=
gere: ⁊ in fide ⁊ in moribus ꝯfirmare: ⁊ statum eorum
Ibidē. spūalr ⁊ tēporaliter solidare/dicētes illud: Lōgos fac
funiculos tuos: et clauos tuos consolida. Et de tali
Esa.22. paxillo dicitur illud Esa. Figatur paxillus in loco fi=
dei: quasi diceret: talis paxillus debet esse in fide ⁊ in
g. fidelitate fixus: vt alios melius figat ⁊ firmet. ¶Per
Eodem dnm dictum est moysi sic. Precipe filijs israel vt affe=
capi.d. rant mihi oleum oliuarum purissimum/piloqꝫ con=
tonsum: ⁊ ardeat lucerna in tabernaculo meo iugiter
extra velum: ⁊ collocabunt eum Aaron ⁊ filij eius per
f dies singulos vsqꝫ mane. In vespere aūt accēdebatur
Tropo lucerna in tabernaculo: ⁊ per totam noctem ardebat/
logia. ⁊ tabernaculum illustrabat. In mane vero aduenien
te lumine extinguebatur. ¶Per oleum in sacra scri=
ptura intelligit eleemosyna/vel quodlibet opus pie=
tatis: quia sicut oleum alijs liquoribus supernatat:
lapsos confortat: esurientes cibat: lumini pabulum
ꝑstat: tumores sedat: pugnatores inungit: ⁊ ex amara
radice oliue surgit. Sic eleemosyna alijs bonis ope=
ribus supernatat ⁊ preualet: lapsos et esurientes refi-
cit ⁊ refouet: lumen boni exempli alijs prebet: tumo=
rem aliene superbie contra se sedat: ⁊ ad pugnandum

contra diabolum summe iuuat: dum tamen ex radi-
ce amare. i. ex cordis dolore ⁊ compassione ꝓcedat: vt
sic homo prius mentem super pauperem effundat ꝙ̄
manum ad subueniendum extendat. Dico igitur ꝙ
moyses. i. prelatus vel predicator: debet ꝑcipere filijs
israel. i. christifidelibus/ꝙ ipsi offerant oleum domi=
no/idest opera pietatis: ⁊ ꝙ inde fiat lucerna bonorū
exemploꝝ in tabernaculo ecclesie militantis: quā scz
Aaron ⁊ subditi eius. i. ecclesiastici viri debent preci=
pue accēdere: ⁊ per eleemosynarū subuentionem quā
faciant/debent totum tabernaculum ecclesie/lumine
bonoꝝ exemploꝝ decorare/⁊ alioꝝ oculos illustrare:
quia scz tpe nocturno. i. in tēpore tribulationis ⁊ pau
pertatis debet precipue fieri: quia scz qñ dies ꝓsperi=
tatis vel fertilitatis euenit: tūc potest ista lucerna in=
tercipi ⁊ secludi/quousqꝫ iterum noctez. i. tempus ne=
cessitatis contigerit subinferri: qꝛ scz iusti debēt in no G
cte. i. in necessitatis tempore eleemosynas facere: de die Prouẽ.
vero. i. qñ non est necesse/possunt sine periculo absti- 31.c.
nere. Unde: Non extinguetur in nocte lucerna eius. Aliter.
Vel dic ꝙ lucerna eius significat fidem: que vero sole
oriente extinguitur: quia fides euacuabitur lumine
patescente: ⁊ a splendore veritatis/q̄ erit in gloria ab-
sorbebitur. In nocte eñ huius vite necessaria est lu=
cerna fidei. Tunc eñ cum eterna dies effulserit/nō erit
necesse credere: sed cūcta clara luce poterimus cogno
scere ⁊ videre Esa. Non erit tibi sol amplius ad lucen Esa.60.
dum: nec splendor ignis illuminabit te: sz erit tibi do= d.
minus in lucē sempiternam ⁊c. Non occidet vltra sol
tuus: ⁊ luna tua non minuetur. ¶Hic inueni notatū Mons
ꝙ mōs olíueti antiquitus mōs trium luminū vocaba olíueti
tur: ꝓ eo ꝙ ibi nascebat oleum quo luminaria nutriū mons
tur ⁊ ꝓ eo ꝙ ibi refulgent luminaria templi: ⁊ ꝓ eo ꝙ triū lu=
ille mons rōne altitudinis a sole plus ceteris illumi= minuz.
nabat. Sic vere tria lumina sunt anime necessaria: scz
lux scientie/que ꝑ oleum: lux gratie/q̄ per lumē tēpli:
lux glorie/que per lumen loci notantur.

¶Capitulum vicesimumoctauū Textus: Preceptū est moysi ꝙ applicaret ad se aarō. Moralitatum Capi. XX

Preceptum est moysi ꝙ applicaret ad se aarō Histo.
⁊ filios ei9 de medio filioꝝ israel/vt sacerdo=
tio fungerent. In lib. Num. ꝑcipit/vt leuite Nume.
de medio alioꝝ separētur/⁊ oblati dño ꝯsecrē 6.a.
tur. ¶Sic aliq̄ sacerdotio habēt fungi/⁊ in statu reli= Mora.
gionis vel ecclesie dño ꝯsecrari/⁊ sibi specialr dedicari:
sicut est aaron ⁊ filij eius/⁊ etiā oēs leuite. Hoc est di= h
ctu/ꝙ epi ⁊ clerici ⁊ quicūqꝫ religiosi ⁊ ecclesiastici: de=
bent ante oīa separari de medio alioꝝ/ꝑ sancte vite sin
gularitatē/⁊ ꝑ prestātiorē sanctitatē ⁊ bonitatē: ⁊ etiā
ad literam ꝑ status ⁊ moꝝ/⁊ etiam ꝑ habitus ⁊ gest9
⁊ societatis difformitatē: qꝛ scz isti debēt alijs meliores
esse: ⁊ sic se debēt a cōmuni via ⁊ vita alioꝝ separare.
Unde petro dictū est: Diligis me pl9 his? Apostolis Joā.21.
etiā dictum est: Nisi abūdauerit iustitia vestra plus ꝙ̄ Mat.
scribarum ⁊ phariseoꝝ/nō intrabitis in regnū celoꝝ. 5.c.
Munera etiā q̄ misit iacob legunt fuisse de optimis Genes.
frugibus terre lectulum etiā Salomonis ambisse le= 43.c.
gunt fortissimi de fortibus. Sic ⁊ isti/sicut separātur Cañ.3.c
de secularibus in status ꝓfessione/ita ⁊ separent in mo
rum ꝑfectione. Uñ dicit: Separamini de medio mul= Nume.
titudinis. Isti debēt ad moysen. i. ad plātum superio 16.c.
rem applicari ꝑ examinationē: vt scz cognoscat istoꝝ
scientiam/vitā ⁊ discretionē: ⁊ si digni sunt ascendere

ad huiusmodi prelationē: qꝛ scʒ illi si essent lusci/mu-
tilati ⁊ male formati/a sacerdotio repellebant: ⁊ ideo
applicabātur ⁊ examinabantur. Sic viri ecclesiastici
si sunt in moribus male formati: a ministerio benefi-
cioꝝ ⁊ officioꝝ ecclesiasticoꝝ debent repelli: ⁊ ideo ne-
cesse est eos ad superiores applicari/⁊ diligenter exa-
Exo. minari. Unde Aaron ⁊ filios eius applica ad taberna
29.c. culi ostium. Hic eñ agitur de vestibus sacerdoti.
¶ Verūtamē sicut dicit comestor/et sicut elicitur ab
A hoc loco: minores sacerdotes ⁊ maiores: quedam ha-
bebant communia/⁊ quedam differentia vestimenta.
Unde ait generaliter: ꝙ oēs sacerdotes quatuor vesti
mentis vtebātur. Quicūqꝫ eñ sacerdos primo ⁊ ante
oīa aqua manus lauabat: deinde femoralia linea in-
duebat: q̇bus immissis pedibus ⁊ strictis circa renes
pudibunda celabat: quod q̇dem indumētum solum
vsqꝫ ad genua descēdebat. Tandem vero induebatur
tunica linea longa vsqꝫ ad talos ꝓtensa: et corpore et
brachijs adaptata. Postea vero habebat baltheum
seu cingulū quatuor digitis latū: floribus purpureis/
coccineis ⁊ hyacinthinis intextum: quo scʒ sacerdos
cingebatur: ⁊ quo tunica linea ne deflueret stringeba
tur. Quartum vero indumentū erat tiara: que quasi
medietatem capitis operiens/vittis erat vndiqꝫ circū
stricta: ⁊ quodam byssino velamine vsqꝫ ad barbam
desup cooperta. Istis ergo quatuor ornamētis sacer
dotes minores induebātur: ⁊ qñ ministrabant in ta-
Moralitas. bernaculo morabantur. ¶ Reuera isti possunt cōmu
nitatem sacerdotum nostroꝝ ⁊ generaliter oīm eccle-
siasticorū significare: quia ꝓ certo isti debent et ante
omnia feminalia linea q̇bus genitalia tegebantur. i.
virtutem purissime castitatis habere: que scʒ ⁊ renes ⁊
genua ⁊ omnes actus venereos debet tegere ⁊ stringe-
re: ⁊ ne turpitudo alicuius inhonestatis appareat/añ
omnia debet castitas operire. Item isti debent habere
tunicam lineā longam exterioris honestatis: que vsqꝫ
ad pedes. i. vsqꝫ ad finem vite attingat ꝑ perseueran-
tiam cōtinentie ⁊ longanimitatis vt sic de ista dupli
ci veste linea/femoralibus ⁊ tunica. i. interiori castita
Leuiti. te ⁊ exteriori honestate ⁊ munditia dicat illud Leuiti.
16.a. Tunica linea vestietur sacerdos: femoralibus lineis
B verenda celabit. Item isti debent habere baltheū seu
cingulū pictoratū de quatuor preciosis coloribus fa-
ctum/⁊ quatuor digitis mēsuratum significantē qua-
tuor virtutum cardinaliū ligaturā: q̇bus scʒ tota mo
rum cōpago cingitur/stringit ⁊ ornat: ⁊ inde quicq̇d
est superfluū cohibet/sicut ptʒ. Iustitia stringit iniq-
tatem: ⁊ fortitudo stringit laxitatem: prudentia strin-
git leuitatem: temperātia stringit voluptatē. Et vide
supra/aurum quare appplicabatur ad quatuor colo-
Exo. 29. res. Unde dicit: Indues lineis tunicis: cingesqꝫ bal-
b. theo aarō ⁊ liberos eius. Iste etiā baltheus quatuor
virtutū dicit esse mēsura quatuor digitoꝝ inquātum
debet inniti veritati quatuor euāgelioꝝ: vel inq̄tum
per istas virtutes quatuor mensurātur ⁊ stringuntur
supfluitates quatuor affectionuʒ. Tandē mytra linea
istis oībus supereminēs. i. timor dei in capite cordis
⁊ intentionis ponitur: ibiqꝫ vittis charitatis stringi-
tur: vt sit timor filialis/non seruilis: ⁊ velamento bys-
sino/scʒ innocentia seu cordis mundicia desuper pre-
muntur: a quo ipm caput intētionis ornatur. Timor
eñ alijs virtutibus supeminet: ⁊ ipsum caput cū sen-
sibus. i. ipsam mentē cū affectibus velut et cohibet:
Eccl. 25. capillosqꝫ ⁊ cogitationes ne superfluant/manu tenet.
b. Unde dicitur: Timor dñi super oīa se supposuit. Et

Prouerb. Per timorem dñi declinat omnis a malo. Prou. 15.d.
Et sic ergo dico ꝙ ecclesiastici debēt habere quatuor
ornamēta: scʒ castitatē ꝓ feminalibus/honestatem ꝓ
tunica/quatuor virtutes ꝓ zona/timorem dñi ꝓ my- C
tra. Unde dicitur: Impones eis mytras: erūt sacerdo Exo.
tes mei in religione perpetua. ¶ Ultra indumenta p̄- 29.b.
missa scʒ feminalia/tunicā lineam ⁊ baltheū: anabar-
chus. i. summus sacerdos plura habebat alia orna-
menta: scʒ tunicam hyacinthinā: que corpus vsqꝫ ad
pedes tegebat: queqꝫ desuper caputiū ⁊ in fine limbū
seu orā fortem ⁊ ꝯtextam: quēadmodum (vt ait text9)
fieri solet in extremis partibus: ne facile rumpat ha-
bebat: vbi scʒ tintinabula aurea cum malis punicis/
auro ⁊ quatuor coloribus contextis vndiqꝫ depende-
bant: que pōtifice tabernaculū intrāte ⁊ dño ministrā
te sonitum dare debebāt. Pontifex eñ mortis pericu
lum incurrebat: si sonus non audiretur in tabernacu
lo cum intrabat. ¶ Sic vero dico ꝙ episcopus vel sa- Trop.
cerdos/vel quicūqꝫ in gradu ecclesiastico cōstitutus:
vltra feminalia castitatis/tunicam lineam innocētie
⁊ puritatis/baltheum seu singulum charitatis/tiarā
diuini timoris ⁊ humilitatis debet habere vnā tuni-
cam hyacinthinā. i. colore fulgidam ⁊ celestem ꝯuer-
sationem habere curet/que scʒ celestē colorē habeat:
vt inter homines celicam vitā ducat. Apostolus: Cō- Phil.
uersatio nostra in celis est. Quā scʒ tunicam cōuersa- 3.d.
tionis honeste plura debent cōcomitare: scilʒ ora seu
limbus fortiter ꝯtextus in extremitate. Hec est virtus
perseuerantie que scilʒ debet esse fortis ⁊ solida ⁊ vsqꝫ
ad extremum vite protēsa: ne scʒ rumpatur nostre per-
fectiōis tunica. Unde dicitur: Attingit a fine vsqꝫ ad Sa. 8.a.
finem fortiter. Item in ista tunica bone cōuersatiōis/
debent esse malogranata. i. bona opera ⁊ exēpla/auro
sapientie ⁊ quatuor coloribus. i. quatuor virtutibus
cardinalibus circūstātionata ⁊ picta: vt sic iste sit illa D
terra frumenta vini ⁊ olei/in qua ficus ⁊ malograna- Deut.
ta nascūtur. Item debent esse aurea tintinabula: idest 8.b.
aurea documenti ⁊ verba ad eruditionem aliorum/so
num per predicationem dantia: ⁊ ad dei laudem ⁊ gra
tiarum actionem dulciter modulantia: quia ꝓ certo
quicūqꝫ ecclesiasticus ⁊ maxime prelatus indigne ta-
bernaculum ecclesie ingreditur: nisi sonitus diuine
laudis ⁊ predicationis apud eum audiatur: quinim-
mo necesse est ꝙ mortē culpe ⁊ pene incurrat/qui sine
tali sonitu indicium dei conspectibus hominum ad-
ministrat. Psal. Ut audiam vocem laudis tue: ⁊ enar Psal.
rem vniuersa mirabilia tua. Igitur patet ꝙ tunica 25.b.
hyacinthina cōuersationis celestis debet habere lim-
bum ꝑseuerantie ⁊ durationis: malogranata seu fru-
ctus bone operationis/sonitum diuine laudis ⁊ pre-
dicationis. ¶ Ultra premissa habebat summus pon Eodem
tifex tria specialia ornamenta: scʒ superhumerale/ra- ca. f.
tionale iudicij/⁊ cidarim seu mytrā. Erat autem sup-
humerale quoddam paramentum humerorum pon-
tificis de auro bysso retorta/cocco bis tincto purpu-
ra ⁊ hyacintho contextum: anulis ⁊ catenulis aureis
circūquaqꝫ munitum: ⁊ cum rōnali iudicij quod erat
ornamentum pectoris colligatum. In isto ergo su-
perhumerali duo erant lapides onychini: in quibus
duodecim filioꝝ israel nomina erant sculpta: ⁊ ibi ꝓm
ordinem primogeniture sue apposita ⁊ ꝯscripta. Hoc
aūt fiebat/vt summ9 pontifex memoriā filioꝝ isrl secū E
semꝑ gereret: ⁊ vt patriarcharū exēpla imitari stude-
ret: ⁊ vt ppl's vidēs patrū suoꝝ noīa in humeris pōti-
ficis/ad ipoꝝ ꝟtutes imitādas totis virib9 inhiaret.
Rōnale

Rōnale ꝟo iudicij erat pānus q̄dratus ad ornamen-
tum pectoris ordinatus: q̄tuor coloribus predictis ⁊
auro textus: ⁊ duodecim preciosis lapidibus insigni
tus: in quibus per quatuor ordines nomina duode-
cim filiorū israel erant sculpta. Illud etiā ista duo vo
cabula iudiciū ⁊ veritas continebat: ⁊ cū superhume-
rali quod erat retro super humeros/cum catenis et
Nota. anulis aureis iunctū erat. ¶ Charissimi/ per hume-
ros in scriptura (pro eo quod ab eis depēdet fortitu-
do brachiorū) significat fortitudo et virtus bene ope
randi. Pectus vbi est cor significat limpitudinem be
ne cogitandi. Igitur per humerale ornamētum hu-
merorum potest intelligi bona vita ⁊ patiētia: per rō
nale vero potest intelligi bona scientia ⁊ doctrina: qr
pro certo sacerdos seu pontifex vel ecclesiasticus/ de-
bet habere principaliter ista duo ornamenta: scʒ pati
entiam ad sustinendum/seu virtutem ad bene operā-
dum/⁊ scientiam ad bene iudicāduʒ: vt sic in pectore
sit scientia/ iudiciū seu rō: in humeris vero patientia/
Ag.7.a. ⁊ bonorū operum executio. Unde dicitur: Onera por
tent in proprijs humeris. Igitur ista duo debent cō-
stare de quinqꝫ: scʒ de auro diuine sapientie/de purpu
ra iustitie/ de bysso temperantie/ de cocco vel igne for
titudinis/ ⁊ de hyacītho vere prudētie: qr reuera istis
quinqꝫ virtutib9 debet ornari pectus: idest sacerdotis
vita ⁊ patientia. Debent etiam ista duo catenis ⁊ anu
lis sibi iungi. i. cōmuni consonantia ⁊ concordia: qr
scilicet tunc rationale pectoris cum superhumerali
iūgitur: qñ conscientia ⁊ vita/ cogitatio ⁊ operatio/
sensus ⁊ actus inuicem cōcordātur: ⁊ quādo tale bo-
num quod scilicet scitur ⁊ docetur/opere pficitur. Iu-
xta illud quod canitur. Mens a vita nō discordet: nā
si vitam mēs remordet/nō est cōsonātia. Et proculdu
bio in superhumerali sunt duo lapides onychini: qr
scilicet bona vita cōsistit in duobus: scʒ in declinando
a malo/⁊ faciēdo bonū. Onychinus autem lapis est
ad moduʒ vnguis: q̄ est corporū extremitas/habens
viuacem colorem: ad denotanduʒ ꝙ ista duo ad extre
mitatē vite p perseueratiam debent durare/⁊ nūq̄ de/
sistere vel cessare. Uel etiā ad denotādum ꝙ ad vnguē
⁊ distincte debent ista duo seruari: scilicet bonū fieri
a malo caueri. Aduertendum etiā ꝙ isti duo lapides
debebāt includi auro ⁊ auro mediāte cum superhu/
merali firmiter stabiliri: qr aurum diuine scripture de
bet ista duo tenaciter cōstringere: ne possint per pctm̄
Psal. cadere vel perire. Psal. Declina a malo ⁊ fac bonum:
33.c. inquire pacē ⁊ persequere eam. Pacem dico. i. pseue-
rantie stabilitatem. In rōnali seu in ornamēto pecto-
ris duodecim erant lapides preciosi: qr scʒ in mēte ⁊
rōne pontificis debent inueniri duodecim articuli fi-
dei: ibideʒ scʒ sculpti ⁊ tenaciter inclusi. Unde in Apo
Apoca. cal. In capite eius. i. in corde corona stellarum duode
12.c. cim. Et sic fiet ꝙ sacerdos vel prelatus debet secum in
pectore seu in corde portare noīa patriarcharū et me/
moriam sanctorū patrum/vt eos imitetur: noīaqꝫ fili
orū isrl. i. subditorū: vt de eorū regimīe curet: ⁊ p eis
ad deū inclinetur. In humeris ēt suis. i. in vita ⁊ cō/
uersatione debet patriarcharū portare noīa: scʒ sācto
rum opa ⁊ exempla: vt sic populo subdito exēplariter
Apoca. demōstrētur: ⁊ imitāda etiā psentētur. Unde dicitur
21.d. Habebat portas duodecim/⁊ duodecī noīa īscripta:
q̄ sunt noīa duodecim tribuū filiorū isrl. Iste em̄ ī suo
pectore seu in sui pectoris rōne/debet hr̄e ista duo no-
mina scripta: scʒ iudiciū ⁊ veritas: vt scʒ sēper habeat
in corde iudiciū q̄tū ad primū: veritatē q̄tū ad sc̄m

Iudiciū iuste iudicādo: veritatē recte discernēdo. Iu
diciū/quo malū puniat: veritatē/qua bonū eligat: vt
sic de tali pōtifice possit dici illud Ps. Opera manuū Psal.
eius veritas ⁊ iudiciū. Et sic ergo breuiter recapitula 110.b.
ꝙ sacerdos/pōtifex vel p̄latus debet habere rōnale iu
dicij. i. rationē ⁊ discretionem: vt sit scripta veritas ⁊
iudiciū: ꝙ etiā duodecim lapides habeat. i. duodeciʒ
articuloꝝ fidē/veritatē ⁊ cognitionē: q̄ ⁊ quatuor or-
dinibus ⁊ quatuor coloribus inclusa sint. i. vt habeat
quatuor virtutū cardinaliū pfectionē: ꝙ etiā anulos
⁊ catenā. i. charitatē ⁊ dilectionē habeat. Itē iste debʒ
habere superhumerale. i. onus bone vite/qđ super hu
meros portat: vbi sint duo onychini. i. boni factio/et
mali declinatio: q̄ principalr mādant cū noīb9 filioꝝ
israel. i. cuʒ bonis sanctoꝝ patrū exēplis/q̄ imitanda Sa.18.d
alijs demonstrant. Et sic de ista dicit illud Sap. ꝙ in ib
veste poderis scriptus erat totus orbis terrarū: ⁊ pa-
rentum magnalia in quatuor ordinibus lapidū erāt
sculpta. ¶ Uel dic ꝙ onychin9 q̄ facit oculos tremu-
los/est timor vel ↄsyderatio: q̄ scʒ duplex esse pcipit: Aliter.
vt scilicet de amissione glorie/incursioneqꝫ miserie ti-
meatur. Rōnale etiā discretionem significat/que scilʒ
duplex esse debet: p eo ꝙ p̄latus discretus in spūalib9
⁊ tpalibus debʒ esse. Rōnale iudicij qđ ornabat sacer Eodem
dotis pectus/duodecim lapides pciosos habebat: q̄ cap.c.
quatuor distinguebant ordinib9 scʒ vt in primo ꝟsu
haberet sardiū/topaziū ⁊ smaragdū: in scđo carbūcu
lum/iaspidē ⁊ saphirum: in tertio liguriū/achatem ⁊
amethysthuʒ: in quarto chrysolithū/onychinū ⁊ be-
ryllū. In istis ergo lapidibus noīa duodecim filioꝝ
israel sculpebant: ⁊ ibi ordinate ſm etatis sue ordinē
ponebant: ita ꝙ primogeniti in primo versu ⁊ in po-
ribus lapidibus p ordinē locabant. ¶ Sacerdos iste Nota.
pōt significare p̄latū: q̄ reuera tot habet pciosor lapi-
dum genera/quot habet officia vel beneficia: ⁊ tot hʒ
secum filios israel/quot habet bonos subditos ⁊ pfe
ctos. Igit cum iste habet in vestimento possessionū
suarū istos suos lapides pciosos. i. ista sua beneficia
diuersimode distincta: ita ꝙ in quatuor versib9. i. va-
rijs ordinibus sint diuisa. Uerūtamen illud debet eē
verum/ꝙ primogeniti. i. seniores/prudentiores ⁊ me-
liores filioꝝ israel. i. subditoꝝ debent in ipso pectore ⁊
affectione prelati primi sedere/⁊ in primis lapidibus
sculpi: ⁊ primis officijs ⁊ beneficijs assignari: ⁊ in pri
mis honorum ⁊ dignitatum versib9 ⁊ gradibus col-
locari: ibiqꝫ ſm ordinem etatis ⁊ perfectionis ⁊ virtu A
tis quā habent/prius vel posterius collocari. Hester: Hester.
Bibebant oēs in aureis poculis/vnusq̄sqꝫ ſm ordinē 1.b.
etatis sue: scʒ qr illud debet esse verū ꝙ p̄latus in affe-
ctione ⁊ mente sua debet primo ⁊ principaliter habe-
re ⁊ pponere meliores: ⁊ eos etiam in dignitatibus ⁊
gradibus ↄstituere priores/⁊ facere potētiores. ¶ Uel Aliter.
dic ꝙ quatuor ordines seu versus in rōnali seu in pon
tificis pectore sunt quatuor affectiones in cuiuslibet
iusti corde: videlicet/gaudium de presenti merito seu
bono: ⁊ dolor de p̄senti vitio seu malo: spes de futuro
pmio: ⁊ timor de futuro tormēto. Duodecim lapides
pciosi sunt duodecim virtutes: q̄ scʒ in pectore ⁊ in mē
te cuiuslibet debēt esse: q̄ ſm dictos quatuor versus. i.
ſm q̄tuor affectiōes p̄dictas ab inuicē sunt distincte.
Igit primus versus/scʒ gaudiū ⁊ letitia spūalis ha-
bet tres lapides. i. tres theologicas virtutes: scilicet
sardium qui est spes: qr sardius pellit timoreʒ. Sma-
ragdum qui est fides: qr scilʒ smaragdus acuit visus
splēdorem: topazion qui est charitas: qr topazion ex-

Psal. 118. q. cedit omnem valorē. Psal. Dilexi mādata tua super
aurum ⁊ topazion. Quasi diceret: Nihil in thesauris
regū (ſm Pliniū) ꝓciosius reperiť. De charitate etiā
1. co. 13. b dicit apl's: ꝙ charitas oīa pōt. Scđs versus: ſcȝ dolor
vel tristitia penitētialis ſilr habet tres ꝓciosos parti-
culares lapides vel virtutes: videlicet carbūculum/ ꝗ
igneum habet colorē: hec est contritio. Saphirum ꝗ
B (ſm Diascoridem) ostia clausa aperit: hec est ꝯfessio.
Iaspidē/ ꝗ sanguinē: hoc est voluptateȝ stringit: hec
est satisfactio seu abstinētie maceratio. Contritio eñ
sicut ignis vrit: cōfessio ostium oris ⁊ cordis aperit: ⁊
satisfactio vel afflictio voluptatē cōstringit. Tertius
versus/ ſcȝ spes: habet ſilr tres virtutes: ſcȝ ligurīū/ ꝗ
fluxuȝ ventris stringit: hec est castitas seu mundicia.
Achatē qui tēpestatem auertit/ ⁊ pericula vincit: ⁊ hec
Tropo. est stabilitas vel patiētia. Amethisthum/ ꝗ hoīem vi-
gilē facit/ ⁊ malā cogitationē tollit: hec est ꝯtēplatio-
nis sublimitas/ ⁊ celestium sapiētia: qr reuera virtutē
spei debent cōcomitari cordis mundicia/ patiētia ⁊ ce
lestium contēplatio ⁊ notitia. Quartus versus/ ſcȝ ti-
mor tormentoꝝ: debet similiter habere tres virtutes:
videlicȝ crysolithū/ ꝗ demones terret: hec est humili-
tas. Onychinum/ ꝗ imagines more speculi represen-
tet: hec est veritas. Berillum/ ꝗ quāto plus pallet/ tā
to est melior: hec est abstinētie sobrietas. Istos ergo
duodecim lapides. i. istas duodecim virtutes debet
continere vestis pontificis. i. ꝯuersatio ⁊ perfectio cu
iuslibet sacerdotis. Istosqȝ debet in suo pectore gere-
re: vt possint exēplariter relucere. Et si vis applica no
mina patriarcharum ſm interꝓtationes suas ad no-
mina lapidum ⁊ virtutū. Ideo de talibus duodecim
Apoca. 21. d. lapidibus dicitur in Apoca. ꝙ murus ciuitatis. i. vir
iustus habebat duodecim fundamēta. Cidaris erat
ornamentum capitis pontificis: ⁊ erat facta de bysso
ad modum pyramidis sursum erecta: in fronte auteȝ
erat lamina aurea ad modum lune medie figurata:
cuius cornua erant superius eleuata: que ſcȝ sup fron
C tem pōtificis pendebat: ⁊ nomē dei tetragrammaton
ꝯtinebat. Istud pōt allegari ꝙ quicūqȝ ecclesiasticus
pontifex vel sacerdos debet in capite cordis sui habe
re duo spūalia ornamenta: ſcȝ vittā byssinam. i. ꝯsciē-
tie puritateȝ: ⁊ laminā aureā. i. sapiētie claritatē. Ista
vero mytra mūdicie sursum debet ꝑ ꝯtēplationem in-
tendere: ⁊ ab ipso debet ipsa diuine sapīe lamina depē
dere: ꝗ videlicȝ nomē dei. i. reuerētiam ⁊ timorē ipsius
debet ꝑpetuo ꝯtinere: cornuaqȝ elationis ⁊ glorie si ꝗ
Psal. 74. b. habet/ debet sursum in deum reducere ⁊ leuare. Psal.
Exaltabuntur cornua iusti.

¶ Capitulum vicesimumnonum Textus: Sed ⁊ hoc facies vt mihi in sacerdotio consecrentur. Moralitatum Capi. XXI

Historia QUando sacerdotes ꝯsecrari debuerūt prece-
ptum est ꝙ ad moysen applicarētur/ aqua la
uarentur: predictis indumētis oībus vesti-
rentur ⁊c. Noīa vestimenta sicut supra/ sicut
Le. 8. a. patet hic ⁊ Leuiť. Si vis dic ad literam vel historiā.
Mora. ¶ Sic vo viri ecclesiastici si volūt dño ꝯsecrari: debēt
primo ad tabernaculum applicari ꝑ maioꝝ examina
tionem: debēt lauari ꝑ lachrymationē: debent tunica
linea indui ꝑ innocētiā interiorē: debent habere femi
nalia ꝑ ꝯtinētiā exteriorē: debent habere balthēū ⁊ te-
nulas ⁊ vittas. i. ꝯcordiā ⁊ vnionē/ charitatem ⁊ dile-
ctionem: ⁊ debēt hr̄e tunicā hyacinthinā. i. celestē con
uersationē: ꝗ ſcȝ habet tintinabula, i, diuinā laudem/
orationē/ ꝯfessionē ⁊ grarū actionē. Itē hr̄e debēt rōna
le. i. prudētiā ⁊ discretionē: ſcȝ ꝙ habeāt qnqȝ colores
i. qnqȝ sensuum coertionē: ⁊ sit duplex ꝑ spūaliū ⁊ tem
poraliū circūspectionē: ⁊ quadrata sit ꝑ iustitiā ⁊ eq̄lē D
sui ⁊ alioꝝ mēsurā cōmunē: ⁊ habeat duodecim lapi-
des ꝓciosos. i. duodecim articuloꝝ fidē ⁊ cognitionē
⁊ noīa filioꝝ israel. i. sanctorum patrū exēpla ⁊ dicta ⁊
imitationē: ⁊ ꝯtineāt iudiciū/ veritatē ⁊ rōnem. Item
debent habere suphumerale. i. virtutē fortitudinis ⁊
ꝯstantie cum duplici onychino: ꝗ facit oculos treme
re. i. cū duplici timore/ culpe ſcȝ ⁊ miserie: ⁊ cū noībus
filioꝝ israel. i. cum recordatione ⁊ cōpassione aliene ⁊
fraterne indigētie. Tandē vngať oleo letitie ⁊ vnguē-
to diuine grē ꝑ lenitatē ⁊ deuotionē: aspergaturqȝ vi-
tuli sanguine ꝑ christi passionis recordationem: ⁊ sic
erit dño ꝯsecratus ꝑ sanctitatem ⁊ ꝑfectionē: ⁊ sic erit
dignus portare mytrā. i. habere honorē ⁊ ꝓlationē: ⁊
laminā nomē dei ꝯtinentē. i. spūalē dedicationē. Post
que poterit dñs dicere illud Ezech. Laui te aqua: cinxi Ezech.
te bysso: calciaui te hyacintho: indui te subtilib9: ve- 16. b.
stiui te discoloribus ⁊c. Oleū etiā gratie/ letitie ⁊ mi-
sericordie sup istoꝝ capita debebat poni: ⁊ hoc ritu de-
bebant ꝯsecrari dño: ⁊ ad ministrandū in tabernacu-
lo. i. in officijs ecclesie offerendūqȝ carnē ⁊ sanguinē:
ſcȝ in sacramēto altaris poterūt dño dedicari: nūc per
sacroꝝ ministrationē/ ⁊ post in celū ꝓlatū fruitionis ⁊
lōgum tentionis. ¶ Itē ideo bene diciť Exo. Cū laue Eodem
ris eos aqua/ indues eos vestimētis suis: oleūqȝ san- capi. a.
ctuȝ infundes sup caput eius: ⁊ hoc ritu ꝯsecrabitur.
Volens dñs dedicare ⁊ ꝯsecrare sibi sacerdotes suos:
ꝓcepit occidi vnū vitulū ⁊ duos arietes: ⁊ altaris cor-
nua ipsoꝝ sanguine tingi. Aarōqȝ ⁊ filioꝝ aurē dexte- E
ram/ pollicēqȝ pedis ⁊ manus dextre sanguine ꝑfun-
di: ⁊ vestes eoꝝ sanguine aspergi: ⁊ reliquū sanguineȝ
iuxta basim altaris effundi: ipse vero vitulus foris ex-
tra castra debebat cremari. ¶ Sic vero deus pater qñ Allego.
voluit sacerdotes. i. fideles specialiter dedicari: fecit
occidi christū ꝑ moysen. i. ꝑ populū iudeoꝝ: ꝗ ſcȝ chri-
stus dr̄ vitulus singulariter/ ꝓpter vnitatē ꝑsone. Di
citur etiā duplex aries ꝓpter biformitatē nature. Istū
etiā voluit dñs corporaliter occidi: ⁊ extra castra. i. ex-
tra hierusalē immolari. Igiť si dño ꝯsecrari spiritua-
liter voluerimus: necesse est ꝙ sanguine passionis sue
ꝑ cōpassionē tigamur: ⁊ ꝙ pollex pedis. i. affectio: pol-
lex manus. i. operatio: extremū auris. i. attētio: vestis
exterior. i. ꝯuersatio inde spūaliter aspergaнť: ⁊ ꝙ iste
sanguis. i. ista sanguinis cōpassio: sup cornua altaris
i. sup affectiones ⁊ desyderia cordis: vel sup cornua. i.
sup basim ipsius. i. sup subditos ⁊ inferiores generali
ter effundať. Sic eñ erimus dño ꝯsecrati: ⁊ ad mini-
strādū sibi in ecclesia/ seu ad immolationē bonoꝝ ope
rum digni facti. Ideo bene scribiť/ ꝙ sanguis christi Heb.
emundauit ꝯscientias nostras ab opibus mortuis. 9. d.

¶ Capitulū tricesimū Textus: facies quoqȝ altare ad adolendum thymiama. Moralitatum Capi. XXII

PRecepit dñs fieri altare thymiamatis seu in- F
censi de lignis sethim ex auro mundissimo: Histo-
vno cubito longum latumqȝ: ⁊ sic non oēm ria.
partem quadratū: in altitudine tamen duo-
bus cubitis mensuratum. Habebat illud altare qua-
tuor cornua: craticulam aureā in medio: ⁊ in circuitu
coronam auream seu labium possidebat. Illudqȝ in
sanctuario latebat: ⁊ desuper sacerdos thymiama seu
thus

thus singulis diebus mane ꝛ vespere offerebat: quāuis etiam cū sanguine ad hoc altare intrabat: ꝛ cornua eius sanguine ꝯtingebat/ scȝ semel in āno: sicut dicit Leuit. ¶ Dic ꝙ istud altare est hō iustus/ ꝛ maxime religiosus: qui de lignis sethim. i. imputribilis ꝑ perseuerantiā debet esse: ꝛ auro sapientie coopertus/ sanctitateq; ꝛ sapientia totus clarus. Igitur iste dȝ esse quadratus ꝑ ꝯstantiam: longus ꝑ fidē: latus ꝑ charitatem/ ꝛ altus per spem: ꝛ quatuor habens cornua/ scȝ quatuor virtutum cardinalium opulentiam: aureolam scȝ in medio. i. inflāmatam ꝛ ardentē ꝯsciam: coronam desuper. i. future retributiōis ꝯfidentiam. Iste ergo debet esse in sanctuario paradisi ꝑ bonam affectionē ꝛ ꝯtēplationē: in seipso debet offerre thymiama ꝛ thus. i. deuotionē ꝛ orationē: ꝛ quāuis etiam sanguinem. i. diuini sanguinis compassionē/ ꝛ sue passionis recordationē. Sic eñ erit altare dñi/ ꝛ ara spūalis dñi dei nostri. Si vis dilatare vide supra de altari holocausti. ca. xxvj. Et dic si vis ꝙ altare significat cor ꝛc. vide ibi. ¶ Uel dic ꝙ istud altare qđ erat absconditum in sanctuario/ significat beatos q̄ sunt in paradiso: qui scȝ sunt aurei/ clari ꝛ spectabiles: sethinei/ imputribiles/ immortales: qui scȝ triplicē dimensionem/ scȝ tres anime dotes: scȝ altuȝ visionis/ latum fruitionis/ longum tentionis habent. Item quatuor cornua. i. quatuor corporis dotes: scȝ agilitatem/ claritatem/ subtilitatē/ impassibilitatē. Illud ergo altare thymiamatis dicit̄: q2 sancti eterne glorie odoribus recreantur. ¶ Precepit dñs fieri lauachrū seu lauatoriū in ingressu tabernaculi de speculis mulierum que ante fores tabernaculi excubabant: quod intellexit comestor/ ꝙ specula circūquaq; illi lauatorio ereo erant inserta: vt dum sacerdotes se lauarent/ possent videre si forte haberent in facie aliquid inhonestum. Erat ergo illud labiū ereum: in quo scilȝ sacerdotes manus scȝ sacrificia oblaturi: ꝛ manus pedesq; ante tabernaculum federis ingressum lauabāt. ¶ Reuera illud labium sacram scripturā significat: que scȝ de speculis mulierum ante tabernaculum excubantium. i. de sententijs sanctarū aiarū seu ꝑsonarū nunc in paradiso quiescentiuȝ ꝯstat: q2 pro certo ista est quoddam lauatorium: vbi quilibet pōt maculas defectuum suorū specularitercognoscere/ ꝛ eas mundare ꝛ abstergere: nullatenusq; debet ad altare accedere: nec in ecclesie tabernaculo subintrare/ nisi ꝑmo ibi studuerit se lauare. ¶ Uel dic ꝙ illud lauatoriuȝ significat penitentiā seu etiam lachrymationem/ seu cordis cōpunctionem: q2 scȝ qñ quis intrare vult ad altare dei/ seu ad sacramentū altaris/ seu etiam ad secretarium cordis sui per deuotionem: vel etiā ad tabernaculum paradisi per ꝯtemplationē: vel ad tabernaculum ecclesie per ꝓmotionē: pro certo lauachro lachrymarum ante omnia se debet lauare: ꝛ speculis bonorū exemplorū se debet videre per cōpunctionem/ ꝛ suijpsius ꝯsyderationē. Iuxta illud Psal. Lauabo inter innocentes manus meas: ꝛ circundabo altare tuum dñe. Et sicut ꝫm Comestorem tria erāt lauatoria ante tabernaculum: scȝ vnum sacerdotum/ ꝛ aliud virorum/ ꝛ aliud mulierū: sic ꝟo etiam in ecclesia tria sunt genera lachrymarum: scȝ vnum quod est mulierum scȝ imperfectorū ꝛ incipiētiū: qđ fit ex timore pene. Aliud qđ est virorū. i. ꝓficientium: qđ fit ex culpe commisse dolore. Aliud qđ est sacerdotum. i. hoim perfectorum: qđ fit ex sponsi amore ꝛ ex premij desyderio ꝛ ardore/ necnō ex incolatus ꝓlongatione ꝛ languore. Psal. Heu mihi q2 incolatus meus ꝓlongatus est. Sicut etiam ponit iste/ sacerdos tabernaculū ingrediens: nudis ꝛ lotis pedibus subintrabat: ad denotandum ꝙ ecclesiastici debent calciamenta tēporalium bonorū de pedibus affectionum deponere/ ꝛ se per penitentiā abluere: vt sic possint in isto tabernaculo digne esse. Unde Ios. Tolle calciamenta de pedibus tuis: locus enim in quo stas terra sancta est. ¶ Dñs precepit pplm (qñ ipm numerari ꝯtingebat) dare ꝑcium pro aiabus suis/ scilȝ medium sicli pro populo qui ad nomen trāsibat: ꝛ sic ipsos a plaga saluādos promittebat. Quod q2 non fecit dauid magna pars populi numerati perijt. ¶ Per numerum in scriptura intelligitur ꝑdestinatio diuina/ ꝛ sue dispositio voluntatis. Unde dicitur: Capilli capitis vestri omnes numerati sunt. Et vide ꝙ in scriptura mali nō dicunt̄ in numero contenti. Psalmista: Multiplicati sunt super numerum. Et Ecci. Stultorū infinitus est numerus. Ecōtra de iustis dicit̄: Ecce quō cōputati sunt idest noiati inter filios dei. Igit̄ dico ꝙ oēs illi qui a deo sunt noiati. i. electi ꝛ predestinati/ debent ꝑciuȝ bonorū operum pro aiabus suis soluere: ꝛ dimidium sicli/ qđ ꝯstat ex decem obolis: q2 siclus viginti obolos habet. i. decem mandatorū legis impletionem dȝ pro precio aie sue dare: vt sic ipm velit dñs a plaga dānationis ꝑpetue liberare ꝛ saluare. ¶ Sicut hic dicit̄. Dñs precepit moysi oleum vnctionis fieri ad sacerdotes vngendum/ ꝛ ad tabernaculum ꝯsecrandum: scȝ de myrrha prima ꝛ electa/ calamo/ cinnamomo/ cassia ꝛ oleo oliuarum: et voluit ꝙ nullus alius tale vnguentum faceret: ꝙq; caro humana se tali vnguento non vngeret: sed pro tabernaculo/ arca vel altari/ aaron ꝛ filijs suis vngendis ꝛ ꝯsecrandis ipm attentius custodiret. ¶ Reuera tale vnguentum est deuotio: que scȝ ꝯstat ex myrrha amare ꝯtritionis: ex calamo affabilis orationis. Psal. Lingua mea calamus scribe. Ex cinnamomo odorose ꝛ famose vaporatōis ꝛ opinionis. Uñ dicit̄: Sicut cinnamomū aromatizans odorem dedi. Ex cassia que ꝫm Plinium ꝯfert pectori: ardore charitatis ꝛ dilectionis/ ꝛ oleo pietatis ꝛ cōpassionis. Psal. Myrrha ꝛ gutta ꝛ cassia a vestimentis tuis/ a domibus eburneis. Qui enim istas quinq; spēs habuerit: scȝ cōpassionē/ dilectionē/ ꝛ famosam opinionē/ orationē/ ꝛ amarā ꝯtritionē: ipse ꝑ certo poterit in corde suo vnguentū deuotōis ꝯficere quo tabernaculum mētis poterit inungere: ꝛ sacerdotem cū suis filijs. i. orationē cū operibus suis bonis poterit dño ꝯsecrare. vnde dicit̄: Unguento ꝛ varijs odoribus delectat̄ cor. ¶ Uel dic ꝙ vnguentuȝ illud significat ꝑfectionē diuine doctrine: qua ꝑ certo caro humana. i. carnalium vel secularium vita non est per adulationē vngenda: imo in vsus tabernaculi/ et in vtilitatē ecclesie/ ꝛ laudem dei ꝛ sanctorū est solummodo expendenda. ¶ Uel dic ꝙ vnguentū deuotōis ꝛ diuine grē non est cuiuslibet volentis: sed quibus datum fuerit desuper. Sacerdotes eñ/ tabernaculum ꝛ vasa. i. viri sancti tali vnguento vnguntur: alij ꝟo ad hoc nullaten9 admittunt̄. ¶ Precepit dñs fieri thymiama odoris suauissimi de diuersis aromaticis speciebus: scȝ stacten/ thure/ onicha/ galbano: mandās oīa in puluerem redigi: ꝛ exinde incensum sibi fieri: ipsumq; sibi super altare aureum in sanctuario offerri: ꝛ noluit ꝙ talis incensatio vel talis puluis in vsus humanos cederet: quinimo precepit ꝙ quicūq; tali odore se delectari vellet/ de suo pplo deperiret. ¶ Per

apo.8.a incensum intelligitur oratio vel diuini cultus exhi
bitio: quã scʒ sibi dñs specialr vult reseruari/ ⁊ nulli al
Esa.42 teri cõmunicari. Esaias: Gloriã meã alteri nõ dabo:
b. nec laudẽ meã sculptilib9. Nõ vult ergo ꝙ hũana ca
ro.i. quicũqꝫ hõ mortalis tali incẽso.i. cultu diuio si
bi exhibito vtat: nec in eo quõlibet delectet: quemad
modũ fecit alexãder/ qui fecit se sicut deum adorari: ⁊
gaius cesar/ qui statue sue fecit thurificari: quia reue
C ra oĩs talis merito perit: ipsumqꝫ deus destruit ⁊ con
fundit: exemplo herodis de quo dicit/ ꝙ continuante
act.12.d populo/ ⁊ sibi voces dei ⁊ non hominis acclamante.
i. laudes diuinas sibi dicente/ ⁊ eo in talibus glorian
te: percussit eũ angelus dñi/ ⁊ cõsumptus a vermibus
expirauit. Aduerte aũt ꝙ illud incensum orõnis ⁊ la
trie cõstare hʒ ex thure: cuius fumus sursum ascẽdit.
i. ex contẽplatione: ex galbano/ cuius gutta ignee est
nature.i. ex feruẽti delectatione: ex stacten/ q̃ idẽ est qđ
myrrha electa.i. ex amara cõsyderatione ⁊ cõtritione:
⁊ onicha/ q̃ ẜm Comestorem est ostreola modica ad si
militudinẽ humani vnguis: que scʒ est corporis extre
mitas.i. ex perseuerãtie cõtinuatione: iuxta illud apl̃i
1.tes.5.d Semper ⁊ sine intermissione orate. Et sic de tali thy
miamate dicet illud Ecclesiastici. Unguentarius fa
ecc.38.a ciet pigmẽta suauitatis. Et bene dicit suauitatis: qr
vere talis oratio domino est suauis.

¶ Capitulum tricesimumsecundum Textus: Videns autem populus quod moram faceret moyses. Moralitatũ Cap̃. XXIII.

Historia. Cum moyses esset in monte cũ dño legẽ acce
pturus: ibiqꝫ quadraginta diebus ⁊ nocti
bus ieiunasset: videns populus qđ nõ redi
bat/ petijt ab aaron quod faceret sibi deos/ q̃
scilicet eos precederẽt in deserto. Acceptis ergo inau
ribus mulierum ⁊ liberorum proiecit in ignem: ⁊ scđʒ
D quosdam opere diabolico vitulus conflatilis/ vel sal
tem caput vituli in igne formabatur. Quod videns
populus ipsum adorat ⁊ letatur: ⁊ lusibus ⁊ cõuiuijs
delectatur. Sedit inquit populus manducare ⁊ bibe
re: ⁊ surrexerunt ludere. Moyses ergo populum vi
dens idololatrasse: ⁊ suis vestibus nudatum esse: vitu
lum in puluerem comminuit: ⁊ in aquis impositum
populum bibere precepit. Et ẜm Comestorem/ statim
in barbis virorum qui principalius rei erant: signuʒ
sue idololatrie apparuit: propter quod moyses voca
tis leuitis/ ipsos ad occidendos fratres suos/ scilicet
illos qui miraculose signum idololatrie sue portabãt
misit. Ponat inquit vir gladium super femur: ⁊ trans
eat per medium castrorum: ⁊ occidat fratrem ⁊ ami
cum suum ⁊c. Isti ergo proprijs amicis et fratribus
non parcentes/ eos occiderũt: ⁊ sic crimen idololatrie
Tropologia. vindicauerunt. ¶ Per istum vitulum moralit loquẽ
do intelligitur peccatum luxurie: quia scilicet vitul9
animal est lasciuum. Per moysen intelligitur prelat9
superior: per fornacem intelligitur diabolica tẽtatio:
per inaures mulierum intelliguntur imaginationes
⁊ oblectamina feminarum. Et ergo dico quod cum
moyses.i. prelatus bonus est absens: ita quod per q̃
draginta dies/ id est magna tempora moratur quod
non visitat plebem suam: reuera sepe fit quod popu
lus subditoruʒ conuertit se ad deos alienos/ id est ad
vitia ⁊ peccata: ipsosqꝫ adorat ⁊ diligit/ ⁊ cultum do
mini derelinquit. Constat enim quod absentia bono
rum prelatorum: dato quod ex causa legitima sint ab
sentes: tamen est sepissime causa criminis subditorũ:
quia nec iste populus vitulũ adorasset/ si semper moy
ses presens fuisset. Tũc enim maxime diabolus in for
nace tentationis ex inaurib9.i. mulier tentationib9: E
vitulũ.i. peccatum luxurie: eis conflat: quẽ scilicet po
pulus libenter adorat: ita ꝙ ludis ⁊ cõuiuijs vacat: ⁊
virtutum vestibus se denudat. Quia reuera q̃ luxurie
famulat ⁊ seruit/ libenter cõuiuijs ⁊ ludis intendit: ⁊
virtutũ ⁊ honestatis vestimenta relinquit: suasqꝫ igno
minias ꝓpalat: faciliter etiã ostendit: vnde ipsa luxu
ria põt ipsi dicere luxurioso illud Hieremie: Nudaui
femora tua ꝯtra faciẽ tuã: ⁊ apparuit ignominia tua/ hie.13.e
adulteria tua/ ⁊ hinnitus tuus/ ⁊ scelus fornicatiõis
tue. Moyses ergo.i. ꝑlatus rediẽs: ⁊ subditũ ppl̃m in
absentia deliquisse vidẽs: solet vitulũ.i. pctm̃ luxurie
vilipẽdere/ puluerizare/ ⁊ etiã vilius puluere demõstra
re: populũqꝫ debet ad aquã.i. ad potum lachrymarũ in
uitare: ⁊ sic facere ꝙ in barbis eorũ.i. in exteriori ap
parẽtia possit eorũ pctm̃ scʒ per penitentiã ⁊ displicen
tiã apparere: ⁊ sic debet leuitas.i. ꝓdicatores mittere:
q̃ fratres suos q̃ deliqrunt/ debẽt gladio verbi dei per
cutere: ⁊ carnẽ.i. carnalitatẽ in eis occidere: vt possint
spm̃ suscitare. Isti etiã leuite.i. ꝓdicatores/ nulli om
nino debẽt parcere: nec fratrẽ aut amicũ palpare: sed
oẽs in quib9 signũ peccati viderũt/ debent arguere vel
punire. Uñ Ezech. Transite per ciuitatẽ sequentes eũ Eze.9.b
⁊ percutite: nõ parcat oculus vester neqꝫ misereamini.
Senẽ/ adolescentẽ/ virginẽ/ paruulũ/ ⁊ mulieres inter
ficite. ¶ Uel dic ꝙ vbi de fide agit/ nullus etiã debʒ ꝓ
pinquis indulgere: sed pro fide zelare/ ⁊ ꝓ iustitia di Aliter
micare: ¶ Uel dic ꝙ aqua significat mũdi sciẽtias: q̃ f
s. puluerẽ vituli.i. auaritiã ⁊ elationẽ superbie secum Aliter
portant. Puluis em̃ auaritiã/ vitulus vero superbiã
significat. Illi ergo q̃ talibus aquis.i. mũdi scientijs
inebriant: statim coruʒ barba.i. eorũ prudentia signo
superbie cõsignat: quapropter a fratrib9 suis.i. ab an
gelis in iudicio finaliter occidentur.

¶ Capitulũ tricesimũquartum textus. Ac deinceps: precide ait tibi duas tabulas. Moralitatum. Captiulum. XXIIII.

Cum moyses ascendisset in montem ad dñʒ/ Historia.
⁊ legẽ ab eo suscepisset/ ⁊ tandem ad pplʒ de
scenderet: tanta gl̃ia in vultu suo apparuit/
ꝙ ppl̃s ip̃m respicere non valebat: quimmo
facies eius cornuta erat ex consortio dñi: quod tñ ipe
moyses ignorabat. Radij em̃ splendoris de vultu ipi
us emicabãt/ q̃ cornutã silitudinẽ pretendebãt. Qua
propter moyses velamẽ ante faciẽ suã posuit/ cũ ppl̃o
loquebat: ne scʒ tã mirabili claritate intuentiũ facies
lederent: sicut dicit Exo. xxxiiij. ¶ Si vis dic qđ acci Moralitas
dit quandoqꝫ loquendo spiritualiter moysi: qui inter
pretatur assumptus de aqua.i. illis qui de aquis mũ
dane fluxibilitatis ad religionem vel ecclesiam assu
muntur/ scilicet viris perfectis ⁊ religiosis. Quia re
uera sepe fit quod ad montem contemplationis ascẽ
dunt: ⁊ cum deo consortium ⁊ familiaritatem contra
hunt: ⁊ quendam splendorem alte ⁊ honeste conuersa
tionis exinde suscipiunt ⁊ acquirũt: ꝓpter qđ ita fit/
ꝙ ppl̃i.i. seculares in valle seculi remanẽtes/ talẽ splen
dorẽ insolite cõuersatiõis respicere nõ pñt: sed potius G
ipsos cornutos.i. superbos ⁊ elatos/ hypocritas ⁊ su
perstitiosos esse credunt: q̃uis in veritate ipsi cornua
superbie non habeant: nec se cornutos estiment seu
credant: immo sine superbia radios virtutum de se
eijciant ⁊ emittant. Quia pro certo illud est verum/ ꝙ
bonus religiosus ⁊ humilis quandoqꝫ superbus cre
ditur/ quando virtuose ⁊ singulariter conuersatur: si
cut de

ma.11.c cut de Joãne bapti. dicebaẗ/ vbi dicit: Uenit ioãnes nõ manducãs neq̃ bibẽs/ ⁊ dicunt: demoniũ habet. Quid ergo? Pro certo talis moyses .i. talis vir perfectus ad euitandũ mala/ ⁊ maloꝝ iudicia: debet splendorẽ cõuersationis ⁊ virtutũ suarũ abscondere: ⁊ pallio cuiusdã affabilis exterioris vite induere: vt sic possit se alijs cõformare: ⁊ splendorẽ sue sanctitatis abscõdere vel velare: dicẽs de talib9 male iudicantib9 illud deu.32.c Deutero. Abscondã faciẽ meã ab eis: ⁊ cõsyderabo eorum nouissima. Aliter ¶ Uel dic q̃ multi sunt sicut moyses q̃ scʒ qñ ascendũt in montẽ cõtemplationis/ ⁊ diuinũ cõsortiũ se sentiũt per deuotionẽ habuisse/ solent cornuti effici ⁊ superbi: intantũ q̃ alios solent ꝯtẽnere/ ⁊ se sanctos pre alijs reputare: ⁊ pallio pompe exterioris vultũ suũ operire. Alij igiẗ tales nõ solent libenter respicere/ sed eos potius abhorrere. Allegoria ¶ Uel dic q̃ moyses significat legẽ/ q̃ scʒ duo cornua .i. duo testamenta cõtinet: que tñ ppl's iudeoꝝ nõ videt: quinimo gloriã ⁊ ministeriũ legis videre nõ potuit: sʒ potius incredulitatis velamine se vestiuit. h 2.co.3.d Unde apl's. Usq̃ in hodiernũ diẽ cũ legiẗ moyses. velamen est positũ sup corda eoꝝ. Ex.c.d. m.4.b ¶ Moyses legitur habuisse faciẽ splẽdidã ⁊ pre splendore cornutã: manũ tñ legiẗ habuisse leprosam. Moralitas. ¶ Sic vo hypocrite faciẽ cõuersationis habent splẽdidã ⁊ honestam: ⁊ pre splendore conuersationis quã habẽt cornua superbie ꝯtendentẽ: ⁊ alios etiã superbe cõtemnentẽ: ⁊ alios ꝯterue cornibus ferientẽ: ⁊ tñ constat qđ manũ operationis habent leprosam/ ⁊ impiã/ ⁊ immũdã: sicut patet ad literã de multis malis ecclesiasticis ⁊ alijs: qui quanto sunt in facie i. in apparentia pulchriores: vel in mente quo ad cõscientiaʒ clariores: tanto sunt in manibus id est in operationibus turpiores. Ge.27.c Unde dicitur. Uox quidem vox iacob est: sed manus/ manus sunt esau.

¶ Capl'm quadragesimũ: textus. Locutusq̃ est dñs ad moysen: dicẽs. Mẽse prĩo. Moralitatum. Capl'm. XXV.

Hystoria. Exodi. xl. dicitur: quod tabernaculo completo preceptum est quod ipsum tabernaculum erigeretur: quodq̃ vnctionis oleo vngeretur. Posuit ergo moyses in erecto tabernaculo arcam cum propiciatorio ⁊ duobus cherubin/ ⁊ altare incensi: velum ⁊ candelabrum luminis ⁊ mensam ꝓpositionis. Añ tabernaculum vero posuit labium cũ aqua: altare cum igne: atriuʒ cum tentorijs ⁊ colũnis. Quibus factis/ operuit nubes tabernaculũ: ⁊ gloria domini impleuit illud. Anagogia. ¶ Dic q̃ tabernaculuʒ est aĩa beata/ que scʒ postq̃ ꝑ est cõpleta virtutibus. Moyses. A i. deus ipsaʒ in celo erigit: ⁊ oleo perpetue consolationis inungit. ps.18.b Psal. In sole posuit tabernaculum suũ. Igitur isti adiungitur altare. i. christus: arca. i. beata virgo: cherubin. i. angeli: propiciatoriuʒ/ id est dei miseratio: velum/ id est dei protectio: candelabruʒ/ id est dei cognitio: mensa/ id est beata fruitio: lauatorium/ id est perpetua refrigeratio: altare cum igne/ id est feruens dilectio: tentorium seu atrium/ id est eterna mãsio ⁊ habitatio. Aliter ¶ Uel dic quod tabernaculuʒ est homo iustus: vbi est arca profunde humilitatis/ propiciatorium pietatis/ altare incensi orationis/ cherubin contemplationis/ candelabrum discretionis/ mensa elemosyne ⁊ fraterne compassionis/ lauatorium contritionis ⁊ confessionis/ atrium hospitalitatis/ colũne constantie ⁊ firmitatis ⁊c. sicut supra. Allegoria. ¶ Uel dic qđ tabernaculum est ecclesia vbi scilicet est arca/ id est boni prelati: tabulis legis/ virga iustitie ⁊ mãna deuotionis repleti: ⁊ propiciatorio miserationis operti. Altare incẽsi homines deuoti: cherubin hoies scientifici: candelabrũ viri luminosi: ⁊ mensa viri pij paupeꝝ nutritiui: lauatorium/ id est cõfessores: altare holocausti vbi carnes cremabanẗ/ id est penitentes: atriuʒ/ id est alios hospitantes. Tale ergo tabernaculũ/ id est talis persona sctã ⁊ perfecta: a moyse/ id est a deo vel prelato mereẗ ꝑ ꝓmotionẽ tẽporalẽ ⁊ eternã erigi: ⁊ oleo cõsolationis vngi: ⁊ ꝑ honorẽ ⁊ reuerẽtiã coli: ita q̃ gloria dñi talẽ implebit: ⁊ ista mediante alijs apparebit: ita q̃ de eodẽ dici poterit illud Apocal'. Ecce tabernaculum dei cum hominibus. ap.21.a.

B

¶ Libri Exodi Moralitatum finis.

Liber Tertius Moralitatum super Leuiticum.

¶ Capitulum primũ Textus: Uocauit autẽ moysen: ⁊ locutus est ei dominus de tabernaculo testimonij: dicens: Loquere filijs israel et dices ad eos. Homo qui obtulerit ex vobis hostiam domino de pecoribus.

Moralitatum Capitulum. I.

Liber leuiticus agit de sacrificijs ⁊ holocaustis. Hystoria. Holocaustum autem dicebatur antiquitus sacrificium illud qđ totum offerebatur: ita quod nihil sacerdotibus relinquebatur aut diuidebatur. Debebat ergo esse aĩal mundũ ⁊ sine macula corpis q̃licũq̃: q: scʒ nõ cecũ/ nõ fractũ/ nõ impetiginosuʒ ⁊c. sicut infra. Debebatq̃ ante oĩa sacerdoti offerri: pelle sua excoriari: per mẽbra debebat diuidi: ⁊ ipsa membra cuʒ capite/ pedibus/ cauda ⁊ intestinis debebant lauari: ⁊ tandem super altari cremari. Moralitas. ¶ Per tale holocaustum quod dicitur ab holon quod est totum/ ⁊ cauma incendium/ quasi totum incensuʒ: possunt intelligi illi qui se deo totos offerunt: ⁊ qui de propria voluntate sua nihil sibi retinent: sed totum: cor ⁊ corpus deo tribuunt ⁊ cõmittunt: sicut ad literam sunt boni religiosi ⁊ perfecti qui reuera primo debent esse mundi per puram intentionem: nullam prorsus sub vellere conuersatiõis habentes maculam. i. hypocrisim vel infectionem: ⁊ tales debent offerri sacerdoti per peccatorum suorum confessionem. Pellem debent deponere. i. omneʒ malam precedentem conuersationeʒ: ⁊ membra sua. i. mẽbra sue vite debent concidere ⁊ diuidere per consyderationem ⁊ contritionem/ ⁊ per omnium membroruʒ suorum occupationem: omnia debent lauare ⁊ purificare per lachrymosam compunctioneʒ: caput cogitationis/ pedes affectionis/ intestina delectationis: caudam mali propositi ⁊ durationis debent adiungere: ⁊ omnia a peccati sorde lauare ⁊ abstergere: ⁊ cuncta super cordis altare per charitatem domino concremare. Holocaustum enim domino in odorem suauitatis redditur/ quando tota vita hominis in altari religionis per penitentiaʒ domino dedicatur: ⁊ qñ sibi nihil retinet per manum sacerdotis. i. prelati: sed deo totaliter dedicatur. ps.65.c Psal. Holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum: offeram tibi bo

C

Aliter. ues cũ hircis.¶Uel dic sicut hic dicit: oblato aiali sa
cerdotib9/ipi sacerdotes debẽt manũ super caput ho
stie imponere: sanguinẽ fundere: pellẽ detrahere: art9
in frusta cõcidere: ⁊ sup struem lignoꝝ oĩa dño ꝯcre
mare ⁊c. sicut sup̃. Sic vere qñ q̃s se offert sacerdoti/
vt manũ ꝑ absolutionẽ sibi imponat: vtpote qñ venit
D ad ꝯfessionẽ/ꝓculdubio sacerdos añ oĩa dꝫ facere: q̃ꝺ
sanguis.i.pctm̃ ꝑ cõfessionẽ fundat: ꝙ pellis.i.oĩs ex
cusatio tollat: ꝙ oĩa mẽbra peccati scindant ⁊ diuidã
tur/⁊ distinctim inuestigent: ꝙ sup ligna.i.sup crucis
memoriã/vel sup sctõꝝ exẽpla hõ cõstituat: ⁊ ꝙ caput
intentiõis/pedes affectionis/intestinuꝫ interioris de
lectationis emundetur: ⁊ ꝙ hic totus domino totali
ter offeratur: ⁊ per charitatis incendiũ comburatur.
Aliter. ¶Uel dic ꝙ sacerdos sanguinẽ hostie dꝫ super altare
fundere: inquantũ pro peccato confitentis debet corã
altari per deuotionẽ ⁊ orationem intercedere ⁊ insta-
re. Infra quarto. Hauriet sacerdos de sanguine/infe
rens illũ in tabernaculũ. Quando de capris ⁊ ouibus
fiebat holocaustũ: necesse erat ꝙ fieret de aĩali ma-
sculo ⁊ anniculo. Sic vero quando simplices in reli-
gione se holocaustũ deo volunt facere: ipsi debent an
niculi.i.iuuenculi se dño offerre/⁊ religionem intrare
eccl.II.c vel ad quecũq; bona oꝑa ab iuuẽtutis primordijs se
Eo.c.d. donare. Unde Eccliastes. Mane semina semen tuũ: ⁊
vespere ne cesset manus tua. ¶Quãdo de auibus fie-
bat oblatio seu holocaustũ dño/semper debebat fieri
vel de turturib9 vel de pullis columbaꝝ: que sunt aues
Mora- gemebunde. Nulla eñ altera auis diuinis sacrificijs
litas. erat apta: nullaq; alia inter sacrificia nominat. ¶Sic
vero nulla auis volans.i.nulla persona in altitudine
scientie vel mũdi eminentia est deo grata: nec sibi of-
ferri seu p̃sentari digna: nisi sit colũba per simplicita
E tẽ/turtur per castitatẽ/gemebũda per ꝯtritiõis ⁊ timo
ris acerbitatẽ. Sole eñ aues gemebũde domino sũt
accepte q: scꝫ soli illi qui de peccatis libẽter gemunt/
ps.50.d domino fiunt grati. Ps. Sacrificiũ deo spũs ꝯtribu-
Eze.9.b latus ⁊c. Ezechie. Signa thau super frontem viroruꝫ
gementium ⁊c. ¶Quando de auibus fiebat holocau
stum/seu etiam quodcunq; sacrificium: sacerdos de-
bebat auem ad altare referre/caput ad collum re-
torquere: pellem pro parte rumpere: ⁊ sanguineꝫ supra
crepidinem altaris effundere: ⁊ plumas ⁊ vesicam ex-
tra proijcere: ⁊ in loco vbi reponebant cineres iuxta al
tare reponere. Ascellas etiam auis debebat confringe
Mora- re ⁊ cassare: ferrumq; super auem non debebat leuare/
litas. nec eam diuidere vel secare: sed magis integram do-
mino immolare. ¶Per aues charissimi intelligunt
viri spirituales/sursum per contemplationem volan-
tes: quia pro certo in oblatione qua ipsi seipsos offe-
runt domino/multa sunt attendenda: quia videlicet
isti primo caput cordis sui retorquent ⁊ reflectunt per
suijpsius consyderationem ⁊ discussionem/pelleꝫ cor-
poris sui rumpunt per penitentiam ⁊ afflictioneꝫ: san
guinem deliciarum ⁊ peccati defluere faciunt per ab-
stinentiam vel per compassionem: plumas diuitiarũ
deponunt per elemosynam ⁊ affectionem/vel per con
temptum ⁊ abdicationem. Uesiculam superbie pro
ijciunt per humilitatem ⁊ subiectionem. Et hec om-
nia in loco cineris deponunt per sue mortis ⁊ incine-
rationis meditationem: ascellas ⁊ brachia affectuuꝫ
suorum confringunt per temperantiam ⁊ modifica-
F tionem seipsos non dididiudunt per affectionum sua-
rum ad diuersa appetibilia dispersionem: nec ꝑ amo
ris sui ad mundum/carnem ⁊ amicos dispersionem:
sed magis semetipsos integros immolant per tota-
lem sui deo oblationeꝫ/⁊ per gñalem cordis ⁊ corpis ps.53.d
ad diuinũ seruitiũ dedicationẽ. Ps. Uoluntarie sacri
ficabo tibi: ⁊ confitebor nomini tuo domine/quoni-
am bonum est.

¶Capitulũ tertiũ Textus. Qd̃ si hostia pacificoꝝ fuerit ei9 oblatio: ⁊ de bobus voluerit offerre marẽ siue feminã: ĩmaculatã offeret corã dño. Moralitatũ. Cap.II.

Histo- De sacrificijs votiuis quedam dño dabant:
ria. quedam sacerdotibus assignabantur: que-
dam vero ipsis sacrificantibus dimitteban
tur: dominus habebat renes/sanguinem ⁊
adipem: sacerdos habebat armum ⁊ pectusculum: sa
crificans vero pro se ⁊ suis habebat residuũ: sicut pa-
tet Leuit.iij.⁊.vij. ¶Sic vero de omnibus bonis no- Mora-
stris debemus generaliter facere tres partes: q: scilicꝫ litas.
vnã partem debemus deo offerre: ⁊ in vsus altaris sui
seu pauperum suorum expendere. Partem debemus
sacerdotibus tribuere: ⁊ christi ministris decimas et
primitias erogare. Partem vero debemus nobis re-
tinere/⁊ nostris ⁊ famulis nostris reseruare. ¶Uel
dic quod ista hostia.i. illa persona que domino vult Aliter.
offerri ⁊ specialiter dedicari/debꝫ in tria diuidi: quia
scilicet deus debet habere renes ipsius per castitateꝫ/
sanguinem crudelitatis sue per benignitatem/⁊ pin-
guedinem delectationis ⁊ voluptatis sue per absti-
nentiã ⁊ macerationẽ. Sacerdotes ṽo ⁊ mistri dei de G
bẽt de eo habere armũ dexterũ/id est subsidiũ ⁊ sustẽ-
tationẽ: ⁊ pectusculũ vbi est cor/id est amorem ⁊ dile-
ctionẽ. Residuũ debẽt habere dñi ⁊ amici sui per serui
tiũ ⁊ subuentionẽ: q: pro certo quilibet homo debet
se in tria diuidere id est labores et obsequia sua in
tria distinguere: et de seipso debet partem deo/par-
tem sacerdoti/id est prelato: ⁊ partẽ sibi vel proximo ecc.25.a
erogare. Unde de talibus dicitur. In tribus benepla Eo.ca.c
citũ est spiritui meo. ¶Cauda nõ precipit offerri/nisi
quãdo de ouib9 erat hostia. Non eñ fit mentio ꝙ de-
beret offerri cauda boum vel hircoꝝ: sed solũmodo
arietum vel agnoꝝ: sicut apparet Leuit.iij. ¶Boues Mora-
possunt significare tardos ⁊ negligentes: hirci vero litas.
fetidos ⁊ peccatores. Oues vero simplices significãt
⁊ innocentes. Iteꝫ dicas/quod cauda que est finis/cõ
muniter significat perseuerantiam operis: que pro
certo tunc a domino acceptatur/quando circa opus
virtuosum versatur: ⁊ propter hoc caudam bouis et
hirci/id est perseuerantiam negligentium et inmun-
dorum reprobat. Ouium vero/id est simplicium Aliter
et innocentium perseuerantiam approbat et acce-
ptat: quia videlicet deus perseuerantiam in bono
diligit: perseuerantiam vero in malo odit. ¶Uel
dic quod bos significat negligentiam/hircus im-
mundiciam: quorum perseuerantie non sunt bo-
ne: ouis vero significat innocentiam: cuius per- ex.29.d.
seuerantia est optima. Unde Exodi. Tolles de H
ariete adipem et caudam et aruinam. ¶De- Eo.ca.c
us specialiter omnem adipem hostiarum sibi vo-
luit retinere: et potissime tria genera adipum: sci-
licet adipem vitalium/adipem iecorum/et renum.
Istos enim adipes voluit deus de sacrificio om-
ni sibi dari: et inde ignem suum in altari nutri-
ri. Renes etiam ilia et sanguinem sibi retinuit:
et hec omnia sibi concremari mandauit: cun-
cta vero

cta vero alia alijs dereliquit. Et sic patet quod deus in sacrificio eligebat hostiarum interiora: et alijs
Moralitas dimittebat exteriora. ¶ Sic reuera deus in homine interiora eligit: exteriora vero faciliter ptermittit: quia si interiora nostra domino concedimus/satis de exterioribus nostris voluntatē nostram facere possumus. Nec indignatur dominus si exterius recipimus aliquam consolationem: dum tamen ordinemus ad deum omnē interiorem affectionē. Iste ergo vult/ꝙ illi offeramus omnem adipem vitalium/id est amorē vite proprie: adipem renum/id est amorem filiorū a nobis generatorum. Uirtus enim generatiua consistit in renibus: adipem iecoris/quod scʒ amare cogit: id est affectionem ꝛ amorem suorum ꝛ amicorum. Et breuiter quicquid interius amamus/totum domino offerre/ꝛ ad eum ordinare debemus: Renes etiam/id est carnis delectatio: sanguis insuper/id est quicunqꝫ iracundie motus et inflammatio: debent per penitentiā cremari: ꝛ igne diuini timoris / contritionis ꝛ doloris/ac ardore diuine dilectionis comburi/ꝛ domino offerri et ad eum ordinari: Adeps enim bone affectio
A nis ignem charitatis in altari cordis solet nutrire: et ideo ipsum sibi vult dñs specialiter reseruare. Unde
Leui.3.d. ibidem dicitur in libro Leuitic. Omnis adeps domini erit iure perpetuo in generationibus et cunctis habitaculis vestris: nec sanguinem nec adipem comede
Aliter tis. ¶ Uel dic quod triplex pinguedo triplicem concupiscentiam denotat: quam scʒ domino immolat/ quicunqꝫ eam amore dei dimittit: et inde per charitatis incendium sese priuat. Leuitici sexto et alijs pluribus locis dicitur: quod sacerdos: qui offert sacrifici
Leui.7.a. um/debet habere pellem eius. Et infra etiam dicitur: quod panes qui offeruntur/siue fuerint in sartagine siue in craticula/siue in clibano cocti: sacerdotis erūt a quo offeruntur. Pellis est substantia temporalis.
michee 3.a. Unde dicitur. Uiolenter tollitis pelles eorum desuper eis: ꝛ carnem eorū desuper ossibus eorum. Qui comederunt carnem populi mei: ꝛ pellem eorum desuper excoriauerunt: ꝛ ossa eorum confregerunt et cōciderunt sicut in lebete: ꝛ quasi carnem in medio olle. Ergo quando aliquis sacerdos.i. aliquis sacra dans suis predicationibus et inductionibus: deo offert aliquod sacrificiū.i. conuertit ad deū aliquē peccatorem
1.co.9.b reuera ipse debet habere ꝛ ab eo percipere pellē substātie temporalis: quia ſm apostolū: Qui spiritualia seminat nō est magnū quod pro sustentatione sua temporalia metat. ¶ Cum sacerdos peccabat/et deuʒ placare volebat/accipiebat vitulum et euʒ immolabat: sanguinem eius intincto digito velum septies asperge
B bat: ꝛ eadem cornua altaris incensi interius intingebat: reliquū vero sanguinis super altare holocausti fundebat: et vna cum renibus et adipibus comburebat: carnem vero cum pelle ꝛ fimo extra castra portabat: et ea ibi in loco mundo vbi infundebantur cineres incendebat. Idem autem per omnia fiebat quando synagoga vel populus delinquebat: ꝛ sic quotiēs sanguis hostie in sanctuarium inferebatur / nihil de
Allegoria. hostia relinquebatur/sed totū domino cremabatur. ¶ Allegorice per sacerdotem potest intelligi adam: per synagogam populus ab eo deriuatus: per vitulū vero intelligitur christus. Istud igitur certum est/ꝙ pro tollendo peccato sacerdotis et sinagoge.i. ade et populi: necesse fuit occidi vitulū.i. christum: sanguinemqꝫ eius super altare crucis fundi: ꝛ ibi adipem et renes sue interioris affectionis igne charitatis accēdi. Nulla enim charitas fuit maior ꝙ qđ vellet pati deus pro homine/innocens pro peccatore/iustus pro iniustis / bonus pro malis. Unde dicitur. Maiorem charitatem nemo habet/quā vt animam suam ponat ioā.15.b
quis pro amicis suis. Uelum etiam tabernaculi.i. ipsum tabernaculū paradisi isto sanguine septies fuit aspersum inquantum ipsum celum per christi sanguinem mediante spiritu septemplici fuit a ruina angelica reparatum. Inde etiam altare incensi.i. deus pater tangit: inquantū isto mediante sanguine peccatoribus cōplacat. Unde dicit apostolus: Pacificans ꝑ sanguinē crucis eius/siue q̄ in terris sunt/siue q̄ in ce Col.1.c.
lis. Iste ergo extra castra.i. extra ciuitatē fuit ꝑ passionē crematꝰ: ꝛ ibi igne.i. sole fuit assatꝰ. Et qꝛ i omnibꝰ membris passus est: ideo dicit fuisse totus incēsus et cōbustus. Unde dicit Esaias: A plāta pedis vsqꝫ ad C
verticē nō est in eo sanitas. ¶ Uel dic moraliter/ꝙ qñ Esa.1.b
quis vult peccatum suū redimere/et dominū placare: Moralitas
ipse pro certo debʒ vitulū.i. abstinentiā carnis sue deo per penitentiā immolare: sanguinē suū.i. peccatū per cōfessionem fundere: velū.i. deū: septies.i. ꝑ septē misericordie opera: isto sanguie.i. ꝑ isto peccato aspergere: ꝛ altare incensi.i. orationē isto sanguine inquantū debet/ꝑ suo peccato orationis locum et officiū frequentare: quia scʒ iste altare incēsi ꝑ sanguine tangit/ q̄ pro peccato suo ad altare accedit/ et orationē facit. Igit talis debet renes totius voluptatis/adipē totiꝰ affectionis/ꝛ sanguinem peccati et infectionis suꝑ altare holocausti.i. super cor suū ꝑ cōsyderationē ponere.i. totū ibi per contritionē incendere. Pellem vero fimū ꝛ carnes .i. malam priorē conuersationē/que est pellis: malā primā īfamiā/que est fimus: malā primā vitā/que est caro: debʒ extra castra ecclesie ꝓycere: ꝛ totū igne penitentie ibi cōcremare: ꝛ sic peccatū suū poterit expiare ꝛ se dño concordare. ¶ Uel dic ꝙ tunc sacerdos peccatū suū et populi expiat/qñ sanguinē vi Aliter.
tuli.i. memoriā sanguinis et passiōis dñice.i. sacramētū eucharistie dño imolat: ꝛ in altari cordis sui ꝑ cōpassionē cremat: ꝛ qñ carnē et pelles extra castra portat.i. quādo ipm extra ciuitatem fuisse passū memorat. Apostolus: Exeamus ad deū extra castra/ improperiū eius portantes. Ubi fit mētio de pctō sacerdotis heb.13.c.
Dicit sic si sacerdos q̄ inunctus est peccauerit/faciēs D
delinquere populū ꝛc. Itē ibidē nō ponit si pecauerit ꝑ ignorātiā: sicut fit qñ agit de pctō synagoge. Item ibi nō ponit qñ aliquis ꝑ eo orare debeat: de synagoga vero dicit/ꝙ sacerdos ꝑ eo orare debeat. In istis ergo notatur grauitas pcti sacerdotis. Primo qꝛ peccare facit ppłm/inquantū peccatū sacerdotū a populo faciliter trahit in exēplū: Secūdo: qꝛ ignorātia nō pōt euʒ excusare/iquātū scʒ iste tenet legē dei scire: et inter leprā distinguere: quod tñ non est sic de populo: quē quādoqꝫ potest ignorātia excusare. Tertio: qꝛ pro ipso nō est qui orationē vel oblationē faciat: qñ ipse qui ꝑ alijs orare debebat peccat. Unde: Quis mede Ec.12.c.
bit incantatori a serpente ꝑcusso? Unū videtur hic supponere/ꝙ in hostia ꝑ peccato non debebat poni nec thus nec oleum. Sic vero ipse qui seipsum deo ꝑ peccatis immolat.i. ille q̄ penitet pro peccato: non debet habere oleum.i. leticiā: sed magis dolorē ꝛ contritionem. nec thus.i. spem suauitatis eterne. sed potius tormenti timorem ꝛ consyderationē. videlicet quod penitens magis debet tristari quā letari.i. magis ti

mere tormenta/ꝙ̄ sperare premia. Unde dicitur: Si
ro.13.b. malefeceris/time. Unum satis notabile scribitur hic:
et etiam infra capite sexto: quia scilicet vbi holocau-
stum solebat immolari: potuit etiam immolari victi-
ma pro delicto. Holocaustum autem totum combu-
E stum/iustum significat: hostia vero pro peccato peni-
tentes designat. Idem ergo dicitur esse locus immo-
lationis amborum: ad denotandum quod ad eundē
gradum gratie vel glorie potest penitens post lapsuꝫ
attingere sicut istius qui nunꝙ̄ inuentus est enormi-
ter peccasse. Et ista est expositio interlinearis. De pec-
cato autem principis ⁊ aime dimitto propter ꝓlixita-
tem. ¶ Hic ponitur ꝙ vas vbi coquitur hostia ꝓ pec
cato/scꝫ pars q̄ sacerdotibꝰ debebatur/si erat fictile/de-
Mora- bebat confringi: si vero erat ereum/debebat lauari ⁊ fri
litas. cari. ¶ Sic vero cum carnes q̄ sunt ꝓ peccato.i. carnis
delectationem: duo genera vasorum.i. duo genera ho
minum contineant/⁊ per concupiscentiā decoquāt vt
quidam fictilis/hoc est dictu/malus/obstinatus fra-
gilis: alius ereus scꝫ ille qui est magis fortis ⁊ ad ca-
dendum difficilis: istud debet fieri ꝙ fictilis.i. ille qui
ꝑ fragilitatem solet quotidie recidiuare debet frangi
ꝑ tribulationē ⁊ aspere castigari: ereus vero.i. bonus:
si ipsum extra ꝯsuetudinē peccare ꝯtingat/debet laua
ri ꝑ ꝯfessionē/⁊ fricari ꝑ moderatā correctionē. Plus
enī est puniendus fictilis.i. assuetus ꝙ̄ ereus/qui est
als solidꝰ: et post lotionē penitētie erit fortis ⁊ bonꝰ.

¶ Capitulum sextum Textus: Locutusqꝫ est dominus ad moysen: dicēs: Anima que peccauerit. Moralitatum Ca.III.

DOminus volens habere in altari suo ignem
ꝑpetuū/p̄cepit sic: Ignis in altari meo sem-
ꝑ ardebit: quē nutriet sacerdos ligna subij-
Histo- ciens ꝑ singulos dies. Ipse etiā ignis de al-
ria. tari debebat esse/nō aliunde venire: sed semꝑ de illo cō
F tinuari debebat/q̇ de celo debebat eis dari: sicut poni-
Leui.9. tur infra: Nam in ministerio altaris nullus ignis po
d. ni debebat/nisi q̇ desuꝑ datꝰ erat. Unī Nadab ⁊ Abiu
filij Aaron/q̇ ignem alienum.i. ignem cōem in thuri-
bulo ꝯtinue possederunt statim ꝑcussi fuerunt: ⁊ igne
Mora egrediente a domino perierunt. ¶ Ignis de celo da-
litas tus est charitas: Altare vero est cor hois seu eccl'ie in-
tegritas: qr reuera dominus vult ꝙ in altari suo.i. in
G ecc'lia/vel in hominis ꝯsciā: semper iste ignis ardeat:
⁊ ꝙ sacerdos.i. prelatus vel predicator ipsum lignis/
id est exemplis ⁊ documentis foueat. Alienū vero ignē
mundanū/qui magis venit de inferno ꝙ̄ de celo/hoc
est dictu: ardorem auaricie/iracūdie/discordie/inuidie
⁊ luxurie: non vult in hoc altari poni/sed potius inde
penitus abdicari: quapropter sacerdos/id est ecclesia
stici/qui in thuribulo cordis sui vel in altari ecclesie/
student ignem alienum p̄dictum/scꝫ mundi et carnis
cōcupiscentias ponere necesse habēt a domino percu-
ti: et mala morte finaliter per ignis infernalis incen-
eze.15.b dium perire. Ezech. De igne egredientur: ⁊ ignis consu-
met eos. Ignis enim inferni egressus a domino/id est
a diuina sententia: illuꝫ deuorat qui in thuribulo cor-
dis sui ignem alienum portat: ⁊ quem ignis concupi
eodē.c. scentiarum inflammat. ¶ Quando cineres in altari
b. abundabant vnus de sacerdotibus se sacris vestibus
induebat: ⁊ cineribus recollectis p̄dictas vestes depo
nebat: ⁊ extra castra cineres deportabat: ipsosqꝫ in lo-
Mora- co mundo reponebat. ¶ Dic quod ligna que in alta-
litas. ri cordis cremabantur in pabulum igne charitatis/
H sunt bona opera: cuius cinis est ipsorū memoria. Sa-
cerdos/id est quicūqꝫ iustus: se debet vestibus sacris/
id est virtutibꝰ induere: ⁊ de altari cordis sui cineres/
id est bonorum operum suorū memoriam recolligere:
⁊ ne inde superbiat/depositis sanctis vestibus/id est
amota omni exhibitione sanctitatis sue: debet tales
cineres/id est talem bonorum operum suorum memo
riam extra ferre/⁊ de corde penitus abdicare. Iuxta il
lud Lu. Cuꝫ omnia benefeceritis/dicite: inutiles serui Lu.17.
sumus. ¶ Si sanguis hostie ceciderit super vestem sa eodē.c.
cerdotis/debebat eam lauare: ⁊ a tactu ⁊ immundicia d.
sanguinis depurare. ¶ Sic vero qn̄ hostia id est pctōr Mora-
coram sacerdote fundit: ⁊ confitetur sanguinē suum/ litas
id est pctm̄ suum: quādoqꝫ contingit ꝙ vestis sue con-
scientie.i. affectionis: tali sanguine ꝑ aliquam malam
delectationem ⁊ imaginationē tangitur ⁊ inficitur: quapro-
pter ipse se lauare ꝑ cōfessionē tenetur. Hic facit mentio
nem de libamentis sacrificiorum. Circa quod nota ꝙ
in omni animali sacrificato offerebatur libamen.i. ali
quid liquidum cum eodem/scilicet oleum ⁊ farina ⁊
vinum/vel farina oleo distemperata/⁊ i sartagine du
rata: sicut etiam supra secundo. In omni sacrificio erat
ponendum sal: thus etiam qn̄qꝫ cum sacrificio offere
batur. Nunꝙ̄ autem fermentum aut mel in dei sacrifi
cio ponebatur/sed inde amoueri penitus iubebatur.
Quia etiam sicut dicitur Exo. Quando comedebatur exo.12.c
agnus paschalis/ꝑ septem dies fermentum non debe
bat in hebreorum tabernaculis inueniri: sed solum de I
pane azimo debebat populus tūc nutriri. Reuera sic
debet esse in omni sacrificio boni operis quod patra-
mus: vel quando nosipsos in ecclesia vel in religione
domino immolamus multa nos debent concomita-
ri: scilicet sal discretionis/oleum charitatis ⁊ dilectio
nis/farina diuine legis ⁊ sue meditatiōis/vinū spūa-
lis gaudij ⁊ consolationis/necnon thus orationis et
deuotionis. Sacrificiū enim cuiusqꝫ boni operis ince-
ptum redditur ⁊ inacceptum efficitur/nisi cum sale
i. cum discretione ⁊ sapientia condiatur: ⁊ nisi oleo cha-
ritatis vngatur: quinimo oīe opus/ꝙ̄uis de se sit bo-
num ⁊ virtuosum si tamen sal et oleum.i. discretio et
charitas defecerint: efficitur insipidū ⁊ insulsum. Unī mat.5.b
dicitur. Si sal euanuerit/in quo salietur? ad nihilū va-
let vltra ⁊c. Duo autē principaliter nobis interdicun-
tur: scꝫ fermentū malicie/⁊ mel adulationis ⁊ blandi-
cie: qr reuera quicq̇d boni fecerimus/ab istis duobus
precauere debemꝰ: vt scilicet sacrificio.i. operi nostro
fermentum malicie interius/vel adulationis mel ex-
terius nullatenus misceamus: sed vere ⁊ simpliciter
⁊ sine adulatione ⁊ mala intentione quicq̇d fecerimꝰ 1.co.5.a
faciamus. Unde apl's: Non in fermento malicie ⁊ ne Aliter
quitie/sed in azymis synceritatis ⁊ veritatis. ¶ Uel dic
quod mel significat dulcedinem fauoris humani: fer
mentū intentionem alicuius mali erroris. Ista enim
duo sunt ab omni opere bono propellenda et cetera.
¶ Uel dic quod quando quis seipsuꝫ deo offert in al- Aliter.
tari ꝑ penitentiam cōcremandū/oꝫ adiungere sal mor
dacis cōtritionis/similam bone ⁊ munde affectiōis/ A
oleū compassionis et thus orationis. Sicut hic pa-
tet/hec tria genera panuꝫ domino precipiebantur of
ferri: scꝫ cocti in clibano: cocti in sartagine: cocti in Mora-
craticula. ¶ Dic si vis quod tres isti panes sunt tres litas
theologice virtutes: scilicet fides/q̄ est panis coctus
in craticula: quia ibi sūt multi oculi.i. multi articuli:
spes que est panis coctus in sartagine: quia scꝫ ibi est
ardor desyderij et oleum consolationis: charitas
que est pa-

que est panis coctus in clibano: quia scz ibi est ardor perfecte et generalis dilectionis: et sic isti sunt illi tres panes/ de quibus dominus dicit cuilibet nostrum illud Lu. Amice accōmoda mihi tres panes. ¶ Uel dic qd panis in clibano est dolorosa ꝯtritio: in craticula vbi sunt foramina et aperture/ est adaperiens vulnera cōfessionis: sartago vero vbi est oleum operum pietatis/ est satisfactio. Istos ergo tres panes deo offerimus. Allega vt supra. ¶ Uolens dñs consecrare aaron et filios eius: ꝑcepit eos lauari/ indui ꝛc. vide Exo. xxix. vbi inueniuntur oia posita a deo mandata et cōpetenter exposita: que hic Leui. viij. et. ix. fuerunt per moysen execuata. De nadab et abiu igne combustis vide capitulo sexto.

Lu. 11. a
Aliter
Leui. a

¶ Capitulum vndecimum Textus: Locutus est dominus ad moysen et aaron: dicēs.

Moralitatum. Capitulum. IIII.

Animal non reputabatur immundum in lege moysi nisi ruminabat/ et vngulam diuidebat. Animalia vero que nō ruminabant/ nec vngulas scissas habebant: non debebāt a filijs israel comedi: nec eorū cadauera tāgi: sicut sus et lepus erant immūda: pro eo ꝙ vnum licet ruminet/ vngulas tamen nō diuidit: aliud vero qr dato ꝙ etiā vngulas scindat/ ruminare tamen nō nouit. ¶ Charissimi ꝑ ruminationē intelligit circūspectio/ dīliberatio et peccatorū cōtritio: vngula aūt que ornatus est et extremitas pedum et manuū/ est bona operatio et affectio. Diuisio vero ipsius / operatio sagax discretio et distinctio. Igit istud est verū ꝙ nullus debet reputari mundus: nec ab alio comedi ꝑ imitationē/ vel tangi ꝑ associationē est dignus: nisi qui per deliberationem posset ruminare: et ꝑ discretionē opera sua diuidere/ distinguere et tractare. Ad hoc enim ꝙ quis a filijs israel i. a personis bonis comedi / incorporari / imitari/ tangi et frequentari dignus habeatur: necesse est ꝙ sit homo deliberatiuus et ruminans: et ꝙ vngues sui. i. opa per discretionē distinguant debitam. Al's si vnū istorum duorū deficiat: dignū est ꝙ ipsum hō spūaliter nō comedat nec tangat: sed tanꝙ immundum fugiat et dimittat: et talis pro certo debet reputari sus seu porcus i. quilibet luxuriosus et imūdus/ et lepus et cuniculus i. quilibet timidus et in terris ꝑ auaritiam tumulatus. Unde apl's: Si quis inter vos nominatur fornicator/ aut auarus/ aut idolis seruiēs / maledicus/ ebriosus: cum huiusmodi nec cibum sumere ꝛc. ¶ Uel dic qd ruminatio significat contritionem/ et proprij peccati masticationem: vngule vero diuisio/ apertio et distinctio significant malorū operū ꝯfessionem/ et distinctā sacerdoti reuelationem: qr reuera ꝗ in istis duobꝰ tacuerit/ nunꝙ mundus apud deum erit ꝛc sicut supra. ¶ Uel dic ꝙ vngula que est extremitas / perseuerantiam significat ꝛc. sicut supra. ¶ Piscis qui pinnas et squamas non habebat/ immundus erat in lege reputatus: et sic tanꝙ immundus nec tangi nec comedi merebat. Pisces vo viscosi et longi sicut sunt anguille et congri / erant ꝓhibiti: ita ꝙ nullo mō debebāt comedi. Morticinum vo eorū nō debebat tangi: sed magis abominabile et tanꝙ execrandum haberi. ¶ Pennule charissimi qbus scz piscis vel saltat vel natat/ significat virtutem cōtemplationis: ꝗ scz aiam per quietē mentis facit natare: et ipsam spūaliter saltare et vsqꝫ ad celestem celsitudinē transuolare. Squame que duriciam et fortitudinem maiorē habere videntur: et qui

historia
B
Moralitas.
1. Corin. 5. d.
Aliter.
C
Aliter.
Eo. ca. b.
Moralitas.

bus mediantibus corpus defenditur et fouetur/ patientiam possunt significare: qr scz corpus interioris animi hominis/ ne ledat a tribulationibus solet defēsare: quia ꝯm Senecam: Doloris remedium est patiētia. Pisces igitur. i. homines: qui in aqua dulcis deuotionis/ vel in mari amare cōtritionis vel religiōis habent viuere: tunc proprie iudicātur mundi/ qn pennulis contemplationis et squamis patientie sunt muniti: vt scz possint ad celestia interius volare: et aduersa terrestria exteriꝰ fortiter ac tranquillo corde tolerare: quia reuera pisces. i. religiosi vel clerici: ꝗ per voluptatem sunt viscosi/ fragiles/ flexibiles et ignaui: qui pennulis contemplationis et squamis fortitudinis et patientie sunt priuati: non debent ab alijs ꝑ imitationem comedi: nec per frequentationem tangi: et ideo de squamis fortitudinis et patiētie boni religiosi/ potest exponi illud Job: Corpus eius quasi scuta fusilia cōpactum squamis se prementibus. Hic videtur supponere/ ꝙ animalia immunda siue essent gressibilia/ siue natatilia/ siue volatilia: qr dicit ꝙ non debebant comedi: nec morticina eorum tangi: poterat dupliciter consyderari: inquantum viua / vel inquantum mortua: et ꝙ dum viua erant/ tangi quidē poterāt: māducari vo nō debebant/ imo etiam nec manu tangi. Ista possunt applicari ad virum iustū: quia scz animal significat hominē/ ꝗ scz debet esse per gratiam animatus: per bonā actionē gressibilis: ꝑ cōtemplationē volatilis: per deuotionē natatilis. Et sic dico ꝙ animal immundum significat peccatorem: animal vero mūdum significat virum iustum. Uerum tamen aīalia immunda/ scz peccatores in duplici sunt differentia: qr scz aliqui adhuc viuūt / qui. s. cōmunioni fidelium adhuc cōiuncti sunt: et vitam. i. ecclesiastica sacramenta participare possunt. Alij vo iam sunt mortui. i. ꝑ excōicationē a corpore ecclesie diuisi: et a sacramētorū vita per censuram ecclesiasticā separati. Igit istud ꝑcipitur nobis/ ꝙ scz aīalia imunda/ viua tñ. i. pctōres/ fideles tñ et ecclesie participes: bñ tangere. i. associare/ et cū eis ꝑticipare possumus: ipos tñ comedere. i. eorum vitam nobis ꝑ malam cōplacentiā et imitationē incorporare aliqualiter non debemus. Ex quo tñ nobis cōstat ꝙ isti mortui sunt: ipos oino debemus fugere: ipsosqꝫ ꝑ associationē aut frequentationē/ ꝓterquā in casibus licitis declinare: eos viles et abominabiles reputare. Unde dicit: Separamini de tabernaculis hominum impiorum. ¶ Uel dic quod animal immundum viuens/ est peccator: adhuc vitam. i. famam suam retinens. Animal vo immundum mortuum/ significat peccatorem: iam vita. i. bona fama priuatū. A primis ergo nō ꝓhibemur tactū. i. societatem vitare: ipsos tñ iubemur nō comedere. i. ab eorū imitatiōe cauere: nec colloquiū aut cōsortium sine iniuria denegare: a secūdis vo debemus et vitam fugere/ et colloqa et consortia declinare. ¶ Uel dic ꝙ morticinū quod per se erat mortuum/ significat illos qui voluntarie et quasi ex ꝓposito peccant: qui scz summe sunt cauēdi. Alij vo ꝗ aliter moriuntur: et qui per violentiam tentatiōis vel tribulationis vita ꝓe spoliant: nō sunt ita execrādi/ sed potius supportandi. Uñ apl's: Si preoccupatus fuerit frater tuus in aliquo delicto: supportare debes ꝛc. Sequitur: consyderans temetipsum/ ne et tu tenteris. ¶ Uolatilia oia erant munda preter has viginti spēs: scz ꝓter aqlā gryphonē/ halietū/ miluū/ vulturē/ iuxta/ genꝰ suū et oē aīal coruini generis: struthiōes / noctuā/ larū et accipitrē i genere suo: bubonē / mergulū/ ibim

D
iob. 41. a.
Tro pologia.
E
Nu. 16. c.
Aliter.
Aliter.
Gal. 6. a.
Eo. ca. b

panonē/onocrotalū/porphyrionē/herodionez/cala-
drion/iuxta genꝰ suum: vpupā ⁊ vespertilionez. Et no-
ta ꝙ multe ponūtur hic spēs auiū vbi subiungitꝰ iuxta
genꝰ suuz: in quo notatꝰ ꝙ in vno eodēq̄ auiū genere
multe sūt spēs subalterne: sicut exēplificat Plyniꝰ de
accipitre ⁊ vulture: q̄ tñ oēs gñaliter sunt immunde.
f Tropologia. ¶ Dic si vis/ ꝙ ꝑ istas viginti auiū spēs intelligunt
diuerse cōditiones hoim pctōꝝ. Aquile em̄ q̄ alte vo
lāt/⁊ gryphones q̄ hoīes deuorāt: sunt mali reges ⁊ su
periores: q̄.s. altiori ꝑeminent dignitate: etiā excellūt
in superbia ⁊ crudelitate. Halictus q̄ alaudas rapit/
⁊ miluus q̄ pullos inuadit: significāt malos baliuos
⁊ raptores inferiores: qui.s. magnos nō audent inua
dere: pullos tñ.i. innocētes ⁊ paupes solēt cōtinue la
cesce ⁊c. Accipiter/ q̄ columbas odit: herodius/ q̄ pe-
ctore ledit: onocrotalus/ q̄ rostro corrodit: significāt
inuidos atq̄ detractores: qui scz pectore.i. aīo solent
alios ledere: columbas.i. simplices odire/⁊ oēs denti
bus ⁊ labijs comedere. Vultur/ qui cadauera sentit.
Vpupa/ que in stercoribꝰ nidum facit: significat luxu
rie ⁊ imundicie sectatores. Bubo/ noctua ⁊ vesperti-
lio/ qui de nocte volant: significant hereticos ⁊ latro
nes/⁊ occultos criminū opatores. Ibis/ larus ⁊ mer
gulus/ q̄ aquas frequētant: significant deliciarū ⁊ ga
strimargie professores: cuiꝰ exempla extra cādida/ in-
tus nigra. Et struthio alas habens ⁊ nūq̄ volans/ si
gnificat hypocritas ⁊ simulatores. Et oē qd̄ est corui
ni generis/ quod semper dicit cras: significat pigros
procrastinantes ⁊ penitentie dilatores. Porphyrio
idest pellicanus/ qui pro filijs suis se vulnerat: signifi
cat nepotum/ filiorū ⁊ amicorum carnaliū immodera
tos dilectores. Caladrion q̄ ad sanādū ducta/ homi-
ni nō morituro faciē vertit: a morituro vero vultum
G auertit: significat falsos hoīes/ qui in ꝓsperitate sunt
hoim amatores/ sed in aduersitatibꝰ desertores. Om
nes igitur tales aues sunt immūde: q̄ tāgi ⁊ imitari a
Eo.ca.c sanctis hoībus nō sunt digne. ¶ Oē volatile qd̄ qua
tuor pedibus graditur immūdū erat: nisi forte pedes
posteriores ꝑ quos salit/ essent anterioribꝰ lōgiores:
sicut hz locusta: tūc em̄ erat aīal comestibile ⁊ nō abo
Moralitas. minabile. ¶ Quatuor pedes/ quatuor sunt cordis af-
fectiones: scz dolor ⁊ gaudiū/ q̄ sunt anteriores: q2 cō
1.Corin. 15.f. cernūt ꝑsentia. Spes ⁊ timor/ q̄ sunt posteriores quia
concernūt futura. Apl's. Prius qd̄ aīale/ deinde; quod
spūale est. Igitur dico ꝙ oē volatile.i. oīs hō contem
plationi datꝰ ⁊ ad volādū mētaliter ad celestia electꝰ
sicut est religiosus vel clericus immūdus debet iudi-
cari q̄ quatuor pedibꝰ graditꝰ.i. quatuor cordis affe-
ctionibus circa terrā videtꝰ occupari. Nō debēt in re-
ligiosis ⁊ clericis magis abūdare pedes q̄ ale.i. affe
ctio q̄ cōtēplatio: nec debēt tm̄ circa terrā ⁊ terrena ne
gotia curare/ sicut sursum circa celestia volitare: ⁊ iō
illi clerici immūdi merito iudicantꝰ/ q̄ plus gradiuntꝰ
q̄ volāt: ⁊ plus in terrenis negocijs q̄ in celestibꝰ de-
syderijs occupantur. Verūtamen ne omnino cōtēna-
mus actiuos/⁊ circa terrena negocia occupatos: sciē
dum ꝙ si pedes idest affectiones posteriores ⁊ desyde
ria futurorū anterioribus pedibus.i. ꝑsentium terre-
norum affectionibꝰ ꝑferuntꝰ: ⁊ amplius ꝑ ꝑseuerātiā
H prolongātur/⁊ ꝑ excellentiā exaltantꝰ: tunc isti immū-
di non iudicabuntur: sed apud deū ⁊ hoīes comesti-
biles.i. imitabiles ⁊ tāgibiles.i. frequētabiles decer-
nētur: q2 reuera animꝰ circa terrena gradiēs tūc bonꝰ
⁊ mūdus existit: qñ in eo amor futuroꝝ amorē presen
tiū supat: ⁊ qñ saliēdo superiꝰ ꝑ desyderiū eternoruz

rō sensualitatē ꝑcedit. Apo. Nouissima tua plura po
ribꝰ. ¶ Vel dic ꝙ pars por sigt sensualitatē: posterior Apoca. 2.c
rōnē. Ista est ergo q̄ dz ꝑcellere ad hoc ꝙ hō mūdus
possit apd̄ deū esse. Maiora em̄ debēt esse i nobis po Aliter.
steriora prioribꝰ/⁊ spūalia tpalibus. Apo. Posterio-
ra tua plura prioribus. ¶ Vel dic ꝙ posteriora signi- Apoca. 2.c.
ficāt senectutē/ anteriora significāt iuuētutē: q2 si volu
mus mūdi esse/ bona opa senectutis debēt iuuētutis Aliter.
operibus ꝑpollere. ¶ Oē aīal quadrupes qd̄ sup ma Eodem cap.d.
nus ambulat/ imundū erit. Vbi nota ꝙ ille q̄ sup ma
nus vult ambulare/ necesse habet se ad terram incur-
uare: ⁊ manus ad terrā inferius inclinare. ¶ Sic er- Moralitas.
go dic moraliter: ꝙ ille q̄ manꝰ idest operatiōes suas
ad terrā.i. solū ad murum terrenū applicat: et qui ter
ram idest terrena amplexatꝰ/ diligit seu tractat: ⁊ ad
terrena se extendit totaliter ⁊ inclinat/ immundꝰ apd̄
deum dicitur: ⁊ bonorum tactu ⁊ consortio indignꝰ Eo.ca.d.
iudicatur. ¶ Qui tangebat aīalia immunda/ vel q̄ ea
mortua deportabat ⁊c. immundꝰ erat/ ⁊ extra castra Moralitas.
ire debebat. ¶ Charissimi/ iste videtur immūdus seu
morticinum comedit/ qui ip̄m ⁊ ipsius vitam sibi in
corporat imitādo. Ille vero cū tangit/ q̄ talem frequē
tat sibi associando. Illū portat q̄ ip̄z sustinet defendē
do: vel q̄ sibi fauet seu eū fouet: ipsiꝰ iniquitatem nō
reprobādo/ vel excusando/ vel nō puniendo vel arguē
do. Sicut ad lr̄am faciūt adulatores/ q̄ malos ⁊ mor A
ticinos diuites portant. Sicut etiā faciunt mali iu-
dices ⁊ superiores/ qui suos morticinos familiares ⁊
amicos defendunt cōtra iustitiā ⁊ adiuuāt: ipsosq̄ nō
puniūt/ sz iniqtatē eoꝝ supportāt: exēplo heli: q̄ filios 1.Re.2.c.
suos nō corrigebat: sed eos potius sustinebat. Oēs
ergo tales comestores: tactores seu portatores immū
dorum ⁊ iniquorum: sunt immūdi: ⁊ bonorum tactu: Nu.19.d.
frequentia et consortio sunt indigni. Vnde. Quicqd
tetigerit immundum: immundnm fiet. Talis igitur
qui tactu aliene societatis vel alieni mali: verbi ⁊ exē
pli immundus et peccator factus est: debet extra ca-
stra idest extra ciuitatem spei aliq̄ diu manere: ⁊ aqua
lachrymarum.i. penitētie se lauare: ⁊ sic in vespere id
est in obscuritate timoris poterit castra/ scilicet per se
curitatem intrare: ⁊ consciētie mundiciam rehabere.
Nullus enim qui immundus existit per morticinuz
idest per pctm̄ mortale ꝑpetratū: vel ꝑ malū et morti-
cinū consorciuz: debet statim castra intrare idest se di
gnum intrandi castra paradisi sperare: immo prius
se tenetur per cōfessionē lauare: ⁊ sic manere vsq̄ in ve
sperum idest in aliqua timoris ⁊ contritionis caligi-
ne anteq̄ ad castra idest ad celestium spem audeat se Ezech. 12.c.
transferre. Ezechie. Perfode tibi parietem. In hu-
meris portaberis: in caligine efferetis. ¶ Vel dic qd̄ Aliter.
vesper significat finem vite: quia scilicet vsq̄ ad vespe
ram debemus immundi esse idest vsq̄ ad mortem de
bemus nos immundos reputate: ⁊ intrandi taberna
cula paradisi indignos esse. Quod contingit quo-
tiens nos: immundum comedere: idest aliquā immū
diciam facere: vel morticinum pcti mortalis tangere B.
consueuit. ¶ Vel ista possunt applicari ad excōmuni Aliter.
cationem maiorem vel minorē. Animal immundum
vel morticinuz significat illum/ qui maiori excōmuni
catione ligatur: et vita grē ⁊ sacramentoꝝ cōione pri
uatur. Ille vero q̄ est cū talibꝰ in participatione: imū
dus.i. excōmunicatus minori excōmunicatiōe efficitꝰ
⁊ vna cū alio extra castra.i. extra cōionē fideliuz indi-
catur. Quia istud est verum: qd̄ immūdi se tāgentes
immūdos faciūt: ⁊ ꝙ excōicati alios excōmunicatos
reddunt

reddũt. Ideo bñ dr hic. Nec tangatis quicꝙ eorũ/ne
Eo.ca.e immũdi sitis. ¶ Aliqua aialia immũda numerãtur
hic.s.mustella/mus/crocodil9/migale/chameleõ/stel
lio/lacerta/talpa. Ista eñ imũda erãt/ꝛ morticina eo
rũ immũda: intantũ ꝙ quicquid morticinũ de istis ani
malibus sup quodcũꝙ vas ligneũ vel fictile/siue etiã
sup vestẽ vel pelles vel cilicia cadebat/totũ immũdũ
faciebat: quimmo etiã quodcũꝙ liquor vel cibus in tali
bus vasis ponebat: anteꝙ aqua lota vsꝙ ad vesperaꝫ
stetisset/totũ immũdũ reddebat. Terra aũt vasa vbi
talia cadebãt/frangi ꝛ destrui iubebãtur. Illa vero q
erant lignea/vna cũ vestibus dictis ꝛ pellibus/aqua
lauari mãdabãtur. ꝛ sic mũda ad vesperã reddebant.
Moralitas. ¶ Sic vero dico ꝙ in hoc mũdo iueniũtur multa aia
lia immũda. i. multa genera pctõꝝ: videlicet mustel
la/q valde flexibilis est nature/ ꝛ fraudulenter rapit:
q significat dolosos. Mus qui semp comedit/sigt
C gulosos. Crocodilus quẽ iaculũ nõ ledit/significat
obstinatos ꝛ ceruicosos. Migale quod est crudele/
et mite se fingit: significat fallaces ꝛ proditiosos Cha
meleon q vento viuit/significat superbos ꝛ inaniter
gloriosos. Stellio qui pellẽ habet pictã/significat la
sciuos ꝛ curiosos. Lacerta q sepulchra inhabitat/si
gnificat immũdos ꝛ luxuriosos. Talpa q sub terra
manet/significat auaros ꝛ terrenorũ ãbitiosos. Oẽs
isti sunt imundi ꝛ ab hoibus execrãdi: ꝛ mores eoruꝫ
vilipẽdendi ꝛ fugiẽdi. Quia breuiter q tales imitan
do comedit: vel morticinũ eorum. i. eoꝝ vitã mortife
rã p associationẽ vel p affectionẽ tangit: statim eoruꝫ
immũdiciã in se sentit: ꝛ immũdũ et pctõrem eorum
exẽplo ꝛ verbo faciliter sese facit. Igitur siue sit vas li
gneũ. i. spũaliter leuis per voluntariã paupertatẽ: siue
sit vas terreũ. i. spiritualiter grauis p timorẽ ꝛ humi
litatẽ: siue sit vestis. i. hõ alios vestiẽs vel pellis idest
hõ alios calcians p elemosynã ꝛ pietatẽ: siue sit cili
cium. i. hõ alios pungẽs p iustitiã ꝛ seueritatẽ: vel se
ipm aculeans p penitẽtie austeritatẽ: cũ tamẽ tangit
morticinũ/ꝛ frequẽtat pctõrẽ coruptũ ꝛ infectũ/ꝛ ma
xime hereticũ: faciliter immũdus efficit. Et quãuis a
principio bonus esset: ei9 tñ tactu/societate ꝛ auditu
Eccl.13.a. de facili maculatur. Eccle. Qui tetigerit picẽ/inquina
bitur ab ea. Quin etiam liquor inferioris affectionis
seu scientie vel locutionis talium vasorum. i. talium
hoim et qui simili tactu morticinorum. i. hereticorũ
et peccatoꝝ quandoꝙ corrupti fuerint: tã immundi
Eo.ca.e fiũt/ita ꝙ nõ est dignũ a bonis recipi: nec audiendo
gustari. ¶ Morticinum eñ vas qd tangit fedat: vas
D vero liquorem/liquor postea potatorẽ: ꝛ sic talis im
mũdicia p multas successiones de vno ad aliũ trans
funditur: ꝛ de vno immundo multi alij immũdi cõsti
Moralitas. tuũtur. ¶ Sic vn9 infect9 hereticus vel pctõr corrupt9
multos alios corrũpit: ꝛ imũdiciã successiue ad plu
Ro.5.d rimos trãsmittit. Vñ apostolus. Ex vno hoie pctõres
Aliter. constituti sunt multi. ¶ Istud etiã põt applicari ad
pctm originale: qd scꝫ de adaꝫ in alios successiue trãs
mittitur: ita ꝙ natura filij p tactũ nature paterne: ꝛ p
successionẽ generis vitiat. Ista debẽt ergo lauari per
cõpunctionẽ ꝛ lachrymationẽ si cõtraxerint immũdi
ciã pcti actualis: ꝛ etiã p baptismi ablutionẽ/si sit tm̃
immũdicia pcti originalis: ꝛ sic in vespe mortis mũ
da reputabũtur: ꝛ in castris paradisi in vsus filiorum
Aliter. israel. i. sanctorum ꝛ angelorum purificata ꝑdicabun
tur. ¶ Vel dic ꝙ liquor vel cibus immundi vasis/si
gnificat scientiã vel eloquẽtiã pctõris: que scꝫ immũ
da ꝛ abominabilis reddit/qñ ab immũdo vase ꝓfer

tur. Quia ſm Grego. Cuius vita despicitur/restat vt
eius predicatio contẽnat ꝛc. ¶ Vas fictile in qd mor Eo.ca.f
ticinũ cadebat polluebatur: ꝛ ideo frangi ꝙ cito iube
batur. Vas vero ligneum lauabatur/ꝛ mundũ effici
batur: ꝛ in vsus filiorũ israel iterũ vertebatur. ¶ Vas Moralitas.
terreum quod est sine humore ꝛ firmitate/significat
hominẽ in peccato obstinatum/nullo humore cõpũ
ctionis contritum: sed in clibano cõcupiscentiarum
decoctum: fragilitati obnoxiũ ꝛ subiectum. Vas ve
ro ligneũ significat hominẽ magis firmum/quodã
naturali humore humectum. Igitur si in vas terreũ E
idest in hoie obstinato et in penitente cadat mortici
num peccati alicuius mortalis/ꝛ maxime heresis: il
lud proculdubio debet frangi: ꝛ p punitionẽ de me
dio tolli vel etiã fortiter castigari. Si vero istud vas
sit ligneũ. i. penitẽs: etiã si cõtritus fuerit: tũc p con
fessionẽ/eruditionẽ ꝛ lachrymationẽ purificari debe
bit: ꝛ facta penitentia iterato sicut prius mũdus erit.
¶ Omne enim quod reptat super terram/abomina Eo.ca.f
bile erit: nec assumetur in cibum. Quicquid etiã sup
pectus quadrupes graditur: ꝛ multos habet pedes
siue per humeros trahitur: non comedetur/sed abo
minabile erit vobis. ¶ Talia reptilia significãt aua
ros: qui scilicet ꝛ corpore ꝛ pectore tangunt terram:
terrenaꝙ tractant ꝛ diligunt tam corpore ꝙ affectu. Tropologia.
Quia reuera tales qui non cessant p auaritiam circa
terram idest circa terrena repere: ꝛ pectore cordis ꝛ af
fectu terram ꝛ ipsa terrena tangere: ꝛ per humũ terre
ne cupiditatis pedes suos multiplices/idest suos fi
lios ꝛ famulos post se ducere/erudire ꝛ trahere: non
sunt comestibiles ꝛ tangibiles/idest imitabiles ꝛ fre
quentabiles: sed pro certo ipsi potius debent esse abo
minabiles ꝛ detestabiles: sicut ad literaꝫ patet de vsu
rarijs ꝛ auaris: quos quilibet abominatur/et quos
deus et populus detestatur. Ut habetur in Prouer. Prouer.
Labia mea detestabuntur impium. ¶ Quando mor 8.a.
ticinum cadebat super sementem: si erat sementis/nõ Eo.ca.f
polluebatur ex morticino. Si vero aqua erat madida
tunc ex tactu morticini efficiebatur immũdũ. ¶ Sic Moralitas.
vero si semen affectionis nostre humore deliciarum
aspergitur ꝛ inbibitur: restat si morticinum. i. aliqua f
mortifera tentatio/locutio vel exẽpli mali datio: vel
alicuius male persone societatis delectatio ipsum te
tigerit: ꝙ per malum consensum faciliter polluatur.
Si vero ista humectatio deficiat: ꝛ siccitas abstinen
tie vel paupertatis abundat: tunc immundicia tẽta
tionis ꝛ mali consensus ita faciliter non subintrat: sꝫ
mundum ꝛ sine macula pseuerat. Constat eñ ꝙ ille q
diuitijs aspergitur: tactu mortue tentationis facili9
inficitur/ꝙ ille qui in siccitate paupertatis ꝛ abstinẽ
tie cõmoratur. ¶ Vel dic ꝙ morticinũ significat pec Aliter.
catum: aqua vero significat delectationeꝫ in peccato:
quia scilicet morticinũ. i. actus peccati menteꝫ nõ in
ficit: nisi aqua. i. delectatio consensus et complacẽtia
subsit. Peccatum eñ adeo est voluntarium: quod si
non est voluntarium/nõ est peccatũ: ſm Aug. ¶ Vel Aliter.
dic ſm glo. ꝙ aqua est baptismus: quia si illi q aqua
baptismatis nõ sunt loti/scꝫ infideles: tangunt mor
tina idest si cõmittunt pctã mortalia: non tãtum pol
luũtur: nec ita ꝓfunde delinquunt/seu tanto pctõ in
ficiuntur sicut illi q aqua baptismatis abluuntur: q
scilicet in eodẽ pcti genere plus peccat fidelis ꝙ in
fidelis/baptizatus ꝙ gentilis: quia scꝫ infideles pro
parte excusat ignorantia: fideles vero excusat ꝯsciẽ Eo.ca.f
tia. ¶ Fontes et cisterne et ois aquarum congrega

tio nō polluebat: dato ꝙ a morticino tāgeret. ¶ Sic vero fōtes sacre scripture / cisterne philosophie / aquarū cōgregatio moralis sapientie nō inficitur: nec
Tropologia. mala aut immunda reddit / si a morticino .i. a malo doctore vel predicatore tangatur. Cōstat em̄ ꝙ iste fons
B sapiētie et sacrarū scripturarū quātū de se est / nō potest
Aliter. pollui vel infici: quãuis cōtingat eā p hereticū male exponi vel p malū hoiem pdicari. ¶ Vel dic ꝙ fons talis significat grām sacramētalē: quam proculdubio morticinū tāgēs .i. malus minister administrās / nūꝙ pōt inficere: quinimmo semp solet mūda et syncera manere. Virtus em̄ sacramētorū depēdet a deo / nō a ministro: et iō nūꝙ minuitur aut inficit ministri immūdicia vel delicto.

¶ Capitulum duodecimum Textus. Locutusq; est dominus ad moysen dicens: loquere. Moralitatum. Cap. V

Historia. Mulier q̄ peperit / septē diebus immūda manebat. et si fuit partus masculus / ipz i die octaua circūcidebat: et p quadraginta dies in domo stans / tandē ex toto ad cōmunionē redibat: et atriū cū alijs subintrabat: et p purificatiōe sua sacrificiū / scz agnū aut colūbarū pullos aut turtu
Moralitas. res offerebat. ¶ Sic vere quando mulier .i. aīa peperit aliquod bonū opus: exinde solet immundiciā supbie vel inanis glīe cōtrahere: quapropter nō statim est mūdā .i. nō statim dz se mūda .i. sctām reputare: si
Lu. 18. b. cut phariseus / dicens. Jeiuno bis in sabbato et c. quinimo ipa dz partū suū circūcidere et examinare: et omnē inanē gloriā abinde pscindere vel fugare: et sic p septē dies .i. p totius huius vite circulū / vel p septē pctā mortalia semp se debet vilē .i. immūdū reputare: iuxta il
Lu. 17. c. h lud. Cū oīa bn̄ feceritis / dicite. Serui inutiles sumus: quousq; scz p quadraginta dies .i. p statū penitētie in domo pprie cōsciētie reclusa: agnū innocētie / turturem castimonie / colūbā simplicitatis et modestie deo poterit imolare. Qd cū fecerit / tūc purificata et munda poterit atriū paradisi feliciter introire. Jdeo dr.
Jaco. 4. b. Purificate corda duplices animo. ¶ Vel dic ꝙ partus pōt significare malorum operū facinora: a quo si
Aliter. purificari volumus / quadraginta dies / scz p tēpus penitētie vel quadragesime nos recludere in domo cōscientie: et tādē oblatis agno turture et colūba .i. innocētia et castitate et simplicitate: mūdi et purificati esse poterimus: et tēplū seu atriū paradisi cū mūdis idest sanctis et angelis introire. ¶ Per tātū spaciū stabat mulier anteꝙ purificaret / p quātū partus in vētre steterat anteꝙ viuificaret: scz si eēt masculus / p quadraginta dies: et si esset femina / p octoginta dies. Maiusq; tēpus reqrebat ad purificādū pro partu femineo
Aliter. ꝙ pro puero masculo. ¶ Partus q̄ cū libidine cōcipitur et cū immūdicia nascitur / significat pctm̄: qd scz facit cōcipi libido delectatiōis: et qd facit compleri et pfici immūdicia operationis. Igitur istud est verū qd quāto stetit iste fetus in ventre voluntatis et male complacētie diutius: tanto pro certo purgatio penitētie debet durare longius. Et quāto mater .i. aīa plus voluit fetum peti secū retinere: tanto debet diutius p penitentiā affligere: et purgationē penitentie diu
A tius tolerare: qr reuera quanto maior est mora et obstinatio / tardiorq; cōfessiōis pturitio tāto difficilior
Apoca. 18. b. est purgatio et mūdatio: vt sic de proportione culpe et pene dicat de aīa penitēte illud Apoc. Quātū glorificauit se et in delicijs fuit: tantū date ei tormētū et luctū

De viuificatiōe et tardiore et citiore / vide supra hic tertio capitulo de puero. ¶ Vel dic ꝙ puer hic est hō / q
Aliter. octo dierū .i. in tpe resurrectionis vltime a cūctis mortalitatis defectibus circūcidetur et mundabitur et sic quadragenario inde transacto ad tēplū paradisi perducetur / vbi immundus non offertur.

¶ Capitulum decimūtertium Textus: Locutusq; est dominus ad moysen et aaron dicens. Homo in cuius cute. Moralitatū. Capitulum. VI

Lepra mulptiplex nobis in scriptura manifestatur. s. lepra in capillis / lepra in cute / le
Historia. pra in carne / lepra in veste / lepra in domo. Quelibet istarū leprarū erat immūda: et a tactu et a frequētia hoim cuitanda. ¶ Potest lepra si
Moralitas. gnificare quodcūq; pctm̄ / et maxime peccatū luxurie que quidē luxuria inficit nō solū propriū subiectū / imo etiā alios circūstātes. Sz reuera lepra luxurie peccati vel infamie quādoq; in capillis .i. in cogitatiōe quandoq; in carne .i. in delectatione: qñq; in cute .i. in exteriori opatione inuenitur. Qñq; inficit vestem idest exteriorē cōuersationē: qñq; etiā corrūpit domū
Aliter. idest totū viciniū et regionē. ¶ Tūc em̄ lepra nr̄a esse in veste vel in domo dicitur: qñ luxuria nostra vl' auaritia vel pctm̄ in exteriori cōuersatione manifestatur et qñ in domo religionis vel ecclesie p imfamiā diuul B
Aliter. gatur: et p mali exempli dationem in alios dilatatur. ¶ Vel dic ꝙ lepra est superbia / que ad modū lepre tumorē / et mentis indignationē .i. inflaturā parit. Ista ergo qñq; in capillis: qñ scz hō supbit et gloriatur in crinibus: qñq; in carne / qñ gloriatur in delicijs carnalibus: quandoq; in cute: qñ gloriatur in cutis pulchritudine: qñq; in veste: quādo gloriatur in generis va
Aliter. lore. ¶ Vel dic ꝙ capilli significant scientie subtilitatē: caro sanguinis nobilitatē: cutis corpis formositatē: vestes virtutū amenitatē / seu etiā bonorū temporalium fecunditatē: domus status seu dignitatis quā obtinet sublimitatē. In istis em̄ oībus pōt lepra cre
Eo. ca. scere. et pro his omnibus potest superbia vel inanis
Allegoria. gloria prouenire. et mentē inficere et fedare. ¶ Processus q̄ fit cōtra hereticos / videt habuisse ortū a processu qui fiebat antiquitus cōtra leprosos. Dicitur enim ꝙ si suspitio lepre appareat in aliquo: forte qr est scabiosus: vel quia cutis apparebat humilior / et pilus albior: debebat eum sacerdos recludere septem diebus et si videret ꝙ huiusmodi lepra non cresceret: sed etiā ꝙ post inclusionem alijs septē diebus sese nullatenus augmentaret: debebat eum dimittere / et mundum bonāq; carnē habere predicare. Lauabit inqt homo vestimēta sua et mūdus erit: qr scabies est. Quod si for
Moralitas. te lepra crescebat: ipm leprosum et eū extra castra pellere tūc debebat. ¶ Sic vero audita suspitione lepre
C idest heresis cōtra aliquē. dz eū sacerdos .i. iudex diligenter inuestigare: et etiā si sit necesse capere et includere. Si vero videt ꝙ nō perseuerat / sed cessat: ipm tāꝙ mundū debet absoluere / et inde liberare: et esse potius scabiem ꝙ leprā .i. aliquē leuē errorem ꝙ heresim iudicare. Quelibet enim scabies nō facit leprosum: nec quilibet error facit hereticum. Sed proculdubio si vi
Matt. 25. c. derit huiusmodi maculam crescere / ipsumq; in errore
Aliter. persistere: tunc debet eum leprosum vel hereticum iudicare: et a cōsortio fideliū segregare. Vnde dicit. Separabit malos de medio iustorum. ¶ Vel dic qd scabies vel lepra

bies vel lepra sunt due species excõmunicatiõis/scilz
minor ꝛ maior. Propter scabiem.i.propter minorem
excõmunicationẽ:nõ debet quis a canonica fidelium
cõmunione segregari:sed tm̃ vestem cõscientie sue de
bet lauare per confessionem/ꝛ a sacerdote mundari.
Per lepram vero/idest per maiorẽ excõmunicationẽ:
Esa.53. b. homo debet ab aliorũ consortio diuidi: ꝛ ab ipsis tã
quã leprosus necessario reputari. Esaias. Nos autez
Eo.ca.f reputauimus eum quasi leprosum. ¶ Uir de cuiꝰ ca
pite pili fluunt/caluus et mundus est: ꝛ si etiam a frõ
te ceciderint/mundus ꝛ recaluaster est. Si vero in cal
uitio lepra oritur/immundus iudicabitur. ¶ Calui-
Moralitas.i tium quod nihil aliud est ꝙ casus et nuditas capillo
rum: potest significare volũtariam paupertatẽ: quã ꝑ
certo qui debite amplectitur/mundus ꝛ sanctus apud
deum efficitur: intantum/ꝙ quanto quis plus capil
los diuitiarum suarum pauperibus per elemosynas
dimittit fluere: ita ꝙ caluitium paupertatis ipsum ex
D hoc ꝯtingit icurrere: nũꝙ propter hoc debet vilis et
immundus reputari: sed magis mundus ꝛ honora-
bilis apud deum ꝛ homines credi. Ueruntamen quã
doꝙ contingit ꝙ in caluitio oritur lepra: quia scili-
cet de paupertate quandoꝙ oritur superbia ꝛ inanis
gloria: quia illi qui diuitias dimittendo vel pauperi
bus erogando sunt pauperes: exinde quandoꝙ sup-
biunt: ꝛ fiunt arrogantes ꝛ alios contemnentes/et
Ro.14. i. perperam iudicantes: contra illud apostoli. Is qui
non manducat/manducantem non iudicet. Et sic in
caluitio eorum lepra nascitur: inquantum de pauper
Eccl.25. a. tate sua gloriari ꝛ alios contemnere comprobantur.
Et tamen sic apparet. Pauper superbꝰ inter ea que
Aliter. deo displicent/numeratur. ¶ Uel dic si vis/qꝺ calui
tium est fluxus ꝛ abrasio vitiorũ: qui scilicet ꝑ confes
sionem ꝛ penitentiam efficitur: ita ꝙ homo mundus
et sanctus creditur ꝛ habetur. Uerũtamen quia quã
doꝙ de tali mũdicia superbit/ꝛ gloriatur: ideo lepro
Num. 12.c. sus dici meretur: suaꝙ mundicia in lepram/ꝛ sua san
ctitas in culpaz cõuertitur. Unde dicitur. Maria ap
Eo.ca.f paruit candens lepra quasi nix. ¶ Sicut hic suppo-
nitur/lepre signa erant color rufus ꝛ albus ꝑ corpus
diffusus: ꝛ cutis humilior/in capillis flauus. Unde
etiam sicut hic patet/in capite ꝛ in barba et in fronte
lepra generabatur: et ibi cognoscibilius videbatur.
Moralitas. ¶ Sic vero quando in homine apparet albedo ficte
castitatis: rubedo maliciose voluntatis: flauedo du
plicitatis: ꝛ depressio excessiue humilitatis: signum
E est ꝙ ille qui habet talia: nõ est bonus: sed magis est
leprosus spũaliter ꝛ corruptus: qꝛ reuera illi qui sunt
leprosi/aut peccatores ꝛ corrupti: vt cõiter fingunt se
Eccl. 19.d. esse ceteris magis humiles atꝙ castos: ꝛ ampliꝰ ap-
parẽt subtiles sciẽtifici ꝛ astuti. Uñ dr. Est q̃ nequiter
se humiliat: ꝛ interiora eius plena sunt dolo. Et sic di
co ꝙ isti habẽt leprã ficte humilitatis in capite/inquã
tũ alijs inclinãt leprã malitie in barba/inquãtũ se ha
bere diuinã sapientiã simulãt. Barba enĩ sapientiã si
1.Pa. 16.d. gnificat: leprã ficte castitatis in fronte.i.in apparẽtia
Eo.ca.f honesta quã oibꝰ manifestãt. sicut de Ozia/de quo dr
ꝙ statim orta est lepra in facie eiꝰ. ¶ De istis sicut hic
dicitur: vestis siue pellis supponebatur subire leprã:
et erat talis lepra quedã alba macula vel rufa humi-
li superficie cetera corrodens/vel inficiens ipsam ve-
stem. Ista ergo si manifesta erat/sacerdos debebat eã
videre: ꝛ ipsam vestem comburere. Si vero dubia eẽt
lepra/debebat eã includere: ꝛ si non cresceret dimitte-
re. Si vero creuisse reputabatur ipsam ꝙ cito concre

mare. ¶ Sic vero si aliqua vestis.i. aliqua ꝑsona le-
pra heresis incurrerit: ꝛ clarũ ꝑspicuũꝙ fuerit: procul Moralitas.
dubio ꝑ sententiam sacerdotis .i. prelati vel iudicis
concremari debet. Si vero fuerit aliquod dubiũ/ dz
intra clausurã abiurationis recludi: ꝛ si vltra non cre
uerit/sic dimitti. Sic vero post reclusionẽ.i.post he-
resis abiurationẽ inuenta est lepra creuisse: ꝛ talis ve-
stis/idest talis persona in heresim relapsa fuisse: tunc
vero debet comburi ꝛ seculari potestati demandari Matt. 3.c.
vel committi. Unde dicitur. Paleas comburet igni Aliter.
inextinguibili. ¶ Uel dic de punitione malorum: qꝛ f
iudex vel prelatus si videt aliquam vestẽ idest aliquã
personam vitiosam: si sit talis lepra.i. tale crimen qꝺ
nõ possit nec celari nec emendari: debet istam vestem
cõburere idest personã ipsam per aliquã penã corpo-
ris condemnare. Si vero sit non adeo euidens lepra
criminis: vt pote quia nullum scãdalum fuit ibi: vel
quia spes est ꝙ delinquens se corriget et ꝙ lepra ipsiꝰ
criminis ad deterius non procedet: debet in loco pe-
nitentie vel in bono carcere euz recludere: ꝛ vsꝙ ad tẽ
pus prefinitum ab corpsum debet penitentie vincu-
lis alligare: ita ꝙ si videt lepram ipsius criminis nõ
procedere: sed cessare: debet talem patientem mũduz
iudicare: ꝛ de clausura carceris liberare. Si vero vi-
det ꝙ talis clausura seu talis iniuncta penitentia nõ
proficit: tunc ipsum comburere idest sententialiter cõ
dẽnare debet. Istum etiam mundum seruat deus: qꝛ
illos qui ex toto sunt leprosi obstinati/incorrigibiles
atꝙ mali: de quorum salute desperat: sepe per mortez
subitaneam interficit/ꝛ in inferno comburit: alios ve
ro de quorum salute sperat/solet in carcere tribulatio
num includere: et eos castigando mundare/ et mũdi
prosperitati restituere. Si vero ipsos per clausuram
tribulationum videt non posse corrigi/solet eos fina
liter in inferno cremare: vt sic de quolibet tali dica-
tur. Omnem palmitem non afferentem fructum/tol Joã.15. a.
let eum: ꝛ omnem qui fert fructum/ purgabit euz ꝛc.
¶ Si lepra apparebat in aliqua parte vestis: debebat eo.ca.g
illa vestis includi: et si non cresceret/debebat aqua la G
uari. Si vero locus ipsius macule adhuc obscurior
apparebat debebat ipsa macula a soliditate vestꝭ ab
rumpi. Quod si tunc adhuc in aliqua parte vestis
alia similis macula nascebatur: tunc quia lepra erat
volatilis/tota vestis ignibus mancipari iubebatur.
¶ Uestis est peccator: qua scilicet diabolus se induit Moralitatis.
quando ipsum sibi conglutinat ꝛ adiungit: macula
est pctm̃ quod lepra dicitur: pro eo ꝙ per ipsuz homo
corrumpitur ꝛ fedatur. Igitur si contingit leprã seu
maculã peccati in aliqua ꝑsona generari ꝛ nasci: pro
culdubio sacerdos.i.prelatus debet ipsum primo be
nigniter corrigere: ꝛ in clausurã ꝛ in statutorum obe-
dientiam ponere: ꝛ per confessionem ꝛ penitentiam
emendare. Si vero post loturam penitentie adhuc ap
pareat in ista veste.i.in ista ꝑsona vestigium macule
ꝓcedẽtis in aliqua mala cõsuetudine/ vel aliqua ma
la cõditione: ꝛ reliquijs ꝓmissoꝝ criminũ: statim de-
bet sacerdos illã maculã abrumpere: ꝛ illud vitiũ pe-
nitꝰ ab eo separare. Sed si iste recidiuãdo talẽ macu-
lã iterat: ita ꝙ iterũ similis culpa in eo appareat: ita
ꝙ spem correctionis de ipso amplius nõ habeat: tunc
vere igne tribulationis ꝛ aspere punitionis debet cõ
buri. Uel etiam ad lrãm si crimẽ hoc requisierit/debet
ignibus cõcremari: sicut si est hereticus et relapsus:
quia reuera q̃ ꝑ benignã locutionem/monitionẽ ꝛ ca
stigationẽ nõ corrigit: sz recidiuat seu quotidie in si-

milia relabit̃.necesse est vt asperius corrigatur: q꞉ vbi
Joan. nõ ꝓficit correctio in facto fidei/ignis incẽdiũ appo
15.a. nat̃.Uñ dicit dñs: Si q̇s in me nõ mãserit/mittet̃ fo=
Eodem ras sicut palmes ⁊ arrescet: ⁊ in ignẽ mittet̃ ⁊ ardet.
cap.f. ¶ Leprosus mãdabat̃ extra castra eijci: ⁊ a mũdoꝝ cõ
H sortio ad sacerdotis arbitriũ separari. Os eius debe=
bat veste cõtegi: ne ipsi⁹ ãhelitu possent alij infici vel
corrũpi: caput ei⁹ debebat esse nudũ: vestimẽtũ ei⁹ dis
sutũ: ⁊ ip̃e seip̃m debebat clamare vilẽ/ sordidũ ⁊ im=
mũdũ. Solus extra solebat manere: ⁊ a mũdoꝝ ꝯsor=
Mora. tio iubebatur penit⁹ abstinere. ¶ Reuera talis lepro=
sus videtur esse pctõr: ⁊ maxime ille q̇ maiorib⁹ crimi
nibus est infect⁹: ⁊ fetorib⁹ infamie maculatus: ⁊ po
tissime hereticus ⁊ excõicatus: q꞉ reuera talis a cõsor
tio charitatis diuiditur ꝑ inuidiã: sol⁹ ⁊ sine bone so
cietatis copula seiũgitur ꝑ discordiã: caput sue intẽ=
tionis nudũ efficitur ꝑ iactãtiã: vestis cõuersationis
tota dissuit̃ ꝑ isolẽtiã. Os vero sue locutionis est ita
fetidum ⁊ immũdũ/ꝙ alios corrũpit ⁊ inficit ꝑ detra
ctoriam infamiam: quare ꝓpter hoc cõtegi meretur
et reprimi: ne anhelitus suaꝝ malaꝝ locutionũ alios
corrumpat ꝑ nequitiã. Uilẽ ergo ⁊ immũdũ se põt di
Leui. cere per vniuersalẽ corruptionẽ ⁊ spurcitiã/dicẽs illõ
14.c. qđ scribit̃. Quasi plaga lepre videtur esse in domo.
Quia vero leprosi idest pctõres solẽt singularitatis
Leuit. solitudinem diligere: ⁊ societates bonorũ fugere: in=
10.b. tentionis caput per iactantiam mundare: os suũ per
versutias locutionis contegere: ⁊ vestes cõuersatiõis
proprie laniarie: cõtra illud supra.x. Capita vestra no
lite nudare: ⁊ vestimenta vestra nolite scindere. ¶ In
domo quando oriebatur lepra? Erat macula corrosi
na lapidi vel parieti impressa ceteris partibus parie
A tis magis pressa. Igitur si talis lepra apparebat in
domo quibus adherebat: debebant lapides de parie
te submoueri. tota domus debebat radi: ⁊ dom⁹ alio
luto liniri lapidesq; ⁊ puluis abrasus debebat extra
ciuitatem proijci ⁊ portari. Quod si talis lepra in ali
qua parte domus oriebatur/alia lepra perseuerans iu
dicabatur: ⁊ ideo tota domus destruebatur: ⁊ ligna
Mora= et lapides extra oppidum in locũ immũdũ illico por
litas. tabãtur. ¶ Sic vero si lepra alicui⁹ heresis vel prodi=
tionis in aliqua domo vel ĩ aliqua villa vel collegio
nascit̃: statim submouẽdi ⁊ e medio tollẽdi sunt lapi
des.i.ꝑsone q̃ macula hmõi corrodũtur: ne forte per
alios alij lapsu rꝑis macula simili corrũpãtur. Secũ
dũ eñ beatũ Bernardũ. Melius est ꝙ pereat vnus/
q̃ꝑ vnitas tota. Et domus ista debet per correctionez
radi: ⁊ puluis male ⁊ heretice doctrine abinde eijci: ⁊
luto alio.i.alia bona doctrina ipsa dom⁹ instrui vel
liniri. Alijq; lapides .i. alie bone ꝑsone loco primo
rũ: scz in officijs dignitatibus ⁊ bñficijs substitui et
Job. reponi. Unde Job. Conteret multos ⁊ inumerabiles
34.c. et regnare faciet alios ꝓ eis. Quod si talis lepra nec
sic velit cessare/immo ad alios inueniat̃ transire: et
iterũ in alijs lapidibus.i.ꝑsonis subcrescere ⁊ venire
tũc nõ pigeat sacerdotẽ vel prelatũ talẽ domũ. i. talez
villam vel collegium de medio tollere: ⁊ extra oppi=
B dum.i.extra cõmunionẽ fideliuz excõmunicãdo deij
Aliter. cere: et etiam ex toto si sit necesse/inuocato brachio
seculari subuertere ⁊ delere: sicut factũ est de ordine
templarioꝝ. ¶ Uel si vis dic/ꝙ lepra est vitium pro=
ditionis: quã si iudex in aliqua domo vel villa reppe
rit: statim ipsos lapides quibus adheret idest ipsos
proditores destruere ⁊ euellere: ⁊ in loco et officio qđ
tenebant/alios substituere debet: ⁊ alio luto scz cemẽ
to charitatis/reconciliationis ⁊ amoris debet talem
domum seu patriam vngere: vt sic in fidelitate domi
ni sui possit de cetero permanere. Qđ si cõtingat talẽ
domũ/villã vł patriã ex toto corruptã eẽ: ⁊ leprã istaz
scz proditionẽ ꝑ oẽs partes eius venire: tũc tota ipsa
domus seu villa ruine seu periculo debet penit⁹ subij
ci: vt sic quos alioꝝ pena nõ terruit/possit propria pe
na sua coercere. Lepra eñ.i.heresis vel proditio per=
seuerans alio mõ nõ tollitur/nisi tota domus lepro=
sa.i.tota villa vel patria ꝓditrix vel heretica destrua=
tur. ¶ Quando domus leprosa examinabat̃: solebat
claudi: ⁊ introitus habitatoribus denegari: quã qui
tũc tẽporis intrabat vel ibi dormiebat/ immũdus ef=
ficiebatur: ⁊ lauare vestimenta sua tenebat̃. ¶ Dom⁹ Mora=
leprosa et infecta est mũdus: q̇ tũc tẽporis a dño fuit litas.
clausus/qñ eius ingressus et amor fuit nobis ꝑ dñm Joan.
interdictus. Unde dr. Nolite diligere mundum ⁊c. 2.b.
Qui ergo in ista domo leprosa.i.in mũdo ꝑ malã cõ=
placẽtiã intrat: ⁊ ibi dormit: et tẽporaliter se delectat:
pro certo faciliter immũditiã culpe/et maxime aua=
ricie ⁊ luxurie solet incurrere: quapropter necesse ha=
bet ꝑ cõfessionẽ ⁊ penitẽtiã se lauare. Unde Esa. Laua Esa.1.a
mini: ⁊ mũdi estote. ¶ Uel dic ꝙ ista domus signifi= C
cat excõmunicatum: qui tunc alijs clauditur/qñ oc= Aliter.
casione istius lepre cõicatio ei⁹ alijs denegatur. Si
igitur tunc aliquis talẽ domũ introierit/⁊ cũ tali par
ticipauerit immũdus.i.excõmunicatus / scz minori
excõmunicatione et ipse erit. Unde dr. Quicq̃ꝫ tetige Num.
rit immũdũ/immũdũ fiet. ¶ Uel dic ꝙ sicut patet ex 19.d.
premissis/quatuor genera lepre inueniebãtur: videli Aliter.
cet lepra in veste/lepra in cute/lepra ĩ carne/⁊ lepra in
domo seu in ede. Sic vero dico in hominibus inue=
niũtur quatuor genera vitioꝝ: scilicet lepra in veste/
hoc est curiositas vestiũ seu lasciuiositas: lepra in cu=
te/hoc est gule ingluuies seu castrimargia: lepra in
carne/hoc est carnalis delectatio seu luxuria: lepra in
domo seu in ede/hoc est rumor malus seu infamia/q̇
scz apparet in domo ⁊ in lapidibus.i.in exteriori vici
nia. Uñ vř ꝙ ista quatuor gña lepre possunt signifi=
cari in istis quatuor leprosis: de quibus dicitur in li.
Regum. Quatuor viri erant leprosi iuxta introitum 4.Re.
porte. 7.a.

¶ Capitulum decimumquartuz Textus: Locutusq; est dominus ad moysen: dicẽs: Hic est ritus. Moralitatũ Capitulũ. VII

Quando leprosus cũ aliquo mũdabat̃/ad re Histo=
stitutionẽ ipsi⁹ multa requirebãtur. Debe= ria.
bat eñ ante oĩa ad ostia castroꝝ venire: ⁊ sa
cerdoti se ostẽdere: sacrificia offerre: ⁊ san=
guine passeris occisi debebat eũ sacerdos asꝑgere: ex
tra propriũ tabernaculum debebat aliq̃ꝫ diu manere:
oẽs pilos corꝑis ⁊ barbã ⁊ suꝑcilia radere: vestes et
corpus lauare: ⁊ oblatis duobus agnis poterat mũ= D
dus castra mũdorũ intrare. ¶ Sic vero pctõr qñ vult Mora=
a lepra mũdari: ⁊ fideliũ restitui cõmunioni: tũc debet litas.
ante oĩa ꝑ cõfessionẽ sacerdotib⁹ ostẽdi. Unde Lucas Lu.17.c
Ite ostendite vos sacerdotibus. Et oblato sacrificio
spũs cõtribulati sanguinẽ passeris.i.christi: debet ꝑ
sue passionis memoriam aspergi: capillos malarum
cogitationum et affectionum a se radere et euellere:
barbam fatue sapientie et supercilia superbie depone
re: et lachrymis contritionis se lauare et abstergere:
extra proprium domicilium aliquãdiu peregrinan=
do manere: ⁊ tãdem duos agnos idest duplicẽ igno=
rantiam

rantiā cordis et corporis domino offerre: ⁊ sic mundus poterit fieri/et ad sanitatē gratie reuenire. Ideo dicitur: Ceci vident: surdi audiunt: claudi ambulant: leprosi mundantur. ¶ Ad mundationē leprosi requirebantur duo passeres in aqua viua in vase fictili: lignum cedrinum/ hysopus/ vermiculus. i. filuz cocci neū. Unus ergo istorum passerum occidebatur: ⁊ sanguis eius super illas aquas i vase illo fictili stillare pmittebatur: ⁊ tandem passer alius viuus: ⁊ hysop9 in ligno cedrino cum filo coccineo per modū aspersorij ligabatur: quib9 in aq̄s rubricatis intinctis/leprosus septies intingebatur: et sic passer ille viu9 abire in campum permittebatur: rasisq; pilis ⁊ lotis corpore ⁊ vestibus/ hō etiā p septem dies extra proprium tabernaculū morabat̄. Octaua vero die duos agnos sacerdotibus offerebat: ⁊ mundus effect9 castra ingrediebat̄. ¶ Lepros9 significat gen9 humanū: qḋ scz in adā fuit infectuz: de castris. i. de paradiso eiectum: ita q̄ vestimentum sue mortalitatis fuit dissutum. Caput vero sui cordis fuit crinibus virtutū nudatuz. Unde Job: Nudus egressus sum de vtero matris. Ad hoc ergo q̄ ille leprosus mundaretur/ ⁊ in castra paradisi reduceretur: plura necessaria ɔcurrerunt. Necesse enim fuit q̄ interuenirent duo passeres. i. duplicis christi nature vnitas ⁊ veritas. Aq̄ viua. i. baptismi puritas. Uas fictile. i. christi nature mortalitas. Hysopus q̄ tumores sedat. i. ipsius christi humilitas. Coccus seu vermiculus/filum scz ignei coloris. i. ipsius christi ardens amor ⁊ charitas. Lignū cedrinū. i. ipsius christi crux et sue passionis austeritas. Sanguis passeris occisi/ i. sanguinis effusi vtilitas. Ista enim omnia humanū genus leprosum purificauerunt: ⁊ castrorum paradisi eidem aditum reddiderunt. De istis enim duob9 passeribus. i. de ista duplici christi natura humana ⁊ diuina: vna sola fuit occisa/scz natura humana in vase fictili humane mortalitatis mortua. Nihil passus fuit hō fm diuinitatez. in desertum euolare dictus est/inquantum semper illesus permansit: ⁊ inquantum passionis acerbitas ipsum aliqualiter nō afflixit. Diuinitas tamē ista in sanguine passeris mortue intincta dicitur fuisse /inquantum p passionem ipsius christi hominis noscitur eius diuinitas ɔsensisse. Cedro etiā cum coccino charitatis ⁊ hysopo humilitatis alligata dicitur/inquantum ipsius deitatis charitas ⁊ humilitas in ipso cedro. i. in ipso ligno crucis summe apparuisse monstratur. Ideo apl's dicit: q̄ propter nimiam charitatem qua dilexit nos deus/filium suum tradidit. Et alibi dicit: q̄ humiliauit semetip̄z/fact9 obediens vsq; ad mortem: mortez autē crucis. Omnia tñ ista/scz passer viuus / et sanguis passeris occisi /et lignum cedrinum: in aqua immersa dicūtur inquantū scilicet ipse aque baptismi a sanguine et passione christi et ipsius deitate ⁊ cruce virtutem propriam sortiūtur. Iste ergo aque mixte cum sanguine. i. baptismus ⁊ christi passio iuncte simul: septies/idest mediantib9 septem donis spiritussancti: leprosum istum scilicet genus humanum asperserunt/ ⁊ a lepra peccati lauerunt: sic ⁊ post septem dies. i. post curriculum vite huius: scilicet in octaua future resurrectiōis ex toto mūdus efficitur: qñ rasis ⁊ abstersis omnibus mortalitatis superfluitatibus: castra paradisi ingreditur: ⁊ ad illos de quorum societate eciderat/scz ad filios isrl'. i. ad beatos angelos adiungetur. Post mundationē eñi leprosi/⁊ ipsius mundificationem premissam: septem diebus debebat extra proprium tabernaculum manere: quia scilicet dato quod humanum genus p christi passionem/baptismum/et crucez a lepra peccati originalis mundetur: non tñ propter hoc statim tabernaculū paradisi ingredit̄: imo extra scz i hac valle miserie septē dieb9. i. p totā vitā istā/q̄ p septenariū dierū fluit/ pmanere iubet̄: vsq; quo veniat octaua. i. futura resurrectio: vbi int̄ mūdos (vt pmissū est) i corpe ⁊ aīa celeste habitaculū sortiet̄: ⁊ sic de hoie videat̄ dictū illud Exo. Septē diebus sit cū matre sua. i. cū mortali vita: die vero octaua dabit cū dño. ¶ Uel si vis/ dic q̄ ad hoc q̄ leprosus. i. hō pctōr mūdetur: necesse est q̄ sacerdoti p cōfessionem se ondat: ⁊ q̄ deo duos passeres/scz corp9 ⁊ aiam offerat: ⁊ q̄ lignū cedrinū. i. crucis memoriā: coccum charitatis/⁊ hysopū humilitatis/necnō vas fictile cū aqua. i. cor ɔtritū cū lachrimis secū ferat: vt sic dū vnus passer suor/scz corpus per penitentiā imolat̄: alius passer scz aīa/liber euolet ⁊ recedat. Illā cū sanguis i. peccatū : in aqua viua lacrimarū: et vase fictili. i. corde humili per cōfessionē funditur: et tali lachrimarum delictis proprijs rubricata/mediante humilitatis hysopo leprosus pctōr aspergitur ⁊ lauatur: ab omni contagio mundat̄: et ad castra christi/scz ad gratiā in p̄senti/et gloriā in futuro tanq̄ mūdus ⁊ innocens acceptat̄. Psal'. Asperges me dñe hysopo et mūdabor: lauabis ⁊c̄. ¶ Hic ponitur q̄ leprosus mūdatus debebat duos agnos offerre/sacerdoti: q̄ de sanguine debebat aurem dexteram/ pollices/manus ⁊ pedis dexteri ipsius leprosi tingere ⁊c̄. Et simile habes Exo. xxx. vide et expone sicut ibi. ¶ Hic ponitur de illo qui a lepra: et infra capi. sequēti de illo qui a fluxu immundi seminis mundabatur: qḋ ingredi statim non debebat p̄sumere: sed p septem dies indignū se pp̄ter p̄cedentē immundiciā reputare: et a castrorum ingressu cessare. ¶ In quo figuratiue notatur: q̄ qñ notabilē imundiciā et infamiam incurrit: dato q̄ inde mūdet̄ et emendet̄: et ad gratiam seu mundiciā pristinā reparet̄: semper debet quadā naturali verecundia sibipsi timere: et nō p̄sumptuose in castra. i. in societates mundor seu maior se iūgere: sz inde aliq̄diu se trahere/quousq; pfecta mundicia seu fama ipm pmittat subintrare: exēplo illi9 publicani/ qui non audebat oculos ad celū leuare: sed pcutiebat pectus suuz/⁊ dicebat: Domine/propicius esto mihi peccatori. Dato enim q̄ lepra culpe tollat̄/lesa tamen opinio: necesse est quod aliq̄ diu retrahatur/⁊ p̄sumptio et audacia reprimatur. ¶ Uel dic cōtra infames qui dato q̄ culpa trāsierit/remanet tamen infamia: q̄ ipsos castra ecclesie/beneficia/dignitates ecclesie: sine ampliori sacrificio. i. sine speciali dispensatione egredi non pmittit. Unde in canone dicitur: q̄ porte dignitatū infamibus nō patebunt.

Margin notes (left): Mat. 11. a. / Leuit. c. a. / Moralitas. / E / Job. 1. d. / Allegoria / f / Philip. 2. b. / Phil. 2. b.

Margin notes (right): Exo. 22. d. / G / Aliter. / Psal'. 50. b. / Exo. ca. b / Exo. ca. e / Moralitas / H / Lu. 18. c / Aliter

¶ Capitulū decimūquintū textus: Locutusq; est dñs ad moysen ⁊ aaron: dicēs. Moralitatum. Capl'm. VIII

Ille qui fluebat semine/ imūdus erat: et extra castra eijci debebat: omnia quecūq; ɔtingebat imūda erant: q̄nimmo oēs qui carnem eius/ saliuā eius/ vestimenta eius: sagma super qḋ sederat/⁊ lectū eius tangebāt: ptun9 imūdiciā contrahebāt: et ideo se lauare debebāt. Si etiā tangebat vas fictile/frangebatur: Si vero vas ligneū/lauabat̄: talis erat fluens semine. Idē iudiciū per oia erat de muliere q̄ menstrua patiebatur. ¶ Talis semine fluēs/significat luxuriosū ⁊ de se vilē/abominabilē ⁊ immundū:

Margin notes (right): Hystoria / Moralitas

per menstruosam etiam mulierem intelligo feminam
luxuriosam: quia vere talium carnes.i.carnalis vi-
ta: saliua defluens.i.carnalis secta lectus.i.carnalis
A delectatio: vestis.i.inhonesta cõuersatio / penitus sũt
immunda: intantum ꝙ qui talia tangũt.i.q̄ talia fre-
quẽtant ⁊ imitanẗ / immũdiciã luxurie ⁊ infamie ꝯtra
here dinoscunẗ. Quapropter lotura ꝯfessionis ⁊ peni
tentie se abluere tenebunẗ: ⁊ ideo tutũ est ꝙ tales viles
ꝑsone nõ tãganẗ aut frequẽtenẗ: sed ꝙ potiꝰ de alioꝝ
Geñ.21. consortijs expellantur. Uñ dicit. Ejce ancillam ⁊ filiũ
a. eiꝰ. Et alibi: Uade / lauare septies i iordane ⁊c. De va-
4 re.5. se vero ligneo ⁊ fictili / dic vt supra capi iiij. ¶ Uel si
c. vis dic / ꝙ semine fluens est hereticus qui q: semẽ im-
Aliter mũdũ.i.malã doctrinã seminat: ideo sctã eccl'ia ipm
repudiat: ⁊ de societatibꝰ alioꝝ fugat. Igiẗ caro.i.car
nalis vita: saliua.i.immunda doctrina: lectus.i.ini-
qua secta taliũ nõ debet tangi / nec aliqualiter frequẽ
titũ.3.c tari: sed magis effugi ⁊ vitari. Uñ Apl's: Hereticum
hoiem post tertiã monitionez deuita: sciẽs qm̃ corru-
eo.ca.b ptus est. ¶ Talis immũdꝰ qñ mũdabaẗ / debebat sep-
tem diebus expectare: tandẽ seipm in aq̃s viuis laua-
re: ⁊ postea turtures ⁊ pullos columbarum offerre: et
Mora- sic castra in vespere poterat subintrare. ¶ Sic vero il-
litas. le qui a fedo humore carnalitatis sanaẗ / debet septez
diebus expectare.i.de septem pctis mortalibus se deli
berare ꝑ ꝯtritionem: se totũ lauare ꝑ cõfessionem: co-
lumbas offerre.i.simplicitatem: turtures.i.castitatez:
⁊ sic mundus erit per sanctitatem: ⁊ tabernaculum pa
B radisi intrare poterit per beatam felicitatẽ.

¶ Capitulũ decimumsextũ textus: Locu- tusq; est dñs ad moysen post mortem duorum. Moralitatũ Capitulũ.IX.

Inter cetera sacrificia vnum magnũ ⁊ solenne
fiebat in festo expiationis: in quo.s.cineres fie
Histo- bant / de quibus aquã expiationis faciebant:
ria ⁊ per totum annum immundos purificabant:
accipiebanẗ em̃ q̃tuor aïalia.s. vnus aries / vna vitu-
la triẽnis rufa / ⁊ duo hirci: q̄ oïa ad ostiuz tabernacu-
li offerebantur: ⁊ ritu mirabili immolabanẗ. Mitte-
bantur em̃ sortes suꝑ hircos / vt.s.vnus deo / aliꝰ po-
pulo assignaretur: ⁊ ꝙ ille q̄ in sortẽ dño cadebat / im
molabaẗ. Ille v̊o q̄ ppl'o assignabaẗ / in ꝑscriptis pec-
catis ppl'i super caput eius ꝑ nũcium ad hoc deputa
tum i desertuz emittebaẗ: ⁊ ibi liber abire ꝑmittebaẗ
⁊ lupis: ⁊ leonibꝰ exponebaẗ. Aliꝰ v̊o hircus vna cũ
vitula rufa mandabaẗ ꝑ sacerdotẽ occidi: ⁊ sanguine
ipsius ipm tabernaculum interius ⁊ exterius expiari
⁊ hoc.s.ꝑ sacerdotem linea tunica / feminalibꝰ lineis
zona linea ⁊ cidari linea indutũ: ⁊ tã ꝓpiciatoriũ quã
altare aureum / ꝙ etiã velũ cum digito tincto sanguie
septies aspergi: cornu altaris sanguine tangi: ⁊ vtrũq;
pauimentũ interius ⁊ exterius iubebaẗ sanguine cum
digito asꝑgi. Sac̃dos em̃ illa die cũ sanguie solꝰ sctã
sctõꝝ itrabat: ⁊ ne visa maiestate dñi moreret magnã
copiã thuris i thuribulo secũ portabat / quo totũ sctũa
riũ obnubilabat. Quibꝰ ꝯpletis sac̃dos egrediebaẗ:
⁊ depositis dictis vestibꝰ vestimẽtis sac̃dotalibꝰ iduebaẗ:
arietẽq; cũ adipibꝰ / sanguine ⁊ renũculis hirci occisi
C ⁊ vituli / dño suꝑ altare imolabat: ⁊ sic ipm altare ab
immũdicijs filiorum israel expiabat: vitule vero ⁊ hir
ci carnes / fimus ⁊ pelles extra portari faciebat: ⁊ vsq;
ad cineres cõburebat: ⁊ ignẽ lignũ cedrinum / hysopũ
⁊ coccũ bis tinctũ coburenda cum carnibus immitte-
bat. Et sic populus a suis peccatis expiabatur: ta-
bernaculum emundabatur: cinis ꝓ facienda aqua ex-
piationis efficiebaẗ: q̄ ꝑ totũ annũ seruabaẗ. ¶ Dici-
mus allegorice ꝙ ista aïalia christũ figurare videnẗ: Allego-
q: scz hircus emissarius q̄ illesus dimittebaẗ / deitatẽ ria
significat / que.s.impassibilis perseuerat: alia v̊o tria
animalia denotant ipsius humanitatẽ / ꝓ eo.s.ꝙ tres
naturas continet.s.animam / sanguinem et carnem:
vñ etiam et iste dicitur aries ductor gregis. Dicitur
hircus ꝓpterea / quia in similitudinez carnis fuit fa-
ctus. Dicitur vitula rufa triennis / inquantum fragi
litas mortalitatis sue / quã sexus femineus designat:
triginta annis prius vixit ⁊ post tribus annis et am-
plius predicauit. Sanguis igitur istius effusus.i.vir-
tus sui sanguinis et passionis: interiora.i.celestia: ex-
teriora.i.terrestria tetigit ⁊ expiauit: inq̃tũ ꝓm aplm /
illa que in celis sunt ⁊ in terris ꝑ sanguinem suum pa colo.a.
cificauit: qñ.s.ꝓm aplm ipse qui est sacerdos ⁊ hostia /
ꝑ proprium sanguinẽ semel in sctã intrauit. Propicia hebr.9.
torium enim.i.diuina propiciatio ⁊ misericordia isto
sanguine aspergitur: inq̃tum ipse deus per christi san
guinem humano generi placatur. Altare etiam.i.ipe
amor patris / in isto sanguine fuit tactus: inq̃tum ad
pacem humani generis inclinatus. Uelũ enim.i.ipm D
celum: sanguine isto videtur tactum: inq̃tuz eius vir-
tute hominibus sit apertum. Pauimentum interius
i.natura angelica: ⁊ pauimentum exterius.i.tota na-
tura humana / isto sanguine fuit tacta: inq̃tuz vna na
tura fuit alteri reconciliata / ⁊ mediante christi sangui
ne concordata: ⁊ ruina angelica per homines reforma ephe.2.
ta. Uñ Apl's: Uos qui eratis aliquando longe / facti a.
estis prope in sanguine christi. Ipse enim est pax no-
stra qui fecit vtraq; vnum: Ista enim aspersio mense
septimo facta dicitur / pro eo ꝙ ipsam spũs septuplex
nobis impartitur. Igitur istud est verum ꝙ corpꝰ isti
us hirci atq; vitule.s.christi / extra castra.i.extra ciuita
tem hierl'm fuit positum: ⁊ ibi cum appositione ligni
cedrini.i.crucis passione crematum.i.afflictuz: ⁊ vsq;
ad cinerem.i.vsq; ad summam humilitatem seu cor- Esa.53.
poris deformitatẽ redactuz. Esa. Uidimus eũ / ⁊ nõ est a.
ei aspectus. In ipso em̃ passionis igne interuenit ce-
drus.i.crucis christi asperitas: hysopus.i.humilitas:
coccus bis tinctus.i.ipsius christi clementia ⁊ perfe-
cta charitas. Cinis ergo.i.passionis christi virtꝰ cum
aq̃ baptismi misceẗ: ⁊ sic in eccl'ia seruaẗ / ⁊ inde quoti
die populus purificatur: ⁊ ab originali crimine expia
tur. Unde Apostolus: Sanguis tauroꝝ aut hircoꝝ ⁊ hebr.9.
cinis vitule aspersus / inquinatos mundificat. ¶ Uel Tropo-
dic aliter / ꝙ iste tres species animaliũ / significare pos- logia.
sunt tria genera ꝑsonarum. Aries enim dux gregis si-
gnificat prelatos. Uitula iugo subdita / significat re-
ligiosos ⁊ clericos. Duo hirci significãt seculares bo
nos ⁊ malos. Iste enim aries in holocaustum oblatꝰ E
diciẗ: quia scilicet prelati toti deo offerri teneneẗ. Ho-
locaustuz enim erat illa species sacrificij de quo nõ li-
cebat retinere aliquid: sed totum oportebat deo offer-
re: nec populus nec sacerdos poterãt sibi aliquid re-
tinere vel reseruare. Et ideo diciẗ ab holon quod est to
tum / ⁊ caustos quod est incendiũ: ꝓ eo ꝙ totũ dño cre
mabaẗ. Quia reuera ꝑlatus debz esse ita deo dedicatꝰ /
ꝙ totꝰ debet esse ꝑ charitatẽ dño associatus: ⁊ nulli al
teri.s.nec carni / nec mũdo / nec diabolo mancipatꝰ. Ui
tula v̊o.i.clerici ⁊ religiosi / iugo obediẽtie debẽt more
vitule subijci / ⁊ deo ꝑ penitentiã cõcremari. Et dato ꝙ
corpus eorum extra castra.s.exterius in mundi nego-
cijs cremeẗ aliquotiẽs ꝑ vitã actiuã: adeps tñ ⁊ renũ-
culus

culus sue interioris affectionis in tabernaculo.s. sup altare paradisi crematur τ incenditur p contemplationem: qr scʒ tam de vitula q̄ de hirco bono deo retento i. tam de bonis ecclesiasticis q̄ laicis/ illud debet esse verum/ q interiora deus per affectionem τ contéplationē habeat: dato q carnes/pellem τ fimū.i. dato q corpora mūdus exterius in negocijs detinebat. Hirci vero.i.christiani seculares in duo diuiduntᷣ: qr ꝫm sortem occulte dei dispositionis aliqui deo reseruantᷣ/ et sibi per penitentiaʒ ꝯcremantur: alij ꝟo cū pctis τ iniquitatibus suis τ aliorum p desertū mūdi vagari permittuntur.i.aliqui vti p̄sentibus sinuntᷣ/τ lupis τ canibus exponuntᷣ Ps. Dimisi eos ꝫm desyderia cor- Ps.80. c
dis eorum: ibunt in adinuētionibus suis. Quia breuiter ista est sors occulte dei iustitie/vt de hircis.i.de mūdi fetentibus pctōribus aliquos habeat deus/qui scʒ
f se per penitentiam sibi offerunt: alios habeat ppl's siue mundus/q̄ scʒ mūdi deserta circūeunt τ pro presentibus eterna ꝑtermittunt. Uñ dicitur: Erunt duo, in le-
Lu.17.g cto vno: vnus assumetur τ alter relinquetur. Igiᷣ siue agamus de hirco.i.de penitente /vel de vitula.i.de religioso τ clerico se diuino iugo subiugante: istud est verum q sanguis.i.pena/sudor τ labor/vel etiam martyrium taliū vsqʒ ad interiora velaminis/τ vsqʒ ad paradisum transit: velum celi penetrat τ transcendit: pauimentum ecclesie ornat τ colorat: et aspergit ipsum altare diuine charitatis: τ ipsuʒ propiciatoriū diuine pietatis tangit/inquantum p se τ p alijs veniā impetrat: τ attingit (sicut ad literaʒ apparuit) in sanguine martyrum/q̄ scʒ deo placuit: τ ipsos τ alios a crimini-
Heb.9.f bus expiauit. Apl's Omnia pene in sanguine mundātur. Quicunqʒ ergo sacerdos.i.quicunqʒ iustus sacra docens intrare vult tabernaculum mentis sue τ penetrare sicut p contemplationem vsqʒ ad sanctuariū paradisi: semper debet talem sanguinem.i.memoriaʒ pene martyrū τ sanctoruʒ secum habere/vt sic possit sibi et populo deum placare. Thus etiam orationis portare tenetur: vt sic propiciatorium diuine misericordie obnubiletur τ adoretur: τ quicq̄d petitur impetretur.
Ibidē. Nume. 19.a. Apl's Tabernaculum non sine sanguine dedicatū est: et absqʒ effusione sanguinis nō fit remissio. Ad vnū tamen aduertendum est: qr quando animalia ista scʒ vitula et hircus extra castra comburebantur lignum cedri/coccus bis tinctus/τ hysopus in igne poneban-
b tur. Ad denotandum q quando iusti in penitentie vel tribulationis cremantur incendio: tria principaliter debent eos cōcomitare: scʒ cedrus alta.i.spei celsitudo. coccus coloris ignei.i.charitatis feruor τ amplitudo: τ hysop9 mundificās.i.fidei certitudo. Ista enim tria.s.fides/spes τ charitas/sunt illis qui cremātur per tribulationem τ penitentiam necessaria: vt scʒ per fidem fortius per spem facilius/τ per charitatem libentius sustineant pro christo grauia. Quibus factis/cinis.i.memoria vite /talium erit mundificatiu9:
Ps.50. a. τ si aqua lachrimarū affuerit/totius immundicie abstersiuus Ps. Asperges me domine hysopo τ munda-
Aliter. bor: lauabis me τ super niuem dealbabor. Uel dic q cinis est memoria mortis: qui scʒ si aq̄ lachrymarū adiungitur/mens immūda τ peccatrix expiatur: τ ab
Aliter omni reatus macula liberatur. Uel dic q sacerdos facilius populum expiat/qñ sanguinē christi in altari per misse celebrationem libat. Omnia tamen vestimenta linea debet habere: ad denotandum q puritatem in capite intentionis/in tunica conuersationis/τ femoribus carnis/τ in zona iustitie summe profiteri

iubeᷣ. Uel dic q dominus nebulā in sanctuario suo Aliter.
vult abūdare: ne maiestas sua nuda possit homini apparere: ne scʒ pre terrore ipsum oporteret perire: sicut etiaʒ supra Exodi.xix.et.xxxiij.τ in multis alijs locis ostenditur dominus in caligine apparuisse: τ in fumo glorie τ nebula legem dedisse: ad denotandum q de9
vult q in sanctuario mētis semp aliquā nebulā igno- h
rantie habeam9. Nec vult q tempore huius vite maiestatem eius intuitiue videamus: aut q secreta deitatis τ rerum plenarie cognoscamus: qr scʒ tūc fides nostra meritū non haberet: τ mens nostra p p̄sumptionē forsitan interiret. Dominus ergo τ in nebula loqui τ in nebula habitare dicitur: pro eo q dñs mentē sctām
ꝯtritā τ obscuram diligit: τ ibi habitare spūaliter dele- 3.re.8.b
ctatur. Uñ dñs dixit q habitaret in nebula. Ps. Cali- ps.17.b.
go sub pedibus eius. Illa q̄ ad salutem pertinent/in tali nebula cordis contriti melius a deo reuelantur.
Uñ dicitur: Uocauit dñs moysen de medio caliginis exo.24.
τc. De mō ꝟo purificandi cū cinere/vide in lib. Num. nū.19.b

Capitulum decimumseptimuʒ Textus Et locutus est dominus ad moysen dicens: Loquere Aaron. Moralitatū Caplm.X.

Hic supponit moyses animā omnis carnis in sanguine esse: τ ideo sanguis esum oino ꝓhibet: sed ipsum domino mandat offerri: vt sic anima que viuit in sanguine/possit a pctis suis per sanguinem expiari. Histo-ria.
Dic q sanguis spūalis est affectio seu amor: qr reuera talis sanguis est proprie anime nostre vita. Augu. Scio anima mea q̄d amor est vita. Ideo sanguinem non debemus comedere.i.amorem et affectionem nostram non debemus in nosipsos reducere: nec ad nutrimentum carnis nostre conuertere: sed soli deo offerre/τ ad deū ordinare: quia reuera sanguis affectionis animam naturaliter viuificat τ delectat: τ ideo si deo offeratur/ipsam spiritualiter purificat atqʒ mundat. Unde Ezech. Mora-litas.
In sanguine tuo viue. Uel dic q sanguis iste est sā- A
guis christi in sacramēto altaris: vel etiam memoria Eze.16.d
τ compassio passionis τ sanguinis iesu christi: qr re- Aliter.
uera in isto τ ex illo ꝯstat spūalis vita anime nostre: τ ideo talē sanguinē nō debem9 comedere.i.nō recolendo absorbere τ abscōdere sed ipm missas celebrando τ passionē ei9 recordādo offerre: vt sic possimus aīas nr̄as expiare. Uñ Job: Terra nō operies sanguinē meū. iobl.16. d.

Capitulū decimumnonum Textus: Locutus est dñs ad Moysen dicens. Loquere ad omnem. Moralitatū. Ca. XI.

Hic ꝑcepiuntᷣ homini multa ꝑcepta/et dicit: Non maledices surdo: τ corā ceco nō pones offendiculū. Non obseruabitis somnia. Nō facietᷣ vobis figuras aut stigmata. Nō radetis barbā: nec in rotundo attondebitis comā: nec sup mortuo icidetis carnē: Nō ꝓstitues filiā tuā τc. Histo-ria.
Ista nobis oia spūaliter inhibentᷣ. Et primo quidē surdos τ cecos.i.ꝑsonas simplices τ ignorātes: qr.s. ꝟbū dei nec audiūt/nec intelligūt: nō debemus maledicere vel contemnere: vel offendiculū alicui9 mali scandali vel exempli corā eis ponere vel facere/ne forte occasione accepta possint ruinaʒ peccati incurrere. Tales enim simplices q̄ nesciūt ꝑcauere/facilr cadūt: qñ offēdiculū.i.occasionē mali in ꝟbis aut factis nostris inueniunt. Ideo bñ dicitᷣ. Qō q̄ scādalizauerit vnū de pusil- Mora-litas.
lis istis q̄ in me credūt: expedit ei q submergaᷣ i mare mat.18. a.

Item somnia.i.falsas opiniones non debemus cre-
dere:nec friuola p veris recipere:nec ariolis nec diui
nis.i.hereticis aut adulatoribus fidem dare:nec etiã
ad auguria seu garritus auium.i.ad verba ⁊ garrula
4.re.21. tiones personarũ attendere vel vacare/sicut fecit Ma
a. nasses:de quo dicitur/ꝙ obseruabat somnia et secta-
batur auguria ⁊c.Item non debemus barbã.i.virili-
tatẽ animi radere:nec comam capitis.i virtutẽ cordis
aliqualiter decurtare: qꝛ scʒ virilitas animi quã bar-
ba significat/nõ est abycienda:nec coma virtutum ali-
nu.6.a. qualiter detondẽda.Vñ dicitur:Nouacula non ascen
det super caput eius.Rotunditas autẽ que figura est
valde mobilis/instabilitatem mentis denotat:qꝛ tunc
coma in rotundũ tondeẗ:cũ incõstantia mẽtis virtu-
tum cesariem in nobis truncat Itẽ figuras ⁊ stigma-
ta nõ debemꝰ nobis facere.i.malas maloꝝ imagines
⁊ exempla nõ debemꝰ accipere:nec in nostris cordibꝰ
aut moribus p imitationem imprimere/nec p reuiuen
Tropo- tiam aut complacentiam adorare.¶Vel dic etiam/ꝙ
logia. ista dicunẗ ꝯtra quosdã diuites:q̃ scʒ quosdã familia
res constituũt/sic ꝙ eos quasi p dyis colũt/inq̃tũ eis
plus debito credunt. Tales ergo figuras statuere vt
stigmata nobis phibenẗ:⁊ eoꝝ adorationes vetanẗ.
Item carnẽ nostrã nõ debemus super mortuo.i.super
pctõ luxurie vili ⁊ fetido icidere ⁊ diuidere:nec de san-
guine delectatiõis carnalis aliq̃d sibi dare.Nec filiã
nostrã scʒ aiam diabolo pstituere: nec sibi eã p diuer-
sa vitia maculãdã offerre.Caro eñ p luxuriã nõ est in
C cidenda/sed integra ⁊ casta seruanda. Anima etiã nõ
debet pstitui:nec p pctm̃ diabolo subiugari : ne forte
mat.15. possimus de ea illud dicere:Filia mea male vexatur a
c. demonio.¶Hic p̃cipitur ꝙ aialia diuersi generis si-
Eodẽ.c. mul ꝯuenire vel cohabitare nõ faciẽt:⁊ ꝙ vestimẽta ex
d. lana ⁊ lino nõ texant:⁊ ꝙ agrũ suũ diuerso semine non
Mora- seminẽt seu serant:quod etiã p̃cipiẗ Deute.xxij.¶In
litas verbis istis charissimi videtur tangi/ꝙ illi qui eiusdẽ
conditionis sunt ⁊ status/sicut pauperes ⁊ diuites/si-
cut clerici vel laici : debent simul cohabitare/⁊ socie-
tatem alter alterius frequentare:copulã ℣o ⁊ societa-
tẽ personarũ dissimiliuʒ fugere:⁊ istoruʒ q̃ sunt diuerse
ꝯditionis ⁊ status/ꝯsortia nõ amare.Vñ dicit sapiẽs:
Ecci.13. Nõ pondus super se tollit qui altiori se cõmunicat:
ibidẽ.c. Quid cõmunicabit cacabus ad ollam : qm̃ si se colli-
serint/ꝯfringentur? Sequitur:Omne animal diligit
sibi simile.Istud potissime debet seruari in cõiugijs:
vbi pro certo paritas ꝯditionuʒ summe debet attẽdi:
qꝛ scʒ diuerse ꝯditionis animalia nõ debẽt inuicẽ co-
pulari:nec rusticus nobili mulieri nec rustica cũ nobi
li cõiugari.Facile est eñ ꝙ qñ ager.i.lectus tali diuer-
deu.2.b so semine seritur/ꝙ alter ab altero faciliter ꝯtemnatur
Aliter Unde ibidem:Que cõicatio homini sctõ ad canẽ/aut
gal.2.c. que pars bona diuiti ad pauperẽ? Et ad idẽ p oĩa po-
act.15. a test applicari illud quod dicitur:Nõ arabis in boue ⁊
asino.¶Vel si vis applica ꝯtra quosdã/qui ita fidem
euangelicam assumebant/ꝙ cerimonias legis nulla-
tenus relinquebãt:sed vtrũqʒ seruare volebant. Bos
cm̃ iugo subdita/significat legẽ :asinus vero quẽ chri
D stus equitauit:significat euangelicã disciplinã.Talis
ergo cõbinatio repellitur ⁊ duplex ritꝰ a deo reprobaẗ
Aliter Allega vt infra:¶Vel dic ꝙ boni non debent cuʒ ma-
lis:fideles cum infidelibus ⁊ hereticis:religiosi cum
laicis cõmunicare:ne eos ꝯtingat malos eorũ mores
ps.17.d discere vel habere. Ps.cũ sancto sctũs eris ⁊c.¶Vel
Aliter. dic ꝙ ager est cor:quod scʒ diuerso semine seritur :qñ
diuersis ꝯtrarijs negocijs occupatur:⁊ quando deo ⁊

mundo vacare conatur:quod vtiqʒ phibitũ est Deus
eñ in corde nostro nõ vult habere participem:nec so-
cium:sed in solidũ possidere.Tanti emit vt solus pos-
sideret: qꝛ scʒ sicut dicitur in euangelio:Nemo potest
duobꝰ dominis seruire ⁊c.Ideo de tali cordis diuisio mat.6.
ne dicitur:Fili mi:non in multis sint actus tui.Et ali- Ecci.
bi:Ve duplici corde:⁊ homini ingredienti terrã dua- b.
bus vijs.Igitur in hoc reprobaẗ omnis duplicitas/ Ecci.
⁊ commendatur vnitas ⁊ simplicitas:ꝙ qñ scʒ agitur
cor diuerso semine.i.duplici vel multiplici intentione
vel fictione : vna scʒ apparenti / ⁊ alia existenti seritur:
tunc istud mandatũ preteriẗ.¶Vel dic ꝙ vestis lana
⁊ lino contexta/significat proditoriam ⁊ hypocritam Aliter.
falsitatẽ:q̃ scʒ lanam.i.simplicitatẽ ostendit exteriꝰ:li
nũ ℣o subtile.i.maliciã/interius celat. Tali ergo veste
i.talis hypocrisis duplicitate non debemꝰ indui: sed
potius vel corpaliẗ vno vel alio debemus vestiri.Me-
lius eñ est vel quod simus ex toto lanei/vel ex toto li-
nei.i.ex toto boni/vl' ex toto mali:q̃ ꝙ p hypocrisiʒ bo
ni exterius appareamus/⁊ interius mali simus.Sicut
enim dicit.Comestor:Simulata equitas non est equi- E
tas/sed duplex iniquitas.Unde Chrysostomus: Hy-
pocrita appare qđ es :aut esto qđ appares. ¶Domi- Eodẽ
no fuit maxia cura de peregrinis ⁊ aduenis fouẽdis ca.b.
⁊ non vituperãdis aut nõ ꝯtristãdis: ⁊ ideo p̃cepit ꝙ
scʒ segetes vsqʒ ad solũ nõ tonderẽtur: nec grana race-
moꝝ decidẽtia colligerenẗ:sed pegrinis ⁊ aduenis di-
mitterenẗ.Precipitur etiam ipsis non exprobrari : sed
sicut seipsos diligi et foueri. Quod scilicet potissime
precipitur filijs israel:qꝛ aduene ⁊ peregrini in egypto
fuerunt:ideo aduenarũ miserias cognoscebãt.Quare
cõcludit ꝙ eis amplius misereri debebãt.¶Ista om- Mo-
nia possunt exemplariter adduci ad inducẽdũ ad pie- litas
tatẽ ⁊ miseratiõnẽ egenoꝝ ⁊ paupeꝝ: ⁊ pegrinoꝝ:qꝛ scʒ
istis est compatiendum ⁊ de suis bonis tribuendum
Et maxime hoc debent facere illi qui quandoqʒ pau-
peres fuerunt:⁊ qui alienas terras perambulauerũt/
⁊ qui per experientiaʒ quid patiantur alij didicerunt Exo.
Unde dicitur:Peregrinis molestus nõ eris:scitis eñ a.
aduenarum animas : nam et ipsi peregrini fuistis in
terra egypti.Quod tamen est contra multos diuites:
qui q̃uis aliquando fuerunt egeni ⁊ pauperes:ipsi ta
men peregrinis ⁊ pauperibꝰ pre ceteris sunt crudeles
¶Vel dic ꝙ pauper vel peregrinus est peccator: cui Aliter.
pro certo non est detrahendum/sed potius miserãduʒ
Quandoqʒ enim a deo peregrini.i.pctõres fuimus: ⁊
ideo humanaʒ fragilitatem cogitare debemus: iuxta Ecci.
illud Ecclesiastici. Disce ex teipso q̃ sunt proximi tui. b.
Quod tamen est contra multos:qꝛ scilicet illi qui pre f
alijs fuerunt pauperes ⁊ peregrini/⁊ qui aliunde fue-
runt nati:vel qui etiam per peccatũ a deo fuerunt alie
ni: solent quando ad prosperitatem veniunt/esse ad-
uenis ⁊ alienis magis duri/⁊ contra deliquẽtes plꝰ
seueri. ¶Itez ibidem precipitur sic:Quando ingressi Eo.ca.
fueritis terram:⁊ plantaueritis ligna pomifera:⁊ au-
feretis preputia eorum: poma que germinant immũ Hysto-
da erunt vobis:nec comedetis ex eis.Nã vt dicit scho ria.
lastica historia : omnes fructus qui in primis tribus
annis crescebant/immundi erant: fructus vero quar-
ti anni ⁊ deinde/domino consecrabant: ⁊ fructus qn-
ti anni ⁊ deinceps/ad vsus proprios reseruabãt.¶Ar Mora-
bor pomifera significat hominem. qui poma bono- litas
rum operum/⁊ germina boni propositi producit.Un
de proprie pomorum preputia seu germina / sunt bo-
norum operuʒ initia: que pro certo immunda censere
debemus

debemus: eo ꝙ bona nostra initia non statim appro=
bare/sed potius vilipendere/ ⁊ immunda esse et inuti=
lia reputare tenemur: In vsus enim nostros non de=
bent statim cedere: nec ea quousqꝫ solida et viuifica=
ta sint/debemus nostris vsibus.i.nostris approbatio
nibus.applicare. Primo enim sunt omnia quasi im=
munda vilipendenda: ⁊ tandē si perseuerant in bono/
domino consecranda ⁊ attribuenda: ⁊ finaliter in no=
stros vsus.i.in nostram complacentiam sunt vertēda
Nimia enim participatio reprobatur: ⁊ ideo multi sunt
doctores iuuenes et etiam nouitij/qui in bonis suis
primordijs plus debito gloriantur: ita ꝙ se magis sci
re/vel plus bonorum operum posse facere ꝙ̄ ceteri ar
pro.20. bitrantur: contra illud: Substantia ad quam festinat
c in principio/in fine benedictione carebit. ¶ Uel ad=
B uerte/ꝙ vt dicit scholastica historia sup Leuiti.xx.ca.
Quod poma trium annorū vinee immunda erant: p
eo quod natura minus preceps vim videbatur fecisse
Quod ad hoc potest applicari: ꝙ poma.i.opera neo=
phytorum et nouitiorum: qui scilicet indiscrete con=
tra naturam quandoqꝫ aggrediuntur opera valde ar=
dua ⁊ miranda: debent immunda reputari.i.non ap=
probari: quia scilicet faciliter solent perire: ⁊ apud deum
⁊ homines reprobari. Sicut enim dicit philosophus:
Acres in principio/frāguntur in fine. Tales enim vi=
nee.i.tales persone que in iuuentute alios vituperare
in bonis operibus videntur: ante tempus desistere et
lu.14.f. deficere comprobantur. Unde dicitur: Iste homo ce=
pit edificare: ⁊ nō potuit cōsummare. Et ideo talia po
ma.i.talia iuuenum opera non sunt multum appro=
banda: sed potius immunda ⁊ inutilia reputanda.

¶ Capitulum vicesimū, textus: Locutusqꝫ est dominus ad moysen: dicens Hec loque= ris. Moralitatum Capitulum. XII.

Precepit dominus supra.xviij.cap.multa ge=
Histo= nera immundiciarum vitari: hic autem sub
ria. pena mortis illa mandat totaliter declinari.
Dicitur enim ꝙ homo non debebat turpidi=
nē patris aut matris: fratris aut sororis reuelare: alis
merebatur mortem incurrere et subire. Qui etiam pa
tri et matri maledicebat: sine remedio mori debebat.
Alie etiam carnis immundicie multiplices reproban
b tur: ⁊ sub mortis periculo prohibentur. Uide si vis tex
Aliter. tum: et allega contra diuersas species luxurie. ¶ Uel
dic ꝙ pater noster est prelatus: mater nostra est eccle=
sia vel religio: fratres ⁊ sorores sunt socij ⁊ vicini: ⁊ ma
xime illi qui nobis p professionem et familiaritatem
sunt iuncti: quia reuera talium turpitudines.i. vili=
tates: infamias vel enormia crimina: si qua scimus:
nullo modo detrahendo reuelare debemus: quia pro
certo qui tales amicos suos: quibus.s.fidelitatem et
reuerentiam exhibere tenetur: diffamauerit: et eorum
turpitudines reuelauerit: mortis eterne periculum su
stinere debebit. Non debet enim ecclesiastic⁹ patri vel
matri maledicere seu detrahere: vel turpitudines pre=
lati vel ecclesie sue: necnon sociorum suorum apud lai
cos reuelare: nec secreta suorū alijs publicare: sed po=
tius ipsa tenet abscondere et celare: nisi forte propter
correctionē sit necesse ipsa maiorib⁹ declarare. Un̄ di=
prouer. cit: Que viderūt oculi tui: ne cito pferas in iurgio:
25.a. ne emendare nō possis cū dehonestaueris amicū tuū.

¶ Capitulum vicesimūprimū Textus Di xit quoqꝫ domin⁹ ad moysen: Loquere ad sacerdotes. Moralitatum Capitulū. XIII.

Sacerdos nullum mortuū debebat tangere:
nec in alicuius mortui exequijs interesse: etiā
dato ꝙ esset princeps populi sui: nisi dūtaxat
esset pater vel mater: filius vel soror virgo. Et Histo=
adhuc ista confessio non fiebat nisi sacerdotibus mi= ria
noribus: quia scilicet sacerdos qui mundus erat: ad
nullum prorsus mortuū accedere/nec alicuius exe= A
quijs interesse debebat. ¶ Ex isto possumus ostende= Mora=
re quāto quis est maior in ecclesia/tanto magis debet litas
mortuos.i.excōicatos ⁊ pctōres ⁊ tactū ⁊ societatem
malorum summopere declinare. Soli enim cōiuncti
⁊ consanguinei excipiuntur: quia scꝫ viri christiani ⁊ eccle=
siastici tangere ⁊ sociare se permittuntur. Summi vero
sacerdotes.i.illi qui specialiter deo sunt iuncti ⁊ con=
secrati: sicut sunt viri religiosi et perfecti: ex toto de=
bent mortuos.i.pctōres imperfectos excōicatos ⁊ he=
reticos abhorrere: ⁊ dato ꝙ sint principes seu magni
⁊ consanguinei/etiā ⁊ ppinqui: ipōs tn̄ debent fugere
et vitare: ꝙ̄uis talis tactus ⁊ accessus sit generaliter
omnib⁹ phibitus/iste tn̄ strictius est sacerdotibus.i.
prelatis ⁊ maioribus interdictus: ⁊ maxime hoc debet
esse in religiosis ⁊ perfectis: qui de parentibus carna=
lib⁹/maxime qn̄ sunt pctōres/nō debēt curare/sed eos
p christo dimittere et horrere: Quod tn̄ est ꝯtra mul=
tos eccl'iastcos: qui plus debito diligūt ꝯsanguineos
⁊ amicos: quib⁹ dicitur in euāgelio: Qui nō odit patrē lu.14.f.
⁊ matrem aut vxorem ⁊ filiū ⁊ fratres/nō pōt me⁹ esse
discipulus Multi sunt eccl'iastici q̄ dū malos paren=
tes plus debito dilexerūt/pprias aīas pdiderūt. Ideo
dr̄ supra: Nolite ꝯtaminare aīas vestras: nec tangatis leu.11.g
q̄cꝙ̄ eorum/ne imundi sitis. ¶ Sacerdos non debet Eodē.c.
accipere aliquā vilē aut inhonestā vxorē/scortum/ca= c.
ptiuā/ancillam/viduam/repudiatam/sordidā aut me
retricem: sed potius virginem aut puellā de pplo suo
natam. Quia breuiter sicut hic dicitur/sacerdos seu
pontifex super cuius caput fusum est oleum vnctio=
nis: ⁊ cuius manus in sacerdotiū consecrate sunt/ve
stitusque est sanctis vestibus: non debet caput suum
discooperire/vestimenta sua scindere/ad mortuum in
trare/ ⁊ inhonestam mulierem in vxorem accipere: sed
puelle virgini de suo populo nubere/ ⁊ stirpem gene=
ris sui vulgo gēris sue nō miscere. ¶ Sacerdos dux ⁊ Mora=
pōtifex seu pōtē faciēs/est plat⁹: q̄ scꝫ pontē ad celū dꝫ litas.
facere/ ⁊ illuc subditos verbo ⁊ exēplo ducere. Uxor ipi⁹
est vita sua ⁊ morū suorū cōpago: quia scꝫ iste tunc alicui
vxori spūalr nubit/qn̄ aliquā vitā spūalē accipit ⁊ cu
stodit. Igitur sicut hic dr̄/sacerdos.i.plati ⁊ clerici/sum
me debent dici scti: ⁊ sctitatē morib⁹ obseruare. Sācti gal.6.b
inq̄t erūt deo suo: ⁊ nō polluent nomē ei⁹. Et isti quorū
man⁹ sacrate ⁊ ordinate sunt ad actus bone opatiōis
⁊ q̄ induti sunt vestib⁹ sacris honeste cōuersatiōis/nō
debēt barbā radere.i.dimittere animi virilitatē: caput
mētis discoopire.i.dponere humilitatem: humilitas
enī velat ⁊ celat iterioris mētis vtutes: vestimēta scide
re.i.destruere exteriorem humilitatem: ad mortuū in
trare.i.frequentare malā societatem: vilem vxorē du=
cere.i.profiteri vel sectari alicuius male vite sordidam
vilitatem. Uxor enim sua.i.vita ⁊ conditio status sui
debet esse virgo.i.pura ⁊ munda: que scilicet non sit vi
dua: nec a populo repudiata aut contempta: nec ca=
ptiuitati timoris seruilis subiecta/nec seruituti pecca
ti aliqualiter subiugata: nec in se vilis meretrix aut
immunda: nec etiam de alieno populo.i. per nimiam
singularitatē subditis totaliter aliena. Sic enim erit
sanctus ⁊ mundus: ⁊ sancto dei seruitio sancte ⁊ mun= C

de deditus ⁊ sacratus: supra eodẽ ca. Incensuz ⁊ panes
Allegoria. offerunt deo suo: ⁊ ideo sancti erunt. ¶ Uel dic allego
rice ꝙ sacerdos est christus spiritu leticie vnctus: ⁊ sa=
cra veste. i. purissima humanitate vestitus: quia reue=
ra iste ꝑ speciali coniuge/cum scꝫ in beata incarnatio
ne se nobis ꝯiũxit: nõ accepit mulierem vilem/sed no=
bilem: nõ corruptã/sed virginẽ: nõ hominũ ancillã/sed
virtutũ dñam: nõ sub pctõ captiuã: sꝫ liberã elegit vir=
ginem gloriosam: cui se carnem assumendo cõiũxit: q̃
Aliter. etiam de populo dei israelitico nata fuit. ¶ Uel dic ꝙ
vxor. i. mens vbi est anima: quã scꝫ si sit virgo. i. pura:
sancta ⁊ immaculata: de populo suo. i. de christianita
te ⁊ fide nata libenter christus ducit. Si vero vilis: re
Tropologia. proba ⁊ immunda fuerit: ipsam non accipit: sꝫ ꝯtẽnit
¶ Uel dic ꝙ vxor hominis est dignitas: officium vel
beneficium seu diocesis vel ecclesia cui cõiungit᷑: ⁊ ad
quod in hoc seculo ꝓmouet᷑/siue sit eccl'iastica siue se
cularis. Sed vere de talib⁹ vxorib⁹ aliq̃ sũt ꝟgines:
i. ille eccl'iastice dignitates que mũde ⁊ sctẽ/nullo si=
monie vitio vel nullo carnali affectu vitiate vl' corrup
te. Aliq̃ vero sunt corrupte ⁊ imunde/⁊ sꝑ aliquo ad=
iũcto vitio maculãte fedate: sicut sũt multe seculi di=
gnitates: quaꝝ quedã sunt q̃ magis dãti annuatiꝫ vẽ
dunt᷑: alie sũt sicut repudiate/qꝛ scꝫ ab omnib⁹ bonis
hoĩbus refutant᷑. Alie sũt sicut captiue vel ancille/q̃
scꝫ seruituti ⁊ periculo submittunt᷑ sicut sũt gñal'r ille
D q̃ hodie sũt altiores ⁊c. Igit᷑ istud est veꝝ ꝙ sacerdos
i. quicũqꝫ ecclesiastic⁹ bonus nunq̃ talia publica offi
cia debꝫ petere: nec tales immũdas/⁊ imũditie vitioꝝ
ꝑmixtas vxores seu seculi dignitates diligere: sed ma
gis ꝟginẽ. i. aliquã mundã/q̃uis pauperẽ ⁊ sterilem
ꝑeligere: cũ q̃ possit munde ⁊ sancte viuere ⁊ manere.
3. esdre. Uñ dr: Discedite a gentib⁹ terre/⁊ ab vxorib⁹ alieni/
9. a. genis: q̃uis aliq̃ hodie nõ curẽt qualẽ vxorẽ habeant
qnimo vxorẽ fornicariã. i. bñficiũ vel dignitatẽ forni
osee. 1. a carie. i. simoniace acq̃sitũ/libent᷑ accipiũt ⁊ ꝓcurãt. Jõ
Aliter. dicit᷑: Accipe tibi vxorẽ fornicariam/⁊ fac filios for=
nicationũ. ¶ Uel dic ꝙ nõ lꝫ alicui ecclesiastico vxorẽ
alteri⁹ gẽtis. i. dignitatẽ vel bñficiũ alteri⁹ secte vel ec
clesie assumere vel cõcupiscere: sed de populo suo. i. de
papa/ecclesia vel patriarcha debet sibi vxorẽ seu bñfi/
mar. 6. c ciũ ꝓcurare. Uñ dicit᷑: Nõ licꝫ tibi habere vxorẽ fra
Aliter. tui. ¶ Uel dic ꝙ vxor aliena est dignitas seu officium
seculare: quã scꝫ nõ licꝫ sacerdoti ⁊ ecclesiastico accipe
re vel ad eã anhelare: sed solũ de pplo suo. i. de statu
eccl'iastico vxorẽ ⁊ ꝓmotionẽ acq̃rere vel habere/con
tra multos clericos in curijs regum et secularib⁹ offi
Neem. cijs cõstitutos: de q̃bus dicit᷑: Inueni iudeos ducen/
13. c. tes vxores moabitidas. ¶ Uel dic quod sacerdos nõ
Aliter debet cõmiscere stirpẽ generis sui cũ vulgo gentis sue:
quia illos q̃ sunt de genere suo/patria et ꝯsanguinita
te: nõ debet sibi cõmiscere: nec in bñficijs nec officijs
ecclesie sue ponere: nec etiã eos ibidẽ cũ diuitib⁹ ⁊ no/
bilib⁹ patrie ꝯiugare: sicut quotidie faciũt multi ꝑla=
ti/qui aliũde venientes totam eccl'iam suam et patri
E am sibi cõmissam de suis consanguineis implent: et
stirpem generis sui cum vulgo populi sui miscent.
Eo. ca. c ¶ Item dicitur ꝙ omnis qui habuerit maculam/ nõ
offeret panes deo: nec accedet ad ministeriũ eius opor
tet ergo vt non sit cecus/nec claudus: si habuerit par=
uum nasum vel grandem/vel fractam manum: si gib=
bosus/si lippus/si albuginem habens in oculo/si iu=
gem scabiem/si impetiginẽ habens in corpore/si her=
niosus. Iste enim sunt tredeciꝫ macule seu impedimẽ
ta/q̃ hominẽ reddebãt indignũ/ne ministraret i taber
naculo in sacerdotali officio. Uerũtamen dato ꝙ pa=
nes ⁊ incensum non permitterẽtur offerri: de panibus
tamen qui offerebantur in sacrificio/permittebatur
comedere. ¶ Sic vero moderni sacerdotes ⁊ clerici a Moralitas
dei ministerio redduntur indigni/qñ spũalibus ma=
culis sunt fedati. Teste eniꝫ beato Gregorio: Iste tre
decim macule peccata designant. Unde dico quod ce
cus est qui non videt ꝑ cõtemplationẽ. Claudus qui
vacillando incedit/⁊ per maliciã ⁊ cauillationẽ. Par/
ui nasi/qui nasuꝫ. i. sensum diminutum habet ꝑ subla
tam debitam discretionem. Nasi grandis/qui sensu
nimis abundat ꝑ presumptionem. Apostolus: Non ro. 12. a
plus sapere/q̃ oportet sapere. Torti nasi/tortum ⁊ ꝑ=
uersum sensum ꝑ heresim vel per inuidie machinatio
nem. Contra quos Apostolus: Nolite pueri effici sen 1. co. 14.
sibus/q̃tum ad nasum paruum: sed malicia paruuli d.
estote: q̃tum ad nasum tortum et magnum: Pedem
etiam habet fractum ille: qui debilem ⁊ fragilem ha=
bet affectionem. Fractam vero manum ille: qui habet F
remissam ⁊ laxam operationem: vt sic de tali sic exce=
cato/claudo ⁊ pedibus manibusqꝫ cõtracto/dicatur
illud Mat. Ligatis manibus ⁊ pedibus mittite euꝫ mat. 22.
in tenebras exteriores ⁊c. Item lippus est ille/qui li= b.
cet clarus per scientiam ⁊ discretionem videat: oculis
tamen cordis sui infectus est per immundiciam simo
nie. Albuginẽ habet ille qui mente ⁊ affectu habet cã
dorem mundane glorie. Gibbus est qui patitur tu=
morem seu gibbum superbie. Scabiem habet iugem/
qui quotidie versatur in immũdicia luxurie. Impeti=
ginem patitur/qui pruritum ⁊ ardorem sustinet libi/
dinis. Hernios⁹ seu ponderosus est/cuius humor in=
terioris affectionis ad genitalia fluit per desyderia
carnis. Breuiter ergo istud est verum/quod illi qui
talia patiuntur/indigni sacerdotio vel quocũqꝫ eccle
sie ministerio reputantur. Homines enim bene forma
tos. i. bonis moribus instructos: nõ vitiosos vel ma
culatos vult domin⁹ ministros suos habere: malos
vero informes: vitiosos ⁊ incompositos solet abijce= Le. 22.
re ⁊ horrere. Unde dicitur: Animal cicatricem: papu=
las: scabiem aut impetiginem habens: non offeretis
domino. Sꝫ quia ꝓ certo vnũ restat de isto capitulo:
qꝛ scilicet dato ꝙ isti propter indignitatem non debe
bant panes offerre vel in ecclesia ministrare: tamen
oblatos non vetabantur cum alijs manducare. Sic
vero ꝓh dolor hodie multos videmus ecclesiasticos:
qui scilicet licet eccl'ie nõ deseruiant aut ministrẽt: nec
digni sunt etiam ministrare propter vitiorum macu=
las quas ꝯtinẽt: panes tñ oblatos ab alijs. i. fructus
eccl'iasticorũ bñficiorũ ⁊ aliorũ ⁊ labores ꝑcipere nũq̃
cessant: quinimo tales habẽt abundantius ecclesie pa G
nes: q̃ illi q̃ quotidie i dei seruitio ⁊ ministerio offerũt
et laborant: ita ꝙ istis proprie potest dici illud Joã.
Alij laborauerunt: ⁊ vos in labores eorum introistis. ioã. 4. c
¶ Uel dic ꝙ ille qui habet maculã: est ille qui non de= Aliter
bet ad altare accedere: nec in sacerdotis officio mini=
strare: quousqꝫ a tali macula voluerit ꝑ penitentiaꝫ se
purgare: qñcunqꝫ se sentit talibus vitijs seu vinculis
irretitum. Et maxime qñ se scit per excõicationem ma
culatum: tunc debet se ab introitu tabernaculi. i. eccle
sie retrahere: ⁊ in officijs ecclesiasticis nullatenus mi=
nistrare: sed indignum se reputans: debet ⁊ a ministe=
rio cessare. Unde Leuitici. Omnis homo in quo fue Le. 22. a
rit immũditia: ⁊ accesserit ad ea q̃ sanctificata sunt pe
ribit de populo suo.

¶ Capitulum vicesimumsecũdum

Textus

Locutus

Locutus quoqz est dominus ad moysen: dicens: Loq̄re. Moralitatū Capitulū. XIIII.

Historia. Tria genera panum erant apud iudeos scz panes propositionis/quos soli sacerdotes qui erant sine macula/debebāt comedere: ⁊ in loco sancto. Item panes alij qui a populo offerebantur/⁊ in sacerdotum partem cedebāt: ⁊ de istis licebat comedere omnibus qui erant leuitici generis: etiaz si haberēt maculam: etiaz si esset filia sacerdotis/ vidua vel repudiata/⁊ ad domum patris reuersa. Ueruntamen q̇cunq̧ alienigena/vel etiam filia sacerdo-
B tis dū tamen adhuc alicui/alieno de populo actualr̄ esset nupta: de talibus panibus non comedebant: sed tanq̄ extranei a talibus abstinebant. Item panes laici: qui pplo ⁊ clero cōes erāt: ⁊ de quibus omnes gn̄aliter comedebāt. ¶ Per istas tres spēs panuz possunt

Moralitas. intelligi tria gn̄a bonorū ecclesiasticorum. s. panes ꝓpositionis: ⁊ ista sunt bona spiritualia. s. ꝟtutes ⁊ merita: q̄ scz nullus pōt accipere maculosus. Itez panes oblati a populo: ⁊ isti significant bn̄ficia ecclesiastica: q̄ etiā multi maculati ⁊ repudiati. i. multe male ꝑsone pn̄t habere: dū tn̄ de gn̄e sacerdotali. i. ꝑsonas ecclesiasticas cōtigerit eas esse. Item panes laici. i. bona mūdana ⁊ secularia: q̄ scz bonis ⁊ malis/mundis ⁊ immūdis/laicis ⁊ clericis cōes esse censentur: inq̄tum ab ipsorum perceptione nulla generatio hoīm impeditur.

Aliter. ¶ Uel dic q̄ dato q̄ hoīes habeant maculas diuersoruz vitiorum: ⁊ nomina eos si vis sicut in capitulo p̄cedenti. Dato etiam q̄ sint persone repudiate a deo ⁊ a mundo: nihilominus si sint de genere sacerdotali. i. si sint de consanguinitate p̄latorum: nō solent a comestione panum. i. a perceptione ecclesiasticarum p̄bendarum ⁊ beneficiorum repelli/sed inde amplius satiari. Ps̄. Ecce ipsi pctōres ⁊ abundantes in seculo/obtinuerunt diuitias. Dato etiā q̄ ipsi non ministrēt nec seruiāt: bona tn̄ ecclesie ꝑticipant ⁊ abundant. (Ps̄. 72. d)

Aliter. (Lu. 11. a) ¶ Uel tres panum species sunt tres virtutes theologice. Un̄ dicit̄. Amice accomoda mihi tres panes. Sed de istis vnus est solis sacerdotibus mūdis ⁊ immaculatis. i.
A solis bonis ꝑsonis cōcessus/scilicet charitas. Nullus em̄ maculos9 aut peccator potest comedere panē istū. Charitas em̄ est fons viuus/quē non participat alienus/scdm̄ Augu. Alius em̄ est non solum mundis et immaculatis/immo etiā maculosis cōcessus ⁊ repudiatis: dum tamē sint de genere sacerdotū/id est christianoꝝ: ⁊ iste est fides que scz bonis et malis conceditur: dū tamen sacerdotū/id est christianoꝝ ꝓpago habeatur. Alius autem omnib9 est cōmunis generaliter scz spes: qꝛ fideles ⁊ infideles/boni ⁊ mali aliquid sperant post hanc vitā. Et sic dico q̄ charitas sola est bonorū christianoꝝ: bonoruz tamen et maculatoꝝ est fides. spes ꝟo est cōmunis vniuersoꝝ.

Aliter. Aliter. ¶ Uel dic q̄ primi sunt virtutes: secundi sunt scientie. tertij sunt tēporalia. ¶ Uel dic q̄ tres panes sūt tres sciētie: moralis/ phisica/⁊ ciuilis ⁊c. Dilata si vis. (Eo. c. b.) ¶ Hic ponit̄ q̄ filia sacerdotis nupta alteri populo/nō poterat comedere de sanctificatis: q̄diu extra maneret/⁊ q̄diu cuz viro esset. Uerū qn̄ repudiabat̄/vel viro mortuo viduabatur/⁊ ad domū patris reuertebat̄: tūc poterat sanctificatos comedere vt pri9.

Moralitas. ¶ Sacd̄os est christ9: filia ei9 est aīa: de qua scz supra precipitur: q̄ sacerdotis filia si dep̄hensa fuerit in stupro/flāmis exuret̄: quia scz aīa filia dei/si in morte deprehensa fuerit in peccato flāmis perpetuis incendet̄. Unde Ezech. Aīa que peccauerit ipsa morietur. Ista ergo qn̄qz exit domū patris sui: id ē christi ecclesiaz vel statū gratie: ⁊ nubit ꝑ desideriū et amorē vni extraneo de pplo: scz diabolo: carni vel mūdo. (Le. 21. b) (Eze. 18. a) Unde dicit̄: Adhesit vni de ciuibus regionis. Et
B tunc ꝓ certo q̄diu stat tale nefādū matrimoniuz: ista filia nō debet comedere de sanctificatis: ⁊ non est digna percipere bona spiritualia et eterna: sed terrena. (Lu. 15. c) Si vero tale matrimonium cessauerit: et ista vidua facta: vel a mundo ⁊ eius prosperitate ꝑ infortuniuz ita repudiata/q̄ ad domum patris. i. ad gratiaz vel ecclesiam per penitentiam redierit: tunc vero cibis celestibus ⁊ spiritualibus digna erit. Filia ergo id est anima vel fragilis persona: que a viro suo. i. a mundo repudiatur: vt pote quia per paupertatem ⁊ infortunia omni prosperitate priuatur: debet in domum patris sui/id est ad conscientiam seu ecclesiam reuenire: fortune instabilitatem cognoscere: ⁊ se patri suo christo reddere: vt sic de sanctificatis. i. bonis spiritualibus ⁊ eternis partem suam possit percipere ⁊ habere: exemplo filij prodigi qui a mundo repudiatus: et infortunijs compulsus ad patrem redijt: ⁊ vitulum saginatum comedit. Et ideo tali filie loquitur dominus in Can̄. Reuertere reuertere sunamitis: reuertere reuertere: vt intueamur te. (Can̄. 6. d) Et illud Hiere. Reuertere ad ciuitates tuas: Usq̧quo delicijs dissolueris filia vaga? (Hie. 31. d)

¶ Alienigena nunq̄ debebat comedere de sanctificatis: dato q̄ ī domo sacerdotis maneret: nisi forte esset seruus perpetuus sacerdotis ⁊ eius vernacul9 emptitius constitutus. (Eo. c. b.) De manu etiam alienigene non debebāt sacrificia accipi ⁊ domino immolari: sed omnia corrupta ⁊ inutilia iudicari. De manu inquam alienigene non offeretis panes domino deo vestro: nec q̇cq̄ aliud qd̄ dare voluerit: qꝛ corrupta ⁊ maculata sunt omnia. C

Moralitas. ¶ Alienigena significat hereticum vel quemlibet infidelez a fide christi alienum. Iste ergo nō debet de sanctificatis comedere/id est ecclesiastica sacramenta percipere: nisi forte vernaculum seu perpetuuz ecclesie seruum ipsum per fidem ⁊ penitentiam contigerit factum esse. Panes etiam. i. doctrine ⁊ alia opera ⁊ exempla que tales offerunt: a fidelibus nō debent recipi neq̧ credi: sed magis omnia debent heretica et corrupta reputari. Et simplices etiam summe debent cauere ab illis que ab hereticis ⁊ infidelibus predicātur et offeruntur: ne forte per errorem aliquem corrūpantur. Unde Leuiti. Non tangatis quicq̄ eorum: ne immūdi sitis. (Le. 11. a.)

Aliter. ¶ Uel si vis: dic quod panes alienigene sunt scientie seculares: que scz a sacerdotib9 non debēt recipi vel sectari: ⁊ maxime leges ⁊ medicina ⁊c.

¶ Animalia que offerebantur deo: debebant esse integra sana: et nulla macula vitiata: al's a sacerdote debebāt repudiari: ⁊ nunq̄ dn̄o immolari: vnde hic dicitur: q̄ omnis macula non erit in eo: si cecū: si fractum: si cicatricem habens: si papulas: scabiē vel impetiginē: non offeretis eū sed repudiabitur. (Le. 22. c.) Etiam animal qd̄ testiculos tōsos: fractos: sectos et albatos haberet: si lingua careret: ⁊ si aurem vel caudā eidē aliq̇s amputasset.

Allegoria. ¶ Sic vero illi qui offerūtur dn̄o: et eidē in ipsius seruitio: scz in statu ecclesiastico p̄sentantur: mūdi: sancti ⁊ immaculati esse iubentur. Igitur nō debent esse ceci per ignorantiam: non fracti per inconstantiam:
D nō cicatricem malorum exemplorum et malorum morum habentes per insolentiam: non papulas: scabiez seu impetiginem. i. pruritum ⁊ immundiciam carnis sentientes per luxuriam: et non scissis vestibus seu testiculis per virilitatis amissionem: seu per mentis effeminationē: nō perdita lingua per bone locutionis

laudem et confessionis perditionem non truncata
cauda/ꝑ finalis ꝑseuerantie depositionē q2 pro certo
viri ecclesiastici debēt per discretionē clare videre:de-
bent per cōstantiam ⁊ fortitudinē integre manere:de-
bent sine cicatrice id est sine male cōsuetudinis vulne
re/vel sine inuidie vlcere mentē habere:debent in sue
ↄuersationis pelle/scabie/id est vitijs maioribꝰ:⁊ ipe-
tigine seu papulis.i.vitijs minoribꝰ semper carere:te-
sticulos / id est virtutem bonorum generatiuam: Au-
rem/id est promptitudinem auditiuā ⁊ obedientiam:
Caudam/id est virtutē ꝑseueratiuā ⁊ cōpletiuā: Lin-
guam/id est predicatiuam vel diuine laudis ⁊ cōfessio
nis depromptiuam/debent iugiter continere. Si vero
in omnibus istis vel aliquibus istorum caruerint: nō
sunt digni coram domino cōparere: nec in ecclia triū-
phante locum debent aliqualiter obtinere. Unde dici
mat.22. tur: Qui vocati fuerant/nō erant digni de illis em̄ qui
a. testiculos.i.generationem bonorum operum vel etiā
lu.14.c generationē fidelium que per predicationē efficitur:
que scʒ a duobus testiculis predicatorū ꝓcedit/scʒ a
Deute. vita ⁊ doctrina: potest dici illud Deute. Non intrabit
23.a. eunuchus amputatis testiculis / absciso veretro in ec-
E clesiam dei. De alijs vero dicitur: Si offertis domino
mal.1.c claudum ⁊ languidū/nonne malum est? quia breuiter
illi qui domino offeruntur/si peccati macula esse tenē
Apoc. tur: Apocal. Sine macula sunt ante thronum dei. Un-
14.a. de Deutero. Non immolabis domino bouem ⁊ ouē
in quo est macula/aut quippiam vitij. ¶ Uel si vis/al
Deute. lega hec omnia cōtra seculares: qui filios cecos/clau-
17.a. dos et male morigeratos et formatos offerunt deo/
Aliter faciendo eos religiosos ⁊ clericos: bene autem forma-
tos retinent sibi vt seruiant mundo: et vt eos faciant
mala.1. cupidos ⁊ mundanos: Contra quos dicitur: Male-
d. dictus dolosus qui habet in grege suo masculum: et
Eo.ca.c votum faciens immolat debilem domino. ¶ Aduer-
te hic/quod quando quis offerebat sacrificium ex vo
to: oblatum debebat esse sine quacunqꝫ macula: sicut
premittitur in capitulo precedenti: Quando vero q̇s
offerebat voluntarie/scʒ oblationem pacificorum/vel
huiusmodi: tunc potuit offerre animal: dato qđ ha-
beret aliquam de maculis supradictis scʒ: et maxime
aurem vel caudam amputatam. Unde ibidem dici-
tur sic: Ouem et bouem aure et cauda amputatis/vo
Tropo- luntarie offerre quis potest. ¶ Sic cum in mūdo sunt
logia. duo genera personarum que deo offerunt: scʒ boni ec-
clesiastici qui tenentur ex voto/vel tacito vl' expresso: ⁊
boni laici qui vidētur tantū voluntarie teneri: istud
f est verum: quia illa animalia/id est iste persone que ꝓ
voto soluendo ⁊ complendo domino immolant̄/⁊ in
eius seruitium deputantur: sicut sunt religiosi et cleri
ci: debent esse perfectiores/et ab omni macula crimi-
num mundiores: quam illi qui voluntarie offerunt̄/
id est quam seculares/qui supererogationis opera vo
luntarie exequuntur. In istis em̄ multe macule ⁊ mul
ti defectus solēt sustineri: que in religiosis et clericis
esset necessarium reprobari. Et multa sunt vitia que
apud deum religiosos et clericos indignos facerent/
que secularibus nō nocerēt: q2 scʒ illi tenēt esse ꝑfecti
ex voto ⁊ necessitate/isti aūt ex volūtate. Ideo clericis
Matt. dicitur: Nisi abundauerit iustitia vestra plusq̄ scri-
5.c. barum ⁊ phariseorū/nō intrabitis in regnū celorum.
eo.ca.d Hic precipit̄ ꝙ nullū animal sibi offerri debeat/quo-
usqꝫ septem dierū in etate transeat spacium ⁊c. Hic p̄-
Mora- cipit dominꝰ/ꝙ siue ille bos sit/siue illa ouis: nō imo
litas. labitur vna cum fetibus suis. ¶ Istud exponūt aliq̄
sic: ꝙ mater est misericordia: fetus eius sūt bona opa.
Ista ergo mater ⁊ fetus sui non debent dn̄o offerri: in
quātū scʒ statim ꝙ a penitentia incipitur/ opera eiꝰ
non debent perfecta putari: nec digna gratia diuina
adhuc putari: nec ante conspectū domini offerenda
tanq̄ perfecta ⁊ digna iudicare debemꝰ. ¶ Uel istud
expone allegorice de christo/q̄ est mater misericordie: Allego-
de quo dicit̄/ꝙ propter nimiam charitatē qua diligit ria.
vniuersos/passus est ⁊c̄. Unde dicit̄: Sicut mater vni
cum amat filium/ita te diligebam. Principales ergo
fetus istiꝰ matris fuerūt apostoli. Igit̄ istud fuit ver̄ 2.re.1.d
ꝙ eadem die nō fuerunt immolati nec passi mater et
filij: id est christus ⁊ discipuli. Quinimo iudeis quā- G
do ⁊ discipulos cum christo apprehendere voluerunt
ip̄e dixisse legit̄: Si me queritis/sinite hos abire.

¶ Capitulū vicesimūtertiū Textus: Locu- 10.18.b.
tusqꝫ est dominꝰ ad moysen dicens: Loq̄re
filijs israel: et dices ad eos. Moralitatum
Capitulū XV.

Hic ponunt̄ festiuitates legis: sed ad presens
omitto: quia forte in Numerorū libro aliq̄d Histo-
de his dicam. ¶ Mulier israelitica concepe ria.
rat filiū de viro egyptio: qui iurgatus cū vi
ro israelitico/blasphemauit nomē domini maledicēs
ei: ergo ip̄e inclusus a moyse fuit a populo lapidatus
¶ Allega exemplariter contra spurios: q̇ nati de egyp Cā.mis
tio.i.de adulterio vel fornicatione: fiunt quandoque 4.a.
blasphemi ⁊ rixosi/⁊ male morigerati ⁊ iniuriati: qua
propter aliquādo incarcerantur/et etiā supplicijs ex-
ponuntur: ¶ Uel dic moraliter/ꝙ mulier hebrea est Allego-
voluntas vel anima/vir egyptiꝰ est corpus: a quo tūc ria.
pro certo blasphemū concipit/quando malum ani-
mum seu malū desyderium per corporis suggestiōē
⁊ tentationem incurrit: malus em̄ affectus deum vi- Mora-
detur maledicere/inquantū semꝑ nititur suis iussio litas
nibus contraire: ⁊ ideo talis blasphemus id est talis
malus affectus debet in carcere timoris includi: ⁊ la-
pidibus.i.diuine scripture sententijs ⁊ reprehensioni
bus comprehendi. Unde supra: Lapidibus obruetur
et mechus et adultera.

¶ Capitulum vicesimumquintū Textus.
Locutusqꝫ est dominus ad moysen in mon
te sinai. Moralitatum Cap. XVI b

Annus iubileus apud hebreos p̄cipitur ob-
seruari. Erat autē iste annus quinquagesi-
musꝰ ab egressu filiorū israel ex egypto: ⁊ ex tūc Histo-
de q̇nq̄gesimo in q̇nq̄gesimū obseruabat̄: q2 ria.
scilicet iudei omnia septenaria obseruare voluerunt:
⁊ sic septimum diem et septimū annum seruauerunt:
⁊ tandem iubileū tanq̄ vltimum annum in fine sep-
tem hebdomadarum annorū. Erat ergo ille annus
valde priuilegiatus: quia scʒ tūc omnis seruus liber
efficiebatur: omne debitum tunc dimittebatur: ⁊ om-
nis hereditas vendita ad pristinum dominum reuer
tebatur: ⁊ ideo iste annus iubileus a iubilando dice-
batur: ꝓ eo quod ibi tubis canebatur /summisqꝫ le
ticijs annus huiusmodi colebatur. ¶ Per istum an-
num potest intelligi tempus glorie paradisi: quod
scʒ per nūerū quinquagesimū intelligit̄: ꝓ eo ꝙ in fine
septē hebdomadarū annorū.i.in fine huiꝰ vite/q̄ fluit ꝑ
septenariū dierū ⁊ etatū: annus iste iubileꝰ / id est eter-
na gloria

na gloria cũ suis eternis iubilis celebrat. Ps. Jubila te deo oĩs terra: seruite dño in leticia. In isto em̃ anno ꝛ tẽpore/scʒ in paradiso: oĩa debita humane nature/scʒ timor/lãguor ꝛ mors ꝛ cetera siĩa erũt soluta: seruitus corruptionis erit dimissa: ꝛ hereditas glorie q̃ dudũ per adã vẽdita ꝛ ꝑdita fuerat/erit plenarie hũano generi restituta. Ps. Dñs pars hereditatꝫ mee ꝛc. In isto ergo anno ꝛ in isto festo summa iubilatio/sũma laudatio/ꝛ gratiarũactionis exultatio. Unde cuilibet anime dicit: Exulta satis filia hierusalẽ: iubila filia sion. ¶ Uel dic ꝙ iste ann⁹ significat festũ penthecostes: quod scʒ a tpe quo nos exiuimus de egypto: scʒ a tpe pasche quo sancti patres sunt egressi de inferno/ die quinquagesimo celebrat: q꞉ reuera istud est tp̃s ꝛ festũ valde puilegiatũ: q꞉ scʒ ibi est remissio debitoꝝ .i. petõꝝ ibi est hereditatꝫ restitutio/id est repatio gratiaꝝ ꝛ meritoꝝ: ibi ꝟirtutꝫ abolitio: ibi libertas spũalis charismatũ ꝛ donoꝝ: ibi est iubilatiõis decãtatio. i. exultatio laudis vel ꝑdicationis ꝛ ꝯfessiõis/ꝛ quorũcunqꝫ spũalinʒ cãticoꝝ. Sanct⁹ em̃ spũs q̃ isto die fuit emissus/hʒ debita petõꝝ dimittere/ hereditatẽ ꝟtutũ restituere libertatẽ donoꝝ distribuere: ꝛ iubilũ laudis ꝑdicatiõis ꝛ grãꝝactiõis inspirare ꝛ influere. Iste ẽ ergo iubile⁹/a iubilãdo dict⁹: q꞉ scʒ ista die debem⁹ iubilare/ꝛ laudes dño decãtare. Ps. Jubilate in neomenia tuba/in insigni die solẽnitatis vestre. ¶ Uel si vis/ dic oĩa de penitẽtia/vel diuina mĩaicordia/vł de christi passione/seu etiam de gratia: quia scilicet quelibet istarum peccata soluit: libertatem anime concedit: et hereditatem gratie ꝛ glorie restituit ꝛc. ¶ Quia dñs precepit quod hebrei anno septimo requiescerẽt/ꝛ q̃ non seminarent: nec etiaꝫ sponte nascentia colligerẽt: ordinauit quod anno sexto fructus duplices prouenirent/de quibus anno septimo ꝛ octauo viuere possent Uoluit etiam quod veteres fruges comederent/vsqꝫ quo anno nono fruges noue procederent ꝛ prouenirent. Donec inquam noua nascantur/ edetis vetera. ¶ Ista expone sicut supra de mãna: cuius duplex portio sexta die descendebat. ¶ Uel si vis/dic quod fruges veteres sunt precepta ꝛ cerimonie veteris legis: que edi/recipi ꝛ teneri debebãt: quousqꝫ noue fruges/ id est noua lex ꝛ noua precepta venirent. Et quia iam nouum testamentum venisse videmus: ideo vetustatem legis abijcere: ꝛ antiquas fruges non comedere seu recipere/sʒ abdicare debemus. Unde dicitur. Nouis superuenientibus vetera proijcietis. Et apostol⁹ dicit. Non ambulemus in vetustate litere/sed in nouitate spiritus. ¶ Hic precipitur quod terra non vendatur ad perpetuitatem. Terra inquit non vendetur in perpetuum: quia mea est. Item si aliquis vendebat possessionem suam: semper vel ipse vel proximus eius poterat ipsam infra annum redimere. Alioquin si nequiret: oportebat quod tandem in iubileo/ꝛ vna cum liberis suis liber exiret. Sic igitur erat quod gentiles hereditatem suam ꝛ seipsos absolute ꝛ sine conditione vendebant: filij vero israel annexam conditionem habebant: ꝛ nec se nec hereditatem suam ad perpetuitatem vendere poterant aut debebant. Uide supra. ¶ Uel dic quod iste annus significat vitã p̃ntem: in qua quamdiu durat/licitum est cuilibet si peccando se ante diabolo vendiderat/seipsum per penitentiam redimere/ꝛ hereditatem paradisi vel gratie quam perdiderat vel obligauerat recuperare. Nõ si ipse facere noluerit: proximus eius scilicet prelatus vel predicator/quilibet homo iustus debet ipsum predicando vł orando redimere/ꝛ a peccati seruitio liberare: exemplo Christi: qui quia proximus noster erat per incarnationem: ideo nos redemit/ꝛ hereditatem paradisi nobis restituit ꝛ emit. Psalmista. Tu es qui restitues hereditatem meam mihi. ¶ Et si vis/dic quod hebrei significant bonos: gentiles vero significant malos: hereditas est gratia seu gloria: venditio est peccati cõmissio seu culpa. Igitur illud est verum quod ꝛ hebrei ꝛ pagani/id est boni ꝛ mali quandoqꝫ hereditatem gratie ꝛ glorie: id est illud ius quod ad illam hereditatẽ habebant/diabolo peccando vendunt: ꝛ a se alienant atque perdunt. Diuersi tamen diuersimode quia scilicet hebrei/id est boni/si eos quandoqꝫ peccare/ꝛ huiusmodi venditionem celebrare contingat: illud non fit ad perpetuitatem: quia scilicet isti non desperant/sed potius de restitutione ꝛ de penitentia cogitare sperant. Terra enim cordis humani domini ẽ ꝛ ideo ipsam ad perpetuitatem non debemus desperando vendere: sed quicquid acciderit/semper debemus de iubileo: id est de diuina misericordia sperare: ꝛ de penitentia cogitare: dicentes illud. Absit a me vt vendam tibi hereditatem patrum meorum. Sed reuera contrarium est de malis: quia scilicet illi quando vendunt id est quando delinquunt sine conditiõe ad perpetuitatem solent vendere: quia scilicet per desperationem solent se ex toto diabolo exponere: ꝛ de restitutione penitentie nullatenus cogitare: ꝛ ideo hereditatem istam non possunt amplius rehabere. Unde dicitur. Unusquisque ad illud quod vendidit: non reuertetur amplius. ¶ Uel si vis: dic quod christiani ꝛ infideles in hoc differũt: q꞉ christiani si peccãt: spem certã ꝙ restitui poterũt ꝑ penitentiã semꝑ gerũt: infideles aũt non sic: q꞉ isti hereditatẽ gratie ꝛ glorie cõtinue delinquẽdo vendũt ꝛ ꝑdũt: ꝛ cũ rõne infidelitatis in qua sunt: ip̃am recuperare nõ p̃nt. Isti em̃ sine conditione ꝛ absolute videnꝰ paradisum perdere mali vero christiani semper dum sunt in via: habent conditionem annexam: inquantum possunt per penitentiam ad statum gratie reuenire.

Marginalia (left column): A — Ps. 15. b — Ps. 5. d — Zach. 9. c — Allegoria — Ps. 80. a — Aliter — Ex. ca. a. — B — Exo. 16. c — Aliter — 1. Co. 16. b — Ro. 7. a — Exo. 6. b — Exo. 21. d — Moralitas — C

Marginalia (right column): Ps. 15. b — Aliter — 3. re. 21. a — D — Eze. 7. d — Aliter

¶ Capl'm vicesimũseptimũ textus Locut⁹ est dominus ad moysen dicens. Moralitatum. Capitulum. XVII.

De maledictionibus ꝛ benedictionibus que ponuntur hic capitulo. xxvij. omitto gratia breuitatis: quia forte Deuteronõ. xxviij. aliquid de his dicam. In isto vltimo capitul. agitur de decimis. Et dicitur hic quod decimum animal eo ordine quo venit/pro decima debet dari: ita quod illud siue esset bonum siue malum: non poterat cum ali[o] commutari. Idem autem fiebat de voto: q꞉ scilicet si quis dño aliquod animal vel rem aliam deuouerat sine mutatione: illud cum alio siue deteriori siue meliori permutari nequibat: sed illud idẽ quod vouerat: sine mutatiõe redd ebat: quinimmo sicut ibidem dicitur: quicquid vel de votis domino consecrabatur: si offerens id cum alio mutare vellet: vtrunqꝫ domino dedicabatur: ꝛ illud scilicet quod mutatum est: ꝛ illud cum quo mutabatur. Et ideo subdit. Omne inquit quod consecratur: siue homo siue animal siue ager fuerit: non vendetur: nec redemi poterit: quicquid semel fuerit cõsecratũ: sctm̃sctõꝝ erit dño. ¶ Illud si vis: applica ad literam de illis an[im]alibus: id est

Marginalia: Hystoria — E — Moralitas.

de illis personis q̄ per votū obediētie in religiōe deo deuouent ⁊ ꝯsecrant: qꝛ scȝ necesse est ꝙ ipi in ꝓpriis ꝑsonis/nō aūt ꝑ substitutos dn̄o famulent. Qui ei dn̄o ad religionē vel ad sacerdotiū est astrictus: nō potest aliū loco sui vt cōiter substituere: sed ipe in ꝓpria ꝑsona tenet bn̄ficio deseruire. Nō eīn siue debilis siue fortis fuerit/nō debet mutari: sȝ vnusquisqȝ ꝫ vires suas
gal.6.b debet dn̄o famulari: iuxta illud apl'i. Unusq̄sqȝ onus suū portabit. Qui ergo cōsecrat⁹ est dn̄o/⁊ in ordine vl' religiōe deuotus/nō pōt ampli⁹ nō cōsecrat⁹ fieri: nec ad mūdū redire/seu a clericali statu retrahi: sed ibi debet perpetuo/ex quo semel deuouerit/vel tacite vel ex-
Aliter. presse: ⁊ professionem fecerit/deo consecrari. ¶ Ul' dic ꝙ quicq̄d est decimū: id est quicūqȝ seruat decē mādata: dn̄o ꝯsecrat: ⁊ sibi spūaliter dedicat. Qn̄ aliq̄s agꝝ vel aliq̄d aliō deuouerat deo: si illud volebat redimere: quintā partē vltra commune preciū adhibere debebat. Un̄ ad finē ꝙ offerēs rei oblate affectionē deponeret: ⁊ ne penitētia duct⁹/a ꝓmissione quā spopōderat resiliret: ordinauit dn̄s ꝙ extrane⁹ in emēdo p̄ferretur ⁊ ꝙ amplius solueret ipse qui obtulerat q̄ꝫ alius teneret.
f Hoc potest allegari cōtra illos/q̄ faciliter de illis q̄ dn̄o facere ꝓmittūt/solēt penitere: vtpote qn̄ penitētiā vel peregrinationē ꝓmittūt facere: sȝ si redimere vl' mutare oportuerit/debēt aliq̄d ampli⁹ addere: ⁊ votū nō in deterius/sȝ in melius cōmutare.

¶ Moralitatum super Leuiticum finis.

Moralitatum liber quartus libri Numerorum.

¶ Capitulum secundum Textus. Locutusqȝ est dominus ad moysen ⁊ aaron: dicens: Singuli per turmas. Moralitatum.

Capitulum. I.

Historia. Circa ordinationem tabernaculi sciendum: quod tabernaculuȝ in deserto constitutum/precepit dominus quod populus in quatuor partibus circūiret: ⁊ quod circa ipsuȝ excubaret. Unde precepit quod tribus Juda/Isachar ⁊ zabulon excubarent ad orientem. Ruben/Symeon ⁊ Gad ad meridiem. Dan/Aser et Neptalim ad aquilonem. Ephraim/Beniamin ⁊ manasse ad occidentem.
Moralitas ¶ Sicut iam multotiens dixi: per tabernaculum moraliter intelligitur cor humanum. Quatuor vero mundi partes significant quatuor cardinales virtutes: quia scilicet oriens lucens est prudētia: meridies feruens est iustitia: occidens humidus est temperantia: aquilo gelidus seu solidus est fortitudo ⁊ constantia.
G Igitur dico/quod circa tabernaculum cordis debent excubare ⁊ vigilare per istas quatuor partes duodecim tribus israel. i. duodecim speciales virtutes: qꝛ scȝ pars oriētalis. i. prudentia/debȝ habere secū iudā/isachar ⁊ zabulō. i. veritatē i affectu memoriā in intellectu/firmitatē in opere vel in actu. Judas eīn interpretat confessio: ⁊ significat verbi veritatē. Isachar interpretat memorans vel memoratio ⁊ significat illorum que ad salutem pertinēt/notitiaȝ ⁊ sagacitatem. zabulon interpretatur habitaculum fortitudinis: ⁊ significat operum firmitatem/⁊ promissorum stabilitatem. Quia proculdubio oriēs/id ē homo prudēs/debet habere veritatē in ore/memoriaȝ seu notitiā in mēte/stabilitatē ⁊ firmitatē i opere: ⁊ sic de ista claritate oriētali. i. de prudētia cū sua triplicitate/poterim⁹ dicere illud. Et vidim⁹ stellā ei⁹ in oriēte.
matth.2 Itē dico q̄ pars meridionalis/id est feruēs iustitia: debet sil'r habere tres alios patriarchas seu triū p̄riarchaꝝ tribus: scȝ ruben/symeon ⁊ gad: ⁊ isti nihil aliō significāt nisi tres speciales virtutes/que debēt iustitiā cōcomitare: id est sciētia i examinādo/benignitas in audiendo/seueritas in exequendo. Sciētia ei intelligit per ruben: q̄ interp̄tat videns per mediū: qꝛ scȝ iustus iudex debȝ se in fine intellect⁹ sui per mediū negocioꝝ fingere: vt sic possit veritatē ⁊ merita causaꝝ sentire. Interpretat etiā ruben videns filiū: qꝛ semꝑ debȝ iudex filiū dei pre oculis habere: ⁊ ad ipm sicut ad iustitie regulā respicere ⁊ videre: ⁊ timor ei⁹ ab infantia debet in eo semꝑ esse. Un̄ Job. Semꝑ eīn quasi tumētes super me fluctus deū timui: ⁊ pōdus eius ferre nō potui. job.31.b Interpretat etiā vidēs in medio: qꝛ scȝ iust⁹ iudex debet in medio per equitatē sedere: ⁊ non plus ad vnā ꝑtē q̄ꝫ ad aliā pēdere: ⁊ se ēt mediū ⁊ mediatorē int deū ⁊ ppl'm cognoscere: ⁊ inter partes debet sicut mediator cōcordiā generare/dicens illud. Ego aūt i medio vestrū suȝ. Benignitas per symeoneȝ intelligit: q̄ scȝ audiens merorē seu auditio interp̄tat: qꝛ videlicet luc.22.c ad iustitiā ꝑtinet ꝙ ⁊ querimonie partiū audiant: ⁊ ꝙ iudex ad audiendū causas ⁊ negocia benign⁹ ⁊ affabilis habeat. Ps. Audite oēs q̄ iudicatis terrā. Un̄ tā de scientia q̄ꝫ de audientia ipsoꝝ dr̄. Audite reges/intelligite iudices finiū terre: p̄bete aures vos q̄ cōtinetis multitudīes. Ps.2.c sap.6.a Seueritas per gad significat: qꝛ scȝ gad interp̄tat accinct⁹: significās iustū iudicem: q̄ se debet armare ⁊ accingere: vt malos possit punire/⁊ innocentes liberare. Un̄ dr̄ Gad accinct⁹: ꝓliabit. Itē dico ꝙ pars occidentis est temperātia. Occidens eīn temperat⁹ est in frigore ⁊ calore. ge.49.c Et ista ꝑs sil'r dȝ habere tres p̄riarchas: scȝ ephraim/beniamin ⁊ manassen: ⁊ isti sunt pietas pauꝑes nutriendo/hūilitas a fastu abstinendo: patientia q̄ fit iiurias remittendo. Ephraim eīn qui interpretatur fertilitas/significat clementiam cuius fertilitas pauperes habet nutrire. Beniamin interpretatur filius asininus/significans humilitatem: que more asini solet obedire. Manasses interpretatur obliuiosus: ⁊ significat patientiam que aliorū iniurias solet obliuisci/⁊ nō seruare. Uirt⁹ ei tēperātie solet nō solū a suꝑfluitatib⁹ abstiere vt pauꝑib⁹ prouideat: sȝ etiā hūilitatē ⁊ patientiā tenere/vt a suꝑbia ⁊ ab ira temperet/⁊ se restrigat. H Un̄ de isto occidēte dr̄. Ad plagā occidētalē ꝑtes tres. eze.48.b. Itē dico ꝙ pars aq̄lonaris que dura est ⁊ solida/significat solitudineȝ: que etiam habet tres patriarchas/scilicet Dan ⁊ aser ⁊ neptalim: qui scilicet significant tria que fortitudinem nostram iuuant. s. cause rectitudo/lucri magnitudo/⁊ amoris amplitudo. In dan qui interp̄tat causa/lucrum denotatur. In aser qui interpretatur beatitudo eius scȝ spes/q̄ facit hoīeȝ magis fortē/amor designat In neptali q̄ dilatatio interp̄tat: qꝛ scȝ latitudo charitatis fortificat propugnantem. Isti ergo duodecim patriarche per istas partes quatuor/debēt tabernaculum cordis circumire: ⁊ circa ipsum fortiter excubare Unde dr̄. Per quatuor partes erant ostiarij.

¶ Capl'm quartum Textus. Locutusqȝ est dn̄s ad Moysen ⁊ aarō dicēs. Tolle summā filioꝝ. Moralitatū. Capl'm. II.

Precepit

Historia. P Recepit dñs q̃ʒ ppl's leuitaꝝ portare onera tabernaculi deberet ⁊c. Uerũtamẽ sic erat/ q̃ꝺ ꝑter sacerdotes nullus audebat illa q̃ erãt infra velũ in sanctuario videre: ⁊ ideo sacerdos oia q̃ erãt i sanctuario scʒ arcã/ ꝓpiciatoriũ/ cherubin ⁊ altare/ velo ⁊ pallijs inuoluebat: ⁊ sic leuite proprijs humeris deferebãt. B Null9 ergo ꝑter sacerdotes ista nuda videre debebat: q̃nimmo si anteq̃ inuoluerent/ ab aliquo nõ sacerdote videbant/ morte q̃citius incurrebat. Igit leuite oia onera tabernaculi transferebant: alia in humeris/ alia in vehiculis trãsigebãt. Moralitas. ¶ Ista si vis applica: q nos qui sum9 leuite. i. viri eccl'iastici/ ⁊ in eccl'ie bñficijs ⁊ officijs cõstituti debem9 onera tabernaculi/ id est onera ecclesie officiorũq̃ ⁊ bñficioꝝ nostroꝝ i ꝓprijs humeris portare: ⁊ in ꝓprijs ꝑsonis nostris ꝑncipal'r exercere/ ⁊ nõ substitutis aut vicarijs cõmẽdare. Uñ apl's. gal.6.b Unusq̃sq̃ on9 suũ portabit. Allegoria. ¶ Uel dic q illa q̃ i sanctuario erãt abscõdita: significãt christiane fidei secreta/ ⁊ scripture sacre seu deitatis sacramẽta. Sacerdotes q̃ dicunt quasi sacri duces/ vl' quasi sacra docẽtes/ significãt viros sciẽtificos. Alij vero leuite vel ppl'ares/ significãt hoies simplices ⁊ indoctos. Istud ergo verũ est/ q sacerdotib9 solis id est solis viris sciẽtificis ⁊ sapientib9/ licitũ est vasa sanctuarij interioris fidei nostre secreta inuestigare/ tractare/ tãgere vel videre. Alijs aũt nõ licet ista nude cõsyderare/ nec ꝑscrutãdo cernere ne forte errores ⁊ hereses incurrãt: ⁊ sic mori habeãt necesse spũalit. Sacerdotes ergo. i. sacri doctores ⁊ ꝑdicatores/ semp debẽt ista fidei ministeria pallio ⁊ velo alicui9 figure vel verbi dissimulatim inuoluere: ⁊ nunq̃ nuda simplicibus portanda vel credenda tradere. Alioquin immo sepe fit/ quod conceptis erroribus/ morte culpe ⁊ pene solent faciliter deperire: ⁊ ideo hic dicitur/ quod alij nulla curiositate videant que sunt in sanctuario/ priusquam inuoluantur: alioquin moriẽtur. C Aliter. ¶ Uel dic quod ista significant ecclesie sacramenta vel etiam beneficia: q̄ scilicet horuʒ tractatio ⁊ administratio solis sacerdotibus/ id est solis sacris ducibus: dignis scilicet personis ⁊ sufficientibus debet committi: alijs vero indignis ⁊ ignorantibus interdici: quia scilicet boni ista administrando non leduntur: mali vero ⁊ idigni ista tractando/ mortis eterne periculum cõsequentur. Unde supra dicitur: quod extraneus qui ad ministrãdũ accesserit/ morietur.

¶ Capitulum quintum Textus. Locutusq̃ est dñs ad moysen: dicẽs. Precipe filijs israel. Moralitatum. Capitulum. III.

Historia. Hic ponitur quod vxor hebrea si culpabilis erat de adulterio: ⁊ bibebat aquas maledictas ⁊ amaras/ vbi puluis pauimenti miscebatur: ⁊ scriptura nominis domini delebat: venter eius tumescebat/ ⁊ femur ipsius putrescebat: ⁊ sic ipsius adulterium clarum erat. Si autem adultera rea non erat/ tunc potus ipsius aque eidem penit9 non nocebat. Moralitas. ¶ Aque iste maledicte significant mundi scientias/ delicias ⁊ prosperitates: que dicunt maledicte: quia maledictionem eterne damnationis ꝓcurant. Dicuntur amare: quia plura amara q̃ dulcia cõtinent. Dicuntur puluerem pauimenti continere: q̄ transitoria bona ⁊ puluerem solum habent: scripturã vero nominis dñi/ ⁊ ipsius dei memoriaʒ de arca cordis destruunt atq̃ delent. Et breuiter iste sunt aque d̃ quibus dicitur. Homines mortui sunt ex aquis: quia amare facte sunt. Igitur dico/ q mulier id est aia: que erga virum suum/ erga i christum fidelis est ⁊ casta: nec cũ adultero diabolo per mortale peccatũ adulterata: si contingat ipam aquas huius mũdi/ id est diuitias delicias ⁊ alias prosperitates gustare ⁊ bibere: ipa pro certo cũ ipsis bene vti sciat/ nocere ei nõ poterunt. ap.8.d D Si vero peccatrix ⁊ adultera est: tunc si tales aquas biberit: ⁊ mũdi ꝓspera/ scʒ delicias corporales/ diuitias tẽporales/ eminẽtias mundanas ⁊ sciẽtias seculares habuerit ⁊ obtinuerit: tunc vere culpe ⁊ pene periculum mor subibit: quia sancte persone ex mũdi prosperis nõ leduntur: ꝓ eo scʒ q ipis discrete ⁊ tẽperate vtunt: vt habetur in Canticis. Aque multe nõ potuerũt extinguere charitatẽ. Cañ.8.e Mali vero cũ ipsis temperate vti nesciant/ per ea spũaliter occidunt: q̄ scʒ ventres suoꝝ cordium per superbiã tumescunt: ⁊ femora eoꝝ per luxuriã faciliter corrumpunt. Unde. Prosperitas stultoꝝ perdet eos. pue.1.d Unde recte iste sunt aque/ quibus boni et mali probant: q̄ scʒ mali ibidẽ pereunt: boni vero immunes ⁊ liberi permittunt. Unde dicit. Duc populuʒ ad aquas vt probem eos ⁊c. iud.7.a

¶ Capitulum sextum Textus. Locutusq̃ est dominus ad moysen dicens. Loquere. Moralitatum. Capitulum. IIII.

Historia. Apud iudeos antiquitus erat quedã religio viroꝝ ⁊ mulierꝝ qui nazarei vocabant: ⁊ erat quando vir vel mulier se domino deuouebant: ⁊ perpetuo vel ad tempus se a communi ritu ⁊ vita populi separabãt/ ⁊ dño cõsecrabãt: erat eñ ritus deuotionis seu cõsecrationis: q̄ scʒ q̃diu ad tẽpus durabat statutũ/ nõ debebat nouacula sup ei9 capita ascẽdere/ nec barbã radere: vinũ/ acetum aut syceram/ aut omne quod inebriare potest/ non bibere: vuas recentes seu etiam siccas non comedere: nec aliquid quod de vua nascitur/ degustare. E Non debebat tangere mortuum: nec ad patrem vel matrem/ fratreʒ aut sororem si mouebantur accedere: ⁊ sic vsq̃ ad tempus finitum debebat sanctificationem suam seruare et se domino consecrare: et a cunctis que supra diximus abstinere: ⁊ tandem finito tempore rasis capillis/ oblato sacrificio templum poterat introire. Tropologia. ¶ Reuera tales nazarei possunt mihi significare religiosos/ ⁊ quoslibet viros perfectos: qui scilicet deo sunt cõsecrati ⁊ deuoti/ et eidem specialiter dedicati: q̄ pro certo isti nunquam debent de capite mentis sue capillos bonarum cogitationum vel affectionum radere: nec barbam virilitatis ⁊ virtutis perdere: nec nouaculam fraudis et doli in capite mentis admittere vel habere. Et hoc/ ne forte dicatur nobis illud Psalmiste. Sicut nouacula acuta fecisti dolum. ps.51.a. Item isti non debent mortuos id est peccatores ⁊ homines corruptos ⁊ luxuriosos/ hereticos ⁊ infectos sibi associare vel tangere: quinimmo dato quod sint parentes/ amici ⁊ consanguinei: non debent se super eos inquinare: nec eorum malam vitam diligere/ nec eorum cõsortium frequentare. Unde dicitur. Non contaminetur sacerdos in mortibus ciuium suorum. Le.21.a f Constat enim quod multi nazarei/ id est multi viri sancti et iusti/ immundi et peccatores efficiuntur/ quando mortuorum et peccatorum tactus et societates sectantur. Unde. Qui tetigerit picem/ inquinabitur ab ea. ecc.13.a Item isti non debent comedere vel bibere id est sibi per complacentiam incorporare aliquid quod possit inebriare: id est quod possit sensum/ ratio-

ne7 discretionē auferre. Et ideo isti nō debēt diligere vinum deliciar7 corporalium/sycerā scientiar7 seculariū vuas seu grana diuitiar7 tēporaliū. Isti enī sunt qui sensum 7 discretionē tollunt: 7 ebrietatē obliuionis 7 insipientie inducunt. Quapropter viri spirituales debēt ista fugere: 7 a cunctis mundi bonis q̄ hm̄oi ebrie-
Lu.1.b. tatē possunt inducere/se abscindere. Ideo dicit: Vinū 7 sycerā nō bibet: sʒ nazareus erit om̄ibus diebus vite sue. Ista igit si vsq3 ad statutum tempus id est vsq3 ad mortē seruauerit/mox templū paradisi sanctificat9 in-
Ps.5.b trare poterit 7 debet: dicēs illud Ps. Introibo in do-
Aliter mū tuam: adorabo ad templū sanctū tuū. ¶ Vel dic
ps.51.a. q̄ nouacula est adulator: qui insensibiliter pilos diuitiaru3 secum rapit. Ps. Sicut nouacula acuta fecisti
iud.13.a dolū. A quo se3 vir iustus debet abstinere: si verus na-
Ca.vj.b zareus.i.sanct9 7 floridus cupit esse. Vñ dicit: Noua-
Histo-ria cula nō ascendet super caput eius. ¶ Qñ nazare9 erat in abstinētia/in voto 7 cōsecratione sua: si cōtingebat corā eo aliquem mori/vel ipsum aliquē mortuum tangere: tota sua sctificatio polluebat: 7 ideo pilos suos radere 7 sanctificatione3 reincipere denuo tenebatur.
S Mora-litas. ¶ Sic vero cum q̄s est in sua abstinētia/voto/religione vel penitētia: si mortuu3 tāgit/id est pctm̄ mortale faciat/vel ipm̄ per cōplacētiā videat: ɔstat q̄ tota sua sanctificatio precedēs.i.omnis virtus 7 bona opatio
Eze.18.f mortificat 7 polluit: 7 apud deum inutilis reputatur. Vñ dicit. Si cōuersus iustus fecerit iniquitatē: oīs iustitiar7 quas fecerat/nō recordabor. Talis ergo tenet de nouo reincipere: pilos veteres/id est supfluitates 7 peccata p cōfessionē radere: 7 alios pilos nouos/se3 virtutes/nasci pcurare 7 permittere. Et sic poterit/si sine interruptiōe cōtinuauerit: templu3 paradisi intrare/7 sacrificiū laudis dño offerre/7 sanctus 7 ɔsecrat9 dño semper esse. Interruptio enī bonor7 oper7 qñ per
mat.24 b. pctm̄ fit/virtutes vitia mortificant. Perseuerantia vero sanctitatem augmentat: Vñ dr̄. Qui perseuerauerit vsq3 in finem/hic saluus erit 7c.

¶ Capitulū octauū Textus. Locutusq3 est dominus ad moysen dicēs. Loquere. Moralitatum. Capitulum.V.

Histo-ria. Leuitarum consecratio sic fiebat. Aspergebantur enim aqua expiationis: radebant corporis sui pilos: lauabant vestimēta sua: offerebantur in conspectu domini aaron sacerdoti. Ipsi vero offerebant bouem cum oleo in farina: 7 sic fiebant domino consecrati: 7 in tabernaculo a vigintiquinq3 annis vsq3 ad quinquagesimum annum seruiebant: 7 tande3 completo quinquagenario
M quiescebant. ¶ Reuera talis consecratio spiritualiter intellecta/debet esse in omnibus leuitis: id est in viris omnibus ecclesiasticis 7 perfectis quotidie fieri 7 cōpleri. Igitur dico quod ante omnia aqua expiatiōis/id est compunctionis/nos debemus aspergere per cōpunctionem: 7 post pilos nostros/id est superfluitates 7 vitia debemus radere per contritionē seu discussionem. Tandē vestes nostras debemus lauare 7 mundare per confessionem: 7 coram deo/id est in confessionis secreto: sacerdoti nos p̄sentare et ostendere: etiā
Lu.17.d per vitiorum nostrorum reuelationem. Unde dicitur Ite 7 ostendite vos sacerdotibus. Et tandē debemus offerre deo bouem/id est carnem nostram per penitentie macerationem: 7 adhibere oleum 7 farinam/id est elemosynam 7 compassionem: 7 sic erimus domino consecrati per sanctitatem 7 perfectionē: 7 in tabernaculo ecclesie ministrare poterim9 per plationē. Unde
Leui.g Leui. Hoc ritu consecrabit aaron. Tales igit persone sic cōsecrate/7 sic sanctificate: cū vigintiquinq3 annos qui constant ex quinario quinquies ducto: id est qnq3 sensuū cohibitionē 7 custodiā habent/digni sunt dño ministrare: 7 p alios vigintiqnq3 annos.i.p librorum legis spūalē adimpletionē dño deseruire. Quod cū fecerint/digni sunt ad q̄nquagenariū numerū/7 ad iubileū ppetue q̄etis attigere: 7 a cūctis hui9 mūdi laborib9 in padiso q̄escere 7 cessare. Apoc. Amodo cū iā di-
apo.14.c cit spūs/vt requiescāt a laboribus suis.

¶ Capitulum nonū Textus. Locutus est dominus moysi in deserto synai. Moralitatum. Capitulum.VI.

B Histo-ria. Hic dicit q̄ cum pascha celebraretur/inuenti sunt plures q̄ fuerāt immūdi/nec ita cito poterāt mūdari: q: se3 in cor7 mūdatiōe tps se. ptē dier7 aliquotiēs reqrebat. Igit cū isti p pter imūdiciā pascha celebrare neqrēt: 7 cū illis tunc castra ingredi nō liceret: mandatū est eis ex pte dñi: q̄ tunc q̄dē a celebratiōe paschatis abstinerēt: sʒ q̄ ipsum in sequēti mēse ritu suo celebrarēt. ¶ Ista pñt ap-
Mora-litas. plicari/pq̄ñ quis se sentit immundū.i.in aliquo pctō pollutū: non debet ad celebrationē pasche.s.ad sacm̄ altaris accedere: sed nisi sit scandalū/potest dissimulare 7 differre: 7 tandē recupata mūdicia per ɔfessionē 7 penitentiā debet istū agnū paschalem digne manducare. Quod etiam de immūdicia pollutionis nocturne pōt itelligi: pp̄ter quā celebratio misse potest aliq̄ñ
job.14.c. differri. Vñ Job. Expecto donec vēiat imutatio mea. ¶ Hic inueni notatum per quendā doctorē: q̄ filyj israel legunt pascha quadruplex celebrasse. Vnū in egy-
pascha quadru-plex. pto: aliud in deserto: aliud in galgalis in deserti exitu: aliud in hierl'm tpe Josie: quod fuit solennissimū pascha. ¶ Sic vere cū pascha seu phase interpretat transitus/sciendum est quod iusti quadruplicem transitus celebrare noscuntur. Est enim pascha in egypto: 7 iste est transitus de vitijs ad penitentiam: Est pascha in deserto.i.in penitentie statu: quod fit cu3 transitur de virtute in virtute3/vel de bono in melius. Est pascha
Mora-litas. B in galgalis: que interpretatur reuelatio: 7 est transitus de vita hac ad stola3 anime: quod fit in morte. Est pascha in hierusalem: que interpretatur visio pacis 7 est transitus qui fiet ad stolam corporis/7 de morte adui-tam in resurrectione. In egypto.i.in peccati statu peccati statu3 dimittimus. In secundo per desertū.i.per profectionis 7 penitentie statum pficiscimur 7 incedimus In tertio eterna beatitudo nobis reuelatur 7 deum facie ad faciem cernim9. In quarto iam resum-
exo.12.b pto corpore/in celesti hierusalē pacifice quiescimus. Itaq3 transeamus vsq3 in bethleem. Phase enim est transitus domini. Hic ponitur quomodo nube mota
Exo.14.b. tabernaculum mouebat 7 populus proficiscebat 7c. sed de hoc vide supra vbi posui.

¶ Capitulū decimū Textus: Locutusq3 est dominus ad moysen: dicens. Fac tibi duas tubas. Moralitatum. Ca.VII.

Histo-ria. Preceptū est moysi vt faceret duas tubas albas argēteas 7 ductiles qb9 ɔuocaret multitudinē. Et erat vsus tubar7 (sicut hic dr̄) ad pplī conuocandū ad bella/7 ad ɔuiuia 7 ad festa dñi. Tubis ei pplī ɔuocabant: bellātes excitabantur:
Mora-litas. festa dñi denūciabant: ɔuiue letificabant. ¶ Tube iste significant

significāt pdicatores: q̄ ideo duo dicunt/ qr duo testamēta scire debere noscunt: vel qr duplici charitate in inuicē cōbinant. Isti ergo debent esse argētei per eloquentiā. Ductiles/ hoc est malleis facti per patientiā vel per malleorū.i. tribulationū tolerantiā. Qui scz ad quatuor dicunt in eccl'ia valere: videlz ad ppl'm ad fidē cōuocādū: ad festū paradisi nūciandū: ad bella cō-
C tra vitia pparandū/ seu ad bellatores ptra vitia excitādū τ ad cōuiuas.i. fideles eccl'ie per spem cōsolandū τ letificandū. Tube em̄ nostre.i. pdicatores populū ad
Abac.1.c fidem τ ad iustitiā cōuocāt. Vn̄ dicitur Vocate ppl'm coadunate cetū: canite tuba in siō τc. Itē milites.i. fideles ad bellādū ptra vitia τ ptra tribulatiōes excitāt.
Am.2.a Vn̄ Amos. Morietur in sonitu moab/ in clangore tu-
ps.80.a be. Itē festū pparari pnūciat Ps. Buccinate in neomenia tuba. Itē cōuiuas eccl'ie per spez τ cōsolationē
2.esd.5.g letificant. Esdre. Clamauerūt multi cū tubis τ gaudio magno. Vide sup lib. xiiij. vltimo ca. pmo/ vbi multa
Eo.c.a. inuenies. ¶ Hic aduerte vnū notabile: φ qn̄ pncipes τ capita multitudinis erant cōuocādi: tube vnico sonitu pulsaban̄t. Qn̄ populus cōuocabat vel ad pficiscendū excitabat: tunc tubarū sonitus in longū ptendebat qn̄q planꝰ/ qn̄q intercisus fieri iubebat. ¶ In
Tropologia notabilis. quo potest notari/ φ pncipes τ capita multitudinū.s. pncipes/ iudices τ plati: faciliꝰ debēt tubis.i. pdicationibus obedire φ alij: qr scz vnica vox debet sufficere ad tales vocādū: vbi tn̄ vox plixior seu pdicatio vl' monitio itercessior τ grauior τ diuturnior est necessaria ad ppl'm excitandū/ vel ad vtutes vel ad bona opera prouocandū. Quia reuera boni superiores cito τ faciliter obediunt/ vbi ppl's.i. duri τ rustici ac rurales difficili
Ma.4.d us τ tardius ad bona opa ire velint. Et de petro τ an-
D drea apl'is τ platis dicit: φ cū a christo vocati essent/ φ statim relictis retibꝰ τ patre secuti sunt eū. De diffi-
Jere.1.c cultate cōuersionis populariū dicit. Vocaui τ renuistis: extēdi manꝰ meas/ τ nō fuit qui aspiceret.

¶ Capitulum vndecimū. Textus. Interea ortum est murmur populi. Moralitatum. Capitulum. VIII.

Historia. Ortum est murmur populi quasi dolentium pro labore contra. Quod cum audisset dn̄s/ iratus est: τ accensus est in eos ignis domi-
Moralitas ni: τ deuorauit extremam partem castrorū. Sed orante moyse absorptus est ignis. ¶ Illud potest allegari quod deus summe odit vitium impatiētie τ murmurationis: τ maxime quando quis de labore quem pro deo sustinet/ murmurat τ tristatur: nā ignem.i. maiorem tribulationem solet in talibus ac-
Ma.15.b cendere: τ eos temporaliter τ eternaliter concremare: τ sic de dolore murmurationis ad ignem tribulatiōis
Aliter necesse est eos pertransire. Unde dicitur. De igne egre-
Jac.5.d dientur: τ ignis cōsumet eos. ¶ Vel si vis allega quo
Aliter. modo oratio iusti proficit tribulatis. Unde dicitur. Multum valet deprecatio iusti assidua. ¶ Vel dic qd̄ illi qui erant in castris vltimi vel extremi/ fuerūt igne accēsi. In quo potest notari quod ignes.i. tribulationes non inuadunt hodie illos qui in exitu eccl'ie sunt primi.i. principales dn̄i τ magistri: sed solū illos qui sunt extremi.i. pauperes/ miserabiles τ mendici: quia hodie mundi tribulationes illos solent inuoluere/ quos extremos in mundi gradibus vident esse: Primi vero.i. superiores τ diuites: tribulationum ignibus non tanguntur: sed potius honoribus τ diuitijs

extolluntur: ita quod generaliter miserie τ tribulationes ad illos qui sunt tribulati τ miseri deuoluuntur. E
Unde dicitur. Pepercerunt pinguioribus Amalech: 1.re.15.b
quicq̄d vero vile τ reprobū fuit/ demoliti sunt. ¶ Vel Aliter
dic φ extremi sunt negligētes: q̄ scz in oībꝰ suis factis tardi τ vltimi volūt eē. Istos ḡ solz ignis tribulatiōis inuadere. Prios vo.i. diligētes τ celeres solet nō tāgere. ¶ Vulgus pmiscuū dicit flagrare desyderio carni Eo.c.b.
um: cepitq mānā cibū dulcissimū abhorrere egypti ci Histo-
bos appetere: τ prc aliorū ciborū desyderijs taliter pro ria
clamare. Quis dabit (inquiūt) nobis carnes? Recordamur piscium quos comedebamus in egypto. In mentē nobis veniūt cucumeres τ pepones τ porri et cepe τ allia. Anima nostra arida est: oculi nostri nō vi
dent nisi manna. ¶ Reuera charissimi/ iste populꝰ q̄ Mora-
erat in deserto/ τ exierat de egypto ad terram pmissio litas
nis/ τ in tabernaculis habitabat: τ de celo māna dulcissimū mādicabat: significat viros religiosos τ perfectos: q̄.s. egyptum.i. mūdū vel pctm̄ exierūt: τ vt terrā pmissionis.i. paradisum haberēt/ desertū penitētie vel religionis subintrarūt: vbi scz māna deuotionis τ scripture psit comedere: τ vbi sint pegrini τ hospites: cū hic manentē ciuitatē nō habeāt/ debēt in isto seculo transitorie habitare. Sed quid est? Pro certo multi sunt q̄ istā vitā ptemnūt: τ egypti.i. mūdi quē dimiserāt recordātes: carnes.i. carnis delicias cōcupierūt.
In mentē em̄ eis veniūt carnes τ pisces.i. delicie car- F
nales/ cucumeres τ pepones: q̄ frigiditatez indeuotionis inducūt.i. eminētie seculares: porri/ cepe τ allia/ q̄ cholerā.i. auaricie ardorē generāt: τ q̄ lachrymari faciūt: τ cure seculi seu negociar diuitie temporales. Et breuiter isti aīas suas aridas.i. psumptas repsentant: manna sacre scpture τ deuotiōis/ dulcedinē bonorum
spūalium abominant τ refutant: τ illa q̄ nihil valent p.27.a.
scz mūdi bona desyderāt τ affectant. Vn̄ Sapiē. Ania iob.30.
satiata calcabit fauū. Et Job. Et esse sub sentibꝰ deli a.
cias cōputabāt. ¶ Cum filij israel in deserto māna cō Eo.c.g.
temnerēt/ τ egypti carnes τ cibos appeterēt: iratꝰ dn̄s Histo-
dedit eis carnes multas: τ eorū ingluuiē satiauit. Fe- ria.
cit em̄ volare coturnices circa eorū castra ad duos cubitos ppe terrā: in tanta abundātia/ φ ppl's per mēsez de ipsis quantum volebat accipiebat: τ in abundātia manducabat. Sed dum adhuc carnes essent in dentibus eorum/ percussit eos dominus plaga magna: et vocatus est locus ille/ sepultura concupiscentie. Ibi em̄ sepelierunt populum qui desyderauerunt carnes.
¶ Ista possunt applicari/ quod interdum dominꝰ in Mora-
malum hominis malam eius petitionem exaudit: et litas.
malis eius desyderijs condescendit. Unde sepe fit qd̄ cum videt hominem manna.i. cibos spirituales contemnere: τ carnes τ egypti fructus.i. carnis delicias τ mundi diuitias appetere: solet ei omnia ad votū concedere: τ eum in mundi prosperis ampliare: omniaq mala sua desyderia solent pro libito prouenire. Psal.
Dimisit eos scd̄m desyderia cordis eorum: ibunt in ps.80.c
adinuentionibus suis: et eisdem talia commodare.
Quia reuera dum isti adhuc carnibus vtuntur.i. deli G
cijs τ prosperis sibi concessis a domino delectantur: sepe accidit quod subito a deo per mortem τ infortunia percutiuntur/ τ plaga damnationis perpetue feriuntur: τ sic mundus sepultura concupiscentie dicit/
pro eo scilicet quod ibi carnes.i. delicie carnales concupiscunt: ppter quas hoīes finaliter sepulture tradunt ps.105.
Ps. Concupierunt concupiscentias in deserto/ τ plu c.
it eis sicut puluerem carnes. Adhuc esce erant in

Eo.ca.e dꝛe ipꝛoꝝ/ ⁊ ira dei descẽdit super eos. ¶ Ad finẽ quod
Hysto= Moyses posset melius onera populi supportare: ele-
ria. git dñs septuaginta viros seniores de populo: quib⁹
dedit de spũ suo/ vt possent ad gubernandũ populuz
moysen adiuuare: qui scꝫ statim ceperunt ꝟtute susce
pti spũs ꝓphetare. Accidit aũt ꝙ ex illis septuaginta
descriptis duo scꝫ Heldad ⁊ Medad deerant/ q̃ ad ta
bernaculũ non venerant: sed in castris resederãt: qui
Mora= etiã in ipsa datione spũs ꝓphetare ceperunt: ⁊ sic ab=
litas. sentes sicut p̃sentes spiritũ domini receperũt. ¶ Itez
Io.3.b posset allegari/ qḋ spũs vbi vult spirat ⁊ non presen=
tiam plusꝙ̃ absentiã requirit: quinimmo ita bene flu
it super absentes q̃ in domib⁹ suis ⁊ in castris hui⁹ se=
culi remanserũt: qꝛ scꝫ fieri potest ꝙ boni seculares qui
in seclo remanẽt aliq̃n tantã portionẽ spũs recipiũt: ⁊
ita bene de futuris prophetãt ⁊ p̃nosticãt hoc est dictu
ita bene ad bona vel mala futura/ vel ad occulta dei
iudicia inuigilãt ⁊ attendũt/ sicut religiosi ⁊ clerici q̃
Ro.3.d deo in ecclia specialiter se dederũt. Apud deum enim
H non est distinctio iudei ⁊ greci: vnus eñ dñs est om=
Aliter niũ. ¶ Uel dic ꝙ illi duo nõ remanserũt ex cõtemptu:
sed quia indignos se ad populi regimẽ iudicabãt. Et
ideo dico ꝙ isti ita bene inuẽti sunt prophetasse sicut
alij: ad denotandũ ꝙ illi q̃ se indignos reputant/ non
sunt repudiandi ex hoc: sed vna cum alijs spũ. s. per or
dinationẽ ⁊ ꝓmotionẽ implendi. Quia scꝫ ſm Greg.
Ad eccliasticas ꝓmotiones sunt illi q̃ se retrahũt im=
Aliter. pellendi: ⁊ illi qui se ingerunt repellendi. ¶ Uel si vis
potest istud dici ꝓ illis qui a tabernaculo. i. a proprijs
bñficijs se ex causa legitia absentãt: ⁊ in castris. i. alijs
mũdi negocijs seu etiã in studijs vel in ꝓprijs mr̃imo
nijs se occupãt: qꝛ scilicet si causaz iustã habeant/ spm̃
sanctum ad diuinam gratiam recipere nunꝙ̃ cessant.
Eodem ¶ Hic ponitur quod cum Iosue videret Heldad et
capit. f. Medad prophetare in castris: visus fuit exinde do=
Histo= lere: ita quod pre inuidia quam habebat super super=
ria. nam gratiam/ dicit Moysi per hec verba. Domine
mi Moyses prohibe eos. Quod tamen non fecit: sed
Mora= ipsum potius de inuidia quã habebat super supernã
litas. gratiam reprehendit. ¶ Sic vere multi sunt qui do=
lent si vident alios aliqua speciali gratia prepollere
qui reuera sunt reprehendẽdi/ ⁊ ad consyderationem
diuine mi̇ficordie inducẽdi. Unde moyses ait. Quis
tribuat vt omnis populus prophetet: ⁊ tribuat ei do=
minus spiritumsanctum? Quasi diceret. Omnibus
placeret quod sic fiat ⁊c.

¶ Caplm̃ duodecimuz Textus: Locutaq̄ʒ est maria ⁊ aaron cõtra moysen propter vxo rem. Moralitatum. Caplm̃.IX.

A H Ic ponitur quod aaron ⁊ maria inuidebãt
Histo= Moysi fratri suo: ⁊ locuti sunt contra eum
ria. propter vxorem eius ethiopissam: dixerunt=
q̄ʒ. Per solum Moysen locutus est domi=
nus? Nonne ⁊ nobis similiter locutus est? Acsi recte
viderentur sibi inuidere de hoc quod sibi dominus lo
quebatur: ⁊ quod princeps ⁊ rector populi habebat.
Quapropter maria lepra percussa fuit: ⁊ per septez di=
es inclusa: ⁊ tandem ad preces moysi qui erat mitissi
mus super omnes homines/ qui morabantur in terra
Mora= ⁊ in tota domo dñi fidelissim⁹ reputat⁹: post septẽ di=
litas. es est sanata. ¶ Istud applica/ ꝙ inuidia nõ ꝑcit fra=
trib⁹ aut ꝓpinquis: qꝛ scꝫ frater vel soror si viderit fra=
trẽ suum in aliquo ꝓsperari: vel in honore vel gradu
ipsos precellere vel eis anteferri: solent inuidere eis ⁊
q̃n q̄ʒ contra deuz murmurare. ¶ Uel ſm origenẽ/ istd Aliter
potest allegari: ꝙ detractor vnde nocere credit/ aliq̃n
proficit: ⁊ vbi famã alterius obnubilare intendit/ ip=
sam potius augmẽtat ⁊ extendit: sicut hic patet: qꝛ nũ
ꝙ̃ dominus inuenit laudasse moysen sicut hic/ vbi cõ
tra eũ murmurabatur: ac nunꝙ̃ talis seruus fuit sicut
Moyses: q̃ in tota domo mea ita fidelissim⁹ est. ¶ Ul Aliter
potest allegari/ q̃ũo murmuratio est magnũ crimen ⁊
maxime q̃n detrahit̃ moysi ⁊ fratri: amico fideli pari=
ter atq̄ʒ miti: propter qḋ scꝫ tanta punitio. s. lepre per=
cussio est secuta. ¶ Uel allega q̃ũo mulieres sunt mul Aliter
totiẽs causa rixe: propter vxorẽ enim eius locuti sunt
contra eum. ¶ Uel si vis dic ꝙ moyses est p̃latus: qui B
reuera nõ debet curare si fratres/ socios suos ⁊ vicios Aliter
videt cõtra se murmurare: sed oĩa debꝫ benigniter sup
portare: ⁊ si infortuniũ eis accidat/ debet pro eis exo=
rare: exẽplo Tyberij cesaris: cui cũ quidã adulator di=
ceret/ ꝙ multi de eo obloquebant̃. Nõ curo (inq̃t) qꝛ
libera ciuitate libere dñt eẽ mentes ⁊ lingue. Hñ ergo
dr̃. Nõ q̃res vltionẽ: nec mẽor eris iniurie ciuiũ tuoꝝ. leui.19.

¶ Capitulũ. xiij. Textus. Profectusq̄ʒ po= pulus de aseroth fixis tẽtorijs. Moralita= tum. Capitulũ.X.

CUm Caleph ⁊ Iosue terrã ꝓmissiõis explo= Histo=
rassent: ⁊ ad illã occupandã filios israel indu ria.
cere decreuissent: palmitẽ cũ vua sua college
rũt/ ⁊ eum in vecte pẽdentẽ per duos hoĩes i
desertũ portari fecerũt: ⁊ vt pplm̃ sic allicerẽt/ sibi fru=
ctũ eius demõstrauerũt. Ueruntñ sicut ibi dicit̃. Qui=
dã de exploratorib⁹ turbauerũt pplm̃/ ⁊ acq̃sitionẽ ter nu.13.
re impossibilẽ esse dixerũt: propter qḋ ad retrocedẽdũ
pplm̃ in egyptũ cõmouerũt/ dixerũt q̄ʒ. Cõstituam⁹ no
bis ducem/ ⁊ reuertamur in egyptũ. De quo indigna=
tus dñs/ ipsos exploratores ꝑcussit: pplm̃ ꝟo ad mori
endũ in solitudine cõdemnauit. ¶ Sic ꝟo duo beati Anago=
exploratores terre sancte paradisi. s. pater ⁊ spũsſctũs: gia.
volentes qḋ populus fidelium qui in deserto huius
mũdi vacabat/ ad istã terram ⁊ possessionẽ acq̃rendã
inuitaret̃: ⁊ nõ obstantibus gigantibus qui impedie
bant. i. demonibus: ordinauerũt ꝙ duo homines seu C
persone scꝫ Gabriel ⁊ maria palmitẽ cum vua. i. dei fi=
lium cum humanitate in hoc desertum deferrent: vt
per huius benedicti fructus presentiam corda popu=
li ad concupiscientiam istius patrie commouerent: ⁊
maxime cum istum fructuz in vecte id est in cruce pro
redemptione sua pendentem conspicerent ⁊ viderent/
dicentes illud quod hic dicitur. Ista reuera fluit la=
cte et melle/ sicut ex his fructibus cognoscitur. ¶ Uel Allego=
dic quod palmes abscisus cum vua pendens in vecte ria
est christus ⁊ eius sanguis/ abscisus et mortuus pen=
dens in cruce. Duo portantes sunt duo populi/ iudai
cus scilicet ⁊ gentilis: ⁊ illi scilicet qui de duobus po=
pulis crediderunt/ ⁊ maxime sancti patres. Incredu=
li significant iudeos ⁊ gentiles qui credere noluerũt:
quia reuera sic factum est quod isti baiuli id est apo=
stoli ⁊ predicatores vtriusq̄ʒ populi/ seu professores
duplicis testamenti: palmitem seu botrum id est chri
stum pendentem ⁊ crucifixum id est christi crucifixi fi
dem predicauerunt: portando vsque ad desertum hu
ius mundi: vt scilicet populum inducerent ad creden
dum: ⁊ ad terram promissionis id est paradisum ap=
petendum ⁊ concupiscendum. Sed reuera median=
tibus aliquibus exploratoribus id est contradi=
centibus aliquibus iudeorum phariseis/ et aliqui=
bus gentilium

bus gentilium philosophis/multi in incredulitatis vitio remanserunt: et egiptu͂, i. mūdum potius elegerunt. Quapropter in deserto inferni cū suis exploratoribus. i. cū suis malis et hereticis doctoribus perierunt. Ps. Pro nihilo habuerūt terrā desiderabilem.
ps.105. Nō crediderūt verbo ei9: et murmurauerūt in habitaculis suis. Uel dic q exploratores boni fuerunt
Aliter. apl'i. Mali fuerūt pharisei et heretici. Isti ergo populum ad terrā pmissionis. i. ad paradisu͂ inducūt: illi vero totis viribus cōtradicūt. Sed qr magis malis q bonis credit: igit increduli pctōres morti ppetue in inferni solitudine ɔdemnant. Illi em̄ q̄ ꝑlia filiorꝫ enachim gigantū. i. demonū tētationes metuunt/et p terra pmissionis et p paradiso laborare et militare renuūt in deserto penitētie vel religionis: sed potius ad egiptū. i. ad mūdum vel ad pctm̄ retrouerti cōtendunt: non sunt digni dictā terrā pmissionis ingredi vel videre: sed potius tēporaliter necesse habēt ex diuino iudicio deperire. Unde hic dicit: Non videbunt terrā p qua iuraui patribus eorꝫ: nec quisq̄ ex illis q̄
Mat.22.a detraxerunt mihi/intuebit eam. Et alibi Nuptie q̄dē parate sunt: sed qui inuitati fuerant nō fuerunt digni &c. vt patet ibidem.

Capitulu͂ decimumquartum Textus: Igitur vociferās omnis turba fleuit nocte illa Moralitatum. Capitulum. XI.

Mysto-ria. Videns dn̄s ppl'm murmurantē voluit ipm delere et percutere: moysen vo diuitem et potētem facere/et alteri populo maiori pficere. Moyses vero noluit: sed fusa oratiōe/ p populo intercessit: et iram dei ne deleret ppl'm/temperauit. Sic vero plātus nō debet populū propter
Mora-litas quodcūq̄ delictū dimittere: nec in eorꝫ damnatiōe cōsentire: sed potius p ipsis dominū exorare: īnimmo
E quācūq̄ vtilitatē tempalez debet cōtemnere/vt possit salutem populo pcurare: populiq̄ salutē et vtilitatez debet ppriē et priuate sue vtilitati pponere et preferre Unde iste debet dicere illud Apl'i: Omnibus p omia
1.co.10. placeo nō querēs quod mihi vtile est/sed quod multis &c. Filij israel ɔtenebrati voluerūt cōtra volun-
Eo.c.g. tatem Moysi cananeū inuadere: dato q Moyses di-
Histo-ria ceret eis/q dn̄s cum eis nunq̄ esset: et ideo qr tunc ex ppriis viribus confidere videbant/victi fuerunt/et
Allego-ria multi ex eis ceciderunt. Quod ad hoc allegari potest/q ille q̄ in ppriis viribus plus debito confidit: et se contra hostes suos diabolu͂ et carnē ꝑualere credit/faciliter a tentationibus vincit: et ab hostibus spūalibus superat: marie quādo dn̄s non est cum eo
Jo.15.a i. quādo ipsu͂ diuina gratia nullatenus comitatur. Unde dicit: Sine me nihil potestis facere. Et Apl's:
2.co.3.b Non sumus sufficientes aliquid cogitare a nobis tāquam ex nobis: sed sufficiētia nostra ex deo est &c.

Capitulum decimumquintum Textus: Locutus est dominus ad moysen: dicens: Loquere ad filios. Moralitatū. Ca. XII

Hic ponit q q̄dā inuentus est qui sabbato ligna cedebat et colligebat: qui inclusus est in carcere quousq̄ sciret de eo quid domin9 imperaret. Precepit ergo dominus qō lapidaretur: et quod pter violationē sabbati lapidib9
Mora-litas. opprimeretur: Istud applica contra illos qui sabbata et festa non custodiunt: sed in eis opera seruilia/
f et maxime peccata faciunt et cōmittunt/et errāt: tales enim in inferno lapidabuntur: et lapidibus duris. i. perpetuis tribulationibus obruentur. Uel dic qō Aliter
sabbatum significat statum religionis: vbi debet esse quies. i. trāquilitas affectionis et tribulationis. Qui igitur tale sabbatū. i. religionis statū violauerit: et ibi ligna collegerit. i. mūdana negocia tractare psumpserit/lapidibus dure dei sententie finaliter cesus erit. Unde dicit. Memēto ergo vt diem sabbati sanctifi- ex0.20.b.
ces. Uel si vis istud allega/ad ostendendū qō legis Aliter
transgressores acrius in principio puniunt/vt sic ipa lex obseruari discat: sicut etiam plurimis antiquorꝫ exemplis patet/scꝫ de Romulo: qui fratrē suū occidit pro eo qō contra edictum ipse muros vrbis transilijt: et de illo qui filium proprium peremit/pro eo qō/ contra hostes pugnasset/licet victor extitisset. Istud Allego-ria.
etiā pōt allegari/ad probandū qō deus antiquitus erat valde rigorosus et punitiuus: qui tamen modo ī tempore legis noue est pius/patiens et benignus: qr lex antiqua dicit lex rigoris et timoris. Lex aūt noui testamēti dr̄ lex gratie et amoris. Hic precepit domi- Eo.c.d.
nus qō filij israel ex quatuor angulis palliorꝫ suorꝫ faciāt sibi fimbriam de vittis hyacinthinis: vt cū eas viderint (inquit) recordent mandatorꝫ domini: et non sequantur cogitationes suas/et oculos per res varias fornicantes: sed recordent pceptorꝫ domini/et faciant ea: sintq̄ sancti deo. Quod bm Comestorem ita stricte g
seruauerūt pharisei/qō in angulis palliorꝫ spinas ponebant/vt eorꝫ punctionibus legem domini memorarēt. Et adhuc in pallio quo vtunt in synagoga in quatuor angulis vitte sunt hyacinthine: qui quidem pannus coloris celestis est/ad recordationē legis que de celo eis extitit data. Per palliū intelligit cōuersa- Mora-litas.
tio: per quadraturā intelligit quatuor virtutū cardinalium perfectio: per vittā hyacinthinā intelligit celorꝫ vel celestium dei mandatorꝫ adimpletio: per extremitatē pallij intelligit perseuerātia scē cōuersatiōis et cōtinuatio: per spinas intelligit diuini timoris punitio et stimulatio. Igit dico qō quilibet debet ī pallio ɔuersationis sue habere quatuor angulos. i. quatuor v̄tutes cardinales: necnō cum extremitate pseuerātie cum vittis hyacinthinis. i. cum cōsyderatiōe celestis vite et mansionis: et cum spinis. i. cum timore et cōpunctione infernalis damnationis. His em̄ mādatis dei recordamur et ea pficimus: et cogitationes malas et vagas non sequimur/sed reprimim9 et oculos cordis ne p res varias diuersis desyderijs fornicent/cohibemus et reprimim9. Sic etiā deo nostro sancti sumus atq̄ viuimus. Constat enim quod per spinas diuini timoris/et per hyacinthu͂ celestis amoris/sensus nostros a malis appetitibus cohibemus: et mandata dei recordamur facilius et implemus.

Capitulū decimumsextum Textus. Ecce aūt Chore filius Isuar: filij Caath. Moralitatum. Capitulum. XIII.

Chore quidam magnus leuitici generis/ad- h
iunctis sibi ducentis quinquaginta viris/ Histo-ria.
cum dathan et abiron qui erant inter rubenitas maiores/murmurauerunt contra moysen et aaron contribules et fratres suos: et inuidentes quod aaron propter sacerdotium/moyses propter ducatum/plus ceteris honorabantur: se et dictos complices suos leuitas dignos sacerdotio aiebant. Dathan vero et Abiron quia erant de genere Ruben

primogeniti/duces debere fieri ptendebant. Igit dathan ⁊ abiron ad moysen venire contepserut vocati: sed potius ad resistendu sibi/se ⁊ affines suos ptribules parauerut: quapropter orante ⁊ flente moyse/ ⁊ eorum inuidiam puniri postulate: factus est vehemens terremotus. Precepit itaq moyses populo/ꝙ separarent se a tabernaculis hominu impiorum: statimq aperta est terra/⁊ ipsos cum vniuerso supellectili ⁊ familia ⁊ congregatioe deuorauit ⁊ absorbuit: ⁊ tande iterum ipsa vorago patula se reclusit. Tuc etiam Chore ⁊ illi ducenti qui sacerdotiu ambiebant/a moyse vocati fuerunt: hausto igne in thuribulo suo/aaron similiter in suo/coram domino stabant: ⁊ quem eligeret dominus in sacerdote/expectabant. Reprehenderat eni eos moyses de huiusmodi ambitione/dicens. Multu erigimini filij leui. Nunquid parum vobis est/ꝙ separauit vos dominus ab omni populo: ⁊ iunxit sibi ⁊ ordinauerit/ꝙ quilibet cu thuribulo suo coram domino

A staret: ⁊ voluntatem domini vtru illi vel ipsorum aliquis vel aaron eligi deberet ad sacerdotiu/expectaret? Tuc ergo cum terra dathan ⁊ abiron absorbuisset: ⁊ isti qui cum suis thuribulis stabant/igne ab ipis thuribulis exeunte/sunt coram domino deuorati: aaron vero inter ignes illesus permasit.

Moralitas. Ista possunt allegari literaliter: ꝙ in quo peccat quis/in hoc etiam punitur isti eni peccabat appetendo rem spiritualem/scz sacerdotium: ideo igne tanꝙ re magis spuali cosumpti sunt. Dathan vero ⁊ abiron peccauerunt appetendo rem terrena ⁊ spualem: scz populi ducatum: ⁊ ideo a terra puniti ⁊ absorpti fuerut.

Tropologia. Uel dic generaliter contra inuidiam/que non potest pati prosperitatem alterius etiam bonoru vel melioru/vel a deo specialiter electorum: ⁊ hoc in nullo eos ledentiu vel nocentiu: sicut etiam hic moyses legit dixisse. Ne respicias (inquit) sacrificiu ipsorum: tu dne scis/ꝙ nec asellum quide acceperim ab eis: nec afflixerim quepiam ipsorum. Unde Seneca dicit: ꝙ si nullos inimicos facit iniuria: multos tn facit inuidia. Isti ergo igne proprij thuribuli.i.dolore proprij cordis ⁊ corrosione inuidie comburunt in hac vita: finaliter vero absorbent in infernali miseria.

Aliter Uel dic qd iste due secte significat duo genera ambitiosoru: quidam eni ambiunt ad sacerdotiu.i.ad ecclesiasticum statum: sicut sunt religiosi ⁊ clerici: ⁊ isti figurantur in Chore ⁊ suis sequacibus/qui erant leui

B te. Alij ambiunt ad ducatum.i.ad iudicaturas preposituras ⁊ singularem principatum: ⁊ isti figurantur in dathan ⁊ suis complicibus. Omnes enim tales de suis sufficientijs presumunt: ⁊ se dignos talibus officijs ⁊ statibus esse credunt. Illos vero qui talia officia ex dei voluntate tenent/despiciunt ⁊ contemnunt: ⁊ se eis preficere/ipsosq de suis statibus abijcere conantur/satagunt ⁊ contendunt: ⁊ eos habere dominos vilipendunt. Tales ergo presumptuosi et rebelles ⁊ iniuti ac ambitiosi: qui etiam vocati a moyse.i. a superioribus/venire nolunt: sed potius murmurat/rebellant ⁊ contradicunt: solet dns terribiliter punire. Ignisq ire ⁊ discordie de suis pprijs thuribulis.i.de suis cordibus ⁊ domibus: inter se solet aliquotiens exire: ⁊ ipsos ⁊ eorum statum solet consumere ledere ⁊ vorare. Terra finaliter eos deuorat: ⁊ infernus eos deglutit/destruit atq damnat. Et non solum ipsos/sed ⁊ eoru sequaces ⁊ complices sic castigat. Ps.

Ps. 105.c. Aperta est terra ⁊ deglutiuit dathan: ⁊ operuit super congregationem abiron. Quia igitur sequaces taliu cum talibus pereunt: precipit dns vt talium consortia fugiamus: ⁊ quod ab eorum tabernaculis ⁊ familiaritatibus recedamus/ne forte cum eis pereamus. quia reuera quando videmus conspiratores vel detractores contra moysen ⁊ aaron.i. contra bonos prelatos ⁊ principes congregatos ⁊ ad detrahendum ⁊ machinandum compositos: non est tutum talibus se adiungere: qr scilicet prelatis vel principibus preualentibus contra tales/solent eorum sequaces ⁊ complices penas similes luere vl deflere. Bene ergo dicit. Recedite a tabernaculis impiorum hominu/⁊ nolite tangere que ad eos pertinent: ne inuoluamini cu eis. Nu.16.

C Aliter Uel dic quod terra que Dathan ⁊ suos suscipiebat: significat ambitiosorum terrenam prosperitatem ⁊ statum vel etiam illam terram vel patriam quam occupant: que pro certo ipsos quandoq deuorat/inquantum scilicet damnationis ⁊ tribulationis eorum materiam administrat. Quod quide videmus spiritualiter in multis: qui essent boni ⁊ virtuosi: nisi terra.i.terre prosperitas ⁊ fluctus negociorum ipsos per vitia deuoraret ⁊ sensum eorum ⁊ ingenium absorberet. Unde Seneca in epistola decimanona. Ingeniosus fuit Mecenas: magnum exemplum eloquentie daturus/nisi eu felicitas inuoluisset. Quod etiam temporaliter videmus in alijs. Constat enim quod de tyrannis ⁊ malis dicimus quod propria terra in qua stant/propria ciuitas vel patria quam occupant/ipsos finaliter occidit ⁊ deuorat: ⁊ eos quandoq cum suis sequacibus ita tollit de medio/quod nullum vestigium restat. Supra decimotertio. Terra quam vidimus/deuorat habitatores suos. Uel istud allega si vis/contra aliquas abbatias vel etiam ciuitates/que scilicet prelatum vel iudicem sustinere nequeunt: sed omnes qui ibi stant/etiam cum afflictionibus deuorare contendunt: sicut patet de cultoribus vinee: qui seruos patrisfamilias vnum post aliuz occiderunt ⁊c. Uel dic ꝙ Chore ⁊ sui sequaces sacerdotium ambientes: ignem ⁊ thuribula habuisse leguntur ad denotandum: qd ambitiosi pro habendis dignitatibus ⁊ thuribulis suffragijs.i.adulationibus ⁊ igne.i.muneribus: alios per auaritiam inflammantibus vtuntur: [illegible] confidere dinoscuntur Cum Chore suisq sequacibus sacerdotium ambientes: ⁊ ante deum thurificare volentes: iusto ⁊ mirabili dei iudicio igne de suis proprijs thuribulis exeunte fuissent combusti: ⁊ propter [illegible]tionem puniti. Precepit dominus quod illa thuribula in laminas fabricarent: ⁊ altari holocaustorum affigerentur: vt sic quicunq sacrificantes ⁊ videntes laminas terrerentur ex punitione dicti criminis: ⁊ a simili ambitione metu similis supplicij retraherent. Ista autem possunt applicari quod pena vnius debet esse terror multorum. Potest etiaz allegari pro illa consuetudine illorum qui sceleratos in locis publicis suspendunt: vel in locis eorum aliquod signum sue punitionis ⁊ nequitie constituunt: vt omnes qui talia signa vident: timeant: et a simili delicto caueant. Et inde etiam est quod historie antique malorum hominum depinguntur: pro eo quod ex eorum aspectu homines a criminibus coerceantur. Unde etiam de Xerxe rege legimus: quod quendam malum iudicem fecit excoriari: ⁊ pelle eius sedem iudicialem cooperiri: filiumq eius loco eius iudicem constituit: ⁊ vt in dicta sede super corium patris sedendo iusta iudicia redderet: imperauit. Hoc ergo fecit: vt quotiens aliquam sententiam daret: punitionis patris sui memoriam haberet: et sic ab iniustitia deuiaret

uiaret. Igitur dico quod in altari ecclesie debent ma-
lorum ⁊ ambitiosorum pene scribi ⁊ depingi: vt scili-
cet terrore suppliciorum possint alij a similibus neq̃-
E tijs retardari. Quod etiã de altari sacre scripture dici
potest: in quo ꝓ certo multoꝝ maloꝝ hominũ / ⁊ sua-
rum punitionũ signa ⁊ historie recitant: vt oẽs qui in
tali altari sacrificãt. i. qui in sacra scriptura student:
dum hec aspiciant / terreant. i. a sĩlibus arceant. Apo.
Qui in mari operant longe steterũt ⁊ clamauerũt / vi-
dentes locũ incẽdij eius. Aaron qui erat iuste promo
[illegible] a deo electus q̃uis esset in medio eoꝝ qui ꝓpter
suam ambitionẽ incendio periclitabant: tñ non legit
[illegible] lesus. Sic vero iusti q̃uis sint in medio malorum
igne sue cupiditatis ⁊ auaritie: tñ nullatenus ledunt:
sed [illegible] ipsos bonos ⁊ synceros seruãtes / innocẽter viue
[illegible] comprobant. ¶ Hic dicitur qd̃ cum populus pro-
pter mortem Chore / Dathan ⁊ Abiron ⁊ suorum / vel-
let Moysen ⁊ Aaron lapidare: statim apparuit glo-
ria domini: que ipsos fugientes ad tabernaculum /
cooperuit ⁊ protexit: populum vero murmurantem ⁊
ad seditionẽ mouentem: ira dei puniuit: ipsosq̃ incen
dium mox inuasit. Simile ponitur supra: vbi cũ popu-
lus vellet lapidare moysen: apparuit gloria dñi: que
populũ terruit / ⁊ moysen de manibus populi libera
uit. ¶ Istud etiam allega: ꝙ tũc summa apparet dei
benignitas: quando magis instat periculũ ⁊ necessi-
tas: tuncq̃ magis solet auxiliari: quando videt bo-
nos ab impijs molestari. Solet enim quandoq̃ in ip
so actu persecutionis bonos protegere: ⁊ malos incẽ
dio tribulatione ⁊ infortunio molestare. Unde Apo-
stolus. facit cũ tentatione prouentũ. Quod scꝫ in pas
sionibus martyrum comprobatur pluries accidisse.
Unde dicit. Iustus de angustia liberabit: ⁊ tradetur
impius pro eo. ¶ Cum populus combureret: ⁊ incen
dium pateretur: pro eo qd̃ contra Moysen murmura-
uerit: Aaron ex precepto Moysi ad locum incendij
occurrit: ⁊ stans inter mortuos ⁊ viuentes: thymia-
ma deo obtulit: orans pro populo: incendium dimi
nuit ⁊ extinxit. ¶ Sic vero quando incendium vitio-
rum vel tribulationum vastat populum subditorum:
statim debet adesse aaron id est prelatus vel ecclesia-
sticorum populus: qui pro certo debet contra huius-
modi incendium concurrere: ⁊ sic inter mortuos ⁊ vi-
uentes id est inter peccatores ⁊ iustos medium pone-
re scilicet mortuos possit ad gratiam resuscitare:
viuentes vero id est iustos ne tali incendio pereant libe
rare. Debet ergo thymiama orationis pro populo do
mino offerre: ⁊ sic poterit vitiorum vel infortuniorum
incendium superare. Et sic de bonis prelatis po-
test dici illud Apostoli. Obturauerunt ora leo-
num: extinxerunt impetum ignis: effugauerunt
gladii aciem.

¶ Capitulũ decimumseptimum Textus
Et locutus est dominus ad moysen dicens
Loquere ad filios [illegible] Mora. Ca. XIIII

Volens dominus sacerdotium Aaron con-
firmare: et murmur populi sedare: et
volens ostendere ipsum Aaron specialis-
simum electum suum esse. Precepit quod
singulas virgas aridas singule tribus cum super-
scriptione singulorum nominum tribuum in taber-
naculum ponerent: Aaron autem suam virgam siccã
cum inscriptione ꝓprij nominis sue tribus poneret
cum eisdem. Cunq̃ omnes ille virge coraꝫ domino ꝑ
noctem fuissent dimisse / ⁊ in crastinũ producte: inuen
ta est virga aaron germinasse: necnõ frondes ⁊ flores
⁊ fruct⁹. s. amygdala ꝓtulisse. Quo signo sacerdotiuꝫ
aaron fuit a domino confirmatum. Uirga quoq̃ sic-
ca que floruit / est in tabernaculo et in arca ad perpe-
tuum monimentum reposita. ¶ Sic vero si tu vis sci- Moralitas.
re qui sacerdotes. i. superiores et prelati debent esse a
deo preelecti: respice virgas eorum. i. iustitiam vel iu-
risditiones quibus regunt pplm: ⁊ ille cuius virga. i.
iustitia erit arida sine humore carnalis affectionis: re
cta sine curuitate vel declinatione ꝑsonalis acceptio-
nis: germinans per bonam cogitationem / frondẽs ꝑ
latam dilectionem / florens per bonaꝫ conuersationẽ /
fructificans per bonaꝫ operationem. Talis pro certo
erit aaron dei electus. i. prelatus iustus et bonus / di-
gnus / sufficiens ⁊ acceptus. Alij vero quoruꝫ virga seu
iuridica iustitia remanet sicca: ⁊ a germine / frõde / flo-
re / fructu predictis sterilis ⁊ vacua: digni sũt repudia-
ri a sacerdotio prelatione ⁊ promotione vel officio re-
tropelli: ⁊ sic poterit illis dici illud: Uirga equitatis ps. 44. a.
virga regni tui ⁊c. Et dic ꝙ aaron interpretatur mõs heb. 1. b.
fortis: ad denotandum ꝙ prelatus qui tali virga iu-
dicat / est vt communiter mons. i. altus ⁊ honoratus:
⁊ fortis. i. solidus ⁊ confirmatus: qr scꝫ tales quorũ iu-
stitia talis est / vt ꝓmissi sunt apud hoies alti ⁊ hono-
rati ⁊ i statu suo timere debet / qui scit ⁊ vult iustitiã ex- h
ercere / ⁊ virgã floridam ⁊ fructiferaꝫ domino pñtare.
Uñ dicitur: facte sunt ex eo virge solide sceptrum do- eze. 19. c
minantum. ¶ Uel dic quod Aaron significat pplm Aliter
iudaicum. Uirga sicca significat virginem benedictã
Mariam / ab omni humore carnalis voluptatis pe-
nitus alienaꝫ. Ista ergo sicca germinauit / floruit / frõ-
duit / fructificauit. i. virgo ꝯcepit / peperit ⁊ generauit
illum qui est germen grẽ / fons leticie / flos mundicie /
fructus iustitie. i. dei filium benedictum christũ. Chri-
stus amygdalum potest dici: qui est fructus medici-
nalis: pro eo ꝙ iste mundum sanat ⁊ redimit a morbo
peccati ⁊ nequitie. Et breuiter alijs virgis / id est alijs
virginib⁹ siccis ⁊ sterilibus manentibus: ista sola flo
ruit / ⁊ sine semine viri deũ ⁊ hominem parturiuit. Uñ
dicitur: Egredietur virga de radice Iesse / et flos de esa. 11. a.
radice eius ascendet / ⁊ requiescet super eum spiritus
domini. Ista enim ad literam fuit de radice. i. de ge-
nere iesse / qui fuit pater dauid. et de radice. i. de cor-
pore huius virge ascẽdit flos iustitie dei filius: super
quem requieuit spiritussanctus. ¶ Aduerte hic si vis
quod dixit dominus Moysi. Illius quẽ elegero ger-
minabit virga ⁊ tamen ipse plus reddidit q̃ promisit
quia scilicet virga illa non solum germinauit / immo
frõduit / floruit ⁊ fructificauit: ad denotandum quod
deus superabundantius premiat quam promittit: si-
cut apparuit in Salomone: qui solum petebat sapi- 3. re. 3. b
entiam: sed dominus non solum sapientiam / immo
etiaꝫ diuitias et gl'iaꝫ sibi dedit. Unde dicitur / ꝙ ipse A
dat oibus affluẽter / et nõ iproperat. ¶ Uel dic ꝙ exẽ- Iac. 1. a
plo eius q̃libet vir ꝑfectus plus debet facere q̃ ꝓmit- Aliter
tere: et abundãti⁹ bñfacere q̃ ausus fuit dicere vl' as-
serere. Quod est cõtra multos / qui multa ꝓmittunt Ecci. 20 b.
⁊ pauca reddunt: de q̃bus dicit Exigua dabit / et mul-
ta improperabit. Et alibi: Ubi verba sũt plurima / ibi prouer. 14. c.
frequenter egestas.

¶ Capitulum decimũoctauum Textus: Di
xit dominus ad Aaron. Tu et filij tui et do
mus patris tui. Moralitatũ Capitulũ. XV.

Historia D Ictum est Aaron: Tu et filij tui custodite sa
cerdotiū vestrū: et oīa que ad cultum alta-
ris pertinēt/sacerdotes illud ministrabunt
Si quis extraneus accesserit / occidet. Po-
nitur etiam hic/ꝙ leuite debebāt habere decimas de
omnibus bonis filiorum israel. Ipsi vero leuite de deci-
mis pceptis debebant pcipere decimam partē/et dare
sacerdotibus: nihilqꝫ debebant hereditatis habere
Moralitas. in pplo/decimarū oblatiōe cōtenti. ¶ Sic vero sacer
dotes.i. sacri duces/scꝫ boni et sancti viri: debent cir
ca altare dñi scilicꝫ i officijs ecclesiasticis ministrare:
nullusqꝫ extraneus/id est nullus peccator/simoniac9
vel indignus se debet ad hoc ingerere quoquo modo
Leuite etiā ꝛ clerici et religiosi nō debent mundanas
hereditates et opes querere: sed decimarū oblatione
idest suorum puentuum ecclesiasticorū perceptione
B debent contenti esse: ꝛ adhuc de illis debent suis sa-
cerdotibus.i. suis maioribus / primitias.i. subuenti-
ones ꝛ seruitia debita ministrare: quod tamē est con-
tra multos ambitiosos clericos: quibus decime/id ē
beneficia ecclesiastica nō sufficiunt immo tēporales
dignitates/regiaqꝫ officia ambiunt atqꝫ cupiunt: et
Nu.z.e. terrenas possessiōes p se ꝛ suis accumulant et acqrūt.
Cōtra quos dicit: Contēti estote stipēdijs vestris. Et
hic dicit etiā sic. In terra eorum/scꝫ secularium/nihil
possidebitis: nec habebitis: partem inter eos. Ego
Eo.ca.d enim hereditas vestra sum in medio filiorum israel. ¶ Hic
dicitur ꝙ oīa que offerebātur dño vel ministris eius
siue essent decime siue donaria/debebant esse optima
Moralitas. electa deo. Et debebant meliora dare/ꝛ nō egregia et
pinguia reseruare. ¶ Quod tamen est contra illos/q
deo et religioni dant filios deformes/fatuos et pter
nos. Dic etiam contra illos qui deteriores fructus p
decima soluunt deteriorē denariū offerūt: et de vesti-
bus ac victualibus deteriora pauperibus pro christo
tribuūt: et quicquid est egregiū vel electū/sibi retinēt
Mal.1.d et assumunt. Debent tñ isti attendere illud Malach.
Maledict9 qui habet in grege suo masculū: ꝛ offert
domino debile.

¶ Capitulum decimumnonum Textus. Locutusqꝫ est domin9 ad moysen ꝛ Aaron dicens: Ista est religio Moralitatum. Capitulum. XVI.

Historia. H Ic ponitur ꝛ replicat de sacrificio vacce ru
fe: sed de hoc vide Leui.xvi. Hic vero atten-
de vnum mirabile. Dicit enim hic/ꝙ de cine-
ribus vacce cōbuste fiebat aq̄ expiationis:
ex qua scꝫ omnes immūdi purificabant: et cum tali
aqua mundare immūdos a domino iubebat. Verūta
men sic fiebat/ꝙ vir mundus q carnes comburi facie
bat: ꝛ ille q collectos ꝛ mūdificatiuos cineres in loco
mūdo reponebat: vel qui imundū aqua mundificati
ua aspergendo mūdabat/immundus fiebat: et rē mū
dā ꝛ mundificantē tangēdo/et i mundo mūdiciā dā
Allegoria do etiā imundiciā cōtrahebat. Propter qd vt mund9
fieret/in vespere saluabatur. ¶ Per cineres mūdifica
tiuos/q erāt de cineribus vitule combuste/intelligo
mysterium passionis christi/vel altaris sacramentū/
vel alia sacramenta: que mixta cum aqua lachrima-
rum mundant immūdos.i. de peccatoribus faciunt
iustos. Cinis enim remanet post conbustionem: Sic et
memoria post passionem ꝛ sacramentum eucharistie/
et alia sacramenta post christi mortem et resurrectio-
nem. Igitur illi q tractāt illos cineres.i. sacramenta
ecclesie: et q istis mediantibus immundos et peccato
res mūdificāt: q vitulā cōburunt.i. qui christi cōbu-
stionē ꝛ passionē considerant: ꝛ q cineres istos cum
aqua sacre scripture ꝛ doctrine in alios aspergunt et
pdicāt: ꝛ imūdi efficiunt ad tactū mūdicie quā mini-
strant/indignos ꝛ immūdos se putant: quicūqꝫ ꝙ
mūdus ꝛ sanctus sacramēta ecclesie administrat: seu
qui onus mundificādi alios in cōfessione portat: seu
qui sacrā scientiā alijs pdicat: et inde aspergit alios
atqꝫ rigat: proculdubio in sua exercitatione debet im D
mūdiciā cōtrahere/inqꝫtū scꝫ se nō digne administrasse
semp debet credere ꝛ timere: ꝛ ideo p imūdicia.i. pro
tali indignitate se debet p confessionē abstergere ꝛ la Lu.17.c.
uare. Vñ: Cū oīa bene feceritis/dicite: serui inutiles Aliter.
sumus. ¶ Vel dic contra malos sacerdotes: qui dum
alios predicādo et sacramenta ministrādo mundifi-
cāt a peccatis/ipsi immūdi peccatores efficiūt/inqꝫtū
scꝫ indigne suū ministeriū exequūtur. Constat enim qd
multi simplices ex simplicitate sua mūdi ꝛ boni sunt
qui tamen si cineres tangere/id est sacramēta ecclesie
ministrare presumpserint: vel officiū ecclesiasticū/et
potissime officiū prelature cum ad hoc indigni sunt/
immundi ꝛ peccatores fiunt: ꝛ sic fit ꝙ ille qui in mi-
noribus erat mūdus/dū ad maiora vehit/fit immun- Eo.ca.b
dus. Allega sicut vis. ¶ Hic dicitur ꝙ quicūqꝫ tan-
gebat mortuum/vel domū eius intrabat: vel aliquid
de domo sua tāgere psumebat/imūdus erat: et tertio
ꝛ septimo die abstergere se debebat. Qui enim tertio
die nō aspergebat/nunqꝫ in die septima mūdabatur. Moralitas
¶ Numerus ternarius significat fidē trinitatis. Se-
ptenarius vo numer9 significat septem sacramenta/
vel etiā septē vtutes/vel septē opa misericordie. Aqua
expiationis que habebat/significat penitētiā/ꝛ mor-
tis memoriā lachrymosam. Igit illud est/ꝙ illi q ex E
tactu mortui/id est ex cōsensu ꝛ opatiōe mortalis pec
cati efficiunt imūdi: nunqꝫ p aquā expiatiōis/id est p
penitentiā mūdant/nisi die tertio.i. in fide trinitatis
ꝛ in die septimo.i. septenario sacramētorum/virtutū et Ja.2.c.
operū ista expiatio ꝛ ablutio.i. mūdificatio pagatur. Hebre.
Nihil enim valꝫ ternari9 sine septenario ꝛ ecōuerso. Quia 11.a.
scꝫ nihil valꝫ ad salutē fides/nisi habeat opa: nec ēt sa Eodem
cramēta vel opa valēt aliqd sine fide. Vñ dicit: Fides cap.
sine opibus mortua est. Et apls: Sine fide impossibi
le est placere deo. ¶ Itē hic dicit sic: Vas ꝙ nō habue Tropologia.
rit operculū vel ligaturā desup. imūdū erat. ¶ Sic ve
re vas cordis reputat imūdū: qñ p custodiā vl chari-
tatē nō est ligatū/nec per timorē dñi coopertū/vel p ti-
morē dñi abscōditū vel velatū: ꝛ ideo illi q cor suū om
nibus manifestant: qui per iactantiam vel per vanā
gloriā/vel p iracundiā interiora sua dilatāt: et affe-
ctus suos cohibēt: nec moderant: immundi merito di Aliter
cēdi sunt. ¶ Vel dic etiā ꝙ vas istud significat os: qd
scꝫ p loquendi moderantiā nō fuerit ligatū: vel per
verecūdie reuerētiā nō fuerit coopertū. dici debet p cer-
to ꝙ est fetidum ꝛ imūdū. Os enim qd semper est ad lo-
quēdū apertū ꝛ deligatū: id ē a termino tēperātie solu
tū: necesse hꝫ esse in multis imūdū ꝛ dissolutū. Vñ dici Prouer-
tur: Sicut vrbs patēs ꝛ absqꝫ murorum ambitu: sic hō bi.25.d.
q nescit in loquēdo spiritū suum cohibere. Psal. Se Ps.5.d.
pulchrum patens est guttur eorum ꝛc.

¶ Capitulum vicesimum Textus: Veneruntqꝫ filij israel ꝛ omnis multitudo in desertum sin. Moralita. Ca. XVII.

Cum popu-

Moralitas

Cum popul9 venisset in cades/mortua est ibi maria: ⁊ defecit aqua ppl'o: et cōtra deū murmurauit. ¶ Cades interptatur cōmutata vl' mare tollens: et significat mundi ꝓsperitatem: que mare/id est mortis amaritudinē de mēte tollit: ⁊ faciliter mutat̃ ⁊ deperit. Maria interpretatur amara: que significat penitentiā/que per contritionē amaricat atq; rodit. Igit̃ istud est verū/qđ quādo homo venit ad cades/id est ad statū mundane et mutabilis ꝓsperitatis: ꝓ certo statim maria/id est penitentia sibi moritur: quia nunq̃ penitentie amaritudinē amplexat̃: ⁊ propter hoc aqua diuine gratie tunc deficit: propter qđ murmur ⁊ cōtentio sepe venit. Prosperitas eñ penitentiā interficit: ⁊ ꝑ mortē penitētie aq̃ gratie deficit: ⁊ ꝓpter eius defectū murmur et discordia in populo vel in mente nascitur atq; crescit. Et iđ de maria matre iesu dicitur/ꝙ in nuptijs vbi ipsa fuit aqua nō defuit: immo etiā in vinū mutata fuit ¶ Hic ponitur quomō aqua de petra ꝓducit̃/vt biberēt homines et iumenta: sed vide Exo. xvij. vbi simile ponit̃: quod ibi exposui. ¶ Popul9 israel volens transire ꝑ compendiū ad terrā ꝓmissionis: rogauit regē edom ꝙ ipsum ꝑ terrā suam transire ꝑmitteret: ꝓmittēs qđ per viā tritā/publicam ⁊ regiā ꝑgeret: nec ad dexterā nec ad sinistrā diuerteret: aquā de suis puteis nō biberet: agros ⁊ vineas nō itraret. Quod si de bonis terre sue accipere ipm aliquid ꝯtingeret/mox iustū p̃cium sibi daret. Rex aūt edom hec oīa denegauit: ⁊ dare transitū fratri suo israel noluit/sed ad preliandum contra eum se parauit. Propter quod Israel ab eo se diuertit: et per viā aliā magis longā ad terrā hierusalem ꝓperauit. ¶ Israel et edom/iacob et esau/ qui fuerūt fratres/pñt significare aīam et carnem: q̃ sicut fratres inuicē sunt cōiūcte. Isrl' eñ vidēs deum: edō aūt sanguine9 interptat̃: q2 sc3 anima pōt deū cognoscere caro v̄o ex sāguine dinoscit̃ viuere et cōstare. Cū ergo israel .i. aīa habeat ire ī terrā ꝓmissionis/id est in paradisum/vel etiā in ꝑfectionis statū: ⁊ necesse habeat ꝑ terrā fratris sui/sc3 corꝑis siue carnis transire valde timet ꝙ ab eo impediat̃: et ꝙ a carne a virtutū itinere retardet̃. Iste ergo israel/id est spūs. ꝑ viā recte penitentie/vel ꝑ viam publice misericordie vel elemosyne/ꝑ viā regiā iustitie ꝓponit ire. Aquas deliciarū nō ꝓponit bibere: ꝑ agros et vineas/id ē ꝑ extrema negocia nō intēdit icedere: nec ꝑ aliquā iniustitiā ꝓponit ad sinistrā seu ad dexterā declinare. Quod si aliquid de bonis ipsius terre: id est de mundi delicijs gustauerit: ꝓmittit satisfacere/⁊ ꝑ penitentiā emēdare Sed quid? Reuera iste Edom: id est caro cū populo suo: id est cū gula et vitijs carnalibus: talia pacta renuit: et israel: id est anime seu mēti contēplatiue transitum prestare contradicit: immo ad ei obuiandum se continue: preparat ⁊ premunit. Non transibis inquit per me: alioquin armatus occurram tibi. Inde ergo sepe fit: quod mens seu anima necesse habet aliam viam magis latam et cōmunem querere: et ipse

b edom .i. carnis impugnationes: a via compendij .i. a statu et vita perfectionis et abstinentie retroire. Iđ bene dicit Apostolus: quod caro concupiscit aduersus spiritum: et spiritus concupiscit aduersus carnē ¶ Hic precipit dominus quod Aaron vadat ad patres suos: et quod sanctis vestib9 denudetur: et ipsius filius eius Eleazar induatur in monte hor. Eleazar igitur a Moyse ducitur: et ibi sacris vestibus induitur: et summus sacerdos constituit̃. Aaron autem ibidē moritur/qui triginta diebus a populo deploratur

Moralitas

¶ Sic vere cū quis ad sacerdotiū sumēdus est: ⁊ loco patris/id est prelati substituēdus debet supciliū montis/id est mētis cōtēplationē ascēdere: vestes sacras/id est virtutes induere: ⁊ sic mediāte moyse/id est adiuuāte diuina lege digne poterit sacerdotiū ⁊ ecclesiasticū gradū seu officiū obtinere. Hor eñ iterptat̃ lumē seu mōs: q2 ꝓ certo iste lumen cōtemplatiōis ⁊ montē ꝑfectionis ascēdit/qui digne aaron/id est sācto p̃lato vel epo p̃decessori succedere q̃rit. Bñ ergo dicit̃: Circunda tibi decorē ⁊ in sublimi erigere: ⁊ esto glorios9: ⁊ speciosis induere vestib9. Aaron mortuus est/⁊ ꝑ triginta dies est a populo deploratus. Sic ⁊ nos in religione terrena ꝓ mortuis facim9: ⁊ ꝑ triginta dies missas ꝓ mortuis facimus: ⁊ decantamus. iob 40. b.

¶ Capitulum vicesimumprimum Textus: Quod cum audisset chananeus rex Arad qui habitabat ad meridiem: venisse scilicet per israel exploratorum viam. Moralitatuz Capitulum. XVIII.

A Hystoria

Populum circūeuntem terram edom/cepit tedere itineris ⁊ laboris: dicebatq; moysi: Cur eduxisti nos de egypto/vt moreremur ī solitudine? Deest panis: nō est aq̃. Aīa nostra nauseat sup cibo isto leuissimo: sicut añ fecerat ille ppl's similem murmurationē/ dicēs: Quare nos ascēdere fecisti de egypto: ⁊ adduxisti in hūc locū pessimū qui seri nō pōt: q̃ nec ficū gignit/ nec vineas/nec malogranata: insup ⁊ aquā nō habet ad bibēdum. Igit̃ indignatus dñs/ꝓ murmure misit in populū ignitos serpentes: ad quoꝝ plagas mortesq; plurimoꝝ/venit populus ad moysen dicēs: Peccauimus: quapropter ꝓ ipsis sanandis precepit dñs fieri serpentē eneum/⁊ eū in palo suspendi: vt percussi a serpentib9 dū in istū serpentem aspicerent/sanarent̃. Sic ergo fiebat ꝙ illos quos aliq̃s serpēs viuus ⁊ venenosus mordebat/ serpēs innocuus mortu9 ⁊ ereus in palo suspens9/dū respiciebat̃ sanabat. ¶ Iste popul9 murmurās gen9 humanū designat: qui sc3 in solitudīe huius mūdi: qui reuera est locus pessimus: qui ꝑ p̃dicationem nō seritur: pane verbi nō reficitur: aqua gratie nō bibit̃: ficubus/malogranatis .i. bonis spūalib9 ⁊ virtutib9 non ditat̃: a principio nō cessauit cōtra dñm murmurare/ ⁊ eidem ꝑ mala opera repugnare. Quapropt̃ ignitis serpentibus .i. a demonibus ⁊ vitijs ipsum ꝑmisit dominus ꝑcuti: qui nō cessauerūt eos ab Adam vsq; ad christū miserabiliter mordere/⁊ spūaliter necare: tamē ꝓpter plagas tribulationū et vitiorum/cum antiqui populares plangerent ⁊ clamarent voluit dominus ꝙ serpens eneus/id est Christ9: qui more eris p̃dicādo resonaret/in virginis vtero sicut in quadā fornace cōflaret̃: ⁊ ꝙ ꝑ moysen .i. per ppl'm iudaicū: ī palo/idest in cruce suspenderet̃/ etiā insuper moreret̃: et ꝙ percussi a serpētib9/ idest demonib9/ vitijs ⁊ tentationibus per aspectū ⁊ per fidē ipsius sanarent̃. Iste etiā serpēs mortuus/visus ⁊ credit9: humanū genus ab illis plagis sanauit: quib9 antiqu9 serpens/id est lucifer/in ꝑsona Ade totū genus humanū lethaliter vulnerauit. Et quod loquēdo moraliter quotidie efficitur/ꝙ illi qui ab ignitis serpētib9/sc3 a mundo/carne ⁊ a diabolo igne triplicis cōcupiscentie inflāmant̃/si serpētem in palo pendentē/id est Christū ⁊ eius humanitatem

Nume. 20. a.

Allegoria.

B

in cruce morientem/per compassionem ⁊ deuotionem
He.12.a aspiciūt:sani et liberi statim fiunt.Ideo Apostolꝰ mo
net nos ad hunc aspectū dicens:Aspicientes in aucto
rē fidei et cōsummatorē Iesuz:qui ꝓposito sibi gau=
dio sustinuit crucē/confusione contempta.Cōsidera=
te eū ⁊c.¶Sicut hic innuitur:filijs israel terram edō
circūeuntibus iuxta terminos Moab duo mirabilia
contigerunt.Unū de flumine seu torrēte zareth/qui
ante eos est siccatus:et sicut mare rubrū coram eunti=
bus est diuisus.Aliud iuxta arnon de ꝗbusdā rupibꝰ
et scopulis/qui ad coruz aduētū gestierūt:et signū leti
cie dātes/seipsos inclinauerūt/trāseeūdi spatiū ꝓbue
rūt:⁊ ideo ſm scolasticā historiam/et ſm iudeos hic
C dicitur:scopuli torrentiuz.Et in Ps.dicitur.Mōtes
ps.113.a exultauerūt vt arites:et colles sicut agni ouiū ¶Ista
Moralitas possunt exponi mystice:⁊ dici quod filij Israel signi=
ficant religiosos:qui scilicet per solitudinem religio=
nis circūeundo terram edom.i.mundū:properāt ad
terram future promissionis.Sed ꝓ certo isti duo in=
uenerunt nocumenta:scilicet fluuiū zareth/qui signi
ficat carnis fragilitatem:⁊ montes arnon /qui signi=
ficant penitentie difficultatem.Et reuera ista duo so=
lent nos a progressu bonoruz operuz impedire:scilicz
fragilitas/et voluptatis fluxibilitas ex parte nostra/
et asperitas ⁊ difficultas ex parte rei.Sed quid?Pro
certo si fuerimus veri filij israel.i.veri cōtemplatiui
et iusti:ista duo impedimēta tollentur:qꝛ scilicet flu=
uius nostre fragilitatis siccabitur ⁊ solidabitur.Sco
pulus vero asperitatis et difficultatis nobis gestiet ⁊
letabitur:⁊ facilis ⁊ meabilis efficietur:qꝛ reuera bo
ni inueniunt in solitudine religionis et penitentie dif
Matt. 11.d. ficilia esse leuia/⁊ facilia esse fortissima.Unde dicitur
Iugum enim meuz suaue est et onus meū leue.

¶Capitulum vicesimumsecundū Textus: Profectiqꝫ ⁊ castrametati sunt in cāpestribꝰ moab.Moralitatū.Capi XIX

Historia Hic ponitur de morte Og ⁊ Seō regis amor
reoruz.sed nihil ibi notabile iudicaui.Ui=
dēs Balach rex Moab /quō victi ⁊ destru
cti fuerūt amorrei /timuit ppl'm israel:⁊ iō
ꝓ maledicēdo sibi Balaam ariolūz adiuit.Dū ergo
Balaā ad balach ꝓperat:spe munerū(vt dicūt aliꝗ)
et contra dei voluntatem predictuz populuz maledi=
cere proponeret:occurrit sibi angelus in via euagina
to gladio contra eum.Quem videns asina/diuertit
ab itinere:et fuste cesa angelo cum gladio occurrente
et in stricto quodam loco qō declinare nequibat assi=
stente:tantuz adhesit parieti/qō pedem sedentis attri
uit.Asina vero angelū cum gladio videbat:ipse vero
Balaaz non videbat angeluz.Incepit ergo asina lo
qui:aperuit enim dominus os illius/ ⁊ cepit prophe
taz reprehendere:⁊ de hoc quod ipsam fuste percus=
serat vituperare:Quare me percutis ecce iam tertio?
Extunc etiaz dominus oculos prophete aperuit/⁊an
geluz cum gladio vidit.Qui viam ipsius reprehēdit
⁊ ne populuz domini maledicerет/imperauit.¶Ista
Allegoria. allegorice possunt dici de iudeis et gentilibus.Ba=
laam enim propheta potest significare iudeos/qui
legem et prophetas habuerunt.Asina vero significat
gentiles:ꝗ bestialiter ⁊ brutaliter vixerūt.Angelꝰ si=
gnificat christū vel etiā eiꝰ fidez:ꝗ gladiuz sue seueri
tatis et iustitie secum portat.Ista ergo est veritas/ꝙ

asina prius vidit angelum quaz ꝓpheta.i.gētiles pri=
mo crediderūt christo:⁊ ipm citius ꝑ fidē viderūt ꝙ̄
iudei:quia scz gentiles ipm ꝑ fidem viderūt:⁊ iudei
in perfidia remanserūt:qui prius erāt bestiales ⁊ ceci
fuerunt illuminati:et illi qui priꝰ clare viderant/sunt
excecati:iuxta illud quod dicit:Ego in hunc mūdum Jo.9.g
veni/vt qui non vidēt videāt:et ꝗ vidēt/ceci fiāt.In fi
ne tū balaam angelū videt:qꝛ iudaicꝰ ppl's finaliter E
ꝯuertetur/⁊ credet in Christū:⁊ eius fidem ꝑcipiet et Esa.60.
cognoscet.Uñ Esa.Tūc videbis ⁊ afflues.¶Uel dic a.
ꝙ Balaā ꝓpheta/qui interpretat turbās eos/vel de= Tropologia
uorās populū/sine substātia eorū:significat mūdi su=
periores/id est ꝑlatos principes/⁊ etiam clericos vel
diuites:quia scz isti licet sint ꝓphete/id est sapiētes et
sciētifici respectu alioꝝ:ipsi tū ꝑ discordias populuz
turbant:Patet de aduocatis/ꝗ nutriūt oēs lites:pro
pter rapinas ppl'm deuorant:et tamen sine substantia
eorū sunt finaliter:inquātum scz tales rapinarū diui=
tie nunꝙ̄ diu apud eos perseuerāt:sicut patet tales vt
cōmuniter sunt pauperes:aduocati vero ⁊ alij fraudu
lenti/ꝗꝙ̄ de substātia populi sint diuites:tamē apud Prouer.
heredes eorū minime diu restant.Quia ſm Prouer. 11.d.
Alij cōgregāt nō sua:⁊ semper in egestate sunt.Asina
vo potest populum subditū/bestialem ⁊ simplicem si
gnificare:quam scz Balaā/id est superiores nō cessāt
equitare cōtemnere ⁊ calcare.Igit dico/ꝙ asina ho=
die melius videret angelum ꝙ̄ ꝓpheta:qꝛ ꝓ certo ho
die inferiores ⁊ subditi melius vident deū/et melius
cōsyderant gladiū sue sentētie/ꝙ̄ ipsi sui equitatores:
id est ꝙ̄ clerici/ꝓphete ⁊ religiosi/principes et ꝗcūqꝫ
superiores.Gladius eñ diuine sentētie hodie ꝑterꝙ̄
a simplicibus nō timet ⁊ angelus testamēti Christus
ab ipsis/nō a mūdi sapientibus ⁊ potentibꝰ cōtēplat.
Unde Esa.Non videbo dominū deū in terra viuētiū.
Asine ergo/id est simplices per aspectū gladij diuine Esa.38.
sententie:quādo scz in arto loco mortis iter parietes b.
finalis necessitatis/a quo declinare nō possunt:Chri= f
stum cū gladio expectare cōminantē conspiciūt:a ma
la via iniustitie diuertūt:verberari tribulationibꝰ ci
tius se ꝑmittūt ꝙ̄ peccare:iuxta illud Iob:Fugite er= Job.19
go a facie gladij:quoniā vltor iniꝗtatū gladius est:⁊ d.
scito te esse iudiciū.Mali vero ꝓphete id est mali cle=
rici et superiores:quia deū nō vident neqꝫ cogitāt:au
dacter contra ipsum peccādo properāt:⁊ gladiuz sue
sentētie nō formidāt.Sic ergo fit ꝙ asine ꝓphetas re
prehēdunt/dū simplices meliꝰ ꝙ̄ literati:laici melius
ꝙ̄ clerici:subditi melius ꝙ̄ prelati operāt ⁊ viuūt.Uñ
isti hodie contra naturam loqui/deum laudando vi=
dentur/vbi maiores tacere noscuntur.Unde de beato
Antonio legitur:ꝙ cuz per deserta videre Paulū per
geret:⁊ homuntionez secū loquacē reppisset/ dixisse
fertur.Ue tibi alexandria:qꝛ bestie christū loquūtur:
hoies vero ipm ignorāt.¶Uel si vis dic ꝙ si homo Aliter
ducit asinā suā/id est aliquē familiarē vel subditū ad
aliquod malū opus/scz ad maledicenduz populo do
mini/scz ad pauperes molestandū:si videt angelū cū
gladio/id est Christum cum sua dura sententia cōtra
se stare:⁊ viā illaz seu opus illud angelo/id est deo dis
plicere cognoscat sibi rebellē ⁊ contrariū esse deū sta=
tim debz a tali itinere vl' opere resilire,nec ꝓpter domi
ni sui minas aut penas' debet vltra procedere:immo
debet pedem/id est affectum ⁊ volūtatem dñi sui atte= G
rere et affricare:et eidem potius displicere/dicens il= Actuū.
lud:Obedire oportet deo magis quam hominibus. 5.c.

Aliter. ¶Vel dic ꝙ asina significat hoiez humilē ⁊ patiētē: q̄
licet habeat sustinere a superiore: tamē cū nimis ꝓuo=
catur: et ꝑ iniurias a sessore suo/id est a supiore vel pre
lato plus debito stimulat̄: nō est miruz si eius patiētia
dirumpat̄: et si contra dn̄m suuz murmuret et loquat̄.
Subditi em̄ ꝙꝙ patientes: non tamen possunt semꝑ
iniurias superiorū tolerare: imo qn̄ nimis cōuiciant/
necesse habēt contra eos reclamare. Quare inquit me
Iob.6. percutis ecce iā tertio? Vn̄ isti dicunt illud Iob: Que
est em̄ fortitudo mea vt sustineā? aut quis finis meus
vt patiens agam? Nec em̄ fortitudo mea vt fortitudo
lapidis: nec caro mea enea est. ¶Vel si vis dic morali
Aliter ter ꝙ balaaz est voluntas/q̄ est potentia libera/⁊ tn̄ ce
ca. Asina vo est potētia cognitiua/et tamē subdita et
serua. Que scz vidēs ꝙ angelus.i. de⁹/gladio infirmi
tatuz vel infortuniorū ipsam persequit̄: ipsam vexat: ⁊
ad mūdi ꝓspera pertrāsire deprehendit Balaā/id est
voluntatē ad istum gladiuz non attendentem/sed ad
suas ꝯcupiscentias ꝓperantē monet vt declinet a via
Ecc.1.a mala. Vn̄ dicit̄: Infirmitas grauis sobriam facit ani
mam ⁊c.

¶Capitulum vicesimumquintum Textus:
b Morabatur autem eo tpe israel in sethim.
Histo= Moralitatum Capi. XX.
ria.

Filijs israel existentibus in sethim: venerunt
in castra mulieres madianite seu filie moab
cū quib⁹ fornicatus est ppl's: ⁊ vocauerunt
eos ad sacrificia sua: ⁊ adorauerunt etiā de=
os suos: ꝓpter qđ iratus dn̄s/p̄cepit qđ quilibet fra=
trē suū occideret/et idolatriaz vindicaret. Principes
etiā populi q̄ populū nō punierant/precepit dn̄s sus=
Mora pendi/et ꝯtra solē in patibulis poni. ¶Allega exem=
litas plariter si vis/ꝙ vnū pctm̄ ad aliud trahit. Mala em̄
societas ⁊ cohabitatio maloꝝ/vitiorum est occasio.
Luxuria enim traxit istos ad fornicationē/fornicatio
ad idolatriā: idolatria vero traxit ad mortē. Quia ſm
Grego. Pctm̄ quod ꝑ penitentiā nō diluit̄/mox suo
Aliter. pōdere ad aliud trahit. ¶Vel allegari pōt ꝯtra prela=
tos/principes siue iudices negligētes: q̄ reuera si po=
pulū nō puniūt cum delinquit: ⁊ peccare ipsum nō im
pedit qn̄ posset/in inferno suspendi merent̄: ibi ad so
Aliter lem/id est ad ardorem perpetuū exponētur. ¶Vel pōt
illud allegari: ꝙ vbi de fide agit̄/quilibet zelare iube
tur: intantū ꝙ nulli parenti vel amico parcere tūc te=
Deute. netur. Amicus em̄ amicū/et frater fratrē debet occide
13.b. re: quando videt eū in deuz impie agere: et per idola=
triaz vel heresim sibi in via moꝝ ⁊ fidei obuiare. Vn̄
Deut. Si tibi persuaserit frater tuus vt seruias dijs
alienis nō acquiescas ei: sed statim iterficias eū. Que
Eodem tamē itelligo cū iudicis autoritate/vel qn̄ est belluz cō
capi. b. mune ꝯtra hereticos vel infideles. ¶Hic ponitur de
illo filio israel/qui corā moyse ⁊ alijs tabernaculū in
A grediens/vna cum meretrice cohabitauit. Quem phi
nees subsecutus gladio confodit: et ideo sacerdotiuz
sempiternum a deo sibi pollicituz est. ¶Quod vtiqꝫ
ad hoc allegari pōt/qđ viri christiani ⁊ fideles/⁊ ma=
Mora xime ecclesiastici et sacerdotes: pro fide et moribus de
litas bent zelare: et publice fornicantes/vel quoslibet scāda
lum publice delinquentes debent redaguere et puni=
re. Et sic pro certo poterunt sacerdotium perpetuum/
Ps.109 idest honorem eternum: et hoc in alio seculo posside
b. re. Psal. Tu es sacerdos in eternum secundum ordi=
nem melchisedech. Nihil em̄ ita perpetuat sacerdotia
.i. dignitates ecclesiasticas ⁊ mundanas sicut zelus
iustitie et fidei cum habētur. Zelo ergo istius fuit do=
minus placatus/⁊ populus ab vlteriori plaga libera
tus: q̄r reuera zelus ⁊ iustitia etiaz malos punit. Psal.
Stetit phinces et placauit: et cessauit quassatio ⁊c. ps.105.
c.

¶Capitulum vicesimumseptimum. Tex=
tus: Accesserūt autē filie salphaad. Morali=
tatum Capi. XXI.

Salphaad mortu⁹ est in deserto: ⁊ cum nō ha
beret filios qui sibi possent succedere: p̄cepit Histo=
dominus quod filie sue succederent loco ei⁹. ria
Unde etiam legem super hoc dominus pro=
mulgauit dicens: ꝙ homo cum mortuus fuerit absqꝫ Mora=
filio/ad filiam transibit successio. ¶Filij significant litas.
viros perfectos: femine significant imperfectos. Igi
tur quando pater/idest aliquis prelatus moritur: tūc
si habet aliquem filium.i. aliquem subditũ perfectū
prouidum ⁊ discretuz hereditas sua/idest prelatio vel
dignitas/debet sibi distribui et concedi: ⁊ ad illam dz B
talis eligi ⁊ assumi. Verumtamen si talis filius: idest
talis perfectus deficiat: tunc necessariuz est quod in
hereditate vel prelatura: filia: idest subditus simplex
et imperfectus succedat. Melius est enim filiaz: idest
minus sufficientem: imperfectum seu simplicem elige
re: ꝙꝫ hereditatem ecclesie: beneficij vel officij sine gu
bernatore diu dimittere. Quod tamen est cōtra illos
q̄ hereditates ecclesiasticas etiā viris: id est pfectis
et sufficientibus committere nolunt: sed ipsas vacan=
tes diuturnis temporibus permittunt. Quod est etiā
contra illos: qui dato ꝙ filios: idest viros sufficien=
tes perfectos habeant: feminas tamen: idest ignorā=
tes et imperfectos: scilicet nepotes suos ⁊ amicos pro
mouent et exaltant: et hereditatem que debebatur nō
filiabus sed filijs: eis donant: cum tamen scriptum mat.15.
sit: quod non est bonuz dare panez filiorum canibus c.
ad manducandū. ¶Vel dic quod sic in bonis magis Aliter.
debz eligi mulier: dū tamē sit filia/ꝙꝫ quicūqꝫ mascu=
lus alienus. Sic vere in beneficijs ecclesie quandoqꝫ
debet mulier/id est minus perfectus eligi: dum tamē
sit filius ecclesie/idest de diocesi vel patria: quam ma
sculus/id est quicunqꝫ magis perfectus de alia gen=
te natus. ¶Vel ista possunt allegari/quod nullus po Aliter.
test esse ita mirabilis persona/que a bonis paternis
debz exheredari ⁊c. Aduerte hic quod Moyses in om
nibus arduis causis ꝯsulebat dn̄m sicut patz hic de suc
cessiōe istarū filiaꝝ/de blasphemo/⁊ supra de colligē= Leuiti.
te ligna ⁊c. In quo notari pōt/ꝙ iudex vel p̄latus in 24.c.
omni facto arduo dz ad deum mentaliter recurrere: et C
sibi ante omnia negocium cōmendare: et sic poterit
tutius iudicare. ¶Moysi morituro dictum fuit a do
mino/ꝙ mōtē altum ascēderet: et ꝙ terrā ꝓmissionis
ꝯtemplaretur ⁊ cerneret: ꝙqꝫ loco suo. Iosue filium
nun ducem popl'i substitueret: ⁊ quod ad patres suos
relicto corpore trāsmearet. ¶Sic vere prelat⁹ vel vir Anago
iustus/in monte/scz impfectionis statu moritur: inꝙꝫ gia.
tum a valle/id est a populi morib⁹ segregat̄. Moritu
rus tamen summe debet terram promissionis paradi
si contemplari et respicere: et eam totis nisibus affe=
ctare: de substituendo etiaz Iosue: id est bono succes=
sori: si sit sibi possibile debet curare: et pro hoc domi=
num exorare: dicēdo cum isto Moyse illud quod di=
citur: Prouideat dominus deus spirituum omnis Eodez
carnis hominez: qui sit suꝑ multitudinē hanc: vt pos cap.c.
sit exire ⁊ intrare ante eos. ¶Item aduerte hic: ꝙ q̄r
Moyses et aaron in dn̄m peccauerūt ad aquas ꝯtra=

dictionis/inquantum ipsum sanctificare coram po-
pulo noluerunt: ideo ne intrarẽt terram promissiõis
et ne inducerent illuc populũ/ condemnati fuerunt.
Josue ergo qui nõ peccauerat/electus fuit/et ibi po-
Allego- pulum introduxit. ¶ Dic si vis allegorice: ꝙ Moy-
ria ses ⁊ aaron significãt veterem legem/vel generaliter
omnes patres veteres. Josue vero qui interpretatur sal
uator/significat gratiam vel etiã christũ: quia pro
certo illi primi omnes peccatores fuerunt: et omnes
in dominum deliquerunt: ⁊ ideo populum dei in ter/
ram promissionis.i. in paradisum seu etiã in perfecti
onis statum intromittere nequiuerunt. Omnes enĩ
He.3.c. peccauerunt/et egẽt gratia dei. Apostolus. Nihil enĩ
He.7.c. ad perfectum adduxit lex. Necesse ergo fuit istos in
D deserto/id est in inferno remanere: quia propter Ade
peccatum ad terram paradisi nequiuerat penetrare.
Psal. Quibus iuraui in ira mea: si introibunt in re-
ps.94. quiem meam Quid ergo? Proculdubio necesse fuit
b. hominem innocentem/ scz iosue: saluatorẽ/id est chri
stum vel dei gratiam querere: qui populum posset in
paradisum intromittere/ seu introducere et saluare.
Christus enim/non moyses: gratia/non lex: nouitas/
non vetustas: ecclesia/non synagoga: nos introdu-
Ro.3.c. cit ad gloriam et ad vitam. Apostolus: Non ex ope-
ad Titũ ribus legis iustificabitur omnis caro. Et alibi: Justi-
3.b. ficati gratia ipsius heredes simus. ¶ Uel dic genera
Aliter liter/ qꝺ peccatores etiam sufficientes: et maxime illi
qui peccauerunt ad aquas contradictionis: vt discor
des/discoli ⁊ rebelles: non debẽt populi duces fieri ⁊
prelati/ domini vel rectores: sed potius Josue/id est
innocentes/prouidi et fideles. Apostolus: Talis dece
He.7.d. bat vt nobis esset pontifex sanctus/innocens ⁊ impol
lutus/segregatꝰ a peccatoribus/et excelsior celis fa-
ctus. Hic nota si vis/quod moyses non rogauit pro
aliquo in speciali/nec de cõsanguineis/nec amicis cu
rauit: sed in genere pro sufficienti successore rogauit.

¶ Capitulum vicesimumoctauum textus: Dixit quoqꝫ dominus ad moysen: Precipe filiis Israel. Capitulum vcesimũnonum Textus: Mensis etiam septimi prima dies venerabilis. Moralitatum Capi. XVII

IN. xxviii. ⁊. xxix. capitulis agitur generaliter de fe-
stis ⁊ sacrificiis eorundẽ/⁊ de libamẽtis. Cir-
ca quod nota: ꝙ scḋm ꝙ possumus colligere: do
E mino offerebatur de animalibꝰ/agnus/aries/vi
Hysto- tulꝰ/bos/hircus/vacca/capra agna/turtur/colũba/⁊
ria. passer. Itẽ de rebus nõ liquidis offerebant similã/pa-
nẽ thus sal. De rebus vero liqdis oleũ ⁊ vinũ. ¶ Reue
ra ista sacrificia pñt significare diuersas virtutes/que
sunt a nobis dño offerende. Debemus enĩ sibi offerre
Mora- agnũ.i. innocẽtiã: bouẽ qui tarde incedit/id est tẽperã
litas. tiam: hedũ q̃ libẽter ludit/id est bonã leticiã: hircũ et
caprã/quorũ pilꝰ pũgit.i. penitentiã: vaccã ⁊ agnũ/quo
rũ fimus sterilibus agris pficit/id ẽ elemosynã: vitu-
lum q̃ iugo se subiicit/ idest obediẽtiã: turturem q̃ est
auis casta/id est mũdiciã: colũbã q̃ est auis simplex.i.
modestiã Itẽ debemꝰ sibi offerre farinã/id est mũdã
cogitationẽ: panẽ/id ẽ eucharistie deuotionẽ: sal id ẽ
sapiẽtiã ⁊ discretionẽ: thus.i. charitatem ⁊ orationẽ:
oleũ.i. misericordiã ⁊ cõpassionẽ: vinũ id est spũalem
spem ⁊ ꝯsolationẽ. Et breuiter ista debẽt esse sacrificia
spũalia: qr sacrificiũ deo spiritus cõtribulatus: que a
deo sũt acceptabilia atqꝫ grata. Hõ enĩ de seipso facit
agnũ/bouẽ ⁊ arietẽ ⁊ silia: qñ ipse offert deo inocẽtiã/ ps.59.a
fortitudinẽ iustitiã/⁊ bõa spũalia. Ps. Sacrificiũ lau Anago-
dis honorificabit me. ¶ Uel dic ꝙ in paradiso dño gia.
offeruntur varie res/id est varia genera psonarũ/scilicet
agnus.i. homines innocẽtes: aries/id est hoĩes iustiti
am diligẽtes: vitulus.i. spũalibus gaudẽtes ⁊c. Dic
⁊ refer omnia ad psonas. ¶ Nota hic ꝙ apud iudeos F
erant septẽ solẽnitates legales: scz Sabbatum vbi/ab
operibꝰ cessabatur Neomenia/vbi pncipium mensis ⁊
noue lune principium celebrabatur. Et dicebatur a neo qꝺ
est noua/⁊ mene quod est luna/q̃si nouilunũ. Phase
id est pasca/in quo agnus pascalis comedebatur: ⁊ dici
tur phase.i. trãsitus dñi. Pentecostes/a die quinqua
gesima post pasca: dicta a pentecon quod est quĩquagin-
ta: in qua de frugibꝰ nouis primitie offerebantur. Festũ
clangoris in principio mẽsis septimi/in quo cum cor
nibus pecorũ buccinabatur. Festũ ppiciatiõis/decima
die mensis septimi: in quo vitula rufa cõcremabatur: et Allego
cinis eiꝰ p immũdis expiãdis ad totum annũ reser- ria.
uabatur. Et festum tabernaculorum/quintadecima
mẽsis huiꝰ/quo ppls septẽ diebꝰ in tabernaculis mo-
rabatur. Et aduerte/ꝙ ista septẽ festa suas rationes ha-
bebant. Nã celebrabatur sabbatũ/quia dominus reqe-
uerat. Neomenia/quia tũc mensis legalis incipiebat
Pasca/quia tũc ppls mare rubrũ transierat. Pẽthe-
costes/quia tunc scz die quinquagesima ab exitu de
egipto ppls legem acceperat. Festum clãgoris/qr ea
die Isaac liberatꝰ fuerat: ⁊ ideo cũ cornibꝰ arietinis
clangebant/ppter arietẽ quem pater loco eius immo
lauerat. Festum ppiciationis: quia ea die post vitulũ
conflatilẽ Moyses de monte descẽdens propiciatũ Mora-
eis dñm nunciauerat. Festũ tabernaculorũ/p eo quod litas.
ppls i deserto i tabernaculis habitauerat. ¶ Dic mo G
raliter loquendo/quod talia septem festa celebrant
spiritualiter fideles in ecclesia Et sic dicamus ꝙ sab-
batum celebramꝰ quãdo a malis opibus quiescimꝰ
et cessamus. Neomeniã/id est lune nouitatẽ colimꝰ:
cum nostrã conuersationẽ in bonis moribus inno-
uamus. Pasca facimꝰ cum de mundo ad religionem
de egipto in hierusalem: de peccato ad gratiam/de
amaro seculo ad celi amicitiam ptransimus. Pente-
costen celebramus/cum legẽ dei: scientiã ⁊ fidẽ acci-
pimus: cum primitias bonorum operum sibi damus
Festũ clangoris agimꝰ/cum deũ pura mente lauda-
mus: ⁊ cum de arietis imolatione ⁊ isaac liberatione:
id est de christi passione ⁊ resurrectione eidẽ gratias
agimus. Festũ ppiciationis recolimus: quãdo de ve-
nia impetrata per vacce rufe combustionem: id est per
christi passionem gaudemus. Festũ vero tabernaculo
rum pficimus: quãdo nos esse in hoc mũdo peregri-
nos ⁊ aduenas cogitamꝰ: ⁊ quãdo nos nõ habere hic
manentem ciuitatẽ cernimus: ⁊ ad futurã patriam
mẽtaliter properamus. Ista sunt ergo festa: q̃ nos de- Naũ.1.d.
bemꝰ spũaliter colere: ⁊ in templo cordis nostri men-
taliter celebrare. Unñ Naũ: Celebra iuda festiuitates Tre.1.b
tuas: redde altissimo vota tua Quis hodie lamẽtan- Tropo-
do posset dici illud Treñ. Obliuioni tradidit dominꝰ logia
in sion festiuitatem ⁊ sabbatũ. ¶ Uel dic ꝙ multi sũt notabi-
mali qui vidẽtur adhuc iudaizare: festa iudaica spũa lis
liter celebrare. Quidã enim celebrant sabbatum: ⁊ isti
sunt illi qui semp volunt quiescere/⁊ nullũ opus bo- ps.72.a.
num facere: nec sunt in aliquo labore. De quibꝰ dicit H
Psal. In labore hoĩm non sunt: ⁊ cũ hominibus nõ
flagelabuntur. Ideo tenuit eos superbia ⁊ cetera.
Alii sunt qui celebrãt neomeniam/id est nouam lunã

⁊ isti

⁊ isti sūt illi q̄ solēt nouitates diligere: nouos rit⁹: mo
res ⁊ statuta introducere noua ⁊ curiosa q̄rere: ⁊ semꝑ
aliq̄d nouitatis appetere: dicere vel facere. Unde di
cit: Nouorū demoniorū denūciator videtur esse. Aliꝫ
Act.17.d celebrāt festū pasche: quod interpretatꝛ trāsitus et sunt
illi q̄ instabilitatis vitio solēt laborare, nec vnq̄ in ali
quo ꝓposito ꝑsistere: sꝫ de bono ad malū: de malo ꝟo
ad deterius cōtinue ꝑtrāsire. Unū Hiere. Trāsierūt de
Hie.50. monte in colem: obliti sunt cubilis sui. Aliꝫ celebrāt fe
b. stū pētecostes: dictū a pēte quod est q̄nqꝫ: et isti sunt il
li q̄nqꝫ qui supfluis desiderijs obediunt: ⁊ q̄ legē car
nis suscipiūt: ⁊ primitias sue iuuentutis sibi luxuriā
do offerūt / dicētes illud Lu. Juga boū emi q̄nqꝫ. Aliꝫ
Lu.14.b celebrāt festum clāgoris: ⁊ isti sunt illi q̄ nō cessant tu
bicinare ⁊ clāgere: ⁊ cū canticis ⁊ cithara mūdi leticiā
frequētare: ⁊ tales sunt etiā preliatores ⁊ venatores / q̄
tubis ⁊ clamorib⁹ vtunt̄ ⁊c. Unū Job: Tenēt tympanū
Job.21. ⁊ citharā: et gaudent ad sonitum organi. Aliꝫ celebrāt
b. festum ꝓpiciationis: quod etiam dicitur festum affli
ctiōis ⁊ expiatiōis ⁊ isti sūt illi q̄ sperāt in fine peniteṙ / ⁊
dei misericordiā habere / ⁊ seipsos ꝑ penitētiā affligere
⁊ peccatoꝝ suoꝝ expiationē ⁊ veniā obtinere. Propter
quod nō cessant q̄diu viuūt peccare: dicētes quod sa
tis est de tēpore quo possint veniā impetrare: dicentes
illud Eccli. Misericordia domini magna: delictoꝝ
B meorum non recordabitur altissimus. Aliꝫ celebrant
Eccl.7. festum tabernaculorum: ⁊ isti sunt illi qui in nullo sta
b. tu vel beneficio figunt pedem: sicut sunt ambitiosi / q̄
scilicet in nullo officio vel beneficio quod habeant / li
mites gressuum ⁊ affectuum suorum firmāt: immo in
omni beneficio tanq̄ ꝑegrini / ⁊ etiā tanq̄ in taberna
culis habitāt: ⁊ semꝑ ad aliq̄d aliud ambiūt et anhe
lant. Unde dicit̄: Habitauerūt filij israel in taberna
2.Reg. culis. Ista sunt ergo festa mala maloꝝ q̄bus in hoc
7.b. mūdo tripudiāt ⁊ festiuant: de q̄bus dicit̄: Solenni
Esa.1.d. tates vestras odiuit aīa mea. Et iteꝝ: Neomeniaꝫ et
Ibidem sabbatū ⁊ festiuitates alias nō feraꝫ. Et alibi: Odiui ⁊
Amos. ꝓieci festiuitates vestras. Cuꝫ omni die deberet fieri
5.f. iuge sacrificiū. s. vn⁹ agn⁹ mane / ⁊ alius vespere cum li
bamentis suis: istud erat verum / quod in diebus festi
nis et solennibus plura et maiora fiebant sacrificia /
quam in diebus communib⁹. Sic vere licet omni die
debemus iuge sacrificium. i. iuge bonorum operum
exercitium facere: et mane et vespere. i. in iuuentute et
senectute agnum immaculatum. i. vitam puram ⁊ im
maculatam offerre: in diebus tamen festiuis debem⁹
pura ⁊ meliora sacrificia. i. opera bona ⁊ precipua exer
cere. In quātuꝫ enim festum est solenni⁹ debet sacrifi
cium bonorum operuꝫ esse maius. Unde Joan. Eme
Jo.13.e. ca que opus sunt ad diem festum. Quod tamen est
contra multos / qui diebus festiuis non plura bona /
1.Mat.1. sed potius faciunt plura mala. Unde dicitur Conuer
c. si sunt dies festi eius in luctum. ¶ Sicut ponit hic
B scholastica historia: Juge sacrificiuꝫ vespertinuꝫ pin
Histo guius erat quam matutinū. Cuius causa erat (vt ait)
ria quia multi ponebant de die sacrificia in altari / vnde
Schola sacrificium pinguius reddebatur ¶ Sic etiam sacri
stica ficium nostrum vespertinum / id est bona opera senec
Mora tutis debent esse meliora / et per elemosynas pingui
litas. ora quam opera matutina iuuentutis. Quia scilicet
quanto plus ad vesperam senectutis properamus /
tanto meliora opera exercere debemus: vt in nocte
mortis odore virtutum nostrarum dominum delecte
mus: et ipse cremationem nostre penitentie spiritua
Ps.140. liter odoretur. Psalmista. Eleuatio manuum mea
a. rum sacrificium vespertinum.

¶ Capitulum tricesimum Textus: Narrauitque moyses filijs israel omnia que ei dominus imperarat. Moralitatum. Capitulum XXIII.

Mulier non poterat votum facere. Si vero Hysto
ipsa siue filia familas votuꝫ facerit: statim ria.
quādo vir vel pater votum audiebat / ꝯtra
dicere poterat: ⁊ sic votuꝫ quod fecerat nō
tenebat. Si vero vir vel pater statim non contradice
ret sed taceret: et quasi vota associando aliquantu
lum expectabat: ipsum amplius tollere non valebat
filia ꝟo vidua vel repudiata q̄ in patris potestate nō
erat: si / votuꝫ vouebat / necessario obligata manebat: ⁊ Mora
ipsuꝫ votū pater suus nullo modo tollebat. ¶ Istud litas.
si vis allega moraliter: ⁊ dic q̄d pater ⁊ mater est ani
mus rōnalis: filia ꝟo ⁊ vxor eius sensualitas carnalis
Igit̄ dico / q̄ quādo talis filia seu vxor. s. caro vel sen
sualitas: vult aliquod votum facere. i. vult ex volun C
tate sua agere: necesse habet viri seu patris sui. s. ani
mi rationalis consensum ⁊ ꝯsilium req̄rere: ⁊ si ꝯtra
dicat: debet quiescere ⁊ cessare. Iste etiaꝫ vir vel pater
quando filiā istam. s. carnem / videt votuꝫ emittere. i.
aliquid mali ꝯcupiscere: potest in principio sibi resi
stere / ⁊ votum ipsius refrenare. Quō si aliquantulū tar
dauerit / ⁊ a ꝯtradicendo ⁊ carnali appetitui repugnā
do paulatim semꝑ cessauerit / ipsam amplius a tali vo
to. i. a tali malo desyderio retardare non poterit: quia
sꝫ mala carnis vota ⁊ desyderia / dum adhuc sunt in
principio. i. in cogitatione / possunt ꝑ rationem repri
mi ⁊ auferri. Si autem ꝯualescere permittunt̄: vix aut
nunq̄ possunt destrui vel auelli. Unde dicit̄: Nisi pre
ueneris eos / paulatim maiora his facient: ⁊ non pote
ris obtinere eos. ¶ Uel dic q̄ vir vel pater est deus: fi
lia vel ꝯiunx est anima: quam ꝓ certo a fatuis votis Aliter
suis reprimit: ⁊ tribulando vel inspirādo ipsam a ma
lo custodit. Illud tamen fallit in repudiata vel vidua
. i. in anima reprobata ⁊ dānata: quia taleꝫ solet pater
suus sꝫ deus ⁊ a malis votis suis non trahere / sed eaꝫ
ꝓprie volūtati dimittere: ⁊ tanq̄ correctōe indignam
sibi in suis malis desyderijs nullatenus obuiare. Unū
Non visitabo filias vestras cū fuerit fornicate. ¶ Uel Ozee.4
dic si vis de prelato / qui bonos subditos corrigit / et a.
eoꝝ malis desyderijs contradicit: repudiatos vero et Aliter
ꝑteruos tanq̄ incorrigibiles sue voluntati dimittit.
Ps. Dimisi eos scdm desyderia cordis eorum ibunt Ps.80.
in adinuentionibus suis. c.

¶ Capitulum tricesimumprimuꝫ Textus Locutusqꝫ est dominus ad moysen dicens: Ulciscere pri⁹ filios israel. Moralitatū. Capitulum. XXIIII.

Cum filij irael de mandianitis triunphassent
⁊ quinqꝫ eoꝝ reges occidissent: mulieres ⁊ vi
ros captiuos ad castra duxerunt. Quib⁹ ait Histo
moyses per hec verba: Cur mulieres reserua ria
stis? Nōne iste sunt que peccare fecerunt israel. Uiros
igitur et mulieres corruptas occidit / ⁊ solū virgines
reseruauit. ¶ Per madian quod interpretatur ꝯtradi
ctio: intelligit̄ caro: que semper ꝯtradicit spiritui. Et Mora
ꝑ quinqꝫ reges eius intelligo quinqꝫ sensus: ꝑ mulie litas
res corruptas intelligo malas delectationes ⁊ cogita
tiones. Per ꝟgines ꝟo intelligo puras ⁊ scās affe

ctiones. Igit̄ moraliter loquēdo sepe ꝯtingit ꝙ filij
israel.i.filij spūales ꝯtra ꝓpriā carnē militāt: ⁊ ipā cū
q̄nq̃ suis regib9.i. cum q̄nq̃ carnalibus sensibus vin-
cūt/superant ⁊ expugnant: mulieres v̄o custodiunt et
reseruant. Istos vero dominus reprehendit: et tales
corruptas mulieres.i. cogitationes et delectationes
occidi et destrui p̄cipit: solas vero virgines.i.puras
et mundas affectiones reseruari permittit. Nonne in-
quit ille sunt que peccare fecerunt israel? q̄r ꝓ certo ma
le cogitationes sunt ille/que israel.i. virum iustū vel
etiam rationalem animam faciunt peccare: q̄r peruer
se cogitationes separant a deo: et ꝓpterea ipsas opor
sap.1.a. tet destruere: ¶ Predam quam filij israel madianitis
Eo.ca.d vulnerāt/p̄cepit moyses purgare: aurū ⁊ oīa talia que
E ignē sustinere poterant igne p̄cepit purificari. Illa v̄o
q̄ ignez sustinere non poterant/sicut vestes ⁊ similia/
Moralitas. p̄cepit aqua expiationis mūdari. ¶ Preda ista signi-
ficat animas/q̄ a madian.i.a diabolo ꝑ penitētiā sub
trahunt̄: ⁊ quotidie ꝑ dn̄m ⁊ eius p̄latos ⁊ p̄dicatores
spūaliter rapiunt̄. Sȝ reuera de istis sic raptis/⁊ ad fi-
dem vel penitētiā ꝯuersis/duo sunt genera q̄r.s. q̇dam
sunt infirmi ⁊ debiles/q̄ ignē tribulatiōis neq̄unt susti
nere: q̇dam v̄o sunt fortes/⁊ ignē istum cōpetenter to
lerare possunt. Et ideo moyses.i.deus/illos quos for
tes ⁊ ꝑfectos videt/ꝑ ignē dure tribulatiōis ꝓbat/pu
ps.16.a. rificat ⁊ exercet. Ps. Igne me examinasti ⁊c. Et Eccli
Ecc.2.a In igne ꝓbat̄ auꝝ ⁊c. Illos v̄o quos debiles ⁊ infir-
mos videt/aqua expiatiōis.i.dulcedine sue misericor-
die lauat: ⁊ cū ipsis misericorditer agēdo/eos ab igne
tribulationū p̄seruat: sicut patet in q̇busdaȝ quos per
martiriū sic ꝑ ignē ad se vocat: ⁊ i alijs quos ꝑ simpli
cem ꝯfessionē sicut ꝑ aquā expiat atq̃ purgat. ps. Trā
ps.65.c. siuim9 ꝑ ignē ⁊ aquā ⁊ eduxisti nos i refrigeriū. ¶ Uel
Aliter si vis dic ꝙ aqua expiatiōis ē lachrimosa cōpūctio ⁊c.
Aliter sicut supra. ¶ Uel dic ꝙ ignis et aqua significāt dupli
cē baptismū.s.flaminis ⁊ fluminis: quoꝝ.s.altero ne-
cesse est aiam purgari ⁊ purificari/p̄riusq̄ꝫ a madian.
i.a diabolo abstrahi vel auferri possit. Allega vt sup.

f ¶ Capitulū tricesimumsecūdum Textus: Filij autē Ruben et Gad habebāt pecora. multa Moralitat um Capi. XXV

Hystoria. Tribus Gad et Ruben et Manasse/vidētes
terrā Seon regis āmorreoꝝ ⁊ Og regis basan
q̄ erat circa iordanē/ꝙ ipā pascuis abunda-
bat/⁊ ꝙ ipsi multa pecora possidebāt: illā ter
rā ꝓ hereditate ꝓ alendis suis gregib9 a moyse petie-
runt: et totam aliaȝ q̄ erat vltra iordaneȝ penitus q̇ta-
Anagogia nerunt. ¶ Sic vere tres tribus.i.tria genera hoim.s.
Ruben/qui patris cubile fedauit.i.luxuriosi. Gad q̄
interp̄tat̄ accictus.i.auari.qui ad laborandum ꝓ mū
do semper sunt accincti. Manasses q̄ interpretat̄ ob
liuio.i.supbi: qui dei ⁊ sui p̄ximi ⁊ suijpsius sunt obli-
ti: non curant vltra iordanē.i.vltra fluuium iudicij.
i.vltra mortē scȝ in paradiso possessionē accipere: imo
sūme curāt hic habere citra iordanē.s. in hoc mūdo/
diuitias ⁊ possessiōes: q̇bus possint pecora sua.i.vxo-
res suas ⁊ filios alere et ditare. Istam ergo terram a
Moyse.i.a deo videntur per portioneȝ et hereditateȝ
accipere: et terram promissionis.i.paradisuȝ/qui vl
tra iordanem mortis latitat/prorsus dimittere et qui-
tare: cōtenti presentibus/de perpetuis temporibus nō
curare

¶ Capituulū tricesimūquintū Text9: Nec quoq̃ locutus est dn̄s in campestrib9 moab. Moralitatum Ca. XXVI

Ordinauit dn̄s ꝙ certe vrbes leuitarū ꝓ refu-
gio illoꝝ qui hominē occiderāt ordinarent̄
et ꝙ ibi transfuge ab occisi amicis saluarēt̄
Historia quousq̃ summus sacerdos moreretur: et tūc
liberi penitus efficiebant̄: si tamen nō volūtarie/sed a
casu hominez occidisse reperiebātur. ¶ Sic v̄o si q̄s
hoiem.i.rōem/vel etiā christuȝ/vel etiam gratiā in se-
ipo occiderit per peccatuȝ: ꝯstitute sunt sibi ciuitates Moralitas.
refugij.i. diuersi penitētie et religiōis status: ad quos
fugiens liberat̄: ne ab amici s occisi.i.a deo et ab an-
gelis ꝑenniter occidat̄. ¶ Uel dic ꝙ ciuitas refugij est Aliter
eccl'ia: q̄r.s. ille qui est homicida suijpsius ꝑ pctm̄/nō
habet remediū nisi ad ciuitatem refugij.i.eccl'ie fidem
et disciplinā: ⁊ ad mortē sūmi pontificis.i.christi passi
onē et mortē. Ps. Domine refugiū factus es nobis.
¶ Uel dic ꝙ homicida nō habebat nisi tria remedia. ps.45.a
s.pacem cū amicis/ciuitateȝ refugij/et mortem pōtifi- Aliter
cis. Sic vere pctōr qui suijpsius (vt dictū est) est homi
cida/nō habȝ remediū nisi tria.s.ciuitateȝ refugij/hoc
est beata virgo: mortē pōtificis.i.christi passio: paceȝ
cū amicis/hoc est penitētie satisfactio/et christi et san
ctoꝝ ꝑ penitentiā placatio. Penitētia cū iudicē pla-
cat: passio semper saluat: maria trāsfugam ꝓtegit atq̃
seruat. Unde canit̄: Sub tuum p̄sidium confugimus
sancta dei genitrix ⁊c.

¶ Capitulū tricesimūsextuȝ Text9: Accesse rūt auteȝ et principes familiarum Galaad. Moralitatum Capi. XXVII h

Ad finem ꝙ sortiū distrubutio non cōfunde
retur/p̄cepit dn̄s occasione filiarū Salpha Historia
ad/ꝙ quilibet de tribu sua vxorem acciperet
et q̄libet mulier in tribu sua nuberet: et sicut
distincta tribus: sic ⁊ hereditas in suis familijs ꝑma-
neret. ¶ Hoc si vis applica ꝯtra illos qui in alijs tri-
bubus.i.in alienis ecclesijs vxores.i. bn̄ficia cupiunt Moralitas
accipere: et nō ꝯtenti propria tribu.i. ꝓpria diocesi: re
ligiōe vel collegio vxorem.i. bn̄ficiū alibi vēdicare nō
verent̄. Precepit ergo dn̄s ꝙ nemo aliūde ꝯiugem ac-
cipiat et ꝙ ꝑ ambitionem ad aliā tribum.i. ad aliam
ecclesiam vel collegium se sine causa nō transferat: seu
vxorem vel bn̄ficium ibi querat. Un̄ dicit̄: Contentus 4.Reg.
esto glorie tue: ⁊ sede in loco tuo. De vxoribus etiā.i. 14.a.
de dignitatibus: officijs et bn̄ficijs vult: quod de tri-
bu sua.i. de gremio ꝓprio vel p̄latus vel rector ipsis
assignet̄: ⁊ ꝙ de aliena patria vel ecclesia ipsis nullate-
nus ordinetur. Qd̄ tn̄ hodie male seruat̄: q̄r.s.illi qui
sunt de ꝓpria tribu.i.de collegio vel de patria.et qui
sunt proprij filij ecclesie: hodie repellūtur. Alij v̄o qui
aliūde veniunt.s.nepotes ⁊ familiares p̄latoꝝ: talib9
vacātibus vxorib9.i.bn̄ficijs dotant̄. Un̄ illi de patria Esa.1.b.
pn̄t dicere illō Esaie: Hereditates nostras corā oculis
nostris alieni deuorāt. Quia reuera sicut dr̄ i euāgelio mat.8.b
Multi veniūt ab oriente et occidente.i.aliunde: et re
cumbunt cum abraam: isaac et iacob.i.cuȝ p̄ncipib9 ⁊
p̄latis: filij aūt regni eijciunt̄ foras. Quod est contra
multos principes nostros: qui in domibus suis/ser-
uitijs ⁊ officijs/alienos de alienis terris et tribubus
aduocant: filios autē regni.i.hoies terre ⁊ patrie sue
eijciunt ⁊ repudiant/⁊ non amāt. De historia Deute-
ronomij

ronomij pauca pono: pro eo q maiori parte non facit
nisi que supra posita sunt recapitulare: et pro eo q cō-
muniter non solent verba sua inductiue vel literaliter
recitari etc.

¶ Moralitatum super librorum Numerorum finis.

Liber quintus moralitatum libri Deuteronomij.

¶ Capitulum septimum Textus: Cum vos introduxerit dominus deus tuus in terrā. Moralitatum. Capitulum I

Historia — PRecepit dominus filijs israel / q septez
populos de terra promissio-
nis eijciant et subuertant. s.
Etheū / Jebuseū / Amorreū et
Phereseum / Chananeum /
Eueū et Gergezeū: et q ipsos
penitus interimant et confun-
dant: q quod cum eis pacta nō
teneāt: nec coniugia simul faciant: necnō q filijs suis
illorum filias non accipiant: et q filios suos cum eorum fi-
B liabus nubere non permittant: sed potius q aras eorū
destruant: et q lucos eorum succidant / et idola conterant et
Moralitas euertant. Et causam subiungit ibidem: Populus (inquit)
sanctus es dño deo tuo te elegit dñs deus tuus. ¶ Mo-
raliter loquēdo isti septem populi significant septem
vitia. Si vis vide interpretatiōes infra / et applica sin-
gulos populos singulis vitijs. Filij istorum malorum po-
pulorum significāt malos actus et operatiōes. Filie vero
significant malas cogitationes: populi autē israel sūt
viri iusti. Filij eorum sunt boni affectus. Filie autez sunt
bone spūales delectatiōes et consensus: istud est veruz q
populus israeliticus. i. populus fidelis et ecclesiasticus
debet de terra promissionis. i. de mente sua: septē pplos
idest septem genera vitiorum mortaliū eijcere: et cum eis
familiaritatem seu coniugiū male consuetudinis nō de-
bet contrahere: nec filias eorum. i. malas delectatiōes de-
bet filijs suis. i. interioribus affectibus copulare: nec
etiam econtra filias suas. i. mentis spūales delectatio-
nes debet cū istorum filijs. i. cum malis vitiorum operibus
maritare: quinimmo aras eorum. i. malas cogitatiōes:
Gen. 35 idola eorum. i. malas operationes: lucos vmbrosos. i. ma-
las excusationes debet totaliter extirpare. Unde dicit:
Abijcite deos alienos qui sunt in medio vestri / et mū-
damini: et vestimēta vestra mutate. Quia enim christia-
ni sancti sunt et electi: ideo debent esse a talibus consor-
Aliter tijs alieni. ¶ Uel dic q terra promissiōis est ecclesia vel
religio: a qua scz eijciendi sunt septem ppli. i. septē ge-
nera hominū peccatorum. Etheus enim qui interpretatur stupi-
dus / significat imbecilles et timorosos: de quibus dicit
Reg. b q trepidauerūt timore vbi nō erat timor. Gergezeus
C qui interpretatur colonū eijciens / significat raptores
Job. et vsurarios: qui paupes eijciūt de domibus et posses-
24. b. sionibus eorum. Unde Job. Uulgū pauperē spoliauerūt etc.
Amorreus quasi amara loquēs interpretatur / seu amaricās
Job. significat inuidos: qui de prosperitate aliorum amaricant /
10. a. et contra alios libenter eloquunt. Unde dicit: Loquar in
amaritudine aie mee. Chananeus qui interpretatur pos-
sidens vel negociator / significat auaros: qui possident
male seruando / et negociant male acquirēdo. Ezech.
In multitudine negociationis tue impleta sunt inte- Ezech.
riora tua iniquitate. Pherezeus qui interpretatur sepa- 28. d.
rans / significat detractores: qui separant amicitias
aliorum. Prouer. Uir verbosus separat principes. Jebu- Prou.
seus qui interpretatur presepia vel conculcati / significat 16. d.
luxuriosos et gulosos: qui scz bestijs. i. motibus et dele-
ctationibus carnis sunt pabulum et presepe. Unde zacha. zacha.
Pasce pecora occisionis. Eueus quasi interpretatur ferus 11. b.
vel pessimus / significat crudeles et superbos: de quibus Gen.
dicit Gen. Hic erit ferus et figet tabernacula e regiōe 16. d.
fratrum suorum. Ista ergo est veritas q ppls israel. i. vi-
ri iusti: nō debēt talibus malis pplis. i. peccatoribus cō-
federari: nec eorum consortia / familiaritates vel connubia
diligere vel sectari: sed potius tales debent de terra pro-
missionis. i. de ecclesia eijci: et are et idola. i. vitia eorūdē
destrui et subuerti: vt et sic ipsi filij israel. i. viri ecclesiasti-
ci sint sancti dño et electi. Unde dicit Leuit. Sancti estote /
quoniam ego sanctus sum. ¶ Uel dic q etheus est timor: Leuit.
gergezeus est rapina: amorreus est inuidia: chananeus 19. a.
est auaricia: pheresseus est ira vel detractio: iebuseus Aliter
est luxuria: eueus est superbia: qui scz ppli sunt de ter- D
ra promissionis mentis nostre eijciendi: et ibidem filij
israel. i. virtutes et merita substituenda.

¶ Capitulum octauū Textus: Omne mā-datum quod ego precipio tibi. Moralitatum. Capitulum II

SIcut dicitur Deute. viij. filiorum israel non fue-
runt vestimenta consumpta: et calciamenta Histo-
nō sūt attrita. Et dicitur ibi: q terra promissionis ria
est terra frumenti / olei et mellis et vinearū: in
cuius campis fluūt fluuiorum abyssi: cuius lapides fer-
rei sunt: et de cuius montibus eris metalla fodiunt: in
qua absqz penuria viuit: et rerum oim abūdantia cumu-
latur. ¶ Dic si vis / q talis debet esse ecclesia vel religio Mora-
quia videlz ibi debent esse fluuij gratiarum: oleum miseriCor- litas.
diarum: hordeū dñi / et grossarum pro simplicibus doctrina-
rum: frumenta subtiliū et vtiliū scientiarum: mella deuo-
tionis: vina consolatiōis. Item ibi debet esse ferrū pro cō-
stantie firmitatē: debet esse ibi es. i. viri predicatores: qui
tamen ibi non debent atterere vestimenta sua: quia scilz
cultores istius terre debēt habere exteriorē honestatē
et decentie perpetuitatē: nec etiā calciamenta / que scz
sunt de pellibus aialium mortuorum: quia isti etiā debēt ha-
bere perpetuā mortis consyderationē et humilitatē. Ideo
ista est terra que a filijs israel. i. viris contemplatiuis. s.
deum videntibus / debet inhabitari: que a chananeis
idest malis hoibus debz purgari. Breuiter ergo ista dz eē D
terra / de qua dicit supra Exo. Uos trāsibitis et posside- Exo. 4.
bitis terram egregiam. ¶ Hic dicit q in deserto per c.
quod filij israel ad terram promissionis ibāt tria gene- Eodem
ra serpentum inuenerunt: que ipsos filios israel mul- cap. c.
tipliciter infestauerūt et vulnerauerūt. s. serpens flatu
vrens / scorpio et dipsas: qui scz siti interficit quē percusse- Mora-
rit. Ibi etiā (vt ait) nulla penitus erat aqua. ¶ Sic vere litas
etiā in deserto huius mūdi / per quod ad eterne promissio-
nis habitaculū properamus / sunt specialiter tria mala. s.
scorpio (faciem virgini habens similem) capite blan-
diens / et cauda pungēs: hoc est carnis fallacia: serpēs
flatu vrens / hoc est hostis malicia: dipsas siti occidēs /
hoc est mundi auaricia et auiditas: aquā non habēs /
hoc est diuine gratie carentia. Caro enim in primo
blanditur: sed in fine pungit et damnat. Diabolus
suggerendo et tentando ad peccatū vrit et inflammat.

Mundus ꝟo cum diuitijs suis/statum auaricie pro
uocat:⁊ vtiqꝫ aquam diuine gratie destruit ⁊ desiccat
Esa.5.b Unde Esa. Nobiles interierũt fame:multitudo eoꝝ
Aliter exaruit siti. ¶ Uel dic ꝙ desertũ est religio/in qua ꝑ
certo hodie inueniunt aque.i.diuine grẽ/penuria.ser
pentum ꝟo.i.maloꝝ hominũ abundantia. Ibi enim
abundant serpentes/qui flatu verboꝝ alios vrunt.i.
detractores:scorpiones qui retro ledunt/⁊ ante blan
dimenta faciunt.i.adulatores. Dispades ꝟo qui siti
interficiunt.i.mali familiares aliene auaricie incita-
Ezech. 2.b. f tores. Ideo bene dictuz est illud Ezech. Fili (inquit)
homines impij ⁊ subuersores sunt tecum:⁊ cum scor-
pionibus habitas.

¶ Caplm decimũquintũ Textus: Septimo anno facies remissionẽ que hoc ordine celebrabit. Moralitatũ. Cap. III

Deuteronomij.xv.fit mẽtio de anno septimo
Exo.21. a. remissionis/⁊ de seruis libertati donandis
Sed de hoc vide in Exodo: Unum aũt dicit
Eodem hic: Non operaberis (inquit) in primogeni
cap.d. to bouis:nec tondebis primogenitum ouis in con-
spectu dñi dei tui/sed comedes ea ꝑ ãnos singulos in
Moralitas. loco quẽ elegerit. ¶ In scriptura sacra loquẽdo mo-
raliter/ꝑ ouem intelligit simplex ⁊ infirma innocẽtia
Per bouem ꝟo intelligit fortitudo vel iustitia. Pri-
mogenita autem istoꝝ/bona opera sunt:que qñqꝫ a
simplicitate/qñqꝫ a fortitudine mentis procedunt.
Sed reuera sic debet esse/ꝙ ista primogenita.i.ista bo
na opera non debẽt in publicum deduci:nec ꝑ inanẽ
gloriam manifestari:nec velamine secrete humilitatis
priuari:coram dño eñ debent talia primogenita.i.
talia bona opera nostra comedi.i.ad solam dei gl'iaz
ordinari:⁊ nulla vana gloria queri qñolibet vel sepa
Matt. 6.a. rari. Unde dicit: Attendite ne iustitiam vestrã facia-
tis coram hominibus ⁊c. Unde dicit Greg. In ꝑmo
genito bouis operari prohibemur:⁊ a primogenitis
ouium detondendis compescimur. Quia si quid ro
bustum exercere incipimus:in aperto ostendere citi9
non debemus:sed ⁊ cum vita nostra simplex quid et
innocuum inchoat:dignum est vt secreti sui velami-
na nõ relinquat:nec nudum humanis oculis quasi
Aliter B subducto vellere se ostẽdat. ¶ Uel dic ꝙ primogenita
significant viros religiosos ⁊ clericos/tanꝗ inter ce
teros magis dignos:sed istoꝝ quidã sunt primoge-
niti bouis.i viri fortes atqꝫ perfecti:quidã primoge-
2.Co.11 c. niti ouis.i.viri simplices ⁊ infirmi. Ista est ergo veri
tas ꝙ non est in talibus operandum: q2 scꝫ perfecti
isti ad publica mundi opera ⁊ negocia non sunt tra-
hendi/nec in eis occupandi. Primogenita ꝟo ouis
idest simplices non sunt tondendi nec vellere bonoꝝ
tꝑalium penitus denudandi:q2 breuiter istud est verum
ꝙ lana bonoꝝ tꝑalium debet simplicibus ⁊ imꝑfectis
pro sustentatõe dimitti:⁊ ꝙ viri ꝑfecti ⁊ sancti nunꝗ
debent in tꝑalibus negocijs occupari:sꝫ coram dño
1. Cor. 6.d. comedi.i.i solo dei seruitio mãcipari. Apl's: Precio
magno empti estis:nolite fieri serui hoĩm.i.ad dei ser
uitium ordinati estis:nolite appetere mundi seruitiũ
Comestor ⁊ officium. ¶ Hic dicitur ꝙ anno septimo debita nõ
repetebantur:sed eoꝝ repetitio ad sequentem annum
differebat:vt exponit Comestor. Et sic ista erat differẽ
tia inter annũ remissionis septimũ/⁊ annũ iubileum
quinquagesimũ:q2 septimus annus debita nõ tolle-
Anagogia bat/sed differebat:iubileus vero omnia remittebat.
¶ Isti duo anni significant duos status/scꝫ gratiã ⁊
gloriam. Septimus ꝟo grãm designat ꝓpter septifor
mem spm̃ quẽ ministrat: Iubileus aũt gl'iam/ꝓpter
hereditatem paradisi ꝑditã/quã restaurat. Istud est
verum/ꝙ debita.i.peccata septimo anno.i.ꝑ gratiaz
non ex toto tollunt:q2 scꝫ adhuc reatus et obligatio
ad penam remanet:qui anno sequẽti/scꝫ post mortez h
in purgatorio repetit. Sꝫ reuera iubileus.i.glorie sta
tus oĩa debita totaliter/etiam quãtum ad penam di-
mittit:⁊ hoĩem liberꝝ prorsus reddit. ¶ Et si vis ad- Aliter.
huc dic/ꝙ in anno septimo seruitus ex toto remitte-
batur:⁊ homo liber efficiebat. Debitũ tñ ex toto non
quitabat:sed vsqꝫ ad annum sequẽtem differebatur.
Sic vere per septenariuz grẽ ⁊ sacramentoꝝ remittit
seruitus.i.culpa:non tamen remittitur debitum.i.pe
na:immo si ipsum homo pro anno presentis vite sol
uere differt/necesse est ꝙ soluat in alio:⁊ tunc dicetur
sibi illud Matthei: Redde quod debes ⁊c. Matt. 18.d.

¶ Capitulum decimumsextum Textus: Obserua mensem nouarum frugum. Moralitatum. Capitulum IIII

Hic precipit de luco.i.de nemore circa altare Historia
nõ plantando:ad tollendũ ritum gentiliũ/
qui lucos dijs suis dedicabant:⁊ ideo dicit
sic: Non plantabis lucum et oẽm arborem
iuxta altare. ¶ Altare est eccl'ia vel religio:lucus seu
arbor vmbrosa vitioꝝ excusatio. Statua que dicitur Moralitas
a stando/⁊ que erat imago facta ad laudem ⁊ culturã
diaboli:est peccati obstinatio ⁊ cõfirmatio ⁊ diaboli
imitatio. Ista ergo ab altari eccl'ie debent remoueri:
q2 scꝫ lucus.i.vitioꝝ status ⁊ obstinatio/nunꝗ debẽt
in religiosis ⁊ ecclesiasticis inueniri:sed potius si pec
care contingat/oĩa debẽt a prelato resecari:⁊ a statua
idest obstinatõe ĩmutari:vñ sup̃ dicit: Cõfringite sta
tuas/lucosqꝫ succidite. ¶ Uel dic ꝙ statua est diaboli Deu.7. b.
imago:lucus.i.ignorãtia ⁊ veritatis obũbratio/sũt ab
altari eccl'ie repellẽda. Uel dic ꝙ altare est cor:vt sup̃. Aliter. A

¶ Capitulũ decimumseptimum Textus: Non immolabis domino deo tuo bouem ⁊ ouem. Moralitatum. Caplm V

Iudices precipiunt in portis sedere. Quõ si am-
biguum aut aliquod negocium emergeret:de
bebat ad sacerdotes recurrere/⁊ eoꝝ iudiciuz Historia
querere,⁊ tenere. Quõ si quis superbiens tenere
dedignabat:stati ĩterfici iubebat. Cunct9 (inqt) ppl's
audiẽs timebit:vt nullus deinceps ĩtumescat suꝑbia
¶ Allega hoc ꝙ hẽs h exẽplũ de appellãdo de minori
iudice ad maiorẽ:seu etiã ad eũ recurrẽdo qñ de nego Moralitas
cio vel de snĩa dubitat. Itez h allega exẽplariter qũo
sacerdotib9.i.ꝑlatis est obediẽdũ ⁊ qũo obedire dedi
gnãs ⁊ suꝑbiẽs grauiter puniebatur:⁊ allega silr ⁊c. Aliter.
¶ Uel si vis dic qño pena vni9 est terror mltoꝝ. ¶ Hic Eo.c.a.
ponit ꝙ si qs aliũ ad seruiendũ dijs alienis ĩduceret/ Deut.
interfici ⁊ obrui deberet lapidib9:⁊ qđ ẽt sicut sup̃ po- 13.a.
nit/hoc nõ solũ erat de extraneis/imo ẽt de fratribus
vxorib9 ⁊ ꝓpinqs. Sit (inqt) man9 tua primũ sup eũ:⁊
post te oĩs ppl's mittat manũ. ¶ Istud põt allegari ꝙ
pietas fidei est pietati parẽtũ ꝑferẽda:⁊ ꝙ ꝯsanguini
tatis vinculũ soluit/vbi qs in idolatriã vel heresim la
bit:intantũ ꝙ frater a fratre ⁊ fili9 a patre occidi iube B
bat. Et allega gñalr ꝯtra hereticos q alios mouẽt ad
idolatrãdũ ⁊ ad male credẽdũ:q2 scꝫ stati debẽt de me Eo.c.b.
dio tolli ⁊ lapidari.i.duris sentẽtijs castigari. ¶ Do
ctrinã regis eligẽdi ponit hic dñs dicẽs: Non poteris
alterius

alterius generis hominem regem facere qui non sit frater tuus. Cūq̄ ꝯstitutus fuerit rex/non multiplicabit sibi equos: nec reducet populum in egyptū equitatus numero subleuatus. Non habebit vxores plurimas que illiciant cor ei9: neq̄ argenti/neq̄ auri immensa pondera. Legat Deut. legee. Nō eleuetur cor suum super fratres suos per superbiam: nec declinet ad dexteram siue ad sinistram. (Moralitas) ¶ Ista omnia competunt vel principi vel prelato: quia reuera iste semꝑ debet effici/eligi ⁊ assumi de gremio/de secta vel de patria: dum tamen sufficiens inueniatur. Non em̄ debet prefici hereticus orthodoxis/laicus clericis/secularis clericus religiosis/extraneus domesticis: sed de collegio ⁊ de gremio debet assumi/cuius vita ⁊ mores melius possunt alijs ꝯformari. Unde dicit: Cuncte femine.i. cuncte ecclesie maritos de eadem tribu accipiāt/ vt hereditas permaneat in familijs. (Numeri) Et bene dicit/vt hereditas permaneat in familijs: q: pro certo quādo rex vel prelatus de aliena tribu.i. de aliena patria sumitur/hereditas beneficiorum non remanet in familijs suis: immo etiam ad illos qui sunt de illius ꝑlati partibus deriuati: quia scilꝫ illi beneficiantur ⁊ promouentur: filijs vo ecclesie dimittuntur. Ideo possunt dicere illud Treñ. (Treñ.) Hereditas nostra versa est ad alienos: domus nostre ad extraneos. Talis ergo rex/iudex vel prelatus debet generaliter tria fugere ⁊ tria facere. fugere debet dico tria.s. pompam ⁊ elationem: ⁊ hoc est quod dicitur: Nō multiplicabit sibi equos. Item auariciam ⁊ ambitionem: ⁊ hoc est q̄d dicitur ꝙ non congregabit sibi auri ⁊ argenti immensa pondera. Item amicorum carnalium affectionem: ⁊ hoc est quod dicit: Non multiplicabit sibi vxores.i. carnales parentes: de quibus scꝫ filios ⁊ nepotulos concipiat: ꝓpter quoꝝ affectionem iustitiā derelinquat. Constat autem ꝙ ista tria destruunt reges hodie.i. ꝑlatos et superiores nostros.s. pompa in qua expendunt plus q̄ liceat: auaricia ꝑ quā cōgregant plus q̄ deceat: carnalis affectus/ꝑ quē nepotulos aggregāt ⁊ diligūt plus q̄ oporteat. Et ideo dicit Solinus ꝙ in taprobanea indie insula/mos fuit nullū regem eligere qui pater esset: quinimmo si liberos educare vellet/ exuebat regia potestate. Hoc aūt ꝑ prudentiā (vt ait) fiebat: ne regnum fieret hereditarium. Item alia tria debet facere.s. studere prudentiam/humilitatem seruare/iustitiam custodire. Decet em̄ regē vel superiorem ꝙ habeat prudentiam ⁊ scientiam: ⁊ ideo bn̄ dicit ꝙ ipse debet legere librum legis. Item decet ꝙ habeat humilitatem ⁊ modestiam. Ideo dicit/ꝙ nō eleuetur per supbiam sup frēs suos. Itez decet ꝙ seruet equitatē vel iustitiā. Ideo dicit ꝙ ꝑ acceptionē personarum aut munerū/non debet declinare ad dexteram vel ad sinistrā.i. ad vnā ꝑtem plus q̄ ad aliam: iuxta illud: (Esa. 30) Hec est via: ambulate in ea: ⁊ nō declinetis neq̄ ad dexteram neq̄ ad sinistrā. Et alibi: (Hiere.) Regnabit rex ⁊ sapiens erit: ⁊ faciet iudiciū ⁊ iustitiaz in terra. ¶ Et aduerte ꝙ hic dicit/ꝙ postq̄ sederit in solio regni sui describet sibi volumē legis ⁊ accipiens exemplar ⁊c. (Eodem cap. D) ¶ In quo notat ꝙ regis ⁊ supioris est sedere ⁊ in vno loco stare/non vagari. (Moralitas) Et etiā dum sedet.i. dum est in ocio ⁊ quiete/in libris debet legere ⁊ studere: exemplo antiquoꝝ regū/qui vt cōmuniter fuerūt philosophi ⁊ literati. Exemplo etiaz Karoli magni qui tabulas portabat/⁊ in ocio scribere non cessabat. Unde dicit: (Lu. 16) Sede cito ⁊ scribe quinquaginta ⁊c. ¶ Uel dic ꝙ rex (Aliter) israel est iustus: qui vxores plurimas.i. delectationes carnales vel sollicitudines temporales non debet habere: ne forte animū ei9 possint allicere vl' turbare ⁊c.

¶ Capitulum decimūoctauū Textus: Nō habebūt sacerdotes ⁊ leuite ⁊ oēs qui de eadem tribu.. Moralitatū. Capitulū VI

Eodem cap. D.

Unum notabile ponit hic in Deut. ꝙ si q̄s fingens se ꝓphetam/non missus a dn̄o/et tamen voluerit loqui in nomine domini/ ⁊ sine precepto ipsius aliquid dicere: interfici iubebat. ¶ Quod allegari potest ꝯtra malos officiales ⁊ balliuos dominoꝝ: (Moralitas.) qui sine mandato maiorum faciunt multa mala: ⁊ nomine eorum precipiūt ⁊ loquunt ⁊ exequuntur multa iniusta: que tamen ab ipsis dominis non fuerunt precepta vel dicta. Unde dicitur: Non mittebam ꝓphetas/⁊ ipsi currebāt: nō loquebar eis/⁊ ipsi ꝓphetabant. (Hiere. 23. D.) Tales ergo merent puniri: q̄nimmo sepius videm9 eos iterfici ⁊ suspēdi. ¶ Uel allega contra hereticos: (Aliter E) qui in nomine dn̄i/et sub vmbra ⁊ titulo vere fidei loquuntur et predicant multa falsa: propter que merent incurrere multa supplicia ⁊ tormenta. Unde dicitur. Os quod mentitur occidit animam ⁊c. (Sap. I. C.)

¶ Capitulum vicesimum Textus: Si exieris ad bellum contra hostes tuos. Moralitatum Capitulum VII

Dominus mandat ꝓcessuros ad bellum fortiter agere/hostes nō timere: sed in dn̄o solum sperare. (Historia) Uerūtamen quatuor genera ꝑsonatum remittuntur a bello.s. qui edificauerunt domū: sed necdum eam dedicauerunt seu initiauerunt/qui despōsauerunt vxorem: sed eam necdū duxerant qui plantauerunt vineam: ⁊ necdum ipsam cōmunez fecerant/qui corde pauidi erant/⁊ formidinem incurrerant. Omnes em̄ isti desyderio reuertēdi poterāt corda aliorum dissoluere: ⁊ ideo melius erat eis ante pugnā redire/q̄ a pugna fugere/⁊ alios eneruare. ¶ Ista possunt generaliter applicari/ꝙ melius est in minoribus agere/q̄ in maiorib9 aggredi ⁊ succumbere: (Moralitas.) meliusq̄ est in actiua viuere/q̄ in contemplatiua deficere. Meliusq̄ est in seculo sub latiori disciplina manere/q̄ ad religionem ascendere et per inꝯstantiam retroire. Per bellum em̄ in scriptura stat9 religionis/contemplationis ⁊ perfectionis significatur: in quo scꝫ contra vitia magis ardua dimicatur. Unde Job: Militia est vita hominis super terram. (Job. 7. a.) Per locum proprium seu patriam intelligitur mūdi status/vel cōmunis conditio seu gradus. (F) Istud igit est verum/ꝙ a bello ꝯtemplatiue ⁊ perfecte vite quatuor genera hominū imperfectorū remittunt: ipsisq̄ consulit ꝙ in seculo remaneāt: ⁊ ꝙ arduam bellandi ꝯtra vitia vitā nullatenus aggrediant: ⁊ isti sūt illi q̄ domū suā que oīa ꝯtinet.s. charitatez/needū ꝑ executionē bonoꝝ opeꝝ initiauerūt: qui vxorē scꝫ graz necdū ꝑfecte duxerūt: nec sibi eam ꝑ ꝑseuerātis ꝑfectōis propositū acceperūt: q̄ vineā suā.i. bona sua tꝑalia necdum cōem ꝑ elemosynā fecerūt: qui formidinē aggrediendi difficilia ⁊ sustinendi grauia/needū totaliter dimiserūt. Domus em̄ nostra ē charitas: que bonis affectibus edificat/⁊ bonis opibus initiat. Quia ſm Gregorium. Probatio dilectiōis/exhibitio est opis. Uxor est grā que ꝑ bonū ꝓpositū desponsat/⁊ ꝑ ꝑfectam ꝯstantiam accipit: ⁊ nobis matrimonialiter copulatur. Unde dicit: Joseph fili David/noli timere (Matt. I. C.)

accipere Mariam coniugem tuã. Ista est vxor qua
mediante bonos filios.i.bona opera generamus: q̃r
Psal. sicut dicitur in Ps̃. Uxor tua sicut vitis abũdans in
127.a. lateribus domus tue. Uinea nostra est bonoꝝ tempo
ralium vbertas: que scꝫ ꝑ acquisitionem plantat/⁊ ꝑ
elemosynam ⁊ alioꝝ misericordie opeꝝ exercitium ef
ficitur cõmunis: ⁊ ad vsus hominũ applicat. Opor
tet ergo ꝙ domus nostra.i.charitas ꝑ bona opera de
dicetur: ꝙ vxor nostra.i.gratia per firmitatem propo
siti vendicet: ꝙ vinea nostra.i.temporalitas alijs per
elemosynam cõmunicetur: ⁊ ꝙ etiã timor.i.imbecilli
tas a nobis penitus abdicetur: si ad spũale premium
contra vitia ⁊ ardua contemplationis opera volum⁹
G sufficientes haberi: ⁊ a retrocessione incõstantie esse
tuti. Al's eñ possem⁹ faciliter deficere/⁊ ab assumpto
bono proposito retroire/⁊ sic possemus fugere: ⁊ pre
terea alijs hoc videntibus/peccati causam dare: quia
pro certo ẞm doctrinam sancti Petri: Melius est ar
dua nõ aggredi/ꝙ̃ post cognitionẽ retrouerti. Uerũ
tamen exquo bellũ istud aggressi sumus ⁊ exquo sta
tum ꝑfectiõis accepimus: necesse est ꝙ fortiter dimi
Psal. cemus: ⁊ sperantes in domino nunꝙ̃ de nostris viri
30.g. bus presumamus. Psal. Uiriliter agite ⁊ ꝯfortet cor
Aliter. vestrum. ¶ Uel si vis dic ꝙ vinea nostra est scientia q̃
Aliter per predicationẽ alijs debet cõmunicari sicut supra.
¶ Uel dic ꝙ bellum significat disputationẽ ⁊ pugnã
contra hereticos: que non est aggredienda homini
imperfecto/necdum in scientia domificato/coniuga
to vel adhuc inhabituato: quia scꝫ si vinceret ⁊ succũ
beret/fuga sua alijs simplicibus scandaluꝫ faceret et
Eo.c.d. eorum incredulitatis aut periculi causa esset. ¶ Dñs
Histo- precepit ꝙ dum aliqua ciuitas expugnat: fructuose
ria. arbores que sunt circa eam/nullatenus succidant: ſꝫ
steriles syluestres pro machinis succidi iubent. Ciui
tas est peccator: qui tunc temporis expugnat/qñ a p̃
lato redarguit ⁊ iurgat. Arbores fructuose sunt aliq̃
bona que sunt in ipso: fructuose ṽo sunt ipsius vitia
⁊ mala. Ista ergo est veritas ꝙ prelatus vel quicunqꝫ
corrector qui vult aliquam ciuitatem.i.aliquam per
sonam impugnare ⁊ corrigere/summe cauere debet
ne in ipsa succidat arbores fructuosas.i.cõditiones
H virtuosas: sed solum steriles/syluestres ⁊ vitiosas: q̃r
scꝫ multum debet cauere corrector/ne per incautam
correctionem ⁊ austeram punitionem/hominem ad
deterius prouocet: ⁊ sic in eo virtutes ⁊ non vitia era
Matt. dicet. Unde dicitur: Ne forte colligentes zizaniam/
13.d. eradicetis simul ⁊ triticum. Ex proprijs suis arbori
bus syluestribus.i.ex istorum malorum iniquitatib⁹
fiunt contra eos machine ad eos destruendos/quan
do mala ipsorum testimonia sunt causa ad eos puni
Prou. endum. Unde: Iniquitates sue capiunt impium/et
5.d. funibus peccatorum suorum trahit. ¶ Uel illud alle
Aliter ga ad diabolum/qui peccatorem confundit cum pro
Aliter prijs suis malis. ¶ Uel dic ꝙ ciuitas capienda est sci
entia gentium ⁊ doctrina philosophica ad vsus ca
tholicos conuertenda. In ista ergo arbores fructife
re i.bona documenta ⁊ bona dicta sunt seruanda. Ar
bores ṽo syluestres.i.mala ⁊ erronea dicta sunt peni
Matt. tus extirpanda Unde dicitur: Elegerunt bonos i va
13.g. sa sua: malos autem foras miserunt. Uerũtamẽ si est
possibile de ipsis arboribus syluestribus ipsius ciui
tatis.i.de ipsis malis documentis ⁊ sententijs ipsius
philosophie vel gentilis vel secte: licitum est facere
machinas ⁊ argumenta ad eum confundendum: q̃r
scꝫ nunꝙ̃ error infidelium melius confunditur/ꝙ̃ qñ

ex proprijs suis libris ⁊ erroribus cõtra eum machi
ne eriguntur: ⁊ ipsius scripto conuincunt: Ita ꝙ tũc
potest illi dici illud: Ex ore tuo te iudico serue nequã Matt.
¶ Hic ponitur ꝙ quãdo populus israel ibat ad im 19.d.
pugnandum aliquam ciuitatem: ante omnia debe A
bat sibi pacẽ offerre: que si pacẽ recipiebat et portas Eodem
aperiebat: ipsam sub tributo viuere dimittere debe ca.c.
bat: si autem nolebat obedire: sed bellum potius pa
rare moliebatur: tunc impugnari/spoliari ac destrui
iubebatur. ¶ Sic vere charissimi/si quis prelatus vł
corrector contra aliquam ciuitatem.i.contra aliquã Mora
personam puniendam ꝓperat: iustum est ꝙ ante oĩa litas.
pacem sibi offerat: ⁊ ꝙ misericorditer ip̃m inducat: ⁊
ꝙ si põt/per mansuetudinem ip̃m trahat. Unde dicit Matt.
Primũ dicite: Pax huic domui. Quod si pacem re 10.b.
cipiat/⁊ se emendare ꝓmittat: sub tributo.i.sub obe
dientia ⁊ disciplina ip̃m viuere tunc dimittat: et ab
austera impugnatione ⁊ correctiõe manum suam cõ
pescat ⁊ hoc sicut dicit in Ezech. Non vult deus mor Ezech.
tem peccatoris/sed magis vt conuertatur ⁊ viuat. Si 18.g.
ṽo nolit pacem recipere: nec sub tributo ⁊ obediẽtia
quod iustum est facere: tunc necesse est ip̃m seueriter
castigare: ⁊ si sit necesse/destruere vel grauare: vt sic il
lum qui verbo non vult corrigi/possint verbera fran
gere vel domare. Unde dicitur: Seruo maliuolo tor Eccl.33
tura ⁊ compedes. Tali modo videtur etiam domin⁹ d.
contra impios ꝓcedere: quia quotidie non cessat ip
sis pacem ⁊ misericordiam per scripturas offerre: sed
qui recipere non curant/illos solet ꝑpetuo ꝯdẽnare.

¶ Capitulũ vicesimũprimuꝫ Textus: Qñ inuentũ fuerit in terra quã dñs deus tuus daturus est tibi. Moralitatum. Ca. VIII B

Cum quis mulierem pulchram gentilem ca
ptiuam suam in vxorem volebat accipere:
ipsam primo in domum suam debebat in Histo
troducere: que ad hoc ꝙ vxor israelitici pos ria
set fieri/ista per ordinem debebat facere: quia scꝫ pri
mo debebat cesariem capillorum suorum radere: de
inde debebat vngues suos circũcidere: tandem debe
bat vestimenta sua in quibus capta erat deponere: et
finaliter in domo sedens/debebat patrem suum per
vnum mensem deflere: ⁊ sic poterat ab israelitico acci
pi: ⁊ viri ipsius vxor esse. ¶ Dic allegorice/ꝙ talis mu Allego
lier gentilis ⁊ captiua significat scientias gentilium ria
⁊ philosophicam disciplinam: que scꝫ a nobis capti
ua ducitur/quandoqꝫ per subtilitatem intellectus in
vtilitatem ecclesie vertitur: ita ꝙ quasi cõpulsa fidei
famulat. Igit si aliquis filius israel videns deum.i.
aliquis theologus viderit huiusmodi vxorem/idest
philosophicam disciplinam delectabilem ⁊ pulchrã:
placueritqꝫ sibi ipsaꝫ legere/studere vel scire: ante oĩa
necesse habet superfluitatem ipsius.i.ipsos errores
gentiliũ immixtos eidem penit⁹ amouere: ⁊ vngues/
capillos ⁊ vestes/⁊ quicquid exterius gentile ⁊ here
ticum sapere videbatur: deo scꝫ sacre scripture ⁊ fidei
contrarium/debet totaliter refutare. Et sic erit licitũ
istam vxorem sibi sumere: ⁊ ipsam scientiam gentiliũ
poterit israeliticam facere/⁊ ad vsuꝫ veritatis ⁊ fidei
applicare. Unde dicit: Ecce vxor tua: vtere ea vtlibet Geñ.12
¶ Uel dic ꝙ ista mulier est anima peccatrix: que scilꝫ d.
pulchra dicit/pro eo ꝙ in pulchritudinẽ naturalem a Aliter
deo constituit ⁊ creatur. Per capillos/vngues ⁊ ve C
stes: q̃ sunt quedã res quasi nõ naturales: sed acciden
tales: nõ viue/ſꝫ mortue: nõ necessarie/ſꝫ sup̃flue: itel
ligunt

liguntur ipsius mali mores/⁊ peccata mortalia/que
tunc habet. Unde capilli significãt malas cogitatio
nes: vngues manuum significant malas operatiões:
vestimenta cum quibus capta est/significant male cõ
uersationis mores ⁊ conditiones. Igitur quando de
muliere gentili debet fieri israelitica/de ancilla vxor/
de serua libera/de aīa peccatrice anima sancta: ⁊ qñ ad
christi cõnubium/qđ fit in presenti per grãm/⁊ in fu
turo per glīam/est admittenda: quatuor sunt sibi ne
cessaria: scʒ ꝙ ꝑ penitentiã ⁊ ꝯfessionē radat capillos
capitis sui/idest omnem cordis immundam cogita
tionem: circũcidat vngues/idest omnem superbiam
⁊ mortuã operationē: mutet gentilitatis vestes/idest
omnem malam conuersationē: sedeat in domo con=
scientie per suipsius ꝯsyderationē: ⁊ defleat patreʒ et
matrem/idest mũdũ ⁊ carnem/⁊ omnem quã exinde
Hiere. contraxit maculã ⁊ infectionē: dicendo illud Hiere.
15.d. Ve mihi mater mea: qr genuisti me ⁊c. Et sic post tri
ginta dies/qui ꝯstant ex denario ter ducto/idest post
cõpletionē decem mandatoꝝ ⁊ trinitatis fidē: vir ille
qui in crucis prelio eã ceperat ⁊ acquisiuerat/scilicet
D christus: tunc sibi eam per grãm desponsauit: ⁊ corpi
Ozee.1. suo mystico spũaliter adiungens/vxorem ⁊ sponsam
spũaliter ꝯsecrauit. Unde: Vade ⁊ accipe vxorē forni
Ozee.2 cariam. Et alibi: Sponsabo te mihi i fide. ¶ Vel dic
a. ꝙ istud põt dici ad literam de anima gentili per pre=
Aliter dicatorē cõuersa: quia ad hoc ꝙ corpori nostro/idest
ecclesie cõiungatur: necesse est ꝙ quatuor faciat que
superius exponunt̃ ⁊c. sicut supra habetur. ¶ Homo
Eodem qui habet duas vxores: vnam predilectam/⁊ alteram
cap.c. odiosam: ⁊ fuerit filius odiose primogenitus/⁊ volue
Histo= rit diuidere hereditatem inter filios suos: non pote=
ria rit filium predilecte primogenitum facere: sed filium
odiose primogenitum faciet/dabitqꝫ sibi de omnib9
que possidet cuncta duplicia. Ipse eñ principium li
Mora berorum eius: ⁊ ei debentur primogenita. ¶ Dic ꝙ
litas homo potest significare prelatum. Due vxores eius
sunt carnalis affectio ꝑdilecta ⁊ ꝓpria: eccl'ia odiosa
primogeniti filij sunt eccl'ie: ⁊ illi qui sunt de eccl'ia vl'
patria procreati: qui videntur hodie filij odiosi: scđo
geniti sũt carnales amici: quos scʒ vxor eoꝝ ꝑdilecta
scʒ carnis affectio generauit. Igitur istud est verum/
ꝙ quando homo iste/idest prelatus vult inter filios
suos ⁊ subditos bona sua. i. beneficia diuidere: non
debet primogenitos/idest ecclesie filios postponere:
nec carnaliter dilectos istis ꝓmogenitis anteferre. i.
principales facere: nec primogenita. i. beneficia pin
guiora que debebant̃ alijs/eis debet tribuere: ʒ istis
primogenitis filijs. i. viris sufficientibus ⁊ bonis ab
ecclesia procreatis: cuncta duplicia. i. in duplo melio
ra alijs debet dare. Isti eñ sunt principium liberoꝝ
E eius/idest isti sunt ꝓprie filij ecclesie. i. prelati. et ideo
primogenita ⁊ pinguia. i. principalia beneficia talib9
debent dari. Cuius tamen cõtrarium modo faciunt
Treñ.5. multi: qui filios corporales spũalibus anteponunt:
Ita ꝙ ipsi plangendo possunt dicere illud: Heredi=
Gen.27 tas nostra conuersa est in alienos. Et illud: Primo=
genita mea antetulit: nunc etiã surripuit benedictio
Aliter nem meam. ¶ Vel dic ꝙ due vxores sunt: anima que
oditur/⁊ caro que diligitur. Vir tamen sapiens non
Eodem debet filios. i. affectus et opera carnis: filijs. i. anime
cap.a. affectibus ⁊ operibus anteferre ⁊c. ¶ Si genuerit qs
Histo= filium ꝓteruum ⁊ ꝯtumacem/qui non audiat patris
ria ⁊ matris imperium: debebunt pater ⁊ mater eum ap
prehendere: ⁊ ad seniorum iudicium ducere/⁊ dicere,

filius iste noster ꝓteruus ⁊ ꝯtumax/mãdata nostra
audire contemnit: comessationibus vacat/⁊ luxurie
atqꝫ conuiuijs: lapidibus obruet eum vniuersa mul=
titudo. ¶ Istud allega ꝯtra malos ⁊ ꝓteruos subdi Mora=
tos: qui scʒ patri suo. i. ecclesie obedire nolunt: sed ꝓ= litas.
terui/cõtumaces ludis ⁊ comessationibus intendũt:
quare scʒ parentes. i. prelati eorum: lapidib9. i. duris
correctiõibus merito ipsos obruunt ⁊ ꝯfundũt. Ista
eñ est veritas/ꝙ omnes debēt eũ lapidare ⁊ obruere/⁊
castigare ⁊ corrigere/increpare ⁊ arguere: qui paren=
tibus suis/scʒ tam carnalibus ꝙ spũalibus/in iustis
⁊ licitis dedignant̃ obedire: ⁊ magis student comes=
sationibus ⁊ luxurie intendere ⁊ vacare: qđ potissime
de apostatis dici debet: quia reuera qui in iugo obe
dientie se subtrahũt/ꝓmerent̃ ab omnibus lapidari
¶ Hic precipit̃ ꝙ ille qui captiuã duxit vxoreʒ: si sibi Eodem
tandem displiceret/poterat eam dimittere: non tamē cap.c.
poterat in seruitutem reducere: nec per potentiã op f
primere: sed liberam permittebat abire. ¶ Sic etiam Mora=
vere si quis habeat aliquē amicũ/sibi coniugio. i. fa= litas.
miliaritate ⁊ amicitia coniunctuʒ: nullo modo ipm
debet opprimere vel turbare/nec eum ꝑ potentiam le
dere vel grauare: sed potius si sibi nõ placet/debet cũ
gratis dimittere: ⁊ se ab eius consortio segregare: qr
sicut dicit Seneca: Turpe est cuʒ illo bellum gerere/
cum quo familiariter vixeris ante.

¶ Capitulũ vicesimũsecundũ Textus: Nõ videbis bouē fratris tui aut ouem errantē. Moralitatum. Cap. IX

Moyses nolens ꝙ mixta inuicem sint reruʒ
negocia: fecit ꝓhibitionē generalē/ꝙ vir
non vteretur veste muliebri. ¶ Quod ad Histo=
hoc allegari potest: ꝙ nullus debet alte= ria
rius officium vsurpare: quia scʒ inter coniuges viri
non debēt muliebria officia facere: nec taliter effemi=
nari aut emoliri/ꝙ se velint in rebus femineis occu=
pare: iuxta illud Señ. Si te maritum ⁊ viruʒ habere
contigerit/cogita. Mulier nunꝙ in tantam vesaniã
debet irrumpere/vt viro contēpto nitatur exteriora
negocia pertractare: quinimmo femine in domesti=
cis muliebribus: viri vero in arduis ⁊ virilibus debēt
se iugiter exercere. Quod tamen est contra viros effe
minatos/⁊ contra feminas presumptuosas: que vestē
virilem nituntur induere: inquantum omnia nego=
cia ⁊ regimen etiam domus/⁊ alia que viros concer=
nunt/volunt viris postpositis ordinare. Uñ ꝓuerbiũ G
gallicũ est de talibus dominabus/ꝙ ipse portãt bra=
chas domus. Itaqꝫ de talibus dñabus que viros re=
gũt/⁊ viroꝝ negocia facere volũt: ꝑt dici illud Hiere.
Faciet dñs nouũ suꝑ terrã: femina circũdabit viruʒ: Hiere.
ꝯtra illud Apl'i: Mulierē docere in eccl'ia nõ ꝑmitto: 31.d.
nec dñari in virũ. Et merito: qr femina non debet esse I. Tim.
viri dña/ʒ ancilla. In cuius signũ mulieres ꝓ fide si= 2.d.
gnũ pedis suꝑ caput ꝓ ornatu portãt: qđ etiã ⁊ ꝑcio=
sis lapidib9 ornãt. Hoc aũt faciũt/vt esse subiectas/⁊
sub viroruʒ pedib9 se ostendãt: iuxta illud: Sub viri
ptãte eris: ⁊ ipse dñabit̃ tui. Uerba sunt dei ad mulie Geñ.3.c
rem. ¶ Vel dic ꝙ illud spũal'r ꝑtinet ad ꝓlatos: q viri Aliter
noie ꝯtinent̃: qr scʒ multi sũt ita hebetes ⁊ effeminati
ꝙ a feminab9. i. a suis subditis se ꝑmittũt gubernari
⁊ regi. Ecõtra multe femine. i. multi subditi tãtis suꝑ
bijs induunt̃/ꝙ viros suos. i. ꝓlatos gubernare nitũt̃
⁊ sic viri feminei/femie vero viroꝝ vestib9 iduunt̃. Uñ Esa.3.e
dicit̃. Mulieres dñate sũt eis. ¶ Si qs ꝑ viã incedēs Eo.c.a.

auiculam super pullos inueniret cubantem/non debebat vtrūqȝ simul capere: sed matrem captis filijs debebat liberam permittere. ¶ Istud exponunt doctores sic: Aiunt eñ ꝙ mater ista significat literam sacre scripture: que in multis passibus habet sub se occultos pullos/idest sensus ⁊ intellectus spirituales absconditos. Igitur nos de matre ista/idest de historia vel litera nō debemus curare: sed pullos qui subtus latitant/idest intelligentias spirituales debem⁹ assumere et tenere: quia scilicet non est magna vis de literali historia/dum tamē habeatur spiritualis intelligentia. Aliqui autem literam sectant: ⁊ sic filios dimittere/⁊ matrem retinere conant: contra illud apl'i. Non ambulemus in vetustate litere/sed in nouitate spūs. ¶ Uel istud pōt allegari contra duros ⁊ crudeles: qui non solum seuiūt in ꝑsonis/sed etiam in reb⁹ Sufficere debet eis si pullos nostros/idest bona possent habere: ⁊ sic matrem/idest personam liberam deberent dimittere/⁊ eam captis hmōi filijs nō curare. Cuius tamen contrarium multi faciunt: qui scilȝ et bona rapiunt/⁊ personas premunt vel affligunt. Uñ Job: Nudos dimittunt homines vestimenta tollentes. Sequitur: De ciuitatibus fecerūt viros gemere: ⁊ anima vulneratorū clamauit: ⁊ deus abire inultum non patitur. ¶ Uel ꝫm aliquos dic/ꝙ mater ista est carnalis cōcupiscentia: pulli eius sunt carnalis affectus ⁊ actus. Illa ergo est que omnino teneri ⁊ eradicari non pōt. Uerūtamē pulli eius/scȝ mali affectus ⁊ consensus tenendi sunt ⁊ reprimendi: et ne ad effectum veniant compescendi. Ista eñ est auicula/que in nido carnis nostre cubat. Ista est que abrae sacrificium fedat: ⁊ q̄ oculos tobie excecat ⁊ offuscat. Istaȝ necesse est ꝙ non ꝑmittamus in carne nostra viuere: sufficit tamen ꝙ pullos eius possimus per temperātiam retinere. Ad hoc videtur facere illud Leuit. ꝙ mater ⁊ filius non debebant in die eadem immolari idest ꝙ cōcupiscentia carnis ⁊ ipsius mali actus/nō possunt simul per hominē eneruari. Hic ponit illud: Non arabis in boue ⁊ asino. Item: Non indueris vestimento lino lanaqȝ contexto: sed de hoc habet sup. ¶ Hic dicitur/ꝙ si quis oppresserit puellam ⁊ clamauerit: dato ꝙ non audita fuerit ipsa/nullatenus punietur. Si vō non clamauerit/dato ꝙ audita nō fuerit: tunc cum suo oppressore occidetur. ¶ Dic ꝙ clamor est confessio: que quādoqȝ non auditur/quando constat in sola cordis contritione: quādo autem auditur/constat in verborum ꝓlatione. Istud est ergo verum/ꝙ quandocūqȝ diabolus aliquā puellā/idest aliquā personam per peccatum opprimit: tunc vere si per confessionem clamauerit: dato ꝙ sacerdotem aliquem qui eam audiret non inuenerit: mortem perpetuam non incurrit. Sufficit eñ anime peccatrici clamor cordis/si non sit sacerdos qui audiat verbū oris Psal. Clamauerunt ad dominum cum tribularent: ⁊ de necessitatibus eorum eripuit eos. Uerūtamen si sit peccato oppressa/⁊ non clamauerit: nec vocem cordis aut oris contra diabolum oppressorem emiserit: tunc vna cū dicto suo oppressore in eternū peribit ⁊c. ¶ Uel dic ꝙ clamor orationem significat. Quotiēs ergo diabolus/caro vel mundus per tentationez vel tribulationem nos nititur opprimere/⁊ per malum consensum corrumpere: totiens debemus ad deum per orationem clamare. Et tunc si deuote clamauerimus/⁊ dei auxilium implorauerim⁹: dato ꝙ nos nō exaudiat/⁊ in peccatum labi/et a diabolo corrumpi

Margin notes (left column): Allegoria. | B | Roma. 7.b. | Aliter | Job. 24.b. | Tropologia | A | Leuit. 19.d. | Eodem ca.d. | Moralitas. | Psal. 106.a. | Aliter

permittat: punitionem tamen seu damnationē non incurrimus: quia scȝ quod in nobis erat fecimus: sed qui nos exaudiret non inuenimus. Sepe eñ occulta dei dispensatione agitur/ꝙ hō clamans ⁊ repugnās in peccatum collabi permittatur: vt dum fragilitatē suam experimento discit/humilior habeatur. Unde apl's: Cū esset filius dei/didicit ex his que passus est obedientiam. Ac si diceret: ꝙ filius dei/idest iustus ⁊ predestinatus quandoqȝ tentationem vel peccatum patitur/vt humilis ⁊ obediēs effici mereatur.

¶ Capitulum vicesimumtertium Textus Non intrabit eunuchus attritis vel amputatis testiculis. Moralitatum. Cap. X

In isto .xxiij. capitulo ponūtur quatuor genera ꝑsonarū: quib⁹ ingressus in ecclesiā dei vel ꝑpetuo vel ad tp̄s negabat. Primi sunt qui in mēbris generatiuis erāt vel attriti vel trūcati: ceu eunuchus vel conscisus. Secūdi erāt illi q̄ defectum natalium patiebantur: scȝ manseres: spurij ⁊ alij de illegitimo matrimonio procreati. Tertij erāt amonites: qui interpretantur populus turbidus qui scȝ de stirpe amon filij loth fuit genit⁹. Et moabites: qui intepretantur populus meroris: qui scȝ de genere moab alterius filij loth fuit natus. Isti enim duo populi filijs israel de egypto venientibus et fame et siti pereuntibus: vel occurrere: vel panez et aquam concedere noluerunt/sed potius ad maledicendum eis balaam excitauerūt. ¶ Dicamus ergo allegorice: quod isti primi significant homines ignorantes ⁊ insciētificos: qui scilicet nesciunt alios predicando cōuertere seu spiritualiter generare. Secundi significant simoniacos: quos nō legitimus vir ecclesie christus vel bonus prelat⁹ genuit vel ꝑduxit: sed potius quos adulter diabolus/carnis affect⁹ vel malus ꝑlatus illegitimus voluit introducere vel creare. Tertij sūt luxuriosi qui turbidi sunt ppl'i: inquātuȝ res fedas ⁊ turbidas solēt pre ceteris exercere. Quarti vō sūt auari: q̄ ppl'i sunt meroris/inquātū ꝑ sollicitudinē ⁊ timorē semꝑ solēt in amaritudine cordis pre ceteris pctōrib⁹ viuere ⁊ manere. Igit ista est veritas/ꝙ eccl'iam dei/statuȝ eccl'iasticū/officia ⁊ bñficia eccl'ie nō debēt hr̄e ista q̄tuor genera pctōꝝ: scȝ eunuchi/q̄ nō generāt ꝑ ꝑdicationē. Illegitime nati/scȝ simoniaci: q̄ adulterine ꝑcedūt ad ꝑmotionē. Amonites scȝ luxuriosi: q̄ sūt populi turbidi ꝑ carnis īfectionē. Moabites populus meroris/scȝ auari: q̄ semꝑ hn̄t sollicitudinē/merorē ⁊ desolationē. Tales ergo nō debēt statū eccl'ie ingredi nec ad beneficia eccl'iastica ꝑmoueri. Psal. Quibus iuraui in ira mea/si introibūt i requiem meā. Isti eñ auari/scȝ filijs israel.i. pauperib⁹ in deserto hui⁹ mūdi esurientib⁹: cū pane ⁊ aqua.i. cū elemosynis nō occurrūt: sȝ potius balaam malū ꝓpham ⁊ ariolū.i. aduocatos ⁊ ballinos ꝯtra eos/⁊ ad eoꝝ exheredationē ꝓuocāt ⁊ inducūt. Cōtra quos dicit: Qui habitatis terram austri/occurrite cū panib⁹ fugienti. ¶ Moyses precepit ppl'o isrl'/ꝙ ipse nō abominet egyptū/in qua fuit aduena vel colon⁹: nec etiā idumeū: q̄ de Esau fratre Jacob fuit nat⁹/qr inq̄t ipse ē frater tu⁹. Alios vō ppl'os/scȝ moabites ⁊ amonites ꝑcepit abominari: ⁊ nullū fedus voluit cū eis iniri. ¶ Per filios isrl' q̄ de seruitute ad libertatē venerāt/itelligo eos q̄ de paupertate ad diuitias ascēdūt. Per egyptios vō itelligo eos q̄ ipsos dū erāt paupes aliquotiēs nutrierūt. Per idumeū vō frēz suū/itelligo eos q̄ de eoꝝ ꝓpa parētela ad

paupertatem

Margin notes (right column): B | Hebre. 5.c. | Histo. | C | Psal. 94.b. | Esa. 21. d. | Eodem cap.b. | D | Tropologia

paupertatez veniunt. Igitur o tu popule israel/idest
populus diuitum: qui de seruitute miserie ad statum
prosperiratis venisti: caue ne abomineris egyptium
idest illum rusticum apud quē aduena aliquādo fui
sti: ⁊ a quo nutritus ⁊ beneficiatus dum eras pauper/
aliquotiens extitisti: sed potius ipm̄ recognoscere et
diligere debes: ⁊ ne habeas verecundiam: quia pau=
periem habuisti: sed potius reputa tibi ad gloriā/ꝙ
pauperem habes consanguineum: ⁊ noli eum cōtem
nere vel fugere: q̄uis nunc sit pauperior q̄ prius eum
vidisti. Cuius tamen sepe fit contrarium: quia multi
sunt qui dum ad ꝓsperitatē veniunt/nunq̄ amplius
aliquē pauperē parentem videre volunt: ⁊ illos apud
quos aliquādo egeni fuerant/vilipendunt. Uñ dicit
Prou. fratres pauperis hois oderunt eum. ¶ Uel dic ꝙ fi=
19.a. ly israel sunt religiosi. Idunei vero ⁊ egypty sunt secu
Aliter lares ⁊ laici: qui scilicet ab ipsis non debēt abomina=
ri: sed potius in charitate ⁊ beniuolentia supportari.
Rom. Unde apl's. Infirmū in fide suscipite. Amonites vero
14.a. ⁊ moabites/peccatores ⁊ heretici dicunt: ⁊ debent p=
petuo detestari: nec eorum consortium aliquo modo
E debet frequentari. ¶ Cum quis nocturno polluebat
10.c.b. somno/vel aliquā immundiciam cōtrahebat: statim
extra castra exire debebat: ⁊ in vespere lotus aqua ite
rum redibat: sicut hic ⁊ supra multis i locis ⁊ passib9
Mora continetur. ¶ Sic etiam statim quando quis aliquo
litas peccato mortali polluitur/castra paradisi exire p cō=
syderationē tenetur: quia statim debet se immunduz
reputare/⁊ a cohabitatione sanctorum indignum se
esse iudicare/⁊ a tabernaculis paradisi dignum expel
li ⁊ eijci cogitare: quousq̧ scz aqua compunctionis ⁊
confessionis sit lotus: ⁊ quousq̧ in ipso vespere venit
idest quousq̧ ardor concupiscentie sit in eo diminu=
tus: tunc em̄ potest castra mundatus intrare/⁊ de in=
Psal. gressu paradisi sperare. Psal'. Ingredere in requiem
114.b. tuam: quia dominus benefecit tibi. ¶ Hic precipit
Eo.c.b. ꝙ filij israel cum essent in castris deberent habere lo=
Histo= cum deputatum ad requisita nature/scz ad purgan=
ria dum ventres. Uerūtamen semper vnum paxillum de
bebant in baltheo portare: quo debebant terram fo=
dere/⁊ stercus quod egesserant operire: ne forte pos=
set dominum/qui castra israelis circūibat/feditas of
Mora fendere ⁊ grauare. ¶ Si vero loquendo moraliter: hō
litas peccator debet extra castra/idest extra cōmunionem
sanctorum se reputans: certo loco vel coram sacerdo=
te feditatem suorum vitiorum per confessionem ege=
rere: ⁊ paxillo acute compunctionis terram humili=
tatis fodere/⁊ terrenitatem vilitatis ꝓprie cogitare:
⁊ sic per satisfactionem immundiciam vitiorum debet
f a dei oculis/qui castra cordis nostri circūit ⁊ consy=
derat contegere et ea a punitione sue iustitie celare.
Tunc em̄ feditas peccatorum nostrorum a dei cōspe
ctu tegitur quando qd̄ per confessionez egestum est:
per terram/idest per mortis memoriam vel per satis=
factiuam penitentiā operitur. Terra em̄ est subiacēs
humilitas vel penitentie grauitas/vel nostra consy=
derata terrestreitas: que scilicet omnia dei oculis de
nostris peccatis satisfaciunt: ⁊ ipsam ne amplius vi=
Psal. deantur/sepeliunt atq̧ tegunt. Psal'. Beati quorum
31.a. remisse sunt iniquitates: ⁊ quorum ⁊c. Et sic exponit
..c. Stephan9 de longotono in sua postilla. ¶ Itē adhi=
Histo= betur mandatum/vbi dicitur sic: Non tradas seruū
ria domino suo qui ad te confugit: sed habitabit tecum
⁊ in vna vrbium tuarum requiescet: nec contristes eū
Nec offeres mercedem prostibuli/nec precium canis

in domo dei tui. Uineam ꝓximi tui ingressus/tolle
de vuis quantum tibi placuerit: foras autem portare
non licebit. Segetem etiam amici tui si intraueris/
manu etiam potes terere ⁊ comedere: falce autem nō
poteris aliquid discerpere vel auferre. ¶ Ista possunt Mora=
applicari ad multa: scz ꝙ cum quis seruus diaboli vel litas
mundi/scilicet secularis vel infidelis/ad religiosum
vel fidelem/ad fidem vel religionem cōfugerit: vtpo=
te quia relicta gentilitate fidelis/vel relicto mundo
religiosus factus fuerit: ꝓculdubio talis sic nouiter
conuersus aut fugiens/nō est exasperādus/nec scan=
dalis aut iniurijs molestandus: vel per turbationem
vel scandalum iterum ad manus domini sui mundi
vel diaboli reducendus: sed potius supportādus est
in vna vrbium nostrarum/scilicet in ecclesia vel reli=
gione pacifice viuere permittendus. Cuius tamen cō G
trarium multi faciūt austeri prelati in religione: qui
subditos suos compellunt per austeritatē suā ad pri
mos dominos suos/scilicet ad mūdum vel diaboluz
per apostasiam retroire. Quod etiā faciunt mali chri
stiani: quia scilicet per sua mala exempla et scandala
quandoq̧ faciunt nouiter conuersos ad fidem/iterū
ad vsum gentilitatis redire. Cū tamen dicit domin9: Matt.
Quod si quis scandalizauerit vnum de pusillis istis
qui in me credunt: expedit ei ꝙ suspendatur mola asi 18.a.
naria in collo eius ⁊c. Quantum ad illud preceptum
de mercede meretricis/vel de precio canis non offe=
rendo: potest dici/ꝙ in hoc videtur dominus dona
iniquorum penitus reprobare. Canis em̄ rapinam si
gnificat: meretrix vero luxuriam designat. Ne igit ma
la mulier posset dicere se velle meretricari/vt de lucro
oblationem faciat: ⁊ ne dicat homo se velle recipere/
vt exinde deum honoret/vel pauperez enutriat: repro
bat dominus vtrūq̧/scilicet mercedem meretricis/et
precium rapacitatis vel canis. Acsi diceret: ꝙ sibi nō
erat accepta elemosyna vel oblatio que fiebat lucro
vel conuitio. Non em̄ sunt facienda mala vt inde ve=
niant bona. Sequitur: Dona iniquorum non ꝓbat Eccli.
altissimus. De vinea vero intus comedenda ⁊ non ex= 34.c.
tra portanda/potest dici ꝙ vinea fratris nostri christi
est sacra scriptura: de cuius vuis/idest de cuius sen=
tentijs ⁊ doctrinis licitum est cuilibet se satiare ⁊ de=
lectari. Uerūtamen non extra portare: hoc est dictu:
istas vuas diuinarum scripturarum ad exteriora mū H
di negocia applicare nulli est licitum vel concessum.
Non vult em̄ dominus/ꝙ illa que ad salutē anima=
rum ordinantur/in secularium negociorum vsibus
expendantur: vel ob mundi vanitatem studeantur vel
addiscantur: quod est contra illos qui in mundanis
cantilenis ⁊ alijs dictaminibus vtuntur sacris verbis
Contra illos etiam qui ad mundi laudem ⁊ tēporalē
vtilitatē theologiā predicant seu docēt. ¶ De segete Eodem
vero vicini manu terenda/nō falce truncāda: possum9 cap. d.
dicere ꝙ seges vicini est conditio vel conuersatio pro
ximi: quā tunc prelatus dicit intrare/quando ipsam
incipit visitare/examinare/corrigere vel punire. Sed
reuera ipse non debet falcem dure ⁊ austere punitōis
statim apponere: immo per dulces monitiones ipse
debet manu terere vel fricare/quasi blandiendo ⁊ nō
exacerbādo primum castigare. Hoc autem intendo
in illis qui penitent: de quorum emendatiōe prelati
sperant: q2 al's si esset obstinatus vel ꝓteruus: posset
austere punire/⁊ falce iustitie segetes vitiorum trun= Apoca.
care. Iuxta illud Apoc. Mitte falcem tuam ⁊ mete: 14.d.
quoniam maturauit messis.

¶ Capitulum vicesimumquartum textus Si acceperit homo vxorem: et habuerit eā Moralitatum. Capitulum. XI.

Hic ponitur/ φ si quis habeat vxorē τc. que ꝓpter aliquā feditatē oculis ipsius displi-ceret: poterat libellū repudij sibi dare: τ ipsā
A viro alteri dimittere: τ aliam loco eius pulchriorem accipere. Uerūtamen sic erat/ φ ipsam sic repudiatam/ τ sic corā dn̄o vilem factā/ nō poterat amplius rehabere: Nec si vellet/ iterū eam recipe licebat:
Tropologia. nec sibi eam amplius copulare. ¶ Uxor feda est secularis vita/ vel etiā carnis cōcupiscentia. Uxor vero pulchra est vita cōtemplatiua vel penitentia. Quia istud est verū φ qr̄ vxor nostra prima/ sc3 vita secularis vel cōcupiscentia carnalis/ multas ꝯtinet in se feditates quapropter viris spūalibus displicet/ τ eoꝝ offendit multipliciter voluntates. Istis ideo licitū est talem vxorē repudiare τ dimittere: τ ad pulchriorē vxorē/ sc3 ad vitā religiosā τ ꝯtēplatiuā euolare. Et Lya lippa τ fedosa omissa/ ad rachelis cōnubia trāsmeare: τ istā fedam vxorē/ sc3 carnis ꝯcupiscentiā τ secularē vitā: alijs viris/ sc3 secularib9 dimittere τ quitare. Uerūtā si fit sic φ ipse postea peniteat: τ φ scd̄a vxor sc3 pnia vel religio quā assumpsit/ sibi displiceat: τ ad primā vxorem τ vitā dimissam redire studeat/ nō poterit/ qr̄ nullus illi vite quā dimisit: τ q̄ corā deo τ hoībus apparuit sibi feda/ iterato cōiūgere se valebit: qr̄ sc3 hoī
Lu.9.g Aliter non licet retrocedere/ nec ab assumpto arduo ꝓposito retroire: qr̄ sicut dicit Lu. Nemo mittēs manū ad aratrum τ respiciēs retro/ aptus est regno dei. ¶ Uel dic
Eodem cap.a. φ vxor feda est culpa: τ pulchra est grā. Si igit̄ ꝑ grā. culpam dimiseris/ ipsam amplius recuperare non debes τc. sicut sup̄. ¶ Dn̄s ꝑcepit φ cū q̄s vxorē accipie
Moralitas bat/ ire ad preliū non debebat: sed cū vxore sua libere quiescebat. ¶ Mō ad hoc pōt allegari: φ ille q̄ nouā
B vxorem/ sc3 grām vel religionē accipit: a bello. i. a se-
Aliter cularīū negocioꝝ tumultu d3 cessare: τ quieti ꝯtēplationis vacare. ¶ Uel dic ecōtra: φ illi qui vxores acci
Aliter 2.Co.7.f. piunt: τ qui in carnis operibus se ingerūt: nunq̄ ad bellandū cōtra vitia vtiles sunt. ¶ Uel dic φ vxor est mundi ꝓsperitas/ vel etiā carnalis affectio τc. Sicut
Eodem cap.b. dicit apl̄s: Qui cū vxore est/ sollicit9 est q̄ sūt mūdi τc. ¶ Item hic ponit̄ vnū aliud mandatū ꝓhibitiuum/ vbi dicit̄: Non accipies loco pignoris inferiorē τ su-
Tropologia. periorē molam: Aīam em̄ suā apposuit tibi. ¶ Istud cōiter exponit̄ per doctores de timore τ spe. Timor em̄ τ spes sūt due spūales mole. Timor mola inferior cō-syderans infernū/ que est pigra τ imobilis. Spes vero superior ꝯsyderās paradisum: que est mobilis/ leuis τ agilis. Inter istas em̄ molas mens nostra voluit̄ τ molitur: τ a furfure. i. a sup̄fluitate criminū expurgat̄ Ista ergo duplex mola/ sc3 spes τ timor/ non d3 impignorari: nec ꝑ pct̄m vsurario diabolo obligari: qr̄ sc3 sine timore mens presumeret: τ sine spe penitus desperaret. Et sic dico φ vtilis est timor qui tollit vitium presumptionis: τ vtilis est spes que tollit vitiū desperationis. Predicatori ergo vel prelato videt̄ ista scri
Judic.1.c. ptura dicere/ φ neutrā velit a peccatore tollere: sed potius φ vtrāq3 studeat in eo ꝯseruare. Un̄ dicit̄: Dedit
C ei pater suus irriguum superius et irriguū inferius.
Aliter ¶ Uel dic φ mola superior que tenet farinam ne sursum euolet/ significat timorē: qui tenet mentē ne volet presumendo. Mola vero inferior que tenet farinā ne inferius cadat/ est spes que tenet mentē/ ne in infernū corruat desperando. Neutra ergo istaꝝ molaꝝ est ab homine tollenda/ sed vtraq3 in quolibet cōseruanda: cuius tamen ꝯtrariū faciunt adulatores: qui auferūt homini molam timoris dum ꝓmittūt impunitatem Et etiā quidā heretici desolatores: q̄ tollunt ab hoīe molam spei/ dum p̄dicant salutis impossibilitatem: quales etiā fuerūt nouatiani: qui dicebāt impossibile esse lapsum post baptismū ꝑ penitentiā ad eandem
Aliter grām resurgere. ¶ Uel dic φ mola superior est nouū testm̄/ inferior antiquū: cuius sc3 vtrūq3 est necessariū
Eodem cap.b. τ neutrū ꝑ se sufficiens τ firmū. ¶ Precepit dn̄s φ cū quis pignus pauperis habebat accipere/ domū eius non debebat intrare: sed qd̄ sibi offerret̄ pignus/ debe
Moralitas bat expectare. ¶ Istud inueni sic expositū: qr̄ sc3 ꝑ pignus ꝯfessoꝝ ꝯfessio intelligit̄ delictoꝝ: quā cū sacerdos vult accipere/ non debet peccatori violentiā facere: sed potius φ voluntarie pignus offerat expectare: domū ꝯscientie sue non d3 intrare/ de peccatis nimis profunde inquirendo: nec circūstantias ignotas inuestigare: ne sc3 ipm̄ ad similia moueat peccata q̄ nō nouerat ꝑscrutando. Melius ergo est φ illud qd̄ q̄s nobis offert expectemus/ q̄ φ nimis ꝓfunde indage
Prou.24.b. mus. Un̄ dicit̄: Nō queras iniquitatē in domo iusti.
D Multa alia ponuntur hic: s3 vide ea Leui. xix. τ alibi supra tacta τc

¶ Capitulum vicesimumqnintum textus. Si fuerit causa inter aliquos et interpellauerit iudices. Moralitatū. Capitulū. XII.

Eodem cap.b. Cum aliq̄s sine liberis decedebat: frater ipsi9 debebat vxorē eius accipere: τ semē fratris
Historia sui mortui suscitare. Uxor em̄ ipsa qd̄ generabat: non sibi/ sed mortuo fratri suo attribuebatur: ipsiusq3 adoptatiuus filius dicebat̄/ qui in hereditate ipsius succedebat. Si vero ipse frater nolebat vxorem fratris sui accipe/ vel semē ipsius suscitare: tunc ipsa mulier calciamēta ipsius debebat soluere/ τ in faciem eius spuere: τ sic licebat ipsi ad viri al-
Allegoria terius copulā euolare. ¶ Dic si vis allegorice: φ iste vir primus est prelatus. Uxor eius est prelatio: semen eius sunt subditi: fratres eius sunt boni frēs τ socij. Ista ergo est veritas: φ qn̄ aliq̄s vir/ idest aliq̄s prelatus vel beneficiatus morit̄: tūc necesse est φ vxor ei9 viduata/ eccl'ia vel prelatio fratri vel ꝓpinquo ipsi9/ idest alicui qui sit de gremio τ ꝯfraternitate ipsius/ ipsi adiungat̄: τ φ non extraneus/ sed magis compatriota/ cōfrater/ cōcanonicus vel vicin9 ad istius vxoris regimen τ cōnubium assumat̄: a quo sc3 semē fratris. i. subditi τ defuncti: qui cum mortuo cōmorātur erant/ in fide τ moribus suscitent̄. Quia sc3 sicut dicit̄
Prou.18.c. in Prouer. Frater qui adiuuat̄ a fratre/ quasi ciuitas
E firma. Nunq̄ em̄ debet extraneus ad aliquā eccl'iam promoueri: dū tamen in gremio τ ꝯfraternitate collegij possit aliq̄s idoneus reperiri. Si vero frater hmōi/ videlicet bonus subditus/ noluerit vxorē ducere/ nec ad prelaturam ꝓmoueri: si forte non possit tūc ibidē aliquis idoneus reperiri: tunc alius remotior poterit eligi τ assumi. Uerūtamen ipsa mulier/ idest ecclesia: talem se refutantē merito debet cōtemnere τ conspuere: τ eum calciamento priuilegioꝝ nudare: qui
Aliter sc3 semen fratris/ idest subditos defuncti prelati noluerit suscitare. ¶ Uel dic φ vir mortuus est malus ꝑlatus: frater eius viuus est bonus et gnarus: qui videns fratrem suum/ idest prelatum esse mortuū/ idest inscium τ ignarum: τ ꝓpter defectum generationis idest

i. pdicationis semine denudatū: debet vxorē eius / id ē ecclesiā / parochiam vel diocesim ipi ibidē predicādo accipere / z negociū p suo fratre sumere: z semē filiorū nouorū ipsi fratri suo mortuo spūaliter generare. Qd si facere noluerit: calciamenta bonorū tpaliū / z subuētionē elemosynarū iuste poterit ipsa vxor tali fratri vel primo. i. tali doctori vel predicatori subtrahere: z in ipsius faciē cōspuere. i. ipsum publice poterit increpare. ¶ Uel dic q primus vir est moyses: qui de vxore / seu synagoga / seu lege antiqua: liberos / id est homines in gra constitutos generare nō potuit: immo sine tali semine discessit: qr sicut dicit Apls. Nihil ad perfectum adduxit lex. Quapropter frater eius christus vxorē eius scz synagogā seu antiquā legē duxit / tenuit / tradidit / exposuit z accepit: dicēs illud euāge. Nō veni soluere legē / sed adimplere. Et istā vxorē antiquā i nouā nuptā suā / id est in ecclesiā cōmutauit: z sic fratri suo moysi semē. i. filios suscitauit: i. qm tū mltos filios israel filijs gratie cōformauit: z fideles z catholicos eē fecit. Uñ dicit. Potēs est eñ deus de lapidibus suscitare filios abrae zc. ¶ Uel dic q christus fuit primus vir / q sine liberis. i. fidelibus dicit discessisse eo q paucos fideles legitur dū videret cōuertisse. Sz reuera fratres eius apli z pdicatores vxorē eius / id est ecclesiā z eius regimē acceperūt: z ipi fratri suo mortuo / id est christo / plurimos genuerūt: illos scz quos ad fidē z ad iustitiā cōuerterunt. ¶ In isto capitulo pcepit dñs / q os bouis triturātis in area messis alicuius nō debebat alligari: Non alligabis inqt os bouis triturātis in area. Uñ videt et scriptura supponere: q in illis partibus nō cū flagellis: sz cū aīalibus segetes triturabāt. ¶ Ista vr apls de predicatoribus exponere: qui scz est quasi bos in area dñi pro segete fidelium trituranda: z verbis z increpationibus corrigenda: z a paleis / id est a vitijs segregāda: quia reuera talis non debet os alligatum habere: ne aliquid comedat. Sed potius licitum est z iustum vt os liberum habeat: id est vt ab illis quibus predicat: victum z stipendia vite (teste paulo apostolo) sumat: qui dicit. Dignus est operarius mercede sua. Nullus tenetur proprijs stipēdijs militare. Et. Qui seruit altari / debet viuere de altari. Et. Non magnum est / si is qui spiritualia seminat: temporalia z necessaria sibi metat. ¶ Uel istud potest generaliter allegari de quolibet seruitore vel operario: cui scilicet est in necessarijs prouidendum / z in rationabilibus stipendijs compensandum. ¶ Hic etiam ponitur: qd cum quis per iudicem ad verbera condemnandus erat: numerus plagarum ad quadragenarium numerum attingere non debebat. De quo etiam dicit apostolus: qd quinquies quadragenas plagas / vna tamen minus acceperat: quia scilicet quod vna de quadraginta soia deficeret / sufficiebat. Quod allegari potest qd nunq est crudeliter contra hominem procedendum: sed quod semper considerāda est natura / z ei compatiendum.

¶ Capitulum vicesimum octauum Textus Si autem audieris vocem domini dei tui. Moralitatum Capitulum. XIII

Hic consequenter ponitur de altari de lapidibus informibus edificando: de hoc vide in libris Josue. Item de benedictionibus et maledictionibus imprecandis. Circa hoc aduerte / quod hic imprecantur alique benedictiones legem seruantibus z alique maledictiones legem nō seruantibus. Item sciendum qd aliqe tribus israel reputabant ignobiles: qr descenderant de ancillis zc. Ueruntñ (vt ponit Comestor) z ruben z zabulon: qq erāt de liberis vxoribus / etiam tñ qnqz inter ignobiles habebant. Ruben aūt qr cubile patris fedauerat: z zabulon qr vltimus ye fuerat. Ista igit fuit veritas / q tribus nobiliores constitute sunt super montē garizim / quod interpretat diuisio: vt factiones legis benedicerēt: Ignobiles steterunt super montem ebal / vt legis trāsgressores maledicerēt. ¶ In quibus moraliter notari pōt / q nobilius officiū est bñdicere q maledicere: z q viri spūales z nobiles z pdicatores / z qui sunt spirituales iudices magis studēt subditos suos ad obseruantiā diuine legis inducere pmittēdo z alliciendo amore z spe pmij q cōminādo timore supplicij. Econtra vero ignobiles tribus / id est iudices tpales magis ad hoc nitunt subditos compellere z a malo coercere maledictione q benedictione / pena q gratia / timore q amore. Boni ergo stāt in mōte garizim / q interpretat diuisio: quia scz isti a mundi tumultibus / vitijs et concupiscentijs se diuidunt. Mali vero stant in monte ebal / qui interpretatur vorago: quia per auariciam omnia vorant z consumunt: quia isti scilicet balliui z iudices seculares / qui alios compellunt ad bonum: hoc solum faciunt ad deuorandum / z ad emendas et ad lucra temporalia emungendum. Unde. Deuorabūt eum morsu amarissimo. deu. 32. d.

¶ Ex caplo vicesimooctauo Textus. Percutiat te dñs egestate: febri z frigore. Moralitatum Capitulum. XIIII.

Inter malas imprecationes seu maledictiones que filijs israel nisi legem seruauerint promittuntur / dicitur sic. Percutiat te dominus egestate / frigore / febri z ardore / corrupto aere z rubigine. Sit celum quod supra te est eneum: z terra quam calcas ferrea. Det dominus terre tue imbrem puluerem de celo: descendat super te cinis: tradat te dominus corruentem ante hostes tuos. Per viā vnam ingrediaris ad eos: z per septem fugias: omni tempore calumniam sustineas: nec habeas qui liberet te. Uxorem accipias: z alius dormiat cum ea. Domum edifices z alius habitet in ea. Uineam plantes: z non vindemies eam: sementem multum iacies in terrā: z modicum congregabis. Oliuas habebis: z non vngeris oleo. Aduena qui tecum versatur in terra: ascendet super te: z erit sublimior: tu autem descendes: z eris inferior. Iste et multe alie maledictiones imprecantur hic male seruantibus legem dei. ¶ Sic reuera hodie partim spiritualiter: partim literaliter intellecte: iste maledictiones imprecantur illis qui mandata domini vilipendunt: quia pro certo sicut videmus: isti percutiuntur egestate z fame auaritie: febre male concupiscentie: frigore indeuotiōis z desidie: ardore immūdicie z iracundie: rubigine inuidie: z ideo ipsum celū ereū: z terrā ferreā z pluuiā puluereā habent: quia celum efficitur eis ereum. i. durum: z nullius influentie emissiuum: z terra etiam ipsis efficitur terrea z inutilis / sterilis atqz sicca: Aer etiam effícit puluéreus. i. siccus: turbineus z ventosus: z sic habent puluerem pro pluuia: siccitatem pro humiditate: paupertatem pro opulentia. Quia pro certo dum peccatores ab obseruantia legis z mandatorum se retrahunt omnia bona temporalia eis deficiunt. Nec a celo influentia nec ab aere pluuia: nec a terra fructuum copia sicut est hier. 3. a

ſet neceſſe proueniunt. Unde Hier. Polluiſti terrā in
fornicationib⁹ tuis. Ideo ꝓhibite ſunt ſtille pluuiaꝝ /
⁊ ſerotin⁹ imber nō fuit: ⁊ ſic ſequit̃ ꝙ illi q̄ hñt oliuas /
nō vngunt̃ oleo: illi q̄ multū frumētū in terrā iaciūt /
B paꝝ recolligūt. Illi q̄ habēt vxores / vituperia icurrūt
Sic etiā fit ꝙ tales a ſuis hoſtib⁹ ad literā ſuppeditā
tur: ⁊ ipis depauperatis / aduene q̄ ſunt cū eis / ſcʒ vſu-
rarij ⁊ extranei de bonis eoꝝ ditant̃. Quia breuiter cō
cludēdo / pctā noſtra cauſa ſunt q̄re paupertates / lites /
guerras ⁊ vituperia incurrim⁹: ⁊ totū fit ꝓ eo / ꝙ diuie
hier. 5. f legis mādata nō cuſtodim⁹ Hier. Iniq̄tates veſtre de
clinauerūt hic: ⁊ pctā veſtra ꝓhibuerūt donū a vobis
Allegoria. q̄r inuēti ſunt in populo meo impij. ¶ Iſta pñt mora
liter ⁊ allegorice allegari ꝯtra illos malos eccleſiaſti
cos: q̄ cū ſint filij iſrael. i. deū ꝑ fidē ⁊ ſciam clare vidē
tes / ⁊ hereditatē eccl'ie tanq̄ filij legitimi poſſidētes:
ipi tñ legē ⁊ mādata dei nō cuſtodiūt: q̄ꝓpt multa ma
la tꝑalia ⁊ ſpūalia incurrūt. Et inde eſt ꝙ iſti hodie pa-
tiunt̃ eſuriē auaricie / febrē cōcupiſcētie ⁊c. ſicut ſupra.
Et iō fit ꝙ celū qō ſuꝑ ipos eſt / eſt ereū: id eſt ſuꝑiores
ſui / ſcʒ pncipes ⁊ plati: ſunt eis duri ⁊ crudeles: ⁊ cla-
moroſi pariter ⁊ bugoſi. Terra ēt quā calcāt eſt ferrea
q̄r ſcʒ inferior ppl's q̄ per terrā intelligit / eſt eis dur⁹: in
deuot⁹: ferre⁹ ⁊ auſter⁹: ⁊ qō plus eſt: iſti recipiūt pul-
uerē ꝓ pluuia. i. tꝑalia q̄ ſunt hic puluis añ faciē vēti
recipiūt ꝓ celeſti grā: terrena expectant vel acceptāt ꝓ
ſpūali influētia ⁊ ꝓ eterna glia. Finalr̃ d̄ celo deſcēdet
ſuꝑ eos cinis. i. inferni ardor ⁊ incēdiū. Iſta ei ꝓh dolor
ſe hñt ꝑ ordinē q̄r ſcʒ legē dei nō cuſtodim⁹. Ideo
C multa vitia incurrimus: crudeles ⁊ malos ſuꝑiores: ⁊
rebelles inferiores inuenim⁹: ⁊ qō deteri⁹ eſt: ſpūalia
cū terrenis / eternalia cū tꝑalibus cōmutamus. Ecce
igitur ꝙ iam ante hoſtes noſtros. ſ. diabolū: carnē ⁊
mundū: ſpūalr̃ corruimus: ⁊ q̄q̄ per vnā viā. ſ. ꝑ grām
vel baptiſmū: vel per pniam cōtra eos veniamus: ip-
ſos tñ non vincimus: immo eos per ſeptem vias. i. per
ſeptem mortalia vitia fugientes: coram eis ſuccumbi
mus ⁊ perimus: Ita quod iam de nobis poteſt dia-
bolo dici illud quod ponitur in capitulo precedenti.
Per viam vnam venient contra te: ⁊ per ſeptem fugi-
ent a facie tua. Et breuiter omni die patimur calumni
am: ⁊ a ſpiritualibus ⁊ temporalibus inimicis: ⁊ nul-
lus eſt qui liberet nos. Quia ad literam: domos no-
ſtras: vineas ⁊ armenta: ⁊ boues ⁊ aſinos ſeculares ra
piunt: vxores noſtras. i. eccleſiam ⁊ beneficia alieni. i.
ambitioſi ⁊ ſimoniaci auferunt a nobis: ⁊ cum eis dor
miunt: ⁊ aduene qui nobiſcum conuerſantur. i. laici
minoris ſtatus homines ſuper caput noſtrum aſcen-
eze. 23. e dunt: ⁊ nos ſibi ſubijciūt ⁊ ſubmittunt: que oīa. ſ. pctā
Aliter noſtra faciunt. Unde Ezechiel. Scelus tuum ⁊ forni-
cationes tue fecerunt tibi hoc. ¶ Uel dic alio modo
quod iam in eccleſia celum. i. deus noſter eſt ereus. i.
durus ⁊ ſiccus per ſue gratie ſubtractionem. Terra. i.
populi ſubditi: videntur ferrei: per obſtinationem ⁊
indeuotionem. Pluuia. i. doctrina videtur puluerea
⁊ cinerea: per auaricie finalem intentionem. Scientie
enim ⁊ doctrine eccleſie que per pluuiam deſignantur
puluerce ſunt: inquantum. ſ. ad aggregandum pulue
rem diuitiarum ordinantur: vt patet de ſcientijs ciui-
D libus ⁊ mundanis. Ita quod eccleſia iam poteſt dice
iob. 7. d re illud Job. Ecce nunc in puluere dormio. ¶ Uel eti
am per puluerem accipere poſſumus bona tempora-
lia: quia. ſ. ita eſt quod tota pluuia. i. tota conſolatio
noſtra eſt in puluere acquirendo / ⁊ terrenorum cine-
re colligendo. Eſa. Serpenti puluis panis eius. Quid eſa. 65. d
plura? Iam videmus quod in eccleſia predicatores
multum ſemen bone doctrine ſeminant: paruʒ tamen
de fructu ſalutis animarum reportant. Multas ha-
bet eccleſia oliuas ⁊ vineas. i. multos diuites pigues
qui tamen oleum elemoſynarum / ⁊ vinum conſolatio
num alijs non diſtillant. Unde Abacuk. Non erit ger aba. 3. d
men in vineis. Mentietur opus oliue: ⁊ arua non af-
ferent cibum.

¶ Moralitatum libri Deuteronomij finis.

¶ Liber ſextus moralitatum ſuper Joſue.

¶ Capl'm ſcd'm Textus. Miſit igitur Joſue filius Nun de ſethim duos viros / exploratores. Moralitatum Caplm. I

CUm mortuo moy Hiſtoria.
ſe / Joſue factus princeps populi iſraeli
tici / populum per iordanem vellet tra-
ducere in terram promiſſionis: ⁊ ante
omnia proponeret ciuitatem hierico
deſtruere: miſit illuc certos exploratores. Qui cū a re- E
ge ciuitatis q̄rerent̃ ad mortē: raab meretrix ipos in
domo recepit / ⁊ ſub ſtipula lini ipos in ſolario abſcō
dit: ⁊ ſic inueſtigātes illuſit: ⁊ ipos fugiſſe diſſimulās
ipos ꝑſequi ꝑſuaſit. Quib⁹ factis exploratores mōta-
na aſcēderūt: ⁊ ibi triduo ſteterūt: ⁊ tādē redeūtib⁹ alijs
ꝑſecutorib⁹ ⁊ nō inuenietib⁹ eos / ipi ad Joſue ſine pe-
riculo redierūt. Uñ q̄r raab iſtos ſaluauerat / ſignū ſibi
dederūt: ꝙ qñ caperet̃ ciuitas / funiculū coccineū in fe
neſtra domus ſue poneret: ⁊ ſecū familiā ⁊ amicos ag
gregaret / ⁊ ſic ſe ⁊ ſuos a ꝑiculo liberaret. Quod vti-
q̄ factū eſt. Quia ſicut dicit̃. Cum caperetur ciuitas / ioſ. 6. d
viſo fune ad feneſtrā eius pendente / non fuit combu-
ſta: ſed ipa cum amicis fuit liberata: ⁊ ad dei populū
in perpetuum aggregata. ¶ Allegorice moyſes ſigni Allegoria.
ficat legē / Joſue Jeſum. Hierico q̄ interꝑtat̃ luna / ſi-
gnificat defectibilē mundū: exploratores ꝑdicatores
Jordanis baptiſmū. Terra ꝓmiſſionis paradiſum.
Raab vero meretrix eſt aīa vel gentilitas peccatrix: fu
nis vero coccineus ſignificat paſſionē chriſti / vel eius
ſanguinē rubicundū. Dico ergo ꝙ moyſe mortuo. i.
lege ceſſante. Joſue filius Nun. i. ieſus filius dei pr̃is
regimen ppl'i iſraelitici. i. populi fidelium aſſumpſit.
Quē ſcʒ ꝑ fluuiū iordanis. i. ꝑ baptiſmū in terrā ꝓmiſ
ſiōis. i. in paradiſuʒ traducere deſtinauit. Uerūtñ q̄r ꝓ-
phana ciuitas Hierico. i. mūdus ⁊ maloꝝ hoim ꝯge F
ries: iſti fideli ppl'o dabat impedimētū: voluit añ oīa
ciuitatē iſtā tollere: cōgeriē maloꝝ deſtruere: ⁊ ſic eos
q̄ntū ad eſſe infidelitatis ⁊ pcti penit⁹ extirpare. Uñ in
Prouer. Uerte impios ⁊ nō erūt. Et iō exploratores iſti pu. 12. a
us ciuitatis. i. apl'os ⁊ predicatores miſit: quos raab
meretrix. i. gentilitas per credulitatem ⁊ fidem ſuſce-
pit: ⁊ eos. i. ipſorum doctrinam ſub ſtipula lini. i. ſub
cordis humilitate celauit: ⁊ tandem quia iſtos rece-
perat / ⁊ eis dederat funē rubeum. i. memoriaʒ ſangui-
nis ⁊ paſſionis chriſti in feneſtra cordis ſui ſuſpen- exo. 12. b
dens / ſe ⁊ ſuos ab eterne damnationis interitu libe-
rauit. Exodus. Non ſinet percuſſorem ingredi viſo ſā
guine in ſuperliminari domos ledere. Iſti tres explo
ratores. i. ſancti predicatores: a ſpeculatoribus. i. a de
monibus

montibus ⁊ tyrannis liberati ⁊ saluati fuerũt: dũ mon
tana. i. vite cõtẽplatiue eminentiã ascẽderũt: ⁊ dũ ibi
per tres dies. i. ꝑ tria religiõis vota cõtra triplicẽ mũ
di ↄcupiscentiã ꝑmãserũt: qꝛ reuera ꝓdicatoꝛ vel reli-
giosꝰ ab hostibꝰ spũalibꝰ eripit᷑/cũ ꝑ tria vota religiõis
ad montẽ perfectiõis eleuat᷑. Ideo bñ dr̃ Geñ. Nõ ma
neas in oĩ circa regione: sꝫ in mõte saluũ te fac. ¶ Uel
dic moraliter / ꝙ dum iesus saluatoꝛ noster ciuitatem
diaboli ⁊ congeriẽ vitioꝝ vult in nobis destruere: ⁊ ꝑ
iordanẽ. i. per fluuiũ lachrimaꝝ nos ad terrã ꝓmissio
nis. i. ad contẽplationẽ paradisi traducere: solet priꝰ
exploratores suos. i. bonas ĩspirationẽs ad ciuitatẽ coꝛ
dis mittere. Hos ergo qñ raab meretrix. i. voluntas
peccatrix recipit: ⁊ sub stipula lini. i. sub humilitate ⁊
puritate custodit: ⁊ ad mõtana contẽplatiõis trãsmit
tit: ⁊ ibi per tres dies/id est in fide/spe ⁊ charitate ipos
manere ꝓcipit: satellites regis hierico/id est moꝛtꝰ ma
los ⁊ tentationes qui istos bonos exploratores/id est
bonas affectiones ⁊ inspirationes occidere querunt/
cautela salubri deludit. Quapropter ista tandem ostẽ
so fune coccineo seu rubeo/id est recoꝛdato diuine pas
sionis mysterio: seipsam a moꝛte pene ⁊ culpe defen-
dit: ⁊ ciuitas hierico in qua ipsa manserat/id est vitio
rum congeries/dei virtute destruitur atqꝫ perit. Unde
apostolus. Fide raab meretrix non periit suscipiens ex
ploꝛatores cum pace ⁊c.

¶ Capitulum tertiũ Textus. Igitur Josue de nocte consurgens mouit castra. Moralitatum Capitulum. II.

AD hoc quod filii israel terram pꝛomissionis
intrarent/ioꝛdanem fluuium necessario trã-
sire habuerunt: sed sic virtute diuina factum
est: quod dum sacerdotes qui poꝛtabant ar
cam federis/pedes suos merserũt in alueo: ipsa aqua
siccata est per transuersum: retro cesseruntqꝫ aque supe
rioꝛes/⁊ a fluxu steterunt. Aque vero inferioꝛes in ma
re moꝛtuum descenderunt. ¶ Fluuius ioꝛdanis qui i-
terpꝛetat᷑ riuus iudicii/significat religiõis vl̃ eccl̃ie sta
tum: in quo ꝗlibet tenet᷑ seipꝫ tanꝗ̃ in riuo purificare
⁊ tanꝗ̃ in iudicio examinare/⁊ ad penitẽtiã cõdẽnare.
Apls. Si nosmetipos diiudicaremꝰ/nõ vtiqꝫ iudicare
mur. Sic ergo fit ꝙ filii isrl̃/religiosi ⁊ clerici: ꝗ dei pa
tris spũales sunt filii: ꝗ in terrã ꝓmissionis/id est i pa
radisum trãsire volũt: ⁊ iõ per ioꝛdanẽ religionis trã-
seunt: ⁊ per siccitatẽ penitentie/vestigia sacerdotũ/ id
est sanctoꝝ patrũ/qui arcam fidei catholice detulerũt
sequentes/diuine pꝛouidentie se cõmittunt. Sed pro
certo ista est veritas/ꝙ cũ in isto flumine/id est eccle-
sia vel religione sint multe aque id est multe persone:
quia sicut dicitur in Apoca. xviii. aque multe sunt po
puli multi: quidam scꝫ superioꝛes/id est boni ⁊ iusti: ꝗ
dã inferioꝛes/id est mali: sic fit ꝙ superioꝛes ⁊ iusti dũ
in isto flumie/in fluxu scꝫ moꝛtalis vite stãt: in seipis
retrocedũt ⁊ manẽt: ⁊ fluxũ maloꝝ suoꝝ appetituũ co
hibent ⁊ refrenant: ⁊ sic in dulcedine deuotionis ⁊ gra
tie semper manent. Psal. Joꝛdanis conuersus est re-
troꝛsum. Inferioꝛes vero aque/id est mali ⁊ carnales/
religiosi ⁊ clerici: non solent stare/sed fluere: ⁊ fluxui
suoꝛum desyderioꝛum non resistere/sꝫ obedire: ⁊ ideo
ad mare moꝛtuum/id est ad amaritudinem peccati ⁊
inferni solent descendere: ⁊ ibidem coꝛde ⁊ coꝛpoꝛe de
clinare. Unde Ezech. Aque iste que egrediuntur ad ri
uulos zabuli oꝛientalis: ⁊ ascendunt ad plana deser-
ti: intrabunt mare. ¶ Uel dic quod ioꝛdanis signifi-
cat fluxibilitatẽ huiꝰ moꝛtalis vite: vel etiã istũ mũdũ
in quo sunt duo genera aquaꝝ: scꝫ seculariũ populoꝝ:
quidam videlicet superioꝛes boni. Alii inferioꝛes car
nales ⁊ mali. Pꝛimi igitur sunt boni actiui: qui stant
⁊ in bono perseuerant: ⁊ gratie dulcedinem in se ser-
uant. Secundi sunt carnales ⁊ mali: qui ad mare pec- A
cati/⁊ tandẽ inferni defluunt ⁊ declinant. Sed pꝛo cer
to sacerdotes virtute arce federis quã poꝛtant. i. san-
cti patres virtute sancte fidei ⁊ regule quã obseruant
necnõ filii israel. i. boni religiosi ⁊ clerici: qui post eos
sub eadẽ pꝛofessiõe ꝑambulãt: inter istas duas aq̃s.
i. inter bonos ⁊ malos seculares mirabili distinctiõe
per siccitatẽ religionis vel ꝑnitentie seu etiã pauper-
tatis siccitatẽ transeunt: ⁊ pedes suaꝝ affectionum in
isto mundi flumine per aquã. i. malã cõplacentiã nõ
immergũt: sed ad terrã ꝓmissionis. i. ad vitã spũalem ex. 14. c
⁊ eternã: sicco vestigio vltra pꝛotẽdunt. Unde dicit᷑.
Diuisa est aqua: ⁊ ingressi sunt filii israel per medium
sicci maris: eratqꝫ aqua quasi murꝰ a dextris ⁊ a sini- Allego
stris. ¶ Uel dic ꝙ ioꝛdanis riuꝰ diẽ iudicii significat: ria.
vbi pꝛo certo arca testamẽti chꝛistus mirabilẽ diuisio
nẽ faciet ⁊ distinctionẽ inter aquas superioꝛes ⁊ infe-
rioꝛes. i. inter bonos ⁊ malos: qꝛ scꝫ alios faciet sursũ
cũ angelis in gloꝛia stare: alios vero faciet in amari-
tudinẽ inferni descendere. Et bonos seruabit ne deflu
ant: malos vero cõpellet vt coꝛruant. Unde tũc pote-
rit dñs dicere populo iusto ⁊ populo peccatoꝛi illud
Deute. Ipẽ ascendet sup̃ te: ⁊ erit superioꝛ: tu aũt de- deu. 28. c
scendes ⁊ eris inferioꝛ. ¶ Uel dic ꝙ ioꝛdanis signifi-
cat baptismũ: per queꝫ scꝫ necesse habent transire qui Aliter
terram paradisi cupiunt possidere. Sed vere de aq̃s
fluminis. i. de istis qui baptizant᷑ in baptismi flumi-
ne: boni ⁊ electi: dulcedinẽ gratie custodiunt: repꝛobi B
vero in amaritudineꝫ peccati transeunt: ita quod illi
tanquam superioꝛes stant in gratia: mali vero sicut in
ferioꝛes descendunt ad maris naufragia: hoc est mun
di delectabilia: ⁊ ad vitioꝛum flagitia: ⁊ finaliter ad
inferni amaritudinem ⁊ supplicia. Allega vt supꝛa. Aliter
¶ Uel si vis dic quod dum sacerdotes id est viri eccle
siastici ⁊ p̃lati sub arca testamenti chꝛisto per deuotio
nem ⁊ oꝛationem assistunt: populi subditoꝛum aqua-
rum fluxus ⁊ seculi periculum non incurrunt. Sed
dum isti de fluuio exeũt: tunc aque iste ad cursũ com-
munem ⁊ solitum reuertuntur: que per eoꝛum penitẽ
tiam arcebantur. Multum enim pꝛoficit pꝛesentia
bonoꝛum in statu periculi. Ipsoꝛum enim meritis qñ
qꝫ pꝛohibentur aque tentationum ⁊ tribulationum:
qui si pꝛesentes non fuerint: statim fluent.

¶ Caplm quartũ Textus. Quibꝰ trãsgressis: dixit dñs ad Josue. Elige duodecim viros. Moralitatum Caplm. III.

FIlii israel transacto ioꝛdane ad terram pꝛo- Historia.
missionis pꝛocedentes: ruben/gad: ⁊ manas
ses sicut pꝛomiserant pꝛecesserunt: ipsi vero
filii israel duodecim lapides de medio aluei
per duodecim viros singularum tribuum sustulerũt:
⁊ in loco castroꝛum deposuerunt: ⁊ ibi in signũ siccati
ioꝛdanis ⁊ facti miraculi constituerunt: ⁊ alios duo-
decim lapides loco istoꝛum in loco vbi sacerdotes cũ
arca steterant: transeunte populo ad perpetuam rei
memoꝛiam posuerunt. Tandeꝫ vero sicut hic dicitur
capitulo sequenti: lapideis cultris circuncisi fuerunt C
⁊ pascha celebꝛauerunt. Omnes enim qui in deserto
nati fuerant: incircuncisi erant: ⁊ propter hoc ante ter

re promissionis obtentũ/⁊ post iordanis transitũ a io
Allegoria. sue circũcisi fuerũt. ¶ Ista ponunt a sctis doctorib9
allegorice sic. Ruben q̄ interpretat videñs filiũ: Gad q̄
interpretat accinct9. Manasses q̄ interpretat obliuio
significãt pr̃es sctõs noui testamẽti ⁊ veteris: q̄ scz vide
rũt filiũ dei per fidẽ ⁊ cõtemplationẽ: accincti fuerũt per
obedientiã ⁊ boni operis executionẽ: obliti scz mundi
ps̃.44.c per tpaliũ contẽptũ ⁊ abdicationẽ. Ps̃. Obliuiscere
populũ tuũ ⁊ domũ pr̃is tui. Isti sunt igit q̄ armati
virtutibus filios israel. i. fideles christianos ad terrã
pmissiõis. i. ad celi gloriã pcesserũt: ⁊ viã salutis aliis
nu.32.c. ostẽderũt. Vñ isti sunt q̄ dixerũt. Nos etiã armati ⁊ ac
cincti pergem9 ad bellũ ante filios israel: donec introdu
cam9 eos in loca sua. Duodecim viri significãt duode
cim aplos: duodecim vero lapides significant duode
cim fidei articulos d̄ alueo sacre scripture assumptos
qui pro tanto lapides dicunt: quia ex ipsis tota fidei
machina fabricatur: et super ipsis structura virtu-
tũ omniũ tanq̃ super fundamenta solida situat. Vñ
ista est ciuitas q̄ habebat duodecim portas: q̄ cõstãt
apõ.21.d ex duodecim lapidibus preciosis: ⁊ nomia duodecim
aplor in eis scripta erant/vt dicit in Apoc. Lapides
alii duodecim loco istor in fluuio repositi/significãt
D doctor fideliũ expositiones: ⁊ libros sacre scpture flu
uio fidei additos ⁊ adiũctos. Dico igit q̄ transacto
iordane. i. recepto baptismo: si terrã pmissionis. i. pa-
radisum acq̄rere volum9: necesse est q̄ rubẽ/gad ⁊ ma
nasses. i. patres sctõs ⁊ bonos platos pdecessores ha-
beam9: ⁊ q̄ eor exẽpla/vitã ⁊ vestigia retineamus: nec
non q̄ duodecim lapides. i. duodecim fidei articulos
quos scz duodecim viri. duodecim apli de scripturar
alueo extraxerunt/fide ⁊ opere assumamus: ⁊ q̄ nosip-
sos cultris lapideis. i. duris pnie opib9 a vitiis circũci
dam9: ⁊ oportet q̄ pascha eucharistie. i. corpis christi
assumptionẽ loco ⁊ tpe celebremus. Sic enim terram
deu.4.c istam obtinere poterimus: ⁊ a iosue. i. a iesu saluatore
possessionem celestis glorie capere. Deuteroñ. Iorda
Aliter nem vos transibitis: ⁊ possidebitis terram egregiã.
¶ Vel dic moraliter/quod ad hoc quod homo ad ter
ram promissionis. i. ad vitam spiritualem transacto
iordane. i. contempto seculo perueniat: necesse est q̄d
duodecim articulos fidei credat: ⁊ quod per continẽ-
tiam carnem supercircuncidat: ⁊ pascha. i. sacramẽta
altaris celebret ⁊ assumat.

¶ Capitulũ quintum Textus. Postq̃ ergo audierunt omnes reges amorreorum. Moralitatum Capitulum.IIII.

Historia De populo q̃ño/vbi de fructibus terre come-
derunt/manna eisdem defecit ⁊c. Vide su-
pra Exod. xvi. vbi exposui. Et quod hic agi-
tur de celebratione pasche/vide supra Nu-
me. ix. vbi de quadruplici pascha inuenies. Hic ha-
bes q̄ cũ iosue vidisset angelũ euaginato gladio: ip-
suz esse angelũ nõ recognouit statim: immo an nr̃/an
aduersarior eẽt/primit9 inq̄siuit. Qui statim se eẽ pri-
E cipẽ exercit9 dñi asseruit: ⁊ calciamẽta de pedib9 solui
Moralitas. iussit/dicẽs. Solue (inq̄t) calciamẽta de pedib9 tuis: lo
cus in quo stas/sanct9 est. ¶ Sic vere q̃ñ aliq̄s angel9
. i. aliqua affectio/cogitatio vel inspiratio nobis d̄ no
uo apparet: non statim debemus sibi credere/nec ip-
sam recipere: sed potius ipsam debemus examinare
⁊ discutere: ne forte angelus sathan in angelum lucis
id est ne forte mala imaginatio in bonam se studuerit
transformare. Sibi igitur dicendum est an noster es
an aduersariorũ? ⁊c. Et si nobis innotuerit quod an
gelus dñi fuerit/⁊ sãcta cogitatio vel sctũ propositũ:
sic statim debemus eis obedire: ⁊ calciamenta vitior
⁊ carnaliũ affectionũ a pedibus abdicare: vnde dicit 1.Io.4.a.
Nolite credere omĩ spiritui: sz probate spũs an ex deo
sint. ¶ Vel dic q̄ angelus est nr̃ amicus: q̄ p certo sta Aliter
tim nõ est ad amicitiã recipiendus/sed añ oĩa exami-
nandus ⁊ probandus: ⁊ ne forte aduersari9 sub amici Ecc.6.a
specie recipiat/añ oĩa est perscrutãdus: vñ dr̃. Si ha- Eo.ca.c
bes amicũ in tentatione/posside eũ: ⁊ nõ facile credas
teipm sibi. ¶ Hic vbi dr̃: q̄ cũ gustassent filii israel de
fructibus terre/mãna defecit: inueni notatũ per magi
strũ stephanũ de longotono: q̄ filii israel triplici cibo exo.12.c
vsi sunt: scz farina cõspersa in exitu de egypto. Item exo.16.a
manna de celo descendente. Item de fructibus terre Tropologia
promissionis in deserti termino: de quo hic. ¶ Sic ve
ro boni generaliter vtuntur triplici cibo scientie: ⁊ p-
mo farina sublata de egypto: hoc est scientia philoso
phica/que ab ipsis egyptiis. i. ab ipsis paganis philo
sophis est inuẽta: ⁊ de egypto. i. de mũdo ad nos trans
lata. Manna in deserto: hoc est scientia theologica
que de celo fuit deriuata ⁊ inspirata. Item fructu ter-
re promissionis: hoc est scientia beatifica/que scilicet
habetur in terra promissionis id est in paradiso. Isti
ergo sunt tres panes/d̄ quibus dicere possumus ami Lu.11.a
co nostro christo illud Luce. Amice/accommoda mi
hi tres panes. Manna enim prout ait/proprie sacram
scripturam significat: quia sicut ille cibus omnem sa- Sa.16.c
porem habebat: vt dicitur in libro Sapien. sic scriptu pro.5.b
ra omnem virtutem contra peccatuz continet atq̄ ser-
uat. Unde si auarus es/lege ibi. De substantia tua da Lu.12.e
pauperibus. Si luxuriosus/lege ibi. Sint lumbi ve- ps̃.36.b
stri precincti. Si iracundus es/lege ibi. Desine ab ira/ eccl.7.b
⁊ dimitte furorem. Si mendax/lege ibi. Noli mentiri eccli.3.c
omne mendacium. Si superbus/lege ibi. Quãto ma-
ior es/humilia te in omnibus. Et sic de aliis: quia bre
uiter illud manna in omnem saporem vertitur: inquã
tum in ipsa contra omnia peccata remedium inueni- Sa.7.d
tur. Unde dicitur. Habens omnem virtutem ⁊ omnia Aliter
prospiciens. ¶ Vel dic quod isti tres cibi significant
penitentiam/gratiam ⁊ gloriam. Penitentia enim est
sicut farina que aqua lachrimarum aspergitur: quan ps̃.41.a
do primum de egypto. i. de peccato exitur. Psalmista
Fuerunt mihi lachryme mee panes die ac nocte. Gra- sap.16.c
tia vero est manna que de celo mittitur/dum in hoc
deserto viuimus. Unde. Panem de celo prestitisti eis
⁊c. Gloria vero est fructus terre/qui in terra promissio lu.14.c
nis. i. in paradiso gustatur ⁊ comeditur: de quo dicit
Beatus qui manducat panem in regno celorum.

¶ Capitulum sextum Textus. Hierico autem clausa erat timore filiorum israel. Moralitatum Capitulum.V.

Dominus volens ciuitatem hierico destrue- Hystoria.
re: precepit iosue quod arca domini tollere-
tur: sacerdotibusq̄ eaz portantibus ciuitas
septem diebus ⁊ voce submissa ⁊ tacite a po
pulo circumiretur. In die vero septimo ciuitatem se-
ptem vicibus circumirent: ⁊ septem tubis fortiter clã-
gerent: ⁊ alta voce omnes pariter vlularent: ⁊ promi-
sit quod sic muri hiericho funditus corruerent: ⁊ ciui
tatem delerent: ⁊ ipsam igne comburerent: ⁊ in cinerẽ
commutarent. Precepit etiaz dominus quod nullus
aliquid de bonis ciuitatis sibi acciperet: sed potius
omnia anathematizaret ⁊ respueret: sed aurum ⁊ argẽ

tum ⁊ eo

tum ⁊ es illius ciuitatis in thesauros domini conse-
craret: que tamẽ prius igne detergeret ⁊ purgaret. Mã-
dauit etiam qđ illa ciuitas amplius non reedificaret
atq; maledictionem subiungens/nunciauit ꝙ si quis
eam reedificare presumeret/in primogenito suo fũda-
menta eius iaceret: ⁊ in nouissimo liberorum porte ip
Ier.16. sius complerent. Quod ad literã factum est: quia dũ
b abiel ciuitatẽ istam reedificauit: fundamentũ eius po
nendo primogenitũ suũ perdidit: ⁊ dũ valuam in por
Tropo- tis poneret: nouissimũ liberorum amisit. ¶ Moraliter
logia. hiericho que interpretat luna: significat illã diaboli
ciuitatẽ: ⁊ ipsius habitaculũ spirituale: quod sibi con
struit in conscientia peccatorum: hoc est dictu: congeriẽ
h vitiorum: in qua scz diabolus ponit vitia sicut ciues: po
nit malas excusationes sicut muros. Ponit malos
appetitus sensuũ sicut portas: q̃ scilicet proprie hieri-
cho dicit: eo ꝙ ad modũ lune eclipsim ⁊ defectũ lumi
nis gratie sepe patitur: ⁊ eo ꝙ per ignorantiam mul-
totiens obscuratur. Unde dicitur. Ue ciuitati sangui
Ez.24.g nuz olle: cuius rubigo in ea est. Ista est igit nefanda
ciuitas: quam dominus mandat omnino destrui: et
quam non vult perpetuo reedificari. Et ideo ante om
nia necesse est: si ipsam volumus destruere: quod eam
per septem dies circumeamus: id est quod per iorda-
nem septem mortalium peccatorum/ipsam conscien-
tie vel anime ciuitatem consyderando secrete videa-
mus: ⁊ qđ in isto circũitu nostro arcam domini: id est
charitatem vel gratiã vel etiam spem venie deferamus
Unde Esaias Surge: circumi ciuitatem meretrix obli
Esa.23.d uioni tradita. Quod cum factum fuerit: necesse est vt
septemplici tuba: id est septemplici gemitu pro ipsis
septem mortalibus peccatis personemus: ⁊ qđ tandẽ
per confessionem vocaliter vlulemus: ⁊ quod tandez
muris: id est omnibus excusationibus vitiorum cor-
ruentibus ⁊ cessantibus: ipsam ciuitatem impie vo-
luntatis per satisfactionẽ penitus destruamus: ⁊ igne
Iob.42. penitentie comburamus: ⁊ in cineribus redigamus.
a i. ꝙ nos conuertendos in cinerẽ cogitemus. Unde Iob
A Ipse me reprehendo: ⁊ ago penitentiam in fauilla et
cinere. Et qđ etiam per recidiuuz peccati ipsam nunq̃
amplius reparemus. Qui enim istã ciuitatẽ. i. ipsam vi-
tiorum congeriẽ in seipso recidiuãdo reparat: graue sala
Esa.25.a riũ inde reportat: ꝙ videlicet primogenitũ suũ. i. cor-
Aliter pus: ⁊ vltimogenitũ scilicet spiritũ dãnat. Unde Esa.
Nõ sit vltra ciuitas: ⁊ in eternũ nõ reedificetur. ¶ Uel
dic ꝙ primogenitus est gratia baptismalis vltimoge
nitus est vltimũ remediũ. i. penitẽtia: vtrumq; igit hõ
Aliter perdit: dũ ciuitatẽ hiericho. i. vitiorum cõgeriẽ reedifica
re intendit. ¶ Uel dic ꝙ illius ciuitatis diabolice scz
cõgeries vitiorum vel cõuersationis mundane fundamẽ
tũ est mala intentio: vel mali operis inceptio. Edifica
tio vero portarum est operis cõsummatio. Cũ igit homo
habeat duos liberos: scz gratiã primogenitũ: ⁊ peni-
tentiã vltimũ: cõstat ꝙ gratia tunc amittit: quando
Allego- ciuitas diaboli. i. cõgeries vitiorum concipit: vltimoge-
ria. nitus vero. i. penitẽtia tunc morit: quando cũ obstina
tione vitia cõsumunt. ¶ Uel dic allegorice: qđ hieri-
cho est mundus: qui fluit ⁊ refluit sicut luna. Istum
igit voluit dñs quantũ ad malas suas cõditiones de
struere: ⁊ ideo populũ cũ arca. i. subditos ⁊ p̃latos p̃-
Cant.3.a cepit per consyderationẽ circa ciuitatẽ istam ⁊ malas
cõditiones ipsius circũire. Unde in Canti. Surgã ⁊ cir-
cũibo ciuitatẽ. Et tubicines etiam. i. predicatores et
sanctos ordinauit cõtra eam proclamare: quorũ cla-
mor: oratio ⁊ p̃dicatio muros. i. philosophos ⁊ mũdi
defensores facit q̃sq; corruere: ⁊ eos conuertendo ca- B
dere: ⁊ sic facimus populos subditorum contra ciui-
tatem istam. i. contra mundum ⁊ mundi vitia preua-
lere. Ista igitur est ciuitas cuius bona non sunt con-
cupiscenda: nec a filijs israel. i. a viris ecclesiasticis et
christianis affectanda/sed potius anathematizanda
⁊ detestanda: nec etiam ipsa ciuitas id est ipsa munda ps.27.b
na vita: cum destructa est amplius reparanda. Psal-
mista. Destrues illos: ⁊ non edificabis eos. Qui eniz
ciuitatem hiericho id est secularem cultum in ecclesia
reedificat: primogenitum scilicet naturam: ⁊ nouissi-
mum liberorum suorum id est gratiaz perdit spiritua Eo.ca.c
liter ⁊ necat. ¶ Aduerte tamen qđ aurum ⁊ argentũ:
ferrum ⁊ es: que inuenta sunt in ciuitate: non sunt re-
pudiata: sed in thesauris domini consecrata: quia sci
licet aurum philosophice sapientie: argentũ eloquen
tie: ferrum ⁊ es ciuilis seu terrene scientie: non ex toto
repudiantur. Ueruntamen in thesauris domini con-
secrari iubentur: qđ fit quando iste scientie ad dei lau-
dem ⁊ gloriam ordinantur: ⁊ ad regimen eccl'ie vel ad
animarum salutem spiritualiter reducuntur: ⁊ q̃n a va Ec.28.d
nitate ⁊ inani gloria/que talibus annexa est/igne spũs Aliter
sancti expiant. Unde Eccl'iasti. Argentũ tuũ ⁊ aurum tuũ
cõfla. De raab aũt liberata vide supra. c. ij. ¶ Uel dic
qđ ciuitas huius mũdi total'r corruet/q̃n in septimo
die. i. in septima etate tubarum angelicarum sonitus inuale- Tropo-
scit. ¶ Uel dic ꝙ dũ tuba predicatiõis septemplicis. i. logia.
cõtra septẽ vitia audit: tũc hiericho. i. peccator ꝯcutit
⁊ muri excusationis suorum vitiorum soluunt: ⁊ sic filij isra
el. i. bone affectiones ⁊ virtutes ingrediunt: ⁊ aurũ et
argentũ. i. ipsius peccatoris sapientia ⁊ eloquentia a
dño cõsecrant: ⁊ ad laudẽ fidei ordinant: sicut appa-
ruit de Dionysio ⁊ alijs philosophis cõuersis: quorũ C
sapientia ⁊ eloquẽtia proficit christianis: ideo de tali I.cor.15.
tuba ⁊ talium conuersione dicit apl's. Canet enim tu- g.
ba/⁊ mortui resurgent incorrupti.

¶ Capl'm septimum Textus. Filij autem israel preuaricati sunt mandatum. Moralitatum Capitulum. VI.

Histo-
ria.
Cum dominus precepisset ꝙ nullus de bonis
hiericho aliquid caperet: sed potius omnia
tanq̃ anathematizata ⁊ execrata refutaret:
achan quidam de filijs israel cupiditate du-
ctus/regulam auream ⁊ pallium coccineum retinuit
⁊ abscondit: propter quod peccatum populus israel
contra hay pugnaturus/succubuit: ⁊ fugiens retro ces
sit: quapropter idem achan cum sortibus deprehẽsus
fuisset: ex dei mandato lapidatus fuit: bona vero eius Mora-
omnia vorax flamma consumpsit. ¶ Sic cum domi- litas
nus filijs israel id est religiosis ⁊ ecclesiasticis prohi-
buerit/ne bona hiericho id est mundi diuitias ⁊ vi-
tia concupiscant: sed potius quod ipsa tanquam in-
terdicta repudient et contemnant: semper (est) ibi
achan/qui interpretatur conuersio id est semper sunt
ibi aliqui impij et peruersi: qui scilicet auream regu-
lam id est mundi diuitias ⁊ possessionem per auari-
ciam furantur: et pallium mundane conuersationis
per luxuriam assequuntur: sicut ad literam patet de
proprietarijs religiosis ⁊ luxuriosis: qui scilicet auari
ciam ⁊ luxuriam suam abscondere conantur: cum ta- P.28.b.
men dicat scriptura. Qui abscondit scelera sua non di D
rigetur in terra. Sepe igitur fit quod propter peccatũ
talium qui hodie contra mandatuz domini/mundi
bona ⁊ vitia retinent/⁊ auaricie et luxurie student: om

nes filij israel id est omnes ecclesiastici multa damna sustinent. Et viri hay/id est seculares ꝯtra eos preualent: quapropter pro certo isti in valle inferni lapidari merent̃: ⁊ omnia bona eoꝝ.i.corpus et anima igne
eccl.7.c. perpetuo ꝯdemnant̃. Unde Eccli. Uindicta carnis
Aliter impij ignis ⁊ vermis. ¶ Uel dic ꝙ achan ꝗ interpretatur tẽtatio/est simoniac9 clericus vel religiosus: sicut
pu.15.d dicit̃ in Prouerb. Conturbat domum suaȝ qui sectat̃ auariciam. Iste eñ quandoqȝ furatur/⁊ simoniace ⁊ occulte acquirit regulaȝ auream/id est aliquã diuiteȝ abbatiam regularẽ: et palliuȝ coccineũ/id est aliquaȝ dignitatẽ episcopalẽ/archiepiscopalẽ vel ecclesiã: pro qua tamẽ post mortem in valle inferni merito lapide
Aliter tur. ¶ Uel si vis allega illud: ꝙ pctm̃ vnius est quandoqȝ ruina multoꝝ: quia scȝ propter pctm̃ achan multi de filijs israel ceciderũt.

¶ Capitulum octauũ Textus: Dixit autẽ dominus ad Josue. Morali. Cap. VII.

Historia. Josue volens superare regẽ ciuitatis hay/⁊ capere ciuitatẽ: posuit certos milites in insidijs/ ⁊ aggressus est ciuitatẽ. Cum aũt rex cum exercitu suo sibi obuiam occurrisset/dissimulauit se fugere: ⁊ sic ipsum regem cum pplo suo longe ab vrbe distraxit. Tandem vero clipeũ erigens/signum insidijs fecit: quibus ciuitatẽ intrãtib9 ⁊ se inter regẽ ⁊ ciuitatem ponẽtibus/ipm̃ cum suo pplo trucidauerunt.
Allegoria. ¶ Hoc inueni allegorice sic expositum. Josue ꝗ interpretat̃ saluator.i.christ9: a principio regeȝ hay i.principem mũdi diabolum debellare proposuit: ⁊ a
E principio cõtra eum milites in insidijs latẽtes posuit i.prophetas cum suis occultis enigmatib9 ordinauit. Tandẽ vero carnem assumẽdo/se infirmũ ⁊ fugitiuũ dissimulauit: ⁊ se ab isto rege diabolo ⁊ membris eius inuadi ⁊ crucifigi ꝑmisit: sed tandẽ ꝑ resurrectionem reuertens/⁊ fidei scutũ erigens: suis fidelibus signum fecit: ⁊ sic de isto rege diabolo triumphauit: ⁊ ciuitatẽ suaȝ/scȝ gentilitatẽ igne charitatis succẽdit: ⁊ ipsaȝ ꝑ
Allegoria fideȝ spiritualiter occupauit. ¶ Uel dic qð iste rex significat mũdi tyrãnos ꝗ nunc contra iosue.i. contra christuȝ ⁊ bonoꝝ exercitũ audacter progrediũt̃: quos christus nunc fugere/⁊ pctã eoꝝ dissimulare videtur: ⁊ ipse etiã fideliũ ⁊ bonoꝝ exercitus tũc ab eis superatur. Sed pro certo isti nõ aduertũt de cauda.i.non cogitant de insidijs ꝗ latitãt post se/scȝ de morte/iudicio vel inferno: qꝛ scȝ finaliter iosue.i.christus/scutuȝ penitẽtie sue ꝯtra eos erigit: et dictas insidias ꝗ pri9 latuerunt/in publicum venire facit: ⁊ ipse magno impetu cõtra eos prosiliens tẽporaliter ⁊ eternaliter eos punit: ⁊ eorum ciuitatem/statum ⁊ magnificentiam destruit ⁊ cõfundit. Uñ dñs cõtra tales vr̃ dicere illud
esa.42.e Esa. Silui/patiens fui: quasi parturiens loquar: dissi
Eo.ca.f pabo ⁊ absorbebo simul. ¶ Josue edificauit altare domino de lapidib9 inpolitis: quos ferruȝ nõ tetigit: et super illud deuteronomiũ legis scripsit/⁊ super illud holocausta ⁊ pacifica immolauit: ⁊ ad bñdicendũ legis factoribus/⁊ maledicendũ legis transgressoribus
f trib9 nobiles ⁊ ignobiles super mõtes hebal ⁊ garizi altrinsecus ordinauit: sed oĩa ista iã superi9 sunt moralizata: scȝ de altari faciendo de lapidibus impolitis: ⁊ de benedictionibus ⁊ maledictionibus ⁊c. Hoc so-
deu.28.a lũ adde hic ꝙ altare istud continebat duo: scȝ scripturã interi9 sculptã/⁊ sacrificia exteri9 oblata: significãs ꝙ prelat9 vel eccl'iasticus/ꝗ per altare intelligit̃: debet habere interius scripturã.i.diuine legis scientiã ⁊ notitiaȝ: exterius vero debet habere sacrificia/id est bonoꝝ opeꝝ opulentiã. Uñ Ezech. Erat liber scriptus intus et foris ⁊c. Eze.2.d

¶ Capitulum nonum textus. Quibus auditis: cuncti reges trans iordaneȝ. Moralitatum Capitulum. VIII.

Gabaonite audiẽtes quõ iosue duas ciuitates destruxerat: et ꝙ ex dei mandato nulli ꝑsone vel serui parcebat: ⁊ ꝙ ipsi erant de pplo quẽ dñs occidi mãdauerat cogitauerũt quõ callide cõfederarẽt se sibi. Acceperunt igit̃ vtres veteres: ⁊ pannis veterib9 ⁊ antiquis calciamẽtis se induerũt: panẽ cõminutũ ⁊ siccũ in suis cistarcijs habuerũt: ⁊ sic de terra longinqua se venisse/pacẽqȝ cũ ipis querere exhis presumptionib9 cõfinxerũt. Quapropter pactũ cũ eis de ipis nõ occidẽdis iosue ⁊ filij israel fecerũt/⁊ iurauerũt. Uerũtñ cautela cognita de pacto ⁊ iuramẽto penituerũt: quapropter nõ ipos socios/sed seruos habere voluerũt: ⁊ ad cedenda ligna pro sacrificijs/nec nõ ⁊ ad aquã portandũ ipos perpetue ordinauerunt: ⁊ eos nathinneos appellauerũt: ⁊ sic sub iugo suo viuere permiserũt. ¶ Isti gabaonite significãt hypocritas: qui reuera sunt de illis qui a dño exterminari mãdant̃: ⁊ ꝗ cũ filijs israel.i.cũ bonis in ecclesia vel paradiso pacẽ habere ⁊ hereditatẽ vetãt: ⁊ ꝗ a iosue.i.a bono prelato recipi vel diligi ꝓhibent̃. Uñ Job. Innocẽs cõtra hypocritã suscitabit̃. Sed quid: Pro certo isti inueniũt modũ mirabilẽ se cũ iosue.i.cũ prelatis ⁊ filijs israel.i.cũ viris iustis cõfederãdi. Uadũt eñ ad eos adulãdo/dicẽtes. De terra longinq̃ venimus serui tui: pacẽ vobiscũ facientes ⁊ facere cupientes. Assumũt eñ vestes veteres.i.pretendũt humilitatẽ in conuersatione. Calciamẽta antiqua.i.pretendũt maturitatẽ in pedibus.i.in interiori affectiõe. Panes siccos .i.pretẽdunt abstinentiã in cibo ⁊ in refectione. Utres veteres.i.ꝑtendũt prudentiã.i.scientiaꝝ exuberationẽ. Quibus factis/ita fit ꝙ in iosue ⁊ alioꝝ.i.ꝑlati ⁊ maioꝝ amicitiã recipiunt̃: ⁊ ꝙ a punitione liberi efficiũt dũ boni ab oĩbus existimant̃. Per tales ei ficticias.i. dissimulationes/acquirũt sibi amicitias pricipũ ⁊ populoꝝ: ⁊ ideo bñ dicunt̃ gabaonite: ꝗ interꝑtant̃ valles mesticie: ꝑ eo scȝ/qꝛ isti mestos ⁊ cõtritos se fingũt ⁊ qꝛ valles.i.humiles se ꝑtendũt. Uerũtñ iosue.i.bon9 prelat9: qñ ipos.i.fictiones eoꝝ deprehẽdit: dȝ ipos ad seruiendũ alijs condemnare: ⁊ ne sint alioꝝ soci/seu ne hereditatem bonorum ecclesiasticorum cum filijs percipiant/preseruare: vt ⁊ sic qui dominari alijs mediante hypocrisi querunt/cogantur alijs subiacere. Unde Job. Spes hypocrite peribit ⁊c.

Hystoria. G Tropologia. iob.17.b h iob.8.a

¶ Capitulum decimũ Textus. Que cũ audisset adonisedech rex hierusalem. Moralitatum Capitulum. IX.

Historia. Gabaonite filijs israel cõfederati/⁊ tabernaculi vsibus deputati/⁊ a morte ꝑseruati fuerũt: ꝓpter ꝙ qnqȝ reges gẽtiles ꝯtra eos surrexerũt ⁊ eos destruere ⁊ debellare cũ suis exercitib9 tentauerũt. Quod timẽtes gabaonite/auxiliũ a iosue ⁊ a filijs israel inuocãt. Qui statiȝ accurrentes/aduersarios exterminãt: ⁊ ipos quinqȝ reges in spelunca occultari cõpellũt: vbi cũ saxis ingẽtib9 ad os spelũce deuolutis: ipsos vt non exeant includẽtes: mane in patibulis suspẽdunt̃: ⁊ sic gabaonitas liberãt ⁊ defendũt. Uerũtñ hic accidit valde mirabile: qꝛ scȝ dũ filij isrl' in prelio contra

prelio contra

prelio cõtra reges eſſent: ⁊ ſol ad occaſum appropinq̃
ret: propter qđ ne nocte ſuperueniẽte hoſtes euaderẽt/
ioſue dubitaret: rogauit dñm ne ſol ad occaſum trãſi
ret: ſol inq̃t ꝯtra gabaon ne mouearis: ⁊ luna ꝯtra val
lẽ haylon: quod ⁊ factũ eſt: qꝛ ſcꝫ ſol ⁊ luna in locis ſu
is in celi medio per vniꝰ diei ſpaciũ ſteterũt: ⁊ ſic obedi
ente deo voci hoĩs vindicãdi in hoſtes ſpaciũ habue
rũt: q̃ꝓpter diei lumĩe ꝓlõgato/hoſtes totalr̃ deſtru
xerũt. Dñs ẽt lapidibꝰ grãdinis multos hoſtiũ inter
fecit: ⁊ ſic nõ ſolũ lumẽ ſuis fidelibꝰ prebuit: ſꝫ etiã ip̃os
Tropo- luuit mirabilr̃/ ⁊ etiã ꝓterit. ¶ Dic ꝙ iſti gabaonite/
logia. q̃ interp̃tant̃ valles meſticie/ſignificãt penitẽtes: q̃ ſcꝫ
A debẽt eſſe valles. i. hũiles atq̃ dep̃ſſi necnõ cõtriti/fle
biles atq̃ meſti: qꝛ reuera vbi iſti de nouo cõfederant̃
cũ ioſue ⁊ cũ filijs iſrael. i. cũ chriſto ⁊ angelis: ſtatim
aſſunt q̃nq̃ reges gẽtiles/id eſt q̃nq̃ corp̃is ſenſus: q̃
cũ exercitibꝰ diuerſoꝝ maloꝝ appetituũ ip̃os debella
re nitunt̃: Quod vidẽtes iſti/ſtatim debẽt ad ioſue ⁊ ad fi
lios iſrael. i. xp̃m ⁊ ad ſctõs per orõnẽ recurrere/ ⁊ eoꝝ
auxiliũ implorare. Qui reuera ſtatim aderũt ⁊ veniẽt:
⁊ iſtos q̃nq̃ reges. i. q̃nq̃ corpoꝝ appetitꝰ i ſpelũca hũi
litatis ⁊ ꝓprie ꝯſyderatiõis recludẽt: ⁊ os ſpelũce/id ẽ
cor cũ ſaxis. i. cũ ꝯſyderatiõe dure dei ſnĩe ⁊ iuſtitie ob
ſtruẽt ⁊ tandẽ eos ꝑ ꝯtẽplationẽ ſuſpendent: ⁊ ſolẽ di
uine gratie/ ⁊ lunã diuine miſericordie continue aſta
re faciẽt: ⁊ ſic exercitibꝰ vitioꝝ ⁊ tẽtationũ deuictis: ga
baonitis/id eſt ip̃is penitentibꝰ pacẽ reddẽt. Bonũ ẽ
igit̃ a ioſue/q̃ interp̃tat̃ ſaluator/id eſt a chriſto ſalua
tore nr̃o: ⁊ a filijs iſrl̃/id eſt a ſctis auxiliũ petere: qꝛ re
uera al's nõ poſſumꝰ ab hoſtibꝰ ſpũalibꝰ ſalui eſſe. Vñ
Pu.18.b dr̃. Turris fortiſſima nomẽ dñi: ⁊ ad ipſaꝫ currit iuſtꝰ
Aliter ⁊ exaltabit̃. ¶ Vel dic ꝙ Joſue q̃ pugnat cõtra chana
neos/eſt vir iuſtus qui pugnat contra vitia / ⁊ contra
malignos ſpiritus: qui reuera ſumme debet curare ꝙ
ſol ⁊ luna. i. chriſtus ⁊ beata virgo ſibi velint aſtare ⁊
ſue gratie lumen ſibi miniſtrare: vt ſic poſſit quinq̃ re
ges. i. quinq̃ ſenſuum concupiſcentiam cum exercitu
B vitiorum ⁊ demonum ſuperare: ne forte ſi nox peccati
ſuperuenerit/ ⁊ lux gratie defecerit: nõ poſſit cõtra eos
preualere. Jſti igitur inuocati ⁊ deuote exorati/ſtatim
voci hominis obediunt: ⁊ ad occaſum procedere re
nuentes/ſibi aſtant benigniter ⁊ intendunt: ⁊ lumen
ſue gratie ſibi non denegant/ſed impendunt: ⁊ ſic iſtis
ſtantibus ⁊ aſtantibus: iſti hoſtes ſcilicet tentatiões/
vitia ⁊ mundus/caro ⁊ demonia: neceſſario pereunt ⁊
ſuccumbunt: ⁊ maxime quando lapides de celo mittũ
Aba.3.c. tur/id eſt quando ſpecialia adiutoria a deo veniunt ⁊
deſcendũt. Vnde Abacuk. Sol ⁊ luna ſteterunt in ha
Aliter bitaculo ſuo: in luce ſagittarũ tuarum ibunt: in ſplen
dore fulgurantis haſte tue. ¶ Vel dic quod Joſue eſt
predicator: qui tunc contra hoſtes pugnat / quando
contra eos predicat: ſed quia noctem ignorantie ⁊ cul
pe ſumme debet timere: ⁊ ideo ſolem ⁊ lunã/id eſt chri
ſtum ⁊ beatam virginem mariam debet ante omnia
exorare/vt ſibi velint aſtare: ⁊ vt illa duo que predica
tori ſunt neceſſaria/ſcilicet lucem ſcientie ⁊ ſolem gra
tie: velint ipſe ſol intelligentie chriſtus/ ⁊ ipſa luna ro
riflue miſericordie beata virgo ſibi benigniter mini
Ge.37.c. ſtrare. Vnde in Geneſ. Videbam ſolem ⁊ lunam ⁊ ſtel
las vndecim adorare me ⁊ cetera.

¶ Capitulũ vndecimũ Textus. Que cum audiſſet Jabin rex aſor: miſit ad Jobab regẽ madon. Moralitatum Caplm̃. X.

Joſue ſimili fortuna vigitiquatuor reges ꝯtra Hiſto-
ip̃m cõgregatos in preliũ/cũ eoꝝ exercitibꝰ int̃ ria.
fecit: ⁊ terras eoꝝ obtinuit ⁊ poſſedit. Et dicit̃
ibidẽ/ꝙ dñi ſnĩa fuerat/vt idurarẽt̃ corda eoꝝ
⁊ pugnarẽt ⁊ caderẽt: ⁊ nõ mererent̃ vllã clemẽtiã acci
pere. ¶ Jllud poteſt allegari quomõ occulta dei ꝓui C
dentia opatur in rebus ⁊ quomõ corda hoĩm interiꝰ Mora
ab ipſo mouent̃: ⁊ ſm̃ ſua demerita ⁊ infortunia dedu litas
cunt̃: vt ſic ſm̃ ſua demerita puniant̃. Meruerant eñ
iſti cum eſſent peſſimi/interfici: ⁊ ideo cum iuſtum ſit
veniã petentibꝰ indulgere: iuſto dei iudicio ⁊ occulto
factum eſt: ꝙ dum iſti de viribus ⁊ multitudine preſu
merent: ꝙ contra iſrael dimicantes ipſoꝝ gladijs inte
rirent: vt ſic miſicordiam quã non q̃ſierant/nullatenꝰ
inuenirent. Forte eñ timore ducti veniaꝫ petiuiſſent/
niſi iuſto dei iudicio indurati fuiſſent. Jſta eñ conti
nue perpendimꝰ/quãdo hoiem obſtinatuꝫ ⁊ indura
tum ad damnũ ſuum currere cernimꝰ: qđ ꝓcul dubio
ab occulta dei iuſtitia fieri nullatenus dubitamus. Exo.10.
Vñ legit̃: Jndurauit auteꝫ dñs cor Pharaõis/ ⁊ non
dimiſit populum ⁊c.

¶ Caplm̃ duodecimũ Textꝰ. Hi ſũt reges quos percuſſerunt filij iſrael: ⁊ poſſederunt terrã eoꝝ. Moralitatum Cap̃. XI.

Joſue terram acq̃ſitaꝫ filijs iſrael diſtribuit ⁊ in Hiſto-
omnibꝰ tribubus iſrael vrbes leuitis aſſigna ria
uit: ſicut infra dicitur: Poſtq̃ vero omnia diſ ioſ.21.a
penſaſſet/vltimo poſſeſſionẽ ſibi elegit. ¶ Sic Mora-
vere bonus p̃latꝰ vl' diſpẽſator/ dꝫ bona ſibi cõmiſſa litas
bonis ꝑſonis ſingulis ſecũduꝫ ſtatuuꝫ ſuoꝝ exigẽtiã
diuidere: ⁊ nõ in primis/ſed vltimis ꝑtem ſuam ⁊ ſuo
rum accipere: ne forte videat̃ ĩfideliter diſpẽſare/ ⁊ ſibi
maius vel minus q̃ deceat retinere. Jn omni aũt tri D
bu. i. in omni laicoꝝ patria vel cetu debet leuitis ⁊ ec
cleſiaſticis habitationeꝫ aſſignare: vt q̃ ſpũalia tribu
unt/poſſint de laicoꝝ tẽporalibus vtcũq̃ nutriri: ⁊ vt
etiã ipſi laici vbicũq̃ ſpũales viros inueniunt/ab eis
poſſint inſtrui ⁊ doceri. Vñ Apl's: Si nos ſpũalia vo 1.co.9.b
bis ſeminauimus/nõ magnuꝫ eſt ſi veſtra temporalia
metamꝰ. ¶ Vel dic ꝙ terra cordis noſtri filijs iſrael. i. Aliter
ꝟtutibus habitanda tradit̃/quãdo chananei. i. vitia
exinde penitus expellũntur.

¶ Caplm̃ decimumquintum Textus. Jgitur ſors filiorum iude per cognationes ſuas. Moralitatum Caplm̃. XII.

Caleph ꝟo volens accip̃e ciuitatem hebron/ Hiſto-
quã tres gigantes. ſ. filij enachĩ inhabitabãt ria
edictũ ⁊ iuramentuꝫ ꝓpoſuit/ꝙ q̃ p̃iꝰ vrbeꝫ
percuteret ⁊ caperet/filiam eiꝰ Axam in vxo
rem haberet. Cepit ergo vrbem othoniel frater caleph
⁊ ſic filiã eius in vxorem accepit. Jn quo patet ꝙ ca
leph magis iuramẽtuꝫ q̃ legem ſeruari voluit. Cum
igit̃ caleph ciuitatẽ ꝑcuſſis tribꝰ gigãtibus filijs ena
chim poſſediſſet/ ⁊ filiã ſuã Axam ꝓprio fratri ſuo ma
ritaſſet: ſuggeſta a viro ſuo/ ⁊ ſedens in aſino ſuſpira
uit: ⁊ terrã irriguã a caleph poſtulauit/dicẽs: Terram
arentẽ dediſti mihi: iũge ⁊ irriguã. Pater aũt eiꝰ ſuſpi
rijs ãnuens ſibi dedit irriguũ ſuperiꝰ et inferiꝰ. ¶ Ca Mora-
leph q̃ interp̃tat̃ quaſi omne/deũ patreꝫ ſignificat: cui litas.
omne cor patet/et omnis lingua loquitur. Othoniel
frater eius/qui interpretatur ſignum dei: ſignificat
dei filium: qui etiam in ſcriptura dicitur dei ſignum. E

Esai.7.c Esa. Dabit dñs vobis signũ. Ecce virgo cõcipiet filiũ
Allegoria quivocabit emanuel. Ara que interpretat furibunda/ significat animã rationalẽ: cui naturaliter inest furor iracũdie ⁊ concupiscentie: nihilominus ista est ratione imaginis filia dei patris. Hebron qui interpretat incantatio significat mundum: qui scz incãtat ⁊ decipit cor humanũ. Enachim qui interptat terribilis/ significat diabolũ: cui9 tres gigantes filij enachi significãt triplicẽ concupiscentie appetitũ. Asinus vero laborib9 dedit9/ significat corp9 humanũ. Dico igit q Caleph deus pater a principio statuit ⁊ proposuit: q q̃ ciuitatẽ mũdi caperet/ ⁊ q̃ eã sue fidei subiugaret: ⁊ tres filios enachim diaboli. i. tria pctã pricipalia/ scz luxurie/ superbie ⁊ auaricie exinde tolleret ⁊ deleret. Uerumtñ q nõ inueniebat aliqs cõueniẽs ad illud opus tã arduũ faciendũ/ nec ad salutẽ hũani gñis procurandã: oportuit q proprius fili9 suus/ scz Jesus christ9 fili9 dei illud faceret: ciuitatẽq mundi per fidẽ caperet: ⁊ destructis trib9 pdictis gigantibus/ ipsam patris dñio subiugaret. Qui q carnẽ assumẽdo ⁊ crucẽ subeũdo cõpleuit: ideo arã filiã dei patris. i. aiaz hũanã in vxorẽ accepit ⁊ eã bellãdo contra gigantes hebron/ id est cõtra
osee.2.d mũdũ ⁊ demones acquisiuit. Uñ dicit. Spõsabo te mihi
2.re.30.c. in fide: Et alibi. Michol despõdi mihi centũ pputijs philistijm. Michol aũt filia regis erat. Quid ergo?
f Pro certo ista ara/ id est anima: sedẽs mõ in asino corporis dũ hic viuit: ad instinctũ viri sui christi debet a patre suo deo spũale irriguum postulare/ dicens. Terrã arentẽ/ id est cor indeuotũ ⁊ siccũ dedisti mihi: iunge ⁊ irriguũ/ id est da mihi mentẽ humilẽ ⁊ deuotã: ⁊ sic ipse pater su9 deus dabit sibi irriguũ superi9 ⁊ inferius. i. deuotas lachrymas p dilatatione patrie superioris/ ⁊ pro incolatu miserie inferioris: vel p bonis omissis/ ⁊ pro malis cõmissis vel pro amissiõe glie/ ⁊ acqsi-
Tropologia tione infernalis pene. ¶ Uel illud duplex irriguũ/ significat dulcedinẽ cogitatiõis in itellectu/ dulcedinẽ dilectiõis in affectu. Uel duplex irriguũ. i. duplex grã scz superior q̃ fuit bona: ⁊ inferior q̃ inclinat ad mala. Uel ista sunt duplex mãdatũ dilectiõis scz superi9/ qd est amor dei: ⁊ inferius/ quod est amor primi. Uel ista sunt visio deitatis ⁊ visio hũanitatis. Ista eñi sunt q̃dã irrigua: p quibus habẽdis deuota dei filia gemebũda suspirat: ⁊ ipsa toto corde desyderat ⁊ affectat. Uñ
iob.3.d Job. Anteq̃ comedã suspiro: ⁊ q̃si inundantis aque rugitus meus ⁊c. Et sic de ista filia scz de aia ⁊ de suis
hie.31.b irriguis/ poterit dici illud Hier. Erit aia eorũ q̃si hort9
Aliter irrigu9: ⁊ vltra nõ esuriet. ¶ Uel pñt ista allegari/ q iuramentũ q̃nq pfert legi: ⁊ q tolerabili9 est q̃nq frãgere legis ordinationẽ q̃ proprij iuramẽti finẽ/ vt patet: q lex prohibuit ne frater filiã fratris acciperet in vxorẽ. Deus etiã mãdauerat q totus ppl's chananeorũ deleretur. Et tñ hic habes q propter reuerentiã iuramẽti ca-
G leph filiam suam fratri suo desponsauit. Et sicut su-
iob.9.c pra dictum est/ populus israel gabaonitis pepercit: ⁊
iud.11.g Jepte etiam sicut dicitur/ propriam filiam immola-
Aliter uit propter ipsius iuramenti reuerentiam. ¶ Uel dic quod quilibet auditor verbi dei debet esse sicut ista filia caleph: quia ad vocem ⁊ exhortationem viri sui id est predicatoris: debet per confessionem gemere: ⁊ a patre suo duplex irriguum postulare: superius scilicet gratiam pro predicatore vt bene loquatur: ⁊ irriguum inferius id est gratiam pro quolibet auditore/ vt bene recipiat bonum quod ei predicatur: et ideo pro isto duplo irriguo habendo rogabimus et cetera.

¶ Caplm decimũsextuz Textus. Cecidit q̃ q sors filiorũ ioseph ab iordane cõtra hiericho. Moralitatum Caplm. XIII.

Hic in isto capitulo ⁊ Judicum fit mentio/ quod filij israel ex toto chananeos non interfecerunt: sed eos secum viuere permiserunt: ipsos tamen sibi subiecerunt/ ⁊ tributarios fecerunt: ⁊ sibi seruire coegerunt. ¶ Sic vere cum filij israel id est viri iusti de terra mentis sue eliminare habeant omnes populos gẽtiles id est omnes actus vitiosos ⁊ mortales: sepe fit quod omnes non possunt penitus extinguere: immo principalioribus vitijs interfectis/ necesse est aliquos chananeos id est aliqua vitia in homine remanere. Constat autem quod motus corporum id est iracundiam cordis/ leuitatez operis/ que quasi sunt connaturalia homini/ non potest homo penitus abijcere ipsa: debet tamen rationis ferule subiugare: ⁊ ipsa sibi seruire/ compellere/ ⁊ tributum vtilitatis impendere seu dare. Uitia enim que in nobis sentimus/ nobis tributum ⁊ vtilitatem impendunt: quando humilitatem ⁊ nostre proprie fragilitatis consyderationem in nobis generant ⁊ inducunt: ⁊ quando de proprio casu nos esse timidos faciunt: et sic ab elatione ⁊ superbia nos compescunt: vt sic iuxta doctrinam Gregor. homo de virtutibus non superbiat/ qui ad huc viuere in se hostes conspicit/ a quibus vinci formidat. Et sic concludi potest quod deus istos hostes nobiscum permittit viuere: vt discamus de proprijs viribus non presumere: sed potius in humilitate ⁊ timore manere. Psalmista. Ne occidas il- ps.58.c
los: ne quando obliuiscantur populi mei ⁊c.

Judicum Hystoria. Moralitas. h

¶ Moralitatum libri Josue finis.

Liber septimus Moralitatum libri iudicum.

¶ Caplm primum Textus. Post mortẽ iosue: cõsuluerunt filij israel dñz dicẽtes. Moralitatum Capitulum. I.

Filij iuda comprehenderunt adonibesech regem: absciderunt summitatem pedum ⁊ manuũ eius: ⁊ captum in israel deduxerunt. Qui statiz dixit/ quod illud merito sustinebat quia hoc ipsuz fecerat septuaginta regib9: q̃ colligebãt sub mẽsa ei9 ciborũ reliq̃as. ¶ Istud allega exẽplariter: q in quo peccat q̃s: i hoc pũit: q scz sepe diuio iudicio fit: q hõ idẽ malũ suscipiat ab aliquo qd iniuste alijs ipetrauit: iuxta illud. Sicut fecit: facite ei. ¶ Uel illud põt allegari: qñ q̃libet aliq̃d patit: debet sua propria delicta recognoscere: ⁊ se iuste pati aduertere: ⁊ dicere illud. Merito hec patimur: quia peccauimus in fratrem nostrum. Est enim consolatio patienti quando cogitat se digne pati. ¶ Uel dic quod multi tales reges videntur esse hodie in mundo: qui scilicet de mensa diaboli reliquias id est diuitias recolligũt: ⁊ ideo summitatem pedum ⁊ manuum id est rectitudinem affectionũ ⁊ operũ perdunt. Et etiã dic q iudas est predicator vel prelat9: q̃ qñ vult adonibesech regem. i. pctõrem comprehendere: punire ⁊ corrigere: debz ipsum in extremitate manuum et pedum ledere et prescindere: inquantum

Hystoria. A Moralitas. sap.11.c Hiere.50.c. Aliter ge.42.d Aliter

ꝙtum finem ⁊ extremitatem malorū suorū affectuū ⁊
operum debet ei ostendere/nec vitare:et extremitatez
etiam pene eterne que ipsum expectat/ꝟbaliter decla=
p.14.b. rare dicens illud: Extrema gaudij luct9 occupat: ⁊ po=
Aliter. terit ipsum in hierl'm.i.in statu gr̄e captiuare. ¶ Uel
dic ꝙ extremitas est vana spes: quam de pedib9 ⁊ ma=
nibus.i.affectibus ⁊ operib9 speramus reportare: quā
quidem vanam extremitatem debet ꝑdicator hoi pre=
scindere: ⁊ vanitatē ꝑsumptionis ab affectibus ⁊ acti
bus suis resecare: vt ip̄m possit in hierl'm.i.in paradi=
sum hūilem ⁊ obedientem habere.

¶ Capitulū secunduz Textus: Ascenditqꝫ angelus domini de galgalis ad locum flen= tium. Moralitatum Capitu. II.

B De iebuzeis ⁊ alijs infidelibus non interfe=
Josue. ctis/sꝫ sub tributo redactis: vide Josue. De
17.d. hoc ꝙ arguente angelo populū ꝑ eo ꝙ cha=
naneos non extirpauerunt/inceperunt flere:
Mora= vt ponitur hic. ¶ Qd̄ vtiqꝫ ad hoc potest applicari: ꝙ
litas cū angelus.i.ꝑdicator loquitur: ⁊ peccata nostra no=
bis improperat: peccator flere ⁊ penitere tenetur: trāſ=
eo illud ꝙ dominus etiam multos chananeos delen=
dos relinquit: vt in ipsis filij israel exercitarent̄: vt fa=
ctum armoruz experirent̄: cū ſm Senecam/miserrima
Aliter. sit fortuna q̄ inimico caret. ¶ Uel ad hoc potest appli
cari/ꝙ vtile est quandoqꝫ homini inimicos habere: vt
dum habeat quid timere debeat/discat se cautius cu=
stodire: ⁊ vt virtutē suā possit contra eos exercere. Si=
exo.14. militer ꝑtermitto: sꝫ vide in Exo. vbi de hoc/⁊ Josue.
d. ¶ Eglon rex moab pinguissim9 opprimebat populū
Josue.8. israel violenter. Nam quia domino peccauerant/tra=
b. diderat eos dn̄s isti regi: qꝛ per aioth filium gera qui
Ca.iij.b vtraqꝫ manu vtebatur pro dextera: volēs liberare po=
pulum/fecit gladiū ancipitē/⁊ captis munerib9 ad re=
gem accessit: vt sic sub amicitie specie facilius ip̄m re=
gem occideret: Offert igitur regi munera ⁊ ab eo gra=
tiose recedit: sed cito post/dimissis socijs solus reuer=
tens/regem in estiuo cubiculo reppit. Cui cū ꝟbuz se=
cretum se velle ei dicere assereret: rex vniuersos emisit.
Quē aioth solū intuēs/ip̄m gladio ancipiti trāſfixit/
⁊ occidit: ⁊ clausis fortiter ostijs/ꝑ posteriorē partē do
mus fugit: ⁊ tandē clangēs buccina/moabitas pluri
C mos interfecit. ¶ Istud pōt allegari exemplariter: ꝙ
Mora= valde fatuū est cū inimico solū remanere: ⁊ illū amicū
litas. credere quē violenter afflixeris. Quādocūqꝫ eñ potue
rit ⁊ voluerit dāna tibi dare: dato ꝙ ip̄m videas mune
ra tibi offerre ⁊ amicitiā simulare. Cōstat eñ ꝙ si locū
⁊ tempus opportunū inuenerit: ꝯtra te statim surget
⁊ inimicitiā tibi ostendet. Ideo bene dicit ille: Uerū=
tamen cui malefeceris nō credas. Unde Sene. in ꝓuer
Ec.12.b. bijs. Cum inimico nemo tut9 in gratiā redit. Et Eccl.
Non credas inimico tuo in eternū. In oculis suis la=
chrymabit̄ inimicus: ⁊ si inuenerit tp̄s/non satiabitur
sanguine tuo. Illud male audiuerat ille rex ꝑsarū: qui
dato ꝙ cuidaz principi ꝓpriū filiū comedendū dedis=
set: ipsum tamen ducē exercitus sui fecit/q̄ persuadēs
militibus tyrum in regez constitui: destitui regē aliuz
Aliter. procurauit. ¶ Uel dic spūaliter: ꝙ eglon qui interpre=
tatur festiuitas inutilis/est caro eius cuius scꝫ festuz ⁊
delectatio non valet: qui tamen filios israel.i. christia
nos ⁊ fideles sibi subiugat: ⁊ eos suis immundis sug=
gestionibus opprimit iugiter atqꝫ grauat. Aioth qui
interpretatur laudabilis/significat virum iustū ⁊ ma
xime bonum ecclesiasticum vel prelatuz. Gera qui in=
cola interpretatur/filius dicitur: ꝑ eo ꝙ iste peregrinū
⁊ incolā se reputans in hoc mundo: non tanꝙ posses=
sor/sed tanꝙ incola cōuersat̄: ꝓpterea a dn̄o laudabi=
lis iudicat̄. Uñ dicit̄: Laudemus viros gloriosos pa= ec.44.
rētes nostros. Ille eñ vtraqꝫ manu debet vti ꝑ dexte= a.
ra: qꝛ scꝫ nulla debet in eo inueniri sinistra vel vitiosa
oꝑatio/sed cūcta dextera ⁊ virtuosa. Dato eñ ꝙ vir ꝑ= D
fectus vtranqꝫ manum habeat/tam dexterā q̄ sinistrā
i. dato ꝙ vtranqꝫ discretionē habeat/scꝫ ad ministran=
dum spūalia ⁊ terrena: vel dato etiā ꝙ duo opera exer=
ceat/scꝫ cōtemplationis ⁊ actiōis. Uel dato ꝙ duplici
scientia polleat/scꝫ speculatiua ⁊ practica: nihilomin9
tamen vtraqꝫ debet vti ꝑ dextera: inquantum etiā ope
ra suā que sinistra.i.min9 idonea videbant̄/ad dei lau
dem ⁊ anime salutem ordinat: ⁊ sic ipsa facit esse dex=
tera atqꝫ sancta. Apl'us: Si ꝑpuciū iustitias legis cu= Ro.2.d.
stodiat: nōne ꝑpucium illius in circūcisione reputabi
tur? ⁊ sic fit de illis de quib9 dicit̄: ꝙ in gabaa erant se= Judicū
ptingenti viri ita sinistra vt dextera ꝑliantes. Gladi9 20.b
anceps quem iste habet/significat penitentiaz: que est
anceps ꝑ quos interius ꝑ ꝯtritionem scindit: ⁊ exteri=
us ꝑ satisfactionē ledit. Et etiā iste gladius est oratio/
q̄ ꝑ eo dicit̄ biceps: qꝛ deum reconciliat: hostes vero
spūales impugnat. ¶ Dico igitur ꝙ quando aioth.i. Tropo=
vir perfectus qui pōt dici laudabilis ⁊ ꝑegrinus: ⁊ q̄ logia.
vtraqꝫ manu.i.in omni suo oꝑe inuenit̄ dexter ⁊ ꝟtuo
sus: vult superare eglon.i.inutilem festiuitatem ⁊ glo
riaz carnis sue: ⁊ de ei9 potestate filios israel.i.affectio
nes ⁊ motus amici liberare: debet ipsum secrete ꝑcute
re ⁊ afficere gladio ancipiti orōnis vel penitētie: ita ꝙ
pinguedinē delitiarum suaꝝ debet restringere: ⁊ ster=
cora diuitiarū extra ꝓijcere ⁊ horrere: ⁊ tādē ostia sen=
suum a mundi delectabilibus claudere: ⁊ ipsuz mortu
um.i.ipsam carnem mortificatam dimittere et abire.
Tali enim gladio caro mortificatur ⁊ spūaliter occi= E
ditur: ⁊ israel.i.mens a peccati seruitutibus liberatur
Unde apl's: Liberati a peccato/serui autem facti deo. Ro.6.d.
¶ Uel dic ꝙ rex iste est ꝑlatus: aioth eñ est ambitios9: Tropo=
qui regē suū.i.ꝑlatū occidere ⁊ capere cupiens/gladiū logia
ancipitē.i.linguā adulatricem sibi acuit: ipsamqꝫ ad
vtranqꝫ partem nunc ꝑ primo/nūc contra secūduz: qd̄
magis credit placere scindere: ⁊ loqui instruit vtrāqꝫ
manuz ad diligendū: obsequendū in dexterā cōuertit:
⁊ etiam se esse totum dextrum ⁊ virtuosum/⁊ nihil ha
bere sinistrum vel vitiosum dissimulat ⁊ ꝑtendit: mu=
nera etiam ꝑparat/q̄ ante oīa ꝑmittere nō postponit:
tandē ꝟo oblatis muneribus iste solet secretuz collo=
quiū petere: ⁊ tunc solet regē.i.ꝑlatum gladio lingue
ancipitis ⁊ adulatricis ꝑcutere: ⁊ ip̄m gladiū in cor ip
sius infigere: et ita solet eum decipere/⁊ spūaliter occi=
dere: ⁊ se libertati (obtento bñficio vel dignitate) resti=
tuere vel ambire. Uñ Tob. Occiderunt regez filij eius tob.1.d.
Uidemus eñ hodie multos reges.i.multos magna=
tes ⁊ ꝑlatos mortuos effeminatos iacētes: ⁊ per gla=
dios ancipites linguā adulatorū ⁊ malorū ꝯsiliatoꝝ
suoꝝ/miseros ⁊ languentes ⁊ nulla ꝟtute pollentes:
sꝫ in vitijs mortuos ⁊ fetentes. Cōstat eñ hodie ꝙ ta=
les gladij sunt causa mortis ⁊ ꝑditionis oīm supioꝝ.
Uñ in psal'. Gladij ancipites in manib9 coꝝ/scꝫ adula= ps.149.
toꝝ. Ad alligandos reges eorū in cōpedib9: ⁊ nobiles b.
eoꝝ in manicis ferreis. ¶ Uel dic ꝙ aioth est laudabi Aliter
lis ꝑdicator: q̄ cū gladio ancipiti ꝟbi dei ꝑliatur ꝯtra
eglō.i.ꝯtra peccatorem/vt eū occidat spūaliter ⁊ cōuer F
tat: primo tñ debet vti muneribus/vt ip̄m ad gloriaz
alliciendo: tandē gladio aspere correctionis ipsuz per

Heb. 4. tormēta inferni deterrēdo. Unde apl's: Uiuus est ser-
c. mo dei et efficax: et penetrabilior omni gladio ancipi-
Aliter ti. ¶ Uel dic ꝙ iste rex est diabolus: q dicit rex sup oēs
iob. 41. filios sugbie. Cōtra quē pugnat pdicator gladio vbi
d. dei: etiaz iustus cū gladio penitentie et orationis etc.
Ca. iij. d ¶ Sicut hic patet sangar q iudicabat israel: nō legit
Histo cum gladio aliquē hoiem occidisse: et tn̄ cū vno vo-
ria. mere qd est instrumētum hebes/rude et non acutuz/
Mora- dicitur sexcentos hoies pemisse. ¶ Et hoc ad hoc po
litas. test applicari/quādoqz in correctione vel pdicatione
plus proficit ad alios occidēdum. i. corrigēduz vel cō-
uertēdum hebes verbor ruditas/ꝙ acuta scientiaruz
subtilitas: et plus iuuat benignitas resecata/ꝙ seueri
tas exacuata. Ita ꝙ plerūqz vtile imo necessarium est
excōmunicationis vel aspere correctiōis gladiū recō-
dere: et cum vomere dulcis et blandientis exhortatio
nis hostes. i. vitia et demones/ac etiam ipsos pctōres
mat. 26. et impios impugnare. Ideo petro pastori ecclesie di-
e. ctum est: Pone gladium tuum etc.

¶ Capitulum quartum textus: Addiderūt qz filij israel facere malum in conspectu do. Moralitatum Capitulum. III.

Delbora prophetissa vxor lapidoth iudica-
bat populum israel/sedens sub palma. Cuz
Histo- igitur iabin rex canaan misisset zizaram pn-
ria. cipem exercitus sui contra populuz domini
G vocauit delbora barach filium abinoem: et cōstituit eū
principez populi vt contra zizaraz dimicaret. Adiecit
tamen et dixit sibi ꝙ victoria sibi non ascriberet/sed ꝙ
mulier de zizara triumpharet. Quod scz factuz est: qr
tandē cōmisso prelio zizara pedes fugiebat. Jahel au
autem vxor aber cinei ipm recepit: aquā petenti lac de
dit/et dormientem occidit: et caput eius clauo taber-
Allego- nacnli cum malleo pforauit. ¶ Illud quidā exponūt
ria. allegorice. Dicunt em̄ ꝙ delbora que interpretat lo-
quens seu apex: significat legez diuinā/que de fidei et
virtutum apice loqtur. Que prophetissa dicit: pro eo
quod de futuris prophetare dinoscit: et sub palma se
det: eo ꝙ palmam celestis glorie repromittere cōpro-
batur. Uxor etiaz dicitur lapidoth/que interpretatur
fulguratio: pro eo ꝙ in ea fulgor et splendor fidei reue
latur. Per barach q interpretat coruscatio/accipitur
popul9 iudeor: qui reuera ad modicū virtutibus co-
ruscauit: quia subito euanuit et defecit. Per zizaram
q interpretat exclusio gaudij intelligit diabolus: qui
scz a gaudio paradisi fuit exclusus: et hic in tristicia
positus et inclusus. Iste em̄ cum exercitu suo. i. vitio
rum non cessat contra filios israel. i. iustos continue
debellare: vt sic eos possit a paradisi gaudio exclude-
re. Per Jahel vero mulierē gentilem israeliticis cōfe
deratam et adiunctam/intelligitur ecclesia de gentili
tate assumpta. Quia pro certo ista est veritas: quod a
principio delbora pphetissa. i. lex diuina: vel etiā ipse
deus legis factor: vel etiā ipse moyses legislator/mi-
H sit cōtra zizarā et exercitū suū. i. cōtra diabolū et vitia q
filios israel. i. patriarchas grauabat: barach. i. popu-
lum iudaicū: vt scz cōtra ipm pugnaret: et vt eius potē
tiam eneruaret. Sed quid? Pro certo isti non fuit vi-
ctoria data: nec victi diaboli gloria attributa: qr reue
ra nō populus iudaic9/nec ipsi9 synagoga diabolū su
perauit: sed iabel gentilis mulier. i. ecclia christiana
ex gentilitate p maiori parte sumpta/cōtra ipsum pre
ualuit: et cū malleo ligneo et clauo tabernaculi. i. me-
diante ligno crucis et clauis quibus fuit dominus

cōclauatus: nec non lacte quo fuit sm carnez nutrit9
hoc est dictu: mediāte fide/quā de christi incarnatiōe
et passione credit et tenet ipsum turpiter prostrauit: et
virtutem ipsius eneruauit: et filios israel. i. fideles de
ipsius manib9 liberauit. Judic. Ecce vna mulier fra- Iu. 9. g
gmentū mole de sup iaciens: illisit capiti abimelech:
et cōfregit cerebrum eius. ¶ Uel dic ꝙ talis mulier ē Aliter
beata virgo: q reuera iabel. i. dei ascensio dicit: pro eo
ꝙ in ipsa deus carnē assumendo ascendisse pbat. Esa. esa. 19. a
Ascendet dn̄s super nubez leuē/et ingredietur egiptum.
Ista em̄ lacte suo mediante/quo scz nutriuit christuz
in ligno crucis cū clauis et lancea suffragante/quib9
ipse christus mortem sustinuit: ipsuz zizaram. i. diabo
luz superauit: et immo victoriā cōtra ipsuz sibi soli san
cta mater ecclesia attribuit. Judith: Una mulier he-
brea fecit cōfusionē in domo nabuchodonosor regis. Judith
¶ Unde illud allega: quod quandoqz melius vincit 14. d.
zizaram coruscantem. i. diabolum/carnem vel mūdū Aliter.
in fatuorum cordibus rutilantē: et preliuz diuersarum A
tentationū contra nos suscitantē: iabel/ꝙ zizara: femi
na/ꝙ vir: simplex/ꝙ litteratus: laicus/quā cleric9: se-
cularis/quā religiosus: qr reuera sepe fit qd isti sim-
plices cū lacte elemosynarum quas faciunt: et cū mal
leo crucis/cuius memoriā i. deuotionē deferunt: et cū
clauo dn̄i timoris/q ad literā totū mentis tabernacu
lum retinet ne labatur: quo cor suum perforant atqz
pungunt: ipsum zizaram. i. diabolum/carnem vel mū
dum taliter percutiunt: quod ipsum superant atqz p
sternūt. Barach vero dux exercitus. i. superiores et cle Johe. 3
rici ipsum ita non verberant aut deuincunt. Ideo be b.
ne dicitur Johe. Infirmus dicat quod ego fortis suz Eodem
¶ Jahel vxor aber cinei videns zizaram principem si- ca. c.
tibundum et prelio fatigatum: vocauit eum in taber Histo.
naculo/dicens: Intra ad me domine ne timeas. Que
statim aperuit vtrem lactis: et dato ꝙ aquā petijsset/si
bi tamē lac dedit vt dormiret. Isto igitur fortiter dor
miente/cepit ista mulier clauum tabernaculi sui: et cū
malleo tempora eius transfixit: ipsumqz in terrā po-
suit/et interfecit: et sic soporē morti socians/miserabili Mora-
ter obijt et defecit. ¶ Ista etiam aliter possunt exponi litas.
ꝙ in precedenti capitulo: scz ꝙ per istum zizaraz intel
ligo aliquem in tribulationibus fatigatum/et per di-
uitiarū inopiā sitibundū: vel aliquē nobilē et clericū B
pauperē beneficiatū vel patrimoniatū. Per iabel ve-
ro vsurariū/intelligo aliquē qui lacte tpalis substan-
tie abundat multipliciter in hoc mūdo: qr reuera qn̄
ista deceptrix mulier/scz vsurari9 videt istum zizarā. i.
pauperē sitire. i. bonis temporalib9 indigere: solet euz
in tabernaculū dom9 sue secrete introducere: et vtrez
lactis. i. arcaz sue auaricie aperire. Et dato ꝙ nō petat
nisi aquā. i. aliquid modicū p tempore trāseundo: ip
se tamē largiflue lac bonor suor. s. bladū vel pecuni-
am: solet sibi ad vsuraz cōcedere: et eū ad temp9 satia-
re: et somnium delectationis et complacentie in ipso
generare. Quia pro certo isti vsurarij etiaz plus quaz
homo indigeat: liberaliter tribuunt/qn̄ sibi bonam Exo. 36
hereditatem sentiunt. Unde Exo. Plus offert popu- a.
lus ꝙ necessarium sit. Sed quid est? Pro certo dū dor
mit. i. dum non aduertit/contra eum solet insurgere:
et malleū sue crudelitatis in ipm inuehere: et clauo cru
delis punitiōis et vsurarie capacitatis ipz trāsfigere: et
p exheredationē ipm mortuū et depauperatū: et ad ter
ram. i. ad miseriā cōfossum et infixuz dimittere et abire. Pro. 16
Prouer. Uir iniquus lactat amicū suū: et ducit eum p d.
viā non bonā. ¶ Uel dic quod talis mulier est blan- Aliter.
dus adula

dus adulator/vel malus cõsiliarius seu fautor:qui re
uera zizare principi militie regis iabin.i.mundi prin
cipibus ⁊ superioribus:lac pro aqua.i.dulcedinẽ adu
lationis ꝓ veritate offerunt Et sic dum eos in malis
dormire ⁊ delectari faciũt/ipsos spiritualiter interfici
unt:⁊ clauis diuersorum viciorum transfigunt. Iudi. (Iudicū)
Aquam petenti lac dedit atq̃ in phiala principũ ob=
tulit butyrum. ¶ Uel dic ꝙ talis mulier est diabolus/
vel caro/vel mala mulier:sed de hoc vide supra.li.xij.
ca.de aspide.

¶ Capitulum quintum Textus: Cecine- runtq̃ delbora ⁊ barach filius abinoem. Moralitatum Capitulum. IIII.

Delbora prophetissa cum barach ad prelium
misisset contra zizaram procedentem/multi (Histo- ria)
de filijs israel cum eo non fuerunt: quapro-
pter istos hic in suo carmine reprehendit: et
isti fuerũt ruben qui inter duos terminos habitans/
gregum sibilos audiebat. Galaad qui trans iordanẽ
quiescebat:⁊ dan qui in nauibꝰ vacabat:⁊ aser qui in
portubꝰ morabat̃ ⁊ in litore maris habitabat. Ecõtra
vero aliqui cum eo ad ꝓlium accesserunt. Et ideo cõ=
mendatur isachar:cuius principes fuerunt cũ delbo=
ra ⁊ zabulon ⁊ neptaliz:qui animas suas dederunt dis=
crimini. Et sicut hic dicitur: de celo dimicatuz est pro
istis:⁊ stelle manentes in ordine ⁊ cursu suo/aduersus
zizaram pugnauerunt. ¶ Sic vero multi sunt hodie (Tropo- logia)
qui cum prophetissa id est cum sanctis personis non
curant contra zizaram id est contra hostes spirituales
pugnare:et potissime tales sunt quatuor genera per=
sonarum: Primus istorum est ruben videns ꝑ mediũ:
qui significat subtiles clericos ⁊ aduocatos. Qui cuz
astute quid sit faciendum videant: ipsi tamen ad bella
contra vitia non properant:sed inter duos terminos/
scz delitiarum ⁊ bonorum habitant:vbi sibilos gregũ
i.verba adulatorum ⁊ voces blandas: eorumq̃ fauo-
res dominorum maiorũ libenter audiunt ⁊ auscultãt. (D)
Unde ipsi possunt dicere de adulatoribus illud Iob: (Iob.4.c)
Stetit quidã cuius nõ cognoscebã vultũ:imago corã
oculis meis:⁊ vocem quasi aure lenis audiui. Adula=
tor enim imago dicitur:qꝛ habet amici similitudinez/
nõ veritatẽ:cuius licet audiamus vocem lenem ⁊ blã=
dam loquacitatem:nõ propter hoc cognoscimus vul
tum eius.i.interiorem voluntatem. Secundus istorũ
est galaad:qui interpretatur cumulus testis: qui signi
ficat superbos:qui directe cumulus testis dicũtur: ꝓ
eo ꝙ cumulus ⁊ tumor ꝓsumptionis ⁊ inflate elatio=
nis sue interiorem superbiam attestant̃. Et ibi trãs ior
danem qui interpretatur riuus iudicij/dicuntur quie=
scere:quia seipsos nesciũt iudicare. Sed vltra suijpsiꝰ
veram cognitionem solent quiescere ⁊ manere:cum ta (1.Co.11.)
mẽ dicat apostolus: Si nosmetipsos dijudicaremus/
nõ vtiq̃ iudicaremur. Tertius illorũ est dan/qui inter
pretatur causa:⁊ qui in nauibus dicit̃ vacare:⁊ signi-
ficat illos qui in causis ⁊ litigijs necnõ in nauibus.i.
in fluctuosis mundi negocijs se solent plus ꝙ deceat
occupare. Unde dicit̃: Nauicula in medio mari iacta- (Mat.14)
batur fluctibus. Quartus istorũ est azer/qui interpre-
tatur diuitie seu beatus:⁊ significat mundi diuites:⁊
in litore maris huius mundi per affectum manentes:
⁊ tpali beatitudine pre ceteris gaudentes: Uñ Abac. (Abacuk 3.)
Uiam fecisti in mari equis tuis. Ista igitur quatuor
genera ꝑsonarũ.scz illi qui in diuitijs amplianr̃:isti q̃
in litigijs ⁊ negocijs occupant̃:illi q̃ ꝑ superbiã inflan
tur:⁊ isti qui per vanam sapientiam illustrant̃:nõ cu=
rant hodie spũaliter pugnare:nec contra diabolũ aut
vitia debellare:nec delboram seu barach.i.sanctos vi= E
ros ⁊ mulieres ꝓperantes ad illud ꝓlium comitari.
Unde de populo moderne ecclesie dicit scriptura: Nõ Eze.7.d
est qui vadat ad prelium. Ira enim mea super popu=
lum eius. Sed reuera ad illud prelium vadunt tria ge
nera personarum bonarum:scz isachar qui interpreta
tur dñm memorans: Neptalim qui interpretat̃ ꝯuer-
satio vel dilatatio:zabulon/q̃ interpretat̃ habitaculũ
fortitudinis: qꝛ ꝓ certo illi qui habent dei memoriam
⁊ cognitionẽ:isti q̃ habent charitatiuã dilatationẽ ⁊
honestam ꝯuersationem:illi qui habent fortitudinez
⁊ mentis roborationẽ:quales scz fuerũt sancti docto=
res/ꝯfessores ⁊ martyres:tales dico ꝯtra diabolũ pre=
liantur:⁊ vitas suas discrimini ⁊ laboribus exponen=
tes/de celo ⁊ per stellas.i.a deo ⁊ ab angelis adiuuari
merentur. Unde isti sunt illi de quibus dicit̃ Baruch: Ba.3.c.
Ibi fuerunt gigantes/viri nominati a principio sta=
tura magna/scientes bellũ ⁊c.

¶ Capitulum sextum Textus: Fecerunt autem filij israel malum in cõspectu domi- ni. Moralitatum Capitulum. V.

Peccãtibus filijs israel/tradidit eos dominus
in manum madian septem annis:qui quoli= Histo- ria
bet anno cum suis gregibus in terram israel
venientes/sata more locustarum vastabant.
Cuz igit̃ gedeõ triticũ in torculari virga excuteret/ap
paruit sibi angelus dñi: ꝓmittẽs ꝙ in fortitudine sua
pplm dñi liberaret. Cui cũ gedeõ sacrificiũ.i.azymos
panes/⁊ agni carnes/⁊ ius carniũ offerret:angelꝰ supꝰ F
petrã oĩa fũdi iussit. Quo facto angelus carnes cũ vir
ga tetigit:⁊ statim de petra flãma ꝓrupit/q̃ sacrificiũ
ꝯsumpsit. Angelus ꝟo in flãma ascẽdit celũ. ¶ Ista se Tropo- logia.
quẽdo beatũ Gregoriũ expone moraliter sic:ꝙ cuz q̃s
in torculari cordis cũ virga recte discussionis triticuz
a paleis.i.virtutes a vitijs segregat:⁊ ꝓ timore madia
nitar.i.demonũ:q̃ cũ gregibꝰ tentationũ suarũ cũcta
viridia.i.cuncta honesta ⁊ virtuosa ꝯsumunt in hoĩe:
in cordis sui latebris se occultat:vt sibi triticũ interio
rum affectionũ discutiat atq̃ terat:statim solet adesse
angelꝰ.i.diuina reuelatio ⁊ inspiratio:q̃ reuera ꝓmit=
tit madiã.i.diaboli exercitus seq̃ sui superationez:⁊ po-
puli dei.i.bonorũ anĩe motuũ liberationẽ. Et ideo q̃d
debet facere talis gedeõ/q̃ interpretat̃ circũiens in vte
ro.i.hõ talis se discutiẽs ⁊ circũiens in vtero:qñ videt
talẽ angelũ sibi astare ⁊ inspirare: Reuera ad monitio
nez eius ipẽ debet agnũ suũ.i.ꝓpriaz carnem ꝑ penitẽ
tiã ⁊ ꝯtritionez coq̃re:panes azymos.i.bona oꝑa sine
fermẽto inanis glĩe facere:⁊ ius carniũ.i.ipas carna=
les cogitationes fundere:⁊ hec oĩa supra petrã.i.chri=
stũ ꝑ bonã intentionẽ ⁊ deuotionẽ/⁊ ꝑ ipsius imitatio
nẽ ponere:⁊ oĩa ad ipm mẽtaliter ordinare. Qꝫ si oĩa
fecerimus:⁊ ius ⁊ carnes ⁊ panes.i.cogitationẽ/dele=
ctationẽ ⁊ bonuz opus deo obtulerimꝰ ⁊ decoxerimꝰ:
statim flãma spũs scz charitatis ⁊ dilectionis de petra
i.de christo ꝓrumpet:q̃ hmõi sacrificiũ acceptabit et
assumet:⁊ oĩa carnalia in nobis exiccabit ⁊ vret. Et sic G
madiã diabolꝰ a facie nr̃a succũbet:⁊ angelꝰ nostre de-
uotionis in celũ ꝑ ꝯtemplationẽ ascẽdet. Ecc̃i. Uapor Ec.38.c
ignis vret carnes eius ⁊c. ¶ Uel dic ꝙ cum angelus.i. Aliter.
prelatus vel predicator:virga correctionis vel moni=
tionis petram cum carnibus.id est cor peccatoruz du=
rum/petrinum ⁊ carnale tangit:in ipso flãma contri=

tionis ⁊ dilectionis incēdit: que carnes et ius.i.carna
les cogitationes ⁊ actus attenuat ⁊ cōsumit. Et sic ip
sum gedeonem.i.peccatorem.madian.i.diabolum su
Aliter. perare facit: ipse angelus ꝑdicator vel prelatus: ⁊ hic
ascendit in quantū celeste meritū hic acquirit. ¶ Uel
dic ꝙ cū angelus ad literam vel etiam christus: petrā
i.cor durum per inspirationē tangit ⁊c. sicut supra pro
Eo.ca.c xime: vel vide supra li.xiiij.ca.xlix. de miraculis igni-
Histo- um/capitulo.v. ¶ Dominus gedeoni promisit ꝙ per
ria manum eius filios israel de madian liberaret. Quod
vt facilius crederet ⁊ superaret/vnum signū mirabile
dedit: quia scʒ vellus de nocte in area dimisit: rosqꝫ de
celo descendens vellus infudit / et area sicca mansit:
ita ꝙ expresso vellere cōcham rore impleuit. Econtra
vero gedeon aliud signū petijt: qꝛ vellus siccū esse vo-
luit: cadente celitus rore totā aream que primo sicca
Allego- fuerat/irrorari poposcit. Quod cum per ordinem fa-
ria. ctum fuisset/madianitas fortiter expugnauit. ¶ Tale
signum nostre salutis ⁊ liberationis a demonibus et
B vitijs: qui madianite iniqui ⁊ ꝯtradicentes dicuntur:
factum fuit ⁊ nobis datū in christi incarnatione. Uel-
lus enim quod de carne nascens nescit passiones car-
nis/beatā virginē significat: q̄ ꝙuis a carne nata fue
rit/carnis tamen passiones ⁊ vitia ignorauit: ⁊ in car-
ne preter carnem virginaliter semper vixit. Ista est igi
tur q̄ in area sicca huius mūdi posita/rorē celestem.i.
christum cōcepit: ⁊ eo expresso ⁊ parturito/⁊ in cōcha
idest in corde fidelium ꝑ fidē recepto: ista sicca.i. vir-
go sicut ante fuit/ꝑmansit: sicut vellus prius siccū fa
ctum est roridū: ⁊ in secundo signo illud vellus roridū
inuentum est siccū. Sic vero maria que prius erat vir-
ps.71.a. go/⁊ a carnalitate sicca: facta fuit ꝑgnans ⁊ rorida: qꝛ
scʒ christus descendit in ea sicut pluuia in vellus: ⁊ si-
cut stillicidia stillantia suꝑ terram. Tamē secundario
iterū apparuit virgo integra atqꝫ sicca. Et sicut etiā fa-
ctum est/ꝙ area mundi q̄ prius sicca fuerat ⁊ a gratia
nuda: virtute siccitatis istius velleris.i.virtute virgi-
nitatis istius matris/fuit per gratiam rorida ⁊ hume
ctata: qꝛ pro certo ros iste christus de isto vellere.i.de
vtero matris expressus/⁊ in concha ecclesie receptus/
per areā mundi.i.per fidem ⁊ gratiam est dispersus:
Ozee.14 et sic totus mundus est spūaliter madefactus. Unde
c. ipse dicit Ozee: Ero quasi ros. Et israel.i.beata virgo
Esa.7.c. germinabit quasi lilium: vt etiā de isto signo salutis
Allego- dicatur illud Esaie: Propter hoc dabit dominus ipse
ria. vobis signum. Ecce virgo concipiet ⁊c. ¶ Uel dic ali-
ter: ꝙ per vellus ⁊ aream intelligūtur duo genera ma-
trum: scʒ maria per vellus/⁊ alie matres per areā. Sed
A reuera ista sic se habent: qꝛ vellere rorefacto area sicca
mansit: hoc est ꝙ ꝫm modum quo beata virgo conce-
pit/nulla alia cōcipere potuit sed omnis maternitas
2.re.1.c. quo ad hoc sterilis ⁊ sicca fuit: qꝛ scʒ ꝫm istum modū/
montes gelboe nec ros nec pluuia veniet suꝑ vos. Ecō
tra vō qñ area fuit hūectata/vellus fuit siccū: qꝛ.s.ꝫm
illum modum quo cetere matres ꝯcipiunt.s.per car-
nalem copulā beata virgo fuit sicca: ⁊ ab illo ꝯcepti-
onis genere semper salua: quia secūdum istum carnis
aggei.1. modum sicut scriptum est: Prohibiti sunt celi ne da-
c. rent rorē suum. Iste ergo due matres quamꝙ in roris
fusione.i.ꝯceptione ꝯueniāt: in modo tñ ꝯcipiēdi va-
riant: ⁊ nunꝙ simul.i.in simili mō generāt: imo alter-
Allego- natim modū partꝰ ⁊ seriē in se mutāt. ¶ Uel dic alle-
ria. gorice alr/ꝙ vellus significat populum iudaicum q̄
hie.13.b in principio per fidem adhesit deo. Unde dicitur: Si
cut adheret lumbare ad lumbos viri / sic agglutina-
ui mihi domū israel. Per areā autē gentilitatē/q̄ scʒ

ad modū aree totā mundi suꝑficiē ꝯtinebat. Hiere. hie.51.d
filia babylonis quasi area manēs sicca. Qꝛ scʒ proles
iudaica primo fuit rore diuine gratie ꝑfusa: gētilitas
vero fuit sterilis ⁊ mala. Sed reuera modo ꝯuersus ē
ordo: qꝛ scʒ vellꝰ est siccū/⁊ area rorida/inꝙtū ros.i.fi
des ⁊ gratia a iudeis defecit: ⁊ gentilibꝰ ppl'is est con
cessa: ⁊ inꝙtū ppl's iudaicꝰ siccus/infidelis ⁊ incredu
lus factus est/fide in gētibꝰ suscitata: Uñ dicit: Chri- Jo.9.g
stus ad hoc venit in mundū: vt q̄ non vidēt/videāt:
et qui vident ceci fiant. ¶ Uel expone de clericis et Aliter
laicis: qꝛ reuera ecclesiastici q̄ more velleris dño sunt cō-
iuncti ⁊ esse debent molles/humiles benigni: solebāt
esse rore diuine gratie pre ceteris madefacti. Area vō B
i.populi seculares respectu ipoꝝ erāt indeuoti aridi ⁊
duri. Sed vere hodie videmꝰ ꝯtrariū. Signum enim
istud retrouersum est: qꝛ.s.area magis est rorida ꝙ vel
lus: seculares deuotiores sunt ꝙ regulares/laici ꝙ cle
rici/subditi quā ꝑlati: vt comꝑtum est. Unde Grego.
exponēs illud Apl'i: Qui stat/videat ne cadat dicit: Ti 1.co.9.c
mēdū (inq̄t) nobis stātibꝰ irridet. Quotidie eñ fit si-
cut sensibiliter videmꝰ/ꝙ boni efficiunt mali: et mali
ecōtrario fiūt boni. ¶ Ul' dic ꝙ vellꝰ ⁊ area significāt Aliter.
aīam ⁊ carnem/q̄ pro certo viceuersa se habent: qꝛ scʒ
quādo aīa est rore suo.i.celesti gratia ⁊ deuotione ple
na: tūc necesse est ꝙ area/id est caro: rore suo.i.carnali
tate/voluptate ⁊ asperitate sit vacua atqꝫ sicca: ⁊ econ-
tra qñ area.i.caro: rore suo.i.carnali ⁊ tēporali volup-
tate humectat: tunc necessario vellꝰ.i.anima: rore suo
i.diuina gratia desiccat: ⁊ in siccitatē sue indeuotio-
nis ⁊ incōpassionis mutatur. Unde videtur ꝙ caro ⁊
anima possunt sibi dicere mutuo illud Gene. Si ad si Ge.13.b
nistrā ieris/ego dexterā tenebo. Si dexterā elegeris/
ego ad sinistram pergā. Uerbū fuit abrae ad Loth:
qꝛ reuera caro designatur per loth/qui interꝑtat decli
nans: ꝓ eo ꝙ quando ab ista via virtutū faciliter de
clinet/⁊ teneat sinistrā aduersitatis in hac vita/⁊ care-
at rore ꝓsperitatis: tunc anima ad sinistrā vitiorū et
tormētorum mutatur: ⁊ siccitatē ⁊ sterilitatem virtutū
sortitur. ¶ Uel dic ꝙ ista duo signa/primū scilʒ ⁊ secū Aliter
dum/significant duo tempora/presens scilicet ⁊ futu-
rum. Ista etiam duo significant duo genera persona C
rum: vellus roratum diuites / area nuda pauperes.
Isti sunt igitur qui ꝯtrario modo se habēt: quia scili Tropo-
cet vellus.i.ipsi diuites in primo signo.i. in presenti logia.
tempore/rore prosperitatis et diuitiarum sunt pleni:
area vero id est pauperes ab isto rore sunt sicci: et per
bonorum tenuitatem sunt aridi atqꝫ macri. Sed vero
quando venit secundum signum.i.tempus futurum:
tunc mutabitur ordo rerum: quia scilicet area erit ro-
rida/⁊ vellus siccum.i. pauperes erunt bonis omni-
bus humectati: mali vero diuites bonis omnibus de
siccati. Tunc enim qui modo sunt diuites/erunt pau
peres: illi vero q̄ nūc sunt pauperes/erūt diuites. Uñ Lu.1.c.
dicitur: Deposuit potentes de sede ⁊ exaltauit humi-
les. Esurientes impleuit bonis: et diuites dimisit ina
nes. Et sic quando loth pergit in dexteram/ abraam
tenet sinistram/⁊ ecōtra: quia videlicet loth peccator
est nunc in dextera prosperitatis: ⁊ econtra. Abraam
iustus in sinistra paupertatis et aduersitatis. Econ-
tra vō in alio seculo erit/vt patet in euangelio vbi di
citur: quod illis qui erunt ad dexteram dicetur: Ueni mat.25.
te: et illis ad sinistram: Ite ⁊ cetera. d.c.

¶ Capitulum septimum Textus: Igitur
Hierobaal qui ⁊ gedeon: de nocte consur-
gens.

gens. Moralitatum Capitulum. VI

historia. CUm Gedeon ad prelium contra madianitas ire decerneret: ⁊ ad hoc magnū populū congregaret: noluit dñs qđ haberet pliatores plu̅es/sed paucos ⁊ electos. Multꝰ (inq̄t) est ppl̄s tecum: non tradet̄ madian in manꝰ eius: ne forte gloriet̄ israel/⁊ dicat. Meis viribꝰ liberatꝰ sum. Precepit ergo qđ milites sic ꝓbaret: qđ scꝫ omnes ipsos ad aquā duceret: ⁊ ꝙ illos q̇ flexo poplite aquā inclinati biberēt/repudiaret. Illos vero q̇ genua flectere nō dedignarent̄/sed manu aquā ad os ꝓiectā sicut canes lambendo biberēt/eligeret. Sic igit̄ factū est ꝙ de decem milibꝰ trecēti solū fuerunt/q̇ aquā manu et lingua biberāt: qui cū eo ad p̄liuꝫ inierunt et madian deuicerūt: alij vero tanq̄ reprobi ad ꝓpria recesserunt

Moralitas ¶ Gedeon qui interpretatur circūiens in vtero/significat christum: qui scꝫ in vtero v̄ginis nouē mensibus circūiuit. Ille igit̄ cū exercitu fideliū ꝯtra madian. i. ꝯtra diabolū p̄liat̄: ⁊ maxime ad illud p̄liuꝫ faciendū/vniuersitatē p̄liatoꝝ/p̄dicatorū ecclesiasticoꝝ aduocat ⁊ hortatur: ita ꝙ ad ipsum iam infiniti ꝯfluere ceperūt: sꝫ ad statū ꝑfectionis nūc pauci venire cōprobant̄

1.mach.3.b. Sed q̇d: reuera deus non delectat̄ in ista multitudine bellatoꝝ: q̄r sicut dicit̄ in li. Machabeoꝝ: Nō in multitudine exercitus victoria belli/sꝫ de celo fortitudo est

Esa.9.a Esa. Multiplicasti gentem: nō magnificasti leticiam Quia ꝑ certo dato ꝙ christus multos habeat hodie in ecclesia bellatores/multos religiosos/clericos ⁊ p̄dicatores: pauci tñ inueniunt̄ sufficientes ad madian scꝫ ad diabolum debellandū/⁊ ad ipsum verbis ⁊ ope

mat.20.b. ribus impugnandum: q̄r sicut dicit̄: Multi sunt vocati/pauci vero electi. Si igitur bonos a malis/⁊ vtiles a vanis cognoscere volueris: oportet respicere qualiter in aquis scripturarum lachrymarum ⁊ misericor-

E diarum se habeāt: ⁊ inuenies ꝙ ad faciendū ⁊ implendum illa que p̄dicāt/aquas lachrimarū ⁊ penitentie/cōpassionis ⁊ misericordie/solum cū lingua tangunt: inquantū scripturarum verba libenter ⁊ diuine legis mandata lingua p̄dicant ⁊ dicūt: ⁊ inq̄tum de aquis lacrimaruꝫ/cōpassionis ⁊ deuotionis multa loquunt̄ ⁊ disserunt: quinimo etiam (sicut ex eorum verbis videtur) genua cordis ⁊ affectionis sue ad istas aquas deprimūt ⁊ deflectunt. Sed pro certo si ipsorū manus. i. opera respicis: tu inuenies ꝙ ad faciendū vel implenduꝫ illa que predicāt seu dicūt/manū apponere nunq̄ volunt ⁊ sic nunq̄ cuꝫ manu/sed cū lingua solū aquas

mat.23.a. tangunt. De quibus dicitur: Dicunt enim ⁊ nō faciūt Alligant em̄ onera grauia ⁊ importabilia ⁊ imponūt ea humeris hominum: digito enim suo nolūt ea mouere. Quapropter isti oēs a domino reprobant̄: ⁊ ad p̄liandum ꝯtra diabolum ⁊ vitia indigni ⁊ inutiles reputantur. Sed reuera aliq̇ pauci sunt ibi. s. trecēti inter decem milia: qui nō solum cum lingua/sed etiā cū manu tangunt huiusmodi aquas: illi scꝫ q̇ nō solū predicando loquunt̄: sed etiam que predicant/manualiter operantur: ⁊ ad modū canum/q̇ nō solū cū lingua/sed immo etiaꝫ opere custodiūt gregē: ⁊ pro fideliū custodia qđ verbaliter docent/exēplariter exequunt̄: Iuxta

2.para.6.c. illud: Ore locutus es ⁊ opere perfecisti. Et isti pro certo ad dictum spūale p̄lium approbant̄: ⁊ ipsis mediātibus madian cum exercitu suo. i. diabolus cum vitijs

Aliter f Tropologia. superatur. ¶ Uel dic ꝙ aqua qua ꝓbantur christi milites est mundana ꝓsperitas/vel terrena tēporalitas: q̄r scꝫ ista tp̄alia fluunt ⁊ refluunt sicut aqua: q̄r reuera mali toto affectu istas aquas appetunt: ⁊ genua cordis sui. i. mentis affectionem ad eas deprimunt ⁊ deflectunt. Et ideo isti a diuino prelio reprobi sunt: quia in statu ecclesie vbi est locus spiritualis prelij/indigne remanent ⁊ persistunt. Boni vero econtra genua affectionis et cordis ad aquas mundi delectationum non deflectunt: sed stantes et ad celestia erecti/lambēdo sicut canes. i. sicut fecerunt sancti apostoli ⁊ p̄dicatores: solum quod necessarium est/inde sumunt: et ꝓpter hoc isti sunt digni ⁊ electi/q̄uis sunt pauci/Ad p̄lia christi vadunt/⁊ hostes anime destruūt ⁊ cōfundunt: q̄r nullus ecclesiasticus qui ad mundi diuitias ⁊ delicias genua cordis flectit/dignus est cōtra vitia p̄liare: sed solū ille q̇ solū ad necessitatē d̄ istis assumit: ita ꝙ de tali ꝓbatione facta in aqua/potest dominus dicere illud Ps. In abscondito tempestatis ꝓbaui te ps.80.b apud aquas ꝯtraditionis. i. apud aquas temporaliū/que causa sunt contradictiōis ⁊ litis. ¶ Uel si vis dic Aliter ista ad l̄ram: ꝙ in bellis melius est habere paucos milites et electos ⁊ bonos/q̄ multos incompositos et indoctos: exēplo Xerxis. Unde ponit Orosius de quo dicit: quod cum infinitam haberet multitudinem: ipsum tamen pauci spartani deuicerunt. Ideo bene dicit Seneca in li. de moribus: Non vt multis placeas/sed qualiter stude. ¶ Gedeone cum madian cū trecentis electis q̇ aquas manu et lingua lamberāt properante: non legitur eis alia arma contulisse q̄ tubas/lagenas vacuas ⁊ lāpades. Isti em̄ de gedeonis mādato lagenas vacuas ⁊ infra ardētes fregerunt/⁊ tubis clamauerūt: et lāpadibus lucētibꝰ hostes taliter terruerunt: ꝙ ipsis fugientibꝰ eos fortiter deuicerunt

co... historia. G

Tropologia. ¶ Sic vere dico/qđ trecēti christi milites. i. eccl̄iastici boni ⁊ fideles: q̇ scꝫ trecēti dicunt̄: q̄r fidem trinitatis credunt: aquā manu ⁊ lingua tangūt: q̄r manu operātur quod dicūt: arma spūalia ꝯtra madian diabolum debent assumere/si volunt de eo triūphare. Uñ Apl̄s:

2.co.10.b. In carne ambulantes nō s̄m carneꝫ militamꝰ. Arma em̄ militie nostre non sunt carnalia. Habere debēt igitur lagenas terrenas vacuas. i. corpa sua vacua ꝑ abstinentiaꝫ ciboꝝ: vt habeāt interius lāpades ardētes i. splendorē v̄tutū ⁊ exemploꝝ/⁊ etiam miraculorū: habeant tubas. i. p̄dicationē ⁊ doctrinā diuine legis ⁊ mādatoruꝫ: ⁊ sic pro certo si lagenas corpoꝝ suorum abstinētia ⁊ penitentia/vel etiā morte pro christo fregerint: si splendore bonoꝝ exemploꝝ emicuerint: si tubas orationis/predicationis diuine laudis/ꝯfessiōis vel gratiaꝝ actionis ꝑsonuerint: hostes anime procul dubio terrebūt̄/⁊ ab eoꝝ aspectibꝰ fugabunt̄: vt dicatur de sanctis q̇ tubis p̄dicationis corpa sua penitentia ⁊ abstinētia fregerint: ⁊ ea etiaꝫ morti tradiderint seu exposuerint: ⁊ tunc post morteꝫ virtutibꝰ ⁊ miraculis claruerint: ⁊ ideo demones terruerint: sicut habet̄ in li. Regū: Cecinit tuba ⁊ recesserunt ab vrbe. s. demo

2.re.20.g. H nes ab ecclesia vel anima. Et etiam ipsi tyranni ⁊ crudeles qui eos occiderant/vel impugnauerāt: visis tātis miraculoꝝ splendoribus/crediderunt. Ista enim fuerunt in martyribus q̇nq꞉ per ordineꝫ. s. tuba fidei/confessio ⁊ predicatio: postea mors. i. lagene corporū fractio: postea lux. i. miraculoꝝ coruscatio: postea hostium. i. demonū fugatio/⁊ tyrannoꝝ superatio/et ad fidē cōuersio. Ista em̄ exposuit sic Stephanꝰ de lōgo tono: ⁊ etiam multi alij doctores. Illi qui cum Gedeone cum lagenis et tubis ad prelium contra madian ibant: lagenas in sinistris/tubas vero in dextris portabant. In quo notat̄ quod christi predicatores de tubis id est de predicationis gratia/quādo ipsam

se habere vident ⁊ exercere sciunt/multuz debent cura-
re: de lagenis ro.i.de corporibus paruz debet eis esse:
⁊ inde est ꝙ tubas in dextra/lagenas vero in sinistra/
tanq̄ illa de quibus minus curatur/dicebātur tenere
Item si vis dic de doctoribus ⁊ doctrina. ¶ Hic so-
mniauit quidam ꝙ panis subcinericius ⁊ hordeace9
co.ca.d. castra madian intrabat: ⁊ castra ⁊ exercitū destruebat:
per qd̄ dictū fuit gedeonē significari: qui q̄q̄ subcine-
ricius.i.vilis ⁊ rusticus esset/madianitas tñ deuicit.
Mora- ¶ Et hoc si vis allega/ꝙ qñq3 ⁊ in bellis corporalib9
litas ⁊ in factis secularibus/necnon in prelijs spūalibus.s.
in pctōrum ⁊ demonū ⁊ vitiorū impugnationib9/ma-
gna ⁊ ardua p rusticos ⁊ simplices fiunt: quia dato ꝙ
sint subcinericij ⁊ hordeacei.i.rudes/simplices ⁊ indo
cti/et de hūili plebe nati: spūs tñ domini induit gedeo
nem: sicut dicit supra: ⁊ qñq3 maiora faciunt q̄ illi qui
A gñe ⁊ scia sunt ꝓuecti. Vñ Apl's: Et infirma mūdi ele-
Iu.6.c. git deus vt confundat fortia.
1.co.1.d. ¶ Capitulū octauum: Textus. dixeruntq3
ad eum viri ephraim: Quid est hoc quod fa-
cere voluisti. Mora. Capitulum. VII

Iu.8.c. GEdeon petijt a populo inaures aureas quas
tulerat ð p̄da madianitar: de quo fecit ephot
grauiter peccans: quia fornicat9 est in eo oīs
populus israel. Erat enim indumentum sa-
Histo- cerdotale/quo mediāte dñs interrogabat: cuius vsus
ria leuitis ⁊ sacerdotibus solūmodo cōcedebatur. ¶ In
quo potest notari ꝙ seculares qui ecclesiastica officia
Mora- volunt exercere/peccant: dato ꝙ bona intētione illud
litas. faciant. ¶ Vel potest allegari ꝙ aurum gentilium nō
debet fieri ephot ecclesiasticū id est sapiens secularis
Aliter. non debet propter mundanam sapiam fieri p̄latus ec
clesiasticus vel regularis. ¶ Vel potest allegari ꝯtra
illos religiosos qui sub specie faciendi ephot.i.aliqd̄
Aliter. spūale/vt pote elemosynam vel ecclesiam vel ꝯsimile:
accumulant aurum gentilium: exigunt diuitias secu-
larium vel rapinas pauperum subditorū. Et sicut dr̄
Ec.38.c Eccl'i. Immolantis ex iniquo oblatio est maculata.
rom.3.b Et Apl's dicit: ꝙ nō sunt faciēda mala/vt veniāt bona.

¶ Capitulum nonum Textus: Abijt autez
abimelech filius hierobaal in sychē Mora-
litatum Capitulum. VIII.

B HIc ponitur quō abimelech filius spuri9 ge-
Histo- deonis factus est rex a viris sichimitis: qui
ria. statiz ꝯtra fratres suos filios Gedeonis sur
rexit: ⁊ tot de eis super lapidē vnum occidit:
ita ꝙ vnus solūmodo remāsit: postea vero illosmet q̄
ipsum regem fecerant interfecit: ⁊ ciuitatem eorum cō
bussit ⁊ destruxit. Ipsum tñ finaliter dum quandam
turrim capere niteretur/⁊ ignem imponere moliretur:
quedaz mulier fragmentum mole iaciens/in capite p
cussit: ⁊ cum ad mortem vulneratū deiecit: qui mori
se sentiens: ne a muliere diceretur occisus: p armigerū
Allego- interfici se fecit. ¶ Per istū abimelech intelligitur dia
ria. bolus: qui reuera gedeonis.i.dei patris filius spuri-
us/et etiam creatura pestifera potest dici. Ille est eñ
q̄ filios p̄ris sui legitimos/⁊ viros sanctos et iustos/
qui sunt filij dei patris: et maxime sanctos martyres
supra lapidem vnū.i.supra christū in quem credebant
occidit: ⁊ super sichem q̄ interpretat robur.i.super mū
dū regnū accepit: ⁊ ipsos super quibus regnat: s.super
pctōres ⁊ mundanos diuersis vitijs interficit: ⁊ ipsius
mūdi ciuitatē flāma ꝯcupiscētie succēdit: ita ꝙ iste est

rex de quo dicit: Regnātib9 impijs ruine hoim. Fina- pro.2
liter iste malus rex istā suā ciuitatē ⁊ plebē igne ꝑpe- b.
tuo in inferno succēdet: ⁊ sic ipsis q̄ illū regez faciunt/
p̄miū triste reddet. Vñ Eccl'i. Rex insipiēs p̄det pplm Ec.10.a
suū. Sed si queris quō iste malus rex superatur? Ecce
continue eñ accidit/ꝙ iste turrē thebes.i. arcā mētis
nostre inuidie ⁊ auaricie ignem in ea accendere moli-
tur ⁊ tunc ꝓ certo non restat nisi ꝙ mulier q̄ est in ista C
turri.i.volūtas bene docta: fragmē mole.i.pōdus di
uini timoris cōtra eū iaciat: ⁊ ꝙ in capite.i.in princi-
pio: dum.s.est adhuc tētatio in cogitatione/ipm p̄cu
tiat: q2 vere sic erit ꝙ/victus deficiat atq3 cadat. Ti- Eccl'i.1.e
mor enim domini expellit peccatū. Si eñ ista mulier
sc3 volūtas debituz suū fecerit: ⁊ si timor dei istuz rep-
cusserit: statim armiger.i.christus aderit: q̄ ipm in cō
spectu nostro ꝓsternet. ¶ Vel dic ꝙ mulier est beata Allego-
virgo cum lapide quē emisit.i.cū christo lapide angu ria.
lari quē peperit/abimelech diabolū superauit: ⁊ qd̄ ar
miger.i.Paul9 vel q̄libet sctūs sibi quotidie auxiliū
facit: q̄ tñ diabolus fratres suos legitimos.i. sāctos
patres occiderat: ⁊ p magna tempa sup mūdū regna-
uerat. Vñ Judith: Quedam mulier hebrea fecit ꝯfu- iu.14.d
sionē in domo nabuchodonosor regis. ¶ Vel dic qd̄ Aliter
iste significat ambitiosum: q̄ ꝓ certo statim vt ad re
gnuz ⁊ regimen ciuitatis.i. tp̄alis officij vel ecclesie
dignitatē ꝓmotus fuerit: primū qd̄ facere nititur est
quod fratres suos legitimos.i.bonos confratres et
socios destruere: ⁊ q̄tum ad mundi ꝓsperitatem per-
dere ⁊ occidere/impugnare ⁊ deponere: ⁊ super lapi-
dem sue crudelitatis p rapinam ⁊ auariciā bonis eorū
acquisitis conatur. Non sufficit sibi qd̄ ciuitatem.i.
ecclesiā habeat: immo ꝓ certo turrim.i.aliam aliquā
altiorez dignitatem ⁊ pinguius beneficium/seu ditio
rem ecclesiam oīmode acq̄rere studet: ⁊ ideo cum exer- D
citu omnium amicoruz suorū ad acq̄sitionē eius labo
rat: ⁊ ignez auaritie per oblationez munerum ad osti
um turris.i.pro ingressu istius dignitatis offert ⁊ pre
sentat. Sed quid? ꝓ certo mala mulier fortunaq3 tur-
res seculi dignitatum tenet ⁊ regit: ipsum intrare ta-
lem turrim/hoc est talem dignitatem aliquādo nō si-
nit: immo subito fragmē mole.i.fractionem ⁊ pond9
mortis/vel etiā pond9 infortuniorū ⁊ tribulationum
immittit: ⁊ eum ad terram detrahit ⁊ prosternit. Cui
statim adest armiger suus diabolus: qui sc3 sibi hacte
nus fauerat ⁊ seruierat: qui ipsum post percussionem
mole.i.post mortem corporis gladio eterne dānatio-
nis interficit: ⁊ sic anteq̄ attingit ad statuz quem op-
tabat: mediante muliere/mola ⁊ armigero.i.median
te fortuna/morte ⁊ diabolo destructionem corporis ⁊
anime incurrit. Illud enim est verum qd̄ ista mulier
fortuna/quādo videt qd̄ homo non est contentus sta
tu suo/sed ad maiorem incessanter anhelat: mola tri-
bulationū tp̄aliū/vel mola mortis infirmitatūq3 cor-
poraliū aliqñ p̄cutit: ⁊ ipm vel tp̄aliter vel corpali-
ter ꝓsternit: Armiger autē diabolus ipm spūaliter vel
eternalr occidit. Vñ breuiter de ista muliere.s.de fortu
na dici pōt illud Eccl'i. Plaga mortis mulier nequaz. Ec.25.d
Et ideo alibi monet a tali muliere cauendum/dicens:
Auerte faciez tuam a muliere cōpta. Et ideo subditur Ec.9.b.
Quia inq̄t speciē mulieris admirati multi/reprobi fa
cti sunt. ¶ Hic ponit parabola de arboribus volenti- co.ca.b.
bus eligere regē: a quorū regimine ficus vitis ⁊ oliua
se excusauerūt: ramn9 vero acceptauit ⁊c. Unde etiam E
supra.li.xij.ca.de ramno.
¶ Capitulum vndecimum Textus: Fuit
itaq3

itaqꝫ illo in tempore Jepte Galaadites vir fortissimus atqꝫ pugnator. Moralitatū Capitulum. IX.

IEpte filius galaad a concubina vir fortissimꝰ fuit: quem fratres sui legitimi eiecerunt: sibiqꝫ talia verba dixerūt: Heres in domo nostra esse nō poteris: qꝛ de adultera natus es. Quo audito iepte a fratribus suis fugit: ⁊ in thob habitauit: et cōgregati sunt ad eum viri inopes ⁊ latrones: ⁊ quasi principem eum sequebātur. Tandē vero sic factū est, ꝙ cū filij amon pugnabant ꝯtra israel: quapropter maiores natu de galaad, iepte quē prius eiecerāt, in auxiliū suum ꝯuocauerunt. Jepte igitur vadēs ad preliū, deo vouit, si victoriā sibi daret: quicquid primū de domo sua sibi post victoriam occureret, eidem imolaret. Isti igitur obtēta victoria, redeūti vnica filia sua cū tympanis ⁊ organis gaudēs occurrit: qua visa statim scissis vestibus votum quod vouerat, sibi dixit: Filia mea decepisti me, ⁊ ipsa decepta es. Que mortis cōditionē libenter suscipiens, duos menses plorandi suam virginitatem cum suis sodalibus postulauit. Quibus cōcessis. i. expletis: deo pater virginē imolauit. ¶ Ista
Moralitas possunt allegari exemplariter ad multa: ⁊ primo ꝯtra mundanos: qui cōsanguineos ⁊ amicos despiciunt: ipsosqꝫ secū heredes vel bonorū suorū participes esse
f nolūt. Sed quādo ipsis ꝯtingit aliqua necessitas: tūc solēt ipsos quos prius contemnebāt, libenter recipere ⁊ diligere: ⁊ maxime qn̄ vidēt eos temporali ꝓsperitate ⁊ fortuna prepollere: iuxta illud Prouer. Etiā proximo suo odiosus erit paup: Amici vero diuitū multi.
pro.14.c. ¶ Uel potest allegari ꝓ bastardis ꝙ scꝫ illi q̄ de illegitimo matrimonio ꝓcreātur, fiunt aliquādo fortes et
Aliter. boni milites: q̄ etiā ita virtuose ⁊ strenue se habēt, ꝙ inter amicos ⁊ notos honorem ⁊ statum merenꝭ ⁊ obti-
Aliter. nent. ¶ Uel pōt allegari de iuramēto qualiter est obseruandū, qn̄ est licitum: ex quo vir iste tanto damno seruauit illicitum. ¶ Uel exponamꝰ allegorice de chri-
Allegoria. sto. Dicamus itaqꝫ ꝙ iste Jepte significat christum: q̄ reuera quasi ex cōcubina nascitꝛ: ꝓ eo ꝙ ex deo patre et virgine matre, q̄ erat alterius thori ⁊ fori generatꝰ videtur. Istum igitur ꝓprij fratres scꝫ iudei, repudiant:
pro.19.a. ⁊ velut de adulterio natum abominātur ⁊ fugant. Uñ dicitꝛ: fratres pauperis hominis oderūt eū. Inopes vero ⁊ latrones. i. piscatores publicani ⁊ pctōres ipsum
mat.9.b. tanq̄ ducē sequunꝭ: ⁊ fidem eius recipiūt ⁊ affectant. Unde Nō em̄ veni vocare iustos sed pctōres. Iste igitꝛ q̄uis repudiatus a iudeis: tñ contra amon. i. diabolum: princeps ⁊ dux filiorū israel. i. fidelium ꝯstituitꝛ: ⁊ pro victoria obtinenda ꝓpriā filiā. i. humanitatem deo patri immolauit: ⁊ ipsa ꝓ salute humani generis ⁊ pro victoria mortē patitꝛ: ⁊ amon: ⁊ ppl's suus. i. diabolus ⁊ vitia superanꝭ: ⁊ filij israel. i. fideles populi li-
mat.9.c berantꝛ. Uñ tūc ista pōt dicere illud Matth. Filia mea
Aliter modo defūcta est. ¶ Uel dic ꝙ Jepte est homo, cuius
G filia est ꝓpria caro: quā. s. deo debet vouere, ⁊ ꝑ pniam deo immolandā ꝓmittere: vt contra amon. i. contra diabolum ⁊ pctā possit obtinere victoriam. Quando igitur contingit ꝙ homo victoriā ꝯtra vitia vel ꝯtra tribulationes habuit: vel ꝙ a deo donū spūale reportauit: ⁊ videt filiam. i. propriā carnē cū tympanis ⁊ organis. i. cū delicijs ⁊ delectationibꝰ occurrere: ⁊ sibi in vita morū obuiare: statim ꝓ certo debet dicere ⁊ clamare: Filia mea decepisti me, ⁊ ipsa decepta es. Decepisti me dico, vitia suggerendo: sed tu ipsa decepta es, per peccatum ⁊ penitentiam ꝓmerendo. Istam igitur statim debet deo ꝑ penitentiam immolare: et sibi fletum pro ꝯque virginitatis. i. cōpunctionem ⁊ virtutū sterilitatem iniungere: ⁊ tandem virginitate seu sterilitate deplorata, debet eam per charitatem comburere, ⁊ per laborum fatigationes ⁊ penitentiam deo sacrificare vel offerre: dicēs illud quod supra dictū est: decepisti me filia. s. mihi occurrendo, ⁊ ꝯtrariando, ⁊ cū tuis organis ⁊ mundanis letitijs obuiando: tu vero decepta sis, ps.136.
penam debitā sustinendo. Ps. Filia babylonis, misera: btūs qui retribuet tibi retributionem quā tribui- b.
sti nobis. ¶ Uel dic ꝙ filia est anima peccatrix: q̄ scꝫ Aliter
cum inani mundi leticia tunc videtꝛ applaudere, ⁊ festū facere diabolo pr̄i suo: q̄ tñ ex hoc sibi nō ꝓcit: imo ipsam i inferno imolat ⁊ occidit. Hie. Usqꝫ quo delicijs hie.31.d
dissolueris filia vaga. Et iterū: Cōfusa est filia egipti. ⁊c. hie.46.f.

¶ Capitulū decimumtertiū Textus Rursumqꝫ filij israel fecerunt malum in conspectu domini. Moralitatū Capitulū. X.

Uidam vir nomine manue, vxorem habuit sterilē: cui quadā die angelꝰ dñi apparuit, sibiqꝫ nunciauit ꝙ filiū pareret qui ab vtero matris nazareꝰ esset: ⁊ super caput eiꝰ nouacula non ascenderet: nec vinū nec aliquod immundū comederet aut gustaret: q̄ etiā ppl'm israel de manibꝰ philistinorū liberaret. Et in flāma sacrificij angelus in celū ascendit. Puer vero natꝰ Sanson appellatꝰ fuit q̄ leonē tandē occidit: fauum mellis de ore eius accepit: vxorem alienigenā. s. dalilā duxit portas gaze in mōtem portauit mille viros cum mādibula asini interfecit: ⁊ tandē plures philistinorū moriens q̄ viuēs Allegoria.
occidit. ¶ Allegorice ꝑ sansonē qui interpretatur sol eorum: intelligitꝛ sol iustitie christus deus noster: q̄ ꝓ certo matri sue que erat sterilis. i. virgo: fuit per angelum nūciatus: ⁊ ad literā ꝙ nazareus. i. sāctus debebat esse: ⁊ quod ab omni immundo. i. pctō sicut sctūs ⁊ mundus haberet se cauere: ⁊ ꝙ vinū ⁊ siceram. i. carnis delicias que inebriant, non erat gustaturus: ⁊ q̄d nouacula. i. adulationes nō esset admissurus: sed populū suū sanctificaturꝰ: ⁊ a philisteis. i. demonibus liberaturus, eidē matri extitit ꝓnūciatus, vt patet in
verbis angelicis: Erit inq̄t puer magnus corā domino. Quod em̄ nascetꝛ ex te: sanctū. Ipse em̄ saluū faciet Lu.1.b.
ppl'm suū ⁊c. vide ibi. Iste est, qui leonē diabolū superauit: fauū mellis. i. humanū genus: de faucibus eius. i. de inferno accepit ⁊ liberauit: vxorem alienigenam. i. ecclesiā de gentibus desponsauit. Segetes phi- A
listinorū. i. sectas infidelium ⁊ hereticorū ꝯsumpsit: ⁊ igne vere fidei inflammauit: ⁊ mediāte mandibula asini. i. ipsa christi hūanitate multos spūales inimicos ꝓstrauit: portas ciuitatis inferni asportās ⁊ frangēs: in montē gaze. i. paradisi ascēdit: ⁊ plures hostium. i. infidelium: moriens q̄ viuens spūaliter occidit inq̄ntū post christi passionē ⁊ mortē mediātibus apostolis plures q̄ ante ꝯuerterit. Ut dicitꝛ: In vita sua
fecit monstra: ⁊ in morte mirabilia operatus est. ec.48.b

¶ Capitulum decimūquartū Textus: Descendit ergo sanson in thānata: vidensqꝫ ibi mulierem. Moralitatum Capi. XI.

SAnson descendens in thānata philistinorū vidit ibi mulierem que placuit oculis eius ad quam desponsandam descēdēs catulū leonis rugientem ⁊ seuū obuiā habuit: ⁊ irruēte

in se spiritu domini/leonem manibus/cū omnino ca-
Hysto- reret gladio/lacerauit. Post aliquos vero dies descen-
ria. dens/vt duceret mulierem quam desponsauerat: decli
nauit vt videret cadauer leonis: ⁊ ecce examen apum
in ore eius erat/et etiā fauus mellis: ⁊ accipiēs come-
dit: et patri ⁊ matri sue partē dedit: ⁊ tamen vnde mel
habuerat nō ostendit. Tandem vero cōuiuis nuptia-
Allego- ruʒ probleuma de hoc fecit. De comedēte inquit cib9/
ria. ⁊ de forti dulcedo exiuit. ¶ Ista possunt applicari ad
christum. Catulus vero leonis seuus ⁊ rugiens spirās
minaruʒ ⁊ cedis in discipulos domini fuit Paulus:
qui reuera qñ sanson. i. sol iustitie christus vxoreʒ alie
nigenam. i. ecclesiam de gentibus ꝑ fidem desponsare
voluit: ⁊ propter hoc personaliter in thānata. i. in mū
dum descendit: catulus leonis seuus. i. paulus: sibi
fortiter restitit ⁊ occurit: quapropter istū añ oīa ꝓstra-
uit cōuertendo: ⁊ ipsum spūaliter lacerauit ⁊ occidit:
inq̄ꝫtum in ipso vitā carnalē ⁊ vitia interfecit. Quo scʒ
mortuo. i. mortificato ⁊ ꝯuerso/examen apum. i. labo-
rum sedulitatem: fauum mellis. i. scie dulcedinē: ⁊ fi-
dei synceritatē in ore suo eloquētie ⁊ p̄dicatiōis inue-
nit: ita ꝙ proprie dicitur: De comedēte exiuit cibus: ⁊
de forti dulcedo ꝓrupit: qꝛ scʒ iste q̄ añ ꝯuersionē eccle
ge. 49. siam comedebat ⁊ deuorabat/ipsam post conuersionē
b. melle doctrine refecit. Uñ de isto exponit̄ illud Geñ.
Aliter. Beniamin lupus rapax. Mane comedet p̄dam: ⁊ ve-
spere diuidet escas. ¶ Uel si vis/ista dic de Dionysio
Aliter vel Augustino: vel de quolibʒ philosopho doctore ad
fidem conuerso. ¶ Uel dic ꝙ Sanson est filius dei ꝓ
vxore alienigena. i. pro humanitate vel ecclesia de gen
tibus desponsanda: descendēs leonem diabolum pro
strauit: ⁊ examen apum. i. collegiū sanctorum patrum
cum melle deuotionis ⁊ spei quā in aduentu eius ha-
bebant: in ore istius leonis. i. in inferno reperit: quos
Aliter patri suo deo rediens presentauit. ¶ Uel dic: de co-
medente diabolo vel inferno/dulcedo quaʒ absorbue-
iob. 20. rat tūc exiuit. Uñ Job: Diuitias quas deuorauit euo
b. met: ⁊ de vētre eius extrahet eas deus. ¶ Uel dic ꝙ san
Aliter. son est religiosus: qui qñ vult vxoreʒ. i. grām ⁊ glīam
accipere: necesse habet patrem ⁊ matrem. i. omneʒ affe
C ctum carnalem dimittere a via communi. i. a mundi
comuni vita/et ad religionis semitam declinare. Quod
si fecerit/leonem mortuum. i. christum inueniet: et in
ore eius. i. in verbis eius mel dulcedinis ⁊ consolatio-
nis reperiet: examen etiam apum. i. cōmunitatem bo-
norum ⁊ sanctoruʒ collegas ⁊ socios habebit: ⁊ sic vxo
Aliter. rem istam. s. dei grām ⁊ glīam sibi desponsabit. ¶ Uel
dic ꝙ quando homo patre ⁊ matre relictis/⁊ parenti-
bus ⁊ mundo spretis/semitam religionis ingreditur:
leonem sibi obuium. i. propriam carnem occidere. i. ie-
iunijs macerare tenetur. Quod si fecerit/in ore eius
mel inueniet: inq̄ꝫtum in sua tribulatione vel peniten-
tia dulcedinem ⁊ ꝯsolationē ꝑpendet. Uel leo signifi-
cat ferocitatem alicuius tribulationis. In cuius ore
mel inuenit̄/qñ in ipso tormento diuina ꝯsolatio sen-
titur. Et sic ad lr̄am de comedēte cibus/et de forti dul-
ps. 93. d cedo recipitur: vt habetur sicut apparet/in martyrib9:
qui dicebant illud Psal. Secūdū multitudinē dolo-
Aliter rum meorum in corde meo: consolationes tue letifica
uerunt aīam meam. ¶ Uel dic ꝙ leo significat aliquē
diuitem tyrannum/vel officialem rapacem/vsurariuʒ
vel crudelem: qui reuera quando a sansone. i. a deo ꝑ
mortem corporalem occidit̄: fauus mellis. i. diuitiaꝝ
copia in ore eius. i. in suis subditis reperit̄: a quo saltē
ipse sanson. i. christus in persona pauperum recreatur

Ut cōmuniter enī tales nunq̄ꝫ ꝓficiūt alijs/nisi qñ mo
riunt̄: ⁊ tūc saltē necesse est/ꝙ de bonis q̄ dimittūt/alij
recreent̄. Et sic de comedēte cibus exit/inq̄ꝫtuʒ de istis
deuoratoribus morientib9 aliqualis vtilitas reporta- D
tur: ⁊ inq̄ꝫtum multi clerici pauperes de eorū bñficijs
ditant̄/⁊ alij de eorum diuitijs recreantur. Uñ Seneca
in ꝓuerbijs: Auarus nisi cū morit̄/nihil recte facit.

¶ Capituluʒ decimumquintum. Textus: Post aliquantulū autē tēporis: cuʒ dies triticee. Moralitatum Ca. XII.

Cum exercitus philistinoruʒ ꝓ ligando san- Ju. 15. c
sone venisset: ⁊ filij iuda vt philisteis tradere Histo-
tur/duobus nouis funibus eum alligassent: ria
irruit in ipsuʒ spūs domini: ⁊ diruptis funi-
bus apprehendit mādibulam asini que in terra iace-
bat: ⁊ occidit cum ea mille viros: ⁊ philistinorum exer
citum cōuertit in fugam. Post quod maxillam in ter
ram proiecit: ⁊ cuʒ supra modū sitiret/clamauit ad de-
um ne siti inter incircumcisos periret. Tūc dñs miser
tus ei/molarem dentē d mādibula proiecta aperuit: ⁊
inde in abundātia aqua exiuit: que spm̄ ei9 refocilla-
uit/⁊ vires defecti corporis reparauit. ¶ Istud expo- Mora-
nit Grego. de christo ⁊ p̄dicatoribus. Constat enī ꝙ litas.
p̄dicatores sunt maxilla asini: qꝛ. s. maxilla q̄ est pars
oris/ipsoruʒ eloquentiam significat: asinus vero ani-
mal oneriferum ipsorum laborem denotat: ⁊ ꝙ ipsa ia
cebat mortua/ipsorū humilitatē ⁊ mortificationē desi
gnat. Ps. Propt̄ te mortificamur tota die. Dico igit̄ ps. 43.
ꝙ cum philistei. i. demones: sansonem. i. christuʒ liga- d.
re/ipsiusq̄ꝫ predicationē ⁊ miracula/virtutesq̄ꝫ ⁊ opera
impedire vellent: filij iuda. i. ipsi iudei in hoc philiste
is. i. demonibus ꝯsentientes: ipsumq̄ꝫ primitus liga-
uerūt: eiusq̄ꝫ p̄dicationē impediuerūt: duosq̄ꝫ funes. i.
tribulationem atq̄ꝫ mortē adhibuerūt. Sed vere iste E
Sanson/christus spū dñi sup eū irruente/istos duos
funes resurgendo dirupit: postq̄ꝫ maxillā asini mortui
i. p̄dicatores eloquētes/patiētes ⁊ mortificatos acce-
pit: ⁊ ipsis mediantibus mille viros. i. multiplices po
pulos philistinorū ⁊ infideles spūaliter occidit: ⁊ eis
vitam carnalem gladio spūs interfecit: inq̄ꝫtuʒ ipsos
ad veritatē fidei ꝯuertit. Uñ dicit̄: Uerte impios ⁊ non pro. 12. a
erūt. Tandē vero istā maxillā. i. scōs p̄dicatores ⁊ apo
stolos in terrā ꝓiecit/inq̄ꝫtū ꝓ ipsis non curare est vi-
sus: ⁊ in mortē eos ⁊ tyrānorū ꝑsecutionē tradidit ⁊ di
misit. Sʒ reuera cū salutē infideliū sitiret: in istis sic ꝓ-
iectis dentē molarē. i. virtutē ⁊ potētiā miraculoꝝ ape
ruit: ⁊ ab ipsis fontē aque viue. i. bñficioꝝ copiā efflue
re fecit: que extūc fidelibus cōcedere nō cessauit. Ista
maxime apparuerūt ī Paulo: quo mediāte multi con
uersi sunt: ⁊ quo ꝓiecto ⁊ moriente/de dēte molari aq̄
eloquētie sue/sciarū ⁊ doctrine effluere nō cessauerūt:
q̄ christū sitibūdū in ꝑsona fideliū refecerūt: qꝛ reuera
aq̄ doctrine q̄ adhuc de ista maxilla. i. de btō Paulo ⁊
Dionysio/⁊ alijs similib9 emanat: christū sitiētē refi-
cit ⁊ cōfortat: inq̄ꝫtū membra eius. i. fideles hmōi do-
ctrina recreat spūalr̄ ⁊ delectat. Uñ zach. Erit fons pa zach. 13.
tēs domui Jacob ⁊c. Esa. Oēs sitiētes venite ad aq̄s a.
¶ Uel dic ꝙ sanson significat aliquē tyrannū impiū ⁊ esa. 55. a
proteruum qui cum aliqua maxilla asini mortui. i. ali Aliter.
qua vili mala et iniqua persona et humili asinina seu f
rustica plebe nata: vtpote aliquo malo consiliario vel
balliuo vtitur: ad philisteos id est ad pauperes sub
ditos occidendum ⁊ damnandū ⁊ molestandum: sed
pro certo sepe fit quod talis sanson. i. talis princeps
seu tyrānus

seu tyrannus talem maxillam suam.i. talē balliuum officialez vel cōsiliariuz de officio vel statu suo deponit et proycit:et ipsum exheredat et depauperat/atqȝ punit:et fontem aque viue.i. diuitiaruz copiā apud eum inuenit:qua sitim auaricie sue tēperat/duz ipsū coibit atqȝ rapit. Istō enīz ē cōmune/ꝙ ad hoc tales eyciunt et deponuntur:vt ab ipsis sitibundis et auaris principibus fons diuitiarum suaꝝ postmodū ebibat. Unī dicitur Cuius messem famelicus comedet/ꝛ ipsum rapiet armatus:et bibent alieni diuitias ei9 ꝛc. Iob.5.a

❡Ex eodem capitulo decimoquinto Textus: Post aliquantulum autē tēporis Moralitatum Capitulum. XIII.

Uxor alienigena quā duxit Sanson in thānata inuito patre:qui ipm arguerat de hoc/ꝙ dimissis filiabus populi sui/vxorem alienigenaz accipiebat:statim postq̄ redijt ad paternam domum/duxit aliuz viruz.s. vnum de pronubis:de quo sanson ad ipsam visitandam iterum veniens/ꝛ hedū sibi de grege offerens:ꝛ cubiculū ei9 intrare volens/nisi scz pater ꝛ mater eius impediuissent/summe iratus fuit.quapropter trecentas vulpes cepit ꝛ ipsas vulpes per caudas ligauit simul:ꝛ faces ardētes ad caudas eorū accendit:ꝛ ipsis per segetes philistinorum dimissis/eas succēdit penitus ꝛ vastauit. Historia

❡Istud eñ potest allegari exemplariter/qđ non est tutum cōtrahere aliquā magnam familiaritatem cum alienis:pprijs dimissis compatriotis ꝛ vicinis. Isti enim facili occasione hominem dimittunt ꝛ ad aliud se conuertunt sicut de stipendiarijs cernimus ꝯtinue. Sicut etiam accidit de quodam rege francie:qui non proprijs hominibus:sed alienis militibus pecunias dabat:ꝛ eos sibi ꝟbis ꝛ promissionibus alligabat. Sed cum surrexisset tribulatio/omnes eum reliquerūt/ꝛ inimicis ipsi9 adheserūt:ꝛ soli cōpatriote quos prius ꝯtemnere videbat/ipm viriliter adiuuerunt. Talis igit vxor.i.talis extraneus amicus/hominez pfecte non diligit:et ad alios faciliter se cōuertit. De quo Eccl'i. Est amicus ſm tempus suum/et nō pmanebit in tempe necessitatis. Moralitas Ecc.6.a

Uel dic generaliter contra falsos amicos qui ad moduz illius vxoris nō diligunt hominem nisi sit presens.i.nisi benefaciēdo se exhibeat presentem:qz talis statim vertit dorsum:et ad domum suaz vel ad alia negocia redit:ipsuz obliuiscitur ꝛ cum alio maritatur.i. aliuz amicū querere molitur. Aliter

❡Uel dic cōtra malas mulieres/que reuera de absentibus parum curāt:sed statiz alios eligūt sibi ꝛ procurāt. Allegoria

❡Uel dic ꝙ talis vxor alienigena dicitur esse ecclesia christi:q̄ vxor de gētibus ꝑ maiori parte est assumpta/ꝛ Sansoni christo per fidez despōsata. Ista est enim q̄ post ascensionem ꝛ recessum viri sui christi ad domū patris.s.paradisuz:vnde in thamnata.i.in munduz apud gentiles pctōres ꝑ ista accipienda descenderat:parum in amore eius stetit q̄nimmo potius cito alteri viro.s.mundo/carni vel diabolo/p diuersa vitia se tradidit:ꝛ istius copulaz ꝛ amorem dimisit. Quapropter iste sanson christus/ꝯtra eā indignatus:iam vulpes cum facibus.i.tyrannos cū crudelitatis ignibus:in eius segetes.i.in eius bona temporalia currere pmittit:ꝛ populum istius vxoris sue adultere.i.clericos philisteos poculo vtentes.i. poculis ꝛ ebrietati vacantes:mediantibus huiusmodi vulpib9 malis secularibus cōtra eos colligatis/vastat/depauperat ꝛ ꝯfundit Ps. Tradidit eos in manus gentium:ꝛ dominati sunt eorum qui oderūt eos. b Ps.105.f

❡Uel ad litteram illud potest allegari contra ecclesiasticos schismaticos qui qz virum suum christum/q̄tum ad veram eius fidem reliquerunt/ꝛ diabolo p hereses ꝛ schismata adheserunt:ergo tradidit eos ipse sanson christus vulpibus.i. hereticis ꝛ falsis doctoribus:facibus male doctrine eos illuminantibus:et segetes virtutum poculoruz suorum calice exterminātibus. Unde in Cant. Capite nobis vulpes puulas q̄ demoliuntur vineas. Aliter can.2.d.

❡Uel dic qđ prout cōmuniter iste adultere ecclesie seu secte ꝛ eorum populi vniuersi a vulpibus/id est a tartaris ꝛ paganis infestantur ꝛ segetes ꝛ bona eorum ab ipsis infidelibus quibus vt communiter subiecte sunt/depredantur. Patet in grecis:qui molestantur a turcis. In armenicis et georgianis:qui subijciuntur parthis:In ruthenis:qui obediunt romanis:In nestorianis:qui captiui tenētur ab Indis. In surianis ꝛ iacobinis:q̄ violenter seruiunt egyptijs. In nubianis:qui iniurias patiūtur ab ethiopibus conuicinis. Ecce ergo quomodo adultera christi vxor:cum suis philisteis:idest cum suis infidelibus christianis a vulpibus infestatur:et quō ab infidelibus subiugatur:qz reuera sicut in Psal. dicit:Tradentur in manus gladij/partes vulpiū erūt. Aliter A ps.62.c

Ecōtra aūt videm9 de vxore legitima/q̄ thorū christi non fregit/sed fidem inuiolatā seruauit/scz de romana ecclesia vel latina:q̄ cū populis sibi subiectis/quā nulla vulpes seu infidelis suppeditat:quin potius ipsa eas quotidie subijcit atqȝ calcat:sicut ad literā videmus de polonis/vngaris et hispanis:qui q̄uis infideles habeāt cōuicinos:illis tamē nō obediūt/sȝ diuino munere ipos quotidie subijciunt atqȝ vincunt. Aliter

❡Uel dic ꝙ ista vxor ē aīa/quā christ9 fide ꝛ grā sibi copulat:que tamē p peccatum alteri viro scz diabolo se donat:ita ꝙ dato ꝙ vir suus Sāson/id est christus fideliuz sol:hedū sibi offerat:id est fetorez sui peccati ad memoriā reducat:et cubiculuz cordis eius p gratiaz intrare cupiat:pater tñ ꝛ mater vxoris istius id est mūdus ꝛ caro:introituz istū vetāt:quo indignatus vulpib9.i.demonibus et vitijs vniuersis:nocēdi sibi ꝛ populo suo licētiam administrat. Aliter B

❡Uel dic ꝙ vulpes iste sunt vsurarij et alij fraudulenti:et heretici ꝛ falsi socij et amici:quos scz Sansō diabol9 per caudas ligat:et eos inuicē associat:et faces ardentes auaricie eis administrat:et sic segetes:id est substantias philistinoruz.i.pauperuz p istos deuorat et deuastat vt patet ad literam de societatib9 vsurariorum:q̄uis mali diuersas faces:id est varios nocēdi colores habeant:in cauda tamē idest in fine et in intentione illis cōueniunt:ꝛ ad nocenduz philisteis.i. pauperibus simul volāt:vt etiaz patet de balliuis et aduocatis:qui ignez rapine ꝯtra subditos et paupes simul portant. Unđ de talibus sic ligatis pōt dici illud Treñ. Propter montē sion qz disperijt:vulpes ambulauerunt in eo. Tre.5.d

❡Uel dic ꝙ iste vulpes sunt auari. Uñ dicit: Uulpes foueas habēt. Isti igitur in caudis faces habere dicuntur:ꝑ eo ꝙ circa finem vite q̄ in cauda intelligit:magis ardent:ꝛ amplius auari esse noscūtur:ꝛ philisteos.i. paupes ꝛ eoruz segetes:id est eoruz tēporales substantias ampli9 cōburere et ledere cōprobantur. Uñ Seneca dicit:ꝙ cū cetera vitia senescunt sola auarcia iuuenescit. Unde Apoc. Aculei erāt i caudis eorum. Aliter mat.8.c apo.9.b

❡Uel dic ꝙ postq̄ Sāson christus alienigenam vxorem suam assumpsit:vulpes.i.astutos predicatores accepit:qualis scilicet erat Paulus:qui di 2.co.13 Aliter

b

cebat. Cū essem astutꝰ: dolo cepi vos. Ipsosq̧ sil' ꝑ charitatē ligauit: ⁊ caudas ad caudas. i. coꝝ intentiões sil' iunxit: et sic philistinoꝝ: id est demonū segetes et possessiões: id est infideles et pctōres igne sanctispūs et
Lu. 12. f. fidei inflāmauit: dicens illud Lu. Ignē veni mittere in terram ⁊ quid volo nisi vt ardeat?
C

¶ Capitulū decimūsextū textꝰ: Abijt quoqȝ in gazā: et vidit ibi mulierē meretricem. Moralitatū Capi. XIIII.

Historia SAmson in gazā philistinoꝝ ciuitatem descēdens: ad quādam mulierem meretricem intrauit: quē statim detinere ⁊ occidere philistijs voluerunt. Ipse vero portas ciuitatis fregit ⁊ aperuit: ⁊ exiēs secū i mōtē portauit. ¶ Sic vero cū
Allegoria christus in ciuitatē philistinoꝝ. i. in infernū ciuitatē demonū descēdisset: et mulierē meretricē. i. naturā hūanā peccatricē ibidem visitasset: philistei / idest demões ipm ibidē detinere nequerunt. qꝛ scȝ fractis ⁊ apertis
ps. 109. b. ianuis illiꝰ ciuitatis / in mōtē paradisi recessit. Psal. Quia cōtriuit portas ereas: ⁊ vectes ferreos cōfregit.
Eo. ca. a ¶ Sāson amauit mulierē q̄ morabat in valle soreth / que dalila vocabat. Ad quā philistei venientes / suggesserunt ei q̧ Samsonē deciperet. et vbi esset fortitudo eius disceret: ipmq̧ ipsis traderet: ꝓmittentes q̄d ab eisdē ꝓmiū reportaret. Istū igit dalila primo septem funibꝰ / tādē alijs nouioribꝰ ligauit: et postea septem crines cū liciatorio in terrā infixit. Que oīa cū clamaret / philistijm sup te sanson / faciliter dirupit. Cui tandē finaliter cū gemere nō cessaret / fortitudinē in suis crinibus eē dixit. Hec igitur Samsonē super genua sua dormire fecit: et vocato tonsore septem crines sibi abrasit. Quo facto fortitudo eius defecit: ⁊ dominus ab eodē recessit. Nazareus eñi erat samson: et nouacula super caput eiꝰ nō ascēderat: ⁊ ideo summā for
D titudinem obtinebat. Ubi igit septē capillos amisit / fortitudinē etiā ꝑdidit: et in philistinoꝝ manibꝰ vxo
Tropologia ris sue fraudelētia datus est. ¶ Samson moraliter est spūs. Dalila vero q̄ interꝑtatur situla / habitās in valle soreth / que interꝑtat optima vinea / est caro: q̄ scȝ delicias sitire cognoscit: ⁊ in vinea ebrietatis habitare vt cōmuniter delectat. Quādo igit accidit q̧ Samson / id est spūs: adamat istam mulierē meretricem / scȝ carnem ꝓpriam: et in eius cōsentit lasciuiā: statim assunt philistei / idest demones suggerentes isti meretrici / q̧ ipsum suū virū / id est spiritū decipiat: ⁊ q̧ ad delectationes suas ipsum taliter trahat / q̧ spūalem fortitudinē sibi tollat. Quibꝰ libēter ista meretrix obediens statim nitit ipm septē funibus ligare i. vniuersis malis complacentijs oblectare: tādem studet nouos funes. i. nouas delectationes ⁊ complacentias adhibere: ⁊ post ea crines. i. affectiones ⁊ cogitatiões ipsius in terra. i. i terrenoꝝ conat affectiōe infigere. Que tñ oīa Samson / id est fortis spūs solet rūpere: ⁊ se de malis cogitationibus: delectationibus et affectionibus
ps. 123. a faciliter liberare. Psal. Laqueus contritus est: ⁊ nos liberati sumus. Quia ꝓ certo q̄diu cesaries capilloꝝ id est multitudo virtutum ⁊ donorum in hoīe ꝑseuerat: tādiu etiam durat ipsius fortitudo: ita q̧ nullus funis alicuius male cōcupiscentie vel complacentie
Job. 39 b. ipsum tenet aut ligat. Unde Job: Nunquid ligabis rhinocerota ad arandum loro tuo? Et ideo ista mu
E lier caro: intantū facit finaliter q̧ Samson: id est spiritus cōsentiendo in pctō: sup genua sua dormit ⁊ delectatur: ⁊ sic septē crines. i. septē dona spūssancti sibi subtrahit ⁊ furat. Quo facto statim dñs ab eo recedit ⁊ resistēdi fortitudinē ꝑdit: ⁊ a philisteis. i. demonibꝰ capit ⁊ ligatur: ⁊ sic vxoris sue meretricis id est carnis fradulētia decipit et dānat. Uñ dicit: Breuis oīs malicia sup maliciā mulieꝝ. ¶ Hic habetur q̧ postq̄ sā Ecc. 25 c.
son mediāte mala muliere Dalila fuit cesarie tonsus / ⁊ ꝑ ꝯsequens fortitudīe ꝓuatus stati philistei ipm ce Eodem ca. e.
perūt / et captū excecauerūt: ⁊ excecatum in carcere po
suerūt: ⁊ incarceratū molere / ⁊ corā se ludere fecerūt: sȝ Historia
tñ post hoc factū est / q̧ samson a philisteis excecatꝰ: q̄ ipm excecauerāt / simul in domo sui cōuiuij ruina domicilij facta sup eū / oēs perierūt. ¶ Sic vero qñ samson id est aliq̄s fortis ⁊ vrtuosus hō mediāte mala muliere / scȝ carne ꝓpria: cesariē vrtutū / et ꝑ cōsequēs resisten Moralitas.
di fortitudinē ꝑdit: statim a philisteis. i. a demonibꝰ ꝑ diuersa pctā capit: et oculis discretiōis orbat: ⁊ sic excecatus / obstinatꝰ ⁊ hebetatꝰ i carcere male cōsuetudinis includit: et tandē molere / id est ad mūdi labores ⁊ negocia circūire cōpellit: et sic coram philisteis / id est demonibus: ipsoꝝ volūtati obediēs / ludere / et ludos diuersoꝝ peccatorū facere cōprobat. Finaliter tñ in eorū cōuiuio / scȝ i inferno: vna cū ipsis morit et damnat: ⁊ sic hō ꝑ fraudulentiam mulieris quā amabat / id est proprie carnis: nō solū excecatur / immo ēt vita spiritali et eterna priuat. Unde dicitur. Concita
uit Achab regem iesabel vxor sua: et abominabilis fa 3. reg. 21 g.
ctus est. ¶ Hic habes q̧ samson mediāte dalile frau
dulentia factus cecus: dum corā philisteis luderet: a Eo. ca. g.
puero qui ipm regebat / petijt q̧ paulisper quiescēdo ipm ad colūnas domus inniti ꝑmitteret. Quod cum f
factū esset / colūnas fortiter cōcussit: et totam domū q̄ colūnis innitebatur / sup se et super philisteos q̄ ibi conuiuebant excussit: et sic se simul et eos oppressit: capillis eñi suis excrescentibus / fortitudo eius recreuerat: ⁊ ideo faciliter columnas strauit: et sic plures mo Moralitas
riens q̄ viuēs occidit. ¶ Si vis dic q̧ samson est peccator debilis et cecus: qui tunc temporis fortis efficitur / qñ per penitentiā cesaries virtutū in eo recrescere comprobat: qꝛ scȝ homo post lapsum magis q̄ ante roborat: ita q̧ columnas principaliū vitiorum cōcutiens / philisteos / id est demones vincere comprobat: ⁊ ad maiorē triumphū post casū reseruat. Apostolꝰ
Cum eñi infirmor / tunc fortis sū. Uide de dalila quō 2. co. 12. e
excecauit Samsonem / expositū supra li. xij. ca. de aranea. ¶ Uel si vis / applica ista allegorice ad christum Aliter
qui moriendo vicit aduersarium nostrū diabolū ⁊c.

¶ Capitulū decimūseptimū Textus Fuit quoqȝ eo tēpore vir quidam de monte ephraim. Moralitatum Capi. XV.

SIcut in multis passibus huius libri sepissime replicatur illud verbum. In diebus illis nō erat rex in israel: sed vnusquisq̧ faciebat Historia
quod sibi recte videbat. Et subditur in multis locis / q̧ filij israel deum dimittebant / et idola adorabant. et se diuersis vitijs implicabant. Hic autem G
in primo. vij. et xviij. ca. fit specialiter mētio de quodā micha noīe ephratheo: q̄ de pecunia sua fecit idolū: et in domo sua cōstituit sacerdotiū: ⁊ quendam leuitam fecit sacerdotē: ⁊ postea a filijs dan extitit spo Moralitas
liatus. ¶ Dic similiter q̧ qñ in israel id est in ecclesia vel patria vel collegio vel claustro / officio vel bñficio nō est rex / iudex vel ꝓlatus vel rector: sed quilibet permittit

mittitur facere ꝑ libito voluntatis sue: tūc reuera filij israel/ id est subditi ipsi faciliter deū obliuiscuntur et deserūt: ꝛ ad idola/ id est ad mūdi bona ficticia apetēda ꝛ adorāda: vel ad idola/ idest ad mulieres et ad luxuriam se cōuertunt/ multaqꝫ peccata cōmittunt et faciunt. Regulariter enī est veruꝫ/ ꝙ absentia iudicis bonivel plati multoꝝ maloruꝫ est causa: ꝛ ideo plati vel superiores non bene faciūt/ quando ꝓpter defectum pnisionis officia et beneficia dimittunt vacare: ꝛ quādo ipsorū rectores alibi ꝙ̄ in locis suis sine causa permittunt vagari vel vacare. Hiere. Pascat vnusquisqꝫ eos qui sub manu sua sunt.

¶ Capitulum decimūnonum. textus: Fuit quidam vir leuites habitās in latere. Moralitatum Capi. XVI.

Fuit vir vnus leuites de monte Ephraim, habens vxorē de bethleem: quā ad domum paternam recedentem secutus est vir suus vt reducere posset eā. Cum igiṫ reduceret eam: ꝛ iuxta Jebus ciuitatē gentiliū die aduesperascēte trāsiret ibidem remanere noluit: sed ad ciuitateꝫ gabaa que erat israelitarum/ scꝫ filiorum beniamin hospitatum transiuit: vbi tamē male sibi successit: qꝛ mali viri ciuitatis illius/ vxore eiꝰ nocte taliter sunt abusi: ꝙ dum tandem ad virū suum rediret/ ante hospitis ianuā expirauit. Tandē tantū facinus videns/ vxorem scꝫ suam taliter mortuam: ipam in duodecim ptes diuidens/ per vniuersos filios israel misit: et ad vindictam criminis oēs filios israel cōtra gabaa etiā inuitauit. ¶ Illud allega ꝙ quandoqꝫ est tutius stare in statu et gradu seculari vel inferiori ꝙ̄ ascēdere ad maiorem/ ꝛ ꝙ̄ arduam vitam eligere ꝛ dimittere cōmunē Ille enī vxorem suā/ id est carnem seu voluntatem ad vitā reducere volens: et ob hoc gentilē ciuitatem dimittens/ ad israeliticaꝫ ciuitatem ascendens/ ibidem delusionem accepit: et ab huius ciuitatis inhabitatoribus summā iniuriam incurrit: qꝛ ꝑ certo sepe fit/ ꝙ hō in statu laicali publico vel gentili/ non dignaṫ manere: sꝫ ad israeliticā/ idest spūalem genteꝫ/ id est ecclesiam vel religionem nitiṫ ascendere: et ab inhabitatoribus illiꝰ ciuitatis/ scꝫ religiosis: tot ꝛ tantaꝫ sustinet ꝙ melius sibi fuisset ꝙ in inferiori statu et gradu mansisset. Loth enī nec in Sodomis nec in segor inueniṫ peccasse: et tamen in mōte in quo saluare se credidit/ legiṫ cū ꝓprijs filiabus incestū turpiter cōmisisse. Sic vere multi sunt qui mundū deserunt/ et in monte religionis se saluare credūt: Uerūtamē tot filios belial/ id est tot hostes spūales inueniūt: ꝙ ibi grauius delinquunt. Ideo bene diciṫ Ecci. Altiora te ne quesieris. ¶ Uel dic qꝺ iste leuites significat spiritū: et vxor eius carnē: que reuera spiritus disciplinam fugiēs: libēter redit ad domum patris. i. in mūduꝫ ad mūdi diuitias ꝛ ad seculi dignitates ꝛ voluptates. Ad hanc igiṫ qn̄qꝫ vir suus. i. spūs: vxorē. i. carnem reducere ꝙ̄rit de mundo ad domum grē per penitētiā ipsaꝫ trahit: sed reuera filij belial. i. demones qn̄qꝫ sibi occurrūt: et eā per diuersa crimina ꝓsternūt: ꝛ erga eam abominationem faciūt ꝛ cōmittunt. Sic igiṫ fit qꝺ fatigata vitijs: ad virum scꝫ spiritū vel ad christū redire querit: cui vir ille cōpatiens: mortuam. i. peccatricem inuenit: ꝙ̄propṫ ipsaꝫ ꝑ frusta. i. ꝑ diuersas satisfactionū ptes diuidit: ꝛ ꝑ oēs fines isrł. i. ad oēs sctōs: ꝛ ad ola satisfactiōis opa ipaꝫ mittit vt scꝫ quot i se habuit carnalia delectamta: tot ex se faciat holocausta: sic de magdalena dicit Grego. Juxta illꝺ Apocał. Quātū glorificauit se ꝛ in delicijs fuit: tantum date ei de tormentis.

¶ Capitulum vicesimum textus: Egressi itaqꝫ sunt omnes filij israel. Moralitatum Capitulū. XVII.

Cum filij israel essent ꝯgregati contra gabaa ꝑ ipsa destruēda: ꝛ ꝓpter crimē adulterij puniēduꝫ: de mādato dn̄i iudas fuit dux eoruꝫ. Sed cū plures inissent bellū ꝯtra gabaa: sic factum ē qꝺ prima vice nō legunṫ fleuisse: ꝛ victi sunt et secunda vice fleuerunt ꝛ cōuicti sunt: tertia vo vice sederunt: fleuerūt ꝛ ieiunauerunt ꝛ sacrificauerunt: et tunc vicerūt. ¶ Istud sic exponitur. qꝺ ad hoc qꝺ hostes spūales debellare possimus: tria sunt necessaria scꝫ qꝺ iudas ꝗ interpretatur ꝯfessio: ꝓcedat qꝺ luctus ꝛ cōtritio succedat: ꝛ ꝙ ieiunium ꝛ satisfactio accedat Nō enī sufficit iudas solus/ idest confessio: nec luctꝰ supadditus/ idest cōtritio: sꝫ necesse est ꝙ intersit ieiunium et carnis maceratio: sessio. i. mētis quies ꝛ pseuerans statio: sacrificiū/ id est bonorum operū executio: tūc enī si oīa illa assint: ciuitas gabaō. i. mala ꝯsciętia destruitur: ꝛ ab hostibus spūalibus triūphaṫ. ¶ Uel ꝫm glossam Gregorij: supponitꝫ enī ꝙ isti qui volebant alios ꝑ delicto punire/ pctōres erāt: ꝛ ideo quousqꝫ se correxissent: ꝛ aquis lachrimarū lauissent alios vincere vel corrigere non possent. Nec adhoc digni inuenti sunt quousqꝫ fleuerūt/ ꝛ de proprijs criminibus penituerūt. Uñ diciṫ. Qui sine pctō est/ priꝰ in ipsam lapidē mittat. Uñ Grego. ideꝫ dicit: Reuocenṫ ad cōscientiam vt prius corrigant ꝓpria: et tunc reprehendent aliena

¶ Moralitatum libri Judi cum finis.

Moralitatum liber octauus libri Ruth.

¶ Capitulum primum Textus: In diebꝰ vnius iudicis. Moralitatū Ca. Unicū

Ruth mulier alienigena viro israelitico fuit nupta: sed eo mortuo inter propiquos viri mortui sermo habitus est de ruth in vxorem accipiēda. Unus igitur propinquoꝝ agrū defūcti mariti ipsius ruth bn̄ possidere volebat: sed vxorem accipere nō curabat: quapropter qꝛ vnum sine altero habere nō potuit/ iuri agri ꝛ mulieris cessit. Quapropter ꝫm legeꝫ ipa mulier calciamēta eius soluit/ et in faciem eiꝰ spuit: ꝛ domꝰ eius domꝰ discalciati dicta fuit: qꝛ semē fratris sui mortui suscitare noluit. Alius aūt ꝓpinquus Booz nomine/ ipsam in vxorē accepit: ꝛ sic agrū defūcti possedit. ¶ Ista gentilis mulier est de gētibꝰ sumpta ecclesia: ꝗ viro israelitico Noemi/ ꝗ interpṫaṫ pulchra. i. christo filio ỽginis ꝗ pulcherrima est ꝛ formosa/ extitit desponsata. Sꝫ reuera post mortē ipsius viri sui/ iā videmꝰ duos ꝓpinquos/ id est duo genera plaṫoꝝ: de ista vxore/ id ē de ecclesia ducēda ꝛ obtinenda ad inuicē disceptare. Sunt enī ꝗdam mali plati: qui bene volūt habere agrū: sed vxorē nō curāt: id est qui bene querūt emolumētum et lucrū: sꝫ de ecclesia vel ipsius spūali regimine parū tractant. De quibus dicit Apostolꝰ: Omnes ꝗ sua sūt querūt: nō que Jesu chri-

Marginal notes (right column): apocal. 18. b. — Histo ria — Moralitas — B — Aliter — Jo. 8. a. — Histo ria — C — Allego ria — phi. 2. c.

Marginal notes (left margin, partly cut off): Ecc. 35 — Eodem c. — Histo ria — Hiere. 6. a — Mora litas — Histo ria — D — Reg. 21 — 9. ca. — Mora litas — F — Mora litas — 19. c — ter — Ecci. 3. c. Aliter — A — Histo ria — G — Mora litas

sti Et ideo tales q̄ magis querūt tēporalia q̄ spiritualia: sunt discalciādi ꝛ cōspuēdi: id est calciamentis bñficiorum ecclesiasticorum priuādi ꝛ vituperādi: ꝛ alij loco eorū substituēdi. Apl's: Aufert primū vt sequēs statuat. Tales eñ qui suscitare semē fratris sui mortui/scʒ christi: idest facere vtilitatē animarū suarū renuūt: sʒ solum tēporalia lucra querūt: repudiari/conspui ꝛ vitupari merent: ꝛ alij substitui et subrogari iubētur: Alij autē sunt boni prelati signati in booz: qui interptatur/in quo virtus/seu in quo fortitudo: quia scʒ isti primo vxorē/id est ecclesiā querūt: ꝛ secūdario agrum id est tēporale cōmodū habere volūt: ꝛ sic vtrūq̄ habere digni sunt: quapropter vxorē istā recipiunt atq̄ ducūt. Dignū est eñ q̄ illi qui principaliter querūt spiritualia/habeāt secūdario tēporalia ꝛ terrena: ꝛ q̄ qui semē fratris sui/id est christi/p̄dicando ꝛ pctōres cōuertendo suscitāt: etiā agrū/id est tpalium subuentionē: vel etiam agrū idest bñficiorum ꝓuisionē habeāt ꝛ acquirāt. Apl's: Si sp̄ualia seminauimus vobis/non magnum est si carnalia vestra metamus.

Hebre. 10. b.

D

1. co. 9. b

¶ Moralitatum libri Ruth finis.

Moralitatum liber non⁹ libri primi Regum.

¶ Capitulū primū Textus: Fuit vir vnus de Ramathaim sophim de mōte Ephraim.

Moralitatum Capi. I

Historia

Fuit vir quidam de Ramathaim sophim helchana noīe: q̄ habuit duas vxores/annā scʒ et phenēnam: quarum vna erat sterilis scʒ anna: phenēna aūt fecūda: ꝛ ista fecūda sterili iproperabat: quapropter ista anna tristis ꝛ flebilis ꝓlē a dño petebat pmogenitū suū si mascul⁹ esset/offerre dño ꝓmittebat. Sic igit factū est q̄ ista prius sterilis peperit ꝛ post hoc multos filios parturiuit. Illa vero emula q̄ fecūda fuerat/sterilis facta fuit: sicut infra dicit. Donec steril' pepit plurimos: ꝛ q̄ multos habebat filios/infirmata est. ¶ Helchana q̄ interpretat possessio/est christ⁹ filius dei patris: q̄ vir vn⁹ ꝑ eo dicit/q̄ vna ꝑsona vnus de⁹ in natura duplici/ vn⁹ christus censet ꝛ credit: de ramatha etiā qd̄ excelsū iterpretat/dicit esse: ꝑ eo q̄ iste de excelso celoꝝ habitaculo noscit aduenisse. Vñ ipse dicit: Ego de sursū sum. Vñ in Deute. Habitaculū ei⁹ sursum. Iste igit in hoc mūdo duas habuit vxores .i. duas sectas fidē tenētes et cōfitentes: ꝛ ꝑ fidem ꝛ gratiā ipsi⁹ matrimoniū affectantes. Prima fuit synagoga: q̄ in principio nō fuit sterilis: sed multorū sanctorū genitrix atq̄ mater. Secūda fuit ecclesia de gētibus q̄ scʒ ante sui cōuersionē sterilis erat: et nullū virū sanctum penitus generabat. Synagoga igit dicta est phenēna: q̄ interptatur conuersio: qr ista finaliter cōuersa est in arcum prauū. Ecclesia vero dicit Anna: que interpretat gratia saluatoris: que est in tempore gratie: quia scʒ ista meruit gratiam saluatoris. Quid igit dicam? Pro certo dicam: q̄ ista prima vxor: que primo fecunda virtutibus ꝛ sanctis hominibus erat: ꝛ q̄ socie sue id est gentilitati primitus tanq̄ vili peccatrici ꝛ sterili illudebat: facta est igit modo peccatrix ꝛ sterilis. Vñ Esa. Venerūt tibi duo hec simul: sterilitas ꝛ viduitas. Gentilitas vero postq̄ ꝑ penitentiā flens ꝛ lugēs ad fidem fuit cōuersa: facta est fertilis: ꝛ in bonis ꝑsonis ꝛ virtutibus ꝛ meritis abūdans: copiosa ꝛ pinguis. Unde ipa est q̄ pōt dicere illud Apocal'. Sedeo vt regina: ꝛ vidua nō sum: ꝛ sterilitatē ignorabo. ¶ Vel dic q̄ due vxores Christi sunt due secte: clericorum et laicorum. Prima igit vita ecclesiastica primo fuit virtutibus abūdās ꝛ fertilis: sʒ ꝓ certo modo facta est sterilis et inanis. Econtra vero seculariū vita modo est in virtutib⁹ fertilior: que antiquit⁹ fuit sterilior: quia vt cōmuniter plures inueniunt ceteris paribus boni seculares q̄ boni ecclesiastici vel boni regulares Unde Grego. dicebat i ꝑsona ecclesiasticoꝝ Timendū est ne nobis cadentibus surgat: qui nobis stantibus irridet. ¶ Vel dic q̄ iste due vxores significant duo genera ꝑsonarum: scʒ quosdā fructuosos et fertiles de sua tamē virtute presumētes: et alijs irridentes: qualis fuit phariseus ille qui seipsum cōmendabat: et publicanum cōdemnabat. Item alios steriles ꝛ peccatores: flentes tamen et penitentes: ꝛ de sterilitate sua dolentes: et pro partu bonorum operum deum eroṙātes: ꝛ spiritū cōtribulatum sacrificantes. Ista est ergo veritas q̄ tales presumptuosi faciliter in peccatū cadunt et ita steriles sunt: flebiles vero et penitētes a vitijs resurgunt: et sic fructuosi et virtuosi existunt Allega illud Grego. supra dictū. ¶ Vel dic q̄ helchana est prelat⁹ qui dicit vir a virtute: vn⁹ a simplicitate: de ramatha a vite et scientie sublimitate: cuius scʒ duplex est vxor scʒ actiua ꝛ cōtemplatiua ꝛc. ¶ Vel dic qd̄ anna sterilis est beata virgo: que samuelem .i. christum miraculose peperit: quem ablactatū in templo obtulit: qui et tandem magnus ꝓpheta factus fuit in israel. ¶ Vel dic quod anna que nō priussa muelem domino reddidit seu etiā in templo obtulit: quousq̄ ablactatus fuit: sicut dicitur hic: est ecclesia que samuelem .i. quemcūq̄ sub ditū non debet ad ministrandum in templo id est in aliqua ꝑlatura vel officio adducere vel preficere: quousq̄ ipsum ablactatum .i. a lacte voluptatis carnalis abstractū viderit esse. Vñ comestor videtur innuere sup Gene. vbi de ablactatione Isaac loquit vbi et Abraā conuiuiū fecisse legitur: q̄ puer nō prius ad mensam patris sedebat: quousq̄ ablactatus erat. ꝛ tūc cōuiuiū parabat: et ad mensam patris admittebatur: ad denotandum qd̄ nullus ad mensam patris christi .i. ad ad beneficia ecclesiastica debet admitti: donec a lacte carnalitatis contigerit ipsum ablactari Quia sicut dicit Apostol⁹: Omnis qui lactis est particeps/expers est sermonū iustitie. ¶ Vel dic q̄ lac significat verba adulatoris: a quo pro certo summe debet ablactari et recedere: qui in templo dñi, vult viuere vel manere: ꝛ ibi in aliquo officio vel beneficio ministrare/vel in mensa ecclesiastice dignitatis ascendere vel sedere. Unde dicitur: Creuit puer et ablactatus est ꝛc.

E

3. reg. 2. a.

Moralitas.

Io. 8. c.

deu. 33. d.

esa. 47. b.

f

apocal. 18. b.

Aliter

Aliter

Aliter

G

Aliter

Aliter.

ge. 21. a.

Hebre. 5. d.

Aliter

ge. 21. a.

¶ Capitulum secundū Textus: Exultauit cor meum in domino. Moralitatū. Capi. II.

1. re. 2. a.

H

Heli sacerdos habebat duos filios pestiferos/scʒ Ophni ꝛ phinees qui in tēplo i sacerdotis officio ministrabant: et tñ dominum nesciebant: ꝛ sacerdotis officiū ignorabant qui cū mulierib⁹ dormiebant ꝛ cū fuscinula carnes coctas de sacrificantiū lebetibus capiebant: ꝛ nihilominus carnes crudas ab ipsis petebant: ꝛ ipos ad dādum etiā compellebant: ꝛ sic populū a sacrificio retrahebāt. Que q̄uis sciret Heli pater eoꝝ: ipsos tamē ꝓpter hoc

pter hoc nõ castigauit/ nec ab officio amouit. Et ꝗ-
uis verbis ipsos legatur reprehẽdisse: ipos tñ actua-
liter nõ correxit: quapropter ipse pater et filij vna die
perierũt: qꝛ scꝫ pater senex ⁊ cecutiẽs/ de sella cecidit/ ⁊
cõfractis ceruicibus expirauit: duo vero filij eius in ꝑ
lio ceciderunt/ qñ arca domini quam portabãt/ a phi
Mora- listinis capta fuit. ¶ Iste heli qui interpretatur extra
-lis neus a domino/ de quo dictũ est Erat senex ⁊ cecutiẽs
⁊ tamen summus sacerdos: significat malos superio-
res/ dominos ⁊ prelatos. Isti em̃ a dño sunt extranei:
⁊ senes. i. negligẽtes ⁊ pigri/ et ꝑ ignorãtiaꝫ cecutien-
tes ⁊ obscuri: filij istius significant malos inferiores
ecclesiasticos/ ad ministrãdum in tabernaculo eccle-
sie ꝯstitutos. Isti em̃ dicuntur ophni/ quod interpre
tatur insania cõuersationis: ⁊ phinees qui interꝑtaꝫ
oris obturatio: qꝛ scꝫ isti hodie habent cor insanum ⁊
in concupiscentijs effrenatum: ⁊ os ad deũ laudãdũ
56.D mutum ⁊ obturatum. Esa. Uniuersi canes muti/ non
valentes latrare. Et breuiter isti sunt qui dominũ vi-
B dentur nescire: ⁊ officium sacerdotis videntur penitus
2. ignorare. Hiere. Sacerdotes nõ dixerunt/ vbi est dñs
et tenentes legem nesciuerũt me. Et istud patet: qꝛ isti
cũ mulierib9 luxuriose dormiũt: cibos alienos ꝑ aua
riciã rapiũt: ⁊ cum fuscinula rapine illud quod ad se
24 non ꝑtinet/ eleuãt et tollũt violenter. Uñ Job: Agrũ
suum non demetunt ⁊c. Carnes etiam crudas/ id est
malas mulieres habere volũt: necnon etiam carnes
crudas/ id est personas iuuenes ⁊ carnales secum ha
bere eligũt: coctas vero id est eruditas ⁊ maturas repu
12. diant ⁊ dimittunt. Exemplo roboã qui reiectis seni-
bus iuuenes est secutus. Et sic suis malis scãdalis se
culares a sacrificãdo. i. a collatione bonoꝝ tẽporaliũ
ecclesijs impediunt. et etiam eos a sacrificio bonoruꝫ
operum suis malis exemplis repellũt. Unde beatus
Gregorius dicit in pastorali: Nemo amplius in eccle
sia nocet ꝙ qui peruerse agẽs ordinem sanctitatis ha
bet. Heli igiꝭ. i. superior ꝑlatus/ istos non castigat: sꝫ
quia sunt nepotuli vel amici eius: vitia eorum dissi-
mulat: quapropter omnes simul mors eterne damna
tionis arripit: ⁊ diuinum iudicium eos damnat: qꝛ re
uera nõ solũ ille qui peccat puniri meretur immo etiã
ꝑlatus vel pater: vel quicũqꝫ alius ad quẽ spectat cor-
rectio: si non correxit: reus criminis iudicatur: ꝑpter
talium enim culpam arca testamenti quaꝫ portabãt:
id est ecclesiasticus minister: a philisteis. i. a gentibus
secularibus capiꝭ et deprimitur: ipsi vero qui delin-
quunt. ⁊ pater eorum: idẽ superior qui nõ punit: casu
mortis eterne damnantur. Unde Augustinus ad ma
B cedonium epistola. xliij. Sicut semper est misericordi-
ter puniendum: ita nec semper crudeliter parcendũ.

¶ Capitulum tertium Textus: Puer aũt Samuel ministrabat domino coram Heli.

Moralitatum Capi. III

Histo- Senuerat Heli sacerdos: ⁊ caligauerũt oculi
-ria. eius: intantũ ꝙ nõ poterat videre lucernã dñi
anteꝙ extingueretur. ¶ Quãuis istud posset in
Tropo- telligi literaliter: ꝙ scꝫ iste erat cecutiẽs ꝙ nõ
-logia. poterat videre lucernã dñi: etiã anteꝙ extingueretur: su-
perficialiter tñ videtur textus dicere: ꝙ ipse melius vi
debat lucernam extinctam ꝙ accensam. quod etiaꝫ pos
sibile fuit ꝑpter visus debilitatẽ: sicut patet in noctua
que non potest videre lumen solare/ sed lunare. Igiꝭ
dicaꝫ mystice/ quod iste heli qui interpretaꝭ extrane9
a domino: põt significare malos principes mundi ⁊
prelatos/ qui a domino sunt remoti: quia reuera ocu
li scꝫ iudicij talium principum et prelatorum: ita ho-
die ꝑ carnalẽ affectionem a domino ꝑ gratiam sunt
remoti: ⁊ nõ vident bonos: intantum ꝙ valet dici/ ꝙ
eorum oculi caligant: ita quod lucernas ardentes. i.
bonas et honestas et scientificas ꝑsonas non cõside
rãt neqꝫ vidẽt. Lucernas vero extinctas/ id est ignaras
et insufficiẽtes personas/ scꝫ nepotulos vel familiares
suos solẽt misericorditer videre: ⁊ de eoruꝫ ꝓmotione
subtiliter cogitare. Lumen enim clarũ/ id est bonaruꝫ
personarum claritas videꝭ talibus odiosa: lumen vero
lunare vel obscurũ. i. cõditio insufficiẽtium persona C
rũ/ talibus est amabilis et accepta. Unde de tali visu exo. 14.
põt dici illud Exo. Filij israel viderũt egyptios mortu g.
os super littus maris. ¶ Uel dic ꝙ lucerna accensa si Allego-
gnificat christum viuũ: lucerna vero extincta significat -ria.
christũ mortuum. Lucerna vero dicitur quasi lux in te-
sta: quia scꝫ christus habuit luceꝫ diuinitatis in testa
humanitatis. Lucerna igiꝭ extincta significat christũ
mortuum. Heli significat populum iudaicum/ et sa-
cerdotum et phariseorum statum: qui reuera fuerunt
cecutientes et parũ discrete vidẽtes: qꝛ pro certo ꝙdiu
lucerna nostra Christ9 fuit accensus et viuus/ ipsum Jo. 1. a.
videre aut agnoscere nequiuerũt. Unde: Mũdus per
ipsum factus est: ⁊ mũdus euꝫ nõ cognouit. Tãdeꝫ ve
ro ipso extincto. i. mortuo/ scꝫ visis miraculis in pas-
sione factis: ⁊ tandẽ ꝑ manus apostolorũ perpetratis
inceperũt ipsum videre: et in ipso credere virtuteꝫ sue
fidei, agnoscere et sentire sicut apparuit in illo cẽturio
ne: qui vidẽs eclipsim solis et alia miracula passiõis mat. 27.
dixit: Uere filius dei erat iste. Ista etiam ad sanctos f.
et martyres applicari possunt: quorũ virtutẽ et san-
ctitatem dum viuerent populi cognoscere nequiue- lu. 24. c
rũt. Uñ diciꝭ: Oculi eorũ tenebantur ne eum agnosce
rent. Post mortem vero coꝝ apparentibus miraculis
fuerunt visi et cogniti: ⁊ etiã per fidem et deuotionẽ
conspecti.

¶ Capitulum quartum Textus: Et factuꝫ est in diebus illis: conuenerũt philistijm.

Moralitatum Capi. IIII

Cum arca testamenti sub Heli summo sacer- D
dote cecutiẽte ⁊ caligante: ab ophni et phi- Histo-
nees malis ipsi9 filijs regereꝭ: et vt saluarẽt -ria.
populum: in ꝑlium ꝯtra philisteos ducereꝭ
ab ipsis philisteis infidelibus fuit capta: et in eoruꝫ
iurisditione in azotum adducta: ⁊ in loco Dagon ip
soruꝫ dei fuit in tẽplo iuxta eum ꝯstituta. Sicqꝫ factũ
est: sicut dicitur in caplo sequenti: ꝙ virtute arce ido
lũ dagon cecidit: et ꝓnum de mane ante arcã repertũ
fuit: ⁊ iterum reuera altero mane super limen ostij tẽ
pli trũcatus capite ⁊ manib9 iacẽs apparuit. ¶ Isto Allego-
exponunt aliq̃ sic: per arcam testamenti intelligiꝭ lex -ria.
diuina seu etiã fides catholica. Per heli vero et filios
israel: intelligiꝭ ppl's iudaicus. Per philisteos vero
intelligitur popul9 gẽtilis: quibus dagon/ q̃ interpre
taꝭ piscis tristicie: idest diabolus/ erat dñs atqꝫ deus.
Ista ergo fuit veritas/ ꝙ cũ bellum et ꝯtrouersia fuit
semꝑ iter israel et philisteos. i. inter iudeos et gẽtiles
ita ꝙ ipsi iudei in arca testamenti/ id est in lege ⁊ fide
gloriarenꝭ: ⁊ eius virtute se esse saluãdos et liberãdos
opinarenꝭ: nutu dei factum est: ꝙ ista arca: scꝫ lex et
fides: ad philisteos/ id est gentiles transiuit: inquan-
tum scꝫ isti fidem Christi quam iudei abnegauerant
susceperũt: ⁊ in loco dei sui posuerunt: inquantum lo-

co sue ꝑfidie fidem catholicam habuerūt: et Christū
loco dagon/ idest loco diaboli crediderūt. Dagō eñ
diabolus, tunc apud gētes/ id est apud ecclesiaꝫ sum-
E ptam de gētibus/ occubuit: qñ arca testamenti q̄ est fi
des catholica/ ad ip̄os translata fuit. Et dato quan-
doqꝫ ꝙ fuit reuelatus etiā cultus idoloꝝ interpola-
tis tēporibus apud christianos ⁊ restitutus: sicut ap
paruit sub Juliano imperatore: finaliter tamen stāte
arca/ et ꝑseuerante fide catholica/ apud eos fractus
est et penitus destitutꝰ dagon/ id est diabolus: capite
.i. intentione: et manibꝰ/ id est idolatrie operatiōe pri
esa. 19. a natus. Esa. Dñs ingrediet egyptum: ⁊ mouebūtur si-
Aliter mulachra eiꝰ. ¶ Uel dic ꝙ arca est ecclesia: que reuera
tunc tēporis a philisteis capit: id est a secularibus de
primitur: et a tyrannis et principibus affligit: quan-
do ab Heli sene ⁊ cecutiente: qui lucernam extinctam
videt melius q̄ accēsaꝫ: regit id est qñ a prelato sene:
negligente: cecutiēte ⁊ ignorāte: affectuqꝫ etiā malos
meliꝰ q̄ bonos vidente et ꝓmouente: gubernat: ⁊ qñ
a malis suis filijs: idest a malis sacerdotibus et cleri-
cis: et alijs ecclesie subditis cōducit et tractat: qꝛ re-
uera credo: ꝙ nulla est hodie causa quare ecclesia a ty
rannis et secularibꝰ opprimit: nisi qꝛ Heli et filij sui:
id est prelati ⁊ subditi ecclesiastici erga deum delique
re cōprobant. Et si vis de istis malis filijs: ⁊ de isto ma
lo patre suo q̄ nō corrigebat illos: pone illō qō supra
ps. 105. f. est positū ca. ij. Et allega de ꝑssione ecclesie ⁊ ecclesia-
sticorum. Ps. Tradidit eos in manus gentiū: et do-
minati sunt eis qui oderūt illos. ¶ Uel dic ꝙ Dagon
Aliter id est diabolus sedēs in tēplo honorifice iuxta arcaꝫ:
significat malum ecclesiasticū vel p̄latum: qui scꝫ in
tēplo ecclesie ad aliquod altuꝫ beneficiuꝫ erigit et ibi
F honorat: et iuxta arcā colit, i. iuxta Christū et sāctos
in ecclesia cōmoratur. Tales ergo dicūtur idoluꝫ Da
gon: qui interpretat piscis inutilis: piscis iniquꝰ pi-
scis meroris. Quia vere isti ꝓprie sunt idolum ꝓpter
fictionem hypocritā. Apl's: Idolum nihil est. Sunt
Co. 8. a. pisces ꝓpter carnalitatis remollitionem. Abacuk: fa
abac. 1. d. cies hoīs sicut pisces maris: et quasi reptile nō habēs
principē. Sūt pisces inutiles: ꝓpter omnimodā imꝑ
fectionem. Sunt pisces meroris: ꝓpter tristiciā ⁊ de-
tractionē: Sūt pisces iniqui: ꝓpter iniustitiā ⁊ equita
tis suffocationem: et ꝓpter rapinaꝫ: crudelitatē et ex
actionē. Uñ Joñ. Preparauit deus piscē grandē vt
Jo. 2. a. deglutiret Joān. i. pauperē. Isti ergo sunt q̄ inueniū-
tur hodie ad terrā: id est ad bona terrena ꝑ auariciaꝫ
iud. 14. d. cecidisse: et caput recte intētiōis: necnō et manus bo-
ne operationis penitꝰ ꝑdidisse. Juxta illud Judith:
Aliter Ecce Holofernes iacet ī terra: ⁊ caput eiꝰ in eo nō est.
¶ Uel dic ꝙ arca testamēti nunq̄ patit dagon iuxta
se: qꝛ reuera Christus nunq̄ pōt pati iuxta se in tēplo
vel in statu/ gradu vel prelatura idolum dagon: id est
malū ecclesiasticū vel prelatū. Dic de dagon sicut su-
pra immediate. Necesse eñ est: ꝙ ꝑ infortuniū a statu
suo cadat: vel ꝙ post ꝑ apostasiā a religione recedat:
vel etiā ꝙ per mortē corruat et succumbat. Quinimo
Sap. 13. d. nos videmus: ꝙ dato ꝙ isti quādoqꝫ a suis casibus
releuant: et per adiutoriū amicoꝝ ad gradū pristinū
G restituunt. Sap. Imago eñ eiꝰ est: et opus est illi ad-
iutorium: oportet tamen ꝙ finaliter decidāt: et ꝙ per
infortunia vel per morteꝫ a loco isto sublimi destituā
tur: et a consortio arce finaliter deponantur: qꝛ breui
ter nullum idoluꝫ, id est nullus fictus potest diu iux
ta arcam id est christum in statu religionis vel eccle-
sie persistere, quinimmo necesse est ipsum cito a tali

ficta perfectiōe/ vel a tali obtēta p̄latiōe deficere ⁊ cade
re/ et ipsiꝰ nequitiam apparere. Et iterum: Spūssan- sap. 1. b.
ctus discipline effugiet fictū. Et Seneca dicit sic: Ni-
hil quod simulatum est et fictū/ potest esse diuturnuꝫ esa. 19. a
Uñ Esa. Dominus ingrediet egyptū: ⁊ corruēt simu-
lachra eiꝰ. Unde etiam dicit Seneca in lib. de moribꝰ
ꝙ bone honestatis nunq̄ est longa simulatio. ¶ Uel Aliter
dic ꝙ dagon iuxta arcam est in tēplo/ quando in cor-
de nostro est auaricia iuxta scientiam/ inanis gloria
iuxta bonam oꝑationem/ secularis negociatio iuxta
religionē/ diabolus iuxta animam/ peccatū iuxta cō-
scientiam. Ista enim insimul stare non possunt: quin
immo si arca stat/ id est si bonuꝫ in corde perseuerat:
necesse est dagon. i. vitium cadere ⁊ cessare. Fatui sunt
igit quidam religiosi ⁊ clerici/ qui seruire deo et mun
do volunt: et sacram scripturam ad lucrum tempora-
le cōuertunt: et bona opera ad mūdi gloriā faciunt: ⁊
sic diuersimode dagon iuxta arcam/ diabolum iuxta
christum/ malum iuxta bonum/ idolatriā heresim vel
sortilegium iuxta fidem/ delicias iuxta penitentie cru
cem scientias ciuiles iuxta theologicam/ vitium iuxta
virtutem ponunt: et tamen cōstat ꝙ ista simul habita
re nō possunt. et dñs cōqueritur per Esa. dicens: Jux
ta me discooperuisti te: et suscepisti adulterum: pepi- esa. 57. b
gisti cū eis fedus. Et iteruꝫ Coāgustatum est stratū/
ita vt alter decidat: et pallium breue vtrunqꝫ operire esa. 28. f
nō potest. h

¶ Capitulum quintum textus: Philistijm aūt tulerūt arcā dei: et asportauerunt eam. Moralitatum Capi. V

Post dagon de iuxta arcam depositum/ ⁊ ca-
pite ⁊ manibus detrūcatum: vt supra visum
est: philistei arcam dñi detinebant: ⁊ tamē ip
sam habere (cū essent idolatre) nullatenꝰ di-
gni erant. Percussit eos dñs in posteriora ita quod
oportuit vt pelliceas facerent sibi sedes. Eruperūt etiā
mures inter eos in maxima quantitate: ita vt ebulli-
rent ville ⁊ agri in medio regiōis: et quocūqꝫ arca du Mora-
cebat/ populꝰ grauissima plaga percutiebat. ¶ Istud litas
potest allegari: quod gentiles id est indigni peccato-
res non debent sancta dei sacramenta vel etiam eccle
siastica beneficia detinere. Seu etiaꝫ contra seculares
ꝙ non debent decimas vel ecclesiarum possessiōes et
iura tangere: nec ip̄a apud se possidere: sed potius ip̄a
filijs israel: id est ecclesiasticis remittere: et etiā bonis
personis et sufficientibus assignare. Tales igitur de
tentores arce: et decimarum: et ecclesie iurium: et etiā
beneficiorum ecclesie: duplici malo percutiunt: scꝫ ma
lo culpe: et malo pene. Malo dico culpe: qꝛ circa po-
steriora putrescunt: quod facit peccatum luxurie quo
inficiuntur: et per quod gratia et fama priuātur. Ps. ps. 77. g
Percussit inimicos suos in posteriora: et opprobriuꝫ
sempiternum dedit illis. Malo etiaꝫ pene: qꝛ mures:
id est raptores: tyranni ⁊ pricipes seculares: mali etiā
prelati vel officiales contra istos debacchant: ⁊ apud A
eos q̄diu ecclesie iura vel bñficia iniuste retinēt bul
lire noscunt: a quibꝰ quasi omnes talium substantie
deuorantur: vnde dicit: Antiochus eñ ebullire fecit
de perside eos qui pugnauerunt contra nos. Sicut 2. mac. 1
ad literam videmus de rusticis qui iniuste decimas ⁊ c.
iura ecclesie detinent: quos tandē officiales et princi-
pales depauperāt atqꝫ grauāt. vñ Judith: Egressi iud. 14.
mures de cauernis suis ausi sunt ad prelium nos vo- c.
care. Bene ergo sequit: qō quia percussi sunt in poste
riora: et

riora:et quia luxuriosi facti sunt et immundi: ideo
sedes pelliceas sibi faciũt: quia scȝ viri carnales mol
liter ⁊ suauiter sedere ⁊ viuere semꝑ querũt: vñ Eze.
Ez.23.f. Sedisti in lecto pulcherrimo:⁊ mensa ornata est an=
Aliter te te.¶Uel dic ꝙ talis arca vocat terra sancta:q̃ suos
Allegoria possessores ⁊ detentores indignos scȝ tam iudeos q̃
christianos quando peccabãt flagellabat:⁊ se ab eorꝫ
manibus subtrahebat:vnde Num. Terra quã vidi=
Nu.13.d mus/deuorat habitatores suos. ¶Cũ quinqȝ ciuita
Eo.ca. tes philistinorum a deo ꝓpter arce detentionem pla
ga ignominiosa circa posteriora fuissent sic ꝑcusse:⁊
per mures etiam q̃ plurimum infestate:illud remedi
um inuenerũt/ꝙ scȝ arcam domini non vacuaȝ remit
terẽt:sed ꝙ quinqȝ anos aureos sibi darent:quod cũ
Moralitas fecissent/plage huiusmodi cessauerunt. ¶Sic vero
quando peccatores quinqȝ ciuitatum.i.quinqȝ cõcu=
piscentijs subditi volunt placare arcam federis.i.de=
b um necesse est ꝙ quinqȝ anos ⁊ quinqȝ mures.i.corpo
rum sensus in aurum conuertant:⁊ de corporalibus
spirituales faciant:⁊ per penitentiã ipsa deo offerant
Quinqȝ em̃ sensus ani dicuntur ⁊ mures: pro eo ꝙ vi
tiorꝫ feces in ipsis reperiuntur:⁊ quia mens ⁊ cõscien
tia ab istorum cõcupiscentijs sicut a muribus corro=
duntur:ideo ista aurea ⁊ sancta dño offeramus:⁊ sic
plagam vitiorum ⁊ tormentorum salubriter euade=
mus. ¶Hic habes ꝙ philistei percussi ⁊ tribulati di
Eo.ca.c. cebãt:Non maneat arca dei apud nos:quoniaȝ dura
est man9 ei9 apud nos ⁊ sup nos. ¶Ista videt vox quo
Moralitas rundam peccatorum:qui scȝ arcã dei israel.i.bonum
p̃latum vel quẽlibet virum sanctum p̃dicatorem vel
correctorẽ seuerum nolunt apud se manere: quando
se vident ꝑ ipsum corrigi/et iuxta demerita sustinere:
Unde in Prouer. Non amat pestilens eum qui se cor
Pro.15.b ripit. Istud dic contra quosdam nautas ⁊ eorũ simi
les:de quibus audiui qꝺ insurgente tẽpestate/duos
religiosos quos habuerũt in naui/voluerunt ĩ mare
ꝓijcere:dicentes qꝺ demones solent magis bonos q̃
malos impugnare:et qꝺ ꝓpter illorũ religiosorum
odiuȝ credebãt naufragium imminere.

¶Capitulũ sextuȝ Textus: Fuit ergo arca domini in regione philistinorũ septẽ mensibus. Moralitatum Ca. VI

Historia HIc habemus qꝺ philistini tollentes duas
vaccas que lactabant vitulos:iunxerũt eas
ad plaustruȝ nouũ/supra quod arca domini
posita erat. Uitulosqȝ earundem domi reclu
serunt: ⁊ arcã apud bethsames ducere decreuerunt.
c Ibãt ergo in directũ vacce ꝑ viam q̃ ducit bethsames
⁊ itinere vno ꝑgebant:nec ad dexteraȝ nec ad sinistrã
declinabant:nec propter vitulos q̃ domi remanserãt
a cepto itinere deuiabant:sed solũ ꝓpter eos mugie=
Tropologia bant/⁊ plaustrum cũ arca dñi recto itinere deferebant
¶Per bethsames,q̃ interꝑtat dies solis/intelligo pa
Esa.19.e radisum:vbi sol iustitie christus regnat. Esa. Ciuitas
solis vocabitur. Per istas vaccas religiosos ⁊ catho
licos accipio: qui scȝ iugo dñi sunt suppositi/et ad
plaustrũ religionis ⁊ ecclesie corrigijs votorũ ⁊ statu
torũ ligati. Per vitulos istorũ parentes assumo: q̃ scȝ
in domo/id est in seculo remanserunt:⁊ ab istis dum
erant cum ipsis: lactari ⁊ fetari ꝯsueuerũt. Igitur sit
veritas:quod postq̃ vacce.i. religiosi ⁊ clerici ad plau
struȝ religionis sunt ligati:⁊ ad dei seruitium ordi=
nati:⁊ ad deferendum arcam dei.i. fidem ⁊ regulam
deputati:necnõ ad eundũ in bethsames.i. in domũ so
lis iustitie paradisum specialiter cõbinati:directe et
iuste ꝑ viam iustitie debẽt ad istã ciuitatẽ icedere:nec
ad dexteram ꝑ amorẽ delactabilium nec ad sinistraȝ
ꝑ timorẽ terribilium debent de via hmoi diuertere:ȝ
iter suũ ꝑ bona opa ꝯtinuare:vt in bethsames.i.in do
mum solis scȝ paradisuȝ possint se feliciter applicare ps.25.c
Psal. Pes meus stetit in directo: in ecclesijs tuis be
nedicam te domine. Et dato ꝙ isti in domibus pater D
nis/vitulos quos lactabant.i.parẽtes vel consangui
neos quos nutriebant dimiserũt: nihilominus nũq̃
ꝓpter eos debẽt a cepto itinere virtutũ retrocedere: q̃n
immo sufficit eis cõpassionis mugitũ emittere:⁊ de
ipsis alias nõ curare. Istud potissime debet esse veruȝ
de prelatis:q̃ reuera vitulos.i.nepotulos:q̃ remanse=
runt in domo paterna/nõ debẽt ꝑ carnalem affectum ps.44.c.
aliq̃d in mente gerere:nec ꝓpter eius amorem a cha=
ritatis semita declinare. Psal. Obliuiscere populum Aliter.
tuũ/et domum patris tui. ¶Uel dic ꝙ philistei sunt
mali superiores:q̃ reuera ad trahendum plaustrũ ar=
ce dñi.i.ad regẽdum ecclesiã dei seu obtinẽdũ ecclesia
stica bñficia:nõ alligãt nec ꝓmouent hodie nisi vac
cas.i. nisi personas carnales ⁊ luxuriosas:q̃ scȝ vitu=
los.i. filios ⁊ cõcubinarios domi habẽt/ꝓpter quorꝫ ps.50.d
affectũ mugire/loq̃ ⁊ curaȝ gerere nunq̃ cessant. Ps.
Imponent super altare tuũ vitulos. Uituli em̃ super
altare dñi ponunt/qñ a malis ecclesiasticis spurij in
ecclesia generant:⁊ qñ ignorantes persone ad statũ ec
clesiasticuȝ promouentur. Et iõ ꝯtra tales vaccas tra
hentes arcã dñi videt loqui scriptura/dicens: Audite Amos.4.f.
verbum dñi vacce pingues q̃ estis in monte samarie:
q̃ calũniam facitis egenis:et dicitis dñis vestris: af=
ferte ⁊ bibam9. Sequit: ꝓpter qꝺ eleuabũt vos in cõ
tis:et reliquias vestras in ollis feruentibus:per aper
turas exibitis/altera ꝯtra alteram. Expone si vis quõ
isti in olla inferni finaliter ponentur: et quomodo Eo.ca.c
nunc alter cõtra alterum debacchatur. ¶Hic dicitur Historia
ꝙ cuȝ philistei deducerẽt ⁊ restituerent arcaȝ domini
quã ceperãt:viri bethsamite qui erant de filijs israel: E
metebant triticũ in valle:⁊ eleuãtes oculos viderunt
arcam dñi:⁊ gauisi sunt cũ vidissent: ⁊ sacrificia etiaȝ
ei obtulerunt. Uerũtamẽ quia ꝓhibitũ erat ꝙ popu
lus nullatenus arcã dñi videret: percussi sunt a dño
plaga magna:⁊ mortui sunt a ppl'o septuaginta viri:de
plebe vero q̃nquaginta milia. Hoc videt ibi mirabi=
le:ꝙ philistei cũ essent idolatre/nec arce: nec veri dei
cultores/vidẽdo arcã nõ fuerũt mortui:filij vero israel
visione ei9 perierunt. Cui9 causa potuit esse:q2 videre
arcã gẽtilib9 nõ erat ꝓhibitũ:ȝ filijs israel (nisi essent nu.4.b
sacerdotes) fuit specialiter denegatũ:vt patet supra. Moralitas.
¶Istud igit põt applicari:ꝙ ille qui facit ꝯtra ꝓhi=
bitionẽ peccat multo pl9 q̃ ali9:dato qꝺ sit eadẽ spe= Allegoria.
cies delicti. ¶Põt etiã allegari qꝺ gẽtiles min9 pec=
cãt in eodẽ genere peccati q̃ filij isrl':iudei q̃ christia
ni:laici q̃ clerici ⁊ religiosi:minusqȝ debȝ hõi displice ps.54.b.
re delictũ extranei q̃ propinqui. Psal. Quid si inimi=
cus meus maledixisset mihi? sustinuissez vtiqȝ. Tu ve=
ro hõ vnanimis dux me9 ⁊ notus me9: qui simul me= Narratio
cũ dulces capiebas cibos ⁊c. Etiã sicut de facto legit
qꝺ a saraceno mortuo petijt machari9 q̃s in inferno
grauius puniebat:q̃ respõdit/qꝺ mali christiani: q2
scȝ illi verã legẽ habebãt:⁊ ergo ꝯtra voluntatẽ domi
ni facientes/grauius delinquebãt:ac per hoc grauio
res penas sustinebant. Unde Luc. Seruus sciens vo Lu.12.f.
luntatem dñi ⁊ nõ faciens/plagis vapulabit multis.

f ¶Uel dic q̄ ista arca significat terrā sanctā: q̄ reuera magis videt secum diligere malos gētiles q̄ malos christianos. quod patet: q2 illos nō occidit/ sʒ nutrit: istos vero statim vt mali fiunt / affligit flagellatiōibus et expellit. Grauius enī offenditur deus qn̄ proprij filij cōtra ꝓhibitionē ꝛ legē in terra ꝛ domo sua peccāt q̄ quando alieni populi ipm̄ vituperāt atq̄ turbant.
hie.11.c. Aliter Unde Hiere. Quid est q̄ dilectus me9 in domo mea scelera multa facit? ¶Uel dic q̄ populus nō debet videre arcam nudam: sicut Num. iiij. vbi exponit.

¶Capitulū nonū Textus: Et erat vir de bē iamin nomine cis filius abiel. Moralitatum Capitulum VII

Hysto ria. Moralitas Saul missus a patre quererē asinas perditas/ venit ad samuelem: qui eum vnxit in regē sup israel. ¶Saul est christus: quē deus pater misit in mūduʒ querere asinas. i. saluare animas peccatoꝝ: quem samuel ꝓpheta in regem vnxit:
hie.23.b inquantū ꝓphetarū cetus ipsum regem futurū predixit. Vn̄ Hiere. Regnabit rex et sapiēs erit. Dic q̄ saul est p̄dicator/ quem pater suus christus misit asinas q̄rere. i. animas peccatrices cōuertere ꝛ saluare: q2 ꝓ certo qn̄ diligenter exequit / inungi prius p gratiam in
Ca.x.a. animo/ ꝛ ad regem p̄lationis in mundo/ ꝛ ad regimē paradisi in futuro ꝓmoueri meret. ¶Iuxta prophetiā samuelis anteq̄ saul in regem inunctus ad regnū
G ꝑtingeret: plura leguntur ei ꝯtigisse. Primo q̄ inuenit duos hoīes magnas foueas saliētes. Secūdo qd̄ ad quercū thabor īuenit tres viros: quoꝝ vnus portabat tres hedos/ alius tres panes/ alius vini lagenā q̄ etiaʒ duos panes eidē contulerunt. Tertio q2 post hoc obuiā habuit cuneum ꝓphetarū: ꝛ statim dedit ei dn̄s cor aliudꝛ mutatus est in virū alterū: ꝛ insiliēte in eo spū dn̄i cū eis prophetauit. His igit factis cōgregat9 est populus in masphat: ꝛ quia in isrl̄ q̄s me
Tropologia lior isto nō erat: q2 etiam ab humero sursum / toti populo p̄eminebat: ideo sorte super eum cadente/ super populū rex factus est: ꝛ ex p̄cepto dn̄i est elect9. ¶Dic moraliter qd̄ saul q̄ interpretat abutens. i. q̄libet peccator ꝛ dei misericordie abusor rex. i. suijpsius discretus rector si efficiat vel qd̄ ad celeste regimē promoueatur: vel ad hoc qd̄ ad tēporalis cure vel prelature regimen eligat/ plura necessario requirunt. Debet eniʒ ante oīa de oleo diuine gratie interius vnctiōem recipere. Debet secundo duos viros saliētes foueas. i. duplicem charitatē/ dei scʒ ꝛ ꝓximi: q̄ sola foueam īferni trāsilit ꝛ euadit/ obuiā inuenire. Post hoc iuxta quercum thabor. i. iuxta memoriam crucis tres viros. i. tres penitentie partes: scʒ contritionē / confessionē et satisfactionem similiter reperire Contritio eniʒ portat
esa.16.c vinum: q2 inebriat per cōpunctionem. Unde Esa. Super hoc plorabo in fletu iazer vineā sabama: inebriabo te lachryma mea. Cōfessio portat tres hedos: p quos fetoꝝ pctī triplex cōfessio dnotat: scʒ qn̄ ꝯfitet hō peccatū cordis peccatū oꝛ pctm̄ opis. Un̄ de istis trib9
2. para. 10. a. partibus ꝯfessiōis/ potest dici illō Paral'. Post tres dies reuertimini. Satisfactio vero portat tres panes
h . i. tria opera satisfactoria scilicet elemosynā / orationem ꝛ ieiunium: etiam corpis afflictionē: de quo dici
Lu.11.a tur: Amice/ accommoda mihi tres panes. Isti igitur tres viri: scilicʒ ꝯtritio/ cōfessio ꝛ satisfactio/ quos penitēs inuenit ꝛ duos panes solent sibi cōcedere: inquā
ps.41.a tum scʒ deuotionem ꝛ compunctionem sibi solent cōferre. Psal'. Fuerunt mihi lachrime mee panes die ac nocte. Et sic sequitur residuū: scʒ q̄ iste nouū coꝛ a deo recipiens / mutabit in virū alterum: ꝛ ꝓphetarum/ id est bonarum personarū consortio se cōiungēs/ spū domini dotabitur: ꝛ ꝓphetare īcipiet inquantū de occultis ꝛ futuris p̄dicabit ꝛ meditabitur: ꝛ sic pro certo ā ceteris melioꝛ effectus/ ꝛ alijs etiam in virtutibus preeminens ad regnum tēpoꝛale/ moꝛale et eternale eligi promerebit: ꝛ ad seipm̄ debite regendum/ ꝛ ad tēporalem dignitatem iuste gubernandā/ ꝛ ad celestis regni gloriam obtinendam digne ꝛ meritorie assumet: et de ipso dicetur illud Exo. Surrexit rex nouus super egyptum. ¶Uel dic q̄ summe proficit bona societas: q2 exo.1.b. Aliter reuera saul abutens/ id est peccatoꝛ non faciliter in virum alterum mutatur / ꝛ de malo in bonum conuertitur: spirituq̄ diuino celitus inspiratus ꝛ propheta id est vir spiritualis ꝛ contēplatiuus / ꝛ futuroꝝ meditatiuus efficitur: quando prophetarum / id est bonarum ꝛ sanctarum personarū societatem sectat. Psalmista: Cū sancto sanctus eris. Mutatus est in virum ps.17.d alterum. Apostolus: Uiuo iaʒ non ego. Ita quod facilius potest homo ad regnum seu regni apicē eligi. gal.2.d B Alij videntes saul subito mutatū in prophetā: inuidendo ꝛ deridendo dicebāt Num ꝛ saul inter prophetas Sic vero statim quando aliquis diuina gratia imbuitur: vel: ad aliquem bonum statum deo mediante erigitur: nunq̄ desinunt mūdi detractores: immo insuꝑ deridere conant. ¶Uel si vis vide formam electiōis Aliter quia elect9 debet esse saul/ qui interp̄tatur expeditus q2 non solum se nō debet igerere/ sed expectare quod ab alijs petatur: Apostolus: Nemo assumat sibi honorē/ nisi qui vocat a deo ꝛc. Item debet esse alijs in Heb.5.a virtutibus maioꝛ: ꝛ in toto populo nullus debet esse melioꝛ. Et sicut saul se abscondit/ ita q̄ a samuele fuit requisitus: ita iste debet honorē fugere/ ꝛ inuitus trahi ꝛ assumi. Vn̄ Grego. Sicut indigni se ingerentes sunt repellendi: ita ꝛ digni qui fugiunt/ inuiti ad regimen sunt trahēdi. Dic q̄ saul prius intelligit prophetasse q̄ ad regimē elect9 fuisset: ad denotandū q̄ ad regimē p̄lature non debet eligi/ nisi qui propheta. i. vir scientificus/ ꝛ in futuris meditandis prudens ꝛ circūspectus poterit iueniri: ꝛ tamen hodie pōt dici illud ps.73.b psal'. Signa vestra nō vidimus. iam non est propheta ꝛ cetera.

¶Capitulum vndecimum textus: Et factum est post mensem: ascendit naas. Moralitatum Capi. VIII

Histo ria Naas princeps amonitarum venit ad obsidendum iabes galaad: populus autem ciuitatis voluit ipsi seruire: dū tamē cū ipsis B vellet fedus inire. Sed iste cū illis nullum fedus facere/ nec eorum seruitium recipere voluit/ nisi oculos dexteros eis erueret: ꝛ sic eos viuere ꝑmitteret ac in seruos reciperet ꝛ haberet. Isti igitur cōditionē huiusmodi formidantes / auxiliū a saul/ qui nouiter in regem electus fuerat / petierunt: qui tūc actualiter de agro sequens boues veniebat: quiq̄ dictos boues occidit/ ꝛ in frusta diuisit: ꝛ per totum isrl̄ sub intimatione q̄ sic fieret bobus singuloꝝ/ nisi venirent ad prelium: per nuncios frusta misit. Congregati igitur trecenta et triginta milia viroꝝ ad saul ꝛ ad samuelem venerunt qui in tres partes populum diuidētes Allego ria. naas ꝛ amonitas debellauerunt: et populuʒ iabes galaad liberauerunt. Unde istoꝝ fuit illud verbū: Cras erit vobis salus/ ꝛ cū īcalcauerit sol. ¶Ciuitas iabes q̄ interp̄

que interpretaꝛ dolens seu siccitas/significat mundū. Naas qui interpretatur serpens/significat diabolum. Saul vero qui interpretaꝛ expeditus/significat christū: boues eius significant martyres: ⁊ filij israel significant omnes fideles: oculus dexter aīaꝫ/sinister carnē denotat. Amon qui interpretaꝛ ppl'sm meroris/peccatores ⁊ damnatos significat. Cum igiꝛ naas serpens antiquus diabolus/princeps amonitaꝝ.i. ppl'i meroris omniū pctōꝝ: qui scꝫ est rex super oēs filios supbie (Job. 41.d.) a principio obsederit iabes ciuitatem huius mundi: que reuera dolens/sicca vel sterilis pōt dici: non sufficiebat sibi ꝙ ei in diuersis peccatis seruiret: q̇nimmo habitatoꝝ oīm istius ciuitatis/scꝫ oīm mortaliū oculos dextros.i. animas volebat eruere: ⁊ ad dānatiōes eternam secum in inferno portare. Unde dicīꝛ. Nunquid oculos nostros vis eruere? (Nu. 16.) Illud eñ erat horrēdum pactum/quod in ista ciuitate pepigerat: ꝙ scilꝫ omnes ciues ipsius oculos dexteros.i. animas perdere oportebat: dicēs diabolo illud Geñ. Da mihi aīas cetera tolle tibi. (Geñ. 14.d.) Sed reuera saul expetitus ⁊ expectat⁹ a deo.i. dei filius benedict⁹: boues suos.i. apostolos ⁊ martyres martyrio ⁊ occisioni supposuit: ipsisq̧ et eoꝝ predicatione mediantibus/ppl'm fideliū ad fidē ⁊ ad penitentiā conuocauit: cum essent trecenta ⁊ triginta milia.i. cum ad fidem trinitatis essent cōuersi: ipsos in tres partes.i. in tres ecclesie status: scꝫ in prelatos/continentes ⁊ coniugatos constituit ⁊ diuisit. Sicq̧ factū est ꝙ cū isto triplici ordine militū ⁊ fidelium suoꝝ: saul naas.i. diabolū superauit: ⁊ iugū idolatrie sue de iabes.i. de mundo abstulit: ⁊ ppl'm qui i periculo seruitutis ⁊ damnationis ⁊ perditiōis oculorum dexterorum.i. animarum erat: de istius manibus liberauit. Unde dicīꝛ: Uenit iudas cum trib⁹ ordinibus post eos. (1. Macha. 5.d.) Sic igiꝛ fuit eis salus cum sol incaluit.i. cum charitas immensa solem iustitie christum pro redemptione humani generis inflāmauit/inquātum psonaliter p liberatiōe descendit. Uñ Malach. Orietur vobis sol iustitie. (Malach. 4.a.) ¶ Uel dic ꝙ ciuitas iabes significat ecclesiam militanteꝫ: (Allegoria.) quia pro certo ista est hodie sicca quantum ad bonorum spiritualium fertilitatem: dolens vero ⁊ tristis ppter tribulationum tēporalium immensitatem. Unde illud Treñ. Quomodo sedet sola ciuitas plena populo: sedet in tristicia domina gentium. (Treñ. 1.) Ista eñ ciuitas tyrannis et vitijs seruit: ⁊ ideo merito dolet ⁊ gemit. Unde sequiꝛ: Ipsa autem gemens conuersa est retrorsum. Serpens igiꝛ antiquus/naas princeps populi meroris.i. peccatoꝝ diabolus/istam ciuitatem hodie obsidet: ⁊ cuꝫ ppl'o suo.i. cum viris ecclesiasticis pactum vult facere: dū tamen eis oculos dextros/idest verū iudicium eruat: ⁊ ꝙ oculos sinistros/idest carnalem affectum vel iudicium ipsis solum dimittat. Unde Job: Nunquid oculi carnei tibi sunt: aut sicut videt homo/⁊ tu videbis? (Job. 10.a.) Etiam reuera iam multi sunt in ciuitate ecclesie: qui istud peccatum cuꝫ diabolo iam videntur fecisse: quia scꝫ verū iudicium rationis ⁊ discretionis videntur perdidisse: ⁊ sinistrum oculum.i. carnis affectiōeꝫ ⁊ malicie subtilitatem ⁊ iniustitie iniquitatem videntur solūmodo retinuisse: quod patet: quia non vidēt nec consyderant spiritualia bona/sufficientes personas/iustitiam partium/⁊ cetera huiusmodi: que oīa sunt dextera/immo solum videntur consyderare ⁊ videre bona temporalia/carnis parentes/dona ⁊ munera iniquorum pro iustitia subuertēda: que omnia peſsima ⁊ sinistra sunt. Unde de illo pacto cum diabolo/carne ⁊ mūdo inito/possunt dicere tam mali iudices q̄ȝ mali ecclesiastici illud Esa. Pepigimus fedus cuꝫ morte: ⁊ cum inferno fecimus pactum. (Esa. 28. d.) Unde zacha. Brachium eius dextrum ariditate siccabitur: ⁊ oculus eius dexter tenebrescens obscurabitur. (Zach. 11. d.) Et dic generaliter de omnibus. Duo enim oculi dati sunt homini: scilicet duplex consyderatio et discretio/scilicet ad temporalia ⁊ ad eterna. Spiritualem igitur ⁊ dextrum perdidimus: temporalem ⁊ sinistrum plus q̄ȝ deceat retinemus.

¶ Capitulum duodecimum Textus: Dixit aūt samuel ad vniuersuꝫ israel: Ecce audiui vocem vestrā. Moralitatum. Cap. IX.

Cum populus regem supra se petisset: ⁊ dñs eis saul in regem dedisset: voluit illis ostendere/ꝙ sibi non placebat ꝙ regem postulassent: ⁊ ꝙ ipsis regem in ira ⁊ non in beniuolentia contulisset. (Historia.) Fecit igiꝛ dominus fieri tonitrua/voces/pluuias ⁊ tempestates: ⁊ timuit populus vehementer. ¶ Illud potest allegari/ꝙ regimen mundi ⁊ iurisditio quā alij super alios reges ⁊ principes sunt adepti: a principio deo nō placuit/immo propter peccata hominum hoc euenire permisit: ⁊ potius tale superioritatis regimen magis ex tyrannide q̄ȝ ex iustitia venit: ⁊ magis ex dei q̄ȝ misericordia processit. (Moralitas) Uñ Ozee: Dabo tibi regem in furore meo. (Ozee 13.c.) ¶ Cum populus philistinorum congregatus esset cōtra filios isrl' in prelium: non sunt inuenti in vniuerso populo domini qui in die belli haberent gladium/preter saul et ionathas. (Ca. xiij. c.) Unde etiam aliqui timentes fugerunt. Alij ad hostes trāsfugerunt: ⁊ alij in speluncis se abscondeṙunt: ita ꝙ cum saul paucissimi remanserunt. Philistini autem qui dominabantur filijs israel/cauerant ne arma sibi facerent: ⁊ ideo nullum fabrum in terra dimiserant: quinimmo oportebat ꝙ filij israel pro ferramentis exacuendis et pro stimulo/vomere vel securi/sarculo vel ligone quando hebetabantur/ad philisteos condescenderent: (f) quapropter in die belli gladios ⁊ lanceas non habebāt. ¶ Per philisteos qui infideles erant/demones seu heretici dicuntur: p filios vero israel catholici: continuum enim prelium seu controuersia est inter istos: (Tropologia) quia reuera filij israel idest christiani ita hodie per istos hostes spirituales diuersis tentationibus impugnantur: ꝙ quidam eis consentientes ad eos transfugiunt: alij per auariciaꝫ in cauernis terre/idest in bonis temporalibus se abscondunt: ita ꝙ in die belli ⁊ tentationis cum christo rege pauci remaneant aut subsistūt. Psal. Filij effrem intendentes arcum/conuersi sunt in die belli. (Psal.) Si etiā contra hereticos disputando bellare oporteat/pauci inueniuntur cum gladio verbi dei: immo prohdolor quasi omnes muti ⁊ inermes existunt. Et si queratur/quare hoc? Pro certo in toto exercitu fidelium paucissimi sunt qui gladijs aut lanceis/idest virtutibus ⁊ operibus bonis/seu sanctorum patrum doctrinis ⁊ scientijs sunt muniti: ideo ad standum in prelio tribulationis/tentationis vel disputationis contra demones vel hereticos/non sunt apti. Isti enim philistini/idest demones vel heretici: summe cauent ne fabri qui arma fabricant/idest boni doctores vel predicatores/qui doctrinis suis alios armant: et arma virtutū ⁊ fidei documētoꝝ ppināt: inueniaꝛ in isrl'.i. in eccl'ia: sed eos quantū possunt impediūt ⁊ retardāt ⁊ ꝙ omnes ad fabros suos proprios.i. ad hereticos

G doctores: diuinos aut ariolos vel etiam ad legistas/ idest mundi sapientes recurrere: ⁊ eoꝝ cõsilijs se regere vel int/quantũ possunt ꝓcurant: ⁊ ꝙ qñ ferramẽta sua. i. intellectus eoꝝ est per ignorantiã duplex velhebetatus/ab ipsis ɔsiliũ petere: ⁊ fabros isr ael. i. theologos dimittere: scientiamq; euangelicã ɔtemnere: et scientiam poeticam cõmendare summe captant: vt sic in bello tentationum ꝓpter defectũ armoꝝ spũalium deficiant ⁊ succũbant. Et breuiter ꝓpter defectũ fabrorum. i. bonoꝝ predicatoꝝ/doctoꝝ vel ꝓlatoꝝ: multi sunt hodie christiani qui ad fabros philistinoꝝ. i. ad hereticos recurrunt: ꝓpter qđ schismatici ⁊ mali fiũt sicut ad lrãm patet de grecis/sclauis/surianis ⁊ iacobinis/⁊ nubianis/⁊ ceteris schismaticis christianis: quibus pro certo defectus fabroꝝ ⁊ bonoꝝ doctoꝝ fuit causa recursus ad doctrinas hereticoꝝ/ ⁊ fabros demonũ philistinoꝝ: ⁊ per ɔsequẽs est eis causa dam

Hie. 24. a. nationis ⁊ periculoꝝ: ⁊ ideo ꝓpter defectum veroꝝ fabroꝝ dicit: Transtulit nabuchodonosor fabrũ ⁊ inclusorem de hierusalem: ⁊ adduxit eos in babyloniã. Et ad hoc facit qđ legit in historia tripartita: ꝙ scilz pagani cũ Juliano apostata impetrauerunt: ꝙ christiani non audirent artes liberales seu philosophiã: vt sic dum arma scientie non haberent non possent cõtra eos disputando se defendere. Arriani etiã epõs ca

H tholicos mitti in exilium ꝓcurabãt: vt sic dum fabri deficerent/ppl'm armis carentem liberius debellarẽt. Ad hoc eñ facit exemplũ de ciuitate athenaꝝ: quã q̃dam rex obsederat: ⁊ pactũ cum ciuibus volebat facere: dum tñ septem philosophos qui erant in ciuitate/ in obsides sibi darent. Cui parabolice quidã philosophoꝝ respõdit ꝙ lupi gregẽ ouiũ obsidẽtes/cũ pastoribus pactum ⁊ pacẽ facere ꝓmittebãt: sed ante oĩa canes gregis sibi dari petebant. Pastores vero videntes/ꝙ si canes deficerẽt: lupi libere oues comedere possent: pactum hmõi respuerunt. Ciues etiam ciuitatis eadem de causa dare hosti philosophos: ne ppl's sublatis rectorib9 facilit deperiret/dare noluerũt. ¶ Sic vere diabolus ⁊ heretici gregem ⁊ ciuitatem ecclesie impugnantes: canes philosophos. i. doctores predicatores ⁊ viros scientificos/bonos iudices ⁊ ꝓlatos ante oĩa nituntur tollere: vt sic tentationibus ⁊ erroribus possint fideles leuius debellare: dum non sit q̃

Dan. 2. b. possit ipsos instruere vel iuuare. Uñ Dan. Rex nabuchodonosor in furorem ⁊ iram magnã versus/p̃cepit

Aliter vt perirẽt oẽs sapientes babylonis. ¶ Uel dic ꝙ in ciuitate aĩe faber est discretio: quã philistei. i. demones ante oĩa tollunt: ⁊ sic ppl'i illius ciuitatis. i. motus et affectus sibi penitus seruiunt ⁊ obediũt. Uñ in Pro-

Prou. 11. b. uer. Ubi non est gubernator/ppl's corruet: salus autẽ vbi multa consilia. ¶ Hic ponit ꝙ ɔtra filios israel

Eo. c. d. venerunt tres cunei philistinoꝝ: scz vnus qui ibat cõtra viam ephraim: alius qui ibat bethoron: alius qui

Moralitas A ibat ad iter termini. ¶ Sic vere dico/ꝙ philistini. i. peccata q̃ ɔtra filios israel. i. fideles pugnant: ad tres cuneos. i. ad tria peccata capitalia ⁊ vitia generaliter reducunt. Unum eñ eoꝝ est auaricia: ⁊ illa tendit ad ephraim: qui interpretat frugifer. i. ad mundi fruct9. Et secundus cuneus est superbia: ⁊ illa tendit ad bethoron: qđ interpretatur domus vanitatis: significãs mũdi diuitias/honores atq; glorias. Tertius cune9 est luxuria: ⁊ ista tendit ad iter termini. i. ad carnis delectationes ⁊ delitias. Caro eñ iter termini dicitur: ꝓ eo ꝙ ista ad modum terre que est in terra ⁊ confinijs aliorum/difficilius custoditur. Ideo de istis tribus cuneis possumus dicere illud Dan. ꝙ bestia illa/idest Dan. 7. b.
diabolus habebat tres ordines dentium in ore suo.

¶ Capitulum decimumquartum Textus

Et accidit in quadã die vt diceret ionathas

Moralitatum. Cap'm X

Hic ponitur ꝙ ionathas ⁊ armiger suus videntes stationem philistinoꝝ: sortem sui periculi vel salutis i dictis hostium posuerũt: proponentes scz/ꝙ si hostes dicerent: Ascendite: ꝙ ascẽdere debebant/⁊ vincere. Si vero hostes dicerent: expectate: tunc nec vincere nec ascendere proponebant: ⁊ illud quasi signũ in sortẽ a deo sibi dari credebant. Sicut igitur dixit/factum est ꝙ philistini dixerunt/ascendite: qui statim ascenderunt: ⁊ manibus ⁊ pedibus reptando/prius ionathas/postea armiger contra eos prexerunt/⁊ hostes fortiter inuaserunt: ⁊ i fugam cõuersos: ⁊ se mutuis cedibus occidentes mirabiliter occiderunt. Quod videntes filij israel/qui prius ad hostes fugerant ⁊ transierant: ɔtra eos surrexerunt: ⁊ ionatham ⁊ iuuenem adiuuerũt. Alij etiã qui ante fugerant/⁊ se absconderant: audita victoria redierunt: ⁊ manibus ⁊ pedibus reptando: prius ionathas/post armiger ɔtra eos prexerunt/⁊ se cum persequentib9 fugientes philistinos adiunxerũt. ¶ Ista possunt allegari exemplariter: ꝙ qñq; per sortẽ inquiritur voluntas dei/⁊ veritas casus futuri: q̃q; occulta dei ꝓuidentia quando videt ꝙ homo sibi cõmittit ⁊ veritatẽ alicuius negocij ab eo deuote querit: ipsaz quandoq; sibi ostendit: sicut habentur exempla infinita de achan per sortem deprehenso: de saul ꝑ sortez manifestato: de matthia per sortem electo: ⁊ de alijs infinitis. Non deficit eñ occulta dei ꝓuidentia homini maxime in arto constituto: ⁊ ideo multi mirant quare voluntas domini hodie etiam per sortes nõ requiritur/sicut tunc fiebat: quia forte ita responderet hodie sicut tunc. Non eñ abbreuiata est manus dñi vt saluare non possit: sed ista sunt hodie prohibita: ne aliqua superstitiosa miscerent: ⁊ ne simplices ad idolatriam traherentur. Hic etiam aduerte/ꝙ tunc quilibet poterat pro voto constituere sibi sortem: ⁊ signuz rei fiende ⁊ nõ fiende ad libitũ ordinare. ¶ Uel illud potest allegari/ꝙ in factis bellicis audaces fortuna iuuat: ⁊ ꝙ melius est inuadere q̃ expectare. Hic enim ascensus ⁊ inuasio signum fuit victorie ⁊ salutis: expectare signum erat perditionis. ¶ Uel dic ꝙ diuina ꝓuidentia libentius iuuat hominem prouocatum q̃ illum qui ꝓuocat: quia scilicet isti fuit dictum: Ascẽdite: ⁊ ideo prouocatus ascendit ⁊ vicit: ꝓuocantes vero victi sunt ⁊ fugerunt. Quia reuera ad virũ iustũ pertinet/ꝙ ex leuitate bellum non gerat: nec lites: nec controuersias sibi foueat: sed potius ꝙ prouocatus ⁊ necessitate compulsus ad talia procedat: quia vt cõmuniter tunc ad talia ipse preualet ⁊ triumphat: exẽplo iepte/qui ꝓuocatus ɔtra amon obtinuit victoriã dicens illud Judic. Igitur ego non pecco in te: sz tu in me indicens mihi bella iniusta: iudicet dominus. ¶ Uel dic ꝙ ita est facile deo iuuare in paucis sicut i multis: ⁊ occulta dei ꝓuidentia operante/pauci aliquotiẽs vincũt ml'tos/debiles fortes/⁊ nudi armatos Exemplũ de iuda machabeo duce: q̃ ɔtra xerxen q̃ cũ quatuor milibus venit/sexcenta milia debellauit ꝑm Orosium. Unde dicit: Facile est includi ml'tos in manib9 paucoꝝ: ⁊ nõ est differẽtia in ɔspectu dei celi liberare in multis an in paucis: q: nõ in fortitudine exercitus

Marginalia (right column): Histo ria. — B — Mora litas — Josue 7. b. — 1. Reg. 10. a. — Act. 1. d — Aliter — Aliter — C — Judi. 11. c. — Aliter — 1. Ma cha. 3. b

Aliter citus victoria belli/sz de celo fortitudo est. ¶ Uel dic quod non est tutum in hoste confidere: quia dato quod victus tibi obediat: et se amicum tuum fingat/ et ad te transfugiat: si tamen viderit locum suum/ statim nocere nititur atque tentat: vt patet hic de transfugis: qui visa suorum victoria/ contra philisteum surrexerunt/ et filios israel iuuerunt. Ideo dicebant principes philistinorum de dauid:
1.Reg.19.b. Reuertatur vir in locum suum: non descendat nobiscum ad prelium: ne fiat nobis aduersarius cum preliari ce
Aliter perimus. ¶ Uel allega vltimum quod restat: scz de illis qui primo fugerant: et videntes victoriam/ se ionathe adiunxerunt: contra multos qui reuera optime sciunt se
D homini tempore victorie/ sed non tempore fuge adiungere: et aduersitatis tempore latere: cum vero hostes superati fuerint: acsi fortiter aliquid fecerint: solent ad amicos redire/ et victoribus se sociare. Unde dicitur. Populus qui fugerat/ reuersus est ad cesorum spolia de-
1.Reg.13.b. trahenda. ¶ Uel dic allegorice: quod ionathas qui inter
Allegoria. pretatur columba/ significat virum religiosum vel catholicum christianum: qui per asperam et artam viam penitentie/ et per arduam virtutum viam debet contra philisteos. i. contra demones et hereticos ascendere: et nisi prouocatus non debet contra eos disputare: et sic mediante armigero suo. i. fide vel gratia de ipsis poterit triumphare. ¶ Saul sequens philisteos fugientes/ ad-
Eo.c.d. Histo-ria. iurauit populum: ne quis vsque ad noctem comederet vt sic in hostes vindicare valeret dicens: Maledictus vir qui comederit panem vsque ad vesperam. Populus igitur veniens ad saltum: in quo erat fluens mel super faciem agri: non applicuit manum ad os. De melle enim comedere noluit/ timens adiurationem: sed prosequendo hostes vlterius intacto melle transiuit. De isto autem melle credo, quod erat manna/ scz impressio aeris dulcis/ pinguis et alba: qualis nuper circa auinionem cadebat. Ista enim in regno georginico dicitur in tanta quantitate super herbas/ arbores et lapides in estate cadere: quod multas sarcinas solent quotidie colligere. Qualecunque igitur fuerit mel: ionathas adiurationem patris ignorans et summitatem virge/ mel intingens comedit: et illuminati sunt oculi eius: quapropter quia
E contra adiurationem patris fecerat: cum dominus ad transgressionem iuramenti respondisse nollet: forte deprehensus a patre adiudicatus morti fuit: ipsumque pater
Tropologia. occidere voluit: sed eum populus liberauit. ¶ Per mel intelligitur dulcedo prosperitatis mundane: que reuera illi qui philisteos. i. demones et vitia persequuntur/ a tali melle abstinere iubentur: et per abstinentiam cum rege suo christo hostes morum et fidei persequuntur: quin immo sepefit quod si ionathas filius regis qui causa victorie fuerat/ idest aliquis religiosus vel deuotus qui alias multa bona fecerat: ad comedendum de tali melle/ et ad gustandum de mundi dulcedine reperitur a patre suo rege christo/ morti adiudicabitur: nisi meritis et precibus populi exigentibus. i. sanctorum precibus liberetur. Illi enim qui mundi delitias gustant: et maxime illas quas pater eorum christus prohibuit: carnales delectationes amant/ que scz proprie designantur in melle: que
Prou.5.a. fauus distillans labia meretricis. Nisi sanctorum precibus adiuuentur: et nisi ipsis alia opera bonorum suf-
Apoca.10.c. fragentur: mortis perpetue penam portant. Unde Apoc. Erat in ore meo tanquam mel dulce: et cum comedissem/
Aliter amaricatus est venter meus. ¶ Uel dic quod mel est sacra scriptura: in qua quando virga intellectus intingitur/ et per studium comeditur: oculi mentis per discretionem illuminantur. Idem dic de melle deuotionis et com-

passionis et cetera. ¶ Uel allega quomodo reges inuiola- Aliter
biliter debent seruare verbum suum: et quomodo in casu iustitie non debent parcere cuicunque/ etiam filio delin-
quenti: sicut iste qui propter transgressionem filium vo- F
lebat occidere: et maxime quia iurauerat. Simile habetur
in Dan. Scito rex quia decretum medorum est atque per- Dan.6.e.
sarum: vt omne illud quod constituerit rex/ non liceat mutari. Exemplo regis iusti qui pro filio suo in adulterio deprehenso sibi vnum oculum et filio alium fecit erui: ne legem quam contra adulteros fecerat/ de perdendis duobus oculis contingeret immutari: et ne de- Eo.c.g.
lictum impunitum aliquo modo maneret. ¶ Hic habes quod quecunque viderat saul virum fortem et aptum ad Moralitas
preliandum/ sociabat eum sibi. ¶ Sic vere prelatus sibi debet associare consiliatores suos: socios et familiares facere: et in beneficijs et officijs et dignitatibus constituere et preferre: quos ad preliandum contra demones/ vitia atque hereticos cognouerit fortes esse: et quos in scientijs et moribus viderit alijs prepolere. Unde Judic. De vniuersis autem vrbibus accepit sibi auxiliatores viros fortes ad bellum.

¶ Capitulum decimumquintum Textus Et dixit samuel ad saul. Me misit dominus. Moralitatum. Capitulum XI

Historia.

Dominus mandauit (vt hic habetur) populum amalechitarum destrui: et omnia ipsorum bona/ oues et boues/ et supellectilia anathematizari: omnia demoliri: et nihil prorsus ad vitam seruari: nec de bonis eius aliquid custodiri. Nocuerat enim populus amalechitarum filijs israel ascendentibus de egypto: et ideo dixerat quod deleret amalech de sub celo: vt patet Exod. xvij. Saul ergo recensito populo contra amalech properauit: populumque eius in ore gladij interfecit: et agag regem ipsius viuum cepit.
Pepercit enim saul et populus agag regi amalech/ et op- G
timis gregibus ouium et armentis/ et omnibus que pulchra erant: nec voluerunt disperdere ea: sed quicquid vile et reprobum fuit/ demoliti sunt. Reprehensi igitur sunt saul et populus/ quod ista non consumpserant/ sed reseruauerant auariciam suam palliare volentes: dixerunt quod ista meliora ad sacrificandum domino custodierant. Quo dominus indignatus/ saul ad perdendum regnum condemnauit: et obedientiam esse meliorem victimis dixit: Melior est obedientia quam
victima: et auscultare magis quam offerre adipem arietum. Tropologia
¶ Saul rex significat mundi principes et prelatos: populus vero suus significat inferiores iudices et balliuos: que reuera dominus vult quod populus amalech: qui interpretatur lambens sanguinem. i. populus peccatorum: sanguinem. i. delitias carnales lambentium: vel etiam in sanguine crudelitatis se delectantium qui filijs israel. i. hominibus in deserto huius vite: quo de egypto tendunt in hierusalem/ et de mundo ad patrem: non cessant officere vel nocere: vel alias in virtutum itinere impedire destruatur: et ordinauit quod saul et populus suus. i. principes/ prelati/ iudices et officiales/ illos malos extirpent: et quod mediante iustitia ipsos de medio iustorum tollant: et quod eos puniant/ corrigant et castigent/ quodque de bonis ipsorum nihil penitus concupiscant: et quod iustitiam faciendo ad bona
punitorum per auariciam non respiciant aut attendant. Matt.13.g.
Mat. Exibunt angeli/ et separabunt malos de medio
iustorum: et mittent eos in caminum ignis ardentis. Sed H
reuera iste saul et populus suus/ quibus facta est ista commissio idest superiores et iudices inter istos malos puniendos/ distinctionem faciunt: que scz pinguioribus et ditioribus parcunt: quicquid vero vile et reprobum est/ idest pauperes

⁊ viles ꝑsonas demoliunt̃/ꝯsumunt ⁊ puniunt. Propter qḋ ꝓculdubio regnum spũale ⁊ eternale amittũt Quia breuiter illud est verum: ꝙ nostri superiores et iudices pauperes impotentes qui se defendere nequeunt deprecando/demoliunt̃: pingues vero ⁊ diuites sustinent: ⁊ eis etiam delinquẽtibus parcũt. Uñ Innocentius. Pauperum causas cum mora negligitis: diuitum cum instantia ꝓmouetis: ⁊ illis rigorem ostenditis: in istis ex mansuetudine dispensatis ⁊c. Uide si vis in manipulo curatoꝝ/ca. de ambitiõe. Nec valet excusatio istoꝝ que sequit̃: q: scz isti non debent vt sacrificent dño/sibi spolia amalech reseruare: ⁊ vt dent elemosynas/paupeꝝ diuitias congregare: q: reuera deus non approbat ista. Non eñ sunt facienda mala vt eueniant bona: nec sub colore iustitie vult deus laxare habenas auaricie: nec vult ꝙ quis inobediẽs sibi fiat/vt acquisitis diuitijs se velle elemosynas facere dicat. Cuius tamen ꝯtrarium quasi omnes faciunt qui pro bona causa se aggregare diuitias dicunt: vt patet in religiosis: qui scz velle edificare monasteria se dicunt: in vsurarijs ⁊ cupidis qui se velle elemosynas dare asserunt ⁊ pretendunt: cum tamen dicat̃ i li. Ecci. Qui offert sacrificium de substantia pauperis: quasi qui immolat filium in conspectu patris. ¶ Si vis allega de seueritate .i. de seua veritate dei: que qñq̃ punit pctã patrum in filios vsq̃ in tertiam ⁊ quartã generationem. Transierant eñ plus q̃ quatuor generationes/ex quo patres amalechitaꝝ nocuerant filijs israel in deserto: quoꝝ tamen nequitiam isti eoꝝ filij nunc planxerũt: iuxta illud Treno. Patres nostri peccauerunt ⁊ non sunt: ⁊ iniquitates eoꝝ portauimus. Uerũtamen supponendum est ꝙ ista sunt vera/ꝙ isti filij fuerunt imitatores nequitie patrum: vt patet de isto agag: cui dixit samuel: Sicut gladius tuus matres absq̃ filijs fecit: ita fiat sine liberis mater tua.

[Margin: Innocentius — Ecci. 34. d. — Aliter A — Treñ. 5. b. — 1. Reg. 15. g.]

¶ Capitulũ decimũsextũ Textus: Dixitq̃ dñs ad Samuelẽ: Usq̃quo tu luges saul cũ ego piecerim. Moralitatũ Cap. XII

[Margin: Historia.]

Hic habes ꝙ dauid fuit minor fratrũ/de quo non sperauit pater: quod patet: q: frẽs suos omnes per ordinem Samueli obtulit: qui ⁊ in pascuis erat/vbi oues pascebat: qui insuper ꝑcutere citharam ⁊ ꝓpulsare demonẽ nouerat: ⁊ qui fortis robore/vir bellicosus/prudens in verbis ⁊ pulcher visu/decorusq̃ facie erat: in regẽ fuit elect9 ⁊ vnctus: ⁊ ad regnum israel per dñm ordinatus: ad regis saulis seruitium assumptus: ⁊ eidem postea substitutus. Sauli eñ citharistam petenti fuit dictum de dauid: Uidi bethleemitem virum fortem/bellicosum prudentem verbis ⁊ pulchrum visu ⁊ scientẽ psallere: ⁊ dñs est cum eo: quapropter eum accersiẽs rex aduocauit/⁊ armigeꝝ suum fecit. ¶ Sic ego dico/ꝙ illi q̃ sunt ceteris minores per humilitatem: et qui a patre idest a parentibus carnalibus non preponunt̃ ꝑ carnis affectuosam sedulitatem: sed qui gregem paupeꝝ student pascere per pietatem/⁊ per elemosyne largitatem: qui sciunt citharam scripture pulsare per predicationem: qui sciunt demones .i. pctã seu vitia de cordibus hominũ expellere/per ꝯuersionem ad penitentiam: qui sunt fortes ad resistẽdum: qui sunt bellicosi ad hereticos ⁊ impios/necnon ꝯtra demones ⁊ vitia propugnãdum: qui sunt prudẽtes verbis ad discrete loquendum: cum quibus scz est dñs per gratiam ad eos adiuuandum: ⁊ qui sunt pulchri visu ad honeste conuersandum. Tales dico digni sunt ad seruitium regis christi assumi: illius substituti ⁊ vicarij in ecclesie dignitatibus ⁊ beneficijs fieri: ⁊ i reges ⁊ prelatos eligi ⁊ inungi. Uñ mandatum fuit eunucho ꝑ regem nabuchodonosor/ꝙ introduceret de filijs israel pueros de semine regio/decoros facie/eruditos sapientia cautos scientia/doctos disciplina: qui starent in palatio. ¶ Uel si vis allega ꝙ ille qui est minor ⁊ ꝯtemptibilior/⁊ de quo minus speratur/qñq̃ in regem vel prelatum eligitur: vel ad aliquã dignitatem vel gradum erigitur: ⁊ illi qui digniores ⁊ meliores esse credunt̃: ⁊ qui a patre suo mundo tanq̃ primogeniti preferuntur/in electionibus repudiant̃/⁊ a deo postponuntur Ecci. Multi tyranni sederunt in throno: ⁊ insuspicabilis portauit diadema. Multi potentes oppressi sũt valde ⁊c. ¶ Spiritus domini recessit a Saul: ⁊ exagitabat eum spiritus nequam: quapropter Dauid qui sciebat psallere/quesierunt: quo percutiente citharã: refocillabatur saul ⁊ melius habebat: ⁊ spiritus malignus ab eo fugiebat. ¶ Dauid est predicator: cithara est sacra scriptura. Psal. Exurge psalteriũ ⁊ cithara. Quia reuera si Saul qui interpretatur abutens .i. si aliquis ꝓpter abusum rerum temporaliũ efficiatur furibundus/vel ꝓpter malam ꝯcupiscentiam: vel exagitetur spiritu nequã per superbiam vel inuidiam/vel per aliquã malam complacentiam: spiritusq̃ domini idest spiritussanctus vel dei gratia ab eo recedat ꝓpt iniquitatem ⁊ maliciam: sepe fit ꝙ dum Dauid .i. predicator citharam scripture tangit ⁊ dicit: ⁊ sonũ bone instructionis emittit: ipm Saulem .i. peccatorem cõuertit: ita ꝙ spiritus malus .i. mala volũtas ab eo recedit: ⁊ morbus sui peccati alleuiatur ⁊ sistit. Et idẽ dic de sono orationis: cuius melodia si a Dauid .i. a viro iusto fiat/diabolus sustinere non potest: dicens illud Geñ. Uocem tuam dñe audiui il paradiso/idest orationem tuam quã facis ad dominum. ¶ Uel dic ꝙ cithare sonus significat memoriam passionis christi ⁊c. vt supra. Diabolus eñ valde odit talem sonum ideo viro sancto solet dici illud Amos: Aufer a me tumultum carminũ tuorum: cantica lyre tue nõ audiã. ¶ Uel dic ꝙ Dauid est christus qui scz mediante cithara crucis spiritum malignum/scz luciferum fugauit: ⁊ Saulem .i. Adam: quem propter abusum pomi vetiti obsederat/liberauit. ¶ Uel dic ꝙ cithara ẽ caro nostra: quam dum per penitentiam tangimus: spiritum malignum .i. pctm̃ seu etiam malam voluntatẽ a Saule abutente .i. anima peccatrice fugamus. Uñ Job. Uersa est in luctum cithara mea. ¶ Uel dic ꝙ cithara est plectrum lingue: quam pro certo si per ꝯfessionẽ sonuerimus/statim abutẽs anima sana erit. Et ideo bene dicitur Esa. Sume citharam/circũi ciuitatem meretrix obliuioni tradita: bñ cane/frequẽta canticum. ¶ Uel dic ꝙ Saul insaniens significat aliquẽ diuitem seu principem iracundum. Quem pro certo si furentem ⁊ prouocatum viderimus/necesse est ꝙ ipsum cum cithara/idest cum dulcis locutiõis melodia leniamus: ⁊ spiritum malignum iracũdie ab ipso fugere faciamus. Unde in prouer. Patientia leniet̃ princeps. Illud eñ generaliter dic: quia pro certo qñ hõ est plenus maligno spiritu ⁊ voluntate: ⁊ qñ insanit/vel ꝑ ꝯcupiscentiam spũalem vel per iracũdiã actualiter melius vt cõmuniter alleuiatur/sanat̃ ⁊ corrigit̃ qñ prelatus vel predicator seu quecũq̃ castigatio cuꝫ melodia/idest cum verborum dulcedine/cum dulciq̃ inductione circa eum modulatur. Unde in Prouer.

[Margin: Moralitas B — Dañ. 1. a. — Moralitas — Ecci. 11. b. — Eo. c. c. — Historia. C — Moralitas — ps. 56. b — Tropologia — Geñ. 3. b. — Aliter — Amos. 5. g. — Aliter — Aliter — Job. 30. d. — Aliter D — Esa. 23. d. — Aliter — Prouer. 25. b.]

Rñsio

Prou. Responsio mollis frangit iram: sermo durus excitat
15.a. furorem. Quia sicut dicit Eccli. Verbũ dulce multipli-
Eccli.6. cat amicos: ⁊ mitigat inimicos. Ista aũt potissime ꝑ
tinent ad dauid respectu saulis.i.ad subditũ respectu
dñi/prelati seu regis. Vel ad filium respectu patris:
qꝛ scz iram talium debet mulcere: ⁊ cũ humilitate ⁊ pa
Ymago tientia ꝑtransire. ¶ Vel dic ꝙ Saul rex israel/ deũ vi/
dentium est deus: qui pro certo si ꝯtra nos ꝓpter pec
cata insania: cithar a nostra.i.crucis memoria / ora-
tioꝗ vel ꝯfessio ipm placat: vt supra. Hic inueni no-
tatum/ꝙ licet asinus sonum cithare libenter audiat:
E si tamen ipsam in via inueniat/cum pedibus frangit
⁊ calcat. Sic multi sunt qui verbum dei libenter audi
unt: ipm tamen transgrediendo frangunt: ⁊ vilipen-
1.Reg. dendo calcant ⁊ premunt. Vide infra qũo saul suum
18.c. citharistam voluit confodere ⁊c. ¶ In hoc capitulo
Eo.c.d. ponitur ꝙ quando dauid ad seruitium saulis regis
israel se transtulit: sibi vnum asinum plenum panib⁹
Mora presentauit. ¶ Sic vere religiosus qui seruitium regi
litas christi.i.statum religionis digne cupit intrare: debet
sibi illum asinum.i.corpus suum proprium laborib⁹
penitentie deditum/cum panibus.i.cum bonis ope-
ribus vel cum elemosynarum subuentione seu lachry
mosis singultibus presentare: dicens illud Psal. Fue
Psal. runt mihi lachryme mee panes die ac nocte.
41.a.

¶ Capitulum decimumseptimũ Textus: Cõgregantes autem philistijm agmina sua in prelium. Moralitatum. Ca. XIII

Histo- Philistini contra filios israel congregati/go
ria. liam getheum principaliorem ⁊ fortiorem in
suo exercitu habuerũt: qui scz in altitudine
sex cubitos cum palma habebat: et armis
ereis armatus erat. Cum igitur iste populum dei mo
lestaret: accidit ꝙ isai filium suum dauid ad visitãdũ
fratres suos qui erant in exercitu mitteret: vt scz illis
ephi polẽte: ephi dico.i.tres modios/decemꝗ panes
⁊ decem formulas casei deportaret. Dauid igitur vi-
dens gigantem continuo populo dei maledicere: ac-
census zelo/baculum suum sumpsit: ⁊ quinꝗ limpi-
F dissimos lapides de flumine eligens in pera sua repo-
suit: ⁊ tres ipsorum contra goliam iaciens/ipsum in
fronte percussit: ⁊ tertio ictu prostrauit: propriumꝗ
Allego gladium eius extrahens/caput eius abscidit. ¶ Alle
ria. gorice ista exponuntur de christo ⁊ diabolo. Sic enim
est ꝙ a principio philistini.i.demones pugnauerunt
contra filios israel.i.cõtra homines habentes goliã
qui interpretatur robustus.i.luciferum ductorem: qui
scz ita robustus erat ⁊ fortis: quia sicut dicitur: Non
Iob. est potestas super terram que comparetur ei. Fact⁹ est
41.d. enim vt nullum timeret. Iste em̃ est qui populum dñi
idest sanctos patres ⁊ totum humanum genus gra-
uauit: ⁊ eidem continuo insultauit: quapropter sic ac
cidit/ꝙ dauid manu fortis.i.christus: fuit in locum
certaminis.i.in mundum a deo patre suo destinatus
⁊ missus: vt fratres suos.i.fideles/tã presentes ꝙ̃ futu
ros personaliter visitaret: ⁊ tres modios polente.i.fi
dem sancte trinitatis: necnõ decem panes ⁊ decẽ for-
mulas casei.i.precepta legis: que scz panes vite ⁊ mo
rum formule possunt dici: eisdem concederet atꝗ da-
ret. Vnde dicitur: Homo quidam abijt in regionem
longinquã accipere sibi regnum. Et sequitur: Et ser-
uis suis tradidit decem minas. Iste igitur zelo salu-
tis populi sui ⁊ animarum contra goliam.i.diabolũ
baculũ crucis accepit: ⁊ quinꝗ lapides.i.quinꝗ pre-
ciosa vulnera in torrente passionis recepit: quorũ vir
tute golias iste percussus est ⁊ prostratus: ⁊ populus
fidelium liberatus. Ideo dicitur: In quibus visita- Lu.1.g
uit nos oriens ex alto: vt de manu inimicorum nostro-
rum liberati/seruiamus illi. Tandem ꝟo iste diabo-
lus gladio proprio occiditur: inquantum mũdi phi-
losophi ⁊ heretici q̇b⁹ ꝯmediãtib⁹ diabolus aĩas occi
dit: christi inspiratione conuersi sunt: ita ꝙ in caput G
primi magistri sui diaboli/seipsos retorserũt: inquã-
tum contra eum predicauerunt: ⁊ eius malicias dete
xerunt: ⁊ eum capite.i.intentione sua fraudauerunt:
qualis scilꝫ gladius fuit Dionysius et Augustinus.
ps. Gladius eorum intret in corda ipsorum. Et si vis Psal.
dic de armis eius golie.i.de malis clericis ⁊ religio- 36.c.
sis: qui sunt arma diaboli. Dic ꝙ omnia erant erea:
quia es habet sonum bone locutionis: sed nõ habet
sensum deuotionis vel compassionis. ¶ Vel etiam Aliter
mali qui sunt diaboli arma erei/possunt dici: qui sũt
detractores ⁊ clamorosi ⁊ brigosi. Vnde iob Ossa be- Iob.
hemoth sicut fistule eris. ¶ Hic habes ꝙ dauid ante 40.b.
victoriam golie/dixit se vicisse leonem ⁊ vrsum ⁊ gi- Eo.c.d.
gantẽ (sicut dicitur hic) ipse dauid vicit. Sic vere vir
iustus debet vincere spũaliter tria: scz goliam magnũ
rusticum.i.mundum: vrsum qui diligit dulcia.i.car-
nem: leonem.i.superbum diabolum. Istud potissime
debet esse in religioso: qui mundum vicit per votum
paupertatis: carnem per votum castitatis: diabolum Aliter
per votum obedientie ⁊ humilitatis. ¶ Vel gigas cũ
magno ventre est insatiabilis auaricia: vrsus lambẽs
est luxuria: leo erecto collo incedens est superbia: etiã Aliter
vt supra. ¶ Vel dic ꝙ dauid.i.prelatus quãdo videt
ꝙ leo ⁊ vrsus vel diabolus veniunt ad gregem fideliũ
subditorum deuorandum: statim debet occurrere pre
dicando. Idem de philistino ⁊c. qꝛ scz prelat⁹ ista tria
scz leonẽ.i.diabolũ: vrsum lambentẽ.i.hereticos: go-
liam armatum.i.tyrãnos debet vincere: ipsisꝗ se op-
ponere: ne gregem vel populum domini possint per H
vitia deuorare. Vel isti significant tyrannos ⁊c. sicut
supra. ¶ Cum dauid contra goliam gigantem singu Eo.c.e.
lare certamen intrare vellet: saul armis suis/scz galea Histo-
lorica/⁊ alijs vestimentis suis ipsum induit: sed quia ria.
non habebat consuetudioem portandi arma/ista sta
tim deposuit: ⁊ baculum ⁊ peram/necnõ quinꝗ lapi-
des de torrente accepit: quorum tribus proiectis: in
tertio ictu goliam in fronte percussum prostrauit. Mora
¶ Sic vere si contra goliam.i.diabolũ: qui continue litas.
per tentationes nobis insultat/preualere volumus:
necesse est ꝙ arma ⁊ vestes saulis.i.bona temporalia
huius mundi: qui scz saul.i.abutens dicitur: menta-
liter dimittamus: ꝙꝗ baculum.i.crucis memoriam
assumamus: ⁊ quinꝗ lapides torrẽtis.i.q̇nꝗ christi
vulnera de sue passionis torrente in pera cõscientie re
ponamus. Quia reuera si ipsum cum istis.i.cum pas
sionis christi memoria in fronte: hoc est dictu/in pn-
cipio: quando scz tentare incipit: vtpote qñ tentatio
adhuc est in cogitatione percutimus/contra ipm fa-
ciliter preualemus: qꝛ pro certo qñ homo in pncipio
tentatiõis/christi passionẽ crucemꝗ ipsius ⁊ vulnera
adducit ad memoriã faciliter de hoste reportat triũ- Heb.12
phũ ⁊ victoriã. Ideo bñ dicit: Deponentes om̃e pon a.
dus/⁊ circũstãs nos pctm̃: ꝑ patientiã curram⁹ ad ꝓ-
positũ nobis certamẽ: aspicientes in autorẽ fidei ⁊ cõ-
summatorẽ iesum: qui ꝓposito sibi gaudio sustinuit
crucẽ. ¶ Vel dic ꝙ tres lapides q̇b⁹ diabolus seu ei⁹ Aliter
tentatio prosternitur/tres partes penitentie signifi-

A cant.s.ↄtritionem: que diabolum ⁊ peccatum in ca=
pite percutit: ↄfessionem que ipm in eodem veniens
loco/ictum alium sibi addit: satisfactionē/que tertio
succedens/ipm ex toto prosternit: dum tamen in fron
te.i.in principio iuuentutis vel tentationis ista ve=
niant ⁊c. vt supra. Ipse etiam diabolus cum gladio ꝓ
prio occiditur/quādo peccatum vel tentatio qua ipe
credit hominē occidere/facit hominē magis humilē
inquātum ipse se videt succumbentem ⁊ fragilem: et
ps.36.c sic ꝓprium telum suum in caput ipsius torquet. Ps.
Aliter Gladius eorum intret corda eorum. ¶ Vel dic ꝙ isti
tres lapides sunt fides/spes ⁊ charitas: quia scilicet
fides ꝑcutit fortiter/spes fortius/charitas fortissime
Aliter ¶ Vel dic quomodo ꝓuidentia dei facit ita bene vin
Aliter cere inermem sicut armatum. ¶ Vel dic ↄtra illos q̄
excusant se de armis portādis.i.de actibus virtuosis
faciendis propter inconsuetudinem/sicut dauid: Nō
possum (inquit) sic incedere: quia nec vsum habeo.
Aliter ¶ Vel dic ꝙ religiosus qui vult preualere contra car=
nem ⁊ diabolum/arma carnalia debet dimittere/et
spiritualia accipere.s.crucis memoriā ⁊c. dicēs illud
apostoli: In carne ambulantes/non ſm carnem mi=
1.Co.10 litemus. Arma enim militie nostre non sunt carnalia
a. ¶ Vel dic quo ad hoc moraliter: ꝙ dauid manu for=
Tropo tis/⁊ vultu desyderabilis/est prelatus: qui debet esse
logia fortis bene operando: ⁊ vultu desyderabilis/amica=
biliter conuiuendo ⁊ honeste conuersando. Iste igit̄
ad prelium contra philistijm/idest contra demones/
vitia ⁊ hereticos debet currere: fratres suos subditos
B idest consocios debet visitare: ⁊ victualia spiritualia
⁊ tēporalia eisdem portare: arma saulis.i.seculi pom
pam debet dimittere: baculum pastoralem debet acci
pere: ⁊ de torrēte sacre scripture debet quinq̄ lapides
idest continentia[illegible] quinq̄ sensuum/vel etiam diuine
legis doctrinā eligere: ⁊ sic poterit contra goliam.i.
Eodem contra diabolum/vel contra carnem/hereticos vel ty
cap.g. rannos viriliter triumphare. ¶ Hic dicitur ꝙ dauid
posuit arma golie quē occiderat/in tabernaculo suo
In quo notatur ꝙ quando quis de carne vel diabo=
lo preualuit: arma eius/idest peccata a quibus impu
gnatus extiterat: in tabernaculo cordis sui debet re=
ponere: vt scilicet peccata studeat perpetue memorie
commendare: ⁊ recidiuum continue formidare: vel
Ecci.5. adeptam victoriam ad gloriam dei ordinare. Unde
b. Ecclesiastici. De ꝓpiciato pctō noli esse sine metu.

¶ Capitulū decimumoctauū Textus: Et factum est cum cōplesset loqui ad saul. Moralitatum. Capitulum XIIII

CUm vidisset Jonathas ꝙ dauid victoriam
habuerat contra hostes/conglutinata est
Histo= anima eius cum anima dauid: expoliauitq̄
ria se tunica sua ⁊ vestimenta sua vsq̄ ad gladiū
Mora= arcum ⁊ baltheum/⁊ dedit sibi. ¶ Sic vere bonus re
litas. ligiosus debet per perfectam charitatem dauid/idest
christo conglutinari: ⁊ ideo vestimentis bonorum tē
poralium se debet per contemptum ⁊ abdicationem
spoliare: gladiū omnis crudelitatis dimittere: arcū
potentie ⁊ iurisditionis secularis contēnere: baltheū
glorie ⁊ magnificentie temporalis totaliter abdicare
⁊ omnia christo dare/idest amore ipsius de ipsis non
curare: ⁊ sic Jonathas/idest columba simplex et hu=
C milis Dauid: qui fecit victoriam in israel/idest chri=
sto: poterit in statu religionis vel ecclesie dignifice
adherere: maxime quando consyderat ꝙ iste est qui

goliam/idest diabolum voluit vincere: ⁊ populum li
berare/dicens cum petro: Ecce nos relinquimus oia
⁊ secuti sumus te ⁊c. ¶ Hic dicitur ꝙ cum Saul arre Matt.
ptus a diabolo insaniret/dauid citharam percutie= 19.d.
bat/vt eum de demonio liberaret. Qui lanceam arri= Eodem
piens/voluit Dauid ad parietem transfigere: sed da= cap.c.
uid sciuit prudenter lanceam declinare. Audierat em̄
Saul ꝙ mulieres sibi dauid pretulerant/quando re=
deunti de prelio acclamauerunt: Saul percussit mil=
le/⁊ dauid decem milia. A die autem illa non rectis
oculis ipsum aspiciebat: sed ipsum omnino occidere
proponebat: dato ꝙ ipse Dauid hostes ipsius conti=
nue vincebat. ¶ Illud allega/ꝙ inuidia proprio be= Tropo
nefactori non parcit: ⁊ maxime quando in laude sibi logia
prefertur: ⁊ quando virtus eius pullulat atq̄ crescit.
Non potest enim inuidus talem hominem respicere
dato ꝙ ab ipso plurima beneficia recipiat: quinimo
dato ꝙ in presentia eius citharam melodiose tangat
idest dato ꝙ dulciter tangat: hoc est/loquatur et re=
spōdeat: ⁊ ad votum sibi seruire studeat: lancea tamē
ipsum perforare/idest tribulationibus ⁊ iniurijs fati
gare nititur ⁊ tentat. Unde Seneca. Si nullos inimi
cos facit iniuria/multos tamen facit inuidia. ¶ Vel Aliter
dic ꝙ saul insaniens est peccator: qui scilicet cithari=
stam qui eum a diabolo liberare nititur/idest predica
torem qui citharam verbi dei sibi tangit: ⁊ pro ipso sa
nando/⁊ a potestate diaboli/idest vitiorum saluādo
eidem predicat/⁊ affatur: quandoq̄ transfigere/diffa D
mare atq̄ iniuriari/et sibi etiā inuidere conatur. Un̄
dicitur in Prouer. Nō amat pestilens eum qui se cor Prou.
ripit. ¶ Vel dic ꝙ Saul est diabolus: qui scilicet ci= 15.b.
tharistas/idest predicatores: summe nititur ad parie Aliter
tem/idest ad carnem per luxuriam cum lancea tenta=
tionis transfigere: ne officium predicandi ⁊ spiritua=
liter citharizandi valeat impedire: quapropter iste de
bet a tali lancea quantum poterit precauere: et ideo
tam diabolus q̄ homo durus ⁊ obstinatus/videtur Amos
dicere illud Amos: Aufer a me tumultum canticorū 5.f.
tuorum: carmina lyre tue non audiam. ¶ Vel dic ꝙ Aliter
Dauid qui erat pulcherrimus ⁊ rufus/significat hi=
striones: quorum scilicet cantus rex israel/idest prela
tus vel religiosus non debet eligere: sed eos ⁊ omnē
inanem leticiam abdicare. ¶ Vel dic ꝙ iste significat Aliter
adulatores: qui in auribus hominum citharizant/et
semꝑ verba melodiosa ⁊ placentia eis cantant. Istos
igitur debet rex israel/idest bonus princeps vel prela=
tus lancea reprehensionis percutere/et a se penitus Amos
submouere/dicens illud: Aufer a me ⁊c. ¶ Saul ma= 5.f.
ligno spiritu exagitatus/prophetauit in medio do= Eo.c.c.
mus sue. ¶ Istud exponunt quidam sic: ꝙ aliqui sūt Mora
predicatores/qui prophetant/idest predicant amore litas
terrenorum: in medio domus sue/idest propter com= Eccli.15.
modum priuatum: non sicut iustus de quo dicitur/ a.
ꝙ in medio ecclesie aperuit os suum. Isti igitur a spi Phil.
ritu maligno exagitantur/qui scilicet de spirituali ne 2.c.
gocio lucrum terrenum adipisci conant̄. Apostolus:
Omnes que sua sunt/querūt/nō que iesu christi.

¶ Capitulum decimumnonū Textus: Locutus est autē saul ad ionatham filium suū Moralitatum Capitulum XV

DAuid maritus michol filie regis de lecto in Histo=
quo credebatur esse aufugit: vt iram saul ria
declinaret. Uxor vero eius statuam in lecto
dauid loco ipsius posuit: pellemq̄ capra[illegible]
posuit

posuit super caput ipsius: ⁊ ipsam operuit vestimentis. Cum igitur rex mādauit pro dauid / venientes apparitores eius crediderunt inuenire dauid in lecto: ⁊ loco eius statuam cum vestibus et pellibus inuenerunt. ¶ Per istam regis filiam intelligitur ecclesia (Tropologia) que est filia regis christi: per dauid vero bonus ecclesiasticus ⁊ prelatus. Per lectum dauid spūalem platurā ⁊ beneficium intelligo: in quibus dauid.i. bonus prelatus quiescit. Ista est igitur veritas / ꝙ recedente et fugiente dauid.i. bono prelato de hoc mūdo ad prēz ⁊ lectum suum.i. prelaturā vel beneficiū vacuū dimittente: sepe fit / ꝙ vxor eius.i. eccl'ia ponit statuā.i. prefert aliquā statualem psonā in loco ⁊ lecto.i. in statu / gradu ⁊ officio ipsius qui recessit. Qui scz ad moduz statue nec motū bone opatiōis / nec sensum discretionis habet: sed potius qui circa caput mentis pellib9 carnalis affectiōis tegat: ⁊ vestibus tēporalis possessionis per auariciā inuoluat. Et ideo breuiter hodie fit / ꝙ ille qui in lecto ecclesie dauid.i. illi qui bonū et prudentē prelatū inuenire se credūt: ibi p certo statuā cum pellibus caprinis ⁊ vestibus.i. psonā ignorantē plenā carnali affectione ⁊ solū inuolutā aliquali honeste cōuersatiōis veste: vel aliquali possessione inueniunt: qꝛ hodie prelati circūeunt in melotis qui sunt (f Heb.11) pelles vilissime / significantes diuitias: ⁊ in pellibus caprinis / que sunt pelles fetidissime: significātes carnis delitias ⁊ delectatōes. ¶ Uel dic sm aliquos mo(Aliter)raliter: ꝙ dauid.i. vir iustus debet a lecto ɔscie ⁊ imaginationis sue recedere: inquātum.s. se non dz iustuz reputare. Uxor eni̅ sua prudētia debet in lecto cordis ponere statuā cum pellibus caprinis: qđ fit qñ facit hoiez se peccatorē ignorantē casuꝝ ⁊ fetidū existimare: ⁊ sic qñ lictores.i. demones veniūt: vt dauid.i. virꝝ iustū de presumptione tentent / mirank qñ loco dauid statuā inueniunt: ⁊ qñ loco pctōꝝ / virtutis timorem ⁊ pctōꝝ ɔsyderationē attendūt: ⁊ sic illusi sine dāno recedunt. ¶ Uidens dauid cōsummatā maliciā saulis (Eodem cap.c. Historia) contra se / fugit ad samuelem. Ad quē cū misisset saul nuncios / vt dauid raperent ⁊ adducerēt: misit illi vementes in nabaioth: dauid cum samuele ⁊ etiā pphetarum cuneū cū eis inuenerūt. Sicqꝫ factum est / ꝙ qñ ipsi lictores qui ad rapiendū dauid fuerāt missi: irruente in se spū ad pphetandū cū alijs sūt cōuersi: quibus moram trahentibus / saul alios lictores misit: q̄ ⁊ ipsi pphetare ceperūt: qđ etiam tertij silr fecerūt: ita ꝙ nulli ad suū dn̄m redierūt: sed cuz samuele ⁊ dauid prophetando remanserunt. Ad vltimū vero ⁊ ipse saul personalr venit: ⁊ statim facto sup se spiritu dn̄i / vestimentis suis se expoliauit: ⁊ nudus tota die ⁊ nocte cū (S Notandus) alijs pphetauit. ¶ Illud pōt allegari / qūo valde proficit societas bonoꝝ religiosorum: ⁊ illos videre ⁊ frequētare: ⁊ verba eoꝝ attendere ⁊ audire: qꝛ reuera sepe accidit / ꝙ etiam ipse saul ⁊ lictores.i. ipsi mali mundi principes ⁊ tyranni in ipso actu male voluntatis sue qñ bonos religiosos ⁊ sanctos psiciunt ⁊ vitā ⁊ mores eoꝝ attendunt: ⁊ eoꝝ pphetias ⁊ laudes ⁊ doctrinas ⁊ predicatiōes audiūt: statim spū dei tangunk / ⁊ in alios viros se conuertūt: ita ꝙ sepe fit ꝙ ipsi cum p phetis pphetare.i. cum eis religiose viuere volunt: ⁊ depositis vestimentis bonoꝝ tpalium / ⁊ etiam habitus secularis: christo nudi ⁊ pauperes laudes reddūt Sicut de quodā rege francoꝝ legik: ꝙ cū romam ad peregrinandū iuisset / p montē cassinū trāsiuit: ⁊ visa conuersatiōe sctōꝝ monachoꝝ / spūs dn̄i in eū insiluit ⁊ deposito regio cultu / sumptoqꝫ monachico habitu ibi cum ipsis religiose vixit. Qđ etiam de lictoribus tyrannoꝝ missis pro martyribus capiendis quotidie fiebat: qꝛ.s. auditis eis conuertebank: ⁊ cum eis martyrium patiebantur. Unde de christo legitur: ꝙ ministri missi vt eum comprehenderent: cū hoc facere ausi non fuissent / phariseis increpantibus ꝙ eum nō adduxerunt: responderunt dicentes: Nunꝙ sic locutus (Joan. 7.c.) est homo. Unde ⁊ ipsi pharisei dixerūt: Nunq̄d ⁊ vos seducti estis? ¶ Uel ista possunt etiā allegari: ꝙ spūs (Aliter) vbi vult spirat: qꝛ etiā quādoqꝫ in ipso actu male vo(Joā. 3. a.)luntatis hō cōuertik: ⁊ ppheta dn̄i efficik: vt de paulo exemplariter inuenik. Potens est eni̅ deus de lapidi(B)bus suscitare filios abrae. ¶ Ad finez ꝙ dauid posset (Lu.3.b) scire voluntatē saulis vtrū eēt ɔtra se ɔfirmata: iona(Ca.xx.a Historia)thas amicus suus certū super hoc dedit signū: hoc.s. ꝙ dauid in agro iuxta lapidē fecit abscondi: ordinās ꝙ post prandiū ipse ad spaciū ad muros ascenderet: ⁊ tres sagittas versus illam ptem trayceret: ⁊ pueruz ad querendū sagittas mitteret: ⁊ si cognosceret patrē sibi placatū / puero diceret: Intra te sunt. Si vero pr̄is videret ɔsummatā maliciā: tunc diceret / vltra te sunt Uidens aūt ionathas saulem in prandio ɔtra dauid furientē: statim post prandiū ad muros iuit: ⁊ sagittas duas in agrum vbi dauid latebat proiecit: ⁊ puerum ignorantē ad querendū sagittas misit: ⁊ cum diceret: non sunt ibi sagitte vltra te sunt: faciendi signū ⁊ recedendi spaciū dauid dedit. ¶ Istud inueni expo(Allegoria)situm allegorice sic: Per ionatham intelligitur deus pater: per dauid eius filius christus: saul vero rex inter epulas dauid mortem desyderabat: cetū sacerdotum ⁊ principum iudeoꝝ significat: qui in epulis paschalibus christi mortē tractabant. Puer vero ionathe turbam iudaici populi in etate puerili ⁊ ignorātie significat: Jonathas igitur / idest de9 pater: duas sagittas idest duo genera diuinoꝝ eloquiorum ad dauid absconditum in agro / idest ad christum latentē sub litera legis / scz psalmos ⁊ pphetas noscik dixisse: ⁊ ad sagittas huiusmodi colligendas puerum suum / idest puerum iudaicum transmisisse: qui scilicet sagittas diuinorum eloquiorum receperunt et scripserunt: et in auariciam synagoge reduxerunt. Uerumtamen (A) Dauid / idest christum: qui sub lapide tabularum legis latitabat: ⁊ in agro huius mundi occultus venerat: Esa. Uere tu es deus abscōditus: non potuerunt (Esaie 46.c.) cognoscere: nec etiam quem sagitte huiusmodi / idest litere scripturarum quas colligebant / significarent Dauid / idest christum sciuerunt animaduertere: imo absqꝫ eo ꝙ in ipsum per fidem caperent atqꝫ crederēt / (Jo.1.a.) dimiserunt abire. Unde dicitur: In propria venit: et sui eum non receperunt. In mundo erat: et mundus (Aliter) eum non cognouit. ¶ Uel dic ꝙ Dauid est peccator / qui fugit ab ira christi: saluatur etiam a lapide / idest a cordis duricia in qua latuerat: et per penitentiam egreditur: quando ionathas / idest columbinus predicator ⁊ simplex / sagittas diuinorum eloquiorum ad ipsum dirigit: ⁊ quando verbis ⁊ reprehensionibus ipsum sagittat / arguit atqꝫ ferit. ¶ Hic habes ꝙ (ca.xxi.a Historia) Dauid fugiens Saulē / venit in nobe ad Achimelech sacerdotem: petijtqꝫ ab eo panes pro se ⁊ pueris secuz ductis. Cui cum dixisset sacerdos: non habeo panes laicos ad manum / sed tn̄ panem sanctum: si mundi sunt pueri comedant / maxime a mulieribus: Dixit Dauid / ꝙ vasa puerorum sancta sunt / porro via polluta: sz dante dn̄o sanctificabik. Sibi ergo dedit sacerdos panē sanctificatū: gladiūqꝫ Golie / q̄ inuolutus

B pallio in tabernaculo a die quo Goliam occiderat/
Moralitas. semꝑ fuerat reseruatus. ¶ Sic vere q̄n Dauid ⁊ pue-
ri sui/idest christiani venīūt ad sacerdotē in paschate
pro pane eucharistie sumendo: ante omnia sacerdos
debet curare si sunt mundi atq̄ casti: debet eis dicere
ꝙ iste panis non est laicus/imo sanctus: ⁊ solū a san-
ctis ⁊ mundis hoībus assumendus. Quos cuꝫ sctōs
⁊ mūdos ⁊ bene ꝯfessos esse cognouerit: debet eis pa
nem sanctū tradere: necnō ⁊ gladium timoris dn̄i/et
etiam memoriā crucis/quo scꝫ golias.i.diabolus iu
gulatus extitit/debet eis assignare: q̄r pro certo sicut
puero datr̄ panis/⁊ baculus vt panē a cane defendat:
sic etiam christiano gladius crucis vel diuini timo-
ris cum pallio humilitatis tradit̄: vt panem istuꝫ seu
etiā sacramentū ⁊ eius virtutē/diabolus ab eo nunq̄
tollat. Isti tn̄ quāq̄ sancti sint: viam suam pollutam
dicere/inquātum respectu tanti sacramenti semper se
Iaco. debent immūdos ⁊ inutiles existimare. Vn̄ Iac. In
3.a. multis em̄ offendim⁹ oēs. ¶ Vel dic (sicut allegat sal
Aliter. uator) ꝙ istos panes sanctos quos nō licebat laicis
1. Regū comedere: sicut patet in libro Regū: Dauid laicus fa
21.a. melicus comedit: q̄r necessitas nō habet legē. ¶ Vel
Aliter dic ꝙ gladi⁹ golie est detractor: qui ē gladius diaboli
Psal. ſm ꝙ i Psal. dicit̄: Lingua coꝝ gladi⁹ acut⁹ nuncu-
56.a. patur. Isti sunt igit̄ qui in templo religionis habi-
tant: ⁊ inuoluti pallio.i.habitu religioso vel dissimu
C lato/humilitatis ⁊ charitatis zelo hoīes feriūt ⁊ cru
entant. Iste em̄ est gladius qui ꝓprium dn̄m occidit
Psal. ⁊ detractor est ille qui ꝓprio dn̄o.s.ꝓprio prelato non
36.c. parcit. Ps. Gladius eorum intret in corda ipsorum.
Tropologia ¶ Doech idumeus fortissimus pastoruꝫ Saulis/de
quo non cauebatur: erat in tabernaculo q̄n sacerdos
panes ⁊ gladium dedit dauid qui cum Sauli hec re
tulisset/interfecti sūt sacerdotes: Ex hoc nota ꝙ sem-
per ab insidijs est precauendū: ⁊ maxime q̄n negocia
tangunt principes vel magnates: vbi.s.non aduertit̄
idest aliq̄s qui loquit̄: ꝓpter qd̄ mlt̄a mala sequunt̄.
Eccs. Ideo bene dicit̄ Eccl's. In cogitatione tua nō detra-
10. hes regi. Aues em̄ celi deferunt illi. Quilibet em̄ gau
det referre prelatis ⁊ ꝑncipibus quicq̄d videt. Ideo
Ecci. 8. bene dicitur: Coram extraneo ne facias ꝯsiliū: nescis
d. enim quid pariet ⁊c.

¶ Caplm̄ vicesimumprimum Textus: Venit autem dauid in nobe ad achimelech sacerdotem. Moralitatum Cap. XVI

Historia Dauid fugiens achis regem geth/ cū ꝑpen-
disset se esse cognitum: timēs ne q̄d a Phi-
listeis/qui inimici erāt filioꝝ israel pateret̄:
finxit se in regis presentia furiosum: muta-
uitq̄ os suum: ⁊ impingebat in ostia parte clausa: et
defluebāt saliue de ore eius. Que videns achis/ip̄m
fore dauid nullatenus credidit: sꝫ ip̄m tanq̄ furiosuꝫ
expulit: ⁊ sic sub colore insanie periculū euasit/ et in
speluncam odollam fugit atq̄ venit: vbi scꝫ frēs eius
ad eum cōgregati sunt: ⁊ illi qui erant in angustia et
amaro animo: ⁊ qui premebant̄ ere alieno ad eum cō
D uenerūt: ⁊ factus est eorum princeps: eiq̄ adheserūt.
Allegoria ¶ Dic allegorice/ꝙ dauid est christus: achis vō desi
gnat ppl̄m iudeoꝝ: q̄r reuera dauid dei filius in geth
que interpretat̄ torcular vel opprimens: in oppressio/
nem mundi ⁊ miserie veniens/se in aliam ꝑsonā.s.in
hoiem carnem assumendo mutauit: in torculari pas-
sionis more insani/voluntarie scꝫ mortem assumēdo
appa ruit: ꝓpter qd̄ ⁊ herodes eum tanq̄ insanū veste
alba illusit: quapropter achis iudaicus ppl's ipsum
esse deum.i.dei filium seu messiam .non credidit: sed
ipsum ⁊ eius fidem expulit: ⁊ eum expellendo occidit
dicendo.s.illud. Nolumus hunc regnare super nos.
Et illud: Tolle eū ⁊c. Ita ꝙ iste in speluncā sepulchri Lu.19. c
descendit. Fratres igitur eius.i.apl'i ⁊ discipuli ad eū
per fidem descēderūt: ⁊ oēs qui erant ere alieno pressi Ioā.19 c
idest debitis pctōꝝ ꝯstricti. Omnes illi etiā q̄ in angu
stia tribulationis/⁊ in amaro aīo tribulatiōis ⁊ ꝯtri-
tionis erāt positi.s.gentiles ⁊ alij peccatores plurimi
ad eum conuenerūt fidemq̄ eius susceperūt: ⁊ factus
est eoꝝ princeps: eum tanq̄ deum ⁊ dn̄m crediderūt:
dicentes illud Esa. Vestimentū tibi est: princeps esto
noster. ¶ Vel dic ꝙ q̄nq̄ expedit stulticiam simulare Esa.3.a
Vnde Cato: Stulticiā simulare loco/prudentia sum- Aliter
ma est. Et in Prouer. Respondeas stulto iuxta stulti- Cato
ciam suam: ne sibi sapiens videatur. ¶ Vel dic ꝙ ho Prou. 26.a
die solum illi qui sunt inopes/angustiati ⁊ tribulati Aliter
ad dauid.i.ad christū/vel ad speluncam odollam.i.
ad religionis statum conueniūt: ip̄mq̄ pro duce eli-
gunt. Diuites vō nec de dauid.i. de deo/nec de reli- E
gione sua ꝯtendūt: vnde Iaco. Pauperes elegit de⁹. Iaco.2 a
Ap's: Videte fratres vocationē vestram: qm̄ nō mlt̄i
potentes/non multi nobiles ſm carnem: sed infirma 1.Co.1. d.
mundi elegit deus. ¶ Vel dic ꝙ pro certo illi qui sūt Aliter
fratres dauid charitatē sectando/⁊ fraternitatē dili-
gendo: ⁊ illi qui sunt inopes/scꝫ voluntarie diuitias
contēnendo: ⁊ illi qui sunt in amaro aīo /de peccatis
penitendo: ⁊ illi qui sunt in angustia/tribulatiōes su
stinendo: ⁊ illi qui sunt pressi ere alieno.i.qui sunt bo
ni diuites: mundi era et diuitias/onus ⁊ pressurā re-
putando: ad dauid.i.ad christum per grām veniunt:
⁊ in spelunca paradisi discipuli eius fiunt: taliūq̄ per
sonaꝝ dux ⁊ rex efficit̄: ⁊ ipsi sibi tanq̄ ꝑncipi ꝑpetuo
famulant̄: vnde ipse est qui dicit: Ad quē respiciā nisi Esa.66
ad pauꝑculū ⁊ ꝯtritū spū ⁊ timētes sermones meos? a.

¶ Capitulum vicesimūsecundum Textus. Abijt ergo dauid inde: ⁊ fugit in speluncaꝫ Moralitatum. Capitulum. XVII.

Hic habes q̄uo doech interfecit sacerdotes 1. Reg. 22.d.
dn̄i.s.octogintaq̄nq̄ viros indutos ephot Historia
lineo: ⁊ ꝙ solus abiathar aufugit et euasit.
¶ Sic vere doech qui interpretat̄ mortuus Moralitas
id est ꝑctm̄ carnis quod fetet: vel doech qui interpre-
tatur sollicitus.i.diabolus qui circūiens querit quē
deuoret: sacerdotes.i.viros ecclesiasticos qui lino cō
tinentie sunt induti/summe nititur occidere: a cuius
occisione solum abiathar/qui interpretat̄ ros.i.solū
illos qui diuine gratie rore sunt imbuti/cōtingit mi- F
rabiliter se saluare.

¶ Capitulum vicesimūtertium textus. Et annunciauerūt dauid dicentes: Ecce philistijm. Moralitatum. Capi. XVIII.

Hic iterum habes/ꝙ ionathas cuꝫ dauid in 1. Reg. 18.a.
deserto fedus iniuit: ⁊ sic legitur cuꝫ dauid 1. Reg. 20.g.
ter inisse fedus.s.semel in domo: scd̄o i agro
tertio hic.s.in deserto. ¶ Sic vō deus cum 1. Reg. 23.c.
iusto hoie tripliciter fedus facit.s.in domo ꝯscientie
per ꝯtritionē: in agro eloquētie ꝑ ꝯfessionē: in deserto Moralitas
penitentie ꝑ satisfactionē. ¶ Vel dic ꝙ ionathas cuꝫ
dauid viro iusto ꝯfederat̄ ⁊ iungit̄: q̄n ip̄m inuenit i Aliter
domo cordis ⁊ cogitatiōis per suijpsius cōsyderatio
nem. Quandoq̄ in agro opulento per actiue vite fe-
cundam

cundã oꝑationẽ. Quandoqꝫ in deserto religionis vel vite ꝯtẽplatiue per secretã seculi abdicationẽ. ⁋ Uel dic ꝙ primũ pactum fit per fidẽ in domo cordis ⁊ cogitationis. Secundũ per charitatẽ bone oꝑationis. Tertium ꝑ spem in deserto tribulationis. Quãdo eñ homo cũ deo illi triplici modo iũgitur: cõstat ꝙ sibi firmiter copulat̃: vnde dicitur: Funiculus triplex difficile rumpitur ⁊c. (Aliter; Eccl.4.)

⁋ Capitulum vicesimũquartum Textus. Ascendit ergo dauid inde et habitauit in locis. Moralitatum. Capitul. XIX

(Histor.; 6) CUm saul actualiter ꝑsequeret̃ dauid accidit ꝙ ꝓ ventre purgãdo speluncã intraret: in cuius ꝓfundiori ꝑte dauid cum viris suis fugerat/⁊ latebat. Dauid igit̃ sibi ꝙꝙ ꝑsecutori misertus/ip̃m occidere noluit: sed. oram clamydis eius ꝑscindẽs/⁊ de hoc cor suum ꝑcutiẽs/penituit ipsum. Absit inqt vt extendã manũ meã in christuꝫ dñi. Quo facto ip̃e inimicũ suuꝫ saulẽ ad fletũ ꝓuocauit. ⁋ Istud potest allegari quõ homo nobilis corde nõ debet occulte vel perniciose aliquẽ ꝑcutere/sed poti⁹ publice debellare: qnimmo si hostẽ in ptãte sua inuenit/debet sibi parcere: ⁊ maxime qñ videt ex casu et a fortuna/⁊ ex dei ꝓuidẽtia/ et nõ ex ꝓpriȷs virib⁹ subiectionẽ huiusmodi factam esse. (Tropologia.) Quia sicut dicit Sene. Sufficere debet victori/vindicare potuisse. Et idẽ de moribus: Magnaꝝ viriũ est ledentẽ negligere. Tali eñ mõ inimicus melius vincit̃: ⁊ ad fletum ⁊ dolorẽ prouocat̃. Ideo dicit Seneca: ꝙ parcẽdo melius vinces. Sicut potest haberi exẽplũ de iulio et anthonio/ de beneficiȷs Sene. vnde in Prouer. Si sitierit inimicus tuus/potum da illi ⁊c. Sic eñ faciens/carbones ꝯgeres super caput eius. (Pro.25.b) ⁋ Uel dic ꝙ in spelunca religionis vel eccl'ie qñqꝫ inuenit̃ saul malus rex. i. malus ꝑlat⁹: q̃ solũ querit ventrẽ suũ purgare. i. malã voluntatẽ implere: et stercora diuersoꝝ vitioꝝ ⁊ criminũ per oꝑis executiõẽ exterius reuelare. (Aliter) Sicut ad litterã patet de multis: q̃ solũ ad hoc speluncã religionis vel eccl'ie intrare querunt: ⁊ ad hoc ibi dominãt̃ ⁊ ꝑsunt: vt fetorẽ diuersoꝝ vitioꝝ emittãt: ⁊ vt supbiã/luxuriã/ vindictã et auaritiam exerceant et cõmittãt. Qñqꝫ etiã in ista inuenit̃ dauid. i. bonus subditus: q̃ solum ibi querit latere/⁊ a mũdi tumultu se abscondere/et orationi et deuotioni vacare: vnde Matth. Intra cubiculum tuuꝫ/et ora patrem tuum in abscõdito. (Mat.6.b) Quid igitur? Pro certo dauid. i. bonus subditus: licꝫ videat regem/scꝫ supiorẽ suũ talia facientem/⁊ mala opera sic exequẽtem: dato ꝙ etiã sit inimicus ⁊ persecutor suus ⁊ suoꝝ: non debet tñ in eũ manum mittere: nec cũ impugnare vel diffamare/⁊ spũal'r occidere: sed potius in patientia dissimulare: ⁊ defect⁹ suos benigni⁹ quo poterit supportare: qnimmo si quid de clamyde fame sue detrahendo ꝑsciderit ⁊ si obloquẽdo de ꝑlato linguam suaꝫ laxauerit: seip̃m redarguere/et cor suũ percutere debet: vnde Exod. Diȷs nõ detrahes/⁊ principi populi tui non maledices. (Exo.22.) Sicut etiaꝫ de oza dicit̃: ꝙ morte ꝑcussus interiȷt: qr manũ ad arcaꝫ vacillantem misit: ad denotandũ ꝙ subditus nõ debet etiã ꝑlatuꝫ vacillãtẽ vl' delinquẽtẽ detrahẽdo tãgere: cũ ad ip̃ꝫ nõ ꝑtineat de maiorib⁹ iudicare. (2.Re.6.b) Exẽplo Constãtini imperatoris: q̃ i ꝯcilio gñali libellos epoꝝ/ vbi eoꝝ crimina vel accusationes continebantur/concremari mandauit: dicens ꝙ maiorum vitia non sunt a minoribus iudicanda.

⁋ Capitulum vicesimum quintum textus: Mortuus est autem samuel: ⁊ congregatus est vniuersus israel. Moralitat. Cap. XX

(Historia A) NAbal quidã diues et magn⁹: cui⁹ possessio erat magna/morabatur in carmelo. Iste tñ erat pessimus ⁊ maliciosus. Uxor vero eius abigail erat prudẽtissima ⁊ pulchra. Factuꝫ est igit̃ ꝙ cum iste oues suas tõderet: ⁊ tonsoribus cõuiuiũ faceret: misit ad eũ Dauid qui latebat tunc temporis in deserto/ꝓ se ⁊ sociȷs suis benedictionẽ ⁊ gratiam. i. cibos seu viaticũ petiturus. Ille aũt non soluꝫ noluit ip̃is dare aliquid: sꝫ incepit obloqui de dauid ⁊ iniurias dicere: ⁊ ipsum seruũ fugitiuũ vocare. Quo audito dauid irat⁹/statim ipsum cum omnib⁹ suis q̃ habebat voluit perdere: nisi sapiẽs vxor eius abigail occurrisset. Ista eñ audita fatua responsione viri sui: statim munera parauit: ⁊ in occursum dauid cucurrit ⁊ verbis prudẽtissimis simul ⁊ munerib⁹ ante missis irã eius placauit. Ista igit̃ tunc viro suo ebrio indicare noluit: sed in crastino periculũ in quo fuerat indicauit sibi/⁊ dixit: ꝓpter qđ emortuũ est cor eius intrinsecus: ⁊ factũ est quasi lapis: ⁊ post decẽ dies defecit/⁊ mortuus est. ⁋ Iste nabal qui interpretat̃ stult⁹/significat aliquẽ malum diuitẽ: ⁊ maxie prelatũ/principem vel superiorẽ: q̃ in deserto hui⁹ mundi/licꝫ sit maliciosus ⁊ pessimus/diuitiȷs tamẽ abundat. (Tropologia.) Ps. Ecce ipsi peccatores ⁊ abundãtes in seculo/obtinuerunt diuitias. (Ps.72.b.) Isti igit̃ ad tondendas oues. i. ad excoriãdos simplices ⁊ pauperes cõtinue vacant: ⁊ etiã tonsorib⁹ suis. i. balliuis ⁊ familiaribus suis: ad istam rapine tonsionem seruiẽtibus conuiuia ⁊ festa preparant: et ip̃is beneficia ⁊ officia/⁊ alia lucra tẽporalia subministrãt (B) et inde dauid. i. christo: qui in persona pauperum clamat ⁊ petit pro elemosynis/nihil donant: sed potius ip̃os seruos dauid. i. ipsos pauperes vituperant atqꝫ molestant: et murmurando et maledicendo ipsum dauid. i. christum blasphemant. Unde dicit̃: Inter epulas maledicebant abimelech. (Judic.9.d) Quid igitur? Pro certo non restat/nisi quod dauid et viri sui. i. christus cũ angelis suis contra tales irruat: nisi forte vxor eorum sapiens. i. prudentia ipsos arguat: et dona ⁊ elemosynas christo ⁊ pauperibus eius tribuat: ⁊ per humilitatem et patientiã ipsi dauid christo obuiet ⁊ occurrat que iram eius impediat et cõpescat. Ideo bene dicit̃. Mulieris bone beatus vir. (Ec.26.a.) ⁋ Uel illud allega quod nabal. i. prelatus tunc debet magnum cõuiuium facere et magnum gaudium habere: quando oues suas. i. subditos põt tondere: ⁊ nudos ⁊ pauperes mẽtal'r et spũaliter facere: et vellus bonoꝝ temporaliũ de affectione ipsorũ auferre: exemplo abrae/ qui tunc magnum cõuiuium fecit/quando filium suum isaac ablactauit. i. a lacte bonorũ terrenorũ ꝑ cõtemptũ abstraxit. (Aliter.) (Gen.21.a.) Uel contra dic de malis ꝑlatis ⁊ dominis: q̃ tunc temporis summe gaudent/quando subditos suos excoriare/⁊ bonorũ tẽporaliũ vellere priuare possunt: et quando sufficientẽ occasionem excoriandi et depredãdi eos inueniunt. Unde Job: Gaudentqꝫ vehemẽter cum inueniunt sepulcrũ. Et loquitur de illis qui fodiunt auruꝫ. (Job.3.d.) ⁋ Uel illud allega/ꝙ quãdiu homo est ebrius/et in ipso feruore male voluntatis: non debet exasperari vel corrigi: sed potius dissimulari ⁊ supportari: sed in crastino cum ira aut ebrietas cessauerit debet tangi. (Aliter) Unde: In conuiuio ne proximum arguas. (C) Et sequitur. Non premas eum in repetẽdo. Non solet (Ec.31.d.)

enim homo ebrius vel iratus obiurgationi acquie-
scere: qui tamen refrigeratus solet patienter cum cor-
Aliter rigi͞t sustinere. ¶ Vel dic ꝙ nabal qui interpꝛeta͞t stul-
tus/est pctōꝛ: q̇ est pessim⁹ ⁊ maliciosus/immisericors/
iniuriosus/ingrat⁹/obliuiosus/obstinatus ⁊ ceruico
sus. Dauid em̄ pastores eius ⁊ greges eius defēderat:
⁊ ideo fuit ingratus ⁊c. Talis igitur cuius cor emori͞t
et lapidificatur per obstinationez: post decem dies.i.
decem mandatoꝛū transgressionem moritur et morti
eze.18.a temporali ⁊ perpetue cōdemna͞t. Unde ezech. Anima
que peccauerit/ipsa morietur.

¶ Capitulū vicesimumsextum Textus Et venerunt ziphei ad saul in gabaa dicentes. Moralitatū Capl'm. XXI.

Historia. Cum saul psequeretur dauid: ⁊ in medio exer-
citus sui in tabernaculo quiesceret ⁊ dormi-
ret: ciphūq; aque ⁊ hastā ad caput suum ha-
beret: ⁊ dauid de monte descenderet: caute ta-
bernaculū regis intrauit: ipmq; dormientē inueniēs/
hastam ⁊ ciphum abstulit: ⁊ rediens in montē iterum
ascēdit: ⁊ clamare incipiēs huiusmodi ꝟba dixit: Nō-
ne respondebitis verbum? Ingressus est vnus de tur-
ba vt interficeret regez. Uiuit dn̄s/qꝛ filij mortis estis
vos: qui nō custoditis dn̄m vestruz christū. Ubi inq̄t
est hasta regis/⁊ vbi ciphus? ⁊c. Abner igitur merito
Allegoria. reprehenditur: q̇ dn̄m suuz nō custodiuit/sed dormiēs
ipsum in periculo dimisisse ꝓbatur. ¶ Per dauid qui
D in montibus morabatur/interpꝛeta͞t manu fortis: in
hoc loco possumus diabolū intelligere/q̇ scz valde est
iob.41.d. fortis: ⁊ in hoc loco in montibus.i. in superbis vel
in elatione superbie semp dinosci͞t habitare. Un̄ Job:
iob.40.c. Ipse est rex super omnes filios supbie. Et alibi: Huic
montes herbas ferunt. Per regem israel christū intel-
ligo: p abner ꝟo q̇ interp̄ta͞t patris lucerna/intelligi͞t
ratio. Ista est igitur veritas/ꝙ rex israel christus ꝯtra
dauid manu fortē.i. contra diabolum superbū ⁊ mon-
tosum militans: quandoq; in sacramēto altaris/vel
etiam spūaliter p gratiam in tabernaculo cordis hu-
mani recipi͞t: vt ibi quiescat/habitet ⁊ more͞t. In nul-
cañ.1.d. lo em̄ loco christus dulcius dormit/q̄ quādo in mun
do corde p gratiam requiescit. Unde in Cañ. Dū esset
rex in accubitu suo: nardus mea dedit odorem suum.
Sed reuera ad hoc ꝙ rex iste in corde humano possit
suauiter requiescere: tria debent euz sociare/scz abner
princeps exercitus virtutuz.i. lucerna rōnis que vigi-
let: hasta.i. memoria crucis que sustētet: ciphus aque
i. humor deuotionis/compassionis ⁊ compunctionis
qui irriget. Sed reuera quandoq; fit ꝙ iste vigil.i. rō
ita mundi delicijs delecta͞t: ꝙ a cura diligentie tepe-
scit/ita ꝙ dormiens hebetatur. Et tunc proculdubio
venit vnus de terra/scz diabolus: q̇ in tabernaculū per
tentationes se ingerit: ⁊ hastaz ⁊ aquā.i. crucis memo-
E riā seu diuini timoris lanceā deuotionēq; ⁊ cōpunctio
nē tollit: ⁊ clamoribus malarū cogitationū regem in-
quietat: ⁊ in corde quiescere nō permittit. Quis es tu
inquit qui clamas ⁊ inquietas regem? Concludi igi͞t
potest: ꝙ abner.i. ratio que nō vigilat: sed ad regem la
mat.24.d. tronē diabolū intrare/⁊ ipsuz spoliare permittit: meri-
to dz redargui/⁊ mortis filia nūcupari. Uigilate igi͞t:
qꝛ si sciret pr̄familias q̄ hora fur veniret/vigilaret vtiq;.

¶ Capitulū vicesimūoctauū Textus: Factū est autē in diebus illis: cōgregauerunt philistijm. Moralitatū Capitu. XXII.

Hic ponitur/ꝙ cum dauid ad achis regem
geth fugisset: ⁊ omni die a conuicinis genti Histo-
libus. multas raperet predas: ⁊ cum ipsi re- ria.
gi gentili predicaret ꝙ dictas predas non a
gentilibus/sed a filijs israel apportaret: de quo idem
rex summe gaudebat: idem dauid tali vtebatur caute-
la: quia scz nec viro nec mulieri parcebat: sed ne cōtra
eum loquerentur/omnes generaliter occidebat. Ista
cautela generaliter vtun͞t multi latrones: quia scz eo
solo qꝛ timent reuelari postq̄ rapuerant occidunt: et
qui alias parcerent/nulli parcūt. Mortuo samuele cū
philistini cōgregarentur ⁊ insurgerent contra saul: et
dominus sibi respondere nollet per somnia/nec per sa
cerdotes/nec per ꝓphetas: mulierē phitonissaz adyt:
⁊ samuelem suscitare poposcit. Qui statim phitonisse
p scientiam suscitatus/euentum belli sibi p̄dixit: et ꝙ
in crastino cum filijs suis moriturus esset/sibi certissi-
me reuelauit. Quod etiam euentus rei postea cōpro-
bauit. De ista suscitatione/scz vtrū fuerit vera anima
samuelis: quod ponit Augu. ⁊ Ecc̄i. xlvj. Insup vtruz F
fuerit spūs malignus: vt ponit Beda in glosa Act.
xvi. non est presentis negocij disputare. ¶ Hic solum Mora-
moraliter dico: ꝙ saul significat rumorum inuestiga- litas.
tores: qui scz multotiens solent audire illud qd̄ nunq̄
voluissent euenire: qꝛ p certo sepe fit ꝙ dū suspitiosus
diligenter inquirit: ⁊ a viuis ⁊ a mortuis perscrutari
contendit: sepe infortunium inuenit: ꝓpter quod dis-
plicentiam mox incurrit. Ideo dicitur: Non est neces- Ecc̄i.3.c
sarium ea que abscondita sunt videre oculis tuis: in
superuacuis rebus noli scrutari. ¶ Vel dic ꝙ samuel Aliter
ꝓpheta/⁊ tamen mortuus: significat virum scientifi
cum ⁊ peccatorem: qui reuera multa vera ⁊ bona solet
dicere ⁊ p̄dicare: licet nō faciat: ita ꝙ nō restat nisi hoc
quod dicitur: Quod dicunt facite ⁊c. mat.23.a.

¶ Capitulum tricesimum Textus: Cumq; venissent dauid et viri eius in sicelech. Moralitatum Capitulnm. XXIII.

Dauid sequens amalechitas/p eo ꝙ sicelech
succederant: ⁊ viros ⁊ mulieres captiuos du
cebant: puerum egyptiū quez infirmantem
et lapsum dominus suus dimiserat/inuenit.
Quem in ductorem eligens/amalechitas discumben
tes ⁊ e dentes ⁊ bibentes: ⁊ quasi festum facientes in-
uenit: quos occidens/predam quam tulerant repor-
tauit: ⁊ captiuatum populum liberauit: ⁊ etiam de bo
nis acquisitis in illo bello equam portionem illis qui
in bellum descenderant/⁊ illis qui lapsi ad sarcinas re Tropo-
manserant/dispensauit. ¶ Iste puer egiptius quem logia.
dominus suus lapsum ⁊ infirmū dimiserat: significat G
quosdā pauperes homines tenebris tribulationum ⁊
miseriaꝝ obtectos: qꝛ scz egyptus interpꝛeta͞t tenebra:
infirmitatib⁹ ⁊ miserijs fatigatos.i. a domino suo/scz
a mundo ꝯtemptos ⁊ p̄termissos: qꝛ reuera sepe fit/ꝙ
cum dauid.i. deus: amalechitas qui interpꝛetan͞t ter-
ram lambentes.i. homines terrena diligentes/vult cō
prehēdere ⁊ conuertere: quandoq; de vno paupere ho
mine solet ductorem.i. prelatum vel predicatorem fa-
cere: quo scz tandē mediante ⁊ cooperante solet tales
mundanos/carnales ⁊ auaros capere: ⁊ eos p penitē-
tiā mortificare: ⁊ vitam carnalē in eis occidere: ⁊ eos
virtutib⁹ ⁊ fidei subiugare. ¶ Vel pone ꝙ sicut egy- Aliter
ptius cooperatur dauid ad amelechitas vincendos ⁊
inueniēdos sic mali cooperātur quandoq; bonis ad
demones vincēdos/vel ad malos alios puniēdos: vt

patet de

patet de bonis prelatis ⁊ principibus: qui malis offi-
cialibus ⁊ stipendiarijs vtunt̄ ad iustitiam exequēdā
Ro. 8.a Apl's: Diligentibus deum omnia cooperantur in bo-
Aliter. num. ¶ Uel dic exemplariter de liberalitate ⁊ curiali-
tate boni principis: qui scʒ lapsis ⁊ remanentibus de-
bet cōpati/⁊ omnibus equaliter cōdiuidere ⁊ partiri:
Nu. 6.d Unde dicitur: Cunctis filijs aaron equaliter p singu-
Aliter. los diuidetur. ¶ Uel si vis allega contra malos tyrā-
nos: qui nunc letantur ⁊ luxuriantur in predis: quas
a filijs israel.i. a bonis christifidelibus rapuerunt. Sʒ
dauid.i. christus/subito quādoq̄ dum non aduertunt
irruit super eos: ⁊ eos per mortem ⁊ infortunia interfi
b cit: et illa que rapuerunt mundi bona/ipsis subtra-
Lu. 12.c hit. Unde Lu. Stulte hac nocte repetent animaʒ tu-
am a te: que autē parasti/cuius erunt? ⁊c.

¶ Capitulum tricesimumprimuʒ Textus: Philistijm autē pugnabant aduersuʒ israel. Moralitatū Capitulum. XXIIII.

SAul vulneratus a sagitarijs/pro eo scʒ q̄ totū
pondus prelij versum fuit ad saul: ab armi-
gero suo se occidi poposcit: timens q̄ philisti
ni venientes ipsum occiderent illudentes. Cū
igitur armiger ipsum occidere nollet: ipse saul super
gladium suum incubuit: quod ⁊ armiger suus simi-
liter statim fecit: ⁊ sic vterq̄ proprio gladio interijt et
Moralitas. defecit. ¶ Saul rex significat superiorē ⁊ rectorem: in
quem pro certo totum pondus prelij.i. tota sarcina tē
tationum vertitur: inquantum diabolus debellare su
periores pre ceteris conat̄: vt scʒ eoꝝ exēplo alij facili-
ter deuincantur. Sepe igitur fit/q̄ postq̄ iste superior
a sagittarijs.i. a demonibus p tentationes est vulnera
tus: proprio gladio.i. pprio cōsensu seipsum interfi-
cit: inquantum peccato voluntarie cōsentit: ⁊ in pre-
sentia armigeri.i. in conspectu subditoꝝ suorū seipsuʒ
per vitia transuerberat ⁊ transfigit: cuius exemplo p-
culdubio armiger ille.i. subditus quicūq̄ statim ad
Gregorius. simile pcuratur: ⁊ etiam morte simili per vitia iugula
Aliter tur. Sicut enim dicit Grego. Uitium rectoris facile
trahitur a subditis in exemplum. ¶ Uel dic q̄ isti qui
A proprijs gladijs transfixi sunt/inuidos ⁊ detractores
dsignāt: qui reuera pprio gladio.i. ppria inuidia vel
ps. 36.e. odio seipsos ante omnia vulnerant: ⁊ doloris sui ia-
Aliter. culo se cruentāt. Psal. Gladius eoꝝ intret in corda eo
Tropologia. rum. ¶ Uel dic q̄ armiger saulis est adulator princi-
pis: qui scʒ magistrum suum noluit interficere: q̄ isti
dominos suos nolunt corrigere/vel gladio veri percu
tere: ⁊ ideo isti domini pprio gladio.i. ppria vindicta
⁊ potestate quam habent/seipsos occidunt inquantū
seducti a suis armigeris ⁊ adulatoribus/officialib9 ⁊
balliuis: dicto gladio seu dño abutuntur. Ipsi tamē
armigeri.i. adulatores seu mali consiliarij/immunes
nō euadūt: quia scʒ ipsi pprijs gladijs pereunt: inquā-
tum ppter abusum potestatis sibi cōmisse/spūaliter ⁊
eternaliter se occidunt. Istud etiam dici pōt contra cō
fessores ⁊ pdicatores frequentantes curias principuʒ:
qui scʒ libentius solent adulari q̄ verū dicere: qui nec
Ez. 3.e. audent magnates reprehendere: ⁊ sic vterq̄ solet pe-
rire: sicut bene patet in Ezech. Ipse impius in iniqui-
Ez. 3.b tate sua quam operatus est morietur: sanguinem aūt
eius de manu tua requiram. Et ideo talibus superio-
Esa. 9.c. ribus loquitur scriptura: Popule meus/q̄ te beatum
dicunt: ipsi te decipiunt. Et sequitur ibidem: Et erunt
Ibidem q̄ beatificāt seducētes ⁊ qui beatificantur precipitati.
¶ Mortuis saule ⁊ filijs eius super mōtē gelboe: ve-
nerunt philistini ad spoliandum mortuos: ⁊ inuene-
rūt saulē ⁊ tres filios eius mortuos ⁊ interfectos/ia-
centes in monte gelboe: ⁊ psciderunt caput saul: ⁊ spo B
liauerunt eū armis suis: ⁊ miserunt p terram philisti-
norum per circūitum. vt annunciaret̄ in templis ido-
lorum ⁊ in populis. Et posuerunt arma eius in tēplo
astaroth: ⁊ suspenderūt corpus eius in tēplo bethsan.
Sed viri iabes galaad de nocte venientes/cadauera
saulis ⁊ filiorum eius mortuorū de muro tulerunt: et
succensa ciuitate secū apportauerūt: ⁊ iuxta iabes ciui
tatem ppriam sepelierunt. ¶ Philistini qui interpre- Moralitas
tantur poculo ruentes/sunt demones: qui scʒ poculo
superbie inebriati de empyreo celo corruerūt. Postq̄
igitur isti super montem gelboe/vbi nec ros nec plu-
uia descendit.i. super mundi altas dignitates ⁊ excel-
lentias: saul ⁊ tres filios eius.i. animam ⁊ tres poten-
tias eius: gladijs tentationuʒ pcusserūt: vt pote/quia
primū filiū scʒ intellectū/occiderunt p ignorātiā. Se-
cundū vo filium/scʒ affectum p cōcupiscentiā. Tertiū
filium scʒ memoriā/p ingratitudinis obliuiscētiā: ita
q̄ iste cum filijs suis in bello iam mortuis iacet in ter
ra p terrenorum affectum ⁊ auaritiam: statim pculdu-
bio conuertunt̄ ad caput recte intentionis sibi tollen-
dum: ⁊ ad eos armis.i. virtutibus alijs spoliandos: ⁊
ad eorum mortem.i. peccata denunciādum publican-
dum ⁊ diffamandum: ipsos quoq̄ in muro bethsan.
id est in mundo per affectionem affigunt: ⁊ per elatio
nem suspendūt. Bethsan enim interpretat̄ domus dor
mientis/domus securitatis/dom9 abūdantie ⁊ fertili
tatis: significans satis pprie munduʒ istū: q̄ reuera est
dom9 dormiētiū.i. delitiosoꝝ: dom9 securoꝝ.i. super-
boꝝ obstinatorū: dom9 abūdantie.i. diuitū ⁊ opulēto
rū. In ista igitur ciuitate.i. mūdo: mortui pctōres su- C
spendūtur: ⁊ ibi per affectionē nimiā affigunt̄. Unde Judit.
dicitur: Suspendite caput holofernis super muros 14.a.
Uiri vero iabes galaad.i. iusti/cadauera talium tol-
lunt: inquātum scʒ malā maloꝝ vitam ⁊ mortem me-
moriter recipiunt: et in corde suo sepeliūt ⁊ abscondūt
⁊ sic ex consyderatione malorū seipsos corrigūt ⁊ con-
uertunt. Unde in Prouer. Per agruʒ pigri hominis P. 24.d
transiui: ⁊ ecce totū operuerant vepres ⁊ spine. Quod
cum vidi/adhibui cor: ⁊ exemplo didici disciplinam.
¶ Uel etiā de cadauere.i. de morte pene potest intelli- Aliter.
gi: q̄ reuera quādo aliq̄s tyrann9 a demonib9 occidi
tur/suspēdit̄/et in inferno necatur: a iusti corde sepe-
liend9 est: vt pena talis caueatur. Psal. Letabit̄ iust9 ps. 57.b.
cuʒ viderit vindictā: manus suas lauabit in sanguie
peccatoris.

¶ Moralitatum primi libri Regum finis.

Liber decimus moralitatum secundi libri Regum.

¶ Capitulum primum Textus: Factum est autem postq̄ mortuus est Saul. Moralitatum Capitulum. I

DIRetermitto adu- Historia. D
lationem amalechite qui saulis coro
nam portabat ⁊ armillam q̄ etiā sau-
lem se occidisse iactabat: ex quib9 da
uid gratiam se adipisci sperabat: sed
tamen dauid ipsum ptinus interfecit. ¶ In quo no- Moralitas.
tari potest/q̄ rex/princeps vel prelatus nō debet adu-

latores audire vel recipere:nec eos etiã si munera offe
rant:et si etiam inimicos suos se grauasse asserant/di
Aliter ligere:sed poti9 corrigere vel punire. ¶Uel dic quod
quãdoq3 homo credit reportare p̃mia/ vnde reportat
Hiere. damnũ vel vituperium. Unde Hiere. Expectauimus
14.d. pacẽ et ecce turbatio. Pretermitto etiã de planctu da
uid ꝛ maledictione montiũ gelboe:necnõ de aduẽtu
dauid in hebron cũ duab9 vxoribus: ꝑ quod designãt
quidã christũ ad ecclesiã cum duob9 populis veniẽtez
ꝛ ibi etiã regnantez ꝛc. Et etiam transeo de morte aza
helis cursoris velocissimi. Uerũtñ sterilitas per mon
tes/vbi nec ros nec pluuia cadebat. Post imprecatio
nez istam ſm aliquos accidit:quinimo extũc steriles
fuerunt qui ante fertiles fuerant: ceteri vero montes
a domino fuerunt visitati. Isti vero a visitatione do
mini destituti/possũt intelligi quidã obstinati/ incor
rigibiles peccatores:in quib9 scz nec ros deuotionis
nec pluuia misericordie aut cõpassiõis potest cadere:
q̃nimmo sempꝛ sicci/indeuoti: ꝛ quo ad bona opa ste
riles permanere volunt:ceterisq3 vicinis ꝛ socijs ꝓspe
rantib9 ꝛ letantib9/ꝛ virtutũ ꝛ operũ copia exuberan
tibus:isti soli ꝯsueuerunt steriles ꝑmanere: ita scz q̃
E eos dominus quasi desperans de ipsorũ salute/ non
visitat.s.inspirando vel corrigẽdo:immo ipsos in pro
Ozee. pria sterilitate dimittit:de eorũ salute/vt apparet pri
4.c. ma facie nõ curãdo. Uñ istis videt̃ dicere illud Ozee:
Non visitabo super filias vestras cum fuerint forni
cate. Ista etiam q̃tum ad quosdã miseros possũt ap
plicari:q̃ scz in tẽporalibus sunt infortunati: ꝙ nullũ
Eze.35. bonuz potest eis euenire. Unde talibus põt dici illud
c. Ezech. Letare vniuersa terra:in solitudinẽ te redigam
Ca.II.d ¶Dicitur in isto secundo capitulo:asahel erat cursor
Histo velocissim9 sicut vn9 ex capreis q̃ est ĩ cãpis: Iste igit̃
ria. ꝑsequebat̃ abner principẽ exercit9 israel: ꝛ q̃uis ipsuz
abner dulcib9 verbis a persecutiõe retraheret: cessare
tñ noluit/nec ad dexteram nec ad sinistrã declinauit.
Tropo Quo viso abner auersa hasta ip̃m in inguine ꝑcussit
logia. et statim mortu9 cecidit. ¶Istud exponit̃ moraliter
de prelatis ꝛ subditis: qꝛ abner dux q̃ interpretat̃ pa
tris lucerna/intelligit̃ bonus prelat9: per azahel vero
cursorez intelligit̃ instabilis/subdit9 et ꝓteruus:vł ali
quis malus princeps:qꝛ pro certo q̃nq3 ꝯtingit ꝙ aza
hel.i.aliquis malus ꝛ ꝓteruus subdit9/principem et
ducem ecclesie p̃latum ꝑsequitur:ꝛ tunc primo debet
ip̃m dulcit̃ monere:ꝛ a cepto malo ꝓposito benigni
ter refrenare. Qui si cessare noluerit tunc hasta seuere
sentẽtie debet adhiberi:vtpote quia tunc debet excom
municari vel acrius castigari. Uerumtamen ista ha
sta dicitur auersa fuisse:quia reuera prelat9 debet cau
te quanto plus potest/et quasi hastam virium aduer
F tens/peccatorem ex obliquo percutere vel arguere: vt
sic possit a superbia sua cadere/ꝛ a furore malorũ ope
rum cessare. Qui si ex directo percuteret̃ / posset facili
ter amplius insanire. Quod potissime in correctione
principuz debet esse quia pro certo nisi isti ex obliquo
ꝛ ex indirecto percutiantur:sed potius aperte ꝛ euidẽ
ter aggrauentur:statim in furiam ꝯuertũtur:ꝛ sic nul
latenus superãtur. Lignum enim ꝛ non ferrum de
bet ad istos verti et obtusa correctione / non aspersa
debent percuti:ꝛ sic solent facilius per humilitatem
cadere/ꝛ per penitentiam mortificari/ꝛ per disciplinã
Tropo debitam superari. Uñ Seneca dicit: Parcendo meli9
logia. vinces q̃ puniendo. ¶Uel dic ꝙ abner est diabolus:
qui patris lucerna ꝓ eo dicit̃:qꝛ luce limpidi ĩtellect9
vigere dinoscitur. Azahel autem q̃ interpretat̃ videns
deum/virum iustum significat:qui deum ꝑ ꝯtempla
tionem videt:ꝛ cõtra diabolũ diligenter currit ꝛ pu
gnat. Igit̃ sepe fit ꝙ azahel iste.i.homo iustus ꝓpri
am fragilitatẽ nõ attendens:sed de cursu bonorũ ope
rum suorum plus debito p̃sumens:abner.i. diaboluz
nimis ardenter insequitur:ꝛ ex viribus ꝓprijs cõtra ip
sum preualere conat̃. Quod videns diabolus/statim
auersa hasta.i.aliqua tentatione indirecta ipsum per
cutit:vt pote quia p̃teritas carnis delicias sibi ad mẽ
tem reducit:ꝛ in inguine.i.in genitalibus ꝑ luxuriam
ipsum ledit:ꝛ sic spiritualiter occiditur/qui indiscrete
ꝛ vltra vires diabolum impugnare se credit:ꝛ qui de
proprijs viribus vltra posse cõfidit. Quod potissime
ad nouitios religiosos ꝛ ꝯuersos pertinet:qui in prin
cipio plus debito sunt feruentes:quapropter faciliter G
delinquũt/ꝛ maxime per luxuriaz in quã cadũt. Ideo I.co.9.d
docet bene Apls: Sic currite vt cõprehendatis. ¶Uel Aliter.
dic ꝙ diabolus hominem auersa hasta in inguine ꝑ
cutit/q̃ñ de pctõ ꝯtra naturam ipsum tentat ꝛ ledit.

¶Capitulũ tertiuz Textus: Facta est ergo longa cõcertatio inter domuz dauid ꝛ inter domum saulis. Moralita. Capitu. II

ABner qui interpretat̃ patris lucerna ad da Histo
uid vxorem suam michol reducer[e] quã vir ria.
suus sequebatur plorãs:per ioab ad mediũ
porte reducitur:a quo in dolo loquente/ per
cussus in inguine occiditur. ¶Sic vere dum lucerna Mora
fidei/id est p̃dicator nititur ad dauid.i.ad christum/ litas
vxorem suam/id est ecclesiam reducere:ꝛ eaz a viro car
nali/id est a mundo ꝛ a mundi amore seiungere:ꝛ oẽs
tribus israel/ꝛ omnia genera hoim cũ ipso ꝯfederare:
sepe fit ꝙ Ioab diabolus ipsum dolose per tentatio
nem ad se reducit:ꝛ in inguine ipsum per luxuriam ꝑ
cutit:ꝛ sic eum in medio porte spũaliter occidit/dũ me
dietatem virtutũ suarum/scz bonã vitã sibi subtrahit:
aliam ṽo medietatem scz doctrinaz solũ dimittit sibi:
ita ꝙ ille sic dimidiatus ꝛ in medio positus potest di esa.38.b
cere illud Esa. Ego dixi in dimidio dierũ meorũ/vadã
ad portas inferi. Iustus ex duobus constat/ex vita scz
ꝛ doctrina:sed quãdo vnũ illorũ tollit̃: tunc in medio
constituitur/ꝛ spiritualiter mediatur.

¶Capitulum quartũ Textus: Audiuit autem Isboseth filius saul: ꝙ cecidisset abner in hebrõ. Moralitatum Capi. III

ISboseth rex Israel dormiebat super lectũ suũ Histo
in meridie. Ostiaria autem domus purgãs tri ria
ticum/obdormiebat dum purgabat. Habebat
autem idem duos viros principes latronum/
rechab ꝛ banaa fratres:qui tollentes spicas/ꝛ vidẽtes
dormire regem:domum eius latenter intrauerũt spi
cas tritici assumentes/ꝛ in inguine ꝑcusserunt:ꝛ eum
impie iugulantes/caput eius in hebron ad dauid de
tulerunt: et exinde reportare premium crediderunt.
Uerũtñ dauid iuste ipõꝝ facin9 abhorruit:ꝛ qꝛ innocẽ
tez occiderãt/ipsos statim interfici fecit. ¶Ista expo Tropo
nũt sancti moraliter sic. Dicũt enim ꝙ Isboseth rex logia
Israel significat spm̃ seu animã: qꝛ ꝓ certo ille sempꝛ
habet in custodia sui virũ ꝛ mulierẽ.i.rationẽ feruidã
vel inertem. Ista igitur est veritas/ꝙ q̃ñ Isboseth/.i.
anim9 noster ꝯstituit sibi custodẽ ostioꝝ id est sensuũ:
nõ virũ/sed mulierẽ.i.nõ rõnem virilẽ ꝛ discretã/sz ma
gis tepidã atq3 mollẽ. Reuera sepe fit/q̃ duz ista ancil
la ostiaria,i,tepida ratio:triticuz debet purgare/id est
virtutes

ꝟtutes a vitijs separare: ipsa in delectationibꝰ dormit:
⁊ curā sollicitudis ⁊ vigilātie ꝑ negligētiā derelinqͭ:
⁊ statī venīūt latrones.i.demones vel tētationes que
spicas/id est virtutes depredanꝫ: ⁊ domum mentis id
est ianuas sensuum ingrediuntur: ⁊ regem istum scilꝫ
animam lapsam/dormiētē ⁊ remollitā/ꝑ calorē meri-
dianum ⁊ ꝑ cōcupiscentie feruorē inuenientes/statim
cōtra eum debacchantur. Et qꝛ homo citiꝰ inclinaꝫ ad
luxuriā q̄ ad alia vitia: ideo ipsuꝫ dicuntur primo in
A inguine/id est in carne per luxuriā ꝑcutere: ⁊ sic ꝑ con
sensum caput.i.mentem solent sibi subtrahere: ⁊ ꝑ di-
uersa vitia ipsum capere ⁊ grauare. Et sic isboseth qui
interpretaꝫ vir confusionis/custode femina moriꝫ: qm̄
animus qui ad sui custodiā non virū/sed feminam.i.
non virtutē/sed mollitiē posuerat: a spitualibus ho-
stibus iugulatur. Fortis enim ⁊ vigil sensus vigilās/
nō dormiens: nec negligens seu muliebris apponi de-
bet/vt fores cordis custodiat: quem scꝫ nec negligen-
tie somnus opprimat nec ignorantie error fallat ſm
mar.13. Gregoriū. Vn̄ ianitori p̄cipit vt vigilet. ¶ Vel dic ꝙ
rex est p̄latus malus/vir ꝯfusionis ⁊ vanus: q̄ scꝫ in do
Tropo- mo sua ⁊ in statu suo dormiens: ⁊ in honore suscepto
logia. plus debito se delectans: in portis domus sue.i.in cu-
ris ⁊ negocijs hospitij sui/necnon in beneficijs eccle-
sie vel in iudicijs que antiquitus fiebāt in portis: q̄nq̄
ponit ⁊ assignat mulieres/⁊ nō viros: ꝑsonas molles:
⁊ nō homines virtuosos: qui etiā in delitijs dormiūt/
nec ad opera sibi iniuncta inuigilāt per diligētiā aut
attendunt: Sic ergo fit qd̄ latrones ⁊ tyrāni/⁊ eorum
officiales ⁊ balliui: istorū domos.i.ecclesiarū posses-
siones intrant: ⁊ spicas.i.diuitias eorū rapiūt et deua
stāt: caputq̄.i.capitale istiꝰ regis auferūt ⁊ detractāt
Et quia sic dormiētes ⁊ negligētes eos inuenūt: ideo
bona ipsorū tam prelatorū q̄ subditorū rapiunt ⁊ de-
uastant. Non debet ergo superior negligēter dormire
nec in ecclisiarū ianuis/officijs ⁊ bn̄ficijs muliebres ⁊
somnolentos et desides instituere ⁊ etiam locare: sed
B potius viros.i.virtuosos et vigiles ibi ordinare. Be
Lu.2.b ne ergo diciꝫ Luc. ꝙ pastores erant in regione eadem
vigilātes: ⁊ custodientes vigilias noctis suꝑ gregem
Aliter. suū. ¶ Vel dic ad litterā/ꝙ multi sunt hodie ecclesia-
stici vel prelati: qui ad custodiā camerarū suaruꝫ non
habent viros/sed mulieres quapropter latrones.i.vi
tia istos opprimunt: ⁊ etiam latrones mundi.i.secu-
Aliter. lares principes eos per rapinas cōfundūt. ¶ Vel dic
cōtra proditores: quos scꝫ dauid.i.bonus p̄latus nō
debet diligere: imo dato etiā ꝙ in fauorem eiꝰ ꝓditio-
nem faciant: debet tamē eorū facinꝰ abhorrere/et eos
seueriter castigare: exemplo alexādri magni: qui duos
principes darij/qui ip̄m fugientem occiderant: ⁊ inde
gloriam ab alexandro sperabant: super sepulchrū ip-
sius darij fecit suspendi: sicut scribitur in libro philo-
Aliter sophorum moralium ca. de alexandro. ¶ Vel si vis al-
lega contra eos qui tenent secum malos homines/ho
micidas ⁊ latrones: qꝛ isti quandoq̄ in suū ꝓpriū ma
gistrum insurgunt: ⁊ eum depredanꝫ/vel perimunt et
occidunt. Exemplū de antheo/quē canes sui comede-
runt. Exemplū etiaꝫ istis nostris temporibus de duce
athenarū: quē sui ꝓprij stipēdiarij ꝓditionaliꝫ occide-
Ec.9.d. rūt. Iste enī nisi secū latrōes tenuisset: nūq̄ ꝑ eos occi-
sus fuisset. Bn̄ ḡ doceꝫ Ecc̄i iusti viri sint tibi cōuiue.

C ¶ Capitulum quintuz Textus: Et venerūt vniuerse tribus israel ad dauid Moralitatū Capitulum. IIII.

Dauid cum iret debellare populum hiebuzeū
qui habitabat in hierusalem/dictum est sibi Histo-
sic: Non ingredieris huc: nisi abstuleris ce- ria.
cos ⁊ claudos. Promisit ergo dauid ducatū
seu principatum illi qui prius hiebuseum ꝑcuteret: et
qui fistulas domatuꝫ tangeret: ⁊ qui cecos ⁊ claudos
qui odiebant animam dauid abstulisset. Que omnia
ioab fecisse legiꝫ: ⁊ ideo extunc exercitus princeps fa-
ctus fuit: sicut hic et alibi reperitur. Cepit igiꝫ dauid 1.Para.
arcem sion: ⁊ eam edificauit/⁊ in ea habitauit. ¶ Dic 11.b.
si vis mystice: ꝙ dauid est prelatus superior: cuius scꝫ Mora-
cura debet esse hierusalem.i.ecclesiam vendicare: ⁊ eā litas
de manu hiebuseorum ⁊ tyrannorū vel vitiosorum pe-
nitus liberare: ⁊ exinde claudos.i.vacillantes in fide
⁊ moribus/⁊ cecos ⁊ ignorantes ⁊ obstinatos penitꝰ
abdicare. et ab ecclesie ꝓmotionibus effugare. Unde
hic dicitur: Cecus ⁊ claudus non ingredientur in tem 2.re.5.b.
plum dn̄i. Quid ergo debet facere iste dauid/scꝫ prela
tus superior? Pro certo ipse debet edictum ꝓponere:
ꝙ ille subditorū suorum in exercitu ecclesie erit dux et
prelatus ⁊ beneficiatꝰ ⁊ premiatus: qui ad huiusmodi
opera erit primꝰ: ipsumq̄ debet ducē.i.prelatū/officia
lem vel beneficiatum in ecclesia facere: qui hiebuseos
i.tyrannos ⁊ peccatores sciuerit per predicationem ꝑ-
cutere: fistulas ⁊ aqueductus malarum scientiarū re-
prehendere ⁊ tangere: cecos ⁊ claudos.i.malas perso-
nas obstinatas ⁊ maliciosas: que scꝫ animam dauid.
i.bonum prelatum vt communiter odiunt: eradicare
penitus ⁊ auferre: ⁊ sic iste talis poterit Joab/qui in- D
terpretaꝫ pater/cōparari: quia scꝫ pater ⁊ superior me-
rebitur ab alijs appellari: ⁊ tanq̄ pastor ⁊ pater maior
p̄ alijs ordinari. Esa. Pater futuri seculi/princeps pa- Esa.9.b
cis. Patrem vocabis me: ⁊ post me ingredi non cessa- Hie.3.f.
bis. ¶ Si vis dic moraliter: ꝙ dauid est deus qui hie- Tropo-
rusalem.i.animam a hiebuzeis.i.a malis cogitationi logia.
bus mundat: et fistulis male doctrine eam euacuat:
claudos.i.claudicationeꝫ malicie vel inconstantie: ce-
cos.i.cecitatem ignorantie inde fugat: ⁊ ipsam virtu-
tibus edificat: ⁊ in arce sion.i.in spelunca mentis spi-
ritualiter habitat: et ibi per gratiā perseuerat. Psal. ps̄.124.
Non cōmouebitur in eternum/qui habitat in hieru- a.
salē. ¶ Vel dic de christo: qui vt habitaret in arce sion Aliter.
i.in vtero virginis gloriose: voluit inde hiebuzeum et
cecos ⁊ claudos auferre ⁊c. vt supra. ¶ Vel dic allego- Allego-
rice: ꝙ hierusalem est ecclesia: a qua christus hiebuze- ria.
um.i.gentilitatem percussit ⁊ destruxit: cecos ⁊ clau-
dos.i.phariseos ⁊ scribas abstulit fistulas omnis fal-
se scientie ⁊ male doctrine fregit: ⁊ eaꝫ virtutibus ⁊ bo
nis personis edificauit: ⁊ ibi per fidem ⁊ gratiam ha-
bitauit: ⁊ ioab.i.patres spirituales/prelatos ⁊ predica
tores esse maiores in ecclesie exercitu ordinauit. Unde
in Apoca. Ecce tabernaculum dei cum hominibus: et apoca.2
habitabit cum illis: ⁊ ipsi populus eius erunt. ¶ Vel a.
arx sion est religio: q̄ magis est alta ⁊ speculatrix eter- Aliter.
norum: que interpretatur specula. Istam igitur chri-
stus in hierusalem.i.in ecclesiam edificauit: ⁊ eam ha- E
bitationi proprie deputauit. Dicens illud psal. Hec re ps̄.131.c
quies mea in seculum seculi: hic habitabo qm̄ elegi Eo.ca.a
eam. ¶ Hic habes quomodo dauid fuit inunctꝰ su-
per totum israel: ⁊ dico ꝙ legitur dauid ter inunctus
fuisse: Primo in bethleem/in signum regis futuri: si- 1.re.16.c
cut hic patet. Secundo in hebron supra iudam. Ter- 2.re.2.a.
tio super totum israel etiaꝫ in hebron: sicut hic patet 2.re.5.a.
¶ Sic dico vere/ꝙ electi tripliciter a deo oleo consola Mora-
tionis vnguntur. Primo per gratiā: secundo ꝑ anime litas.

gloriam: tertio in resurrectione per corporis stolam:
ps.44. Psalmista Unxit te deus deus tuus oleo leticie pre con
d. sortibus tuis.

¶ Capitulum sextum Textus: Congregauit aũt rursuz dauid omnes electos ex israel Moralitatum Capitulum V

Histo- Dauid ducente arcam domini in hierusalẽ: et
ria. eam cum vniuerso populo et instrumentis
musicis inducente: contigit ꝙ boues calci-
trarent/ ⁊ arcam plus debito declinarẽt. Mõ
videns oza sacerdos/ manũ ad tenendum apposuit: ⁊
statim indignatꝰ dñs ipsum in temeritate sua percus
sit: qui cõtinuo mortuus periit et defecit. Causas autẽ
istius percussionis assignat scolastica historia/ dicẽs
ꝙ aliq̃ dicunt ꝙ illud accidit sibi: quia tetigerat arcã
cum non esset sacerdos. Alii dicunt quia posuerat ar
cam super plaustrum: cum ipsam humeris portare de
f beret. Alii dicnut ꝙ nocte illa dormierat cũ vxore sua:
⁊ ideo a tactu arce debuerat abstinere. Uidens igit̃ da
uid ozam percussum/ introducere arcam in domũ su-
am timuit: quapropter ipsaz in domũ obededom de-
clinauit: quapropter q̃ illi dñs benedixit: ipsã postea
Allego- dauid in ꝓpriam domũ introduxit. ¶ Allegorice ar-
ria ca ista christuz ⁊ eius fidem significat. Dauid ṽo po-
pulum iudaicũ designat: quia vero dato ꝙ dauid .i.
populus iudaicꝰ arcam istaz .i. dei filiuz in principio
deduceret: ⁊ cum iubilis ⁊ canticis in ipso crederet et
speraret: ⁊ de aduẽtu ipsius congauderet. Uerũtamen
sic factũ est ꝙ dauid .i. populus iudaicus/ quãdo istã
arcam .i. dei filiuz super plaustrũ nouũ .i. in pura hu-
manitate portatuz vidit positum: ⁊ deũ factuz homi-
nem predicari audiuit: statim huiusmodi arcã .i. chri
sti incarnati fidem recipere formidauit: quapropter
ad alienam domũ .i. ad gentilem populum ista arca/
scz christus cuz fide sua transiit: propter qđ ipse dñs
continue benedicit ipsum. Finaliter tamẽ dauid .i. iu-
daicꝰ populus/ istam arcã .i. christum ⁊ eius fidẽ reci-
piet: et eũ in domũ suam introducet: cum scz iuxta ver
Ro.11.d bum apostoli/ intrauerit plenitudo gentiũ: tunc om-
Tropo- nis israel saluus erit. ¶ Uel si vis allega hic cõtra mũ
logia. danos amicos: qui scz amici sunt q̃diu vident ꝓspe-
ra: dimittunt vero hominem quãdo instant pericula
⁊ aduersa. Istud potissime est ꝯtra ecclesiasticos: q̃ scz
more dauid videntes ꝙ arca in ecclesia homines occi
debat scz in principio quãdo scilicet quasi omnes epi
scopi ⁊ clerici martyrizabãtur: ipam dimittebãt/ ⁊ de
G eius statu et beneficio nõ curabant: ⁊ eam obededõ/
id est viris martyribus relinquebant. Nunc autem q̃
vident ꝙ ista arca scz ecclesia: non occidit homines/
sed potius eos in temporalibns benedicit. Ideo qui-
libet eam exemplo dauid habere cõtendit: ipsamq; et
eius dignitates iocunde recipit et admittit. Bre-
uiter ergo: multi sunt qui onera ⁊ pericula solent aliis
dimittere: lucra vero ⁊ commoda quando accidunt/
Aliter solent pro viribus vendicare. ¶ Uel ista allegantur de
corpore christi quod significatur in arca: quia scz quã-
do ab indignis recipitur/ sepe fit ꝙ mortem anime et
1.co.11.f corporis sortiuntur. Unde apl's: Qui manducat et bi-
bit corpus ⁊ sanguinem domini indigne: iudiciũ sibi
manducat ⁊ bibit. Indignus autem reputatur ille/ q̃
per carnis delectationẽ se maculat: ⁊ ille qui sacerdo-
tis .i. sacri ducis mores et sanctitatem repudiat: ⁊ ille
qui onus penitentie impositum quod portare debue
rat: non per se/ sed per alium circumportat: qui scilicet
aliis penitentite onus imponit: ⁊ illud mouere cuz di-
gito nunq̃ curat. Tales igitur super temeritate ⁊ indi-
gnitate sua a deo percutiunt̃: ⁊ a tactu sacramenti cor-
poris domini indigni reputantur: et quandoq; mira-
culose occiduntur. Quod consyderãs dauid .i. iustus:
debet timere: ⁊ quandoq; ex reuerentia a receptione ar
ce .i. a perceptione sacramenti cessare: ⁊ penas indigne
recipientium vltra formidare. Celebrare enim quoti-
die nec laudo nec vitupero/ dicit Augustinus. Unde
de tali timore potest dici illud Psal. iustus cum vide-
rit vindictam/ manus suas lauabit in sanguine pecca ps.57.b.
toris. ¶ Uel dic ꝙ arca significat prelatum: vt visum h
est Exo. xxv. Boues qui trahunt arcam/ carnales pa- Aliter.
rentes significant/ seu quemcunq; carnalem affectum.
Plaustrum vero nouũ designat ipsius prelati digni-
tatem ⁊ statum/ ⁊ maxime nouiter sibi datum: Oza q̃
sacerdos nõ erat/ ⁊ cum vxore dormierat: significat car
nalem subditum ⁊ insufficientem ⁊ imperfectum: a sa-
cerdotio .i. a sacerdotum moribus alienum ⁊ a sacer-
dotali dignitate semotum. Si igitur contingat arcaz
super plaustrum nouũ positam .i. prelatum super no-
uam dignitatem ꝯstitutũ in moribus vacillare/ per re
calcitrationem boum interiorum .i. motuum carna-
lium: ⁊ boum exteriorũ .i. amicorũ carnalium ⁊ secula-
riũ a rectitudine iustitie declinare: non interest oze pri-
mo .i. cuilibet subdito: ⁊ maxime qui nõ est sacerdos .i.
homo scientificus vel perfectus: sed potius qui cum
vxore iacuit .i. quando est carnalis/ luxuriosus vel in-
fectus: in istam arcã .i. in prelatum manum mittere .i.
ipsum corrigere vel arguere/ vel obloquendo de eius
vacillatiõe se intromittere: quinimo magis debet sub
dissimulationis diuerticulo pertransire. Al's si irreue
renter illam arcam tangeret: mortem eternã pro teme-
ritate presumptiouis sue facile poterit reportare: Ad
quod facit illud de historia tripertita: quod scilicet cõ
stantinus imperator de criminibus episcoporuz no-
luit iudicare: sed potius libellos contra eos oblatos
voluit cõcremare: Cuilibet igitur oblocutori põt dici
illud supra: Quare nõ timuisti manum mittere in chri 2.Re.1.c
stum domini? Sil'r etiam habes supra. Et sicut ibi di- 2.re.26.
citur: ꝙ dauid fecit illum occidi/ q̃ manũ in regẽ saulẽ b.
iactauerat se misisse: ad denotãdũ ꝙ illi subditi digni 2.Re.1.c
sunt pena/ q̃ per rebelliones ⁊ diffamatiões cõtra pre- a
latos proprios mouẽt bella. Ista tamẽ sunt cõtra mul
tos subditos: qui q̃uis sint pessimi/ non cessant tamẽ
prelatos suos tãgere/ ⁊ obloquẽdo seu molestãdo ve-
xare: cum dicat̃ in Exo. Diis non detrahes ⁊ principi exo.28.d
populi tui non maledices.

¶ Ex eodez capitulo sexto c. Textus: Nunciatumq; est regi dauid ꝙ benedixisset dñs obededom. Moralitatum. Cap. VI

Cum dauid duceret arcaz dñi in domũ suam Histo-
mira exultatione gaudebat: ⁊ accinctꝰ ephot ria
lineo/ organa manu tangebat: et cum cho-
ris ⁊ buccinis coraz dño saltabat: ⁊ ad quos
libet sex passus bouẽ ⁊ ouẽ deo immolabat: ⁊ sic hono
rem regium humilitate preuia in laudez dñi captiua-
bat. Quem vxor sua Michol filia regis Saul vilipen
dens/ cepit redarguere: ⁊ istis ṽbis leticiaz eius incre
pare. Quaz (inq̃t) gloriosꝰ fuit rex israel discooperiẽs
se ante ancillas seruorũ suorũ: ⁊ nudatus est quasi nu-
detur vnus de scurris. Cui Dauid legitur respõdisse Tropo-
dicens: Ludam ⁊ vilior fiam: ⁊ humilis ero in ocu- logia.
lis meis ⁊ in conspectu domini qui elegit me. ¶ Ista
possunt al-

possunt allegari exemplariter/quomodo nulla potest esse tanta potētia/tanta/maiestas/tanta/sublimitas/tantaq felicitas vel pſperitas: quin quando de reb9 diuinis agitur/ꝛ quādo ad cultū dei ꝛ eius honorē ve nitur:statum debet humiliari/vestib9 pſperitatis mū
B dialis exui/ꝛ per cōpassiones ꝛ contritionem mūdari: ephot lineo.i.mūdicia cordis indui/ꝛ leticia mentis repleri: saltus bonorū affectuuz facere/ꝛ sacrificia bo norū operum adimplere: ouemq innocētie/ꝛ bouem fortitudinis ꝛ constantie p singulos sex passus .i.pso nalium operuz misericordie dn̄o offerre ꝛ immolare. Et dato ꝙ Michol filia regis.i.quecūq nobiles per sone/actus ꝛ humilitatez ipsius reprehendant: non de bet tn̄ ꝑpter hoc cessare:sed gloriaz sibi datā deo attri buēs:debet deuotionē ꝛ humilitatez mundi.s. festiui
Eccli.3.c tatibus anteferre: ꝛ sic in eo verificabit illud Ecclesiast. Quanto maior es/humilia te in omnib9. Constat eñ ꝙ superbi humiles vilipēdunt. Michol dauid in cor
Job.12.a de suo despicit:qn̄ fastum superbie ꝑmittit. Job: De
Aliter ridetur iusti simplicitas. ¶ Uel dic ꝙ mulieres quan doq viros suos qui sunt deuoti ꝛ humiles/despiciūt: ꝛ eos qn̄ sunt superbi ꝛ fastidiosi/amplius diligunt. Uide hic si vis pulchraz glossam Gregorij de humi litate dauid.

¶ Capitulum decimum Textus: Factum est autem post hec vt moreretur rex filiorum amon. Moralitatū. Capitulum. VII

Historia. David cum misisset seruos suos ad ꝯsolādūz amon regem super mortē patris sui q̄ de no uo decesserat: Ille credēs ꝙ ad explorādum venisset: nuncios illos valde vituperauit. Barbas enim medias rasit: et vestes medias vsq ad nates presc idit: ꝛ sic eos ad Dauid dn̄m eorū remisit. Quod dauid cognoscens/misit eis obuiaz: ꝛ quousq
C barbe eorꝝ recreuissent manerent in hierico ipsis mā dauit: quos tn̄ seueriter postea vindicauit: qꝛ scꝫ amō regeꝫ occidit: ciuitatē eius rabath destruxit: ꝛ sibi suū
Moralitas. ppl̄m subiugauit. ¶ Illud potest allegari exemplari ter/ꝙ vitiuꝫ ingratitudinis durissime vindicatur. Iste eñ cōsolatorē derisit/ꝛ seruos ipsius cōfudit: quapro
Aliter pter ipse ꝛ ppl̄s suus finaliter ꝑijt. ¶ Uel dic qm̄o ma la suspitio multotiēs est causa multorū malorum: qꝛ scilicet iste ꝑpter malā suspitionē/exploratores istos seruos dauid legitur dehonorasse: ꝛ ex hoc dānum/non
Aliter ꝑmiū reportasse. ¶ Uel dic ꝙ mali ꝯsiliarij sunt quāq causa multorū malorū: principes enim istius leguntur sibi consilium illud dedisse: ꝑpter quod ipse ꝛ princi
Tropologia pes sui leguntur penas lugubres ꝑsoluisse. ¶ Uel dic moraliter ꝙ dauid est christus serui sui sunt ecclesiasti ci/vel etiam quilibet christiani: amon autē qui inter pretatur dolor/diabolū significat: ꝛ ppl̄s amonitarū qui interpretatur ppl̄s meroris ꝛ malorū spirituum/ pctōres significat. Ista igitur est veritas/ꝙ amon rex filiorū amon.i.diabolus rex omniū malignorꝫ/ mero ris eterne tristicie dānatorū spirituū: seruos dauid/id est ecclesiasticos vel fideles summe nititur spūaliter de turpare: ꝛ in ꝑsona eorū ip̄m dauid.i. christū offende re ꝛ grauare. Cum eñ seruorū christi formositas i duo bus cōsistat: scꝫ in barba prudentie ꝛ virilitatis/et i ve stibus honeste apparētie ꝛ honestatis: diabol9 i istis
D duobus ipsos detruncare satagit/ꝛ eos ꝑ tentatiōes ꝛ delectationes in virilitate ꝛ honestate dimittit. Sic eñ fit ꝙ istos a virilitate effeminat/ꝛ a sapiētia hebe tat ꝛ sic barbam dimidiā eis trūcat. Quod potissime

fit/qn̄ discretionē q̄ per barbaꝫ intelligitur/eis dimi diat: vt pote qꝛ discretionē temporalez eis dimittit: ꝛ spiritualē eis penitus secat. Esa. Omnis barba radetur Esa.15.a
in triuijs. Ultra hoc etiā vestes honestatis mltis pre scindit: ꝛ eos per luxuriā inficiēs/nates eorū/id est ip sas partes verecundas: hoc est dictu ꝙ ipsa opa sue luxurie denudat omnibus et ostendit: ꝛ sic hodie dia bolus seruos dauid.i.multos viros ecclesiasticos vitu perat et ꝯfundit/et vituperabiles eos reddit/inq̄tum barbam prudentie/ꝛ vestes decētie eis tollit. Un̄ Esa. Esa.2.a
Ambulauit seruus me9 Esaias nudus ꝛ discalciatus. Ibid.b
Et ibidem: ꝛ discooꝑtis natibus. Ista potissime dici pn̄t de hypocritis: qui scꝫ barbas et vestes medias per diderunt/inq̄tum virilitatē ꝛ honestatē exterius reti nent: illam vo q̄ intus in cōsciētia debet esse/ penitus amiserunt: ita ꝙ isti sic dimidiati possunt dicere illud Esa. Ego dixi in dimidio dierū meorū ꝛc. Quia igit ꝑ Esa.38.b.
certo tales sic denudati/non sunt digni coram Dauid id est coram christo: nec in ecclesia militante nec triū phāte apparere: ideo in hierico que interpretatur odor eius/id est in penitentia (q̄ nihil suaui9 redolet deo) debent manere: vt sic barbam amissam/id est virilita tem ꝛ virtutem possint aquirere: ꝛ sic se digne deo pre sentare: ꝛ coram deo in paradiso/vel etiam in benefi cijs ecclesiasticis ministrare. Unde Exo. Nō appare Exo.23.b
bis in conspectu meo vacuus. Iste autē dauid/id est christus finaliter contra istum regem amon.i.diabo lum in iudicio dimicabit: ꝛ ciuitatem.i.reproborū cō E
geriem igne perpetuo cōcremabit: ꝛ eum interficiet ꝛ damnabit: et sic electorum suorum casus ꝛ iniurias quas diabolus nunc attente ꝑsequitur/ vindicabit:
¶ Uel dic ꝙ isti semiberbes significant proditores et Aliter
fallaces: qui scꝫ mediam barbam non habent/inquā tum bona intentione carent. ¶ Uel dic contra incon Aliter
stantes qui scilicet pro media parte sunt feminei ꝛ im becilles: inquantum sunt nunc desides/nunc viriles. Istam figuram credo me exposuisse in sermone: Le tare hierusalem. ¶ Uel dic ꝙ barba.i.virilitas seruo Aliter
rum dauid.i.virorum ecclesiasticorū duas partes de bet habere: scꝫ sanctā vitā/ꝛ bonā doctrinā. Sed ꝑ cer to diabolus vnā istarꝫ partiū multis solet auferre: in quantuꝫ scꝫ bonam vitam solet ab eis tollere: sanam vo doctrinā solet eis dimittere: ꝛ sic isti valde a dia bolo deturpati dicuntur: qꝛ pro certo nihil ecclesiasti co turpius q̄ ꝙ male viuat/ꝛ prudenter ꝛ scientifice predicet ꝛ loquatur. Nō est enim ita turpe nihil scire ꝛ male viuere/sicut male viuere ꝛ multa scire. Ideo di citur Iaco. ꝙ scienti bonum facere ꝛ nō facienti/pec iac.4.d
catum est illi. ¶ In isto capitulo habes ꝙ multe na Eod.c.d
tiones quibus filij israel aliquando seruierant/id est philistini/edom ꝛ amon ipsis subiecte facte fuerunt: ꝛ eis versa vice seruierunt. ¶ Hoc ad formā rerū pōt Moralitas
applicari: que scꝫ ita voluitur/ꝙ illi qui aliquādo do minati fuerant subiugantur: ꝛ qui seruierāt dominantur: f
sicut in mūdi nationib9 plurimis inuenitur. Un̄ Hiere. Hie.49.
Possidebit israel possessores suos. ¶ Uel dic morali a.
ter: ꝙ virtute dauid/id est gratia christi accidit: ꝙ hō Aliter
qui aliqn̄ aliquibus malis nationibus ꝛ varijs pec catis seruierat/ipsis subiectis superior efficitur: ita ꝙ sibi spūaliter famulantur: inquātuꝫ recordatio ipsorꝫ ipsi9 humilitatē ꝑficit: ꝛ sic ad bonū ipsius ordinantur. Esa. Erunt capientes eos qui se ceperant/ꝛ subijcient esa.14.a
exactores suos.

¶ Capitulum vndecimum: Textus: Fa

ctum est autem vertente anno eo tempore quo solent reges ad bella procedere. Moralitatum Capitulum. VIII

Historia Hic habes de peccatorum dauid gradibus. Deambulabat enim in solario domꝰ. Ecce ociositas. Uidit balneantẽ se bersabee. Ecce curiositas. Cupiuit. Ecce male consentiens voluntas. Impregnauit. Ecce luxurie voluptas. Uirum eius reuocans/ipsum ad dormiendũ cum ea inducit. Ecce excusationis fallacitas. Tandem ipsum proprias literas meroris sui deferentez interfici iussit. Ecce proditionis ⁊ homicidij temeritas. Sic igitur patet/quõ vnum peccatum ad aliud trahit: ⁊ quõ de
hic. 9. a. modico ad maius pertransit. Hiere. De malo ad malũ egressi sunt. Urias occisus est propter literas quas portauit: sic christꝰ ⁊ sancti ꝓpter doctrinã euangelicã
Aliter quam docebant. ¶ Uel dic ꝙ diabolus illum per tentationes libenter occidit: quem cum literis vel scientijs esse cognoscit. ¶ Uel dic ꝙ urias significat iude-
Aliter. G os/vel etiam malos scientificos: qui scȝ portant literas mortis sue, inquantũ scilicet ex literis quas nouerũt/mors illis sempiterna ducat. Sicut patet in malis prelatis vel predicatoribus/qui semper solent cõtra se predicare. Uel etiam de iudeis qui nolunt credere quod scriptura sua docet. Et sic mortem eternam
2. co. 3. b merebunt ex suis literis reportare. Apłus: Litera occidit: Uide supra libro. vij. de columba.

¶ Capitulum duodecimum Textus: Misit ergo dominus nathan ad dauid. Qui cũ venisset ad eũ. Morali. Capitu. IX

Historia Hic habes quõ dauid fuit a nathan reprehẽsus sub figura ouis subrepte. Peccatũ suuȝ humiliter recognouit: ⁊ propriaꝝ suaꝝ vxorum sibi futura adulteria indicauit/dicens Uxores tuas in oculis tuis dabo proximo tuo: ⁊ dor-
Moralitas. miet cũ eis in cõspectu solis huiꝰ. ¶ Illud allega exẽplariter/ꝙ nullus quãtũcumque sit rex vel magnus/debet esse ita ꝓteruus: quin quãdo peccasse se cognoscit: ⁊ sup hoc a nathan ꝓpheta. i. ab aliquo ꝑdicatore vel ꝑlato/vel alio bono viro redarguitur/debeat se humiliter habere: ⁊ peccatũ suum recognoscere/⁊ emendationẽ
ecci. 3. c. ꝓmittens veniã postulare. Unde dicitur: Quanto maior
Aliter es/humilia te in omnibꝰ. ¶ Uel dic ꝯtra adulteros: quibus iusto dei iudicio sepe cõtingit: ꝙ sicut alioꝝ vxores maculant/sic ⁊ alij vxores eorum fedãt: iuxta illud
Sap. 11. c. Sap. In quo peccat quis/in hoc punietur. Illud quod ponitur hic: scȝ ꝙ ioab videns ꝙ capienda erat vrbs
Eodem ca. g. aquarum/scȝ rabath: mandauit dauid ꝙ veniret: ⁊ ne sibi victoria ascriberetur/ciuitatem caperet ⁊ deleret.
H ¶ Ad hoc potest allegari ꝙ ioab miles. i. quicũque iu-
Moralitas. stus/nunquam debet sibi victoriã ꝯtra diabolũ ascribere: sed totũ dauid. i. deo attribuere: ⁊ dato ꝙ per se possit tentationẽ vincere: debet tñ dauid. i. christi auxiliũ implorare: ⁊ ei/nõ sibi victorie laudẽ dare. Ad quod etiã
apoc. 4. b. applicant aliqui illud Apoc. Uigintiquatuor seniores coronas suas accipiebãt: ⁊ in ꝯspectu throni ponebãt: ad denotandũ ꝙ corona nr̃a. i. gł'ia victorie nr̃e si quã habemꝰ/deo est attribuẽda: ⁊ in ꝯspectu throni maiestatis sue ꝑ humilitatẽ ꝓprio capiti tanquam nõ habita ex ꝓprio capite deponẽda: ⁊ ei qui eam dedit reddenda/⁊ ꝑ gratiarum actionẽ ascribenda: quia scȝ ip-
ps. 20. a. se est qui dat coronam glorie triũphãti. Psal. Posuisti in capite eius coronam de lapide precioso.

¶ Capitulum decimumtertiũ Textus: Factum est autẽ post hec vt absalon filij dauid sororem. Moralitatum Capitu. X

Amõ primogenitꝰ dauid thamar sororẽ suã fingẽs se infirmũ: ꝓ faciẽdis sibi sorbitiun- Historia
culis a patre petijt. Quã repertã de ꝯcubitu requisiuit/⁊ renuẽtẽ oppressit. Qui tãdeȝ post ꝯcubitũ/ipãȝ mirabiliter odiuit: ⁊ a se corruptã ⁊ violatã eiecit. ¶ Talis amor q̃ ex corruptiõe nascitur faciliter in Moralitas
odiũ vertitur: ⁊ nunquam ꝑseuerare ꝓbatur: vt sepe videmꝰ/ꝙ mr̃imonia q̃ ex tali amore ꝓueniunt/malo fine multotiẽs terminantur: vñ dicitur: Dis plãtatio quã nõ planta- mat. 15. b.
uit pater meꝰ celestis/eradicabitur. ¶ Uel dic ꝙ iste primogenitꝰ dauid est lucifer/q̃ fuit principiũ viarũ dei. A
Quia pro certo sororem suã. i. aĩam rõnalem libenter Aliter.
ꝑ pctm̃ mortale corrũpit: et cõcubitum maledictiõis ⁊ iob. 40. c.
ꝯsensus ab ea petit: ⁊ sub specie fraternitatis. i. sub colore boni ipsam opprimit et cõfundit. Qua cum vsus ad diuersa vitia ꝓ libito fuerit/ipãȝ de domo sua. i. de mũdo per mortem eijcit et excludit: ⁊ ita falso amore quẽ ꝑtendit/in perpetuũ odiũ cõmutato/ipsam vileȝ in infernum expellit. Ideo bene dicitur ꝙ maiꝰ fuit odium quo oderat eã amore quo ante diligebat. ¶ Ista Eo. ca. d
igitur per ianitorẽ expulsa/talarem tunicã q̃ erat vestis Historia.
filiarũ regis/legitur concidisse: et positis manibꝰ super caput cinere ꝯspersum/clamans et eiulans recessisse. Moralitas.
Sic misera aĩa peccatrix ⁊ corrupta/nunquam de cetero digna dici regis christi filia virgo: talarẽ tunicã. i. gratiam et charitatem scindit: clamans ⁊ eiulãs. i. dolẽs et desperans de hoc mũdo recedit. Esa. Descẽde/sede Esa. 47.
in puluere virgo filia babylonis: nõ est soliũ filie chaldeorum. ¶ Uel dic ꝙ thamar id est anima peccatrix Aliter.
a diabolo corrupta: quando ad domũ absalon/id est ad christi gratiam per penitentiam reuertitur: tunicam talarem. i. malam perseuerantiã: q̃ talum. i. finem attingit/debet ꝑ cõtritionẽ rumpere: cinerẽ. i. mortis memoriã capiti mẽtis imponere: et ꝑ cõfessionẽ clamare ⁊ rugire. Uel vide istã figurã ꝯtra ãbitiosos aliter expositam in repertorio morali/titulo de accumbere/in B
littera. f. ¶ Dauid audito facinore filij sui amon sup Eo. ca. d
violatione sororis/non corripuit eum: super hoc nolens eum ꝯtristare: cum supra modum eum diligeret: eo q2 primogenitus suus erat. Quod quia punire noluit/ipsuȝ amõ absalon frater thamar satis cito post interfecit. ¶ Sic vero sepe fit/ꝙ dum parentes seu pre- Moralitas
lati subditorũ/nepotuloꝝ et filiorum scelera nõ corrigunt: perditiõis ipoꝝ causa sunt: q2 deo ordinãte quibꝰ impie ꝑcitur/in aliquod magnũ infortuniũ cadũt: ⁊ sic taȝ ipsi quam parẽtes tristiciã maiorẽ incurrũt. Ideo bene di- pro. 13. d
citur: Qui parcit virge/odit filium.

¶ Capitulũ decimũquartũ Textus: Intelligens autem Joab filiꝰ saruie ꝙ cor regis versum esset. Moralit. Capl. XI

Absalon q̃ ꝓpter mortẽ fr̃is ad terrã alienigenaꝝ fugerat: ꝑ solertiã ioab ⁊ mulieris the- Historia.
cue reuocatꝰ a pr̃e dauid/mãsit in hierlm: faciem tñ pr̃is vsque ad duos ãnos nõ vidit. Ait aũt hic scriptura de eiꝰ pulchritudine: scȝ ꝙ a plãta pedis vsque ad verticẽ nõ erat in eo aliq̃ macula: ⁊ quia grauabat eũ cesaries: singłis ãnis capillos tõdebat: ⁊ eos ducẽtis siclis põderis publice põderabat. Post Tropologia
hoc aũt fuit absalõ ad pr̃eȝ itroductꝰ: ⁊ dato sibi osculo: ad gradũ pristinũ restitutꝰ. ¶ Sic ergo dico: quando peccator de

cator de terra longinqua id est de statu peccati: ioab
id est predicatore vel prelato procurante: et muliere
thecuite.i.beata virgine vel diuina gratia suffragan=
C te/per pniam redit ad patrem: nō tñ ꝓpter hoc statim
faciē pris videt: nec statim deus arridet: sed adhuc cō
tēplatiōi ⁊ spūali pregustatiōi dissuetus/a deo aliqua
liter longe manet: Post hoc tñ lapsu tpis/sua hebetu
do acuit: ⁊ ad spūalia paulatim assuescēs/ad osculuꝫ
ecc.10.b charitatis admittit/⁊ ad speculationē ⁊ visionē pater
ne glorie subleuat: ⁊ sic verificat illud Ecc̄s. Si hebe=
mar.8.c tatū fuerit ferrū. Et hoc nō vt priꝰ multo labore acuet.
Sicut etiā de illo ceco dicit: ꝙ statim clare nō vidit: i=
mo ipē dicebat. Uideo homines sicut arbores: ſꝫ tan=
dē restitutus est: ita vt videret clare oīa: qꝛ ꝑ certo visꝰ
mētis nō statim ex toto illuminat: immo per gradus
⁊ paulatim ad perfectionē istā ꝑuenit: ⁊ sic post lapsū
⁊ reditū absalonis.i.post pniam peccatoꝝ eiꝰ pulchri=
tudo describit: vt sic hō post peccatum posse fieri for=
mosus ⁊ pulcher diceret in moribus. Dicit igit eē ab=
salon/q̄ interpretat pr̄ pacis.i.peccator deo per baptis
mū ⁊ penitentiā pacificatus habere pulchritudinē vir
tualē: ꝙ a plāta pedis vsq ad verticē capitis.i.ab effe
ctu ad rōnem/vel a principio vsq ad finē: nō debet in
ipō aliq̄ pcti macula reperiri: ⁊ qꝛ cesaries cogitatio=
nū/q̄ scꝫ capiti.i.mēti adheret: ipm qñq posset graua
re: ⁊ in capite mētis calorē cōcupiscētie generare: debꝫ
singulis annis ad minꝰ ipam per ꝯfessionē tondere ⁊
ipos pilos vitioꝝ ⁊ malaꝝ cogitationū per discretio=
D nē mēsurare seu pōderare: ⁊ sic spūalē pulchritudineꝫ
dan.5.g retinere vel ꝯseruare: ⁊ capitis seu mētis mūdiciā ꝓcu
rare. Uñ Dañ. Appēsus es in statera: ⁊ inuentꝰ es mi=
ec.42.b nus habens. Et alibi. Quodcūq dederis.i.q̄cq̄d ꝯfi=
eod.c.d teberis munera appende. ¶ Uolēs absalon vocare ad
Histo= se ioab amicū suū/cū venire recusaret: precepit segetes
ria eius cōburi: quo facto statim ioab ad eū venit: ⁊ qđ
Mora= ꝑcepit absalon adimpleuit. ¶ Absalon q̄ interpretat
litas pater pacis/est deꝰ: q̄ scilicꝫ amicū suū.i.hoiem ad se
melius aduocat ⁊ inuitat quando segetes eius cōcre=
ps.15.b mat.i.qñ tꝑalia sibi subtrahit/⁊ tribulationibꝰ ipsuꝫ
Aliter. grauat. Ps̄. Multiplicate sunt infirmitates eoꝝ: po
stea accelerauerunt. ¶ Uel dic ꝙ absalon vsus est vna
cautela/qua plerūq aliqui vtunt: qꝛ scꝫ quandoq al=
teri ex certo ꝓposito nō malo animo iniuriant: vt sal=
tē sub titulo facte iniurie eius colloquio seu notitia ꝑ
fruerent: sicut Job de seipso ⁊ de deo dicit. Os meum
implebo increpationibus: vt sciā verba que responde
iob.23.a at mihi. Joab vero ad absalon non venisset: nec eius
negocium fecisset/nisi prius ipsum absalon offendis=
Aliter set. ¶ Uel dic quod ioab princeps/id est deus: qñq
ad absalon/id est ad peccatorē postꝙ multū offendit
eum: ⁊ segetem fidelium igne tribulationis afflixit:
vel segetē virtutē in seipso igne concupiscentie cōsum
psit: libentius quandoq venit: ⁊ eum misericorditer
conuertendo negocium salutis ⁊ expeditiōis sue pro=
curat efficacius. Et facit exemplum de paulo ⁊ ma=
Ro.5.d gdalena: Jdeo bene dicitur. Ubi superabundauit de=
lictum/superabundat ⁊ gratia.

E ¶ Caplm̄ decimūquitū Textus. Jgit post
hec fecit sibi absalon currus ⁊ equites. Mo
Histo= ralitatum Capitulum.XII.
ria.

Absalon filius dauid fecit sibi currus ⁊ equi
tes ⁊ quinquaginta viros qui precederent eū
⁊ qꝛ ambiebat ad regnū: iō in porta palatij
stabat: ⁊ cūctis de lōge ad iudicia veniētibꝰ
applaudebat: ⁊ pri suo detrahēs se iuste iudicaturū ia
ctabat: ⁊ extensa manu sua/illos q̄ ipm ad salutandū
venerant/apprehendebat: ⁊ osculū eis dabat/⁊ dice=
bat: Uident sermones tui recti: sed nō est qui te audi=
at ꝯstitutus a rege. Quis me ꝯstituat iudicē super ter
rā/vt recte iudicē. Sic igit ipse absalon cor populi ad
se traxit: ⁊ inuenta oportunitate regnū inuasit: ⁊ ꝓpri
um genitorē a regno depulit: cōcubinas eius fedauit:
⁊ ipsuꝫ occidere attentauit. ¶ Reuera sic faciūt ambi=
tiosi in collegijs ⁊ in claustris. Currus eñ ⁊ equites.i. Mora=
mūdi pompā sibi aggregant: iustos iudices se esse si= litas
mulant: oīm socioꝝ suoꝝ sibi amicitias applaudēdo
⁊ adulando/osculando ⁊ familiaritatē ostendendo ꝓ
curant: ⁊ sic ꝯtra patrē.i.contra prelatū vel superioreꝫ
cōiurationē seu conspirationē facientes/ipsum litibꝰ
⁊ accusationibꝰ impugnāt: ita ꝙ quādoq de ꝓpria se
de ⁊ dignitate ipꝫ eijciunt atq fugant. Cōcubinas eiꝰ
.i.amicos ⁊ familiares eius vituperāt atq grauant: ⁊
quod deterius est/quandoq mortē illius machinant
⁊ tractant: ⁊ sic finaliter loco ipsius imperant atq re=
gnant. Uñ dicit. Jrruēs zambri percussit ⁊ occidit he
la regē israel: ⁊ regnauit pro eo. Jdeo bene dicit. Filiꝰ F
cōtumeliā facit patri. Sequitur. Et inimici hominis 3.re.16 c
domestici eius. mic.7.b

¶ Capl'z decimūsextū Textꝰ. Cūq dauid trā
sisset paululū mētis verticē: apparuit siba.
Moralitatū Caplm̄.XIII.

Hic habes ꝙ siba videns dauid regem fugiti
uū/⁊ in deserto peregrinū: panes/vinū ⁊ alia Histo=
xenccnia attulit: ⁊ miphiboseth magistꝝ suū ria.
accusauit: ⁊ sic rex possessiōes miphiboseth
sibi dedit. Semei aūt de genere saul regi maledicebat
⁊ de crepidine montis lapides in eū iaciebat: ⁊ multꝭ
iniurijs lacessens ipꝫ viꝝ sanguinis appellabat. ¶ Jstō
potest allegari cōtra quosdā adulatores: qui quādo Mora=
vident punctū suū: ⁊ maxime quando vident principē litas
vel prelatū in aliqua necessitate constitutū: solent sibi
adulari/⁊ per se ei munera ꝑsentare ⁊ offerre: ⁊ sic regē
vel superiorē amicū sibi facere ⁊ placare: tādē vero so=
lent detrahendo alios accusare: ⁊ eos deponi ⁊ graua
ri pro viribꝰ ꝓcurare: ⁊ sic hereditatē innocētis.i.bñfi=
ciū vel officiū absentis solent quandoq cū fraudulē=
tia reportare. Uñ in Geñ. Uenit germanꝰ tuꝰ fraudu= ge.27.e.
lenter ⁊ surripuit benedictionē tuā. Malū igit ⁊ peri=
culosum est/ꝙ rex vel supior sit nimis credulus: ⁊ ma
xime nisi pñs sit accusatus: sicut in illa ciuitate antiq̄
antiquitꝰ scribebat/vbi iudicia reddebant. Audi alte= G
ram partem. Si enim Dauid miphiboseth prius au=
diuisset: hereditatem suam sibi non abstulisset: nec Aliter
eius aduersario credidisset. ¶ Aliud de semei potest
allegari ꝯtra maliciosos: q̄ scꝫ odiū/inuidiā ⁊ maliciā
quā habent ꝯtra aliquē ꝙ diu ipm viderint prospera=
ri/dissimulant: quē tandē cū in tribulatione viderint
positum: solent cōtra eū insurgere/⁊ ipm iniurijs ver=
balibus ⁊ realibus impugnare: ⁊ ideo bene dicitur in ecc.12.d
libro Ecclesiasti. Jn oculis suis lachrymabitur inimi
cus: ⁊ si inuenerit tempus/non satiabitur sanguine.
Si incurrerint tibi mala inuenies eum illic priorem. Aliter
¶ Uel si vis/dic illud quod dauid impediuit occidi
semei maledicentem sibi/dicens. Quid si dñs precepit
sibi: vade ⁊ maledic dauid ⁊ cetera potest allegari/ꝙ
vir prudēs qñ infortunijs videt se tribulatū: nō debet

statim ad vindictã ɔtra iniuriãtes prorũpere: sꝫ potiꝰ cõsyderare ꝙ talis tribulatio ex dei ꝓuidẽtia ꝓuenit: ⁊ ꝙ ꝓpter sua demerita a dño hec ꝓcedit. Uñ Amos. Non est malum in ciuitate quod nõ facit dñs. ¶Uel põt ista de semei ⁊ dauid allegorice applicari ad christũ: qui exiens hierusalẽ/⁊ portans crucẽ: cõtumelijs/ iniurijs/opprobrijs/verberibꝰ ⁊c. lacessitus ⁊ satiatus: nudis pedibꝰ ad locũ passiõis ⁊ mortis ꝓpperauit ⁊c.

Am.3.b
Allegoria.

¶Capl'z decimũseptimũ Textꝰ. Dixit ergo achitophel ad Absalon. Eligã mihi duodecim milia viroꝝ. Moralitatũ Cap. XIIII.

Ib
Historia

Achitophel summus consiliariꝰ dauid: cuiꝰ consiliũ in illo tꝑe erat/quasi si qs consuleret dñm: fuit primusqui dñm suũ negauit: ⁊ q̃ absalon adhesit: ⁊ q̃ intrare ad patris concubinas sibi consuluit: et qui dauid occidere voluit ⁊ ꝓmisit. Cuiꝰ ɔsiliũ sup oppressione dauid/chusi arathites impediuit: quare idẽ achitophel dolore ⁊ inuidia stimulatus/abiẽs laqueo se suspendit: vt dicit in ca. sequẽti. ¶Illud põt allegorice dici de iuda: q̃ sc; ꝑ istũ achitophel figurat: q̃ interꝑtat frater meꝰ irruẽs/ frater meus tractãs/frater meꝰ deuorari cogitãs. Ille eñ iudas cũ dauid. i. cũ christo familiarior cõsiliariꝰ fuit seu apls: ⁊ tñ qr mortẽ eiꝰ excogitauit ⁊ tractauit: ⁊ cũ turbis iudeoꝝ sup ipm irruit: ideo a societate ipsius ⁊ a grã ⁊ a gloria cecidit ⁊ recessit. Iste eñ absalõ pessimo dauid filio. i. pplo iudaico noscit adhesisse: ⁊ dauid. i. magistrũ suũ christũ negasse: ⁊ de eo occidendo cõsiliũ ꝓbuisse: ⁊ finaliter ad literã laqueo se suspẽdisse. Unde dicit. Suspensus crepuit medius. ¶Uel ista possunt allegari: qđ illi qui in domo/familiaritate ⁊ consilio alicuius sunt maiores: ⁊ qui sibi videntur propinquiores ⁊ fideliores/fama ⁊ reputatione apud populum potiores: sunt q̃nq; in suo amore inconstantiores: ⁊ si infortunia sibi accidunt ad recedendũ ab eo promptiores: ⁊ ad persecutionem ipsius acriores fiunt. Psal. Qui edebat panes meos/magnificauit super me supplantationem. ¶Uel istud dic contra superbiam vel inuidiam: que scilicet istum tanto dolore affecerunt: qđ q̃n vidit consilium suum repudiari/⁊ alterius approbari/qđ ipsum ad suspensionis laqueũ attraxerunt. ¶Uel dic moraliter contra malos ecclesiasticos vel prelatos: qui scilicet in domo dauid christi que est ecclesia: alijs preponuntur: ⁊ in sensu ⁊ consilio ⁊ mundana sapientia apud homines exaltantur: ⁊ sicut ad literam videmus de multis aduocatis ⁊ clericis: ⁊ de multis prelatis ⁊ scientificis: quorum dicta ⁊ consilia dei presagia esse reputantur: qui tamen in moribus sunt ipsi magistro suo christo infideles: et ad persecutionem ipsius: que fit per vitia ⁊ peccata: alijs proniores: inquantum scilicet isti vt communiter alijs sunt peiores. Isti eñ dicuntur achitophel id est fratres cogitantes. Unde dicitur. Diluculo surgẽtes corruperunt omnes cogitationes suas: caduca ⁊ terrena tractantes per negociorum mundialium diligentiam: qr sc; omnia tractamẽta ⁊ mundi negocia transeunt per manus eoꝝ. Uñ Ezec. Filij hominis hi viri q̃ cogitant iniquitatem/⁊ tractant consilium pessimũ in vrbe hac. Item fratres irruentes ꝑ rapinam ⁊ seuitiam/sicut patet: qr isti nemini ꝑcunt: sed per exactiones cõtra ꝑuperes ⁊ subditos irruunt atq; currunt. Uñ Iob: Super pupillũ irruitis/⁊ subuertere nitimini amicum vestrum. Item dicunt fratres cadẽtes: qr sc; isti cadunt a statu gratie spũaliter/⁊ cadunt a statu secularis eminentie: quãdoq; in infortunia tempalia cadunt a statu huius vite per mortem corporaliter et finaliter cadunt ab obtentu eterne glorie in infernum eternaliter: vbi sc; ad patibulum inferni suspendũtur ⁊ ad extremum supplicium cõdemnantur crudeliter ⁊ pẽniter. Uñ Esa. Qui fugit a voce fortitudinis/cadet in foueã: ⁊ q̃ se explicuerit a fouea/tenebit laqueo.

Allegoria
Act.1.c
Aliter
ps.40.c
Aliter
A
Aliter
Tropologia.
sop.3.b.
Eze.11.a
iob.6.b
f
esa.24.c

¶Capitulum decimumoctauum. Textus: Igitur consyderato dauid populo suo: constituit super eos tribunos. Mor. Cap. XV

Historia.

Absalon contra patrem insurrexerat: in prelio victus fuerat. Nam cuꝫ in mulo sederet et sub quercu frondosa trãsiret: caput eiꝰ sicut dictum est/cuius cesaries erat magna/ adhesit quercui: ⁊ in illo suspensus est inter celũ ⁊ terram: mulus autem cui insederat/ꝑtransiuit. Quod videns ioab: tres lãceas in corde absalon infixit: quem adhuc palpitãtẽ decem iuuenes armigeri dauid occiderunt: et tandẽ ipsum in foueam magnam procsserunt: ⁊ magnam lapidũ ɔgeriem desuper portauerũt. ¶Per absalon intelligit ambitiosus vel quicũq; peccator: q̃ sc; regnũ temporale et mundi ꝓsperitatẽ desyderat: contra patrem suuꝫ deum: et cõtra prelatũ ꝓliat et certat: et in mulo carnalis voluptatis et hebetate mentis equitat: cesariẽ capilloꝝ. i. cogitationũ ⁊ curaꝝ sollicitudinẽ multã hꝫ: quercui. i. mũdane dignitati ⁊ glorie seculariũ per desyderiũ adheret: ⁊ ex toto conatu mẽtaliter ibi pẽdet. Et bene inter celũ ⁊ terrã pẽdere dicit: qr sc; ambitiosus nec in terra. i. in inferiori statu manere est cõtentꝰ: nec ad celũ. i. ad altitudinem quã appetit venire potest: nec eam consequit: Imo semper in vana spe ⁊ in pendulo cõmorat. Unde zacharias. Eleuauerunt amphoram inter celum et terram. Ioab igitur qui interpretatur inimicus: id est diabolus inueniens hominem sic pendentem: ⁊ instabiliter manentem: et ad illa que consequi nequit carnaliter anhelantem: ipsum tribus lanceis: id est tribus ꝓncipalibus vicijs: scilicet luxuria: superbia et auaricia: solet confodere: et postquam mulus id est corpus suum per mortem transierit et eum dimiserit: solet eum diabolus in manus decem iuuenum: id est in manus omnium demonum tradere: qui scilicet decem dicuntur: pro eo quod super transgressores decem mandatorum machinantur: vt patet de bestia abyssi: que decem habebat cornua. Quem scilicet palpitantem et dolentem ipsum in inferno solent occidere et punire: et sic solet Absalon id est peccator ambitiosus de rebellione et ambitione sua: quam scilicet contra deum patrem suum vel prelatum facere nititur: triste salarium reportare. Unde dicitur. Contra dominum pugnare non est facile: ¶Uel dic moraliter: quod Absalon qui insurgit contra patrem: est caro que insurgit contra spiritum: vel peccator qui insurgit per inobedientiam contra deum: quia pro certo iste debet adherere quercui id est cruci per penitentiam et per passionis deuotionem: debet ab eo mula: id est carnalitas fugari per abstinentie macerationem: debet in altum suspendi: per spem et contemplationem: debet a Ioab id est a prelato: tribus lanceis: id est triplici reprehensione contra tria principalia vitia transfigi per correctionem et redargutionem: et sic debet decẽ iuuenibꝰ: id est decẽ mãdatis legis tradi ꝑ executionẽ: ⁊ ab eis interfici ⁊ occidi per carnalis vite interruptionẽ ⁊ destructionẽ: ⁊ in foueã mortis vel inferni debet proijci

Tropologia
C
zach.5.b
apo.13.a
ec.46.b
Aliter
D

bet proijci per futurorum tormentorum cõsyderationẽ. ⁊ cu
mulus lapidũ/id est congeries bonorum documentorũ
treni.3.f dʒ sup eũ aggregari ꝑ p̄dicationẽ. Uñ illð Tre. Lapsa
fo.c.g. ẽ in lacũ vita mea: posuerũt lapidẽ supra me ⁊c. ¶ De
Histo- duob⁹ nũcijs qui regi victoriã ⁊ mortẽ absalon nũcia
ria uerũt chusi scʒ ⁊ achimaas: dr̃ ꝙ achimaas qui vltim⁹
cucurrit: q2 per viã compendij sciuit ire: prius ad regẽ
Mora- peruenit. ¶ Sic vere multi sunt q̇ tardius incipiũt: et
litas tñ per compendiũ religionis/paupertatis vel penitẽ-
tie trãseũt: ⁊ sic alios q̇ vadunt per viã mundi cõmunẽ
precedũt ⁊ ad regẽ christũ primi perueniũt. Ideo bñ
mat.26 de ipsis dicit. Erunt nouissimi primi/⁊ primi nouissi-
b. mi. Hic aduerte/ꝙ dato ꝙ Absalon actualiter patreʒ
impugnaret/mortẽqʒ ei⁹ ꝓ virib⁹ appeteret: ip̄e tñ Da
uid caput paterne misericordie nõ est oblitus: immo
ip̄m pessimũ filiũ suũ diligebat/⁊ mortẽ illius prohi-
bebat. Uñ ⁊ de ip̄o mortuo summe doluit: ⁊ ipsuʒ etiã
miserabiliter fleuit dicẽs. Absalon fili mi/fili mi absa
lon: quis mihi det vt moriar ꝓ te? In hoc notari põt/
ꝙ qñ prelatus videt filiũ. i. subditũ suuʒ errantẽ ⁊ se ẽt
aliquoties impugnanteʒ: nõ debet ad vidictã moue-
ri/ſʒ poti⁹ sibi cõpati: ⁊ de morte spũali ⁊ eternali ipsi⁹
flere pariter ⁊ contristari. Dolendo eñ ⁊ cõpatiendo
ge.18.g debʒ ipsum punire/⁊ puniendo deflere/⁊ ꝓ eo dolere.
E Quod etiã facit dñs: qui scʒ nõ vult mortem peccato-
sap.1.d. ris: sed vt magis cõuertat̃ ⁊ viuat ⁊c. q2 scʒ sibi nõ pla
cet ꝙ oportet eũ hoiem in eternũ punire. Unde dr̃. De
us mortẽ nõ fecit: nec letatur in perditione viuorum. Mõ
etiã ad primum factũ applicari põt: dato ꝙ a filio in-
iuriet̃/sibi tamen compatit̃: ⁊ de eius infortunio con-
ps.102. tristat̃. Psal. Quomodo miseret̃ pater filiorum/misert⁹
c est dñs timentibus se. Recordatus est qm̃ puluis su-
re.12.c mus ⁊ homo sicut fenũ ⁊ flos agri. ¶ Hic nota ꝙ da-
uid fleuit pro iniquo filio mortuo: ⁊ tamen non fleuit
Mora- pro innocente filio defuncto: vt patʒ supra. ¶ Hic no
litas. tatur quod magis est flenda mors malorum quam
bonorum: quia scilicet illi mortui vadunt ad eternaʒ
gloriam: isti vero tendunt ad eternam miseriaʒ. Ideo
ec.22.b bene dicitur. Modicum plora super mortuum/quo-
niam requieuit: nequissimi autem nequissima vita su
per mortem fatui. ¶ Quamuis absalon fuit pulcher
rimus: fuit tamen nequissimus et morte turpissima
consummatus. Hoc etiam non solum in ip̄o videtur/
immo etiam in omnibus qui magis gratijs pre cete-
ris prefulserunt: qui scilicet vt communiter pre ceteris
deliquerunt: vel morte magis misera decesserunt: sicut
apparuit de primo angelo qui cecidit: de primo homi
ne qui peccauit: de salomone qui idolatrauit: de da-
uid qui adulterium ⁊ homicidium commisit: de isto
absalone qui contra patrem ambiuit: de samsone qui
cecus in ruina domus defecit: de iulio cesare: qui con
f fossus in senatu perijt: de milone qui a bestijs deuora
tus fuit: de seneca qui ab apertione vene in balneo de-
fecit: de plinio philosopho quem fauilla ardentis mõ
tis cõsumpsit: de illo philosopho dicto quẽ turma ca-
num comedit: de esculapio patre medicorum: qui ful-
mine perijt: de alexandro magno veneno perempto:
de iulio in consilio gladijs confosso: de cyro gladio
truncato: capite eius in sanguine volutato. Et tamen
constat quod lucifer fuit subtilissimus: adam: in sciẽ-
tijs perfectissimus: salomon sapientissimus: dauid
propheta maximus: ⁊ in virtutibus sanctissimus: ab
salon pulcherrimus: samson fortissimus: milo robu-
stissimus: seneca moralissimus: plinius studiosissim⁹
⁊ iulius imperator strenuissimus: alexander magnus
potentissimus ⁊c. In istis igitur notari potest: quod
non est bonum gratijs ⁊ glorijs: viribus ⁊ virtutibus
pre ceteris aliquotiens abundare: quia scilicet tales
dum exinde superbiunt: solent dies suos miserabili-
ter consummare. Melius est igitur mediocrem quaʒ
summum in gratijs naturalibus tenere statum: infi-
mum quam supremum. Unde dicitur. Contentus igi 4.re.14
tur esto glorie tue: ⁊ sede in domo tua. c

¶ Capl'm decimũnonũ Textus. Nunciatũ est aũt ioab: ꝙ rex fleret ⁊ lugeret filiũ suum. Moralitatum Capitulum. XVI.

CUm dauid reducertur a populo: miphibo- Histo-
seth filius ionathe: qui scilicet cum esset in- ria.
fans: de manibus nutricis sue ceciderat: et
ideo claudus erat: propter quod rege fugien
te non iuerat: quia seruus suus ipsum contempserat:
⁊ sibi sternere asinum noluerat: regi reuertenti obui-
am venit: et sibi illotis manibus et intonsa barba
occurrit: vestesqʒ suas non lauerat postq̄ fuerat rex re
iectus. Iste igit̃ cũ se excusaret: ⁊ suũ suũ qui se cõtem- G
pserat/accusaret: rex q̇ hereditatem eius eidem seruo
dederat: sicut prius dictum est supra: eandẽ hereditatẽ
inter eos dimidiauit: ⁊ dimidietatẽ hereditatis dicto
miphiboseth reliquit: aliã vero medietatem dedit ser 1.re.16.a
uo suo/dicẽs: fixum est quod locut⁹ sum: tu ⁊ siba di- Mora-
uidite possessiones. ¶ Miphiboseth q̇ interpretatur litas
os cõfusum/significat peccatorẽ: qui bene dicit̃ os cõ-
fusum: q2 os ei⁹ confiteri pctã sua nolens cõfunditur.
Ille est igit̃ qui semp in morib⁹ claudicat: ⁊ per incõ-
stãtiam nunq̄ in rectitudine stat/imo semp ꝑ incõstã-
tiam vacillat: et per maliciam nunc ad vnã partẽ/nũc
ad aliam se dilatat. Unde dicit̃: Usqʒquo claudicatis 3.re.18.d
in duas partes? Quando eñ nutrix nostra/scʒ beata
virgo vel diuina gratia: hominẽ in peccato cadere ꝑ-
mittit: statim diabolus in eo claudicationẽ incõstan-
tie ⁊ malicie introducit. Nullus eñ in rectitudine iu-
stitie perseuerat: nisi nutrix sua. i. diuina gratia ipsum
manu teneat ⁊ cõducat. Ille etiaʒ toto tẽpore vite sue
claudus/incõstans ⁊ deliciosus in moribus efficit̃: q̇
tempore infantie ⁊ iuuẽtutis de manib⁹ nutricis sue/
scʒ diuine gratie per peccatum cadit: vel de manibus
nutricis. i. de manutenentia prelati ꝑ apostasiã vl' ob pu.32.a
stinationẽ recedit. Uñ in Prouer. Adolescẽs iuxta viã b
suam/etiam cũ senuerit non recedet ab ea. Iste est igi-
tur cui seruus. i. corpus ꝓpriũ obedire recusat: sed po
tius per carnales motus contra ipsuʒ murmurat et re
bellat: ⁊ asinum humilitatis sibi non sternit aut p̄pa-
rat: sed potius hereditatem suã/scʒ eternaʒ gloriam si-
bi subtrahit: ⁊ apud regẽ christum eũ odibileʒ reddit
Quia igitur iste miphiboseth. i. peccator cũ rege chri-
sto per immutationem non iuit: sed potius ipse pecca
tor indigne ⁊ in pannis vilibus regi christo ad euʒ in
altaris sacramẽto pascate reuertẽti/vel in iudicio ad
mundum vt omnes iudicet redeũti occurrit: ita ꝙ pe-
des affectionis non lauit: barbam mũdane sapientie
vel pilos temporalis opulentie non rasit: vestesqʒ exte
rioris cõuersationis et apparẽtie non mũdauit. Ideo
a rege reprehenditur: ⁊ hereditas seu prosperitas sua
dimidiatur sibi inquantum scilicet vna pars/hoc est
corporalis opulentia seu corporalis vita sibi dimitti
tur. Alia vero pars/scilicet eterna vita ⁊ gloria sibi pe
nitus denegatur: quia reuera qui christo ad futurum
iudicium venienti: vel sacramento altaris appropin-
quanti: vel etiam in ramis palmarum in hierusalem

intrāti: vel insup in incarnatione ⁊ natiuitate vł aduē
tu impurus ⁊ illaqueatus ⁊ immūdus deo occurrerit
medietatē bonoꝝ suoꝝ/scꝫ bona anime/gratiā ⁊ glīaꝫ
daň.5.g sibi tollit: portionēqꝫ suā sibi truncat/dimidiat ⁊ ꝑsci
4.re.8. dit. Vñ Daň. Diuisum est regnū tuū: ⁊ datū est persis
c. ⁊ medis. Et ideo dicit. Tolle tecū munera/⁊ vade in
Eod.c.d occursum viri dei: munera inquit ibidem id est vir-
tutes. ¶ Illud quoqꝫ quod miphiboseth cōmēsalis
A regis dauid cū rege fugitiuo seu in tribulatione posi
Mora- to nō iuit: sibi tamē ad pristinā gloriā restituto obuiā
litas venit. ¶ Ad hoc potest allegari ꝙ mūdani amici dato
ꝙ sint alicuius commensales ⁊ domestici: ⁊ dato ꝙ in
mēsa sua cōsueuerūt assistere/⁊ tāq͂ speciales amici cō
stituti: si tñ ipm ad tribulationē venire cōspiciūt/stati
eum fugiūt ⁊ dimittūt: ⁊ cū eo ire renuūt. Sed ꝓ certo
qñ ad ꝓstinū statū seu gradū restituunt: tūc sibi occur
rere ⁊ applaudere perhibent: acsi in vera permāsissent
ecc.6.b amicitia/ipm in prosperitate repositū comitant: ⁊ de
Eo.ca.c ingratitudine ⁊ inconstantia se excusare pro viribus
moliunt. De istis igit bene dicit. Est amicus socius i
mēsa: ⁊ nō permanebit in tpe tribulationis. ¶ Itē qd
Mora- hic dicit/ꝙ Semei q̄ prio regi fugiēti insultauit/⁊ ma
litas. ledixit: ipe priꝰ de domo sua occurrit/cū ipm in pristi-
nā gloriā restitui vidit. ¶ Hoc potest allegari/ꝙ qui
homini i tribulatiōe posito iniuriant: si rursuꝫ ad sta-
tum promotionis venerit/ipsi occurrunt/applaudūt
⁊ adulantur.

¶ Capitulū vicesimū Textus. Accidit quoqꝫ vt ibi eēt vir belial noīe Siba. Moralitatum Capitulum. XVII.

Histo- P Opulus israel qui priꝰ a dauid sequēdo pessi
ria. mū/sed pulcherrimū filiū eius Absalon reces
serat; finaliter victo absalon ad dauid est re-
ductus: sꝫ cū altercatio esset inter populū q̄s
esset ꝓpinquus ipi dauid regi: ꝯtigit ꝙ Siba filiꝰ Bo
chri tuba cecinit/⁊ pplm israel ad sequendū dauid di
B uertit: ⁊ magnā ppłi multitudinē ad se traxit/dicens.
Nō est nobis pars in dauid/nec hereditas in filio isai
Reuertere ad tabernacula tua isrł. Post istum aūt mi
Allego sit dauid milites. s. ioab ⁊ abisai: q̄ siba interfecerūt et
ria caput ei abstulerūt: ⁊ vniuersum pplm israeliticū ad
dauid reduxerūt. ¶ Sic vere qñ vniuersus mūdi ppłs
in principio a dauid. i. a deo recessit: ⁊ pulchrū eius fi-
iob.21.b liū/sꝫ pessimū. s. luciferū per idololatriā diuturnis tē-
poribus secutus fuit: iuxta illud Job. Qui dixerunt
deo/recede a nobis: scientiā viaꝝ tuaꝝ nolumus. Tā
dē absalon. i. lucifero in arbore suspēso. i. in cruce victo
ad regē suū deū per fidē redijt: ⁊ ipm recepit ⁊ credidit
Uerum qꝛ in principio fuit inter istos redeuntes que-
dam controuersia: qꝛ scꝫ aliqui se alijs preferebant: et
apud regem. i. apud deum se digniores dicebant vt pa
tet: qꝛ iudei grecos contemnebant/⁊ greci iudeos. i. ex
act.6.a. iudeis conuersis inuidebant: vt dicitur in Act. aplo͛ꝝ
1.co.1.b quod factum est murmur grecorū aduersus hebreos:
Ita quod aliqui dicebant. Ego sum pauli: alij autē/⁊
ego apollo: ⁊ sic inter eos diuisus erat christus. Ideo
occasione huius dissensionis/siba filius bochri. i. ce-
tus hereticorum: tuba sue predicationis incepit cane
re: ⁊ a sequela veri dauid. i. a fide christi populum re-
trahere. Sibe egressio/bochri primogenitus interpre
tatur: quia qui sunt heretici/a deo recedunt ⁊ egredi-
untur: ⁊ esse filij bochri. i. luciferi/qui dei fuit primoge
nitus/creatura noscuntur. Isti igit inter ceteros fue-
rūt arrius/nestoriꝰ/donatus/mahometus/⁊ alij siles:

qui tanq͂ filij diaboli pplm peruertūt: nouas sectas ⁊
hereses inuenerūt: ⁊ magnā partē mūdi ad se ⁊ ad suos
errores traxerunt: ⁊ ad literam patet de grecis/sclauis C
vngaris/ruthenis/georgianis/armenijs/nestoriāis/
nubianis ⁊ alijs schismaticis christianis: q̄ scꝫ Sibe.
i. hereticoꝝ buccinas audiētes: a vera fide christi/⁊ a
sua ecclesia recesserūt: ⁊ dauid regem suum christum ⁊
ecclesiam dimiserunt. Unde isti heretici bene equipa- ap.12.a.
rant illi draconi: de quo in Apo c. dicitur: ꝙ cauda eiꝰ
traxit secum tertiam partem stellaꝝ ⁊ misit eos in ter- hier.2.f
ram. Et vt dicit Hieremias. Dixit populus meus. Re
cessimus: non veniemus vltra ad te: Dauid igitur no
ster christus: milites suos idest Augustinum: Grego-
rium: Ambrosium: et alios doctores et predicatores
post illos misit: ita quod istis mediantibus capita
erroris eorum in magna parte abstulit: ⁊ ad veram fi-
dem multos conuertit: quia scilicet per istos et ipso-
rum doctrinā plurimi schismatici quotidie ꝯuertunt iob.4.d
Unde dicitur. Reuerse sunt aque in alueum suum.

¶ Ex caplo vicesimo Textus. c. Dixit itaqꝫ ioab ad amasam. Salue mi frater. Moralitatum Capitulum. XVIII.

I Llud autem quod hic ponitur: qui interro- Histo-
gant interrogent in abele: in quo datur intelli ria
gi quod illa ciuitas erat antiquitus locus con
silij: quia scilicet abela lugens seu miserabilis
interpretatur. ¶ Igitur locus consilij dicitur: quia ꝓ
certo consilium ⁊ sapientia apud lugentes ⁊ tristes. i. Mora-
apud homines consyderationi ⁊ sollicitudini dedi- litas
tos: a mundi delicijs abstractos: melius q͂ apud cete
ros inuenitur Unde dicitur. Cor sapientium vbi est eccl.7.a
tristicia. ¶ De amasa autem proditiose a ioab interfe Eod.c.c
cto: pro eo quod dauid promiserat sibi ducatum po- D
puli: quem ioab amittere metuebat: ad hoc potest ad
duci quō ambitio hominis aliquotiens est sibi causa
mortis. Iste nequaq͂ occisus fuisset: nec Joab eum
vnq͂ occidisset: nisi officium suuꝫ scꝫ populi principa-
tum propter eum amittere timuisset. Non ambiat igi
tur homo alijs imperare: ⁊ maxime alioꝝ officia vsur
pare: ⁊ precipue si propter suam promotionem necesse
est aliuꝫ in statu proprio declinare: quia ille qui videt
statū suū propter eū deficere: solet qñqꝫ contra eum in-
sanire: dicens. Qui nostra tollit: inimicus est. Apls. 2.co.5.a
Nolumus expoliari: sed superuestiri.

¶ Caplm vicesimūprimū Textus. Facta est qꝫ fames in diebꝰ dauid tribꝰ annis iugiter. Moralitatum Capitulum. XIX.

C Um fames triennio in terra israel perseueras Histo-
set: dauid consuluit dominum: que poterat ria
esse causa famis. Qui respondit. Propter sa-
ul ⁊ domum eius: qui iniuste gabaonitas oc
ciderat: ⁊ sub fictione zeli fidei: pro eo scilicet quod ga iob.9.c.
baonite nō erāt de pplo israelitico: iusiurādū Josue ⁊
patꝝ irritū fecerat: de quibꝰ oibus habet supra fames
hmōi facta erat: ⁊ ideo dauid cū gabaonitas q̄ remā-
serant: quid pro satisfactione peterent: interrogasset:
⁊ ipi septē viros crucifigēdos de stirpe saul postulasset
septē viros ipiꝰ saulis nepotes vel filios ipis tradidit: E
quos gabaonitaꝝ ppls ilico crucifixerūt: ⁊ sic fames
in terra cessauit: ⁊ fertilitas superuenit. Respha vero
mater aliquorum ipsorum: iuxta cruces lectulum su-
pra petram sibi strauit: et aues et bestias de cadaueri
bus abigens: diebus pluribus sociauit: quos tandē
dauid

david de crucibꝰponi iubēs/honorifice sepeliuit. At=
tēde tñ ꝙ dicit historia/ꝙ isti filij saul fuerāt in culpa
Mora= de gabaonitis occidēdis. ¶ Allega ista ꝙ qñqꝫ pctō
litas. vniꝰpuniunt multi. Solū enim saul peccauerat/⁊ do=
mus eiꝰpeccauerat: ⁊ tñ fames totū ppl'm affligebat.
Aliter ¶ Uel allega illud/ꝙ qñ aliqua pars est iniuriata/ tūc
iudex pōt remittere penā / qñ ipi parti iniuriate videt
factā cōpetentē satisfactionē: nullo tñ mō debet rela=
xare suppliciū: quousqꝫ parti lese fuerit satisfactū: sic
hic videmꝰ: ꝙ deꝰfamē nō legit relaxasse/quousqꝫ ga=
Aliter baonitis ꝯstitit satisfactū fuisse. ¶ Uel allega illud /
ꝙ pietas ꝓuocat pietatē. Pietas em̄ matris ꝓuocat
pietatē regis ad ipa cadauera deponēda ⁊ sepeliēda.
Aliter ¶ Uel dic ꝙ Saul significat adā: ꝓpter cuius culpaꝫ
fames.i.carentia diuine gratie erat in mūdo. Ad pla=
candū igit deū/⁊ ad fertilitatē gratie ⁊ virtutū impe=
trandā/necesse fuit ꝙ septē viri de stirpe sua.i.christus
⁊ vniuersitas martyꝝ crucifigerent: ⁊ per martyriū ⁊
in satisfactionē huius delicti vel malefacti occiderēt
vt sic dei patris iustitia placaret/⁊ virtutū ⁊ bonoꝝ co
pia redderet. Mater igit istoꝝ crucifixorum ⁊ martyꝝ
.i.scā mater eccl'ia: ipos debꝫ per cōpassionē deflere.
Rex vero deus pater ipos solet in celi cemiterio sepe=
2.re.c.v. lire. ¶ David noiat hic adeodatus/filiꝰ saltꝰ/polimi
Hysto= tariꝰ/bethleemites. Et infra. Egregiꝰpsaltes isrl'/tener=
ria. rimꝰligni vermiculus. Et dr primo adeodatꝰ: qꝛ a deo
f fuit electus: filius saltus / qꝛ de saltu vbi custodiebat
1.re.23.a ouesassumptꝰfuit: polimitarius/qꝛ in aspectu fuit pl'
cher atqꝫ politus: bethleemites/qꝛ in ciuitate bethleē
fuit natꝰ: egregiuspsaltes/qꝛ ad psallendū in organo
cithara ⁊ psalterio fuit edoctus: tenerrimus ligni ver
miculus/qꝛ super oēs fuit tener/mitis ⁊ misericors et
māsuetus: ⁊ tñ admodū illius vermis q̇ teredo dicit/
dinoscit fuisse durꝰ: vñ lꝫ in se tenerrimus/tñ ad perfo
Tropo= randū ligna durus.i.ad impugnandū cōtra ꝓteruos
logia hoies fuit fortis ⁊ durus. ¶ Dia ista noia possunt cō
petere plato: qꝛ reuera iste debet eē a deo datus: non a
Esa.9.b. carnali affectiōe/nec ꝑce/nec munerum oblatiōe: ſꝫ ꝑ
specialē vocationē ⁊ canonicā electionē. Esa. Paruu
lus datus est nobis: ⁊ erit principatꝰeius super hūeꝝ
eius ⁊c. Debet eē fillus saltꝰ per altā ⁊ eleuatā ꝯtēpla=
tionē: ⁊ per oīm subditoꝝ discretā gubernationē: sal=
tus em̄ sunt loca alta ⁊ ꝑrupta in desertis ⁊ syluis / in
Esa.29.f quibꝰanimalia solent pasci. Vñ Esa. Chermel in saltū
ge.37.b reputabit. Debet esse polimitarius.i.seipsum poliēs
per honestā cōuersationē. Vñ. fecerat sibi iacob tuni
cā polimitā. Debꝫ esse bethleemites: qd interpretatur
domus panū ⁊ refectionū: qꝛ ipse dꝫ alios reficere per
luce.2.c doctrine ⁊ elemosynaꝝ subuentionē: vt possint sic alij
B dicere de ipso illud Luce. Transeamus vsqꝫ ad bethle
em ⁊ videamus hoc verbum ⁊c. Debet esse egregius
ps.100. psaltes per melodiosaꝫ dei laudē ⁊ predicationē Ps.
a. Psallā ⁊ intelligā in via immaculata. Debet esse te=
nerrimus ligni vermiculus: qꝛ scꝫ quantū ad se / ipse
debꝫ habere piam ⁊ benignā affectionē: quantū vero
ad proteruos/debet esse durus per seuerā iustitiā ⁊ cor
rectionē. Vermiculo em̄ nihil mollius dum tāgitur /
⁊ nihil durius dū tāgit: qꝛ ēt fortia ligna ꝑforat ⁊ cor=
rodit. Sic prelatus quando tangitur.i. qñ reqritur/
debet inueniri pius/benignus ⁊ mollis: qñ vero neces
se est ꝙ aliquē per correctioneꝫ tangat/ debet inueniri
ps.29. durus/rigidus atqꝫ fortis. Vñ dicitur. Elegit eū do=
minus adhuc puerum ⁊ tenellum. Et sic iste proprie di
citur dauid/qui interpretatur manu fortis/⁊ vultu de
syderabilis: quia scilicet ipse debet se exhibere amica=

bilem ⁊ desyderabilem/benigniter ⁊ liberaliter se ha=
bendo. Ps. Memento domine dauid: ⁊ omnis man ps.131.a
suetudinis eius. Et fortem atqꝫ stabilem ⁊ virilem tri
bulationibus ⁊ tentationibus resistēdo: ⁊ demōes.i.
hereticos tyrannos/malos subditos potenter ⁊ seue=
riter reprimendo. Hierem. Suscitabo dauid germen hie.23.a
iustum/⁊ regnabit rex ⁊ sapiens erit. ¶ Banaias vnꝰ 1.pa.11.e
de fortibus dauid/inueniens leonem in cisternam ce=
cidisse: ⁊ ne ratione niuis cito exire posset / ad ipsum
cum baculo potenter prosilijt/⁊ eum in fouea interfe=
cit. ¶ Sic vere christus cum baculo crucis inuasit et Allego=
interfecit leonem diabolum: ⁊ in cisterna niuis tem= ria
pore idest in tempore frigoris ⁊ passionis personaliter
descendit: vbi ipsum ligauit/prostrauit ⁊ vicit. ¶ Uel Aliter
dic quod si quis vult vincere leonem diabolum/debꝫ B
per consyderationem in cisternam inferni descendere
⁊ baculuꝫ crucis per spem ⁊ deuotionem secum habe=
re: ⁊ contra eum per bona opera insurgere: ⁊ sic in ni=
ue idest in diuini timoris frigore de ipso poterit triū=
phare. Unde ipse tunc dicere potest illud Reguꝫ. Nū 1.re.17.f
quid ego canis sum: quia tu venis ad me cum bacu= ca.xxiij
lo? ¶ Cum philistini essent cuꝫ exercitu suo circa beth c
leem: desyderauit dauid de aqua cisterne/ que erat ad Histo=
portam bethleem. Si quis (inquit) mihi daret paruꝫ ria
de aqua cisterne que est ad portam bethleem ⁊c: Qd
audientes tres robustissimi viri scilicet. Jonathas /
Abisai ⁊ Sobeth/per castra philistinorum irruperūt
⁊ aquam haustam de cisterna obtulerunt regi. Qui.s.
audaciam eorum admirans: aquam bibere noluit:
sed fundens eam super terram: domino libauit. Nuꝫ
(inquit) sanguinem istorum hominum qui profecti
sunt in animaruꝫ periculū: bibā? ¶ Istud allega qño Mora=
serui magnoꝝ dominoꝝ qñqꝫ se magnis exponūt pe= litas
riculis: vt faciāt voluntatē dñoꝝ suoꝝ. ¶ Uel allega: Aliter
qño audaces fortuna iuuat. ¶ Uel dic moral'r: ꝙ da= Aliter
to ꝙ dauid.i. quicunqꝫ superior qñqꝫ desyderet aquaꝫ
temporaliū diuitiaꝝ: si tñ contingat ꝙ aliq̇ fortes sui
idest aliqui ipsius officiales ⁊ balliui in periculum
animarum suarum talem aquam diuitiarum per ra=
pinas ⁊ exactiones de cisterna: q̄ est in medio philisti
noꝝ: de bursa paupeꝝ subditoꝝ abstrahāt ⁊ auferant
regi: pricipi vel prelato dño suo: pro certo ipse non de
bet bibere: nec recipere talem aquam.i. talem tempo=
ralem substantiā: cum mortis ⁊ eterne dānationis pe
riculo a suis malis familiaribus raptā vel acquisitaꝫ
non debet aliqualiter degustare. Absit (inqt) a me vt A
sanguinem.i. sanguinolētam rapinam ⁊ animarum
periculum istoꝝ hoim bibam. Debet igit talis dicere
suis malis officialibus: qui scꝫ non timent periculo
eterne dānationis se exponere: vt possint magistris
suis pecuniā congregare/quando talia sibi valent of=
ferre. Ps. Nunqd māducabo carnes taurorū: aut san ps.49.
guinē hircorū potabo? Acsi dicat nō debeo comedere c
carnes.i. diuitias pauperū subditorū: nec debeo po=
tare sanguinem.i. peccatū vestrorū fetidorū hircoruꝫ.
Cuiꝰ tñ ꝯtrariū faciunt multi: quia nō curāt cum quā=
to peccato vel periculo diuitie a suis malis iudicibꝰ
⁊ exactoribus acquirantur: dum tamē eis offerantur/
ipsas non refutant / sed potius amplexātur: ⁊ sic de
raptis ⁊ male acq̇sitis libenter comedunt ⁊ vescūtur
iuxta doctrinam Apl'i/vbi dicitur: Omne qd in ma= 1.co.10.
cello venit/manducate: nihil interrogantes ꝓpter cō f.
scientiam. Quinimmo qñ ipsi sciūt ꝙ talia sunt male
acquisita: ipsi videntur dicere ipsis qui talia offe=
rūt/illud quod iudei dixerunt iude dicenti: Peccaui ma.27.a

tradēs sāguinē iustū. Quid ad nos? tu videris. ¶ Uł
Aliter dic ꝙ dauid. i. homo qñ appetit aquā cisterne bethle
em. i. gratiam ⁊ glřiam paradisi: q̄ ꝓprie dicit̄ bethleez
. i. domus panis: statim tres fortes sui. s. ꝯtritio/ ꝯfes-
sio ⁊ satisfactio. i. fides/ spes ⁊ charitas: debent exerci-
tū vitioꝝ irrūpere: ⁊ talē aquā fortiter ꝓcurare. Uñ h
dr̄. Hoc fecerūt tres robustissimi.
B

¶ Capl'm vicesimūquartū Textus: Et addidit furor dñi irasci contra israel. Moralitatum Capitulum. XX.

Historia. Addidit furor dñi, irasci ꝯtra israel. Factū est
ꝙ dauid tumēs ⁊ gloriās de multitudie sub
ditoꝝ/ p̄ciperet ppl'm numerari. Quod dum
ioab exequitur iratus/ dñs octoginta milia
plebis occidit: ita ꝙ dauid angelum percutientē eua-
ginato gladio/ vt extēderet manū in hierl'z vidit. Cui
per hec verba flebiliter dixit. Ego sum (inq̄t) q̄ pecca-
ui: ego q̄ inique gessi isti q̄ oues sunt/ q̄d fecerūt? Uer
tatur obsecro manus tua ꝯtra me. Quib⁹ verbis dñs
placatus angelū cessare fecit: ⁊ de eius mādato ibidē
altare cōstruxit: in quo etiā loco abraā prius filiū suū
immolare voluerat. Salomon postea etiā ibi templū
Moralitas fecit. ¶ Quod tractat Gregorius satis diffuse: ⁊ sup-
ponit ꝙ pro qualitatib⁹ subditoꝝ disponat̄ vita regen
tiū: vt scil'z sepe ꝓ malo gregis delinquat ēt vita pasto
ris: ⁊ ꝯm merita plebiū/ disponant̄ corda rectoꝝ. Uide
ibi glossam. Sic igit̄ supponit Gregori⁹/ ꝙ ppl's iste
Aliter meruerat/ ꝙ dauid rector eoꝝ peccaret vt sic ex pctō ei⁹
nō ip̄e/ s'z ppl's q̄ al's meruerat penā portaret. ¶ Adhuc
potest illud allegari: ꝙ nō solū mala vita superioꝝ sub
ditos inficit: immo etiā pctm̄ subditoꝝ superiores le-
dit. Et hoc q̄dē mirū/ q̄ūo occulta dei iustitia ad hoc
se possit extendere/ ꝙ peccatum subditi populi possit
apud dei iustitiā taliter demereri: ꝙ ex hoc prelati bo-
nitas possit ad culpam laxari: vt occasione delicti p̄la
C ti/ possit delinquens populus castigari. Magna igit̄
apud deū videt̄ esse inter p̄latos ⁊ subditos ꝯnexio/ qñ
Aliter. vnius in alterū redūdat iniquitas. ¶ Uel allega ista/
q̄ūo princeps vel prelatus si videt populū suum pro-
pter eius peccata puniri/ debet summe dolere: ⁊ ꝓ oui
bus suis velle penā subire: ⁊ potius in persona sua q̄
delinq̄t/ penā appetere ⁊ sustinere: cum pena suos exa-
Aliter ctores debeat tenere. ¶ Uel dic moraliter/ ꝙ in lege p̄-
Exo. 30 b. ceptū erat. Quod quotiēs ppl's numeraret̄/ ꝙ quilib'z
solueret certū censum. s. dimidiū sicli: qui quidē cēsus
dño applicaret̄: ⁊ in vsus tabernaculi poneret̄: quo fa
Nu. 1. a cto nulla plaga in populo sequeret̄. ¶ Duo igit̄ inue-
niuntur populum numerasse scilicet moyses. Sed q̄r
censum soluit/ plaga in populo nulla fuit. Item Da-
uid hic: sed quia ex superbia numerauit/ ⁊ censum do-
mino non soluit: ideo plaga secuta est que populūm
Tropologia. minorauit. ¶ Sic vere quotiens aliquis numerat ⁊ re
cogitat suum interiorem populum idest suarum gra-
tiarum ⁊ virtutum cumulum: statim debet censum sci
licet gratiarumactiones deo offerre: ⁊ cum moyse pro
qualibet persona idest pro qualibet virtute ⁊ gratia de
bet specialem censum idest specialem regratiationem
offerre: ⁊ sic non contingit per istum suum populum
diminui vel perire. Si vero homo in superbiam ⁊ pre
sumptionem euectus/ populum meritorum suorum
numerat ⁊ consyderat: si censum gratiarumactionis
non soluat/ nec totum tribuat deo: sed sicut dauid ex
hoc gloriam sibi querat: necesse est vt contra eum pla-
D ga diuine punitionis veniat in istum populum suum

scilicet virtutum suarum cumulum diminuat. Neces-
se igitur est censum gratiarumactionis soluere: alias
non licet homini numerare sua merita: exemplo Job Job. 31.
⁊ Pauli/ quod sua merita numerant: sed ex hoc non p̄totu3.
superbiunt: sed potius actiones gratiarum propināt 2. cor. 11.
sicut de Paulo patet vbi dicit. Non sumus sufficien- a. b.
tes cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis: sed suffi- 2. co. 3. b
cientia nostra ex deo est. ¶ Uel dic quod tunc ange- Aliter
lus idest diuina sententia gladium tribulationis re-
ponit: quando dauid idest peccator se humiliat: et se
dignum puniri recognoscit: et se percutiendum iudi
cat et exponit: et maxime quando in loco templi idest
in ecclesia: vota et sacrificia idest orationes ⁊ bona ope
ra soluit.

¶ Moralitatum libri regum secundi finis.

Liber Undecimus Moralitatum libri Regum tertij.

¶ Capitulum primum Textus. Et rex Dauid senuerat: habebatq; etatis plurimos dies. Moralitatū Capl'm. I.

Rex dauid senuerat: habebatq; etatis plurimos dies. Historia
Cumq; cooperiretur vestibus/ non ca
lefiebat: quapropter serui eius quan
dam sunamitem abisac nomine ado
lescētulā/ v̄ginē pulcherrimā d̄ cūctꝭ E
filiabus israel quesiuerūt ad hoc vt staret coram eo/ ⁊
foueret eum: dormiretq; cum eo ⁊ calefaceret: ip̄e do
rex in sinu puelle dormiret: ipsa autem eidem ꝑ omia
ministraret sibi: ⁊ eam adduxerūt. Adducta igit̄ ad re
gem/ omnia p̄missa fecit: ⁊ q̄uis ipsam rex diligeret/
ipsam tñ carnal'r non cognouit. ¶ Rex iste significat Allegoria
christum: q̄ sc'z etatis habebat plurimos dies: q̄r sicut
dicit̄: Egressus eius a diebus eternitatis: qui tñ dato Mic. 5. a
ꝙ multis vestibus. i. multis sanctorū bonis operib⁹
a principio operiretur: nunq̄ tamen adhuc ꝑ charita-
tis incendiū ad assumptionem carnis calefiebat/ quo
usq; per omnes fines israel virgo ceteris pulchrior et
mundior sc'z abisac/ q̄ interpretat̄ patris incendiu'z: su
namitis q̄ interpretat̄ mortificata ⁊ beneficiata. i. vir-
go maria: q̄ sc'z istū dñm patrem ⁊ creatore'z suu'z ꝑ cha
ritatem incēdit: ⁊ se ꝑ penitētiā ⁊ humilitatē mortifica
uit: que sibi diuinitus fuit quesita: ⁊ ad eius obsequm
ordinata. Ista em̄ corā eo stetit per orationē: sibi mi-
nistrauit per subiectionē ipsum fouit per deuotione'z:
cum ipso dormiuit per contemplationem et sic eum
calefecit per dilectionem: et hoc intantum quod eum
inclinauit ad beatam incarnationem. Ista igitur pro
prie abisac. i. patris incendium dicta fuit: quia patrē
suum deum per amoris incendium intantu'z calefecit
ꝙ ipsum regem celi ⁊ dei filiu'z in sinu suo. i. vtero vir
ginali per beatam incarnationem dormire ⁊ reclina-
re coegit: ⁊ absq; hoc ꝙ carnaliter cognosceretur/ in se
ipsa deum hominem/ ⁊ homine'z deum fecit. Ideo be- F
ne dicit Ps̄. Audi filia ⁊ vide ⁊c. Et infra: Cōcupiuit ps̄. 44.
rex decorē tuū qm̄ ip̄e ē dñs de⁹ tu⁹. ¶ Uel applica ad c
q̄libz v̄ginē/ vl' quālibet aīa'z: q̄ sc'z ad dei misteriu'z ⁊ Aliter
s̄uitiū eligit̄: ⁊ ad standū cora'z eo i religiōe vl' in ecclia Tropologia.
ordinat̄: q̄r sc'z ista debet eū per deuotionē fouere/ ⁊ ꝑ
charitatē calefacere: ⁊ ad dormiendū ⁊ quiescendū per
gratiā in sinu cōscientie debet eū per bona opera incli
nare

nare. Uirgo tamē integra mēte et corpore semp debet manere: ꝛ castitatem ꝑpetuā seruare ꝛ custodire. Uñ
i.ad co.11.b apl's: Despondi vos vni viro/ virginē castā exhibere christo. ¶ Adonias senior inter filios dauid eleua-
Eo.c.a. batur dicens. Ego regnabo: fecitq; sibi currus ꝛ equites: ꝛ ꝯfederatus est cum ioab ꝑncipe/ ꝛ abiathar sacerdote: victimas immolauit: filios regis ꝛ multos de populo ad ꝯuiuiū vocauit: ꝛ se regē esse ꝛ vocari absq; mādato ꝛ sciētia patris sui tunc tēporis ordinauit: deo tñ ordināte ꝯtrariū factum est: qꝛ scꝫ ipso cum suis ꝯuiuiū celebrāte/ frater suus salomon iunior/ q̄ ab ipso vocatus nō fuerat: mediāte intercessione matris sue bethsabee/ ꝛ nathan ꝓphete/ ꝛ sadoch sacerdotis: quos etiā ꝯtempserat adonias: ꝑ ipm̄ dauid in regem fuit sublimat9: ꝛ super mulā regis positus: et in sion in regem per sadoch sacerdotē inunct9 in throno dauid cum magno gaudio constitut9. Salomon em̄ matrem suā/ sadoch ꝛ nathan/ ꝛ totum robur exercitus secū habuit: ꝛ ideo regnū a patre citius impetrauit. Adonias vero et cōuiue sui audito ꝙ alius regnabat/ fugerunt: ꝛ sic regni ambitio ꝛ conuiuij leticia in
b Tropologia tristiciam verse fuerunt. ¶ Illud potest applicari exemplariter contra ambitiosos: qui scꝫ contra voluntatē dauid dei regna .i. prelaturas/ officia ꝛ beneficia ambiunt: ꝛ ad finem ꝙ ipsa citi9 obtineāt: ioab/ abiathar. i. principes et prelatos sibi ꝯfederāt ꝛ adiūgunt. Festa ꝛ ꝯuiuia celebrant: ꝛ se regnum ꝛ regimē obtenturos opinantur ꝛ credunt. De Salomone vero sapiente/ et
c de nathan ꝓpheta ꝛ de sadoch sacerdote/ ꝛ de ꝑsonis sapientibus et sanctis ꝓphetis ꝛ deū colētib9 nō curātes: ipsos non aduocant/ sed repellunt. Uerū sepe fit ꝙ salomō pacificus filius dauid iunior. i. aliqua simplex persona inter alias iunior: de qua scꝫ nō sperabatur: et que ad regnū ꝛ ꝑlaturā nō machinabat̄: q̄ scilꝫ habet ꝑ se matrem. i. virginē gloriosam: robur exercitus. i. martyres: nathan ꝓphetā et sadoch sacerdotē. i. ꝓphetas ꝛ confessores. Istis mediantibus a patre dauid deo suo/ in regem/ ꝑlatum et superiorē eligitur: gratia dei inungitur: et in throno seu cathedra. i. i dignitate/ officio vel beneficio collocatur. Alius vero q̄ omnino sperabat/ repellitur: ita ꝙ eius festa ꝛ ꝯuiuia
Eccl.11.a in tristiciam ꝯuertuntur. Ideo bene dicit̄. Quod multi potētes oppressi sunt valide: et insuspicabilis portabat diadema. Illud em̄ quādoq; fit/ qd̄ qui minus supbit ꝛ ambit/ et minus sperat/ obtinet: magis vero
Aliter sperans et ambiens supersedet. ¶ Uel illud allega sic
d qd̄ adonias qui ꝑoccupauit regnare/ fuit priuatus regno: salomon vero qui expectabat ad regnū fuit assūptus: bonos et malos significant. Quia scꝫ mali qui nunc regnare volunt ꝛ intendunt/ cito post mortē mūdi regno ꝑuantur: boni vero qui patiēter expectāt/ ad
treñ.3.c celi regna postea promouentur. Bene igitur dicitur:
Aliter Quod bonum est prestolari cum silentio salutare dei. ¶ Uel dic ꝙ salomon iunior significat personas simplices et ignorātes: quia reuera sepe fit ꝙ licet regnū et regimen ecclesie seu beneficium debeatur primogenito filio. s. adonie. i. ꝑsonis antiquiorib9 ꝛ ꝑuectis: nihilominus sepe fit quod iuuenis et inscius ad patrem et ad prelatum superiorem mittit dominā m̄rem suam. i. carnalem affectionem: vel ad litteram/ aliquā ipsius concubinam: que bene bethsabee id est puteus satians dicitur: pro eo quod tales prelati oblectamentis talium satiantur: mittit etiā ad eum prophetas et sacerdotes/ aliquos maiores dominos cum quibus ante fecerat pactum suum. Sicut ergo fit qd̄ talibus fautoribus intercedentibus mulaq; carnalis amoris seipsum ferente: iste in regem. i. prelatum vel beneficiatum eligitur vel inungitur. Adonias vero qui interpretatur dominus idest iustus et prudens subditus/ cui de iure debebatur dominium/ reproba-
tur. Unde dicitur. Uidi stultum in dignitate sublimi ecc.10.b
et diuites sedere deorsum. Uidi seruos in equis/ et principes ambulantes quasi seruos super terram. ¶ Uel Aliter
dic quod dauid id est bonus prelatus non debet curare de iuuenili etate: dum tamen precedat alios in sensus maturitate: debetq; in promotionibus iuuenem preferre antiquis: dum tamen ipse iuuenis sit salomō idest sapiens/ pacificus ꝛ mitis.

¶ Capitulū secundum Textus. Appropinquauerūt aūt dies Dauid vt moreretur. Moralitatum Capitulum. II. A

Dauid constituto Salomone in regno/ cum Histo-ria.
videret diem mortis sue appropinquare/ voluit facere suum testamentum precepitq; salomoni filio suo: qd̄ ioab q̄uis sibi semper fuerit fidelissimus/ cognatusq; suus germanus: ꝛ pro eo ꝙ duos principes israel/ abner scꝫ ꝛ amasan proditorie occiderat: faceret occidi semei q̄ sibi maledixerat a facie absalon fugiēti ꝑcepit puniri: filios vero berzellai galaadite/ qui sibi cū victualibus occurrerāt i deserto/ mādauit ꝑmiari: ꝛ cōuiuas mense salomonis in Allego-
antea ordinari. ¶ Per dauid intelligit̄ deus pr̄. Per ria
salomonē vero dei filius/ ab ipso rex israel. i. rex fidelium constitutus. Igit̄ isti salomoni punitionē malorum ꝛ ꝑmiationē iustoꝝ mādauit: qꝛ ꝑ certo deus pater christo filio suo omne iudicium dedit: ad puniendum malos/ promouendūq; bonos ordinauit. Unde dicitur. Pater nō iudicat quēq̄: sed omne iudiciū de-
dit filio. ¶ Uel dic ꝙ dauid bonus prelatus qui reue- ioā.5.d.
ra propter familiaritatē quācunq; vel consanguinita- Aliter
tem quam habebat cum ioab. i. cum aliquo scelerato: non debet ip̄m impunitū dimittere: quinimmo cū salomone quem regem constituit. i. cū iudicibus suis
quos alijs prefecit/ debet de punitione ipsius ordina- exo.22.e
re: dicēs illud Exod. Maleficos non patieris viuere. B
¶ Uel ista allega contra testamētū vsurarioꝝ ꝛ rapto Tropo-
rum: qui scꝫ q̄diu viuūt/ iustitiam facere nec de bonis logia
nec malis restituendo qd̄ debent volunt: sed heredib9 ma.23.a
ꝛ successoribus suis solent oīa demandare. Isti enim sunt qui imponunt onera grauia super hūeros filioꝝ digito autem suo nolunt ea mouere. Unde quidā nugatorie de vsurarijs dicebat/ ꝙ in tota vna parentela non poterit damnari/ nisi vnus: ꝛ hoc qꝛ pater cōmittit emēdas suas filio ꝛ ille onus testamēti suscipiēs/ ꝛ ꝑ tp̄e vite sue nihil inde faciēs: cū ad mortē venit/ mādat etiā filio: ꝛ ille similiter filio suo: ꝛ sic deinceps. Et sic (vt dicebat) solus vltim9 qui non habet cui mādat/ damnabitur. Alij vero qui successores onerant/ salua-
buntur. ¶ Adonias abisac sunamitem in vxorem ap- Eo.c.d.
petens/ ꝛ ex hoc caute ad regnum ambiens: q̄q̄ super hoc mater regis intercederet: ꝛ q̄q̄ rex petitionē matris in genere concessisset quod petebat: tamen non consequitur: sed occasione ambitionis a salomone oc-
cidi mandatur. ¶ Hoc allegatur quod nulla perso- Mora-
na ita propinqua nobis/ siue mater fuerit/ siue frater/ litas.
si tamen petat a nobis vel maliciose vel simpliciter/ rem nobis inutilem vel nociuam quin eam refutare debeamus: et dato quod prius in genere concesserimus/ quin adhuc illud debeatur

rescindere: ⁊ quinetiam quecũqȝ fratrẽ vel amicum cõ
tra statum nostrũ ambientẽ debeamus corrigere vel
punire: iuxta illud. In male ꝓmissis rescinde fidem.
Eo. ca. c ¶ Uolens adonias abisac sibi dari a rege in vxorẽ: ꝓ
mo ad bersabee matrẽ salomonis recurrit: ad interce
C dendũ pro se ad propriũ filium suum ipsam misit. Be
ne (inquit illa) loquar pro te regi. Uenit igitur ber
sabee ad salomonẽ regẽ vt loquereť ei ꝓ adonia: ⁊ sur
rexit rex in occursum eius: seditqȝ super thronum suũ:
positusqȝ est thronus matri regis q̃ sedit ad dexteram
eius. Dixitqȝ ei rex salomon. Pete mater mea. Neqȝ
fas est vt auertã faciẽ meã. Que ait. Detur obsecro Abi
Moralitas sac sunamitis Adonie fratri tuo vxor. ¶ Adonias de
regno exclusus moraliter designat peccatorẽ aut ge
nus humanũ: quod a paradiso fuit expulsum: suna
mitis significat diuinã gratiam. Rex vero salomon si
gnificat christũ: mater vero eius bersabee significat be
nedictã virginẽ mariã. Ista igiť est veritas: ꝙ si ado
nias .i. peccator vult sunamitẽ .i. diuinã gratiam: vxo
rem ⁊ amicã a rege christo impetrare: ante omnia ipe
debet matrẽ regis .i. beatã virginẽ per orationẽ ⁊ deuo
tionẽ adire: ⁊ eam inter se ⁊ deum intercessitricẽ ⁊ iter
mediam ponere: ⁊ pro certo rex christus petitionẽ ma
Allegoria. tris nescit denegare. ¶ Uel allega de assumptiõe bea
te marie virginis: qꝛ scȝ tunc mater regis .i. beata vir
go venit ad ipsum in celum: qui sibi assurgens statim
iuxta se constituit sibi thronũ: ⁊ ad dexteram suaȝ con
sedit dulciter: qui ibi ipaȝ ordinauit honorifice. Ista
igiť pro adonia .i. pro hũano genere: quod regnuȝ su
um .i. paradisum amiserat: pro eo ꝙ ante tempus re
D gnare voluerat / continue postulat. Cui scȝ rex christus
petitionẽ suã exaudit dulciter / ⁊ ꝯfirmat. Pete (inq̃t)
Eod. c. e mater mea: nec fas est vt auertã faciem meam. ¶ Hic
Tropologia. habemus ꝙ cum ioab ꝓpter homicidia q̃ cõmiserat /
semei vero propter maledictionẽ quã in dauid intule
rat / ex ordinatione dauid occidendi essent: voluit oc
culta dei prouidentia alias causas exhibere extrinse
cas: vt sub colore alio posset illos iniquos de his cri
minibus castigare. Joab eñ contra salomonẽ cũ ado
nia se posuit: cuius occasione metuens ad tabernacu
lũ fugit: ⁊ cornu altaris tenens / ex mandato salomo
nis occisus fuit. Semei vero a salomone concessum
fuerat: ꝙ domũ in hierusalẽ sibi faceret: ⁊ ꝙ in illa ma
nẽs viuere posset: ⁊ ꝙ quacunqȝ die exiret hierusalem /
interiret: sed post triduũ annoꝝ cuȝ dictam sententiã
obliuioni dedisset / audito ꝙ serui eiꝰ fugerẽt ad achis
regem geth: ad reducendos seruos suos iuit ⁊ hieru
salẽ exiuit. Sed cum rediret ad salomonẽ statim occi
sus est. Et sic diuina prouidentia viam ⁊ occasionem
prebuit / ⁊ quod ipsuȝ per salomonem iuste puniuit et
quod maledicendo dauid meruit sibi dedit. Hoc exẽ
plariter patet / quomodo iustitia dei occulta / sub occa
sione vnius peccati quandoqȝ punit aliud: ⁊ quomo
do dato quod aliquod crimen videbatur alicui dimi
sisse: deus scit loco ⁊ tempore causas alias subiunge
re: quarum occasione ⁊ illud quod alias deliquerat /
iob. 24 b. scit punire. Unde Job. Deus inultum abire non pa
titur. ¶ Uel dic quod hierusalem est religio vel eccle
Aliter sia: in qua dum per fidem manemus / per gratiam vi
E uere possumus. Si autem inde per peccatum vel apo
Aliter stasiam eximus: mortis culpe ⁊ gehenne nos periculo
subiugamus. ¶ Uel dic secundum stephanum de lon
gotono cõtra illos qui in hierusalẽ id est in claustris
vel in ecclesijs vel beneficijs suis personaliter residere
nolunt: sed in geth id est in mundo vagãtur ⁊ incedũt
qꝛ scȝ isti mortem culpe ⁊ pene multotiens incurrunt:
exemplo Dine / que domũ p̃ris egrediens corrupta fu
it. Et de esau / qui a venationẽ exiens / benedictionem Ge. 34. a.
amisit. ¶ Uel dic ꝙ semei est discretus prelatꝰ / q̃ cum
immoderato zelo seruos ⁊ subditos suos a hierusalẽ ge. 27. d
.i. a statu gratie fugitiuos q̃nqȝ reducere nititur: sed Aliter
dum ipse etiam de hierusalẽ per immoderatũ zelũ ⁊ ꝑ
austeritatẽ egrediť / morte eterna mlctať: ⁊ sic sepe fit ꝙ
dum semei .i. prelatꝰ: seruos fugientes .i. subditos de
linquentes per nimiã austeritatẽ reducit: ipe scȝ quan
tum ad aĩam mortẽ vitioꝝ incurrit. Melius est ergo
ꝙ tales impuniti dimittanť / q̃ ꝙ eos nimis indiscrete
reducẽdo in hierusalẽ exeatur / ⁊ mors perpetua incur
rať. Unde dicitur. Sinite mortuos sepelire mortuos mat. 8. c
suos. ¶ Uel dic ꝙ ille seruis suis hierusalẽ fugientibꝰ Aliter
eos in geth sequiť: qui malorum subditoꝝ vitam imi
tatur: propter quod mors perpetua reportatur. ¶ Uel Aliter.
dic quod salomon tres personas occidit: in quo scilȝ
notatur ꝙ bonus rex ⁊ rector suiipsius debet in seipso
tria vitia scȝ peccatum voluptatis / quod significať in
adonia: qui cũ sunamite cõtrahere voluit: pctm̃ oris /
quod significať in semei: qui ore suo dauid maledixit:
pctm̃ operis / quod designať in ioab: qui manualr̃ du
os innoxios fecit occidere. f

¶ Capitulum tertiũ Textus. Confirmatuȝ est igitur regnum in manu salomonis. Moralitatum Capitulum. III.

Deus apparẽs salomoni in excelso gabaon / Historia.
concessit sibi qđ peteret quicquid vellet. Et
quia non petijt diuitias / nec longam vitam /
aut inimicoꝝ vindictã / sed sapientiã. Ideo
dñs non solam sapientiã sibi dedit / immo etiam diui
tias ⁊ gloriã sibi superaddidit ⁊ adiunxit. ¶ In quo Moralitas.
notari põt / ꝙ qui petit iusta ⁊ necessaria / est dignꝰ ob
tinere ⁊ recipere: nõ solũ illa / sed etiam superabundan
tia. ¶ Uel dic ꝙ sapientia diuitijs anteferť: qđ patet: Aliter
qꝛ salomon de eius postulatiõe magis q̃ diuitiaꝝ cõ
mendať a dño. Uñ diciť. Preciosior est cũctis opibus prue. 3. b
⁊c. ¶ Due mulieres meretrices venerunt ad salomo Eod. c. c
nẽ / petẽtes iudicium: pepercrãt ambe in eadẽ domo:
sed cum nocte vna illarum dormiẽs propriũ filiũ op
pressisset caute pueꝝ mortuũ alteri meretrici dormien
ti supposuit / ⁊ infantem eius viuum cepit. Que tan
dem euigilans / ⁊ infantem mortuum clara luce intu
ens / suum non esse comperit: quapropter viuentem
pueruȝ a salomone sibi reddi poposcit. Salomon igi
tur volens probare que viui mater eẽt: afferri sibi gla
dium imperauit: ⁊ infantem viuum per medium scin
di / ⁊ matrum cuilibet dari partem ordinauit ac man
dauit. Matris igitur pueri viui super filium diuiden
dum ac occidendum statim viscera sunt commota: ⁊ G
incepit a rege petere quod non occideretur / sed poti
us alteri matri daretur. Obsecro (inquit) domine mi
rex / date huic infantem viuum / ⁊ non occidatur. Al
tera autem econtrario clamabat. Nec mihi / nec tibi
sit: sed diuidatur. Ex his igitur cognitum est matrem
pueri esse illam que ipsum nolebat occidi: quapro Allegoria
pter salomon precepit filium ei reddi. ¶ Ista expo
nunt quidam allegorice de synagoga et gentilitate:
que scilicet ambe mulieres meretrices dici potuerunt
pro eo quod ambe idola aliquotiens coluerunt: et vi
rum suum legitimum scilicet deum ⁊ fidem ipsius ali
quotiens dimiserunt. Unde Ezechiel. Fili hominis. eze. 23. a
Due mulieres filie matris vnius fuerunt / que forni
cate sunt

cate sunt in egypto. Ille igit̃ ambe ad salomonem .i.
ad deum per fidem venerũt: ⁊ in vna domo que est ec-
clesia/ p bona opera pepererũt: sed reuera de istis ma
tribus vna scz synagoga filium .i. populum suum per
errorem ⁊ incredulitatem suffocat: ⁊ filium alterius .
i. populum gentilem ad christum conuersum /vel sibi
attribui vel occidi ꝓclamat: inquantũ totum mun-
dũ istum vel ad fidem suam debere cõuerti / vel alias
damnari existimat: ⁊ nullam gentem ꝓpter se saluari
sperat. Sed gladius salomonis .i. dei sententia con-
trariũ inuenit: que viuentem filium .i. saluandum po
pulũ alteri .s. gẽtilitati credẽti ⁊ nõ sibi assignat. ¶ Uel
dic ꝙ ista verba que hic ponuntur / possunt esse ꝟba
gentilitatis conuerse. Ego et mulier ista habitabam⁹
in domo vna .s. in hierusalem vbi .s. gentilitas primo
credidit ꝙ̃ alibi: sicut patet in centurione/ q̃ dixit: Ue
re filius dei erat iste. Cumq̧ peperissem peperit ⁊ hec
q̄ scz post credulitatem gentilitatis in centuriõe mul
ti de hierusalẽ crediderunt. Sed ista dormiens in lege
scilicet filium suum/ idest credentes suos scz Jacobuz
⁊ Stephanum morti tradidit: filium vero meum scilz
Aliter conuersos ex gentibus per errores furari ⁊ occidere
contendit. ¶ Uel dic melius /quod due mulieres que
ad salomonem veniunt: sunt due secte hominũ q̃ sunt
catholica ⁊ schismatica/ que christum credunt: ⁊ ma-
xime prima istarum significat ecclesiam grecam ⁊ oriẽ
talem: apud quam alia mulier .i. latina ⁊ occidenta-
lis ecclesia dicitur peperisse: inq̃tum ista mediãte chri
sto noscitur credidisse/ et fidem ab ea suscepisse. Sed
pro certo ista prima mulier/ id est primitiua ⁊ orienta-
lis ecclesia: ⁊ illa que primo credidit grecia/ iam effe-
cta heretica ⁊ schismatica: filiũ suũ .i. populũ suũ p
errores suffocat: filium vero viuentem /id est populũ
alterius mulieris seu ecclesie occidentalis sane credẽ-
tem: subtrahere et ad errores suos cõuertere tentat: fi-
liumq̧ suum mortuũ/ id est populũ suum hereticum
et damnatũ/ ad vbera alteri⁹ matris/ id est ad prouin
cias et terras ecclesie catholice inq̃tum potest appo-
nit et dilatat. Salomon tamen/ id est christus: gladio
sue occulte iustitie istud impedit: quia viuentez popu-
mat.8.c lum esse filium occidententalis ecclesie ostendit: ⁊ gre
A cie suum mortuum derelinquit. Unde dicitur: Sini-
Aliter te mortuos sepelire mortuos suos. ¶ Uel dic/ qꝺ ista
mulier que mortuum filium alteri voluit attribuere/
et viuentem infantem sibi ascribere synagogam vel
schismaticam ecclesiam designat: quarum vtraq̧ scz
filium/ id est populum suum /qui in veritate est mor-
tuus/ dicit viuum/ et in vita gratie constitutum: filiũ
vero seu populum alterius/ scz ecclesie catholice: qui
in veritate est viuus et sanctus/ dicit esse mortuum/ id
est incredulum et dãnatum. Ezech. Interficiunt ani-
mas que nõ moriuntur: et viuificant animas que nõ
Aliter, viuũt. ¶ Uel dic secundũ Gregorium ꝙ mater ista q̃
filium quẽ lactabat occidit / malũ predicatorẽ signifi
cat: qui scz subditos quos p doctrinaz lactauerat: in
delicijs torpens et dormiens/ per malam vitam occi-
dit et necat. ¶ Uel illud applica contra quosdam/ q̃
scelera sua alijs imponunt: et aliorum bona sibi at-
tribuũt et ascribunt: et sic filium suum mortuuz alijs
tradunt: ⁊ alterius filiũ viuentez furantur ⁊ surripiũt
Dicunt enĩ filius tuus mortuus est: meus autem vi-
Aliter uit. ¶ Uel dic ꝙ ille due mulieres sunt mundus ⁊ re-
ligio: quia scilicet mũdus filios suos per vitia suffo-
cat: religio vero viuentes et iustos seruat: mundus ta
men ad vbera ecclesie/ id est ad beneficia religionis:
filios suos mortuos/ id est peccatores ⁊ malas perso-
nas non cessat apponere: ⁊ ab ipsis vberibus viuẽtes
filios/ id est bonas personas nõ cessat subtrahere: ⁊ ip
sas ad se id est ad mundana vitia pro posse attrahere.
Quos quando habere non potest: solet eos Salomo
nis gladio id est cunctis tribulationib⁹ esse dignos
dicere. ¶ Uel dic ꝙ ad Salomonem/ id est ad prelatũ B
veniunt hodie due mulieres: vna scz ecclesia bona: q̃ Tropo-
quandoq̧ filios et subditos suos vt communiter ha- logia.
bet viuentes et bonos. Alia est carnalis affectio seu ẽt
carnalis parentela que vt cõmuniter habz filios mor
tuos/ id est ignorantes et imperfectos. Inter istas er
go magna est apud Salomonez/ id est apud prelatuz
altercatio: quia quelibet dicit filium suum viuere/ et
alterius filium mortuum esse: quia quelibet allegat
illos quos ꝓponit esse meliores / et alios deteriores/
sicut patet: quia carnalis parentela prelatorum illos
quos sibi offert/ asserit sufficientes esse et dignos. Il-
los vero quos ecclesia vel capitulum promouere niti
tur / asserit mortuos et ineptos. Ista ergo mala mu-
lier: carnis scz affectio/ vel carnalis parentela: Salo-
monis/ id est prelati: omnino ab vberibus matris al-
terius / id est a bonis bñficijs ecclesie: viuentes filios
suos/ id est bonas personas ipsius elongat ⁊ subtra-
hit: ⁊ suos malos mortuos/ scz ignorãtes nepotulos
ibi ponit. Salomon tamen/ id est sapiens prelat⁹ me-
diante gladio iustitie: debet alteri mulieri/ scz ecclesie:
filium viuentẽ/ scz bonas personas tribuere/ et ad ip-
sius bñficia seu vbera apponere: male vero mulieri/
scz carnali parẽtele vel affectioni: debet paruulos mor
tuos assignare: ⁊ eos ipsi nutriendos dimittere: vel de
eis nõ curare: dicens scz quod sequitur: Date huic in- C
fantem viuum. Hec enim est mater eius Iuxta illud: mat.8.c
Dimittite mortuos sepelire mortuos suos. ¶ Uel dic Tropo-
ꝙ ista mulier mala est diabolus: de quo scz potest di- logia.
ci illud: Breuis omnis malicia super maliciam mu- ecci.25.c
lieris. Ista enĩ est que omnes filios suos per culpam treñ.2.g
⁊ penam occidit. Unde dicitur: Nunquid comedunt
mulieres paruulos suos ad mensuraz palme: filios
vero viuentes: id est sanctos viros: qui sunt filij alte-
rius matris: scz ecclesie vel christi: sibi subtrahere ni-
titur: et eos per peccatum in filios adoptare: ⁊ vberib⁹
mundane delectationis lactare conatur: suos vero
mortuos peccatores/ id est filios sceleratos: ad vbera
alterius matris/ id est ad dignitates ⁊ beneficia ecclie
furtiue ⁊ simoniace itroducit: ⁊ sic de filijs suis filios
ecclesie facit: ⁊ de bonis filijs dei ⁊ ecclesie/ filios suos ruth.1.c
id est peccatores facere nititur et contendit: dicens ec-
clesie illud quod scriptum est: Populus meus et tu⁹
vnum sunt. Quos quando suos facere nequit tunc
saltem ipsos diuidendos p discordiam/ inuidiam et
sollicitudinem procurat: ⁊ gladio Salomonis .i. tri
bulationibus ipsos detrũcandos et affligendos pro-
clamat. Dicit igitur: Nec mihi nec tibi sit / sz diuidat
Acsi diceretur: Ex quo non potest mala mulier totum
habere nec ex toto ad peccatũ ꝯuertere: ipsum tamen
potest p sollicitudinẽ diuidere: vt quod põt/ sibi profe 2.re.19.c
cto valeat procurare: vt patet de religiosis et clericis Tropo-
in temporalibus implicitis: qui quia diuisi sunt/ par logia
tim dei et partim diaboli fiunt. Unde dicitur: Tu et medicã-
siba diuidite possessiões. ¶ Uel dic qꝺ ille mulieres tium
significant religiones mendicantes: que scilicet corã D
deo contendunt: ⁊ alie alijs se preferunt: et suos filios
viuẽtes/ et aliorum mortuos esse dicunt. Cuius scili-
cet veritatem gladius Salomonis .i. diuina sentẽtia

in iudicio cōperiet/quando singulorum meritum pa
Aliter tefiet ⁊c. ¶ Uel dic quod talis altercatio videt̃ esse in
ter mundum ⁊ religionem: quia scʒ religio dicit filios
mundi esse mortuos/et suos solos esse viuos: vt patet
de multis ꝓsumptuosis religiosis / qui omnes alios
preter suos existimant per peccatum mortuos et deie
ctos esse. Econtra vero mundus filios religionis per=
ditos et mortuos temporaliter reputat: et suos solos
in prosperitate viuere gloriatur et clamat. ¶ Uel dic
Aliter quod due mulieres sunt veritas et hypocrisis: quarũ
vna scʒ hypocrisis habet filium mortuum. i. opera vi=
tiosa: et tamen dicit et fingit se habere filium viuum.
i. opera virtuosa. Et ecōtra de veritate et iustitia: quo=
rum scilicet filius viuit. i. quorum sunt opera bona: se
pe dicitur ab ipsis quod hic dicitur: filius tuus mor
tuus est. i. qđ alia habeat opera inutilia: que scilicʒ
nulla debeant cōsequi premia. Ista igitur altercatio
modo non bene deprehenditur: quia quicquid sit vi=
uum/quid mortuum/ et que hypocrisis/que veritas/
nunc nescitur: in fine tamen scʒ in iudicio/gladius di
uine sententie istud inueniet/quando merita et deme=
1. co. 3. c rita singulorum vniuersis deus ostendet. Unde Apo
stolus: In igne declarabitur vniuscuiusꝙ opus qua=
le sit ⁊cetera.

¶ Capitulum quartum Textus: Erat aũt rex Salomon regnans super omneʒ israel. Moralitatum Capi. IIII

Duodecim duces habuit Salomon: qui per
E singulos mēses administrabant cibaria mē
Histo= se sue: ⁊ habebat Salomon equorum curri=
ria. culum/ et equestrium / ⁊ onera portantiũ in
finitam multitudinem: ⁊ ꝓcedebat sapientia omnes
orientales: fecitꝙ tria milia parabolarum/ ⁊ quinꝙ
milia carminum: ⁊ disputauit de natura arborũ ⁊ her
barum: de naturis etiam pisciũ /auium ⁊ bestiarũ: vt
dicitur in capitulo isto. Et Salomō cũ vellet edifica=
re domũ dñi: misit sibi Hyrā rex sidoniorum cedros et
abietes de libano: ꝓparauerūtꝙ biblij ⁊ artifices li=
gna ⁊ lapides ad edificādum domũ dñi: ita ꝙ in mō
2. re. 5. d te dolabātur /quadrabātur et preparabātur: ⁊ deinde
in Hierusalem portabātur/sicut hic dicit̃. Et sic actũ
Allego= est/quod dum tēpluʒ in hierusalem edificaret̃/vox se
ria. curis vel mallei non est audita: ⁊ hoc qꝛ materia ātea
fuerat ꝓparata. ¶ Reuera talis Salomō fuit Christ9
col. 2. a. qui scʒ fuit rex sapiens ⁊ pacificus /⁊ super oēs homi
Ecci. 1. a nes sapiētia insignitus. Apl's: In quo sunt oēs the=
sauri sapiētie ⁊ scientie abscōditi. Et alibi: Fons sapi=
entie verbuʒ dei. Iste igitur duodecim ꝓfectos. i. duo
decim apostolos habuit/qui sibi fide ⁊ ope seruierũt
vt mēse sue/id est fidei vel ecclesie cibos /id est fideles
ps. 127. a multiplices ministrarēt. Psal. Filij tui sicut nouelle
oliuarum /in circuitu mense tue. Tria etiam genera
equorum/idest bonorum subditoruʒ habet: scʒ equos
curules. i. religiosos: q̇ currui: id est regule sunt astri
cti: equestres: id est ꝑlatos ⁊ clericos: qui spũali mili=
tie sunt dedicandi: onera portantes/id est seculares/
F qui oneribus negociorum mundialium sunt subie=
abac. 3. cti. Unde Abacuk: Fecisti viam equis tuis: Hyrā igi=
d. tur rex gentilis gentilitatem designat: que scʒ cedros
et abietes: id ē altos ⁊ sublimes philosophos ad Sa
lomonem: id est ad christum et ad fidem ipsius: de li=
bano: id est de mundo misit: de quibus ꝓ magna par
te domus dei: id est ecclesia edificata fuit: vt patet in
cañ. 3. d. Cant. Ferculum fecit sibi rex Salomon de lignis liba

ni ⁊c. Serui etiam ipsius regis Hyram: ligna et lapi
des: id est sanctos viros per martyria dolauerunt: et
in monte huius mundi ꝓparauerunt: ⁊ ad Salomo=
nem regem: id est Christum: in Hierusalem: id est in
paradisum celestem miserunt: ⁊ sic sibi ad edificatio=
neʒ celestis tēpli materiam preparauerunt: ⁊ eidem
obsequium prebuerunt. Unde: Constituit lathomos 1. pa. 22.
ad cedendos lapides. Et in euangelio: Erit (inquit) a.
vt omnis qui interficit vos: arbitretur obsequium se Io. 16. a
prestare deo. In Hierusalem igitur celesti: vbi chri=
stus edificat templum suum: vox securis vel mallei
non auditur: nec pena vel tribulatio sentitur: quia ꝓ
certo lapides: id est sancti qui sunt materia huius tē=
pli: prius in hoc mundo per tribulationes dolantur:
⁊ per virtutes quadrantur et sculpuntur. Igitur quā
do ibi ascendunt: nequaꝙ amplius turbabuntur: sed
in tranquillitate in dei sanctuario collocantur. Unde
Apoc. Non esurient neꝙ sitient amplius: neꝙ cadet apoc. 7.
super eos sol neꝙ vllus estus: quoniam priora transi d.
erunt. ¶ Uel ista allega contra litigiosos clericos: q Aliter
scʒ dum templum ecclesie in presenti edificatur et regi G
tur: nulla vox murmurationis aut querele: dissensio=
nis aut discordie debet audiri: sed omnia trāquille ⁊
pacifice fieri: et quilibet lapis: id est quelibet persona esa. 10. d
patienter in loco et gradu sibi debito collocari. Esa: Aliter
Non fuit qui moueret pennam: et aperiret os et gāni
ret. ¶ Uel dic quod securis et malleus significāt mi=
nistros crudeles. Ictus vero istorum significāt illa=
tas tribulationes: voces vero talium denotant terro
res et cōminationes. Quādo igitur Salomon: id est
ꝑlatus: edificat et regit templum ecclesie sibi subiecte
valde debet curare ꝙ omnia tranquille pagantur et
quod securis ⁊ malleus: id est crudelis minister ⁊ offi
cialis ꝓcul tollatur: ⁊ quod vox et ictus omnis tribu
lationis ⁊ turbationis talium ibi nullatenus audia=
tur: nec aliqua crudelis exactio simplicibus inferat̃.
Unde Iob: Uincti pariter sine molestia: nō audierũt iob. 3. c.
vocem exactoris. Hyram rex gentilis administrauit Ca. 5. b.
materiam salomoni ad templum edificandum: Sa=
lomon vero oleum et triticum sibi dabat: et domũ ip=
sius nutriebat: serui etiam Hyram cum seruis Salo=
monis templum edificauerunt: ligna et lapides pa=
rauerunt. ¶ Hyram est mundus: Salomō est christ9: Mora=
quia vere mundus: administrat christo materiam: id litas
est personas de quibus tēplũ ecclesie cōstituitur: Sa
lomon vero/id est christus/administrat mundo ciba
ria idest triticũ doctrine/⁊ oleum gratie ⁊ misericor=
die: quibus mundus spiritualiter alimentatur: serui H
vero Hyram et salomonis. i. serui mundi et christi. i.
homines boni ⁊ mali passim templũ edificant eccle=
sie: inꝙtum cum seruis christi multi hypocrite ⁊ mali phil. 1. c
verbum dei predicant atꝙ docēt. Uñ Apl's: Quid in 2. ti. 2. c
quit dum omni modo siue per occasionem siue ꝑ ve=
ritatem christus annũciatur. Unde idem dicit/ꝙ in
domo magna non solum sunt vasa aurea et argentea
sed etiam lignea et fictilia.

¶ Capitulũ sextũ Textus: Factum est ergo quadrigentesimo et octogesimo anno egres sionis filioruʒ israel. Moralitatũ Ca. V.

Edificauit Salomon domum domini de do=
latis lignis et sectis lapidibus: ⁊ distinxit eā Histo=
in tres distinctiones: in altum/quātum infe= ria
rior domus in duo diuidebatur/scʒ in interi
ori oraculo et exteriori domo. Sic igitur factũ est/ꝙ
omnes

omnes parietes tēpli inferioris tabulis cedrinis/pa=
uimentuz vero abietinis operiebatur: ⁊ desuper tabu
las laminis aureis omnia per circūitum tegebantur
nihilqꝫ erat in templo quod non auro vndiqꝫ tegeretur.
fecit quoqꝫ Salomon anaglipha/id est celaturas et
tornaturas in tabularū iūcturis: vt nec quidem ali=
qua rima seu distinctio deprehendi posset. In medio
vero tabularum sculpsit imagines prominentes: scilꝫ
Mora= cherubin atqꝫ palme. ¶ Sic vere quando verus Sa=
lias. lomon de9 templū ecclesie facere voluit: ipsūqꝫ de lapi
dibus sectis ⁊ quadratis .i. de personis sanctis/forti
bus ⁊ solidis edificauit. Templū enī illud de quadru
plici materia constabat: scꝫ de lapidibus sectis ⁊ tabu
lis cedrinis: abietinis et laminis aureis. Sic vere ec=
clesia christi habuit viros scilicet martyres: qui per
martyria fuerunt secti tabulas cedrinas/id est con=
fessores/qui per contemplacionem fuerunt alti: ⁊ qui
per virtutes fuerunt sculpti: tabulas abietinas/ que
minoris sunt valoris id est bonos seculares: qui ī pa
uimēto id est in īfimis in mundo fuerunt positi: la=
minas aureas .i. doctores/qui splendore sapiētie fue/
runt lucidi: in quibus scꝫ omnib9 erāt virtutum ima
gines/picture ⁊ scientiarum characteres/scripture et
concordie/ligamina ⁊ iuncture: quia scilicet inter ta
bulas templi/⁊ inter personas ecclesie anaglipha/id
est tornature erant charitatis: que nullam rimā dis=
Iob.41. sensionis aut discordie apparere permittebant. Un=
b. de Iob: Una vni coniungitur: ⁊ nec spiraculum qui=
dem incedit per eas. In ipsis etiam debent sculpi in/
ter cetera due speciales figure: scilicet palma/ que si/
gnificat victoriam: ⁊ cherubin quod significat scien=
tiam: quia scilicet cherubin interpretatur sciētie ple=
nitudo: ad denotandum quod omnes persone eccle=
sie et fideles debent habere palmā/id est vite perseue=
Apoca. rantiam ⁊ victoriam/discretionem/scientiam ⁊ sapi=
7.c. entiā. Unī Apocal. Amicti stolis albis/et palme ī ma
nibus eorum. Et breuiter in templo isto non debet es
se aliqd quin auro charitatis et sapientie vestiatur:
vt sic tam tectum/qꝫ parietes ⁊ pauimētū: id est taꝫ su
periores quam mediocres/qꝫ etiam inferiores fide et
Apoca. moribus splendere videantur. Apoca. Ipsa ciuitas
21.f. aurū munduꝫ. Tres autem partes habuit istud tem/
plum: quia ecclesia tres speciales habuit status: pre=
latorum scꝫ/coniugatorum ⁊ continentium seu eccle
B siasticorum: qui etiā in duos status subdiuiditur: sci
licet in sancta sanctorum et in sancta/id est in ecclesiā
regularem et secularē. Isti enī sunt tres status saluā=
Ezech. dorum: qui in Noe plato/ Iob cōiugato/et Daniele
14.a. continēte significantur. Ideo bene potest dici illud
Geñ. Uidit puteū in agro/tresqꝫ greges ouiuꝫ accu/
Gene. bantes. Quod autē tēplū in monte fuit factū: fuit ad
29.a. denotandū qꝫ ecclesia Christi sursum in monte para=
disi debet mētaliter manere ⁊ manentem ciuitatē hic
non querere/sed de futura potius cogitare dicēs illō
Phil. Apl'i: Nostra conuersatio in celis est. ¶ Uel dic qꝫ
3.d. templū est anima: cuius tres partes sunt tres poten=
Alter tie: scꝫ rō/ memoria ⁊ voluntas. Una vero istarū scili=
cet ratio/duplex est: quia scꝫ est dare rationē superio=
rem et inferiorem/et intellectum speculatiuum et pra
Tropo cticum. Componi igiť debet istud tēplū cōsciētie vel
logia. anime ex lapidibus quadratis/id est ex constātie sta
Esa.54 bilitate cōstare. Unde Esa.釋 Sternā per ordinem lapi=
des tuos et tabulas ex cedrinis/id est ex cōtēplatio=
Ezech. nis sublimitate: quia cedrus alta libani. Unde dicit
27.a. Ezech. Cedrum de libano tulerunt/vt facerēt tibi ma
lum. Malus enī nauis/altitudinem comtēplationis
designat: ex tabulis abietinis .i. ex iustitie rectitudi=
ne seu equitate: abies enī arbor est rectissima. Unde Ibidē.
Ezech. Abietes de sanir dolauerunt in remos tuos.
Ex laminis aureis id est ex sapientie claritate. Idem: Ezech.
Aurū opus decoris tui. Debet etiā esse in mōte/id est 28.c.
in paradiso p affectionē. Psal. Quis ascēdet in mon Psal.
tē dñi: Debet habere celaturas ⁊ sculpturas/id ē mul 23.a.
tiplicitatē virtutū ⁊ perfectionem: inter quas scilicet
spūaliter debet habere imaginem cherubin/id est sci
entiā ⁊ discretionē: et imaginē palme/id est pseueran
tiā ⁊ consūmationem. Et breuiter nihil in ea debet es
se/quin totū auro tegať p splēdidā cōuersationē: ⁊ sic
diceť de ea illō Apl'i: Templū dei sanctū est/qꝫ estis 1. Cor.
vos. Qui igitur templum dei violauerit/destruet il= 3.d.
lum deus. In interiori oraculo facta sunt duo ostia ꝺ
lignis oliuarum: ⁊ sculpta erāt in eis cherubin ⁊ pal
me: que omnia auro cooperta erant. Postes autem
ostiorum quinqꝫ angulos habebant. Quia per tem=
plum ecclesia intelligiť: bñ vř qꝫ p domū exteriorē que
erat maior/intelligitur status laicorum. Per interi9
vero oraculum designatur status et congregatio cle
ricorum. Ostia igiť istius oraculi/ p̄latos significāt
per quos alij ad fidem ⁊ ad ecclesiā/necnon ad eccle=
siastica beneficia intrant. Unde dicitur: Ego suꝫ osti Ioan.
um: Qui non intrat p ostiū in ouile ouiū/sed ascēdit 10.b.
aliunde (sicut faciunt simoniaci ⁊ intrusi) ille fur est
⁊ latro. Uideamus igiť qualia debeant esse ostia do=
mus dei/ scꝫ prelati. Dico igiť qꝫ debent esse duo: qꝛ
debent esse combinati per charitatē: debent esse de li=
gnis oliuarū: quia oleū elemosynarū debent funde=
re per pietatem: habere postes cū quinqꝫ angulis id=
est virtutes que faciunt quinque sensuum discretam
sagacitatem ⁊ continētiam: debent habere cherubin
id est scientie plenitudinē: debent habere palmas/id
est victorie ⁊ perseuerantie longitudinē: debent ha=
bere anaglipha seu celaturas id est virtutū pulcritu=
dinem: debētqꝫ ad modū ostij esse volubiles per dili=
gentie sollicitudinē: et per omnia debent esse cooper D
ti spirituali auro per splēdidā cōuersationis sanctita
tem: qꝫuis ꝓh dolor hodie multi magis conentur se
cooperire auro naturali per auaricie turpitudinem:
Unde supra ibidē diciť: qꝫ nihil erat in templo quod
non auro tectū erat. Ideo de talib9 ecclesie ostijs seu Ezech.
prelatis potest dici illud Ezech. Bina ostia erant in 41.d.
templo: et in ipsis ostijs celatura erat cherubin ⁊ scul
pture palmarū. ¶ Uel si vis oīa ista expone de predi= Tropo
catorib9/quibus mediantibus ad mores ⁊ ad fidem logia.
intrať: ⁊ de sacerdotibus ⁊ rectoribus/per quos laici
ad sacramenta ecclesie admittūtur. Domus etiā exte
rior tēpli duo habebat ostia de lignis abietinis: que
habebant postes de lignis oliuarum cū quatuor an=
gulis quodlibet vero illorū ostiorū erat duplex: et se
inuiceꝫ tenēs aperiebatur: ipsaqꝫ ostia auro ope qua=
drato ad regulā operibanť: ⁊ palme ⁊ cherubin ī eis
sculpebanť. Quia sicut dictū est/domus tēpli exteri=
or statū laicorū designat: ideo bene possunt per ostia
domus huius seculares principes ⁊ iudices denota=
ri: qꝛ reuera isti debent esse duo p cōmunē sui ⁊ aliorꝫ
diligētiam: qꝛ scꝫ non debent esse vnus scꝫ toti sui per
proprij lucri auariciā/et per singularitatis parsimo=
niam. Debet etiam esse quilibet duplex/per dei et
per christi charitatem binariam: ⁊ debent se inuicem E
tenere per pacē/amorem et concordiam: et ad se inui= Ezech.
cem conuerti et applicari per mutui adiutorij conue 41.

nientiā. Unde Ezech. Ab vtraq; parte bina erāt osti-
aria/que in se inuicem applicabātur. Isti igit̃ debent
esse de lignis abietinis/que sunt recta: quia debent
in se habere postes oliuarū: que significāt pietatis ⁊
misericordie dulcedinē que quatuor debēt habere an
gulos/id est constantie et stabilitatis quadraturam
et fortitudinem. Res em̄ quadrata non faciliter vol/
uit̃: sic vere nec prudens homo faciliter a verbo vel a
proposito suo mutatur: nec prece nec precio/ aduersi-
tate vel prosperitate/adulatione vel detractione a re/
ctitudine variat̃. Et ideo tale ostium/id est talis supe
rior opere quadraro ad regulam dicitur formatus:
ad denotandū ꝙ ipse debet esse per constantiaʒ qua-
dratus/et per tēperantiā regulatus. Unde apoca. Ci
uitas in quadro posita est. Operiātur isti auro/id est
Apoc. 21.c. honeste cōuersatiōis fulgore: sculpātur imagine che
rubim/id est scientie splēdore: et decorentur pictura
palme/id est perseuerantie seu victorie potentia vel vi
gore. Apoca. Palme in manibus eorum. ¶ Uel om
Apoca. 7.c. nia ista potes allegare de quolibet viro regulato cha
ritate: pro iusto ad alia dilata/vt supra. ¶ Hic dicitur
Aliter ꝙ in templo erāt fenestre oblique: que exterius erant
Eodem ca. a. stricte/interius vero late: ꝓpter palme interius rece-
ptū dilatabatur: et multo plus ꝙ̄ videret̃/intus de lu
mine fundebat̃. ¶ Sic vero dico/qꝺ in tēplo ecclesie
Moralitas. f illi qui sunt prelati supiores/vel illi qui sunt fenestre
per quas templum illuminat̃: vt predicatores/docto
res/⁊ ceteri debēt exteri⁹ quo ad aspectum exterioreʒ
esse stricti: interius vero quo ad aspectū bonorū spi-
ritualiū debēt esse lati ⁊ obliqui. i. occasionaliter lux
bonorum exēplorum suorū templū ecclesie illumina
bit: ⁊ oblique. i. inductiue ⁊ circūstabiliter lux suoruʒ
documentorū alios spūaliter illustrabit. ¶ Uel dic
Aliter. ꝙ fenestra/id est ingressus in templū paradisi primo
est artus/deinde latus: qr arta est via que ducit ad vi
Mat. 7.b. tam: et ideo obliqu⁹ pōt dici/pro eo ꝙ cū difficultate
potest intrari. ¶ Uel dic ꝙ ingressus in tēplum eccle-
sie/vel ad ecclesiastica beneficia/strictus ⁊ difficilis est
Aliter in principio. Postꝙ̄ autē homo introierit gaudios⁹
est et latus: ⁊ ideo obliquus dicit̃: quia ꝑ multas cir-
Aliter cumuolutiones et circūstantias ibi subintrat̃. ¶ Uel
dic de fenestra cordis/que debet esse stricta ad exterio
ra/lata vero ad interiora: qr parum ⁊ stricte debet ex-
teriora diligere/⁊ de ipsis accipere: late vero ⁊ humili
ter debet ad cōsiderationem suorū interiorum se dila-
tare/⁊ oblique circuire: id est per cōsyderationes di-
uersas debet lucē gratie in templum cōscientie intro-
ducere ⁊ plus ꝙ̄ appareat debet de isto lumine possi-
Aliter dere. ¶ Uel dic qꝺ fenestre ille sunt religiosi: qui scʒ a
parte exteriorum et mundanorum se debent strictifi-
care: a parte autem interiorum: scʒ quantū ad illā que
ad religionē et dei cultū pertinent/ se debent spūali-
Psal. 17.c. ter dilatare. Psal. Eduxit me in latitudinē: saluū me
fecit/qm̄ voluit me. ¶ Uel dic qꝺ tales fenestre sunt
Aliter G maliciosi et iniusti iudices: qr ꝓ certo isti a pte alioꝝ.
i. a pte ꝯmodi exteriorū subditorū sūt stricti: qr scʒ/ꝺ il
lis parū curant: a parte tn̄ interiorum/id est quantuʒ
Abac. 2. a. ad propriam vtilitatem lati sunt: qr scʒ ad oīa deuo-
randa ꝑ rapinā ⁊ auariciā se dilatāt. Unde Abac. Qui
dilatauit quasi infernus animā suā: et ipse q̄si mors/
Eodem ca. a. et non adimpletur. ¶ Trabes tēpli exceptis solis ca
pitibus exterius nō apparebāt: latebant em̄ interius
infra domū/⁊ auro vndiq; tecte erāt: parietes etiā ta-
Moralitas. bulis cedrinis tegebant̃: ita ꝙ de lapidibus parietū
nullus penit⁹ videbat̃. ¶ Trabes que sursum in edifi

cio sunt suspense/⁊ de parietē in parietē ꝓtense: signi-
ficāt viros cōtēplatiuos. in altū/id est in paradisum
per affectionē suspēsos: ⁊ per charitatē ad vtrūq; pa-
rietē ad deum et ad proximū extēsos. Unde dicit̃: At-
tingit a fine vsq; ad finē fortiter ⁊c. Parietes vero si/
gnificant bonos subditos vel actiuos: qr reuera taʒ Sap. 8. a.
de istis parietibus ꝙ̄ trabibus/id est de istis contem-
platiuis vel actiuis/religiosis vel clericis superiori-
bus vel subditis: nullus debet bona sua exterius per
inanē gloriā ꝓpalare: sed poti⁹ virtutes suas/sanctā-
q; affectionē suam debet ab aliorū visibus abscōdere.
Un̄ Apoca. Beatus qui custodit palliū suū ne nud⁹ Apoca. 16.c.
ambulet. Sola em̄ capita id est bona exteriora: eoruʒ
opera: ⁊ tabule cedrine q̄ sunt imputribiles. i. verba
indefectibilia ⁊ honesta debent apparere: lapides. ve
ro: id est interiores ⁊ fortiores virtutes: q̄ magis sunt
speciales: debent oculos hominū fugere ⁊ latere. Un̄
dicit̃: Attēdite ne iustitiā vestrā faciatis coram homi Mat. 6. a.
nibus vt videamini ab eis. ¶ Cū tēplū habeat tria ce
nacula seu interstitia: sic fiebat ꝙ ꝑ cochleā ascende- H Eodem
batur de inferiori ad mediū: ⁊ de medio ad tertiū vel ca. b.
ad supremū. Est autē cochlea via vel scala gradualis
circūuoluta ⁊ tortuosa: que scʒ vitis dicit̃: que occul/ Anagogia.
ta erat in parietib⁹: ⁊ solum ostiū videbat̃. ¶ Sic ve-
re cum tēplū ⁊ ecclesia in suo vniuerso habeat tres sta
tus: scʒ inferiorē: qui est vita presens: medium: qui est
status anime sepate: post mortē vltimū et superioreʒ
qui est status hominuʒ post resurrectionē: id est post
resumptam corporum stolā: sic est ꝙ ꝑ cochleā purga
torij: cuius scʒ sola ianua/videlicet mors ꝑ quam ibi
intrat̃ est nobis nota. Ipsa ṽo via qualis est: dubita
mus ⁊ ambigimus: circūuoluta est nobis penitus ⁊
ignota: ⁊ iuncta de inferiori ad mediū. i. de statu mor
talitatis ad statum beatitudinis animarū ascendit̃ ⁊
tandem per resurectionem corporū de isto medio ad
tertium peruenit̃. Unde Hiere. De mōte in collē trās/ Hiere. 50.b.
ierunt: obliti sunt cubilis sui id est mūdi. ¶ Uel dic
ꝙ cum istud templū ecclesie militantis tres habeat
partes: scʒ statuʒ incipientium: ꝓficientium et perfe- Aliter
ctorū: cōstat ꝙ mediante cochlea virtutū ⁊ bonorum
operū: cuius scʒ ianua est baptismus vel penitentia/
que cunctis patet: de vno ad aliū ascēdimus: ⁊ de in-
ceptione ad perfectionis cumulū ꝑuenimus. Psal.
Ascensiones in corde suo disposuit in valle lachryma Psal. 83.b.
rum. Uel dic ꝙ cum ecclesia habeat tres ptes: scilicet
illos qui hic sunt in miseria: et illos qui sunt in pur-
gatorij angustia: et illos qui sunt superius in celesti Aliter
leticia: sic est ꝙ per cochleam ꝑfectionis: vbi scilicet A
sunt multe reuolutiones: multi gradus: multe virtu
tes: que tamen ab oculis aliorū debēt esse abscōdite ⁊
ignote: de isto infimo ad mediuʒ: de mundo ad pur-
gatorium: de purgatorio ad paradisum debet quili- Ps. 83. b.
bet peruenire. Psal. Ibunt in virtute ad virtutē: vide
bit̃ deus deorum in sion. ¶ Uel dic ꝙ cochlea signi-
ficat dei prouidentiam: que reuera multis circunuo- Aliter
lutionibus nobis est ambigua: ⁊ aspectibus huma- Anagogia.
ne noticie multū incognita ⁊ ignota. Apls: O altitu
do diuitiarū sapientie ⁊ scientie dei: ꝙ̄ incōprehēsibi Roma. 11.d.
lia sunt iudicia eius: ⁊ inuestigabiles vie eius. Solū
enim ostium illius cochlee: id est soluʒ quedā exterio
res cause: vel occasiones diuinoꝝ iudiciorum nobis
apparent. Que sunt autē interiores vie vel cause: vel
quot et quantis circunstantijs illud agatur de tem-
plo ecclesie militantis: quantū ad interstitia seu gra-
dus ꝓmotionū: siue agat̃ de templo conscientie ꝙ̄tū
ad gradus

ad gradus virtutum ⁊ perfectionū: siue agaꝶ de tem-
plo celestis patrie quantū ad gradus saluationū: istō
est verum qꝺ sola cochlea/id est sola diuina ꝓuiden-
tia ⁊ gratia est via per quam ascenditur. Et queritur
quomodo de vno statu ad alium ⁊ de imo ad supre-
mum veniꝶ: qꝛ scꝫ nullus est qui temporaliter siue spi
ritualiter possit ascendere/nisi inquantū occulta dei
prouidētia decreuerit viam dare. Unde dicitur. Ego
Joan. 14.a. sum via/veritas et vita. ¶ In templo facta sunt tria
tabulata seu deambulatoria circūquaqꝫ: et in quoli-
Ca. vij. bet facte sunt luricule/id est appodiatoria: in quibus
B possunt inniti inferius respicientes: sicqꝫ erat ſm Be
Chryso- dam/ꝙ superius medio et supremo erat latius: supre
sto- mum vero ceteris erat strictius et breuius. ¶ Sic ve-
ma. re cum in ecclesia sint plures perfectionis gradus: vt
Allego- pote iferior: i quo significaꝶ mūd9. Medi9 i quo desi
ria. gnatur status ecclesie. Et superior in quo designatur
status religiosorum. Istud debet esse/ꝙ quanto sta-
tus est supior/tāto dꝫ esse/strictior et artior: ⁊ quanto
homo vult ad superiorem perfectionis statum ascen
dere/tanto debet artiorem vitam ducere ⁊ tenere. Nō
etiam ad illos qui ad gradus honoris ascendunt/re-
ferri potest: qꝛ ꝓ certo quanto altiorē gradū in eccle-
sia obtinent/tanto per strictius deambulatorium/id
est per artiorem penitentie viam deambulare debent
vt sic in mundo qui inferior est/sit vita latior: in eccle
sia strictior/in religione vero ⁊ in prelatura artior.
In quocunqꝫ deambulatorio seu statu debent esse lu
ricule/id est appodiamenta spei et fiducie/quib9 ho-
mo innitatur: ne per peccatum et desperationem cor-
ruere compellatur. Sed pro certo videꝶ ꝙ tēplū mo-
dernum in contrarium versum est: qꝛ scꝫ iferiora sunt
strictiora ꝙ̃ media/et media ꝙ̃ superiora: laici plus
ꝙ̃ clerici/clerici plus quam religiosi vel prelati. Qui
immo quanto in ecclesia ascendiꝶ altius/tanto ibi vi
nitur lautius atqꝫ letius. Unde istud est hodie tēplū
illud quod vidit Ezechiel: Itaqꝫ in superioribus la-
tius erat templū. ¶ Uel dic ꝙ de illo templo Ezechi-
el: potest dici qꝺ templū ecclesie strictū sit ħ in hac
Ezech. vita per tribulationes: sursum vero in patria latum
41.b. erit per consolatiōes. ¶ Malleus et securis nō sunt
Aliter audita in templo cum edificareꝶ ⁊c. Unde supra: Pa
Eodem uimentum et parietes de triplici constabant materia
ca.a. scilicet de lapidibus tabulis ligneis ⁊ auro. ¶ Sic ve
ro iusti ex tribus constare debent: scilicet ex lapide. i.
Mora- ex fidei soliditate: ex tabulis: id est ex spei sublimita-
litas. te: ex auro: id est ex charitatis ꝑciositate. Apl's: Nunc
autem manent tria hec: fides: spes ⁊ charitas: ma-
ior em̄ horum est charitas/ ¶ Tēplum in longitudi-
ne duas partes habebat: scꝫ priorem ⁊ communiorē:
1 Co.13. b. que erat ad orientem: posteriorem et secretiorem: que
erat ad occidentem. Per partem enim orientalem in
Eodem primā domum egrediebaꝶ: et deinde in sanctuarium
ca. id est in domum occidentalem/vbi erat archa: altare
cherubin: et vbi ꝓpitiatorium accendebatur: ⁊ vna
Chryso- domus ab alia per quendā ligneum parietꝫ diuide-
sto- ma. batur. ¶ Sic ꝟo dū ecclesia: habeat duas partes: sci-
licet militantem et triumphantem. illud est verum ꝙ
Allego- in oriente: id est pro tempore huius vite est prima do
ria. mus scilicet ecclesia militans: tandē vero in occiden-
te: id est in tꝑe post mortem succedit preciosuꝫ sanctu
ariuꝫ paradisi: scilicet ecclesia triumphans. Ideo de
illis duabus maneriebus potest intelligi illꝺ Psal.
Psal. 41.b. In die mandauit dominus misericordiaꝫ suā: et no-
cte canticuꝫ eius. Ac si dicat: In die presentis vite de

bet acꝗ̃ri misericordia et gratia in ecclesia militante.
In nocte vero vel in occidente mortis percipieꝶ can-
ticū et gloria in ecclesia triumphante. ¶ Fecit Salo- D
mon in oraculo duo cherubin de lignis oliuarū: que Eodem
habebant decem cubitos in altitudine: ⁊ decē in lati ca.
tudine. Quelibet enim ala cuiuslibet quinqꝫ cubitos
habebat: ⁊ sic alaruꝫ extensio decē cubitorū erat. Po
suit igitur cherubin in medio oraculi: ita qꝺ quelibꝫ
cherubin vnam alam vsqꝫ ad parietem oraculi protē-
debat. Alia vero ala alter alterum contingebat. Op9
autē vnum in duobus cherubin: ita ꝙ quilibet in om
nibus alteri similis erat: ⁊ vnusquisqꝫ faciem suaꝫ ad
domum alterius vertebat. ¶ Ista possunt applicari Tropo-
ad viros scientificos ac perfectos: a salomone: id est logia
a deo ⁊ oraculo ecclesie constitutos: ⁊ maxime ad ec-
clesiasticos ⁊ prelatos. Cherubin em̄ iterpretatur ple
nitudo scientie. Dico igitur ꝙ isti debent duo esse ꝑ
mutuam charitatem: de lignis oliuarum/ per dulcis
simam pietatem: alter alteri similis per morum con-
formitatem/⁊ per abdicatam omnē cerimonicā sin-
gularitatē: debet alter alterū attigere/ꝑ concordiam
⁊ vnitatē. Parietes. i. socios ⁊ vicinos debēt contin-
gere/per amicitiam ⁊ liberalitatē: et vultū suum. i. cō
siderationem ⁊ curā suā debent ad exteriorē domum:
id est ad populū vertere per boni regiminis executio
nē: seu orationem seu predicationem. Auro vero de-
bent esse cooperti: per bonam et fulgentē conuersati
onem: et sic habebunt in latitudine decē cubitos/id
est decem preceptorum complementum ⁊ perfectio-
nem. In altitudine vero eterne sublimitatis finali-
ter habebunt decem cubitos/id est denarium retribu
tionis superne ⁊ ita isti cherub dicetur illud: Plen9
sapientia ⁊ perfectus decore in delicijs paradisi dei
fuisti Sequitur. Aurum opus decoris tui: cherub ex E
tentus et protegens posui te in mōte sctō dei. ¶ Uel Eze.28.
dic ꝙ due ale viri perfecti: maxime boni et scientifici c.
prelati sunt vita contemplatiua et actiua. Ala que cō Tropo
tingit parietem/id est deum/est cōtemplatio: que sci- logia.
licet quinqꝫ habet cubitos: qꝛ scꝫ contemplatio seu cō
syderatio consistit in quinqꝫ: scꝫ in meditatione sui
mundi/iudicij/inferni et paradisi. Sui: ꝙ̃ vilis in in-
gressu ꝙ̃ miser in ꝓgressu/ꝙ̃ flebilis in egressu. Item
ꝙ̃ ipugnatus a demonibus/ꝙ̃ lacessitus tentationi-
bus/ꝙ̃ allectus delectationibus/deiectus tribulatio
nibus/ꝙ̃ implicatus criminibus/depauperatus vir
tutibus/irretitus malis consuetudinibus. Mundi
etiam: scilicet ꝙ̃ fallax/ꝙ̃ vanus/ꝙ̃ instabilis/ꝙ insa
nus: iudicij/ꝙ̃ terribilis: inferni ꝙ̃ tristabilis: paradi
si/ꝙ̃ consolabilis ⁊c. Dic de quolibet circunstantias:
vt sic de istis quinqꝫ cubitis/scꝫ quinqꝫ pennis illius
ale posset dici illꝺ Exo. Facies altare holocausti qnqꝫ
cubitorum. Holocaustum quasi totum incensum si-
gnificat contemplationem seu contemplatiuam vi- Exo.38
tam: in qua scꝫ homo totū seipsum offert. Ala autem a.
qua cherubim contingit aliud cherubin socium suū
significat vitā actiuam: qua scꝫ alius alterum perfi-
cit: ⁊ qua alter cum altero iuste viuit: et qua hō proxi-
mum suum spūaliter ⁊ tꝑaliter diligit atqꝫ tangit: et
illa quinqꝫ habet cubitos seu pennas. Prima est do-
cere. Secunda est corrigere: Tertia nutrire. Quarta
consolari Quinta supportare. Ala igitur actiue vite F
seu etiam superni amoris cum istis pennis ad proxi-
mum debet volare/⁊ ipsum quintupliciter tangere ⁊ Joan.
iuuare. Unde bene diciꝶ: Est puer hic qui habet quiqꝫ 6.a.
panes hordeaceos. ¶ Uel dic quod duplex ala est du

plex charitas/dei scilicet ⁊ proximi: quia scȝ ala qua
diligimus deum/habet quinq; pennas: ⁊ inquantuȝ
scȝ deus a nobis diligitur propter quinq;/ scȝ ꝓpter
Aliter vulnera quinq; q̄ ꝓpter nos tulit. ¶ Uel ꝓpter q̄nq;
beneficia que nobis contulit: que sunt creatio/redē-
ptio/a pctō conuersio/culpe remissio/ glorie cōcessio
Ala vo charitatis superne habet alia quinq;/que su
Come- perius sunt dicta ⁊c. Et sic vide de cherubin Exo. xxv.
stor. vbi multa dixi. ¶ Hic ponit Comestor/ꝙ latomi quē
Histo- dam lapidē quē habebant multotiens voluerāt po-
ria. nere in diuersis locis tēpli: sed virtute diuina sic fie-
bat/ꝙ lapis ille in nullo loco poterat adaptari: qȝ cō-
tingebat illum lapidem maiorem vel minorem vel in
compositiorem inueniri: quapropter ad partē fuerat
reiectus: ⁊ ab edificatoribus reprobatus. In fine tm̄
cū murus ⁊ paries tēpli ꝑficeret/et in superiori angu
lo deficeret lapis vnus: tētauerunt magistri/si forte il
le lapis qui totiens fuerat reprobatus/ibidē aliqua-
liter conueniret. Quod vtiq; cū grādi oim admira-
tione contigit: qȝ scȝ ille lapis conuenientissime fuit
situs/acsi factus fuisset ex certo proposito/in illo su-
Mora- periori angulo positus ⁊ adaptatus. ¶ Illud expo-
litas nitur de christo tam historice q̄ ꝓphetice. Historice
eni̅ christus exponit hoc de seipso impletum fuisse:
H vbi dixit iudeis/se esse lapidem reprobatū/⁊ tm̄ in an-
Mat. gulo constitutum: qȝ pro certo isti qui tūc erāt artifi-
21.d. ces tēpli/ synagoge scȝ pharisei et principes iudeorū
qn̄ viderunt istū lapidē viuum/scȝ christū deum ⁊ ho
minem: ipm̄ statim repudiauerunt et ad nullum bo-
num opus vtilem iudicauerunt: sed ipm̄ et fidē eius
penitus reprobauerunt: ⁊ tm̄ ille cōtra spē oim nutu
dei factus est lapis angularis/ cōsummator tēpli ec-
clesie dei: duos parietes in vnum angulum/id est du-
os populos in vnam fidē colligās: ⁊ ipsum tēplum
ecclesie cui residet ornās/perficiens ⁊ cōsummās. Cre
diderunt eni̅ iudei/ꝙ qn̄ christum repudiauerunt et
occiderunt/ꝙ de ipso amplius mētio non fieret. ⁊ qd̄
nomen eius eo mortuo deperiret: ⁊ tamē in capite ec-
clesie ipse positus/et totius religiōis et gratie caput
factus est. Unde dicitur: A dn̄o factū est istud: et ē mi
rabile in oculis nostris: Lapidē quē reprobauerunt
edificantes ⁊c. ¶ Uel dic mystice ꝙ artifices seu edi-
Ps.117 ficatores templi/ecclesie vel patrie: significant prela-
c. tos/principes/iudices ⁊ magistros: qȝ reuera sepe fit
Tropo ꝙ qn̄ aliqs lapis alicubi est locandus: vt pote qn̄ va-
logia. cat aliquod beneficium vel officium ad manus eorū
venit aliquis lapis/id est aliqua persona bona que
eis presentatur/vel de qua fit eis mentio specialis: ꝓ
certo locū ꝓ ipso nunq̄ reperire poterūt: ipsosq; nūq̄
congruos vel vtiles pro aliquo beneficio reputabūt
sed potius postponunt et reprobant: et alios minus
idoneos ꝓmouebunt: ⁊ in edificatione ecclesie collo
H cabunt: Quis illud ex malicia faciant/ deus tamē oc-
culte illud vult et permittit fieri: qȝ ordinat talem sic
Job .12 reiectū ad melius tempus reseruari: iuxta illud Job
a. Deridetur iusti simplicitas/lāpas contēpta apud co
gitationes diuitum parata ad tēpus statutuȝ. Quid
ergo? Proculdubio sepe fit ꝙ tādem contra spē oiuȝ
solo nutu diuine ꝓuidentie/locus illius lapidis sic
reiecti aduenit: et ꝙ in angulo superiori/id est in offi-
cio vel beneficio excellentiori: ab edificatoribus/ id-
est electorib9 ⁊ ꝓmotorib9: ꝓ lapide angulari/id est ꝓ
prelato constituit: ⁊ tunc magna admiratione oium
Ps.112. ad statum arduū promouet: ⁊ qui ab omnibus cōtē-
ptus ⁊ reiect9 fuerat; super oēs sublimat. Psal. Sus-

citans a terra inopē: ⁊ de stercore erigēs pauperē: Ut
sedeat cū principibus. Fatui igitur sunt qui bonas ꝑ
sonas nituntur reijcere ⁊ cōtēnere: qȝ nesciūt quid de
ipsis deus decreuit ordinare. Et sepe fit ꝙ ille qui am
plius calcat et reprobatur: magister reprobantiuȝ se
pe efficit: et sup eos dn̄s exaltatur. Unde dicit: Ocu-
lus dei respexit pauperem: et erexit eū ab humilitate Eccli.11.
ipsius: et exaltauit caput eius: ⁊ mirati sūnt multi: et b.
honorificauerunt eum. ¶ Uel si vis: dic ꝙ aliqui la-
pides: id est aliqui homines sunt ita proterui in pri- Aliter
cipio: ꝙ ad nullum bonum sunt vtiles: nec ad aliqd̄
officium vel beneficium sunt habiles: quinimmo ne
cesse est ꝙ ab artificibus: id est a prelatis reprobent:
⁊ pro nihilo inter alios computentur: qui tamē qn̄q;
nutu dei taliter conuertunt: ꝙ finaliter in tēplo reli-
gionis vel ecclesie in angularē lapidem .i. in prelatuȝ A
vel dominum ꝓmouentur: vel saltem ꝙ ꝑsona bona
⁊ solennis efficit: ita ꝙ lapis angularis apud alios
reputetur. Allega vt supra:

¶ Capitulum septimuȝ Textus: Domum aūt suā edificauit salomon tredecim annis Moralitatum Ca.VI.

FEcit Salomon porticū ante faciē templi su
per colūnas ereas constitutum. inter quas
due erant columne eree ceteris eminentio-
res: que in altitudine vigintiocto cubitis ꝓ
tendebantur: ⁊ inferius basibus ereis sustentaban-
tur. Habebāt desuper erea epistilia: a quibus per gy-
rum dependebant ducenta malogranata: super epi-
stilia vero erea capitella quinq; cubitorum collocabā
tur: q̄ vndiq; lilijs ereis coronabantur. Latera autem
columnarū ⁊ epistiliorū retibus ⁊ catenulis ereis vn
diq; dependentibus ad ornatū cingebantur. et linea
duodecim cubitorum colūna quelibet ambiebat: et
altera columna alteri similis in oib9 habebat. Una
aūt earum iachin. i. firmitas: altera vero booz. i. ro-
bur appellabatur: ⁊ inter duas istas in porticum seu
in atriū intrabat. In quolibet aūt capitello colūne
septem versus scripturarum in circūitu sculpti erant Anago
que colūne cacumen ornabant. ¶ Templum signifi- gia.
cat ecclesiam triumphantem. Porticus vero qui an-
te est: significat ecclesiam militantem. Cum enim in
isto porticu fuerint multe columne. i. multe bone per
sone ad sustentandum ecclesiam constitute: inter ce- B
teras fuerunt due principales: petrus scȝ ⁊ paulus: vl̄
simon ⁊ iudas: vel quicunq; duo sancti: de quibus in
simul predicetur vel solennizet. Uel etiaȝ generaliter
quicunq; boni prelati ⁊ ꝑfecti: qui scȝ duo fuerunt ꝑ
binariā charitatem: inuicem similes ꝑ morū cōmunē
cōformitatē: q̄ scȝ bases ⁊ fundamēta sancte ⁊ solide
fidei hastile spei/ epistilium charitat/ ⁊ capitellum
q̄nq; cubitorū. i. discretā custodiā quinq; sensuum ha
buerunt: septeȝ versus scripturaruȝ. i. virtutes vel se-
pteȝ dona spūssancti: in capite columne. i. in mēte iu-
storum fuerunt: quibus p̄ ceteris claruerūt. In istis
etiā fuerunt malogranata: q̄ sub purocortice grana
continent ⁊ liquorem. i. virtutum ⁊ gratiarum vber-
tas. Lilia. i. castitatis mundicia ⁊ puritas. Retia seu
catenule. i. bona amicitie ⁊ concordie cōfederata col-
ligatio. Linea tota ambiens: est diuine legis medi-
tatio: q̄ etiā duodecim habebat cubitos: inquantum
in ipsa refulgebat duodecim articulorum vera credu
litas ⁊ agnitio. Et sic isti bene dicunt iachi ⁊ booz. i.
infirmitas ⁊ robur: inquantum ad tollendum mala

sunt

sunt infirmi: ad faciendũ bona robusti: ⁊ sic ad susti-
nendum ecclesiã/columne.i.viri stabiles sunt inuen-
ti. Dia ista ex ere dicunt facta: ꝓ eo ꝙ in oĩbus mori-
bus ⁊ actibꝰ eorũ sonus diuine laudis et gratiarum
actionis/cõfessionis ⁊ ꝑdicatiõis fuit inuẽtus: ⁊ ad
eruditionẽ fraternã in omnẽ terrã ꝓbatus. Ideo bre-
Hiere. uiter cuilibet tali columne potest dici illud Hiere. Ec
i.d. ce dedite in colũnã ferreã ⁊ in murũ ereũ: ⁊ preliabũt
aduersus te: ⁊ preualere nõ poterũt. Si vis dilata me
Eodem lius/quia transeo. ¶ Circa templum plura facta sunt
ca. domicilia seu atria: scz atrium iterius vndiqꝫ circa tẽ
plũ: in quo erat altare ereũ: ⁊ in quo sacrificabatur: ⁊
in quo psallebãt cantores/⁊ ad populũ loquebantur
Cuius scz formula quadrãgula tẽplũ ex omni latere
ambiebat: ⁊ ipm atriũ murus circũquaqꝫ cingebat: q̃
tres ordines lapidũ diuersorũ colorũ/⁊ tres in altitu
dine cultos cõtinebat: qui colũnas edificij ꝑ circun-
itũ sustentabãt. Pauimentũ aũt huius atrij marmo-
ribus erat structũ/⁊ diuersis imaginibꝰ picturatum.
Illud igitur atriũ populus non intrabat sꝫ ꝑ quatu-
ordecim gradus ascẽdẽs/sacrificia sua ad ostiũ atrij
sacerdotibus offerebãt: sicut ꝑ omnia dicit liber Re-
gum et Paral. et exposuit Comestor extra illud atri-
um: sꝫ circa tẽplum vndiqꝫ descendendo ꝑ decliuum
collis tria alia erãt: talia videlꝫ: atriũ mũdorũ homi
nũ exteriꝰ: quod multo maius erat in atrio interiori:
postea atriũ mulierũ: postea vero in parte inferioris
mõtis atriũ omniũ imũdorũ: in quo scz imundi tam
hoĩes q̃ mulieres ⁊ gẽtiles adorabant: ⁊ tñ oẽs illi q̃
erãt in oĩbꝰ atrijs/licet muros haberẽt altissimos: tẽ
plũ qꝺ erat in montis cacumine/videre poterãt et ẽt
Allego illos qui ministrabant in interiori atrio. ¶ Si volu-
ria. mus ista exponere mystice/possumus dicere qꝺ tem-
plum significat eccl'iam triumphantẽ: atria vero que
D sunt extra templum paradisi in decliuo huius vallis
miserie/designant eccl'iam militantẽ per spez ⁊ deuo-
tionẽ/ipsum tẽplũ paradisi circũstãtẽ: ⁊ in tria atria/
scz interius et exterius ⁊ iferius.i.in statum clericorũ
bonorũ seculariũ seu actiuorũ carnaliũ/etiã ⁊ malorũ
generaliter subdistinctũ. Status eñ clericorũ signifi
cat ꝑ atriũ interius/qꝺ erat ministrorũ. Statꝰ bono-
rum actiuorum significat ꝑ atriũ exterius/quod erat
mũdorũ. Status eñ oĩuz malorũ significat ꝑ atriuz
inferius/ꝙ erat immũdorũ. Igit dico ꝙ atrium inte-
rius.i.statꝰ eccl'iasticꝰ cõtinet altare.i. cultũ religio-
nis christiane vbi adorat: ꝯtinet ad literã ministros
a quibus sacrificiũ eucharistie quotidie imolat: cõti
net doctores a quibꝰ ppl's erudit. Dꝫ ergo atriũ reli-
gionis vel eccl'ie ꝑ q̃tuor virtutes cardinales q̃dra-
tum ⁊ muro regularis obseruantie esse circunseptum
vbi scz tres ordines lapidũ.i.tria religionis vota/vel
tres theologice virtutes/vel tres penitentie partes/
vel sancte trinitatis fides reluceant: ⁊ super quẽ mu-
rum colũne atrij.i.bone ꝑsone ecclesie stare ⁊ perseue
rare debeant. Pauimẽtũ aũt istius atrij inferiores ec
clesiasticos significat: qꝛ ꝓ certo debẽt ꝑ cõstantiam
esse marmorei: et ad resistenduz vitijs fortes: necnon
ad labores penitentie tolerandos stabiles atqꝫ firmi
et imaginibus et picturis virtutum et conuersatio-
nis honeste vndiqꝫ venustati. Istud ergo atrium.i.
statum eccl'iasticum nullus nisi esset de genere leui-
tarum.i.nullus nisi esset bonus ⁊ sanctus debet in-
trare: sꝫ sufficere debet ppl'o laicorum/ꝙ per quatuor
E decim gradus.i.per septem ꝟtutes ⁊ ꝑ septẽ sp̃ussan-
cti dona possunt ad ꝑfectionẽ ascendere: ⁊ sacrificia ⁊

oblationes suas sacerdotibus et ecclesiasticis offer-
re: ⁊ ꝑ eos dño ministrare. Igit de isto atrio dicit il-
lud Ps. Qui statis in domo dñi: in atrijs domꝰ dei
nostri. In noctibus extollite manus vestras i sancta. Psal. 133.
¶ Vel dic moraliter ꝙ atriũ interius significat cor:
quod scz dꝫ esse per quatuor ꝟtutes cardinales qua-
dratum: tribus ordinibus lapiduz.i. tribꝰ ꝟturibus Moralitas.
theologicis circũcinctũ: colũnis.i.virtutibus robo
ratum: pauimẽto marmoreo.i. hũilitate stabili ⁊ fir-
ma stratuz ⁊ imaginibꝰ.i. honestis exẽplis pictum: ⁊
circa templũ paradisi ꝑ deuotionem ⁊ desyderiũ con
stitutum. In ipso eñ debet esse altare.i. oratio: mini
stri.i.subiectio: cantores.i. gratiarum actio: docto- Ps. 50.
res.i.discretio: sacrificiũ.i. cõtritio: qꝛ sacrificiũ deo d.
sp̃us contribulatus: ⁊ in eo nullus de populo debet
intrare.i.ꝙ ab eo debeat excludi oĩum malarũ cogi-
tationũ cõtentio: ⁊ sic dicet atriũ sacerdotũ: qꝛ sacer-
dotes ⁊ viri eccl'iastici debent habere talia atria.i.ta-
lia corda ⁊ cõscias. Vñ dicit: Sanctificauit salomon 1. para.
medium atrij ante templũ. ¶ Atriũ exterius erat que 7.b.
dam maxima basilica seu domus in circumitu tẽpli Eodem
in qua viri mundi ad orandũ cõueniebãt: in cuiꝰ ali ca.
qua parte nũmularij sedebant: ⁊ in alia parte anima Histo-
lia volatilia ꝓ sacrificijs vendebant. Erãt etiaz iuxta ria.
illud atriũ circa porticum gazophilacia.i. domus in
quibꝰ sacrificanda reponebant: circa latera erant pa-
stoforia.i.domus in qua sacrificantes de sacrificiorũ f
partibus corã dño comedebãt: erãt etiã ibi cathedre
in quibus sedebant doctores: sicut in gymnasio sue-
dre: in quibus sedebãt auditores/sicut in consistorio
exedre in quibꝰ sedebant accessores seu iudices/vt in Mora-
locutorio seu iudicio. ¶ Si vis dic ꝙ illud atriuz sta litas
tum bonorum laicorum designat: in quibꝰ sunt num
mularij ⁊ mercatores animaliuz.i.iuste ⁊ licite nego
ciationes: pastoforia.i. hospitales refectiones: gazo-
philacia.i.sacrificiorum bonoꝝ repositiones: cathe-
dre.i.studia doctrine ⁊ lectiones: suedre.i. auditorũ
obedientia ⁊ subiectio: exedre.i.iudicia/consilia ⁊ bo Come-
ne ciuiles ordinationes ⁊c. transco. ¶ Atrium muli- stor
erum ꝫm Comestorẽ/erat sub atrio virorũ.s. in decli-
ui montis/quod ab occidente clausum erat: qꝺ etiaz
ab aquilone ⁊ meridie ⁊ oriente tres portas habebat
per quas intrabatur: ⁊ muro alto vndiqꝫ cingebatur
⁊ ibi mulieres munde ⁊ nõ alie/adorare ⁊ ingredi per Tropo
mittebantur. ¶ Sic vere circa templũ sancte ecclesie logia.
sunt atria mulierum.i.status/religiones et collegia
sanctimonialium feminarum. Talia eñ atria: debẽt
esse in decliui ⁊ descensu/ꝑ humilitatẽ ⁊ subiectionez
debẽt circumire templum scz paradisi/ꝑ affectionez ⁊
deuotionem: debent habere murũ altum.i. regularẽ
obseruantiam ⁊ professionẽ: debent habere tres por-
tas.i.trium votorum ianuas/per quas itrare habẽt
ad perfectionem ⁊ saluationem. Clause debent esse in
occidente.i.a ꝑte mundanorum bonorum ꝑ terreno-
rum cõtẽptũ ⁊ abdicationem. A parte vero austri.i.a
perte bonorum sp̃ualiũ: debent esse apte ꝑ bonoꝝ af-
fectionem: ⁊ a parte aq̃lonis.i.a ꝑte ifernaliũ tormẽ-
torum/per timorem ⁊ meditationem: ⁊ a ꝑte orientis
id est a ꝑte sp̃ualiuz gaudiorum/ꝑ amorẽ et contem-
platiouẽ. Munde igit mulieres/scz caste ⁊ virgines/ G
debent in tali atrio id est in tali religiõe esse. Alie ve-
ro imunde ⁊ indigne ibidẽ ingredi non debẽt. Tren.
Recedite poluti clamauerunt eis: recedite/abite/no- Tren.4
lite tãgere. ¶ Vel allega hic/ꝙ atriũ feminarum erat c.
sub atrio virorũ: ad denotandum qꝺ mulieres debẽt Aliter

cor. 3. c. esse subiecte viris. Apl's: Mulieres subiecte sint vi
Gen. 3. ris suis. Et illud: Sub viri potestate eris: ⁊ ipse domi
c. nabitur tui. Inter atria templi erat vnum quod erat
atriũ immũdorũ: in quo scz immundi tã viri ꝙ̃ muli-
eres/ꝙ̃ etiã gentiles cõueniebãt: ⁊ ibi dñm adorabãt
¶ Sic vero ante tẽplũ ecclesie videmus quedã atria
pro imũdis/id est sectas christianorũ/schismaticorũ
peccatorum ⁊ hereticorũ. qui oẽs se dicũt de corpore
ecclesie esse: ⁊ ibi nituntur ſm sectã suam dñm adorare.
Per qđ atriuz status peccatoruz qui sunt in ecclesia/
possunt intelligi/qui sunt abominabiles ⁊ imundi.
Apoca. Vñ Apocal'. Atriũ aũt qđ est foris tẽplũ/eyce foras: ⁊
11. a. ne metiaris illud qm̃ datũ est gẽtib⁹: ⁊ ciuitatem san
ctam calcabunt ⁊c. q̄r scz illi inter infideles qui ma-
gis calcant (quãdo pñt) ecclesiã/sunt isti qui sunt in
illo atrio: schismatici christiani vel domestici/impij
vel tyrãni. De altari holocausti quod fecit Salomõ
in interiori atrio: ⁊ de candelabris ac mẽsa et multis
Eodem alijs silib⁹ transeo: q̄r supra in Exodo fuit dictũ. Eius
ca. dem eñ forme erãt illa sicut ⁊ ista: excepto ꝙ ista fue-
H runt maioris quãtitatis ꝙ̃ illa. ¶ Sz aduerte hic/ꝙ
Histo- in atrio interiori fecit Salomõ mare seu lauatorium
ria. eneum fusile: qđ scz decem cubitos habebat in latitu
dine/quinque in profunditate seu altitudine/tres ve
ro digitos in spissitudine. Erat autem in parte infe-
riori strictũ/a parte vero superiori latius. Vnde supe
rius circa labium quod erat in latũ diffusum: quod
⁊ erat ad modũ calicis seu repandi lilij factũ: resticu-
la triginta cubitorum ipm cingebant: in fundo ve-
ro resticula decem cubitorum sufficiebant. Supe-
rius igitur circa labium seu limbũ erãt duo historica-
rũ scripturarũ ordines: sub ipsa vero erat basis erea:
que duodecim ereos seu fusiles habebat boues: bo-
ues eñ duodecim enei et fusiles mare portabant: quo
rum: tres ad orientem/tres ad occidentem/tres ad
meridiem/tres ad aquilonem: ⁊ sic per quatuor mun
di partes vultus suos conuertebant. posteriora vero
intus sub mare mittebãt: facies vero eorũ p quatuor
ternaria exterius apparebant. In illo igitur mari mini
Mora- stri altaris pedes ⁊ manus lauabant: ⁊ sic puri ⁊ mun
litas di dño sacrificiũ offerebãt. ¶ Ista multipliciter pos-
sunt exponi. et primo: quedã moraliter placet expone
re. Nã q̄r superius per atrium interius cor seu consci
entiã intellexi: ideo per illud mare seu lauatoriuz qđ
erat in atrio/volo penitentiam seu cordis amarã cõ-
punctionem vel lachrymarũ lauatorium designare.
Necesse est enim ꝙ cor bonũ lauatorium habeat: vt
Psal'. sacerdos noster scz affect⁹ per lachrymas purificat⁹
25. b. et lotus/ad altare dignus imolatur⁹ accedat. Psal.
A Lauabo inter innocentes manus meas ⁊c. Dico igi-
tur ꝙ illđ mare. i. amara ⁊ lachrymosa contritio: de-
bet habere decẽ cubitos in latitudine inquantuz de-
bet dolere de decem legis mãdatis non adimpletis.
Item quinq; cubitos in altitudine: inquantum de-
bet tristari de quinq; sensibus nõ discrete custoditis
Itẽ tres digitos in spissitudine: inquãtuz dz plorare
de tribus virtutibus theologicis/nõ habitis vel ob
tentis. Item labium seu limbus eius superior/debet
esse ad modum calicis vel lilij: inquãtũ dz dolere de
calice. i. diuina passione nõ recordata: de lilio. i. de ca
stitatis mundicia non reseruata: ⁊ ibi etiã debent esse
sculpte imagines historie: inquantum ⁊ ipse debet do
lere de vita ⁊ historia sanctorum nullatenus imitata.
Et sic debet esse in vna parte strictum/⁊ in alia latum
inquantum de sterilitate parsimonie ⁊ de lata rapaci
tate auaricie plus debito frequentata. Duodeci etiã
boues in trinitates diuisas debet habere: inquantuz
debet lugere de fide sancte trinitatis: quã debito mo
do non habuit: ⁊ fide duodecim articulorum perfe-
cte nõ credita vel retenta/cum resticula triginta cu-
bitorum: ⁊ decẽ ipsum cingere debent: inquantuz tri-
stari dz de fructu tricesimo ⁊ de denario perditis. i. de
eterna mercede p peccatis amissa. Si igitur lauatoriũ
nostrũ lachrymose cõpunctionis oẽs istas compun
ctiones habeat: bene potest ibi homo ⁊ pedes ⁊ ma-
nus lauare. i. affectus ⁊ opera mundificare: et sic po-
test digne sacrificia sua seu eucharistiã/vel bona ope-
ra immolare. Bene igitur dicitur: Vade lauare in natato
rio siloe. Et alibi: Vade lauare septies in iordane/⁊ re
cipies sanitatem. ¶ Vel dic si vis ꝙ lauatorium illđ Joan.
est penitentia que hoies mundificat: que scz dicitur 9. b.
mare: q̄r est amara per contritionem: ⁊ dicitur esse fusi- 4. Reg
lis: q̄r funditur ⁊ dissoluitur p cõpunctionẽ. Dicitur enea c.
q̄r sonat ⁊ clamat per confessionem. Dicitur decẽ cu- Aliter
bitorum: q̄r decem mandata facit adimplere p satis- B
factionem. ¶ Itẽ ista habet in profundis quinq; cu-
bitos: q̄r ista reparat quinq; sensus spirituales: scilz
visum discretionis/auditum subiectionis/tactũ com
passionis/gustum deuotionis/odoratũ cõsyderatio-
nis: tres digitos habet in spissum: inquantuz scz ista
delet tres culpas principales: scz peccatũ cordis/oris
⁊ operis. Dic sicut supra ex toto/ꝙ illud de quo contri
tio dicitur dolere penitentia facit in illo ditare ⁊ hoc
recuperare et habere. Porro in mari sacerdotes laua
bantur: ⁊ tñ hodie vr̃ posse dici illud qđ de chaldeis. 1. Par.
idest de vitijs dicitur Hiere: ꝙ mare eneuz quod erat 4. d.
in domo dñi/cõfregerũt. ¶ Vel dic ꝙ mare est vir per
fectus: per penitentiã amarus: p predicationẽ eneus Aliter
⁊ sonorus: aq̄s sciẽtiarũ pleni⁹ obseruãtia decẽ mãda
torũ: cõtinẽtia q̄nq; sensuũ: efficacia triũ vtutũ vel tri
um religionis votorum mensuratus: historijs bono
rum exemplorum pict⁹: decimo ⁊ tricesimo retiaculo
idest denario eterne retributionis/⁊ fructu tricesimo:
et spe triplicis dotis aie fretus: ⁊ duodecim bobus. i.
duodecim apl'is/⁊ eoꝝ vite/fidei ⁊ doctrine per imita
tionem immixtus. Si quis autẽ talis fuerit mare seu C
lauatorium dici poterit: quia ad lauandum seu puri
ficandũ alios documẽtis ⁊ exemplis merito dignus
erit vt sic de viris iustis exponatur illud exponatur. Ezech
Aspectus rotarum ⁊ opus earum quasi visio maris. Ezech.
¶ Vel dic qđ mare significat sacram scripturaz: que 1. b.
in atrio ecclesie ad ostensionez criminũ ponitur: vt ibi Allego
sacerdotes. i. viri eccl'iastici a suis maculis expientur ria.
Est igitur illud mare fusile: q̄r a deo fuit fusum. i. igne
spũssanti conflatum p inspirationẽ. Ereũ qđ est durũ
metallũ ⁊ forte: q̄r eternã fortẽ/veram ⁊ immutabilez
habet durationẽ. Decẽ cubitorum in latitudine pro-
pter decem mandatorum que cõtinet institutionem.
Quinq; cubitoꝝ in pfundo/pp̄ter quinq; sensuũ ex-
hibitionẽ. Duorũ ordinum historiã. i. duorũ testamẽ
toꝝ narrationẽ. Tres digitos in spissum: inquãtum
continet trinitatis fidẽ. Triginta cubitos hz in supe
riorẽ/⁊ dece in inferiorẽ ambitũ: inq̄ntuz eterne glorie
que cõsistit in denario pfectionis/⁊ in ternario visio-
nis/fruitiõis et tẽtionis cõtinet repromissionẽ. Labi
um hz ad formã calicis: inq̄ntũ ista potat et inebriat
in se studentes p diuinã eruditionẽ. Et est illud labiũ
ad modũ repandi lilij: quia habet puram et castam Ps. 11.
locutionem. Psal'. Eloquia dñi/eloquia casta. Stri- b.
ctum est inferius/latũ supius: inquãtũ hic iferi⁹ p tẽ-
pore huius

pore huius vite strictam habet et obscuram expositio
nem. Sursum vero in patria claraꝫ habebit suorum
secretorum cognitionem. Duodecim boues per ter-
naria copulatos sub se continet: inquantum duode-
cim patriarchas vel duodecim apostolos sub se ha-
D bet: qui per quatuor mundi partes portauerunt trini
tatis fidē ⁊ deuotionem. Boues enim id est apostoli
⁊ viri aplici per ternariū copulati dicunt̄: inq̄ʒtū in fi-
de trinitatis ꝯuenerūt: quā per quatuor mūdi partes p̄
dicare noscunt̄. Isti aūt partim latent ⁊ partim appa
rēt: qꝛ scꝫ viri sancti partim per virtutū suaꝝ occulta-
tionē latitant: ⁊ partim per bonoꝝ exterioꝝ ⁊ documē
toꝝ ostēsionē se monstrāt: ⁊ sic sub mari sacre scripture
ps.76.d studendo: ⁊ eā implendo cōtinue perseuerāt: ⁊ ipsam
Aliter pro virib⁹ sustinent atq̄ꝫ portant. Ps. In mari via tua
⁊c. ¶ Uel etiā isti quo ad faciē.i. quo ad exteriora opa
ps.30.c nobis apparēt: sꝫ quo ad futura ⁊ posteriora p̄mia / a
nobis abscondunt̄ ⁊ latēt. Ps. Quam magna multi-
tudo dulcedinis tue dn̄e ⁊c. Isti aūt bn̄ boues erei di-
cunt̄: qꝛ sicut fortissimi boues terraꝫ coluerūt: ⁊ tandē
ps.18.a per martyriū immolati fuerūt: ⁊ ad modū eris sonū p̄
Tropo- dicatiōis emiserūt: qꝛ sicut in Psal. dicit̄. In omnem
logia terrā exiuit sonus eorum ⁊c. ¶ Uel si vis dic ꝙ isti bo-
ues erei q̄ sonū habebāt ⁊ nō sensum: sunt carnales p̄-
ge.37.b dicatores: q̄ sub mari sacre scripture perābulant: ⁊ eā
se portare gloriātes / sonū bonoꝝ viroꝝ p̄dicādo emit
tūt: sensum tamē deuotionis nō habēt. Un̄ Ezec. Ner-
ui ⁊ carnes ascēderūt: ⁊ extēsa est super eos cutis: ⁊ spi
ritū nō habebāt. Isti em̄ sunt q̄ posteriora sua celāt / ⁊
facies ostendūt: ⁊ posteriora.i. carnalia sua opa a mē
bris posteriorib⁹ depēdentia ꝑ virib⁹ celāt ⁊ cōtegūt:
E faciē vero suā.i. exteriorē cōuersatiōis pulchritudinē /
scꝫ quā habēt / libenter manifestāt: ⁊ se etiā ꝑ ternario
colligāt inquātū sub triplici voto / vel sub fide trinita
tis / vel in trib⁹ virtutib⁹ theologicis se viuere dissimu-
lāt ⁊ fingūt. Ut cōiter enim siue hypocrite / siue vsura-
rij / siue proditores / vel falsi amici: faciē nō dorsum ni-
tunt̄ ostendere: inquantū exteriorē applausum (q̄ per
faciē innuit̄) conant̄ alijs ostēdere: Immūda vero po
steriora sua.i. malā intentionē / ⁊ turpiū opeꝝ suoꝝ vili
ma.23.c tatē: a visibus alioꝝ semper vellent latere: similes illis
sepulchris dealbatis: que (sicut dicitur) apparent ho
minibus speciosa: intus auteꝫ sunt plena ossibus mor
tuorum. Et sicut isti boues ab inuicem auersi erant:
ita quod dorsa sibijnuicem / non facies conuertebant.
Sic ⁊ tales mali homines non solent per dilectionem
se respicere / sed facies cordis ab inuiceꝫ diuertere: dor
sum vero obliuionis / despectus et odij alter ad alte-
hie.18.c rum applicare: inquantum scilicet alter solet alterum
Allego- fugere ⁊ odire. Unde Hieremi. Uerterunt dorsum et
ria non faciem. ¶ Uel dic quod mare istud significat ba
ptismum: quod dicitur esse rotundum: quia quemad
modum orbis in eo debet ablui. Fusile quia diuina
gratia ibidem solet infundi: Ereum: quia per sonum
predicationis debet virtus ipsius vndiq̄ꝫ circumfun-
di: Liliatum etiam labium: quia per istum solent ani
me ad modum lilij dealbari. Calicis etiam habet for-
mam id est inquantum virtus passionis christi / que
F calix est ab eodem dicta / solet in eo monstrari. Iste er-
go decem cubitos in latum / quinq̄ꝫ in altum / tres di-
gitos in spissum dicitur habere: inquantum quicq̄d
contra decem mandata committitur: vel per abusum
quinq̄ꝫ sensuum delinquitur: quicquid per tria princi
palia vitia: scilicet superbiam / auariciam / luxuriam
incurritur: totum in baptismi lauatorio depuratur.

Funiculo vero vel reticulo triginta cubitorum superi-
us / ⁊ decē inferi⁹ cingebat̄: inquantū in baptismo spes
eterne retributionis ⁊ denarij ꝓmittit̄. Denarius em̄
numerus ter ductus / triginta cōstituit: qꝛ ꝑ certo de-
narius perfecte ⁊ eterne retributiōis q̄ dat̄ in vinea dn̄i
laborantib⁹: in tribus / scꝫ in fruitiōe / visione ⁊ tentio-
ne cōsistit. Duodecim etiā boues.i. quatuor ternaria
diuisim isti mari subsunt: inquantū duodecim articu
li in fide sancte trinitatis per quatuor mundi plagas
diffusi / baptismali gr̄e annexi sunt: ⁊ inquantū bapti-
zati per vniuersa mundi climata fidē sancte trinitatis
credunt. In isto igit̄ mari sacerdotes lauabant̄: qꝛ ꝑ
certo omnes q̄ baptismo purificāt̄ / sacerdotes.i. sacri
duces efficiunt̄: sicut bene patet vbi petrus loquēs fi- 1.pe.2.b
delib⁹ dicebat. Uos estis genus electū / regale sacerdo
tiū / gens sancta / populus acquisitionis. Istud est em̄
mare in quo oēs macule vitioꝝ strigunt̄: ⁊ in quo oīa ps.135.b
peccata submergunt̄ / ⁊ obliuioni tradunt̄. Ps. Sub- eod. ca.
mersit pharaonē ⁊ exercitū eius in mari rubro. ¶ Fe- Histo-
cit salomon tres luteres seu vrnas ereas / rotundas ⁊ ria
fusiles: quarum orificia erāt stricta. Uēter vero ⁊ fun-
dū aliquantulū magis lata: eratq̄ꝫ latitudo interior
vni⁹ cubiti ⁊ dimidij: altitudo vero quatuor cubitoꝝ:
habebat aūt quilibet luter basem eream sibi deputatā G
miro artificio fabricatā: erāt aūt isti luteres in atrio sa
cerdotū ante portā positi: quinq̄ꝫ a dextris / ⁊ quinq̄ꝫ a
sinistris depositi. ⁊ ad intingēdos ⁊ lauandos pedes Mora-
intestinaq̄ꝫ lauanda ⁊ sacrificanda erant specialiter de litas
putati. ¶ Sic vere dico / ꝙ in atrio ecclesie militantis
ad finē vt hostie immolande.i. penitētes seipos dn̄o ī
altari penitentie sacrificātes haberēt: vbi a suis sordi-
bus seu criminib⁹ lauarent̄: necesse fuit ibidē luteres.
i. sacerdotes seu ꝯfessores ꝯstituere: ⁊ ip̄os in publico
a dextris ⁊ a sinistris.i. diuitib⁹ ⁊ pauperibus assigna
re: ⁊ sic quicūq̄ꝫ eis indigeret / ꝙ possit eos ꝑ libito re-
perire: ⁊ culpā suā cōfitēdo abstergere vel lauare. Un̄ zac.13.a
dicit̄. Erat fons patēs domui dauid ⁊ habitatoribus
hierusalē / in ablutionē peccatoris ⁊ menstruate. Et ꝑ
certo ille dꝫ habere vētrē latū ⁊ os strictū. Uēter em̄ il
lius est voluntas vel affect⁹: qꝛ scꝫ affectio sua dꝫ esse
lata per charitatē ⁊ largitatē. Os tn̄ ipsius debet esse
strictū per abstinētie parcitatē / ⁊ per secreti abscōsionē
⁊ loquēdi raritatē ⁊ maturitatē. Illud em̄ summe ꝯfes
sorē decet ⁊ etiā quēlibet virū perfectū: os paruū ⁊ stri
ctū habere: ⁊ verba pauca ⁊ matura dicere: ⁊ secretum ecc.28.d
scire abscondere ⁊ celare. Unde Ecclesiastici. Ori tuo
facito ostia: ⁊ seras auribus tuis. Tales igitur lute-
res id est sacerdotes ⁊ confessores: debent esse decem: luc.17.d
inquantum sub decalogo mandatorum debent viue- H
re. Unde dicitur. Ecce decem mundati sunt. Debent
esse quinq̄ꝫ hinc ⁊ quinq̄ꝫ inde: inquantum discretio-
nem quinq̄ꝫ sensuum ad dexteram ⁊ sinistram in pro-
speris ⁊ aduersis debent habere: ⁊ quatuor cubitos
in profundo: inquantum quatuor cardinales virtu-
tes debent interius possidere: vnum vero cubitum la
titudinis in summo: inquantum vnum deum debent
credere: latitudini tamen isti medius cubitus adiun-
gitur: inquantum fidei de diuinitate: fidem etiam de
hūanitate debent superaddere: et sic super basem lo-
candi sunt: inquantum per fidei ⁊ spei firmitatem su-
per christum debent tanquaꝫ super solidum firmamē 1.co.3.c
tum insistere ⁊ sedere. Unde apostolus. Fundamentū
aliud nemo potest ponere: preter illud quod posi- eodē.c.
tum est: quod est Jesus christus. ¶ Bases eree su
per quibus ponebantur luteres: mirabilis fuisse

Histo= schematis describunt. ¶ Sicut enī hic scribit: ⁊ Come
ria stor exponēdo declarat: bases iste ex quatuor tabulis
adinuicē adunatis cōstabāt: q̄ quatuor cubitos in lō
gitudinē/⁊ quatuor in latū faciebant: tres vero cubi=
tos in altū se eleuabāt: ⁊ sic formā quadratā posside=
bant basis huius. Harū vero tabularum anguli eminē=
tes/quatuor colūnas quadratas ꝯstituebāt: q̄ colūne
in summitate sui quosdā humeros habebāt: q̄ simili=
tudinē manus hoīs ⁊ pedis aquile pretēdebant super
quos collocate erāt tabule trāsuersales/in quib9 lute=
res insidebāt. In parte vero inferiori/⁊ in quatuor an
gulis basis/quatuor rote fusiles inserebant: q̄ axes/cā
thos/radios ⁊ modulos habebāt ⁊ vndiq; ꝓprias scul
pturas habētes/sibiīnuicē in omnibus assimilabant.
A Igit quelibet basis ꝓprias sculpturas habebat: q: in
columnis figuras auiū/hoīm ⁊ arborū: in lateribus
vero tabularum formas boum/leonū/coronarum/seu etiā
plectarum ⁊ cherubin cōtinebat. Isti tn̄ leones ⁊ boues
sunt sculpti: lora seu cathedras/ac si eēnt ligati ad ta=
bulas ⁊ ad colla habebant: q̄ inferius depēdebāt. Iste
bases pñt diuersos status eccl'ie.i. diuersarum perfectio=
nū ordīes significare: que scz plures luteres plenas aq̄
.i. lauachrū scientiarum/gratiarum ⁊ lachrymarum sustinent:
q̄b9 oſtie.i. seculares se balneāt atq; mūdāt. Dico igit
q̄ q̄libet talis basis.i. q̄libet religio vel quilibet eccl'ie
status dz habere quatuor cubitos in longū.i. obseruā
tiā quatuor euāgeliorum: quatuor cubitos in latū.i. cō=
tinentiā quatuor virtutū cardinaliū: tres cubitos in
altū.i. possessionē triū virtutū theologicarum. Igit talis
basis ꝯstabat ex quatuor rotis/ex quatuor tabulis/ex
quatuor columnis/⁊ ex superiori tabula trāsuersali cū
suis quatuor angulis ⁊ multiplicibus figuris/imagi
nibus ⁊ sculpturis. Columne igit ille significant in
ecclesia prelatos ⁊ superiores: tabule designant colla=
terales ⁊ mediocres. Rote vero q̄ inferius sunt/deno=
tāt subditos ⁊ inferiores. Columne igit.i. p̄lati debēt
esse quadrati per ꝯstantiā: eleuati per vite eminentiā:
humeros debent habere.i. fortitudinē ⁊ patientiam
que scilicet continuant manus hominis.i. actiuam
B bonorum operum efficaciam. Pedes aquile.i. cōtem
platiuam scientiam. Manus enim operationem de=
notat/que pertinet ad actiuam vitam. Pes vero aqui
le que clarissime videt/sapientiam designat: que perti
net ad contemplatiuam vitam: que duo scilicet debēt
esse in prelato. Iste etiaz columne.i. prelati: debent ha
bere sculpturas virtutum ⁊ morum: quia pro certo in
eis debent inueniri subuentio ⁊ nutritio. Figure aui=
um.i. superiorum eleuatum desyderium ⁊ affectio. Fi=
gura hominis.i. rationis ⁊ scientia dīiudicans discre
tos. Iste enim sunt sex sculpture.i. sex virtutes: que co
lumnas nostras id est prelatos summe decent: scilicet
patientia/fortitudo/bona operatio/cōtemplatio/ele=
mosynarum largitio/celestiuz affectio ⁊ discretio que
videlicet man9 hominis/pedes aquile/arbores/aues/
homines significant: que etiam quatuor debent esse/
inquantum in quadruplicitate virtutum cardinaliuz
hier.1.d manere debent: ⁊ sic de talibus columnis poterit dici
exo 36.d illud Hieremi. Dedi te in columnam ferream ⁊c. Et
Aliter illud Exod. Fecit columnas de lignis sethim. ¶ Uel
dic quod basis ista potest significare virum perfectum
q̄ (vt supra dictū est) dz ꝯstare ex m̄ltis: scz ex q̄tuor co
lūnis ex q̄tuor tabulis: ex q̄tuor rotis/ex q̄tuor hūeru
lis: ex m̄ltiplicib9 imaginib9 ⁊ sculpturis: ex multipli
cibus dimensionibus ⁊ mensuris. Habeat igitur qua
tuor columnas id est quatuor virtutes cardinales: q̄

scilicet in edificio morum sunt prime ⁊ principales co
lumne: scilicet iustitiam/fortitudinem/temperantiaz
⁊ prudentiam. Unde Exod. Columnas habebit qua= exo.36.b
tuor cum basibus totidem. ¶ Item habebant quatu=
or rotas.i. quatuor bonas affectiones: gaudiuz de bo
no/dolorē de malo/spez de p̄mio/timorē de supplicio.
Ezec. Apparuit rota vna super terrā habens quatuor ezec.1.d
facies. Isti enim sicut in axe cordis debent voluere et C
discurrere: modulos tamen.i. modum ⁊ temperanti=
am: radios/id est claritatē ⁊ prudentiā: canthos qui
curui sunt.i. humilitatē ⁊ reuerentiā/debent habere:
vt sic gaudium a dissolutione: timorem a desperatio=
ne: dolorem ab impatientia ⁊ murmuratione: spem a
presumptione possint defendere ⁊ seruare. Ezechiel.
Ecce quatuor rote iuxta cherubin. Item habent qua= eze.10.b
tuor tabulas id est quatuor charitatis latitudines:
scilicet amorem dei/amorem sui: amorem amici: ⁊ di=
lectionem inimici. Unde supra eodem. Fecit salomon
quatuor deambulatoria inter columnas cedrinas.
Sequitur. Tabulatis cedrinis vestiuit totam came=
ram. Itez habebant quatuor rotas id est quatuor hu
meros ad similitudinem manus hominis et pedis
Aquile id est quadruplicis gratie soliditates: scilicet
gratiam preuenientem: gratiam adiuuantem: grati=
am perficientem: ⁊ gratiam consummantem: Iste enī
quatuor gratie dicuntur humeri: quia portant onera.
Manus: quia faciunt opera. Pedes aquile: quia ra=
piunt eterna munera: ⁊ ideo de ista quadruplici gra=
tia operatiua potest exponi illud Ezechielis. Quatu= ezec.1.b
or manus sub pennis eorum in quatuor partibus.
Item habebant imagines et sculpturas: et sic pro
certo dico/q̄ debent habere leonem.i. seueritatē aspe=
re punientem: bouem.i. maturitatē dulciter corrigē=
tem: cherubin qui scilz habeat alas.i. contemplatio= D
nem sublimiter volitantem: coronā.i. perseuerantiā/
premium ⁊ victoriam reportantē: formaz hominis.i.
discretionem ⁊ sapientiā: formam arboris/id est vigo
rem honestatis ⁊ bonam apparentiā: formam auis q̄
scz non cogitat de crastrino/id est terrenorū contem=
ptum ⁊ displicentiam: lora dependentia.i. charitatis
vinculū ⁊ colligantiā. Unde de talibus virtutū scul= 1.re.7.d.
pturis potest dici illud: Sculptura subt9 labiū ambie
bat illud. Duos ordīes sculpturarū historiatarum: vt de
viris ecclesiasticis dicat scriptura illud Esa. Ponā in esa.54.c
iaspidem ꝓpugnacula tua: ⁊ omnes lapides tuos in
lapides sculptos. ¶ De mēsuris vero quatuor ⁊ triū Aliter
cubitorum dic vt supra. ¶ Uel si vis dic/q̄ in basi ecclesie
tam leones q̄ boues.i. tam prelati q̄ subditi: loris di=
sciplīne debent ligari: ⁊ eisdem subiacere/⁊ humiliter ecc.33.d
se subiugare. Uñ Ecc̄i. Iugum ⁊ lorū curuat collum Eo.cap.
durum. ¶ Sicut hic in principio huius ca. dicit: salo Histo=
mon ante omnia edificauit domum dñi septē annis: ria.
⁊ octauo anno cōpleuit: postea ad edificandū domū
sibi/domū vxori/domū saltus quasi cōitati se ꝯuertit:
⁊ domū suā annis tredecim ꝯsummauit. Minori igit
tp̄e edificata est dom9 dñi: ⁊ anteq̄ alie dom9 secula
res: q̄uis difficilioris ⁊ sumptuosioris fabrice in om=
nib9 extitisset. Et hoc (vt dicit comestor) q: in edifica=
tiōe dom9 dñi tā rex q̄ ppl's feruebat: ⁊ in edificatiōe
aliarum remissi9 laborabat. ¶ Ista pñt exēplariter allega Mora=
ri: q̄ illa q̄ ptinent ad deū ⁊ dei cultū/sunt oīno faciē= litas
da: q̄uis sint difficiliora q̄ nr̄a negocia. Maledict9 q̄ hie.48
facit op9 dñi fraudulēter. Alia lr̄a habet/negligenter. b.
Rex enim salomon.i. quicunq; discrete ⁊ pacifice se=
ipm regens: prius ⁊ ante omnia debet edificare in se
ipso domū

g ipō domū deo per grās ⁊ virtutes. Postea vero sibi et
vxori ⁊ pplo pōt licite puidere: ⁊ de vtilitate tā sui ꝙ
aliorꝫ attenti⁹ cogitare: xps eñ valde est festin⁹ vult eī
ꝙ sibi anteꝙ̄ nobis seruiamus: ⁊ ꝙ honorē ipsi⁹ spūa=
lē nostris tēporalibus cōmodis preferam⁹. Uñ ipsius
3.re.17.b videt esse illa vox. Fac mihi primū subcinericios pa=
nes: tibi aūt ⁊ filio tuo facies postea: qr ꝑ certo ꝓspe=
rius nostra facimus / qñ de illis prio que ad deū perti
mat.6.d nēt cogitam⁹. Uñ. Primū querite regnū dei ⁊ hec oīa
eodē.c. adijcient vobis. ¶ Salomō edificauit q̄tuor domos
scꝫ domū deo: domū filie pharaonis: domū sibi / ⁊ do=
Mora= mū salt⁹. ¶ Sic vere homo in se debꝫ moraliter edifi=
litas. care per deuotionē ⁊ iugē memoriā domū deo / ipm ꝑ
grām hospitando: domū regine. i. beate virgini / ipaꝫ
per deuotionē in mēte habendo: domū sibiipi / de salu
te propria cogitando: domū saltus. i. penitentiā per
Aliter eam de mundo ad patrem saltando. ¶ Uel dic ꝙ qui=
libet debet in hierusalem. i. in mente sua quatuor do=
mos edificare: ⁊ eas sibi per magnā memoriā cōplana
re: scꝫ domū dei paradisuꝫ: domū saltus seu precipitij.
i. infernū domū regine scꝫ anime. i. corpus proprium:
domū suam. i. mundum. Habe igitur in mente / ⁊ con
sydera quāta sit domus paradisi felicitas: Unde Ba=
bar.3.c. ruch. O israel ꝙ̄ magna est dom⁹ dei. Quanta est do=
mus inferni periculositas. Ista est eñ dom⁹ salt⁹: in q̄
iob.30.c q̄ p̄cipitant / rūpūt sibi collū: vnde Job. Scio ꝙ morti
f trades me: vbi constituta est dom⁹ oīs viuentis. Quā
iob.4.d ta sit dom⁹ anime. i. pprij corporis fragilitas / dicitur
Qui habitant domos luteas: ⁊ terrenū habēt funda=
mentum. Quanta sit domus sue / scilicet mundi vani=
mat.7.d tas ⁊ ruinosa debilitas / dicitur. Descendit pluuia ⁊ ve
nerunt venti: ⁊ ruerunt super domum illam.

¶ Caplm nonū Textus. Factū est aūt cum perfecisset salomon edificiū dom⁹ dñi. Mortalitatum Capitulum. VII.

Histo= Hic dicit ꝙ salomon populū qui remāsit de
ria. chananeis / quos filij israel subiugare neq̄ue=
rant / subiugauit: ⁊ tributarios fecit: de filijs
vero israel neminē seruire coegit: sed eos bel
Mora= latores ⁊ duces ⁊ ministros suos fecit. ¶ Sic vero no
litas. ster salomon christ⁹ / nō vult ꝙ aliquis filius israel. i.
aliquis christian⁹ fidelis seruitute peccati premat: sꝫ
potius ꝙ in nobilibus officijs / scꝫ in virtutū ⁊ bonorꝫ
exercitijs eidem famulet: gentiles vero. i. malos ⁊ pec
catores sibi tributarios ⁊ seruos efficit: inquantū dei
prouidentia ipsos ad seruiendū ⁊ proficiendū bonis
cōpellit: ⁊ inquantū eorꝫ malicijs ad salutē fideliū vti
tur: ⁊ ipsorꝫ nequitias ad bonū electorū ordinat ⁊ dis=
iere.25.b ponit. Et inde est ꝙ dñs nabuchodonosor pessimū ser
iere.8.b uū suū vocat: pro eo ꝙ ipse contra seruos pestilentes
2.re.19.d co tanꝙ̄ pro baculo vsus fuit: vnde dicit. Facta est sy=
ria seruiens dauid ⁊c. Unde ⁊ dñs dicit Ezech. Nabu
chodonosor seruitute seruiuit mihi aduersus tyrum.
Aliter ¶ Uel dic ꝙ filij israel sunt viri ecclesiastici: qui ꝑ cer
to nō debent seruire / nec opera seruilia facere: nec se in
seruilibus mundi officijs occupare: sed duces aliorꝫ /
scꝫ per scientiā ⁊ eruditionē: ⁊ bellatores cōtra vitia: ⁊
ministri quantū ad spūalia obsequia debent esse. Ser
uitiū vero huiusmodi debent chananeis. i. secularib⁹
dimittere: qui regi salomōi christo debēt in huiusmo
1.co.7.d di officijs / negocijs ⁊ litigijs deseruire: vnde bñ dicit
apls: Precio magno empti estis: nolite fieri hominū
1.co.6.a serui. Ideo bene dicit idem apls. Secularia iudicia si
habueritis / contemptibiles qui sunt in ecclesia / illos
cōstituite ad iudicandū. Cuius tamē cōtrariū faciunt
hodie filij nostri israel. i. clerici religiosi ⁊ prelati: qui
scꝫ seruire principibus ⁊ officijs ⁊ negocijs secularib⁹
gloriant: ⁊ libertatē spūalem qua seruire deo deberēt /
dedignant: qui tamē deberēt attendere illud Actuū. act.6.a.
Non est equū nos dimittere verbū dei ⁊ ministrare mē eod.c.c.
sis. ¶ Hic dicit ꝙ rex salomon fecit classem in asion=
gaber: qui est portus maris rubri: ⁊ adiunctis seruis
hyram regis tyri viris vtiq̄ꝫ nauticis ⁊ gnaris maris
cū seruis suis: misit eos in ophir / q̄ est insula maris in
dici: vt inde afferrent sibi aurum. Qui scꝫ primo anno
quadraginta viginti auri talēta: sicut hic dicit caplo
sequenti: semꝑ illic de termio in terminū deferētes re=
dibāt: ⁊ salomoni aurū ⁊ argentū / dentes elephantorꝫ
pauones ⁊ simias deferebant. Magnificatusq̄ꝫ est rex
salomon diuitijs ⁊ sapiētia super oēs reges terre: ⁊ vni
uersa terra desyderabat videre faciē salomonis / ⁊ audi H
re sapientiā eius. Et singuli deferebāt ei munera: vasa
scꝫ argentea ⁊ aurea: vestes ⁊ arma bellorum: equos ⁊
mulos / sicut hic dicitur. In diebus eius tantum fuit 2.pa.9.c
argenti in hierusalem / sicut ⁊ lapidum ⁊ cedrorum: si
cut etiam sycomorum. Ita quod argentum in hieru=
salem tunc temporis nullius valoris reputabatur: cū
auri summa copia haberetur. ¶ Ista possunt exponi Allegoria
allegorice de christo. Cōstat eniꝫ quod salomon id est
christus classem seu nauium multitudinem. i. diuerso
rum statuum ecclesie turbam in mari penitentie statu
it: ⁊ ibi cum seruis suis. i. cum sanctis ⁊ catholicis vi=
ris seruos hyram regis gentilis id est seruos mundi
videlicet philosophos viros ⁊ nauticos: ⁊ maris id
est nature rerum fluxibilis sapiētes ⁊ gnaros / qualis
fuit dionysius adiunxit: inquantum ipsos ad fidem
conuertēs suis fidelibus sociauit. Isti igitur per ma=
re penitentie nauigantes / de ophir idest de mundo ad
ipsum salomonem id est christuꝫ multas diuitias spi
rituales ad ipsum detulerunt: ⁊ ipsum ⁊ ciuitateꝫ hie
rusalem id est ecclesiam tam militantem ꝙ̄ triumphā
tem multipliciter bonis personis / virtutibus ⁊ scien=
tijs ditauerunt. Constat enim quod isti naute tam hy
ram ꝙ̄ alij adiuncti attulerunt ad christum aurum id
est sapientiam. ⁊ argentum id est eloquentiam: dētes
elephantorum: hoc est ebur. i. castimoniam: pauones
scꝫ aues pietas. i. honestam apparentiam: simias / be=
stias summe agiles. i. laborum ⁊ operum diligentiaꝫ.
¶ Uel alio modo isti naute attulerunt christo: inquā Aliter
tum scꝫ eos ad fidem conuerterunt. aurum. i. philoso=
phos ⁊ sapientes: argentum. i. poetas ⁊ eloquentes: dē A
tes elephantorꝫ. i. crudeles tyrannos ⁊ principes oīa
deuorātes: pauones / curiosos / ⁊ in pēnis. i. in exteriori
pulchritudine seu ꝓsperitate gloriātes: simias. i. hy=
pocritas: hoc est hoīm rationabiliū ⁊ sctārꝫ personarꝫ
nō reꝫ sed effigiē. i. silitudinē ꝑtendētes. Sic igit Sa=
lomon noster fuit in ecclesia ditatus: ⁊ super omnes
reges id est super omnes deos magnificatus. Psal= ps.96.b
mista. Nimis exaltatus est super omnes deos. Sibi
enim quotidie offeruntur munera / id est boni religio
si: qui voluntarie deo donantur. Uestes / id est viri mi
sericordes: qui alios fouere ⁊ calefacere dinoscuntur ⁊
arma bellica id est viri scientifici: qui corpus ecclesie
maculis hereticorum protegere comprobantur: equi
id est boni obedientes / qui superne discipline subij=
ciuntur: et muli id est boni rustici et laici / qui om=
nibus laboribus secularibus exponuntur vasa etiam
argentea ⁊ aurea / id est viri qui sapientiam ⁊ eloquen
tiam profitentur. Talibus igitur muneribus christus

ditaṫ:⁊ in hierl'z/id est eccl'ia spūaliter fecūdaṫ:⁊ sicve=
ps.71.b rificatū est illud Ps. Reges tharsis ⁊ insule munera
Aliter offerent ⁊c. ¶Uel dic ꝙ qñ Salomon/id est sapiēs p̄=
lat⁹regnat in hierl'z.i.in eccl'ia:tūc vere ab hoībus ho
noraṫ ⁊ diligiṫ:⁊ a regib⁹⁊ nautis.i.a maiorib⁹⁊ mio=
iob.41 rib⁹ oīs ⁊ diuitijs fecūdaṫ. Uñ Job. Sternet sibi au=
d. rū q̄si lutū. ¶Uel dic ꝙ q̄diu Salomon.i.xp̄s: in hie
Allego= rusalē/id est in religiōe vel eccl'ia per deuotionē regna
ria. uit/scz in eccl'ia primitiua:tanta copia auri/id est bo=
noꝝ spūaliū ibi fuit:ꝙ argentū ardēs gentē. i. diuitie
mūdane nihil ibidē reputabanṫ:⁊ a viris eccl'iasticis
B ꝑ nihilo habebanṫ. Quapropter tūc reges terre⁊ nau
te.i.p̄ncipes ⁊ populares ipsi christo ⁊ ciuitati sue hie
rusalē/id est eccl'ie vndiq; mūera offerebāt:reddit⁹⁊ꝓ
uent⁹ dabāt:⁊ sic eccl'iam diuitijs cumulabāt:eo scz ꝙ
ip̄as nō amare nec reputare diuitias tūc videbāṫ. Nūc
vero ecōtrario: q2 apd̄ nos argentū diuitiaꝝ diligiṫ:
iō a regib⁹⁊ a nautis/id est ab ip̄is secularib⁹nō soluz
nihil nobis offerṫ: imo etiā qd̄ p̄decessores sui nobis
dederūt/ꝑ eos surripiṫ:Eccl'ia eñ diuitijs qñ ip̄as nō
diligebat/solebat abūdare:nūc āt cū ip̄as appetit/ad
Ecc.11.b sufficiētiā nō pōt de eis īuenire. Uñ Ecci. Si secut⁹fue
Aliter ris/nō app̄hēdes ⁊c. ¶Uel dic ꝙ salomō cū eēt ditissi
matth. mus/oēs offerebāt sibi. Sic ꝙ hodie illis q̄ plus ha=
25.c. bēt vt cōmuniter magis daṫ. Jō dr̄. Habenti dabiṫ et
abundabit ⁊c.

¶Capl'm decimū Textus. Sed ⁊ regina saba audita fama Salomonis. Moralitatū Capitulum.VIII.

Histo= Hic diciṫ ꝙ cū Salomō esset sapientissimus/
ria vniuersa terra desyderabat videre faciē ei⁹/⁊
audire sapientiam eius. Unde ⁊ regina sa=
bavenit in nomine domini audita fama ipsi
us/tentare eum in enigmatibus suis. Jntrauitq; hie
rusalem cum comitatu multo/⁊ cūm infinito auro et
lapidibus preciosis/aromatibus/⁊ chamelis. Et in=
structa a rege super omnibus que petiuit: videns sa=
pientiam eius/cibos mense sue/habitacula seruorum
ordinem ministrantium/vestesq; eorum ⁊ pincernas:
domumq; quam edificauerat/⁊ holocausta que offe=
C rebat/non habebat vltra spiritum pre stupore: qua=
propter admirando dixit ad regem. Uerus est sermo
quem audiui. Non credebam narrantibus mihi. Jp
sa veni ⁊ vidi. Maiora sunt opera tua/quam rumor
quem audiui. Beati sunt serui tui qui stant coram te:
⁊ audiunt sapientiam tuam. Deditq; salomoni aurū
⁊ aromata⁊ lapides preciosos. ¶Jllud exponunt do
Allego= ctores de ecclesia de gentilitate collecta: quia scilicet
ria regina saba que gentilis erat id est ip̄a gentilitas:vbi
per fidem venit ad salomonem christum/cum comita
tu plurimo ⁊ multitudine conuersorum: ⁊ fidei secre=
ta cognouit: q̄plurimuz mirata est de sapientia eius
id est de verbo incarnato/quod est sapientia dei pa=
tris:vel de sapientia ⁊ sciētia sacre scripture/⁊ de docto
rū eccl'ie sagacitate preclara mirata est: ⁊ de cibis men
se sue.i.de sacramento eucharistie: de vestibus seruoꝝ
id est de honestatevirtualis apparētie:de habitaculis
seruorum/id est de diuersis statibus ecclesiaꝝ:de ordi
ne ministroꝝ.i.de diuersis ecclesiasticoꝝ gradibus:de
pincernis qui vina scientiarum propinant id est de ec
clesie doctoribus: de domo edificata id est fidelium
congregatione:de sacrificijs oblatis id est de bonoꝝ
operum executione. Hoc enim videns ⁊ consyderans
hec gentilitas id est populos de gentilitate cōuersos/
obstupuit:⁊ statim in dei laudē exultādo ꝓrupit. Nō
credebā inq̄t narrantib⁹ mihi/donec ip̄a veni ⁊ vidi:
quia ad literā gentiles nō possunt credere bonas vir=
tutes ⁊ perfectiones que sunt apud christi fideles/do= D
nec veniant/credant ⁊ videāt vniuersa:⁊ tunc ꝓ certo
christo dicūt. Beati serui tui qui stant coram te. Tūc
etiā ista regina.s.gentilitas/per fidē a salomone chri=
sto edocta/aurum philosophie ei obtulit: et lapides
preciosos diuersaꝝ virtutū sibi ꝯtulit:⁊ aromata sci=
tatis ⁊ bone fame in hierusalē.i.in eccl'ia militante ꝓ
tulit ⁊ diffudit: que etiā ab ipso vice reciproca dona ⁊
munera gratie ⁊ gl'ie reportauit. Uñ dr̄. Date ⁊ dabiṫ
vobis. ¶Uel dic ꝙ ista regina est anima: que a vitijs luce.6.f
purgata/ad salomonē christū in hierusalē celestē cum Tropo=
comitatu multo.s.angeloꝝ: necnō cū auro ⁊ lapidib⁹ logia.
p̄ciosis diuersarū virtutū finaliter ingreditur:⁊ regis
christi sapientiam/ac ministrorū.i.sanctorū ⁊ angelo=
rum ordinē: ciboꝝ mense.i.eterne refectionis plenitu
dinē ⁊ dulcedinē:vestiuz.i.corpoꝝ glorificationē:pul=
chritudinē domus.i.celi magnitudinē: sacrificioꝝ.i.
dei laudū multitudinē nō immerito admiraṫ: se non
potuisse credere qd̄ oculus vidit asserit: ⁊ seruos dei/
q̄.s.faciē eius vidēt: ⁊ coram ipso per immortalitatem
stant ⁊ manēt/beatos ⁊ gloriosos p̄dicat ⁊ fateṫ. Bti
inquit serui tui id est sancti qui stant coram te:⁊ vidēt
faciē tuā/⁊ audiūt sapientiā tuā: q2 sicut dr̄. Btū dixe
rūt ppl'm cui hec sunt: btūs ppl's cuius dñs deus ⁊c. ps.143.
¶Fecit salomon rex thronū de ebore:⁊ vestiuit ip̄z au eod.c.c
ro fuluo nimis:⁊ fecit sublimitatem throni rotundā; Histo=
a parte posteriori: ⁊ duas manus hincinde tenentes ria
sedile: ⁊ duo leones iuxta singulas manus stabant:
sex quoque gradibus ascendebat ad thronum:et duo
decim leunculi super gradus: et sex hinc et sex inde
sedebant. ¶Per istum thronum potest intelligi
beata virgo:quam salamon pacificus dei filius sibi E
edificauit:⁊ in ea personaliter habitauit et sedit. Uñ Allego=
Ezechie. Super similitudine throni similitudo homi ria
nis desuper. Jsta eñ dicitur esse de ebore:qui signifi= ezec.1.g
cat castitatis candorē:operta fuit auro:quod signifi=
cat sanctitatis splendorem:vnum sedile in se habuit:
quod significat humilitatis decorez:quia scilicet hu
militas fuit proprium sedile:quo mediante dei filius
sedit in virgine. Psal. Deus sedet super sedem sanctā
suam. Habuit igitur istas duas manus/scz timorē et ps.46b
amorē:que sedile humilitatis tenuerūt:habuit duos
leones/scilicet ioseph ⁊ ioannē: qui istum thronū cu
stodierunt: habuit duodecim leunculos.i. duodeciz
apl'os:q̄ sibi obsequēdo subseruierūt:habuit sex gra=
dus.i.sex pietatis opera/que ipsam in altum per ꝑfe=
ctionis sanctitudinē eleuauerunt. Jn posteriori vero
parte/scz post hanc vitā:rotunditatē.i.coronā eterne
glorie: quam sibi angeli p̄parauerūt/accepit. Unde:
Fecit rex solium eburneum grande:⁊ vestiuit illud au 1.pa.9.d
ro mūdissimo. ¶Uel dic ꝙ iste thronus significat cel Allego=
situdinē ecclesiastice dignitatis/vel sublimitatē cuius ria
libet iuridice potestatis:in quo scz salomon rex.i. p̄la
tus/p̄iceps vel iudex habz sedē ⁊ iustitiā facere ⁊ tene
re. Ps. Sedisti super thronū qui iudicas eq̄tatē. Jgiṫ ps.9.a.
dico ꝙ in throno multa debent cōcurrere:scz ebur mū
dum ⁊ candidum/hoc est munda intentio vel inno=
centia. Aurū/hoc est clara discretio vel sapientia. Se= F
dile id est mentis tranquillitas ⁊ temperantia. Ma=
nus he sunt/porrecta largitas et munificentia. Leo=
nes hi sunt/fortis seueritas et iustitia. Sex gra=
dus hi sunt operum sex pietatis/benignitas at=
q; clementia.

ꝙ clementia. Duodecim leunculi hi sunt/ bonoꝝ offi
cialiũ ꝯsiliarioꝝ societas ⁊ cõcomitãtia. Posterior ve
ro rotũditas hec est/ finalis/ breuis ⁊ rotunda expedi=
tionis celeritas ⁊ festinantia. Omnia ista debent in
throno p̃lature seu potestatis iudiciarie cõcurrere: ⁊
ille qui in throno sedet/ debet his oĩbus p̃pollere: ⁊ sic
ps.88.f de tali iudice vel prelato dicet dñs illud Psal. Thro=
nus eius sicut sol in cõspectu meo: ⁊ sicut luna perfe=
cta in eternũ: ⁊ testis ĩ celo fidelis. Et si vis/ dic ꝙ ma=
nus istius dicant̃ esse due: q2 scʒ munificentia p̃lati ad
duo se extendit: scʒ ad indulgendũ ⁊ ad tribuẽdũ. Leo
nes aũt isti dicunt̃ duo: q2 iustitia prelati in duob9 cõ=
sistit: scʒ in absoluendo ⁊ ꝯdemnãdo. Duodecim leun
culi esse feruntur: q2 scʒ officiales ⁊ aduocati/ qui ante
thronũ.i. in curia dominoꝝ in diuersis officijs sedẽt:
debent duodecim articulos credere: ⁊ doctrinã duo=
decim ap̃loꝝ tenere: duodecim fructus spũs portare:
⁊ coronã duodecim stellaꝝ ꝓmereri ⁊ expectare: q2 scʒ
ap.14.b de eis debet dici illud Apo. Sine macula sunt añ thro
Aliter nũ dei. ¶ Uel si vis/ dic ꝙ duo leões magni/ sunt duo
Aliter assessores: leunculi vero iudices inferiores. ¶ Uel si
vis dic in malo: ꝙ thronus curie ⁊ status prelatoꝝ/ iu
dicum ⁊ principũ modernoꝝ/ est hodie deaurat9 per
diuitiarũ cumulationẽ: quia scʒ hodie nõ queritur
nisi aurum. Est etiã ibi sedile vbi sedet Salomon ma=
nibus sustentatũ per multiplicẽ adulatoꝝ obsecutio=
b nẽ. Est a duobus leonibus associatũ/ per crudelẽ cõsi=
liatoꝝ atꝙ assessoꝝ ambitionẽ. Ibi sunt diuersi gra=
dus ⁊ ostia multa intermedia per que trãsire oportet:
qui faciũt aditus difficultatẽ: ⁊ hoc q2 ibi sedent leun
culi.i. officiales balliui: q̃ auariciã diligunt ⁊ rapaci=
Aliter tatẽ. ¶ Uel etiã diuersi gradus sunt diuersa inferiora
officia huius curie: in quib9 scʒ leũculi sedẽt/ id est cru
ps.103.e deles iudices/ q̃ oĩmodã sectant̃ iniquitatẽ. Ps. Ca=
tuli leonũ rugientes vt rapiant: ⁊ querãt a deo escam
Quia breuiter circa thronos ⁊ curias dominoꝝ/ tria
genera personaꝝ in diuersis gradibus ⁊ officijs habi
tare noscunt̃: scʒ manus/ leones ⁊ leunculi.i. adulato=
res falsum sustentantes: magni cõsiliarij cuncta leoni
ce deuorantes: inferiores ⁊ maiores balliui ⁊ leũculi/
quicquid possunt crudeliter rapiẽtes: vt sic de tali iu
dice in tali throno sedente/ vel de tali malo prelato in
ez.19.a prelationis culmine presidente/ exponatur illud Eze=
chiel. Mater tua leena cubauit inter leones: ĩ medio
leunculorum nutriuit catulos suos. Unde etiaʒ talis
da.14.g prelatus sic associat9 potest dicere illud Dañ. Qui se
debat ĩ medio leonũ.i. ĩ medio crudeliũ seruitoꝝ. Iu=
dex eñi vel p̃lat9 deberet dici mr̃ ista: cum mater hodie
Aliter sit leena ⁊c. ¶ Uel dic quod thronus in quo sedet rex
noster christus/ est ecclesia: que debet habere ebur/ sci=
licet viros castitate nitentes: aurum.i. viros sanctita=
b te fulgentes: sedile.i. viros equitate pollentes: manus
.i. viros bonis operibus abundantes: leones.i. viros
virtute ⁊ gratia preeminentes: ⁊ gradus.i. status suos
custodientes ⁊ ecclesiam defendentes. Unde dicitur.
3.re.7.d Sculpsit inter coronas ⁊ plectas/ leones/ boues ⁊ che
Imago rubin. ¶ Uel dic quod thronus iste significat eterne
glorie sedem ⁊ dignitatem: ad quam scilicet per gra=
dus sex operum misericordie ascenditur: ⁊ in quo ĩ au
ro eterne sapientie ⁊ ebore mundicie sedetur: ⁊ cuʒ leo
Aliter nibus ⁊ leunculis.i. cum sanctis maioribus ⁊ minori
bus habitatur. ¶ Uel dic quod ad thronum prelatu=
re non cito quis prouehendus est: sed per gradus di=
Aliter uersorum officiorum superius est trahendus. ¶ Uel
dic quod thronus dei est viri iusti cõscientia: que pro

certo debet habere ebur continentie/ aurum sapientie/
sedile iustitie/ leones fortitudinis ⁊ constãtie/ man9 bo
ne operatiõis/ gradus prudẽtie ⁊ ordinatiõis/ leuncu=
los obedientie ⁊ subiectionis/ rotunditatẽ simplicita
tis ⁊ virtutis/ seu carẽtiã oĩs angulositatis ⁊ deceptio
nis: ⁊ sic de tali solio siue sede potest dici illud Apoca.
ꝙ sedes dei ⁊ agni est in illa/ scʒ in aĩa viri iusti. Quia ap.22.a
sicut dicit sapiens. Anima iusti sedes est sapiẽtie. Ita
ꝙ tunc dicet dominus illud Esa. Celum mihi sedes ẽ:
terra autem scabellũ pedũ meoꝝ. ¶ Uel si vis dic/ q̃ esa.66.a
ad altare domini prohibebatur ascensus per gradus Eod.c.
ad thronum tamen salomonis regis habebatur ascẽ=
sus. ¶ Sic vere dico ꝙ licet ad promotiones ⁊ digni= Mora=
tates seculariũ principũ per gradus cõsanguinitatis litas
⁊ affinitatis/ id est per acceptionem personaꝝ habeat̃ A
accessus: ad altare tñ christi.i. ad dignitates ecclesie/
nõ debẽt inueniri tales gradus: sʒ nulla ꝯsanguinita=
tis affectione seruata/ omnibus iustis indifferẽter fa=
cilis debet patere ingressus. ¶ Fecit salomon ad ma=
gnificentiã regni stat9 arma aurea/ ⁊ vasa aurea/ ⁊ su= eod.c.c.
pellectilẽ aureã. In domo eñi saltus fecit ducenta au Hysto=
rea scuta/ ⁊ vasa aurea: ⁊ quodlibet sicloꝝ sexcẽtoꝝ/ tre ria.
cẽtas plectas aureas ponderꝝ laminaꝝ auri per singu 1.pa.9.d
las: ⁊ ducẽtas lãceas aureas: vt dicitur in libro Pa=
ra. Iuuenes igit̃ flaui ista arma flaua atꝙ aurea añ re
gem quãdo equitabat/ ad decorẽ portabant: ⁊ post in
domo saltus ipsa ponebant. Scutis igitur aureis sa=
lomon suam ciuitatem muniuit: sed sicut infra dicit̃. 3.re.11.g
filius eius roboam iuuenis ⁊ fatuus/ post ipsum re=
gnauit: contra quem ascendit rex egypti sesach et de
populatis thesauris domus domini/ etiam scuta au=
rea inde tulit: loco quorum roboam scuta erea fabri= 1.re.14.
cauit: peccauerat enim populus iuda domino: ⁊ fece= g.
rat sibi statuas/ lucos effeminatos: ⁊ cultores cybele 2.pa.12.a
qui erant in terra: propter quod deus aduersus eos se
sach suscitauit: qui in hierusalẽ intrans cuncta diri=
puit ⁊ vastauit. Etiam vt ponit Comestor sicut aiunt Come=
hebrei/ auis per quinquaginta annos super hierusa= stor.
lem non volauit: ita quod fere populus iudaicus de=
sperauit. ¶ Salomon est bonus prelatus/ sapiens et Tropo=
fidelis ⁊ pacificus: qui reuera quando regnat in hieru logia.
salem id est in ecclesia sancta dei: ipsam solet in omni B
bus bonis temporalibus ⁊ spiritualibus ditare: et
vasa aurea ⁊ vestes aureas id est scientias et virtutes
ibi fabricare: ⁊ arma aurea id est sanctos ⁊ fortes vir=
tuosos viros ibidem constituere ⁊ locare. Unde dici= 2.pa.9.c
tur. Cuncta vasa domus saltus libani erant ex auro
purissimo. Sed pro certo sepe fit quod populus iu=
da id est populus ecclesiasticus contra deum peccat:
⁊ statuas ⁊ mundi bona per auariciam: lucos seu al=
ta nemora/ hoc est mundi honores per superbiam
adorant: ⁊ se per luxuriam effeminant ⁊ eneruant: qua
propter deus salomone id est bono prelato ipsos pri=
uat: ⁊ loco eius roboam/ qui interpretatur ineptus
vel dissipans populos id est malum vel impetuosum
prelatum eorum peccatis creat. Unde Iob. Regna= iob.34.
re facit hominem hypocritam propter peccata popu d.
li. Talia igitur videns deus/ manum suam solet laxa
re: et regem/ populum et ciuitatem hierusalem idest
prelatos/ subditos et totam ecclesie ciuitatem soles
in manu sesach regis egypti qui interpretatur tene=
bre id est manu regis tenebrarum id est diaboli so=
let dimittere: quia scilicet mediante exercitu vitio=
rum et tyrannorum thesauros domus domini
id est virtutes speciales et diuitias tempora=

les ecclesie solent diripere: arma aurea.i. bonas ⁊ au-
reas personas: que reuera arma ecclesie sunt solet sur-
ripere ⁊ auferre: ita ꝙ iam cessat auis/id est vir cōtem
platiuus ⁊ spiritualis super hierusalem/id est totā ec-
hie.4.f clesiā volitare. Unde Hierem. Omne volatile celi iaꝫ
1.ma.1.e recessit. Unde de Antiocho dicitur: ꝙ ipse accepit al-
tare/vasa aurea/⁊ ornatuꝫ aureum/⁊ thesauros occul-
tos de domo domini. Quid igitur? Pro certo qr dia-
bolus arma aurea/id est viros sanctos de ecclesia sus
C tulit: iam videmus ꝙ Roboā/id est mali prelati ar-
ma non aurea/sed erea faciunt: id est malas personas
insufficientes/non gnaros in ecclesia constituunt at-
ꝙ ponunt: ⁊ loco bonoꝝ hominū ereos/id est imbecil
les/clamorosos/litigiosos ⁊ ipatiētes/rubiginosos i
hierusalem/id est in officijs ⁊ dignitatibus ecclesie ꝓ-
mouent ⁊ extollūt. Et breuiter (sicut actū est) ꝙ diabo
lus ⁊ vitia pro magna parte bonas personas de eccle-
sia sustulerūt: etiam prelati loco bonoruꝫ impias sub
stituerunt personas. Quod etiam apud principes cer
nimus. qr scꝫ de eorum officijs ⁊ curijs boni quotidie
ps.34. euelluntꝰ: mali vero constituuntꝰ/⁊ pro eis in officijs
b. eriguntꝰ. Unde dicit Psal. Retribuebant mihi mala
Aliter pro bonis/sterilitatē aīe mee. ¶ Uel dic ꝙ Roboam/
id est malus ecclesiasticus: si cōtigerit ꝙ Sesach/id ē
diabolus arma aurea/id est virtutes ⁊ scientias: que
scꝫ arma Salomon/id est boni prelati antiquitus in
ecclesia fabricabant: ⁊ eam talibus armis contra ho-
stes spirituales muniebant (dicentes illud Apostoli.
1.co.10. Non ſm carnem militamus/sed ſm spiritū. Arma ei
a. militie nostre nō sunt carnalia) sibi auferat/⁊ inde ipꝫ
euacuet: ⁊ hierusalē/id est ecclesiā suā talibus spoliet ⁊
D denudet: non studet nec curat talia arma aurea/scꝫ vir
tutes ⁊ scientias reficere/nec eas in sua ecclesia restitue
re: sed potius studet arma erea/id est era pecuniaꝝ re-
colligere/⁊ oblitis spūalibꝰ tēporalia ꝯgregare. Et sic
proculdubio hodie videmus in hierusalē/id est in ec-
clesia es ꝓ auro/bona terrena pro spūalibus/diuitias
Esa.3.d pro virtutibus abūdare. Unde dicitꝰ. Et erit pro suaui
odore fetor ⁊c. Ideo bene dicit hodie sapiens illō Ec
eccl.3.c. clesiastes. Uidi in loco iudicij impietatē/⁊ in loco iu-
stitie iniquitatem.

¶ Capitulum vndecimum Textus: Rex autem Salomon adamauit mulieres alienigenas. Moralitatum. Caplm IX

Histo- Cum Salomon in summa prosperitate vixis-
ria. set/⁊ iā ad senium declinasset: adamauit mu
lieres alienas/que traxerūt eū ad deos suos:
⁊ auerterūt cor eius cū iā senex esset: ⁊ adora-
uit deos alienos: ⁊ fecit eis phana ⁊ altaria in excelsis
scꝫ altare dee sidonioꝝ/que interpretatꝰ presepe. Cha-
mos deo amonitarū/qui interpretatꝰ ꝯgregās: ⁊ Mo
loch deo moabitaꝝ/qui interpretatur rex. Quaproptꝰ
ipso adhuc viuente: hostes sibi dominus suscitauit ⁊
Mora- post mortē eius regnū eius diuisit: ⁊ filio eius solā de-
litas. cimā partem dedit. ¶ Sic vere sepe fit hodie: ꝙ illi q̄
maiori prosperitate fruuntꝰ: ⁊ ampliori mūdi sapiētia
dotantꝰ: quandoꝙ facilius per luxuriam decipiuntꝰ: ⁊
per mulieres ad mala plurima trahuntꝰ. Quod etiā fa-
cilius accidit quando homines senectute corporali ꝓ
muntur: vel senectute spirituali: id est mala cōsuetudi
ne ac discretionis hebetatione grauantꝰ qr scꝫ tunc ad
adorandum altare dee sidonioꝝ.i. ꝓsepe luxurie: cha-
E mos.i. congregationē auaricie: moloch.i. regnū sup-
bie facilius inclinantꝰ. Bn̄ igitꝰ dicit ipsemet in Pro-

uerbijs. Mulier preciosam viri animam capit. ¶ Uel pu.6.c
ista allega/quod nullus pro tempore vite huius de Aliter
propria sanctitate debet presumere: sed potius occul-
ta dei iudicia debet formidare: quando scilicet videt
salomonem post infusam sapientiam a deo: post exe-
cutam contra malos iustitiam: post domum dei edi-
ficatam: ⁊ post diuini cultus latriam dilatatam/tam
enormiter cadere: vt etiam contra legem alienigenas
diligens/deos eorum non abhorruit adorare. Ita qd̄
tam propter peccatum quod commisisse legitur: ⁊ cō-
tra prosperitatem quam habuit viuens/tam abun-
danter affluxisse dinoscitur: et pro eo quod de eius pe
nitentia nihil penitus inuenitur: necesse sit de dam-
natione ipsius dubitare. Bene igitur dicit apostolus 1.co.10.c
Qui stat videat ne cadat. ¶ Abias propheta indutus cod.c.e
pallio nouo/hieroboam de hierusalem exeunti obui- Histo-
ans coram eo pallium suum scidit in duodecim par- ria
tes: diuidens decimam partem hieroboam dedit: et
regnum israel diuidendum/et decem tribus sibi dan
das ex parte domini nunciauit. Quod vtique factum
est: quia post mortem salomonis decem tribus a ro-
boam salomonis filio recesserunt/et hieroboam ad-
heserunt. Nam cum populus conuenisset mortuo sa-
lomone: ipsumque regem constituere vellet: et sibi
paululum relaxari de iugo per salomonem imposito
posceret: et roboam senum spreto consilio/qui sibi
consulebant populo acquiesceret: ⁊ iuuenum qui se-
cum nutriti fuerant consilio vsus/petitionem popu- f
li non audiret: sed grauius iugum comminatus ver-
ba dura potius responderet. Pater meus inquiens ce
cidit vos flagellis: ego autem vos cedam scorpioni-
bus. Minor digitus meus grossior est dorso patris
mei. Populus decem tribuum indignatus ab eo re-
cessit: et emulum eius hieroboam regem super se con
stituit et elegit. Que inquiunt nobis pars in dauid
aut que hereditas in filio isai? Nunc vade in taberna
cula tua israel: sicut infra capitulo sequenti reperitur Tropo-
¶ Ista possunt allegari/quod iuuenes principes at- logia
que reges magis diligunt iuuenes quam senes: et il-
los qui secum sunt nutriti: quam prouectiores qui
sensu et fide a suis principibus sunt probati: quapro-
pter quandoque talibus male accidit: ita quod pro-
pter tale iuuenile consilium/populus contra eos in-
surgit: et ab ipsis fugit et recedit. A senibus igitur/
non a iuuenibus consilium est petendum: et ab ipsis
qui steterant coram dauid id est ab illis qui sapienti- tob.4.d
bus adheserunt: et quos patres nostri fideles et pru- Aliter
dentes compererunt/est consilium ⁊ auxilium inqui-
rendum. Unde Tobi. Consilium a sapiente require.
¶ Uel illud allegari potest contra duriciam ⁊ crude-
litatem principis vel prelati: et contra minas ⁊ iactan
tiam eorundem: que quandoque odium populi gene
rat: et contra se populum subditorū excitat: ita quod
ad eum dimittendum et deponendum/et ad alium
substituendum anhelat: sicut videmus quotidie ad
literam fieri contra crudeles iudices et prelatos: qui
tamen si minus agerent/et de rigore suo aliquid pre- pue.3.a
termitterent: pacifice viuerent/et honorifice impera- b
rent. Ideo bene dicitur. Misericordia et veritas cu-
stodiunt regem.

¶ Capitulum duodecimum Textus: Venit roboam in sichem: illuc enim congregatus erat. Moralitatum. Capitulum.X.

Historia. Moralitas.

Hic dicitur q cum roboam misisset ad aduram pncipem tributorum ad ppl'm reducendū/ occiderunt eum. Lapidauit enī eum oīs populus isrl' et mortuus est. ¶ Illud pōt allegari de beato stephano: qui fuit pnceps.i.primo incipiens: qr primus martyr. Qui cū vellet filios israel scz iudeos/qui a rege christo recesserant: pdicando et disputando ad ipm reducere et puertere: ab ipsis fuit crudeliter lapidatus. Ipse vo israelitarum.i.iudeorum ppls/a suo rege christo penit9 segregat9: et alteri regi scz hieroboam/q interptak diuisio ppli.i.diabolo est colligat9. Un dicit: Lapidauerūt aduram filij isrl'/et mortuus est. ¶ Uel expone aliter vt ad ppositū. Noli credere omni spiritui: sed pbate spūs si ex deo sint. ¶ Uel expone aliter sicut sup ca.x. de lapidib9 rc. ¶ Hic dicit q cum filij isrl' recedentes a domo dauid/hieroboam innitissent in regē timuit ipse rex ne occasiōe templi ppls oratiōis et oblatiōis causa in hierl'm reuerteret: et ab eius dn̄o dilaberet. Fecit ergo duos vitulos aureos et pflauit: et ipsos in bethel facto altari pstituit: et conuocato pplo dixit: Nolite inqt in hierl'm ascēdere: ecce dij tui isrl' qui eduxerūt te de terra egypti. Et fctā solēnitate/hostias imolauit: et sic ppl'm ad idolatriā traxit: et ne regnū amitteret/se et subditos suos demonibus subdidit: et a vo deo et tēpli frequētia deuiauit. ¶ Istud allega/qūo dn̄i p terrenis regnis et diuitijs acqrēdis vel seruādis/q̄nq3 nō verent horrenda crimina cōmittere: et deo dimisso demōib9 obedire. Ideo bene dicit apls: q est idolorum seruit9. ¶ Uel si vis dic q hieroboam significat demones vel hereticos: q scz de pallio nouo/seu de regno isrl'.i.de ecclia decē trib9 seu decem scissuras tollūt: qn cultores decalogi a dn̄o suo scz a deo puertūt: vna vo sola ps regi remanet: p eo q electorum modicus numerus cū christo remanet et adheret. Un dicit: Multi sūt vocati: pauci vo electi.

Margin: Ioā.6.c. Historia. Aliter. 1.Ioā.4. Aliter. Eo.c.f. H Moralitas. Ephe.5. Aliter. Matt.20.b.

¶ Capitulū decimūtertiū Textus: Et ecce vir dei venit de iuda i sermone dn̄i in bethel

Moralitatum. Capl'm XI

Historia.

Cum hieroboam in bethel sup altare nouum vitulis aureis sacrificaret: ecce vir dei venit de iuda: et exclamauit in sermone dn̄i ptra altare dicēs: q de domo dauid fili9 iosias noiē nasceret: qui sacerdotes excelsorum sup eum imolaret: et ossa humana cōbureret. In signū cuius dixit/q stati altare frangeret: et cinis de ipso caderet: qd et factū est. Rex vo extensa manu cōtra pphām ipm capi iussit: manus vo eius extensa statim aruit: sed per pces viri dei ad sanitatem pristinā redijt. Tandē vo lapsu tpis/oia ista cōpleta fuerunt: qr sicut dicit infra: ossa sacerdotū baal et excelsorum/desup istud altare cōbusta p iosiam regem iuda fuerūt. ¶ Istud pōt allegari: q i quo peccat qs/in hoc et punit. Quia enī sacerdotes i altari p idolatriā peccauerūt: ideo in eodē p iosie iustitiā perierunt. ¶ Uel dic q altare istud significat curiam pncipū vel platorum: in quo scz vituli aurei.i.ipsi lasciuientes diuites adorant/et ab oībus honorant: sacerdotes q ista idola in altari isto colūt/sunt talium officiales et seruitores: q scz i altari et curia idoli sui.i.mali dn̄i sui hostias.i.paupes imolant: et eorum carnes seu substātiā tpalem suis idolis.i.suis malis dn̄is offerūt et presenāt: et de rapinis subditorum oblatiōes largas et conuiuia supflua eis parāt. Un isti sunt de quib9 dicit Qui offert sacrificiū de substantia paupis: qsi q offert filium in pspectu patris. Et bn̄ dicit/filium in pspectu patris: qr mali officiales offerunt patribus deuorandos filios: qn magistris suis exhibent subditos depdādos: carnesq3 pprior filiorum eis offerunt/qn de substātijs subditorum suorum que rapiūt eos pascūt. Sz qd? Pro certo sepe occulto dei iudicio et iosie.i.alicui9 boni viri ministerio: q̄nq3 fit q isti versa vice in eodē altari in quo pecudes imolauerūt: q etiā ibidē eorum ossa idest eorum fortitudo et diuitie p rapinā postea concremenk. Istud enī quotidie videmus/q sacerdotes vitulorum et idolorum.i.mali officiales et balliui malorum pncipum et dn̄orum: postq in ipsorum altari.i.in eorum officio et curia cui presidebant: multas pecudes.i.multos pauperes occiderint et depresserint et vastauerint: et p falsas accusatiōes et actiōes deuorandos et exheredādos magistris suis obtulerint: ipsi filij causa ab alijs postmodū imolank: qr scz q̄nq3 filij casu venit aliqs iosias idest aliqs iustus iudex/qui ipsorum iniquitates reperit: et sic ipsos deponi/depredari et tribulari in eodem altari.i.in eodem officio et curia vbi alios molestauerunt procurat. Ideo bene dicit Esa. Ue qui predaris/nōne et ipse predaberis? qr cū consummaueris depredatiōnem/depredaberis. ¶ Hic habes q pphete qui venit de iuda ad increpandum hieroboam/fuerat a dn̄o prohibitū: q illic nō comederet/nec aquā biberet: nec per viam qua venerat rediret. Cū igit p aliā viā in hierusalē recederet: audiuit qdā falsus ppha q in bethel senex in lecto iacebat/q vir dei dixisset: et qualr ossa pphetarum et sacerdotū cōcremanda pdixisset: et qūo altare fractū esset decidētib9 cinerib9: man9 vo regis exaruisset: et ad pces eius sana facta eēt. Asinū sibi sterni fecit/vadēs post virū dei/ipm subter terebinthū inuenit: et ad reuertendū et comedendū in domū ppam inuitauit. Cui cū respōderet se nō posse cū a dn̄o sibi eēt prohibitū: sup addidit ppha/dicens: Et ego ppheta sum sicut et tu: et pcepit mihi dn̄s q comedēdi gr̄a te reducam. Igit vir dei decept9 post eū redijt. Et dū comederet/apud eū sermo dei ad ipm malū pphām factus ē: et viro dei sic intulit ac dixit: Quid inqt inobediens fuisti vbo dn̄i: et reuersus panē in hoc loco comedisti? Ecce nō inferek cadauer tuū in sepulchrū patrum tuorum. Qd et factū est: qr scz dum post prandium recederet/a leone occisus fuit: et in bethel delatus extitit et sepult9. ¶ In his possunt multa notari. Et pmo quidē/q nulli est cito psentiendū: maxime nulli qualitercūq3 ppha vel sanctus appareat/ptra dei pcepta et prohibitiones credendū: cuius tn̄ ptrarium faciūt illi qui hypocritis et hereticis credunt: et simplr dei mandata ppter eorum suggestiones pretereunt: et a veritatis itinere retrocedunt: et ipsis credunt fatue/qn seipsos esse prophetas dn̄i.i.iustos et catholicos esse dicunt quapropter sepe fit q proinde a leone/idest a diabolo deuorantur: et q triste premium inde recipiunt et acqrunt. Ideo bene dicitur: Nolite credere omni spiritui sed probate spiritus si ex deo sint. Sic enim videntur decepti schismatici per hereticos: quia scilz ipsos esse prophetas et dei nuncios estimauerūt: propter quod ipsis simpliciter crediderunt. Sic etiam quotidie decipiuntur simplices per hypocritas et innocentes rc. ¶ Uel dic q iste vir dei significat predicatorem: qui ad redarguendum idolatras/idest peccatores: et ad ostendendum eis penam futurā mittitur: et q hic nō comedat seu bibat/idest de mundi diuitijs et delitijs nihil cupiat: q3 per viam qua venit/non redeat.i.q a via sumpte pfessionis et penitētie nullatenus retrocedat/sibi in scriptura a domino phibetur: dicente.

Margin: 4.Re.23. a. Moralitas. Sap.11. Aliter. Eccl.34. B Esa.33.a. Eo.c.b. Historia. C Moralitas. 1.Ioā.4.a. Tropologia.

Luc.17. g. Qui in agro est/nō respiciat retro. Memores estote
vxoris loth. Sed quid? Pro certo talis bonus ꝓphe
ta ⁊ predicator quādoqꝫ inuenit falsos ꝓphetas ⁊ ꝑ-
dicatores/bonoꝝ huius seculi amatores: qui scilꝫ co-
medere ⁊ bibere.i. bona temporalia diligere sibi sug-
gerunt: ⁊ sic a via ꝑfectiōis ipm̄ retrocedere faciunt ⁊
D ꝑuertunt: ⁊ sic in manus leonis diaboli finaliter ipm̄
tradunt: ⁊ a sepulchris patrum suoꝝ.i.a gloria para-
Deu.13 a. disi ipm̄ priuāt occasionaliter ⁊ repellūt. Igitur tali
modo suggestori nō est credendum. Unde: Non au-
Aliter dies verba illius ꝓphete aut somniatoris. ¶ Uel ista
allega ad ostendendum quanta est seueritas diuine
iustitie: que isti ꝓphete ꝓpter simplicitatem non pe-
percit: sed ꝓpter inobedientiam ipsum leoni occiden
dum concessit. Quid ergo vbi non ex tentatione vel
Lu.23. d. ex simplicitate delinquit: sed scienter mandatum dn̄i
preteritur? Si enim in viridi hoc faciunt/in arido q̇d
Aliter fiet? ¶ Uel istud allega ꝙ spiritussanctus quādoqꝫ ꝑ
os maloꝝ/sicut hic patet per istum malum ꝓphetam
Aliter pena viri dei ꝓphetat: vt scꝫ qui per os eius deceptus
fuerat/per os eius etiam puniret. ¶ Uel istud allega
ſm glossam Gregorij: ꝙ iste vir dei inobediendo gra
uiter peccauit: qd̄ subsecuta pena monstrauit. Inobe
dientia tamen eiusdem ꝓphete in morte eius purga-
ta fuit: qd̄ ex hoc apparet vt ait: quia post mortem leo
Aliter nō comedit de cadauere/nec asinum lesit. ¶ Uel istud
allega/ꝙ modica sunt apud deum mors vel afflictio
iustoꝝ in vita ista: dum tamen spirituale commoduꝫ
subsequat: quando scꝫ ꝓpter vnam inobedientiā dei
virum leoni occidendum voluit tradere: vt ipm̄ posset
a reatu cōmisse inobedientie: que etiam non ex mali-
E cia cōmissa fuerat/extirpare. Bene ergo dicit: ꝙ hor-
Heb. rendum est incidere in manus dei viuentis. Tradidi
10.f. eum sathane in interitum carnis/vt spūs saluus fiat.
1.Co.5. ¶ Uel illud allega contra inanem gloriam: quia scꝫ
b. ſm quosdam iste videns miracula per se facta/inani
Aliter gloria intumuit: quapropter deus manū suā laxauit
Eo.c.e. vt inobediens fieret: ⁊ sic ipm̄ postea puniuit. ¶ Uir
Histo- dei recedens de bethel super asinuꝫ/leonem in itinere
ria. obuiam habuit: qui in eū irruens mox occidit: postq̄
eo occidisset eum/cadauer eius nō tetigit: imo iuxta
corpus sedēs/nec de eo comedit/nec etiam asinū lesit.
Qd̄ videns malus ꝓpheta qui eum deceperat/vt pre
dictum est: ⁊ qui ſm Josephum princeps sacerdotuꝫ
idolorum erat: cadauer ei9 in sepulchro suo sepeliuit:
⁊ filijs suis ꝙ se cum moreretur in eodem sepelirent/
districtius imperauit. Cum mortuus inquit fuero/in
sepulchro in quo vir dei sepultus est me sepelite. Pre
dixerat eñ vir dei/ꝙ ossa sacerdotum idoloꝝ de sepul
chris suis extracta sup altare cōburerent finaliter per
4.Reg. iosiam/sicut predictum est. Contra qd̄ iste malus pro
23.d. pheta voluit sibi ꝓuidere. Quod ⁊ factum est: quia si
cut dicitur infra: Josias ossa malorum ꝓphetarum ⁊
sacerdotum in altari bethel in quo idolis sacrificaue
rant/combussit. Uerūtamen ossibus istius mali pro
phete/pro eo ꝙ cum ossibus viri dei sepulta erant pe
Mora- percit: ipsaqꝫ nec tetigit nec combussit. ¶ Iste vir dei
litas qui ꝓpter leuem culpam inobediētie seu vane glorie
f fuit leoni traditus: significat ꝓprie sanctos martyres
qui scꝫ vel ad maiorem cumulum meritoꝝ/vel ad pur
gationem aliquoꝝ que precesserant delictoꝝ: leoni.i.
mundi tyrannis occidēdi a domino traditi sunt. Sꝫ
in multis sic factum est: ꝙ post mortem eius visis mi
raculis/ipsi leones ⁊ tyranni ipsos persequi cessauerūt
quinimmo iuxta eos per fidem sederūt: ⁊ quos viuen
tes persecuti sunt/mortuos honorauerunt: et eisdem
a se occisis/necnon eorum asinis.i. ipsoꝝ deuotis ⁊ ser
uitoribus obsequium ⁊ custodiam prebuerunt: sicut
patuit de multis/qui ad honorem eoꝝ ecclesias edifi
cauerunt: ⁊ religiones etiam dotauerūt. ¶ Uel istud Aliter
allega ad cōmendationem animi generosi: qui scꝫ nō Tropo-
dignatur seuire in hominē mortuum/sed in viuum logia
idest in inimicum suum pauperem ⁊ depressum: sꝫ po
tius q̄diu videt eum viuum.i. potentem se defendere
vel robustum: q̇nimmo sic debet esse/ꝙ postq̄ leo.i.
aliquis generosus homo aliquem dum viuit.i. dum
inuenit ipm̄ potentem ⁊ rebellem ⁊ recalcitrantē/im-
pugnauerit: si contingit ꝙ eum occidat.i.ꝙ eum su-
peret atqꝫ vincat: statim debet ab impugnatiōe cessa-
re: ⁊ in ipm̄ amplius non seuire. Quod est ꝯtra mul-
tos: qui non solum seuiunt in viuos/immo etiam in
mortuos inimicos. Et hoc q̄r cadauer eoꝝ.i. filios ⁊
superstites eorūdem: ⁊ asinum.i. bona eoꝝ temporalia
vel seruitores ⁊ familiares deuorant.i. eos rapinis ⁊
molestijs lacerant atqꝫ grauant. Unde dicit. Quē ꝑse 1.Reg.
queris rex israel: quem persequeris? Canem mortuū 24.c.
⁊ pulicem vnum? Quasi diceret: Non est gloria ꝑseq̄ Aliter
hoīem impotentem. ¶ Uel si vis dic/ꝙ leo est bonus
princeps vel prelatus: qui reuera non debet de cada-
uere vel de asino comedere vel ledere/idest non debet
pauperes rapiendo ledere vel grauare: sꝫ potius iuxta G
eos sedere et eos defendere/regere ⁊ iuuare. Unde Esa. Esa.11.
Leo ⁊ agn9 simul morabunt. Quia breuiter/dato ꝙ b.
leo.i. p̄nceps leoninus inuadat viros.i. diuites ⁊ po-
tentes: cadauera tamē ⁊ asinos.i. depressos ⁊ paupes
miseros nunq̄ debet grauare/sed potius defendere ⁊
facere liberos ⁊ immunes. Quod tñ est contra igna-
ros principes: qui scꝫ sunt ad inuadēdū hostes suos
viuos ⁊ potentes desides: contra tamen miseros sub-
ditos sunt rapaces. ¶ Uel si vis allega ista de bona Aliter
societate/qualiter ꝓficit. Sepe eñ fit ꝙ deus ꝓpter bo
noꝝ societatē malis parcit: ⁊ iosias ossa mali ꝓphete
non tetigit: quia ipm̄ cum sancto viro cumulatum in
uenit. Sicut etiam patet: vbi propter decem bonos si Gen.18
inuenirent in sodoma/toti ciuitati dn̄s se parcere ꝓ- d.
mittit. Sicut etiaꝫ in paulo apparuit: ꝓpter quē dn̄s
oēs aīas que erāt in naui/a submersione saluauit. Bo Act.27.
num est igitur bonis associari: ⁊ cum ipsis personalr̄ f.
copulari: quia scꝫ exinde homo bonus efficitur: ⁊ eo-
rum orationibus adiuuatur. Psal. Cum sancto san- Psal.
ctus eris/⁊ cum peruerso peruerteris ⁊c. ¶ Uel etiaꝫ 17.d.
de sepulchris allega: q̄r scꝫ bonum est in ecclesijs ⁊ ce Aliter
miterijs vbi sancti homines sepulti sūt sepeliri: vt cū
iosias rex/idest christus iniquos in iudicio cōburet:
sibi ⁊ societate sanctorum ⁊ precib9 poscit parci. Unde 4.Reg.
dicitur: Proiecerūt mortuum in sepulchrum helizei 13.d.
At vbi tetigit corpus ꝓphete/reuixit homo ⁊ stetit su
pra pedes suos.

¶ Capitulum decimumquartum Textus Histo-
In illo tempore egrotauit abia filius hie- ria.
roboam. Moralitatum. Caplm XII.

Hic ca.xiiij. ⁊.xv. ponit q̄uo sesach rex egypt 3.re.14.
cōtra roboam ascendit: ⁊ scuta aurea abstu- g.
lit: loco quoꝝ roboam erea fabricauit. Sed co.ca.3
de hoc vide sup̄: vbi plene de hoc dixi. ¶ Hic
ponit de vxore hieroboam/que habitū cōmutauit: ⁊
de filio moribūdo abiam ꝓphetam interrogauit. Qui
q̄uis videre nequiret/ipsam tñ in spū statim cogno-
uit: ⁊ sibi filij mortē ⁊ domus destructionē ꝑdixit: In-
gredere in-

gredere inquit vxor hieroboã. Quare te alienaz simulas? Ego aũt ad te missus suz durus nunci9. ¶ Istud potest allegari contra hypocritas: qui scz habituz cõuersationis sue mutant: ꝛ alios ꝙ sint se esse simulãt/ vt alios decipiant ꝛ seducant: prophetã tamẽ christũ decipere nequeunt: qꝛ scz nõ ad vestes/sed ad personã .i. nõ ad cõuersationẽ/sed ad conscientiã: nõ ad famã/ sed ad vitam solet aspicere: ꝛ ideo ipsos aperte cognoscit: ipsisqꝫ durũ mortis eterne nuncium solet finalr reportare. Nihil enĩ valet apud eũ dissimulatio q̃liscũqꝫ: qꝛ sicut dicit apl's. Oia nuda ꝛ apta sunt oculis ei9 ¶ Hic ca. xv. fit mẽtio de bello abia regis iuda cõtra hieroboã: sed de hoc pleni9 vide. ij. Paral. Ibi etiã dicit ꝙ hieroboã octoginta milia hoim cõtra abiam cõgregauit: sed abia ad dñm recurrens/ etiã de cultu diuino qui in templo fiebat / ꝛ de candelabro altaris et ministris glorians: ꝛ ipsum hieroboam ꝛ populũ ei9 qui a deo recesserat vilipendẽs./bellũ cõmisit: ꝛ octoginta milia iterfecit. ¶ Quod ad hoc allegari põt: ꝙ illi qui in multitudine exercitus gloriantur: faciliter ab illis q̃ cõfidũt in dño (ꝙuis pauci sint) superantur ¶ Ibidẽ ꝛ hic supra. xliij. ca. dicit̃ qꝺ quicũqꝫ ipsi hieroboã regi israel mũera apportabat/ sacerdos idoloꝝ fiebat. ¶ Sic vero hodie apud malos reges. i. apud malos prelatos: isti qui man9 suas implẽt. i. qui manibus plenis nõ vacuis ad eos veniũt / ac munera offerũt ꝛ pmittũt/ sacerdotes ꝛ beneficiati ab eis fiũt. Un de Luc. Date ꝛ dabit̃ vobis. Uñ simoniaci ꝑlati videntur dicere illꝺ apl̃i. Si spũalia seminauim9 vobis: nõ magnũ est/si vestra carnalia metam9. i. si bñficia/officia spũalia ꝛ ecclesiastica conferimus: etiã munera carnalia vel temporalia habeamus.

¶ Capl'm decimũsextũ Textus. Factus est aũt sermo dñi ad Iehu filiũ Anani. Moralitatum Capitulum. XIII.

Baasa occidit Nadab filiũ Hieroboã regem israel/ꝛ omnẽ domum Hieroboã vsqꝫ ad mingentem ad parietem: ꝛ regnauit pro eo. Tãdem vero quia iste pessimus fuit ꝛ quendam prophetam sibi cõminantẽ occidit. Ideo zambri filiũ eius hela q̃ post ipsum regnauit/ebrium ꝛ temulentũ occidit: ꝛ pro eo in israel imperauit: ꝛ totaz parentelã Baasa interfecit. Ueruntamẽ satis cito post/ cũ ppl's propter occasionẽ necis dñi sui contra eũ insurgeret: ad palaciũ fuit ꝛ se cum palacio concremauit. ¶ Ista possunt allegari/ quõ deus punit malos per malos: ꝛ quõ deus vtit̃ ministerio maloꝝ hominũ ad malos alios puniẽdos: q̃nimmo ꝛ deus vt cõiter iudicia sua ratiõabilia per malos ãgelos exequit̃: ꝛ sic homo malus per malũ angelũ punit̃. Ideo de punitiõe egyptiorum dicit̃ in Psal. ꝙ dominus misit in eos iram indignationis sue: immissionẽ ꝛ irã per angelos malos: sicut etiã hic patet: vbi domũ hieroboaz fuisse destructã: ꝛ deus domũ Baasa per zambri destruxit. ¶ Uel allega ꝙ iustitia dei qñqꝫ punit filios pro peccato patrũ: ꝛ maxime quando sunt paternoꝝ criminũ successores: sicut patet de hieroboam ꝛ baasa/quibus dominus comminatus est: ꝛ tamẽ nõ ipsos/ sed eorũ filios dissipauit. Patres nostri peccauerũt ꝛ nõ sunt: ꝛ nos iniquitates eorum portauimus. ¶ Uel dic qꝺ dato ꝙ deus aliquẽ puniendũ decernat: ꝛ ex hoc in man9 alicuius pessimi ipsum tradat: ipse tamen malus qui eũ occidit propter hoc non minus punitur: quia scilꝫ deus malã voluntatẽ occidendi sibi non dedit: cũ deus non sit autor mali: sed male voluntati sue ipsum occidendũ applicat atqꝫ tradit: sicut patꝫ qꝛ dato ꝙ ex dei iudicio hela ceciderit/ꝛ a zambri occisus fuerit: tamẽ ipse zambri ex hoc nõ excusat̃: qꝛ scz ad dñz suum occidenduz nõ amor diuine iustitie/sed regni ambitio ipsum mouit: deus vero malitia ꝛ proditione ipsius ad occidẽdũ aliũ vsus fuit: ꝛ ideo iste in tali regno ꝓsperitatẽ nõ iuenit/ꝫ turpiter perijt ꝛ decessit. Et sic duo in isto actu cõcurrunt: scz dei iustitia/q̃ occulte ordiat isti mortẽ: ꝛ mala voluntas alteri9/q̃ vlterius aliã inuenit sibi causam. Unde dicit̃. Erunt duo molẽtes ĩ mola vna/scz deus ꝛ homicida: vnus assumet̃. i. excusabitur: ꝛ alter relinquet̃ in culpa/scz homo malus. ¶ Uel dic ꝙ ista possunt allegari: ꝙ in quo peccat q̃s in hoc ꝛ punit̃: qꝛ videlicet sepe fit ꝙ ille qui aliũ ledit/eodez gladio lesionis per aliũ tandẽ perit: sicut patet hic ꝙ baasa domum hieroboam destruxerat: ꝛ multos iniuste occiderat. Ideo iusto dei iudicio factũ est: vt alter domũ eius destrueret/ꝛ amicos ꝛ filios enecaret. Jõ bene dicitur. Eodez iudicio quo mensi fueritis/remetietur vobis. Unde quotidie videmus quod ambitiosi qui contra regem israel idest contra aliquem prelatum vel beneficiatũ insurgũt/ vt regnent loco eius: ꝛ vt obtineant statum eius/ipsumqꝫ occidunt idest accusant/infamant ꝛ deponi procurant: ꝛ sic locum eorum maliciose occupant ꝛ vsurpant: sicut fecit baasa de nadab. Tandem inueniunt in se vel in suis qui simile eis faciant: ꝛ qui de regno vel officio eos expellant ꝛ insurgant: vt patet hic de zambri qui regnum baasa ipso occiso possedit. Ideo bene dicit Seneca in prouerbijs. Ab altero expecta quod alteri feceris. ¶ Uel ista contra ambitiosos generaliter: qui scilicet non cessant id est more zambri contra regem israel i. contra aliquem bonum prelatũ insurgere: vt sic possint regnum ꝛ prelationem ipsius obtinere. Quod cũ obtinere possint /scz regnum et prelationem ipsius: tamen vix aut numq̃ ibi prospere viuunt: quinimmo palacium suum ecclesiam vel officium vel cellarium sibi commissum/rapinis ꝛ exactionibus comburunt: seipsos per auariciam ꝛ luxuriam in presenti/ et per gehennam perpetuaz in futuro succẽdunt. Et etiaz ad litteram quandoqꝫ fit quod talis populus subditoꝝ contra tales insurgit: propter quod etiaz temporales penas habent. Unde dicitur: Nũquid pax potest esse zambri/qui interficit dominum suum? Diesqꝫ suos in tristicia et dolore finiunt ꝛ consumunt. ¶ Cum enim in populo israelitico ageretur de rege eligendo: populus diuisus est in duas partes: et vna pars sequebat̃ zambri: alia vero sequebatur Thebin: finaliter tamen zambri qui interpretatur amaricans/ ꝑualuit: thebin vero qui interpretatur bonus mihi/succubuit. ¶ Sic vero quotidie fit in electionibus prelatorum: quia videlicet populus eligens in duas partes diuiditur: et vna pars vnum/alia alium sequitur. Ita ꝙ vix aut nũquam in vnum consentire vidẽtur: Unde Dispersi sũt ita ꝙ non inuenirentur duo pariter. Uerũtamen sic fit finaliter ꝙ amaricans .i. ille qui est amarus et mal9 preualet: thebin vero id est ille qui bonus est alijs/dimittitur impromotus: quia pro certo sepe fit quod deteriores plures pro parte sua reperiunt: meliores vero deficiunt ꝛ succumbunt. Unde in Gene. Maior seruiet minori. Hic agitur de reedificatione hierico: sed hoc quomodo factum est vide.

Right margin: C · lu. 17. g · Aliter · sap. 11. c · mat. 7. a · Aliter · D · 4. re. 9. g. · Eo. c. d. · Moralitas. · 1. re. 11. c · ge. 25. c. · 3. re. 16 g

¶ Capitulum decimumseptimum textus:

Et dixit helias thesbites de habitatoribus galaad ad achab. Moral. Caplm.XIIII

E
Historia. CUm Jezabel vxor achab prophetas domini
occidisset: ⁊ ipse Achab rex israel idolũ baal
fecisset: propter qđ helias siccitatẽ triũ anno
rũ futurã in terra israel predixit ⁊ dñs volens
eũ ab impietate achab ⁊ iezabel seruare/verba talia si
bi dixit. Recede hinc (inq̃t) ⁊ vade cõtra orientẽ: ⁊ abs
condere in torrente carith qui est contra iordanem: ⁊
de torrente ibi bibas: coruisq; precepi vt pascant te.
Quod factum est. Quia scz eũ illic abscõditus mora
ret/corui offerebãt sibi panẽ ⁊ carnes mane ⁊ vespere:
⁊ bibebat de torrẽte. Postea vero siccatꝰ est torrẽs: nõ
eñ pluerat dñs super terrã: ⁊ ideo necesse habuit de lo
co illo recedere: ⁊ in sareptã sydoniorũ vt ibi nutriret
a muliere vidua pertrãsire. Quã scz colligentẽ duo li
Allegoria. gna inuenit: que ipm in domo sua recepit: ⁊ de mãda
to dñi ipm pauit. Vade (inquit dñs) in sareptã sydo
niorũ: ibi eñ precepi mulieri vidue vt pascat te. ¶ Istõ
exponũt aliq̃ allegorice. Dicũt eñ ꝙ helias est christꝰ
torrẽs carith qui interpretatur concisio/diuisio vel co
gnitio/christi passionem designat: in qua etiam trans
torrentẽ legit accessisse: ⁊ in qua caro sua fuit cõcisa ⁊
synagoga ab eo diuisa: ⁊ charitas eius ad nos quãta
fuerit cognita est ⁊ visa. Igit christus verus helias. s.
ab isto mũdo recessit: ⁊ ad torrentẽ. i. ad fluctꝰ passiõis
⁊ ad fluxũ nostre mortalitatis accessit: vbi scz abscõdi
aba.3.a tus extitit/inq̃tũ diuinitatis sue potẽtia ibidẽ sub mor
f talitatis imagine latitauit: Abacuk. Ibi abscõdita ẽ
ps.109. fortitudo eiꝰ. Et ibi ẽt de torrẽte nr̃e mortalitatis ⁊ flu
b. xibilitatis gustauit. Ps. De torrẽte in via bibet. Tũc
vero corui. i. pctõres ad eũ per fidẽ venerũt: ⁊ eũ pane ⁊
carnibꝰ. i. ꝓpriis elemosynis ⁊ bonis operibꝰ/nec non
eucharistie fide ⁊ sacrificio pauerũt ⁊ recreauerũt: ⁊ ip
sum per deuotionẽ ꝓpriã nutriũt. Qualis coruꝰ vtiq;
fuit Paulus: qui priꝰ carnes martyꝝ deuorauit/⁊ po
stea ipas ꝑdicãdo aliis per fidẽ comedẽdas tradidit:
⁊ deo carnes immaculati agni obtulit. Vel carnes. i.
carnales: panes. i. iustos ad fidẽ eius cõuertit: ⁊ sic pa
esa.28.c ne ⁊ carnibus iste coruus heliã christũ pauit. Quod
etiã ad elemosynarios referri põt per quos in persona
Act.8.f pauperũ dñs se nutriri dicit. Vñ Esa. Reficite lassum:
⁊ hoc meũ refrigeriũ. Istũ etiã aliꝰ coruꝰ. s. ethiops/q̃
iob.31.d per Philippũ credidit: sicut dr̃ in act. aplo. Propriis
carnibus ipm pauit: inquantũ propriã vitã carnalem
eius fidei ⁊ seruitio subiugauit. Vñ iob. Quis det de
carnibus suis vt saturemur? Vel de alienis carnibꝰ. s.
carnalibꝰ pctõribus: quos tandẽ idẽ ethiops ad fidẽ
dr̃ cõuertisse. Finalr̃ tamẽ iste helias christus/siccato
2.re.14. torrẽte mortalitatis per resurrectionẽ ad viduã gẽtilẽ
b. . i. ad gentilitatẽ iã diu a gratia dei viduatã: sicut dr̃.
Heu/mulier vidua ego sum: mortuꝰ est eñ vir meus:
per fidẽ trãsiuit: q̃ ipm ⁊ fidẽ eiꝰ recepit: ⁊ duo ligna. i.
ma.15.c crucẽ ⁊ passionẽ collegit ⁊ credit: ⁊ eũ fide ⁊ operibꝰ in
G domo. i. in ꝯscia vel patria aluit ⁊ refecit. Unde ista sy
donyssa videt fuisse illa que a finibus tyri ⁊ sydonis
egressa clamabat (⁊ intellige mulierẽ de illa ꝓgenie)
Miserere mei fili dauid. Dic ꝙ ista mulier gẽtilis est
aĩa peccatrix: quã ꝓ certo cũ verus helias Christꝰ col
ligentẽ ligna/id est habentẽ memoriã ⁊ deuotionẽ ad
crucẽ ⁊ ad passionẽ repperit: libẽter ad eã per gratiã ve
nit: ⁊ farina sue deuotiõis ⁊ de oleo sue cõpassionis co
medit: ⁊ ipam in lechyto cordis multiplicat ⁊ custo
dit: quousq; deus pater pluuiã eterne cõsolationis ei
dẽ tribuit atq; mittit. Hydria inq̃t farine nõ deficiet/
nec lechytus olei minuet/quousq; desuper det pluuia
¶ Vel ista exponant mystice: ⁊ dicat ꝙ Helias ꝓphe Tropologia.
ta/qui se stare in cõspectu dñi dicebat. Viuit inq̃t do 4.re.3.b
minus in cuius cõspectu sto: significat ecclesiasticum
bonum vel religiosum: qui scz Achab pessimũ regem
diabolum/⁊ Jezabel pessimam mulierẽ/scz carnem vel
mundi prosperitatem: que scz ꝓphetas dñi/id est san
ctos viros nõ cessat spiritualiter occidere: formidãs ⁊
metuens/ex domini mandato ad torrentẽ deuotiõis
⁊ religionis in claustro vel cauerna humilitatis lati
bulo se abscondit: ⁊ a mundi gloria ⁊ turba negocio
rum secularium se subtrahit ⁊ sustollit: vbi proculdu
bio ex diuina prouidẽtia sibi nõ deficit aliquid: quia
scz per ipsos coruos. i. per ipsos seculares ⁊ peccato
res/⁊ per ipsos etiam crudeles principes seculares ⁊ ali
quotiens eos deus nutrit: inquantũ scz ipsos malos
homines ad prouidẽdũ ⁊ compatiendũ suis sanctis
seruitoribus occulte inspirat ⁊ inducit. Ad quod facit exo.3.g.
exemplum de egyptiis: qui filiis israel nutu dei vasa h
aurea accommodauerunt/⁊ eos de thesauris propriis sapi.10.
ditauerunt. Et in libro. Sapien. Justi tulerunt spolia d.
impiorum. Multa eñ monasteria fundauerunt mul
ti pessimi vsurarii: elemosynas ⁊ lautas pitantias re
ligiosis dederunt: ⁊ corui Heliam latitantem in dei
nutu spiritualiter nutriuerũt. Non timeat igitur ali
quis propter inopiam in religione se abscondere: q̃
potens est deus ⁊ per coruos ⁊ per viduam sareptanã
id est per malos ⁊ bonos eidem necessaria ministra
re. Ideo de absconsione nostra a mundi gloria dici ruth.3.a.
tur. Lauare igitur ⁊ vngere/⁊ induere cultioribus ve
stimentis/⁊ descende in aream booz. Nõ te videat ho eod.c.b
mo. ¶ Sicut dicitur hic: vidua sareptana cui precepe Hystoria.
rat dominus quod Heliam nutriret: non habebat ni
si modicum farine in hydria/⁊ modicum olei in lechi
to: quinimmo sicut in textu dicitur: ipsa duo ligna
colligebat/vt panem subcinericiuz faceret/⁊ inde vna
cum filio manducaret. En inquit colligo duo ligna/
vt faciam illud mihi ⁊ filio meo/vt comedamus ⁊ mo
riamur: quasi diceret. Necesse erit mori istis consum
ptis/cum non habeamus amplius quod comedamꝰ.
Igitur Helias quando venit ⁊ inuenit ipsam primi
tus aquam petiit. Da mihi inquit paululum aqu vt
bibam: Ad quam apportandam vidua properante/
clamans post eam subiunxit. Affer mihi inquit ⁊ buc
cellam panis in manu tua. A quo cum ipsa se excusa
ret/quod illud quod habebat/sibi ⁊ filio suo non suf
ficiebat. Respondit. Primum inquit mihi de ipsa fa
rina fac subcinericiũ panem: tibi autem ⁊ filio tuo po E
stea. Hoc enim dicit dominus/quod hydria farine
non deficiet: ⁊ lecythus olei non minuetur: quosq; de
derit dominus pluuiam super terram. Quo audito
vidua subcinericium panem prophete fecit: ⁊ extunc
quamdiu durauit sterilitas/tam farina quam oleum Moralitas.
non defecit. ¶ Ista possunt allegari exẽplariter ⁊ my
stice ad plura. Et primo exemplariter ad hoc potest
induci: quod si facis stulto aliquam gratiam: non cõ
tentus ipse/statim importune petit aliam. Sic hic fe
cit helias: cui non suffecit impetrasse solam aquam
quam petierat: immo et buccellam panis protinus
postulauit. Ideo inter rusticos est prouerbiuz. Si da
tis stulto caseum/querit a vobis panem. Et in hoc eti
am quod sequitur/tales importuni helie equiparant
quia scilicet non curant quantum homini remaneat
dum tamen sibi ante omnia quod appetunt/conceda

tur. fac

tur. fac mihi primum inquiunt: tibi autem & filio tuo postea facies: cũ tñ nullus ab alio debet petere illud qđ necessariũ videt sibi esse: ĩmmo in oĩ grã semper est rõ/ne egeat attendenda. Cõtra quos importunos dicit Sene. Nihil petas qđ negaturus fuisti. ¶ Uel etiam ista exemplariter pñt allegari: ꝙ qñ aliqua vidua.i.aliqua psona heliã.i.bonos religiosos & sctõs viros/seu christũ in psona paupeꝝ nutrit: & in vsu pietatis bona sua: farinam & oleum.i.cibos & victualia libenter expendit: & ꝙuis parum habeat: manũ tñ ad miserandũ alijs psonis clementer extẽdit. Et ergo diuina puidentia sibi nõ deficit: sed potius bona sua ex hoc multiplicat. Ideo bñ dicit: Date & dabit vobis. Et prouer. Qui dat pauperi non indigebit. Sicut de Joanne elemosynario legit: ꝙ cum oĩa pauperib9 tribuisset: ita ꝙ nihil in arcis remansisset sibi: nihilominus sperans in deum/in crastinũ ad arcas rediẏt: & ipsas plenas frumẽtis inuenit: & ideo nunꝙ debet virũ misericordẽ penuria bonoꝝ terrere: sed potius debet pauperib9 largiter dare: qꝛ potens est deus & ipsi bona sua modica multipliciter facere abũdare. Unde in prouer. dicit: Quod alij diuidũt ppria & ditiores fiũt alij vo rapiunt non sua: & semper in egestate sunt. Uñ apls: Potens est eñ deus oẽm grãz abundare facere in vobis &c. Et iteꝝ: Hilarem datorem diligit deus. ¶ Uel dic mystice: ꝙ ista vidua est ecclia vel aĩa: que scz duo ligna.i.crucem christi: que cõsistit ad min9 ex duobus lignis: p deuotionẽ colligit farinã sacre scripture/oleũqꝫ diuine grẽ habet in hydria & in lechyto cordis: custodit & filium suum.i.fidelẽ pplm inde nutrit. Ab ista igit helias.i.christus plura petit: scz pmo aquã que faciliter sorbet.i.opera facilia: deinde si ad hꝫ ipsam obedientẽ videat: petit ab ea panẽ qui cuz difficultate masticat.i.opa magis pfecta & difficilia: que scz subcinericia debẽt esse: & sub cinere.i.sub cõsideratione nostre incarnatiõis & mortis/debent esse reposita & decocta. Infra eodem: Respexit helias: & ecce ad caput suũ subcinericius panis. Helias eñ in pluribus locis panẽ subcinericiũ comedisse legit: ad denotandũ ꝙ helias noster christus in operibus subcinericijs.i.in illis q̃ fiũt causa mortis memorie ꝙplurimum delectat. Dicat igit quilibet illud Job: Ago penitentiam in fauilla & cinere. Sic igit talia christus imperat: cũ farinã & oleum.i.scientiã & grãm bonaqꝫ spũalia augmentat/& cõtinuat quousqꝫ pluuia eterni refrigerij sup ipsam veniat & descendat. Illud eñ est veꝝ/ꝙ qui bñ obedit deo in aqua.i.in minoribus: dignus est exerceri in pane.i.in difficilioribus: & si bene se habeat inquãtum ad spũalia: & temporalia multiplicant: & finalr ipse pluuia eterni refrigerij ꝯsolatur. Ista eñ que hic vel spũaliter vel tpaliter a deo multiplicantur/solũ vsqꝫ ad descensum pluuie durare pmittunt: qꝛ scz aduenięte glia/bona tpalia nostra ex toto pereũt: grẽ vo & virtutes in melius cõmutant. ¶ Uel dic ꝙ mulier est ecclia: que farinam et oleũ.i.corpus christi & sanguinẽ pro se & filio suo.i.subiecto populo nutriendo: cum duobus lignis.i.cum crucis memoria decoquit/& in hydria et lechyto cordis custodit: ipsum quoqꝫ helie.i.bono sacerdoti cõmunicat & diffundit. Huius igit farine & olei.i.corpis & sanguinis christi tanta est virt9 ꝙ dato ꝙ cõtinue comedat/sine defectu/ppetue tamen ꝯtinuum & integrum reperit. Ideo in prosa canimus: Sumit vnus/sumunt mille quantum isti tantum ille &c. Illud etiã nunc vsqꝫ ad tempus nobis datur: scz solum pro tempore hui9 vite quousqꝫ pluuie eterne glorie distillentur: tunc eñ adueniente lumine/cessabit vmbra: & habita veritate figura penitus sustollet. Unde Josue: Defecit manna postꝙ comederũt de frugibus terre. Mortuus est filius vidue mulieris/apud quã helias hospitabatur: cuius mortẽ in heliam retorquens: furibunda mater incepit dicere viro dei: Quid mihi (inquit) & tibi vir dei? Ingressus es ad me/vt rememorarent iniquitates mee: & interficeres filium meũ. Quod videns helias: filium vidue mortuũ in cenaculũ vbi manebat/detulit: ipsumqꝫ supra lectulũ suum posuit: & se supra puerum tribus vicibus expandit: & sic rogando dñm ipsum a mortuis suscitauit: & viuum matri sue cõmendauit. ¶ Ista possunt exemplariter allegari pro quadam opinione quorũdam: qui scz secum nollent habere viros pfectos & iustos: timentes deum: ne ex cõparatione sue male vite ad eoꝝ sanctã vitam deus de ipsoꝝ iniquitatibus recordet: & ad occidendum filiuz eoꝝ.i.ad puniendũ eos amplius excitetur. Unde etiã de quibusdã nautis audiui: ꝙ duos religiosos quos in naui sua habebant: imminente tempestate in mare voluerunt pijcere/dicentes: ꝙ ppter eoꝝ iustitiã de9 volebat ipsoꝝ nautaꝝ iniquitates punire. ¶ Dic allegorice/ꝙ mater ista est synagoga: que scz heliam nutriuit: in aduentu tñ eius illius filius.i.populus qui ante viuus fuerat p grãm: ppter suam incredulitatẽ mortem spũalem & eternam incurrit. Finaliter tamen christus in cenaculum ecclie eos ducet: & super lectuz fidei sue ꝯstituet: & tribus vicibus.i.p fidẽ trinitatis quam eis inspirabit/sup eos incumbet: & sic eos viuificabit p grãm: & matri eoꝝ.i.ecclie viuos reddet. Uñ dicit: Uiuificabit nos post duos dies: tertia die suscitabit nos. ¶ Uel dic ꝙ mulier est humana natura: cuius filius.s.adam cum posteritate sua mortuus fuit: sed helias deus filium istum scz hominem/per incarnationẽ assumpsit: & eum in cenaculo suo.i.in hierlm super lectũ crucis expandit: & tribus vicibus.i.tribus diebus super eum in sepulchro incubuit: & sic eũ a culpa/que eũ peremerat/suscitauit. Allega vt sup. ¶ Uel dic moraliter: ꝙ mater ista est ꝯscientia: que filiuz suũ idest cor vel animam videns mortuũ per peccatum: debet ad heliam.i.ad deum concurrere: qui scilz solet mortuos tales in cenaculũ portare.i.sursum ad bona eterna porrigere: & eos super lecto suo.i.sup requiem felicitatis eterne per desyderium collocare: & sic semp solet gratiaꝝ largitionem super tales expandere: & tribus vicibus/scz per spem/fidem & charitatẽ se eis applicare: et sic solet eos a morte peccati suscitare: et viuos & sanctos ꝯscientie mandare: ita ꝙ tunc poterit dicere illud supra: Filius meus viuit.

Marginal notes, left column: Aliter; Luc.6.f; Prou.28.d. f; Prou.22.a.; 2.Co.9. b; Allegoria; 3.Reg. 19.a.; Job 42.a. B; Allegoria.
Marginal notes, right column: Josue. 5.c; H; Eo.c.4.; Historia; Moralitas; Allegoria; Ozee.6 a.; E; Aliter; Moralitas; 1.Reg. 17.d.

¶ Capitulum decimumoctauum Textus Post dies multos factum est verbũ domini ad heliam. Moralitatum. Cap. XV.

Uolens helias post siccitatem triennalem & semestrem pluuiam dare terre: pphas lucorum & idoloꝝ vocauit: & sic cum ipsis corã populo pactum fecit: ꝙ si turba pphetarũ bouem occideret: & super ligna in altari poneret: & ꝙ helias de alio boue similiter faceret: ita ꝙ ille de duobus & de baal diceretur deus: qui de celo ignem aduocaret suorum pphetaꝝ mitteret/qui sacrificium deuoraret. Igitur pphete baal ignem de celo impetrare nequientes: quinimmo se incidentes & sanguine perfundentes/& deum suum inuocãtes/inuanum laborauerũt.

Historia; f

Helias vero oratione sua ignem de celo protulit: qui
Tropo- oblatum deo sacrificium deuorauit. ¶Helias ꝓphe
logia. ta dñi significat catholicos et viros perfectos ⁊ bo-
nos: ꝓphete vero baal significant hereticos ⁊ hypo-
critas homines ⁊ malignos qui scꝫ baal qui interpre
tatꝫ deuoratio.i.proprij ventris qui gulose deuorat/ ꝓ-
phil.3.d phete sunt: ⁊ eum tanꝙ deū reuerenter ⁊ colūt: Apl'us
Quorū deus venter est ⁊c. Igitꝫ si volumus scire qui
istoruꝫ sunt boni ⁊ iusti: videamus quid sunt illi qui
de celo faciunt ignem descendere.i.q̄ spiritū ⁊ diuinā
gratiam possunt a deo ꝓ se ⁊ pro alijs suis orationib⁹
impetrare: q2 pro certo illi qui de celo nihil impetrāt.
dato ꝙ lanceolis.i.penitentijs se exterius incidant: ⁊
dato ꝙ multis orationibus clamēt: ⁊ ꝙ bouem.i.car-
nem ꝓpriā ꝑ austeritatē imolent atꝙ macerent: sicut
ad literam faciūt heretici ⁊ hypocrite: nō sunt tñ boni
ꝓphete/nec boni nec iusti: sed reuera helias.i.sancti
viri ⁊ nō ficti: qui sunt fideles catholici: ignē spūssan-
cti ⁊ charitatis de celo trahūt: ⁊ sic veri dei cultores se
Ioā.9.f ostendunt. Ideo dicitꝫ: Scimus ꝙ deus pctōres non
Aliter. exaudit: sed si quis dei cultor est/hunc audit. ¶Uel si
vis/ꝑ ignem intellige serenitatem temporū: ad quem
petendum ⁊ impetrandum ꝓcessiones fiūt: vt supra.
Eo.ca.f ¶Uolens helias ignem de celo a domino obtinere:
Histo- altare de duodecim lapidibus fecit: ⁊ bouē vnū ꝑ fru-
ria. sta concidens: strue lignorū supposita/ sup altare mē
G bra composuit: ⁊ in circūitu altaris duas aruncuIas.
i.aqueductū per duo loca (ſm comestorem) etiā ordi-
nauit: ⁊ tunc quatuor hydrias aque non soluꝫ semel/
immo secūdo ⁊ tertio supra ligna ⁊ sacrificiū fūdi ius
sit/ita ꝙ aqueductū impleuit. Tūc ipso orante ignis
de celo cecidit: qui holocaustum lignaꝙ et lapides
deuorauit/puluerēꝙ ⁊ aquam lābuit. Mox ꝟo ꝓphe
tas baal/q̄ ignē de celo īpetrare nequiuerāt apprehē-
Tropo- dit: ⁊ eos ad torrenteꝫ cison viriliter interfecit. ¶Sic
logia vero dico moraliter loquendo: qñ helias.i. animus
vult bouē suum/id est suam carnalē vitā dño immola
re: ⁊ ignē diuini amoris ⁊ supne beniuolentie desursū
a prē luminū impetrare: plura sunt sibi necessaria: q2
ꝓ certo ipse debet de duodecim lapidibus.i.de duo-
decim articulis fidei altare sue ꝯscientie cōstruere: et
duplicem aqueductū.i.duplicē lachrymosam cōpun
ctionem: vnā scꝫ que fiat amore/⁊ aliam que fiat timo
ps̄.63.b. re/debet fabricare. Psal. Ascēsiones in corde suo dis-
posuit in valle lachrymarū. Debet ligna.i.sanctoruꝫ
patrum exempla apponere: ⁊ bouem sue carnalis vite
debet confitendo ꝑ membra diuidere: ⁊ per iugē me-
Leui.1.b moriam in altari cordis ⁊ ꝯscientie ordinare. Uñ Le-
ui. Detracta pelle hostie artus in frusta cōcident: et
subijcient in altari ignem strue lignorum ante cōposi
ta: ⁊ membra que cesa sunt desuper ordinantes. Tunc
vero debet homo quatuor hydrias aqua id est q̄tuor
lachrymarū genera: scꝫ ꝓ malis cōmissis/⁊ ꝓ bonis
omissis/⁊ ꝓ incolatu miserie/⁊ ꝓ dilatione glie sup-
fundere: que scꝫ tribus vicibus: hoc est dictu: ꝓ pctō
H cordis/ꝓ pctō oris/ꝓ peccato operis debet sacrificiū
spūs cōtribulati abluere: ita ꝙ cōductū ꝯscientie etiā
ioan.2.a debet humiliter implere. Uñ dicitꝫ: Implete hydrias
aqua. Quia ꝓ certo si ista fecerit/ignis diuine chari-
tatis ⁊ bñplaciti ⁊ gratie de celo/id est desursuꝫ a deo
descēdet: qui sacrificiū ⁊ bouē carnalis vite cōsumet:
⁊ ligna bonorū exemplorū/aquam lachrymarū/⁊ lapi
des fidei articulorū/necnō puluerē/id est cōsyderatio
neꝫ mortis ⁊ futurorū que in hoc sacrificio adhibita
sunt/cū beniuolētia recipiet ⁊ assumet. Placebit deo
sacrificium iuda. Etiaꝫ ignis interioris charitatis eū
de celo inspiratur ⁊ mittitur/a quo omnes partes cor mal.3.a
diales sacrificij cōflagrantur. Treñ. De celo misit ignē treñ.1.c
in ossibus meis. Et tunc etiaꝫ omnes prophete baal/
id est male cogitationes/presumptiones ⁊ imagina-
tiones ⁊ opiniones/de corde sicut de terra israel extir-
pantur. ¶Cum Helias ascendisset ad verticem car-
meli: ⁊ ꝓnus in terram faciē suam inter genua posuis Eo.ca.g
set: misit pueruꝫ suū/vt septies respiceret contra mare: Histo-
septima vice vidit nubeculam paruam quasi vestigiū ria.
hominis ascendentem de mari: ⁊ tunc celi obtenebra-
ti sunt: ⁊ nubes ⁊ venti surrexerunt: ⁊ facta est pluuia
grandis valde. ¶Nubes ista cuius ascensus pluuiā Allego-
misit in mundum/christum significat: qui scꝫ fuit nu ria
becula ꝑ puritatē/parua per humilitatem: quasi vesti
gium hominis per assumptam humanitatem: ascen-
dens de mari huius mundi per ingressum ad eternā
felicitatem: q2 reuera septem respectus amare vite in
eo fuerunt/qui ascensum huius compleuerunt. Pri-
mus fuit natiuitas: Secundus circūcisio: Terti⁹ bap A
tismus: Quartus passio: Quintus ad inferos descen Allego
sio: Sextus resurrectio: Septimus ascensio: quem scꝫ ria.
secutus est octauus.s.nubes ⁊ ventus.s.spūssancti fla
tus ⁊ inspiratio: et pluuiarum.i.donorum et charis-
matum in pentecoste larga donatio. Post ascensum
enim huius nubis/pluuia gratiaruꝫ multipliciū fuit
secuta: per quam terra humani generis fuit irrigata/
⁊ bonis fecundata. Ps̄. Operit celum nubibus: ⁊ pa ps̄.146.
rat terre pluuiā. ¶Uel dic si vis d̄ assumptiōe vel ascē b.
sione gloriose virginis/pure/parue/hūilis ⁊ dulcoro Aliter
se que scꝫ post septenariū donoꝝ ⁊ virtutū/celos ascen
dit: ⁊ nobis pluuiarū.i.gratiarum spūalium copiam
ꝓcurauit. ¶Uel dic ꝙ quando ꝑ mandatū vel docu- Aliter.
mentū helie.i.boni predicatoris ⁊ p̄lati: puer.i.pctōr
qui est infirmus ⁊ ignarus: more pueri ad mare.i.ad
cor suum amarum ⁊ compunctum respiciat: ⁊ septies
i.ꝑ cōsyderationem septem peccatoruꝫ mortaliū faciē
ibi vertit: nubecula pure affectiōis ⁊ cogitatiōis inde
surgit ⁊ pluuiā lachrymarum generat: ⁊ fecunditatē
virtutum producit. Unde dicitur Pluuijs germinat 2.re.23.a
herba. ¶Helias ꝓphetas baal esse falsissimos ⁊ men Eodem
daces probauit: ⁊ postea ipsos interfecit. ¶Sic prela ca.g.
tus vel iudex primo debet malos conuincere: ⁊ demū Mora-
ad eorum interfectionē seu punitionē debet ꝓcedere. litas
Quod vtiꝙ de falsis ꝓphetis.i.falsis hereticis debet
fieri: quos iudex debet poti⁹ ꝙ̄ alios pctōres extirpa-
re Uñ: Maleficos nō patieris viuere super terrā. exo.22.c

¶Capitulum decimumnonū Textus: Nū- B
ciauit autem achab iezabel oīa que fecerat
Helias. Moralitatum Capi. XVI.

Cum Helias vir constās et fortis esset ita ꝙ Histo-
Achab impiuꝫ regem redarguere nō timuis- ria
set: ⁊ precibus suis mortuum suscitasset: et
de celo ignem ⁊ pluuiaꝫ impetrasset: prophe
tas baal occidisset/⁊ ad puniendū iudicem a deo fuis-
set preordinatus: sicut patet Mal. A facie tamē vni⁹ mala.4.
mulieris viue iezabel regine timuit: propter quod (re b.
licto puero suo) in desertum fugit: vbi tedio affectus/
anime sue petijt ꝙ moreretur: et mortem quam sibi a
iezabele inferri timuerat/a domino postulauit: obse-
cro (inq̄t) dñe/aufer animā meā: ⁊ sub vmbra iuniperi se
subijciēs obdormiuit. Angelus vero dñi eum dormiē
tem inueniēs/a somno excitat: ⁊ ad comedēdū paneꝫ
subcinericiū/⁊ ad bibēdū aquam inuitat. Qui postꝙ̄
comedisset

comedisset ⁊ bibisset/rursum obdormiuit: ⁊ angelus
iterum ipsum tangit: ⁊ ad amplius comedendū ipsuz
inuitat fortius ⁊ inducit. Surge inquit comede: grā=
dis enim tibi restat via. Hic igitur surgēs iterato co=
medit ⁊ bibit: ⁊ quadraginta diebus ⁊ noctibus vsq̄
in monte dei oreb in ipsi9 cibi fortitudine ambulauit.
Mora= ¶ Exponendo moralr̄/helias significat virū sanctuz:
litas. achab rex impius diabolum significat: iezabel q̄ fuit
eius vxor/sanguinem/carnez seu luxurie significat flu
xum: desertum vero/penitentie vel religionis signifi=
cat statū. Iuniperus arbor pungitiuarū difficultatū
significat stimulum: vmbra vero que delectabilis est/
honores ⁊ excellentias denotat: angel9 autē pctōrem/
C vel diuinam inspirationē/vel sacram scripturam/vel
timorem/vel circūspectionē significat: panis ꝟo sub=
cinericius mortis significat ꝯsyderationem: aqua la
chrymarum cōpunctionē: mons oreb paradisi ꝯsola=
tionē. Interpretaꝛ em̄ oreb mensa. Igitur ista est veri
tas/ꝙ dato ꝙ helias.i.homo iustus et virtutib9 ꝑfe=
ctus/multis polleat virtutib9: ita ꝙ habeat ꝯstantiā
ad achab.i.ad ipsos principes redarguēdū: prudētiā
Tropo= ad falsos ꝓphetas ⁊ hereticos ꝯfutandū/⁊ ad superā
logia. dum: sctitatē ad ignez diuini amoris/⁊ luuiā bñficio=
rum celitus impetrandū: eloquentiā ad pctōres mor
tuos de morte culpe resuscitādū: nihilomin9 tñ restat
ꝙ debet summoꝑe formidare: hoc est/debet fugere et
vitare persecutionē iezabel.s.meretricē.i.carnem pro=
priaz vel luxurie mollitiē ⁊ charitatē/⁊ sanguinis cor
ruptelā. Ista est em̄ que sctōs viros ꝑsequiꝛ: ⁊ cū oīa
vicerint/ab hac tanq̄ a regina potentissima superan=
apo.2.f tur. Vñ Apoc. Permittis mulierē iezabel seducere ser
uos meos/⁊ docere fornicari et manducare. Et ideo
cum contra istam vnicū sit remediū.s.fugere/⁊ occa=
siones vitare: ergo iste helias.i.homo iustus: relicto
puero.i.quacūq̄ puerili imbecillitate ⁊ ignorātie: de=
sertum penitentie vel statum religionis qñq̄ ingredi
tur: vt ibi sub iunipero.i.sub pūctiōibus diuini timo=
ris/⁊ discipline regulis degens: a iezabel.i.a luxuria
p.30.a vel carnis periculis eruatur: sicut ad lr̄am fecerunt ere
mite: de quibus dicitur: ꝙ egestate ⁊ fame steriles. re=
D dibant in solitudine: ⁊ mādueabant herbas ⁊ arbo=
rum cortices.i.radix iuniperorū erat cibus illorū. Sz
quid? Pro certo sepe fit ꝙ postq̄ homo ad desertū re
ligionis ꝯfugit: ⁊ difficultates ⁊ disciplinas/obseruā
tias/obedientiam/⁊ alia grauia reperit: ⁊ etiam tenta
tiones ⁊ stimulos carnis sentit: qñq̄ tedio affectus/⁊
quasi de ingressu penitēs/mortem sibi expostulat ⁊ re
quirit: dicēs cum filijs isrl̄ carnalibus illud exo. Vti=
ex.16.a nam mortui essem9 in egypto: vbi sedebam9 suꝑ ollas
carnium ⁊c. Et ideo talis sic affectus/vmbram iunipe
ri.i.statum eminentie ꝓsperitatisq̄ refrigeriū/⁊ prela
tionis officiuz in religionis deserto aliquotiens sibi
querit. Quod cū obtinere potest/in delicijs ⁊ solatijs
dormire incipit: ⁊ sic desertum penitentie quod elege
esa.51.a. rat/in delicias sibi vertit. Vñ Esa. Ponit desertū q̄si
delicias/⁊ solitudinem quasi hortuz dñi. Sed reuera
tali sic dormienti/angelus domini.s.bona inspiratio
vel ꝯsyderatio/vel bona sacre scripture lectio: vel bo=
na ꝑdicatoris vel prelati/vel alicuius alteri9 viri iusti
monitio: statiz debet adesse qui ipsum debet excitare/
act.12.b. ⁊ a somno torporis discutere ⁊ vigere. Vñ diciꝛ ꝙ an
gelus ꝑcusso latere petri excitauit eum dicēs: surge ve
lociter. Qui sibi debet dicere ꝙ surgat ⁊ ꝙ panē subci
nericiū.i.sue mortis memoriā ꝑ oculis habeat: ⁊ aquā
lachrymarū bibat: ⁊ ꝙ causam quare intrauit desertū
penitentie attendat ⁊ ꝙ obseruantiā discipline quam
pretermisit/redeat ⁊ accedat: dicens illud Apoc. Me apo.2.b
mor esto vñ excideris: ⁊ prima opera fac. Igitur sepe
fit ꝙ homo sic excitatus ⁊ monitus/a somno torpo=
ris surgit: dicens illud ad Rom. hora est iam nos de E
somno surgere. Et ad subcinericiuz panem ⁊ aquam rom.13.c
i.ad mortez cogitandum/⁊ ad pctā sua plangenda se
humiliter vertit. Psal. Cinerē tanq̄ panem mandu= ps.102.b
cabam: ⁊ poculum meum cū fletu miscebam. Sed ꝑ
certo sepe fit/ꝙ ex fragilitate propria homo iterū ob=
dormit: ⁊ iterū ad vmbrā.i.ad mundane ꝓsperitatis
dulcedinē/q̄ sicut vmbra fluit/se conuertit: ⁊ ideo an=
gelus suus.i.ratio vel consyderatio mentis/ipsuz de=
bet excitare: ⁊ q̄ longa sit via/scz eundi de hoc mūdo
ad patrem/sibi debet ostendere/⁊ eum ad dietam pri=
stinam inuitare. Surge inquit comede. grandis em̄
tibi restat via: quia scz tunc ex toto suo conatu surge=
re teneꝛ: ⁊ panem ⁊ aquā sibi oblatos/scz mortis me=
moriam ⁊ lachrymosam cōpunctionem comedere: vt
sic per quadraginta dies.i.ꝑ laborez vite presentis/q̄
in numero quadragenario designaꝛ/possit ad mon=
tem dei oreb.i.ad mensam paradisi fortiter ambula=
re. Vñ Esa. Venite ascendamus ⁊c. ¶ Vel si vis ꝑ an=
gelum intellige prelatum vel presidē/vel etiaz quem= Esa.2.a.
libet viruz iustum: ⁊ dic ꝑ omnia sicut supra: quia iste Aliter
debet subditū desidē excitare/⁊ ad penitentiā ⁊ diligē
tiam inuitare. ¶ Vel dic ꝙ helias est bonus ꝓlatus Tropo=
religiosus: qui Iezabel.i.carnis pericula fugiens/ad logia
desertū religionis venit: vbi pro certo quatuor inue=
nit: quibus mediantibus ad mōtez dei oreb/id est ad
paradisuz pertingit. Ista igitur quatuor sunt vmbra
iuniperi: cuius cineres seruant ignem inextinguibilē
per annū ꝺm Iosephū hoc est crucis pūgitiua memo
ria et compassio: per quam in corde nostro seruatur F
ignis.i.diuin9 amor ⁊ dilectio. Vñ in Cant. Sub vm can.2.c.
bra illius quem desyderabam sedi. Item panis sub=
cinericius est mortis ⁊ incarnationis nostre memoria
⁊ recordatio. Unde Iob: Ago penitentiam in fauilla iob.24.
⁊ cinere. Item vas aque est lachrymarū fletus ⁊ inun a.
datio. Psal. Potuz dabis nobis in lachrymis in mē ps.79.a
sura. Item angelus incitans.i.boni prelati correctio/
vel bonorum sociorūz monitio ⁊ exhortatio/vel sacre
scripture instructio/⁊ deuotionis ⁊ contemplationis
meditatio. Vñ Tob. Angelus eius comiteꝛ vobiscū. Tob.5.a
Ista enim sunt quatuor que cōcomitanꝛ heliā in de=
serto.i.religiosum in claustro: per quē scz citius ꝑtin=
git ad montem paradisi in celi supercilio/vel etiā ad
montem contemplationis in perfectionis fastigio.
Psal. Quis ascendet in montē dñi ⁊c. ¶ Vel dic ꝙ he ps.23.a.
lias in deserto non legiꝛ dormiuisse nisi sub iunipero Aliter
pungitiua/nec bibisse nisi de aqua/nec comedisse nisi
de subcinericio pane: nec locut9 fuisse nisi cū angelo.
In quib9 scz instruiꝛ religiosus/ꝙ nō debet delicias
q̄rere: nō societates seculariuz vel vaniloquia frequē=
tare: quinimo panē subcinericiū/id est mortis memo=
riam ⁊ humilitatē/suiꝑsius cōsyderationē: aquam la
chrymarum ⁊ cōpunctionē debet comedere: ⁊ cum an
gelo.i.cū deo ⁊ angelis ꝑ orationē/vel cū mente sua ꝑ
meditationē debet colloquia sua facere: ⁊ alr̄s silentiū
obseruare. Et si ipsum per aliquas cōsolationes ⁊ de=
lectationes aliqualiter dormire contingat: hoc semꝑ
debet esse sub iunipero.i.sub punctione diuini timo= G
ris ꝑ penarū infernaliū cogitationē: vel sub iunipero
i.sub memoria crucis ⁊ passionis ꝑ cōpassionē ⁊ deuo
tionē: q: ꝓ certo religios9 in claustro dz in abstinētia

viuere:silentium seruare:⁊ si quid ꝯsolationis habue-
rit/semper debet illud sub iunipero.i.in timore dñi/⁊
in compunctione contritionis/⁊ consyderatione in-
eze.12.d. fernalium tormentorum exercere. Vñ ezech. Fili hoīs
Aliter. in conturbatione comede. ¶ Vel dic ꝙ helias signifi
cat pctōrem:qui in vmbra mundane ꝓsperitatis dor-
miens:qñ ab angelo.i.a predicatore angelico excitaꝛ:
faciliter redormire/⁊ in torporem ⁊ negligentiam reci
dere comprobaꝛ:quapropter ille angelus.i.ꝑdicator
vel prelatus ipsum iterum tenetur tangere:⁊ ad surgē
dum de pctō/⁊ de torpore negligentie ipsum ꝯcutere:
⁊ panem ⁊ aquam.i.deliciarū abstinentiā sibi iniūge-
re:⁊ longam viam ⁊ difficilem quam post mortem fa
cturus est/sibi intimare:vt in cibi illi9 fortitudine vsqꝫ
ad montem dei oreb.i.ad paradisum venire possit: q̄
proprie mons dei oreb.i.mensa interpretatur: ꝓ eo ꝙ
ibi eterne refectionis mensa bonis ⁊ laboriosis homi
ps.22.a. nibus preparatur. Ps. Parasti in conspectu meo mē
Aliter sam/aduersus eos qui tribulant me. ¶ Vel dic ꝙ pa-
nis iste subcinericius significat sacramentū altaris:
vbi panis qui de celo descendit/sub cineribus accidē-
tium contineꝛ:qui scꝫ peccatori a somno peccati ꝑ pe-
nitentiam surgenti ab angelo.i.a sacerdote porrigiꝛ:
vt in fortitudine eius in quadragenario hui9 vite la-
H boriose ambulet:vt ad mortem domini scꝫ paradisuꝫ
ps.103.c attingere ⁊ progredi mereaꝛ. Ps. Panis cor hoīs cō
Eodem firmet. ¶ Cum helias esset in monte dñi oreb/⁊ sitiret
ca.b. in spelonca:dictum est sibi ꝙ exiret:⁊ corā dño foris
staret. Quid inquit agis helia? Egredere ⁊ sta coram
dño in mōte. Ipso igiꝛ ad ostium spelūnce egrediente
⁊ stante:⁊ ecce spūs fortis ⁊ grandis cōterēs petras/⁊
subuertens montes:transiuit ante dominū corā eo:sꝫ
nō in spiritu dominus. Post spiritū vero cōmotio: sꝫ
nō in cōmotione dominus. Post cōmotionē ignis:
sed nō in igne dñs. Post ignē vero transit aura lenis:
⁊ tūc in aura fuit dominus:ꝓpter quod helias facieꝫ
suaꝫ pallio cooperuit:⁊ sic domini locutionē audiuit
Tropo ¶ Ista possunt exponi diuersimode. Helias enim in
logia. spelūca significat peccatorē latentē in spelunca carna
litatis /vel in cauerna mūdani amoris:q̄ vere est in spe
lunca latronꝫ. Deus em̄ inspiratiue loquiꝛ quādoqꝫ
peccatori:⁊ ad exeundū de statu peccati ipm̄ arguēs/
excitat ⁊ hortatur. Quid inquit hic agis helia.i.quid
facis in statu peccati:nec non in cauerna.i.in affectio
ne bonorum seculi? Egredere ⁊ sta fortis in mōte corā
domino.i.egredere penitendo:⁊ sta in mōte paradisi
celestia affectando. Iste igitur qui ad ostium spelun-
ce egreditur/quandoqꝫ ad cogitandum de ꝓpria sa-
lute aliqualiter inclinaꝛ:sed reuera statim ꝓpter hoc
sibi non adest dominus nec statim redit ad statū gra-
tie:quinimo tria sunt que precedūt in corde hoīs ad-
uentum eius.i.gratie dei. Primo enim oportet ꝙ ve-
A niat spūs cōterens petras:iste est timor dei qui petrā
i.obstinationeꝫ ⁊ duriciā cordis frangit. Et tandem
venit cōmotio:⁊ hoc est qñ homo de penitēdo/⁊ se de
malo statu amouendo cogitat ⁊ disponit. Post hoc
venit ignis:⁊ hoc est qñ incipit fieri in corde aliqua-
lis ad dei amorem calefactio/⁊ de peccatis contritio:
sed pro certo nec spū timoris/nec in cōmendatione co
gitationis nec in igne imperfecte dilectiōis adhuc est
deus. Sed reuera finaliter venit sibilus aure tenuis.i.
mentis dulcedo ⁊ deuotio:⁊ ipsius dei ꝑ inspirationē
allocutio:⁊ ad cōfessionē ipsorum vitiorum sibilatio
⁊ reuelatio: ⁊ tunc ibi est dominus:quia pro certo tūc
esse deus cum penitentie ꝑcipitur: quando pctōr pro

pria sua peccata confitetur. Unde in libro Regum:
Transibit per eum ⁊ sibilabit ⁊ dicet. Quod aūt dñs
ꝓprie sit cum hoīe qñ erga eum sibilus cōfessionis au 3.re.9.b
ditur patet ꝑ Esa.vbi diciꝛ:Clamabit ⁊ dicet:ecce as-
sum:Et tunc debet homo cū pallio humilitatis faciē Esa.58.c
suam abscondere:⁊ quasi indignū gratia sibi facta ⁊
ꝑsentia dñi se putare dicēs cum petro illud Luce:Exi
a me dñe:q2 pctōr homo sum. ¶ Vel dic ꝫm Grego- Lu.5.b.
rium/ꝙ spelunca est nostre mortalitatis corruptio:a Aliter.
qua pro certo homo obuiam domino ad ostiuꝫ egre-
ditur/qñ corporeas vires transcēdens ad contempla-
tionem spiritualiū eleuaꝛ. Iste igiꝛ tunc ꝑcipit ꝙ tria
sunt in quibus non inueniꝛ dñs.s.spūs conterēs pe-
tras/⁊ subuertens mōtes.i.superbia q̄ scꝫ duros obsti
natos cōterit.i.altos ⁊ eleuatos status subuertit:Itē
commotio/hoc est auaritia.q̄ scꝫ hominem ꝑ solicitu B
dinem cōmouet:⁊ ipsum quiescere nō permittit. Ps.
Turbati sunt ⁊ commoti sunt sicut ebrius. Itē ignis ps.106.
iste est luxuria : que scꝫ more ignis omnia corda q̄ꝗ c.
dura ⁊ stabilia/succendit ⁊ mollit. Unde Job:Ignis
est vsqꝫ ast fundamenta deuorans. Sed ꝓ certo quartū iob.31.b
est vbi dñs reperiꝛ.s.spūs aure tenuis.i.spūs agilita-
tis aura puritatis ⁊ tenuitatis.i.humilitatis:in quo
dñs loquiꝛ:⁊ a nobis spūaliter inueniꝛ. ¶ Vel si vis
ista allega/ꝙ deo non placent ista tria genera iudicū Aliter.
seu prelatorum correctorū maloꝝ/vel hoīm iniquorū:
nec apud eos dominus inueniꝛ.s.spūs conterens pe-
tras isti sunt superbi ⁊ crudeles furiosi : qui sine dis-
cretione omnia volunt ꝯterere ⁊ subuertere/⁊ sine mo
deramine punire:quia ꝓ certo apud illos nō est dñs:
qm̄ sic nunq̄ placet domino deo crudelitatis excess9:
nec exinde sequiꝛ aliquis vtilitatis fructus/nec emē-
dationis ꝓuentus. Unde de talibus diciꝛ/ꝙ ipsi con
terunt super puluereꝫ terre capita paupeꝝ:⁊ viā humi Amos.
lium declināt. Secundi sunt cōmotio. Ipsi sunt insta 2.b.
biles ⁊ ambitiosi:q̄ de statu ad statum se volunt con-
tinue mouere:⁊ nunq̄ in eodem statu ⁊ gradu cōsiste-
re vel manere:sed nec apud istos est dñs. Vñ Hierem.
Dilexit mouere pedes suos:⁊ domino non placuit. Hie.14.
Tertij sunt ignis : ⁊ isti sunt auari ⁊ luxuriosi : qui scꝫ b.
igne cupiditatis ⁊ carnalitatis ardent:⁊ ideo ꝑ exa-
ctiones subditos incēdunt et cremāt. Vñ in Prouer.
Ignis nunq̄ dicit sufficit. Sꝫ nec apud istos est dñs: pro.30.c
quinimmo de talibus diciꝛ illud Amos:Auaritia in
capite omnium atqꝫ nouissimum eorū gladio interfi C
ciam. Sed reuera quarti sunt sibilus aure tenuis.i. Amos.
viri dulces ꝯsolabiles ⁊ benigni deo/⁊ hominib9 hu- 9.a.
miles. Et pro certo apud istos est dominus :q2 scꝫ ta-
les dominus diligit:⁊ apud istos hospitatur ⁊ venit:
Ps. Diligens māsuetos dominus: humilians autē ps.146.
pctōres vsqꝫ ad terrā. ¶ Hic habemus/ꝙ domin9 lo- a.
cutus est helie in ostio spelunce:⁊ statim sicut ante ap Eo.ca.b
paruerat abrae in ostio tabernaculi cōmorāti. ¶ In gen.17.a
quo notari pōt/quando quis de cauerna mere cōscie Mora-
⁊ peccati egreditur:ꝙ statim ad ostium.i.ad bonā co litas.
gitationē ꝑuenit:dñs manū adiutricem porrigit:⁊ si-
bi ꝑ inspirationē vt vlterius ꝓcedat/loquiꝛ:⁊ ei ꝑ gra
tiā se ostēdit:dicēs illud Apoca. Ecce ego ad ostiū sto
⁊ pulso:Si quis apperuerit mihi intrabo ad euꝫ ⁊c. apo.3.d
Hic diciꝛ ꝙ cū helias credēs se solū ꝓphetā in israel/ Eo.ca.c
dixisset domino:zelo zelatus sum pro dño exercituū: Histo-
altaria tua destruxerunt:prophetas tuas occiderūt: ria.
⁊ pactum tuum dereliquerunt filij israel:⁊ derelictus
sum ego sol9:audiuit a domino/ꝙ septē milia hoīm
erant in israel/qui genua coram baal nō curuauerūt:
nec eum

Moralitas. nec eum adorauerunt. ¶ Quod vtiq3 ad hoc põt ap-
plicari/ꝙ multi sunt boni homines: ⁊ inter homines
tales nesciuntur esse: quos sc3 domin9 preseruat/ne cũ
impijs ad facinora ruant. ¶ Potest etiam allegari/ꝙ
Aliter. sepe fit ꝙ aliquis de se presumit ꝙ ipse sit solus ꝓphe
D ta domini.i.homo sefficiens literatus vel perfectus:
nec aliquos alios similes sibi esse credit. Qñ ergo in
talibus ꝟtutibus similes ⁊ perfectiores reperit: ⁊ vi-
dit numerum aliorum bonorum promptorum ad vir
tutem/tunc talis fastum presumptionis deponit. Vñ
de talibus potest dici/qui sc3 se bonos credunt/illud
Job.12.a Job: Ergo vos estis soli homines: ⁊ vobiscũ morieẽ
sapia. Et mihi est cor sicut ⁊ vobis: ⁊ ẽm sciam vestrã
Eo.ca.d ego noui. ¶ Helias reperit heliseum inter duodecim
Histo- iuga boum arantem: qui misit pallium suum super
ria. ipsu3: qui statim bobus relictis/post eũ cucurrit. Ve-
runtamen licentiam osculandi patrem ⁊ matrem pe-
tijt/⁊ impetrauit. Osculer inquit oro te patrem ⁊ ma-
tre3: ⁊ sic sequar te. Cui ille dixit: Vade ⁊ reuertere: qđ
meum erat/feci tibi. Iste igitur statim vnum par bo-
um in quibus arauerat/mactauit: et cum aratro suo
coxit: ⁊ comedendũ populo dedit: ⁊ secutus heliam/
sibi de cetero ministrauit. ¶ Illud potest allegari ad
Mora- apostolos Petrum ⁊ Andream ⁊ Mathiam/⁊ alios
litas similes.s.qui antiquitus inter duodecim iuga boum
Allego- s.inter patres veteris legis/q̃ a duodeci3 patriarchis
ria. descenderant/arauerunt: inquantũ terrena cum alijs
dilexerunt. Sed reuera vbi ab helia.i.a christo fuerũt
vocati/⁊ pallio fidei induti: statim post eum solẽt cur
rere: ⁊ patri ⁊ matri.i.cũctis amicis carnalibus vale
studuerunt facere. Boues suos ⁊ aratrum.i.totã tẽpa-
lem substantiam populo.s.pauperum distribuerunt:
⁊ post istum heliam christu3 sequi: sc3 imitando ⁊ cre
dendo: ⁊ eidem obsequi ⁊ seruire studuerunt: vt patet
mat.4.d in euangelio/vbi dicitur: Relictis retibus ⁊ patre/se-
E cuti sunt dominum: Quod etiã ad quoscũq3 potest re
ferri homines religiosos: q̃ sc3 vocati a deo/⁊ pallio
regularis habitus induit/summã gloriã debent repu
tare: parentes carnales dimittere/boues proprie car-
nalitatis ꝑ penitentia3 mactare: aratrũ.i.animũ igne
charitatis cõburere: ⁊ sic sequi dñm/⁊ in religione ꝑ-
mat.19. petuo ministrare. Unde dicit: Reliquimus omnia et
secuti sumus te ⁊c.

¶ Capitulum vicesimum Textus: Porro benadacb rex syrie congregauit omne3 exer citũ suũ. Moralitatũ Capitu. XVII.

Histo- HIc habetur ꝙ benedab rex syrie per pueros
ria. principum/non ꝑ principes fuit superatus
quinimmo in illo prelio nullus principum
est inuentus. In sequenti etiam anno consi
lium benadab fecit.s.ꝙ reges ab exercitu tolleret/⁊ ꝙ
loco eorum principes poneret/⁊ bellatorũ numex in-
Mora- staurarct. ¶ Ista possunt allegari/ꝙ qñ magni viri/
litas. reges ⁊ principes ⁊ domini ad ꝑlia nõ sunt apti: ⁊ ꝙ
magis qñq3 nocẽt q̃ ꝓficiunt/qñ in exercitu sunt im-
mixti. forte igitur vtile esset ꝙ nullus taliũ ad exerci-
tum veniret: sed ꝑ pueros principum.i.ꝑ inferiorẽ mi
litiam preliũ fieret: q2 sc3 vt cõiter inferiores ⁊ paupe-
res milites/sunt maioribus ⁊ ditioribus fortiores et
ad ꝑliorũ opera ꝓmptiores. Tales enim reges ⁊ ma-
Gen.49. gnates q2 pre ceteris sunt delicijs dediti: prebebit deli
c cias regibus: ideo pre ceteris sunt inertes ⁊ facilius
Ps.149. pñt vinci. Ps. Ad alligandos reges eox in cõpedib9
b ⁊c. Que etiã de prelio spũali pñt intelligi: vbi plus ꝓ-
ficiũt paupares q̃ diuites/⁊ magis infimi q̃ summi/ f
⁊ magis subditi q̃ ꝑlati. ¶ Syri victi in montibus a Eo.ca.c
fillijs israel dixerunt: ꝙ dij montiũ dij eox erãt: ⁊ q2 ĩo
ꝑliauerant: quapropter in anno sequenti pugnare cõ
tra filios israel in valle decreuerunt: ⁊ sic ipsos supare
dijs eox in valle nihil valentibus sperauerũt. ¶ Sic Tropo-
ꝟo syri q̃ interpretanẽ sublimes.i.demões q̃ sublimia logia.
plus debito quesierunt: añ omnia nitunẽ pugnare cõ
tra filios israel.i.contra fideles: in montibus.i.in ne
gocijs ⁊ reb9 spũalibus sc3 mouẽdo eos ad superbiã/
⁊ ad errorẽ in fidei articulis/⁊ in alijs sacramẽtalib9:
vbi ꝓ certo si vinci eos cõtingat/statim nitunẽ in val
le pugnare.i.de peccatis inferiorib9/q̃ sc3 tangũt cor-
poralia ⁊ terrena: sicut est luxuria ⁊ auaricia tentare: ⁊
sic sperant contra bonos facilius ꝑualere. Ista est eñ
cautela demonũ/ꝙ sic vno ꝑlio tentatiõe vincuntur:
statim ad tentãdũ de alio se conuertant: ⁊ superare in
alio conatur. ¶ Vel dic ꝙ benadab in primo ꝑlio vi- Aliter.
ctus/nõ ꝓpter hoc destitit/sed ad sequentis anni spa
cium sperat vincere. ¶ Allega ꝙ dato ꝙ aliquis prin- Aliter.
ceps semel vel pluries vict9 fuerit/non ꝓpter hoc de-
bet cecare: sed totiens bellũ instaurare/ꝙ finalr valeat
superare: sicut ad lrãm romani antiquit9 faciebãt: q2
dato ꝙ ab eodẽ pluries victi essent/nõ ꝓpter hoc frã-
gebãtur: sed iterũ atq3 itex ꝑlia instaurantes finaliter
triũphabant. Unde dauid ioab principi exercit9 sui/
audita morte Urie scripsisse legiẽ. Nõ te frangat ista 2.re.11.d
res: varius est enim euentus belli: ⁊ nunc hunc/nunc
illum cõsumit gladius. ¶ Hic habemus q̃ rex israel G
de clementia reprehenditur. Nam cum benadab regẽ Eo.ca.f.
syrie cepisset in bello/⁊ dato ꝙ esset nequissim9/ip3 nõ
tñ occidisset/sed sub certo federe dimisit: reprehẽs9 est
a ꝓpheta parabolice sub figura: Captiu9 inquit dat9
est mihi in custodia sub pacto: ꝙ si laps9 fugeret/ani-
ma mea ꝓ anima eius esset. Quo fugiẽte anima mea
petiẽ: vt loco captiui ꝑditi seruituti ⁊ periculo expo-
natur. Quod cum rex iustum fore diceret: mox ꝓphe-
ta dimissionem benedab/quem deus sibi puniendum
tradiderat/in caput eius retorsit: animã eius loco ani
me alterius future pene obnoxiã sibi dixit: quia dimi
sisti virum dignũ morte de manu tua/erit anima tua
ꝓ aĩa eius. ¶ Ista possunt applicari cõtra iudices et Mora-
superiores: qui sceleratis ⁊ impijs parcũt: ⁊ recepto fe litas.
dere.i.prece vel munere: illos de suis carceribus libe-
ros ⁊ impunitos abire permittunt: q2 ꝓ certo isti ani-
mas suas loco illorũ periculo damnationis exponũt:
inq̃tum ipsos qui morte vel punitione digni sunt/di-
mittũt: ⁊ qui a dño ꝑ occultã ꝓuidentiã ad ipsorũ ma
nus puniendi veniũt: ⁊ tñ nõ puniũt/sed dimittunt ⁊
impie parcunt. Unde dicit: Non accipietis preciũ ab
eo qui reus est sanguinis. Et Esa. Ve qui iustificatis num.35.
impium pro muneribus. ¶ Vel dic ꝙ propheta repre d.
hendens regem/parabolice loquiẽ: ad denotandũ ꝙ Esa.5.c.
reges vel principes non aperte/sed oblique ꝑ circũlo- Aliter.
cũtiones indirectas sunt arguendi: ne forte ad dete-
rius ꝓuocenẽ/si aperte vel publice arguantur. Sicut 2.re.12.c
etiã nathan dauid legiẽ reprehendisse in parabola de
oue pauperis. Et si vis/vide supra. ¶ Vel dic ꝙ illud Aliter.
quod hic scribitur: custodi viru3 iustum: qm̃ si lapsus
fuerit/erit anima tua ꝓ aĩa eius: potest referri ad ꝑla-
tos: q̃bus.s.dati sunt subditi in custodiã: q2 pro certo
si ꝓpter defectum custodie in damnationẽ labuntur/
anime prelatorum propter eos periculo exponuntur:
inq̃tum scilicet de animabus subditorum reddere ra-
tionem tenentur. Et ergo bene dicitur prelato illud

pro.27.c Prouer. Diligenter agnosce vultum pecoris tui: tu-
Eze.3.c. osq; greges ꝯsydera. Unde Ezech. Ipse impius in ini
quitate eius quam operatus est morietur: animā aūt
Aliter. eius de manu tua requiram. ¶ Uel illud ꝙ achab cō/
tra seipsum ignorans sniam tulit: sicut etiā dauid re-
spondens nathā de oue pauperis subditi a diuite ra-
pta/dixerat: Uiuit domin9 quia filius mortis est ⁊c.
2.re.12.b Potest allegari ꝙ illi qui male viuūt ⁊ bene iudicāt
⁊ predicant/cōtra seipsos snias ordināt atq; dictāt. Ul'
etiam quicunq; mali eoipso ꝙ male agunt/sniam dā-
nationis sue pertractant. Unde dicit: Serue nequam
Lu.19.d ex ore tuo te iudico. ¶ Illud quod hic ponitur/ꝙ leo
occidit hominem/qui prophetam ex parte domini se
percuti precipientē vulnerare noluit/vel timuit: pōt
allegari ꝙ va de debemus prophetis.i.predicatorib9
vel p̄latis in his que ex parte domini.i.in virtute obe-
diētie nobis precipiunt obedire: al's vo diabol9 nos
1.re.15.c. poterit deuorare. Quia dicit: Melior est obediētia ꝙ̄
victima.

¶ Capitulum vicesimumprimum Textus: Post verba aūt hec tempore illo vinea erat naboth. Moralitatū Capi. XVIII.

A
Histo-
ria. Naboth noluit vendere vineā suam achab re
gi iniquo: qui inde volebat facere ortū ole-
rum: quinimmo eidem pristino dixit: Absit
a me vt vendam hereditatem patrum meo-
rum. Quapropter iesabel vxor achab/naboth subdu-
ctis falsis testib9 lapidari fecit: ⁊ sic vineā eius achab
continuo occupauit. ¶ Achab est diabolus: Jezabel
Mora-
litas vxor sua est carnis cōcupiscentia: naboth vero signi-
virum iustum. Igitur sepe fit/ꝙ dum achab.i.diabo
lus: vineā.i.gratiam viri iusti: qui scz propinat vinū
eterne cōsolationis ⁊ glorie/nitit emere: ⁊ ab ipso per
pctm̄ tollere: ⁊ loco eius precium bonorū temporaliū
sibi dare: tn̄ naboth.i.vir iustus ad hoc nō consentit:
sed hereditatem patrum suorum.s.gratiā a deo iure
hereditario dimissā/vēdere cōtradicit. Quod vidēs
iezabel mulier impudica.i.caro falsos testes.i.mun-
di fallaces delicias adhibēs lapidib9 tentationū ipm
obruit ⁊ sic ipsam vineam sibi tollit: ⁊ sic per luxuriā
ipsum caro interficit: quē diabolus in tentādo de ma
gis arduis superare nequiuit. Unde ista est que dicit
diabol9 illud qd ista Jezabel dixit achab: Ego dabo
Aliter. tibi vineam naboth. ¶ Uel si vis dic exemplariter de
malicia mulierum: q̄ audaciores sunt ad negocia im
Ec.25.c. pia/ꝙ̄ viri. Ideo dicit Eccl. Breuis ois malicia sup
Aliter. maliciam mulieris. ¶ Uel allega exemplariter quo-
modo iudices officiales ad mandatū regū/reginarū
vel principū/nō verent falsa iudicia facere/⁊ inocētes
occidere: vt sic ipsis valeant cōplacere. ¶ Uel etiā al-
Aliter. lega qūo domine ⁊ regine qnq; dn̄is suis ignorantib9
B procurant fieri multa mala.

¶ Capitulū vicesimūsecundū Textus Trā sierūt igitur tres anni absq; bello inter syriam ⁊ israel. Moralita. Capi. XIX.

Histo-
ria. Cum achab ꝯuocasset ꝓphetas ad sciēdū qd
deberet accidere: Oēs vna voce bona sibi p̄-
dicarunt: ⁊ sibi ꝓspera succedēda mendacit
asserebāt: quinimmo vnus istorū falsorū ꝓphe-
tarū sedechias noīe/cornua ferrea sibi fecit: ⁊ ꝙ rex cū
illis erat ventilatur9 syriā ex parte dn̄i sibi dixit. Igit
inter quadringētos ꝓphetas q oēs vno ore regi ꝓspe
ra dicebāt/vnicus erat ver9.s. Micheas ꝓpheta dn̄i:
quē tn̄ rex israel nō libēter audiebat: sz eū potius odie
bat: qr nō sibi ꝓspera/sz aduersa ꝓphetabat. Odi (in-
qt) eū: qr nō ꝓphetat mihi bonū/sz malū oi tpe. Iste
igit solus vba regi dixit: ⁊ eū in p̄lio moriturū p̄dixit: ꝓ
pter qd ipsum sedechias falsus ꝓpheta p̄dictus in fa
ciē ꝑcussit: Me ne (inqt) dimisit spūs dn̄i/⁊ locut9 est
tibi? Rex quoq; ipsum qr ꝯtra voluntatē locut9 erat/
in carcerē mitti iussit: ⁊ eū pane tribulationis ⁊ aqua
angustie sustentari p̄cepit. ¶ Illud allega ꝯtra adula
tores/q sunt in curijs principū ⁊ magnatū: qr reuera Tropo-
vt cōmuniter oēs vno ore nitunt ꝓspera dicere: ⁊ mē- logia.
daciter bona ⁊ placentia p̄tendere/veritatē supprime
re: ⁊ cū cornib9 ferreis dn̄orū potentiā cōmedere: Un̄
in persona regū vel principū dicit ipsis adulatorib9:
Loquimini nobis placentia: videte nobis errores: di esa.30.c
uinate nobis somnia: cesset a facie nostra sctūs israel. C
Et breuiter illud est verum/ꝙ inter quadringētos ꝯsi-
liarios vel ꝓphetas/vix est vn9 q sit ꝓpheta vitatis:
⁊ q vitatē dicere velit vel audeat: vl' q vbi de correctio
ne vl' increpatione agit/illud p̄sumat dicere qd sibi di
ctat rō: qr reuera qn̄ aliqs talis esset ibi/q scz sit solit9
vitatē dicere/nō libēter a regibus ⁊ magnatib9 audit
sz potius ꝯtemnit ⁊ odit: ⁊ qd peius est aliquotiēs ab
sedechia.i.ab adulatorib9 quorū mendacia detegit et
fallacias/ꝑ falsas accusationes ꝑcutit: ⁊ etiā ab ipsis
magnatib9 qbus verū dixit/tribulatiōib9 ⁊ carcerib9
mancipat: Un̄ Apls: Inimicus fact9 sum vobis vera gal.4.c
dicens. Un̄ de duobus idolis legit/in quibus demo-
nes loquebant: in quorū.s.templis reponebant plu-
ra: ꝑ eo.s.ꝙ si quis furaret ipsa/diabolus ꝓtin9 reue-
labat. Legit ꝙ qdam iuuenis thesaurū a templo fuis-
set furatus/⁊ hoc vnū idolū reuelasset: ꝓpter qd ille
q furtū fecerat/caput ipsius idoli ꝯfregisset: accidit ꝙ
aliquis alius ibi postea aliqd perdidit: sz tn̄ de reue-
latione furis nunq̄ respōsū habere potuit: quinimmo
post multas oblationes vba hmōi sibi dixit: Tpa in-
quit mala sunt/⁊ hoies deteriorāt: sz ⁊ si qs loquat ve
rum/caput ei frangit. Un̄ Sane: in quadā epl'a dicit:
Si mōstrabo tibi cuius rei inopia laborēt magnatū
fastigia/est ꝙ oia possidentibus desit vnū.s.q eis ve- D
rum dicat: dum nemo ex animi sui snia dicit aut sua- Aliter
det: sed adulari vnum est oim amicorū officiū. ¶ Si
vis allega ꝙ bonus homo nec prece nec timore debet
a veritate deuiare. sed illud qd dixerit sibi dn̄s.i.ꝯscia
vl' rō dz ꝯsulere ⁊ narrare: sicut fecit iste micheas ꝓphe
ta: cui cū oēs ꝯsulerēt/ꝙ bona regi cū alijs loqret/re
spōdit: Uiuit dn̄s: qr quecūq; mihi dixerit dn̄s/hec lo
quar. ¶ Hic habes ꝙ rex israel achab/nolens cogno- Eo.ca.c
sci in p̄lio: in quo scz micheas p̄dixerat ipsum moritu Histo-
rum: habitum suum mutauit: ⁊ iosaphat rex iuda ar- ria.
ma eius portabat: ꝓpter quod factum sibi male suc-
cessit: qr cū milites regis syrie solū regem isrl' in prelio
quererēt/⁊ de alijs nō curarēt: in iosaphat qui indut9
erat armis regis israel/irruerūt fortiter ⁊ nisi ipse cla-
masset/ipsum sub alieno habitu peremissent. Unus
vero militum in incertum sagittam iaciens/achab in
curru ꝑcussit ⁊ occidit: ita ꝙ mortu9 est vespere: ⁊ ca-
nes linxerūt sanguinē ei9: ⁊ sic vbū prophete veri qd
audire noluerat/verū fuit: nec ordinationē diuini iu-
dicij ꝓpter mutationē habitus impediuit. ¶ Hic ap- Mora-
plica exēplariter/ꝙ diuina iudicia ꝓpter hūanā indu litas.
striā īpediri nō pn̄t: qr a casu ⁊ a fortuna qnq; sagitta
iacit: a qua ductus dei ꝓuidētia ille q se tueri credide-
rat/trucidat: Nec pōt hō aliqua circūspectiōe defen-
dere/quē dn̄s decreuerit impugnare: Un̄ Eccl'i. Pu- ec.46.b
gnare cō-

Aliter gnare contra dñm non est facile. ¶ Vel allega ꝙ qñ
quis ad fata ducit̃ ꝓpter occultũ dei iudiciũ/ ꝛ ad in-
fortuniũ ruit/non inde facile releuat̃: nec ꝓpter dictũ
boni ꝓphẽ.i.per quodcũqꝫ bonũ ꝯsilium: quin vadat
E vbi ipm̃ ducit impetus spũs/ ꝛ non reuocat̃. Vñ Eccĩ.
Eccl. 7. Vidi ꝙ nemo põt corrigere quẽ de⁹ despexerit. ¶ Vel
b. dic ꝙ qui arma ꝛ habitũ achab.i.ꝯuersationẽ maloꝝ
Aliter portat: semꝑ est in periculo dãnatiõis ꝛ mortis/nisi ꝑ
Aliter ꝯfessionẽ clamet. ¶ Vel allega ꝙ periculũ magnum
est qñqꝫ alienũ habitũ portare ꝛ assumere/vel alienuꝫ
se fingere: qꝛ sub aliena specie põt aliquotiens q̇s pe-
Eo.c.f. rire a seruis regis syrie. ¶ Hic dicitur ꝙ rex isrl̃ muta
uit habituꝫ/ ꝛ ingressus est bellũ: in quo quidẽ bello
a seruis regis syrie i curru suo ligneo sagitta ꝑcussus
occumbente sole interijt: quẽ serui sui in domo sua por
tauerunt: canes ṽo venientes sanguinẽ ipsius linxe-
Tropo rũt. ¶ Sic ṽo rex isrl̃ christus assumpto habitu alie-
logia no.s.humanitate ꝑ incarnationẽ/ingressus fuit locũ
Phil.2 certaminis huius mundi. Apl̃s: In sil̃itudinẽ hoim
a. factus: ꝛ habitu inuentus vt hõ. Quẽ sub habitu alie
no latentẽ/serui regis syrie.i.iudei serui diaboli in in
certum sagittam iacientes.s.in ipm̃ dñm gl̃ie: ignorã
Jo.1.a. tes qꝛ in ꝓpria venit/ ꝛ sui eum non receperunt: supra
currum crucis occiderunt: ꝛ sic sole iustitie occũbẽte:
cuius tñ sanguinẽ.i.cuius passionis fidem: non ipsi/
Job.39 sed canes.i.gentiles lambuerũt ꝛ receperũt. Vñ Job
d. Pulli eius lambunt sanguinẽ. Et suꝑ: Lambuerunt
3.Reg. canes sanguinẽ naboth. Et ideo de isto incerto iactu
ult.c. sagitte.i.de ista ignorantia qua iudei christũ ignorã-
tes occiderunt: dixit ipsemet dñs: Pater dimitte eis
F qꝛ nesciunt q̇d faciunt. Et apl̃s: Si eñ cognouissent/
nunq̃ dñm gl̃ie crucifixissent.

¶ Moralitatum tertij libri Regum finis.

Liber duodecimus Moralitatum quarti libri Regum.

¶ Capitulum primum Textus: Preuaricatus est autem moab in israel. Moralitatum. Capitulum I

R Ex israel ocho-
zias de cancellis domus sue ce-
cidit/ ꝛ egrotauit: ꝛ tũc nũcios
ad ꝯsulẽdũ beelzebub deũ acha-
ron/vtrũ scꝫ de illa sua infirmi-
tate posset surgere/misit: ꝛ recur
rens ad demones dei isrl̃ oracu
lum pretermisit: ꝓpter qđ indignat⁹ dñs/sibi ꝑ heliã
dixit: ꝙ de lecto suꝑ quẽ ascenderat/ non surgeret: sed
Mora ibidem mortem incurreret/ ꝛ subiret. ¶ Sic vere sepe
litas fit qñ homo de cancellis tꝑalium dignitatũ ꝑ infor-
tunium cadit/non ad deum isrl̃ ꝑ deuotionẽ recurrit
nec se ad deum per pctõꝝ suoꝝ ꝯsyderationẽ ꝯuertit:
sed potius deum beelzebub.i.diabolũ per diuinos ꝛ
ariolos requirit ꝓpter qđ dñs indignatus/mortẽ vl̃
Eo.c.b. aliud infortunium maius sibi mittit. ¶ Hic describit̃
helias tesbites fuisse vir pilosus/zona pellicea accin
ctus renibus: de ipso etiam dicit̃/ꝙ regem isrl̃ viriliť
reprehendit: ꝙ veritatẽ de suis infortunijs sibi demã-
G dauit ꝛ dixit. Farinam ꝛ oleuꝫ multiplicauit: ꝛ vidue
filium mortuũ suscitauit: ꝓphas baal occidit: duos
principes de principibus eius igne celesti a dño impe
trato succendit: sicut in libro precedenti dictũ est: plu
uiam subtraxit/ ꝛ subtractam iteꝝ suis precibus impe
trauit: ignem de celo mitti per sacrificium obtinuit:
ꝛ achab regem impium viriliter increpauit: ꝛ stare se
coram dño in lucis pluribus ꝓbauit. Viuit (inquit)
dñs in cuius ꝯspectu ego sto. Ad desertum etiam ti-
mens iezabel fugit: vbi primo sub iunipero dormiẽs/
ꝛ tandem panem ꝛ aquam comedẽs/ad montẽ oreb
trãsiuit: vbi deum israel audiuit ꝛ vidit: sicut hec oĩa 3. Reg.
patent supra. Tandem ṽo sicut dicit̃ hic/in celũ cur- 17.a.
ru igneo raptus extitit: ꝛ pallium suũ discipulo suo 3. Reg.
helisco dimisit: in quo miracula multa fecit. ¶ Heli- 18.a.
as qui interpretat̃ robustus/significat virum ꝑfectũ: 3. Reg.
ꝛ maxime ecclesiasticum vel prelatũ: qui scilꝫ sibi vel 19.a.
alijs debet dominari robuste: qui etiam debet dici tes Moralitas
bites/qui interpretat̃ ꝯuertens ꝛ festinus ad intelli-
gendum: eo ꝙ alios debet predicando ꝯuertere/ ꝛ ad
intelligendum veritatẽ dei vel mandata superioꝝ de
bet festinus ꝛ diligens semꝑ esse. Vñ in Prouer. Ac- Prou.
ceptus eñ regi minister intelligẽs. Iste igit̃ debet ha 14.d.
bere audaciam ad malos principes redarguendos: ꝛ
ad veritatem eis dicendam: ꝛ ad ostendendum iusti-
tiam ad malos ꝓphas: ꝛ ad quinquagenarios.i.ad
hereticos ꝛ officiales impios puniẽdos/ ꝛ igne seue-
ritatis cremãdos: clementiã ad farinam ꝛ oleum in-
desinenter pauperibus ꝛ viduis ministrandũ: ad cõ- H
stantiam coram dño perseueranter standum: pruden
tiam ad pluuiam beneficioꝝ tꝑalium vel documẽtoꝝ
spũalium loco ꝛ tꝑe dandum vel retrahẽdũ: scientiã
ad mortuos peccatores ꝑ predicationẽ suscitandum:
penitentiã in deserto vel sub iunipero asperitatis ad
dormiendum: abstinentiam ad panem ꝛ aquã gustã-
dum: perseuerantiam vsqꝫ ad montem dei oreb.i.vsqꝫ
ad paradisum ambulandum contemplationẽ ꝛ sapi
entiam ad deum videndum ꝛ alloquendũ. Que scilꝫ
oĩa si habuerit: in curru igneo charitatis in celuꝫ ad
deum finaliter rapiet̃: ꝛ pallium bone fame ꝛ sancti-
tatis sue hic in mundo remanẽs suis deuotis ꝛ disci-
pulis relinquet̃. Vñ: Raptus est filius eius ad deum Apoca.
ꝛ ad thronũ eius. Sic igitur quilibet vir ꝑfectus he- 12.b.
lias potest dici/qui helie virtutes voluerit imitari: ꝛ
potissime ista possunt applicari ad sanctũ Nicolauꝫ
qui ad literã farinam ꝛ oleum ꝛ frumẽta multiplica-
uit: mortuos suscitauit: abstinens fuit ꝛ ieiunauit ꝛc.
¶ Vel ista possunt dici de beato Ioãne baptista: qui Aliter
scꝫ regem heredẽ impium redarguit: in deserto in ab-
stinentia ꝛ penitentia vixit: aquas iordanis baptizã-
do diuisit ꝛc. Vñ saluator dicit de eo: Ipse est helias Matt.
qui venturus est. Et sicut helias predicando sicut di 11.b.
citur/sic iusti faciem dñi anteq̃ per grãm ad peccato- Mala.
res veniant preuenerũt: inquantũ scꝫ predicando/exẽ 4.b.
pla dando ꝛ corrigendo sibi viam preparãt ꝛ compo-
nunt. Vñ dicit̃: Ipse preibit ante ipm̃ in spiritu ꝛ vir Lu.1.b.
tute helie. ¶ Hic habes ꝙ duo q̇nquagenarij regis Eo.c.b.
Ochozie/helie ꝓphete irreuerenter ꝛ quasi impatiue
locuti sunt/dicentes: Homo dei rex precepit descende
re ꝛc. Qui igne celitus descendente/ad helie imperiũ
perierunt. Si inquit homo dei sum: descẽdat ignis
de celo: ꝛ deuoret te ꝛ quinquaginta tuos ꝛc. Vltimus
autem ꝛ tertius quinquagenarius: qui dicitur fuisse
abdias propheta/ad eum missus: iudicio et mor-
te aliorum territus/genua sua coram eo curua-
uit: misericordiam implorauit: humiliterqꝫ ad re-
gem descenderet supplicauit. ¶ Hoc exemplariter Moralitas
ꝑ test exponi: ꝙ quinquagenarij/idest principes
seculares/balliui regum ꝛ ꝑncipum officiales/quã-
tumcũqꝫ dñi ꝛ magni: cum prophetis/idest cum viris

ſcientificis ⁊ religioſis ⁊ ſanctis loqui dure ⁊ impa-
tienter non debent/ſed potius reuerẽter ⁊ ſubiectiue:
al's digni ſunt igni celeſti cremari: ⁊ a deo redargui ⁊
puniri. Nulla eñ tp̃alis potentia que viris dei ⁊ ſcie
⁊ ſanctitati hoīs digna ſit equiparantie: quapropter
quilibet tales viros honorare ⁊ revereri tenet. Exem
plo Cnei pompeij: q̇ poſſidoniũ philoſophũ adiens
nõ eſt paſſus ꝙ lictores ad ianuam philoſophi ꝑcur
rerent: ſed potius voluit ꝙ ſubmiſſe pulſarent: ſicut
dicit Solinus. Numerandus inquit poſt deos Cne9
pompeius: intraturus poſſidonij domũ tunc clariſſi
me ſapientie ꝓfeſſoris percuti ex more a lictore fores
Leuit. vetuit: ⁊ ſententie ꝓprie orientis victor ceſſit ianue li-
19.f. teraꝝ. Bene igit̃ dicit̃: Honora faciem ſenis. ¶ Vel
Aliter ſi vis allega ꝙ humilitas locutionis ꝓficit: dura vo
Prou. nocet. Quia dicit̃: Reſponſio mollis frãgit iram: ſer-
15.a. mo durus excitat furorem.

B ¶ Capl'm ſecundum Textus: Factum eſt
aũt cum leuare vellet dominus heliam per
turbinẽ in celum. Moralitatũ .Cap. II

Hiſto-ria
CUm dñs vellet heliã in turbine rapere: oīno
ſe voluit de helizeo antea diſcipulo ſuo expe
dire/dicens ſibi: Sede hic: q2 dñs mittet me
in bethel/tandem in hierico/tandem ad ior-
danem. Helizeus aũt dicebat: Viuit deus ⁊ viuat aīa
tua: q2 non dimittam te. Igit̃ cum ad iordanẽ veniſ-
ſent: immolauit helias pallium ſuũ: ⁊ ꝑcuſſit aquas
iordanis: ⁊ diuiſe ſunt: ⁊ tranſierunt ꝑ ſiccũ. Qui cuz
dixiſſet helizeo: poſtula q̇d vis anteꝙ̃ tollar a te. Pe-
tijt helizeus/ꝙ ſpũs eius duplex requieſceret apud ipm
Nõ ꝙ̃uis ipſi difficile foret: cõceſſit tñ ſibi/dũmodo
ipm qñ raperet̃ videret. Ecce ergo currus igneus ⁊ eq
ignei diuiſerunt vtrũqꝫ. Aſcendit helias ꝑ turbinẽ in
celum: cui ſcꝫ palliũ ſuũ cecidit: qđ helizeus accipiẽs
Anago ⁊ extremum aquas iordanis ꝑcutiens ipſas iterato
gia diuiſit: ⁊ extunc ꝓpħa loco helie fuit. ¶ Hec allega
qñ quis rapiendus eſt in celum ꝑ ꝯtemplationẽ/et ꝑ
ſecretoꝝ celeſtiũ deguſtationẽ: ſolitudinẽ debet que-
rere: ⁊ ꝓprium diſcipuloꝝ ⁊ alioꝝ ꝙ̃uis ſanctoꝝ ⁊ bo
norum/ſocietatẽ fugere: vt ſic poſſet ſecurius in curru
Aliter igneo feruide charitatis in celũ aſcendere: ⁊ ad amo-
rem celeſtium ſe leuare. ¶ Vel allega de diligẽtia bo-
norum diſcipuloꝝ: qui ſcꝫ bonos magiſtros/dños ⁊
prelatos ſuos non debent vſqꝫ ad mortẽ dimittere: ſꝫ
C etiam importune eos ſequi/et eis ſeruire: donec ſpm̃
Geñ. ſcientie ⁊ pallium morum ⁊ virtuoſe ꝯuerſatiõis ⁊ ap
32.f. parentie poſſint ab eo reportare dicentes illud Geñ.
Aliter Non dimittam te donec benedixeris mihi. Et bene-
dixit ⁊c. ¶ Vel dic ꝙ helie pallium eſt ꝯuerſatio viri
iuſti: que ſcꝫ inuolui dicit̃: pro eo ꝙ iuſti ꝯuerſatio in
uolutat: lata ⁊ occulta ꝑ humilitatẽ eſſe tenet̃: etiam
aquas dicit̃ ꝑcuſſiſſe: q2 ſcꝫ iuſtoꝝ vita ⁊ conuerſatio
aquas deliciaꝝ ꝯtemplando ꝑcurrit: ⁊ ſic in mõte ſic-
citatem.i.voluntariam paupꝑtatẽ inducit: ⁊ ſic trãſeũ
do ad vitam liberum iter fecit. Item poſt raptũ eius
pallium diſcipulis imitatoribus ipſius remanet: vir
tute etiã cuius aque deliciaꝝ diuidunt̃/ſiccant̃ ⁊ con
demnant̃: ⁊ ad celeſtem gl'iaꝫ itur: q2 pro certo palliũ
conuerſatiõis bone aquas deliciaꝝ repudiat: ⁊ ſicci-
tatem abſtinentie ⁊ penitentie in ſe ⁊ ſuis imitatorib9
Joſue introducit ⁊ amat. Bene igit̃ videt̃ poſſe dicere quili
7.d. bet imitator bone ꝯuerſationis alterius illud Joſue
Aliter Vidi inter ſpolia pallium coccineũ valde bonũ: ⁊ cõ-
cupiſcens attuli ipm. ¶ Vel ſi vis/dic ꝙ helias dicit̃
aſcendiſſe in celum curru igneo/in equis/in turbine/
⁊ cũ diuiſione ſui pallij. Sic vo ad hoc ꝙ aliqs aſcen
dat in celum: neceſſe eſt ꝙ interueniat currus igneus
ideſt charitas: equi ignei.i.angeloꝝ miniſteriũ ⁊ ſo-
cietas: turbinis impetus.i.tribulatio ⁊ aduerſitas: ⁊
dimiſſio pallij.i.corporis mors ⁊ mortalitatis dimiſ
ſa grauitas. Vñ dicit̃: Dimittat palliũ ſuũ in die fri- Prou.
goris. ¶ Cum heliſeus eſſet in hierico: viri ciuitatis 25.c.
dixerunt ei ſic: Vides (inquiunt) ꝙ habitatio ciuitatis Eo.c.o.
eſt optima: ſed aque peſſime ſunt ⁊ terra ſterilis. Pro Hiſto-
pter qđ heliſeus vas nouũ afferri fecit: et ſal in illud ria
precepit mitti. Quẽ in fontẽ mittens ſanauit: ⁊ mortẽ D
⁊ ſterilitatẽ ab aquis fugauit: ⁊ ſic terram ſterilem in
fertilem mutauit. ¶ Hierico que interpretat̃ luna/eſt Mora
mundus: qui ſcꝫ in ꝓſperis ⁊ aduerſis/⁊ in reꝝ natu- litas
ralium diſcurſu fluit ⁊ refluit ſicut luna. Iſta igit̃ eſt
veritas/ꝙ habitatio iſta optima dici põt. pro eo ſcilꝫ
ꝙ ibi eſt locus merendi/⁊ virtutes ⁊ merita cõgregã-
di: ſed pro certo ibi fluit ab initio fons peſtifer mun-
dane ſapientie: ⁊ potiſſime ſcientie gentilis/heretice Aliter
⁊ poetice. ¶ Vel fons ꝓſperitatis ⁊ abundantie ter-
rene: que ſcꝫ terram cordiũ humanoꝝ decipiebat: per
malas cõplacentias inebriabat: ⁊ ſic eam inanẽ ⁊ ſte-
rilem a virtutibus faciebat. Et ideo heliſeus ꝓpħa.i.
deus pater: vas nouũ.i.virginẽ benedictã/purã/nouã
iuuenculam atqꝫ mũdã preparauit: in qua ſal diuine
ſapientie/ſcꝫ verbũ ſuũ poſuit: ⁊ eo mediante fontẽ pe
ſtiferũ mundi ⁊ erroris ⁊ idolatrie/que totũ mundũ
potauit/temperauit ⁊ ſanauit: ⁊ ſic terrã cordiũ huma
norum virtutib9 fecundauit. Vñ Exo. Nõ erit infecũ- Exo.23
da nec ſterilis terra tua. ¶ Vel dic ꝙ heliſeus eſt pla- d.
tus: qui videns habitationẽ eccleſie vel religionis eẽ Aliter
de ſe optimã ⁊ ſalubrẽ. Verũtñ eo ꝙ aqua voluptatis
⁊ ꝓſperitatis ibi abundat: terram eius.i.ſubditos: vi
det ſteriles virtutib9 ⁊ inanes: debet vas nouũ.i.moꝝ
nouitatẽ: ⁊ ſal.i.correctionis acredinẽ ⁊ aſperitatem
adhibere: vt ſic ſterilitatẽ eoꝝ poſſit in vtilitatẽ muta
re: ⁊ de malis bonos/⁊ de inanib9 virtuoſos ⁊ vtiles
generare. Vñ dicit̃: Sterilis es/ſed cõcipies ⁊ paries Judi.
¶ Vel dic ꝙ qñ videt homo terram cordis ſui ſterilẽ 13.G.
virtutibus ⁊ inanem/ꝓpter aquã voluptatis/ꝓſperi E
tatis vel ſapientie ſecularis: ſtatim debet ſal diſcretio Tropo
nis adhibere: ⁊ oẽm ſterilitatẽ vel ſupfluitatẽ quã ꝑ- logia
fluuium dicte aque generat/debet per acredinẽ peni-
tentie vel ꝑ ſalſedinẽ prudentie moderare. Nam ſi ſal
⁊ vas nouũ.i.ſi ſalſedinẽ ⁊ ꝯdimentũ prudentie/⁊ no
uitatem puritatis/mũdicie ⁊ innocentie adhibuerit:
huius aqua peſtifera non nocebit: imo ecõtrario ter-
ram cordis ſterilem virtutibus affluet: ⁊ nõ vitia/ſed
virtutes effundet. Nunꝙ̃ eñ nocet mundi ſapientia/
vel diuitiaꝝ proſperitas/ſi aſſit in vtendo diſcretio: ⁊
nunꝙ̃ nocet deliciaꝝ ſocietas/ſi aſſit nouitas mundi
cie ⁊ penitentie/acredo vel maceratio: ſed potius iſta
iuuant: ⁊ terram cordis fecundãt: dum ex eaꝝ debito Mar.
vſu acquirit̃ meritoꝝ cumulatio. Vñ igit̃ dicit̃: Ha- 9.G.
bete in vobis ſal: ⁊ pacem habete inter vos. ¶ Vel dic Aliter
ꝙ talis fons põt ſignificare malos ꝓpħas atqꝫ here-
ticos: etiã quoſcũqꝫ malos ſocios vel vicinos: qui ſcꝫ
aquã male doctrine ⁊ male vite ſterilitatẽ virtutũ ge-
nerãt in alios. Sepe igit̃ fit ꝙ heliſeus.i.deus ſal grẽ
⁊ fidei in talib9 immittit: ⁊ ſic illos q̇ erroris fons fue
runt/fontes veritatis ſunt: ⁊ qui ſterilitatẽ virtutũ in
ducere faciebant/iam doctrina ⁊ vita ſua alios virtu
tibus irrigãt ⁊ fecundãt: ſal eñ diuine fidei ⁊ ſapiẽtie
malos fontes qui corrũpebant terrã religionis/vel
terram

f terram.i.ꝯscientiā maloꝝ/solet in melius cōmutare.
Leui.2. Vñ dicit: In omni sacrificio appones sal. ¶ Vel dic
ꝺ. ꝙ fons iste est sciētia nostra: q̄ pro certo nisi sal discre
Aliter tionis adiunctū habeat/a virtutibꝰ nos vacuat ⁊ nō
Prou. fecundat. Ideo bene dicit: Prudētie tue pone modū.
23.a. ¶ Hic habes ꝙ cum heliseus trāsiret ꝑ bethel: pueri
Eo.c.d ciuitatis inceperūt illi illudere: ⁊ ipm̄ caluū vocare.
Qui cum eis maledixisset in noīe dn̄i: statim duo vrsi
Allego de saltu egressi fuerūt: qui quadragintaduos de eis
ria. occiderunt. ¶ Illud exponunt quidā allegorice dicē
tes: ꝙ heliseus est christus: cui scȝ pueri.i.iudei pueri
les ⁊ insensati: ⁊ nescientes q̄d facerent/illuserūt: ⁊ eū
caluum vocauerūt: inquantū in loco caluarie ipsum
crucifixerunt: ꝓpter qđ duo vrsi/scȝ titus ⁊ vespasianꝰ
de saltu romane ciuitatis immissi: ipsos vastauerunt
⁊ destruxerunt: ⁊ isti pueri quadragintaduo dicuntur
pro eo ꝙ reuolutis annis quadragintaduobꝰ ab ascē
Psal. sione dn̄i vrsi isti in iudeos irruerūt. ps. Quadragin-
93.b. ta annis ꝓximus fui generationi huic: ⁊ dixi semꝑ hi
Aliter errant corde ⁊c. ¶ Vel ista allega ꝯtra illusores bono
rum: q̄r pro certo vrsi.i.diaboli de saltu inferni prorū-
pent: qui ipsos lacerabunt finaliter ⁊ ꝯfundēt. Vñ in
Prou. Prouer. Parata sunt derisoribus supplicia: ⁊ mallei
19.d. percutientes stultoꝝ corporibus.

¶ Capitulum tertium Textus: Joram vero filius Achab regnauit super israel in samaria. Moralitatum Caplm̄ III

Histo- ria
B
Cum rex moab quibuslibet ānis soluebat tri
butum regi israel/scȝ centum milia arietum
⁊ agnoꝝ: ⁊ ab eo defecisset: ⁊ predictū tribu-
tum negasset: factum est ꝙ ioram rex israel ⁊
iosaphat rex iuda/⁊ rex idumee/per viam deserti ad p̄
liandum ꝯtra moab perrexerunt. Quibus tamen cuȝ
penitus aqua deficeret/ꝓpham heliseum interroga-
uerunt: ⁊ pro eo requirendo verbū dn̄i/tres reges ad
eum in ꝑsonis ꝓpriꝭ descenderunt. Hic igit ⁊ primo
regem isrl̄ de idolatria redarguens/psaltem ꝓ susci-
tando spūsancto venire fecit: quo psallente verbū dn̄i
factum est super eū: ⁊ de aqua danda ⁊ de victoria ob
tinenda ꝓphetauit: facite (inquit) fossas ⁊ fossas: et
non videbitis ventuȝ neq̄ pluuiam: ⁊ implebit aluꝰ
Mora aquis: tradetq̄ dn̄s moab in manꝰ vestras. ¶ Allega
litas ista q̄ȓ reges ⁊ principes debent ꝓphas ⁊ seruos dei
religiosos/sacerdotes/⁊ maxime sctōs viros honora
re: ⁊ non solum ad honorabiles ꝑsonas mittere: imo
4.Re. si sit necesse/in ꝓpriꝭ personis ad ipsos descendere.
1.b. Supra ca.j. dictum est ꝙ ochozias/q̄r minꝰ idoneas
ꝑsonas/scȝ duos malos quinquagenarios ad heliā
misit: ⁊ ideo ipsi igne celesti ꝑcussi sūt. Ipse aūt respō
sum mortis reportauit. Hic aūt q̄r ipsi reges i ꝓpriꝭ
Ecci. 7. personis descenderūt: ideo gratā respōsionē ⁊ vtilem
c. reportauerūt. Bene igit dicitur: In tota aīa tua time
Aliter dn̄m: ⁊ sacerdotes eiꝰ sanctifica. ¶ Vel allega q̄ȓ ꝓ-
pheta debet esse ꝯstans ⁊ audax ad malos p̄ncipes re
D darguendos: sicut iste qui ioram legit dixisse: Si nō
Ecci. attenderem vultū regis iuda: non respicerem inq̄t te.
48.b. Unde de eo etiā legit: In diebus eius non timuit p̄n
Aliter cipem: ⁊ potentia nemo vicit illum. Nec superauit il-
1.Reg. lum verbū aliqđ ⁊c. ¶ Vel istud allega: ꝙ sicut sonus
16.d. melodie nō solū fugat spm̄ malū/sicut visum est: imo
excitat spm̄ bonū/sicut hic: sic vero qn̄ psaltes.i.p̄dica-
tor psallit melodiam verbi dei: vel qn̄ etiam serui dei
psallunt laudes ⁊ cantica creatoris: malus spūs scilȝ
diabolus solet fugere ⁊ terreri: bonꝰ vero spūs.i.bona
deuotio solet in hoīe suscitari: que ad ꝓphetanduȝ ⁊
cogitandum de futuris solet ipm̄ spūaliter excitare.
Auditus eīm verbi dei vel officij ecclesiastici spm̄ deuo-
tionis excitat: ⁊ ad cogitandū de futuris/ipm̄ eleuat
⁊ exaltat. Vñ in Apo. dicit: ꝙ cum quatuor aīalia ho Apo.4
norem ⁊ gl̄iam darēt deo: seniores adorabant viuētē. c.
¶ Hic habes ꝙ cū dn̄s fecisset pluuiam in remotis Eo.c.c.
montibꝰ ⁊ desertis: quapropter alueus q̄ descēdebat Histo-
in moab: q̄ ante siccus erat/plenus aquis rubeis ap- ria.
paruisset: moabite existimauerunt ꝙ reges isrl̄/iuda ⁊
edom: q̄ ꝯtra eos veniebāt: sese mutuis cedibꝰ ꝑemis-
sent/⁊ ꝓprio sanguine alueū repleuissent: quapropter
auiditate p̄de ad desertū exierūt: vbi exercitꝰ mortuos
crediderūt/dicentes: Pugnauerūt reges ꝯtra se: ⁊ ce-
ciderūt mutuis cedibꝰ: nunc vade ad predam moab.
Quos tn̄ viuos nō mortuos inuenerūt: q̄r seipsis cō-
tra se cōgredientibꝰ perierūt. ¶ Illud allega ꝯtra vi- Mora
tium presumptiōis ⁊ inuidie: q̄r sepe fit ꝙ fatui mo di litas
ca occasione sibi ꝓsperitatē/⁊ alijs infortuniū diuināt
vt si videant aquas rubeas/sanguineȝ estimant: ⁊ de
inimicoꝝ suoꝝ morte gaudentes/predam ⁊ lucrū ꝓ-
priū esse putant. Sed ꝓ certo sepe fit/ꝙ vbi inimicos
suos mortuos.i.defectos ⁊ miseros esse ⁊ de hoc p̄dā A
⁊ lucrum reportare credunt: ⁊ ipsos inuadere volunt:
ipsos in sui defensione ita viuos ⁊ fortes reperiunt/ꝙ
ante faciem eoꝝ deficiunt ⁊ succumbūt. Igit nō est ex
facili occasione credendū/nec ꝓpꝛium lucrū nec alioꝝ
disfortuniū existimandū: q̄r sepe fit ꝙ illi q̄ credebant
mortui/reperiunt viui: ⁊ ꝙ vbi sperabat lucrū/disfor-
tunium reperit. Vñ dicit: Expectabā bona ⁊ venerūt Job.
mihi mala. Non debent alij tanq̄ȝ mortui vilipendi: 30.d.
nostri vero tanq̄ȝ viui laudari: sed potius omnes sunt
discretione debita metuendi: quia sicut dicit Seneca
Inimicum (q̄uis humilem) bonum est timere ⁊c. Eo.c.d.
¶ Hic dicitur ꝙ rex moab videns ciuitatem suam a
tribus regibus impugnari: cuȝ fugere tentasset ⁊ nō
potuisset/filium suum qui post eū regere debebat/sup̄
murum immolauit: ⁊ vir a dijs suis eriperet/ꝓpꝛium
filium sacrificauit. Cuius facti horror regem israel cū
populo suo ad recedenduȝ coegit. ¶ Sic vero sepe fit/ Tropo
ꝙ peccator videns sese in arco tribulationis posituȝ: logia
solet dijs/idest demonibꝰ primogenitum suum/idest
animam seu animū dare: qui scȝ in solio paradisi se-
dere debuisset: vt sic se a tribulatiōis periculo libera-
re possit. Illud aūt est veruȝ de obstinatis religiosis
qui scȝ quādo a regibus israel ⁊ iude.i.a bonis p̄la
tis ⁊ correctoribus infestari se vident: solent qn̄q̄ ad
deterius prorumpere: ⁊ primogenituȝ suum.i.animā
suam diabolo desperando.i.apostatando ⁊ al's gra-
uius delinquēdo offerre: quapropter ipsi p̄lati debēt
ab impugnatione vel correctione qn̄q̄ cessare: ne scȝ
talem obstinatum possint ad deterius prouocare. Et B
quando ex hoc vident eum deteriora facere/ab incre-
patione desistere. Unde bene dicitur: Non intendas Ecci.8.
carbones peccatorum arguens eos. ¶ Vel dic rex c.
moab diabolus: q̄ arietes cornutos/idest superbos: Aliter
agnos/idest ignorantes et carnales pascit ⁊ nutrit:
⁊ tamen quandoq̄ de ipsis regi israel christo fecit tri
butum/inquantum ipsos suos malos ad bonorū im
pugnationem christo nutrit: ⁊ inquātum ad christū
finaliter conuertuntur. Deut. Cum adipe agnorum ⁊ Deut.
arietum filioꝝ basan. Iste est qui primogenitos suos 32.b.
scȝ mūdi malos diuites ⁊ potentes/supra murū tem-
poralium dignitatum interficit: ⁊ eos per diuersa cri Mich.
mina in inferno imolat. Unde: Dabo ꝓ scelere meo 6.b.

Aliter primogenitum meum. ¶ Uel dic ꝙ rex moab est deus
pater: cuius ciuitatē .i. eccl'iam: tres reges .i. tria capi
talia vitia a principio infestauerunt: ⁊ ideo pro ciui-
tate eccl'ie liberanda / primogenitū filium suum scilz
Aliter christum immolauit .i. immolari ⁊ crucifigi ꝑmisit: ⁊
sic eccl'iam liberauit. ¶ Uel dic ꝙ rex moab / qui inter
Jo. 8. f. pretaꝛ ex patre / ppl'm iudaicū significat: cui dictū est.
Rom. Uos ex patre diabolo estis ⁊c. Iste igitur primogeni
8. f. tum suum christum qui diciꝛ primogenitus in mult's
Joan. fratribus / immolauit: ⁊ eum crucifigendo se a roma
11. f. nis liberari credidit / quādo dixit: Ne forte veniāt ro-
Aliter mani ⁊c. Expedit vt moriaꝛ vnus homo pro populo.
¶ Uel dic ꝙ iste rex est malus prelatus / vel etiam ma
lus inferior iudex vel balliuus: q̇ scz vt possit regibus
C ip̄m impugnantibus .i. suis malis superioribus ip̄m
forte deprimere vel corrigere volentibus satisfacere:
statim nititur ad deos suos .i. ad illos maiores ꝯsilia
rios qui ip̄m ordinauerunt ⁊ ꝓmouerūt recurrere: vt
ipsis mediantibus possit iram superioꝝ cauere: ⁊ pro
pter hoc primogenitos suos .i. subditos / et maxime
ecclesiasticos / solet per rapinas occidere ⁊ grauare: ⁊
eos dijs suis predictis immolare: ⁊ carnes .i. substan
tias / eoꝝ vsibus deputare: qui dij ⁊ fautores sui sacri
ficio predicto placati / totaliter solent facere / ꝙ supio
res ab impugnatione talium solent quiescere ⁊ cessa-
re: statim ꝙ cum isti balliui ⁊ officiales a maioribus
impugnari se sentiunt: ad deos .i. ad fautores promo
tores suos recurrunt: qui scz in curia maiores existūt:
⁊ ipsis de carnibus ⁊ substantijs paupeꝝ subditorum
munera faciunt. Isti taliter ordinant / vt superiores a
talibus nihil querunt: ⁊ ab ipsoꝝ impugnatione defi
ciunt ⁊ desistunt. Unde isti mali iudices vel balliui /
Mic. suoꝝ subditoꝝ scz vel primogenitoꝝ depopulatores /
6. b. possunt dicere illud Michee: Dabo primogenitum
meum pro scelere meo / fructum vteri mei pro peccato
anime mee. Isti eñ dant primogenitos suos .i. subdi
tos vel subditoꝝ carnes / vel substantias dijs ⁊ fauto-
ribus: ne hi pro scelere suo puniantur a suis dominis
Aliter ⁊ superioribus. ¶ Uel dic ꝙ iste rex est vsurarius: qui
Aliter scz dijs .i. aduocatis ⁊ balliuis primogenitos immo-
lat / vt eum a regibus ⁊ prelatis defendant. ¶ Uel dic
ꝙ isti filios suos ad literam demonibus sacrificant ⁊
ordinant: inquantū ipsos ad fraudandum ⁊ vsuran-
dum instruunt ⁊ informant. ps̄. Immolauerūt filios
ps̄. 105. suos ⁊ filias suas demonijs. ¶ Uel dic ꝙ isti vsurarij
f. ⁊ consimiles peccatores ad literam / filios suos sacri-
Aliter ficauerunt demonibus: inquantum suos imitatores
D ⁊ in malis diuitijs successores faciūt. ps̄. Immolaue
ps̄. 105. runt filios suos ⁊ filias suas demonib9 ⁊c. ¶ Hic ha
f. bes ꝙ isti reges non petierunt nisi aquā: ⁊ tñ dñs de-
Eo. c. b. dit eis aquam et victoriam. ¶ Ubi nota ꝙ dñs deus
Mora semper dat abūdantius q̄ petitur: dum tamen quod
litas iustum est requiratur. Unde dicitur: Dat dominus
Jac. 1. a affluenter: ⁊ non improperat ⁊c. sicut volueris.

¶ Capl'm quartum Textus. Mulier autē quedā de vxoribus ꝓphetaꝝ clamabat ad Helizeum. Moralitatum. Cap. IIII

Histo- Mulier quedam de vxoribus ꝓphetaꝝ / que
ria cuidam creditori erat obligata: cōquesta
est helizeo / ꝙ creditor occasiōe debiti / suos
duos filios volebat tollere / ⁊ seruituti sub
iugare: ⁊ cum in domo nihil haberet / preter paꝝ olei /
quo aliquotiēs se vngebat: precepit helizeus ꝙ vasa
vacua reciperet / ⁊ clausis ostijs oleum in vasis infun
deret / ⁊ impleret. Hec igitur supra se et filios ostium
clausit: ⁊ filijs offerentibus vasa / oleum infundere ce
pit: ⁊ ad implenda omnia vasa oleum multiplicatū
suffecit: et sic vendito oleo creditori satisfecit: de resi-
duo xͦo vna cū filijs suis vitam duxit. Uende (inq̇t)
oleum ⁊ redde debitori tuo. Tu autem ⁊ filij tui de re-
siduo viuite. ¶ Quia igitur istud exponitur multipli Allego
citer a multis: non est necesse ꝙ de nostro plurimum ria
apponamus: sed solum ꝙ alioꝝ dicta seu sententiam
inferam9. Dicūt igiꝛ quidā allegorice / ꝙ mulier ista
est eccl'ia: que scilz duos filios .i. duos ppl'os habuit:
quos creditor diabolus quotidie occidere / subtrahe-
re subiugare ⁊ per diuersos errores ⁊ ꝑ pctm̄ ꝯtendit: E
⁊ per obligationē viri sui mortui .s. Ade / ipsam ⁊ eius
filios sibi per pctm̄ obligatos asseruit atq3 dixit. Sed
pro certo ista edocta ab Heliseo .i. christo: vasa vacua
idest subditos ⁊ fideles ⁊ patres sanctos eccl'ie primi
tiue: qui scz vacui fuerūt ⁊ pauperes in terrenis et ab
alijs sectis / ꝑ p̄dicationē mutuo accepit: ⁊ modicum
olei .i. scientie vel doctrine vel diuine scientie ⁊ gr̄e vsq3
ad summū ipleuit. Ita ꝙ ista mulier .i. eccl'ia de oleo
scientie ⁊ sanctitatis ⁊ gr̄e istoꝝ / iam creditori diabo-
lo ⁊ eius membris hereticis satisfecit ⁊ filios suos fi-
deles de superabundantia sp̄ualr̄ nutrit. Cōstat eñ ꝙ
scientia ⁊ gr̄a Pauli ⁊ Augustini: q̇ aliq̄n vasa vacua
fuerunt / ita est multiplicata: ꝙ nō solū suffecit ad ma
liciam diaboli ⁊ hereticoꝝ deludendam / ⁊ ipsoꝝ obie
ctionibus satisfaciendū: immo etiā superabūdat ad
nos alios qui residui sumus in bonis morib9 nutri-
endis. Uñ istis vasis .i. primis doctorib9 possum9 di-
cere nos ⁊ alij ecclesie filij illud Matt. Date nobis de Matt.
oleo vestro: q2 lampades nostre extinguūꝛ. ¶ Uel dic 25. a.
ꝙ mulier ista scz sancta eccl'ia / habet hodie multa va Allego
sa .i. multos sanctos qui ꝑcesserūt: qui oleo gr̄e ⁊ me- ria
ritoꝝ sanctitate ita pleni sunt / ꝙ ad liberandos ⁊ nu-
triēdos filios eccl'ie suffecerūt: plenitudo eñ ⁊ supero
gatio meritoꝝ sctōꝝ / pōt de pena ⁊ culpa ꝓ filijs eccle
sie q̇b9 a a p̄lato daꝛ idulgētia satisfacere: ⁊ etiā vltra
hoc nutrimentū meritoꝝ augere: ⁊ ipsos gratijs ⁊ vir
tutib9 enutrire. Igiꝛ necesse est ꝙ eccl'ia vel anima ad f
heliseū .i. ad papam recurrat: vt de oleo indulgētiaꝝ
creditori suo .i. diuine iustitie satisfaciat ⁊ ꝑsoluat: di
centes illud predictū: Date nobis de oleo vestro ⁊c. Matt.
¶ Uel istud allega de oleo meritoꝝ nostroꝝ: ꝙ primo 25. a.
oportet de debito .i. de reatu ⁊ obligatione pene satisfa Aliter
cere: ⁊ de residuo poterimus nutrimentū eterne glorie
accipere. ¶ Uel dic ꝙ creditor noster est diuina iusti- Aliter
tia: que scz filios duos nostros .i. corpus ⁊ aīam pro
debito culpaꝝ nostraꝝ nobis auferre minaꝛ: q̄propter
necesse est vt ad helizeū .i. christū ⁊ ad dei misericordiā
recurraꝛ: ⁊ de oleo bonoꝝ nr̄oꝝ opeꝝ isti creditori .i. di
uine iustitie ꝑsoluaꝛ: ⁊ de residuo vita celestis gl'ie ꝓcu
retur. Oleū eñ bonoꝝ nr̄oꝝ opeꝝ p̄mo est debitoꝝ pe
ne ⁊ culpe ꝑsolutio: residuū xͦo est sp̄ualr̄ nutritiuū / ⁊
meritoꝝ cumulatiuū: q2 .s. p̄mo necesse est ꝙ diuine iu
stitie fiat satisfactio: ⁊ sic deducto ere alieno poterim9
de reliquo videre: ⁊ poterit fieri meritoꝝ cumulatio: ⁊
procurari eterna vita ⁊ refectio. Cuilibet ergo videꝛ 3. Reg.
diuina iustitia dicere illud: Fac mihi p̄mū: tibi aūt et 17. b.
filio tuo postea. ¶ Uel dic ꝙ ad christū debem9 recur Aliter
rere: vt .s. illud modicū olei .i. diuine gr̄e qd̄ habem9:
digneꝛ multiplicare: vt sue iustitie merito creditori
nr̄o possum9 satisfacere: ⁊ vitā eternam de reliquo ꝓ-
curare. ¶ Uel allega de oleo elemosyne: quod scilicet Aliter
non vasis plenis / idest diuitibus: sed vasis vacuis
idest

B idest pauperibus infundi iubet. Accipe (inquit) vasa
vacua non pauca. Etiam q nō publice ad mūdi lau-
dem sed clauso ostio. i. in occulto infundi mandatur
Ingredere (inquit) et claude ostiū. Un̄ dicit: Cū facis
Matt. elemosynā/nesciat sinistra tua q̄d faciat dextera. Et re
6.a. uera si ista sic fiant: oleum istud. i. bona tp̄alia taliter
multiplicabunt/q non solum ad infundendū et pau-
peribus dandū sufficient: imo et inde ad laute viuen-
Lu.6.f. dum et opulenter excrescent. Un̄ dicit. Date: et dabitur
2.Co.9. vobis et c. Et ap̄ls: Hilarem datorē diligit deus. sequit
b. Augebit incrementa frugū iustitie vestre. ¶ Uel alle
Aliter ga/q qn̄ mulier. i. aliq̄ p̄sona ab heliseo christo mul-
tiplicationē olei sui. i. augmentum gratie sperat fieri:
primo debet ostium sensuum suo᷑ claudere: et ab exte
rioribus se delectatio̅ib9 secludere: et in secretario cor-
dis p̄ p̄syderationē includi/et p̄ humilitatē abscondi
Nō pro certo si fecerit/oleum grē et merito᷑ suorum
multiplicabit: et duo filij sui. s. corpus et aīa a credito-
re diabolo liberabunt: et de residuo merito᷑ nutrimē
tum cumulabit: et vita glorie p̄cedet. Un̄ Mat. Intra
Matt. in cubiculū tuum: et pater tuus qui videt et c. ¶ Cū he
6.b. lizeus qn̄q apud quandā mulierē diuerteret/et panem
Eo.c.b. comederet: dixisse legit ipsa mulier viro suo: Animaduer
Histo- to (inquit) q vir sanctus dei est ille qui transit p̄ nos
ria frequēter. Faciamus igit ei cenaculū paruum: et pona
mus ei in eo lectulum/mensam et candelabrū: et cū ve-
nerit ad nos/maneat ibi: qd̄ factum est. Helizeus enī
D diuertit se ad cenaculū: requieuitq ibi vna dierum: et
vocans puer᷑ suum/precepit ei vt loqueret sunamiti
illi et diceret: ecce sedule ministrasti nobis: q̄d vis vt
faciam tibi? Huic igitur que liberos non habebat/et
vir ipsius senex erat/helizeus filium impetrauit: quē
Mora etiam tādem mortuum suscitauit et c. ¶ Mulier ista
litas magna/que etiā sunamitis dicit: qd̄ interpretat coc-
cinea/vel captiua: voluntatem significat: que reuera
Esa.12. dicit magna/q magna pōt capere. s. deum. Esa. Ma
c. gnus in medio tui sanctus israel. Captiua dicit: quia
potentia ceca: coccinea tamen et ardens: que p̄ desyde
Aliter rium et p̄cupiscentiam est feruida et inflāmata. ¶ Uel
etiam ista est anima que magna est nobilitate: capti-
uata tamen originali culpa/et p̄cupiscentie seruitute:
coccinea v̄o gratia et charitate: vel sanguinis christi
a quo redempta est rubicunda venustate. Un̄ dicitur
Esa.52. Solue vincula colli tui filia hierl̄m. Ista igitur debet
a. dicere viro suo. i. veritati vel itellectui/q viro heliseo
christo qui frequenter eos visitabit: et nunc p̄ inspira-
tionem/nunc per scripture lectionē/nunc per tribula
tionem et correctionem/nunc p̄ sp̄ualem p̄solationem/
nunc per tp̄alem subuentionem ad ipsos venire et p̄
eos transire non cessat: et dudum per beatam incarna
tionem/nunc v̄o per docto᷑ et prelato᷑ eruditionem
finaliter v̄o per extremi iudicij executionem ipsos vi
Lu.24. sitat et frequētat. Debent locum opportunū parare: vt
apud eos possit quiescere p̄ grām et manere. Un̄ Luce
Mane nobiscum dn̄e: qm̄ aduesperascit. Dico igitur
q ista mulier cum viro suo. i. anima cum animo vir-
A tuoso debent christo cenaculum et habitaculū in cor-
de construere et locare. Ponant igitur ibi lectum vbi
christus quiescat: ip̄m virtutibus studeant edificare:
et ideo inter ceteras quatuor virtutes p̄stituere et loca
re: hic est mundicia/innocentia et castimonia et conti-
Can.1.b nentia. Lectulus noster floridus. Mensa q̄ christum
in p̄sona pauper᷑ reficiat/hec est pietas/elemosyna et
Ps.22.b clemētia. psal. Parasti in p̄spectu meo mensam. Sella
que christū sedentē sustentet/hoc est mentis tranquil

litas et patientia. Un̄ in apocal. Ecce in celo sedes po- Apoc.4
sita erat supra sedē sedēs: candelabrū qd̄ domū cordis a.
christo illuminat/hoc est discretio et sapientia. zacha. zach.4.
Ecce candelabrum aureū totū: et p̄culdubio si cenacu a.
lum cordis ista quatuor habuerit et si puritatē/pieta-
tem/tranquillitatē et sagacitatem p̄tinuerit/helizeus
christus ibi libenter morabit: qui filios. i. bona opera
nobis dabit: etiā si p̄ pctm̄ mortua fuerint/ipsa p̄ pe-
nitentiam suscitabit/dicens illud ps̄. Hec requies mea ps̄.131.c
in seculū seculi. ¶ Uel illud dic q helizeus nō legitur Aliter
locutus fuisse p̄sonaliter cum ista muliere: quāq̄ san
cta fuerit et bona/sed p̄ nunciū: q̄nimmo nomē eius p̄
prium s̄m Comestorē nesciuit: et ideo ipsam sunamitē
vocare gn̄ali noīe p̄sueuit. ¶ Allega q sancti viri sum Mora-
me debent mulierum colloquia deuitare: dato q sctē litas
sint: et q ab ea᷑ consortijs abstinere debeāt et ea᷑ noīa
ignorare. Un̄ dicitur: Auerte faciem tuam a muliere.
¶ Uel allega q iustum est q seruitoribus et ministris Ecci.9.
s̄m merita satisfaciamus: et postq̄ sedule ministraue b.
rint/sibi suum salarium p̄soluamus. Ecce (inquit) se- Aliter
dule ministrasti nobis: q̄d vis vt faciā tibi? ¶ Factum
est q filius mulieris sunamitis que heliseū hospitio Eo.c.d.
susceperat/adueniente calore sup̄ caput eius/moreret Histo-
Quo p̄tristata mulier/ad pedes helisei se p̄strauit: q̄ ria.
pietate motus/puer᷑ suum cum virga seu baculo suo B
ad ponendum supra mortuū/vt sic suscitaret misit. Q̄
cū fecisset giesi/fili9 mortu9 nō surrexit: s3 nec vox nec
sensus apparuit. Qui reuersus obuiam heliseo nun-
ciauit. Heliseus igitur in p̄pria p̄sona veniens/et clau
dens ostium/cubiculum intrat: et super cadauer pueri
sup̄ lectū incubat: et os ori/oculos oculis/membraq
membris applicat: et vt calefieret caro pueri/sup̄ eum
se incuruat. Tandem v̄o p̄ domū aliq̄diu deambulat/
et iter᷑ ascendit super puer᷑/et se inclinat. Qui aperiens
oclos/et septies oscitās/a mortuis suscitat et ip̄m viuū
matri sue restituit atq donat. ¶ Ad lr̄am videt esse s̄m Allego
q aliqui allegorice exponunt/talis p̄cessus factus: et ria.
in resuscitatiōe et reparatione generis humani. Mu-
lier enī ista significat eccl̄iam: cui scz vnicum filium. s.
humanū genus deus a p̄ncipio dedit: sed adueniente
calore p̄cupiscentie/iste in adam p̄ peccatū occubuit
et decessit: s3 verus heliseus. i. deus istū suscitare/et ad
vitam grē reducere volens baculū suū. s. legē scriptā:
puero suo. s. moysi tradidit: qui tn̄ mediante isto ba-
culo. s. seueritate legis istū filiū. s. genus humanum a
morte culpe nullatenus suscitauit. Ap̄ls: Nihil enim Heb.7.
ad p̄fectū p̄duxit lex. Quapropter ipse heliseus. i. dei c.
filius in p̄pa p̄sona ad mortuū humanū gen9 venire
voluit: et intrās cubiculū vteri v̄ginalis: et cadaueri. i.
carni humane. i. p̄ beatā incarnationē se p̄iunxit et co-
aptauit: et p̄dicādo p̄ mundū aliq̄diu deambulauit: C
et sic sup̄ lectū crucis ascendēs: et carnē pueri. i. huma-
nitatē assumptā in igne passionis calefaciēs: ip̄m ge
nus humanū p̄ grām viuificauit: et viuū. s. a morte cul
pe puer᷑ septies oscitantē. i. p̄ septē dona vel septē sacra
mēta respirantē/matri sue. s. eccl̄ie restituit. Un̄ dicit: 3.Reg.
Deposuit puer᷑ de cenaculo: et tradidit eum matri sue 17.d.
dicēs: viuit filius tuus. ¶ Uel dic q helise9 est p̄lat9: Allego
mater est eccl̄ia: fili9 mortu9 est subdit9 ppl̄s/peccatis ria
et erroribus subiugat9. Igit ista est veritas/q filij mor-
tui. i. pctōres subditi meli9 suscitant: et ad vitā grē re-
stituunt/qn̄ a p̄p̄o prelato p̄sonalr̄ visitant: et qn̄ p̄ in-
cubationē/prescientiā et morā ipsi9 calefiūt et fouent: q̄
qn̄ solū p̄ nūcios et vicarios portātes baculos. i. ad p̄-
cutiendū et erigendū paratos/mortui et desolati hm̄oi

frequentantur. Male ergo faciunt prelati vel curati/ qui ppl'm suuz principaliter nō visitant: ⁊ qui nūcios ⁊ vicarios ibi mittunt ⁊ alibi trahunt. Dicat ergo q̄-
mat. 8. a libz platus illud euangel'. Ego veniam ⁊ curabo eū. Nuncij ⁊ vicarij in absentia plati vtuntur baculo du-re seueritatis: dn̄s vo verbo vtit/ ⁊ calefactione ac as-sociatione pietatis ⁊ charitatis: ⁊ ideo illi cū baculo isto. s. cum virga iurisditionis eis cōmissa/ magis so-
Aliter lent ledere q̄ iuuare. ¶ Uel dic q̄ fili9. i. peccator: me-lius per calefactionē/ q̄ per baculum. i. melius p̄ mā-suetudinem q̄ per seueritatē viuificat ⁊ emendat: ⁊ iō illis qui baculo dure correctionis vel punitionis vtū-
1. re. 17. f. D tur/ possunt subditi dicere illud supra: Nunq̄d canis ego sum: quia tu venis ad me cū baculo? Acsi diceret: Cōtra canes. i. ↄtra infideles, hereticos ⁊ obstinatos est cum seueritatis baculo pcedendū: cōtra alios de-linquentes est cum benignitate ⁊ mansuetudine di-
Aliter. micandum. ¶ Uel dic moraliter q̄ cum quis filium suum mortuum. i. peccatorez animum vult suscitare/ debet in cubiculum per meditationem intrare: ostia sensuum per suam absconsionem ⁊ humilitatē clau-dere: super cadauer. i. super animam peccato mortuā/ per contritionē/ fletum ⁊ sui discussionez incumbere: per cōfessionē ⁊ orationem clamare: per satisfactionez deābulare: ⁊ sic ipsuz ad vitā gratie poterit suscitare.

¶ Ex capitulo quarto Textus: Erat autem fames in terra: et filij pphetarū habitabāt corā eo. Moralita. Capi. V.

Historia. Um fames esset in terra/ dixit helizeus vni de pueris suis/ vt pulmentū coqueret vt come-derent filij prophetarū. Qui vitem agrestem inueniens/ ⁊ inde colloquintidas colligēs in ollam concidit: ⁊ pulmentū dequoquēs corā filijs pphetarum apposuit. Qui amaritudinē sufferre nō valentes/ mors in olla vir dei clamauerunt. Ipse vo heliseus farinam immiscens/ amaritudinē tempera-
Allegoria uit. ¶ Dic q̄ ista vitis agrestis/ veterem legē vel sciaz pphetieam significat: ⁊ ipsius Irlem sensuz designat Igitur qn̄q; accidit q̄ cū heliseus. i. deus vel prelat9: filijs prophetarū. i. suis fidelibus/ pulmētū doctrine
E parare iubet: pueri sui. s. pueriles et ignari doctores: vitem agrestem. i. scientiam legalem et propheticam inueniunt: ⁊ ipsas male intelligentes/ coloquintidas i. aliquas malas superficiales ⁊ apparentes scias col ligunt: ⁊ inde pulmentū amarū. i. doctrinā hereticaz componunt ⁊ conficiunt. Istud ergo aduertentes fi-deles clamant aliquotiens: mors in olla. Quapro-pter heliseus. i. bonus prelatus/ statiz debet occurrere ⁊ farinam sacre doctrine ⁊ sani intellectus adhibere:
judith. 5. c. vt sic possit omnē heresis ⁊ male doctrine amaritudi-nem effugare. Uñ dicit: fontes amari obdulcati sunt
Tropologia ¶ Uel dic q̄ olla cum amaro pulmento est mundi p-speritas/ vel ipse mundus cuius. s. pulmentū. i. cuius delitias ⁊ diuitias/ filij prophetarū. i. viri sancti ama-ras reputant ⁊ mortales. Mors enim in olla vir dei. Iste enim sunt que amaritudinem ac sollicitudinem continēt: ⁊ mortem vitiorum ⁊ tormentorū abusorib9 pcurant: q̄propter scti viri q̄q̄ fame ⁊ inopia vrgeā-tur: ipas comedere/ habere vel acquirere nunq̄ amāt:
job. 6. a. dicentes illud Job: Nunq̄d inq̄t comedi poterit in-sulsum qd̄ nō est sale ↄditū: aut gustari quod gustatū affert mortē? Nō restat igitur nisi q̄ farina. i. discretio apponatur: ⁊ nisi q̄ homo hmōi pulmēto. i. rebus tē-poralibus discrete ⁊ temperate vtatur: q: tunc nocere non poterit/ licet comedat: quinimo oīs amaritudo que ibi est/ in dulcedinē ↄuertetur: inq̄tum. s. ex bono vsu taliuz merita ⁊ gratie augebunt. Prosperitas eñ mūdi nō nocet discrete vtentibus: quinimo ipsos de-lectat tam gratijs q̄ virtutibus. Uñ in Prouer. Que pro. 27. a
f amara sunt/ dulcia esse vident. ¶ Ul' dic q̄ olla cū pul mento amaro est mūdus cum tribulationibus suis: Aliter quod qñ filijs pphetaruz. i. sanctis viris apponitur: sepe fit q̄ pre tribulationū amaritudine ad heliseū. i. ad deū clamitare cogūt. Mors inquiūt in olla. Isti igitur farinam. i. gratiam suam ⁊ interiorem consola tionez adhibent: ⁊ sic illud quod eis primo videbatur amarum dulce ⁊ delectabile esse apparet. Uñ dicitur: pro. 27. a Anima esuriens p dulci amarum sumet: sicut in mar tyribus fuit visum.

¶ Capitulum quintum Textus: Naaman princeps militie regis syrie. Moralitatum Capitulum. VI.

Naaman princeps regis syrie fortis ⁊ diues/ Histo-sed leprosus erat: qui veniens ad heliseum ria vt ab ipso curaretur a lepra: preceptum ab helisco accepit/ q̄ in iordane septies lauare-tur pmittens q̄ ita caro ipsius mundaret. Uade (in-quit) ⁊ lauare septies in iordane: ⁊ recipiet sanitatē ca ro tua. Indignatus igitur naaman q̄ ad ipsum non egrediebatur: ⁊ locum lepre tangendo/ dominū suum non deprecabatur: incepit recedere: ⁊ loturā iordanis vilipendens/ fluuios damasci ⁊ abana ⁊ farfar cepit laudare super iordanis fluuium. Ad instantiā tamen seruorū suoꝝ ad iordanē descendens se lauit ⁊ statim sanatus est a lepra: ⁊ caro eius vt caro pueri sibi resti-tuta fuit. Qui ptinus ad helizeum reuertēs/ idolatrie resignauit: ⁊ duos burdones oneratos de terra israe-litici soli in syriā deferens/ ex tunc sup terrā illā dn̄m adorauit. ¶ Quidā exponūt illud allegorice/ dicētes Allegoria q̄ iste Naamā syrus gentilis gentilitatē significat: q̄ G sez fortis p̄ tpalez potētiam: diues p̄ philosophicā sa-piētiā semp fuit: leprosa tñ p errores ⁊ idolatriā erat. Hic igit ad heliseū. i. ad christū p fidē venit: ad cuius doctrinā ⁊ mādatū in iordane. i. in baptismo: septies i. septē crimina sua lauit: ⁊ sic sanitatē gr̄e reportauit Uñ dicit: Abij/ laui ⁊ vidi. Idolatrie etiā tūc renūcia iob. 9. b. uit: de terra vero isrl'. i. de puluere ⁊ de doctrina sacre scripture q̄ mediāte deū isrl' credidit/ adorauit. ¶ Uel Aliter dic q̄ iordanis iste significat flumen penitentie ⁊ la-chrymarū/ vel etiā fluuiū baptismi ⁊c. vide hoc supra li. viij. ca. iij. de iordane: ⁊ melius eodē lib. ca. xlj. vbi Aliter agit de abana: vbi ista filia exponit de vtroq;. ¶ Uel illud dic si vis. s. q̄ iste naamā recedebat indignās/ et absolutionē sui cōtemnebat: ⁊ abana ⁊ farfar aquas iordanis baptismo pferebat. Allega ↄtra gentiles/ q̄ baptismum contemnunt: ⁊ aquas damasci. i. ablutio nes machometi preferunt. ¶ Uel allega contra regu-Aliter lares seculares: qui iordanem. i. sacram scripturaz vi-dent ↄtemnere: ⁊ fluuios damasci. i. scias mundi/ scz leges ⁊ medicinā ⁊ hmōi sibi videnṫ anteferre: q: sicut Apl's dicit: Animalis homo nō pcipit ea que sunt spi 1. Cor. 2 ritus dei. ¶ Uel etiā allega contra seculares/ qui ior- Aliter danem fluuiū religionis/ deuotionis/ penitētie ⁊ cō-punctionis fugiunt ⁊ cōtemnunt aquas vo damasci i. mūdi delicias ⁊ diuitias anteponūt. Anime esurienti etiā ea q̄ amara sunt dulcia esse videnṫ. Uñ i Prouer. pro. 27 Cū tñ ista aqua sit q̄ lepras vitioꝝ mundat: ⁊ q̄ innocē tiam reparat: vt supra secundo: Sanaui aquas has: ⁊ non erit

non erit mors neq; sterilitas. Vide si vis supra li. viij.
Aliter. ca. iij. de abana: ¶ Vel dic q serui represserũt indigna
tionez naaman: ⁊ eum lauari fecerunt ⁊ sic sanitatis
eius occasio fuerunt. Potest ad hoc allegari q boni
familiares non debent iram ⁊ indignationẽ dñorum
attendere: sed eam potius mitigare/⁊ ad illa que sunt
Aliter. vtilia inclinare. ¶ Vel illud allega/q minorib9 qñq;
reuelat illud quod maioribus denegat: ⁊ q qñq; mi=
noribus inspiratur quod maiorib9 vtile comprobat
Aliter. ¶ Vel allega/q sicut naaman ad vocẽ puelle captiue
ad prophetam venit: ⁊ ad vocem seruorũ se in iordane
lauit/⁊ sanitatem suscepit. Sic vero sepe accidit q ser
ui ⁊ ancille dños suos ad virtutes ⁊ ad fidẽ inuitant:
vt scz ad prophetam christum veniant: ⁊ ad ipsaz per
penitentiam redeant: ⁊ sic causa sunt q sanitatem gra
Aliter. tie recipiunt ⁊ procurãt. ¶ Vel etiam serui ⁊ ancille. i.
despicabiles persone. s. piscatores/apostoli/principes
mundi ad fidem ⁊ ad baptismum vocauerũt: ⁊ ipsis
mediantibus sanitatẽ gratie receperunt. Unde Apls:
1. co. 1. b. Infirma mundi elegit deus vt confundat: fortia ⁊c.
Eo. ca. c ¶ Naaman syrus fortis ⁊ diues: lepros9 vo sanatus
a lepra heliseo munera obtulit: que scz heliseus peni-
Histo= tus refutauit. De quo giesi puer helisei indignans et
ria dicens: pepercit dominus meus syro isti/vt nõ accipe
ret que portabat: post eum cucurrit/⁊ talentum argen
ti ⁊ duo mutatoria vestimenta nomine Helisei petijt
A ⁊ recepit. Quod Heliseus in spiritu vidẽs/Giesi vbi
fuerat requisiuit. Quem mendaciter excusantem / euz
ad subeundum lepram namaan ↄdemnauit. Nonne
inquit cor meuz p̃sens erat qñ vir de curru suo redijt:
⁊ qñ cepisti argentum ⁊ vestes/vt emas oliueta/vine-
as/oues ⁊ boues/seruos ⁊ ancillas? Sed ⁊ lepra naa
man adherebit tibi ⁊ semini tuo in perpetuũ. Et egres
Mora= sus est ab eo leprosus sicut nix. ¶ Igitur hic aduerte/
litas. q dare munera volẽs/a lepra curat: refutãs munera/
a spũsancto illuminatur: accipiens munera/lepra que
aliuz dimiserat maculatur. In his igitur nota/q illi
qui de mundi diuitijs p libertatẽ ⁊ elemosynã se libe
Lu. 11. f. rant lepra auaritie se expediunt. Unde Luc. Date ele=
mosynã: ⁊ ecce oĩa munda erunt vobis. Item in hoc
nota q viri q dona ⁊ munera refutant: ⁊ qui nõ soluz
ante/sed post gratiam factam dona repudiãt: spũsan-
Pro. 15. d cto repelli merẽtur: ⁊ ad puidendũ occulta illuminã=
tur. Uñ in Prouer. Qui odit munera/viuet. ¶ Item
nota q ille qui p mundatione lepre. i. p sacramẽtoꝝ
ministratione/vel pro gratie collatione munera reci=
pit: lepraz simonie ⁊ auaritie incurrit: ⁊ se semenq; suũ
i. heredes ⁊ successores suos/qui scz sibi in male acqui
sitis succedunt: lepre peccati subijcit ⁊ exponit. Unde
de talibus qui de simonijs vel de vsuris diuitias acq̃
Pro. 15. c runt/dicitur: Conturbat domũ suam qui sectat auari
Aliter ciam. ¶ Vel si vis allega/q familiares p̃latorũ qñq;
ipsis ignorantibus pecunias accipiunt/⁊ magistroꝝ
nomine munera recipiunt: ⁊ sic lepram simonie com=
B mittunt: suosq; magistros diffamari faciunt: ppter
Aliter. quod indignationez eorũ aliqñ incurrunt. ¶ Vel dic
qũo mali officiales nulli extraneo reputãt parcendũ:
sed oẽs potius spoliãdos: sicut patet de isto/qui mur=
murando dicebat pepercit dñs syro illi ⁊c. viuit dñs:
q curram post illam/⁊ accipiã ab illo aliquid. Isti to
tum perdidisse se reputant/quod alij ad domos suas
reportãt. Videtur eñ sibi q alij oĩa debent eis dimit-
tere ⁊ nihil penitus retinere. Quod vtiq; verũ videtur
de officialibus curie romane: ⁊ etiam de curialibus
dominorum. Unde de ipsis dicitur: Absorbebit fluui

um ⁊ non mirabitur: habet fiduciam q influat iorda
nis in os eius. ¶ Vel dic q giesi in veteri testamento iob. 40.
⁊ simon in nouo/simoniam iam inuenerunt. Uñ pro
gratia spirituali p̃ciũ giesi accepit: ⁊ sic illam vende= Aliter
re voluit. Simon vero p gratia emenda pecuniaz ob
tulit: sicut dicitur in Act. Aploꝝ. Et sic vnus gratiaz actu. 8. c
vendentiũ/alius ementiũ pater fuit vtraq; tamẽ secta
damnat. Quia sicut dicitur: Dominus ementes ⁊ vẽ
dentes proiecit de templo. Ioã. 2. c

¶ Capitulum sextum Textus: Dixerunt autem filij prophetarum ad heliseum. Moralitatum. Capitulum VII

Filij pphetarum q cum heliseo morabantur
cum locum nimis angustum haberet/ad syl Histo=
uam vt ibi ligna cederent/⁊ habitationez fa ria.
cerent latiorem/perrexerunt. Factum est igit
q ferrum securis vnius quã mutuo ceperat/in aquaz
cecidit: ppter quod ad heliseum nimis dolens ⁊ tri=
stis clamauit: heu heu heu (inquit) dñe mi: ⁊ hoc ip̃m
mutuo acceperã. Heliseus igitur lignũ succidit/⁊ in
aquam posuit: ⁊ statim ferrum quod in imo latebat/ C
supernatauit. ¶ Istud a multis multipliciter exponi
tur. Dicunt eñ allegorice/q heliseus est dei filius: Allego=
securis est homo assumptus: qui scz ferrum ⁊ lignuz. ria
id est corpus ⁊ animaz in se habet: manubrium enim
i. corpus teneri potuit: ferrũ vo. i. anima collabi/⁊ ab
isto manubrio separari ⁊ decidere oportuit. Qd scz fa-
ctum est quando in morte ferrum istud id est morta=
lis aĩa ad profundũ fluminis. i. ad infernũ descendit.
Ferrũ igit istud virtute helisei. i. aĩa vtute verbi per re
surrectionẽ supernatauit: ⁊ ad manubriũ. i. ad corpus Aliter:
iterũ remeauit. ¶ Vel dic sm Hieronymum Marci.
xv. Ferrum ponderosum est genus humanum: manu
brium est lignũ vetitum: puer q securim tenebat/est
adam: heliseus est christus: lignum quod in aqua po
nit/est crux: aqua vo est baptismus: fundus est infer=
nus. Igitur ista est veritas/q ferrum illud. i. gen9 hu
manũ a principio de manu pueri. i. de manutenentia
adam ab ipso manubrio. i. a ligno vetito in pfundũ
inferni cecidit: ⁊ sic adam ferrũ suũ quod male tenue
rat tunc amisit. Quod videns dei filius heliseus/mi=
sericordia motus/aliud lignum fecit. i. lignum san=
cte crucis: quod cum aqua. i. in baptismo coniungẽs:
istis duobus mediantibus ferrum illud id est genus
humanum de profundo inferni. i. de statu damnatio=
nis redijt: ⁊ sursum ad statum gratie ⁊ glorie natauit D
Lignum enim ⁊ aqua. i. crux ⁊ passio christi ⁊ baptis=
mus: genus humanum de profundo vitiorum eleua=
uit: ⁊ per virtutem christi sursum ad statuz glorie por
tauit: ⁊ sic fit q illud quod per vnum lignum perdi=
tur/per alterius ligni beneficia reparatur. Unde ca=
nitur: Ut qui in ligno vincebat/in ligno quoq; vince=
retur: vt vnde mors oriebatur/inde vita resurgeret. Tropo=
¶ Vel etiam est ipse peccator: qui scilicet a manubrio logia
gratie ⁊ manutenentia spei ⁊ fiducie/⁊ a manu pueri.
i. ab auxilio sue misericordie/per peccatum decidit ⁊
aliquando p auaritiam inferius in mũdana labit: vel
etiam quãdoq; p desperationẽ inferius ad infernum treñ. 3. f.
descẽdit. Uñ dicit: Lapsa est in lacuz vita mea: posue=
rũt lapidẽ super me. Igit ad hoc q istud ferrũ põde=
rosum. s. mens peccatrix depressa vel desperata sursuz
ad manutenẽtiã pueri christi redeat: ⁊ ad locũ ⁊ ma=
nubriũ suũ. s. ad statũ grẽ reueniat: necesse est q lignũ
nouũ apponat. i. q crucis memoria/spes ⁊ deuotio in

tercedat. Qñ eñi lignum in aqua ponitur .i. qñ crucis
deuotio aque lachrymarum adiungitur: tunc vere necesse
est ꝙ ferrū quod ceciderat .i. mens q̄ perierat / ad statū
gratie releuetur. Et de hoc videtur posse exponi illud
iob. 14. Job: Lignū hꝫ spē. Quia scꝫ si p̄cisuꝫ fuerit .s. ferro p̄-
b: dicto scꝫ mēs: ⁊ senuerit in terra radix ei⁹: ad odorē aq̄
germinabit: ⁊ faciet comā quasi cum primū plantatū
Aliter est. ¶ Uel dic ꝙ ferrum istud est pctōr subditus ⁊c. si-
cut supra. Qui pro certo quando a manu pueri .i. ab
obedientia prelati ꝑ inobedientiā ⁊ apostasiam deci-
dit: ⁊ se in ꝓfundum vitiorum immergit / et in aquā mū-
danarum deliciarum labitur. Ad hoc ergo ꝙ iste ad ma-
E nubrium .i. ad manutenētiam ⁊ obedientiā prelati / et
ad statum gratie reueniat / ⁊ de profundo resurgat: ne
cesse est ꝙ iste puer prelatus ad heliseum .i. ad deū per
orationem recurrat ⁊ ꝙ casum ꝑditionemq; illius quē
mutuo acceperat: ⁊ qui sibi in cōmisso ꝓ custodiendo
traditus fuerat / defleat: et ꝙ etiā lignuꝫ .i. virga corre-
ctionis: ⁊ aqua / id est dulcedo cōpassionis succurrat.
Quando enim et lignuꝫ ⁊ aqua / .i. seueritas ⁊ pietas
ad inuicem iunguntur: facile fit ꝙ ferrum .i. peccator
ꝓu. 23. b ad statum gratie redeat: ⁊ a ꝓfundo vitiorum leuet. Uñ
dicitur: Tu virga ꝑcutias eum: ⁊ aīam eius ab infer-
sap. 14. a no liberas. Bene igitur dicit: Benedictuꝫ sit lignū ꝑ
Aliter quod fit iustitia. ¶ Uel si vis istud allega / ꝙ quando
quis perdit illud quod mutuo accepit / magis debet
ꝯtristari q̄ qñ illud quod suuꝫ est amittit. Heu inquit
dñe mi / ⁊ hoc ipm mutuo acceperam: sicut de nutrice
beati benedicti legitur: ꝙ capisteriū fractum deplo-
Eo. ca. c rans / ipsi⁹ reparationē ꝓmeruit. ¶ Rex syrie audiens
Histo- ꝙ heliseus ꝓpheta esset in israel: q̄ omnes insidias su
ria. as filijs israel reuelabat: misit exercitū suū i dothaim
nocte / vt apprehēderēt heliseum. Cum igitur nocte ciui-
tatem circūdedissent: ⁊ ex hoc puer helisei timuisset /
dixit ei ꝓpheta: Noli timere: plures sunt nobiscū / quā
cum eis. Rogauit igitur heliseus dñm / ꝙ oculos pueri
aperiret: ꝙ oculos .i. intelligētiā hostiū excecaret. Qđ
factum est: q2 puer eius spū illuminatus / totū monteꝫ
plenū equis ⁊ curribus igneis pro defensione helisei
vidit: exercitus aūt cecitate percussus / heliseum non
agnouit: immo ipm vsq; ad medium samarie secut⁹
f fuit. Non est (inquit) hec via / nec ista ciuitas: venite
ostendā vobis viruꝫ quē petitis: sequimini me. Qui
scilicet ipm samariam secuti sunt: ⁊ post euꝫ ad preces
helisei oculi eorum apti essent: se esse in medio samarie
cognouerūt. Hos igitur nō est pass⁹ helise⁹ a rege israel
ꝑcuti: sed poti⁹ istos fecit cibis refici / ⁊ liberos ad do
minū suuꝫ remitti. Non ꝑcuties inquit eos. Nec eñi
Mora- cepisti eos gladio ⁊ arcu vt ꝑcutias. ¶ Ista possūt al-
litas. legari exemplariter ad plura. Primo ꝙ angeli mittūt
ad custodiā beatorum: q̄ scꝫ h̄ in figura curruū ⁊ equorum
pš. 90. c igneorum venerunt. Ps. Angelis suis mandauit de te.
Aliter ¶ Uel allega ꝙ soli pueri .i. soli innocētes et pueri sūt
digni āgelos videre: mali vero excecant / ꝙ nō solū spi
ritualia nō vident: immo p̄sentia tempalia pericula
nesciunt precauere. ¶ Ul' dic mystice ꝙ isti serui regis
Aliter. syrie .i. serui diaboli: significāt generaliter peccatores
q̄ scꝫ cecitate ignorātie in vita ista ꝑcutiūtur: ita ꝙ vo
luntarie in manus hostiū suorum .i. demonū ꝓgrediunt
et nescientes vbi sunt / aut quo vadunt: in manus ho-
stium suorum .i. demonuꝫ seu vitiorum ꝓlabunt. Uerū-
tamen sepe fit / ꝙ ad preces helisei .i. predicatoris vel
prelati: oculi istorum per sui considerationem aperi-
untur: ⁊ a deo per tribulationes ⁊ inspiratiões ⁊ ꝑ pre
dicationes vel scripture eruditiones stat⁹ eorum ipsis re

uelat. Uñ dicit: Cum cecus essem modo video. Et sic
se esse in medio samarie .i. in statu peccati: et inter ho- ioā. 9. c.
stes suos / ⁊ in periculo mortis eterne cognoscunt: sed
a rege israel .i. christi misericordia liberantur. q̄ scilꝫ
ipsos per dānationē non ꝑcutit: sed pane doctrine et
gratie eos reficit / ⁊ liberos abire permittit. Tali igitur G
pctōri sic excecato / ⁊ in medio hostium ꝯstituto / dicit
illud Hiere. Leua oculos in directū: ⁊ vide vbi nunc Hie. 3. a
ꝓstrata sis. ¶ Uel dic ꝙ rex israel .i. bonus prelatus: Aliter
nō solū debet pascere suos / sed etiā alienos: nec solum
debet benefacere bonis ⁊ amicis: immo etiam: inimi
cis extraneis ⁊ remotis. ¶ Uel dic ꝙ nobiles p̄ncipes Aliter.
nunq̄ debēt percutere illos quos a casu ⁊ fortuna vi-
dent in suis manibus cecidisse: sed poti⁹ ipsos pasce-
re / hoc est dimittere: si eos cōtingit ad ipsum ꝑ dei ꝓ-
uidentiā aduenisse. ¶ Hic habes ꝙ obsidente Bena Eo. ca. f.
dab rege syrie ciuitatē samarie / facta est ibi tanta fa- Histo-
mes / ꝙ mulieres paruulos suos comedebant. Unde ria.
factum est / ꝙ due mulieres conuenerunt inter se de fi-
lijs comedendis: Da mihi inquit vna filium tuum
vt comedamus hodie / ⁊ filium meuꝫ cras. Cum igitur
ambe matres vnuꝫ de filijs comedissent: altera dicenti
reliqua dare filium suuꝫ deberet / noluit: sed filiū abs-
condit. Quo audito ioram rex israel / q̄q̄ iniquus / ve
stimenta sua scidit: ⁊ contra heliseum insurgere vo-
luit: ⁊ ipsum occidi mandauit. In crastino tamen dei
nutu tanta abundātia in vrbe facta est / ꝙ duo modij
farine statere vno per illum in porta samarie venderē-
tur ⁊ sic puer ille bona hora fuit reseruat⁹: quē sequēs
abundantia de matrum impiarū dentibus liberauit. Allego-
¶ Dic ꝙ ista samarie ciuitas / que interpretatur custos ria
dñi / significat ecclesiam: q̄q̄ scꝫ rex syrie qui interpre- h
tatur excelsus .i. diabolus: qui cū ꝑ superbiam esset ex-
celsus / cum exercitu vitiorū ⁊ demonū semꝑ pugnat
In ista est igitur hodie tanta fames auaritie / ꝙ etiam
matres .i. p̄lati ecclesiastici / qui deberēt esse magis mi
sericordes q̄ matres: ꝓprios filios .i. proprios subdi-
tos rapinis ⁊ exactionibus comedūt ⁊ ꝯsumūt. Quo
audito ipsi reges seculares q̄q̄ mali / indignant ⁊ ad-
mirant: ⁊ vestimēta sua scindūt .i. eccl'iasticorum crimi- treñ. 2. g
na detestantur: dicentes illud Treñ. Nunq̄d comedūt
matres filios suos ad mensurā palme? Isti igitur mali
reges .i. seculares: videntes talium matrū .i. eccl'iasti-
corū prelatorū impietatē: solent cōtra heliseū .i. contra
p̄latos ꝓpter ipsos bonos subditos insurgere: ⁊ fa-
meꝫ auaritie que in vrbe ecclesie viget / nitunt in ipsis
punire. Dicūt eñi: si matres ⁊ p̄lati eorum comedūt q̄re ⁊
nos nō habebim⁹ partē nr̄aꝫ ⁊c. ¶ Ul' si vis ꝙ iste due Aliter
matres significāt malos iudices / officiales ⁊ ꝓcura-
tores: qui scꝫ de comedēdis subditis suis depredādis
⁊ depauperandis inter se paciscuntur: ⁊ in hoc ꝯtra
pauperes filios impie federantur. Comedam⁹ filium
tuū (inquiūt) hodie: ⁊ filium meum comedam⁹ cras.
Uñ de malo federe istorum aduocatorum / balliuorū
⁊ ꝓcuratorū / quo .s. vn⁹ alterū ad comedēdū alterū ad
iuuat: hoc est ad proprios filios .i. ad vicinos ⁊ sub-
ditos impugnandū / dicitur: Ibi cōgregati sunt mil- esa. 34. d
ui / alter ad alterum. ¶ Uel possemus dicere / ꝙ iste im- Aliter
pie due matres / significant malum principem et ma-
lum prelatū: qui scꝫ inter se q̄nq; confederant / ad sub-
ditos alter alterius depredandos. Et breuiter hoc est I
verum / ꝙ mali superiores se solent inuicē adiuuare / vt
possint proprios subditos rapiendo grauare. ¶ Uel Aliter
si vis dic de falsis socijs ⁊ amicis: qui scilicet dato ꝙ
inter se societatē faciant: libēter tamē alios ad come-
dendū filium

dendū filiū suū.i.ad ꝯsulēdū patronū suū associāt vbi vero ꝓ rata debēt cōuiuiū facere aliȷs/vel aliq̄d ex suo expēdere:statim videbis eos se abscōdere/⁊ societatis fidē nō seruare.Uersus.Sceuola tu comedis apd oēs nullus apud te.Aut repēde vicē/aut desine velle vocari.¶Uel allega qūo ꝓuidētia occulta vnū occidit/et aliū custodit:⁊ qūo deus ordinat qn̄qꝫ aliquē non inueniri:vt sibi a periculo possit parci:⁊ hoc qn̄ remediū videt in ꝓpinquos parati.Uidebat eni̅ de9 ꝙ opulentia in vrbe die crastino debebat esse ⁊ voluit tūc abscōdi/ne ab ipsis matrib9 vorareť.Et iō ꝓuerbiū est.Bn̄ custodiť quē deus custodiendū decreuerit.Sicut etiā de quibusdā sceleratis audiui:ꝙ cū parrhysius ad patibulū adiudicati essent:factū est ꝙ in quadriga in q̄ ad suppliciū vehebanť/oēs contineri nequibant:vn̄ vnus eoꝝ repositus est in carcerē/vt in crastinū duceret.Cū ergo aliq̄ amicoꝝ cucurrissent ad regē/⁊ apportarēt relaxationē oīm:iam aliȷ inuenti sunt suspensi.Ille aūt q̄ in quadriga cōtineri neq̄erat/extitit liberatus.Diuina eī iudicia multis modis circa hoīez operanť:⁊ ad illos saluādos/alios vo liberādos multipliť varianť.Un̄ dť.Ego occidā/⁊ ego viuere faciā.

¶Capitulū sextū Textus:Dixit aūt Heliseus:Audite verbū domini:Hec dicit dn̄s:In tēpore hoc.Moralitatū Ca.VIII

Syri obsidentes ciuitatē samarie/nocte a dn̄o territi sunt/tumultū ⁊ sonitū audiētes:ac per hoc timuerūt taliter/ꝙ relictis tētoriȷs ⁊ cūcto supellectili/recesserūt.Igiť cū viri leprosi ex israel ad syroꝝ exercitū cōfugerēt:ꝓ eo ꝙ ꝓpter famis inopiā in samaria remanere nequirēt:factū est in castris syrie neminē inuenerūt:sed aurū ⁊ argentū inde tollentes fugā syroꝝ in ciuitate nūciarēt:filiȷs israel cuncta diripiētib9 ⁊ in ciuitatē deportantib9:abūdantia tāta ibi facta est/ꝙ duos modios hordei ꝓ vno statere argenti habebant/qui prius proprios filios manducabant.¶Sic vero moraliter loquēdo/quandoqꝫ contingit quod viri leprosi.i.pauperes religiosi:qui leprosi.i.viles ⁊ abominabiles ab hoīb9 secularib9 reputanť:sicut diciť de christo.Reputauim9 eū leprosuꝫ ⁊ percussum a deo ⁊ humiliatum vadunt ad castra syrorum qui erant gentiles.i.ad scientias philosophicas:in quibus scilicꝫ castris.i.in quibus philosophorum gentilium libris ⁊ scientiȷs:post ipsorum fugam recessum ⁊ mortem:isti aurum sapientie ⁊ argentum eloquentie inuenerunt.Quod recipientes per humilitatem absconderunt:nec ipsam propalando inanem gloriam inde querunt:⁊ tandem opulentiam scientiarum quam in istis castris inuenerunt/in vrbe ecclesie famelica predicando nunciant:omnem famen ignorantie inde fugant.Isti enim quatuor fuisse dicuntur inquantum quatuor virtutibus cardinalibus insigniti/⁊ quatuor euangeliorum doctrinis imbuti/per quatuor mundi partes predicare noscuntur.Unde dť.Inuentus est vir pauper in ea:⁊ liberauit eā sapiētia sua.¶Hic scribiť de illo prīcipe/qui dicēti heliseo in crastino summā fertilitatē in samaria futurā:vbi tn̄ ꝑ famē matres filios comedebāt/credere noluit:⁊ quasi ridendo cepit dicere:⁊ si dn̄s cataractas celi aperiret/impossibile est quod tu dicis.Heliseus aūt ironice respondēs ait.Uidebis inq̄t/⁊ nō comedes ex eo.Quod factū est:q: in crastino fugientibus syris q̄ ciuitatem obsederāt/ꝓpter victualia ab eis derelicta opulentia nata est.Ille vero princeps qui in porta ciuitatis a rege fuerat ꝯstitut9:fuit a turba ppl̄i cōculcat9:⁊ sub pedib9 interfect9.¶Pōt allegari/ꝙ fatuū est diuinis verbis ꝯtradicere:sꝫ poti9 necesse est ipa cū reuerētia credere/⁊ in euētu certifice ꝯfidere ⁊ sperare. Moralitas.

¶Capitulum octauum Textus:Heliseus autem locutus est ad mulierē cui9 viuere fecerat filium.Moralitatum. Ca.IX.

Historia.

Hic habes ꝙ mulier illa sunamitis/cui heliseus filiū dederat ⁊ mortuū suscitauerat:postq̄ꝫ multis annis peregrinata fuisset/ad terrā israel rediȷt:cui rex israel oīa que pri9 sua fuerāt/restitui mādauit.¶Sic vere aīa cui9 filiū/id est cuius animū heliseus.i.de9 per creationē dat/⁊ ꝑ baptismū resuscitat/⁊ postq̄ꝫ diu est peregrinata per mundū in hac vita:peragrat in israel/id est in ꝑadisum finaliť reuertiť:vbi rex isrl̄ deus pr̄ hereditatē suā/scꝫ gloriaꝫ paradisi sibi restituit atqꝫ donat.Ps̄.Tu es qui restitues hereditatē meā mihi ⁊c.¶Uel dic ꝙ mulier ista post baptismū qn̄qꝫ peccādo a deo peregrinať:tandeꝫ tn̄ per penitentiā reuertiť ⁊ tūc ad possessiones virtutū quas antea habuerat/restauratur.Penitentia enim post luctū facit gaudere:⁊ oīa q̄ nostra fuerāt/scꝫ virtutes ⁊ gratias q̄s hō habuerat ante pctm̄/facit rehabere cui tn̄ nouatianus heretic9 credidit ꝯtrariū:vt patꝫ in historia tripertita. Moralitas. D ps̄.15.b. Aliter eod.c.c.

¶Hic habes ꝙ benadab rex syrie:q̄ pri9 in prosperitate positus/heliseū capi ⁊ occidi mādauerat:nūc vero in infirmitate cōstitutus/ipꝫ honorari/⁊ vtrū moritur9 esset mādat.¶In quo nota/ꝙ multi sunt qui in prosperitate positi/sanctos viros et religiosos contemnūt:in infirmitate vero ⁊ tribulationib9 constituti/⁊ eos humiliter ⁊ reuerēter ad eoꝝ orōnes requirūt.¶Istud etiā dic de quibusdā:q̄ qn̄ sunt sani/de heliseo.i.de medico parū curāt:cū vero ifirmi sunt/ipm̄ cū munerib9 honorant ⁊ visitant.Un̄ Eccl̄i.Honora medicū ꝓpter necessitatem. Moralitas. Aliter ecc.38.a

¶Hic habes ꝙ azahel dato ꝙ audiuisset ab Heliseo/ꝙ cū dn̄s suus Benadab rex syrie erat in ifirmitate sua moritur9:ad ipm̄ tn̄ rediēs dixit ei ꝙ poti9 esset sanādus:cui9 ꝯtrariū factū est:q: ipsemet azahel strāgulū super faciē ei9 posuit:⁊ aquā infudit:⁊ hoc est ꝯm Iosephū:ꝙ in lecto laqueo ipsum strangulauit.Qui suffocatus obiȷt:⁊ ipse Azahel loco eius regnauit. eod.c.d Historia

¶Iste Azahel significat adulatores:quia isti dato quod sciant dominos suos infirmos peccatores ⁊ morti eterne propinquos ipsi tamen predicant eos sanandos:⁊ tanquaꝫ iustos finaliter esse saluandos.Unde isti aquam dulciuꝫ verborum semper infundunt:⁊ sic laqueis verborum etiam ipsos irretiunt:⁊ ita dum eos in malis iustificant mortem spiritualem sibi attribuunt.Unde Esa.Popule meus qui te beatū dicunt:ipsi te decipiunt.Istō ergo breuiter est verum:ꝙ causa quare adulator dn̄m suum regem scꝫ prelatuꝫ vel principem suis adulationibus interficit decipiendo:ad hoc solum est vt in curia eius regimen ⁊ dignitatem ⁊ officium retinere possit:q: etiam hodie videmus:ꝙ adulatores qui dn̄os suos mentiendo ⁊ false iustificando:⁊ verba placētia loquendo suffocant:⁊ ad hec oīa ipos attrahūt ⁊ inclinant:⁊ loco eoꝝ vt cōiter imperāt atqꝫ regnāt:inq̄ꝫtum scilicet tales pre aliȷs diliguntur:⁊ a magistris suis in altis dignitatibus collocantur:⁊ etiam quod amplius est:quia quandoqꝫ potius quam ipsi magistri sui imperare noscuntur.Unde de illis potest exponi illud.Irruens zambri occidit hela:⁊ regnauit pro eo:occidit dico adulando:⁊ regnauit pro eo:dominꝫ ⁊ Moralitas E Esa.3.c 3.re.16.

m

hospitiū gubernādo/⁊ dignitatē ab eo obtinēdo:

¶ Capl'm nonū Textus. Heliseus autē ꝓphetes vocauit vnū de filijs ꝓphetarū. Moralitatum Capitulum. X.

Histo ria
Hic.ix.ca.in fine habes:ꝙ cū iehu fuisset inunctus in regē/⁊ iorā ⁊ ochoziā reges isrl' ⁊ iuda occidisset:factū est ꝙ Jezabel mater iorā videns iehu ad palatiū venientē: suos ocu-
f los stibio inunxit/⁊ parata ⁊ ornata iehu audaciter alloquēs/de hoc ꝙ filiū suū occiderat increpauit. Qui statim de palatio ipā pcipitari fecit ⁊ iussit: intinctoqꝫ sanguine eius pariete/equorū vngulis ꝯculcāda:tā
3.re.21.f dē a canib9 comesta est:⁊ iuxta verbū helie/in loco vbi
⁊.4.re. iezabel fecit occidere naboth/carnes ei9 canina rabies
9.g. deuorauit. ¶ Si vis allega/ꝙ in quo qs peccat in illo
Mora litas punit. Ista ei ibidē naboth iniuste occidi fecerat/ ita ꝙ canes sanguinē eius linxerūt:iō occisa ibi est: ⁊ ca-
Aliter nes ipam penit9 ꝑter caluariā vorauerūt. ¶ Vel dic ꝙ ille mulieres q̄ se superbe ornāt:⁊ vt placcāt hoīb9/stibio facies suas sophisticāt: ex hoc qn̄qꝫ displicēt: ⁊ nihilominus canes inferni ipas finaliter deuorāt. Vn̄.
hie,4.b Cū perūxeris stibio ocl'os tuos/frustra cōponeris: ꝯtēpserūt te amatores tui:aīam tuā querūt. ¶ Vel dic ꝙ illō vnguētū sophisticū hypocrisim significat q̄ inunctis hypocritis vt regi isrl'.i.p̄latis ⁊ superiorib9 placeant/qn̄qꝫ cōtingit ꝯtrariū: qꝛ scꝫ percepta hmōi fictiōe nō solū nō honorant/sed de palatio.i.de dignitate vel officio/domo/curia vel hospitio pcipitant: ⁊ canib9.i.officialib9 ⁊ balliuis exponunt. Sene. Nihil quod simulatū est ⁊ fictū pōt esse diuturnū. ¶ Vel dic ꝙ rex israel est xp̄s q̄ tales destruit ⁊ deponit: ⁊ canib9 inferna-
Allego ria lib9 exponit. ¶ Vel si vis allegorice/ dic ꝙ Jezabel significat impiā synagogā/q̄ scꝫ sanguinē prophetarū ⁊ sanctorū sitierit:⁊ multotiēs cū idolis fornicata fuerit ⁊ stibio/id est exterioris legis sophisticamēto/ ⁊ superficiali intellectu circa mentis oculos picta erat. Hanc igit Jehu princeps.i.christus deposuit: ⁊ de palatio
G tēpli ⁊ legalis fastigij per pncipes gentiū detraxit: et canibus/id est mūdi tyrānis vndiqꝫ dispersaꝫ ⁊ capti-
apo.2.f uā exposuit ⁊ cōcessit. Vn̄ ⁊ de Jezabel dicit dn̄s Mittā eā in lectū:⁊ qui mechantur ⁊c.

¶ Capl'm decimū Text9. Erant aūt Achab septuaginta filij. Moralitatum Capitulum XII

Histo ria
Hic ca.x.dicit/ꝙ postꝙ iehu duos impios reges israel ⁊ iuda/iorā ⁊ ochoziā occidit:filios ioram septuaginta decapitari/⁊ capita deferri mādauit:necnon fratres abasie quadragintaduos/qui ad visitandū filios regis in samariā descēderāt/iterfecit:totāqꝫ domū Achab/optiates qꝫ ⁊ principes/notos ⁊ amicos/ꝓphetas ⁊ sacerdotes destruxit. Voluit igitur ꝓphetas Baal occidere/idolū ⁊ cultum ipsius extirpare. Iste igit se fingens velle colere Baal/sacrificiū fieri ordinauit: ⁊ sic sub colore sacrificij sacerdotes ⁊ ꝓphetas ipsius ꝯgregauit. Audientes igit regem velle sacrificare idolo suo: cōtinuo cōgregati sunt: ⁊ a rege munera ⁊ dona sperauerunt: quinimmo ⁊ vestes cuilibet ipsorū/vt magis allicerentur/dari mandauit: ⁊ ne qs forte de seruis dn̄i esset cū seruis Baal districti9 imperauit. Dū igit circa sacrificiū occupati omnes in vna domo stetissent ad hoc ordinatā: a militibus fores claudunt/oēs gladio pereunt: statuaqꝫ Baal destruit: ⁊ in templo eius latrie cōstituunt: ⁊ sic cult9 baal de israel extirpat. ¶ Ista ꝑo

Moralitas
sunt allegari: ꝙ mali vnde sperant premiū: qn̄qꝫ acquirunt suppliciū: ⁊ ꝙ extrema gaudij luct9 occupat. Vn̄ si vis dic mystice:ꝙ Jehu significat deū: baal vero significat diabolū: qꝛ scꝫ reuera Jehu rex israel scꝫ deus: videt nūc ꝑ tēpore huius vite suos Baal: id est pctōres seruos diaboli diligere: inquantū solet eos ad tēplū ecclesiasticarū dignitatū ⁊ beneficiorū aliquando vehere ⁊ promouere: ⁊ vestes: id est bona temporalia ipsis dare: sed proculdubio totum illud insidiose facit: quia scilicet omnes istos ad victimam eterne mortis custodit: quod patebit: quia finaliter milites suos id est angelos mittet: ⁊ seruos dei a seruis baal: id est bonos a malis seiunget ⁊ separabit: ⁊ ipsos malos destruet: templum etiam baal.i.mundum: statuaꝫ eius id est corpus reproborum: cultum eius.i.executionē vitiorum dissipabit totaliter ⁊ subuertet. Unde Esai. esa.25.c
Precipitabit dominus mortem in sempiternum. Et matt.13
Matth. Mittet filius hominis angelos suos: ⁊ colligent de regno eius scandala: ⁊ separabunt malos de medio iustorū: ⁊ mittent eos in caminum ignis. ¶ Vel Aliter
dic: quod Jehu est bonus prelatus: vel cautus iudex qui quandoqꝫ solet se malum dissimulare: vt sic posset malos melius corrigere. Exemplo Constātini: de quo legitur in historia tripertita libro primo capitulo septimo quod volens probare qui essent in domo sua viri christiani: se velle gentiles plus quam christianos diligere simulauit: quia munera ⁊ dona Christum vel idola adorantibus promisit: et sic veros a falsis christianis cognoscens: bonos et stabiles honorauit: alios vero fallaces vilipendit. ¶ Vel dic ꝙ iehu A
est bonus prelatus: qui scꝫ cultū baal.i.cultum vitiorum ⁊ heresim debet de regno ⁊ collegio suo eradicare: prophetas etiā baal/id est malos ⁊ ambitiosos clericos/maxime hereticos: ⁊ seruos baal.i.malos inferiores iudices debet destruere et punire/ ⁊ eos caute inuestigare: ⁊ ne tamen bonos cū malis inuoluat/debet ipsos ab inimicis segregare. Vide inquit ne quis forte nobiscum sit de seruis domini/sed vt sint soli serui baal: ⁊ sic filij israel/id est viri iusti de templo baal debent latrinas facere/inqꝫtum mundi status ⁊ diuitias ⁊ eminētias dn̄t cū apl'o stercora reputare. ¶ Vel phi.3.b
dici ꝙ Jehu est diabolus. Baal q̄ interpretatur deuorator/significat tria peccata: scꝫ Superbiā/que deuorat honores ambiendo. Auariciam/que deuorat diuitias. Gulam seu luxuriam/que deuorat delicias. Dico igit ꝙ Jehu/id est diabolus/per tp̄s huius vite se esse amicum seruorum baal oīm pctōrum simulat ipsosqꝫ insidiose ad cultuꝫ illius Baal.i.ad elationē superbie/auaritie/luxurie ⁊ gule sollicitat: finaliter vo vbi nō cauēt/ipos spūaliter ⁊ eternaliter ꝑcutit ⁊ occidit: ⁊ sic gladiū eorū vertit in luctū: ⁊ se esse inimicū ostendit. Bene igit dicit. Nō credas inimico tuo in eternū. ecc.12.b
¶ Hic habes ꝙ Jehu qui omnia mandata dei cōtra eod.ca.f
domum Achab impleuerat: ⁊ cultum Baal ⁊ eius ꝓphetas destruxerat: multosque alios occiderat: a vitulis tamen aureis adorandis non abstinuit: propter quod multa mala a rege syrie passus fuit. Sic vere sepe fit quod prelatus diligenter se habet in his que pertinent ad iustitiam et fidem: vtpote quia malos punit: heresim et idololatriam euertit. Veruntamen vitulos id est florenos aureos adorat et diligit: ⁊ sic qui alias bonus erat: per auariciam perit. Propter quod rex syrie: id est diabolus: per se et tyrannos suos: sibi et regno suo scilicet ecclesie plura mala facit. B

¶ Vel dic

(Margin notes, right column: Ib; p.14.b; Exposi tio vio lenta; Aliter; Aliter; Histo ria)

¶ Vel dic generaliter contra quecunqꝫ auarꝫ als bonū. Unde. Auaricia in capite omnium ꝛc.

¶ Caplm vndecimum Textus. Athalia vero mater ochozie: videns mortuū filiū suuz. Moralitatum Capitulum. XII.

Athalia mater ochozie / vidēs filiū suū mortuū / ꝛ fratres ipsius a iehu rege israel interfectos: occidit omne semē regiū / vt ipsa sola regnaret in Hierusalem. Tunc tamen cū filij regis actualiter ab athalia necarent: iosaba regis soror filiū regis paruū ꝛ nutricē eius de triclinio furata est / ꝛ abscōdit eos eratqꝫ in tēplo dñi clā sex annis. Cū igit nullꝰ superstes de filijs regl crederet. Joiada summus sacerdos / vocatis centurionibꝰ ꝛ militibꝰ: paruulū regni heredē quē clā in templo nutrierat / ostendit eis: ꝛ secrete fedus inter eos ꝛ regē pepigit: ꝛ occisa impia athalia / ipꝫ in regis solio cōstituit. Qui statiꝫ per lōga tpa iuste vixit: pecuniasqꝫ de populo cōgregauit ꝛ sartatecta templi industria reparauit. Quē tandem serui sui occiderunt: qui etiā mortē condignā postea sustinuerūt: sicut patet. ij. Paralipo. ¶ Ista exponuntur a multis: ꝛ primo allegorice. Per athaliā q̄ interpretat dñs tpalis / itelligit synagoga: que scꝫ tpaliter nō perpetuo erat in suis cerimonijs duratura: ꝛ q̄ etiā temporalr vsqꝫ ad christi aduentū / erat in terra isrl regnatura. Joas rex paruulus. i. humilis / est xps. Joiada sacerdos / q̄ interptat memoria dñi vel dilectꝰ dñi / ē predicatorꝫ cetus. Josaba q̄ interpretat in quo est incēsum dñi / gentilitatē significat: in qua scꝫ censum dñi / id est fides ꝛ oratio nūc perseuerat. Igit ista est vitas ꝙ athalia. i. impia synagoga semē regiū / id est christi fidē de qua dictū est. In semine tuo benedicent oēs tribus terre: omnesqꝫ ipsius sectatores voluit occidere ꝛ delere: ꝛ etiā ipꝫ Joas / christū scꝫ cū suis sequacibꝰ. i. aplis ꝛ martyribus / vt sola regnaret: ꝛ ne regnū perderet / occidere tētauit: dicens scꝫ in caipha. Expedit vt vnus hō moriat p pplo: ne veniāt romani / ꝛ tollāt nostrū locū ꝛ gentē. Sed pculdubio Josaba / id est humilis gentilitas: istū ꝛ nutricē eius scꝫ deuotionē ꝛ fidē / credēdo rapuit: ꝛ per humilitatē abscōdēs / in templo cordis posuit vbi scꝫ Joiada / id est predicatorꝫ turba / ipm predicādo nutriuit: ꝛ corpꝰ eius mysticū / scꝫ fideliū cōgeriē / vsqꝫ ad virtutū perfectionē deduxit. Un̄ Exo. Accipe puerꝫ ꝛ nutri eū. Ipsumqꝫ regē super solium ecclesie constituit: ꝛ regnum in manu eius tradididit: inquantū conuersis populis ipm regē ꝛ dñm credi fecit: ꝛ inquantū ipsum in iudicio regnaturꝫ mōstrauit. Quod scꝫ nunc vidēs Athalia / id est synagoga / tristat: que etiā per milites scꝫ romanos confodit ꝛ turbat: templū vero ecclie ab isto rege Joas. i. a christo ꝛ fideliū pplo: cū ministerio ioiade / id est cū pdicatorum auxilio reparat: ꝛ nūc per dei gratiā synagoga perdita / ipse ioas christꝰ in tēplo ecclesie / ꝛ in spiritualis regni solio prosperat. ¶ Vel dic ꝙ athalia timens perdere regnū / significat herodē: qui semen regiuꝫ / id est pueros israel occidit: inter quos ioas. i. christū occidere credidit: quod nō fecit: quia scꝫ ad monitū sororis regis / id est ad instinctū archangeli gabrielis: ioiada sacerdos id est ioseph nutricem: ꝛ puerū / id est mariā ꝛ iesum tulit: ꝛ eū vsqꝫ ad tps in egyptū abscondit: qui tandem se in israel regnans id est publice predicans ostendit: ꝛ se etiam regem israel non negauit. Unde dicitur. Tu dicis: qꝛ rex sum ego ꝛc. Post ipsa athalia: id est ipse herodes mortuus fuit: quem tamē serui sui: id est iudei finaliter occiderunt: de quo tn̄ penā cito post persoluerūt: qn̄ per romanos Titū ꝛ vespasianū tā mortē ꝙ exiliū pter necem sui domini pertulerūt. Unde. Nūquid pax erit zābri: qui interfecit dñꝫ suū? 4.re.9.g ¶ Vel dic allegorice ꝙ ioas: id est christꝰ quē occidisse credit synagoga: nūc in tēplo paradisi custoditur. Finaliter tn̄ in die iudicij super solio iudicās ꝯtra eū accinget. ¶ Vel dic moraliter: ꝙ athalia q̄ interpretat inclinatio domini: significat mūdi prosperitatē vl diabolū: vel mētis iniquitatē: que vel q̄ facit dominū fugere: ꝛ declinare semē regiū id est bonū propositum vel virtutū exercitū: solet in hierusalē: id est in cōsciencia enecare: ꝛ ibi studet solꝰ imperare: ꝛ inde ioas. i. memoriā dñi totalr extirpare. Ista ei sunt que memoriā dñi in mēte occidūt: ꝛ q̄ hoiem a deo declināt ꝛ diuertūt. Unde illud geñ. Succedentibus prosperis oblitꝰ est interpretis sui. ge.40.g Sꝫ pro certo Joiada qui interptat dñi cognitio: ioas: id est memoriā dñi seruat: quia qn̄ homo cognoscit quid sit deus ipꝫ obliuioni faciliter nō dat: ꝛ ipsum ꝛ nutricē eiꝰ: q̄ est gratiarūactio: ibidē protegit. Finaliter aūt Joas ꝛ ioiada: id est dñi mēoria in hierusalē preualēt: ꝛ athaliā diabolū: iniquitatem vel concupiscentiam de regno cordis effugant: ꝛ per penitentiam ipsum interficiunt: nunꝙ eniꝫ potest regnum cordis destrui: quamdiu ioas. i. domini memoria ibidem contigerit reseruari. Unde Tob. Quia tob.1.b. domini memor fuit in toto corde suo: dedit ei gratiā. ¶ Vel dic quod Athalia significat ambitiosum: effeminatum: mollem: defectuosum prelatum: qui cupiditate regnandi ad finem: ne inueniat repugnantem: studit omne semen regium id est bonos subditos occidere ꝛ grauare: suppeditare vel deponere: vt sic possit secure alijs imperare. Quod etiam ad literam tyranni facere solent: qui in principio omnes potentes occidere student: ꝛ omnes illos de quoruꝫ potentia: iustitia vel rebellione timent: vel saltem ipsos nituntur ita deprimere ꝛ depauperare: vt de eorum rebellione non formident: sed sepe contingit quod aliquis ioas / id est aliquis memorans dominum: scilicet aliquis subditus bonus a deo absconditur: qui tandem de consilio ioiade sacerdotis: id est cum adiutorio pape istum accusans: preualet contra ipsum: ꝛ eo victo in loco ipsius promouetur: qui iuste regnans ꝛ dominans: templum ecclesie vel patrie releuare conatur. Unde iob. iob.34.c. Perdidit multos ꝛ innumerabiles: ꝛ regnare faciet alios pro eis ꝛc.

¶ Caplm decimumtertiuꝫ Textus. Anno vicesimotertio ioas filij ochozie regis iuda Moralitatum Capitulum. XIII.

Ioas rex israel descēdit ad heliseū infirmantē. Cui pcepit heliseꝰ ꝙ arcū manu sumeret: ꝛ impositis manibꝰ suis super manꝰ regis: precepit ꝙ fenestrā aperiret ꝛ traheret. Quo facto dixit heliseus. Sagitta salutis dñi: sagitta salutis ꝯtra syriā. Itē pcepit sibi ꝙ iaculo terrā percuteret: qd cum ter ꝑcutiēdo fecisset: indignatꝰ est heliseꝰ: ꝙ nō qnqes aut septies pcussisset: asserēsqꝫ tūc totiēs syriā deuicisset. Si inqt pcussisses trā qnqes: sexies aut septies: syriā pcussisses vsqꝫ ad cōsummationē: nūc aūt tribꝰ vicibꝰ percuties eā. ¶ Dic ꝙ heliseus significat christū: qui pro certo vult ꝛ pcipit: ꝙ ioas q̄ interpretat mēoria dñi: rex isrl. i. pdicator vel prelatꝰ: arcū sacre scripture manu bone operationis accipiat atqꝫ tāgat: ꝛ deinde fenestrā cordis per discretionē aperiat: ꝛ sic sagittas

diuinoꝝ eloquioꝝ emittat. Pone inquit manũ tuã su
per arcũ: aperi fenestrã ⁊ iace sagittã. Ista eñ per ordi
nẽ se debẽt habere: qꝛ scꝫ ꝑmo predicatoꝛ oꝫ manũ ad
implendũ quod scriptura ꝑcipit apponere: deide coꝛ
per discretionẽ aperire. ⁊ sic põt sagittã diuini eloquij
ꝑdicãdo iactare: ⁊ maxīe qꝛ tũc solet deus manũ suaꝫ
G manibus suis adiũgere/ inquantũ opera eius solet vir=
actu. 1. a tualiter adiuuare. Vñ dr. Cepit iesus facere ⁊ docere.
Ita ꝙ cũ talis sagitta. i. talꝭ ꝑdicatio/ sagitta salutis:
cõtra syriã/ id est ꝯtra diabolũ solet esse/ q̃ corda audi=
toꝝ põt vsqꝫ ad intima penetrare. Vñ etiã pñt tũc au=
iob. 6. a ditores dicere illud Job. Sagitte dñi in me sunt. Isti
ergo ꝑcipiť quo iaculo reprehẽsiõis terrã/ id est terre=
na percutiat: qđ cũ negligẽter exequiť/ de⁹ ꝙ̃ plurimũ
se ꝯturbat: ⁊ hoc qꝛ quãto sepius terrã/ id est terrenos
arguit ⁊ percutit: tãto syriã q̃ interꝑtať sublimitas. i.
sublimẽ superbiã diaboli/ amplius superat atqꝫ ledit.
Et iõ de cõtinuatiõe istius sagittatõis siue ꝑdicatiõis
esa. 58. a bñ diciť. Clama/ ne cesses/ quasi tuba exalta vocẽ tuã:
annũcia pplo meo scelera coꝝ/ ⁊ domui iacob pctã eo=
Aliter rũ. ¶ Vel dic ꝙ iaculũ istud significat diuini timoris
punitionẽ/ vel penitẽtie/ vel tribulationis/ vel etiã con
tritionis/ vel cuiuscũqꝫ amaritudinis lesionẽ. Quia ꝓ
certo terra nostra/ scꝫ quãto mens interioꝛ vel caro ex=
terioꝛ percutiť: tãto ꝯtra Syriã/ id est ꝯtra diabolũ foꝛ
Aliter tius ꝑualet. ¶ Vel dic ꝙ ꝑdicatoꝛ terrã/ id est audito
rẽ trib⁹ vicib⁹ percutit/ qñ de fide trinitatis ip̃m erudit
q̇nq̇es eũ percutit/ qñ de incõtinẽtia q̇nqꝫ sensuũ ip̃m
redarguit: sexies percutit/ qñ de sex opeꝝ misericoꝛdie
carẽtia ip̃m coꝛrigit: septies percutit/ qñ ꝓ septẽ pecca
tis moꝛtalibus ip̃ꝫ ferit. Quãto ergo ad hmõi percus
siões ampli⁹ ꝓcesserit: tãto magis ꝯtra syriã/ id est cõ
tra diabolũ preualebit: ⁊ tãto victoꝛia sua maioꝛ erit.
eod. c. d ¶ Hic dicitur/ ꝙ moꝛtuo Heliseo ⁊ sepulto cõtigit/ ꝙ
H quidã sepeliebat hominẽ prope ip̃m: sed cum latrun=
culi transiuissent: timentes ibi cadauer/ in ꝓprio sepul
chꝛo sepelire nõ ausi fuerũt: vt fuge consulerent/ ip̃m i
sepulchꝛo Helisei posuerũt. Quod vt coꝛpus Helisei
tetigit: mox homo ille qui moꝛtuus fuerat/ resurrexit.
Moꝛa= ¶ Sic vero si vis cadauer tuũ/ id est carnalẽ vitã sepe=
litas. lire/ ⁊ per penitẽtiã celare: ⁊ adhuc videas latrũculos/
id est demones ⁊ vitia tibi obsistere: necesse est ꝙ sepul
chꝛum Helisei/ id est chꝛisti per consyderationẽ aperi
as: ⁊ ꝙ per passiõis ⁊ moꝛtis sue memoꝛiã/ istud cada
uer carnalis vite ibi sepelias ⁊ abscõdas. Nõ ꝓ certo
si feceris/ virtus coꝛpoꝛis Helisei moꝛtui/ id est chꝛisti
talis erit ꝙ ip̃m cadauer tuũ/ id est carnalẽ vitã a moꝛ
tuis suscitabit: inquantũ ip̃am in vitã spiritualẽ mu=
tabit: ⁊ de moꝛte culpe ⁊ pene sanabit. In tali igitur
sepulchꝛo sepeliamur: vt de moꝛte culpe ad vitam spi=
3. re. 13. g ritualiter reducamur. Unde dicitur. Sepelite me in se
Aliter pulchꝛo: in quo vir dei sepultus est. ¶ Vel allega de
bona societate: quia sicut coꝛpus sanctum siue cada=
uer eum queꝫ tetigit: fecit resurgere: sic sanctus homo
quando a cadauere: id est a peccatoꝛe associatur ⁊ tan
gitur: facit eum peccata renuere: ⁊ exemplis suis ad vi
tam gratie reuenire. Unde Lucas. Quod ipse defun=
luce. 7. c cti tetigit loculum. Adolescens tibi dico surge. ¶ Vl
Aliter dic quod sanctum coꝛpus alteri vitam prebuit: ⁊ non
sibi: ad denotandum quod sancti viri beneficia tem=
A poꝛalia alijs concedunt: que sibi non recipiunt: sed po
Aliter tius ea spernunt. ¶ Vel heliseus moꝛtuus significat
predicatoꝛem/ doctoꝛem aut coꝛrectoꝛem: moꝛtuum
id est malum: infamem ⁊ iniquum: quia scilicet iste ta
ctu suo id est coꝛrectione vel reprehensione verbali vel
reali: alios moꝛtuos: id est alios peccatoꝛes cõuerten
do suscitat: ipse vero a moꝛte criminum non se leuat:
ita quod sibi pꝛopꝛie potest dici illud Matthe. Vah
qui destruis templum dei salua temetipsum: alios sal mat. 27. e
uos fecit ⁊ cetera.

¶ Caplm decimũquartum Textus. In an no scdo Joas filij Joachan regis israel re gnauit Amasias. Moꝛal. Cap. XIIII.

Cum amasias rex iuda percussisset edon ⁊ fi= Histo=
lios seir: ⁊ decem milia occidisset. ⁊ alios de= ria
cem milia cepisset: eleuatum est coꝛ eius in su
perbiam: ⁊ ioas regem israel multo se poten
tioꝛem pꝛouocauit ad bellum. Joas autem presum=
ptionem eius repꝛimens: parabolam de carduo sibi
scripsit: quod bestie saltus indignati conculcauerunt
carduum/ pꝛo eo ꝙ filiaꝫ cedri pꝛesumptuose filio suo
petierat in vxoꝛem: metaphoꝛice sibi dixit: illum car=
duum: se autem cedrum significans: superbiam eius
increpauit. Carduus inquit misit ad cedrum que est i
libano: ita ꝙ filiam suam filio suo daret in vxorẽ. Quo
indignante: bestie saltus conculcauerunt carduum.
Percutiens inquit preualuisti super edon: ⁊ subleua
uit te coꝛ tuum. Contentus esto gloꝛie tue: ⁊ sede in do
mo tua. Quare inquit pꝛouocas malum: vt cadas tu
⁊ iudas tecum? Non acquieuit autem amasias: sed
contra ipsuꝫ ad bellũ ꝓrupit: in quo sibi male per oĩa
successit: qꝛ ibi ip̃e fuit victus: murus hierłꝫ destruct⁹ B
⁊ ppłs tributari⁹ factus. Ip̃e vero amasias ꝓpter hmõi
infoꝛtuniũ a suo ꝓprio pplo extitit interfect⁹. ¶ Istõ Tropo=
allega/ ꝙ qñqꝫ accidit qñ q̇s in aliquo negocio foꝛtui logia.
to se habuit: ⁊ aliquã gl̃iã vel victoꝛiã obtinuerit: vel
cõtra aliquẽ minoꝛẽ ꝑualuit: qñqꝫ in tãtã superbiã eri
giť: ꝙ ad aggrediendũ foꝛtioꝛa coꝛ ei⁹ eleuať: ita ꝙ q̃=
uis ip̃e nõ sit nisi cardu⁹: id est modic⁹ ⁊ depꝛessus: ⁊ se
cũ cedris. i. altis personis eq̃parare conať: ⁊ ꝓpria foꝛ
tuna vel gl̃ia nõ ꝯtent⁹: sed amplioꝛẽ ambiẽs: ꝯtra ar=
duos ⁊ ardua dimicat ⁊ luctať. Sed pꝛo certo de⁹ iuã
ingratã ꝑsumptionẽ humiliat ⁊ cõterit: ⁊ ip̃ꝫ a bestijs
saltus. i. a superbis hostib⁹ ꝯculcari permittit: ip̃mqꝫ
vinci: capi: subijci: ciuitatẽ ⁊ regnũ eius destrui facit:
⁊ finaliter ip̃m per ꝓprios subditos suos perdi: occi=
di: vel alias molestare finit: ⁊ sic qꝛ contentus nõ fue=
rat gloꝛia sibi data: aliud infoꝛtuniũ triste sibi reddit
bene igitur dicitur. Altioꝛa te ne quesieris. Qui enim eccli. 3. c
de data gloꝛia ingratus extitit: ⁊ ad maioꝛa indigne
ambiuit: vtrunqꝫ perdere dignus est. Unde Luc. Con luce. 3. c
tenti estote stipendijs vestris. ¶ Vel dic moꝛaliter: qđ Aliter
sepe fit ꝙ q̃ edon q̃ interpꝛetať sanguineus. i. terrena
⁊ carnalia superat: exinde de seip̃o pꝛesumens: regem
israel: id est deum per superbiã impugnat: ⁊ ip̃m ꝯtra
se pꝛouocat: dũ altioꝛa cogitat atqꝫ tẽtat: ⁊ dũ magis
in difficilib⁹ certaminibus stare sperat. Sed reuera se
pe fit: ꝙ a bestijs saltus. i. a demonibus vitijs ⁊ tempo
ralibus conculcať: ⁊ dũ diuersis malis complacẽtijs
captus est: subiugatur: murus hierusalem: id est foꝛti
tudo sue conscientie laniatur: ita quod finaliter per C
moꝛtem perpetuam ingloꝛiatur: ⁊ sic quia minus me
ritum ⁊ minoꝛ gloꝛia sibi non sufficit: sed pꝛopꝛias vi
res metuens non ad difficilioꝛa pꝛocedit: vtrunqꝫ di=
gnus est perdere: ⁊ a virtutibus cadendo vitia incur=
rere: ⁊ tandem ad moꝛtem eternam flebiliter deueni=
re. Tali igitur pꝛesumptuoso potest dici illud Exod. exo. 18. c
Stulto laboꝛe consumeris: vltra vires tuas est nego=
cium. Melius est igitur in minoꝛi perfectiõis gradu
bonum

bonū eſſe: ꝙ altiora aggredi ⁊ perire. Apoſtolus. Qui
Co.10.c ſtat: videat ne cadat.

¶ Capl'z decimumſextū Textꝰ. Anno decio ſeptio Phacee filij romelie regnauit Achaz Moralitatum Cap. XV.

Hiſtoria Hic fit mentio de illo nequiſſimo rege iuda
achaz de quo inter cetera dr: ꝙ cū q̄dā die da
maſcū ad regē aſſyrioꝝ deſcēderet: volēs ſi-
bi placere: eo ꝙ ipm̄ de manu regis iſrael ⁊
ſyrie liberaſſet: ⁊ occiſo rege ſyri/ pplm eius in ſyrenem
trāſtuliſſet: vidit ibi altare damaſci: ⁊ accepto exēpla-
ri eius/ miſit illud ad ſacerdotē vriā in hieruſalē/ vt ad
ſilitudinē eius altare in templo dn̄i fabricaret. Quo
facto rex altare eneū/ mare ⁊ luteres tēpli que fecerat
ſalomō depoſuit: ⁊ ſuper pauimentū ad partē aquilo-
narē poſuit: ⁊ extūc ſuper altare nouū relicto alio ſacri
Moralitas ficare mādauit. ¶ Si vis per fatuū regē Achaz intelli
ge quoſdā fatuos ꝓlatos vel principes: q̄ ſcz de ciuita
te ſua/ id eſt eccleſia vel collegio deponūt altare/ mare
D ⁊ luteres Salomōis. i. bonos viros antiquos ⁊ ꝑfe-
ctos: q. ſ. ſunt mare per amarā ꝯtritionē/ luteres per ſa
tiſfactiuā operationē. Illos em̄ quos in ecc'lia vel pa
tria patres ſui vel ꝑdeceſſores collocauerūt/ ⁊ ꝑ conſi
liarijs habuerūt: ac eos in honoribꝰ ⁊ officijs tenuerūt:
ſolēt ſuper pauimentū ponere/ ⁊ ad gradū īfimū depo
nere: ⁊ altaria damaſci q̄ erāt altaria idoloꝝ/ id eſt ma
los hoies ⁊ alteriꝰ nationis loca eoꝝ ſubſtituere: ⁊ eos
in ſuis curijs ⁊ officijs ꝓmouere. Nouas ei perſonas
in officijs ſuis ſtatuūt: ⁊ extraneos magis ꝙ ſuos dili
gunt: ⁊ eos ſuis ⁊ ſuoꝝ antiquis familiaribꝰ dimiſſis
Le.26.b in ſuis domibꝰ ⁊ curijs introducunt. Vñ dicit. Nouis
Eccli.12.b ſuperuenientibꝰ vetera proijcient. Noua em̄ diligunt/
⁊ antiqua faſtidiunt. Sicut fecit Roboā: qui ſenes cō
ſiliarios Salomonis dereliq̄t/ ⁊ nouos ⁊ iuuenes ſub
induxit: ⁊ iō regnū ꝓ maiori parte amiſit. Cōtra quos
Ecc.9.c dicitur. Ne derelinquas amicū antiquū. Nouus em̄
Aliter nō erit ſimilis huic: ¶ Vel dic moraliter ꝙ achaz/ id eſt
diabolꝰ/ ſumme nitit ꝙ i hieruſalē. i. in aīa altare/ ma
re ⁊ luteres ſalomonis/ id eſt deuotio/ cōtritio ⁊ ꝯfeſſio
deponant: ⁊ altare damaſci/ id eſt mala intētio ⁊ cultꝰ
Aliter vitioꝝ vbi fiat ſacrificiū maloꝝ operꝝ inducat. ¶ Vel
dic ꝙ malū eſt regi iuda. i. viris eccl'iaſticis ⁊ religio-
ſis aſſyrioꝝ. i. mūdanoꝝ ꝑncipū curias viſitare: cultꝰ
idoloꝝ ⁊ eoꝝ altaria. i. cultꝰ ſeculariū ⁊ eoꝝ mala exē-
plaria reſpicere: ad damaſcū. i. ad mūdana mūdi ne-
gocia deſcēdere: q2 ꝑ certo ſepe fit ꝙ ad cōplacendū re
E gi aſſyrioꝝ. i. principibꝰ ſecularibus cū quibꝰ degūt: ni
tunt ſe eis ꝯformare: ⁊ ſic ſtudent in hieruſalē/ id eſt in
eccleſia ⁊ in tēplo cordis ſui: altare damaſci/ id eſt ritꝰ
⁊ cōditiōes: cultus/ pompas ⁊ vitia ſeculariū introdu
cere: ⁊ altare Salomonis/ id eſt cultū religionis ⁊ de-
uotionis dimittere ⁊ facere ceſſare. Vñ dicit. Altaria
Ier.19. tua deſtruxerūt: ⁊ pactū tuū dereliquerūt. Quod patz
de epis/ clericis ⁊ religioſis: qui recte ſeculares eſſe vi
dent: ⁊ de eccleſiaſticis moribus nihil aut penitꝰ parū
imitant. Altare em̄ damaſci exemplariter in hieruſalē
introducit/ quādo mores ſeculares ab eccleſiaſticis co
Jud.14. lunt. Vnde Judic. Samſon deſcendēs in thamnata:
vidit mulierem de filiabus philiſtinorum/ que placu
it oculis eius: ideo ipſam in vxorem accepit. Quia re-
uera religioſus in mundum deſcendens/ philiſtinam
et ſecularem conuerſationem faciliter capit in vxorem
...24. ⁊ ideo prohibitum eſt/ ne in iſrael vxores alienigenas
introducant.

¶ Capl'z decimūſeptimū Textꝰ. Anno duodecio Achaz regis iuda: regnauit Ozee filiꝰ hela. Moralitatū Cap. XVI.

Poſtq̄ rex aſſyrioꝝ trāſtuliſſet filios iſrl' apud Hiſto
medos: ⁊ in eoꝝ ciuitatibus medos ⁊ baby- ria
lonios collocaſſet ⁊ terrā iſrael ipſis in here-
ditatē dediſſet: factū eſt ꝙ leones immiſſi a
dn̄o ipſos interficiebant: ⁊ hoc q2 nō dn̄m/ ſed ſua ido
la colebāt/ ⁊ dn̄m nō timebāt. Scriptū ē igit regi aſſy
rioꝝ: ꝙ quia gentes quas in iſrael ⁊ i ſamariā ⁊ vrbes
eius trāſtulerat: neſciebāt ritū dei terre/ a leoniaꝰ occi- f
debant: ⁊ ꝙ vnꝰ de captiuis ſacerdotibꝰ q̄ ipos doce-
ret colere dn̄m/ de Babylonia mitteret. Unus igit ſa
cerdotū in Bethel rediēs/ populū deū colere docuit:
⁊ ſic leonū rabies quieuit. ¶ Sic vero rex aſſyrioꝝ/ id
eſt diabolꝰ: mirabilē videt cōmutationē in terra iſra- Allego
el/ id eſt in eccleſia ⁊ in babylonia: id eſt in mūdo feciſ ria
ſe: q2 ꝑ certo iam videt babylonios in iſraelitas/ ⁊ iſ-
raelitas in babylonios cōmutaſſe: terra ei iſrael eccle-
ſiā deſignat: babylonia mundū ſignificat: ⁊ ſic iſraeli-
tica bonos eccleſiaſticos. Babylonia vero malos ⁊ mū
danos denotat. Iſta ē igit vitas/ ꝑ rege aſſyrioꝝ dia-
bolo ꝓcurāte: terra iſrael/ id eſt eccleſia: a viris iſraeli
ticis/ q̄ interpretant vidētes deū: id eſt a viris ſanctis
⁊ religioſis clericis deū contēplantibꝰ viduat: ⁊ hoc
q2 ꝑ certo illi q̄ iſraelite eſſe debuerant: in babylonios
in eſt in ſeculares ⁊ mundanos hodie conuertuntur/
inquantum ſcilicet in negocijs ſecularibus ſe impli-
cant: ⁊ in babylonem: id eſt in mundum/ ⁊ in curias ⁊
officia principum transferuntur: ⁊ ſic proprie iſti qui
ſunt in iſrael: non iſraelite: ſed potius medi vel babylo
nij nominantur. De quibus Apoſtolus ad Roma. di
cit. Non enim omnes qui ex iſrael ſunt iſraelite. Econ Ro.7.b
tra illi qui proprijs bonis: ſcilicet iſraeliticis viris: id
eſt ſanctis: in mundo ſuccedunt: ⁊ de babylone id eſt
de mundo modernis temporibus ad eccleſie ſtatum
veniunt: ⁊ terre ciuitates ⁊ caſtra/ id eſt eccleſie digni-
tates et beneficia detinent et regunt: non propter hoc
iſraelite: id eſt ſancti contemplatiui ⁊ diſcreti fiunt: ſz
potius babylonij: id eſt mali: confuſi ⁊ peccatores per
ſiſtunt. Iſti enim deuz celi non colunt nec ſeruiūt: nec G
mandata eius cuſtodiunt: ſed idolis ſuis bonis tem-
poralibus per auaritiam: vel idolis: id eſt ignaris ne-
potibus per carnis affectionem: vel idolis: id eſt pi-
ctis ⁊ pulchris mulieribus per luxurie infectionez in-
tendunt: quapropter cum rituz dei terre: id eſt religio
nis ⁊ deuotionis cultum ⁊ diuinum ſeruitium videan
tur neſcire: ſed potius cultum deorum terre de qua ve
niunt: ⁊ vſum vitiorum ſeculi ſolent colere ⁊ ſentire.
Ideo ſicut videmus ad oculum: iſti a leonibus: id eſt
a tyrannis ⁊ principibus incurſantur: ⁊ rapinis ⁊ mo
leſtijs deuorantur. Deus eniz non vult quod quis ha
bitet in terra iſrael: id eſt in eccleſia ſua ſibi ſeruiat: ni-
ſi ipſum diligat atq3 colat. Alioquin ſi quis ibi exiſtēs
dijs alienis: id eſt demonibus vel vitijs: vel temporali
bus diuitijs vel delicijs ſeruierit: proculdubio a leoni
bus: id eſt demonibus vel tyrannis ſuppeditabitur ⁊
peribit. Hieremi. Grex diſperſus iſrael: leones deiece Hie.50.e
runt eum. Primus comedit eum rex aſſur. Nabucho-
donoſor nouiſſimus exoſſauit eum. ¶ Vel dic quod Aliter
Babylonij fiunt iſraelite ⁊ econtra: inquantum ſcili-
cet hodie ſeculares vident deum: ⁊ ſunt meliores quā
clerici: ⁊ eccleſiaſtici ſunt mundani: ⁊ deteriores quaz
laici. Vide Judicum ſexto de area: vbi melius.

¶ Ex caplo deciosepṫimo Textus. d. Cūq̨ ibi habitare cepissent: nō timebāt dn̄z. Moralitatum Capitulum. XVII.

H Historia Moralitas. Hic habes ꝙ samaritani ꝙdiu fuerūt sine sacerdote dn̄i: a leonib9 fuerūt infestati. At vbi sacerdos dn̄i venit ad ip̄os: q̄ cultū dei ip̄os docuit: ira leonū erga ip̄os cōquieuit. ¶ In quo notari pōt: ꝙ sacerdotis: id est curati: p̄lati: boni doctoris vel clerici presentia multū est necessaria. In primo em̄ absente populus cultū dei terre/ idest cultū ꝛ executionē diuinoꝝ mandatoꝝ ignorat/ cū nō habeat q̄ doceat: ꝛ ideo apud eos leonū/ id est demonū/ vitioꝝ/ hereticoꝝ/ tyrannoꝝ vel alioꝝ maloꝝ copia abūdat/ qui ip̄os temporaliter ꝛ eternaliter deuastat. Vn̄ pro. 11. b Prouerb. Ubi nō est gubernator/ ppl's corruet. Econtra vbi sacerdos dn̄i. i. bonus prelatus/ curatus/ predicator vel doctor affuerit/ q̄ edocet pplm ea q̄ sunt dei: solēt p̄dicti leones cōquiescere/ ꝛ ppl's iuste ac pacifice viuere ꝛ manere: sicut de Daniele dr̄: qui qr̄ scūs erat in medio leonū sedēs/ ab ipsis minime ledebat̄. Vn̄ de heb. 11. f talibus sacerdotib9 dicit apl's. Obturauerūt ora leonū ꝛc. Hic habes ꝙ cūm rex assyriorum varias gētes eod. ca. f historia de babylone/ ꝛ de aliis gentiliū prouinciis in samariā ꝛ in terrā israel trāstulisset: ꝛ vtraq̨ gens fabricauit sibi deū suum: fecerunt quoq̨ sibi sacerdotes excelsoruz de nouissimis populis: ꝛ ponebāt eos in phanis sublimibus: ꝛ exeuntes in terrā israel/ adorauerunt sculptilia: ſm ꝙ didicerant in terra natiuitatis sue: vsq̨ in presentē diem sequuntur morem antiquum: ꝛ dato ꝙ iste gentes dominū colerēt: diis tn̄ suis nihilominus seruierunt: vnde isti samaritani dicti sunt/ qui in terra A israel de babylonia translati/ cultum quidem dei receperunt: sed cultum idolorum nullatenus dimiserunt: sed potius vnum cum alio coluerunt: vnde ꝛ textus dicit hic quod fuerunt quedam gentes iste deum timentes: sed nihilominus diis suis seruientes: Isti igitur sunt illi samaritani de quibus euangelia faciunt toti Tropologia ens mentionem qui scilicet amotis israelitis in terra israel sunt loco eorum translati. ¶ Ista possunt allegari ad multa: ꝛ exemplariter ꝛ mystice: ꝛ ideo hic notari potest/ ꝙ malum est a malis presentibus originez trahere: quia proculdubio idolatrias. i. peccata ꝛ vitia que apud eos didicerunt: ꝛ quibus iuuentutem suam imbuerunt/ vix aut nunꝙ possunt dimittere. Sed dato quod ad terram israel vel religionem transferantur: ꝛ ꝙ quandoq̨ in cultu diuino ꝛ in bonis operib9 occupentur: nihilominus morem antiquum ꝛ secularem quem didicerūt ꝛ ritum/ solent firmiter obseruare. Illud videmus de filiis vsurariorum: qui statim fiunt vsurarii. Uidemus etiam de rusticis rudibus. Dato quod fiant episcopi ꝛ clerici/ semper tamen moduz antiquum illiberalitatis seruant: ꝛ dato quod partiz deum terre israel colunt. i. dato quod in aliquibus viris iustis ꝛ nobilibus cuz quibus habitant/ se conforment: idola tamen terre sue id est vitia in quibus nu- pu. 22. a Aliter triti fuerunt/ semper tenent: Unde dicitur. Adolescēs iuxta viā suaz/ etiā cū senuerit/ nō recedet ab ea. ¶ Uel dic cōtra illos q̄ vtrāq̨ ripā volūt pascere: ꝛ mūdani ꝛ religiosi esse/ simul deo ꝛ idolis seruire: ꝛ excūdo i terrā israel. i. in ecclesiā vel religionē/ vna cum cultu ꝛ ser- B uitio diuino quod faciūt: volūt idola. i. mundū/ carnē mat. 6. c vel diabolū colere: vel mūdana negocia pertractare: cū 3. re. 5. a tn̄ dicat dn̄s: ꝙ nemo pōt duob9 dn̄is seruire. Sed de Aliter hoc vide alibi/ vbi agit̄ de illis qui idolū dagon iuxta arcam dn̄i posuerūt. ¶ Uel dic ꝙ inter illos quos rex assyrioꝝ diabolus introducit in terrā israel. i. in ecclesiā: samaritani q̄ interp̄tant̄ custodes. i. mali p̄lati: solēt hodie de nouissimis. i. de personis indignis sacerdotes facere: ꝛ eos in phanis sublimibus. i. in altis dignitatibus exaltare: ꝛ sic mali malos solēt vt cōiter promouere. Unde dicit̄. Quicūq̨ volebat implebat manū suā: ꝛ fiebat sacerdos excelsoꝝ. ¶ Uel dic ꝙ qn̄ aliq̄s i 3. re. 13. g Aliter terra israel. i. ad prelationē eccl'iasticā vel ad quamcunq̨ secularē vel aliam dignitatē transfert̄: ꝛ samaritan9. i. custos/ p̄lat9/ iudex vel officialis efficit̄: ꝯtinuo idola sue terre. i. hoīes de patria sua: amicos/ cognatos/ vicinos ad modum idoli insensibiles ꝛ ignaros sc̄di trāsferre conat̄: ꝛ ip̄os honorare/ promouere ꝛ i phanis excelsis ꝛ in altis dignitatib9 cōstituere machinat̄: et plus ipsos ꝙ deum colere ꝛ diligere aliquotiens gloriatur. Unde Ezechi. Idola vniuerse domus israel depicta erāt in pariete/ ꝛ in circūitu per totū: ꝛ seniores ezec. 8. b israel offerebāt incensum: ꝛ iechonias fili9 saphan stabat in medio eoꝝ stantiū ante picturas ꝛ vnusquisq̨ habebat thuribulū in manu sua. Et bn̄ dr̄ in circūitu p totū: qr̄ scꝫ tota eccl'ia vl' collegiū plēa sūt talib9 idolis prelatoꝝ: Dēsq̨ parietes ac omnia beneficia ecclesie per eos occupant̄: ꝛ ideo non mirum/ si tales a leonibus. i. a malis principibus infestant̄. ¶ Uel allega C Aliter de schismaticis: q̄ partim colūt deuz: ꝛ partim diabolū: inquantū partiz bene credūt ꝛ partim male: ꝛ ideo leones id est gentiles eos deuorant ꝛc.

¶ Caplm decimūoctauū Textus Anno tertio ozec filii bela regis israel: Moralitatuz Capitulum. XVIII.

Ezechias rex iuda: q̄ interpretat̄ confirmatus Historia a dn̄o: cōtriuit statuas: dissipauit excelsa: succidit lucos: sperauit in dn̄o: fecit quod bonū est: rebellauit contra regem assyrioꝝ: ꝛ serpentem eneum quē fecerat moyses: cōfregit: ꝛ quia populus sibi incensum offerens: hactenus: idolatrabat ip̄z in puluerē cōminuit. ¶ Sic bonus p̄latus debet ab Moralitas ecclesia euertere excelsa. i. superbas statuas: ꝛ in malo stabiles ꝛ obstinatos: lucos. i. in vanitate lucidos et curiosos serpentē eneum. i. hypocritas: maliciosos: clamorosos ꝛ litigiosos: Debet etiā bonū facere: ꝛ semper in domino confidere: ꝛ regi assyriorum. i. diabolo in omnibus repugnare. ¶ Uel dic quod iste rex est de Aliter us: qui bene videt in templo ecclesie aliquem serpentē eneum id aliqueꝫ maliciosum serpentinum hypocritam: vel ad modum eris non sensum: sed sonum id est non opera: sed verba habenteꝫ: a populo adorari ꝛ honorari: ꝛ tanꝙ deum id est tanꝙ virum iustum coli ac venerari: indignans solet quandoq̨ euz frangere: seu etiam annihilare: vt sic qualis erat possit ab omnib9 D apparere vel frangere id est reprehendere vel in puluerem per humilitatem reducere: ꝛ in torrentem cedron Esa. 16. c proiicere id ad lachrymas prouocare. Esai. Inebriabo te lachryma mea esebon ꝛ eleale: ꝛ quoniam super vindemiam tuam ꝛ super messem tuam vox clamantium cod. c. c historia irruit ꝛc. ¶ Sennacherib rex assyriorum: ascendens super terram iuda: cepit ꝛ vastauit ciuitates munitas ꝛ hoc quia ezechias rex iuda a seruitute eius recesserat: et in domino sperans: tributum sibi negauerat. Ezechias igitur nuncios ad ipsum dirigit: thesauros templi ꝛ thesauros regios sibi mittit. quinimmo valuas templi laminis aureis spoliat: ꝛ omnia sibi tradit: ꝛ nihilominus ira sua non flectitur: sed ad obsidendum

dendū etiā hierusalē se cōuertit: Quod vidēs ezechias/ad ꝑcandū dn̄m flendo cōuertit: cui⁹ ꝑcib⁹ dn̄s motus/ꝯtra sennacherib indignat: ꝛ misit angelum suū qui centū octoginta ꝛ quinqꝫ milia hoīm assyriorū in exercitu vna nocte peremit. Qui mane vidēs cadauera mortuoꝝ/timidus abijt ī terrā suā ꝛ recessit: vbi in tēplo dei sui adorans / a ꝓprijs filijs interfectus extitit: ꝛ sic illum quē Ezechias muneribus non vicerat / orationibus superauit. ¶ Allega illō de efficacia oratiōnis. Etiā qū̄o deus solet tūc precipue iuuare/ quando omne humanū solatiū solet deficere: ꝛ quādo toto affectu solet homo se ad deū per oratiōnē dare. ¶ Uel dic ꝙ ille tyrannus significat mundi principes ꝛ tyrānos. Ezechias qui fidelis erat / significat viros ecclesiasticos prelatos. Ista est tunc rei veritas/qn̄ ezechias bonus prelatus cessat tributa/seruitia regibus tyrannis dare: ꝛ ab eorum seruitio/iugo ꝛ obedientia se voluerit subtrahere: ꝛ pretextu libertatis ecclesiastice liberare. statim ad ipsum deuastandū currunt: vrbes ꝛ castra rapiunt: ꝛ tpalitates suas ad manus suas ponunt ꝛ ipsis dare munera/non solum de thesauris ꝓprijs/immo etiam de thesauris domus domini id est de bonis ecclesie ipsum cogunt: ꝛ quandoqꝫ necesse ē vt portas ecclesie id est ecclesie subditos talliando spoliant: vt munera regi assyriorum id est principibus secularibus mittant: vt ad literam videmus de multis fatuis prelatis: qui proprios subditos grauant/vt in de principum secularium amicitias sibi querant. Sꝫ reuera illud improbis tyrannis non sufficit: qꝛ talib⁹ muneribus incitantur/ꝛ ad grauiora facienda multotiens plus anhelant. Igitur ista est veritas/quod pro libertate ecclesie obtinenda non est vtile principum vel secularium amicitias querere: nec diuitias ecclesie ipsis distribuere: cum ipsos magis inde soleant irritare. Sed vnicum ꝛ solum est remedium/ad deum recurrere: orando fletus ꝛ ieiunia facere: ꝛ causas ecclesie deo solummodo commendare: quia reuera si ezechias id est prelatus illud fecerit: deus ꝓ ipso pugnabit: potentias tyrannorū subuertet: ꝛ ecclesiam de ipsorum manibus liberabit. Psalmista. Liberasti enim nos de affligentib⁹ nos ꝛ odientes nos disperdidisti. Et alibi. Non est alius qui pugnet pro nobis nisi tu deus noster.

Moralitas · Aliter · psal. 43.b

¶ Capl'm vicesimū Text⁹. In diebus illis. Egrotauit Ezechias vsqꝫ ad mortē. Moralitatum Capitulum. XIX.

historia f

De sanatione Ezechie/ꝛ de additione annorum/ꝛ retrocessione solis vide Esaie tricesimooctauo vbi exposui. De hoc autem quod rex babylonis misit nuncios cum munerib⁹ ad ezechiam salutandum: ꝛ eum super curatione sua congratulandum: ꝛ hoc secundum Josephum: quia babylonij adorare solent solem: ꝛ quia viderunt solē retrocessisse: ꝛ audiuerunt ab idolis suis hoc propter infirmitatem regis iuda factum esse: miserunt ad eū/ ꝛ ipsum quem sol deus eorum adorare decreuerat/ honorandum censuerunt. Quibus honoribus Ezechias allectus/legatos quamplurimū honorauit: ꝛ omnes thesauros suos/cellas aromatum / sepulchra regum ꝛ prophetarum (secundum Comestorem) ꝛ breuiter oīa abscōdita/ꝛ suas diuitias ꝛ gloriā oñdit eis. De quo indignās dn̄s: per Esaiā eū acriter reprehēdit ꝙ thesauri sui adhuc eēnt deferēdi in babylonē: ꝛ filij sui a babylonijs captiuādi sibi cōminādo predixit. Quibus auditis. Ezechias hoc solū rn̄disse fert. Bonus est sermo quē locutus est dn̄s: tm̄ sit veritas ꝛ pax in diebus nostris. ¶ Ista pn̄t allegari ad m̄lta: ꝛ hoc primū. Quia ne simus peiores babylonijs / nos debemus illos quos de⁹ noster sol iustitie christus honorauit. s. pauperes / debiles infirmos: ꝛ maxime reges hierusalē. i. bonos ac virtuosos viros ecclesiasticos ꝛ religiosos prelatos honorare: ꝛ eos cum muneribus ꝛ elemosynis visitare. Unde dicitur. Deus amat peregrinū/ꝛ dat ei victū: ꝛ vos amate peregrinū ꝛc. ¶ Uel illud allega/ꝙ fatuoꝝ ꝛ insipientium est abscondita ꝛ secreta sua extraneis ꝛ ignotis reuelare: quia inde solent plura mala euenire: qꝛ dū diuitias nostras alijs ostendimus: ipsos ad furtum vel ad rapinam solem⁹ amplius incitare. Un̄ in prouerbijs. Secretum tuum extraneo ne reueles: ne forte insultet tibi cū audierit: ꝛ exprobrare nō cesset. ¶ Uel dic ꝙ thesauros nostros. s. virtutes interiores: vel etiam alia bona exteriora ꝓpalare/ꝛ in publicū hominibus propter inanē gloriā alijs ostendere seu reuelare non debemus: alias occasionem surripiendi ꝛ subtrahendi ipsa demonib⁹ daremus. Unde dicitur. Non omni homini cor tuū manifestes. Et hoc quia ꝫm Gregorium. Depredari desyderat/qui thesaurum publice in via portat. ¶ Uel allega/ꝙ quicunqꝫ rex debet reprehensiōes prophetarum/id est predicatorum ꝛ domini cōminationes patienter audire: ꝛ euentum infortuniorū voluntati dei supponere: ꝛ pro pace sibi danda suppliciter exorare. Dominus (inquit) est: quod bonum in oculis suis sit fiat. ¶ Ezechias rex optimus/filium ꝛ successorem pessimū habuit. s. manassen regem iuda/ꝛ idolatram/augurem / homicidam qui scꝫ hierusalē ciuitatē impleuit sanguine vsqꝫ ad os: ꝛ Esaiam serra lignea scidit. Tandē amon filius suus pessimus/iterū bonum filium. s. Josiam genuit: qui inter optimos numeratus gloriose regnauit. Qui iterū ioacham/qui etiā malus extitit/ procreauit. ¶ Istud allega ꝙ bonitas vel malicia a parentib⁹ nō ꝓcedit: qꝛ sepe fit ꝙ boni parentes generant malos filios: ꝛ mali bonos ꝛc.

Moralitas · deuter. 10. d · Aliter · Chrysosto. · pro. 25. b · Aliter · eccl. 8. b · Aliter · ca. 21. a historia · Moralitas h

¶ Capl'ꝫ vicesimūtertiū Text⁹. Et renūciauerunt regi qđ dixerat. Qui misit: ꝛ ꝯgregati sunt ad eum. Moral'. Ca. XX.

historia

Hic habemus quod iosias rex terram iuda ꝛ israel plenam idolis inueniens: ꝛ altaria et excelsa idolorum destruxit: ꝛ sacerdotes idolorum ꝛ excelsorum occidit: ꝛ ossa humana sup altaria cōbussit' curr⁹ solis cremauit. ꝛ equos soli dicatos abstulit: ꝛ aruspices ꝛ effeminatos: ꝛ eos qui adolebant incensum baal: ꝛ soli: ꝛ lune: ꝛ duodecim signis: ꝛ vniuerse militie celi abstulit ꝛ amouit: cultū qꝫ dei perditū restaurauit: ꝛ pascha solennissimum in hierusalem celebrauit. ¶ Dic ꝙ iosias est bonus prelatus: qui reuera de hierusalem id est de ecclesia sibi commissa debet cultum idolorum id est ritum omnium vitiorum eradicare: ꝛ cultum dei ꝛ morum inserere ꝛ plantare. Auferat igitur inde excelsa id est superbos ꝛ presumptuosos: idola id est fictos ꝛ superstitiosos: currus solis id est auaros volubiles ꝛ in mundi negocijs laboriosos: equos id est lasciuos luxuriosos: incensatores militie celi id est diuitum adulatores: effeminatos id est inconstantes ꝛ imbecilles: sacerdotes idolorum id est malos familiares: fautores ꝛ officiales: tales enim de ecclesia debent subtrahi: ꝛ bone persone que colant ꝛ timeant dominum: subro-

Tropologia

mat.21.d gari.Vñ dr̃.Malos male perdet: ⁊ vineã suã aliȷ̈s lo
d cabit agricolis. ¶ Hic habemus qđ pharao nechao
eod.ca.f rex egypti cũ trãsire vellet per terrã iuda ad ꝓliãdũ cõ=
historia tra regẽ assyrioꝝ iuxta eufratem: exijt ei obuiã iosias
rex: nec voluit acquiescere ꝙ nõ iret. Ab illo ergo occi
sus est iosias in ꝓlio in campo magedo: ⁊ filius eius
ioacham/ qui fuit malus eidẽ substitutꝰ: quo a pha=
raone amoto/filius eius ioathã rex est factus: q̇ a Na
buchodonosor victꝰ/seruꝰ est effectus: quo mortuo/fi=
lius ipsiꝰ ioachim ꝯtra nabuchodonosor rebellis/ ab
ipso captus est: ⁊ cum vxore ⁊ filiȷ̈s ⁊ maioribus ppl'i i
babyloniã ductus ⁊ captiuatus: ⁊ solus populus pau
perũ derelictꝰ: super quos fuit zedechias patruus ipi
us ioachim rex creatus: quo scʒ tandẽ cõtra nabucho
donosor repugnante: sub ipso israel capit̃: ⁊ ip̃e exceca
tus/ ⁊ vniuersus ppl's cũ eo/ in babyloniã captiuat̃: ⁊
sic ꝑ diuersas clades regnũ iuda terminat̃: Sicut eñ
dicit hic textꝰ: deus oĩno ppl'm istũ a facie sua submo
uere decreuerat: ⁊ maxie ꝓpter pctã manasses: q̇ cruo
re innocentiũ hierl'm purpurauit: quapropter nec ꝓ=
pter bonitatẽ iosie fuit placatus: sʒ potius ꝓpter pctã
4.regũ. populi/rex iustus fuit eis subtractus. Justus eñ fuit
23.f. iosias intantũ ꝙ vt dicũt hebrei vbi cum iuxta arborẽ
⁊ fontẽ occisus fuerit: fons ⁊ arbor ꝓtinꝰ aruerũt. Si=
milis illi nõ fuit ante eum rex / q̇ reuerteret̃ ad dñm ex
omni corde suo/ ⁊ in tota anima sua: ⁊ vniuersa virtu=
te sua: iuxta omnem legem moysi: neqȝ post eum surre
B xit similis illi: verũtñ non est auersus dominus ab ira
furoris sui magni: quo iratus est furor eius contra iu
dam/propter irritationes quibus prouocauerat eum
manasses. Dixit itaqȝ dominus: etiam iudam auferaʒ
a facie mea sicut abstuli israel: ⁊ proȷ̈ciam ciuitatem
hanc quam elegi hierusalem/ ⁊ domum de qua ego di
xi. Erit nomen meum ibi ⁊cet. Reliqua autem sermo=
num iosie ⁊ vniuersa que fecerat/nonne hec scripta ⁊c.
Mora= ¶ Ista si vis possunt exemplariter allegari / quod rex
litas vel prelatus sunt quandoqȝ causa ruine populi: ⁊ econ
tra habemus hic de iosia iusto: qui propter peccata
2.Regũ populi moritur/ ⁊ eis subtrahitur. Et alibi. De morte
24.c. populi israel/qui propter peccatum dauid regis: qui
Aliter numerauit populum: ab angelo trucidatur. ¶ Vel al
lega: quod vltimum infortunium solent multa infor=
tunia precedere: vt tribulatio precedens possit esse se=
quentium signum: sicut patet hic/vbi destructionem
hierusalem multe clades ⁊ infortunia precesserunt.
Vnde Gregorius dicit in homilia quod vltima tribu
Aliter latio multis tribulationibus preuenitur. ¶ Vel dic
quod fons misericordie ⁊ gratie ⁊ arbor fructificatio
nis ⁊ opulentie in ecclesia vel patria siccatur: quando
iosias id est iustus prelatus vel princeps subtrahitur
Aliter vel ab ea aufertur. ¶ Vel quando videmus quod iosi
as id est rex noster christus propter populum morí=
tur: arbor ⁊ viror totius lasciuie: fons ⁊ humor carna
lis totius concupiscentie/debet in nobis arescere ⁊ ces
sare: ⁊ pro morte eius debemus plangere ⁊ dolere.

¶ Capl'ʒ vicesimũquartũ Textꝰ. In diebꝰ eius ascẽdit nabuchodonosor rex babylõis. Moralitatũ Capl'm.XXI:

C
historia Rex babylonis veniẽs in hierusalẽ: trãstulit i
de regẽ Joachim ⁊ matrẽ eius: vxorẽ / ⁊ eu=
nuchos illiꝰ: iudices ⁊ viros robustos ⁊ bel
latores: artifices quoqȝ ⁊ inclusores in baby
lonẽ traxit: oẽs personas nobiles de hierl'm sustulit: ⁊
exceptis pauperibꝰ nihil in vrbe reliq̇t. Ibiqȝ zedechiã
pessimũ regẽ ordiauit: quẽ tãdẽ captũ excecauit: ⁊ fili=
os suos añ eũ interfecit: ⁊ eũ vinctũ ⁊ cecũ in babylo=
nẽ deduxit. ¶ Rex babylonis est diabolꝰ: q̇ est rex sup Mora=
oẽs filios sup̃bie. Hierusalẽ est eccl'ia/ q̃ dʒ esse pacifi= litas
ca; ⁊ quieta. Ps. Rogate q̃ ad pacẽ sunt hierl'm. Joa= ps.121.b
chim q̇ interp̃tat̃ ꝑparatꝰ dño/est bonꝰ ꝓlatꝰ/ad mãda
ta dñi semꝑ obediẽs ⁊ paratꝰ. Ps. Paratꝰ suʒ ⁊ nõ suʒ ps.118.b
turbatꝰ: vt discã mãdata tua. Zedechias vero q̇ rex fu
it malꝰ/malũ ꝓlatũ significat. Igit̃ ista videt̃ esse veri=
tas ꝙ hodiernis tꝑibꝰ rex babylonis diabolus: de hie
rusalẽ.i. de eccl'ia videt̃ trãstulisse ⁊ amouisse ioachim
.i. bonũ ꝓlatũ ⁊ diligentẽ: matrẽ eius.i. pietatẽ oĩa nu
trientẽ: vxorẽ eius.i. charitatẽ oĩa ꝯiungentẽ: iudices
eius.i. iustitiã oĩa iudicantẽ: eunuchos eiꝰ.i. castitatẽ
impudicitie repugnantẽ: viros robustos eius.i. forti
tudinẽ vitia debellantẽ: artifices eiꝰ.i. discretionẽ pru=
denter operantẽ: inclusores eiꝰ.i. humilitatẽ oĩa bona
celantẽ ⁊ includentẽ: ⁊ solũ ibi dimisit (vt videt̃) pau=
peres ppl'i.i. auariciã omnibꝰ indigentẽ: ⁊ ibi p̃fecit ze=
dechiã.i. malũ prelatũ oĩa subuertentẽ. Recedẽte eñ ⁊ D
deficiẽte bono prelato ab eccl'ia oĩa deficiũt: ⁊ succedẽ
te malo/oĩa mala succedũt: ⁊ sic crescũt. Vñ in Prou. pu.18.b
Regnantibus impiȷ̈s ruine hominũ. ¶ Vel dic ꝙ hie Aliter
rusalem est aĩa: a qua pro certo qñ nabuchodonosor
diabolus captiuat ⁊ trãsfert bonũ regẽ ioachim dño
preparatũ.i. bonũ ⁊ bene morigeratũ affectũ: ⁊ substi=
tuit malũ regẽ zedechiã.i. affectum malũ ⁊ inordina=
tũ: tũc est necesse ꝙ simul tota virtutũ familia trãsfe=
rat̃/sicut supra: ⁊ ꝙ pauperes.i. vitia ibi solũmodo re=
linquant̃: Vbi eñ nõ est gubernator/populus corruet pu.11.b
¶ Vel dic ꝙ rex iste.i. diabolꝰ videt̃ ab eccl'ia abstulis= Allego=
se ioachim dño preparatũ.i. bonos ꝓlatos ⁊ diligen= ria
tes: matres.i. viros pios: vxorẽ.i. viros sociales ⁊ cha
ritatiuos: eunuchos q̇ scʒ se castrauerũt ꝓpter regnuʒ
celoꝝ.i. viros castos: robustos.i. viros patientes: soli=
dos bellatores.i. viros ꝑdicãdo vel docẽdo vl' bñ ope
rãdo strenuos: artifices.i. doctores sciẽtificos: incluso
res.i. viros humiles ⁊ abscõsos: ⁊ breuiter oẽs notabi
les virtuosi ⁊ morales videt̃ ab ecclesia defecisse: ⁊ in
babylonẽ.i. in pctm̃ captiui ducti fuisse: ⁊ operãte re= tren.1.d
ge diabolo periȷ̈sse. Vñ dicit̃. Manum suam misit ho
stis ad omnia desyderabilia eius. Vnde ecclesia vide tren.1.g
tur iam lamentãdo dicere illud. Virgines mee ⁊ iuue
nes mei in captiuitatẽ abierũt: sacerdotes mei ⁊ senes
mei in vrbe cõsumpti sunt. Et breuiter non videntur
ibi relicti nisi pauperes id est viri virtutum diuitijs ca
rentes: ⁊ per auariciam diuitȷ̈s temporalibus indigẽ
tes. zedechias rex id est cetus malorum prelatoruʒ sub E
stituitur: qui a diabolo diuersis vitiȷ̈s capitur: ⁊ pro=
pter suum defectum in presentia sua filiȷ̈ sui id est sub=
diti per diuersa peccata occiduntur. Ipse vero per ob
stinationem ⁊ ignorantiam excecatur: ⁊ finaliter a dia
bolo in babylonem id est in infernum captiuatur ⁊ mi
serabiliter moritur ⁊ necatur. Vnde Esaias. Quis ce= esa.42.c
cus nisi seruus meus?

¶ Capl'm vicesimũq̇ntũ textꝰ. Factũ est aũt anno nono regni eiꝰ mẽse decio. Moralitatum Capitulum.XXII.

historia Cum zedechias rex iuda qui iuramentum fe
cerat regi babylonis / ab eo recessisset: ⁊ ob
hoc exercitus chaldeorum hierusalem obsi=
deret: factũ ẽ ꝙ ꝑualescẽte fame i ipã ciuitate
hierusalem

hierusalez/interrupta est ciuitas: ⁊ viri bellatores fu-
gerunt nocte ꝑ viam porte/que est inter duplicē mu-
rum ad ortū regis: fugit ⁊ zedechias ꝑ viam que du-
cit ad cāpestria solitudinis: ⁊ cōprehēdit eū exercitus
chaldeorū: ⁊ bellatores q̄ erant cū eo dispersi sunt: et
reliquerūt eū. Quē cōphensum ad regē babylonis
in reblata duxerūt. Qui statim in ꝯspectu eius filios
eius occidit: ⁊ oculos eius effodiēs /ipsum vinctum
cathenis ī babylonē captiuū duxit. Nabuzardā vero
p̄nceps exercitus chaldeorū hierusalē succēdit: murū
eius in eius in circūitu dissipauit: colūnas templi cō
truit: mare eneū/bases ⁊ luteres/vasaq̄ tēpli q̄ fece-
rat salomon/secum in babylonē deportauit: ⁊ pplm
Tropologia. qui inuētus est in hierusalem captiuauit. ¶ Ista pos
sunt allegari ad felicitatē vel infelicitatem falsorum
amicorū: q̄ꝛ ꝓ certo q̄diu rex iuda. i. quicūq̄ princeps
f mūdi est in suis palatijs /prosperitatibus et solatijs:
p̄ncipes sui officiales/bellatores ⁊ amici cū eo libe-
re morantur: ⁊ ipsum sibi associant: ⁊ comitiuā eius
sectant̄. Si vere contingat q̄ exercitus chaldeoruz. i.
mundi infortunia ꝯtra ip̄m p̄ualeant: tunc statim fu
Mat. 26.f. giūt ⁊ ipsum solū dereliquūt. Exēplū est de ap̄lis: qui
dn̄m suum christū in cena associauerūt: ⁊ cū a iudeis
capt9 est/oēs eo relicto fugerūt. Unde Eccli. Est ami-
Eccli. 6 b. cus socius mense: ⁊ nō permanebit in die necessitat̄.
¶ Uel dic q̄ zedechias est pctōr: qui infra muros ci-
Aliter. uitatis sue. i. infra ambitū corporis residens/ ⁊ ibi in
delicijs viuens/parum curat de rege babylonis. i. de
diabolo rege inferni: q̄uis peccando ꝓmiserit ei fa-
mulatum: ⁊ ei obediendo visus fuerit cū ipso contra-
Esa 8. b. here quoddā pactū: iuxta illud Esa. Pepigimus fe-
dus cum morte/ ⁊ cū inferno fecimus pactum. Sed
ꝓ certo dū nō aduertit: iste rex dyabol9 ꝯtra istum ex
ercitum suū/scz infirmitatē/mortem ⁊ īfortunia mit-
tit: et ciuitatem vbi habitat/scz corpus/per mortē la-
niat ⁊ subuertit. Igit̄ iste exercitus vrbe ista corpis di
ruta: istum ad regē babylonis. i. dyabolum in infer-
nū adducit: ⁊ viris bellatoribus qui intrabant cū eo
idest cunctis amicis eius ⁊ socijs ipsum dimittētib9
⁊ ab eo fugientibus: ipse excecatus/ ⁊ lumine glorie
⁊ grē priuatus: ⁊ cathenis eterne dānatiōis ligatus:
in babylonē. i. in infernum descēdit. Unde dicit̄: Li-
gatis manibus ⁊ pedib9 mittite eum in tenebras exte
Mat. 22.b. riores. ¶ Uel dic q̄ rex ⁊ princeps babylonis diabo-
lus mediante exercitu vitiorum: hierusalem idest ec-
Aliter. clesiam vel religionem/igne cupiditatum īcēdit: mu-
ros obseruantie regularis ⁊ diuinorū mādatorum in
G ipso destruit: ⁊ eā ꝑ nabuzardam principē militie sue
idest ꝑ mūdi tyrannos ⁊ impios diuersis tribulatio-
nib9 obsidet: et multipliciter laniat ⁊ subuertit. Re-
gem eius. i. p̄latos excecat: ⁊ cathenis. i. diuersis car-
nalibus complacentijs ipsos ligat: et finaliter in ba-
bylonez. i. in infernum complantat: ⁊ pplm ipsius ꝑ
pctm̄ dissipat ⁊ captiuat. Etiā ab ista ecclesia tollit co
lūnas. i. viros fortes ⁊ cōstantes: mare eneuz. i. viros
amaros ꝯtritos ⁊ penitentes: vasa altaris /id est vi-
Treñ. 1. a. ros deuotos dn̄o seruientes. Oīa ista solet diabolus
ab eccl'ia tollere: ⁊ ipsam destructā dimittere: ita q̄d
iam vr̄ q̄si de bonis ꝑsonis ⁊ de virtutibus nuda es-
Tropologia. se. Un̄ dr̄: Porte eius destructe sacerdotes eius gemē
tes: virgines eius squallide: et ipsa opp̄ssa est amari
tudine. ¶ Uel dic moraliter: q̄ hierl'm est anima: quā
pro certo qn̄ rex babylonis. i. diabolus capit: statim
domū dei. i. deuotionē ad deū: domū principum. i. de
uotionē ad sctōs: muros. i. mandatorū obseruantiā:

portas. i. sensuuz capacitates destruit: ⁊ igne concu-
piscentie circūquaq̄ succendit: regi eius. intellectum
per ignorantiam excecat: et eū ꝑ diuersos errores al-
ligat. Tandem istaz miserā ciuitatē oīb9 bonis sp̄ūa
libus spoliat atq̄ priuat. Naz sicut inde sublate sunt
colūne ⁊ bases: mare eneum: olle /trulle phiale/mor-
tariola/tridētes/schyphi: ꝫ q̄d dr̄ h: Sic diabol9 tol M
lit ab aīa peccatrice colūnas firmitat̄/bases humili-
tatis/mare contritionis/ollas charitatis/trullas le-
uitatis/phialas deuotionis/mortariola diuini timo
ris/tridētes penitētie/schyphos sp̄ūalis sciētie/ Un̄ Treñ. 1. b.
dr̄ Manū suā misit hostis ad oīa desyderabilia eius
Colūna enim debet esse stabilis /hoc est cōstantia: ba-
sis infima/hoc est humilitas: mare sonat amaritudi
nem/hoc est contritio: olla cōtinet ⁊ feruet hoc est di-
lectio: trulla parietes lenit/hoc ē benignitas: phiala
liquores continet/hoc est deuotio: mortariolū speci
es cōterit/hoc est timor dei: tridens mordet ⁊ tres dē-
tes hꝫ/hoc est penitētia. quib9 tres partes sunt: schy-
phus vinum effundit/hoc est scientia. Oīa em̄ ista
ab eccl'ia per diabolum subtrahunt̄/qn̄ p̄latus vel rex
ipsius victus excecat̄: Ab aīa etiam tollunt̄/ ⁊ a tēplo
conscientie submouent̄ qn̄ per vitia diabolo subiu- Comestor.
gatur. ¶ Hic dicit comestor: q̄ sedechias rex iuda ce
cus in babylonē ductus: dum nabuchodonosor rex
babylonis pro victoria festum ⁊ conuiuiū faceret: ⁊ in Historia.
vasis que de tēplo hierusalem apportauerat: quorū
partē mense sue deputauerat/partez idolis dedicaue-
rat/biberet: ꝓ spectaculo in medium est adductus: ⁊
cū potus conuiuantib9 ministraret̄: de mandato na-
buchodonosor isti zedechie excecato/potus laxatus
extitit ministratus: quo bibito in presentia oīum vi-
tuꝑabiliter est laxatus/seu etiam concitatus: ⁊ redu-
ctus in carcerem. Propter huiusmodi derisionē/tan-
to dolore affectus est: q̄ infra breue tēpus mortu9 est.
Et audita cā mortis eius /honorifice ꝑ nabuchodo-
nosor est tumulatus. ¶ Ista possunt applicari mysti Moralitas.
ce: quando quis per ignorātiam vel obstinationem
est cecatus a nabuchodonosor. i. a diabolo in babylo
nem. i. in statum peccati captiuat̄: ⁊ sepe fit q̄ ad cō- A
uiuium bonorum operum tꝑalium adducit̄: vbi po-
tus laxatiuus. i. vbi mundi ꝓsperitas/diuitiarūq̄ ⁊
deliciarum vbertas: qn̄q̄ per ipsum nabuchodono- Psal. 72. b.
sor diabolū sibi datur. Psal. Ecce ipsi peccatores in
seculo obtinuerunt diuitias. Ista enim potus laxati
uus dicunt̄ q̄ꝛ scz quos tali potu diabolus inebriat:
faciliter ad oīa vitia: ⁊ maxime ad luxuriam: auari-
ciā ⁊ suꝑbiā relaxant̄: ⁊ ignominiose coram alijs per
vitia defundant̄: ita q̄ spectaculum ⁊ illusio cunctis
efficiūtur. Q̄d potissime de isto qui erat rex hierusalē
idest de p̄latis eccl'ie ⁊ viris eccl'iasticis pōt dici: qui
pre alijs pctōrib9 spectaculū ⁊ derisio alijs fiunt: qn̄
ad ignominiosa vitia ⁊ ad superfluitates ⁊ vanitates
seculi se reuoluūt. Ps. Oēs vidētes me deriserūt me.
Qui finaliter in carcere male consuetudinis pereūt:
quos tn̄ adulatores finē bonū eis p̄dicando honori
fice sepeliunt ⁊ abscondunt. Nabuchodonosor dia-
bolus pctōrē honorifice sepelit: qn̄ in finali peniten-
tia ipsum inaniter sperare facit. q̄d etiaz facit ꝑ adu-
latores: qui recte possunt dici taliū sepultores. Unde ma. 8. c.
dicitur: Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Et Ezech. 39. c.
Ezech. In die illa dabo gog locū noīatū sepulcrū in
isrl̄. ¶ Ul' si vis dic q̄ nabuchodonosor diabol9 vasa Aliter.
tēpli. i. viros eccl'iasticos: qn̄ ip̄os d̄ hierusalē ī baby-
lonē. i. d̄ statu grē in peccatū: vel de religiōe ad mun-

dum transtulit ipsos quandoqz idolis.i.mūdi prin-
cipibus et eorū curijs ⁊ officijs cōsecrat: ⁊ ad potan-
dum mala doctrina conuiuas eius .i. pctōres ipsos
quandoqz ordinat ⁊ des. gnat ⁊c.

¶ Moralitatum quarti libri regum finis.

Moralitatum liber deci mustertius secundi libri paralipomenon.

¶ Capitulum decimūquartum textus. Dormiuit autem abia cum patribus suis. Moralitatum. Capitulum. .I.

Cum i libris
Paralipomenon pauca
recitabilia/preter illa que
in libris regū recapitulāt
nihil de contētis in ipsis
cū iā ex snia q̄si cūcta teti-
Historia. gerim ea moralizare non
ppono p̄ter ea pauca que
historie Regū supaddita
2. Par. 14. c. vident: que breuiter h̄ ex-
pono. Igitur omisso libro primo: videt in hoc libro
q zara ethiops cōtra aza regē iuda veniēs decies cē-
tena milia hominū in exercitu suo habebat: quos ti-
mens fugit Aza ad dn̄m ⁊ orauit. Dn̄s exterruit ethi
Moralitas. opes/⁊ fugerunt: ⁊ sic ɔtra eos aza ⁊ sui nō armis: sed
precibus p̄ualuerunt. ¶ Illud allega q̄uo deus in ne
cessitate suos filios nō deserit: ⁊ q̄uo qn̄ in ipso per fi
dē cōfidit et ad ip̄m deuote recurrit: virtute eius ho-
C stes fugiūt ⁊ terrent: ⁊ sic sepe fit/q multi a paucis/di
1. Mac. 3. b. uites a paupibus superant. Unde dr̄: Facile est mul-
tos concludi in manibus paucorū: ⁊ nō est differētia
in cōspectu dei celi liberare in multis aut in paucis.
Aliter ¶ Uel dic q ethiopes sunt demones ⁊ demonū tem-
ptatiōes: qui pro certo tot ⁊ tanti sunt q vires nostre
ad eos superandos non sufficiūt. Ueruntamē facili-
ter vncūtur: quādo ad oratiōes ⁊ diuinā spē recurrit
⁊ quando diuinū auxilium humiliter imploratur.

¶ Capitulum vicesimū Textus: Post hec cūgregati sunt filij moab et filij amon: et cū eis de amonitis. Moralitatum. Ca. II

Historia Item. xx. ca. dicitur qd̄ filij amō ⁊ moab ⁊ seir
cōtra iosaphat regē iuda in stupenda multi-
tudine ad p̄liū aggregāt. Quo ex toto corde
ad dn̄m recurrente ppheta cōsolator sibi mit
titur: ad cuius consiliū cātores primi in exercitu po-
nunt: quibus deū laudantibus/hostes in seipsis tali
ter pturbant: q alter contra alterū p̄liantes/vniuersi
mutuis cedibus p̄imunt: ita q nullus eorū euadere
potuerit ⁊ iudei spolijs hostiū supra modū ditantur.
¶ Si vis dic sicut in precedenti caplo. ¶ Uel dic q il
Moralitas. le tres natiōes infideliū designāt tria principalia vi-
Aliter tia: scz supbiā/luxuriā/auariciā/que cōtra nos in tā-
ta fortitudine cōgregant: q nisi dn̄s nos liberet ⁊ de-
fendat/necesse est vt nobis impie dominent. Necesse
est igit ad orationē recurrere: cantores.i. dei laudes
D preponere: ⁊ sic ipsos poterimus supare. Qn̄ em̄ can-
tores spūales: scz oratio/confessio/laus ⁊ gratiarum
actio premittunt: necesse est q hostes spūales/scz de-
2. Reg. 20. g. mones ⁊ vitia debellent. Unde: Cecinit tuba ⁊ recesse
rūt ab vrbe. ¶ Uel dic q cantores sunt predicatores
Aliter vel laudis diuine pnunciatores: qui qr pplm ad de-
uotionē exercitant contra hostes victoriā sibi parāt
¶ Uel dic/q sepe fit q mali q̄ contra bonos se cōgre Aliter
gant: maliciose nutu dei qn̄qz simul dissentiunt ⁊ dis-
cordant: ⁊ sic inter se pugnātes dū mutuo se debellāt
alios quos decreuerant occidere/liberāt atqz ditant.
Cōstat em̄ q dei puidētia solet qn̄qz iter supbos dis-
cordiā suscitare: vt sic occasionaliter possit iustos de
suis manibus liberare. Ps. Gladius eorū intret in Psal. 36. c.
corda eorum ⁊c.

¶ Capitulum vicesimū quartum textus: Septem annorum erat ioas cū regnare cepisset. Moralitatum. Ca. .III.

Item ca. xxiiij dr̄. q Joas rex iuda q̄ p ioiadā
sacerdotē fuerat enutritus: ⁊ a psecutiōe ipie
athalie reseruat⁹ ⁊ in regnū sublimat⁹: q̄ diu Historia.
ioiada vixit/bonus ⁊ sctūs extitit deū colnit: ria.
tēplū repauit: ⁊ iuste et pacifice iperauit. Mortuo ve
ro ioiada/delinitus obsequijs ⁊ adulationib⁹ princi-
pū suorum: ipse ⁊ ppl's su⁹ dn̄m dereliq̄rūt: tēplū dei ⁊
cultum ipsius cōtēpserunt: sculptilib⁹ seruierunt: pro
q̄b⁹ cū a zacharia sacerdote filio dicti ioiade repbē-
deretur: ip̄m iudei iter tēplū ⁊ altare lapidibus obru
erunt: pp̄ter qd̄ rex ⁊ ppl's in manib⁹ syrorū tradit: a
q̄b⁹ hierl'm spoliat: ipse vo rex ingrat⁹ in magnis la-
borib⁹ ab eo dimittit: ⁊ a seruis suis pprijs i lecto suo E
dormiens iugulat: Ista possunt allegari exēplariter
q̄uo valet ⁊ pficit p̄sentia viri iusti ⁊ boni cōsiliarij vl Tropo
p̄lati. Quā diu em̄ rex iste ioiadam virū vtiqz iustū et logia.
prudētē secū habuit: ⁊ eius ɔsilio vsus fuit: tādiu deū
timuit: tēplū ⁊ ecclesiā honorauit: obsequijs ⁊ blādi-
cijs adulatorū decipi non potuit: quo tn̄ mortuo quā
plura mala fecit ita q opprobriose perijt. Utile igit
ē ⁊ maxie pricipi/q sctōs viros ⁊ bonos ɔsiliarios se-
cū habeat: ⁊ q adulatorū obsequijs (ne forte ipsum ad Eccli. 9
iniquitatem ptrahāt) nunq̄ credat. Un̄ Eccli: Uiri iu D.
sti sint tibi ɔuiue. Tali igit pricipi ⁊ populo pōt ioia
da.i. bonus p̄lat⁹ vel ɔsiliari⁹ dicere illō Deut. Noui De. 31
q post mortez meā inique agetis: ⁊ declinabitis cito g.
de vita quā ondi vobis. ¶ Uel dic q si i eccl'ia iustus
ioiada sacerdos sp viueret.i. si ibi bon⁹ ⁊ eccl'iasticus Aliter.
semp esset: rex ⁊ ppl's.i. ipsi seculares semp bn̄ facerēt
⁊ eorū ɔsilijs crederēt: et exēplarijs cōformarēt. deum
quoqz colerēt: ⁊ tēplū eccl'ie repararēt. Un̄ dr̄: q cūcti
dieb⁹ iosie nō recesserunt a dn̄o. Sz pdolor iam ioia 2. para.
da in ecclesia nō iuenit quinimo viri iusti/boni ⁊ pru 34. g.
dentes p̄lati ⁊ ecclesiastici exide defecisse pbant. Iux
ta illō Ps. Oēs declinauerūt: simul iutiles facti sunt Ps. 13. a.
nō est q̄ faciat bonū: nō est ⁊c/Jō tā principes q̄ ppli
deū vident cōtēnere. tēplū eccl'ie psequi ⁊ derelinque-
re: idola.i. vitia colere: zachariā.i. sacerdotes ⁊ p̄dica
tores ⁊ repbensores vilipēdere. Ipsos em̄ qn̄qz penis F
afficere ɔputant: pp̄ter qd̄ guerris ⁊ tribulatiōib⁹ iu
sto dei iudicio molestant: ⁊ a seruis proprijs.i. a suis
mal' officialib⁹/adulatorib⁹ ⁊ ministris dū dormiunt
idest dū nō aduertūt/occidūt: iquātū scz spūaliter eo-
rū istinctu mala multa faciunt: ⁊ eorum furtis fallacijs
⁊ blādicijs tpaliter depaupant. Sicut ad literam vi-
demus de multis principib⁹: q̄ dato q q̄cq̄d possunt
eccl'iasticis auferāt: ⁊ ecclesiā psequant ⁊ odiant: ipsi
tn̄ mortui.i. pauperes ⁊ dep̄ssi dormiūt: ⁊ hoc: qr ser-
ui eorum.i. mali familiares/totū q̄cq̄d habēt subri-
piūt: et de eorū spolijs diuites fiūt. Un̄ infra dr̄: Filij 2. Par. 32.
sui pcusserunt regē. ¶ Uel ista allega: q sepe fit q in- Aliter
grati homines/⁊ maxie pricipes: dato quod a ioiada
idest

idest ab aliquo prudente & iusto familiari vel consi-
liario suo multa bona receperunt: & ipsum in vita
sua dilexerunt & honorauerunt: ipso tamen mortuo hu
iusmodi beneficia faciliter obliuiscunt: & contra za-
chariam filium ioiade .i. contra filios & heredes ipsius de-
bacchant: ipsosque plus quam alios aliquotiens persequunt
nec de beneficijs acceptis ab eorum parentibus recor-
dant. ¶ Uel dic generaliter: quod mali & maxime diui-
Aliter tes nolunt hodie aliquem qui ipsos corrigit inuenire: quin
immo zachariam .i. bonum predicatorem vel correctorem
si eorum crimina arguat solent eum cum verbis & ver-
beribus lapidare: & cum diffamando occidere. Unde
Amos. 5.b. dicitur: Oderunt in porta corripientem et loquentem
perfecte abominati sunt.

¶ Capitulum vicesimumquintum textus: Uigintiquinque annorum erat amasias cum regnare cepisset. Moralitatum. Ca. IIII.

Hic capi. xxv. habes: quod amasias rex iuda vo-
luit pugnare contra filios edon: & condu-
xit de israel centum milia robustorum. Sed quia
omnes erant idolatre / vir dei ipsos remitti man
Histo ria. dauit: & dato quod iam stipendia recepissent ipsos remit
ti ad propria imperauit. Non ingrediatur inquit te-
cum exercitus israel. Non enim est dominus cum illis. Quod si
putas in robore exercitus bella consistere: superari te
faciet dominus ab inimicis tuis: Dei est quippe adiuuare
& in fugam conuertere. Quod factum est quia scilicet in deo con
fidens / idolatras remisit: & sic hostes suos gloriose de
uicit. ¶ Istud allega / quod societas malorum non est in pro-
Mora litas. lio captanda. quia propter peccatum eorum posset victoria re
tardari et impediri. ¶ Item illud allega / quod non est in ma-
gno numero confidendum: et quod victoria magis depen
Aliter. det ab occulta dei prouidentia / quam a numerosa et forti
militia. ¶ Nota etiam quod hic dicitur: quod milites isti repu
Eodem ca.d. diati & remissi / dato quod bene fuissent stipendiati: fue-
runt tamen contra regem iuda multipliciter indignati: cum
terram occisis pluribus sunt predati. ¶ Quod simul
Mora litas. ad hoc allegari potest: quod mali & indigni quando se remit-
ti / & a societate vel promotione repelli cognoscunt / fa-
ciliter idignant: & per rixas & appellationes contra regem
iuda se repellentem .i. quod contra bonum prelatum se repudian-
tem insurgunt. Unde in Prouer. Non amat pestilens eum
prouer. 15.b. qui se corripit. Non consyderat enim suam dignitatem
b sed potius ambitionem & cupidam voluntatem.

¶ Ex eodem capitulo vicesimoquinto textus. Amasias quoque post cedem idumeorum: et allatos deos filiorum seir. Moralitatum Ca. V.

Hic habes quod amasias rex iuda qui prius erat
bonus: ex dei virtute idumeos deuicit / & filios
Histo ria. seir dei auxilio superauit: sed cum inter spolia de
os eorum in hierusalem detulisset: errore sedu-
ctus ipsos sibi in deos statuit: et ipsis incensum adoleuit
Quem cum propheta missus a deo super hoc redargueret / di
cens: Cur adorasti eos / qui non liberauerunt populum suum
de manu tua? Acquiescere noluit: sed sibi minas infe
rens / ipsum vt quiesceret / imperauit. Non inquit consilia-
rius regis es: quiesce ne interficiam te. Quapropter cito
post a ioas rege israel fuit victus: & tandem a seruis pro-
Mora litas. prijs interfectus. Si vis applica istud ad malos sa-
cerdotes: qui scilicet audito peccato alicuius in confessione / ad
se prouocant. Iuda enim confessio interpretatur: & ideo sepe
fit quod rex iuda .i. bonus & circunspectus confessor pu-
gnat contra edon .i. contra peccatorem in confessione redar
guendo / & eum ad obedientiam et penitentiam inducendo
ita quod dum sua occulta scrutatur: sepe fit quod deos su-
os .i. aliqua occulta peccata in quibus se potius delecta
bit / inuenit & rimat: vt quia de aliquo actu luxurie vel
simili confitet: et tunc sepe fit quod ipsos in deos sibi sta
tuit: scilicet cum in sile peccatum consentit: & inquantum illud quod
in alijs impugnauerat & reprehenderat / in propria perso Gal. 2.
na committit. Apostolus: Si que destruxi / iterum reedifico: pre d.
uaricatorem me constituo. ¶ Uel dic quod mali se reprehen A
di a prophetis .i. a bonis viris & prudentibus / non susti- Aliter
nent: immo statim turbati / minas eis tribuunt & inten-
tant. Unde illud est verbum ipsorum: Non consiliarius &c. quia prouer.
sicut dicit in Prouer. Non amat pestilens eum qui se cor- 15.b.
ripit. Et ideo talis qui se redargui vel veritatem audire
non sustinet spiritualiter et temporaliter sepe perit prouer.
Unde in prouerb. Qui corripientem se dura ceruice con- 29.a.
temnit / repentinus ei superueniet interitus.

¶ Capitulum vicesimumsextum. Textus Tulit autem populus iuda filium eius oziam annorum sedecim. Moralitatum: Ca. VI.

Ozias rex postquam multa bona tam in villis quam Histo ria.
in alijs negocijs / et immensam gloriam acquisi-
uisset: presumptione seductus / eleuatum est
cor eius in interitum suum: contempsit dominum deum
suum. Ingressus enim templum domini / sacerdotis officium vo-
luit exercere & facere: & accepto thuribulo sanctuarium
intrare: & super altare thymiamatis incensum sicut pontifex
adolere: quod tamen solis sacerdotibus consecratis / scilicet filijs
aaron licitum erat quia scilicet nullus alius sub interminatione
locum illum ingredi poterat aut etiam debebat. Unde summus sa
cerdos statim ipsi ozie occurrit: et eum de presumptionis
dicte negocio reprehendit. Non est inquit officij tui ozia
vt adoleas incensum domino: sed sacerdotum filij aaron / qui con
stituti sunt ad huiusmodi ministerium. Cum igitur nec sic egre-
deret: sed comminans sacerdotibus incensum offerre molire B
tur: statim lepra fuit percussus: & a sacerdotibus a sanctua-
rio eiectus: et extunc leprosus in domo separata habi-
tans: quam diu vixit a populo est seiunctus / regnique guberna
culo destitutus. ¶ Ista possunt applicari contra prin Tropo logia.
cipes seculares: qui reuera modernis temporibus non
sunt contenti administratione secularium / nisi etiam
administrent spiritualia: quia pro certo sicut patet / iam nitunt
de collatione beneficiorum / & per consequens de executione ec
clesiasticorum officiorum se intromittere: & illud quod solis fi-
lijs aaron consecratis .i. bonis et dignis episcopis & prelatis con-
cessum est / volunt aliquotiens vsurpare: sicque sanctuarium
intrare / & incensum offerre nitunt inquantum de rebus ecclesiasti
cis / et de illis que ad prelatos pertinent / se intromittere
moliunt: & inde est quod iam multi tales leprosi .i. symo-
niaci efficiunt / inquantum scilicet munera accipiunt vt eorum preci
bus & impulsionibus vel incursionibus aliqui promoueant: Le-
pra enim symonie que in sanctuario contrahitur / so-
lebat contingere solis ecclesiasticis prelatis et sacerdoti-
bus. Nunc vero contingit regibus & principibus: quia scilicet quando sy
monias contrahunt & alios promouendo seu promouere com
pellendo / prelatorum officium vsurpantes assumunt sicut in
multis regnis atque villis / nulli ad dignitates & ad offi
cia promouent / nisi qui a secularibus principibus & dominis presente
tur. Isti ergo regni sui moderantiam solent perdere: & in do-
mo separata: scilicet in inferno leprosi & abominabiles consiste-
re qui non contenti propria dignitate: iura & officia prelatorum in
his & similibus conant taliter vsurpare: quia pro certo dignum
est quod perdat proprium: qui ambitiose vsurpat & appetit

alieña. Nō em̄ est suū officiū vt incēsum adoleāt id est
vt sacerdotū vel prelatorū ministeria exerceāt et assu=
C māt. Vn̄ Externus q̄ ad ministrādū accesserit/morie=
Nume. tur. ¶ Uel dic ꝙ secularis q̄uis sit rex vel pricepsvel
3.b. famosus iustus: nō est dignus ecclesiastica officia as=
Aliter sumere. sʒ soli illi qui munus cōsecrationis dinoscū=
tur habere. Dignior em̄ ad hoc est quicūq; cōsecrat⁹
ecclesiasticus/ q̄ꝙ malus: ꝙ quicūq; secularis nō con
secratus: q̄ꝙ iustus fuerit alias ⁊ honestus.

¶ Moralitatum librorum paralipomenō finis.

Moralitatum liber Decimusquartus primi libri Esdre.

¶ Capitulum primū textus: In anno primo cyri regis persarum: vt compleretur verbum domini: Moralitatum Ca. .I.

Ab Esdra
qui fuit scriba velocissi=
mus in lege domini/da=
ta ē licentia filijs iuda: q̄
Histo= captiui ducti fuerāt i ba=
ria. bylonē/ ꝙ hierusalem re
dirent: et vasa dn̄i q̄ na=
buchodonosor ōtulerat
reportātes tēplū reedifi=
care. Qd̄ cū facere cepis=
sent: iuidentes finitimi/
scriptis epłis in psidē ad regē ipediuerūt: ⁊ tēpli edifi
cationē p multa tpa tardarūt. ¶ Sic vere quoq; cōtin
Mora= git/ꝙ captiui peccatores de speciali licētia seu gratia
litas i ⁊ idulgētia regis christi de babylonia. i. de statu pec=
D cati in iudeā/que interpretat̄ confessio: ⁊ in hierusalē
que iterpretat̄ pacifica. i. p cōtritionē ⁊ penitētiaʒ ad
statū glorie reuertunt̄ ⁊ tēplū dn̄i in sua cōscientia vir=
tutib⁹ edificare conant̄: statim assunt finitimi vel vi=
cini sui scʒ mot⁹ carnales/qui in finib⁹ suis habitāt
vel diaboli q̄ circa eos imunda pagūt: qui suis tēta=
C. IIII. tionib⁹ impediūt/ne edificēt illud tēplū: ⁊ ne in cōsci
a. entia sua faciāt deo domum. ¶ Hic habemus ꝙ cuʒ
Histo= filij israel reedificarēt tēplū: samaritani de quib⁹ di=
ria. ctum est quarti Regū xvij. ꝙ parti deū colebāt/ ⁊ par
tim idola adorabant: venerunt ad eos pretendentes
cū eis edificare dicētes se dn̄m colere/ ⁊ sibi cū alijs vel
le deseruire. Filij aūt israel ipsos socios in edificādo
Tropo= habere noluerūt: sʒ eos potius tanq̄ extraneos respu
logia. erunt. ¶ Sic vere fit hodie: qn̄ filij israel id est boni
christiani: tēplū eccl'ie catholice virtutib⁹ et documē=
tis cōstruūt: nunq̄ desunt samaritani/id est heretici ⁊
schismatici: qui licet cū deo idola colāt. i. lʒ cū aliqui
bus viris qui credūt multa erronea teneant: se tamen
esse cultores dei asserūt: ⁊ christiani noiari volūt: ⁊ tē
plū predicando malā doctrinā suā edificare querunt
Filij aūt israel. i. boni christiani/debēt tales repudia=
re ipsorū edificationē cōtēnere: ⁊ eos a cetu fidelium
tanq̄ extraneos effugare. Et sic isti repudiati postea
E moti sunt contra israel: ⁊ ipsorum facti sunt inimici:
Mora= et edificationē tēpli impediunt. ¶ Sic vero heretici
litas. et schismatici vidētes/quod filij eccl'ie ipsos ⁊ ipsoꝝ
2. Cori. errores abominant̄: ipsis p̄ cūctis ppl'is hodie inimi
11. f. cant̄: ⁊ eos in cōstructiōe tēpli/fidei ⁊ ecclesie ipedire
Mat. conantur. Bene ergo dicitur/ꝙ periculum est in fal=
10. d. sis fratrib⁹: qr sicut dicit̄: Inimici hominis domesti
ci eius. ¶ Uel dic ꝙ tales vidēt̄ pditores/qui sub spe
cie volendi edificare cū alijs: ⁊ sub specie alicui⁹ bo= Aliter.
ni nituntur societatē cum alijs contrahere: vt sic pos=
sint amplius et facilius nocere. Quod si recipi neque
unt/tunc se solent hostes publicos demōstrare/ ⁊ ma=
liciam quam palliauerunt declarare.

¶ Capitulum quartum. Textus: Factum est autem cum audisset Sanaballath. Moralitatum. Capi. .II.

Neemine quarto dicit̄/ꝙ propter impugna
tiones hostiū vicinoruʒ/scʒ qui edificatio
nem ciuitatis hierusalem impediebant: or
diauit Neemias ꝙ media ps iuuenū edifi
caret: alia vero pars armata hostibus obuiaret. Etiā
de edificantibus fiebat sic: ꝙ vna manu faciebāt op⁹
alia vero manu gladiū tenebant. ¶ Istud applica/ꝙ
in spirituali edificatione hierusalem/scʒ eccl'ie et ani=
me: hostes nostri demones cōtinue nos impugnāt:
necesse fuit populuʒ dn̄i in duo se diuidere scilicet in
bellatores et in contemplatiuos ⁊ religiosos qui pro
se ⁊ alijs oratiōibus pugnant: ⁊ in operatores ⁊ in ac/
tores/qui pro se et alijs in terrenis laborant: Uerun=
tamen sic est quod isti ex toto non debent operib⁹ ac= f
tiue vite intendere: immo pro certo vna manu debēt
gladium orationis tenere/et altera opus bonum ac=
tualiter exercere.

¶ Capitulum nonum Textus: Postq̄ autem hec completa sunt. Moralitatum Capitulum .III.

Populus qui de captiuitate redierat in vno
dicit̄ valde peccasse: qr sacerdotes ⁊ leuite et
alij filij israel: non statim se separauerūt a po
pulis regionum: sed potius semē suum con=
miscuerunt cum ppl'is terrarū: ⁊ acceperunt sibi ⁊ fi=
lijs suis vxores de filiabus chananeorum/ amonita=
rum moab itaruʒ ⁊ egyptiorū manus etiā magistra
tuū principum fuerat in hoc prima. Qua propter Es
dras dolens/elemosynas et ieiunium p̄dicauit: ⁊ vxo
res alienas cū ipsorum liberis eijci mandauit: ⁊ sic fi
lios israel a gentilib⁹ populis quib⁹ mixti erant/sepa
uit. ¶ Sic vere videtur hodie: ꝙ nostri sacerdotes et
leuite ⁊ viri ecclesiastici simili modo peccant: qr scili Mora=
cet populis terrarum/id est secularibus negocijs se litas.
implicant: et sic semen sanctuʒ/scilicet seipsos/qui de
berent esse sancti/cum populis commiscere videntur
inquantum secularium actibus ⁊ moribus se confor=
mant. Unde esa. Sicut populus/sic sacerdos. Psal. Esa. 4.
commixti sunt inter gentes: et didicerunt opera eorū a.
et seruierūt sculptilibus eorum ⁊ factuʒ est illis in scā Psal.
dalum. Et quod peius est: isti de filiabus istorum cha 105. f.
naneorum: id est secularium/vxores et concubinas si
bi accipiunt: ex quibus contra legem dei et manda=
ta filios adulterinos producūt. Et in hoc non solū
inferiores/imo etiā magistrat⁹ et principes idest do=
ctores et prelati ⁊ superiores in transgressiōe hac pri=
mi sunt: et in hoc ceteris plus delinquūt. Ut sic iam
potest dici de talibus illud Gen̄. videntes filij dei fi G
lias hoim ꝙ essent pulcre/ceperunt sibi vxores ex om
nibus quas elegerant ⁊c. Quid igit̄ debet facere Es=
dras. i. bonus prelatus? Pro certo ipse debet tales Gen̄. 6.
vxores et eorum liberos. i. tales concubinas et earuʒ a.
spurios: de israelitarum/id est de clericorum domib⁹
eijcere: ⁊ sic semē sanctū ab alienigenis. i. clericos a se
cularibus

cularib9/et maxime a mulieribus separare. Dicat igitur esdras.i.bonus prelatus cuilibet tali fornicario illud Gen. Ejice ancillam τ filium eius. (Gen.21.) ¶ Uel dic q uxor alienigena est officium / vel dignitas secularis: (Aliter.) cui scz hodie filij israel.i.viri ecclesiastici libenter nubunt: τ se in negocijs et dignitatibus seculariũ atq principum libenter implicant τ mergunt.

¶ Moralitatum libri primi Esdre finis.

Moralitatum liber decimusquintus tertij libri Esdre.

¶ Capitulũ tertium textus: Rex Darius fecit cenam magnam omnibus vernaculis suis. Moralitatum Capitulum .I.

Sicut dicit tertio esdre ca.iij. Cubicularij tres regis persarum / promisso a rege pmio melius respondenti de questione fortitudinis disputauerũt: τ que res sit i mũdo fortior diuersimode responderunt. (b) Unus igitur vini fortitudinem predicauit: alius regis potẽtiã fortiorem reb9 oibus asseruit: alius mulieres fortiores rebus ceteris esse dixit: veritatem aũt super oia pualere asseruit. Iste igitur qui p mulieribus locutus est premium pmissũ obtinuit: τ qcqd statuit petere / reportauit. (Moralitas) ¶ Ista pñt allegari / q hodiernis tpib9 in curijs regũ et pricipũ qlibet certat regi sapienti9 rñdere τ placẽtiora dicere / ad illũ finẽ q possit pmium reportare. Sed p certo ista videt hodie veritas: q illi q cõmẽdãt hodie mulieres.i.q dñarũ acqrũt gratias τ fauores / ceteris pferunt: et pmiũ nõ solũ ab ipsis dñabus / imo ẽt ab ipsis regib9 τ dñis ɔsequnt. Uñ versificator dicit Regna regũt vulue clamat gẽs tota sic ve. ¶ Dic q rex babylonis est diabol9: q scz in hoc mũdo (Aliter) tres cubicularios habere dicit / eo q tria genera pctõꝝ sibi pcipue famulãt: scz auari / q cõmẽdãt vinũ / id est diuitias / q inebriãt τ excecãt cor hũanũ. Ambitiosi τ supbi / q cõmẽdãt regẽ.i.eminẽtias. Luxuriosi / q cõmẽdãt mulieres.i.delicias. Uide supra libro.xv.ca.de deab9 τ pomo discordie. ¶ Uel dic q inter seruos re- (Aliter) gis christi / ille q mulieris.i.beate vginis laudẽ τ fortitudinẽ pdicat: τ q veritatẽ diligit τ cõmẽdat / a rege christo amplius donũ reportat. (Eccli.) Mulieris aũt bone bñdictus vir. ¶ Hic ca.tertio habes / q tres erãt iuuenes custodes corpis Darij: (Eodem ca.) qbus pmissũ erat a rege / q ille qui de vna questione sibi a rege tradita sapientius respõderet: dona q plurima reportaret. Cuiuscũq inqt apparuerit sermo sapientior dabit ei darius rex dona magna: scz purpura opiri: in auro bibere: τ super aurũ dormire: τ currũ aureũ / frenum τ cydariz byssinã / τ torquẽ circa collũ: τ secũdo loco sedebit a rege pp̃ter sapientiã: τ cognatus regis vocabitur. Et sequit q zorobabel vnus triũ qui veritatẽ cõmẽdauit: (Tropologia. 3.Esdre 3.a.) oia ista a rege dario reportauit. ¶ Rex iste darius q interpretatur fertilis vel augmetat9 significat deũ qui in omnib9 ẽ fertil' et abũdãs. Rex darius fecit cenã magnã: Ista est igit vitas: q ille qui veritatẽ dili-

git τ cõmẽdat: τ cuius sapientiã ipse rex deus approbat τ acceptat: sicut est hõ sanctus / q nõ de vino τ de rege: id est non de affluẽtia vel eminẽtia speciali tractat: (3.Esdre a.) sz ad veritatẽ creatã, et increatã sapiẽtiã suaz ordinat τ dilatat: ab isto rege suo finaliter gloriã τ honorẽ reportat. Magna est inqt veritas τ pualet. Iste eñ finaliter purpura.i.regali dignitate vestitur: auro diuine sapientie potatur: τ super illud aurũ dormire τ quiescere ppetuo cõprobat: currũ aureũ: id est corpus glorificatũ habebit: freno aureo.i.diuina laude gaudebit. (Esa.48 b.) Esa. Laude mea ifrenabo te: circũdari byssina: id est munda τ clara maiestate fulgebit. Zach. (Zach.3. b.) Ponite cydarim mundã sup caput eius: torques aurea: id est charitate feruẽti ornabit in sede perpetue qetis τ securitatis iuxta regẽ christũ locabit: cognatus τ amic9 ppetuo vocabit. (Joã.15. b.) Uñ dicit: Iã nõ dicã vos seruos: sz amicos. Igit vera sapientia q est d eternis: nõ de terrenis: q philozophizat de veritate: τ nõ de vanitate: τ quã solã rex approbat scz christus: oẽs autẽ alios reprobat: tali premio dotat: τ possessores sui ad talẽ gloriã pmouent. Uñ i Prouer. dr q p sapiẽtiã addet capiti tuo gra τc. (B) ¶ Uel dic q modernis tẽporib9 illi qui sunt regũ cubicularij et familiares: (prouer. i.a.) illi q apd eos reputant sapientiores / diuitijs τ honorib9 p alijs abũdãt: (Aliter.) in auro bibunt: τ in auro per auariciã mentaliter cubant: cydarim dignitatũ etiam obtinent: purpura: id est vestimentis preciosis se induũt: iuxta reges et in altis officijs et dignitatib9 sedent: cognati τ amici regũ vocant: τ in omnib9 clari apparent. Ueruntamẽ ibi dr q isti curru vehuntur: et torque circa collũ ligant: ad denotandũ q status illorũ nõ est stabilis: sed ad modũ currus vertibilis et volubil'. (2.Regũ 25.e.) Uñ dicit. Impij rotabunt quasi rota. Torques etiaz id ẽ tortura diuersarum sollicitudinũ et timorꝝ istos strigit. (Job.17 c.) Uñ Iob: Cogitationes mee dissipate sunt / torqntes cor meũ. Et ad literã finaliter etiã qñq accidit: q torques per suspendiũ ipos strigit: sicut de multis sapiẽtibus regũ / officialibus / consiliarijs quotidie cernimus: quos qñq post altas dignitates torqueri et suspendi videmus: τ sic torques aurea in torquẽ canabeum transformat. (Eccli. 35.c.) Eccli: Sermo maliuolo tortura τ compedes. (Eodem ca.) ¶ Hic dicit q nihil vino forti9 τ efficaci9. (Historia.) Habet eñ vt ait: mẽtẽ decipe / mentẽ effeminare / mentem in securitatẽ vertere / mentem iocundare: omnem tristiciã effugare. Fraternitatẽ τ amicitiã facit obliuisci: gladios sumere: τ oia p talẽta loqui. (C) ¶ Ista oia pñt applicari ad vinum male sumptũ: scz ad ebrietatem: (Tropologia.) q p certo ista est que mentẽ p errorẽ τ insipiẽtiã decipit: τ q verticẽ.i.sapientiã eneruat. (Psal. 106.c.) Psal. Turbati sunt τ moti sunt sicut ebrius: τ ois sapientia eorum deuorata est. Securitatẽ psumptionis parit: vanã leticiã iducit tristiciã: τ timorẽ effugat: psentiaq τ futura infortunia obliuisci facit: amicitiaz facit frãgi: gladios per furorem et iracundiam facit accipi: et ad literam plus quam deceat facit loqui. Ebrij enim per talenta loqui dicuntur / inquantum quid dicant non premeditantur: sed quicquid habent in corde simul eructant et effantur Unde in cõmuni dictum gallicũ est de homine qui effrenate et inconsyderate loquit: (prouer. 19.b.) Il parle a fauelles idest ipse loquitur per fasciculos Unde dicitur: Totum spiritum suum profert stultus: sapiens autem seruat in posterum. (Eccles. 10.d.) Ecclesias e x: Stultus verba multiplicat. ¶ Uel dic de vino deliciarum vel affluentia prosperitatis. (Aliter) ¶ Uel dic quod vinum est diuina prouidentia seu spes / fides vel con- (Aliter)

solatio spiritalis: quia ista est que mentem decipit: inceptum scz facit sperare vel credere quod non videt mentem effeminat per timorem: assecurat p spē letifi=cat per spūale gaudiū et timorē/ et amicitiā et fraterni=tatem: et omnē personarū acceptionē facit obliuisci propter iustitiā: gladiū vbi et oratiōis facit sumere/ et spūalē audaciā: et p talēta facit loqui p spūalē feruorē et eloquētiā. Vñ in Prouerb. Dā vinū his q̄ amaro sūt
prouer. animo/ vt bibant et obliuiscantur egestatis sue.
31.a. D

¶ Capitulum quartum Textus: et inchoauit sequens dicere: qui dixit de fortitudine regis. Moralitatum. Ca. II.

Histo=ria. Hic agit de potentia regis et dr̄ q̄ rex omnibus precellit: bellatores mittit/ q̄ missi vbicūq̄ voluerit pperāt: montes turres et muros lacerant: predas rapiūt et accumulant: quas tādē ad regē portāt. Jugulant et iugulant: et p suis dn̄is morti se exponūt. Agricole tributa/ fructus regibus afferūt: et cū omnes p ipsis laborare non cessent/ ipsi tñ in leticia bibūt, dormiunt et recumbunt.
¶ Istud ad literā pōt applicari ad modernos reges tā ecclesiasticos q̄ seculares: qr pro certo isti bellatores/ id est balliuorū multitudines nutriūt: qui mōtes
Tropo turres/ muros/ id est generaliter omnes bonos subdi
logia. tos p contēplationē altos/ et per constantiā fortes et solidos impugnāt/ et exactionib9 diripiunt: predas et exactiones quas extorquēt ab alijs/ ad magistros suos ferūt. Et ad literā sepe fit/ q̄ p mādatis magistrorum suoꝝ exequēdis alios iugulant et affligunt: sed finaliter ipsi iugulantur. Quod etiā familiariter accipiendo videmus/ q̄ isti subditos scz exactionibus suis iugulāt: et tñ sepe fit q̄ ipsi similiter iugulantur: et per infortunia deficiunt et succumbunt. Unde dicit:
Mat. 7 Eadē mensura qua mensi fueritis/ remetietur vobis.
a. Et breuiter ista est veritas/ quod tam mulieres quam agricole/ tam pauperes quam diuites/ pro regibus/ prelatis et superioribus dominis/ et ipsorum negocijs seu vtilitatibus laborant: ipsi vero sine labore viuunt/ dormiunt et triumphant. Ps̄ In laborib9 hoīz
E non sunt: et cū hoībus non flagellabunt. Ideo tenu=
Psal. it eos superbia: operti sunt iniquitate et in pietate sua
72.a. ¶ Vel dic q̄ rex est christus cuius milites fuerūt apo
Allego=ria stoli et martyres: qui predicando pctōres iugularūt inceptum exteriorem hominē et vitā carnalem in eis occiderunt: predasq̄ id est animas quas a diabolo rapuerunt/ ad eum per fidē et penitētiam detulerūt: qui tamen finaliter p tyrannos corporaliter iugulati fuerunt: qui gladio percutit/ gladio peribit. Apl̄i enim et primi ecclesie fundatores: qui gladio verbi dei pctōres percusserunt/ gladio p tyrannos et impios corporaliter perierunt. Agricole etiā/ id est fideles confessores/ doctores: tributa virtutum et bonorum operum de agro sacre scripture/ tributa bonarum doctrinaꝝ ad regem christum suum deferunt: et ipso in paradiso quiescente/ hic pro ipso laboribus se exponūt. Psal. Propter te mortificamur tota die.

Psal. 43.d. ¶ Ex capitulo quarto text9: Terti9 qui dixerat de mulieribus et veritate. Moralitatum Capitulum .III.

Histo=ria. Hic dicitur/ q̄ mulieres ceteris rebus fortiores sunt. Et ad hoc probandum adducitur quod mulieres reges et subditos generant plantatores vinearum: educunt telas ac stolas pro vestiendis hominibus faciūt: glorie sunt hominum, et ab ipsis nequaq̄ homines se separant: sed auro et argento dimisso mulieribus formosis se precipue delectant. Istas ēt patrib9 et matrib9 preferunt: et p ipsis latrocinia et rapinas faciētes/ et in magnis periculis se ponentes/ ad vxores et amicas predas deferunt. Multiq̄ pp̄ter mulieres iugulati periērūt/ et peccauerunt. Et concludit ibidē: q̄ pinde scire nos oportet q̄ mulieres dominantur. ¶ Ista possunt cō= Mora
plariter allegari de potētia et fallacia mulierū: quia litas.
ista est veritas/ q̄ iste hodiernis tēporib9 viris dominantur: et q̄ ipsos ad amorē taliter alliciunt suum/ q̄ nec ab eis faciliter separant: sed potius patrem et matrem p eis dimittentes/ mulieribus adherere noscun= Gen. 2.
tur. ¶ Ad literā etiā patet q̄ mulieres sup oīa dilecto d.
res suos attrahūt: p ipsisq̄ enutriendis multa furta Aliter.
ac latrocinia faciunt: multaq̄ scelera pro ipsis cōmit Eccl. 9.
tunt: insaniq̄ et demētes pro eis fiunt: et varijs peri= b.
culis se exponunt: ita q̄ temporaliter et spiritualiter pro eis pereunt et succumbunt. Unde illud Ecclesiastici Propter speciem mulieris multi pereunt et perierunt. Iste igit hominib9 scz fatuis domināt qd̄ maxime patet inter cōiuges/ vbi plerumq̄ maritis suis pricipantur. Ideo Theofrastus ad socium suum scribit: Det tibi omnipotens deus omnipotētis femine fallacia non falli.

¶ Excapitulo quarto textus. Et icboauit loqui de veritate. Moralitatum Capitulum .IIII.

Histo=ria Hic superadditur de veritate: et dicit q̄ veritas manet et viuit et inualescit/ et obtinet magna. Fortior est em̄ pre oībus et nō est in ea quicq̄ iniquū/ nec acceptio personaꝝ nec B
differentia: que iusta sunt facit iustis/ et omnia benigniter in opib9 eius: Oīs igit terra put ait/ veritatē inuocat: et celum etiā ipum benedicit. ¶ Ista omnia Mora
possunt ad literam dici de illo qui est via/ veritas et vi litas.
ta: scz de christo vel de quolibet iusto et vero iudice et prelato: ¶ Vel dic q̄ hic proprie describunt condi= Aliter
tiones veritatis. Ista enim manet et inualescit/ vincit obtinet atq̄ manet/ vt supra. Super omnia vincit veritas: et ista fortior oib9 dr̄: qr veritas et inocētia quādam occulta veritate/ q̄q̄ tardent/ finaliter preualere noscuntur. Ueritas igit abhorret omnē iniquitatē/ acceptionēq̄ psonarū/ et omnē duplicitatē: et oībus q̄q̄ iniustis et pctōribus/ consueuit facere iusticiā et equitatē. Justitia em̄ veritatē habet p directione: veritas vero iustitiā habet pro executione. Ueritas est lucerna et regula directiua/ iustitia vero executrix est Psal.
vis regule executiue Ps̄. Ueritas de terra orta est: et 84.b.
iustitia de celo prospexit. Nunq̄ em̄ potest benefieri iustitia: nisi veritas sciatur/ et nisi scita sequat. Unū tamē attende quod dicit: q̄ scz omnia benignant in operibus veritatis: qr scz tanta est veritatis virtus/ q̄ inimici veritatis benignantur/ et complacent sibi in veritatis operibus: et dato q̄ mediante veritate contra ipsos aliquid agatur: ipsam tamen veritatem occulte approbant/ et eius preualentiam magnificant Bene igitur sequitur: quod omnis terra veritatem inuocat: et celum ipsam benedixit: benedictus deus D
veritatis sequit ergo: Magna est veritas/ et preualet
¶ Moralitatum Tertij libri Esdre finis.

Moralitatum liber Decimussextus quarti libri Esdre.

¶ Capitulum secundum Textus. Hec dicit dominus. Ego eduxi populuz iustum de seruitute. Moralitatum Ca. I.

Vincentius. in suo speculo historiali
inserit: q propter duos li-
bros Esdre/qui i sacre scri-
Histo- pture canone contiuentur
ria tres alij eiusdem libri inue
niuntur: qui inter scriptu-
ras apochryphas numerā
tur Quia tamen vt ait: ali-
qui sancti doctores in scripturis suis/ verbis ibidez
cōtentis qńq3 inueniūt vsi fuisse: sicut est illud quod
Augustinus in homilijs recitat: Morietur filius me⁹
Iesus rc. Ideo Vincētius de dicto libro aliquid vo-
luit excerpere/ r pdicto suo opi aggregare. Ego etiā
aliquas figuras ibidē r visiones positas moralizo: r
ipsa i hoc volumie supaddo. Nā in istis supra tertio
r quarto libris Esdre/supponit ipsum de multis r va
rijs prophetasse: nō videt mihi mirabile/si propheta
fuisse creditur: qui legē dñi a chaldeis succēsam diui
nitus reparauit: modū scribendi a dextera in leuā in-
A uenit: r nouas literas hebreis tradidit. Vñ etiā scri-
ba velocissimus in lege dñi dictus fuit. Iste igit ca.
ij. huius quarti introduxit dñz ad hierusalem sic lo-
quentem: Mater comple filios tuos: r confirma pe/
des eorum/qr elegi eos/et educaz eos: r suscitabo de
monumētis suis: et mittā tibi adiutoriū pueros me-
os: Esaiam et Hieremiā: ad quorū cōsiliū sanctifica-
ui tibi/ r comparaui duodecim arbores oneratas di-
uersis fructibus/et duodecim fōtes lac et mel fluen-
Tropo- tes: r septē montes imēsos habētes rosas et lilia: in
logia quibus replebo gaudio filios tuos. ¶ Vere sic vide
tur q deus alloquitur ecclesiā matrē nostrā. Monet
eñ vt filios suos/id est fideles in virtutibus cōpleat
r q pedes eorū id est affectus et desyderia in bono cō
firmet: pmittens q si hoc fecerit: ipsos de sepulcris/
id est de oppressiōe pauptatis et tribulationis: vel de
sepulchris/id est de fecibus vitiorū carnalis impfe-
ctionis leuabit: r ad statū gratie ac glorie tā tempo-
ralis q ppetue suscitabit. Si eñ mater ecclesia in vir
tutibus filios cōfirmaret: stati adesset dominus qui
ps.112.b ipsos tēporaliter r spūaliter suscitaret. Psal. Susci-
tās a terra inopē. Talib⁹ igitur suscitatis r cōfirma-
tis/completis r perfectis pmittūtur duodeciz arbo-
res/id est duodecim artituli fidei: qui duodecim fru-
ctib⁹ spiritus/quos scz Apls nominat/ sunt empti.
ap.5.d. Apoc. Et vtraq3 parte fluminis lignūvite/afferēs fru
apoc.22 ctus duodecim p mēses singulos. Promittit etiam
fontes duodecim/id est duodeciz opera pietatis: sex
B corporalia et sex spiritualia: q lacte r melle: id est dul-
ex.15.c cedine consolationis et cōpassionis sunt plena. Exo.
Venerūt in helim vbi erāt duodecī fontes r septua-
ginta palme. Itē istis pmittūt septē montes immēsi
id est septez sacramēta vel dona spūssancti: que scz ro
sas et lilia dicunt habere inquātū rosis r sanguine id
est patientia martyrū et apostolorū: lilijs vero. i. mū-
dicia castitatis et nitore virginum r confessorū sunt
multipliciter decorati. Psal. Montes in circuitu ei⁹ ps.124
Sic igitur dico: q deus isti matri ecclesie et filijs seu a.
deuotis fidelibus suis dat duodecim arbores quib⁹
cibantur: duodecim fontes quibus potant: montes
vt in eis inter rosas r lilia spaciētur. Unde Esa. Hau
rietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris. ¶ Vel esa. 2.a.
dic q duodecim arbores sunt prelati: qui duodecim Aliter.
aplorum sunt imitatores: et fructibus bonorū opex:
exemplorum et elemosynarum sunt subditorū et pau
perum nutritores. Duodecim fontes sunt predicato-
res r doctores ecclesiastici. i. duodecim articulos cre
dentes: lac et mel. i. dulcedinem scientiarum diffun-
dentes. septem montes sunt viri religiosi contempla
tiui sursum in celo mentaliter manentes: r rosa pati-
entie lilijsq3 castitatis nitentes. Isti sunt igitur qui
filios ecclie. scilicet fideles seculares simplices verbo
et exēplo nutriunt: ipsos potant doctrinis et erudi-
unt: et eos recreant et reficiunt. Unde de ipsis dici-
tur: In riuis r cunctis sedibus terre: in pascuis vber
rimis et in montibus excelsis israel erunt pascua eox ezec.34
¶ Hic docentur plura opera pietatis tam negatiue Histo-
q affirmatiue. Viduam inquit iustifica: pupillo iu- ria.
dica: egenti da: orphanum tuere nudū vesti confra- Eo.c.b.
ctum r debilem cura: claudū noli irridere: curare mā- C
cum: et cecum ad visionem claritatis mee admitte: se
nem etiam et iuuenē intra muros tuos cōserua. mor-
tuos sepeli et dabo tibi sessionem primam. Breuiter
quicumq3 opera predicta pietatis exequit/ in prima
sessione id est in eterna gloria premiari meretur. Un-
de dicitur in apocalypsi: Beatus qui habet partem apo.20.
in resurrectione prima.

¶ Capitulum quintum textus: De signis autem: Ecce dies venient: in quibus apprehendentur qui inhabitant terram in censu multo. Moralitatum. Capitulum. II.

Inter cetera que archangelus reuelauit Esdre Histo-
prophete: hec quoq3 dixit: Relucescet sol subi ria
to noctu: et luna meridie: et de ligno sanguis
stillabit: et lapis dabit vocem suam: et populi
commouebuntur: et sperabunt in quem non sperant
qui habitant super terram: et volatilia commutatio-
nem facient: r mare sodomiticū pisces reijciet: ignis
frequēter remittet: bestie agrestes transmigrabunt re Mora-
gionem suam. ¶ Ista prophetia videtur proprie per litas.
tinere ad christum et ad tēpora eius quia tunc sol iu-
stitie Christus dei filius noctu nascendo emicuit: lu-
na perfecta in eternū: id est ipsius Christi humanitas D
meridie. i. per longum vite sue signis et miraculis re
splenduit: lignum crucis in passione sanguinem stil
lauit: lapis qui in morte eius fixus est: vocem: id est
strepitum dedit: et tandem ille de quo nō sperauerūt
habitantes super terram: id est iudei christus dei fili
us regnauit: inqūtum fidem multiplicans in regno ecci.11.a
ecclesie imperauit. Unde Ecclesiastici: Insuspicabi- hie, 23.
lis portauit diadema. Et Hiere. Regnabit rex r sapi- a.
ens erit: et ignis charitatis per mundum exipit: vo-
latilium: id est apostolorum cetus de iudea ad gen-
tes transiuit: et sic de proprijs sedibus transmigrauit
Ipsum mare sodomiticum: id est iudea: mutata
erit et amara: et pisces: id est viros deuotos et san-
tos: id est apostolos repulit: et tunc grex ferarum syl
uestium et gentilium de regione sua: et de infide-
litatis statu ad fidem catholicam transmigrauit
Unde, Hieremias A volucre celi vsque ad pe- hie.9.c.

Tropologia. cora transmigrauerunt. ¶Uel dic moraliter/quando sol diem fidei ꝛ intelligentie/ꝛ luna sue roriflue gratie noctẽ ignorantie peccatorem illuminat: ꝛ meridiem/id est ardorem sue concupiscentie refrigerat ꝛ humectat: tunc lapis id est cordis sui duricia vocẽ confessionis emittit: lignum sue clementie sanguinẽ benignitatis et elemosyne in pauperes effundit: mare sodomiticuz/id est sua caro immũda: pisces suos id est delicias carnales reijcit: volatile autem eius id est omnis vanitas ꝛ superbia ab ipso recedit: ignis charitatis in eo succẽditur: ꝛ bestie agrestes/id est bestiales motus ab eo elõgantur. Unde illud Dañ. fugiant bestie que sub ea sunt/ꝛ volucres de remis eius (E Dañ.4 b.) ¶Hic dicitur ꝙ in aquis dulcibus salse inueniunt: et amici contra se inuicem pugnabunt: ꝛ abscondet sensus/ꝛ intellectus separabitur ꝛc. (Eodem ca.e.) Ista hodie vident impleta: q: semper in aquis dulcib9 salse inueniũtur: id est cum personis bonis/ mali cum fidelib9 heretici/cum domesticis ꝓditores/cũ simplicib9 detractores: iam igitur amici inuicem contendunt: sensus ꝛ ratio confundunt: itellectus et sapientia hebetant (Moralitas) Uñ dicit Esa. Peribit em̃ sapientia a sapientib9 eius et intellectus prudentium eius abscondetur. (Esa.29. c.)

¶Ex eodem capitulo Textus: Dominator domine: ex omni sylua terre et omnibus arboribus ei9. Moralitatum Capitulũ .III.

(Historia) Esdras miro modo alloquit dñm/dicens. Dominator inquit dñe/ex omni sylua terre/ex omnibus arboribus elegisti tibi arborez vnam: ex omnibus vineis elegisti tibi vineam vnam: ex omni terra orbis elegisti tibi foueã vnã ex omnibus floribus elegisti tibi liliũ vnum: ex omnibus abyssis maris repleuisti tibi riuũ vnum: ex oĩb9 edificatis ciuitatibus elegisti ibi sion ex omnib9 creatis volatilibus nominasti tibi columbã vnã: ex cunctis plasmatis pecoribus ꝓuidisti tibi ouẽ vnam: et ex cunctis multis populis elegisti tibi populũ vnuz et ab omnibus probatam legem donasti huic quasi desyderanti populum vel populo. (Allegoria.) ¶Iste vnitates vident posse applicari et exponi de vnitatib9 nostre legis: q: dñs ad litteram de cunctis mũdi syluis elegit sibi arborem vnam scz crucem/vt in illa suspenderetur (f Job.7. c.) Unde Job: Elegit suspendium aĩa mea/et mortez ossa mea. Uñ de cruce canit: Nulla sylua talẽ ꝓfert ꝛc. Item de omnibus vineis.i.de oĩbus mũdi sectis elegit vineam/id est sectam vnam /christianorum scz: vt in ea salutem operaret. Psal. Uineam de egipto trãstulisti: eiecisti gentes et plantasti eã. (Ps.79 b.) Dux itineris fuisti in conspectu eius/ꝛ impleuisti terrã Item de omni terra foueam vnã/id est sepulcrum vt in eo sepeliretur. Unde Psal. hic habitabo/qm̃ elegi eam/ (Ps.131 c.) Itez ex omnib9 floribus liliũ vnum/id est virginez gloriosam: vt sub ea obumbraret/ꝛ in ea delectaret: qui canit in Cant. Ego flos campi ꝛ lilium conuallliũ. (Cañ.2. a.) Itẽ ex abyssis scientiarum elegit riuũ vnum/scz sacrã scripturaz: vt in ea populus ipsius satiaret. (Ps.55. b.) Psal. De torrente voluptatis tue potabis eos ꝛc. Uel riuuz/id est iordanem vt in eo baptizaretur. (4.Re. 5.c.) Unde dicitur: Uade lauare septies in iordane Item ex omnibus volucribus colũbam/id est ex omnib9 ecclesijs ecclesiã/scz catholicã romanam vt in ea collocaret. (Cañ.6. c.) Uñ dicitur in Cañ. vna est colũba mea. Itez ex oĩb9 pecorib9 ouẽ.i. ex omnib9 animab9 animaz christianã/vt ab ea amaret: Unde dicit: Pauper aũt nihil habebat nisi ouẽ (1.Regũ 12.a.) vnam. Item ex mundi populis elegit ppl̃m vnuz scz populum israel vt ab eo crederet. Uñ amos: Filij israel tm̃modo vos cognoui. (Amos.3.a.) Item elegit vnam legẽ/scz fidem catholicam/vt mũdo notificaret. Unde Apostolus vnus deus vna fides. (Ephe.4.b.) ¶Hic habemus ꝙ angelus loquẽs Esdre reprehẽdebat eũ ex hoc ꝙ secreta dei nitebatur inuestigare de dño ꝛ de prosperitate gentium cõqueri: ꝛ de filiorum israel captiuitate: labore et dolore: maxime cum ipse gẽtes nõ essent filijs israel meliores: sed potius nequiores. (G) Hic igit circa hoc alloquitur angelus Esdrã: dicens: Nunquid magis diligis populum tuũ ꝙ deus qui creauit illum? Acsi diceret: Nõ. ¶Illud põt iduci contra illos qui nõ consyderant occulta dei iudicia: ꝛ qui de miserijs pauperũ/ꝛ de molestijs innocentium ꝛ de prosperitate malorum contra dñm cõquerunt: q: illi debent cogitare ꝙ ille qui creauit illos: dñs multo plus diligit ꝙ aliqua creatura: ꝛ ideo nõ debet hõ ipsis magis cõpati ꝙ tum ad ꝓfundã meditationem: ꝙ ille eis compatitur qui ipsorum habet curam ꝛ creationẽ. (Moralitas.) Unde dicit Ecclesiastes: Si videris inquit calumnias egenorum: nõ mireris: q: excelso excellentior est. (Eccs.5. b.)

¶Ex capitulo quinto.d. Interroga eam que parit et dicet tibi. Moralitatum Capitulum. IIII.

(Historia.) Angelus loquens Esdre: volens ostendere quanto mundus amplius senescit: tãto homines sunt corpore minores: virtute debiliores: ꝛ moribus nequiores: Introducit exẽplũ de muliere: que in iuuentute filios fortiores generat ꝙ in senectute: qm̃ quidẽ mulier diuturni partus debilitatur in senectute: ꝛ per consequens debiliores pueri generant. Et sic dicit: ꝙ mũd9 iuuenis meliores ꝛ maiores hoĩes ꝓduxit ꝙ nũc mundus senex (b) Ideo ad idẽ dicit: ꝙ ipsa priora meliora fuerunt Iõ Berñ dicit: ꝙ quanto plus viuimus tãto plus peccam9. Idẽ vo Esdras dicit: ꝙ ꝙto iualidũ seculũ ad senectutem tendet: tanto multiplicabuntur mala ꝛc. (4.Esdre.13.b)

¶Capitulum sextum Textus: Et dixit ad me: Initio terreni orbis: et anteꝙ starent exitus seculi. Moralitatum. Capitulũ .V.

(Historia.) Capitulo isto agitur de futura resurrectione et dicitur sic: Anniculi infantes loquuntur vocibus suis: pregnantes immaturos parient fetus: subito seminata loca apparebunt non seminata et pulcra promptuaria subito apparebunt vacua: amici contra amicos preliabuntur: vene fontium siccabuntur. (Moralitas.) ¶Ista tempora videntur spiritualiter aduenisse: quia iam videmus quod pueri anniculi: id est iuuenes homines ꝛ ignari am sumũt autoritatem loquẽdi: multiloquio: stultiloquio pre ceteris abundant: cum tamen dicatur Ecclesiastici Adolescens in causa tua loquere vix. (Eccli.32. b.) Pregnantes id est matres nostre prelati: iaz immaturos fetus: id est insufficientes et insipientes personas pariunt: seminata loca ꝛ promptuaria plena: id est subditos diuites per rapinas vacuant. Iamqꝫ ad literam amici cõtra amicos discordant: et vene fontium: id est fluenta misericordie et gratie siccantur et hauriunt. Psal. Dirupisti fontes et torrẽtes: tu siccasti fluuios ethã. (Ps.73. c.)

¶Ex eodem capitulo sexto Textus.b. Et videbunt qui recepti sunt homines Moralitatum.

litatum Capitulum. VI.

Histo= Hic consequenter dicitur/ꝙ finaliter delebi=
ria. tur maluz:extinguetur dolus:florebit fides
vincetur corruptela: ostẽdetur veritas / que
sine fructu fuit tẽporibus tantis. ¶Ista fue
Nota= runt verificata in tempore primitiue ecclesie:nũc vero
tur. recesserunt. Ad illa tamen allegare potes si vis:ꝙ ista
debent inueniri in nobis christianis/⁊ maxime eccle=
Mat.5.c siasticis: quibus dicitur: Nisi abundauerit iustitia ve
stra plus ꝙ̃ scribarũ ⁊ phariseorum/non intrabitis in
regnum celorum.

¶Ex capitulo sexto.c.Et die secundo crea= sti spiritum firmamenti. Moralitatuz Ca= pitulum. VII.

Histo= Hic ponit Esdras alloquendo dominum/ꝙ
ria. deus ante dixit: Congregentur aque in locũ
vnũ:posuit aquas congregatas in sexta par
te terre:supposuit terraz esse septies maiorẽ:
quod est falsum. Itez posuit ꝙ deus creauit duas ma
ximas animas a principio:nomen vni enoch/nomen
alteri leuiathan. Enoch autẽ dedit in habitationem
partem terre sicce/vbi sunt mille montes. Leuiathan
vero in habitationẽ dedit septimaz partẽ aque. Nescio
quid vult dicere: ⁊ ideo trãseo. Credo tamẽ/ꝙ ex istis
verbis potuerunt iudei accipere occasionẽ errandi:q̃
Simillis ponunt Leuiathan esse piscem totũ mundũ circumeũ
halluci= tem:quem eis Messias comedendũ dabit:nec dimi=
natio nuetur tamẽ(vt aiunt)aut cessabit. Ista igit̃ sunt ali=
B ter exponenda:sed nihil ad presens de sensu litere: q꞉
nõ quero nisi mores ⁊ moralizationes ꝑscrutari atq̃
Anago= moralia. ¶Hic videt̃ ponere angelus loquẽs Esdre:
gia. ꝙ futurũ seculum/id est paradisus seu hereditas bea=
torum similis est mari spacioso/preruptis saz rupib⁹
circũsepto: vbi tamen est strictus introitus/ad modũ
fluminis factus:ad qđ per iter angustum plenũ peri=
culis/necessario habet intrare/q̃cunq̃ ad istud mare
voluerit nauigare. Cõparat etiam istam hereditatem
cuidam ciuitati in pulchra ⁊ spaciosa planicie cõstitu
te:ab vna tamẽ parte aqua circũdate/⁊ ab altera igni=
bus circumsecte: vbi solus patet ingressus solum ad
vestigium vnius hominis:vel districtus inter ignem
⁊ aquam per mediz constitutus : ⁊ quicũq̃ voluerit
hereditatez/ciuitatẽ vel planiciem subintrare:necesse
est per istud angustuz periculũ pertransire. Quod de=
clarãdo possumus addere:q꞉ pro certo paradisus di=
citur mare/propter inexhaustibilem abundantiã:di=
citur ciuitas.i.ciuiũ vnitas/ ꝓpter indiuisibilẽ cha=
ritatis amicitiã/⁊ concordie colligantiã:dicit̃ plani=
cies/ꝓpter delectabilẽ amenitatẽ:dicitur spaciosa/ꝓ
Baruch. pter interminabilez quantitatẽ. Unde: O Israel ꝙ̃
3.c. magna est domus dei. Sz reuera ad illud mare seu ad
illam ciuitatem valde difficilis est accessus. Est enim
necesse transire ꝑ arctã semitã iustitie/inter scopulos
⁊ asperitatem tribulationũ/inter gentes cupiditatuz
C ⁊ malarum inflammationũ/⁊ inter aquas voluptatũ
Eccl.15.d. ⁊ malarũ delectationũ. Uñ dicit̃: Ignem ⁊ aquam ap
posui tibi:ad qđ volueris extende manũ. Oportet igi
tur ꝙ hõ sit cautus/vt ꝑ arctã semitaz iustitie trãseat:
ne forte in aliqđ ꝑdictorũ periculuz incidat: ⁊ ad he=
Mat.7.b reditatẽ glie nõ attingat:sicut dicit̃ in euangel. Arcta
est via que ducit ad vitã: ⁊ pauci ingrediuntur ꝑ eam.
Tropo= ¶Uel dic ꝙ pericula q̃ facilitatẽ vie celestis ⁊ salutis
logia. impediũt:significant eminentias/diuitias ⁊ delicias
Scopuli em̃ eminentias significant:ad quas diffici=
lis est ascensus:facilis tamen ⁊ periculosus est casus
Ignis significat diuitias:q̃ scz suos possessores vrũt:
⁊ eos ꝑ auaritiam fatigant ⁊ incẽdũt. Aqua vero signi=
ficat delicias/q̃ suos amatores mergunt: ⁊ eos ꝑ vitia
putrefaciũt ⁊ corrumpũt. Caue igitur q̃ arctã semitaz
religionis/iustitie ⁊ penitentie ꝓgrederis:vt ita recte
transeas: ⁊ vt ita iuste ⁊ sancte viuas:ꝙ ista pericula ꝑ
affectum ⁊ desyderiuz nõ impinguas:ne forte ꝑ super
biã /auariciã ⁊ luxuriã pereas/⁊ ab ingressu glorie re
trocedas. Uñ Esa. Hac via ambulate:non declinetis esa.30.c
ex ea/nec ad dexterã nec ad sinistram. ¶Nota etiam
ꝙ hic dicit̃/ꝙ introitus huius seculi sunt periculosi
dolẽtes/mali ⁊ periculorũ pleni. Istud applicat̃ ad vi
tã presentẽ/ꝑ quã ingrediunt̃ in hunc munduz.

¶Capitulum septimum Textus: Et factũ est cum finissem loqui verba hec. Moralita tum. Capitulum. VIII.

Hic ponitur illa prophetia de christo : que a
pluribus doctoribus allegatur: Ecce inquit
tempus veniet/⁊ apparebit ciuitas: ⁊ osten= D
det̃ que nunc subducit̃ terra: reuelabitur fi= Histo=
lius meus Jesus cũ his qui cũ illo iocundabunt̃:qui ria.
relicti sunt in annis quadringẽtis: ⁊ erit post annos
illos/morietur filius meus iesus: ⁊ hoies qui spira=
men habent omnes: ⁊ cõuertet̃ seculũ in antiquũ silẽ=
tiũ diebus septem:vt fuit in diebus prioribus initijs:
⁊ post septez dies excitabit̃ quod nondũ viuit seculũ/
⁊ moriet̃ corruptũ : ⁊ promptuaria reddent que eis cõ
mendata sunt annue ⁊ reuelabit̃ altissimus sup sedez
iudicij: ⁊ pertransibunt miserie/⁊ fides cõualescet: et
post subsequetur/⁊ merces ostendetur: iustitie vige=
bunt/⁊ iniustitie nõ dominabunt̃. ¶Ista ad literam
vident̃ dicta de aduentu christi:q꞉ ꝙ̃tuz ad primũ ad=
uentũ scz in carne/numerat̃ tẽpus qđ fluxit a tempore Allego=
illius visionis vsq̃ ad tp̃s incarnationis/scz quadrin ria.
gentorum annorũ: ⁊ videt̃ idẽ esse tempus quod nu=
merat̃ a Daniele. Sub Nabuchodonosor ⁊ Balta=
sar ꝓphetauit. Iste autez Esdras sub Cyro ista vidit:
⁊ q̃ post Nabuchodonosor cito regnauit. Ista ẽ igit̃ dañ.9.f.
veritas ꝙ post quadringentos annos a tempore isti= dañ.11.p
us visionis dei:filius Jesus christus fuit reuelatus ⁊ totum.
natus: ⁊ tandez fuit mortuus ⁊ occisus. Finaliter aũt
omnis hõ spirans ⁊ viuens moriet̃: ⁊ corruptibile se=
culum dissoluetur. Unde illud Eccl. Omne opus cor
ruptibile in fine deficiet:ita ꝙ ꝓpter carentiam hoim
silentium antiquũ quod fuit ante creationẽ animaliũ Ec.14.c
ante seculuz reuertetur. Unde legitur. Multi moriẽ=
tur:in omni loco proijcietur silentium. Tandem post
septem dies/forte ad literam quod nõ assero:vel saltẽ E
post septem dies.i.in fine septime etatis nouum secu= Amos.
lum suscitabit̃: ⁊ promptuaria/id est repositoria ani= 8.a.
marum.i.paradisus/purgatoriũ ⁊ infernus animas
cõmendatas ad resurrectionem euoment: ⁊ sic in iudi
cio sedebit altissimus: ⁊ merces suas singulis osten=
det: ⁊ opus ꝑmium subsequet̃: tunc autem fides ⁊ iu=
stitia in conscientia preualebunt: ⁊ omnes iustitie dã=
nabuntur. Ista tamen de numeratione temporis ⁊ an
norum/que fluxerunt inter Esdram ⁊ christum/preci=
se non assero : sed lectorem ad Bedam super Dañ. et
glossas doctorum remitto.

¶Capitulum octauum textus: Et respon= dit ad me et dixit: Hoc seculum fecit altissi= mus propter multos futurũ autem propter

paucos. Moralita. Capitulum IX

Histo-
ria. Hic in hoc capitulo dixit angelus ad Esdrã
conquirentem de damnatione generis hu-
mani: ꝙ presens seculum factuȝ est pro mul-
tis: futuruȝ vero factum pro paucis: quem-
admodũ inquit de magna gleba terre fit vas fictile:
modicus puluis accipitur de quo fit aurũ: acsi dice-
ret: Multi sunt peccatores fictiles atqȝ mali: pauci vero
mat.20. erũt aurei ⁊ saluati. Unde dicit Matth. Multi sunt
4. esdre vocati pauci vero electi. ¶ Uidit Esdras mulierem
9.d. in dextera parte campi et que dissutis vestibus et
effuso cinere super caput / tristis et flebilis deplo-
rabat: cui causaȝ luctus inquirenti / respondens dixit
f se sterilẽ triginta annis cũ viro suo fuisse: ⁊ tandem a
deo filiuȝ magnis cuȝ lachrymis impetrasse: ipsumqȝ
cum laboribus nutriuisse / ⁊ tandẽ ad annos nubiles
perduxisse: Cũqȝ sibi ꝑquisiuisset vxoreȝ: die qua ipsam
desponsaturus erat / mortuus cecidit ⁊ ideo ꝓpter ei9
mortem se miseram ⁊ flebilem esse dixit. Tandẽ vidit
Esdras subito faciem mulieris dicte fulgentem: ⁊ sic
subito disparentẽ. Post hec vero stupid9 vidit quod-
Tropo- dam edificiũ ciuitatis construi: ⁊ fundamenta sursuȝ
logia. erigi ⁊ ostẽdi. ¶ Dic moraliter / ꝙ ista mulier signifi-
cat animaȝ christianam: que triginta annis / id est in
fide trinitatis cum viro suo permanens / sterilis quo
ad bona opera perseuerat: vnũqȝ filiũ / id est vnũ bonũ
opus generat sicut ad literam de multis patet: qui li-
cet fidem trinitatis habeant: in multis tamen bonis
operibus se exercent: sic cũ quandoqȝ filiũ / id est bonũ
Judicũ opus a deo impetrant: quem etiam in seipsis nutriũt
13.a. atqȝ fouent. Unde legitur. Sterilis es / sed concipies
⁊ paries filium. Uerũtamen sepe fit / ꝙ vbi vxor diui-
ne gratie ⁊ future glorie isti filio / id est bono operi et
proposito speratur ⁊ procreatur: subito peccato inter
esa.47.b ueniẽte iste filius morit: ⁊ sic anima magis sterilis ꝙ̃
antea reperitur. Unde dicit Esa. Uenerũt tibi simul
duo hec / sterilitas ⁊ viduitas. Ideo pro certo ista de-
bet tunc per contritionem dolere / per confessionẽ cla-
mare / ⁊ per satisfactionem plorare. Quod ꝓculdubio
G si fecerit statim: ꝑ diuinam gratiaȝ in ea receptam / fa-
4. esdre cies sue conscientie relucebit: ⁊ edificium paradisi sibi
ca.11. reedificabitur ⁊ ꝑpatebit. ¶ Uidit Esdras somniũ val
de mirabile: vidit enim quandam aquilã que tria ca-
pita habebat: quorũ mediũ ceteris maius erat: quod-
libet tamen istorũ quiescebat. Uox autẽ de illis capi-
tibus nulla exibat: sed vox magna de medio corpo-
ris aquile resonabat: habebat etiam duodecim alas:
quarum a contrario pene multe oriebantur: que tan-
dem in octo pẽnacula modica distinguebantur. Ille
igitur aquile successiue vigilabant ⁊ dormiebãt: ⁊ sin
gule temporibus suis regnabant: ⁊ vna post aliã de-
ficiebat: ⁊ nunꝙ̃ amplius comparebat. Ipsa etiã pen
nacula / id est parue ale subalares successiue defecerũt
⁊ sic soluȝ tria capita quiescentia in corpore aquile re-
manserunt: tandem vero vnum dictorum capitũ eui-
Allego- gilauit: ⁊ super totam terram regnauit. ¶ Dicamus
ria. allegorice / ꝙ ista aquila significat Christum: qui triũ
fuit naturarum. Habuit enĩ naturaȝ diuinã anime et
corporis in vna persona: ⁊ sic habuit tria specialia ca-
pita in seipso quiescentia ⁊ manentia: quorum tamen
mediũ / scȝ natura diuinitatis / maius ⁊ nobilius fuit
ceteris. Iste igitur duodeciȝ alas habuit / id est duo-
decim apostolos in suo corpore mystico constitutos
Octo etiam minores alas habuit: inquantuȝ septua-
gintaduos discipulos / qui constat ex octonario no-
nies ducto: sibi cuȝ apostolis adiunxerit. Unde Luc.
Designauit Jesus post hoc alios septuagintaduos Lu.10.a
discipulos: quibus mediantibus ꝑdicationis euan-
gelice in omnem terram exiuit ⁊ prodijt. Iste igitur tã H
ale ꝙ̃ subalares / id est tam apostoli ꝙ̃ discipuli suis
temporibus vigilauerunt / ⁊ super ecclesiam regnaue-
runt: Tadẽ vero vnus post alium defecerunt ꝑ mar-
tyriũ / vel alr̃s recesserunt: finaliter tamen medium ca-
put / id est sua diuina potentia / que nunc dormire vi-
detur / euigilabit / scȝ in iudicio: ⁊ tũc super terram in
perpetuo imperabit: sanguinemqȝ ⁊ labores sanctorũ
suoruȝ quos dissimulauerat / vindicabit: malosqȝ pu-
niet ⁊ damnabit: bonos saluos facit ⁊ iuuabit. Unde
dicit. Ps. Excitatus ẽ tanꝙ̃ dormiẽs domin9: ⁊ tanꝙ̃ ps.77.g
potens crapulatus a vino. Et alibi: Cũ exurgeret dñs ps.75.b.
in iudicio: vt saluos faceret omnes mansuetos terre.
Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi: ⁊ reli
quie cogitationis diem festũ agent tibi. ¶ Uel dic mo Tropo-
raliter / ꝙ aliqua est anima: que scȝ habet tria capita / logia.
id est tres potentias / scȝ intellectum / memoriã ⁊ volũ-
tatem: que tandẽ ad fidem veniens / duodecim alas /
id est duodecim articulos fidei acquirit: octo penna-
cula / id est octo sp̃uales beatitudines quibus ad celũ
volat / recipit: de corpore auteȝ eius / id est de interiori
pectore vox contritionis emanat ⁊ exit. Fit tamẽ quã-
doqȝ ꝙ alas virtutũ suarum ꝑ peccatum amittit: ita
ꝙ preter tria capita / id preter tres naturales potẽtias /
nihil boni retineat aut custodit. Uerũtamẽ quãdoqȝ
fit ꝙ mediũ caput scȝ volũtas / ꝑ penitentiã euigilat: ⁊
regnum virtutum perditum recuperat ⁊ restaurat: et
ad celestia per contemplationem ⁊ desyderium tanꝙ̃
regina ⁊ libera / calcatis inferiorib9 se exaltat hec aqui A
la. Uñ Job: Eleuabitur aquila: ⁊ in arduis ponet ni- Job.39.d
dum suum. ¶ Uel dic ꝙ aquila est ecclesia: cuius tria Aliter.
capita que dormiebant / nec sonum aliquem emitte-
bant: sed finaliter quodlibet eorum perijt: ⁊ dextrum
qđ leuum fuerat deuorauit: significant prelatos fide
trinitatis imbutos: duodecim vero ale significãt me
diocres subditos in doctrina duodecim apostoloruȝ
fundatos: octo vero subalares / significant inferiores
in octaua future resurrectionis sperãtes. Igit ista est
veritas / ꝙ cũ aliqua / id est eccl'ia habeat capita / alas ⁊
subalaria. i. habeat prelatos ⁊ subditos mediocres ⁊
infimos: ipsa capita. i. ipsi capitanei ⁊ ꝑlati / nõ faciũt
hodie nisi quiescere / ⁊ in delicijs dormire: nec sonũ pre
dicationis aut diuine laudis ⁊ eruditionis sciũt emit
tere. quapropter necesse est ipsos finalit̃ deperire. Ad
hoc enĩ solũ attendunt / ꝙ illi qui sunt ad dexterã / id
est in statu ꝓsperitatis: illos qui sunt ad leuaȝ. i. in sta
tu aduersitatis / deuorant. i. impellũt. Ista ergo est ve
ritas: ꝙ ale leguntur vigilare / ⁊ capita dormire: quia
subditi scȝ sunt magis ad bonum vigiles ꝙ̃ prelati / 1.thes.5.a
dicentes illud apostoli: Non dormiamus sicut ceteri:
sed vigilemus ⁊ sobrij simus. Cuius tamen cõtrariũ mat.26.
legitur de christo: quia scȝ ipse vigilabat / ⁊ discipuli a.
dormiebant: Uel dic ꝙ aquila est princeps vel rex: qui Aliter.
scȝ in corpore suo. i. in curia sua habet ⁊ capita ⁊ alas
⁊ subalaria id est magnos capitaneos vel consiliari- B
os mediocres / iudices ⁊ inferiores balliuos. Igitur
hoc est verum / ꝙ dum capita dormiunt / ale vigilant:
quia dum ipsi superiores capitanei ⁊ magistri non co
gitant / sed quiescunt: ale id est inferiores balliui pro
ipsis ad rapienduȝ vigilant ⁊ intendunt. Unde Luc. Lu.12.d
Beati sunt serui illi: quos cum venerit dominus / in-
uenerit vi-

Aliter. uenerit vigilantes/ſcꝫ ad pꝛedandū. ¶ Uel dic etiaꝫ/
ꝙ iſti officiales dū domini ſui hebetes in delicijs de-
lectant: ⁊ de regimine terre ſue nihil aut modicū me-
ditantur: iſti ad vtilitatem pꝛopriā vigilantes/ad p̄-
dam pꝛeparant panē liberis. ¶ Uidit Eſdras aquilā
Mod.ca. historia magnam que tria habebat capita/duodecim alas/et
octo ſubalaria: que ſcꝫ a contrario alarū penne ſunt
oꝛte: q̄ tandē in octo paruas alulas/quas vocat octo
pennacula/ſunt diſtincte: et expandebat aquila alas
ſuas ſuper omnē terram: ⁊ omnes venti terre inſuffla-
bant ad eam. Factum eſt ꝙ omnes iſte penne tempo-
ribus ſuis regnauerūt: ⁊ tandem ſucceſſiue vna poſt
aliam defecerunt. Ipſa etiam capita tria quieſcebāt:
⁊ vnū erat maius alijs: quod euigilans per totum mū
dum regnauit: ⁊ poſt hoc non comparuit: de alijs ꝟo
duobus vnū quod ad dexteram erat/reliquum deuo-
rauit: de coꝛpoꝛe vero aquile/nō de capitibus vox exi-
bat. Poſt hoc autem exiuit leo de ſylua rugiēs: ⁊ vo-
cem hominis ad aquilam mittēs dicebat: Nonne tu
es qui ſeparaſti de quatuoꝛ animalibus: ⁊ totum mū
dum tenens/poteſtatē cum laboꝛe ⁊ doloꝛe poſſediſti
⁊ tribulaſti manſuetos: leſiſti quieſcentes: dilexiſti mē
daces: deſtruxiſti fructificantes: afflixiſti tibi non no-
centes: ⁊ ideo aſcendit contumelia tua ad altiſſimuꝫ/
C ⁊ reſpexit ſuperba tēpoꝛa: ⁊ ecce finita ſunt. Pꝛopter
quod nō appares aquila/⁊ ale tue hoꝛribiles/⁊ penna
cula tua peſſima/⁊ capita tua maligna/⁊ vngues tui
peſſimi/⁊ totū coꝛpus tuum/vanum perierunt: vt re-
frigeret terra liberata de manu tua. Quibus dictis/
ecce totum coꝛpus aquile incendebat: ⁊ ipſa nequaꝙ̄
amplius videbat. ¶ Quāuis iſta mirabilis aquila mul
Allegoria ta ſignificare poſſit: ſed tamen ex ſequēti expoſitione
poteſt innui iſtam eſſe romanū imperium: cuius ini-
tium/pꝛogreſſum ⁊ terminū deſignauit. Illud enim
imperium pꝛopꝛie cōparatur aquile: tū quia rapaci-
ter vixit: ⁊ per ſuam rapacem violentiam altius cete-
ris volauit: ⁊ cunctis mundi auibus/id eſt cūctis ho
minibus imperauit: ita ꝙ omnes venti celi ad eaꝫ in-
ſufflabāt: hoc eſt/ꝙ omnes iuriſditiōes ſeculi ab hoc
imperio dependebāt. Pſal. Dominabitur a mari vſqꝫ
ad mare: ⁊ a flumine vſqꝫ ad terminos oꝛbis terraruꝫ.
Iſta igitur habuit capita peſſima/alas hoꝛribiles/
ſubalaria maligna/vngues etiam acutos. Et reuera
imperium romanum habuit quoſdam imperatoꝛes
monarchas/qui fuerunt ſicut capita: quoſdā habuit
minoꝛes ad currendum per mundum/⁊ acquirenduꝫ
terras/⁊ ad populos ſubiugandum agiles ⁊ feroces/
qui fuerunt ſicut ale: habuit etiam inferioꝛes pꝛinci-
pes/ſub alis. i. ſub imperatoꝛibus militantes: qui di-
ci poterāt merito ſubalares. Et foꝛte qui bn̄ vellet de-
ducere/inueniret tria capita. i. tres ſolos monarchas
D fuiſſe: duodecim alas. i. duodecim magnos impera-
toꝛes ſucceſſiſſe: ſicut etiam Suetonius fecit libꝛum
de duodecim ceſaribus: nūc ꝟo ſubalaria/id eſt mo-
dice virtutis imperantes reſtare. Sed quicquid fue-
rit de numero: conſtat ꝙ omnes terribiles ⁊ hoꝛribi-
les fuerunt: vngues rapacitatis ⁊ violentie accutiſſi-
mos habuerūt: quapꝛopter populus ſuper quem re-
gnauerunt/tempoꝛe ſuo defecerūt/⁊ vt cōmuniter gla
dio perierunt: ⁊ vnum caput reliquum deuoꝛauit/in-
quantum inter ſe quandoqꝫ pꝛelium habuerūt: ſicut
patet de Iulio contra Caium/⁊ de Pompeio contra
Antonium. Uox enim. i. lis ⁊ controuerſia de coꝛpo-
re ipſius imperij ſepe pꝛodijt: ſicut in bellis ciuilibus
apparuit: pꝛopter quod ipſa aquila ſemꝑ in deterius
pꝛocedendo ſucceſſit: ⁊ ſua potentia ſemper decreſcē-
do defecit/ſicut patet: quia de capitibus ad alas/de
alis vero ad ſubalares tranſiuit. Unde Dan̄. Habe-
bat alas aquile ſuper ſe: ⁊ reſpiciebam donec auulſe dan̄. 7. a
ſunt ale eius. Sed pꝛo certo leo de tribu iuda dei fili-
us/de ſylua inculta. i. de ꝟgine maria pꝛouenièe: iſtā
foꝛtem aquilam/romanū ſcꝫ imperiū redarguit ⁊ re-
pꝛehendit: ⁊ eius potentiam violentam/que totum
oꝛbem turbauerat ⁊ oppꝛeſſerat/a tempoꝛe aduentus
ſui repꝛehendit/et terram de ſuis manibus liberauit
ita ꝙ iam ſicut videmus/totum coꝛpus eius tribula-
tionibus incenditur: ⁊ ipſa quaſi penitus euaneſcēs/
vix inter inſignia hodie cōputatur. Unde Dan̄. Lapis dan̄. 2. a.
enim de monte cadens/ſtatuaꝫ babylonis deſtruxit:
quia chꝛiſtus de celo veniens: huius imperij potentiā E
eneruauit: ⁊ ideo de illo leone bene dicitur: Uiuit leo apo. 5. b
de tribu Iuda radix Dauid. ¶ Uel dic ꝙ aquila ſigni Aliter.
ficat rapaces ⁊ ſuperbos pꝛincipes ⁊ tyꝛānos: qui ha
bēt capita: id eſt malos capitaneos ⁊ ꝯſiliarios: alas:
id eſt ſuperbos iudices ⁊ officiales: ſubalares: id eſt
malos domeſticos ⁊ familiares. Omnes enim dicū-
tur peſſimi: terribiles: hoꝛribiles et maligni: omnes
etiaꝫ dicuntur vnguibus ⁊ rapinis: cōpunctionibus
⁊ crudelitatibus cōmuniti. Sed pꝛo certo iſti paruo
tempoꝛe perſeuerant: quia poſtꝙ̄ aliquādiu regnaue-
runt: id eſt poſtꝙ̄ officia ſua aliquādiu tenuerunt: vel
multa commiſerūt: omnes ſucceſſiue pereunt: ⁊ ſpūa-
liter immo etiam tempoꝛaliter cito deficiunt ⁊ ſuccū-
bunt. Pſal. Uiri ſanguinum ⁊ doloſi nō dimidiabūt pſ. 54 d
dies ſuos. Ipſa etiam capita. i. ipſi maioꝛes ⁊ capita
nei inter ſe inuiceꝫ per ambitionē ⁊ inuidiā diſcoꝛdāt
⁊ ſe alternatim aliquotiens deſtruunt ⁊ impugnant.
Ipſa etiam rapax aquila. i. ipſe tyꝛānus finaliter tri-
bulationibus ſuccēditur: ⁊ mediante leone chꝛiſto et
eius occulta iuſtitia de medio tollitur: ita ꝙ de ipſo
capitibus alis ſubalaribus: id eſt de ipſo ⁊ ſuis rapa
cibus ⁊ iniquis fautoꝛibus: miniſtris ⁊ familiaribus
nihil penitus reperitur. Pſal. Uidi impiuꝫ ſuperexal pſ. 36. g
tatum ⁊ eleuatū ſicut cedros libani: tranſiui ⁊ ecce nō
erat queſiui eum: ⁊ nō eſt inuentus locus eius.

¶ Capitulum decimumtertium Textus: Et factum eſt poſt dies ſeptem et ſomniaui ſomniū nocte. Morali. Capi. X

Eſdras de nocte ſomnians/vidit quemdam F historia
hominem aſcendentem de mari/⁊ ſurſum cū
celi nubibus aduolantem: et vidit ꝙ homo
iſte cōualeſcebat: et vbicunqꝫ vertebat vultū/
tremebant omnia: ⁊ vbicunqꝫ exibat vox eius/exarde
ſcebant omnes qui voceꝫ eius audiebant. Et cū innu-
merabilis multitudo contra illum conueniſſet: ſcul-
pſit ſine manibus montem vnum: ⁊ volauit continuo
ſuper iſtum. Et cum nō haberet in manu vas aliquod
bellicoſum/emiſit de oꝛe ſuo flatū ignis/de labijs ſuis
ſpiritum flamme/de lingua ſua ſcintillas ⁊ tempeſta-
tes: ⁊ ſuccēdit hos ſubito: ita ꝙ ſolum cinis/puluis ⁊
odoꝛ fumi de ipſis omnibus apparet: ⁊ vocat ad ſe mul
titudinem aliam pacificam: ⁊ ducebātur ad eam mul
ti alij qui teſtes veniebant: alij qui ligati erant. ¶ Re- Allegoria.
cte videt ꝙ iſte homo ſic nocte viſus/eſt chꝛiſtus dei
filius nocte natus. Ille enim de mari. i. de maria vir-
gine natus: ⁊ nubibus celi. i. puriſſima humanitate
velatus mire potētie per munduꝫ volitans apparuit:
ita ꝙ quicquid ſeueriter reſpexit/tremoꝛe mirabili ꝑ-
cuſſit. Sicut apparuit quando in templo vendentes mat. 21 b

⁊ ementēs eijciebat:vbi ſm doctores ſplendor ⁊ maie
ſtas eius vultꝰ alios deterrebat. Sicut etiā apparuit
ioā.18.a in eius captione:vbi audita voce eius ſatellites terri=
amos.3.b. ti ceciderunt. Unde Amos: Leo rugiet/quis nō time=
bit? Uox etiam ⁊ predicatio eius auditores per cha=
ritatem inflāmabat: ⁊ eos per deſyderia bona ardeſce
lu.24.e. re faciebat. Unde Luc. Nōne cor noſtrum ardens erat
in nobis ⁊c. Poſt tamen multitudo iudeorum innu=
merabilis contra eum conuenit:ita ꝙ morte interue
G niente ipſum ad montem ſculptum ⁊ politum/ſcꝫ ad
paradiſū per aſcenſionem recedere ⁊ euolare fecerunt
Ubi cum videret multitudinem/id eſt vniuerſos/taꝫ
iudeos ꝙ̄ gentiles contra ſe per infidelitatem inſiſte=
re/legem eius repellere/⁊ cum in ſuis fidelibꝰ multi=
pliciter impugnare: ignem ſpiritusſancti in die pen=
tecoſtes de ore eius miſit:v̄tute cuius inimicos ſuos
infideles conuertens/ipſos in cinerem ⁊ puluerem ꝑ
Lu.12.f. humilitatem mutauit. Unde Luc. Ignem veni mitte
re in terraꝫ: ⁊ quid volo niſi vt ardeat? Et ſic finaliter
ad eum multi ducti fuerunt per ſanctorū predicatio=
nem:quidam videlicet gaudentes per ſpei cōſolatio=
nem:quidam triſtes per timorem ⁊ cōtritionem:qui=
dam ligati per charitatē ⁊ dilectioneꝫ: ⁊ iſtorū multi=
tudo pacifica dicit̄ per vnitatem ⁊ cōcordiam. Unde
2.co.6.b dicit Paulus apoſtolus: Quaſi triſtes/ſemper auteꝫ
eſa.45.c ⁊ gaudentes. Et Eſa. Uincti manibus poſt te current
Aliter. ¶ Uel dic ꝙ talis homo ſignificat bonuꝫ prelatum:
quia vere ad ipſum perinet ꝙ habeat in vultu venuſtā
autoritatem:quam videntes ꝓ reuerentia terreant̄ in
verbis/ore ⁊ labijs ardentem/feruentē verboſitatem:
quam audientes ad bonum inflamment̄. Requirit̄
etiam ꝙ a facie impugnationū ſuarum/ſcꝫ tribulatio
num ⁊ tentationū/aſcēdat in montē paradiſi/ſcꝫ con=
templando ⁊ orando/vt ab ipſis liberet̄. Iteꝫ ꝙ igneꝫ
ſeueritatis aſpere correctionis ⁊ reprehēſionis de ore
ſuo:etiam ſi neceſſe ſit/tempeſtatem tribulationū mit
tat in talibus/vt corrigant̄ ⁊ puniantur: ⁊ vſꝙ ad cine
H rem ⁊ puluerem.i.vſꝙ ad ſui cōſyderationē/⁊ ſue reſo
lutionis meditationem humilient̄: ⁊ ꝙ cōgregationē
pacificam tam gaudentium ꝙ̄ triſtium ꝙ̄ etiam liga
torum.i.congregationem bonorum tam deſolatoruꝫ
ꝙ letantium ad ſe conuocent/vt ſecum gaudeant ⁊ le
Eſa.11.a tentur. Unde dicitur: ꝙ ſpiritu oris ſui interficiet im=
Dan.7.c pium: ⁊ arguet in iuſtitia pro manſuetis. Unde Dan.
fluuius ignēꝰ rapiduſꝙ egrediebat̄ a facie eius. Ad
quod videtur etiam facere illud quod infra ſcribitur
4.Eſdr. vbi eſdre in perſona prelati vel cuiuſcūꝙ iuſti dicitur
14.b. ſic Corripe populum tuum:conſolare humiles eoruꝫ
renuncia iam eorum procelle:dimitte mortales cogi=
tationes:eijce a te pondera humana:feſtina tranſmi=
hiſtoria grare a temporibus his. ¶ Hic ponitur vnum quod
de deceꝫ tribubus iſrael/que ꝑ Salmanaſar regem aſ=
ſyriorum antea fuerant captiuate/dicitur. Hic em̄ po=
pulus in Babylonem ⁊ in Mediā tranſlatus/ꝓpter
ſuam idolatriam ⁊ peccata:dolens ⁊ penitens diſpo=
ſuit inter gentes non habitare: ſed in quandā regio=
nem remotiſſimam/que ſcꝫ per iter vnius anni ⁊ dimi=
dij diſtabat: ⁊ in qua nullus hominum adhuc intra=
uerat/ſe transferre:vt ſeparati a gentibus poſſent ſua
legitima que in terra ſua non ſeruauerunt/cuſtodire.
Iſti igitur multis diebus peragrantes regionem ob=
ſitā montibus inuenerunt:in qua nullus patebat in=
greſſus/niſi per euphratē fluuium intra anguſta mō=
tium tranſeuntem introierunt:ſed diuina potētia flu=
uius ſtetit ſeu areſcebat: ⁊ ſic populus interius ſubin=
trauit:ſtatim vero fluuius ad ſuum alueum reuerſꝰ/
populum in locum illuꝫ montibus obſitum interclu=
ſit:populus ibi manſit. In fine tamē temporū (vt ait)
iterato vene illius fluuij ſcaturient: et iter eis diui= A
na virtute aperietur/⁊ ad filium dei pacifice colligen
tur:regio autem illa vbi nunc ſunt arzaret nuncupat̄.
Quāuis iſta videntur pati ecclipſim:ex hoc ꝙ vel ortꝰ
fluminis Euphrates non diſtat a medio vbi populꝰ
ille tranſlatus fuerat:non ſolum per annum cum di=
midio/immo nec per menſem:cuꝫ in montibꝰ caſpijs
prope arcam noe dicatur oriri. Quinimmo etiam nec
totus mundus per iter anni cū dimidio duraret in lō=
gum/dum tn̄ homo poſſet continue ⁊ quotidie diebꝰ
competentibus ꝑagrare:de hoc tn̄ nihil ad preſens:
Joſephus autem de deceꝫ tribubꝰ aliter videt̄ ſentire
ſicut recitat Comeſtor in ſcolaſtica hiſtoria. Dicit em̄
ꝙ duꝫ Alexander partes perſidis ⁊ medie peragraret:
venerūt ad ipſuꝫ ppl'i animo redeundi ad terrā iſrael
de qua tranſlati erant/licentiam poſtulantes:qui au=
dita cauſa tranſlationis: ⁊ q̄uo deum ſuum qui tot ſi=
bi cōtulerat beneficia/reliquerant indignatꝰ/nō ſolū
licentiā non dedit/ſed eos inter mōtes caſpios inter=
cluſit: ⁊ muris validiſſimis de montibus ad montes
ꝓtenſis/ipſos includere attentauit. Uerū vt dicit ibi=
dem:labor humanus ad premiſſa nō ſufficiebat:ergo
rogabat deum quē ipſi dereliquerant/vt implere vel=
let quod deſyderabat. Sic igitur dei potentia factum
eſt/ꝙ in conſpectu principis terremotu facto montes
acceſſerunt: ⁊ ingrati populi ſunt inter montes inclu
ſi: ⁊ inter gog et magog.i.inter caſtra ſic noīata vſꝙ
ad tempora iudicij ſedes ſuas acceperūt. De iſtis aūt B
caſtris gog ⁊ magog/vbi ſita ſunt non legi:niſi quia
in deſcriptione ſphere ſeu in tractatu de theoria pla=
netarum recolo legiſſe me/ꝙ hec ſunt in ſeptimo cli=
mate in ſeptētrionali ſita latere: quod etiam videtur
ſcriptum in deſcriptione mappe mundi. ¶ Sed cū de Mora=
iſtis nihil ad ſenſuꝫ moralē poſſit deſeruire: ⁊ propter litas.
hoc ſi vis moralizare illud primum quod hic ſcribi=
tur: Dic pro certo ꝙ ſic debet facere penitēs ſicut iſte
Uidens enim pctōr populus/qui de terra iſrael' per=
latus eſt in babylonem.i.in ſtatu gratie in pctm̄: de=
bet dolere ⁊ penitere/⁊ per penitentiam de medio gen
tium.i.de poteſtate demonum ſe ſubtrahere: ⁊ regio=
nem remotam.i.deſertuꝫ penitentie ⁊ religionis que=
rere/⁊ per fluuiū lachrimarum intrare: ⁊ ſine exitu ibi
ſtabiliter permanere: ⁊ ſic quilibet talis poteſt cōpa=
rari illi de quo dicitur: ꝙ homo quidā abijt in regio= Lu.19.b
nem longinquam accipere ſibi regnum. In fine autē
iſte fluuius lachrimarum ⁊ tribulationum penitētiū
ſiccabitur: ⁊ iter ad altitudineꝫ paradiſi parabit: ⁊ de
anguſto loco mundi vel corporis penitēs ad celeſtia
deferetur. Unde. Juſtus de anguſtia liberabit̄. ¶ Il= pro.11.b
lud autem quod dicit Joſephus/poteſt allegari ad Aliter.
hoc: ꝙ iſti qui de beneficijs acceptis ingrati ſunt: ⁊ be
nefactores ſuos ſiue ſit deus ſiue ſit homo/effugiunt
relaxationē ſeu gratiam habere non debent:ſed potiꝰ
arctius includi ⁊ puniri merētur. ¶ Uel hoc applica Aliter.
ad beneficium orationis: qr ſcꝫ deus ad ꝓces vniꝰ pa=
gani montes tranſtulit: ⁊ principis crudelis precibꝰ
ſatiſfecit:multo fortius fideliū preces exaudit/qn̄ cor
deuotum preces huiuſmodi ſibi fundit. Ideo dicit
Mat. Amē dico vobis: quidquid credentes petitis/ mat.21.c
accipietis ⁊c. Ad illud quod Rabanus lib. ſuo de na= C
turis rerum lib.v.capitulo.iiij. ⁊ multi alij doctores
dicunt de Eſdra: ꝙ legem domini ⁊ prophetie libros

qui per

qui per chaldeos succensi fuerant/reparauit: facit qđ
hic legitur ca.xxiij. ¶ Dicitur hic/ꝙ Esdras querẽs/
qualiter post mortem suam nasciturus populus mã-
data dei faceret/cum lex dei incẽsa fuisset: propter qđ
quid faciendũ/⁊ q̃ fuissent opa dei/de cetero nullus
sciret: rogauit dominum vt sibi spiritumsctm̃ imitte-
ret: ita vt leges ⁊ libros perditos diuinitus recupera
re valeret. Angelus igitur lucernaꝫ intellectus sibi da
re promittit: ⁊ per quadraginta dies a populo se ab-
scondit: vna cuꝫ scriptoribus sibi dixit. Quo facto ca
lix plenus aqua coloris ignei/esdre ꝑ angelum porri-
gitur: quo bibito/statim intellectus: sapientia ⁊ me-
moria sibi datur. Sed igit Esdra dictante/⁊ in spũ lo
quentie: lex ⁊ ꝓphete a quinq; scriptorib⁹ scribunt: et
sic infra quadraginta dierũ spaciũ plenarie resortitur
Angelus aũt in lege populũ iubet edoceri/⁊ quedã iu
bet palã fieri. Quedam inquit palam facies: quedam
sapientib⁹ abscõdite trades. Scriptores igitur ꝑ dieꝫ
scribebant/nocte vero comedebãt. Esdras aũt ꝑ dieꝫ lo
Moralitas. quebat ⁊ dictabat: nocte etiã non tacebat. ¶ Ista pñt
applicari ad hoc: ꝙ necesse est vt intellectũ/sapientiã
⁊ memoriã spiritualẽ quis habeat: ad hoc ꝙ legeꝫ di-
uinam/id est diuine legis intelligentiã cõsequatur: qꝛ
scꝫ homo se debet a cõmuni taꝫ hominũ q̃ negocioꝝ/
q̃ etiam cogitationũ more secernere/⁊ secretũ solitudi
D nis mẽtalis intrare. Debet etiã quadraginta dieb⁹: ꝑ
quos stat⁹ penitẽtie innuit ibidẽ: ⁊ in statu penitẽtie
⁊ abstinentie ꝑseuerare: qꝛ reuera illi soli diuinas reue
latiões ꝑcipiũt/qui quadragenã penitẽtie obseruare
nouerũt: sicut exẽplũ de moyse habem⁹: qui quadã vi
ce quadraginta dieb⁹ ĩ mõte cũ dño stetit: ⁊ legẽ dñi-
cam accepit. Ascende ad me in montẽ/⁊ esto ibi q̃dra
ginta diebus. Alia aũt/scꝫ quo angelus inspiratiue lo
quitur: ⁊ quo etiã quedã sunt in lege ⁊ in scriptura q̃
publice pñt dici omnibus: alia que secrete sunt dicen
da soluꝫ sapientibus/ꝑ se patẽt. In caplis q̃ sequunt/
multa de futuro iudicio continent. Sed qꝛ nil ponit
per modũ visionis: ideo non inueni quod ad aliquid
applicabile iudicauerim.

¶ Moralitatum libri quarti Esdre finis.

Moralitatum liber deci musseptimus super Tobiam.

¶ Capitulum primum textus: Tobias ex tribu et ciuitate neptalim: que est in superioribus. Moralitatum Ca. I.

historia Tobias de tri-
bu ⁊ ciuitate neptalim cum esset
iunior/⁊ oẽs irẽt ad vitulos au-
reos adorãdos: h̃ sol⁹ fugiebat
cõsortia hoim: ⁊ pergebat dñm
adorare ad templũ suũ in hieru
E salẽ. Cũ vero factus fuisset vir/ac-
cepit vxorẽ de tribu sua/⁊ genuit
ex ea filiũ: quẽ ab infantia timere deum docuit/⁊ absti
nere ab omi pctõ: finalr in captiuitate posit⁹/de cibis
gentiliũ nõ comedit: ⁊ cũ ꝯtribules ⁊ amici ei⁹ passim
comederẽt: ipse/vxor ⁊ filius abstinebãt: desolatos cõ
fortans circũibat/monita salutis dando. Cũq; moni-
ta salutis suis captiuis daret: esuriẽtes alebat: mor-
tuis sepulturam ꝓbebat: quapropter in ꝯspectu Sal-
manazar regis gratiam inuenit: qui ipsum plurimuꝫ
honoranit: a Sennacherib vero crudeli tyranno tri-
bulationes plurimas sustinuit: ⁊ occidi etiam iussus
fuit. ¶ Tobias qui interpretat conuersus: in omnib⁹ Tropologia.
istis typum gerit boni secularis/qui ad vniuersa pie-
tatis opera se conuertit: quia licet iste sit inter idola-
tras. i. inter malos seculares/qui idola ⁊ boues aure-
os. i. peccata/⁊ aurum ⁊ argentum per auaritiam co-
lunt: ipse tamen deum colit et diligit templum eius
per deuotionem frequentat: ⁊ idolatria contribuliuꝫ
i. vitiorum cultum fugit: ⁊ spernit: ⁊ filios suos in ti-
more dei instruit: cibosq; gentilium. i. delicias carna-
les abhorret: ⁊ se immaculatũ custodit: ⁊ dato ꝙ qñq;
contingat ipsum captiuitateꝫ ⁊ tribulationem incur-
rere: non cessat tamen captiuos ⁊ turbatos consolari/
indigentibus necessaria largiri/mortuis sepulturam
dare/⁊ pietatis opera preparare. Quapropter pro cer-
to sepe ad literam prouenit/ꝙ regum ⁊ principuꝫ deo
faciente gratiã ⁊ beniuolentiã acquirit: ⁊ ecõtra qñq;
ad maioreꝫ sui probationem/sennacherib id est tyran
norum maliuolentiã ⁊ tribulationem incurrit. Mul- f
te enim tribulationes iustorũ sunt: sicut ⁊ isti dictum ps̃.33.d.
f it infra per angelum: qꝛ acceptus erat deo/necesse tobie.12.
fuit vt tentatio probaret te. c.

¶ Capitulum secundnm textus: Post hec vero cum esset dies festus domini. Moralitatum Capitulum. II.

Cum quadaꝫ die Tobias fatigatus de sepul-
turis occiosorum/quos per plateas niniue historia
iugulatos inueniens abscondebat: ⁊ nocte
contra mandatum regis sepeliebat: propter
quod interfici iussus fuerat/iuxta parietem obdormi
uisset: accidit ꝙ ex nido hirundinũ stercora calidia su
per oculos eius caderent: ⁊ ipsum penitus excecarent
Qui plaga cecitatis percussus/nõ est iracundia mo-
tus: sed magis per patientiã ad gratiarũactionem ꝓ- Moralitas.
uectus. ¶ Ista allega exemplariter/ꝙ iustus tribula-
tionibus nec fortuitis seu infortunatis casib⁹ nõ de-
bet turbari: sed potius quicquid sibi accidat/debet in
dei iustitiaꝫ reducere/⁊ se iuste pati dicere: ⁊ patienter
cum gratiarũactione omnia sustinere: exemplo Job. Job. 1. d
qui dicebat: Dominus dedit dñs abstulit. Non enim
contristabit iustum quicquid ei acciderit. Sepe etiã
accidit/ꝙ iustus vltra voluntatẽ tyrãnoruꝫ opera mi-
sericordie exequitur: dicens ipsi sennacherib. i. ipsi ty- Act. 5. c.
ranno illud Act. Obedire deo oportet magis q̃ ho-
bus. Et tamen talis vt communiter citius ⁊ facilius pro. 3. b.
in fortunijs flagellatur. Quẽ enim dominus diligit/
corripit: ⁊ quasi pater in filio/sicut dicit sapiens in eo Aliter.
delectatur. ¶ Vel dic ꝙ Tobias est homo: qui qñq;
aduertens ad parieres. i. ad mundi negocia se defle- E
ctit: qñq; in delicijs ⁊ ꝓsperitatibus delectatur ⁊ dor-
mit. Hirũdo vero diabolus/q̃ more hirũdinis in aere
i. in superbia pascitur: hõ hoc vidẽs/stercora diuitia-
rũ in oculis cordis eius per concupiscentiam ꝓijcit:
⁊ sic visum spũalis visionis seu discretionis ⁊ sapien-
tie/necnon lumen diuine gratie sibi tollit: ⁊ eũ ꝑ aua-
riciam excecat ⁊ peruertit: ita ꝙ in illis que ad deuꝫ ⁊
ad salutem pertinent ipsum totaliter cecũ reddit. Vñ
tales q̃ iuxta parietẽ terrenarum possessionũ ꝑ auari- esa. 59. b
ciam excecantur/vident posse dicere illud Esa. Pal-
pauimus quasi ceci ad parietem: ⁊ quasi sine oculis
attrectauimus. Ille enĩ qui fatigatus ad sepulturas
dormitionẽ acceperit. i. ille q̃ in bonis operibus diffi-
cultatẽ ⁊ lassitudinẽ delectabiliuꝫ querit: et ab hmõi

bonis ⁊ pijs operibus cessat ⁊ quiescit: talis dico cecitatē vitiorū incurrit/⁊ lumen gratie perdit: qḋ tamen nullatenus perdidisset/si infatigabiliter in bonis operibus vigilasset. Nō oportet igiť in bonis operibꝰ fatigari/nec ꝑ malam cōplacentiam dormire/aut in vi-
1. tes. 5. a tijs ⁊ in ꝓsperis delectari. Apl's Non dormiamꝰ sicut ceteri/sed vigilemus ⁊ sobrij simus.

Capitulum tertium Textus: Tunc Tobias ingemuit. Moralitatum Capitulum. III.

historia Tobias vt supra inter idolatras dominū querebat: ⁊ bonis operibus deo insistebat: qui postꝙ filiū habuit/excecatus est. Filius vo eiꝰ associato sibi raphaele angelo/in rages
B ciuitatē medorū ꝓ recuperandis decē argenti talētis descēdit: vbi Sarā filiā raguel'/que scȝ septē viros habuerat: quos tamē demoniū noīe asmodeus occiderat/in vxorē assumpsit: ⁊ eam a demonis potestate liberauit: ⁊ eam in domū patris ceci cū magna substantia secū duxit: quē canis associans reuerentem ꝓcessit. Ille etiam piscē qui eū deuorare voluerat occidit: ⁊ cū felle eius patrē cecū ad cōsiliū angeli finaliter illuminauit: sicut omnia illa apparent infra. vj. xi. ⁊. xij. cap. Et hic Beda per Tobiā allegorice populū iudeo-
Allegoria. rum intelligit: qui in principio solꝰ deū coluit ⁊ amauit: ⁊ inter gentiles ⁊ idolatras solꝰ fide ⁊ bonis operibus deo seruiuit. Amos: Tantūmodo vos cognoui
amos. 3. at ex omnibus gentibus domus Israel. Verūtamē iste postꝙ filium suum/id est christum de israel ꝺm carnē natū produxit aut genuit/ꝑ infidelitatē excecatus est: inquantū scȝ fidē Christi recipere recusauit. Sara vo que in rages medorū habitabat/id est gentilitas que in mūdo vagabatur: cuius viros ⁊ doctores ⁊ magistros per infidelitatē ⁊ idolatriā diabolus occiderat: ab ipso iuniore Tobia ⁊ angelo secū iuncto. i. ab ipō christo cum angelo/id est cum dei filio copulato fuit liberata: ⁊ in domo Tobie ceci/id est in ecclesiaȝ loco
Cañ. 8. a excecati iudaici populi substituta. Cañ. Apprehēdaȝ te/⁊ ducam in domū matris mee/⁊ cubiculū genitricis mee id est synagoge. Sic igitur factū est/ꝙ piscis/id est diabolus qui in flumine passionis ipsum Tobiam iuuenē. i. christuȝ deuorare voluit/ab ipso victꝰ
A extitit. Fuit etiā ꝑ ipsuȝ euisceratus ⁊ apertus: inquātū sui cordis malicias hominibus reuelauit ⁊ fel sue malicie in scripturis reposuit ad illuminationē legentium ⁊ locauit: ⁊ quicqd de corꝑe eius. i. de mēbris ipsius/scȝ de pctōribꝰ ꝯuertēdo accepit: igne charitatis assauit: ⁊ sale sapientie ꝯdiuit: ⁊ ad vsus ꝓprios reseruauit. Finaliter tamen pater eius cecus. i. ppl's iudaicus ꝑ ipsuȝ illuminabiť: in fine scȝ tēpoꝝ/qñ totꝰ israel saluꝰ erit.
Aliter. Vel dic ꝙ septē viri sare sunt septē sacramēta vel septē dona spiritussancti cōcessa aīe christiane: que proculdubio diabolus sibi ꝑ pctm̄ subtrahit: ⁊ eam viduā ⁊ miserā derelinqt. Verūtamē postꝙ orationibus ⁊ fletibꝰ se vult dare: solet sibi tobias iunior i. christꝰ ipse ꝑseuerāter ꝑ gratiā iungere: quē diabolꝰ nō poterit superare: matrimoniū eīm virtutū cū aīa nō ꝑseuerat/nisi fletus ⁊ oratio ꝓcedāt. Tūc vo ꝑseuerāter virū accipit: cū lachrymis suis stratū suū spargit: ⁊ cum per orationem depositum suum deo cōmittit.

Capitulum quintum Textus: Tūc respōdit thobias patri suo: ⁊ dixit: Omnia quecunqȝ. Moralitatū Capitu. IIII.

Thobias pater qui dudū gabelo consanguineo suo egenti decem argenti talenta mutuo dederat: filium suum vna cū angelo quē ductorem sibi dederat/in rages ciuitatē medo- historia
rum misit: qui in via desponsauit sibi sarā: cuius mariti septē fuerāt a diabolo interfecti. Piscē qui ipsum B
deuorare voluerat/interfecit ⁊ exenterauit: ⁊ de ventre eius medicinale mēbrum extraxit: demoniū quod maritus vxoris sue occiderat/angelus in deserto ligauit patriam recuperauit: canem patris secū sociū habuit ⁊ rediens vxorem in domū patris duxit. Recte videtur ꝙ iste thobias potest significare deuȝ patrē: filius Allegoria.
autem eius vna cū angelo christū, dei filiū significat: in quo angelꝰ ⁊ homo/diuinitas ⁊ humanitas sociātur. Nec est inconueniēs: cū ꝺm sanctoꝝ doctrinā christus inquantū ad suas naturas in isaac ⁊ in ariete figuratur. Gabelus consanguineus thobie significat genꝰ humanū: quod de genere thobie. i. de genere patris diciť pro eo ꝙ ad similitudinē est creatū qḋ etiaȝ egenū ⁊ inops fuit: ꝓpter ade peccatum fuit de paradiso captiuatū: ⁊ dono imortalitatis nudatū gratijs ⁊ virtutibꝰ spoliatū: sicut bene apparuit in adā ⁊ eua/ Geñ. 3. b
quando post peccatū cognouerūt se esse nudos. Decē talenta significant decem legis mandata isti gabelo. i. humano generi ꝓ subleuanda pauperie mutuata. Sara vo gentilitatē significat: cuius viros. i. cuius populos asmodeus. i. idolatria perimebat. Piscis significat diabolū: venter significat infernū. Fel amarū ⁊ medicinale/quod exinde extractū est: significat sanctorum patrū collegiū. Igitur ista fuit veritas/ꝙ thobias deus pater qui a principio per moysen gabello. i. humano generi indigenti ⁊ pauperi tradiderat decē talenta argenti. i. decem legis mandata: thobiā minorem filium suum cum ductore angelo. i. christū deum C
⁊ hominem filium eius benedictum in rages medorū i. in munduȝ destinauit: ⁊ canem. i. predicatores eidē adiūxit: qui in illo itinere. sarā. i. ecclesiā de gentilitatibus sibi iure hereditario debitā desponsauit. Piscē diabolum qui in torrente passionis deuorare crediderat: ⁊ ab hoc mortē ⁊ passionem eius ꝓcurauerat ⁊ ꝓstrauit ei superauit: et de ventre eius. i. de inferno fel amarum ⁊ medicinale. i. sanctos patres qui in amaritudine languebant/extraxit: deceȝ talenta id est decem mandatoruȝ executionē: ⁊ opera a gabelo. i. ab humano genere reportauit: ⁊ vxorē assumptā. i. ecclesiam in domum patris sui in paradisum ꝑduxit: ⁊ hoc est qḋ dicit apostolus: Quod misit deus filium suum natuȝ gal. 4. a
de muliere/factum sub lege: vt eos qui sub lege erāt/redimeret. Hic habemꝰ ꝙ thobias volens dare ductorem filio suo: inuenit quendā angelum nomine raphaelem: qui sub humana specie latitabat. Eo. ca. a historia.
Inuenit igitur eum quasi quendā iuuenem splendidū ⁊ tanꝙ precinctum/⁊ quasi paratū ad ambulandū. Huic igiť filium suum commisit: qui ipsum in itinere conduxit vxoreȝ sibi accepit: ⁊ cū magna sua substantia ipsum ditauit: decem talenta argenti sibi recuperauit: ꝑ sceȝ qui ipsum vorare voluerat/ipsum superare fecit/⁊ ipsum patrē suuȝ illuminare fecit. Sic reuera suꝑ omnia charissimi cura debet esse tobie seniori. i. ꝑlato superiori/ꝙ filio suo. i. subditorū populo: de bono du- Tropologia.
ctore. i. bono curato vel rectore prouideat: ⁊ ꝙ bonuȝ D
prelatuȝ sibi assignet ⁊ preficiat: qui in via huius mūdi ipsum custodiat atqȝ regat: ille etiaȝ debet querere sibi ⁊ preficere aliquē angelum latentē sub hoīe: vt aliquem virum sanctum ⁊ angelicū: sanctitatē tamē suā occultantem

occultantez sub humana benigna ⁊ communi effigie
quia quicūqz alijs preficitur in ꝑlatū:in vita angeli-
cus/humanus in cōuersatione benigna esse tenetur.
Unde de bono rectore dicit̄: Quod ipse angelus dñi
Malach. est:sicut in Apoc. dicitur Septē(inquit)stelle/angeli
2.b. sunt septem eccclesiarū. Ille igitur debet inueniri iu-
Apo.1.d uenis ꝑ fortitudinē vigorosam : splendidus ꝑ mūdi-
ciam gratiosam:stans ꝑ constantiā virtuosam: ꝑcin-
ctus ꝑ diligentiā curiosam:paratus ad ambulanduz
ꝑ obedientiam studiosam:debet dici raphael.i.medi
cus ꝑ fructuosam sapientiam:vt sic de tali angelo di-
catur illud Apoca. Uidi angelum dei fortē. Igit̄ ille
Apo.12.b postꝙ curā/ducatū/ꝑlaturā ⁊ officium super istum fi
liuz.i.super subditos accepit:ille proculdubio debet
eos vna cum cane.i.vna cū bonis predicatorib9 rege-
re ⁊ conducere:decem talenta argenti.i.decem mādata sibi debet recuperare:saram vxorē.i.diuinā gratiaz
debet sibi coniungere:⁊ diuitias virtutum sibi debet
cum ea procurare:piscem.i.carnē docere/apprehende
re/cōsyderare:⁊ sic ꝑ consequens faciet ad patrē suuz
deum letanter cum vxore sua ⁊ diuitijs.i.cum diuina
gratia ⁊ virtutibus reuenire:ita ꝙ tunc poterit patrē
suuz superiorem illuminare.i.spirituali leticia recrea-
ri:quia sicut dicitur in prouer. Gloria patris est fili9
Pro.15.c sapiens. Ideo breuiter de tali angelo poterit domin9
Exo.23.c dicere illud Exo. Ecce ego mitto angelum meum:qui
E precedat te/⁊ custodiet in via ⁊c. ¶ Uel si vis per tho-
Aliter. biam seniorē intellige deum:per angelū prelatum:⁊ ꝑ
minorem subditum populum/sicut supra.

¶ Capitulum sextuz textus: Profectus est autem thobias:⁊ canis secutus est euz. Moralitatum Capitulum. V

Historia Cum angelus thobiam iuniorez conduceret
contigit ꝙ circa tigrim fluuiuz prima man-
sione manerent. Uolens igitur iuuenis pe-
des suos lauare in fluuio:⁊ ecce piscis ima-
nis exiuit ad deuoranduz eum. Quo timente inuadi/
dixit angelus ad eum: Apprehende branchiā eius/⁊
trahe eum ad te. Piscem igit̄ in siccuz traxit:⁊ statim
palpitare cepit:⁊ ex mandato angeli:piscem exentera
uit:fel/cor ⁊ iecur reposuit ⁊ seruauit:cetera vero assa-
uit ⁊ saliuit:⁊ pro viatico custodiuit. Angelus ṽo sibi
dixit/ꝙ fumus cordis illius piscis super carbones po
siti/oīa demoniorū genera ab homine fugat:fel vero
Tropo- oculis cecis ⁊ albuginosis impositum/ipsos illumi-
logia. nat. ¶ Quāuis videatur satis mirabile/ꝙ res corpo-
ralis agat in spiritum:⁊ ꝙ fumus piscis fuget diabo-
lum:vel sonus cithare faciat recedere spiritū immun
dum/sicut supra positum est:qꝛ tamen ad moralia tē-
dimus:de disputando suꝑ hmōi non curemus: Igit̄
dico ꝙ iste piscis pōt pctm̄ significare:vel etiā carnez
fluxibilē atqꝫ mollē:quod scz sub aqua mūdane ꝓspe-
ritatis ⁊ voluptatis abscondit̄: vbi thobie.i.cuicūqꝫ
hoī insidiat̄:vt scz ipsum ꝑ culpam ⁊ penā absorbeat
Pro.23.c ⁊ ꝑdet̄. Unū in Prouer. Insidiat̄ in vijs quasi latro : et
quos incautos viderit/ interficiet. Ista est ergo ve-
f ritas:ꝙ qñ hō accipit mansionez suaz suꝑ trigrim flu
uium:qui interꝑtat̄ sagitta:pro eo qꝛ sicut sagitta ve-
lociter currit.i.in mundi fluxibilitate que cito deperit
atqꝫ fluit:⁊ in aq̄ voluptatis ⁊ ꝓsperitatis vult recrea
ri:ꝙꝙ sibi prima facie speret ⁊ intendat ablui ⁊ mūda
ri:statim tñ adest piscis iste:scz pctm̄ vel tentatio su-
perbie/luxurie vel auaricie:vel etiam ipsa caro q̄ sibi
insidiat̄:ipsumqꝫ attrahere ⁊ deuorare satagit ⁊ molit̄
sed reuera est cōsilium angeli testamenti/scz christi vel
boni predicatoris:ipse debet istum piscē/scz peccatuz
vel carnem vel tentationem ꝑ ꝯsiderationē apprehen-
dere:⁊ ad siccitatē abstinentie ⁊ penitentie trahere:et
ipsum debet exenterare.i.qualis sit ⁊ q̇d infra ipsum
est respicere ⁊ videre. Quod ꝓ certo si fecerit/in ipso tria
reperiet:vñ cōtra vitiorū infirmitatez remedia multa
sumet. Inueniet em̄ ꝙ in ipso est cor/iecur ⁊ fel.i.van9
amor ⁊ falsa delectatio:⁊ finalr̄ inueniet ꝙ est ibi fel.
i.amara desolatio ⁊ damnatio. Igitur si iecur.i.pec-
cati delectatio cū carbonibus desolatorijs.i.cū cōsy-
deratione ignis infernalis iungitur:fiet ꝙ fum9 ille
cōpunctionis ⁊ memorie exinde ꝓueniēs/demones ⁊
demonum tentationes fugabit. Unctura ṽo fellis/
cogitatio.i.timor amaritudinis albuginē carnalita-
tis de oculo mentis curabit. Nihil em̄ ꝓficit magis
cōtra vitia ⁊ demonia/ꝙ cogitare ꝙ falsa sunt carnis
⁊ peccati oblimenta:⁊ ꝙ dura ⁊ fellea subsequūtur tor
menta. Fel igitur.i.cōsyderationē amaritudinis eter-
ne debet homo in oculis patris sui/scz intellectus ap
ponere:vt sic possit eum per gratiam illustrare:dicēs G
illud Hiere. Ecce potabo eos ⁊c. ¶ Uel dic si vis / ꝙ Hie.23.c
iste piscis est diabolus:qui pro certo illis qui in flu- Aliter.
mine religionis deuotionis vel cōpunctionis se bal-
neant:⁊ in tigri.i.sagitta diuini timoris ⁊ ꝯtritionis
se mundificāt:⁊ ibidē affectuū pedes lauāt:piscis dia
bolus insidiatur:⁊ qui per peccatū ipsos si potest/de-
uorat ⁊ predat̄. Sed reuera homo debet ipsum virili-
ter ꝑ bona opera inuadere:⁊ ipsum ꝑ cōsyderationez
exenterando ⁊ aperiendo/quid in vētre ⁊ in corde suo
habeat discernere:⁊ pro certo ibi inueniet cor.i.mali-
ciam.iecur quod amare cogit id est dilectionis falla-
ciam.vel etiam fel quod est amarū.i.prauā intentio-
nis nequitiam ⁊ future damnationis amaram angu-
stiā. Que ꝓ certo si bene cogitauerit:⁊ carbōes ignis
eterni/fumiqꝫ lachrymarū ⁊ obscuritatē tenebraruz q̄
in inferno sunt/adhibuerit:sibi ad spiritualē cecitatē
tollendā ⁊ ad demonium effugandum ꝙplurimū ꝓ-
ficiet ⁊ valebit. Allega vt supra. ¶ Uel dic ꝙ thobias
iste est christus:piscis ṽo diabolus:sed de hoc vide su Aliter.
pra ca.v. ¶ Uel dic ꝙ iste piscis immanis significat di
uitem magnum vsurarium ⁊ tyrānum : qui in fluuio Aliter.
mundane ꝓsperitatis versat̄:⁊ ibidē tanꝙ in proprio
domicilio moratur. Ezechie. Ecce ego ad te draco ⁊c. Eze.29.a
Igitur si contingat ꝙ thobias.i.aliquis pauper ap-
propinquat ad istum fluuium.i.ad prosperitatis sta
tum:vel ad alicuius diuitis domū vel locū:statim cū
tales pisces.i.tyranni/vsurarij ⁊ diuites ipsuz velle di
tari/vel se velle iuxta se locari vel edificari vident:sibi
immediate detrahunt ⁊ inuident ⁊ eum deuorare/⁊ ra
pinis ⁊ exactionibus impugnare festināt:ita ꝙ ipsos H
cōpellunt ad angelū.i.ad dominū clamare.⁊ ꝯtra eos
auxilium implorare. Dñe inquiunt/inuadit me. Job:
Anime vulneratorum clamabūt. Periculosuz est igit̄ Job.24.
talibus appropinquare:⁊ eorū habitationib9 ⁊ eoruz br
domibus ⁊ possessionib9 vicinare:qꝛ fluuiū mūdane
ꝓsperitatis solū sibi volūt appropriare:⁊ ideo solent
oēs vicinos ⁊ socios īpugnare:nec patiunt̄ aliquez
quē impedire valēt/pedes suos lauare.i.recreationez
aliquā obtinere. Uidēt̄ em̄ dicere illud Ezech. Nobis Eze.11.c
data est terra in possessionē. Thobias igit̄.i.pauper:
ab angelo.i.a deo ꝯsulit̄/ꝙ istū piscē.i.istū diuitē ꝑ cō
syderationē apprehēdat:⁊ ꝙ ipsuz de fluuio mūdane
ꝓsperitatis ꝑ consyderationē extrahat:⁊ ad siccuz.i.
ad mortis austeritatez ⁊ sterilitatē imaginādo dedu-

cat. Hoc est dictu: ꝙ statum vite eius cito defecturuꝫ
⁊ statum mortis sue cito successurum cogitet ⁊ atten-
dat: ⁊ sic pro certo ipsum cogitare poterit palpitantē.
i. dubiuꝫ / miserum ⁊ timētem. Unde de diuitibus di-
Sap. 5. a citur Sapiē. Quod ipsi turbabunt timore horribili /
dicētes intra se / penitentiam agentes / ⁊ pre angustia
spiritus gementes. Consiliuꝫ etiam est ꝙ pauper qui
videt gloriā iniquorū / ipsos per cōsyderationē exente
ret: hoc est ꝙ quales sunt interius cōsyderet: vt scꝫ nō
gloriam suā exteriorē / sed iniquitatē interiorē cogitet
atqꝫ spectet: qꝛ scꝫ tunc videt ꝙ illi qui sunt terribiles
quo ad mundum / sunt abominabiles quo ad deum.
A Iuxta illud Lu. Quod hominibus altū est / abomina
Lu. 16. d tio est apud deum. Talē cōsyderationē videt habere
ps. 72. b dauid in ps. vbi de ꝓsperitate maloruꝫ sic dicit: Ecce
ipsi peccatores in seculo obtinuerūt diuitias ⁊c. Et di
xi: Ergo sine causa iustificaui cor meū ⁊c. Donec intrē
Tropologia. sanctuariū dei: ⁊ intelligaꝫ in nouissimis eoꝝ. ¶ Uel
si vis dic ꝙ thobias iste est deus: quē pro certo piscis
immanis. i. aliquis malus diues in persona pauperū
⁊ religiosoꝝ deuorat: ⁊ eū in mēbris suis fatigat ⁊ in-
festat. Sed ꝓ certo deus talē de fluuio ꝓsperitatis ad
siccitatē mortis extrahit: ⁊ eū exenterat / ⁊ prosternit: ⁊
super carbones inferni assat ⁊ cōburit: ⁊ de vētre eius
i. de suis intrinsecis ⁊ abditis: medicinas pauperū scꝫ
diuitias quas diu absconderat / extrahit: ⁊ de his ce-
cos. i. inopes qnꝫ illuminat: inꝙtuꝫ de auaroruꝫ sub-
stantijs ipsos post mortem talium cōsolat ⁊ ditat: ca-
nesqꝫ. i. temporales substantias: istorūqꝫ officia ⁊ be-
neficia que tenebat: sibi angelo reseruat: inquantū in
Esa. 28. c persona pauperum se nutriri predicat. Esa. Refice las
sum: ⁊ ecce hoc meuꝫ refrigeriū. Impios ⁊ tyrannos
tollit: de medio: vt saltem post eorū mortem de eorū
diuitijs iusto alat: ⁊ vt eorū bona que auare aggrega-
uerat / per plurimos distribuat ⁊ distinguat: vt ptꝫ ad
lrām de clericis tenentibus plura beneficia: ⁊ auaris
habentibus plures diuitias: qꝛ scꝫ post mortem eoruꝫ
plures ditantur ⁊ beneficiantur: ⁊ thobias ⁊ angelus
i. pauperes ⁊ iusti vel ipse deus in persona pauperum
Sap. 10. d multipliciter recreantur. Igitur dicitur Sap. Quod
B iusti tulerūt spolia impiorū. Et alibi dicitur: Qd reser
Pro. 13. d uatur iusto substantia peccatorū. Unde dicit de malo
Ioā. 10. c diuite: Qui cōfrigēs nudauit pauperes: domū rapuit
⁊ nō edificauit eā: nec est satiatus venter eius. Educet
egrediēs de vagina sua: vadent ⁊ veniēt sup eū horri-
biles: ⁊ deuorabit eum ignis qui succendet: ⁊ de eodē
dicitur ibidē / ꝙ diuitias quas deuorauit / euomet ⁊c.

¶ Capitulum octauuꝫ textus: Postꝙ vero cenauerūt: introduxerunt iuuenem ad eam. Moralitatum Capitulū. VI

historia Hic dicit / ꝙ cū sara filia raguelis septē viros
habuisset: ⁊ eos diabolꝰ occidisset: thobias
ipsam ducere timuit: tamen ad angeli consi-
liūm ipsam duxit: nec eum diabolus nocuit
seu lesit. Nā ad cōsiliū angeli iecur piscis mortui sup
carbones posuit. ⁊ odore fumi eius demōes fugauit
Queꝫ raphael accipiens / in desertū superioris egypti
relegauit. Tandē vero in timore dei vxorē instruēs: ⁊ ad
orōnem inuitās: cū ipsa tribus diebus orōni vacauit:
⁊ sic intrans ad puellā / in dei bñdictione sine nocumē
to eā suscepit. Sicut em̄ angelus sibi dixerat: dmoniū
solū sup illos potestatē habebat: q sicut equꝰ ⁊ mulꝰ
Moralitas. sine timore dei cū suis vxoribus habitāt: ⁊ qui in actu
cōiugali nihil pter delectationē amāt. ¶ Ista exēpla-
riter ad lrām pñt allegari ꝯtra libidinosos: qui scꝫ si-
cut bruta sine dei timore solā delectationē qrunt: qꝛ
pro certo tales ꝑ spm̄ fornicationis pereunt inꝙtum
etiam cū ꝓprijs vxoribus fornicationē cōmittūt. Iu-
sti vero cū dei timore ⁊ bona intentiōe ⁊ orōne debēt cō-
iugiū celebrare: ⁊ sic nō habēt demoniū. i. spm̄ luxurie
formidare: ⁊ potissime si piscis mortui iecur. i. si chri- C
sti moriētis mortē sup carbones feruentis charitatis
ꝑ cōsiderationē voluerint adhibere. Dicat igit bonꝰ
ꝯiunx vxori sue illud qd iste dixit hic: Filij sctōrum su-
mus: ⁊ nō possumus ꝯiungi sicut gētes q ignorāt de-
um. ¶ Uel dic ꝙ vxor nostra est beneficiū vl eccl'ia no Aliter.
bis data: qꝛ ꝓ certo qcūqꝫ isti vxori brutalit: ⁊ solūmō
ꝓpter lucrum ⁊ delectationē ⁊ vtilitatē tpalē ꝯiungit:
⁊ eidē ꝑ ꝓmotionē cōiugatur: necesse est ꝙ a diabolo
spūaliter ⁊ tpaliter perimat. Ille vero q taliter vxorē ac
cipit: nō vt psit / sed vt ꝓsit: nō vt libidini ⁊ voluptati-
bus vacet: sꝫ vt cū timore diuino ⁊ orōni diuine laudi
se applicet: a demōe nō ledit sed sanꝰ ⁊ incolumis spūa
liter regitur: ⁊ cū vxore hmōi / ꝓle bonorū operū iocū
datur: ⁊ diuitijs tpalibus et spūalibus ꝓsperat. Ps. Ps. 127. a
Uxor tua sicut vitis abundās in laterībꝰ domus tue.

¶ Ex eodem cap'lo octauo textus. b. Et factum est circa pulloruꝫ cantū accersiri iussit raguel. Moralita. Capitu. VII

Hic habet ꝙ raguel pater sare: postꝙ thobi-
as filiā suā in vxorē acceperat: ⁊ ad eā intra- historia
uerat: timuit nec forte sibi sicut alijs accidis
set: hoc est / ne forte a demone suffocatus fuis
set: fecit de nocte in domo sua foueā facere / vt ipꝫ pos
set terre cōmēdare: ⁊ sicut alios sepelire disposuerat: sꝫ
ipm sanum reperiēs / in laudes dei ꝓperat ⁊ exultat: ⁊
duas vaccas ⁊ quatuor arietes occidēs / nuptias pre-
parat ⁊ instaurat: Thobias igit angelū ad gabelum D
mittit: q pecuniā recupat ⁊ ipm ad nuptias adducit.
Tandē vero raguel medietatē bonorū suoꝝ filie tradi-
dit: ⁊ sic cū magna substantia thobias cōiugem secū
duxit. Qui precedens felle piscis oculos patris illu-
minauit: ⁊ cadente albugine quasi mēbrana oui / visuꝫ
recuperat: ⁊ vidēs filiū suū / dñm benedixit. ¶ Ista ex- Allegoria.
ponunt quidā allegorice. Dicūt em̄ ꝙ raguel est ppl's
gentilis: cuius filiā. i. ipam gentilitatē seu gentiliū cō
munitatem thobias. i. christus in vxorē duxit: inꝙtuꝫ
ipsam ad fidem conuertens / de ea ecclesiā suā fecit: sꝫ
reuera in principio ille raguel / scꝫ gentilis populꝰ du-
bitauit: ⁊ timuit ne forte ille esset verus maritus ⁊ ne
forte mundū decipiēdo fuisset a demone mortuꝰ vel
oppressus: quapropter ipsum sepelire disposuit: in-
quantū in ꝑsona tyrannorū nomē christi ⁊ eius fidem
opprimere ⁊ tollere festinauit: sed finaliter cantu gal-
lorum. i. doctrina predicatorū instante: ipsum verū ec-
clesie maritum / virū sctm̄ ⁊ legitimū repit ⁊ cognouit
⁊ tunc nuptias vere ⁊ firme fidei statuit ⁊ inducit: in
quibus proculdubio vaccas ⁊ arietes. i. martyres ⁊ cō
fessores de populo suo preparat ⁊ exponit. Cōstat aūt
ꝙ de populo gentili cōuerso / multi in pimitiua eccle
sia more vaccarum agrum dominicum coluerūt: ⁊ tā
dē per martyriū obierūt: Multi arietes ⁊ prelati ⁊ du
ces in ecclesia fuerūt / qui mortē ꝓ dño subierūt. Tūc
in nuptijs thobie ⁊ sare. i. christi ⁊ eccl'ie d seipsis ence
niuꝫ prebuerunt. Unde mat. Tauri mei ⁊ altilia mea Mat. 22.
occisa sunt: et omnia parata sunt: venite ad nuptias D.
id est ad fidem christi. Gabelus per angelum addu- E
citur quia scilicet ad fidē christi quotidie nouꝰ popu
lus per

lus ꝑ predicatores angelicos aggregaꝛ. Sara em̄.i.
gentilitas: cum magna substantia thobie tradiꝛ: qꝛ
etiam de gentibus cū diuitijs diuersaꝝ scientiarū ad
fidem veniens/dn̄o desponsaꝛ. Et finaliter tn̄ iste tho
bias scʒ christus: patrē suū cecū.i.pplm̄ iudaicū exce-
catū/ꝑ fidez illuminat: inquātū in fine tp̄is lumē sue
fidei seruat: qꝛ tūc exultādo clamabit ⁊ dicet: Ecce vi
deo thobiā filiū meū: qn̄ albugo infidelitatis de ocu
lis eius ceciderit: ⁊ qn̄ se errasse fatebiꝛ ⁊ cognoscet: ⁊
qn̄ se media etate illuminatum aduertet/dicens illud
Jo.9.c Joan. Cum cecus essem non video. Albugo em̄ ꝓꝑe
cecitatem iudaici significat: qui se albū ⁊ iustū credit
⁊ estimat. Et ista etiam cecitas ⁊ albugo quasi mem-
brana oui esse diciꝛ: pro eo ꝙ adhuc christuz tanꝙ de
ouo nasciturū expectat: sed tunc talis albugo de ocu
2.Cor.3 d. lo sue mentis cadet: qn̄ christū iam venisse cognoscēs
se errasse ꝑcipiet. Un̄ apl's: Uelamen est positū sup cor
eoꝝ. Cum aūt auersi fuerint/auferetꝛ velamen. ¶ Hic
potes subdere exemplariter: quō angelus elemosynā
Thobie orationez ⁊ ieiuniū cōmendat: ⁊ quō ex hoc ꝓmeruit
12.c. thobias ꝙ a deo tentareꝛ/⁊ tentatus cōsolareꝛ. Uide
ca.xiij. Nihil videꝛ in alijs capl'is hui9 libri figurale.

¶ Moralitatum super Thobiam finis.

Moralitatum liber Decimusoctauus super iudith.

¶ Capitulum primū Textus: Arphaxat itaqꝫ rex medorum subiugauerat multas gentes. Moralitatum Capitulum I

Nabuchodo
Histo-ria nosor rex assyrioꝝ: cū con
tra arphaxat regē medo-
rum victoriā obtinuisset:
eleuatū est cor eius in sup
biam: ⁊ oēm terraz voluit
suo imperio subiugare.
Nā nō suffecit sibi regnū
medoꝝ acquisiuisse: quin
immo nuncios suos ad
libanum/siciliam/syriam et damascū vsqꝫ in hierl'm
misit: vt tributa sibi soluerent: ⁊ vt eum in regem reci
perent ꝑ nuncios imperauit. Et qꝛ oēs vno animo cō
tradixerunt ei: ⁊ remiserūt nuncios vacuos: ⁊ sine ho
nore abierunt: indignatus ipsos ꝑ potentiam oppri-
mere ⁊ subiugare voluit. Ideo holofernē principem
militie cum exercitu infinito ꝯtra regionem occiden-
tis misit: ⁊ oēm terram sibi subiugari mādauit. Qui
mandatis eius obtemperās/multas ciuitates ⁊ ter-
ras ꝯfregit: multosqꝫ ip̄m voluntarie recipientes/in
dn̄m in deditionem recepit. Terras que prius māda
Tropo-logia ta nabuchodonosor ꝯtempserant/ꝑ violentiam eius
imperio subiugauit. ¶ Ista pn̄t applicari ꝯtra ambi
tiosos ⁊ presumptuosos. Ille em̄ nabuchodonosor:
qui interpretaꝛ sedens in angustia: presumptuosos ⁊
ambitiosos significat: qui per sollicitudinē semꝑ an-
Tren.1.a. gustiantꝛ/vt ad statum altiorem ꝓmoueantur. Tren.
Sedet in angustia dn̄a gentium.i.ambitio cōtra ar-
phaxat.i.facit aliqd̄ factuz notabile: ꝓpter qd̄ regnū
medoꝝ.i.aliquam dignitatem obtinet ⁊ acquirit: nō
sufficit sibi ꝙ rex sit assyrioꝝ: ⁊ ꝙ efficiaꝛ rex medoruʒ
idest nō sufficit sibi dignitas quā ab antiquo habuit

vel quā de nouo acquisiuit: ꝗnimmo ad altiora accen
diꝛ: ⁊ ad altas dignitates ⁊ officia ambire/⁊ ea vsur-
pare moliꝛ. Qd̄ potissime fit/qn̄ videt aliqd̄ bn̄ficiuʒ
vel dignitatē vacare: qꝛ scʒ tunc magis solet ad digni
tatem aspirare. Adonias aūt filius agith eleuabatur 3.Reg.
dicens: Ego regnabo. Quid igitur fit? Pro certo isti 1.a.
tunc qn̄ vident electionē instare/solent nuncios ꝓlo-
cutores ⁊ ꝓseuchas suos mittere: ⁊ nunc ad vnū/nūc
ad alium discurrere: multa ⁊ magna ꝓmittere: vt ad
regnandū sup ipsos/⁊ ad prelaturā vel officium obti
nendū ipsos valeant inclinare: dicentes cū absalone
illud qd̄ diciꝛ: Quis me ꝯstituat iudicem sup terram 2.Reg.
vt ad me veniant oēs: vt iuste iudicē? Sed reuera iu- 15.a.
sto dei iudicio fit: ꝙ oēs vno animo ꝯtradicunt ei: et
nuncios ꝓlocutores/⁊ suos secretos repudiant ⁊ cō-
tēnunt: ⁊ ꝙ in die electionis vbi se eligi forsan existi-
mabat/oēs electioni ipsius se opponant/dicentes il
lud Luce: Nolumus hūc regnare sup nos. Quod vi- Lu.19.
dens ille/ad holofernem principem militie.i.ad ꝓn- c.
cipum ⁊ laicoꝝ potentiam se conuertit: totqꝫ per eos
tribulationes excitat ꝯtra istos/ꝙ ciuitates ⁊ muni-
tiones.i.tp̄ales possessiones istoꝝ impedit ⁊ subuer- Lu.19.
tit: dicens illud Luce: Illos aūt qui noluerunt me re c.
gnare super se/adducite huc ⁊ interficite. Et sic ꝑ vio-
lentiam ad ꝯsentiendū in eum ipsos cogit: Ita ꝙ bre
uiter isti cōpelluntꝛ dicere illud qd̄ etiam isti dixerunt
Desinat obsecro ira tua ꝯtra nos. Sequiꝛ: Ueni no-
biscū pacificus dn̄s: ⁊ vtere seruitio nostro sicut pla-
cuerit tibi. ¶ Uel allega ꝙ nabuchodonosor.i. dia-
bolus: qui videns se superasse arphaxat cū exercitu.i. Aliter
cum maloꝝ multitudine: non sufficit sibi/nisi i alios
idest ꝑ malos principes ⁊ eoꝝ officiales non sibi sub-
iectos.i.in bonos ⁊ religiosos manū mittat: qui pri-
mo nuncios suos.i.tentatiōes leues ad eos mittens
repulsam patiꝛ: qꝛ scʒ statim hoīes a principio obedi
re vel subdi diabolo dedignanꝛ. Ideo sepe fit ꝙ prin-
cipem militie sue holofernē: qui interpretaꝛ infirmās
vitulum saginatū.i.pctm̄ luxurie: qd̄ inter alia vitia
obtinet principatū: ⁊ qd̄ impinguatos/deliciosos vi
tulos/iuuenes ⁊ lascinos infirmat: ꝯtra ipsos dirigit
quo mediante multos superat: paucos vo qui in au
xilio sancte mulieris vidue: i.beate virginis ip̄m vin
cant/inuenit. Ubi em̄ alij nuncij.i.alia vitia deficiūt:
holofernes.i.luxuria principaꝛ. Un̄ diciꝛ/ꝙ cecidit ti
mor holofernis sup omnes habitantes terram.

¶ Capitulum tertium Textus: Tunc miserunt legatos suos vniuersarum vrbium. Moralitatum. Cap. II

Hic diciꝛ ꝙ cū holofernes oēm terrā suo do-
minio subiugasset: ⁊ quosdā virtute armo-
rum/quosdā voluntarie cū hymnis ⁊ canti-
cis obuiantes eisdē: in ditionē suā sumpsis- A
set: de vniuersis vrbib9 viros fortes sibi in auxiliato-
res accepit: cū quoꝝ adiutorio leui9 ceteros supauit. Mora-
¶ Sic vo diabolus: q̄ quosdā virtute armoꝝ.i.vio- litas
lētia tētationū supat: quosdā vo volūtarie ⁊ q̄si ex in
dustria peccātes: de q̄b9 diciꝛ: Quasi ex idustria recesse Job.
rūt a deo sibi subiugauit de oīb9 vrbib9 ⁊ de oīb9 statib9 34.c.
quosdaʒ fortes auxiliatores.i. quosdā heresiarchas
vel alioꝝ pctōꝝ patronos sibi aggregauit: q̄b9 mediā
tib9 de alijs facili9 victorizat. Isti em̄ q̄ alios ad pctm̄
incitāt/diaboli sunt auxiliatores: quoꝝ ope vincit fa Eo.c.d.
cilius peccatores. ¶ Hic habes ꝙ nabuchodonosor Histo-
preceperat holoferni principi militie sue: ꝙ omnes ria

deos terre destrueret et demoliretur: ut ipse solus deus ab his nationibus que per holofernem possent subiici diceretur. Sic igitur factum est quod iudith sancta mulier caput holofernis amputauit: et sic nabuchodonosor potentiam et superbiam eneruauit. ¶ Istud applica contra presumptuosos et inuidos qui solum volunt dii dicti excellentes et inclyti reputari: quapropter totis viribus laborant quod alii .i. magni potentes famosi eradicentur: ut solum ipsi apparere inter homines videantur. Sicut de saturno legitur: quod ericthonium filium suum occidit: et hoc quia vidit eum sapientem: et timebat fame sue posse detrahi propter eum: cum solus deus ab omnibus vellet credi. ¶ Ista possunt applicari contra imperium romanorum: qui mediante militia sua deos terre .i. reges mundi subuertebant: et nomen eorum de medio submouebant: regnaque ipsorum et prouincias redimebant: et sic cum effusione sanguinis totum mundum suo imperio subiugabant: solique dii terre/imperatores et domini dici in toto orbe volebant: et quod abominabilius videbatur/leges et statuta scribebant: in quibus non debere dici aut esse in orbe regem preter cesarem dicebant. Hiere. Ero deus vniuersis cognationibus israel etc. Quod utique valde absurdum extitit: ut reges in diuersis mundi prouinciis ex consensu populorum legitime factos vel a deo institutos/sola autoritate et violentia submouerent: ipsosque regnis et dignitatibus spoliarent: sibique totum applicarent: et se solos reges in orbe vocari iuberent: totumque mundum a principio liberum tributis et seruitutibus subiugarent/dicentes illud quod sequitur infra: Sciat vniuersa terra quod Nabuchodonosor est deus terre: et preter ipsum alius non est. Non est mirum igitur si illud tam violentum stare non potuit: et si sancta mulier iudith/idest sancta prouidentia occulta vel ecclesia/istius crudelis principis caput et potentiam amputauit. Dignum enim fuit/quod qui solum dii terre dici volebant: proprium caput/idest proprium imperatoriam dignitatem amitterent qua gaudebant. Sicut et nunc patet: quia imperium ad translationem aliam est translatum: et nullus alius habet imperii potestatem/vel principatum. Dignum enim est: quod qui vsurpat aliena/iusto dei iudicio perdat sua. Ideo isti ciuitati potest hodie dici illud quod antiquitus dictum est babyloni: Audi derelicta/habitans in confidentia: que dicis in corde tuo ego sum: et preter me non est amplius. Non sedebo vidua: et sterilitatem ignorabo. Et sequitur: Venient tibi sterilitas et viduitas. ¶ Hic habes quod cum omnes generaliter se holoferni redderent: et se potentie eius subiicerent: et se et vxores et filios/ciuitates et bona sua eius dominio subiugarent: sibique et exercitui suo cum lampadibus/tubis et tympanis occurrerent. Dicitur tamen quod ista facientes/non poterant ferocitatem sui pectoris mitigare. Quapropter cito ignominiose dicitur periisse. ¶ Quod scilicet contra tyrannos crudeles potest allegari: quorum tanta est superbia: quod subditorum obsequiis/beneficiis/blandiciis deliniri non possint: sed ex hoc ad deterius prouocantur: et sepe ad crudelitatis opera fortius inardescunt: quapropter sepe fit/quod isti in sua potentia gloriantes/et desolationibus hominum non parcentes/iusto dei iudicio succumbant. ¶ Vel dic quod iste est diabolus: quia pro certo qui recipiunt ipsum: et ei consentientes complaudent fatui sunt/si eius ferocitatem mitigare credunt: quia reuera propter hoc ipsis non parcet: sed contra ipsos in inferno fortius inardescit. Unde in Prouer. zelus et furor non parcet in die vindicte.

Moralitas — Allegoria — B — Hiere. 31.a. — iudith 5.d. — Esa. 47 b. — C — Eo. c. c. — Moralitas — Aliter — Prou. 6.d.

¶ Capitulum quartum Textus: Tunc audientes hec filii israel qui habitabant terram iuda. Moralitatum Capitulum III

Audientes filii israel potentiam holofernis: timuerunt valde/ne forte hierusalem caperet et templum destrueret: sancta pollueret: ciuitates eorum frangeret: vxores et filios captiuaret: et ideo omnes se saccis operuerunt: ieiuniis et orationibus se humiliauerunt: et sacerdotes etiam operti cilicio et cinere/sacrificia obtulerunt: et fortiter ad dominum clamauerunt: et occupauerunt omnes vertices montium/et muris circumdederunt vicos suos: et preparauerunt frumentum contra obsidionem pugne. Sacerdos vero summus Heliachim nomine/per ciuitates circuibat ad orandum et recurrendum ad dominum: et omnes vniuersaliter commonebat: precepit etiam angustas vias inter montes per quos iter poterat esse in hierusalem custodiri/ne pateret transitus holoferni. Sic igitur finaliter factum est quod holofernes diuino munere fuit victus: et hierusalem de sua crudeli potentia liberata. ¶ Sic vos charissimi moraliter loquendo videmus: quod nos filii israel .i. christiani qui deum per fidem cognoscimus: videmus et audimus quod holofernes diabolus cum exercitu vitiorum et tentationum/infirmitatem hominum non cessat subiugare: et sua potentia omnia concutit et conturbat: quia sicut dicitur Job: Non est potestas super terram que comparetur ei: quoque contra nos preparat. Ideo valde debemus a facie eius timere: et illius malicias precauere: et hoc ne forte hierusalem .i. animam per peccatum capiat: et templum deuotionis destruat: sancta nostra .i. sanctam viam polluat: ciuitates/hoc est ciuium vnitates/ac per hoc concordiam nostram dirumpat: et vxorem et filios .i. charitatem et bona opera nobis tollat: et ideo ad obuiandum maliciis eius quilibet debet occurrere: verticem montium .i. celsitudinem contemplationis occupare: ieiuniis se affligere: sectum cilicium .i. asperitatem penitentie induere/et cinere mortis/scilicet memoria se aspergere: deo per bona opera sacrificare: ad deum per orationem clamare: et frumentum .i. eucharistie sacramentum contra obsidionem .i. contra tentamenta diaboli preparare. Sacerdos etiam noster .i. sacer dux bonus et discretus: debet per circumspectionem discurrere: et omnes potentias anime visitare: et quod angusta loca sensuum corporalium per que tamen iter potest esse ad hierusalem .i. ad animam capiendam discrete custodiant/debent se sollicite premunire: ut sic holofernes .i. diabolus: qui bene dicitur holofernes idest infirmans vitulum saginatum: pro eo quod leues/carnales/pingues et opulentos inficiat/possint machinationibus obuiare. Qui cum taliter contra ipsum se parauerit: nunquam spiritualiter ab eo victus erit. Bene igitur dicitur: Fili accedens ad seruitutem dei/sta in iustitia et timore: et para animam tuam ad tentationem. ¶ Vel si vis/dic quod hierusalem est ecclesia: de qua viri israel .i. viri ecclesiastici valde debent timere/quod ab holoferne diabolo per vitia destruatur: et ideo heliachim sacerdos .i. quilibet bonus prelatus debet discurrere: et fideles ad orandum et resistendum periculo: et arctos passus et transitus per quos habent ingredi hostes .i. ad vota religionis/mandata legis/articulos fidei sacramenta ecclesie: que quidem sunt principales ingressus ecclesie: custodiendum principaliter occupandum monere: necnon ut ad muros regularis discipline reedificande intendere velint/et orationi vacare: montes contemplationis occupare: frumenta meritorum et virtutum preparare: ipsos debet docere/dicens illud: Preparate corda vestra domino etc.

¶ Capitulum

Histo ria — D — Moralitas — Job. 41.d. — E — Eccli. 2. a. — Tropologia — F — 1. Reg. 7.a.

¶ Capitulum quintum Textus: Nunciatumq; est holoferni principi militie assyriorum Moralitatum Cap. IIII

Histo-ria

Achior princeps filiorum amon/holoferni petenti de filijs israel qui se preparabant ptra eum defendere: quidnam esset/incepit interrogare. Qui dei israel mirabilia cepit predicare: & legem ppli israel cōmendare: & inter alia dicere: q̄ si deus eorum ipsos iuuare decreuerit: nunq̄ holofernes vel quicūq; alius possit preualere. Indignatus holofernes: ipm ad filios israel duci fecit: & cuz ipsis etiunc esse voluit: & hoc cū capti essent filij israel quorum deum cōmendauerat: ipe cū eis gladio assyriorum verberaret: & sic nullum alium deum esse dnm terre q̄ nabuchodonosor experiret. Ducit igit achior i bethuliam: sed occurrentib9 balisterijs de israel/ipm ducere ad ciuitatem nō potuerūt: quapropter ipm ad arborem ligantes & recedentes/ab exercitu dimiserunt quē tandē filij israel soluentes/& in ciuitatem suā ducentes: oia que ptigerant/audierunt: & post fletus et orationes ciuitate saluata ipm circūdederūt: & in suū

Mora litas

consortiū receperunt: sicut scriptū est &c. ¶ Ista pñt applicari ad quēlibet sctm p christi noie crucifixum: sicut ad Andream & petrū. Achior em interpretat frater meus montanus: significans illos scz qui frēs p

B

charitatem fuerunt: & montani p mentis sublimitatem/& ptemplationē/vel per vite eminentiā dici poterant. Cōstat em q isti coram holoferne principe. i. coram nerone vel ptra alios tyrannos potentiā dei isrl/ scz christi predicabāt/& fidem ipsius cōmendabant: factum est q per eum in bethuliam/que interpretat domus parturiēs dnm. i. paradisum: qui nobis dnm parturiuit et dimisit: morte intercedente sunt missi: hoc est per istos ad arborem. s. ad crucem fuerūt ligati in cruceq; morte dānati: & a cruce p filios israel. i. p angelos quātuz ad aīam sunt soluti: in bethuliam. i. in paradisuz deducti: & a carne sua. i. a corpore circūcisi per mortem in ipsorum israelitarum. i. in ipsorum angelorum consortiū sunt assumpti. Ipse vo holofernes. i. tyranni finaliter morte turpissima sunt consumpti. Luce:

Luc. 19

Ascendit in arborem sycomorum vt videret iesum.

¶ Capitulum septimum Textus: Holofernes autez altera die precepit exercitibus suis. Moralitatum. Cap. V

Histo-ria

Holofernes volens capere ciuitatē bethulie & alias ciuitates: & filios israel subiugare: primo studuit fontes & aquas eis auferre: & ideo pductum per quē aqua fluebat in ciuitatem/pfregit: fontesq; que circa ciuitatem erant/custodiri fecit: & sic ppl'm ciuitatis horrendo sitis ardore

Judith 11. c.

pfecit. Un etiā sicut infra dicit: sanguinē pecorum suorum bibere pponebant: & ad oleum & frumenta que dño deo suo pscrata fuerāt/ptra fas & iustitiam ma-

B Mora litas

nus suas volebant extendere: que tamen ptingere nō debebant. ¶ Sic vere dico q holofernes diabolus: qui ptinue ciuitatē eccl'ie vel aie p tentatiōes obsidet & summe studet aquā gr̄e & deuotionis subtrahere: & fontem lachrymarum & cōpunctionis/necnon fontē misericordie & cōpassionis siccare. Quo facto/statim sitis & ardor malorum desyderiorum. s. auaricie et carnalis concupiscentie in illa ciuitate psurgit: que habitatores eius afficit & affligit: intantū q iam oēs ad sitim auaritie temperandā/sanguinē pecorum. i. tpalem substantiam simplicium vel subditorum suorum bibunt: rapinis & exactionibus illum sugūt: qd potissime patet de illis qui in mundo hñt iuridicam potestatē: qui scilz sanguinē alienū. i. vitam & substantiaz tpalem bibere delectant. Un in lib. Num. Non accubabit leo donec

Num. 23. d.

rapuerit predam: & occisorum sanguinez bibat. Isti etiā non sufficit sanguinē pecorum. i. subditorum suorum bibere: quinimmo ad oleum & frumentū dño cōsecratū. i. ad bona eccl'iastica dño pscrata atq; dedicata: manum mittere/& ipsa fraudulenter vel violenter ab ipsis ecclesiasticis subtrahere vel auferre studēt: sicut ad sraz patet de malis principibus/& malis iudicibus/& malis prelatis & officialibus: de malis ballíuis & lectoribus patet: q oēs sanguinē subditorum bibunt: & qñ pñt bona deo & eius seruitutib9 dedicata/q ipsis nō licet tangere/deuorāt & psumūt. Un sequit infra: Qui hoc

Judith 11. c.

faciunt/certū est q in perditionem dabuntur.

¶ Capitulum nonum Textus: Quibus abscedentibus: iudith ingressa est oratoriū suum: Moralitatum. Cap. VI

A Histo-ria

Volens iudith placere principi holoferni/primo orationi se dedit: cilicio se induit: et cinerem sup caput suum posuit: & oratoriū intrauit. Tandē vo de loco surgēs/in quo coram dño prostrata iacuerat: vestimenta viduitatis exuit: corpus suū lauit: myrrha optuma se inunxit: crines capitis sui discriminauit: & iocūditatis vestimentis se vestiuit: myrrham capiti suo imposuit: sandalia pedib9 suis circūcinxit: assumpsitq; dextralia/inaures anulos & lilia: et ornamentis oibus se parauit. Ista igit sic ornata/a principe pcupiscit: & in tabernaculo eius introducit: & a cunctis seruis ipsius honoratur

Tropo logia

¶ Si vis dic q iudith in bono/que interpretat glorificās q significat aiaz christianā: que deū glorificare tenet. Igit si illa vult placere principi nostro christo: debet intrare oratorium secrete meditatiōis: accipere cilicium. i. asperitatem penitentie & maceratōis emittere ad deum vocem & gemitū oratiōis: tandez debet de terra. i. de terrenis p affectionē celestium surgere: vestimenta viduitatis. i. puersationē peccati seu veterem hoiem exuere/p lachrymosam compunctionem se lauare: & crines capitis. i. affectus & cogitatus cordis per pfessionem pectinare & expandere & discriminare: miro odore deuotiōis se vngere: vestib9 iocunditatis idest puersatiōe honesta se induere: myrrham alte et eleuate ptemplationis capiti siue cordi suo debet imponere: sandalia diuini timoris pedibus affectionū suarum cōponere: et dextralia bonorum operum suis bra-

B

chijs applicare. Debet etiam accipere inaures qui aures ornant: virtutē patientie/qua. s. patienter audiat anulos qui faciliter voluunt. i. virtutem obedientie: lilia que colorem candidū sortiunt. i. candorem castitatis & ptinentie. His igit si aia sic ornata fuerit: procuidubio principi militie nostre christo mirabiliter complacebit: & vsq; ad tabernaculū eius. s. ad paradisum veniet: & i eterne quietis cubiculū subtrahit. ps.

Psal. 44. c.

Audi filia & vide & inclina aurem tuam &c. Dicit etiā christo de aia beata: Astitit regina a dextris tuis i vestitu deaurato/circūdata varietate. Ipsi vo aie subditur illud immediate positum. ¶ Vel si vis dic q

Aliter

Holofernes quē iudith volens occidere/taliter (vt pmissum est) se ornauit/est diabolus: quē pro certo iudith. i. sancta aia vel sancta eccl'ia spūaliter vincit et superat/qñ pdictis ornamentis & virtutib9 se ornat.

Aliter ¶ Uel dic ꝙ iudith est beata virgo: que pro certo pn
cipem militie supboꝝ seu reproboꝝ.s.diabolum: qui
ppl'm israeliticum.i.ppl'm fidelium tentationib9 op=
pugnat: aquã deuotionis ipsius subtrahit: ⁊ ciuitatẽ
eccl'ie cape ⁊ destruere tentat: destruxit ⁊ superauit: et
potentiam eius eneruauit: ⁊ dei ppl'm de ipsius mani
iudith bus liberauit: ipm etiam nunc quotidie superat: ⁊ de
14.d. uotos suos ab ipso liberat ⁊ defendit. Unde ꝓprie di
citur: Una mulier hebrea fecit confusionem in domo
Nabuchodonosor.

¶ Capitulum decimum Textus: Factum est autem cum cessasset clamare ad dominũ Moralitatum Capitulum VII

C
Historia Cum holofernes princeps militie regis assy=
riorum esset in obsidione bethulie: factũ est
ꝙ quedam mulier iudith noie varijs appa=
rata ornatibus se suo ꝯspectui presentauit.
Qui statim specie ⁊ pulchritudine eius raptus in cõ=
cupiscẽtiã carnis exarsit: ⁊ ipsius ꝯcubitũ exquisiuit.
Ille igit multo vino inebriatus ⁊ sopitus/cubiculuꝫ
intrat: sed mulier illa videns ipm ebriũ ⁊ sopitũ/eua
ginato ipsius holofernis gladio/caput eius ampu=
tauit: ⁊ ipm ancille sue tradidit: ⁊ euoluto corpore co
nopeum eius abstulit ⁊ recessit. Mane aũt facto/cuꝫ
cubicularius ipsius ipm in solo mortuũ reperisset/et
caput a corpore videret abesse: incepit dicere ⁊ clama
re: Ecce holofernes inquit iacet in terra: ⁊ caput eius
non est in eo. Quo audito/exercitus dilabit: ⁊ ꝓijcien
tes arma/relictis copijs fugere cõpellunt. Hostes vo
sui a ciuitate exeuntes/⁊ ipsos viriliter ꝓsequentes:
tentoria ⁊ supellectilia oĩa depredant: ⁊ de diuitijs fu
gitiui holofernis exercitus vniuersal'r locupletant: ⁊
Tropologia cum festis ⁊ ꝯuiuijs iocundant. ¶ Holofernes iste
põt significare mundi ⁊ eccl'ie principes ⁊ rectores in
gl'ia exercitus ⁊ subditoruꝫ multitudine gloriantes:
ista aũt iudith põt malam ⁊ ornatã mulierẽ vel etiaꝫ
pctm̃ luxurie designare. Quia ꝓculdubio ista est veri
tas/ꝙ principes nostre militie christiane tã seculares
ꝙ̃ ecclesiastici/multo vino ⁊ potu delicijsq;: vitijs ho
die inebriati: p somnolentiã/negligentiaꝫ/maloruq;
mulieꝝ pulchritudinẽ decepti ⁊ allecti/carni ⁊ ꝯcubi
tus apprehendũt: ita ꝙ habere secum in suis cubicu=
D lis hmõi mulieres delectant. Ideo iste sunt q̃ caput
idest capitale suum ⁊ tꝑalez eius substantiam tollũt:
⁊ ipsos ꝓstratos ⁊ pauperes in suo sanguine.i.in lu=
xuria voluptatis diffamatos deserũt ⁊ recedũt: caput
suum [illegible] capitale ⁊ diuitias secum tollunt. Nõ curant
em̃ m[illegible]res de luxurioso/postꝙ̃ caput suum habere
Judic. pñt: q; statim postꝙ̃ diuitias suas exhauserunt/de ip
16.c. sis amplius non curantes recedũt. Uñ illud Judic.
Rasis crinibus Sansonis/cepit dalila eum abijcere.
Sic igitur fit ꝙ principe vel prelato carnaliter per lu
xuriam mortuo vel oppresso: exercitus eius.i.sub di
torum ppl's per diuersa vitia dilabit: ⁊ ꝓpter defectũ
correctionis virtutum ⁊ morum vnitas dissipat. Fa=
cile est em̃ ꝙ subditi deuient ⁊ coram hostibus suis.i.
demonibus ⁊ tentationibus succumbant/vnitateꝫ ⁊
charitatem amittant: qñ principem/prelatum vel su=
periorem a mulieribus captum/⁊ per luxuriam infa=
zacha. mem ⁊ spũal'r esse mortuũ vident. Uñ dicit: Percute
13.c. pastorem ⁊ dispergent oues gregis. ¶ Uel si vis dic
Aliter ꝙ ista deceptrix mulier malos principum cõsiliarios
⁊ adulatores designat: qui cum specie amicitie ipsis
magnatibus adulant: ⁊ tanta sciunt dicere et facere/
ꝙ vsq; ad cubiculũ.i.vsq; ad secreta ꝯsilia admittant
Ubi cum se introductos viderint/⁊ eos in amore suo
bene raptos cognouerint: eos ebrios ⁊ dormientes.i.
ignaros ⁊ negligentes inuenerint statim ad auferen
dum eis caput.i.debitam intentionem ⁊ conscientiã
conuertuntur: inquantũ scilꝫ ipsoꝝ malo cõsilio me= E
diante/⁊ eorum adulatione falsa suffragante: vie ⁊ cõ
silia reperiunt quibus isti principes ⁊ dñi ad exactio
nes ⁊ rapinas contra deum et iustitiam concitantur
inquantum capite conscientie perdito/in sanguine
crudelitatis volutant: et in terra terrenorum amore
iacent totaliter ⁊ versantur: ⁊ inde fit ꝙ exercitus sub
ditorum dilabitur ⁊ grauatur. Unde de talibus ma=
lis consiliarijs ⁊ adulatoribus potest dici illud quod
de Isboseth dicitur: Nõ duo latrones ingressi inue= 2.Regũ
nerunt regem dormientem super lectum in conclaui: 4.b.
⁊ eum interficientes/sublato capite abierũt. Duo em̃
latrones/sunt duo genera personarum.s.mali consi=
liarij seu detractores ⁊ adulatores: qui pro eo latro=
nes dicuntur: quia principibus caput ⁊ conscientiã:
alijs vo famam ⁊ temporalẽ substantiam furantur.
¶ Uel dic ꝙ ista mulier significat falsos amicos: qui Aliter
omnino student diuitum amicitias ⁊ familiaritates
contrahere: ad hoc vt possint capita/idest capitale et
diuitias eorum subtrahere: ⁊ lucrum temporale inde
recipere ⁊ acquirere. Quod cum fecerint/⁊ ipsos pau
peres mortuos ⁊ depressos viderint: statim solẽt eos
dimittere/⁊ de ipsis amplius non curare: Sufficit em̃
eis/ꝙ possunt caput talium secum ferre. Unde illud Eccl'i.13
Eccl'i. Si nihil habueris derelinquet te: si habueris a.
aliquid tecum/conuiuet. ¶ Uel dic ꝙ ista mulier si= Aliter
gnificat auariciam/simoniam seu carnalem affectio f
nem: que reuera multis modernis ꝑncipibus taliter
hodie intimantur: ⁊ multos taliter infatuant/ꝙ ca=
put recte intentionis ⁊ debite conscientie ipsis sub=
trahunt vel furantur. Quod patet de multis/qui tm̃
in proprio sanguine volutati/idest in proprio amo=
re cõsanguineorum suorum implicati sunt ꝙ iam in
terra/idest in terrenorum amore iacere/⁊ de celestib9
nihil curare penitus comprobantur. Et hoc est quod
hic dicitur: Ecce Holofernes iacet in terra: et caput
eius non est in eo. Ideo reprehenduntur tales in li=
bro Josue: cui in persona prelati dicitur: Surge: cur Josue
iaces pronus in terra? ¶ Moralizationem allegori= 7.d.
cam ⁊ etiam mysticam quã ponunt doctores ⁊ glosse Allego
scilicet ꝙ per iudith intelligatur ecclesia: per nabu= ria
chodonosor diabolus: per holofernem antichristus
intelligatur: omitto causa breuitatis. Diabolus em̃
principem exercitus reproborum/scilicet antichristũ
mittet: cui se mundus partim sponte/partim coacte
subijciet: que tamen sancta mulier ecclesia in fide per Joan.
seuerando finaliter vincet. Unde dicitur: Hec est em̃ 3.
victoria que vincit mundum/fides nostra.

¶ Moralitatum libri Judith finis.

Moralitatum liber Decimusnonus super libro Hester.

¶ Capitulum primũ Textus: In diebus Assueri qui regnauit ab india vsq; ethiopiam. Moralitatum Capitulum I

Assuerus

A Asuerus as-
Histo- syriorū rex/qui regnabat
ria ab india vsq̧ in ethiopiā
sup centū ⁊ vigintiseptem
prouincias: anno tertio re
gni sui fecit grande conui
uium principib⁹ et pueris
suis fortissimis ꝑsaꝝ ⁊ me
dorū inclytis p̄fectis ꝓuin
ciarū longo tꝑe: et hoc in
illa domo mirabili: de qua legit̄ in historia Alexādri:
ꝙ colūne erāt argētee: tectū sicut firmamentū gēmis
lucentib⁹/instar stellaꝝ ⁊ signoꝝ distinctū: septē autē
dieb⁹ fiebat p̄paratio: postea aūt p̄paratū est ꝯuiuiū
in vestibulo horti nemoris/qđ regio cultu et manu
erat ꝯsitū: erāt aūt ex vtraq̧ ꝑte tentoria mira ꝯtexta
varietate: ⁊ i pauimēto lecti aurei (vt dicit Comestor)
vineam hēbat mirabilē: hortus eius. i. vites erāt ar-
gentee: palmites aurei: botri diuersaꝝ gēmaꝝ varieta
te distincti: ppl'm aūt vniuersum q̄ inuent⁹ est i susis/
Tropo- ad ꝯuiuiū inuitauit. ¶ Assuerus iste q̄ interp̄tat̄ bea-
logia titudo/atriū vel ostiū: significat christū: q̄ est rex ma-
gnus sup oēs deos: ⁊ qui est btitudo ad glorificādū:
atriū ad recipiendū: ostiū ad nos in paradisum itro-
Ioan. ducēdū. Vn̄: Ecce ego sum ostiū. Ille igit̄ tertio āno
10.b. regni sui. i. tertio tꝑe mūdi. s. in tꝑe grē: cūctis suis fi-
delib⁹ in horto regio eccl'ie sctē matris mirabile ꝯui-
B uium p̄parauit: in quo. s. corp⁹ ꝓpꝛiū comedēdū dedit
Lu.14. ⁊ i quo sanguinē suū loco vini effudit. Vn̄ Luce: Hō
d. quidā fecit cenā magnā/⁊ ꝯuocauit mltos. Cōuiuiū
aūt dicit̄ a con ⁊ viuo viuis: q2 ibi simul viuit̄: ⁊ sic ꝑ
ꝓrie fidē eccl'ie designat: vbi ⁊ in qua diuerse natōes ⁊
ppl'i viuere cōprobāt̄. Et q2 nobilitatē ꝯuiuij fecit ho
spitis seu domi ꝯditio/loci dispositio/ciboꝝ appositio
conuiuaꝝ ordinatio: igit̄ si de rege querit̄: dico ꝙ ille
assuerus est christus ⁊c. Sed sup̄ si querit̄ de loco: di-
co ꝙ illud ꝯuiuiū fit in domo ⁊ in horto. i. in eccl'ia: q̄
dicit̄ dom⁹ rōne securitatis: dicit̄ hort⁹ rōne fructuose
amenitatis. Dicit̄ dom⁹/vbi colūne argentee. i. p̄dica-
tores eloquētes ⁊ argēte debēt esse: tectū vo supius. i.
prelatoꝝ superioꝝ stat⁹ q̄si firmamētū ꝑ ꝯstātiā debet
Gen.1. eminere: ⁊ in eis debet stellaꝝ ⁊ signoꝝ. i. vtutū copia
b. splendere. Vn̄: Stellas posuit in firmamēto celi. Hor-
tus etiā ille vineā sacre scripture ꝯtinet: q̄ vites argē-
teas ꝑ eloquentiā/palmites aureos ꝑ sapiētiā/vuas
de lapidib⁹ p̄ciosis ꝑ virtutē ⁊ documētoꝝ oīm luculē
tiam possidet. Habet etiā iuxta hortū istū vestibulū re
ligionis: qđ ex oī ꝑte habet tentoria. i. ꝑsonas ad deū
ꝑ affectionē extensas: q̄. s. mire fuerūt sanctitatis ⁊ pul
chritudinis ⁊ honestatis. Habet etiā lectos aureos
charitatis: ⁊ pauimentū spaciosissime hūilitatis. Vn̄
Can.4. in Can̄. Hortus ꝯclusus ⁊c. Itē si querit̄ qui fuerunt
d. conuiue: Dico gn̄al'r ꝙ oēs p̄ncipes ⁊ p̄fecti. i. omes
boni supiores p̄lati: oēs pueri regis fortissimi. i. viri
A simplices ⁊ innocentes ⁊ mundi ⁊ ꝯtra vitia fortes ⁊
robusti: ⁊ vt breuiter ꝯcludat̄: oēs ppl'i qui sunt in in-
sulis. i. oēs qui sunt in mūdo ad fidei ꝯuiuiū inuitati
Lu.14. alijs atq̧ alijs vna oib⁹ dicit̄: Oīa parata sunt/venite
d. ad nuptias: dicit dn̄s. ¶ Hic dicit̄ ꝙ cibi i vasis alijs
Eo.c.b. atq̧ alijs inferebant̄: ⁊ poculis aureis bibebat̄ in con
uiuio assueri: eratq̧ vinū abundantissimū: qđ etiā re-
Tropo- ga'i magnificentia erat dignū: sic tn̄ fiebat/ꝙ nullus
logia erat q̄ nolentes ad bibendū cogeret: ⁊ sic ordinatum
erat a rege/ꝙ vnusq̄sq̧ sumeret qđ placeret. ¶ Sic ve

dico ꝙ vinū sacre doctrine ⁊ feruor sctē fidei abūdant
in eccl'ie ꝯuiuio ꝓpinat̄: ⁊ cibi spūales. s. bona exēpla
⁊ documēta vasis alijs. i. ꝑsonis. s. ꝑ ꝑsonas virtutib⁹
⁊ meritis differentes: quasdā. s. bonas ⁊ sctās: q̄sdā
vo fictas ⁊ hypocritas ministrant̄. In illo em̄ ꝯuiuio
sunt vasa alia ⁊ alia: q2 sicut dicit apl's: In domo ma- 2.ad Ti
gna nō solū sunt vasa aurea ⁊ argētea/sed etiā lignea mo.2.c.
⁊ fictilia. Et tn̄ in oib⁹ vasis ministrant̄ sacroꝝ cibi: q̄
scʒ ꝑ bonos ⁊ malos eccl'ie ministros ministrant̄: ⁊ fi
des p̄dicat̄/⁊ bona plurima efficiunt̄. Vn̄ apl's: Quid
em̄ dum oi mō siue ꝑ occasionē ꝑ veritatē christus an Phil.1.
nunciet̄: ⁊ in hoc gaudeo. Itē si querit̄ qualis fuerit c.
in comedēdo modus ⁊ regula. R̄ndet̄/ꝙ in illo fidei
eccl'iastice ꝯuiuio nullus est q̄ nolentes ad bibendū
cogat: sed quilibet accipit qđ delectat: q2. s. nullus est
qui vinū fidei bibere cōpellat̄: vel q̄ ad fidē venire co-
gatur: sed vnusq̄sq̧ ꝓ libito volūtatis sue ad sacra fi- B
dei admittit̄ ⁊ leuat̄. Nō vult em̄ seruos habere dn̄s/
sed liberos: nō coactos/sed volūtarios: q2 vinū fidei
non dat̄ nisi volenti: dat̄ tn̄ ꝓ libito cuicūq̧ petēti: cū
dicit̄. Oīs em̄ q̄ petit/accipit. Quantū em̄ vult de illo Matt.
pōt accipe: q2 scʒ quātū placet homini/tātū pōt a deo 7.a.
de fide/de morib⁹/de grā ⁊ virtutibus impetrare. Vn̄
dicit̄ ꝙ christi ꝯuiue comederūt de piscib⁹ quātū vole Matt.
bant. Vn̄: Qui sitit/veniat ad me ⁊ bibat ⁊c. ¶ Vel si 14.e.
vis/applica oīa ista ad ꝯuiuiū paradisi: qđ in domo Io.7.f.
securitatis ⁊ in horto amenitatis: ⁊ qđ ab assuero. i. a Aliter
deo/q̄ est oīm beatitudo/parabit̄: ⁊ i quo vinū eterne
ꝯsolatiōis/⁊ ebrietas torrentis ꝑpetue voluptatis cui
libet ꝓ libito ꝯcedet̄ ibi erūt lecti aurei. i. quies ⁊ trā-
quillitas inconcussa: ibi erūt vasa aurea alia ⁊ alia. i.
sctōꝝ differētia s̄m sua merita subdistincta. Vn̄ dicit
Apl's: Stella differt a stella in claritate. ¶ Vel si vis 1.Co.15
dic/ꝙ vasa ista alia ⁊ alia sunt p̄dicatores: vinū vo ce f.
lestē doctrinā significat: q̄. s. nullus debet cōpelli audi Aliter
re: q2. s. p̄dicator nō debet auditorib⁹ importunus esse
nec plus q̄ placeat offerre: q2 al's posset facilit̄ displi-
cere. ¶ Cū rex assuerus suū solēne ꝯuiuiū iam septem Eo.c.b.
diebus ꝯtinuis celebrasset: ꝯtigit ꝙ vino calefactus/ Histo-
reginā vasthi que in palatio regis fecerat magnū cō- ria
uiuium feminaꝝ mādauit ꝙ ad se veniret: vt imposi-
to diademate sup caput eius/pulchritudenē ipsius
vniuersis ppl'is qui in ꝯuiuio interfuerant/demōstra
ret. Erat em̄ sicut hic dicit̄/pulchra valde. Vasthi vo C
vocata ad regem/venire ꝯtempsit: ꝓpter qđ q2 regē
offenderat: ⁊ q2 ceteris mulieribus de ꝯtēnendis ma
ritis malū exemplū dederat: de ꝯsilio mamucha/qui
erat vnus de septem ducib⁹/qui faciē regis videbāt:
fuit regno deposita ⁊ priuata: Hester loco ipsius sub
stituta: facta est etiam lex/ne de cetero mulieres ma-
ritos ꝯtēnere presumant: ⁊ vt viri vxores preemineāt/
⁊ in suis domibus principales existant et maiores. Allego-
¶ Ista possunt exponi mystice ⁊ allegorice. Per as- ria
suerum intelligit̄ christus rex regum/qui scʒ Vasthi
reginam. i. animā christianā sibi per fidem desponsa-
uit: ⁊ regni paradisi reginā/beatitudinisq̧ capacem
effecit. Igit̄ cum ista sit pulchra valde in naturalib⁹:
constat ꝙ rex ille christus/vino charitatis calefact⁹/
ipsam cōtinue ad se vocat ⁊ inuitat: vt. s. diadema re-
gni. s. gratiam ⁊ gloriam super caput eius ponat: et
eius naturalem ⁊ moralem pulchritudinē conuiuis Can.7.
suis. i. angelis in paradiso ostēdat: dicēs illud Can̄. d.
Veni dilecta mea de libano: veni coronaberis. Et il-
lud: Veni electa mea: ponā te in thronū meum. Sed
proculdubio sepe fit/ꝙ ista in palatio eminentiarum

temporaliũ constituta / et in conuiuio corporalium occupata / vocationẽ regis despicit: ⁊ ad eum venire per penitentiã ɔtemnit: sed in exterioribus residens / viri imperiũ vilipendit: ⁊ ideo pro certo christus indignatus / grauiter ipsam punit: ⁊ de regno paradisi qd obtinuisset si vellet / detrahit ⁊ deponit: dicẽs illud
D
Prou. i. c. Prouer. Vocaui ⁊ renuistis: expandi manus meas / ⁊ non fuit qui respiceret. Ego aũt in interitu vestro ridebo. Aliam vo sanctam ⁊ humilem sibi querit: quã ad gl'iam eligit ⁊ extollit. ¶ Uel dic moraliter ꝙ vir
Moralitas ille est intellectus vel superior portio rõnis: vxor sua est voluntas: que pro certo temporalibus oblectata conuiuijs. i. honoribus ⁊ delitijs / virum ɔtemnere videtur: nec eius monitis salubribus obedit: sed circa conuiuia feminaꝝ. i. circa malos actus ⁊ delicias vacat solertius. Quo viso vir eius debet eam de gradu libertatis per penitentiã deponere: ⁊ ɔteruiam suam atrocius castigare: ⁊ virũ debere dominari vxori / spiritũ carni / rõnẽ volũtati / debet ostendere: dicẽs illud
Timo. 2 d. Apl'i: Mulieri docere nõ pmitto: nec dominari in virum: sed esse in silentio. ¶ Uel dic ꝙ rex iste significat
Tropologia de numero oim prelatũ superiorẽ: regina ista designat curatũ vel prelatũ inferiorẽ: vel etiã quẽcũqꝫ malũ iudicem / pncipẽ vel rectorẽ: qr sicut videmus quotidie vasti. i. mali pncipes ⁊ prelati / molles / feminei ⁊ imperfecti: qui tñ sunt p rapinas ⁊ vastatiões subditoꝝ ꝓprie vasti dicti: in conuiuijs ⁊ circa feminas ad l'ram occupati: ad illum qui ipsos in tali statu posuit. s. ad assuerũ regem christũ / p bona opa venire ɔtẽnunt: sed in ꝓprio palatio. s. in eccl'ia vel dignitatis statu lasciuiunt vel excedũt: ⁊ sic etiam ɔtẽnendi viros suos scꝫ superiores ⁊ prelatos / alijs inferiorib⁹ exemplũ sunt: quapropter pro certo sepe fit / ꝙ iste rex assuerus christus / istos de regnis / officijs ⁊ dignitatib⁹ p mortem
E vel p infortuniũ deponit: ⁊ loco coꝝ alios substituit ⁊ reponit. Occulta eñ ꝓuidentia dei iniquos supiores sibi ɔtrarios ⁊ rebelles / ⁊ maxime qñ videt eos effeminatos ⁊ molles / solet deponere: ⁊ locũ suũ alijs
Job 34. c. melioribꝰ subrogare. Uñ Job: Perdidit multos ⁊c. ¶ Uel dic ꝙ iste est papa vel superior p̃latus vel prin
Aliter ceps: qui in palatio suo. i. i aliquo eccl'ie vel curie sue gradu / officio vel beneficio: videt dominari aliquam malam ⁊ superbã reginam. i. aliquã mulierem ⁊ eneruuam ꝑsonã / circa conuiuia ⁊ feminas occupatam: et nihilominus sibi ⁊ mandatis canonicis ɔtumacem ⁊ rebellem: ipm ꝓ certo debet deponere / ⁊ aliã bonã personã loco eius subrogare: ⁊ diademate iurisditio-
Matt. 21. d. nis caput ipsius insignire: dicẽs illud Mat. Auferetꝰ a vobis regnũ ⁊c. Facto eñ ⁊ verbo debent doceri nõ ɔtẽnere superiores: ⁊ seipsos etiam cognoscere debere
Ephe. 5. e. esse subditos ⁊ minores. Uñ Apl's: Mulieres viris suis subdite sint. ¶ Uel dic allegorice / sicut cõiter ex-
Allegoria ponũt doctores / ꝙ prima regis p'mi christi ⁊ dei vxor fuit synagoga iudeoꝝ: que scꝫ vasti que interpretatur finis signatus: ꝓpe dicitꝰ / p eo ꝙ ista certo et signato fine terminari debeat. Igitur ista est veritas / ꝙ qñ rex noster christus fidelibus suis magnũ cõuiuium fecit ⁊ vtiqꝫ fuit qñ ꝑsonal'r veniens seipsum sacramento altaris ad comedendũ dedit: tunc proculdubio vxor
F sua synagoga / que scꝫ in palatio regio. s. in scripturis vel in hierl'm et iudea conuiuium feminis et sanctis animabus hactenus fecerat: ipsasqꝫ pabulo fidei ⁊ doctrine pauerat: a rege christo vocata / ⁊ ad fidem inuitata / venire renuit: ⁊ mariti sui christi amplexus fugiens / ⁊ vitam ipsius vilipendens / in ɔterua rebellione ⁊ infidelitate ꝑmansit. Cũ eñ ipsa ꝓpter diuinas reuelatiões patrum ⁊ ꝓphaꝝ scripturas ⁊ satisfactiões esset pulcherrima: voluit rex christus ipsam primitus ad conuiuium fidei vocare: ⁊ diademate. i. religionis cultu insignire: ⁊ pulchritudinẽ virtutũ suaꝝ in exemplum fidelium conuersoꝝ voluit oibus demostrare: volẽs scꝫ ꝙ impleret illud ps. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato circũdata varietate. Sed p Psal. 44. c.
certo vocationem christi ⁊ apostoloꝝ ɔtẽnens / ad cõuiuium noluit venire / nec regis iussionibus obedire. Ideo de ɔsilio septem ducum. i. de ɔsensu oim aploꝝ predicatoꝝ: ista deponenda ⁊ relinquẽda ɔdẽnatur: ⁊ alia suostituẽda. s. eccl'ia de gentib⁹ loco ipsius indicatur. Qd vtiqꝫ tũc factũ est / qñ relicta iudea / apl'i ad gentiles se transtulerunt: ⁊ eccl'iam ex gentibus / sicut nouam puellam hester / regi christo quesierũt: ⁊ synagoga deposita / regio honore ꝓpter suam infidelitatẽ priuata / diadema regis hester / que interpretatꝰ abscõdita. i ipsi gentilitati cõuerse / que diu in peccatis abscondita fuerat / ɔtulerunt. Ista autẽ synagoge repudiatio / ⁊ gẽtilium electio / tũc est ꝑfecta ⁊ sententiata super hoc p vltimũ sapientũ / scilꝫ Paulũ minimum aploꝝ ꝓmulgata / qñ ipse iudeis intulit ista vba: quia digno os vos iudicastis ecce ɔuertimur ad gentes. Act. 13.

¶ Capitulum secundũ Textus: His itaqꝫ gestis postꝙ regis assueri indignatio deferbuerat. Moralitatum Cap. II

G

Historia Hic dicitꝰ ꝙ repudiata vasthi / multe pulcherrime ⁊ speciose puelle de cunctis partib⁹ regni querunt: ⁊ omnibus ipsis de his que ad mundũ. i. ad cultum muliebrẽ ⁊ ad ornatũ eaꝝ pertinebant / copiosissime ꝓuidetꝰ. Quesite ergo ad Eugenium eunuchum / qui custos erat regalium feminarum / in custodiam adducuntur: et quecunqꝫ ipsarũ regi placeret amplius / loco Vasthi regina efficeretur. Inter cetera autem adducta est Hester neptis Mardochei / de genere iudeorum: quam idem Mardocheus in filiam adoptauerat et nutrierat: que formosa valde / in oculis omnium gratiosa gloriosa ⁊ amabilis apparebat. Eunuchus etiam custos eius / ipsam summe dilexit: ⁊ septem puellas formosissimas sibi tradidit ancillas: ⁊ ornatus eius pre ceteris festinauit. Igitur cum puelle successiue per ordinem ad regis cubiculum ducerentur: factum est ꝙ Hester suo ordine duceretur: qui ipsam super omnes alias diligens / in reginam sibi elegit: ⁊ ipsam diademate coronauit: ⁊ sibi pro Vasthi in cõiugem copulauit: nuptias et conuiuium magnum preparauit. Mardocheus autem auunculus eius de tribu gemini / curam illius habebat: ⁊ super salute et honore ipsius attentius vigilabat: qui scilicet sibi preceperat / ꝙ populum suum nemini diceret: ⁊ ꝙ genus suũ nemini reuelaret. Una igitur inter multas vocata fuit ⁊ electa: ⁊ repudiata vasthi: ad imperiũ sublimata
Moralitas ¶ Sic vere dico: ꝙ cum mul e ⁊ infinite puelle scilicet multe christiane anime de vniuersis mundi partib⁹ quotidie regi christo querantur: ⁊ sub manu ⁊ custodia regalium feminarum / idest sub custodia prelatorum in domo ecclesie per fidem constituantur: ⁊ vnicuiqꝫ de his que ad ornatũ sp'ualem ɔtinent. s. de documentis ⁊ scientijs prouideatꝰ / sic tñ sepe fit / ꝙ inter multas eligitꝰ vna sola q̃ regi placet: ⁊ q̃ ad regnum glorie debet sublimari / ⁊ diademate ꝑpetui honoris coronari: ⁊ in conuiuio sempiterno ꝑpetue copulari. H Tropologia
Mulie

Matt. 20.b. Multi em̄ sunt vocati/pauci vo electi. Si aūt querit
que sit ista: Dico ꝙ ista hester est/que interpretatur ab=
scondita vel eleuata: que erat neptis mardochei/qui
interpretatur amara ꝯtritio impudētie: ⁊ erat pulchra/
ornata ⁊ gratiosa: ⁊ a dicto Mardocheo tanꝙ filia
enutrita: q2 ista sola aīa christi regis cōiunx efficit: et
ad regnum paradisi ꝓmouet: que ꝑ humilitatem est
abscondita: ꝑ amorē celestiū a terrestrib9 eleuata: per
ꝯsyderationē amare ꝯtritōis neptis ⁊ filia ⁊ nutritia
⁊ alūna: que scꝫ ꝑ honestatē formosa/ꝑ pudicitiā est
gratiosa. Talis em̄ a rege meret eligi/⁊ i celi palatio
diademate coronari: ⁊ ꝓpter eius cōnubiū gaudium
celebrare: ⁊ maxime si genus ⁊ ppl'm taceat. i. nobili=
Psal. tatem generis ꝯtemnat: vel si mundū de quo nat9 est/
44.c. vilipendat. Ideo tali videt dicere ꝓprie illud ps̄. Au
di filia ⁊ vide ⁊ inclina aurem tuam: ⁊ obliuiscere po
pulum tuū/⁊ domū patris tui. Et ꝯcupiscet rex decorē
tuum: ⁊ breuiter illam quā humilitas abscondit/cō=
A tēplatio erigit/⁊ ꝯtritio adoptat ⁊ nutrit/⁊ quā mun
Psal. di ⁊ amicoꝝ carnaliū affectio non impedit/ad grām
44.c. regis ⁊ gl'iam regni faciliter ꝑuenire. ps̄. Astitit regi=
Allego na a dextris tuis in vestitu deaurato/circūdata varie
ria tate. ¶ Uel dic ꝙ ille puelle que regi in oībus ꝓuin=
ciis sunt quesite: significant diuersas christianitatis
sectas que oēs regi christo aliqualiter famulant: oēs
fidem eius saltem pro ꝑte recipiunt: ⁊ sic oēs ad isti9
cubiculuꝫ admitti quodāmodo vident: oēsq sub cu=
stodibus. i. sub p̄latis ⁊ pastoribus ꝯstituunt: ⁊ queli
bet eaꝝ regi christo placere/⁊ regnū paradisi in futu=
rum obtinere sperantes/aliis se preferre noscunt. Sꝫ
reuera sic erit/ꝙ vnica puella. i. vnica secta eccl'ia ca=
tholica/⁊ etiam romana ab illo est electa. Ista vo so
la aliis est p̄lata/⁊ tanꝙ vnica sponsa sibi per veram ⁊
rectam fidem est matrimonialiter copulata: oēs eniꝫ
alie cōcubine ꝑht dici. Ista aūt sola ⁊ vnica coniunx
Cant. 6. meruit nuncupari. Unde in ꝑsona dei dicit sic: Una
c. est colūba mea/ꝑfecta mea/electa genitricis mee. Ui=
derunt eam filie sion/⁊ beatissimā p̄dicauerunt: ⁊ re=
Hester gine ⁊ ꝯcubine laudauerunt eam. Et si vis dic/ꝙ ista
2.b. est hester abscondita eleuata ⁊c. Ista aūt eugenio eu=
nucho custodi regalium feminaꝝ. i. summo pontifici
qui est custos ⁊ prelatus oīm aīaꝝ/in custodia tradit
a quo sibi mundus muliebris. i. virtutū ornatus cō=
parat: a quo septem puelle. i. septem p̄ncipales virtu=
B tes sibi in obsequium assignant: vel a quo septē puel
le. i. vniuerse mundi eccl'ie eidem subiugant/⁊ sibi in
obsequiū deputant: ⁊ sic honor eius ⁊ gl'ia in melius
Exo. 2.c augmētat. Un̄ in Exo. Sacerdoti madian erāt septeꝫ
Aliter filie. ¶ Uel dic ꝙ septem puelle regi quesite/sunt par
ticulares ⁊ inferiores eccl'ie: Hester vo est romana ec
clesia: que licet oēs custodie eunuchi nostri. i. summi
pontificis cōmittantur: ista tn̄ prefert ceteris/⁊ regi
christo intimius ꝯiugat. Ista ergo diademate coro=
Aliter nata imperat/⁊ alie famulant ⁊c. sicut sup̄. ¶ Uel ex=
pone sicut exponunt doctores: ꝙ repudiata vasti. i. sy
nagoga: hester que erat de genere captiuoꝝ. i. ecclesia
de gentibus christo eligit: cui septē puelle. i. vniuerse
anime fidelium in obsequium conceduntur. Istā vo
mardocheus. i. paulus ap'ls/qui impudicitiam con=
terit: qui ad l'ram de stirpe gemini. i. beniamin predi=
Eo. ca. c cando eam nutriuit: ⁊ de salute ipsius curam sollici=
Histo= tam semper egit/⁊ eam tanꝙ filiam erudiuit. ¶ Hic
ria habes ꝙ vnaqueq cōcubinaꝝ assueri/postꝙ mane a
rege exierat/statim in custodiam eunuchi qui ꝯcubi=
nis preerat/ꝑtransibat: ad regē tn̄ amplius redire nō
poterat/nec audebat/nisi qn̄ rex ipsam ꝓprio nomine
repetebat. ¶ Sic vere nulla peccatrix aīa/postꝙ a re= Aliter
ge christo ꝑ pctm̄ recesserit/⁊ ad custodiam eunuchi
idest diaboli sterilis ⁊ ꝯcupiscentiaꝝ ⁊ malaꝝ aīaruꝫ
principis transierit/ad christū regem ꝑ se redire non
pōt: nisi ꝑ spālem grām vocet: ⁊ nisi per grāꝫ adiuuet
Ista em̄ per se pōt cadere/sed non resurgere: quia ſm
Senecam/virtutes magistro indigent: sine magistro
vitia discunt. ¶ Hic habes ꝙ hester nō quesiuit a cu= Eo. ca. c
stode suo spālem ornatum: sꝫ quicqd sibi dare voluit
eunuchus/accepit: ⁊ tamen illa magis placet seu pla
cuit regi ꝙ̄ relique que ex industria se ornauerunt. In C
quo notatur ꝙ mulieres que ornatu naturali ꝯtente
adulterina ornamenta nō adhibent/plus ꝙ̄ cetere vt
cōiter placent. ¶ Uel dic ꝙ ista ꝑsona que a custode Aliter
⁊ prelato suo ornamenta diuitiaꝝ ⁊ beneficioꝝ ꝑ am=
bitionem non exigit: sed illis que a prelato sibi conce
dunt/ꝯtenta nil aliud petit: regi christo amplius pla
cere consueuit: habentes alimenta ⁊ quib9 tegamur/ Timo.
contenti sumus. 6.b.

¶ Capitulū tertiū Textus: Post hec rex assuerus exaltauit aman filiū amadathi.

Moralitatum Capitulum III

Assuerus exaltauit aman filium amadathi Histo=
de stirpe Agag: ⁊ super oēs principes regni ria
sui exaltauit solium eius: precepitq ꝙ oēs
coram eo genu flecterent: ⁊ ꝙ aman genib9
flexis adorarēt. Mardocheus aūt qui ad portā regii
palatii morabat/hmōi superbiam abominans/eideꝫ
genua non flectebat: ⁊ cunctis adorantibus ip̄m ado
rare non volebat. Qd̄ tunc videns iratus aman/ꝯtra
ip̄m solum non fuit indignatus seuire: sed potius or=
dinauit totum genus iudeoꝝ per totū imperium vna
die occidere ⁊ delere. Misit igit l'ras regis per vniuer
sas ꝓuincias/ꝙ iudei a maiori vsq ad minimū deci=
materia die interficerentur: ⁊ ꝙ bona eoꝝ a volenti=
bus raperent. Qd̄ vtiq factū fuisset: nisi Mardochei
luctus/ieiuniū/cinis ⁊ penitentia/⁊ hester regine orō
⁊ diligentia edictū imperii immutasset. Dn̄s aūt me= D
diante hester negociū taliter immutauit: ꝙ iudeis li=
beratis/aman ꝓpo patibulo qd̄ iniuste aliis paraue=
rat/punit9 ꝑiit. ¶ Sic vere dico/ꝙ in curia assueri. i. Tropo
in curiis p̄ncipū ⁊ magnatū: sepe fit ꝙ aliqs aman. i. logia
aliqs suꝑbus de gn̄e agag/qui interpretat festina: et
filius amadathi/qui interpretat ppl's seruiēs pctō. i.
de plebe sua humili ⁊ paupere nat9: ⁊ seruituti. i. pctō
nihilominus subiugat9: ad aliquē magnū statū ꝓue=
hitur ⁊ altius soliū. i. ad excellēs offm̄ plusꝙ̄ alii sub=
limat. Qui ꝓculdubio statim sui prioris status obli
uiscit/⁊ in suꝑbiam erect9: si qs mardocheus. i. si qs
sctūs hō ipsius indignans suꝑbiā/sibi nō obedierit/
vel ip̄m iuxta votū nō honorauerit: statim ꝯtra eū ma
chinat: ⁊ nō solū ip̄m/imo etiā totū gen9 suū/amicos
⁊ familiares subuertere ⁊ grauare ꝑ dn̄i sui potentiaꝫ
satagit ⁊ molit. Crudeles em̄ ⁊ impii quotidie illud
faciunt: q̄ cū ꝯtra aliquē iuste vel iniuste fuerint irati
amicos ⁊ ꝯsanguineos suos/ꝙ̄uis i nullo sibi nocue Ezech.
runt/grauāt atq ledūt: cū dicat scriptura: Qd̄ vn9 nō 18.a.
debet puniri ꝓ alio: sed vnusqsq ꝓ pctō suo moriet.
Sepe tn̄ fit ꝙ hester regina/q̄ interpretat abscōdita. i.
occulta ꝓuidentia dei taliter ordinat: ⁊ suis maliciis
obuians/innocentes de manu eius in morte/⁊ grauis
simis infortuniis ip̄m damnat. Unde dicit: Qd̄ dn̄s
dissipat ꝯsilia malignoꝝ/ne possint implere.

¶Capitulum quartum Textus: Que cuȝ audisset mardocheus sciditvestimenta sua. Capitulum IIII

E Historia
Quum totum genus iudeorum morti esset per
aman maliciam ab assuero rege adiudicatū
mardocheus cū alijs iudeis/necnō ⁊ hester
regina ieiunijs ⁊ lachrymis se dederunt:et
saccis se induerunt:⁊ super capita cinerem aſpſerunt
⁊ orationibus feruidis ad dn̄m clamauerūt. Igitur
quāq̄ edictū esset/ꝙ nullus sub pena mortis nō voca-
tus intraret ad regem/nisi forte rex in signū clemētie
sceptrum suū aureum sibi extenderet ad tangendum
Hester tamen fiduciam habens in dn̄o sumptis re-
galibus ornamentis/pro liberatione ppl̄i sui/duab9
concomitata puellis:vna scȝ cui innitebat̄/⁊ altera q̄
defluentia in terram vestimenta portabat: ad regem
quāq̄ ferocem intrauit:cuius aspect9 cor dn̄i statim
in mansuetudinē ꝯuertit:⁊ in signum clemētie virgā
auream sibi tangendā extēdit. Que accedens ⁊ virgā
tangens/regem ad prandiū inuitauit:⁊ liberationeȝ
ppl̄i/suspēsionē aman/reuocationē epl̄aꝝ ipsi9 aman
que sup nece iudeoꝝ misse fuerant/ꝑ nouas regis epi
stolas/⁊ sublimationē Mardochei sui auunculi im-
petrauit. Sicut em̄ dicit̄ hic ⁊ infra: Cum vidisset rex
hester reginam stantem/placuit oculis suis:⁊ extēdit
virgam auream/⁊ accessit ⁊ osculata est summitateȝ
virge. Cui statim rex intulit in hec verba: Quid vis he
F Allegoria
ster regina: que est petitio tua? Etiam si dimidiā ptēȝ
regni mei petieris/dabit̄ tibi. ¶Ista oīa pn̄t ad my-
sterium nostre redemptiōis applicari. Constat em̄ ꝙ
a principio totū genus iudeoꝝ.i.hoīm per maliciam
⁊ inuidiam aman.i.diaboli: ab assuero rege.i.a deo ꝑ
pctm̄ ade morti fuit adiudicatū:⁊ ꝑ epl̄as regis.i.ip-
Gen̄.2.c. sius dei sn̄iam cōdemnatū. Gen̄. Quacūq3 die come-
deritis/morte moriemini. Ita ꝙ Mardoche9 ⁊ alij
iudei.i.sancti patres qui edictū illud in susis/que in-
terpretat̄ gaudiū viri.i.in sacra scriptura que sp̄uale
gaudiū est viroꝝ: pendere cognouerāt: antiquitus fle
bant saccis humilitatis/ieiunio/abstinentie/⁊ cinere
mortis memorie se domabant:⁊ pro liberatione ⁊ re-
ps̄.79.a demptione sua dn̄m exorabant: dicentes illud Ps̄.
Ueni ad liberandū nos dn̄e deus virtutū. Nullus em̄
ad regem tunc intrabat: nullus celū occupabat: nul-
lus morituris ⁊ damnandis veniam impetrabat. Uñ
Hester 4.a. hic dicit̄: Nō non erat licitum sacco indutum aulam
intrare regis: necdum em̄ illuc aliquē vocauerat: nul
li adhuc virtutis sue virgam.s.filium ꝑ incarnationē
ostenderat: redemptiōis humane negocium desolatū
manebat. Quapropter Mardocheus ⁊ iudeoꝝ ppl̄s
idest sanctoꝝ patrum cetus tristabat̄/⁊ flebiliter luge
bat. Unde de humana natura pōt dici pro illo tempo-
re illud Treñ. Plorans plorauit in nocte. ⁊ sequitur:
Treñ.1.a. Non est qui consolet̄ eam. Sed quid? proculdubio he
ster regina.i.beata virgo/assumptis ornamentis vir
tutum:⁊ adiunctis sibi duabus puellis.i.duabus vir
tutibus sibi familiaribus colligatis: vna scȝ cū inni-
tebat̄/hec est virginalis castitas et integritas: altera
que portans caudam vestium que sequebatur/hec est
G humilitas: isti regi se dignā ⁊ idoneam presentauit:
quam vt statim ꝯstantem ⁊ ornatam ⁊ sanctificatam
vidit: oculis eius placuit:⁊ ideo virgam virtutis sue
auream et preciosam.i.filium benedictum emittens
ex sion/ip̄m sibi per beatam incarnationem extendit:
⁊ sic in signum clementie sibi et toti generi humano
suum benedictum filium declinauit. Ad quē scȝ ista
humiliter accedens/per fidem credens ⁊ cōsentiens/
virgam istam tetigit/⁊ concepit:⁊ sic aman superbuȝ
⁊ iudeoꝝ ⁊ fidelium inimicum superauit:⁊ potentiaȝ
eius strauit/suumq3 ppl̄m a morte liberauit:⁊ veteres
literas.i.vetus testamentum nouis literis noui testa
menti temperauit. Unde iam congaudēdo possum9
dicere illud Apostoli: Nunc soluti sumus a lege mor Roma.
tis/in qua detinebamur: vt seruiamus in nouitate spi 7.b.
ritus/non in vetustate litere. Ista igitur est veritas/
ꝙ cum regnum assueri.i.dei in duobus constet/scȝ in
iustitia ⁊ misericordia: isti regine paradisi dimidiam
regni sui partem.s.misericordie distributionem/sibi
cōtulit deus. Igitur ista regina dicitur misericordie.
Alteram vero partem scȝ iustitie sibi retinuit:⁊ ideo sol
iustitie nuncupatur. Quotiens igitur pro aliquo sup
plicat/rex ille nihil prorsus sibi denegat: sed petitiōeȝ
illius exauditam indicat:⁊ potestatem in media pte
regni super facienda misericordia sibi donat. Quid
vis (inquit) hester regina ⁊c. Unde dicit̄: Mater mi 3.Reg.
nefas est vt auertam faciem tuam. ¶Uel si vis dic/ꝙ 2.d.
illud predictum/scȝ ꝙ nullus intret ad regem nisi vo H
catus: videtur adhuc durare. Cōstat em̄ ꝙ nullus ad Aliter
regem.i.ad christi palatium introducitur/nisi prius
per fidem ⁊ gratiam vocetur. Uocatio em̄ ingressum
precedit: quia gratia gloriam antecedit. Apostolus: Hebre.
Nullus assumit sibi honorem: sed qui vocatur ⁊c. 7.a.
¶Uel dic ꝙ nullus ingressus ad regem christum scȝ Aliter
fide ⁊ gratia dignus efficitur: nisi qui per specialem
inspirationem ⁊ gr̄am a deo eligit̄ ⁊ vocatur: quia.s.
nullus ex ppria virtute saluus efficit̄: imo necesse est
ꝙ a deo specialiter vocitet̄. Non em̄ est volētis/neq3 Roma.
currentis: sed dei miserentis. Quia scȝ sicut idem sal 9.c.
uator dicit: Nemo pōt venire ad me/nisi pater meus
traxerit eum. Et alibi dicitur: Nō proprias oues no- Io.6.c
minatim vocat:⁊ ipsum sequuntur:⁊ vocem eius au Io.10.
diunt. ¶Uel dic ꝙ altero de duobus modis impune a.
intrabatur ad regem.s.quādo preuocabat̄/vel qn̄ vir Aliter
ga aurea in signum clementie tangenda extendebat̄.
¶Sic vere dico ꝙ ad regem christum nullus intrat/ Aliter
nec in paradiso sue presentie se presentat: nisi ip̄m vel
misericordie vocatio/vel iustitie virga seu correctio
introducat. Istis em̄ duobus modis deus vtitur/vt
aliquid ad ip̄m per fidem ⁊ penitentiam introducat̄:
quia scȝ alios inspirando vocat/⁊ ipsos sine violētia
trahit ⁊ appellat. Alios vero virga aurea correctionis
⁊ tribulationis tangit:⁊ mediante virga huiusmodi
sibi compresentiales efficit:⁊ cum virga signum ma-
gne clementie eisdem ostendit. Nunq̄ enim maius
clementie signum peccatori ostenditur/q̄ quādo vir A
ga correctionis ad eum extenditur/vt sine periculo
dei presentia perfruatur. Unde dicitur: Quod nō si- 2.Ma-
nere diu peccatoribus ex sententia agere/magni bene cha.6 c
ficij est indicium. ¶Uel istud allega de parentibus Aliter
⁊ prelatis ⁊ predicantibus: qui quandoq3 vocatione
idest dulci monitione: quandoq3 virga aurea/ idest
aspera correctione debent vti: vt auditores ⁊ subditi
possint ad statuȝ gratie introduci. Unde dicitur. Tu Prou.
virga percutis eum:⁊ animam eius de inferno libe- 23.b.
ras. Signum em̄ clementie in virga ostenditur: quia
qui parcit virge odire filium predicatur. ¶Hic legi Eo.c.b
tur ꝙ Hester inuitauit Aman ad prādium/ vt veniret
cum rege: erat em̄ secundus post regem: de qua qui-
dem inuitatione summe gauisus se iactabat:⁊ sum-
me beatum se reputabat. Regina tamen hoc ꝓ bono
suo non

suo non fecerat: qꝛ mediante tali cõuiuio ipm̄ occide
re ꝓponebat. Qḋ factū est: qꝛ in ipso conuiuio tracta
tus est eius interitus: ita ꝙ de conuiuio ad suspendiū
est ductus/ ⁊ cõuiuio ⁊ gloria spoliatus: ⁊ inimicus
eius Mardocheus sibi in gloria et officio est substi-
tutus. ¶ Regina hester que interp̄tatur absconsa/po
Tropologia. test significare fortunā absconse et occulte mundi ne/
gocia diuersimode ꝓcurantē. Ista est enim mūdi re=
gina ⁊ dn̄a: a qua vniuersaliter proueniunt taꝫ bona
ꝙ̄ mala: quapropter ab antiquis fuit credita quedā
dea. fortunam autē ꝓprie loqn̄edo occultā dei pro=
uidētiam/vel saltē effectus istius ꝓuidentie occulte:
sed al's pluries dixi. Ecce credo qꝛ scꝫ ab ista ex causis
nobis ignotis diuersa proueniunt: q̄ prima facie irra
B tionabiliter facta esse videnꝰ. Igitur ista est veritas/
ꝙ ista regina nostra Hester absconsa fortuna scꝫ quā
doqꝫ Aman/id est aliquam malam personam ad cõ=
uiuium suum. i. gaudia mundane prosperitatis vo=
cat: vbi ꝙ̄ꝙ̄ indignum cum rege/id est iuxta reges et
Psal. principes in sublimibus officijs ipm̄ locat. Psalm̄.
36.5. Vidi impium superexaltatum: ita ꝙ ex hoc letatur ꝙ̄
plurimū ⁊ exultat: ⁊ se beatuꝫ vocat ⁊ reputat: igno=
rans que sibi occulte ista regina ꝓcurat ⁊ seruat: sed
reuera illud ꝓ bono suo fortuna nō facit: sed potius
quia eū sic electum grauius damnare/ ⁊ contemnere
ipsum cupit. vnde Seneca de sententijs oratorum di=
cit quod omnis blandientis fortune sponsus cuꝫ pe=
riculo nititur: ⁊ inde est ꝙ subito dū non aduertit/ta
lis de conuiuio mundane prosperitatis eijcitur: glo=
ria ⁊ honore/statu/ gradu et officio exuitur: ⁊ quan=
doqꝫ corporaliter suspēditur: morti t̄pali et perpetue
mancipaꝰ: ⁊ alius suus forsitan inimicus/eidem in
officio subrogatur. Ideo pulchre loquiꝰ Seneca in
libro de tranquillitate animi. i. de fortuna. Letiores
inquit requires quos fortuna nūꝙ̄ respexit/ ꝙ̄ quos
deseruit: noli huic tranquillitati confidere: in momē
to mare euertiꝰ: ⁊ eadem die qua nauigia luxuriant
sorbentur: ¶ Vel dic quod regina ista est occulta dei
Aliter iustitia: que apud deum regem procurat talibus/ dū
aduertunt aliquotiens malum suum.

¶ Capitulum quintum textus: Die autem tertia induta est Hester regalibus vestimē= tis. Moralitatum Capitulum. V

C Hester. 5. Hic habemus ꝙ impio aman nō sufficiebat
quod generaliter omnes iudeos morti tra=
dendos procurauerat: nisi ⁊ contra mardo
cheum specialiter ⁊ in speciali seuiret: ꝓ eo
Historia. ꝙ coram ipso genua non flectebat: ⁊ iō de cōsilio vxo
ris trabem excelsam in domo sua parari fecerat: et vt
ad regem ꝓ mardocheo suspendendo licentiam req̄=
reret/preparauit. Qḋ tn̄ mirabili commercio deus in
contrarium immutauit. Noctē em̄ illā rex insomneꝫ
duxerat: ⁊ historias antiq̄s perlegi fecerat: et de mar-
docheo inuenerunt scriptū/ꝙ insidias duorū enuu=
chorum qui regē occidere voluerant/ reuelauerat: et
tn̄ exinde nullū p̄ciū reportauerat atqꝫ premiuꝫ: qua
propter rex volens mardocheū pro fidelitate exhibi=
ta honorare: aman qui ꝓ suspensione ipsius ipetran-
da venerat/vocauit: et qualiter ab eo honorandus es
set queꝫ rex honorare decreuerat/in genere requisiuit.
Aman vero ꝓpter seipsum petitionem huiusmodi fa
ctā credens: adhuc amplius sperās honorari/sic ait:
Homo inquit quē rex honorare cupit/debet induive
stibus regijs: ⁊ imponi super equuꝫ qui est in sella re=
gis: ⁊ habere super caput suū regium diadema: ⁊ pri
mus de regis principibus ⁊ tyrannis teneat equum
eius: ⁊ per plateas ciuitatis incedens clamet ⁊ dicat
Hic est homo quē rex voluit sic honorari. Quo audi
to precepit rex/ꝙ ille aman qui primus pricipū erat
oia q̄ dixerat/mardocheo iudeo faceret: ⁊ ꝙ ipsum p̄=
dicto modo protinus ꝑ ciuitatem perābulans hono D
raret. Qḋ scꝫ licet inuitus aman statim executus est.
Et sic factū est: ꝙ t̄pe quo venerat sicut credebat ꝓ eo
suspendēdo/venit pro eo honorando. In crastino vo
in eodem patibulo quod mardocheo parauerat: fu=
it suspēsus: et ipse mardocheus in dignitate eius sub
rogatus: sicut infra ponitur capitulo. vij. et. viij.
¶ Ista possunt exemplariter allegari ad multa: ⁊ pri Tropologia.
mo quidem contra vindices ⁊ crudeles quib9 nō suf=
ficit vna crudelitas: nisi adhibeant duas vel multas
sicut patet in isto cui nō sufficiebat ꝙ iudeos vniuer=
saliter occideret: nisi etiam mardocheum in domo
sua speciali suspēdio iugularet qꝛ scꝫ sepe fit qḋ deus
aliud disponit: ⁊ ꝙ crudelitatē illam quam in alium
exercere voluerat: in caput eius introducit: et ꝓprio
tormento quod alijs parauerat: ipsum fecit: sicut ap
paret de illo qui bouē eneū reperit: qui tn̄ primus in
eo mortē seu mortis supplicium tolerauit. Sicut em̄
parrhysi9 ille regis thesaurarius patibulū regiū qḋ
cum magna diligentia ꝓ sceleratis suspendēdis pa=
rauerat: ip̄e in propria persona enceniauit. Qui amat Eccli. 3. d.
periculum: in illo peribit. Quia sicut dicitur Eccle.
Qui fodit foueam: in illam decidet: ⁊ qui statuit la= Eccli.
pidem proximo: offendet in eo: ⁊ qui laqueum alteri 27. d.
ponit: peribit in illo. ¶ Vel allega istud: ꝙ sepe fit ꝙ
eodeꝫ actu quo quis alicui nocere credit: illi potius
proficit: ⁊ nocumentum quod sibi parare crediderat
ad vtilitatē ipsi9 deus vertit: sicut patet de illo aman:
qui pro suspensione mardochei venerat: ⁊ tn̄ contra
spem ⁊ voluntatem. suā ipsum honorauit: ⁊ honora= E
tioneꝫ quam ꝓ se dictasse crediderat: deus ad alterū
ordinauit: ⁊ econuerso: mortem quam alteri cogita=
uerat: ipse dei iudicio reportauit. Mirabilis eniꝫ est
permutatio occulte dei ꝓuidētie qn̄ vult opa̅ri: qḋ
scꝫ bonum quod mali pro se habere credūt ad bonos
qn̄qꝫ deriuat. Prouer. Reseruatur iusto substātia pec Prouer.
catorum: ⁊ malum qḋ illi mali bonis parauerant: in 13. d.
caput ipsorum gyrat. Unde iustus de angustia libe= Allegoria.
rabitur: ⁊ tradetur impius pro eo. ¶ Vel illḋ allega
ꝙ premium iustoꝝ quādoqꝫ differtur: ita ꝙ quasi in
obliuionē tradi videtur sicut de illo Mardocheo pa Prouer.
tet: qui insidias regi reuelauerat: ⁊ tamen sibi nulluꝫ 11. b.
premium datum erat. Verūtamen rex noster christus
qui continue vigilans: noctem insomnem duxit: fi=
naliter quando historias p̄teritas ⁊ sanctorum meri=
ta in libro indelebili sue mentis relegit: ipsosqꝫ nōdū
premiatos reperiēs: honore tam t̄pali ꝙ̄ eterno ho=
norandos decreuit. Illos igiꝰ finaliter vestib9 regis
idest corporū dotib9 induit: illos super equos in sel=
la regis. i. super celi celsitudinē ꝯstituit: Illos regio
diademate. i. dignitate eterne glorie honorauit: illos
per pricipes suos. i. per angelos suos cōduci ⁊ dedu=
ci p̄cepit atqꝫ mandat: ⁊ sic q̄cquid tardat: ipsos pro
meritis suis remunerat ⁊ honorat: hoc enim honore
dignus est quencunqꝫ rex honorare decreuerit. Unde
Ps̄ Gloria ⁊ honore coronasti eum domine. ¶ Vel
dic moraliter: quod vestes regis fuerunt ille virtutes ps̄. 8. b.
quas christ9 habuit circa corpus: scilicet carnis mū= Moralitas.
dicia seu puritas: que fuit tanquam camisia interior

penitentie asperitas/que fuit sicut tunica superior: et
f erum mundialiũ pauptas/que fuit sicut clauus ex-
terior. Equus illius regis fuit crux in qua fuit porta-
tus. Diadema eius fuit corona spinea/qua extitit co
ronatus. Dico igit ꝙ mardocheus qui interpretat
amara contritio ipudicitie: põt Petrũ ꝛ andreã signi
ficare/ꝛ quoslibet viros sanctos: qui reuera i hoc fu
erant a rege summe honorati: qꝛ vestibus/equo ꝛ dia
demate. i. ad sue passionis similitudinem fuerunt cru
Aliter ciati: ꝛ per aman. i. per neronem ꝛ egeam honore hu-
iusmodi isigniti. ¶ Etiã moral'r ista possunt dici de
quolibet sctõ: qui vestibus regis. i. humilitate/chari-
tate ꝛ paupertate tegit: diademate regis. i. spina di-
uini timoris coronatus pungitur: equorum sella re-
gis. i. a beata virgine vel a cruce per deuotionẽ ꝛ fidu
ciaz vehit ꝛ portat: atqꝫ ab aman. inimico suo. i. mũ-
di principibus ꝛ tyrannis circunducitur ꝛ vexatur.
Illo enim modo rex noster christus suos in hoc mũ
do honorauit: inqꝫtum illa que ipse habuit insignia
eis donauit: et istis mediantibus celeste premiũ eis
parat. Eccli Corona aurea super caput eius expssa si-
Eccli. gno sanctitatis glorie/honoris ꝛ opus fortitudinis
45. b. ¶ Capitulũ decimũ textus. Rex vero Assue
rus omnem terram et cunctas maris insu-
las. Moralitatum. Ca. VI

Hic capitulo. x. ꝛ. xi. ponitur somniũ Mar-
docbei. s. ꝙ fiebant voces/tumultus ꝛ toni/
trua/terremotus ꝛ cõturbatio super terraz
Uidebat etiam quod dracones maxime in-
Histo- uicem confligebant: ad quorum clamorem cuncte cõ
ria. citate sunt nationes/vt pugnarent contra gentem iu
G storũ: que timore/tribulatione et angustia territa/se-
ipsa preparabant ad mortem: quibus scilicet iustis
ad dominum clamantibus: ecce fons paruus creuit
in fluuiũ magnũ: ꝛ in aquas plurimas redundauit: ꝛ
in lucem solemqꝫ conuersus est. ¶ Uel ꝺm aliam lraz
lux ꝛ sol ortus est: ꝛ humiles tunc exaltati sunt: ꝛ de-
uorauerunt inclytos. ¶ Sic vere cum a mundi prin/
cipio post terremotum ꝛ tonitruum tẽtationis luci-
Mora- feri continue fuerit bellum inter duos dracones. i. in
litas. ter rationales creaturas/diabolum scilicet ꝛ hominẽ
sic factum est ꝙ commote sunt nationes demonum
ꝛ iniquorum contra populum iustorum ꝛ fidelium/
ꝛ preualebant. Ita ꝙ tunc omnes iusti mortem ꝛ in/
fernum necessario expectabant tribulationes ꝛ angu
stias sustinebant: quapropter ad dominum claman-
tes liberationem deuotionis implorabant: dicentes
illud Psal. Ueni ad liberandum nos. ꝛ ideo dei nu-
Psal. tu fons paruus. i. beata virgo ꝛ parua ꝛ humilis: i. flu-
79. a. uium magnum creuit/inqꝫtum deum qui est infini-
tus /continere potuit: ꝛ in aquas redundauit/etiam
plurimas: in quantum scꝫ humano generi multa be-
neficia propinauit: et lux: et sol idest christus dei fili-
us sol iustitie in mundo ortus ꝛ natus extitit: et sic
pax tanquillitatis et bone voluntatis hominibꝰ na-
ta fuit. Tunc enim humiles. i. captiui qui erãt in lim-
bo iusti qui sunt in mundo exaltati fuerunt: contra
inclytos. i. contra demones ꝛ tyrannos preualuerunt
et virtute illius solis fontisqꝫ mortis eterne periculũ
H euaserunt. Unde: Orret vobis sol iustitie timentibꝰ
Mala. nomen meũ. Uel dic ꝙ qñ in aliqua ecclesia vel con-
4. a. uentu veniunt terremotus ꝛ turbatio: vt pote qꝛ quã
Tropo do moritur ꝑlatus /statim est in electione lis et con-
logia. tentio. Fit enim tunc quandoqꝫ ꝙ duo magni draco

nes. i. duo magni canonici vel priores maliciosi ꝛ am
bitiosi inter se pro habenda dignitate confligunt.
Quo facto/statum natiões et partes se diuidunt ꝛ ma
li ꝯtra iustos preualere cõtẽdũt. Sꝫ pro certo sepe fit
ꝙ neuter duorũ draconũ obtinet quin immo sepe fit
ꝙ aliquis fons paruus. i. aliqs homo humilis/pau
per et nullius reputationis eligit: ꝛ in fluuiũ magnũ
idest in prelatum conuertitur: ꝛ sic tandẽ in lucẽ ꝛ so-
lem per sanctam et exẽplarẽ vitã mutatur: ꝛ sic ꝑ ipm
boni ꝛ humiles ꝓmouent et extollunt: mali vero ꝛ su
perbi mediante iustitia deuorant: quia ꝓ certo sepe
fit qñ dominus suscitat de terra inopem/vt sedeat cũ
principibus/ꝛ soliuz glorie teneat: tunc deponuntur
potentes de sede/ꝛ exaltantur humiles. Lu. i. c.
¶ Capitulum decimumsextum Textus:
Rex magnus Artaxerxes ab India vsqꝫ
ethiopiam. Moralitatum Capi. VII

Hic capitulo. xvi. dicitur/ꝙ populus iudai/
cus in captiuitate positus/iustis legibus Histo-
vtebatur. Circa quod nota/ꝙ iudei in terra ria.
sua vbi erant liberi/leges dei non seruabãt
sed potius idolis seruiebãt. In captiuitate tñ ꝛ tribu
latiõe ꝛ seruitute dñm coluerunt: sicut ponit quarto A
libro Esdre ca. xiij. ¶ Illõ põt allegari/ꝙ vexatio dat
intellectũ/sicut dicit Et ꝙ plus proficit homini ad- 4. esdre
uersitas qꝫ prosperitas qꝛ scꝫ in prosperitate positi et 13. c.
deũ ꝛ eius legẽ obliuiscunt/idolis ꝛ vitiis famuant Mora-
in tribulatione ꝟo ad seipsos reuertunt: ꝛ se propter litas.
sua pctã puniri intelligẽtes/seruire dño et mandata Esa. 28.
eius facere cõpellunt. Psal. Cũ occideret eos quere- e.
bant eũ. ¶ Uel expone si vis/ꝙ vt cõmuniter homo Psal.
est melior in terra aliena qꝫ in propria. 77. d.
¶ Moralitatum super Hester finis.

Moralitatum liber vicesimus super Job.

¶ Capitulum primum Textus: Uir erat
in terra hus nomie Job Moralitatũ C. I.

E Jobcum
totus sit moralis ꝛ mo-
ralizabilis nihil intẽdo
ponere/nisi aliqua q̃ nar
ratiue ponunt. Dico er- Histo-
go ꝙ vir erat i terra hus ria.
noie Job: et erat vir il-
le simplex ꝛ rectꝰ: timens
deũ ꝛ recedẽs a malo: et
nati sunt ei septem filii ꝛ
tres filie: possessioqꝫ erat ei septẽ milia ouiuz tria mi-
lia camelorũ/q̃ngẽta iuga boũ/ꝛ quingẽte asine/ꝛ fa- B
milia multa nimis. ¶ Reuera tal' vir debet esse quili-
bet vir ꝑfectus: qꝛ ꝓ certo iste debet esse vir. i. vigoro- Tropo
sus ꝛ virtuosus in terra hus: q̃ interptat festinãs/ꝛ cõ logia.
siliator diligens ꝛ studiosus/et aliorũ cõsiliatorũ pa
cificus ꝛ dulcorosus. Simplex debet esse humil' ꝛ mo
destus/rectꝰ ꝛ iustus. Dꝫ esse timẽs deũ/ꝛ malorũ oĩz
fugitiuus: qui etiã dꝫ dici iob/q̃ interptat dolens: qꝛ
scꝫ ipse debet esse pro culpis ꝛ miseriis huius vite do
lens/tristis et gemebundus: ꝛ sic iste erit inter orien-
tales. i. inter iustos magnus in ꝟtutibꝰ et fecundus
Unde dicitur: Magnus effectus sum: ꝛ ꝓcessi oẽs q̃
ante me erant in sapientia. Ideo possessio virtutum
suarũ

suarum debet esse multiplex: q2 reuera ipse debet ha-
bere septez filios.i.septē spūssancti dona: tres filias
idest tres theologicas virtutes: septem milia ouium
idest septē misericordie opera: tria milia chameloꝝ
idest trium gradũ penitentie.s.contritionis/cōfessiōis
⁊ satisfactiōis onera. Fuit etiā possessio eius quingē-
ta iuga boũ idest quinq3 sensuum carnaliũ cohibi-
tio: ⁊ quingēte asine.i.quinq3 librorum legis/⁊ diui-
norum mandatorum humilis recordatio: ⁊ familia
multa nimis.i.ceterarũ virtutũ abūdās cumulatio.
Vñ infra caplo isto dr: Opibus manuũ eius bndixi-
Job.i. sti: ⁊ possessio eius creuit in terra. ¶ Uel dic q2 iste vir
est bonus prelatus: qui sc3 d3 esse vir/sine imbecillita
te: rect9 sine acceptione psonarũ vel iustitie torvica-
Aliter te: simplex sine plica.i.sine malicia et duplicitate: ti-
mens deum/sine seruilitate: recedens a malo nō timo
re sed charitate: iob dictus.i.dolens ex cōpassione et
pietate in terra hus.i.consiliās ⁊ ocordās alios cum
C festina sedulitate: magnus inter orientales/virtutis
et fame multiplicitate: ita q2 iam de ipso potest dici il
lud qd sequitur: Non cōsyderasti seruum meum iob
q2 nō sit ei similis in terra: vir simplex et rect9 ⁊ timēs
deũ. Igit iste habet in possessione sua filios.i.subdi-
tos charitatiuos. Filias.i.simplices et imperfectos.
Chamelos.i.viros patientia et humilitate oneri b9
tribulationũ subiectos. Boues.i.viros bonorũ ope
rum laborib9 deditos: Asinas: ⁊ oues.i.viros miseri-
cordes lacte elemosynarũ irriguos ⁊ fecundos. Pre-
latus enim nō solũ filios habebit/imo ⁊ filias: nō so
lũ boues immo ⁊ oues: non solũ chamelos/imo ⁊ asi
nas q2 sc3 sub prelato in domo ecclesie non solũ sunt
perfecti immo etiam imp̄fecti: non solũ sapientes/s3
etiam simplices: non solum laboriosi immo debiles.
Apls: In magna em̄ domo nō solũ sunt vasa aurea:
2.Timo. 2.a. immo et argentea/lignea ⁊ fictilia. Unde etiaz inter
istos subditos aliqui numerantur septenario numero
Aliter ppter septem opa misericordie. Aliqui ternario pro-
pter trinitatis simplicem fidem. Aliq̄ quinario pro
pter quinq3 sensuum custodiā. ¶ Uel dic quod in spi
rituali possessione viri iusti debēt esse, filij.i.opera cha
ritatiua: filie.i.opa pia. Chameli.q̄ oneri se inclināt
idest humilitas ⁊ obedientia. Oues.i.simplicitas et
innocentia: Boues.i.fortitudo ⁊ temperātia. Asine.
D idest tranquillitatis et patientia. Familia multa ni-
Phil. 4.d. mis.i.aliarum virtutum bonorũq3 actuum ⁊ effectu-
um fertilitas ⁊ opulentia. Apls: Habeo autem oia ⁊
Eodem ca. abundo. ¶ Septem filij iob vicissim conuiuia facie-
bāt: nunc penes vnũ/nunc penes aliũ comedebant et
tres sorores suas vocantes ipsas vt secũ comederent
et vinuz biberēt/inuitabant. Job vero de salute libe-
Moralias. rorum sollicitus erat: ⁊ ideo completis cōuiuijs pro
singulis sacrificium offerebat. ¶ Job significat bo-
num prelatum: filij eius significant viros sciētificos
et perfectos: filie vero sue designant inferiores simpli
ces et ignaros. Ista ergo est veritas/q2 filij iob.i.cle-
rici scientificiq3 viri q̄ sunt in ecclesia: debent vicissi3
conuiuium spirituale facere: vbi sc3 docendo et predi
cando possint auditores/⁊ etiam alter alterum recre
are. Debēt etiā filias sorores.i.simplices ⁊ laicos ad
istud conuiuiũ vocare: ⁊ vino sue doctrine ipsos refi-
cere et potare: sicut ad lrām videmus de religiosis et
Cañ.3. mendicantibus: qui alternatim sibi et alijs predicāt
⁊ ad predicationes suas simplices seculares/⁊ mari-
me sorores suas benignas et filias inuitant ⁊ inuo-
canit dicentes illud Cañ. Egredimini filie sion. Job
etiam pater istorum .i.prelatus summā curā et sollici
tudinem debet de salute istorum liberorũ.i.subditoꝝ
habere: et ideo ipse debet sacrificiũ laudis et oratio- Aliter
nis singulis dño facere et offerre. ¶ Uel dic q2 per fi-
lios intelligunt diuites: per filias vero intelliguntur
pauperes ⁊ infirmi. Isti ergo filij/id est diuites quā/
doq3 solent alternati cōuiuia facere: veruntamē debēt Lu.14.
semp sorores suas/id est pauperes aduocare. Unde dr e.
Cum facis conuiuium/voca pauperes. Uel tpe cari- E
stie debent alternatim conuiuiũ elemosynarũ impē-
dere paupibus ⁊ egenis: sicut ad literā faciunt boni
⁊ misericordes diuites in istis ciuitatibus: qui inter
se solent conuenire: ⁊ vnus post alium cōuiuium ele-
mosynarũ ⁊ subuentionum pauperibus preparare. Eodem
¶ Hic dicitur q2 cum filij dei assisterēt coram dño/af ca.b.
fuit inter eos etiam sathan: cui cũ diceret dñs: vnde
venis? respōdit: circuiui terram ⁊ pambulaui eam.
Igitur iste sathan nō legit a domino aliquid petijs
se/nisi q2 solum Job posset affligere: ⁊ primo eũ tem-
porali substantia spoliare: tandem eũ in corpore pcu-
tere/⁊ grauare. ¶ Sic p certo dico/q2 hodie vbicũq3 Tropologia.
conueniunt filij dei coram dño.i.in quacũq3 bona so-
cietate siue religiosoꝝ siue laicorum: semper est dare
aliquem sathan/qui interpretatur contrarius vel ad
uersarius/trangressor vel preuaricator.i. aliquos re-
belles malos ⁊ contrarios/⁊ oium bonoꝝ aduersa-
rios/diuine legis transgressores/⁊ sue pfectionis pua
ricatores: qui pro certo non faciunt nisi terram ⁊ pa-
triam explorando pambulare ⁊ circuire: ⁊ hoc nō vt
possint proficere: sed vt possint inuenire quem affli-
gant/⁊ cui noceant/⁊ occasionem alios ledendi repe 2.Pe.5. c.
rire: sicut ad litteraz videmus de detractoribus inter
religiosos/de inuidis inter clericos/⁊ de balliuis in-
ter laicos. Unde dicitur aduersarius vester tanq̄ leo F
rugiens circuit: querēs quē deuoret. Et breuiter isti
nihil aliud querunt/nisi q2 possint Job: qui interp-
tatur dolens.i.paupes ⁊ dolētes affligere: ⁊ eos in re
bus ⁊ corpibus/rapinis ⁊ molestijs impugnare: com
missiones em̄ talia faciendi libenter accipiũt: ⁊ ipsas
citissime executiōi tradunt: nihilq3 in hoc mundo q̄ Apoc.9
nocendi potestatem appetun. Apoc. Aculei erant in b.
caudis eorum ⁊c. ¶ Uel dic q2 diabolus semper est in Aliter
ter bonos: vel q2 diabolus nō potest nocere homini-
nisi a deo acceperit potestatem. ¶ Hic habemus qd
laxata manu diuine potestatis ⁊ protectionis: est da-
ta licentia diabolo: q2 possit affligere Job. Statimq3
ipso cooperante: tribulationes quattuor ei per ordi-
nem euenerunt: quarum sc3 prima fuit: Qd cum bo-
ues eius ararent: ⁊ asine iuxta eos pascerentur: irrue
runt sabei: tuleruntq3 omnia: necnon pueros occi-
derunt gladio: vnusq3 solus euasit/qui cladē ad Job
fugiens nunciauit. Ignis etiam de celo tunc cecidit
qui oues eius ⁊ earuz custodes pueros: vno solo eua-
dēte consumpsit. Chaldei etiam tres turmas fecerũt
et irruentes chamelos rapuerunt: pueros vero custo
des preter vnum gladio occiderunt. Filijs autem ⁊ fi
liabus suis in domo fratris sui primogeniti vescen-
tibus et vinum bibentibus: ventus a regione deser- Job.1.
ti vehementer irruens: quatuor angulos domus cō- d.
cussit: et liberos omnes oppressit: ita qd vnus solus
de famulis qui hoc nunciaret: remansit flebilis atq3
nud9: Et ait Job: Nudus egressus sũ ex vtero matris
mee: nud9 reuertar illuc. Reuera q2 i domo Job.i.
in ecclesia sancta dei: hoc est dictu: in cetu fideliũ sa-
than aduersarius noster diabolus huiusmodi tribu

lationes diuersimode suscitat et inducit. Cōstat enim
G ꝙ ibi hodie inueniunt̃ boues arātes.i.auari: qui cir
ca terrā laborant: ⁊ asine iuxta eos pascentes.i. carna
les: qui comessationibus vacant: ibi sunt oues.i.sim
plices: qui illa que ad salutē sunt necessaria: ignorāt
Ibi etiā sunt chameli.i.alij principes ⁊ supbi: q̇ gib=
bum ⁊ tumorem supbie ⁊ presumptiōis habent. Ibi
sunt filij ⁊ filie.i.religiosi ⁊ religiose: q̇ comestionib9
⁊ vini potationib9: ⁊ ebrietatibus inhiant ⁊ anhelāt
Ibi sunt pueri istorum custodes.i.mali p̄lati: q̇ pue=
riliter alios gubernant. Istos ergo diuersimode per
dit: ⁊ alios alijs culpis: nam quosdā spūaliter interfi
cit p sabeos: qui eloquentes interp̄tant̃.i.p eloquen=
tiam ppriā ⁊ suggestionē: quosdā per chaldeos: qui
interp̄tant̃ quasi fere vel quasi mamille.i.per mundi
pspēritatē ⁊ lactationē: quosdam per ignē auaricie ⁊
cupiditatis: quosdā p ventū supbie ⁊ vanitatis. Istis
em̄ quatuor plagis diabolus iob.i.christū depaupe=
rauit: ⁊ possessione bonarū personarū tam eccl'iasti=
carū q̄ secularīū denudauit multipliciter. Vñ d̄ chri
sto videt̃ posse dici illud relicta sindone nud9 pfugit
Et amos: Robustus inter fortes nud9 effugiet. ❡ Vel
Mar. 14.e. si vis dic ꝙ oīa ista que habemus hic.s. ꝙ oīa bruta
animalia Job perierūt / ⁊ ab hostib9 rapta fuerūt: et
Amos. 2.d. seruitores perempti: veruntamē paucissimi sunt qui
euaserunt: q̇nimmo liberi eius mortui fuerūt. De ser
Aliter uis vero Job seu pueris aliqui pauci superfuerunt.
❡ Potest adhuc allegari / ꝙ cum Job.i.christus sub
Allegoria. se habeat homines ⁊ bestias.i.fideles ⁊ ifideles / chri
stianos ⁊ gentiles: ista tñ est veritas / ꝙ oēs bestie.i.
H gentiles ⁊ alij infideles moriunt̃ ⁊ dānant̃: de hoib9
vero.i.fidelibus sunt paucissimi qui saluēt̃. Unde di=
ma.20 c. citur: Multi sunt vocati pauci vero electi. Quinimo
etiā de hoibus istis.i.de personis rationabilib9 et de
christifidelib9 illi q̇ sunt filij ⁊ filie.i.illi qui sunt spe=
ciales filij dei.i.clerici ⁊ religiosi / magis pereunt: ⁊ vē
to supbie ⁊ epulatione castrimargie dānationi succū
bunt / q̄ illi q̇ pueri ⁊ serui.i.subditi ⁊ simplices ⁊ igna
ri: qꝛ scʒ de illis aliqui remanent ⁊ saluantur: isti vero
quasi oēs ad vitia prolabunt̃. Secundū em̄ Aug. sim
plices ⁊ idiote rapiūt celos: ⁊ nos cū lr̄is nostris mer
Aliter. gimur in pfundū inferni. ❡ Vel dic ꝙ sabei qui iter=
pretant̃ eloquētes / sunt adulatores vel etiam aduoca
ti: qui reuera pueros custodes.i. prelatos ⁊ supiores
gladio lingue sue pcutiunt: ita ꝙ boues ⁊ asinas.i.lu
Aliter cra ⁊ vtilitates ab ipsis pre alijs reportant ⁊ rapiunt.
❡ Vel dic ꝙ in domo dei boues.i.viri scientifici ⁊ p/
fecti debent in agro sacre scripture arare.i.studere / le
gere ⁊ predicare. Asine vero.i.simplices iuxta eos de=
bent pasci.i.eorum doctrinis ⁊ predicationibus iform=
mari: a pueris vero.i.a puris ⁊ innocētib9 prelatꝭ de=
bent cōmuniter custodiri. Sabei tamē qui interp̄tan
tur clamantes ⁊ detractores litigiosi / istos molestant
1. Re. 26 c. et tam maiores q̄ inferiores infestant. Unde dicitur:
Quid clamas ⁊ inquietas regem? ❡ Vel dic ꝙ chal=
Aliter dei generaliter significant humani gñis inimicos /
scilicet mundum / diabolum ⁊ carnē: chaldei eni inter
pretantur quasi fere: iste est mundus cū auaris / qui
more ferarum deuorant aliena. Interp̄tant̃ etiaʒ qua
si demones: iste est diabolus cū tyrannis. Interp̄tan=
tur isuper quasi mamille: ista est caro cum illecebris:
que scʒ delectationibus suis lactat ⁊ decipit. Isti igi
tur chaldei.i.isti hostes humani generis: inter tur=
mas p̄dictas se diuidunt: et sic chamelos seu pueros
idest malos ⁊ bonos rapiunt spiritualiter et occidūt

et molestant temporaliter et affligunt. ❡ Vel dic q̇d
chameli ⁊ alti ⁊ gibbosi / significant altos principes Tropologia.
et prelatos: quos p certo tres turme chaldeorꝫ que
interpretantur mamille.i.tria genera psonarū lactan
do i amorē suū rapiūt: ⁊ iob dño suo / id est deū / ipsos
subtrahunt atq3 tollunt. Primi sunt nepotuli ⁊ ami/
ci carnales. Secundi sunt verbosi adulatores. Tertij
sunt donorū ⁊ munerū oblatores. Ab istis em̄ tribus
generib9 chaldeorum / que quasi mamille dicunt̃: no=
stri superiores / et maxime prelati / lactant̃ ⁊ recreātur /
Ideo ab ipsis taliter rapiunt̃ / ꝙ nulli alij emolimen
tum de eis consequūtur: ita ꝙ ipsi p̄lati videntur di=
cere illud Eccl'i: In tribus beneplacitum est spiritui Eccli. 25.a.
meo ⁊c. ❡ Vel si vis dic ꝙ dom9 primogeniti / in qua
filij ⁊ filie comedentes vento irruente sternuntur: do= Aliter.
mos et curias principū vel prelatorū designat: qui p
eo primogeniti fratris dicunt̃: qꝛ alijs ditiores ⁊ po=
tentiores esse noscuntur. Deute. Dabit pater primo= Deute. 21.c.
genito suo de his que habet cūcta duplicia. Ista igi=
tur est veritas / ꝙ illi qui in domo primogenitorꝫ suo=
rum.i.in curijs ⁊ hospitijs diuitū ⁊ magnatū morāt̃ B
et qui panē et vinum eorū comedunt: ⁊ apud eos of=
ficijs et obsequijs deputant̃: diuersis periclitantur vi
tijs ⁊ casibus / et periculis supponunt̃. Vētus enim ⁊
flatus diabolice tētationis ibi precipue solet flare: q̇
totam domum istā solet ad malū cōcutere ⁊ mouere:
et sic illos qui sunt ibi / per vitia opprimere ⁊ damna
re. Constat aūt ꝙ illi q̇ curias sectant̃ diuitūʒ / sunt vt
cōmuniter adulatores / raptores / inuidi et superbi: et
sic euidens est vitiorum turbine opprimi ⁊ inuolui.
Unde Seneca dicit de istis: Si quis cū magnatibus
habitat / aut veritas aut eorum amicitia perdēda est ma.11.a
Unde illud Matth. Ecce qui in domibus regūʒ sunt
mollibus vestiunt̃. Vel dic ꝙ in talibus domib9 / of= Aliter
ficijs ⁊ statibus homo statim periculum patit̃: ⁊ hoc
qꝛ ventus inuidie / qui vt cōmuniter a regione deser=
ti.i.a malis / desertis et insufficientibus personis so=
let procedere / ibi flat: qui totam domū q̄nq3 concutit
et conturbat: et illos qui ibi habitāt / aliquotiēs op=
primit atq3 damnat. Unde Ezech. Ecce ventus turbi Ezech. 1.a.
nis veniebat ab aquilone. ❡ Vel dic q̇d frater noster
primogenitus fuit lucifer: q̇ dicit̃ frater noster / qꝛ fu= Anagogia.
it ab eodē p̄re deo genitus ⁊ creatus. Psal. Añ lucife
rum genui te. Et Job: Ecce behemoth quē feci tecum Psal. 109.a.
Primogenitus ẟo / qꝛ prima creatura dei est. Et alibi Iob. 40 b.
Ipse est principiū viarum dei. Conuiuiū vero eius est
prosperitas: cuius scʒ dominiūʒ vēdicat ipse sibi. Vñ Ibidem
Luc. Ostendens christo oīa regna et gloriam / dixit: Luce 4 a.
Hec omnia dabo tibi / si cadens adoraueris me: quia
mihi tradita sunt: ⁊ cui voluero do ea. Ista igitur est
veritas / ꝙ q̄nq3 filij iob ⁊ filie dei.i.christiani ⁊ chri=
stiane: seu etiam generaliter tam viri quam mulieres
tam ecclesiastici q̄ seculares: in domo fratris sui pri=
mogeniti diaboli.scʒ in mundo et in conuiuio eius /
scʒ in mundi prosperitate comedunt ⁊ bibunt: ⁊ de ci=
bis hui9 cōuiuij.i.de mūdi bonis et diuitijs laute su=
munt: Vinum etiā mūdi scientiarum hauriunt atq3
sumūt: subito fit ꝙ vēto tribulatiōis e regione deser=
ti.i.ab occulta dei puidētia insurgēte: ⁊ quatuor an=
gulos huius domus.i.quatuor ptes psperitatis mū
dane: scʒ diuitias delicias: honores ⁊ scientias / con
cutiente ⁊ destruente ipsi tales ꝯuiue.i.ipsi in mūdi
prosperis conuiuātes: subito aliquotiens opprimun
tur: et p ifortuniū.i.p mortē ad casum flebilē deducū
tur. Vēt9 em̄ deserti.i.tribulatio mortis istā ꝯcutit et

subuertit

subuertit: ⁊ conuulsas eius per damnationē ⁊ tribula
Ezech. tionem tēporalē opprimit atq̧ perdit. Uñ Ezech. Uē
27. f. tus austri cōtriuit te in corde maris: diuitie tue ⁊ the
sauri tui ⁊ multiplex instrumentum tuum.

¶ Capitulum secundum textus: Factuz est autem cum quadam die venissent filij dei. Moralitatum Capi. II

Iob percussus ī corpe: ita ꝙ a plāta pedis vsq̧
ad verticē non esset in eo sanitas: bonis oīus
Histo- a diabolo denudatus / in sterquilino sedebat:
ria. saniēq̧ vlcerū testa adebat: ⁊ tribulationes si
bi immissas in patientia sustinebat. Uxor vero eius
cū seruis ipsum atrociter deridebat: ⁊ fetorē ipsi9 ab
horrebat: sicut hic vbi dicit: Benedic deo ⁊ morere.
D Et infra: vbi ipse Job dicit sic: Halitum meū abhor-
Job. 19 ruit vxor mea. Amici vero eius ipsum arguebāt ⁊ irri
c. tabāt: ⁊ peccatorē volebant ꝓbare: serui ꝟo eius sibi
obedire noleoāt. Seruū meū vocaui: ⁊ non respōdit
Ibidē mihi. Sed finaliter visa eius penitētia ⁊ patiētia / do
minus ipsum sanauit: septem filios ⁊ tres filias sibi
Job. vl dedit. Amici ⁊ noti eius ad eū conuenerunt: ipsumq̧
c. consolati sunt. Et qui prius eū cōtēpserunt / sibi bona
ꝓpria diuiserūt. ¶ Moraliter loquēdo Job signifi-
Mora- cat pctōrē: qui scꝫ a diabolo ꝑ peccatū ꝑcussus: bōis
litas. suis / scꝫ virtutibus ⁊ gratijs spoliat̄: ⁊ vlceribus ma-
larū cōditionū ⁊ cōsuetudinū plenus / in sterquilinio
idest in immūdicia voluptatis vel in fetore incōtinē-
tie seu ifamie morat̄. Ubi vxor eius. i. cōscientia sua
ipsum remordet et abhorret: vbi serui sui. i. interio-
res affectus et exteriores sensus qui sibi seruire debu-
erunt / sibi nō famulant̄ / sed contrariant̄: ⁊ vbi amici
sui. i. sancti ipsum cōtemnūt et arguunt: ⁊ vtilitatem
eius detestant̄. Statim eniꝫ qñ quis bonis suis spūa-
libus per diabolū fuerit spoliatus: restat ꝙ ꝺ sanctis
suis amicis spūalibus sit contēptus. Uñ Treñ. Oēs
amici eius spreuerunt eā: ⁊ facti sunt ei inimici. Et iō
Treñ. 1. ponit̄ cōsequēter: qꝛ scꝫ manū suā misit hostis ad om
c. nia desyderabilia eius. Sꝫ q̇d? Pro certo quandoq̧
fit ꝙ iste iob qui interpretat̄ dolēs. i. peccator de pec-
cato cōtritus: saniem vitiorū testa. i. mortis memoria
mediante per confessionem educit: ⁊ ad penitentiam
E ⁊ pacientiā se conuerit: dicēs: Idcirco ipse me repre-
Job. vlt. hendo: ⁊ ago penitentiaꝫ. Et tūc deus bona deꝑdita
c. idest virtutes ⁊ gratias: ⁊ hoc qñq̧ in duplo maio-
res ꝙ̄ habuerat / sibi restituit: septē filios. i. septē do /
na spūssancti. tres filias. i. tres ꝟtutes theologicas
sibi cōcedit. Et sic quilibꝫ amicoꝝ suorū. i. sanctorum
ad amorē suū redit: ipmq̧ spūaliter cōsolat̄: ⁊ bona
sua. i. spūales gratias sibi distribuit ⁊ cōcedit. Uñ di
Dañ. 4 citur: figura mea restituta est mihi: ⁊ optimates me
c. requisierūt. ¶ Uel si vis dic exēplariter / ꝙ mūdi / ami-
Aliter ci / vxor ⁊ serui / ꝙ̄diu homo est in tribulatiōe ⁊ pauꝑ-
tate / de ipō non curant: immo qr̄ ꝙ grauia iproperia
Aliter ꝯtra eū iactāt: si vero ad ꝓsperitatem redierit: tūc euꝫ
consolant̄ et amāt. Uel dic ꝙ tres amici Job sunt fi-
des spes ⁊ charitas: vel contritio / confessio ⁊ satisfa-
ctio elemosina / ieiuniū ⁊ oratio: que ad ipsum conso
landū veniūt: et finaliter bona spiritualia sibi distri-
buunt et concedunt.

¶ Moralitatum super Job. finis.

Liber vicesimusprimus.

Moralitatum super Esaiam.

¶ Capitulum primū Textus: Uisio Esaie filij amos: Moralitatum. Ca. I

Esaias de ge
nere regali ꝫꝫ hebreos Tā
te autez sanctitatis extitit
et ponit Comestor: ꝙ cum f
exercitus sennacherib hie
rusalem obsideret: ⁊ iuxta Histo-
aquas siloe fixisset tētoria ria.
ita ꝙ piscina ⁊ hostib9 ⁊ ci
uibus cōis esset: Esaias a
dño impetrauit orando: ⁊
obtinuit: ꝙ cū hostes ad piscinā veniebāt / eā sine aq̄
reperiebant: cū vero ciues ad piscinā descendebant /
aquas in abūdātia iueniebāt: ita ꝙ hostes miraban
tur vnde aquas in ciuitate habebant. In cuius me-
moria aque syloe adhuc nō cōtinue / sed certis horis
ac interpolatis ebuliūt: sicut ait Epiphanius. ¶ Ta- Mora-
lis fons videt̄ esse gloria paradisi: qꝛ ista est. q̄ ex ora- litas.
tione Esaie. i. ex ordinatione dei solis ciuibus. i. solis
bonis ⁊ iustis se exhibet: hostibus vero ⁊ ipijs ⁊ pec-
catoribus se subtrahit atq̧ latet. Ista eniꝫ est ꝫꝫ Aug.
que nulli negabit̄ digno. Uł dic ꝙ ista est diuina grā
⁊ deuotio / que solis ciuib9 ⁊ sanctis hoibus concedi- Allego
tur: hostibus vero. i. pctōribus / qui sunt de exercitu ria.
sennacherib. i. diaboli: qui hierłm. i. ecclīam quoti-
die obsidet / denegat̄. Mali eñ istū fontē inuenerunt
valde siccū: boni inuenerūt ipꝫ opulētum ⁊ plenū: qꝛ
fons cōpūctionis ⁊ deuotionis a malis inuenit̄ ari-
dus: a bonis vero inuenit̄ dulcis ⁊ sapidus ⁊ amen9:
qꝺ est etiā verū de fonte ⁊ gratia cōpassiōis: vel de fō
te diuine scripture / vel cuiuslibꝫ spūalis recreationis Ezech. 13
Uñ: Erit fons patēs domui iacob. Ille etiā fons nō a.
continue: sed certis horis erupit: quia diuina gratia B
ꝫm dei occultam ordinationē / qñ vult se subtrahit at
q̧ venit: compunctio etiam ⁊ deuotio nō solet conti-
nue fluere: sed interpolatim certis horis ⁊ diuersis a
deo ordinatis / solet erumpere ⁊ manare. Unde dicit̄:
Spūs enim vbi vult spirat. Quia sicut dicit aposto-
lus: Non est volentis neq̧ currentis / sed dei miseren-
tis. ¶ Uel dic ꝙ talis fons debet esse prelatus: qꝛ sci- ioā. 3. a
licet iste debet se quantuꝫ ad malos exhibere siccum Roma.
sterilem ⁊ austerum: q̄tum ad bonos autem effluen / 9. c.
tem ⁊ plenum: siccum eñ ⁊ durum ⁊ rigidum debēt Aliter
eum hostes hierłm. i. tyranni ecclesie sentire: boni ve
ro qui hierusalem. i. ecclesie sunt ciues ⁊ amici / ipsuꝫ
debent effluentem. ⁊ pium liberalem ⁊ fluidum inue-
nire. Unde Eccłi. Benefac iusto ⁊ non dederis impio
quod tamen est contra multos ecclesiasticos ⁊ prela- Eccłi.
tos: qui scꝫ liberaliores sunt ad histriones et tyran / 12. a.
nos nobiles qui ecclesie sunt hostes: quaꝫ ad bonos
et pauperes qui sunt ciues: magisq̧ ⁊ affluētius ma
los promouent: bonis vero subditis et pauperib9 sic-
cos / auaros et impios se demonstrant. Unde dicitur
Dilexerunt homines magis tenebras quam lucem.
¶ Uel dic quod talis fons est iudex vel prelatus / per ioā. 3. a.
sonarum acceptor qui scilicet solis ciuibus idest so- Aliter
lis nepotibus / notis et familiaribus se liberalem ex-
hibet: hostibus vero idest extraneis quibusdam sic-
cus / sterilis et auarus apparet. quia scilicet aquas be
neficiorum suorū tēporalium solis illis cōicat quos
scilicet generaliter negat: cum tamen ad fontem per
tineat ꝙ sit patens et cōmunis omnibus.

H ¶ Capitulnm quintum textus: Cātabo dilecto meo canticum patruelis mei vinee sue Moralitatum. capi. II

Historia. Quidam paterfamilias plātauit vineā electā: ⁊ sepi circundedit eā: ⁊ lapides elegit ex ea: ⁊ edificauit turrī in medio eius: ⁊ torcular extruxit i ea: ⁊ expectauit quod faceret vuas: ⁊ feci labruscas. Iste ergo indignatus contra eam/ incepit totaliter cōminari. Quid eni inquit debui facere vinee mee: ⁊ nō feci? Et nunc ostēdā vobis quid faciā vinee mee. Auferā sepem eius/ et erit in direptionē: diruā maceriē eius: et erit in conculcationē non putabitur ⁊ non fodietur: ⁊ ascendēt spine ⁊ vepres sup eā et nubib⁹ mandabo desup ne sup eā pluant ibrē. Moralitas. ¶ Charissimi sicut hic ibidez exponit vinea dñi sabaoth dom⁹ israel est. s. ecclesia vel religio: quā scz in agro huius mūdi plātauit sanguine suo rigauit: ⁊ sepez angelice ꝓtectionis ei circūdedit: turrem contemplationis in ea construxit: ⁊ torcular passiōis ꝓprie in ea fabricauit: lapidesq̧. i. offendicula et errores in ea sustulit ⁊ amouit. Mat. 21. d. Uñ Mathei: homo q̄dā plantauit vineam et circundedit ei sepem: ⁊ fodit in ea torcular: ⁊ edificauit turrim: quapropter a principio expectauit quod hec vinea religionis vel ecclesie vuas idest virtutes ⁊ opes bonorum operum faceret ⁊ quod vino consolationis ipsum dñm recrearet sed reuera ista non videtur facere vuas/ sed labruscas: non opera bona/ sed vana: non actus virtuosos sꝫ potius inutiles ⁊ defectuosos: Hiere. 2. c. Hiere. Quō conuersa es in prauū vinea aliena? A Et ideo indignatus dñs/ beneficia sue ab ea subtraxit: sepē ⁊ maceriem diuine protectionis submouit: ⁊ demonibus ⁊ tyrannis eam in direptionem ⁊ conculcationem exponit. Iam enim sicut apparet sensui: ista vinea per examinationem et discussionez non foditur: per correctiones a suis superfluitatibus non putatur aut scinditur: ꝗnimmo spinis tēporalium sollicitudinum pungit: ⁊ vepribus quarum spine sunt acute ⁊ curue ⁊ tenaces. i. multa prelatorum ⁊ ecclesiasticorum rapinat auara tenacitate repletur: ⁊ sic a deo maledicta ⁊ condēnata est. Et ideo prouer. 24. d. de ea videtur posse dici illō Prouer. Per agrū pigri hominis transiui: ⁊ per vineam: viri stulti: ⁊ ecce totum repleuerant vrtice: ⁊ operuerant superficiez eius spine: ⁊ maceria lapidum dirupta erat. Et breuiter videt ꝙ deus mandauit nubibus desuper idest sanctis ⁊ angelis suis/ ne super istam pluant: ⁊ imbrem spūalium bonorum ⁊ beneficiorum infundat: qz scz iā videt dominus ipsam dereliquisse/ ⁊ in suis manibus ps. 105. f. dimisisse: ⁊ de eius regimine non curasse. Unde dicit Ps. Abominatus est hereditatem suā ⁊ possessiōem suā spreuit. ¶ Uel dic moraliter de vinea anime ⁊c. Expone ⁊ dic ꝙ turris est contemplatio torcular. ⁊c.

¶ Capitulū sextuz Textus: In anno quo mortuus est rex ozias: vidi dominum sedentem. Moralitatum. Ca. III

B Esaias vidit dominum sup solium excelsum et eleuatum: ⁊ ea que sub ipso erant/ replebāt templum: seraphim stabant super illud: sex ale vni/ ⁊ sex alteri: duabus velabant pedes eius: et duabus volabant ⁊ clamabant alter ad alterum sctūs sctūs sctūs: ⁊ commota sunt supliminaria cardinum a voce clamantis: ⁊ impleta est domus fumo. Moralitas. ¶ Per istos seraphim/ qui interpretantur incendium intelligo viros sctōs qui scilicet per charitatem ardent: ⁊ alios in deum eleuant ⁊ inflammant: quia isti pro certo solēt alis contemplationis de mundo in paradisum volare: solium dñi ⁊ maiestatem circuire: et templum paradisi mentaliter visitare: necnon sanct⁹ sctūs sctūs: in honore trinitatis deo decātare: totāq̧ domum ecclesie fumo orationis ⁊ sanctarum affectionum implere: ⁊ clamorē diuine laudis ⁊ predicationis alter ad alterum ꝓclamare: ⁊ cardines ecclesie. i. alios fideles ad contritionem ⁊ deuotionē cōcutere ⁊ mouere. Uñ percutite cardinē ⁊ moueant supliminaria. Amos. 9. a. Esa. Clama: quid clamabo? ois caro fenum. esa. 40. b. Sed quid ꝓculdubio iste ale contemplationis istorū debent esse sextuplices. i. sex partes contemplationis quas debent habere fideles: que sunt/ amor feruens/ spes erigens/ deuotio vngēs/ oratio supplicās cōsyderatio christi operum eidem gratias agēs humilitas in proprijs meritis. i. de proprijs meritis nō presumens. Istarum enim alarum seu virtutum due sunt que cordis faciem. i. intellectum cōcernūt. s. humiltas ⁊ cōsyderatio christi. Ista eni duo magis pertinent ad intellectū. s. ꝓprios defectus cognoscere et inde humiliari ⁊ consyderare christi beneficia ⁊ inde regratiari. Item due concernunt pedes. i. affectum: quia sm Aug. pes meus affectus meus. s. amor ⁊ deuotio. Affectio enim amat et consyderat: affectio se per deuotionem vngit et rigat. Item duabus alijs volare dicuntur/ ⁊ iste sunt spes et oratio: iste enim vsq̧ ad soliū patris volant: ⁊ tamen christi beneficia secum portant. Ideo de istis sex alis. i. de istis sex contēplationis partibus potest dici totū illō/ ꝙ sex erāt gradus quibus ascendebat ad soliū. 2. Par. 9. c. ¶ Uel dic ꝙ sex ale seraphin/ sunt virtutes hōis iusti: due scz que caput seu faciem. i. intentionem contegūt: videlicet iustitia Aliter vt sit intentio recta innocentia/ vt sit munda. Itē ale due: que pedes. i. affectionem contegunt: scz temperātia/ vt sit modesta spes celestium/ vt sit erecta. Iste due sunt quibus debent volare contemplatio/ que volat ad celi gaudia: timor et consyderatio/ que volant ad mortis seu inferni tormenta. Iste ergo sunt ale quibus debet volare anima viri iusti: scz ala innocentie volat ad seipsum: ala iustitie volat ad proximum: ala temperantie volat ad mundum: ala spei volat ad deum: ala contemplationis volat ad celum: ala vero timoris volat ad mortem in deum vel in infernum. Bene igit dicit de iustis: Quod ipsi assument pennas vt aquile ⁊c. esa. 40. g. Et in Ps. quis dabit mihi pennas vt columbe: ⁊ volabo et requiescam. Psal. 54. b.

¶ Capitulū tricesimumoctauū Textus. In diebus illis egrotauit Ezechias vsq̧ ad mortem. Moralitatum. Ca. IIII D

Cum rex israel ezechias egrotaret/ promisit dñs quindecim annos supaddere vite sue: ⁊ vt de sanitate recuperanda certior fieret. fecit dñs vmbrā ꝑ decem lineas retrouerti in horologio achaz. Sol enim a ꝓgressu cursus sui per decem gradus ⁊ lineas retrocessit: ⁊ sic vitā regi supaddit: vmbra vero retrocedente/ sol necessario retrocessit. Istud autē inter cetera dei opera magnum fuit mirabile: qz scz sol qui est planeta nō retrogradus/ est dei miraculo retroiuit. Allegoria. ¶ Igit allegorice loquendo horologiū quod continue currit/ quousq̧ veniat ad terminū vbi cadat: significat humanam naturā: que scz semper est in cursu ⁊ fluxu/ quousq̧ ipsam sistere faciat casus iob. 14. b.

cit casus mortis. Unde Job: ↄstituisti terminos eius qui preteriri non poterũt. Nã sicut põdera ⁊ mensure horologiũ cõtinue faciũt fluere/⁊ icessanter currere quousq₃ ad pũctũ ⁊ ad horã ad quã tensum est/perue nire habeat: tũc vero solet distendi/⁊ cãpanarũ sonit⁹ audiri. Sic vero vita humana ẜm põdus ⁊ mẽsuram diuine ꝓuidẽtie/⁊ ẜm qḋ a deo/continue habet fluere ⁊ quousq₃ ad horã mortis valeat ꝑuenire. Tũc eñ
Mat. ii.b. horologiũ istud per mortẽ distẽdit cãpanarũ.i. amicorũ ⁊ vicinorũ fletus ⁊ sonit⁹ audiũt. Uñ illḋ Mathei: Uox in rama audita est/plorat⁹ ⁊ vlulatus multus. Per vmbram etiam istius horologij intelligo vitã generis humani: que sc₃ decẽ lineas habere dicũtur: q₂ per transgressionẽ decẽ mãdatorũ ab inuicem distinguũt: que etiã vmbra dicũt/pro eo ꝙ mentis in-
Psal. xliii.d. telligẽtia ꝑ ea obfuscatur. Ps. Cooperuit nos vmbra mortis. Per solẽ intelligit dei filius: qui etiã sol iusti
Mala. iiii.a. E cie nuncupat. Per decem gradus intelligit decẽ creaturarũ rationabiliũ status.i. nouẽ ordines angelorũ ⁊ humana natura. Per regẽ vero infirmuʒ/intelligo Adã cũ sua posteritate: qui sc₃ rex/corꝑaliũ creaturarũ dicit: ⁊ qui etiã diuersis vitijs infirmat. Unde dicit Ps. Miserere mei domine: quoniaʒ infirmus suʒ
Ps. vi.a. Igit dico ꝙ rex iuda.i. homo dudũ diuersis vitiorũ languorib⁹ ifirmat: ita ꝙ in horologio vite humane vmbra peccati iã ꝓcessisse decẽ lineis.i. vsq₃ ad transgressionẽ decẽ mandatorum decalogi videbat: qua
Hiere. l. propter iam homines poterãt dicere illud Hiere. Ue vobis: quia declinauit dies/et facte sunt longiores vmbre vesperi. Sed pro certo deus pater volens istũ regem.i. hominem a peccato sanare: fecit solem idest filium suum benedictum ab excellentia sue deitatis quodammodo retrocedere: ⁊ per summam humilitatem transactis nouem gradibus idest nouem angelorum ordinibus: ad decimum gradũ.i. ad humanam naturam/que etiam in drachma decima figuratur/per incarnationem descendere ⁊ venire. Unde il-
Eccli. xlviii.d. lud: Retro redijt sol ⁊ addidit vitam regi. Sic ergo factum est ꝙ vmbra peccati in horologio vite humane, similiter retrocessit: ⁊ vita ⁊ sanitas gratie ipsi regi idest homini applicuit ⁊ accessit. Quia pro certo homo tunc temporis est sanatus/cũ sol iustitie christus ad gradum decimum est reuersus ⁊ per beatam
Psal. lxxxix.d. incarnationem in hominẽ est conuersus. Ps. cõuertere dñe vsq₃quo. Et in geñ. Sol egressus est super ter
Gen. xix. ram: ⁊ loth egressus est segor. ¶ Uel dic moraliter ꝙ horologiũ quod fluit est volũtas: sol vero qui illu-
f Aliter minat/est gratia: q₂ vere tũc rex iste.i. homo infirmus ⁊ languidus per peccata sanatur: quando sol diuine gratie decem gradus.i. per adimpletionem decẽ mãdatorum ad ipsum reuertitur: ⁊ quando vmbra ignorantie vel peccati in horologio cordis sui minuitur ⁊ aufertur: vmbre enim peccati diminutio: ⁊ solis seu gratie illuminatio: ⁊ decem graduũ.i. decem manda
Psal. xix.b. torum impletio: nihil aliud est ꝙ̃ regis anime ⁊ affectus curatio ⁊ saluatio. Ps. Domine saluũ fac regẽ.

¶ Moralitatum super Esaiam finis.

Liber vicesimus secũdus moralitatum super hieremiam.

¶ Capitulum decimumtertium Textus. Hec dicit dominus ad me: Vade et posside tibi lũbare. Mora. Ca. I

Hieremie precepiu fuit ꝙ lũbare suũ acciperet/⁊ i eufratem absconderet ifra petrã. Qui post multũ tẽpus ad eufratẽ redijt ⁊ lũbare putrefactũ inuenit: ita ꝙ nulli vsui aptũ esset. Dixit aũt sibi dñs/ꝙ lũbare domus G
israel erat q̃ sibi diu adheserat: quã cũ vitijs putrefactã itẽdebãt ꝓijcere: ⁊ ḋ terra ꝓpria captiuare. ¶ Illḋ Moralitas.
allega/ꝙ null⁹ ẽ ita adherẽs deo ꝑ charitatẽ: ⁊ sctitatẽ sicut euphrate qḋ iter ꝑtat frugifer.i. fructib⁹ diuitiarũ ⁊ in aquis deliciarũ mergat: q̃n ꝑ vitia putrefiat ita ꝙ ab hesione qua herebat deo/ꝓrsus cadat. Esa. Qua
Esa. xiv c. si cadauer putridũ nõ habebis ↄsortiũ. Illḋ qḋ supra dr̃ de figulo/q̃ sedẽs sup rotã/faciebat vas: qḋ cũ dissipatũ fuisset de eodẽ luto fecit illḋ vas ꝓut placuit
C. xviij. a. sibi. ¶ Cui q̃dẽ figulo assimilat deus: q̃ filios israel quos destruebat/⁊ quos finalr̃ reedificare ⁊ ↄstruere iterũ itẽdebat: põt ad occultã dei ꝑdestinationẽ adduci: q̃ sc₃ alios edificat/saluat ⁊ plãtat: alios destruit ⁊ dãnat: ⁊ q̃n illũ quẽ añ ↄ̃strui ꝑ peccatũ ꝑmiserat/iterum ꝑ penitẽtiã reparat ⁊ reformat: qḋ ẽt tẽꝑaliter fit: q₃ facit: q₂ illũ quẽ antea deꝑsserat/aliq̃n iterũ ad ꝓspitatẽ reseruat ⁊ restaurat. Uñ ibidẽ dicit: ꝙ sicut lutum in manu figuli/sic vos in manu mea domus is-
Rom. ix e. rael. Ideo bene dicit Apl's: Qḋ figulus de eadẽ massa facit vas/aliud in honorem ⁊c.

¶ Capitulum vicesimumquartũ Textus: Ostendit mihi dominus, et ecce duo calathi. Moralitatum. Ca. II

Hic caplo. xxiiij. dr̃: ꝙ hieremias vidit ante tẽplũ duos calathos plenos ficubus: vnuʒ qui habebat fic⁹ bonas: ali⁹ vero habebat valde malas/ita ꝙ nõ poterãt mãducari: et H
dictũ ẽ ꝙ prime fic⁹ primã captiuitatẽ filiorũ iuda designabant. q̃ sub iecoma se tradiderãt volũtarie: secũde vero male/vl timã captiuitatẽ illorũ q̃ cũ sedechia ꝑ violẽtiã fuerãt capti: primi eñ ꝓ magna ꝑte redierũt vltimi vero i captiuitate ꝑierũt. ¶ Illud allega ꝙ isti Moralitas
peccatores q̃ patiẽter ⁊ voluntarie sustinẽt captiuitatẽ ⁊ aduersitatẽ quã meruerũt: ⁊ patiẽter expectãt dñi voluntatẽ: dicẽtes illḋ supra: Iram dñi portabo: q̃m peccaui ei: dño sunt accepti. ⁊ sicut fic⁹ bone in calatho diuine cõprobationis ↄstituti: faciliter ẽt consequũt misericordiã: ⁊ ad ꝓsperitatẽ ⁊ gloriã reducunt. Ecõtra vero illi peccatores pessimi sunt: q̃ penas habẽt imissas a deo: nõ volũtarie: s₃ coacte: nõ patiẽter s₃ violẽter ferũt: q₂ sc₃ tales i sua captiuitate ⁊ aduersitate obstinati ꝑeũt: ⁊ ad dei misericordiã nõ accedũt.

¶ Capitulum tricesimũquintum Textus: Uerbum quod factum: est ad hieremiam a domino. Mora. Ca. III

Rechabite fuerũt quedam familie iudeorũ: q̃ quodã artiori ritu viuẽtes: q̃sdã de mãdato patrũ cerimonias mirabiles obseruabant. Quidã eñ dic⁹ redach: ḋ cuius stirpe ꝓcesserãt: hoc ipsis dederat in mãdatis: ꝙ ipsi: vxores et filij vinũ i eternũ nõ biberẽt domos nõ edificarent: sementẽ nõ sererẽt: vineas nõ plãtarẽt: s₃ i tabernacul' ꝙ̃ diu viuerẽt habitarẽt: vt sic mult' dieb⁹ sup terrã viuerent ⁊ manerẽt. Isti igit qui in tabernaculis extra ci- K
uitatem manebant: timentes chaldeos ad hierusalẽ

refugerūt: vinū oblatū a hieremia refutauerūt: et ideo mandatū patris sui seruauerūt: tuerigꝫ a nabuchodonosor et a mortis piculo meruerūt. ¶ In istis igitur rechabitis videtur habuisse exordiū stat⁹ et conditio eremitarum et primorum monachorum: et sic videtur dictū illō qd scribitur in historia tripartita: videlz li. i. ca. xi. sm opinionē aliquorum / qd monachi habuerunt originem a iudeis.

Moralitas.

Aliter ¶ Uel dic mistice / qꝫ rechabite / qui interptantur ascēdentes vel excelsi: sꝫ teneri patrib⁹ / vel delicie patrum significāt viros religiosos / et quoscūqꝫ pfectos: qui scꝫ ascēdūt per celestiū affectionē excelsi sunt per vite eminētiā et perfectionē et teneri sunt patrib⁹ / per parētū honorē et subuētionē delicie sunt patrum. i. superiorum et platorum / dei et angelorum / per placentē et sctām pucrsationē. Unde in Prouer. Delicie mee eē cū filijs hoim etc. Tales igitur patrum suorū. i. dei platorum et seniorum mādata seruare: a vino scꝫ in quo est luxuria. i. a carnis delicijs abstinere: a sementis satiōe. i. a diuitiarum acquisitiōe supsedere / et a domorum edificatiōe abstinere. Uineas etiā que inebriāt homines. i. carnales affectiōes et adulatiōes debēt euellere / nō plātare: et habitare debēt in tabernaculis: hoc est qꝫ peregrinos et hospites se debēt in hoc seculo reputare dicētes cū aplo: Nō habem⁹ hic ciuitatē manentē: sed futurā inquirimus. Sic enī diu per gratiam poterūt viuere in scitate et iustitia psistere. Hierusalē i. padisuz finaliter itrare: et chaldeorum. demonū seuitiaz nō timere. Tales qui terrena ptēmnūt / a demōib⁹ tutiores sunt: et mundi tribulationes et tētationes cauēt facilius et euadūt. Ps. Nō timebit a timore nocturno.

Pro. 8. d.

Heb. 13 c.

B

Ps. 90 a.

¶ Capitulum tricesimūquartum. Textus Uerbū qd factum est ad hieremiā a dn̄o qn̄ Nabuchodonosor. Mora. Ca. IIII

HIc ca. xxxiiij. dicitur / qꝫ cū hieremias cōtra hierusalē pdicaret / et captiuitas imineret: et tribulatio totū ppl'm pturbaret: factū est qꝫ populus iuda in hierusalē fedus cū dn̄o pepigit: et i pacto quilibꝫ seruos hebreos dimisit: et ad maiorē firmitatē pacti vitulū occiderūt: et per mediū diuiserunt: et iter diuisiones vituli transierūt: verūtamē populus cito post a pacto recessit: et seruos quos liberos dimiserāt / quilibet in seruitutē retraxit. Quapropter ira dei fortius ptra ipsos insurrexit et ipsos cito post chaldeis suis hostibus subiugauit. ¶ Uitulus occisus est christus / in duas ptes in passione per separationē corpis ab aia diuisus: per cuius scꝫ medium pertransitur / qn̄ sua occisio vel passio ad memoriā reuocatur: et tūc pactū trāseūdo firmatur / qn̄ deo ad honorē et memoriā passionis aliqd pmittitur et pponitur. Ista est igitur veritas / qꝫ quādoqꝫ multi sunt qui tēpore tribulatiōis iminēte / et officio pdicationis sonitu commouēte / et infirmitatis impetu purgante: qnqꝫ de peccatis suis timore pcussi penitēt: et pactū de nō peccando cū deo facientes: sectiones vituli. i. passiōis christi memoriā adhibēt: et seruos quos iniuste possederūt. s. peccata ppria vel bona aliena: que nō iuste occupauerāt / dimittūt et restituūt et relaxāt vnde Esa. Dimitte eos qui pfracti sunt liberos: et omne onus dirumpe. Uerūtamē sepe fit qꝫ in hoc nō solēt pseuerare: sed recidiuādo et peccādo a pacto iam facto recedere seruos dimissos idest bona restituta pauperibus vel seruos dimissos. i. peccata cōfessa sacerdotib⁹ resumere qd irā dei contra se puocāt: ita qꝫ finaliter necesse est eos tēporaliter et eternaliter deperire. Chaldei enim idest demones: contra eos finaliter venient: qui eos

Moralitas.

C

Esa. 58. b.

in babilonem idest in infernum captiuāt et detrahūt et deducunt vnde dicitur: Ducti sunt in captiuitatem ante faciem tribulantis. Tren. 1. b.

¶ Capitulum tricesimūoctauū. Text⁹. Audiuit aūt saphacias filius mathā et biedectas filius phassur. Mora. Ca. V

QUia hieremias vera pdicabat: et regē principes . et populū hierusalem captiuādos a Nabuchodonosor publice dicebat: et ipsos de suis criminib⁹ arguebat: principes a rege ipetrauerūt qꝫ i lacū mitteretur: et sic in domū helchie in lacu in quo nō erat aqua sꝫ lutū / missus est: et vsqꝫ ad os in luto sepultus: vt ibi qꝫ cito moreretur: Abdemalech tn̄ qui dr̄ ethiops / relaxationē eius impetrauit: et ipsum subductis funib⁹ et pānis veterib⁹ et putridis / quos de domo regis sumpserat / de lacu et luto leuauit: ppter quod salutē anime et vite sue de⁹ dicto ethiopi repromisit. ¶ Allega ista qꝫ hodie in curijs principū et potētū nō est qui audeat verū dicere / vitia redarguere: ifortunia pmulgare: qꝛ pricipes stati indignātur: et tales veridicos in carcere vel alios grauare cōtinuo moliūtur: Uñ dicitur: Oderunt in porta corripientē et loquētē etc. Et Apl's: Inimicus fact⁹ sum vobis vera dicens. ¶ Uel allega qꝫ qnqꝫ inueniuntur seculares magis misericordes qꝫ ecclesiastici. Ethiops vero gētilis pauperē innocētē de carcere liberat: vbi principū et sacerdotū malicia ipm dānat. Uel dic qꝫ Hieremias significat christū: quē quia vera pdicabat principes sacerdotū morti adiudicabāt: et in lacū. i. in sepulchrū occasionaliter posuerunt: et sic nomē eius delere ex hominū memoria crediderūt. Tren. Lapsa est in lacū vita mea: posuerūt lapidē sup me: Ethiops tn̄ i. gētilitas ipꝫ credēdo leuauit: et fidē eius recipiens / et cū funib⁹ charitatis amplexās / pānos veteres et putridos. i. memoriā pprie fragilitatis ministrās: ipsuz et ipsi⁹ fidē de luto miserie et de lacu icredulitatis saluauit. ¶ Uel dic qꝫ Hieremias est peccator: quē ethiops. i. pauper christ⁹. a lacu pcti et auaricie liberauit qn̄ pānos putridos. i. mortis et putrefactiōis sue memoriā sibi donat: et charitatis funibus ipsum ligat. Ozee: In funiculis adā trahā eos etc. ¶ Uel illud allegāt frēs minores p se. Dicūt enī qꝫ hieremias. i. homo de lacu mundi et luto auaricie et periculo mortis eterne extrahitur: qn̄ ab ethiope. i. a btō francisco pannis putridis. i. humili habitu induitur: et qn̄ funib⁹. i. chordis ipsorum cingitur et ligatur. Allega. vt supra.

D

Moralitas.

Amos. 5. c.

Gal. 4. c.

Aliter

Aliter

Tren. 3. f.

Aliter

Ozee. 11 b.

Aliter

E

¶ Capitulum quadragesimūprimum Textus: Et factū est in mēse septimo venit hismael filius Nathanie. Morali. Ca. VI

QUum Godolias fuisset pfectus reliquijs israel: et cū Hismael ad ipsum sub specie boni veniēs / ipm occidisset: factū est qꝫ octoginta viri rasi barbā / scissis vestib⁹ / et squallētes in hierl'm veniebāt: et i manib⁹ munera et thura habebāt: vt scꝫ godolie munera offerrēt et thura in domo dn̄i icēderēt / et orarēt. Istis igitur pdictus hismael proditor seu traditor obuiā venit: et incedēs et plorās / ipsos sub specie boni recepit: et stati eos interfecit: et cadauera eorū in lacū piecit. Dr̄ tamē ibi qꝫ inter eos decem viri fuerūt / qui dicerēt se in agro thesaurū hordei / frumēti et olei et mellis habere: quod se sibi pmisere daturos / si suis parceret animabus. Quod factum est. Istis enim solis pepercit: alios vero occidit et etiam omnes reliqꝫs captiuauit. ¶ Dic qꝫ hismael iste est

diabolus

diabolus: q̄ p certo sub specie flet9.i.sub specie bōi ⁊ pietatis ad hoīes intrat: ⁊eos p diuersa pctā interficit atq̄ necat: maxīe aūt qñ inuenit hoīes q̄ sunt rasi barba.i.imbecilles ⁊ effemiati/squallētes vultu.i.puersatiōe difformes ⁊ denigrati: scz scissis vestib9.i.cūctis virtutib9 exuti ⁊ denudati: vcz qz isti golodie.i.mūdi pncipibus studēt placere ⁊ munera portare: ⁊ thura.i.adulatiōes offerre. Tales psus spūalr interficit: ⁊ eoꝶ cadauera.i.eoꝶ fetētes aīas in lacū īferni pjcit: ⁊ immittit
14. Esa. Cōgregabunk ꝯgregatiōe vni9 fascis i lacū: ⁊ claudenk ibi in carcerē: ⁊ post multos dies visitabunk. Et erubescet luna: cōfundek sol cū regnauerit dñs ⁊c. Ueruītñ q̄cq̄ iter ipos pctōres inueniunk decē hoīes.i.aliq̄ viri decē legis mādata seruātes: q̄ scz in agro cordis sui/hūc thesauꝶ ꝟtutū ⁊ meritoꝶ abscōsum.s.frumentū de quo fit panis.i.diuīe sciē vtilitas: hordeū/palea tectū/hoc est seipz adscēdēs hūilitas: oleū qd̄ est lenitiuū/hoc est cōpassiōis benignitas: vel mel qd̄ est gustui sapidū/hoc est deuotiōis suauitas. Ista em̄ si q̄s habuerit/ab hismael diabolo nō ledek: ſȝ de manib9 ei9 ꝯseruabik ⁊ tollek. Uñ in Apoc. Bilibꝛ tritici denario vno: ⁊ tres bilibꝛes hordei denario vno: ⁊ vinū ⁊ oleū non leseris. ¶ Uel dic q̄ iste hismael significat malos balliuos ⁊ iudices/q̄ p certo squallētes ⁊ paupes rapinis ⁊ ꝟxatiōib9 interficiūt: Illis ꝟo q̄ habēt thesauꝶ i agro.i.diuitib9 ⁊ munera pmittētib9 parcūt. Uñ dicik Pepecēt pignorib9 amalech: ⁊ cq̄d ꝟo vile ⁊ reprobū fuit/demoliti sunt. ¶ Uel allega contra proditores ⁊ latrones ⁊ homicidas: qui fingūt se flere vt possint hominem decipere et ledere.

¶ Capl'm quadragesimūscdꝫ Text9. Et accesserūt oēs pricipes bellatoꝶ: ⁊ iohannan filius caree. Moral'. Capl'm. VII.

Cum reliquie israel idolatrie se dedissent contra volūtatē atq̄ ꝯsiliū Hieremie ⁊ christi: statim icepit eos hieremias redarguere: ⁊ aduētū nabuchodosoꝛ/egyptiq̄ destructōē ⁊ eoꝶ captionē ⁊ occisionē pdicere: ⁊ ꝯtra eos seuerit pphetare: ppter qd̄ vt dicit Comestoꝛ/ꝯtra ipz cōmoti fuerūt: ⁊ eū lapidib9 obruerūt: egyptij vero ipz pphetā honorātes/eū in sepulchris regū sepelierūt. ¶ Istō allega ad duo exēplariter. Pꝛio q̄ nō amat pestilēs eū q̄ se corripit: q̄nimo si q̄s ꝯtra impios veritatē loquik/tab ipis ptin9 impugnak. Uñ in Prouer. Qui arguit derisorē/sibi iniuriā facit. ¶ Scdō illud allega: q̄ q̄cq̄ extranei magis cōpatiunk hoīb9 q̄ propinq̄/seculares q̄ religiosi: qz scz ipz egyptij sepelierūt: ⁊ sui eū occiderūt Mat. Inimici hoīs domestici ei9. ¶ Epiphani9 dicit q̄ cū hieremias eēt in egypto/oꝛone sua aspides ⁊ crocodilos fugauit: a quib9 antea egypti9 infestabak: q̄nimo etiā hm̄ q̄ tradūt hebrei: de puluere eiusdē loci adhuc crocodili fugank: ⁊ aspidū percussura sanak: Et dicit idē Epiphanius se audisse a viris senioribus/q̄ ex seruoꝶ antigoni ⁊ ptolemei stirpe descenderāt: q̄ alexāder macedo ad tumulū pphete ꝟniēs: ⁊ loci mysteriū cognoscēs: ipz in alexandriā transtulit: ⁊ gloriose eum sepeliuit: ⁊ extunc aspidum ⁊ crocodiloꝶ: q̄ prius ciuitatē infestabāt: rabies aufugit ⁊ cessauit. ¶ Istud allega: q̄ cū ita sit q̄ hieremias q̄ interpꝛetak excelsus dñi.i.viri scti ad deū eleuati: vel etiā christus dudū a iudeis occisus: ꝟenenosa aīalia.i.demones ⁊ vitia sua oratione fugauerūt: ⁊ superauerunt dū viuebāt: vtile est q̄ puluerē sepulture suē.i.memoriā mortis ipsoꝛū sumamus: ⁊ eoꝶ auxilio contra serpentes hmōi triumphemus. Alexāder ei.i.homo q̄ videt ciuitatē cordis sui: a talib9 ꝟenenosis aīalibus.i.vitijs ⁊ demonib9 infestari: debet istū.i.christū mortuū: vel quēlibet virum sctm̄ ibidē per deuotionē trāsferre: ⁊ eū ibi per iugē memoriā sepelire ⁊ sic pculdubio poterit istoꝶ serpētū īpetū pcauere. Mat. Inuoluit corpus in sindone mūda ⁊ posuit illud in monumēto suo. Epiphani9 idē dicit: q̄ Hieremias dū esset in egypto dedit signuz sacerdotib9 idoloꝶ: q̄ qñ ꝟgo pareret: idola eoꝶ corruerēt: ppter qd̄ idē sacerdotes imaginē virginis in gremio baiulantis: imaginē pueri statuentes: in secreto tēpli abdito adorabant. De quo cuz Ptolemeus rex ipos interrogasset: dixerunt: hoc esse traditum prophete et eis mysterium: ⁊ q̄ ita credebant in rebus esse futuꝶ. Istud antem dicitur esse completum: qñ ioseph ⁊ maria cum puero in egyptum fugerunt: qz tunc (sicut dicunt historie) omnia egypti idola corruerunt. Esaie. Dñs ingredietur egyptum/⁊ corruent oīa idola eius esa.19.a
Iste etiam (vt ait) dedit signum: q̄ qñ oēs gentes adorabunt lignum: tunc dñs veniet ad iudiciū. ¶ Si vis Aliter
ista allega vel de incarnatione: vel de cruce: vel q̄ ante iudicium totus mundus debet christo credere: ⁊ lignum.i.fidem crucis ⁊ crucifixi tenere. A

¶ Moralitatum super Hieremiam finis.

Liber vicesimustertius moralitatum super ezechielem.

¶ Capl'm primū Textus. Et factū est in tricesimo anno.i.quarto in quinta mēsis. Moralitatum Capitulum. I.

Ezechiel vidit quatuoꝛ aīalia mirabil' cōditiōis sicut ponik Ezechielis pꝛio: ⁊ qdlibet istoꝶ habebat quatuoꝛ facies.i.q̄tuoꝛ ptes ꝯtēsas.s.faciē hoīs a pte prioꝛi: faciē aq̄le a pte superioꝛi: faciē leōis a dextris faciē bouis a sinistris: habebāt ēt quatuoꝛ alas quarū due inuicē iungebank: ⁊ corpa eoꝶ duab9 alis tegebank: ⁊ penne vni9 ad pennas alteri9 erāt iūcte: ⁊ sub pēnis man9 hoīs ponebank: pedes aūt ad silitudinē vituli habebāt/⁊ pedes eoꝶ recti erāt: aspect9 eoꝶ ad silitudinē carbonū ignis ardentiū rutilabāt: scintille ⁊ fulgura de medio aīaliū prumpebāt: ⁊ sic patet q̄ ista aīalia habebāt facies/alas/man9 ⁊ pedes/⁊ oīa quadruplicia: qz habebāt q̄tuoꝛ facies/q̄tuoꝛ alas/q̄tuoꝛ manus/q̄tuoꝛ pedes. ¶ Istā visionē exponit Gregori9 de q̄tuoꝛ euāgelistis: ſȝ ad pñs nos eā exponam9 de oībus iustis. Dico igik q̄ viri iusti ⁊ ecclastici/q̄ i q̄tuoꝛ ptib9 mūdi sunt positi: in istis q̄tuoꝛ aīalib9 designari possūt q̄ p tāto aīalia dicunk/qz vita gratie animank. Isti q̄tuoꝛ facies.i.q̄tuoꝛ ꝟtutes cardinales p quas cognoscunk/a deo habebāt: iꝯtū scz tēperātiā q̄ ē facies hoīs iustitiā q̄ est facies leonis/fortitudinē q̄ est facies bouis/prudentiā q̄ est facies aq̄le/virtualr habebāt. Homo em̄ q̄ refrenat ⁊ tēperat appetitum/significat temperantiam. Leo qui est rex animalium/⁊ discernit inter lesum ⁊ percutientes: ipsosq̄ scdm̄ qd̄ magis ⁊ minus leserunt/punit: significat iustitiaz. Bos vero quē

Marginal notes (right): ma.27.g — B — Moralitas

est aĩal forte ⁊ patiens laboꝝ/significat fortitudinem
⁊ ꝯstantiã. Aq̇la vero que visum hꝫ clarissimũ/signifi
cat prudentiã. Alteri⁹ q̃tũ ad se habet faciẽ leonis .i.
iustitiã ad dexterã q̃tũ ad statũ prosperitatis: faciẽ leo
nis .i. temperantiã faciẽ bouis ad sinistrã .i. fortitudi
nẽ quantũ ad statũ aduersitatis: faciẽ aq̇le .i. prudẽtiã
ezec.10. desuper quantũ ad statũ superioritatis. Ezec. Intellexi
d. q chherubin esset/⁊ quatuor vult⁹ vni. Itẽ isti debẽt ha
bere quatuor alas .i. quatuor bonas affectiões quib⁹
pñt ad superiora ⁊ futura volare. Ala eñ gaudij volat
ad merita. Ala doloris volat ad pctã. Ala timoris volat
ad infernũ. Ala spei volat ad paradisuꝫ: qꝛ gaudiũ de
bono/dolor de malo/timor de supplicio/spes de p̃mio
sunt quatuor ale iustoꝝ/quib⁹ volãt ad salutẽ. Uñ dr.
C Alas habebat quasi auis quatuor sup se. De istis aũt
dan.7.b alis dcꝝ est/q vna cũ faciebus desuper extendiẽ/inq̃tũ
scꝫ iustoꝝ virtutes ⁊ affectiões bone sursum in deũ re-
feruñ/⁊ ipas desuper datas fateñ: dicẽtes illõ Jaco.
Jac.1.a Omne datũ optimũ/⁊ oẽ donũ perfectũ desursuꝫ est/
descẽdẽs a patre luminũ. Alteri⁹ aũt ad alterũ dicuñ
iũcte: q̃tũ scꝫ ipe affectiões iustoꝝ inter se charitate li-
gañ: intm̃ q dolor/gaudiũ/spes/timor vni⁹ gaudiũ ⁊
dolorẽ alteri⁹ ꝯgaudẽdo/⁊ spem ⁊ timorẽ ꝯdolẽdo tan
exo.25.b gere videañ. Exodi. Ubi de cherubin diciẽ: q extense
erãt ale eoꝝ alterius ad alteꝝ. Aduerte etiã/q de istis
affectiõib⁹ due sunt de p̃nti .s. gaudiũ ⁊ dolor: ⁊ due sũt
de futuro .s. spes ⁊ timor: ⁊ ideo bñ diciẽ/q due ale ex-
tẽdebañ/supple ad futuroꝝ ꝯsyderationẽ/scꝫ spes ad
paradisuꝫ/timor ad infernũ. Due vero ale corp⁹ tege-
bãt .s. gaudiũ ⁊ dolor/q̃tũ ad presentiũ ⁊ propinquoꝝ
meditationẽ. Corp⁹ eñ tegere respicit p̃ns tp̃s: alas ve-
esa.6.a ro extẽdere ad futuꝝ. Esa. Duab⁹ alis tegebãt corpora
sua ⁊c. Si aũt vis dilatare: ostẽde quõ q̃libet ala .i. q̃li
bet affectio ex pluribus ꝯstat pẽnis ⁊c. Sed pculdu-
bio manus hũane sub alis esse dicuñ: qꝛ opera rõna-
lia que per manus hoĩs notañ/alas affectionũ iustoꝝ
semp cõcomitare debẽt. Nõ eñ sufficit velle/nisi assit ⁊
perficere: ⁊ paꝝ valet affectio/nisi cũ possibile est/assit
phi.2.b manualis operatio. Apl's. Operañ in nobis velle ⁊ p̃fi
cere. Ista eñ manus seu operatio dꝫ esse quadruplex:
D qꝛ q̃tũ ad se exercere opera penitẽtie dꝫ: quantũ ad bo
nos/opera bñficẽtie: quantũ ad malos/opera iustitie
ezec.1.b quantũ ad deũ opera honoris ⁊ reuerẽtie. Ezec. Ma-
nus hoĩs sub pennis eoꝝ. Itẽ pedes ipsoꝝ aĩaliũ erãt
recti: ad denotandũ: q intentio ⁊ finis iustorũ qui per
pedes/qui sunt fines corporum/intelligitur: vitulina
id est simplex ⁊ recta esse tenetur. Pedes etiã isti sunt
quadruplices/inquantum .s. intentio debet habere q̃-
tuor conditiones: vt .s. sit sancta/sine iniquitate: sim-
plex: sine duplicitate: recta/sine varietate: continua: si
ezec.1.d ne dissidentie instabilitate. Ezechi. Per quatuor par-
tes euntes ibant. Aspectus etiam eorum .i. conuersa-
tio debet more carbonum per charitatem ardere: ⁊ per
doctrinam proximi scintillare: ⁊ per bona exempla in
aliorum oculis fulgurare: ⁊ sic scintille ⁊ fulgura vide
apo.4b buntur de medio istorum animalium emanare. Apo.
Aliter De throno exibant fulgura: voces ⁊ tonitrua. ¶ Uel
dic quod facies que continet omnes sensus: significat
discretionem: ale que volant: significant contempla-
tionem: manus que laborant: significant operationẽ:
pedes qui corpus portant: significant affectionẽ: aspe
ctus .i. habitus: quẽ oẽs cõsyderãt: significat cõuersa-
tionẽ. Dico igiẽ: q facies discretiõis viri iusti dꝫ esse q̃
druplex qꝛ q̃nqꝫ debꝫ esse hũana: dulciter alijs indulgẽ
do/⁊ benigniter se habẽdo: q̃nqꝫ leonina: seueriter ma

los puniẽdo: ⁊ iustitiã faciẽdo: q̃nqꝫ bouina: tarde et
mature pcedẽdo: solide ⁊ fortiter in vno p̃posito bono
permanẽdo: q̃nqꝫ aq̇lina: clare ⁊ subtiliter ꝯsyderãdo:
⁊ sursuꝫ ad deũ per affectionẽ volãdo. Capita quatuor
erãt in bestia. Similiter ale sue cõtemplationis debẽt dan.7.d
esse quatuor: qꝛ debet contemplari ⁊ cõsyderare p̃mo E
se quantũ ad vilẽ natiuitatẽ: vitã miserã: mortẽ asper-
rimã. Secundo mundũ q̃ sit fallax: q̃ transitorius: q̃
laboriosus. Tertio infernũ: q̃ scꝫ durus durabilis et
periculosus. Quarto paradisuꝫ: q̃ sit amenus: perpe-
tuus ⁊ gaudiosus. Allega vt supra. ¶ Itẽ dico q isti
debẽt habere quatuor manus .i. quatuor partes bone
operatiõis .s. penitentiã: benefĩciũ/iustitiã ⁊ prudẽtiã
⁊c. vt supra. Itẽ quatuor pedes bone affectiõis .s. gau
diũ de bono facto: doloreꝫ de malo commisso: timorẽ
de supplicio inferni. spem de gaudio paradisi. Itẽ pe
des debent esse vitulini ⁊ recti per simplicitatẽ ⁊ recti-
tudinẽ intẽtiõis. Debẽt ẽt ista aĩalia hr̃e aspectũ splen
dẽtis ꝯuersatiõis: q̃ emittit scintillas charitatis ⁊ dile
ctiõis ẽt si sit necesse: fulgura a spe correctiõis. Ps. ful ps.143.
gura coruscationẽ ⁊c. Et si vis: dilata q iste aspect⁹ erat b
ad sil'itudinẽ lãpadaꝝ: ⁊ dic de lãpade sicut supra libr.
xiij. ca. xxvj. ⁊. liiij. ¶ Uel dic q tale animal fuit chri- Allego-
stus: qui habuit faciem humanã qñdo fuit incarna ria
tus: bouinã quãdo per mortẽ fuit immolatus: leoni-
nam quãdo resurrexit: aquilinã quãdo ascendit: qui
etiam habet quatuor ala .i. quatuor glorificati corpo-
ris dotes habuit: ⁊ scintillas bone doctrine: ⁊ fulgura
bonorum exemploꝝ emisit. Et tunc more carbonũ per
iustitie rigorẽ ardebit qñ seculũ iudicabit: qꝛ tunc p̃m
Psal. erunt sagitte potentis acute. ¶ Uel si vis dic in ps.119.a
malo: q animal quatuor facieꝝ/significat homĩes va F
rios ⁊ peruersos ⁊c. vide supra de pardo: vbi inuenies Aliter
moralizatuꝫ contra auaros. ¶ Uel dic quod mali qui Tropo
habent quatuor facies inquantum facies sue exterio- logia.
ris apparentie: in conditiões quatuor variatur: quia
aliquando est humana per fictam benignitatem: ali-
quando leonina per apertam crudelitatem: aliquan-
do bouina per simulatam ruditateꝫ: aliquando aqui
lina per elatam pompositatem. Ezechiel. Apparuit ro- ezec.1.d.
ta vna super terram: habens quatuor facies. Item
isti habent quatuor alas superbie: inquantum isti vi-
dentur superbire de quatuor scilicet de diuitijs: scien-
tijs: eminentijs: ⁊ de corporalibus gratijs. Danielis. dan.7.d
Alas habebat quatuor super se. Zacharias. Uidi: ⁊ ec zach.1.d
ce quatuor cornua. Item quatuor habent manus: in-
quantum ipsi habent quadruplicem malaꝫ operatio-
nem scilicet opera superba contra deum: luxuriosa q̃-
tum ad se ingrata quantum ad amicos crudelia ⁊ in-
iuriosa quantum ad inimicos: zacharias. Ostendit zach.1.d
mihi dominus quatuor fabros: id est quatuor malos
operarios scilicet superbos: luxuriosos: ingratos ⁊ in
iuriosos. Item isti habent quatuor pedes id est qua-
tuor malas affectiones scilicet gaudium ⁊ inanem le-
titiam/dolorem ⁊ inuidiam: tristitiam: timorem despe
rationis ⁊ spem fatue presumptionis. Habent igitur
gaudium de mundi prosperis dolorem de mundi aspe
ris: spem de maiori eminentia consequenda. Dicitur
quod isti quatuor pedes affectionis sunt recti: quia
flecti nequeunt ad pietatem: sunt vitulini: quia sem-
per habent admixtam aliquam lasciuiam ⁊ carnalita
tem. Trenorum. Sordes eius in pedibus eius. tren.1.c
¶ Uel dic quod pedes istorum significant qua- G
tuor istorum malas occupationes scilicet auarici- Aliter
am: qua currunt ad diuitias: carnis concupiscen-
tiam: qua

tiam/qua currunt ad delicias: ambitionē/ qua currūt
ad eminētias: iracundiā/qua currūt ad vīdictas vel se
uitias. Ezech. Per quatuor partes eūtes ibāt. Aspe=
ctus eñ istoꝝ.i. cōuersatio scintillat per exēpla mala:
⁊ coruscat per superflua ornamēta. Ps. Illuxerūt co=
ruscatiōes tue orbi terre ⁊c. ¶ Vel dic ꝙ tale aīal est
mulier: que circa fatuos iuuenes quadruplici facie so
let vti. s. in ꝑncipio hūana attrahendo: tandē leonina
fortiter ꝯtradicēdo: tandē bouina dissimulādo se pū=
gi ⁊ rogari se permittēdo: tandē aq̄lina ad cūcta eoꝝ
bñplacita volādo. ¶ Vel dic ꝙ tale aīal significat ec=
clesiā: q̄ quantū ad sui ꝓgressionē quatuor habuit fa=
cies seu partes. Pria fuit hūana. i. simplex/paup ⁊ nu=
da in aplis. Scda fuit leonina/ferox ⁊ audax/⁊ firma
in martyribus. Tertia fuit bouina. i. labori penitētie
assueta in confessoribus. Quarta nūc est aq̄lina/clare
vidēs per sciam ⁊ fidē instructa in doctorib9. ¶ Vl' dic
exponēdo de quatuor euāgelistis/sicut exponit Grego
rius in homilia prima super Ezechielē: Quia scʒ qua=
tuor aīalia añ thronū filij hoīs quatuor euāgelistas de
signāt. facies hoīs Mattheū: qui pre ceteris loquit
de xpi hūana gñatione. facies leonis Marcū: qui loq̄
tur de xpi resurrectiōe: qr scʒ leo suscitat catulū mortuū
rugiendo. facies bouis Lucā: qui pre ceteris loquit
de morte christi ⁊ immolatione. facies aquile Ioānē
qui pre ceteris loquit de christi alta deitate ⁊ ascēsione
⁊c. Per oīa vide Gregoriū vbi supra. ¶ Vel dic ꝙ ho=
mo est rex aīaliū/leo feraꝝ/bos iumētoꝝ/aq̄la auium
Ista ergo quatuor aīalia circa thronū christi fuisse de=
scribunt: vt per hoc ipē rex regū ⁊ dñs dñantiū fuisse in
telligat. Habebat in femore suo scriptū. rex regū. Illō
quod exponit supra in principio. Ecce vētus turbinis
veniebat ab aquilone nubes magna ⁊ ignis inuoluēs
pōt exponi ꝯtra diuites malos: q̄ scʒ sunt vētus ꝓpter
vanitatē: turbo ꝓpter violentā rapacitatē: ab aq̄lone
veniētes ꝓpter operis frigus ⁊ tepiditatē: nubes ꝓpter
ignorātie obscurationē: magna ꝓpter ꝓsperitatē ⁊ re
rū facultatē: ignis ꝓpter crudelitatē: inuoluēs ꝓpter
acq̄rendi insatiabilitatē ⁊c. ¶ Vel expone de spūsctō: q̄
est ignis/nubes ⁊ vent9 ⁊c. ¶ Aīalia sctā sicut ponitur
Ezechi. Ibāt/⁊ vbi erat spūs impetus/illuc gradiebā
tur: ⁊ vnūquodq3 añ faciē suā ambulabat: ⁊ nō reuer=
tebant cū ambularēt: ⁊ hec erat silitudo aīaliū: ⁊ aspe
ctus eoꝝ quasi carbonū/⁊ quasi aspect9 lāpadaꝝ: ⁊ hec
erat visio in medio animaliū: splēdor ignis ⁊ de igne
fulgor egrediens. Sic vere faciēt sancti viri: qr vbicū=
q3 impetus ⁊ motus ⁊ inspiratio spiritussancti ipsos
mouerit/ꝯtinuo ibunt: ⁊ illud quod suggesserit/debēt
sine contradictione complere. Cuius tamē contrariū
faciunt illi qui bonis spiritus cogitationibus ⁊ inspi
rationibus nō obediūt/sed resistūt. Unde dicit. Dura
ceruice ⁊ incircuncisi cordibus: vos semper spūsctō re=
stitistis. Unusqdisq3 istorum ante faciem suam ambu=
labat inq̄tum de bonis eternis que ante nos sunt co
gitat: ⁊ ad ipsa per opera bona/affect9 ⁊ desyderia gra
ditur ⁊ aspirat: temporalia que post nos remanent nec
respicit/nec affectat Apostolus. Que retro sunt obliui
scens: ad ea vero que ante sunt/extendens meipsum de
stinatum persequor ad brauium. Item cum ambulāt/
non reuerti dicuntur: qr scʒ quilibet vir iustus. i. in via
morum quam incepit/ ⁊ in bono proposito nunq̄ per
reciduationem vel apostasiā vel negligentiā desistit a
bono opere siue cessat. Unde Iob. Semitam per quā
reuertar ambulo. Item similitudo ⁊ aspectus istoꝝ
id est conuersatio/debet esse quasi aspectus carbonuꝫ
ardentiū: ignis per feruidā charitatē: ⁊ quasi aspect9
lampadarū per lucidā honestatē: ⁊ de medio taliū de=
bet egredi ignis boni amoris: a quo etiam exire debet
fulgur iusti rigoris. ¶ Vel si vis per aīalia intellige Aliter
malos: vt supra expositū est capitulo ꝓcedēti: q̄ nō ꝰm
rōnē/sed ꝰm impetū spūs sui ⁊ volūtatis sue gradiunt
añ faciē suā: scʒ ad mūdi bona que habēt añ se per de=
syderia deferunt: nūq̄ aūt ꝑ penitentiā a suo malo iti=
nere reuertunt: sed more carbonū ⁊ lampadaꝝ ꝑ auari
ciā inflāmant: ⁊ ideo ī medio taliū/ignis. i. auari: bal
liui ⁊ famuli ꝯuersant: a quib9 ꝓculdubio fulgur rapi
ne cōtra subditos egredit ⁊ grassat. ¶ Postq̄ Ezechi historia
el fecit mentionē de quatuor sanctis aīalibus: ipse di=
cit ꝙ iuxta animalia apparuit rota vna sup terrā/ ha=
bēs quatuor facies: hoc est dictu/ꝙ quatuor erant ro B
te simul iuncte: ⁊ ecce rota vna in medio rote: ⁊ totum
corpus rotarum erat plenum oculis: ⁊ erat vna simi=
litudo omnium quatuor: ⁊ facies ⁊ aspectus rotaruꝫ:
⁊ opus erat visio maris: statura quoq3 ⁊ altitudo erat
in rotis/ ⁊ aspectus horribilis: ⁊ per quatuor partes
ibant euntes: ⁊ non reuertebantur cum incederēt: ⁊ ad
quemcunq3 locuꝫ declinabant que prima erant/ seque
bant ⁊ cetere. Cūq3 ambulabāt aīalia ābulabāt parit
⁊ rote iuxta ea: cū euntibus ibāt: cū stantibus stabāt: ⁊
cum eleuatis a terra pariter eleuabantur: spiritus au=
tem vite erat in rotis. Quodcunq3 ibat spiritus/illuc
⁊ rote eleuabantur sequentes eum. ¶ Per rotas istas Mora-
possumus intelligere bonos subditos/⁊ maxime reli= litas
giosos vel clericos: sicut per animalia intelligimus
prelatos. Boni enim subditi rote dicuntur: pro eo ꝙ
volubiles ⁊ mobiles per obedientiam esse dinoscun=
tur. Ezechiel. Rotas ipsas presente me vocauit volubi eze. 10. c
les. Iste igitur debent esse quatuor/vel habere quatu
or facies/propter virtutum cardinalium quaternita=
tem. Quilibet enim quatuor esse dicitur/qui quatuor
virtutibus insignitur: vtpote quia dicitur tempera=
tus/iustus: fortis ⁊ prudens. Unus etiam dicitur in
medio alterius per intimam charitatem: quia quili=
bet debet habere alium in medio sui cordis: per me=
moriam: compassionem: charitatem ⁊ vnitatem. Ro=
ta enim in medio rote ponitur: quando per memoriā
⁊ amorem alter in medio id est in corde alterius stabi= pro. 18. c
liter: sicut dicitur in Prouerb. Frater qui adiuuatur a gal. 6. a
fratre: tanq̄ ciuitas firma. Et Apostolus. Alter alteri=
us onera portate ⁊c. Acsi dicat sic. Alter in medio alte=
rius. Rota tñ ista sup terrā apparere dr: qr quilibʒ vir
iust9 sup terrā. i. sup terrena per ipoꝝ ꝯtemptū eē tenet C
Eccs. Tu super terrā. Dico igit ꝙ iste rote scʒ boni re= eccl. 5. a
giosi vel subditi: debent apparere super terrā: contem
nendo ⁊ spernendo terrenam prosperitatem. Debent
esse iuxta sancta animalia: scilicet frequentando socie
tatem. Debet esse quatuor facierum: continendo qua
druplicem virtutum cardinalium quaternitatem. De
bet esse vnus in medio alterius per mutuam dilectio=
nem ⁊ charitatem. Debet etiam esse in eis vna simili=
tudo per communem victus ⁊ habitus paritatem/ et
per mutuam morum conformitatem: vt sic alter pos= esa. 14. c
set dicere alteri illud Esai. Nostri similis es effectus.
Aspectus eorum debet esse quasi visio maris per con=
tritionis amaritudinem: ⁊ per penitentie asperitatē.
Debet etiam in eis esse statura per constantie firmita
tem altitudo per mentis sublimitatē: ⁊ aspectus hor
ribilis per squalloris abstinentie hispidam difformi=
tatem. Ps. Terribilis es: ⁊ quis resistit tibi? Iob. In ps. 75. a
horruerunt pili carnis mee. Item isti debent ire in iob. 4. c

quatuor bonas affectiones: vt scz per gaudiū de bono
⁊ dolorē de malo: timorē de supplicio. spez de p̄mio ad
bona opera ambulēt ⁊ incedāt. Reuerti etiā non debēt
cū ambulauerint: q: nunq̄ debēt desistere vel retroce=
luc.9.f. dere a bono quod inceperunt: q: dicit: Nemo mittēs
manū suam ad aratrū/⁊ retrospiciens: apt9 est regno
dei. Itē tales pleni oculis esse dicunt: q: viri iusti ocu
lis discretionis ⁊ circūspectionis illuminati esse tenē
D tur: vt sic videāt ⁊ ↄsyderēt quicq̄d ad salutē pertinere
apo.4.c videat. Apoca. Plena erāt oculis ante ⁊ retro. Uñ eze
eze.10.d chie. dicit. Oē rotarū corpus/colla/man9 ⁊ pēne ⁊ cir
culi plena erāt oculis/ad similitudinē caude pauōis
ad denotandū q̄ isti boni religiosi ⁊ subditi debēt ha
bere pennas ↄtēplatiōis: man9 bone operatiōis: collū
gustatiue deuotionis: ⁊ oculos discretiōis: ⁊ sīlitudi=
nē caude pauonis. i. picturā bone ↄuersatiōis. Et quo
cūq3 declinabat que prima erat/sequebant: q: scz inter
bonos religiosos ⁊ subditos debet esse tanta humili=
tas/obediētia/⁊ talis mox conformitas: q̄ vbicunq3
vidēt declinare ⁊ inclinari illos qui primi ⁊ superiores
sunt inter eos: scz bonos p̄latos ⁊ honestiores ⁊ senio
res personas: p̄ certo alij debēt sequi: per imitationem
mat.8:c ⁊ obedientiā inclinari. mat. Magister sequar te quo=
cūq3 ieris. Ille igit rote/scz boni subditi: debent sequi
aīalia sancta. i. bonos p̄latos ⁊ viros doctos: scz obe=
eze.10.d diendo/⁊ se eis ↄformādo. Ezech. Gradientibus illis
rote quocūq3 subsecute sunt. Ita cū eis debēt ire bene
operādo: cū eis stare fortiter perseuerādo: cū eis eleua
ri a terra terrena despiciendo/⁊ celestia affectādo. Ele
uata sunt de terra corā me: ⁊ ratio ēst: quia spūs vite de
bet esse in eis. i. spūsscūs: qui debet eis virtutē ⁊ grām
dare: ipsi vero debent eū sequi: ⁊ inspirationi ⁊ volun=
ezec.1.c. tati ipsius obedire. Ezechi. Ubi erat impetus spirit9/
eod.c.c. illic gradiebant. ¶ Consequenter vidit ezechiel firma
historia mentū super capita aīaliū sanctoꝝ quod erat de spe
cie crystalli: ⁊ ī firmamēto erat sedes de lapide sapphi
E ri: ⁊ in throno sedebat similitudo filij hominis: qui in
se gerebat per circūitū speciē ignis ⁊ electri: ⁊ circa se
habebat quasi similitudinē arcus celi: acsi fuerit ī die
pluuie ⁊ in nube. Sed pro certo qñ supra firmamentū
celi/quod erat supra caput coꝝ/fiebat vox: statim ani=
malia pennas suas submittebant: ⁊ sic vocē que facta
Allego= fuerat audiebāt. ¶ Dic q̄ firmamentū significat eccle
ria siā: que bene fundata est supra firmā petram/ que cry=
stallina dicit: q: in ea splendor veritatis fidei/ ⁊ etiam
stabilitas perpetue permanentie reperitur. Sub isto
etiam firmamento dicuntur animalia sancta habita=
re: q: nullus est bonus aut sanctus: nisi illi qui in fir=
mamēto ecclesie per fidem ⁊ gratiam dinoscunt mane
geñ.1.b re. Genesi. Stellas posuit in firmamento celi. In isto
autem ecclesie firmamento est thronus ecclesiastice/ ⁊
maxime apostolice prelature: q: scz de sapphiro cuius
est color celestis/dicit esse: pro eo q̄d ecclesiastica iuris
ditio celestis ⁊ spiritualis totaliter debet esse. Esaie
esa.54.c Fundabo te in sapphirum: ⁊ dabo iaspidem. i. iustiti=
am propugnacula tua. In isto etiam throno id est di=
gnitate ecclesiastica: deb. t sedere filius hominis idest
persona rationalis: per honestatez ad modum electri
debet fulgere: per charitatem more ignis debet ferue=
re: per sapientiam debet splendere: arcum etiam cele=
stem id est iustitiam debet circa se possidere. Que ta=
men in die pluuie et in nube esse dicitur: pro eo quod
iustitia semper debet esse cum misericordia/⁊ cuz dul=
geñ.9.b cedinis profluuio. Unde Genes. Arcum meum ponaz
f in nubibus. Quid igitur? proculdubio si contingat

q̄ de firmamēto eccl'ie/⁊ q̄ de throno iudiciarie ptāt=
⁊ a filio hois. i. p̄lato exeat aliqua vox. i. a dño p̄ceptū
vel statutū: statim aīalia sancta q̄ sunt subtus. i. subdi
ti boni debent statim alas pompe ⁊ superbie deponere
⁊ illud quod mandat/reuerēter audire. Nunq̄ enī de=
bet esse aliq̄s tā grossum aīal / nec ita alta / nec sancta
aut solēnis persona / q̄n mādata dei ⁊ prelatoꝝ verba
documētaq3 maioꝝ ⁊ senioꝝ debeat reuerēter audire/⁊
omnē pompā submittere: ⁊ pēnas cuiuslibet nobilita=
tis vel sufficientie sue postponere: ⁊ quod dicit vel predi
cat/humiliter auscultare: dicēs illud. Dñe audiui au= aba.3.a
ditum tuuz. ¶ Uel dic q̄ thronus sapphireus est bea Aliter
ta virgo: ⁊ si querat/quare dicit sapphirea: tractatum Allego=
est supra de lapidibus cap̄. de sapphiro. Fili9 aūt hois ria
est christ9: q̄ scz in isto throno per incarnationē sedet: ⁊
ibi sicut splēdidus ⁊ feruidus apparuit. Qñ igitur vo
cem istius audimus: statim alas superbie deponere de
bemus: ⁊ cū reuerētia exequi q̄d nobis mādatū senti=
mus. Ps̄. Hodie si vocē eius audieritis. Arcū etiā p̄di ps̄.94.
cationis ⁊ iustitie habuit quo pctōres sagittauit. In b.
pluuia fuit: p̄ eo q̄ spe venie ipos dulciter ↄsolatus re
frigerauit. Predicatio enī arcus dicit: q: debet pūge=
re: in die pluuie: q: debet vigere. Apoc. Sedens super apo.6.a
equū habebat arcū. ¶ Uel dic q̄ ille filius hois. s. dei Aliter
filius in throno sedebit in iudicio: vbi per magnū ri=
gorē quē pretēdit/igne9 apparebit: ⁊ ibi arcū iustitie tē
det quē tñ pluuia misericordie q̄ptū ad bonos tempe=
rabit: malos autem sagittabit: ita quod omnes sub=
mittant alas suas/inquantum vocem suam oīs crea= G
tura timebit. Genes. Uocem tuam domine audiui ⁊ ti geñ.3.b
mui: eo quod nudus essem. Et tunc dicet peccatori/qñ
se nudum ⁊ sine indumento charitatis ⁊ gratie sentit
⁊ quando nude quicquid fecit/omnibus notum fiet.
Hieremi. Nudaui femora tua ante faciem tuam: ⁊ ap hie.13.b
paruit ignominia tua ⁊ cetera.

¶ Capl'm scd̄m Textus. Hec visio similitu dinis glorie domini. Et vidi. Moralitatum Capitulum.II.

Consequenter postq̄ Ezechiel aīalia mirabi= historia
lia ⁊ dei gloriam conspexerat/ad terram ceci
dit pre timore: sed ingressus in eum spiritus
domini/statuit eum supra pedes suos: preci=
piens quod quicquid sibi daret/comederet ⁊ voraret:
⁊ ecce quasi manus de celo mittitur/in qua quidam li
ber clausus ⁊ inuolutus continebatur: qui coram eo
expanditur/⁊ ante eius oculos explicatur. Hic liber
scriptus intus ⁊ foris erat: scripturamq3 mirabilē con
tinebat. s. lamentationes/carmen ⁊ ve: scripture series
possidebat. Isto igitur libro Ezechiel fuit orbatus/⁊ Allego=
in ore eius ad modū mellis extitit dulcefactus. ¶ Eze ria
chiel in isto loco significat humanū genus: quod per
Ade peccatum primitus cecidit: sed tandem per spiri=
tussancti mysterium resurrexit: qui scilicet ipsuz supra
pedes. i. ad statum gratie statuit ⁊ erexit: manus enim
diuine munificentie de celo homini missa fuit: vel ma
nus. i. beata virgo: que librum salutis nostre id ē chri
stum nobis attulit: qui quamuis ab eterno fuisset per
secreta diuine prouidentie a nobis inuolutus ⁊ clau= H
sus vtpote quia nondum fuerat hominibus reuelat9
ipsum tamen finaliter deus pater per natiuitatem et ap̄.10.a
crucem ⁊ mortem coram nobis expandit. Apocalipsis
Alius liber apertus est qui est vite. Iste enim scriptus
erat intus per deitatem / et foris per humanitatem.

Et pro

Et p certo ista scriptura in se habuit sacramentorū fidei corporalē veritatē: q2 in ista apparuerūt lamētationes penitentiū/carmina ɔtēplantiū/ꝛ gratias deo agētiū/ꝛ feliciter in patria viuentiū: ꝛ de damnatorꝝ ꝛ pereuntium. In isto enim libro ꝛ in verbis ei9 potes si vis
luc.15.c legere lamenta penitentie. Unde dicit. Nō gaudium est angelis dei super vno pctōre penitentiā agente. Itē ibi sunt carmina spei ꝛ misericordie ꝛ future glie mat. Uenite benedicti patris mei/percipite paradisū. Itē
ma.25.c ibi est de damnationis perpetue: ꝛ hoc cum dicit. Ite
ma.25.d maledicti i ignē etnū ꝛc. Hic aūt liber qñ p deuotionē
ps.118.a comedit dulcis ꝛ sapid9 inuenit. Ps. Quādulcia fauci
Ille ego b9 meis eloqa tua: sup mel ori meo. ¶ Uel dic q ilte liber ē liber sacre scptture: q int9 est script9 p sensum spiritalē/ꝛ foris per literā historialē: q sez est inuolut9 per figurarū cōsignationē: expanditur tamen corā nobis per doctorum expositionem: Iste liber cōtinet lamentationes mūdane miserie ꝛ incolatus: sicut est illud ps.
ps.119. Heu mihi quia incolatus meus plongat9 est. Et alia similia carmina laudis ꝛ spūalis consolationis: sicut
ps.116. illud. Laudate dominū omnes gentes: cū similib9. Et de eterne damnationis ꝛ excōmunicationis: sicut illō
ezech.18.c Ezech. Aia que peccauerit/ipa morietur. Sz ille liber in ore hois fit suauis/qñ per os predicatorꝝ ꝛ doctorū de scriptura pmpit aliquis sermo dulcis.

¶ Capl'm quartū Textus. Et tu fili hominis sume tibi laterem ꝛ panes. Moralitatum Capitulum. IIII.

historia Preceptū fuit in visu ezechieli/q ciuitatē hierusalē oppugnaret: ꝛ q inter se ꝛ ciuitatē sartaginē collocaret: Preceptū etiā fuit sibi/qd durāte obsidione ipse dormiret super lat9 suū sinistrū pro iniqtate dom9 isrl: ꝛ q dormiret super lat9 dextrū pro iniqtate dom9 iuda. Preceptū etiā fuit sibi q panē faceret quē sub stercorib9 cooperiret: ꝛ q ipm māducaret in pōdere: ꝛ aquā suā biberet in mensura.
Tropologia: ¶ Charissimi: per ciuitatē hierl'm intelligitur ciuitas pacifica paradisi: quē qlibet debet velle acqrere: ꝛ ideo vt ipsam habeat/nō debet cessare cū machinis bonorū operū eā impugnare. Ueruntñ sartaginē mortis vel ignis infernalis/videlicet vbi pctōres frixantur/debz inter se ꝛ ciuitatē paradisi per consyderationē ponere: ꝛ q istā magis q paradisi gloriā meruerit/debet cū formidine cogitare: ibiq3 cor suū debet per timorē frigere vel versare. Dū durat aūt ista obsidio. i. ista bonorum operum pro acquirenda superna hierusalez executio: homini precipitur tria facere: scilicz de latere in latus dormire panem suum stercoribus tegere/ꝛ panē ꝛ aquā in pondere ꝛ mensura comedere: que sunt tria que homo spiritualiter debet facere/si vult ciuitatem paradi
B si acquirere. Et primo debet per contemplationem dormire super latus sinistrum infernalis aduersitatis: deinde super latus dextrum eterne felicitatis: quia homo debet per consyderationem iacere ꝛ dormire/ nunc in latere sinistro cogitando de inferno: nunc in latere
2.co.6.b dextro cogitando de paradiso Apostolus. A dextris ꝛ sinistris per arma iustitie ꝛ cetera. Secundo debet panem suum/id est mundi prosperitatem stercoribus cooperire: vt cogitare non cesset sperma fetidum/ saccuz stercorum/ꝛ cibum vermium se esse/ secundum Bernardum ꝛ Innocentium. Debet cogitare quod omnia ista sunt vilia/ꝛ viliora quam stercora reputanda.
phi.3.b Apostolus. Omnia arbitratus sum sicut stercora. Tertio debet panem ꝛ aquam/id est mundi delicias ꝛ diuitias in pondere ꝛ mensura comedere ꝛ bibere: vt scilicet superflue nō appetat diuitias habere/nec delicias frequentare: sed vsum eorum in mensura studeat temperare. In vsu enim diuitiarum ꝛ deliciarum debz esse pondus: q2 scz homo debet ponderare q difficile acquruntur/q timide conseruantur/q dolorose perdūtur. Item ibi debet esse mensura vt scz nulla sit superfluitas: immo cum Salomone dicat illud Prouer. Diuitias nec paupertatem mihi dederis dñe: tribue tm̄ victui meo necessaria. Et iuxta illud. Sapiēs debet face re qcquid facit/in numero/pondere ꝛ mensura. p.30.b sap.11.d

¶ Capl'z octauū Text9. Et factū est in anno sexto: in sexto mēse: in quīta mēsis: ego sedebā in domo mea. Moral. Capi. IIII.

Cum ciuitas hierusalem ꝛ seniores templi dominū reliqssent: ꝛ idolatrie dediti eēnt ita q diuersa idola in tēpli parietib9 depixissent: factū est q silitudo man9 apprehēdit ezechielez qui erat captiu9 in babylonē: ꝛ adduxit eū in hierl'z in visione dei: cui dixit dñs vt videret abominatiōes magnas/quas faciebant filij israel: vt procul recederet a scētuario suo. Uidit igit ezechiel in tēplo primo in porta aquilonis idolū zeli: quod erat ibi factū ad prouocandū emulationē: qui tandē fodiēs parietē/ vidit similitudines reptiliū aīaliū/ idola domus isrl. Uidit etiā seniores israel: qui in ɔspectu istorꝝ reptiliū adolebāt incensum. Itē cōuersus ad aliā partē: vidit mulieres q plangebāt adonidem. Itē ɔuersus ad alios parietes: vidit quosdā viros in tēplo: qui scz dorsum ad altare vertebant/ꝛ ad orientē adorabant: Alios vidit qui ramos ad nares suos applicabāt. Iste igit erant abominationes idolatrarum quas filij israel faciebant in templo/ꝛ in secretis cubilium suorū: propter que deuz a suo sanctuario recedere faciebant: propter quod dominus terram dereliquerat/ꝛ eorum scelera non videbat. Aduerte autem quod adonis fuit quidā gratissimus iuuenis filius martis: quem dea venus intantum dilexit/quod de eo amicum suuz fecit. Hūc igitur ab apro quem venabatur occisum/ ceperūt mulieres plangere/ꝛ rediuiuum credere: ꝛ inde apud gētiles mulieres consueuit mos plangendi mortez adonidis inolere: sicut Ouidius metamorphoseos libro decimoquarto dicit. Reuera per istas abominatiōes que fiebant in templo a filijs israel: possunt intelligi quedam vitia que hodie fiunt in ecclesia a quibusdā fidelibus christianis. Isti enim a proposito videntur delinquere: vt deuz a sanctuario suo. i. ab amore ecclesie faciant fugere ꝛ recedere: ipsamq3 necesse habeāt in tyrannorum manibus dimittere/ꝛ de ea non curare. Unde dicit Iob. Quasi de industria recesserunt a deo. Si enim parietem foderimus: ꝛ si de babylone. i. de mundo ad consyderationem hierusalem. i. ecclesie ducti fuerimus: proculdubio multa abominabilia et enormia videre poterimus. Unde hieremi. In agro vidi abominationes. Sunt igitur in ista quinq3 per ordinem detestanda: scilicet idolum: reptilia/ꝛ eos adorantes: plorantes adonidem: dorsum ad altare vertentes: ꝛ ramos ad nares applicantes. Per idolum igitur zeli intelliguntur immundi detractores: qui zeli ꝛ inuidie sunt idola ꝛ representatores: qui scilicet illi sunt qui verbis detractorijs emulationem ꝛ inuidiam prouocant: ꝛ rixas ꝛ odia sepe mouent. Unde dicit Psalmis. In sculptilibus tuis ad emulationem eum sepe prouocauerunt. Per reptilia depicta intelligo

Margin (right column): C historia; D; iob.34 c.; hie.13.d; ps.77.f.

mundi malos diuites ⁊ potentes: qui dicunt̄ repti lia
q̄ꝛ reptant per auariciā circa temporalia. Isti em̄ orna
tu superfluo depingunt̄: ⁊ a senioribus .i. a malis ad
uocatis ⁊ cōsiliarijs: ⁊ ab alijs adulatoribus colunt̄: ⁊
malis cōsilijs ⁊ adulationibus / aliorūq; accusationi=
act.25.a bus incensantur. Unde dicit̄: ꝙ seniores iudeorum po
stulabant aduersus paulum damnationem. Isti aūt
principes ⁊ diuites bene vniuersa reptilia dicunt̄: q̄ꝛ
E cuidā bufoni inflato per superbiā / alij lacerto cauda=
to per maliciā / alij limaci viscoso per luxuriā assimilā=
ps.103.c tur: ⁊ sic de alijs. Ps. Hoc mare magnū ⁊ spaciosum
manibus; illic reptilia quoꝝ nō est nūerus. Per plorā
tē ad e nidē / intelligo iuuenes ⁊ iuuēculas curiosas: q̄
de alijs personis iuuenib9 plorare vident̄: inq̄trū ꝓ eoꝝ
malo amore suspirare vident̄: dicētes illud; Canticoꝝ
cañ.2.a fulcite me florib9: stipate me malis: q̄ꝛ amore lāgueo
Per vertētes dorsuz ad altare intelligo malos religio
sos ⁊ eccl'iasticos: q̄ oculos mentis ad ortū solis .i. ad
claritatē mūdane ꝓsperitatis vertūt: ab altari vero
hier.2.f id est a dei seruitio ipsos diuertunt ⁊ magis querūt
secularia q̄ꝫ regularia / ⁊ t̄palia q̄ꝫ spūalia. Hier. Uerte
rūt ad me dorsum / ⁊ nō faciē. Per illos aūt qui appli=
cant ramos ad nares / intelligo deliciosos: q̄ scz in ra=
mis ⁊ rebus odoriferis delectantur / ⁊ in hoc excedere
comprobantur. Hec enim omnia abominabilia sunt
mal.2.c apud deum / ⁊ detestabilia apud mundum: Unde dici
tur. Abominatio facta est in israel ⁊ in hierusalem id
est in ecclesia ⁊ religione: q̄ꝛ contaminauit iudas san
ctificationem domini: quoniā dilexit filiam alieni dei
ps.72:b id est prosperitatem mundi: quare autem ista faciant
apparet quia ipi videntur credere quod dereliquit do
min9 terrā: ⁊ q̄d non videat. Ps. Dixerūt q̄uo scit de9.

Caplm nonū Text9. Et clamauit in auri bus meis voce magna: dicēs. Appropinqua uerūt. Moral'. Capi.V.

f
historia Ezechiel vidit viros sex .i. sex angelos / q̄ habe
bāt vnusq̄sq; vas interfectiōis .i. gladiū: erat
in medio vir vn9 indut9 lineis / habēs attramē
tariū scriptoris in manu sua. Isti igit̄ p̄ceptū
est a voce dñi de gl'ia exeūte: ꝙ signaret thau sup fron
tē viroꝝ dolētiū ⁊ gemētiū super cūctis abominatiōi=
bus que fiunt in medio hierl'm. Alijs aūt qui portabāt
gladios / dictū est: vt ꝑ mediū ciuitatis trāsirēt / ⁊ ꝙ ho
mines vtriusq; sexus occiderent: ⁊ quod a sanctuario
domini inciperent: ⁊ quod nulli penitus parcerent / ni
si super illis in fronte signum thau viderent. Sic igit̄
factum est / quod contaminauerunt domum: ⁊ imple
uerunt atria interfectis: ⁊ ratio redditur ibidem / q̄d
iniquitas domus israel magna est nimis valde: ⁊ re=
Tropo= pleta est terra sanguinibus. Moraliter per signum
logia thau quod factuz est ad modum crucis / significatur
crux vel commemoratio diuine passionis: per illum q̄
indutus est lineis / intelligitur predicator: qui scilicet
verbis ⁊ exēplis imprimit in frontibus id est in menti
bus hominum signum illud: qui scilicet per castitatē
est lineis indutus: ⁊ per scientiam debet esse scriptoris
attramentario munitus: Iste enim est angelus q̄ por=
apo.7.a tat signum vite vel dei viui. Apoc. Per angelos aūt cū
gladijs intelligunt̄ angeli iudices: qui scz ad executio
cant.3.c nem iudicioꝝ parati sunt. Uñ in Cañ. Uniuscuiusq;
ensis super femur suū. Quid igit̄? Pro certo final'r q̄ñ
viderit dñs ꝙ domus iuda .i. eccl'ia que per fidē trini=
tatis confitet̄: q̄ꝛ per iudā interpretat̄ confitens: ⁊ do=
mus israel .i. religio / q̄ per cōtemplationē debet euz vi=

dere: ⁊ terra .i. mūdus bene fuerint pleni sanguinibus
carnalitatis: ⁊ eoꝝ iniquitatibus bñ increuerint .s. in
fine mūdi: tunc mittet angelos suos vt gladios iusti= G
tie vindictā scz eterne damnatiōis exerceāt in eisdē: sic
fiet ꝙ nulli penitus parcēt: immo senes ⁊ iuuenes ⁊ v=
gines qui male fecerūt / interficiēt: ⁊ sup oīa a sanctua=
rio dñi .i. a statu eccl'iasticoꝝ incipiēt: ⁊ eos pre cūctis
punient atq; ledent: q̄ꝛ quāto quis ꝓpinquior est deo
statu ⁊ gradu ⁊ scia: tāto si declinat / acrius est punien
dus: q̄ꝛ dicit̄. Seruus sciens voluntatē dñi ⁊ non faci=
ens vapulabit plagis multis. Breuiter igit̄ illud est Luce.12.f
verum / ꝙ solum viri gementes ⁊ dolentes super pecca
tis suis ⁊ alioꝝ / signum thau id est crucis christi me=
moriam in cordis frontibus deferentes: tunc tempo=
ris saluabuntur: ⁊ ab angelis percutientibus ⁊ pecca
tores morti ⁊ damnationi tradentibus / non ledentur
sed ab ipsis angelis diuino munere defendentur. Un
de Apocalipsis. Nolite nocere terre et mari / neque ar
borib9: quousq; signemus seruos dei in frontib9 eoꝝ. apo.7.a

Capitulum duodecimum Textus: Et fa ctus est sermo dñi ad me dicēs Fili hois va ticinare. Mora. Capi. VI

Preceptum est ezechieli: quod vasa aurea mo historia
re transmigrantium ⁊ se mutare volentium
prepararet: sibiq; dictum est. fili hominis fo
de parietem: in humeris portaberis: in caligi
ne effereris: faciem tuam velabis / vt non videas ter=
ram: ⁊ dictum est sibi: quod hoc significabat q̄d prin= h
ceps iuda scilicet zedechias esset captiuandus excecā
dusq;: ⁊ in babylonem captiuus ducendus: et tamen
eam non visurus: ⁊ ibi moriturus. Illud potest di= Mora=
ci de homine mortuo. Iste enim de hoc seculo ad ali= litas
ud transmigratur: paries id est sepulchrum foditur:
⁊ in humeris portatur: in caligine mortis effertur: ⁊ si=
bi facies sudario operitur. Uel dic de homine pec= Aliter
catore / qui per spem future penitentie in infernum de
fertur: facies mentis sue sudario id est amore munda
ne glorie inuoluitur: in caligine ignorantie ⁊ peccati
portatur: ⁊ per obstinationem penitus excecatur: ita
quod terra id est mundum ⁊ terrena bona per que ve=
hitur in babylonem id est in infernum: ad quem ca=
ptiuus ducitur: videre per consyderationem non dici
tur: quia peccator dum est in mundi prosperis: nunq̄
in talibus meditat̄. Unde de; anima peccatrice dicit̄. treñ.1.a
Sordes eius i pedib9 eius: nec recordata est finis sui.

Capitulum decimūsextū Textus: Et fa ctus est sermo dñi ad me dicēs: Fili hois no tas fac. Moralita. Capitu. VII

Escribit enim Ezechiel ciuitatem Hierusa= historia
lem: vel synagogam a deo prius dilectam:
sed tandem idolatria damnatam: sub figu=
ra puelle dicens: quod erat quedam puella /
cuius radix ⁊ generatio fuerat de terra chananea: pa=
ter suus Amorreus: mater sua cethea. Ista a princi=
pio q̄ñ nata est: non fuit a suo sanguine munda: nec A
aq̄ lota: nec sale salita: nec p̄cisus vmbilicus eius / nec
pānis inuoluta: Quidā tñ dñs vidēs eā sup faciē ter=
re ꝓiectā: sanguine infectā ⁊ nudā: atq; cōfusiōe reple
tā: misert9 est ei9: ⁊ q̄ꝛ iā ad mūduz muliebrē venerat: ⁊
vbera ei9 intumuerāt: pilusq; ei9 germinauerat: ita ꝙ iā
amari poterat: expādit palliū sup istā ⁊ operuit ei9 nudi
tatē: ⁊ iurato pacto ipsam accepit vxorē. Istā igit̄ aq̄
lauit: sanguine mundauit: oleo vnxit: discoloribus
vestiuit

veſtiuit: hyacintho calciauit: byſſo tinxit: ſubtilibꝰ co
loribꝰ induit: ornamẽto ornauit: armillas in manibꝰ
dedit: torquẽ collo circũdedit: ꝛ in aurẽ ſuper os eiꝰ po-
ſuit: circulos eiꝰ auribꝰ inſeruit: ꝛ coronã decoris in ca
pite eiꝰ poſuit: ſimilã/ mel ꝛ oleũ ad comedendũ dedit:
ꝛ ſic pulcherrima facta fuit/ ita ꝙ nomẽ ꝛ fama ipiꝰ ad
gẽtes pertrãſiuit. Ipſam etiã vir ſuus auro ꝛ argẽto di
tauit: ꝛ bonis oïoꝰ ampliauit. Sed iſta fiduciã habẽs
in decore ſuo: ingrata viro q̃ tãta ſibi dederat: ꝛ nõ re-
cordata dieꝝ adoleſcẽtie ſue/ cũ pluribꝰ fornicata fuit
quos etiã de bonis q̃ ſibi maritꝰ dederat/ ditauit: ꝛ q̇c-
q̇d ꝓ ornatu ſuo acceperat/ ad cõplacẽdũ lenonibꝰ cõ-
uertit: q̃ tãdẽ publica meretrix facta eſt: nec tñ taliter
ſatiata/ ſe indifferẽter expoſuit oïbꝰ. Que oïa videns
vir ſuus/ veſtibꝰ ꝛ bonis cõceſſis expoliauit: ipſamq; nu
dã ꝛ cõfuſaꝫ dimittẽs/ tanq̃ adulterã damnauit. Nec
igiť in manibꝰ inimicoꝝ ſuoꝝ tradiť: a quibꝰ lapidať/
trucidať ꝛ cõburiť: ꝛ eiꝰ lupanar qḋ ſibi edificauerat/
Allego- deſtruiť: ꝛ ſic ſuus vir de ea vindicať. ¶ Iſta puella pt
ria significare hũanã naturã: cuius ṗmus ortus ꝛ gñatio
G fuit de terra chananea/ inq̃tũ in cãpo damaſceno q̇ eſt
in ſyria: q̃ oudũ fuit terra chananea/ fuit adã ẜm ſctõs
creatus/ ꝛ natura humana ſibi cõſtituta. Pr̃ ſuꝰ Adaꝫ
fuit amorreꝰ. i. amarus: mater eiꝰ eua fuit cethea. i. cõ
fracta: q: pater ꝛ mater. i. adã ꝛ eua ꝯfracti ſunt tẽta-
tiõe/ ꝛ amaricati ſunt tribulatiõe. Iſta igiť a pricipio
nata eſt cũ vmbilico peccati originalis/ cum ſanguie
carnalis libidinis ꝛ delectationis/ ſine ſale debite diſ-
cretiõis/ ꝛ ſine pãnis hõeſte cõuerſatiõis. ẜꝫ pius dñs.
i. dei filiꝰ vidẽs iſtã puellã/ ſcꝫ hũanã naturã ſuper faciẽ
terre iacentẽ/ ꝛ a terreſtri paradiſo ꝓiectã/ ꝛ in terrenis
per auariciã implicatã/ ſanguine carnalitatis infectã:
nudã v̇tutibꝰ/ ꝛ vitioꝝ ꝯfuſiõe plenã/ ad amãdũ tñ ha-
bilẽ/ vberibꝰ naturalis cõpaſſiõis tumidã/ ꝛ pilis cu-
iuſdã naturalis affectionis bone fecundã: ipſam dile-
xit: ꝛ eã per incarnationẽ ꝛ gratiã matrimonialiter ſi-
bi iunxit: aqua baptiſmi eã lauit: ſanguine originalis
Ruth.3.b peccati purgauit: ꝛ ſub pallio fidei ſue ipſam operuit
ꝛ inuoluit. Vñ dr̃. Extende palliũ tuũ/ q: propinquꝰ es
ꝛc. Iſtã etiã vnxit oleo pietatis: veſtiuit diſcoloribꝰ ho
neſtatis: calciauit etiã eã hyacintho. i. amore celeſtis
ciuitatis tinxit byſſo caſtitatis: ꝛ induit eã ſubtilibꝰ
innocẽtie ꝛ intimioris puritatis: ꝛ ornauit eã ornamẽ-
44. to totius ſctitatis. Vñ Pſ. Aſtitit regina a dextris tu
C is in veſtitu deaurato/ circũdata varietate. Iſte igitur
aïe ſeu etiã nature tali modo deo per gratiã adiuncte
vel copulate: ꝛ a ſtatu peccati miſericorditer releuate:
in manibus armilla bone operationis tradiť: collum
elationis ſue torque. i. vinculo diuinoꝝ mandatorum
cingitur: os locutionis ſue in aure temperantie orna-
tur: auris ſua circulo prompte obedientie inſeritur: et
45.D caput ſuum id eſt cor: corona id eſt vitiorum victoria
inſignitur. Vñ dicitur. Corona aurea ſuper caput eius
ꝛc. Iſta igitur tandem nutritur ſimila ſancte doctrine
ꝛ eruditionis: melle gratie ꝛ deuotionis: oleo charita
tis ꝛ dilectionis: ditatur auro ſapientie ꝛ argento elo
quentis predicationis. ꝛ ſic efficitur decora ꝛ pulchra
ꝛ pulchritudïe totius moralis perfectionis famoſa et
Cant.7.c vulgata/ per diffuſionem ſue bone opinionis. Vnde
in Canticacanticorum. Pulchra es ꝛ decora filia hie-
ruſalem. Sed pro certo ſepe accidit/ quod iſta puella
ſcilicet anima: de ſua pulchritudine ꝛ ſua morali ꝛ na
turali perfectiõe ſuperbit: ꝛ ſic lenonibus id eſt demo
nibus/ mundo ꝛ carni/ per diuerſa peccata ſe tradit: ꝛ
cum eis fornicans ſuum virũ xp̃m deſerit: ꝛ beneficioꝝ

eius oblita/ cunctis indifferenter vitijs ſe exponit: qui
immo donaria gratiarum naturalium que a viro ſuo
deo acceperat/ in vſum leccatorum ſuorum id eſt mun
di: carnis ꝛ diaboli: ꝛ ſic ipſam vilem ꝛ abominabileꝫ
deo facit. Quod videns dominus/ ipſam bonis tempo
ralibus ꝛ naturalibus ſpoliat: ꝛ tortoribus infernali-
bus tradẽs/ igni ꝛ gladio mortis perpetue velut adul
teram eam damnat: quia pro certo illud eſt verum/ qḋ
natura humana ſeu peccatrix anima ad ipſum deum
per incarnationem aſſumpta: vel per penitentiam re-
ſumpta: ꝛ ad morum pulchritudinem ꝛ perfectionem D
reducta: quãdo gratijs ſibi factis male vtitur: ad eter
num ſupplicium iudicatur: ꝛ in inferno concreman-
da damnatur. Vnde Ezec. Viri igitur iſti iuſti ſuntꝰ: ꝛ
iudicabunt eas iudicio. ¶ Vel dic quod iſta puella ẽ eze.23.g
eccleſia: que in principio fuit nuda per paupertatem/ Allegoria
ꝛ per diuitiarum tenuitatem/ ꝛ per credentium pauci-
tatem: fuit ſanguine plena per martyrum penalitatẽ:
ad terram proiecta per contemptum ꝛ aduerſitatem:
a fecibus errorum non bene lota/ nec ſale perfecte ſapi
entie ſalita: per fidei ſanctitatem/ per hereſum abſter-
ſionem ꝛ puritatem: veruntamen dominus miſertus
eius/ ipſam ab erroribus lauit ꝛ purgauit: reddita pa
ce: ſanguinem martyruꝫ iam ab ea abſterſit: ꝛ eam pri
us deiectam/ iam mirabiliter dilatauit: ꝛ predictis vir
tutibus adornauit: auroq; ꝛ argento ditauit: gratijs
ꝛ ſcientijs/ honore ꝛ regimine ampliauit. Sed quid?
Iſta videns ſe decoram ꝛ proſperitate floridam/ iam
non ceſſat virum ſuum chriſtum ꝛ eius ſeruitium con
temnere: quinimmo iam videtur tempus adoleſcẽtie
ſue: ꝛ paupertatem illam quam habuit in principio:
obliuioni tradidit: ꝛ non ceſſat cum lenonibus id eſt
cum mundo: carne ꝛ diabolo per vitia fornicari: ꝛ di-
uitijs a deo receptis ipſos oblectare: bonaq; eccleſia-
ſtica in vſus deputare demonum: q: propter hoc vide
mus ꝙ chriſtus iſtam tanq̃ adulteram iaꝫ reſpuit: ve
ſtimentiſq; bonorum terrenorum exuit eam: ꝛ in ma-
nibus tyrannorum eam tradidit: que ſcꝫ ipſaꝫ lacerãt
tribulationibus: ꝛ diuerſis afflictionibus eã cremãt.
Nam q: eccl'ia bonis ſibi a deo cõceſſis male vtitur:
iuſto dei iudicio fit: vt a principibus affligatur: vt ſic
iſta que primitiui ſui ſtatus oblita: deo tantis bonis
ingrata extitit: cogatur de tribulationibus ad eum re E
uerti quẽ dereliquit. ¶ Vel ſi vis applica contra quaſ
dam mulieres: que quamuis de vili plebe quandoq; Aliter
aſſumantur: ꝛ ornamentis/ diuitijs et delicijs imple-
antur: iſti tamen aliquotiens fornicantur: ꝛ iſte com-
buri merentur. ¶ Vel dic contra ingratos: qui de ni-
hilo eleuati: benefactorem ſuum deſerunt/ ꝛ alijs ſe cõ Aliter
mittunt: tempus priſtine paupertatis ſue obliuiſcun
tur: et bona ſibi conceſſa ab homine vel a deo in vſus
ſuperbie/ ꝛ in offendiculuꝫ creatoris ſui vel benefacto
ris expendunt: ſicut ad literaꝫ patet de multis: qui de
vili ſtatu ad diuitias peruenerunt.

¶ Capl'ꝫ decimũſeptimũ Textꝰ. Et factũ eſt v̄bũ dñi ad me dicẽs. Fili hoïs: ꝓpone. Moralitatum Capitulum. VIII.

SIcut ponit ezechiel in preſenti capitulo que- hiſtoria
dam aquila grandis magnarum alarum lõ-
go menbrorum ductu/ plena plumis ꝛ varie-
tate venit ad libanum: tulit medullam cedri
ꝛ ſummitatem frondium eius auulſit: et tranſporta-
uit eam in vrbem chanaan in vrbem negociatorum. Moralitas.
¶ Aquila iſta eſt filius dei: qui propter immenſita-

tem essentie fuit magn9: ꝛ plumis virtutũ olim fuit ple
nus. Iste eñ venit ad libanũ huius mundi: qui in ce=
dro.i.in altissima virgine tulit nostre hũanitatis me=
dullã: cuius frondes.i.defectus auulsit ꝛ abstulit: ꝛ eã
dẽ ipsam in vrbẽ negociatoꝝ.i.in paradisuz q̃ est vrbs
cod.c.b sanctoꝝ in ascẽsione portauit. ¶ Postq̃ aquila dicta
f medullam cedri in vrbem negociatoꝝ transtulit: plã=
tauit vineã super aquas multas in terra bona/ vt faci
ant fructum: ꝛ sic creuit in vineã grandem: ita tamen
ꝙ rami vinee aquilã que ipsam plantauit/ respicere te
neant. Facta est igit vinea ꝛ fructificauit/ ꝛ emisit pro=
pagines: sed quedam alia aquila erat magnaꝝ alaꝝ:
ad quã ista vinea incepit respicere: ꝛ auxilium ab ea pe
tere ꝓpter quod aquila prima que ipsam plantauerat
eã euulsit: ꝛ ventus vrens ipsam arefecit: omnẽq; pro=
Allegoria speritatẽ amisit. ¶ Sic vero hodie ꝛ quotidie loquen
do allegorice constat: ꝙ vera aquila.i.dei fili9: postq̃
medullã cedri.i.humanitatez nostram acceperat: ꝛ in
vrbem negociatoꝝ.i.in paradisum vbi sancti negocia
tores ꝛ mercatores: qui scz eterna pro terrenis mercari
sciuerunt commorant: eam ascendendo detulit: vineã
ecclesie sue plantare voluit: ꝛ eam in terra bona.i.in fi
de christiana: super aquas.i.super fluuiũ gratiarum ꝛ
scientiaꝝ fundauit. Ista igitur creuit in vineã latam:
ꝛ iam quasi per totum seculum se diffudit: propagies
gen.2.b .i.fideles euulsit: ꝛ iam fructus diuitiarum multaꝝ ac
quisiuit. Unde dicit. Plantauit dominus deus para
disum voluptatis a principio. Istud tamen verum est
ꝙ rami huius vinee.i.filij ecclesie: semper ad istam aq
lam/ scz ad deum tenebantur respicere: ꝛ per fidẽ/ spem
ps.120. ꝛ deuotionẽ in ipsum oculos mẽtis figere: ꝛ ad eaz to
a. tis affectibus anhelare. Uñ Psalm. Ad te leuaui ocu
G los meos. Sed ista vinea cũ ramis suis iã videt deuz
plantatorẽ suũ christũ despicere: ꝛ aliã aquilã huic ini
micã.s.ad mundũ vel ad mundi principes ꝛ raptores:
oculos mẽtis flectere/ ꝛ ab ipis auxiliũ ꝛ fauorẽ implo
rare: quapropter fit ꝙ prima aquila.i.christus: istã vi
neam cũ ramis.i.ecclesiã cũ filijs suis despicit: ꝛ ipsaz
tyrannis ꝛ hereticis mediante vento tribulationum
comburit: q2 dum ecclesia ꝛ ecclesiastici sperare in do=
mino omiserunt: ꝛ ad auxilium secularium principuz
confugerunt: ipse dñs suum retraxit auxilium: ꝛ con=
tra eos venti tribulationum increuerunt: ita ꝙ prospe
ritatem ꝛ gloriam perdiderunt. Igitur respiciamus
primam aquilam/ non secundam: ꝛ speremus in dño/
ps.36.a non in mundo. Ps. Spera in dño ꝛ fac bonitatẽ: ꝛ pa
ps.79.b sceris in diuitijs eius. Ideo de tali vinea dicit. Uineã
de egypto.i.de gentilitate ꝛ paupertate trãstulisti: eie=
cisti gentes ꝛ plantasti eam. Extendit palmites suos
vsq; ad mare. Etiam sequitur. Ut quid destruxisti ma
Aliter ceriam eius: ꝛ vindemiant eam omnes pretergredien
tes viam? Exterminauit eam aper de sylua ꝛc. ¶ Uel
dic quod talis vinea significat sortilegos: quos pma
aquila.i.deus in ecclesia ꝛ fide plantauit: ꝛ quandoq;
in ecclesie beneficijs: qui tamen postea cuz altera aqui=
la.i.cum diabolo se confederant/ ꝛ ab ipsa auxilium ꝛ
responsa postulant: qui scilicet in fine comburuntur ꝛ
cod.c.g damnantur. ¶ Consequenter dñs promisit se planta=
re aliquem ramum cedri super montem excelsum: ꝛ ꝙ
faciet fructũ/ ꝛ fiet in cedrũ magnã: ita ꝙ volucres sub
eo habitabũt: ꝛ humiliabit lignũ sublime/ ꝛ exaltabit
lignũ hũile: siccabit lignũ virede/ ꝛ frõdescet lignũ ari
Moralitas dum. Illud applica ꝙ deus de vno modico ramo fa=
cit qñq; magnã cedrũ.i.magnã ꝛ honorabilẽ personã
H ꝛ in monte excelso alicuius dignitatis constituit eum:

ita ꝙ volucres.i.nobiles sub ipo cõmorant: ꝛ sic fit ꝙ
deus quotidie facit siccare sublimes ꝛ virides.i. sup=
bos ꝛ carnales: exaltari vero ꝛ frondescere facit per p
speritatis gloriã hũiles ꝛ pauperes. Uñ dr. Deposuit luce.1.c
potẽtes de sede: ꝛ exaltauit humiles.

¶ Caplm decimũnonũ Textus. Et tu fili hoĩs assume planctũ super pricipes isrl. Moralitatum Capitulum.IX.

Quedã leena tulit vnũ de leũculis/ ꝛ leo fact9 historia
est: ꝛ didicit capere predã/ ꝛ homines deuo=
rare/ viduas facere/ ꝛ ciuitates in desertũ du
cere: ita ꝙ desolata est terra a facie rugitus
eius: ꝛ audierũt gentes: ꝛ nõ absq; vulneribus ceperũt
eum: miseruntq; eum in carcerem/ ne audiretur ampli Moralitas
us vox ipsius super montes ꝛc. ¶ Talis leo significat
quosdam malos officiales ꝛ peruersos: qui in princi
pio sunt leunculi.i.parui balliui vel aduocati: vt quia
mater ipsoꝝ.i.ecclesia vel religio/ ciuitas vel prelatus
ipos ad aliquod officiũ assumit: qui tandem lapsu tẽ
poris leones.i.magis crudeles tyranni efficiunt: itaq;
ab eis per rapinas homines deuorant: ꝛ ciuitates eti
am deserte ꝛ pauperes efficiũt: ita ꝙ rugitu suoꝝ pau 1.pe.5.a
peres totius patrie deterrẽt. Uñ dicit. Tanq̃ leo ra=
piens ꝛ rugiens circuit/ querens quem deuoret ꝛc. A
Sed finaliter querela gentiũ que cõtra tales solet in=
surgere: ꝛ post multa tribulalationũ vulnera qñq; p
curant/ q̃ ipe in carcerẽ vel in mortẽ vel in depositionẽ
tradit: ita ꝙ extunc vox minarũ ꝛ iniuriaꝝ suaꝝ super
mõtes.i.in altis dignitatibus ꝛ officijs amplius non
audit. Ita quotidie videm9 ad sensum in curijs domi=
noꝝ: vbi leones consiliarij seu officiales crudeles fina mat.7.a
liter destruunt: ꝛ iusto dei iudicio eadẽ mensura qua cod.c.c
alios mensi fuerant/ metiunt. ¶ Consequẽter dicit ibi
Mater tua quasi vinea plantata in sanguine: cuius
fructus ꝛ frondes eius creuerũt ex aquis multis: ꝛ fa
cte sunt ei virge solide in sceptra dominantiũ: ꝛ exalta
ta est statura sua inter frondes: sed tandẽ euulsa est in
iram: in terrãq; proiecta est: ꝛ vẽtus vrens siccauit eã:
arefacte sunt virge roboris eius ꝛ ignis comedit eam
ita quod non fuit amplius in eis virga id est sceptrum Tropologia
dominantium. ¶ Talis vinea dicitur esse progenies
tyrannorum: ipsorumq; domus imperium ꝛ maiestas
que scilicet in sanguine ꝛ violentia est fundata: ꝛ cum
effusiõe sanguinis introducta. Dato enim qd ista pos
sunt prosperari: ꝛ quod eorum domus videatur exal=
tari/ ꝛ maxime reputari: virgeq; solide id est homines
fortes quandoq; solent exinde generari: qui etiã alijs
habebant cuz sceptro ꝛ imperio dominari: finaliter ta
men domus a deo euellitur: ꝛ ita igne tribulationis
arescit et consumitur quod nulla virga fortis id est B
nulla persona nobilis: nullum sceptrum dominanti=
um id est nullus qui habeat dominum/ inuenitur in
eis: quia breuiter illud est verum: quod vinea id est do
mus vel ciuitas vel iurisditio/ seu quecunque respu=
blica que a sanguine crudelitatis ꝛ rapina sumpsit or
tum: non solet diu stare/ sed finaliter arescere ꝛ perire:
sicut patet de imperijs gothorum/ vuandalorum/ per
sarum/ grecorum ꝛ romanorum: ꝛ sicut potissime pa=
tet de domibus italie tyrannorum: quia sicut dicitur. esa.9.a.
Uestimentum mixtum sanguine erit in combustio= Aliter
nem ꝛc. ¶ Uel dic ꝙ vinea plãtata in sanguine est per
sona ecclesiastica/ vel vna cognatio vel ꝯgregatio: que
affectu sanguinis ꝛ ꝯsanguinitatis pmouet: q̃ q̃uis
aliquãdiu

aliquãdiu prosperent᷑: ita ꝙ ex inde virge solide. i. per-
sone notabiles ꝓducant᷑: finaľr tñ deficiũt: arescũt ⁊ sic
cant᷑: ita ꝙ nulla virga fortis. i. nullus notabilis i eis
Mic.3.d reperit᷑. Jdõ bñ dr̃. Ue q̃ edificatis sion in sanguinib9.

Caplm̃ vicesimũprimũ Text9. Et fact9 est sermo dñi ad me: dicẽs. Fili hoĩs: pone faciẽ tuã. Moralitatum Capi. X.

historia O Domin9 minat᷑ ciuitati hierusalẽ/ ꝙ ipe edu-
cet gladiũ suũ de vagina sua ad oẽm carnẽ.
Gladiũ dico suũ limatũ ⁊ exacutũ / ⁊ irreuo
cabilẽ. Gladius inquit meus vt splẽdeat li-
mat9 est: vt cedat victimas exacutus est: precepit dñs
ꝙ duplicet᷑ gladius aut triplicet᷑. Hic est inquit gladi
us occisionis magne. Sequit᷑. Mucro euaginare ad
occidendum. Et dicit ꝙ pre timore istius gladij tabe-
C scet omne cor: dissoluent᷑ vniuerse manus: infirmabit᷑
Mora-litas ols spiritus: ⁊ per cũcta genua fluent aq̃. Talis gla
dius videt᷑ esse mors. Jste est gladius qui est acut9 ad
penetrandũ: ⁊ est limatus ⁊ splẽdidus ad terrendũ: ⁊
etiã gladius qui q̃nq̧ est duplex/ inquantũ occidit cor
pus ⁊ animã: q̃nq̧ triplex inquantũ occidit aĩam/ cor
pus ⁊ famam. Jste etiã irreuocabilis dicit᷑: q2 postq̃
de vagina dispositionis sue ipm̃ dominus emiserit: ir
reuocabiliter illũ quem vult percutere/ vulnerat. Et idõ
iste ad omnẽ carnẽ mittitur: q2 omnis caro cũ gladio
isto trucidat᷑: ⁊ ꝓpter hoc iste gladius dicit᷑ magne oc
cisionis: q2 iste est causa generalis omnis hoĩs inter-
Deu.32.f fectionis. Unde in Deut. Jnebriabo sagittas meas
sanguine: ⁊ gladius meus deuorabit carnes. Qui igit᷑
istum gladiũ bene videt ⁊ consyderat: necesse est ꝙ cor
eius p̃ timore tabescat: ⁊ ꝙ omnis spiritus superbie re
frenet᷑: ⁊ ꝙ aque lachrymose compũctionis per genua
Aliter hũilitatis fluere censeantur. Uel dic ꝙ tales gladij
sunt tyranni: qui sunt exacuti ad pungitiue rapiendũ
⁊ ad occidendũ per crudelitatem: splẽdidi ad pompa-
tice incedendum per prosperitatem. Sunt irreuocabi
les per obstinationis ⁊ mali sui propositi firmitatem:
quia scilicet isti per seuitiam sunt acuti: per inanez glo
riam sunt splendendi: per precipitationem ⁊ fatuita-
tem irreuocabiles possunt dici. Nullo enim timore dei
vel nullo amore ꝓximi/ vel nullo ꝯsilio alicui9 boni vi-
D ri a sua malicia reuocari pñt. Jstos igit᷑ diabol9 vagi
na sue iniq̃tatis euaginat: ⁊ cũ eis iustos dilacerat ⁊ de
trũcat ⁊ diuersis tribulatõib9 eos turbat: q̃propt᷑ oẽ cor
Tropo-logia ⁊ omnis spiritus merito metuit ⁊ formidat. Uel dic
quod gladius est lingua detractionis. Psalmista. Li
Ps.56.a gua eorum est gladius acutus. Que limatur ornate
loquendo: splendet adulatoria inferendo: sed tandez
pungit aspere inscindendo ⁊ detrahendo: ⁊ est irreuo
cabilis: vix aut nunq̃ famam quam abstulit restituen
do: ⁊ idem iste gladius dicitur duplicatus/ inquantuz
detractor plures simul interficit obloquendo: quia ip
se ledit se ⁊ illum quem diffamat/ ⁊ eum quem auscul-
tat. Unde Hugo libro secundo de anima: volens osten
dere/ quod dicitur lingua a ledendo/ a lingendo vel li
gando ⁊ a labendo: dicit sic quod lingua dicitur quia
lingit adulãdo: mordet detrahendo: occidit inciden-
do: ligat ⁊ ligari non potest: labitur ⁊ teneri nequit: la
bitur vt anguilla: penetrat vt sagitta: tollit amicos:
multiplicat inimicos: mouet rixas: seminat discordi-
as: ⁊ multos interficit vno ictu: blanda est subdola et
⁊ lata: ⁊ parata ad miscenda mala/ ⁊ extrahẽda bona.
Pro.21.d Unde in Prouerbijs. Qui custodit os suuz: custodit
Pro.18.d animam suam. Et ibidem. Quoniam mors ⁊ vita in
manu lingue. Bernardus etiam in quodam sermone
dicit. Quod verbum leuiter profertur: sed non leuiter
reuocatur.

Caplm̃ vicesimũtertiũ textus. Et fact9 ẽ sermo dñi ad me: dicẽs. Fili hoĩs: due mulie res. Moralita. Capi. XI.

Olla ⁊ ooliba fuerunt due mulieres filie ma- historia
trisvnius: sicut figurat hic propheta: de ciui E
tatibus hierusalem ⁊ samarie: ⁊ fuerunt im-
pudicissime meretrices: ita quod prima oola
primo insaniuit libidine in assyrios amatores suos/ ve
stitos hyacintho: principes ⁊ ascensores equorum ⁊ iu
uenes cupidinis: sed finaliter isti amatores sui occide
runt eam: ⁊ discooperuerunt ignominiaz eius. Quod
cum vidisset soror eius ooliba: magis ad hec insaniuit
libidine: quia videns imagines chaldeoruz depictas
in parietibus/ expressas coloribus / accinctas balteis
renes: ⁊ tiaras in capitibus ad similitudinem filioruz
babylonis insaniuit libidine: ⁊ misit pro eis in patri-
am suam vt dormirent cum eadem: quapropter factũ
est quod ipsi sui amatores/ ipsam nudam spoliauerũt
⁊ vestimenta eius tulerunt: nasum eius ⁊ aures presci
derunt: et que reliqua fuerant gladio conciderunt. Tropo-logia
Jstud potest allegari contra malas mulieres quia
dato quod aliqua videat quod soror ipsius vel vicina
fuerit ex hoc diffamata/ depauperata ⁊ spiritualiter in
terfecta: ipsa tamen fieri libidinosa propter hoc non
omittit: immo comptos ⁊ etiam pictos iuuenes dili-
git: quapropter nuda ⁊ pauper remanet: ⁊ vitam fame
⁊ glorie inde perdit. Uel dic quod tales male muli e
res sunt anime peccatrices: que ab ista matre vidẽtur
concepte: ⁊ ab isto patre primogenite vel create. Jste
enim cum assyrijs id est cũ aduersarijs suis id est mun
do/ carne vel diabolo fornicari videntur: inquantum
in eorum suggestionibus / pompis ⁊ prosperitatibus
delectantur: ita quod cum ipsis per diuersa vitia forni
cantur. Jta enim amatores sui/ mundus/ caro ⁊ demo f
nia: qui ipsum nunc amare se simulant/ istas vestibus
virtutum: spoliant: naso deuotionis ⁊ auribus id est
auditu verbi dei eas priuant: ⁊ sic damnationis gla-
dio eas finaliter truncant. Et dato quod ista prima pe
reat in oculis aliorum: alie tamen priores se propter
hoc non castigant: immo ad idem vna exemplo alte- Aliter
rius magis perãbulat ⁊ declinat ad suppliciũ. Uel
dic quod tales sunt male religiose persone: que dato
quod gloriam mundanorum appetentes / cum ipsis
quandoq̧ per apostasiam fornicantur: ita quod inde
etiam ad periculum ⁊ carcerem deducuntur: alij tñ ne
quaq̃ propter hoc castigantur: immo ad eundem ca-
sum currere quotidie comprobantur.

Caplm̃ vicesimũseptimũ textus. Et factũ est verbũ dñi ad me: dicẽs. Tu ergo fili hoĩs assume. Moral. Capi. XII.

Mirabilem figuraz vnius nauis videtur hic historia
describere propheta: comparans ciuitatez
tyri naui: pro eo quod in mari sedebat: et
multa nauigia possidebat Jsti igitur naui
seu ciuitati sic loquitur. O tyre tu dicis: perfecti deco-
ris ego sum, ⁊ in corde maris sita: finitimi tui qui edi
ficauerunt te/ impleuerunt decorem tuum: abietibus
de sanir extruxerunt te: cedrum de libano tulerunt: vt
facerent tibi malum: quercus de basan dolauerunt ad
remos tuos: transtra tua fecerũt tibi de ebore indico:

pretoriola tua de insulis italie:byssus varia de egypto
G texta est tibi in velū:vt poneretur in malo hyacinthus
⁊ purpura de insulis:eliza facta sunt operimentū tuū
Allegoria ¶Per istam ciuitatē que naui comparat/intelligit
ecclesia militans:que dicit tyrus: que interpretat angustia:propterea ꝙ semper ista in tribulationib9 ⁊ angustijs viuit:⁊ more nauis in fluctibus amaricationū
pu.31.b semper sistit. Unde in Prouerb. Facta est quasi nauis institoris. Abietes q̇ sunt arbores leuissime/ sunt pauperes qui fuerūt primitiue ecclesie fundatores: qui de sanir (quod interpretat deus luminis) esse dicuntur: pro eo ꝙ ipsi fundatores ecclesie a patre luminum cōstituti noscunt:qui etiā fuisse luminosi ⁊ scientifici esse comprobant. Unde dicit. De sursum est descendens
iaco.1.c a patre luminū. Cedrus arbor altissima significat prelatū:qui in dignitate ⁊ statu ceteris esse altior:⁊ in cōtemplatiōis celsitudine debet alijs esse maior:qui etiā de libano (que interpretat candor) esse dicit: pro eo ꝙ prelatus candidat9 per castitatem esse tenet. Unde in
cañ.5.c. Cañ. Dilectus meus candidus ⁊ rubicūdus. Iste igitur malus in naui ecclesie erecta dicit/quādo ad prelationis dignitatē assumitur:qr pro certo de cedris.i.de altis contēplatiuis ⁊ perfectis personis debet malus nauis.i.prelatus ecclesie fieri:⁊ ad p̄lature officiū ele-
ps.91.c uari. Ps. Iust9 vt palma florebit. Quercus arbor durissima ⁊ fortissima significat martyres: qui fortes et solidi extiterunt:qui scꝫ de basan (quod interpretat sic
H citas) fuerunt dicti:pro eo quod fuerunt penis ⁊ absti
zac.11.a nentijs desiccati. Zacha. Ululate quercus basan. Igitur isti remi ecclesie facti sunt: inquantum ipsam ad portam paradisi ducunt. Ueruntamen isti per martyria fuerunt dolati:⁊ a cunctis superfluitatibus gladijs detruncati. Transtra istius nauis significant confessores:qui de ebore indico dicunt esse:pro eoꝙ isti castitatis candore pre cunctis visi sunt floruisse. Pretoriola vero id est apotece doctores significāt: qui aromata scientiarum in se reponunt: ⁊ de insulis italie (que interpretatur mens excedens) dicuntur esse: pro eo quod per profunditatem scientie/humanam indaginem excedunt. Byssus igitur que est linum candidissimum puritatem designat sciētie. Hiacynthus cuius color est celestis / significat conuersationem spiritualis ⁊ celestis apparentie: purpura vero designat ruborem ⁊ ardorem charitatis ⁊ amicitie:quia scilicet velum id est conscientie secretum de bysso id est purissimum et mundissimum esse debet: operimentum vero exterioris conuersationis debet esse per charitatē purpureū
hie10.b ⁊ per celestem vitam ⁊ apparentiam hiacynthinum. Hieremi. Hiacynthus ⁊ purpura indumentum eorum. Dico igitur quod nauis vel ciuitas ecclesie facta est de abietibus de sanir id est de pauperibus luminosis:⁊ a patre luminum per gratiam illuminatis. Mali etiam id est prelati ipsius: facti sunt de cedris libani id est personis in deum eleuatis ⁊ velo byssino id est puritate conscientie decoratis. Quercus etiam de basan id est persone fortes ⁊ constantes siccer abstinentes scilicet martyres:transtra eborea id est casti cō-
A fessores mente alios excedentes/decorem ipsius compleuerunt:hiacynthusꝙ celestis apparentie: purpura vero patientie sibi operimentum charitatis dederunt. Sic igitur potuit antiquitus dicere nauis ista. Perfecti decoris ego sum:⁊ in corde maris sita id est in plenitudine omnium bonorum spiritualium collocata.
hie.16.b Isti igitur tunc temporis poterat dici illud Hieremi. Similam/mel ⁊ oleum comedisti: ⁊ decora facta es.

¶Postq̄ Ezechiel descripsit ciuitatem in similitudi eod.c.c.
nē nauis:incepit dicere de diuitijs ⁊ gloria istius ciuitatis: Et ponit quomodo ad nundinas eius diuerse gentes de diuersis mundi partibus ducūt diuersa mirabilia ⁊ mercimonia: que repleta est ⁊ glorificata nimis in corde maris:sed istius finis fuit interitus. Unde sibi dicitur. In aquis multis adduxerunt te remiges tui: ventus auster contriuit te in corde maris: diuitie tue/thesauri tui/instrumentum tuum/naute tui et gubernatores qui tenebant supellectilem tuam: et populo tuo preerant viri bellatores tui cum vniuersa multitudine tua cadent in corde maris:in medio maris opes tue sibilauerunt super te negociatores populorum. Ad nihilum deducta es:⁊ non eris in perpetuum. ¶Illud potest applicari contra mundanam reli
gionem vel ecclesiam:que scilicet in principio fuit na Tropologia
uis salutifera: modo quo supra dictum est fabricata. Ista enim antiquitus habebat nundinas spirituales in quibus spiritualia pro terrenis dabat:⁊ sic sanctos negociatores bonis celestibus ditabat. Et ideo antiquitus populi seculares ad istam per deuotionem cō
fluxerunt:mercimonia sua scilicet redditus ⁊ possessio B
nes attulerunt:⁊ eam summis opibus ditauerunt:nūc etiam ad alias nouas nundinas / scilicet vbi dantur spiritualia pro terrenis:beneficia pro pecunijs alta officia pro carnalibus amicitijs:iam quasi totus mundus incepit confluere:mercimonia munerum/precum ⁊ adulationum offerre:ita quod iam constat ecclesiam diuitijs/opulentijs plenam esse:pompis ⁊ superbijs lasciuire. Sed pro certo timendum est: ne ventus austri id est prosperitas sua ipsam conterat:⁊ in mare tribulationum ⁊ amaricationum subuertat. Iam enim videmus quod diuitie/thesauri ⁊ multiplex instrumentum incipiunt ab ecclesia deficere:naute ⁊ gubernatores qui presunt suo populo id est prelati bellatores/scilicet predicatores ⁊ viri iusti iam incipiunt cadere. Sicut ceciderunt a virtute morali:ita etiā videmus eos a prosperitate temporali continue declinare: quia iusto dei iudicio fit / quod qui propter temporalia deū voluerunt deserere: etiam ipsam gloriam temporalem compellantur amittere:quapropter iam cernimus ꝙ opes temporales iam cessant:quodꝙ ista nauis ecclesie ad nihilum deducitur:negociatoresꝙ id est seculares iam eam contemnendo super ipsam sibilant ⁊ in-
sultant. Unde Esaie. Repleta est terra eius idolis. Et esa.2.b.
sequitur. Quod dies domini exercituum super omnē Ibid.c.
superbum ⁊ excelsum ⁊ arrogantem / ⁊ humiliabitur ⁊c. Quia breuiter/postq̄ terra id est ecclesia:incepit repleri auro/argento ⁊ diuitijs:statim repleta est equis id est viris luxuriosis: ⁊ superbis ⁊ idolis id est viris
ignorantibus ⁊ pigris:quapropter iam incipit domi- C
nus super superbos ⁊ arrogantes clericos visitare:et
ipsorum superbiam humiliare. Unde illud Esaie. Hu esa.32.b
militate/humiliabitur ciuitas. ¶Uel si vis dic contra mundi magnos status/⁊ contra magna mūdi imperia. quale fuit imperium grecorum/persarum/chaldeorum/penorum/romanorum:⁊ contra superbas seculi ciuitates: qualis babylō:niniue/carthago/troia ⁊ similes:vel contra ipsos mundi superbos dominos ⁊ tyrannos:qualis fuit nabuchodonosor:tyrus/alexāder/iulius cesar/ ⁊ alij: qui mundum per violentiam oppresserunt: ⁊ qui summa prosperitate floruerunt: nautas/naues ⁊ bellatores ad subiugandos populos habuerunt: ita quod a cunctis mundi partibus populi mercimonia/id est tributa ⁊ munera detulerunt:

quos tū

quos tamen cum regnis ⁊ imperijs suis per violentiam acquisitis ventus auster/id est flatus fortune subuertit in mare/ id est in paupertatez submersit: ⁊ ad nihilum compulit ⁊ redegit. Psalmista. Uidi impium superexaltatum sicut cedros libani.

Capl'z vicesimūoctauū textus. Et factus est sermo dñi ad me dicēs. Fili. Moralitatū Capitulum. XIII.

In persona ⁊ figura primi angeli propheta pulchre reprehendit principem tyri: qui de sua sapientia superbiebat / dicens sic. Eleuatum est cor tuum/ ⁊ dixisti: deus ego sum/ ⁊ non homo ⁊ in cathedra dei sedi in corde matris: cum sis homo/ ⁊ non deus: ⁊ posuisti cor tuum quasi cor dei. Ecce sapientior es tu daniele: ⁊ omne secretum non est abscōditum a te: in sapientia tua ⁊ potentia tua fecisti tibi fortitudinem: ⁊ acquisiuisti aurum ⁊ argentum in thesauristuis: in negociatione tua multiplicasti tibi fortitudinem: propterea eleuatum est cor tuuz quasi dei. Ecce ego adduco super te alienos robustissimos gentium: ⁊ nudabunt gladios super pulchritudinem sapientie tue: ⁊ polluent decorem tuum: ⁊ interficient te in medio incircumcisorum: morieris in corde maris ⁊c. Ista possunt applicari contra mundi sapientes ⁊ aduocatos: qui pre ceteris habent cor altuz ⁊ eleuatum. Uidentur enim dicere se deos esse ⁊ non homies inquantum aliquid vltra alios homines sapiunt: ⁊ inquantum omne secretum diuersarum questionum dissoluere pretendunt: etiam quod danieli id est cuicumqꝫ sancto viro vel theologo in sapientia se preponunt: ⁊ in cathedra dei sedisse id est in studijs docuisse vel in iudicijs vel officijs pro tribunali iura reddidisse se dicunt. Igitur isti cor suum quasi cor dei videntur ponere: inquantum se alijs noscuntur preferre: ⁊ de sciētia superbire. Apostolus. Scientia inflat: charitas vero edificat. Quid igitur? Pro certo isti in sua sapia. i. in consilijs/iudicijs/aduocationibus ⁊ lectionibus acquirunt fortitudinem temporalem: multiplicant thesauros ⁊ diuitias infinitas: ⁊ in negociatione vsurarꝫ ⁊ mercimoniarum quas alij aliquando exercent/dilatant: multiplicant bona sua: ⁊ acquirunt fortitudinē potentie secularis. Ita quod sicut videmus/pauci sūt qui talium resistunt hodie potestati. Sapientes enim sunt vt faciant mala: bene autē facere nescierunt. Sed deus tradet tales finaliter in manū robustissimā gētium/scilicet demonum: qui gladijs infirmitatum ⁊ tribulationum qui ipsos acuunt/pulchritudinem sue sapientie polluunt: decoremqꝫ sue temporalis glorie destruunt: ⁊ per mortem temporalem eos quādoqꝫ subito interficiunt: et in corde maris id est in inferno per eternam damnationem occidunt. Istis igitur dicitur illud Esaie. Sapientia tua ⁊ scientia tua / hec decepit te: ⁊ dixisti. Ego sum: ⁊ preter me nō est altera: ⁊ veniet supra te malum: ⁊ non scies ortum eius: ⁊ irruet super te calamitas quam non poteris expiare. Propheta loquitur ibidem de primo angelo/dicens. Tu signaculum plenitudinis / plenus sapientia ac perfectus decore. in delicijs paradisi dei fuisti: omnis lapis preciosus operimentum tuum sardius/topasius/ iaspis/crysolitus/onyx ⁊ beryllus/sapphirus/carbunculus ⁊ smaragdus: auruz opus decoris tui. Tu cherub extentus ⁊ protegens/posui te in monte sancto dei: in medio lapidum ignitorū ambulasti: ⁊ es perfectus in vijs tuis a die cōditionis tue. Ista possunt exponi de quolibet viro iusto: ⁊ maxime ecclesiastico vel prelato: q2 talis debz esse signaculū similitudinis per dei ⁊ sanctorꝫ imitationē. Plenus sapientia per spiritualē discretionē. Perfectus decore per honestā conuersationē. In delicijs paradisi esse per affectionē ⁊ per contēplationē. Omniū lapidum preciosorꝫ operimentuz habere per omniū virtutū adeptionē: q2 in operimento perfectionis sue debet relucere sardius: qui timorē pellit/⁊ facit audacem. i. spei virtus ⁊ soliditas. Topasius qui lunā sequit. i. obedientie ⁊ imitationis bonorꝫ cōformitas: Iaspis qui oculos clarificat. i. fidei splēdor ⁊ luciditas. Crysolitus qui demones terret. i. humilitas: Onyx qui oculos facit tremulos. i. dei timor/⁊ sua considerata seueritas. Beryllus qui litib9 ꝑest. i. patiētia ⁊ benignitas. Sapphir9 qui discordes recōciliat. i. perfect9 amor ⁊ charitas. Carbūculus qui summe emicat. i. discretio/sapiētia ⁊ sagacitas. Smaragdus qui visum recreat. i. bona conuersatio ⁊ honestas. Aurū etiā quod summe pōderat/debet esse opus decoris sui. i. morum grauitas ⁊ maturitas. Ista em̄ oia debēt esse operimentū boni prelati/vestis ⁊ tegimē cuiuslibet ecclesiastici/vel etiā viri iusti: vt sic dicatur illud Eccl'ia. Quasi vas auri solidū ornatur omni lapide precioso. Iste insuper debet esse cherub. i. vir angelicus: qui interpretat plenus scientia/ propter scripture fidei ⁊ scientie eruditionē. Debet esse extent9 ad alios per liberalitatē ⁊ compassionem. Debet esse protegens per pauperū adiutorium ⁊ defensionē. In mōte ēt sctō dei vbi impositus est. i. in alto officio/dignitate ⁊ beneficio. Debet esse in medio lapiduz ignitorꝫ. i. in medio bonorꝫ consiliatorꝫ/charitate ardentiū per bone societatis frequētationē: ⁊ sic a die cōditiōis sue. i. a die iuuētutis vel ꝓmotionis debet esse perfectus in vijs suis per sctitatis ꝓfessionē: q2 ꝓ certo q̄ ꝑmissa oia habuerit/ꝑfect9 nō immerito dici poterit. itē qd̄ illo dici poterit illō Ecci: Probatus in illo ⁊ perfect9 inuentus: ⁊ erit illi gloria eterna. Consequēter loquit ibidē propheta: ꝙ cherub qui fuerat in mōte sancto dei ⁊ delicijs paradisi/perfectus sciētia ⁊ decore: ꝙ propter negociationes etiā quibus se immiscuerat/perdidit omnia sua Dicitur igitur sibi sic. In multitudine negociationis tue repleta sunt interiora tua iniquitate/⁊ peccasti: eieci te de monte sancto meo: ⁊ perdidi te o cherub: ⁊ prodiēs de medio lapidū ignitorꝫ/eleuatum est cor tuū in decore tuo: perdidisti sapientiā tuā in multitudine iniquitatū tuarꝫ: perdidisti sanctificationē tuam. Producā igitur ignē de medio tui: ⁊ dabo te in cinerē super terrā/in cōspectu omniū videntiū te: nihil factus es/⁊ non eris in perpetuū: Ista possunt applicari cōtra religiosos ⁊ ecclesiasticos negociatores/vel negociatorꝫ seculi tractatores/vel curiarꝫ principū sectatores: q2 proculdubio multi sunt hodie in monte sancto dei id est in ecclesia: ⁊ delicijs paradisi. i. in religione: qui licet sint pleni sapientia ⁊ perfecti decore. i. honeste cōuersationis decentia. in mundi tamen negocijs se immergunt. ⁊ in rebus secularibus se delectant: quapropter sepe fit ꝙ iteriora mētis sue iniquitate replent. Isti igit sunt qui in decore suo. i. i gratijs sibi a deo collatis cor suum eleuāt ⁊ superbiūt: sꝫ sic relaxante domino manum suā/sanctificationē gratie sue vbicūqꝫ discretionē ⁊ sapientiā perdūt. Tales igit de monte sancto. i. de statu sanctitatis eijciunt: ꝑ diuersa peccata perdunt: ⁊ igne diuersarꝫ concupiscētiarꝫ vrunt: ⁊ finaliter nihil reputant. Ps. Ad nihiluz deuenient tanq̄ aqua decurrens. Quod potissime de

Marginalia (right): f; ecc. 50. b; G; eccl'. 31 b; eod. c. c.; historia; Tropologia; H; ps. 57. b

clericis mercatoribus / vsurarijs et simoniacis potest dici: qui scz malis et inhonestis contractibus et vsurarijs et simoniacis pactionibus in religione et ecclesia indecenter vtuntur: non aduertentes quod vendentes et ementes dominus de templo eiecit. Unde in euangelio. Auferte ista hinc: et nolite facere domuz patris mei domum negociationis. Utinam ergo tales negociatores de monte sancto dei fuissent eiecti: et a statu ecclesiastico destituti.

ioã. 2. c.

¶ Capl'm vicesimūnonū Textus. In anno decio et duodecio mēse vna die mēsis. Moralitatum Capi. XIIII.

historia

Loquitur dominus pharaoni regi egypti sub figura vnius draconis in fluminibus quiescentis / dicens sic. Ecce ego ad te o pharao rex egypti draco magne: qui cubas in medio fluuiorum et dicis. Meus est fluuius: et ego feci memetipsum: et ponam frenum in maxillis tuis: adherere faciam pisces fluuiorum squāmis tuis: et extraham te de fluminibus tuis: et proijciam te in desertum: et omnes pisces fluminis tui super faciem terre cadent: bestijs terre et volatilib9 celi dedi te ad deuorādum. ¶ Tales dracones videntur esse multi ecclesiastici mali: vel mūdi diuites et auari: vel mali pricipes et prelati: qui dracones dicuntur: eo quod p auariciā / rapinam / vel seuitiam inflammantur. Hi sunt igitur qui cubant in fluminibus deliciarum. Hi sunt quib9 adherent multi pisces id est multitudo malarum familiarum / nepotum / consanguineorum et compatriotarum. Hi sunt qui bonuz quod habent / non attribuunt deo: immo seipsos se fecisse / et sua industria statuz suum acquisiuisse dicunt / ad laudem virtutum propriaruz: quia pro certo tales solet dominus freno mortis infrenare: et eos in desertum id est in infernum proijcere: et pisces suos sibi adherentes id est malam suaz sequelam et parentelam cum ipso perdere: et a statu prosperitatis eijcere: et bestijs id est tyrannis: qui bona ipsius mortui diripiunt: et volatilibus id est demonibus qui animam rapiunt / finaliter ipsos dare. Constat eñ quod tales maligni iusto dei iudicio de fluminibus deliciarum et a statu prosperitatis cadunt: pisces sibi adherentes id est ipsorum consanguinei et familiares qui scilicet propter eos in honore fuerant: pariter corruunt et pereunt: Percusso enim pastore disperguntur oues gregis. Dracones etiam id est sitibundi diuites postq̄ diu fuerunt in fluminibus deliciarum: iustum est quod extrahantur ad desertum miseriarum: et maxime illi qui dicunt / quod ipsi fecerunt semetipsos id est illi qui bona sua non deo / sed proprie industrie attribuunt: ipsum deum quamplurimū offendunt: quapropter de fluminibus deuotionis quantum ad animam: vel de fluminibus deliciarum / quantum ad corpus merentur extrahi: et in desertum peccati vel miserie relegari. Uere enim illi qui bona sua spiritualia sibi attribuunt / merito labi in diuersa vitia permittūtur. Illi vero qui bona sua temporalia ad dei gratiaz non referunt / ad desertum paupertatis merito deuoluuntur. Unde Gregorius dicit. Quod cōditoris dispensatione agitur / quod de se confidens anima tentationis iaculo feriatur: vt infirma quid sit / inueniatur et fastum superbie pretermittat. ¶ Hic etiam fit mentio de baculo arundineo egypti de quo etiam habetur in libro. Regum: et Esaie. Egyptus enim baculo arundineo comparatur qui nullam soliditatē habēs

A Tropologia

zac. 13. c

B

gre. 29. moral.

4. re. 18 e esa. 36. b

cum se ei inniti homo voluerit: protinus frangitur et cassatur. Apparet enim esse fortis et solidus. Uerumtamen si desuper innixus fueris: onus impositum non sustinet: cum sit intus vacuus et inanis. Tales sunt falsi amici qui exterius videntur splendidi: et per promissam fidelitatem solidi: quos tamen si quis probauerit: vel in aliquo necessitatis articulo eis inniti / et in eis confidere voluerit: vel onus alicuius laboris sustinendi ipsis imposuerit: statim ipsum per impatientiā et infidelitatem fractuz videbit. Ita quod illud quod promittere videbatur scilicet fidelitatem: non faciet nec tenebit. Soliditatem enim et stabilitatem habz solummodo exterius in apparentia: vacuus autem est et insolidus interius in conscientia: quia scilicet iste fidelitatez habz in ore / nunq̄ in opere vel in corde. Esaie. Ecce confidis super baculum istum arundineum confractum egyptuz: cui si innixus fuerit homo / confringetur: et perforabit manum eius. Sic et pharao omnibus confidentibus in eum: ¶ Uel dic quod iste baculus significat prosperitatem mundanam / mundum / corpus / vel vitam temporalem vel diabolum. Ista eñ omnia licet videantur solida: sunt tamen fragilia atq̄ fluida: quia vbi quis diutius sperat viuere / vel in prosperitate gaudere ibi baculus iste sibi per mortem vel infortunium citius frangitur: et eum magis percipit variari.

esa. 36. b C

Aliter

¶ Capl'm tricesimūprimū Text9. Et factuz est in anno vndecio tertio mēse: vna mensis. Moralitatū Capl'm. XV.

historia

Assur regem superbissimum Ezechiel comparat cedro / dicens sic. Ecce assur inquit / quasi cedrus in libano: pulcher ramis / frondibus nemorosus / excelsusq̄ altitudine et inter condensas frondes eleuatum est cacumen eius: aque nutrierunt illum: abyssus exaltauit euz: flumina eius manabant in circuitu radicum eius: riuos suos emisit ad vniuersa ligna nemoris: propterea eleuata est altitudo eius: multiplicata sunt arbusta eius: et eleuati sunt rami eius pre aquis multis. In ramis eius fecerunt nidos volatilia celi: sub frondibus eius habitabant omnes bestie saltuum: et sub vmbra habitabant cetus gentium plurimarum: cedri non fuerunt altiores illo in paradiso dei: abietes vero nō fuerunt equate frondibus eius. Omne lignum paradisi non erat assimilatum ei et pulchritudini eius: quapropter enū lata sunt eum omnia ligna voluptatis que sunt in paradiso. Sed quid? Pro certo dominus dicit. Pro eo quod eleuatuz est cor eius in altitudine sua: traditus est in manibus fortissimi gentium: et succident eum crudelissimi nationum. Confringentur arbusta eius et fugient de sub vmbra eius populi terre. Et sic dicitur / quod deductus est cum lignis voluptatis ad terram vltimam / cum descendentibus ad infernum et ad interfectos gladio: et consolata sunt super eum omnia ligna. ¶ Per talem cedrum intelligo mundi diuites et superbos / in dignitatibus et officijs constitutos: vt sunt ad literam aliqui mali seculares vel clerici / in prelatorum vel principum officijs eleuati. Psalmista. Uidi impium supereleuatum et exaltatum sicut cedros libani etc. Quia isti hodie in libano huius mundi per prosperitatem sunt pulchri frondibus: id est diuersis possessionibus sunt nemorosi: dignitatibus et officijs sunt eleuati et excelsi: et etiam inter frondes et inter altos et magnates et diuites pre alijs sunt exaltati

4

Tropologia

ps. 36. b

exaltati: ita quod in paradiso ꝛ in ecclesia vel patria
pauca sunt ligna que eis in gloria assimilentur: ita ꝙ
ipsi abietes ꝛ platani: id est ipsi diuites/antiqui/nobi
les/excelsi: milites/principes vel prelati: ipsorum mun
dane prosperitati ꝛ glorie nullatenus adequantur. Si
cut ad literam videmus de multis aduocatis ꝛ offi=
cialibus regijs/ꝛ similib⁹ qui in mundana gloria ma
gnos nobiles antecedunt: q2 hodie quasi tot⁹ honor
Esa.60.c ꝛ prosperitas seculi ad istos est deuoluta. Esa. Gloria
E libani ad te veniet: decor carmeli ꝛ saron/ꝛ breuiter al
titudo sui status super alios eleuat: arbusta etiã eorum/
id est familiares ꝛ compatriote: propter eos ad offi=
cia vel bñficia eleuant: volucres celi/id est nobiles non
dedignant nidificare: id est moram contrahere apud
Da.4.b ipsos. Dañ. Erant subtus eam habitantes bestie ter=
re ꝛ in ramis eius commorantes aues celi: ꝛ ex ea ve=
scebatur omnis caro. Ratio aũt istorum est: q2 aque diui
tiarum nutrierũt istos: ꝛ abyssus/id est diabolus exal
tauit eos: ꝛ flumina diuersarum pensionum ꝛ lucrorũ
irrigauerunt istos: quapropter non mirum si contin=
git ipsos esse magnificatos ꝛ excelsos. Sed q2 isti de
tanta sua altitudine ꝛ sublimitate se erigũt in superbi
am: ꝛ cor eorum per inanem gloriam exaltatur: ideo fi
naliter in manus crudelium/id est demonũ tradunt:
ita ꝙ quãdoqꝫ fit ꝙ tẽporaliter ꝑ infortunia succidũt
ita ꝙ arbusta eorum. i. improbi familiares ꝛ filij q̃ per eos
exaltati ꝛ promoti fuerãt temporaliter ꝯfringuntur: ꝛ
bestie/id est simplices subditi de vmbra sui dominij li=
berant: ipsisqꝫ obedire amplius non dignant. Isti etiã
ad locum inferni vel terram infimã paupertatis dedu=
Esa.14.c cunt: ita ꝙ ligna terre infima/id est pauperes quos de=
f presserant: de casu ipsorum non modicũ consolant: di
Aliter centes illud Esai. Quomõ cecidisti lucifer/qui mane
Allegoria oriebaris? corruisti in terram qui vulnerabas gentes
ꝛ tu vulneratus es sicut ꝛ nos: nostri similis factus es
¶ Uel dic ꝙ ista arbor est ecclesia: que propter flumi=
na donorum spiritussancti/que eam vegetauerunt: ꝛ ꝑ
pter abyssum eterne ordinationis: ꝛ aquas diuine gra
tie ꝛ deuotionis: que eam nutrierunt: ita est hodie ex=
altata diuitijs ꝛ potentijs dilatata: ꝙ cedri/abietes ꝛ
platani/id est mundi alti principes/diuites ꝛ domini:
sibi nullatenus adequantur: alia etiam ligna paradi
si: id est alie secte que fuerunt scꝫ lex nature/ꝛ secta eti=
am legis scripte sibi nullatenus comparant: vnde iã
factum est ꝙ in ramis suorum officiorum: volucres celi/
id est mundi nobiles gaudent nidificare: bestie vero ꝛ
populi/id est inferiores simplices subditi sub vmbra fi
dei sue letant habitare: q2 ista arbor de tanta sui subli
mitate ꝛ prosperitate est in superbiam erecta/ꝛ cor ei⁹
ꝙplurimũ eleuatũ: iam paulatiue in manus crudelis=
simorũ/id est principum ꝛ tyrannorum traditur: arbusta
eius/id est persone ecclesiastice franguntur ꝛ suppedi
tantur. Aues id est nobiles subesse ecclesie maxime in
temporalibus dedignant. Ideo de sub ipsis id est de iu
risditione eius effugere probant populi etiam/id est fi
deles ad alienas sectas quotidie fugiunt: ꝛ per schis=
mata vmbram ecclesie derelinquũt: ita quod iam gla=
Treñ.1.a dys/id est tribulationibus tyrannorum taliter est trũ
cata: quod iam ad terram vltimam/id est ad miseriaꝫ
Aliter est deducta. Unde dicitur. Facta est quasi vidua domi=
Tropologia na gentium: princeps prouinciarum facta est sub tribu=
G to. ¶ Uel dic ꝙ talis cedrus est vir contemplatiuus ꝛ
altus: qui aquis deuotionis nutritur: fluminibus spi
ritussancti rigatur: ꝛ sic ad perfectionis altitudinẽ ex=
altatur: ita ꝙ abietum et platanorum/idest mun da=
norum sapientum nulla sibi sublimitas adequatur:
ligna etiam paradisi/idest alij fideles sibi nullatenus
comparantur. In ramis enim suarum affectionũ ni
dificant aues/idest angeli per delectationem: sub vm
bra suorum exemplorum habitant bestie ꝛ populi/id est
homines simplices ꝛ ignari per imitationẽ. Uerun=
tamen quãdo ex tali sanctitate cor eorum per preium
ptionẽ ꝛ inanem gloriam eleuatur: sepe fit ꝙ relaxan=
te domino manũ suam: in manibus crudelium/id est
demonũ per peccata cadere permittunt: ꝛ finaliter ad esa.14 c
infernũ ꝛ ad terram vltimã deducunt. Esai. Detracta
est vsqꝫ ad inferos superbia tua. Bene igitur consulit 1.co.10c
ab apostolo. Qui stat/videat ne cadat. Pretermitto fi
guram de morte ꝛ de destructione illarum nationuꝫ que ezec.32 f
ponuntur Ezechielis vbi dicitur. Ibi mosoch/ibi tu=
bal/ibi elam: ꝛ sic de alys: quia ipsam alibi recolo me eze.34a
dixisse. De conditionibus etiam boni pastoris et
mali pastoris que ponuntur hic/nihil hic pono: quia
omnia ista non videntur posita narratiue/ sed potius
literaliter ꝛ ordinatiue.

¶ Capl'm tricesimũseptimũ text⁹. Facta est super me man⁹ dñi: ꝛ eduxit me in spũ. Moralitatum Capl'm. XVI

Uidit Ezechiel vnum campum plenum ossi H historia
bus/que erant multa valde: super facieꝫ cã=
pi sicca vehemẽter. Accidit ex volũtate dei/
ꝙ ezechiele prophetante facta est cõmotio
ꝛ accesserunt ossa ad ossa / vnũquodqꝫ ad iuncturam
suam: ꝛ ecce super eos nerui ꝛ carnes: ꝛ extensa est sup
eos cutis: ꝛ spiritum nõ habebant: ꝛ prophetauit ad
spirituꝫ dicens de quatuor ventis: Ueni spiritus ꝛ suf
fla super interfectos istos ꝛ reuiuiscant. Et ingressus
est in ea spiritus: ꝛ vixerunt: ꝛ steterunt supra pedes su
os exercitus grãdis valde nimis. ¶ Ista ossa possũt Tropologia.
significare cõgeriem seu congregationem omniũ pec
catorum: qui sunt in campo huius mundi/vel in cam
po ecclesie militantis: qui sunt nudi/id est sine cõuer=
sationis decore: ꝛ sicci id est sine compassionis humo
re: ab inuicem distincti/id est sine dilectionis amore:
spiritu carentes/id est sine gratia ꝛ deuotionis vigore
sine neruis/ id est sine concordie ligamento vel forti=
tudinis fulcimẽto: ꝛ sine carnibus/id est sine pieta
tis mollicie vel lenimento. Uñ dicit in persona pecca= eze.37.c
torum: Aruerunt ossa nostra: abscissi sumus. Sed ꝓ=
pheta prophetante: id est ꝑdicatore predicante/vel ꝑ=
lato redarguente: in istis ossibus fit quandoqꝫ cõmo
tio cõtritionis: ꝛ accedunt ossa ad ossa per affectũ spi
ritualis deuotionis: ꝛ applicat vnũquodqꝫ ad iunctu
ram suam per ligamentum cõcordis vnionis: ꝛ ꝑ eo
etiaꝫ ꝙ quilibet efficit contentus proprij gradus ꝛ ꝓ=
motionis. In istis igitur statim crescere incipiũt ner=
ui id est fortitudo: carnes id est pietatis fluida pleni=
tudo: cutis. i. honestatis exterior gratitudo: ꝛ a qua=
tuor ventis. i. a quatuor bonis affectib⁹ venit in eis B
spũs. i. diuine gratie sanctitudo. Uñ domin⁹ dicit ta=
libus penitentibus illud quod ibidẽ dicit: Dabo sup
vos neruos: ꝛ supercrescere faciam in vobis carnes: ꝛ
superextendam in vobis cutẽ: ꝛ dabo vobis spiritum
ꝛ viuetis. Sic igitur fit/ꝙ insufflante spiritusancto su
per ossa arida. i. sup indeuotos peccatores/ꝛ eos sub
intrante: statim incipiunt per gratiam viuere: a terra
id est ab effectu terrenorum surgere/ꝛ ea contemnere:
ꝛ erecti per spem ꝛ contemplationem ꝛ rectitudinem

ezec.2.a mētis stare. Ezech. Ingressus est in me spūs: ⁊ statuit
Aliter me super pedes meos. ¶ Uel dic ꝙ quatuor partes a
quibꝰ venit spūs in mentē aridā ⁊ indeuotā / sunt quatuor consyderationes quibꝰ penitens dzvti: scꝫ natiuitatis vilitas / mortis necessitas / inferni asperitas / ⁊ paradisi felicitas: qꝛ pctōr ꝗ ad istas partes bñ ꝯsyderat ⁊ attēdit: spūm sctm̄ in se faciliter rapit ⁊c. sicut supra.
Aliter ¶ Uel dic ꝙ talia ossa arida sūt hypocrite: ꝗ ꝗuis habeāt neruos cōfederatiue collisionis / carnes non ficte compassionis / cutē honeste cōuersationis: spiritū tamen vt dicitur / non habebant: inquantum carent spi
sapi.1.b ritu gratie ⁊ deuotionis. Unde dicitur. Spiritus discipline effugiet fictum ⁊c.

¶ Capl'm tricesimūoctauū Textꝰ. Et factꝰ est sermo dñi ad me dicēs. Fili hoīs. Moralitatum Capitulum.XVII.

B
historia Minatꝰ dñs cuidā principi futuro qui dicetꝰ Gog: ꝗ cū magnis exercitibus ascēsurus est: ⁊ in nouissimo annoꝝ ad terrā israel ad spolia populi dei detrahenda / ⁊ dicit sic: In igne zeli mei locutus sum dicit dñs: qꝛ in die illa erit magna cōmotio sup terrā: ⁊ cōmouebunt a facie mea pisces maris / volucres celi / bestie terre / ⁊ oē reptile qꝺ mouet super humū / cunctiqꝫ hoīes ꝗ sunt super faciem terre: ⁊ subuertent mōtes / ⁊ cadēt sepes: ⁊ oīs murꝰ corruet in terrā / ⁊ gladiꝰ vniuscuiusqꝫ ad ꝓximū suū: ignē
Tropologia ⁊ sulphur pluā super eū / ⁊ super exercitū eius. ¶ Illud pōt exponi ꝯtra diabolū: ꝗ cū exercitibꝰ suis. i. cū cōgerie maloꝝ nō cessat cōtra ppl'm dñi. i. ꝯtra beatos quotidie militare / ⁊ eos bonis suis spūalibꝰ spoliare: qꝛ ꝓ certo in nouissimo annoꝝ / scꝫ in die iudicij / iste cuꝫ toto exercitu reproboꝝ peribit. Tūc ei fiet cōmotio / ⁊ mirabilis eoꝝ mutatio: qꝛ scꝫ in igne furoris. i. iustitie ⁊ rigoris ipsiꝰ dei / cōmouebunt a statu sue mūdane ꝓsperitatis pisces maris. i. voluptuosi: volucres celi. i. supbi ⁊ ambitiosi: ꝗ nō ꝗrūt nisi alta: bestie terre / id ē auari atqꝫ diuites: reptilia. i. infirmi / mali paupes hoīes qui sunt super faciē terre / scꝫ eccl'ie: hoc est dictu / mali clerici ⁊ seculares. Tales igit sunt de exercitu istiꝰ regis Gog / id est diaboli: ⁊ iō dñs finaliter ignē ⁊ sulphur. i. ardorē ⁊ fetorē eterne dānatiōis super eos pluet: gladiū sue dire sentētie in eos mittet: mōtes. i. ipoꝝ altos status destruet: sepes ⁊ muros eoꝝ / id est ipsoꝝ malos
C fautores ⁊ protectores subuertet: ⁊ eos oēs ad infernū dānabit / interficiet ⁊ occidet: qꝛ ꝓ certo Gog cū suis exercitibus / id est diabolus cum suis peruersis hominibus in iudicio destruetur: ⁊ malorum status ⁊ pro
ps.10.b speritas subuertetur. Psalmista. Ignis / sulphur ⁊ spiritus procellarum / pars calicis eorum.

¶ Capitulum quadragesimumprimuꝫ Textus. Et introduxit me in templum: ⁊ mēsus est frontes: Moralitatum Cap.XVIII.

historia Templū quod vidit Ezechiel cū sua mirabili dispositione ⁊ fabrica / nō faciliter exponit: sed ꝗ significationē suā desyderat / videat Gregoriū in homilia super Ezechielē. Nō eñ est meum tam difficillima exponere: qui non quero nisi aliquid de segete scripturarum excerpere: vt post messores possim aliquem manipulum colligere. Dicit igitur quod Ezechiel in descriptione templi vidit quandam picturam in pariete / quā cherub innominabat. Erat enim pictura animalis quod duas facies habebat: scilicet ab vna parte faciem hominis / et ab alia parte faciem leonis: ⁊ iuxta quamlibet faciem palme species pingebatur: ad quam ipsa facies cherubin vertebatur. ¶ Ista pictura potest significare viros eccle
Tropologia siasticos / ⁊ maxime prelatos qui in templo eccl'ie sūt locati: quia pro certo isti debent dici cherub: qui interpretatur plenitudo scientie: quia isti debent esse viri scientifici ⁊ discreti. Ezechiel. Tu cherub extentus
eze.28.d ⁊ proteges / plenus sapientia ⁊ perfectus decore. Debent etiam habere duas facies: inquantuꝫ in facie apparentie exterioris conuersationis ⁊ moris / ipi esse de
D bent diuersimode duplicati: quia secundum diuersitatem locorum / temporum ⁊ personarum: ipsi debent esse in conditionibus variati: quia in ipsis debet esse facies hominis ⁊ facies leonis: inquantum debent esse aliquotiens humani ⁊ benigni: quandoqꝫ vero seueri ⁊ leonini: vt sint sicut hoīes ꝗtū ad misericordiā ⁊ benignitatē: leones vo ꝗtū ad iustitiā ⁊ seueritatē: vt sic facies hūana respiciat bonos ad ꝓmouēdū: leōina vo respiciat malos ad puniēdū. Ezech. Facies homis
ezec.1.c. ⁊ facies leonis. Ueruntamen quelibet facies debꝫ palmam respicere: quia misericordia ⁊ iustitia se debent ad palmam eterne glorie: ⁊ ad vitiorum victoriam ordinare: siue sit homo misericors siue iustus: semper debet intentionem rectam habere: ⁊ ad hoc quod palmam glorie postmodum capiat anhelare: dicens il
cañ.7.c. lud. Canticorum. Ascendam in palmam: ⁊ ap
Ca.xlij. prehendam fructum eius. ¶ Hic fit mentio: quod sacerdos quando ministrabat in templo: induebat vestimenta sua sancta: quando vero redibat ad populum: vestimenta sua exuebat: ⁊ sua communia induebat. ¶ Sic vero quilibet sacerdos: id est quilibet sacer
Moralitas ac sanctus dux / id est quilibet iustus / quando in sanctuario paradisi vel in templo ecclesie per seruitij diuini executionem ministrat: vestimenta sancta / id est sanctam ⁊ fidelem conuersationem debet induere / et
leui.19.a continentia morum spiritualium se ornare. Unde dicitur. Sancti estote / quia ego sanctus sum. Ueruntamen quando redit ad populum: id est quando ad vi
E tam actiuam reuertitur / ⁊ ad mundi negocia conuersationemqꝫ seculariuꝫ applicatur: tunc debꝫ illas sanctas vestes exuere / vestesqꝫ communes inducre id est conuersationem magis affabilem accipere ⁊ communem vt sic illis cū quibus habitat / se studeat (sine peccato tamen) pro viribus conformare. Leuiticus. Ue
leu.6.a. stietur vestimentis alijs ⁊c. ¶ Uel dic quod secunduꝫ
Aliter locum ⁊ personas / gradum / statum ⁊ officium quod habemus: necesse est assumere sanctas vestes / moresqꝫ induere magis graues. Quando tamen predicta cessant: tunc homo proprias vestes debet resumere / ⁊ si
1.cor.9b cut ante consueuerat se habere. Apostolus. Omnibꝰ
Aliter omnia factus sum. ¶ Uel dic quod loca quandoqꝫ nocent seu proficiunt ad virtutes: quia scilicet si in loco sancto manseris / vestem sancte conuersationis habebis: si vero ad populum vel ad secularia negocia exieris / mores seculares ⁊ laicos reportabis. Unde Seneca epistola nona: Nihil tam damnosum bonis moribus / quam in spectaculo residere.

¶ Capl'ꝫ quadragesimūquartū textꝰ. Et cōuertit me ad viā porte sctūarij exterioris: q respicit ad oriētē. Moral'. Cap.XIX.

historia Uidit Ezechiel portam in sanctuario / ⁊ erat clausa: ⁊ dictū est sibi / qꝺ porta hec clausa erit: ⁊ vir nō trāsibit per eam: qm̄ dominus deꝰ israel ingressus est per illam: erit clausa
principi

Nota/tas principi: princeps iste sedebit in ea. ¶Dic ꝙ ista por-
ta est beata virgo: q̄ in sanctuario castitatis ⁊ sanctita-
tis posita/ semper per virginitatis sigillū mente ⁊ cor-
pore fuit clausa. Uir eṁ per istā portā nō trāsibit/ inq̄-
tū ipsam per copulā carnis nō cognouit. Esa. Nō trā
Esa.52.a sibit per te incircūcisus ⁊ immūdus. Dñs eṁ solus in
gressus est per eā/ per carnis assumptionē. Nā ipsi prī
cipi christo fuit clausa per virginitatis dedicationē: ⁊
Psal.117.c ipse solus in ea sedit per corporalē habitationē. Psal.
Cant.4.d. Hec porta dñi: iustus intrabit per eā. Unde dicit. Hor
tus conclusus soror mea: hortꝰ cōclusus/ fons signatꝰ
Ibid.c.d ¶Ibidem ordinat dñs ꝙ leuite qui recesserāt ab eo/
⁊ errauerūt in idolis suis: ꝙ nō debebāt ad eū accede-
re/ nec sanctuariū intrare/ nec in sacerdotio ministra-
re. Soli eṁ filij Sadoch/ qui custodierunt cerimoni-
as sanctuarij mei/ cū peccarēt filij israel: ipi stabunt in
conspectu meo/ vt offerāt mihi adipē ⁊ sanguinē: ipsi
ingredient ad sanctuariū: ⁊ accedēt ad mēsam meā vt
ministrēt mihi. Aduerte tamē ꝙ isti sacerdotes debe-
bant indui vestibus lineis: nec debebat super ipsos ac
cedere quicq̄ laneū: vitte linee erant in capitibus eoꝝ
feminalia linea in lumbis eoꝝ/ ⁊ nō accingent. In su-
dore caput suum nō radent: comā suā nō nutriēt: sed
capita sua tondēt: vinū cū ingressuri sunt atriū/ nō bi-
bent. Uiduā aut repudiatā nō accipiēt: ad mortuū ge
neraliter non intrabunt: ppl'm quid sit inter sanctū et
pollutū docebūt: legē teneri ⁊ iusta iudicia iudicabunt
Tropo-logia ¶Sic vero charissimi/ illi sacerdotes ⁊ leuite/ id est ec
clesiastici/ qui a dño per vitia recesserūt: ⁊ idolis suis
id est diuitijs per auariciam/ malis mulieribus per lu
xuriam/ vel malis superioribus per simoniam seruie-
runt: nō sunt digni domino ministrare/ nec ad sanctua
B rium sacrificij altaris accedere/ nec sacerdotio gaude-
re. Soli enim filij sadoch/ qui interpretatur iustus: sci
licet soli filij iustitie/ qui legis diuine cerimonias cu-
stodire consueuerunt/ digni sunt: ad mensamq̄ alta-
ris accedunt: ⁊ quod sacerdotio fungantur: ⁊ quod
adipem id est christi carnem: ⁊ sanguinem offerant et
Leu.22.b ministrent. Leuiticus. Omnis alienigena non acce-
dat. Item omnia vestimenta id est omnes mores ⁊ cō
ditiones istorum/ linea ⁊ pura ⁊ sancta debent esse: ⁊
nihil laneum id est nihil carnale vel indecens debet i
eo apparere. Linum enim quod est candidum/ purita
tem significat: lana vero que de carne nascitur/ carnis
voluptatē designat: ⁊ idō in capite cordis ⁊ mētis dz eē vit
ta liēa. i. puritas inocētie iterioris: ⁊ ī lūbis dñt carnis
Leu.16.a femīalia linea restrigi. i. continentia castitatis exterio
ris teneri. Leuiticus. Tunica linea vestietur: ⁊ femina
libus lineis verecunda celabit. Isti igitur quandoq̄
sudant in confessione vitia emittēdo: nullo modo de
bent accingere seipsos per vitia restringēdo/ sz potius
Eph.5.d laxare oīa integre cōfitendo. Illi ēt qui in tēplo eccle-
sie ministrāt/ non debēt vinū/ supple in quo est luxuria
bibere: voluptati superflue intēdendo. Apl's. Nolite
inebriari vino/ in quo est luxuria. Isti etiā nō debēt co
mā. i. diuitiarum superfluitatē nutrire: ⁊ tñ ex toto ip
si non debent caput mētis a capillis diuitiarū radere
b vel nudare: tōdere tñ debet istos capillos ipos paupe
ribus erogādo: ⁊ plus debito crescere nō sinēdo/ super
fluitatē oīmodā tonsura temperantie resecādo. Rasu
ra eṁ omnimodā abdicationē diuitiaꝝ designat. Tō
sio vero que partē aufert/ ⁊ partē dimittit/ temperatā
Pro.30.b resecationē insinuat: ad denotandū qđ ecclesiasticus
debet superflua expendere/ ⁊ retinere necessaria vñ vi-
uat. Uñ in Prouer. Diuitias nec paupertates dederis

mihi dñe: sed tribue tm̄ victui meo necessaria. Itē isti
nō debēt viduam aut repudiatā. i. retroactā malā vitā
ab eis dimissam per recidiuū assumere. Quia dr. Ne- luc.9.g
mo mittēs manū suā ad aratrū ⁊c. Ad mortuos etiā. i.
ad infames ⁊ malas personas nō debēt accedere: nec
societatē cū ipis cōtrahere: sz populū ad literā debent
docere: ⁊ ad discernendū inter sanctum ⁊ pollutū/ bonū
⁊ malū/ debēt instruere: ⁊ inter virū ⁊ proximū suū iu-
ste iudicare. Ps. Iuste iudicate filij hoīz. ¶Dicit ibi ps5.7.a
dē dominus/ ꝙ illi qui dereliquerant eū: ⁊ idola adora eod.c.d
uerāt: ianitores in domo domini futuri erant. ¶Sic ve Mora-
ro hodie sunt illi in domo ecclesie ianitores/ id est p̄la litas
ti ⁊ introductores: qui dominū ⁊ deuz derelinquunt: ⁊
idola/ id est mūdi bona diligūt atq̄ colūt. Bona eṁ
mundi idola sunt: q2 ad similitudinem/ non veritatez
pretendunt. Uel etiam idola sunt maiores ⁊ superio-
res: quia qui istos adulationibus coluerit atq̄ mune
ribus: ianitor in ecclesia: id est officialis: prelatus vel
introductor faciliter erit.

¶Capl'z quadragesimūsextū Textꝰ. Hec dicit dñs. Porta atrij interioris q̄ respicit ad orientē. Moralitatū Capl'm. XX.

In vestibulo domus domini quam vidit Eze- A
chiel/ erant due porte: scilicet aquilonaris ⁊ me historia
ridionalis/ per quas populus intrabat in vesti
bulum. Ueruntamen sic fiebat: quod ille qui il
lud intrabat: nunquam per eandem portam redibat:
immo semper per portam oppositaz exibat: ⁊ econtra
excepto principe/ q̄ eadē porta qua intrabat: egredi po Tropo-
terat si volebat. ¶Pars aquilonis sterilis ⁊ frigida: logia
in scriptura significat in mundo statum aduersitatis
⁊ paupertatis. Pars vero meridionalis lum[i]nosa et
calida: designat statum prosperitatis. Uestibulum
designat statum huius vite vel cuiuscunq̄ mundane
vel ecclesiastice dignitatis. Istud igitur est veruz mo
raliter loquendo: quod nullus est qui eadem porta
egrediatur per quam intrat: quinimmo vt communi
ter per contrariam portam: id est per contrarium sta-
tum ⁊ motum de mundo vel ecclesia egrediuntur: Il-
li enim qui intrant per viam aquilonarem: id est per
mundi tribulationem ⁊ paupertatem: solent per viaz
oppositam: scilicet per viam meridionalem: id est per
statum prosperitatis exire. Econtra vero qui per meri
dionalem intrauerit: per aquilonarem aduersitatis
exibit: quia reuera illi qui in isto mundo sunt in ad-
uersitate: erunt cum exiuerint in celi prosperitate. Ecō
tra vero illi qui hic intrant per seculi consolationes:
finaliter exibunt per inferni tribulationes. Non est
enim decens: immo vt communiter et impossibi-
le/ ꝙ de aquilone ad aquilonez id est de paupertate ad
paupertatem venias. Nec quod de meridie ad meri- B
diem/ id est de mundi gloria ad celi gloriam post acce
das: quinimmo vt communiter de aquilonari ad me
ridiem ⁊ econuerso graditur: ⁊ de mūdi tribulationi-
bus ad prospera/ necnon de mūdi prosperis ad aduer
sa peruenit. Illud tamē potest falli in principe/ id est
in aliquibus viris principibus sz spiritualibus: qui a
deo priuilegiati per portam quam intrant/ exeunt: q̄
de prosperitate mundi ad celi p̄speritatem transeunt
⁊ econtra quandoq̄ de tribulatione mundi ad infer- 3.re.13.c
ni desolationem transcurrunt. Unde dicit: Nō reuer-
teris per viam qua venisti.

¶Capitulum quadragesimūseptimū Textus: Et cōuertit me ad portam dom⁹: et ecce aque egrediebantur. Mora. Capi. XXI

historia Dicit Ezechiel/ꝙ ipse vidit aquas redundātes a latere dextro templi: ꝛ ecce vir habens funiculū in manu sua: ꝛ mēsus est mille cubitos: ꝛ trāsduxit me per aquā vsꝗ ad talos: ꝛ reuersus mēsus est mille cubitos: ꝛ trāsduxit me vsꝗ ad genua: tandē mensus est mille cubitos: ꝛ trāsduxit me per aquas vsꝗ ad renes. Et finaliter mēsus est alios mille cubitos/torrentē magnū quē nō potui pertrāsire: quoniā intrauerūt aque torrētis ꝓfundi/que nō potest trāsnatari. ¶Aque que exeūt a latere dextro templi/id est ab ipo pectore/ꝛ ab ipa influentia ꝛ inspiratione christi: significāt aquas diuinaꝝ scripturaꝝ: in quib⁹ procul dubio sunt diuerse partes/in ꝓfunditate et difficultate ab inuicē differētes. Nā ſm ꝙ vir q̄ portat calamū mēsure/id est christus: qui ſꝫ Apl'm vnicuiꝗ distribuit sicut vult mensurā fidei: hoiem diuersimode per istū fluuiū scripturaꝝ deducit: ꝛ nūc vsꝗ ad talos.i.paꝝ difficiliter ꝗtū ad historiā: nūc ad genua.i. magis difficiliter quantū ad allegoriam: nūc vsꝗ ad renes/id est magis difficilr quātū ad tropologiā: nūc aūt summe inexplicabiliter/quantū ad moralitatē/vl' quantū ad anagogiā intellectū nostrū in isto flumine circunduxit. Quia reuera ꝗuis per multos passus ſm magis vel minus exponendo vel intelligēdo facilr trāseamus aliqñ tñ istū torrentē ita impernauigabilē inuenim⁹/ꝙ ꝓ libito nō trāsimus: itaꝗ ꝓ defectu ingenij nostri nobis potest dici illud Jo. Dñe/neꝗ cum quo haurias habes: ꝛ puteus altus est. Et sicut ibidē dr: iste fluuius habebat super ripas/ꝛ ex vtraꝗ parte torrētis omne lignū fructiferū: nō defluet foliū ex eo: ꝛ nō deficiet fructus: per singulos mēses afferet primitiua sua: ꝛ erit fructus eius in cibū: ꝛ folia eius in medicinā: ꝛ oīs anima viuet ad quā peruenerit torrēs iste: qꝛ aque eius de sanctuario egrediunt: ꝛ stabūt sup flu-

Allegoria uium piscatores. ¶Sic vere diuina scriptura ex vtraꝗ parte sui scꝫ quantū ad sensum lrālē ꝛ spūalē hꝫ lignū fructiferū.i.vitalē ꝛ fructuosam scientiā ꝛ doctrinā q̄ scꝫ fructus sententiaꝝ nō cessat producere/ꝛ folia verboꝝ ꝓferre: q̄ tñ folia seu verba nunꝗ cōtingit cadere vel perire: iuxta illud. Jota vnū nō ꝑteribit a lege. Fructus iste sententiaꝝ valꝫ ad cibū meritoꝝ habendū: folia vero illius/scꝫ sacre scripture verba valēt ad medicinā maloꝝ: aīe aūt.i.persona/quas torrēs scripture irrigat: per gratiā viuificant: piscatores vero.i. pdicatores ꝛ doctores stare ꝛ sedere i isto fluuio cōprobāt. Iste eī sunt aq̄ que de sctūario dñi.i.de paradiso per reuelationē fluxerūt: ꝛ ideo nō mirū si de ipsis tāti fructus.i. tante cōmoditates descēderūt: ꝛ sic per singulos mēses.i. continue fructus ꝛ vtilitates nobis impendūt. Ps. Erit tanꝗ lignū quod plantatū est secus decursus aquaꝝ. ¶Uel dic ꝙ ligna fructifera significāt viros iustos: qui ex vtraꝗ parte fluminis/id est ecclesie sunt plātati. Etem̄ fluui⁹a fluēdo dr/ꝓ eo ꝙ fluctuare dinoscit. Duas etiā partes: scꝫ statū clericoꝝ ꝛ laicoꝝ: inter quos ꝯstat esse multitudinē bonoꝝ lignoꝝ: fructiferoꝝ.i.hoīm vtiliū ꝛ iustoꝝ/qui fructū bonoꝝ operū ꝓferūt: ꝛ folia sanoꝝ verboꝝ pducunt: per mēses singulos/scꝫ cōtinue primitias deuotionis ꝛ reuerētie deo reddūt. qꝛ ꝓ certo folia verborū suoꝝ nō defluūt per mēdacij vanitatē: immo stabiliter permanēt per veritatis ꝛ certitudinis firmitatē: ꝛ ideo fructus suorum operum/ꝛ cibum bonorum exemploꝝ alijs proferunt: folia vero suorum verborum ꝛ medicinam bone doctrine alijs circunfundunt. Psalm. Et folium eius non defluet ꝛc. Folium enim/id est verbum viri iusti non debet fluere: immo semper debet ver veritatem firmum esse: ꝛ sine varietate ꝛ mendacio stabiliter permanere.

Margin notes (left column): Ro.12.a C (beside "Nā ſm ꝙ vir"); ioā.4 b (beside "genij nostri"); mat.5.a D (beside "vel perire"); psal.1.a Aliter (beside "ses.i. continue" / "Ps. Erit"); psal.1.b (beside "eius non defluet").

¶Moralitatum super Ezechielem finis.

Moralitatuz liber vicesimusquartus super Danielem.

¶Capitulum primum Textus. Anno tertio regni Joachim regis iuda. Moralitatum Capitulum I

historia Nabuchodonosor rex Babylonis cum subiugasset hierusalē/ꝛ in babylonē populū duxisset: voluit ꝙ pueri q̄ fuerāt de semine regio/in quib⁹ nulla esset macula: decori forma/docti sciētia: vescerent cibis mense sue/ꝛ erudirentur scientijs ꝛ linguis prouincie: vt sic fierent digni stare in conspectu regis. ¶Rex iste est diabolus: qui in babyloniā que interpretatur confusio/id est in mūdo/vbi perpetua confusio dominatur. Mensa istius regis est mundi prosperitas: qua diabolus cibat ꝛ reficit peccatores. Pueri isti sunt sancti viri religiosi et perfecti: qui de semine regio/id est de semine Christi per electiōem ꝛ adoptionem sunt nati. Unde dicitur: Dedit eis potestatem filios dei fieri/his qui credunt in nomine eius. Quid igitur? Pro certo quando Nabuchodonosor/id est diabolus potest preualere contra ecclesiam vel religionem/ꝛ ipsam per peccatum suo dominio subiugare: ꝛ populum eius in babylonē id est in amorem huius mundi deducere: ipse summe nititur quod pueri de semine regio/id est viri ecclesiastici ꝛ religiosi/qui sunt sequaces: ꝛ semen regium/id est personarum sanctarum: id est quicunꝗ sunt immaculati ꝛ sancti/ꝛ in scientia spirituali ꝛ theologica eruditi/ꝛ morali pulchritudie insigniti vtant cibis mēse sue/mūdi delicijs ꝛ ꝓspis: ꝛ instruant in lrīs,scie babilōis.i.mūdi scientijs/malicijs ꝛ cautelis: ꝛ hoc totū vt ipsos possit habere stantes ante se inferius in inferno: quia extrema gaudij luctus occupat. Et hinc est quod multi ecclesiastici non curant hodie nisi de delicijs ꝛ scientijs mundi/scilicet legibus ꝛ medicinis: ꝛ ideo boni debent facere sicut fecerunt tres de illis: scilicet Ananias/azarias ꝛ misael ꝛ daniel: qui mēsam regis spreuerunt/abstinentesꝗ fuerunt: ꝛ non fuerunt concremati vel contaminati: sed domino placuerunt ꝛ pluribus scientijs effulserunt. ¶Sic vere debent cauere de mensa ista/id est de mundi prosperis: et in abstinentia et paupertate voluntaria viuere: et ita domino complacere: et sicut isti pueri in igne non fuerunt combusti: sic nec viri abstinentes igne luxurie comburuntur. Et ideo bene dicitur. Propter crapulam multi perierunt: qui autem abstinens est: adijciet vitam. Et sicut isti pueri abstinentes fuerunt

Margin notes (right column): Tropologia (beside "Rex iste est diabolus"); ioā.1.b (beside "Dedit eis potestatem"); pu.14.b (beside "no: quia extrema gaudij"); eccl.37 (beside "Propter crapulam").

tes fuerunt inuenti pulchriores ꝛ sapientiores et re-
gi pre ceteris amplius placuerũt: sic vere qui sunt ab
stinentes/coram rege christo plus placent ꝛ plus pol
lent pulchritudine morali ꝛ scientia spũali: ꝛ minus
possunt igne vri.i.concupiscentia carnali.

¶ Capitulum secundũ textus. In anno secundo regni nabuchodonosor: vidit nabuchodo. somnium. Mora. Capi. II

Vidit Nabuchodonosor somniũ .s. statuã
grãdẽ ꝛ sublimẽ: ac terribilẽ ad vidẽdũ: ca-
put ꝛ collũ ex auro optimo: pectus ꝛ bra-
Histo- chia ex argẽto: venter ꝛ femora ex ere: tibie
ria. aũt eree: pedis vero pars quedam ferrea/quedam fi-
ctilis ꝛ testca. Nã quanto statua ad pedes appropin
quabat/tanto metallum eius deterius erat. Tandem
vero de quodã mõte abscisus est vnus lapis paruus
Allego sine manib9: q̃ percussit pedes: ꝛ factus est mons ma
ria. gnus in terra. ¶ Statua hec est ecclesia vel religio: q̃
pro certo ꝑ ꝓgressum tp̄is multipliciter mutat statũ.
Primus igitur status ecclesie significat in capite: qꝛ
caput scʒ principiuʒ eius ꝑ certo fuit aureum/per ru
borẽ feruẽtis charitatis/ꝛ per vigorẽ constantissime
firmitatis: sicut patuit in martyrib9 ꝛ aplis/qui fue-
runt primi. Secũdus significat ꝑ secundã partẽ sta-
tue/scʒ per pectus ꝛ brachia: ꝛ hi fuerunt eremite ꝛ cõ
fessores: ꝛ hi pro certo fuerunt argentei.i.candidi per
nitidã castitatem. Tertij fuerunt doctores: ꝛ hi intel-
ligunt per es: qd̃ summe resonat: qꝛ fuerunt sonori ꝑ
eloquentie honestateʒ ꝛ venustatẽ: ꝛ sic patẽt tres sta-
tus ꝛ tres etates eccl̃ie p̄mitiue. Sʒ vere pedes ꝛ tibie
finis eccl̃ie vel religionis/scʒ nos alij: qꝛ nos sumus
partim ferrei ꝑ crudelitatis ꝛ seuitie durã ferocitateʒ
B et indeuotionis fragilitatẽ: partim auteʒ testei ꝑ aua
ricie crudelitatẽ/ꝛ per carnalẽ infectionẽ: vt patet de
modernis ecclesiasticis/qui sunt crudeles et duri: qꝛ
oẽs alios volunt suppeditare. Sunt etiã lutũ ꝛ testei.
i.auari/terrei ꝛ luxuriosi: ꝛ ideo talibus accidit qd̃ se
quit. Qꝛ dicit ibidẽ: Precisus est lapis de monte/qui
totã statuã cassauit. ¶ Sicvero diabolus lucifer/qui
de mõte paradisi cecidit/totã ecclesiã hodie concutit
et frangit. ¶ Uel dic ꝙ statua est religio: eiusq̧ caput
Trõpo- est eius fundator: pectus ꝛ brachia fuerunt eius pri-
logia. mi confessores ꝛ sancti/qui ibidẽ fuerunt. Uẽter aũt
claustrũ est: cuius intestina sunt subditi/qui sunt ibi
Pedes aũt ꝛ tibie sunt eius sequaces/famuli aut of-
ficiales/qui sunt circa religiosos: et maxime laici cõ-
uersi. Est igit religio grãdis ꝛ sublimis meritis ꝛ vir
tutibus/et terribilis inimicis. Caput igit eius.i.fun-
dator/fuit aureũ ꝑ charitatis suborẽ. Pectus ꝛ bra-
chia/id est sancti patres fuerunt argentum per chari
tatis cãdorẽ. Uẽter autẽ ꝛ femora.i.claustrales ꝛ con-
uẽtus: alij fuerunt erei.i.sonori ꝑ p̄dicationis ꝛ con-
fessionis laudẽ ꝛ orõnis ꝛ grãrum actiõis clamorem
Pedes aũt qui statuã sustinẽt/id est boni laici actiui
debẽt esse ferrei per fortitudinis vigorẽ terrei ꝑ humi
Aliter. litatis ꝛ penitẽtie squallorẽ. ¶ Uel dic ꝙ statua signi
ficat eccl̃iã/in q̃ caput.i.capitanei ꝛ p̄lati respectu ali
orũ debẽt esse aurei: ꝛ cetere ꝑtes ꝛ ꝑsone/q̃to sunt ca
A piti/id est p̄lato ꝓpinq̃ores/ꝛ i statu/gradu ꝛ officio
supiores: tãto debẽt esse iferiorib9 meliores. Unde vege
Psal. tius: Tũc respublica bñ regebat qñ non poterat esse
118.m. maior nisi qui melior. Et nota ꝙ eccl̃ia bñ dr̃ statua a
Aliter stãdo: qꝛ in stabilitate fidei est fundata. Psal. funda
uit terrã sup stabilitateʒ suã: ꝛ eccl̃ia in eternum stat.

¶ Uel dic ꝙ statua est homo diues/potẽs/grãdis et
sublimis/quẽ oẽs timẽt. Iste igit qñq̧ habuit caput
id est originẽ aureã: qꝛ ex nobili plebe traxit originẽ.
Brachia eius/id est vxor/amici ꝛ collaterales sunt ar
gentei/id est pleni pecunia ꝛ argẽto: id est fulgentes
gloria tẽporali. Uenter eius ꝛ femora eius/ꝛ filij eius
ꝛ filie/qui de suo vẽtre ꝛ femorib9 exierunt: sunt erei ꝛ
sonori per iactantias/pompas/gaudia ꝛ cãtilenas/
per rixas ꝛ discordias. Unde Iob: Pueri eorũ exultãt lu iob.21.b
xibus. Pedes ꝛ tibie.i.eorum famuli officiales par-
tim sunt ferrei ꝑ crudelitatem: qꝛ alios feriunt ꝑ ra-
pinas ꝛ iniurias: partim sunt terrei.i.cupidi ꝛ auari:
quia sicut videmus balliui diuitum ꝛ potẽtum sunt
crudeles ꝛ rapaces: ꝛ sunt etiã cupidi ꝛ tenaces Unde Ezech.
Ezech. Oẽs isti ferrũ/plũbũ ꝛ stãnũ. Sʒ pro certo de 22.d.
monte.i.de paradiso venit qñq̧ lapis id est occulta
dei sententia/percutiens statuam/id est istum diuiteʒ
cũ istis suis mẽbris collateralib9 ꝛ sequacib9 destruit
atq̧ rũpit: ꝛ hic qñq̧ temporaliter: ꝛ post mortẽ eter-
naliter: qꝛ scʒ collaterales et consiliatores sequaces/
executores ꝛ adulatores diuitum/ꝛ ceteri in suis cri-
minibus vel rebus acquisitis participãtes: cũ eo per
petue damnabuntur. Unde dicit Esa. Preparate fili Esa. 14
os eius occisioni. ¶ Uel dic ꝙ statua est diues causi- c.
dicus vel mundanus: qui tenet aurum ꝛ argẽtuʒ/la- Aliter
pides preciosos/terras et possessiones: qui est terribi B
lis et sublimis. Sed quid? Pro certo sepe venit qui-
dã lapis paruus/id est quidã nouus iuuenis ꝛ astu-
tus: qui incipit regnare/causare vel mercari: qui tan-
dẽ frangit illũ magnum: ꝛ possessiones eius acq̃rit/ꝛ
ipsam ꝓsternit: ꝛ inter oẽs fit magnus/id est in tota
terra ꝛ patria nominatus: sicut ad litteram videmus
de diuitibus: quorũ quidã pereũt: alij loco eoruʒ sur-
gunt. Unde dicit: multi potẽtes oppr̃ssi sunt ꝛc. ¶ Uel Eccl̃i.11
dic ꝙ statua ista est homo: qui qñq̧ in capite id est in a.
principio ꝛ iuuẽtute est aureus.i.ꝑfectus ꝛ bon9: ꝛ tã Aliter
dem in pectore: id est in ampliori etate fit argenteus
id est minus valẽs ꝛ tepescẽs: a feruore tãdẽ fit ereus
i.sonorosus/querulosus. In fine.i.in senectute fit ter
reus id est cupidus et auarus: ferreus.i. impius/fri-
gidus ꝛ indeuotus: qꝛ acres in principio franguntur
in fine: ꝛ ideo per lapidẽ diuine sentẽtie perpetuo cõ-
fringunt: ¶ Uel dic ꝙ statua est mundus/qui habet
quatuor partes.i.quatuor imperia: scʒ assyrioruʒ au- Allego
reum/ꝑsarum argenteũ grecorũ ereũ/romanorũ fer- ria.
reũ. Lapis vero paruus est christus/de monte.i.de vir
gine/sine manibus.i.sine virili ope scissus: qui istam
statuã.i.mundi regna cũ suis sectis/id est idolatris
conquassauit: ꝛ per fidẽ ecclesia mons magnus fact9
est: quia iam totum mundũ impleuit.

¶ Capitulum tertium Textus: Nabuchodonosor rex fecit statuam auream. Moralitatum. Capi. III

Nabuchodonosor fecit erigi quãdã magnã
statuã aureã/maxime quãtitatis/in quodã C
campo: ꝛ fecit coram ipsa citharisare melo
dissime omnibus generibus instrumento- Histo-
rũ: et dato ꝙ statua nõ haberet vitã/nec se posset mo- ria.
uere: tñ voluit ꝙ oẽs adorarẽt eã: alioquim mitteren
tur in fornacẽ ignis: sicut patet in tribus pueris san-
ctis/qui noluerunt ipsaʒ adorare: ꝛ missi sunt in ignẽ
¶ Rex iste significat istos qui regunt mundum vel
ecclesiam/maiores scilicet et principales. ¶ Sta-
tua significat aliquos ministros imperitos ad mo-

dum statue/ab eis per affectionem vel per dona creatos vel aliquos cōsiliarios: qui q̄uis sunt statuales ⁊ ignari ipsos tamē colunt ⁊ credūt tanq̄ deos ⁊ ab alijs volunt coli: sicut ad literam videmus/ꝙ vix est dare aliquē iudicē vel prelatum quin secū habeat aliquam statuam/id est aliquem consiliarium statualē cui scȝ principaliter credit: et eū adorat: ⁊ ab alijs euȝ honorari facit: et quam in domo et in curia sua super omnes erigit et extollit: ⁊ isti tales dicūtur aurei: qꝛ satis habent de auro/ad dandum suis maiorib⁹ munera. Isti etiam secum habent citharistas: hoc est dictu/adulatores: qui non cessant in eorum auribus citharizare/adulando laudando/⁊ alios impie accusando/et eis in suis nequitijs fauendo. Quia dicitur
prouer. 28.a. Qui derelinquunt legem/laudant impiuȝ. Quid igitur? Pro certo Nabuchodonosor aliquis princeps mundi vel ecclesie/constituit in campo vno.i. in vna patria ciuitate/ecclesia vel religiōe: vnā statuā.i.vnū ignorantem iudi[…] per affectionē vel per personaruȝ acceptionem erectum: in cuius aur[i]bus illi de familia sua non cessant resonare/ et ipsaȝ tanq̄ deum adorare: et si quis non velit eam adorare/verbis adulato-
D rijs cōmendare: ipse vero mittitur in fornaceȝ ignis: quia scilicet statim igne rixe/ire et auaricie depredatur: ⁊ ideo pueri sancti/id est bone persone que huiusmodi superbias abhorrent/ab eorum pmotione conburuntur: et in igne rapine ponūtur. Unde Esa. Qui
Esa.59.c. recessit a malo/prede patuit. ¶Pueri sancti ⁊ abstinentes precepto regis in ignem missi sunt/vt ibi comburerentur: sed statim fecit dominus fornacem quasi
Eodem ca.c. ventum roris flantem: et filius hominis cum eis visus. Ministri autem qui fornacem incenderūt/combusti sunt/ipsis nihil patientibus in fornace: ⁊ hoc in
Tropologia babylonia. ¶Babylonia que interpretatur cōfusio/est mundus: fornax eius est ardor tentationum et tribulationum. Rex autem eius est diabolus/ qui dicit
io.12.c princeps mundi. Unde dicitur quando igit diabolus rex babylonis/id est mundi/inuenit aliquos viros perfectos qui suis suggestionibus nolunt obedire: qui sunt abstinentes a vitijs statim vult ꝙ ponant in ignem aduersitatum et tribulationuȝ/vt ibi timore vel amore comburātur: ⁊ ad hoc plures ministros habet sibi suffragantes: Habet enim gulosos ⁊ luxuriosos qui trahunt ad ignem voluptatis. Habet mūdi principes et vsurarios/ qui trahunt ad ignem aduersitatis. Sed quid? Statim vero q̄n isti sunt in tali igne/pro certo deus adhibet ventuȝ spiritussancti
E et rorem sue misericordie ⁊ consolationis et adiutorium sue protectionis: iuxta illud apostoli. Non patie-
1.cor.10.a. tur vos deus tentari supra illud quod potestis ⁊c. Et si isti a tali igne non leduntur: sed potius si cōstāter in eo perseuerant: eorum vincula scilicet peccata ⁊ vitia consumuntur et purgantur: quia deus nunquā deest homini tribulato/dū tamē velit eum requirere
esa.43.a. Unde Esa. dū ambulaueris in igne/non cōbureris: ⁊ odor ignis non [...] in te: quia ego dominus deus Israel. Sed pro certo sepe accidit ꝙ illi qui erant ministri fornacis: qui scȝ gaudebant de tormentis alioruȝ et qui eos tribulabant: vt sunt mali balliui: ipsi ab ea fornace comburuntur/et alij exeunt illesi: qꝛ sepe dei iudicio fit/ꝙ ignis crudelitatis qui de fornace babylonis.i.de curia mali pricipis prupit: iste ministros
pro.17.a.⁊.24.c. suos officiales ⁊ balliuos inuoluit vt tales ad tribulationes et paupertates deueniant/quas ipsi alijs intētabāt. Qꝛ vt scribit: qui in ruina alterius letatur ⁊c.

Et ꝙ etiā vidēt ipsi boni/laudes et grās in ipsa fornace tribulationis referunt creatori dicentes: Benedictus es ⁊c. quando istos malos vident comburi. Dan.3.c.
Psal. Letabitur iustus cum viderit vindictam ⁊c. psal.57.b.
¶Fornax babylonis fuit incēsa stuppa et applicata pice et malleolis/vt sic filios Israel deuoraret. ¶Fornax est peccatū luxurie. Stuppe sūt aliqua dona que offeruntur/que parum valent. Pix que ligat et inficit/sunt solatia corpoꝝ/tact⁹ et gestus. Malleus est vetula maquerela que mētē iuuēcule malleat verbis suis napta: quod ꝭm Plinium est bitumē cognatuȝ ignibus: et ꝙ igne viso rapit eum/significat oscula ⁊ affatus. Ministri igitur Nabuchodonosor: id est demones: accendunt hodie fornacem luxurie cuȝ stuppa: id est cum donis et muneribus: cum pice.i.cū corporalibus gestibus et affectibus: cum malleis/id est cum verbis vetularum fallacibus: cum napta.i.osculis ⁊ tactibus: et hoc vt filij regis israel.i. christiani: igne luxurie comburantur: ipsi tamen nihil timēt si fuerint abstinentes: et in deo confidentes ⁊c. vt in precedenti capitulo. Eodem ca. Tropologia. f

¶Capitulū quartum textus: Ego Nabuchodonosor quiet⁹ erā in domo mea. et florens in palacio meo. Mora. Ca. IIII

Nabuchodonosor vidit somnium. Uidebā inquit: et ecce arbor in medio terre ⁊ erat magna et fortis: et altitudo eius nimia/et proceritas eius contingens celum: et aspectus eius in omnem terram: folia eius pulcherrima: ⁊ fruct⁹ eius nimius: et esca vniuersorū in ea: sub ea habitabant animalia ⁊ bestie terre: in ramis eius volitabāt volucres celi: et ex ea vescebatur omnis caro. Tunc inquit ecce vigil de celo: et clamauit fortiter: Succidite arborē: prescindite ramos eius: excutite folia eius: et dispergite fructus eius: et fugiāt bestie que subtus eam sunt: et volucres de ramis eius alligentur vinculo ferreo: et cuȝ feris foris sit pascēs herbam terre: cor eius ab humano immutetur: ⁊ cor fere detur ei. Rore celi tingatur: veruntamen germen radicū eius in terra sinite. ¶Arbor ista significat mūdi principes et diuites: q̄ in medio terre: id est in planice hui⁹ mūdi versant. Isti em̄ sunt magni quo ad facultates/fortes quo ad potestates: et maxime contra pauperes: qui vix aut nunq̄ possunt habere ius suum de eisdem: et sunt alti quo ad generis nobilitatē: ita ꝙ quasi celū tangere ꝑ elationem vident: ⁊ potestas eorum: fama et ꝓsperitas per terre latitudineȝ dilatat. Isti habent plures ramos: id est plura ꝑdia castra/villas vel homagia. Etiam isti habēt folia/scȝ exteriora vestimenta et ornamēta pulchriora: qui bn̄ volūt parari et ornari: et ipsi et vxores et filij habent fructus nimios.i.diuitias īfinitas: ita ꝙ esca vniuersorum est in eis: qꝛ multi hoīes viuunt de bonis suis et iō volucres celi.i.mūdi nobiles et diuites ac balliui ꝟsant in eorū ramis: id est in eorum officijs: villis et homagijs. ¶Uel volucres.i.clerici ⁊ ꝓlati: qꝛ scȝ hodie gaudēt volare et discurrere ꝑ officia principū ⁊ magnatū. Psal. sup ea volucres celi habitabunt. Multa etiā aīalia.i.multi simplices sunt eis subditi: et sub eorum dominio cōmorant: et breuiter omnis caro ei subijcit in hac vita: Sȝ quid? Sepe accidit ꝙ dum tali ꝓsperitate fruunt: nec ea debito mōuntur venit vigil de celo.i. occulta dei sentētia q̄ sup humanis vigilat incessanter: ⁊ precipit/quod arbor hec per mortem

Histo-ria. | Dan.3. | g Tropologia. | Aliter Psal. 103.

mortem ſuccidat/ ⁊ de vita preſenti euellat: ⁊ q̄ ei nō
remancant nec folia veſtimentorū/ qꝛ totus nudus re
cedit: nec fructus diuitiarum/ nec rami prediorū: nec
b volucres nec beſtie/ id eſt aliqui aſſiſtentes/ ⁊ ſubditi
Job.27. familiares vel amici manēt. Quia breuiter ſicut dici=
tur: Diues cū mortuus fuerit/ nihil ſecū auferet. Tūc
1.Co.15. enim euacuabit deꝰ omnē principatū: qꝛ nullus quā
tumcunq; magnus in hac vita habebit ibi famulum
vel ſubiectum: ſed quilibet pro capite ſolus erit/ di=
Hiere. cens illud: Solus ſedebam: qꝛ amaritudine repleui=
15.d. ſti me. Sed aliquando accidit illud quod ſequitur:
ꝙ ipſe vigil. i. dei ſententia precipit/ ꝙ iſte alliget fo=
ris in inferno extra eccleſiam ſeu extra mūdū/ ſaltē in
purgatorio vinculis ferreis/ id eſt vinculis penalibꝰ
et purgantibus/ iuxta decretū diuine ſentētie et ordi=
nationis ac punitionis: ⁊ ꝙ cū feris. i. cū demonibus
conuerſet: ⁊ ꝙ vlterius ꝑ deſperationē ⁊ tormētorum
acerbitatem cor ipſius immutet: ⁊ ꝙ cor fere: ſcꝫ infe
ctum et deſperatū det: quod maxime verum eſt de dā=
natis/ qui odiunt deum: ⁊ quorū ratio eſt abſorpta.
Sed tamen quicq̄d ſit/ radix ſemper intacta ꝑmanet
et ſeruat/ id eſt ſpes reſurrectionis qꝛ boni et mali re=
1.Co.15. ſurgent. Om̄ omnes reſurgemus/ ſed non oēs immu
tabimur. Et ideo quia de quolibet eſt dubium vtrum
ſit in purgatorio: precipit vigil. i. dei ſentētia ⁊ ordina
tio: ꝙ rore celi contingat. i. gratijs ⁊ ſuffragijs eccle=
ſie: qꝛ ſcꝫ ꝓ amicis noſtris mortuis ſemper debemus
rorē beneficiorum celeſtiū ſcꝫ elemoſynarū et oratio=
num inſtillare ſuper eos dicētes illud Geñ. In celi
Gen.27 rore erit bñdictio tua. Uel dic quod arbor eſt eccl'ia vl'
religio: que eſt magna: fortis indeficiens: et ad ce=
Aliter lum contemplatione erecta: et folijs. i. ſcientijs ſuis ⁊
eloquentijs ſacre ſcripture eſt plena: fructibus. i. di=
A uitijs ⁊ facultatibus fecūda: ramos habet pulcherri
mos. i. dignitates/ officia ⁊ bñficia: et iō volucres. i. vi
ri nobiles ⁊ contemplatiui: beſtie. i. ſimplices ⁊ ſubdi
ti in ramis hmōi cōmorāt. Et breuiter oīs caro inue=
nit ſibi ſuū cibū ſpūalē: ſcꝫ fidē/ grām corporalē/ ⁊ tē=
poralē ſubiectionem. Nobiles em̄ ⁊ ruſtici ⁊ diuites
⁊ pauperes contēplatiui ⁊ actiui/ eccl'ie fiūt ſubditi:
et in ea inueniunt tam temporaliter ꝙ̄ ſpūaliter ſuffi
ciēs nutrimētum. Inquit em̄: Eſca vniuerſorū erat
in ea. Sed vere hodie iſta arbor religio vel eccleſia/
quaſi ſucciditur per peccatum: qꝛ nullus facit debi=
tum ſuū: ⁊ ideo iam ceſſant in eccleſia folia ſcientiarꝫ
fructus diuitiarum: rami ꝓuentuum ⁊ beneficiorūꝫ
hodie deperdunt: volucres celi. i. mūdi nobiles: ⁊ be=
ſtie. i. ruſtici aufugiunt/ eam contemnēdo ⁊ ꝑſequen
do: ⁊ cōtra eam armādo ſe. Et breuiter iſta arbor. i. ec=
cleſia eſt hodie ligata vinculis ferreis ſtatutis prin=
cipū ſeculariū: intātum ꝙ nō poſſunt ſe mouere: ⁊ cūꝫ
feris. i. cū crudelibus mundi principibꝰ/ ipſam mor=
dentibus ⁊ deuorantibꝰ/ habitāt ⁊ morant: Quia om
Tren.1. nes amici eius ſpreuerūt eā: ⁊ facti ſunt ei inimici. Et
breuiter nihil eſt ibi ſolatij vel vigoris/ niſi radix. i. fi
des q̄ ſemꝑ remanet intacta. Qꝛ ego rogaui pro te vt
Luc.22. nō deficiat fides tua. Niſi etiam ros celi. i. gratia ⁊ de
uotio: que ſemper occulte a deo ſuper eccleſiam diſtil
latur. ¶ Uel dic ꝙ volucres ſunt contēplatiui: beſtie
Aliter ſunt actiui: qui hodie deficiunt in eccleſia. ¶ Uel dic
B ꝙ volucres nobiles ſunt vaſalli: beſtie ſunt tyranni: q̄
Aliter hodie non dedignant eccleſie ſubeſſe. Ezech. In ra=
Ezech.31. mis eiꝰ habitauerūt volatilia celi: ⁊ in ramis fuerūt
vniuerſe beſtie regionis. ¶ Uel dic ꝙ arbor eſt para=
Aliter diſus/ vbi ſunt folia ⁊ fructus. i. eterna ꝓſperitas in=
deficiens. ¶ Uel fructus. i. deitas. Folia que ſunt ex=
terius. i. chriſti humanitas. Ibi ſunt rami. i. diuerſe Aliter
māſiones/ ordines ⁊ diſtinctiōes: Ibi ſunt volucres
i. angeli dei. Beſtie. i. hoīes Et breuiter oīa inueniūt
ibi ſuū cibū. Uel dic ꝙ volucres celi ſunt beati q̄ ſunt
ſurſum in ramis. i. in māſionibꝰ eccleſie triumphātis Aliter
Beſtie ſunt viatores huius mūdi: et de fructibus ar
boris. i. de gratijs ſanctorū ⁊ ſuffragijs hic viuūt: ⁊ ſpe
iſtius arboris. i. eterne glorie recreant. Ibidē ſm̄ apo
ſtolū: Per fidem ambulamus ⁊ nō per ſpeciē: ¶ Uel 2.Cor.5
dic ꝙ iſta arbor eſt vir perfectus et maxime chriſtus b.
Hic em̄ magnus eſt per meritorū facultatē: fortis ꝑ Allego
conſtantie firmitatē: altus per contēplationis ſubli= ria.
mitatē: qꝛ dato ꝙ ſit in terra: tamē debet ſurſum vſq;
ad celeſtia ſubleuari per contēplationē ⁊ deſyderium Sap.18
et affectū Unde dicitur: vſq; ad celos attingebat ſtās c.
in terra. Illud precipue verum fuit de chriſto: q̄ erat
in terra quantū ad humanitatē: ⁊ tamē ad celos atti Gen.28
gebat quantum ad diuinitatē. Unde in Geneſi. Ui= c.
dit Jacob ſcalam. Item hic eſt pulcher in folijs con
uerſationis ⁊ locutionis: plenus in fructibus bone
operationis: et habet pulchros ramos bone affectio
nis: et ideo eſca vniuerſorum eſt in eo: quia pauperes
ab eo tēporaliter nutriunt/ ⁊ diuites ſpūaliter: ita q̄
cibus ſpiritualis eruditionis exemplorum et p̄dica=
tionis: cibus tēporalis ſubuentionis in eo reperitur: C
et ideo angeli qui ſunt volucres celeſtes. i. viri ſapiē=
tes ⁊ diſcreti: beſtie. i. ſimplices ⁊ ignari circa eū con=
uerſant. Illi em̄ aſſociando ⁊ congaudendo: iſti do=
ctrinā ipſius hauriēdo iocūdant. Et breuiter oīs ca=
ro participat bona ſua: ſicut ſcriptū eſt. ¶ Uel dic q̄
rami eius ſunt officia et beneficia ⁊ p̄bende: et ꝓ cer= Aliter
to ibi ſunt volucres. i. boni viri/ iuſti ⁊ ſpirituales: qꝛ
perfecti viri nō ponunt in officijs niſi ꝑſonas bonas
et iuſtas: et talibꝰ conferunt bona ſua/ ⁊ maxime bo=
na eccleſie/ curas ⁊ prebendas: beſtie autē debent eſſe
ſubtus: qꝛ pro certo viri beſtiales in eccleſia debent in
ferius eſſe in ſtatu depreſſionis ⁊ ſubiectionis: ⁊ non
prelationis. ¶ Cum nabuchodonoſor deambulabat
in aula babylonis: cepit efferri magna ſuperbia in
ſeipſo. Cumq; deū q̄plurime offendiſſet: et nec pctā Eodem
ſua ad danielis conſiliū redimere vellet: ſꝫ potius di= ca. f.
xit: Nonne iſta eſt babylon ciuitas magna quam edi Hiſto=
ficaui in domū regis: et in robore fortitudinis mee ria.
et in gloria decoris mei: ſtatim ſubita affuit dei ſen=
tentia contra ipſum: que que ipſum in beſtiam com=
mutauit: et eum propria gloria ſpoliauit: figurā/ ſen
ſum ⁊ rationē ſibi abſtulit: ⁊ cor ſicut fere ſibi dedit:
et quaſi bos fenum comedit: et eū de regno ꝓprio ꝓ=
iecit. ¶ Ecce ſic eſt ꝙ quandoq; homo gloriat in ciui Mora=
tatibꝰ/ p̄dijs/ ⁊ poſſeſſionibꝰ: quas edificauit ⁊ acqui litas
ſiuit: et in alijs bonis ſuis nō ipſa diuine gratie ⁊ vir= D
tuti/ ſed magis proprijs virtutibus aſcribit: nec cu=
rat elemoſynam porrigere indigenti: iuxta conſilium
predicatorum: et tunc ſubito venit ſententia contra
ipſum que eum ad ſtatum paupertatis ⁊ miſerie deij=
cit: ⁊ temporaliter in hac vita/ et eternaliter in altera
et eum quandoq; cum regno mundane glorie depo=
nit: et ipſum cum feris infernalibus ponit ſenſum et
rōnem pre acerbitate tormētorū ab eo tollit: ⁊ gloriā
eiꝰ ꝑ mortē corporalē ſubuertit: ⁊ de hoīe i beſtiā ipſꝫ
vertit: inquātū figuram ſui priſtini ſtatus ac ꝓſperi=
tatis confundit. ¶ Uel alio modo tal' peccator beſtia Aliter
fit: inq̄tū in fine inſaniēdo ſenſū ⁊ rōnem ꝑdit: ſicut
de multis videmus qui phrenetici moriūt. Ps. Tur=

Psal. 106. c. bati sunt et moti sunt sicut ebrius. ¶ Vel dic ista contra malos nobiles et fatuos/et alios: qui quandoque a
Aliter statu prosperitatis cadunt: dignitates hereditates et officia perdunt: a societate hominum eiciuntur: quasi bos fenum comedere: et quasi rustici in labore viuere: et pristinas delicias dimittere: et cum feris idest cum pauperibus conuersari coguntur. Sed quid? Pro certo ipsi videntes seipsos depositos/desperationem incurrunt. Bestie quasi vastie: que secundum Isidorum dicuntur a vastando: id est crudeles et predones fiunt: cor humanum idest conscientiam piam perdunt et cor fere. i. impiam mortem acquirunt: in virosque malos se conuertunt. Unde dicitur: Mutatus est in virum alterum. Hiere. A malo in malum egressi sunt.
1. Re: 10 b. Postque nabuchodonosor occulto dei iudicio bestia
E factus est. de regno eiectus et ad statum tribulationis deuenit: principes eius negauerunt eum quamdiu fuit bestia: sed statim quando recepit pristinum sensum/figuram et statum: principes eius cognouerunt eum sicut prius: et receperunt eum. Tales vero sunt amici mundi qui ad statum tribulationis et infirmitatis: quia statim quando occulta dei prouidentia aufert sibi omnem prosperitatem/regnum/sensum et statum: vere principes sui idest amici/cognati et parentes eius despiciunt eum: nec volunt eum amplius videre: nec regem nec dominum amplius appellare. Quem si acciderit ad statum redire: et principes ipsum recipiunt et ei sicut primitus obsequuntur: et quem prius sicut bestiam contemnebant: tunc tanquam regem et dominum reuerentur. Unde dicitur: Si habueris, coniuet
eccli. 13. a. tecum. ¶ Nabuchodonosor rex babylonis factus
Eodem ca. f. bestia sine sensu: fenum comedit: sicut bos inter bestias habitans: et in syluis societatem hominum contem
Histo- ria. nebat: et ideo tunc a principibus est contemptus.
¶ Rex iste babilonis idest confusionis: significat ma
Mora- litas. los prelatos/impios et crudeles. Nabuchodonosor interpretatur sedens in angustia: quorum vitijs ecclesia potest dici babylon idest confusio. Isti enim hodie sunt mutati in bestias: quia sunt multi bestiales et luxuriosi: societatem hominum. i. personarum rationabilium contenentes. Et ideo istis dicitur: Cor
Dan. 4 c. f eius ab humano imutetur: et cor fere detur ei: et ideo vere reges et principes et laici solent tales contenere et eorum statum et consortium abhorrere. ¶ Vel dic
Aliter quod principes qui sunt maiores prelati ecclesie vel religionis: videntes tales sic viuentes bestialiter: debeut eos statim regno. i. suscepto regimine priuare:
Ezech. 21. f. Ezech. Prophane impie dux/tolle cydarim: depone coronam. Si autem penitentia ducti/fiant iterum homines id est viri boni et perfecti sensum et mores recuperantes: tunc secundum quod eis videbitur possunt ipsos pristine
Dan. 5. d. glorie restituere: et in eodem loco vel alibi iterum prelaturam eis reddere. Quamuis daniel diceret nabuchodonosor malam interpretationem de arbore: et balthasar de manu in pariete: vt patet infra: ita quod vnum diceret de regno eijciendum/et alterum occidendum ex hoc tamen nunquam fuerunt moti contra ipsum: sed donis et honoribus ditauerunt. Sic vere quisquis daniel. i. predicator nos aspere corrigat: et futura pericula nobis dicat: ex hoc tamen non debemus indignari: sed ei corde humili regratiari: quia qui corrigit sapientem: gratiam apud
pro. 28. d. eum inuenit. ¶ Quamuis nabuchodonosor et balthasar correctionem et increpationem danielis gratiose reciperent: et eum honorarent: nunquam tamen propter hoc se emendauerunt: et ideo perierunt: Sic vere sunt aliqui qui libenter correctionem audiunt sed nunquam propter hoc emendantur.
Ezech. 33 g. Ezech. Audiunt sermones meos: et in cantica oris sui vertunt illos. ¶ Quamuis darius summe diligeret danielem: tamen propter consuetudinem et decretum factum
Ca. vi. e tradidit eum iuxta promissa leonibus deuorandum contra propriam voluntatem: sicut dicitur infra capitulo sexto. ¶ Sic
Histo- ria. vere reges et viri perfecti summe debent cauere quid promittunt: quia turpe est regredi verbum suum. Iuxta
G illud Prouer. Labium veritatis firmum erit. ¶ Euil-
Mora- litas. merodach (teste historia scolastica) pro nabuchodonosor patre suo regnum rexit: dum a regno exularet: et ibi plura iniqua commisit: et ideo quando pater ad
pro. x. c. Euilmerodach filius nabuchodonosor. regnum redijt: filium qui deliquerat/carceri mancipauit et ei plura tormenta inflixit. Tandem pater mortuus est: et filius eius qui erat in carcere ad regnum iterum sublimatur. Iste autem qui viderat patrem suum prius in bestiam mutatum: et iterum in hominem figuratum: timuit quod de morte ad vitam reueniret: et ideo fecit capi trecentos vultures: et patrem suum diuidens/vnicuique vulturi partem dedit: et eos auolare permisit/dicens. Quod nisi omnes insimul conuenirent impossibile erat patrem suum quem comederant resumere vitam. ¶ Sic
Mora- litas vero charissimi: quandoque accidit quod euilmerodach. i. aliquis iniquus ad regnum. i. ad aliquod officium sublimatur: vbi quandoque multa iniqua committuntur/subditos grauando et spoliando: et ideo sepe accidit quod propter nequitiam eius superior magister qui ipsum habet corrigere/ipsum percutit incarcerat atque affligit: vel penam ei tribuit competentem: ille ex-
H tunc accidit mori patrem suum. Ideo si iste pater vel corrector moritur. i. si aliquod infortunium ei venerit: ipse statim consurgit versus ipsum: et eum per detractionem et falsam accusationem laniat: et vulturibus idest suis inimicis porrigit eum deuorandum et
pro. 9. b diffamandum et hoc vt perpetuo ad statum prosperum non resurgat. Quia qui arguit derisorem ipse sibi iniuriam facit. Tradet enim frater fratrem/et filius patrem: et insurgent filij in parentes: et morte eos
mat. 10 c. afficient: et eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum: Qui autem perseuerauerit vsque in finem
lu. 11. b. michee. 7. b. hic saluus erit. Et alibi: Et inimici hominis domestici eius: sicut dicit micheas.

¶ Capitulum quintum textus Balthasar rex fecit grande conuiuium optimatibus mille. Moralitatum Capi. V.

mat. 10 d.

Balthasar rex babylonis cum semel esset obsessus a Dario rege persarum: vilipendens
Histo- ria. obsidionem/fecit grande conuiuium familiaribus suis: et fecit apportari vasa aurea et argentea que de hierusalem et templo attulerat pater suus et tunc in ipso conuiuio biberunt in ipsis ipse et optimates sui vxor et concubine sue et laudauerunt deos suos: sed hoc abhorrens deus: fecit venire in ipso conuiuio in pariete vnam manum que scripsit per ordinem ista tria verba: Mane/thetel/phares: quod significat/numerus/pondus diuisio. Significabat autem deus quod ipsum numerabat: et ponderabat opera sua quantum valebant: et quia deficiebat in numero et pondere: tunc diuidebat regnum eius/et sibi penitus auferebat: et sic factum est quod in ipsa nocte rex qui obsidebat ciuitatem/cepit eum et occidit et regnum eius totam substantiam deuorauit. ¶ Balthasar qui interpretatur deuorans
Mora- litas G diuitias, significat mundi diuites et potentes: qui non cessant diuitias deuorare et accumulare: nec tamen ab eis satiantur: quia venter impiorum insatiabilis

30,31. tiabilis est. Unde dicitur: Isti sũt reges Babilonis
quia regunt mundũ/vbi non est nisi confusio. Ozee:
Ozee,8 Ipsi regnauerunt: sed non ex me ꝛc. Isti quotidie ob
sidentur a rege Persaruz/id e st a diabolo/ qui est rex
Job,41. super omnes filios superbie. Sed vere isti non curãt
de ista obsidione/ scilicet de diabolo. qui continue ꝑ
tentationem ꝛ tribulationem/et mortis temporalis
et eterne tentationem ipsos obsidet et infestat: immo
pro certo ipsi vacant conuiuijs/ludis/ potibus et ci=
bis: ꝛ cum vxoribus suis et familiaribus et dijs suis
id est illis de parentela sua de quibus magis sperant
et exultant: in vasis aureis et argenteis bibere dele=
ctantur. Sed pro certo deo sepe displicet huiusmodi
vanitas et prosperitas: et ideo dum sunt in aula Ba=
bylonis/id est prosperitatis mũdane quando non co
gitant de futuris/deus mittit manum suã/id est po=
testatem et virtutem: ꝛ in pariete corporum sentẽtiã
scribit/ꝛ dicit: Mane/thetel/phares. Quia ipse nu=
merat tempus et vitam eorum/et ipsam presumit: et
ipse etiam ponderat quantum de virtutibus et vitijs
habeant: et tandez diuidit eos scilicet animã a corpe
sperãdo ꝑ mortem: vel diuidit eos scꝫ a societate fi=
delium ꝛ partem eorum ponit cũ infidelibus in in=
luce,12. c. ferno: et ideo rex Persarum/id est diabolus/audita
dei voluntate et sententia: ipsos corporaliter et eter=
B naliter occidit/qui ipsos tandiu obsederat ĩ hoc mũ=
do. Unde: Stulte/hac nocte repetent animam tuam
a te: que autẽ congregasti cuius erunt ꝛc. Uel ista dic
contra executores testamentorum: qui scilicet mor=
tuo diuite: et lecta testamẽti scriptura: optime nume=
rant et ponderant bona sua: ipsaqꝫ inter se diuidunt ꝛ
dispensant. Ideo bene dicitur: Diuisum est regnum
tuum: ꝛ datum est Persis et medis: id est tuis execu=
toribus et alijs. Si vis dic interpretationem de me=
dis et persis ꝛc. Unde tales sic morientes/possunt de
suis executoribus dicere illud Psal. Diuiserunt sibi
ps.21,d vestimenta mea ꝛc. ¶ Cum daniel esset honoratissi=
Ca,vj,e mus in palacio regis Darij/inuiderunt ei aliqui prĩ=
cipes: et ideo ipsum mitti in lacum leonum/ propter
hoc quod deum colebat/procurauerunt. Sed statim
affuit dei prouidentia/qui Danielem inter leones il=
lesum seruauit: Quod videns rex/in crastinum ipsuz
liberauit: ꝛ eius accusatores cum vxoribus et filijs in
lacum intromisit: et statim coram ipso fuerunt a leo=
nibus deuorati. ¶ Rex iste est deus: cuius regnũ (te=
Allegoria. ste Gregorio) est ecclesia: Lacus est purgatorium vel
infernus/vbi sunt leones/id est demones rugientes.
Accidit etiaz quod in regno Christi: id est ecclesia est
quandoqꝫ Daniel id est aliquis homo clericus: qui
propter scientiam et bonitatem ab hominibus ho=
noratur: et ideo vere habet statim inimicos inuidos.
Qr ẜm Senecã in libro de morib9: Et si nullos inimi=
cos facit iiuria: mltos tñ facit inuidia. Uñ sepe acci=
dit qd ꝑpter prosperitatẽ q̃ fulgẽt iter ceteros mor=
tis ab inimicis intentatur. Et ideo dato quod displi
ceat regi mors innocentum: tamen propter decretum
hebre, Medorum immutabile id est propter decretum quo
9,g. statutum est hominibus semel mori secundum Apo
stolum: ipse dissimulat et permittit. Igitur daniel/id
est iustus mortuus: in lacum/id est in foueam vel in
purgatorium mittitur: et lapis tunc superponitur in
sepulchro: vbi scilicet ab Abachuk/id est a bonis ami
cis pulmento piorum suffragiorum spiritualiter su=
stentatur. Sed pro certo leones: id est demones ei nõ
possunt nocere: immo ab ipso lacu/id est a purgato
rio: a rege/id est a deo liberatur: et ad aliam gloriam
sublimatur: scilicet ad gloriam paradisi. Alij autẽ in
lacum: id est in infernum ponuntur cum vxoribus et
filijs id est cum fautoribus et imitatoribus suis: vbi
a leonibus id est a demonibus deuorantur perpetuo.
et super eum rugierunt leones. Et sic inuidi et homi=
cide alijs credunt sibijpsis nocent: et alijs proficiunt
et valent. ¶ Uel dic spiritualiter per modum exem=
pli: quando quis per inuidiam procurat alteri mali
ciam: transit super ipsum: et idem preiudiciuz sepe in= Aliter
currit quod alijs intentabat: sicut patet de aman. et
mardocheo. Unde dicitur: Qui fodit foueam inci= pro.26.
dit in eam. d.

¶ Capitulum septimum textus: Anno pri mo Balthasar regis babylonis: daniel som niũ vidit. Mora. Ca. VI

D

Daniel vidit in medio maris quatuor ven=
tos pugnare: et statim bestie grãdes de ma
ri pariter ascenderunt inter se dissimiles et
feroces ꝛc. ¶ Mare quod est inscrutabile:
est cor hominis. Hieremias. Quatuor vẽti sunt qua=
tuor affectiones: scilicet spes: timor: gaudium ꝛ do= Tr po
lor: ꝛ iste inter se pugnãt: quia in corde hominis sem logia u
per est pugna inter istas affectiones et passiones. hiere,17
Ideo bene dicitur in prosa: Cõfusa sunt hec omnia: b.
spes: timor gaudium et dolor. Et ideo sepe accidit ꝙ
post istos ventos: id est post huius mundi conflictũ
sequuntur quatuor bestie fortes et diuerse: id est qua=
tuor peccata mortalia: Nam ex spe sequitur presum=
ptio: ex timore desperatio: ex dolore obstinatio: et ex
gaudio luxurie corruptio: et sic cor humanuz ex istis
quatuor vẽtis: id est bestijs dissipatur. Unde in Pro
uerbijs. Cogitatiões varie versant ĩ corde viri. Ideo pro.19.
dicitur. A corde quatuor oriuntur. ¶ Uel dic quod c.
quatuor venti sunt superbi nobiles. Bestie sunt cru= eccli.37
deles inferiores: qui ideo quatuor dicuntur: pro eo c.
quod in quatuor mundi partibus collocantur. Isti Aliter
igitur inter se pugnant: et per rixas ac discordias iu=
giter secum certant. Unde dicitur: Inter superbos pro.13.
semper sunt iurgia. Daniel vidit quandam bestiam b.
leene similem: et habebat alas sicut aquile: et sublate Eodem
sunt ale eius: et ipsa sublata est de terra: et super pe= ca.a.
des quasi homo stetit: et cor eius datum est ei. ¶ Be Tropologia
stia significat superbum: et ideo dicitur similis leene
que est bestia superbissima: quia superbi huius mũ=
di sunt crudeles more leonis/pauperes deuorando:
sicut patet de militibus: officialibus ꝛ balliuis. Isti
quandoqꝫ habent alas aquile: per quas in altum ve=
huntur id est altas personas et nobiles: per quas fre E
quenter sublimantur: promouentur et honorantur: Tropologia.
sicut videmus: quia nõ est ita modicus balliuus vel
vsurarius: quin habeat maiorem in curia vel in pa=
tria: qui ipsum subleuet ac supportet Isti autem aq̇=
le dicuntur similes: quia tales mali malorum fauto=
res ad modum aquile per rapinas viuunt de sangui
ne alieno. Hieremias In alis tuis inuẽtus est san=
guis pauperum et innocentum. Alios enim malos Hiere.
non sustinerent: nisi inde sanguinem emungerent: et 2.g.
de eorum rapinis emolumentũ haberent. Job: Pul= iob.39.
li aquile lambunt sanguinem. Sed quid? Sepe acci= d.
dit quod ale iste a talib9 euellũtur/qñ homini ꝑ mor=
tem subtrahunt. Isti etiam sui amici vel fautores se=

bi per aliquod infortuniuz auferũt de terrenã digni-
tate ⁊ prosperitate/quam super alios obtinebant. Et
super pedes quasi homo stãt: hoc est dictu= quod ipsi
cadunt a statu suo ad terram idest ad pauperem sta-
tum: ita quod si erant equites/fiant pedites. Ideo di
citur/ꝙ cor eius datum est ei: quia tunc temporis re-
deunt ad cor suum/⁊ cognoscũt quid sunt ⁊ vnde sũt
et quid est mundi prosperitas quam sic perdũt. Esa.
Redite p̄uaricatores ad cor: recordamini prioris secu
li. Sicut enim videmus quando inferiores perdunt
Esa. 46 alas suas: i. fautores suos: qui eos in prelatorum cu
c. rijs sustinebant: ipsi solent similiter de terra tolli: et a
f statu vel officio/vel saltem reputatione tolli atq; de-
poni. zach. Percutiam pastorem: ⁊ dispergẽtur oues
zach. 13 gregis. ¶ Vel dic quod post mortem amicorum suo
c. rum et alarum suarũ euulsionem/ipsi similiter de ter
Aliter ra per mortem tolluntur: et ad infernum pedes ire cõ
pelluntur vbi cor eorum idest tristitia ⁊ desperatio si-
bi datur: et penitẽtia de male actis si possent. Hiere.
Dolor meus super dolorem: in me cor meum merens
hiere. 8. ¶ Vel dic ꝙ leena/que est bestia ita luxuriosa/ quod
f. cum pardo fornicatur quod est animal pictum: signi
Aliter ficat mulierem adulteram: que cũ pictis et pulchris
iuuenib9 fornicatur: et leoni idest marito ꝓprio frau
dem facit. Ale igitur istius sunt gratie per quas ele-
uatur et superbit: scilicet pulchritudo: nobilitas /po-
tentia et voluptas. Sed quid? Vere iste ale primo sub
trahuntur ei: quia scilicet sua pulchritudo per sene-
ctutem deficit: ipsa tandem de terra viuentium tran-
sit: et super pedes suos tota nuda in suis naturali-
bus relicta/in inferno cogitur stare: ⁊ cor eius datur
perpetua tristicia lamentari. ¶ Secunda bestia quã
Eodem vidit daniel/erat similis vrso. (Ecce iquit) alia bestia
ca. h. stetit similis vrso in parte: et in ore eius tres dentium
Histo- ordines: et in dentibus suis erant tres principes qui
ria. dicebãt ei: surge comede carnes plurimas. ¶ Bestia
potest significare principes malos ⁊ prelatos: qui re
Mora- uera vrso (qui mel summe diligit) sunt similes: quia
litas. scilicet mel. i. dulcorem voluptatum et deliciarum di
G ligunt: ⁊ vellus hirsutum diuitiarum gerunt. Naz si-
cut vrsus apes inquietat: tales inimicos pauperes ꝑ
rapinas vt mel idest ipsorum bona rapiunt ⁊ euellũt
Isti habent os magnum . i. magnam curiaz ⁊ hospi
tium seu claustrum ⁊ monasterium: vbi sunt plures
dentes/id est plures persone in tribus ordinibus id-
est pluribus officijs/distinctionibus/statibus/gradi
bus ordinate: quidam superiores /quidã mediocres
alij inferiores: sed in istis dentibus ⁊ in ordinib9 sunt
tres principales dentes. i. aliqui magni in officijs su
periorũ gratijs excellẽtes: quia principes in suis cu-
rijs ⁊ officijs/prelati in suis hospitijs semper habent
aliquos fautores: per quos regũtur ⁊ ordinant. Sed
quid dicunt isti bestie: isti consiliarij: fautores ⁊ ma-
gistri? Pro certo non dicunt eis ꝙ regant bene terrã
suã: vel ꝙ faciãt iustitiã: vel ꝙ ab iniquitate caueant
sꝫ ipsi dicũt eis: surge/comede carnes plurimas: hoc
est dictu: Deuora subditos: excoria/ rape/comede car
nes/id est substantias aliorum. ¶ Vel dic ꝙ ista be-
Aliter stia est infernus: qui est similis vrso. quo ad voracem
insatiabilitatẽ: habet tres ordines dentiũ/id est tres
differentias mordaciũ tormẽtorum: scilicet libũ/pur-
gatoriuz ⁊ barathrũ. Isti em̃ dẽtes dicũt iferno/ꝙ de
uoret carnes plurimas: q2 ista tria loca deuorãt ho-
die q̃si oẽs personas: quia barathrũ deuorat damna-
tos. limbus pueros non baptizatos: purgatoriũ pe

nitentiam acturos: Unde in Prouer. Tria sunt insa-
tiabilia. ¶ Vel dic ꝙ ferox vrsa que nulli parcit: ⁊ que Pro. 30.
duas alas habere dicit/est mors: cuius ale sunt due: b.
scꝫ infirmitates ⁊ casus que mortem faciunt vndiq; Aliter
euolare: et ad loca varia se transferre. Ista enim tres
habet ordines dentium/statuũ ⁊ locorũ/ paradisum/
purgatoriũ et infernũ: ⁊ forte ibi sunt principes tres:
scilicet minores angelorum ordines: qui morti casi-
bus/infirmitatibus ⁊ actibus hominum preficiunt
scd̃m aliquos sanctos: ⁊ isti ꝓ certo dicũt morti. Sur
ge/comede carnes plurimas: q2 isti principes angeli
ordinant s̃m occultam dei ꝓuidentiam de quolibet
quando/ quomodo ⁊ quare ⁊ vbi: in quo istorũ triuz
ordinum locandus sit quilibet cum morietur. Ideo
de morte dicit Psal. Ad te omnis caro veniet. ¶ Vel ps. 64.
dic quod bestia est christus: qui fuit similis vrso: id- a.
est peccatoribus in parte/quantum ad naturam/nõ Aliter
quantum ad vitia. Tres ordines/id est tres nature in
vna ꝑsona: scilicet diuinitas/corpus et anima. Tres
principes sunt tres status ecclesie: qui per noe danie-
lem et iob intelliguntur continentium coniugatorũ ezec. 14.
et virginum: qui dicunt christo per orationem: ꝙ ipse e.
comedat: et eos sibi incorporet ⁊ vniat per fidei sacra
mentum carnes plurimas: scilicet homines huiusvi
te: vt fidelibus adiungantur in corpore christi mysti
co iudei/heretici saraceni: ⁊ per penitentiam reprobi
christiani. Psal. exaudi orationem meam: ad te om-
nis caro veniet. ¶ Vel dic quod ista bestia vrsina est Psal.
vaniloquus: habens tres ordines dentium/id est tria 64. a.
genera verborum in ore: scilicet detractionem: ia- Aliter
ctantiam et blasphemiam: et isti deuorant carnes
plurimas quia iactantia deuorat carnes proprias
detractio carnes proximi blasphemia carnes christi.
¶ Vide supra de mãticora. li. de animalibus. ¶ Ter-
tia bestia quasi pardus habebat quatuor alas auis ⁊ A
quatuor capita: et habebat potestatẽ magnã. ¶ Par Histo-
dus coloratus et preceps: est hipocrita: qui q̃uis sit ria.
coloratus in cõuersione picta et ficta: tamen preceps Eodem
est ad sanguinem: id est ad luxuriam et peccatum: et ca. b.
iste habet plures alas ⁊ capita. i. plures modos deci- Mora-
piendi: et isto modo aliqui acquirunt potestatẽ/ho litas.
norem et reputationem. ¶ Vel dic quod bestia cuius
quatuor ale: sunt quatuor affectiones: quatuor vero Aliter.
capita sunt quatuor pricipalia crimina. ex ipsis oriẽ-
tia ⁊c. sicut supra ca. iiij. ¶ Vel dic quod pardus est
vir perfectus: qui habet pellem pictam honeste con- Aliter
uersationis: et iste habet quatuor capita: id est qua-
tuor principales virtutes: scilicet iustitiam: pruden-
tiam: fortitudinem: et temperantiaz. Habet etiã qua
tuor alas: id est quatuor affectiones bene ordinatas:
scilicet spẽ: timorem gaudiũ ⁊ dolorẽ: cũ quibus vo-
lat sursum ad celestia contẽplando: et ideo potestas
ei datur in celo ⁊ in terra. In terra dico quãtũ ad tẽ-
poralẽ ꝓmotionẽ: in celo vero quãtũ ad celi beatifi-
cationem. Et debent conuenire capita cum alijs: q2
gaudium debet habere temperantiã: dolor pruden-
tiam: spes iustitiam: timor fortitudinẽ. Ezechi. Qua Ezech.
tuor facies vni ⁊c. ¶ Quarta bestia erat terribilis et 1. b.
fortis nimis dissimil' alijs et habebat dẽtes ferreos: Eodem
⁊ comedebat ⁊ comminuebat: et reliquia pedibus cõ ca. b.
culcabat et capita habebat decem. ¶ Ista significat B
mundi diuites et tyrannos: qui propter suam malaz Mora-
vitam quam pleriq; ducũt: sunt terribiles ⁊ alijs dis- litas.
similes christianis: vt de quolibet dicatur illud Sap. sap. 2. c.
Grauis enim est nobis etiam ad videndũ: quoniam
dissimilis

dissimilis est nobis vita eius. Decem capita sunt decem capitalia vitia: que opponuntur decez preceptis Apoca. habebat capita septem et cornua decem. Dentes istorū sunt eorum officiales ⁊ balliui: qui dicunt dentes a demendo: quia isti sunt rapaces et auare nature: quod alijs demunt et subtrahūt quicquid possunt. Et isti dicuntur ferrei/propter duram crudelitatem: sunt magis fortes quo ad diuitas ⁊ quo ad potentiam secularem: intantum ꝙ nullus potest contra eos preualere: ⁊ ita ille bestie/id est principes potentes/mediantibus suis dentibus: id est suis coadiutoribus: hodie omnia deuorant ⁊ confundunt: ⁊ illud quod nō possunt cōsumere: scilicet illos cōtra quos non possunt preualere: vilipendunt ⁊ despiciunt: capita habēt plura: id est plures dignitates/villas ⁊ castra. Uel dic ꝙ ista bestia sunt causidici/balliui ⁊ officiales: et tales dentes virtute quorum demunt bona aliorum: sunt principes ⁊ prelati: cum quibus sunt: ⁊ per quorum virtutem faciunt multa mala. Nam habent dentes super eos. i. dominos magnos et magistros: sub quorum vmbra ipsi deuorant omnes alios circunstantes/per auariciam ⁊ rapinam: et illud qō non possunt suppeditare/conculcant pedibus. i. contēnunt ꝑ superbiam mentis. Isti habent hodie plura capita. i. dignitates ⁊ prebendas. Psal. Ipsi peccatores in seculo ⁊c. ¶ Apparuit quedā bestia mirabilis et terribilis/fortis ⁊ magna: habens capita septem et cornua decem: et inter omnia ista cornua ortum est vnum cornu modicum: habens oculos quasi oculos hominis: ⁊ hic loquens grandia: ⁊ a facie eius tria de alijs cornua sunt euulsa: et iterum creuit illud cornu: cum quo bellum faciebat contra dei sanctos ⁊ preualebat: et reges terre humiliabat. Putauit ꝙ posset mutare tempora ⁊ reges: sed tandem antiquus dierū venit: ad iudicium sedit: et potestas isti us est ablata. ¶ Si vis expone allegorice: sicut exposuit glossa de antichristo: et dic quod bestia est regnū romanum: Decem capita sunt decē regna cornua sūt reges: cornu modicum est antichristus: contra deum loquens grandia/reges subijciens/oculos clari intellectus habens. Iste enim contra sanctos pugnabit ⁊ preualebit ad tempus: sed tamen finaliter veniet antiquus dierum christus ad iudiciuz: ⁊ cessabit eius potestas: sed de hoc nihil ad presens. ¶ Sed expone moraliter et dic quod bestia est princeps vel prelatus magnus et fortis habens plura capita. i. plura loca capitalia/villas et castra: cornua sunt principes: balliui ⁊ officiales sui: mediantibus quibus alijs cornu impetit et deterret: sed aliquādo accidit quod oritur inter eos vnum cornu modicum: idest vna modica et parua ꝑsona: que primo est in paruis officijs que tamen oculos sue clare discretionis/cautelarum et cauillationis habet: ⁊ propterea laqueo sue eloquentie idest iactātie ⁊ adulationis/minarum et elationis ipse preualet contra alios: ⁊ maxime contra sanctos et iustos: ⁊ suppeditat tres vel plures: et alij officiales a facie eius euelluntur et deponuntur de suis officijs: ⁊ sic ꝗ fauēte fortuna intātū crescit in mūdi ꝓsperis: ꝙ dei sanctos vel pauperes religiosos/et alios se meliores concutit et conculcat: Deum contēnit: reges terre. i. nobiles ⁊ potētes humiliat et affligit: vt patet de istis ꝗ sunt cū regibus ⁊ ꝑlatis: de quib⁹ dicit apostolus: Deū nō timēt: ⁊ cunctis hoib⁹ aduersant. Sȝ finaliter venit chāst⁹ antiquus dierum: et vocat eos ad iudiciū ꝑ mortē subitā: ⁊ sic eorū potestas deficit. Jo de tali cornu dicit Psal. Cornua peccatorum conterentur. ¶ Uidit daniel quod throni positi sunt: ⁊ antiquus dierum sedit. vestimentum eius quasi nix: capilli eius quasi lana munda: thronus eius quasi flāma ignis: rote eius ignis accēsus: fluuius igneus rapidusqꝫ egrediebatur a facie eius: et libri aperti sunt: et iudicium factum est: et tunc omnium bestiarū ablata est potestas: et filio hominis sibi presentato dedit antiquus dierum potestatem regnum/gloriam ⁊ honorem. In istis verbis describitur iudicis vel iudicij status: quia pro certo in throno/id est in prelatione et potestate iudiciaria non debet sedere nisi antiquus/id est homo sapiēs et maturus: qui debet habere capillos idest interiorem affectionem: et vestimētum/id est exteriorem conuersationem/albam ⁊ mundam sanctam et puram: castam et honestam: ⁊ immunem ab omni affectiōe ⁊ acceptationē munerum ⁊ personarum quasi nix: et quasi lana albi capilli eius: dato quod hodie multi cessores ⁊ iudices sunt contrarie conditionis. Unde dicitur: Uidi stultuz in dignitate sublimi: thronus eius idest autoritas rote circa eum. Uoluentes: id est ministri sui volubiles et apti ad obediendum debent esse igniti/id est feruentes et charitatiui: vel ignei id est rigidi ad malos puniendum/et iustos promouendum: et ideo fluuius igneus rapidus. id est extensio et sententia aspera ⁊ rigorosa a facie eius debent contra ipsos emanare: quia nullum debet timere quin per iustitiam ⁊ rigorem faciat iudicium equitatis. Apostolus. Facit ministros suos flammam ignis. Hic debet habere plures ministros: quia iudicium non debet fieri nisi coram pluribus assistentibus et consiliarijs. Libri debent esse aperti: quia secundum quod in libro legum et canonū inuenitur scriptum debent procedere/et filio hominis/id est bonis notabilibusqꝫ personis finaliter debent dare potestatem/gloriam et honorem. Bestiaruz aūt id est ferocium iniquorum ratione carentium debēt auferre et reprimere potestatem: Deut. Quem iniustū videris condemnabis: quem vero iustum videris/victorie palmam dabis. ¶ Uel dic econtrario/quod in throno et in dignitatibus seculi sedentes prelati ⁊ iudices sunt hodie in tanta pompa/quod habent milia milium ministrantium et assistentium: sed ipse rote et ministri sui sunt ignei per rapinam et excoriationem: etiam fluuius idest rigor crudelitatis et rapine a facie talium egreditur in subditos vndequaqꝫ. Johe. Ante faciem eius ignis vorat.

¶ Capitulum octauum textus. Anno tertio regni balthasar regis visio apparuit mihi Moralitatum. Ca. VII

CUm esset daniel in regiōe helam: vidit se esse super portam vlay. Uidi inquit/et ecce aries vnus habens duo cornua: et vnuz cornu maius alio: qui cornibus suis ventilabat ꝑ omnes mundi partes: et nullus poterat sibi resistere fecitqꝫ ꝯm voluntatem suaz: et magnificatus est. Tūc venit hircus caprarum ab occidente: habens cornu insigne ante oculos vndiqꝫ ventilans: et afferatus est in arietem: et comminuit cornua eius: et nullus potest liberare arietem de manu eius: tamen in fine cornu illud magnum fractum est consumptumqꝫ.

¶ Aries iste significat aliquem religiosum simplicem/et maturum: vel quemcunqꝫ virum bonum et honestum: qui quādoqꝫ habet duo cornua

Margin notes (left column): Apoca. 13. — Aliter — Psal. 72. — Eodem cap. — Allego. — Tropologia. — Thes. 2. — Psal. 74.

Margin notes (right column): Eodem ca. c. Historia. — Eccl's. 10. b. — Hebre. 1. c. — deut. 25. a. f — Aliter — Johel. 2. a. — Historia. — Moralitas.

id est scientiam vtriusqꝫ testamenti.Uel duo cornua
id est scientiā naturalē/⁊ affluentiā temporalem.Uel
duo cornua/id est mitram: qꝛ forte est episcopus vel
cornutus:vel duo officia/id est duplicem iurisditio=
nem id est spiritualem et temporalem quia cornua in
abacuk manu eius.Abacuk.Iste quandoqꝫ fauente fortuna
3.a. magnificatur ⁊ crescit per potentiam secularem:in=
G tantum quod nō inuenit sibi resistentem: sed sepe ac
cidit ꝙ venit hircus/id est vilis ⁊ insufficiens perso=
na:que tm̄modo habet vnum cornu/id est vnum offi
cium: qui pugnat contra prelatum: ⁊ preualet con=
abacuk tra eum:⁊ frangit cornua potentie eius:⁊ regnat lo=
1.b. co eius/sic quod nullus potest sibi resistere in vna po
testate.Unde dicitur:Impius preualet aduersus iu=
stum ⁊c.Sed tamen in fine frāgitur cornū eius id est
eius potestas:quia sepe accidit/ꝙ qui fregerunt alio
rum potestates:postq̄ diu regnauerunt=et nūdū tri
bulauerunt:ita ꝙ nullus eis poterit obuiare: finali=
Esa.30. ter confriguntur/⁊ per mortem subitā moriunṫ. Esa.
c. Subito dū nō speraṫ venit cōtritio eius ⁊c. ¶Uel dic
Aliter ꝙ hircus fetidus est aliquis luxuriosus et imūdus:
qui quandoqꝫ habet vnum cornu insigne=scilicet ge=
neris nobilitatem vel seculi dignitatem ⁊ potestatē:
⁊ hoc iter oculos:quia scilicet iste pre oculis semper
habet presumptionem ⁊ superbiam vel aliquod bo=
num si ipsum habet.Iste igitur pugnat contra arie=
tes cornutos:id est contra predicatores humiles/et
eos conterit:⁊ tamen finaliter ipse perit.¶Uel dic ꝙ
Aliter aries est predicator/cum cornu duplicis testamenti/
cui nullus resistit:sed vndiqꝫ circūit predicando: sed
H quandoqꝫ venit hircus fetens/id est peccatum luxu=
rie:quod quandoqꝫ ei preualet:⁊ suam destruit pote=
statem:¶Uel dic ꝙ aries est diues aduocatus cū plu
Aliter ribus cornibus id est officijs et dignitatibus:qui in
tantum prosperātur in terra/quod per rapinas et ex=
actiones omnes vicinos conturbat:ita quod nullus
potest suis malicijs obuiare:sed in occidente mortis
venit hircus fetidus/id est diabolus:qui circa tales
effrenatur per mortem temporalem.¶Uel hircus id
Aliter est mors quam comitatur fetor ⁊ horror:eos confrin
git per damnationem eternam:ita quod nullus eis
Treū.1. amplius suffragatur:quia omnes amici eius spreue=
a. runt eam inter angustias.Et iste hircus scilicet dia=
bolus/habet vnum cornu:scilicet excellentiam nobi=
iob.41. litatis naturalis qua pollet:quia non est potestas su
d. per terram que comparetur ei. Quam habet semper
Eodem per superbiam ante oculos mentis et imaginis sue.
ca.c. ¶Daniel vidit vnum modicum cornu quod factum
Histo= est magnum:et tūc videns se fortificatum/insurrexit
ria. contra stellas:et deijciebat eas in terram contra san=
ctuarium dei:et conculcauit illō:⁊ magnificatus est
Mora in fortitudine celi:et prostrata est veritas in terra.
litas. ¶Tales sunt multi qui primo sunt modici quantū
ad dignitates/prosperitates ⁊ diuitias:vt forte quia
sunt de humili plebe et in paruo statu:tandē tamen
fiunt grandes:quia ipsi ditantur et magnificantur:
et tunc ipsi insurgunt contra deum per vitia ⁊ pecca=
ta:et stellas ⁊ sanctuariū idest dei sanctos perfectos
religiosos:vel sanctuarium idest religionem per ra=
pinas et exactiones destruunt ⁊ conculcant:ita quod
A ad literam per talium fraudes et malicias fortitudo
Esa.59. celi idest ecclesie impugnatur:et veritas deprimitur.
c. Unde Esa.Corruit in plateis veritas ⁊c.¶Daniel se
Eodem asserit vidisse hircū qui ventilabat per quatuor par=
ca.b. tes celi:et ꝙ nulla erat bestia que sue posset resistere

voluntati:verūtamē cornu eius insigne quod habe
bat/ante oculos fractum est:et quatuor loco illꝰ sur=
rexerunt. ¶Istud expone sicut libro de animali=
bus capitulo de angue:vbi agiṫ de hydra: cuius ab=
lato vno capite duo surgebant.

¶Capitulum decimū Textus: Anno ter= tio regni Cyri regis Persarū vbum reuela= tū est.Moralitatum Ca.VIII.

Vidit daniel:et ecce vir vnus vestitus line=
is:et renes eius accincti auro obrizo:corpꝰ
eius quasi chrysolitus:facies sicut species
fulguris:oculi vt lampas ardens brachia
eius et que deorsum erāt/quasi species eris candētis
et vox sermonū eius quasi vox multitudinis.¶Iste Mora=
est vir perfectus/qui vestitus debet esse lineis.i.cādo= litas
re puritatis in conscientia.Renes eius.i.actus ⁊ mo
tus renū debet esse cinctus ⁊ restrictus fulgore casti=
tatis in apparētia:⁊ cōuersatio debet esse aurea ⁊ ho=
nesta/⁊ maxime quo ad renes/id est quo ad actus ve=
neris: corpus eius.i.intentio debet esse chrysolitus
idest preciosa ⁊ sancta.Facies eius.i.affectio debet es
se sicut fulgor/per ardorē charitatis. Oculi cordis
sui sicut lampas/p splendorē discretionis ⁊ sublimi= B
tatis.Brachia eius.i.virtus debet esse erea id est so=
nora p sonorā p̄dicationē/et per meritorū operatiōes Ma.17
candēs per colorē superne charitatis. Unī dicit: Ve= a.
stimēta eius alba sicut nix.Sic igiṫ perfectus est line=
us quo ad puritatem aureus quo ad honestatē/chry
solithus quo ad sanctitatem/fulgureus quo ad cha=
ritatem:lampadeus quo ad scientie claritatē: ereus
quo ad bonorum operum diuturnitatem:quia es est
metallū durabilissimum.Unde de tali viro potest di
ci illud zacha.Ecce vir:oriens nomen eius. zach.6.

¶Capitulū decimūtertiū textus Et erat vir habitās in Babylone:et nomē eiꝰ Joa= chim.Moralitatum Capitulum.IX. p.

Ingressa ē Susanna pomeriū viri vt illic recre
aretur ⁊ lauareṫ: Emisit aūt puellas: et remā
sit sola:et statim affuerunt duo seniores iniq
qui ipsam voluerunt maculare sed quia non
consensit eis phibuerunt testimonium adulterij con=
tra ipsam.Que cū duceret ad mortē: affuit Daniel q
probauit eos mēdaces:⁊ sic susannam liberauit/et se=
nes ad suppliciū cōdēnauit. Susanna ē anima.Uir Tropo
eius est christꝰ.Uiridarium christi est religio. Aqua logia.
que est ibi:est fons deuotionis.Ungentum quod est
ibi est dulcedo consolatiōis.Ancille anime sunt gra=
tie et virtutes.Duo senes sunt mundus et diabolus.
Daniel est prelatus:p̄sbyter vel sacerdos Accidit igi
tur quod susanna idest anima christiana venit ad vi=
ridarium viri sui christi idest statum sue religionis:
vt ibi recreetur et lauetur:et vt ibi aqua deuotionis
et lachrymarum a cunctis sordibus et vitijs ablua=
tur:et vngento diuinarum gratiarum et consolatio
num spiritualiter inungatur.Sed quandoqꝫ accidit
quod ista a se emittit ancillas:id est virtutes per ali=
qua peccata que committit in religiōe: ⁊ sola sine vir
tutibus vult remanere.Unde dicitur: Soror mea re=
liquit me solam ministrare. Et tunc vere insurgunt luce.10.
statim aduersus eam duo senes scilicet mūdus ⁊ dia g.
bolus qui tentāt eam:et volunt quod misceatur cū
eis per vitia et peccata:scilicet cum mundo per aua=
riciam et luxuriam:cum diabolo per superbiam:iram
inuidiam

et inuidia quia tunc est sola: et non habet adiutori-
um gratie dei. Sed quandoq₃ dei auxilio fit/quod ip
sa sc₃ anima resistit/⁊ nō ꝯsentit: ⁊ tunc isti duo senes/
sc₃ diabolus ⁊ mundus/imponunt sibi ⁊ procurant
quicquid mali possunt/tribulationes ⁊ labores. Ve-
rūtamen dei iuuamine ⁊ opere Danielis/id est cōsi-
lio sacerdotis/ipse euadit: nec perit manibus eorun-
ps.119.a dē₃. Psal. Ad dominū cū tribularer clamaui ⁊c. ¶ Vel
Aliter. dic ꝙ pomeriū est mundus: vbi est ia₃ vxor Joachim
dei patris: que dū credit mundi voluptatib⁹ vti/aqua
⁊ vngento. i. mundi ꝓsperis: emittit ancillas. i. virtu-
tes: ⁊ sic senes/id est caro ⁊ mundus tentant eā: sc₃ ca-
ro de luxuria/de superbia demō: ⁊ tunc ipsa est in peri
culo mortis eterne/nisi clamet ad dominū ꝑ confessio
ps.118. nem ⁊ orationem: ⁊ nisi a Daniel. i. a christo per suam
gratiā/liberetur. Psal. Me expectauerūt peccatores
Aliter ⁊c. ¶ Vel dic ꝙ Susanna quia erat sola/fuit in pericu
D lo damnationis: ⁊ ideo bonum est semper habere ami
Gen.2.c cos secum socios bonos: ne ꝓpter solitudinē veniant
Aliter. nobis mala. Unde dicit: Non est bonum hominē esse
solum. ¶ Vel dic ꝙ senes sunt iuuenes moderni: qui
si sit aliqua persona in viridario. i. in iurisditione sua
que corā eis habeat negocia: nisi eis sit fauorabilis ⁊
nisi eorū faciat voluntatē/eis applaudēdo vel mune-
ra presentando: vere nō timent sententiare cōtra ipsa₃
mat.7.a Verūtamē Daniel. i. christus/in fine ipsos crudeliter
Da.xiiij. condemnabit. In quo em̄ iudicio iudicaueritis/iudi
cabimini. ¶ In babylone erat idolum nomine Bel:
historia quod rex ⁊ populus colebāt ita ꝙ rex infinitā quanti
tatem ciborū cōtinue tradebat sacerdotibus Belis:
vt ponerent corā Bele: qui fingebant ꝙ omnes cibos
nocte qualibet deuoraret. Illi autem fecerāt meatus
subtus terram: per quos ipsi/vxores ⁊ filij ingrediebā
tur: qui omnia deuorabant. Daniel autē hoc volens
ꝓbare/occulte pauimētū cinere superspersit: ⁊ sigillo
regis ostiu₃ sigillauit. De nocte autē ꝑ occultos mea-
tus sacerdotes cum vxoribus ⁊ paruulis venerunt: ⁊
q̄ue posita fuerant comederunt: ita ꝙ in cinereo paui
mento vestigia virorum/mulierum ⁊ paruulorū appa
Mora- ruerunt: ⁊ sic ipsorū malicie sunt reperte/ita ꝙ eos rex
litas. ⁊ babylonij punierunt/⁊ idolum destruxerunt. ¶ Ba
bylon que interpretatur cōfusio/est mundus plenus
Dan.7.c confusione. Bel est christus: quia bel interpretat̄ vetu
E stas. Ista autē dicitur antiquitus dierū. Iste aute₃ in
templo sancte ecclesie coronatur: ⁊ tam a regibus q̄ a
ceteris populis adoratur. Quid? Pro certo reges et
populi tradunt a principio maximas impēsas/cibos
redditus/possessiones sacerdotibus Bel/id est Chri-
sti sacerdotibus ⁊ viris ecclesiasticis: vt ipsi Bel/id ē
Christū in persona pauperū ꝑ elemosynas ⁊ in perso-
na propria ꝑ deuotionē nutrirent: ipsi vero fingūt ⁊
dicūnt ꝙ Bel omnia deuorat ⁊ cōsumit/id est ꝙ om-
nia in diuinis vsibus ꝯsumunt̄. Sed ipsi habēt occul-
tus meatus/ꝑ quos transeunt ⁊ introeūt/⁊ vxores eo-
rum ⁊ filij/qui bona data ecclesie deuorant ⁊ cōsumūt
Et ideo sicut Daniel proiecit cinerem in pauimento:
Mora- sic i crastino apparuerūt vestigia viroꝝ/vxoꝝ ⁊ puero
litas rum: ⁊ sic deprehensa est fraus eorum: ⁊ sic templum ⁊
sacerdotes a rege sunt destructi. ¶ Sic vero charissimi
in templo ecclesie apparent tot vestigia istarum cōcu
binarum ⁊ filiorum eorum: ꝙ iam quasi publicum est
ita ꝙ sacerdotes amodo nō possunt dicere/ꝙ talia bo
na a Bele deuorātur/id est in dei vsibus expendātur
quia planū est ꝙ in pomparū suarum/id est in vxoru₃/
filiarum ⁊ concubinarum vtilitatibus expendant̄. Et
ideo pro certo hodie rex: ⁊ populus visis huiusmodi
fraudibus/subtrahit ei redditus ⁊ impensas quas an
tiquitus dederunt ⁊ templu₃ ecclesie cum suis sacer- malach
dotibūs quantū possunt/destruūt ⁊ subuertūt. Ideo 2.b.
dicitur: Vos sacerdotes recessistis de via: ⁊ scandali- f
zastis plurimos in lege: irritum fecistis pactu₃ Leui: Aliter.
propter quod dedi vos contemptibiles omnibus po
pulis ⁊ humiles. ¶ Vel ꝙ rex est Christus cuius tem-
plum ecclesie intrant mulieres/infantes ⁊ paruuli/id
est persone ignorantes: per vias occultas/id est occul
te ⁊ simoniace per fauores ⁊ dona: ⁊ hoc nō vt ipsi ser
uiant deo: sed vt ipsi comedant ⁊ habeant impensas/
id est temporales diuitias que sunt ibi: modo autem
omnia sunt sigillata sigillo regis: q₂ q̄diu durat vox
huius vite/nos apparēt merita personarum: sed quā-
do transibit vox huius vite/tunc apparebunt vestigia
talium: tunc videbunt mala que modo faciunt/⁊ mo
dos sui ingressus: ⁊ tunc a rege christo eternis crucia treñ.1.d.
tibus occidentur. Unde dicitur: Vidit gentes ingres-
sas sanctuarium ne intrarent ⁊c.

¶ Moralitatum super Danielem finis.

Moralitatum liber vicesimusquintus super Jonam

¶ Capitulum primum Textus: Et factum est verbū domini ad Jonam filiū amathi.

Moralitatum Capitu. vnicum.

Onas pro- historia
pheta cui dominus prece-
perat vt iret in niniuen de-
structionē verbis predica-
re: voluit a facie dn̄i fuge-
re: et inuenta naui dispo-
suit in tharsis nauigare.
Verūtamē cū esset in naui
descendit ad profundum G
nauis: ⁊ cepit sopore graui dormire: tempestas aute₃
ꝓpter ipm̄ in mari surrexit: q₂ naue₃ ⁊ nauta₃ fere sub-
mersit: sed nautis ad sortes recurrentibus/ꝓpter quē
tempestas fieret sciscitantibus/cecidit sors super Jo
nam. Qui statim a somno euigilat: ⁊ cōperta causa in
mare proijcitur: ⁊ statim tempestas sistitur ⁊ sedatur.
Dominus autē cetu₃ ꝑparauit: qui Jonā deglutiuit
⁊ ipsum triduo in suo ventre viuentem/⁊ deu₃ orantē
tenuit: ⁊ tandem ad littus maris ipsu₃ portauit ⁊ euo
muit. Qui tandem pergens niniuem/mandatum dei
loquitur: ⁊ post quadraginta dies submersione₃ mi- Allego-
natur: que tamē pinitēntiā faciens liberatur. ¶ Ista ria.
exposuit christ⁹ allegorice de seipso dicēs: Sicut Jo- mat.12.d
nas fuit in ventre ceti tribus diebus ⁊ tribus noctib⁹
sic erit filius hominis in corde terre. Et ideo possum⁹
dicere/ꝙ Jonas qui interpretatur columba/christu₃
pium/simplicem ⁊ columbinum significat: qui ꝓcul-
dubio pro predicando in niniue₃. i. in mundū a patre
mittitur. Et quia tempestas tribulationis ⁊ damna-
tionis aliquo modo cessare nequibat: a nautis. i. a iu
deis/de naui. i. de hierusalē eijcitur: ⁊ i mari. i. in mor-
tis amaritudine damnatur. Dicebant enim iudei il- mat.18.
lud. Mat. Expedit vt suspendatur mola asinaria in a.
collo eius/⁊ submergatur in mare ꝑ populo eius/vt
non tota gens pereat. Istum igitur cetum piscis im-
manis/id est terra voratrix per sepulturam absorbuit

⁊ ibi triduo ↄtinuit: sed post triduum ꝑ resurrectionē
euomuit: ⁊ tandem ciuitas huius mundi per penitē-
gen̄.40. tiam saluata extitit. Unde illud Gen̄. Tres adhuc di-
B es sunt post quos recordabit Pharao ministerij tui: ⁊
Tropo- restituet te in gradū pristinum. ¶ Uel dic ꝙ Jonas si
logia. gnificat quosdaȝ discordes ⁊ litigiosos / a facie domi
ni per peccata fugientes: ⁊ in tharsis / quod interpre-
tatur explorans gaudium. i. explorationē gaudioruȝ
iob.34.c seculi pro viribus nauigantes. Unde Job: Quasi de
industria recesserunt a deo Qui graui somno peccati
obruti / totam nauem id est religionē / ecclesiaȝ / ciuita-
tem vel patriam vbi degunt / tribulāt ⁊ turbāt: tempe-
statem / dissensionē ⁊ exactionem excitant ⁊ producūt.
Sicut ad literā videmus in claustris de quibusdā dy
scolis / detractoribus / brigosis ⁊ verbosis: q̄ nō cessant
discordiam seminare / ⁊ dissensionum ⁊ litiū causa esse
pro.17.b Sicut enim dicitur: Semper iurgia querit malus. Si
cut videmus de quibusdā malis officialibus ⁊ brigo
sis hominibus: qui ꝗdiu viuunt / nō potest esse pax in
patria: sed semper tribulatio vel tēpestas: ⁊ ideo semꝑ
necesse est ꝙ sors fortune siue super tales finaliter ca-
dat: ⁊ ꝙ ipsos sua iniquitas comprehendat: ⁊ ꝙ nau-
te nauis. i. prelati vel rectores patrie ipsos de naui / id
est de prosperitate ⁊ statu deijciant ⁊ deponāt in mare
id est tribolationū amaritudinē eos ponant: ⁊ deuo-
randos ceto / id est demonibus vel malis hominibus
⁊ austeris cōmissarijs ⁊ balliuis eos tradant: qui scȝ
eos ad litt⁹ aridū / id est ad paupertatis statū euomāt
⁊ deducant. Ista quotidie videmus de istis malis ho
minibus mundum tribulantibus / ⁊ in mūdi prospe-
A ritate dormientibus: qꝛ finaliter deponunt / ⁊ in mare
tribulationum ponuntur: ⁊ ceto / id est duris commis-
sarijs examinādi tradūt: a quibus ad littus pauperta
pro.22.b tis postea euomuntur. De istis igitur dicit. Eijce de-
risorē / ⁊ exibit cū eo iurgium: cessabuntqꝫ cause ⁊ con-
Aliter. tumelie. ¶ Uel dic ꝙ iste dormiens est peccator / deli-
cijs ⁊ prosperitate gaudens / ⁊ in alios tempestates tri
bulationū excitans: q̄ finaliter in mare / id est in ama-
ritudinem tribulationum ꝓijcitur ⁊ mundi pericula
ibi a ceto / id est a diabolo vel inferno voratur: ⁊ in vē-
tre eius iterum reuomendus / id est resurrecturus ser-
Ca.iij.c. uatur. ¶ Predicante Jona et subuersionem vrbis
historia minante: venit verbū ad regem Niniue. Qui surgens
de solio suo / abiecit vestimenta sua: ⁊ indut⁹ est sacco
⁊ sedit in cinere: ⁊ p̄cepit ꝙ homines ⁊ iumenta saccū
induerent: ⁊ nō comederent nec biberent: sed omnes
vnanimiter ieiunarent: ⁊ omnes in fortitudine ad de-
um clamarēt. Quod videns dominus / ciuitati illi pe-
Mora- ꝑcit: ⁊ ipāȝ nō subuertit. ¶ Sic ꝟe null⁹ est ita magn⁹
litas. rex aut dn̄s: qnin debet ꝟba p̄dicatoꝝ timere ⁊ ad eoꝝ
ꝟba soliū ꝑ humilitatē d̄scēdere: saccū penitētie induc
re ⁊ in cinere: id est in mortis meditatione manere: ⁊
ad ieiunandum. i. penitentiā faciendū homines ⁊ iu-
menta inducere vel monere. ¶ Quod si fecerint: a dā-
nationis periculo se poterunt liberare: al's enim ne
cesse est eis tribulationibus corporis ⁊ cordis subiace
Lu.13.a re. Unde Lu. Nisi penitentiaȝ egeritis: omnes simul
codē ca. peribitis. ¶ Hic habetis ꝙ super caput Jone subito
B orta fuit hedera: quam desiccauit subito ventus vrēs
Mora- ⁊c. ¶ Mundi prosperitateȝ intellige per hederā: que
litas. si subito orta fuerit: vt cōmuniter necesse est vt recedat
pro.13.b Unde in Prouer. Substantia festinata minuet: que
autē paulatiȝ colligitur manu: multiplicat. Uide de
hedera capitulo suo. libro. xij. ⁊ expone ibi.
¶ Moralitatum super Jonam prophetam finis.

Moralitatum liber vicesimussextus: super zachariam prophetam.

¶ Capitulum primum Textus: in mēse octauo in anno secundo Darij regis: factuȝ est verbum domini ad zachariam. Moralitatū Capitulum. I.

Zacharias vidit q̄- historia
tuor cornua: ⁊ dictum est sibi: quod illa
erant que ventilauerant Judam: Isra-
el ⁊ Hierusalem: ⁊ post vidit quatuor fa
bros. ⁊ responsuȝ est sibi ꝙ illi erant fabri qui venerāt
cornua supradicta deterrere. ¶ Ista signa potes gene Mora-
taliter applicare: ꝙ nō est dare tam durum seu crude litas.
lem tyrannuȝ: quin quandoqꝫ inueniat duriorē. Qua-
tuor eniȝ cornua duros ⁊ elatos peccatores significāt
qui in quatuor mundi partibus manent: quia reuera C
iudam: id est deum confitentem: israel: id est deum cō
templantem: hierusalem: id est pacifice cōuersantes:
tribulationes feriunt: sed dominus contra tales fa-
bros preparat: quādo alios bonos iudices: vel alios
fortiores tyrannos ad confringendum istorum elatio
nem ⁊ proteruiam procurat. Et pro certo quotidie vi-
demus: ꝙ tyranni: officiales ⁊ vsurarij: postꝗ bonos
diu ventilauerunt solent inuenire fabros domini: id
est aliquos alios cōmissarios: qui ipsos ⁊ eorū super-
bum statum confundunt. Unde dicitur: Ex celo ali⁹ Ec.5.b.
excelsior est: ⁊ in his quoqꝫ alij eminētiores sunt. ¶ Ul Aliter.
dic ꝙ quatuor cornua sunt quatuor male affectiones
scȝ gaudiū innaniter exhilarans: dolor male affligēs
timor male humiliās: ⁊ spes male p̄sumēs. Ista sunt
cornua que male in animam ventilant iudaȝ: id est cō
fessionem: israel id est contemplationem: hierusalem:
id est cōcordiam ⁊ pacis vnionem: ⁊ ideo quatuor fa-
bri. i. quatuor virtutes cardinales sunt ad ista cornua
conterenda necessarie: ⁊ ad malas affectiones quadru Ec.33.b.
plices moderandas. Unde Eccī: Contra malum bo- Aliter.
num est. ¶ Uel dic ꝙ quatuor cornua sunt q̄tuor spe-
cies elationis ⁊ superbie: scȝ elatio propter eminētias
propter diuitias: propter proprias virtutes: propter
mundi fauores: ⁊ fame varias opiniones. Sed quatu
or fabri. i. quatuor sensus humilitatis: ista quatuor D
cornua conterunt: quia quatuor species humilitatis
que sunt: spernere nulluȝ: spernere mūdū: spernere sese
spernere se semper: ista quatuor superbiaȝ tollūt. Ps. Ps.74.b
Cornua peccatorum conterentur ⁊c.

¶ Capituluȝ quartum textus: Et reuersus est angelus qui loquebatur in me: ⁊ suscitauit me: Moralitatum Caplm. II

Uidit zacharias vnum candelabrum aureū
totum: qd̄ habebat lampadeȝ cum septem
lucernis: ⁊ septem olei infusores Juxta qd̄
duas oliuas vidit: quarum vna ad sinistrā Mora-
lampadis stabat: ad dexteram alia. ¶ Candelabrum litas.
in ecclesia est quicunqꝫ iustus plenus sapientia: ⁊ qui-
cunqꝫ alios illuminat doctrina: qui totus debet esse
aureus. i. sanctus: non solum intus in cōscientia: imo
exteri⁹ in apparētia. Unde: Deaurauit eam intrinsec⁹ 2.pa.3.a
auro mun-

auro mundiſſimo. Iſte igitur debet habere lampadē ſpūſſancti cū ſeptē lucernis/id eſt cū ſeptem donis: et duas oliuas/id eſt duas ſpecies miſericordie ſpūalis ⁊ temporalis: cum ſuis infuſorijs.i.cū ſuis ſeptē ope-
Anago- ribus pijs. ¶ Uel dic ꝙ cādelabrū illuminās eccleſiaꝫ
gia. eſt ſpūſſanctus: cuius lampas/odor ⁊ charitas ſepteꝫ lucernas/id eſt ſeptē dona cōtinet: quod ſeptem fuſoria.i.ſeptem miſericordie opera/oleum elemoſynaruꝫ ⁊ pietatis infundentiā ſecū habet: ⁊ quod ſuper duas oliuas.i.ſuper duas ſpecies viroruꝫ miſericordiū/ſcꝫ iſtos qui tēporaliter ⁊ ſpiritualiter pietatē faciunt/viſitat ⁊ cōfortat: quia miſericordia temporalis que cōſiſtit in alios paſcēdo/hoſpitando/ſepeliendo: ⁊ miſericordia ſpūalis/que ꝯſiſtit in alios corrigendo/docēdo ⁊ conſolando/⁊ eis remittendo/⁊ pro eis orando:
E lampadi.i.ſpūiſancto vel charitati vicine ſunt/⁊ ab ipſis prouenīūt: vt de iſtis duobus generibus miſericordium dicatur illud zacha. Iſti ſunt duo filij olei ſplen
zach.4. doris/qui aſſiſtunt dominatori vniuerſe terre.

¶ Capitulum quintum Textus: Et cōuerſus ſum: ⁊ leuaui oculos meos: ⁊ vidi: ⁊ ecce volumen volans. Moralita. Cap. III

historia Uidit zacharias volumen/cuius longitudo erat viginti cubitorū/latitudo decē: in quo maledictio contra fures ⁊ periuros cōtine-
Mora- batur. ¶ Talis eſt ſacra ſcriptura: quia iſta
lis eſt volumen inuolutum/a paradiſo volitans ⁊ allatū cuius lōgitudo eſt fides: que in viginti cubitis/id eſt in viginti particulis diſtincta conſiſtit: inquantuꝫ ſeptem ſacramenta/ſeptem virtutes/⁊ ſex opa miſericordie continent: latitudo decem mandata legis tenet: in quibus fur ⁊ periurus maledicitur: ⁊ ad mortē ppe-
Eso.ca.c tuam ꝯdemnatur. ¶ Duas vidit zacharias mulieres que habebāt alas quaſi miluus: ⁊ ſpiritus erat in alis eorum: que vnam amphoram inter celum ⁊ terraꝫ leuabant: ⁊ eam vt edificaret ei locus in terra Sennaar deferebant: in medio amphore quaſi mulier que dicebatur impietas continebat: ⁊ maſſa plumbea os amphore claudebat. Ipſa vero amphora egrediens: ⁊ aliorum oculis vocabat. Hic eſt inquit oculus eorū/vni-
Tropo- uerſa terra. ¶ Per iſtam amphoram profundā poteſt
logia. intelligi vſurarius vel auarus: qui ſcꝫ p auariciam eſt inſatiabilis ⁊ capax: per maliciam eſt profundus/in qua iſta mulier que eſt impietas continet: ⁊ in ipſius animo maſſa plumbea/id eſt cum pondere male ꝯſuetudinis continet. Impietas enim.i.crudelitas: in amphora/id eſt in corde vſurarij vel auari ſedet: ⁊ ibi ſicut in hoſpitio ſuo manet: ſicut videmus de vſurarijs/quorum voluntas caret pietate ⁊ quoruꝫ ꝯſcientia eſt ple-
Malach.1.b. na omnimoda crudelitate. Malach. Uocabūtur termini impietatis ⁊ populus ⁊c. Patet etiam ꝙ maſſa plumbea.i.pondus male conſuetudinis impietatē in iſtorum cōſcientia taliter detinet/ꝙ in ipſam contrahere verbo vel verbere nullus valet. Satis enim poteſt deus vel prelatus ꝑcutere vel p̄dicator vrgere: quia iniquitatem ſue peruerſe conſcientie nunꝙ ab iſtis pote-
Esa.9.b rit amouere. Unde Eſa. Succenſa eſt quaſi ignis impietas. Iſta amphora dicit egrediens inter celū ⁊ terram: pondus dicitur oculus terraꝫ dirigens. Dicitur ad terraꝫ Sennaar: quod interpretatur fetor finaliter tendens: ⁊ ſicut viſum eſt/dicitur impietateꝫ continēs quia proculdubio auarus a dei gratia ⁊ amicitia egreditur inter celum ⁊ terram.i.inter alta ⁊ infima/per ſtatus ſui inſtabilitatem ⁊ inconſtantiā ſuſpendit: cecorum ſecularium lux ⁊ oculus/rector ⁊ director creditur impietate replebitur: ⁊ finaliter in terram fetorum inferni defertur: vbi locus taliū finaliter ordinatur. Hiere. In tophet ſepelient: eo ꝙ nō ſit aliūs locus ad ſepeliē- hie.19.c
dum. Sed iſte due mulieres iſtam amphoram de terra erigunt: ⁊ eam in terra ſennaar deducūt: quia due mulieres.i.duo mollia vitia/ſcꝫ carnalis parentum affectio/⁊ terrenorum ambitio improbantur: quibus ſcꝫ G
annexe ſunt ale milui.i.quedam pigritia ⁊ ſuperbia ⁊ elatio/⁊ in iſtis alis virtutis p̄ſumptio. Iſtā amphoram/ſcꝫ auarū ⁊ peccatorem per inanem ſpem erigunt ita ꝙ eum ſemper velle ſurſuꝫ ad celū.i.ad celſitudinē ſtatus aſcendere faciunt: ⁊ tamen conſtat ꝙ inter celū ⁊ terram remanet: quia nunꝙ attingit ad celſitudinē quam optat: quinimmo ſemper ſolet in pendulo manere: ⁊ nullam ſtatus certitudinem obtinere: quia non ſufficit iſtis ſtatus inferior quem relinquūt. Celū aūt i.ſtatuꝫ altiorem non poſſunt attingere quē expoſcūt ⁊ ſic inter celum ⁊ terram.i.in incertitudine ſtatus remanent: quia ad illud quod deſyderant/attingere non valent. Unde Ezech. Eleuauit me ſpūs: ⁊ ſtatuit me in- Eze.8.b
ter celum ⁊ terram: ſpūs dico elationis. Iſte igit mulieres.i.affectus carnales ⁊ auaritia iſtam amphoraꝫ i.peccatorem/in terra ſennaar.i.in cāpum fetoris/ſcꝫ in infernum portant: vbi locum perpetue manſionis ſibi preparant. Ezech. fili hominis/due mulieres fue- eze.23.a
runt filie matris vnius. ¶ Uel dic ꝙ due mulieres q̄ Aliter.
peccatorem in inferno portant/ſunt mundus ⁊ caro/vxor ⁊ diabolus/vel carnalis voluptas/vel ſpes penitentie finalis/et timor afflictionis. Ille male mulieres que alas ſuperbie poſſident/⁊ ſpiritum male affectionis habent: ⁊ ideo amphoram/id eſt peccatorem in infernum deferunt. Unde ſi vis/ſupra de elephante capitulo vltimo.

¶ Capitulum ſextum textus: Et cōuerſus ſum: ⁊ leuaui oculos meos et vidi. Moralitatum Capitulum. IIII.

Zacharias vidit quatuor quadrigas egre- historia
dientes de medio duorū montium ereorū quaruꝫ prima habebat equos rufos: ſecūda nigros: tertia albos: quarta fortes ⁊ va-
rios. ¶ Dic ſi vis/ꝙ iſte quatuor quadri- Tropo-
ge/ſunt quatuor virtutes cardinales: ſcꝫ fortitudo/tē- logia.
perantia/iuſtitia ⁊ prudentia. Iſte ſunt quadrige dñi/ad quas debemus eſſe ligati: ⁊ iugo diſcipline ⁊ obedientie ſubiugati. ¶ Iſti enim a duobus montibus ereis/id eſt a duabus anime potentijs perpetuis ⁊ ſolidis/ſcꝫ intellectu ⁊ affectu oriuntur: ⁊ ab ipſis naturaliter producunt: que quadrige quatuor habent ſpecies equorum: ſcꝫ hominuꝫ ſibi famulantiū: quia fortitudo habet equos rufos: id eſt martyres ꝓprio ſanguine rubricatos. Temperantia habet nigros: ſcꝫ cōfeſſores p ſqualorē penitētie offuſcatos. Prudētia habet albos: id eſt doctores lumine ſcientie dealbatos. Iuſtitia habet varios.i.bonos prelatos ⁊ principes: nūc ad promouendū: nūc ad puniendū equitate ꝑuia variatos. Iſti ſunt igitur equi dñi: id eſt viri ſancti: q̄ quadrigas virtutū cardinalium traxerūt: id eſt ipſis mediātibus merces meritorū portauerūt: ⁊ in ſeipſis
vexerūt. Uñ Abac. Quis aſcendet ſuper equos tuos? abac.3.
⁊ quadrige tue ſaluatio. ¶ Uel dic ꝙ quadrige qua- b.
tuor cum equis ſuis: ſunt quatuor ſtatus ⁊ conditio- Aliter.
nes: ſcꝫ niger: qualis eſt ſtatus monachorū nigroruꝫ auguſtinorū. Rufi: qualis eſt minorū: ciſterſienſium.

Albi/qualis est carmelitarum. Varij/qualis est secu-
larium clericorum ⁊ laicorũ: qui determinatum habi
Aliter. tum nõ habent. ¶ Vel dic ꝙ equi sunt viri iusti: quo-
rum quidã sunt rufi ꝑ charitatem/nigri ꝑ humilita-
ps.44. tem/albi ꝑ inocẽtiã ⁊ castitatẽ/varij ꝑ honestatẽ. Ps.
c. Circũamicta varietate. ¶ Vel dic ecõtra/ꝙ equi dia-
Aliter. boli sunt peccatores. Esa. Equi eorũ caro/⁊ nõ spirit⁹:
Esa.31.b ⁊ istorũ quidã sunt rufi ꝑ maliciã: quidam nigri ꝑ in-
famiam: quidã albi ꝑ hypocrisim: quidam varij ꝑ du
plicitatem ⁊ inconstantiam.

¶ Moralitatum super zachariam ꝓphetam finis.

Moralitatum liber vicesimusseptimus libri primi Machabeorũ.

¶ Capitulum primum textus: Et factum est postꝙ̃ percussit alexander philippi macedo. Moralitatũ Capitulum. I

historia Lexãder rex
macedonũ multos reges
et principes debellauerat:
munitiones eorum confre
gerat: spolia multitudinis
gentiũ acceperat: ⁊ in ma-
nu forti regnauerat super
terram. Et factũ est ꝙ mo-
reref: ⁊ regnauerunt pueri
eius/vnusquisqꝫ in regno suo: ⁊ imposuerunt sibi dia-
Moralitas. demata: ⁊ multiplicata sunt mala in terra. ¶ Sic ꝟe
dico ꝙ alexander/qui interpretatur auferens angusti
B as tenebrarũ. i. bonus ꝑlatus: qui tenebras angustie
⁊ ignorãtie ꝑ sapientiã scit auferre: angustias subito-
rum ꝑ dulcedinẽ ⁊ clementiã scit lenire: qñqꝫ regnat
in eccl'ia vel patria ita fortiter ⁊ prospere/ꝙ malos ty-
rannos fortes suppeditat: munitiones. i. malas co-
gitationes eorũ dissipat: spolia scientiarũ ⁊ diuitiarũ
vndeqꝫ augmentat. Sed sepe fit ꝙ ipõ mortuo/in re
gno eius vel eccl'ia diuisiões solent fieri: ita ꝙ de pue-
ris suis. i. subditis quilibet vult regnare et diadema
iurisditionis capere: ita ꝙ sine rege ⁊ regimine vagan
tes/ꝗlibet ambitiose cupit imperare: vel saltẽ sine iu-
Judicũ go sicut rex viuere ⁊ manere. Unde dicit: In diebus il
18.g. lis rex nõ erat in israel: sed vnusquisqꝫ hoc qđ volebat
faciebat. Ista enĩ in ecclesijs vel cõuentib⁹ post mortẽ
ꝑlati videnť: qꝛ quilibet imponit sibi diadema/inꝙ̃tũ
ꝑlati fieri ꝓsumunt ⁊ imaginãť: ⁊ quilibet in loco suo
regnat inꝙ̃tũ vagabũdi fiũt/⁊ obedire maiorib⁹ de-
dignať: ⁊ sic mala multiplicanť in terra: qꝛ ꝑ mortem
boni ꝑlati/⁊ ꝑ dissentionẽ eligentiũ/ꝑ insolentiã ꝓsu-
pro.11.d mẽtiũ subditorũ fiunt in eccl'ia multa mala. Sicut di
Eo.ca.b cit: Ubi nõ est gubernator/ppl's corruet. ¶ Factũ est ꝙ
historia Antioch⁹ radix peccati imponeret sibi duo diadema-
ta: vt regnaret super Asiã ⁊ egyptũ: nõ sufficiebat sibi
regnũ Asie ⁊ grecie possidere/nisi etiã studeret alienũ
regnũ scꝫ egypti/per violentiã vsurpare. Cũ igitur ꝓ-
ualuisset cõtra Ptolemeũ regẽ egypti/⁊ spolia ꝙ̃plu-
rima cõgregasset: apposuit etiã filios israel impugna
re. Intrauit igiť sanctificationẽ in suꝑbia: et accepit
altare aureũ/mẽsam ⁊ candelabrũ/phialas/mortario-
C la aurea/velum: cortinas: ⁊ ornamentũ aureũ qđ erat
in facie tẽpli: ⁊ accepit aurũ: argentũ: vasa cõcupisci-
bilia: thesauros occultos de domo dñi: ⁊ comminuit
oĩa: ⁊ sublatis oĩbus in terrã suam redijt: ⁊ hierusalẽ
tristem ⁊ desolatã dimisit. Causã aũt quare ista mala
filijs israel deus permiserit ꝑuenire: redditť ibidẽ: qꝛ i
diebus illis exierãt ex israel filij iniqui: qui a testamẽ-
to dei recesserant: ⁊ testamentũ cũ gẽtib⁹ disposuerãt
gymnasiũ ꝺm modũ gentiliũ in hierusalem contraxe
rũt prepucia sibi fecerunt: ⁊ nationibus se iunxerunt:
⁊ venũdati sunt vt facerẽt mala. Et accedẽtes ad regẽ
potestatẽ faciendi iustitiã impetrauerũt. Quibus de⁹
indignatus: ipsam ciuitatẽ hierusalẽ in manu Antio
chi reddidit: qui templũ ⁊ ciuitatẽ: vt dictũ est expo- Tropologia.
liauit. ¶ Exponẽdo mystice dico: ꝙ hierusalẽ ecclesiã
significat: que filios israel. i. ecclesiasticos deũ viden-
tes ꝯtinet: ⁊ sic fit ꝙ ħ inueniũť multi iniq: testamẽtũ
dei ⁊ cultũ religionis ⁊ eccl'ie ꝯtemnẽtes ⁊ ab eoꝝ vi-
tia recedentes testamẽtũ gentiũ. i. rit⁹ ⁊ mores secula-
riũ eligẽtes: ⁊ se in morib⁹ ⁊ ritib⁹ ⁊ gẽtiũ nationib⁹/. i.
secularib⁹ ꝯformantes: gymnasia secularis scie: in hie
rusalẽ. i. in ecclesia introducentes: ⁊ ꝓpucia carnalis
vite sibi facientes: ⁊ a rege. i. a principib⁹ secularibus
potestatẽ faciẽdi iustitiã: id est secularia officia: cõmis
siones ⁊ negocia impetrantes. Videẽs igiť dñs filios D
israel: id est ecclesiasticos in seculares cõuerti: vitã re-
gularẽ ⁊ ecclesiasticã negligere: ⁊ secularẽ diligere et
amplecti: solet eos antiocho: id est mundi tyrannis ⁊
regibus subiugare: qꝛ iam non cessant hierusalẽ ⁊ tẽ-
plum ipsius: id est ecclesiã ⁊ religionẽ bonis suis tem ps.105.f
poralibus spoliare. Ps. Tradidit eos in manus gen-
tium: ⁊ dominati sunt eorũ qui oderũt eos. Nõ enĩ suf
ficit istis principib⁹ ꝙ notabilia regna habeant: qui-
nimo ad alia regna: possessiões ⁊ terras iugiter aspi-
rant ⁊ anhelãt. Nec eis sufficit egypti. i. mũdi spolia
⁊ diuitias tollere: nisi etiã contra hierusalẽ: id est ꝯtra
ecclesiam studeant rapinis dimicare: ⁊ eã bonis ipsi⁹
spoliare. Isti igiť duo diademata sibi imponũt: inꝙ̃- Aliter.
tum in mũdo ⁊ in eccl'ia dominari querãt: clerũ gra-
uãt ⁊ premunt. ¶ Vel dic contra ambitiosos. Antio-
chus qui interpretať pauꝑ silens: significat ambitio- ps.87.g
sos: qui in principio se esse pauperes ꝓdicant: silentes
⁊ pacificos se fingũt. Ps. Pauꝑ ego sum ⁊ in labori-
bus ⁊c. Sic igitur facit quasi suꝑ duo regna imperat
i. ꝙ duo officia acquirit: regnũ ꝓprium. i. status sibi
ꝓportionatus sibi nõ sufficit: ꝗnimmo regna ⁊ bene-
ficia aliorũ ambit ⁊ cupit: ⁊ sic quandoqꝫ fit ꝙ Ptole
meum de regno egypti: id est aliquẽ aliũ de sua digni- apo.13.a
tate deponit: ⁊ sic duo diademata id est duas dignita
tes sibi accipit. Apo. Habet duo cornua similia agni
Et alibi: Intrauit Ptolemeus antiochiã: ⁊ imposuit
sibi diademata. Sed isti adhuc nõ sufficit nisi ad hie-
rusalem: id est ad templũ: id est ad maiores status vel E
dignitatis prelaturam veniat: quam superbe ⁊ ambi
tiose intrare procurat. Iste igitur mediante exercitu
suo: id est altis principibus secularibus intrat san-
ctificationem. i. ecclesie prelationem in superbia: vbi
pro certo cum intrauerit: statim se conuertit ad vasa
aurea ⁊ argentea: ornamẽta ⁊ supellectilia: id est ad ec
clesie diuitias depredandum: ad subditos molestan-
dum: templum sibi cõmisse ecclesie spoliandum: ⁊ qđ
deterius est quicquid potest in ista hierusalẽ: id est in
isto templo rapere: in terram suam ad literam portat:
in domo paterna palatia edificat: ⁊ de bonis ecclesie
nepotulos ditat: ⁊ sic templum suum depauperare vt
ditet alios: nunꝙ̃ cessat. Illud autem infortuniũ mi-
sere hierusalem merito superuenit: quia filij scꝫ mali
ecclesiastici

ecclesiastici: a testamento legis diuine recedunt: & per
diuersa peccata nationibus secularibus similes atque
pares fiunt. Et sic habere talem prelatum propter pecca-
Job.34. tum populi merentur cum delinquunt. Unde Job: Dominus
regnare facit hominem hypocritam propter populi pec-
Tropo. cata. ¶ Uel dic quod talis Antiochus est diabolus: qui pro-
pter peccata christianorum usque ad hierusalem/id est usque
ad christianorum fidem exercitum vitiorum deducit:
sanctificationem/id est statum religionis cum superbia
intrauit: & tamen ornamenta spiritualia abstulit penitus.
Exinde enim sustulit altare deuotionis/candelabrum
discretionis/mensam compassionis/phialas predica-
tionis/mortariola diuini timoris/velum continentie &
casti nitoris/coronas eminentie & honoris/& ornamen
tum bone conuersationis/& spiritualis honestatis & deco-
ris. His enim omnibus iam videtur ecclesia per dia-
bolum spoliata/& ad tristem desolationem deducta. Aurum
enim & argentum & occultos thesauros/id est sapien-
tiam/clementiam & virtutes sustulit: & vasa concupisci
bilia/id est bonas & sanctas personas exinde rapuit &
Treñ.1.b amouit. Unde dicitur: Manum suam misit hostis ad
omnia desyderabilia eius. Et hoc pro certo: quia filii Isra
el & viri ecclesiastici/qui nationibus secularibus se con
formare nituntur: & testamentum dei/& cultum religio-
nis & ecclesiastice discipline abominantur: talia incur
Eze.23.c rere promerentur Unde Ezech. Scelus tuum & forni-
Aliter. cationes tue fecerunt tibi hec &c. ¶ Uel si vis dic quod An
tiochus est malus prelatus: quo intrante & imperante/
in hierusalem.i.in ecclesia vel religione: statim per suum
malum regimen ibidem deficiunt spirituales & tempora
Pro.28.b les diuitie & supradicte: quia dicitur: Regnantibus impiis
ruine hominum. Idem autem dic de malo principe/quando
Eo.cap incipit in patria dominari. ¶ Consequenter ibidem di
citur/quod spoliato templo per Antiochum ingemuerunt
principes/seniores & iuuenes: virgines infirmate sunt:
& speciositas mulierum est immutata: & omnis mari-
tus sumpsit lamenta: & vniuersa domus iacob induit con
fusionem. ¶ Sic vero templo ecclesie expoliato: prin-
Mora- cipes/seniores iuuenes/virgines/mariti & mulieres/&
litas. omnis status secularium personarum spiritualiter infirman-
tur: & de bono in malum immutantur. Constat quod ecclesia-
sticis a diabolo per peccatum spoliatis/seculares so-
lent malo exemplo eorum faciliter desolari & a virtu-
Esa.24.a tum tramite immutari. Esa. Sicut populus sic sacerdos
Eo.ca.o ¶ Dicitur consequenter ibidem quod princeps tributorum
historia missus a rege/venit hierusalem: & locutus est eis verba pa-
6 cifica in dolo: & crediderunt ei. Sed cum infra vrbem receptus
fuisset: irruit repente in ciuitatem/& perdidit populum ex isra
el: & accepit spolia ciuitatis/& succendit eam igni: & de-
struxit domos eius & muros eius in circuitu: & capti-
uas duxit mulieres & natos & pecora possiderunt. Et
facta est hierusalem habitatio exterorum/& facta extera
a semine suo: & nati eius dereliquerunt eam: sanctifica
tio eius desolata est: dies festi eius conuersi sunt in luc-
tum/sabbata eius in opprobrium/honores eius in ni-
Tropo- bilum: secundum gloriam eius multiplicata est ignominia
logia. eius. ¶ Moraliter hierusalem est anima: ad quam ini-
quus princeps id est diabolus per tentationes se ap-
plicat: & sibi in dolo sub specie boni mala suggerendo
loquitur: ita quod quicquid per malas complacentias & consen-
sus sibi credit: & eum recipit & admittit: sed statim postquam
ciuitatem mentis per peccatum mortale intrauerit/repen
te per vitiorum cumulum super ipsam irruit: & populum
suum.i.potentias & consensus destruit/spoliatque virtu
tum dirumpit: muros discipline scilicet regularis/in ea de-
struit: & igne cupiditatis eum cremat & comburit.i.bo-
nas affectiones: natos eius.i.viriles operationes ab
ipsa captiuat penitus: pecora vero.i.bestiales motus
ibi possidet atque nutrit & sic fit quod ista a suo semine/id
est a bonis virtutibus fit extera alteri populo: scilicet vitiis
fit subiecta. Nam sanctificatio sue deuotionis desolatur
festiuitas spiritualis gaudii contristatur: sabbatum quie
tis mentis sollicitudinibus conturbatur: & sic honor sue
spiritualis & rationalis conditionis in nihilum computatur M
& sic gloria quam anima habuerat ante peccatum/in ignomini-
am commutatur. Treñ. In circuitu eius hostes eius: fa
cta est hierusalem quasi polluta menstruis. Fatuum Treñ.1.f
est igitur talem hospitem recipere: & cordis nostri ia-
nuas per consensum tali principi aperire. ¶ Uel dic my Aliter.
stice/quod hierusalem significat ecclesiam/princeps am-
bitiosum. Ista est enim veritas/quod ambitiosus in dolo
verba pacifica loquitur: seipsum mitem dissimulat/vt in-
gressus sibi pateat: & ad statum prelationis vel promo-
tionis interius intra ecclesiam admittatur. Sed quando se
videt introductum/& ad prelationis officium subli-
matum/in statu & officio confirmatum: statim solet con
tra subditos per rapinas & exactiones irruere/popu-
lum subditorum perdere/spolia & diuitias huius ciui
tatis cumulare: muros ciuitatis/.i.libertates & priui-
legia irrumpere ignem crudelitatis vbique accendere:
mulieres & natos/idest inferiores personas & simplices
scandalizare/& a statu gratie captiuare: pecora vero.i.
carnales personas secum accipere. Et sic ista ciuitas siue
ecclesia/a semine suo.i.ab omnibus filiis suis extera ef
ficitur/inquantum nullus compatriota vel gratie filius in
eius beneficiis & officiis promouetur: fitque habitatio
exterorum/inquantum isti prelati ibi introducunt multi
tudinem consanguineorum & compatriotarum suorum.
Treñ. Hereditas terre versa est ad alienos/domus no- treñ.5.a
stra ad extraneos. Sub tali igitur principe perit san-
ctificatio deuotionis/sabbatum & festum quietis et
consolationis/honor dignitatis & promotionis: & vt
breuiter concludatur/tota gloria commutatur in ignomi- A
niam vilitatis & confusionis. Treñ. Obliuioni tradi- treñ.2.b
dit dominus sion/festiuitatem & sabbatum. Quia pro
certo quantum sub bono prelato vel principe ecclesia vel
patria consolatur: tantum sub malo ambitioso raptore con
funditur/temporaliter & spiritualiter desolatur. Unde Apoc. apoc.18
Quantum glorificauit se in deliciis: tantum date ei tor- b.
mentum. ¶ Sequitur ibidem quod per milites regis an- Eo.ca.o
tiochi/desolata et vastata est hierusalem: ciuitatem historia
dauid.i.est arcam sion ceperunt: & eam turribus & mu
ris munierunt: & constituerunt ibi gentem peccatricem
viros iniquos: & conualuerunt in ea: & ibi posuerunt ar-
ma & escas: & congregauerunt spolia hierusalem/& posue-
runt illic: & facti sunt eis in laqueum magnum & insi-
dias: & contaminauerunt sanctificationem: & fugerunt
inhabitatores hierusalem propter eos. ¶ Sic vere an Tropo-
tiochus.i.diabolus & milites sui/vastata ciuitate hie logia.
rusalem inferiori: & subiugato prius statu secularium lai-
corum/& per diuersa peccata & vitia multipliciter dissi-
pato: arcem sion.i.statum bonorum & religiosorum/sibi
mystice & spiritualiter dedicauerunt: & etiam eam sibi
habitationem fecerunt. Ibique ad literam posuerunt gen
tem peccatricem: que pre ceteris hodie in ecclesia ad literam con
ualescunt: & in terrena prosperitate proficiunt atque crescunt:
quia sepe fit quod in mundo.i.in ecclesia illi qui sunt iniquiores
sunt diuitiis pleniores. Hiere. Quare impii prosperantur hie.12.a
& bene est omnibus qui preuaricantur? Ipsamque arcem.i.ecclesie
statum: spoliis hierusalem.i.diuitiis secularium ditauerunt:

escas.i.delicias ꝛ comessationes: arma.i.pompas ꝛ lites ibididem introduxerunt: ꝛ ipsam muris/turrib9 castris ꝛ domib9/oibusqȝ pōpis ꝛ fascib9 accinxerunt. Sed reuera ista prosperitas tempolalis sibi ꝑ diabolum pcreata: non cedit sibi ad virtutuȝ augmentationem/sed potius ad iniquitatis accumulationem: qḋ patet in hoc quod sequit: qꝛ illi q̇ cōstituti sunt in arce i. multi moderni ecclesiastici/fuerunt hodie in laqueū ꝛ in insidias aliorum: qꝛ ipsi ꝑ fraudes ꝛ malicias ipsorum aliȷs insidiant: ꝛ ꝑ male vite sue scandaluȝ aliȷ pereunt ꝛ scandalizantur. Et qꝛ sanctificationē ecclie ꝑ luxurias suas ꝯtaminauerūt: ideo habitatores hierusalē.i. ipsi ciues ecclesie inferioris.s.secularis/a statu gratie per istorū malū exēplum vel ab amore ecclie fugere cōprobant. Et breuiter ista est vitas ꝙ mali ecclesiastici sunt hodie pcipui milites diaboli: ꝛ in statu ecclie est hodie sua specialis habitatatio/ꝛ alioꝝ illaqueatio ꝛ deceptio. Uñ dicit: Audite sacerdotes domus isrl. Laqueus facti estis speculationi: ꝛ sicut rete expansum sup thabor. Antioch9 rex scripsit ꝛ ordinauit ꝑ totū regnū suū: ꝙ ois ppls vnus esset: ꝛ ꝙ vnusqsqȝ legem suā ꝛ patrū suorū dimitteret/ꝛ legē ipsius scȝ idolatriā custodiret: Et ꝙ cōtinuo occideret/si qs his iussionib9 cōtrairet. Multi igitur in hierlm legeȝ dñi dimiserūt/ꝛ regiȷs iussionib9 paruerunt. Precepit igit rex edificari aras ꝛ templa ꝛ idola: sacrificari carnes suillas ꝛ pecora cōia: ꝛ relinqre filios suos icircūcisos: ꝛ ꝛ coinquinari animas eorum in immūdiciȷs: Et qui sacrificare renueret/moreret. Abominādū etiā idolū super altare dñi edificauit antiochus: vt ibideȝ demoniȷs immolaret/vbi dño fuerat imolatū: ꝛ ꝑposuit principes populi q̇ hoc fieri cogerēt: q̇ filios israel in abditis effugauerūt: aliȷ añ ianuas/thura ꝛ sacrificia incenderūt: libros legis domini combusserūt: et quoscūqȝ legem dñi seruantes/ꝛ libros legis habētes inuenire poterant/occiderunt: et libros continentes leges idoloꝝ/illuc de grecia transtulerunt: ꝛ eos qui circūcidebāt pueros suos/trucidabāt ꝛ ante domos eorū pueros a ceruicib9 matrū suspēdebāt. ¶ Sic ꝟe diabolus iniqu9 summe cupit/ꝙ lex sua ab oibus teneat: ꝛ ꝙ vniuerse gnationes leges suas dimittētes/legi nature ꝛ diuine gratie renunciantes / vnus ppls.s. reproborū efficiatur: ꝛ eidē ab oibus famulet: ꝛ nitit ꝙ in ciuitate hierusalem.i.in cōscientia cuiuslibet fidelis ꝛ in ecclesia/aras ꝛ templū suū faciat: ꝛ ꝙ ibi idola diuersoꝛuȝ vitiorū erigat: ꝛ ꝙ carnes suillas.i.vitiū carnalitatis ibidē offerendas inducat: ꝙqȝ nullus filios suos.i.affectus ꝛ opationes suas/a suis superfluis vitiȷs circūcidat: sed potius seipm ꝛ ꝑ luxuriā ꝛ auariciā coinqnet: ꝛ in immūdiciȷs vitioꝝ viuat. Esa. Anima eoꝝ in obominationib9 delectata est ꝛc. Igit iste iam in tēplo ecclie abominanda idola desolationis.i. malos ecclesiasticos ꝛ ꝑlatos super altare dignitatuȝ ꝛ officorū cōstituit ꝛ erigit: qui scȝ abominabilis vite sunt/ꝛ desolationem suorū locorū faciunt ꝛ inducunt. Hiere. Posuerunt idola sua in domo in qua inuocatum est nomen meum. Iam libros diuine legis.i.sciētiam theologicaȝ de iuda ꝛ hierusalem.i.de ecclia destruit: ꝛ libros suos.i.lucratiuas scias immittit. Iaȝ nullos pueros.i.nullos fideles circūcidi a supfluitate vitiorum ꝑmittit: quinimmo illos q̇ libros diuine sciētie habent.s.viros sciētificos: istos etiaȝ qui pueros circūcidunt.i.illos q̇ corrigendo alios carnis voluptate purificāt: impugnat tribulationib9 ꝛ affligit Principes suos.i.hereticos ꝛ sceleꝝ patronos ibidē

B — ozee.5.a — C — Tropologia. — esa.66.b — hie.32.f — D

collocat: per quos fideles ad hec nefanda opera inducit multipliciter ꝛ impellit. Sic igitur fit ꝙ hierusalē nostra ecclesia multipliciter desolat: ꝛ cresentibus viȷs/virtutib9 denudatur: ꝛ legis diuine cultu cessante/ibidē diabolus per vitia colitur. Hiere. In desolatione erit terra ꝛc.

¶ Capitulum secūdum Textus: In dieb9 illis surrexit matathias filius ioannis filiȷ symeonis. Moralitatū Caplm. II.

Cum apparitores antiochi venissēt in ciuitatem modin/ꝛ pplm ad cultum idolorum cogerent: primo ante omnia aggressi sunt Matathiā/pro eo ꝙ sacerdos erat/ꝛ inter alios erat solennioꝛ persona: sperabant eñ ꝙ isto ad idolatriam inclinato/aliȷ faciliter obedirent. Unde dicunt illi: Princeps magnus ꝛ solennis es/atqȝ clarissimus es in ciuitate /ac ornatus filiȷs ꝛ fratibus. Igit accede prioꝛ: ꝛ fac iussum regis: ꝛ eius beneplacituȝ: ꝛ eris tu ꝛ filiȷ tui inter amicos regis ꝛ magnificat9 auro: argento ꝛ muneribus. Uerūtamen matathias fortiter restitit: ꝛ legē dñi relinquere noluit: qnimmo zelo dei accēssus: idolū quod fecerant: dissipauit: ꝛ quendā iudeum qui ad immolandum corā omnibus accesserat ac apparitorem etiam regis qui alios immolare cogebat: super altare peremit: ꝛ tandē collectis secū sociȷs ꝛ amicis: ad montes ꝛ ad deserta ꝯfugit: ꝛ quicquid habebat: in ciuitate reliquit. ¶ Sic mystice loquēdo qñ diabol9 rex inferni mittit satellites suos.s.inferiores demones: vt vndiqȝ cultū idolorum.i.vitioꝝ suscitent: ꝛ ad hoc homines cōmoueant suis tentationib9 ꝛ impellant: ante omnia nitunt matathiam.i.bonos ꝑlatos ꝛ sacerdotes.cleriores ꝛ discretiores ꝛ superiores personas decipere: ꝛ donis ꝛ precibus ad peccata allicere: vt sic per malum illorum exēplū possit alios facilr superare. Uñ dicitur: Non pugnantibus cōtra quempiam: sed cōtra regem isrl. Nam sicut ponit hic Stephanus de logothona: Sicut falco primaȝ gruē primo inuadit: sic diabolus ad tentandū ꝑlatos ꝛ clericos primo currit. Unde: Totum pondus prelȷ versum est in saul regem. Sed iste debet fortiter resistere: legē dñi nō relinquere: sed potius idola vitiorū ꝑ viribus in ciuitate ecclesie destruere: ꝛ iudeos.i.subditos ꝛ immolātes punire: ꝛ ipos diaboli satellites superare: ꝛ spūaliter occidere: ꝛ relictis illis que in ciuitate mundi habet.s.affectum terrenorum bonorū: debet in montē ꝛ solitudinē paradisi ꝑ affectionem ꝛ contemplationem fugere: ꝛ ad hoc ipm alios inuenire. Qui dñi est (inquit) sequit me. Esa. Uenite ascēdamus ad montem domini. ¶ Ubi habes ꝙ cum multi filiȷ israel ascenderunt in solitudinem ꝛ montes: ne sacrificarent idolis: que iam in valle ꝛ ciuitatibus colebantur se absconderunt in abditis et speluncis. Satellites autem antiochi ꝯstituerunt eis ꝑliū sabato: ad finem ꝙ nō se defenderēt: cum ipsis arma sumere in sabbato nō liceret. Ipsi ergo se nō defenderunt, nec arma ꝯtra hostes sumpserunt: ꝛ sic vsqȝ ad mille animas trucidati fuerunt. Matathias autem ꝛ sui ꝑposuerūt in sabbato arma sumere: ꝛ contra hostes defendere se viriliter. ¶ Illud potest allegari contra malos religiosos qui de ciuitate mundi ꝛ de valle terrenoꝛuȝ exeunt ad litas montem perfectionis: ꝛ gradū ascendūt ecclesiasticū: ꝛ in cauernis religionis nitunt se abscōdere: ꝛ ab idolatria ꝛ cultu vitiorum que in mundi ciuitate colunt immunes ꝛ liberi esse se credunt: facientes illud quod

Hie.7.b — historia — E — Tropologia. — 3.re.22.c — 1.re.31.a — Esa.2.a. — Eo.ca.o — historia — E — Moralitas.

dicitur

dicitur Gene. Non stes in omni circa regione: sed in
gen.19.d monte saluū te fac. Sed reuera demones ipsos ibidē
tentationib9 insequunē: ⁊ in diebus sabbatis.i.in ipa
quiete contemplationis/⁊ in montibus perfectionis
⁊ speluncis religionis cōtra eos preliantur. Qui quia
arma bonorum operum nō sumunt/nec loca occulta
s.corda oppilant a malis desyderiis nec claudunt/nec
cōtra hostes viriliter se defendunt: ideo ipsi qui in ip
so mundo non perierant/ in religionis vel perfectio
nis apice vitiis pereunt ⁊ succumbunt. Fatuū igitur
fuerat illis ad montes istos fugere: nisi vellent se for
titer armis bonorum operum defensare. Sed reuera
non sic matathias ⁊ filii eius.i.non sic boni ⁊ prudē
tes/religiosi ⁊ clerici: quia isti in istis montibus ⁊ spe
luncis viriliter bonorū arma sumunt: ⁊ seipsos virili
ter resistendo defendunt: ⁊ ibi non pereunt vel delin
G quunt: nec periculū damnationis incurūt. ¶ Vel dic
Aliter. q̄ dies sabbati significat festa in quibus diabolus cō
tra homines fortius insurgit pro eo q̄ eos vagos et
ociosos cognoscit: quia tunc arma bonorū operum
non assumunt: sed potius ociis/ludis ⁊ leticiis inten
dunt: ⁊ ideo tentati a diabolo facilius succumbunt.
Treñ.2.g Unde dicitur: Vocasti quasi ad diem solennē qui ter
reret me in circuitu. Boni tamen ꝓpter sabbatum nō
cessant arma bonorū operū assumere: ⁊ ideo nec hostes
eos per tentationes audent inuadere: vel si inuadant/
Mar.3.a solent ꝯtra eos fortiter dimicare: dicētes illud Mar.
Eo.ca.e Utiq̄ licet in sabbatis bñfacere. ¶ Legitur de mata
historia thia/q̄ ipse ⁊ filii sui adiunctis sibi illis qui volūtarii
erant in lege / ⁊ fugebant a malis/magnum exercitū
collegerunt: ⁊ viros impios percusserunt: pueros in
circūcisos circūciderunt: filios superbie sunt persecu
ti: ⁊ aras quas fecerunt idolatre /destruxerunt: tandē
vero moriens filios suos instruxit/⁊ eos ad pugnādū
pro legibus salubriter erudiuit. Matathias autem q̄
Mora= interpretatur a deo datus: significat bonum p̄latum/
lis. ⁊ superiorem a deo datum ⁊ promotum: ⁊ nō a carnis
affectione/ambitione vel symonia vel laicorū poten
Heb.5.a tia ꝓmotū. Unde dicit Apls: Nemo assumit sibi ho
norem/nisi qui a deo vocatur/sicut aaron. Talis igit
debet viros deuotos/⁊ in lege dei volūtarios sibi ad
iungere: ⁊ eos in cōsiliis ⁊ beneficiis secū habere. Uñ
Ecc.9.d dicitur: Viri iusti sint tibi conuiue ⁊c. Impios viros
debent persequi ⁊ punire/⁊ de medio tollere: incircūci
H sos vero idest carnales superfluitatibus morum ⁊ di
uitiarum onustos debet corrigēdo circūcidere. Aras
vero idolorū.i.auaros ⁊ luxuriosos in quibus scʒ sem
per viget ignis cupiditatis: et carnes carnalis volu
ptatis / thus superbie ⁊ fum9 vanitatis debet destrue
re: ⁊ tandē filios ⁊ subditos suos debet instruere/⁊ ad
dimicandum si sit necesse/pro legibus animare: dicen
1.mach. do illud infra: Accingimini ⁊ estote filii potētes ⁊c.
3.g.

¶ Capitulū tertiū Textus: Surrexit Judas machabeus pro parte suo ⁊ iuuabāt eū fratres sui. Moralitatū Capitu. III

historia Surrexit iudas machabeus ꝓ parte suo/⁊ iu
uabant eum fratres sui: ⁊ dilatauit gloriam
ꝑplo suo. Induit se lorica sicut gigas: ⁊ suc
cinxit se arma bellica: ⁊ ꝓtegebat gladio suo
castra Similis factus est leoni in operib9 suis: ⁊ sicut
catulus leonis in venatione rugiens /persecut9 est ini
cos/perscrutans eos: ꝑambulauit ciuitates iude: ⁊ cō
gregauit pereuntes: ⁊ nominatus est vsq̄ ad nouissi
mū terre: ⁊ repulsi sunt inimici pre timore eius: ⁊ om
nes operarii iniquitatum conturbati sunt. ¶ In istis
verbis recte ponitur exemplar ⁊ regula cuiuslibet bo Tropo
ni principis. Judas enim interpretatur confitens vel logia.
glorificans. Machabeus interpretatur ingeniosus/
ꝓtegens ⁊ percutiēs: quia reuera bonus prelatus vel
princeps deum laudare: prudens ⁊ circūspectus/sub
tilis ⁊ ingeniosus esse innocentes protegere: pestilen
tes percutere gladio iurisditionis spūalis vel tempo A
ralis/vel gladio feruētis orationis cordialis. Debet
castra sibi subiecta.i.territorium suum ⁊ ecclesias/tā
bona quam personas ꝓtegere: loricā iustitie accipe
re: arma bellica virtutum induere: vt sic possit gloriā
⁊ prosperitatem sibi populi subiecti dilatare: Ezechi. eze.38.d
Tu cherub extentus ⁊ protegens. Unde istis dicit il
lud Apli: State succincti lumbos vestros: induite lo Ephe.6.
ricā iustitie. Debet etiā esse similis leoni audacter ar c.
dua aggrediendo: ⁊ propter nullū quantūcunq̄ ma
gnum ab executione iustitie tepescendo: sicut catulus
leonis debet rugire altisone predicādo: ⁊ sic iniquos
debet persequi ipsos seueriter puniendo: ⁊ eos debet
perscrutari ⁊ inquirere diligentissime examinando: ⁊
ciuitates ad literam perambulare subditos visitādo
⁊ iustitiam faciendo. Ps. Perambulaui in innocētia ps.100.
cordis mei. Et sic talis iudas poterit dici ille/de quo a.
dicitur: Leo fortissimus bestiarum/ad nullius paue Pu.30.b
bit occursū. Et reuera si nostri principes tales fuerint
tunc pre timore eorum/inimici sui tam temporales q̄
spūales repelluntur: ⁊ ab eorum presentia ⁊ iustitia ter
rebuntur: operarii iniquitatis formidabunt: pereun
tes scʒ pauperes ⁊ tribulati/qui iniuriā patiūtur /ab
aliis defendunt ⁊ congregabunt: ⁊ ipsi per famam ꝑ
petuam quam acquirunt/vbiq̄ nominabūtur. Illud
est verum quando in vno loco est iustus iudex vel p̄la
tus/prudens ⁊ seuerus: omnes mali generaliter timēt
eum. Ozee: Leo rugiet/⁊ formidabunt filii maris ipe ozee.11.d
vero acq̄rit nomen perpetuum ⁊ iocundum. Unde di B
citur: Nomine eterno hereditabit illum dominus. Et Ec.15.b.
alibi: Diuulgatum est nomen dauid in cunctis regio 1.Para.
nibus. Verūtamē aduerte quod dictum est/q̄ frates 14.d.
eius iuuabant eum: q: quilibet bonus frater cononi
cus vel subditus/debet superiori collaborare: ⁊ eū spi
ritualiter ꝑ orationes/⁊ nominatus temporaliter per
obsequia ⁊ subuentiones benigniter adiuuare: quia
dicitur: Frater qui adiuuat a fratre/quasi ciuitas fir
ma. Cuius tamen sepissime fit contrarium: quia con pro.18.c
fratres ⁊ subditi libentius laborant quandoq̄ ad su
periorem suum confundendum/q̄ ad enm adiuuan
dum. Periculum em̄ est in falsis fratribus. ¶ Judas 2.co.11.f
pugnās cōtra Appoloniū/ipsū occidit/⁊ gladiū sibi Eo.ca.a
abstulit: ⁊ q̄diu vixit/in ipso gladio semper pugnauit
⁊ hostes suos debellauit. Tandē seron princeps syrie
contra eū applicuit/quē iudas gladio supauit. ¶ Il Allego
lud potest exponi sic: Appolonius q̄ interpretat mi ria.
rabilis/mundū significat: q̄ in cordib9 fatuorū vt pul
cher ⁊ mirabilis rutilet: gladius eius cum quo impu
gnat pctōres/est ipsius ꝓsperitas. Seron q̄ interp̄tat
princeps meroris/est diabolus: q: ꝓ certo iudas q̄ in
terpretat ꝯfitens/debet primo mūdū ꝑ ꝯtemptū vin
cere: ⁊ gladiū eius/id est mundi ꝓsperitatē q̄ sit terri
bilis/labilis ⁊ deceptibilis/per ꝯsyderationē accipere
⁊ sic isto gladio.i.hac ꝯsyderatiōe mediāte poterit se
ron principē diabolū superare. ¶ Hic dicit q̄ popul9 Eo.ca.b
vidēs pplm/seron ⁊ multitudinē sui exercit9/incepit historia
dubitare de victoria: sʒ iudas dux eorū incepit hmōi C
sermonib9 eos ꝯfortare: facile em̄ est multos ꝯcludere

in manibus paucorũ:nec est differẽtia apud dominuz auxiliari in multis vel in paucis:qr non in multitudine exercit9 ptās belli/sȝ de celo fortitudo est. ¶Istud applica contra illos qui in multitudine exercitus gloriantur:ꝛ ꝙ victoria magna depẽdet ab oculta dei ordinatione/nõ a militũ fortitudine:cuius signũ est:qr plerunqȝ fortiores a debilioribus vincunt:ꝛ plures a fortioribus superant. ¶Uel si vis dic quomodo si imbecilles ꝛ timidi de suis viribus desperãtes formidãt diabolũ ꝛ vitiorum exercitum/qui fortis est ꝛ multiplex/ inuadere. Judas.i.bonus dux vel pdicator/debet eos ad sperandu in dño ꝛ in dei auxilio animare:ꝛ ad nõ timendum diaboli potestatẽ inuitare:dicendo illud: Nolite timere hanc multitudinẽ:nõ enĩ pugna vestra est/sed dei. ¶Aduerte ꝙ filij qui erant in arce hierusalem/erant duces eorum qui veniebant cõtra eã. ¶Sic vere hodie sepe fit/ꝙ illi qui tenẽt arcez ꝛ apicẽ dignitatis in hierusalẽ.i.in eccl'ia/duces ꝛ adiutores sunt tyrannorum ꝛ principum qui militant contra eam:qr ipsis dant decimas ꝛ libertatem nocendi/ꝛ populum ecclesiasticum deprimendi. Unde subditi possunt dicere illud Canti. Filij matris mee pugnauerũt contra me:quod de proditoribus potest dici:qui in terra in qua habitant/extraneos hostes introducunt. ¶Cuz plures duces antiochi scȝ nichanor ꝛ gorgias ꝛ alij cõgregassent se ad preliũ contra iudam in multitudine copiosa:factum est ꝙ idem nichanor de victoria futura presumens/pro negociatoribus maritimorũ ciuitatum mitteret/vt filios iuda ipsis precio venderet/cuz victoriã habuisset:promittebat enim septuaginta mãcipia iudeorum futura pro talento argenti:de precio ꝛ captiuitate futura iudeorum pmittebat se supplere duo milia talentorum:que singulis annis antiochus dabat pro tributo romanis. Uerũtamen nutu diuino contrarium factum est:quia duces/reges ꝛ eoruz exercitus copiosi/a iuda ꝛ suis fuerũt victi/ꝛ multi occisi: ꝛ alij turpiter fugati. Negociatores vero qui p emendis iudeis venerant/fuerũt ab ipsis suis pecunijs q̃s portauerant/spoliati. Illud enim ponitur hic. ¶Illud applica contra presumptuosos milites qui paucitatem hostium vilipendentes/ꝛ in suorum multitudine ꝛ fortitudine cõfidentes/victoriam sibi promittũt ꝛ iam esse de infortunio certi credunt. Unde quãdoqȝ fit/ꝙ suos hostes anteꝙ eos vincant/alijs vendunt:ꝛ ꝙ eoruz terras alijs distribuũt:nõ aduertentes ꝙ quãdoqȝ contrarium deus ordinat:qui non multitudine bellatorum/sed in suo beneplacito victoriam administrat. Sic igitur sepe fit ꝙ illi qui presumebant vincere/superãtur:ꝛ qui alios sperant emere/ab eis spoliantur:quod vtiqȝ tunc accidit/quando illi pauci ad dei recurrunt auxiliũ:ꝛ de deo/non de se presumunt:illi multi in superbia plus cõfidunt. Nõ debet quis quãtũcunqȝ fortis ꝛ potens/sibi victoriaz promittere:sed potius hostes suos/ꝙꝙ paupes ꝛ humiles/formidare:qr sicut ille dicit: Inimicũm q̃uis humilem docti est timere. Ideo ad reprimendam presumptionẽ taliũ dicitur: Non glorietur accinctus eque vt discinctus ꝛ hicqȝ dicitur capitulo p̃cedenti:quia facile est apud deum multos in manu paucorum concludi. ¶Uel si vis allega cõtra illos qui gloriant de infortunijs:aliorum tribulationes estimant consolationes:ꝛ eorum grauaminibus ꝛ damnis sperant ditari mercimonijs atqȝ lucris:quibus sepe fit ꝙ in eodem negocio/vnde aliorum preiudicium sperant/vilitatem acquirunt et miseriam:sicut ad literam erat de istis mercatoribus qui vbi in alienis miserijs sperauerunt lucrum/consecuti sunt preiudiciuz ꝛ damnum. Esa. Expectamus lucem/ꝛ ecce tenebre.

Left margin notes: Moralitas; Aliter.; 2.par.20 c.; Eo.cap.; Moralitas.; Cañ.1.b; Eo.ca.e; D historia; 2.mach.; Moralitas.; E; 3.re.20 b; Aliter. — Right margin note: esa.59.b

¶Capl'm quartum Textus: Et assumpsit Gorgias quinqȝ milia virorũ mille equites electos. Moralitatũ Capl'm. IIII

Cum filij israel vicissent nichanorẽ ꝛ ptolemeum principes antiochi/quos vna cum gorgia lisias miserat contra eos gorgias adhuc ex diuerso stabat/qui ipsos inuadere proponebat. Quod aduertens iudas/dixit filijs israel: Nõ cõcupiscatis spolia:qr bellum adhuc contra nos est. Gorgias enim ꝛ exercitus eius prope nos est:sed state prope inuicem contra inimicos vestros/ꝛ expugnate eos:ꝛ post hoc sumetis spolia. Quod ꝛ factum est:qr primo gorgiam vicerunt ꝛ fugauerunt:demũ vero ad diripienda spolia redierunt:inter que aurũ ꝛ argentũ hyacinthum ꝛ purpurã/ꝛ alias opes maximas inuenerunt. Isti igitur tres hostes quos lisias.i.diabol9 cõtra nos mittit:mundũ/carnem ꝛ diabolum significãt:q̃ in hac valle miserie fideles fatigãt. Ptolemeus qui interpretatur ad mensurã deductus: carnẽ seu corpus significat:q̃ final'r ad mensurã deducit/qñ infra sepulchrũ deducit/ꝛ arctat. Esa. Extendet sup eum mẽsura vt redigat ad nihilũ. Nichanor q̃ interpretat stãs lucerna/significat mundũ:q̃ fatuis videt stabilis ꝛ lucẽs:ꝛ more lucerne oculos mentis debilitans ꝛ offuscans:ꝛ tñ istos quos offuscat alliciẽs. Uñ ista est illa lucerna de qua dicit: Uide igit ne lumẽ qđ est in te/tenebre sint. Gorgias autẽ qui interpretat p̃cisio luctantiũ/significat diabolũ:qui luctatores.i.mundi crudeles ꝛ tyrãnos/finaliter p̃scindit ꝛ psternit:de quo põt exponi illud Geñ. Ecce vir luctabat cũ eo vsqȝ ad mane:q̃ tetigit femur eius/ꝛ statim emarcuit. Ista est veritas/ꝙ iudas ꝛ sui.i.aliqui fideles eccl'ie in dñm ꝯfidẽtes:qñqȝ ptolemeũ ꝛ nichanorẽ.i.carnẽ ꝛ mundũ superant p castitatez ꝛ ꝯtemptuz:ꝛ de isto fortiter victorizãt:vt qr statum religionis ꝛ penitẽtie subintrãt. Sȝ quid: Pro certo gorgias diabol9 adhuc latet:q̃ istos filios in castris mundanorum bonorũ nõ inueniens/sed ea reliquisse cõperiens/in mõtibus superbie q̃rere incipit:inq̃tuz quos p luxuriam ꝛ auaritiam nõ potest vincere/per superbiam superare p̃sumit. Istis igitur debet predicari/ꝙ spolia illorũ quos occiderunt non concupiscant:sed potius contra gorgiam diabolum/ qui contra eos latet/preliaturos se preparent:ꝛ cõtra eum per perseuerantiam stent/ꝛ per bona opera dimicent:ꝛ postea obtenta victoria/post hanc vitaz spolia paradisi tuti inter se diuidant. Illa enim spolia que possunt haberi ante plenã victoriam scilicet bona mũdi:non debent a fidelibus (ꝛ maxime a religiosis cõcupisci:ne forte dum ad ista bona colligẽda vacarent contingeret eos a gorgia diabolo per auariciã trucidari:quia sicut dicitur: Melius est nũc humiliari cũ mitibus/quam diuidere spolia cuz superbis. Sed ista spolia que post hanc victoriam consummatam/ put hominum bona glorie paradisi a bonis concupiscitur:ꝛ tunc ab eis lete ꝛ tute poterunt adipisci. Esa. Exultant victores capta preda/quando diuidunt spolia Et tunc inuenietur ab ipsis aurum id est clara visio et eterna sapientia:argentũ id est diuine laudis dulcis resonantia. Hyacinthus.i.celestis immensitas ꝛ pmanẽtia:purpura.i.ardens ꝛ ignea charitas ꝛ amicitia: opes multe.i.bonorũ abundãtia. Uñ dicit: Post sabbatum.i.

Right margin notes: historia; f; Allegoria.; Pto.; esa.34.e; Lu.11.c; Geñ.32.f; E; pro.16.c; Esa. 9.a; 2.mach.8.f.

batū.i.in supabundantia resurrectiōis:⁊ non modo
Eo.c.e. debilibus viduis diuiserunt spolia.¶ Volens iudas
purificare templum quod ab antiocho fuerat pollu-
tum:iniectis idolis super altare ipsius maculatum/
⁊ sacrificijs factis ⁊ libatis demonibus inquinatum
elegit sacerdotes sine macula voluntatē habentes in
lege dn̄i/vt mundarent sancta:⁊ transtulerūt lapides
contaminationis.s.idolum qd̄.super altare posuerāt
Mora litas in locum immundum.¶ Sic vere iudas dux belli.i.
papa vel episcopus:videns tēplū eccl'ie ab antiocho
idest a diabolo pollutum:⁊ altare.i.statum ecclesia-
H sticum/idolis.i.vitijs inquinatū: immundis sacrifi-
cijs.i.immundis operibus ibidem:demonibus.i.ad
suggestionem demonū sacrificatis atq; factis multi
pliciter defedatum: debet sacerdotes sine macula.i.
mundos ministros querere:qui legis diuine.i. fidei
⁊ sacre scripture sint emuli:quos ibidem debet ordi-
nare/⁊ in eccl'ia preficere:vt possint immundicias vi-
tiorum de eccl'ia abstergere ⁊ mundare:dicens illud
Esa. Lauamini ⁊ mundi estote.lapides vero ꝯtamina
tionis.i.personas immūdas ⁊ peccatores ⁊ inutiles
que more idolorum sunt ignare/indeuote desuper al
tare.i.de ecclesie dignitatibus deponere:⁊ in locū im
Eo.c.f. mundum ⁊ in statum infimū collocare.¶ Judas cū
mundaret templum domini/⁊ videret ꝙ altare pollu
tum erat:pro eo ꝙ super illud positū erat abominā-
dum idolum/⁊ sepius demonibus immolatum:depo
suit illud de loco suo:⁊ loco eius lapidibus integris
altare nouum ꝯstruxit/super qd̄ sacrificia dn̄o immo
lari mandauit: lapides vero depositi altaris decreuit
ad partem ponere/quousq; ꝓpheta domini surgeret
qui de ipsis iuberet aliud ordinari. Videbat enim ꝙ
sine scandalo stare illud non poterat altare:ex quo su
per illud demonibus oblatum fuerat:quia illud nō
poterat ab illa macula sine infamia aliqualiter mun
dari:nec sine scandalo posset in eo domino imolari.
Mora litas ¶ Ista possunt allegari cōtra infames eccl'iasticos:
qui reuera si ꝯtingat altare domini.i. aliquem prela-
tum vel ecclesiasticum enormitate criminum pollui:
A ⁊ idola abominando.s.peccato luxurie/heresis vel sy
monie substerni:⁊ sacrificijs demonum.i.malis ope-
ribus maculari:dignus est a statu suo per Judam.i.
per papam vel superiorem deponi:⁊ ad partem.i.ad
statum priuatum ⁊ infimum cōstitui:⁊ alius integer
Leuit. 26.b. ⁊ nouus virtutibus innouatis loco ipsius subrogari
Leui. Nouis superuenientibus vetera proijcietis: qꝛ
dato ꝙ aliquis ecclesiasticus qui aliquando publica
crimina commiserit/per penitentiam possit munda-
ri:nunq̄ tamē scandalū seu nota ipsius infamie quā
incurrit/potest ab eo amplius separari:nisi forte post
condignam emendationem ex responso prophete.i.
ex dispensatione prophete contingat aliud ordinari.
Ezech. 44.c. Inde est ꝙ sacerdotes illos qui idolis immolauerūt
prohibet ministrare:concedit tamen ipsis ꝙ possunt
edituorum et ianitorum officium exercere. Dato ꝙ
peccatum talium per penitentiam tollatur: infamia
tamen non faciliter abrogatur: ideo ipsis sublatis
alius apponatur. Apostolus: Aufert primum vt se-
Hebre. 10.b. quens statuat.¶ Hic dicitur ꝙ iudas ⁊ sui videntes
sanctificationem desertam/altare prophanatum/por
Eo.c.e. tas exustas/in atrijs virgulta nata/pastoforia diru-
pta/planxerunt:⁊ imposito cinere super capitib9 suis
ad dominum lachrymabiliter clamauerunt. Et p̄mo
illa que erant intrinsecus intra domum/edem quoq;
⁊ atria sanctificauerunt:nouum altare de lapidibus

ad similitudinem prioris ex lapidibus edificauerunt
vasa sancta noua fecerunt:candelabrum/mensam et B
altare incensi in templum posuerunt:incensum super
altare/panes super mensam/lucernas super candela
brum ordinauerunt: velum appenderunt: sacrificia
obtulerūt:⁊ templum prophanatum dedicauerunt:
⁊ faciem templi coronis aureis ornauerunt:pastofo-
ria destructa reparauerunt:ianuas in eis posuerunt:
⁊ sic cum ingenti leticia dedicationem templi in se-
quenti anno eodem die quo prophanatum fuerat/ce
lebrauerunt.¶ Sic vere dico:ꝙ quando iudas et sui Mora litas
idest papa ⁊ cardinales et sancti christifideles vident
sanctificationem vniuersalis ecclesie per virtutum ste
rilitatem desertam/⁊ a bonis ⁊ honestis personis vi-
duatam:⁊ quando consyderāt ꝙ porte eius.i. prelati
per quos intratur/per auariciam sunt exuste:altare.i.
viri religiosi/in quibus thus orationis ⁊ deuotionis
redolere debet/per luxuriam sunt prophanati:atria.i.
seculares clerici:virgultis.i.verentibus ⁊ crescentib9
carnalibus affectionibus nepotum/et malorum fa-
miliarium turbis sunt pleni:pastoforia/idest secula-
res:qui alios habent per elemosynas et temporales
subuentiōes pascere/sunt dirupti/⁊ diuersis vitijs de
structi:summa possunt compassione tristari:⁊ istam
ruinam vniuersalem lachrymabiliter lamētari: quia
iuxta lamentationem Hiere.videtur ꝙ cogitauit do Tren.2.
minus dissipare murum filie sion. Luxitq; antemura c.
le:⁊ defixe sunt in terram porte eius. Ideo pro certo
summe debent isti superiores laborare ⁊ curare:ꝙ ista
sanctificatio reparetur ⁊ ꝙ virtutes quas inde antio-
chus/idest diabolus abstulit:iterum restaurentur.
Ponantur igitur ibi vasa noua:idest persone virtu-
tibus innouate. Altare sacrificiorū:idest boni actiui C
qui sacrificia bonorum operum deo offerunt:aut al-
tare incensorum:idest boni contemplatiui:qui thus
orationis deo incendant. Candelabrum luminis.i.
viri discreti ⁊ scientifici:qui alios doctrinis et exem-
plis edificent ⁊ erudiant. Mensa propositionis.i.vi
ri misericordes qui panes ⁊ elemosynas deo in perso
na pauperum ministrent. Velum appensum/idest vi
ri mundi/casti ⁊ religiosi:qui spe eternorum semper
pendent. Tales debent prelati in ecclesia constituere.
Sacrificia bonorum operum introducere. Pastofo-
ria dirupta/idest pastum elemosynarum ibidem re-
parare. Januas exustas/idest prelatos defectuosos
reficere:⁊ sic debent templum ecclesie spiritualiter re-
nouare:⁊ deo nouiter dedicare. Apostolus: Nolite cō Roma.
formari huic seculo:sed renouamini in nouitate sen- 12.a.
sus vestri.¶ Vel dic si vis ꝙ iudas qui interpretatur Aliter
confitens:idest ipsum confitentem significat:quia il
le templum conscientie per vitia reformatū renouat ⁊
reformat. Ibi eñ edificat altare holocausti:vbi sacri
ficia incendunt.i.feruidam dilectionē. Altare incensi
idest odorosam orationē. Candelabrū luminis.i.luci
dam discretionem. Mensam propositionis.i.elemo
synarū largitionē. Velū appendēs.i.purā ⁊ castā affe
ctionem:⁊ sic ornat faciem templi coronis aureis in- D
quantū facietenus introducit coronā aureā ad coro-
nandā ꝯuersationē bonā:⁊ sic templū mentis sue deo
dedicat:ꝑ sanctitatē ⁊ deuotionē:sacrificia ibibidem
immolat:ꝑ bonoꝝ opeꝝ executionē.¶ Et dic si vis ꝙ Aliter
iste iudas in principio qn̄ videt tēplū ꝯscie sue ab an-
tiocho diabolo per vitia deprauatū: portas sensuum
igne cupiditatis exustas:altare cordis ꝑ affectiones
indebitas ꝓphanatum:⁊ idolum abominandum.i.

peccatum mortale ibidem sublimatum: pastoforia charitatis ⁊ atrium pietatis dissipatū: pro certo valde debet per contritionē dolere/ per compunctionem flere/ per ꝯfessionē clamare: ⁊ ad templū per penitentiā renouandū totis viribus ⁊ conatibus anhelare. Edi
1. Esdre ficat igitur altare ⁊c. vt supra. Unde dicitur: Dñs de9
1. b. celi precepit mihi vt edificarē illi domum: ⁊ merito:
1. Cor. 3 quia sicut dicit Apostolus: Templum dei sanctuz est/
d. quod estis vos. Si quis igitur templum dei violauerit/ destruet illum deus.

¶ Ex capitulo quarto. e. Dixit autem Judas ⁊ fratres eius. Moralitatū. Ca. V

Historia Hic habes ꝙ milites regis antiochi acceperant arcem sion: ⁊ ibi in munitione erant et inde filios israel ꝗ̄plurimū affligebant: qn immo qñ iudas ⁊ sui templū mundabant/ ipsos ꝗ̄plurimū infestabāt: ⁊ ideo dicit̄ hic/ ꝙ iudas dum templum mundauit/ ne populo nocerent milites
Tropologia ordinauit: montem sion per circūitum muris et turribus vallauit: ⁊ ne iterum conculcaret̄ a gentilibus/ ibidez exercitum ad custodiā collocauit. ¶ Sic vere qꝛ milites antiochi. s. diaboli. i. nostri milites/ principes seculares ab ipsa arce iurisditionis tempo
E ralis quā occupant: nō cessant iudam ⁊ filios israel/ idest prelatos religiosos circa templū eccl'ie occupatos/ diuersimode molestare: necesse est ꝙ ipse iudas ⁊ sui. i. ecclesiastici/ manu armata se defendant: milites stipendiarios habeant: ⁊ ꝙ domos suas turribus et muris muniant: ⁊ ꝯtra malicias eoꝝ manualiter se defendant: ⁊ sic vim vi reÿciant ⁊ repellāt. Sicut eñ videmus/ ad nihil aliud vacāt nostri milites/ officiales ⁊ laici principes/ nisi ad templū eccl'ie ⁊ eius libertates frangere: clericos ⁊ templi huius cultores affligere ⁊ ꝯtra eos machinamenta erigere: quapropter iam necesse est ecclesiasticos econtra cogitare/ ⁊ eoꝝ iniurÿs ꝓ virib9 obuiare: ⁊ ne nocere valeāt/ p̄cauere. Prelatus eñ superior debet ibi viros. i. ꝑsonas virtuosas ꝓmouere/ que possunt ecclesiam defendere.
Aliter ¶ Uel si vis dic moraliter: ꝙ milites antiochi. i. tentationes diaboli: vel ipsi inferiores demones q̇ sunt milites principis meroris Antiochi. i. luciferi: quando arcem mentis tenent: summe nitunt̄ iudam. i. penitentem impedire: ne templū ꝯscientie sue per penitentiam renouet: ⁊ ne interiores officinas huius templi videlz memoriam voluntatē ⁊ rationē paret: ⁊ virtutib9 exornet: quapropter ille debet ꝯtra eos militare: ⁊ milites suos. i. feruentes orationes ⁊ cautelas ꝯtra eos ordinare: turribus contēplatiōis ⁊ diuine inuocatiōis: ⁊ muris seu custodie clausura sensuum ⁊ cir
Prou. cūspectionis ꝯtra eos munire. Turris eñ fortissima
18. b. nomen dñi: ad eam fugit iustus ⁊ saluabit̄. ¶ Uel dic
Aliter ꝙ milites diaboli heretici sunt: qui arcem sion quā
f occupant. i. sacram scripturam quā corrupte allegāt recitantes: non cessant edificatores templi. s. p̄latos catholicos impugnare: ⁊ opus ꝯstructionis ecclesie impedire: ⁊ ideo iudas. i. bonus prelatus: debet milites. i. bonos predicatores cōtra eos ordinare: muris ⁊ turribus. i. doctrinis ⁊ sanctoꝝ actionibus se ⁊ suā eccl'iam defensare: ⁊ ibi viros verbosos ⁊ virtuosos: curatores ⁊ visitatores ad custodiam collocare. Esai.
Esa. 62. b. Sup muros ⁊c. ¶ Uel allega ꝯtra malos: qui in arce
Tropologia sion. i. in eccl'iasticis dignitatibus dñantur: qꝛ isti hodie valde videnk inuidere his qui templū ⁊ sanctificationem reparant exemplis et p̄dicationibus: atqꝫ mundant. s. bonis p̄dicatorib9/ religiosis catholicis theologicis doctoribus: ipsos verbis ⁊ iniurÿs qñqꝫ grauant: ⁊ in officio p̄dicatiōis vel reparatiōis p̄mulie ipsos impediūt: quapropter ꝑ seipsos necesse est ꝙ cōtra ipsos dimicent atqꝫ pugnent: ⁊ ad eoꝝ malicÿs ꝓ viribus se defendāt. Illud sepe videmus in claustris siue collegÿs/ ꝙ mali prelati ⁊ maiores q̇ tenēt arcem qñ vident aliquos bonos subditos q̇ ꝓ tēplo eccl'ie laborāt: ⁊ ipsam ditare ⁊ ornare ꝑ suā industriā ꝓcurant: ꝓ certo sibi qñqꝫ inuidēt: ⁊ eos in bonis q̄ faciebant ipsos impediūt ⁊ molestant: qꝛ cōiter mali p̄lati magis bonos ꝗ̄ malos impugnāt: ⁊ qñ vidēt eos prosperari/ ipsos infestāt: quapropter sepe fit/ ꝙ ipsos bonos ꝯtra se excitant: ita ꝙ ꝯtra eos litibus ⁊ appellationibus pugnant: etiā muris ⁊ turrib9. i. defensionibus adiutorÿs se muniunt ⁊ parant: cōpulsi eñ iniurÿs maloꝝ superioꝝ/ necesse habent ꝯtra eos insurgere. apl's: Caro concupiscit aduersus spm̄ ⁊c. ¶ Uel Gal. 5. c.
dic ꝙ illi q̇ sunt in arce/ significāt malos principes et Aliter
balliuos: qui qñ vident aliquos subditos: q̇ laborāt pro templo sub edificando: ⁊ qui vacāt rei familiari/ G
ita ꝙ diuites fiunt ⁊ magni: statim volūt eos impedire ⁊ ab eis emendas ⁊ exactiōes retorquere: q̄propter sepe fit ꝙ illos cōpellunt ꝯtra se surgere ⁊ mouere.

¶ Cap'm quintū Textus: Et factum est vt audierūt gentes in circūitu/ qꝛ edificatū est altare. Moralitatum Cap'm VI

Post multas victorias ⁊ prelia iude machabei/ fit mentio de quodaz prelio: vbi in terrā Historia
galaad iudas habebat pugnare cōtra timotheum ducem filioꝝ amon: qui cum magno exercitu/ atqꝫ etiā maximo ab altera ꝑte cuiusdā torrē tis stabat opposit9 ꝯtra ipm̄ vbi lest. Timotheus viso iuda ista fertur dixisse: Si inquit trāsierit ad nos iudas prius/ non poterimus sustinere eum/ ⁊ potens poterit aduersuz nos: si vero transfretare timuerit/ ⁊ ex altera parte aque castra posuerit: tunc nos transeamus ad eos/ qꝛ poterimus cōtra ipsos. Quod vtiqꝫ euentus rerum ꝓbauit: qꝛ iudas statim prior transfretauit: et omnis populus post eum: bellumqꝫ ꝯtra timotheum ꝯstanter inÿt: ⁊ ipso victo ⁊ multis occisis/ ceteros fugauit. ¶ Illud potest allegari ꝓ audacia/ ꝙ audaces Moralitas
fortuna iuuat: qꝛ reuera in factis bellicis/ in litib9 ac in quibuscūqꝫ ꝯtrouersÿs/ ꝓsperius videm9 succedere ꝑus ⁊ audacius aggredientib9/ ꝗ̄ illis qui timide H
solent retrocedere/ ⁊ preoccupationē hostiū expectare. Qui eñ timet ⁊ retrocedit/ aduersarÿs suis ipm̄ inuadēdi audaciam immittit: qui vero audacter hostes aggredit̄/ seipsum formidabilē representat. Melius est igit̄ ceteris paribus preuenire ꝗ̄ preueniri: ⁊ fortunacius inuadere/ ꝗ̄ inuadi. ¶ Uel allega/ ꝙ qñqꝫ hō Aliter
pōt sibÿpsi sortem facere/ ⁊ signū euentus negocÿ futuri cōprobauit sibi dare: sicut patet de isto timotheo qui sibÿpsi signū future victorie sup ꝑuitate trāsita proposuit: cuius veritatē euentus negocÿ cōprobauit 1. Reg.
cuius signū habes in lib. Regū supra: vide ibi. ¶ Uel 14. b.
dic ꝙ iudas dux exercitus. i. bon9 ductor vel p̄lat9 in prelio ꝯtra principē filioꝝ amon. i. ꝯtra diabolū principem reproboꝝ: prius aquā transire. i. prior debet pericula aggredi/ ⁊ prior hostibus obuiare/ exemplum subditis bene operandi dare/ ⁊ eos ad sil'e ꝓuocare: ⁊ hoc qꝛ ꝓ certo qñ princeps. i. prelatus ꝑ exēpli dationem prius hostes spūales aggredit̄/ ppl's subditoruz eum libenter sequit̄: ⁊ transire post eum/ ⁊ sil'ia bona

opera

Deut. opera facere exemplo istius animatur. Deut. Aquila
32.b. prouocans ad volandum pullos suos: et super eos vo
litans. Bonus igitur dux et prelatus debet subditos
Mich. in bonis exemplis precedere atque operibus: vt bonum
2.d. exemplum subditis possit dare. Michee: Ascendit
Eo.c.e. ante eos pandens iter. ¶ Judas fugatis hostibus
Histo- suis qui filios israel qui erant in galaad destruere vo
ria luerunt: ipsos filios israel per eum liberatos cum om
nibus rebus suis et vxoribus et natis in terram iuda/ vt
ibi securius viuerent/ secum duxit: In via igitur erat
A Mora Judas extremos cōgregans: et eos dulciter commo-
litas nens et exhortans. ¶ In istis iudas bonis ducibus et
prelatis formam tradidit/ qualiter subditos suos ab
hostibus spūalibus. s. ab hereticis et demonibus de-
bent eripere: et si vident eos esse in loco periculi/ in so-
cietate mala vel periculosa/ vel in psperitatibus et de-
licijs huius mundi: debēt eos ad locum securum/ scz
israelitarum. i. bonorum virorum societatē traducere
et in terram iuda. i. in ecclesiam vel vitam bonam suis
bonis exēplis et verbis transferre: dicētes illud euāg.
Luc.2.c Transeamus vsque ad bethleem etc. Ipsos etiam ne pro
lassitudine tribulationū desperent: debet in via huius
vite laboriose exhortari benigniter et fouere: et extre-
mos. i. pauperes et simplices vel peccatores ad vnita
Ezech. tem ecclie cōgregare: dicens illud Ezech. Quod perie-
34.d. rat requiram: qd abiectum erat reducam: et illud qd
Eo.c.f. fractum erat consolidabo etc. ¶ Josephus et Azarias
Histo- quos Judas in terra iuda reliquerat in custodiam:
ria et quibus preceperat ne contra quecunque pugnarēt: sed
qp terram diligentius custodirent: audientes tam p-
lia iude quam simonis pspera gesta: voluerunt et ipsi sibi
nomen facere: et ideo contra gentes contra pceptum iude
bellare atque pugnare disposuerūt. Faciamus inquiūt
nobis nomen: et pugnemus contra gentes que in circūitu
nostro sunt. Deus aūt eorum superbiam confudit: quia a
Gorgia fuerunt victi: et duo milia populi israel ceci-
derunt/ et cum ignominia redierūt. Et assignatur ibi
B alia ratio. Quia isti non erant de semine virorum istorum
per quos salus in israel facta est. Simile ponit ibi de
sacerdotibus/ qui altera vice dum voluerunt fortiter
Mora- facere: et indiscrete ad prelium exierūt: qui turpiter in
litas prelio ceciderunt. ¶ Illud allega contra psumptuosos
quia multi sunt qui qū prelia Jude et simonis. i. vir-
tutes sctōrum virorum audiunt: et eorum prelia contra spiri-
tuales hostes attendunt/ similia attentare psumunt:
et sibi nomen et famam acquirere cōcupiscunt: et ideo
non ppriam fragilitatem considerantes/ sed potius de
suis viribus confidentes: sepe fit qp indiscreti ardua ag-
grediunt cōtra spūales hostes per difficiles modos
abstinentiarum et afflictionū: sine consilio preliantur: nec
sunt contenti custodire terram sibi cōmissam. i. nō sunt
Exo.18. contenti se custodire a peccato: sed supra vires suas
d. aggredi dura moliunt. Unde in Exo. Stulto labore
consumeris: vltra vires tuas est negociū. Sed sepe fit
qp deus volens presumptionē eorum nominis et fame ac
potentiā resecare/ pmittit eos vinci a tentationibus
et hostibus superari. Et qz contenti vita et pfessione sibi
cōmissa non erant/ sed gl'iam acquirere sperauerunt:
sinit eos cum damno suo/ et aliorum vitijs succūbere/ et
pro gl'ia appetitiua ignominiam reportare noscunt.
4.Reg. Igitur poterat sibi dici illud: Contentus esto gloria
14.c tua: et sede in loco tuo. ¶ Uel allega exēplariter/ qūo
Aliter sepe fit qp illi qui famam et inanem gl'iam concupiscūt:
solent bella noua emittere: et per lites et cōtrouersias
alios inuadere: et sup vires ardua aggredi: et indiscre
te sine consilio et in factis difficilibus immiscere: dato qp C
non sint de semine vel genere ipsorum/ ad quos ptinent
talia exercere. Sz vere sepe fit qp isti superant: et vnde
vanam gloriam sperauerāt/ vituperium consequuntur
sicut ad lrām ponit de Amasia rege iuda. ¶ Uel alle- I. Reg.
ga qp qui sine consilio facta sua faciūt: et in sensu suo cō- 14.c.d.
fidentes fortiter facere credunt: faciliter pereūt et suc- Aliter
cumbunt. Ideo bene dicit: Sine consilio nihil facias.
¶ Dicitur hic qp cū inimici regis antiochi arcem eius Eccl.32
que erat in hierl'm/ occupare vellent: milites obsessi d.
auxilium petentes a rege/ sibi per hec verba scripserūt Ca.vj.c
Applicuerunt hostes ad arcem/ occupare eam: et nisi
preueneris eos/ paulatim maiora facient: et non pote
ris obtinere eos. ¶ Sic vere cum hostes nostri et ten- Mora
tationes semper nituntur arcem mentis per consensum litas
capere/ nisi in principijs occurratur/ intantum inua-
lescunt qp post vix succumbunt.

¶ Capitulū sextum Textus: Et rex antiochus perambulauit superiores regiones.

Moralitatum Capitulum VII

Cum rex iuuenis antiochus cū maximo exer 1.mach
citu venisset in prelium contra iudam et filios 6.d.
israel: et trigintaduos elephantes doctos ad Histo-
prelium secum haberet: ostenderūt ipsis ele ria
phantibus sanguinē vue et mori/ ad acuendū eos ad
prelium: et preposuerunt turres ligneas super eos fir-
mas et protegentes: et quibus erant machine et trigin
taduo viri virtutis pugnantes desuper: et intus ma-
gister bestie: et bestie diuerse erant per legiones: et mil-
le viri et quingenti equites circa quālibet bestiam or- D
dinati: qui exercitum discurrentes strages hostium
faciebāt. ¶ Dic qp antiochus qui interpretatur prin-
ceps meroris/ significat diabolum: qui in exercitu suo Allego
contra israel/ idest contra ecclesiam et contra viros iu ria
stos: magnos elephantes/ idest magnos mūdi prin-
cipes et tyrannos ordinat. Isti enim sunt diaboli co-
adiutores/ et in suo exercitu fortiores: et ad nocendum
simplicibus terribiliores. Unde dicitur: Nonne diui Jaco.2.
tes per potentiam opprimunt vos? Isti enim sunt b.
quibus insident turre/ idest alte mundi dignitates/
castra et ciuitates: in quibus machine/ idest machi-
nationes contra pauperes et mali consiliarij habitāt
et in quibus trigintaduo viri virtutis/ idest multitu-
do balliuorum et malorum famulorum latitat: qui
omnes contra filios israel/ idest contra innocentes/
et pauperes subditos/ vel contra ecclesiam et ecclesia-
sticos simul pugnant: intus in sua turri/ idest in do-
mo sua vnus qui dicitur magister bestie latitat: quia
vnusquisque talis princeps semper aliquem principa-
lem cōsiliarium habet qui ipsum in suis malicijs di-
rigit et gubernat. Ad literam enim videmus qp mali
principes in turribus/ officijs et domibus suis tenēt
et sustinent multos malos consiliarios/ secretarios/
machinatores: et balistatores/ idest inferiores balli-
uos: qui omnes generaliter militant contra bonos.
Unde: Congregate sunt gentes aduersum nos. Istas
etiam bestias/ idest bestiales pncipes: multi milites
et equites/ idest multi alij inferiores nobiles/ vel eorū
seruitores concomitantur quasi ad voluntatem alio-
rum circumeunt et sequuntur: et de eorum rapinis vi- E
uunt: et sub eis in eorum fraude lucrum acquirunt:
et quocunque se verterit/ ab eo non recedent. Unde in Prou.
Prouer. Multi colunt personam potentis etc. Istis 19.a.
autem elephantibus ostendūt magistri eorum sanguinē

vue ⁊ mori: vt eos ad prelium acuent: quia pro certo
ista est veritas/ꝙ magistri nostrorũ elephantum .i.
adulatores principum: sanguinem .s. quem predeces=
sores eoꝝ ⁊ crudelitatem quã ꝯtra eccl'iam ⁊ paupes
exercuerunt/eis ostendunt: ⁊ pre oculis eis ponunt: ⁊
sic eos ad prelium exactionum exemplo simili acuũt
⁊ animant. Sanguinem etiam crudelitatis ipsis di=
cuntur ostendere/quãdo modos ⁊ vias quibus sub
specie iustitie sanguinem ⁊ substantiam paupeꝝ pos=
sint deuorare ⁊ rapere/eisdem consulunt ⁊ exponunt.
Num. 23.c. Unde dicitur: Nõ accubabit leo donec rapuerit pre=
dam. Sic igitur fit ꝙ isti elephantes cum illis qui in
turribus eoꝝ moranť: ⁊ qui eos sequunť: ⁊ qui adula
torie sanguinem eis ꝓpinare videnť iudam ⁊ israeli=
tas .i. bonos ecclesiasticos subditos persequuntur.
Aliter ¶ Uel illud quod de illis elephantibus dicit appli=
ca ad martyres: qui viso sanguie vue ⁊ mori .i. visa et
cõsyderata passione christi/ad prelium ꝯtra tyrãnos
animati fuerunt: ⁊ errores eoꝝ reprobando/⁊ contra
eos predicando: mortem ⁊ sanguinem ꝯtempserunt.
Isti habuerunt turres dignitatum et ecclesiarum in
quibus multi sp̃uales milites continebanť: qui ꝯtra
hostes fidei pugnauerunt: multi tam equites ꝙ̃ pedi
f tes ipsos ad fidem secuti sunt/⁊ per eos ceciderunt.
Ezech. 10.c. Ezech. Declinabat que prima erat/cetere sequebanť.
Eo.c.e. Historia ¶ Eleazar videns vnum de elephantibus qui stabãt
in prelio/contra iudeos ceteris altiorem: ⁊ loricis re=
gijs loricatũ: regem esse in eo .i. in turri lignea bestie
super omnia existimauit: quapropter vt populũ suuz
liberaret/⁊ nomen sibi acquireret: propulsis hinc et
inde hostibus/vsqꝫ ad bestiam penetrauit: ⁊ elephãti
se supposuit/⁊ eum sic suppositus interfecit regem tñ
non vulnerauit: sed occisa bestia ⁊ cadẽte/sub ipa op=
pressus perijt ⁊ decessit: ⁊ sic nec nomẽ sibi acquisiuit
nec populum suum liberauit: sed potius (vt ibidem
Allegoria dicitur) populus iudeoꝝ regis impetum ferre nõ su=
stinens/ab ipso fugit ⁊ diuertit. ¶ Eleazar q̃ erat vnꝰ
de principibꝰ iudeoꝝ: potest optime significare pha=
riseos ⁊ principes iudeorum: quales fuerunt annas
⁊ caiphas. Isti videntes contra se elephantes .i. plu=
res apostolos dimicare ⁊ predicare: videntes vnum
ceteris eminentiorez .s. christum: loricis regis .i. diui=
nis miraculis ⁊ operibus circũseptum: intantum vt
eis verisimile poterat esse: regem .i. deum ⁊ diuinam
naturã in eo latitare: ip̃m oĩno occidere decreuerunt:
quia sic populum suum a romanis liberare/⁊ a fide ⁊
potentia istius qui iam predicatus in ea fuerat/eripe
Jo.11.f. crediderunt: dicentes illud Joan. Ne forte veniãt ro
mani ⁊c. Expedit eñ vt moriatur. Istum igiť ꝑ mortẽ
humanitatis fecerunt cadere: regem tamen .i. deum
seu deitatẽ non potuerunt ledere: sed semetipsos quo
qꝫ sub eo occasionaliter peremerunt: inquantũ ꝓpter
G peccatum mortis christi tandem destructi fuerũt: nec
propter hoc fidem ⁊ eius potentiam extinxerunt: sed
potius ipsa crescente post ipsius elephantis mortem
Esa.63. ipsi perire meruerunt. Esa. Afflixerunt sp̃m sancti eiꝰ
c. ⁊ ꝯuersus est eis in inimicum: ⁊ ipse debellauit eos.
Aliter ¶ Uel dic de diabolo/vt supra lib. x. cap. de dracone
Aliter cap. iij. ⁊ iiij. ¶ Uel allega ꝯtra p̃sumptuosos: q̃ ina=
nis glie cupidi/appetunt sibi facere nomen: ⁊ ideo
contra eminentiores se: ⁊ fortiores q̃nqꝫ insurgunt: et
eos potenter impetunt ⁊ inuadunt: quibꝰ tamen bene
q̃nqꝫ non cedit: qꝛ dato ꝙ illi aliũ ledant/vires tamẽ
attenuant: ⁊ finaliter pondere penitentie alterius op=
primunť: ⁊ dum alium grauant/seipsos subuertunt.

¶ Uel dic ad l'ram de fatuis militibus/qui supra vi= Aliter
res suas volunt facere: qui tamen in ipso ornatu suo
dum alios occidũt/solent ⁊ ipsi perire. Hiere. Fortes Hiere.
impegit in fortẽ: ⁊ ambo in foueam ceciderũt. ¶ Uel 46.d.
vt exponit quidam/tunc homo elephantem perimit Aliter
q̃n carnem suam/mundũ vel diabolũ vincit: ⁊ quan
do turres .i. dignitates seculi ꝯtẽnit: Uerũtamen tũc
sub isto moriť/q̃n de victoria in superbiam eleuatur.
Ozee: Ero mors tua o mors. ¶ Uel allega de martyri Ozee.
bus: qui tyrannos gladio verbi dei occiderũt: ipsi tñ 13.d.
corporaliter per martyrium succubuerunt. ¶ Hic ha Aliter
bes ꝙ cum antiochus ⁊ exercitus eius pugnarẽt con
tra bethsuram/⁊ tandem ꝯtra sanctificationẽ: finalit Eo.c.f.
qꝛ in vtroqꝫ loco cibi defecerunt: ⁊ qꝛ sabbatum erat Historia
terre illi: qui in istis munitionibus erant/cum hosti=
bus pacem fecerunt: ⁊ eis portas aperuerunt. Antio=
chus ṽo intrãs sanctificationẽ/ꝯtinuo pacem fregit
⁊ muros in circuitu dissipari mandauit. ¶ Sic vere H Moralitas
dico/ꝙ tunc in bethsura ⁊ sanctificatione .i. in seculo
⁊ in claustro cum antiocho .i. cum diabolo ⁊ vitiorũ
exercitu fideles impugnati/ianuas cordis aperiunt:
⁊ eum intus per malas cõplacentias recipiunt/q̃n ci
bi sp̃ualis doctrine/diuineqꝫ scripture eis deficiunt: ⁊
quando sabbata quietis ⁊ ocij: necnon festiuitates tẽ
poralis ꝓsperitatis incumbunt. Illud eñ in ecclesia
⁊ religione specialiter videtur: vt propter defectũ sci=
entie/⁊ ꝓpter abundantiam quietis ⁊ opulentie dia=
bolum introductum/⁊ sibi populum subiugatũ/q̃si
penitus intuemur. Unde dicitur: Constituerunt eis 1.mach
prelium in sabbato: ⁊ occiderunt de illis mille viros. 2.d.
Et alibi dicitur: Nõ hec fuit iniquitas sodome. Iste Ezech.
enim murum sanctificationis/idest obseruantias ec= 16.f.
clesiasticas ⁊ sanctiones canonicas ac regulares ob=
seruantias iam ibi dissipauit: ⁊ se ibidem imperare ⁊
esse dominum declarauit. Jam enim delectatiõibus
⁊ vitijs ab omni parte patet ingressus: ⁊ iam non est
qui cohibeat hostium spiritualium impetus ⁊ acces= Tren.2.
sus. Unde dicitur: Luxit antemurale/⁊ murus pari= c.
ter dissipatus est: deserte sunt in terris porte eiꝰ. ¶ Si Aliter
vis pone/quare bethsura significat mundum: quia
domus acerba interpretatur: quia acerbitas tribula= Aliter
tionum in mundi domicilio reperitur. ¶ Et si vis dic
ꝙ antiochus capta bethsura sanctificationem inua=
dit: quia diabolus subiugato secularium statu/etiaz
statum ecclesiasticum subiugare intendit: et actiuis
suppeditatis et victis/etiam clericos contemplati=
uos capit.

¶ Cap'lm septimũ Textus: Anno cẽtesimo quinquagesimo ⁊ primo: ⁊ exijt demetrius seleuci filius. Moralitatum Cap. VIII

Alchimus quidam de semine aaron adiun= Historia
cto sibi cetu virorum iniquorum/dux et gu=
bernator erat: qui ad sacerdotium ambie=
bat: ad regem demetrium venit: ⁊ accusans
iudam et fratres eius apud eum. Rex igitur isti qui
iude ⁊ fratribꝰ eius detrahebat/summũ sacerdotiuz
contulit: ⁊ cum eo bacchidem quẽdam de suis princi
pibus ⁊ amicis cuz exercitu in terram iuda misit: ad
quos cũ venisset congregatio scribaꝝ requirere que
pacis sunt direxũt: Homo sacerdos de semine aaron
venit/non decipiet nos. Ipse ṽo Alchimus cum ver
ba pacifica eis locutus fuisset: ⁊ ipsos nequaq̃ ledere
iurasset: factum est ꝙ ei crediderunt: ⁊ statim septua=
ginta viros de eis occidit contra ꝓpriũ iuramentuz.

Tandem in hierusalem veniens: multos de populo interfecit: τ cõuenerũt ad eũ qui ɔturbabãt pplm suũ τ terrã iuda obtinuerũt: τ sic ipse alchimus τ sui multo plus ꝙ gentiles fecerũt: filiosq; israel grauauerũt.
Tropologia ¶ Ista possunt allegari contra ambitiosos: qꝛ qñ aliquis alchimus vel ambitiosus aliquis sacerdotium idest dignitatem aliquã ambit: ante oĩa cetum τ congregationẽ viroꝝ iniquoꝝ sibi cõgregat τ adiungit. Tandem vero ad regem.i.ad mũdi principes recurrit:
B vel ad regem.i.ad superiorem prelatũ accedit. Apud quem ante oĩa alios accusat: et de eius hostibus detrahit: τ se ꝓpter eum exheredatuz fuisse/τ pro eccl'ia multum sustinuisse/conqueritur τ dicit. Igitur sepe accidit/quia adulatores τ detractores faciliter a maioribus audiuntur: τ alioꝝ accusatores diligunt: tales ad sacerdotium τ dignitatẽ quã ambierant ꝓmouentur: ita ꝙ Bacchides.i.aliquis de amicis ipsius superioris pro inducendo eum in possessionẽ sibi adiungit τ datur. Uerum qꝛ qñq; fit ꝙ pro libito nõ admittitur ad possessionẽ: Ideo in principio verbis pacificis vtitur: mlťa iurat τ pacificat: ita ꝙ sibi a scribis pacem petentibus.i.a canonicis τ fratrib9 pacificis τ simplicib9 credit: τ qꝛ sacerdos de semine aaron est idest persona sacerdotalis τ ecclesiastica: ad quã pertinet bonam ɔscientiam habere: ideo ab ipsis ad sacerdotij τ dignitatis officium acceptat. Sed statim reuera qñ videt se indutuz: ɔtra eos debacchat: τ subditos exactionibus τ iniurijs afficit: ita ꝙ non pacificus/sed impius τ crudelis declaratur: multos spiritualiter occidit: multos deponit τ depredat. Locut9 est ad eos verba pacifica in dolo/τ crediderunt ei: et irruit super ciuitatem/τ percussit eam plaga: τ perdidit populum multum ex israel: τ accepit spolia ciuitatis.
1.mach.10.
C Illi qui soliti sunt turbare ciuitatẽ τ populuz vt sunt mali τ litigiosi accusatores τ detractores: ad eum aggregant: quos pre alijs tanꝙ magis sibi fideles diligens/terram iuda in eoꝝ manib9 tradidit: inquãtum potestates τ officia sup alios eis tribuit. Infra eum elegit impios viros: τ elegit eos dñios regionis Sic igit fit ꝙ iste malus sacerdos τ sui familiares impij.i.tales mali prelati τ eoꝝ ministri impij: filios isrľ idest bonos fideles magis grauant ꝙ gentes.i.ꝙ ipi principes seculares: qꝛ plus videmus multotiens de rapina τ crudelitate in curijs prelatoꝝ ꝙ principum terrenoꝝ: τ plus suos pauperes opprimunt sacerdotes clerici ꝙ seculares balliui τ tyranni: τ plus etiam grauant qñq; subditos τ compatriote τ domestici/ꝙ alij magis extranei τ remoti. Uñ dicit: Tradet frater fratrem/τ filius patrem: τ insurgent filij in parentes/τ morte eos afficiẽt. Et inimici hoĩs domestici ei9 τc.
Matt.10.c.
Hiere.2.b. Igitur de talib9 malis ecclesiasticis dicit. Sacerdotes nõ dixerũt: vbi est dñs: τ tenentes legẽ nesciũt me.
Eo.c.e. Historia ¶ Impius nichanor minatus fuit templo: leuans manus in superbia ɔtra ipm ꝙ flãmis incẽderet: nisi iudas τ exercitus eius voluntati eius traderet: deus tamen aliter ordinauit: qꝛ ɔfecto prelio ɔtra iudam/ipse pus in bello cecidit: τ iudas caput ei9 τ brachiũ qđ ɔtra templũ leuauerat/amputauit: τ ɔtra hierl'm suspendit: exercitus vero eius ipm cecidisse ɔspiciens/τ arma sua ꝓijciens fugit: quẽ ppľs israel ɔsequens/totum interemit: ita ꝙ nec vnus quidẽ supfuit nec remansit.
Moralitas ¶ Illud allega exemplariter ɔtra eos q̃ ɔtra templa τ eccl'ias sunt impij: vt q̃ minando ɔtra deum τ eccl'iaz eius sunt supbi: qꝛ sepe fit ꝙ iusto dei iudicio anteꝙ implere possent qđ inceperant pereũt/τ ꝑ mortem vel infortuniũ impotentes fiunt: τ exercitus τ auxiliatores eoꝝ ab ipsis fugiũt. Uigil eñ de celo.i.deꝰ qui ɔtra tales vigilat/dicit illud Dañ. Succidite arborem τ ramos eius.s. caput τ brachium prescindite τ fugiant bestie que subtus eam sunt: τ de ramis eius volucres celi. D Dañ.4 b.
Aliter ¶ Uel si vis allega hic ꝙ ruina ꝑncipis est causa peccati/τ ruine subditoꝝ. Qñ eñ nichanor princeps qui interpretat stans lucerna.i.prelatus vel princeps: qꝛ stans lucerna debet esse quantũ ad ipsuz pertinet pro alijs ꝑ ꝑseuerantiã: stare per doctrinam τ exempla lucerne/iuxta illud: Uos estis lux mundi: in bello ɔtra vitia cadit: τ ꝑ diuersa pctã ante hostes spirituales succũbit: caputq; recte intentiõis/τ brachiũ bone oꝑatiõis ꝑdit: statim exercitus subditoꝝ suorũ exemplo eius arma virtutũ ꝓijcit τ dimittit: τ vndiq; ꝑ vitia dispersus/ante hostes spũales perit: ita ꝙ nec vnus persistit. Unde dicit: Judas cecidit/τ ceteri fugerũt. Nam vt dicit Gregorius: vita maloꝝ trahit ab alijs in exemplum. zach. Percute pastorẽ: τ dispergentur oues. Matt.5.b. 1.mach.9.b. zacha.13.c.

¶ Capitulũ octauum Textus: Et audiuit iudas nomen romanoꝝ: qꝛ sunt potẽtes viribus: Moralitatum. Cap. IX

Historia Hic fit mentio de potentia romanoꝝ τ inter cetera hic dicit/ꝙ curiã fecerũt sibi romani trecentos τ viginti senatores: ɔsilium agentes: τ vni singulis annis magistratũ suũ cõmittentes. Inter ipsos aũt nullus diadema portabat sed oẽs obediebant vni: τ zelus τ inuidia contra eos nusꝙ erat. Dicitur ibi/ꝙ pacem τ amicitiã cum amicis τ socijs optime seruabant: et ꝙ vsq; ad remotissimas terras reges τ tyrannos sibi subiecerant: metalla auri τ argenti que erant in hispania/acquisierant. Et vt concludatur breuius/quibus volebant esse auxilio vt regnarent/regnabant: quos vero vellent nõ regnare/a regno pellebantur. Ad istos igitur misit iudas legatos suos amicitiaz facere: vt sic posset a suis hostibus tutus esse. E
Allegoria ¶ Ista possunt applicari ad dominos romanos/scilicet papam τ cardinales: qꝛ isti sibi curiam romanam fecerunt: τ eam pro diffiniendis negocijs τ iudicijs reddendis ordinauerũt: quã multis τ magnis concilijs fulcierunt. Unum etiam ex seipsis in papam τ magistrum suum solent eligere cui sine inuidia vniuersaliter debent obedire. Unde in Geñ. Uiri vnius filij sumus. Et breuiter tanta est hodie potẽtia istius curie τ suorum/ꝙ reges τ regna ad literam sibi sunt subiecta: metalla auri et argenti/idest diuitiarum copia est eis adiecta: et instituendi reges/idest promouẽdi ecclesiasticos sibi pre ceteris est autoritas attributa. Isti eñ quos volunt/regnare τ promoueri faciunt: quos vero nolunt/a regno repellũt: ita ꝙ iam potest eis dici illud Num. Noui eñ ꝙ benedictus est cui benedixeris: maledictus autem in quem gesseris maledictionem. Isti igitur inter se non debent zelum nec inuidiam habere nec aliquis debet portare diadema/idest nullus debet alteri ꝑ superbiam preferri: sed omnes vni idest summo pontifici debẽt obedire pacifice. Et si sic fecerint: omnes cõcupiscent eorum amicitias habere: quia pro certo in quocũq; collegio quando subditi pacifice τ quiete viuunt: τ inter se zelum τ inuidiam nõ habent: nec alijs se preferũt/sꝫ vni.s.ꝑlato summo humiliter obediũt/ipsoꝝ dñatiões crescũt: τ oẽs tã seculares ꝙ alij/ipsoꝝ amicitias querũt τ expectãt. Uñ dr: Pacẽ τ veritatem Geñ.42.b. Num.22.b. F

diligite dicit dominus deus. ¶ Forma pacis et federis inter iudeos ⁊ romanos talis erat: ꝙ vnus pp̄ls alium in suis bellis ⁊ necessitatibus si tempus pateretur/tenebatur iuuare: ⁊ hoc ad ꝓpria stipendia: q̄r nullus debebat alteri aliquid ministrare. ¶ Hic pōt
Moralitas notari/ꝙ vere amici socios ⁊ amicos in necessitatib⁹ adiuuant: ⁊ ꝙ ipsos stipendijs ⁊ expensis nunꝙ̄ grauant: sed ꝓprijs stipendijs pro eisdem militant: ⁊ alij
Prou. 18.c. casu simili quando ingruit necessitas ipsos adiuuāt Unde in Prouer. Frater qui adiuuat̄ a fratre ⁊c.

¶ Capitulum nonum Textus: Interea vt audiuit Demetrius quia cecidit nichanor.

Moralitatum. Capitulum X

Historia Hic fit mentio de ꝯstantissima ⁊ nobilissima morte iude: quā pro certo morti istius nobilissimi leonide principis imperatoris: q̄ cuꝫ sexcentis ꝯtra sexcenta milia gloriose se moriturus obiecit/possem congrue cōparare: nisi ꝙ non licet stylum meum cōtra historias dilatare. Sic igit̄
G actū est ꝙ demetrius audita morte nichanoris/bacchidem cum dextro cornu sue militie mitteret contra iudam: cuius exercitus fortitudineꝫ iude socij formidantes/ab eo recesserunt: ⁊ ip̄m cum octingentis viris solūmodo reliquerūt. Quibus etiam certantib⁹/hosti cedere ⁊ asserentibus impossibile esse ꝯtra tātā multitudinē preualere. Judas ad hec verba respondit: Absit inquit istaꝫ rem facere vt fugiamus ab eis: ⁊ si appropinquauerit tempus nostrum/moriamur ī virtute ꝓpter fratres nostros: ⁊ non inferamus maculam in gloria nostra. Sic igitur factum est/ꝙ contra regis exercitum qui in duo se diuiserat/potenter irrupit: dextrum cornu qđ erat altero fortius/ꝯtinuo superauit: sinistrum v̄o cornu. i. pars sinistra exercitus regis ꝯtra ip̄m preualuit/⁊ ip̄m cede alioꝝ fessuꝫ prostrauit. Judas em̄ cecidit/⁊ ceteri fugerunt: ⁊ sic quē fortiores superare nequiuerāt/debiliores postea deie
Tropologia cerunt. ¶ Ista possunt allegari qualis debet esse constantia boni ducis: q̄r nunꝙ̄ debet periculū metuere: sed potius fortune se cōmittere ⁊ morti se exponere/ꝙ̄ verecunde fugere ⁊ obtentam gl'iaꝫ deturpare: exēplo isti⁹ leonide: qui milites suos hortabat̄ de gloria plurimū: de vita v̄o nihil sperandū. Magis em̄ se dicebat debere patrie ꝙ̄ vite: quinimo milites suos hortabat̄ taliter in mane pransuros: tanꝙ̄ in inferno cenaturos. Prandete inquit milites/in inferno cenaturi: sicut ponit Orosius lib. ij. Exemplum etiā beati Lodouici regis francoꝝ: qui in egypto cōtra saracenos
H nos cristens: quāꝙ̄ periculū sibi ⁊ exercitui suo ꝓpter aquaꝝ inundationē/⁊ hostiū preuentionē imminere videret/fugere tamē noluit: immo cuidam militi fugam capienti respondit: Absit inquit gallie/vt reges
2. mach 11.b. francie terga vertant fidei inimicis. De isto etiā iuda legit̄/ꝙ ipse hortabat̄ suos subire periculum. Uñ igi
Ecci. 41.a. tur duci seu principi dicitur: Noli metuere iudicium mortis. Et alibi: Usqꝫ ad mortem certa pro iustitia.
Ecci. 4. d. ¶ Uel si vis allega ꝙ bono principe vel prelato mortuo vel absente/subditi facile superant̄. zacha. Percu
Aliter zacha. 13.c. te pastorem/⁊ dispergent̄ oues. Duce vel prelato a vitijs superato/facile subditi superant̄: inquantū exemplo ipsius mali fiunt: vel inquantū non habēt a quo
Prou. 11.b. erudiantur. Unde in Prouer. Ubi nō est gubernator pp̄ls corruet. ¶ Uel dic ꝙ cum bacchides qui interp̄
Aliter tatur luctus fortis. i. diabolus: in exercitu vitiorum quā ꝯtra iudam ⁊ ionatham ⁊ eius fratres. i. contra

christum et sanctos preparat: habeat duo cornua. i. duas partes dextram ⁊ sinistram: hoc est dictu: vitia maiora ⁊ minora: sepe fit ꝙ iudas dextrum cornu superat: qui tamen a sinistro perimitur. s. ꝙ homo maiora vitia superat/⁊ ab ipsis enormibus criminib⁹ se preseruat: ⁊ tñ minora non precauens/ab eis vincit̄: ⁊ adiutoribus fugientibus. i. virtutibus/ab eis supat̄. Esa. Dabo pueros principes eoꝝ: ⁊ effeminati dominabunt̄ eis. ¶ Mortuo iuda emerserunt viri iniqui Esa. 3.a
in oībus finibus israel: ⁊ inualescente fame in terra/ Eo. c.c.
tradidit se omnis regio bacchidi: qui elegit viros Historia
impios/⁊ ꝯstituit eos dños regionis: ⁊ ꝑscrutabatur amicos iude ⁊ vindicabat se in illis: ⁊ facta est tribulatio magna in israel. ¶ Sic vere qñ iudas dux egregius. i. bonus prelatus/iudex vel officialis moritur: Moralitas
statim incipiunt pullulare viri impij in patria: q̄ ꝓpt̄
defectionem correctionis mali fiunt: qui t̄pe boni p̄ B
lati vel iudicis delicta sua facere non audebant. Fit etiā qñqꝫ/ꝙ Bacchides. i. malus rector ⁊ superior sibi succedit: cui ꝓpter famē auaricie oīs regio aliquotiens se tradit: q̄r qñqꝫ fit ꝙ mali subditi/famelici et auari/malū prelatū eligunt: ⁊ eius dño se cōmittunt pro eo ꝙ per eum se ditari statim credūt. Unde dicit̄: Queritis me/q̄r manducastis de panibus. ¶ Uel ad Jo. 6.c
lr̄am/tota regio pre fame se sibi tradit/inquātū talis Aliter
efficit̄ vsurarius: ⁊ tota patria t̄pe caristie se sibi obligat ⁊ submittit. Ideo dicit̄: Repleti prius ꝓ panib⁹ 1. Reg.
se locauerunt. Iste igitur Bacchides. i. malus supe 2.a.
rior sic introductus/ad extirpandum immergentes impios non attendit: sed potius viros iniquos eligit/quos in dignitatibus collocans dominos regionis constituit: bonos vero ⁊ iustos viros iude mortui/idest christi vel boni prelati/amicos perscrutat̄ ⁊ cōfundit: ita ꝙ tempore suo tribulatio ⁊ angustia in israel/idest in ecclesia oritur ⁊ insurgit. Uñ in ꝓuerb. Regnantibus impijs ruine hominum. Istud em̄ est Prou.
commune: quia mali odio habēt predecessores suos 28.b.
bonos solent post mortem eoꝝ amicos eorum inquirere/⁊ ipsos multipliciter grauare. ¶ Hic habes ꝙ fi Eo. c.d.
lij ambri qui prius Joannem fratrem ionathe occiderunt/faciebant nuptias magnas. Filiam em̄ vnius de principibus chanaan duxerat: ita ꝙ cum apparatu magno nuptias celebrabant. Jonathas vero ⁊ si B
mon memores mortis fratris sui: ipsis insidiati/sup eos procedentes ad nuptias irruerunt: ⁊ eos occidētes spolia rapuerunt: ⁊ sic nuptias eorum in luctum ⁊ infortunium conuerterūt. ¶ Sic vere sepe fit/ꝙ dū Moralitas
filij hominum vacant nuptijs aut leticijs huius mūdi: ⁊ filiam chananeorum. i. ꝓsperitateꝫ mundanam in vxorem ducunt: nec facinora que cōmiserunt meditantur aut recolunt: hostes eorum/scilicet diabolus ⁊ mors/qui in insidijs latitabant/repente eos interficiunt: spolia diuitiarum suarum eis auferunt: ⁊ gau Prou.
dium suum in tristiciam conuertunt. Unde in ꝓuer. 14.b.
Risus dolore miscebitur: ⁊ extrema gaudij luctus oc Eo. c.c.
cupat. ¶ Bacchides obtenta regione iude/multas ciuitates muniuit: ibiqꝫ custodes vt exercerent inimi Moralitas
citias in israel collocauit. ¶ Sic v̄o diabolus in altis officijs custodes suos. i. malos officiales collo Deute. 32.c.
cat: per quos in israel/idest cōtra bonos inimicitias ⁊ grauamina suscitat ⁊ augmentat. Unde: Inimici Eo. c.f.
vestri sunt iudices. ¶ Alchimus summus sacerdos Historia
iniquissimus/cepit muros sancte domus interioris ⁊ opera prophetarum destruere: ꝓpter quod ꝑcussus est et dissolutus paralysi: et conclusum est os eius ita ꝙ

ita ꝙ nõ potuit loqui amplius verbum/nec mandare de domo sua:et impedita sunt opera eius:et est mortuus tormento magno. ¶ Sic vero sicut videmus mali prelati ⁊ superiores/qñ vidēt se in dignitatibus constitutos:statim incipiunt opera sctõꝝ suoꝝ vilipēdere:muros.i.obseruantias regulares:⁊ ꝓphetaꝝ.i.sanctoꝝ patrum opera ⁊ traditiones destruere/nouitates introducere:⁊ illa que per sanctos cũ magna diligētia facta ⁊ ordinata sunt/immutare: quapropter sepe fit ꝙ vltio diuina istos ꝑcutit:⁊ ad lr̃am paralysi vel alia infirmitate dissoluit:ita ꝙ os locutionis ⁊ cõfessionis eis tollit:⁊ eos tam cito perimit/ꝙ de domo ꝯscientie sue aliud ordinare non ꝑmittit:⁊ mala opa que inceperunt/dissoluit. Augustinus in sermone innocentum dicit:ꝙ hac animaduersione ꝑcutit̃ peccator:vt moriens obliuiscat̃ sui:qui dum viueret oblit9 est dei. ¶ Uel dic ꝙ illi sacerdotes ⁊ religiosi:qui muros regularis obseruãtie ⁊ opa ꝓphaꝝ.i.statuta sanctorum patrũ destruunt:vsum lingue ad bene loquēdum:manus etiam ad bene operandũ perdunt:⁊ finaliter cum magno tormento in inferno habitant.

Aliter

¶ Capitulũ decimũ Textus: Et anno centesimo sexagesimo ascēdit alexander antiochi filius. Moralitatum Cap. XI

Habitabit ionathas in hierusalem: et cepit edificare ⁊ innouare ciuitatē:⁊ extruere muros:⁊ q̃dris lapidibus montē sion circũire:⁊ fugerunt alienigene quos bachides ĩ munitionibus posuit:⁊ liberati sunt obsides quos a filijs israel ceperat:⁊ raptos in munitiõib9 seruabat ⁊ detinebat. ¶ Sic ẜo qñ in hier̃lm.i.ĩ eccl̃ia est Jonathas qui interpretat̃ columba veniens.i.bonus/simplex ⁊ columbinus prelatus:⁊ maxime qñ ibi ꝑsonaliter habitat/⁊ moratur ibi:pro certo tunc ꝗ̄ plurima operat̃:edificat em̃ ⁊ renouat locũ suum tꝑaliter ⁊ spiritualiter:montēq̧ sion.i.dignitatem sibi cõmissam circũit muris de quadris lapidibus.i.bonis ⁊ virtuosis ꝑsonis quas ibi ꝓmouet ⁊ ĩtroducit ꝑsonaliter:⁊ sic ciuitatem eccl̃ie sibi cõmisse extruit moraliter ⁊ virtualiter. Judith: Edificauit ciuitatē de lapidib9 quadratis ⁊ sectis. Tũc ista boni prelati presentia nõ solũ in istis ꝑficit:ĩmo multa alia bona facit:a facie eniz eius fugiunt alienigene/non audentes mala facere:vel timore iustitie sue in patria cõparere. Uñ egyptij dixerunt. Fugiamus israelem. Boni qui obsides ab alienigenis tenebant̃.i.qui a malis diuersimode grauabant̃:per eius adiutorium liberant̃:q̄ꝛ boni prelati presentia fugat malos:liberat oppressos:ꝓmouet dignos:reparat mores malos. Ideo ad lr̃az põt dici de quolibet bono principe. Ezech. Qđ perierat requirã. Prouer. Sapientia edificauit sibi domũ. ¶ Cũ ionathas occurrisset alexandro regi asie apud ptolomaidam vbi nuptias celebrabat:⁊ ptolomei regis egypti filiam in vxorem ducebat:dedit ionathas argentum ⁊ aurum:⁊ inuenit gr̃am in ꝯspectu eius:⁊ iussit eum rex spoliari vestibus suis/⁊ indui purpura:⁊ collocauit eum rex sedere secum:⁊ scripsit eum inter amicos suos:magnificauit eum:⁊ posuit eum ducem ⁊ principem principatus:atq̧ precepit ꝙ nullus pugnaret cõtra ip̄m:⁊ sic viri quidam impij qui ad accusanduz ip̄m venerant/visa gl̃o eius fugerunt:⁊ ipsius presentiam timuerũt. ¶ Alexander qui interpretat̃ auferēs angustias/seu alleuians tenebras/significat christuz qui infidelibus tenebras errorum per lumen fidei alleuiat:⁊ eterne mort̃ angustias abstulit. Ptolomaida que interpretat̃ ad mensuram deducta/paradisuz significat:vbi ꝑm mensuram meritoꝝ dabit̃ mensura premioꝝ. Ista est igit̃ veritas finaliter:qñ ionathas/idest iustus ⁊ simplex homo:veniet ad ptolomaidã.i.ad paradisuz/vt ĩ tꝑe tritici mensura:⁊ vt in cõuiuijs celestibus occurrat ꝑsonaliter regi christo:sic fiet ꝙ rex videns ip̄m habere ⁊ presentare aurum diuine gr̃e ⁊ charitatis/argentũ mundicie ⁊ puritatis:ip̄m multipliciter honorabit:⁊ eum indumētis suis.s.mortalitate exuit/⁊ purpura eterne gl̃ie ip̄m decorabit:quia secum in eterna quiete sedere faciet:⁊ amicũ suũ ip̄m constituet:⁊ principem euz faciet:⁊ accusatores eius scz demones/ab eo separabit:⁊ ꝯtra aduersa oĩa securitatem sibi dabit perpetuam. Uñ: Tunc ait rex:quia inuent9 es sapientior/primus mihi sedebis:⁊ cognatus meus vocaberis. ¶ Appollonius dux demetrij regis/ionatham ad descendendũ de mõtibus ad campum ꝓuocat:⁊ ibi preliuz sibi parat: Tu solus (inq̄t) resistis nobis/qui potestatē exerces ꝯtra nos in montibus:sed descende ad me in campum ⁊c. ¶ Sic vere diabolus summe nititur hoiem de montibus ꝯtēplationis ad campum exterioris actionis/vel de monte religionis ad campum mundane habitationis trahere/sperans ꝯtra ipsum facilius preualere. ¶ Uicto Appollonio multi de exercitu suo ad templũ dagon fugerunt:sed ionathas ipsos ꝑsequens/ignē templo adhibuit:⁊ octo milia vna cũ tēplo succendit. ¶ Sic ionathas christus finaliter appollonium.i.diaboluz vincet:⁊ exercitum reproboꝝ qui nũc in templo hui9 mundi securos se esse reputant/in inferno deijciet et succendet. Psal. Ignis ante ip̄m precedet ⁊ inflãmabit in circũitu inimicos eius.

E
3. Esdr. 4. c.
Eo. c. f.
Historia
Moralitas
Eo. c. g. f
Moralitas
ps̃. 96.

¶ Capl̃m vndecimũ Textus: Et rex egypti cõgregauit exercitũ sicut arenã q̃ est in littore maris. Moralitatum Cap. XII

Ptolomeus rex egypti dedit alexandro regi asie filiam suam in vxorem. Tandem concupiuit regnũ ipsius:⁊ querebat in dolo obtinere eum/⁊ adiungere regno suo:⁊ ideo congregauit exercitum suum sicut erenã maris:⁊ intrauit regnum alexandri:⁊ aperiebant ei ciuitates. Sic enim preceperat alexander/pro eo ꝙ socius eius esset prolomeus/⁊ ꝯsideret in eodē. Ipse ẜo statim ciuitates accupabat:⁊ ibi pro custodia suo nomine facienda milites assignabat:⁊ intrauit ptolomeus antiochiam:⁊ imposuit sibi duo diademata scilicet egypti et asie:et filiam suam quam Alexandro dederat/abstulit ab eodem:imponens ei licet false ꝙ ipsam voluerat occidisse:⁊ dedit eã demetrio inimico Alexandri:⁊ venit Alexander contra eum in prelium:⁊ vict9 fuit/⁊ fugit in arabiam:⁊ sic ptolomeus obtinuit regnum eius. Gadiel autem arabs abstulit Alexandri caput/⁊ misit ptolomeo. Uerũtamen sic actum est/ꝙ dictus ptolomeus post tantam gloriam tam proditiose acquisitam/infra tres dies mortuus est:⁊ exercitus eius qui erat in castris/occidit eos qui erant in custodia ciuitatum. ¶ Ista possunt exemplariter allegari ꝯtra multos. Primo em̃ allegari potest cõtra proditores/qui in dolo ⁊ sub specie amicitie occupãt qñq̧ alioꝝ dignitatē ⁊ regna:⁊ tunc publice rumpũt fedus ⁊ amicitiam quam habuerant cum eis:imponentes falsa crimina/vt occasionē habeant ab eis recedēdi:q̄ꝛ sicut d̃r in Prouer. Occasiones q̄rit q̃ vult

Historia
G
Tropologia
Proue 18. d.

ab amico recedere.Ista potissime patent in ambitio
sis:qui regno ⁊ statu suo non cõtenti/ambiunt dñia
alioꝝ.Ita fit ꝙ fraude ⁊ malicia interueniente/ipsos
Apoca. aliqñ regno ⁊ dignitate priuant:⁊ diademata hono=
19.c. ris alieni occupãt.Apoca.In capite eius multa dia=
demata.Sed tales non ꝯsueuerũt in talibus ꝓsperari:
quinimmo vbi habuerũt qđ cupierant/subito solent
morte vel infortunijs pregrauari:⁊ de exercitibus qui
sequebanť eum.i.de suis fautorib9 ⁊ amicis alter in
alteꝝ debacchari.Ezech.Ergo ne vinea ista ꝓsperabi
Ezech. tur?nonne aquila radices eius euellet:⁊fructus eius
17.c. distringet ⁊ siccabit? oẽs palmites germinis ipsius
arescent.Illa eñ que fraude ⁊ violentia acquiruntur
non solent durare/sed subito deficere:sicut ad literaꝫ
Eccl.10 videmus de tyrannis.Uñ dicit:Dis potentatus bre=
b. uis vita.Et Sene.dicit/ꝙ violenta imperia nõ ꝯseue=
Senec. rant.❡Uel si vis allega ꝯtra falsos mundi amicos/
Aliter qui semꝑ se vertunt ad illum qui obtinet:⁊ qui nõ di
ligunt hoiem/nisi ꝙ̃ diu ꝓsperať.Iste eñ Alexander
B ꝙ̃ diu regnũ tenuit/ab isto godoniel supponiť dilect9
fuisse:⁊ ideo victus diciť ad arabiã refugisse.Iste tñ
videns eius infortunium/ipm amplius nõ dilexit:ſ3
potius per amicitiã illius qui regnum acquisiuerat/
caput ipsi9 amputauit.Statim eñ qñ quis venit ad
infortunium/⁊ ꝙ ꝑdit regnũ:amici sui pristini ipsuꝫ
abominanť/⁊ in inimicos ei vertunť:⁊ amicitiã illoꝝ
qui regnant/⁊ qui de facto ꝓsperanť/totis virib9 am
plexanť.Prouer.Etiam ꝓximo suo pauper odiosus
Prou. erit:amici ꝟo diuitũ multi.❡Uel allega hoc de mu
14.c. tatione rex supra.Primo dictũ est ꝙ rex asie/qui tũc
Aliter erat pro tempore/occupauit egyptũ:⁊ regnauit super
1.Mac. duo regna:imposuitqȝ sibi duo diademata/egypti ⁊
1.b. asie:ecõtra ꝟo hic habemus ꝙ rex egypti occupauit
asiam/⁊ sibi duo diademata imposuit/⁊ super duo re=
gna regnauit:qꝛ qñqȝ vnum regnũ exaltať ⁊ aliud de
primiť:⁊ ecõtra alteꝝ alteri qñqȝ facit tñ ꝙ ab eo su=
Esa.14 stinere cogiť.Esa.Erunt capientes eos qui se ceperãt
a. ⁊ subijcient exactores suos.❡Demetrius videns ꝙ
Eo.c.d. siluit terra in ꝯspectu eius:iam securus in regno/re=
Histo= misit exercitus suos/excepto peregrino exercitu insu=
ria larum:ꝓprios eñ milites cõpatriotas remisit/extra
neos retinuit:⁊ inde factum est ꝙ exercitus sui sic re=
missi/ceperũt eum odio habere/⁊ ꝯtra eum murmu=
rare:quapropter triphon occasione accepta/ꝯtra euꝫ
rebellauit:⁊ exercitus remissos secũ habuit:⁊ antio=
chum alexandri filium de arabia asciuit/et in regno
ipsius collocauit.Ciues sui de ptolomaida cõtra euꝫ
A surrexerunt:⁊ eum occidere voluerũt:⁊ eum ad pala=
tium fugere cõpulerũt:quẽ tria milia iudeoꝝ sibi in
auxiliũ missa liberauerũt:⁊ centũ milia de ciuib9 occi
derunt.❡Illud põt allegari exemplariter:ꝙ non est
Mora tutum alicui ꝯfidere in pace ⁊ ꝓsperitate sua.Si eniꝫ
litas iste demetrius semper timuisset:⁊ infortunia que ac=
cidere potuissent preuidisset:nunꝙ̃ tribulationem in
currisset:nec se ꝯtra eum aliquis erexisset. Uñ dicitur
Beatus homo qui semꝑ est pauidus.❡Uel dic con
Prou. tra fatuos principes ⁊ magnates:qui magis diligũt
28.c. extraneos ꝙ̃ ꝓpinquos:sibiqȝ in suis curijs ꝯtinent
Aliter ⁊ ꝓmouent:atqȝ in officijs peregrinos:ipsosqȝ predi
lectos habent ⁊ charos:suos aũt repellunt. Quapro
pter qñqȝ fit ꝙ odium suoꝝ solent incurrere:ita ꝙ ho
stibus suis solent adherere:⁊ ipm de regno ⁊ dñio ali
quotiens fugare:⁊ ꝯtra eum rebellare. Nam iustum
est/ꝙ homo illos quos in ꝓsperitate ⁊ pace existens
repudiat:tribulationis tꝑe non inueniat/immo per

dat.Tutum est igitur principi suoꝝ amicitiam custo
dire: ⁊ nõ nimis extraneis adherere.Quia dicit apo
stolus:Qui suoꝝ ⁊ maxime domesticoꝝ curam nõ hꝫ 1.Tim.
infidelis est.Ideo bene diciť:Ne derelinquas amicũ 5.a.
antiquum:nouus non erit similis huic. Eccl.9.
c.

❡Capitulum duodecimum Textus:Et vi dit Jonathas quia tempus eum iuuat. Moralitatum Capitulum XIII

B

Post pacta inita cum sparciatis ⁊ romanis:
hic fit mentio/quõ triphon regis antiochi Histo=
princeps maior ad regnum asie ambiebat: ria
quapropter Antiochum dñm suũ occidere
cogitabat.Uerũtamen qꝛ sciebat ionathan iudeoꝛuꝫ
ducem regis esse strenuissimum defensorem:ante oĩa
ipsum occidere tentauit:⁊ multis machinationibus
circũuentum occidit.Postea solus cũ rege ambulãs
ipm ꝓditiose interfecit:⁊ imposito diademate/loco
ipsius regnauit:sicut patet infra cap.seq.❡Ista põt Mora
applicari qñ volunt iniqui nocere:⁊ non audent pro litas
pter eoꝝ amicos:ꝑmo solent paulatim ꝯtra amicos
insurgere:vt ipsis sublatis de medio vel de potentia
attenuatis/possent ꝯtra principes facilius preualere Eo.c.f.
❡Hic habes ꝙ cũ triphon vellet occidere ionathan
⁊ non posset:pro eo ꝙ cum exercitu venerat:dissimu=
lauit amicitiam/⁊ dona sibi attribuit/⁊ eum pre alijs
principibus honorauit:tandem remittere exercitum
sibi suggessit:⁊ ꝓmittens se sibi velle tradere regionẽ
prouincie/⁊ negocijs regis ꝑficere:vsqȝ ad ptolomai=
dam secũ duxit:vbi ipm statim ligauit:⁊ comites ei9
⁊ mille viros quos secum duxerat occidi fecit:ipsum Tropo
ꝟo satis cito post cum duobus filijs iterfecit.❡Tri= logia
phon qui nitebať dñm interficere/significat diabolũ
qui ꝓcurauit occidere christũ.Jonathas qui colũba
interpretať/significat virum iustũ et simplicem.Sic
igiť est ꝙ triphon diabolus summe tentat ionathã.i.
virum iustũ per pctm̃ occidere:⁊ ipm per tentationes
solet ad se quasi auis capta ad laqueum conuocare. C
Sub specie eñ boni ipm ad se vocat:vt occasione re=
perta ipm occidat:exemplo iohelis que zizaram ad Judic.
se vocauit:quẽ secũ dormienteꝫ occidit. Intra(inq̃t) 4.c.
ad me dñe:ne timeas.Sed reuera qñqȝ inuenit cum
isto ionatha tantũ exercitũ virtutuꝫ ⁊ sctõꝝ:ad quos
per deuotionẽ tantũ habet patrocinium/ꝙ in ipsum
non potest manum mittere:nec ipm per fortem tenta
tionẽ inuadere vel necare:Ideo ante oĩa ista ipse ten
tat ꝙ virtutum exercitum dimittat:ipsumqȝ mundi
diuitijs magnificat.Qđ ad hoc facit vt facilius cre=
dat ei:⁊ ad mortem ipm trahat.Prouer.fauus distil Prou.
lans labia meretricis:nouissima ꝟo ei9 amara velut 5.a.
absyntheum.Igiť officia ⁊ negocia regis.i.alta offi
cia ⁊ dignitates seculi ꝓmittit sibi tradere:dum tamẽ
exercitum virtutum velit dimittere:⁊ per ꝯsensum in
peccatum descendere et venire. Ad hec igitur officia
homo per affectum vel effectum qñqȝ a diabolo tra=
hitur:ad quẽ dum descenderit/statim ab eo a vincu=
lis maloꝝ vel malaꝝ concupiscentiaꝝ ligať/⁊ tandeꝫ Eccl.11.
diuersis vitijs strangulať:⁊ ad eternum interitum de b.
putatur.Dum eñ homo virtutũ exercitũ dimittit:et Ibideꝫ
seculi negocia concupiscit:mortẽ pene ⁊ culpe finalr̃ b.
incurrit.Bene igiť ꝯsulit sapiens.Non credas inimi Ca.12.
co tuo in eternum : Quia sicut ibidem subiungitur: d.
Oculis suis lachrymabit inimicus:⁊ cum venerit tẽ= D
pus ⁊c.❡Dicitur hic ꝙ simon mortuo ionatha fra= Histo=
tre suo/ipm in modin sepeliuit: et super sepulchrum ria
patris

Histo= patris ⁊ matris et quatuor fratrū suoꝝ septē pyrami=
ria. des super columnas fabricauit: vbi arma ⁊ naues ad
eternam memoriam sculpsit: ita ꝙ a nauigantib⁹ ma
Mora= re videri poterant/ ordinauit. ¶ Dic. moraliter ꝙ mo
litas din quod interpretatur dijudicatio: significat men=
tem/ que seipsam dyudicare tenet. Quia ſm aposto=
1.co.11.g lum Si nosipsos dijudicaremus non vtiqꝫ iudicare=
mur. Dic itaqꝫ ꝙ homo iustus in modin. i. in consci=
entia et memoria: debet sepulchra parentum suorum
et amicorum facere: inquātum mortem eorum debet
in mente habere: septem etiam pyramides ibi debet
construere: inquantū septē opera misericordie debet
pro animabus istorum gerete vel habere: sculpturas
eorū. i. bonorum exemplorū exterius alijs demōstra=
re: in quibus colūnas. i. boni ꝓpositi firmitatē: arma
i. bonorum operum probitatē: naues. i. contēptus se
culi: leuem. i. transitoriam agilitatem debet sculpere
vt sic nautis. i. hoibus ꝑ mare huius mundi nauigā
tibus: exemplum et speculum possit esse. Ista enim
tria/ scꝫ columne: naues ⁊ arma. i. perseuerantiā/ cōtē
ptus mundi/ bona opera/ memoria mortis comitat̄
et dum aliorum mortem in mente gerimus/ in nobis
spiritualiter generantur: et ideo de isto simone. i. viro
Job. 21. iusto potest dici illō iob: Ipse ad sepulchra ducetur
⁊ in congeriem mortuorum vigilabit. ¶ Hic habes
Eo. ca. f ꝙ simon abiecta omni immundicia de gaza: ⁊ fuga=
tis inde alienigenis: posuit ibi viros qui legem sci=
Mora= rent: ⁊ muniuit eam. ¶ Gaza que interpretatur for=
litas. titudo domini/ significat ecclesiam: simon qui inter=
E pretat̄ obediens significat bonum prelatū qui deo ꝑ
alijs obedire debet. Iste igit̄ a gaza. i. a ciuitate eccle
sie in qua relucet potētia dei viui debet omnē immū
diciā vitiorū purgare: et alienigenas. i. multos ho=
mines inde fugare: ⁊ viros qui legē dei custodiunt. i.
bonas personas/ debet introducere virtutibus eā de=
bet munire: vt sic se posset contra hostes spirituales
1. mac. viriliter defensare. Unde capitulo sequenti dicit̄: ꝙ in
13. d. arce hierusalem collocauit iudeos viros qui essent
4. g. et. ad tutamentum ciuitatis ⁊ regionis.
14. e.

¶ Capitulum decimumquartū textus: Anno cētesimoseptuagesimosecūdo, cōgregauit rex demetri⁹ exercitum. Mora. Ca. XIIII.

Hic fit mentio quō sub simone summo sacer
dote populus iudeorum fuit multipliciter
ca. xv. g prosperatus: ⁊ quō misit romā amicitiā re=
nouare: ⁊ quō clipeū aureū ponderis mille
minarū misit ⁊c. sꝫ de omnib⁹ istis nihil ad presens
tango. ¶ Item hic ca. xv. fit mētio quō triphō ꝑ an=
tiochū filiū demetrij fugat̄: ⁊ quō ipse antiochus cō
tra simonē indignat̄: ⁊ quō cēdebeus cū exercitu mis
sus a iuda filio simonis conterit̄: sed oīa pretermitto
ca. xvi. c q̄ nihil video moralitatis. ¶ Cum simon ꝑambula=
Histo= ret regionem iude: descendit in campū hierico/ vbi
ria ptolemeus/ abobi filius qui gener erat summi sacer=
dotis/ diues in auro ⁊ argento: qui erat in cāpo hie=
f rico/ ipsum ad conuiuium suscepit. Simon vero ad
eum cum duobus filijs suis iuda ⁊ ionatha/ sicut ad
amicū intrauit. Uerū quia iste ambiebat ad regiōis
ducatū: instaurato ꝯuiuio viros occultari fecit: ⁊ tan
dē simonem cū filijs suis inebriatis ⁊ letis/ iste sum=
ptis suis armis in eos irruit: ⁊ ipsos neq̄ter īterfecit.
Et statim ad occupandum hierusalē ⁊ sanctificatio=
nē milites destinauit. Johannē vero filiū simonis q̄
tūc erat in gazara occidi iussit: sꝫ hoc ꝑcognito preca
uit: ⁊ illos qui ad occidendum eum venerant/ iugu=
lauit. ¶ Iste proditor seu traditor ptolemeus diabo Mora=
lum significat: quia iste est qui summe captat simonē litas
⁊ filios eius. i. bonum et iustū prelatū/ et bonos ipsi=
us imitatores de medio tollere conatur: vt sic possit
in regione. i. in populo ad libitū imperare. Qui a igi
tur per fortitudinē preualere contra istos non potest
iam aliam viam querit: ipsisqꝫ conuiuium mundane
prosperitatis preparat: et vino deliciarum ipsos in=
ebriat. Quos pro certo cum bene viderit letos ⁊ ebri=
os: ⁊ vino. i. mūdi ꝓsperis bene plenos: se ⁊ occultos
suos socios. i. tētationes cōtra eos armat: ⁊ sic de di=
uersis vitijs eos tētās/ pro voto supat atqꝫ necat. Et
sic totum conuiuium quod parauerat/ ⁊ mundi totā
gloriā in luctū ⁊ tristiciā eis mutat. Unde dicit̄: Cum 1. Re. 13
temulentus fuerit amon vino/ percutite ⁊ interficite e.
eum. ¶ Uel si vis dic ꝙ iste diabolus qn̄ videt scꝫ ho
minē bene letum: ⁊ in conuiuio mundane ꝓsperita=
tis immersum: tūc occultos suos socios scꝫ mortem Aliter
⁊ infortunia: contra eum vocat ⁊ sic per mortē tēpo=
ralē ⁊ eternā ipsos interficit. Unde: Conuerse sunt nu G
ptie in luctū: ⁊ vox musicorū suorū in lamentum. 1. Ma=
¶ Moralitatum primi libri machabeorum finis. ch. 9. d.

Moralitatum liber vicesimusoctauus secundi libri machabeorum.

¶ Capitulum primum textus: Fratribus qui sunt per egyptum iudeis: Salutē dicūt fratres qui sunt in hierosolymis. Mo. Ca. I

Antiochus
rex cum esset in ꝑside/ ⁊ im=
mēsus exercitus cū eo: aua
ricia ductus: voluit tēplū
nanee/ vbi thesauros abs= Histo=
cōditos esse audierat spo= ria.
liare: sꝫ cōsilio sacerdotis
seductus: cū paucis tēplū
vt pecunias acciperet: est in=
gressus. Sacerdotes templū statim clauserunt: ⁊ ap=
to tēpli aditu mittētes lapides ipsū cum suis occi=
derunt: ⁊ mēbratim diuidētes/ amputatis capitibus Mora=
exterius ꝓiecerunt: ¶ Iste antiochus qui interp̄tat̄ litas.
pauper silens/ significat pauperē ambitiosum: qui se
fingit silentem ⁊ benignum esse. Iste sciēs ꝙ in tem= h
plo ecclesie sunt multi diuitiarū thesauri/ multa pin=
guia beneficia: summe nitit̄ ibidē intrare: ⁊ ibidē di=
gnitatē obtinere: ⁊ hoc non vt possit ꝓficere: sꝫ poti⁹
vt possit thesauros possidere. Quō vidēs sacerdos re=
ctor huius templi/ scꝫ deus: ipsum qnqꝫ intrare per=
mittit: sꝫ tādem vbi non sperat/ occultum aditū scili=
cet mortem ⁊ infortuniū sibi aperit: lapides tribula=
tionum in eum dimittit: ⁊ sic ipsum occidit: ⁊ eū mē=
bratim diuidit: inquantū corpus ab anima disiūgit.
Et sic non solum ipsum/ immo illos quos secū duxe
rat. i. nepotulos ⁊ alios quos in eccl'ia ꝓmouerat: ca
pitibus. i. potētia ⁊ virtute priuat: ⁊ eos de tēplo suo
i. de statu eccl'iastico eijcit atqꝫ fugat. Electo autem ⁊
mortuo malo prelato/ sui etiam cū ipso deficiunt: et a
dignitatibus in hoc templo idigne obtentis vt com= Osee. 9
muniter eijciuntur. Osee Propter maliciam adinuē= d.
tionum eorum de domo mea eijciam eos. ¶ Uel dic Tropo
quod illud templum idolorum, significat mundum/ logia

vel mūdi statū: qz scz nanee interpretatur pascua /vel germen pulchritudinis: ꝓ eo ꝙ mundus pulcher et germinās illis videtur qui eo pascuntur ⁊ delectant. Istud ergo templuz antiochus.i. homo: aliquotiēs intrat indiscrete: ⁊ eius negocijs se implicat: et hoc quia diuitias acqrere sperat: quas sacerdos ⁊ rector huius templi diabolus sibi per suggestiones promittit: ita ꝙ ipsum ad ingressum huius per spem inuitat. Uerumtamen sic fit ꝙ duz iste nō aduertit: et dum ad habendum thesaurum intendit: iste sacerdos su9 diabolus qui ipsum introduxit/ aditum occultum subite mortis sibi aperit: ⁊ occultos socios suos/scz tribulationes ⁊ casus contra eum inducit: ipsum temporaliter occidit: et capite.i. anima ipsum exuit: mēbra ei9 i. diuitias alijs distribuit. et sic eum de templo huius mundi eijcit. Unde dicitur: Seruū inutilē eijcite in tenebras exteriores. (A Matt. 25. c.) ¶ Cū filij israel captiui dudū in persidē ducerent: sacerdotes qui tunc erant dei cultores/acceptū ignē de altari i valle vbi erat puteus altus ⁊ siccus absconderunt: ⁊ puteū obstruxerūt: tandē cū post septuagita annos popul9 (duce neemia) in iudeam reueniret: ⁊ neemias ꝓ sacrificādo ignem habere vellet: misit nepotes sacerdotū ipsoꝝ ad puteuz antedictū. (Eodem ca. d.) Ipsi vo nō ignem sed aquam crassaz inuenerūt in puteo isto: qua iussu neemie sacrificiū tam ligna ꝙ carnes asperserūt. Sic vo vbi sol refulsit: qui prius erat in nubilo: ignis magnus inde accēditur: quo totū sacrificiuz deuoratur: de residuo aque predicta iussu neemie lapides perfunduntur: ex quibus mox ignis erupit: et lumen de altari emicuit et ꝑcessit. Rex vo persaꝝ his auditis et ꝓbatis sacerdotes honorauit: et manu propria dona plura eis dedit.

(Tropologia.) ¶ Ista solent mistice per aliquos exponi sic. Dicunt enim ꝙ vallis ista que est locus infimus/statuz significat subditoꝝ: Puteus iste significat conscientias eorundem. Ista est igitur veritas/ꝙ antiquitus patres nostri/scz fidei ⁊ ecclesie fundatores abscōderūt ignem spūssanti/diuine dilectionis/feruoris ⁊ deuotionis/in puteo qui erat in valle.i. in cordibus subditorum: et hoc quia tunc puteus nullas aquas voluptatis habebat: sed in siccitate paupertatis/ temperātie ⁊ abstinentie persistebat: et ideo non miruz si ignē istum poterat continere: qsi qui ipsum posset extiguere/nusꝗ erat. (Esa. I. g. B) Esa. Succendetur vtrumqꝫ simul: ⁊ non erit qui extiguat. Sed reuera nepotes istoꝝ sacerdotum /scz moderni predicatores et ꝑlati: satis possunt hodie in vallis huius puteo .i. conscientia modernorum: istū diuinum ignē querere: qz vix aut nunꝗ possunt ibi ipsum reperire. Aqua enim crassa.i. carnalitas ⁊ voluptas ibi in abundātia rēperitur. (Sap. 17. d.) Ignis vero diuini amoris et feruor deuotionis totaliter ibi non habetur. Unde ignis quidem nulla vis poterat eis lucere. Quid igit? Dico ꝙ ista aqua vitioꝝ voluptatis debet inde per confessionem ⁊ penitētiā extrahi: et ligna nostrarum affectionū: ⁊ sacrificia nostrarum operationū debēt inde per continentiam nostre precedentis carnalis vite et memoriā aspergi: lapides .i. nostri cordis duricia debet inde similiter circūfundi: et sic sol diuine gratie: qui prius a nobis fuerat obnubilatus refulgebit: et ignis predict9 in nobis spūaliter succendetur: qz appositio aque crasse.i. (Treñ. I. e.) recordatio nostroꝝ peccatoꝝ: ignē diuini amoris ⁊ feruorem deuotiōis ⁊ contritionis generat: ⁊ hoc potissime/quādo sol diuine gratie mētez irradiat. (Hier. 2. b.) Treñ. De excelso misit ignez in ossib9 meis/⁊ erudiuit me. Hie. Fact9 est eñi in corde meo qsi ignis estuans: que pro certo si fecerimus/ lumen bonoꝝ exploꝝ ab altari cordis erumpet: rex vero.i. princeps secularis his cognitis/dona tpalia nobis effundet: Constat enim ꝙ principes seculares nobis bona facerent multa: si ignem diuini amoris in nobis abundare viderent. Hic super locum istum dicit Augustinus: sicut incidētaliter ponitur in historia scholastica super primū librum machabeorum: ꝙ ignis qui toto tpe captiuitatis babylonice sub aquis vixerat/extinctus est quādo ab antiocho vēditū ē iasoni sacerdotiū. (C Moralitas) ¶ Qd ad hoc pōt allegari ꝙ ignis spūssancti ⁊ diuini amoris: quē nulle aque tribulationis extinguere poterāt: immo primitiua ecclesia sub tribulationū aquis inextiguibilis permanebat. Iuxta illud. Aque multe non poterant extinguere charitatem: (cañ. 8. c.) nūc ex toto extinct9 videtur in ecclesia: ꝓ eo ꝙ iam in multis locis sacerdotium ꝑ symoniā est venale: ⁊ iā regnante auaricia/ ab antiocho rege.i. a malis venditur: a iasone vero.i. ab ambitiosis comparatur: propter quod ignis diuine gratie/et amor spūssancti in ecclesia minoratur.

¶ Capitulū secūdū text9: Inuenitur autez in descriptionib9 hieremie ꝓphete: ꝙ iussit eos ignem accipere. Mora. Capi. II

(Historia.) Sicut hic dicitur: quare Comestor recitat vbi agit de virtutibus hieremie: arca testamenti dudū facta per moysen in deserto/miro modo fuit abscōdita: Inueniť enim in descriptionibus hieremie/ꝙ ipse videns captiuitatem babylonicam imminere: arcā cū ea cōtentis ⁊ tabernaculum accepit: et in desertū in mōte vbi moyses pro videnda terra promissionis ascendisse legiť/deportauit: ibiqꝫ speluncā reperit: ⁊ ibi vltimo sibi lapis apertus est: qui absorptis arca /altari incēsi: ⁊ tabernaculo iteruz se reclusit. Hieremias vero in isto lapide solo tactu digiti nomē dei tetragrāmaton scripsit: ⁊ osti signaculo dei clausit. Nubes vero statim locū istū cooperuit: ita ꝙ nullus postea locū indicare potuit. In fine tamē temporū cū deus congregauerit plebē suam colūna ignis et nubis ibi demonstrabit: ⁊ maiestas domini sicut tpe moysi reuelabit: ⁊ sic locus iste ab oibus cognoscetur. ¶ Hieremias qui interpretat excelsus dño: significat bonum prelatū: mēte et affectione vsqꝫ ad celestia exaltatuz. Iste imminēte babylonica (Tropologia.) captiuitate.i. tētationum diaboli potestate ⁊ mundi aduersitate: mōtē contēplationis debet ascendere: et in mōtē penitētie secedere: ⁊ ad speluncaz religionis (Ps. 54 b.) vel humilitatis applicare. Ps. Ecce elongaui fugiēs et mansi in solitudine. Secum habet arcaz testamēti. idest diuine legis meditationem: altare incensi idest deuotionem. Tabernaculum portatile idest mundi contemptum portare: que petram et speluncam.i. boni fratres et humiles debent ab eo accipere ⁊ sorbere et his receptis seipsos per sui custodiā/et inanis glorie fugam claudere: virtutes et merita que possident a visibus hominum occultare: et nomine dei per deuotionem signati: nubeqꝫ puritatis cooperti: locum suum non debent alijs pandere: sed potius ignoti a secularibus permanere. sicut sancti religiosi antiquitus faciebant: quia ignoti esse hominibus cupiebāt (hier. 36. e.) Unde dicitur: Uade abscondere. ⁊ nemo sciat vbi sis. Hec debent boni religiosi facere: quousqꝫ in fine seculi deus ipsos decreuerit declarare: et virtutes eoꝝ in (E mat. 6. a) mundo coram hominibus manifestare. Mat. Intra in cubiculū

in cubiculū tuuz. et clauso ostio/ora patrem tuum.

¶ Capitulum tertium textus: Igitur cum sancta ciuitas habitaretur in oī pace. Moralitatum. Capi. III

Tempore onie summi sacerdotis/ ciuitas sancta hierusalem in omni pace habitabatur: & leges diuine seruabant: quod vtiq3 propter istius sacerdotis pietatem fiebat: quia mala habebat odio: & iustitiā obseruabat ipsi reges & principes locum summo honore ducebat: & templum magnis muneribꝰ illustrabant. Unde & seleucus rex asie de proprijs redditibus sumptus sacrificiorū dabat: et soluebat de proprio quicquid ad sacrificia pertinebat. ¶ Sic vero quando in hierusalem & in templo/ id est i ecclesia vel religiōe est summꝰ sacerdos onias. id est rector aliquis iustus homo: tūc ꝑpter pietatez ipsius ipsa ciuitas hierusalem. i. ipsa ecclesia sibi cōmissa in pace habitatur: & leges diuine. i. regulares obseruantie ibidem a subditis obseruāt. Reges etiā & principes ipsum templū. i. ipsum ecclesiasticum statum honorant: donis & muneribus ipsum ditant: sacrificio bonorum operuz acceptant. Presentia enim et prouidentia bonorum prelatorum causa est pacis et prosperitatis ecclesiaruz. Et credo ꝙ si prelati & alij ecclesiastici essent boni: seculares erga eos benigni se haberent: & ecclesie eorum pace & diuitijs abundarent. Sed quia modernis temporibus multi ecclesiastici inueniuntur pessimi: ideo seculares contra eos sunt iniqui. Unde Esa. Sicut populus sic sacerdos.

¶ Hic dicitur ꝙ simon templi prepositus: moliebat obsistente sibi principe sacerdotum/ iniquuz aliquid in ciuitate sancta. Sed quia onias summus sacerdos & pontifex suis malitijs resistebat: ideo implere non poterat quod volebat: quapropter iste ad regem seleucum properans: & erarium plenum pecunijs in templo ecclesie asserens: ipsum ad spoliandum dictū erarium induxit: et dictas pecunias non pertinere ad rationem templi vel sacrificioruz: sed potius ad vsus publicos asseruit: quapropter ipsos ad regem pertinere commonuit: & ideo rex pro templo spoliādo heliodorum hierosolimam destinauit. ¶ Simon iste significat symoniacos: qui in ciuitate ecclesie semper nituntur mala tractare: iniquitates & symonias machinare: que pro certo quando perficere nequeunt: et vident quod onias summus pontifex. i. boni ecclesie prelati eos impediunt: solent ad regem idest ad principes seculares se conuertere: vt pote quando fiunt vxorati/ vel bigami: vel principum officiales: & si q̄n apud prelatum nihil possunt: solent apud mundanos principes suas malicias procure et tunc nō cessant ipsos ad thesauros ecclesie depredandos totis viribus animare. Aiunt enim quod templuz ecclesie est plenum pecunijs & thesauris. Aiunt etiā ꝙ illō erarium templi ad regez et ad publica negocia debet ptinere: & ꝙ principes ipsuz licite possunt tollere. Sic igitur isti bigami et curiales clerici maritati ꝑ alijs ecclesie nocent: et ad rapiendum bona ecclesiarum et molestandum clericos: principes excitant/ & inuitant et ad hoc mitti heliodorum idest malos officiales et balliuos pcurant. Sicut ad litteram patet de clericis vxoratis vel bigamis qui in ipsis regum curijs vel consilijs commorantur: quia pro certo nocere ecclesijs/ et accusare clericos pre alijs dinoscūtur. Unde in ca. sequenti dicitur: Simon delator pecuniarū male loquebatur de onia. ¶ Dicitur hic quod heliodorus qui erarium templi spoliabat/ a duobus angelis sibi apparentibus fuit acriter verberatus: et plagis impositis semiuiuus relictus. Sed tandem onie summi sacerdotis precibus est sanatus. Isti autem sanato dixerunt angeli prelibati. Onie sacerdoti gratias age: propter ipsum enim tibi reddita est vita: tu autē sanatus annuncia mirabilia dei que fecit. Et sic ille q̄ venerat spoliator/ factus est templi virtutum & mirabilium predicator. ¶ Si vis allega sic de conuersione Pauli. Heliodorus qui interpretatur deo meo generatus: significat beatū Paulum: deo et dei opus generatum. Unde dicitur Uas electiōis est mihi iste. Iste enim ad instinctum simonis prepositi templi. i. ad suggestionem phariseorum et sacerdotum hierusalem/ scilicet ecclesiam thesauris suis/ scilicet bonis personis & christianis fidelibus primo spoliare quesiuit: sed pro certo a deo flagellatus & in flagellis conuersus: templum honorauit: per bona opera sanctificauit: mirabilia dei pre alijs nunciauit: & sic de spoliatore ditator: et de persecutore factus est predicator. ¶ Uel allega generaliter: ꝙ flagellatio tribulationū ad duo proficit peccatori: quia primo mala que proposuerat facere non permittit. Secundo quia ipsum ad deum conuertit: et dei laudationē facit: Unde: In agnitionez sui deductus est percussus a domino plaga ¶ Uel dic ꝙ illi qui bona ecclesie rapiunt percussiones et tormenta finaliter incurrunt. ¶ Duo iuuenes virtute decori et optimi gloria ꝓciosi amictu: apparuerunt heliodoro spolianti templum: quē protinus percutientes plagauerūt: & sic eum ne thesauros caperet: impediuerūt. ¶ Sic vero duo iuuenes. i. prelati et principes seculares: simul debēt conuenire in iustitia: & contra malos raptores/ ne bonis noceant: cum suo gladio dimicare: et eos spiritualiter per excommunicationem et temporaliter per penam temporalem affligere. Isti tamen debent dici duo/ ꝓpter concordiam quam inter se debent habere virtute decori ꝓpter iustitiā/ qua contra malos debent vigere: optimi gloria per bonam famā/ qua pre ceteris debēt pollere: speciosi amictu ꝑ honestam vitā/ qua pre oibꝰ debent splendere. Unde: Ecce duo viri astiterunt in vestibus albis. ¶ Uel dic ista de duobus nostris iuuenibus petro et paulo angelicis: qui cōtra heliodorū i. contra neronem vel diabolum cōuenerunt: vel qui malos docēdo & ꝑdicādo conuerterunt & a malo traxerunt: et cetera vt supra. ¶ Uel dic idē de simone et iuda: vel de quibuscunq3 sanctis duobꝰ combinatis.

¶ Capitulum quartum textus: Simō aūt predictus pecuniarū & patrie delator. Moralitatum. Capi. IIII

Iason frater onie sanctissimi sacerdotis: contra proprium fratrem sacerdotium ambiens regem antiochie adijt: et promissa multa pecunia/ expulso fratre sacerdotiuz a rege obtinuit. Qui obtento principatu/ statim contribules suos ad gentilem ritum transferre cepit: et legitima ciuitatum iura destituens/ praua statuta sanciuit: itaq3 sacerdotes circa altaris officia nequaq3 dediti erant sed contempto templo et sacrificijs neglectis palestris et ludis vacabant: et primos honores nihil habentes/ grecas glorias optimas deputabant: et his similes esse per omnia cupiebant: quos paulo ante hostes et peremptores habuerant. ¶ Iste iason qui

interpretatur: desyderans / significat ambitiosum
pro.21.c qui honores et eminētias desyderare non cessat: Vñ in Prouer. Tota die cōcupiscit ꝛ desyderat. Antiochus qui interpretaꝛ paup silens / vel pauperis silentium: malum superiorem significat. qui pauges sub ditos grauās / ipsos silentes ꝛ tristes efficit: inquantum pre timore ipsius nullus est qui loqui presumat
1. Mac. 1. a. Unde dicitur Accepit spolia multitudinis gentium et siluit terra in conspectu eius. Ista est ergo veritas ꝙ iason. i. malus p̄latus non parcit onie: nec ratiōe fraternitatis / nec ratione bonitatis: q꞉ tales nō parcunt alijs cōsanguineis vel iustis / quin eorū sacerdotium ambiāt et officia cōcupiscant. Ideo sepe fit / qꝺ
B ad regē antiochū. i. ad malū prelatū se transferunt: et mediante pecunia sacerdotiū. i. beneficium acquirūt propriosq̄ fratres ꝛ amicos a statibus suis deponūt
hiere. 9. b. Hiere. Omnis frater supplātans supplātabiꝛ. ꝛ omnis amicus fraudulenter incedit ꝛc. Talis igiꝛ ambitiosus statim qñ añ pricipatū vehiꝛ / vel ad prelationem sublimaꝛ: legitima ciuium iura. i. bonas cōsuetudines sibi subiecti populi destruere molitur: et praua statuta p̄ virib⁹ instituit et sectaꝛ: contribules id est suos amicos ꝛ familiares ad ritum gentilem. i. ad secularem lasciuiam inducere comprobaꝛ. Illud em̄ videmus de malis ꝙ plus cupiūt nepotulos eorum ritus ꝛ mores gentiles. i. seculares et lasciuos habere quam ꝙ israelite. i. viri iusti fiant. Unde de talib⁹ potest dici illō Ozee: Ducet ad interfectionē filios suos
ozee. 9. c Quid plura? Reuera regnāte tali prelato: sacerdotes idest iferiores subditi nō vacāt ad altaris officia peragenda: sed potius contempto cultu ꝛ ritu templi / ecclesie vel altaris: ꝛ neglecta regulari obseruantia: disciplinꝫ / moribusq̄ religiosis depositis: paternis moribus. i. sanctorum patrum moribus et conditionib⁹ vilipēsis: ludis secularibus se implicāt: ꝛ grecas glorias i. seculariū mores optimos esse putāt. Hisq̄ ad literā similes esse cupiunt / scꝫ secularibus quos hostes multotiens senserunt. Constat qꝺ seculares ecclesiasticorum in multis casibus sunt inimici: et tñ fatui ecclesiastici ipsis in morib⁹ se cōformāt: ipsisq̄ cupiunt esse similes ꝛ amici. Quod potissime videmus de multis nobilib⁹: q̄ lꝫ ad ecclesiā veniāt: dedignāꝛ tñ mores religiosos et ecclesiasticos sequi: et in cunctis suis actib⁹ conātur secularib⁹ ꝯformari ita ꝙ cui libꝫ tali possūt sciares dicere: Et tu vulnerat⁹ es sicut ꝛ nos et nostri similis fact⁹ es. ¶ Hic diciꝛ ꝙ iason q̄
Esa. 14. c p̄priū fratrē a sacerdotio repulerat: et sacerdotiū muneribꝰ obtinuerat q̄dam die q̄ndā iniquū q̄ diciꝛ me-
Eodem ca. d. historia nelaus / ad regem antiochū cum pecunia destinauit. Qui eadē pecunia sacerdotiū in se retorquēs: iasonem magistrū suum expulsit: et sic iusto dei iudicio is qui p̄priū fratrē expulerat / ab alio fraudulenter a suo sa-
Moralitas. cerdotio fugatus fuit. ¶ Illud allega ꝙ in quo peccaꝛ aliquis / in hoc puniꝛ. Et ꝙ eadē mēsura qua mē-
sap. 11. c si fueritis ꝛc. Iustum est em̄ ꝙ qui alteri infidelis est
ma. 7. a. inueniat sibi alterum infidelem. Seneca. Ab alio ex-
Seneca pectes qꝺ alteri feceris. ¶ Uel allega contra ambiti
Aliter osos q̄ cōiter in suis statib⁹ / beneficijs ꝛ malicijs in p̄iudiciū fratrū suoꝝ obtinuerūt: finaliter nō p̄sperātur: sꝫ supueniēte tribulatiōe / ab ipsis q̄nq̄ vꝉ ab alijs eruellunꝛ. Unde Ezech. Ergo ne prosperabitur?
ezech. 17 c. ¶ Capitulum sextū textus: Sed non post multum temporis: misit rex senem quēdam antiochenum. Moraliatum. Ca. V

Ostq̄ antiochus rex nequissimus hierusalem cepisset: et templū thesauris et vasis argenteis spoliasset: ꝛ oēs israelitas ad ritum gentiliū transisse iussisset: voluit ꝙ templum hierusalē non templū hierusalem diceretꝛ: sꝫ ꝛ tēplum iouis olimpici publice vocareꝛ: tunc enim tēplum luxuria ꝛ comessationibus erat plenum: ꝛ scortantium cum meretricibus sacris edibus se vltro mulieres ingerebant: intro ferentes que non licebant: altare plenum erat illicitis: neq̄ sabbata custodiebanꝛ: nec dies solēnes patrū seruabanꝛ: nec simpliciter quisq̄ iudeū se esse confitebaꝛ: ducebanꝛ ad idolorum sacrificia: ꝛ coronati hedera / baccho circumire cōpellebantur. ¶ Sic vere statim quādo diabolus hierusalem. D
Allegoria. i. statū christianitatis ditioni sue per peccatum subiugauit: ante oīa tēplū. i. statum ecclesiasticum omnibus bonis spiritualibus spoliauit: thesauros. i. virtutes: vasa aurea ꝛ argētea. i. personas sapientes ꝛ scientia nitentes / spoliauit: filios israel. i. ecclesiasticos ad ritum gentilē. i. ad mores seculares traxit. Ita qꝺ sicut videꝛ: iam tēplū ecclesie non videꝛ esse dei tēplum sed iouis: qui interpretaꝛ inimicus separās. i. diaboli / p̄ eo ꝙ ibi diabolo plus q̄ deo seruiꝛ: et q꞉ cultu domini derelicto: iupiter. i. inimicus diabolus: per vitia ibi colitur: ꝛ eius mādatis ꝛ suggestionib⁹ obeditur: ꝛ hoc patet ex his que sequuntur: quia iā (vt videtur) illꝺ templum. i. ecclesie status: luxuria ꝛ comessationibus est plenū: a scortis ꝛ meretricib⁹ est frequētatum: edes sacre domus religiosorum mulierib⁹ et concubinis replentur: et multa illicita et vitia ibi per omnia obseruantur. Iāq̄ sabbata. i. quies mentis et contemplatio: solēnitates. i. diuina laus / ꝛ a peccatis cessatio ibi non custodiūtur: sed potius baccho. i. vino ꝛ ebrietati omnes seruiūt: ꝛ coronati hedera: id est E
nitore vestimentorū iduti: isti deo baccho circumeūt et in omnibus obsequuntur: ita vt concludamus breuiter / ꝙ nullus est qui dicat se iudeum. i. qui glorietur dici religiosus vel presbyter: sed potius in secularib⁹ actibus gloriantur: et potius videri seculares q̄ clerici delectantur. Sic igitur templum illud est mirabiliter pollutum per antiochū diabolum et euersum. psal. 78. a.
Ps. Deus venerūt gentes / id est gentilium mores in hereditatem tuam ꝛc. Unde dicitur: Porte fluuiorū aperte sunt: et templū ad solū dirutum est. ¶ Sub persecutione antiochi due mulieres delate sunt suos pueros circūcidisse: que statim a gentilibus / pueris ad mammillas suspensis fuerunt per muros precipitate. Quidam etiam qui sabbatum colere voluerunt et ad speluncas fugerunt: nolentes se defendere / flammis a gentilibus perierūt. Nolebat enim antiochus quod alique matres pueros suos circūciderent: vel quod diem sabbati custodirent. ¶ Sic vere diabolus nunq̄ voluit quod alique mulieres idest prelati pueros / id est subditos laborent circumcidere idest a vitijs resecare. vel quod aliqui studeant sabbatum spirituale et temporale custodire: hoc est a vitijs cessare / et quieti mentis vacare: ac festa spiritualiter celebrare. Hinc est quod ille matres idest prelati qui hodie paruulos et subditos a vitijs circumcidunt: et de muris id est de altis statibus precipitantur: pueri circuncisi / id est boni subditi bene correcti: a diabolo ꝛ ministris eius tyrannis / vna cum bonis suis matribus / tribulationibus subijciuntur: et in eorum mammillis pendentes / id est prelatorum doctrinis adherentes: F
a diabolo propelluntur: sabbata et festa spiritualiter

ac tēporaliter

Naum. 2. b. Eodem ca. c. historia Moralitas.

ac temporaliter colentes: flaminis diuersarum tribu/
lationum vtuntur: Regulare em̄ est: ꝙ tam prelati ꝙ̄
subditi qui a malo se resecant: ⁊ qui diuine laudi ma=
gis vacant: amplius a dignitatibꝰ et officijs reijciā=
tur: ⁊ maioribus tribulationibus afficiant. Psalm.
Multe tribulationes iustorum. ¶ Hic habetur de
..33.d. eleazaro/ꝙ cum omnes iudei compellarentur sacrifi
Eodem care idolis: et contra legem carnes idolatrias ⁊ ido=
ca.c. lis immolatas comedere: ipse noluit: sed potius mor
Histo= tem sustinere voluit. Quinimmo cum amici sui sua=
ria. derent ꝙ carnes quibus licitum est vesci apportarēt
ipse se carnes porcinas fingeret comedere: vt sic sub
tali simulatione possit mortez euadere/ recusauit. Et
elegit mori potius ꝙ̄ cōtra legem carnes porcinas co
medere vel se comedisse fingere: ⁊ hoc ne ipse qui se=
nex ⁊ vir autoritatis erat/ malum exemplū iuuenibꝰ
daret. Non enim nostre etati dignū est fingere: ne q̄s
Mora adolescentium eleazarum putat nonagenarium ad
litas. vitam alienigenarū transisse. ¶ Ista possunt allega=
ri exemplariter: quomodo homines maxime reputa
famam tionis quando sunt senes: pre alijs abstinere debent
mortere a malo: ⁊ hoc/ quia vita talium ab alijs trahitur in
redimē= exemplum: et ne alijs occasio sit/ a malis abstinere te
dā con= nentur: honorē suuz debent tales graues sollicite cō=
sidera. syderare: et potius mortem eligere ꝙ̄ famā quam lō=
go tempore vite seruauerunt: oblectamento vite mo
S dice que superest deturpare/ dicentes illud: Moria=
1.mac.9 tur in virtute: et nō inferamus crimē glorie ⁊c. ¶ Uel
b. dic ꝙ virum honestū non decet aliquid fingere: ⁊ ma
Aliter xime vbi fictio sua in aliorū scandalum potest redū=
..p.1.b. dare. Unde dicitur: Spiritussanctus sapientie fugi
et fictum. Si igitur prohibitum est ne mali fingant
se bonos: sic nec boni fingant se malos ⁊c.

¶ Capitulum decimum textus: Machabe us autem et qui cū eo erant: domino se pro= tegente. Moralitatum. Capi. VI

Cum iudei cum iuda machabeo qui contra
eos cum innumerabili exercitu veniebat/
obuiam irēt: ⁊ contra eum committerēt bel
lum: apparuerunt aduersarijs quinq; viri
ignei de celo missi in equis/ frenis aureis decori: qui
iudeis ducatū prestabāt: quorum duo machabeū me
dium habentes/ armis suis incolumem seruabāt: in
hostes v̄o tela ⁊ fulmina iaciebāt: ex quo cecitate cō=
Tropo fusi/ ⁊ repleti pertubatione cadebant. ¶ Judei qui in
logia. terpretantur glorificantes: machabeus qui interpre
tatur ingeniosus: ingeniose dominum glorificans:
significat bonos subditos fideles: qui contra timo=
theum tyrannum diabolum ⁊ eius exercitum. i. con=
tra tentationes et vitia preliātur: Isti quinq; viri bo
nos prelatos denotant: qui de celo missi ⁊ a deo pro=
ioā.3.d. moti: et non a carnis affectione vel symonia introdu
H cti debent esse. Unde dicitur: Qui de celo venit/ sup
omnes est. Qui debent esse quinq; per quinq; sensuū
custodiam: ignei per charitatis amorem: cum equis
aureis idest cum corporibus mundis ⁊ castis per ca=
stam conuersationem. Isti illos iudeos idest subdi=
tos debent precedere/ bona exempla dando: debent
protegere: se pro eis exponēdo: et ad hostes tela ⁊ ful=
mina proijcere ipsorum maliciam repellendo: prelati
contra hostes spirituales idest contra demones de=
bent iacere tela orationum suarum: contra carnem te
ls ieiuniorum: con tra mundum tela reprehensionuz
contra tyrannos tela correctionum et canonicarum
sanctionum. Sic em̄. faciendo ipsos cadere facient. ⁊
subditos quos ꝓtegunt tutos reddēt. Ideo de quo= mat.28.
libet tali bene pōt dici illud Mat. Erat aspectus eiꝰ a.
sicut fulgur: ⁊ vestimēta eius sicut nix: Unde etiā di= Aba=
citur: In luce sagittarum tuarum/ ibunt in splendo= chuk. 3.
re fulgurantis haste tue: In fremitu conculcabis ter e.
ram. Uel etiā tela predicationū debent emittere/ ⁊ ful
gura bonorū exemplorū ostendere: vt sic possint con= Eodem
tra spirituales hostes se defendere ⁊ munire. ¶ Item ca. f.
hic superadditur: cum iudas obtinuisset victoriam Histo=
contra timotheum: quidam ex parte timothei fuge= ria.
runt in gazarā presidium valde munitūz/ inaccessibi 2. Mat.
le atq; firmum: qui loci firmitate concisi/ verba ne= 12. b.
fanda contra iudā iactabāt. Eo accēsi animo illi qui Mora=
cum iuda erāt/ ꝑsidium expugnauerūt: ꝙ̄uis esset in= litas.
expugnabile ⁊ ceperūt: ac blasphemos et impios oc=
ciderūt. Simile dicit̄ infra de ciuitate casphin. ¶ Ad
hoc ista allegari possunt/ qd̄ nullus debet in loci vel
status sublimitate confidere: nec propter hoc ad in=
iurias et molestias inferendas suis hostibus ꝓrum
pere: q2 nihil tā firmū qd̄ nō possit destrui: et ex hoc A
solēt eos cōtra se fortius animare deus etiam ad ta=
lium qui freti ꝓtectione murorū. i. amicorū/ adiuto=
rum et temporaliū bonorū inexpugnabiles se esse cre
dunt superbiam reprimendam: solet eos in manꝰ ho
stium suorū tradere: et potentiā eorum penitus ener=
uare. Quantūcūq; homo sit in loco et statu firmo/ pa
cifico et securo: vtile est sibi pacifice se habere/ ⁊ ho=
stes suos nullatenus irritare. Psal. Fiat pax in virtu Psalm̄.
te tua: et abundantia in turribus tuis. 121.b.

¶ Capitulum duodecimum Textus: His factis pactionibus: lysias pergebat ad regē Moralitatum Capi. VII

Hic fit mentio/ ꝙ Joppite iudeos qui habi Histo=
tabāt cū eis: cū vxoribꝰ et paruulis quasi ria.
sub ludi specie schaphas intrare fecerunt
et in altum mare ducētes: cū nihil mali sus=
picarentur/ submerserunt. Judas v̄o statim ꝓditio=
nē audiēs/ ⁊ iniuriā sue gētis in se retorquēs: subito
nocte super eos irruit: portum succēdit: schaphas cō
bussit: et eos qui ignē fugerūt/ gladio iterfecit. Et q2
audiuit ꝙ ioppite ita volebāt facere iudeis qui secuz Mora=
habitabāt: ideo simile eis fecit. ¶ Ista allega quo= litas.
modo multa mala veniūt ex ludis: ⁊ quomodo extre= prouer.
ma gaudij luctus occupat. Isti em̄ causa ludi mare 14. b.
intrauerunt: sed tamen ibi submersi perierunt. Et pō
tissime ista possunt dici mystice: ꝙ filij israel id est re B
ligiosi et ecclesiastici/ nunꝙ̄ debent cum ioppitis gē=
tilibus. i. secularibus ludos facere/ nec eis se adiun=
gere: nec in eis plus debito confidere: vel ad marina/
id est ad fluctuosa mundi negocia se transferre: quia
ex contractu talis societatis/ propter eorum mala ex=
empla et dicta possent faciliter spirituale et eternum
naufragium reportare. Unde: Non coutuntur iudei
samaritanis. ¶ Uel dic ꝙ ioppite gētiles significāt ioā. 4. a
demones: cuz quibus non alij iudei/ id est christiani Aliter.
confidentes/ mixti in hac valle miserie habitamus.
Esa. Habitabit lupus cum agno: pardus cum hedo esa. 11. b.
cubabit. Isti igitur fraudulenter schaphas id est al=
ta mundi beneficia quandoq; ascendere faciūt: ⁊ sub
specie ludi temporalis ad altum mare/ id est ad pro=
funda mundi negocia nos deducunt. Ubi pro certo
primo nos invitijs: deinde in inferni supplicijs nos
immergunt: et sic ludum temporalē quem nobis pro=

mittere videbanẗ/in tribulationem conuertũt. Unde
prouer. 14. b. in Prouer. Risus dolore miscebiẗ. Factum est igitur
taliũ suggestionib⁹ credere: et ad eorum ꝑditionem
maris. i. fluxibil' mũdi statibus et negocijs se crede-
Eccli. 22 b. re: quia exinde solent pericula animarũ ꝓuenire. Jõ
dicitur: Nõ credas inimico tuo in eternũ. Judas ta-
mẽ. i. christus istam demonũ ꝑditionẽ et fideliũ dã-
Matt. 25. d. nationem/finaliter vindicabit: quando in die iudi-
cij ipsos perpetuis incendijs condemnabit. Uñ: Jte
Aliter maledicti in ignem eternũ. Uel dic generaliter ꝙ il-
li qui alios ꝑditiose decipiũt: siue sint seculares/ qui
religiosos ad peccandum trahũt: siue demones/ qui
C fideles tentãdo in infernum mergunt: siue mundani
proditores/qui alios in se confidentes fraudulenter
affligunt: finaliter punientur: et a iuda/id est christo
igne perpetuo comburenẗ: et eorum schaphe. i. stat⁹
et ꝓsperitates finaliter subuertenẗ et sic illi qui alios
Prouer 3. d. sub ludi specie illuserunt/finaliter illudentur. Unde
in Prouer. Illusores deus illudet. ¶ Hic diciẗ qñ
Eodem ca. f. historia Judas dimicãs contra hostes/quadã die multos de
suis perdidit: sed tñ obtẽta victoria/cum corpora de-
functorũ sepelire vellet: inuenta sunt sub tunicis eoꝝ
aliqua de donarijs idolorum: propter quod manife-
stum factum fuit ꝙ ꝓ eo perierant/quia dona idolo
rum contra legis ꝓhibitionem habebant. Judas fa
cta collatione/pro animabus mortuorum oblatiõẽ3
Moralitas. in Hierusalem offerri misit: et de resurrectione futu-
ra iuste ⁊ congrue cogitauit. ¶ Jsta possunt allega-
ri contra ꝓprietarios religiosos claustrales: quibus
non licet donaria idolorum. i. mundi diuitias q̄ ab
idolis. i. a demonibus danẗ/habere: nec aliquid sine
prelati licentia possidere: sed pro certo quia in exerci-
tu iude/id est christi militia ⁊ religione multi inueni
rentur qui talia donaria sub tunicis habent: id est q̄
occulte sine p̄lati licentia contra leges et statuta regu
laria pecunias ⁊ diuitias possident: quapropter fit
ꝙ isti in bello contra vitia pereunt: ⁊ finaliter morti
eterne subiacenẗ. Unde legiẗ: Pecunia tua tecum sit
actuũ. 8 d. in perditionem. ¶ Uel dic ꝙ iudas. i. bonus prelat⁹
Aliter qñ ꝑcipit subditos suos mortuos/scz in peccato/sum
D me debet dolere ⁊ pro venia obtinẽda debet oblatio-
nes apud deum facere et offerre: vt resurrectiõis tem-
pore ipsis dignetur dominus indulgere.

¶ Capitulũ decimũquartum textus: Sed post triennij tẽpus cognouit Judas et qui cum eo erant. Mora. Capi. VIII

De constantia ipsius Rasie: qui irruentibus
super eum gentilib⁹/ interfecit seipsum: et
propria sua intestina super turbas ꝓiecit: ⁊
ne illuderetur a gentilibus/ꝓpria morte se
Moralitas. diffudit. ¶ Põt applicari ad virtutẽ fortitudinis: q̄r
temporaliter loquẽdo/nihil est audacius vel fortius
q̄ manus mittere in seipsum: sicut de Catone legitur
qui seipsum occidit. Uerũ q̄r nostris modernis tem-
poribus nulli est licitũ seipsum interficere. Jdeo di-
co/ꝙ sicut antiquitus fortius ⁊ virtuosius reputaba-
tur seipsum occidere q̄ alium: sic spiritualiter virtuo
sius est/ ꝙ quis seipsu3 vincat ⁊ corrigat q̄ alios. Uñ
in Prouer. Melior est patiẽs viro forti: ⁊ qui domi-
prouer. 16. d. naẗ animo suo expugnatore vrbiũ. Seneca de mori-
bus: fortior est qui seipsum vincit/q̄ qui hostes sub-
iecit: difficile est enim seipsum vincere. ¶ Cũ Richa-
Ca. xv. a historia nor impius contra iudam preliatus/ipsum die sabba
ti vellet inuadere: multi iudei qui timore ducti seque

bantur eundem: suggerebant ꝙ die sabbati non con-
fligeret: sed ꝙ potiꝰ sabbato gloriã daret. Jpse in su-
perbiã ductus: perijt si esset potẽs in celo/qui diẽ sab
bati celebrare iussisset. Quibus asserentibus esse do-
E minum deu3 celi qui sabbatum coli iussisset/respon-
dit: Et ego inquit potens sum supra terrã: qui impe-
ro sumi arma et regis negocia impleri. Jpse igiẗ su-
perbus die sabbati conflixit: in quo tamen conflictu
corpus ⁊ vitam/et brachiũ dexterũ amisit. ¶ Reuera
talibus verbis videntur vti tyranni: q̄r sicut deum in Moralitas.
celestibus regnare credunt: sic seipsos in terra domi-
nari dicunt. Uideẗ eñ eis ꝙ in terra quicq̄d facere li-
bet licet: et ꝙ impedire ipsorum opera mala nullus
posset. Unde ipsi videntur dicere illud Ezech. Longe
recedite a dño: vobis data est terra in possessionem ezech. 11. c.
Tales igitur nec dignanẗ festa colere: quinimmo cõ
tra iustos ⁊ simplices solent in sabbatis/id est in festi
uis diebus pugnare: ⁊ eos rapinis et exactionib⁹ in-
festare: propter quod solent mortẽ eternam incurrere
Quia eñ licitum est sabbatis et festiuitatibus bona
oꝑa facere: multo fortius illicitum est malis oꝑibus
inhiare. ¶ Hic diciẗ ꝙ Onias qui fuit summus sa- Ca. xv. c historia
cerdos/vir bonus ⁊ iustus modestus moribus/elo-
quio decorus/et a puero in virtutib⁹ exercitat⁹: visus
est iude contra nichanorẽ p̄liaturo manus suas exten
dere/et pro ipso exercitu suo deum exorare: visus est si
bi apparere glorie mirabilis: sc3 fratrum et ciuitatis
amator Hieremias propheta sibi gladium aureum
porrigens: et sibi talia verba dicens: Accipe istum
gladium a deo missum: in hoc dejcies hostes popu-
li mei israel. Qua visione milites iude cõfortati/ma-
F nu quidem pugnantes: sed cordibus deũ ac dñm de-
precantes/se in hostes fortiter iniecerunt: ⁊ confor-
tati dei presentia triginta milia hominum de hosti-
bus ꝓstrauerunt. Nichanorẽ vero ducẽ hostilis exer-
citus occiderunt. Aduertendũ tñ est/ꝙ dicti Onias ⁊
Hieremias iam diu mortui erant sed in visione ma- Moralitas.
chabeo apparebant. ¶ Jsta possunt allegari ꝓ illis
qui bellum dñi contra infideles ꝓ fide/et contra im-
pios ꝓ iustitia preliantur. Cõstat ꝙ pro talibus Oni
as et hieremias et sancti qui sunt in paradiso/domi-
num deprecanẗ: ꝙ eis gladiũ/id est potestatem vincen
di et trucidãdi hostes ipsis assignare noscunẗ. Quo
signo pro certo ita fit cõiter/ꝙ p̄sentia diuini adiuto
rij confortati/ inimicos superant: ⁊ hoc potissime qñ
manibus pugnant et deum cordibus orant. Jsta eñ
duo iusto militi christiano iustum bellum exequenti
necessaria sunt manualiter pugnare/vt homo debitũ
suum faciat: et deum cordialiter exorare/vt ipse resi-
duum suppleat. Unde dicitur: Una manu faciebant Neemie 4. c.
opus/et altera tenebant gladium. ¶ Uel si vis dic de Aliter
bello spirituali contra diabolum/carnem et mũdu3:
vbi adiuuamur ꝑ ipsos sanctos: et gladio diuini ad-
iutorij premunimur: et in quo vt cõmuniter hostes
vincimus: dum tamen per bona opera manualiter
pugnemus: ⁊ quod in nobis est faciamus: et quod vt
deus residuũ suppleat/ipsu3 cordialiter imploremus
¶ Uel d onia dic: ꝙ ad hoc ꝙ summ⁹ sacerdos id est Aliter
prelatus dignus sit a domino exaudiri/ ⁊ subditis fi
delibus opitulari: necesse est ꝙ sit onias/ qui interp̄-
tatur merens dño in spũ contritus ⁊ cõtribulatus/ꝙ
G sit bonus/iustus/modestus moribus et eloquio vel
in verbis exercitatus. Unde Apostolus: Talis dece- Hebre. 7. d.
bat vt nobis esset pontifex/sanctus/ innocens impol
lutus/segregatus a peccatoribus/⁊ excelsior celis fa
ctus. Tales

ctus. Tales a domino exaudiuntur: ita q̄ eorū p̄cib9
Iaco. 5. adiuuātur/ ꝛ spiritualib9 hostib9 dominanẗ. Vñ Ia
co. Multum em̄ valet dep̄catio iusti assidua. Econ=
f tra si mali fuerint p̄ces eorum pro nihilo reputantur
Ioā. 9. Unde dicitur Scimus quoniā peccatores deus non
exaudit: sed si quis dei cultor est: hunc exaudit.
¶ Moralitatum libri secundi Machabeorū finis.

Moralitatum liber vicesimusnonus noui testamenti: ꝛ primo super Mattheum.

D Ecurso veteri

testamento et moralizatis figu=
ris quas de diuersis libris extra
xi: restat nunc ad historiā euāge
licā manū mittere: ꝛ iuxta morē
solitū aliquas historias ꝛ para=
bolas excerpendo / illas scilz q̄s
Luce. 3. possum ad mores hominū applicare. Quāuis enim
c nō sum dignus corrigiā calciamēti saluatoris solue
b re: nec facta aut dicta eius que in euangelijs scribun
Mat. 9 tur tāgere. Spero tamē q̄ ipse qui se ab hemorrhois=
c sa tangi p̄misit: non indignabiẗ si me peccatorē ꝛ in=
Luce. 15. dignū simplici corde inter publicanos ad se appro=
a pinquātem viderit: vt saltē vestimētorū eius fimbriā
tangā: vt cum ipsam tetigero / saluus fiā. Euangeliū
igiẗ Matthei primo deo opitulante percurrā: deinde
ista que in alijs euāgelijs que a Mattheo posita nō
fuerunt / suis capitulis superaddam.

¶ Capitulum secundum Textus: Cum natus esset Jesus in bethleem iude. Moralitatum Capitulum I

CUm natus esset Jesus in bethleē iude/ stel
la continue apparuit: que magos ab orien=
te in iudeā ad puerū adorādū adduxit. Ista
em̄ stella regē iudeorū natum ostēdit: ꝛ eos
vsq̄ ad domiciliū antecessit: que super locū vbi erat
puer / diu imobilis stetit. Quā vidētes gauisi sunt: et
huius signo docti / domū ītrauerunt: ꝛ puerū cū ma=
ria matre eius inuenerunt. Et apertis thesauris suis
aurū / thus ꝛ myrrhā obtulerunt. ¶ Isti magi q̄ erāt
Mora= gētiles valde remoti a hierusalē / significāt peccato=
litas. res / qui longe a hierusalem / id est a visiōe dei viuen=
tes esse noscuntur. Stella ista bonū p̄latū et superio=
rem significat / qui exemplis et doctrinis suis alios
illustrat. Ista ergo stella. i. p̄dicator debet in oriente.
i. in statu virtutū lucere: magos id est pctōres ꝛ sim=
plices ad iesū per fidē ꝛ penitētiam adducere: iter sa
lutis predicādo eis ostēdere: ꝛ eos p̄ bona opera ꝛ ex
A empla ad iesum credēdo precedere: ad quē cū per de=
uotionē et vite perfectionē attigerit / supra locū p̄ p̄se
3. Regū. uerātiam debet stare: nec inde per inconstantiā se mo
18. c uere: dicēs cum Helia: Uiuit dn̄s in cuius conspectu
sto. Stare em̄ debet cū domino / vt in se sit bonus fir=
mus et stabilis. Antecedere vero debet alios / vt sit il
lis virtualiter exēplaris. Vñ Sacerdotes pergebant
Iosue. 4 ante populū. Que si fecerit / videntes eū gaudio ma=
c gno poterunt gaudere q̄ reuera gaudiū magnum est
secularib9 ꝛ subditis stellā stantē / id est bonū prelatū
vel superiorē videre. Sic em̄ ipsi magi. i. simplices et
peccatores tali stella illuminati doctrinaliter ante=
ducti in bethleem / que est domus panis. i. in ecclesiā
per penitentiā veniēt: et domū cōscientie per contri=
tionē intrantes / illū qui est panis vite / scz puerū Je=
sum cū Maria matre eius p̄ gratiā inueniēt: ꝛ aurū
dilectiōis charitatiue / atq̄ myrrhā mortificationis
carnis / ꝛ thus deuotionis ꝛ oratiōis sibi offerāt: ꝛ sic
ductu stelle boni fient: Aspectus em̄ bone stelle ante=
cedentis. i. bone persone viam virtutū exemplariter
ascēdētis: solet intuentes recreare: et eos ad saluato=
rem Jesum sp̄ualiter introducere ꝛ saluare. Ideo bn̄
diciẗ. Suspice celum ꝛ numera stellas. ¶ Uel dic q̄d Geñ. 15.
puer Jesus significat puritatē innocētie: quam ma= b.
ria / id est amara generat penitentia. Igiẗ qui istum Aliter.
puerum / id est conscientie puritatē inuenire desyde=
rat: necesse est q̄ ad stellā / id est ad deū ꝛ ad sanctos
per deuotionem vel bonorū exēplorū imitationē aspi
ciat: et q̄ post eam sequaẗ v̄tualiter. Sic em̄ cum ma B
ria. i. cum penitentia / puerū Jesum qui interp̄taẗ sal=
uator: ꝛ puritatē innocentie ꝛ salutē anime reperiet ꝛ
tria sp̄ualia munera q̄ premisit / offeret ꝛ concedet. Je=
sus em̄ sine maria nō inueniẗ: q̄ salus sine penitentia
non habetur. Vñ dicitur: Inuenit eum in terra deser
ta / in loco horroris. Audiens Herodes christum in Deu. 32
bethleē natū esse / ipsum statim p̄dere proponit: ꝛ ideo b.
ipsum se velle adorare dissimulās / magos illuc caute Eodem
misit ꝛ ad ipsum redire p̄cepit: Ite inquit interroga= ca. a.
te diligēter de puero: et cum inueneritis renūciate mi Histo=
hi / vt veniens adorē eum. Ipsos tn̄ angelus admo= ria.
nuit ne ad eundem redeāt: et ad regionē suā p̄ aliam
viam vadant. Quapropter Herodes pueros occidit: Mora=
et inter ipsos christum occidere credidit. ¶ Sic vere litas.
si herodes rex impius. i. diabolus / nos fraudulenter
incitat / vt peccando ad eū veniamus / et vt puerū Je=
sum auferat: et ipsum eiusq̄ deuotionē in nostris cor
dibus interimat et occidat illud debemus summope
re p̄cauere / et ad inuitationē illius nullatenus assen=
tire: sed potius per aliā viā q̄ ipse nobis suggerit: scz
per viam virtutū: non vitiorū: ad regionē nostrā / scz
ad paradisum venire. Qui em̄ ad regionem paradisi
cupit ire: nunq̄ debet ad Herodē diabolum reuenire
nec ei9 malis operibus obedire: nec per viā quā ipse
suggerit / p̄cedere vel transire: dicens illud: Non hec
est via / nec ista est ciuitas ꝛc. Quinimo aliā viā / scili= 4. Reg.
cet viam iustitie: misericordie ꝛ penitentie debet que= 6. d.
rere / ꝛ eam sequi et tenere. Juxta illud q̄d dicit Esa.
Hec via / ambulate in ea: non declinetis ex ea neq̄ ad C
dexteram neq̄ ad sinistrā. ¶ Uel dic q̄ generaliter illi Esa. 30.
qui per vnam viā ad bethleem / domum scz panis / id c.
est ad ecclesiā veniunt vel ad christum: per aliā viam Aliter
reuertunẗ: quia qui cū humilitate ingrediẗ: cum ho=
nore reuertitur: et econtra: qui cū superbia / symonia
et violentia ingreditur: in regionē suam / scz in infer=
num vel in mortē cū ignominia ꝛ penuria reuertitur
Unde dicitur: Non reuerteris per viam qua venisti. 3. Regū
Utile est igitur vt ad christum / id est ad ecclesiam et 13. c.
ad mundi status cum humilitate: penitētia et iusti=
tia veniamus: vt ad regionem nostram paradisū cū
gloria redeamus: quia qui nunc diuitias ꝛ mūdi glo
riam amplectūẗ: paupes ꝛ viles finaliter reuertuntur Aliter
¶ Ul' allega exēplariter / q̄m̄o Herodes id est mali sub
specie boni: honoris: adoratiōis exhibendi: solent vi
am et modum occidendi puerū. i. innocētes querere:
quorū maliciā qui p̄pēdit debet exēplo magorū illu
dere: ꝛ sue neq̄tie ministeriū nō p̄bere: s̄ dissimulādo

⁊ recedendo alibi facere declinare. Istud potissime debent familiares malorum principum facere: qr qñ magistri eorum volentes puerum: id est simplices inferiores depredando occidere: si committant eis qd inquirãt contra eos: vt occasione accepta sub specie adorationis: id est sub colore iustitie ipos ledãt: dicẽtes eis illud: Ite ⁊ interrogate diligẽter de puero, id
D est rustico, vt ego veniens adorẽ eum .i. occidam vel spoliem. Ipsi pro certo debent potius per aliam viã procedere. ⁊ seruitium eis dimittere: ꝙ suis iniquitatibus opẽ dare. Unde dicit: Recedite de tabernacu-
Nume. 16.d. lis hominum impiorum/ne inuoluamini cum eis.
Aliter ¶ Uel allega: quãdo iniqui non possunt aliquẽ particulariter tãgere vel ledere: solẽt non contra eos/sed in sibi similes seuire vt possint in ipsũ inter alios insurgere: sicut patet de psidentibus/qui statuta generalia faciunt: vt sub illis ecclesiasticos quos palã nõ
Eodem ca. c. historia Moralitas. audent psequi/comprehendãt. ¶ Angelus sciens qd Herodes esset quesiturus puerũ Iesum ad percutiẽdum eũ: monuit Ioseph/vt puerum ⁊ matrem accipiens fugeret in egyptum: vt sic puerũ illesũ de herodis manibus custodiret. ¶ Sic vere cum Herodes dyabolus/qui interpretatur glorians in pellibus .i. caro/que in pulchritudine pellis gloriat: nobis continuo nititur subtrahere vitã gratie/⁊ in nobis occidere puerũ nostrũ iesũ .i. christum/qui nobiscum per gratiam habitat: vel puerum nostrũ .i. conscientie et innocentie puritatẽ: statim debemus ad monitionẽ angeli idest boni ⁊ angelici predicatoris vel prelati in egyptum/que tenebre vel angustia interptat: id est in tenebris humilitatis ⁊ cõtritionis refugere/cũ ipo puero matrẽ eius/id est penitentiam contrahere: ⁊ sic eũ ne nobiscũ pereat cõseruare. Unde dicitur/Accipe
esa. 2. b. puerum ⁊ nutri eum: Sic enim puer ille in egypto .i. in tenebris ⁊ angustijs contritionis ⁊ humilitatis tenea tur: ⁊ maria mater eius id est penitẽtia amara: scʒ
E castitas ⁊ continentia eidem adiungant/tũc a nobis tutissime preseruat: nec per Herodẽ diabolũ seu carnem nobis surripit aut necat. Unde Esa. Erit altare
esa. 19. a Aliter Aliter domini in egypto. ¶ Uel dic ꝙ christus ⁊ Christi gratia nõ potest diu seruari nisi matrem eius id est mariam/per deuotionẽ studeat amplexari. ¶ Uel dic qd puer Iesus qui in iudea persequit: et tamen in egypto seruatur: potest iterpretari/ꝙ christus ab illis qui sunt in terra Israel/id est in ecclesia vel religione per diuersa vitia persequitur ⁊ fugat: et tñ ab illis q sunt in egypto/id est in mundo p deuotionẽ colitur: quia pro certo sunt plures hodie quos Christus habet psecutores in ecclesia ꝙ in mũdo ceteris paribus: ⁊ iõ iam videt ab illa terra israel .i. ab ecclesia ⁊ ab ecclesiasticis recedere: ⁊ in egipto/id est inter laicos tales ha
ioã. 8. g. bitare. Unde: Iesus abscondit se/et exiuit de templo
Eodem ca. d. historia Moralitas. ¶ Cum Ioseph in egypto stetisset/dictuʒ est sibi per angelũ/ꝙ puerum et matrẽ eius caperet/et in terrã israel reuerteret: quod vtiqꝫ statim fecit/et in nazareth habitauit. ¶ Sic vere ioseph .i. homo qui est in egypto: scʒ in tenebris ⁊ angustijs peccatorum: debet puerum christũ ⁊ matrẽ eius .i. puritatẽ ⁊ penitẽtiaʒ assumere: ⁊ in terrã israel .i. in statum gratie properare in nazareth. que interptat flos sanctitatis/cõsecratio et vnctio vel virgultum .i. in sanctitate ⁊ consecratione permanere: et ibi istũ puerũ et matrẽ eius cum diligẽtia custodire: et in flore mundicie ⁊ sanctitate iusti-
f tie/in virgulto religionis/in consecratione deuotionis/in vnctione compassionis debet iste puer seruari

Unde Ioã. A nazaret enim potest aliquid esse boni. ioã. 1. g.
Unde dicitur: Missus est angelus gabriel a deo in ciuitatem nazareth. ad virginem ⁊c. luce. 1. c.

¶ Capitulum tertiũ Textus: In diebus autem illis venit Joannes baptista predicans in deserto. Mora. Capi. II

Ioannes anteꝙ legat baptizasse vel predicasse introducit tanꝙ vox clamantis in deserto/habens vestimentum de pilis chamelorum/⁊ zonã pelliceaʒ circa lumbos suos: ⁊ ꝙ cib9 eius erant locuste et mel syluestre. Quib9 premissis fit mẽtio quõ ipse baptizauit: et quõ venientes ad se dure reprehendebat: et quomodo de timore mortis ⁊ iudicij mentionem faciebat. Unde Luc. Genimina iquit viperarum/iam securis ad radicem arboris posita est. Omnes inuitabat ad penitentiã dicens: Facite ergo historia
dignos fructus penitentie ¶ Ista possunt applicari Moralitas.
ꝙ predicator prius debet facere ꝙ docere: quia reuera anteꝙ Joannes id est aliquis homo presumat esse predicator/debet in desertuʒ penitentie secedere: et ibi per contritionem clamare ⁊ plangere: pilos chamelorum .i. exempla sanctorũ induere: zonã pelliceaʒ que fit de corio/id est mortis memoriã accipere: et renes/id est omnes carnales voluptates restringere: et attingere locustas/que saltant ad interiora .i. mundi contemptũ et affectum interiorũ et exteriorũ comedere: ⁊ mel syluestre .i. deuotionis dulcedinẽ gustare. Et tũc pro certo si oĩa ista fecerit: poterit pdicare baptizare ⁊ abluere: et de morte et iudicio peccatoribus mi G
nas dare. Ante eñ debet habere vitam ꝙ doctrinam: et prius debet viã veritatis et salutis exẽplariter ostẽdere/ꝙ ipsam presumat verbaliter predicare. Quia sm Gregorium: Cuius vita despicit/restat vt eius pdicatio contemnat. ¶ Inter cetera que predicat Jo- Eodem ca. b.
annes/ipse vr̃ reprehendere quosdam qui de semine Abrae se esse gloriabãt: ⁊ in hoc nobiliores se esse opinabantur: sicut patet in euange. vbi ipsi dicebãt: Se- ioã. 8. d.
mẽ Abrae sumus: ⁊ non seruiuimus vnꝙ. Unde ipos redarguit dicens: Ne velitis dicere inter vos: Patrẽ habemus Abrã: potens est eñ deus de lapidibus istis Tropologia
filios abrae suscitare. ¶ Sic reuera quidã sunt qui vltra modũ in genere suo gloriãt: et quãto genere sunt nobiliores/tãto reputãt se meliores: ⁊ tanto credũt se ad dignitates et officia habẽda digniores: ⁊ hi p certo stulti sunt: qr sicut videmus/dñs de lapidib9 .i. de rusticis parentib9 et de malis: quãdoqꝫ filios abrae .i. sufficientes et dignas psonas suscitat et eos ad hereditatẽ/dignitatem et pmotionẽ aliquotiens exal psal. m b.
tat Ps. Suscitans a terra inopẽ/et de stercore ⁊c. Sicut ad literã videmus in ecclesia: vbi dñs qñqꝫ illũ ad altiora pueh it: qui de viliori et humiliori psapia descendit: sicut videmus inter rusticos: inter quos com ioã. 3. a
muniter sunt meliores clerici ꝙ inter alios: qr breuiter spũs vbi vult spirat: ⁊ quecũqꝫ vult/moribus ⁊ scientijs dotat: dignitatibus et diuitijs ditat: ⁊ sic lapides in filios abrae mutat. Sicut ad litterã in apostolis apparuit: quos dñs nõ ex nobilibus et sapientibus sʒ magis ex rusticis ⁊ simplicib9 elegit. Apls Ui H
dete fratres vocationẽ vestrã: qr nõ multi sapiẽtes sʒ carnem: non multi potẽtes: non multi nobiles sʒ que stulta mundi sunt elegit deus/⁊ que infirma sunt. 1. co. 1. d.
¶ Uel ista allega de diuersis hominum generibus/ Aliter
qui de rusticitate ad nobilitatem: et de statu humili ad magnam seculi dignitatem transeunt: sicut pa

tet de

..4.b tet de multis nobilib9 regib9 / quoꝝ ortus ab humili
plebe ꝓcessit. Unde. De carcere egreditur interdũ ali
quis ad regnũ: ⁊ alius nat9 in regno inopia consumit
aliter ac perit. ¶ Uel dic ꝙ ista fuerũt dicta ꝯtra iudeos: q
in semine abrae gloriabant / ⁊ gẽtiles abominabant: ⁊
tñ ipsi lapides insensibiles scʒ gentiles / filij Abrae fa
cti sunt: inquantũ ad fidẽ christianã sunt conuersi: ip
si vero qui prius filij abrae fuerũt / scʒ iudei: per obsti
..b.41e natiõnẽ in lapides sunt conuersi. Cor eñ induratum
rom.9b est quasi lapis: q2 nõ omnes qui sunt ex Abraã / sunt fi
lij abraam: ⁊ nõ omnes qui sunt ex israel / sunt filij isra
..od.c.d el. ¶ Joanne populũ baptizante in iordane / cũ christ9
historia ad eũ baptizandus venisset: ipsũ Joãnes tangere ti
muit / dicẽs. Ego a te debeo baptizari / ⁊ tu venis ad me?
Super ipsum eñ columbã descendentẽ vidit: ⁊ vocẽ
patris ipsum vocantem filium audiuit. Jesus ꝙuis
esset sanctior Joanne: non tamen ab ipso baptizari re
cusauit: sʒ potius humilr̃ sibi dixit. Sine inqt: sic enĩ
Mora implere nos decet oẽm iustitiã. ¶ Illud allegari põt
litas quãdo ioannes / id est prelatus qui vacat ad alios ba
B ptizandos ⁊ mundificandos: videt aliquẽ Jesum ve
nientẽ ad se / id est quãdo videt se habere aliquem sub
ditũ meliorẽ se ⁊ sanctiorẽ: de quo est certus ꝙ ipse est
dei filius per imitationẽ: ⁊ ꝙ columba / id est spũssctũs
visitat ipsum per gratie infusionẽ: ipsũ proculdubio
debet reuerenter tractare ⁊ se reputare indignũ ipm tã
gere vel corrigere / baptizare seu sacramẽta ecclesie si
bi ministrare: ipse tñ Jesus. i. subditus quantuncũqʒ
sit dignus ⁊ sctũs / in gñe ⁊ potẽtia clarus: prelato quã
tũcũqʒ modico se debet humiliter subijcere: ⁊ ab illo il
la que pertinẽt ad ablutionẽ vitioꝝ / sine arrogantie ve
recũdia acceptare: vt sic possit alijs imperfectioribus
eccl.3.e. exemplũ virtutis ⁊ humilitatis dare. Uñ dr̃. Quanto
luc.18.c altior es / humilia te in omnibus. Et saluator in euan
gelio. Dis qui se exaltauerit / humiliabit: ⁊ q se hũilia
iac.4.b uerit / exaltabit. Et alibi. Deus superbis resistit: humi
libus ⁊c. Quod tñ est contra multos prelatos: qui nõ
reuerenter nec supportat scientificos ⁊ nobiles subdi
tos: sed potius ipsos habent exosos: ⁊ contra super
bos scientificos nobiles modernos subditos / qui de
dignantur prelatis ignobilibus ⁊ sufficientibus obe
dire: ⁊ ipsis non solent subesse: sed litigiose ⁊ brigose
viuendo nituntur eos de supra se excutere ⁊ auferre. Di
exo.2.c. cunt enim illud Exodi. Quis te constituit iudicem et
principem super nos?

¶ Capitulum quartum textus. Tunc Je
B sus ductus est in desertum a spiritu. Mora
litatum Capitulum. III.

historia CUm Jesus a spiritusancto ductus fuisset in
desertum / ⁊ quadraginta diebus ieiunasset:
statim affuit diabolus / qui ipsum de tribus
tentauit: ⁊ primo sibi peccatum gule obiecit
dicens. Dic vt lapides isti panes fiant. Secundo pec
catum auaricie / dicens. Hec omnia dabo tibi ⁊ cetera.
Tertio peccatum superbie vel inanis glorie / dicens.
Mitte te deorsum: quia non offendes: eo quod ange
li in manibus portabunt te. Que Christus refutauit:
Tropo ⁊ tentationem triplicem superauit. ¶ Sic dico quan
logia do aliquis homo a spiritusancto ducitur in desertũ
id est in religionis statum aut penitentie: ibi ieiunijs
⁊ abstinentie se dedicat: statim adest diabolus / qui ip
sum violenter inuadit: ⁊ tria principalia vitia videt:

auariciam / gulam ⁊ inanem gloriam eidem ostendit.
Suggerit enim talibus / quod panes / id est cibos ac
cipiant: ⁊ lapides / id est duriciã ⁊ difficultatẽ abstinẽ
tie in panis ⁊ ciboꝝ voluptatẽ conuertant: dicens il
lud. Comede ⁊ bibe: grãdis eñ tibi restat via. Acsi di 3.re.19b
ceret. Complexio tua est debilis: ⁊ tempus vite tue erit
longũ: ⁊ sic fatuũ est abstinentie subiacere: ⁊ bonũ est
comedere ⁊ fortẽ esse. Suggerit etiã auariciã: Osten
dit eñ homini in cogitatione regna mundi ⁊ gloriã
eoꝝ: diuitias ⁊ ꝓsperitatẽ / dicens ei. Si cadens ado
raueris me: id est si suggestioni mee consenseris / ⁊ mũ
di gloriã cupieris / ⁊ a tuo ꝓposito resilieris / vel ad se
culũ redibis: hec oĩa tibi dabo: diuitẽ te faciã: ⁊ tẽpo
raliter promouebo: dicẽs illud: Dabo tibi thesauros C
abscõditos / secretoꝝ arcana. Sed qd? Pro certo quã esa.45a
do videt ꝙ nulla gula vel auaricia ipm potest vincere
statuit eum supra pinnaculũ templi: eleuat eum in mẽ
sa sua: facitqʒ ꝙ semetipsum sanctũ ⁊ magnũ estimat /
⁊ de viribus suis presumat / sibi dicẽs. Si filius dei es
⁊c. Et sibi suggerit ꝙ ingrediat difficilia: ⁊ vltra vires
suas periculis ⁊ tentationibus se exponat: ⁊ ꝙ in ma
nutenentia dei ⁊ angeloꝝ cõfidat. Acsi sic diceret. San
ctus es / filius dei es nõ eñ succumbes in tentationẽ:
q2 angeli domini te sustinebunt: ⁊ deus te cadere non
permittet. Sic igit fit: ꝙ ad presumẽdũ de se ⁊ ad ina
niter gloriandũ inuitat ipsum: vt sic eum in peccatũ
deijciat ⁊ prosternat. Uidet ei sibi dicere illud Apl'i. Fi 1.co.10.e
delis deus qui nõ patiet vos tentari supra id qd pote
stis: sed faciet cũ tentatione prouentũ. Et breuiter illi
qui sunt in deserto ⁊ religione / a diabolo diuersimode
tentant: ⁊ quando in vno peccato vinci nequeunt / in
altero tentantur. Ideo bene dicitur. Fili accedens ad eccl.2.a
seruitutem dei: sta in iustitia ⁊ timore: ⁊ prepara ani
mam tuam ad tentationem. Quia isti tentantur de
luxuria contra votum castitatis: de gula contra vo
tum sobrietatis: contra votum paupertatis de auari
cia: contra humilitatis votum et obedientie de pre
sumptione ⁊ superbia. Unde in Prouerbijs. Per tria pro.30.e
mouetur terra. Sed reuera iste debet sagaciter respon
dere contra gulam: quod non in solo pane viuit ho
mo: sed potius in omni verbo quod procedit de ore D
dei ⁊ cetera et quod religiosus plus debet appetere ci
bum spiritualem quam corporalem. Contra adora
tionem ⁊ consensum auaricie quem suggerit: debet re
spondere: quod dominus est adorandus: non diabo
lus: ⁊ quod sibi est seruiendum / non mammone. Con
tra consensum inanis glorie et presumptionis debet
respondere: quod deus non est tentandus / sed timen
dus: ⁊ quod non est de proprijs viribus confidendũ
sed potius humiliter incedendum. Sic enim istam
triplicem tentationem poterit euadere: ⁊ tria hostis
iacula non timere: ⁊ tunc de ipso verificatur quod de
christo subiungitur / quod diabolus ipsum reliquit:
nec amplius tentare presumet. Angeli vero sibi adhe
rent / qui sibi spiritualiter ministrabunt: quia quan
do quis tentationem diaboli superat: ab ipso in pace
dimittitur: ⁊ ab angelis custoditur. Psalmista. Ange ps.90.c
lis suis mandauit de te / vt custodiant te in omnibus
vijs tuis. ¶ Uel dic quod christus non inuenitur ten Aliter
tatus quamdiu fuit cum apostolis / sed solum dum
erat solitarius in deserto. In quo notari potest /
quod qui in societate ⁊ communitate viuunt / mino
res tentationes sentiunt / et in minori periculo consi
stunt: quam qui solitarij esse volunt: vel in singula

ec.4.b ritate vite et morum consistunt. Unde dicitur: Ve soli etc. Quia sicut dicit Seneca: omnia mala docuit solitudo. Quod potissime est verum de solitudine spirituali: quando homo caret charitativa societate/et manet in solitudine peccati: segregatur a dei et sanctorum virtutum/et bonorum operum communitate.

E Aliter ¶ Vel dic quod diabolus tentauerat primum Adam de tribus: de gula/ scz de esu pomi: de auaritia/supple scientie: Scientes inquit bonum et malum: de inani gloria: Nequaquam inquit moriemini: sed eritis sicut dij. In qua quidem triplici tentatione cum ipse Adam fuit victus: congruum fuit quod secundus Adam eisdem tentaretur: in quibus ipse diabolus ipsum non vinceret/sed potius vinceretur: vt sic scz triplex casus primi hominis/per triplicem resistentiam secundi hominis sanaretur.

Alirer ¶ Vel dic quod tunc diabolus hominem f..tius impetit/quando ipsum ab ipso fugere et ad desertum penitentie transire cernit: tentationes tunc fortiores insurgunt/quando homines

gen.31.c ipsas amplius euadere sperant et querunt. Laban enim tunc Jacob persecutus est/quando ipsum ab ipso fu-

exo.5.b. gere perpendit. Pharao tunc populum Israel acrius persequitur/quando eum audit de suo domino sacri-

Jos.10.a ficaturum in desertum recedere. Quinque reges tunc gabaonitas impugnant/quando audiunt ipsos cum filijs

gen.19b israel confederatos fuisse. Sodomite tunc ad ostium Loth pulsant/quando angelos hospitio receperat.

3.reg.3c Meretrices tunc ad Salomonem venerunt/quando

mar.9.c sapientiam a domino receperat. Demoniacus filius tunc a demone grauius allliditur/quando sanandus coram domino appropinquat. Sic vero Pharao diabolus: Laban mundus: quinque reges/quinque sensus: sodomite et meretrices/id est male cogitationes solent hominem grauius inuadere/quando intendit se a vitijs separare/desertum penitentie intrare: angelum/id est christum secum habere: et filijs Israel/id est sanctis se confederare.

F

4.re.3 a Unde diabolus videtur dicere illud. Moab recessit a

eod.c.d me: veni mecum contra eum in prelium etc. ¶ Subiungitur hic

historia quod Petrum et andream qui in nauicula erant: et retia sua propiscando in mare mittebant: ad se Jesus continuo vocauit: et piscatores hominum fecit. Venite inquit post me faciam vos fieri piscatores hominum: et statim relictis retibus secuti sunt eum. Procedens vero vidit alios duos fratres/scz Jacobum et ioannem: qui vna cum patre retia reficiebant: qui vocati/statim secuti sunt eum: et relictis re-

Moralitas tibus et patre/post eum abierunt. ¶ Sic vero qui in nauicula mundi fluctuosi stantes/retia cupiditatis et mundi facultates possident: quandoque a christo spiritualiter per inspirationem/et vocaliter per scripturam et predicationem: realiter per bonorum exempla et correctionem et tribulationem vocantur: et ad statum salutis et religionis spiritualiter inuitantur. Qui pro certo quod se vocatos vt premissum est/sentiunt: nauem/id est fluctus mundanum status/et retia cupiditatis/vel malarum complacentiarum et diuitiarum: patrem etiam id est omnem affectionem carnalium amicitiarum debent dimittere/ christum per imitationem sequi/et per bona opera se

mat.8.c preparare: Unde Magister sequar te quocunque ieris etc.

¶ Capitulum quintum Textus. Videns autem iesus turbas: ascendit in montem. Moralitatum Capitulum.IIII.

G Moralitas Videns Jesus turbas: ascendit in montem et cum sedisset: docebat discipulos. ¶ In quo notatur/quod ille qui vult alium docere: debet turbas mundi/negociorum vel malarum cogitationum fugere: montem contemplationis et vite perfectioris ascendere: et ibi in tranquillitate animi sedere et quiescere: et sic predicando alios poterit docere

es.40.b Esa. Super montem excelsum ascende tu qui euangelizas.

eod.c.d ¶ Hic precipit dominus: si quis cum aduersario per viam vadit: ante omnia pacem cum eo facere studeat: ne forte ipsum iudici tradat: qui ministro eum committat: qui eum in carcerem statim mittat. ¶ Sic vere cum nos in via huius vite

moralitas habeamus vnum fortem aduersarium: videlicet proprie conscientie remorsum: qui non cessat nos impugnare: arguere et mordere: necesse est dum sumus in ista via pacificemus: et quod omnis peccati offendiculum amouentes: tranquillitatem illius seruemus. Ps. Rogate que ad pacem

ps.121.b sunt hierusalem: et abundantia diligentibus te. Fiat pax in virtute tua etc. Alioquin si tempus huius vite transeat: ille aduersarius noster iudici christo in morte et in iudicio nos accusabit et tradet/qui diabolo ministro nos committet: ipse vero in infernali claustro nos recludet. ¶ Dominus

eod.c.c. precepit si oculus alicuius dexter vel manus dextra scandalizat eum: statim debet oculum eruere: et manum abscindere. Melius ei est vt ait: quod vnum membrum percat: quam to-

mar.9.g tum corpus eius in infernum descendat. ¶ Oculus: ma-

Tropologia nus: pes scandalizantes eijci iubentur: quia melius est cecum: claudum et mancum. i. cum vno oculo: vno pede vel manu ingredi in regnum celorum: quam duos oculos: manus et pedes habentem/in gehennam ignis mitti. Idem habetur infra

H Tamen spiritualiter loquendo: in scriptura per oculos intel-

mat.18.b ligitur discretio vel subtilis cognitio: per pedes affectio per manus operatio. Constat quod quilibet homo habet vtrumque duplicatum: et in vtroque genere dextrum possidet et sinistrum: Homo enim quilibet habet duos oculos discretionis vel cognitionis: scz dextrum: qui videt spiritualia: et de fide et scriptura cogitat: et sinistrum qui se occupat circa temporalia. Habet etiam duos pedes: scz duo genera affectionum quendam scz dextrum: hec est affectio et amor quem habemus ad bonos. Manus similiter habemus duas: scz dextram. i. bona perfectiora et spiritualia: et sinistram id est imperfectiora et terrestria et actiua. Ueruntamen sic est: quod in istis omnibus illa que meliora esse videntur: quandoque scandalizant nos: oculus enim dexter id est subtilitas sensus et cognitio: quam habemus erga fidem et scripturam: scandalizat nos quando in fide dubitamus: et quando per nimias subtilitates nos in magis arduis quam decet: immiscemus. Tunc enim possumus dicere illud. Oculus meus depredatus est animam meam. Pes noster dexter nos scandalizat: quando affe-

tren.3.f ctio quam habemus ad bonos: et maxime ad carnales amicos: occasionem peccandi administrat. Manus vero dextra dicitur nos scandalizare: quando contingit de nostris arduis et perfectis operibus nos superbire: et per inanem gloriam cor nostrum leuare. Ista igitur est veritas: quod si talia nostra bona opera nobis scandala pariant iam antedicta: quod ipsa debemus abijcere: et potius a talibus cessare: quam pro eisdem

I periculo subiacere. Tutius est enim cum sinistro oculo: manu: pede id est cum imperfectiori discretione: operatione et affectione se saluare: quam magis arduua aggredi: et ibi scandalum et periculum reperire: melius est vitam actiuam tenere: et solam simplicem

eccl.3.c scientiam scire: quam circa magis ardua deficere et perire. Unde Ecclesiastici. Altiora te ne quesieris. Talis ergo oculus dexter id est talis scrupulosa subtilitas: et talis manus id est talis bona operatio: de qua nascitur glorie vanitas: debent amputari et erui: et simplicitas frequentari.

¶ Uel dic

Aliter. ¶Uel dic ꝙ pes significat corporis vagationē man⁹ malā operationē / oculus malā intentionē que reuera q꞉ scandalizāt / ꝛ offendiculū eterne mortis ꝓpināt : ꝛ ideo sunt abijciēda a nobis / ꝛ cū diligētia ampurāda De caplo sexto ꝛ septimo nihil pono : q꞉ q̄uis ibi fit mētio de plurib⁹ materijs moralib⁹: expositio tñ ꝛ moralitas de se patet. In sexto em̄ ibi fit mētio de hypocritis ꝓlixe orātib⁹ ꝛ ieiunantib⁹ / de thezauro / de oculo simplici / de duob⁹ dñis / ꝛ de sollicitudīe abijciēda. In septio ꝟo de duplici arbore / duplici via / duplici domo: ꝫ q꞉ nō est p̄ntis op̄is / oīa ꝟba saluatoꝝ exponere cū nō possez / ꝫ solū circa aliq̄lē figuraꝝ ꝛ parabolarū corticē insudare: iō trāseo supradicta.

¶Capitulum octauum Textus. Cum descendisset Jesus de monte. Moralitatum Capitulum. V.

B Moralitas Cum dñs descendens de mōte / quendā leprosum sanasset / p̄cepit sibi ne cuiq̄ diceret se sanatū: voluit tñ ꝙ sacerdotib⁹ se ostenderet / ꝛ munus in lege ordinatū offerret. ¶Sic reuera qñ aliq̄s leprosus. i. peccator a dño per ꝯtritionē sanaꝶ / ꝛ ad deū occulte cōuertiꝶ / ꝛ a lepra vitioꝝ purgaꝶ: summe prohibeꝶ sibi ne grām sibi factā publice per iactantiā dicat: ꝫ potius a sacerdotib⁹. i. viris prudentibus q̄ ip̄m ad melius ꝓmouere nouerūt: per ꝯfessionē vel ꝯsilij petitionē oñdat ꝛ dicat / munusq̄ satisfactionis offerat ꝛ impendat. Breuiter illud est verum / ꝙ sacerdotib⁹ ꝛ non alijs. i. prudentib⁹ ꝛ viris bonis nō fatuis se ostēdat / ꝛ secreta sua ꝛ occulta reuelet. Uñ in
pro.25b Prouer. Causam tuam tracta cum amico tuo: ꝛ secre
Aliter tū extraneo non reueles. ¶Uel dic ꝙ qui sciūt virtutes ꝛ mirabilia / non debēt laudes hoīm q̄rere: sed po
Aliter tius petere ne ip̄oꝝ opera in publicū ꝓueniant: ¶Uel dic ꝙ q̄ dat beneficiū alteri / nō debet ꝓcrastinare: sed volūtarie ꝛ libēter quod petiꝶ / statim dare. Uolo inq̄t
2.co.9b mūdare: q꞉ sicut dicit Apl's. Hilarem datorem diligit
Aliter deus. ¶Uel dic ꝙ leprosus significat genus humanū / lepra idolatrie ꝛ vitioꝝ infectū: quē christus de mōte paradisi descendens / ip̄m carnē sumēdo tangēs personaꝶr in cāpo huius mūdi curauit: ꝛ ciuitatis paradisi ingressum qui sibi erat interdictus / restituta mū
Aliter dicia restaurauit. ¶Uel dic quod tunc leprosus id est peccator sanatur / quando a christo id est deo vel prelato per monitionem ꝛ correctionem seu per tribulatio
Job.19c nem tangitur ꝛ palpatur. Unde Job. Manus domini tetigit me. ¶Uel dic quod iste tactus significat di
C uinam inspirationem. ¶Hic fit mentio / quod domi
Eod.c.b nus humilitatem ꝛ fidem centurionis seu reguli re
Historia spexit: cuius filius infirmabatur capharnaum: qui christo dixerat. Domine puer meus iacet in domo paralyticus ꝛ male torquetur: sed non sum dignus vt intres sub tectum meum. sed tantum dic verbum / ꝛ sanabitur puer meus. Admirans sequētibus se dixit. Amē dico vobis: non inueni tantam fidem in israel. Dico enim vobis / quod multi venient ab oriente ꝛ occidente / ꝛ recumbent cum abraam / isaac ꝛ iacob in regno celorum. Filij autem regni eijcientur in tenebras exteriores. Puer igitur in illa hora fuit sanatus / ꝛ a febre eadem hora septima liberat⁹: sicut hic in presenti ꝛ Jo
Jo.4 g anne dicitur. Aduerte tamen quod Mattheus vocat
Luce.7.a istum puerum / Joannes filium / Lucas autem seruuz ¶Ista possunt allegari / quod qui fideliter credunt ꝛ humiliter petūt / facil'r obtinēt a dño qđ requirūt. Uñ
Luce. Petite ꝛ accipietis. Ista p̄nt allegari ꝙ centu Moralitas
rio q̄ erat capharnaū gētilis / respectu israelitaꝝ facit luc.11.b
talia: hoc est dictu / ꝙ ista faciūt hodie laici seculares Tropologia
respectu eccl'iasticoꝝ. Hodie em̄ vix inueniꝶ tāta fides in isrl' sicut capharnaū. i. in eccl'ia vel religione sicut in seculo vel in mundo q꞉ meliores sunt hodie in multis laici q̄ clerici / seculares q̄ rectores / subditi q̄ p̄lati. Et ideo finaliter de partibus mūdi remotis. i. de statu seculari multi ad paradisum venient: ꝛ cum abraā isaac ꝛ iacob. i. cū sctis ꝛ patriarchis in paradiso recūbēt: ꝛ illi qui regni hui⁹ speciales filij debuerant esse. i. religiosi ꝛ clerici / in tenebras exteriores. s. infernales eijcienꝶ / ꝛ ibidē succūbēt. Et ita fit ꝙ deus de lapidibus filios suscitat abrae: filios vero israel in carcerib⁹ eter D
nis ligat atq̄ damnat. Ideo christus de filijs suis. i. viris eccl'iasticis vr̄ ꝯqueri: dicens illud. Esai. Filios esaie.1.a
enutriui ꝛ exaltaui: ipsi aūt spreuerūt me ꝛc. Et sequiꝶ Ibidez
ibidē. Ue semini nequā / pp'lo graui ꝛc. ¶Uel dic ꝙ gē Aliter
tiles sunt remoti seu extranei: qui cū abraaz christo. i. cum sanctis suis ad fidem ecclesie / ꝛ ad paradisi gloriam sunt admissi: filij ꝟo regni fuerūt iudei: q̄ a regno christi. i. a fide ecclesia ꝛ patria sunt exclusi: q꞉ sicut di
citur. Deposuit potentes de sede ꝛ cetera. ¶Uel dic luce.1.c
quod iste puer peccatorem significat: qui dicitur puer ratione ignorantie sedēs in domo rōne pigritie: paralyticus ꝓpter bonoꝝ opeꝝ imbecillitatē: male tort⁹ per inuidie peruersitatē: q̄ tñ septima hora. i. per septē sacramēta / vel septē dona sp̄ūssancti curaꝶ: a febribus peccati diuina gratia liberaꝶ: ꝛ ille bene diciꝶ puer / ꝓpter recuperatā puritatē: seruus ꝓpter humilitatē: fi Aliter
lius ꝓpter charitatē. Unde Matt. Hic est filius me⁹ mat.3.d
dilectus. ¶Socrus simonis q̄ magnis febribus tene ca.viij.b
baꝶ / tunc temporis est curata: qñ christus sibi dixit ꝙ surgeret: ꝛ ꝙ sibi aut alijs ministraret. ¶In hoc pōt Moralitas
notari: ꝙ febris malarum ꝯcupiscentiaꝝ ꝛ affectionū hoiem dimittit / qñ ad ministrandū ꝛ obsequendū diligenter laborandū intēdit: ꝛ torporē negligentie excutit ꝛ contemnit. Bene igitur dicitur. Tu vero vigila /
in omnib⁹ labora: ministerium imple ꝛ cētera. ¶Hic 2.ti.4 b
fit mentio de duobus sequi volentibus saluatorem: ca.viij.c
cum propter turbas trans fretum secedere voluit: qui E
dam scriba non vocatus christum sequi voluit: dicēs Magister sequar te quocunq̄ ieris: sed christus quodammodo ipsum repulit: ꝛ paupertatem suam sibi retulit: dicens. Uulpes foueas suas habent: ꝛ volucres celi nidos: filius autem hominis non habet vbi caput suū reclinet. Acsi dicat. Caue ne sequaris me: si diuitias queris: quia cum pauper sum: ipsas habere me cum non poteris: aut dolebis. Alius autem cum instantia vocatus a christo: sequitur: quinimmo cuz peteret licentiam sepeliendi patrem suum: nequaquam sibi a christo licentia extitit concessa: sed sibi potius dixit: sequere me: ꝛ dimitte mortuos sepelire mortuos
suos. ¶Ille enim qui se ingerebat: repellitur. Ille au Moralitas
tem qui dilationem petijt / vocatur ꝛ impellitur. Nota igitur: quod ad sequendum christum in his scilicet ad statum ecclesiastice prelationis: illi qui se ingerunt non vocati / sicut ambitiosi faciunt: debent respui ꝛ repelli: et illi qui se reputant indignos / illam non ambiunt: sed circa patrem sepeliendum id est circa opera pietatis in seculo ꝛ in statu subiectionis viuere querunt: ad christum et ad gradum ecclesiasticum si sit necesse: debent cū violētia protrahi ꝛ impelli: ꝛ a sepultura p̄ris. i. a curis secularib⁹ depelli. Nō ēt

christꝰ ꝯtinue ad lr̄am facit: qꝛ scribas ⁊ sapientes vl-
tro se ingerētes/offerētes ⁊ ambiētes qñq3 repellit: sim
plices vero de quibꝰ mentio nō fiebat / ad dignitates
occulte ꝑtrahit ⁊ impellit. Sicut in electionibꝰ vide-
mus quotidie euenire: qꝛ nemo assumit sibi honorē/
ſ3 qui vocatus est a deo tanq̄ aaron. ¶ Uel dic ista de
p̄destinatione diuina: que quosdam nolentes ⁊ renuē
tes solet ad se trahere: quosdam vero volētes ⁊ appe-
rom̄.9.c tētes vr̄ aliquotiēs refutare: qꝛ sicut dicit Apl's. Non
est volētis / neq3 currentis: sed dei miserentis. Dicit ei
scriptura pharaoni: qꝛ in hoc ip̄m excitaui te/ vt ostē-
dā in te virtutē meā: ⁊ vt annuncieť nomē meū in vniuer
sa terra. Ergo cui vult misereť: ⁊ quē vult indurat. Di
Tropo- cis igitur mihi. Quid adhuc queriť? Uolūtati eius re
logia sistit? ¶ Uel dic q̄ ex istis verbis christi/ ortus videť il
le modus q̄ in ꝓfessione religiosoꝝ seruať: qꝛ illis qui
christū sequi cupiūt/ ⁊ in religione ꝓfiteri volunt: de-
bent exponi religionis difficultates / ⁊ instrui ad di-
mittendū parentū carnaliū ⁊ hominū seculariū socie
tates. Uulpes dicat prelatꝰ foueas habent ⁊c. Acsi di-
ceret. Uulpes vilosi ⁊ grossi velleris. i. diuites auari /
vulpini ⁊ maliciosi: in isto seculo foueas .i. terrenas
habitatiões possidēt: volucres celi. i. superbi ⁊ ambi-
tiosi nidos altaris dignitatū tenent. Filius vero hois
.i. ille qui vult esse religiosus bonus / dei imitator/ ⁊ fi
lius nō debet ista q̄rere/ vel propriū habere: sed ab om
ni reꝝ ꝓsperitate seip̄m potiꝰ abdicare: nihilq3 in hoc
mūdo propriū querere vel habere / vbi ad lr̄am caput
heb.13 c valeat inclinare: dicēs cū apostolo illud. Non habe-
mus hic ciuitatē manentē: sed futurā inquirimus. Si
bi debet dici/ q̄ de suo patre. i. de sua parentela carna-
li curā nō habeat: ſ3 potius mortuos pctōres sepelire
G in vitijs/ alios mortuos dimittat: ⁊ ad sequendū dn̄3
diligēter intēdat: vt de ip̄o ⁊ sibi similibꝰ possit dici il-
ma.4.d lud Matth. Relictis retibus ⁊ patre secuti sunt dn̄m.
ca.viij.c ¶ Ascendente dn̄o nauiculā/ secuti sunt eum discipu-
historia li eius. Et ecce ventus magnus factus est in mari/ ita
q̄ nauicula operireť fluctibus: ip̄e vero dormiebat: ⁊
accesserūt ad eū discipuli eius/ ⁊ suscitauerūt eū: dicen
tes. Domine salua nos: perimꝰ. Qui increpans eos di
xit. Quare timidi estis modice fidei? Et surgens im-
perauit vētis ⁊ mari: ⁊ statim trāquillitas magna se-
cuta est: ita vt mirareňť astantes / dicentes. Quis est
Allego- hic/ qꝛ ventus ⁊ mare obediunt ei? ¶ Ista possunt al-
ria legari: qꝛ dato q̄ dominus sit personaliter ⁊ sp̄ualiter
in nauicula. i. in ecclesia vel collegio: nihilominus se-
pe fit quod venti tribulationum ⁊ tentationum ibi ta
liter suscitantur: quod fluctibus miseriarum ⁊ mole-
stiarum per vitia ⁊ infortunia sepe submergitur ⁊ cas-
satur. Dominus enim quandoq3 videť dormire: inq̄-
tum solet auxilium suum dissimulare: vt ad ipsum in
uocandum possit illos qui in tribulatione ⁊ tentatio
ne sunt animare. Gaudet enim deus videns tribula-
tos ad se feruenter recurrere: ⁊ ipsos fortiter ⁊ patien-
ter sustinere. Sicut legitur de beato Anthonio: qui
verberatus grauiter a diabolo/ cum prius diceret chri
sto sibi apparenti. Domine vbi eras / quando male
tractabar? Respondit sibi dominus. Tecum eram: ſ3
quia de patientia tua valde gaudebam / ideo iuuare
nolebam. Dormiebat igitur dominus iesus. Jone.
ioh̄.1.d. Jonas autē dormiebat sopore graui/ cum nauis pe-
H riculum pateretur: Ueruntamen quando ad eum de
uote accedunt/ ⁊ a somno dissimulationis sue deuo-
tis precibus excitantur: tunc statim solet adesse/ ⁊ ven
tis tentationū/ fluctibusq3 tribulationū q̄ ampliꝰ non

seuiāt/ imperare: ⁊ sic nauicule. i. anime tentate vel per
sone seu ecclesie tribulate trāquillitatē ⁊ pacē excitatꝰ
restituit: quam non inuocatus ante suscitare permi-
sit. Dn̄s eñ (vt cōiter) qñ precibꝰ nō excitať/ dormit: q̄
si excitatus fuerit/ statim surgit. Ps. Excitatus est tā- ps̄.77.g
q̄ dormiens dn̄s. ¶ Duo demoniaci accesserūt chri- ca.viij.d
sto de nauicula exeunte: ⁊ q̄uis Lucas ⁊ Marcus nō luc.8.d
ponāt nisi vnū/ duo tñ in veritate fuerūt: ſ3 qꝛ vnꝰ erat mar.5.a
nobilior / ideo alius subticeť. Isti igiť demoniaci si- historia
cut hic diciť: in monumētis manebāt: seui etiā nimis
erāt: ita q̄ iuxta illos nulli tute trāsire audebāt: Mar
ci.v. Luce.viij. Addiť q̄ ille demoniacus de quo mē-
tionē facit/ die ac nocte in monumētis ⁊ montibꝰ erat:
neq3 catenis neq3 vinculis teneri poterat: immo vincu luc.8.d.
la dirūpebat: ⁊ clamās se lapidibꝰ cōcidebat. Et sicut
Luce octauo subiungiť: iste vestimēto non induebať/
nec in domo manere volebat: sed ruptis vinculis a de
monibus in desertū agebať. Et nō mirū: qꝛ apud eum
vna legio demonū morabať. Legio vero continet sex
milia sexcenta sexagintasex. Iste igiť demoniacus oc
currēs christo/ per hec verba clamabat. Quid mihi et
tibi iesu fili dei? quare venisti ante tp̄s torquere nos?
⁊c. ¶ Per tales demoniacos possunt itelligi peccato Mora-
res ⁊ obstinati: q̄ semper solēt iesu filio dei. i. deo vl' bo litas
no p̄lato superiori occurrere/ ⁊ sibi per inobedientiā ⁊ A
rebellē discordiā obuiare: Geñ. Manus eius contra ge.16.d
oēs: ⁊ manus oīm cōtra eū. Sicut patet de malis ob-
stinatis subditis ⁊ religiosis. Isti eñ sunt nimis seui
per crudelitatē ita q̄ vix aliq̄ audent appropinquare
eis: vel secum cōtrahere societatē. Nam ipse filius est 1.re.25.c
belial: ita vt nemo audeat sibi loqui. Quod etiam de
balliuis ⁊ exactoribus potest dici: quia iuxta eos non
est tutum manere: ne forte seuitiam rapinarum sua-
rum sustinere oporteat ⁊ sentire. Illi nullis vinculis
diuine legis vel regularium statutorum teneri possūt
quamuis a superioribus suis per prohibitiones ⁊ sta
tuta sepissime vinciantur: omnia solent frangere: ⁊ ꝑ
apostasiam vel appellationem ⁊ discordiam recedere
⁊ per desertum mundi vel per vitiorum statum vaga-
ri. Hieremi. A seculo fregisti iugum: rupisti vincula. hier.2.d
Isti sunt qui morantur in monumentis id est in infe-
rioribus per luxuriam: in montibus id est in elatione
per superbiam. In deserto id est in ardoribus per aua
riciam: nudi vadunt per vestimentorum id est virtu-
tum carentiam: in domo claustri vel ecclesie / in tran-
quillitate ⁊ pace manere nolunt: propter vagationem
⁊ insolentiam clamant per detractionem ⁊ iactantiā
⁊ lapidibus id est molestijs se concidunt per cordis
amaritudinem ⁊ duriciam: ⁊ non mirum: cum valde
multis demonibus pleni sunt per omnium vitiorum
redundantiam. Igitur isti deo vel prelato volenti eos
corrigere se opponunt: ⁊ sibi cum indignatione dicūt
Ut quid venisti ante tempus torquere nos? Acsi dice- B
rent. Noluimus in presenti torqueri vel corrigi: sed
consolari potius ⁊ letari. Ideo dicitur. Non amat pe pro.15.b
stilens eum qui se corripit. Tales igitur domari neq̄-
unt: sed in obstinatione ⁊ proteruia incorrecti viuunt eccl.1.d
Peruersi difficile corriguntur. ¶ Uel dic quod ille de Aliter
moniacus ſm quendam/ humanum genus designat:
quod a principio legis naturalis ⁊ diuine/ vinculis li
gatus fuerat: sed omnia transgrediendo rumpebat:
monumenta id est opera mortalia frequentabat: vir-
tutibus nudus erat: ⁊ lapidibus se concidens id est
in cultura deorum lapideorum se turpiter lacerans.
Nihilominus clamabat/ inquantum suas fatuitates
per iactatiam

eod.c.d per iactantiā ꝓpalabat. ¶ Ueruntamen christus hūc
historia demoniacū sanauit: ⁊ expellēs demones/gregem por-
corum qui iuxta montem pascebat ipsis habitanduꝫ
concessit: qui grex statim cum impetu in mare fugiēs
Mora- se submersit. ¶ Sic vere christus de nauicula exiens. i.
litas de virgine nascens illud genus humanum sanauit: ⁊
cum expulsis demonibus porcos. i. pctōres voluptuo
sos/⁊ maxime infideles ad habitandū ꝯcessit: q̄ nunc
iuxta montem superbie pascunt. In mare tamen. i. in
inferni amaritudinē oēs ibunt: ⁊ ibi cū damnationis
apo.18.g impetu peribūt. Hoc impetu mittet babylon in infer
nū. Demones expulsi ex hominibus sunt: habitādi tn̄
licentiā in porcis acceperūt: porci vero cū demonib9 i
p̄ceps in mare ruerunt: ⁊ ibi in aquis sunt mortui: et
pastores admirati fugerunt. ¶ Homines eñ qui ad
imaginē dei facti sunt: significāt p̄destinatos: quadā
C secreta dei imagine ⁊ gratia apud suā eternam sapien
tiam cōsignatos: porci vero qui immūdi sunt ⁊ sine ra
tione: significāt peccatores ⁊ reprobos apud deum ꝑ
occultam iustitiam morti perpetue deputatos. Ista
est igit rei veritas: ꝙ illi qui sunt hoīes. i. p̄destinati:
dato ꝙ qñq3 inueniant demonibus pleni. i. pleni vitijs
oībus: ⁊ subiecti immūdis spiritibus: ⁊ habere cetera
vitia q̄ ponunt caplo tertio p̄cedēti. Isti tamen fina-
liter ad salutē ⁊ spūalē sanitatē perueniunt: ⁊ dimissis
oībus vitijs: diuino ministerio boni fiunt. Ecōtra ve
ro illi q̄ porci sunt. s. voluptuosi ⁊ reprobi: lꝫ qñq3 sub
pastoribus ⁊ p̄latis pacifice viuāt: ⁊ speciē sanctitatis
⁊ bonitatis quādoq3 habeant: finaliter tamen demo
nibus per peccata subijciunt: qui tūc cū impetu ⁊ in-
discrete in mare. i. in fluctuosa negocia mūdi se p̄cipi
exo.15.a tant: ⁊ in aquis voluptuosi seculi submerguntur: ⁊ sic
eod.c.d finaliter morti perpetue exponunt. Exod. Submersi
historia sunt in mari rubro: abyssi operuerunt eos. ¶ Hic ha-
bes ꝙ geraseni videntes ꝙ iesus demoniacū sanaue-
rat et grex porcorū submersus fuerat/ timuerūt valde
et ꝯceperūt eū rogare: ꝙ a finib9 eoꝝ recederet. Sicut
luc.5.b. de petro simile legit: ꝙ stupefactus de captura piscīū/
Mora- dixit christo. Exi a me domine/ qꝛ homo peccator sum.
litas ¶ Ista possunt allegari contra quosdam peccatores:
qui quia indignos se reputant: ideo libenter non cele
brant: nec christum sibi associant/sed potius eius pre-
D sentiam formidant. Timent enim ex indignitate sua
mat.8.b ad presentiam tam sancte rei fieri deteriores: quapro-
luc.5.b pter melius iudicant esse remotiores: dicentes illud
quod supra eodem. Domine non sum dignus vt in-
tres ⁊c. ¶ Sicut ponitur in euangelio Marci. Chri-
Mora- stus noluit quod iste demoniacus sanatus post eum
litas iret: sed potius voluit quod ad suos rediret/⁊ quod fa
cta sibi a deo beneficia nunciaret. ¶ Sic vere illi qui a
demonibus liberati/⁊ a peccatis conuersi sunt. non
statim sunt digni dominum per imitationeꝫ sequi: nec
ad statum perfectionis aut ardue operationis ire.
Melius est enim quod cum suis id est mundanis in
inferiori gradu maneant: q̄ꝫ ꝙ sequēdo dñm ꝑ impse
luc.5.d. uerantiā retrocedāt. Hic fit mētio de paralytico cura-
to: s3 vide hoc meli9 in euāgelio Luce.

¶ Capitulum nonuꝫ Textus. Et ascendēs iesus in nauiculam: transfretauit. Moralitatum Capitulum. VI.

Tropo- Dominus vocato Mattheo de teloneo/cum
logia pctōribus publicanis comedebat: ⁊ hoc vt
eos ꝯuerteret: asserens ꝙ medicus nō sanis/
sed male habentib9 op9 esset. ¶ In quo vtiq3
prelatis ⁊ sanctis viris dat exemplū/ꝙ peccatorū so-
cietatē nō debent horrere: sed potius ipam frequētare
vt verbo ⁊ exēplo possint eos a vitijs medicare. Quod
tamen est contra multos p̄sumptuosos: q̄ de sua san-
ctitate gloriantes/dedignant societatē malorum: ⁊ sic
perire ipos permittūt in fecibus vitioꝝ: quod est con-
tra hypocritas/qui fingunt se abominari peccatores:
cum tamē ipsi sint ceteris peiores. Esai. Ius ꝓphanū esa.65.a
in vasis eoꝝ: ⁊ dicūt. Recede a me nō appropinquabis E
mihi: qꝛ immundus es. ¶ Hic habet ꝙ discipuli ioā- eod.c.b
nis ieiunabāt: discipuli vero christi non ieiunabāt: de historia
quo cū discipuli ꝯquererent/excusauit eos dominus/
ꝙ in p̄ntia sponsi nō decebat filios sponsi ieiunare: s3 ve
niet (inquit) tp̄s qñ auferet ab eis spōsus: ⁊ tūc vtiq3
ieiunabūt. Subiunxit etiā ꝙ vetus vestimentū nō deb3
noua immissura reparari: ⁊ ꝙ vinum nouū nō debet
in vtres veteres mitti. Non eñ sibi ꝯueniūt nouitas
⁊ vetustas: qꝛ vestimentū vetus rumpit: ⁊ fit peior scis-
sura. Ueteres vero vtres ꝓpter nouū vinū rumpunt:
⁊ oīa effundunt. ¶ Ista p̄nt allegari/ꝙ deus plus di- Mora-
ligit spūale gaudiū/ q̄ꝫ nimiā austeritatē aut ieiuniū: litas
p̄ntia ei spōsi christi quā sibi facit charitas/ habenas
laxat/⁊ in libertate ⁊ letitia facit viuere: ipsius vero ab
sentia quā efficit timor seruilis/ facit ieiuniū ⁊ alias
austeritates frequētare. ¶ Uel allega ꝙ illa q̄ sūt ꝯtra Aliter
ria vel disparia: nūq̄ꝫ simul in eadē societate vel cōmu
nitate possunt cōuenire/nec ꝯcorditer viuere. Noui ei
nō bn̄ cōcordant cum veteribus/iuuenes cū seniorib9
seculares cū religiosis: peior eñ scissura solet fieri/ ⁊
discordia amplior generari: Sil'es igit sil'ibus associ-
ent: vt ex ꝯditōe sil'i maior ibidē charitas generet. Uñ deu.22b
dicit. Nō arabis cum boue ⁊ asino ⁊c. ¶ Uel dic ꝙ ve- Aliter
teres vtres/⁊ vetus vestimentū/sunt hoīes in vitijs an
tiquati. Nouū igit vinū ⁊ nouus pannus/significant
noua christi ⁊ euāgelij documēta/⁊ perfectiōis euāgeli
ce sacramēta. Dico igit ꝙ ista duo nō conueniūt bene F
simul: qꝛ malis hominibus ⁊ inueteratis in malo/bo
na spiritualia non sapiunt: quinimmo si eis imponan
tur/⁊ si mandata spiritualia eis dentur/⁊ si ipsis ali-
qua perfecta ⁊ difficilia opera iniungantur: statiꝫ per
impatientiam dirumpuntur: ⁊ per transgressionem
omnia diffunduntur. Bene igitur dicitur. Nolite po mat.7.a
nere margaritas ante porcos: ⁊ nolite sanctum dare eod.c.c.
canibus. ¶ Princeps vnus rogabat dominum dicēs. historia
Domine filia mea modo defuncta est: sed veni ⁊ impo
ne ei manum/⁊ viuet ⁊c. Cum ergo iesus pro sanando
puellam/in domum principis aduenisset/⁊ ibi vidisset
tubicines ⁊ turbam magnam tumultuanteꝫ: dicebat
eis. Recedite. Non enim puella est mortua/sed dormit
De quo cum astantes deriderent ip̄m/ eo quod puel-
lam esse mortuam cognoscebant: ipse tenens manum
puelle/erexit eam: ⁊ que mortua fuerat/statim resurre
xit. ¶ Sic vero quilibet homo videns puellam id est Mora-
animam suam mortuam fuisse per peccatum: statim litas
debet ad christum per deuotionem recurrere: ⁊ quod
istam puellam suscitet orare. Qui statim solet ad pre
ces ipsius aduenire: ⁊ opem suam nulli denegare. Un mat.8.a
de dicitur. Ego veniam ⁊ curabo eum. Ueruntamen
ad hoc quod ista possit curari/aliqua requiruntur.
Primo quod dominus ibi domum cordis per grati-
am intret. Secundo turbe malarum cogitationum:
tubicinesque inanis gloriationis ⁊ laudis inde expel
lantur. Et tandem quod a somno peccati per tactum
diuine misericordie/ correctionis et iustitie eleue-
tur. His premissis a peccato suscitatur: et sic non

fuisse eã per damnationẽ mortuã/sꝫ solũ per culpã dor-
mat.15c misse comprobat. Unde. Sanata est filia eius in illa
eod.c.c. hora: ¶ Hic dicit ꝙ cũ dñs iret suscitare filiã mortuã
G archisynagogi quedã mulier q̄ patiebat fluxũ sangui
nis duodecim annis q̄ (sicut dicit) oĩa bona sua ĩ me-
luce.8.f dicis exposuerat/sed deterius habebat: accessit retro/⁊
tetigit fimbriã vestimẽti eiꝰ: ⁊ dicebat. Si tetigero fim
briã vestimẽti eius/salua ero. Que statĩ sanata est. Fi-
Mora- liã eñ ad quã pncipalr ibat/ mortuã inuenit: ipã tñ
litas finaliter suscitauit. ¶ Sic vero cũ in mũdo iacerẽt due
mulieres/tam mortue q̄ infirme. s. filia pñcipis dei. s.
synagoga: q̄ nõ mortua/sed dormiens dici poterat: pro
1.tim.5a eo ꝙ in spe future redemptiõis viuebat. Apl's. Uiuẽs
mortua est. Et mulier antiqua q̄ fluxũ oĩm vitiorũ pa-
tiebatur: nec a medicis. s. a suis physicis sanata fuit:
sed per ipos deteriꝰ ledebat. Factũ est ꝙ dum celestis
medicus christus p ista filia synagoga curãda ⁊ saluã
mat.15a da principalr veniret: dixit mulieri chananee. Nõ sum
missus nisi ad oues q̄ perierũt domꝰ isrl'. Ipa infirma
mulier gentilitas ardenter christũ ⁊ fimbriã vestimẽti
eius. i. ipsiꝰ hũanitatẽ tetigit: ⁊ sic sanitatẽ grẽ anteq̄
synagoga recepit. Finalr tñ xp̄s ad filiã. i. ad synago-
gã per fidẽ veniet: ipamq; finalr suscitabit: qr in fine tẽ
ro.11.a. poris gẽs iudaica tota credet: qr sicut dicit. Cũ subin-
Aliter trauerit plenitudo gentiũ/tũc oĩs isrl' saluꝰ erit. ¶ Ul
dic ꝙ filia principis huiꝰ est persona ecclesiastica filia
dei patris: mulier sanguinea est secularis psona: qr da-
H to ꝙ ecclĩastica persona speret principalr saluari: fit tñ
ꝙ ab hemorrhoissa muliere. i. a persona seculari ad sa-
lutẽ pueniẽt: ⁊ ꝙ isti prius per fimbriã vestimẽti christi
. i. grãm ipsius ⁊ misericordiã per deuotionẽ tangũt: ⁊
ma.20b sic primi salutẽ perpetuã ꝯsequent. Mat. Erũt primi
Aliter nouissimi/⁊ nouissimi primi. ¶ Uel dic ꝙ xp̄s est pre-
latus/q̄ dicit vnctus: qr tales chrismate vncti sunt: vl'
saltẽ vnctionẽ ⁊ oleũ diligũt. Sic igit fit hodie/ꝙ qui
primo fimbriã vestimẽti eius tangũt: ⁊ q̄ primo adu-
lando/⁊ munera offerẽdo ad deũ accedũt/ primi sana-
ti/pmoti ⁊ exaltati recedũt. Unde sepe fit/ ꝙ dum iste
xp̄s. i. prelatus vel princeps intẽdat aliquã filiã mor-
tuã. i. aliquã personã inutilẽ sanare: ⁊ sibi bñficiũ vel
officiũ precibꝰ alicuiꝰ pñcipis vel potẽtis ꝯcedere: qñ-
q; mlier hemorrhoissa. i. ista persona immũda ⁊ mala
accelerat ipm adulãdo tãgere: ⁊ sic solet bñficiũ repor
tare. Si tetigero (inq̄t) fimbriã vestimenti eius/ salua
gen.27c ero. Iã de talibꝰ põt dici illud. Geñ. Uenit germanus
tuus fraudulẽter ⁊c. Et loquit de iacob: qui qr primꝰ
cibos patri obtulit/ideo primus bñdictionẽ patris
eod.c.d reportauit. ¶ Mẽtio fit hic de duobꝰ cecis/quos dñs
historia illuminauit. Et postq̄ hoc fecisset/ pcepit ne cuiq̄ hoc
reuelarent. Illi autẽ non tacuerũt: sꝫ per totam illã pa
Mora- triam diuulgauerunt. ¶ In hoc nota/ꝙ qui dant al-
litas teri beneficium vel remedium: vel qui habet a deo vir
tutis preconium/non debet laudem humanam quere
re: sed potius debet quod hoc taceatur ab eis affecta-
re. Unde dicitur. Nemini dixeritis visionez ⁊c. Mat.
mat.17d Si facias elemosynam: nesciat sinistra tua quid faci-
mat.6 a at dextera tua. Acsi diceret: non queras inanem glori-
am. Ueruntamen qui huiusmodi beneficium accipit
A non debet propter hoc cessare/ sꝫ magnificentiam ze-
mar.5.b latorum debet aliis demonstrare. Unde dicitur. Ua-
de in ciuitatem tuam/⁊ annuncia quanta fecit tibi de
us. Quia sicut dicit Seneca. Hec beneficij lex est/vt al
ter statim obliuiscatur dati: alter vero nunq̄ obliui-
mat.7d scatur accepti. ¶ De surdo ⁊ muto de quo agitur hic/
vide melius vbi agitur de nominibus apostolorũ: ⁊ de

multis christi eruditionibus nihil pono. De vndeciꝫ
vbi agitur quomodo Joannes misit ad christũ ⁊ quo
modo christus cõmẽdauit Joannem: ⁊ de mltis ĩfor-
matoriis ⁊ reprehensoriis verbis christi/nihil pono
penitus preter vnum.

¶ Capitulum vndecimum Textus. Et factum est cum consummasset Jesus precipiens. Moralitatum Capitulum VII

Dicitur eñ ꝙ Joannes venerat nõ mãducãs historia
neq; bibens: ⁊ dixerũt iudei/ꝙ demoniũ ha-
bebat. Tandem venit christus manducans
⁊ bibens/⁊ communẽ vitã sequẽs: ⁊ dixerũt:
ecce homo vorax ⁊ vini potator/peccatorũ ⁊ publicano
rum amicus: ¶ Ad hoc potest allegari/ꝙ detractores Tropo-
⁊ inuidi/nihil inueniunt in aliquo benefactuꝫ: vel qr logia
omnia facta hominũ solẽt damnare: ⁊ intentiões om
nium detractionibus deprauare. Naꝫ quantũcũq; bo
na intentione aliqui comedũt/vel ieiunãt: isti tamen
in partem sinistrã semper interpretant ⁊ iudicant. Et
quicquid alij faciunt/breuiter totũ damnãt: ⁊ quicq̄d
in eis difficile vel aliis impossibile esse existimant: vel
omne quod eis nõ placet in aliis/nefariũ esse putant.
Sicut hypocrite: qui quoniã ieiunare volũt/reputant B
affabiles ⁊ communẽ vitam sectantes/esse leues ⁊ gu
losos. Gulosi vero illos qui ieiunant ⁊ austeritatẽ ser
uant/reputãt hypocritas ⁊ peruersos: ⁊ non sine pote
state diaboli credũt eos posse respuere mundi cibos/
⁊ actus facere virtuosos: sicut dicebat de christo. Hic luc.11.b
non eiicit demonia nisi in beelzebub principe demo-
niorũ. Cõtra tales igitur dicit Apl's. Qui manducat/ ro.14.a
non manducantẽ nõ spernat: ⁊ qui nõ mãducat/man
ducantẽ nõ iudicet. Tu q̄s es q̄ alienũ iudicas.

¶ Capitulum duodecimuꝫ Textus. Abiit Jesus per sata sabbato. Moralitatum Capitulum.VIII.

Cum dominus transiret per sata/⁊ discipuli historia
eius sabbato volentes spicas comedere/quia
fortiter esuriebant: reprehendebantur a pha
riseis: excusauit eos dominus ratione necessi
tatis: ex quo dauid qui necessitate ductus/comedit de
panibus consecratis. ¶ Necessitas enim non habet 1.re.21.b
legem. ¶ Uel dic quod sabbato id est in festiuitatibꝰ Mora-
christi discipuli id est predicatores debent per sata sa- litas.
cre scripture transire: spicas id est scientias vellere: ⁊ ip
sas studendo comedere. Non est enim fractio sabba-
torum vacare lectionibus studiorum: immo ista est
magna necessitas/ex qua potest prouenire vtilitas.
¶ Cum christus videret quendam hominem die sab- eod.c.s
bati in synagoga manum aridam habentem: cui cuꝫ historia
diceret: extende manum tuam: statim restituta est sa- C
nitati: De quo cum pharisei murmurarent/dicebant
si licitum est sabbatis benefacere: ⁊ ipsis in sabbato
oues suas si in foueas caderent/subleuare: addens
quod multo fortius licebat hominem/cum esset me- Mora-
lior oue adiuuare. ¶ Ista possunt dici contra phari- litas
seos id est contra malos curatos ⁊ prelatos: quibus
maior est cura de suis ouibus et diuitiis temporali-
bus/quam de subditis ⁊ ouibus spiritualibus. Nam
citius occurrunt vt reducant ouem errantem/quam
cum vidẽt fratrẽ suũ cũ manu arida. i. peccatorẽ ⁊ desi
dẽ/⁊ bona manuali operatiõe carentẽ: cũ multo meli-
or est homo oue. Ideo citius fuerat sibi succurrendũ ma.16b
quia sicut dicitur. Anima plus est q̄ esca. ¶ Uel dic Aliter
ꝙ dato

ꝙ dato ꝙ pharisei.i.mali curati: indignent͛ cõtra chri
stũ.i.ꝯtra bonos p̃dicatores: qñ ipos vidẽt in suis sy=
nagogis.i.in suis ecclesijs p̃dicare ⁊ sabbatis festiui=
tatib⁹ aridos.i.pctõres spũaliter curare: ipi nihilomi
nus nõ debẽt cessare/ sꝫ sabbatiꝫ benefacere: debẽt ipos
ad extendendũ manus suas ad pauperes inuitare: vt
sic possit eos ab ariditate auaricie sanare. ¶ Uel dic ꝙ
sicut isti pharisei cum istũ aridũ nõ possent sanare/ ⁊ tñ
sananti dño detrahebãt. Sic multi sunt q̇ ad virtutes
⁊ bona aliorꝫ non attingere nequeunt: ⁊ per p̃dicatio=
nẽ alios pctõres aridos curare nesciunt/ aut nõ possũt
vtpote nec p̃dicare/ aut discrete confessiones audire ne
sciunt: qui tamen alios benefacientes detrahẽdo cor=
rodũt: nec ꝙ subditi sui ab alijs sanent͛ ⁊ doceant͛: im=
mo quãdo alios vident in suis parochijs p̃dicare/ vel
confessiones audire/ summe turbantur. Unde illud.
Hi quicunq; ignorãt/ blasphemãt. Et alibi. Uos ipsi
non intratis ⁊c. De demoniaco/ ceco ⁊ muto/ vide in=
fra simile. Christus videt͛ velle p̃dicare/ ꝙ verba debẽt
proportionari cordib⁹. Ideo dicit. Aut facite arborẽ
bonã ⁊ fructũ eius bonum aut arborẽ malã ⁊ fructum
eius malũ. Siquidẽ ex fructu arbor cognoscit͛. Acsi di
ceret. Nõ decet bonũ hoiem male loq̇: aut ecõtra/ nec
malũ bene. Melius est ei ꝙ hõ sit bonus ⁊ bonos fru
ctus.i.bona verba habeat: vel si sit arbor mala/ ꝙ ma=
los fructus.i.mala verba ꝓducat: vt sic homo nõ de=
cipiat͛ i hypocrisi malorꝫ: ⁊ ne ꝓpt͛ bona v̾ba eorꝫ/ ipos
cũ mali sint/ bonos cõmendent. Quõ potestis bona lo
qui/ cum sitis mali? Quasi diceret. Non decet. Quia
dicit͛. Nõ decẽt stultũ verba cõposita. Et iterꝫ. Utinã ca
lidus aut frigidus esses: sed q̄ꝛ tepidus es/ incipiã te
euomere ex ore meo. ¶ Uel dic ꝙ illud potest applica=
ri vt cõmuniter/ ꝙ verba ⁊ exteriora opera sequunt͛ cor
da: q̄ꝛ sicut hic dicit͛. Ex abũdantia cordis ⁊c. Et alibi
dicit͛. Nõ nõ potest arbor mala fructum bonum face=
re: nec ecõuerso. Et dicit͛. Ex fructibus eorꝫ cognosce=
tis eos. Omitto illa q̄ dicunt͛ hic de beelzebub/ ⁊ forti
armato/ ⁊ peccato in spũsancto: ⁊ de regia saba: ⁊ alijs
similibus. Omnia eñ ista suam expositionẽ secum por
tãt. ¶ Immundus spiritus cum exierit ab homine/
ambulat per loca arida ⁊ inaquosa/ querens requiem
⁊ non inuenit: ⁊ tunc rediens ad domum suam vnde ex
iuit/ inuenit eam vacantem/ scopis mundatam ⁊ tunc
assumit septẽ spũs nequiores se: ⁊ intrantes habitant
ibi: ⁊ fiunt nouissima illius peiora prioribus. ¶ Ista
allegorice dicta sunt contra iudeos: quia tunc immũ
di spiritus ab eis exierunt/ quando legeꝫ per moysen
susceperunt: ipsi vero immundi spiritus per loca ari=
da circumierunt: quando corda gentilium per idola
triam inhabitauerunt: ibi tamen finalem non inuene
runt requiem: exinde per fidem christi eiecti sunt: ⁊ iõ
ipsi ad domum suam primam scilicet ad iudeos: qui
hactenus per correctionem fuerunt scopati/ ⁊ per le=
gem: redierunt quando post christi incarnationem a
fide eius ipsos vacantes inuenit: ⁊ ideo iam cum alijs
septem spiritibus id est cum vniuersitate vitiorum ibi
habitant: ⁊ sic nouissima eorum sunt peiora quam an
te legem fuerunt: Unde. Erit nouissimus error peior
priore. ¶ Uel ista exponuntur contra apostatas: quia
sepe fit quod immundus spiritus id est immundus
religiosus de corpore hominis id est religionis vel ec
clesie per apostasiam egreditur ⁊ per loca arida id est
per mundum circumit/ progreditur ⁊ vagatur: que=
rit requiem id est status tranquillitatem/ quam non
inuenit: sed potius sentit semper exterius turbationeꝫ
⁊ aduersitates: interius vero ꝯsciẽtie tumultũ ⁊ ꝯtra=
rietatẽ. Hier. Seruietis ibi dijs alienis: qui nõ dabũt hie.16.c
vobis requiẽ die ac nocte. Et tales qui seruiũt demoni
bus ⁊ vitijs/ nõ sunt digni requiẽ inuenire: nec in tem
poralib⁹ ꝓ quib⁹ spũalia reliquerũt/ digni sunt solatiũ
obtinere: quapropter isti (vt videm⁹) sine reqe vagant͛
ita ꝙ ꝓpter paupertatẽ ad domũ suã.i. ad claustrũ qδ f
reliquerũt/ remeare cogunt͛: dicentes illud. Uadam ⁊ ozee.2.b
reuertar ad virũ meũ priorẽ.i.ad statũ meũ anterioreꝫ
q̄ꝛ bñ erat mihi tũc magis q̄ nũc. Quid igit͛? Pro cer
to sepe fit ꝙ tales ad domũ religionis reuertẽtes/ qui
quotidie scopa correctiõis abstergunt͛/ ⁊ v̾tutib⁹ ador
nant͛: solẽt secũ alios septẽ spũs peiores se accipe: hoc
est dictu: alios sibi associare ⁊ adiũgere: ⁊ sic per vite
sue inuidiã ⁊ discordiã solẽt corpus ⁊ collegiũ in quo
sunt/ amplius molestare: ⁊ diuersis suis vitijs ⁊ infa=
mijs lacerare: ita ꝙ nouissima eorꝫ opera post redituꝫ 2.pe.2.d
peiora priorib⁹ solẽt esse. Uñ dr̃. His rursum implica=
ti vitijs superant͛: ⁊ facta sunt eis posteriora priorib⁹ eod.c.d
deteriora. ¶ Cum christus p̃dicaret actualr̃: ⁊ sibi di= historia
ceret͛/ ꝙ mater sua ⁊ fratres sui foris stabãt q̄rẽtes loq̇
ei: nõ legit͛ ꝓpter hoc p̃dicationẽ dimisisse: sed poti⁹
manus suas in discipulos extẽdẽs dixisse. Ecce mater
mea ⁊ fratres mei. Quicũq; fecerit volũtatẽ p̄ris mei q̇ Mora=
in celis est/ ip̃e frater me⁹/ soror ⁊ mater est. ¶ Hic põt litas
notari ꝙ q̇ p̃dicatiõe vel aliquo alio officio spũali oc
cupant͛/ siue exercitio: nunq̄ ꝓpter carnales parentes
vel ꝓpt͛ tp̃alia negocia dñt illa dimittere q̄ꝛ illos q̇b⁹
spũalr̃ ꝓficit/ dꝫ m̄res/ fratres ⁊ sorores reputare/ ipos
q; carnalib⁹ parẽtib⁹ anteferre. Hieroñ. Per calcatũ ꝑ
ge patrẽ: ⁊ ꝑ calcantẽ perge matrem.

¶ Capitulum decimumtertium Textus.

Exiens Jesus de domo sedebat secus mare.

Moralitatum Capitulum IX G

Hic fit mẽtio de parabola seminãtis: similit͛ historia
tractat͛ Luce.viij. ⁊ Marc.iiij. Sꝫ q̄ꝛ ista per luc.8.a.
christũ fuit exposita/ per beatũ Gregoriũ vo mar.4.
in hõilia fuit tractata: iõ ipaꝫ nõ tetigi: sꝫ ad a.
aliã ꝑabolã ꝑtrãsiui. ¶ Hõ q̇dã seminauit bonũ semẽ eod.c.c.
in agro suo: sꝫ dũ dormirẽt hoies, venit eius inimic⁹/ ⁊
superseminauit zizaniã. Cũ aũt creuisset herba ⁊ fructũ
fecisset: tũc apparuerũt simul ⁊ zizanie. Serui aũt ei⁹
accedentes dicebant: Domine/ nonne semen bonuꝫ se
minasti in agro tuo? vnde igit͛ habetur zizania? Qui
respondit. Inimicus homo hoc fecit. Uis (inquiunt)
imus colligamus ea. Non (inquit) ne forte eradicetis
simul ⁊ triticum. Sinite vtraq; crescere vsq; ad messem
⁊ tunc messores zizaniam ad comburendum per fasci=
culos colligentes alligabunt: triticum autem in hor= Allego=
reo meo congregabunt. ¶ Ista exponuntur per chri= ria
stum ⁊ doctores de hereticis. Constat enim quod qui=
dam homo id est homo singularis ⁊ excellens scilicet
in principio: seminauit predicando ⁊ docendo in agro
suo id est in ecclesia militante: optimum semen scilicꝫ
doctrinam euangelicam ⁊ fidem rectam: sed cum ho=
mines id est apostoli dormiuisset per mortem/ ⁊ a secu
lo recessissent: venit inimicus diabolus: qui medianti
bus hereticis in agro isto cum bono semine malum
iniecit: ⁊ cum bona ⁊ sana doctrina zizaniam verborꝫ
hereticorum immisit: sicut patet/ ꝙ statiꝫ qñ ap̄li mor
tui fuerũt/ heresis arriana/ euticiana ⁊ manichea pul=
lularũt: sicut iã patet in diuersis christianorꝫ segetib⁹

Esai.1.b atq3 sectis: q̄ hmōi zizanijs infecti sunt. Esa. Ve semi-
b ni nequā: filijs sceleratis ⁊c. Ista igitꝰ zizania. i. hereti
coꝝ secte ⁊ collegia: nō vult deus per seruos suos. i. vi
ros catholicos extirpari: sed potius vult vsq3 ad tp̄a
iudicij tolerari: ⁊ hoc ne forte inter eos ꝯtingeret: tri-
ticū. i. aliquos bonos existentes vel futuros/ cum eis
eradicari. i. tp̄aliter molestari: ⁊ sp̄ualr̄ añ cōuersionē
euelli. Cōstat ꝙ apud eos sunt multi p̄destiati: q̄ quo
tidie cōuertunꝰ: de alijs etiā ignoramꝰ si forte ad dñm
reuertanꝰ. Ideo q̄diu est tp̄s venie: ip̄os oportet expe
ctare. In tp̄e vero messis. i. in iudicio: qñ iam tp̄s me-
tendi transiuerit: tunc messores. i. angeli: ip̄os per fa-
sciculos. i. ſm distinctionē vitioꝝ: in infernū cōburē-
dos ligabūt: bonos vero in horreū dñi. i. in paradisi
sup̄.3.a repositoriū congregabūt. Triticū cōgregabit in horre
Aliter um suū: paleas aūt cōburet igne inextinguibili. ¶ Vł
dic ꝙ hō q̄dā. i. xp̄s vel prelatꝰ bonus: superseminat. i.
in p̄ncipio seminat bonū semen. i. bonas personas in
agro suo. i. in eccl'ia militante: s3 qr iā hoies ⁊ p̄lati dor
miūt. i. negligētes existūt: venit diabolꝰ ⁊ supersemia-
uit zizaniā. i. copiā maloꝝ ⁊ inutiliū personaꝝ: q̄s in
isto agro eccl'ie seminauit: ⁊ eas ibi mediāte symonia/
auaricia ⁊ carnali affectu mirabilr̄ transplātauit. Vñ
christo vel religiosis seu ecclesiaꝝ fundatoribꝰ pōt op
time dici. Dñe/ nōne bonū semē semiasti in agro tuo?
Vñ ergo h3 zizaniā? ⁊c. Et ip̄e ꝓ certo pōt respōdere.
Quia inimicus hō hoc fecerit: qr seminatio: plātatio
⁊ promotio taliū ab inimico diabolo efficiꝰ: per cuiꝰ
sap̄.12.b inspirationē isti in eccl'ia seminanꝰ. Unde dicitꝰ. Se-
A mē em̄ maledictū erat a p̄ncipio: s3 p̄rfamilie sc3 xp̄i
patiētia est tāta: ꝙ tale semē impiū non vult ab eccl'ia
eradicare: s3 potiꝰ ꝑmittit eos cū tritico. i. cū bonis vi
uere ⁊ manere/ quousq3 tp̄s messis. i. dies iudicij veni
at: ibi ip̄os distinguet ab inuicē: ⁊ istos in infernū cō
buret: bonos aūt in horreo paradisi collocabit. Mes
sores em̄. i. angeli/ bonos a malis/ zizaniā a tritico/ sce
leratos a iustis: q̄ mō discerni nō p̄nt/ finalr̄ diuidēt: ⁊
illos eternalr̄ ꝯcremādos ligabūt: illos vero perpetuo
seruādos in paradisi horreū aceruabūt. Vñ infra eo-
mat.13 f dē ca. dr̄. Mittet filiꝰ hois angelos suos: ⁊ colligēt de
regno eius oia scādala: ⁊ eos q̄ faciūt iniq̄tatē: ⁊ mit-
tet eos in caminū ignis: ibi erit fletus ⁊ stridor dentiū
Aliter ¶ Vel dic ꝙ in ista figura reprehēdunꝰ q̄dā iusti/ q̄ im
moderato iustitie zelo querūt exterminare p̄ctōres/ ⁊
maxime infideles statim vellēt ruere cōtra ip̄os/ ⁊ eos
dentibꝰ deuorare. Vis inquiūt imus/ ⁊ colligamꝰ ziza-
iob.31 d niā. Silr̄ dicitꝰ in Job. Quis det carnibus eius vt satu
luc.9.d. remur? Et alibi. Vis inquiunt dicamus ꝙ descendat
ignis de celo ⁊c. Isti non consyderant occultā diuine
iustitie prouidentiam: nec perpendunt quantum ma-
lorum vita bonis proficit: ⁊ quare paterfamilias deus
malos viuere sinit. Reprimitur igitur talis zelus ad
angelorum iudicium/ qui causas premissas nouerunt
negocium reuocatur: ipsorumq3 punitio expectando
apo.6.e iubetur. Apoca. Expectate modicum/ donec expleatur
numerus fratrum vestrorum: qr scilicet illorum qui in
iudicio finali malos eradicabunt: bonos vero in dei
mat.13 g horreo collocabunt. Ideo infra dicitur. Exibunt an-
Aliter geli/ ⁊ separabunt malos de medio iustorum. ¶ Vel
B dic qd inimicus homo. i. proditor/ qñq3 seminat ziza-
niam cum tritico. i. mala consilia ⁊ machinamenta:
cum boni in primo non possint discerni ab inuicē. Ve-
eod.c.d runtamen cum herba creuerit/ ⁊ effectus secutus fue-
historia rit: tunc percipietꝰ fuisse zizania cum tritico/ ⁊ malū cō-
silium cum bono mixtum. ¶ Hic fit mentio de bono

grano sinapis: qd est minus oibus seminibus quod
cū crescit/ fit maius oibus oleribus: ita ꝙ aues celi pos Mora-
sunt requiescere super illud. ¶ Sic vero fides christia- litas
na fuit a principio satis modica nunc per grāz dei tm̄
creuit/ ꝙ cunctis oleribus. i. cūctis mūdi sectis ⁊ cre-
dulitatibꝰ maior existit. Ita ꝙ sicut iam videmꝰ/ volu
cres. i. multi principes ⁊ potētes. i. multi philosophi ⁊
sapiētes viuūt ⁊ habitāt in eadē. Ps. Super eā volu- ps̄.103.b
cres celi habitabūt. ¶ Vel dic ꝙ sepe fit ꝙ aliq̄s modi Aliter
cus ⁊ hūilis ꝓmouetꝰ/ ⁊ maior alijs efficitꝰ: ⁊ oleribꝰ. i.
suis socijs anteferꝰ: ita ꝙ volucres. i. mūdi p̄ncipes vł
nobiles in sue iurisditionis ramis cōmoranꝰ. ¶ Mu
lier quedā accepit fermentū: ⁊ in tria sata farine posu- eod.c.d
it: ⁊ sic totā massam farine fermētari fecit. ¶ Fermen- Mora-
tū quod pastā feruere facit/ est charitas: qm̄ q̄si muli- litas
er in tria sata farine. i. in tres partes mētis/ in rōnabi-
lē/ irascibilē ⁊ ꝯcupiscibilē potentiā adhibet: totū fa-
cit fermētari/ ⁊ ad deū sursū eleuari. ¶ Vel ista muli-
er est eccl'ia: q̄ tria sata. i. tria genera hoim: sc3 pueros/ Aliter
iuuenes ⁊ senes fermēto fidei. i. charitatis imbibit: ⁊ et
sic per amorē diuinū facit fermentari oēs ⁊ce. ¶ Hic E
addiꝰ de illo qui inuenit thesaurū in agro: ⁊ vendidit eod.c.f.
oia q̄ habebat ⁊ emit agrū. Itē de illo q̄ querebat bo-
nas margaritas: inuēta vna p̄ciosa: dedit oia ⁊ cōpara
uit eā. ¶ Hoc exponiꝰ a doctoribꝰ: ꝙ thesaurus ⁊ p̄cio Mora-
sa margarita/ fidē christi vel gloriam paradisi in agro litas
scripture latentē designat. Istū em̄ agrū scripture sa-
cre deb3 quilibet deuotꝰ studēdo emere: ⁊ ceteras mar
garitas. i. sciētias philosophicas cōtēnere: ⁊ illā vni-
cam p̄ciosam margaritā. i. christū/ vel gloriā paradisi
vel doctrinā euangelicā sollicite querere ⁊ amare: ⁊ oia
ꝓ christo dare. Hoc est dictu: ꝙ nihil terrenū respectu
illius debet reputare: sed quantū ad effectū oia cū eo
permutare: dicēs illud Sapi. Diuitias nihil esse dixi sapi.7.a
⁊c. Ille em̄ qui thesaurū glorie paradisi: ⁊ margaritā
. i. christū per deuotionē querit/ ⁊ per contēplationē in
uenit: statī amorē aliaꝝ reꝝ deserit: q̄cq̄d aliud in mū
do est/ vilipendit. ¶ De sagena vero missa in mare ex-
ponit idē saluator de eccl'ia: que nūc pisces. i. hoies bo
nos ⁊ malos simul cōtinet: in littore tm̄ huius vite. i.
in iudicio vltimo: piscatores sagene. i. rectores deus ⁊
angeli inter istos pisces decernent: qr bonos in vasa
sua. i. in paradiso repositoria eligēt ⁊ assumēt: malos
vero foras in barathrū mittent. Unde. Capitibus am 2.ma.13
putatis foras miserunt. De hoc quod christum filiū
fabri vocabant/ dimitto.

¶ Capl'm decimūquartū Textus: Audiuit
herodes tetrarcha famam Jesu ⁊ ait pueris D
suis. Moralitatū Capl'm. X

CUm herodes tulisset herodiam vxorem phi historia
lippi fratris sui: ⁊ de hoc ioannes baptista
ipsum argueret: dicens quod sibi vxorē fra-
tris sui dum viueret/ habere non liceret: alli-
gauit eum herodes in carcerē: ⁊ ipsum occidere cupie
bat: sed populum timebat. Cum igitur in die natalis
herodis festa ⁊ conuiuia pararentur: accidit quod fi-
lia herodiadis coram rege saltauit: quod regi ⁊ simul
discumbentibus complacebat: propter quod rex sub
iuramēto sibi promisit/ quod quicquid peteret ab eo-
dem sibi daret. Illa vero premonita a meretrice ma-
tre sua: caput ioannis qui erat in carcere petijt. Rex au
tem iratum se dissimulans sed propter iuramentum
se abnegare non posse asserens: caput ioannis ampu-
tari/ ⁊ puelle saltanti dari mandauit. Que statim ca-
put in disco

put in disco positū/corã omnibus simul cōuiuantib9
matri dedit: ¶ Moralr loquēdo: per istū regē pōt ani
mus vel intellectus accipi: a quo ꝯstat hoīem totū re
gi. Meretrix ista significat carnē: que reuera vxor phi
lippi q̄ interpretaṫ os lampadis. i. diaboli qui viget
intellectus splendore/pōt dici: eo ꝙ sibi ⁊ suggestiōi
bus suis solet faciliter īclinari: qui frater istius regis
.i. frater animi dr: ꝓ eo ꝙ vterqꝫ esse nature rōnalis cō
probaṫ: Per istā filiā saltatricē/ꝯcupiscētia intelligiṫ
q̄ a matre ista meretrice. i. a carne tanq̄ filia generaṫ:
que ꝓ eo dr saltare: q2 corã rege. i. corã aīo / solet nunc
vnius pcti/nūc alterius delectationes offerre: vt ipm
ad voluptatē suã ⁊ ad mrīs huius votū valeat inclina
re. Per ioannē iu quo est grã / synderisis seu ꝯscia in
telligiṫ: vbi diuina gratia principalr situaṫ: ⁊ q̄ regez
.i. animū delinquentē ꝯtinue redarguit ⁊ hortaṫ. Ista
igiṫ est veritas/ꝙ q̄nqꝫ rex mētis nostre. i. anim9: acci
pit sibi in ꝯcubinã vxorem diaboli. s. herodiadē: que
interpretaṫ gloriãs in pellibus. i. in carne: q̄ in carnis
pulchritudine gloriaṫ: inquantū ipsi9 malis delecta
tionib9 acquiescit: de quo tn̄ ioānes. i. ꝯscia/ipz redar
guit: ⁊ sibi non licere hãc meretricē habere/vel sibi ac
qescere ṗdicat. Quapropter sepe fit/ꝙ iste rex. i. anim9
ioannē. i. bonã ꝯsciaz/incarcerat: ipamqꝫ vinculis ma
laꝝ ꝯcupiscentiaꝝ vel cōplacentiaꝝ alligat: ⁊ sic votū
redargutionis impedit ⁊ retardat quod vtiqꝫ fit / qn̄
istū hoīez in carcere male ꝯsuetudinis diu seruat. Ani
mus eīn carnē oblectaṫ: ioannē. i. cōscientie reprehen
sionē non diligit: ⁊ ideo vt ipsius carnis delectationi
bus possit libere vti: in carcerib9 malaꝝ cōplacentiaꝝ
⁊ ꝯsuetudinē claudit. Ezech. Posuerūt leonē in carce
rē/ne audireṫ vox ipsius amplius super montes. Fina
liter sic accidit / ꝙ cum herodes ⁊ herodias ꝯtinue in
ꝯuiuijs. i. dum anim9 ⁊ caro ⁊ male affectiōes vacãt de
lectamētis ⁊ solatijs: statim solet filia herodiadis. i.
carnis concupiscentia saltare: ⁊ coram ipsis nunc ad
gulam ⁊ ebrietatem/nunc ad pigritiam ⁊ luxuriam sal
tus suos ordinare. Esaie. Saltabunt ibi syrene in edi
bus voluptatis. Tantum igitur facit ista filia mere
tricis scilicet concupiscentia: quod ioannes totaliter
decapitatur et conscientia penitus deperit: et quod
rex iste scilicet animus: cum meretrice sua id est cum
carne: sine timore dei id est sine doloris scrupulo; forni
catur: dicens sue conscientie proprie illud Esaie. Ex
quo dormiuisti/non ascendet qui succidat nos. ¶ Ul
allega exemplariter quomodo non amat pestilens eū
qui se corrigit. Et quomodo non diligunt viros iu
stos/qui eorum scelera reprehendunt: immo ipsis qn̄
qꝫ penas ⁊ miserias procurant. Prouerb. Qui arguit
derisorem: sibi iniuriam facit. ¶ Uel allega ꝙ mali q̄
audēt publice bonis nocere: solēt sibi vias ⁊ occasiōes
q̄rere/vt sub colore alicuius iustitie possint iniquitatē
implere: sicut fecit iste q̄ sub specie iuramēti decollauit
ioannē. Seneca dicit. Qui nocere vult/ semper causaz
inuenit. ¶ Cum christus secessisset in nauicula ad lo
cū desertū seorsum/secute sunt eum turbe: ⁊ misertus
est eis ⁊ curauit languidos eoꝝ. Cum igitur vespere fa
ctum esset/venerunt discipuli eius dicentes ei/ ꝙ tur
bas dimitteret: vt q̄libet de deserto recedens/cibos si
bi congruos procuraret. Desertus est (inquiunt) lo
cus hic: dimitte turbas / vt euntes in castella / emant
sibi escas. Christus volens suis auditoribus escas da
re/cum esset ibi puer vnus qui habebat quinqꝫ panes
hordeaceos ⁊ duos pisces: precepit turbas discum
bere: accipiens dictos panes ⁊ pisces/ benedixit ⁊ fre
git: ⁊ per discipulos turbis dari iussit. Discipuli igiṫ
turbis distribuerūt: ⁊ sic quinqꝫ milia hominū preter
mulieres ⁊ paruulos/qui numerati non sunt/ de istis
quinqꝫ panibus ⁊ duobus piscibus vsqꝫ ad saturita
tem comederūt: ita ꝙ. xij. cophini fragmentoꝝ super
fuerunt. Colligite inquit fragmēta ne pereant: Satis G
ista patent in euangel. Luce ⁊ Joan. ¶ Ista exponun mar.6.f
tur cōmuniter/ꝙ quinqꝫ panes hordeacei vetus testa luc.9.b
mentū designant: quod a quīqꝫ libris moysi cepit ori ioã.6.b
ginē. Bene hordeacei dicunṫ/pro eo ꝙ in illis sub pa Allego
lea historie medulla sensuum continetur. Duo pisces ria
nouuz testamentū designant: pro eo ꝙ ibi duplex cha
ritas precipitur: in qua tota lex ⁊ prophete pendere no
scuntur. Cum igitur in deserto huius mundi sint q̄n
qꝫ milia hominum qui dn̄m sunt secuti. s. vniuersitas
fidelium qui ad fidem christi sunt vocati: ⁊ propter
quinqꝫ sensuum appetitus/his sub numero quinario
sunt contenti: vult dn̄s ꝙ cibis spiritualibus refocil
lentur: ita ꝙ quinqꝫ panibus quos puer moyses no
bis obtulit. s. quinqꝫ libros legis antique / duobusqꝫ
piscibus: hoc est doctrina euangelica continente du
plicem charitatem spiritualiter recreentur. Uult eniz
ꝙ omnes isti super fenum. i. super humorem gratie et
charitatis/vel super spem viroris eterne glorie recum
bant: ⁊ ꝙ discipuli. i. prelati/doctores ⁊ predicatores:
istos scripturarum cibos exponendo frangant: ⁊ qō
ipsos discumbentibus et auditoribus simplicibus
predicando distribuant: reliquias vero quas isti ru
stici capere non possunt. i. subtiliora sacre scripture ab
ipsis discipulis id est a scientificis viris reseruari: ⁊ a
mensa talium subleuari. Simplices enim grossa cibo
rum frusta ⁊ rudia sacramenta ⁊ documenta scriptu
rarum debent capere: fragmenta vero id est subtiles
scripture sententie / non possunt degustare: quapro H
pter doctores talia debent subtilioribus reseruare: et
in duodecim cophinis id est in libris ⁊ codicibus do
ctrinam duodecim articulorum fidei continentibus/
sapienter reponere: dicentes cum apostolo. Non po 1.co.3.a
tui vobis loqui quasi spiritualibus: sed quasi carna
libus in christo: lac vobis in potum dedi: ⁊ non escã.
¶ Uel dic quod quinqꝫ panes sunt quīqꝫ vulnera chri Aliter
sti: duo vero pisces: sunt duplicis nature mysteria
christi. Nos igitur qui in deserto huius mundi vel
religionis viuimus: istos cibos per fidem ⁊ deuo
tionem comedere debemus: etiam super fenum quod
hodie est: ⁊ cras in clibanum mittitur id est super me
moriaz nostre fragilitatis recumbere: ⁊ sic per spiritua
lem recreationem in christi conuiuio poterim9 satiari
¶ Uel dic ꝙ per istos panes qui comedendo nō fue Aliter
runt consumpti/sed potius multiplicati: ita ꝙ omni
bus sufficerent: possumus intelligere sacramentū al
taris: quod sumendo non minuiṫ: ⁊ quod ita quinqꝫ
milibus sicut vni comprobatur sufficere. Unde diciṫ 4.re.4.
Comedēt/⁊ supererit. ¶ Uel dic quod isti cibi scientiã g.
significant/que distribuendo multiplicatur: ⁊ cū au Aliter
ditores saturati fuerint: plus remanet distribuentib9
quã ab alijs reportatur. Unde Luce Habēti dabitur lu.19.d.
⁊ abundabit. ¶ Uel dic de elemosynis: quia quando Aliter
discipuli christi id est deuoti fideles bona sua distri
buerunt liberaliter euntibus in desertuz id est paupe
ribus ⁊ egenis: sepe fit ꝙ plus habent in residuo/ quã
in elemosynis expenderūt. Dominus enim multipli
cat bona talium liberaliuz: quia sicut dicitur: Date/⁊
dabitur vobis. Et in Prouerbijs Qui dat pauperib9 luc.6.f.
non indigebit. Et aduerte quod Christus legitur pa p.28.d.

A nes multiplicasse: ad denotandum quod tempore ste-
rilitatis et necessitatis debemus elemosynas dare. Als
eñ nõ legit panes fregisse nisi euntibus in via/ et qua-
tuor milibus in eremo. In quo notat ꝙ homini est li
citū bona sua distribuere et in deserto.i.pauperibus: in
via.i.viatoribus et peregrinis: in cene cõuiuio.i.disci-
pulis/familiaribus et amicis: Et sic isti sunt tres panes/
Lu.11.a de quibus dicit. Amice accõmoda mihi tres panes.
Aliter ¶Uel dic ꝙ illud quod pdictū est/ꝙ secute sunt eum
turbe multe etc. põt applicari ad hoc/ꝙ nullus põt ita
ad desertū religionis et solitudinis fugere/quin turbe
malar cogitationū et affectionū xpm ptinus studeat
Aliter comitari. ¶Uel si vis/illud quod ponit hic: et quod
etiã replicat in multis passibus scripture sacre/preter
mulieres et paruulos: vbi vr innui/ꝙ mulieres et par-
uuli nõ solēt cū puectis et maioribus numerari põt ap
plicari ad hoc/ꝙ nũerus significat eterne glorie ascri
ptionē: qr sm veritatē/viri.i. persone viriles et perfecte
Sap.5. solū merent apud deū cõputari/et in electorum nũero nu
a. merari. Sap. Ecce quõ cõputati sunt inter filios dei: et
inter sctõs sors illorum est. Sz reuera mulieres.i. perso-
ne mobiles et carnales/effeminate: pueri.i.persone pue
riles/inscie et ingrate/in tali numero nõ debent poni/
Job.3. nec apud dei ascriptionē in electorum numero cõputari.
a. ¶Uñ de quolibet dãnato põt exponi illud Job. No
Eo.c.c. ctē illã tenebrosus turbo possideat: non computet in
B diebus anni/nec numeret in mensibus. ¶Christus ius-
sit discipulos suos precedere trãs fretū/donec dimit-
teret turbas: tandē vero dimissa turba/ascēdit in mõ-
tē solus orare. Uespere aūt facto/nauicula in quam
ascenderant iactabat in medio mari magnis fluctibus
erat enim ventus contrarius illis. Nocte venit iesus
ambulãs super aquas: et cū nauiz intrasset/cessauit vē
tus: ita ꝙ illi q in naui erãt/mirati sunt: et adorauerūt
Allego eū discipuli/et dixerūt. Uere dei filius es. ¶Dic ꝙ na-
ria uicula ecclesie in qua discipuli christi.i. vniuersi fide-
les transfretant et nauigant ad gloriã paradisi/dū est
in mari huius mundi/multis tribulationū fluctibus
agitat. Uentus eñ tentationis diabolice contrariat
eidē: ipamqz semper nitit submergere in profundū. Il
lud aūt potissime fit/quando Christus absens ab ista
naui videt: et quãdo nostrorum peccatorum ratione/ab ista
sua nauicula quantū ad gratiarum excellentiã absentat
qr deus videt ecclesiã propter peccata sua dimittere:
quapropter necesse est eã multis tribulationibus et tē
tationibus fluctuare/et multis periculis subiacere. Jõ
Hiere. dominus videtur dicere illud Hieremie. Reliqui do-
12.b. mum meam. Et subiungit causam: quia facta est mi-
hi hereditas mea etc. Ueruntamen loco et tempore so-
let Christus super aquas et fluctus tribulationum cal
care: et ad discipulos suos in nauiculam ecclesie mise-
ricorditer per gratiam reuenire: et sic benedicta sua pre
sentia facit ventum tentationum et diabolicarum in-
sufflationum cessare/et fluctus tribulationuz quiesce
Tobie re et totam nauiculam ecclesie tranquillare. To. Post
3.d. tempestatem tranquillum facis: et post lachrymatio-
C nem et luctum exultationem inducis. ¶Uel dic ꝙ na-
Tropo- uicula est anima: que tempestatibus/tribulationibus/
logia affectionibusqz et cogitationibus continue fluctuat:
et a vento sibi contrario id est a mundi inani gloria cõ
tinue mouetur et agitatur: nisi quando christus ad eã
per gratiam venit: et eam sua spirituali presentia circū
munit. Christi enim absentia reddit mentis nauicu-
lam fluctuosam: sua vero presentia ipsam facit stabi-
lem et quietam. Augustinus. Inquietum est cor meuz

donec quiescat in te dñe. Et dic ꝙ christus in quarta vi-
gilia noctis venisse legit: sez in quarto pūcto penitētie
christus visitat mentē nostrã. Prima vigilia est discus
sio seu meditatio. Secunda cõtritio. Tertia cõfessio.
Quarta satisfactio/seu perseuerãdi cõstans intentio.
In ista christus ad nos venit: et a dãnationis periculo
custodit nos. Ps. Ueni ad liberandū nos dñe deus vir ps.79.b
tutū: et ostēde faciē tuã etc. ¶Uel dic ꝙ nauis ecclesie Aliter
in mari huius mūdi fluctuabat: ita ꝙ totus populus q
ibi continebat/mortis periculo subiacebat: quousqz
ipe christus media nocte per beatã incarnationē et nati-
uitatē venit: qui oia trãquillauit. ¶Uel dic ꝙ exēplo Aliter
christi nos debemus turbas negociorum et seculariū hoim
immo turbas cogitationum et affectionū relinquere
et in montē contēplationis ascēdere: et solū ibi dñz exo
rare. ¶Cū christus noctevenires ad discipulos qui in cod.c.e
nauicula fluctuabant: ambulans super mare/turbati historia
sunt discipuli dicentes: qr phantasma est: non eñ ad-
tebant ꝙ esset christus: sed magis credebant ꝙ eēt ali
quis spiritus phantasticus: christus vero videns eos
clamantes et timētes/dixit eis. Habete fiduciam: ego D
sum/nolite timere. Petrus vero inter ceteros auda-
cior/dixit: Dñe si tu es/iube me venire ad te super aqs
Quē cū iesus ad se vocaret: et petrus de naui descendens
super aquas siccis pedibus versus iesum applicaret:
vidēs ventū validū timuit: et ideo mergi cepit: sed sta
tim cū ad dñz clamasset: dicēs. Dñe saluū me fac: xps
extensa manu ipsum recepit: et incredulitatē eius icre
pauit: dicēs. Modice fidei quare dubitasti? Acsi dice
ret. Si non dubitasses: nunꝙ mergi cepisses. ¶Ista Mora-
possunt applicari ad ostendendam veritatē fidei: que litas
quando in homine fixa est certa et indubia: quicquid
in virtute spei facere vult: facit: modica tamen hesita
tio vel dubitatio impedit opus istud. Requiritur eñ
quod homo in nullo dubitet complendum: sed poti-
us illud quod vult fieri credat pro certo fiendū. Un
de recta causa quare iste vetule et persone simplices fa
ciunt quandoqz mirabilia experimenta/que tamē ho
mo rationabilis et sensatus nunꝙ inuenit esse vera: p
pter firmam credulitatem quam habent: quam tamē
homo sensatus nunꝙ habet: qui semper inquirit cau
sam rerum: ac per hoc semper dubitat in premissis: cū
non videat rationem. Et inde fit quod illud idem qḋ
a simplicibus inuenitur veruz: a sapientibus illud ex
periri volentibus inuenitur falsum. Ideo dominus mat.17.c
dicit: quod si quis credens dixerit huic monti: quod
se transferat in mare: fiet. Unde alibi dicitur. Si po- mar.9.
tes credere: omnia possibilia sunt credenti. Nec mi- E
rum: cum talis potestas credendi vel faciendi miracu
la possit consistere cū peccato. Ista eniz est gratia gra
tis data: que quandoqz est in peccatore: sicut Aposto- 1.co.13.a
lus videtur bene supponere vbi dicit. Si habuero fi-
dem: ita vt montes transferam charitatem autem nõ
habeam: nihil sum. Acsi dicat: quod ista sine charita
te fieri non possunt. Sicut patet de isto qui eijciebat luce.9.f
demonia: et tamen non sequebatur christum. Fides
enim indubia totum facit: sicut patet infra: vbi dictū mat.17.c
est apostolis: quod propter incredulitatem suam nõ mar.11.b
poterant demonium eiecisse. Et alibi: Si non hesita-
ueritis: non solum ficulneã arescere: sed etiã montes
transferre poteritis: sicut patet hic de Petro qui non
fuit mersus nisi quando incepit dubitare. Modice Aliter
inquit fidei quare dubitasti? ¶Uel dic ꝙ exēplo petri
nos alij qui quãdoqz descendimus ad nauiculam in
mare/idst in claustro ad negocia mundi: et de contem
plationis

platiōis securitate ad actiue vite fluctuosos labores:
⁊ nihilominꝰ ad christū sepe currimus: ⁊ in ipsis aq̄s
.i. in mundi negocijs nos posse saluari speramus. Ue
rum q: ventus validus tribulationū nos agitat: hic
est ꝙ qñq3 in malis cōplacentijs mergi incipimꝰ: qua
propter non immerito damnationis periculū formi-
damus. Nos igit̄ qñ istā mersionē sentimus/ad chri-
stū debemus per orationē clamare/⁊ ipsius auxilium
ps.68.d implorare dicētes. Dñe saluum me fac. Et illud. Non
me demergat tempestas aque ⁊c. Ipse vero si nos de-
uote clamātes inueniat: statim manum suam adiutri
cē extēdet: ⁊ nobis dulciter subueniet ⁊ succurret. ❡ Ul̄
Aliter f dic ꝙ exemplo christi sunt multi boni christiani .i. bo
ni ⁊ sancti viri/qui prima facie credunt̄ esse phantasti
ci .i. hypocrite ⁊ vani/qñ super aquas ꝓsperitatis mū
dane vite vident̄ transire per contemptū/⁊ mūdi glo-
riā ꝯculcare: sed ex operibus viri sequentibꝰ veri ꝓbā
tur: ita ꝙ ip̄is mediantibꝰ alij ad cōculcationē simile3
Joā.10.c ꝓuocant̄/dicētes. Dñe si tu es inq̄t: iube ⁊c. Joā. Opa
que facio/testimoniu3 perhibent de me.

❡ Capl'm decimūquintū Textꝰ. Tūc accesse
rūt ad eū ab hierosolymis scribe ⁊ pharisei.
Moralitatum Capitulum. XI.

Mar.7.c historia Cum dñs descēderet in partes tyri ⁊ sidonis/
ecce mulier chananea a finibus illis egressa
⁊ sm̄ Marcū domū ingressa clamauit. Dñe
miserere mei fili dauid: filia mea male a de-
monio vexat̄. Uñ q: ista non erat de genere isrl'/sed de
genere syrophenisse: dominus quasi non audiens ea3
pertransibat. Dicebat enim se non esse missum nisi ad
oues que perierunt domus israel. Et quia non erat bo
num sumere panem filiorum ⁊ mittere canibus: quia
tamen dicta mulier clamans ⁊ orans instabat: ⁊ ca-
nes comedere de micis de mensis dominorum caden
tibus allegabat. Etiam inquit domine: nam ⁊ catelli
edunt de micis que cadunt de mensa dominoru3 suo-
ru3: Ideo dominus misertus sibi dixit. O mulier ma
gna est fides tua: fiat tibi sicut petisti: ⁊ sanata est fi-
Tropologia lia eius in illa hora. ❡ Ista mulier chananea ⁊ gētilis
significat animam peccatricem: cuius filia significat
B eius conscientiam atq3 mentem seu volūtatem: quan-
doq3 igitur fit quod mulier ista scilicet peccatrix ani-
ma: de finibus tyri/que interpretatur angustia: ⁊ de fi
nibus sidonis/que interpretatur commotio iniquita
tis scilicet de statu peccati/quod ponit animam in cō
motionem inconstantie ⁊ in angustia3 desperationis
⁊ tristitie: per contritionem egreditur: ⁊ domum spei
⁊ securitatis scilicet statum penitentie ingreditur: ge-
mens ⁊ flebilis pro filia sua id est pro mente ⁊ volun-
tate sua diu a demone per peccatum obsessa/deum hu
militer deprecatur. Demonium enim tunc filiam no-
stram vexat: quando peccatum mentem nostram per
diuersas ꝯcupiscētias ⁊ miserias flagitat atq3 turbat
mat.9.c Uñ. filia mea modo defuncta est. Sed sepe fit ꝙ diui
na pietas statim nō exaudit: q̄nimmo vexationē istiꝰ
filie .i. pctā nostra ⁊ mētis nostre miserias sub dissimu
latiōe pertrāsit. Uidet eñ ꝙ ex hoc fragilitates ꝓpri-
as cognoscit: ⁊ sic ad recurrendū ad dñm fortiꝰ inarde
ps.11.d scit. Uñ dicit̄. Dissimulās pctā hoim̄ ꝓpter penitētiā
Uñ dñs videt̄ ale dicere illud quod subdit̄. Nō est in-
q̄t bonū sumere panē filioꝝ ⁊ mittere canibus. Acsi di
ceret. Non decet grām impēdere pctōribꝰ/s3 filijs ⁊ ꝑ-
sonis sanctioribus. Sed ip̄a debet subiūgere. Domi-
ne/nam ⁊ catelli edūt de micis que cadunt de mēsa do-
minoꝝ suoꝝ. Hoc est dictu. Etiā pctōres debent refici
tuis beneficijs: q: tu venisti nō iustos/sed pctōres sal-
uare: ⁊ ideo filiā meam .i. mentē meā debes liberare.
Et vere si dñs perseuerantiā in nobis videat: ⁊ istū ar-
dorē deuotiōis inueniat in nobis: ip̄e dico qui est pa-
nis vite: q̄ potens est canes ⁊ filios .i. pctōres ⁊ iustos H
misericorditer satiare. Ps. Hoies ⁊ iumēta saluabis ps.35.b
dñe. Istam vexationē tentationū vitioꝝ a nobis aufe
ret: ⁊ mentē nostrā tranquillā faciet. Unde dicit̄. In-
uenerūt puellā super lectum ⁊ demoniū ab ea exiuisse mar.7.d
⁊c. ❡ Uel dic ꝙ gentilis ista mulier significat gentili Aliter
tatē: cuius filia .i. cuius gēs demonijs per idolatriam
subiacebat. Hāc igit̄ filiā .i. gentē gentiliū: dñs nō sta
tim a principio curauit/sed aliq̄ diu languere permi-
sit: q: ip̄e q̄ erat panis filioꝝ/principaliter ad oues et
ad filios isrl' fuit missus: quoꝝ patribꝰ erat repromis-
sus. Finalr̄ tñ istam filiā liberauit/qñ per apl'os suos
fidē suā gentibꝰ p̄dicauit. Treñ. Gaude filia edon: ad tren.4.d
te quoq3 veniet calix .i. fides. ❡ Uel dic ꝙ panis filio- Aliter
rū .i. sacra theologia nō debet canibus dari .i. in nego-
cioꝝ seculariū vsibus deputari. ❡ Uel dic ꝙ canes sūt Aliter
obstinati ⁊ ifideles: vel etiā simplices atq3 rudes. Pa
nis igit̄ filioꝝ .i. subtilitates ⁊ arduitates fidei ⁊ sacre
scripture: q̄ solis spūalibꝰ filijs .i. fidelibꝰ ⁊ sciētificis
viris debēt dari: nō debēt istis canibns p̄dicari. Uñ di mat.7.a
cit̄. Nolite sctm̄ dare canibꝰ: ⁊ margaritas nolite po-
nere añ porcos: ne forte ꝯculcēt eā pedibꝰ: ⁊ ꝯuersi diri
piāt vos/ ❡ Hic dicit̄ ꝙ añ dñm posuerūt cecos ⁊ clau eod.c.c
dos: quos vt sanauit mirate sunt turbe: vidētes mul-
tos loquētes/cecos vidētes/claudos ambulātes: ⁊ ma
gnificauerūt eum. ❡ Sic vero nos debemꝰ gaudere/⁊ Moralitas
admirari/⁊ dñm magnificare: qñ videmꝰ ꝙ per eiꝰ mi
sericordiam infirmi sanantur id est peccatores con- A
uertuntur: et quando muti id est obstinati per con-
fessionem loquuntur: ceci id est ignorantes per discre
tionem vident: claudi/id est ad bene operandum in- luc.15.d
habiles per bona opera proficiunt. Gaudium enim
angelis dei est super vno peccatore penitentiam agen
te: quia sancti viri ⁊ angeli summe debent de conuer-
sione peccatorum gaudere.

❡ Ex capitulo decimoquinto textus. Je-
sus autem conuocatis discipulis suis dixit.
Moralitatum Capitulum. XII.

Uidens iesus multitudinē hoim̄ q̄ ip̄m secu historia
ti fuerāt in desertū/cepit dicere d eisdē. Mi
sereor super turbā: q: iam triduo perseuerāt
mecū: nec hñt q̄d māducēt: ⁊ dimittere eos
ieiunos nolo ne deficiāt in via: quidā eñ eoꝝ de lōge
venerūt. Igit̄ cū discipuli nihil p̄ter septē panes ⁊ pi-
sciculos paucos haberēt: iussit eos distribui: ⁊ fuerūt
inde quatuor milia hoim̄ satiati: q: sc3 de tā paucis ci
bis ad satietatē satis sumpserūt: septē v̄o sporte de re- Moralitas
liquijs remāserut. ❡ Sic cū christꝰ in deserto huiꝰ mū
di multos videat/q̄ iā triduo .i. in fide trinitatis cum
eo perseuerēt: timēsne ꝓpter defectū spūaliū ciboꝝ de
ficiāt in via ꝑfectiōis ⁊ moꝝ: voluit ꝙ discipuli sui .i.
eccl'iaꝝ ministri septē panes cū pisciculis paucis .i. se-
ptē eccl'iastica sacramēta cū ceteris sacramētalibus re
medijs ip̄is distribuāt: vt spūalr̄ refecti in hac via for-
tiores existāt. Septē vero sporte .i. septē virtutes mora
les supersunt: q̄ ex septē sacramētis subueniūt ⁊ succre B
scūt. Et illoꝝ quidā de lōge venerūt/q̄ de statu pcti ad iob.9.b
penitentiā appropinquāt. Uñ. De terra longinqua ve
nimus serui tui. De hoc aūt vbi xp̄s petijt a discipulis

suis/quẽ ipm esse dicerẽt hoies: ꝛ vbi ponit̃ rñsio ꝛ cõ-
mẽdatio petri: necnõ m̃lta alia dicta xp̃i/ nihil pono.
Igit̃ aduerte circa christi transfigurationem.

¶ Capitulũ decimumseptimũ Textus: Et post dies sex: assumpsit iesus petrum et iacobum et ioannem. Moral'. Cap.XIII.

ASsumpsit iesus secũ Petrũ/iacobũ ꝛ ioãnẽ
ꝛ duxit eos in montẽ excelsũ seorsum: ꝛ trãs
figurat⁹ ẽ añ eos: ꝛ resplẽduit facies ei⁹ sicut
sol: vestimẽta aũt eius facta sunt alba sicͤ nix
luc,9,d Facta est facies eius altera/sicut dicit Lu. Et apparue
rũt illis moyses ꝛ helias loquẽtes cũ ipõ. Ecce aũt nu
bes lucida obumbrauit illum: Et ecce vox de nube di-
cẽs. Hic est filius ꝛc. Petrus aũt tũc dixit. Dñe bonũ
est nos hic esse: si vis faciam⁹ hic tria tabernacula: tibi
Tropo logia vnũ/moysi vnũ/ꝛ helie vnum. ¶ Ista pñt applicari/ꝙ
quicũq; vult spũaliter trãsfigurari: ꝛ per cõuersionẽ ꝛ
penitentiã in virũ spũalẽ ꝛ scientificũ trãsformari: ista
q̃ sequunt̃/hic dꝫ per ordinẽ operari. Debꝫ eñ primo
seorsum.i.a tumultu hoim recedere: in montẽ contem
plationis ꝛ celestiũ affectiõis ascẽdere: petrũ/iacobũ
ꝛ ioannẽ/id est bonã societatẽ querere: ꝛ nõ corã alijs
cõuersari personaliter ꝛ manere: q2 añ oĩa bona socie-
tas est querẽda/ꝛ turba maloꝝ hoim fugiẽda. In mõ
tẽ inq̃t seorsum. Uñ Señ. de moribus dicit/ꝙ solitudi
.C nẽ querit q̃ cũ innocentib⁹ vult viuere. Unde dicit̃. In
ecc,27,b medio cogitantiũ legeꝫ dei assiduus esto. Tũc eñ hõ
per cõuersationẽ facilius trãsfigurabit̃: ꝛ facies sue mẽ
tis per gratiã ꝛ discretionẽ sicut sol splẽdebit: ꝛ illumi
nabit̃ vestimentũ sue cõuersationis: per candorẽ inno
cẽtie cõtinentie ꝛ decẽtie sicut nix dealbabit̃: ꝛ sic speci
es conditionis sue in aliã alterabit̃ ꝛ vertet̃. Unde dr̃.
3.re,10b Facta est inquit species eius altera. Mutaberis in vi-
rũ alteꝝ. Et tunc moyses.i.lex ꝛ scientia: helias.i.san-
ctitas ꝛ innocẽtia ipm cõcomitabunt̃: ꝛ bona doctria
quantũ ad primũ: bonaq; sancta vita quantũ ad scõm
apud eũ permanebunt: q2 ista sunt in quibus tota lex
pendet ꝛ prophete. Talis etiam sic figuratus ꝛ muta-
tus: a nube splendida id est a lumine celestis gratie ꝛ
glorie obumbrabitur: ꝛ filius dei dilectus merito vo-
cabitur: ꝛ vt audiatur ab alijs/in dei spiritualem fili-
um eligetur. Hic est inq̃t filius meus dilectus in quo
mihi bene complacui ꝛc. Quia reuera tales merentur
filij dei nuncupari: ꝛ quando aliud predicant vel man
ioã:2.a. dant/ab alijs deberent audiri: ꝛ si prelati fuerint/eis
exo,23,c obediri. Unde Joannes. Quecunq; vobis dixerit/fa-
cite ꝛc. Et alibi. Obserua eum ꝛ audi vocem eius ꝛ ce.
Si enim moderni predicatores essent a turbis ꝛ a secu
laribus negocijs segregati: ꝛ in montem contempla-
tionis eleuati per spiritualem conuersationem: ꝛ a cõ
munibus moribus hominum exaltati ꝛ cetera profe-
cto a secularibus audirentur: ꝛ verba eorum ꝛ predi-
D cationes libentius implerentur: ita quod ibi dicerent
aba,3,a illud Abacuk. Domine audiui auditum tuuꝫ ꝛ timui.
Tunc pro certo petrus/iacobus ꝛ ioannes id est socij
ꝛ vicini ipsorum sanctitatem ꝛ gloriam videntes/po-
terunt dicere. Domine bonum est nos hic esse. q2 in so
cietate talium gloriabuntur adesse: ꝛ tria tabernacu-
la se velle facere dicent: inquantum sancte trinitatis
fidẽ ipsoꝝ predicatiõe cognoscẽt. Dñe inquit petrus:
bonũ est nos hic esse: faciamus hic tria tabernacula.
Aliter ¶ Uel dic ꝙ illi q̃ sunt petrus.i.agnoscẽtes per discre
tionẽ ꝛ sapientiã. Jacobus.i.supplãtantes diabolũ/
mundũ ꝛ carnẽ per hũilitatẽ/paupertatẽ ꝛ ꝯtinentiã.
Joãnes.i.gratiosi ꝑ puritatẽ ꝛ innocentiã: digni erũt
cũ christo montẽ ascẽdere paradisi: ꝛ ipsum contẽpla-
ri spũaliter ꝛ videre. Esa. Regeꝫ in decore suo videbũt. esa,33,c
¶ Uel dic ꝙ iusti debẽt in semetipsis christo/qui inter Aliter
pretat̃ vnctus.i.prelati: moysi legislatori.i.veritati: he
lie qui achab reprehẽdit: ꝛ ꝓphetas baal occidit.i.iu
stitie ꝛ veritati: tria tabernacula ꝑparare: scꝫ pietati in
affectũ seu incõcupiscibili: veritati in intellectu seu in
volũtate: iustitie vero in irascibili debẽt domiciliũ de-
dicare: ꝛ tunc poterit dici illud Psal'. Quã dilecta ta- ps̃,83,a
bernacula tua domine virtutũ ꝛc. ¶ Quidã puer obla eod,c,d
tus est christo vt sanaret̃: erat eñ sicut dicit̃ lunaticus
vide Mat. de didrachma. Illi qui tributũ siue didra mat,17,d
chma recipiebãt de singulis pro humanis: conquesti
sunt petro de christo/eo ꝙ non solueret censum illum.
Quo cõperto christus petrũ ire ad mare/ꝛ hamũ mit
tere precepit: ꝛ staterẽ in ore primi piscis ipsum reper-
turũ ꝑdixit: quẽ pro se ꝛ pro petro ne scandalizarent̃ ex
actoribus iussit dari. Nunc inquit ne scandalizemus E
eos: vade ad mare/ꝛ staterẽ quẽ in ore primi piscis re-
peries/da eis pro me ꝛ pro te. ¶ Ista pñt allegari exẽ- Mora-
plariter: ꝙ multa pro euitãdo scãdalo sunt facienda: litas
que al's fieri non deberent. Constat ꝙ christus tribu-
to nõ erat obnoxi⁹: ꝛ tñ ne suscitarẽt scandalũ/fieri vo-
luit tributarius. Homo eñ quantuncũq; sit liber aut
nobilis debet q̃nq; ꝯtra libertatẽ/dignitatẽ aut nobi-
litatẽ propriã dissimulare ꝛ facere: vt sic scãdalũ ꝛ alio
rũ offendiculũ valeat euitare: ꝛ ne causas litiũ vel dis-
cordiarum possit si secus faceret/suscitare. Uñ dicitur ma.18.a
Ue enim homini illi per quem scandalũ venit. ¶ Uel Aliter
dic quod christus vel petrus qui pecuniam non habe
bant: designant pauperes/ꝛ maxime religiosos. Pi-
scis vero q̃ staterẽ in ore habebat/mũdi diuites signi-
ficat: q̃ in mari huius mundi vagantur: diuitias ꝛ pe
cunias accumulant: q̃nq; igit̃ christus ꝛ petrus.i. reli
giosi ꝛ pauperes indigent pecunia: ꝛ maxime quando
habent soluere naula/laudona vel tributa: ad pisces.
id est ad diuites cum hamo humilis piscationis ꝛ sup
plicationis recurrunt: pro certo ipsi diuites seculares
debent pro eis soluere: ꝛ pro transeundo periculo vel
euitando scandalo necessaria ministrare: in hoc ipsi
pisces id est mundi diuites ꝛ voluptuosi/christo ꝛ suis
pauperibus proficiunt: quia loco ꝛ tempore suis pecu
nijs ꝛ diuitijs ipsis necessaria prouident. Sicut de pi ioñ,2,a.
sce legitur: qui ionam proiectum in mare recepit: ꝛ eũ
ad littus sanum ꝛ saluum detulit ꝛ eiecit. Igitur bo- ps̃,9,g,f
no diuiti dicitur illud Psalmiste. Tibi derelictus est
pauper ꝛ cetera.

¶ Capitulum decimumoctauum Textus. In illa hora accesserũt discipuli ad iesũ dicẽtes: Quis putas. Moral'. Cap. XIIII

HIc ponitur de illo puero proposito maiori- historia
bus in exemplum: qui dicitur fuisse beatus
Marcialis: quem dominus aduocans sta-
tuit in medio eorum ꝛ dixit. Quicũq; hũi-
liauerit se sicut paruulus iste: hic magnus est i regno Mora-
celorum ꝛc. ¶ Hoc potest adduci ad hoc/quod chri- litas
stus diligit innocentiam ꝛ humilitatem: ꝛ quomodo
ipse zelat pro pauperibus ꝛ simplicibus dicens. Qui
recipit paruulũ vnũ talẽ/me recipit: ꝛ qui scandalizat
ꝛc. ¶ Dicitur hic quod qui centum oues habebat/ꝑ- eod,c,b
didit vnam: qui relinquens nonagintanouem in de-
serto: ꝛ vadit illam querere que errauit. Et alibi dicit̃. luc,15,a
Et cum inuenerit eam imponit in humeris suis/ gau
dens ꝛ

dens ⁊ ꝯuocās amicos suos: ⁊ gaudent ꝙ plurimi super illā. Sic inq̇t gaudiū est angelis super vno pctōre penitentiā agēte/ ꝙ sup̱ nonagintanouē iustis q̇ nō indigēt penitētia. Nō em̄ est volūtas apud patrē vestrū/ vt pereat vnꝰ de pusillis vestris. ¶ Ista exponunt̄ de
Moralitas angelis ⁊ hoibus. In pricipio em̄ habebat deꝰ centū oues. i. angelos ⁊ hoies: q̄ scꝫ nonagintanouē q̇ ꝯstāt ex nouenario in seip̄o mltiplicato/ angelos significāt q̇ in nouem ordinibus sunt distincti. Unus v̄o restās
B numerus/ hūanā naturā designat: q̄ ab illo vno hoie tota ꝓcessit. Uidēs igit̄ christꝰ ouē vnā de grege suo p̱ditā ⁊ errantē/ scꝫ humanū genꝰ: dimissis nonagintanouē ordinibꝰ angeloꝝ in deserto paradisi. venit i hūc mundū personalr̄ q̄rere ouē istā/ scꝫ humanā naturā: quā suis hūcris per beatā incarnationē imposuit: ⁊ ad desertū paradisi cū angelis reportauit: ⁊ ampliꝰ sup̱ inuentiōe ⁊ saluatiōe eius ad lr̄am gauisus est: ꝙ sup̱ nonagitanouē. i. super nouē angeloꝝ ordies quos scꝫ nō assūmpsit. Multo em̄ plus videt̄ hoies ꝙ angelos dilexisse: ⁊ de salute eoꝝ ampliꝰ letatꝰ fuisse: inq̄tū humanā naturā/ nō angelicā legit̄ assumpsisse: dicens illud
pro.8.d Aliter Prouer. Delicie mee sunt cū filijs hominū ⁊c. ¶ Uel si vis dic ista ad ostendendū quantū gaudiū est deo ⁊
historia angelis eius super ꝯuersione hois peccatoris. ¶ De vno seruo nequā hic agit̄: qui debebat regi decē milia talenta: q̇ cū nō haberet vnde solueret q̄ debebat: iussus est cū vxore ⁊ filijs venundari: ⁊ oia q̄ habebat distrahi vt pecunia solueret̄. Uex q̄ seruꝰ iste ad pedes dn̄i supplex ꝓcessit/ ⁊ dilationē poposcit. Patientiā inq̇t habe in me/ ⁊ oia reddā tibi. Dn̄s misertus eius/ non solum ei dilationē dedit: immo totū debitū relaxauit. Iste tn̄ seruus dimissus/ cuidā seruo q̇ debebat sibi centū denarios/ simile facere noluit: q̇nimmo cum dilationē peteret: ipsum tn̄ in carcerē donec redderet debitum alligauit. Rex vero audiens hoc/ reuocat seruū: ⁊ suā impietatē increpās sic perorat. Serue nequā/ omne debitū dimisi tibi/ q̄ rogasti me: iō oportuit te misereri cōserui tui/ sicut ⁊ ego tui misertꝰ sum.
D Iratus igit̄ rex ip̄m carceribꝰ tradidit/ donec vniuersum debitū redderet: ⁊ ipsum verberibus condēnauit
Tropologia ¶ Ista parabola saluatoris exponit̄ per seipsum: ⁊ ad hoc principalr̄ videt̄ tendere: ꝙ illud qd̄ aliquis vult sibi fieri/ alteri dꝫ facere: ⁊ qui a deo vel prelato relaxari desyderat: dꝫ istos qui sibi sunt obnoxij relaxare: ⁊ suis iniuriatoribꝰ misericordiā petentibus indulgere
eccl.28.a Un̄ dicit̄. Dimitte pxio tuo nocēti te. Et alibi. Dimit
luce.6.f tite ⁊ dimittet̄ vobis. Cuius tn̄ fit contrariū: q̄ multi sunt sicut seruus iste: qui volūt ꝙ secū agat̄ misericorditer: ip̄i vero nō cū alijs agere volunt nisi crudeliter. Uolunt enim quod ipsis misericorditer indulgeatur ⁊ tamen si quis eis aliquid debeat/ vel aliquam iniuriam faciat: nolunt quiescere quin ledatur. Constat em̄ quod rex omnium deus cuilibet cōdonat: cuilibꝫ parcit ⁊ remittit: ⁊ crudeles ⁊ mali alijs suis debitoribus vel iniuriatoribus non remittunt: sed potius crudeliter punire vel exigere cuncta volunt: sicut ad literam patet de multis/ q̇ in infirmitate positi sibi spiritualiter postulant ⁊ supplicant a deo misereri: ⁊ tamen quā
eccl.28.a do sanantur/ solent contra alios impie debacchari. Unde Ecclesiastici. Homo homini reseruat iram/ ⁊ a deo querit medelam. In hominem similem sibi non habet misericordiam/ ⁊ de peccatis suis deprecat̄. Ipse dum caro sit reseruat iram/ ⁊ propitiationem querit a deo. Sed pro certo rex christus contra tales ingratos finalr̄ surget/ ⁊ eos tortoribꝰ infernalibꝰ tradet/ dicēs. Serue nequā/ nōne oportuit te misereri ꝯserui tui ma.18.d
sicut ⁊ ego ⁊c. Et iterū. Iudiciū sine mīsericordia fiet illi iaco.2.c
q̇ nō fecerit mīsericordiā. In. xix. c. ponunt̄ multa: q̄ q̄ A
exposita p̱ saluatorē vident̄: iō trāseo ad alia.

¶ Capitulum vicesimum Textus. Simile est regnum celorum. Moralitatum Capitulum. XV.

Quidā paterfamilias habēs vineā/ exiuit pri= historia
mo mane ꝯducere op̱arios in eadē vinea. Cōuētiōe aūt facta de denario ꝓ labore diurno hora prima quosdā in vineā misit: tandē hora tertia atq̄ meridiana alios ⁊ alios in foro reppterit: ⁊ oibꝰ idē ꝓmittēs preciū ad vineā destinauit. Finalit̄ hora nona alios reperiēs ociosos: ⁊ ip̄os ꝓ eodē p̄cio in vinea cū alijs collocauit/ dicēs. Quid statis hic tota die ociosi? Dicūt: q̄ nemo nos ꝯduxit. Ite ⁊ vos in vineā meā: ⁊ qd̄ iustū fuerit ⁊c. Uespere aūt facto/ procuratorē suū misit op̱arios vocare/ ⁊ mercedē reddere precipiēs a nouissimis incipere: ⁊ tantū vltimo sicut p̄mo dare. Cū igitur singuli singulos denarios accepe= rāt: q̇ primo venerāt/ arbitrati sunt ꝙ plus accepturi essent. Quod cū nō fieret: murmurabāt cōtra patrēfamilias/ dicētes. Hi nouissimi tm̄ vna hora fecerūt: et pares nobis illos fecisti/ q̇ portauimꝰ onus diei ⁊ estꝰ. Quibꝰ dn̄s vice in hec v̄ba rn̄dit. Amice/ nō facio tibi iniuriā nōne: ex dēario diurno ꝯuenisti mecū? Tolle qd̄ tuū est ⁊ vade: q̄ volo ⁊ huic dare silr̄. Et subiūgit̄ hic
ꝙ sic erūt nouissimi primi/ ⁊ primi nouissimi. ¶ Ista Tropologia
parabola p̄ōt applicari ad mltos motus ⁊ modos for B
tune/ siue occulte dei ꝓuidētie. Ista em̄ habēt vnū iudiciū: in quo nō est rationē inuenire nisi. Sic volo: sic iubeo: sit ꝓ rōne volūtas. Iste em̄ q̄n̄q̄ dat tantū paruo merito sicut benemerito: ⁊ q̄n̄q̄ citiꝰ soluit vltimo venientē: tardiꝰ vero ꝙ ampliꝰ laborantē: q̄ etiā vt in mūdi cursu videmus: nouissimi efficiunt̄ primi/ ⁊ primi nouissimi: q̄ qui ampliꝰ in vinea ecclesie laborauerunt: ⁊ primo solui/ beneficiari/ premiari meruerunt: aliquotiens postponuntur. Illi vero qui parum vel nihil fecerunt/ scilicet adulatores/ consanguinei: qui vltimi esse debuerant/ preponuntur: sicut videmus in curijs dominorum: vbi semper solent p̄diligi magis noui. Un̄
dicitur. Nouis superuenientibus vetera proijcietis. leu.16.b
Unde quando isti benemeriti conqueruntur de suis ingratis dominis: vel etiam de fortuna: dicentes se diutius laborasse: ⁊ nihil vltra alios recepisse/ dicentes il
lud. Per totam noctem laborantes nihil cepimꝰ. Ui= luce.5.b
detur quod ista est responsio eorum q̄ scꝫ mali prelati vel dn̄i dicunt. Nonne ex denario diurno ꝯuenisti mecum. i. nonne sufficit tibi ꝙ vestes ⁊ cibos habueris? ⁊ remittūt eos q̄n̄q̄ vacuos ⁊ sine honore/ dicētes. Tolle quod tuū est ⁊ vade: volo em̄ huic nouissimo dare sicut ⁊ tibi. Fortuna em̄ illud idē rn̄det de ip̄a ꝯquerentibus. An (inquit) nō licet mihi facere quod volo scꝫ de bonis meis? Uolo huic q̇ nihil fecit/ tantū dare sicut tibi q̇ satis meruisti. Tolle quod tuum est ⁊ vade.
Quasi diceret. Nihil habes tuū nisi quod volo dare: rom.11.a
sicut dicit apl̄s. Sic ex operibꝰ iā nō esset gr̄a. Et alibi. 1.ti.6.b
Nihil tulimus in hūc mundū ⁊c. ¶ Uel allega cōtra Aliter
quosdā pōposos dn̄os q̇ hora p̄ia/ tertia ⁊ nona quot C
inuenerūt familiares: tot in domibꝰ suis recipiūt: ⁊ de familia sua faciūt. Ite (inquiūt) ⁊ vos in vineā meam Sed in sero. i. in fine oēs equaliter premiāt: q̄ par aut nihil ab eis reportāt: tolle (inquiūt) quod tuū est/ ⁊ vade. Sicut isti seruitores faciliter recipiunt: ita facilr̄

Anagogia reĳciũt: ⁊ paꝝ ipsis de lucro tribuũt. ¶ Uel dic ꝙ prĩfa
milias est deꝰ: cui eterna p̃destinatio ad vineã. i. ad ec
clesiã vel fidẽ: vel ad alios status aliĳs vocauit tẽpori=
bus: q2 scꝫ quosdã hora p̃ma. i. in puericia: alios hora
tertia. i. in iuuẽtute: alios hora nona. i. in senectute ad
fidẽ vel ad penitentiã vocare nõ cessat: quibꝰ denariuꝫ
diurnũ. i. vite eterne premiũ ꝓmittit gñalr̃ ⁊ dispẽsat.
Ista tñ est vitas occulta istiꝰ patrisfamilias: sentẽtia
vel iustitia ⁊ ꝓuidẽtia: ꝙ nõ semꝑ plus ⁊ prius laborã
tes aliĳs preferunt: immo qñqꝫ fit: ꝙ vltimo cõuersi ⁊
minus in prima facie parẽt meriti: ad celi premiũ pre=
ponunt: sicqꝫ fit ꝙ primi nouissimi etiã aliquotiẽs ha
beant. Patet eñ ꝙ illi q̇ in vltimo cõuertunt ad dñm
frequẽtiori studio qñqꝫ antiquiores in meritis: ⁊ per
ꝯñs in p̃miĳs antecedũt. Patet etiã ꝙ gẽtiles vltio ad
dñm ꝯuersi: qui diutissime ociosi extiterãt: cũ nullus
eos añ apl'os ꝯduxisset: iudeos q̇ a principio fideles
extiterãt: fide ⁊ moribꝰ ad gloriã ꝑuenerũt. Ptꝫ insuꝑ
ꝙ subditi superioribꝰ: seculares eccl'iasticis: ⁊ laici sciẽ
tificis ⁊ religiosis qñqꝫ meliores existũt: ⁊ sic nouissi=
mi primi fiũt. Qñqꝫ etiã occulto dei iudicio boni ca=
D dũt: impĳ ꝯuertunt: ⁊ in alioꝝ gl'ia succedũt. Uñ Iob
iob 34c Perdidit multos ⁊ innũerabiles: ⁊ regnare faciet ali
os pro eis. De quibꝰ nõ pñt ꝯqueri priores: q2 cũ fides:
gr̃a ⁊ gl'ia nõ sint ex meritis nostris: sꝫ ex dei misericor
ad ti. 3b dia. Iuxta illud. Nõ ex operibꝰ iustitie q̃ fecimꝰ nos: sꝫ
ꝛ̃m magnã misericordiã suã saluos nos fecit. Nulli fa
cit deus iniuriã si alteri alteꝝ anteponit: ꝓpter quod
dicit. Nõ facio tibi iniuriã: volo huic dare sicut ⁊ tibi:
rom. 9. c accipe qđ tuũ ẽ. Et hoc sicut dicit apl's. Nõ est volẽtis
Aliter neqꝫ currentis/ sꝫ dei miserãtis. ¶ Uel expone sicut ex=
ponit Grego. de illis qui in mundi principio ⁊ in fine
cõuertunt ad fidẽ: ꝙ tñ primis ⁊ vltimis semper prĩfa=
milias deus paratus est dare mercedẽ. Uñ petrus in
aurora dicit: Qui venit extremus dispensatore vocãte
tantũdẽ recipit sicut q̇ venerat ante. Sic deus oñdit
ꝙ qñqꝫ venimꝰ. Aggrediamur opus: certi de munere
Aliter sumus. ¶ Uel dic ꝙ moraliter vinea est aĩa: operarĳ
sunt sensus ⁊ affectus: qui ad operandũ debent mitti:
⁊ si ociosi fuerint: debent increpari. Et si omnes simul
habere nequeant: saltem vnus post alium debet pau=
latim ad virtualem operationem inclinari: premium
etiam eterne retributionis cunctis dabitur: qñ in sero
in fine seculi nostris sensibus eterna gloria concedit.
cod. c. d ¶ Hic habes ꝙ discipulos inter se querentes: quis eo
historia rum videretur maior in regno celorum: dñs ad humi
litatem reducit: scꝫ de hoc nihil ad presens. Hic dicit
ꝙ duo ceci qui penes viam mendicantes sedebant: au
dito ꝙ iesus nazarenus transiret: inceperunt fortiter
clamare. Fili dei miserere nostri. Cunqꝫ turba eos in=
creparet ne facerent: illi multo magis clamabant: mi
serere. Quod vt iesus agnouit: oculos ipsoruꝫ tetigit:
E ⁊ visum eis restituit: qui statim ipsuꝫ cum aliĳs secuti
mar. 10 sunt. Aduerte tamen ꝙ marcus ⁊ lucas non ponunt
g. nisi vnum. Et forte vnus erat alteri formosior: ideo ibi
luc. 18. f de alio subticetur. ¶ Allegorice duo ceci sunt duo po=
Allegoris puli: iudei ⁊ gentiles: qui ceci sunt per ignorantiam:
sedentes per pigritiam: mendicantes per auariciam:
secus viam per inanis glorie apparentiam: ⁊ per mũ=
di negociorum complacentiam: merito esse dicebant
Christus enim non obstante turba sacerdotum ⁊ pha
riseoꝝ: illos per fideꝫ illuminauit: ⁊ illos duos ppl'os
seu multos de ip̃is: per gr̃am suã tetigit: ⁊ ad sequen=
mat. 7 b dũ se per fidẽ ⁊ bonã oꝑationẽ induxit. Uñ vbi de duo
bus fratribus quos vocauit iesus de naui/ dicit ꝙ re=
lictis retibꝰ ⁊ patre secuti sunt eũ. ¶ Uel dic ꝙ hõ duꝫ
est in vita/ põt dici cecꝰ secus viã mẽdicãs: exponevt su Aliter
pra. Et ideo iste qñ audit iesum trãseuntẽ/ ⁊ sibi appro
pinquantẽ. i. qñ videt ꝙ nũc est tp̃s merẽdi: ⁊ ꝙ nũc est
nobis dãda ptãs christũ ⁊ eius misericordiã inueniẽdi
statim cũ clamore oratiõis ⁊ ꝯfessionis debet ad eũ re
currere: ⁊ illuminatiõis sp̃ualis/ scꝫ gr̃e ⁊ influẽtie bñ=
ficiũ implorare. Quid vultis (inq̇t) vt faciã vobꝭ: Dñe
(inquiũt) vt aperiant oculi nr̃i Ps. Illumina oculos ps. 12. b
meos ⁊c. Quinimmo etiã si talis videt: ꝙ turba ꝑteri=
ens. i. tentationũ/ phantasmatũ/ cogitationũ ⁊ tp̃aliũ
sollicitudinũ tumultꝰ/ ⁊ mũdi negocioꝝ anfractus ip
sum increpet: ⁊ a clamore ꝯfessionis vel oratiõis ip̃m
impediat vel retardet: ipse tñ multo magis debet insi f
stere: illius turbe impetũ nõ curare: ⁊ a christo miseri=
cordiã implorare/ dicẽs. Miserere mei fili dauid. Et
ꝓ certo si dñs viderit ip̃m clamantẽ: ⁊ in illo clamore
perseuerantẽ: ip̃m illuminabit ⁊ tanget per gratiã ⁊ ve
rã cognitionẽ: cecitatẽ pc̃ti ⁊ ignorantie sibi tollet: ita
ꝙ per bonã operationẽ ⁊ discretionẽ post christũ imi=
tando sequet ⁊ curret/ dicens illud. Magister sequar mat. 8. c
te ⁊c. Hic ponit ꝑpetitio matris filioꝝ zebedei: sed vi= mar. 10 e
de infra in euangelio. Mar. De ingressu dñi super asi luc. 19. e
nã vide Luc. De euersione mensaꝝ ⁊ eiectione colũbas Ioã. 2. c
vendentium vide in euangelio Ioannis.

¶ Capitulum vicesimumprimum Textus. Et cum appropinquasset hierosolymis ⁊ venisset bethphage. Moralitatum Capi. XVI. historia

QUum semel christus esuriret: ⁊ ficũ ꝓpe locuꝫ
cõspiceret: iuit ad eã/ si q̇d forte fructuũ in ea
reperiret: qui tñ nõ fructꝰ sed folia reperit: nõ mar. 11 b
eñ erat tp̃s ficuũ. Ideo ficũ ꝯtinuo maledi=
xit/ dicẽs. Nunq̃ ex te fructꝰ nascat: ⁊ statim aruit ficꝰ Mora=
ita ꝙ nunq̃ amplius fecit fructũ. ¶ Ista ficus põt ver litas
bosos hoies significare: q̇ foliĳs verboꝝ abundãt: fru
ctũ tñ operis ⁊ efficacie nõ habẽt. Regulare eñ est/ qđ
vbi est verbositas ⁊ iactantia ⁊ elatio maior: ibi opis ⁊ ꝓu. 14 c
efficacie nec non diuitiaꝝ ⁊ amicitie solet copia minor.
Unde in Prouerbĳs. Ubi verba sunt plurima/ ibi fre
quenter egestas ⁊c. Quia qñ christus esuriens. i. quã=
do aliquis indigens ad tales currit: ⁊ fructus alicuiꝰ
solatĳ vel auxilĳ in eis inuenire se credit: satis folia. i.
promissiones ⁊ iactantias reperit: fructum vero nul=
lum inuenit. Quod de hypocritis est verum: in quibꝰ
sola verborum ⁊ filiorum vanitas/ ⁊ solus cõuersatio
nis viror: nullus aũt bone operationis fructus inue= G
nitur. Quapropter tales infructuosi a deo maledicun
tur: ⁊ virore sue exterioris conuersationis ficte siccan=
tur/ ⁊ ariditate paupertatis damnantur. Uerbosi eñ
⁊ vani amici merentur arescere: ⁊ virorem sue conuer= mar. 11 c
satiõis perdere spiritualiter. Unde dicitur. Rabbi/ ar
bor cui maledixisti. Bona eñ ꝯuersatio sine bona vi=
ta nõ põt durare/ sꝫ cito deficere. Iuxta illud. Natum luce. 8. a
aruit: q2 nõ habebat humorẽ. Uñ Sene. de moribꝰ ait cod. c. d
Nunq̃ bone honestatis lõga est simulatio: ¶ Homo historia
quidã habuit duos filios: ⁊ primo dixit: vade operari
in vineã meã. Qui rñdit patri: nolo: tandẽ vero peni=
tentia ductꝰ/ iuit. Postea pater iuit ad alterũ: ⁊ similiter
dixit: q̇ rñdit/ eo dñe: ⁊ tñ nõ iuit. Quis igit hoꝝ (q̃rit
dñs) fecit voluntatẽ patris: Responsum est ꝙ primus.
Et christus ex hoc ꝯtra pricipes sacerdotũ dixit: ꝙ pu
blicani ⁊ meretrices precedent eos in regno dei. Ue=
nit enim (inquit) ioannes in via iustitie: ⁊ non credi=
distis ei: peccatores vero ⁊ meretrices crediderunt ei.
¶ Istã igit

Mora= ¶ Istam igitur saluator noster parabolam exponit.
litas Uidetur em̄ supponere ꝙ prfamilias est deus: q duos
filios habuit in mūdo.i.duo gn̄a subditoꝝ: primos ⁊
secūdos: scʒ ecclesiasticos ⁊ laicos: quos ambos ad la
borandū ⁊ ad bene operandū in vinea sua.i. in ecclia
vel in aīa ꝯuocat: ⁊ ad hoc vtrūqꝫ sm maius ⁊ minꝰor
dinat. Primo tn̄ pprio ecclesiastico ista p̄cipit. Scdo
ma.20.a scʒ seculari ⁊ laico inquiēs. Ite in vineā meā: ⁊ quod
b iustū fuerit dabo vobis. Sed vere magna est differen
tia in istis: qr primi dicūt ⁊ nō faciūt: secūdi vero nō di
cūt: ⁊ qn̄qꝫ tn̄ faciūt. Cōstat em̄ ꝙ multi sunt ecclesiasti
ci: qui promittūt ⁊ dicūt se velle in vinea dei laborare:
⁊ hoc potissime in susceptione ordinis vel beneficij:
vbi tā publice q̄ꝫ occulte se obligant ad laborē ⁊ ad bo
noꝝ opeꝝ exercitiū ⁊ culturā: qr istis videt̄ dictū illud
2.tim.2.a apl̄i. Labora sicut bonꝰ miles christi. Et tn̄ isti sunt q̄
oīno nihil de p̄missis faciūt: sed quod deo vouerūt p̄
termittūt. Un̄. Dicunt em̄ ⁊ nō faciūt. Ecōtra alij sunt
ma.23.a seculares/⁊ alij magis leues: q̄ prima facie mandato
dn̄i ꝯtradicūt: ⁊ qsi eis aliq̄d iniungit̄ lingua ⁊ moribꝰ
hier.2.d totū spernūt. Hier. A seculo ꝯfregisti iugū: dixisti / nō
seruiā. Et tn̄ isti ad cor reuersi/multa bona opera faci=
unt: ⁊ ꝯtra illud quod ꝓmiserāt/bona agūt: qr sepe fit
ꝙ seculares qui leui ⁊ seculari cōuersatiōe vident̄ dei
patris mādata contēnere: ⁊ tn̄ faciūt plura bona q̄ il=
li q ex promissione tenent̄ facere facta magna. Ecclesia
stici em̄ habēt verba ⁊ nō opera: seculares vero habent
opera ⁊ nō verba: ⁊ iō isti ⁊ nō primi dicunt̄ facere diui
na precepta: cum plus placerēt dn̄o bona opera q̄ ꝓ=
missa. Ideo bene dicit̄ istis/ꝙ pctōres ⁊ meretrices ip
sos precedēt in regno dei: qr seculares qui pctōres vidē
tur prima facie eligunt̄. Isti vero q iusti crediti fuerāt
mat.8.b respuent̄. Unde dicit̄. Multi venient ab oriente ⁊c. Et
Aliter sequit̄. Filij aūt regni eijcient̄ foras. ¶ Uel si vis allega
istud generaliter: ꝙ plus sunt attendenda opera q̄ver
ioā.10.g ba ⁊c. Ideo dicit̄. Operibus credite: vide supra li.xiiij.
A ca.xxij. vbi ista figura ad literā exponit̄. ¶ Homo erat
eod.c.d paterfamilias qui plātauit vineā: ⁊ sepi circūdedit eā
historia et fodit in ea torcular: edificauit turrim/⁊ locauit eā
agricolis: ⁊ peregre profectus est. Cū adueniente tpe
fructuum seruos suos misisset ad vineam: agricole ip
sos diuersis supplicijs affecerunt: ⁊ cum iterum misis=
set alios/similiter peregerunt. Qui cum vltimo filiuʒ
mitteret/dicens. Forsitan verebuntur filium meum: ip
sum etiam occiderunt/⁊ eum extra vineam proiecerūt
dicentes. Hic est heres: venite occidamus eum: ⁊ erit
nostra hereditas. Iste paterfamilias finaliter ad vi=
neam suam veniens: istos operarios perdidit: ⁊ vine=
am alijs locauit. Unde dicitur. Malos male perdet:
Allego= ⁊ vineam suam locabit alijs agricolis. ¶ Istud expo=
ria nunt doctores allegorice/dicentes quod paterfamili=
as id est deus a principio plantauit quandam vineaʒ
esai.5.b scilicet synagogam. Esaie. Uinea domini sabaoth do=
mus israel est. In ista enim fodit torcular/scilicet ciui
tatem hierusalem: in qua botrus cypri fuit cōpressus
turrem / templum ⁊ sepem ei circundedit id est diuine
esai.5.a legis munitionem ⁊ ambitum. Esaie. Plantauit vine
am electam: lapides elegit ex ea: fecit torcular/ ⁊ edifi
cauit turrim: ipsamqꝫ agricolis id est filijs israel ⁊ iu=
deis locauit: qui abraam ⁊ moysi legem id est cerimo
nias ordinauit: ⁊ iudeos in hierusalem id est in terra
promissionis locauit: Ab eis etiam profectus est quā
luc.19.b do data lege suis arbitrijs ipsos dereliquit. Un̄. Tra=
B didit seruis suis bona sua ⁊ profectus est statim. Sed
isti agricole a principio pessimi ⁊ rebelles fuerunt: qr
seruos dei quos pro fructu bonoꝝ operū reportando
mittebat ad vineā: multipliciter offenderūt: sicut ptʒ:
qr moysen exacerbauerūt: ⁊ de regno suo dauid expu=
lerunt: esaiā serra lignea secauerūt: hieremiā i egypto
lapidauerūt. Ezec. in babylone excerebrauerūt: amos
vecte perforauerūt ⁊c. Un̄ dr̄. Ecce ego mitto ad vos ꝓ mat.23.d
phetas/sapientes ⁊ scribas ⁊c. Finaliter misit filiū su=
um iesum christū: quē nihilominꝰ proiectū extra vineā
.i. extra hierusalē occiderūt: ipsum ⁊ fidē eius respuen
tes: hereditatē eius se habituros perpetuo crediderūt
inquantū scʒ fidē christi ipso mortuo extinguere puta
uerunt: ⁊ sectā suā in eternū duraturā: ⁊ ipos in hieru
salē māsuros se arbitrati fuerūt. Uenite (inquiunt) oc mat.21.d
cidamꝰ eū: ⁊ nostra erit hereditas. Et alibi. Ne forte ve ioā.11.f
niant romani/⁊ tollant nostrū locū ⁊ gentē: expedit vt
moriatur homo. Sed eoꝝ opinio facta est irrita: qr eo
ꝙ hereditatem dei/scʒ terram iuda se habituros credi
derūt per christi mortē: potius perdiderūt eādē: qr scʒ
paterfamilias deus perdidit istos iudeos: ⁊ eos per
romanos vēdidit ⁊ dispersit: vineā suam / scʒ ecclesiaʒ
⁊ fidē alijs agricolis.i. gentibꝰ ad fidē cōuersis tradi=
dit: istos vo repudiauit/⁊ in infidelitate dimisit. Igit̄
bene concludit̄ ibi. Auferetur a vobis regnū dei: ⁊ da=
bitur genti facienti fructū eius. ¶ Uel dic mystice ꝙ Allego=
vinea domini est ecclesia. in qua deus a principio po= ria
suit torcular id est memoriaʒ dominice passionis: tur
rem id est altitudinem contemplationis: sepem id est
tuitionem pastoralis protectionis. Hier. Ego planta hier.2.d
ui te vineam meam electam/ omne semen verum: qui C
agricolis id est christianis viris ⁊ ecclesiasticis ipsam
colendam tradidit: ⁊ inde fructum bonorum operum
expectauit: pro quibus habendis seruos suos/scriptu
ram legis psalmistarum ⁊ prophetarum: vltimo vero
filium suum misit/scilicet doctrinam filij sui euange=
licam. Isti enim sunt christi serui spirituales: qui ad
vineam ecclesie mittuntur: vt per eos fructum bonoꝝ
operum reportent. Sed reuera isti agricole iam om=
nes istos expulerunt ⁊ occiderunt: quia ecclesiastici le
gem per prophetias ⁊ euangelia / diuinam scientiam
⁊ gratiam hodie quasi penitus deiecerunt. Nostra (in
quiunt) erit hereditas: quia hereditatem ecclesie acsi
esset suum proprium patrimonium sibi appropriant:
⁊ se non esse agricolas/sed dominos putant. Ezechie. eze.36.b
Dederunt terram meam sibi in hereditatem. Et ideo
pro certo (sicut iam videmus) dominos istos agrico=
las id est viros ecclesiasticos diuersimode disperdit:
⁊ propter peccata eorum vineam eorum ecclesie alijs
agricolis id est secularibus tyrannis ipsam diripien=
dam tradidit. Esaie. Auferam sepem eius: ⁊ erit in di esai.5.b
reptionem. ¶ Uel dic quod ista vinea est anima: cu= Aliter
ius cultores sunt sensus ⁊ affectus: quia debitum su=
um non faciunt: nec fructum bonorum operum deo
reddunt: sed seruos eius id est bonas inspirationes
strangulant ⁊ repellunt: filium eius id est christum et
eius gratiaʒ in seipsis interficiunt. Ideo finaliter isti
perduntur: ⁊ vinea id est anima ab alijs agricolis id D
est vitijs ⁊ demonibus occupatur. Psalmista. Destru ps.79.b
xisti maceriam eius: ⁊ vindemiant eam omnes preter
gredientes: ⁊ exterminauit eam aper de sylua et cete=
ra. De lapide reprobato vide supra secundi regum ca
pi. quinto: in fine.

¶ Capitulum vicesimumsecundum textus Simile factum est regnum celorum homini regi qui fe. Moralitatum Capitul. XVII

historia Rex quidā fecit filio suo nuptias: ꝛ misit seruos suos hora cene dicere inuitatis vt venirēt. Quib⁹ nolentib⁹/ misit alios seruos dicere. Ecce prandiū meū paraui: tauri mei ꝛ altilia mea occisa sunt/ ꝛ oia parata venite ad nuptias. Inuitati vero noluerūt venire: sed alius in villā suā: alius ad negociationē suam abijt. Quidā autē ex eis seruos suos tenuerūt: ꝛ affectos cōtumelijs occiderūt Quod audiens rex/ missis exercitib⁹ suis perdidit homicidas illos: ꝛ mittēs seruos suos alios ꝯuocat dicēs. Nuptie parate sunt: sed qui inuitati erāt/ nō erāt digni. Ite igiꝭ ad exitus viaꝝ: ꝛ quoscūqꝫ inueneritis vocate ad nuptias. Serui aūt abeuntes cōgregauerūt bonos ꝛ malos: ꝛ implete sunt nuptie discumbentiū. Intrauit aūt rex vt videret discūbentes: ꝛ vidit ibi hominē non indutū veste nuptiali: ꝛ ait illi. Amice qūo huc intrasti/ nō habēs vestē nuptialē? At ille obmutuit. Tunc rex ministros vocauit: ꝛ eum in tenebras exteriores ligatis manib⁹ ꝛ pedibus mitti iussit: Ibi inq̄t erit fletus ꝛ stridor dentiū. Multi em̄ sunt vocati ꝛc.

Allegoria E ¶ Ista exponunꝭ allegorice de gentilib⁹ ꝛ iudeis. Constat em̄ ꝙ rex deus filio suo vxorē. i. humanā naturā duxit: ꝛ ex hoc nuptias ꝛ solennitatē fidei catholice/ ꝛ cōgregationē ecclesie catholice celebrauit. Ad qd̄ conuiuiū primo iudeos vocauit: q: scꝫ huius fidei fieri participes ipsos pre alijs ordinauit. Apl's. Judeo primū ꝛ greco. (roꝫ. 2. b) Omnia parata sunt: dixerunt serui. i. p̄dicatores ꝛ apostoli: tauri ꝛ altilia occisa sūt. i. christ⁹ ꝛ prophete ꝛ martyres pro fide sunt mortui. Acsi dicerent. Omnia fidei testimonia ꝛ mysteria parata sunt: venite ad nuptias. i. ad incarnationis fidē. Esa. (esa. 35. a) Omnes sitiētes venite ad aquas. Sed reuera isti ad nuptias venire noluerūt: sed potius ad villā suā. i. ad synagogam per incredulitatē abierūt: ꝛ multos de seruis christi ꝛ predicatorib⁹ occiderunt: scꝫ iacobū: stephanū ꝛ multos alios: iō rex noster deus pater missis exercitib⁹/ scꝫ romanoꝝ: illos perdidit ꝛ destruxit: ꝛ eos indignos nuptijs. i. salute ꝛ fide christiana iudicans: seruos suos p̄dicatores ꝛ alios ꝯuocandos ad istas nuptias. i. ad incarnationis fidē misit: Ideo dicit. (act. 13. g) Vobis oportebat primum loqui verbum domini: sꝫ quoniam repulistis illud: ꝛ indignos vos iudicastis eterne vite: ecce conuertimur ad gentes ꝛc. Isti igitur predicatores ad exitus viarum id est ad gentiles qui non erant in via salutis/ sed in exitu mittuntur: qui fidem recipiētes ad ecclesie nuptias inducuntur inter quos boni ꝛ mali pariter concluduntur: ita quod discumbentibus tam bonis quam malis nuptie iam implentur. Unde iob. (Iob 3. c) Paruus ꝛ magnus ibi sunt ꝛc. Sed re (f) uera in fine seculi rex iste deus/ ad suos fideles iudicādum/ ꝛ ad discumbentes videndum/ etiam ad examinandum intrabit: ꝛ istos quos non indutos veste nuptiali videbit id est charitate etiam ꝛ gratia: eternis vinculis/ carceribus ꝛ tenebris eos condemnabit/ dicens. Amice quomodo huc intrasti/ non habens vestem nuptialem: ꝛ quomodo in ecclesiam venisti/ ꝛ fidem christianam suscepisti: cum vestem nuptialem id est charitatem ꝛ gratiam non acquisiuisti: sed potius peccatis ꝛ vitijs sorduisti? At ille statim obmutescet: quia proh dolor peccator nullam excusationem habebit: immo sine reclamatione in tenebras ibit: vbi erit fletus ꝛ stridor dentium. (apo. 16 c) Unde Apocalyps. Beatus qui custodit pallium suum ne nudus ambulet. Et sequitur. Multi sunt vocati: pauci vero electi. Et quia omnes generaliter ad fidem vocati sunt: ꝛ tamen multi ꝓpter defectū vestis nuptialis ad infernū descēdūt: ꝓpter quod consulit. Esa. Consurge/ cōsurge hierl'm: (esa. 52. a) induere vestimentis glorie ciuitas sancta. ¶ Uel dic/ (Aliter) ꝙ nuptie iste statū significāt ecclesiasticū: in quo tauri ꝛ altilia. i. actiui ꝛ contēplatiui suis doctrinis ꝛ exēplis bonos antiqui⁹ refecerūt: qui in fide christi ꝛ in isto ꝯuiuio. i. in ecclesie statu mortui sunt: ita ꝙ in sanguine suo vel bona vita statū ecclesiasticum fundauerunt. Quidā aūt sunt qui ad illud ꝯuiuiū venire renuunt: sicut sunt nobiles ꝛ auari: qui magis negocia seculi ꝛ statū secularē/ ꝙ̄ statū ecclesiasticū eligūt ꝛ exq̄rūt. Unde iob. (iob. 30) Esse sub sentibus/ delicias cōputabāt. Alij vero ad istas nuptias. i. ad ecclesie diuitias ardēter venerūt: ita ꝙ iā discūbentib⁹. i. clericis/ religiosis (b) ꝛ sacerdotibus plene sunt in quibus boni ꝛ mali sine dubio simul viuunt. Uerumtamen q: nullus ad aliud cōuiuiū. i. ad ecclesiastica beneficia vel officia venire siue intrare debuerat nisi sanct⁹: ideo deus in fine seculi illos qui sine veste nuptiali. i. sine gratia ꝛ ꝯuersatione spirituali vixerūt/ redarguet: ꝛ eos in tenebras exteriores. i. in inferno recludet/ dicens. Qūo huc intrasti indignus: vbi nullus debet intrare nisi dignus: ꝛ tu es nō habēs vestē nuptialē. Treń. (treń. 1. o) Uidit gentes ingressas sanctuariū suum: de quibus p̄ceperas ne intrarent ecclesiā tuam. Et sic multi sunt vocati: pauci vero electi. Quia multi intrant ecclesie statū: pauci percipiūt paradisi fructū: sed potius infernales tenebras ꝛ luctū. ¶ Judei cū postulassent a christo si liceret censuꝫ (eod. c. b) dare cesari: facit sibi christus afferri numisma census. De quo cū ab eis postulasset/ cuius imago esset ꝛ numismatis superscriptio. Et ipsi dixissent/ cesaris. Christus respondit/ dicens. Reddite igiꝭ que sunt cesaris cesari ꝛ que sunt dei deo. Acsi diceret/ ꝙ illi debēt reddi numisma/ cuius imago est impressa. ¶ Dic quod (Tropologia) cum duplex imago possit imprimi in numismate anime humane christiane: scilicet imago dei/ que fit per gratiam: ꝛ imago cesaris/ que dicitur a cedendo: ꝛ interpretatur possidens princeps id est figura diaboli: qui malos principes mundi possidet: ꝛ peccatorem cedit et damnat: que imago in anima imprimitur per (b) peccatum. Sic est quod illud numisma id est anima ista illi domino finaliter reddetur/ cuius imago idest figura per morum conformitatem in ipsa inuenitur: quia anima iusta que in se imaginem dei representabit/ deo reddetur. Anima vero peccatrix cesari id est diabolo propter conformitatem similitudinis offeretur. Apocalyps. Qui acceperunt characterē ꝛc. (ap. 19. d) ¶ In vicesimotertio capitulo multe redargutiones ꝛ maledictiones ponuntur: ꝛ multa etiaꝫ dicta moralia: que omnia per se patent. In capitulo vicesimoquarto vero multa de vltima tribulatione ponuntur: sed vide infra in Luca: vbi ponam. (luc. 17. g) (luce. 21. b) ¶ Inuicesimoquinto capitulo ponitur parabola de decem virginibus/ scilicꝫ quiꝙ prudentibus ꝛ quinqꝫ fatuis: (C. xxv. a historia) que sponsor sponse venientibus ad nuptias obuiam exierunt: ꝛ omnes iste lampades tenuerunt in manibus. Ista tamen fuit differentia: quod prudentes cum lampadibus oleuꝫ habuerunt: fatue vero habuerunt lampades: sed oleo caruerunt. Tandem igitur moram faciente sponso: cuꝫ omnes virgines dormiuissent: media nocte clamor efficitur. Ecce inquit sponsus venit: exite obuiam illi. Que cum surrexissent: ꝛ lampades suas parassent: fatue; carentibus oleo dixerunt. Date nobis de oleo vestro: quia lampades nostre extinguuntur. Quibus responderunt. Ne forte non sufficiat nobis et vobis: ite potius

ite potius ad vẽdentes ⁊ emite vobis. Dũ irent eme-
re venit spõsus: ⁊ que parate erãt/cũ eo ad nuptias in
trauerunt: ⁊ clausa est ianua. Fatue autem virgines ve
niẽtes/suppliciter aperiri petierũt/ dicẽtes: Dñe dñe
aperi nobis. Sꝫ eis dixit dñs: Amẽ dico vobis/nescio
A vos. Cõcludit igit dñs ꝙ quilibet debet esse paratus
Allegoria. quia nescit quãdo veniet spõsus. Istã parabolã nũꝙ̃
possum ita bene exponere sicut exponitur per docto-
res: ⁊ ita dicamus ꝺm Augu. ꝙ ꝺm alios magis no-
uos. Decẽ virgines significant vniuersitatem anima
rum fidelium: que pro eo decẽ dicunt: quia obseruan-
tie decem mãdatorũ subiugant. Iste tamẽ memoran
tur esse bone ⁊ male/prudentes ⁊ fatue: qꝛ de fidelib9
animabus constat aliquas esse bonas/et aliquas ma
las: que tamẽ oẽs quinqꝫ vident. qꝛ omnes tam boni
ꝙ̃ mali quinqꝫ sensuuꝫ passionib9 submittunt: vel qꝛ
bone quinqꝫ sensibus imperare. male vero eis seruire
noscunt. Iste tamẽ inter se multum differũt: qꝛ ꝙ̃uis
oẽs lampades. i. exempla bona ⁊ splẽdorẽ aliqualem
bonorũ operũ habeãt: bone tamẽ oleũ pie intẽtionis
⁊ gratie ⁊ deuotionis cũ lãpadib9 habẽt. Male ꝩo
licet exteriorẽ splendẽtem apparentiaꝫ habeant: oleo
tamẽ pie intentionis carẽt acceptis lãpadibus/non
sumpserunt oleũ secũ: sicut maxime faciunt hypocri-
te: qui nõ curãt habere veritatis nitorẽ: dũ tamen ha
beãt exterioris apparẽtie splẽdorẽ. Cõtra quos tulli9
dicit: Quid ꝓdest foris strenue agere? Omnes igitur
virgines. i. omnes anime christiane/tã bone ꝙ̃ male
sperant ad nuptias agni. i. ad conuiuiũ paradisi fina
liter ingredi: omnesqꝫ expectant sponsum. i. christum
in resurrectione vltima venturũ: et nuptiarum introi
B tum concessurum. Ueruntamẽ quia nunc tardat: ne-
ma.26.d. cesse est ꝙ isti interim per mortẽ corporalẽ dormiant:
et quod tã boni ꝙ̃ mali debitũ mortis soluãt. Unde
dicitur: Dormite iaꝫ ⁊ requiescite. Finaliter tamẽ me-
dia nocte. i. subito ⁊ ex insperato clamor tube angeli-
ce fiet: qui oẽs dormiẽtes ⁊ mortuos per resurrectio
nẽ aduocabit: et ipsis aduentuꝫ iudicis patefaciet di
cẽs: Ecce sponsus venit exite de sepulchris obuiaꝫ ei
Hieronymus. Semper sonat vox (inquit) illa terri-
bilis in auribus meis: Surgite mortui/venite ad iu-
diciũ domini. Tunc oẽs tam boni quam mali surgẽt
et lãpades suas/id est bona opera ꝑparabunt et nu-
merabunt et dicẽt: Dñe in nomine tuo ꝓphetaui ⁊c.
Ueruntamẽ qꝛ mali et hypocrite oleũ recte intẽtiõis
nõ habuerunt: ideo lampades suorũ operum extin-
guẽtur: inꝙ̃tum frũctu et vtilitate oĩmoda priuabũt
prouer.14.c. Uñ: Lucerna impiorũ extinguet. Istis igitur non ꝓ-
ficiet: sed iustis et sapientib9 dicẽt: date nobis de oleo
vestro. i. iuuetis nos virtute meritorũ vestrorũ: qꝛ tũc
boni poterunt rñdere: Ne forte non sufficiat nobis ⁊
vobis: ite potius ad vendentes et emite vobis ⁊c. Ac
si dicerent: Oleum meritorũ nostrorũ non est tantum
ꝙ ad saluandũ nos et vos sufficiat/siue sufficere pos
sit: sed ite potius ad vẽdẽtes. et videte quid vobis ꝓ
ficient illi pro quorũ captando fauore lãpades ⁊ non
oleum id est opera vana sine conscientia bona dum
vixistis in seculo habuistis. Ac si dicerẽt: Uidete q̇d
vobis proficit nunc vana gloria/vana laus et cõmẽ-
Hiere.52.c. datio mundanorum. Et dicent: Ubi sunt dij eorum
in quibus habebant fiduciam? Surgant et opituleu
tur vobis. Sed pro certo dum isti volunt oleum bo-
C ne conscientie emere idest dum incipiunt bonam cõ-
scientiam habere: et de vanitate operum penitere: et
tarde bonã cõsciẽtiã querere: sapientes et bone que

habebãt oleum cũ lampadib9 cũ spõso christo intra
bunt nuptias paradisi: et clausa ianua paradisi. i. ex-
cluso tpe merẽdi: isti hypocrite et fatue ꝑpetuo foras
stabũt: ⁊ in inferno dolẽtes/nunꝙ̃ aptionẽ venie seu
celi ianue de cetero impetrabũt. Uñ Mat. nõ oĩs qui
dicit mihi dñe dñe/intrabit regnum celorum. Ideo ma.7.c
oleo bone conscientie muniamur: et semper parati et
in bono vigiles inueniamur: vt quacũqꝫ hora spon
sus christus veniat: cũ ipso ad nuptias inducamur.
Eccl'es. Oi tẽpore sint vestimẽta tua cãdida: ⁊ oleum eccl's.9.
de capite tuo nõ deficiat. Oib9 dico/vigilate. ¶ Uel b
si vis dic ꝙ illõ qõ hic ponit: ꝙ fatue ꝩgines ꝑ eo ꝙ Aliter
oleũ nõ habebãt/lãpades suas extingui dicebãt põt
contra hypocritas allegari quorum lampades id-
est quorum conuersationis splendor non potest diu
durare: imo cum oleum bone conscientie intentiõis ⁊
diuine gratie interioris istis deficiat: necesse habet ci
to extingui et deficere. Señ. Nihil quod simulatum
est et fictũ/põt esse diuturnũ. Unde Job. Nonne lux iob.18.a
impij extinguet? ¶ Uel dic/ꝙ quilibet debet plus se Aliter
diligere ꝙ̃ alios: qꝛ charitas incipit a seipsa: vnde vbi
hõ nõ põt sine sui ꝑiudicio alteri subuenire: debet illũ D
dimittere: ⁊ de sua solummodo salute tractare: exem ma.25.a
plo prudẽtiũ virginũ que dixerũt: Ne forte nõ suffici- Aliter
at ⁊c. ¶ Uel ista allega: ꝙ semꝑ debet quilibet esse pa
ratus: pro eo ꝙ christi aduẽtus est incognitus ⁊ in-
certus: vt quacũqꝫ hora clamor diuine vocationis in
sonuerit: ⁊ ipse christus per morteꝫ decreuerit nos vo
care: taliter paratos nos inueniat/vt cum eo possim9
ad celi nuptias introire. Matthei. Estote parati ⁊c. ma.24.
¶ Homo quidam peregre ꝓficiscens/vocauit ser- d
uos suos: et tradidit illis omnia bõa sua: Et vni qui Ca.xxv.
dem dedit quinqꝫ talenta alij vero duo alij vnum: vni b
cuiqꝫ ꝺm ꝓpriã virtutẽ: ⁊ ꝓfectus est statim. Igit qui historia
quiqꝫ talẽta acceperat lucratus est alia q̇nqꝫ: q̇ auteꝫ
duo acceperat/lucratus est alia duo: qui autem vnuꝫ
abiens fodit in terram/et abscondit pecuniã dñi sui.
Cũ igitur lapso tẽpore rediret dñs/et poneret rationẽ
cum seruis suis/audiẽs ꝙ vnus quinqꝫ et alius duo
talenta lucrati fuerant: ⁊ quod pecuniam suã multi-
plicauerunt: ipsos supra maiora constituit: ⁊ eorũ di-
ligentiam commendauit/dicens cuilibet: Euge ser-
ue bone et fidelis: quia in pauca ⁊c. Intra in gaudi-
um domini tui. Accessit autem qui vnum accepe-
rat talentum: dicens ei: Domine scio quia homo du-
rus es: metens vbi non seminasti/et congregans vbi
non sparcisti: et timens abij/et abscondi talentũ tuũ
in terra: ecce habes quod tuum est. Dominus vero
negligentiam serui arguens: ipsum ex proprijs ver-
bis condẽnauit/dicens: Si inquit homo durus sum
et meto vbi non semino: oportebat te pecuniam me-
am dare nummularijs/vt sic et ego veniens recepis-
sem quod meum est cum vsura. Istum fecit igitur ta E
lento cõmisso priuari: et illi qui quinqꝫ lucratus fue-
rat dari. Seruũ vero illũ tãꝙ̃ pigrũ ⁊ inutileꝫ fecit in
exteriores tenebras alligari/dicẽs: Habẽti dabitur
et abundabit. Illi autẽ qui non habet etiã qõ habe- Tropologia.
re videtur/auferetur ab eo. ¶ Ista exponuntur serio
se per Grego. in homilijs. ꝙ ille hõ q̇ ꝑegre ꝓficiscit
est saluator noster: qui in ea carne quã assumpserat/
abijt in celũ. Carnis eñ locus ꝓprie terra est: que q̇ſi
ad peregrinãdũ ducit: dũ per redẽptorẽ nostrũ in ce- lu.19.b
lo collocat. Unde dicit: Homo quidã abijt in regio
nem longinquã accipere sibi regnũ. Iste igitur ser-
uis suis. i. christifidelibus et christianis tradidit bo

na sua.i.gratias gratis datas: et vni dat quinque: alij duo: alij vnū. Hoc est quod vnicuique dat et dispēsat gratias suas secundum maius et minus: diuersis diuersimode prebet eas: quia sicut dicit apostolus: Diuisiones gratiarū sunt idē autē spiritus diuidēs singulis prout vult. Vult autē
1.Cor.12 a quod de istis talentis suis quilibet negocietur: et quod quilibet gratijs istis sic vtatur/ quod lucrum et fructū virtutum et meritorū multiplex reportet. Unde Negociamini
Lu.19.b dū venio. Et ideo quidā sunt qui pecuniam sibi commissam.i.gratias sibi cōcessas multiplicāt: et alij quinque taleta/ et alij duo lucrantur: inquātū secundum maius et minus in bonis operibus se exercēt: secundum quod plures gratias naturales acceperūt/ de lucro meritorum plus reportāt
Lu.12.f f Unde dicitur Cui multum datū est/ multum exigitur ab eo. Igitur in die iudicij vel in morte: quādo deus qui ab ipsis profectus fuerat: et qui quēlibet eorum in manu sui liberi arbitrij dimiserat: istos seruos ad rationem vocabit. Tunc tales bene operātes supra multa constituet: et in gaudia domini sui/ scilicet in paradiso multipliciter premiabit. Uerūtamen quia aliqui sunt pigri serui: qui pecuniam sibi commissam.i.scientiam gratiam vel industriā sibi a deo cōcessam in bono nō multiplicant: imo in terrā ipsam fodiunt: et ad terrena lucra et negocia applicāt: ibique totū cēsum cumulant atque parant Ideo tales finaliter condēnantur: et in
ma.22.b exteriores tenebras alligantur. Mat. Ligatis manibus et pedibus mittite eū in tenebras exteriores. Et dicet dominus: Sciebas quia homo sum durus/ rigidus iustus et seuerus: qui volo colligere vbi non seminaui: hoc est: volo quod quilibet vir virtutes et merita reportet vltra gratiā quam sibi pro semine dedi: et quod ipse augeat et multiplicet gratiam et scientiam quā sibi commisi: quare igitur illā in terrā fodisti: quare ipsam in terrenis negocijs posuisti: et non potius tradidisti nummularijs.i.pauperibus/ si fuerit pecunia tēporalis: vel auditoribus si fuerit spiritualis et scientia: vt scilicet lucrum debitū reportaret? Acsi diceret: Iuste in tenebras eijci meruisti: quia magis spiritualia quam terrena dilexisti. Ista potissime allegantur per gregorium de predicatoribus: quia secūdū quod homo habet plura talenta.i.plures gratias et conscientias a deo recepit secūdum hoc predicando et docendo magis debet proficere: vt lucrum cum vsura de animabus cōuersis possit domino reportare. Unde: Cui commendauerunt
Lu.12.f. multum plus petent ab eo: ita quod de laborando et predicando secundum magis et minus nullus se valeat excusare. Uñ secūdū ipsum illi qui dicūt: Scio domine quia durus es.i.scio quia predicationis et religionis status difficilis est et durus: et ideo nolo mihi traditū talentum.i.scientiam mihi traditam in tali negocio exponere nolo tam ardua querere: sufficit mihi in scientia et administratione viuere: et talentum mihi traditum in terra.i.in terrenis occupationibus sepelire nolo salutem multorum querere: sufficit mihi circa temporalia iuste viuere: et de vtilitate propria/ nō aliena curare. Isti a domino sicut serui inutiles redarguuntur: et in eternis tenebris concluduntur. Uel si vis
Aliter illud quod hic dicitur: habenti dabitur et abūdabit: ei autem qui non habet/ etiam quod habere videtur/ auferetur ab eo. Quod etiam iste paterfamilias exēplo demōnstrauit: qui vnum talentum ab illo abstulit: et ipsum alteri qui plus abundauit dari mandauit.

¶ Allega hoc de mundi fortuna: etiam de mūdi prin-
Tropologia cipibus et tyrannis: cum isti habeant multos seruos et subditos: quorum quidam abundāt et alij indigēt quidam sunt diuites/ et alij pauperes: quidam magna lucra faciūt: sicut ad litterā sunt eorū officiales: quidam qui solum vnum talentū habent.i. modicam habent substantiam: et hoc in terrā abscondunt.i.in terrenis agriculturis et laboribus acquisitam: sicut sunt inferiores subditi/ agricole/ et similes. Istud est verū quod illi domini et tyranni ab illis qui parū aut nihil habent scilicet ab agricolis et fossoribus continue rapiunt: et illud modicum quod habēt/ ab eis auferūt et tollunt: quod alijs scilicet suis causidicis et officialibus diuidunt. Constat enim quod inferiores spoliant et de spolijs suis diuites officiales suos munificant et ditant: bona enim sua continue a pauperibus auferūt: diuitibus vero aliena quotidie cumulantur. Esa. Rapina pauperis in domo vestra. ¶ Uel dic quod hic dicitur/ quod ille qui talentum non multiplicauit/ ille fuit priuatus: et census ille alteri datus: et ipse in tenebris ligatus. Ille vero qui lucrū domino apportauerat/ fuit magnificatus: et in gaudium dñi receptus et muneribus ampliatus. Potest applicari contra modernos dños: qui reuera nullū seruū aut familiarem diligunt/ nisi lucrum apportet: et nisi vtilitatē eorū faciat: et pecunias multiplicet et augmentet: tales enim solent magnificari: donis et beneficijs ampliari. Euge inquit etc. Unde isaac amabat esau etc. Illos vero qui lucrum non procurant/ solent reijcere et vilipendere: et talentum eorum.i.beneficiū vel officium ab ipsis quandoque tollere: et ipsos repellere et fugare/ dicentes: Seruum inutile reijcite: quia quicūque munera et lucra non procurat/ a diuitibus reijcitur: et alius in officio eius subrogatur: quod potissime videtur de officialibus dominorum: quia nisi per rapinas et exactiones lucrum acquirant dominis suis/ continue submouentur: et ipsorum talentū.i.officium statim alteri datur. Unde Mat. Auferetur a vobis regnū dei: et dabitur gēti faciēti fructū. ¶ Uel dic quod habēti gratiam dabitur gloria et abundabit: ei autem qui nō habet/ supple gratiam: etiam quod habet/ auferetur ab eo: quē admodū ad litterā cōtingit in hypocritis. ¶ Uel dic quod qui nō fuit vsus talēto sibi cōmisso/ illud perdidit: quia quādo homo nō exercitat ingenium suum/ quod quod sit vtile et bonū: vel quādo ipsum in terram abscondit: vel quando ipsum in terrestribus ponit: ipsum per certo perdit: inquantum rudis et hebes efficitur: et ad ignorantiam se deflectit: quia serui negocium sine exercitio et ingenio in artubus et brachia in corporibus irrigescūt ¶ Uel dic quod per talentum intelligitur sensus: quem homo dū viuit: ad voluntatē domini debet expendere: vt ex eo lucrum virtutū exquirere possit: quod mūdi sapientes non faciunt: immo illud in terrenis negocijs sepeliunt: in cautelis et malicijs sensum suum cōtra dei voluntatē expendunt. Quia sicut dicitur: Sapientes sunt vt faciāt mala: bene autē facere nescierunt. Ideo in fine quādo paterfamilias deus vult cū eis ponere rationē: scilicet in morte: illud talentum scilicet sensus et ratio/ de ipsis auferetur: inquantum de his que ad salutē pertinēt obliuisci noscūtur: quapropter in exteriores tenebras perpetue reponuntur: teste Aug. Hac animaduersione percutitur pctōr vt moriēs obliuiscatur sui: qui dū viueret oblitus est dei. Unde Apostolus: Perdam sapientiam sapientum etc. ¶ Hic fit mētio quō in die iudicij boni a malis separabuntur: et illi ad dexteram/ isti ad sinistram ponentur. Fit etiam mentio quō de operibus pietatis dñs disceptabit: et quomodo illos qui pietatis opera exercuerunt: ad paradisum vocabit: illos

Marginal notes (right column): h. — Esa.3.c. — Aliter — Gen.27.b — ma.21.d — Aliter. — A Aliter — Aliter — hiere.4 f. — 1.co.1.c. — Ca.xxvi. historia

B illos qui contrarium fecerunt/etiã qui erga tribulatos ꝛ pauperes sunt crudeles/in ignem diabolo paratum cõdemnabit. Fit etiã mentio quõ opa pauperib9 impensa christus in extremo iudicio sibi facta fuisse reputabit: ꝛ quõ in persona pauperũ seipsum in homine esse clamabit. ¶ Ista oĩa allega/ꝙ boni ꝛ mali qui nũc vix possunt distingui in mũdo: in iudicio optime distinguentur: quia tũc in presentia oĩm/boni a dextris.i.in eterna ꝓsperitate: mali a sinistris.i. l eterna aduersitate ponentur: sicut dicit in Prouer. Uias que a dextris sunt nouit dñs: peruerse autem vie que a sinistris sunt. Item ista possunt allegari/quõ opera pietatis inter cetera bona videnť deo placere: de quibus solũ legiť in iudicio mẽtionẽ facere. Sicut satis dicit Apl's: Pietas ad oĩa valet. ¶ Itẽ ista pñt allegari/quõ deus bona vel mala facta pauperib9 suis/reputant sibi facta: ꝛ quõ ꝑsona pauperũ ꝑsonã dñi representat. Unde Mat. Qui recipit vos/me recipit. Idẽ Qui suscipit talẽ paruulũ in nomine meo/me recipit

Moralitas. Prouer. 4.d. 1.Timo. 4.c. Aliter Mat.10.d Mat.18.a

¶ Capitulum vicesimumsextuz textus: Et factum est cũ consummasset Jesus sermones hos: Mora. Capi. XVIII

Consilium capiendi Christũ fuit sumptũ in atrio principis sacerdotum qui dicitur Caiphas. Unde hic diciť/ꝙ cõgregati sunt ꝑncipes sacerdotũ et seniores populi in atriuz principis sacerdotum qui dicebať Caiphas/vt iesum dolo tenerẽt et occiderẽt. Dicebant eñ: Nõ in die festo/ne forte tumult9 fieret in populo. ¶ Ista possunt allegari contra mala que fiunt in curijs dominorum qꝛ hodie in atrio principis siue summi sacerdotis: hoc est in curijs epõrũ ꝛ principũ mundanorũ/congregãtur sacerdotes ꝛ seniores.i.mali cõsiliarij tã laici quã clerici/tã regulares ꝙ seculares: ꝛ hoc non vt Jesus/id est iustitia ꝛ innocentia defendať/sed potius vt dolo/fraude ꝛ iniustitia ꝑmať: quia oĩa colloquia ꝛ cõsilia que fiunt hodie/ꝛ etiam consilia in principũ parlamẽtis ad hoc solũ fiunt/vt deť locus fraudib9 ꝛ fictionib9: ꝛ vt christũ id est pauperes ꝛ innocẽtes: qui christi ꝑsonã in hoc mundo repsentãt: ꝑ dolos ꝛ fraudulentas machinationes suis exactionib9 subijciant ꝛ tormẽtis. Psal. Congregati sunt ꝛ conuenerũt ꝛc. Uerum tamẽ tales mali consiliarij multum bene cauent/ne talia fiãt in die festo.i.in loco publico ꝛ aperto: et hoc/ne tumultus fieret in populo: qꝛ tales mala ꝛ fraudulẽta sua cõsilia que machinanť cõtra christum.i.contra ecc'ias et pauperes: non solẽt publice facere/sed priuate: non notorie: sed occulte. Sciũt eñ ꝙ tumultus in populo fieret. Et si ppl's suas videret malicias/ipsos forsitam dentibus laniarẽt. Querũt igitur isti sua secreta cõsilia facere. ꝛ noticias hominũ declinare: qꝛ diciť: Ois qui male agit/odit lucem. ¶ Cũ esset Jesus in bethania in domo simonis leprosi: accessit ad eũ mulier habẽs alabastrũ vnguẽti preciosi: ꝛ effudit sup caput ipsius recumbẽtis. Et sicut diciť: super pedes: quos capillis suis tersit: ꝛ impleta est domus ex odore vnguenti. Quidã igitur discipulorũ hoc indigne ferebant dicẽtes: Ut quid perditio hec? Poterat eñ venundari multo: ꝛ dari pauperib9 Jesus aũt ipsam excusauit: et deuotionẽ ipsius comprobauit: et curã eius erga se magis ꝙ erga pauperes commendauit/dicens: Pauperes semper habetis vobiscum: et cum volueritis/potestis eis bene facere/me autem semper nõ habebitis. Mittens autez

Tropologia C Ps.47.a Jo.3.c. Mat.ca.a. Historia D

hoc vnguẽrum in corpus meum ad sepeliendũ me fecit. ¶ Tunc christus in domo simonis/qui interpretať obedientia. ꝛ in bethania domus obedientie vel afflictionis spũaliter discũbit/quãdo in boni obedientis cõscientia cõquiescit. Talis eñ domus et talis dñs hospitari beneChristũ dicunť: qꝛ reuera nũꝙ requiescit dñs gratius ꝙ vbi obediẽtia/humilitas ꝛ afflictio penitentie et penalitatis conseruanť. In ista domo mulier/id est bona volũtas ipsum vngẽto inũgit: ꝛ vas alabastri/id est cor firmũ ꝛ solidũ/scꝫ ꝑ deuotionẽ apit: et caput eius.i.dignitatem pedes/id est eius humanitatẽ vnctionis vngẽto recreat ita ꝙ tota domus cõscientie odore spũalis suauitatis impletur: ꝛ opus illud elemosynis pauperũ anteferť. Maius eñ bonũ est deuotio erga deũ/ꝙ compassio erga proximũ: ꝛ plus deo obedientia ꝙ elemosyna vel sacrificium placet vt patet in lib. Regũ: nunquid vult deus holocausta/ꝛ non potius vt obediať voluntati eius? Melior eñ est obedientia ꝙ victime. ¶ Uel allega contra infamiã/que de leui nõ tolliť. Simõ iste ante leprosus fuerat/sed mõ nõ erat: qꝛ iãdiu ipsuz sanauerat: et tamẽ adhuc vocabať leprosus: dato qꝺ esset sanus realiter. In quo notať ꝙ qñ quis lepram alicuius criminis qñꝙ vel defectus incurrit vix amplius põt nomẽ.i.fama recedere: quinimo dato ꝙ sanetur et emendeť de crimine: intãtum ꝙ dignus possit dici dñm spũaliter hospitari solet tñ nomen illud infamie quã icurrit/apud eũ ꝑpetuo remanere. Eze. Multo labore sudatũ est: ꝛ nõ exiuit de eo nimia rubigo eius: ¶ Uel allega ꝙ nũꝙ põt aliquis op9 piuz vel meritoriuz facere/quin satis inueniat q̃ op9 illud delecteť mordere: sicut in ista apparuit que dñz vngẽdo opus sctissimum faciebat: ꝛ tamẽ nõ carebat detractoribus dicentibus. vt quid ꝑditio hec? ¶ Uł allega hoc/ꝙ detractor nõ parcit dño vel amico: sicut patet hic de istis/ꝙ detractor sub specie boni et colore et occasione virtutis: semꝑ nitiť aliorũ bonis derogare: sicut patet hic/vbi isti sub specie elemosyne faciende deuotioni alterius detrahebãt. ¶ Uł allega ista ꝙ semꝑ est ad rẽ magis necessariã primo ꝛ ꝑncipaliter recurrenduz/et negociũ magis cogẽs faciendum prio: et minus cogẽtib9 preferendũ: sicut hic dř/quod pauperes semꝑ erãt cũ discipuľ remãsuri: christ9 autẽ cito erat recessurus ab eis: ꝛ iõ cõcludebat sibi primo obsequiũ vnctionis ꝑberi debere. cũ elemosyne pauperũ possent al's fieri/ꝛ sine periculo differri. ¶ Hic habem9 ꝙ cũ christ9 discipulos fugitiuos/et eum dimissuros prediceret: petrus audacius ꝑ ceteris se iactauit secũ in mortẽ et in carcerẽ iturũ: se nunꝙ negaturũ ꝓmisit: ꝛ tñ ipse prius dñm negauit: ꝛ turpi9 deliqt ceteris. ¶ Allega ad hoc/ꝙ vt cõiter illi qui magis se iactãt/minus reddũt ꝛ illi q̃ fortiores ꝛ constãtiores amicos tꝑe pacis se asserunt: tandẽ qñ venit tẽtatio ꝛ tribulatio: primi cedunt. Sene. Infirmior canis magis indulget latratib9. Uel dic ꝙ petrus qui erat futurus ecc'ie pastor: et qui fortior credebať esse alijs: ꝑut ex verbis eius apparet: permissus est a deo cadere: ad ostendendum quod nullus debet de viribus suis presumere: et ad ostendendum quod prelatus debet cadentibus et delinquentibus cõpati: ꝛ ex ꝓpria fragilitate aliorũ fragilitatem cognoscere: ꝛ sic nõ nimis aspꝑe corrigere: sꝫ potius ꝯdolere. Uñ dř Di see ex teipso que sunt ꝓximi tui ꝛc. ¶ Petrus in atrio principis sacerdotũ: positus ad ignem se calefaciens cũ ministris: ibidẽ ad vocẽ ancille christum negauit.

Tropologia 1.Regũ. 15.e. Aliter E Ezech. 24.c. Aliter Aliter Aliter eo.ca.c. Historia. Moralitas F Aliter eccl'i.31. b. eo.ca.g

audito tñ gallo: petrus respectus a christo pctm̄ suũ
recordatus est: ⁊ sic egressus atriũ: amare flēdo peni
Moralitas. tuit. ¶ Istud allega: q̄uo isti qui sunt in curia ⁊ in
atrijs dñorũ: et cũ mistris et officialib⁹ eorũdē: sedēt
ad ignē auaricie in aliquib⁹ officijs constituti: facili=
ter mēdacia ⁊ piuria solēt incurrere: ⁊ ibi plus quam
alibi ad vocē ancille. i. ad carnis suggestionē: vel ad
pecunie delectationē solēt grauiora crimina ꝑpetrare
Aliter ¶ Uel dic ꝙ dato ꝙ hō grauissime delinqueret: fit ta
men qñq3 per ipsum dñs oculo misericordie respicit
⁊ gallũ cantantē. i. aliquē predicatorē audit: ⁊ duct⁹
penitentia foras. i. extra statu3 pcti exit: ⁊ amare plo=
rans conqueritur atq3 gemit: et sic veniam obtinet
atq3 acq̄rit. ¶ Uel dic quod nullus est ita petrus: q̄n
vocē ancille. i. carnis suggestionē debet formidare: et
Aliter quin per ipsam possit a statu salutis cadere: ⁊ cōsen=
tiendo pctō dominũ negare. ¶ Iudas osculatus est
G iesum: ⁊ tamē ipse est qui prius tradidit ad morte3 et
tormētum. ¶ Sic vero hodie mali sacerdotes: q̄ deũ
Eodem in sacramēto qnotidie osculant̄: sunt illi qui sibi am=
ca. e. plius inimicant̄: ⁊ qui ipsu3 osculādo. i. indigne reci=
Mora= piēdo / i man⁹ inimicoꝝ suoꝝ. i. vitioꝝ q̄ habēt i corde
litas tradere dinoscūt̄ Uñ lu. iuda osculo filiũ hoīs tradis
Lu. 22. e ¶ Capitulum vicesimumseptimum Tex=
Anago= tus Mane autem facto. Moralitatum Ca=
gia. pitulum XIX

De precio sanguinis christi venditi sacerdo=
tib⁹ restituto / fuit emptus ager figuli in se=
pulturā peregrinorũ / qui acheldemach vo=
cabat̄. i. ager sanguinis. ¶ Sic vero precio
mortis christi fuit empt⁹ ⁊ acq̄situs ager opulētissi=
mus paradisi. In quo sc3 peregrini. i. viri iusti qui se
reputāt peregrinos ⁊ aduenas sup terram / in morte
xp̄tum ad aīam sepeliunt̄: ⁊ ibidē feliciter reponunt̄:
qui etiā loc⁹ ager sanguis ꝓprie dr̄: ꝑ eo ꝙ sanguis
geñ. 27 d christi precio cōꝑatur. Ager etiā dicit̄ figuli: ꝑ eo q̄d
Eo. ca. a ipsu3 dedit ⁊ vēdidit factor mũdi. Uñ dicitur: Odor
agri pleni / cui benedixit dñs. ¶ Iudas penitētia du=
ctus de christo iniuste vēdito acquisita legit̄ restituis
se / ⁊ de crimine suo displicētiā habuisse. ¶ Nō est cō=
Mora= tra obstinatos vsurarios / qui sine displicētia ⁊ peni=
litas. tētia de mũdo recedunt. ⁊ nihil de alieno oīno restitu
ere volũt. ¶ Barrabas nocēs in curia Pilati fuit li=
beratus / Christus vero inocēs crucifixus. Nō q2 pila
tus ad voce3 populi fecit: ideo excusat⁹ esse credidit:
in cuius signũ manus suas lauit dicēs: Innocēs su3
a sanguine iusti huius. ¶ Illud allega moraliter et
generaliter / ꝙ in curia malorũ iudicũ boni q̄ innocen
tes / maxime qñ sunt egeni ⁊ pauperes condemnant̄:
mali vero ⁊ nocētes / dũ tñ dicunt̄ barrabas ⁊ iterꝑtat̄
fili⁹ magistri: q̄ erat vir nobil' ⁊ insignis: hoc ē dictu
dũ tñ sint hoies nobiles ⁊ diuites: ⁊ q̄ mg̃ros habeāt
dños vl' parētes / cōtra iustitiā absoluunt̄: q2 isti sunt
de quib⁹ dr̄: Ue q̄ iustificatis ipiũ ⁊c. ¶ Ul' dic cōtra
Esa. 5. f. multos fatuos: q̄ qñ faciũt aliquod malũ: ad clamo
Aliter. rē aliorũ reputāt se imunes / dicētes: Innocēs ego su3
vos videritis: ⁊ tamē isti deberēt aduertere illō. Exo.
Nō sequaris turbā ad faciēdũ malum: nec in iudicio
exo. 23. a acquiesces plurimorũ sentētie / vt alo deuies. ¶ Mo=
eo. ca. e. riēte xp̄o dño / velũ tēpli i duas ꝑtes scissu3 ē: terra mo
historia ta est: petre scisse sunt: sol obscurat⁹ ē: tenebre ꝑ vniuer
sa3 terrā facte sunt: monumēta plurima ap̄ta sunt et
sctōru3 corpora surrexerũt ⁊ in sanctā ciuitatē hierl'm
intrauerunt: ⁊ multis apparuerũt. ¶ Sic vere in tꝑe

mortis ⁊ passiōis christi / potissime in septimana sctā
terra. i. pctōr terren⁹ debet ꝑ timorē moueri. Ps. Re=
spicit terra3 ⁊ facit eā tremere ⁊c. Petre. i. corda xp̄iā= Moralitas
cũq3 dura debēt ꝑ timorē scindi. Unde Iohel. Scin= ps. 103 d
dite corda vestra / ⁊ nō vestimēta vr̄a Sol. i. splēdor et iohelis.
leticia cordis / debet ꝑ cōpassionē obscurari. Uñ Io= 2. e.
hel. Sol cōuertetur in tenebras. Monumēta. i. corda ibidē. g.
immũda ⁊ cadauerib⁹ vitiorũ plena / ꝑ cōfessionē de= A
bēt apiri: ⁊ sic corꝑa sanctorũ. i. ipsi penitētes sancti
spũaliter resurgēt: ita ꝙ sanctā ciuitatē paradisi pote
rũt ingredi: ⁊ ibi feliciter itroduci. Apl's Festinemus
ingredi in illā requiē. ¶ Hō quidā diues ab arima=
thia noīe Ioseph / q̄ discipul⁹ erat iesu: a pilato petijt hebre. 4
corpus ei⁹: ⁊ accepto corꝑe in sindōe mũda inoluit: et c.
in nouo monumēto in quo nōdũ q̄sq̄ᵽ positus fuerat eo. ca. g.
sepeliuit: ⁊ grādē saxũ ad ostiũ monumēti aduoluit.
¶ Iste hō significat virũ iustũ / q̄ dicit̄ hō ꝑ rationem
et discretionē: dicit̄ diues ꝑ virtutũ ⁊ meritorũ posses= Moralitas
sionē: discipulus iesu ꝑ obedientiā ⁊ imitationem: ab
arimathia quod interꝑtat̄ vigilia / ꝑ diligentiam et
discussionē: nobilis ꝑ generosa3 animi cōditionē: de=
curio / ꝑ decalogi impletionē dictus ioseph. i. augmē
tũ ꝑ cōtinuā v̄tutũ accumulationē. Uñ dicit̄: fili⁹ ac
crescēs ioseph. Qui reuera talis corp⁹ christi in sacra= geñ. 49
mēto altaris digne recipit: et eũ in sindone mũda. i. i c.
puritate conscientie ponit: et in monumento id est in
corde humili ⁊ deuoto ipm̄ sepelit ⁊ recōdit: grādēq3
lapidē. i. pōdus diuini timoris adhibet: v̄tute cuius
ipsum defendit meli⁹ ⁊ custodit. Cuilibet eñ illō cor
pus recipiēti dr̄: Custodi virũ istũ: qm̄ si lapsus fuerit 3. Re. 20
erit aīa tua ꝑ aīa eius. Uel dic ꝙ in hoc Ioseph. qui f.
erat iustus / recepit a pilato: qui erat iudex pessimus: Aliter.
ita ꝙ rursus crucifigat dñm in seip̄o ꝑ vitia, sicut fe=
cit pilat⁹. Nihilomin⁹ ip̄e pōt Ioseph qui erat iust⁹ B
id est cuilibet bono christiano vex corpus christi tra=
dere / sacramenta ecclīastica ministrare: ⁊ ipse Ioseph
id est christianus / licite pōt ab ip̄o ꝑcipere: q2 virt⁹ sa=
cramērorũ nō est a ministro: sed a deo: ⁊ ideo ministri
mali nō possunt sacramēti efficaciā in illo, qui digne ma. 7. b.
recipit vitiare. Unde Mat. vos autē cũ sitis mali / no
stis bona data dare filijs vestris.

¶ Capitulum vicesimumoctauu3 Textus
Uespere autem sabbati que lucescit in pri=
ma sabbati. Mora. Capi. XX

Custodes quibus fuerat commissum custo=
dire corpus dñi in sepulchro: a facie angeli
descendentis de celo / cuius aspectus erat si historia
cut fulgur: ⁊ a facie terremotus qui tunc fa
ctus est ita fuerũt territi: q̄d quasi mortui corruerunt
quapropter dñ3 ꝑdiderũt: q2 ipsis sic prostratis: chri
stus sepulchru3 dimisit: ⁊ ipsis ignorantibus abijt et
resurrexit Uñ ipsi testificati sunt / ꝙ ipsis dormienti
bus christus erat eis surreptus: ⁊ de eorũ custodia ꝓ= Moralitas
longatus. ¶ Illō potest exponi: ꝙ illi qui in pascha=
te corpus dñi in corde siue in sepulchro custodiendũ
recipiunt: quandoq3 valde male custodiunt: quinim
mo ipsum ꝑ vitia perdunt. Angelus enim qui descen
dit de celo. i. diabolus cuius aspectus ꝑ violentiam
tētationis ardet et penetrat sicut fulgur: iuxta illud: luce. 10 c
Uidebam sathanam de celo cadentem sicut fulgur.
Una cũ terremotu tētationis ipsos ꝑ peccatum pro=
sternit: ita ꝙ invitijs statim dormiũt atq3 cadunt: ⁊ sic
thesauro quem custodire debuerant: spoliantur ⁊ se=
pulchro sue cōsciētie a christo quē receperāt euacuā=
tur: Uñ

C tur. Uñ dicit: Surrexit nõ est hic. Ecce locus vbi po=
mar.vi. suerunt eũ. ¶ Et si vis / dilata vitã tuã: quõ multa ge=
nera vitiorũ vident circa sepulchruz dormire / & male
Regũ. dominum custodire. Unde dicitur: Uiuit dñs: q2 filij
mortis estis vos / qui nõ custodistis christũ domini.
26.c. ¶ Hic dicit q cum custodes christum resurrexisse / &
Eodem angelum descẽdisse testificarent: principes sacedotũ
ca.d. ipsos pecunia corruperũt: & qd ipm a discipulis suis
furatũ dñ dormiebãt dicerent / pacta pecunia induxe=
rũt. Qui accepta pecunia / sicut fuerãt edocti fecerũt:
& resurrexisse dñm negauerunt. ¶ Illud si vis allega
Mora= exẽplariter / quõ pecunia & auaricia facit veritatem di
litas. mittere / mẽdaciũ dicere: & articulos fidei aliquotiẽs
negare: & ab illis que qñq3 homo testificatus fuerat /
Eccles. deuiare. Bene igit dicit: Pecunie obediũt oĩa.
10.d. ¶ Moralitatum super Mattheum Finis.

Moralitatum liber tricesimus super marcum.

¶ Capitulum tertium Textus: Et introiuit iterum in synagogam: et erat ibi hõ habens manum aridã. Mora. Ca. I

QUia quicq̄d
est in Marco / totum vt cõi=
ter predicat in Mattheo: iõ
pauca q̃ remanẽt / superad=
dã. In tertio cap. dr / q cum
christus quadã die feruẽtis
sime p̃dicaret: visum est di=
scipulis suis / q humanã dis
cretionẽ excederet: & iõ acces
serũt vt eũ tenerẽt. Dicebãt em̃ q2 i furorẽ versus erat.
Mora= Scribe etiaz dixerũt quia Beelzebub habebat: et q2
litas. in p̃cipe demoniorũ demones expellebat. ¶ Illud
allega / q viri iusti qui feruẽter predicãt / et opera vir=
tuosa pre ceteris agũt: intantũ q demonia / id est vi=
tia: sc3 demonũ potentiã de obsessis pctõrib9 suis do=
ctrinis expellũt. Isti hodie furiosi & sine sensu a viris
carnalibus credunt: nihilq3 prorsus valere a munda
nis hominib9 reputant: q2 quicũq3 hodie mundana
contemnit: & de salute sui & aliorũ meditat: fatuus et
lunatic9 existimat: sicut de pp̃heta qui ad iungendũ
4.Reg. iehu venit / dixerũt alij: quid ad te venit subrepticius
9.c. iste: Sic etiam si quis mirabilia opa & virtuosa / facit
statim mali hoc p hipocrisim & malã intẽtionẽ factũ
ma.11.c. asserunt: & hoc magis beelzebub q̃ veritati diuine at
tribuunt. Uñ Mat. Uenit Johannes neq3 mãducãs
neq3 bibẽs / & dicũt ecce demoniũ habet. Uenit filius
hominis mãducãs & bibẽs / & dicunt: ecce hõ vorax et
potator vini / publicanorũ & peccatorum amicus.

¶ Capitulum septimum textus: Et conuenerunt ad eum principes et pharisei Moralitatum Capitulum II

Historia AD iesuz cũ fuisset adductus homo surdus
& mutus / vt imponeret sibi manũ: app̃hen=
dẽs eũ de turba seorsum misit digitos suos
in auriculas eius: & spuẽs tetigit linguã ei9:
E & suspiciẽs in celum dixit: Effeta qd est adaperire. Et
Tropo= statim aperte sunt aures eius: & solutũ est vinculũ li=
logia gue eius: & loquebat recte. ¶ Sic reuera cũ ad dñm
quotidie veniãt pctõres / qui surdi & muti esse dicunt
pro eo q illa que pertinẽt ad salutẽ suam / nõ possunt
loq̃ aut dicere / seu aliqua honesta & virilia predicare:
vtilia: sc3 correctionẽ & bonã monitionẽ non possunt
audire: nec ad aliquã bonã doctrinã cor suum appli= Hiere.6
care. Hiere. In circũcise aures eorũ: & nõ possunt au= b.
dire. Sz qñq3 Christus vel p̃latus istos seorsum a tu=
multu negociorum et hoĩz p cõtemptum separat / do
nec saliua bone doctrine linguã taliũ tangat: & sic ad
recte loquendũ / cõfitendũ / laudandũ & gratias agen
dum ipsos acuit & disponit. Ipsos etiã digitis suis.
i. donis spũssancti / vel digitis sue liberalis gratie vl
distributiõis / vel digito sue manuductionis / ostẽsio=
nis & intẽtionis / vel digitis sue percussionis vel cor=
rectionis illorũ aures. i. auditũ & attentionez aperit:
vinculũ eorũ lingue: sc3 verecundiã / ignorantiam / ob
stinationẽ / insolentiam ac ĩpudiciciã resoluit: ita qd
diligenter loqui & recte audire & attẽdere eos faciat mar.7.d
Unde d tali spũali medico põt dici qd sequit: Bene mat.11.a
omnia fecit: q2 surdos fecit audire: & mutos loq̃. Et
alibi: Surdi audiunt: & ceci vident.

¶ Capitulum nonum textus: Et dicebat illis: Amen dico vobis: quia sunt quidaz de hic stantibus. Mora. Ca. III

DE quodã demoniaco ducto ad iesum: vt ab F
eo sanaret: dicit hic q pater eius dixit chri= historia
sto: attuli ad te filiũ meũ habentẽ spiritum
mutũ ab infantia sua: qui vbicunq3 app̃hẽ=
dit: allidit eũ: & spumat: & stridet dẽtib9: & arescit: sepe
etiã eũ in ignẽ & aquã misit: vt eũ p deret. Et attuli eũ
ad discipulos tuos & eũ sanare nõ potuerũt. Christ9
igit istũ sanauit: et spiritũ surduz & mutuz. i. qui muti Mora=
tatẽ & surditatem in eo causauerat: effugauit. ¶ Iste litas.
demoniacus significat peccatorẽ: qui a discipulis sa=
nari non potuit: ad significãdũ q solus deus et non luce.7.a
hõ peccata dimittit. Uñ dicit: quis põt dimittere pec
cata nisi solus deus? Iste igit qñq3 ab infantia a de=
mone obsedit: id est demonum seruitio p vitia subiu=
gatur: a quo et p quẽ multis spũalib9 infirmitatib9
occupat. Et primo quidẽ istũ facit surdũ: inq̃tum nõ
dignat bonũ audire: mutũ inq̃tum nõ vult dicere: al
lisum in terrã: inq̃tũ hoc solet per auariciã ad bona
mundi effundere: et ea cõcupiscere & amare. Et breui=
ter istũ facit spumare per luxuriã: stridere per detra=
ctionẽ vel iracũdiam: arescere per inuidiaz. In aquã
etiam ipsum p̃ijcit p gule ingluuiẽ. & eũ in ignẽ mit=
tit p malã cõcupiscẽtiã: & sic diuersimode nititur ipm
perdere per damnationis molestiam. Et breuiter qñ
immundus spũs mẽtem occupat: per peccatuz ipsaz
solet diuersimode inuadere: & nunc per vnũ vitiũ: nũc
p aliud infestare: ita q qñq3 est ita obstinatus & mal9
q discipuli christi: sc3 predicatores & prelati ipm ne=
queunt corrigere: cõuertere vel sanare. Quinimo ne= G
cesse est quod ipse christus per seipsuz: sc3 per spiritua
lem inspirationẽ & vocationẽ ipm dignet misericor=
diter liberare. Tales igit demoniaci et obstinati deo
dimittunt: quia per alios nullatenus cõuertunt. Uñ eccs.10
dicitur: Peruersi difficile corrigunt. Ab ipso aũt deo
quandoq3 miraculose curantur: et ad salutis semitaz
reducuntur. Psal. Tibi derelictus est pauper: orpha
no tu eris adiutor. ¶ Uel dic s̃m sctõs: quod iste si= ps.9.g.
gnificat genus humanuz: demonibus per idolatriã Aliter
& diuersos errores subditũ: quod per moysem & pro=
phetas & alios discip̃los sanari ac saluari nõ poterat
quinimmo ipsum diabolus grauabat. Necesse fuit

igitur ꝙ ip̄e dñs personaliter iteruenirct ⁊ꝙ ꝑ seipsuꝫ
⁊ nō ꝑ discipulos istū saluaret. Vñ ego veniā ⁊ cura=
bo eū. Vide similē expositionē de baculo helisei. iiij.
mat. 8. g Regū. iiij. ¶ Discipulis petentibus a christo / quare
Eo. ca. d quoddā demoniū nō poterāt expulisse: Dixit iesus / ꝙ
historia hoc genus demoniorū nō expellit nisi in orōne ⁊ ieiu
nio. De isto dicit / ꝙ ꝓpter incredulitatē suā nō pote
mat. 17. c rāt ipsum discipuli eiecisse: et sic patet / ꝙ fides / ieiu=
niū ⁊ oratio valent summopere contra denonia ⁊ pec
cata. Cum dñs vellet istū demoniacū quē pr̄ suus sic
ad christū adduxerat sanare: diabolus cepit eū crude
lius impugnare: ita ꝙ expulso demonio hō q̄si mor=
Mora= tuꝰ erat / ⁊ cecidit: sed ip̄ꝫ dñs subleuauit. Sic vere cuꝫ
litas. diabolus videt / ꝙ homo debet de sua ptāte per peni=
tētiā recedere: et qđ christus ip̄m vult de suis manibꝰ
h liberare: vt pote qñ videt ꝙ pater suus scꝫ predicator
eū ad dñꝫ nitit adducere ⁊ apportare: tūc fortius per
tētationes cū inuadit: ⁊ ne ipsum perdat / cōtra eū plꝰ
insurgit. Qđ tñ parū sibi valet / qñ ipsum deus salua=
re decreuit: qr dato ꝙ mortuus .i. obstinatus ⁊ pctōr
appareat: qñqꝫ tñ manum sibi sue misericordie porri=
git: et ipsum ad statū ⁊ vitā grē reducit. Psal. Susci=
tās a terra in opē / et de stercore erigēs pauperē. ¶ Vel
dic qđ quādo q̄s a diabolo ꝑ tētatiōes fortius inua=
ps. 112. a dit: tūc magis est ꝓpe ꝙ a diabolo liberet / et salꝰ per=
Aliter petuo sibi det. ¶ Hic dicit de quodā homie q̇ in chri
Eo. ca. f. sti nomie demoniū eiiciebat: et tñ christū nō sequeba
historia tur. Quē cū discipuli ꝓhiberēt / deus noluit. imo ip̄m
sic dimitti mādauit: Nolite inquit ꝓhibere eū: quia
nemo est qui facit virtutē in noie meo: ⁊ possit male
loqui de me: qui enim nō est aduersus nos / pro no=
bis est. ¶ Ista pn̄t allegari ꝙ nō debet esse aliquis ita
Mora= malus volēs mala loq̇ de illo / in cuius noie virtutes
litas. facit / id est de illo a quo virtutē ⁊ dignitatem recepit:
sub quo honorē ⁊ potestatem acquirit. Nemo inquit
dñs qui fecit virtutes in noie meo pōt cito mala loq̇
de me qđ tñ est cōtra multos / qui lacerant ⁊ mordent
bñfactores suos / et illos in quorū noie .i. sub quorum
potestate exercent in hoc seculo actꝰ magnos. ¶ Vel
Aliter dic ꝙ mali q̇ nō sequunt christū in moribꝰ ⁊ vita: quā
doqꝫ in noie eius virtutes faciūt in exēplis / in operi=
bus ⁊ doctrinis / sicut ad literā patet de hypocritis: q̇
q̄uis sint mali: demonia tñ in christi noie eiiciunt / in
q̄tū bñ docendo peccatores conuertūt. Vnde nec isti
k hec debent ꝓhiberi facere / cum a bonis ⁊ malis Chri
stus et christi virtus debet predicari.

¶ Capitulū decimum Textus: Et inde ex= urgens venit in fines iudee. Moralitatum Capitulum IIII

Cum quidā genuflexo a Christo petijsset q̇d
faciendo vitā eternā haberet: ⁊ christus si=
bi dixisset: Si vis ad vitā ingredi / serua mā=
data: ⁊ ipse se ea seruasse a iuuentute iactaret
incepit iesus ꝑsuadere ꝑ hec verba: Vnū tibi deest: va
de ⁊ vēde oīa q̄ habes ⁊ da pauperibꝰ / ⁊ habebis the=
saurū in celo: ⁊ veni ⁊ seq̄re me ip̄e aūt his auditis / abijt
tristis merēsqꝫ. Erat em̄ habēs multas possessiones:
christꝰ aūt occasione eiꝰ locutꝰ ē dicēs: ꝙ facilius est
chamelū ꝑ foramē acus transire / q̄ꝫ diuitē in regnū ce
lorū introire. ¶ Ista allega ꝙ vix est ita bonus diues
Mora= nec tātꝰ mādatorūꝫ obseruator: si agit ꝙ diuitias di=
litas mittat / post christū per paupertatis imitationē vadat:
terrena cū eternis cōmutet: ⁊ thesaurū sibi ꝑstari q̄rat
celestē: qui tristis ⁊ desolatꝰ efficiat: ⁊ quin a christo
potiꝰ recedere eligat q̄ꝫ ꝑ viā ꝑfectiōis dñm sequatur
difficile enim est diuitē intrare celū / cū diuitias nolit
saltē q̄tūcūqꝫ ad effectuꝫ vitare. De quo dicit: Diues
difficile intrabit regnū celorū. ¶ Mater filiorū zebe= ma. 19. c
dei accessit ad dñm: ⁊ petēs ab eo / ꝙ dū in regno suo
veniret: vnus filiorū ad ipsius Christi dexterā / aliꝰ ad
sinistram sederet. Ipsam aūt dñs de imprudentia rep̄
hēdit / dicēs: Nescitis q̇d petitis. Calicē igit .i. passio
nē et tribulationem: et nō sessionē illis obtulit: ⁊ non
hoc esse suū illis dare / sꝫ quibꝰ a patre paratuꝫ est in=
dicat dicēs: Calicē meū bibetis / ⁊ baptismo quo ego
baptizor baptizabimini: sedere aūt ad dexterā vel ad
nistraꝫ / nō ē meū dare vobis: sꝫ quibꝰ paratū est a pa=
tre meo. ¶ Ista possunt allegari q̄ūo carnalis affe=
tus facit qñqꝫ matrē .i. affectuosuꝫ hoiem ꝓ suis iniu
sta petere: et eum velle plus q̄ꝫ exigāt sua merita ꝓmo
uere. Veruntamē christus .i. vnctus: scꝫ p̄latꝰ cui fit
talis petitio: debet tales indigne petētes redarguere
et eos ad virtutū exercitiū inclinare. Si em̄ a prelato
petatur ꝙ det alicui sessionē .i. officium vel promoti
onē: primo ante oīa debet eis ꝓponere calicē ⁊ bapti=
smū calicem dico tribulationis: et baptismum puri=
ficationis. Acsi diceret: Ante debetis tribulationem
sustinere / ⁊ puritatem mentis habere / ante q̄ꝫ debea=
tis ad dignitates ascendere. Meū inquit nō est dare
vobis / supple calicē aut baptismū: hmōi nō expertis vl̄
insufficientibꝰ ⁊ indignis huiusmodi sessionē: sꝫ solū
illis quibus a patre meo paratū est: qui habent san=
ctitatē ⁊ ꝑfectionē. Acsi diceret: Mecū in dignitati=
bus nō debēt sedere: nisi q̇ calicē dñi biberūt ⁊ amici
facti sunt Vñ psal. Calicē salutaris accipiā ⁊c. ¶ Ce= ps. 115. a
cus quidā sedebat secus viā mēdicās: ⁊ nō obstante Eo. ca. g
impedimento turbarū multo magis clamabat dicē= Histo=
do. Miserere mei fili dauid: cum a christo fuisset voca ria.
tus: statim vestimentū ꝓiecit / et exiliēs ad christum
venit et ab ipso illuminationē recepit. ¶ Sic vero pec Mora=
cator q̄uis sit obstinatus ⁊ cecꝰ: si tñ sentiat se a deo litas
vocari / et ad salutis semitā per inspirationē inuitari
statim debet ꝑ consensum post eū surgere: ⁊ ꝑ bona
oꝑa post eū salire Vestimētū male cōuersationis vel
oꝑimentum cuiuscūqꝫ male excusatiōis deponere: vt
sic poterit lumē diuine grē a dño recipere. Vnde apl's eph. 5. d.
Surge q̇ dormis ⁊ exurge a mortuis et illuminabit
te christꝰ. Illum enim christus illuminat: qui depo=
sito male cōuersationis habitu: ipsum sequit: ⁊ hono mat. 20.
rat. Vide cetera in Mat. de duobus cecis: in fine. De d.
vidua ⁊ de duobus inimicis / vide infra. Lu. 21. a

¶ Capitulum decimumquartum. Textus Erat autem pascha et azima post biduum Moralitatum Capi. V

Iudas desyderans pecuniam: cum nō haberet
quid venderet q̄ꝫ ipsum christum: adijt princi
pes iudeorū: ⁊ de christo pro pecunia vendens
do incepit tractare: dicens: Quid vultis mihi
dare: ⁊ ego eū vobis tradā: Acceptis aūt ab eis trigita
argenteis: ipsum vēdidit. ⁊ eū osculo tradidit: q̇ fina
liter penitēs: se male fecise clamauit: et desperans se
laqueo suspēdit: et viscera eius effusa sunt: mediꝰ cre= actu. 1. c.
puit. ¶ Sic vere vident facere symoniaci prelati. Isti Mora=
em̄ christū .i. grām spūssancti vel accessionē ad christū litas
i. beneficium vel officium ecclesiasticum non tradūt
alicui. nisi conueniant de mercede: dicētes: Quid vul
tis mihi dare: et ego eum vobis tradā: At illi consti= p
tuerunt ei triginta argenteos. Finaliter tamen post
mortem

mortem christi penitebunt in inferno: vbi ad infer-
ni patibulũ suspẽdent / ꝛ pre dolore crepabunt: et feda
viscera id est interiora cogitamina et crimina effun-
Aliter dent / et apparebunt: vel vbi viscera impia cõtra chri-
stum et deum et desperationẽ eructabunt. ¶ Uel dic
ꝙ prelati symoniaci / qui vendũt christũ / pecunia sus-
pendent: per mentis elationẽ crepant: et ꝑ iactãtiam
et presumptionẽ viscera sue misericordie perdunt: et
Aliter ipsa in terrã effundunt per terrenorũ auariciã ꝛ affe-
ctionem. ¶ Uel etiam viscera istorum significant
eorum nepotulos quos in ecclesia promouent dum
sunt ibi qui reuera post ipsorũ mortẽ consueuerunt
de corpe ecclesie eijci ꝛ effundi / id ẽ de bñficijs suis ex
pelli: ꝛ in terrã / id est ad statuʒ infimũ deduci. Treñ.
Treñ. 2. d Effusum est in terrã iecur meum. ¶ Judas aũt volẽs
Eodem christũ in mortẽ tradere / ministris dedit signũ dicẽs.
ca. c. Quẽ osculatus fuero ipse est ꝛc. Cũ igit christus esset
in orto: iudas ad eũ accedẽs / osculũ sibi dedit: et sic
osculãdo ipsum ipsis monstrauit: qui gladijs ꝛ fusti
Tropo bus eũ apprehẽderunt: ꝛ ipsum ad supplicia duxe-
logia runt. ¶ Judas proditor est mundus: qui ipm quem
osculat ꝓsperis cui arridet: ꝛ quem fauoribꝰ tp̃alibꝰ
amplexat. satellitibus. i. demonibꝰ in inferno et tri-
bulationibus tradere comprobat dicẽs: Quẽcũqꝫ os
culatus fuero ꝛc. Qr reuera hortus deliciarũ in quo
homo spaciat: arrisus fauorũ ꝛ diuitiarum quibꝰ ho
mo in mundo ditat: osculũ ꝛ amplexus fortune ꝛ pro
speritatis quibꝰ hõ in hoc mũdo iocũdat: signũ sunt
E ꝙ talis finaliter dʒ capi / et a turba demonũ ad tormẽ
ta deduci: qr quãto plus hõ talibus osculis alludit /
tanto captio eius parator ꝛ celerior inuenitur / teste
ambrosio. Cõtinuus successus tp̃alium / eterne dãna-
tionis est indicium. Uñ de tali iuda. i. de tali mundo
Eccli. 22 vel fortunato successu dicit: In labijs indulcat inimi
d. cus. ¶ De Joãne dicit: ꝙ adolescẽs quidã amictus
Eodem sindone super nudũ: videns quod ministri ꝑ vestẽ te-
ca. e. nebãt eũ vt punirent: relicta sindone nudus ꝓfugit.
Mora- ¶ Sic vere si satellites diaboli per vestes bonorũ tem
litas. poralium nos capiãt: ꝛ si istis mediãtibus in malis
complacentijs nos detinẽt ꝛ inuoluãt: ipsas terreno
Amos. rum bonorum vestes debemus per contẽptuʒ reijce-
2. d. re: ꝛ nudi. i. pauperes ꝛ ꝯscientia mundi debemus
Ca. xv. b de eorum manibꝰ recedere. Uñ: Robustus corde iter
Mora- fortes nudus fugiet. ¶ Milites crucifixerũt dñm: ꝛ
litas. inter se vestes suas diuiserunt. ¶ Sic vere milites re
gum et principum officiales christum in persona mi
mat. 25. nistrorũ / clericorũ ꝛ pauperũ crucifigunt: inqꝫtum isti
d. christi seruitores molestãt multipliciter ꝛ affligunt.
Uñ dicit: Quod vni ex minimis meis fecistis ꝛc. Et
ps. 21. d. vestes etiam tp̃alium bonorum suorũ ipsis per rapi-
Tunica nam subtrahunt: ꝛ inter se diuidunt ꝛ dispergũt. Ps.
saluato Diuiserunt sibi vestimẽta mea. ¶ Tunica saluatoris
ris incõ que incõsutilis dicta est: quã milites nõ diuiserunt:
sutilis sed eam sortiti fuerunt dicit fuisse quedã tunica icõ-
F suta / scʒ acu sine sutura contexta: quam beata virgo si
bi existẽti paruulo dicit fecisse: que tandem ẽm cremẽ
tum corpis dicit concreuisse: ꝛ sic semꝑ suo corpi ap-
tata fuisse: que sine decremento ꝗdiu vixit durabat:
ita ꝙ ipsam nulla antiquitas consumebat. Illã etiã
sicut postea ponunt alij / pilatꝰ habuit: et quãdocũqꝫ
vocabat ad cesarẽ ipsum volentẽ occidere: mox vt eũ
videret / ira ipsius cõtra eum quiescebat: mox ꝟo cuʒ
ab ipso exierat / stati cõtra eũ seuiebat: sed eo iterũ ad
imperatoris p̃sentiam reuocato / statim virtute tuni-
ce pnceps ad mansuetudinem redibat: ꝛ eũ tanqꝫ iu-

stum absoluere ꝓponebant. Aduertẽs igit ad hoc pn
ceps ipsum expoliari fecit: ꝛ tunc contra eũ insaniẽs
ipsum ad exilum cõdemnauit: sicut hec omnia in hi-
storijs quibusdã cõtinent. ¶ Tunica saluatoris. i. sa- Tropo-
lutis tunica / est diuina gratia: quam maria virgo. i. logia
amaritudo penitentie cũ acu contritionis / cum virgi
nitate ꝛ cũ purificatione ꝛ mundicia confessiõis / cõ-
ponit: ita quod nullam scissuram vel rupturam ali-
cuius discontinuationis vel imperseuerãtie ibi po-
nit. Unde ad hoc qđ Maria. i. amara penitentia tu-
nicam gratie faciat: põt dici illud Joan. Tunica suc ioã. 21.
cinxit se / ꝛ misit se in mare. Ista eñ tunica in christo /
id est in personis bonis semꝑ auget: ꝛ quanto plus ꝑ
bona oꝑa creuerint tanto ad etatem maiorẽ perueni
unt et tanto in ipsis tunica incõsutilis / id est gratia ꝛ
perseuerantia plus auget. Ista autem tante virtutis
est / ꝙ si Pilatus id est pctõr quantũcũqꝫ fuerit malꝰ
ipsam induat: nũqꝫ erit sibi impator celestis deus ir-
ritatus: quin qñ cũ ista tunica corã ipso in die iudicij
cõparebit / sibi in mansuetudinem cõuertat / ꝛ quin ab G
ipso misericordiã consequat. Si vero contingat ꝙ si
ne tunica diuine gratie homo tunc adeat imperato-
rem: ira domini statim contra eũ mouebit: ꝛ dabit si-
bi infernale exiliũ et tormẽtũ. Bene igit dicit: Beatꝰ
qui custodit vestimẽta sua / ne nudus ambulet. ¶ Uel
dic ꝙ ista tunica Christi significat ecclesiã: que reue- Apoca.
ra simplex et inconsutilis / et sine diuisiõe schismatis 16. c.
vel erroris debet esse: et sic poterit semper crescere et Aliter
augeri. Apostolus: Fecit sibi ecclesiam non habenteʒ ephe. 5. f
maculam.

¶ Capitulum decimũsextũ Textus: Et cuʒ transisset sabbatũ maria magdalene. Moralitatum. Capi. VI

Ualde mane prima sabbatorũ / mulieres de
nocte venerunt ad monumentum: vt vnge
rent cũ aromatibus que emerãt corpꝰ chri historia
sti. Cũ igit cõquererent de lapide ab ostio
reuoluendo: ẽm ꝙ dicit: Ecce terremotus factus est mat. 28.
magnus: angelꝰ dñi descẽdit de celo: ꝛ accedẽs reuol a.
uit lapidem / ꝛ sedebat super eũ: Erat aũt aspectus eiꝰ
sicut fulgur / et vestimẽta eius sicut nix. Satellites ve
ro qui corpus christi in sepulchro seruabãt / qͣsi mor-
tui ceciderũt. Mulieres etiã predicte ad aspectuʒ eiꝰ
fortiter obstupuerunt: ꝛ sicut Marcus dicit hic: qđ
mulieres intrantes in monumẽtũ / viderũt istũ in for
ma vnius iuuenis stola cãdida cooperti. Iste aũt an
gelus mulieres fuit cõsolatus / et resurrexisse dñʒ pro
testatꝰ. Satellites ꝟo terruit et ipsos quasi mortuos H
dereliquit. ¶ Per sepulchrũ dñi potest intelligi eccle
sia materialis in qua corpus christi in sacramẽto al- Aliter
taris seruat: ¶ Uel etiaʒ ecclesia vniuersalis: in qua Allego
corpꝰ christi in ꝑsonã paupꝫ mortuũ ꝛ depssum iacet ria.
et substernit. Uel sacre scripture mysteriũ / in quo cor
pus Christi mortuũ iacet. In quo etiaʒ de morte cor-
poris Christi mysterium cõtinet. Mulieres iste de-
uote aĩas seu mẽtes vel ꝑsonas simplices designant:
que aromata virtutũ vel vnguẽta deuotionis lenitu
rãqꝫ cõpassionis portãt: ꝛ iesum siue in ꝑsona ꝓpria
siue pauperũ ꝑ cõpassionẽ vngere et linire affectant
Unde dicit: Uenit mulier habens alabastrum vnguẽ
ti preciosi: et effudit super caput Jesu. Lapis gran- mat. 26.
dis qui Jesum claudit / pondus difficultatis si- a.
gnificat / quod est in via veniendi ad Jesum mu-
lieres istas / id est simplices retrahit atque grauat.

Uenientes enim ad paupes obuiat lapis ppñe paupertatis: veniēdo ad scripturā obuiat lapis difficultatis: veniendo ad eū in sepulchro mētis per deuotionē/obuiat lapis nostre male cōsuetudinis ⁊ fragilitatis. Et ideo iste mulieres añ oīa debent auxilia bonorum querere/vt lapidē hmōi valeāt submouere/dicētes. Quis reuoluet nobis lapidē? Per istū angelum pñt intelligi boni ecclastici vel plati: qui reuera dñt dici iuuenes ꝑ virtutē fortitudinis ⁊ cūstātie. angeli ꝑ virtutē limpitudinis ⁊ prudētie: aspectu fulgurei/ꝑ virtutem seueritatis ⁊ iustitie: cū vestimētis cādidis/per virtutem castitatis ⁊ mundicie: sicut de angelo Tobie dicit: Qd ipsi inuenerunt iuuenem splen-
A didum/stantē precinctum paratū ad ambulandum.
tobie.5.a. Isti enim debēt aspectu sue seueritatis ⁊ iustitie satellites diaboli.i. peccatores terrere. Isti per equitatem ⁊ mentis tranquillitatē debent sedere. Isti in monumento christi per sue passionis meditationē/vel scripture expositionē/vel pauperum nutritionē debent manere: ita quod etiā mulieres.i. simplices debēt. ⁊ consolari ⁊ fouere: ⁊ lapidē.i. omne impedimentum quominus iesum inuenire/et ad eū ꝑ spē ⁊ deuotionē venire valeant/remouere: ⁊ de resurrectione ⁊ alijs
Apoca.14.b. articulis ipsos instruere. Apoc. Uidi angelū dei fortem volantem per medium celi: Ibidem: cuius faci-
Apoca.10.a. es erat sicut sol. Ista igitur est veritas/quod quotiēs mulieres ⁊ deuoti ad iesum volunt per spem ⁊ penitentiam accedere: ⁊ eum per compassionē ⁊ deuotionem in se vel in suis pauperibus vngere: semper debent angelos.i. viros ecclesiasticos ⁊ prelatos obuiam habere: qui omnia impedimenta debent tollere: et omnem offendiculi lapidem remouere: ⁊ eos consolari benigniter ⁊ iuuare: vt sic de talibus angelis.i. viris ecclasticis dicat illd quod de angelis dr. Ecce duo viri astiterunt iuxta illos in vestibus albis.
actu.1.b ¶ Moralitatum super Marchum finis.

Liber tricesimusprimus.

Moralitatum super Lucam.

B ¶ Capitulum primū Textus: Fuit in diebus herodis regis iudee: sacerdos quidam nomine. Mora: Capi. I

E euāgelio Luce nihil intēdo ponere nisi solum illa que ptermittunt Mattheus ⁊ Marcus. Idō hic dicit ꝙ missus est angelus gabriel ad virginem mariā in Nazareth salutādam ꝗ ingressus ad eā/ipam suo lumine stupefecit: ꝫ consolatus eam verbo nunciauit eidem. Quod credens ipsa/dei filium mox concepit. ¶ Ista possunt
Tropologia. applicari exemplariter ad virgines: ⁊ maxime ad scimoniales: quia reuera exemplo beate virginis iste debent manere in ciuitate nazareth: que interpretat vnctio: vel mūdicia custodiens/aut separatio: quia iste debent habere vnctionem deuotionis/mundiciā pure ⁊ caste conuersationis/custodiam suijpsius per diligentem discretionem ⁊ seperationem a mundi negocijs/vel secularium nugis/vel a quibuscūꝙ malis consortijs per solitariam habitationē. Iste enim debent dici maria per amaram penitentiam ⁊ contritionem ⁊ debent manere ⁊ stare infra domum ⁊ claustrū per oīs vagationis abductionem. Qd ostenditur cū dicitur: ingressus ad eam: Qui non inuenit eā in platea/sed in domo. Ps. Ecce elongaui fugiens ⁊c. Ad ps.54.b
tales virgines non sunt qualescunꝙ viri mittendi: ꝫ solum qui sunt angelus gabriel qui interpretat fortitudo idest viri angelici fortes in bonis moribus ⁊ ro- C
busti. Tales enim de quibus nulla potest esse suspicio/debent virgines visitare: lumine bonorum exemplorum ⁊ documentorum ipsas illuminare: ⁊ verbū dei ipsis annūciare et predicare ⁊ sic ipse poterunt mediantibus istis verbum dei per gratiam suscipere vel concipere ⁊ ipsum in vtero conscientie retinere. Esa. esa.7.c.
Ecce virgo concipiet ⁊c. Audi tñ ꝙ dicit/ꝙ virgo expauit de lumine/⁊ de angeli presentia inconsueta: in quo notari pōt ꝙ non est aliquis ita angelicus quin ꝟgines eius cōsortium ⁊ pñtiā debēt expauescere: et quin quo aduersus ipos pbauerint/debeant de ipsis dubitare. Uirile enim eloquiū debent metuere quousꝙ ipsos cognouerint ꝟbum salutis veraciter predicādo. Uñ dicit: Dñe audiui auditū tuū: ⁊ timui. Abacuk.3.a.
¶ Cum beata virgo filiū dei concepisset: ⁊ quadam die ad salutandā elizabeth: que iam ꝑ sex menses ante ioannem baptistam conceperat/in mōtana celeriter ascendisset: sic factum est ꝙ iohānes existēs in matris vtero christi ⁊ matris pñtiam sensit: ⁊ ob eorū reuerentiam exultauit. Unde dixit elizabeth: Uñ michi hoc vt mater domini veniat ad me: vt enim facta est vox salutationis tue in auribus meis exultauit infans in vtero meo. ¶ Ista possunt allegari ad confirmationem fidei incarnationis/quam iohannes sensit in vtero et predicauit in gaudio. ¶ Uel potest allegari de sanctitate ioannis: qui in vtero existens christum honorauit/et diuinitatem eius mox agnouit.
¶ Uel allega de humilitate virginis: que ad salutādam cognatam dignata est ascendere: et ad eam celeriter festinare. In quo datur nobis exemplum ꝙ nullus debet esse ita magnus ⁊ dignus: quin minores cōsanguineos debet diligere: ⁊ eos quandoꝙ benigniter visitare. ¶ Uel dic quod christi et beate ꝟginis auxiliatrix presentia faciet pueros idest puros ⁊ innocētes spiritualiter exultare: ⁊ ob ipsorum reuerentiam gaudere. ¶ Zacharias pater Joannis baptiste ante natiuitatem ipsius ioannis mutus extitit: quo nato statim loquelam recuperauit: et in laudem dei prorupit/dicēs: Benedictꝰ dñs deus israel. ¶ Joannes qui iterpretatur in quo est grā/significat diuinā gratiam: qui igit tali ioāne.i. tali gratia caret/mutus.i. elinguis efficit: quia sibi nihil dicere vel loqui cōprobatur. Uerū qñ iste puer scꝫ ioannes diuina grā sibi nascitur/⁊ a deo conceditur: tūc bene congrue ꝟba salutis loquit. Uñ Gre. Inuanum laborat lingua predicatoris/nisi affuerit gratia saluatoris.

Eodem ca.d. Historia. Moralitas. Aliter. Aliter. D Aliter Eodem ca.c. Moralitas.

¶ Capitulum secundum Textus: Factum est autem in diebus illis: Exijt edictū a cesare Augusto. Mora. Ca. II

Pastores erant in regione vigilantes et custodientes vigilias noctis super gregem suum. Ecce angelus domini stetit circa illos/⁊ claritas dei circūfulxit illos: et timuerunt timore magno. Iste autem angelus statim cōsolatus eos extitit: et gaudium magnum illis retulit: ⁊ natū in bethleē mūdi saluatorē nunciauit. Illi cōtinuo laudes celestis

Psalm. prouer.

des celestis exercitus audierunt: vsq; in betheleem venerunt: ⁊ mariam/ioseph ⁊ infantem inuolutū pānis
Mora- ⁊ positum in presepio repererunt. ¶ Isti pastores pñt
litas. significare bonos prelatos ⁊ predicatores puidos: q̄
E pabulo sacre scripture .i. subuētioni tēporalis substā-
tie cibo deuotiōis ⁊ eucharistie se ⁊ alios nutriūt: gre-
ges subditorū a lupis infernalibus custodiūt: ⁊ sup
Luc.12.c ipsos diligenter attendūt. Uñ si sciret p̄rfamilias qua
hora fur veniret: vigilaret vtiq;/⁊ nō sineret pfodi do-
mū suā. Tales igit̄ ab angelis visitant̄: lūine charita-
tis ⁊ gratie circūfundunt̄: timore dñi cōstituunt̄: ⁊ ab
ipso spūaliter ɔsolant̄. Finaliter autē post mortē vsq;
in bethleē/q̄ interpretat̄ domus panis .i. vsq; in paradi
sum trāseunt: vbi mariam cū ioseph .i. cū sanctis: ⁊ in-
fantē christū inuolutū pannis humilitatis nostre na-
ture: reclinatū in p̄sepio pfectiōis eterne personaliter
inuenerūt: a quo gaudiū ⁊ ɔsolationē glorie sempiter
ne recipiūt ⁊ acquirunt. Glorificantes (inq̄t) ⁊ laudā
tes deū in oīb9 q̄ viderāt ⁊ audierāt. Math. Uidētes
Mat.2.b stellā gauisi sunt: ⁊ intrātes domū inuenerūt puerū cū
maria matre eius. Debēt ergo pastores nostri sollicite
vigilare: vt tale possent p̄miū reportare. Apoca. Bea-
Apo.16.c tus qui vigilat. ¶ De oblatione data p christo in tē-
plo oblato/de symeone ⁊ anna nihil dico: nec etiā de
ipso in medio doctorū inuento: nec etiā de alijs/que ⁊
ij. vel iij. iiij. capl'is cōtinentur: q2 supra in Mattheo
pro maiori parte ponuntur.

¶ Capitulum quartū Textus: Jesus autē plenus spiritusancto egressus est a iordane. Moralitatum Capitulū III

Historia Christus postq̄ cōtra diabolū tentantē se pre-
ualuit: tandē in nazareth veniēs/synagogā
iudeorū itrabat. Exhortabant̄ igit̄ ipm iudei
vt ibi in patria sua in q̄ nutritus fuerat ⁊ cō-
ceptus/aliqua mirabilia faceret dicētes: Quāta audi
uim9 facta in capharnaū/fac ⁊ hic in patria tua. Chri
stus v̄o in ipa patria nulla facere voluit mirabilia: q2
nullū pphetam in sua patria fore acceptum dixit: etiā
p exēplum helie ⁊ helisei pbauit: quorū tpibus multe
fuerāt vidue/⁊ multi leprosi in israel: helias tñ ad vnā
est missus viduā sareptanā: ⁊ helize9 vnicū sanauit le-
prosum naaman .s. syrū: qui aliunde/nō de isrl' natus
fuerat. Acsi recte vellet dicere dñs: q̄ isti pphete nō il-
lis de patria sua/s3 alienigenis fecerūt miracula: ⁊ q2
null9 hō sctūs ɔdigne in sua patria honorat̄: ⁊ iō ad ex
Mora- tremos recesserunt. ¶ Ista etiā hic verificata sunt de
litas. christo: q2 cum in synagoga Esaiam exponeret: isti cō-
patriote sui indignabant̄ de ipso: ⁊ eum filiū fabri ap
Mat.13.g pellabāt. Uñ dicit̄ q̄ isti de ipso sic dicebāt: Nōne iste
est fili9 fabri ⁊c. Unde igit̄ habuit oīa ista? Sicut autē
hic dicit̄: isti de indignatione ad iniurias pruperunt:
⁊ eum ad superciliū ciuitatis duxerunt: ⁊ eū precipita
re voluerunt: ipse tamē per mediū ipsorū trāsiuit: ⁊ de
Tropo- ipsorum manibus euasit. ¶ Ista oīa allega q̄ nimia
logia. familaritas parit contentū q2 reuera sepe est q̄ sapiēs
hō minus reputat̄ in patria sua q̄ in aliena: ⁊ minus
a notis q̄ ab extraneis: ⁊ minus a suis familiarib9 q̄
ab extraneis ppl'is remotis. Facile em̄ est/vt pares pa
rib9 inuideāt: ⁊ vt vicinorū suorū sapiā3 ⁊ virtutes aliū
G mordeāt ⁊ ɔtemnāt. Uñ cū ab illo philosopho q̄reret̄
a quo esset potissime cauendū in hac vita Respondit/
q̄ ab inuidia amici/⁊ iniuria inimici: vñ fit q̄nq; q̄ ma
li ⁊ inuidi cōpatriote ɔtra bonos vicinos insurgūt: ⁊
q̄uis eos in virtute ⁊ sciētia vidēt p̄cellere: ipsis tamē
tūc detrahendo genus ipsorū ad memoriā reducūt: ⁊
q̄ñ ɔtra psonas aliq̄d neq̄unt dicere: ipm tñ occasione
gñis vilipēdunt/dicētes: Nōne iste est fili9 fabri? nōne
parētes ei9 apud nos sunt? Uñ huic oīa ista? Acsi dice-
rent: Iste nō est dignus a nobis honorari: nec est cre-
dibile ipm v̄tualiter posse operari/quē de tā infimis
parentib9 apud nos ɔtingit generari. Dicūt em̄ illud
Quis est dauid vt seruiam9 illi? Et tñ q̄nq; istud non 2.re.20.a
sufficit: q̄nimmo ɔtra eū psonal'r insurgūt: ⁊ eū de sta- 3.re.12.d
tu ⁊ gradu p̄cipitāt ⁊ psternunt: ⁊ a sua ciuitate ⁊ pa-
tria fugere ⁊ recedere eum aliquotiēs cogūt. Matth. mat.10.d
Inimici hoīs domestici eius. Sicut de illo scipiōe/q̄
dato q̄ reipublice romane īfinita bona fecisset: ciues
tñ romani eius psperitatē ⁊ v̄tutū magnitudinē ferre
p̄ inuidia nō valētes: ipm in exiliū ppulerūt: sicut po-
nit Macrobi9. Sicut em̄ dicit dñs: Nō est ppheta si-
ne honore nisi in patria sua. Et ideo sepe fit q̄ viri pru mat.13.g
dentes ppriā patriā negligūt/⁊ mansionē in alia pa-
tria q̄runt: ibiq; amplius honorant̄: ⁊ psperitate ma-
iori alibi q̄ apud suos pmouent̄. Quapropt̄ dictū est
abrae Exi de terra tua ⁊ de cognatiōe tua/⁊ veni in ter gen.12.a
rā quā monstrauero tibi: ⁊ faciā te in gentē magnā.

¶ Capitulum quintū Textus: Factum est autē cum turbe irruerent in eum: vt audirēt verbum dei. Moralitatum Capi. IIII. Ib

Cum petrus ⁊ sui socij piscarent̄/⁊ p totā no- historia
ctē laborassent ⁊ nihil cepissent: contigit q̄
dñs nauē illā ascēderet ⁊ de nauicula turbas
doceret: ⁊ q̄ nauē in altū duci: et retia in cap-
turā laxari iuberet. Cū igit̄ petrus cui9 erat nauis/de
vano labore toti9 noctis ɔq̄reret̄/⁊ diceret: Preceptor
inquiens p totā noctē laborantes nihil cepimus: in
v̄bo autē tuo laxabo rete. Sic factū est q̄ tantā pisciū
multitudinē cōcluserunt/q̄ rete eorum rūpebat̄: ita q̄
aliā nauiculā in auxiliū vocabant: ⁊ ambe piscibus re
plerent̄. Ista nauis moraliter aīam significat: quā q̄- Tropo-
libet in mari ⁊ fluctibus huius vite hab3 regere/⁊ ab logia.
ipso rete bone voluntatis laxare: ⁊ pisces meritorū in
hac nauicula cōgregare. Uñ tñ q̄diu nō est christ9 in
ista p grām .s. q̄diu durat nox ⁊ tenebrositas vitiorū:
tādiu deficit captura pisciū .i. meritorū. Nocte em̄ cul
pe satis pōt hō laborare/⁊ bona opa ppetrare: vel cir-
ca tēporalia lucra/⁊ negocia insudare: q2 nunq̄ sibi cō
tinget ex tali labore pisces .i. merita acq̄rere vel habe-
re. Uñ Per totā noctē (inquit) laborantes nihil cepi- Lu.5.a.
mus. Esaie. Inuanū laboraui sine causa ⁊ mane con- esa.49.a
sumpsi fortitudinē meā. Sic reuera q̄nq; christus ibi
p gratiā intrat: vt turbas malarū cogitationū doceat A
⁊ cōpescat: ⁊ tūc ad eius monitionē ⁊ inspirationē rete
bone voluntatis in altū ducit̄: inq̄tū affectus eius ⁊
opa ad eterne vite altitudinē ordinat̄: ⁊ sic p certo pi-
sces .i. merita cumulant̄: ita q̄ due nauicule .i. nō solū
aīa/immo etiā corpus istis piscib9 .i. meritorū opibus
mox replēt̄. In christi em̄ p̄sentia nō absentia/fit talis
captio: in die gratie/nō in nocte culpe/fit meritorū ac
quisitio. Uñ dicit dñs: Me oportet laborare donec di- Joā.9.a
es est. ¶ Uel dic q̄ nauicula significat sacrā scripturā Aliter.
in qua petrus .i. q̄cunq; p̄dicator pōt satis sine fructu
laborare: q2 sicut rete p̄dicationis a mari huius mūdi
pro piscibus capiēdis .i. p pctōribus ɔuertendis pōt
inuanū mittere ⁊ laxare/nisi christi p̄ñtia p grām dei
assistat: q̄ rete p̄dicationis in altū ducere .i. ad spē eter
ne retributionis ordinare doceat Sine em̄ christi gra
tia/nec predicatio pficit: ⁊ sine eius gratia in officio

predicationis pro nihilo laborat. Ps. Nisi dñs edifi-
ps.126.a cauerit domum &c. Quod etiam bene supponitur hic
vbi christus post piscaturam pisciũ dixit Petro: Noli
Eo.ca.d timere: iam enim eris capiens homines. ¶ Cum circa
historia christum infirmi multi vndiq̃ cõfluxissent: ecce viri q̃
portantes hominem in lecto/ qui erat paralyticus/ cũ
ipsum pre turba ante ipsum nõ possent ponere: supra
tectum ascenderunt/ & per tegulas dimiserunt in lecto
in mediũ ante eum. Christus igitur vt fidem illorum
B vidit/ paralytico pctã dimisit: & vt lectum suum tolle-
ret/ & sanus corporal'r recederet imperauit dicẽs: Sur-
Tropologia. ge/ tolle lectum tuum & vade in domum tuam. ¶ Iste
paralyticus est animus peccatorũ/ qui est debilis/ in-
firmus/ & per carnis molliciem resolutus: & more pa-
ralytici qui ad executionem bonoꝝ operũ inhabilis &
mat.8.a ineptus est de quo dicitur: Dñe puer meus &c. Qua-
tuor viri qui istum portabant & coram iesu ponere cu-
piebãt: sunt quatuor cardinales virtutes/ vel quatuor
affectiones: que istum paralyticũ ante iesuz/ qui inter
ptat saluator. i. ad salutis statũ cupiũt adducere: & si-
bi gratie sanitatem pro viribus ꝓcurare. Verũ q: tur
ba malarũ cogitationũ & tentationum/ necnõ sollici-
tudinum mundanorũ illã sanitatem impediunt: ideo
isti portitores debent istum infirmum supra tectũ do-
mus. i. supra apicẽ rationis eleuare & erigere: & ab istis
turbis malis se mouere: deinde ipm per sui ipsius hu-
miliationem ante iesum deponere: & eum ꝑ misericor-
die implorationez eidẽ offerre: & ab ipso remediũ & ve-
niam implorare: quod si fecerit: christus sibi pctã di-
mittet: & lectum carnalis delectationis ipsum tollere
carnis desyderia anteferre precipiet: ipsumq̃ de vitio
negligentie surgere iubebit & in domũ suam. i. eccl'iaz
vel bonã cõsciam pergere imperabit: vt de lecto carna-
Lu.5.e. lis delectationis exeat dicens: Surge/ tolle lectuz tuũ
ephe.5.d & vade. Aposto. Surge qui dormis &c. Vñ Luce: Rese
Lu.7.c. dit q̃ erat mortu9. ¶ Vel ꝑ istos portitores q̃ supponũ
Aliter. tur esse quatuor: intelligo esse quatuor euãgelioꝝ do-
ctores vel pdicatores/ vel quatuor virtutũ possessores
q̃ paralyticos. i. pctores dño offerũt: ita q̃ eorũ indu-
stria & christi clementia sani & mundati recedũt.

C ¶ **Capitulum septimum Textus: Cũ autez impleßet omnia verba sua in aures. Moralitatum Capitulũ. V**

historia IBat iesus in ciuitatẽ que vocatur naim: & cuz
appropinq̃ret ad portas ciuitatis/ & ecce mor-
tuus efferebat vnicus filius sue matris: & hec
cũ esset vidua/ & turba multa ciuitatis iesus mi
sericordia motus/ portitores loculi stare iussit: & ipsis
stantibus loculũ tetigit: & vocans adolescentem/ ipm
a mortuis suscitauit: & ipsum matri sue sanum dedit
Adolescẽs inq̃t/ tibi dico surge: & resedit qui erat mor
Tropologia. tus: & cepit loqui: & dedit eum matri sue. ¶ Iste filius
significat quẽlibet fidelem: qui matris sue. s. eccleñe fi
lius vnicus dicit: pro eo q̃ ab ipsa vnice diligit & fauet
Militãs em eccl'ia/ q̃ nũc a christi personali presentia
vidua est: quã fidelẽ vnice diligit: summeq̃ dolere di-
3.re.1.d. cit q̃n ꝑ vitia ipm perdit. Vñ dicit: Sicut mater vnicũ
amat filiũ &c. Quãdoq̃ etiam fit q̃ talis filius ꝑ pec
catũ morit/ q̃ iam a quatuor portitoribus. s. a mala di
lectione/ a penitentie timore a spe longe vite/ & a spe fi
nalis penitẽtie in sepulturã infernalẽ offertur: Iamq̃
in porta trinitatis. i. in extremis in publica executiõe
maloꝝ operũ cũ turba vitiorũ: inuenit etiaz in loculo
seu feretro ꝓprie carnis seu male cõsuetudinis inolui-
&c. Sed christus quãdoq̃ sibi misertus/ de pctõ ipsuz
suscitat: loculũ carnis ei9 ꝑ correctionẽ tangẽs/ ipsuz
ꝑ inspirationẽ & pdicatione ad fidez & salutẽ vocat di- D
cens: Adolescens tibi dico surge. Qui ꝑ cõtritionem
surgit: & ꝑ cõfessionẽ alloqui incipit: & sic ꝑ satisfactio
nem ipsum matri sue. i. eccl'ie reddit: dicẽs illud: Mu
lier ecce fili9 tuus. ¶ Vel dic q̃ christ9 tres mortuos ioã.19.e
in tribus diuersis locis dicit suscitasse: Puellã in do-
mo: adolescentem in porta sicut hic lazarum in sepul- mat.9.c
chro: Per illos igitur tres mortuos intelligunt tres Lu.7.c.
species hominũ pctorum: quos quãdoq̃ dñs suscitat Ioã.11.f
a pctõ. Puella em mortua in domo/ significat aĩam
in domo cõscie mortuã ꝑ malum desyderium seu cõsen
sum. Iuuenis in porta/ significat pctorẽ/ qui inde exi-
uit ad malũ opus & ad actũ. Lazarus in sepulchro/ si-
gnificat pctorem qui tandẽ fetidus & corruptus est ꝑ
male cõsuetudinis vitiũ. Isti ergo a dño suscitati legũ
tur: quia nullus pctor siue sit solum mortuus in con-
sensu/ siue sit vlterius in actu/ siue in male consuetudi
nis estu non potest suscitari vel iustificari per alteruz
christum. Christus autẽ istos tres suscitat: q: de omni
genere peccatorum christus aliquos ad vitam vocat.
¶ Cũ dñs in domo simonis leprosi recũberet ecce mu Eo.ca.f
lier que erat in ciuitate peccatrix/ attulit alabastrũ vn historia
genti: & stans retro/ cepit lachrymis abluere/ capillis
suis tergere/ ore osculari & vnguento vngere pedes ei9
Videns autem dñs simonẽ indignatũ/ ex hoc q̃ a pec
catrice se tangi permitteret/ ipsum increpauit: de duo
bus debitoribus parabolã recitauit: penitentiam mu
lieris conuiuio hospitis preposuit: & ipsi mulieri pctã
omnia relaxauit. ¶ Ista possunt allegari q̃ deus pl9 Moralitas.
peccatorem diligit perfecte diligentem/ q̃ iustum ar-
rogantẽ: & de suis virtutibus psumentem/ aliosq̃ cõtẽ- E
nentẽ. Illud etiã phariseo & publicano dicit: Nõ pha Lu.18.c
riseus qui publicanuz cõtemnebat/ & suas iustitias re-
citabat/ seq̃ alteri pferebat/ reprehendit. Publicanus
vero qui sua pctã memorans/ vix audebat celũ aspicere:
& pectus suũ ꝑcutiens/ misericordiã clamabat iustifi-
catus recessisse ꝓbatur. Ideo bene dicit: Nõ gaudiuz Lu.17.b
est angelis &c. q̃ super nonagintanouẽ iustis. ¶ Vel Aliter.
allega q̃ plus placet dño sacrificiũ spũs cõtribulati q̃
opus exterius ꝓpalatũ: plus enim cõmendatur peni-
tentia lachrymosa magdalene/ q̃ simonis cibaria co-
piosa: & magis fuit refectus dominus peccatricis fle-
tibus/ q̃ hospitis cibis & potib9. Ps. Fuerũt mihi la- ps.41.a
chryme mee panes &c. ¶ Vel allega quomodo multi Aliter.
sunt ita presumptuosi/ q̃ qui semel peccator fuerit/ nõ
credunt eum ad dominum posse cõuerti: nec debere a
christo recipi/ nec in eius obsequijs delectari: quinim
mo si ipsos penitentes iuxta se vident/ debeant inten-
dere & vacare. Apl's: Contemptibiles in ecclesia debẽt 1.Co.6.
ad talia iudicia requiri. Illud autem quod hic sequi Ca.12.c.
tur de illo diuite/ cuius ager fructus vberes attulit: q̃ historia
multa congregare & horrea augere disposuit: & anime
sue dicebat: Anima mea/ multa bona habes reposita
in annos plurimos. Cui vox de celo facta est: Stulte/
hac nocte repetent animã tuam a te: que autem con-
gregasti/ cuius erunt? ¶ Hoc allega contra auaros: Moralitas.
qui per superabundantiã diuitiarum non studẽt pau
peribus erogare: sed potius congregare/ & in annos F
plurimos conseruare: qui de ꝓpinqua morte non co-
gitant: sed in bonis suis diu luxuriari student. In q̃-
bus quandoq̃ repentini interitus veniunt & eorũ ani Iob.5.a
mas subito capiũt. Iob: Ipsi rapiet arma9 &c. ¶ Hic Ca.12.c.
fit mentio de duobus generib9 seruorum/ quos con-
stituit

ſtituit dñs ſuper familiã: quibus ꝓceptum eſt a dño
vigilare: quoꝝ quidã vigilant/⁊ dominũ ſuũ ſpectãt
vt quacunq; hora venerit/vigilia prima/ſecũda/q̃rta/
ipſos inueniat vigilantes: ⁊ iſti ꝓculdubio beati di·
cunt: ⁊ eiſdẽ finaliter a domino miniſtrant. Amen (in=
quit) dico vobis/ꝙ precinget ſe/⁊ faciet illos diſcum=
bere: ⁊ tranſiens miniſtrabit illis. ¶ Aliqui tamen eo=
rum contrarium faciunt: q̃ de aduentu domini ſollici
ti non ſunt: ſed ipſum morari videntes/ad mala plu·
rima. ſ. ad bibendũ/edendũ ⁊ inebriandũ: ⁊ conſeruos
ſibi cõmiſſos percutiendũ cõuertunt: quod ſi quid di
xerit ſeruus ille: morã faciet dñs meus ⁊ cepit percute
re ⁊ inebriare: ⁊ de talibus dicit ꝙ hora qua dñs eoꝝ
veniet/neſciet ipſos: ab alijs diuidet: ⁊ partẽ eoꝝ cum
Eo. ca. f infidelibus ponet. ¶ Fit etiã hic mentio de duobus
hiſtoria alijs generibus ſeruorum: de quibus qui ſciunt volũ=
tatẽ dñi/⁊ nõ faciũt eam/⁊ iſti plagis vapulare meren=
tur: ⁊ de alijs qui nec ſciũt/nec faciunt/⁊ iſti nõ tantũ
vapulant ſicut primi. Et ſequitur ibi verbum chriſti
Quia omnis cui multum datũ eſt/multa q̃rentur ab
Mora= eo. ¶ Sic vero cum dñs tradiderit familiã populi ſui
litas. ſeruis ſuis. ſ. prelatis ⁊ principib9 gubernandã: ⁊ om=
nibus precipit ꝙ ſint vigiles ⁊ attẽti. Cõſtat ꝙ de iſtis
B ſeruis inueniẽtur due ſpecies boni ⁊ mali: boni ſemꝑ
timent dominum chriſtũ ſubito ad eos in iudicio vẽ=
turum: ⁊ eos per mortem vocaturum: ⁊ eos rationem
villicationis petiturum: ⁊ ideo continue in bono vi=
gilant: mortẽ ⁊ iudiciũ ſemper expectant: vt quacunq;
hora vocari fuerint/ipſos in bono ſtatu chriſtus inue
niat/ſumme ſtudent: quapropter a domino cõmendã
tur: ⁊ in celeſti gloria diſcumbẽtes diuinũ miniſteriũ
mat. 24 ꝓmerent. Vñ Matth. Beatus ſeruus ille quẽ cum ve
d. nerit dominus/inuenerit eum vigilantem. Mali aũt
ecõuerſo faciũt: q2 iſti videntur habere oculũ ad mo=
ram quam facit dominus ſuus. i. ad dilationẽ iudicij
⁊ mortis: ⁊ ad longam vitã quã ſperant ſibi conceſſã
Et ideo iſti per negligentiã dormiunt: ꝑ gulam come·
dunt ⁊ bibunt: per crudelitatẽ ſeruos ſibi cõmiſſos. i.
populũ ſibi ſubditum rapinis percutiũt: quapropter
ſepe fit ꝙ iſti morte preueniunt: ⁊ a bonis fidelib9 di=
uidunt: ⁊ cum damnatis in inferno damnant. Mat.
mat. 24 Veniet dominus ſerui illius quãdo nõ ſperat/⁊ hora
d. quã ignorat: ⁊ partem eius ponet cũ hypocritis: illic
Mora= erit fletus ⁊ ſtridor dentium. ¶ Illud quod ſequitur
litas. de ſeruo ſciente voluntatẽ domini ſui ⁊ non faciente:
poteſt allegari contra viros ſcientificos: qui ſciũt bo=
num ⁊ nõ faciunt quia iſti pre ceteris damnabunt: q2
iac. 4. d ſicut dicit Scientes bonũ facere ⁊ nõ facientes/pecca
tum eſt illis. Illi autẽ qui nec ſciunt/nec faciũt/vt ſim
plices ⁊ illiterati fideles ⁊ pagani: ⁊ ſi ꝑ ignorantiam
non excuſantur a toto: q2 ignorans ignorabit. ꝑ ipſũ
1. co. 14. tamen excuſant a tanto: ꝙ nõ tantũ puniẽtur ſicut do=
g. mini voluntatem ſcientes/⁊ ipſam facere nõ dignant
H plus damnationis accipient clerici ⁊c. Et ideo bene
ſequitur: Cui multum datum eſt/multum exigitur ab
mat. 25. eo. Quanto plura receperunt talẽta/tanto plura repor
c. tauerunt lucra: Ad plura igit tenet ſciẽtificus qui re=
Eo. ca. f cepit plura q̃ ignarus/qui recepit pauciora. ¶ Illud
autem quod ſequitur: quia domin9 dicit ſe veniſſe ad
ignem in terram mittendum/⁊ pacem tollẽdam: ⁊ pa=
Mora= rentes a filijs diuidendos. ¶ Hoc autẽ poteſt allega=
litas. ri/quomodo prudens princeps vel p̄latus ſumme de=
bet ſtudere/vt cõfederationes malorum rumpat: ſicut
act. 23. b ad lr̃am de phariſeis ⁊ ſaduceis fecit Paulus: vt igne
ſeueritatis ⁊ iuſtitie ſuccendat: ⁊ pacem cum vitijs et

cum hominibus impijs tollat: dicens illud: Nõ veni mat. 10.
pacem mittere in terram/ſed gladiũ. ¶ Vel ad lite= d.
rã illud fecit chriſtus in eccl'ia primitiua: vbi de vna Aliter.
domo aliqui conuertebant/alij nõ: ⁊ ſic ignis/zelus ⁊
diſcordia naſcebant. Apoca. Habebat gladiũ magnũ apo. 6. a
⁊ datum eſt ei vt tolleret pacẽ de terra.

¶ Capitulũ decimũtertiũ Textus: Aderãt autẽ quidã eo in tempore nunciantes illi de galileis. Moralitatũ Capi. VI

CUm pylatus quorundã galileorum ſangui= hiſtoria
nem cum eorum ſacrificijs miſcuiſſet: ⁊ eos
crudeliter (vt ſupponitur) occidiſſet. Cumq; A
in ſiloe quedam turris ſuper decem et octo
homines cecidiſſet: ⁊ eos oppreſſiſſet: nec illos qui ta=
lia paſſi fuerãt/ceteris magis peccatores credidit: de
qua tamen crudelitate chriſtus reprehendit: ⁊ eos nõ
plus peccatores alijs aſſeruit ſed niſi penitentiã age
rent/omnes ſimul perituros predixit. Putatis (inq̃t)
ꝙ iſti debitores fuerant preter omnes? Nõ dico vobis
ſed ſi nõ penitentiam egeritis/omnes ſimul peribitis
¶ Iſta poſſunt allegari ꝙ in mundo culpe non ſemꝑ Anago=
correſpondẽt penis/ſicut nec premia meritis: nec ecõ= gia.
uerſo. Conſtat enim ꝙ quandoq; ſm̃ diſpoſitionem
occulte dei iuſtitie/multi q̃ nõ ſunt ceteris peiores/ca
ſus in hoc mũdo ſuſtinẽt grauiores: quinimmo ſepe
fit/ꝙ illi q̃ui peiores ſunt/in hoc mũdo ampliori pro=
ſperitate letãtur: ⁊ qui boni ſunt/quãdoq; maiori ad=
uerſitate grauãtur: nõ debent homines illos deterio·
res credere/quos vident grauioribus fortune caſibus
ſuccũbere. Bene ergo dicitur: Nolite iudicare: ⁊ non mat. 7. a
iudicabimini. Vide de hoc īfra Actuũ vltimo. ¶ Hic Eo. ca. b
fit mentio: ꝙ cum quidã qui haberet ficũ in vinea ſua hiſtoria
⁊ annis ſingulis fructũ q̃reret: ⁊ in ea nõ reperiret: vo=
luit eam ſuccidere dicẽs: Ecce anni tres ſunt ex quo ve
niens fructum in ficulnea hac queſiui/⁊ nõ inuenio.
Succidite ergo illã: vt quid etiã terrã occupat? Agri
cola domino reſpondit: Domine dimitte eã ⁊ hoc an
no/vt fodiam circa eam ⁊ mittam ſtercora: ſi autẽ nõ Mora=
fecerit fructum/in futurũ ſuccide eam. ¶ In vinea ec= litas.
cleſie talis ſterilis ficulnea eſt peccator: qui nullũ bo B
norum operum producit fructum: q2 proculdubio do
minus non inuenit in eo fructum ꝑ tres annos: quia
nec fructũ fidei/ſpei nec charitatis nec cordis/operis
nec oris: quapropter quantum eſt de ſe ſtatim vult
eam ſuccidere per mortẽ ⁊ damnationem euellere: cũ
ſine fructu terram eccleſie nõ debet occupare. Unde:
Succidite arborem. Sed pro certo ſub ſpe ꝙ agricola dan. 4. b
id eſt prelatus vel predicator illam arborẽ per correc=
tionem fodiat: ⁊ ꝙ ſtercora id eſt proprie vilitatis cõ=
ſyderationẽ apponat/ſic ꝙ fructus bonos producat:
quandoq; dimittit ipſum viuere. Si vero nec ſic ſe cõ=
uertit: ſed longanimitatem diuine patientie vilipen=
dens/in ſterilitatem vitiorum ceciderit: ⁊ fructus bo=
norum operum non protulerit: in futurũ dominus ve
niet/⁊ eã per mortem temporalem ⁊ eternam ſuccidet
⁊ deſtruet. Luc. Iã ſecuris ad radicẽ arboris ⁊c. ¶ In Lu. 3. b.
trans ieſus in ſynagogam/vidit ibi mulierem que ha Eo. cap.
bebat ſpiritum infirmitatis annis decem ⁊ octo. Erat hiſtoria
enim ad terram taliter incuruata: vt omnino non poſ
ſet reſpicere. Cui dominus cum manum impoſuiſſet:
ſtatim erecta eſt ⁊ dominum glorificauit. ¶ Sic vere Mora=
fit ꝙ in ſynagoga fidelium inuenitur aliquando aliq̃ litas.
mulier. i. aliqua anima vel perſona diuerſis vitijs ag=
grauata: ⁊ ad terrã. i. ad terrena ꝑ auaritiã inclinata:

ꝙ nec celum potest inde taliter respicere: nec de celesti
bus cogitare. Sicut ad literam videmus de seculari-
bus ⁊ terrenis hominibus: qui videntur posse dicere cū
2. paral. manasse: Incuruatus sum vinculo ferri: ⁊ nō est respi
i oratiōe ratio mihi ⁊c. Ps. Dorsum eorū semper incurua ⁊c.
manas- Isti enim octodecim anni qui constāt ex decem ⁊ sex
ses. ⁊ duobus/infirmi dicuntur inquantū decem precepta le
ps. 98. f. gis/sex opera misericordie/⁊ duo charitatis manda-
C ta transgressi fuisse ꝓbantur: ⁊ tamē talibus christus
quandoqꝫ manū sue misericordie porrigit: ⁊ eos a cur
iob. 40. uitate terrenorum erigit: dicens illud: In sublime eri
a. gere ⁊ esto gloriosus. Ita ꝙ isti de terrenorum auari-
cia ad celestiū amorem sani surgunt: ⁊ deum glorifi-
cant ⁊ extollunt.

Capitulū decimūquartū textus: Et factū est cū introisset iesus in domū cuiusdā principis phariseorum. Morali. Capi. VII

historia
Mora- Hic dicitur quomodo christus hydropicum
litas. sanauit in sabbato. In hoc notari potest
ꝙ nullus est ita hydropicus. i. per superbiā
inflatus: nec ita ꝑ auaritiā sitibundus/quin
saltē in sabbatis. i. in festiuitatibꝰ debeat sanari: ⁊ qn
quando christus in religione vel ecclesia offertur ani
Eo. ca. b mus eius debeat quietare. Christus inuitatꝰ ad cō-
historia uiuium/intendens quō primos recubitus eligerēt: in
cepit eos instruere dicens: Recumbe in nouissimo lo-
co: vt veniens qui te inuitauit dicat Amice ascende su
perius: ⁊ non discūbas in primo loco: ne forte honora
bilior te inuitatus fuerit: propter quē oporteat te de-
Mora- scendere/⁊ cum rubore nouissimū locū tenere. Ista
litas. possunt allegari contra ambitiosos: constat em̄ ꝙ deꝰ
D ad nouissimum statum ecclesie/vel ad nuptias mun-
dane ꝓsperitatis sm̄ diuersos gradus vniuersos in-
uitat. Uerūtamen ipse vult ꝙ vnusquisqꝫ gradū suū
custodiat: ⁊ nullus ad altiorem gradū ꝙ deceat ꝑ am-
bitionē ascendat. Sed qr multi sunt hi q̄ primos recu
bitus. i. altiores status primatus ambiunt ⁊ eligunt:
ibidē iure vel iniuria se reponunt ⁊ ideo finalr in mor
te ad locum infimum/scz ad infernum cū rubore ꝑpe-
tuo descendūt: ⁊ a celsitudine quam impudenter ascē-
derunt/deponuntur. Ecōuerso illi qui modo in nouissi-
mo loco. i. in statu humilitatis ⁊ paupertatis sedent:
⁊ qui in hoc mundo gradu ⁊ statu sunt cōtenti: finali-
ter in morte superius ad locum honorabilē paradisi
inuitabuntur: ⁊ ibi feliciter extollentur. Amice inquit ascē
de superius. Unde omnis qui se exaltat humiliabitur
Eo. ca. d ⁊c. Homo quidam fecit cenam magnam: ⁊ vocauit
historia multos: ⁊ misit seruū suū hora cene dicere inuitatis
vt venirent: quia parata sunt omnia. Omnes tamē ce
perunt se excusare. Primus dixit ꝙ villam emerat vo-
lens exire videre illā. Alius dixit/se quinqꝫ iuga boum
emisse: ⁊ ad ꝓbandū illos velle exire. Alius ait/vxorē
se duxisse: ⁊ eam accipere debere. Quibus auditis pa-
terfamilias iterū seruos misit: debiles ⁊ claudos ciui
tatis ad cōuiuiū introduci mādauit: de ipsisqꝫ domū
suā repleuit. Ipsos vero q̄ se excusauerūt/de cena sua
nunq̄ gustaturos perpetuo ordinauit. Sic vero cū
Anago- deus a principio ordinauit quādam cenam/scz refe-
gia. ctionē glorie paradisi: ad ipsā vocauerit ⁊ inuitaue
rit vniuersos: cōstat ꝙ hora cene scz nunc in tp̄e gratie
ipse nō cessat seruos suos. i. p̄dicatores mittere: ⁊ ad il
lud cōuiuiū homines cōuocare. Sz proculdubio cōmu
E niter omnes diuites se excusant: ⁊ primo auari q̄ eme
re/videre/acquirere/possidere villā huius mūdi ipsiꝰ
diuitias/honores ꝑdiligunt: ⁊ ideo circa ista intenti/
plus debito ad hoc celeste cōuiuiū per bona opera nō
accedunt. Uillam inquit emi: habe me excusatū. Un̄
in Prouer. Anima saturata calcabit fauū. Alij excu- pro. 27. a
santur propter vxorē. i. propter carnales delicias. Qui
em̄ vxorē. i. carnem vel carnalem affectionē vult duce-
re: necesse habet ab affectu ⁊ desyderio celestis glorie
retroire: ⁊ celeste cōuiuiū fastidire. Alij excusantur pro-
pter quinqꝫ iuga boū. i. propter quinqꝫ sensuum illece-
bras: qr ita sunt aliqui vagi/⁊ ita dederūt sensus suos
ad exteriores illecebras huiꝰ vite: ꝙ de eternis ⁊ spūa-
libus nihil curant: ⁊ ideo breuiter nullus taliū cenam
paradisi gustabit: qr nō est dignū ꝙ aliquis admittatur
ad illā/qui mundi delectabilia sibi preponit. Paupe-
res igitur tribulati ⁊ debiles illuc ꝑ tribulationes in-
trare coguntur: ⁊ de talibus aula paradisi impletur:
quia diuites circa terrena vacantes/celestia repudiāt:
soli restant pauperes/qui ad cōuiuium illud vadunt.
Ps. Pauperes saturabuntur ⁊c. Illud qd̄ hic po- ps. 21. f.
nitur. s. qui vult turrim edificare: prius sedens cōputat Eo. ca. f.
sumptus q̄ necessarij sunt/si habeat ad perficiendū: historia
ne postq̄ edificare ceperit ⁊ edificare nequierit/dicatur
sibi illudēdo illud: Iste hō cepit edificare ⁊ nō potuit
ꝯsummare. Et illud de rege/qui cogitat si cū suo exerci
tu poterit occurrere illi qui venit cōtra eū cū maiori:
vel als/q̄ missis legatis rogat ea q̄ sunt pacis. Ista Mora-
possunt allegari cōtra illos qui in suis viribus nimis litas.
ꝯfidunt: ⁊ qui merita sua/vires ⁊ virtutes non bn̄ pō- f
derant. Constat em̄ ꝙ quilibet habet facere cū vno po
tentissimo rege/cum deo. Habet em̄ edificare necessa-
rio vnam altissimam turrim. s. celsitudinem ꝯtempla
tionis apicem ꝑfectionis: ⁊ ideo quilibet debet seip̄m
colligere/virtutes suas mensurare/cōputare: vt in se-
ipso cognoscat/si sua merita sufficiāt ad hoc ꝙ possit
regi in die iudicij occurere/⁊ turrim moralis celsitudi
nis cōsummare: alioquin si diminutū se ⁊ insufficien-
tem inueniat: debet legationem orationis deuote ad
deum mittere: ⁊ ipsius pacem ⁊ veram misericordiam
implorare. Unde: Esto consentiens ⁊c. Uel dic ꝯtra mat. 5. d
p̄sumptuosos: qui qn̄qꝫ de suis viribꝰ presumūt se tur Aliter.
rim perfectionis ⁊ contemplationis posse in se ⁊ ex se Tropo-
ipsis ꝑficere: ⁊ regi christo digne occurrere credūt. Un̄ logia.
sepe fit ꝙ isti ad perficiendum nō habent ⁊ ꝙ vltra vi
res suas aggrediuntur ardua: ita quod assumūt/neque-
unt ꝯsummare: quapropter necesse est eos in via defi-
cere/⁊ imperfectum edificiū dimittere ⁊ sic necesse ha
bent hominū derisionē sustinere dicentiū: Ille homo
incepit edificare ⁊c. Sicut ista quotidie experimur in
religione. Uiri nouitij quandoqꝫ sunt ita feruentes in
principio/ꝙ ardua opera incipiunt/⁊ vltra vires face
re contendunt: qui tamen post cito deficiunt: ⁊ a via
quam ceperant/ad vite comunis latitudinem se defle
ctunt. Nullus igitur debet ex abrupto ardua oꝑa inci
pere: sed deliberādo super hoc cogitare: virtutes suas
metiri/⁊ eas cōputare: ne forte si inceperit/non valeat
ꝯsūmare. Un̄ Sene. Diu deliberādū est qd̄ semel statu G
endū est. Ideo bn̄ ꝯsulitur Eccli. Altiora te ne q̄sieris. Eccl. 3. c

Capitulum decimumquintum Textus: Erāt autē appropinquantes et publicani et pctōres. Moralitatū Caplm. VIII

Mulier que decem habens drachmas/si vnā historia
perdiderit/solet lucernam accēdere/domū
euertere/donec inueniat drachmā perditā
Quā cū inuenerit/solet ꝯuocare vicinas:
⁊ de inuen

⁊ de inuentione drachme que perdita fuerat/cõgaude
Nota= re. ¶ Dic si vis de decima drachma/sicut de oue cente
tas. sima restituta scilicet de natura humana que perdita
fuerat/⁊ nouẽ ordinibus angelorum adiuncta: vt ha=
Mat.18b bes supra. Et dic ꝙ mulier est diuina sapientia: que de
Aliter. reparararatione ruine angelice gaudet. ¶ Uel dic mo=
raliter/ꝙ si mulier. i. anima de decẽ drachmis id est de
decem mandatis vel de cõplemẽto ⁊ perfectione virtu
tis aliquid perdiderit per aliquod peccatum: statim
debet lucernã rõnis accendere: domũ conscientie ꝑ cõ
tritionẽ euertere: ⁊ totũ se ꝑ cõfessionẽ reuoluere: ⁊ ita
ꝑ satisfactoriam diligentiaʒ querere ꝙ iam possit recu
perare/⁊ spiritualiter inuenire. Quaʒ si inuenerit: de=
Aliter. bet summe gaudere ⁊ exultare. ¶ Ul' dic ꝙ mulier, de=
bet gaudere de recuperatiõe perdite drachme. i. anime
peccatricis: ⁊ ad hoc totis virib⁹ laborare. Supra eo=
Lu.15.b dem: Gaudiuʒ est angelis dei super vno peccatore pe
nitentiam agente'/ꝙ̃ super nonagintanouem iustis.
¶ Quidã homo habuit duos filios: quorũ iunior pa
Eo. ca. c terne substantie portionẽ se ꝯtingentem petens ⁊ ca=
Historia piens/a patre recessit: ⁊ profectus est in regionem lon
b ginquam: substantiam suam luxuriose viuendo con=
sumpsit. Tandem vero cuʒ orta fame esuriijt/vni ciuiũ
regionis adhesit: ⁊ ipsius porcos pauit: ⁊ plerunq; vẽ
trem suum de porcorũ siliquis implere cupiebat: ⁊ tñ
nemo sibi dabat. Ille igit̃ fame afflictus/opulentiaʒ
paterne domus memorat̃: ⁊ ad patrem suum redire: ⁊
misericordiam cogitabat petere/dicens: Quanti mer=
cennarij in domo patris mei abundant panibus ego
autem hic fame pereo? Surgã ⁊ dicam transeundo ad
patrẽ meum: Pater peccaui in celum ⁊c. Iste igit̃ ad
patrem hoc modo venit. Quem videns pater/miseri=
cordia motus/in oscula eius ruit: ⁊ stola prima ipsuʒ
induit calcimenta in pedibus eius ⁊ anulũ in manib⁹
eius posuit: ⁊ occiso saginato vitulo/conuiuium fecit
ei dicens: Epulemur ⁊ manducemus: quia hic filius
meus mortuus fuerat ⁊ reuixit: perierat ⁊ inuẽtus est.
Filius autem senior qui tunc in agro erat/dum ad do
mũ rediret/⁊ sonum instrumentorum musicorũ audi
ret: ⁊ causam conuiuij cognosceret: ꝙ̃ plurimum indi=
gnatus: ⁊ iã intrare renuens/ꝯtra patrẽ dicebat: Ecce
tot annis seruiui tibi/⁊ nunꝙ̃ mandatum tuũ preter=
iui: ⁊ tamen nunꝙ̃ dedisti mihi hedum vt comedereʒ
cum amicis meis. Pro isto autẽ vitulum saginatum
occidisti qui substantiã suam cũ meretricibus dissipa
uit. Pater vero de inuentione fratris perditi se opor=
A tere gaudere/dixit. Et sic primogeniti indignationeʒ
Allego= tẽperauit: ⁊ finaliter ad cõuiuiũ introiuit. ¶ Ista pos
ria. sunt allegorice exponi ⁊ mystice. Allegorice. Hõ iste si=
gnificat deum patrem: qui in principio duos filios. i.
duos populos subditos habuit scʒ iudaicuʒ/qui erat
primogenitus atq; maior. Exo. Filius meus primoge
nitus isrl̃: ⁊ populũ gentilẽ/qui erat adolescẽtior ⁊ in=
Mat.22.c doctior. Mat. Homo quidã habuit duos filios ⁊c.
Iste igitur insipiens adolescens. i. populus gentilis
in principio a patre suo deo/substantie portionem/scʒ
dona naturalia ⁊ scientias philosophicas accepit: et
a patre deo per idolatriam recedens: ⁊ in regionem lõ
ginquam. i. in statum damnationis ⁊ pcti: bona sua ⁊
virtutes naturales cum meretricib⁹. i. carnis delicijs
deuastauit/inꝙ̃tum varijs vitijs carnalibus se feda=
uit/⁊ inꝙ̃tum substantiã suam. i. naturam ꝑ ea corru=
pit ⁊ grauauit. Unde vni ciuium regionis. s. diabolo
adhesit: qui ipsum porcorum. i. poetarum ⁊ carnaliuʒ
philosophorum cõsortio copulauit: quorũ siliquas. i.

quorum errores ⁊ vanas doctrinas comedere ⁊ acqui
rere ꝙ̃ plurimum affectauit: ⁊ tamẽ de ipsis habere ad
plenum nequibat: qꝛ nemo ad sufficentiaʒ sibi dabat.
Treñ. Paruuli petierunt panem: ⁊ nõ erat qui frange Treñ.4.a
ret eis. Iste igitur filius ꝓdigus/scʒ gẽtilis populus
fame ⁊ desyderio cognoscẽdi verum deum estuans/ad
patrẽ deũ suũ finaliter reuertit̃: ⁊ errores suos cõfitẽs
misericordiã deprecat̃/dicens: Peccaui in celũ ⁊ corã
te. Quem videns pius pater in domum suam suscipi=
ens/scʒ in ecclesiam introduxit: anulũ sibi fidei tradi= B
dit: stola prima. i. gratia ipsuʒ vestit: calciamẽta. i. san
ctorum exempla/in pedibus suarum affectionum po=
nit: ⁊ vitulũ saginatuʒ pro eo interficit: scʒ christi occi
si fidem/⁊ sue passionis memoriã tradidit: ⁊ sic de ei⁹
inuentione ⁊ conuersione gaudium magnũ fecit. Uñ
dicitur: Congratulamini mihi: qꝛ inueni drachmam Lu.15.b
quam perdideram. Sed primogenitus filius idest iu
daicus populus in agro sacre scripture circa exposi=
tionem literalem vocans: audito choro ⁊ simphonia
cõuiuij/id est audita predicatorum turba/⁊ visa solẽ=
nitate cõuiuij/viso gaudio fideliuʒ: indignatur in do=
mum patris. i. in eccl'iam intrare: ⁊ fidem christianaʒ
recipere nõ dignat̃: quinimmo contra deum patrem nũc
ꝯqueritur/ꝙ isti filio ꝓdigo. i. gentili ppl'o/plura ꝙ̃ sibi
beneficia distribuit/dicens: Ecce tot annis ⁊c. Uerba
eñ pñt esse iudaici populi/ꝓsperitati christiani popu
li inuidentis/⁊ de conuersione gentilium ad fidẽ eidẽ
conquerentis: qꝛ isti mandata legis ad literã optime
custodiunt: ⁊ in cerimonijs legalibus deo seruiunt: et
tamẽ nullã gratiã a deo recipiũt: quinimmo ipsi opti
me possunt dicere illud Esa. Inuanum laboraui: sine Esa.49
causa ⁊ vane cõsumpsi fortitudinẽ meam. Finaliter tñ a.
deus istos pacificabit/⁊ conuertet: ⁊ in domum eccle=
sie cum iuniore fratre ad conuiuiũ ecclesie introducet
⁊ ad vituli saginati epulas id ẽ ad christi passiõis fidẽ
ipsos recipiet. Quia sicut dicit Apl's: Cuʒ subintraue= Ro.11.e.
rit plenitudo gentium/tunc omnis israel saluus erit.
¶ Uel ista possunt ad religionũ apostatas applicari. Aliter.
Cõstat enim quãdoq;/ꝙ adolescẽtes de domo religio=
nis ⁊ a patre suo prelato recedunt: portionem bonorũ C
patris. i. illa que possunt furari deferunt: ⁊ in regione
longinqua. i. in mundum fugiunt: vbi vni ciuium scʒ
diabolo in diuersis seruiunt vitijs: ⁊ ibi substãtiã suaʒ
i. naturalem ⁊ tꝑalem/in luxuria ⁊ carnaliter viuẽdo
consumunt: tunc autẽ illis que secum furtim portaue
rant/⁊ de regione furati fuerant cõsumptis: esurire in=
cipiunt: ⁊ siliquas quas porci manducant. i. bona ter
rena que peccatores possident: acquirere ⁊ comedere
cupiunt. Sed cum ipsa acquirere nesciunt: nec aliquẽ
qui ea sibi det inueniant: ideo sepe fit ꝙ ipsi esuriunt:
⁊ vilẽ vitam egenam ⁊ pauperem foris ducũt. Iusto
eñ dei iudicio fit/ꝙ tales qui diuitijs ⁊ delicijs sectã=
dis: deum et religionẽ apostãdo dimittũt: ad illas ne
quaꝙ̃ attingãt: sed in pauꝑtate ⁊ miseria in mũdo vi=
uũt. Uñ: Pauꝑtas a dño in domo impij. Sepe ergo Pro.3.d.
fit ꝙ isti fame et miseria vrgẽte: de recessu ⁊ apostasia
penitẽtes ad patrem. i. ad prelatum et religionem re=
dire ꝓponunt: et vt saltem temporalem euadant mise
riam ad pristinum statum se conuertũt: dicẽtes: Quã
ti mercenarij abundant panibus in domo patris mei
Surgam igitur et ibo. Unde istorum vox videtur eẽ
Reuertar ad domum meam vnde exiui. Contriti igit̃ Mat.12.d
et humiliati quandoq; reuertunt̃ ad religionẽ: et mi=
sericordiã postulantes suam fatentur culpam et con
fusioneʒ. Pater prelatus debet tales benigniter reci=

pere: stolam. i. habitũ ipsos induere: anulum/arrhã sa
D lutis. i. penitentiã eis cõcedere: ⁊ calciamenta bonoꝝ
temporaliũ ꝓ sustentamento eis tribuere: vitulum sa
ginatũ. i. christum in eucharestia scꝫ passionis christi
memoriã ipsis offerre. ⁊ de eorũ ꝯuersione gaudere. Et
qꝛ communiter frater primo genitus qui nõ fuit ꝓdig9
i. alij ⁊ fratres religiosi/qui nũꝙ deliquerũt: sed patri
⁊ p̃lato seruientes in religione mãserũt ꝯtra tales in-
dignantur ⁊ ipsos post cõuersionem ⁊ reditũ detestã
tur: aliosqꝫ deprimere a dignitatib9 ⁊ officijs repellere
⁊ culpas precedentes exprobrare cõprobant: quinimo
si talibus fiat cõuiuiũ id est si talibus detur beneficiũ
vel a patre prelato eis fiat pre ceteris aliquod tempo-
rale solatium: tales primogeniti cõqueruntur/dicen-
tes: Ecce tot annis seruio tibi: ⁊ nõ dedisti mihi hedũ
i. beneficiũ: huic autem deuoratori ⁊ apostate confers
fauorẽ ⁊ obsequiuꝫ: Tunc pater iste prelatus debet ta-
les reprehendere: ⁊ a suis detractionibus cohibere: et
pro suis conuersis peccatoribus/ne iterato incidant:
aliorum murmuribus obuiare: dicens ei: Fili tu semꝑ
mecum es: ⁊ omnia mea tua sunt. Hic autẽ frater tu9
mortuus fuerat ⁊c. Acsi diceret: Uos nõ debetis cõtra
tales indignari: nec eos exacerbare: sed de eorũ salute
Lu. 15. b benigniter exultare. Lu. Gaudium est angelis dei suꝑ
Tropo- vno peccatore penitentiam agente ⁊c. ¶ Uel dic gene-
logia. raliter/ꝙ quicunqꝫ peccator a deo peccando recedit: et
patrẽ sue substantie id est bona naturalia in diuersis
vitijs expendit: ⁊ vni ciuiũ regionis id est mundo ad-
herens: porcorum id est immundiciarum obsequijs se
submittit: si fame tribulationis cogente ad patrẽ deũ
per penitentiam reuertit: ipsum statim solet misericor
E diter recipere: vestibus virtutum induere: vitulum sa-
Aliter. ginatum id est sue carnalitatis lasciuiã occidere ⁊ eũ
cum gaudio festiuare/sicut supra. ¶ Uel dic ꝙ multi
sunt hodie domini huic patrifamilias similes: q̃ no-
uiter venientes ad suam curiam/dato ꝙ sunt prodigi
⁊ mali: dum tamẽ sciant verba adulatoria dicere: Pa-
ter peccaui ⁊c. solent letius recipere ⁊ latius premiant
quam illi qui semper cum eo fuerunt: ⁊ qui diu in fa-
milia sua manserunt: ⁊ in agro suo. i. in administratio
Le. 16. b ne sua diutius laborauerunt. Noua eñ placent. Quia
Aliter. sicut dicitur: Nouis superuenientibus vetera proijcie
tis. ¶ Uel dic ꝙ apud patrem deum acquirunt dona
amplioratam gratie ꝙ glorie/illi q̃ quãdoqꝫ pctõres
fuerunt ⁊ penituerunt: ꝙ illi q̃ nunꝙ deliquerũt. Tãt9
enim potest esse feruor post lapsum/ꝙ penitens plus
Ro. 5. d meretur/ꝙ qui lẽte in iusticia conuersatur. Uñ Apl's:
Ubi abundauit delictum ⁊c.

¶ Cap'm decimũsextum Textus: Dicebat autẽ ⁊ ad discipulos suos: Homo quidam erat diues q̃ habebat villicũ. Mora. Ca. IX

historia Hic ponitur parabola de villico: qui cũ diffa
matus esset apud dominũ suũ/ ꝓpter quod
villicationem suam perdere oportebat dum
adhuc haberet officiũ/⁊ administrationem
bonorũ dñi sui/cogitans ꝙ fodere nõ valebat/⁊ men-
dicare erubescebat: vocauit debitores dñi sui/⁊ debi-
ta ꝓ parte remisit: ⁊ sic eorum gratiã acquisiuit: quod
vtiqꝫ fecit/vt cũ amotus esset ab officio/ipsuꝫ in taber
nacula sua reciperent/⁊ factã gratiam recõpensarent:
F dicens primo: Quantũ debes dño meo? Centũ cados
olei. Accipe igit cautionem ⁊ scribe quinquaginta ⁊c.
Dñs igit suus hoc audito/ipsum de prudentia sua cõ
mẽdauit. Christus eñ a simili docet nos de alieno lar
gos esse/⁊ de mãmona iniquitatis amicos. s. pauꝑes
nobis facere: vt cum defecerimus/nos possint in eter-
na tabernacula acceptare. ¶ Uerba saluatoris illam Tropo-
parabolã exponunt: ⁊ eam esse datam ꝓpter misericor logia.
diam dicunt. Uñ ista est veritas: nam quilibet habet
a deo aliquẽ villicatũ: habet eñ ministrare bona natu-
re ⁊ fortune: Apl's: Quid eñ habes homo quod a deo I. co. 4. b
non accepisti? Homo eñ in administratione sensuuꝫ
corporalium vel bonorum temporaliũ nõ est nisi villi
cus dei. Cum igitur necesse sit quẽlibet in morte taleꝫ
villicationẽ ꝑdere: iõ ante actũ debemus de remedio
ꝓuidere. Igitur debemus de bonis cõmissis ⁊ tꝑali-
bus pauꝑib9 benefacere: ⁊ si q̃ nobis debẽt remittere:
vt post mortẽ quãdo villicationẽ ⁊ tꝑaliũ administra
tionem amiserimus: vbi non erit fodiendũ. i. bene ope
randũ: ⁊ vbi erit verecũdum in inferno degere possint
isti pauperes quibus in hoc mundo bene fecerimus/
in celestibus tabernaculis nos recipere ⁊ fouere. Quõ
si fecerimus: dñs nos cõmendabit. Et ꝙuis ista bona
non sint nostra/sed potius sua: si inde elemosynã fece-
rimus/ipse dominus approbabit. Igitur de mammo
na iniquitatis. i. de terrena substãtia: q̃ reuera multas
iniquitates inducit: debet vnusquisqꝫ amicos. i. pau-
peres ⁊ sanctos sibi facere/vt in eorum tabernaculis
i. in regno celorum/quod est pauperuꝫ: mereat cũ eis
exultare. Uñ dicit: Date ⁊ dabit vobis. ¶ Homo q̃- G
daꝫ erat diues/⁊ induebat purpura ⁊ bysso: ⁊ epulaba Lu. 6. f.
tur quotidie splendide. Et ad ianuã eius iacebat qui- Eo. ca. c
dam infirmus ⁊ vlcerosus nomine lazarus: qui cupie historia
bat saturari de micis que cadebant de mensa eius: ⁊
nemo ei dabat: sed veniebant canes/⁊ lingebãt vlcera
eius. Cuꝫ igit diues ⁊ lazarus morerent/lazarus in si-
nu abrae fuit positus/⁊ diues in inferno sepultus. Cũ
igitur diues qui erat in tormentis/oculos leuasset/et
lazarum in sinu abrae vidisset: guttam aque ꝓ lingue
refrigerio ꝑ lazarum quẽ viuens ꝯtempserat/sibi dari
petijt: quã tamẽ abraã sibi nõ cõcessit. Mitte (inquit)
lazarũ qui intingat extremũ digiti sui in aquã/⁊ refri-
geret linguã meam: qꝛ crucior in hac flãma. Fili inq̃t
abraã/recordare qꝛ recepisti bona in vita tua/hic autẽ
similiter mala: ideo hic cõsolat/tu vero cruciaris. Di-
ues autẽ se non exauditũ videns/ꝓ fratribus suis qui
in mundo manserãt: vt ad eos mitteretur lazarus/in-
tercessit. Mitte inquit lazaruꝫ quinqꝫ fratribus meis:
ne ⁊ ipsi veniant ad huc locum tormentoruꝫ. Quẽ nec
abraam exaudiuit/sed sibi dixit: Habent moysen ⁊ ꝓ-
phetas/audiant illos ⁊c. ¶ Ista parabola potest ad Mora-
multa moraliter applicari. Allegatur eñ ꝙ iudiciũ si- litas.
ne misericordia fiet illi/qui nõ facit misericordiam: qꝛ
cuꝫ iste posset facere misericordiã lazaro/nõ fecit: ideo
cum indigeret/nullaꝫ misericordiã impetrauit. Pro- pro. 21. b
uer. Qui obturat aures suas ad clamorẽ pauperis/cla
mabit ip̃e ⁊ nõ exaudiet. ¶ Ista etiã p̃nt allegari/ꝙ ex Aliter.
trema gaudij luct9 occupat: Et qꝛ deus post tẽpestatẽ H
tranquillum facit. Diues qui fuerat in epulis/⁊ in ve- p. 14. b.
stibus p̃ciosis/positus est in flãmis ⁊ supplicijs: laza- Tob. 3. d
rus vero q̃ fuerat in dolore posit9/est cũ abraaꝫ in q̃ete
locatus. Luc. Esuriẽtes impleuit bonis ⁊c. ¶ Uel ap Luc. 1. c.
plica ad occultam dei ordinationem vel p̃destinatio- Aliter.
nẽ: q̃ diuersimode variat mot9 rerũ: ⁊ illis quos nouit
in eternũ dãnãdos/dat hic ꝓsperitatẽ. Illis ṽo quos
scit perpetuo saluãdos/dat aduersitatẽ. Nullã causaꝫ
allegat abraam de damnatione diuitis/nisi quia rece
perat bona in vita sua: lazarus autẽ mala: ⁊ ideo vicẽ
debere oportere mutari asseruit. De isto enim diuite

non legit̃ ꝙ fuit raptor/nec fornicator/vel superbus:
sed solum qꝛ diues ⁊ epulo. De Lazaro autē ꝙ aliqđ
bonum fecerit:sed solū qꝛ miser erat. Timeant igitur
diuites:⁊ adhuc dico timeant:qꝛ portant secū signum
damnationis. Letent̃ pauperes:qꝛ secū trahūt signū
saluationis: teste ambrosio: Successus temporaliū/
mat.5.a damnatiōis est indiciū. Matth. Beati pauperes:qm̄
mat.19.c ipsorū est regnū celorum. Et iterum: Impossibile est
Aliter. diuitem intrare in regnum celorū. ¶ Uel dic ꝙ qñq3
ꝯtingit ab illo in aduersis auxiliū petere/quē homo
in prosperis nō dignabatur respicere. Diues enim iste
per lazarum sibi auxilium dari petijt:quem languen=
Aliter. tem ad ianuam non resperit. ¶ Uel dic ꝙ homo semꝑ
debet de amicis suis curare:⁊ de eorum damnatione
dolere:sicut ille qui in tormentis positus/petebat lā=
zarum ad fratres mitti:magis volēs solus perire/ꝙ̄
fratrū damnationem videre.

A ¶ Capitulum decimūsextū Textus: Et di
xit ad discipulos suos: Impossibile est vt nō
veniant scandala. Morali. Capi. X

historia Occurrerūt christo.x.leprosi/supplicantes ꝙ
sanarentur ab ipso iesu: Preceptor inquiūt
miserere nostri. Quib⁹ misertus dominus:
p̄cepit ꝙ irent/⁊ se sacerdotib⁹ ostenderent.
Ipsi autē cū irent/mundati sunt. Unus autē ex illis q̄
samaritanus erat:qꝛ mundat⁹ est/regressus est ad do=
minum ꝓ gratijs offerendis. Alij ṽo nouē qui hebrei
erant/nullatenus sunt reuersi. Quod vidēs dominus
inquit: Ecce decē mundati sunt/⁊ nouē vbi sunt? Nō
fuit qui rediret ⁊ gloriam deo daret/nisi hic alienige=
Tropo= na. ¶ Dic ꝙ ire ad sacerdotes/nihil aliud ē ꝙ̄ de pec=
logia. catis confiteri/⁊ ꝓponere cōfiteri:qꝛ scʒ qñ decē lepro
si pctōres:q̄ decē p̄ceptorū transgressores ex his trans=
gressionibus sunt corrupti/volūt a lepra vitiorū suo=
rum curari atq3 purificari:necesse hn̄t ad christum per
orationē ⁊ per venie implorationē/necnō ꝑ ꝯtritionē
clamare/⁊ ad sacerdotes ꝑ cōfitendi ꝓpositū ambula=
re:⁊ tunc dum solum ad sacerdates ire incipiunt:⁊ dū
solum confiteri ꝓponūt/a culpa huius liberātur. Ue=
runtamen necesse est ꝙ cōfessio sequatur/alioquin in
culpam pristinam relabuntur:sola enī cōtritio cū ꝓ=
ps.31.d. posito confitendi/pctā tollit/⁊ gratiā restituit. Psal.
Aliter. Dixi confitebor. ¶ Uel allega ista:ꝙ alienigene.i.se=
culares ⁊ laici:qui cōiter melius regratiant̃ deo de col
B latis beneficijs ꝙ̄ regulares ⁊ clerici:qꝛ isti deuote ad
dominū reuertunt̃. Illi vero obtentis beneficijs tp̄ali
bus ⁊ sp̄ualibus/pctōrum indulgentijs in sua ingra=
Eo.ca.e titudine torpescere cōprobant̃. ¶ Uolēs dominus cō
ditionem diei iudicij declarare:⁊ ꝙ ignote ⁊ subito ve
niet demōstrare/dixit: Sicut fulgur insperate apparet
sic erit aduētus filij hōis. Sicut in diebus noe edebāt
bibebant/vendebant ⁊ emebant.⁊ de diluuio nō caue
bant:qñ scʒ diluuiū subito venit/quod omnē hominē
submersit ⁊ inuoluit:sic inq̇t erit de die iudicij. Et sub
iungit/ꝙ tunc erūt duo in lecto vno/duo in agro vno
due molentes in mola vna:⁊ de omnibus istis vnus
Mora= assumet̃/alius relinquet̃. ¶ Illud allega/qm̄o iudiciū
litas. ⁊ extrema tribulatio sunt hominib⁹ ignota/⁊ iō cau=
Aliter. tius p̄uidēda. ¶ Allega qm̄o de omni statu aliqui erūt
saluati/aliqui dānati:qꝛ de illis q̄ sunt in lecto.i.in sta
tu quietis ⁊ cōtemplationis:⁊ de illis q̄ sunt in agro.
i.in labore mundialis negociationis:⁊ de illis q̄ mo=
lunt in mola vna.i.in vna cōbinatione cōiugalis co=
habitatiōis:vn⁹ assumet̃/⁊ alter relinquet̃:aliq̄ salua=
bunt̃/aliq̄ damnabunt̃:aliq̄ a deo eligent̃/⁊ aliq̄ tanꝙ̄
reprobi cōdemnabunt̃:⁊ breuiter de omni statu ⁊ gra=
du aliqui sunt boni ⁊ mali. Unde Iac. De eodē fonte
egreditur aqua dulcis ⁊ amara. iaco.3.c

¶ Capitulū decimūoctauū Textus: Dice=
bat autē ⁊ parabolā ad illos:quoniā opor=
tet semper orare. Morali. Caplm. XI

Hic ponit̃ de vidua/que apud iudicē iniq̄ta= historia
tis se vidicari ab aduersario petebat. Qđ iu=
dex iniquitatis nō ꝓpter iustitiā/sʒ propter
importunitatē sibi ꝯcessit. ¶ Hoc pōt appli Mora=
cari ad instantiā orationis:quia si iniquus ꝓpter im litas.
portunitatē illorū voluit iustitiā facere:multo fortius C
deus ꝓpter orationis īstātiā volet qđ iuste petit̃ con
cedere. Uide supra de amico qui petebat tres panes. Lu.11.b
Apl's:insta opportune ⁊ importune. ¶ De pharise q̄ 2.tim.4.
se iustificabat/⁊ publicanū ꝯtēnebat:⁊ bona sua corā a.
deo recitabat/dicens: Non sum sicut ceteri hōim/rap= Eo.ca.b
tores/iniusti/adulteri:sicut hic publican⁹: ieiuno bis
in sabbato. Et de publicano qui percutiēs pectus suū
misericordiam implorabat:sed nec oculos erigere ad
celū p̄sumebat. Dicit̃ hic ꝙ publicanus iustificat⁹ re=
cessit:qđ tn̄ nō legitur de phariseo p̄sumptore. ¶ Ista Mora=
exemplariter possunt allegari:ꝙ plus placet deo hu= litas.
militas pctōris ꝙ̄ seueritas p̄sumptoris. Magis est
deo acceptabilis pctōrum cōfessio penitentis/⁊ ꝓprie
fragilitatis ⁊ vilitatis recordatio: ⁊ ex cōsyderatione
culpe nata humiliatio:ꝙ̄ illius q̄ nunꝙ̄ taliter deliq̄t
arrogans iustitie ꝓprie p̄sumptio:aliorū cōtemptus
⁊ suijpsius bona opinio. Ideo sequit̃: Oīs q̄ se humi= Lu.18.c
liat/exaltabitur. Illud p̄cipue accidit in religiōe: vbi
sunt quidā pharisei.i.q̄ se reputant ceteris magis iu=
stos:si vident aliquē publicanū.i.aliquē qui ante deli
querit:dato ꝙ ipsū videāt penitentē ⁊ implorantē mi=
sericordiā:tn̄ ipsum solent cōtemnere ⁊ abominari:et
se ei p̄ferre/⁊ eum destinari:⁊ tamē apud deum magis
diligitur iste non presumptus proprie fragilitatis nō D
erectus:apud deum magis ꝙ̄ alius reputatur. Unde
dicitur: Gaudium est angelis ⁊c. Lu.15.b

¶ Capitulum decimūnonum Textus: Et
ingressus perambulabat hierico. Mora
litatum Caplm. XII

Cum esset iesus in hierico:princeps quidā pu historia
blicanorū zacheus noīe q̄rebat videre iesum
q̄s esset:⁊ nō poterat p̄ turba:qꝛ statura pu=
sillus erat. Et p̄currens ascendit in arborē sy
comorū vt videret eū:qꝛ inde erat transiturus. Iesus
autē vidēs deuotionē ipsius/ip̄m vocauit/dicens:za=
chee festinans descēde:qꝛ hodie in domo tua oportet
me manere: Qui festinans descendit:⁊ eū gaudens in
domū suā recepit. Qui ex tunc ad dn̄m ꝯuersus est:ꝙ
dimidiū bonorū suorū dedit pauperib⁹:⁊ si quē defrau=
dauerat/in quadruplum sibi restituere ꝓmisit/dicens
Ecce ego dimidiū bonorū meorū do pauperibus:⁊ si
quē defraudaui/reddo quadruplū. ¶ Per istū zacheū Tropo=
intelligunt̃ simplices boni seculares:qui in scientia ⁊ logia.
morib⁹ sunt pusilli:⁊ q̄ dato ꝙ iesum ꝑ ꝯtemplationē
videre cupiāt:turba tn̄ seculariū negociorum sunt ali
quo mō impediti. Mat. Turba increpabat eos vt ta= mat.20.
cerēt ⁊c. Uerūtamē qñq3 fit/ꝙ tales sup̄ vires conant̃: d.
⁊ ad vidēdū iesum.i.ꝯtemplationē sp̄ualiū subleuan=
tur:ascendūt in arborē crucis ꝑ passionis ꝯtemplatio
nem:⁊ sic vident christum ꝑ simplicē deuotionē. Un

Cād.3.d dicitur: Egredimini filie sion ⁊ videte regē ⁊c. Christ9
vbo bonā istorū ⁊ simplicē affectionē intuēs/in domuz
eoꝝ ꝑ gratiā descēdit: ⁊ eos totaliter ad bonū exoptat
⁊ ꝯuertit: ꝙ aliena restituere/⁊ ꝓpria pauperibus dare
fecit. Et iste recte tenet typum boni elymosinariȷ̈/q̄ nō
A ꝓcrastinat. Ideo dicit dominus: Qui modicū nō dat
Ideo dicit: Dimidiū bonoꝝ meoꝝ do pauperibus:
q2 discrete indigentibus non diuitib9 bona sua dispē=
historia sat. Ideo dicit pauperibus: quibus aliȷ̈s sua interesse
Eo.ca.e ⁊ damna restituit: ideo dicit: Si quē defraudaui/red=
do quadruplū. Ista dilata si vis. ¶ Volens dn̄s intra
re hierl'm/precepit pullum asine alligatū/supra quem
nullus hominū sedit/solui ⁊ sibi adduci: supra quē ci=
uitatē intraret. In quo introitu ip̄m pueroꝝ collegiū
honorauit: ⁊ osanna in excelsis clamauit. Aliȷ̈ tollētes
ramos oliuarū de arboribus/sibi obuiā ꝓcesserūt. Et
aliȷ̈ vestimēta sua ꝓstrauerunt: ⁊ ipsum honorifice re=
Anago= ceperūt: ip̄m tn̄ iudei satis cito post occiderunt. ¶ Il=
gia. lud allega/quicunq3 voluerit ciuitatē hierl'm intrare
i. paradisum: ⁊ ibi a pueris hebreoꝝ. i. ab angelis ho=
norē eternū recipere: debet nō superbe ꝓcedere: sed po
tius sup ꝑ pullū asine qd̄ est animal humile/laboris pa=
tiēs: ⁊ virtutē humilitatis ⁊ patientie querere: ⁊ sic cū
ea poterit intrare/⁊ ibidem gaudenter recipi ⁊ venire:
Nullus em̄ in celestē hierl'm cum honore suscipit̄/nisi
Lu. 18.c qui sup ꝑ asinū. i. cū humilitate ⁊ patientia illic feretur.
Aliter. Unde. Qui se exaltat/humiliabitur. ¶ Vel dic ꝙ chri
stus solū illos sp̄ualiter equitat ⁊ sibi applicat: quos
pullos asine. i. humiles ⁊ patientes esse cognoscit: et
quos in hoc mundo alligatos vinculis mādatoꝝ vi=
det: ⁊ super quos nullus sedet. i. quos null9 demonuz
B ⁊ vitioꝝ subiecit: tales final'r a penis ⁊ laborib9 suis
Aliter. soluet: ⁊ eos in celestez hierusalem ducet. ¶ Vel dic qn̄
christus vult in hierl'm. i. in mentē nostrā venire: ip̄m
debem9 honorifice recipere vestimenta terrenoꝝ bo=
noꝝ exuere q̄ꝫtum ad affectuz: ⁊ ea in terra. i. inferius
ad pauperes ꝑ elimosynas deponere: ⁊ cum ramis oli
uarum. i. cū pietatis operibus eidē obuiare/⁊ gratias
agēdo debemus sp̄uali visitatione sua: benedictus q̄
ps.58.a. venit/mentaliter clamare: ⁊ hoc ipse monet in Ps̄. Ex
Aliter. urge in occursuz meū ⁊ vide. ¶ Vel dic ꝙ christus fuit
in hierl'm ita honorifice recept9: ⁊ tn̄ cito post extra ci=
uitatē eiectus/⁊ crudeliter crucifixus: pōt notari/ꝙ ex
p.14.b. trema gaudiȷ̈ luctus occupat: ⁊ ꝙ ciuitas huius mun
di illos quos prospere solet in leticia recipere donis ⁊
honoribus extollere: solet qn̄q3 cito post mortez infor
tunio expellere: ⁊ crucifixiōi. i. penis ⁊ cruciatib9 sub=
2.re.15.d iugare. Un̄: Heri venisti/⁊ hodie compelleris egredi.
Eo.ca.f. ¶ Iudei cū dicerēt christo ꝙ pueros clamantes osan=
na sibi/increparet. R̄ndit iesus: Si hi tacuerint/lapi=
Mora= des clamabūt. ¶ Hoc pōt allegari/ꝙ lapides qn̄q3 in
litas. defectu clericoꝝ seculares deū laudant: ⁊ qn̄q3 de ip̄is
lapidibus. i. de ipsis duris ⁊ obstinatis peccatoribus
inueniunt̄ aliqui qui deū magnificāt ⁊ exaltant. Un̄:
Luc.3.b Potens est deus de lapidibus suscitare filios abrae.
mat.25b Illa em̄ q̄ sequūt̄ h̄ de decē virginib9/vide Mat. vbi
agit̄ d̄ talētis. Illa q̄ sequūt̄ ca. xx. vide Mat. xxi. ⁊ xxii.

¶ Capitulum vicesimūprimū Textus: Respiciens autem vidit eos qui mittebant munera sua. Moralitatum Capi. XIII.

C
historia Cum quadā die in templo multi multa ponerent ⁊ offerrent: inter eos fuit quidā paupercula vidua/que duo minuta in gazophylacium mittebat. Hoc igitur videns dn̄s: ipsam omnibus aliȷ̈s ꝓtulit/⁊ donū suū ceteris maius iudicauit/dicēs: Hec vidua paupercula plus q̄ om̄es misit: q2 ceteri ex abundantia sibi miserunt: hec autē omnem victū quē habebat/misit. ¶ Hoc pōt allegari/ꝙ Moralitas.
deus in elemosynis ⁊ operibus erogatiōis magis attendit affectū q̄ effectū: ⁊ magis cogitat voluntatē/q̄ operis quantitatez: quia magis reputat̄ illud qd̄ habens hō dat deo necessarius q̄ quod dat opulentus ⁊ plenus. Qd̄ etiaz apud hoīes debet esse: q2 magis debet homo diligere ⁊ plus pōderare munus amici pauperis/q̄ munus amici diuitis. Un̄ Cato: Exiguū munus cum dat tibi pauper amicus ⁊c.

¶ Capitulū vicesimūsecundū Textus: Appropinquabat autem dies festus iudeoꝝ. Moralitatum Capl'm. XIIII

Christus factus in agonia prolixius orabat/ꝙ transferret̄ ab eo calix/patris auxiliū inuocabat. Verūtamen voluntatez suam voluntati patris subdeclinat dicens Pater si possibile est/transeat ⁊c. ¶ Hoc pōt allegari: quanto maior instat tribulatio vel periculosior agonia. i. mentis anxietas: tāto debet ad deū feruētior fieri oratio. Verūtamē q̄uis hō se videat multipliciter tribulatū/nūq̄ tn̄ debet simpliciter petere talē trbulationē amoueri: s3 semper sub ꝯditione debet diuinā voluntatē anteponere: ⁊ sui corporis saluti suoq3 naturali appetitui deb3 dei placitū anteferre/dicēs: Nō mea volūtas/sed tua fiat. Debet em̄ supponere ꝙ deus scit melius q̄d sit homini vtile q̄ ipsemet homo. Un̄ Greg. dicit: Nouit celestis medicus quid necessariū sit egeno: ⁊ qd̄ credit̄ esse pena/medicina est. ¶ Hic dicit̄ ꝙ sudor christi factus est vt gutte sanguinis decurrentis in terraz. ¶ Allega ꝙ sanguis nostre substantie tp̄alis qui ꝑ sudorem. i. ꝑ liberalitatē emittit̄: nō debet sursum ad diuites ascendere/s3 deorsum ꝑ elimosynas ad pauperes declinare. ¶ Illud qd̄ h̄ dicit christus iudeis ad se capiendū venientib9: S3 hec est hora vestra ⁊ potestas tenebraꝝ: ⁊ silr̄ illd̄ qd̄ dicit̄: Nemo misit in eū manū ⁊c. ¶ Ista vident̄ supponere ꝙ circa negocia certis horis attribuūtur: ⁊ s̄m ꝓprietates horaꝝ euētus negocioꝝ variant̄: sic ista vba christi ad opinionē astrologoꝝ ꝓma facie accedere dinoscent̄: de hoc tamē nihil ad presens.

[right margin notes: historia; Tropologia.; D; Eo.ca.e; Moralitas.; Eo.ca.f.; Ioā.7.d; Moralitas.]

¶ Capitulū vicesimūquartū Textus: Una autē sabbati valde diluculo venerunt ad monumentū. Moralita. Capitu. XV

Duobus discipulis euntibus in emaus adiūxit se dn̄s in specie ꝑegrini: oculi autē eorum tenebant̄ ne euz agnoscerēt: dato ꝙ eis interpretaret̄ scripturas: finaliter qn̄ venerūt ad hospitiū: cū christus incepit eis panē frāgere: ip̄m cognouerūt: ⁊ eū in fractione panis plenarie ꝑceperunt. ¶ Sic vere in via huius vite/boni simplices secuz habent christū ꝑ gratiam: ipsum tn̄ per scientiam nō cognoscunt; q2 isti sunt qui simpliciter confitent̄/⁊ veraciter credūt: finaliter tn̄ in hospitio paradisi: in vespere mortis qn̄ panem eterne societatis ipsis distribuet: ipsum perfecte cognoscent: ⁊ facie ad faciem diuinitatis eius essentiam intelligent. Unde Mar. Ibi euz videbitis/sicut dixit vobis. ¶ Vel dic quod duo discipuli sunt duo populi/gentiles ⁊ iudei: qui cuz in forma peregrini/in carne scilicet humana: in itinere huius mundi personaliter christum viderunt ipsum per fidem cognoscere nequierunt: tandem postq̄ scriptu=

[right margin notes: historia; A; Moralitas.; mar.vl.b.; Aliter.]

ras suās

tas ipsis per predicatores exposuit: ⁊ postq̄ panem sa-
cre scripture ipsis destribuit: ip̄m cognouerũt/ inquã
tum in eum crediderunt/ ⁊ fidem receperunt. Cogno-
Lu.2.c. uerũt de verbo qđ dictũ erat eis de puero. ¶ Hic dicit᷑
Jo.ca.f ꝙ iesus in medio discipuloꝝ suoꝝ post resurrectionez
apparuit: sed cum pre stupore ⁊ gaudio mirarent᷑: ⁊ se
videre sp̄m opinarent᷑: resurrectionē suam per duo te-
stimonia ꝓbauit/ inquantũ pedes ⁊ manꝰ palpãdos
⁊ videndos obtulit: ⁊ ꝑtem piscis assi/ ⁊ fauũ mellis
Mora sibi ab ipsis traditum manducauit. ¶ Sic dic spũalr
litas loquendo ꝙ ille a mortuis. i. a peccatis resurrexisse ꝑ
penitentiam veraciter cognoscit᷑: qui se ꝑ ꝯfessionem
B videndum ⁊ per correctionez tangendum voluntarie
exhibet: q̇ piscem assum. i. christi passionē ꝑ cõpassio
ps.33.b nem manducat ⁊ fauum eterne dulcedinis ꝑ deuotio
nem degustat. Psal. Gustate ⁊ videte: qm̄ suauis est
dominus.

¶ Moralitatum super Lucam finis.

Moralitatum liber tricesimussecundus super Joannem.

¶ Capitulum secundum Textus: Et die tertia nuptie facte sunt in chana galilee.

Moralitatum. Capitulum I

Joãnes euã-
gelista q̇ post alios euãge
listas subscṕsit euãgeliũ:
aliq̇d sũꝑaddit de factis
⁊ operibꝰ saluatoris que
alij omiserũt. De istis bre
uiter aliqua ponã: et huic
opi meo s̄m capl'a in qui-
Jo.2.a bus sunt interseram ⁊ ad
Histo- iungam. Igit᷑ hic fit men
ria tio: ꝙ christus cum ad nuptias que facte sunt in cha
na galilee cuz matre eius maria esset vocatus/ ⁊ vinũ
defecisset: hoc curauit mater eius sibi dicere: ⁊ hoc ad
finem: vt facto miraculo possit sponsi verecundiã ope-
rire dicens: Uinum nõ h̄nt. Christus vo primo satis
dure respondisse videt᷑: Quid mihi ⁊ tibi mulier? Ue
rũtamen responsionē durã ꝑ facti sequẽtis dulcedinē
temperauit. Sed hydrias lapideas in loco positas: ⁊
s̄m purificationē iudeoꝝ ordinatas/ aq̄ impleri iussit
aquã mox in vinũ conuertēs: architriclino ⁊ q̇ erãt in
nuptijs ꝓpinari mãdauit: qui vt gustasset aquã vinũ
factũ: sponsum vocans ⁊ arguens: melius vinum vsq̄
C in finem seruasse curauit/ dicens. Ois homo bonum
vinũ primo ponit ⁊c. Et cum inebriati fuerint/ id qđ
deterius est. Tu aũt seruasti bonũ vinum vsq̄ adhuc.
Tropo ¶ Nuptie iste significant ꝓsperitatē mundanã. Que
logia nuptie bñ in galilea/ q̄ interp̄tat᷑ transmigratio/ facte
dicunt᷑: pro eo ꝙ oĩe mũdanũ gaudiũ transmigrãs
⁊ trãsitoriũ repit᷑. Ad istas tñ nuptias vocant᷑ qñq̄ tã
christus q̄ maria: inquãtum illi qui mundi gaudia
celebrant: hoc sine pctõ et cum bona intentiõe. i. cum
aliqualis ꝯtritõis ⁊ amaritudinis ꝯsyderatõe facere
studẽt: ⁊ sic iesum ⁊ mariã ꝓculdubio secũ h̄nt. Jesus
enĩ bonã intentionē significat: maria aliquã discipli-
Matt. ne amaritudinē designat. Matt. Inuenerũt puerum
2.b. cum maria ⁊c. Quid igit᷑? Profecto vinũ recte ꝯsola-
tionis sibi deficit: q̄r. s. nullũ põt esse ita magnũ gau-
diũ tp̄ale vbi ꝑfecta ꝯsolatio sit. Uinũ inq̇t nõ h̄nt: q̄r
oĩbus ꝯsyderatis semꝑ est plus inuenire de amaro q̄
de dulci/ ⁊ de aqua q̄ de vino/ ⁊ de tribulatiõe q̄ de gau
dio in nuptijs ⁊ ꝓsperitatibꝰ huiꝰ mundi. Esa. Cũ can
tico nõ bibent vinũ: amara erit potio bibentibꝰ ipsaz Esa.24
Sed ꝓ certo dñs p̄cepit ministris huiꝰ ꝯuiuij. i. mun- b.
dane ꝓsperitatis sectatoribꝰ ꝙ hydrias lapideas. i. cor-
da sua dura ⁊ indeuota primo aq̄ cõpunctiõis imple
ant: ⁊ ꝙ primo fletibꝰ ⁊ lachrymis culpas lauẽt: et tũc
finalr dñs de aq̄ ista vinũ faciet: inquãtũ suã amaraz
cõpunctionē in dulcedinē eterne ꝯsolatiõis ꝯuertet:
aqua enĩ vinũ efficit᷑/ qñ p̄ns lachrymosa cõpunctio i D
vinũ qđ letificat cor hoĩs. i. eterne ꝯsolatiõis gaudiũ
cõmutat᷑. Matt. Bti qui lugẽt: qm̄ ipsi ꝯsolabuntur Matt.
Nullus enĩ ꝯuiuia p̄sentiũ nuptiaꝝ. i. mundi letitiaꝝ 5.a.
⁊ vinũ future ꝯsolationis poterit obtinere: nisi primo
aquã lachrymaꝝ studeat i hoc seculo possidere. Que-
libet igit᷑ ꝯuiuia p̄sentiũ gaudioꝝ aquã cõpunctiõis
in hydria cordis habeat: ⁊ q̄uis exteriꝰ gaudeat/ in-
tus tñ fleat: alioq̇n vinũ eterne ꝯsolatiõis in posteruz
vane sperat: q̄r sibi aliq̄n dicet᷑ finalr illud: Ululate q̇ Johel.
bibitis vinũ ⁊c. ¶ Uel dic ꝙ ꝯuiuiũ ⁊ nuptie ad q̄s vo 1.b.
cant᷑ christus ⁊ discipuli: significãt statũ pauperꝝ: vbi Aliter
q̄r vinũ. i. terrena ꝯsolatio sepe deficit: hydrie lapidee
sex. i. sex oꝑa misericordie: in quibꝰ iudei. i. deũ ꝯfiten
tes. s. fideles ꝯuertunt᷑ ⁊ purificant᷑: debẽt istũ defectũ
supplere: ⁊ aquã bonoꝝ tp̄aliũ in vinũ ꝯsolatiõis et
recreatõis ⁊ refectiõis pauperꝝ ⁊ ꝯuiuaꝝ cõmutare: vt
sic architriclinus. i. deꝰ pater inde possit ꝑ cõplacentiã
refici ⁊ gustari. ¶ Uel dic ꝙ iste hydrie significant di Aliter
uites: q̇ vt cõiter sunt lapidei atq̄ duri: q̇ dicunt᷑ cõti-
nere metretas binas vel trinas: inquantũ duo p̄cepta
charitatis ⁊ fidē scẽ trinitatis debẽt seruare: sex etiaz
inquantũ sex oꝑa misericordie debent ꝑficere ⁊ imple
re. Isti ergo quotiēs vident pauperibꝰ vinũ tp̄alis cõ
solatiõis deficere: debẽt aq̄s aliene miserie repleri per
cõpassionē: ⁊ in vinũ ꝯsolatiõis ipsas vertere ꝑ elemo
synaꝝ subuentionē: ⁊ sic hoc vinũ ab architriclino. i. E
a deo cõmẽdabit᷑ ꝑ acceptionē ⁊ approbationē. Pro. Prou.
Date sicerã merentibꝰ/ ⁊ vinũ his q̇ amaro aĩo sũt ⁊c. 31.a.
¶ Uel dic ꝙ architriclinus significat mũdũ ⁊ mũdi Aliter
principes vel diuites: quibꝰ videt᷑ ꝙ bonũ vinũ debet
preponi: deinde qđ deterius est apponi: q̄r apud eos
meliora iudicant᷑ presentia q̄ futura: bona tp̄alia q̄
eterna: qđ verꝝ est inter peccatores: q̄r mõ bibũt i hoc
seculo bonũ vinũ. i. ꝓsperitatē ⁊ gaudiũ: sed postq̄ hic
fuerint inebriati/ ditati ⁊ impinguati ⁊ repleti: tũc ap
ponere eis illud vinũ qđ est deterius. i. eternũ suppli-
cium ⁊ tormẽtuz: qm̄ erit fel draconũ vinũ eoꝝ ⁊ vene-
num aspidũ. ¶ Cũ christꝰ quadã die inuenisset in tē- Deut.
plo vendentes oues/ boues/ columbas/ nũmularios 32.e.
sedentes: egit᷑ flagellũ de funiculis fecisse: ⁊ nũmula Ca.ij.c.
rioꝝ es effudisse/ dicēs: Auferte ista hinc: ⁊ nolite fa-
cere domũ patris mei domũ negociatiõis. Et sicut di-
citur in Matth. istud dixit: Scriptũ est enĩ: domꝰ mea Matt.
domꝰ oratiõis vocabit᷑: vos aũt ⁊c. que sumpta sunt ab 21.b.
Esa. ⁊ Hiere. ¶ Tẽplũ significat eccl'iaz: boues signi-
ficant laborē bone oꝑatiõis ⁊ p̄dicatõis. Oues signi Esa.56.
ficãt simplicitatē honeste ⁊ humilis ꝯuersatiõis. Co- c.
lumbe sp̄ussc̄ti gr̄am seu sacramẽtalis cõionis. Num Hiere.
mularij significãt sectatores auaricie ⁊ aggregatores 7.b.
tp̄alis substãtie ⁊ possessionis. Cũ igit᷑ in tẽplo eccl'ie/ Allego
sint aliqui q̇ vẽdũt boues. i. laborē bonoꝝ opeꝝ ⁊ agri ria
culturas p̄dicationũ: ꝓ spe tp̄alis retributõis faciũt
Aliqui qui vendunt oues. i. hypocrisim/ sub spe glie
mũdane simpliciter ⁊ humiliter viuunt. Aliqui ven

f dunt columbas.i.qui grām sanctispūs ⁊ eccl'ie sacra officia ⁊ bñficia pro tēporali mercede ꝯferūt. Aliqui nūmularij.i.aliqui auari: qui soluꝫ lucris ⁊ pecunijs intendunt. Ideo christus flagello sue seuere iustitie per mortem tpalem ⁊ eternam illos et eoꝝ sequaces de templo eccl'ie eijciet: es ⁊ pecuniam auaroꝝ ipsoꝝ disperdet: ⁊ cathedras vendentium columbas.i.status ⁊ dignitates simoniacoꝝ subuertet. Nō vult em̄ ꝙ domus patris sui que est eccl'ia/efficiaṫ domus negociatiōis: nec ꝙ illa que domus oratiōis esse debuerat/spelunca latronum seu habitaculum malorum hominum nomineṫ. Omne em̄ turpe lucrum exinde precipit auferri: ⁊ ante omnia secularia negocia/necnon omnia vana opera simoniaca ⁊ hypocrita scelera submoueri dicēs: auferte ista hinc. Et breuiter ista est veritas/ꝙ cathedre.i.officia ⁊ dignitates illorum qui in templo eccl'ie vendūt columbas.i.simoniacoꝝ qui vendūt spūalia/a deo subuertunṫ: ⁊ in ꝓsperitate manere nullaten⁹ ꝑmittunṫ: ſʒ aut deponunṫ: auṫ infor-

Ezec.9 d. tunijs affliguṅṫ. Ezec. Propter maliciam adinuentionum ipsoꝝ/de domo mea eijciam eos. Nūmulariorum etiam qui sunt ibi.i.auaroꝝ eccl'iasticoꝝ es a domino effundiṫ: inquantum post mortem talium diuitie ipsoꝝ a quibusdam rapiunṫ: ⁊ partim a parētib⁹/ ⁊ partim a familiaribus/partim a latronibus dispergunṫ: ita ꝙ pro anima sua dum viuerent/cogitare no-

G luerunt: nec misse/nec elemosyne celebranṫ. Qui pōt capere capiat.

¶Capitulum quartum Textus: Ut ergo cognouit iesus. Moralitatum. Ca. II

Historia Illud quod ponitur de fatigatione domini super fontem sichar: ⁊ quomodo mulieri samaritane que veniebat ad hauriendam aquā predicauit: ⁊ ꝙ qnqꝫ viros habuerat sibi dixit: et eam/et multos alios per eam ad se conuertit: qꝛ ista conciues suos ad iesum vocauit ⁊ adduxit: ⁊ quomodo mirantes apostolos ꝙ cum muliere loqueretur in messeꝫ alienam misit: sicut diffuse ponit hic Joānes

Allegoria Exponitur per doctores de gentilitate: quia ꝑncipio quinqꝫ viros.i.quinqꝫ sensus naturales habuit: sed ipsis mortuis ⁊ corruptis/alteri viro qui non fuit vir sed fornicarius/sc͡ʒ diabolo per idolatriam adhesit. Quinqꝫ (inquit) viros habuisti ⁊c. que tandē ad christum/qui ad ciuitatem sichar.i.in mundum venerat: ⁊ in infirmitate carnis assumpte quasi fatigatus sedebat: ⁊ de fonte sue misericordie aquā venie receptura per fidem venit: que salutem ⁊ conuersionē retulit ⁊ non solum sui/sed multorum quos ad christi fideꝫ conuocauit: ⁊ quotidie spiritualiter conuocare non cessat multipliciter: transeo de ista expositione allegorica: quia nimis esset ꝓlixa/si quis vellet ad pūctū

Matt. 15.c. tractare. Matt. Ecce mulier de finibus illis egressa/ clamabat post iesum: miserere. ¶Hic ponitur de filio reguli capharnaū: ſʒ vide Matth.viij.vbi factū est.

H

¶Capitulum quintum Textus: Post hec erat dies festus iudeorum. Moralitatū Capitulum III

Historia Erat in hierusaleꝫ probatica piscina/quinqꝫ porticus habens/circa quam iacebat multitudo magna languentium/claudoꝝ/cecoꝝ/aridorum/expectantiuꝫ aque motum. Angelus em̄ domini ſm tempus descendebat in piscinā: ⁊ aquā ipsius mouebat: ⁊ tūc qui prius intrabaṫ aquā: quacūqꝫ infirmitate teneretur/sanus continuo fiebat Cū igitur inter alios esset ibi vnus/qui trigintaocto annis infirmitate graui detentus iacebat/nec sanari potuerat: pro eo ꝙ qn̄ aqua mouebaṫ/ nullum habebat hominem qui ipsum poneret in piscinam: sed qn̄ venire volebat/ipsum alius precedebat: ⁊ sic propter portitorum defectum retro alios infirmus ⁊ languidus manebat: ⁊ alius precurrens sanitatis beneficiū reportabat. Dn̄s sibi misertus/ipsum sanauit: ⁊ grabatum sibi tollere iussit. Surge inquit tolle grabatū tuum ⁊ ambula: et statim factus est homo sanus. Et subiungit dn̄s dicens: ecce sanus factus es: iam noli peccare/ne deterius tibi ꝯtingat. De ista autem probatica piscina/in qua nathinnei hostias lauabāt/ponit Petrus comestor/ꝙ aliqui dixerunt reginaꝫ saba ostendisse lignū salomoni/in quo debebat hō suspendi: ꝓpter cuius mortem iudei perderent regnū suum Quo audito/illud lignum sepeliuit in ꝓfundum: sed tandem ꝓbatica piscina facta est in eodē loco. Appropinquante igitur passione/lignum illud incipiebat surgere: ⁊ a motu suo aquam piscine agitare. ¶Ista piscina potest significare sacram scripturam: q̄ qnqꝫ porticus habere dicitur: pro eo ꝙ in ipsa per quinqꝫ libros moysi subintraṫ. Uocabatur etiam betsayda q̄ interpretatur domus frugum/domus pecudum/domus venatorū: quia sacra scriptura est domus ⁊ repositorum frugum.i.diuinoꝝ sacramentoꝝ ⁊ documentorum. Pecudum.i.simplicium ⁊ imperfectorū. Uenatorum.i.doctorum/predicatorum/sapientum. Job Ibi ꝯstituta est domus omni viuenti. Circa istam piscinam multi sunt languentes.i.multi veritatē scientie desyderantes: et sanari ab ignorantia cupientes. Sʒ reuera ad hoc ꝙ infirmi ⁊ simplices possint ibi sanari: vel in scripturaruꝫ codicibus informari: necesse est ꝙ angelus.i.diuina inspiratio vel doctor bon⁹ descēdat de celo/qui aquā sacre scripture moueat ⁊ exponat Sine angelo em̄.i.sine doctore/infirmitas ignorantie in hac piscina nō sanaṫ: nisi forte christus ꝑ seipsum hoieꝫ sanet/⁊ ꝑ reuelationē sibi secreta/sua manifestare digneṫ. Matt. Angel⁹ descēdit de celo ⁊ accedēs ⁊c. ¶Uel dic ꝙ piscina significat penitentiā: circa quam multitudo languētiū pctoꝝ sperat intrare: ꝙ illi qui sunt ceci per ignorantiā: claudi ꝑ iniustitiā: aridi per inuidiā: sperāt tn̄ finaliter ꝑ penitentiā se saluare. Ista est que diciṫ bethsaida/domus frugū: qꝛ fruges virtutum ibi recolliguṅṫ. Dom⁹ pecudū: qꝛ simplices qui hostie dn̄i fiunt ꝑ natthinneos.i.sacerdotes ꝯfitēdo domus venatoꝝ: qꝛ ipsi venatores/ab luere opinanṫ. Et breuiter/etiā ista est domus cōis: que qnqꝫ hꝫ porticus inquantū oēs hoies q̄ in qnqꝫ peccant sensib⁹/in istaꝫ sperant intrare: ⁊ ad istam ꝯfluere cōprobanṫ. Uñ illud dictū conuenit Job: Ibi ꝯstituta est domus omi viuēti. Et oīa flumina intrāt mare: ⁊ ipm̄ nō redūdat Sed ꝑ certo nisi hic angelus interueniat.i.nisi xp̄i misericordia intercedat: q̄ in piscina penitentie aquā cōpunctionis moueat: talis infirmus aut penitens pro nihilo laborat: solus em̄ motus aque.i.solus cōpunctionis actus pctōreꝫ spūaliter sanat. Uerūtn̄ non excludiṫ qn̄ qñqꝫ deus sine penitentia aliquos liberet: sicut apparuit in paulo. Solo em̄ vbo/sola inspiratōe pōt hoieꝫ liberare: ⁊ absqꝫ penitētia a criminib⁹ expiare. Uñ apl's: Arbitramur iustificari hoieꝫ sine opib⁹: qꝛ aliqui sunt q̄ ꝑ penitentiā sicut ꝑ viam iuris cōis saluantuṫ. Al' qui vo per solam dei gratiam specialem ⁊ sicut per priuilegium sanantur: ita ꝙ cum ipsis quasi

Right-margin notes (second column): Allegoria; A; Job 30.e.; Matt. Aliter; B; Job 30.c. Eccs.1.b.

quasi ex priuilegio dispensatur. Apl's: Miserebor cui
Rom. voluero. Surge (inquit) tolle grabatum tuum ⁊ am-
bula. Est eñi grabatum lectus pauperum qui significat
9.c. peccatum: qr homo qñ per ↄtritionem surgit: ⁊ ꝑ cõ-
fessionem grabatum peccati tollit/ ⁊ per bona opera
incedit: tunc sanus a peccato recedit. Verũtamen nõ
debet amplius peccare: ne ꝓpter ingratitudinẽ ipm
contingat deterius sustinere. Unde: Uade ⁊ noli am-
Jo.8.b plius peccare. ¶ Uel dic ꝙ multi simul currebant ad
Aliter piscinam: vnus solũmodo sanabat: qr dato ꝙ omnes
fideles ad penitentiam generaliter currant: pauci tñ
salutem reportant. Et dicit apl's: Omnes currunt: sed
vnus tollit brauiũ. Multi sunt vocati/ pauci vo electi
1.Cor.9 ¶ Uel dic q̃uo diligentia valde est ꝓficua: qr qui est
d. magis diligens ad piscinam intrandũ/ aut ad aliud
Aliter bonum opus peragendum: debet esse prior ad ꝑmiũ:
⁊ qui alios preuenit currendo/ ipsos quo ad sanitatẽ
C vel lucrum precedit. ¶ Uel dic ꝙ isti languẽtes signi-
Matt. ficãt illos qui sũt in purgatorio: qui piscinã paradisi
10.b. ingrediunt: ꝫm hoc aqua diuine misericordie ad in-
Aliter dulgendũ mouet: ꝫm qd ab angelo. i. a deo ordinat.
Sed reuera quidam ibidem per longa tempora sunt
in miseria ⁊ languore: quia non habent hominẽ qui
eos ibi mittat. i. qui pro eis intercedat vel opera satis
factoria faciat: ⁊ sic oportet ꝙ languor ⁊ dolor diutius
in purgatorio ꝑseueret: quousq; dñs ipsos liberet ex-
soluat. Dñe (inquit) non habeo hominem qui dum
aqua mouet ⁊c. Uñ qui in purgatorio languent/ pñt
ps.37.b de suis amicis conqueri/ dicentes illud Psal. Amici
mei ⁊ ꝓximi mei de longe steterunt: ⁊ vim faciebant
Aliter qui querebant animam meam. ¶ Uel dic moraliter:
ꝙ piscina est mens/ cuius quinq; porticus sunt q̃nq;
sensus: circa quos multi sunt languentes. i. multi af-
fectus ⁊ appetitus vitiorum languore torpẽtes. Isti spi
ritualiter non sanant: nec ad virtutum temperantiam
reducunt: nisi ante oĩa aque cõpunctiõis ab angelo/
Aliter idest a ratione in mentis piscina moueat. ¶ Uel dic
ꝙ piscina quinq; porticus. i. lex moysi que q̃nq; libro-
D rum codices habet/ nullum potuit sp̃ualiter sanare:
quousq; angelus testamenti christus de celo descen-
dit: qui aquam huius piscine: ⁊ scientiã huius legis
Aggei mouit/ exposuit ⁊ impleuit. Unde: Mouebo celum ⁊
2.b. terrã: ⁊ tunc veniet desyderatus ⁊c. ¶ Uel dic ꝙ pisci
Aliter na ista est curia romana/ vel cuiuslibet prelati vel se-
cularis: que dicit bethsaida. Domus frugũ. i. diuitia
rum: dicit etiam domus pecudum: quia ibi sunt mul
Job. ti hoĩes bestiales. Job: Omnes bestie agri ludũt ibi.
40.c. Domus venatorum: qr ibi sunt multi raptores ꝑ auari-
ciam terrenorum/ venationi ⁊ acquisitioni vacantes.
Ezech. Ezech. Ibi principes aquilonis ⁊ vniuersi venatores
32.g. In ista sunt multi porticus. i. multa officia/ dignita-
tes ⁊ gradus: vbi quilibet cupit intrare/ ⁊ statim ob-
tinere: ⁊ multi languentes. i. ambitiosi beneficia affe
ctantes: multi ceci ⁊ ignorãtes: multi claudi ⁊ in mo
ribus vacillantes: multi aridi ⁊ indeuoti ⁊ incompa
tientes circũquaq; iacent ad subintrandum aliquam
porticum/ idest aliquod beneficium: necnon ad pre-
ueniendum affectum omnes student. Unde dicitur:
Jo.20. Joannes precurrit citius petro: ⁊ venit prior ad mo-
a. numentum. Unde quando fit per angelum/ idest per
occultam dei iusticiam: aqua humane fragilitatis ⁊
mortalitatis mouetur: vtputa quãdo aliquis episco-
pus vel beneficiatus moritur: statim currit istorum
ambitiosorum multitudo: qui intrare ⁊ se immergere
conantur: ⁊ tamen dato ꝙ omnes currãt omnes am-
biant: omnes cupiant: vnus tñmodo promouetur/
scz qui prius venit ad intrandum/ idest munera offe-
rendum: ⁊ se pre alijs altius gerendo. Illi prius reie-
ctis alijs recipitur ⁊ sanatur. Apostolus: Omnes cur E
runt: sed vnus accipit brauium. Sed quid? pro certo 1.Cor.9
quando ibi sunt aliqui qui nesciunt bene currere: nec d.
se bene ingerere: nec habent aliquem ꝓmotorem/ qui
ipsos possit portare ⁊ ꝑponere: sicut ad literam boni
⁊ sufficientes viri pauperes: qui reuera satis possent
motũ aque expectare: quia durissime oportet eos at-
tendere ⁊ languere: quia si non habent portitorem vel
promotorem: necesse est ipsos pauperes et lãguidos
manere: illi qui ante alios veniunt: ⁊ qui ambitiose se
ingerunt: solent omnia reportare: ⁊ maxime quando
portitorum. i. fautorum ⁊ adiutorum seu prelatorum
vel assidentium/ magistrorum/ possunt auxilium pro-
curare. Domine inquit/ hominem ⁊c. Unde quilibet
pauper potest dicere illud Psal. Non fuit qui adiu- Psal.
uaret: ⁊ consyderabam ad dexteram ⁊ videbam: ⁊ non 141.a.
erat qui cognosceret me. Unde nisi tales a christo mi
raculose sanentur ⁊ promoueantur: nunq̃ per cursum ps.9.g.
communem in piscina ecclesie balneantur. Unde de
christo dicitur in Psal. Tibi derelictus est pauper:
orphano tu eris adiutor. ¶ Uel dic ꝙ angelus est p̃- Aliter
latus piscine ecclesie ꝑpositus: ad quem cum omnes
currant ⁊ ambiant vt sanentur ⁊ promoueantur: per
ipsum ille solus ab ipso portat remedium qui prius
venit ad obsequium: vel qui habet mediatorem: pro-
curatorem vel magistrum.

¶ Capitulum octauũ Textus: Jesus autẽ perrexit in montem oliueti. Moralitatum Capitulum IIII

F

Adducitur ad dominum per iudeos quedã
mulier in adulterio deprehẽsa. Illis igitur Histo-
sciscitantibus quid de ipsa iudicarent: cum ria
moyses huiusmodi lapidari mandaret: ⁊ ex
hoc ipsum capere volentibus: vt si diceret eam lapi-
dandam: contra misericordiam quã predicabat face
re videretur. Si vo eam dimittendam diceret: legis
transgressor haberetur. Deus mediando vtrumq;: eo
rum tentatiuam nequitiam increpando: inclinans se
digito incepit in terram scribere/ dicens: Qui sine pec
cato est vestrum: in illam prius lapidem mittat. Quo
repleto/ quilibet recedere cupiebat: ipse vo vt locum
daret exeũdi/ iterum in terram scribebat. Cum igitur
secundo scriberet: omnes vnus post alium incipien-
tes/ a senioribus recesserunt: ⁊ iesum solum cum mu-
liere stantem in medio reliquerunt. Jesus autem mu
lierem absoluit: ⁊ eam ab ipsis liberauit/ dicens: Ne-
mo te condemnauit? nec ego te condemnabo. Uade
amplius noli peccare. ¶ Ista possunt allegari exem- Mora
plariter ad multa. Primo ad cautelas malignorum litas
qui proponunt hominibus problemata bifurcata:
vt quocũq; se vertant vel respondeant/ in aliquo capi
antur. Prudentes tamen viri sciunt euadere: ⁊ medi-
am viam tenentes sciunt huiusmodi malicias in ca-
put facientium retorquere. ¶ Uel allega quomodo Aliter
non decet ꝙ criminosus criminosum accuset: ⁊ q̃uo q̃
libet anteq̃ cõdẽnet aliũ: debet scripturã quã scripsit
deus in terra: sue ↄscie. i. ꝓpriã synderesim ⁊ remorsum
legere/ ⁊ ibi pctã sua cognoscere: ⁊ sic cũ se videt maio
ra vel sĩlia aliquotiens cõmisisse: debet ab hmõi vindi
catiua accusatiõe cessare. Dicit eñi ꝙ in illa scriptura
quã in terra christus scripsit/ quilibet pctã sua vide-

bat:quibus visis continuo recedebant. Cum igitur
dñs scripserit in mēte ⁊ in ꝯscientia cuiuscūq; scriptu
ram indelebilem.s.sinderesim ⁊ remorsum:constat ꝙ
si infra bene legerimus:⁊ peccata nostra bene ponde
rauerim⁹:statim videbim⁹ nos indignos ad alios iu
dicandum/⁊ de aliis male opinandū:⁊ sic de talibus
accusationibus ⁊ iudiciis quiescemus:⁊ ad nostram
consyderationem potius recedemus. Qui sine pecca
to est vestrum/primus in eam lapidem mittat ⁊c. Ac
Matt. si vellet dicere:Non decet peccatorē alios accusare:sꝫ
7.a. potius se castigare. Matt. Quō vides festucā in ocu
Aliter lo fratris tui:trabem autem in oculo tuo non consy-
deras? ¶ Uel illud quod christus fecit secundo scri-
bens/vt locum daret recedendi:potest allegari/quō
prudens iudex debet multa dissimulare:⁊ sub colore
vnius aliud intendere:vt intentū suum possit melius
Aliter habere. ¶ Uel allega de misericordia saluatoris: ꝙ
non vult mulierem peccatricem.i.animam perire:sed
ipsam ab accusatoribus.i.demonibus ⁊ tentatoribus
Ezech. liberare:⁊ tunc crimina relaxare. Non vult dominus
18.g. mortem peccatoris/sed vt conuertatᷣ ⁊ viuat. ¶ Uel
Aliter illud quod dicitur: ꝙ a senioribus recedere incepe-
runt: allega ꝙ seniores quandoq; sunt peiores cete-
ris:⁊ qui alios iudicant:si bene examinarentur repe-
H rirentur ceteris nequiores. ¶ Uel vide supra lib.xiiii.
cap.xliii.§.xxi.vbi mulier est anima peccatrix:accusa
tores sunt vitia ⁊c.

¶ Capitulum nonum Textus: Et preteriens iesus vidit hominem cecum a natiuitate. Moralitatum Capitulum V

Historia Christus preteriens vidit hominem cecum a
natiuitate:quē volens illuminare/lutū fecit
ex sputo:⁊ liniuit oculos eius et dixit: vade
lauare in natatoria siloe:quod īterpretatur
missus.abiit ⁊ lauit:⁊ recuperato visu rediit:quē tan-
dem dei mirabilia recitantem/iudei extra synagogā
eiecerunt:christus vero ipsum recepit. De ista natato-
ria que missus interpretatur: dicit tam epiphanius
ꝙ comestor:ꝙ cum manasses rex iuda esaiam ꝓphā
secari serra lignea faceret:⁊ vltra modū idem Esaias
sitiret:aquam a ministris postulauit. Quā negatam
statim in os eius celitus deus misit:⁊ extunc ibidem
fons apparuit:qui tandem quādo reedificabatᷣ ciui-
Jo.9.a tas/infra muros fuit positus:⁊ sic siloe.i.missus/ꝓpt
Allego aquam missam desuper fuit dictus. ¶ Cecus a natiui
ria tate/significat genus humanum:quod a mūdi exor-
dio fuit cecum:in adam excecatum. ⁊ lumine diuine
gratie spoliatum. Finaliter tamē deus oculis sue mi
sericordie istum videns:saliuam suam ab ipso emis-
sam.i.ꝓprium filium pulueri nostre humanitatis ad
iunxit:⁊ quoddam lutū.i.quandā mixturam christū
deum ⁊ hominem inde composuit:quo ⁊ cuius fide
oculos mentales humani generis prius luto liniuit
A ⁊ ipsum lauari in natatoria siloe.i.in aqua baptisma
tis iussit:⁊ sic visum vere discretionis recepit:⁊ lumē
diuine gratie ⁊ claritatis vidit viriliter. Unde infra
Jo.9.c. eodem: Lutum posuit super oculos meos:laui/⁊ vi-
Aliter deo. ¶ Uel dic ꝙ christus significat predicatorē vel
prelatum:qui quādo vidit aliquem cecum/idest ali-
quem peccatorem excecatum vitiis:ante omnia debet
sputo/idest verbali doctrina sua lutū/idest memoriā
sue nature lutee sibi facere:⁊ luto.i.memoria sue vili
tatis ⁊ mortis debet oculos sue mentis linire:tandē
debet facere ꝙ in aqua siloe/idest in fonte lachrymaꝝ
qui celitus mittitur/se abluat:⁊ sic lumen diuine grē
acquirat:tunc ille pōt dicere qđ sequitᷣ: Ille homo q̄
dicitur iesus/lutū fecit et vnxit oculos meos. ¶ Cū
peterent discipuli de ceco nato/dicentes: Quis pecca
uit:hic/aut parentes eius vt cecus nasceretᷣ? Quibus Jo.9.a
respondit/dicens: Neq; hic/neq; parentes eius:sꝫ vt
manifestarentᷣ opera dei in illo. ¶ Hic pōt allegari/ Mora
quō deus vtitur creatura sua qñq; ad miseriam vł ad litas
penam:vt exinde eliciat suam gl'iam ⁊ honorem. Nec
ipsa creatura de hoc pōt cōqueri:q2.s.factori lꝫ factu-
ra sua quocūq; modo voluerit vti:sicut ꝯcludit ap'ls
Qđ figulus facit vas quoddam in honorem:⁊ aliud Rom.
in ꝯtumeliam de eadem massa:vt in vno sua miseri- 9.e.
cordia/in alio sua iustitia valeat declarari. Hiere. Si
cut lutum in manu figuli ⁊c. ¶ Judei dixerunt ceco Hiere.
illuminato qñ cōmendabat christū: In peccatis na- 18.a.
tus es totus ⁊c. ¶ Potest allegari quō arrogātes ab Mora
aliis/⁊ maxime a pauperibus decerni nolūt:sed seip- litas
sos meliores existimant:⁊ quicquid rōne dixerint/vi-
lipendunt. Uñ ipsi videntᷣ dicere illud qđ amici iob B
sibi dicebant: Quid nosti qđ ignoramus:quid intel- Job.15.
ligis qđ nesciebamus? Eccl. Pauꝑ locutus est ⁊c. a.

¶ Capitulum vndecimum Textus: Erat autem quidam languens lazarus a bethania. Moralitatum Cap. VI

Eccl.13. d.

Historia Cum christus in bethaniam venisset:⁊ lazaꝝ
ria mortuum/et iam per quatuor dies in sepul-
chro iacentem/⁊ fetere incipientem:⁊ in spe-
lunca lapide supposito latitantē inuenisset
exoratus a martha ad sepulchrū venit:⁊ flens ⁊ orans
lazarum de sepulchro vocauit/dicens: Lazare veni fo-
ras:⁊ statim qui erat mortuus resurrexit:⁊ ligatis pe
dibus ⁊ manibus institis/velata facie sudario ꝓdiit.
Quem iesus solui precipiens:liberum abire permisit
dicens: Soluite eum/⁊ sinite abire. ¶ Per lazarū pōt Mora
peccator intelligi:⁊ non solum quicūq; peccator: sed litas
maxime ille qui per ꝯsensum est mortuus:⁊ per malā
ꝯsuetudinem sepultus:⁊ in speluncam ꝓfunde iniq-
tatis lapide dure obstinationis oppressus:⁊ ideo per
quatuor dies:quoꝝ prim⁹ est mala dilectio: secūdus
malus ꝯsensus:tertius mala operatio:quartus mala
ꝯsuetudo:iam per malam famam fetidus ⁊ infectus
vinculis malarū cōplacentiaꝝ ligatus:⁊ sudario ma
le executiōis velatus. Psal. Sicut mortui dormientes Ps.8.a
in sepulchris:quoꝝ non es memor amplius:⁊ ipsi de
manu tua repulsi sunt. Sed reuera qñq; fit ex speciali
grā: ꝙ deus tales a peccato suscitat:⁊ eos miraculose
liberat/dicens: Lazere veni foras. Bene quidem hic
lazarus qui interpretatᷣ a deo adiutus/nuncupatᷣ:pro C
eo ꝙ sine speciali grā dei adiutorio:nulli tales a pec-
cato resurgere dinoscuntᷣ. Ap'ls: Surge qui dormis:et Ephe.
exurge a mortuis. Quādo em̄ deo placet hominē vo 5.d.
care ⁊ a peccato ꝯuertere:nullum est adeo ꝓfundum
vitioꝝ sepulchrū/qđ resurrectionē.i.ꝯuersionē ipsius
valeat impedire. Psal. Saluasti me a descēdentib⁹ in Ps.29
lacum. Uerūtñ circa istius suscitationē christus legitᷣ a.
fremuisse ⁊ fleuisse:quod tñ in suscitatione adolescen
tis/⁊ puelle non legitᷣ fecisse. In quo notatur ꝙ diffi- Luc.7.c
cilior est ꝯuersio ꝓfundi peccatoris ⁊ illius qui iam ꝑ Matt.
malā ꝯsuetudinē est sepultus:⁊ ꝑ infamiā fetidus: ꝙ 9.c.
illius qui recenter est mortuus.i.qui de nouo in pctm̄
est lapsus. Lazarus em̄ dato ꝙ suscitatus fuisset:liga
tus tñ ⁊ velatus exiit:quousq; eum viuum dñs soluit
In quo notatur ꝙ datoq; peccator per contritio-
nem

nem motus suscitetur: τ viuus in statu gratie consti-
tuatur: ad hoc tamen esse ligatus/idest ad confessio-
nem esse obligatus dinoscit᷑: vt necesse sit ꝙ ꝑ ꝯfessio
nem τ absolutionē soluat᷑/ad hoc ꝙ penitus liberet᷑.
Lu.19.e Unde: Soluite eū τ adducite mihi. Sola em̄ cōtritio
hoīem viuificat. Uerūtamen necesse est ꝙ confessio τ
absolutio vinculum obligatiōis tollat: ne forte si cō-
tempserit/in idipsum cadat τ relabatur.

¶ Capitulum vicesimum Textus: Una autem sabbati maria magdalena venit mane. Moralitatum Capitulum VII

D Historia Petrus τ ioannes venerunt ad monumentū
christi: sed cum currerent duo simul: ioānes
qui erat iunior petro/p̄cucurrit citius petro:
τ venit prior ad monumentū: verūtamen non
intrauit. Petrus aūt qui erat antiquior/venit ad mo
Moralitas numentū vltimus: tn̄ ꝓtinus intrauit. ¶ Hic potest
notari/ꝙ qui ardentius τ celerius volunt ad christū
per bona opera currere: vt sunt indiscreti iuuenes ł re
ligione vel in studio: q̄ oīa credunt facere primo āno
τ qui non mentiunt᷑ vires suas: sed petro.i. antiquio-
ribus se preferre conant᷑. Isti tn̄ tardius ad christum
intrant: τ tardius accipiunt qd̓ affectant: q̄ cursum
suum ꝯtinuare nequeūt: τ necesse est ꝙ ante tp̄s defi-
ciant. Apl's: Currebatis bene: q̇s vos impediuit? Illi
Gal.5.a. qui more petri magis prudenter τ deliberate ꝓcedūt
τ qn̄ non impetuose/sed mature per bona opa currūt
vt qui viam cōem sequunt᷑: qui virtutes suas menti-
entes/se primo impetu leuare non querunt. Isti dico
in intrando ad deum/τ ꝯsequēdo ꝓpositū suū alios
preueniunt: τ hoc q̄ aliȷ̄s deficientib9 ipsi viriliter ꝑ-
sistunt. In quocūq̄ ergo negocio tam morali ꝙ agi-
bili/illi qui tarde τ deliberate operant᷑: currūt meli9
τ citius: τ ꝯsequent᷑ finē intentū/τ acquirūt: et ecōtra
illi q̇ in p̄ncipio impetuosius volūt sua facta facere/
tardius ꝯsequunt᷑ τ succumbūt. Bene igit᷑ nobis cō
1.Cor.9.d. sulit apl's: Sic currite vt cōprehendatis. Substantia
Prou.13.b. em̄ festinata minuet᷑: que aūt paulatim colligit᷑ ma-
nu/multiplicat᷑. ¶ Uel dic ꝙ ioānes significat ppl'm
Aliter iudaicum: qui primo venit ad monumentū christi.i.
E ad fidem in gn̄e primo credidit: τ tn̄ non intrauit: q̄
eccl'iaꝫ vel fideꝫ incarnationis recipere noluit: sed po-
tius per incredulitatis vitium extra mansit. Petrus
vo significat ppl'm gentiū: qui tardius monumentū
christi.i. ad fidem venit: tn̄ ipse prius credendo eccle-
siam intrauit: inquātum iudaico ppl'o in infidelitate
manente iste credidit. Finaliter tn̄ ioannes post petrū
intrasse dicit᷑: q̄ iudaicus ppl's postq̄ plenitudo gen-
Matt.10.b. tium intrauerit/saluus fiet: τ in fine tēpoꝝ christo cre
det. Et sic verificabit᷑ illud Mat. Nō erūt nouissimi
primi/τ p̄mi nouissimi. ¶ Marie flenti ad monumē-
tum legit᷑ dn̄s in hortulani specie primitus apparu-
isse. Deinde discipulis in vnū congregatis τ propter
metū iudeoꝝ ianuis clausis christus apparuit: τ pa-
cem ante oīa eis obtulit. Deinde sp̄m̄sanctū ipsis cō-
tulit: τ potestatē relaxandi crimina dedit. Ueniens (in
Joan.20.c. quit) iesus ianuis clausis dixit: Pax vobis/accipite
sp̄m̄ sctm̄ τc. ¶ Istud allega si vis ꝙ christus sp̄ualiter
Tropologia ter solet apparere: τ grām dare illis qui flent ad mo-
numentū suum.i. illis qui passioni τ morti ipsius cō-
patiunt᷑: qui in vnum per charitatē etiam congregan
tur: τ qui ianuis clausis scꝫ sensuum exteriorū: ostiȷ̄s
clausis in secreto mentis versant᷑: τ a mūdanis nego-
ciȷ̄s segregant᷑: talibus pax interioris tranquillitatis
offertur: τ spiritussanctus.i. dona spiritussancti con-
ceduntur. Tales sunt ad quos christus per gratiam
venire dinoscitur: τ ad eos intrare spiritualiter inue-
nitur. Tales digni sunt vt per ipsos aliena peccata re F
mittant᷑.i. ꝙ ad gradum eccl'iasticū subliment᷑. Nul-
lus em̄ pacem animi pōt accipere: nisi qui ianuis sen
suum τ affectionum clausis/seu a mundi negociȷ̄s/se
voluerit absentare. Unde sequit᷑/ꝙ iterum venit iesus Jo.20.
ianuis clausis: τ stetit in medio discipuloꝝ suorum τ f.
dixit: Pax vobis. ¶ Uel dic ꝙ qn̄ christus ianuis ve Aliter
ri virginalis clausis in mundum.i. ad discipulos per
natiuitateꝫ venit: tunc pacem hominib9 dedit: τ pacē
inter deum τ hominēꝫ reformauit. Unde dicitur: In Lu.2.b
terra pax hominibus τc. ¶ Illud quod ponitur de Co.c.f.
thoma: ꝙ noluit credere dictis τ verbis aliorū disci- Historia
pulorum τ apostolorum christum resuscitatum: nisi
oculis videret/τ manibus palparet./¶ Hoc exponit᷑ Moralitas
a Grego. ꝙ de9 aliquando sanctos suos scrupulo du
bitationis erga diuina mysteria percutit: vt sancta in
dagine veritas elucescat: τ per probationem elicitam
illud de quo dubitatum fuerat notum fiat: quasi di-
ceret: ꝙ thomas dubitando cicatrices vulnerum teti
git: τ dubietatis vulnus a fidelium mentibus ampu
tauit. ¶ Uel dic contra quosdam/qui non curant de Aliter
auditu/sed de visu τ tactu. Non curant de verbali ꝓ
missione/sed potius de manuali oblatione: τ de mu- Gen.27.c.
nerum manuali tactu τ palpatione. Nisi tetigero in-
quit/non credam/idest nisi accepero non faciam. Un̄
dicitur: Accede ad me vt tangam te.

¶ Capl'm vicesimūprimū Textus: Postea manifestauit se iteꝝ Jesus ad mare tiberiadis. Moralitatum Cap. VIII

G
Historia Cum discipuli piscarentur: τ nocte illa nihil
prendidissent: mane facto affuit dominus in
littore sub specie aliena: et precepit illis/ꝙ
rete in dexteram nauigȷ̄ mitterent. Quod
cum fecissent: iam non valebant rete trahere: pre mul
titudine piscium qui tunc temporis capti erant. Co-
gnito igitur ꝙ deus esset: Petrus tunica subcinctus
misit se in mare: atq̄ aliȷ̄s nauigio venientibus/ipse
per mare ad dominum venit: et tandem tracto reti
pleno magnis piscibus/scilicet centum et quinqua-
ginta: discipulis panem et pisces christus ad come-
dendum dimisit. ¶ Ista allega ꝙ apostoli/idest pre- Tropologia
dicatores: q̄diu sine christo/idest christi gratia sunt:
tamdiu nihil prendunt: τ rete predicationis ꝓ nihilo
in seculi mare ponunt: quia nullos pisces/idest nul-
los flexibiles peccatores capiunt τ conuertunt: τ po-
tissime de nocte/idest quādo sine lumine diuine gra-
tie predicant τ piscantur: τ quando ad sinistram na-
uigȷ̄/idest sub spe bonorum terrenorum vel glorie tē
poralis/que per sinistram intelligitur: rete p̄dicatio-
nis sue mittere noscuntur. Sed quando christus per
gratiam vult eis adesse: τ ad eius instinctū in dexte-
ram nauigȷ̄/idest in spe eterne retributionis rete pre-
dicationis nouerunt ponere: τ ad nobilitatem super-
nam omnia ordinare: tunc abundanter pisces capi-
untur/τ peccatores conuertuntur. Igitur ad dexterā
est ponendum rete presente domino/et non absente. H
Cuius cōtrarium multi predicatores faciunt: q̄ solū
ad laudē humanā p̄dicāt: τ sic ad sinistrā nō ad dexte-
ram rete ponūt. Un̄ dicit᷑: Cor sapientis in dextera ei9: Eccl's.10.a.
stulti aūt in sinistra. ¶ Uel dic ꝙ petrus est quilibet
iustus: qui debet tunicam honeste conuersatiōis sibi Aliter

succingere: et in mare penitentie ponere: et ad iesum
Matt. 22.c. qui est in littore paradisi/per bona opera venire: et ab
ipso prandium eterne refectiōis recipere. Matt. Ecce
prandium meū paraui: venite &c. ¶ Uel dic ista ad cō
Aliter mendationē fidei petri: qui per nauem venire noluit:
sꝫ i mari se posuit: et sic supposito sup aquas vel saltez
ꝑ aquas iuit. ¶ Hic sequitur de petro: cui ter dixit dn̄s
Eo.c.d. petre amas me: pasce oues meas. ¶ In quo dicunt
Moralitas doctores aliqui triplicem negationem purgatam.
Fit etiam hic mentio de primatu ecclesie dato petro
et etiam de morte eius. De Joanne euangelista de mō
sui decessus: inquātum de eo dicit christus: Sic volo
eum manere donec veniam. Ita ꝙ exiit sermo et opinio
inter frates: ꝙ discipulus ille non moritur. i. ꝙ mori nō
debebat &c. Igitur ista ad cōmēdationē petri et ioānis
possunt adduci: sed de omnibus omittamus.

¶ Moralitatum super Joannem finis.

Moralitatum liber tricesimustertius super Actus apostolorum.

¶ Capitulum primum Textus: Primum quidem sermonem feci de omnibus o theophile. Moralitatum Capitulum I

Historia De actibus apostolorum pauca sub breuitate transcurro: et pauca de multis accipiens/ad finez operis iam fatigatus accelero. Igitur de iuda proditore et
Matt. 27.a. suspensiōe eius vide sup. Illud autē qđ hic dicitur ꝙ christus dixit discipu
Moralitas lis de futuro tēpe querentibus: Non est inquit vestrū nosse tēpa que pater posuit in sua ptāte. ¶ Hic potest allegari/ꝙ ad viros religiosos christi discipulos et amicos nō ptinet vacare ad inuestigādū futuroꝝ tēporum rationē: sicut faciunt astronomi: q̄ scrutantur curiosas scientias: qr̄ q̄uis ista possint habere in pluribus veritatem: habent tñ annexam magnā vanitatē/paucam vtilitatem/et magnā distractiōis a salute aie
Dan. 2.c. laritatem. Ista igitur sapientie diuine relinquantur: nec circa hoc mens nostra plus debito distrahatur: qr̄ deus
Eccs. 3.c est qui mutat tempora. Unde: Altiora te ne quesieris.
¶ Mathias loco iude mortui fuit electus: et sortes
Eo.c.d. facto ieiunio a deo manifestatus. ¶ Hic pōt allegari
Moralitas ꝙ querere voluntatē dei ꝑ sortes nō fuit illicitū in pn̄cipio: dum tñ veritas que queritur/a deo solo manifestari petatur: ieiunijs et orationib9 exquiratur. Cōstat ꝙ deus
B quocūqꝫ mō voluerit/pōt cuiuscūqꝫ negocij veritatem ostendere/et ideo quātum est de se sortes nō videbantur
Prou. 16.d. esse mali: tñ oēs antiqui tā fideles q̄ īfideles dinoscūtur sortib9 vsi esse: sapiente teste: Sortes mittuntur in sinum: et a dn̄o diriguntur. Quāuis igitur eccl'ia vsum sortium phibuerit ꝓpter simplices: et pro eo ꝙ pagani vim diuinitatis in sortib9 esse credebant. Un̄ sicut ponit Plinius/certas sortes dee fortune ꝯsecrabant: virtute quarū veritatē inuenire se certius existimabant. Possumus tñ dicere ꝙ sortes que ad deū solūmodo mediate vel immediate referuntur/non sunt phibite qr̄ male: sed potius male et illicite/qr̄ ꝑ eccl'iam sunt phi

bite. De his tamen nolo aliquid determinare: nec stilum meum circa talia dilatare.

¶ Capitulum secundū Textus: Et cū cōplerentur dies pentecostes/erāt omnes pariter. Moralitatum Capitulum II

Discipulis congregatis die pentecostes in vnum: factus est repentē sonus aduenient[is] Historia
spūs vehementis: et repleuit totam domum
vbi erant sedentes: et apparuerūt illis dispertite lingue sicut ignis: et ceperūt loqui varijs linguis prout dabat spūssanctus eloqui illis. Cū igitur plures nationū ppl'i cōuenissent: sic actū est/ꝙ predicantib9 apl'is vnusquisqꝫ linguā suā intelligebat: et ipsos loquētes dei magnalia lingua sua audiebat. Audiētes igitur ꝙ isti qui galilei erant talia facerent/mirabantur. Alij autem deridentes ipsos ebrios testabantur. C
Nonne inquiunt oēs isti qui loquuntur galilei sunt? Quō ergo audiuim9 vnusquisqꝫ linguā nostrā illos loquētes &c. ¶ Recte videtur ꝙ isti beati apl'i figuram Tropologia
beatoꝝ predicatoꝝ gesserunt. Fit enī q̄nqꝫ ꝙ discipuli christi. i. boni religiosi vel clerici: in vnum primo scꝫ collegio vel studio congregantur: vbi in vnitate charitatis et concordie quotidie ꝯuersantur studendo et contemplando: ibidem sedentes et a tumultib9 quiescentes/in scientijs et morib9 informantur. Quō videns spūssanctus/ipsos q̄nqꝫ visitat: et domos ꝯscie sue donis et gratijs replet et ditat: linguas ipsoꝝ dispertitas facit apparere: inquātum facit eos nunc de vno/nūc de alio predicare: et suā eloquentiā et doctrinā/nunc ad illum nunc ad aliū applicare: et sic ꝯm cōditionē locoꝝ: temporum et ꝑsonaꝝ verba mutare. Apparuerūt eis dispertite lingue: et loquebantur varijs linguis &c. qr̄ lingua predicatoꝝ et ipsoꝝ eloquētia et doctrina non debet esse vniformis/sed dispertita: nō eadē sed distincta: qr̄ aliter debet loqui diuitib9: aliter pauperib9/aliter desolatis aliter letis/aliter iustis. Nunc debet loqui de paradiso/nunc de inferno/nunc de gratia/nunc de culpa: et sic de alijs. Ut. s. parthi/medi/elamite et iudei ꝓselyti cretes et arabes. i. omnis ꝯditio ꝑsonaꝝ audiat apud eos linguā suam. i. doctrinam sue ꝯditioni ꝯformem. Unde ꝑdicator debet esse oībus omnia: sicut apl's de seipso dicit. Omnib9 oīa factus sum. Quia sicut idē I. Cor. 9 d.
dicit: Grecis atqꝫ barbaris/sapientib9 et insipientib9 Rom. i. b.
debitor sum. Fecit igitur spūssanctus q̄si cor et lingua ꝑdicatoꝝ vel doctoꝝ affluxerūt/varia seruare: et scriptu D
ram diuersimode intelligere: de thesauro suo noua et vetera ꝓpinare: tñ ipse spūs sup singulos sedere debet inquantū singulariter et sigillatim singulas grās diuersis diuersimode partitur: qr̄ sicut dicit aplūs: Diui I. Cor. 12.a.
siones graꝝ sunt: idem autē spūs/diuidens singulis prout vult. Aduerte tñ ꝙ mali faciliter solēt de iustis et ꝑdicatoribus et viris scientificis spūsancto repletis iudicare: et maxime q̄n vident eos de humili plebe natos: solent eoꝝ veritutem et doctrinam vilipendere: et eos ebrios et phantasticos reputare. Nunquid inquiunt omnes isti qui loquuntur/galilei sunt &c. Et mali similiter dicunt: Nonne omnes isti rustici sunt/de plebe humili nati? Un̄ presumūt coram nobis et alijs ita loqui? Illud potissime videntur dicere nobiles: qb9 non videtur ꝙ nullus inferioris generis est dignus coram eis apparere: offm̄ dignitatis habere: et eos reprehendere vel docere. Sicut dicebāt de christo: Nōne hic Mar. 6.a.
est filius fabri? Unde oīa ista vide si vis in euāge. Et Lu 4.d
tamē isti debent aduertere: ꝙ spiritus vbi vult spirat: Jo. 3.a.
et ꝙ non

⁊ ꝙ non est apud eū acceptio ꝑsonaꝝ. Aliꝫ mali q̄nq̄ꝫ viros iustos phantasticos ⁊ ebrios reputant: q̄si dei magnalia. i. alta dei opera ⁊ iudicia tractant: sicut ad l̄ram patet de secularib9: qui oēs solent phantasticos dicere / quos vidēt in scientijs philosophicis / ⁊ in cōsyderatiōe opeꝝ naturaliū studere: sicut de christo ap

E paret: q̄si feruentius ꝑdicabat / dicebant ꝙ demoniū habebat. Oēs isti qui non intelligebāt ap̄los / cū linguis varijs loquerent̄: ipsos dicebāt ebrios: sicut mūdani qui non intelligunt scientias antedictas. Ideo

2.Cor.2 d. eoꝝ sectatores reputant fatuos: sicut dicit ap̄ls: Animalis homo non percipit ea que sunt sp̄us dei: stulticia est illi qui non potest intelligere.

¶ Capitulum tertium Textus: Petrus autem ⁊ ioannes ascendebant in templum Moralitatum Capitulum III

Histo ria Quidam qui erat claudus ab vtero matris sue: quē baiulabant quotidie ad portā templi que dicit̄ speciosa: vt ab intrantibus in templū elemosynā mendicaret. Cum elemosynam postulasset a petro ⁊ ioanne: qui ascendebāt in templū ad horā orationis nonā: intendens in eū petrus dixit: Aurum ⁊ argentū non est mihi: qđ aūt habeo hoc tibi do. In nomine iesu nazareni surge ⁊ ambula in pace. Apprehensa igit̄ dextera eius / eleuauit eum petrus: ⁊ statim ꝯsolidate sunt bases eius ⁊ plāte: ⁊ exiliens ambulauit: ⁊ intrauit cum illis in tēpluꝫ

Tropo logia ⁊ magnificabat deum. ¶ Iste claudus significat hominem peccatorē: qui ab vtero matris dicit̄ claudus: eo ꝙ ab ipso matris vtero naturale est homini in mo

Jo.9.a ribus claudicare. Vn̄ dicit̄: Preteriens iesus vidit hominem cecū a natiuitate. Per templū intelligit̄ paradisus seu eccl̄ia. Per portā intelligit̄ eccl̄ia militans:

f que virtutib9 dicit̄ speciosa. Per petrum ⁊ ioannem boni ꝑlati ⁊ predicatores intelligunt̄: qui ꝑ templuꝫ paradisi ad orandū debēt ꝑ ꝯtemplationeꝫ ascendere in hora nona. i. cum nouem ordinib9 angeloꝝ mentaliter conuersant̄. Ista est veritas / ꝙ in porta templi que dicitur speciosa. i. in eccl̄ia militāte inueniuntur multi claudi ab vtero matris sue / idest multi peccatores qui nunq̄ȝ in moribus recte successerunt: sed ꝑ iniustitiā claudicauerunt: qui cum nō curant nisi elemosynas. i. terrena bona accipe: ⁊ de sp̄ualib9 nō curātes / ista solent ꝑ auariciā ab hoīb9 mendicare: ⁊ ea diligentissime ꝓcurare: tunc petrus ⁊ ioannes boni prelati / debent talib9 sp̄ualiter cōpati: ⁊ eoꝝ miserie misereri: ⁊ istis nō tp̄alia q̄ appetunt / sed sp̄ualia q̄ negligunt largiri. Debent igit̄ ipsis dicere / ꝙ in noīe dei de

Jo.5.a. terrenis affectionib9 surgant: ⁊ ꝑ bona opa ꝓcedant dicentes: Surge tolle grabatum tuum ⁊c. Tunc eniꝫ talis claudus ꝑ manum dei pōt surgere: ⁊ a statu pctī conuerti: ⁊ basium moralis fortitudinis soliditatem recipe: ⁊ cū eis q̄ ip̄m ꝯuertunt / templū paradisi ꝑ bo

Matt. 18.f. na opa / ambulās ⁊ exiliens / ⁊ deū laudans finalr̄ introire. Vn̄: Post resurrectionē. i. post ꝯuersionē / veniēt in sanctā ciuitatē: ⁊ breuiter illi q̄ sunt petrus. i. boni actiui: ioānes. i. boni ꝯtemplatiui: q̄ tēplū paradisi. i. ꝑ ꝯtēplationē ⁊ orationē volūt ascēdere ⁊ ad claudos saluādos. i. pctōres ꝯuertēdos se vertere: ⁊ eos ꝑdicādo a surgendo de pctō inducere: ⁊ manu tangendo. i.

G exēplariter manuducendo ipsos erigere: taliter q̄nq̄ꝫ

Actuū 9.b. faciunt / ꝙ ipsos in templo paradisi ꝓcurant intrare. Vn̄ dicit̄: Ad manus illum trahentes introduxerunt

Aliter damascum. ¶ Vel dic vt supra vterus matris nostre est carnis ꝯcupiscētia: q̄ fac̄ filios oēs claudicare ⁊c. sicut supra. ¶ Vel dic ꝙ istud est originale pctm̄ ⁊c. Aliter

¶ Capitulum quartum Textus: Loquentibus autem illis ad pp̄lm / superuenerunt sacerdotes. Moralitatum Ca. IIII

Cum in primitiua eccl̄ia oēs fideles in hierusalem in cōmuni viuerent: ita ꝙ multitudinis credentium erat cor vnum ⁊ anima vna Histo ria nec quisq̄ȝ eoꝝ que possidebat suum esse dicebat: sed erant eis omnia cōmunia / ita ꝙ vendentes domos ⁊ agros offerebant precium ante pedes apostolorum: ⁊ diuidebat̄ singulis ꝓut vnicuiq̄ꝫ opus erat: ita ꝙ magna gratia erat in illis: nec quisq̄ȝ erat egēs inter eos. Contigit ꝙ ananias quidā vendebat agrū: ⁊ conscia vxore sua fraudauit de precio: partem pedibus apostoloꝝ posuit aliam retinuit. Cū petrus ip̄m increparet: super hoc: statim mortuus cecidit. Vxor eius que tunc absens erat / post tres horas veniens: ⁊ hoc audiens protinus expirauit. Cur (inquit petrus) tentauit sathanas cor tuum: nonne manens tibi manebat: ⁊ venundatum in tua erat potestate? Non es mentitus hominibus / sed deo. Videtur igitur supponere petrus / ꝙ ipse non peccauerat retinendo totum vel partem: cum totum possit retinere: sed potius di- B cendo ꝙ totum precium apposuerat / super hoc men- Tropo tiendo. ¶ Ista possunt allegari contra religiosos. logia Ista enim ecclesia primitiua videtur religionis typū gerere: ⁊ ipsius formam ⁊ rationem designare. Constat ꝙ ipsi debent cōmuniter viuere per concordiam ⁊ charitatem: vnum cor / vnam animam possidere: et omnia que habent / debent vendere: et nihil sibi proprium remanere: nihil debēt suum dicere: sed omnia communia reputare: omnia que habent debent ad pedes apostolorum / idest dispositionem prelatorum ponere: qui debent vnicuiq̄ꝫ de necessarijs prouidere. Prou. Vnde in Prouerb. Marsupium sit vnum omnium 1.d. nostrum: et sic si ita faciant: magnam gratiam dei / et apostoli poterunt acquirere: ita ꝙ nullus egens erit inter eos: inquantum eos faciat dominus in necessarijs abundare. Ista est veritas / ꝙ si nos ⁊ alij religiosi istam regulam modo teneremus: nunq̄ȝ indigeremus: sed bonorum abundantiam haberemus. Vnde dicitur: Non affliget dominus fame animam Prou. iusti. Sed multi sunt sicut Ananias: qui occulte ter- 10.e renas diuitias retinent: ⁊ ante pedes apostolorum / idest in dispositione prelatorum bona sua non totaliter exhibent: sicut ad literam sepe faciunt proprietarij regulares: qui vix volunt veritatem suarum rerum requisiti a superioribus reuelare. Et tales pro certo: quia hominibus non mentiuntur / sed deo: finaliter pereunt: ⁊ sic de suo mendacio triste salarium ferunt secum. Igitur bene dicitur: Os quod mentitur occi- Sap.2. dit animam. Licitum fuerat eis a principio res suas c. ⁊ diuitias retinere: sed ex quo religionem intrauerūt: non sine prelati licentia aliquid reseruare possunt: et nullo modo se debent mendaciter excusare: cū apud spiritumsanctum cuius negocium geritur / nullus A posset negocium occultare: vt patet in act. apostolorum. ¶ Illa verba Gamalielis que de predicatione Ca.v.f. sunt dicta. Si ex hominibus consilium hoc / dissoluetur: sicut ibi exemplificat de duobus. Si autem ex deo sit / ipsum non poteritis dissoluere: ne forte deo repugnare videamini. ¶ Hoc potest allegari: vt Mora communiter illa opera que a deo non sunt: et que litas

vera intentione non fiunt/durare non pñt: sicut patet de hypocritarum fictionibus/ et de maliciosorum inuentionibus: sicut dicitur: Dis plantatio etc. Ille vero que sũt a deo data/ quãuis videntur deficere: non tñ deficiunt: sed excrescunt: et in multum conualescunt/ et melius. Unde dicitur: Omne qđ a deo est/ manet in eternum. (Matt. 15.b. 1.Ioã. 2.d.)

¶ Capitulum sextum Textus: In diebus autem illis crescente numero discipulorum Moralitatum Capitulum V

(Historia) Apostoli dixerunt ꝙ non erat equum eis dimittere verbum dei: et seruire mensis: et ideo certos viros ad hoc elegerũt: quibus in cõspectu aplorum statutis/ et manibus ipsis impositis hoc ministeriũ tradiderunt. (Tropologia) ¶ Hoc põt allegari ꝙ viri scientifici et speculatiui: q̃ pñt pdicare et docere: et qui nouerunt studio/ orationi et cõtemplationi vacare: non debent illud sctm̃ offm̃ dimittere: vt mẽsis. i. pauperum corporalibus nutritionib9/ et actiue vite occupationib9 tpalium prelaturarum promotionibus possint vacare: talia officia inferiorib9 et indoctioribus debere cõmitti/ et eidem p aplicarum manuum impositionẽ. i. per prelatorum ordinationẽ immergi. Alij vero scientifici (B) ministerio verbi. i. predicatiõi/ nõ terrene administrationi debent spãlr deputari. Sic eñ deus ad literam videtur facere/ cum prelaturas terrenas raro vult viris sciẽtificis et theologicis dare: quos ad vtiliora et magis ardua creare voluit et seruare. Istas aũt iuristis et terrene scientie pariter cõcedit: quos forsan magis vtiles ad hoc nouit. Non est inquiunt equum nos relinquere verbum dei et ministrare mensis. Cõsyderate igitur viros quos cõstituamus super hoc opus: nos aũt orationi et ministerio verbi dei instantes erim9. Ista tñ non videntur facere moderni religiosi et theologi: qr isti pre alijs se ingerunt: et relicto vero dei ministerio ministrare et preferri mẽsis querunt: qr sicut dicit apl's (Phil. 2.c.) Omnes que sua sunt querunt/ non que iesu christi. Sequitur in cap. vij. de disputatione et lapidatione btĩ stephani: de hoc nihil ad presens.

¶ Capitulum octauum Textus: Saulus autem erat consentiens neci eius. Moralitatum Capitulum VI

In hoc ca. viij. dicitur ꝙ cũ simon magus vidisset in samaria/ ꝙ apostoli faciebant multa miracula: et ꝙ p suarum manuum impositiones spiritussanctus dabatur gentibus credentibus: venit ad apl'os/ et obtulit pecuniam dicens: Date mihi hanc ptãtem/ vt cuicũq3 imposuero manum/ accipiat spm̃sctm̃. Petrus aũt ipm reprehendens p hec verba repressit: Pecunia inq̃t tua tecum sit in pditionẽ/ q̃ donum dei existimasti pecunia possidere. Nõ est tibi (C) pars neq3 sors in sermone isto: cor eñ tuũ nõ est rectũ coram deo. In felle enim amaritudinis te esse video. (Tropologia) ¶ Iste simon significat simoniacos/ q̃ ab ipso demoniaci fuerunt: qui bene magi dicuntur: qr per dona sua oculos veri iudicij platorum illudere pbantur. Simones etiã. i. obedientes pñt dici eo ꝙ tales pre ceteris solẽt obedire et adulari: et sic pñt tã simoniaci q̃ demoniaci appellari. Tales enim spũsscti grãm. s. ordines/ sacra bñficia: quib9 annexa est ptãs dandi spm̃sctm̃ et sacra ministrãdi mediãte pecunia nitunt emere: et illud qđ sufficientijs et virtutib9 obtinere nequeunt/ munerib9 volunt impetrare/ dicentes: Date mihi hanc ptãtem. Uerũtñ petrus. i. bon9 superior/ debet tales acriter redarguere/ et eorum munera refutare/ dicẽs: Pecunia tua tecum sit in pditionẽ. Et sĩle habetur in Dañ. Munera tua tibi sint: et dona dom9 tue alteri da. (Dañ. 5.c.) Tñ hodie apõ multos prelatos est cõtrarium: q̃ nõ repudiãt qđ offertur sed magis offerunt: vt pecunia tribuatur/ dicẽtes: Quid vultis mihi dare/ et ego eum vobis tradã? (Matt. 26.b.) Uidetur enim allegare illud cum aplo: Si spũalia seminauimus vobis/ non magnũ est si carnalia metamus. (1.Co. 9.b.) ¶ Ethiops quidã eunuchus et magister gazarum candacis regine ethiopum/ recedentis de hierl'm vbi causa oratiõis venerat: sedens in curru legebat librum Esaie. s. vbi dr: (Eo. c.c.) Generationem eius q̃s enarrabit? (Esa. 53.c.) Philippus ex spũsscti mãdato currui se adiungens: et occasione accepta/ p scripturã quã legebat sibi viã veritatis pdicans/ ipm ad christum cõuertit: et descendentem de curru cõtinuo baptizauit. Tandem vero sicut in gestis btĩ matthei legitur: idem ethiops btõ Mattheo in ethiopia pdicãti q̃plurima bona fecit: ipm̃q3 in his q̃ ad fidem ptinẽt (D) q̃plurimum adiuuit. ¶ Ista pñt allegari quõ oratio deuotio: lectio: sunt ad fidem manuductiua et salutis (Moralitas) nostre causatiua. Ille paganus cã oratiõis de ethiopia in hierl'm venit: q̃ legendo scripturã sedens in curru se occupabat: et ideo p illum ad fidem vocari meruit cuius scripturã legebat: qr in scripture lectionib9 occupatur/ ad omẽ bonũ facilit inclinatur. apl's: Scriptura diuinitus inspirata vtilis est. (1. Tim. 3.d.) ¶ Uel allegatur quõ bona societas eunuchus reginarum. i. diuitibus et principib9 huius mũdi pficit: et quõ philippi apli q̃ interptatur os lampadis. i. virorum sctõrum religiosorum/ q̃ os lãpadis dicuntur: qr loqui et docere verbis et illuminare exẽplis alios dinoscuntur: societas et allocutio talib9 pficit: ipsos ad baptismũ. i. ad puritatẽ cõscie inuitat pariter et inducit. Ps. Cum sctõ sctũs eris. (ps. 17. d) Dato ꝙ aliquis sit ethiops. i. pctõrum fuligine denigratus: sedẽs in curru. i. in altis seculi dignitatib9 eleuat9/ et curriculo diuersorum negociorum agitat9: si tñ scripturã libenter legit/ et societatem bonorum diligit: ipsorũq3 verba et documenta audit: faciliter ad salutem peruenit. Unde dr: Qui ex deo est/ verba dei audit. (Io. 8. f.)

¶ Capitulũ nonum Textus: Saulus aũt erat consentiens neci eius. Moralitatum Capitulum VII

(E Historia) Beati pauli conuersio fuit mirabilis valde. Nam cum actualiter peccaret: et ad adducẽdum vinctos ihierl'm/ si qui iudei in christũ crediderant/ pperaret in damascũ: subito circũfulsit eum lux de celo: et cadens in terrã audiuit vocem dñi ipm desup arguentẽ: Saule saule q̃d me psequeris? durũ est tibi cõtra stimulũ recalcitrare. Qui dixit: Quis es dñe? Cui responsum est: Ego sum iesus nazarenus quẽ tu psequeris: Surge et ingredere ciuitatem etc. Paulus igitur qui dicebatur saulus/ q̃ ex circũfulsione diuini luminis fuerat ad terrã pstratus et excecatus/ de terra surrexit: sed aptis oculis nihil vidẽs per manus tractus a socijs in damascum/ ab anania baptizatus fuit: et squamis de oculis cadentib9 visum recepit: et cibo sumpto cõfortatus/ et a discipulo informat9/ gentib9 et iudeis pdicauit: et vas electõis a dño dictus fuit. Uade inq̃t christus Anania: qm̃ vas electionis est mihi iste/ vt portet nomen meũ corã regibus et principib9 et filijs israel. Nõ vtiq3 factum est: qr quãto existẽs in pfidia fuerat nequior/ tanto ad fidem conuersus est melior et cõstantior atq3 maior: sicut ipse de se dicit: Ubi abũdat delictũ/ ibi supabũdabit grã.

¶ Ista

Tropologia Ista pñt applicari ad modũ ꝛ formã qua pñt cõuerti
hoĩes obstinati ꝛ ĩ sua malicia ꝯfirmati. Oportet enĩ
ꝙ deus añ oĩa ipsos luce celesti.i.diuina grã inspiret
interius ꝛ infundat. Deinde per tribulationẽ ꝛ stimo
rem ipsos ad terrã deprimat: ꝛ suã superbiã ꝑ violen-
tiã vel timorẽ mortis/iudicij ꝛ inferni cõterat: tandem
visum presumpte sapiẽtie auferat: ꝛ per cõscientie sti-
f mulũ ipsos acriter reprehẽdat. Saule inquit q̇d me ꝑ-
sequeris?.i.cognosce quãta cõtra deũ feceris. ꝛ tũc se
quit ꝙ ipsos ꝑ spẽ salutis erigat: ꝛ ad ingrediẽdũ/cõ
Gen.35.a syderãdũ ꝛ affectãdũ paradisi ciuitatẽ ipsos inducat
dicens. Surge ꝛ ingredere ciuitatẽ: Surgite ꝛ ascen-
dam⁹ in bethel. ꝛ tũc necesse est ꝙ tales aptis ocul' ni
hil videãt id est ꝙ mẽtis oculos ꝑ mẽtis discretionez
Ma.27.b aperiant: ꝛ si esse nihil cogitẽt de his q̄ añ viderant.i.
ꝙ aliqua mũdi bona nõ respiciãt. Mat. Neminẽ vi-
derũt nisi solũ iesum. Tãdẽ oportet ꝙ bonis socijs et
fidelibus p̄dicantibus isti cõmittãt: a quibus ꝑ ma
nus.i.ꝑ bona exẽpla trahant: ꝛ ad ananiã qui interp̄-
tat donũ grẽ.i.diuinam gratiã ꝛ misericordiã: in da-
mascũ/que interpretat sanguinis potus.i. ad sangui
nis christi ꝛ eucharistie receptionẽ introducant: vbi
per lachrymarũ exuberãtiã baptizant: vt sic squãmis
i.vitiorũ immũdicijs ꝑ cõfessionẽ cadẽtib⁹/visus mẽ
talis discretionis in eis reparet: ꝛ quanto añ peiores
fuerãt: tanto in meliores hoĩes cõuertant: ita ꝙ vasa
electionis a deo vocari mereant/ꝛ ad officiũ prelatio
Aliter nis pre ceteris eligant. ¶ Uel dic ꝙ prelatus qñ vult
obstinatũ corrigere: debet eũ primo per fortem tribu-
lationẽ ꝓsternere: ꝛ ad terrã.i.ad mortis cõsyderatio
nẽ eijcere: ꝛ tandẽ ꝑ cõsolationẽ erigere/bonis peda-
gogis ꝛ socijs cõmittere: vt supra. Et sic saulus/qui
interpretat abutẽs cõsilio/efficiet paulus: qui inter-
G pretat os tube vel electionis miraculũ: inq̃tũ de abu
sore ꝛ malo ipse efficiet bonus: et inq̃tũ ad tubal pre
dicationis officiũ miraculose a dño erit electus. Esa.
Esa.58.a Clama ne cesses: sicut tuba exalta vocẽ tuã. ¶ Ul' dic
Aliter ꝙ paulus qui ad terrã ꝓstratus excecatus est: ita qd̓
apertis oculis nihil videbat/donec introductus da-
mascũ visum recepit: põt significare auaros: q̇ ad ter
ram.i.ad terrena ꝑ affectionẽ ꝓstrati solẽt visum vere
discretionis perdere: ita ꝙ q̃uis oculos intellectus
apertos habeant quantum ad sapientiã secularem
ꝛ in mũdanis negocijs lipidos ꝛ acutos: nil tñ qd̓ ad
Ps.113.b salutẽ ꝑtinet vidẽt: nec que spectãt ad aĩam student.
Psal. Oculos habẽt ꝛ nõ videbũt. Uerũtñ postq̃ ci-
uitatẽ damasci/q̄ iterp̄tat sanguinẽ ꝓpinãs.i.in infer
nũ/vbi sanguis crudeliter ꝓpinat dãnatis/intraue-
rint: tunc incipient visuz discretionis recipere/ꝛ se co
Luce.16.f gnoscere. Uñ: Eleuãs oculos cũ esset in tormẽtis vi-
Esa.28.e dit: Sup quẽ locũ Grego. dicit: ꝙ aduersitas aperit
Eo.ca.e oculos. Esa Uexatio dabit intellectum. ¶ Illud qd̓
ponit hic/ꝙ paulus q̄rebat se adiungere fratrib⁹ in
Moralitas hierl'm: illi timebãt ꝛ fugiebãt eũ: nescientes ip̄m cõ-
uersum: scientes quãta mala inferre fidelib⁹ solebat.
¶ Hoc põt allegari/ꝙ mala fama difficile tollit: ꝙ q̇
Eccles.10.b. semel criminosus extitit: dato ꝙ in veritate sit corre-
ptus: tñ ꝓ suspecto habet. Eccles. Si hebetatũ fuerit
Eo.ca.b ferrũ: nõ vt prius multo labore exacuet. ¶ Socij pau
Moralitas li vocẽ audientes nihil videbant. ¶ Hoc põt allega-
ri/ꝙ moderni p̄dicatorũ auditores multa audiũt/sed
H nihil vident: audiũt ꝟba/s3 nõ vidẽt exẽpla: q2 multi
Ma.23. inueniũt q̇ bona dicũt: pauci exẽplariter faciũt Ideo
Aliter. dicitque dicũt facite et que faciũt nolite facere. ¶ Ul'
dic cõtra auditores: q̇ bene p̄dicatorũ verba libenter
audiũt: nũq̃ tamẽ accedũt ad facta: nec volũt ab eis
capere aliqua bona exempla operandi. Deute. Uocẽ Deute.4.b.
audiuistis: sed faciem non vidistis.

¶ Capitulum decimum textus: Uir autez quidam erat in Cesarea nomine cornelius.

Moralitatum Capi. VIII

Cornelius centurio gentilis italicus: ꝑ ĩpe- historia
ratorẽ in palestine cesarea constitutus/reli-
giose viuebat: ꝛ timẽs deũ multas elemosi-
nas faciebat: ꝛ sepi⁹ deũ exorabat: q̄propter
deus ipsum perire nõ sustinẽs/angelũ sibi misit: per Moralitas
quẽ ad beatũ petrũ erectus/fidẽ ꝛ baptismũ suscepit.
¶ Illud allega/quõ etiã elemosyna in gẽtilib⁹ ꝛ alijs
est deo grata: q̄ apud deũ salute possessori suo meret:
ita ꝙ diuina clemẽtia vt cõiter hoĩẽ piũ ꝛ misericor
dẽ/q̃uis al's sit pctõr/nõ sustinet damnari: iuxta ver-
bũ Hiero. dicentis/se nõ audisse hominẽ male mor-
tuũ pijs operib⁹ assuetũ. Sicut de beato gregorio le-
Tobie.4.b. git. ꝙ paganũ suis orationib⁹ ab ĩferno suscitauit: eo
ꝙ ip̄z fuisse piũ audierat: iõ dicit/ꝙ elemosyna a pec
Eo.ca.b cato liberat ꝛc. Cũ iudei abominarent gẽtiles: ita qd̓
in ꝓmitiua ecclesia christi discipuli/q̇ ꝑ maiori par
te iudei erãt gentilib⁹ nõ predicarẽt/nec eis cõicarẽt:
sed potius in iudea cum iudeis habitarent: factũ est
A ꝙ petrus quadam die in ioppen manebat. vbi in so-
larium vnius domus ascenderat et orabat fact⁹ igit
in extasi: linteũ per quatuor angulos a celo dimissuz
oĩb⁹ serpẽtib⁹/quadrupedib⁹ ꝛ volatilib⁹ plenũ sibi p̄
sentatũ in visu intuet: ꝛ tũc de celo audit vox/monẽs
vt comedat. dicẽs: Surge petre/macta ꝛ mãduca. S3
tñ ne ista tanq̃ imũda et lege ꝓhibita refutaret/cõti
nuo subinfert: Qd̓ deus purificauit: tu ne inmũdum
dixeris. Uas igit illud mox in celũ recipit: et ꝑ hanc
visionẽ intellexit petrus ꝙ nõ est personarũ acceptio
apud deũ: ꝛ ꝙ deus ita bene vult saluari gẽtiles vt iu
deos. ꝛ ꝙ indifferentes debẽt esse apl'i quo ad bonos
et malos. Exinde factũ est/ꝙ discipuli gẽtilib⁹ p̄dica
uerunt: ꝛ eis cõicantes ipsos ad fidẽ et ecclesiã rece-
perũt. Tũc igit intrauit nunci⁹ cornelij gẽtilis qui fi-
dẽ ꝛ baptismuz petebat: ꝛ sic in visione cognouit/qd̓
neminẽ refutare deberet. Inde etiã factum est/ꝙ dis-
cretionẽ cerimonialem ciborum legaliuz dimiserũt:
et cuncta aĩalia dũ tñ sana essent/corporibus in ciba- Moralitas.
ria receperunt. ¶ Dic cõtra quosdaz qui sunt tam in
seculo q̃ in claustro: q̇ ita de sua iustitia p̄sumũt/ꝙ gẽ
tiles et imunda aĩalia.i.pctõres et ĩpios vilipendunt
Luce.18.b ꝛ cum ipsis cõicare dedignantur: et eis predicare nõ
Esa.15.a satagunt/sed contemnunt Cõtemnebat enĩ pharise-
us publicanum. Dicũt enĩ illud Esa. Recede a me ꝛc.
S3 illud in suis discipulis dñs repudiat: et maxime
B in petro.i.in p̄lato et predicatoribus illud nõ appro
bat. Uult enĩ ꝙ tales nihil immunduz reputent: nul-
lum q̃uis pctõrez repudient et contemnãt: sed gñali
ter bonis et malis viam salutis ostendãt: ꝛ ad oẽs in
differenter se habeant: cum sapientib⁹ ꝛ insipientib⁹/
Ma.9.b. grecis et barbaris debitores existãt debitum suũ sol-
uãt. Non enĩ opus est valentibus medicus/sed male
habentibus Quod deus purificauit ꝛc. quia quos
Ma.18.b deus baptismo lauit/vel sanguine redemit: nõ debẽt
alij ꝯtẽnere s3 charitatis amplexib⁹ adamare. Mat.
Uide ne contemnatis vnum ex pusillis his.

¶ Capitulu3 duodecimum textus: Eodez autem tempore misit herodes rex manus:

vt affligeret quoſdam. Mora Ca. IX

historia
PEtrus captus ab herode/vt poſt paſcha ab
eo occideret: primo in carcerē fuit miſſus du
abus cathenis vinctus/a quatuor q̄ternioni/
bus militum cuſtoditus. Verū cū oratio fie
ret ab eccleſia ſine intermiſſione ad deū ꝓ eo: factū eſt
ꝙ eadē nocte q̄ in craſtinū debebat occidi: inter duos
milites in carcere dormienti/angelus dn̄i aſtitit: ⁊ lu
men in habitaculo circūfulſit: ꝑcuſſoq; latere petri/ex
citauit eū dicēs illi: Surgē velocit/ꝑcige te/⁊ calcia
te caligas tuas: ⁊ circūda tibi veſtimētū tuū/⁊ ſeque
re me Ceciderūt igit cathene de pedib9 ei9: ⁊ ipſe poſt
angelū ibat ⁊ ꝙ hoc per angelū fiebat/ neſciebat: q̄ni
mo ſe videre ſomniū exiſtimabat. Trāſeūtes igit pri
mā ⁊ ſecūdā cuſtodiā/venerunt ad portā ferream que
ducit ad ciuitatē: que vltro aperta eſt eis: et ſic de po
teſtate herodis exiuit: et continuo angelo recedente/
petrus ad ſe reuerſus/angelicū miniſterium recogno
C uit dicēs: Nunc ſcio vere: q2 miſit dn̄s angelū ſuū ⁊c.
Tropo- Ipſe igitur ad fratres venit et ſic miraculoſe ſe libera
logia. tum inuenit. ¶ Reuera talis ꝓceſſus videt q̄nq; fieri
in cōuerſiōe pctōris. Cōſtat em̄ ꝙ petrus qui īterp̄tat
diſſoluēs. i. pctōr penitēs/robuſtus ad diſſoluēdū le-
gis diuine vincula aſſuet9: ab herode diabolo ꝑ pec-
catū capit: in carcerē male cōſuetudinis trudit: qua
tuor q̄ternionib9. i. quatuor malis affectionib9 tra-
dit: duab9 cathenis. i. cōplacētia pcti ⁊ difficultate pe
nitendi ſtrigit ⁊ ſic ibi dormit ⁊ q̄eſcit: ⁊ iter duos mi
lites/ſcz inter excecationē mētis/⁊ in conſyderationē
finis ibi cōmorat: Nec cogitat ꝙ de eius dānatione ⁊
morte tractet: ⁊ ꝙ in craſtino. i. ſubito dānādus a de-
luce. 19a monibus expectat. Vñ: Nūc autem abſcondita ſunt
ab oculis tuis. Sz deus qui videt damnationis peri
culum angelū ſuū. i. aliquē euāgelicum p̄dicatorē vel
prelatū ſibi mittit/q̄ ipm arguēdo percutit: et ad ſur-
gendū de pctō/exeūdūq; de periculo excitat ⁊ inducit
Percutit igitur latus/id eſt cor et pectus eius per cō
tritionē: cadunt catene vitiorū ꝑ confeſſionē et abſo-
lutionē: ſurgit ꝑ peccati diſplicētiā: precingit ſe ꝑ ab-
ſtinentiā/et tēperantiā/⁊ ſupfluitatū reſecationē: cal-
ciat caligas ſuas/id eſt multiplicē bonā affectionez:
circundat ſibi veſtimentū ſuū/id eſt bonā cōuerſatio
nē: ſequitur angelū predicatorē ꝑ bonā imitationē/et
exo. 32. g obedientie executionez. Exo. Angelus meus p̄cedet
te cuſtodi et obſerua mādata eius. Primā ⁊ ſecundā
cuſtodiā tranſit per culpe et pene euaſionem: et ſic ad
portam ferream. i. ad durā penitentiā que ad ciuitatē
paradiſi ꝑducit ꝑ ꝓprie carnis macerationē: ⁊ ita li-
ber de manu herodis. i. diaboli efficit: ⁊ fratribus. i.
D fidelib9 adiungit ꝑ gratiā ⁊ deuotionē. Luc. de ma-
luce. 1. g nu inimicorū nr̄orum liberati ſeruiamus illi: ad lau-
dādum deū et angelū q̄ ipſuz liberauit. i. prelatū qui
ipſum cōuertit: ꝑ gratiarum actionē q̄n ſe liberatū co
gnoſcit/et euaſiſſe periculū ⁊ dānationez/ dicēs: Nūc
ps̄. 125. a ſcio ꝟe q2 miſit dn̄s angelū ſuū/et liberauit me. Ps̄.
Eo. ca. c Laque9 contrit9 eſt. ⁊ nos liberati ſumus. ¶ Diſcipu
lis audientibus petrū ſtare ante ianuā/⁊ nō credenti-
Mora- bus: dictū eſt qd̄ angelus eius erat. ¶ Hoc poteſt al-
litas. legari/q̄ñ quilibz hz angelū ſibi deputatū. Unde di
ma. 18. b cit: Angeli eorū vidēt faciē patris ⁊c. ¶ Cū herodes
Eo. ca. d quadā die in Ceſarea/indut9 veſte regali ꝓ tribunali
Hiſto- ſederet: et tyrij et ſydonij quibus iratus fuerat/adula
ria. rentur eidem: et vocem dei ⁊ non hominis acclama-
rent: hoc eſt dictu: ꝙ laudes deo et non hominib9 de-
bitas ſibi adulādo dicerent: ipſum eo ſuſtinente ⁊ ap
probātē tāq̄ deū collaudarēt: affuit angelus dn̄i qui
percuſſit ipſuz: ⁊ ſtatim cōſumptus a vermib9 expira
uit. ¶ Illud pōt exēplariter dici: q̄ño illū deus dete- Mora-
ſtat ⁊ punit: q̄ ꝓpriā conditionē non cognoſcit: ſz vl- litas.
tra ꝓpria merita ſe laudari permittit: angelus: id eſt
diuina ſentētia tales ꝑcutit: et vermiū. i. demonū mul
titudo ipſuz conſumit. Eſa. Vermis eorū nō moriet: eſa. vl. g
⁊ ignis eorū nō extinguet. ¶ Vel allega cōtra antichri Aliter
ſtū: q̄ in regia maieſtate ſedebit: ⁊ ſe deuz magnificari
gaudebit: ideo vermis īfernalis ipſum perpetuo de- E
uorabit: ⁊ angelus. i. chriſtus: ipſum ꝑcutiet ⁊ dāna-
bit. ¶ Vel dic ꝙ herodes qui interpretat glorians in Aliter
pellib9. i. q̄ in ſua pulchritudine gloriāt: ⁊ qui iacobū
id eſt ſploliationē diaboli in ſe occidunt: ⁊ petrū id eſt
ſubſtātiā mentis in ſe eneruare conant: qui volūt in
ornatu regio ſedere: et adulatorum laudibus ſcalpi:
et vltra merita virtutē ſuā laudari ab adulatorib9 de-
lectant: tales dico ꝙ angelo dei: id eſt ab anteriori rō
ne ꝑcutiūt: ⁊ a vermibus id eſt cōſcientie remorſū in-
terius corroduntur: inq̄tum cōſciētia taliū ipſos per
cutit: q̄n in ſe nō ſentit quod ab adulatorib9 ꝓclama
tur. ¶ Vel dic ꝙ reges et magnates huius mundi ex-
terius publice habent adulatores: intus: id eſt occul
te: vermes: id eſt detractores ⁊ aliorum deuoratores.

¶ Capitulum decimumquartum textus: Factus eſt autem in iconio: vt ſimul intro- irent ſynagogam. Mora. Capi. X

PAulo et barnaba regionem luſtrātib9: conti- hiſtoria
git ꝙ dū eſſent lyſtris: vir q̄dā ſedebat clau-
dus pedibus ex vtero matris ſue Dū igitur
iſte audiēs paulo loquēte etvidens paulus
ꝙ haberet fidez vt ſanus fieret dixit ad eum paulus.
Surge et ſta ſupra pedes tuos rectus. Qui exiliēs an
bulabat. Turbe aūt licaonite clamauerunt: Dij ſiles
facti hoib9 deſcenderūt ad nos. Barnabā igit Iouē
dixerunt: paulū ꝟo q̄ dux erat ꝟbi: mercuriū vocaue-
runt. Ipſi adductis theſauris et coronis: ipſis ſacri-
ficare voluerunt: niſi apl̄i ꝓhibuiſſent. ¶ Iſta appli- Mora-
ca ad p̄dicatores: q2 q̄n ipſi de ſuis doctrinis ⁊ exem- litas
plis faciunt claudos: id eſt peccatores ⁊ in moribus f
claudicātes recte per iuſtitiam incedere: digni ſunt ꝙ
gentiles. i. ſeculares ipſos deos. i. ſanctos debeāt eſti-
mare: et ſacrificia bonorū tꝑaliū ipſis miniſtrare: di-
centes: Dij ſimiles facti hominibus deſcenderūt ad
nos. Tales dij: id eſt celeſtes merētur dici: ⁊ tā Iupi-
ter: qui dicit iuuās pater: q̄ mercurius: qui dicit ape
riens ciuitatē: poſſunt vocari: eo ꝙ peccatores ꝑ eos
ſicut ꝑ patres ſolēt iuuari: ⁊ ipſis celi ciuitas aperiri.
Pſal. Ego dixi dij eſtis: et filij excelſi oēs Talib9 de- ps̄. 81. b.
bent ſacrificia. i. terreni honores offerri: qui ſi vltra
modū excedūt: debent per eos refutari: teſte. Grego.
Predicatoribus qui largiuntur ſpūalia: debent tem
poralia. ¶ Vel dic ꝙ nullus ſanctus homo debet ſu Aliter
ſtinere ꝙ aliq̄s ipſum deū reputet. i. ꝙ maiores lau-
des ꝙ ſua requirunt merita ſibi formet. Velꝙ ſacrifi
cia vane laudis ſibi offerat/ꝙ de ipſo aliquid vltra
veritatez exiſtimet. Hiere. Vt q̄d offertis mihi thus hiere. 6.
de ſaba? Cuius cōtrariū fecit Herodes: q̄ ſicut ſupra e
viſum eſt: deū ſe vocari ſuſtinuit: et ideo triſte ſalari- Actuū.
um reportauit. ¶ Paulus lapidatus: ⁊ extra ciuita- 12. b.
tem lyſtris tractus: vbi prius tāq̄ deus fuerat eſtima Eo. ca. c
tus: a turbis extra ciuitatē ꝓiectus: mortu9 fuit credi hiſtoria
tus: q̄ tādē poſt turbarū receſſuz ſurrexit: et circūſtan
tibus

tibus fratribus ciuitatē intrauit: ⁊ die postera de ciui
tate recessit: ⁊ valefaciēs fratribus dixit: Per multas
Mora- tribulationes oportet nos introire regnū dei. ¶ Ista
litas allega/ ꝙ illi qui in lystris/ que erat ciuitas gentiliū:
id est in mūdo/ que est habitatio peccatorū: sicut dij
B aliquotiēs honorant: ibidē qñꝗ versa vice ꝑ infortu-
nia lapidant: vbi em̄ fortuna hoīem eleuat/ ibidē ipꝫ
qñꝗ lapidat ⁊ cōdemnat. Vñ Seneca: fortuna vitrea
Aliter. est dū splēdet frāgit. ¶ Uel dic ꝙ in hoc pōt notari/ ꝙ
qñꝗ viri sancti pñt mortuos se licite ⁊ alia similia fin
gere: vt sic possint impiorum seuitiam declinare.

¶ Capitulum decimūquintum textus: Et quidam descendētes de iudea: docebāt fratres. Mora. Capi. XI

historia In capitulo decimoq̄nto fit mētio: qūo deter-
minatū est cōuersos ad christi fidē ad onꝰ gra
ue cerimoniarū legis non teneri nō indiget ex
poni: vide ibi. Illud autē quod tādē sequitur
ꝙ orta est dissensio inter paulū ⁊ barnabā: statuētes
reuisitare per eos fratres in diuersis ciuitatibꝰ cōuer-
sos: et eos in fide ⁊ moribus solidare: ita ꝙ ab inuicē
sunt diuisi: vnus quidē electo vno socio ad vnā partē
Mora- alius cū alio ad aliam iuit. ¶ Hoc allega/ ꝙ occulta
litas dei prouidētia inter viros sctōs qñꝗ ꝑmittit dissen-
siones/ vel aliqua alia leuia scandala: ⁊ hoc qñ videt
hmōi mala in bona posse cōuerti/ ⁊ in melius cōmu-
tari. Isti ꝙ diu solū fuissent simul in vno loco/ fructū
non fecissent. Nūc aūt ab inuicem diuisi sunt: ⁊ sic in
pluribus locis predicauerunt: ⁊ nomen christi fidēꝗ
eius multo amplius adauxerūt. Bona igit̃ fuit illa
dissensio ex q̄ occasionaliter orta est fidei christi mul-
luce. 12. tiplicatio. Unde christus dicit/ ꝙ nō venerit pacē mit
b tere in terram/ sed gladium.

¶ Capitulū decimūsextum Textꝰ: Peruenit autē in derbē ⁊ lystrā Et ecce discipulus quidam. Moralitatum Capi. XII

historia Paulus circuncidit timotheum qui erat gē-
tilis: cū tamē sciret circūcisionem nō esse ne-
cessariam: ipsaꝫ ⁊ alias cerimonias non esse
fidelibus imponēdas. sicut patet in capitu-
lo p̄cedenti: hoc tamē fecit ad iudeorū scādalū vitan
dū: quorū multitudo in illis partibꝰ crediderat: qui
adhuc circūcisionē tenebant Non poterant em̄ ita su
Actuuꝫ. bito ritus nouos accipere: et suos modos antiquos
21. c. abdicare. Simile probat̃ infra vbi paulus de cōcilio
seniorū/ ⁊ se nazareuꝫ ⁊ legis obseruatorem ipsum vi
deri crederent: ⁊ illa simulauit: ⁊ cū alijs nazareis ad
tēplum purificandus intrauit/ vt legis obseruatoreꝫ
ipsum videri crederent: ⁊ illa que de ipo audierāt/ fal
Mora- sa existimarent: offerens sacrificiū acceptauit. ¶ Ista
litas. possunt allegari ad duo. Unū est: ꝓ vitādo scādalo ⁊
luce. 24 periculo licituꝫ est fieri quod alias erat illicitū/ ⁊ dis
d. simulare quod non est verum. Vñ Lu. Fingebat se lō-
prouer: gius ire. Aliō est/ ꝙ cito ⁊ faciliter nō pōt mutari bō
22. a. diu fuit obseruatū. Prouer. Adolescēs iuxta viā suaꝫ
Eo. ca. b ambulās/ etiā cū senuerit ⁊c. ¶ Paulus ⁊ silas voca
ti sunt a spūsancto p̄dicare in frigia/ bithinia ⁊ gala
tia. Uocati vō sunt in macedonia euāgelizare: sicut
paulo ꝑ visum ostēsuꝫ est: vbi videbat̃ sibi/ ꝙ hō mace
A do ad eum venit/ ⁊ eius auxiliuꝫ implorauit. ¶ Hoc
Mora- pōt allegari/ qūo spūs vbi vult spirat: ⁊ qūo quosdaꝫ
litas. vocat: ⁊ quosdam repudiat: ⁊ quomodo predicato-
Ioā. 3. a res suos per occultam inspirationeꝫ/ nunc ab illo lo-
co retrahit/ nunc ad aliuꝫ mittit. Nouit em̄ deus qui
sunt eiꝰ: ⁊ iō ꝺm ꝙ vnū vel aliū elegit/ ꝺm hoc predica
tores ad eos mittit. Vñ Ioā. Ego scio quos elegerim Ioā. 13. b
¶ Cū philippis que est prima ciuitas macedonie/ es- Eo. ca. d
set quedā puel'a spū phitonico plena: que diuinādo historia
questū maximū suis dñis exhibebat: factū est ꝙ pau
lū ⁊ silā sequeret̃/ et ad eorū laudē hoibꝰ loqueret̃. Isti
hoies iquit serui dei excelsi sunt: qui annūciāt nobis
viā salutis. Cōpatiens sibi paulus/ iꝑauit immundo
spiritui ꝙ ipsam dimitteret: ⁊ sic eā ꝓtinus a spū phi
tonico liberauit. Dñi vō puelle vidētes/ ꝙ lucruꝫ suū
defecerat: ⁊ ꝙ puella sanata nihil ampliꝰ diuinabat:
aplos inuaserunt: ⁊ facto concursu/ ipsos traxerūt ad
principes qui ipsos publice cesos in carcerē detruse-
rūt. ¶ Ista allega/ qūo multi sunt qui nō curāt de fili Tropo-
orū suorū ⁊ subditoꝝ spūaliuꝫ salute/ sꝫ solū de ꝓpria logia
⁊ tꝑali vtilitate: nō curāt si diabolo vel spūi imūdo ⁊
pctō subijciant̃: dū tñ inde aliqua lucra sue burse sub
ornent̃. Ista videmus de parētibꝰ ⁊ amicis seclaribꝰ:
qui si habent aliquam puellā. i. aliquē filiū vel amicū
spū phitonico. i. scientia diabolica plenū/ diuinato-
rem ⁊ aduocatū: ⁊ in secularibꝰ scientijs eruditū: vidē
tes ꝙ q̄stus: honor: vtilitas tꝑalis ex hoc ipsis adue
nit nolūt ipm ad hoc cōuerti: sꝫ potius ipm plus dili Phil. 2.
gūt in sclari statu ꝯuersari. Phil. Oēs em̄ q̄ sua sunt c.
querūt: nō que iesu christi. Vñ si contingat ꝙ tales ad
instinctū pauli ⁊ sile. i. bonorū religiosorum spūaliter
sanent̃: et ad religionem cōuersi a ptāte diaboli libe-
rent̃: statim dñi taliū. i. ipsorū tꝑales parētes: vidētes B
ꝙ spes tꝑalis lucri quā habebāt i talē: cecidit ⁊ defe-
cerit: icipiūt cōtristari: et cōtra ipsos q̄ eū sanauerunt
idest q̄ eū ad religionē duxerūt: solēt turbari: ⁊ in eos
debachari dicētes: Hi hoies ꝯturbāt ciuitatē nostrā
cū sint iudei: et annūciāt morē quē nō licet nobis reci
pere: cū simus romani. Ad litterā em̄ sclares vocāt re
ligiosos orbis turbatores: ⁊ ipsos iudeos et supstiti
osos dicūt: ⁊ respectu sui ipsos esse viles reputāt: se vō
romanos. i. nobiles esse ferūt nō licet nobis dñe hūc
morē suscipere: cū simꝰ romani. i. nō licet nobis reli-
giosos vel clericos fieri: cū simꝰ nobiles ⁊ magni. Vñ
dicit̃ in Ioā. Semen Abrae sumus: et nemini seruiui Ioā. 8. d.
mus vnꝗ ¶ Paula et sila trusis in carcere: et eorum Ca. xvj. c
pedibus strictis ligno: factus est terremotus: funda
menta carceris mota sunt: fores aperte: vincula solu
ta: et lumen refulsit vndiꝗ: quibus visis: custos car-
ceris conuersus est ad dominum: et cum tota domo Mora-
sua baptizatus. ¶ Hoc allegatur/ quod mors et tri- litas
bulatio apostolorum valde proficit ad vtilitatem no
stram: dum in eorum tribulationibus et morte mira
cula fiebant. Cunꝗ existentes in carcere predicabant:
vel epistolas scribebant ⁊ ad remota mittebant: qñꝗ
actualiter ad Christū homines conuertebāt: vel sal-
tem nos aliquos qui nunc talia legimus in fide soli
dabant: sicut de beato paulo alibi legitur: qui in car-
cere positus scribebat epistolas que nūc magis pro- C
ficiunt vniuersis: ꝙ si tunc liber existens personaliter
predicasset. Scit enim deus de tribulationibus san-
ctorum et aliorum bona elicere quinimmo talia ma-
la euenire non permitteret: nisi sciret ex talibus vtili-
tatem aliquā prouenire Deut. Ut sugeret mel de pe- Deute.
tra: et oleum de saxo durissimo. 32. b.

¶ Capitulum decimum septimum textus: Cum autē perābulassent amphipolim ⁊ appolloniam. Mora. Capi. XIII

Cum paulus esset athenis: ⁊ ibi nomē dñi p̄dicabat: factū est φ philosophi ⁊ alij audiētes: φ futurā resurrectionē diceret: ceperunt eum deridere / ⁊ verba eius nugatoria reputare. (historia) Uñ quidā dicebāt / φ nouorū demoniorū videbatur esse denūciator. Alij dicebāt / φ erat ꝟborū inutilium seminator. Ipse ꝓpter hoc nō destitit: sed cū ipsis disputās: ⁊ fidē eis p̄dicās / multos ad fidē conuertit. (Moralitas.) Et dicit ibidē / φ athenienses ⁊ alij hospites ad nihil aliō vacabāt / nisi dicere ⁊ audire aliq̄d noui. ¶ Ista pñt applicari cōtra modernos auditores sermonum. Ad hoc deuenit humana demētia / φ hoīes plus querunt audire nugas q̄ꝫ vtilia: q̄nimo multi videnť esse siſes atheniensib9: q̄ curiositatis grā magis q̄ꝫ vtilitatis sermones aliorū audiūt: quos tandē modica occasiōe despiciūt. Uñ Sene. Natura hūana nouitatis est auida. Si autē predicator dicat cōmunia ⁊ vtilia / ⁊ nō ad voluntatē ip̄orū: statim solēt eum despicere: et (D) oia ꝟba eius / q̄ꝫ q̄ꝫ scā ⁊ vtilia / dānare dicētes. Quid vult seminator ꝟborū hic dicere: Alij dicūt / φ nouorū demoniorū vr̄ denunciator esse. (prouer. Eo. ca. e) Prouer. Non recipit stultus verba prudētie ⁊c. ¶ Uidēs paulus idolatrie (historia) deditā atheniensiū ciuitatē / incitabať eius spūs. Inter cetera ꝟo simulachra inuenit ibi idolū / cuius titulus erat ignotus deus: hoīb9 ipsis annūciauit dicēs: Qō ignorātes colitis / hoc ego nūcio vobis. Narrať eñi φ in passione christi cuꝫ solis eclipsis vniuersalis fieret: ⁊ ipsa eclipsis naturaliter nō fieri valeret: ꝓ eo φ luna in oppositione / ⁊ non in coniunctione solis esset: philosophi qui erāt athenis / illō tā mirādum factum alicui ignoto numini atribuerunt / quē tunc pati alicubi dixerūt ⁊ iō ignoto deo arā fecerunt: ⁊ ibi titulū ignoto deo erexerūt. Tūc ferť dionysius in ariopago. i. loco vbi disputabať / prefectus ista verba dixisse. Aut deus nature patiť / aut mundi machina dissipať. Paulo igitur super titulo huius idoli disputāte / iste dyonisius christo credidit ⁊ vna cū multis alijs (Moralitas) pauli discipulus fuit fact9. Illō allega ꝯtra gētiles / q̄ adorāt deū ignotū. Adorāt enim deū tanq̄ꝫ creatoreꝫ: ignot9 tñ est eis: q2 christū nesciunt redēptorē. Unde (ioā. 4. c) possumus dicere: Nos adoramus qō scim9: vos adoratis qō nescitis ⁊c. ¶ Uel allega inter miracula fa(Aliter)cta in christi passione / vel de conuersione Dionisij.

¶ Capitulum decimūnonum textus: Factum est autem cum apollo esset corinthi. Moralitatum Capi. XIIII

(E) (historia) Uidentes q̄dā iudei miracula que faciebat Paulus: ⁊ qūo demones de obsessis corpibus expellebat: ceperunt per nomen christi demones adiurare: ⁊ q̄ꝫ q̄ꝫ christū nō crederent / ceperunt tamē suꝑ obsessis nomē dñi inuocare / dicentes: Adiuro vos per deū quē paulus p̄dicat. Dū igiť quadā die hoc facerent: incepit demoniacus seu demō in demoniaco dicere ꝑ hec verba: Iesum noui: ⁊ paulū scio: vos aūt qui estis: Insiliēs aūt in ipsos (Moralitas) ad terrā ꝓstrauit: ⁊ dominatus amborū / ip̄os nudos et vulneratos dimisit. ¶ Illud potest allegari cōtra predicatores / qui dicunt ⁊ non faciunt: qui iuxta verbū apl̄i: confitentur se deū nosse: factis aūt negant. (Ad titū. I. d.) Sicut ad literā sunt hypocrite / qui in noīe Iesu solent predicare: ⁊ q̄ꝫuis ipsi nō obediant / nec fidē eius per bona opera tenēt: gaudent tamen predicando in eius nomine eius virtutes facere: ita φ q̄nq̄ꝫ bñ docēdo solent demones et pctā de peccatoribus propulsare. Unde: Dñe vidimus quendā in noīe tuo ⁊c. Sed quid? Pro certo dñs cōtra tales indignať: ⁊ eos tanq̄ꝫ indignos φ p̄dicent nomen suū in manibus demonum tradit: a quib9 finaliter affliguť. (mať. 9.) Psal. Quare enarras iustitias meas / dixit dñs pctōri: et assumis testamentū meū ꝑ os tuū: Tu vero odisti disciplinā ⁊c. (ps̄ 49. c) propterea deus destruet te in finem. ¶ Uel dic φ istimet demoniaci quos ip̄e volebat curare. i. peccatores (Aliter) quos talis malus pctōr vult cōuertere: solet ipsis dicere: Iesum noui / ⁊ pauluꝫ scio: vos aūt q̄ estis: scꝫ q̄ (f) ꝟba dicitis: ⁊ oꝑa nō facitis et ore cōfitemini quem operib9 ip̄ugnatis. Medice iquiūt cura teip̄ꝫ. Tales solent q̄nq̄ꝫ in iniurijs discerpere / tribulare ⁊ opprimere / vestimēta tꝑaliū tollere: ⁊ eos infestare: et sicut ad litteram patet de mūdi tyrānis: qui q2 vident religiosos ⁊ prelatos verba habere ⁊ nō oꝑa: iō ip̄os spoliāt, (iob. 24. b.) et cōtemnunt verba eorū ⁊ per iniurias ipsos grauāt. Iob: nudos dimittūt vestimēta tollētes. Igiť talit p̄dicāti dicūt illō Io. In peccatis nat9 es: ⁊ tu doces nos. (ioā. 9. f.)

¶ Capitulum vicesimum textus: Postquā autem cessauit tumultus: vocatis paulus discipulis. Mora. Capi. XV

Iuuenis quidā qui predicante paulo dormiuit: ⁊ de tertio cenaculo quasi mortuus cecidit quē Apl̄s mox curauit. (Moralitas.) ¶ Hoc allegari pōt: φ qui verbis apl̄orū dormiunt: ⁊ qui doctorū / p̄dicatorū prudentūq̄ꝫ hoīm sermonibus nō intendūt: sed potius in vitijs delectanť / faciliter per peccatum (Eo. ca. e historia) corruūt ⁊ cadūt. ¶ Paulus volēs ire in hierusalē: inter cetera dixit de se alligatus spū: vado in Hierusalē ignorans quid mihi ibi sit futurum: nisi q2 spūssanctus vbiq̄ꝫ mihi dicit / φ vincula ⁊ carceres me manēt. (Actuū. 21. b.) Uñ sequēti ca. dr̄ / φ ꝓpheta Agab9 zona pauli pedes suos ligās dixit: Hoc dicit spūssanctus: viruꝫ cui9 zona hec est / sic alligabunt in hierusalē. Qua de causa cū a fratrib9 rogareť φ nō iret: sibi suaderi non potuit: sꝫ cōtra volūtatē oīm illuc iuit: vbi statim captus / (G) verberatus / alligatus: ⁊ Romā postea ductus fuit. (Moralitas) ¶ Recte quotidie sif̄ia expimur in actib9 humanorū: sic eñi nescio qua voce vel occulta dei voluntate / q̄nq̄ꝫ homo tanq̄ꝫ alligatus spū in īfortunia ruit: ⁊ dato φ sciat sibi ꝓspera non succedere / negociū tñ illud ꝓseq̄ non omittit: et cū possit fugere / non fugit: sed acsi volūtarie in penā rueret / ab opere huiusmodi nō desistit alligatus vtiq̄ꝫ spiritu: qō eñi deus futurū decreuerit non pōt humana sagacitas ip̄edire: sed potius creatura creatori deseruiens / solet occultis dei ordinatio(gen̄. 24. f.)nib9 cuꝫ hora venerit obedire. Gen̄. A domino egressus est sermo: illud impedire non possumus. ¶ Paulus non grauabat expensis illos quibus predicabat: sed poti9 manib9 laborabat / vt haberet vnde viueret nec ab eis aliquid accipiebat: sed eos libere instruebat. (Moralitas. ma. 10. a) ¶ Hic potest notari / quod predicatores quādo predicant / non debent elemosynas petere: et hoc / ne videātur questus gratia predicare. Unde: Gratis accepistis / gratis dare debetis.

¶ Capitulum vicesimumprimum textus: Cū autem factū est vt nauigaremus abstracti ab eis. Mora. Capi. XVI

Quāuis beatus paulus se alligādū in hierusalem / et tribulationes se passurum audiret ⁊ hec sibi spūssanctus reuelaret: et propheta agab9 predicaret: fratribus dissuadētib9 ⁊c.

noluit

noluit credere sed futura tribulamina vilipendens
paratū se asseruit ꝓ christi noīe mortē ⁊ vincula susti
Mora- nere. ¶ In hoc docet ꝙ ꝑdicator euāgelicus vel qui
litas. cūqꝫ professor catholicus: vbi de christi fidei vtilita-
B te agitur/ non debet tribulationes metuere/ nec iter
suū ad fidei ⁊ predicationis opera dimittere: sꝫ ꝓ no-
mine dñi vinculis/ mortiqꝫ ⁊ laboribꝰ si fuerit necesse
se donare: dicens dño illud qd̄ dicit̄ Lu. Paratus suꝫ
Lu.22.d tecū in mortē ⁊ carcereꝫ ire. Et alibi: Si oporteret me
mar.26. mori tecū ⁊c. ¶ Consequēter hic ⁊ in ca. xxij. ⁊. xxiij fit
d. mētio/ q̄uo paulus in seditione fuit captus/ et a tri-
Eo. ca. e buno ereptus/ tortoribus traditꝰ. sed se romanū di-
cens a torsionibus dimissus. Tandē in iudicio mul-
tipliciter accusatus/ a iudeis ꝑ summū sacerdotem ꝑ
cuti iussus: ita ꝙ idē princeps sacerdotū a paulo exti
tit maledictus: Percutiet te deus paries dealbate
Tu sedens sꝫ legē/ contra legē iubes me percuti. Sed
hec oīa trāseo: excepto hoc ꝙ cū ipsum torquere vel-
lēt/ romanū se ciuē allegauit. Cuius silr̄ supra fecerat
act.26.c vbi propter phitonissam liberatam in carcerem mis-
Mora- sus fuit. ¶ Hoc allega/ quod nō est malum viro dei
litas. qñqꝫ bonis temporalibus/ priuilegijs ⁊ auxilijs dei
onus vel penitentiam facere vt vbi propter dei timo-
rem non parcit̄: saltem timore vel amore hominū ali-
C.xxiij.b qualiter faueat̄. ¶ Illud aūt hic consequēter infero
historia ꝙ cū iudei tā pharisei q̄ saducei/ qui erāt secte diuer
se: q̄r pharisei resurrectionē futurā credebant: ange-
los ⁊ animas post mortem viuere asserebant: saducei
vero negabant: silr̄ cōtra paulū cōuenissent: ⁊ ipsuꝫ cō
tra mortē: peterent: caute cepit clamare ⁊ dicere co-
ram eis: Viri fratres/ ⁊ ego phariseus sum filius pha
riseorū: et de spe ⁊ resurrectione futurorū ego iudicor
A Qd̄ audientes pharisei/ statim a saduceis diuisi sunt
ita quod inter se contendere ⁊ disputare ceperunt: et
Mora- ita pharisei qui contra Paulum acerbius seuierunt
litas. pro ipso pugnare ceperunt. ¶ Illud potest allegari/
quod si quis plures aduersarios contra se confede-
ratos habeat: summa prudentia est/ si eorum fedus ⁊
concordiam ad inuicem aliquo articulo dirumpat:
vt ipsos per partes diuisos facilius superet ⁊ euadat
C.xxiij.d ¶ Illud etiam quod sequit̄ scilicet quod quadragin
historia ta viri venerunt ad principes sacerdotum dicentes il
lis: Deuotione deuouimus nos nihil gustaturos do
nec occidamus Paulum. Et ideo ordinauerunt in-
ter se/ quod iterum ad iudicium corā tribuno voca-
retur: vt dum veniret ad locum/ interficeretur ab eis:
Mora- quod tamen deo nolente fuit aliter ordinatū. ¶ Hoc
litas potest allegari/ quod hodie multi sunt homines ini-
qui/ qui se reputant deuote ⁊ sancte agere/ quādo san
ctos viros possunt occidere. Sicut ad litteram vide-
mus de multis malis secularibus: qui recte se repu-
tant bonos: qñ religiosis et clericis possunt nocere.
Jo.16.a Vñ sic videtur illud: Veniet inquit dies in quo om-
nis qui interficit vos/ arbitretur se obsequiū prestare

¶ Capitulū vicesimūsextū Textus: Agrippa vero ad paulū ait: permittitur tibi loqui pro temetipso. Mora. Capi. XVII

historia Dominus disposuerat ꝙ paulus romā iret: ⁊
act.23.c. ibi nomē dñi predicaret. Unde supra dixit
B sibi: Constans esto Paule: sicut de me testi-
ficatus es in hierusalē/ ita Rome oportet te
testificari. Veruntamen per quot vias/ modos ⁊ cau-
sas romā peruenit/ infra patet. Fuit enim de hierusa-
lem in cesaream ductus/ ⁊ ibi coram felice accusatus:
tandē ab eo dimissus/ et per bienniū relaxatus: post-
ea iterū vinctus et festo successori traditus est: et ab
eo volente grām prestare iudeis/ vt reduceret̄ in hie-
rusalē/ iudicatus. Tūc vero Paulus cesareꝫ appella-
uit: ⁊ sic missus ad cesarē/ romam venit: corā quo no-
mē dñi predicauit: ⁊ multum ppl'm dño collegit: vbi
postea mortē ꝓ dño tolerauit. ¶ Ista allega/ q̄uo deꝰ Mora-
per multas vias solet effectus suos ꝑducere: q̄uo et litas.
qñ decreuit aliquid fieri: dato ꝙ multa interualla fi-
ant/ ita ꝙ negociū ex toto videt̄ sopitū finaliter tamē
solet suscitare: et occasione accepta ꝓcurat quod de-
creuerat euenire. Habet eñ dñs in omni negocio qd̄
decreuerit/ modos causas/ ordinationē tēpus horam
et regulā ordinatā: que oīa quādoqꝫ suspēdit: et post
qñ tempus fuerit negocium quod decreuerat: intro-
ducit/ Unde Eccl's. Omni negocio tempus est ⁊c. Ec.8.a.

¶ Capitulum vicesimūseptimum Textus Ut autem iudicatū est nauigare eos in italiam. Morali. Capi. XVIII

Cum paulus cum multis nauigando de ter-
ra promissionis in italiam duceretur: factuꝫ
est quod post multos maris impetus: na-
uis vbi erat bitalassum idest profundum/ te-
nacem et bituminosuꝫ ipegit: ita ꝙ pro stabat imobi
lis: et puppis soluebat̄ a vi maris. Armamētis igitur
nauis in mare ꝓiectis: ⁊ neqꝫ sole neqꝫ syderibus post
multos dies apparētibꝰ: sed tempestate nō exigua im
minēte: ablata erat oīs spes ⁊ fiducia singuloꝝ. Verū- C.
tamē deus salutē animaꝝ Paulo cōcessit: ita ꝙ nullꝰ
ibidē perijt aut defecit: naufragātesqꝫ Paulus alloq̄-
tur: ⁊ ad sumendum panem incitat ⁊ hortat̄. Satiati
igit̄ cibo: nauim alleuiabāt: ⁊ frumenta in mare iacta
bāt. Tādē vo fracta naui: aliq̄ natādo ad littus vene-
rūt: alij sup tabulas applicuerūt: ⁊ sic oēs piculū euase
runt. ¶ Nauis ista est anima: que scꝫ inferius ad terre
na dꝫ esse clausa/ superius ad celestia apta/ iterius ꝑ Tropo-
humilitatem concaua/ ꝑ charitatem lata/ per pseuerā logia.
tiam larga/ in principio ⁊ in fine ꝑ abstinentiā ⁊ tēpe-
rantiaꝫ ⁊ cōtinentiā stricta. Prouer. Facta est quasi na pro.31.b
uis institoris de longe portās panē suū. Habet etiam
ista nauis duas principales ptes. s. prorā/ q̄ significat
amorē: puppiꝫ/ q̄ significat timorē. Habet eñ ista na-
uis armamēta. s. vtutes ⁊ scias: portat etiā qñqꝫ frumē
ta. i. terrenas possessiones/ ⁊ diuitias. Ista igit̄ est ve-
ritas/ ꝙ qñ Paulus. i. humanus animꝰ vel hō tentat
nauigare de terra ꝓmissionis/ de statu gratie in italiā
q̄ interpretat̄ excessus in mūdū: vbi faciliter excedimꝰ
ꝑ pctm̄: ⁊ ꝓpter hoc mari. i. mūdi fluctibus ⁊ amari-
tudinibꝰ aīe sue nauem exponit/ qñqꝫ cōtingit ꝙ tem-
pestas tribulationū sibi nascit̄: lux vo solis ⁊ syderū. i.
dei gratia ⁊ sctōrum/ vel doctrina bonorū predicatoꝝ cap.17.b
eidē penitꝰ denegat̄. Vñ dicit̄: Ignis quidē nulla vis D
poterat eis lucere: nec syderū limpide flamme illumi
nare poterāt illā noctē horridā. Ita ꝙ prora prima
pars nauis anime. s. amor ipsius in bitalassuꝫ/ que est
terra tenacissima. i. in mūdi bonis terrenis ꝑ affectio-
num tenacitatē impingit/ vbi ꝑ auariciaꝫ arescat ⁊ si-
stit. Puppis vo. i. timor: impetu maris. i. tribulatiōi-
bus soluit̄: ⁊ sic diuersa peccata nauis anime dissipat̄
armamēta vtutuꝫ perdunt̄: ⁊ paulus cum pplo suo. i.
ratio cū cordis affectibus periculis exponit̄. Verūta-
men qñqꝫ cōtingit/ ꝙ post illā fractionē. i. post anime
pctm̄ aliqui ꝑ mare penitentie nauigātes: ⁊ aliqui ta-
bulis diuine misericordie se cōmittētes: saluant̄: ⁊ ad

portum salutis ꝛ grãe deducunt. Quod potissime contingit/qñ cibo diuine lectionis sunt refecti/frumẽta.
idest bona mũdi:in mari.i.ad amaros paupes ꝑ elemosynas ꝓyciunt:ꝛ nauẽ maris a terrenis exonerant
ma.8.c. atqꝫ ꝑ terrenorũ contemptũ alleuiãt et extollũt. Vñ
Allegoria. Ma. Nauicula in mari magnis iactabat̃ fluctib⁹ ꝛc.
¶ Vl' dic ꝙ nauis significat ecclesiã:cuius pria pars prelatos ꝛ superiores designat:vltima vero pars subditos ꝛ seculares significat. Igitur ista prima pars ecclesie.s.p̄lati/qñ ex toto impingit in bitalassuz.i. in amorẽ ꝛ auariciã terrenorũ:necessario fit vt pars posterior.i.ppl's subditorũ malorũ/illorũ exẽplo soluat̃:
ꝛ ꝙ propter istorum auariciã/terrenis penitus adherẽtẽ.ꝛ de spũalibus ꝛ eternis minime curantem tota nauis ecclesie tentationum ꝛ tribulationum fluctib⁹ dissipet̃:tempestates cũ vitiorum insurgunt: armamenta virtutum proyciunt̃:ꝛ peryt lux solis et syderũ idest exempla sanctorũ deficiunt:ꝛ sic qui sunt in hac
E naui/dãnationis ꝑiculũ pertimescere satis possunt.
Unde Ambro.in sermone de confessoribus nauigantibus:vbi per hoc mare magnũ valde pertimescendũ est/ne nauẽ nostrã fluctus voluptatis absorbeat:aut in eternã dãnationis predã pirata crudelis abducat
Qui igit̃ saluari vult: debet se in mare.i.in amaritudinem penitẽtie mittere: tabule diuine misericordie se cõmittere:frumẽta.i.bona mũdi ꝓycere:ꝛ ad portum salutis qui christus est/per bona oꝑa natitare.
Unde Joan. Tunica succinxit se:ꝛ misit se in mare.
ioã.21.b ¶ Vel dic ꝙ paulo anime dant̃ ne pereãt:in quo no=
Aliter tat̃ ꝙ qñqꝫ societas ꝛ oratio vnius boni/causa est salutis multorũ. Anime aũt ꝛ non nauis saluant̃: q2 deus de perditione temporaliũ nõ tristat̃: Itaqꝫ in hoc notari potest/ꝙ apud deũ anime corꝑib⁹/ꝛ spũalia tẽ-
Aliter. poralib⁹ p̄ferunt̃. ¶ Vel dic ꝙ per nauim pauli intelligit̃ eccl'a quã ipse cõuertit.s.asia minor:que est turchia cũ oib⁹ suis prouintiys:ꝛ grecia ꝛ cõiter tota ecclesia oriẽtalis:quia ista pauli nauis peryt/inq̄ꝫtum illa ecclesia per schismata ꝛ hereses oberrauit.

¶ Capitulum vicesimũoctauum Textus. Et cum euasissemus tũc cognouimus quia mytelene. Mora. Capi. XIX

historia CUm paulus euasisset de naufragio/pro calefaciendo se pyrã sarmentorũ ꝯgereret contigit ꝙ vipera vi caloris commota manũ pau-
F li arriperet et morsu manu inferius depẽderet:quod vidẽtes viri insule/ipsuz homicidã dicebãt
Utiqꝫ(inquiũt)homicida est homo ille:qui cũ a mari euaserit/vltio diuina non sinet eum viuere. ipsum in tumorẽ conuertendum/et subito moritur credebant:sed videntes ꝙ excussa bestia in ignẽ nil omni-
Tropologia. no nocuit/ipsum deũ esse ferebãt. ¶ Ista allega contra vanã ꝛ mutabilẽ opinionẽ quorũdã fatuorũ/qui nescientes dei iudicia/qñ vident aliquod infortuniũ alicui accidere:ꝛ serpentes.i.demones vel tyrannos ipsum atrociter inuadere:statim solẽt euz homicidã vel malũ hominẽ estimare et per eternã damnationẽ perire:et vt mori debeat expectare eũ qñqꝫ tñ vidẽt cõtrariũ accidere:et lesionem nullã subsequi:sꝫ post tribulationẽ hmõi pacẽ ꝛ solatiũ sibi esse. Tob. Post tẽ-
tob.13 b. pestatem trãquillũ facit et ecõuerso:qñ vident sibi ꝓspera succedere et nullã lesionẽ serpentũ.i.nullã tribulationẽ maiorũ icurrere solẽt statim eũ deum et iustũ hoiem iudicare:cũ tñ sepe cõtigat/vt bonis mala/et malis bona soleãt ꝑuenire:ita ꝙ tẽꝑales casus q̃ accidunt/siue boni siue mali/bonitatẽ vel maliciã hoiꝫ
nõ possint declarare: sicut ostensuz est Luce.xiy.vide ibi. ¶ Vel dic ꝙ cum homo euasit naufragiũ dãnationis eterne mundi nauẽ fractã exeũdo:et ad littus Aliter
religionis per penitentiam se trãsferendo:sepe cõtingit ꝙ dum per aliquã recreationẽ temꝑalẽ se calefacere nititur:serpentes.i.detractores cõtra eũ insurgunt qui manũ.i.opera ipsius mordẽt:ꝛ eũ(si possent)iuueniãt/ꝛ diffamãt:sicqꝫ fit ꝙ vbi ad trãquillitatẽ portus religionis crediderat venisse/detractoruz rabies
iꝑm fortius ledat. Uerũtñ talis paulus.i. hõ iustus/ G
debet tales serpentes in ignẽ sue inuidie excutere: et sic de eorũ detractionibus non curare:ꝛ si ipsos excusserit/ꝛ non curauerit:ipsum nequibũt ledere vel nocere:ita ꝙ aly suã perfectionẽ videntes/iꝑm deum ꝛ iustum hominẽ poterunt estimare. Mat. vere fili⁹ dei
erat iste. ¶ Vel dic ꝙ in littore religionis solẽt demo ma.27.f
nes serpentini illos acrius per tentationes mordere/ Aliter
quos vidẽt de naui mũdi maris periculũ euasisse:et de mũdo ad religionis ac penitẽtie littora transfugisse. ¶ Vel dic ꝙ qñ paulus.i.bonus p̄latus aliquẽ ser Aliter
pentem.i.aliquem maluz subditũ in ignẽ tribulationis per correctionẽ mittit/statim cõtra eũ si põt isur- eccl's.10
git/et eũ diffamat ꝛ pũgit. Q2 dicit̃: Qui dissipat sepẽ mordebit eum coluber: q2 qñ p̄latus nititur in ma b.
lis subditis sepem malarum excusationũ/spinarum vitiorũ per correctionem destruere:talis coluber solet eum inuadere. Quod videns prelatus ipsuz debet in istum ignẽ fortiter excutere:ꝛ ad subeundũ correctionẽ acrius compellere:ꝛ a tali morsu.i. rebellione cõ-
pescere ꝛ arcere. Ps. In ignẽ deycies eos:in miserys Ps.139
non subsistent. c.

¶ Moralitatũ Actuum Apl'orum finis.

Liber tricesimusquartus H

Moralitatũ super Apocalypsim.

¶ Capitulũ primum Textus: Apocalypsis iesu christi quã dedit illi deus palã facere seruis suis. Moralitatũ Capl'm. I.

IOannes in historia
insula que dicit̃ pathmos: que adhuc est ꝓpe ephesũ in asia minori/q̃ nũc dicit̃ turchia: Uidit rapt⁹ in spiritu septẽ cãdelabra aurea In quoruz medio similis erat filio hominis vestit⁹ podere:precinctus ad mamillas zona aurea:caput eius ꝛ pilli cãdidi tanq̄ lac alba/ꝛ tãq̄ nix:oculi ei⁹ sicut flãma ignis:pedes similes aurichalco in camio ardẽti:vox eius sicut vox aq̄ruz multarũ:ꝛ in dextera eius septẽ stelle:ꝛ ex ore eius exiuit gladi⁹ bis acutus:ꝛ facies ei⁹ lucebat sicut sol
in ꝟtute sua:q̃ dicebat omnib⁹ ꝑ hec verba: Ego sum Moralitas
prim⁹ ꝛ nouissimus:fui mortuus/ꝛ ecce sũ viuẽs in secula seculorũ. ¶ Moral'r ista insula est eccl'ia:q̃ a mari.i.a maris tribulationib⁹ velut isula circumit̃. Ista dicit̃ pathmos.i.seperatio hostiũ vel palpantiũ: q2 exinde debẽt separari hostes.i.detractores:palpantes.i. adulatores. Ille vir mirabilis q̃ vbi videt̃/est vir iust⁹ ꝛ ꝑfect⁹/vel p̄lat⁹:q̃ ꝓ certo ipsi filio hoĩs similis dicit̃ ꝑ eo ꝙ christo filio ꝟginis ꝑ bona oꝑa cõfortat̃. Uñ

Esa.Si=

esaie.14 Esa. Similis ero altissimo. Septem cādelabra signi
b. ficant vniuersitatem bonorū et honestarū personarū
A qr per septē vniuersitas (teste Grego.) designatur. Et
isti dicunt aurei quantū ad valorē sctitatis: et q̄tū ad
splēdorē sciētie et sagacitatis/apparētie et honestatis
qr p certo in medio istorū.i.in societate perfectorū dz
iste prelatus et perfectus ambulare et viuere. Et qr san
cta bona societas/honesta et discreta/maxime ad pre=
ps.17.d. latos religiosos et alios viros perfectos noscit ptine
eccli.27. re: qr cū sctō sanctus eris. In medio inqt cādelabrorū
b aureorū. Unde in medio cogitantiū legē dei assiduus
esto. Iste igit circa mamillas.i.in pectore et in corde
debet habere zonā aureā.i.ruborem feruide charita=
tis. Caput eius.i.intentio debet esse ad modū niuis
albe et vt lana/p candorē innocentie et puritatis/et per
mollicīe lanee simplicitatis: Debet habere vestimen
tum poderis.i.decorem exterioris honestatis. Oculi
intellectus sui debent esse ignei/per splēdorem discre
Apo.10 tionis et veritatis. Pedes eius.i.affectiones debent
a esse ignei/et sonare per clamorē feruide charitatis/ora
tionis/desyderij/et spiritualis cupiditatis Apoc. Pe
des eius sicut colūna ignis. Vox eius dz esse sonora p
clamorē pdicationis/et per ostensionē autoritatis qr
ipsū decet loqui autentice et seuere: ne sua autoritas
cōtemnat. Dan. vox sermonū eius sicut vox multitu=
dan.10. dinis: et bene multitudinis: qr in omni actu vox solē=
b. nis persone/equipollere debet multitudini aliorum.
Item debet habere septem stellas.i.septē dona san=
ctispūs.s.per pfectionē sanctitatis. Apoc. Qui hz se=
apo.2.a ptē stellas in dextera sua. Facies eius debet splende=
B re p dulcorē leticie et affabilitatis: qr in oibus debet se
ma.6.c. ostendere letum/affabilem et benignum. Mat. Unge
caput tuū oleo/et faciem tua laua: et tñ ipse debet ha=
bere in ore gladium bis acutum.i.rigorē duplicis iu
stitie et seueritatis: qr ipse debet malos corrigere.i.cō
minando amissionē glorie et immissionē pene eterne.
ps.56.a Ps. lingua eorū gladius acutus: quia hz Aposto. vi=
heb.4 c uus dz esse sermo et efficax: et penetrabilior oi gladio
ancipiti. Et tunc tales pro certo dicere possunt: Ego
sum primus et nouissimus: etiam qui.s.primi mortui
sunt et nouissimi in hac vita per vilitatem deiectio=
nis et humilitatis: sed finaliter in paradiso fiunt vi=
uentes: et primi p vigorē perpetue dignitatis et per vi=
gorē felicitatis et perpetue firmitatis: et tunc erūt pri=
ma.20 b mi nouissimi et nouissimi primi. Illi q mō sunt p hu
militatē mortui mūdo.i.nihil valētes et nihil reputati
quo ad mundum et nouissimi quo ad dignitates et
mundi prosperitates/erunt primi et feliciores. Et ecō
nuerso illi qui modo sunt in prosperitatibus/digni
tatibus et honoribus pmi/erūt tūc tēporis in desolati=
one et miseria vltimi et depssi inferius.s.in iferno: qr deus
lu.1.e. esurientes impleuit bonis et diuites dimisit inanes.
Fui inquit mortuus: et ecce sum viuēs. Quasi diceret:
De morte ad vitam deuenit: et de mortificatione car=
Aliter nis et paupertate et humilitate ad gloriā pertrāsitur
¶ Uel dic q tales ita perfecte persone prlo fiūt mor
tui.i.in statu humilitatis: tñ finaliter debent viuifi=
Aliter cari.i.pmoueri ad statū platiōis et dignitatis. ¶ Uel
dic q septē cādelabra sunt septē dona: septē vero stel=
C le/septē sunt pietatis opa. ¶ Uel septē candelabra se=
Aliter ptē sunt sacramēta: septē stelle sunt septē virtutes et re=
Aliter media: sicut supra. ¶ Ul dic q prelatus dz dicere ego
sum primus et nouissimus: qr dato q sit primus in di
eccli.3.c gnitate/debet tñ esse vltimus in humilitate. Iuxta il
lud: Quanto maior es humilia te in oibus. Dicit em:

ego fui mortuus/et ecce sum viuens: qr qnqz debet ap
parere mortuus et nō aduertēs multa dissimulādo
tandē debet monstrare se viuentē/scelera puniēdo/et Aliter.
malis obuiando. ¶ Uel dic q ille filius hoīs est chri
stus/mysticus filius virginū: vel papa qui christo de=
bet esse similis. Corpus eius significat statum curie
romane/vel statum ecclesie militantis. Dic igit q in
illo corpe christi mystico caput sūt prelati: qui debēt
esse per innocentiā candidi: per mollē clementiam la=
nei: per frigidam et rigidā iustitiam niuei atqz auste= can.5.c.
ri. Unde de ipso capite dicit: Caput eius aurū opti=
mum: Et capilli isti capiti adherentes/sunt prelatorū
familiares: qui debent esse albi et innocentes/mundi
casti et cōtinentes. Eccls. Omni tēpore sint vestimen= Ec.9.b.
ta tua cādida. Oculi illius corporis sunt auditores
et iudices: qui debent esse per lucē discretiōis flāmei/ dan.10b
per iustitiam et rigorem ignei. Unde dicit: Oculi eius
vt lāpas ardens etc. vox istius corporis significat p=
dicatores: qui ad similitudinem aquarum multarū
idest scripturarū et sciētiarū debent clamare/et suo cla= Joā.1.a
more viam dñi demōstrare. Unde: Ego vox clamāns
tis in deserto. zona istius corporis significat correcto
res: qui cingūt corpus ecclesie examināndo et ne deflu= D
ant per vitia restringēdo: qui debent esse aurei iusti=
tiam obseruando. Unde Eccli. Circuncinxit eū zona eccli.45
iustitie: vt papa et prelati figurentur in illis angelis. a
Apoca. Qui erant pcincti zonis aureis.i. correctori= apo.15.c
bus sanctis. Dextera corporis significat clericos: q
tenent locum primum in corpore ecclesie militantis. ps.117.c
Unde Ps. Dextera dñi fecit virtutē. Ista igit dexte=
ra septē stellas.i. septē dona spūssancti/vel septē vir=
tutes debet habere: quibus totā noctē.i.statum secu= gen.1.b.
larem debet exemplariter illustrare. Un: Stellas po=
suit in firmamento.i.in statu ecclesiastico. Facies hu
ius corporis significat doctores in quibus ois sensus
discretionis sicut in facie debet vigere: et qui p hone=
stā conuersationē ad modū solis lucere debent. Unde mat.17.a
Mat. Resplēduit facies eius sicut sol. Pedes huius
corporis qui corpus sustentant/sunt inferiores agri=
cole: qui ad modū aurichalci debent esse sonori/deo
regratiādo: et sicut ignis per claritarem ardere in ca=
mino tribulationis et doloris viuendo Dan. Pedes Dan.10.
quasi species eris cādentis. Os vero qd loquit/signi
ficat aduocatos: qui gladium lingue debent habere
bis acutū: inqtum debent allegare p iustitia vnius
partis: et de iustitia alterius partis: vel inqtū ipsi te=
nent intercedere p pmotione bonorum/et punitione Lu.22.b
malorū. Un Luc. Domine ecce gladij duo hic. Can=
delabra que istū et membra istius lustrabant/signifi=
cant spiritualia dei dona: que totū corpus ecclesie il=
luminant: quia christus et membra sua sunt qui am=
bulant in medio septem candelabrorum aureorum E
de quo dicitur in capitulo sequenti.

¶ Capitulum secundum textus: Et ange lo ephesi ecclesie scribe. Hec dicit qui tenet Moralitatum. Capi. II historia

Et angelo ephesi etc. Unus angelus commē=
datur a filio hominis. De multis iqnit scio
laborem tuum/opera tua et patientiā tuam
et q non potes sustinere malos: et tētas mē
daces apostolos: et sustinuisti ppter nomē meū: et fa=
cta nicolaitarum quos odio odisti. Sed reprehendi
tur in vno. Charitatē inqt tuā primā reliqsti: sed me=
mor esto vnde excideris: et prima opa fac alioqn mo=

uebo cādelabꝝ tuū de loco suo/nisi penitentiā egeris
Tropo= et promittit sibi ꝙ si vicerit/dabit sibi edere de ligno
logia. vite/quod est in paradiso. Hic recte angel9 designat
vita prelati. Prelatus prefectus pōt dici angelus:qꝛ
debet esse angelicus ⁊ celestis. Iste debet habere bo=
na opa/laborē/patientiā ⁊ iustitiā:malos non debet
sustinere/sed corrigere ⁊ punire. Nicolaitas etiā qui
interp̄tant̄ stulti ecclesie:debet etiā languētes .i. ma=
los clericos vel religiosos etiā ap̄los .i. hypocritas ⁊
ma.26.d fictos debet tērare:⁊ pro dei nomine sine defensione
sustinere oīa. Mat. Sustinete ⁊ vigilate mecū. Sed
qn̄qꝫ accidit ꝙ ipse ꝑdit charitatē suā primā:qꝛ mul=
ti ꝑ superbiam/odium et vindictā ꝑdūt virtutē sepis
sime charitatis. Nā sepe accidit ꝙ p̄lati perdunt gra
f tiam dei/superbiendo de dignitate/p̄sumēdo de san=
ctitate. Extūc dicit eis christus: Memor esto vnde ex
cideris/⁊ age penitētiā:⁊ prima opera fac. Quasi di=
ceret: Extrahe te ab istis:⁊ hoc duplici modo incre=
pat.s.timore ⁊ amore. Timore/nisi qꝛ hoc fecerit: mi=
nat̄ ei:qꝛ cādelabrū suū.i.suā ⁊ lucē ꝓsperitatē clerica
lem mouebit ⁊ cassabit tēpaliter:⁊ eternaliter dissipa
bit. Itē amore:qꝛ ꝓmittit ei si ad gratiā ⁊ charitatē
rediens peccata vicerit/⁊ prima opa bene fecerit: qd
dabit ei de ligno vite paradisi edere.i.d societate glo
rie sempiterne. Et breuiter nullus est ita ꝑfectus/ qn
possit cadere in peccatū. Uerūtamē penitētiam debet
hiere.3i facere ⁊ primū statum recordari:timore pene ⁊ amore
d. glorie prima opa ꝑpetrare. Hiere. Dirige cor tuū in
Eo. ca b via recta in qua ambulasti. ¶ Angelus smirne com=
historia mendat̄ de paupꝑtate/tribulatione/diuitijs sp̄ualib9.
Hic blasphemat̄ ab illis qui se dicebāt esse iudeos ⁊
non sunt:sed dr̄ sibi ꝙ nō timeat que passurus est:nec
etiā diaboli carceres ⁊ tētationes:sed sit fidelis vsqꝫ
Mora= ad mortē:sed si vicerit/dabit̄ ei corona:⁊ nō ledetur a
litas morte secūda. ¶ Sic vere qui sustinent hic miserias/
paupꝑtates/tētationes/malorū cōtēptus/ blasphemi=
as/vexatiōes:si sint fideles ⁊ perseuerauerint vsqꝫ ad
mortē:dabit̄ eis corona vite.i.gloria ⁊ seruabuntur a
morte secūda.i.a morte inferni ⁊ damnatione anime
Nihil inquit horū timeas que passurus es:sꝫ esto fi=
Eo.ca d delis vsqꝫ ad mortē:⁊ dabit̄ tibi corona vite. ¶ Ange
lo ꝑgami dr̄: Scio vbi habitas:vbi sedes est satha=
ne:⁊ tenes nomē meū/⁊ nō negasti fidē meā. Postꝙ̄
de quibusdā rep̄hendit̄/dr̄ sibi:ꝙ si penitētiā egerit ⁊
B vicerit/dabitur sibi manna abscōditum/⁊ calculum
Mora= candidū:vbi nomē dei scriptū est:quod nemo scit ni
litas si qui accipit. ¶ Tales sunt multi boni existētes ⁊ mo
rā ꝯtrahētes in mala societate:vbi est sedes sathane:
vbi tamē boni perseuerāt nomē ⁊ fidē dei seruāt:nec
eū denegāt per pctm̄:⁊ ideo talibus si vincūt/si in bo
nitate sua perseuerāt/nec ꝑ pctm̄ succubuerint: ꝓmit
tit̄ māna abscōditum.i.dulcedo eterne glorie: que a
nobis nunc abscōdit̄: ꝓmittit̄ etiā calculus sibi can=
didus/soliditas ꝑpetue damnationis ꝙ̄tū ad gloriā
corꝑis. Nā calculus est durus ⁊ cādidus/ lenis ⁊ ro=
tundus:sic ⁊ gloria corporis habet duriciē impassibi
litatis/cādorē charitatis/lenitatem subtilitatis rotū
prouer. ditatē agilitatis Igit̄ nomē.i.eterna sua potētia vel
18.b. maiestas/ibi dicit̄ esse scriptū:qꝛ in premio eterne be
Eo.ca.b atitudinis datet precipue dei virtus:qꝛ turris fortissi
ma nomē dn̄i:ad eam fugiet iustus ⁊ saluabit̄. ¶ An=
gelo smirne dicit̄ a deo:habeo aduersum te pauca qꝛ
habes tecum tenentes doctrinam balaā:qui docebat
balach ponere scandalum coram filijs israel sed age
penitentiam: alioquin pugnabo tecum in gladio

oris mei. ¶ Sic vere angeli.i. p̄lati rep̄hendunt̄/qui
habent secū malas personas:et eas non puniunt/im= Mora=
mo fouēt:⁊ maxime qui sunt in scādalū plebi israel.i. litas.
populo dei. Isti ergo tenētes doctrinā balaā/signifi=
cāt fornicatores ⁊ idolatras.i.idola hoc ē dictu:mu=
lieres pictas adorātes .i.sacerdotes ⁊ clericos luxuri
osos. Nā si prelatus eos non corrigat/⁊ penitentiam
nō agant :ipse deus gladio oris sui.i.diuina sentētia
eos in eternū occidet/⁊ illum qui fuit negligēs in pu
niendo. Quia sicut dicit Ap̄ls: Tales digni sunt mor
te nō solū qui talia agunt:sed qui eis consentiūt. Nō Ro.1.d.
sufficit eīm ꝙ angelus.i.prelatus sit bonus:immo ne
cesse est ꝙ ipse non sustineat secū malos: quod tn̄ est
hodie ꝯtra multos:qui ꝙ̄uis in se sint boni/ non tn̄
student extirpare malos subditos:imo prece vel pre=
cio aliquotiēs fouēt eos. ¶ Angelo tyatire dictū est: Eo.ca.e
Noui opera tua/fidē/charitatē/mysteriū: patientiā
⁊ opera tua plura prioribus:⁊ qui vicerit vsqꝫ in finē
⁊ custodierit:dabo ei potestatem suꝑ gentes ⁊ regna. Mora=
¶ Sic illi qui sunt in ecclesia vel religione:habent fi litas.
dem:charitatem etiā quorū nouissima sunt semper
prioribus meliora.i.qui semꝑ viuunt in emendando
in melius:istis dico:ꝙ si vicerint ⁊ hec custodierint
vsqꝫ in finē ⁊ perseuerauerint:dignū erit ꝙ ꝓmoueāt̄
temporaliter et eternaliter:et ꝙ accipiant a deo pote
statem super gentes et regna:et fiāt prelati et aliorū
magistri. Talis eīm decebat vt nobis esset pontifex
sanctus : innocens: īpollutus:segregatus a peccato heb.7.b
ribus. ¶ Erat autē in tyatira ſm visionē ioānis apo
stoli mulier iezabel:que ꝓphanabant et seruos dei se Eo.ca.f
ducebat.⁊ docebat comedere de idolothitis ⁊ forni=
cari:et dato ꝙ ei datū est penitētie tempus:ibi tamē
nullatenus penitebat:sed dicit̄ ei:ꝙ ipsa ponet̄ in le=
ctum:⁊ illi qui mechati sunt cum ea: essent in tribu= Mora=
latione maxima. ¶ Iezabel que interpretatur fluxus litas.
sanguis:significat mundū:a quo sanguis :id est car
nalis voluptas quotidie emanat. Iste quotidie do/
cet ⁊ ꝓphetizat fornicari seducere:et idolothita.i.mū A
di bona diabolis dedicata per auariciā māducare:et
per contēplationē incorꝑare.et quod peius est:qꝛ cū
tēpus huius vite sit ei cōcessum ad penitētiā: ipsa tn̄
nunꝙ̄ penitet:sed semꝑ in suis iniquitatib9 perseue=
rat. Un̄ Iob: dedit ei de9 locū penitētie:⁊ ipse abutit̄
eo in suꝑbiā:sed pro certo ista mulier.i. mūdus: vna iob.24.
cū amatorib9 suis:qui per diuersa vitia quotidie cū d.
ea mechant̄:finaliter ponent̄ in lecto mortis eterne:
vbi ꝓ certo in tribulatione maxima.i. penis inferna=
libus affligent̄. ¶ Uel dic litteraliter:ꝙ talis est mu= Aliter
lier luxuriosa alios seducēs:in luxuria ꝑseuerans et
īpenitēs. Eccl'i. Oi fornicario panis est dulcis. Non eccli.23.c
fatigat̄ transgrediēs vsqꝫ in finē:sꝫ tā ipa ꝙ̄ fornicato
res in lecto mortis ⁊ inferni tribuiabunt̄ finaliter in
eternū:⁊ nisi penitētiā fecerint in hac vita damnabūt̄.
Un̄ Luc. Nisi penitētiā feceritis/oēs simul peribitis Lu.13.c

¶ Cāpitulū terciū Textus: Et angelo eccle sie sardis scribe. Hec dicit qui habet septē spūs dei. Mora. Capi. III

Reprehēdit̄ angelus sardis sic: Scio opera
tua:quia nomē habes ꝙ viuis: et mortuus
es:sed vigila ⁊ confirma cetera que moritu
ra sunt:⁊ in mente habe qualiter acceperis
alioqui veniā ad te sicut fur hora qua nescis. ¶ Sic Mora=
igitur multi ecclesiastici qui nomē et famā habēt:ꝙ litas.
viuāt ꝑ grās ⁊ virtutes:qꝛ credunt̄ esse multe sancti= B
tatis ⁊

tatis et perfectionis: et tamen mortui sunt per peccatum. Istis igitur et omnibus alijs platis dicitur q ipsi vigilent per diligentiam super gregem pastoralem domini: et ipsi confirment dicendo et admonendo illos qui per imbecillitatem et vitia putrescunt et moriuntur. Dicitur etiam ei q in mente habeat qualiter acceperit curam et regimen animarum: alioquin super ipsum veniet
luc.12.c ira dei. Luc. Uigilate quia nescitis qua hora dominus veniet
eod.c.a ¶ Commendatur angelus sardis: quia secum habet illos qui non inquinauerunt vestimenta sua. Et ideo sibi et alijs promittitur q si vicerint ambulabunt cum filio hominis in vesti-
moralitas mentis albis: et erunt scripti in libro vite. ¶ Sic vere prelatus commendatur quando habet subditos honestos et castos qui vestimenta carnis sue per luxuriam non inquinant. Ideo si vicerint et perseuerauerint: promittitur eis q cum christo ambulabunt in celo sursum induti vestibus albis.i.dotibus
Act.1.b eterne glorie: et in libro eterne predestinationis scripti
eod.c.b erunt. Unde. Ecce duo viri steterunt in vestibus albis. ¶ Angelo philadelphie dicitur. Scio opera tua: et dedi coram te ostium apertum quod nemo potest claudere: quia modicam habes virtutem: et confirmasti nomen meum: et non negasti nomen meum: et ego seruabo te. Tene quod habes ne alius accipiat coronam tuam: quia qui vicerit faciam illum
Tropologia columnam in templo dei mei. ¶ Iste angelus gerebat personam infirmorum. Nam isti habent modicam virtutem resistendi. Ideo deus dat ostium apertum venie et penitentie. Illud semper apertum est pro tempore huius vi-
C te. Sinus enim ecclesie qui recte est ostium paradisi semper est apertus: et nunquam pro vita ista clauditur penitenti: et hoc quia infirmi modicam habent virtutem resistendi vitijs et peccatis: quare necesse est q habeant facilius
apo.21g remedium penitendi. Apocal. Porte ciuitatis non clauduntur die ac nocte: qui enim non intrat per ostium.i.per ve-
Joã.10a niam et penitentiam et fur est et latro. Illud enim non potest claudi alicui quamdiu durat ista misera vita presens: quapropter infirmus quantumcunque fragilis et ad vitia sit pellinus desperare non debet. Et ideo sibi dicitur q faciat quod in se est: et q seruet verbum et preceptum dei: nec deneget per heresim nomen eius: et sic pro certo deus seruabit eum ab hora tentationis: quia scilicet deus faciet cum tenta-
1.co.10c tione prouentum. Apostolus. Non permittet vos tentari vltra quam potestis. Teneat igitur quilibet illud quod habet.i. gratiam et perfectionem: ne forte perdat coronam suam id est honorem et premium glorie quod sibi debetur: et ne alium habeat successorem qui ipso reprobato habeat coronam glorie sue. Nam si vicerit vitia erit in templo dei id est in paradiso vel ecclesia: columna id est persona stabilis et eterna: et foras non egredietur amplius: quia in paradiso perpetuo remanebit. ¶ Uel ad
Aliter literam in ecclesia fit quod illis qui peccata vincunt columne stabiles viri fiunt: et ea interim vincere assuescunt: ita quod de templo id est de statu gratie non ex
eod.c.c tunc amplius recedunt seu cadunt. ¶ Angelo laodi-
historia cie taliter comminatur. Utinam inquit frigidus esses: aut calidus: sed quoniam tepidus es id est neque frigidus neque calidus incipiam te euomere: quia dicis di-
D ues sum et nullius egeo: et nescis quod sis miser pauper et cecus et nudus: suadeo tibi emere aurum et argentum ignitum et probatum a me vt locuples fias: et vestimentis albis induaris vt non appareat confusio nuditatis tue: et collirio inunge oculos tuos vt vide-
Tropologia as: quia qui vicerit dabo ei sedem in throno meo. ¶ Tales angeli sunt multi qui pro certo non sunt calidi per feruorem deuotionis nec frigidi per algorem diuini timoris et subiectionis: sed sunt medij: quia tepidi in deuoti: quia nec per feruorem deum perfecte diligunt: nec per timorem ei obediunt perfecte sed sub dei misericordia confidentes tepidi et medij sic incedunt. Et ideo tales negligentes et tepidi ab ore dei sepe euomuntur.i.a statu gratie et veritatis cadere permittuntur. Aliquando accidit q quidam tales sunt ita presumptuosi et de proprijs meritis confidentes q credunt se diuites in virtutibus esse et nullius auxilio indigere: et tamen secundum veritatem sepe accidit q spiritualiter ipsi gratijs sunt nudi et virtutibus miseri et paupes quo ad deum ignorantes et ceci: quia non vident nec aduertunt illa que debent.s.mortem infernum paradisum mundum peccatum occulte dei prouidentie opera vel propriam insuffi-
cientiam etc. Unde Luc. Cecus sedebat secus viam. Istis igitur suadetur q a deo emant aurum.i.discretionem vel valorem sanctitatis perfectionis: que sunt ignita per charitatem probata per tribulationem. Ut sic in donis et gratijs locuples esse possit: precipitur cuilibet tali q ipse collirio.i.aliqua amaritudine compunctionis inungat oculos cordis sui vt visum spiritualis discretionis recipiat quem amisit: precipitur sibi q albis vestibus.i.honesta conuersatione induat se: ne nuditas imperfectionis sue appareat et ne quilibet ipsum irrideat aut contemnat: quia vix est aliquis ita sanctus: quin habeat in corde et ope plura irrisione digna: si vita sua videatur nuda: et si honestatis velamine non fuerit cooperta. Ideo consolando desolatos et tribulatos at q desperatos dicit de quibus hic. Ecce quos amo: arguo et castigo. Ecce sto ad ostium et pulso: si quis audierit vocem meam: et aperuerit ianuam: intrabo ad illum: et cenabo cum illo et ille mecum. Acsi diceret. Paratus sum inspirando vel predicando pulsare: et si aperiat cor per gratiam subintrare.

luc.18.f

E

apo.3.d

¶ Capitulum quartum Textus. Post hec vidi: et ecce ostium apertum in celo. Moralitatum Capitulum IIII

Ioannes raptus in spiritu vidit ostium apertum in celo: et ecce inquit sedes: et supra eam sedens: et qui sedebat: similis erat aspectui lapidis iaspidis et sardinis: Et iris erat in circuitu sedis similis visioni smaragdine: et circa sedem sedilia vigintiquatuor et desuper sedebant vigintiquatuor seniores: habentes in capitibus suis coronas aureas: et de throno procedebant fulgura: voces et tonitrua: ante thronum erant septem lampades ardentes: et in conspectu sedis mare vitreum simile crystallo: et in circuitu sedis quatuor animalia plena oculis ante et retro. ¶ Dicit igitur q vidit in celo. Celum est ecclesia. Sicut enim in celo est sol et luna et planete et stelle: que semper voluuntur et nunquam cadunt: sic in ecclesia lucent et influunt sol id est christus: luna id est beata virgo: planete et stelle id est sancti et sancte: et licet voluuntur per tribulationes continue: nunquam tamen deficit ecclesie sedes: neque etiam perit: quia dicitur. Ego rogaui pro te: vt non deficiat fides tua. ¶ Uel dic quod sol est papa luna est imperator: et reges planete id est cardinales et prelati: stelle sunt clerici et ceteri christiani: sedes que erat ibi: est dignitas ecclesiastica vel secularis sedes. ¶ Uel sedens super eam est prelatus vel iudex officialis vel princeps: qui supra dignitatis sedem iudicat: quia supra cathedram moysi sederunt scribe et pharisei. Sed pro certo quicunque sit sessor: iudex: vel prelatus: multa sunt sibi necessaria: et primo iste debet esse similis iaspidi et sardini: qui sunt lapides preciosi: quia debet esse similis christo: vel sanctis viris perfectis: preciosis et virtuosis: quia bonus superior vel prelatus debet super omnia conari: quod possit bonis et honestis

historia
Moralitas
F
luc.22.d
Aliter
Aliter
mat.23a

suis predecessoribus assimilari: ⁊ maxime illis q̄ fue-
rūt iaspis/q̄ resistit maleficis: ⁊ vt sardis/qui oīs ma-
lefici maliciā si sit purus cohibet.i. illis bonis p̄latis
qui maleficis hoībus restiterunt: ⁊ tutā patriā reddi
historia derunt. ¶ Secūdo dicit̄/ꝙ iris erat in circūitu sedis.
Eo.c.b. ¶ Per iridē arcū celestē/vbi relucent oēs colores/in-
Moralitas telligo regulam religionis/⁊ processum iudiciarie po
testatis: qui quidē arcus celestis dicit̄: pro eo ꝙ per eū
pš.7.c. impij sagittant̄/⁊ correctiōis iaculis feriunt̄. Pš. Ar
cum suū tetendit ⁊ parauit illū ⁊c. qr prelat9 vel iudex
mediāte iustitia regia vel ordine iudiciario/hz sagitta
G re ⁊ punire reos ⁊ accusatos: ⁊ facere iustitie comple-
mentum: ⁊ ibi pro certo habent relucere multi colo-
res id est multe cause/multe rationes/multe leges:
multe sanctiones: multi sensus/multe opiniones/an-
teꝙ aliquē puniat de delicto: vt sic tali p̄lato dicat̄ il-
ap.10.a lud Apoc. Vidi angelū amictū nube: ⁊ iris erat in ca-
pite eius. Et sic iris videt̄ tāgere celū ⁊ terrā. Sic vero
rigor iustitie debet tangere celū.i. nobiles sublimes:
terrā.i. infimos atq̄ viles sine acceptiōe personarum.
Aliter ¶ Vel dic ꝙ sicut iris magis tangit terrā ꝙ̄ celum: qr
duobus suis cornibus. Sic vere rigor iustitiarie pote
status plus dz tāgere ⁊ vulnerare terrā.i. terrenos pctō
res: ꝙ̄ celū.i. ꝙ̄ innocētes spūales ⁊ celestes. Sed dicit̄
ꝙ iris similis erat visioni smaragdine. Est eñ ille la-
pis viridis/ꝯfortās oculos: qr ordo iustitiarius debz
fieri ita mature ⁊ iuste/ꝙ oculi ⁊ iudicia alioꝝ nō ledā
tur/sed magis ꝯfortent̄: ⁊ q̄cq̄d agit̄/oculos alioꝝ de-
mat.5.b lectet: ⁊ ab oībus cōmēdet̄ Mat. Videāt opera vestra
Eo.c.b bona/⁊ glorificēt patrē vestrū qui in celis est. ¶ Ter-
tio dicit̄ ꝙ circa sedem erāt vigintiquatuor sedilia/⁊
Moralitas desuper seniores vigintiquatuor. ¶ Per ista sedilia in
telligunt̄ minora bñficia/officia vel prebēde: que pre-
latus iudex habet sub se ex iurisditione. Et pro certo i
Eze.8.a istis debēt sedere seniores.i. viri discreti ⁊ maturi: ⁊ ta
les etiā dz habere secū senes. Ezech. Et senes iuda sede
bāt corā me. Quod tñ est ꝯtra multos iudices/q̄ pessi
Eo.c.b. mos hoīes ponūt in officijs: ⁊ contra prelatos q̄ pue-
H ros in bñficijs suis ⁊c. ¶ Quarto dicebat̄/ꝙ senes de-
bent esse in societate sua: vt eoꝝ cōsilijs fulciat̄: talib9
debent dari corone in capitibus.s. honores ⁊ dignita
ecc.27.b tes: nō paruulis ignorantibus ⁊ iuuenibus insensatis
ezec.8.a Ideo prelato dicit̄. In medio sensatoꝝ assiduus esto
vt sic prelatus dicat illud Ezechi. Sedebam in domo
Moralitas mea: ⁊ senes habebant ante se lampades: ⁊ de throno
exibant fulgura/voces ⁊ tonitrua. ¶ Lampades isti
significant septem dona spiritussancti: que iudex ⁊ p̄-
Aliter latus debent habere: vt mens eius per ea illuminetur
⁊ in suis actibus dirigatur. ¶ Vel septem lampades
cum igne charitatis ⁊ oleo pietatis sunt septem ope-
apo.2.a ra misericordie: que valde decent iudicem vel prelatū
Apocalypsis. Dixit ille qui ambulat in medio septem
lampadum: ⁊ sic de throno isto id est de talibus perso
nis vel eorum domibus aut iudicijs debent exire ful-
gura id est splendor bonorum exemplorum/vel fulgor
splendentis conuersationis/voces dulcis consolatio
pš.76.d nis/⁊ tonitruum alte predicationis/correctionis ⁊ re-
Aliter prehensionis. Psalm. Vox tonitrui tui in rota. ¶ Vel
eod.c.b fulgura seuere discipline: voces predicationis alte: to
nitrua reprehensionis dure. ¶ Quinto vero dicitur/
quod in circuitu sedis erat vitreum mare seu laua-
Moralitas torium vitreum simile crystallo: ⁊ illud significat sa-
cram scripturam. ¶ Dicitur enim ipsa mare/propter
profunditatem inscrutabilem: vitreum propter perspi
cuitatem intellectualem: crystallinum propter solidi-
tatem immutabilem. Ista enim debet iudex habere: ⁊ pš.76.d
in ea facta sua lauare. Psalmista. In mari via tua: et eod.c.c
semite tue in aquis multis. ¶ Sexto dicitur/quod cir A
ca sedem erant animalia oculata. ¶ Ista significant Moralitas
assessores ⁊ consiliatores prelatorum: qui debent esse
animalia id est animati per grām ⁊ virtutes. Quatuor
ēt virtutes debēt eē: qr quatuor virtutib9 cardinalib9
debēt esse priuilegiati ⁊ dotati: ⁊ pleni oculis.i. clarita
te sapiētie ⁊ discretiōis ante ⁊ retro/quantū ad ꝯsyde- ezec.1.c.
rationē p̄ntiū ⁊ futuroꝝ. Iuxta illud Ezech. Totū cor Aliter
pus in circūitu erat plenū oculis. ¶ Vel dic ꝙ ista se-
des est christus in humanitate. Quatuor aīalia sunt
quatuor euangeliste: scz hō mattheus/lucas vitulus/
leo marcus/aquila ioānes. Vigintiquatuor seniores
sunt patres veteris testamēti ⁊ noui. Duodecim dicū-
tur esse ibi de lege veteri: qr a duodeciz patriarchis de
scenderūt. Duodecim etiam dicunt̄ patres noui testa-
mēti: qr duodecim articulis crediderūt. Mare est scri
ptura. Iris est perfectio/etiā sicut supra. Et pro certo
tales debet iudex secū habere: ⁊ eoꝝ ꝯsilijs ⁊ societate
vti ⁊ regi/⁊ per eos gubernari/nō per adulatores ⁊ ini eod.c.c.
quos ¶ Dicit̄ ꝙ añ thronū erāt quatuor aīalia/plena
oculis añ ⁊ retro: ⁊ habebāt singula alas suas. Unum
tamen erat/ꝙ quotienscūq̄ aīalia oculata dabāt glo-
riam deo: statim vigintiquatuor seniores procidebāt
in facies suas: ⁊ deponebāt coronas suas/⁊ adorabāt Moralitas
viuentem. ¶ Animalia ista significant prelatos cleri-
cos ⁊ autenticas personas/in statu religionis vel in ec
clesia conuersantes: qr vere illi qui sunt circa sedem ⁊
ante thronum seu conspectum dei id est illi qui in ec- B
clesia sunt: ⁊ qui vacant regimini etiam ⁊ prelationi
aliorum: isti debent esse pleni oculis id est claritate di
scretionis ante ⁊ retro: quantum ad preterita ⁊ futu-
ra. Debent habere alas: qr ipsi debent volare ad celū. esai.6.a
Et si vis melius exponere de sex animalibus: vide vbi
dicitur. Sex ale vni ⁊c. Sed quando ista animalia id
est quando prelati ⁊ autentici dant gloriam deo: ⁊ fa-
ciunt bona opera: statim inferiores ⁊ subditi boni et
maturi: qui super sedilia inferiorum sedent: bonuz ac
cipiunt exemplum: ⁊ exemplo eorum bono ipsi finali-
ter honorant deum celi per bona opera: ⁊ coronas glo Aliter
rie mundane deponunt: ⁊ in corde suo vilipendunt: ⁊
deum honorant ⁊ adorant. ¶ Vel dic quod animalia
sunt clerici ⁊ religiosi: qui sunt propinqui quantuz ad
gradum sedi christi. Nam exemplo istorum qui sunt
boni seniores/id est principes: non obstantibus coro-
nis glorie temporalis: deum celi glorificant. Et breui oze.4.b
ter ad exemplum clericorum se gerit vita secularium esa.24.a
personarum: siue bonum fecerint siue malum. Unde. Aliter
Sicut populus sic sacerdos. ¶ Vel dic quod circa se-
dem alicuius prelati vel principis: sunt quatuor ocu-
lati consiliarij siue principaliores: quibus proloquen
tibus ⁊ sententiam suam dicentibus: alij inferiores:
quamuis sint sapientes ⁊ senes: solent adulando ipso
rum dictis alludere: coronas ⁊ birreta de capitibus co eccl.13.d
rum deponere: ⁊ ipsorum dicta ⁊ consilia commenda
re: Unde Ecclesiastici. Diues locutus est: ⁊ omnes ta-
cuerunt. Verbum eius vsq̄ ad celum extulerunt. Et ex
pone: quod isti ecclesiastici ⁊ subtiles mali consiliarij
habent alas sex: id est sex specialia vitia: scilicet adu- C
lationem ⁊ maliciam: volant quidem illis ad domi-
nos decipiendos: ⁊ appetitum laudis ⁊ auariciam:
quibus volant ad seipsos ditandos: et rapinam ⁊ sup
biam: quibus volant ad subditos opprimendos: et esai.6.a
iste sunt ille sex ale de quibus dicitur. Sex ale vni ⁊c.
¶ Capitulum

Capitulum quintum Textus. Et vidi in dextera sedentis super thronum librum scriptum intus ⁊ foris. Moralitatum Capi. V

historia Vidit ioānes in dextera sedentis sup thronū
librū scriptū intus ⁊ foris/ signatū sigillis
septē: ⁊ nemo inuentus est dignus/ nec in ce
lo/ nec in terra/ librū respicere ⁊ aperire atq̃
soluere eius signacula: excepto leone de tribu iuda: q̄
est radix dauid: qui venit aperire librū: ⁊ eius signacu
Anagogia la soluere. Sedens iste est pater deus qui ab eterno
sedet in throno glorie sue. Iste liber significat mundū ⁊
ordinē rerū processusq̃ eorum: q̄ pro certo a pncipio sem
per est in manu dei/ quantū ad eius ordinationē ⁊ pro
uisionē: ⁊ ille est scriptus intus ⁊ foris. Intus quantū
ad causas rerum nobis occultas: que sunt in mēte diuina
⁊ foris inquantū ad creaturas ⁊ apparentes euētus re
rū. Iste est signatus sigillis septē. i. septē etatibus: qꝛ
ꝙdiu durāt septē etates vite pñtis/ mūd9 ē nobis clau
sus. Uel etiā septē planetis: quorum influentijs regunt
mundū: qꝛ nemo est inter hoīes neq̃ in celo neq̃ ī ter
ra: q̄ per se intuitiue videat veritates rerū in existentia
propria: ⁊ cuilibet creaturarum sit notorius ⁊ apertus: ni
D si leo christus dei filius de tribu iuda. i. de pgenie da
uid fuit natus: qui propter vnionē beatificā quā habz
aīa sua cū verbo: non obstantib9 sigillis/ res in pprijs
esa.29.c essentijs intuet. Esa. Dabitur liber scienti literas: ⁊ di
Allegoria cit nescio legere: signatus est eñ. Uel dic ꝙ sedēs est
deus pater: dextera eius est dei filius: qui dicit dexte
ra patris/ per quē fecit oēs creaturas. Ista dextera ha
bet vnum librū. i. nostrā humanitatem: quā assumpsit
in virgine: que dicit liber: qꝛ intus ibi in ꝯscientia/ ex
terius in apparētia oēs virtutes/ perfectiones/ gratie
⁊ exēpla scribunt. Iste liber fuit nobis clausus/ signa
tus/ velatus in sacramēto altaris: qꝛ pro certo ibi sunt
sigilla septē. i. septē accidētia/ quibus substātia corpo
ris occultatur. Ista sunt sapor/ color/ odor/ figura/
quantitas/ actio/ passio: remanet autem ibi idem co
lor/ idem sapor/ idem odor: eadem figura rotunda vel
quadrata: eadem quantitas magna vel parua: ea
dez actio: quia ista potest agere/ nutrire/ inebriare/ pō
derare/ sonare ⁊c. sicut ante passionem quia ita potest
tangi: ⁊ ita durum inuenitur post sicut ante: ⁊ sub istis
accidentibus ⁊ sigillis celatur ⁊ absconditur corpus
esa.45.c christi. Esaie. Uere tu es deus absconditus: intantum
quod non est homo/ neq̃ in celo/ neq̃ in terra: qui reli
ctis proprijs naturalibus possit soluere ⁊ cognoscere
esa.29.c ista accidentia ⁊ sigilla: ⁊ quomodo sub istis latitat
corpus christi quamdiu sumus in via/ ⁊ erit nobis vi
sio omnium sicut liber signati. Excepto tamen leone
de tribu iuda idest christo qui fuit de radice dauid/ de
tribu iuda exiuit: ⁊ quia iste solus inter homines hoc
vidit ⁊ cognouit: quia ille per speciem/ nos per fidem.

E

Ex capitulo quarto Textus. Et quatuor animalia singula eorum habebant. Moralitatum Capitulum. VI.

Ioannes vidit in medio throni ⁊ quatuor ani
malium viginti quatuor seniores habentes sin
guli citharas ⁊ phialas: ⁊ ceciderunt coram
Allegoria agno/ ⁊ cantauerunt canticum nouum. Iste
agnus benignissimus est christus: qui quasi agnus
esa.53.c ductus ad victimam. Iste enim sedet in throno sa
cre scripture: vbi sunt quatuor animalia id est quatu
or euāgeliste ⁊ viginti quatuor seniores. i. viginti qua
tuor libri veteris testamēti ſm expositionē hebreorum.
Iste fuit q̄si occisus per passionē: sed mō est stans ⁊ im
mortalis per resurrectionē. Iste habet cornua septē. i.
potestatē in septē mūdi climatib9: per cornu eñ poten
tia designat. Habet etiam septē oculos. i. septē dona
spūssancti. zach. Super lapidem vnū septē oculi sunt. zach.3.d
Iste de dextera sedētis. i. dei patris: accipit librū ⁊ oēm
sapientiā. Et cum aperuisset primū sigillū. i. cum hoi
bus reuelasset primū secretū diuine sapie. i. fidē sancte
trinitatis/ cū predicaret mundo: tūc aīalia. i. euāgelia
⁊ viginti quatuor seniores. i. libri veteris testamēti: cū
citharis. i. diuinis laudibus: cū phialis adornatis. i.
cū sctōrum meritis/ historijs ⁊ viris famosis: laudē agno
. i. christo dederūt: inquantū canticū nouū ⁊ pphetias
de suo aduentu iam reuelata facie cecinerūt. Ps. Can ps.97.a
tate dño canticū nouū. i. pphetias de suo aduentu: qꝛ Tropologia
mirabilia fecit. Uel dic ꝙ agnus est bonus prelat9: F
q̄ debet esse humilis ⁊ pacificus sicut agnus. Ille eñ
in throno maiestatis sue sedens/ debet esse circundat9
⁊ associatus animalib9 quatuor oculatis ⁊c. i. bonis ⁊
discretis clericis: quatuor scz virtutib9 cardinalibus
adornatis: ⁊ seniorib9. i. personis maturis atq̃ subdi
tis morigeratis: ille in representatione sua dz esse qua
si occisus: qꝛ pre hūilitate dz se reputare mortuū ⁊ oc
cisum. i. quasi statim moriturum. Debet habere coronas
septē. i. septē principales ꝟtutes: ⁊ septē oculos. i. septē
dona spiritussancti. Ille dz accipere librū. i. sacrā scri
pturā p̄ manib9: ⁊ ipsaz a sedente in throno. i. a christo
per deuotionē ⁊ oratiōnē acquirere: Ille debet aperire
sigilla libri. i. obscuritates scripture: ⁊ eas subditis su
is reuelare docēdo: ⁊ tunc animalia ⁊ seniores. i. cleri
ci: ⁊ seculares. i. bone ⁊ honeste persone quecūq̃: ⁊ ma
xime ille persone que habent citharas ⁊ canticum di
uine laudis ⁊ gratiarum actionis: ⁊ phialas cum odo
ramentis id est fragrantiam deuotionis ⁊ orationis
Tales ipsum adorabunt ⁊ laudabunt: ⁊ canticum lau
dis ⁊ recommendationis sibi in cunctis partibus re ec.44.a
sonabunt. Unde dicitur. Laudemus patres nostros
viros gloriosos. Et scdm qd dicitur ibidem: cum ani
malia ⁊ seniores laudarent deum/ audita est vox mi
lia milium angelorum/ qui benedixerunt agnuz. Sic
vero quando inuenitur talis agnus id est bonus pre
latus qui ab animalibus id est a senioribus ⁊ honora
bilioribus personis bñdicit ⁊ laudatur: pro certo mi
lia milium angelorum id est multitudo secularium
populorum ipsum similiter benedicunt: ⁊ de hoc deū
glorificant ⁊ laudant.

G

Capitulum sextum textus: Et vidi quod aperuisset agnus vnum de septem sigillis. Moralitatum Capitulum. VII.

Et vidi quod aperuisset agnus vnum de se historia
ptem sigillis/ ⁊ audiui vnum de quatuor ani
malibus dicens/ tanq̄ vocem tonitrui. Ue
ni et vide. Et vidi: et ecce equus albus et qui
sedebat super illum/ habebat arcum: et data est ei co
rona: et exiuit vincens vt vinceret. Et cum aperuisset
sigillum secundum/ audiui secundum animal dicens
Ueni ⁊ vide. Et exiuit alius equus rufus: et qui sede
bat super illum/ datum est ei vt sumeret pacem de ter
ra: et vt inuicem se interficiant/ datus est ei gladius
magnus. Et cum aperuisset sigillum tertium/ audiui
tertium animal dicens. Ueni ⁊ vide. Et ecce equus ni
ger: ⁊ qui sedebat super illum: habebat stateraz in ma
nu sua: ⁊ audiui vocē in medio tāq̄ quatuor aīaliū di

cẽtiꝰ. Bilibꝛis tritici denario vno/ ⁊ tres bilibꝛes hoꝛdei denario vno: ⁊ vinum ⁊ oleum ne leseris. Et cũ aperuisset sigillũ quartũ: audiui vocẽ quarti aĩalis dicentis. Ueni ⁊ vide. Ecce equus pallidus: ⁊ qui sedebat super eũ/ nomen illi moꝛs: ⁊ infern⁹ sequebat̃ eũ: ⁊ data est illi potestas super quatuoꝛ partes terre/ interficere gladio/ fame ⁊ moꝛte ⁊ bestijs terre. Et cum aperuisset sigillũ quintũ/ vidi subtus altare animas interfectoꝝ/ ꝑpter verbũ dei ⁊ ꝑpter testimoniũ quod habebant. Et clamabãt voce magna/ dicẽtes. Usqꝫ quo dñe W sctũs ⁊ verus nõ iudicas/ ⁊ non vindicas sanguinẽ nostrum de his qui habitãt in terra: ⁊ date sunt eis singule stole albe: dictũ est illis/ vt requiescerent adhuc tp̃s modicũ: donec compleant̃ conserui eoꝝ/ ⁊ fratres eoꝝ qui interficiendi sunt sicut ⁊ illi. Et vidi cum aperuisset sigillũ sextũ: ⁊ ecce terremotus magnus factus est. ⁊ sol factus est niger tanꝙ saccus cilicinus. Et luna tota facta est sicut sanguis: ⁊ stelle de celo ceciderũt sup terrã/ queadmodũ ficus emittit grossos suos/ cũ a vẽto magno mouet̃. Et celũ recessit sicut liber inuolut⁹. ⁊ oĩs mons ⁊ insule de locis suis mote sunt: ⁊ reges terre ⁊ pꝛincipes ⁊ tribuni ⁊ diuites ⁊ foꝛtes ⁊ oĩs liber ⁊ seruus abscõderũt se in spelũcis ⁊ in petris montiũ: ⁊ dicũt montibus ⁊ petris. Cadite super nos ⁊ abscõdite nos a facie sedẽtis super thꝛonũ/ ⁊ ab ira agni: qm̃ venit dies magnus ire ipsoꝛum. Et quis stare poterit? Post hec vidi quatuoꝛ angelos stantes super quatuoꝛ angulos terre: tenentes quatuoꝛ ventos terre/ ne flarent super terram/ neqꝫ super mare/ neqꝫ super vllam arboꝛem ⁊c. ¶ Item super illo. Et vidi ⁊ ecce equus alb⁹ ⁊ qui sedebat super illũ/ habebat arcum: ⁊ data est ei coꝛona/ ⁊ exiuit vincẽs vt vinceret. ¶ Equus est caro nostra. Esa. Equi eoꝝ caro: ⁊ nunc spũs ⁊c. Sessoꝛ ei⁹ est anima que carni merito deb꞉ pꝛesidere. Et bꝛeuiter sessoꝛ iste cum suo equo albo/ significat hoĩem qui ꝑ castitatẽ coꝛpus habet candidũ ⁊ purum. Iste qñqꝫ habet arcũ. i. rigoꝛẽ iustitie ⁊ equitatis: qꝛ quantũ ad sagittandũ/ coꝛrigendũ delinquẽtes/ tales sunt iusti: et rigidi: in se vero sunt innocẽtes ⁊ casti. Uñ Eccẽs. Omĩ tp̃e vestimenta tua sint candida. Ideo pꝛo certo talibus personis castis ⁊ iustis deb꞉ dari coꝛona. i. honoꝛ ⁊ celsitudo regie p̃tatis: qꝛ tales persone qñ sunt pꝛomote ad dignitatẽ: vincũt pꝛimo se ⁊ cupiditates suas ⁊ tandẽ vincũt ⁊ suppeditant oẽs malos: ⁊ pꝛeualẽt aduersus pꝛincipes ⁊ tyꝛannos: Exiuit inquit vincens vt vinceret: qui enim pꝛimo se vicerit/ alios faciliter vincere poterit. Ideo bene dicit Apostolus. Noli vinci a malo/ ꝫ vince in bono malũ. Uñ. Seneca in libꝛo de moribus. Foꝛtioꝛ est qui cupiditate꞉ suas vincit/ quam qui hostes subiecit. ¶ Uidit ioãnes equum rufum: ⁊ qui sedebat super eum/ habebat gladium magnum: ⁊ datum est ei vt sumeret pacem de terra/ ⁊ vt homines inuicem se interficerent. ¶ Charissimi: coloꝛ rufus teste Aristo. in physonomia/ significat maliciam/ fraudem/ fallaciam ⁊ liuoꝛe꞉. Illi igitur qui habent equũ rufum: sunt qui sunt fallaces/ inuidi/ maliciosi. Et pꝛo certo isti hodie habent gladium maximum id est linguam ⁊ loquacitatem: quam ita habent magnam/ latam/ longam ⁊ diffusam quod per detractionem ad omnes personas et status attingunt: scilicet de omnibus detrahendo ⁊ accusando/ verba referendo. Et ideo pꝛo certo talibus datur hodie potestas a diabolo/ quod ipsi tollant pace꞉ de terra: quapꝛopter verba dicta talium iniquoꝛum ⁊ impioꝛum/ ⁊ per ipsoꝛum falsas accusationes ⁊ relationes pax ⁊ concoꝛdia dissipatur ⁊ lites ⁊ discoꝛdie seminantur. Eccl. Susurro ⁊ bilinguis maledict⁹/ multos turbauit habẽtes pacẽ. ¶ Uidit ioãnes equũ nigrũ: ⁊ qui sedebat super eũ/ habebat staterã: ⁊ audita est vox inter aĩalia/ dicens. Bilibꝛis tritici denario vno: ⁊ bilibꝛes hoꝛdei denario vno: vinũ ⁊ oleũ ne leseris. ¶ Equus hic est coꝛp⁹ chꝛisti: qui niger: vilis ⁊ despectus extitit ꝑ toꝛmẽtis. Esa. Uidimus eũ/ ⁊ nõ erat ei aspectus. Sessoꝛ istius. i. dei filius habet statera꞉: id est librã equitatis ⁊ iustitie in manu sua: qꝛ h꞉ potestatẽ iudiciariã: ⁊ potest põderare ⁊ libꝛare merita singuloꝝ. Ideo dicit̃ sibi: bilibꝛis tritici ⁊c. Triticũ significat perfectos: qui medullã deuotionis ⁊ compassionis habẽt: ⁊ ipsi sunt pleni: Hoꝛdeũ significat imperfectos: qui cũ medulla meritoꝝ ⁊ virtutũ habẽt admixtã ccorticẽ venialiũ peccatoꝝ. Denarius est pꝛemiũ eterne beatitudinis: illud est ꝑmiũ cõmune. Uñ. Acceperunt singuli singulos denarios. Dicitur eñ ꝙ bilibꝛis tritici: id est due libꝛe tritici: ⁊ tres bilibꝛes: id est sex libꝛe hoꝛdei: hoc est dictu: parua quantitas perfectoꝝ: que per duo designat̃: ⁊ magna quantitas imperfectoꝝ: que ꝑ sex significat̃: oẽs emunt̃ ab isto sessoꝛe Chꝛisto denario vno: scꝫ pꝛemio eterne beatitudinis: qꝛ oẽs percipiũt eandẽ visionẽ: tñ diuersimode: qꝛ sm̃ merita alij clarius: alij obscurius vident deũ. Ideo bñ dicit̃ ꝙ due libꝛe perfectoꝝ tantũ repoꝛtãt quantũ sex imperfectoꝝ vel hoꝛdeatoꝝ: qꝛ l꞉ habeant eundẽ denariũ ⁊ idẽ pꝛemiũ quantũ ad essentiã: tamen plus habẽt pauci perfecti ꝙ plures imperfecti quantũ ad modũ perfectionis: ⁊ quantũ ad dei munificentiã qꝛ in domo patris mei mãsiones multe sunt. Et sequit̃ ꝙ vox dixit illi sessoꝛi ⁊ liberatoꝛi chꝛisto ꝙ vinũ ⁊ oleum ne leseris. Uinum eñ quod letificat coꝛ hominis: significat viros letos ⁊ consolatoꝛes ⁊ alioꝛum infoꝛmatoꝛes ⁊ ad bonum incitatoꝛes: qꝛ isti auditoꝛes inebꝛiant verbo dei. Oleum aute꞉ quod lenit ⁊ nutrit: viros pios significat ⁊ compatientes: qui pauperum infirmitates leniunt ⁊ contemperant: ⁊ ipsos per elemosynas nutriunt ⁊ educant. Quando igitur chꝛistus ponderabit ⁊ libꝛabit oꝛbem terre in die iudicij mediante statera iustitie: vbi merita singuloꝛum decernet: quando etiam perfectis ⁊ imperfectis gloꝛiam distribuere habebit tunc vero vinum ⁊ oleu꞉ id est viros sapientes et compatientes misericoꝛdes non ledet: scilicet per eterne damnationis sententiam ⁊ rigoꝛem: quia qui vicerit: non ledet̃ a moꝛte. ¶ Uel dic quod equus niger est ecclesia vel religio: que dicitur equus pꝛopter habenas iustitie quibus ligatur. Dicitur niger: pꝛopter squalloꝛem tribulationis ⁊ abstinentie: qua sua species obscurat̃. Iuxta illud. Cant. Nolite me consyderare quod fusca sum: quia decoloꝛauit me sol id est tribulatio. Sessoꝛ istius equi est pꝛelatus: qui debet habere stateram iustitie ⁊ equitatis: quia debet ponderare atqꝫ cogitare merita singuloꝛu꞉ vt videat quis sit bonus: quis malus: quis pꝛomouendus: quis repꝛobandus: sed tamen qualitercunqꝫ sit: denarium tantum id est tantam poꝛtionem bonoꝛũm ecclesie ⁊ beneficioꝛum debent habere due libꝛe tritici id est due persone perfecte et bone que habent medullam deuotionis ⁊ compassionis: quantum sex hoꝛdei id est quantam sex imperfecte ⁊ immature. Exemplo ioseph/ qui beniamin fratri suo concludit duas partes. Uinum autem et oleum id est viri discreti et pij: non debent ab eo ledi: sed debent potius sustineri. ¶ Uel dic quod per vinum et oleum intelliguntur agricole: de quoꝛum laboꝛibus oleũ

Marginalia (left): W; Eod.c.a; Moralitas; esa.31.b; A; eccl.9.d; roma.12.d; eod.c.a; historia; Moralitas. (right): eccl.28.b; eod.c.b; B; Anagogia; esa.53.a; ma.20.a; jo.14.a; C; apo.2.c; Aliter; cant.1.b; ge.44.a; D; Aliter.

bus oleum ⁊ vinum acquiritur. Isti igit͂ a superiori=
bus ⁊ dominis non sunt ledendi vel molestandi / sed
ecci.7.b potius sunt diligendi. Unde Ecci. Nō oderis laborio
cod.c.b sa opera: ⁊ rusticationē ab altissimo creatā. ¶ Ioan=
historia nes vidit aperto quarto sigillo equum pallidum: ⁊ q̄
sedebat super eū nomen illi mors: ⁊ infernus sequebat͂
eum: ⁊ data est ei potestas super quatuor terre plagas
Moralitas interficere gladio / fame ⁊ morte ⁊ bestijs terre. ¶ Equ9
iste est peccator: qui dicitur pallidus: q2 caret rubore
charitatis / ⁊ albedine castitatis. Sessor illius est dia=
bolus / mala voluntas vel peccatū: qui ipsum ducunt
circūquaq3 ad motum suggestionis vel male inclina=
tionis. Et iste dicitur mors: q2 hominē temporaliter ⁊
spiritualiter occidit. Ideo dicit͂ ꝙ infernus .i. inferna
lis pena ipsum sequit͂. Unde ipse poterit dicere illud
oze.13.b Osee. Morsus tuus ero inferne. Isti igit͂ datur pote
stas super quatuor affectiones cordis humani: q̄ sunt
dolor / timor / spes ⁊ gaudium. Nā ex quo peccatū / dia=
bolus vel mala volūtas homini dominat͂: necesse est
ꝙ super quatuor affectiones ipsius principet͂. Et ipse
annihilet oēs hois grās quatuor modis: fame / auari
cia: bestijs .i. carnalitate: sensualitate luxurie: gladio
ire ⁊ inuidie: morte ocij ⁊ desidie. Fames que desyderi
um affligit / est auaricia. Bestia que sensu .i. ratiōe / ca=
E ret / est luxuria. Gladius qui acute pūgit / est iracūdia.
Mors q̄ insensibilit͂ immortalē facit est desidia. Ista
igitur est quadruplex: mors culpe / qua ab isto malo
sessore occiditur aīa pctōris: ⁊ quantū ad quatuor par
hier.15.a tes affectionū cordis sui. Unde Hiere. Uisitabo sup
eos quatuor species dicit dñs: gladiū ⁊ canes / volati=
lia celi ⁊ bestias: ⁊ paulo ante dixerat / ꝙ qui ad mortē
ad mortē / qui ad gladiū ad gladium / qui ad famē ad
cod.c.c famem ⁊c. ¶ Uidit ioannes super altare dei animas
interfectorum propter verbum dei / ⁊ propter testimo=
nium quod habebat: ⁊ clamabant voce magna ad do
minū. Quare non vindicas sanguinē nostrū? Et acce=
perūt diuinū respōsum / ꝙ expectarent͂ adhuc modicū
tempus / donec numerus fratrū suoꝝ qui interficient͂ /
Anagogia compleat. Et date sunt singulis stole albe ⁊c. ¶ Isti
significant martyres / quoꝝ aīe sunt in altare paradisi
deo presentate. Isti eñ occisi sunt propter testimoniū
fidei: ⁊ propter verbū dei quod predicabāt. Isti eñ ze
lo iustitie / non vindicte / p[e]tunt venire iudiciū. s. vt eo=
rū sanguis beatorūq3 tribulationes puniant͂. Sed pro
certo respondet͂ / ꝙ necdum cōpletus est numerus ele=
ctorū vel martyrū: qui sunt per occisionē ad deum mi=
grati: vel al's ſm ordinē predestinationis dei in secu=
la posituri. Et ideo interim dant͂ eis stole albe .s. indu
mentū glorie paradisi: quā nūc habet anima separa=
luc.15.e ta / que dicit͂ stola prima. Luc. Cito proferte stolā pri=
cod.c.c mam ⁊ induite eum. ¶ Aperto sexto sigillo. Uidi in=
quit Ioannes. Et ecce terremotus factus est magn9:
f ⁊ sol factus est niger tanꝗ saccus cilicinus: ⁊ luna fa=
cta est tota sicut sanguis: ⁊ stelle ceciderūt de celo / sicut
ficus emittit grossos suos cū a vento mouet͂: ⁊ celum
recessit quasi liber inuolutus: ⁊ omnis mons ⁊ sylue
de locis suis mote sunt: et omnes reges terre / princi=
pes ⁊ diuites / ⁊ fortes / ⁊ omnis seruus / ⁊ liber / abscon
derunt se in speluncis atq3 in petris montium: ⁊ dicūt
montibus ⁊ petris. Cadite super nos: ⁊ operite nos a
facie sedentis super thronum ⁊ ab ira agni: quoniam
venit dies magnus ire peccatoru3. Et quis poterit sta
Tropologia re? ¶ Iste terremotus significat / motu3 tentationum
⁊ tribulationum huius mundi / ⁊ earum inualescentiā
in hoc mundo. Sol clarus significat statum prelato=
rum. Luna mutabilis significat statū principum ⁊ lai
coꝝ. Stelle statū ⁊ personas bonoꝝ subditoꝝ. Celum
est ecclia. Mons significat statū perfectionis. Insu=
la mari circūdata / significat statū religiōis. Dico igi
tur ꝙ sol ⁊ status prelatoꝝ in multis peruitia denigra
tus est. Luna vero .i. status principū seculariū / per cru
delitatē ⁊ rapinā in sanguinē conuersus est: ⁊ ideo ce=
lū .i. ecclesia a statu prosperitatis recessit / ⁊ ip3 tribula
tio circumuoluit. Stelle etiā .i. bone persone per pctm̄
iam vident͂ cadere: ⁊ mons cuiuscunq3 pfectionis / in=
sula cuiuscunq3 religionis / iam de loco suo ⁊ ꝯditione
sue prime fundatiōis vident͂ penitus cōmote .i. cōmu=
tate. Qui eñ bene ꝯsyderaret quales fuerunt: ⁊ quali=
ter se habuerūt montes .i. dignitates ecclesie: ⁊ insule
.i. status religiosoꝝ: qui fuerūt in ecclesia primitiua:
reuera bene posset dicere / ꝙ sunt mote de loco suo: ⁊ q̄
tum ad vite perfectionē / ⁊ quantū ad moꝝ ⁊ habituū G
qualitatē. Ps. Mouebunt͂ oīa fundamenta terre. Iō ps.81.b
propter mala exēpla istorum subditoꝝ: alij inferiores
reges / diuites / fortes: serui ⁊ liberi: ab amore diuino
defecerūt: ⁊ iam in cauernis terre .i. in amore terrenoꝝ
se penitus incluserūt. Uñ. Absconderūt se quiq3 reges ios.10.c
in spelūca ⁊c. ¶ Uel dic ꝙ sol est intellectus: qui ho= Aliter
die per obscuritatē erroris ⁊ ignorātie denigrat͂. Lūa
mutabilis est / q̄ sanguinea per carnalē amorē efficit͂.
Stelle sunt potētie sensitiue: q̄ hodie per praua delecta
bilia ⁊ pctā diuersa cadere cōprobant͂. Celū est rō: que
hodie obnubilat͂ vel excecat͂. ¶ Uel stelle sunt virtutes Aliter
⁊ grē q̄ hodie cadunt ⁊ perdunt͂ propter terremotū et
ventū suggestionū quo a diabolo ꝯcutiunt͂: q2 ꝑpter
ista iam deficiūt mōtes ꝯtemplatiōis: iā cessant insu=
le compunctiōis ⁊ ꝯtritiōis: q̄ est in medio maris .i. in
medio cordis auari: iam reges ⁊ principes .i. iustitia ⁊
iudicium: diuites .i. sufficiētia: fortes .i. ꝯstātia: liberi
.i. charitas: serui .i. humilitas se abscōdunt ⁊ desistūt
¶ Uel dic ꝙ sol est veritas: que splēdet. Luna est pie= Aliter
tas: que humorē prebet. Celū est verecūdia: q̄ honesta=
tē celat. Stella est prudētia: q̄ oīa illustrat. Quia igit͂
inualescente terremotu tentationis: sol ꝯuersus est in
nigredinem ignorātie: luna pietatis cōuersa est in san
guinem crudelitatis ⁊ seuitie. Celum verecundie iam
recessit: stella prudentie iam cecidit. Ideo proculdu=
bio iam moti sunt montes id est viri eminentes in ꝑ= H
fectione: insule id est viri maturi ⁊ amari pre doloro= Aliter
sa contritione. ¶ Uel dic quod ideo montes ⁊ insule
id est status ecclesie tribulationibus concutiuntur ⁊
a stabilitate quam habuerunt commouentur: serui: li
beri: diuites / pauperes: reges ⁊ tribuni: generalr̄ om=
nes tam subditi quam prelati iam miserabiliter a di=
uina presentia a diuino seruitio absconduntur: et in
cauernis terre id est cumulis temporalium recludun
tur: timent enim coram agno immaculato id est corā
christo in ecclesie seruitio comparere: quod patet: q2
vere nisi pro distributionibus nolunt in ecclesia sub=
intrare: sed in cauerna id est in foro ⁊ mundanis: cum
talpis id est cum secularibus cecis habitare. Unde di
citur. Abscondunt se in speluncis. Timent enim (vt i.re.13 b
dicunt) iram agni id est duriciam humani vel diuini
seruitij: ꝗꝗ placabilis ⁊ benigni. Unde isti videntur
dicere de eo illud. Non maneat apud nos arca dei is= 1.reg.5c
rael: quia dura est manus eius ⁊c.

¶ Capitulum septimum Textus. Post hec
vidi quatuor angelos stantes super quatu=
or angulos terre. Moralitatum Cap. VIII

historia Uidit Joannes quatuor angelos stantes su
per quatuor angulos terre: qui tenebāt ven
tos celi / ne flarent super terram / nec super
mare/neq super vllam arborem. Sed istis
dictum est a quodam angelo habente signum dei viui
qui ascendebat de ortu solis / ꝙ ipsi non nocerent terre/neq mari/neq arboribus / quousq signarent̄ serui
dei in fronte eoꝝ: ⁊ fuit multitudo maxima signatoꝝ/
tam de filijs israel ꝙ̄ de turba de omnibus populis ⁊
A gentib9 cōgregata: Et erāt oēs in ꝯspectu throni/indu
ti stolis albis/⁊ palme in manib9 eoꝝ: ⁊ agnū bn̄dice-
Tropologia bāt. ¶ Jsti quatuor angeli pn̄t significare balliuos ⁊
officiales principū: qui in quatuor partib9 mūdi sunt
locati: ⁊ qui stāt in diuersis officijs super angulos ter-
re nostre. Jstis dat̄ a principib9 ⁊ prelatis nocere terre
mari ⁊ arborib9.i. omnib9 gn̄ibus hoīm subditoꝝ/ter
re villis ⁊ ciuitatibus maris.i. collegijs ⁊ conuentib9
arborib9.i. personis ⁊ hominib9: q̇ ad hoc breuiter po
nunt̄ in officio vt noceāt subditis/⁊ vt rapiāt quicq̇d
apo.9.a pn̄t. Unde dicit̄. Potestas eoꝝ nocere hoibus mensi-
bus q̇nq. Et isti impediūt/ne vēti flent super terrā: qꝛ
omnē cōsolationis flatū/⁊ omne refrigeriū vel auxiliū
quod principes vel prelati debent subditis: ipsi impe-
diunt quantū possunt. Sed quid? Uere ibi est ali9 an-
gelus/id est alius ꝯsiliarius vel familiaris: qui portat
signū ⁊ sigillū principis: vtpote cōsiliarius / vel sil'es:
cū quo oportet secrete loqui: qꝛ breuiter nullus est im-
munis a nocumēto alioꝝ/nisi quos ipse signauerit li-
berādos. Et tales sic signati ꝑ dona vel fauores a ma
gistris curie/accepti ab hmōi quatuor angelis malis
.i. ab hmōi iniquis nō ledunt̄: immo stāt in cōspectu
throni.i. in presentia pricipū ⁊ prelatoꝝ/ induti stolis
⁊ vestib9 eorūdē/⁊ in eoꝝ curijs officijsq ordinati. Alij
aūt qui nō sunt signati/nec ī gratia maioꝝ specialiter
accepti atq recepti: sed nocumento taliū maloꝝ ange
loꝝ.i. inferioꝝ/balliuoꝝ / executoꝝ ⁊ cōmissarioꝝ cru-
B deliū exponunt̄. Et breuiter istud est verū/ꝙ null9 ho-
die balliuoꝝ maliciā euitat/nisi alicui9 magni angeli
.i. alicui9 magni ꝯsiliarij fauorē procuret. Jsti em̄ ma-
li inferiores illos nō audēt tangere/quos vidēt maio
Aliter rē grāz obtinere. ¶ Uel dic ꝙ iste scōs angelus est bea
Nota tus Franciscus: qui ab ortu solis.i. a statu gratie ⁊ vir-
de btō tutis ascēdit super terrā ipsaz/⁊ terrena calcādo ⁊ etiā
Francis predicādo. Jste em̄ portat sigillū dei/scz stigmata pas
co sionis dominice. Jste em̄ per doctrinā suā impediuit/
ne angeli mali nocerēt illis qui signum characteris ⁊
crucis per penitentiā cōfessionis memoriā secum por-
tant. Multos etiā sigillo ⁊ imagine christi signauit/
scz fratres suos: quos christo vniēdo sil'es ⁊ cōformes
esse voluit ⁊ mādauit. Sunt em̄ hodie tā de israel ꝙ̄ de
gentibus.i. tā de nobilibus ꝙ̄ de ignobilibus maxia
turba/que per eū corā dn̄o p̄sentat̄: in statu scz religio-
nis ⁊ perfectionis: qui amicti stolis candidis castita-
tis/⁊ habētes palmas victorie ⁊ perseuerātie atq fir-
mitatis/deū ⁊ agnū cōtinue bn̄dicūt: ⁊ ipsi per predi-
cationes suas ab alijs fiunt benedicti. Unde in Acti.
actu.6b apostolorum. Turba enim plurima credidit in deum
Aliter ¶ Uel dic quod iste potest significare quemlibet virū
perfectum/signo charitatis munitum: qui sibi deuo-
tos sil'i signo ꝯsignat: ⁊ eos a malis angelis liberat et
Aliter defensat. ¶ Uel dic ꝙ in die iudicij illi soli a malis li-
berabunt̄ / qui signo charitatis ⁊ gratie signati inue-
Aliter nientur. ¶ Uel dic quod illud signum significat me-
moriaz dominice passionis: quo' qui signati apparue-
rint/a demonibus non ledentur. Dicat igitur quilibz
illud. Ps. Fac mecū signū in bonū: vt videant qui ode

rūt me. ¶ Dixit ioānes ꝙ ipse vidit corā deo ⁊ angelis
animalib9 ⁊ senioribus: turbā magnā/quā dinumera- ps.85.c
re nemo poterat/ex oibus tribubus: populis ⁊ liguis C
qui erāt amicti stolis albis: ⁊ palme in manib9 eoꝝ: q̇ eod.c.c
incessanter deū cū angelis collaudant. Et dictū est ei. historia
Qui amicti sunt stolis albis/qui sunt ⁊ vnde venerūt?
Hi sunt em̄ qui venerūt ex magna tribulatione: ⁊ laue
rūt stolas suas in sanguine agni: ⁊ ei seruient in tēplo
sancto eius die ac nocte: ⁊ nō esuriēt neq sitient ampli
us: neq cadet super illos sol: neq estus neq dolor: qm̄
agnus qui est in medio throni: reget eos: ⁊ deducet
eos ad vite fontes aquaꝝ. ¶ Jsti significant sctōs qui
sunt in patria: qui ante thronū maiestatis eterne per- Anagogia
petuo habēt stare cū angelis ⁊ aīalibus.i. cū euangeli
stis ⁊ senioribus cū patriarchis ⁊ sctis. Jsti sunt tur-
ma innumerabilis: sunt etiā ex cūctis ppl'is cōgrega-
ti: ⁊ isti deū ꝯtinuo bn̄dicūt: ⁊ amicti sunt stolis albis
.i. eterne glorie claritate. Jsti palmas incōcussibilis vi iud.8.c
ctorie secū portāt: sz pro deo qui sunt isti? pro certo nul
li nisi qui venerūt ex magna tribulatione: qui in mun-
do penas ⁊ miserias ꝓpter deū habuerūt: qꝛ quotquot
deo placuerūt: per multas tribulationes transierunt.
Jsti stolas suas.i. cōscientias lauerūt: ⁊ primo a vitijs
D purgauerunt: ⁊ hoc in sanguine agni ⁊ passione: ⁊ me
moria iesu christi. Jsti em̄ sursum in templo paradisi
seruiūt agno.i. christo: qui eos regit: ⁊ iō nō esuriēt: ne
q sitiēt: neq calescēt: neq febūt: neq dolebūt: sz ad fō
tē vite ⁊ eterne ꝓsperitatis oi voluptate replebunt̄. Ps ps.35.c
Quoniam apud te est fons vite.

¶ Capitulum octauum Textus. Et cuz ape
ruisset sigillum septimum: factum est silenti
um in celo. Moralitatum Capitulum.IX

historia Uidit ioannes angelum vnuz ante altare au
reum quod est in celo: ⁊ data sunt ei incen-
sa multa: ⁊ ascendit fumus aromatum in
conspectu dei. ¶ Sic vere ante altare para- Moralitas
disi ascendit fumus: odor ⁊ fragrantia bonorum me-
ritorum: orationum: ⁊ maxime quando in thuribulo
cordis nostri ardet ignis ⁊ feruor intime charitatis. tob.12.c
Tunc enim angelus noster omnes nostras orationes
eleuat coram deo: sicut patet de angelo tobie. ¶ Qui- eod.c.b
dam angelus accepit vnum thuribulum: ⁊ impleuit
illud igne altaris aurei quod est in conspectu dei: ⁊ mi
sit illud in terram: ⁊ facta sunt tonitrua: voces ⁊ fulgu
ra: ⁊ terremotus magnus. Et septem angeli qui habe
bant septem tubas: parauerunt se vt tubis canerent.
¶ Jste angelus est deus pater: qui thuribulum id est Moralitas
filium suum plenum igne id est feruore charitatis mi
sit in terram per incarnationem: qui fumum oratiōis
et fragrantiam odorifere fame et sanctitatis iugiter
emittebat. Et pro certo quando iste fuit missus in ter
ram: tunc ad predicationem eius audita sunt tonitrua
id est mine: voces.i. suasiones, fulgura id est miracu-
la ⁊ exempla: et sic in cordibus auditorum factus est
terremotus contritionis: timoris: amaritudinis ⁊ me
roris. Septem etiam angeli id est predicatores extunc
inceperunt predicare: ⁊ tuba predicationis per mun- Aliter
dum resonare. ¶ Uel dic qd̄ angelus est aliquis ma- E
gnus princeps vel prelatus: qui aliquando mittit in
aliquā terrā ꝓ aliquo officio: aliqd̄ thuribulū.i. offi-
cialē plenū igne cupiditatis ⁊ auaricie. Et tūc ꝓ certo
in aduētu ei9 fiūt tonitrua.i. mine tribulatōis: fiūt ēt
fulgura.i. inuasiones: rapine ⁊ excoriatiōes: qꝛ oia cō-
burunt̄ ⁊ inflāmant̄: ⁊ nihil remanet post ipz. Un̄. An̄. iohe.2a
ipsum ignis vorās ⁊c. Et ideo tūc audiunt̄ voces.i. plā
ctus subdi-

etus subditoꝝ: ⁊ fit terremot⁹ magn⁹: q: tota terra/to
pro.28b ta patria per ip̄m ꝯcutit⁊ turbat. Quia sicut dicit. Re
gnantib⁹ impijs/ruine hoīz. Vñ si q̄s peteret/q̄re talis
turbatio audit in terra: posset respōderi illud Matt.
ma.28 a Ecce terremot⁹ factus est magn⁹ ⁊c. ¶ Vel dic contra
Aliter p̄latos ⁊ principes: q̄ qñ de nouo ꝓmouent/solēt sub
sidia petere: ⁊ sic solēt totā subiectā patriam turbare: ⁊
tunc magis q̄ al's rapinis ⁊ exactionibus molestare.
eod.c.b ¶ Canēte primo angelo cū tuba sua/factus est grādo
historia ⁊ ignis mixtus cū sanguine: ⁊ missa in terram: ⁊ tertia
Tropo= pars arboꝝ ⁊ omne fenuz viride combustū est. ¶ Iste
logia angel⁹ significat adulatores: q̄ in curijs sunt ꝑncipū ⁊
magnatū. Nā qñ ipsi in auribus ipsoꝝ faciūt resona=
re tubam eloquētie ⁊ adulationis: ⁊ qñ ip̄os iustificāt
⁊ alios coram ipsis accusant: tūc vero per ipsoꝝ falsa
verba generat grando crudelitatis ⁊ seuitie/ignis cu
piditatis ⁊ auaricie/sanguis carnalitatis ⁊ luxurie: q:
per verba maloꝝ adulatoꝝ fiunt principes raptores/
crudeles/adulteri ⁊ luxuriosi. Ideo bene sequit/ꝙ ter
f tia pars ip̄oꝝ comburit per rapinā ab ipsis. Arbores
.i. ipsi excellētes nobiles/diuites ⁊ potentes/comburū
tur ⁊ infestant: ⁊ ad voces taliū tribulationibus mo=
lestant. Et maxime omne fenū terre. i. ppl's infimus p̄
Aliter ceteris molestat. ¶ Vel dic ꝙ angelus est prim⁹ ⁊ no=
uissim⁹/alpha ⁊ o. Nam qñ ip̄e in iudicio tuba sue an
tentice snīe resonabit: tūc grādo. i. tormentoꝝ inuasio
percutiēs. i. ignis inextinguibilis: sanguis etiam. i. oc
cisio ⁊ seuitia comburūt terrā. i. terrenos ⁊ auaros: ar
bores. i. altos/elatos ⁊ superbos: fenū. i. lasciuos/mol
les ⁊ floridos luxuriosos. Isti em̄ dicunt cōbusti: q:
comburunt in inferno finaliter: ⁊ isti dicunt tertia ps
Aliter q: perfecti ⁊ minus perfecti/iusti ⁊ penitentes faciunt
vnam partē: ¶ Vel illi q̄ sunt in celo ⁊ in purgatorio/
faciūt secundā partē. Tertiā faciūt damnati pctōres.
Tertiā vero partē angelus cōburit/cū christus in iudi
cio damnatos ꝯterit: q̄ nūc in purgatorio cū angelis
eod.c.c parcit. Tertia pars gladio peribit. ¶ Scd̄s angel⁹ tu
historia ba cecinit: ⁊ tanq̄ mōs magnus igne ardēs missus est
in mare: ⁊ facta est tertia ps ip̄i⁹ maris sanguis: ⁊ tertia
Mora= ps creature q̄ habebat aīas/mortua est ī mari: ⁊ tertia
litas pars nauium interijt. ¶ Iste mons est p̄latus malus
vel iudex/qui dicit magnus per superbiā/ardens per
auaritiam/iracundiā ⁊ inuidiā. Iste mons qñ in ma=
ri religionis vel ecclesie preficit: tūc vere per eius pra=
ua documēta ⁊ exempla/tertia pars maris. i. religio=
nis per peccata demolit: multi ei in sanguinē. i. in car
nalitatē per luxuriā cōuertunt. Naues. i. viri perfecti
virtutū mercimonijs onerati: per eoꝝ neq̄tias destru=
unt: ⁊ breuiter illi qui habent aīas. i. per sp̄m grē viui
G ficant: fiunt mortui ⁊ destructi quando tales mali ho
pu.28b mines principantur. Prouerb. Regnantibus impijs
Aliter ruine hominum. ¶ Vel dic generaliter/ꝙ qñ auarus
⁊ ardens prelatus in mari. i. in patria preficit. Vel eti=
am quando in aliquo officio vel collegio aliquis offi
Aliter cialis vel iudex auarus ⁊ crudelis extollitur: tunc pro
certo tertia pars hominum subditorum scz pauperes
grauissime molestantur. ¶ Vel dic quod mons iste si=
gnificat affluentiam diuitiarum ⁊ honoris: qui recte
dicitur ardens: q: ardor ambitionis auare est eis in=
clusus. Nam qñ iste mons. i. temporalis facultas fuit
missa in mare. i. in ecclesia: tunc apparuit mare quasi
totaliter infectum: q: tunc plusquam eius tertia pars
est infecta: ⁊ abundantibus prosperis/in sanguinem.
i. in luxuriam est conuersa. Ecclesia em̄ habet tres par
tes scilicz laicos/religiosos ⁊ clericos. Sed vere quasi

tertia pars. i. status clericoꝝ in sanguinem luxurie est ps.104
conuersus. Vñ Ps. Cōuertit aquas eoꝝ in sanguinē. c
¶ Vel si vis per tertiā partē intellige quēlibet statum Aliter
aliū. s. religiosos/laicos ⁊c. Naues etiā. i. viri perfecti
sūt destructi: ⁊ illi q̄ p grāz viuebāt: p pctm̄ mortui sūt
⁊ ꝯsumpti. Iō qñ Cōstātin⁹ impator dedit reddit⁹ ec=
clesie. audita est vox in aere dicens. Hodie effusum est Aliter
venenū in ecclesia dei: ¶ Vel dic ꝙ ille mons elatus/
est diabolus vel antichristus: ad cuius aduentū in ma
ri mūdi vel ecclesie tertia pars/vel forte plus q̄ tertia eod.c.c
pars peribit. ¶ Tertius angelus tuba cecinit: ⁊ stella H
magna tanq̄ facula ardens cecidit in tertiā partē flu
minū/fontiū ⁊ aquaꝝ: ⁊ stelle nomē absinthiū. Et fa=
cte sunt aque in absinthium: ⁊ multi hoīes mortui sūt Tropo=
ex aquis: q: amare facte sunt. ¶ Stella ista significat logia
pctm̄ auaricie: quod more ignis inflāmat. Ista etiam
dicit absinthium: q: amaritudo laboꝝ/angustie vel ti
moris/auaricie est annexa: ⁊ ista ꝓ certo mittit in aq̄s
⁊ fluminibus. i. prosperitatibus ⁊ diuitijs huius mū=
di: q: ardor ab initio mundi prosperis mixtus est ho=
die ⁊ coniunctus. Ideo aque. i. mundi ꝓsperitates fi=
unt hodie amare ⁊ dolorose ad acquirendū ⁊ seruādū
propter istā stellā. i. propter auariciam concomitantē
Et ideo multi hoīes. s. illi qui in mundi prosperis po
nunt desyderiū ⁊ spem suam propter terrena/moriun=
tur: q: propter mundi prospera fiunt auari/superbi et am.8.a.
luxuriosi: ⁊ sic mortē spūalē incurrere dinoscunt. Vñ Aliter
Multi morient: in omni loco proijciet silentiū. ¶ Vel
dic ꝙ ista stella est antichristus vel hereticus coctus
igne malicie ⁊ seuitie inflammatus: qui facit aquas
sacre scp̄ture corruptas ⁊ amaras/eas oblique exponē
do: ⁊ ideo multi homines scilicet auditores sui in pe= Aliter
riculo mortis cadunt: nisi caueant. ¶ Vel dic quod ta
lis stella est diues vel malus consiliarius/qui de celo
id est de curia alicuius prelati vel principis dicitur ve
nire vel cadere: q: est per mundi maliciam ⁊ sapientiā
clarus ⁊ stelleus/per auariciam ardens ⁊ flammeus
per rapinam ⁊ exactionem intolerabilis ⁊ amar⁹. Iste
enim de aquis idest de populis/qui per tres partes di
uiduntur scilicet in maiores/mediocres ⁊ minores: ip
sam tertiam partem scilicet ipsos inferiores aggrauat
inquantum rapinis ⁊ molestijs ipsos grauat. Ideo A
scriptura absinthium merito ipsum vocat. ¶ Vel dic Aliter
quod talis est pulchra ⁊ mala mulier ardens et luxu=
riosa: que quando de celo id est de statu gratie cadit:
magnam partem aque id est populi amaricat ⁊ corrū Aliter
pit. ¶ Vel dic contra apostatam angelum: qui per sci
entiam ⁊ gratiam primo fuit stella: sed post casuz effi
citur absinthium: q: sepe fit amaricatio aliorum. Iō
de quolibet talium dicitur. Nouissima illius amara pro.5.a
velut absinthium: ⁊ acuta velut gladius biceps ⁊ ce. eod.c.d
¶ Canente vero quarto angelo/percussa est tertia ps
solis ⁊ lune ⁊ stellarum: ⁊ obscurata est tertia pars eo=
rum: diei etiam tertia pars ⁊ noctis similiter tertia ps
non lucebat: tunc apparuit quedam aquila volans p
medium celum clamans/⁊ dicens. Ve/ve/ve in terra Allego=
habitantibus. ¶ Dies significat statum ecclesiasticū ria
in quo lux prudentie ⁊ sapientie solet lucere. Nox signi
ficat statum secularem: vbi solet error ⁊ ignorātia abū
dare. Sol significat prelatos ecclesiasticos: qui diei ⁊
statui ecclesiastico presunt. Luna significat principes
seculares: qui per peccatum sepissime eclipsantur: ⁊ no
cti status seculi principantur. Stelle significant sub=
ditos viriusq3 status. Item quilibet istoꝝ triū/scz so=
lis/lune ⁊ stellaꝝ habet tres partes: q: non est hō qui

nõ habeat tres potẽtias/scꝫ intellectũ/memoriã ꝛ vo=
luntatẽ:sed ꝓ certo tertia pars istoꝝ est hodie percus=
sa/scꝫ potẽtia volũtatis:qꝛ vero dato ꝙ intellect9 ꝛ me
moria sint clari ꝛ lucidi per scie claritatẽ:voluntas tñ
B est obscura ꝛ lucis gratie priuata per maloꝝ appetibi
liũ cupiditatẽ.Et breuiter in die ac nocte.i.in mundo
ꝛ in ecclesia/in sole ꝛ luna ꝛ stellis.i.in p̃latis / princi=
pib9 ꝛ subditis tertia pars nõ lucet : qꝛ quasi volũtas
oĩm hodie est peruersa:qꝛ indebite appetit diuitias ꝛ
ezec.5.c. honores.Ezec.Tertia pars tui in peste morief ꝛc. Jdõ
qñ deus aquila christus in medio celi in die iudicij vo
litabit:tũc voce sue terribilis sentẽtie triplex ve/ scꝫ tri
plicẽ maledictionẽ cõtra peccatores q̃ nũc in terra ha
bitãt/fulminabit.Et ista sunt ꝓculdubio pena dãni ꝛ
Aliter pena sensus ꝛ desperatio q̃ grauior est.¶Uel pena tẽ=
poralis/pena eterna/ꝛ amissio glorie paradisi : vl' pẽa
ignis ꝛ remorsus/ꝛ cetera similia.Nã ista tria ve.i.iste
tres maledictiones damnatis pctõribus inferunf : q̃
hie.48. in terra.i.in terrena ꝓspitate habitãt ꝛ versanf.Formi
g. do ꝛ fouea ꝛ laqueus sup te q̃ habitator es terre.
esa.24c ¶Capitulum nonum Textus.Et quintus
angelus tuba cecinit:ꝛ vidi stellam de celo.

Moralitatum Capitulum.X.

historia Canente quinto angelo stella cecidit de celo :
ꝛ data est ei clauis putei abyssi.Et aperuerũt
puteũ:ꝛ exiuit inde fumus sicut fornacis ma
gne:ꝛ obscuratus est sol ꝛ aer de fumo putei.
Mora= ¶Metaphorice loquẽdo:vide ꝙ stella significat dia
litas bolũ:qui de celo corruit per pctm̃.Puteus significat
p'o.23 c pctõres ꝛ maxime luxuriosos.Tales etiã dicunf putei
abyssi:qꝛ sicut abyssus non põt satiari:sic nec luxurio=
hier.3.a sus ꝙ diu viuat.Jdeo dicif.Fornicata es cũ amatori=
bus:nec sic es satiata . Jsti igif stelle.i. diabolo datur
clauus putei abyssi.i.potestas super personã luxurio=
sam:qꝛ quotiẽs vult diabolus facit eũ per vana desyde
C ria aperiri.Jdeo ad suggestiõez diaboli/luxuriosi mit
tũt fumũ.i.fetida verba luxuriosa ꝛ inhõesta/sicut for
nacis ardentia ꝛ luxuriosa : ita ꝙ sol.i.bone persone :
vel aer.i.tota vicinia per eos obscuranf ꝛ fedanf : pro
certo qꝛ nulla persona est ita sol vel aer.i.sancta vel pu
ra/quin faciliter inficiaf per puteũ abyssi.i. per malaꝫ
ꝛ luxuriosam personã:si fumus maloꝝ verboꝝ suoꝛuꝫ
eccl'.13a attingit vsqꝫ ad eam.Unde.Qui tangit picem/inqui=
Aliter nabitur ab ea.¶Uel dic quod puteus iste est heretic9
cuius fumus id est mala doctrina inficit ꝛ corrumpit
solem ꝛ aerem id est bonas personas ꝛ ecclesiam: quã
do stella magna id est diabolus aperit os eorum per
1.co.15d predicationem:corrumpit bonos mores colloquium
eod.c.b prauum . ¶Uidit ioannes exire de fumo putei abyssi
historia locustas similes equis ad prelium:ꝛ super capita eoꝝ
corone auree.Et habebant facies sicut homines:capil
los sicut mulieres:dentes sicut leones:loricas sicut lo
ricas ferreas:ꝛ vox eorum sicut vox curruum ꝛ equoꝝ
currentium ad prelium:ꝛ caudas similes scorpionuꝫ:
ꝛ aculei erant in caudis eorum:ꝛ potestas eorum sicut
habent scorpiones.Et preceptum est eis ne lederent fe
num terre:nec omne viride/nec omnem arborem.Sed
data est eis potestas nocere hominibus non habenti
bus signum dei viui in frontibus eorum : et cruciare
eos mensibus quinqꝫ:ꝛ cruciatus eorum sicut scorpio
D num:ꝛ tunc querent homines mortem:ꝛ non inueni=
Mora= ent eam.¶Jsta figura plures habet partes . Primo
litas enim dicit quod ipse vidit in fumo putei abyssi locu=
stas paratas ad prelium ꝛc.Puteus iste significat mũ
dum:qui ad modũ abyssi est obscurus per ignorãtiã:
insatiabilis per auariciã:vt habef in Prouer . Jnfer= pro.27c
nus ꝛ perditio non satianf/nõ implenf.Sic ꝛ oculi ho
minũ insatiabiles.Fumus istius putei est prosperitas
mũdi:q̃ vere ad modũ fumi facil'r euanescit.Ps.De= ps.36d
ficiẽtes queãdmodũ fumus deficiẽt. Locuste signifi=
cãt diuites/officiales/p̃positos:qui ad modũ locuste
sursum volant:sursum saliũt per ambitionẽ ad officia
ꝛ beneficia:ꝛ tñ faciliter cadũt in fine in terrã per tpa
lẽ depressionẽ/ꝛ eternalẽ dãnationẽ:Jn fumo igif pu=
tei vise sunt locuste:qꝛ locuste principes ꝛ iudices ho=
die sunt p̃ ceteris in fumo mũdane ꝓsperitatis.Jbiqꝫ
habẽt aureas coronas.i.dignitates ꝛ prelaturas: pa=
rati ad preliũ ꝯtra pauperes ꝛ vicinos.Et isti bñ dicũ
tur quasi equi:qꝛ sicut equus est aĩal luxuriosum ꝛ su
perbũ:sic tales pre ceteris luxuria sunt infecti . Hiere.
Equi insaniẽtes in feminas:vnũsquisqꝫ ad vxorem ꝓ= hier.5.c
ximi sui hinniebat. Et sicut mediãte fortitudine equi
aliqñ malus miles obtinet in p̃lio sic mediantib9 bal
liuis ꝛ aduocatis/multi obtinent ꝛ lucranf causas su
as.Unde de istis locustis dicif in Psal'. Qõ deus de= ps.77.e.
dit fructus eoꝝ erugini:ꝛ labores eoꝝ locuste:eoꝝ scꝫ
paupeꝝ . ¶Secũdo dicif hic ꝙ isti habebãt facies si= eod.c.b.
cut hoies:ꝛ capillos sicut mulieres . ¶Facies q̃ est p̃= Mora=
ma pars apparẽs:significat introitũ ꝛ ingressum pri= litas
cipũ.Capilli qui tegũt caput:significant palliatiões/
hypocritas ꝛ fictiones:quibus caput.i.intentio taliũ
est velata.Mulier que est aĩal amicabilissimũ ꝛ dece= E
ptoriũ:significat eoꝝ familiaria ꝛ deceptiua colloq̃a/
actus ꝛ gestus.Homo qui est rationalis/significat eo
rum sensum ꝛ discretionẽ.Quid igif? Pro certo isti in
facie id est in ingressu quando primo apparent:viden
tur homines id est astuti / sapientes et discreti . Ca=
pillos habent mulierum id est apparentiã amicabilẽ.
Jllud apparet qñ tales volunt aliquos pauperes ir=
retire in suis contractibus falsis ꝛ obligationib9 tũc
ostendũt se eis familiares : promittẽdo ꝛ applauden=
do:balliui etiã qñ volũt aliquid inuestigare.Sed pro
certo isti nõ sunt nisi capilli mulieꝝ.i.fraudulenti pal
liatores.Unde Ecci.dicif.Non est malicia super ma= ecc.25.c
licia mulierũ.Et illud ptꝫ in tertia parte figure.¶Ter eod.c.b
tio dicitur ꝙ ipsi habebãt dentes sicut leones:loricas
sicut loricas ferreas:ꝛ vocem terribilem . ¶Per den= Tropo=
tes per quos homo deuorat cibos : intelligitur vorax logia
crudelitas vel rapina : qꝛ dato quod isti videntur ho=
mines benigni ꝛ humiles:tamen habent dentes idest
crudelitatem/rapacitatem/mordacitatem leoninam:
qua omnes subditos cupiunt deuorare. Jdeo loricis
ferreis id est adulatoribus vel amicis cautelosis seip
sos muniunt ꝛ tegunt : quia sicut patet / ita cautelose
faciunt suos contractus: ꝛ cautelis maliciarum sua=
rum ita velant ab omni ictu id est ab omni querela eo ezec.23d
rum coram quocunqꝫ iudice se defendunt.Ezech.Lo= f
rica et clypeo armabuntur contra te id est maliciosa
executione:ꝛ vocem habent terribilem sicut canes: qꝛ
ita autentice loquuntur / et alte pauperibus commi=
nantur:vt ipsos terreant verbis suis:ꝛ sic faciliter eos
exheredant leoninis dentibus : qui in facie hominis
videbantur.Daniel.Dentes eorum dentes ferrei. Ec= dan.7.c
clesiastici.Dentes leonis dentes eius . Et ideo sequi= ecc.21.a
tur quarta pars figure.¶Quarto dicitur quod habe eod.c.b
bant caudas.¶Cauda que est posterior pars/signifi Mora=
cat finem alicuius negocij. Scorpio qui facie lambit litas
ꝛ cauda pungit/significat proditores : qui in facie id
est in principio lambunt ꝛ applaudunt : in cauda ve=
ro id est

ro id est in fine lacerant atq; pungunt. Isti igitur in
cauda id est in fine sunt scorpiones: inquantum per
exheredationẽ vexationis puncturã/alijs ⁊ aculeũ cru
delitatis infligũt. Ideo aculeus rapie ⁊ crudelitatis
pro.23.d in fine talibus est annexũs. Unde in Prouer. Nouissi
Aliter me mordebunt vt coluber. ¶ Uel dic ꝙ cauda est sta-
tus senectutis: quia reuera tales in senectute sunt scor
piones simul ⁊ raptores: ⁊ aculeũ crudelitatis auari-
cie/detractionis acrius infligentes. ¶ Uel dic ꝙ qui
Aliter sunt in facie hoies/⁊ in cauda scorpiões/significãt de
tractores: qui in facie. i. in pñtia adulatores sunt: i ab-
sentia scorpiones pungitiui. Ezech. Cum scorpionib⁹
ezec.2.c habitas. ¶ Quito dicitur ꝙ potestas ipoꝝ est nocere
eod.c.b hoibus mẽsibus quinq; ⁊c. ¶ Quinarius qui est imp
Mora- fectus/significat mundanã vitam taliũ: que pro certo
litas in quocũq; est imperfecta: qr vt cõiter nõ perficiũt eta
tez suã: qr moriunt subito ⁊ male. Isti igit possunt no
cere hoibus mensibus quinq; quantũ durat vita pñs
Et breuiter hodie sub manu taliũ p acerbitate tormẽ-
toꝝ ⁊ afflictionũ suaꝝ/multi sunt hoies qui desyderãt
G mori/⁊ tñ non inueniunt sicut optant. Et finaliter isti
habent sup se regẽ angelũ abyssi/scz peccatũ auaricie:
quod dicit exterminans: qr omnia exterminat ⁊ corro
Aliter dit. ¶ Uel ad literã angelus exterminãs ipsos regit:
ps.79.b qr diabolus ipsos confundit. Psal. Exterminauit eã
Tropo- aper de sylua. ¶ Uel dic ꝙ locuste sunt detractatores:
logia qui cõtra omnes hoies preliant: ⁊ eoꝝ facies. i. appa-
rentia videtur amicabilis ⁊ rationalis. ¶ Uidentur
esse homines: quia in pricipio de homine dicunt mul
ta bona: fingunt se loqui ex charitate / vt facilius eis
credatur: sed vere finaliter apparent eorum dentes/ fe
rocitas ⁊ inimicitia leonina: quia vere more leonis ali
os lacerant ⁊ diffamant: ⁊ cauda id est finis verboruz
suorum: vel cauda id est retro in absentia est pungens
sicut aculeus scorpionis. Licet enim in principio vel
in presentia blandiatur tamen semper in fine verbo-
rum /detractionis et punctionis aculei inueniuntur.
Et isti habent potestatem nocere suis malis verbis /
hominibus id est bonis esse rationabilibus. Fenum
terre non ledunt: quia tales vt communiter non mur-
murant: nec detrahunt de illis qui paruz aut nihil va
lent: sed tantum de hominibus id est de personis bo-
nis: ⁊ breuiter cruciatus eorum est similis scorpionuz
inquantum blandiuntur primitus: ⁊ rector eorum est
diabolus exterminator: ad cuius instinctum isti alijs
H iniuriantur. Quia bene dicitur exterminans: pro eo
quod istis mediantibus multi boni puniũtur ⁊ exter
Aliter minantur. ¶ Uel dic quod potestas eorum bene dici-
tur nocere hominibus: quia ad literaz multi sunt ma
li inferiores: qui solum habent potestatem nocendi:
Aliter nunq; autez proficiendi. ¶ Uel dic quod locuste sunt
diaboli: qui de puteo abyssi id est inferni aliquotiens
exeuntes: ⁊ per fumum huius aeris caliginosi voli-
tant. Isti semper parati sunt ad prelium tentationuz
mouendum. Isti sunt in facie id est in principio ho-
mines: quia multa suggerunt facere sub specie boni
ita quod videntur rationales ⁊ humani: capillos id
est coopert uras ⁊ velamenta sue intentionis habent
multa falsa ⁊ deceptoria. Sunt igitur hoĩes per ap
parentem rationem: mulieres per fictam palliationẽ:
sunt leones per mordacem tentationem: sunt scorpio-
nes in cauda id est in fine per pungentem ⁊ venenataz
damnationem: et habent aculeos in cauda id est tor-
mentorum afflictionem. Isti habent nocere post mor
tem: ⁊ in vita hac illis qui non habent signum dei vi-
ui id est veritatem gratie ⁊ charitatis ⁊ memoriaz san
guinis christi: ⁊ ipsos habent cruciare atrociter in in
ferno: quod mori ⁊ deficere concupiscent: nec tamen
perpetuo morientur. Esa. Ignis eorum non extingue esa.vl.g
tur: ⁊ vermis eorum non morietur. ¶ Uel ipsi non pos Aliter
sunt nocere feno terre id est iacentibus in terra per hu
militatem: nec tamen viridi id est florentibus per ho-
nestatem: nec vlli arbori id est contemplantibus eter-
norum felicitatem. Et isti habent super se regem ange
lum abyssi/scilicz luciferum: qui bene dicitur extermi
nãs: quia omnia bona hominum exterminat ⁊ corrũ- A
pit pro posse suo. Unde Job. Ipe est rex super omnes iob 41.d
filios superbie. ¶ Joannes vidit quatuor angelos al eod.c.c
ligatos in flumine magno euphrate: qui parauerant
in horam/diem ⁊ mensem ⁊ annuz/vt interficerent ter
tiam partem hominum. Et quidam angelus qui ha-
bebat tubam/ soluit eos: ⁊ habebat secum exercitum
innumerabilem et immensum. ¶ Eufrates fluuius Mora-
babylonicus significat mundi prosperitatem: que ba litas
bylonios id est mundanos irrigat ⁊ fecundat: q̃ sem-
per fluit ⁊ deficit sicut aqua. Angeli qui sunt ibi alli-
gati / significant mundi principes ⁊ potentes: qui in
mundi prosperis sunt inclusi ⁊ ligati: ⁊ isti dicuntur
quatuor: quia ipsi sunt in mũdi quatuor partibus ha
bitantes. Angelus qui habet tubam: ipsoꝝ balliuos
⁊ suorum malorum actuum laudatores: qui tuba sue
eloquentis adulationis coram ipsis resonant: inces-
santer significat. Sunt igitur in flumie prosperitatis
huius mundi hodie q̃tuor angeli id est principes ⁊ po
testates: qui semper sunt parati in omni hora/die/mẽ-
se ⁊ anno homines interficere per rapinam ⁊ expolia-
tionem: ⁊ incendere vna cum exercitu suo innumerabi
li/id est collegijs ⁊ consortijs famulorum aduocato-
rum: quia tales nutriunt ad hoc/vt subditos deuorẽt
⁊ infestent. Et pro certo quando angelus curialis. i.
adulatores resonãt corã eis eos laudãdo ⁊/⁊ subditos
accusando: tunc isti ⁊ exercitus eorum mouentur ad
alios occidendum id est ad alios molestandum. Et
sic ioannes vidit equestrem exercitum: cuius numer⁹ B
erat vigesiessepties centies dena milia: milites autem
habebant loricas igneas ⁊ sulphureas ⁊ hyacinthi-
nas. Sic hodie iste exercitus balliuoruz est valde mul
tiplicatus. Sunt etiaz armati contra alios lorica ma
liciarum ⁊ cautelarum: que sunt ignee per auaritiam
sulphuree per luxuriam: hyacinthine id est coloris ce
lestis vel fumei per superbiam. ¶ Uel lorice maloruz
sunt aduocati: qui more loricarũ malo: defendunt: ⁊ Aliter
isti sunt ignei/auari/sulphurei/luxuriosi ⁊ hyacinthi-
ni id est ornati/prosperitate superbi. Ps. Ignis/sul-
phur pars calicis eorum. ¶ Joannes vidit equos mi ps.10.b
rabiles in quodaz exercitu congregatos: qui caudas Eo.c.d
habebant similes serpentibus: habentibus capita cũ historia
quibus nocebant: capita eorum erant sicut capita leo
num: ⁊ de ore ipsorum procedebat ignis / sulphur et
fumus. Et tertia pars hominum occisa est ab istis
tribus plagis terre: scilicz igne/fumo ⁊ sulphure: que
procedebant de ore equorum: potestas erat in ore ipo
rum/⁊ in caudis eorum. Uidi equos in visione. ¶ Eq
isti significant mundi diuites/superbos ⁊ luxuriosos Mora-
quia equus est animal superbum ⁊ luxuriosum. Isti litas
enim habent caput intentionum ad modum leonis:
quia iuuentus eorum ⁊ principium vite sue que per ca
put designat est leoninũ: qr in iuuẽtute sunt crudeles
fortes ⁊ supbi: qr leo fortissim⁹ bestiaꝝ ad nulli⁹ pauc-
bit occursuz: sicut dicit. Prouer. Cauda ipsoꝝ. i. sene

p.30.d. ctus ⁊ finis vite est similis serpentibus: q̄ in fine sunt
serpentini ⁊ tortuos per maliciā: ⁊ terre inherētes per
auariciā q̄ cōiter pl⁹ cupiūt auari i senectute q̄ȝ in iu
uentute: q̄ eoꝝ cauda.i.malicia habet caput serpenti
C num.i.intentionē aliquā auarā ⁊ fallacē. Et isti de ore
suo mittūt ignē/fumū ⁊ sulphur.i. tria genera maloꝝ
verboꝝ: q̄ omnia verba illoꝝ aut pertinent ad fumū
.i.ad elationē superbie ⁊ iactātie: aut ad ignē.i. ad in-
flammationē rapine ⁊ auaricie: aut ad sulphur.i.ad
fetorē carnalitatis ⁊ luxurie: Ideo isti nocent multis
hōibus per has plagas. Superbia eīm eoꝝ inuadit su
periores: auaricia miores: luxuria mulieres. Et breui-
ter potestas ipsoꝝ est in ore.i.in verbis ⁊ in cauda ser-
Aliter pentina.i.in malicijs eorundē. ¶ Uel dic q̄ȝ isti sunt
cuncti mali p̄lati moderni: q̄ sunt luxuriosi sicut equ⁹
quoꝝ caput.i.quoꝝ ingressus ⁊ principiū est leoninū
.i.rigidum ⁊ austerum: quia in principio iuste ⁊ rigi-
de volūt regnare: sed in cauda id est in fine fiūt serpē
tini id est auari in terrenis per auariciam inherentes
dona ⁊ munera diligentes ⁊c. vt supra.

¶ Capitulum decimum Textus. Et vidi alium augelum fortem descendentem de celo. Moralitatum Capitulum.XI.

historia IOannes vidit vnū angelū fortem descenden-
tem de celo/amictū nube: ⁊ iris erat in capite
eius: ⁊ facies eius sicut sol: ⁊ pedes eius sicut
columna ignis: ⁊ habebat in manu sua libellū
apertum: ⁊ posuit pedem dextrū suum supra mare: si-
nistrū supra terrā: ⁊ clamauit quēadmodū leo rugit:
D ⁊ cū clamasset/locuta sunt septē tonitrua: ⁊ accepit io
annes librū de manu angeli: ⁊ fuit in ore suo dulce tā
q̄ȝ mel: ⁊ cum illū deuorasset/amaricatus est vēter ei⁹.
Tropologia ¶ Angelus iste est prelat⁹ angelicus ⁊ celestis. Nubes
que continet humorē/plurimū significat dulcorē pie-
tatis: quo p̄latus debȝ esse humectatus: ⁊ de pluuia
beneficioꝝ ⁊ elemosynaꝝ debet alijs distillare. Unde
iob.27d Job. Nubes spargūt humorē suum ⁊ce. Iris q̄ est si-
gnū federis inter deum ⁊ hominē/significat virtutez
pacis ⁊ vnitatis: quā prelatus dȝ habere: ⁊ per quam
debet subditos deo per suum patrocinium ꝯcorda
Aliter re: ⁊ inter eos concordiam ⁊ pacem generare. ¶ Uel
etiam iris continens omnes colores/significat pictu-
ram honeste conuersationis prelati: in quo omnes co
lores id est omnia bona exempla/virtutes ⁊ perfectio
apo.4a nes debent relucere. Apocalyp̄. Et iris in circumitu
sedis erat. Mare quod est amarum/significat amari-
tudinem mortis ⁊ inferni. Terra que est nutrix omni-
um viuentium/significat fertilitatem ⁊ opulentiam
paradisi. Pes dexter est timor sinister q̄ faciliter clau-
dicat/significat scripturam sacram. Septez tonitrua
significant vniuersitatem predicatorum: qui habent
peccatores more tonitrui conturbare. Uidit igitur io
annes angelum id est perfectum virum angelicum et
spiritualem. fortem per constantie firmitatem: descen
dentem de celo: quia se non reputat dignum ibi ascen
dere: sed magis in infernum descendere per humilita
tem: amictum nube per roridam pietatem: ⁊ in capite
id est in intentione habebat iridem id est omnimodā
sanctitatem: pacis ⁊ concordie vnitatem. Facies eius
id est intellectus debet lucere vt sol per sapientie clari
E tatem. Pedes eius id est affectiones debent esse sicut
ignis per feruentissimam charitatem. Librum debet
ezec.2.d habere/id est sacre scripture sagacitatem. Ezechie. Ec
ce manus missa est ad me in qua erat liber inuolutus

Iste debet habere pedē dextrū.i. timorē super mare.i.
super amaritudinē mortis ⁊ inferni per iugē consyde
rationē. Pedem sinistrū.i.amorē ⁊ affectionē dȝ habe
re super terrā.i. consyderationē mortis ⁊ inferni. Ps.
In marivia tua. Dicit̄ etiā habere vocē sicut leo per ri ps.76d
goris ⁊ autoritatis assensionē. Debet etiā facere q̄ȝ se-
ptem tonitrua.i.vniuersitas predicatoꝝ loquat̄ mun
do per predicationē. Et iste debet tradere librū ioanni
.i.subditis ⁊ secularibus per scripture doctrinā ⁊ expo
sitionē: quā ipi debent comedere.i.incorporare per au
ditū ⁊ deuotionē: ⁊ in ventre memorie retinere: ⁊ iste ꝑ
certo erit dulcis eis sicut mel per consolationē/⁊ eter-
noꝝ promissionem. Amarum etiā facit ventrem eoꝝ ⁊
mentē/per infernaliū tormentoꝝ cōsyderationē: vt sic
de subditis dicatur illud Baruch. Hic est liber man- bar.4a
datoꝝ dei. Et alibi. Hec omnia liber vite. ¶ Uel dic q̄ȝ ecc.24c
hic est christus qui angelus testamenti dicit̄. Malac. Aliter
Hic venit de celo per incarnationē: amictus fuit nu- mal.3.a
be.i.purissima humanitate. Coronatus fuit iride.i.ce
lesti diuinitate. Pes eius dexter erat deitas: ⁊ ille ap-
paruit super mare: q̄n ibi siccis pedibus ambulabat. f
Sinister aūt est humanitas: ⁊ hic apparuit summe su bar.3.d
per terrā/scȝ laborādo ⁊ ambulādo. Baruch. Postea
in terra visus est: ⁊ cū hominibus cōuersat⁹ est. Et iste
clamauit sicut leo per p̄dicationē Postea septem toni
trua.i.vniuersitas predicatoꝝ incepit loqui ⁊ predica
re. Iste habet libꝝ sacre scripture: ⁊ ip̄m alijs per inspi
rationem porrigit ⁊ reuelat ⁊c.

¶ Capitulum vndecimum Textus. Et datus est mihi calamus similis virge. Moralitatum Capitulum XII

IOanni dato sibi calamo mensure ad modum historia
virge dictum est. Surge inquit metire templū
dei ⁊ altare/⁊ omnes adorantes in eo. Atrium
autem quod est foris/non metiaris: quia datū
est gentibus: ⁊ sanctam ciuitatem calcabunt mensib⁹
quadragintaduobus. ¶ Iste est christus in iudicio: moralitas
quia ibi dabitur calamus mensure potestatis iudicia
rie: ⁊ rigoris iustitie ⁊ equitatis: mediantibus quibus
ipse mensurabit ⁊ iudicabit merita singulorum: ⁊ tem
plum ecclesie/altare religionis: adorantesq̄ȝ in eis id
est omnes fideles calamo discretionis metietur: quan
ta sit in eis longitudo spei vel longanimitatis/pro-
funditas humilitatis/latitudo charitatis/altitudo
contemplationis/⁊ sublimitas virtutum. Atrium qd̄
est foris/significat ecclesiam et collegium damnato-
rum/maxime infidelium: qui non sunt de domo eccle
sie. Isti non metientur: quia nulla dictaꝝ dimensionū
in eis inuenitur: ⁊ ipsi iam iudicati reputantur: quia
qui non crediderit/iam iudicatus est: sed gentibus id
est sine lege viuentibus demonibus dabuntur ad cal
candum/⁊ perpetuo cruciandum: qui gentes id est de ioan.3c
mones calcabunt ⁊ affligent ecclesiam ⁊ ciuitatez san-
ctam quantum poterunt: ⁊ maxime tempore antichri G
sti: qui mensibus quadragintaduobus id est tribus
annis cum dimidio aduersus ecclesiam preualebunt. ps.55.a
Psalmista. Conculcauerunt me inimici mei tota die. Aliter
¶ Uel dic quod iste mensor est iudex vel prelatus: qui
calamo iustitie ⁊ virga directionis ⁊ correctionis/sin
gulorum merita metietur: vt sciat qui ꝓmouendi sint
⁊ qui corrigendi. De atrio quod est foris id est de mū
do ⁊ statu secularium: non se debet intromittere nec de
illis qui sunt foris id est extra iurisditionem suam ali
qualiter contrectare: sed ipsos gentibus scilicet illis
ad quos

ad quos pertinet dimittere/mensurandū ꝛ gubernan
hie.6.a dū. Hier. Pascet vnusquisq; eosq̄ sub manu sua sunt.
Eo.c.a. ¶ Uidit ioannes seruos duos christi/ heliā ꝛ enoch:
historia qui ꝑphetauerūt diebus mille ducentis sexaginta: ꝛ
dicit/ꝙ isti erāt due oliue ꝛ duo candelabra lucētia an
te dñm: ꝛ habent potestatē claudere celū ne pluat: ꝛ cō
uertendi aquas in sanguinē: ꝛ percutere terrā oi pla-
ga: sed venit quedā bestia q̄ ascendit de abysso: ꝛ fecit
ꝯtra eos bellū/ꝛ occidit eos: ꝛ iacuerunt corpora eoꝝ
in medio ciuitatis: que spiritualr̄ dicit̄ sodoma ꝛ egy
ptus: cōtra quos predicauerūt in morte eoꝝ: sed fina-
liter isti receperunt vitā: ꝛ ascenderūt in templū in nu
Tropo- be: ꝛ timuerunt oēs inimici eoꝝ. ¶ Isti duo ꝑphete ꝛ
logia bestia q̄ est ꝯtra eos: mūdanoꝝ ꝛ religiosoꝝ/theologo
B rū ꝛ iuristarū gerunt figurā. Nā theologi ꝛ religiosi
boni dicunt̄ duo/per duplicē charitatē: oliue per virē
tem honestatē: cādelabra per lucentē vite ꝛ doctrīe cla
ritatē: dicunt̄ stare in ꝯspectu dei per fidē ꝛ longanimi
tatē. Isti em̄ prophetāt ꝛ predicāt verbū dei: ꝛ redar-
guūt impios ꝛ mūdanos. Isti claudunt celū.i. sacrā
scripturā que celat dei archana: qñ volūt ꝙ pluuia do
ctrine nō defluat in mūdanas aquas: ꝛ scientias ꝛ scri
pturas vertūt in sanguinē.i. in spūale nutrimentū qñ
volunt: q: isti solū hodie habēt celū sacre scripture in
manib⁹ suis: ꝛ apud ipsos pertinet predicare vel cessa
re: cū pauci hodie studeant theologiā nisi ipsi. Et bre
uiter isti percutiunt/redarguūt/corrigūt terrā.i. terre
Esa.11.a nos peccatores. Esa. Percutiet terrā virga oris sui: ꝛ
spiritu labioꝝ suoꝝ interficiet impiū. Sed pro certo
bestia que de abysso venit.i. peccatores/maxime mun
dane sapientie professores / pugnāt ꝯtra istos hodie:
scꝫ eos diffamādo/condemnando/ꝛ multa mala atq;
falsa eis imponendo. Aliȷ̄ quos aliqñ redarguunt/de
hoc gaudent: q: vere quasi omnes mūdani gaudent ꝛ
obloquunt̄: qñ audiūt aliquē religiosū ab aliqua be
pro.15.b stia.i. ab aliquo malo hoie diffamari: q: non amat pe
stilēs eum qui se corripit. Ideo multi bene iacent ho-
die in platea huius mundi sine honore quasi mortui/
propter huiusmodi infamias iniustas: qui quidē mū
dus dicitur ciuitas sodoma id est muta dicitur: egy-
ptus id est obscura: q: mundus est mutus quo ad dei
laudem: ꝛ obscurus propter ignorantiam ꝛ errorem:
sed finaliter in die iudiciȷ̄ ipsi reuiuiscent: ꝛ in celum
A ascendent videntibus suis diffamatoribus inimicis.
Aliter ¶ Uel dic quod tales iniuste occisi ꝛ depssi/in fine pa
tescente veritate resurgunt: ꝛ redeunt ad honorem: et
in celū.i. dignitatē ꝛ gl̃iā ascēdūt: malis gratib⁹ inimi
coꝝ suorum qui de ipsorum depressionibus letaban-
Sap.5.a tur. Unde dicitur. Stabūt iusti in magna constantia
aduersus eos qui se angustiauerunt: videntes turba-
buntur ꝛc. dicentes. Hi sunt quos ꝛc. Ecce quomodo
Tropo- computati sunt inter filios dei. ¶ Uel dic quod isti ꝑ
logia phete significant aliquem bonum virum discretum:
iuste regnantem in officio prelature: in religione/ ec-
clesia/vel in curia pn̄cipis secularis: qui recte dicitur
oliua propter pietatem: candelabrum per honestatē:
terram id est predicatorem percutit per iustitie equita
tem. Bestia ista significat maliciosum hominem ini-
micum suum: qui quandoq; de abysso id est de statu
vili ꝛ humili plebe venit: qui forte est in eadem religio
ne/curia vel ecclesia: qui insidiatur eidem. Et quid?
pro certo accidit quod ista bestia id est rationalis per
sona preliatur contra illos prophetas idest contra bo
num iudicem vel prelatum: mouet sibi litem: scilicet
eum apud maiores accusando: ita quod finaliter ipꝫ
suppeditat: atq; ꝯtra ipsum ꝓualet. Ipsumq; facit de
poni ab officio ꝛ beneficio: vel facit eū damnari tpa-
liter: vel occidi ꝙ in platea hui⁹ mūdi vel religionis ia
cet mortuus.i. sine potestate ꝛ honore depressus: car-
nes eoꝝ.i. illi qui sunt de parētela sua vel familiarita- B
te ipsius dispergunt̄ per plateā.i. priorat⁹ vel ꝯuent⁹
ad literā ab eo exheredant̄: ita ꝙ cogunt̄ per plateam
mendicare. Et tunc gaudent maliuoli sui: maxime illi
quos correxerant ꝛ punierāt/ꝗuis iuste: contra illud
Prouerb. Cum ceciderit inimicus tuus ne gaudeas. p.24.b
Sed pro certo sepe accidit dei iudicio: ꝙ tales iteꝝ re
uiuiscunt/ꝛ redeunt ad prosperitatē: ꝛ ascendūt in ce-
lū.i. ad maiorē ꝗ̄ ante fuerant dignitatē. Et tūc qui de
eoꝝ casu gauisi sunt: contristant̄/timent/ admirant̄ et
stupent: q: sepe accidit ꝙ qui letantur in casu alioꝝ/ca
dunt postmodū ipsis resurgentib⁹: q: sicut dr̄ in Pro
uerb. Qui in ruina letat̄ alterius / nō erit impunitus. pro.17.a
¶ Uel ꝙ isti sunt boni qui a bestiȷ̄s.i. a pn̄cipib⁹ ini- Aliter
quis/vel mundi ptātibus occidunt̄ vel exheredantur:
ita ꝙ eoꝝ carnes ꝛ filiȷ̄ iacent in plateis sine honore:
sed finaliter in die iudiciȷ̄ resurgent ꝛ in celū ascendēt:
ꝛ sui inuasores in infernum succūbent. ¶ Uel ꝫm sen- Aliter
suꝫ litere expone de antichristo: qui de abysso.i. de dia
bolo veniet: ꝛ ꝯtra heliā ꝛ enoch dimicabit: ꝛ eos in
hierusalem occidet: sed tñ ipsi resurgēt ꝛ celū ascendēt
¶ Uidit ioānes templū apertū in celo: ꝛ visa est arca Ca.ij.d:
testamenti in templo: ꝛ tunc facta sunt fulgura ꝛ vo-
ces ꝛ terremotus ꝛ grando. ¶ Celum est ecclesia. Tem Mora-
plum est religio. Arca testamenti est bonus prelatus / litas
vel quecunq; bona persona ibi habitans: que ad mo-
dum arce virtutes ꝛ merita in se seruat: Quando igi-
tur in templo religionis apparet arca testamenti idest
bonus prelatus vel perfectus homo: tunc exinde pro
cedunt fulgura bonorum operum ꝛ exemplorum: splē C
dor honeste ꝯuersatiōis: voces diuie laudis ꝛ alte ꝑdi
cationis: grando aspere correctionis: ꝛ ex parte alio-
rum terremotus/timoris ꝛ contritionis: voces etiam
confessionis: quia vere bonus prelatus ꝛ bona perso-
na in religione causat in aliȷ̄s multa bona. Psalmista ps.17.b
fulgura multiplicabit idest bona documenta: ꝛ exem
pla: et conturbabit eos / scilicet peccatores videntes
audientesq;.

¶ Capl'ꝫ duodecimū text⁹. Et signū magnū apparuit in celo. Mulier amicta sole: ꝛ luna sub pedib⁹ eius. Moral'. Capl'm. XIII

SIgnum apparuit in celo. Mulier amicta so- historia
le: ꝛ luna sub pedibus eius: ꝛ in capite eius co
rona stellarum duodecim: et erat ibi mulier
pregnans puerum masculum: et clamauit et
cruciabatur parturiens. Et aliud signum visum est in
celo / scilicet quidam draco rufus / qui insidiabatur
mulieri: vt deuoraret filium eius: sed filius eius rapt⁹
est ad deum: ꝛ mulier fugit in solitudinem: ꝛ draco ꝓ- Anago
iectus est in terram. ¶ Ista mulier est anima beata: gia
que a deo desponsatur. Sol qui semper lucet / signifi-
cat gloriam eternam: que in perpetuo non mutatur.
Luna significat mundi prosperitatem mortalem/mu
tabilem ꝛ defectibilem: que faciliter eclipsatur. In ce- D
lo igitur anima beata mulier idest coniunx dei patris
amicitur sole ꝛ tegitur id est eterna claritate. Luna id
est mortalis vita ꝛ mutabilis prosperitatis sub pedi-
bus eius: ꝛ quia ipsam iam superauit ꝛ eam vilipen-
dit ꝛ calcat. In capite autem eius est corona duode-
cim stellarum id est duodecim gaudiorum. In quo-

dam̄ sermone quidam exponens coronā illius mulie
ris dicit: ꝙ corona duodecim stellaꝝ in patria/erit me
moria sine obliuione: ratio sine diminutione: volūtas
sine perturbatione: impassibilitas sine corruptiōe: cor
poris claritas sine offuscatiōe: carnis agilitas sine re=
tardatione/corporis subtilitas sine obuiatione. Itē
octaua erat diligere proximū sicut seipsū. Nona erat
videre proximum in omni virtute diligente se sicut
seipsum. Decima deū perfecte diligere plus quam se
ipsum. Undecima diligere seipsū tantūmodo ꝓpter
deū. Duodecima videre deū diligētē se plus ꝙ homo
diligat seipsum. Ista vlterius est pregnās: q꞉ filiū ma
sculum. i. christū habet in se per dilectionē ⁊ deuotio=
nem. Sed ꝓ certo draco magnus diabolus ꝙ plurimū
ei inuidet: sed ipe nō preualet: q꞉ ipse fuit de celo ꝓie
ctus ⁊ in terrā cecidit. Ideo sanctos q̄ sunt in patria/
ledere non valebit. ¶ Uel dic ꝙ hec mulier est vir ꝑfe=
Tropo= ctus: qui dicit̄ mulier quasi mollis aer. Aer dico pro=
logia pter scientie puritatē: mollis per pietatē ⁊ benignita=
tē: ⁊ iste sole. i. clara sagaci discretione/vel conuersatio
nis honestate amicit̄: ⁊ luna. i. mutabilis prosperitas
sub pedibus eius vilipendit̄ ⁊ calcatur: ⁊ in capite ei9
. i. in mēte illius: duodecim stelle. i. duodecim articuli
fidei/firmiter ⁊ tenaciter radicati tenent̄. Apoca. Affe
apo. 22a rens fructus duodecim per menses singulos. Ista vl=
terius dicit̄ pregnans: q꞉ vere tales in vtero cōsciencie
E continēt filiū masculū. i. bonum ⁊ firmū propositum:
quod summe cupiunt parere ⁊ demonstrare per bono
rum operum executionem ⁊ complementum: Ideo
dicitur. Mulier cum parit/tristitiam habet: sed cum
ioā. 16 e peperit non meminit pressure sue propter gaudium.
Sed quando draco rufus id est maliciosus ⁊ veneno
sus ⁊ infamis diabolus videt talem mulierē idest bo
nam personam bono proposito impregnatam/⁊ bona
opera parere cupientem: vere ipe insidiatur ei per ma=
las suas suggestiones: ipse nititur deuorare ⁊ annihi
lare: ⁊ propositi sui partum impedire: ne exeat ad bo=
nū op9. Sz vere mulier ista nihilomin9 dz pere ⁊ suū bo
nū ꝓpositū adiplere ⁊ illd̄ dz deo cōmittere: q꞉ part9 ei9
dz eē raptus apud deum id est ad laudē ⁊ gloriam dei
ordinatus: ⁊ ipse debet in desertum religionis vel peni
ps. 54b tentie fugere. Et sic draco diabolus cadet ⁊ ipsum nō
Aliter poterit superare. Psalmista. Ecce elongaui fugiens:
Allego= ⁊ mansi in solitudine. ¶ Uel dic quod ista mulier est
ria ecclesia: que antiquitus habuit solem id est christum
⁊ bona spiritualia pro vestimento. Luna id est muta=
bilis mundi prosperitas sub pedibus eius erat: scilicz
contempta ⁊ calcata: q꞉ pro certo tunc sola spiritualia
eligebantur atq꞉ diligebantur: caduca vero ⁊ lunaria
spernebantur: ⁊ hoc maxime in principio/ quando ip
sa habebat in capite coronam duodecim stellarum id
est duodecim apostolos: qui in capite id est in princi=
apo. 21. f pio ipsam coronauerunt: ⁊ sic stellis duodecim orna=
f uerunt: sicut de ciuitate noua dicitur in Apoc. Quod
habebat pro portis duodecim margaritas. Tunc igi=
tur draco id est diabolus vel tyranni non potuerūt im
pedire/quin pareret populum fidelium predicando ⁊
conuertendo: ⁊ quin acquireret bona temporalia pro
christo pauperes nutriendo. Ueruntamen q꞉ videtur
iam hodie econuerso amicta luna: ⁊ solem sub pedib9
eius tenere id est temporalia diligere/⁊ spiritualia cal
Aliter care. Ideo timendum est ne ipam draco insidians pos
sit deuorare. ¶ Uel dic quod talis draco significat ma
los tyrannos ⁊ principes seculares: qui ecclesie vel per
sone/si quam pregnantem viderint id est diuitem/insi

diantur: ipsumq꞉ capere conantur: quapropter multo
tiens fugere compellunt̄: sicut ad literā ptz de subdi=
tis tyrannoꝝ. Ps. Draco ille quē tu formasti ad illu= ps. 103 c
dendū ei. ¶ Michael ⁊ draco preliabant̄ in celo: sed Ca. xij. b
vincēte michaele/draco proiectus est cū angelis suis i historia
terrā: habens irā magnā sciens qm̄ modicū tps habz.
Draco aūt videns se proiectū: secutus est mulierē que
peperit masculū: sed dicit̄ ꝙ illi mulieri date sunt due
ale aquile magne: vt volaret in desertū locū vt alat̄ cer
to tpe. Et tūc vidēs draco fugere mulierē: misit post ip
sam ex ore suo fluuiū magnū/vt faceret ipsam a flumi
ne trahi: sed terra adiuuit mulierē: ⁊ aperuit terra os
suū ⁊ absorbuit fluuium. Et iratus est draco ꝯtra mu=
lierē. q꞉ vidit ꝙ ei nocere nō poterat: ⁊ habuit facere ꝓ
lium cū his de semie eius q̄ custodiebāt mādata dei.
¶ Draco iste significat diabolum: qui cum pugnaret Anago
in principio cum michaele ⁊ angelis eius bonis: con gia
tradicendo ⁊ superbiendo fuit in terram damnatus ⁊
reprobatus: ⁊ in aere caliginoso inclusus: vbi pro cer= G
to iram ⁊ inuidiam/desperationem ⁊ tristitiā magnā
habet. Mulier ista est humana natura fragilis ⁊ de=
bilis vltra modum. Quando igitur videt se proiectū:
inuidet mulieri id est humane nature: ⁊ ideo statim ꝑ
secutus est eam in persona ade ⁊ eue. Tamen ex dei be
nignitate finaliter date sunt isti mulieri/ scilicet hūa=
ne nature: ale due idest duo sacramenta/scilicet baptis
mus ⁊ penitentia: quibus mediantibus potest volare
vsq꞉ ad solitudinem ⁊ locum secretum paradisi: vt ibi
alatur eterne glorie voluptate. Igitur ipsa mulier po
test dicere illud Psalmiste. Quis mihi dabit pennas ps. 54b
sicut columbe: ⁊ volabo ⁊ requiescam? Sed quid facit
diabolus? Quando videt quod humana natura non
potest in celum ascendere cum alis suis: vere emittit
de ore suo id est de suis suggestionibus flumen ma=
gnum id est inundationem fortium tentationum: vel
fluuium idest aquas carnalium atq꞉ temporalium vo
luptatum. vt sic faciat eum ad se trahi/⁊ a volatu in ce
lum impedire ⁊ retrahi: ⁊ ideo statim quando homo
videt hunc fluuium: terra debet eum adiuuare id est
memoria terrestreitatis ⁊ mortalitatis nostre: vel aspe
ritas penitentie ⁊ infirmitas humanitatis nr̄e: ¶ Uel Aliter
terra id est beata virgo pro eo orando: quia pro certo
si ista terra aperiat os suum per confessionem id est di
uini auxilij implorationem: statim flumen tentatio= ps. 105c
num erit absorptum: nec contra hominem preualebit Aliter
Psalmi. Aperta est terra ⁊ deglutiuit dathan. ¶ Uel H
dic quod terra significat timorem dei: qui pro certo ps. 75. b
multum iuuat peccatorem. Psalmista. Terra tremu= Aliter
it ⁊ quieuit. ¶ Uel dic quod mulier est bon9 ⁊ simplex
homo: cui diabolus insidiatur ⁊ inuidet: quando vi=
det qd̄ in hoc sclo inocētiā ⁊ iustitiā seruat: ⁊ de mltis
criminibus eum tentat: ⁊ contra eum multimode pre
liatur. Ideo ipse debet assumere alas boni propositi:
vt alas aquilinas clare discretionis ⁊ alte contempla
tionis: ⁊ volare ⁊ fugere vsq꞉ ad solitudinem religio=
nis: ⁊ ibi nutriri pabulo deuotionis debet. Et si draco
diabolus mittat post ipsum fluuium tentationis: vel
sibi offerat fluuium carnalis ⁊ temporalis delectatio
nis: terra id est corpus suum proprium adiuuet: scilicz
sustinendo penam ⁊ macerationem culturam peniten
tie: ⁊ maxime aperiendo os per confessionem/oratio=
nem ⁊ laudem. ¶ Uel si vis solitudo significat para= Aliter
disum: vbi debet volare per desyderium ⁊ affectum.
¶ Uel dic quod mulier pregnans est bonus ⁊ simplex Aliter
subditus: pregnans plenus ⁊ diues. Draco rufus est
princeps

princeps vel prelatus vel iudex causidic9: maliciosus
rapax ꝛ venenosus. Iste igiꝛ draco quādo videt iuxta
se aliquā mulierem pgnantem. i. aliquam simplicem
psonā plenaꝫ diuitijs tpalibus: statim insidiatur ei: ꝛ
cogitat modos ꝛ vias/quō ab ista fetum suum. i. diui
tias ꝛ facultates extorqueat ꝛ acquirat: easq̄ deuoret
ꝛ māducet: fraude/malicia vel rapina: sed quādoq̄ fit
ꝙ ista mulier id est iste hō bonus habet aliquas alas
id est aliquos amicos vel defensores: qui ipsum por-
tant ꝛ sustinent: ꝛ quibus mediātibus iste quādoq̄
fugit ꝛ euadit manus istius impij draconis. Et qñ vi-
det se ei nō posse nocere: tunc mittit post eū flumen ex
ore. i. impetū minarū/accusationū ꝛ impositionuꝫ: qꝛ
imponit sibi multa crimina: ꝛ accusat eum apud ma-
A iores: vt sic faciat eū trahi ad suū ꝓpositū ꝛ inclinari.
hie. 51. d Hiere. Absorbuit me quasi draco/impleuit ventrē suuꝫ.
Et tunc nō habet remediū/nisi terra aperiat os suum
i. aduocati vel aliqui adulatores/testes vel defensores
ipm ꝓprio ore excusent: ꝛ fluuiū accusatiōuꝫ extirpēt:
Sepe tñ accidit/ꝙ qñ draco. i. maliciosa psona/videt
se nō posse nocere mulieri. i. alicui psone ꝯtra quā ha-
Eze. 18. c bet conuertere tunc cōtra amicos ꝛ filios insurgit: quod
est cōtra rationē: qꝛ filius nō debet portare iniquitatē
Aliter. patris/nec pater iniquitatē filij. ¶ Vel dic ad literaꝫ/
ꝙ mulier qñq̄ inuadiꝛ a dracone. i. a luxurioso veneno
so/qui ipsam rogat de malo: que statim debet fugere/
ꝛ vitare ꝯsortiū suū ꝛ si ipse mittit post eā fluuiū. i. leo
nes: vel fluuiū. i. molliciem verborū ꝛ donoꝝ: vere ipa
terra debet eam iuuare. i. consyderatio mortis ꝛ terre-
streitatis ꝓprie: q̄ debet hec oīa refutare. Et dicit ꝙ
ista mulier est qñq̄ amicta sole. i. generis claritate ꝛ lu
na sub pedibus eius. i. ꝙ oīs defectus ꝛ rusticitas est
sub ea: nihil horū est in ea: vel etiā patria vl' ciuitas est
ei subiecta: sꝫ coronata stell'. i. amicis ꝛ parētib9: soluꝫ
Tropo- tñ remediū est fugere: ꝛ terre. i. vilitatis nr̄e miseriā co
logia. gitare. ¶ Vel dic ꝙ mulierē bon9 vel pfectus platus:
habens solē discretionis/calcās lunā psperitatis: co-
ronat9 ꝛ associat9 stell'. i. bonis ꝛ honestis psonis/cla-
ris/nobilib9 ꝛ discretis. Draco est aliq̄s malicios9 sub
ditus quē ipse habet/venenat9 ꝛ brigos9. Qñ igiꝛ mu-
lier ista. i. platus debet parere. i. aliqđ bñficiū alicui cō
cedere: statim fit pliuꝫ ꝛ ꝯtentio in celo eccl'ie vel reli-
B gionis: inter draconē ꝛ michaelē. i. inter bonos ꝛ am-
bitiosos. Nā draco. i. maliciosus subdit9/cupit istum
fetū. i. beneficiū deuorare ꝛ obtinere. Sꝫ qñ iste fet9 ra-
piꝛ a deo: ꝛ ex dei volūtate alicui bono ꝯcediꝛ: ꝛ draco
ambitiosus eijciꝛ in terrā. i. dimittiꝛ in statu infimo:
nec ꝓmouēꝛ: tūc draco iste irasciꝛ ꝯtra mł'ierē. i. ꝯtra p-
latū: ꝛ facit ꝯtra eū ꝯspiratiōes: ꝛ cōpellit eū fugere. i.
adire curiā romanā vt ibi tueaꝛ. Exēplo dauid: quē fi-
lius su9 ambitiosus cōpulit fugere in desertū: ꝛ tūc iste
draco. i. subdit9 ambitiosus/mittit ꝯtra eū fluuiuꝫ. i.
accusationē crimialiū ipositionuꝫ: quē nisi terra. i. de9
vel btā virgo/vel firmitas sue v̄itatis/sctitatis ꝛ iusti
cie adiuuerit: vel terra. i. aduocatorū sagacitas donis
ꝛ p̄cibus bñ culta ore suo excusauerit: ꝛ fluuiū istaꝝ ac
cusationū absorbuerit: vel terra. i. terrenoꝝ donorum
multiplicitas ꝯfouerit/ꝓ certo in magno piculo erit.
Et tūc draco iste vidēs se nō posse sibi nocere: illos de
semine suo ꝛ familiares ꝓposse psequitur ꝛ inuadit.
Eze. 32. a Ezech. Leoni gentium assimilaui te.

¶ Capitulū decimūtertiū Textus: Et vidi de mari bestiā ascendentem habentē capita septem. Moralitatū Caplm. XIIII

Vidit ioannes vnā bestiam ascendentem de
mari/habentē cornua septē/ꝛ capita decem historia
ꝛ sup caput eius nomina balsphemie. Ista
bestia similis erat vrso q̄tū ad pedes: qꝛ ha
bebat pedes vrsi/caput pardi/os leonis: ꝛ loquebatur
grandia/ꝛ blasphemias in deuꝫ ꝛ in sctōs. Et draco q̄-
dam dedit ei potestatē maximā/intātū ꝙ nullus erat
in terra qui poterat ei resistere: ꝛ ideo fecit bellū cōtra C
sanctos ꝛ deuicit eos: ꝛ blasphemias loquebaꝛ cōtra
illos q̄ in celis habitāt. Et data ē ei potestas sup oēm
pp̄lm/tribuꝫ ꝛ linguā: ꝛ numerati sunt vniuersi: ꝛ ado
rauerunt draconē/qui potestateꝫ dedit bestie. Ista tñ
bestia finaliter missa est in stagnū ignis ardentis sul-
phuris. ¶ Ista bestia est balliuus: q̄ diciꝛ bestia quasi Tropo-
vastia: qꝛ tales solent vastare oīa bona subditoꝝ. Ma logia.
re significat statum humilē/pauperē ꝛ auarū. Bestia
ascendens de mari est balliu9/officialis vel aduocat9:
q̄ venit ex humili ꝛ vili plebe ꝛ paupe statu: q̄ scꝫ tantū
ascēdit qñq̄ paulatiꝫ/ꝙ acq̄rit plura capita/. i. plura
officia/ꝛ dignitates. Habet etiā plura cornua/id ē ma
gistros/adiutores/familiares p quorū v̄tutē oēs ali-
os corrūpūt ꝛ inuadit. Abac. Cornua in manibus eius abacuk.
añ faciē eius ibit mors. Tales sunt sił'es pardo p cru- 3. a.
delitatē/q̄tū ad corpus intētionis. Pard9 em̄ est aīal
preceps ad sanguinē: sic isti nō gaudēt nisi qñ pñt occi
dere/vel officiū suū crudeliter exercere. Esa. Manus Esa. 1. d.
vr̄e plene sunt sanguine. Itē sunt sił'es vrso p luxuriaꝫ/
q̄tum ad pedes affectionis. Ursus em̄ diligit summe
dulcedinē mellis. Sic v̄o amor ꝛ affectio istorū nō est
nisi ad mel/ id ē ad dulcedineꝫ luxurie ꝛ carnalitatis.
Cañ. Mel ꝛ lac sub lingua tua. Itē sunt sił'es leoni p cañ. 4. c
supbiā ꝛ iactantie vanitatem/q̄tū ad os locutionis.
Leo em̄ est aīal supbissimū: ꝛ os ei9 semp fetet. Sic isti
semp habēt os/. i. v̄ba leonina: supba ꝛ luxuriosa: autē
tica: iactantia: minantia atq̄ vana: fetida ꝛ luxuriosa
Ps. Os tuū abundauit malicia. Iō v̄o tales loquūꝛ ps. 49. c
grādia: iactādo blasphemias: ꝛ cōtra deū ꝛ sctōs mē- D
tiēdo: vel ꝯtra sctōs: id ē ꝯtra bonas psonas ꝛ simpli-
ces cōminādo: scꝫ accusando. Job. Os meū implebo iob. 23. a
increpationib9. Sꝫ q̄d: p certo tales hñt draconē qui
dat eis ptātē: scꝫ aliquē malū principē ꝛ mgr̄m cū quo
sunt in seruitio: ꝛ a quo depēdet eorū ptās pncipalis.
Uel aliquē ꝯsiliariū magnū in curia pncipis vel plati
q̄ eos sustinet: intm̄ ꝙ nullus pōt eis resistere: imo po-
pulus ꝛ lingua: id ē oīa genera hoīm timēt ꝛ adorant
etiā talē draconē ꝛ principē: q̄ eis dat hmōi ptāteꝫ. Et
breuiter ipsi faciūt bellū ꝯtra sctōs: id ē cū bonis sim-
plicib9 ꝛ paupibus ꝛ sctis Dico em̄ sunt in terra: q̄ scꝫ
sine terrena psperitate viuūt/ipsosq̄ superāt ꝛ vincūt:
cōtra illos etiam qui sunt in celo: id ē in statu religio-
nis vel eccl'ie: vel in celo id ē in statu dignitatis ꝛ excel
lentie. Blasphemias id est accusationes ꝛ murmura-
tiones impie ploquunꝛ Et finaliter tot9 pp̄ls miraꝛ:
tota patria loquiꝛ de eorum gl'ia ꝛ maiestate/excellen
tia ꝛ v̄itate. Sed caueāt ne accidat illis sicut isti bestie
q̄ finaliter posita fuit in stagno ardentis ignis ꝛ sul-
phuris. Sic vero isti in tormentis infernalibus cōbu-
rētur eternaliter: ꝛ sic videmus tales sepe igne tribula
tionis cōburi temporaliter: ꝛ etiā deo iudice ad mise-
riā veniunt finaliter. Psal. Uidi impiū superexaltatū ps. 36. g
ꝛ ecce transiui ꝛ nō erat. Raro enim contingit/ꝙ qui
de nihilo veniunt ad tantam prosperitatem/finaliter
non decidant in infortuniū penalitatem. ¶ Vel dic ꝙ Aliter.
ista bestia est cleric9 bestialis: qui a mari id est ab hu- E
mili plebe ꝛ paupere statu veniens: quādoq̄ acquirit

plura capita id est dignitates ⁊ prebẽdas: ⁊ quandoq̃
cornua.i.mitram: quandoq̃ fit episcopus vel abbas:
vel cornua.i. pompas vel elationes. Et iste ꝑ certo ac=
quirit partem magnã non a se/sed a dracone.i.ab ali=
quo amico vel fautore/epo cardinali eius ꝓmotore:
virtute cuius nullus potest sibi resistere quoquo mõ.
Aliter. ¶ Uel dic q̄ iste antichristus quẽ draco id est lucifer/
introducet/id est ei dabit maximã potestatẽ. Iste a ma
ri.i.a pctõrũ amaritudine veniet ⁊ asendet: quia in pec
cato erit conceptus ⁊ nutritus: ⁊ ideo habebit cornua
septẽ.i.septem peccata mortalia/vel in actu vel in ha=
bitu. Itẽ habebit decem capita/id est decẽ transgres=
siones mandatorũ legis. Iste habebit caput pardi/ꝑ
crudelitatẽ: pedes.i.affectiones vrsi ꝑ fictã benignita
tem: q2 vrsus est aĩal quod amat ludere. Sic iste alios
terrendo sicut pardus: alios ludendo ⁊ blandiẽdo si=
Dan.7 b cut vrsus seducet. Dan. Ecce alia bestia similis vrso.
Os eius erit leoninũ ꝑ superbiã/iactantiã ⁊ blasphe=
miam contra deum. Et tribus annis cum dimidio p̄=
ualebit. Et breuiter nullus põt ei resistere: sed tribus ⁊
lingue obedient ei: ⁊ omnes mirabuntur de eius pote
state: sʒ finaliter peribit in igne: ⁊ sulphure cõburetur
Eo.ca.b in inferno. ¶ Uidit ioannes secundã bestiã ascenden=
historia tẽ de terra: ⁊ data est ei potestas a prima bestia: ⁊ om=
nem potestatem ipsius faciebat: ⁊ fecit signa magna
in terra: ita q̄ fecit ignem de celo descendere in terrã
in conspectu omniũ hominũ: ⁊ fecit omnes habitan=
tes in terra/pusillos/magnos ⁊ liberos /seruos/pau=
f peres ⁊ diuites adorare bestiam primã: ⁊ portare ima=
ginẽ eius/⁊ numerũ nominis eius ⁊ characterẽ bestie
apo.19 d in manu dextera/⁊ in frontibus eoꝝ. In fine tñ prima
bestia ⁊ secunda misse sunt in stagnũ ignis ardentis ⁊
sulphuris: sicut dicitur infra.xix. Ista autẽ bestia ha=
Allego= bebat cornua sicut agnus: ⁊ loq̄baẽ sicut draco. ¶ Pri
ria. ma bestia est antichristus/sicut dictum est. Et ista secũ
da bestia significat suos ministros pseudo ꝓphetas:
qui cum magna potestate christianos seducent: falsa
miracula ⁊ signa faciẽt: omnia hominũ genera ad eũ
conuertent: ⁊ ipsum facient ab omnibus credi deum/
⁊ honorari nomẽ eius/⁊ imaginem revereri: ⁊ chara=
cterẽ eius.i.imaginem sue potentie ꝑ impressionẽ in
fronte/id est in mente tenaciter retineri. Habebũt etiã
cornua agni.i.fictam benignitatẽ: ⁊ loquentur sicut
draco ꝑ apertam crudelitatẽ: q2 alios blandiẽdo sicut
agnus: alios sicut draco seuiendo seducent. Finaliter
tamẽ cum magistro suo ignis incẽdijs cremabuntur.
Eze.38 g Ezech. Ignis ⁊ sulphur suꝑ eos/⁊ super ppl'm eius.
Tropo= ¶ Uel dic q̄ prima bestia que a dracõe habet potesta=
logia. tem/est malus iudex/princeps vel p̄latus habens plu
ra capita.i.plures dignitates vel castra: a dracone.i.a
diabolo symoniace introductus scʒ in exercitũ bonoꝝ
⁊ maloꝝ. ¶ Secunda bestia significat ipsorum iudi=
ces ⁊ balliuos: qui ab ista bestia prima recipiũt pote=
statẽ siue autoritatẽ. Isti igiẽ habent maximã in hoc
mundo potestatẽ: ⁊ faciunt ꝓdigia ⁊ signa in terra: q2
vere dato q̄ isti ascẽderũt a terra.i.a statu infimo/pau
pere ⁊ humili nati plebe: ipsi tamẽ faciũt edificia/tur=
res ⁊ predia/⁊ alia multa magna: q̄ de operibus que
G isti faciunt/alij videnẽ dicere illud Dan. Signa ⁊ mi=
dan.3.g rabilia facta sunt apud me. Isti faciũt ignẽ descende=
re in terrã: q2 ignẽ rapine ⁊ excoriatiõis/vsure ⁊ auari=
cie faciunt pullulare: q2 ꝑ eorũ suggestiones ⁊ accusa=
tiões/principes ⁊ p̄lati suos depredanẽ: ⁊ eos igne ra=
Lu.12.f. pine deuorãt ⁊ inflammãt/dicentes illud Lu. Ignem
veni mittere in terã: ⁊ quid volo nisi vt ardeat? Et bre=
uiter isti seducũt omnes habitantes in terra. Et quare
hoc? quia ipsi habent cornua sicut agnus: ⁊ loquũtur
sicut draco. Cornua enim que sunt in prima parte ⁊ ca
put bestie/significant introitum ⁊ ingressum ⁊ princi=
pium ipsorũ: q2 pro certo in cornibus/id est in princi
pio officij ipsi videntur benignissimi sicut agnus: sed
vere in fine quando aliq̃ diu fuerint in officio/⁊ creue
rint: ipsi loquuntur sicut draco/id est crudeliter ⁊ autẽ
tice populum cum mundo accusando/⁊ ad modum
draconis omnem patriam venenando. Unde popul9
potest dicere: Absorbuit me quasi draco: impleuit ven hie.51.d
trem teneritudine mea. Et breuiter/in tota terra vbi p̄
sunt/nõ remanet seruus nec liber: id est nec religiosus
nec secularis/nec diues nec pauper/nec magnus quin
istorum compulsionibus / malicijs et inuentionibus
oporteat ipsam primã bestiam/scʒ principẽ vel prelatũ
adorare/⁊ munera ⁊ emendas dare/vel al's honorare.
Isti enim faciũt per suas exactiones/q̄ omnes ali ve=
niant/ honorent et adorent principes et prelatos: scʒ
munera offerendo/subuentiones p̄stando/⁊ emendas
indebite corrigẽdo: ⁊ imagines eorũ/id est ipsorũ vxo
res/filios/filias ⁊ nepotes atq̃ secretarios eorũdem.
Non est enim qui se abscondat a calore talium. Unde
Job: Paruus ⁊ magnus ibi sunt/seruus ⁊ liber. Sed H
finaliter ista bestia prima/scʒ princeps malus: ⁊ bestia Job.3.c
secũda/scʒ mali balliui eorũ: igne ⁊ sulphure comburẽ
tur/⁊ in inferno ꝑpetuo cruciabũtur. Eccĩ: Uindicta
carnis impij/ignis ⁊ vmis. ¶ Uel dic q̄ prima bestia Ecci.7.b
cui nullus potest resistere: est peccatum luxurie: que fa Tropo=
cit hoĩem bestialẽ: vel mulier pulchra luxuriosa. Isti logia.
eñ pctõ pauci resistũt. Nã luxuria vel luxuriosa ⁊ pul=
chra mulier p̄liatur ꝯtra sanctos: ⁊ deuincit eos mul=
totiẽs: sicut patet in samsone ⁊ salomone. Eccĩ. Nõ est
malicia suꝑ maliciã mulieris. ¶ Secũda bestia signi= Ec.25.c.
ficat vetulas maquerellas: que seducũt habitantes in
terra suis vbis. Et hoc patet: q2 ipse sunt sicut agnus
dum blandiẽdo benigniter iuuẽculas alloquunẽ. Et
sicut draco: scʒ insidiando: venenãdo: decipiendo: in=
q̃tũ ꝑ eas alie ad peccatũ trahunẽ. Et breuiter: q̄ om
nes habitantes in terra: serui: liberi ⁊ seculares: ⁊ reli=
giosi: diuites ⁊ pauperes: obediũt prime bestie: id est
pctõ luxurie: vel alicui meretrici mulieri: ⁊ q̄ oẽs ado
rent imaginẽ eius: id est ipsius pulchritudinẽ. Illud
patet: q2 fere modo quasi omnes hoĩes portant in frõ=
tibus suis: id est in apparentia characteris istius be=
stie id ẽ impressiones luxurie: scʒ gestus: dicta ⁊ facta.
Etiã ad literã multi sunt qui portãt ipsorũ nomina in
vestib9 suis: id est ipsarũ imagines vel signa: vel etiam
imaginẽ ⁊ characterẽ habẽt in frõte: inq̃tum ingerũt
mẽbra sue pulchritudinis in animo vel in corde. Nu=
merus etiam nominis sui deferũt: inq̃tum nomẽ suũ A
in literis scriptũ secũ gerunt. Ps. Uerũtamen in ima ps.38.b
gine pertansit homo. Ideo tam prima q̃ secunda be=
stia: id est tam luxuria vel mulier luxuriosa: q̃ sua vetu
la: ignis ⁊ sulphuris fetoribus finaliter in inferno cõ=
burentur. Ps. Ignis sulphur ⁊ spũs procellarũ pars ps.10.b
calicis eorum. ¶ Uel dic q̄ secunda bestia est detractor: Aliter.
cuius cornua: id est exterior fastus est ad modũ agni
id est humilis ⁊ benignus: ipse tamen loquitur sicut
draco detrahendo: ita quod ignem discordie et rixe
generat.

¶ Capitulũ decimũquartũ Textus: Et vi= di: et ecce agnus stabat super montem sion.

Moralitatum Capitulum. XV.

Uidit ioan=

Histo-ria Vidit ioannes supra montē sion agnū stan-
tem: τ in ɔspectu eius centū quadraginta-
quatuor milia habentia nomē ei9/τ nomē
patris eius scriptū in frontib9 eoꝝ. Et au-
dita est vox in celo quasi aquaꝝ multarum: τ audiuit
tanꝙ vocē tonitrui magni: τ sicut vocem citharedoꝝ
citharizantiū in citharis suis ante sedē agni. Et can
tabāt canticū nouū in ɔspectu agni τ quatuor aīaliū
τ vigintiquatuor senioꝝ. Et dicit ꝙ isti sunt q̄ cū mu-
lierib9 nō sunt coinquinati: τ q̄ empti sunt de terra: τ
Tropologia sequunt agnū quocūꝗ ierit: τ in quoꝝ ore nō est inuē
tum mendaciū. ¶ Iste agn9 significat hoīes mites τ
humiles τ benignos: q̄ p certo debēt esse ɔstituti sup
montē eccl'ie vel religionis. s. in excellentia dignitat̄
q: semp sunt alijs tales pferēdi. Isti igit debēt habe-
re secū in societate plura genera hoīuz. s. aīalia plena
oculis ante τ retro. i. viros discretos clericos clare vi
B dentes. Itez seniores. i. laicos maturos τ honestos/
ac morum venustate fulgentes. Itē citharistas. i. can
tores/deum τ sctōs laudantes: τ canticū nouū. i. diui
num offm̄ ɔcinentes: τ multa milia alioꝝ. i. bonoꝝ
Eccli. 9. b. subditoꝝ. Eccli: Viri iusti sint tibi ɔuiue. Et isti debēt
ɔsyderatiōes quatuor: q: nomen patris eoꝝ. i. virtus
nois christiani debet scribi in frontib9 eoꝝ. i. in appa
rentia eoꝝ p honestā ɔuersationē. Agnū etiaz. i. bonū
prelatum suum debent sequi p imitationē: nec debent
cum mulierib9 coinquinari p luxurie feditatē: τ a ter
ra debent esse empti/p auaricie ɔtemptuz τ abomina-
Eccli. 7. b. tionem: τ in ore eoꝝ nō debet inueniri mendacium/per
aliquā malā locutionem. Eccli: Nolite mentiri velle
omne mendaciū. Et tales p certo scz viri discreti τ ec-
clesiastici τ maturi/τ in dei laudib9 eleuati/τ veritate
suffulti/τ a terre auaricia empti τ segregati: sūt digni
esse in ɔspectu agni. i. in ɔspectu bonoꝝ p̄latoꝝ in di-
uersis officijs pmoti. Et maxime oīe mendaciuz in
ore ipsoꝝ nō est inuentum: τ vt viri veraces τ sine ma-
cula: quales pculdubio decet esse seruitores p̄latoꝝ τ
ps. 100 b. quoꝝcūꝗ magnatoꝝ. Vn̄ in ps. dicit: Nō habitabit
in medio dom9 mee q̄ facit supbiā: q̄ loquit iniq̄/non
direxit in ɔspectu oculoꝝ meoꝝ. Oculi mei ad fideles
terre vt sedeant mecū: ambulās in via imaculata hic
mihi ministrabat. Ecce q̄les debēt stere añ thronuz τ
in officijs p̄latoꝝ. Apoc. In ɔspectu throni amicti sūt
Apoca. 7. c. stolis albis: τ palme in manib9 eoꝝ. ¶ Vel dic ꝙ agn9
est christ9/q̄ ad occisionē duct9 est. Mons sion signifi
C Aliter cat celsitudinē paradisi. Sion em̄ interptat specula: q:
in paradiso de9 speculat. Iste secū hz q̄tuor aīalia. i. q̄-
Esa. 53. c. tuor euangelistas/τ vigintiq̄tuor seniores. i. vniuersi
tatem patriarchaꝝ/pphaꝝ. Itē citharistas. i. choꝝuz
angeloꝝ τ archangeloꝝ deū ɔtinue laudantiū τ dicen
Ps. 95. a. τ 97. a. tium illud ps. Cantate dn̄o canticū nouū. Et q̄d: pro
certo isti oēs q̄ hn̄t in frontib9. i. in mētib9 suis nomē
dei patris/τ fidē trinitat̄ scriptā τ impssam: τ marie
qui sine macula sine mendacio/sine mulieꝝ ɔtagio p
seuerant: digni sunt esse in ɔspectu dei sursuz in para-
diso: τ marie q̄ empti sunt de terra. i. de terrena cupi-
Matt. 8. c. ditate: q: vere tales sequunt τ seq̄ pn̄t agnū christum
quocūꝗ ierit. i. vsꝗ ad altitudinē paradisi. Matth.
Sequar te mgr̄ quocūꝗ ieris. Sequunt em̄ boni chri-
Mar. 14. b. stum p oēs vias pfectiōis ipm̄ imitādo: tandē sequū-
tur eū in paradisuz ipm̄ ɔteplando. Vn̄ dicit: Sequi-
Tropologia mini eum quocūꝗ introierit. ¶ Vel dic ꝙ agnus est
ignarus iuuenis p̄lat9: q: vere multi tales stant hodie
sup montē sion. s. in statu regiminis/τ in excellētia di
gnitat̄: q: hodie dato ꝙ in religiōe τ eccl'ia sint mul-
ta aīalia oculata. i. multi viri discreti/multi seniores
prouidi: fit tn̄ sic ꝙ q̄nꝗ in throno. i. in dignitate τ p̄-
latiōe nō ponunt hodie tales: sed magis agni. i. iuue
nes τ ignari hodie fauore pcio τ prece occupāt eccle- Esa. 3. a
siasticas dignitates. Esa. Dabo pueros pncipes eoꝝ. Eccs. 10. b.
Eccs. Vidi stultū in dignitate sublimi. Et ideo q̄d fa
ciunt isti: Certe ipsi ponunt suos in diuersis pbendis D
τ beneficijs ecclesie: ac multa milia eorum qui portāt
nomen patris sui/idest qui sunt de parentela sua et
suorum: τ de patria τ familia circa ipsum. Etiam au
ditur maxima multitudo citharistarum/idest adula
torum: qui citharis/idest nouis linguis non cessant
noua cantica resonare. Et breuiter quando tales pre-
lati sunt sic in thronis τ in p̄lationib9 indigne pmo-
ti: nolūt habere secū nisi adulatores. i. malas psonas Can. 5. a
τ suis notis/familiarib9 τ amicis replent totā sanctā Esa. 57. a.
eccl'iam dei. Dicūt em̄ illud Can. Cōuenite amici mei Eo. c. b.
τ bibite: ita ꝙ tales cōuocando videntur dicere illud
Esa. Accedite huc. ¶ Vidit Joannes angelū volantē Histo-ria
per mediū celi/habentē euangeliū eternū: vt euāgeli-
zaret sedentib9 sup terrā. Et clamauit voce magna/di
cens: Timete dn̄m qui fecit celū τ terrā: τ mare τ fon- Moralitas
tes aquaꝝ: q: appropinquat iudicij ei9 hora. ¶ Iste
est p̄dicator/qui debet dici angelus. i. nūcius dei p̄ris
qui durus τ angelicus debet esse. Isti em̄ traditū est
euangelium/idest officium predicandi: vt doceat et
informet sedentes super terram/idest peccatores qui
in hoc mundo super terram/idest in amore terrenoꝝ
quiescunt. Unde: Illuminare his qui in tenebris et Lu. 1. e
in vmbra mortis sedent: ad dirigendos pedes no-
stros in viam pacis. Istis autem dicit ꝙ ipsi timeant
dominum/τ adorent eum qui fecit celum/idest eccle-
siam triumphantem: et terram/idest ecclesiam mili-
tantem: que sepe teritur tribulationibus mare flu-
ctuosum/idest statum secularem: fontes aquarum/
idest status τ conuentus regularium: vbi aqua dul- E
cis deuotionis inuenitur. Hieremias: Quis non ti- Hiere. 10. a.
mebit te o rex gentium? Summa intentio predicato
rum debet esse/ꝙ imprimant timorem diuinum in
cordibus audientium: exemplo Thobie. Ratio autē
assignatur quare timere debent: quia appropinqua-
bit hora iudicij: vbi impios condemnabit dominus 1. Reg. 2. b.
Judicabit fines terre. ¶ Quidam angelus clamauit
ꝙ babylon ciuitas magna cecidit: que de vino sue Eo. c. b.
fornicationis potauit omnes gentes. ¶ Iste ange- Moralitas
lus significat omnes predicatores: qui pro certo
omnes clamant/et a principio clamauerunt baby-
lon: idest mundum plenum confusione cecidisse:
τ a statu virtutum a principio corruisse: et vino: id
est consolatione sue fornicationis: idest sue prospi- Hiere. 51. a.
ritatis peccatores inebriatos fuisse. Unde Hiere.
De vino furoris eius biberunt gentes: ideo com- Eo. c. b.
mote sunt. ¶ Clamauit quidam angelus ꝙ qui-
cunꝗ adorauerit bestiam τ imaginem eius: et ac-
ceperit characterem eius: oportebit eum bibere de
vino furoris domini: et cruciabitur igne τ sulphu-
re in conspectu angelorum τ igni et fumus eius in
secula ascendet: nec habebit requiem die ac nocte. Moralitas
¶ Angelus iste est sacra scriptura vel communitas
sanctorum. Ista enim predicat τ clamat: ꝙ illi qui
adorant et honorant bestiam: idest malam mu-
lierem bestialem luxuriosam: τ qui eius imaginem. i.
pulchritudinem venerantur: qui etiam characterē. i.
impressionē sui amoris retinēt atꝗ seruāt: tales dico
calicem furoris. i. vindicte dei/τ suam austerā senten-

Ezech. tiam potabunt. Ezech. Calicem furoris dñi bibisti: et
23.c. potasti illum vsq ad feces. i. vsq ad eternā dānationē
f Et igne ⁊ sulphure cremabunt. i. erunt in ardore ⁊ fe-
tore in hoc mundo ꝑ culpā / ⁊ finalr̄ in inferno ꝑ penā
Treñ. 5. Et fum⁹ eoꝝ. i. eoꝝ infamia ꝑpetuo ascendet: ⁊ ꝑpetuo
a. ipsoꝝ dolor ⁊ gemitus nō requiescet. Treñ. Lassis nō
dabit requies. Ad lr̄am em̄ luxuriosus q̇ est infatuat⁹
de imagine ⁊ pulchritudine mulieꝝ: semꝑ est in igne
Psal. ⁊ in angustia / labore ⁊ infamia: ⁊ finalr̄ in ꝑpetuo do-
48. b. lore ⁊ tristicia. Ps̄. Laborabit in eternum. ¶ Visa est
Eo. ca. nubes candida in celo: ⁊ suꝑ eam sīsis filio hoīs: ⁊ ha
bebat coronā aureā in capite: ⁊ falcem acutā in mani
bus: ⁊ dictū est ei a quodā angelo / ꝙ ipse mitteret fal
cem suā / ⁊ meteret messem terre / qm̄ maturauit: ⁊ mi-
Mora- sit falcem suā / ⁊ messuit terrā. ¶ Per nubē q̄ de vapo-
litas ribus terrenis ⁊ aqueis ↄstituit̄: intelligit̄ corpus hu
manum de terra ⁊ aqua. i. de carne ⁊ sanguine ↄstitutū
Angelus qui est in nube candida / est bon⁹ ꝓlatus vel
angelus q̇ in nube corporis habet candorē castitatis.
Iste habet coronā aureā. i. excellentiā dignitatꝭ. Ha-
bet falcē in manu sua. i. acumē rigoris ⁊ iudiciarie po
testatis: sed alius angelus. i. alie ꝑsone bone collegij
sui: qui hn̄t zelū eccl'ie vel religionis: debēt stimulare
ꝙ ipse mittat falcem suā. i. ꝙ ipse exerceat iustitiā ⁊ ri
gorem suū: ⁊ terrā. i. subditos terrenos ⁊ auaros me-
tat ⁊ abscindat atq castiget. Vñ ꝑ certo qñ ipsi vidēt
malos in patria abūdare: ipsi debent dicere ⁊ ↄsulere
Iohel. ipsi principi vel ꝓlato illud Iohel: Mittite falces ve-
3. c. stras qm̄ maturauit messis. ¶ Vel dic ꝙ hic est chri-
Aliter stus: q̇ nube candida. i. in purissima v̄gine fuit visus
Iste em̄ habet coronā aureā. i. regiam maiestatē ⁊ ho
G noris dignitatē. Falcem etiā acutā. i. rigoris austeri-
tatem. Qñ igit̄ in iudicio messis terre. i. reproborum
multitudo maturauerit. i. satis creuerit: tunc v̄o ad
instinctum angeloꝝ martyꝝ ⁊ sctōꝝ / ⁊ ꝑ eoꝝ ministe
rium: ipse mittet falcem suam. i. emittet vindictā sui
rigoris: ⁊ sue iudiciarie ptātis: ⁊ falcabit ⁊ euellet de
mundo messem terre. i. collegiū reproboꝝ. Matth.
Matt. Mittet filius hoīs angelos suos: ⁊ colligēt de regno
13. f. eius oīa scandala. ¶ Vel dic ꝙ iste est malus prelat⁹
Aliter qui in nube candida. i. in candore mundane gl'ie con
uersat̄: q̇ cum falce acuta austere correctiōis ⁊ crudeli
tatis / ad vocem alterius angeli. i. ad vocē angelorum
suoꝝ balliuoꝝ: falcant ⁊ colligunt messem terre. i. bo
na terre ⁊ subditoꝝ suoꝝ / quos excoriant ⁊ predant̄.
Dicūt em̄ mali angeli ⁊ balliui dñis suis / qñ occasio
nem nocendi adinuenerūt: Mitte falcem tuā ⁊ mete
q: venit hora vt metat̄: qm̄ maturauit messis. Vñ satꝭ
cito post sequit̄: Mitte falcē tuā / ⁊ vindemia botros
vinee terre. Et hoc maxime dicunt qñ vident rusticos
Io. 4. e pullulasse. Vñ de talib⁹ dicit̄ Ioan. Alij laborauerūt
Eo. c. d. ⁊ vos in labores eoꝝ introistis. ¶ Vidit ioānes quen
daꝫ angelū exire de templo / habētez falcē acutā: ⁊ ve-
nit alius angel⁹ de altari / q̇ habebat ptātez suꝑ ignē:
⁊ clamauit voce magna ad aliū angelū: Mitte falcez
tuā / ⁊ vindemia botros vinee terre: qm̄ mature sunt
H vue eius. Et misit falcem suā / ⁊ vindemiauit vineā ter
re / ⁊ misit in lacū dei magnū: ⁊ calcat⁹ est lacus extra
ciuitatē: ⁊ exiuit sanguis de lacu vsq ad frenos equo
Anago rum ꝑ stadia mille sexcenta ⁊c. ¶ Angelus est christ⁹
gia qui de templo paradisi in die iudicij veniet. Iste eniꝫ
angelus habebit falcem acutam. i. ptātez acuti rigo-
ris / ⁊ iudiciarie ptātis / qua pctōres atrociter defalca-
bit. Scōs angelus significat angelos dei ministros:
qui tunc tp̄is erunt executores sue sn̄ie: ⁊ ideo isti di-
cuntur habere ptātem suꝑ ignem: q: ignis est ardor
diuine iustitie: ⁊ ꝑ eoꝝ ministeriuꝫ exercet̄. Dicit̄ etiā
iste angelus venire de altari. i. ab ista sede maiestatis
diuine / a qua accipiant ptātez. Isto igit̄ angelo scōo
in exercitu angeloꝝ clamante ⁊ ministrāte veniet fili⁹
dei angelus testamenti: ⁊ mittet falcem iustitie sue in
vineam terre. i. in collegium hoīuꝫ terrenoꝝ: q̇ dicun
tur vinea. q: alios inebriāt dictis ⁊ factis suis malis:
vino. s. in quo est luxuria. Botros etiam. i. homines
succidet ⁊ vindemiabit / ⁊ a terra euellet: ⁊ vineā. i. mū
dum: suis fructib⁹. i. habitatorib⁹ denudabit. Treñ. Treñ. 1.
Vindemiauit me sicut locut⁹ est dñs. Botros istos / d.
idest molles ⁊ teneros peccatores mittet in lacum dei
magnum. i. in infernū / vbi erunt calcati ⁊ depressi: et
sanguis. i. pena ⁊ dānatio illi⁹ lacus inferni attinget
vsq ad equos. i. vsq ad carnales pctōres: ⁊ vsq ad fre
nos equoꝝ. i. vsq ad illos q̇ eos frenant ⁊ regunt: scꝫ
mundi p̄ncipes ⁊ rectores: q̇ in sanguine eterne dam- A
nationis erunt pctōres tam subditi q̄ magni. Ideo Esa. 24
dicit̄ Esa. Cōgregabunt̄ in cōgregatiōe vnius fascis d.
in lacum: ⁊ claudent̄ ibi in carcere. ¶ Vel dic ꝙ p̄m⁹ Aliter
angelus significat principes ⁊ tyrannos: q̇ ꝓ certo ol
die de templo. i. de amore templi eccl'ie fugiunt ⁊ rece
dunt. Isti dicunt̄ habere falcem acutam. i. potestatez
puniendi / ⁊ autoritatem iurisditiōis. Scōs angelus
significat talium balliuos ⁊ officiales: q̇ vere de altari
veniunt: q: tales nō diligunt nec missam / nec altare:
immo exinde fugiunt ⁊ recedunt. Ideo dicunt̄ ex al-
tari venire / non ad ip̄m ire. Scōs scꝫ angelus clamat
ad primum. i. balliuus malus clamat ⁊ ↄsulit ꝓlato /
principi vel tyranno: ꝙ ipse mittat falcem sue ptātis
in vineam terre. i. in terram sibi subiectaꝫ / ⁊ in patria
sua: ⁊ hoc certe / vt ipse ꝑ rapinam accipiat ⁊ colligat
botros vinee. i. bona tp̄alia subditoꝝ: dicens cū iesa-
bel illud qd̄ in libris Regum dicit̄: Surge posside vi 3. Regū
neam naboth. Et isti secundi angeli. i. praui balliui ⁊ 21. d.
ↄsiliatores / dicunt̄ habere ptātem suꝑ ignem / ⁊ super
ardorem auaricie ⁊ rapine: q: ad hoc tenent̄ a princi-
pibus: vt alios igniant / inflāment ⁊ molestent. Dañ. Dañ. 7.
Fluuius igneus rapidusq egrediebatur a facie eius. c.
Ideo ad eoꝝ instinctum ⁊ cōsilium / ipsi primi angeli
falcant ⁊ spoliant terram suam: ⁊ botros. i. bona tp̄a-
lia subditoꝝ: ⁊ mittunt in lacum. i. in hospitiū suum
⁊ ip̄m exinde calcant ⁊ replent: ita ꝙ sanguis. i. hm̄oi
actiōis ⁊ crudelitatis infamia necesse est ꝙ exeat ⁊ ap
pareat: ⁊ qñq ꝑueniat vsq ad frenos equoꝝ / et vsq
ad suꝑiores mundi p̄ncipes ⁊ rectores. s. ad regem vl' B
ad papam / q̇ alios dirigūt ⁊ frenant: inquantū subdi
ti sic dep̄ssi cogunt̄ appellare / ⁊ talium crudelitates Aliter
superiorib⁹ intimare. ¶ Vel dic ad lr̄am: ꝙ hodie san
guis substantie subditoꝝ / vsq ad frenos equoꝝ ꝑue-
nit: inquantum phalerati equi de bonis istoꝝ emunt
⁊ inquantum pompe dñoꝝ ad expensas istius sangui
nis deducunt̄: Ita ꝙ istis pōt dici illud Esa. Man⁹ Esa. 1. d.
vestre plene sunt sanguine.

¶ Capitulum decimumquintum Textus Et vidi aliud signum in celo magnum ⁊ mirabile. Moralitatum Cap. XVI

Vidit ioannes mare vitreum igne mixtum
⁊ eos qui vicerunt bestiam eius / ⁊ numerū Histo-
noīs ei⁹ stantes suꝑ mare / habentes cítha- ria
ram dei: ⁊ cantabant canticū moysi ⁊ agni.
¶ Mare istud significat eterne gl'ie voluptatem. Et Anag-
dicitur mare propter inexhaustibilem abūdantiam. gia
Dicitur

Dicit vitreum/ ꝓpter claritatē inoffuscabilē. Dicit
mixtu igne/ ꝓpter charitatē inextinguibilē. In tali
igit mari /id est in eterne glorie claritate: videbuntur
finaliter illi qui vicerūt dū viuerent/bestiā/id est dia-
bolum/qui oīa vastat: seu filiū eius/id est pctm̄ sup-
bie: ⁊ imagines eius/id est mulieres ⁊ fictionez luxu-
rie: et numerū nois ei9.i.numeratiōem pecunie vl' pec
catū auaricie. Tales dico erūt in isto mari.i.in affluē
tia glorie sempiterne: ⁊ ibi cātabūt cāticū moysi/ id-
C est cāticum veteris testamēti/⁊ cāticū agni ⁊ euāgelij
Moyses vero ⁊ agnus/id est christus fuerūt duo le-
gislatores: a quo pēdēt lex ⁊ ꝓphete. Ideo tūc q̄libet
ezech.27 aīa btā poterit dicere de isto mari illud Ezech. Per-
a. fecti decoris ego sum/et in corde sita. Ecōtra vero qui
ista tria nō vicerunt: sed acceperunt nomē/imaginem
et numerū: id est superbiā luxuriā et auariciaz: in sta-
apoc.15. gno ignis id est in inferno ponent: et in ipso perpe-
b. tuo comburentur. Unde qui acceperunt characterez
bestie: et numerum nominis eius.

¶ Ex capitulo. XV. Textus. c. Et post hec vidi: et ecce apertū est tēplum tabernaculi: Morali. Capi. XVII

historia Apertum est tēplū tabernaculi testimonij in
celo. Et exierunt septē angeli habētes septē
plagas de tēplo/vestiti lapide mūdo ⁊ can-
dido/amicti circa pectora zonis aureis: ⁊ d
dit eis vnum ex quatuor aīalib9 septē phialas aure-
as plenas iracundia dei viuētis et tūc impletū est tē-
plum dei fumo a maiestate dei ⁊ virtute: et nemo po
terat introire in tēplū donec cōsummarent septē pla
Tropo- ge angelorum istorum. ¶ Isti septē angeli significāt
logia vniuersitatē p̄dicatorū/et viroꝝ ꝑfectoꝝ: q̄ de tēplo ec
clesie vel religiōis in mūdū exeūt et mittunt. Isti ha-
bent septē plagas: q2 auditorib9 suis pn̄t inferre pla
gā et dolorez contritionis ꝓ septē vitijs capitalibus
que fecerunt. Et isti vestiti sunt lapide id est duricia ⁊
firmitate ꝓpositi: q̄ lapis.i.cōstātia dz esse munda ab
D omni prauitate/cādida ⁊ casta. Isti debent esse cicti
zonis aureis circa pectus: q2 circa cor ⁊ circa pectus
debent habere zonā aureā: id est euangelium/⁊ chari
tatis vinculū: que ipsos debet stringere et cingere: ne
per vanos deffluāt cogitatus. Aurū em̄ rubet: et cun-
ctis metallis est preciosius: et sic significat ruborez
charitatis: que omnib9 supeminet. Apoc. Precinctū
apoc.1.c ad mamilllas zona aurea. Isti igit septem accipiunt
phialas aureas/id est predicationes: que sunt phiale
ad potādū et inebriandū auditores: et hoc ab vno de
quatuor aīalib9: id est de quatuor euāgelistis: et euā-
gelicis eorūdē p̄dicationib9: vt puta q2 de euāgelio
vel scriptura debēt p̄dicatores accipere thema suum
Iste aūt phiale ira dei dicūt plene: q2 i p̄dicationib9
doctorū ⁊ in scriptura de ira et iustitia diuina fit mē-
tio: tunc tēplū dei: id est locus vel ecclesia vbi p̄dicat
fumo implet et obscuritate: q2 quilibet fit fumosus ⁊
turbid9 de statu ꝓprio: qn̄ audit p̄dicationē: et dei vi
dictā et iraz imminere/que sibi in phiala ꝓpinat: q2
esa.6.b. tūc nescit hō vtrū amore vel odio dignus sit. Unn̄ Esa.
Impleta est dom9 dei fumo: ⁊ hoc a maiestate dei cō
eccl's.9. sydcrata et annūciata: Tūc em̄ nemo pōt itrare tēplū
a. dei: q2 tūc hō estimat se nō posse: nec debere intrare tē
plū paradisi/vidēs irā dei et rigorē sue iustitie q̄ sibi
parat. Et sic homo timid9 et fumidus necesse habet
recurrere ad deum: requirere salutem non ex proprijs
ephe.2b meritis: sed ex dei largitate. Apl's: Donum dei est nō

ex operibus: alioquin non esset gratia. ¶ Uel dic qd Aliter
isti angeli significant balliuos ⁊ officiales qui in tē-
plo/id est in domibus principū conuersant tales em̄
hodie sunt induti vestib9 mundis ⁊ candidis: ⁊ ad lit E
terā lapidib9 ⁊ margaritis sunt ornati/et zonis aure-
is circūamicti. Tales habēt plagas nouissimas: q2
vsq3 ad nouissimum ipsi per rapinas vulnerant subdi
tos quibus presunt. Isti hn̄t phialas plenas ira dei.
Phiala que est vas plenum liquore significat cōsciē-
tias ⁊ volūtates talium iniquoruz: que ꝓ certo plene
sunt veneno malicie ⁊ iracūdie. quia per rapinas om
nes inueniant et decipiunt. Et ideo tēplū implet fu
mo: q2 vere tēplum domus principū et p̄latorū/ sunt
hodie plene fumo.i.infamia/ꝓpter istorū nequitias baruch.
⁊ rapinas. Baruch. Nigre sunt facies eorū/⁊ de fu- 6.c.
mo qui in domo fit. Nemo aūt poterat intrare tēplū:
donec cōsūmarent plage istoꝝ angelorū: q2 vere nul-
lus pōt intrare domū p̄ncipū/nec fieri de familia sua
nisi velit esse tal' angelus: sc3 q̄ cōsummet et perficiat
plagas istas/aliosq3 plaget et vulneret per rapinam. Aliter
¶ Uel dic ꝙ isti sunt demones: qui habēt plagas tri-
bulationū/et phialas ⁊ pocula tētationū: quib9 medi
antib9 fumus obscuritatis ⁊ error ignorātie et pecca
ti generant in tēplo cōscientie: ⁊ sic impediunt hoies Aliter.
ne intrēt in tēplum paradisi. ¶ Uel dic ꝙ tēplum est
eccl'ia: q̄ ꝓ certo hodie est plena fumo.i.oimoda va-
nitate/infamia vel ignorātia ⁊ obscuritate: vel fumo
qui lachrymas inducit.i. tribulationū amaritudinē
et dolorē. Angeli isti sunt mali spūles vel ecclesiastici
viri: q̄ habēt phialas plenas ira dei.i.cōscias plenas
vitijs ⁊ pctis. Habēt etiaz isti angeli plagas nouissi-
mas ⁊ grauissimas: q2 isti suis mal' exēplis plagant F
et vulnerant totū mūdum. Breuiter igit sic fit hodie
ꝙ nullus pōt itrare tēplū eccl'ie ad bn̄ficia obtinēda
donec consūmant sup eū plage multe: q2 null9 hodie
ꝓmouet quin tribulationes plurimas etiaz ab ipsis
malis ecclesiasticis patiat. Hō em̄ hodie ibi vix igre zach.13.
dit: nisi plaga symonie et adulationis vel violentia er c.
ga eum cōsummat. zach. Que sunt he plage in mani- ca.xvj.a
bus tuis? Et dicet: His plagatus suz in domo eoruz historia
qui dīligunt me. ¶ Primus angelus effudit phialā Mora-
suam in terra: et factū est vulnus seuū ⁊ pessimuz ho- litas.
minib9/q̄ habent characterē bestie/⁊ in eos q̄ adora-
uerunt imaginē eius. ¶ Iste angelus est christ9 q̄ dr̄ roma.8f
angelus testamēti: ⁊ dr̄ prim9.i.prio genit9 in multis
fratrib9: Apl's. Phiala eius est sentētia ⁊ iustitia. Be
stia est diabol9. Character quē ipse iprimit/est pctm̄.
Imago eius est mūdi gl'ia: que nō est real'/s3 ficticia ⁊ Tropo-
imaginaria. ¶ Uel imago est pulchritudo mulieruz. logia.
Bestia aūt est pctm̄ luxurie/qd facit hoiem bestialez
Character sunt nutus et gest9. figura sunt dicta in-
solentie ⁊ leuitatis: cantus et saltus: que oīa a bestia.
id est a luxuria imprimunt. Qū igit primus angelus
christus effuderit phialā ire sue.i.sententie iudiciarie
sup terrā/impios terrenos condemnādo: tunc vere fi
et vulnus seuū et pessimum: et vulnus eterne dānati-
onis/illis/q̄ bestiā diabolo obediēdo adorauerunt: q̄
characterē pcti/⁊ impꝛessionē sue suggestiōis receperūt
et q̄ imaginē eius.i.mūdi gloriā dilexerūt. Uel vuln9
dānatiōis fiet illis q̄ characterē.i.impressionē bestie:
id est luxurie receperunt: ⁊ q̄ imaginē hui9 bestie: id ē G
mulieres luxuriosas adorauerunt ⁊ honorauerunt. Aliter.
¶ Uel dic ꝙ qn̄ primus aduocatus vel consiliarius
effudit phialā suā: id est accusationē et venenū malo
rū consiliorū supra terrā. id est cōtra subditos: tūc se-

quiꝫ vulnus seuũ ⁊ pessimuꝫ/id est seuitia excoriatio-
Aliter. nis ⁊ rapine subditorũ. ¶ Uel dic ꝙ angelus est dia
iob.40. bolus/qui diciꝫ primus: qꝛ ipse est principiũ viarum
b. dei. Iste effudit phialã in terrra.i. venenum tẽtatio-
num. Et sic sequitur vulnus seuũ/id est diuersa vitia ⁊
pctã: maxime super illos qui characterẽ bestie/id est
carnis suggestionẽ habent: ⁊ qui imagines mũdi/id
est mulieres vel res delectabiles amplectunꝫ. Uñ in
sap.25.a li. Sap. Diligit mortue imaginis effigiẽ. ¶ Uel dic
Aliter ꝙ phiala est prosꝑitas/que vulnus dãnationis indu
cit: vel mala suggestio que in patria vulnus discordie
Aliter introducit. ¶ Uel dic ꝙ iste est proditor et detractor
Ca.xvj.a per quorum malicias sequuntur lites ⁊ vulnera ⁊c.
¶ Secundus angelus effudit phialã suã supra mare
Mora ⁊ factꝰ est sanguis tanꝙ mortui: ⁊ oĩs aĩa viuẽs mor
litas. tua est in mari. ¶ Mare fluctuosum amarũ ⁊ turbi-
dum est mũdus: vbi fluctus tentationũ/ obscuritas/
rubor tristitie ⁊ desolationis/et amaritudo tribula-
tionis viget. Qñ igiꝫ secundus angelus/id est diabo
lus scꝫ effudit phialã suã/id est suã penosam tẽtatio-
nẽ: tũc vere efficitur sanguineus et carnalis: qꝛ sugge
stio diaboli facit in mũdo generari sanguinẽ luxurie
H ⁊ carnalitatis: qui more sanguinis quicq̃d tangit/in
ficit ⁊ corrũpit. Ideo illi q̃ in isto mari/ id est ĩ mũdo
viuũt vita corꝑali/moriunꝫ morte spũali: ⁊ pctõ luxu
esa.9.a. rie corrumpũtur Esa. Uestimentuꝫ mixtuꝫ sanguine
Aliter erit in combustione et cibus ignis. ¶ Uel dic ꝙ ma-
re est religio/que debet esse amara ꝑ penitentiam ⁊ cõ
tritionẽ. Cũ igiꝫ angelus effudit in mare phialã suaꝫ
id est in religione bona tꝑalia ⁊ ꝓsꝑitateꝫ: tunc vere
facta fuit sanguinea et carnalis: ⁊ sanguine volupta
tis ⁊ luxurie tota plena: ideo aĩe que in isto mari.i.in
religione versanꝫ: quasi oẽs hodie sunt mortue scꝫ ꝑ
ps̃.77.c. luxuriã/⁊ infecte. Ps̃. Conuertit aquas eorũ in san-
Aliter guinem. ¶ Uel dic ꝙ iste secũdus angelus significat
aliquẽ principẽ vel consiliariũ/qui est secũdus in do
mo vel in curia alicuius principis vel p̃lati. Nã quã-
do talis effundit phialã suã/id est venenum suorũm
maloꝝ cõsilioruꝫ in aurẽ magistri sui: tunc vero mare
fit sanguis: qꝛ ĩ mari: id est ĩ patria subiecta: sanguis
id est crudelitas generatur. Et ideo qui viuũt in hoc
mari: scꝫ simplices subditi: occidunꝫ per excoriatiões
et rapinas. Cõstat eñ ꝙ per consilia malorum/princi-
historia pes faciant crudeles exactiones/et qñq; sanguinẽ et
Ca.xvj.a rapinã. ¶ Tertius angelus effudit phialam suã suꝑ
fontes ⁊ flumina: et factus est sanguis. Et auditꝰ est
alius angelus/dicens: Iustus es domine qui hos iu
dicasti/sanguinẽ sctõꝝ tuorum effuderunt: ⁊ sangui
Mora- nẽ dedisti eis bibere. ¶ Iste angelus est christus: qui
litas diciꝫ secundus: quia ipse est persona secũda in trinita
te. Iste enim effundet in die iudicij phialã suã super
fontes ⁊ flumina/id est super delicias ⁊ voluptates: ⁊
A tũc cõuertenꝫ in penã ⁊ dãnationẽ/que per sanguineꝫ
designãꝫ. Et ideo diciꝫ deũ iuste iudicare: nã illis qui
effuderunt sanguinẽ sctõꝝ.i. substantiã tꝑalem sim-
ps̃.77.c. pliciũ subditorũ: talibus dico daꝫ sanguis bibere.i.
Aliter eterna damnatio seu pena. Ps̃. Cõuertit aquas eorũ
in sanguinem. ¶ Uel dic ꝙ qñ angelus.i. diabolus ef
fundit phialã suarũ tentationũ tũc fontes ⁊ flumina
i. mundi diuitie ⁊ delicie in sanguinẽ.i. in pctm̃ luxu-
rie cõuertunꝫ. Facile eñ est vt homo de diuicijs ⁊ de-
sap.11.a licijs ad luxuriã dilabaꝫ. Unde diciꝫ: ꝓ fonte sempi-
Ca.xvjb terni fluminis sanguinẽ bibere dedisti iniq̃s. ¶ Quar-
tus angelus effudit phialã suã in sole: ⁊ datum est ei
affligere hoĩes estu ⁊ igne: ⁊ estuauerunt estu magno
et blasphemauerunt nomẽ dei habentis potestatem
super has plagas: ⁊ non egerunt penitentiã/vt darẽt
illi gloriã. ¶ Iste angelus est diabolus, qui phialã Mora-
sue suggestionis effudit in solẽ.i. in papã vel regẽ/ac litas
alios principes vel p̃latos. ¶ Uel iste angelus signi-
ficat eorum cosiliarios/officiales/aduocatos ⁊ senes- Aliter
callos: qui phialã.i. venenum malorũ cõsiliorũ/actiõ
nũ: suggestionum ipsi soli.i. ipsis solis principibꝰ et
prelatis ꝓpinant: ⁊ tũc iste sol.i. princeps vel prelatꝰ
fulgens autẽtica potestate atq; maiestate ⁊ mundana
claritate: eorũ cõsilijs ⁊ litigationibus cõcitatus: af-
fligit hoĩes sibi subditos estu ⁊ igne.i. ardore rapine
⁊ exactionis: ita ꝙ ipsi qñq; blasphemãt: ⁊ vilificant
nomẽ dei p̃ tristitia ⁊ dolore. Iudith: Cecidit sol suꝑ
caput eius: et mortuus est. ¶ Uel dic ꝙ angelus iste Iudith
est diabolus: qui phialam sue suggestiõis admiscet 8.a.
soli.i. splendori glorie mũdane: ideo iste sol.i. ista ꝓ- Aliter
speritas mundi: affligit et cruciat homines: qui ipaꝫ B
diligunt igne ⁊ ardore cupiditatis ⁊ estu luxurie ⁊ car
nalitatis: ⁊ qñq; cogit eos nomẽ dei per diuersa vitia
blasphemare. Ps̃. In ignẽ deijcies eos ⁊c. ¶ Uel dic ps̃.129.c
ꝙ hoĩes obstinati: dato ꝙ a sole christo affliganꝫ ar- Aliter
dore tribulationũ: ipsi tamẽ non agũt penitentiã: sed
deum blasphemantes: potius in peccatis obduranꝫ. iob.41.
Iob. Cor eius indurabiꝫ quasi lapis. ¶ Quintus an c.
gelus effudit phialam super sedẽ bestie: ⁊ factũ est re- Ca.xvjb
gnum eius tenebrosum: et manducauerunt linguas
suas pre dolore: ⁊ blasphemauerũt deum celi pre do-
loribus et vulneribus suis: ⁊ nõ egerunt penitentiaꝫ
ex operibus suis. ¶ Bestia est crudelis princeps vel Mora-
prelatus: qui dissipat terrã suam. Et bestia ꝯm Isy- litas.
dorũ diciꝫ quasi vastia a vastando. Sedes ipsius est
iudex vel balliui sui: vel ipsoruꝫ potestas iudiciaria.
Angelus igiꝫ.i. diabolus effundit qñq; phialã aua-
ricie: acceptionisq; personarum suꝑ sedem bestie id
est super illos qui regũt iurisditionẽ principis vel p̃-
lati: et suꝑ iudices et balliuos: ⁊ tũc totũ regnũ.i. to-
ta patria fit turbata ⁊ tenebrosa: qꝛ sicut dꝛ in Pro- prouer.
uer. Regnantibꝰ impijs: ruine hominũ. Nã totꝰ dolo 28.b.
res ⁊ vulnera: rapine et verbera pauꝑibꝰ subditis infe
runꝫ: ꝙ ipsi coguntꝫ pre tristitia liguas ⁊ labia sua ma
sticare: ⁊ cõtra deũ celi murmurãdo ⁊ blasphemãdo
desperare: et sine penitẽtia cõtra deum murmurare.
Unde in Prouer. Cũ impij sumpserint principatũ: ge
mit populus. ¶ Uel dic angelus est hereticus: cuius pro.29.
phiala est corrupta et venenosa doctrina: quã vt effu a.
dit super sedẽ bestie.i. super illos qui sedent in prela- Aliter
tione: ⁊ iudicaturi huius mũdi statũ: totum regnum C
et omnes subditi fiũt obscuri et tenebrosi per ignorã
tiã et errorẽ. Et ideo sepe accidit: qđ pre desperatione
isti frendent cõtra deum linguis suis et dentibꝰ blas-
phemãdo: non curãt amplius penitere. Unde diciꝫ:
Dedit ei dñs locũ penitẽtie: et ipsa nõ vult penitere a apoc.2.f
fornicatiõe sua. ¶ Uel ꝙ sedes est iudex vel p̃latꝰ: in Aliter
quem pro certo cum angelus.i. adulator effudit phi
alam adulationis sue: statim fit totum regnum vel
collegium tenebrosum seu turbatum: quia ad vocem
adulatorum mali prelati et iudices turbant ⁊ destru
unt suam terram. Et ideo homines p̃ dolore ⁊ mur-
muratione manducant ⁊ deuorant linguas de eo lo-
quendo. ¶ Uel angelus est christus in iudicio: qui Aliter
phialã sue sententie super sedẽ.i. super presidentes in
thronis huius seculi fulminabit: et tunc totũ regnũ
bestie id est totũ collegium reproborum: in cuius be
stia diabolus antichristus regnabit: fit tenebrosum
quia in

quia in infernalibus tenebris recludent: vbi pre do=
historia lore et desperatione linguas ꝓprias masticabūt deū
Ca. xvi. c ⁊ sctōs blasphemabunt: ⁊ pre obstinatione demalis
cōmissis nunꝗ̄ penitebunt. ¶ Sextus angelus effu=
dit phialā suam in flumine euphratē: ⁊ siccauit aq̄s
eius/ vt ꝑpararet via regibus ab ortu solis: ⁊ tunc vi=
D dit ioannes exire de ore draconis/ ⁊ bestie pseudo pro
phete/ tres spiritus immundos ad modū ranarū: qui
sunt spūs demoniorū facientes signa: ⁊ isti spūs pro=
cedunt ad reges totius terre congregare eos ad preli
um: ad diē magnū dei oīpotentis: et cōgregati sunt
in monte qui dr̄ hermagedon. i. mons furū vel mons
globosus. Et tunc dicit ꝙ beatus qui vigilat ⁊ q̄ cu=
stodit vestimentū suum/ ne nudus ambulet: ⁊ videāt
Tropo= turpitudinē eius. ¶ Iste angelus est diabolus. Eu=
logia= frates frugifer est religio: que solebat fruges et fru=
ctus bonorū operū et virtutum facere. Diabolus em̄
cum phiala sue tētationis siccat ho die a flumine reli
gionis: aquas eius. i. aquam cōpunctionis et cōpas=
sionis. Ideo reges qui sunt ab ortu solis. i. perfecti vi
ri/ qui in ortu grārū et virtutū alios regunt ⁊ docent
in preliū congregant: qr vere reges et prelati maiores
et ꝓuecti/ qui sunt in ecclesia vel religiōe: sunt hodie
preliantes ad inuicem. i. discordes et diuisi: qr quili=
bet vult apparere magis ꝙ̄ socius suus ideo quilibꝫ
facit sectaꝫ suam: quod totum accidit ꝑ siccationem
et defectū aquarū cōpūctionis et deuotionis. Si em̄
isti semper durarent: semper filij ecclesie ꝯcordarent/
ps. 104 et nunꝗ̄ discreparent. Ps. Abierunt in sicco flumi=
d. na. Sꝫ quomodo fit ista briga seu contentio ecclesie?
Nā dracones. i. detractores maliciosi: bestie em̄. i. ru=
des/ viles et mōstruosi: pseudo ꝓphete. i. hypocrite fi
cti et superstitiosi: tales dico mittūt hodie de ore suo
multos sp̄s immūdos. i. multa verba iniusta et pra=
ua in modū ranarum: qr ista verba videntur esse rane ꝑ
clamorē improbe loquacitatis. Nā maliciosus emit
tit verbū adulationis: ꝓpheta falsus hereticus vel
E hypocrita verbum deceptionis et fictionis. Et sic fit
ꝙ iste rane. i. ista malorū mala verba: currunt hodie
vsqꝫ ad ortum solis. i. circūquaqꝫ. Et ideo fit ꝙ ꝑ ver=
ba istoꝝ adulatorū/ detractorū et simplicium hypo=
critarum: reges terre: id est multe bone persone qui
eccli. 28 alios deberent regere/ diuidunt et preliant: et sibi in=
d. uicem publice vel secrete aduersant. Eccli. Susurro ⁊
bilinguis maledictus ⁊c. Et ideo visis tot tribulati
onibꝰ/ beatus est qui non facit/ ac tenet se de vna ꝑte
nisi ꝙ̄tum de alia: sed custodit vestimenta sua. i. qui
tenet se clausum et inuolutum: ne nudus ambulet. i.
ne nude appareat turpitudo suarū malarum affectio
nū vel aliorū vitiorū: qr vere in omni casu maxima be
atitudo est/ quādo homo se tenet ita clausuꝫ et vesti=
tū atqꝫ celatū/ ꝙ nudꝰ atqꝫ manifestus non appareat
⁊ ꝙ turpitudo suoꝝ actuū et vitiorū ⁊ nuditas. i. pau
act. xii. b pertas bonoꝝ q̄ in ipso est/ nemini ostendat se. Unde
Aliter dicit: Circūda tibi vestimenta tua: et seq̄re angelum
¶ Uel dic ꝙ eufrates est hō q̄ fruges gratiarū ⁊ vir=
tutū dꝫ habere. Iste igit ꝑ phialam diabolice tētatio
nis siccat ab humore deuotionis ⁊ cōpassionis et iō
vere cōsumptis aquis deuotionis et lachrymarū/ sta
tim ꝑparat via regibꝰ terre. i. capitalibꝰ vitijs ⁊ pec=
catis: q̄ in eius conscientia cōgregant: nisi per diuer=
ps. 47 a sos motꝰ ⁊ effectꝰ ⁊ cogitatꝰ ꝯtrarios ꝑliāt. Ps. Re=
ges terre cōgregati sunt ⁊c. Beatus igitur qui vigi=
lat. i. sollicitus est de virtute: ⁊ qui vestimentum vir=
tutū custodit: ne post mortem nudus appareat co=
ram deo. ¶ Uel dic ꝙ vestimentum est virtus hone=
statis: que omnia cooperit ⁊ celat: quā boni et mali Aliter.
debent custodire/ ne turpitudo suarum conceptionū f
appareat circūquaqꝫ: Quia sicut dicit in ꝓuer. Infe=
lix est qui ꝑdidit palliū ⁊c. ¶ Septimus angelus ef= Proue.
fudit phialā suā in aere: ⁊ exiuit vox magna de tēplo 25. c.
Et facta sunt fulgura/ tonitrua ⁊ voces: ⁊ terremotꝰ ca. xvij d
factus est magnus/ qualis antea non fuit. Et tūc fra historia
cta est ciuitas magna in tres partes: ⁊ ciuitates gen=
tium ceciderunt. ¶ Aer clarus ⁊ limpidus significat Tropo=
statum clericorum litteratorum: qui sunt clari ꝑ sub= logia
tilitatē sciarum et discretionum. In istis igit effudit
angelus sathane phialam venenatarū tētationum: ⁊
phialā. i. poculū ꝓsperitatis tēporalis ⁊ voluptatis
Et tunc pro certo vox de tēplo audita est: qr ad litterā
dicit/ ꝙ qn̄ procurante diabolo primo fuerunt dati
redditus ecclesie: audita est vox in aere: dicens: Ho=
die effusum est venenum in ecclesia dei. Et quare vene
num? quia tūc in statu clericorū ⁊ religiosoruꝫ audiri
ceperunt ⁊ videri fulgura: que ledunt oculos maloꝝ
exemplorū ⁊ tonitrua litiū ⁊ turbationū: voces infa=
miarū et contentionū: terremotus tribulationū/ rapi
narum/ inuasionū: Et breuiter tota ciuitas ⁊ magna
et sancta. s. ecclesia/ diuisa fuit in tres partes: quia ibi
est vna pars que sequit superbiā et vanitatem Alia lu
xuriā et carnalitatē: Alia auariciaꝫ ⁊ cupiditatē. Iste
sunt tres lancee infixe in corde. Absalon. i. peccatoris
et ideo sequit tertium/ ꝙ ciuitates gentiū ceciderunt.
Est em̄ conueniens ꝙ clericis concidentibꝰ et delin=
quentibus ciuitates. i. status gentium et personaruꝫ
secularium/ per eorum mala exēpla et vitia corrumpā G
tur et faciliter cadant in peccatum. Ideo dicit Tre= treñ. I. a.
no. Quō sedet sola ciuitas plena populo ⁊c. ¶ Uel Aliter
dic ꝙ aer est prelatus ecclesie vel religiōis alicuius/ ⁊
clarus excellentia vel dignitate. Quādo igitur talis
est imbutus phiala diabolica. i. malicia et iniquita=
te: tunc in templo religionis vel ecclesie audiuntur vo
ces magne litium/ contentionum detractionū: appel
lationū. Uidentur etiā ibi fulgura. i. mala exēpla que
ab ipso et malis subditis ostendunt. Item tonitrua
iactantie et blasphemie et comminationes ꝙ̄tum ad
subditos. Et vltra hoc terremotus tribulationum et
oppressionum: quia tales verbis comminationibus
et oppressionibus grauant subditos et innocentes: ⁊
maxime illos qui nō sunt de parte sua. Ideo ciuitas
ecclesie vel religionis diuiditur in plures partes/ per
particularitatem et plures sectas: et ex hoc sequitur
casus ciuitatis gentium. i. destructio secularium po/
pulorum: qui per exempla eorum decipiunt ⁊ corruūt
in profundū. Uñ Luc. Omne regnū in se diuisuꝫ de=
solabit: et domus supra domū cadet. ¶ Uel dic ꝙ ta= lu. II. c.
lis angelus cum sua phiala est detractor vel adula= Mora=
tor cum sua locutione venenosa: a quo. s. aer societa= litas.
tis inficitur: et lis. i. discordia ⁊ diuisio generatur ⁊c.
¶ Factum est ꝙ babylon illa magna ciuitas venit ad Ca. xvj
memoriam ante dominum/ vt daretur illi calix vini d.
indignationis ire eius. Tunc enim oīs insula fugit: historia
et mōtes non sunt inuenti. Et sequit/ ꝙ grando ma=
gnus sicut talentuꝫ descendit de celo super homines H
et blasphemauerūt deū ꝓpter plagā grandinis: qr est Tropo=
magna facta et vehemēter. ¶ Babylon ique interpre logia.
tat confusio/ significat mundū: vbi omnia sunt con=
fusa et male ordinata: qr peiores sunt melius ꝓmoti
melioribꝰ. Iste em̄ venit i memoriā an̄ deū: qr hodie
ꝓpter pctā mūdi/ necesse est ꝙ deus potet hoīes vino

indignationis sue. Illud antē vinū est damnatio vel
tribulatio. Hodie eni non inuenit insula.i. status pfectus religionis: qui sez mari sicut insula.i. penitentia ꝛ amaritudine circundet. Hodie nō inuenit mōs
idest vir alte contēplatiōis. Quid igitur? Pro certo
innuit grando rapine ꝛ exactionis ꝙtum ad superio
res: blasphemia et iuratio desperationis. et tristis deso
Apoc.16 d. lationis ꝙtuz ad inferiores. Unde dicit: Omnes mō
tes ꝛ insule de loco suo moti sunt. ¶ Uel dic ꝙ gran
Aliter. do magnus quasi talentū descendit de celo. Iste grā
do significat presentem ꝛ eternā damnationē/ que in
fertur hominib9 ppter pctm̄: qꝛ merito hec patimur
qꝛ peccauimus in fratrē nostrū: ideo venit super nos
gen̄.42. d. tribulatio. Sed iste grando est sicut talentum quod
est pondus et mēsura. Circa quod est notādum ꝙ tri
bulatio que nunc infertur vel in futuro/ pōderata est
a deo/ mensurata et limitata ſm demerita personarū
Ideo dicitur talentum a talis: Quia qualis culpa/
talis pena. Unde dicitur: Secundum mensuram de
deut.25. a. licti erit et plagarum modus. Et ille venit de celo su
per homines/ id est a sursum, a dei ordinatiōe/ bona ꝛ
iusta/ ꝙꝙ nobis ignota: quia non est malū in ciuita
A te quod non fecerit dn̄s: vt dicitur in Amos. Sed se
amos.3 b. quitur vnum terribile.s. ꝙ homines blasphemauerūt
deum propter grandines: quia dato ꝙ peccatores vi
deant se iuste pati propter peccata sua/ ꝛ videant deū
iuste offensum sibyipsi: tamen non emendantur/ nec
ad deum conuertuntur: sed magis deum suis factis
ꝛ verbis irritant et blasphemant. Quod maxime erit
verum de damnatis/ qui erunt in suis malicijs obsti
nati. Unde dicitur Hierem. Domine vulnerasti eos
hiere.5a ꝛ non doluerunt: attriuisti eos/ ꝛ renuerunt accipere
Aliter disciplinam. ¶ Uel expone de die iudicij: vbi babylō,
idest mundus a deo cōdemnabitur: ꝛ grandine. idest
eterna damnatione punietur: et vbi mons et insula ad
litteram non inuenitur: quia tota terra erit plana.

¶ Capitulū decimūseptimū: Textus: Et venit vnus de septem angelis qui habebāt septem phialas: Glosa. Capi. XVIII

Et Dn̄es sublatus in desertū/ vidit mulierē meretricem: cuz qua fornicati sunt omnes reges
historia terre: ꝛ omnes habitantes in terra/ biberunt
de vino prostitutionis sue: que sedebat super
aquas multas. Et vidit ꝙ mulier sedebat super vnā
bestiam coccineam/ plenam nominibus blasphemie
habentem cornua decem. Et erat mulier circundata
B cocco purpureo/ aureo ꝛ lapide precioso ꝛ margari
tis: ꝛ habebat in manib9 suis vas aureū/ plenū abo
minatione ꝛ immūdicia fornicationis sue ꝛ in fronte
eius erat scriptum: Babylon magna/ mater fornica
tionū ꝛ abominationū terre. Et vidit mulierem ebri
am de sanguine martyrū iesu: ꝛ mirati sunt omnes de
muliere ꝛ bestia que portabat eam: sed communiter
dicit ꝙ bestia ista ascēdit de abysso/ ꝛ ad interitū va
apoc.18 b. dit. ¶ De muliere autē dicit infra capitulo sequenti:
ꝙ quātum glorificauit se in delicijs suis/ tantū datū
est ei tormētum ꝛ luctum: et ꝙ vna hora venerūt pla
ge eius.s. luctus/ mors/ fames ꝛ ignis: quia magnus
inquit dominus qui iudicabit eam. ¶ Desertum est
mundus iste/ vbi pauca bona crescunt. Mat. Deser
b. tus est locus hic. Mulier ista significat aduocatos
Tropologia. et sapientes ceteros huius mundi: qui dicunt mulier
quasi mollis aer: qꝛ in deliciarū mollitie sunt nutriti
ma.14. Et dicunt meretrix: quia tales more meretricis semp
diligunt: non personā meliorem/ sed largiorez dona
torē. Ezech. Cūctis meretricibus dant mercedes. Cuz ezec.16. d.
ista igit muliere.i. mundi sapientibus fornicantur re
ges terre: ꝛ principes habent cū istis sua colloquia: ꝛ
cum eis associant: etiam oēs habitatores terre indi
gent vino pstitutionis.i. sua fallaci sapientia/ discre
tione ꝛ astutia. Hierem. Calix aureus babylon in ma hier.51a
nu dn̄i: de vino eius biberunt gentes: ꝛ ideo cōmote
sunt. Et sequit ꝙ ista mulier.i. sapientes: sedēt ꝛ prin
cipāt super aquas.i. super populos multos: qꝛ aque
super quas mulier sedet/ populi sunt ꝛ trib9, ꝛ lingue
Infra eodē dicit/ ꝙ ista mulier principaliter sedebat
super vnā bestiā coccineam: qꝛ tales semp habēt vnā C
bestiam.i. vnum magistrum vel prelatum cui princi
paliter innitunt: qꝛ principaliter ipsos fouet ꝛ susti
net cui principaliter famulant: ꝛ quē principaliter cō
sulunt atqꝫ regunt. Et pro certo ista bestia.i. mali pn
cipes ꝛ fautores taliū iniquorum/ dicunt coccinei/ ru
bei ꝛ inflāmati. Dicunt etiaz bestie: quia vere quasi
omnes sunt bestiales/ luxuriosi/ hebetati et ignoran
tes. Habent etiam plura capita id est plura castra/ p
dia et homagia: plura etiam cornua ꝛ plures balli
uos: et collaterales sibi in diuersis officijs adheren
tes: quibus mediantibus multos seruos suos cornu zach.1.b
percutiunt atqꝫ ledūnt. zacha. Ista sunt cornua q̄ vē
tilauerunt iudaz. Et talis bestia.i. tales fautores ma
lorum: sunt pleni nominibus blasphemie: quia vere
isti habent plura nomina: infamia ꝛ blasphemia ple
na: quia dicuntur luxuriosi: raptores ꝛ malorum fau prouer.
tores: superbi et pomposi ꝛc. Prouer. Nomen impi 10.b.
orum putrescet: Super tales igitur innititur ꝛ sedet
mulier id est fallaces aduocati: quia istos isti domi
ni bestiales sustinent: et tales ad litteram sunt hodie
vestiti: ornati: ditati: purpura: cocco: auro: lapidib9 ps̄.72.b
et margaritis: et cunctis diuitijs preciosis. Ps̄. Ecce
ipsi peccatores ꝛ abundantes in seculo: obtinuerunt
diuitias. Isti enim habent vas aureum idest intelle
ctum subtilissimum/ clarum et splendidum quasi au D
rum: sed illud est plenum malo liquore id est immū
dicia et abominatione fornicationis sue. Hoc est di
ctum: immundicia corrupta et venenosa: seculari sci
entia et copia cautelarum: que est abominatio coraz 1.cor.3.d.
deo. quia sicut dicit Aplus: Sapientia huius mundi
stultitia est apud deum. Isti in fronte idest publica
facie: via: nomine et apparentia sua habent scriptuz
vnum commune nomen: quia dicuntur babylon id
est pleni confusione et peccator mater fornicationuz
terre et abominationuz: quia vere ab istis magistris
et aduocatis: quasi a matribus principalibus pue
nerunt mundi fornicationes: abominationes: falsa
consilia: praue consuetudines: cautele et malicie: q̄s esa.66b
isti seminant circunquaqꝫ: que omnia sunt abomina
tiua apud deum. Esa. Anima eorum in abominatio
nibus suis delectata est. Et isti p certo sunt ebrij san
guine martyrum iesu. Martyres iesu sunt pauperes:
qui in hoc mundo sustinent multa mala. Igit istorū
sanguine: id est ipsorum substantia temporali sunt ta
les ebrij et repleti: qꝛ istū continue bibunt ꝛ hauriunt 1.thessa.
p excoriationes: fraudes: malicias ꝛ rapinas. Apo 5.b.
stolus: Qui ebrij sunt: nocte ebrij sunt. Et maxime ap
parent ebrij sine sensu: quia communiter in morte de ps̄.106c
ficit talib9 sensus ꝛc. Ps̄. Turbati sunt et moti sunt
sicut ebrius: ꝛ oīs sapia eoꝝ deuorata est. Ista muli
er.i. iste psone hodie tanta gloria tēpali pollēt: ꝙ oēs
homines admirant de eoꝝ psꝑitatib9. Sed vere dolo
rosus

tosus sequitur sibi finis: q2 dicitur / q bestia que eos portabat / id est mali principes taliũ fautores de abys so venerunt: et tamen in interitũ vadunt de abysso.i.de diabolica inspiratione / vel symoniaca pmotione / vel
E violẽta oppressione / fuerunt facti principes vel prela
ozee.8.a ti. Iuxta illud Ozee: Isti regnauerunt sed non ex me principes extiterunt: sed nõ per spm meum: et ideo in in interitum mortis eterne necesse est eos ire. Mulier etiam.i.iniquus iudex / balliuus vel officialis / vel quicunq3 malus sapiens / vsurarius seu diues: qtũ in vita sua se glorificauit / aut in delicijs fuit: tantum traditur sibi in inferno tormentum et luctus. Unde dicitur. Gloriam eius in ignominiam mutabo. Nam in
ozee.4.b vna hora.s.in puncto mortis corporalis venient plage eius.i.eterna damnatio / fames sine saturatione luctus sine consolatione / mors sine curatione / ignis sine extinctione. Fuerunt enim in hac vita famelici p auariciam / lugubres per tristitiam / mortui per pigritiam / ingrati et inflãmati per iracundiam Ideo merito eis isligitur perpetua fames / luctus / mors et ignis
Ezech. Et hoc quia magnus est dominus qui ipsos iudicat
14.g. et cõdemnat. Unde dicit: Quatuor iudicia mea pessima: gladiũ / famẽ / bestiam et pestilentiam mittã in hie
Aliter rusalem. ¶ Uel dic ad lram: q ista meretrix luxuriosa que morat super aquas deliciarum: que fornicat cum regibus.i.cum clericis et religiosis qui habent alios regere: cuius vino.i.cuius fallacitate / quasi oẽs habitatores terre vel patrie imbuitur: et tales sunt induti auro et purpura: et ceteris preciosis / vt magis illiciant intuẽtes: et in frontibus taliũ pro certo scribitur nomẽ suũ: q2 vere quilibet põt legere in fronte.i.in apparẽtia istarũ q ipse sunt babilon.i.digne confusiõe:
f matres et nutrices fornicationũ et abominationum.
hiere.3. Uñ Hiere. Frõs mulieris meretricis facta est tibi: et noluisti erubescere. Ista etiã mulier qñq3 habet vnam bestiã que portat eam.i.aliquã vetulã maquerellam que est eius cõsiliatrix: q2 cõmuniter tale opus nõ fit nisi mediante aliquo fautore. Et ista p certo est plena nomibus blasphemie: q2 tales mediatrices habẽt nomen vile / turpe et infame. Finaliter aũt bestia et mulier: i.meretrix et mediatrix vadũt in interitũ mortis: et
1.mach. quantum habuerunt hic de gloria et delicijs / tantum
1.e. habebunt ibi de tormentis. Unde dicit: Secundum
Eo.ca.a multitudenem glorie eius est multiplicata ignomi-
historia nia eius. ¶ Uidit ioannes mulierẽ sup bestiã equitãtem: et illa bestia habebat decẽ cornua: s3 dicit qd illa cornua occiderũt mulierẽ illã fornicariã: et desolatam cã fecerunt: et carnes ipsius comederũt: et ipsas ignibus cremauerunt. ¶ Ista mulier est iudex / aduocatus:
Mora fornicarius et variatus: sed acceptor munerum et psona
litas. rum: qui a bestia.i.a malo plato sustinet et fouet: S3 vere accidit q cornua istius bestie.i.filij et successores istius plati vel principis qui ab eo oriunt / odiũt et psequũt illã mulierẽ.i.talẽ malũ patris sui cõsiliarium iusto dei iudicio operãte / ipsum iuxta sua demerita puniẽte qñq3 depauperant et denudant: et faciunt desolatum: et carnes eius.i.vxores et filios post eius decessum comedũt p rapinas: et eos comburunt: et per diuersas tribulatiões cruciãt et affligunt. Sepe eñ accidit: q illos quos patres dilexerãt: filij psequunt et car
Aliter nibus sue tẽporalis substãtie satiaui. ¶ Uel dic q mulier est diabolus vel antichristus: a quo reges.i.mun
G di rectores et maiores fornicant et mergunt per pctã: q2 iste est qui super aqs mũdane psperitatis sedet et puertit. Ista equitat bestiã.i.hominẽ peccatorẽ bestialem et carnalẽ qui pro certo fit cornutus per superbiã et elationẽ. Fit etiã habens plura capita p obstinationem et p ceruicositatẽ: Dicitur etiã coccineus p sanguineã carnalitatẽ. Istum igit equitat diabolus: et ducit eũ per lutũ deliciarũ et diuitiarũ / iuxta arbitriũ volũtatis. Ista eñ mulier diabolus vel antichristus habebat in manu sua poculũ aureũ.i.sacrã scripturam quã ipse optime exponit. Uerũtamẽ ipa tunc erit plena imũdicia et abominatione: peruersa et heretica expositiõe. ¶ Uel poculũ est diabolica tẽtatio: qua dia Aliter bolus inebriat pctores. Jõ dr babylon mater fornicationũ et abominationũ: q2 diabolus est mater oium malorum. Iste th et bestie sue.i.pctõri sibi obediẽti dabitur interitus: fames: ignis et luctus. Iob: Luet que fe iob.20.c cit / nec restituetur.

¶ Capitulũ decimũoctauum Textus: Et post hec vidi alium angelum descendentem de celo. Mora. Capi. XIX

Uidit ioannes quẽdã angelũ descendẽtem de celo: habentẽ claritatem dei: et terra illu historia minata est a claritate eius. Qui clamauit voce magna: Cecidit cecidit babylon ista magna: et facta est habitatio demoniorũ: et oĩs spũs immũdi et volucris immũde: et cum ea fornicati sunt oẽs reges terre: et mercatores de virtute diuitiarũ eius: diuites facti sunt. Et iõ cõsulit alia vox que venit de M celo: dicẽs: Exite de ea populus meus: ne participes sitis deliciarũ eius: et de plagis eius nõ capiatis. q2 puenerũt ad celũ pctã eius: et recordatus est dñs iniqtatũ eius. ¶ Angelus significat christũ vel pfectos vi Allegoros pdicatores: qui de celo.i.celesti ordinatione per- ria. uenerũt. Isti pleni sunt claritate.i.lucida discretiõe: vel claritate.i.apparẽtia. Jõ tota terra.i.tota patria illustrabit claritate suorũ exemplorum et documẽtorum. lu.1.g. Luc. Illuminare his qui i tenebris et in vmbra mortis sedẽt. Isti igit clamãt alta voce: q babylon.i.mũdus cecidit et corruit a statu et rectitudine veritatis: et facta est hodie habitatio demoniorũ.i.crudeliũ: auarorũ et raptorũ: spũs immũdi.i.immũdorũ luxuriosorũ: et omnis volucris immũde.i.sublimiũ et supborum 1.ioã.2.c q2 sicut dr: Omne qd est in mũdo: aut est concupiscẽtia carnis aut oculorũ: aut supbia vite: Nã reges terre et mũdi pricipes / q alios habẽt regere: vel etiã clerici et religiosi: cũ ista ciuitate.i.cũ mũdo fornicant: se ei cõmiscendo: et de eius negocijs se occupãdo. Mercatores igit et operarij in ista ciuitate: lucris et delicijs sunt ditati p auariciã. Et iõ sequit cõsiliũ: Exite de ea s3 ipsam cõtemnẽdo mẽtaliter: vel religionẽ intrãdo corporaliter: et ne sitis participes in eius vitijs: ne plagis ipsius et damnationibus pcatis: q2 peccata eius ad celũ ante dominũ ascenderũt: ita q necesse habet deus recordari iniquitates eius: et has rigore iustitie vindicare etc. ¶ Erat quedã mulier meretrix: et circũda- Eo.ca.b ta auro et lapidibus pciosis: et diuitijs ĩfinitis cũ qua B ipsi reges terre fornicabant: et de cuius diuitijs negociatores terre ditabant: que tãta gloria pollebat qd ipsa dicere videbat: Sedeo vt regina: et vidua nõ sum et luctũ nõ videbo: S3 dicit q quãtũ se glorificauit et in delicijs fuit: tãtũ det ei tormentum et luctus. Nam vna hora venerunt iste plage: luctus mors: fames et ignis et igne est succẽsa. Et dicit ibi: q reges qui cum ea fornicati sunt: et mercatores q ex ea sunt ditati plãxerunt et doluerunt de longe cum steterunt: pre timore videntes fumum incendij eius: et dixerunt: Ue

ve: ciuitas illa magna que amicta erat purpura et bysso/et cocco: deaurata auro et lapide precioso et margaritis: quoniam in vna hora destitute sunt tante diuitie. ¶Mulier ista vel ciuitas significat ecclesiam vel religionem: que dicitur mulier/quasi mollis aer. Ista debet esse mollis per benignitatem: aer etiam per conscientie puritatem. Dicitur ciuitas quasi ciuium vnitas per concordiam. Ista dudum amicta erat bysso/id est castitatis puritate. Purpura/id est martyrij siue constantie stabilitate. Cocco.i.ardenti charitate Auro: id est sapientie claritate. Argento: id est eloquentie venustate. Margaritis id est sanctorum virorum et bonorum multiplicitate. Lapide precioso.i.omnimoda sanctitate. Ideo tunc poterat dicere: Sedeo vt regina: vidua non sum Quia vere ecclesia et religio antiquitus sedebat: quiescebat: regnabat: et principabatur: et hoc quia vidua tunc non erat: quia tunc erat desponsata viro proprio suo: scilicet deo vel bono prelato: ideo non patiebatur luctum nec desolationem. Sed quid? pro certo hodie potest dicere ecclesia vel religio illud: Vidua mulier ego sum: vir meus mortuus est. Quia viri ecclesie/id est boni prelati mortui sunt: et ideo ista mulier est hodie fornicaria: quia reges terre/id est moderni prelati cum ea fornicati sunt: quia non sunt proprij viri sui: quia tot sunt vitijs infecti/quod digni non sunt ei copulari nec coniungi. Mercatores autem sunt illi/qui per symoniam emunt ecclesie beneficia vt ditentur. Et breuiter ita fuit/quod quantum habuit antiquitus ecclesia de delicijs/honore et gloria: tantum habet hodie de tribulationibus et dolore: Nam hodie venerunt plage eius scilicet luctus per recordationem preterite prosperitatis fames penurie et paupertatis: hodie auferunt sibi principes bona temporalia. Mors quia caret vita gratie et deuotionis. Ignis: id est ardor tribulationis: vel fames auaricie et ambitionis. Et ideo quia ecclesia tanta hodie patitur: reges fornicarij: mali prelati et negociatores: et symoniace promoti in ecclesia timent hodie videntes ecclesiam succumbere: lugent etiam et contristantur/cum desolationem ecclesie contemplantur: De longe tamen stant: quia nullus est qui appropinquat ad pugnandum pro ecclesia contra principes et tyrannos. Petrus autem a longe sequebatur/vt videret finem Petrus dico: id est clericus. Petrus tamen non fuit a longe in mensa in cena: sicut nec prelati nec clerici sunt longe: quando debent capere fructus vel prebendas etc. Ps. Amici mei et proximi mei de longe steterunt. Et alibi: Qui oderunt me: expugnabant me gratis. Hodie potest dici de ecclesia quod sequitur: Ve ve/ciuitas illa magna: Ve dico temporaliter quo ad penam. Ve dico spiritualiter quo ad culpam. Ve dico ciuitas magna: que bysso puritatis dudum fuit operta: auro sapientie: argento eloquentie: purpura firmitatis/cocco charitatis: et lapidibus omnimode sanctitatis. Et quare ve? quia vere hodie destitute sunt tante diuitie. Job: Diuitias quas deuorauit: euomet et de ventre eius extrahet eas deus. ¶Vel dic quod ista mulier potest significare diuites mundi qui fulgent auro lapidibus et diuitijs infinitis: gloria: prosperitate etiam corporali: qui quandoque spoliantur se gloria sua: et veniunt ad magnam paupertatem famem et luctum: tribulationem: infortunium et tormentum et tunc reges.i.principes et prelati: qui prius ipsos sustinebant et fouebant: et se eis commiscebant: ab eis consilia petendo vel eos gubernando: negociatores etiam.i.noti et familiares: qui ab eis et per eos beneficia: diuitias et officia obtinuerunt: de longe stant: non curantes amplius de ipso: nec ipsi adiutorium faciunt. Lugent et tamen desolantur: et quandoque verba lugubria dicunt: sed illud est totum: quia nullus est qui sibi manum porrigat adiutricem/sed dicunt: Ve ve/ciuitas illa magna. Magnum damnum est/inquiunt de isto infortunio. Unde illud Tren. non est qui consoletur eam ex omnibus charis eius. ¶Dicitur quod mulier meretrix ciuitas babylonica/quando cecidit et corruit: non habuit amplius diuitias quas prius habebat. Unde dicitur quod ipsa perdidit aurum et argentum lapides preciosos/margaritas/byssum: purpuram coccum/sericum/lignum/thus/ebur ferrum/es/marmor/cinnamomum/aromata/vnguentum vinum/oleum/triticum/similam: copiam armentorum/ouium: equorum/rhedarum/mancipiorum et pomorum. Et breuiter dicitur/quod omnia desyderabilia sua recesserunt ab ipsa: et ipsa succensa est igni: et timuerunt omnes qui nauigabant mare/videntes locum incendij eius. Celum autem et sancti eius exultauerunt de eius destructione: quia ipsos cruciauerat dum durabat. ¶Ista mulier significat mundi sapientes et diuites: qui pro certo quando corruunt in inferno per mortem tunc isti perdunt omnia prospera: perdunt enim aurum mundane sapientie/argentum eloquentie lapides et margaritas. idest copiam amicorum. Nam amici carnales nec volunt nec possunt eos iuuare. Spirituales.i. sancti qui sunt in gloria/ipsos contemnunt et abhorrent. Unde dicitur: Omnes amici eius spreuerunt eam: et facti sunt ei inimici. Item ibi non est byssus puritatis: purpura dignitatis: que est vestis regum: sericum honestatis: de quo fiunt paramenta: coccus charitatis lignum thuris: quod est imputribile constantie et firmitatis: cessabit etiam ibi ebur exterioris pulchritudinis: es resonans et impatientis celsitudinis: ferrum crudelitatis: marmor durum longanimitatis: cinnamomum et ornamenta populorum: famositatis vnguenta: et thus/id est lenitas et suauitas laudis et adulationis: vinum et oleum mundane consolationis: simila et triticum .i. abundantia corporalis delectationis: oues et boues/equi/rhede .i. abundantia temporalis facultatis. Et breuiter omnia desyderia eorum: quicquid habebant de bonis gratuitis et fortuitis/cuncta perdunt: Quia sicut dicitur: Manum suam misit hostis.i.deus per potentiam et sententiam: qui odio habet omnes peccatores ad omnia desyderabilia eius: et inimici eius apprehenderunt eam inter angustias: et plus etiam ipsi succensi sunt igne inextinguibili. Celum autem et sancti populi: et tota curia celestis de hoc non tristatur sed letatur: quia diuinam sententiam approbat: de rigore iustitie deum laudant: et maxime letantur de damnatione eorum qui se et alios dum viuerent/cruciabant. Unde in libro Sap. Stabunt iusti in magna constantia aduersus eos qui se angustiauerunt etc. Ideo vere nos qui nauigamus per hoc mare magnum/debemus timere locum incendij istius scilicet damnationem istorum finium.i.infectionem suorum horribilium tormentorum: et cauere ne in simile periculum incidamus. Quia pestilente flagellato/sapientior erit prouidus. Videntes igitur turbabuntur timore horribili. ¶Vel/expone de ecclesia que videtur hodie quasi damnata/et quasi corruisse: et omnibus supra dictis videtur carere etc. Vidit ioannes angelum vnum qui habebat vnum lapidem molarem et misit in mare dicens: Hoc impetu mittetur babylon illa magna ciuitas/et vltra non inuenietur: et vox citharedorum et musicorum non erit in ea: et vox mole et vox sponsi et sponse non audietur amplius: lux lucerne non lucebit in ea: ¶Sic vere quando angelus christus proiecerit

Marginalia (left column): Tropologia; B; 2. Regum 14.b.; C; ma.6.f.; C; ps.57.c.; ps.108.a; iob.20.b; Aliter.

Marginalia (right column): tren.1.a.; Eo.ca.c historia; D; Tropologia.; tren.1.a; E; tren.1.b; sap.5.a.; pro.19.d; sap.5.a.; Aliter; Eo.ca.g historia; F; Moralitas.

iecerit peccatores amaros: lapidē molarem.i. durā
sententiā ⁊ pondus eterne damnationis: que ipsos in
inferno molet ⁊ cōteret in tormētis: scʒ in die iudicij
mitter: ⁊ tunc dicit fulminata sententia: babylon.i. re-
proborum congregatio impetuose ⁊ cito mittetur in
infernum: vbi non erit vox cithare.i. leticia alicuius
canoris: ⁊ vox mole.i. panis delicat9.s. delectamētū
alicuius saporis: nec vox spōsi.i. coniunctio alicuius
iob.38b amoris: nec lux lucerne.i. limpitudo alicuius splēdo
ris: quia auferetur ab impijs lux sua.

¶ Capitulū decimūnonum Textus: Post hec audiui quasi vocem magnā tubarū multarum. Mora. Capi. XX

Damnata muliere meretrice: facta est in celo
leticia magna: ⁊ quatuor animalia ⁊ vigin
historia tiquatuor seniores dixerunt Alleluia. Et au-
dita est vox quasi aquarū multarum ⁊ toni
truorum dicentium alleluia. Et hoc quia iudicauit
deus de muliere meretrice magna que corrupit terrā
⁊ vindicauit sanguinē seruorum suorum de manibus suis
Et dicit, ꝙ laudem dicebāt deo pusilli ⁊ magni qz re-
gnabit deus noster in perpetuū: ⁊ venerunt nuptie: ⁊
vxor agni parauit se: ⁊ datū est ei vt cooperiat se bysso
candido ⁊ splendido: qui sunt iustificationes: ⁊ pcla
matū est scriptum editum illud.s. beati qui ad cenam
Mora nuptiarum agni vocati sunt. ¶ Sic vere qn mulier me
litas. retrix.i. cōgregatio reproborū erit dānata ⁊ iudicata
G in iudicio: tūc animalia quatuor.i. euangeliste: senio
res.i. pphete ⁊ patriarche erunt in magna leticia ⁊ cō
solatione. Tunc enim omnes beati alta voce dicēt, al
esa.51.b. leluia: ⁊ pusilli et magni laudabunt dñm: ⁊ deus simi-
liter regnabit cum eis in eternū. Unde Esa. Gaudiū
inuenitur in ea, gratiarūactio et vox laudis. Ipsi eñ
beati gaudebunt de iustitie impletione, de malorum
damnatione: ⁊ de sua saluatione: ⁊ sanguinis crucia-
tu, et pene bonorum vindicatione. Tunc enim erunt
nuptie agni.i. consolatio ⁊ festiuitas sempiterna: vbi
agni vxor.i. ecclesia militans, tunc triūphans erit pa
rata et ornata dotib9 aīe et corpis: ⁊ opta bysso splen
lu.14.d dido.i. eterne glorie charitate, ⁊ candore puritatis iu
stitie ⁊ scitatis: et tunc verum erit decretū dei: ꝙ bea-
ti erūt qui ad cenā agni vocati sunt: quia beatus est
eo.ca.b. hō qui mādūcabit panē in regno dei. ¶ Uidit ioan-
historia nes celum apertum. Et ecce equus albus, ⁊ qui sede-
bat super eum, vocabat fidelis ⁊ verax: et cum iusti-
tia iudicabat ⁊ pugnabat: ⁊ oculi eius sicut flamma
ignis: ⁊ in capite eius multa diademata: habens no-
men scriptum quod nemo nouit nisi ipse. Et vestitus
erat veste sanguine aspersa: et vocabat nomē eius ver
bum dei: et exercitus qui in celo sunt, sequebant eum
in equis albis: vestiti bysso albo et mundo: ⁊ in ore
eius gladius ex vtraque parte acutus: et in ipso percu-
tiebat gētes: ⁊ regebat eos in virga ferrea: ⁊ habebat
scriptum in femore suo. Rex regū, dñs dñantium. Et
h iste apphendit vtranque bestiā: et misit eam in stagnū
Tropo- ignis ⁊ sulphuris. ¶ Iste significat virū pfectum et
logia. bonū platū, principē seu regem. Ille eñ debet habere
equū albū.i. corpus mundū et immaculatū ac castum
esa.31.b Equus eñ corpus significat. Uñ Esa. Equi eorū ca-
ro: ⁊ nō spiritus. Iste debet esse fidelis in cōmissis, ve
rax in pmissis, iustus in iudicādis, fortis in dimicā-
do cōtra malos et aduersarios ecclesie, ⁊ contra dia-
ps.57.a. bolū resistendo. Ps. Iuste iudicate filij hoim. Ocu
li eius.i. intellect9 ⁊ mēs, debēt esse sicut flāma ignis
per clarissimam discretionē. In capite asit.i. in men-
te debet habere multa diademata.i. multimodā vir-
tutē et perfectionem: quib9 anima eius debet esse coro
nata et ornata: qz in capite eius debet esse corona stel
larū duodecim supra.xij. nomē istius.i. sua perfectio,
sua fama, sua bonitas debet esse tātūmodo sibi nota:
quia non debet alijs ppalare: nec perfectionē suā per
iactantiam et hypocrisim declarare: sufficit eñ sibi ꝙ
solus sciat. Uñ. in Prouer. Secretū extraneo non re- pro.25 b
ueles. Et esa. Secretū meū mihi. Uestis eñ.i. exterior esa.24 c
apparentia debet esse aspsa sanguine: qz vere sanguis
et penalitas ⁊ passio christi debet in cōuersatiōe, cu-
iuslibet relucere per penitentiam, ⁊ macerationē: ⁊ pas
sionis cōpassionē: vel sanguis.i. pena: labor ⁊ mise-
ria aliorū: debet per cōpassionē ipm tingere, ⁊ eius af
fectum doloribus colorare. Uñ Esa. Aspersus est san esa.63.a
guis eorū super vestimenta mea. Etiā iste debet habe
re verbū dei per scripture predicationē: quia sicut ver-
bum declarat mentē, sic iste predicando debet mentē
et voluntatē cuiuslibet declarare. Et si talis fuerit: ra
tionabile est ꝙ exercit9 celi, id est collegiū: cōuentus
ville: patrie sibi subiecte: sequantur eum per obediē A
tiā ⁊ imitationem ⁊ cetere persone infirme ⁊ imperfe
cte: et maxime subditi sui: qui si platus talis fuerit se-
quantur eum in equis albis: id est in corporibus pu-
ris ⁊ mūdis: eū imitando et obediendo. Uñ dicit: Hi Apoca.
sequunt agnū quocūque ierit. Iste igitur debet habere 14.a.
gladiū in ore.i. authoritatē verborū ⁊ sententiam iu-
diciariā bis acutā: scʒ vnam ad seuere puniendū ob-
stinatos: aliam ad benigne castigandum penitentes
¶ Uel gladius biceps est vtrunque testamētū quē pre- Aliter
latus debet habere: et ideo talis debet percutere ⁊ re-
gere ferrea virga. id est dura correctione ferire gētes ⁊
impios sine lege viuētes. Unde ipse debet. calcare tor
cular vini furoris dñi: hoc est dictu: ꝙ ipse debet esse
minister et executor furoris.i. diuine iustitie cōtra ma esa.63.a
los. Unde Esa. Torcular calcaui solus ⁊c. ¶ Uel dic Aliter
ꝙ iste est christus: cuius equus: id est beata virgo vel
propria caro fuit alba et immaculata: vestis eius id-
est humanitas: fuit sanguine madidata: exercitus ce
li, id est angeli et christiani sequūtur eum honorādo
vel obediendo. Uel exercitus: id est iudei et gentiles
fidem eius credendo: in equis albis: id est innocentiā
baptismalem acquirendo. Iste habet gladiū.i. durā
et bicipitem sententiam: scʒ corpus et animā condē-
nando: et ipse calcat et percutit gentes ⁊ impios sine
lege viuentes: patris iudicium exequēdo: et iste est fi B
delis: verax et iustus et verbum dei: cuius nomē nul-
lus proprie scit: nisi ipse qui habet diademata: id est eo.ca.b.
dignitates infinitas: ⁊ est rex regum ⁊c. ¶ Loquente historia
ergo quodā angelo ioāni, ioānes voluit ipm pnus in
terra adorare: sed dixit ei angelus: Uide ne feceris:
Conseruus enim tuus sum ⁊ confratrum tuorum ⁊c.
Dicitur autem in gen. ꝙ Abraam videns tres ange- gen.28a
los adorauit ⁊c. ¶ In hoc attende nobilitatē huma Mora-
ne conditionis. Nam angelus videns naturam hu- litas
manam deificatam verbi incarnatione, etiam ex hoc to-
tam naturam nobilitatam timuit: noluitque ab ho-
mine adorari: et tamen ante Christi aduentum pmit-
tere videbatur: sicut in Abraam est ostensum: quādo
tres angelos adorare voluit: quod ipsi permiserunt.
¶ Uidit Ioānes quedā angelum stantē in sole: qui eo.ca.b.
voce magna clamabat cunctis auibus volātilib9 per
mediū celi ꝙ cōgregarent ad cenā agni dei: vt man-
ducarent carnes tribunorū et fortiū equorum: ⁊ sedē-

Anago= tiū in ipsis:et carnes omniū seruorū/pusillorū ⁊ ma=
gia gnorū.¶Iste angelus est christus/qui in sole stat/id
est in splendore glorie eterne:in qua veniens ad iudi
ciū/apparebit facies eius sicut sol lucet in virtute sua
Iste eñ in iudicio clamabit:⁊ aduocabit volucres ce
li/id est demones vt ibi conueniant ad cenā dei/id est
ad diē iudicij:vbi carnes que latēt in veste/id est aīas
que latēt sub corpore fortiū ⁊ tribunorū/id est ipiorū
principū ⁊ superiorū: equorū/id est mulierū corrupta
rū:suorū sessorū luxuriosoꝝ seruorū/id est malorū reli
C giosorum:magistrorum/id est diuitū auarorū pusil/
deute.32 lorū.i.malorū pauperū ⁊ minorū/ꝑpetuo cruciēt ⁊ dāmnā
ducent.Unde Deutero.Dētes bestiarū mittā in eos
⁊ deuorabunt eos aues morsu amarissimo. Dentes
Tropo= eñ ⁊ morsus auiū/significāt immanitatez diabolice
logia. crudelitatis/que dānatos lacerabit.¶Uel dic ꝙ an=
gelus qui sedebat in sole .i.in mūdane glorie splēdo=
re est magnus princeps vel prelatus:impius tñ ⁊ pau
per:qui semꝑ secum vult habere aues que volant per
celum.i.viros supbos/crudeles ⁊ raptores: tales fa=
ciunt de domo ⁊ familia sua:⁊ tales malos ⁊ iniquos
faciunt secum conuenire ad cenas festa/conuiuia ⁊ so
latia domus sue.Sed quid? Certo vt ipsi comedant
rapiāt/excorient atq; vastent carnes.i.vastent tepora
les substantias illorum de terra sua:magnorū/pusil=
lorū/seruorum/tribunorum.i.subditorū/vasalloꝝ et
fortiū.i.diuitū/ agricolarū: qui ex fortitudine laboꝝ
habent illud qđ habent.Et breuiter tales iniqui ra=
ptores et superbi non tenent̄ in officio principū ⁊ ma
gistrorū/nisi vt diuitias ⁊ munera extorqueant ꝑ ma
gistris:sicut nec falco mittitur nisi ratione prede quā
gen.25 a ꝓcurat magistro suo.Unde dicitur Isaac diligebat
eo.ca.d. Esau:eo ꝙ de venatione eius vescebat̄.¶Uidit ioan
historia nes bestiā ⁊ reges terre et exercitus eorū cōgregatos:
ad faciendū bellū cum illo qui sedebat in equo albo
et exercitu eius:⁊ apprehensa est bestia et pseudo pro
pheta:q̄ seducebat eos q̄ acceperāt characterē bestie:
et adorauerūt imaginē eius:⁊ missi sunt in stagnum
D ignis ardētis ⁊ sulphuris:et ceteri occisi sunt gladio
Mora= qui ex sedentis ore procedit:et omnes aues saturate
litas. sunt carnibus eorū.Ista bestia est diabolus:Reges
terre ⁊ exercitus eorum familiares iudices:qui mūdū
regunt et ibi regnant.Et isti igitur pugnāt ⁊ contra=
dicunt contra sedentem in equo albo.i.cōtra christū:
qui in equo albo.i.in corpore mundo habitat ⁊ mo=
rat̄.Et cum exercitu eius.i.contra illos qui sunt boni
et iusti:quia bonum est contra malū:et contra vitam
eccli.33. mors:et contra virum iustum peccator.Sed finaliter
b. vere in morte vel in iudicio:bestia et sui reges ⁊ exer=
citus.i.diabolus et mundi diuites cum suis imitato
ribus apprehendentur:et in stagno ignis: hoc est in
abundantiam infernalium tormentorum:vbi est ar=
dor et ignis inextinguibilis:sulphur et fetor intole=
rabilis:mittentur:et gladio sue diuine sententie feri=
entur:et ab auibus celi.i.a demonibus vorabuntur:
vel ab auibus.i.ab angelis dei sententie executoribꝰ
dānabunt̄:et maxime pseudo ꝓphete:⁊ illi qui bestiā
id est diabolum faciunt adorari scз illi qui alios inci
tant ad peccatum .Quia sicut dicit apl's:non solum
qui talia agunt digni sunt morte:sed etiaз hi qui eis
rom.1.b talia consentiunt.¶Uel dic ꝙ bestia est antichristus
Aliter. Propheta significat suos apostolos.Reges et exer=
citus sunt sui sequaces et eum recipiētes:qui omnes
igne ⁊ sulphure/ardore/fetore ⁊ gladio.i. diuine sen=
tentie rigore damnabuntur:et auibus.i.demonibus
deuorandi perpetuo exponētur.

¶Capitulū vicesimū textus:Et vidi angelū descendentem de celo habentē clauē abyssi. Moralita.Capi.XXI.

Vidit Ioānes quendam angelum descen=
dentem de celo habentem clauem abyssi:⁊
habebat cathenā magnā ī manu sua:et ap E
prehendit draconem serpentem antiquum historia
qui est diabolus :et ligauit eum in carcere per mille
annos et signauit super illum /ne seducat amplius
gentes et post oportet ipm modicum solui/quando
videbunt sedes :et sedebunt super eas et iudicium da
tum est illis.¶Serpens ille fraudulentus est vsura=
rius vel aduocatus/vel aliquis auarus ⁊ diues: qui Tropo
est serpētinus/tortuosus/maliciosus/venenosus dia logia.
bolus ⁊ sathanas.i.aduersarius omnibus tribubus
⁊ vicinis: quia manus eius cōtra omnes ⁊c.Qui etiā gen.16d
bene dicitur antiquus:quia tales iniqui vt cōiter diu
viuūt.Angelꝰ testamēti christus de celo descendet ad
iudiciū in valle iosaphat ⁊ pro certo habebit clauem
abyssi.i.potestatē claudendi ⁊ aperiendi infernū:qui
dicit̄ abyssus.i.sine bysso.i.sine cādore lucis ⁊ clarita
tis.Illud eñ claudit bonis:⁊ aperit malis. Uñ dici apoc.1d
tur:Habebit clauem mortis ⁊ inferni.Et alibi: Qui apoc.3b
claudit ⁊ nemo aperit ⁊c.Iste eñ habet cathenam.i.
potestatē ligandi ⁊ incarcerandi/et eternis vinculis
cōdēnandi.Iste finaliter apphendet istos dracones
et serpentes.i.istos auaros/ inflāmatos/ mortuosos
et maliciosos/pauperum aduersarios ⁊ nociuos:li=
gabitq; in carcere īfernali per mille annos.i.per tem=
pora lōgiora vsq; ad iudiciū:⁊ signabit sup eos sigil=
lū.s.eterne dānationis sup ipsos cōcludet:qđ nullus
poterit aperire.Et hoc quidē faciet deus/vt nō sedu= F
cant amplius pauperes et vicinos: quos suis falsis
consilijs/fraudibus malicijs ⁊ vsuris ⁊ rapinis dū vi= esa.14.c
uerent seducebant.Unde Esa.Heu cecidisti qui vul= ps.124a
nerabas gētes:vt dicit̄ in Ps.ꝙ nō relinquet deꝰ vir
gā peccatorū sup sortē iustoꝝ ⁊c.Quādo tñ iudicium
venit.i.sedes:⁊ throni positi fuerint:tūc tales modi=
co tpe soluent̄:⁊ dū corpus resumpserint/⁊ iudex iudi
cauerit:tunc statim in corpe ⁊ aīa tales iterū ad sup=
pliciū rapient̄ ⁊ in eternis tenebris includent̄.Si in=
cluserit:nemo est qui aperiat.¶Uel dic ꝙ qñ christꝰ iob.12.c
descēdit de celo ꝑ incarnationē.tūc attulit secū clauē Aliter
⁊ cathenam.i.potestatē iucludendi ⁊ ligandi demo=
nem ⁊ draconē antiquū.i.luciferū.Qđ etiā in sua pas
sione fecit:vt non. seducat hoies sicut prius. Iste tñ
iterum soluetur.s.tēpore antichristi ſm aliquos:sed
illud erit modicū.s.ꝑ tempus ⁊ tempora ⁊ dimidium
tēporis:⁊ tunc vsq; ad iudiciū durabit:sed statim fa/
cto iudicio/perpetuo erit clausus.¶Dr hic ꝙ postq̄ eo.ca.b.
sedes posita fuerit:illi qui decolati sunt ꝑ testimoni=
um iesu/⁊ qui non adorauerunt bestiam/ nec recepe=
runt imaginem eius/vel eius characterem in fronti=
bus suis ⁊ in manibꝰ: regnabūt cū christo per mille
annos.¶Sic vere facto iudicio decollati ꝓpter ie= Mora=
suз.i.martyres qui nō adorāt bestiā.i.qui nō obediūt litas.
carni ꝓprie.i.virgines ⁊ continentes/qui imaginem
mundane ꝓsperitatis/nec characterē diabolice sug=
gestionis recipiunt:vt omnes sancti cōfessores: oēs G
tales ꝑ certo cū christo sunt regnaturi.¶Dum con= eo.ca.e.
summati fuerint mille anni/soluetur sathanas de car
cere suo:et exibit ⁊ seducet gentes que sunt super qua
tuor angulos terre/gog ⁊ magog:et cōgregabit eos
in preliū

in prelium: et ascendet sup altitudinē terre/ et circum ibunt castra sanctorum/et ciuitatē dilectam: et descen det ignis de celo et deuorabit eos: seductor aūt cū be stia missus est in stagnū ignis et sulphuris/die ac no
Tropologia. cte cruciandus. ¶Gog et magog qui sunt duo mon tes: vel bm aliquos duo castra in syria orientali vltra montes rifeos: significant duos status.s.clerum et re ligionē: et qui sunt super angulos terre: significāt ter renos/cupidos et auaros: qui terrenis opibus semp vacāt. Sathanas qui quandoq exijt de inferno/et ve nit tētare fideles: iste dico exit hodie/et seducit illos qui sunt sup angulos quatuor terre gog et magog.i. illos qui in mundo et in claustro habitant et illi qui inhiant per ambitionem et auariciam diuitijs tēpo ralibus et terrenis: nam tales faciliter congregantur ad prelium: qr faciliter propter tpalia surgūt prelia/ lites/iurgia discordie et appellationes. Nā tales ho die auari qui sunt quasi innumerabiles/ intelligūtur ascendere super terre altitudinē.i.super alta officia/ dignitates/beneficia claustralia vel secularia. Isti in nadunt castra sanctorū idest bona simplicium et pau perum et sanctorum iustorum. Ciuitatē eriā dilectam
ps.58.b H et sctām religionē ecclesiam et aliorum status circun eunt et cōturbant/ipm cōcludere volentes verbis et in iurijs bonos grauant: Ps. Famē patientur vt canis et circuibūt ciuitatē. Sed vere finaliter ignis eternus infligetē eis de celo.i.a celesti sniar diuina: et deceptor
Aliter eorū.i.diabolus: in stagno ignis cū bestia.i.cum pec catoribus poneē/dire perpetuo cruciandus. ¶ Uel dic q sathanas et aduersarius est bilinguis verborum relator: quo seducente et obloquente: tam in gog q in magog.i.in mundo et religione multi inuicem preli anē: detrahunt et loquunē. Isti castra sanctorum.i. sta tus bonorū circumeunt/et explorando insidianē: et ci uitatem religionis et ecclesie detractione lacerant et predanē. Sz vere finaliter super tales rebelles/ detra ctores/litigiosos: et super sathanam.i.sup huius re
Lu.12.f Aliter latorē: ignis.i.eterna dānatio de celo veniet: et eos do minus dānabit et eternis incēdijs fulminabit. Unde Luc. Ignē veni mittere in terrā. ¶Uel dic q tales sa thanas significat maliciosos baliuos: qui nō cessāt
Aliter contra ecclesiaz principes cōcitare: quapropter iustū est eos in iferno igne interire. ¶Uel dic q illi qui in claustro vel religione vacant circa tpalia negocia: fa ciliter pliantur p discordiā/et igniūt p auariciā: terrā
eo.ca.c. historia volunt ascendere p ambitionem: castra circumeunt p sui obtentationē etc. ¶Uidit ioannes thronū candi dū et magnū/et sedentē super eum: a cuius conspectu fugit celum et terra: et tunc mare mors et infernus de derunt mortuos suos. Et steterunt mortui/ pusilli et magni in cōspectu throni et libri aperti sunt: et iudica ti sunt bm ea que scripta erant in libris/et bm opa co
A Anagogia. rundē: et aptus est alius liber qui erat liber vite: et qui non est inuentus in libro vite script9/missus est in sta gnum ignis et sulphuris. ¶ Thronus iste significat celsitudinem maiestatis: in qua christus sedebit quā do in iudicio apparebit. Ista enim magnifice veniet q a cōspectu suo celum et terra fugiēt: inq̄tū a statu et forma pristina mutabunē: et transibunt ad speciē pul chriorem. Et tunc mare/infernus/mors et terra dabūt mortuos suos: quia resurgent mortui vbicunq fue
2.co.5.b rint: et stabunt in valle iosaphat in conspectu throni. idest inspectu iudicis nři christi. Uñ apls. Oēs nos manifestari oportet añ tribunal christi Et nūc libri.i. singulorū cōscientie aperientur: ita q alter in alteri9 conscientia intuebiē quicq̄d boni aut mali fecerit in hac vita: et quicquid alij fecerunt dū viuerēt: et sic bm hmōi scripturā.i.opa siue merita vel demerita recipi ent iudicium vniuersi. Liber etiam vite.i.secretū mē tis diuine tunc erit apertus. Et qui per predestinatio nē et acceptationem ibi scriptus nō fuerit ab eterno necesse habebit dānari: et in stagno/id est in abundan
tia ignis perpetuis incendijs consignari Uñ Exodi. exo.32.g Aliter
Qui peccauerit in me/delebo illum de libro meo quē scripsi etc. ¶Uel dic q a conspectu iudicis.i.a consy deratione iudicij: mors.i.fetidus/ immūdus et luxu riosus: mare.i. tumens et affluctuosus superbus: ifer nus.i.insaciabilis auarus: debent dare.vomere: et cō fiteri mortuos suos.i.vitia et peccata: et libros cōsciē tiarum aperire: et a sacerdote iudicari: et penam cōde scendentem subire: alioquin in libro vite.i.eterne glo B
rie nō scribentur: et sic igne perpetuo cremabuntur. Aliter
¶Uel dic q quādo iudex habet ante thronum suos mortuos.i.suas personas accusatas: tunc vere debet facere q libri aperianē: et q singulorū merita eluces cāt: et bm ea debet eas iudicare Uerūtamē quicq̄d ap paret in libris.i.in libellis et accusationibus seu pro cessibus singulorum ipse tamen a parte sua semper debet habere librum vite.i.conscientiam bene regu latam: equitatem et mysterium cum pietate et clemen tia moderatam: vt sic bm merita iudicet equaliter. Et nota istū iudicē q celū et terra fugit a conspectu ei9: qr vere totus mundus solet tremere in cōspectu iudi cis in iustitia iudicantis. Iudex enim debet esse rigi dus et austerus in apparentia: mitis et benignus in Aliter
conscientia. ¶Uel dic q liber est volūtas et amor iu dicis: in quo omnis iudicādus qui scriptus non fu erit per acceptationē et recommendationem et mune rum presentationē: vel alias vere necesse habet mitti in ignem et tribulationē: et sine remedio condemnari quia si quis non dederit more eorum quippiam/su scitani super eum prelium.

¶Capitulū vicesimūprimū Text9. Et vidi celum nouum et terram nouā Primū enim celum. Hora. Capi.XXII

Vidi inquit iohannes/celum nouum et ter historia
ram nouam. Primū eñ celuz et prima ter Moralitas.
ra abijt: et mare non est. ¶Celum altum si gnificat supiores: terra infima/ subditos et inferiores. Celum stellatum significat ecclesiam vel C
religionem: vbi stelle.i.clare honeste et discrete psone debent lucere per doctrinam et exempla. Terra aūt si gnificat seculares: Celū igiē et terra sunt hodie noua: qr oēs mundi status sunt hodie innouati: et a bonis primis cōsuetudinibus imutati: qr vere moderni sta tus non videnē esse illi qui primi. Primū enim celuz et terra abijt: sed pro certo mare iam nō est. Et eñ ibi facta talis mutatio.i.amaritudo penitentie iā cessa
uit in seculo et in claustro. Ps: Quid est tibi mare qd ps.113.a fugisti etc. Nūc eñ mare.i.penitētia: iordanis.i.deuo
tio: fugerunt et defecerunt. ¶Ioānes sublatus in spi eo.ca.c. historia
ritu in montem magnum et altum/vidit quādā no uam et nobilem ciuitatem: ornatam cum omni lapi de pcioso: ita mēsuratam: q lōgitudo: latitudo et alti tudo erāt equales: et erat ciuitas aurum mundū: de9 erat lucerna: et tēplum eius in ea non erat: nec sol nec luna illi lucebant: quia lucerna eius est agnus: et por
te eius non claudebantur die ac nocte: nihil coinqui Tropologia.
natum intrabit in illam. ¶Ciuitas ista moraliter est

vir perfectus vel beata virgo.Ista videlicet in mõte
ezec.28. alto.i.in eminentia sanctitatis:ornata est omni lapi=
de precioso.i.cum gratia ⁊ virtute Uñ dicit: Omnis
lapis preciosus operimentum tuũ.Iste igitur est mẽ=
suratus ⁊ adequatus/tẽperatus ⁊ moderatus in tri=
bus diuisionibus: scz longitudine fidei/⁊ in altudi=
ne spei/⁊ in latitudine charitatis.Est em̃ in fide neces
roma.12 saria mẽsura quia non plꝰ sape ꝙ oportet sapere. In
d. spe etiam ne forte spes degeneret in presumptione.
D Etiã in amore:ne forte exeat terminos ad corruptio=
nem:⁊ ideo tota ciuitas.i.totus homo debet esse au=
rũ mundum:Aurũ dico:⁊ ideo dico/ꝙ lucerna eiꝰ est
agnus:quia vere claritas agni.i.scientia debet homi
nem illuminare et illustrare ꝑ spiritualẽ discretionez
Debet habere cor mundum ⁊ ideo nihil coinquina=
tum.i.nullũ vitium debet intrare in eũ per opera vel
consensus.Dicitur etiam habere templum suũ: ⁊ ni=
hil adorare/nihil credere nisi deũ.Porte etiam eius/
zac.11.a. scz voluntas et sensus debent esse aperte:ad recipien=
D dum bonam doctrinam ⁊ bona exempla. Uñ zacha.
Aliter Aperi libane portas tuas.¶Uel dic ad litteram/qđ
iob.13.d porta debet esse aperta omnibus per hospitalitatem
Unde Job:foris non mansit peregrinus: hospitiuz
meumviatori patuit.Illud maxime habuit beatavir
go:quia semper est aperta ad recipiendum ad miseri
Aliter cordiam peccatores.¶Uel dic ꝙ ciuitas ista est ec=
clesia vel religio:vbi debet esse ciuium vnitas que re
uera debet esse ornata virtutibus debet esse mũda/au
rea/mensurata:et diuinis gratijs illustrata:cuius tẽ=
plum et lux debet esse deus:quia nullus alterius fidẽ
vel sapientiam debet recipere.Cuius tamen cõtrariũ
faciunt moderni ecclesiastici audiendo leges. Sem=
per debet esse aperta .Non clauditur enim per termi=
nos huius vite:sed aperta est ad recipiendnm fidem
iob.31.d et penitentiam peccatorum .Unde illud predictum:
E foris non mansit peregrinus ⁊c.Nullus coinquina
tus vel symoniacus debet intrare in eum nec ad eius
treñ.1.d officia promoueri.Sed hodie prohdolor verificat̃ il
lud Treñ.Uidi gentes ingressas sanctuariũ tuuz de
quibus p̃ceperas ne intrarent ecclesiam tuaz. Dilata
Aliter si vis sicut in precedenti capitulo.Uel expone de glo=
ria eterna:vbi non intrat aliquis coinquinatus: vbi
eo.cã.d. est claritas indefectibil'.¶Ciuitas noua hierl'm quã
historia vidit ioannes habebat muruz magnũ ⁊ altũ in quo
duodecim erãt porte:postea quelibet duodecim ha=
buit angulos:⁊ nomina duodecim filiorum israel in
portis singulis erãt scripta:⁊ erat ciuitas in quadro
posita:et longitudo eius tanta quanta et latitudo la
tera eius erant equalia. Hic dicitur etiã ꝙ duode=
cim porte duodecim margarite:singule porte erãt ex
singulis margaritis.Illã enim quidã angelus cum
Allego= arundine aurea mensurauerat:⁊ in suis partibus ad=
ria. equauerat.¶Per istam ciuitatẽ:id est ciuiũ vnitatẽ
ps̃.86.a ecclesiam intelligimus.De quo Psalm. Gloriosa di
cta sunt de te ciuitas dei. Murus istius ciuitatis si=
lu.22.d. gnificat fidem christi: que est murus inexpugnabi=
lis ciuitatis .Unde Luce.Ego rogaui pro te vt nõ de
ficiat fides tua.Per duodecim portas intelliguntur
duodecim apostoli:⁊ quicunqꝫ boni predicatores et
prelati:qui pro eo porte dicte sunt:quia per eos fide=
les murum et ambitũ ciuitatis id est fidẽ ecclesie in=
esa.26.a trauerunt.Unde.Esa.Aperite portas iustitie:⁊ ingre
dietur gens iusta.Margarite etiã que sunt candide/
ma.13.f. cõfessores dicti sunt:pro eo ꝙ ꝑ castimoniã ⁊ innocẽ=
f tiã cãduerũt/⁊ ꝑ sapientiã splẽduerũt.Unde christus

dici potuit similis homini patrifamilias/querẽti bo
nas margaritas.Per duodecim angulos intelligi=
mus duodecim articulos fidei:quia quelibet porta.
id est quilibet angelus vel bonus predicator vel pre=
latus duodecim angulos habet.i.duodecim articu=
los fidei credit.Articuli vero fidei anguli dicũtur/ꝓ
eo quia in ipsis scz in lapidibus angularibus totius
vite congeries continetur atqꝫ sustinet̃.Unde Josue: iosue.4
Elegerunt de medio aluei duodecim lapides durissi=
mos.Per duodecim filios israel et per eorum nomi
na intelligo fidem veteris testamẽti/⁊ omniũ patri=
archarum:quia pro certo et duodecim anguli et duo
decim patriarcharum nomina in portis sunt:ad de=
notãdum ꝙ duodecim apl'i et duodecim patriarche
cum eoꝝ sequacibus/duodecim articulos fidei credi
derunt:simulqꝫ in eandez fidem et apostoli et patria=
che conuenerunt.Ideo tã apostoli ꝙ patriarche duo
decim esse dicuntur:pro eo ꝙ eadem fides duodecim
articulorũ ab ipsis creditur ⁊ habetur. Unde in Ge= geñ.42.
nesi:Duodeciz fratres vnius patris filij sumus.Ista e.
enim ciuitas scz ecclesia/dicit̃ quadrata per quatuor
virtutum cardinalium quadraturam:mensurata per
debiti regiminis prelaturam:dicitur adequata ꝑ de=
bitam iustitiam et censuram:quia pro certo latera ip
sius ciuitatis id est persone/debent inter se equalita=
tem habere:inquãtum proportionabiliter debent in
gradn et statu conuenire inuicem.Dico igiturꝙ ciui
tas muro fidei circũcincta per quatuor virtutes qua G
drata:et ab ipso angelo testamenti arundine sue oc=
culte dispositionis in suis personis proportionabi=
liter adequata:duodecim portas.i. duodecim apo=
stolos cũ duodecim angulis.i. cũ duodecim articu=
lis fidei habuit:in quibus etiã nomina filiorũ israel.
idest antiquorũ patrũ fidem continuit:⁊ sic vtrãqꝫ fi=
dem noui et veteris testamẽti simul conuenire mon=
strauerunt et sic etiã christus est paterfamilias:qui ꝓ ma.13.c
fert de thesauro suo vetera et noua. ¶Uel dic ꝙ ista Aliter
ciuitas est anima:in qua scilicet intellectus est rex/⁊
voluntas regina/populus potentie sensitiue:que mu
rum diuine gratie et protectionis continent: et duo=
decim portas id est duodecim apostolorum doctri=
nas tenet duodecim angulos.i.duodecim articulos
fidei credit:et nomina duodecim patriarcharum/et
sanctorum patrum nomina ⁊ exẽpla ꝑ imitationem
ostendit.Que per quatuor virtutes est quadrata/per
iustitiam adequata/per temperantiã debite mensura esa.43.c
ta.Unde Esa.Extendetur super eum mensura.¶Uel Aliter
dic ꝙ angelus qui mensurat ciuitatem/est bonus pre
latus qui cum mẽsura aurea.i.mediãte iustitia ⁊ pru=
dentia debet ecclesiam sibi commissam et etiã subdi=
tos mensurare:⁊ quãtũ ꝓficiant vel deficiant cogita
re:vt sic possit eos s̃m merita in officijs et beneficijs eo.ca.G.
promouere.¶Ciuitas noua hierusalem habebat in
suis partibus scz orientali/aquilonari/occidentali/
australi duodecim portas:quia scz ab oriente erant
tres porte ab occidenee similiter tres protendebant̃
ab australi similiter tres ⁊c.sic concludebatur portis
duodecim ⁊c.¶Ista que iam de hierusalẽ dicta sunt Mora=
mystice intelligi et aliter possunt. Sic enim perfectꝰ litas
homo moraliter habet quatuor portas. id est qua= Tropo=
tuor cardinales virtutes: scilicet orientalem que est logia
pars lucida:et hec est prudentia. Aquilonarem que
est pars cõstricta et solida:et hec est fortitudo seu cõ= H
stãtia.Occidẽtalẽ que est pars frigida ⁊ humida:hec
est tẽperantia. Meridionalẽ que est est pars feruida
⁊ hec

⁊ hec est iustitia: quia pro certo homo iustus seu ciui-
tas anime vel cordis religio/vel ecclesia debet habere
prudentiam ad illuminandum tanquam orientem.
fortitudinem ad mala sustinendum tanquam aqui-
lonem. Temperantiam ad prosperis bene vtendum
tanquam occidentem. Iustitiam ad mala puniendū
tanquam meridionalem partem feruidam ⁊ vrentem.
ezec.1.b Unde Ezechiel. Apparuit rota vna super terram ha-
bens quatuor facies id est quatuor virtutes cardina-
les: sed quelibet illarum partium seu virtutum habet
tres portas id est tres particulares virtutes: quia orīē
talis prudentia habet portam sapientie: per quam in-
trat notitiam superiorum. Portam scientie/ per quā
intrat notitiam rerum inferiorum. Portam consilij/
per quam intrat notitiam actuum ⁊ agibiliū exterio
1.io.5.d rum. Unde dicitur. Tres sunt qui testimonium perhi
bent in celo/id est tres sunt virtutes que celesti submi-
nistrant prudentie: vt de viro prudenti dicatur illud.
2.re.23.a David sedet in cathedra sapientissimus iter eos. Itē
A aquilonaris fortitudo tres similiter habet portas id
est tres alias particulares virtutes: per quas ingredit
ciuitatem mentis: ⁊ iste sunt humilitas/spes ⁊ oratio.
Spes enim attendit ad premium. Oratio procurat ad
iutorium. Humilitas debilitat aduersarium. Istis
enim tribus virtutibus roboratur fortitudo mentis
⁊ corporis. Et per istas tres portas intrant merita do-
mū cordis. Unū de istis trib⁹ partibus fortitudinis po
2.re.23.c test dici illud. Irruperunt tres fortes castra philistino
rum ⁊ cetera. Item occidentalis temperantia habet
tres portas id est tres virtutes theologicas particula
res: scilicet timorem/quo temperantur cordis vanita-
tes. Abstinentiam qua temperantur carnis volupta-
tes. Paupertatem voluntariam/ qua temperantur re
rum superfluitates. Et sic potest dici de temperantia
esa.40.c illud quod dicit. Esaias. Quod ipse apprehēdet trib⁹
digitis molem terre ⁊ cetera. Item meridionalis iusti
tia similiter habet tres portas: id est habet tres specia
les virtutes: scilicet liberalitatem/que premiat bonos
⁊ seueritatem/que sententiat malos ⁊ peruersos: equi
3.reg.7.b tatem que iudicat inter vniuersos. Unde iustitia po-
test dici illud atrium maius rotundum: quod habe-
bat ordines de lapidibus sectis. Iustitia enim atrium
maius dicitur: quia maior ⁊ vtilior ceteris virtutibus
perhibetur. Dicitur etiam rotunda: quia ista debet es-
se plena ⁊ vera: ⁊ nunꝙ per fallaciam obliqua/et per
dissimulationem variam angulosa. Tres etiam ordi
nes dicuntur habere: inquantum tres partes sue seu
B virtutes predicte semper debent concomitare. Iste igi
tur sunt duodecim partes porte/ per quas intrat ad
animam spiritussanctus ⁊ gratie ⁊ virtutes: quia pro
certo per portas prudentie intrat deus ad nos erudiē
dum. Per portas fortitudinis intrat ad nos roboran
dum. Per portas temperantie intrat ad nos mundifi
ps.117.c candum. Per portas iustitie intrat ad nos iustifican
ecc.25.a dum. Unde David in Psalmo. Aperite mihi portas
Aliter iustitie. Et de tali triplicitate dicitur illud Ecclesiasti-
ci. In tribus beneplacitum est spiritui meo. ¶ Uel
dic quod ciuitas est ecclesia. Porte duodecim signifi
cant fidem/ que duodecim articulos habet: sed iste
porte in tres distinguuntur: pro eo quod in quatu-
or plagis terre circunquaqꝫ est ecclesia seu fideles: vt
trinitatis mysteriū credatur: ⁊ fides ipsius teneatur
Aliter ¶ Uel dic ꝙ ciuitas est homo: qui in oriente puericie
in aquilone adolescentie/in meridie iuuentutis/in oc
cidente senectutis: necesse est quod tres portas habe-
at id est quod sancte trinitatis fidem credat: vel tres
portas: id est tres virtutes theologicas: scilicet fidē/
spem/⁊ charitatem habeat. Uel tres portas/id est mū
diciam cordis/oris ⁊ operis gerat: vt dicat illud predi
ctum. In tribus beneplacitum est spiritui meo. ¶ No
ua ciuitas hierusalem multa duodenaria continebat ecc.25.a
Continebat enim duodecim stadia/ duodecim portas Eo.c.d
duodecim angulos duodecim lapides preciosos duo historia
decim nomina apostolorum duodecim nomina filio
rum israel. ¶ Cum dictum sit quod ciuitas animam
significet: sciendum est quod per stadia que dicūtur Tropologia
a stando/intelligitur sue perseuerātie stabilitas. Per
fundamenta que habꝫ/ intelligitur virtutum cardina C
lium firmitas. Per portas eius intelligitur sacramen
torum vtilitas. Per lapides preciosos intelligitur sua
rum virtutum moralium nobilitas. Per apostolorū
nomina/doctrine apostolorum autoritas. Per nomi
na filiorum israel/sanctorum patrum ⁊ suorum exem-
plorum sanctitas siue bonitas. Iste sunt partes ciui-
tatis moralis/id est anime: sine quibus non diceretur
neqꝫ hierusalem neqꝫ noua: que deus spiritualiter con
tinet. Hierusalem id est pacifica/⁊ noua/id est gratio
sa ⁊ placida debet dici. Unde dicitur. Uidi ciuitatem
sanctam hierusalem de celo descendentē. Sed quid? apo.21.a
In omnibus istis perfecte anime partibus debet nu-
merus duodenarius/per quem fides catholica intelli
gitur/relucere. Numerus duodenarius duodecim fi-
dei articulos significat: quos pro certo in omnibus
actib⁹ aīa sctā portat: qꝛ reuera nulla ꝑs ipsi⁹ sufficiēs
eēt/nisi ibi fidei veritas reluceret: qꝛ nec porte sensuū/
nec fūdamēta ꝟtutū cardialiū/nec lapides ꝑciosi ꝟtu
tū moraliū/anguli sacroꝝ/nec noīa seu doctrīa aploꝝ
nec exēpla sctōꝝ patrū proficiūt/nisi duodenari⁹ fidei
semꝑ assit. Unū dicit Apls. Sine fide īpossibile ē pla- heb.11.a
cere deo. ¶ Uł dic ꝙ ista ciuitas ē eccl'ia: cui⁹ stadia ꝙ Aliter
ipm mensurauerunt/fuerunt angeli: fundamenta fue-
runt patriarche. Porte fuerunt apostoli. Anguli fue-
runt virtutes. Lapides preciosi fuerunt virgines ⁊ cō
fessores. Apostoli sunt prelati ⁊ predicatores. Filij isra
el sunt omnes fideles. In istis autem omnibus duo-
denarius numerus/id est fides catholica resplen- D
duit: ⁊ in ipsis fidei veritas semper fuit. ¶ Uel dic ꝙ
iste duodenarius numerus est nobis stadium ad cur- Aliter.
rendum fundamentum ad sustinendum: porta ad in-
trandum: angulus ad fortificandum: lapis preciosus
ad nos ditandum: apostolos ad nos docendum pa-
triarcha ad nos spiritualiter generandum. ¶ Uidit
ioannes ciuitatem nouam/cuius platee erant ex auro eod.c.f.
purissimo: perlucide tanquam vitrum cuius funda- historia
mentum erat ornatum omni lapide precioso. Ibi eīm
nominat duodecim lapides preciosos/quibus est or-
natum fundamentum ciuitatis. Primus lapis fuit
iaspis. Secundus sapphirus. Tertius calcedonius.
Quartus smaragdus. Quintus sardonius. Sextus
sardius. Septimus crysolitus. Octauus beryllus.
Nonus topazius. Decimus crysopassus. Undecim⁹
hiacynth⁹. Duodecimus amethystus. ¶ Ista ciuitas
est anima vel quilibet vir ꝑfectus: cuius platee con- Tropologia
scientie debent esse auree per sanctitatem seu vi-
tree seu lucide ꝑ sapiētie claritatē. Fundamētū eīm cor-
dis sui debet habere duodecim ornamēta: duodecim
virtutes figuratas in istis duodim lapidibus precio-
sis: et sic proprie sit illud fundamentum sicut vas au- ecc.50.b
ri solidum/ornatum omni lapide precioso. ¶ Est igi- E
tur primus lapis iaspis: qui phantasmata fugat/et Iaspis.

incantatoribus resistit: sedes oculorum purgat/ ⁊ vi-
sum acuit. Hec est fides/ que est prima aliarum virtu-
heb. 11 a tum: quia secundum Apostolum. Sine fide impossi-
bile est placere deo Ista enim est que phantasmata id
est demonia fugat: ⁊ incantatoribus/ id est hereticis
obuiat: oculum cordis/ id est visum discretionis acuit
esa. 54 c atq; purgat. Unde Esaie. Ponam iaspidē propugna-
sapphirus cula tua. ¶ Secundus lapis est Sapphirus: qui cele
stem habet colorem et secundum Diascoridem/ virtu
tem letificatiuam/ per quam significatur spes que to-
ta est lucida: ⁊ celestis/ inquantum celestia sperat bo-
na: que etiam desolatos letificat: ⁊ ideo de hoc dicit
esa. 54 c dominus anime vel ecclesie. Fundabo te in sapphiris
calcedonius ¶ Tertius lapis est calcedonius: qui secundum Dias
coridem facit vincere causas: ⁊ calefactus attrahit pa
leas: per quem intelligitur charitas/ que aliarum vir-
tutum est seruatrix: que causas/ id est tentationes vin
cit: ⁊ que paleas/ id est infimos ad salutem trahit. Un
1. co. 13 c de dicit Apostolus. Charitas omnia suffert. ¶ Quar
Smaragdus tus lapis est Smaragdus qui est viridis coloris/ con
fortans oculos: ⁊ quivisuz confortat: ⁊ portanti se dat
persuasoria verba: ⁊ diuinare volentibus valet secun-
dum lapidariuz. Et per istum intelligitur prudentia:
que oculos aliorum confortat/ inquantum delectabi
le est videre hominem prudentem. Uisum intellectus
seruat: verba persuasoria ⁊ eloquentia dat: diuinare et
predicare volentes super omnia iuuat. Ista enim est
prima cardinalium virtutum/ quam homo summe de
bet appetere scilicet prudentiaz: ⁊ hoc quia sine ista ce
F tere parum noscuntur valere. Ideo bene docet sapiēs
pro. 7. a Dixi sapientie/ Soror mea es: ⁊ prudentiam amicam
Sardonius meam vocaui. ¶ Quintus lapis est Sardonius: qui
luxuriam depellit: ⁊ hominem humilem ⁊ pudicuz fa
cit: ⁊ significat temperantiam: que luxuriam/ id est om
nem superfluitatem tollit: humilitatem ⁊ pudicitiam
semper gignit. De qua Prosper in libro de vita contē
platiua ait. Temperantia facit hominem sobriuz/ par
cum/ moderatum ⁊ pudicum. Hec enim libidinis affe
ctum temperat: desyderia sancta multiplicat/ vitiosa
castigat: inter nos ꝯfusa omnia ordinat: prauas cogi
Sardi9 tatiōes remouet: sanctas inserit: voluptates extinguit
⁊ totum hominem temperat ⁊ componit. ¶ Sextus
lapis est sardius: qui sanguinei coloris est: in cuius pꝛ-
sentia onyx lapis maleficus nō potest nocere: timorē
pellit: ⁊ hominem audacem facit. Iste significat forti
tudinem: quia pro certo iste coloris sanguinei debet
esse: inquantum proprium sanguinem fundere non so
let timere: quinimmo solet timorem pellere: ⁊ homi-
nem audacem facere: ⁊ nocumentum onycis/ id est tē-
tationem diabolicam resistendo refrenare. Unde Am
brosius libro primo de officijs de fortitudine dicit: ꝙ
fortitudo virtutes custodit: iustitiam seruat: contra
vitia est inimica: ad laborem fortis: ad pericula rigi-
Chrysolithus da ⁊ aduersa. ¶ Septimus lapis est Chrysolithus/
ignem velocissime rapiens qui demones fugat ⁊ ter-
G ret: ⁊ timores nocturnos pellit. Et iste significat iusti-
tiam/ que ignē zeli ⁊ seueritatis faciliter concipit: de-
mones id est maleficos homines tollit: ⁊ timore malo
rum sublato/ patriam securaz reddit. Unde de isto la
pide scilicet de iustitia ⁊ iusto homine dicitur illud da
dañ. 10 a nielis. Quod ipse vidit filium hominis: cuius corpus
beryll9 erat quasi chrysolithus. ¶ Octauus lapis est Beril-
lus cuius virtus secundum Diascoridez est contra pe
ricula hostium: ⁊ contra inimicum hominem inuictū
facit: ⁊ inter beryllos ille qui est pallidior/ est melior: p

quem intelligitur patientia: que inter lites ⁊ pericula
summe valet: quia sicut dicit Seneca. Cuiuslibet dolo
ris remedium est patientia. ¶ Nonus lapis est topa- topazi9
zius/ siue topazion indeclinabile/ lapis clarissimus: qꝛ
secundum Lapidarium ad sanguinem stringendum
⁊ ad aquam bullire nonpermittendum valet: omniuz
lapidum superat claritatem. Et sic iste significat casti
tatez: que est proculdubio virtus rara: quia rara auis
in terris ⁊ nigro simillima cygno: que sanguinem lu-
xurie restringit: ⁊ feruorem concupiscentie compescit
⁊ aliarum virtutum pulchritudinem antecedit. Unde
dicitur. O quampulchra est casta generatio cum cla- sap. 4 a
ritate. ¶ Decimus lapis est Chrysopassus: quem lux Chryso
celat: ⁊ prodit obscuritas. In obscuro enim splendet passus.
⁊ sub diuo positus eius claritas absconditur atq; pal
let: ⁊ iste est humilitas que sub diuo: id est ī hominis
apparentia non querit splendere: sed in obscuro idest
in abscondito ⁊ secreto: quia pro certo humilitas ob-
scuritatem querit: ⁊ omnem hominis presentiam: om
nemq; vanaz gloriam semper fugit. Unde illud Mat
thei. Intra cubiculum tuum: ⁊ ora patrem tuum qui mat. 6 a
in celis est: qui videt in abscōdito. ¶ Undecimus la H
pis est Hyacinthus: qui est lapis secundum tempora Hyacinthus
conditionem mutans: quia secundum quod tempus
est turbidum vel serenum: lapis iste fit serenus ⁊ turbi
dus. Et significat virtutem discretionis: que secundū
bona tempora ⁊ personas se solet mutare: ⁊ vnam cuz
vno/ ⁊ aliā cū alio: nūc clara ⁊ affabilis: nūc obscura ⁊
tristabilis dz eē. Uel dic ꝙ ista est cōparatio: q̄ nouit
cū flentibus flere: ⁊ cum gaudentib9 gaudere: exēplo
Apostoli qui dicebat: Omnibus omnia factus sum.
¶ Duodecimus lapis est amethystus/ lapis violaci9 1. co. 9 d
in colore: qui ſm Diascoridem valet contra ebrietatez amethy
bonum confert intellectum: ⁊ hominem facit vigilem stus
Et iste significat sobrietatem: que ad literam ebrieta-
ti resistit: hominem vigilem ⁊ diligentem efficit: ma-
las ⁊ immundas cogitationes repellit: ⁊ intellectum
acuit. Unde Leo papa in summa: De abstinentia pro-
deunt caste cogitationes/ rationabiles voluntates/ sa
lubria consilia. Per hanc enim caro concupiscens mo
ritur/ ⁊ spiritus virtutibus innouatur. ¶ Ista sunt duo
decim hominis fundamenta/ seu duodecim fundamē
ta nostre cōscientie vel gratie: vel etiā ecclesie ornamē-
ta: ⁊ duodecim lapidum preciosorum id est virtutum
spiritualium paramēta: ita ꝙ cuilibet homini sic fun-
dato/ vel ipsi ecclesie sic a deo stabilite: vel etiā cuilibet
prelato: qui est subditorum seu ecclesie fundamentuz: A
potest dici illud Ezech. Omnis lapis p̄ciosus operi- ezec. 28 c
mentum tuum: sardius/ topazius/ iaspis/ crysolitus
⁊ onyx: beryllus: saphirus ⁊ carbunculus ⁊ smaragd9
vt de talibus fundamentis dicatur illud Psal. Funda ps. 86 a
menta eius in montibus sanctis.

¶ Capitulum vicesimumsecundum textus Et ostendit mihi fluuium aque viue splendidum tanq̄ crystallū. Morali. Capi. XXIII

Sicut dicit in Apoca. Ciuitas noua nouū ha apo. 22 a
bebat tēplū: nec sole nec luna egebat: qꝛ ipsaz historia
domin9 illuminabat. Et lucerna ipsi9 agnus
erat. Ista eñ nullā prorsus habebat noctem:
porte eius nullatenus claudebantur: ⁊ nullus coinqui-
natus aut abominatione aut mendaciuz faciēs illuc
ingrediebatur: immo canes et venefici: impudici ho-
micide: seruientes idolis et mendacia facientes fo-
ris eijciebatur: quia ibi erat sedes dei et agni: et ser-
ui eius

ui eius ad seruiendum ei: ad videndum faciem eius
Allegoria omnes ibi solummodo admittebantur. ¶ Ista pos-
sunt allegorice dici de ecclesia vel religione: quia pro
certo ista non debet habere vel querere templuz: id est
cuiuscunque hypocrisis vanitatem: solem id est munda
B ne glorie claritatem. Lunam: id est mundane prospe-
ritatis mutabilitatem et eclipsibilem facultatem: quia
pro certo solum deum debet habere pro lumine: et sto-
lam agni: id est christi gratiam debet appetere pro lu-
cerna: quia ecclesia vel religio a deo debz illuminatio
nem accipere mundi lumen aut gloriam non querere
sed lucem que christus est/solummodo affectare. Psal.
ps. 118 o Lucerna pedibus meis verbum tuum: et lumen semitis meis.
Porte illius debent esse apte quia porte eius spirituales dicuntur esse ap-
te ad recipiendum peccatores ad fidem et ad penitentiam: quia
ista non debet claudere gremium penitenti: et dignos
esa. 26. a ad officia vel beneficia admitendum. Unde Esa. Ape
rite portas: ingredietur gens iusta/custodiens verita
tem. Porte ipsius materiales ad pauperes sustentan
dum/et hospitalitatem indigentibus faciendum: vt sic
iob. 31 b dicatur illud Iob. Foris non mansit peregrinus: osti-
um meum viatori patuit. Unde versificator ait. Por-
te patens esto: nulli clauderis honesto. Quia reuera
serui dei et agni/id est viri iusti: debent infra portas ec
clesie per promotionem admitti: vt ibi possint deo ser-
uire: et faciem eius contemplari: vt dicitur in Psalmi
ps. 117 c sta. Aperite mihi portas iustitie: ingressus in eas con
fitebor domino: hec porta domini: iusti intrabunt in
eam. Nullus tamen immundus aut peccator ibidem
recipi debet: quinimmo canes/id est insatiabiles/cupi
di et auari: venefici id est pestiferi: immundi id est luxu
riosi: homicide id est detractores: et malefici et idola-
tre/id est superstitiosi/et heretici/et sortilegi debent fo-
ris extra ecclesiam impromoti relinqui. Non enim di-
C gnum est quod tales ad fidem dei et agni/id est ad sta
tum ecclesiastice dignitatis ascendant: vel quod ad por-
ps. 89 b tas ecclesie introeant. Psalmis. Quibus iuraui in ira
mea si introibunt in requiem meam. Cuius tamen proh
dolor fit hodie oppositum: quia mali per portas eccle
sie introducuntur: boni vero et serui domini ab eccle-
tren. 1. d sie beneficijs repelluntur. Unde dicitur. Uidi gentes
ingressas sanctuarium tuuz: de quibus preceperas ne
Aliter intrarent ecclesiam tuam ¶ Uel dic quod ista ciuitas
est paradisus: vbi non est templum manufactum: nec
sol nec luna: quia speculum eius in eternum est deus
ipsis luminare et lucerna. Ista est ciuitas/que vsque ad
finem seculi apertas habet ianuas: solos tamen ser-
uos dei recipit: coinquinatos et peccatores alios non
admittit: quia secundum Augustinum sicut nulli di-
Aliter gno negabitur: ita nulli indigno conferetur. ¶ Uel
dic quod in malo significato talis ciuitas est anima
peccatrix/vel ecclesia moderna: quia iam non est tem-
plum deuotionis/vbi deficit sol discretionis: vel ces-
sat luna recte compassionis: vbi non clauduntur por-
Aliter te sensuum delectabilium: nec porte beneficioruz clau
duntur ambitiosis/seu munera apportantibus. ¶ Uel
dic quod ciuitas est verbum iusti: in quo est sedes dei
D et agni per gratiam: que a deo illuminatur per fidem
et sapientiam: ita quod non habet noctem/id est erro-
rem aut ignorantiam: nec querit templum/id est eccle
siasticam dignitatem: nec solem/id est mundane scien
tie claritatem: nec lunam/id est mundane opulentie fa
cultatem. Portas cordis et sensuum habz apertas: ad
recipiendum res que ad salutem sunt necessarie. Ue-

runtamen nihil coinquinatum/id est nulla mala cogi
tatio aut affectio mala debet ibi recipi per alicuius
male complacentie voluptatem. Unde illud Mat-
thei. Elegerunt bonos in vasa sua: malos autem fo- mat. 13 f
ras miserunt. ¶ Uidit ioannes fluuium aque vite splen eod. c. a
didum tanquam crystalluz in medio platee ciuitatis: historia
procedentem de sede dei viui et agni: et ex vna parte flu
minis lignum vite: afferens fructus duodecim per men
ses singulos: reddens fructus et folia sua ad sanitatez
gentium. ¶ Per istum fluuium intelligitur voluptas Anagogia
eterne glorie: que satiat/potat et refrigerat beatos: et
que in ciuitate dei/id est paradisi de ipsa sede maiesta
tis diuine immediate influit. Psalmista: Torrente vo ps. 35. b
luptatis tue potabis eos: quoniam apud te est fons
vite. Iste igitur fluuius eterne vite vel glorie duas ha
bet partes/scilicet christi diuinitatem et humanitatez
quia in istis duabus pendet tota contemplatio beato
rum: sed ex vtraque parte istius fluminis inuenitur li-
gnum vite/id est ex vna natura vitalis/perpetua et eter
na: videlicet natura angelica ex parte eius diui-
nitatis: et natura humana ex parte ipsius humanita-
tis. Homo enim et angelus sunt duo ligna vite: que per
cipiunt visionem beataz: et potantur flumine volupta
tis eterne. Unde de quolibet beato dicitur illud Psal
miste. Quod ipse sit tanquam lignum quod planta- psal. 1. a
tum est secus decursus aquarum: quod fructum suuz E
dabit in tempore suo. Et folium eius/id est decor eius psal. 1. b
non defluet: ideo quecunque faciet/semper prosperabi-
tur. Sed pro certo ista ligna/id est beati: proferunt per
menses singulos fructus duodecim. Mensis enim di
citur a mene quod est defectus: eo quod in quolibet
mense luna deficit: et significat defectus huius morta
lis vite: fructus vero ligni vite/significant gaudia et
premia paradisi. Oportet enim ostendere quomodo
per menses singulos/id est contra duodecim defectus
quos patitur ista vita: ille arbores paradisi/scilz bea-
ti: habent duodecim fructus/id est duodecim gaudia
siue premia: ita vt singuli fructus singulis mensibus:
et singula premia siue gaudia singulis huius vite de-
fectibus applicentur. Menses igitur/id est defectus
nostri: in hac vita sunt sex quantum ad animam: scili-
cet obliuio in memoria: in intellectu ignorantia: in af
fectu concupiscentia: dolor presentium malorum/ti-
mor futurorum/languor virtutum naturalium. Quan
tum ad corpus sunt alij sex scilicet passibilitas sine sa-
nitate: grauitas sine agilitate: obscuritas sine clarita
te/et plena cecitate: condensitas sine subtilitate: labor
sine quiete: mors cum necessitate. Sed pro certo con-
tra istos duodecim menses seu defectus/sancti habent
duodecim fructus: id est duodecim gaudia. Et primo F
scilicet quantum ad animam: in memoria firmitatez:
sine obliuionis feruore: in intellectu veritatem/sine
ignorantie errore: in affectu sufficientiam: sine cupi-
ditatis ardore: in animo voluptatem/sine tristi-
cia vel dolore: in statu securitatem/sine dubio vel timo
re: in natura prosperitatem/sine desyderio vel languo
re. Item quantum ad corpus habebunt sanctitatem
sine passibilitate: et agilitatem sine ponderositate: cla-
ritatem sine obscuritate: subtilitatem sine densitate:
quietem sine turbatione: vitam sine mortis termi-
natione. Et sic beati qui sunt ligna vite/per sin-
gulos menses habent singulos fructus: remedia
vel profectus: ita quod quelibet anima potest dici
illa mulier de qua dicitur. Signum magnum apo. 12 a

apparuit in celo: mulier amicta sole: ꝛ luna sub pedibus eius: ꝛ in capite eius corona stellarum duodecim.

[Aliter Tropologia] ¶ Uel dic quod lignum vite quod sedet super oram fluminis dei sedentis / est vir iustus: qui super fluuium deuotionis/compassionis ꝛ compunctionis sedet: quod fluuius a sede dei ꝛ agni/id est inspiratione vel influentia christi prouenit: quia pro certo ille duodecim fructus solet portare / id est duodecim pietatis opera facere: ꝛ inde alios recreare: qui fructus / id est pietatis opera sunt duodecim: scilicet sex spiritualia ꝛ sex corporalia: qui in istis duobus versibus continentur. Instrue/castiga/remitte/solare/fer/ora. Uestio/poto/cibo/recolligo/visito/condo. Ut sic de homine pio ꝛ fructuoso dicatur illud Regum [3.re.11.f G]: quod Ahias diuisit pallium suum in duodecim partes. Pallium enim bonorum nostrorum tam spiritualium quam corporalium in duodecim partes diuiditur: quando duodecim pietatis opera a nobis in alios diffunduntur. Et procul dubio folia istius ligni/id est verba viri iusti ad sanitatem aliorum proficiunt: inquantum verbis talium alij boni fiunt.

[Aliter] ¶ Uel dic quod illud lignum significat crucem cum suo crucifixo: quod in medio ciuitatis ecclesie super fluuium deuotionis est situm quia pro certo per menses singulos/id est contra singulos vitiorum defectus ibi inueniuntur duodecim gratiarum/virtutum ꝛ exemplorum fructus. Mensis enim dictus est a mene quod est defectus: ꝛ significat mundi defectus vel vitia.

[Januarius] ¶ Est enim primus mensis in anno peccati Januarius: qui dicitur quasi anni ianua: significans superbiam/que est initium ꝛ ianua peccatorum. Unde illud Ecclesiastici [eccl.1.b]. Initium omnis peccati est superbia. Et illa pingitur cum tribus faciebus: eo quod triplex est superbia / scilicet preferre se maioribus/paribus ꝛ minoribus. Uel eo quod superbia nascitur ex tribus causis: scilicet eminentijs/diuitijs/ꝛ ex gratijs naturalibus. Uel istas tres facies habere dicitur: pro eo quod superbus supra plures homines valere se opinatur. Unde dicitur [Ezech.1.b]. Quatuor facies vni. Et ideo sol in aquario tunc dicitur esse: qui scilicet pincerna deorum dicitur fuisse: ad denotandum [H] quod superbi summe gaudent in magnatum officijs alti esse.

[Februarius] ¶ Secundus mensis est Februarius: dictus a febre: quia pingitur se calefacere ad ignem: ꝛ significat defectum luxurie: qui facit eam per mala desyderia calefieri/ꝛ febricitare: ꝛ semper in igne concupiscentie estuare. Unde illud Ecclesiastici [ecc.38.c]. Uapor ignis vret carnes eius: ꝛ in calore fornacis concertatur. Et tunc sol in piscibus esse dicitur: quia scilicet sol/id est ratio luxuriosorum: in piscibus/id est in carnis voluptatibus implicatur.

[Martius] ¶ Tertius mensis est Martius/dictus a marte deo belli: qui pingitur scindens vineam: et in ipso sol est in ariete: ꝛ significat iracundiam: que contra homines per impatientiam mouet bella: atque vineas/id est simplices scindit ꝛ ledit: ꝛ more arietis ipsos litibus ꝛ contentionibus percutit ꝛ inuadit: verbis ꝛ verberibus ꝛ accusatione non modica ipsos ferit. Ecclesiastici [ecc.28.a]. Homo homini seruat iram.

[Aprilis] ¶ Quartus mensis est Aprilis: vbi terra se incipit aperire: qui pingitur homo armatus/vadens ad bella super equum. Et tunc est sol in thauro: qui significat peccatum crudelitatis ꝛ seuitie: quod est semper armatum ad vindictam de aduersarijs sumendam: ꝛ more thauri semper seuitiose incedit: ꝛ terram seu patriam suam rapinis ꝛ exactionibus aliorum virescere facit. Contra quos dicitur illud Ecclesiastici. Non te extollas [eccl.6.a] in cogitatione tua / sicut thaurus euertens domesticos tuos. Quia sicut dicitur ibidem. Qui vindicare [ecc.28.a] vult/a deo inueniet vindictam.

[Maius A] ¶ Quintus mensis est maius: a madificatione pluuiarum dictus: qui pingitur iuuenis: floribus circumseptus: significans peccatum lasciuie: quo fatui iuuenes floribus: id est curiosis vestibus ꝛ moribus se adornant: ꝛ nihil aliud quam flores mundane glorie optant: ꝛ delicijs carnalibus pre ceteris se madidant ꝛ humectant dicentes illud quod dicitur in libro Sapientie. Uino ꝛ vnguentis [sap.2.b] preciosis impleamus nos: ꝛ non pretereat nos flos temporis. Coronemus nos rosis antequam marcescant. Ideo sol tunc videtur esse in geminis: quia isti letitiam suam geminant et duplicant.

[Junius] ¶ Sextus mensis est Junius: in quo iam terra calescit ꝛ siccatur. Et ideo prata tunc temporis defalcantur: quia iste cum falce secando herbam depingitur. Et sol in cancro eius medio subinfertur. Et significat peccatum parcitatis ꝛ auaricie: quod est in male seruando: quod scilicet facit terram nostri cordis per cupiditatem calefieri: et incompassionem secari: ꝛ quod herbas: id est diuitias falcare ꝛ amplecti: ꝛ sibi per parcitatem retineri curat: ꝛ nihil expendere: omnia autem seruat: ꝛ quod solem: id est animam in cancro (quod est animal retrogradum) intrare facit: inquantum ipsum a celestibus ad terrena retrogredi procurat. Unde Innocentius de miseria humana dicit: quod auarus nec patientibus compatitur: nec miseris miseretur. Sequitur. Iste est qui deo prefert aurum: paradiso preponit argentum.

[Julius B] ¶ Septimus mensis est Julius: in quo oritur stella que dicitur canis: ꝛ sol in leonem intrat: in quo maximus regnat calor: ꝛ iste pingitur quasi segetes secans: quia tunc solent arua segetibus expoliari: significans detractionem ꝛ inuidiam: quam concomitatur canis mordens: leo ore fetens: id est mordax oblocutio/ꝛ fetida inflammatio: quia detractor ꝛ inuidus solent segetes ꝛ virtutes ꝛ sufficientias aliorum falce sue lingue truncare: ꝛ ipsos bonis suis ꝛ honoribus spoliare. Unde Job [job.24.b.]. Agrum non suum demetunt: et vineam eius quem vt oppresserunt: vindemiant.

[Augustus] ¶ Octauus mensis est Augustus: qui dicitur ab augendo: tunc enim segetes triturantur: et grana segetum augentur: ꝛ ideo iste blada triturans ꝛ excutiens pingitur: ꝛ sol in signum virginis tunc mouetur: significans vitium rapine ꝛ auaricie: quod est in male acquirendo: quia auaricia non cessat grana segetum: id est diuitias pauperum per rapinas ꝛ vsuras excutere: ꝛ diuitias diuitijs adaugere/ꝛ ipsos pauperes tribulationibus triturare: ꝛ ideo sol: id est animus talium tunc temporis solet virginem / id est sterilitatem virtutum subintrare. Unde dicitur [ozee.10.c]. Ephraim vitula docta diligere trituram: ꝛ ego transiui super pulchritudinem colli eius. Ephraim enim interpretatur augustus: et designat illos qui diuitias suas augere non cessant. Unde in Prouerbijs dicitur [pro.22.c C]. Calumniatur pauperem vt diuitias suas augeat: dabit ipse ditiori: et egebit.

[September] ¶ Nonus est September: in quo vina colliguntur: ꝛ ideo vindemians: seu in dolijs vina fundens depingitur: ꝛ significat ebrietatem: seu deliciarum voluptatem que de vinis ꝛ delicijs curam gerit. De quo dicitur in esa [esai.5.e]. Ue qui potentes estis ad bibendum vinum/ꝛ ad sectandum

ctandum ebrietatem vsqꝫ ad vesperam. Et ideo tunc
temporis sol intrare libram dicitur: quia isti ad nihil
aliud vacant nisi ad librandum/ponderandumqꝫ cui
vinum prefertur/ad ipaqꝫ vina libandum domino vē
tri suo. ¶ Decimus mensis est October: in quo semi=
Octo= na in terram proijciuntur: ideo in forma hominis se=
ber. minantis pingitur: quia tunc primos fructus per se=
mina noua alios recuperare conantur: ⁊ significat vi
tium inconstantie: quod fructus bonorum operuꝫ nō
custodit: immo quotidie per ipsuꝫ perdit illos: ⁊ quo
tidie semina bonorum propositorum recuperare con=
tendit. Ideo sol tūc in scorpione dicitur: pro eo quod
sol/id est mens talium more scorpionis in cauda/id
est in fine: a facie id est a principio/diuersificari dicit.
Ita quod talibus seminatoribus potest dici illud qđ
leu.26 c dicitur in Leuitico. Frustra seretis sementem/que ab
hostibus deuorabitur. Iste enim mensis nunqꝫ come
dit quod seminat: sicut nec homo inconstans fructuꝫ
capit de bono quod inchoat. Unde in euangelio Lu=
ce dicitur. Iste homo cepit edificare/⁊ non potuit cō=
luc.14.c summare. ¶ Undecimus mensis est Nouember: in
Nouē= quo tantum frigus viget/quod pori terre ⁊ animali=
ber um clauduntur: ⁊ labor exterius impeditur. Ideo tūc
D quiescunt aues: ⁊ amplius si cibum habeant impin=
guantur. Ideo in forma hominis pascentis ⁊ impin=
guantis suos porcos/⁊ excutientis glandes depingit.
Sol tunc signum sagittarij peragratur: significans
carnalem affectionem: ⁊ ex frigore indeuotionis por=
tas cordis ⁊ aures claudit: ⁊ vires anime taliter strin=
git/quod laborare per bona opera nō permittit: quin
immo ista facit possessores suos quieti ⁊ ocio vacare:
⁊ suos/id est filios vel nepotes ⁊ consanguineos car=
nales diuitijs ⁊ beneficijs impinguare. Ita quod so=
lent pro istis glandibus/idest pro terrenis bonis suis
acquirendis quam plurimum laborare. Unde sol/id
est animus talium sagittariorum dicitur percutere:
quia constat quod isti mali ecclesiastici ⁊ vsurarij ra=
tione sue carnalis affectionis pro filijs suis ditandis
⁊ etiam nepotibus/solent alios sagittare: ⁊ quādoqꝫ
rapinis ⁊ exactionibus molestare: vt sic possent glna=
des bonorum temporalium excutere ⁊ habere. Unde
Hieronymus. Quanta mala nos compellit facere car
nalis affectus. ¶ Duodecimus mensis est December
Decem qui corpora frigorum fortitudine ledit: qui in figura
ber hominis porcum occidentis pingitur: pro eo quod
tunc temporis porci ⁊ animalia que impinguata fue
rant occiduntur. Sol etiam tunc temporis per signuꝫ
capricorni vagatur. ¶ Iste igitur mensis duriciem et
Mora= seueritatem significat: que solet alios frigore ⁊ tribu=
litas latione percutere: ⁊ quoscunqꝫ porcos/id est homines
E peccatores ⁊ infirmos sine misericordia occidere ⁊ cor
rigere. Sicut ad literam patet in crudelibus iudicibꝰ
⁊ prelatis qui sine compassione crudeliter puniunt de
linquentes: nec quacunqꝫ leui occasione homo deli=
querit/eidem miserentur. De quibus dicit Seneca in
libro de Clementia. Crudeles vocabo/qui puniendi
causam habent. Isti igitur capricorni dicuntur: quia
dato quod quandoqꝫ pre ceteris vitijs feriant alios:
tamen peccatores cornu petere et cornu ventilare ni=
mis austere noscuntur. Unde dicitur. Ecce hircus ca=
dan.8 b prarum veniebat impetu fortitudinis sue. Isti sunt
duodecim mali menses: id est duodecim defectus hu

mani: contra quos pro certo (sicut iam supra dictum
est) lignum vite/id est crux cum crucifixo portat duo=
decim fructus/id est duodecim virtutes speciales/et
duodecim bona exempla: vt singuli menses per fructꝰ
singulos/id est singula vitia per virtutes singulas tē=
perentur. ¶ Dico igitur quod de isto ligno vite/idest
cruce ⁊ crucifixo tu potes colligere contra Januari=
um/humilitatem in capitis inclinatione: quia incli=
nato capite emisit spiritum/id est superbiam. ¶ Con=
tra Februarium/luxurie timorem in cutis spinea per=
foratione/⁊ in oculorum ad terram depressione: quia
puncture timoris domini in consyderatione terre/id
est mortis carnis concupiscentia. Unde dicit in Pro=
uerbijs. Per misericordiam ⁊ fidem purgantur pecca F
ta: per timoreꝫ domini declinat omnis a malo. Mēs pro.15 d
iusti meditabitur obedientiam: os impiorum redun=
dat malis. ¶ Contra Martium/iracundie patienti=
am in auris auscultatione: quia dato quod imprope=
ria multa audisset: tamen cum malediceretur non ma
ledicebat: cuꝫ pateretur non comminabatur. Trade= 1.pe.2.d
bat autem iudicanti se iniuste/dicens illud Psalmi=
ste. Ego autem tanquam surdus non audiebam: ⁊ si=
cut mutus non aperiens os suum. ¶ Contra Apri= ps.37.c
lem vindicte ⁊ seuitie/collige misericordiam/in beni=
gna lingue locutione: in hoc scilicet quod crucifixori
bus misericorditer indulsit: dans exemplum de hoc
quod ipse docuit/dicens: vt habetur in euangelio Lu
ce. Dimittite ⁊ dimittetur vobis. ¶ Contra Mayum
lasciuie ⁊ inanis letitie contritionem ⁊ doloreꝫ in oris luce.6.f
fellea ⁊ amara potatione: dicens cum Ezechia: Reco=
gitabo tibi omnes annos meos/in amaritudine ani= ps.68.e.
me mee. ¶ Contra Junium parcitatis collige libera= ma.27 d
litatem/in manuū perforatione ⁊ extensione. Manus esa.38.c
enim perforata male continet quod immittitur: exten
sa vero alteri porrigit quod appetit. Da igitur libera= eccl.4 d
liter iuxta verbum Ecclesiastici. Non sit porrecta ma=
nus tua ad accipiendum ⁊ ad dandum collecta. ¶ Cō
tra Julium detractionis ⁊ inuidie/collige charita=
tem in corde ⁊ lateris apertione: quia cor suum vide=
tur tibi velle dare/dum latus tenet apertū. Unde Ber G
nardus. Respice vulnera pendenti ⁊ cetera. Unde di=
citur. Maiorem charitatem nemo habet quam vt ani ioā.15.b
mam suam ponat quis pro amicis suis. ¶ Contra
Augustum rapine ⁊ auaricie/collige paupertatem in
corporis denudatione. Nudus enim in cruce mansit:
⁊ nuditatem ⁊ paupertateꝫ in hoc diligere nos instru
xit. Juxta illud Gregorij. Nudi post nudum curra=
mus. ¶ Contra Septembrem deliciarum ⁊ volupta=
tum/collige asperam penitentiam in corporis flagel=
latione. Caro enim eius non fuit in delicijs ibi/sed in
penis ⁊ supplicijs: dans exinde exemplum/quod ma=
gis sunt diligenda aspera quam prospera. Unde iob. iob.33 d
Consumpta est caro eius a supplicijs. ¶ Contra Oc=
tobrem inconstantie/collige perseuerantiam in pedis
conclauatione ⁊ confixione. Ita enim fuit conclaua=
tus/quod nec iudeorum insultationibus/nec inimi=
corum tentationibus crucem dimittere voluit: dans
exemplum perseuerandi in cruce/id est in cruciatu et
labore assumpto: Unde Seneca. Utere officio quod
semel sumpsisti turpe est enim oneri cedere. ¶ Contra
Nouembrem carnalis affectionis/collige contemptū
cuiusqꝫ amoris superflui in discipulorum fuga ⁊ deser

tione/ et in totius corporis a terra eleuatione. In quo
H nobis dat exemplum/ quod circa nos per carnis affe-
ps. 37. c ctionem non debemus amicos et notos tenere. Unde
dicitur in Psalmista. Noti mei de longe steterunt: et
vim faciebant qui querebant animam meam. Et qui
inquirebant mala mihi/ locuti sunt vanitates: et dolos
tota die meditabantur. Quinimmo debemus sursum
iob. 7. c. per contemplationem suspensi a terra/ et terrenis eleua
ti esse: Unde dicit Job. Elegit suspendium anima mea
et mortem ossa mea. ¶ Contra Decembrem nimie seue
ritatis et duricie/ collige compassionem delinquentiū
in crucifixi corporis dispositione: quia iste fuit cruci-
fixus facie ad occidentem/ dorso ad orientem/ dextera
autem ad aquilonem/ sinistra ad meridiem versis. In
quo datur nobis intelligi: quod ipse pie per passionē
respicit occidentales cōgelatos/ id est peccatores: dor
sum vero vertit ad orientales: id est ad superbos/ de
suis presumentes virtutibus. Dexteram etiam eterne
liberalitatis sue porrigit aquilonarib9/ idest suis pau
luce. 1. c peribus: sinistram vero eterne aduersitatis et inimici-
tie minatur meridionalibus/ id est diuitibus. Quia
iste qui esurientes impleuit bonis/ et diuites dimisit
inanes: dat nobis exemplum/ quod peccatores delin-
quentes non debemus contemnere/ nec per austeram
seueritatem ledere: sed eis misericorditer compati: et
eos extensis brachijs per misericordiam et penitentiā
amplecti et recipere. Quia sicut ipse dicit Luce. Gau- A
dium est angelis dei super vno peccatore penitentiam luc. 15. b
agente. Et sic dico quod lignū vite id est crux vel chri
stus contra duodecim menses duodecim vitiorum/ p
fert nobis duodecim fructus duodecim bonorum ex-
emplorum: scilicet humilitatem contra superbiam: ti
morem contra carnis concupiscentiam: patientiam
contra iracundiam: misericordiam contra vindictam
et seuitiam: contritionem contra lasciuiam: liberalita-
tem contra parcitatem: charitatem contra inuidiam:
et paupertatem contra auariciam: disciplinam contra
voluptatem: perseuerantiam contra vagabilitatem:
contemplationem contra carnalem amorem: compas
sionem contra nimie seueritatis ardorem. Lignum
igitur vite protulit nobis duodecim fructus per men
ses singulos. Duodecim enim hore sunt diei. Vide su ioā. 11. b
pra libro quinto capitulo vbi de duodecim mensibus
inuenies aliter expositum.

¶ Exactum est hoc opus insigne mysteriorum sacre scripture
in inclyta vrbe lugdunensi ad superne ac ter sancte maiestatis
gloriam et ecclesie orthodoxe profectum. Anno edite mun
do salutis Millesimo quingentesimo vigesimo.
Petrus Bertorius Edidit.
Lambertus Campester illustrauit.
Joannes Cobergerus erogauit expensis.
Jacobus Sacconius expressit.
Amor veritatis persuasit.

Materie singl'ares operis reductorij moralis super totam Bibliam: ordine aptissimo secundum numerum librorum ac capitulorum necnõ foliorum: vna cum elementorum appositione hic colliguntur: vt facilius occurrat quod candidus lector optat.

Principalium Sentētiarum

Curijs

Hismael

Lazarus a morte per

Na Nachor ciuitas: libro.i.ca.xvij.fo.7.A

Prelatus

Sacerdos

¶ Finem sortitur repertorium illustrium sententiarum operis (dubio procul) frugiferi tropologiarum seu mysticarum enarrationum sacre scripture Editi a venerabili viro Patre nostro Petro Bertorio Benedictine religionis et sacre theologie professoris laudatissimi

Registrum

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y z et Omnes sunt quaterni preter x y z et qui sunt terni.

ALegoríarum Moralíum.

calibrite
colorchecker CLASSIC
mm